

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 1. јануара 1895.

Божићна посланица Његовог Високопреосвештенства Господина Нектарија Димитријевића, Епископа вршачког.

НЕКТАРИЈЕ

по божијој милости православни Епископ вршачки, белоцрквански, панчевачки, и т. д.

Свему пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу богоспасаеме епархије вршачке благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од Нас Архијерејски поздрав и благослов!

Весела се Јерусалиме, славите сви, који љубите Сиона: данас Бог сиђе с неба на земљу, а човек се од земље к небу уздиже!

Стихира празника.

Са том духовном песмом, пуном одушевљења, радости и утехе, поздрављa и слави света црква наша; поздрављa и слави цео православни свет, данашњи светли празник: рођења Сина Божијег, Господа и Спаса нашег Исуса Христа.

„Бог сиђе с неба на земљу, а човек се од земље к небу уздиже!“

Са тим речма хоће св. црква, хоћемо ми сви да изразимо: да смо схватили безкрајњу милост Свевишњег Бога, који данас на земљу силази, да нас, да цео род човечији, к себи, к небу узведе, те да смо према том схватању не само благодарни на тој незаслуженој милости, него да смо и готови, да ту милост Божију и заслужимо.

А како да се к небу уздигнемо? како ли да заслужимо ту милост Божију?

То нам је открио данас рођени Спас у божанственој науци својој, коју је овде на земљи, не Себе ради, него нас ради, и нашег спасења ради, проповедао.

Наука та, колико је узвишена и светла, толико је кратка и проста, да ју сваки лако разумети, дакле јој и лако следовати може.

Она нас упућује, да љубимо Бога пре и преко свега, да му се клањамо духом и истином, и да заповеди његове тачно и савесно вршимо; а у погледу ближњих, па и нас самих, свуда и свагда да нам лебди пред очима, и да нам буде правац: љубав и милост, истина и правда!

То је она лествица, на којој се човек к небу уздиже и Богу приближити може; то је оно спасоносно знамење, и оно неодољиво оружје, са којим је Христјанство заблуде старог века победило, и целом друштву нов, етички значај, нову, идеалну садржину, и нов никаквим ниским земаљским теретом неспречени полет к своме опредељењу, а то је: к своме усавршењу и напретку, извојевало!

Све што имамо, све што знамо, све што устројисмо и уредисмо, сво то имамо христјанској вери, христјанском духу да благодаримо.

Вера је та, као што сви знамо, спасоносно уплившсала, и уплившсаће и од сад на све људе и народе, који се је са чистим срцем и са целом душом пригрлили, или је у будуће пригрле; а на против, сви људи и народи, који је не приме, или ако је привидно и приме, ње се не држе строго и савесно у сваком тренутку, у свакој прилици живота свог, ти људи и народи падали су и падаће увек из једне беде у другу, док се не упропасте.

За прву тврдњу имамо непобитних доказа у повесници развитка човечијег од времена рођења Спасителевог; а за другу тврдњу пружа нам доказа данашње стање целог друштва нашег.

Ко год прати појаве и јавног и приватног живота, приметиће, да у целом друштву данашњем влада опште незадовољство са свиме што постоји; опште мало душије; општа зебња од идућег дана и општа сумња у будућност.

То су следи нехришћанског духа и правца, који данас влада, и којим су данас сви редом идеали и све редом установе, на којима је данашње друштво основано, потрешене и подкопане.

Рушење свега, што нам је до сад свето и светло било, то је обележје наших дана!

Вера, и то хришћанска вера, и на њој основани морал, тај највиши идеал свију векова, са свију се страна, где у суштини својој, где у основним начелима, омаловажава и напада, и то не само приватно и од појединих, што је и до сад бивало, него јавно, и устмено и писмено; од читавих по целом свету распрострањених и тајним везама тесно скопчаних задруга, којима је једина циљ, да привидно проповедујући хуманитет, у самој ствари све што је верско и црквено, систематично обарају; а на послетку нападају се поједине верске и црквене установе, већ и у неким државама јавно у највишим законодавним телима.

А чим мисле веру ту да замену? Какав други мелем мисле и могу ојађеној и очајавајућој души човековој да пруже?

Науком можда? Али ето свака струка науке, изузимајући једино такозвану ексактну — природну — исто се тако омаловажава и у сумњу доводи, као и вера?

Данас филозоф исто тако мало одушевљених привржсника налази, као и проповедник слова Божијег.

Те исте лоше среће је данас и државник, историчар, и државни економ, свима се њима довикује, да им се наука преживела, а статистичару се поругљиво каже: да је статистика: лаж у цифрама!

А природна наука, то је хладан без срца и осећаја рачун, који може да зида и подиже зграде и справе најдивније и најчудноватије, али не може, а и не иде на то, да згреје душу нити може да јој пружи ни утехе ни надежде, него на жалост, по самој природи својој, лако даје повода и прилике, да се развије себичност и саможивост, до крајности, до безумља!

Уз њу се уздигао и по целом свету раширио метеријалистички правац, који само оно цени и уважава, што се измерити и избројати даје, а све друго одбацује и презире.

Том је правцу положила токорсе научни темељ новија природњачка школа,

са својим учењем о „борби за опстанак“, а то ће да каже: свако јаче створење има природно право, да свога одржања ради свако слабије створење уништи.

По том учењу дакле, сваки треба само и искључиво о себи самом да се брине, а све, што му је на путу, да утуче!

Има ли ту правде? има ли љубави? има ли бар човечности?

Утуда милиони и милијарди у неколико вештих рачунџија, а глад и невоља у небројеној сиротињи; отуда свакидашњи извештаји са новчаних тргова, да је тамо новац и вредности у таком изобиљу, да не знају, куд да га девају? а овамо прочи свет, ма да се крваво зној, сваку оскудицу трпи, јер једва хлеб насушни може да зарди; и отуд је, напослетку, да данас не можеш узети ни један јаван лист у руке, у коме нема вести, о једној а и више проневера, и исто толико самоубијства.

Ето тако данас и с науком стојимо!

Наука сама собом, не само да не може веру да замене, него ако се не ослања на веру и морал, сав јој је рад не, као што би требало да дуде, спасоносан него убитачан; а с вером у свези, и на њој утемељена наука могла би већ овде на земљи рај да створи.

Али данашњи правац неће за рај и за небо, неће за љубав и милост, за истину и правду да чује, то су као и пожртвовање и самопрегоревање, бесмртност душе и вечни живот само идеали, који су се при измаку „просвећеног деветнајестог века“ преживели!

Но не само на идеале, него и на све практичне установе друштвеног живота исто се тако напада и њих тако хоће да поруше.

Узмимо само најважнију за све друштвену установу: државно устројство. Шта ту видимо? Видимо у свима државама, у монархичким тако исто као и у републиканским, незадовољство са постојећим стањем, и тежњу, да се стари ред обори и нов заведе.

То се види из тога, што данас нема ни једне државе, у којој се не траже „реформе“; и то већином реформе, које тако дубоко засецају, да ако се изведу, од данашњег државног устројства ништа остати не може.

Има истина међу тим реформама таквих, за које се разлози навести дају, али има их по несрећи и таквих, од којих се човек већ при помислу на њих згрозити мора.

Тако једни хоће да укину лично имање, које краћом називају, и да га претворе у свима опште добро; други хоће да укину сваку власт и сваки закон, па пека ради, шта је коме драго; а трећи опет уче: све то није доста, треба рушити све што постоји, без сваког обзира и избора, а после шта ће бити — о томе нека се старају они који се још на рушевинама нађу.

Из свега до сад наведеног, излази жалосни закључак: да је данашње друштво изнурено, малаксало и изнемогло, и да му у скором времену предстоји катастрофа, какве свет још видио није, ако се данашњи материалистички правац, који је из грубе себичности потекао, не промене.

Такој промени не смемо се ни надати, све дотле, док се не обратимо извору живота и спасења: Богу, и светилу разума, којим је данас рођени Син Божији целу земљу обасјао.

У том светилу видимо, да је човек на то опредељен, да се непрестано усавршава, али да се усавршава не једнострано, него и телом и душом, и срцем и разумом подједнако.

Вера и наука, црква и школа то је данас услов спасања за све народе, а у првом реду за нас Србље, који смо са свију страна туђим, моћним, нама непријатељским елементима опкољени; а по себи већ малобројни и слаби, оно мало снаге што би имали, у бесмисленој партајској борбу уложисмо.

За опстанак наш нужно је прво, да се оканемо већ једном међусобне борбе, а друго, да све спремимо, што треба, да туђинској навали одолемо.

И једно и друго можемо постићи само тако, ако се у цркви напојимо духом поуздања у Божију милост и правду, и духом братске љубави и слоге, а у школи скупљемо светло оружје, које противничком

ништа не попушта, те тако удушевљени и тако наоружани, сложно и једнодушно устанемо на обрану највећих светиња наших: наше вере, наше народности. — „Имајејај уши слишати, да слишит“. Амин!

У Врњцу, на Рождество Христово 1894.

Гореспоменути смирени Епископ

Нектарије с. р.

НА НОВУ ГОДИНУ.

Архипастирска љубав и велико родољубиво старање Његове Светости нашег доброг Архипастира, љубљене и узвишене поглавице црквене, *св. Патријарха Георгија*, за просветни развитак наш народни и за школу српску, засновало је, прошле године, на дан први Просветитеља српског, велику мисао и положило јој темељ остварења — оснивањем „фонда св. Саве.“

Кад узмемо у обзир опасност, која неминовно прети нашој српској основној школи у Угарској; кад у рачун узмемо ваљај за својим школама у Тројединци и Угарској; и кад знамо, да та опасност није привидна ни пролазна, а да је ваљај сасвим разложан, — онда нам величина мисли, којом је заснован „фонд св. Саве,“ излази на око у својој пуноћи, као што нас и потреба таквог фонда присиљава на осећај дужности, да тако благотворан фонд оберучке прихватимо, прилозима својим потпомогнемо и умножимо, како би што пре могао учинити оно, ради чега је основан.

Кад слушасмо и слушамо непрестани лелек наш за школе и о школама нашим, онда је природно било закључивати и надати се, да ће *мисао* „фонда св. Саве“ одјекнути у сваком српском срцу, а да ће смер и циљ тога фонда покренути све дарежљиве и родољубиве српске руке, да свака, по својој снази и дужности, залиже ту мисао, те омогући остварење циља и подупре смер тога фонда.

Тако је мислио и узвишени оснивалац „фонда св. Саве,“ кад је велику мисао засновао и у дело почео приводити; тако се надала и наша највиша аутономна школска власт, Митрополитски Школски Савет, кад је ту мисао са захвалношћу прихватио и учинио проглас на српски народ, те позвао га, да прилозима својим основани већ фонд потпомогне.

Али, како се горко, до сад, уједнила истинита љубав и родољубиво старање узвишеног оснивача, за мезимче своје, српску основну школу; како га је у очинској бризи за њу заболело, кад се осведочити морао, да ваљај наш за школом својом није ваљај срца, него усана, да одушевљење наше, за школу своју, није — истинито! Какво је тужно разуверење наилазити морало, ево већ годину дана, на брижног Архипастира нашег, кад је морао да се уверава о грозној истини, да ми своју школу народну дотле љубимо и жалимо, док не дође до цепа; а да ју бранити умемо само речима, у којима ни опћности личне, ни жртве новчане не бива!

Какве прве мисли морадоше обузимати и нашу највишу аутономну школску власт, кад је искусити морала, да јој онако очајне и из душе подигнути глас к народу своме, а у име опстанка школе његове, одзива не добија!

Какве и нас неутешне, а кобне мисли и слутње не нападају, кад смо после свега онога, што је било за ово годину дана неодушевљења за „фонд св. Саве,“ а на рачун српске школе, присиљени, цифрама и чињеницама, да се запитамо: да ли наш народ, да ли његова интелигенција, да ли наше родољубље има још љубави за српску народну школу? Или, да ли водимо довољно рачуна о посљедицама нељубави и нехаја свога за школу своју?

Још је доба, да нам одговор, на ово очајно питање, не умара бити на срамоту и на несрећу народну.

Ево још прилике, да се тргнемо из нехаја, да покажемо, да смо живи и да живити желимо; а да са пуном збиљом појимо, шта је основна школа народу у положају народа нашег. Ево још прилике, да се оканемо ситница, па да приглупимо ствар, и да докажемо, да нам је школа народна мезимче, за које још рана имамо.

Божићни глас узвишене поглавице наше, *св. Патријарха Георгија*, пружа нам ту прилику. И, *не заклапајмо срца пред Архипастирским и очинским гласом своје поглавице, јер тај глас долази из срца Његова а подиже га племенита Му и јака љубав,*

истинито одушевљење за школу нам српску. Одазовимо се гласу томе, јер га иодиже уверење поглавице наше: да нам је српска школа један услов народног опстанка. Одазовимо му се, јер то од нас тражи Спасово, опстанак и напредак српски. Одазовимо му се, јер нас на то опоминье и прекнье дух светога Саве.

Јер, зар ћемо Му спомен и од сад прослављати, а школу српску заборављати; ил' ћемо се и од сад поносити светитељским именом Просветитеља свога и оца нам књиге и школе српске, а — за школу, а за Спасство подмлатка нам, срца не имати?!

О, да нам деца, да нам Срнчад мила, проговорити уме, и са њезиних усана чули би поражавајуће питање: зар нас Срнчад остављате, оци наши, без српске књиге и школе, јер вам је жао новца, а не жалите, да нас изгубите и без српског вида оставите?

Чувајмо се, да нам потомство на гробовима не испише: оци наши нам Спасства не сачуваше; оци наши у ситницама Спасство заборавише.

А зар тако неће бити, ако за школу своју узкалимо дати — колико можемо? *Да, школи ћемо дати, ако приложимо „фонду св. Саве“; Спасству ћемо жртвовати, ако дамо „фонду св. Саве“. Потомству ћемо се одужити, ако се не задужимо „фонду св. Саве“.*

А тако велимо зато, јер смело и са разлозима можемо рећи: питање „фонда св. Саве“, питање је данас српске школе и свега што српска школа Спасству дати има.

А кад је тако, чинимо и ми апел на све Србе, обраћамо се народу нашем: црквеним општинама, свештенству, учитељству и свој интелигенцији нашој; нашим поседницима, трговцима и занатлијама: приложите, и скупљајте прилоге „фонду св. Саве“, де год дођете и кад год се прилика нађе. Сваки, и најмањи, прилог „фонду св. Саве“, биће измирна и запаљено кандиље светитељској љубави и успомени св. Саве; биће милошта Срнчади нашој, биће дар Спасству, — а блаженство души вам и срцу српском.

Тако отпочнимо нову годину, тако истрајмо у њојзи, па да се и сами зачудимо, шта ми Срби можемо за годину дана учинити — кад хоћемо да смо: људи, Срби, браћа и Немањин сој. Ако смо такви, тако ћемо и учинити.

У то име, сретна ти, народе српски, нова година!

Чаю воскресенїа мертвыхъ.

Један од најглавнијих ступова на коме Христьанство почива јесте догмат о будућем васкрсу мртвих, с тога смо ради да о њему коју прозборимо.

Ако прелистамо историју старог, дохристьанског времена, видећемо да се вери у васкрс мртвих — што ће рећи: да ће мртва тела устати на својих гробова и по ново се с душом својом сјединити, — једва, једва може наћи трага. Па и што би се нашло, све је то — разуме се — нејасно и непоуздано. Стари Грци, а по њима и Римљани вероваху да постоји неко аветињско царство (царство духова) камо су душе умрлих одлазиле, одакле су само душе врлих јунака (ироја) и полубогова одлазиле у више светове. На ипак се налази трага народном веровању: да судбина мртвих зависи од живота им на земљи, јер је постојао — по народном веровању — подземни суд, у коме се снима мртвима судило и по коме су они, који су били зли, доспевали у Тартар на вечите муке, дочим је одабране љубимце богова очекивало бесконачно блаженство на јелисејским пољанама. Но то веровање не може се никако довести у склад са оним првобитним пристаништем, камо су сви после смрти морали доћи, јер просте бестелесне сени не могу осећати нити радости, нити пак мука каквих. Стари су философи покушавали да помоћу науке учврсте веру у бесмртност душе; но до каквих нејасних и слабих резултата дођоше на основу својих истраживања и спекулација, најбоље нам показује учење Сократа, Платона или Цицерона и других. У таковзваним мистеријама наилазимо на симболички приказану веру у васкрсење, но и ту једва да се опажа нешто трага од истине, јер се све то губи у оним силним, уједно и смешним, и презрења достојним заблудама. Само код старих Персијанаца (Парза) наилазимо на систематски

удешену науку о васкрсу мртвих. По њиховом веровању морали би сви људи поумирати кад дође *Сосијош*, трећи син *Ормуздов*, пак би пак би онда са свима дотадањим покојницима силом Ормуздовом сви опет васкрсли из мртвих. Тело би се излучило из разних елемената: кости из земље, крв из воде, коса из биља, а живот из ватре. Затим би одмах наступио општи суд, а иза тога преображај целог света.

У овом смислу имали су и стари Јудеји такође своје представе и своју науку, која је од особитог значаја. Код старих Јевреја, до ропства, беше веровање у овом погледу сасвим слично веровању старих Грка, јер њихов *Шеол* не беше ништа друго до царство неко, у које се земаљски покојници преселе, и тамо живе, али без икаквих осећаја. Но покрај тога су ипак веровали да по неки мртваци устају из својих гробова, те спојивши се с душом одлазе на небо. На томе се оснива и оно, истина индивидуално, али ипак распрострањено, веровање у васкрснуће, о коме старозаветни писци говоре. Тако на пр. у књизи „О Јову“ (гл. 19. ст. 25—27.) пише: „Али знам, да је жив мој искупитељ и на последак да ће стати над прахом. И ако се ова моја кожа и рањчини, опет ћу у телу своме видети Бога. *Ја исти* видећу га, и очи *моје* гледаће га, а не други“. — А псалмопевац вели: „Свагда видим пред собом Господа: он ми је с десне стране да не посрнем. Тога ради радује се срце моје, и весели се језик мој, још ће се и тело моје смирити у уздању; јер нећеш оставити душе моје у паклу, нити ћеш дати да светац твој види трулост“ (16, 8—10). А у псалму 17. ст. 15. говори: „А ја ћу у правди гледати лице твоје; кад се пробудим биће сит од прилике твоје“. А у псалму 68. ст. 20. каже: „Ово је Бог наш, Бог спаситељ, у власти су Господу врата смртна“.

Но вера у васкрсење из мртвих учврстила се код Јудеја тек након коначне пропасти јудејског царства, и то у свези са чврстом надом, да ће Месија по ново успоставити народну им теократију. Вера та никако се не може идентификовати са надама, којима се изабрани народ крепио с погледом на политички преображај, него се има схватити баш у том смислу, да су Јудеји веровали чврсто, да ће преминули праведници по ново оживети, да учествују у обновљеној народној слави и величини.

Овамо спада прво и прво симболичко пророчанство пророка Језекиља у гл. 37.: „Рука Господња дође нада ме, и Господ ме изведе у духу и постави ме у сред поља, које бијаше пуно кости. И проведе ме покрај њих унаоколо, и гле, бијаше их врло много у пољу, и гле, бијаху врло сухе. И рече ми: сине човечији, хоће ли оживети ове кости? А ја рекох: Господе, Господе, ти знаш. Тада ми рече: пророкуј за те кости, и кажи им: сухе кости, чујте реч Господњу. Овако говори Господ, овим костима: гле, ја ћу метнути у вас дух и оживећете И метнућу на вас жиле, и обложићу вас месом, и навући ћу на вас кожу, и познаћете да сам ја Господ. — Тада стадох пророковати, како ми се заповеди; а кад пророковах, наста глас, и гле потрес, и кости се прибираху свака ка својој кости. И погледах, и гле, по њима изидоше жиле и месо, и озго се кожа навуче, —“ и т. д.

На с каквом нам тек поузданом извесношћу пророк Исаија објављује веру у васкрсење из мртвих Чујмо само шта вели у глави 25, 7—8.: „И Господ над војскама поквариће на овој гори застирач којим су застрти сви народи, и покривач којим су покривени сви народи. Уништиће смрт за увек“. А у глави 26. ст. 19. вели: „Оживеће мртви твоји, и моје ће мртво тело устати. Пробудите се и певајте који станујете у праху; јер је твоја роса — роса на трави, и земља ће изметнути мртваце“.

Пророк Данило опет вели: „И много оних који спавају у праху земаљском пробудиће се, једни на живот вечни, а други на срамоту и прекор вечни“ (12, 2.).

На ово нам се обично довикује, да је ту веру приценила на народ секта фарисејска и довела је до таковог савршенства, указујући на разлику између њих и Садукеја. Садукеји су се у овом погледу придржавали старог народног мишљења, по коме истина беше неко царство мртвих — Шеол, али представа о томе бејаше јако слаба и нејасна, јер се тек о по гдекојем покојнику приповедало, да се после смрти дао видети или да је васкрсао из мртвих. — Овај је приговор напао тим јача одјека, што су Фарисеји признати од свега света као просте притворице. С тога држимо да неће бити с горег, ако мало поизближе размотримо те две партије јудејског народа.

Фарисеји (име значи: *одвојени*) сачиња-

ваху за владе Макавејаца особиту религијозно-политичку партију, држећи се у свему најстрожије слова старога закона; као такови сачињаваху жестоку опозицију црквеној аристократији, која је под именом *Садукеја* од обновљења храма па све до првог столећа пре Христова рођења, како у духовним, тако и у политичким стварима стајала на челу народа.*

Испуњавајући најстрожије свако законско наређење, подизаху Фарисеји уједно и сваком даном приликом глас свој у обрану части и слободе народне, — те за кратко време дођоше до таког уважења у маси народа, да су их последњи Макавејци, као опасне људе, жестоко гонили. Но Фарисеји не само да су се одржали, већ су своје охоле противнике Садукеје тако притисли уз зид, да су их и у верски савет морали примити. Садукеји се придржаваху свештеничке службе у најстрожијем смислу, дочим је књижевност била у рукама Фарисеја. И у томе се ето разликоваху једно од другога. Па кад узмемо уз то и тадашњи дух времена на око, наиме ону струју која је овладала јеврејским народом после вавилонског ропства, онда нам не ће ни мало чудновато изгледати што су аристократски Садукеји, као привилегисани свештеници, све већма и већма били потискивани и што им је углед у народу све то већма падао. У свима синагошким општинама ношаху главну реч Фарисеји, јер су и све позиције у истима биле у њиховим рукама; то их је опет доводило у непрестани дотицај са народом. А кад се уз то дочепаше и врховног савета, тада на брзо отеше маха над Садукејима, и поведоше народ за собом.

(Наставиће се).

* Садукејима се зваху из почетка потомци првосвештеника Садока (Садокити); но касније је тим именом прозвана цела једна партија у народу; а по сличној једној речи јеврејској има то име да значи: „правозаконици“

РИЈЕЧ У ДОБРИ ЧАС.

Ко себе може пregорјети поради добра оњега, хоће признати, и посвједочити, да велик дио неуспјеха нашега у прошлости ваља тражити у нама...

Ми у јавнијем пословима нијесмо поготово никад умјели процијенити пријеме и прилике и људе у њему. Нијесмо скоро никада промозгали како треба о вјероватнијем узроцима појава по средини нас и нашој сусједној и подаљој околини. Још мање хтједосмо себе морити могућијем на и неизбјежнијем посљедицама оних појава. Нити смо се пуно трзали због тога што се још није збило, нити смо разбирали о ономе што ће сутра морати доћи. Живјесмо у јавном животу народњем по сокачки, на парче, бива, с руке у уста...

По посљедицама те назови тактике и у њој мудрости, у нас се редовно о свакоме и свачему прије разбирало и рјешавало, него о себи и својем јаду, посебном као и оњем. Наметасмо се незвани за савјетнике и браниче и тамо, гдје нас нису тражили, па гдје нас, по том смијеру, нијесу нити могли нити смјели ни очекивати. Енглија би нам ближа него, бива, наша авлија. Својијех послова сјећасмо се истом онда, кад виле присијеше очима, кад свака помоћ би и оста узалуд. Ту на ријечи, а камо ли на дјелу, не знадосмо бити на мјесту у часу одсудном. На ријеме потјекосмо и стигосмо обично само тада, када је требало својем рођеном замјерити, своје рођено запјекати.

Зло је без мјере онђе, гдје једни граде други разграђују. Ну гдје се са људскијех слабости и страсти, које су у нас исти мах и слијепе и бијесне, на своје и својега попријеко гледа, све квари а ништа не подиже и не утврђује, ту је и зло и наопако.

Тако је у нас било. И камо лијепе среће наше, да је само било! Ма се и одвећ брзо увјеравамо, да ни данас није друкчије, није боље. Ну гдје и да буде, кад све око нас сиједочи, да се у прошлости нијесмо ни чему бољему поучили, кано што нијесмо нити заборавили, што је без сваке вриједности, што нас дијели, слаби, обара.

У таквијем приликама тјеши нас макар и најскромнији појав, који свједочи, да злу нашему, ма како да је големо, може бити лијека, само ако свјесно и савјесно, дакле смишљено, прегнемо дјелати око лијечења.

О таковом једном смишљеном покушају, за лијечење пуно биједног стања у нашој народно-

црквеној автономији намјерни смо овдје коју прозборити.

Сјећамо се, да је прије неку годину, по сриједи Новога Сада, један од тамошњијех дјеловођа табора бранковачког, љуто био процвиљео, што нијесмо срећни да при врховној власти државној имамо сталне извјеститоце својијех права и потреба и на њима заснованијех потражнвања.

Сјећамо се, даље, да је у оно вријеме један од поборника умјерена правца упозорио реченог дјеловођу, да није тестир у јавнијем пословима осијецати по ћефу и инату, већ једино по историјскијем чињеницама. А ове да свједоче несумњиво, с извјеститоце своје на мјесту највишему изгубисмо и са гријеха нашијех опорбењака.

Сјећамо се, напошљедак, да је ствар извјеститоца по пословима наше цркве и наше нар. црквн. автономије и у овоме гласилу, у некрологу пок. патр. и нар. црквн. тајнику И. Ћирићу, поново потакнута, те је писац некролога наше мјеродавнике позвао и умолио, да ту лијепу и корисну замисао прихвате и дјелу приведу.

Колико је у том правцу по нашијем старјешинама дјелано и са каквијем успјехом, то ми, овамо по страни, нијесмо у стању пресудити. Али смо увјерени, да наши мјеродавни кругови ни по овој ствари нијесу сједили скрштенијех руку. За то нам јемчи већ оних правац, који је са изборомъ новога патрнјарха Георгија ушеграо у живот наш народно-црквени, гдје се прихваћа, покреће и утврђује свако дјело, које цркви и народу може користити.

По пошљедицама тог правца ускреле су и мало прије поменуте новинске расправе, на вјероватно и ријеч заступника Ђурковића у пророчунском одбору заједничког нам сабора у Будимпешти. Ријеч ова ставила је питање извјеститоца за послова наше цркве и наше нар. црквн. автономије, на највишем мјесту управе државне, поново на јавност и на претрес.

Заступник Ђурковић захтјевао је од угарског министра богоштовја и просвјете, да се, при врховној државној управи у Будимпешти, за послове наше цркве и народно-црквене автономије, постави посебан извјестилац, који да има одлучна утјецаја при рјешавању питања и предмета, који се односе на цркву нашу и иду у оквир наше нар. црквн. самоуправе, а по праву врховног надзора подлеже развиду по власти државној.

Полазећи са становишта, да је наша митрополија-патријаршија као таковa у земљама круне св. Стевана једна и нераздјељива, и да и наша црква и народ наш у опсегу митрополије једну исту и тако исто нераздјељиву автономију народно-црквену уживају, захтјевао је заст. Ђурковић и једног извјеститеља са сједиштем у Будимпешти.

На ови захтјев заст. Ђурковића одговорио је угарски министар барун Етвеш, да увиђа његову основаност, јер да и сам осјећа потребу извјеститоца за послове наше цркве и наше нар. црквн. автономије. Додао је још̂те, да ће на вријеме учинити што требује, да се поднетом захтјеву удјелотвори. Тога ради да би се већ у прорачун ове године извјесна свота имала уврстити.

Акопрем ми непознајемо, да од свагдањег митрополита-патријарха не може бити ни мјеродавнијег тумача, ни утицајнијег браниоца законима зајемченијех права наше цркве и наше нар. црквн. автономије, нијесмо тога ради пити вољни пити намјерни порицати потребу и корист установе сталнијех извјестилаца на највишем мјесту државне управе, бива на влади.

За ово непорицање има пуно разлога. Прије свега достојанство митрополита-патријарха као таковог не подноси и не допушта, да старјешина цркве нам стародревне у свако доба буде, бива, на никшану. Исто тако захтијевају интереси и цркве и народа, да митрополит-патријарх као представник наше цркве и предсједник врховнијех власти наше нар. црквн. автономије, према претходнијем корацима и одлукама фактора изван цркве нам и народа, остане посве необвезан. Мимо вако одрешенијех руку, доћи ће у добри час старјешини наше цркве и начеснику нар. црквн. нам автономије, кад о намјерама мјеродавника озго буде свагда на вријеме могао добијати и давати тачна и исцрпна службена обавјештаја, јер ће се тако обезбиједити правилност и законитост рјешења које буде слиједило.

По овоме видјети је, да односни извјестилац мора у подједнакој мјери имати и повјерење мјеродавника озго и нашег митрополита-патријарха, на којега ће се често морати обраћати. Мимо то мора он бити темељито образован човек, добар јурнста и посебице добар познавалац свију установа наше цркве и наше нар. црквн. автономије. Јер питања у која ће он зван

бити утјецати, неће се односити на ситнице администрације црквене и автономне, него ће му требати на своја умна плећа прихватити крупна питања односа наше цркве према држави и другијем вјероисповједима, као и односа наше нар. црк. автономије и њенијех установа према државном уставу и законима државе, у колико се једно на друго односи, једно другог додирује и потребује.

Јасно је дакле и несумњиво, да такав извјестилац треба да буде сви нашега народа, и да му се мора дати положај који значају нашег народа и достојанству наше цркве у држави потпуно одговара. Ми ово нагласемо поглавито с тога, што се с неке стране казује, да ће у прорачун државни ући свота од 12—1400 фор. за односног извјестиоца за послове наше цркве и наше народ. црк. автономије. Таква плата одређује се преводницем чиновницима при владиним уредима. Ми би у таковом звању све пре могли видјети и признати, него извјестиоца за послове, који су за нас што и очи у глави. У томе дијелимо потпуце мишљење писца некролога пок. нар. црк. тајнику Исидору Ћирићу, који је већ тада очитовао, да нама требају извјестиоци, који ће то бити у сваком обзиру, а да нам нијесу нужни голи фигуранти, који ни по чему не одговарају имену које носе. Та дотични извјестилац има за нас значај управ министра наше цркве и наше нар. црк. автономије, па би као такав у чиновничкој хијерархији морао добити барем положај секционог савјетника. То би одговарало колико толико значају наше цркве и нашег народа овде, а звање каквог помоћног конциписте, и томе слични положаји, били би пропаст и на цркву и на автономију, а мимо то би отуд по васколики наш нар. црк. живот могле да се изроде опасности, много крупније од онијех, којима смо изложени без такова назови-извјестиоца. За то, или извјестилац који ће то у ствари бити, а не тек по имену, или боље нек останемо и даље без њега. Ну ми се уздамо, да ће наши мјеродавни фактори наћи пута и начина, да се питање ово ријеши онако, како то захтијева углед и значај цркве и народа и користи нар. црк. автономног нам живота, чему ни мјеродавници државни немају разлога бити противни.

Под једнијем хоћемо овдје нагласити, да по нашем увјерењу није довољно поставити једног извјестиоца са средиштем у Будимпешти. Јесте, да је црква наша једна и да су права наша нар. црквена нетовјетна у земљама круне св. Стевана. Али нијесу на том земљишту, бива у ужој Угарској и у нас, ни политичке ни оне прилике нетовјетне. Доста је нагласити, да је наша домовина у стварима богоштовијем и наставијем неодвисна од законодавства уже Угарске. Отуд се могу ласно изљећи компликације, које би, какве смо ми срећне, вјероватно пале на нашу грбачу. Довољно је да напоменемо, да би се у нашој домовини тешко дозволило, да овај извјестилац, као чиновник угарске владе, из Будимпеште утиче на рад богоштовног и наставног одјела владе земаљске у Загребу, који је по том раду посве неодвисна према Угарској.

С тога би се морала успоставити два извјестилачка мјеста за послове наше цркве и наше нар. црк. автономије: једно у Будимпешти, а друго у Загребу, за које потоње вриједи такођер све, што мало прије о извјестиоштву том у оне рекосмо.

С овијем допунама и исправцима примамо добродошлицем лијепу замисао о извјестиоштву за послове наше цркве и наше нар. црк. автономије у Будимпешти и Загребу, уверени будући, да ће наши мјеродавни кругови тој замисли и хтјети и умјети дати облик, да она буде не само лијепа него и корисна и цркви и народу, што даље све боље.

Заступнику Ђурковићу нека је хвала да је мјеродавне државне кругове на ту мисао подсјетио и за њу и оце домовине загријао.

У Бачкој недјеље Праотаца.

—р—

Треба ли „второбрачне“ пред венчањем питати: „имају ли искрену и сталну вољу ступити међусобно у брак?“

Прочитавши горње питање, може бити, да ће многи брат свештеник запитати: на зар се још — о том питању може расправљати, — зар оно није сваком свештенику јасно? Но да би разјаснили повод, за што ово питање на решење стављамо, нама нам напоменути, да то чинимо

из разлога: 1., што смо дознали, да се у нашој богословији „литургика“ предаје дословно по књизи протојереја П. Лебедева у којој се учи, да се венчање „второбрачних“* од венчања „првобрачних“, између осталога, разликује и у томе, што се „другобрачници“ не питају за слободну вољу за ступање у брак; 2.) што смо заиста и сами нашли у једној руској обредној књизи: „Пособіе къ изученію устава богослуженія православной церкви“ од Константина Никольскога, на стр. 705., на овај пасус: „При вѣнчаніи второбрачныхъ, брачущіеся не вопрошаются о „добровольномъ и непринужденномъ“ ихъ вступленіи въ бракъ“. Е да ли је то заиста пракса у руској цркви, да се „второбрачни“ не позивају, да изјаве своју слободну приволу за брачну свезу, ми позитивно не знамо; но из наведене две руске литургике даје се закључити, да је то тамо обредни пропис, који ће вредa имати неког свога основа. О томе би нас могао известити који од господе, који је у Русији дуже времена био и тамошње црквене обреде боље упознао. — Истина у нашем „Требнику“ у „послѣдованію вѣнчанія второбрачныхъ“ нема о томе питању ни спомена; но ми мислимо, да је то с' тога изостављено, што се то по себи разуме и што је при венчању „првобрачних“ већ споменуто.

Имајући о овој ствари своје основно мишљење, у кратко ћемо навести, шта нам је у овој ствари јасно, а шта не. Знамо, да православна догматика овако дефинује тајну брака: „брак је тајна, у којој се по изјављеној слободној приволи за ступање у брак, молитвом и благословом свештеника изводи на женика и невесту благодет, која освећује и утврђује њихову брачну свезу у коју ступају ради узајамне помоћи и законитог рађања и васпитавања деце.“

Знамо, да православна догматика учи, да су за ваљаност сваке тајне нужни ови услови: 1.) лице, које тајну с вером прима; 2.) правилно рукоположено свештено лице (пресвитер или епископ), које тајну свршује у име св. Духа, који ју невидљиво обавља; 3.) материја или видљива твар, као знак, преко кога се благодат божија невидљиво саопштава; 4.) невесна формула речи или молитве, коју при вршењу тајне изговара лице, које тајну свршује и помоћу које свештеник освећује тајну силом св. Духа.

Знамо даље, да *видљиву страну* у тајни брака сачињавају она два *битна* чина: 1.) свечана изјава женика и невесте пред лицем цркве, да драговољно ступају у брачну свезу; 2.) свечани благослов њихове брачне свезе, кога изговара свештеник, полажући венце на главу женика и невесте: „**вѣнчается рабъ Божій (раба Божія), къ рабѣ Божіей (къ рабѣ Божію). во имя отца и сына и святаго дха.**“

Кад се даје узме у обзир, да је изјава женика и невесте, да драговољно у брак ступити жеље, неопходни услов за правилно склапање брачне свезе, — онда је по себи јасно, да, кад се пре венчања не пита, имају ли будући супрузи искрену жељу за ступање у брак, да онда томе венчању оскудева један претходни битни услов и саставни део видљиве му стране, те је и сама тајна непотпуно и неправилно обављена.

С обзиром на све речено, чудимо се, да је поменута примедба при венчању „второбрачних“ могла ући у руске обредне књиге, а кроз ове и у нашу богословију као обредно правило; па желећи и наше свештенике кандидате и ону браћу свештенике, коју би овакве примедбе у руским књигама у „**недоумѣніе**“ довести могле, у овом важном питању на чисто извести, — молимо позване стручњаке и браћу свештенике у опште, да нам на основу поуздани података разјасне, на чему се основа поменута забрана о изјављивању добровољне приволе к брачној свези при венчању „второбрачних“ и има ли јој места у православној цркви; а уједно да нам уз поуздану мотивацију кажу, треба ли „второбрачне“ онако често питати имају ли вољу у брак ступити пред самим венчањем као и првобрачне, — или не?

Један свештоник.

И у делу протојереја П. Лебедева: „Наука о богослужењи православной церкви“ (Москва 1890), II део стр. 133., каже се најчешће: „второбрачные не вопрошаются о свободномъ произволеніи на вступленіе въ бракъ“. А као што смо дознали, то непитање другобрачника за „приволу“ није само учење руских теоретичара, него је оно и у пракси руске православне цркве. Обратили смо се уредништву петроградског „Церковног Весника“ са питањем: на чему се основа та пракса у руској цркви и чиме се она мотивише и оправдава? Славно уредништво тог познатог руског црквено-богословског листа у своме 47 бр. од пр. године, имало је доброту одговорити на наша питања ово: „Практика православной церкви русской въ этомъ отношеніи вполнѣ устойчива и однообразна, такъ какъ опирается на Требникъ, въ которомъ для вѣнчанія второбрачныхъ положенъ особый чинъ съ отсутствіемъ формулы опрашиванія о согласіи (consensus) на брак и дру-

ними значительными отличіями отъ общаго чина вѣнчанія. Но, замѣтимъ, чинъ этотъ употребляется только тогда, когда вѣнчаются вдовецъ и вдова; но если одна только сторона второбрачная, вѣнчаніе производится по чину первобрачныхъ. Отсутствіе опрашиванія о согласіи въ чинѣ вѣнчанія для второбрачныхъ съ точностію объяснить не легко; но можно думать, что оно есть слѣдствіе желанія по возможности сократить и отнять значительную долю торжественности у чина вѣнчанія брака второбрачныхъ, какъ таковаго, на который церковь всегда смотрѣла и смотритъ какъ бы на нѣкоторое нравственное несовершенство. Кромѣ того, этимъ какъ бы предполагается безпрѣльность вопросовъ о согласіи предъ лицемъ церкви у тѣхъ которые, зная указанный взглядъ церкви на 2-й бракъ, все-таки заявили свое стремленіе къ оному, и которые, какъ люди опытные не могутъ быть кѣмъ-либо принуждаемы къ браку“. А то значи: „Практика руске православне цркве у том је одношају са свим постојана и једнолика, јер се основа на Требнику, у ком је за венчање другобрачних прописан нарочити чин *у ком нема формуле за испитивање о пристајању* (consensus) *на брак* и у ком су означене и друге важне разлике од општег чина венчања. Но, примећујемо, да се тај чин употребљава само онда, кад се венчавају удовац и удовица; но кад је само једна страна другобрачна, извршује се венчање по чину првобрачних. Што у чину венчања за другобрачне нема испитивања о пристајању, то није лако с тачношћу објаснити. него се може мислити, да је то услед жеље да се по могућности скрати и одузме знатан део торжествености у чину венчавања брака другобрачних, као таквога, на који је црква свагда гледала и гледа као на неко нравствено несавршенство. Осим тога, тиме се некако предпоставља, да нема цели питати за пристајање пред лицем цркве оне, који су, знајући за изведено гледиште цркве на други брак, ипак хтели да ступе у исти, и који, као искусни људи, не могу ни од кога бити приморани на брак.“

Ова мотивација и праведање праксе непитања другобрачника за „приволу“ (consensus) не може нас задовољити, ни уверити о основаности и оправданости таке праксе, тим мање, јер у њој нема позитивности, што се види на речи: „с тачношћи објаснить не легко, но можно думать“. — Међутим хвала нека је на одговору. Пракса наше цркве је, да се и другобрачници (кад су такови и жених и невеста) питају за приволу и да пред сведоцима, при самом венчању, дају своју изјаву о тој приволи. Ту праксу брани сто и наш г. писац. Ми ћемо га потпомоћи и са своје стране додати ово:

У руској цркви се на други брак гледи као „на нѣкоторое нравственное несовершенство“ из истих разлога, из којих га је блажени Тертулијан још назвао: „толерисаних блудом“. У таком *етичком* суђењу — без икаквог обзира на догматичко-правно (каноничко) суђење — о другоме браку, морамо тражити, дакле, узрок непитању другобрачника за „приволу“. Но тако једнострано посматрање другога брака и на основу таког посматрања благословљање другог брака без изјаве и приволе другобрачника, очевидно је на штету његове догматично правне ваљаности.

Непитањем другобрачника за приволу, руска пракса хоће да постави *етичку* разлику између првога и другога брака; хоће да ослаби, донекле, благослов цркве, који она даје и другоме браку; хоће да покаже, како црква други брак не благосиља оном *золом* као што благосиља први брак, и како другоме браку одузима онај узвишени, нравствени значај, којега има први брак.

Но, на тај начин постављати етичку разлику између првога и другога брака, и очигледном ју чинити, пре свега је против догматично-правног учења о браку, по којем се тајна брака, без изјаве и приволе брачника, благословити, а брак склопити правовалано не може.

Надаље је *тако* истицање етичке разлике између првога и другога брака и сувишно, јер ту и таку разлику довољно утврђује и представља цео чин последовања другобрачника сам собом. Н. пр. обручење на сред храма, а не пред царским дверима, као код првобрачника; за тим цео садржај молитава у тоже последовању, из којих се довољно увиђа, да црква други брак благосиља само за синсхођења према слабости и грешности људској. Ту разлику сведоче и истичу и сами венци „удовички“, које је пракса црквена увела.

И брак другобрачника је — *брак*. О тоже свора бити не може. А кад је брак, онда је и за њега пуноважно и одлучно догматично учење о браку, као што је привола (consensus) и брачника у њему, неизоставни услов за ваљаност његовог склапања и благослова.

Догматика је једна. Пред њоме је други брак оно исто, што и први. Разлику између њих поставља тек — моралка. Литургика, пак, благосиљања како првога, тако и другога брака, има се равнати по учењу догматике, а не моралке. Учење догматике знамо: а док оно постоји, дотле се пракса непитања за приволу другобрачника мора сматрати као — против догматике тајне брака.

Захтеви догматике су категорични и апсолутни. Њих не може ни ослабити, нити изменити, ни нравствена висина или цена другога брака према првоме браку.

Преза тоже и другобрачници се имају, при благосиљању брака их, питати за приволу њихову за ступање у брак, те у погледу тога изјавити, тако исто као и првобрачници.

У руским требницима нема у чину последовања „о второбрачныхъ“ упутства за то, ни односних питања: „вопрошаетъ іерей женіха, глаголя: имаши ли произволеніе благое“ и проч. Нема света тога ни у нашим требницима. У руским нема у новије доба за то, јер се тако затекло од старијих времена, а нема их ни за то, јер је тамо пракса спорног непитања. У наших требницима нема за то, јер су они још новијавише руски, или по руским преписани. А кад их будемо од сада сами редиговали и штампали, као што ће и то један задатак манастир-

ске штампарије бити, односна ће питања ући у наше требнике, јер ће то захтевати догматика с једне, а пракса наше цркве с' друге стране.

Зашто у руским старијим требницима односних питања нема? И ми ћемо признати: „съ точностію объяснить не легко, но можно думать“, да их нема зато, што је потреба тих питања за свакога свештеника јасна била, а што је формула питања међутим наложена неће у посљедовању прибрачних. Јер кад би се дозволило, да другобрачниче не треба питати за приволу за то, што тога питања у требнику нема; онда би се consequenter морало дозволити и то, да благослови трећем и четвртом браку у опште нема, јер му нема посљедовања у требнику. А може ли се то тврдити? Не може. Не може се, дакле, са требником — односно његовом једном празнином, која је учињена за то, јер се досјело, да ће ју сваки свештеник разумети, ни оправдати спорна руска пракса.

Празданье руске праксе тиме, што су другобрачници пуноћетни и искусни, те као такови да не могу бити принешени на ступање у брак, који ни не би био по вољи, — не може такођер одржати критику. Осим догматичких разлога, ни за то, јер и другобрачници могу бити и непуноћетни и без „великог“ искуства; а што прворбрачници могу бити баш и пуноћетни и сасвим искусни људи, на се иак питају за приволу.

Питање за приволу, при благосиљању брака, не ставља се на обзиру искуства или неискуства брачника, него за то, јер црква хоће и треба да чује изјаву и приволу брачника, те јер је ова увек неопходни услов за склапање брака, без обзира је ли то први или други или трећи брак.

Толико нмадосмо да кажемо у спорноме питању; а надамо се, да ће у то питање ући свеглости и из наше богословље.

Ур.

ИЗ ПРОШЛОСТИ.

Допис српског банатског намесништва у Темишвару писан епархијској консисторији у Карловце, и одговор патријарха Јосифа.

I.

ДОПИС.

Дописом министарства просвете и јавне наставе до знања нам је стављено 20. августа 1853. бр. 2074, да су стигле многе тужбе Његовом Величанству, како се не поштују и не уважавају од стране чланова грчке цркве превишње наредбе и постојећи закони о односајима католичке и грчко-несједињене цркве.

И то:

1) Што се тиче религиозног васпитања деце из мешовитих бракова меродавић закон (§ 15 зак. чл. 26. 1790—91) грчко несједињени свештеници не уважавају, јер и онда у погледу крштења и религиозног васпитања деле децу по роду, ако је отац римокатоличке а мати грчко-источне вере.

2. У грчко-источну заједницу примају се и они католици, који нису одговорили прописима III-ког зак. чланка 1843—4., по коме мора сваки католик 2 пут најавити своју вољу да напушта римокатоличку веру, и ако се исти зак. чланак од § 5—11 превишњим решењем од 21. фебр. 1846. протеже и на прелазе у грчко-источну веру, на се томе досједно утврђени услови имају испунити.

3) У грчко-источној заједници допушта се ступање у брак често и таким католицима, којима се забрањује венчање у католичкој цркви из законитих разлога, због чега често дотични напуштају римокатоличку веру.

4) Грчко-источни свештеници не држе се прописа, по којима сме странац у Угарској ступити у брак, због чега се странци католици на прелаз и остављање вере побуђују.

5) У грчко-источној заједници допушта се ступање у брак и малољетним особама против наредаба од 6. јуна 1812. бр. 14653 и 22. авг. 1815. бр 23.254. а то даје повода католичком свештенству, које иста наређења тачно испуњава, особито у помешаним општинама разним непријакама и омрази.

6) Најпосле неки грчко-источни свештеници траже од својих чланова, који хоће да пређу у римокат. веру, да испуне извесне услове и намеравају да ту праксу уведу, како би дотична лица имала испунити прописане услове у закону од 1843—4 ,да допуштају прелаз, тек кад се ово испуни; но то је захтевање са свим незаконито, јер закон од 1843—4 т. који се протеже по превишњем решењу од 21. фебр 1846. од § 5—11 на прелаз у грчко-источну веру, говори само о прелазу римокатолика у другу конфесију, отуд се излазу тамо они услови под којима сме римокатолик напустити своју веру.

Ови су услови најпосле прописани место пе-

стоседељне наставе у вери, па их за то и имају испуњавати само римокатолици, јер су само они до 1844. при прелазу у другу веру имали њен на науку своме пароху а никако евангелици или чланови грчко-источне заједнице.

Много пута специјални случајеви давали су повода да се одавде умоли пречасна Конзисторија, како би на том најмоћније порадила, да се подручно свештенство тачно придржава одређених прописа.

Сад већ и услед високог министарског отписа поново се пречасна позива пречасна Конзисторија, да води строг надзор о тачном испуњавању превишњих наредаба и прописа, пошто се, као што високо министарство врло примећује, повреда ових прописа, који још постоје у пуној важности обзиром на чланак I. превишњег патента од 29. новем. 1852., којим се законик и за српску војводину и тамишки Банат уводи, сме тим више трпети, у колико од савесног испуњавања и уважења истих како од стране католика тако и од стране чланова грчко-источне заједнице, зависи мир међу разним религиозним заједницама у земљи као и државно благостање.

Темишвар 9. септембра 1853.

ЈЕЛЕШАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архијерејска служба о Божићу у Ср. Карловцима и рукоположења.**) Први и други дан Божића богослужио је, *Његова Светост, преузв. Господин патријарх Георгије*, у саборној цркви, и рукоположио је јеромонаха манастира Грабовца Германа Чупића за јеромонаха; а други дан богослужио је св. патријарх у доњој цркви, храму св. апостола Петра и Павла, и рукоположио истог јеромонаха за јеромонаха, а свршеног богослова Александра Живановића за ђакона.

— (**Архијерејска служба о Божићу у Новом Саду.**) Високопреосв. господин епископ бачки, *Герман*, богослужио је први дан Божића у саборној, а други дан у алмашкој цркви.

У алмашкој цркви, која је била такође дупком пуна побожног народа, држао је Високопреосвештени народну архипастирску проповед.

— (**Радост у породици Његовог Величанства, нашега краља.**) Унука Његовог Величанства, бароница *Себрид*, ћерка надвојвоткиње Гизеле и баварског војводе Леополда, родила је женско чедо, у Тропави, где јој је муж натпоручник у I. пешадијском пуку. И тиме је *Његово Величанство, наш премилостиви краљ*, постао срећно и *прадеда*.

— (**Удружење свештенства монашког реда у Србији**), желећи дати јавна доказа свога високог поштовања према св. патријарху *Георгију*, као и израз свесрдне захвалности на драгоценим му трудовима око унапређења и бољитка српских манастира, изабрало га је 15. децембра о. г. *за свога почасног члана*. Диплома је врло лепо израђена и на њој су ових 9 историчних манастира: Хиландар, Студеница, Раваница, Манасија, Св. Петка код Шапца, Високи Дечани, Жича, Каленић и Љубостиња.

— (**Високопречасни г. архимандрит Иларион Руварац**) такође је од удружења свештенства монашког реда изабран *за почасног члана*, ради заслуга за просвету, и ради унапређења св. обитеља у којој је г. Руварац настојатељ.

Радујемо се, што прекосавска браћа манаси обраћају пажњу — према коме ју обраћати треба.

— (**Постављање катихете.**) Високопреосвећени епископ бачки г. Герман Опачић поставио је *Зарију Стаматовића*, пароха новосадског, за катихету на кр. уг. државној гимназији и кр. уг. државној трговачкој школи у Новом Саду.

— (**Одликовање.**) Високопреосв. господин епископ темишварски *Никанор*, благонаклоно је, уз пристанак високопреосв. господина епископа бачког *Германа*, одликовати црвеним појасом јеромонаха манастира Бездина, *Георгија Видинског*, који је придељен био као привр. конзисторијални бележник епархије бачке. Честитамо!

— (**Катихетски испит.**) Пред испитним поверенством, којег је председавао високопречасни господин архимандрит *Иларион Руварац*, а чланови којега су: ректор богословије г. протопрезвитер Јован Вучковић, протопрезвитер новосадски г. Милан Ђирић, протосинђел и професор богословије г. Митрофан Шекић и катихета-професор кр. вел. реалке земунске г. јереј Сава Теодоровић, — полагали су дана 20.

и 21. децембра пр. г. катихетски испит: г. г. Глигорије Стајић парох мокрински, Душан Поповић капелан из Осека, ђакон новосадски Велко Мирослављевић и Александар Живановић свршени богослов, а сада већ ђакон.

Писмене радње биваше су оба дана пре, а усмени испити после подне. Три кандидата су испите полагали са врло добрим успехом, а један није испиту удовољио.

— (**Примио монашки чин.**) Свршени богослов и правник, г. *Урош Марјановић*, актуар народно-црквених фондова, примио је први дан Божића пр. г. монашки чин у манастиру Кувеждину. Г. игуман кувеждински Генадије Поповић, који је акт монашења извршио, дао је новоме монаху име *Георгије*. Срећно!

— (**Светосавска беседа, коју приређују ученици срп. вел. гимназије у Н. Саду**) одржаће се ове године у просторијама новосазидане позоришне зграде врлог нашег родољуба и веледушника г. Лазара Дунђерског; а играчка ће бити у вел. дворани код „Јелисавете“.

Као сваке, тако и ове године је програм беседе богат и одабран; а позната ревност и вештина проф. г. Јована Грчића јемчи нам, да ће бити на потпуно задовољство посетилаца и изведен.

Кад се на ум узме и циљ беседе, а та је потпомагање сиромашних ученика гимназије, онда смо уверени, да ће и посетилаца а и приложника бити доста.

— (**Старословенска служба у Бару.**) С Цетиња јављају, да је 20. децембра пр. г. надбискуп Милиновић служио у римо-католичкој цркви у Бару, у Црној Гори, *прву литургију на старо-словенском језику*, по глаголском мисалу (служабнику). На служби је био заступник краља Николе и више православних и римо-католичких депутација. Краљ Никола известио је нашу о овој свечаности.

— (**Венчање пред смрт.**) Пишу нам из Ердута (код Даља): Јован Мишковић живио је дуже времена са Митром удовом Мишковић у конкубинату. Оболи и покаја се, што се није венчао у цркви. Дозове к себи местног свештеника и изјави му жељу — као последњу — да се венча, те „узакони“. Дотични свештеник, добив надлежни и потребни благослов од св. патријарха Георгија, венча болног Јована са Митром у соби, после чега је Јован сав умирен и блажен изјавио: „Хвала св. патријарху нашем, хвала и вама оче; сад сам умирен и не жалим отићи на онај свет“.

— (**Припомоћ српској цркви у Опатовцу.**) Висока кр. земаљска влада у Загребу одредила је српској православној црквеној општини у Опатовцу припомоћ од 600 фор., за опраштај цркве. На тој припомоћи захвалило се председништво поменуте општине.

— („**Фонд сиромашних богослова**“) установљен је пре кратког времена у *Београду* од богословјског професорског савета. Та установа потврђена је и од св. архијерејског сабора. Фонд ће се остварити овим начином: 1.) добровољним прилозима; 2.) приређивањем предавања, која ће наставници богословије држати; и 3.) приређивањем духовних концерата од стране богословјских ученика. — *Јавна предавања* у корист оснивања „фонда сиромашних богослова“ држали су до сад: ректор богословије *Архимандрит Фирмилијан*: „О вери и молитви“ и професор богословије *С. М. Веселиновић*: „Хришћанство и патриотизам.“

— (**Мухамеданци прешли у православну веру.**) „Весник српске цркве“ јавља, да је заузимањем г. Лазара Јанковића, свештеника миличанског у округу ваљевском, срезу подгорском, у краљевини Србији, 9. октобра о. г. примило православну веру петоро мушких и троје женских глава мухамеданске вере. По благослову митрополита Михаила крштење над њима извршио је поменути свештеник Лазар Јанковић.

— (**Исказ приложника „фонду св. Саве“.**) У данашњем броју почињемо штампати исказ приложника „фонду св. Саве“, којега смо добили од управе нар. црквр. фондова. То је најбоље. Цифре ће казати што ми не хтедосмо.

Коме је наручније слати своје прилоге овамо, уредништво ће их примати, на јавност износити и отпремати управи фондова.

Ко год није до сад послао, на своје опредељење, скупљене већ прилоге за „фонд св. Саве“, сад је време, да их шаље. У једном од наредних бројева проговорићемо о разним начинима, на које се прилози скупљати могу.

— (**Лист „Просвјета“ излазиће и даље.**) У 52. броју овога листа од пр. г. јавили смо, да црногорски лист „Просвјета“ престаје излазити због пореметјеног здравља уредника му проте Јована Сундечића. Но тај ће лист ипак *и даље излазити*, а издавање га и уређивати *министарство просвете и црквених послова на Цетињу*, и то са проширним програмом, без белетристике. Лист ће бити намењен опет само *цркви и школи*. Излажење у пређашњем облику сваког месеца, а година почиње од 1. јануара 1895. Претплата је цена на годину: у Црној Гори 2 фор., изван Црне Горе 3 фор. Претплата се шаље: Канцеларији Митрополије Цетињске, која ће водити администрацију.

— (**Нов књижевни лист „Луча“.**) На Цетињу, у Црној Гори, почео је излазити *књижевни лист друштва „Горски Вијенац“* с натписом **„Луча“**; а уређује га *књижевни одбор*. Изашла је I. свеска за јануар 1895. са разноврсним и одабраним садржајем — *„Луча“* излази у месечних свескама од два до три табака. Цена јој је: за Црну Гору, Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину годишње 2 фор.; за све остале земље 3 фор.; појединa свеска стоји 30 новч. Рукописи, листови у замену, претплата и све остало шиље се на адресу: Управа Друштва „Горски Вијенац“ Цетиње (Cettigne — Montenegro).

I. Иска скупљених прилога за „Фонд Св. Саве“.

Њег. Светост Преузвишени Господин Патријарх српски Георгије Бранковић 10.000 фор.

Пећинци: г. Љубомир Суботић 5 фор., г. Милош С. Поповић 1 фор.

Кучевац: Српска православна црквена општина 25 фор.; г. Стеван Јанковић 2 фор., г. Живан Косанић 1 ф. 50 нов.; — по 1 фор. г. г. Милош Видаковић. Стеван Тувекић, Прока Егић, Ранко Савановић, Тоша Костић, Давид Јакшић. Милета Иванишевић. Ранко Мирковић, Стеван Илић (Карловци), Никола Поповић; — по 50 нов. г. г. Илија Радовић, Јулка Карајанковић, Прока Недељковић, Матија Секац, Мита Летић, Живан Скорупан, Коста Скорупан, Тодор Поповић, Милош Јовановић, Радован Вуксан, Љубица Моловић, Петар Јаношевић, Петар Радосављевић, Милан Ј. Јовановић (Београд), Лазар Ровчевић, Стеван Обрадовић (М. Радинци), Петар Рапатовић, Мојсило Вернћ, Гига Пуњавац, Радован Јанчић, Ранко Радиновић, Живан Јанић (Ср. Карловци), Љубомир Пуњавац, Никола Букић, Милан Мандровић, Душан Мештеровић; по 40 нов. г. Бока Девић; по 30 нов. г. г. Новак Егић, Бока Радуловић, Петар Лазић (Сланкамен); по 20 нов. г. г. Лука Љубовчанин, Коста Летић, Душан Јанковић.

Нови Сад: Централни Кредитни Завод 100 фор.

Фенек: манастир 10 фор.

Радимна: срп. прав. црквена општина 10 фор.

Баноштор: по 1 фор. г. г. Герман Милошевић, Богдан В. Наранџић. по 50 нов. г. г. Јелена Наранџић, Аврам Стојановић. Љуба Стојановић, Радивој Стојановић, Паја Поповић. Лазар Константиновић, по 20 нов. г. г. Милица Стефановић, Перса уд. Стојковић. Јован Баић, Перса Константиновић, Жарко Стојковић.

Илинча: 3 фор. г. Михаил Николић. по 1 фор. г. г. Ђорђе Стаић, Сава Цвејић, Вожи Давидов, Георг Маринеско, Никола Косанић, Велимир Тонић, Душан Лазбрић, Коста Дрндарски-Лала, Јован П. Ока, по 50 нов. г. г. Лазар Петровић, Лина Петровић.

Т. Бечеј: 10 фор. г. др. Богдан Давидовић, по 5 фор. г. г. Бока Николић, Стеван Раванић, 2 фор. г. Радивојевић и Ињини. по 1 фор. г. г. Стеван Милозановић, Миша Ранковић, Стеван Шћаревић, Паја Ј. Поповић, Гавра Филиповић, Светозар Ранковић (Врањево), Велислав Јовановић (Врањево), Јефта Илић, 80 нов. тас прин дан Духова. по 50 нов. г. г. Тана Бељин, Жива Бранков, по 20 нов. Васа Бељин. Гина Попов, Сава Јованов. Мита Зеленков, Тоша Бабић. Живан Бељин, Анд Милованов, Михаил Русовац, Стеван Ивков, по 10 н. г. г. Пијада Грујић, Тима Станишић. Тима Попов, Васа Зелчев, Јефта Бранков, Јоса Мариков.

Т. Бечеј: Народна штедионица 50 фор.

Ст. Бечеј: 20 фор. г. Милан Поповић мл.; по 10 фор. г. г. др. И. Влаховић, др. Милан Поповић; 3 фор. г. др. Паја Мартиновић, по 2 фор. г. г. Бока Богдановић, Сакко Стојановић. 1 фор. г. Андрија Мравић, 50 нов. г. Ђорђе Дебељачки.

(Наставиће се.)

ОБАВЕСТ.

Свима, који треба да ваду, јављам, да сам од 1. јануара о. г. преузео и управу „Српске Манастирске Штампарије“.

Протојереј **Јован Јеремић.**

Г. Г. САРАДНИЦИМА.

Честитам свима ново лето; а уједно јављам, да сам се преселио у Карловце.

Ако се који, ма у којој ствари, на мене обраћати жели, нека ми више не упућује писма у Бачинце него у Карловце, или као уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад.

Братско и срдачно поздравље свима нека је од

Ј. Јеремића
уредника „Срп. Сиона“.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Д. М. у Р. „Једна листић“ не можемо употребити. Вратићемо вам га.

Г. М. П. у О. Задовољите се са белешком, која је већ штампана.

Г. В. В. у С. Не можемо. Предмет је погођен, ал израда није.

Г. М. Б. у К. Не можемо.

Г. Св. Д. у С. Ући ће у наредном броју.

НАЗАРЕНСТВО
ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

наградила „Матица Српска“ са 200 форинта

може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Наруџбине ће се само за готов новац извршивати.

Српска Манастирска Штампарија.

Још се може добити

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР ЗА ГОДИНУ 1895

ШТО ГА ЈЕ ИЗДАЛА

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА

Цена 40 новч.

ОГЛАСИ.

К. бр. 881. ex 1894. СТЕЧАЈ. 1 1—3

На упражњено парох. место у *Вел. Кикинди* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје инстуриране молбенице путем својих власти до 24. јануара 1895. год. поднисаној консисторији поднети.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 20 децембра 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 196 3—3

На упражњено *учитељско место* српске комуналне школе овим се стечај отвара.

Плата је у готовом новцу 400 форината а. в. Осим тог 6 хвати тврдих дрва од којих се и школа грејати има.

Изабраном учитељу у строгу дужност ставља се у местној св. цркви у десној певници редовно појати. На то место могу само они компетовати који су препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Молбенице нека се најдуже до 15. јануара н. р. 1895. пошаљу председништву школског одбора српске комуналне школе станчевачке.

У *Станчеву*. 15. децембра 1894. год.

Председништво.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем косе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 24—26 **Илустроване ценовнике и прорачуне трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 2.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 8. јануара 1895.

Божићна посланица Његовог Високопреосвештенства Господина Мирона Николића, Епископа пакрачког.

МИРОН

по милости Божијој православни Епископ пакрачко-славонски.

Благочестивом и благовјерном клиру и народу богохранимне Епархије своје, мир и благослов од свеногућега и милостивога Бога и Спаса Исуса Христа, а од смирености своје архипастирски поздрав и братско цјеливање.

Одкако је Неба и Земље и нас грјешних на Земљи, примамо Ми од Бога милоште једну за другом, сви без разлике, добри и зли, као и сунцу своме што пушта милостиви Бог, да сја и гријe све нас без разлике, добре и зле.

Но као што нас има, који на свјетлу затварамо очи наше па не видимо, из' се уклањамо са сунца, па нас не гријe, исто тако има нас и такових, који затварамо срца своја и не примамо милоштa Божијих, закаљамо душе наше и одбијамо толике дарове, које нам пружа Отац наш небесни непрестано. Чисто да не вјерујемо сами себи, да може тако шта да буде, чисто Вас гледам, благочестиви Христијани, како се трзате на ове ријечи Моје и премишљате, да л' има заиста људи, који не би примали дарова, и један од другога, ма и маленних, а камо ли да не би примали богатих дарова, од богатога и пребогатога у милости својој Оца нашега небеснога. И на Мени је, да Вас увјерим, да нисам рекао Ја насумце, ово што сам рекао, пред Вама толикима, а данас на оволиком году Божијем, у овом светом дому Божијем и Вашем.

Није ли нам живот наш и здравље понајприва и понајмилија милошта, што ју добивамо од Бога, па како примају, како чувају и поштивају многи и многи од нас ту прву, ту најмилију милошту Божију? Примају ладно, чувају слабо, и поштивају скоро никако. Не игра л' се многи и многи од нас са животом својим и здрављем као са каковом играчком, од колијевке па до гроба свога, и да пије Бога, који нас чува, многи би по сто пута изгубио живот, само кад би се могло мријети по више пута, а не само једанпут.

Морамо управо да се чудимо, одкуда многи и многи и да трају, колико трају, кад помислимо, шта све не раде на штету живота свога и здравља Како само безобзирице навалују на здравље своје одма у младости својој. Још се нису право ни развили ни дошли до снаге, а они већ руше здравље своје на силу, подсјецају живот свој у корјену. Кад би требало да се понајбоље чувају и развијају, а они се понајвише затиру и упропашћују. А не раде боље ни после у старијима годинама својима, према оној народној: „*Каква младост, такова и старост, каква сјетва, такова и жетва.*“

А што је најчудноватије, ти људи трују живот свој и здравље, а овамо се изговарају, да они тако чине тобоже ради живота и здравља свога. Тако ће изјелице и пијанице да се изговарају, да једу толико и пију само „ради окрјепе и здравља“ свога. Љешивци и немарљивци и они ће казати, да се чувају од посла и бриге „*здравља ради*“ свога, а исто тако изговараће се на здравље и на бригу за живот и сви мекушци и плашљивци. Сви ће да се изговарају, да живе тако и раде само ради здравља душе своје и тијела, и тешко је доказати свима тима, да немају право, а још је теже сломити их, да другачије живе и раде.

Са тијелом нашим добили смо од Бога као милошту и душу нашу. Па како примају њеки и њеки ту милошту Божију, како ју чувају, како ју поштивају?

Горе још, него што раде то са тијелом својим. За тијело се још њекако брину, али душе слабо се сјећају, као да она не би требала ни његе ни ране никакове.

Душа, као што је куд и камо вриједија од тијела, тако и заслужује она куд и камо веће и бриге и његе него ли тијело наше. Она је изашла од Бога, и као такова тежи она увијек к Богу, и док је у нама, ми смо дужни што чешће и дуже бити с њоме код Бога и с Богом.

Она је дошла од Бога к нама чиста и света, и док је у нама, ми смо дужни чувати је од сваке нечисти и гријоте и предати ју на самрти чисту и свету Богу, као што смо ју и добили.

Она је бесмртна, и ми смо дужни док је она у нама, ићи увијек за тим, да добрим животом и праведнима дјелима нашима сачувамо њезину бесмртност, Небу и Богу, коме смо одговорни за то овога свијета и онога. Па која су то мјеста, гдје се састајемо Ми с Богом и учимо, како се животом и дјелима долази до Неба и Бога и завршује бесмртност овога свијета и онога?

Та су мјеста понајприје и понајвише црква и школа, гдје се понајлакше састајемо с Богом, и учимо светињи, добротиња, честитости, бесмртности. Па како полазе њеки и њеки та света, та Божија мјеста? Не полазе ни издалека онако, како би требало да полазе. Бивао сам у њекима мјестима нашима управо о Храму, а у цркви њих само њеколико. А да гдје су, кад у цркви нису, ни о слави њеној? Или су остали код куће без оправдана узрока, или су ходали по вашару без икакове нужде, или се забавили другим чиме, само у цркви нису били, нити се Богу помолили.

А као што се црква слабо полази, тако се полази слабо и школа.

Многи и многи не би слали дјецу своје ни у мале, у основне школе, да не морају и не би жалили дати много шта, само кад би могли да изваде дјецу своју из школе. Сами нису ишли у школу радо, па не маре ни да им дјеца у школу иду.

Такови људи не маре у опште за књигу, за науку, и за то се баве радије са свачим другим, него ли са књигом, са науком, са чувањем и умножавањем душевних и духовних добара, која имамо од Бога. А то није опет ништа друго, него непримање и

непоштиваше Божијега дара, духа и душе наше.

Милостиви Бог дао је људима земљу и све што је на земљи у води, у зраку, да земљу раде и буду господари од свега, а земља људе да рани и све да служи нама, све да весели нас и радује.

Да весели нас и радује кад ходимо по кући нашој и видимо све у своме реду, све пуно, здраво и живо. Да весели нас и радује кад изађемо у поља наша, на ливаде, у ограде и у виногране и видимо, како све успијева и напредује, како милост Божија стоструко награђује труд наш и рад.

Да се радујемо и веселимо, и кад изађемо у село наше међу своје и поразговоримо се с њима, као са својима о добру и напретку, о нужди и потреби својој и њиховој.

Но да ли бива тако данас код свију нас? Не бива. Многи и многи није послушао ријечи Божије и није радио, није чувао, није управљао ни кућом ни земљом, ни другом имовином својом онако, како је добро, и како хоће и заповиједа то сам Бог. И шта се онда збило? Све се одузело од таковних злих и немарних људи и предало другима.

Пролазио сам кроз њека мјеста нашега владичанства, и гледао тужним срцем пропале у њима толике куће наше, расељене толике душе наше, ожалошћен толики народ наш. А зашто? За то што се није слушала Божија, и што се бјежало од посла; за то што се није слушала Божија, и што се није бринуло ни за своје ни за опште добро; за то што се није слушала Божија, и многи није господарио срцу своме, а ни онима, над којима су постављени за господаре, да се брину за њих, и да владају над њима по закону Божијем и људском. И од таковних злих, немарних и несавјестних господара одузима се послије, по Божијем допуштењу власт, одузима добро и благо свако и предаје другима. Но са злима и немарнима страдају доста пута и добре и брижне душе; страдају и они, који нису криви, шта више, који су можда противни били таковоме господарењу, али грјехе старијих својих морају доста пута да откајавају и млађи њихови, морају и они да се растају са кућама отаца својих и дједова, и да остављају и земљу и насаде и све што су требали да наслиједе и они, као што су наслиједили то и старији њихови од својих отаца и дједова. И такови зли господари огрешавају се и о Бога и о потомство своје и о све оне, с којима стоје у заједници каковој и пријатељству, и за то сачувај Боже свакога од такова тешка грјеха, од такове одговорности и пред Богом и пред људима.

Но највећу од свију милоштa послао је Бог на данашњи дан, Сина свога, да смрћу Својом удовољи правди Божијој за грјехе наше, и научи нас, како ћемо се сачувати од грјеха и постати и ми синови Божји и насљедници.

Па како примају људи, како слушају науку Христову?

Не раде ни то сви онако, како би морали да раде за властиту срећу своју и блаженство, јер Христос је учио, да *љубимо* један другога, да *праштамо* један другоме да *не нападамо* један на другога. На да ли заиста радимо тако сви ми, који се зовемо Хришћани, или барем они, који смо једнога имена и племена, једнога знамења црквенога синови? Не радимо! Колико има рођене браће, која се мрзе да не може бити горе, завиде један другоме, прогони један другога као да су највећи душмани, а да не спомињемо мржње, злобе, зависти и прогонства људи, који не стоје тако у роду, него су други и вјере и крви, другога мишљења, живота и владања.

Колико имаду с нама посла судови мали, већи и највећи само за то, што не праштамо један другоме увреда, које би морали по науци Христовој да праштамо не једанпут, него до седамдесет пута седам у једноме дану, а ми, мјесто да праштамо брату, и да се миримо с њиме, а по томе и са Богом, а ми тражимо судове да нас они мире. Но добро, ако нас и судови измире, али доста пута мјесто да се измиримо ма и пред судом, а ми се још више завадимо, и тако изгубимо не само оно, о што смо се парбили, него изгубимо и брата нашега, знанца и пријатеља можда за навијек.

Нападамо један на другога на све мо-

гуће начине, ријечима и дјелима, потајно и јавно, усмено и писмено Устаје човјек на човјека, племе на племе, народ на народ, и погрђују се и затиру, као да се Христос још није ни родио, ни воскресао, ни вознесао, ни послао нам Духа светога, да нас умудри, ублажи, утјеши

Па шта нам је радити, да узмогнемо по слову апостолову скршити свако у нама зло, и одржати себе у здрављу душе и тијела, у чистоти жеље и воље, у поштеном раду и радосном испуњавању свега, чему нас учи наука Христа Спаситеља нашега.

Морамо узети на се, по ријечима св апостола Павла, оружје Божије. Морамо се најприје опасати *истином*. Бог је истина, а за ђавола се вели, да је отац лажи. Без истине човјек је трска, која се утиба сваком вјетрићу, долазио он ма са које стране. Има људи, који не маре за истину, него говоре како мисле, да је боље по њих, или по њихове другове, знанце и пријатеље. Не живе и не раде како би требало, него како је њима лакше и угодније, и тако гријеше о истину и варају и себе и друге.

Друго је оружје *правда*. И то оружје треба као војници Христови да дижемо према свакоме, а најприје према себи и своме. Да устајемо за правду у свако доба и на свакоме мјесту, негледајући тко је онај, који треба помоћи наше, да не страда на правди Бога истинога, па и сами себе да осуђујемо, кад сађемо са пута правога. Но у ту борбу нашу треба нас да води увијек дух *љубави* и *мира* еванђелскога, који све на добро изводи, упућује, у добру утврђује.

А поврх свега, вели нам св. апостол Павле, да узмемо *штит вјере*. Тко има у себи вјере, тај има око себе јаки штит, о који се крше све стријеле, што их бацају на нас непријатељи наши. Тко има у себи вјере, тога штити Бог, и заклања од сваког искушења, од сваке туге, бриге и жалости, јер је онда „с нами Бог.“ Још нам св. апостол Павле препоручује *мач духовни*, који је ријеч Божија, што обара сваку лаж и неправду, долазила она ма са које стране и бранила ју ма какова сила и снага. Апостоли Христови, мачем тим наоружани, савладали су онолике свога времена тешке незгоде, и оставили иза себе цркву Христову онако велику и јаку.

И на нама је, благочестиви Христијани, да мачем духовним војујемо за Христа сви, но мач тај да окрећемо понајприје противу себе самих, противу властитога срца свога, и да убијамо у њему сваку страст, сваку нечисту жељу, лијеност и немарност, сујету и свако уживање грешно, а по томе и недозвољено.

И кад најприје ослободимо себе од гријеха, онда ћемо лако моћи и друге ослобађати и спасавати, јер смо онда ми с Богом и Бог је с нама, а онда је и побједа наша сјајна и сигурна.

Дао Бог, благочестиви Христијани, да у борби нашој за добро наше и спасеније побиједимо што прије и сигурније, и да тако прославимо што достојније и Рождество Христово, и Богојављење Господње и све по реду православне еписке цркве наше Празнике, као синови Божији и насљедници Његови кроз Исуса Христа. Помогао нам у то име Бог, и честит Вам био Божић, и сретна и у свему напредна била Вам нова година. Амин.

У *Пакрацу*, пред Божић 1894.

Гореименути смирени Епископ

Мирон.

ОДЗИВ ФОНДУ СВ. САВЕ.

„Зар ти незнаш наше даваоце?“
Његош.

Кад би се за успех у јавним народним пословима искало само одушевљења и пожртвовања на речи, ми Срби морали бисмо бити први и најсрећнији народ на свету. Ну пошто ово потоње нико не може с разлогом тврдити, биће да поменута средства не условљавају никакав трајни успех, нису погодна за стварно унапређење нашег народног живота, нити у оп-

ште, нити у појединим његовим установама.

Тако и јесте. Искуство доказује неоспоривo, да успех, по буди којој работи људској, зависи испред свега од свесног уважавања стварних прилика и њихових неминовних последица.

Други, и не мање важан услов, за успех лежи у сталном и одлучном раду у одабраном правцу.

Што ми ово потакосмо, и то баш сада и на овом месту?

За то што се на конкретном примеру поново доказало, да ми Срби за наук искуства немамо ни уха ни очију.

У чему се то посведочило?

У ствари, која се нас свију подједнако тиче, око које смо сви звани порадити, само што је баш у овоме, у раду, на делу, мало одабраних.

По среди је наша српска вероисповедна народна школа, и њеном обезбеђењу против сваке опасности намењени фонд св. Саве.

Нећемо да говоримо о значају српске вероисповедне народне школе по Србство и православље у опште, а посебице по наш народ овде и баш у садашњим приликама. То би значило изаћи са свећом на сунце. Коме пролетњи проглас наше највише власти школске и у томе није очи отворио, тај ће остати слеп до века, јер просто не ће ништа да види.

Друго је, о чему ми овде хоћемо да проговоримо без околиша, како то светиња ствари потражује безусловно.

Мислимо одавно наших народних слојева, а испред свију народне интелигенције на пролетњи ванај нар. црквн. Школског Савета у ствари потпоре по св. патријарху Георгију заснованога, у добар час, фонда св. Саве.

За који дан биће година дана, како је за будућност школе народне забринути архипастир наш прегао, да својим узорним делом: обилатим прилогом од десет хиљада форинта покаже свакоме, шта му ваља чинити.

Па како стојимо данас, након пуне године?

Давно је како је песник народни пророчким гласом запанио:

„Дижите школе, деца вас моле,
„Јер биће дана, ал' неће среће,
„И биће људи, ал Срба неће.“

Од тада слушала се ова тужаљка стотинама пута, по разним јавним састанцима, али је обично на томе, при декламовању, и остајало од год до год све до дана данашњега.

Безброј пута слушали смо изреке: „Чија школа, оног и будућност“; онда: „У школе уложен капитал носи најбољу камату“; даље: „Школа је врело народне образованости и културе“ итд. итд.

Ну кад год је од речи требало приступити делу, кад год је лепе изреке ваљало материјалном жртвом поткрепити, тада су мал' да не редовно замуцала па и посве занемила она уста, која се иначе преливаху звучним родољубивим саветима. А она јуначка десница, која се на речи силовито креће, не само од Пеште даж до Црне Горе, него унакрст земнога шара, та је пред материјалном жртвом толико се уздрхтала и тако изнемогла, да не бејаше у стању посегнути ни до својег сопственог џепа!

И тако би и остаде све до скора. Певало се, декламовало, саветовало и задало, док данашњи, по милости Божјој и вољи народној св. патријарх Георгије, узорним делом својим: оснивањем спасоносног по цркву и народ фонда св. Саве, свима и свакоме не довикну: доста је било певања и кукања, пођите за мојим примером!

Па шта би? Како се очитова наша српска и православна свест, наша савест, наше родољубље, наш самопрегор, чиме се у живој и писаној речи тако често и тако радо хвалишемо? Како потврдисмо ону по хиљаду пута рецитовану:

„Треба хтети, треба сметн,
„Пак да видиш куд се лети!“

па и ону другу:

„Кад изнесни кућне час,
„Зови само сво нас“ —

како засведочисмо та и слична уверења овде, где се за име, језик и веру, за тај по речма Тодора Павловића „извор среће, славе и чести“ наше од нас траже само материјалне жртве?

Ено свему томе огледала несумњива у овом месту Божићњег поздрава архипастирског, где св. патријарх Георгије, с болом у души, очитује дословно:

„Но како ми Срби на жалост скоро сваку ствар, па макар та и најбоља била, сасвим олако и равнодушно узимамо; тако је и дирљивим али уједно и очајним слогом написани проглас М. Шк. Савета, *као што жалосшни резулшаш прилога показује*, остао глас напињућег у пустињи, на грдну срамоту васцелог народа нашег, са чега и нема изгледа, да ће

тај фонд скоро благодетно дјејство своје отпочети, ако му се што скорије и обилатије у помоћ не притече, а овамо нам толике школе народне стоје на ивици своје пропасти“.

Може ли бити жалоснијег, срамнијег, и јаднијег доказа за несвест наше народне интелигенције у првом реду?

Како је оно пророковао народни песник:

„Јер има ли срца и срама и стида
Нег чеду своме не дати вида?“

Па шта учинисмо у потпору делотворна рада светог нам патријарха Георгија, који фондом св. Саве Сричади нашој, будућем српском народу, хоће да осигура тај српски и православни вид?

Ништа, или таман колико и ништа!

А поступисмо тако ми потомци оних наших славних предака, који за крст и име на коцу душманском надисаху! Ми се тим нашим прецима дичимо, а сами смо див-јунаци на језику а сиње кукавице на жртви, ма да се од нас не иште живот, као од наших предака, него да жртвујемо један део свог цена!

Може ли бити јадније прилике ето од ове?

Да би претци наши могли устати, одрекли би нас се на мах и проклели би и потоњи наш траг, кад би уочили, како се у нас за име, веру и језик само лепе речи просипљу, а уз то и чаше празне, док већ од голе материјалне жртве за светиње народне, огромна већина безобзирце узмиче.

Ми смо одмах изз родољубивог прогласа нашег нар. црквв. Шк. Савета у листу овом рачуном доказали, да ми можемо помоћи не само оним школама, које су у опасности да се са материјалне немоћи угасе, него да можемо у доста кратком року и фонд св. Саве толико појачати, да његовим приходом помогнемо сваку потребну школу, па да ове и тамо подигнемо, где их данас никако нема. Али смо већ тада нагласили, да ћемо то све само тако моћи остварити, ако престанемо бити дотадашњи Срби, те, прекаљени слошке своје родољубље и свест своју трајним прилозима фонду св. Саве, одмереним према снази сваког од нас, потврдимо и освештамо.

Или би ко хтео рећи, да је рачун што га ми тада постависмо, буди у чему претеран, да наши предлози прелазе снагу свију нас и сваког појединог?

Ми бисмо на такву тврдњу одговорили подробно, ако би коме дошло у памет исту поставити.

Овде стављамо за сада само ово питање: великодостојнике црквене и богатирце мирске, а тако исто и манастире, општине црквене и политичке, као и новчане заводе и друге заједруге за сада на страну, питамо: може ли ко с разлогом тврдити, да у народу нашем у овој држави нема бар три хиљаде, то породица, то појединих лица, која би од године на годину могла једно на друго рачунато по 5 фор. у фонд св. Саве уносити, без да са тог дара буди икакву оправдану потребу своју иоле осетно скуче? То нико не може доказати, а тиме је јасно посведочено, да бисмо олако могли сваке године скупити не само годишњу потпору сиромашним школама, него би већ од тих приложника остало доста за множење фонда св. Саве.

Па где је и на чему је запело?

Запело је на нашем немару, нашој несвести, нашој странчкој тесногрудости, заслепљености, злоби и инату. За инат се Марко потурчио, а у нас је данас куд и камо више од једнога Марка, којем је инат и смер и средство рада у животу!

Да је одиста са овде наглашених узрока запело, за то ммамо на све стране и сувише доказа.

Зар није немар и небрига, кад на очиглед чињеници, да је наш нар. црквв. Шк. Савет свој проглас, осим јавним гласилима, разаслао још и општинама, свештенству и учитељству, па и појединим иљеним синовима народним, а сад се чују гласови како овај и онај о фонду св. Саве и његовом смеру поготово ништа не зна?

Може ли се узети као извина, кад један или други одговори, да није приложио за то, што не може дати колико би хтео, а мање га је стид, и што га нико није позвао на прилагање?

И овај је разлог посве танких ребара. Ко не може већу своту, какву би хтео, од једном дати, нека даје мање редовне годишње прилоге. Главно је, да се прилаже, јер од жеље нико, па ни школа, не може битисати. Стид је и срамота ништа не учинити, већ и за то, што зловолља такав поступак употребљује као бусију за своје злогуке подвале. А кад знамо, да је Шк. Савет јавно позвао на прилагање, онда прија-

тељу народне ствари не треба другог позива, нити он може рећи, е не зна коме прилог свој да пошље.

Не стоји ни то, да је наша материјална снага тако клонула, да не можемо према позиву Шк. Савета своју дужност вршити.

Од свуда се истиче и признаје, да је потпора сиромашних наших народних школа наша прва и најглавнија данас брига и потреба. Па кад је тако, онда је и потпора одржању тих и других школа народних посвећеног фонда св. Саве наша најсветија дужност. Испред рада у том правцу морају устукнути све друге мање хитне праве и назови потребе. Да ових потоњих има не само у нашег женскиња него и код мушких, то не морамо доказивати. А једна је одиста она свест и оно родољубље, које у корист опстанка српске школе не може да се одрече које чаше пива или вина, које цигаре, и других још незнатнијих потреба. Зар је потреба, да млада Српкиња, друго да не помињемо, на српској беседи, на већ и на читаоничкој забави, за једно вече утроши на разноврсне производе кућарске и друге индустрије чивуцке толико, да би годинама могла прилоге давати фонду св. Саве?!

Ради ли таква мушка и женска омладина — а и остарина — у духу ђенија српског, који је на уста песника народног кликнуо:

„Помози бо̀же, помоћ' ћу и ја

„Да српско име још̀те проспја“ — ?

Зар не би достојније и српске кћери приличније било, да Српкињица међу себи равним засија својим душевним врлинама, а један део луксуза украђеног новца да на сирочад српску у родитеља својега испроси речма песниковим:

„Не дај их бо̀же у просијаке!“

Ну чему да ређамо, што свако и без тога и види и чује, докле и зна? Помоћи можемо, само ако усхтемо. Ко не ће, наћи ће за то ваљда празних изговора. Силом глувога узалуд је молити.

На прагу смо празника светитељева, чије име носи по св. патријарху Георгију заснована установа. За који дан васколико ће Српство по ново да прослави успомену првог српског народног учитеља. Ето најлепше прилике, да још за времена сви листом, мало и велико, мушко и женско, сиромах и богат прискочимо у помоћ народној нам школи вероисповедној. Јер нестане ли ове, изгубиће и светосавско славље свој значај и своје знамење. Учинимо ли према фонду св. Саве своју дужност, тада, али и само тада, моћи ћемо светла лица очи к небу и св. Сави подигнути, и само тада моћи ћемо весела срца и мирне савести отпојати:

Усликнимо с љубављу светитељу Сави!

Ђ. Г.

Чаю воскресенїа мертвыхъ.

Духовна и душевна владавина фарисејска надживела је политичку самосталност јудејске државе; и у време кад се појавио Исус Христос, бејаше сво уздање народно у Фарисејима. све и сва је од њих очекивао и ако су се Садукеји много строжије придржавали закона и правице од њих. Христос је жестоко напао на Фарисеје. Јеванђеље нам их приказује као притворице и лицемере, који не гледаху на срце већ само на форму и спољашност. Држећи се грозничаво строгости слова закона, а веру идентификујући са спољашњом обредношћу, као што је то у опште и цео народ јудејски после вавилонског ропства чинио, морали су пасти у лицемерство и притворство. Дочепавши се власти и игемоније у народу и Фарисеји се полако почеше кварити и искварише се, као што се — на жалост — обично дешава и бива. А како се опет Садукеји слабо придржаваху закона, а и слабије га разумеваху — што им и сам јудејски историчар Јосиф пребацује, — то они ако и не беху лицемерци, надоше у слободоумњаштво и епикурејизам.* Фарисејство се дакле искварило само од себе; и што је дошело дотле, да се под фарисејством подразумева лицемерство и притворство, томе су сами криви, никако пак нападај Христов на њих, јер је тај нападај природна последица самог религијозно-моралног

* Христос је опомињао своје ученике да се чувају не само фарисејског, него исто тако и садукејског учења.

закона. Истини у хатар мора се признати, да се и међу Фарисејима нашао по који племенитији изузетак, као што беше на пр. Павле, до свога обраћења у Христианство, који се и дотле трудио свом снагом и чистотом душе своје да послужи Богу праотаца својих; само је жалост што таквих врло мало беше! — Христос је напао на Фарисеје и њихову партају свом жестином већ и тога ради, што они сматраху само јудејски народ за народ, а сав остали свет — ни за што; те према томе да су и сва пророчанства, пророци и патријарси ту једино и искључиво јудејскога народа ради, нити су довољавали да се божанствена наука и откривење и по осталом свету распростре. Управо тога ради и јесте у христианство обраћени Савле постао понаособ апостол језичнички.

Но при свем том што се Садукеји придржаваху, и то строго придржаваху старог народног предања, у коме као да се слабо налази трага вери у васкрс мртвих, ипак се не може уствардити, да цео народ јудејски неје веровао у васкрс мртвих, јер се — као што већ споменусмо — мора констатовати, да су и сами Садукеји, управо на основу тога народног предања веровали, да ће ипак неки и неки мртви устати из својих гробова т. ј. ускрснути. Вера дакле у васкрсење била је по целом јудејском народу распрострањена. О томе нам пружа најлепша доказа св. јеванђелист Матеј. Приказујући у глави XIII. у причама и употребљеним цркву и моћ речи своје, наставља у глави четрнаестој дословце овако: „У то време дође глас до Ирода четворовласника о Исусу (т. ј. о науци и чудесима његовим); и рече слугама својим: то је Јован Крститељ; он устаде из мртвих и зато чини чудеса“. Затим јеванђелист потанко описује смрт Јована крститеља: „Ирод је био ухватио Јована, свезао га и бацио у тавницу ради жене Филипа брата свога. Јер му говораше Јован: не можеш ти је имати. И шћаше да га убије, али се побоја народа, јер га држаху за пророка. А кад бијаше дан рођења Иродова, игра кћи иродијадина пред њима и угоди Ироду. Зато и с клетвом обрече јој дати што-год заиште. А она научена од матере своје: дај ми, рече, овде на кругу главу Јована крститеља. И забрину се цар; али клетве ради и оних који се гошћаху с њим, заповеди дати јој. И посла те посекоше Јована у тавници. И однесоше главу његову на кругу, и дадоше девојци, и однесе је матери својој. И дошавши ученици његови, узеше тело његово и укопаше га“.

Ирод је дакле видео својим очима Јованову одсечену главу и поклонио је као уздарје за чаробну игру лепе кћери своје милоснице. Видео је такођер и како су ученици Јованови однели тело његово да га сахране. Па при свему томе, кад му дође до ушију вест о науци и чудесима Исуса Христа, узвикнуо је: „то је Јован крститељ; *он* устаде из мртвих и за то чини чудеса.“ Ирод је дакле веровао да је васкрсао и на ново се у истом оном телу појавио онај човек, кога је дао убити и кога је видео мртвога; а за њега тек не може нико рећи, да је био лицемер или фарисеј, јер је познато, да је Ирод био један од најизображенијих и најначитијих владалаца свога доба.

А прочитамо ли и шеснаесту главу матејева јеванђеља, наћи ћемо на ове речи: „А кад дође Исус у околине Кесарије Филипове, питаше ученике своје говорећи: ко говоре људи да је син човечији? А они рекоше: једни говоре да си Јован Крститељ, други да си Илија, а друга опет Јеремија или који од пророка“ (13—14.). — Тиме су ученици Христови дали најбољи доказ, да су Јудеји веровали у васкрс извесних покојника. А где се налази вера да неке и неке личности васкрсавају и по ново се у свету појављују, ту логично мора бити и вере у опште васкрсење мртвих.

Но вера у опште васкрсење распрострањена је по целом свету тек кроз христианство. То се могло догодити тек помоћу божанствене чудотворности христианства исто тако, као што се догодило и са догматом о бесмртности душе, што је признао и сам Волтер говорећи: „са Христовим доласком на свет дошла је и вера у бесмртност душе“. Распрострањење веровања у бесмртност душе спада у прва и највећа чуда христианства. Али усадити у срца људска непоколебиву наду да ће сви људи устати с телом својим по ново живи из својих гробова, и то као догмат учврстити и по целом га свету распространити, — заиста је много веће чудо; с вером у бесмртност душе своје човек се врло лако и брзо спријатељио, јер је прво и прво постулат здравога разума, а друго на то га је гонила сама његова природа, којој је та вера урођена; али вера у **васкрсење мртвих** ипак

неће тако лако појмљива, нити схватљива.

Хришћанство је пресадило у народ како веру, тако и чврсту наду у то превелико чудо свемогућега Бога. Христос проповедајући људима о царству Божијем и о будућем славном свом доласку, објавио је људима не само то, да ће тада наступити вечити живот, већ да ће и сва тела људска ускрснути из својих гробова, пред суд његов изаћи и за тим — према заслугама — или ући у небеско царство вечите славе, или пак бити бачени у огањ вечни. Та реч Спаситељева ухватила је одмах чврста и непоколебива корена у срцима људским, што служи као најбољи доказ, да је Божанственога порекла. А најбољи доказ за њену Божанственту истинитост налазимо у васкрсу самога Христа Спаситеља. **Воскресеніе Христово** бијаше његовим Апостолима, као и свима древним хришћанима, а и данас служи целом Хришћанству као најчвршће јемство општег будућег васкрса свију људи, а уједно уз мученичку смрт Спаситељеву на крсту, светлим средоточијем вере хришћанске.

С тога се у целом светом Писму новога Завета и не наводе за то нигде и никакви докази човечјега разума, већ се просто приказује као неопходан постулат веровања нашег у Исуса Христа и на тој основи успостављеног вечитога општења с Њиме као царем људскога живота.

А каква ће бити тела наша после општег васкрса од гробова, о томе нам је објавио науку св. апостол Павле, којом нас уверава, да неће бити материјалног, које трулежи подлежи, већ да ће бити духовног, небеског састава. Неће дакле бити оно исто које је у гроб положено и које се тамо у прах и пепео претворило, него ће му оно послужити зачетком, као оно у земљу бачено семе из кога ће нов плод ићи.

(Наставиће се.)

„НЕМАЊИНО БЛАГО“.*

У бројевима од петка донела је „Застава“ неколико чланака под вапијућим насловом: „Куд се дева Немањино благо?“ — Читаоци „Заставе“, а нарочито они, којима су намењени бројеви од петка, замачно су још много мање обавештени о предмету, који се ту расправља, него што је сам г. писац истих чланака. И они ће сигурно у својој необавештености поверовати и необавештености онога, који их тобоже хоће да обавести. Повероваће, јер то стоји напштампано у „Застави“, а јер друго ништа не читају.

У поменутим чланцима напада писац управу српских народно-црквених фондова, а на темељу „Извештаја о стању срп. народно-црквених фондова и фундација за 1893. год.“

Пре свега примећујемо, да саборски одбор испитује рачуне српских народно-црквених фондова, па их документарно полаже народу прописаним путем, т. ј. заступству народа — српском народно-црквеном сабору, који рачуни по §. 19. тачка 10. саборског устројства — „имају се, пре отправка заглавног решења, поднети председнику угарско-краљевског министарства ради надзора, да ли су у складу са прорачуном сабора, и да ли је преглед (revisio) у формалном погледу правилно обављен?“

То, што је писац „Заставе“ имао пред собом, нису документима обложени рачуни српских народно црквених фондова и заклада, који би му могли дати јасна сазнања о суштини ствари, него је имао само *извештај о стању истих*, где се дакле мртвим цифрама казује стање тих фондова 31. децембра 1893.

Из поменутог извештаја не може се видети и сазнати ово, што писац на силу Бога хоће да види и сазна, те је наравно, да ће проћи баш као и она „ришћанска господа пред белом Грачаницом црквом“, што су дигли грају: „Куд се дева Немањино благо?“ Напред примећујемо, да пишући ово, немамо пред собом односних бројева „Заставе“ те ако би што превидели, или преко реда споменули, то молимо г. писца да извини.

Љуто се управи фондова, саборском одбору, уписује у грех, што замашне фондовске готовине нису што више смештене у хипотекарним зајмовима. Допустиће г. писац, да када он онако неизмерно оштро оружје потеже противу једног тела, као што је саборски одбор српског народно-

* Овај чланак пристео нам је још за 50. бр. од пр. г.; али га не могосмо до сада штампати. Ур.

црквеног сабора, под председништвом српског патријарха — да би се морало веровати, да је он потпуно уверен о ономе, што тврди, а то значи: да има у рукама потпуне доказе својим тврдњама.

А међутим, јасно је као дан, да он тога нема, јер де нека нам каже, колико је за ово две, три године тражено хипотекарних зајмова, колико је одобрено, колико је фактично исплаћено од тих дозвољених зајмова?

Наравно да г. писац то касти не може, а не може зато, што нема у рукама односне списке фондовске, нема уручбеног записника и т. д.

То се не може видети, на није могао видети ни г. писац, из фондовског „Извештаја“, него шта је? Он то тако претпоставља извештај, суди и мисли! Што поменути г. писац то тако суди и мисли, то не би имао нико ништа против, да је он то нагласио, навео и питао управу шта је у ствари, но г. писац начини од те сумње уверење, те му се причини, да је то баш тако, као што он мисли, и занесе се да рече, да управа није савесна, да је саборски одбор учинио *„атентат на просвету“!!* Е ту сте, господине, забрадили! Јесте ли ви при себи? Шта ви мислите да овај, или који му драго саборски одбор, ради народу о глави?! Какав атентат на просвету? Чега ради?

Зна ли, г. писац „Заставин“, да је саборски одбор икога одбио, који је тражио зајма и уложио пружити прописану сигурност?! О томе постоје списи, па се зна, шта је и како је, а ако то г. писац случајно не зна, то из тога не излази да нико не зна, него излази то, да он није требао писати о ономе, што не зна.

Кад се дакле не тражи толико хипотекарних зајмова, колико би могли фондови издати, шта је онда боље, да ли да тај новац у благајници бесплодно лежи или да носи 4 и 4½ %-а?

За тим говори г. писац о неприкосновеном и клирикалном фонду, па сравњује, како су главнице истих сметнене, те налази, да се неприкосновени фонд протежира, јер нема толико државних папира колико клирикални; али нити може, а кад би могао не би хтео да види, да та разлика лежи у томе, што неприкосновени фонд потражује од црквених општина, од народа дакле, *стотине хиљада неплаћеног верозаконског прилога и саборских трошкова, који том „протекције уживајућем фонду“ не носе за толике године ни новчића камате!!*

Погледајте још једаред рачун тога фонда, па ћете се о наведеном потпуно уверити.

Што ви о томе, г. пишче, не говорите? Што не позовете народ, да својој дужности одговори, па да се скупе саборски трошкови, да се сабор састане, који ће прегледати рачуне онако по вашој вољи?

За то немате петље, јер се бојите за своју популарност, него му ласкате и заводите га, кључајући га дражећим чланцима, у којима расправљате предмете о којима сте најмање обавештени!!

Па кад је то тако, кад необавештен човек хоће још необавештеније да обавештује, то обично избијају на површину такви појави, који су у нас давно на дневном реду, где нико није поштован; где нико нема ауторитета, те се подижу и истичу они, који би у здравим околностима били за шкарт. — Та и такови људи понајвише дижу хуку и буку, јер само тако у некој еербби, у некој екстази, могу да говоре; кад су присебни, они не знају ништа.

Тако је писац стигао до *школског фонда*, па да видите, шта је ту почињно. Ту је пронашао, да школски фонд има преко 50.000 фор. државних вредносних папира, а приход од купона износи једва 445 ф. 60 нов.; па ни пет ни девет, него удри на јарму, како купони нису у време сечени, па ни укасирани! Колика је штета?! Ко ће ту штету накнадити?! и т. д.

А знате ли ви, г. пишче, зашто, да купони нису сечени, да нису уновчени, и смете ли се заклети на то? — Не, господине, ви не смете, јер вама то није познато! Кад тамо, шта је у ствари? *Овај мили братац не зна, шта је 10%-на аукта, те је и ову стругао у вредносне папире и нашао преко 50.000 вредносних папира!*

Није ли то брука, господине, писати о ономе што не знате?!

Знате ли ви шта је аукта, чему служи и колико се врста води у фондовским рачунима?!

Не знате, господине, јер да сте знали, не би се тако срамотили!

Не знате, господине, јер би и опет имали прилике, да позовете народ, да те препарандијалне приносе, ту активну тражбину овога фонда уплаћује или бар камату да плаћа!

Шта ћемо с вама, господине, шта управ и можемо, јер противу такових и вама подобних, борили су се и богови узаман!!

Е па тако наставите тамо и амо, па сте запели и за фонд манастира Гомирја, где вам се

чини мала камата од вредносних папира, а кад тамо, у г. 1892. дигао је нети манастир зајам од 5000 фор. који се отплаћује отписом камата на рачуну купона вредносних папира истога фонда.

Тако је и код Зелићеве закладе у г. 1887. судским путем истеран један зајам, па унесен у фондовску благајницу, а рачуноводство не имајући признаком пријема готовине потпуна извешћа, зарачунало је велики део готовине на отплату камата одошљења, место да је покрило главницу, што је у прошлој години исправљено, о чему се може свако уверити, ко има при руци извештај од г. 1887., јер ће тамо наћи, да је примљено 738 ф. 49 н. камате одошљења.

Чега ту има страшног?

Запели сте о тако звану писарину, а њена је судбина решена на сабору 1892. г. са мировинском уредбом, — те ту престају сокачки разговори.

Споменули сте и приход земље у Кулпину, а потражите „Заставу“ од г. 1892., па ћете и тамо наћи да је Његова Светост патријарх Георгије купио ту земљу од фондова, па је поклонио кулпинској црквеној општини, а приход који је у извештају од год. 1893. исказан, јесте враћен порез, јер поменута општина ступила је у посед земље месеца октобра, а фондови су платили порез до краја године, те је ту диференцију општина вратила.

Ви све то, господине, не можете знати, а кад не знате, што пишете којешта и ружите друге људе?!

Извештај се није утуштао, нити се може по својој природи утуштати, у предмете дубле, него је само представио рачунско стање. А то и јесте само задатак таквог извештаја.

Буни вас и привремени рачун, па онда и ви њиме буните друге, по чему се види, да је вама позната омиљена природа таквих рачуна код неких новчаних завода, па држите, да је и фондовски привремени рачун такове природе, а ту се варате. — И код фондова има и мора бити издатака, који чекају свој коначни обрачун.

Е, ал шта ћемо, кад све то г. писац „Заставин“ не зна. А у незнању се свашта чини. И у томе лежи узрок, да писци њови подобни ретко мисле на последице, те се код нас пише на дохват, дражи се народ у залуд и кад треба и кад не треба, те је последица тога та, да је народ већ огуглао, а ако није, он ће огуглати, те ће изгубити вере у озбиљност таквих чланака и неће се одазвати можда у критичним временима.

Као што се са малим новцем не може велико што купити, тако се са малим знањем не може велико што ни мислити, јер да је г. писац „Заставин“ то кадар, не би чинио тако грубе погрешке, као што их почини у прва своја три чланка, која смо до сад прочитали.

Гете има право кад каже:

„Es ist nichts schrecklicher als eine thätige Unwissenheit!“ —ћ.

ИЗ ПРОШЛОСТИ.

Допис српског банатског намесништва у Темишвару писан епархијској конзисторији у Карловце, и одговор патријарха Јосифа.

II.

ОДГОВОР.

Дописом од 9. септембра 1853 бр. 14.133. стављено ми је до знања, да се постојећи закони о односају римокатоличке према источно-православној цркви и превишње наредбе много пута пренебрегавају и не решпектују од стране чланова православне цркве. То би се већином догађало:

1. При васпитању дѣце из мешовитих бракова.

2. При прелазу из римокатоличке у источно-православну цркву.

3. При венчању Римокатолика у источно-православној цркви.

4. При венчању странаца у источно-православној цркви.

5. При венчању још малољетних лица.

6. При прелазу из источно-православне у римокатоличку цркву.

Ја гајим највеће уверење, да Конзисторије источно-православног обреда у вршењу своје службе не прекорачују никада законитих граница у погледу предмета, што се тичу религиозних прилика других вероисповести; у тој претпоставци осећам да имам право тим више, у колико религиозне ствари моје цркве стоје под савесном и будном контролом државних власти, а чиновници, са свим поуздани, приступају нај-

већом тачношћу и опрезношћу свршавању оних религиозних ствари, што се тичу других хришћанских конфесија, нарочито римокатоличке цркве.

Али се не да порећи, да је врло растегљиве природе, да се самовољно тумачи државно законодавство, које се тиче међусобних односаја хришћанских вероисповести и које ове нормира. Овако стање даје врло често прилике силнијем и јачем, да слабијем или мање заштићеном, као оно вук јагњету у причи, приписне таке ствари, на што овај није ни помишљао или које су при хладном суђењу са свим законите природе.

Нећу тражити за ову тврдњу примера у далекој прошлости, ја ћу навести само један пример, што је мени и верним источно-православне цркве још у врло свежој, али и сувише непријатној успомени. Када је Његово ц. кр. апостолско Величанство премилостиви цар Фердинанд I. превишњим решењем од 21. фебруара 1846 допустити изволео, да се протегну наређења III-ег чланка[1] законског § 5—11 земаљ. сабора од год. 1844 и на верне источно-православне цркве, и кад је мени у Бечу дошло до знања о тој превишњој одлуци, ја сам као врховни старешина и архипастир ове цркве на све епископе послао своје циркуларно писмо од 21. фебруара 1846[2] (разуме се по Јулијанском календару; исто сам (писмо) поднео на увиђење и одобрење високом министарству, од њега добио дозволу да се штампа у државној штампарији, и ово циркуларно писмо са знањем највиших државних органа разаслао епископима за дијецезе тек онда, када је поменуто превишње решење већ било одаслано из канцеларије ондашњег кр. угарског намесништва на подручне власти Многи од римокатоличких бискупа не најпре је у овом мом циркулару само преухитреност публикације него и по римокатоличку цркву опасно запостављање и ударише у велику вику и запомагање, тако да се висока влада нашла побуђеном, и ако претходно мене није ништа запитала, да предложи Његовом ц. кр. и апостолском Величанству, да изда ону превишњу резолуцију од 4. јуна 1846 која ме због преухитреног *као неозлиђеног протузаконитог обнародовања* превишњег решења од 21. фебруара 1846, *због погрешног и лажног тумачења и дискусти* etc. etc. потвараше. Ова превишња одлука продрла је у све политичке слојеве државне управе све до најнижих општинских власти, међутим виши владини органи, вођени чувством правде, не хтедоше предвидети, да ће ова наредба заболети дубоко мене и моју цркву.

Ја сам пре штампања и издавања мог горепоменутог циркулара од 21. фебруара 1846 (по старом календару) гледао да добијем дозволу од председништва високог министарства тим пре, у колико сам погледом на старија законодавства добро знао, да има да влада нејасност и тама што се тиче закона, који се односе на прилике моје цркве. Осим поменутог одобрења највиших државних органа бијаше још један други јак импулс, да сам ја могао а и требао издати своју енциклику. Политичка бура у Галицији у г. 1846 и угарски опозициони дух опоменуше је, да треба поразити на том, да се у оно доба учврсте и ојачају у грађана лојални осећаји. Изједначење источно-православне цркве са евангеличким конфесијама у Угарској бијаше заиста најзгоднији тренутак, да се верни моје цркве утврде овим превишњим актом правде у верности и оданости и да се упозоре, да се с гнушањем клоне демагошког ровења.

За праведан или неправедан рад не остаје

[1] § § 5—11 III зак. чл. од 1844 гласе: § 5. У погледу римокатолика у ма коју евангеличку вероисповест, одређује се:

§ 6. Ко жели да пређе, мора ту своју намеру пред два сведока, које сам изабере, своме дотадашњем свештенику најавити.

§ 7. После 4 недеље од прве најаве, има ту пред иста два сведока, или пред друга два, која сам изабере, по ново најавити, да остаје при својој намери.

§ 8. Пређи намеравајући, има изнекати од свештеника, коме је пред два сведока у дванаста најавио своју намеру, да му нада сведочбу о тој својој двапуташњој најави.

§ 9. Ако му исти не би ма из ког узрока хтео издати сведочбу о његовој првој (§ 6) и другој (§ 7) најави, могу му онда и о првој и о другој најави издати сведочбу она 2 сведока, пред којима је своју намеру о преласку најавио.

§ 10. Пређи намеравајући дужан је добивене на основу § § 8 и 9 сведочбе показати свештенику ове вероисповести, у коју намерава прећи и тим је прелаз свршен. Без тих сведочаба не може се прелаз обавити.

§ 11. Догодивше се прелазе дужни ће бити надлежни епископи преко кр. угарског местоваступног савета, сваке по године знања ради достављати Њег. Величанству*. (Види о том опширније у делу: О односају ухваљених хришћ. вероисповести у Тројединци, од Д. Руварца. Земун 1890.) Овај закон важи и данас за нас у Тројединци. Прев.

[2] Исто писмо као и ниже поменута резолуција налази се у поменутом делу од Д. Руварца, што је вредно прочитати. Прев.

дужно провиђење. Ја и моји верни добили смо, ако не директно, а оно ипак индиректно праведну сатисфакцију. Јер смо у оно опасно доба од г. 1848 – 49 видели неке од оних људи, који бијаху виновници превишње одлуке од 4. јуна 1846 и мога неправедног бола и увреде, како дрмају издајничком руком главне стубове превишњег престола и за тим срамно падају.

Са свим исте природе, као и овај описани пример, биће и оне тужбе, што су изазвале отпис високог министарства просвете и јавне наставе од 20. августа 1853 бр. 2074. Јер присталице уније „per fas et nefas“ силом, застрашивањем и преваром раде на ширењу уније и труде се, да ју висока државна власт неоснованим тужбама против измишљених незаконитости од стране чланова источно-православне цркве у животу одржи.

(Свршиће се).

Нова година на двору српског Патријарха Георгија.

Од старих времена још уобичајено је и уређено, да се манастирски настојатељи, о новој години и о Томиној недељи, приказу и поклоне својој поглавици и старешини.

Па и ове године не пропустише г.г. настојатељи тај лепи и старински обичај а испунише своју дужност, те се у лепом броју искупише у Српски Сион, у двор Његове Светости, св. Патријарха, да му поздраве нову годину и да му се поклоне.

Настојатељи су приступили Његовој Светости предвођени г. архимандритом хоповским И. Дошеном, који је лепим речима поздравио Његовој Светости нову годину, и високо одликовање од витешког владара Црне Горе. Поздрав јасно говори о верности и оданости према Његовој Светости Патријарху. Св. Патријарх је љубазно настојатеље примио, на поздраву им се захвалио, и с њима више од 1 сата провео, очински саветујући их, и распитујући се од појединих о стању манастира, упутио их да сходно живе чину и позиву своме. Нарочито их је упозорио на немилу околност, која спречава развитак економски, а та је немила околност велики дугови манастирски, у којима се огледа врхунац немара и нерада по тим светим задужбинама српским у прошлим годинама. Са болом у души признати морамо, рекао је св. Патријарх, да је данас жалосно стање манастирског фонда, но да је то жалосно стање створено прошлих година под настојатељима, које данас гроб покрива, под црквеним поглавицама који су отишли Богу на истину. Па и ако су данас године много рђавије, а дације безбројно нагомилане, ипак добрим и марљивим настојавањем, штедњом и савесном управом могу и морају се ти стари дугови отплаћивати, куће и цркве оправљати. Између осталог упозорио их је св. Патријарх и на то, да се књиге манастирске тачно воде, да се рачуни на време шаљу, и да сваки манастир, у колико му стање материјално допушта, треба да приложи *на „фонд св. Саве“* који је основан ради школе српске, ради просвете народне!

Затим је служена св. литургија коју су богослужили: г. архимандрит Змејановић, протосинђел Никодим Лемајић и игуман раванички. На благодарењу била је присутна и Његова Светост, са осталим настојатељима и свештенством. За тим се у трапезарији резао „Божићни колач“.

Сви настојатељи, као и протосинђел и професор М. Шевић, Петровић и проф. Зеремски били су, као гости, код Његове Светости на ручку.

За ручком је св. Патријарх здравио у славу Бога и св. Василија, као покровитеља монашког чина, те и свима настојатељима. Г. архимандрит Дошен наздравио је Његовој Светости.

Но сад је тек наступио један моменат, који не треба да пређутим, а који нам сведочи, да имамо будних чувара светих задужбина, одушевљених бораца за име српско и православље и у редовима смирених монаха!

Здравицу пуну одушевљења, синовне понизности и оданости, српског поноса и осећаја, изговорио је високопречасни господин архимандрит *Змејановић*. Говорио је о данашњој културној борби на пољу просвете, истакнув Његову Светост као умног и мудрог вођу, који са успехом руши бедеме, који сметају развитку просвете. Цео народ треба да је уз така вођу, чије срце бије за добро народа, цркве, и милог имена српског. „Он од своје стране, рече, приноша на олтар просвете, у „Фонд св. Саве“ 200 форината, и половицу своје плате као надзор-

ник нар. црквбара у износу од 600 ф., дакле у суми 800 фор.“

Г. архимандрит је погодио у жицу која разгрева груди и седих игумана, и добисмо дивну слику братске слоге, и видесмо пример одушевљења за свету ствар, јер овим редом г.г. настојатељи убележише своје прилоге од личне плате на „фонд св. Саве“:

1.	Архимандрит крушедолски г. Гаврил Змејановић	800 ф.
2.	Архимандрит хоповски г. И. Дошен	200 ф.
3.	Протосинђел Никодим Лемајић . .	50 ф.
4.	Игуман кувеждински г. Генадије Поповић	200 ф.
5.	Игуман привиноглавски г. Теофан Косовац	100 ф.
6.	Игуман раковачки г. Спиридон Илић	100 ф.
7.	Игуман јазачки г. Сава Орловић . .	200 ф.
8.	Игуман бешеновачки г. Митрофан Павловић	100 ф.
9.	Игуман раванички г. Емилијан Бајић	100 ф.
10.	Настојатељ Мале Ремете г. Милутин Јакшић	100 ф.
11.	Професор монашке школе г. Валеријан Прибићевић	50 ф.
12.	Монах и актуар саб. одбора Георгије Марјановић	20 ф.
	Свега . .	2020 ф.

Што се тиче прилога од самих манастира, како смо са поуздане стране дознали, поднеће свака управа одређену своту на одобрење административном одбору, који ће према кућевним околностима одредити прилог на „фонд св. Савски“ у годишњим одплатцима, или једанпут за свагда. Како чујемо Крушедол је одредио 2000 фор. а Гргетег је већ послао 1000 фор., а Бесчин 1000 фор. Остала пак г.г. настојатеља чији је долазак овог новог љета у Карловце био спречен, неће изостати од своје браће.

Са поносом бележимо ово, а то је утешна и радосна појава, која служи на част монашком чину. Не сме се изгубити из вида, да манастири унапређују већ одређену своту за издржавање монашке школе у Хопову, да су купили штампарију, да више манастира пружају потпоре ђацима у гимназији карловачкој, а онда се и признати мора, да има и међу браћом монасима људи који схваћају свој позив, који хоће и у добу просвете и културног напредовања да живе за народ!...

Тако је ето прослављена нова година у двору српског Патријарха Георгија.

Срђа.

БЕЛЕШКЕ.

(**Прилог на „фонд св. Саве“.**) *Суботичка српска црква. општина* у последњој својој одборској седници, на предлог свога врлог председника г. Миле Милосављевића, одредила је на св. савски фонд 500 фор. Г. Мила Милосављевић, мудро и топло разложивши племениту и узвишену сврху установе св. савског фонда; даље, напоменувши очинско старање, заузимање и материјалне жртве преузвишеног оснивача истога фонда господина патријарха српског Георгија Бранковића. — уједно је изјавио, да ће у ту сврху сам лично још и од куће до куће ићи и купити прилоге.

По одушевљењу, којим је говор г. председника попраћен, надати се, да ће Суботичани осим горње своте, још са доста знаменитом свотом притећи к „фонду св. Саве“. Евала таковом председнику и таковој свесној општини!

ЧИТУЉА.

(† **Митрофан Ђукић**) *јеромонах манастира Грабовца*, у будимској епархији, преминуо је 18. децембра 1894. у 76-ој години старости своје. Вечан му спомен!

(† **В. Милан Марин**) *српски народни учитељ и књижевник*, преселио се у вечност после трогодишњег тешког боловања у Голубинцима у 26-ој години млађаног живота свога. Покојник је учио гимназију у Карловцима а свршио је учитељску школу у Сомбору. Био је учитељ најпре у Мародику, а после у Голубинцима. Пок. Марин бавио се и књижевним радом — писао је приповетке из народног живота, које су излазиле у „Јанору“, „Стражилову“, „Босанској Вили“, „Бранику“ итд. Одабрање му приче изашле су г. 1892. у засебној књизи с натписом: „Из равнога Срема“. Био је вредан, одушевљен и савестан учитељ. Српски народ изгубио је у покој-

нику честита и вољна радника на просветном пољу. Нека је вечна успомена прерано преминулом народном трудбенику!

I. Исказ скупљених прилога за „фонд Св. Саве“.

(Наставак.)

Рац Алкаш: 2 фор. срп. прав. црк. општина, по 1 фор. г. г. Ђорђе Јанковић, Сава Вукајловић, 60 нов. г. Теофанија Коларовић, 50 нов. г. Ђорђе Миловановић, по 30 нов. г. г. Димитрије Вукајловић, Јерена Лакскан, Андрија Јожин, по 20 нов. г. г. Ђорђе Суботић, Михаило Суботић, Јефтимије Бурњашки, Смиљана Плавшић, по 10 нов. г. г. Живојн Тешић, Илија Сивошић, Ђурђија Вукајловић, Ђорђе Илић, Димитрије Раденковић, Јован Раденковић ил., 5 нов. г. Марта Вукајловић.

Темишвар-фабрика: 5 фор. г. Марија Стојановић, по 2 форинта г. г. Јоца Бранкован, Трифун Бранковић, Иса Вукомар, Софија Дамјановић, Паја Јовановић. Стеван Јовин, Јелена Ивковић, Душан Јовановић, Милош Караканевић, Евгенија Мирка, Ђура Д. Николић, Шандор Ненадовић, Никола Поповић, Глигор Поповић, Јулијана Ристић, Коста Стефановић, Јован Ободан, по 1 фор. г. г. Шандор Арсеновић, Матеја Гигић, Димитрије Ђорђевић, Георгије Ђуровић, Коста Ђукић, Стеван Гавриловић, Мата Јанковић, Јулијана Јованович, Шандор Живић, Таца Караканевић, Софија Калиновић, Никола Калиновић, Петар Калиновић, Емилија Костић, Стеван Костић, Петар Костић, Ђока Логан, Сидонија Марковић, Васа Марковић, Катарина Поповић, Паја Петровић, Јоца Ристић, Георгије Савић, Ђорђе Шишош, по 50 нов. г. г. Ђура Александровић, Арса Драгшан, Петар Јожић, Ђока Лазаревић, Пера Манојловић, Димитрије Мишић.

Сириг: 10 фор. г. Макса Недељковић, 2 фор. г. Сретен П. Јовановић.

Деска: 5 фор. г. Лаза Старчевић.

В. Св. Миклуш: 2 фор. г. Јоца Мартиновић.

Вршац: 5 фор. г. Александар Стојадиновић, по 2 фор. г. г. Живоин Милић, Милутин Трбић, Јован Малушев, Димитрије Радовић, 1 фор. г. Голуб Петровић.

Бар: 1 фор. г. Лаза Голубов, по 50 нов. г. г. Аркадије Раписав, Голуб Лазин, по 20 нов. г. г. Ђока Милитарски, Панта Поморишац, Софија Петровић, Благоје Кнежевић, Наталија Голубова, Сима Бабић, Мита Кнежевић, Стеван Бабић, по 10 нов. г. г Пера Карабашевић, Велимир Лазин Јован Ленђер, Светозар Рувашни, Аркадије Рувашни, Манојло Кнежевић, Милан Кнежевић, Пера Јовичин, Величко Кнежевић, Милош Банцки, 6 нов. г. Милан Бабић.

Т. Бечеј: г. Јован Малетић 1 ком. десетице т. бечејске народне штедионице вреди. 40 фор.

Митровица: 50 фор. срп. есконтно друштво, 11 фор. скупио г. Глиша Николић капелан, по 10 ф. срп. прав. црква. општина у Лежихиру. г. г. Данјан Јеврић. Јован Ј. Поповић. Никола Ј. Поповић, Др. Влада Чобанић, Петар Кулић, 8 фор. г. Ђорђе Срећковић, по 5 фор. срп. прав. црква. општина у Лаћарку, срп. прав. црква. општина у Илинци, срп. прав. црка. општина у Бачинци, г. г. Јован Јеремић, Адам В. Драгутиновић, Ђока Крстић, Јован С. Мијић, по 4 фор. срп. прав. црква. општина у Чалми. г. г. Ђока Коларовић, Коста Змејановић, Милан Симуновић, по 3 фор. г. г. Влада Обрадовић, Петар Аранички, Кира пл. Милекић, Павле Панаотовић, Јован Секулић, Јован Костић, Спасоје Крстоношић, др. А. Рокић, Станковић и Шиљовачки, Глиша С. Мијић, Ђорђе Петровић, Макса Прокић, по 2 ф. 50 н. г. г. Јован Апостоловић, Никола Ковачевић. Стеван Вукосављевић, Гедеон Вурдела, по 2 фор. г. г. Стеван Бећаревић, Евгеније Ковиљац, Павле Николић, Драгомир Радошевић, Милош Узелац, Јован Месаревић, Глиша Вукајловић, Паја С. Георгијевић, Павле Баришић, Петар Јеремић, 1 ф. г. др. Стева Пајић.

Хетово: 10 фор. скупљено у манастиру по преч. г. Јовану Јеремићу.

Бечмен: 17 фор. скупљено у манастиру по преч. г. Јовану Јеремићу.

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 7 1–3

Овим се расписује стечај за *учитеља међовите школе на оддаљеном салашнику.* Плата је истом 400 фор. у готовом новцу, стан у натури и 6 фор. у име паушала.

На ово се место могу само учитеља, а никако учитељице тражити.

Рок стечају траје 6 недеља од дана првог увртења овога огласа.

Из седнице мес. шк. одбора од 1. Јануара 1895. год. држане.

Петрово-Село (Бачка) 4. (16.) Јануара 1895.

Милош Алексић, срп. нар. учитељ, перовођа м. ш. одб. и шк. управитељ.

Панта Поповић, парох, председник мес. шк. одбора.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 8 1–1

Од стране српско-православне црквено-школске општине новосадске овим се ставља до знања, да ће иста општина у смислу одборског решења своју кућу што леži у Н.-Саду у хлебарској улици под бр. 3 а уведена у гр. ул. варошн Н.-Сад бр. 795 а под старим 864 бројем путем јавне дражбе, а подједно и путем писмених понуда — оферата из слободне руке продати.

Лицитација ће се обавити дана 29. јануара (10. фебруара) 1895 год. у 3 сата по подне у канцеларији где се парохијал плаћа, до ког времена се и писмене понуде (оферти) примају и који се имају предати у руке председништва црквене општине заједно са 800 ф.[1] у име пиш-

манлука, које и сваки лицитант положити има. Ближи услови могу се видити у општинској писарници.

Срп. православна црквено-школска општина новосадска.

СТЕЧАЈ. 2 1—3

На упражњену *учитељску штацију у Херцег-Сулошу* (Барања) овим се стечај расписује.

Плата је у готовом новцу 300 фор., за поотворну школу 40 ф., 4 хвата стара тврдих дрва, од великог укопа 50 нов., од малог 25 нов., од венчанице 50 нов., 12½ јанаца по 1200□ оране земље, на коју учитељ сам порез плаћа, стан у нарави, који се из 2 собе, 2 кујне, коморе, подрума, шупе, штале и простране баште састоји. За перовођство 12 фор. ако за таковог изабран буде.

Изабраном учитељу у дужност спадаће, осим предавања у школи, у цркви и ван ове све певческе дужности обављати и школску децу у појању обучавати.

Молитељи, који би желили ово место получити, имају своје молбенице са нужним сведоџбама а наиме што се знања мађарског језика тиче, снабдевене, до 15. фебруара о. г., месном школском одбору поднети. — Желити би било, да се сваки молитељ лично општини, пре избора, представи.

Из седнице школског одбора у *Херцег-Сулошу*, 27. децембра 1894. г. држане.

Мита Марковић
председник школског одбора.

К. бр. 881. ex 1894. **СТЕЧАЈ.** 1 2—3

На упражњено парох. место у *Вел. Кикинди* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице путем својих власти до 24. јануара 1895. год. подписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 20 децембра 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Ad бр. К. 958/661 ex 1894. 4 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парохијско место VI. разреда у *Габошу* расписује се овим стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2 (14.) фебруара 1895.

Из седнице архид. конзисторије држане у *Карловци* 20. децембра 1894. (1. јан. 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ad К. 672. зап. ex 1894. 5 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног системизованог парох. помоћничког места са платом VI. разреда у *Митровици* овим се расписује стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији путем својим до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци*, 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 908/682 ex 1894. 6 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парохијско место III. разреда у *Ст. Бановци* расписује овим стечај. Интеркалара има.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архид. конзисторије држане у *Карловци* 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 196 3—3

На упражњено *учитељско место* српске комуналне школе овим се стечај отвара.

Плата је у готовом новцу 400 форината а. в. Осим тог 6 хвати тврдих дрва од којих се и школа трејати има.

Изабраном учитељу у строгу дужност ставља се у местној св. цркви у десној певници редовно појати. На то место могу само они компетовати који су препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Молбенице нека се најдуже до 15. јануара н. р. 1895. поштању председништву школског одбора српске комуналне школе станчевачке.

У *Станчеву*, 15. децембра 1894. год.

Председништво.

Ad К 929/689 ex 1894. 3 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парохијско место V. разреда у *Лиховој* расписује се овим стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у *Карловци* 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странске земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 3.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 15. јануара 1895.

Божићна посланица Његовог Високопреосвештенства Господина Никанора Поповића, Епископа темишварског.

НИКАНОР

по божијој милости православни Епископ темишварски, велико-бечкеречки, велико-кикиндски и арадски.

Свему пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу богоспасајеме епархије наше благодат милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од Нас Архијерејски поздрав и благослов!

Нас бо ради родисја отрочя млядо . .

Од памтивека борио се и морио ум људски да на свој начин протумачи опредељење своје, да одгонене загонетку себи најближу и најпречу — загонетку живота људског.

И што је човечанство мислило да је решењу те велике загонетке ближе, тим је даље од ње одстојало, те је на послетку предало листовима повеснице читав низ заблуда, противусловља и разочарења — као горке тековине васколикога умног напрезања свога.

И што је човек више гледао свет у себи а не себе у Богу, тим је даље одстојала земља од неба, тим је јаче тонуло човечанство у мору незнања, неправде и греха. те је пустим и разузданим страстима својим појурило у крајњу бесомучност, да не речем у само дивљаштво.

Па кад се већ и једино огњиште здравог богопознања — у изабраног народа почело да гаси и старозаветна светлост почела да бледи, те кад већ није хтео и није могао човек Богу, Бог се васплоти и дође међу људе на данашњи дан.

А да из овог изванредног догађаја тим светлије просијне свемогућност и дубљина премудрости божије — јасле витлејемске доносе спасење целом роду људском, јер у њима на данашњи дан „нас ради родисја отроча младо.“

Јест, Бог је сишао с неба у лицу једнороднога и превечнога сина свог Исуса Христа, који се на данашњи дан родио без греха — родио се, да нас озари светлошћу вечне истине, правде и милости, да измири небо са земљом, да нас усини Богу Оцу свом — и да нам отвори и покаже пут, који води у царство вечне славе.

Ето, мила духовна паство моја, како је важан и како је значајан светли празник: рођење Христово, које је и духовно препорођење целог рода људског.

Па узнесите се данас и мислима и осећајима својим у надземне висине божије: узнесите онамо и распеване гласове своје — и спојите их духовно са гласовима Анђела небесних — и запојте песму од утехе и заноса душевна: „Слава во вишних Богу и на земљи мир, во человјецјех благоволеније.“

Христос се роди — ва истину роди!

Тако се поздрављамо и отпоздрављамо ми — на данашњи дан. Тако честитамо ми Божић — један другом. А тим поздравим речима дајемо ми уједно и чиста израза и јасне потврде, да је данашњим великим и тајанственим догађајем положен основ светој вери нашој, ударен темељ светој нашој цркви православној.

Тим утешним речима исповедамо ми нову благодат, признајемо и преузносимо божанствено посланство другог лица свете Тројице — а тим крепким уверењем целивамо и преузносимо ту вечну књигу — вечите истине.

Јест, целивамо, јер верујемо. — И шта би душа да јој вере није, шта би срце да му рода није; шта би Србин без крста часнога — и имена свога поносногa!

У вери нашој, у Еванђелију и у крсту нашем, у љубави нашој према цркви, роду и имену своме — и лежи спас наш. Вера паша подигла је и посадила крст на врхунац молитвених светилишта наших; она је у олтар унела и положила Еванђелије на трпезу часну; она је у цркву унела и сместила живот врлина хришћанских, врлина народних.

Над тим животом ведрила се душа и соколило срце — са јуначтва и побожности прослављених предака наших и са тога живота као са жива врела зајитили су они — у најтежим данима својим свежа одушевљења и челичне истрајности — и запајали со и оживљавали се духом српским, духом православним.

Не смећи дакле, мила духовна паство моја никада са ума, да Србство више дугује својој цркви него и једно хришћанско племе на свету.

Па чувајте, негујте, љубите и поштујте свету цркву своју, јер је поникла из промучених мука највећег и најсветијег мученика на Голготи — и јер је њеним светим и материнским окриљем очувано наше најмилије благо: очувано српско име наше.

Негујте у души вашој и вековима освештане црквено-народне лепе обичаје наше, јер се у њима најјасније огледа јединственост духа, огледа самосвојност — црквено-народног живота нашег.

Љубите, поштујте на и полазите цркву кад год вам то здравље ваше допуштало буде. У њој се загрејте животном топлотом њеном, у њој се помолите Богу свемогућем и измолите милости за себе, за домове ваше и за децу вашу, коју учите крсту, учите молитви Господњој — чим прогоборе.

А кад чеда мајци до књиге дорасту, школа ће вам децу пригрлити у просветна наручја своја и запајати их знањем здравим, знањем истинитим, како би у вечним законима природе исписано име Божије јасно прочитали — и то највеће и најсветије име уцепили у чисту душу, урезали у чисто срце своје.

Христос се роди!

Отворите недра ваша овом поздраву с неба — и примите достојно Спаситеља свог, нек му срца ваша буду јасле, а домови ваши Витлејем.

И у томе духовном и заносном радо-

ваљу своме опраштајте један оругом нанешене увреде, јер тиме ћете и најдостојније примити и најсјајније даривати — „небесног полаженикч вашег.“

Загрлите један другог братском слогом и искреним споразумом — зарад мира и љубави дана данашњега; јер рука Спаситељева није просула по земљи зрневље раздора и неслоге клете, већ је ову земљу засејала светим семеном мира — и љубави братске.

Слажите се, својите се и нађите се један другом на невољи, јер се не зна кад ће ко кога затребати — а „тешко свуда своме без својега.“

Па сетите се на данашњи благ дан и сиротиње худе, која је једва намакла и толико, да припали данас и најмање кандиље своје, те да и тиме посведочи, да и у њеној души — ако можда и кроз плач — тиња огањ радости божићње.

Сећајте се сиротиње худе и утрите јој сузу крваву, сузу пшеничку. Разблажите јој терет усрдним милодаром својим — на колико је кога благословио Бог, да и мимо својих потреба може да окити душу своју делима — милости телесне.

А шта ћу вама да речем, вама млађана духовна децо моја, која се налазите на распутици између младачких и зрелијих дана живота вашег.

Вама шаљем свој Архипастирски савет и поуку: да добро пазите на стазе и путове којима ходите за млађаних дана живота вашег.

Многа је стаза клизава, многи је пут стрменит, опасан — где се лако спотаћи па и упропастити може. — Пазите на себе, на свој живот, на владање своје, јер ће после касно бити свако кајање и свако запомагање; а нема ваљда већег терета на свету, већ кад ко сам мора да проклиње своју непромишљеност, свој несмотрен, пуст и лакомислен живот.

Чувајте здравље да вам се не затре колено ваше. Чувајте имање, да вам туђа нога не прекорачи прага, не прекорачи и не опкорачи њиве ваше, дедовину вашу; јер ми немамо на одмет ни једне душе, ни једне њиве, ни једног дома српског.

Па чувај и недај своје, узданицо рода и народа мог, ма за време о сувој кори хлеба спасавао оно што се твојим зове и назива.

Чувајте своје, али оставите места у души вашој и овој врлини, коју ћу да пресадим данас у млађану душу вашу, а која је и мом срцу најближа и вашем образу најпреча.

Врлини тој име је Истина — и ту врлину обгрлите свим жаром млађане љубави своје, јер је она одабрани цветак у врту небесном, па и на земљи нашој.

„Највише људи хвале се својом добротом, али ко ће наћи човека истинита“ — пита свето писмо?

И јест тако. Од увек се тражио и одабирао па и ценио и уважавао човек од речи, истинит. А напротив увек се одвраћало лице људско од варалица и од смутљиваца. Јер ако је ишта на свету подло и одвратно, то је неискреност, претварање и подмуклост најлошија и најсрамнија страна човечија.

Човек од образа и поштења пре ће се растанути са очњим видом својим, но што ће изрећи неистину, обманути пријатеља, завести невина, упропастити недужна.

Прогоните дакле и из саме помисли ваше ту најлошију и најсрамнију страну човечију, а закитите часне груди и поносно име своје дичним цветом божије истине, јер је истина она лепа, племенита, одлична и самопоуздана врлина, што челичи значај, што не трепће ни пред ким, већ поносно сваком у по ока гледа.

И кад сам и овога Божића поскидао речи са срца свога и поучио вас — и старије и млађе — шта имате да пригрлите, а чега да се клоните: то вам са Архипастирске катерде своје поздрављам светли празник Рождества Христова, ново лето и свето Богојављење са најтоплијом и најусрдијом жељом: да уз чисту и врелу љубав према цркви и имену своме, уз чисту а искрену оданост према милој нам домовини овој — и данас и још много година режете божићни колач и ломите божићну чесницу у лепом здрављу и весељу духовном — и да вас на сваком по-

божном и родољубивом кораку рада и живота вашег прати и благослови она пресвета и свемогућа Десница — што држи на длану своме и небо и земљу — Амин!

У Темишвару, на Рождество Христово 1894.

Горепоменути смирени Епископ
Никанор с. р.

НА СВ. САВУ.

И данас брује звона, пуцају прангије, песма се хори, славље се чини; а Србин се, де год може, стара и надмеће, како ће данашњи свети и мили му празник и дан, да прослави свечаније и торжественије.

А зашто? Јер данашњи дан је, — дан св. Саве. У три речи те, кажуе Србин све, што га побуђује, покреће, и одушевљава до заноса, да данашњи дан прослављана. Јер, са именом Првосветитеља свога Србин у једном трепуту спаја прошлост своју, и у њојзи најсветлија дела Првосветитеља свога, учињена Србству целоме: црквом, школом и књигом, којима је св. Сава у Србству отац бивао.

А јер је такав био; јер се црква, српска православна, светитељством Првосветитеља свога висити може, и јер јој је светитељство Првосветитеља источник и заступник пред самим престолом небеснога Оца и пред љубави божанственога Осниваоца вечите Цркве Божје; и јер су школа и просвета српска, којој је Првосветитељ лучу запалио, живота дао и пута показао, љубави и дару Његовоме вечити дужници:

за то се ето, и данас, надмећу Црква српска православна; школа српска, и где год је у њој српскога подмлатка, ма не била *српска;* и просвета српска, у свима облицима својим, — надмећу се сви, да што сјајније кандило своје благодарности запале, на данашњи дан, пред иконом и светитељским спомеником Оца и заштитника свога.

Цело Србство приналуже кандило то, и оно данас светли свуда, де год је Србина, а Србства заборавно није. Са светлости те, расипају се небројени зраци и продиру у душе и срца српска, стара и млада, без разлике положаја, умења и имања. Продиру, јер је снага у светлости успомене светитељске; снага, коју векови истрошити, коју силе људске сломити не могоше и не могу. Не могу, јер снага светлости те, јер моћ врака њезиних, снага је и моћ духа, снага и моћ идеја, којима је *вечност* века даривала.

Вечна је успомена светитељска, вечна је снага успомене те; вечна за то, јер је Првосветитељ народу своме оставио дарове од вечности: цркву, школу и књигу.

То су три дара из небеснога царства, којима је удостојен Св. Сава, да њима дарива свој народ, народ српски, да га дарина у име бескрајне милости божје, којој се хтело: да Србства буде и остане.

Промисао божји, који влада светом, а у историји народа поредак чини, по недокучивим плановима, а снагом свога свемогућства, преобилно обасипа српски народ својом бескрајном милошћу.

И појава св. Саве у српском народу, акт је Промисла божјег и Његовог свемогућег старања о народу српском. Промисао божји, и небесна љубав бескрајна, дала је Србству св. Саву; а св. Сави, по неиспитаним путевима премудрости Своје, саопштила је старање Своје о народу српском, и умудрила га, какав да буде, и шта да учини народу своме, па да се одржи међу народима.

Св. Сава је чуо благовест небесну; *одрекао се себе, а народу своме дао и оставио дарове небесне: цркву, школу и књигу,* и поставио их као темељно камење будућности српске, и српског самоодржања.

Векови српскога живота и битисања доказаше, да је у том темељном камењу снага, која је кадра да народ одржи, и у највећим искушењима, долазила ова изван народа или бивала у народу самом.

Српски народ је, народ великих искушења. Но ако му је суђено, да у искушењима век свој векова толико проводи, њему је с више дана и снага, којом ће се у искушењима одржати, — као што се ево и одржао.

Снага је та у Цркви светог и истинитог, небеског и вечног Православља с једне, а с

друге стране: у школи му српској и српској књизи.

Та снага, коју је, по одредби вечнога Промисла, св. Сава у народ српски унео, да није било искушења многих и разних, с којима се Србство борити имало и морало, подигла би српски народ до висина, на којима су и други народи, који цркву као чуварицу и васпитницу душе своје, а школу и књигу, као учитеља и бранича уму своме имају.

Крај искушења многих и разних, ако се Србство није узвисило високо, али се није ни срушило у пропаст, као што су неки народи, ко е су народи други већ и заборавили.

А да није: Цркви хвала, школи част, књизи слава. А на своју хвала и слава светитељу Сави!

„Ѥдинаѧ слава честь и поклоненїе,“ као „подобаетъ Ѻцꙋ и Сынꙋ и свѧтомꙋ Дх҃ꙋ,“ подобаетъ бескрајно милостивом Промислу вечнога старања и суда божјега о народу српском!! Јер заиста, милост и Промисао божји више се стара за нас, него ми сами. Без милости божје шта би било с нами овакима, какви смо?!

То су осећаји и мисли, које нас испуњују на данашњи дан, крај многих других, пред светом и милом успоменом Првосветитеља свога, на доглед чињеница народно-црквеног нам живота, понаособ нашег, у Митрополији Карловачкој.

А не можемо, да још неке и не кажемо.

* * *

Кад нам пред духовне очи изађу све слике данашњега славља у народу нашем; кад саберемо сву радост и душевно миље, у којем плива цео народ Митрополије Карловачке, и кад премеримо сво одушевљење, којим се данас заталасава душа и срце народнога осећаја и поноса, — те кад не би, пред целином свега тога, ништа питали ни испитивали, ми би потпуно задовољни морали бити, пред таким расположајем духа, свести и поноса српског, који је у данашњи дан тако нераздвојно спојен и пљубљен с религијозним осећајима дивнога нам православља.

Кад не би питали и испитивали! Али ми то морамо. Не да реметимо и један акорд раздраганог, данас, срца српског; не да помућујемо и један осећај православне душе српске; не за то, да потамњујемо и једну црту ведрине, данас веселога српског чела. Не, него за то, да се истини не уклонимо с пута, да јој у очи сагледамо.

Ми смо данас сви весели, раздрагани и поносни успоменом Првосветитеља свога. Ми смо таки од год до године на данашњи дан, векова већ. Разлог томе је *не у нама*, него у оној исполинској снази, којом покреће и запљуује духове, у народу сваком, успомена на необичну величину генија његових.

Св. Сава је такав геније народа српског; још већи него геније, — он му је и Првосветитељ. Успомена на њега електризира Србину српски понос и запљуује душу православну, до усхићења, до одушевљења. Ето, у тој двострукој, необичној величини успомене на св. Саву, узрок је данашњем и свакогодишњем народно-црквеном нам слављу у данашњи дан. У снази те величине је и разјашњење појаве: како се можемо, да не кажемо и смемо, пред светитељством генија свога народнога, и један дан у години, до заноса раздрагати, реком најбујнијег весеља запливати?

Јер, кад би се сваки Србин, у очи дана св. Саве, сам у себе повукао, и савести својој православној српској исповедио, и о своме православљу и србству рачун положио, па, према суду чисте и непомућене савести и према успеху биланције, после исповести и рачуна тога, запитао се: је ли достојан, да прилази и кандилце светитељству Првосветитеља свога, а камо ли да се у име његово поноси? каквих одговора не би било!

А уверени смо, да многи не би смео на дан св. Саве ни' у цркву, ни' у школу пред лик светитељски изаћи. Бојао би се, да са лика нема уста не проговоре: у твојој души православља, у твом срцу србства нема; — речима ме славиш, делом си ми неблагодаран и мене недостојан.

Дà, дà; славимо св. Саву, јер нас је православљу научио, јер нам је цркву српску основао, јер нам је школу дао и књиге нас научио.

Величамо Га јер је себе прегорео, а за цркву и Србство се жртвовао и врлинама својим отаџбини послужио.

Захваљујемо Му и данас, што је браћу измирио и измиром њиховом отаџбину спасао и сачувао.

Па како то чинимо? *Колико је истине у свему томе?* Зар да ми на тако велико и

страшно питање одговарамо?! Не; и сувишан је одговор наш.

Имамо ми пред собом одговор, којем нико замерити не може, да је по бабу и по стричевима.

Одговор је тај: у нашој цркви, школи и књизи, — каква је данас.

Одговор је тај: у тридесет-годишњем уређивању наше автономије, још неуређене.

Одговор је тај: у одношајима неке наше интелигенције, и њоме извежбаног народа, према јерарсима својим за ово 200 година и према свештенству, које се не изневерава духу своје цркве.

Одговор је тај: у љубави за школу своју, коју је љубав измерио, досад лако, „фонд св. Саве“.

Одговор је тај: у размирицама нашим, које нам прогледати не дају.

Одговор је тај: у несамопрегорењу нашем, у неспособности нашој, да принесемо жртве, буд' материјалне, буд' моралне, бар онда, кад то захтевају очигледни, а најкрупнији интереси наше цркве и народа.

Једном речи, одговор је тај: у свему, што код нас и с нама бива, у целини нашој.

Ето, колико *истине* има у слављу нашем; ето, колико *истине* има у славопојима и кађењу нашем, светитељским врлинама Првосветитеља српског.

Ето, колико *истине* има у „љубави“ нашој, којом данас: „ускличемо св. Сави“.

И то је оно, што нас тишти; што у целој слици данашњег душевног расположаја у народу нашем; данашње радости, прослављања и у одушевљења надметању, — *не видимо истине*, оне истине, која се не доказује спољашњим блеском варљива и сјаја и одушевљаја, *него делима, која народе напрежаку воде.*

„К небу главе подигнимо“! Ал' не само за то, да хвале песму отпевамо, него да чујемо, са небесних висина, „пред престолом Творца“, глас светитељске љубави и опомене: „децо моја! принесите ми бар једаред, у овим тужним вашим годинама, дела ваша, која ће ми посведочити: да љубите и чувате цркву и православље, које сам вам у аманет оставио; која ће Ми посведочити, да вам је школа мила — као што је мени мила била; да на књигу своју заборавили нисте; да је међу вама мира, слоге и братска споразума; да сте кадри за идеале, које сам вам оставио, а које дивно и заносно речима славите, да сте кадри: много жртвовати, себе прегоревати“.

У шуму данашње радости и весеља не пречујмо глас тај светитељски. Пред блеском данашњих „беседа“ и „програма“, „тоалета“ и раскоши многе, пазимо, да нам очи не засену, јер не ћемо видети у свему томе оно, што је — *истина, а што нам је од највеће потребе, да сазнамо и признамо.*

Упознајмо ту истину и признајмо ју. Пред науком истине те поклонимо се, покајмо се и поћимо напред!

Хоћемо ли то, кад тад, учинити? Има нас, који верујемо, да ће томе доћи време.

У име те вере: опрости нам, света сени Просветитељска, што Ти до данас не могосмо пред лице светитељско изнети Српство дично и сјајно, као што га је Твоја љубав љубила много и силно!

Чаю воскресенїя мертвыхъ.

(Наставак).

Науку о томе развио је Апостол у првој својој посланици Коринћанима, па ћемо навести она места, која се на ово питање односе и која су јако занимљива и важна за сваког хришћанина. У петнаестој глави говори св. Апостол:

„Јер вам најпре предадох што и примих, да Христос умре за грехе наше по писму; и да би укопан и да уста трећи дан, по писму; и да се јави Кифи, а по том једанаесторици Апостола; а по том га виђеше једном више од пет стотина браће, од којих многи живе и сад, а неки и помреше; а по том се јави Јакову, па онда свима Апостолима; а после свију јави се и мени, као неком недоношчету, јер сам ја најмлађи међу Апостолима, који нисам достојан назвати се Апостол, јер гоних цркву Божију. Али по благодати Божијој јесам што јесам, и благодат његова што је у мени не оста празна, него се потрудих

више од свију њих, али не ја него благодат Божија која је са мном. Био дакле ја или они, тако проповедамо (о Христу) и тако веровасте. А ако се Христос проповеда да устаде из мртвих, како говоре неки међу вама да нема васкресенија мртвих? И ако нема васкресенија мртвих, то ни Христос не уста. А ако Христос не уста, узалуд дакле и проповедање наше, а узалуд и вера ваша. А налазимо се и лажни сведоци Божији, што сведочимо на Бога да васкресе Христа, којега не васкресе кад мртви не устају. Јер ако мртви не устају, ни Христос не уста. А ако Христос не уста, узалуд вера ваша: још сте у гресима својим. Дакле и они који помреше у Христу — изгибоше. И ако се само у овом животу уздамо у Христа најнесрећнији смо од свију људи. — Али Христос уста из мртвих, и би новина онима који умреше, јер будући да кроз човека би смрт, кроз човека и васкресеније мртвих. Јер како по Адаму сви умиру, тако ће и по Христу сви оживети. Али сваки у своме роду: новина Христос, а по том они који вероваше о његову доласку; онда крај, кад преда царство Богу и оцу и кад укине свако поглаварство и власт и силу. Јер њему ваља царствовати докле не положи све непријатеље своје под ноге своје. А последњи ће се непријатељ укинути — смрт“ (1—26). —

Пак онда: „Али ће рећи ко: како ће устати мртви? и у каквом ће телу? Безумниче! ти што сејеш неће оживети ако не умре. И што сејеш не сејеш тело које ће бити, него голо зрно било пшенично или друго како. А Бог му даје тело како хоће, и сваком семену своје тело. И имају тела небеска и тела земаљска: али је друга слава небескима, а друга земаљскима. Тако и воскресеније мртвих: сеје се за распадљивост, а устаје за нераспадљивост; сеје се у срамоти, а устаје у слави; сеје у слабости, а устаје у сили; сеје се тело телесно (**ψυχικὸν**), а устаје тело духовно“ (35—44.). —

Из наведених речи св. Апостола Павла, које је управио у првој посланици својој на Коринћане, види се јасно да вера у бесмртност људског тела у прва времена хришћанства није тако лако примљена, особито јој се интелигенција (научна класа) грчка врло тешко приближивала, или је просто негирала. Но то је и сасвим појмљиво, јер се кроз тај догмат откривало свету највеће чудо Божијег свемогућства, за чудно схваћање и појмање апсолутно несхватљиво. С тога се св. Апостол и труди, да ту Божанствену науку опере од сумњичења дајим излагањем својим о томе говорећи: „Сви ћемо се претворити у једанпут, у трепућу ока, у последњој труби; јер ће затрубити и мртви ће устати нераспадљиви, и ми ћемо се претворити. Јер ово распадљиво треба да се обуче у нераспадљивост, и ово смртно да се обуче у бесмртност. А кад се ово распадљиво обуче у нераспадљивост, и ово се смртно обуче у бесмртност, онда ће се збити она реч што је написана: победа прогута смрт. Где ти је, о смрти, жалац?“ (51—55.) —

Па и свети оци су се живо трудили да одбране и учврсте нападнуту веру и науку о васкрснућу мртвих, позивајући се на сличне примере и метаморфозе у животу природе, на нераздељиву свезу која постоји између тела и душе и најпосле на правду, доброту и свемогућство Божије. Но све на страну, али као највећи доказ за то служи нам васкресеније Исуса Христа. Ништа неће на живота првих хришћана тако учвршћено и доказано као факат, да је Онај који беше на крсту распет, мртав у гроб положен, — трећи дан у слави из гроба ускрсао! Јер је непобитна истина да се после славног свога васкресенија у више прилика јављао и показивао не само појединцима, већ и читавом збору Апостолском, па најпосле и великом броју ученика својих. На том факту, као на необоривом темељу, основана је вера наша, да ће сви људи устати једном живи из својих гробова.

Истина, додуше, да расправљање о том угаснуло није, исто тако као што ни вера у својој суштини пољуљана није. Па ни сами Гностици не одбациваху тај догмат већ ради саме доследности у богатељисању своме свега онога што је од материје, те признаваху бесмртност, али само „пнеуматичној“ души. Међу црквеним учитељима првих векова изродила се била разноликост у тумачењу учења о васкресенију једино према томе, како је ко исту схватио, неко са идејалног, неко пак са реалног становишта. Већина пак св. Отаца слагала се у томе, да ће тело ускрснути из гроба исто онаково, каково је било до смрти и каково је у гроб положено. Но било их је исто тако и не мало и таковних који су ту ствар

друкчије схваћали. Овамо спадају присташе александријске школе, наиме пак Ориген, који је, ослањајући се на речи апостола Павла и идеје платонске школе, учио да ће тело тек при ускрснућу своме из мртвих доспети до потпуног савршенства онда, јер ће се ускрснућем као „пневматично тело“ ослободити оне грубе материјалне и трулежи подложне љуске, у коју је тек услед прародитељског греха утонуло. Ово Оригеново учење проглашена је била црква у VI. веку као јеретичко, придржавајући се непрестано оног тумачења као да ће мртви устати из својих гробова са првобитним својим телом, и ако су у томе противречиле кроз цео средњи век многе спиритуалистичке секте, као и пантејистички мистицизам. Но при свему томе не беше одбачено ни учење светог апостола Павла, по коме ће тела наша, при одјеку трубе небеске „устати обучена у нераспадљивост и бесмртност“, јер се и сам Христос Спаситељ после васкресенија свога јављао ученицима својим у преображеноме телу.

Ни Лутерова реформација неје се дотакла догмата о васкресенију мртвих, него га је усвојила у целости какав је. Но не потраја дуго, кад се негативно критички дух протестантске богословије осети позваним, да и овај догмат, који спада међу најважније међу темељним хришћанским догматима, на „научни“ начин нападне.

Ради илустрације навешћемо мисли и назоре једног протестантског писца у томе погледу:

„Рационализам се, на основу свога полазишта које се оснива на дуализму између душе и тела, чврсто придржава вере у бесмртност душе, но одбацује телесно ускрснуће из гробова, доказујући, да тај догмат неје ништа друго до ли проста акомодација јудејским представама и легендама, ако не симболичко представљање бесмртности душе. Шлајермахер као и све консеквентне присташе Хеглове школе несу такођер веровали, да ће мртви негда живи из својих гробова и сједињени се поново са својим душама тако продужити живот свој. А Давид Штраус проглашује веру у загробни живот за последњег душманина кога наука има да сруши и савлада. Тек свакојако, ако се ставимо на беспристрасно становиште (?), морамо допустити, да као што човек може слепо веровати у загробни живот (?), исто тако часно све то и негирати може (?!). А ни философске ни богословске доктрине несу у стању стати на пут томе да се о том, по модерно светско становиште преважном проблему све даље и даље расправља. Преко старог дуалистичког становишта, по коме се имала душа сматрати као сасвим посебна, од тела специфично одељена и различна супстанција, и то супстанција потпуно *једноставна*, из које једноставности (Einfachheit) као природна консеквенција проистиче и њена нераспадљивост, прешла је данашња наука сасвим. Па ипак се мисао та, по којој човеков индивидуални живот не престаје и не гине са телесном смрћу, већ да као такови и даље траје, баш се у данашње дане јако негује. Силни философи данашњега доба слажу се у томе да човекова индивидуалност никад не престаје битисати, само што то битисање не сматрају као својину која је човеку урођена, већ као последицу нараственог развића, на ослањајући се на речи св. апостола Павла, као и на учење Оригеново, тврде, да постоји пневматично тело, које се услед непрекидног напретка у изображавању духовнога живота, из грубог материјалног тела излучи; те пневматично тело служи касније души као орган, помоћу кога она изјављује осетљивост и делатност своју, а уједно помоћу њега омогућава и након распада (разорења) видљивога тела продужење личнога живота и духовне заједнице. (Тако уче J. X. Фихте, Вајсе, Рихард Роте и други.) Ове и овакове представе не могу опет да задовоље ни мало модерни пијетизам, који се са особитом пасијом бацио на „науку о последњој судби човечијој“, јер му несу довољно „руконипателне“. Чисти пантејизам опет, као и његово најновије чедо — материјализам, просто исмевају све могуће покушаје, да се путем научним докаже да човечија индивидуалност никад не престаје, као и то да Бог као самосвесна личност постоји. Но сваки разуман човек мора одобрити, да је с вером у Бога као лично суштаство неразлучно спојена вера — и ако не у васкресење мртвих — свакако у то, да и човечија индивидуалност, односно његов индивидуални живот нигда не престаје, као и то, да се чврсто уверење хришћана нигда неће моћи сложити са таковом науком, која не би допуштала да постоји вечно животно опћење верних са бесмртним Спаситељем њиховим.

(Настављће се).

МИЛОСРЂЕ И САМООДРИЦАЊЕ.

Источна прича.

С руског превео Ђ. пл. Бота.

У једном удаљеном крају Азије живео је доста давно један богат човек, који беше огранак једне врло чувене породице. Путници, који путоваху у западне крајеве, мораху ударити баш оним путем, који беше с једне стране међа његова велика поседа. Име тога човека беше Натан. Он беше дарежљив и гостољубив.

Натан подиже себи раскошан дворац, по источном укусу украшен скупоценим предметима. Својим слугама заповеди да пусте у двор сваког путника, па ма ко то био. Име се његово брзо распростро по његових граница. Свуда га почеше називати великодушним Натаном.

Када паде снег на његову благородну главу не изменув никако његову непсцрпну дарежљивост, неки Митридан, богат и чувси по пореклу своме, млад човек, здраво је позавидно бесмртном имену уваженог старца. Његово неисцрпно богатство, права слава и велико постојанство смутише завидљиву душу Митридапову, те како врло богат беше, зачеди му се мисао, да превазиђе Натана већом дарежљивошћу и већим доброчинством.

Кад пак и Митридан подиже на свом добру раскошни дворац, поче се одзивати молитељима тако великодушно, да је на скоро постао исто тако славан, као и Натан.

Једап пут када шеташе по широким дворедима свога цветнога врта, опази једну старицу у поцепаном оделу, где седи покрај врата његова двора и чека милостињу. Богати младић са највећом љубазношћу богато обдари сиротицу.

Старица захвали и хтеде се удалити. Али после неколико минута пре ће она опет с друге стране двора. Митридан, кад је спази застане, — али пиак јој пружи толико новаца, колико могаше старица очекивати од њега, и опет пође даље. Али она се врати и по трећи пут, за тим четврти и т. д. до двапаестога пута и тада седе на главни улазак двора. Митридан јој и опет пружи и не оставп га стрпљење. Доиста, зар се неје трудно, да задиви свет још већом дарежљивошћу него Натан?

А кад виде, да је старица дошла и по тринаести пут по милостињу, досади му се и кротко рече старици: „Жено, не знам ко си, али не могу више сносити твоју настрљивост!... Узми овај новац и немој се скоро враћати амо“....

То пак и очекиваше старица од Митридана.

„Дакле твоја дарежљивост исцрпела се, — рече старица, — има дакле границе твоја дарежљивост! А то значи, да твоја дарежљивост није као Натанова! Како је то славан човек и колико је узвишенији од тебе! Ево ја ћу ти испричати један случај.

Ја сам тридесет и два пута долазила к вратима његова двора, као што покушах приближити се к вратима твога двора, и сваки пут ми је тај човек, — који је незадмашан у дарежљивости — пружио милостињу сво у ове руке, које ти видиш, и никада није ни речице рекао. До душе и ти си ми пружио 12 пута али — 13 пут застаде. С тога, благородни господине, не тражим ништа твога. Но теби није до тога стало, да постанеш највеликодушнији међу људима.“

Савлађав те јетке речи Митридан се врло обрадује. А када ћу — повика он — не могавши свладати свој гњев — када ћу достигнути савршенство Натана? Не — и то ми је мало! Ја га морам превазићи! Што год сам до данас радио, то беше само за то, да докажем своју неспособност. — А као што изгледа, смрт не мисли покосити тога старца, чије ми је име гнусно, с тога ћу га ја својом руком убити! Усселивши себи у главу ту лудорију заповеди, да му се доведе најбољи коњ касач, те муњевитом брзином отисну се из свога дома, праћен својим верним слугама. После три часа беше трке наће се у близини двора Натанова, чије терасе уздизаху се високо.

Одмах заповеди свити својој, да остане у јаворовој шуми, а сам се упути управо к двору. Но пре но што се приближи дворцу, изиђе пред њега један старац у врло простом оделу.

Старче — ословп га Митридан — можеш ли ми показати најближи пут, којим могу доћи до Натана?

Ништа лакше, дете моје, и сам идем тим путем.

Ти си врло добар, старче, но ја бих желео један пут да се прикажем томе мудрацу.

Твоја ће се жеља испунити, млади човече.

Митридан одмах скочи с коња и пође заједно са старцем.

Кад уђоше у Натанов двор, посједник истога (а то беше тај старац) дозове једног слугу и предаде му коња младога странца, да пригази на њега, а заповеди својима, да не казују име његово (домаћиново). За тим уведе Митридана у дворану најлепшег источног стила, где га побуди, да се мало одмори.

„Реци ми — добри укућанине, ко си ти?“ упита га странац.

„О! дете моје, — одврати му старац — ја сам последњи слуга господина, који те дочекује. Ја посветих њему најлепше године своје младости, ја га највећ служих, али он се никада не сети, да ме награди.“

А кад то чу Митридан сатански се обрадује.

За тим га старац упита: „А како се ти зовеш, дете моје, и за што тражиш познанства са господином, кога ја служим?“

„Ако ми се завериш — рече Митридан — да ме нећеш издати, онда ћу ти рећи.“

„Кунем ти се — рече старац — и приђе му мало ближе — говори, дете моје.“

Младић поплашеним гласом настави:

„Кад си ме сусрео на путу, знај, да сам дошао амо са намером, да убијем Натана.“

Старац се сав уздрхта чувши те речи, али не даде приметити.

„Митридане, рече му старац, мотрећи га пажљиво и строго — ја знам ко си ти. Ја познавах твога оца, он беше добар човек. Ја сам га радо имао, а мени је у толико лакше тебе оценити, што си се до сада старао да њему подражаваш. И ако си се ти решио на то дело, то те једино молим, удари га што јаче и сигурно, како би господин мој одмах умрьо. На 50 корачаја одавде има један дрворед, где Натан свако јутро шета. Отиди тамо рано и пази да не промашиш, иначе вика твоје жртве може направити буну и метеж. А кад извршиш дело, пођи лево по узаној стази једној, која је скоро увек пуста. А кад дођеш на крај, опазићеш пут, који води управо на твоју страну“.

Кад је Митридан све то чуо, отиде, готово сумњајући у успех своје намере. Исто му тако тешко беше да разјасни ту искреност и предусретљивост овога човека, кога он не смеде назвати својим саучесником.

Сутра дан, по обичају своме, устаде Натан врло рано, — уверен и свестан о својој смрти. Митридан пак већ беше у заседи у густом џбуњу, када добри старац дође на речено место са свим миран и спокојан, да жртвује свој живот. Лице му беше мирно и спокојно. Кад Митридан њега и његово спокојство спази, поражен до изумљења спусти руку, а скупоцени нож испаде му из његове малаксале руке. За тим падне на колена пред узвишеним старцем, кога одмах познаде, те посрамљен сузним очима повика:

„Оче мој! оче мој! не одби ми молбу, коју на тебе управљам! У мојим грудима зачеди се у почетку страсна жеља да будем теби раван, за тим раздраженост пониче у мојим грудима, када осетих своје понижење пред тобом Ето, драги оче, таки ме осећаји обузимају и уништују. Како не приметих, када се упознах с тобом, да си ти главом онај Натан, кога љубљање и поштовање отац мој, као бесмртнога? Добродушни старче! Постиђен и кајући се, предајем се теби и молим те за опроштење“.

„Сине мој, рече Натан, у толико ти радије праштам, јер ја ти не праштам, т. ј. то не зависи од мене. Савест твоја треба да ти напомене, да ти ниси мене увредио, већ Бога. А сада устани, да ти видим твоје лице, озарено оном божаственом лучом, која се зове кајање. Сине мој, да би наше милосрђе савршено било, не сме му се никакво хвалисање прикључити. Бог, коме ми обоје служимо, — својим свемогућством, дао ти је да оно разумеш, што до данас ниси схваћао“.

„Оче мој — рече Митридан — никада нећу заборављати твоје речи. Али како си ти оче могао изаћи ми на сусрет с таким спокојством, кад си знао, да сам намеравао да те убијем“?

„О сине мој! При томе је мене само једна мисао руководила. Ја овако проминућах: доживео сам осамдесету, а живот те нећне ничему бољем научити. Ко зна? Можда је Богу угодно да жртвујеш оно мало дана, који ти остадоше да проведеш овде на земљи. Можда ће смрт осветити заблудела младића, који с намером дође, да те уништи! Ето, за што се — сине мој — са свим мирно подвргох твоме оружју... Видиш, Бог се са мном послужио, да тебе спасе, свога створа, кога он љуби“...

Јарковац, децембра 1894.

ИЗ ПРОШЛОСТИ.

Допис српског банатског намесништва у Темишвару писан епархијској консисторији у Карловце, и одговор патријарха Јосифа.

(Свршетак).

Пре него што посмотрим изближе оних шест тачака у цењеном отпису од 9. септембра 1853 бр. 14.133, не би било никако излишно, потражити највиши законити критеријум и поставити, по чему треба да се суде оних шест тачака.

Високо намесништво признаје, да с обзиром на чланак I. превишњег патента од 29. новембра 1852, по ком се оним грађански законик уводи и за српску војводину и таминки Банат, стоје у пуној важности сви ранији прописи у погледу религиозних ствари. Овај највиши законити критеријум налазим ја према томе у § 2. XX. зак. чланка[1] земаљског сабора од год. 1847—48. Овај параграф гласи „in terminis“: „Што се тиче припадника свију у овој земљи (Угарској) законито признатих вера, установљује се без разлике потпуна једнакост и реципроцитет.“ Важност XX. зак. чланка од г. 1847/8 не може се пореći, јер овај закон бијаше примењен у црквеним стварима у Риздији (?)[2] у темишварској

[1] XX. чланак зем. сабора од г. 1847—48 гласи:

§ 1. „У нитарска вера проглашује се за законом признату вероисповест.

§ 2. Као горе

§ 3. Црквене и школске потребе сих законом признатих вероисповести, покрајуђу се из државних издатака, и министар има ја детаљну примену овог основног начела у споразуму са члановима извесне заједничке најближем земаљском сабору предложити потпун законски предлог.

§ 4. Похађање школа законом признатих вероисповести дозвољава се сваком без разлике вере наименице (где хоће).

§ 5. Министарство има наредити, да војници што припадају једној од признатих вероисповести имају свештеника своје вере.

§ 6. 3-и чланак од 1844 г. протеже се и на чланове грчко-несједињене цркве.

§ 7. Ако сам већи део грчких становника у једној општини у будуће промене своју веру, то у таком случаји општинска црква има остати у посједу оних чланова, који су у старој вери остали; у колико би се дакле и у најновије доба догађали слични случајеви под административним поступком, имају се они по горњим начелима решити; међу тим се не дозвољава по принципима истог закона, да се освојевањем мења status quo, и за то не може бити говора више о таким црквама, у погледу којих не бијаше од 1 јануара о. г. никаквог питања или је та ствар већ дотле решена била интервенцијом власти.

§ 8. Пошто се са оним гаранције право уређење несједињеним Грцима у погледу њихових верских и школских послова под надзором државним, у ту сврху има угарско одговорно министерство, у што краћем року, али сваками пре најближег земаљског сабора, сазвати од целе секте изабрани црквени конгрес, чији се жељутни чланови, до законитог уређења свог конгреса, имају бирати, с обзиром на народности разних језика, у том размеру, да у њему буде од стране свештенства 25, од свештењака 75 и још из њихове границе 25 посланика“.

(Види о свему опширније у делу: Staatsgrundgesetze der österreichischen Monarchie. Wien 1868. G. J. Manz'sche Buchhandlung). Прев.

[2] У нем. тексту стоји „Risdia“ а шта је писац под овим мислио не знам.

епархији. Питам ја сад, шта *то значи потпуна једнакост и реципроцитет*.

С овим законским појмовима и схваћањем стоји 1-а и 6-а тачка цењеног отписа у највећој противуречности, пошто тамошња наваћања укидају и поричу сваку једнакост и реципроцитет, заштићавају оца римокатолика или унијата и будуће чланове римокатоличке или грчко унијатске сједињене цркве.

По томе, докле постоји § 2. XX-ог зак. чланка од 1847/8 г. у правној моћи, може:

ad 1. Отац источно-православне вере пуним правом тражити, да деца из његовог мешовитог брака с једном римокатоличкињом буду васпитана у његовој вери, докле год то потражује и потражавао буде отац римокатолик од своје жене православне вере. Тако исто може мати источно-православне вере тражити, да њезина женска деца из брака с оцем римокатоликом буду васпитана у њезиној вери, докле год ово потражује и потраживала буде супруга римокатоличке вере од свог мужа источно православне вере. *То је опет потпуна једнакост и реципроцитет*. Наређењем § 2-ог XX зак. чланка од год. 1847/8 јесте дакле §. 15. XXVI-ог зак. чланка од год. 1790/1 укинут. „Lex posterior derogat priori“, пошто они у опреци стоје

ad 6. III-и зак. чланак од г. 1843/4. и превишње решење од 21. фебруара 1846. заиста прошсују, да они римокатолици, који желе прећи у источно-православну веру, морају исказати свом пароху двапут своју вољу у току од 4 недеље дана. Ово мудро наређење свакако бијаше потребно да се предупреде преварљени презвази, који се не оснивају на уверењу и који не биги после изложени грижи савести. Ово наређење требало би да је било донесено још у г. 1843/4. и у погледу прелаза из других хришћанских конфесија у римокатоличку или грчкосједињену (унијатску) цркву; јер где постоји једна и исти узрок, мора и исто законско наређење бити, да би се стало на пут превари, сили и насиљу. §. 2. XX-ог зак. чланка од год. 1847/8. отклоњено је овај недостатак III-ег зак. чланка земаљског сабора од г. 1843/4. и установио је потпуну једнакост и реципроцитет и у погледу прелаза. По овом законском параграфу могу и треба да према томе свештеници источно-православне вере траже двапуташњу изјаву, у току од 4 недеље дана, од својих чланова, који намеравају да пређу из источно-православне у римокатоличку или грчко-унијатску цркву. По параграфу овог закона не важи прелаз једног православног у веру римокатоличку ако је пропутно да даде двапут изјаву пред својим све-

штеником у току од 4 недеље дана, дакле мора двапуташња прописана најава претходити или се сматра као да се прелаз није ни догодио. Хоће ли да прими римокатоличка или грчко-унијатска црква као начело, да се прелаз у исте може догодити без ове прописане најаве, то мора по гласу §. 2. XX. зак. чланка од г. 1847/48. овај принцип важити такође при прелазима из истих у евангеличку или источно-православну цркву. *Јер то је значење потпуне једнакости и реципроцитета.*

ad 2. Ја сам свакако за то, да се прелази из једне хришћанске вероисповести у другу не догађају из преухитрености, страха, лакомислености, у нади на земаљска добра, преваром, силом, насиљем или из других узрока, што искључују слободан суд. Још је мање достојно и прилично какве хришћанске вероисповести, кад ова прима у своју средину људе, који хоће да избегну закониту казну. Могао бих навести из прошлости небројене таке случајеве и доказати, да римокатоличка и грчко-унијатска црква није се нимало устезала, да прими у своје крило тешке злочинце, које је чекала законита казна. Тиме бијаше злочинство заборављено и казна отклоњена. Да ово није само клевета и нечистина и сувише доказује прелаз капелана из Ујме, из места илирско банатско-пограничне регименте пре неколико година. Он бијаше стављен пред истрагу због крађе ствари, које под кључем беху по налогу генерал-команде баш код ове регименте, те се извуче од казне само прелазом у унију. Када примање у држављанство зависи од извесних услова, нарочито од непорочног живота, то би морало ово бити тим више при примању једног човека у заједницу хришћанску, како би тиме остали од друге вере дошли до уверења, да промена вере није никакво спасоносно средство за покварену људску природу.

ad 3. Ако ко хоће да испита узроке, за што се при мешовитим браковима између римокатолика и источно-православних венчање обавља у цркви последњих, то ће их наћи у тражењу реверса од стране римокатоличког клира, по коме се морају деца из мешовитог брака у римокатоличкој вери васпитати. Посмотри ли се у § 2-ом XX-ог зак. чланка од г. 1847/8 код свих законито признатих вероисповести уведена једнакост и реципроцитет, то је тражење таковог реверса један незаконит узрок да се ускрати благослов. Кад је по постојећим законама сам грађански уговор довољан за важност брака, то је онда тешко разумети, зашто свештеник источно-православне вере не би смео благословити брак мешовитог брачног пара, кад постоје сви законити захтеви који не зависе од самовоље и људи? Свакако јесу ли римокатоличком свештенику познате законите сметње, то може он за времена на то упозорити свештеника источно-православног обреда и овај неће хтети брак благословити.

ad 4. Они државни закони, који прописују захтеве за страница у погледу склапања брака у Угарској, морају бити за све вероисповести једнаки по броју и по садржини. Свештенство источно-православне цркве јако би се огрешило о закон, кад се не би обзирало на ове законе. Ја ћу се за то постарати, да мој клир савесно прими ове законе, али такође очекујем, да се и римокатолички и грчко-унијатски клир савесно придржава ових закона. Најпосле

ad 5. Мени су непознати таки случајеви, да има у мешовитим браковима малолетних лица и да им је, по украћеном благослову од стране римокатоличког свештеника, поделио благослов источно-православни свештеник. Напротив ми је добро познато, да се римокатолички и грчко-унијатски клир занемарујући сва државна наређења, заклања за наредбе опћег каноничког права и да је признавао важност таког брака. У осталом ја ћу сваком могућем безакоњу у овом правцу покушати да на пут станем и вољно мој клир поучим.

Ови развијени назори, на основу постојећих закона, у погледу оних 6 тачака, које се садрже у цењеном допису од 9. септембра 1853. бр. 14133. подносе се високом намесништву с понижном молбом, да их изволи саопћити високом ц. кр. министарству просвете и јавне наставе.

Високом ц. кр. српско-банатском намесништву у Темишвару.

Карловци, 23. јануара (4. фебруара) 1854.

Јосиф, патријарх.

С немачког превео

Симеон Аранички
протопр. кнежан.

ДОПИСИ.

Суботица. *(Освећење прве српске вероисповедне школе — на Келебији.)* У недељу т. ј. 11. (23.) децембра о. г. освануо је за нас Суботичане радостан и врло значајан дан. У историји овогнестног просветног живота биће златним словима забележен тај дан; њега ће се сваки свестан Србин и пријатељ просвете свагда благодарно сећати, а и потомство ће га вечито благословати и са неким узвишеним пијететом спомињати.

У 11½ часова, после св. литургије, освећена је ново установљена и ново сграђена прва срп. вероисповедна школа на Келебији. Значај овога чина лежи у томе, што имамо једну вероиспо-

једну школу више; а друго, што су је добили наши вредни земљеделци Келенчани.

Од нас Срба Суботичана, којих нас има око 2600 душа, половина живе на салашима својима. Деца ових или су одрашћивала без икаквог школског васпитања, или су упућена била у туђим, несрпским, салашким школама учити се, — наравно, у сваком другом, само не у свом матерњем, а још мање у православном духу. Тек врло мален број салашке деце, а то су деца наших богатих газда, који имају куће или сроднике своје у варошн, похађају 2—3 године местне српске школе.

Овом приликом не могу, а да не споменем, да овдашње српске школе, и ако су комуналне, ипак потпуно носе на себи карактер вероисповедних школа. Наши вредни и уважени учитељи г. г. Никола Коњевић и Ђура Гојковић, који већ више од 30 година својски делају у школи, исто тако и вредна нам учитељица гђа Ката пл. Суботићка, свесно појимајући свој узвишени задатак, сопственом вољом и побудом, а из топле им љубави према вери православној, — без повреде наставног плана, прописаног комуналним школама; — не жалећи ни труда ни времена, настојавали су и настојавају да се школе наше наједначе у духу и у успеху са сестрама њиховима — школама вероисповедним. Нека им је за тај њихов труд и узвишено настојавање око напретка наших школа овде нарочено оно признање, које они обилато уживају како код целог местног грађанства, тако и код предпостављених им школских власти. —

Но, као што рекох, само деца варошких становника, а мален број салашких газда, у стању беху децу своју у варошку нам школу пиштати. Друга половина наше деце, која живе на салашима, беху без школе, без икакве душевне хране. Ово једно стање те миле наше дечице беше грдна рана на телу наше срп. црквн. општине. Годинама се она већ стара, да нађе средства и начина, да грдну ту рану своју извида. Годинама се купе прилози за школски фонд, да би се српске школе на салашима подићи могле. Прошла би може бити још која година до остварења тих наших жеља, да се није указала дарежљива рука врлога председника наше црквн. општине, благородног г. *Миле Милосављевића*. Његова племенита душа увидела је, да ту није доста само лепо говорити, него и лепо творити.

Његово бодро око пало је прво на Келебију, где су српски салаши највећма груписани, и где живи, осим неколико богих газда, све сама сиротиња, чијој ће се деци — које за сада има до 60 за школу способне, — осим осталих предмета, у школи предавати сада и пољоделство, воћарство, пчеларство, једном речи, све гране рационалног газдинства.

Г. *Мило Милосављевић*, и ако нема од срца свог порода, али племенито срце његово чуло је напај келепске сирочади:

„Дижите школе
Деца вас моле“ —

па је посинио келепску Сирчад, јер је чуо и разумео њихову песму тугованку:

„Скини ми бабо с' чела облаке,
Не дај ме бабо у просвјаке“ —

чуо и разумео, велим, па им је молбу њихову и испунио.

У средини њиховој купио је 3 јутра песковите земље, на којој је *о свом трошку сазидао* велељепно — у швајцарском стилу — *школско здање*, у вредности преко 4000 фор. У том здању је и учитељски стан. Снабдео је школу са свима потребним училима. На два јутра од те земље засадио је по најновијем начину виноград, лозом најелнијих врста. Нешто мање од једног јутра засадио је, као воћњак, са најфинијим калемима. Из свога дивно уређеног ковалучка поклонио је школи 10 ком. пуних ђерзонских кошница; све то, да служи ученицима за практично упутство у рационално газдинство.

Кад споменем још и то, да је врли наш добротвор г. М. Милосављевић, својим трудом и и заузимањем, без икаквог новчаног удела наше црквене општине, прибавио на Келебији у корист школе те 9 јанаца оране земље, са којом је земљом, и са још мало новчане приномоћи од стране црквене општине, осигуран опстанак те школе; питам ја, има ли и једнога свесног Србина, који неће са мном и са оном усрећеном келепском дечицом, из дубине душе кликнути: Хвала ти, врли добротворе наш, на богатом дару твом; Бог ти дао дуга живота, како би племенити рад твој у корист рода и народа твога продужити могао; имајући пред очима твојима речи Христа Спасителя нашег: „*Кад учините једноме од ове моје браће, мени учините*“. (Мат. гл 25. стр. 40.)

Сам чин освећења извршен је по прописаном обреду. Освећење извршио је местни свештеник г. Св. Димитријевић уз велико одушевљење ке-

лепских становника, који се готово сви искупише са дечицом својом; у присуству добротвора и оснивача те школе благор. г. М. Милосављевића, даље чланова шк. одбора и више одличних гостију, међу којима је био и потпуковник г. Ђ. Јовановић.

После освећења и обношења литије око школе; најпре чинодејствујући свештеник, затим г. М. Милосављевић и напослетку новозабрани учитељ г. Рада Матић, са неколико одушевљених речи обратише се Келенчанима, упозорујући их на велики значај дана тога, значај школе, и на дужности родитеља према деци својој и школи. Тиме се, и са општим целивањем часнога крста, у најлепшем душевном расположењу свршила ова ретка свечаност.

Први се за ученика те школе уписао Пера Алексић, унук уваженога посједника келеског г. Ђуре Алексића, који је по обављеном освећењу све госте и пријатеље своје у дому своме дочекао и право српски их угостио.

На завршетку ових редова, не могу, а да још једном не кликнем: *Слава нека је добротвору великом г. Мили Милосављевићу! Угледали се на њега и остали имућни Срби, па да нас онда види Бог!* С.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архидијецезална консисторија**) у редовној седници својој од 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.) год., од важнијих предмета, предузела је и решила следеће: Високи отпис Његове Светости преузв. господина Патријарха Георгија, да је јеромонаху О. Михаилу Стојановићу, сада администратору парохије у Јегри, поделио одпуст из подручја архидијецезе карловачке, узет је на знање. — Рукоположење хоната раковаčког, О. Неофита Сабадоша за ђакона, узето је на знање. — Публикована је црк. општински сурдучкој пресуда високос. митрополитског црквеног Сабора, којом се потврђује консисторијално решење о поништењу тамошње парохије из IV. у II. плаћевни разред. — Умировљење пароха габошког, ј. Љубомира Миловука, узето је на знање, те је на тамо упражњену парохију стечаj расписан. — Усљед смрти ј. Милоша Петровића, пароха јарачког, поверена је упражњена тамошња парохија, у привремену администрацију, до рукоположења свр. богослова Светолика Жмејановића — јеромонаху, О. Венијамину Јеличићу. — На упражњено место систематизованог парохијског помоћника у Вировитици расписан је стечаj. — Извештај о положеном стечајном испиту ј. Трифуна Бутарског, Емануила Радошевића и Јована Јовановића, узет је на знање. — За пароха у Петровци именован је ј. Симеон Бабић, досадањи пароч у Вишњу. — На упражњену парохију у Сурдуку приступили су, ради избора, сви конпетенти: ј. Теодор Ђирић, ј. Георгије Коларовић, ј. Илија Јанковић, ј. Љубомир Миланковић и ј. Симеон Араницки. — Ради попуњења упражњеног места катихете, на нижим пучким школама у Руми, предложиће се вис. кр. зем. влади, ради именовања, ј. Јован Латинкић, лични парохијски помоћник у Руми — Расписани су стечаји на упражњене парохије у Ст. Бановцима и Лазама. — Усљед тога што је Њ. Светост преузв. господин, Патријарх Георгије, високим решењем својим, протојереја Јована Јеремића, пароха бачиначког, поставио за уредника „Српског Сиона“, и потврдио за управитеља Српске Манастирске Штампарије, решено је, да се истоме протојереју пароху за личног помоћника одреди привилегловани јеромонах О. Кипријан Грујић, до овостраног даљег расположења. — Донесене пресуде високословног Митрополитског Црквеног Савета, у 8 брачних парница, публиковане се странкама. — Решено је више, мање важних, предмета, а донесена су решења у 30 брачних предмета. Ђ. В—h.

— (**Прилози фонду „св. Саве“.**) Лавлају нам из Пачинца, да је *српска црквена општина пачинчанска*, у смислу свога закључка, приликом утврђења овогодишњег прорачуна, пре неколико дана послала у Карловце *400 фор. као свој прилог свето-савском фонду*. Евала честитој општини пачинчанској!

Црквена општина у *Бачинцу*, закључком своје скупштине, потврала је, као прилог свој, „фонду св. Саве“ 50 фор. Цео капитал те општине је концем г. 1894 изнашао свега 254 ф. 32 новч. Кад једна црквена општина *од толико* капитала свога одваја на општу цељ 50 фор., то је заиста вредна хвале и признања, као што је и несумњиво леп пример осталим нашим црквених општинама. Светао вам образ српски, мили Бачинчани!

— (**Богословско књижевно друштво „Слога“ у Карловцима**) конституујисало се на последњем редовном састанку, у јуну 1894., овако: Председник: *Дамјан Бртић*, богослов III. године; — подпредседник: *Јован Константиновић*, богослов III. год.; — перовођа I: *Павле Милићев*, богослов IV. године; — перовођа II: *Јован Вујин*, богослов II. године; — књижничар: *Душан Марковић*, богослов II. године; — и благајник: *Влајко Николин*, богослов II. године.

— (**Завештаји српској учитељској школи горњо-карловачкој.**) Не давно упокојени велетржац у

Горњем Карловцу, *Константин Баракo*, оставио је тестаментарно на фонд српске учитељске школе горњо-карловачке 300 фор., који је новац црквена општина горњо-карловачка од породице покојникове примила и унела у речени фонд, који је њој на руковање поверен. — *Павле Буква*, грађанин горњо-карловачки, приложио је на фонд исте учитељске школе 200 фор. за спомен своје покојне супруге.

— (**Ново место учитељице.**) Његова Светост, Патријарх српски Г-ђоргије, благоизволео, о свом трошку установити ново место учитељице на српској вероисповедној школи у *Белом Броду*, и за прву учитељицу на то место поставити ђицу *Милицу Славковићеву*, испитану и оспособљену учитељицу српску, с платом од 300 фор. у готовом новцу, уз уживање два јутра оране земље, и 60 фор. у име стананине. Нова учитељица добила је већ декрет и ових дана одпутовала на место свога опредељења.

„Ш. Л.“

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су ови прилози *„фонду св. Саве“*:

1. од уредника протојереја Јеремића . . 30 ф.
2. од црквене општине у Кулпину . . 15 ф.
3. од учитеља Јанка Вранешевића у Бачинци . . . . . 8 ф.

Прилошиле у једном друштву: по 2 ф. ђе Јулка Стајић и Регина Розенберг; по 1 ф. ђа Мара Радотић, Др. Гаван Стајић, Вилим Розенберг и Јанко Вранешевић.

4. од Милутина Јорговића пароха у Кусићу . . . . . 6 ф.*
5. од К. Гојковића из Барање Моноштор 3 ф.

Свега 62 ф.

* Поштрно писмо вели: Из сиротиње, али из свег срца скуписмо за „фонд св. Саве“ 6 ф. Двапут се носило тае, а прика је дала 1 ф. и 1 ф. пароx Јорговић.

ОГЛАСИ.

Бр. 329/758. **КОНКУРС.** 9 1—3

Ради попуњења парохије *жумберачко-рашкарчанске* са платом V. класе отвара се овим конкурс.

Молитељи имају своје са сведоџбама о свом оспособљењу поткрепљене, са штемпилом од 50 н. снабдевене молбенице за 4 недеље дана од првог умрлићења овог конкурса у „Српски Сион“ Конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у *Сент-Андреји*, 28. децембра 1894. држане.

Конзисторијум Епархије Будимске.

СТЕЧАЈ. 10 1—1

„СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ“

расписује овим стечај за следеће чиновнике:

а) 1 директора.
б) 1 главног књиговођу.
в) 1 млађег књиговођу.
г) 1 благајника.
д) 1 подблагајника.
ђ) 1 кореспондента за српску и немачку кореспонденцију.
е) 1 секретара.
ж) 1 ликвидатора (у менич. одељењу).
з) 2 чиновника (контоариста).
и) 1 приправника.

Гг. кандидати за ова места нека се изволе јавити до 20. јануара о. г. (по старом календ.) потписаном одбору.

Поред сведоџаба о стручној школској спреми потребно је, да у препису поднесу и сва остала документа о практичној извеџбаности у раду, из којих би се могло видети, где су до сада радили и с каквим успехом.

У молби својој треба да означе за која се од горњих места јављају, кад могу у дужност ступити и остале своје услове. Директор, благајник и подблагајник дужни су при ступању у дужност положити кауцију у готовом новцу или у папирима од вредности оволику, колика им је једногодишња плата.

Услов је за све, да морају знати **српски и немачки**, а првенство ће имати они, који су поред добре школске спреме дуже времена с успехом радили у новчаним заводима, који владају и другим страним језицима а за секретара и кореспондента они, који и стенографију.

У Загребу, 5. јануара 1895.

Привремени Одбор за оснивање „Српске Банке у Загребу“.

Број 161 ex 1894. **СТЕЧАЈ.** 11 1—1

Ради попуњења упражњеног мјеста *учитеља на српској основној школи у Петрињи* расписује се овим стечај до 28. фебруара 1895 по новом календару.

Плаћа је учитељева 600 фор. годишњих, стан у нарави и врт; осим тога добива учитељ за сваки захтијевани парастос 1 фор. и за спровод, ако се позове, 1 фор.

Дужности су му: одржавање редовне и опетовне школе, појање у цркви по потреби и подучавање дјеце у појању односно пјевању те преводство у сједницама и у црквено-школским пословима у опће. Поталном пјевању пјесни имају предност.

Молбенице шаљу се на школски одбор.

У *Петрињи*, 4. јануара 1895.

Српски школски одбор.

СТЕЧАЈ. 12 1—3

На упражњено *учитељско место у Београду* овим се стечај отвара.

Плата је годишње: 430 фор., месечно у напред, 40 фор. за повторну школу, 16 фор. у име дрва, 4 лаптја оране земље, на које дотични порезе плаћа; од укона, где позван буде 1 фор., од парастоса 50 новч., слободан стан с' баштом.

Дужности су школском уредбом од 1871. г. одређене, а захтева се, да је у учитељској школи с' добрим успехом и мађ. језик положио.

У дужност учитеља спада: у цркви појање и поучавање деце у појању; и напослетку, преводство у црк. шк. седницама.

Лична пријава узима се у обзир.

Примећујемо још, да ће избор изабраног важити само на годину дана, после које, ако покаже добар успех у школи, биће препоручен сл. Епархијском Школском Одбору ради сталног намештења.

Рок пријаве 12. (24.) фебруара т. г.

Из седнице школског одбора у *Београду*, 8. јануара 1895.

Миливој Томић,
парох и председник школ. одбора.

Ad К. 929/689 ex 1894. 3 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парохијско место V. разреда у *Лаваљу* расписује се овим стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у *Карловци* 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ad К. 672. зап. ex 1894. 5 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног систематизованог парох. помоћничког места, са платом VI. разреда, у *Митровици* овим се расписује стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци*, 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 908/682 ex 1894. 6 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парохијско место III. разреда у *Ст. Бановци* расписује овим стечај. Интеркалара има.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 958/661 ex 1894. 4 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парохијско место VI. разреда у *Гаћину* расписује се овим стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2 (14.) фебруара 1895.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 20. децембра 1894. (1. јан. 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 2 2—3

На упражњену *учитељску штацију у Херцег-Сулоњу* (Барања) овим се стечај расписује.

Плата је у готовом новцу 300 фор., за поучну школу 40 ф., 4 хвата стара тврдих дрва, од великог укона 50 нов., од малог 25 нов., од венчанице 50 нов., 12½ лаптја по 1200□ оране земље, на коју учитељ сам порез плаћа, стан у нарави, који се из 2 собе, 2 кујне, коморе, подрума, шупе, штале и простране баште састоји. За перовођство 12 фор. ако за таковог изабран буде.

Изабраном учитељу у дужност спадаће, осим предавања у школи, у цркви и ван ове све певачке дужности обављати и школску децу у појању обучавати.

Молитељи, који би желили ово место получити, имају своје молбенице са нужним сведоџбама, а наиме што се знања мађарског језика тиче, снабдевене, до 15. фебруара о. г., месном школском одбору поднети. — Желити би било, да се сваки молитељ лично општини, пре избора, представи.

Из седнице школског одбора у *Херцег-Сулошу*, 27. децембра 1894. г. држане.

Мита Марковић
председник школског одбора.

К. бр. 881. ex 1894. СТЕЧАЈ. 1 3—3

На упражњено парох. место у *Вел. Кикинди* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице, путем својих власти, до 24. јануара 1895. год. подписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 20 децембра 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 22. јануара 1895.

Божићна посланица Његовог Високопреосвештенства Господина Германа Опачића, Епископа Бачког.

ГЕРМАН

Божијом Милошћу православни Епископ Новосадско-Бачки, Сомборски, Сегедински и Јегарски.

Побожном клиру и богочестивом народу дијецезе Бачке, пребудућој пастви својој у духу апостолске мисије срдачни поздрав и архијерејски благослов!

„И ево ја сам с вама у све дане до свршетка века.“ — Ко је у тузи, нека се развесели, ко је у страху, нека се не боји, ко је у невољи, нека се нада, и ако је ко остављен — утјешиће се, и ако је ко клонуо — избавиће се, и ако је ко пао — подиће се, „јер вам се данас роди Спас, који је Христос Господ, у граду Давидову.“

Нас ради и нашег ради спасенија сишао је с неба и зачео се од Духа светога и Дјеве Марије и постао човеком. Постао другом и братом нашим, да би и ми по Њему постали ближи и милији Богу, постао учитељем нашим, да би знали угодити Богу, постао жртвом нашом, да би задобио за нас милост Божију.

Међу своје дође, и не примише Га; они ради којих дође, гонише га и распеше, да безаконје ликује, и да се понизи љубав и правда, да грех царује и мрак да покрије сушце небесно. Но живот у гробу остао није! Онај, који подиже мртве из гробова, ускрсао је славно и заједно се за све векове, да свагда буде у помоћи немоћнима, и да суди живим и мртвим по делима њиховим.

У тој свести и вери хришћанској не-

бројени поклоници Христови испуњују данас вертеп Његов, свете храмове, појући песме ангелске и приносећи дарове своје: побожна срца, топле молитве, хвале и благодарења. — Блажени сте, који с вером приступисте к Христу, јер сте нашли обећање испуњено у миру душе и задовољењу срца свога. Све што потребујете, даће вам се, јер је с вама Христос Бог. Блажени сте, који тражите Господа, јер ће се дани ваши продужити у вечност, где нема јада ни уздисаја, него је живот бесконачни! Дођите сви, који сте оптерећени, сви који се бринете дођите, овде је Онај, који ће вам тегобе одлакшати. Примите дух Његов, да се зановите новим животом, да се назовете синовима Божијим, да постанете род избран, народ свет, људи благодати, мира и љубави.

У цркви овој, у којој Христос пребива, ражамо се и ми за живот, којим дише црква ова православна. Она не тражи светског сјаја ни земаљских блага, не мрзи и не гони никога, и не жели ништа од туђега. Она је покровитељка слободе и науке, васпитатељка хришћанских врлина, она је чиста и света, савршена љубав небесна; подноси зло у трпељивости, прашта увреде и моли се Богу за оне, који јој чине пакости. У тој цркви поникоше велика светила, која ће за сва времена важити као високи узори добродетељног и разумног живота, узвишени примери ревности учитељске и пастирске; поникоше небројени мученици и јунаци ретког пожртвовања и самоодречења за веру у Христа и свето Евангелије. У тој цркви утврђена је вера истинита, а одбачена лаж и обмана, подигнуто највеличанственије богослужење, сачувано учење апостолско, чисто и неизопачено до дана данашњега. Така је црква наша, у тој цркви живићемо и спасавани бићемо до века!

С тога се достојно држите у звању, у које сте позвани, да по речима апостола Павла „будете невини и прави, деца Божија без мане — — да једно мислите, једну љубав имате једнодушни и једномишљени — — да се владате као што приличи звању, у које сте позвани, са сваком понизношћу и кротошћу, са трпљењем трпећи један другог у љубави — — да не тражимо лажне славе раздражујући један другог и завидећи један другом. — — Сами себе испитајте јесте ли у вери, сами себе искушајте. — — Не гледајте сваки за своје него и за друге. — — Обуците се дакле као изабрани Божији, свети и љубазни, у срдачну милост, доброту, понизност, кротост и трпљење. — — Реч Христова да се богато усели међу вас у свакој премудрости учећи и саветујући сами себе са псалмима духовним у благодати певајући у срцима својима Господу“. — — —

Те речи великога апостола нека се испуне у животу вашем тако, да се виде добра дела ваша, и да се прослави отац наш који је на небесима. Мир Божији нека је с вама, дух љубави, дух разума и страха Божијег нека оживи у вама. Тим духом укрепљени бићемо јаки одољевати свакој непогоди, као што је писано: „подићу цркву моју, и врата паклена неће јој одољети,“ и частно испуњићемо свету дужност, коју наслеђујемо од праотаца наших према милој нашој вери православној. А у живом осећају те заједничке дужности наше нека се обнови старо српско благочестије међу нама и умножи свако добро са вером и љубављу хришћанском, како неби цркве празне биле, ни назаренска заблуда ширила се, ни множина у дивљем браку живила, ни у време частнога поста јавне забаве са играчкама одржавале се, те како би било више праве и истините побожности, више обзира, пажње и уважења према старијима, угледнима и заслужнима, више мира и скромности, пријазности и услужности.

Тако ревнујући за опште добро своје цркве моћи ћемо са више поуздања и наде гледати у будућност, и са већом радошћу дочекивати и прослављати празнике.

А Господ наш Исус Христос, који је сишао с неба не ради праведних него ради грешних, да их подигне и спасе, подиће и спашће и нас, ако у Њега верујемо и по вери живимо.

Приуготовите дакле пут Господњи у молитви и покајању, јер је благ Господ и милост Његова свагда је и до века!

У то име поздрављамо Вам данашњи

празник Рождества Христова, наступајуће ново љето и свето Богојављење пребивајући у свагдањим архијерејским молитвама за спасеније свију нас у Исусу Христу; а Њему нека је слава и хвала од свију нас у све векове. Амин.

Дано у епископској резиденцији нашој у Новом Саду љета Господња хиљаду осам сто деведесет и четвртог.

Гореспоменути смирени Епископ
Герман.

Чаю васкресенїа мертвыхъ.

(Наставак).

Основ васцелом хришћанству и састоји се у вери нашој, да живот наше личности неће нигда престати. Без догме, да ће тела наша устати из својих гробова и оживети, не би имао никаквог значаја ни догмат о бесмртности душе. Но с вером нашом, да ћемо вечито и то као личност живети, што ће рећи да ће нам живети у вечитој заједници и тело и душа (јер тек с телом чини душа целину, личност), спојена је неразлучно и вера наша у васкресеније Христово, односно у овом другом лежи јамство за оно прво. А да се распети Исус Христос после васкресенија свога јављао неколико пута не само појединим, већ и повећем броју својих ученика и Апостола, и да се с њима разговарао, то је факат који је непобитно утврђен у историји првих дана хришћанства.

И историјска критика неје мимошила тај факат, већ се трудила да га разјасни. Најстарији извештај кога о томе имамо дао нам је апостол Павле. Он навађа — као што смо већ напоменули — у првој својој посланици Коринћанима, колико се пута благонаволео Спаситељ јавити својим вернима, пак онда признаје да се Христос и њему појавио, да га је и он и видео и чуо. Истинитост тога чуда налази потврде у чудним последицама његовим. Савле је пошао у Дамаск као опуномоћеник високог савета јерусалимског да растера и утуши тамошњу хришћанску општину. Али где чуда, он улази у Дамаск не као прогонитељ хришћанства, већ као најватренији присташа науке Христове, оне науке, коју је дотле мрзио из дна душе своје и прогонио је, и од тога тренутка постаде као Павле најревнија и најодлучнији апостол Христов. Сумња и безверје подсеће Апостолу Павлу просту визију; али кад се узме у обзир каквим духом и расположењем беше надахнут кад се кренуо на пут у Дамаск, онда би то била психолошка немогућност.

Јеванђеоско сведочанство, да је Христос Спаситељ с телом својим славно из гроба ускрсао, стоји у најтешњем складу са појимањем и разумевањем тога великог чуда у верних за апостолско доба. И сав труд неких скептичара и неверника, да то сруше тиме што се Јеванђелисти не слажу потпуно у описивању споредњијех појединости приликом описивања и приказивања самога васкресенија — узалудан је, јер се они у оном што је најглавније доследно слажу и непоколебиво верују у то, а то је најважније. Узмемо ли у обзир да су последователи Христови после његове мученичке смрти на крсту постали не само неодлучни, већ да су се пуни страха и трепета крили и сакривали, а наједанпут, кад га после славног му васкресенија опазише и чуше му реч: „идите по свему свету и проповедите јеванђеље свакоме створењу“, постадоше тако смели и одважни, да напустише своја скривалишта, па пуни светог одушевљења ступише у јавност дрско пркосећи сваковрсним опасностима па и самој мученичкој смрти смело у очи гледајући, — онда то све служи најчвршћим и необоривим доказом, да је и како је Христос ускрсао. „А они изађоше и проповедаше свуда, и Господ их помагаше, и реч потврђиваше знацима који су се по том показивали“. (Марко 16. 20.)

Да чујемо још једном оног истог протестантског писца, који и ако је критичким сумњичењем руководјен, ипак мора да призна ово: „приказивање чудесног ускрснућа Христовог као неки низ простих визија спотиче се о исте таке потешкоће, као и оно што рационалисте,

па и сам Шлајермахер препоручује, као да је Христос само био обамрео; уз то би све то била права саблазан за морално-религијозну свест. Исто се тако не може религијозна свест задовољити ни са Штраусовом тврдњом, по којој поновна Христова привиђења (визије) не би ништа друго била, до ли плод индивидуалних фантастичких уображења појединих последователя, што је опет за науку иста така загонетка, као кад би прихватили мишљење Вајса, Нидмера, Евалда и других, по коме је то све плод објективног утицаја преображене личности Христове на нарав и чуства ученика. Но и при самом дословном схваћању чудесног Христовог укрснућа мора се свакако допустити, да је моћ којом се преображени Господ својима приказао сасвим и битно различитија била од оне, коју су они у њему спознали док је у њиховом кругу живео и учио. Поближе опредељење тог чудног догађаја остаће међутим и на даље тајанствено, и слободно нека сваки себи на свој начин то тумачи — у колико се само то не би косило са хришћанском вером (?) — само кад стоји непобитно оно, што је најважније, а то је, да су ученици Христови тог чврстог, несумњивог и непоколебљивог уверења били, да се њихов Господ не налази међу мртвима, већ је са преображеном славом продрьо из смрти у живот“.

Да чудно укрснуће Христово може „слободно сваки себи на свој начин тумачити — у колико се то не би косило са хришћанском вером“, то може рећи само расудо протестантства, које је још у почетку творцу му велике бриге задавало, а данас би над том поценкашњу горко уздахнути и проклети га морао. Како се збило чудесно укрснуће Христово, то је св. васиљонска црква потпуно и једном за свагда непоколебивом вером и науком својом учврстила и протумачила. А да та вера не смета и најнаучнијем образовању и да јој се човек и на таковом ступњу покорити може, служи нам најбољим примером Јован Емануил Фајт,* доктор медецине и доктор богословије, иначе човек од велике науке и правог образовања. На нека нам буде дозвољено да овај наш чланак попунимо и украсимо цитатом једним из његовог знаменитог дела: „Проницање и вера“, што заиело неће бити неугодно ни онима којима је то дело познато, за љубав оних, код којих то неје случај.

Сва предавања своја удешавао је тај славом увенчани проповедник на такав генијално оријенталан, а уједно и научан и популарни начин, да је имао сила и благодетна утицаја у најширим круговима као и у свима сталежима; таким духом дише му и више споменуто дело из кога вадимо ово:

У половици прошастога века живела је на филипинским острвима међу осталим шпанским насељеницима нека девојка, која се неје предавала сујети, нити је ласкање могаше заслепити, и ако је, где-год се појавила, освајала младост лепотом својом. Једанпут добије она писмо из кога продираху најскупоценији мириси гласовите Индије. У писму је обожаваше млад неки племић подастирући јој заносна осећања своја. Поред навале тих сласти, она сваки писмо, скупи сав пепео у гомилу, замота га брижљиво, запечати и пошље га дотичном младићу са натписом да ће одговор на његово писмо наћи у унутрашњости њене пошиљке. Намера јој је била да га опомене на стару изреку: „не смећи с ума да си прах и да ћеш се и опет у прах повратити“ Разуме се, да та опомена има тај смисао, да охолост, уображеност и поноситост људску што јаче пониши предочавајући тим јаче пролазну ништавост земаљске славе. Само је питање да ли она у овом негативном облику, износећи нам пред очи само слабост и ништавост, корисно и целисходно делује, да случајно кад и кад не изазове — према расположењу смртних — сасвим противан резултат.

Код сензуалиста наилазимо на изреку од још пре толико хиљада година, коју су они на основу пролазности свега што се у свету појављује учврстили, а која гласи: „Из ништа смо постали, и ништа ћемо и опет бити, као да нас неје никад ни било; дах наш је исто што и дим на пламену, а мисао (свест) је варница коју је ускресало покретање срца; кад она утрне, онда се и тело распада у пепео, а животна моћ (Der Lebensgeist) исчезне као лаган зрак.“* Против ове теорије устао је

* Johann Emanuel Veith, Ehrendomherr und Domprediger

* „Яко самосдѣйство рождени есмы, и по сихъ вѣдомъ имамы не сыти: понеже дымъ дыханїе въ ноздрѣхъ нашихъ, и слово искра въ движеніи сердца нашего: еюже отъ сихъ вѣдетъ тѣло, и дхъ нашъ разлѣется яко мягкій воздѣхъ.“ (Премудр. Соломонп гл. II. 2—3.). —

св. Амвросије речима: „Има нешто у пепелу чему се ја дубоко клањам, а то је клица за вечиту будућност!“ Изрека, у којој се огледа позитивна страна горње опомене. Не може се узети, да тај велики учитељ баш сам пепео или онај остатак од праха и трулежи сматра за клицу или семе, из кога ће једном тело поново процвасти; код њега није свеједно појава живота и суштина живота; и кад се једном та појава уклони са позорнице света, онда он не сматра да је уједно и коначно нестало како ње саме, тако и могућности, да сви они материјални делови органског строја, који су једном расути и које-камо просути, могу опет у исти онај строј састављени бити.

Ни најмање нам не треба товарити доказ но доказ о бесмртности душе, јер се то подразумева само од себе кад знамо, да је она створена као проста јединица, која ни у чему не зависи од природних сила. Но вера нас наша учи, да душа не продужује свој живот у вечности сама за себе као такова, већ скупа с телом, дакле целокупност душевног и телесног живота И све је то тачно и просто изражено у једанаестом символу вере који гласи: „**чаю воскресенїа мертвыхъ**“. Врло је добро схватио св Августин, да сво делање и сва наука Спаситеља нашег и нема ништа друго за цел, него ускрснуће душа и тела, јер је зато и дошао да ускрсне душе од нравствене пропасти а тела од трулежи. А за велико дело преображаја једно без другога не да се ни замислити, јер се и тиче целог човека, који нити је чист дух, нити прост анималан (животињски) индивидуум, него је то обоје тако у једну личну јединицу спојено, да тело служи духу као орган, помоћу кога је он у природи свој и господар, а тело опет загрљено самосвешћу духа, узвишује се до пута преображаја.

Имајући то на уму учи св. Ћирило Јерусалимски: „Вера у бесмртност служи као корен за свако доброчинство и чист живот. Јер свака душа, која се у ту веру уживела, брињеће се и чувати не само себе саму, него ће и тело своје чувати као оно одело које се ничим укаљати не сме. Напротив, онај који нема вере, већ који се низу страсти одао, тако ће пореметити и алоставити га, као да није његово. С тога и јесте од ненамерне важности у овој догми она жива опомена и преко нужна поука“.

У овој оштроумној примедби јасно се огледа стварно разликовање душевног и телесног живота. Само онај дух, који је персонално биће, има права на посед и својину. Животиња не господари својим телом, јер и неје ништа друго већ прост природни организам, т. ј. само тело. Само човек може говорити о *своме* телу, јер је свестан, да је он нешто друго, нешто узвишеније, да је он биће лично, коме тело припада као својина и које треба да му се покорава. Ко пориче своју бесмртност, тај презире оно узвишено у створу тела свога и туђега, он га кида необуздањем прохтевима својим и не устеже се и сасвим га разорити у опакој обмани да ће тиме сам себе уништити.

(Наставиће се.)

О ОСВЕЋЕЊУ ВОДЕ.

У старом завету Господ Бог давши жртвену крв ради очишћења греховне нечистоте, заповедио је Мојсију и Арону, да и за очишћење телесне нечистоте приуготове особиту *очистителну воду* (Числ. 9, 1—9). Том водом чистио се сваки човек, који се дотакао мртвога трупа, човечије кости или гроба, и сваки суд оскврњен присуством мртваца (ст. 10—22). Новозаветна Црква је у толико пре задржала очишћење освећеном водом, што се чланови који ступају у њену заједницу окивају водом св. крштења.

Правила апостолска освећење воде и уља приписују апостолу Матеју. У молитви освећења епископ или пресвитер се моли, да би Бог чрез Христа Свога осветио воду и уље и даровао им силу која исцељује душевне и телесне немоћи.[1] Судећи по овом предању, хришћанска Црква својој освећеној води припи-

[1] Књига VIII. гл. 29.

сиваше већу силу, него какву могаше имати очиститална вода у старом завету. И древни хришћани распространили су употребу исте на врло многе случајеве: тако, њоме кропише зидове храма, свештене одежде, књиге, сасуде, покрове, свеће, а за тим: њиве, винограде, поља, житнице, јело, пиће и т. д. На ту цел, а по преимућству на западу, снабдеваху своје домове са водом, која се на навечерју пасхе или педесетнице осећиваше ради крштавања оглашених, но пре, него што се у њу уливаше уље;[2] иначе осећиваху воду растворену сољу, ради очишћења и осећења.[3] Са молитвом при осећењу воде, како за крштење, тако и за пиће и друге потребе, свагда беше сједињено и осећивање крсним знамењем, а доцније и погружење самог крста. Свети Амвросије пише, да „вода само тада постаје способном за духовно очишћење и спасоносно пиће, ако је она осећена часним крстом. И као што је Мојсије у извесном извору Мери погрузио дрво, тако и свештеник погружује крст Господа: и вода постаје слатка од благодати“.

Код нас, на православном истоку, у употреби је двојако осећење воде; једно — велико, које се свршује на празник Богојављења Господња; друго — мало, које је установљено свршавати на дан преполовљења Педесетнице и првог августа, но које се може свршавати и увек, по потреби и жељи верних.

Почетак обичаја осећивати воду на празник Богојављења, скрива се у првим вековима хришћанства. О овом водоосећењу говори и св. Јован Златоуст у својој беседи о крштењу Христовом. Он вели: „Данашњи је дан онај исти, у који се крстио Господ и осветио воду. Због тога у поноћ на тај дан сви граде воду, носе је дому своме и чувају је кроз целу годину. И бива јавно знамење: та вода не квари се од устајаности, на против, целе године, па и две и три, остаје свежа као да је тај час из извора заграбљена“. Из ових речи се види прво то, да се таково чудо извршивало над осећеном водом, и друго, да се само осећење свршавало у поноћ на празник Богојављења. Али је неизвесно, да ли се та вода осећиваше ради крштавања оглашених, као што показују речи данашње молитве богојављенског водоосећања, која је сходна са речима молитве која се и при крштењу употребљава, — или, као што неки мисле, ради кропења крстионица, које обнављаху и осећиваху сваке године, — или на поклетку, као и данас, ради црквене и домаће употребе. Било једно или друго, толико је извесно, да се богојављенска вода особито чуваше у црквама, која се у извесно време под именом *велике свештице* даваше кајућим се, који одлучени беху од тајне Тела и Крви Христове. Тек око половине века после Златоуста, односно у другој половини петог века, антиохијски патријарх Петар Гнотеј, иначе Фулон, увео је у обичај богојављенско водоосећење свршавати не у поноћ, као што је то дотле био обичај, него на навечерју истога празника. Ову установу примила је доцније цела источна Црква, вероватно и заповешћу императора Венона, који пријатељеваше поменутом патријарху.

Богослужбени чин великог водоосећења, по утврђеном пропису, је следећи: износ часног крста из олтара на главни свештенослужитељем ка крстионици, извору, на реку или студенац; ход са појањем тропара са Софронија патријарха јерусалимског, пригодна читања из пророчанства Исаије, Апостола и Еванђелија, — велика јектенија, — молитве служећег свештеника, — крстообразно и трикратно погружење часног крста у дубину воде, са појањем празничног тропара: „**Во Іордáнѣ крещáющюся тебѣ Господи**“, на поклетку кропење осећеном водом храма и присутних. У овом чину осећења особиту важност има трикратно осећивање воде крсним знамењем, са произношењем речи: „**Сáмъ оўкъ человѣколюбче Царю, пріиди и нынѣ нантіймъ сватагw тогw Дýха и освáти водý сію**“. То су наиме, исте оне речи, којима се осећује и купка нашега крштења; и оне нас припремају и опомињу, да цремо ту воду, којом је са нас спран прародитељски грех. По томе се и приписује богојављенској води сила, која осећује и чисти од греха, лечи душу од страсти и тело од болести, креши човека на путу к' вечном животу и одгони злог духа и његове намере. Иначе рећи: као да кропење том водом може у њиком смислу произвађати оно дејство, о коме се изражава Давид: „**Окропíши мѧ ѵссопомъ, и очищúсѧ: омыíши**

[2] Capitularium Caroli Magni, Ludovici et Lotharii. lib. VI.

[3] Gratianus de consecrat. distinct. 3. cann.

ма и пâчи сн҃га оукѣлѣса“, то је само у толико, што се оно сједињава са живим сећањем на тајну нашег новог рођења посредством воде и Духа.

Што се тиче залог освећења воде, оно води свој почетак од древног обичаја имати при притворима храма умиваонице у којима се вода освећивање сваког месеца. А данашњи чин састављен је за цариградску влахерску цркву Богоматере, при којој се находила и купка са освећеном и лековитом водом: усљед чега се он и започиње похвалним песмама у част Богоматере. Само освећење се свршује трикратним поруженьем крста у воду, са појањем тропара часном крсту: „**Спаси Господи люди твоя**“ и т. д.

С руског.

Жарко Ј. Поповић,
катихета.

„НЕМАЊИНО БЛАГО“.

Читали смо и остале чланке „Заставина“ писца, који — имајући пред собом само поменути фондовски извештај за год. 1893. — написа чуда и покоре, лако и течно, баш као да има све у малом прсту.

По свему се види, да тај господин и не зна да је забагљао прстима у тешку работу, око које се радило двадесет и толико година и који је уродио сто овим приликама, у којима се данас налазимо. Види се даље, да је њему сав тај рад, напор, борба кроз непознаата, јер да му је познато што, он би се шшпуйи обазрео то на ову, то на ону уредбу и одредбу сабореку, по којима се има поступати управљајући срп. народ. црквеним фондовима.

Ево на видите:

„Премудри ловци око народних фондова“ — вели писац — „зинули да доказују, да се један део новца мора претворити у државне папире, а то тим пре и више, што народ не тражи зајма, шта више враћа и оно што је имао. А то је баш оно, што је у торби“... „Кад би управа нар. фондова, поред новољних услова, што народ с правом може захтевати, олакшала дизање зајмова из фондова, *држала се реда и прописа, који владају у осталом новчаном свету, не би данас лежао већи део новаца у државним папирима.* Више реда и рада, господо, па би друкчије стојали!“

Народ „захтева с правом“ кроз уста својих заступника у срп. нар. црквн. сабору, је ли тако, господине? — Ви на ово ни не можете друго одговорити, него да јесте.

Е на кад је то тако, чујте! — Највиши кр. рескрипт од год. 1868. одеск V. §. 9. каже: „остају донде, док конгрес, који ће први доћи, не учини сходне наредбе о рачунској контроли, односећој се на народне фондове, фундације, манастирска и друга црквена добра, остају у крепости досадање наредбе о издавању зајма. . . . .“. — и т. д.

По §. 22. саборског устројства од г. 1875. дозвољава саборски одбор зајмове, а по §. 32. истог устројства, има „саборски одбор зготовити и сабору поднети нацрт штатута о поступку при давању зајма . . . и т. д. и дотле, док ова уредба, с одобрењем Његовог Величанства, не ступи у живот, *имају важност у погледу давања зајма досадањи прописи и обичаји*“.

Пошто до тих „штатута“ за ово 20 година нисмо дошли, то важе „*досадањи прописи и обичаји*“, а знате ли који су то? — Не знате, господине!

Ти су садржани у „Најсветијем рескрипту“ — Declaratorium illiricum — од 16./7. 1779, а по истима је саборски одбор дужан све оне зајмове, који се из неприкосновеног и криликалног фонда исплаћују, према данашњем државном уставу, кр. угар. министарству на одобрење шиљати. — Да је ово све тако, о томе, као што видите, не може бити сумње и правдања – па кад је тако, питамо ми Вас, где је Ваш „*новчани свет?*“ Шта значи у Вас „*да се држимо реда и прописа?*“ Зар ниете чули ред и прописе? Коме Ви довикујете: „више реда и рада, господо, па би друкчије стојали?!“ —

Допустићете сад Ви, господине, да ми то Вами, и то с пуним правом, довикнемо.

Како Ви то мислите, да се у фондовима ради безобзирце, на дохват, као што Ви пишете по „Застави“ чланке?! Зар Ви не знате, да се записници саборског одбора шаљу кр. угар. министарству, на како би могло бити, да се у фондовима прописи не узимају у обзир? —

Кад већ споменусте „ред и прописе“, што нисте навели, које прописе Ви мислите? —

Ви пишете, господине, а не знате фондовских прописа, и само за то сте и могли онако говорити, јер да сте знали, Ви то не би могли чинити.

Споменусте *sans gêne* „новчани свет“, „новчане заводе“ и пишете нас, да видимо „како стоји у том погледу“, па кад Ви знате како стоји, кад знате како се тамо ради, што нисте навели?!

Не знате, господине, јер да знате, имали би сасвим противно мишење о „новчаном свету“, и не би нас тамо слали.

Истина је да фондови нису новчани завод у оном смислу, као што би Ви хтели; не држе агенте, и не намећу свету новац помоћу истих, који гуле народ на све стране, и упропашћују га на сву меру. Ви, као родољуб, не би могли хвалити начин и поступак, који наш свет упропашћује, да је тај начин Вами познат. Замислите себи проста човека, који тражи зајам од неколико стотина форината, који после силних трошкова добије неке новчане папире истог завода (Pfandbriefe), које је обвезан продати по курсу и претворити их тако у новац, те за сваку стотину папира добије ф. 95. — у новцу. Прегледајте једанпут рачун такова зајма, па ћете имати сасвим друго мишење.

Говорећи о клирикалном фонду, велите:

. . . .„Познато је да државни папири носе мало и у пола толико дохотка, колико зајмови и ипак за то тај фонд има највише новца у државним папирима... и због тога нема новаца“. На онда: — „А има ли новаца, кад треба зидати и дозиђивати патријаров двор? Ту се утроши не само новац, који је на то одређен, *него се закључком саборског одбора одобравају накнадне своте и предујмови из осталих фондова*.....“. —

Кад дакле знамо да издавање зајмова из неприкосновеног и клирикалног фонда по постојећем, и још пуноважном пропису подлежи одобрењу кр. угар. министарства, јасно је као дан, да манипулација са хипот. зајмовима ових фондова не може онака бити, као „у осталом новчаном свету“, а зајмотражима није до чекања.

И сад питамо сваког мислећег човека, је ли саборски одбор властан да законе мења или нове да ствара? Је ли дакле саборски одбор крив? — Јелте, господине, да и сами у то не верујете? —

Што се тиче давања предујмова из осталих фондова на градњу архиепископске резиденције, што нисте навели, из кога је фонда дат предујам?

Та Ваша тврдња проста је измишљотина, јер видите господине, на зидање резиденције није потрошен и не може бити ни један новчић из кога другога фонда. —

На даље: — „Кад би се од чиста прихода из клирикалног фонда, прошле је године било 35049 ф. 91 н., давало само приполи народ. школама, како би се могло помислити на зидање и дозиђивање двора? Како би се ковали планови за епископски двор у Будиму и т. д.“

„ . . . . Око педесет школа хоће државни надзорници да нам отму и за навек искину из нашег автономног тела, а Ви, премудра господо, скупљате новац на гомилу, да можете напљачкивати оне школске надзорнике, који стоје на папиру, који се управо нису ни родили, а који се по свима тралавим изгледима, узевши у обзир вашу велику небригу, не ће никад ни родити. Машате се за оно девето, а оно, што је прво и најближе вас, гурате од себе и т. д.“ — те називате овај поступак издајством.

На онда: . . . „Је ли то рад за будућност, кад се крије, у потаји оснива фонд само за оне чиновнике, што су око народ. фондова, називајући тај фонд тајанственo „рачуном писарине“ и кад се у тај *мировински фонд* додаје по један процената од чиста прихода из свију фондова сваке године и т. д.“

Пре свега морамо рећи, да клирикални фонд нема никаква посла са зидањем било архиепископске резиденције, било са зидањем двора епископског у Будиму! А онај, који хоће да води неку „велику“ реч, треба и морао би бар толико знати, да клирикални фонд служи и по првобитној својој установи, а и по §. 10. одс. V. највиш. кр. рескрипта од г. 1868. на просветне, а по §. 11., истог одсека у рескрипту, *да неприкосновени* фонд служи *на потребу епископских дотација и* **њихових резиденција**“. Но „Заставин“ г. писац као да је жално труда, да прочита оне установе, које се односе на предмет о којем пише, а да га жално није, не би се брукао.

А сад што се тиче народних школа. Овај одговор тиче се и „Бранника“ и „Нашег Доба“, који приход клирикалног фонда рекламују опет на друге цели, а све на темељу постигнутог вишка тога фонда у г. 1893. Ми се управо дивимо и чудимо, како је то могуће, да се ни у једној редакцији није бар један човек нашао

да г. г. пиеце упозори, да нико паметан у широком свету, који неће себи добра жели, не може трошити на основу постигнутог успеха из једно или више годишњег рада, него на темељу прорачуна. — Поједине године могу исказати повољнији успех, него што прорачуном установљено буде; али то може и услед напредних случајева да се догоди, као што се већином и догађа; а то је, кад на пр. остане која свота, која би се у нормалним приликама морала потрошити, а у дотичној години остане неиздата, или се укасирају какве старе камате, што у другој години не ће бити и т. д. и т. д. а то, код паметног света, не може служити за мерило, колико ће се доцније године смети издати.

Меродаван је прорачун, на тога се мора и саборски одбор држати. Кад је тако, хајде да видимо *прорачун клирикалног фонда* за г. 1895. који је у децембарским седницама установљен. Ево га:

ПРИХОД	фор.	н.	фор.	н.	фор.	н.
I. Од камата:						
а) хипотекарних зајмова 6% на ф. 492452·24 н.	29547	13				
4½% „ „ 74811·52 н.*	3356	65	32883	78		
б) штедионичких улога 4% на ф. 374944·39 н. на I. течај	7498	88				
4% на ф. 382443·27 н. на II. течај	7668	86	15167	74		
2. Од купона:						
4% на ф. 523500 уг. рен. у злату	25175	—				
4% на ф. 258150 уг. рен. у крунама	10326	—				
4·2½% на ф. 66650 уједр. дуг	2799	30				
4·2½% на ф. 158875 уједр. дуг	6672	75				
4½% на ф. 200000 држ. жел. зајам у сребру	9000	—				
4½% на ф. 50000 уг. регални обвез.	2250	—				
4% на ф. 250 српске од год. 1860.	10	—				
4% на ф. 32000 хрват. земљоврегетск.	1280	—				
5% на ф. 81·07 н. обв. уг. дворске конюре	2	43	57515	48		
3. Од делимка:						
Делимак десетина новосадске штедионице			50	—		
4. Од прих. манастира:						
Половина од укупног чистог прихода			3000	—		
5. Приход реалитета:						
Приход к. бр. 817 у Карловцима			406	—	109113	—
Расход					100360	—
Вишак					8753	—

РАСХОД	фор.	н.	фор.	н.	фор.	н.
I. На просвету потребе:						
а) Богословија у Карловцима			13240	—		
б) Препарандија у Сомбору			5292	—		
в) Препарандија у Гор. Карловцу			7900	—		
г) Препарандија у Пакрацу			3010	—		
д) Виша дев. школа у Панчеву			5340	—		
е) Виша дев. школа у Новом Саду			5220	—		
ж) Гимназије:						
Гимназија у Карловцима	13000	—				
Гимназија у Новом Саду	16000	—				
Вишој дев. школи у Сомбору	1200	—	30200	—		
2 Штампање школских књига			1000	—		
3. Мировине:						
Школском надзорнику Т. Дивићу	225	—				
Удов. Петровићки, Стојковићки и Нятошевићки	1420	—	1645	—		
4. Школски реферати и потребе Шк. Савета			7800	—		
5. Стипендије:						
1 виша богословска	600	—				
50 редов. богословских	6000	—				
40 за препарандије: Сомбор, Г. Карловац и Пакрац	3200	—				
Стипендије за горњокарловачку и пакрачку дијецезу	4000	—	13800	—		
6. 20% од управних трошкова (Саб. Одбор)	5040	—				
7. Поправки и непредвиђени трошкови	800	—	5840	—		
8. Порез на к. бр. 817			73	—	100360	—

* Зајам фонду за зидање архиепископске резиденције.

Из овог прорачуна видимо, да остаје незватан вишак од ф. 8753. — Овој би се своти могло додати још оних ф. 4000. — одобрених на сабору 1892. год. на стипендије горњокарловачкој и пакрачкој епархији, које саборски одбор није ставио у течај због маленог вишка, те би тада износио вишак ф. 12.753. —

Кад се опет узме у обзир, да је питање,

хоће ли, оне у приходу своте, *све* у благајницу утећи, јер се и с тим рачунати мора, ако се жели капитал очувати, то је онда јасно, да се не може баш и *последња* потура потрошити, која је у вишку исказана. И кад све ово наведосмо, онда имамо праву слику клирикалног фонда, те питамо, шта и колико би још ко хтео на терет ставити клирикалном фонду? —

И тако, најсавеснији рад назива „Заставин“ г. писац, ни мање ни више него издајством!!

Ако у општем може бити говора о издајству, погледајте напред наведени прорачун, и пре но што се почнете стидети, одмах се у својој најближој близини обратите, — *обратите се на новосадску српску православну црквену општину и упитајте је, за што до сад није створила обећани фонд за издржавање више девојачке школе,* **који онако богато годишње са сто форинти дотира,** *те мора још и дан данас ту школу да издржава клирикални фонд!* — Видите то неиспуњење свога обећања и дужности, стаје клирикални фонд преко ф. 5000. — годишње, *а с тиме би одмах 50% осталих народних школа избавили и сачували.*

А знате ли ко спречава, да се оних других 50% тих народних школа спасу?

Обратите се на срп. православ. црква. општину у Панчеву и упитајте ју, када ће створити фонд за издржавање тамошње више девојачке школе? — Видите и на исту трошни клирикални фонд преко ф. 5000. — годишње.

Ето прилике да се прославите, ако радећи на томе приволите те две *богате општине,* да приме те терете, као што су обећали и као што би било у реду.

Господа и око „Заставе“ су пријатељи реда и прописа, па им не ће тешко пасти све то, па ето, онда, помоћи српским народним школама!!

То би, господине, био рад „за будућност“, а не као што Ви питате:

„.... „Је ли то рад за будућност, кад се кришом, у потаји оснива фонд само за оне чиновнике, што су око нарол. фондова, називајући тај фонд тајанствено „рачуном писарине“ и кад се у тај *мировински фонд додаје по један процената од чиста прихода из свију фондова сваке године и т. д.*“

И до сад смо имали прилике да се уверимо, па да и докажемо, да Ви, господине, немате ни појма о ономе, што пишете, а сада ћемо Вам доказати, како Ви ни прочитали нисте оно, што хоћете да критикујете.

На стр. 34 извештаја о стању срп. народ. црквених фондова за год. 1893 — стоји јасно „рачун писарине“ (1% од *хипотекарних зајмова*)“, а Ви пак тврдите, да се у ту писарину ставља 1% *од чиста прихода из свију фондова!!*

Ово је заиста брука, те је за ваше бесмрће штета, што се нисте потписали на та Ваша писанија!!

Та зар Вама није познато, да је последњи сабор расправљао о мировинском фонду, и да ће тај новац имати утећи у исти фонд?! — Зар Вама није познато, да је односна уредба послата на потврду, *и да је у њоји узето у обзир колико народно чиновништво?!* На чега има ту „тајанственог“?! — Шта је „кришом“ учињено?! Што залуђујете себе и други свет?!

Што се тај рачун назива „рачуном писарине“, то још није никаква „тајанственост“, јер да како ћемо га називати, кад се тај 1% код сваког хипотекарног зајма одбио под именом писарине? — И шта би значило, баш да га и друкчије називемо? — Главно је, да се тај штатут потврди, да се та свота унесе у исти фонд, и да односне приносе отпочне чиновништво уплаћивати у тај, *исти имајући,* мировински фонд!

Шта је Богу сагрешио онај човек, који је пре толико година почео одбитковати тај 1%, тако, да данас имамо преко 50.000 ф. —, који могу послужити лепо у своју сврху, зар да Ви тај рад не само омаловажавате, него доказујете, да се ту ради „кришом“ и „тајанствено“!!

Ово су главније замерке на заблуде „Заставина“ писца, и ми да на дала разлагања у V., VI. и VII. чланку налази г. писац одговора у 49. броју овога листа — учинићемо инак неке примедбе.

Врло се одушевљавате за школу и просвету народну, а то је врло лепо од Вас и томе што приговорити не ће и не може нико.

Ви кажете да просвета и школа унапређују народ, на би и нас довели, да се барабаримо са другим напреднијим народима; па како то, да се „калуђеском школом“ неће народна просвета, ни „за длаку“, у напред помаћи? — Како то да просвећени и образовани наши калуђери не доприносе и не ће доприносити просвети народној?

Каква је то морска филозофија? Је ли то логика просвете ваше?

Ако школа шири просвету, та ваљда и калуђерска, јер и то је школа, или Ви ваљда мислите да није, па кад мислите да није, што нисте казали за што није? —

Што нисте рекли што о наставном плану и т. д., да чујемо какву Ви школу препоручујете? Ви сте финансијер, говорите о „новчаном свету“, говорите о важности просвете и школе, Ви сте онај од прописа и реда у нашим автономним стварима, а не познајете тај „новчани свет“ и његове уредбе, не познајете калуђерску школу, не познајете наше прописе и уредбе, па као што се „одело не зове оделом, ако се никад не носи!“, тако се и критичар не зове критичарем ако није испекао ствар о којој пише! — Узгред буди споменуто, да вам је и та фраза лоше среће; јер „одело увек остаје оделом“, па ма се никад не носило. Јер, зар цинела, која се не облачи, постаје брадвом, или капут тоцилом?! У тој фрази вам „зрцале се“,ваистину, дубине Вашег расматрања и темељи Ваших тврдња.

Ви само запрашите, баш као што је хтео да лети птица Ноје, кад тамо, он само диже прах отискујући се из песка. Кад се прашина слегне, остаје Ваше ништавило и срдита немоћ.

—ћ.

ДОПИСИ.

У **Турији**, 11. јануара. *(Казање назарена.)* Лицем на Богојављење, кад су са наше цркве звона позвонила православне на св. литургију, десило се, да је Неца Сиришки, назарен, с ума сишао. О том чудноватом догађају причају наши људи ово:

Неца је рекао жени својој, да на тај дан меси лебац и да пере кошуље. Жена му је говорила, да не чини то баш на тај дан, ма да су назарени. Он јој је рекао, да он узима на своју душу грех; и жена послуша свога мужа. Неца, је веле, био у дворишту, кад је први пут у цркву звонило. Кад је звона чуо, уђе унутра; поче по кући лупати и викати: то су сотоне! Брзо се то рашчуло, па кад су то чули и назарени, дођу к њему; ну он их је терао од себе, говорећи: да су лаже, који варају свет! Браћа Нецина, који нису бугери, као што наш свет каже за назарене, говорили су овдашњем назаренском старешини, Бати Зеремском, да га се окане. Исти назарен им је рекао: Бог тера сад нечисти дух из њега, кога је добио у православној вери, па ће за тим ући у њега дух свети. На те речи Сима, Нецин брат, зграби парче батине, а кад назарен то угледа, он почне бегати, ма да учи своје стадо, да, ако ко кога туче, не треба бегати, јер душу не туку, само тело. Но он је, у овој прилици, нашао за добро, да погреши и против свога закона, па зато је окренуо леђа! Но он уверава своје верне, да ће му Бог и то опростити.

Нецу је међу тим све горе бивало. На поселству 10. јануара замоли своја брата Симу, да доведе свештеника, да му чита молитву. И свештеник отиде тамо. Неца је мирно у руке примио крст, и после молитве целивао је крст и петрахиљ, који је на свештенику био. Наши назарени, говоре, како је Неца љуто згрешио, а наш свет хвали Бога, што је дао видљива доказа, како уме казнити оне, који веру газе. Наш Неца имао је некрштено дете од 8 месеци, и то је 10. јануара дао одмах крстити. Како сам чуо, молио је Неца, да га свештеник причести данас. Назарени навалују, да дођу к њему, но он моли браћу да им никако не дају; јер, вели, они су лаже, који завађају свет!

Јављајући вам овај истинити догађај, молим вас, да га јавности предате.

Јов. З. Модурић,
учитељ.

Карловци, 16. јан. 1895.

Поводом практике земунског „Новог Времена“, да „из Карловаца“ доноси понекад вести, којима извор није сигуран, а тенденција им нам и сувише провидна, упозоравамо читалачку публику, да се само оне вести „из Карловаца“, односно из патријарашког двора, истинитим и автентичним сматрати могу и требају, које саопштене буду у овоме листу.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Нови дарови Његове Светости.)** *Св. Патријарх Георгије* благонаволео је и опет делом доказати своју љубав према просвети српској и просветним заводима нашим, те је своју досадашњу чланарину „Матици Српској,“ ове године допунио и повећао са 450 ф., која сада износи свега 500 ф., а за нове чланове „Матици Српској“ уписао: наше богословско училиште, карловачку и новосадску вел. гимназију те препарандије: сомборску, горњо-карловачку и пакрачку; сваку са исплатом целе чланарине. Кад је о томе, прота и привр. ректор богословског училишта, г. Јован Вучковић, учинио саопштење у свечаној седници књижевног одељења „Српске Матице“, која је била на дан св. Саве, у 4 сахата после подне, заорило се у матичиној дворани: „Живео српски Патријарх“, а књижевно одељење је с радошћу уврстило у записник захвалност Његовој Светости на том племенитом делу.

Благодарности наших просветних завода на овако лепом и погођеном дару Његове Светости придружујемо у ми свој усклик: живео свети и љубљени наш Патријарх Георгије! Слава му!

— **(На дан св. три Јерарха)** као што дознајемо, биће у алмашкој цркви, у Новом Саду, као храмовној слави исте цркве, архијерејска служба *са архијерејском порпом.*

— **(Рукоположење и произведење.)** Његова Светост, преузвишени Господин *Патријарх српски Георгије* благонаволео је, на дан св. Богојављења о. г. придворног монаха Георгија Марјановића рукоположити за ђакона; а придворног ђакона Димитрија Бранковића, на дан св. Саве, произвести за протођакона.

— **(Високопреосвештени г. Епископ темишварски Никанор)** дошао је тешке болести, која показна страховање и за сам драгоцени живот Његовог Високопреосвештенства. До четвртка не имадосмо вести, које би то страховање могле отклонити или бар смањити. Но у четвртак стиже нам утешнији глас, а наиме: да је нарочито позвани бечки лечник, *Др. Алберт*, констатовао, код узвишеног болесника, стање, које даје наде, да ће високопреосвештени Епископ Никанор моћи оздравити.

— **(Архијерејска богослужења о св. Сави у Карловци и у Новом Саду.)** *Његова Светост Св. Патријарх Георгије* богослужио је архијерејску литургију, на дан св. Саве, у Карловци, а после св. литургије осветио воду у гимназијској великој дворани. Тако исто је богослужио, истог дана у Новом Саду *високопреосвештени Епископ бачки Герман*, и осветио воду у гимназијској новосадској дворани.

После водоосвећења говорио је у Карловци, професор г. Милан Недељковић *„о задатку образовања и просвете,“* а у Новом Саду, ученик VIII. разреда *Миливој П. Вучетић* о животу и раду св. Саве, а управитељ гимназије г. *Васа Пушибрк* у спомен Павлу Ј. Шафарику, некадањем 14-годишњем управитељу и професору новосадске гимназије. При водоосвећењима, и у карловачкој и у новосадској гимназијској дворани, било је многобројног народа, који је блажен у повоју свом српском и радости душе православне, спајао ту радост и поносе са очинском радошћу и љубави својих добрих Архипастира.

(Одликовање.) Његова Светост, преузвишени Г. Патријарх српски Георгије, благонаволео је, споразумно са високопреосвештеним Г. Епископом бачким Германом одликовати црвеним појасом и камилавком од црне кадифе, јеромонаха и професора богословије г. *Илариона Зеремског*. Високи отпис Његове Светости, упућен на одликованог г. Илариона гласи, у својој целости, овако:

Бр. М. 22 ех 1895.

Преподобном Господину

Илариону Зеремском,

Јеромонаху и професору богословије карловачке,

у Ср. Карловци.

Уважавајући прилежан и истрајан труд Ваш, који око изображавања свештеничког подмлатка полажете, решили смо се, споразумно са Преосвештеним Господином Германом, Епископом бачким,* у знак Нашега благовољења подарити вам благослов и дозволу, да у место црногa појаса црвени, а у место чојане камиланке од црне кадифе, као знак црквеног одличија носити можете.

У Карловцима на дан Антонија великог 1895.

Георгије, Патријарх.

* Јер је г. Зеремски јеромонах ковиљски, дакле припадник бачке дијецезе.

— (**Одликовање.**) Његово Високопреосвештенство Господин *Епископ бачки Мирон* благоизволео је, решењем од 1. јануара о. г. број 3. през. одликовати црвеним појасом јереја *Михаила Грубића*, умировљеног *пароха војаковачког*, уз ове благонаклоне речи: „*Признајући многогодишњи живот Ваш и род у корист св. православне српске цркве наше и народа духовној части вашој повереного, допуштамо и благослављамо Благоговјејству Вашему да можете мјесто плавим пасати се од сада појасом црвеним, и молимо Бога да Вас на путу живота Вашега још дуго у Милости својој потомаже и Амбелима својима заклана од сваке туге и жалости, од болести и и сваке слабости људске.*“

Старина Грубић дијели ту радост са народом бивше парохије своје, са рођеним братом Аксентијем и синовима Георгијем и Светозаром, које о своме трошку и брижи доведе до чина свештеничког, и предаде цркви и народу српском, да буду онаки, какав је он био кроз многогодишње своје ревно пастирование. Јереј Михаило познат је као добар проповједник слова божјега, а неке његове беседе отштампане су и у „*Гласу Истине.*“ И баш ова врлина, па онда блага тактика, узор живота и неуморно свршавање дужности својих свештеничких, добијање свакако све нападнје резиденције владике унијатског, која је од сједишта парохије војаковачке одаљена тек 10 километара. Још године 1861. преведе Грубић до 9 лица унијатских у вјеру православну и примаји их пастви и парохији својој. Данас су то *кубе православне* са потомством *чисто српским*.

Слава ти, неуморни старче, поживио још дуго, и ако у миру, али на радост оних који те знаду, који поштују заслуге твоје за ск. вјеру православну и народ наш српски!

Слава и хвала високопреосвештеном Епископу нашем *Мирону*, јер признаде заслуге те и награди их заслуженом наградом!

(**Прилози „фонду св. Саве“.**) Са радошћу и поносом бележимо, да је високопреч. Г. *Илатон Телечки*, архимандрит беочински и патријарашко-митрополитски кандатар, приложио „фонду св. Саве“ *као свој лични прилог 1000 фор.* Светао му образ на српском дивану! — Српска правосл. црквена општина у *Пригу* котирала је истом фонду 150 фор.

(**Беседа новосадске српске гимназије**), на дан св. Саве, свршена је на пуно задовољство присутних. Беседи је присуствовао и *високопреосвештени Г. Епископ бачки Герман*.

Прва тачка програма био је на науст изговорен „пролог,“* написљен у славу дичног српског велеподседника г. Лазе Дунђерског, који оствари оно „што је општа воља дуго само хтела,“ те нам сагради позориште, а отвори га српским слављем, српском свирком, песком и речи. Слава му!

Прихода од беседе, и добровољних прилога, добивено је преко 2500 ф.

— (**Рашчињење јеромонах.**) Као што јавља београдски „*Мир*,“ рашчињен је, у београдској митрополијској капели, бивши јеромонах Сава Илежић, по прописима православне цркве. Ово рашчињење учињено је по пресуди првостепеног духовног суда, коју је одобрио Велики Духовни Суд, а из разлога, што је бивши Сава као јеромонах и као грађанин учинио више неупутних и неваљалих дела и преступа и црквеној власти одрекао послушност.

После рашчињења пошао је бивши Сава из митрополијске резиденције обријан и преобучен у цивилно одело. Управа варошн Београда одмах је известила да се бившем оцу Сави од дана рашчињења повраћа његово бивше име (световно) „Светозар“.

I. Исказ скупљених прилога за „фонд Св. Саве“.

(Наставак.)

Чаковац: по 5 фор. г. г. Петар Ђурић, Јован Максимовић, Павле Шандровић, Милева Младен, 4 фор. г. Каленко Мића, по 3 фор. г. г. Милан Пашић, Ђура Дуковић, Сава Токин, Жива Завишић, по 2 фор. г. г. Ђорђе Мештеровић, Лазар Младен, Ваја Недељковић, Тома Ивковић, Јоца Поповић, по 1 фор. г. г. Ана Мића, Тома Петровић, Коста Јања, Паја Миливој, Јоца Петровић, Милан Поповић, Марко Цукић, Велимир Миликовић, Лука Протић, Коста Николић, Ђорђе Петровић, Ника Јовановић, Игњат Турнски, по 50 нов. г. г. Марија Јовановић, Мита Војновић, Драгољуб Живановић, Ђура Ђукић, Јован Ажић, Јоца Мијатовић, Коста Илић, Ђорђе Војновић, Пера Михајловић, 40 нов. г. Ранко Пашић, 30 нов. г. Ђура Цветковић.

Доњеми: 5 ф. Младен Ђирић, по 2 фор. срп. прав. црки. општина у Доњеми, срп. прав. црква у Копривни, по 1 фор. срп. прав. црква у Вучевцу, г. Даница Ковачевић.

Срп. Св. Петар: 2 фор. Н. Н., по 50 нов. г. г. Влада Данић, Милан Петков; *жито* приложили: г. г. Михаил Путник, Иван Алексић, Живко Радивој, Милан Радивој, Младен Батањац, Миша Радивој, Влада Стојанов, Арон Ловренски, Јова Томић, Која Батањац, Влада Томић, Мита Сабљић, Влада Батањац мл., Влада Батањац ст., Неда Батањац, Бога Ердељан, Јоца Вуков, Стева Вуков, Викентије Ловренски, Душан Попов, Маринка Јовановић, Милош Ловренски, Ђура Писар, Арон Мутавски, Младен Батањац, Милош Мијатов, Обрад Томић, Ђорђе Ловренски, Шандор Башић, Кузма Трнвунски, Совра

Адњаћев, Васа Томић, Жива Томић, Милош Јездић, Иван Ловренски, Живко Невренчан, Милан Ловренски, Рада Ђурић, Тодос Илији, Сима Бајински, Кузман Шешелан, Ђурица Брзак, Ђура Стојанов, Равосија Будутов, Славко Лапић, Бока Буљинац, Јоца Саблић, Влада Марић, Љуко Полић, Зака Саблић, Јоца Тошић, Рада Тошић, Живко Јездић, Јова Лапић, Ника Илијин, Васа Лапић, Среда Лапић, Мина Лапић, Бока Божин, Влада Петков, укупно 600 д. = 480 килогр. = 27 фор. 36 новч. — 6. августа 4. тас 2 фор. — 15. августа 4. тас 1 фор. 18 нов.

Брестовац: по 5 фор. срп. прав. црк. опћина, г. А. М. Коњовић, по 2 фор. г. г. Михаил Влашкалић, Феликс Зањи, 1 ф. 50 н. г. Стеван Мошировић (Станар), по 1 ф. г. г. Рада Берић, Богић Поповић, Лаун Зања, Перо Мартекинин (Коњица). Младен Бељански, по 50 нов. г. г. Сима Деспотов, Арон Радић, Младен Симић, Лонгија Симић, Васа Деспотов, Божа Берић, 30 нов. г. Мата Берић, по 20 нов. г. г. Матија Симић, Рада Андрић, Урош Поповић, Живко Врбавски, по 10 нов. г. г. Младен Миланков, Лазар Берић, Славољуб Миланков, Недељко Радић, Тома Станков, Ђука Богданов, Коста Лазић, Радивој Станковић, Гавра Бељански, Никола Поповић, Пера Радић, Димитрије Радонић, Веселин Крајац, 11 нов. г. Пера Бељански.

Карлово: по 1 ф. г. г. Жива Исаков, Лаза Попов, по 50 н. г. г. Јефта Попов, Љуко Исаков, Љуба Живанчев.

Дуна Сеиђ: 5 фор. српска православна црквена опћина.

Бела Црква: 5 фор. српска православна црк. опћина.

Ујлак: 10 фор. срп. прав. црк. опћина, 2 ф. г. Манојло Олар, по 1 фор. г. г. Петар Стефановић, Симеон Бељин, Терезија Кањижа, Коста Лукић, по 50 нов г. г. Јован Оворац, Витомир Михајловић, Даница Коларов, Љуб. Јовановић, по 30 нов. Века Бељин, Јован Петровић.

Товаришево: 5 фор. 01 нов. тас први дан Духова, 2 фор. г. Димитрије Лапић, 1 фор. Гавра Марчин, по 50 нов. г. г. Јоца Станојев, Мирослав Грујић, Милош Бугарски, 20 н. г. Вела Милић.

Баранда: 25 фор. срп. прав. црк. опћина, по 1 фор. г. г. Михаило Витолић, Лука Болгарић, Стеван Рехак, Јован Јовановић, Емилија Живановић, Бока Јовичић, Живан Кусков. по 50 нов. г. г. Љубомир Добрић, Ана Живановић, Јелена Јовановић, Павле Влајинић. (Наставиће се.)

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*:

6. Од Ивана Машировића срп. богословца и слушаоца права у Јегри . . . . . 22 фор.
Приложише: Срп. прав. црквена општина јегарска 15 ф., Михаило Стојановић адјин. парохије 5 ф. и Иван Машировић „од своје сиротиње“ 2 ф.

7. Од г. Јефтимија Матића пароха у Сурчину 15 ф. 40 н.
Скупио при свечарској слави код пред седника таковске црк. општине г. Васе Лазаревића, а приложише ова г. г.: Васа Лазаревић 5 ф.; по 1 ф.: Никола Абафи, Густав Садлер управитељ политичке општине, Ђура Калаиџаровић општ. бележник, Филип Марковић граничар; Здравко Влајковић управник брзојава из Београда 5 динара и Гавра Равић заступник трг. куће из Београда 5 динара (2 ф. 20 н.), те Јефт. Матић парох 2 ф.
Прилози из 3. бр. „Српског Сиона“ 62 ф.

Свега 99 ф. 40 н.

Новац је предан управи срп. нар. црквене фондова.

Исказ скупљених прилога за иконостас храма св. великомученика Димитрија у Нађлаку.

Темишвар. Високопреосв. г. Никанор Поповић, епископ темишварски 20 фор. *Свега: 20 фор.*

Нови Сад. Епископски двор 5 фор., Српска народна задруга 5 ф., П. Роваповић 2 ф., Др. И. Вучетић 2 ф., Милош Димитријевић 2 ф., Др. М. Полит-Десанчић 2 ф., Михаило Миловановић 2 ф., А. Најенић 2 ф., Централна кредитна завод 10 ф. *Свега: 32 ф.*

Карловци. Ш. Димитријевић-Чакић 5 ф., Задруга за међусобно помагање и штедњу 5 ф., гђа С. Томић 1 ф., Ђура Бањанин 5 ф., Л. Обреновић 2 ф., Воја Јовановић 3 ф., Ђока Јовановић 1 ф., гђа С. Штрасер 1 ф., М. Дреновачки 1 ф., Народна задруга 5 ф., П. Веселиновић 2 ф., гђа С. Чакић 1 ф., Лукијан Богдановић 2 ф., гђа М. П. Кисжевић 2 ф., Јован Вучковић 2 ф., П. З. Јовановић 1 ф., Јован Лазаревић 2 ф., П. Павловић 1 ф., гђа М. удова Гојковић 2 ф., гђа Ангелина Пауковић 2 ф., Е. Ђармат 1 ф., Моја Клисарић млађи 50 нов., Ј. Симоновић-Чокић 50 нов., А. Деспотовић 1 ф., Вл. Јовановић 50 нов., Браћа Хаик 2 ф., Ј. Живковић 50 нов., Р. Добродолац 50 нов., Митрофан Шевић 1 ф., Н. Н. 1 ф., Н. Н. 50 нов., Ст. Лазић 1 ф., Гл. Барусковић 1 ф. *Свега 56 ф.*

Земун. Земунска штедионица 5 ф., Српско-добровољно позоришно друштво 2 ф., Др. Г. Авакумовић 1 ф., гђа Јелена Коска 1 ф. 50 н., Сава Теодоровић 1 ф., Сима Пајић 1 ф., Ст. П. Марковић 3 ф., И. Максимовић 1 ф., гђа Марија Штрајхер 2 ф., Ш. Штрајхер 1 ф., Гл. Ст. Петровић 1 ф., Милан Поповић 1 ф., Филип Николић 1 ф., Теодор Јанковић 1 ф., Н. Н. 1 ф. *Свега 23 ф. 50 н.*

Сентa. Паја Вујић 10 ф., гђа Т. Петровић 3 ф. *Свега: 13 ф.*

Сомбор. Ђ. Павковић 1 ф. *Свега: 1 ф.*

Свега укупно: 145 фор. 50 нов.

Свима дарежљивим приложницима нека је овим путем изречена најтоплија захвалност на прилозима, које приложише за олтар наше сиб. цркве.

У *Нађлаку*, на дан св. пророка 1894. год.

Паја Мудрић, I. тутор.

Васа Јосифовић, председник општине.

ОГЛАСИ.

Бр. 29/758. **КОНКУРС.** 9 2—3

Ради попуњења парохије *жумберачко-рацкарчинске* са платом V. класе отвара се овим конкурс.

Молитељи имају своје са свједоџбама о свом оспособљењу поткрепљене, са штемпилом од 50 н. снабдевене молбенице за 4 недеље дана од првог објављења овог конкурса у „Српски Сион“ Конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у *Сент-Андрији*, 28. децембра 1894. држане.

Конзисторијум Епархије Будимске.

СТЕЧАЈ. 12 2—3

На управљено *учитељско место у Београду* овим се стечај отвара.

Плата је годишње: 430 фор., месечно у напред, 40 фор. за повторну школу, 16 фор. у име дрва, 4 јанца ораће земље, на које дотични порезе плаћа; од укона, где позван буде 1 фор., од парастоса 50 новч., слободан стан с' баштом.

Дужности су школском уредбом од 1871. г. одређене, а захтева се, да је у учитељској школи с' добрим успехом и мађ. језик положио.

У дужност учитеља спада: у цркви појање и поучавање деце у појању; и напослетку, пероводство у цркв. шк. седницама.

Лична пријава узима се у обзир.

Примећујемо још, да ће избор изабраног важити само на годину дана, после које, ако покаже добар успех у школи, биће препоручен сл. Епархијском Школском Одбору ради сталног намештења.

Рок пријаве 12. (24.) фебруара т. г.

Из седнице школског одбора у *Београду*, 8. јануара 1895.

Миливој Томић,
парох и председник школ. одбора.

Ад К 929/689 ех 1894. 3 2—3

СТЕЧАЈ.

На управљено парохијско место V. разреда у *Лазарама* расписује се овим стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у *Карловцу* 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ад К. 672 ван. ех 1894. 5 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења управљеног систематизованог парох. помоћничког места, са платом VI. разреда, у *Митровици* овим се расписује стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловцу*, 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ад бр. К. 908/682 ех 1894. 6 3—3

СТЕЧАЈ.

На управљено парохијско место III. разреда у *Ст. Ваганцу* расписује овим стечај. Интеркалара има.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2. (14.) фебруара 1895.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловцу* 20. децембра 1894. (1. јануара 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

Ад бр. К. 958/661 ех 1894. 4 3—3

СТЕЧАЈ

На управљено парохијско место VI. разреда у *Гиботу* расписује се овим стечај.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 2 (14.) фебруара 1895.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловцу* 20. децембра 1894. (1. јан. 1895.)

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 2 3—3

На управљену *учитељску штацију у Херцег-Сулову* (Барања) овим се стечај расписује.

Плата је у готовом новцу 300 фор., за поторну школу 40 ф., 4 хвата стара тврдих дрва, од великог укона 50 нов., од малог 25 нов., од венчанице 50 нов., 12½ јанаца по 1200□ ораће земље, на коју учитељ сам порез плаћа, стан у нарави, који се из 2 собе, 2 кујне, коморе, подрума, шупе, штале и простране баште састоји. За пероводство 12 фор. ако за таковог изабран буде.

Изабраном учитељу у дужност спадаће, осим предавања у школи, у цркви и ван ове све певачке дужности обављати и школску децу у појању обучавати.

Молитељи, који би желили ово место полу-чити, имају своје молбенице са нужним свеџоџбама, а наиме што се знања мађарског језика тиче, снабдевене, до 15. фебруара о. г., месном школском одбору поднети. — Желити би било, да се сваки молитељ лично општини, пре избора, представи.

Из седнице школског одбора у *Херцег-Сулову*, 27. децембра 1894. г. држане.

Мита Марковић
председник школског одбора.

СТЕЧАЈ. 7 2—3

Овим се расписује стечај за *учитеља мешовите школе на одређеним салашима*. Плата је

истом 400 фор. у готовом новцу, стан у натури и 6 фор. у име наградне.

На ово се место могу само учитељи, а никако учитељице тражити.

Рок стечају траје 6 недеља од дана првог увршћења овога огласа.

Из седнице мес. шк. одбора од 1. Јануара 1895. год. држане.

Петрово-Село (Бачка) 4. (16.) Јануара 1895.

Милош Алексић
срп. нар. учитељ, перовођа м. ш. одб. и шк. управитељ.

Панта Поповић
парох, председник мес. шк. одбора.

Бр. 329. КОНКУРС. 14 1—3

Ради попуњења парохије *Дуна-Сентђуђске* са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Проситељи имају своје документоване молбенице за четири недеље дана од првог увршћења овога конкурса у „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске у Сент-Андреји 28. децембра 1894. држане.

Епархијски Конзисторијум.

ЕНо. 996 ех 1894. К. 1889. 17 1—3

ЕДИКТ.

Услед брачноразводне жалбе Викторије Стојаков из Бочара против супруга јој Косте Стојаковог, који је незнано у свет куда отишао, — овим се речени Коста Стојаков позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично предстане или место свога пребивања обзнани, јер ће се иначе против њега подигнута брачноразводна парница и без њега окончати.

Из конс. седнице држане у Темишвару 20. децембра 1894. године.

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. 1024 1. 226. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 15 1—3

На *парохијско место* у *Опову* овим се стечај отвара.

Ваљано инструисане молбенице имају се до 15. фебруара 1895. код потписане конзисторије предати.

Из седнице епарх. конзисторије, у *Вршцу* 12. децембра 1894. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Мој илустровани Ценовник

„ВРТАРСКИ ВЕСНИК“

бр. 1. год. V. за 1895.

изашао је из штампе и разаслаћу га одмах како мојим г. г. муштеријама, тако и сваком оном који га захтевао буде, франко и бесплатно.

Препоручујући овом приликом моје подузеће наклоности нашег српског света, јесам

Нови Сад с одличним поштовањем

Воин Јовановић

16 1—1 семенар трговац.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене извађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **конзе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

198 24—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 29. јануара 1895.

Чаю воскресенїя мертвыхъ.

(Наставак).

Чист реализам који извире из науке о ускрснућу чини потпуну противност глупом нихилизму, који сасвим пориче сваки живот с оне стране гроба и тежи да потре сваки и најмањи нравствени покрет, и ако се та наука оснива — као што смо већ видели — на целокупности живота човечијег, који се у двојаком виду исказује, а заједамчена опет фактичким ускрснућем Онога, који је уједно и основ живота човекова. „На глави је већ оно извршено“ — вели Августин — „што удови у нади очекују;“ и на томе се оснива вера наша да ће се једном испунити оно чему се надамо. Чега би ради иначе примио на себе Спаситељ наш земаљски терет, чега ли ради би смрт претрпео и природу човечију до највеће славе уздигао, да неје човек и по телу и по духу своме, да неје целокупност живота човечијега створена за пуноћу живота т. ј. за бесмртност? Кроз Христа ће се дакле опет оно поправити што је кривицом Адамовом разорено. „Будући да кроз човека би смрт, кроз човека и ускрснуће мртвих; јер како по Адаму сви умиру, тако ће по Христу сви оживети“.

Као што је дакле васкресеније Господње ван сваке сумње, исто је тако ван сваке сумње и васкресеније мртвих, јер се оно прво и морало збити ради овог другог. Но мисаоном духу човековом неје довољно да је с извесним питањима у начелу на чисто, већ одмах тежи да му и све појединости јасне буду. Но у колико се тиче питања: **како** ће се ускрснуће збити и догодити, ту су човечијој радозналости врло кратке стазе остављене; и Григорије велики с правом ставља на сваког таковог радозналца питање: „зашто се одајем на пут да

пронађем и схватим како ћеш и на који начин опет се у живот повратити, кад ти је потпуно непознато и како си на овај свет дошао?“ Очевидно је сасвим да управо на та питања, која се односе на наш зачетак и постанак, врло мало одговора имамо, што се врло добро илуструје примедбом св. Кирила: „шта је било с нама и где бијасмо пре једног или пре половине столећа једног? И кад је наше биће (Dasein) већ почело, како се развила сва она силна моћ, вештина и знање из ембријона, коју касније видимо у војсковођа, вештака и научењака?!“

И управо та мисао и служи апостолу Павлу као полазна тачка с које нас доводи к истином познању. Он започиње питањем: „Али ће рећи ко: како ће устати мртви? и у каквом ће телу доћи? Безумниче! ти што сејеш неће оживети ако не умре. И што сејеш, не сејеш тело које ће бити, него голо зрно, било пшенично или друго какво. А Бог му даје тело како хоће, и сваком семену своје тело“ (I. Кор. 15. 35—38.).

Семе није ништа друго него љуска у којој се крије клица за нову биљку, клица коју око наше или једва или никако и не примећује. У тој клици леже и својства и облик дотичне биљке, али се развија на све стране тек онда, кад јој се љуска распадне и иструли. А свакоме је познато да се не затрпава у земљу семе заједно с телом својим, већ голо семе, не полаже се у земљу стабљика с лишћем и класом, већ голо зрно. Под телом се овде разуме онај органски строј, који се у свакој врсти биља стално и самосвојно развија у оном облику, какав јој је воља Творчева одредила, о чему ми само толико знамо, да се та и та биљка из тог и тог састоји и да тако и тако изгледа.

А да расноврсност у природи што боље предочи, не заустављ се св. Апостол само на царству биља, него нас упућује на разноврсност у месу, т. ј. на разноврсност мускула и удова код човека, код животиња у којих је крв врућа и код риба, при чему не треба сметнути с ума ни најновија посматрања по којима су крвне куглице (ганглије) у сваке врсте животиње друкчије. Но и то му све није доста; он иде још даље те нам предочава разлику између лепоте земаљских и глорије небеских тела, опоминући нас још при том на разликост у светлости међу небеским телима наиме оне коју има сунце, месец и звезде.

Сад долази примена тога на својства ускрснулога и прослављеног тела у сравњењу са својствима која имају земаљска смртна тела, при чему је и опет употребљено сравњење са семеном. „Сеје се за распадљивост, а устаје за нераспадљивост; сеје се у срамоти, а устаје у слави; сеје се у слабости, а устаје у сили; сеје се тело телесно (психично), а устаје тело духовно (пнеуматично).“ Органско тело, које је помоћу духа очишћено, не подлежи више утиху сполне природе, јер је над њом узвишено; срамота она или порука, која сналази тело при распадању његова материје, и која нас присиљава да последњу почаст, коју смртнику указујемо, сведемо на то да му тело чим пре гробу понесемо, — губи се и ишчезава за свагда у оном величанственом сјају, који окружава у слави ускрснулога. На у колико је грознији и одвратнији расход који почиње са престанком струја између мозга и срца помоћу којих се изазивала осетљивост и кретање, у толико је јача и неисцрпнија моћ будућег, новог живота, помоћу које дух постаје необично делотворан и потпуним господарењем природе. Смртно тело, које се сеје или покопава (сахрањује), назива св. Апостол *телесним* или психичним што ће иначе рећи душевним.* јер под реча ψ̓ ψοχή (психе) подразумева оно исто што Господ означава речима месо и крв и нашто не полаже особиту вредност.

Под *психом* се дакле овде подразумева јединство чутвеног живота, које са својим неслободним нагонима стоји у борби са моралном слободом. Сасвим је друго у слави ускрснуло тело. То није више просто анимално тело над којим господари животињски принцип живота; а не осврће се на закон духовни услед чега се греховно стање понавља, — ускрснуло тело постаје духовно или пневматично.

Но тај израз „духовно или пневматично“ не сме се рђаво тумачити. Многи и многи подразумевају под том речи нешто прозрачно, призрачно, етерично у обичном говору, те према томе и духовно тело представљају себи као прозрачно-етерично смешући с ума оне

* „Ἔστι τὸ σῶμα ψυχικὸν καὶ ἔστι τὸ πνευματικόν“. — „Јест и тјелу прирођеному посредствомъ тм Господи!“

Господње речи, које нам објављује св. јеванђелист Лука у гл. 24. ст. 36—39. Апостоли се наиме разговараху о том како се Господ јавио некима, како је разговарао с њима и „како га познаше кад преломи хлеб.“ „А кад они ово говораху, и сам Исус стаде међу њима, и рече им: мир вам А они се уплашише, и поплашени будући, мишљаху да виде духа. И рече им: шта се плашите? и зашто такове мисли улазе у срца ваша? Видите руке моје и ноге моје: ја сам главом; опипајте ме и видите; јер дух тела и костију нема као што видите да ја имам“. — Многи тврде да од тела постаје дух и не слутећи у какву противност падају према тврдњи која се садржи у горњим речима. Тело се назива духовним зато, што створени дух његов у такој мери побеђује законе природне, којима је дотле потчињен био, да психична, душевна моћ уступа сасвим место моћи духовној, пневматичној, која га узноси до потпуне слободе и тамо га утврђује.

Супротност између ниског душевног и духовног живота истиче св. Апостол све јаче и јаче примећујући: ако има тело телесно, онда мора бити и тело духовно, имајући тиме намеру да нам каже да са телесним животом (у телу душевном) није ни близу постигнуто достојанство и опредељење човечије. Да би ту науку своју стварно и доказао, додаје (с обзиром на постанак): „први човек Адам постаде у телесном животу, а последњи Адам у духу који оживљује. Али духовно тело није прво него телесно (**ψυχικον**), па онда духовно“ (I. Кор. 15. 45—46).

Први је човек био дакле у телесном животу, јер је та страна живота у телу му превлађивала. Оно додуше био је човек у почетку и по духу своме до самосвести дошао, али савршену пуноћу духовног живота могао је човек постићи само правилном употребом слободне воље. Но и ако је он пре тог самоодлучивања био без греха, ипак је припадао земљи, једно с разлога тога што је — као што вели Августин — потребовао хране, а друго што је имао постати оцем рода човечијег. Нови Адам — Христос, сасвим је противност прворме, јер је „**πνευμα ζωοποιουν**“.

Свети Петар учи: „Христос једанпут за грехе наше пострада, праведник за неправеднике, да нас приведе к Богу, убијен истина бивши телом, но оживљевши духом“. Свети Апостол овде ништа не спомиње ни да је дух Христов по ново оживео, што би и била права несмисао, нити пак да је ускрсао помоћу божанственог духа; он само хоће да каже да је Спаситељ телом смрт претрпео, како ће после васкресенија свога смрт сасвим себи покорети, и више јој никада не подлећи, јер му је прослављено тело постало духовно. Исто то потврђује и св. Апостол Павле. Кроз славу васкресенија свога отпочео је Спаситељ нов живот у коме је **τὸ σῶμα ψυχικον** преображено у **τὸ σῶμα πνευματικον**. У тој ће се слави и појавити свету поново као његов ускрситељ и **πνευμα ζωοποιουν**. —

Ј. Емануило Вајт приповеда: „Било је то око половине деветога века. На јужној страни Јерусалима могао је побожан путник приметити сиромашан манастирак св. Саве. Како је био јако потребит, то игуман његов упути ђакона свога Ђорђа у Африку да по тамошњим хришћанским општинама напроси штогод милостиње за манастир. Но како су и те општине под притиском мухамеданских господара једва животариле, буде ђакон Ђорђе принуђен да се превезе у Шпанију. У Шпанији тада бејаше ипак приличан број хришћанских породица које не знађаху шта је оскудица, ма да је прогонство Хришћана и тамо у великој мери беснило.

Дошавши у Табану, упути се прво тамошњем црквеном настојатељу. Случајно баш у тај пар кад је дошао к њему беше ту и жена угледног и одличног грађанина кордовског Аврелија. Жена та бијаше од мавријског порекла и у Исламу одгајена, но касније прими потајно Хришћанство и дуго га је морала прикривати од својих сродника. У први мах се звала Сабигота, но касније прими име Наталија. Њој буде овом приликом ђакон Ђорђе приказан.

Но тек што се поглед њен на страницу зауставио, пуна изненађења кликну радосно: „Он је! јест то ће бити мој пратилац на путу кога ћу скорим предузети“. Неје се дала дуго наговарати да им тајну своју исказе. Неје давно било како је посетила у затвору племените девојке Флору и Марију, које допадоше тавнице и на смрт осуђене беше за то што се не хтеђоше одрећи хришћанске вере своје, да се пред смрт им молитвама њиховим пре-

поручи. И гле, после кратког времена појавише јој се обе у сну. Обе беху обучене у чисто беле хаљине, а јасна светлост обасијаваше их. У рукама носаху венце, а за њима иђаше човек неки, кога Наталија нигда свога века није видела. У то ће Флора заустати и рећи: „последњи часак твој приближује се! Као јамство нека ти је овај ђакон, који ти је досуђен за пратиоца у борби, коју ћеш победоносно окончати“.

(Свршиће се).

ПОУКА У НЕДЕЉУ МИТАРА И ФАРИСЕЈА.

Прерадио: **Милан Попадић.**

Човек је земља и пепео. И не би било могуће ни помислити, да се он горди; човек да се горди, који је слаб и многим недостатцима подложан, који је за своја дела дужан суду божјем одговарати.

Па ипак, православни хришћани, има људи, који се узносе, горде и величају, — па још где? У св. храму, пред самим Богом, пред којим је и цео свет само једна капљица, која је из великог мора канула. И човек, — то бедно и сиђушно створење божје, узноси се, велича и горди, тај прах и пепео високо о себи мисли, друге презире, презире ближњег својега. Истина, Бог је човека, када га је створио, особитим даровима украсио и нешто само мањим од самих анђела учинио, али је те дарове човек изгубио ради смртних грехова својих. А такав један грех јесте и гордост. Данашње св. јеванђеље износи нам слику тога смртнога греха, — гордости. Али поред исте црне слике греха људског, показује нам св. јеванђеље дивну и сјајну слику, као врлину хришћанску, томе греху противну, а та је: смиреност. Ево да чујете опет: (Превести треба цео текст св. јеванђеља Лука 18, 89, на српски.)

Дакле, љубазни моји, била су то два човека, која се у данашњем св. јеванђељу спомињу, сасвим различна један од другога по својем положају. Фарисеј показивао се као учен, праведан, благочастив, пун сваке врлине и код народа у високом уважењу; а Митар, цариник, као чиновник, који је купио данак, био је човек: од народа презрен, познат као неправедан, наралица и отимач. Такова два човека, као што видите, богољубани хришћани, долазе у храм да се Богу моле.

Фарисеј стао је на сред цркве, како би га сав народ видети могао, па се у својој молитви к Богу уздизао и хвалисао. Гордост је заслепила умне очи његове, и за то он не може да види кога је и каквог је рода, он не признаје себе за обичног човека него сам исповеда, да је он нешто боље од свију људи; за њега цео свет није ништа: „**нѣсмь іакожде прочіи человѣцы**“. Он у својој високоумности све људе презире, јер нико није разуман, нико добра дела не чини него само он. Он није разбојник ни прељубочинац и ако је веровати његовим речма, он је и великн посник, јер пости два пута у Суботу, па био је и дарежљив човек, јер је десетак давао од свега, што је имао.

Гордост је, љубазни хришћани, највећи грех, јер горд човек не сниходи немоћима људским, он се свима делима других људи руга и иста осуђује, а све речи туђе немилостиво тумачи и пропасти брата својега радује се. Горд човек много другог побија, говорећи: то није тако, ово није добро урађено, част није част, дужност није дужност, награда није награда. Гордом човеку ни Бог не помаже: „**гдсдь гордымъ противитсѧ**“. (Јак. 4. 6.)

Најпре ваља дакле признати своје ништавило, да би се могли удостојити богатства благодати божје. И тако, ма колико се човек узносио, ипак су очи господње далеко више, и доћиће време, када ће се смирити високоумље људско, а возвеће се само Господ један у дан онај. (Ис. 2, 17.)

А смирен човек, браћо, увек себе нижим сматра од другога, јер код смиреног човека велико његово знање показује му колико још он не зна, а добра дела његова показују колико тек још није учињено добра и колико би требало учинити. За то је златна она пословица, која вели: „колико си висок, толико се понижавај“.

Смирен човек и туђим немоћима снисходи, туђа дела и речи са добре стране тумачи, те све за добро прима. Смиреност је свему послушна. Смирен човек у срећи не узноси се, а у несрећи не очајава, него таланат, кога му је Бог дао, са кротошћу умножава. Смиреном човеку и Бог помаже.

И тако, богољубазни хришћани, видимо из данашњег св. јеванђеља два различна човека и по својем положају, животу и душевном изображењу, где улазе у цркву, да се Богу моле. На с тога и молитва, која је потицала из срдаца њихових, била је различна. Фарисеј се поносно хвалио и уздизао у храму пред Богом, а ближњега својег понижавао је и до ада осудио, пре суда божја. Фарисеј дошавши у цркву, где је требао са смиреношћу грехе своје пред Богом исповедити, он стаде поносно своје врлине набрајати. Уместо смирене молитве стаде самоме себи славопеве исказивати; уместо признавања своје грешности, стаде се разметати својим тобоже добрим делима и правдом. А није јадник знао, да је то пред Богом најтежи грех, када се ма и праведник својом правдом узноси, јер човек не може добро дело и правду испуњавати без помоћи божје. А је ли могуће правду нашу назвати правдом? Та, св. писмо вели: „сви ми бијасмо као нечисто, што и сва наша правда као нечиста хаљина“ (Исаија 64, 6).

А Митар дошавши у цркву, смирено ударао се у прса, признавајући од срца, своју грешност, и молио је милост од Бога из дубине душе своје, кајући се за грехе, те је за то и добио од Бога милост. Богу је пријатно када ми признајемо грехове своје; Богу је пријатнији скрушени грешник, него ли високоумни праведник.

Из данашњег св. јеванђеља можемо се поучити и ми, православни хришћани, да се не гордимо и не поносимо, но да се украшавамо са богоугодном смиреношћу. Јер и добра дела, ако из гордељивог срца проистичу, губе силу добродетељи.

Осудимо ми сами себе овде на земљи за грешна дела своја, да не будемо осуђени у дан последњи од праведнога и неумитног судије, Бога. А чувајмо се од тога, да не судимо грехе ближњега својега, нити да се узносимо врлинама својима, као поменути Фарисеј; јер нас св. писмо учи: „ко си ти који судиш туђему слузи? Он своју господару стоји или пада, али ће устати; јер је Бог кадар подигнути га“. Тако и ми, из чисте душе и смиреног срца својега, треба да узносимо наше молитве к' Богу, те да уједно признајемо немоћ и грехе своје, па да се за исте, као и Митар од срца кајемо. Тако би се онда и ми, као и Митар оправдали пред Богом. Као што нас учи данашње св. јеванђеље: „јер сваки, који се сам горди и узноси, тај ће се понизити, а који се сам понижава, узвисиће се“. Такова је молитва пријатна Богу, таковом ми молитвом заслужујемо милост божју. Таковом молитвом прођемо и ми, љубазни моји, кроз двери покајања, која нам се данашњим даном кроз св. цркву нашу православну отварају, те, чистим срцем и пуном душом, уђимо у часни велики пост ускршњи, да се пречистимо пречистога тела и животворне крви Христове, коме нека је част и слава са Оцем и св. Духом увек и до века. Амин.

СА ОПЕЛА.

Тропар.

По дубокој мудрости и жаром
Од љубави спрам целога људства
У ред сваку довео си тварку
И све ваздa устројаваш тако,
Давајући, што-но год је добро
И корисно, човеку и свачем,
О, једини Саздаоче света!
Душу свога служиоца прими,
Упокоји, кад је на Тебека
Положио ухвање и наде,
На свемоћног Творца нам и Бога!

II.

Помени се, Господе преблаги,
Умрлога и оно, што када
Згрешио је за овог живота,
Опрости му, јер не може нико
Ван преступа — сем Тебе — да буде,

Па и с тога само Ти си кадар
Тихан одмор престављеном дати!

Седалан.

Збиља јесте све земаљско ништа,
Живот нам је сањарија, сенка,
Те бадава размеђу се људи!
По речима из Светога Писма,
Кад нађемо тишине и мира,
Тад се у гроб — у земљу — селимо,
Са цареви где бивају скупа
И убоги сиромаси, ништи.
За то од нас пресељеног, Боже,
Узми к Себи и смири му душу,
Ти васцело човечанство љубиш!

Песма VI.

По валима на мору нам жића,
Горе-доле по њему пловећи,
Дижући се и овде и онде,
А од буре напасти и беде,
У тихо Ти пристаниште хитим,
Клицајући: уведи ме тамо,
Избави ми дане од трудења,
Неизмерно милостив си, Творче!

Кондак.

Са Светима упокоји, Христе,
Кротку душу овога Ти слуге,
Сместивши је, где никада нема
Ни болести, ни уздаха, јада,
Него где се бесконачно живи!

Стихире после еванђеља.

Приступите ка умрлом, браћо,
Да последњи пољубац му дамо,
Но будимо благодарни Богу!
Он је — ето — оставио сродство,
Отишао, журећи се отуд,
Не брине се и не стара више
За сујетне и ништаве ствари,
Ни за људско многострасно тело.
Где су твоји рођаци и други?
Сад се тужни растајемо туна!
Господу се помолимо зај'дно,
У рај ову да удвори душу!

Какав ли је то опроштај, какве
Горке сузе у овоме часу?!
Престаните и ходите амо,
Целивајте сви онога, који
Мало пре је међу нама био,
Кога земљи предаћемо скоро,
Где ће камен покривати њега.
Ту ће, да се усели у таму
И погребе, сахрани са мртви,
Од свију се сродника, другова,
Пријатеља разлучити мора!
За спокојство душе те пролијмо
Искреношћу молитве нам Богу!

Сад живота лукаво торжанство
Обара се, уништује, руши,
Дух оставља одећу и кућу,
Прах, из ког смо узети, саздани,
Почео је, да се мења, црни,
А сасуд се разби у комаде,
Без гласа је, укочен, без чуства,
Не може се покретати с места!
Молимо се Господу, да мира
Престављеном подари на веки!

Шта је земно човечанско жиће?
Дим је оно и јутарња роса...
Ну дођите, разгледајте свуда
По гробови, спазићете јасно,
Где телесна лепота почива!
Где је младост, где ли вид и очи?
Где је облик човечјега тела?
Све пропаде, увену ка' листак!
Скупите се, пријте овамо,
Са сузама припаднимо Христу!

Велик плач је, големо ридање,
Безбројни су ваји са уздаси,
Кад се душа растане од пути!
Тад се понор и пропаст укаже,
Ту видимо: привремени живот
Е је сенка, што сталности нема,
Да је сапак варљивог трајања,
А труди су земаљскога жића
Тек за време сањарије саме.
Чувајмо се, клонимо од греха
И од сваког преступа на свету,
Да се рајско наследи блаженство!

Гледајући умрлога, — овде
Пред нама је, у ковчегу лежи, —
Помислимо и на задњи данак!
Овај иде као дим са земље,
Ка' цветак је опао и свео,
Сух је као покошена травка!

Покровом је застрт и увијен,
А рака ће скрити га у себи,
Где ћемо га невидљивог сада
Оставити, — молимо се Спасу,
Да спокојства дарује му вечно!

Кад се душа има да раздвоји
И растави од нашега тела,
Што сујетно било је и трудно,
Кад отале анђели је узму —
А из страха, поштовања према
Створитељу, Господару свега —
Заборавља родбину и знанце
И тек о том једнако се брине,
Како ће јој да буде за грехе?
Завапијмо, да опрости благи
Пресељеном Судилац са неба!

Заиста је ништаво и трудеж
Све, што год је овога живота.
Ишчезава без икакве славе!
Сви морамо, видите, умрети:
Најмоћнији кнезови, владари,
Насилници, богати, сироти
И сва људска природа, јестаство!
Бог молитву нека нам услиши
За онога, ко до јако беше
Међ живима, а сад је у гробу,
Да га прими и покој му даде!

Слава.

Гледећи ме, где почивам овде
Без дихања, без икаква гласа,
Проплачите, другови и браћо!
Закукајте, знани и рођаци!
Још смо јуче зборили у друштву
И наиде на ме из ненада
Страшни часак и тренутак смрти.
Ну ходите, који ме волите
И последњи пољубац ми дајте!
Не ћу од сад беседити с вама,
Нити икуд кретати се више,
Јер одлазим ка Судији, где се
По особи разлика не чини,
Пошто тамо господар са слугом
Као раван заједно пребива,
Цар и војник, богаташ и убог
У истом су достојанству, чину;
Сваки ће се по делима онде
Да прослави, или постиди;
Али молим, нек за мене тошо
Непрестано од Христа просите,
Да не одем на место мучења.
Него да ме усели онамо,
Где је светлост вековечног жића!

Из. М. Поповић.

У стихове сложио

ОД СРЦА СРЦУ!

Натпис овога мога чланчића напред већ, драги читаоче, наговештује ти, да не намеравам у њему бирати најлепше и најкитњастије речи да уху звоне, но најискреније да до срца допру. И ја хоћу, да једну прозборим о „*фонду св. Саве*“ који пре годину дана основа Његова Светост, наш родољубиви патријарх Георгије.

Камо лепе среће, да није потребно оволико зборити и писати, да се разбуди увиђавност и родољубље и осталих, да потпомогну и својим делом ово подузеће, које нам је као морнару на узбурканом мору котва за спас будућности, којом ћемо једино моћи чврсто осигурати лађу нашег народног живота на данашњем нашем узбурканом мору, да стигнемо у лепшу будућност. „*Но како ми Срби на жалост окоро сваку ствар, ма макар та и најбоља била, сасвим олако и равнодушно узимамо*“; како код нас на жалост није доста један родољубив повик: „*јунаци на дело*“! — морамо и код овако значајног подузећа ударити у сва звона, да пробудимо из сна оне јунаке, који су иначе на речи и перу већи и бољи родољуби и од највећег!...

Но нећу даље, да корем ове врсте наше јунаштво, рад сам, да се овом приликом осврнем на многе *дужнике* једне врсте.

Факт је, да ми Срби с ове стране релативно узевши имамо добротвора, који плод свога труда оставише највећим делом на стипендије за добре и сиромашне ученике, као ваљда ни један народ. Али је факт, да ми имамо данас на тај начин школованих људи више него и један народ.

Сваки онај, који је свршио науке као пи-

томац ма које закладе и одговорио захтеву закладе за време свога школовања, још није одговорио потпуно захтеву закладе или боље да речем жељи основаоца дотичне закладе.

Сад истом долази доба, да сваки потомац врати онај дуг, који је уживао док на пут изашао није. Он је помоћу стипендије стекао науке и образовања, с тога је дужан да своме народу врати у првом реду дуг науком и образовањем у најпширијем смислу. Стекавши науку он је на сваки начин стекао и неки известан положај у народу, где ће рад свој вршити, и тиме враћати свој дуг, али тим положајем за рад добија он и неку навесну материјалну накнаду за његов труд на издржавање његово и породице му.

Редак је тај, који у своме положају није кадар од свога прихода окрњити неку свотицу, да је приложи на добротворне сврхе. Ово је свакога питомца ма које закладе морална дужност. То су дакле они дужници, које горе споменух.

Ко је већ толико хладан као стена да се и не осећа дужником школи српској већ с тога, што га је родила и одњегевала српска мајка, која га је научила првој речи и првој молитви; што га је примила у крило српска православна црква, коме је први просветитељ св. Сава; што је прво писмо научио од српског учитеља и т. д. онда онај, који је уживао као сирома ђак потпору ма на какве српске закладе, тај ако има срца и образа мора признати да је народу српском дужан, ако може и материјално притећи. Данас кад се издаје новац под камату изгледа да је врло мала камата 3—4%, али ни толику неби нико тражио од оних који су добили неку своту на поклон, да сад врате. За школовање си примио, за школу, за твоју будућност враћај сад кад можеш. Нека сваки по савести разрачуна собом колико је примио свега на поклон, на нека враћа *„фонду св. Саве“* само камату ма од $1/2$%. Један бивши Текелијин питомац може по процента камате на ону своту коју је примио на дар унашати *годишње* у „фонд св. Саве“ а то је од прилике само 10 фор; исто тако и питомци других закада нека срачунају колико су примили и колико треба да дају, те ће благотворни „фонд св. Саве“ брзо моћи своје дело у живот привести. Сваки питомац, ма које закладе био, ово може, ово треба, а велим и дужност му је да врши.

На св. Саву 1895.

Не могу ово пишући, да скријем садањега свога положаја, ја сам још ђак и био сам од више година и сад сам питомац стипендијске закладе, с тога кад будем у стању да могу, ја ћу горњу своју жељу тачно вршити, јер осећам се дужним, да своју благодарност и зато што сам Србин и зато што сам стипендиста и на овај начин колико толико вратим.

А кад сам већ изашао на среду са тим, да сам ђак, са братском љубављу обраћам се на сво'у браћу и тамо у Карловци и Пешти и Бечу и Грацу и Загребу и свугде: покажимо се да смо будни, да нам је на срцу наша будућност, наша слатка вера, наше мило име српско, које је до сад много страдало. Не дајмо да и даље страда, откинимо и ми који залогај од уста својих; не пожалимо труда закућати где ће нам се отворити, припређујмо згодне и племените састанке и забаве у корист „фонда св. Саве“. Тако ћемо бити достојни потомци нашег првог просветитеља св. Саве, православља наставника; тако ћемо смети приступити да нас благослови као достојну српчад. Тако ћемо се показати благодарнима и достојнима дичног имена српског, наших предака и наших добротвора!

И. млади Ловит.

ДОПИСИ.

Из Острогона. *(Стање неких православних цркава у горњој Угарској.)* Усљед високог старања Његове Светости, преузв. Г. Патријарха нашега Георгија, а озбиљним извиђењем г. архиђакона Лукијана Богдановића, испитано је, конштатовано и описано једно стање православних цркава: у Ђењешу, Токају и Ујварју, и сад знамо, како је с истима. Но таквих цркава има и у будимском протопресвитерату. Наиме мислим пак: Дунаћелдварску, Дунапантелинску, Адоњску, Кечкеметску, Балашађарматску, Коморанску, Ђурску, Остроганску и Вацку. Ове су још пре самоуправе црквене, дакле пре кратког времена, свака имала свог сталног пароха, а данас ни једна осим

Острогонске, а и ова више никад неће га моћи имати.

Узрок овога брзога пропадања не може се тражити у маленом броју душа. Јер историја сведочи, да их од времена уније никад знатно није било у овим варошима. Не може се тражити узрок ни у материјалном стању, јер се зна, из рачуна и грунтовница, да никад већег иметка цркве ове нису ни имале но сад што имају т. ј. до самоуправе њихове. А ако је онда који иметак, н. пр. кућа, вредила 1000 фор. та данас вреди 10.000 фор. Па од куд тако нагло затварање толиких цркава?

И то све из разлога, што нису у стању свештеника издржавати!

Цркве које се нису могле позатварати у време турске најезде и грозне уније, да се данас, поред болих околности, позатварају! Биће тоже узрока а ваљало би га истражити.

Његовој Светости вечита слава, што је стање неких цркава, до сад тако рећи заборављених, испитати дао, и што им стање уредити жели. А уверени смо, да ће се све учинити, што се учинити може и у погледу таквих цркава у будимском протопресвитерату.*

Г. Лукијану Богдановићу архиђакону хвала на озбиљном труду и поштеном послу, како га ми не видесмо, до сад, од наших извиђача, ма да се непрестано по малакалима парохијама окреће са познатим по црквен живот резултатом.

— o —

* Већ су у погледу том учињене неке одредбе. Смрт једног комисионог члана је задржала изведење тих одредаба; али ће се оне извести што пре буде могуће. Ур.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архидијецезална консисторија.**) У седници архидијецезалне консисторије, држаној дана 24. јануара (5. фебруара) о. г., под председништвом Његове Светости преузв. Господина Патријарха српског *Георгија*, од важнијих предмета предузети су и решени ови: Отпис кр. хрв. слав. далм. земаљске владе одела за богоштовје и наставу од 19. (31.) јануара о. г. бр. 614, којим је свештеник Александар Живановић, на предлог ове консисторије именован правим учитељем вере, православне вероисповести, на кр. гимназији, реалци и с њом спојене више девојачке и учитељске школе у Осеку, с деветим чиновним разредом, с плаћом од 900 фор. и с осталим за учитеље средњих училишта у краљевинама Хрватској и Славонији законом установљеним бенвинима, — узет је на знање, а именованом катихети издан је декрет с тим, да своје звање одмах наступити има. — Поводом високог отписа исте кр. земаљске владе, од 18. (30.) јануара о. г. бр. 13.438, којим умољава ону Консисторију, да јој саопшти своје мњење у питању: да ли се сме дозволити, да пароси на дан св. Саве из цркве воде школску младеж изравно у школу у процесијама, пак да онде песмама, декламацијама и говорима славе св. Саву, — док се католичка младеж, ма да је у већини, отправља кућама; — закључено је: престанком на вис. кр. зем. владу, одео за богоштовје и наставу, замољено мњење истој саопштити с тим, да је на основу историјских података и позитивних решења Архијерејског св. Синода од г. 1774. и 1786., заштитништво св. Саве над српским народом у опште, а над школом понаособ признато и утврђено, као што је установом § 10. бр. 9. сл. в.) школског и наставног реда, изданог вис. владином наредбом од 15. јула 1889., бр. 6798 и свака „процесија“ (литија) са школском младежи у школу дозвољена и законо гарантована; а установом § 10., бр. 8., сл. а.) истог школ. и наставног реда сасвим оправдано недржање школске обуке, на дан св. Саве, ни са католичком школ. младежи, ма да су она и у већини, у местима где има православна парохијска црква, односно парохија, која може већ *знатнијем* броју деце у школу послати; надаље је закључено на основу предначеденог и с обзиром на карактер данашње опште пучке школе замолити високу кр. зем. владу, да се у погледу стављену, нормативну наредбу не унесе напоменута одредба, по којој би се св. Савска свечаност дозволила само у оним школама, у којима су деца искључиво православна, већ да се то дозволи за све пучке школе оних места, где има православни српски народ, у највећој мери и у онима где нема цркве и пароха, а учитељ је православне вере, а где има по доста ученика православ-

не вере. — Отпис исте високе кр. земаљске владе од 3. (15.) јануара о. г. бр. 613, којим је свештеник Јован Латинкић, на предлог ове конзисторије, именован привременим вероучитељем српске више пучке школе у Руми, са платом од 350 фор. и местним додатком од 100 фор., — узет је на знање, а именованом ће се издати односни декрет с тим, да своје знање одмах ступити има. — Поводом дописа високог. Митрополитског Школског Савета, да се окружним протопресвитерима стави у дужност надзирање верске наставе у школама подручних им протопресвитерата, — издаће се окружним протопресвитерима у том правцу сходна наредба. — Поводом извештаја окр. протопресвитера карловачког, да је избор пароха за упражњену парохију Сурдук обавно, и да су при избору, од присутних комесената, добили: јереј Илија Јанковић, парох мраморачки 27, јереј Симеон Аранички пресвит. помоћник у Земуну 9, и јереј Љубомир Милановић, администратор парохије обрешке 2 гласа, од 38 на избору присутних бирача. — закључено је избор јереја Илије Јанковића потврдити. — На молбу јереја Драгомира Радошевића, администратора парохије у Стејановци, — прибављен је исти полагању стечајног испита. — Тужба пароха А. А. у К. против тамошњег учитеља П. М. ради вршења дужности у цркви, уступљена је кр. жупанијској области, жупаније сремске, у Вуковару. — Јеромонах М. С. администратор парохије у С., који услед овоконзисторијалног решења, доставља 7 ф. којих је неоваштено узео за венчање од једне странке, — опомиње се на установу § 15. Б. сл. в.) највишег рескрипта од 10. августа 1868. г. а повраћених 7 ф. доставиће се кр. котарској области у Руми, да их оштећеној страници уручи. — Позване су православне црквене општине у Мишколцу, Токају, Угварју и Бењешу, да оној конзисторији подастру свој автономни засебни штатут, којим се прописује управа тих општина. — Изјашњење А. П., пароха у Б., на тужбу против њега оној конзисторији приспелу, — узето је на знање, а тужитељи са тужбом одбијени. — Тако исто узето је на знање изјашњење М. Ж. пароха у Б. на тужбу црквене општине у Б. и на тужбу Ј. Д. из Б., а тужитељи одбијени са тужбом; а уједно ће се тужба Ј. Д. из молбу пароха М. Ж. издати овоме, у оверовљеном препису, ради даљег поступка против Ј. Д. — Узето је на знање и изјашњење К. Л. пароха у С. на бр. К. 965/662. — Ст. М. парох на М. моли, поводом своје болешљивости, једног јеромонаха на манастира Крушедола као привременог личног помоћника; решено је затражити изјашњење настојатеља истог манастира, да ли може уступити једног од подручних јеромонаха. — К избору пароха, на упражњено место пароха у Боботи, припуштени су ови компетенти: Драгутин Протић, парох пачетински, Миливој Петровић, парох брвадински и Петар Милојчић, парох верски. — Тужба становника моравичких против пароха Г. И. — издата је овоме на изјашњење. — Срби из Немања моле, да додељени буду парохији у Илинци; — молби је задовољено, а пароху у Илинци издаће се у погледу тога сходна наредба. — Црквена општина у Врдинку моли свештеника; — за администратора вредничке парохије одређен је свршени богослов Дане Мишић из Дивоша. — Црквена општина у Ердуту такође моли свештеника; — за администратора парохије одређен је свршени богослов Стеван Кузмановић из Н. Карловаца. — У четири брачноразводне парнице донесене су пресуде, и то: три на развод, и једна на одржање брака.

— **(Радња епархијских власти у Новом Саду.)** I. *Конзисторија епархије бачке* држала је 23. јануара (4. фебруара) 1895. под председништвом високопреосв. Господина *Германа Опачића* епископа своју редовну седницу, у којој је јером. *Георгије Видински* конс. бележник референсао следеће предмете: Постављен је за катихету на кралъ. кат. вел. гимназији новосадској и осталим страним заводима Зарија Станковић парох новосадски, а умољено је министарство, да ради бољег вршења катихетских дужности на тим заводима установи редовну плату. — Одређена је истрага против учитеља и пароха у П. и изаслани су Милан Тирић окр. прота новосадски и Георгије Видински конз. бележник, да исту спроведу. — На молбу магистрата новосадског да му се изводи из матрикула издају на мађарском језику, одговорише се истом, да се изводи по постојећим законским опредељењима и министр. наредбама издају издавати на српском, односно црк. слав. језику, а ако у магистрату новосадском нико не зна читати тај језик, нека магистрат да штампати изводе, који ће на једној страни бити сагласни са оригиналима матрикула, а на другој ће имати веран превод на мађарском језику; у ту сврху ће се на канцеларије послати магистрату образац. — *Узет је* на знање извештај преузв. г. Дра Јулија Влашића, да је прев. одлуком од 15. јануара 1895. именован за министра просвете. — Препоручен је за државну привољеч К. П. Ј. пароч у Р. и В. М. Ђакон у Н. С. — Према одлуци Школског Савета упућени су окр. протопресвитери, да наставу у вероучаци

на срп. прав. основним школама надзору имајући о том извештаје конзисторији подносити. — Позван је на одговор Ђ. Ј. пароx у С., што неће доставнице о уручењи му решењима да враћа. — Прочитане су одлуке преч. М. Ц. Савета у 9 брачних парница. — Циркуландо је препоручено свештенству дело епископа Никанора Ружичића „Историја српске цркве“. — Узета је на знање смрт Дим. Живковића пароха соморског, а администрација парохије му поверена је привременo свет. помоћнику тамошњем М. Гавриловићу, катихизације пак поверене су Н. Кирјаку свет. помоћнику и Ђ. Павковићу ђакону тамошњем. — Упућен је окр. прота бечејски да поднесе извештај о подели сесија у Молу. — На парохију гложенску расписаће се стечај, и умолиће се саборски одбор за прилоxoм из јерарх. фонда коју је иста парохија већ од пре уживала. — Одбијена је молба С. С. пароx у Ст. И. да му се парохија у ваши разред помакне. — Одобрено је отварање новог гробља у Г. К. — Узет је на знање извештај окр. проте сомборског о извиђају против Ј. А. пароx у П. да се на терет му стављени учин није констатовати могао; нети је парох осуђен да плати 35 фор. трошкова за прекршају истрагу против њега. — Узет је на знање извештај окр. проте сомборског о подели катихизација у Суботици, по ком ће и у будуће катихетске дужности обављати тамошњи свет. помоћник Св. Д. — У спору између Ј. Ј. пароx и Т. Д. капелана у Суботици имаће окр. прота сомборски да спроведе ликвидацију. — Тужба Т. Д. капелана у С. против Св. Д. свет. помоћника тамошњег издата је овом на изјашњење. — Узет је на новољно знање закључак црк. општине у Чуругу да крепра трећу парохију, и обраћа се Конзисторија Саборском Одбору ради реактивирања залишне сесије; — закључак молске општине, за крепрање ђаконског места, узет је такође на новољно знање. — Припуштени су стечајном испиту Н. Теодоровић капелан и В. Миросављевић ђакон у Н.-Саду. — За пароx у Ст. Футогу, пошто од припуштених компетената ни један није добио апсолутну већину, именован је Петар Костић, админ. парохије тамошње. — Решено је осим тога до 30 брачних парница, и донешене су четир пресуде, од којих три гласе за развод, а једна за одржање брака у крепости.

П. *Админ. одбор бачки* држао је идући дана своју редовну седницу, у којој су референсани следећи важнији предмети: Прочитана је одлука Саборског Одбора донешена на прилаз седегинске општине и Совре Рамадановића и другова, која се прилаз одбија а одлука админ. одбора гласећа, да се С. Р. и друг лише скупштинског права, потврђује. — Прочитан је отпис Његове Светости, којим јавља, да је министарство просвете узело на знање извештај админ. одбора у ствари организације у Пирошу, те је према томе повереник Др. Л. Станојевић упућен да организацију даље продужи. — Прочитан је отпис саборског одбора, којим одбија прилаз Гавре Мијатовића у погледу разреза парохијала. — Упутство саборског одбора за вођење новчаног дневника у манастирима, достављене се заједно са тим дневником управама манастирским. — Узет је на знање извештај подгурана бачког, да је усљед овогране замолнице одређено у Жабљу ликвидацију. — Препоручена је општина Брестовац Саборском Одбору за прилоxoм. — Дозвољено је општини моторинској да гради нов иконостас. — Није одобрен закључак општине у Госпођинци за награду од 300 ф. П. П. пароху у П. — Прилаз Душана Јовановића и Симе Марковића у ствари разреза парохијала спровешће се Сабор. Одбору. — Одобрен је разрез парохијала у Надаљу, избор председника у Ст. Керу, неколицине скупштинара у Ст. Сивцу. — За спровађање организације у Пивницама изаслан је на место Дра Ст. Малешевића, који је остављу дао, Лаза Кањански свет. парох у Сентомашу и Б. Вујић на Суботице. — Тужба против председника и двојице скупштинара у Станишићу издата је окр. проти на извиђај. — Поводом тужбе лишен је учитељ Ј. П. у Т. скупштинарског права, са разлога, што је изгубио квалификацију, у колико та је школ. одбор епархијски лично знања у целој епархији. — У интересу цркве у Кисачу обраћа се Адм. Одбор Саборском Одбору и Министарству за прилоxoм. — Уништен је закључак општине жабаљске, да се тамошњи комун. учитељи бришу на бирачке листе. — Одобрен је куп једне куће црк. општини у Гардиновци. — Одобрене су неке брисовне дозволе општини кањској. — Упућена је прив. општина ст. футошка да избере таког председника, који читати и писати зна. — Упућена је црк. општина у Госпођинци, да у скупштини са постојећом половином одбора избере другу половину одбора. — Осим тога су још увети на знање поднесени записници неких црк општина.

Г. В.

Усљед референсања епархијског ревизора одобрени су прорачуни за 1895 год. срп. прав. црквене општине у Ст. Врбасу, Госпођинци, Г. Ковиљу, Соморбору, Ст. Сивцу, Надаљу, Кулпину, Јегри и Ст. Кањижи. — Одобрен је рачун срп. прав. црквеног општине у Мартоношу од 1893. године и Јегарске

црквене општине од 1892 године. — Враћени су рачуни срп. прав. црквн. општине у Молу, Фелдварцу и Јегри од 1893. године са на исте учињеним ревизорских примедбама ради поправке и допуне. — Упућена је срп. прав. црк. општина у Шандору, да на грађанском суду затражи своје потраживање из рачуна од 1889 год. од Тиме Крњајског; а у колико се од истог добити неби могло, то на основу првобитног решења у овој ствари, да се од бившег црк. одбора потражи. Г. В.

— (**Г. Љуба Ковачевић, професор Велике Школе у Београду**) путовао је прошле године по Старој Србији: бавио се у српској негда *Лаври* и у *св. Гори*, а у послу критичко-историјског истраживања старих рукописа и осталих, разсветљавању наше историје, потребних старина.

Поздрављујући ове године „ново љето“ своме врлом пријатељу и другу научнику, ученом и високопречасном Г. архимандриту грчетешком *Иларіону Руварцу*, саопштио му је и неке успехе са тога свога путовања.

Захваљујући доброти високопреч. Г. архимандрита, ево можемо, да и нашим читаоцима саопштимо један део из писма г. Ковачевића:

„Из Скопља сам отишао, пише г. Ковачевић, у Приштину. Одатле сам чинио излете у околину: на косовско разбојиште, у Грачаницу, Липљан и Јањево. Према величини равнице на десној страни Лаба судећи, наша војска могла је пре боја логоровати на десној страни, како је Мишковић тврдио према народној традицији.

У Грачаници сам по видовима нашао доста белешака за црквену историју; н. пр. нових митрополитских имена са забележеном годином.

Из Приштине отишао сам у Митровицу. Одатле сам чинио излет у Бањску, на Звечан и цркву Соколицу.

Из Митровице сам отишао у Пећ. У патријаршији нашао сам на видовима и старим књигама прилично број забележака. Има једна о патријарху *Филипу*, а једна о манастиру *Убогоћу*, и једна о сину војводе Грдана.

За тим сам посетио *Високе Дечане*, и ту сам 6 дана провео. Нашао сам преко 50 рукописа на кожи и хартији, и преписао више бележака. Донео сам два поменика (из Високих Дечана) и трећи из Пећи. На истима се налазе датуми, кад је који од Неманића умрло.

У Пећи сам купио од неке попадије књигу, писану 1390 г. за Вука и хвост. митрополита Арсенија. Једна белешка помиње епископа пре обновљења патријаршије!

Из Дечана прошао сам кроз Дреницу и ноћио у Девичу. Хтео сам ићи у Цркољез због натписа на гробу војводе Дуке, али нам паша није дао, јер су се Арнаути били покупили и чекали на путу, да умлате мене и моја друга те смо с тога морали ударити другим путем кроз Јеницу.

Из Девича сам преко Приштине дошао у Скопље, а одатле спустио се у Солун. Из Солуна отидем у св. Гору и проведем 35 дана у *Хилендару*, преписујући старе повеље. Нашао сам преко 50 нових повеља. Има једна од Стевана Првовенчаног, више од Уроша II и III-ћег, Душана, Уроша цара, Костадина, од Угљеше, Вукашинова једна. Вука Бранковића, Лазара и т. д.

Преписао сам више од 20 повеља румунских. Све те преписе и белешке приказаћу Академији у првој седници, и штампати у Споменику.

Врло је важна повеља Милутинова од 1300 год. којом потврђује прилоге св. Ђорђу на Серави (на Вртину, а не на Вирину) и броји 300 врста.

За тим је знатна повеља цара Уроша, којом потврђује прилоге Балдовинова сина у Врању, и повеља, којом цар Урош одобрава размену добара између Војислава Војиновића и челника Мусе.

У св. Гори преписао сам приличан број бележака на старим књигама. Најоч и два поменика из XVII века и преписах неке ствари.

У Карејској ћелији преписао сам оригинални Савин уставац с пергамента, а не онај надвратни, који је Дучић држао за оригинални, а нарезат је тек у XVII веку!“

Нема сумње, да ће се овако богатом „пленом“ г. Ковачевића зарадовати наши историчари, а радујемо се и ми, јер ће он бити драгоцен и за нашу, још доста тамну, критичку историју. Вредном, пак, жилавом и колико неустрашеном, — као што вели високопреч. г. Руварац — толико мудром и умешном г. Ковачевићу, нека је хвала на његовоме труду, јер: „Најбоље Словак тек изађе ће Кашкаве“!

— (**За париградског васељенског Патријарха**) изабран је 20 јануара о. г., у седници св. Синода, која је држана у патријар. цркви, досадањи Митрополит леро-калимнијски *Антим* са 9 гласова, против 6 гласова, које је добио бивши Патријарх Јоаким III.

— (**Умировљен.**) Званични „Сарајевски Лист“ јавља, да је умировљен протојереј *Филип Милошевић*, професор српске православне богословије у *Рељеву*, код Сарајева.

— (**Српски учитељски конвикт у Нов. Саду**)

примио је 20 фор. од *месног школског одбора у В. Кикинди* и 20 ф. од *срп. учительског збора у В. Кикинди*, обе своте у спомен тамошњем упокојеном добром и одличном учитељу *Сими Ајвазу*. Примио је поклон Његовог Високопреосвештенства митрополита добробосанског из Сарајева г. *Ђорђа Николајевића* од 62 ф. 50 н. као чланарину учитеља сусечког *Петра Кубинчанина*. Од г. *Жарка Алексића*, учитеља ст. футошког, примио је 22 ф. 09 н. као чист приход од две дечије забаве у истом месту. Од *срп. правосл. црквене општине у Сусеку* 20 ф. као члан помагач последње две рате своје чланарине. Од *срп. правосл. црквено-школске општине у Мартоношу* 10 ф. као члан помагач последњу рату своје чланарине. Од *просветне задруге Српкиња у Ст. Бечеју* 10 ф. као члан помагач последњу рату своје чланарине. Од *срп. правосл. црквено-школске општине у Нов. Саду* 200 ф. за фонд дра *Ђорђа Натошевића*. Свега има до сад у фонду **25.500 ф.** Прилагачима најављује се овим најтоплија захвала!

— (**Прилог „фонду св. Саве“.**) Жабаљска црквена општина вотирала је „фонду св. Саве“ прилог од 50 фор.

— (**Српска добротворка.**) *Софија Суботићки рођ. Мандровићева*, која је умрла јесенас у Панчеву, оставила је више завештаја на просветне и хуманитарне цели. Покојница била је родом из Нове Градинке, па је, између осталих завештаја за родбину, оставила: 3000 фор. српској школи у Новој Градишци; 2000 фор. српској црквеној општини у Пожеги; 500 фор. српској црквеној општини у Панчеву; и 200 фор. панчевачкој сиротињи. А остало имање своје у вредности од 10.000 фор. завештала је српској црквеној општини у Новој Градишци. Нека јој је слава и вечан спомен!

— (**Цариградска патријаршија против старословенске литургије.**) Негда су грчки цареви и васељенски патријарси, у Македонији потпомагали и подјармљивали словенску цивилизацију и стварали словенску службу божју. А шта видимо данас? — Данас је васељенска патријаршија цариградска заклети душманин словенске литургије не само у Македонији већ и у Старој Србији; она је њен највећи гонитељ — жешћи него што су били незнабожни првосветитељи, који су свето дело Ћирила и Методија у велико-моравској држави огњем и мачем искоренљивали. *Да, цариградска је патријаршија већи душманин старословенске литургије и од самог римског папе.* Баш у тренутку, кад римски патријарх католичким Словенима свечано утврђује право на словенску литургију; у часу, кад Словени католици у Хрватској, Далмацији и Црној Гори своја црквеног поглавицу прослављају и до неба узносе за тако драгоцен дар, — у том истом тренутку св. Синод васељенске патријаршије у Цариграду обори васељенског патријарха са његова престола само за то, што је био обећао, да ће митрополији пећској и скопљанској повратити право на словенску литургију и на поглаварје српске народности.

Чланови св. Синода цариградског ставили су се у службу политичке пропаганде за грчку народност. И онда се та господа још чуде, што се Срби Македоније и Старе Србије одмећу у бугарску шпиму; а неће да увиде, да га сами они, игнорањем најприродњих његових права, у ту шпиму гоне. Они воле и шпиму у православној цркви него словенску литургију.

Да преосвештена господа у цариградском синоду не мисле и не осећају тако, зар неби они не само у Старој Србији већ и у Македонији поставили владике српске народности, и зар у том случају тамошњи српски народ не би листом остао бугарску шпиму и повратио се у крило њене цркве? — Сваки добар хришћанин мора цариградској свештеној господи приметити, да се тако не пасе стадо Христово; тако се не служи цркви, већ политичком мамону.

Шта још неће бити! Ево какву живу истину саопштава београдски „Мир“.

ЧИТУЉА.

— († **Кирил Жежељ**) *протопрезвитер и консисторијални председник* у Задру, у далматинској епархији, преминуо је после дуге и тешке болести 18. (30.) јануара ове год. у 75-ој години живота свога.

Покојник беше родом из Буковице. Био је најпре парох у Задру, а по том члан консисторије. Усавршио се сам својим трудом и читањем. Био је ревностан и чачан у својим дужностима, а за православље и Српство свагда се најтоплије заузимао.

Вечна му успомена!

— († **Љубомир Ненадовић.**) У Ваљеву, у Србији, преминуо је, 21. јануара о. г., наш ветеран књижевник Љуба Ненадовић, син проте Матије Ненадовића, члан академије наука, после полувековног рада на књиви српској, после најлепшег певања и песниковања, после толиких најдубљих откуцаја најродољубивијег му срца српског, после дела, којима је задужио љубав, благодарност и сећање сваког Србина. Слава му!

I. Исказ скупљених прилога за „фонд Св. Саве“.

(Наставак.)

Кубинци: 2 фор. 50 нов. г. Мих. Јањиковић, 2 фор. г. Игњат Огрњовић, по 1 фор. г. г. Дане Радаковић, Милан Радаковић, Стојан Лазић, 50 н. г. Никола Савић, по 20 нов. г. г. Стеван Чавић, Милош Стојаковић, Којо Косовић, по 10 нов. г. г. Јакоб Ђурић, Михаило Цвјек, Саво Ђеранић, Михаило Радосављевић, Радован Косић, Петар Танкосић, Јосиф Чавић, Никола Ђурић, Проко Ђеранић.

Сента: 100 фор. срп. прав. црк. општина.

Нови Сад: 200 ф. 08 нов. „Матица Српска“. 50 фор. г. Арса Пајевић, по 20 фор. г. г. Милош Димитријевић, др. Илија Вучетић, по 15 фор. г. г. Никола Димовић, Александар Адамовић, Ђока Радовановић, по 10 фор. г. г. Васа Јовановић-Чича, Аркадије Варађанин, др. Милан Давидовац, Данило Мићојловић, др. Михаило Полит Десанчић, Ђорђе Вукићевић, Паја Гостовић, Хаџи Гавра Плавшић, др. Младен Јојкић, Мита Кода, др. Паја Јанковић.

Дубовац: 25 ф. срп. прав. црк. општина.

Загреб: 100 фор. срп. прав. црк. општина.

Ст. Бечеј: (штампано у бр. 45. „Срп. Сиона“.) 10 фор. г. Јован Борота, по 5 фор. г. г. Александар Поповић, Јован Степанов, Стеван Кирић (Фелдвараш) Васа Клаић (Турија) Сима Мајински. Лазар Каћански и Ђура Страњ (Сентомаш) Душан Јосимовић (Мол) Георгије Коњовић (Мол) Паја Поповић (Петрово Село) Јосиф Поповић (Ада) Александар Николић (Сента) Трифун Вташић (Сента) Младен Јосић, (Мартонош) 2 фор. г. Павле Ковачевић, по 1 фор. г. г. Иван Јелчић, Иван Павловић (Ада) Лазар Шешић, Ђура Јеврић (Сегедин).

Поланка: 50 фор. срп. прав. црк. општина, 1 ф. г. Тодор Ракић.

Ст. Бечеј: 50 ф. срп. прав. школски одбор.

Чуруг: 200 фор. срп. прав. црк. општина, 5 ф. г. г. Јован и Евица Илић, по 2 фор. г. г. Мата Попић, Васа Теофановић, Васа Стојадиновић, по 1 фор. г. г. Новак Гаврилов, Г. Вучерић, Панта Радосављев, Рада Брзак, Живан Срећков, Паја Гавриловић, Никола Каленић, по 50 нов. г. г. Глиша Сабљица, Шандор Петровчанин, Мита Јовин, Алекса Јовин, Сима Вучерић, Рада Рајков, 20 нов. г. г. Новак Стојков, 10 нов. г. Новак Радишић.

Каменица: 20 фор. срп. прав. црк. општина, по 3 фор. г. г. Стеван Миљковић, Паја Михајловић, по 2 фор. г. г. Тодор Савић, Милутин Симоновић, Гавра Костић, по 1 фор. г. г. Љубомир Недељковић, Ђока Николић, Никола Савић. Велимир Акурти, Јован Сукњаровић, Лазар Ранин, Лазар Ракић, Лазар Никетић, Тодор Марић, Тома Живојновић, Наталија Новаковић, Јован Савић, Душан Грковић, Влада Илић, Јован Михајловић, Лазар Иконић, Андрија Марић, Јоца А. Михајловић, Ада Михајловић, по 50 нов. г. г. Јосим Малешевић, Павле Берић, Марко Јосимовић, Давид Љаћаран, Јосим Марјановић, Милош Савић, Ђока Теодоровић, Милош Вишњички, Стева Кулатиновић, Ђока Пештаган, Тоша Пештаган, Петар Крстић, Јован Хрњаковић, Влада Савић, Јосим Љаћаран, Богдан Дреновчић, Сима Никетић, Исак Стошић, Вељко Љаћаран, Никола Бугарски, Душан Цветић, Јован Ракић, Стеван Јовичић вл., Перса Калентић, по 40 нов. г. г. Лазар Нестан, Ваја Бајазет, по 30 нов. г. г. Сава Николић, Тоша Наодов, Паја Вишњички, Стева Симоновић вл., по 20 нов. г. г. Мита Хрњаковић, Давид Брбадовић, Сава Димитријевић, Лазар Пештаган, Тома Иконић, Вића Вишњички, Лазар Ракић вл., Аврам Николић, Перa Савић, Јаша Дражић, Митар Алкић, Мара Ракић, 10 нов. Васа Михајловић.

Мајиш: (штампано у бр. 45. „Срп. Сиона“) 2 фор. г. Милош Десанчић, по 1 фор. г. г. Ача Бертић, Алекса Савић, Стојан Љубојевић, Младен Дадић, 60 нов. г. Перо Поповић. по 50 нов. г. г. Алекса Јовичић, Урош Бертић, Максим Барбировић, Ђуко Марјановић, Васо Илочанин, 20 нов г. Стокан Урсић.

(Наставиће се.)

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози

„фонду св. Саве“:

8. Од г. Саве Фемића пароха у Гаиду . 10 фор.
Приложише: по 3 фор. г. Тана Николића; по 2 ф. г. Сава Фемић парох; по 1 ф. г. г. Милан Поповић учитељ. Јован Петров председник, Пијада Мошеско и син јој Лука Мошеско; по 50 н. г. г. Пера Малимарков и син му Светозар Малимарков.

9. Од г. Луке Јана Бранковића у Илоку . 20 фор.
Приложише: Др. Н. Коларовић 5 ф.; по 2 ф. г. г. Лукајан Бранковић, Мина Рајновић, Младен Рацковић. Милан Заставниковић, Јоца Турјачанин, гђа Марија Бугарска; по 1 ф. г. г. М. Плавшић, Велимир Васићевић, Ђока Наунковић.

10. Од г. Јована Бузанића пар. у Градишту 11 ф. 01 н.
Приложише: г. Стево Сунајковић општински бележник из Кутјева 3 фор.; г. Јован Бузанић парох 2 ф.; по 1 ф. г. г. Петар Пеиновић начелник општински из Бегтежа, Бошко Глумац овровoдитељ из Бегтежа, Јањин Зарић селак из Градишта; по 50 нов. г. г. Јово Максић селак из Градишта, Дмитар Глишић селак из Градишта, Проко Петровић селак из Градишта; по 40 нов. г. г. Милорад Грбић учитељ у Градишту. Дмитар Миливојевић селак из Градишта; Тајслер бирташ из Градишта 30 нов.; Проко Петровић селак из Дубоке 20 нов.; Јела Стефановић селанка из Градишта 10 нов.; Љубица Радовчић селанка из Дубоке 11 нов.

11. Од г. Саве Фемића пароха у Гаиду . 5 фор.
Приложише: г. Самуило Несторовић 2 ф.; г. Јован Милошевић 1 ф.; по 50 н. г. г. Ђока Милошев, Јова Милошев тутор; по 20 н. г.г. Јоца Петровић, Пор-

фир Николић, Светозар Живковић; по 10 н. г. г. Алекса Миловић, Милан Чолић, Гаја Бранков, Јован Богдан.

Прилози из 4. бр. „Српског Сиона“ 99 ф. 40 н.

Свега 145 ф. 41 н.

Новац је предан управи срп. нар. црк. фондова.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

На приказ послате су нам ове књиге:

— **Црквено правило о објашњењима и поретком богослужења.** Написао *Живко Бранковић*, свештеник, члан духовног суда и предавач црквеног појања и правила у нишкој учитељској школи. Београд 1894. Штампарија код „Просвете“ — С. Хоровица. — Књига је штампана с благословом Његовог Високопреосвештенства, Архиепископа београдског и Митрополита српског, Господина *Михаила*. Стр. 125 и III. Цена?

— **Двије посланице двају православних епископа у Далмацији.** *Против позива Анг. Фрањи, да се Словени потчине римском папи.* Од свештеника *Јована Шарића*, пароха цетињског. Београд. Народна штампарија (Обилићева венац бр. 1.) 1894. Стр. 38. Цена?

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. С. А. у З. У наредном броју.

Г. И. Ш. у Т. Пријатно је. За који дан писмом опширније. Поздрав!

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Ф. М. у О. Истина је, да трећи пут рекламујете, али је и то истина, да ми већ трећи пут шаљемо односне бројеве. Распитајте на пошти.

Г. Ж. Ј. П. у С. Лист се редовно шаље.

Многима. Бројеве из г. 1894. само уз готов новац можемо дати. Исамо комплетних листова из г. 1893. и 1894. и могу се добити увезани за 4 фор.

Умољавају се сва п. н. г. г. и славне књижаре, који су примили од ове штампарије календара њезиних на распродају, да их најдуже до конца фебруара (по ст. к.) поврате овој штампарији са закључним рачуном.

Српска Манастирска Штампарија.

Претплатницима и дужницима.

Молимо поштоване претплатнике, да се са претплатом за г. 1895. пожуре; а дужнике из г. 1894., да нам свој дуг у року од 14 дана за јамачно подмире, био тај дуг за претплату или за уврштене стечајеве и огласе из г. 1894. Администрација „Српског Сиона“.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Врли старина наш, *Јанко Калуђерски*, даровао је овданшњем св. храму Божијем, дивно израђено небо, у вредности од 440 ф. а. вр. Исти је, пре тога, поклонио цркви кивот у вредности од 100 ф. а. вр.

На овом лепом дару потписани у име црквене општине и у име парохије овим најусрдније благодаре милостивом даривачу, желећи му још дуга живота и лепа здравља, да и ону своју још узвишенију мисао у корист народа српског, још за живота свога, као оно племенити и добри старац Грегески, остварену види.

У Петровоме Селу о св. Сави 1895.

Панта Поповић
парох.

Урош Михајловић, перовођа — Н. Ј. Балубџић, срп. пр. црк. опш. председник.

ОГЛАСИ.

Бр. 29/758. **КОНКУРС.** 2 3—3

Ради попуњења парохије *жумберачко-руварничке* са платом V. класе отвара се овим конкурс.

Молиоци имају своје са сведоџбама о свом оспособљењу поткрепљене, са штемпилом од 50 н. снабдевене молбенице за 4 недеље дана од првог увршћења овог конкурса у „Српски Сион“ Конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у *Сент-Андреји*, 28. децембра 1894. држане.

Конзисторијум Епархије Будимске.

СТЕЧАЈ. 12 3—3

На упражњено *учитељско место у Београду* овим се стечај отвара.

Плата је годишње: 430 фор., месечно у напред, 40 фор. за повторну школу, 16 фор. у име дрва, 4 лаћа ораће земље, на које дотични порезе плаћа; од укоња, где позван буде 1 фор., од парастоса 50 новч., слободан стан с' баштом.

Дужности су школском уредбом од 1871. г. одређене, а захтева се, да је у учитељској школи с' добрим успехом и мађ. језик положио.

У дужност учитеља спада: у цркви појање и поучавање деце у појању; и напослетку, пероводство у црк. пк. седницама.

Лична пријава узима се у обзир.

Примећујемо још, да ће избор изабраног држати само на годину дана, после које, ако покаже добар успех у школи, биће препоручен ел. Епархијском Школском Одбору ради сталног намештења.

Рок пријаве 12. (24.) фебруара т. г.

Из седнице школског одбора у *Београду*, 8. јануара 1895.

Миливој Томић,
парох и председник школ. одбора.

ОБЈАВА. 18 1—1

У фондовима при срп. вел. гимназији новосадској има око 50.000 фор. готова новца за издавање на хипотеку по 7% годишњег интереса. Молбенице ради зајма с нужним документима ваља слати: „Високославном Патронату срп. вел. гимназије у Нови Сад“.

У Новоме Саду, 23. јануара 1895.

Старатељство гимназијских фондова.

Бр. 6./1895. **СТЕЧАЈ.** 19 1—1

Код св. Николајевске српске цркве у *Сегедину* упражњено је *место црквењака*, на које се овим стечај отвара. Са овим местом скопчана је годишња плата од 240 ф. а. вр. и приход од 4 таса о првом дану Божића, Ускрса, Духова и св. Богојављења, црквењаку односити допуштених; даље са побочним приходом од венчања, крштења, свећења водице и звонења, — као и приходом од 15 ф. из тако зване Лефтерове закладе, поред уживања слободнога стана.

Молитељи имају молбенице своје са сведоџбама о своме непорочном владању и о способности снабдевене *до 25. (13.) фебруара* т. г. председништву ове црквене општине поднети.

Изабрани црквењак имаће своје место 1. (13.) марта т. г. заузети.

Из седнице скупштинске српске православне црквене општине у *Сегедину* 22. јануара (3. фебруара) 1895. год. држане.

Владислав Сремац — перовођа. Др. Милош Раић — председник.

Е. 1024. I. 226. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 15 2—3

На *парохијско место* у *Опову* овим се стечај отвара.

Ваљано инструисане молбенице имају се до 15. фебруара 1895. код потписане конзисторије предати.

Из седнице епарх. конзисторије, у *Врању* 12. децембра 1894. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Бр. 329. **КОНКУРС.** 14 2—3

Ради попуњења парохије *Дуна-Сентјске* са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Проситељи имају своје документиране молбенице за четири недеље дана од првог упућења овога конкурса у „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске у Сент-Андреји 28. децембра 1894. држане.

Епархијски Конзисторијум.

ЕНо. 996. ех 1894. К. 1889. 17 2—3

ЕДИКТ.

Услед брачноразводне жалбе Викторије Стојаков из Бочара против супруга јој Косте Стојаковог, који је незнано у свет куда отишао, — овим се речени Коста Стојаков позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично приступе или место свога пребивања обзнани, јер ће се иначе против њега подигнута брачноразводна парница и без њега окончати.

Из конс. седнице држане у Темишвару 20. децембра 1894. године.

Епарх. конзисторија темишварска.

СТЕЧАЈ. 7 3—3

Овим се расписује стечај за *учитеља мешовите школе на оданашњим салашима*. Плата је петом 400 фор. у готовом новцу, стан у натури и 6 фор. у име паушала.

На ово се место могу само учитељи, а никако учитељице тражити.

Рок стечају траје 6 недеља од дана првог увртења овога огласа.

Из седнице мес. шк. одбора од 1. Јануара 1895. год. држане.

Петрово-Село (Бачка) 4. (16.) Јануара 1895.

Милош Алексић — срп. нар. учитељ, перовођа н. ш. одб. и шк. управитељ. Панта Поповић — парох, председник мес. шк. одбора.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 6.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 5. фебруара 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукоположења.

Његова Светост, Преузвишени Господин Патријарх Георгије Бранковић, благоизволео је, дана 30. јануара о. г., свршеног богослова и одређеног администратора парохије у Ердуту, Стевана Кумановића, рукоположити за ђакона; дана 2. фебруара о. г. истог ђакона рукоположити за пресвитера; а свршеног богослова и одређеног администратора парохије у Врднику, Луку (Дане) Мишића, рукоположити за ђакона; а дана 3. фебруара истог ђакона рукоположити за пресвитера.

Именовање.

Његова Светост, Преузвишени Господин Патријарх Георгије Бранковић, благоизволео је пароха пештанског *Симона Костића* именовати почасним протојерејем.

Припомоћ свештенству и свештеничким удовицама из земаљског приноса, у Краљевинама Хрватској и Славонији за г. 1894.

М. 557 ex 1894.

Отписом вис. кр. хрв. слав. далмат. земаљске владе од 31. децембра 1894. бр. 16.935. подељене су за г. 1894 ове припомоћи из земаљског приноса:

1. У Архидијецези.

Персида Циковац Рума 150 ф.
Софија Драгичевић Карловци 150 ф.
Милица Константиновић Карловци 150 ф.
Катя Седларевић Тења 100 ф.
Милица Поповић Миклушевци 100 ф.
Стефанија Поповић Борово 100 ф.
Јелисавета Црнобарић Винковци 100 ф.
Симеон Бабин парох у Визињу 100 ф.

Јелисавета Ковиљан Манђелос 100 ф.
Софија Малетин Митровица 100 ф.
Софија Сабовљевић Митровица 100 ф.
А. Себишановић удова Петровци 100 ф.
Александра Деановић Карловци 100 ф.
Александра Радојчић Карловци 100 ф.
Ана Радосављевић Ириг 100 ф.
Драгиња Ђорђевић Ириг 100 ф.
Милица Михајловић Карловци 100 ф.
Софија Коларовић Карловци 100 ф.
Елица Димитријевић Карловци 100 ф
Љубица Поповић Карловци 100 ф.
Симеон Араницки капелан Земун 100 ф.
Јован Протић капелан Земун 100 ф.
Љубица Колчаровић Шимановци 100 ф.
Наталија Црногорац Земун 100 ф.
Кристина Сечански Сурдук 100 ф.
Стана Катић Н. Карловци 100 ф.
Софија Скенџић Чепин 50 ф.
Александра Лучић Ердут 50 ф.
Софија Смиљанић Винковци 50 ф.
Јелисавета Николић Митровица 50 ф.
Драгиња Николић Митровица 50 ф.
Александра Обрадовић Кузмин 50 ф.
Софија Јефремовић Митровица 50 ф.
Г. А. Николић капелан у Митровици 50 ф.
Ђорђе Иванић Моровић 50 ф.
Милош Узелац Вогањ 50 ф.
Љубомир Недељковић Каменица 50 ф.

2. У пакрачкој дијецези.

Милица Николић Пожега 100 ф.
Јеота Поповић Грељани 100 ф.
Алекса Босанац Врбовљани 100 ф.
М. Пауновић Јабланац 100 ф.
Нат. Томић, Рајић 100 ф.
Јелисавета Прњаворац Сухамлака 100 ф.
Анка Миљевић Сухопоље 100 ф.
Иларион Капетановић В. Нератовица 50 ф.
Јулијана Јандрић Беловар 50 ф.
Атанасије Димић Болман 50 ф.
Наталија Бузаџић Бучје 50 ф.
Софија Марковић Дарувар 50 ф.
Ст. Марић Шуметлица 50 ф.
Дим. Бабић Слатина 50 ф.
Михајло Јањимовић Кућанци 50 ф.

Карловци, 24. јануара (5. фебруара) 1895.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Како треба да се знаменујемо знаком часнога и животворнога крста по учењу православне источне Христове цркве?

На овако стављено питање да би одговорити могли, пре свега, ваља нам знати спољашњу слику крста у опште, а за тим форму оног крста на по се коју је православна источна Христова црква као символ хришћанства примила.

Спољашња форма крста, као што знамо, састоји се из четири крака, наиме: горњег, доњег, десног и левог крака.

А како ћемо и на који начин доста тачно описати слику оног крста, коју је православна источна Христова црква усвојила?

На ово питање не може се просто одговорити: е на крст крст, сви ми знамо шта је крст.

Није тако, јер овде се пита: како се ваља прекрстити? А да би на ово питање коректно одговорити могли, треба безусловно знати: како изгледа по спољашњој форми својој онај крст, који је од православне источне Христове цркве усвојен? А то ћемо некључиво само помоћу црквене археологије докучити.

Црквена археологија обично четири крста спомиње и по спољашњој форми својој описује, те ћемо овде све четири форме крста навести онако, како их црквена археологија набраја.

На прво место ставља се грчки крст (crux graeca) којем су сва четири крака једне исте дужине и по спољашњој форми својој изгледа ево овако: ✝ —*

На друго место долази латински крст (crux latina) којем је крсту доњи крак дужи, као неко држаље, него што су други краци, те изгледа овако ┼ —**

* 1.) Griechisches Kreuz mit 4 gleich langen Armen (✝) kommt auf Münzen Constantin's u. Karl's d. Gr. vor.

** 2.) Hohes lateinisches Kreuz dessen unterer Arm Kreuzesstamm länger ist, als die übrigen. Haupt u. Arme (┼) kommt zuerst im 3. Jahrh. vor.

У трећем реду спомиње се тако звани св. Андрејски крст (crux decussata, Andreana). Овом су крсту — као оно грчком — сва четири крака једнаке дужине, само што овај крст косо лежи, те изгледа као у писменици слово $\times$. —***

Црквена археологија на последње, или четврто, место ставља крст египатски или Антонијев крст (crux comisa signum Tau). Овај без горњег крака крст изгледа као у писменици слово T —****

Сад знамо дакле како изгледа грчки крст по спољашњој форми својој, који је православна источна Христова црква у најстарије доба хришћанства примила и усвојила. Онај крст дакле коме су сва 4 крака подједнаке дужине — као што смо га горе нацртали: тај је грчки крст и никоји други!

За доба прва три века бадава ћемо тражити формални (материјални) крст по светим храмовима божјим, јер га тамо нећемо наћи, према да се у оно доба вијаху на јавним местима подигнути крстови, о којима и Јевсевије, писац црквене историје, често пута помен чини, те између других да наведемо само један пример овоме: Кад је цар Константин победио свог противника Максентија и свечано у Рим ушао, „одмах је заповедио, да начине слику његову са знаком спасоносног страдања у руци. И кад Римљани у сред своје вароши подигоше статуу Константину како држи часан крст у десној руци“ — — — вели Јевсевије (Црквенска Историја Јевсевија Памфила, с руског преведена. Београд 1871. II. дио стр. 208).

Али, да је у то доба и формални крст у цркву већ унесен био, томе у Јевсевијевој црквеној историји нигде помена нема.

Истина, да се у старој хришћанској цркви употребљавао знак часног крста код св. трапезе, при рукополагању свештенства, при чину св. тајана божјих и при спољашњем крстообразију, те св. Августин пита, а уједно и одговара: шта је знак Христа друго, него крст Христа? који се употребљава вјерницима на чело, или при освештењу воде с којим се вјерни препорођавају или при јелеосвештењу с којим се помазују. „Quid est signum Christi nisi crux Christi? Quod signum nisi adhibeantur sive frontibus credentium, sive ipsi aquae ex qua regenerantur, sive oleo, quo chrismate unguntur“. (Читај Josephi Binghami Antiquitates Ecclesiasticae. Halae 1727. трећу књигу, стр. 237. цитат (x).

Ал све ово изражено је само спољашњим знаком крста, који није сам крст, није материјалан крст, јер овај је после 340. године само у цркву унесен био, дакле у доба после владавине цара Константина великог († 337).

Никако дакле не потиче од Константина поменути обичај: крст материјални у св. храм божји уносити, него у задњим временима хришћанства. „Atque adeo huius consuetudinis origo non a Constantino ut multi sentiunt, sed ex sequentibus ecclesiae aetatibus deducenda est (читај горе поменуту књигу стр. 238.).

У осталом, толико је извесно да је, по црквеној археологији, најстарија форма грчког или оног крста, којим су сва четири крака једне дужине. Е па то је и врло наравно: јер је и сама источна или грчка црква без сумње најстарија од свију хришћанских цркава. „Die morgenländische oder griechische Kirche ist unstreitig die älteste von allen christlichen Kirchen“. Тако вели учени Енглез Johann Glein King, доктор теологије, члан археолошког друштва и капелан при енглеском посланству у Петрограду, у књизи својој под насловом: „Die Gebräche und Ceremonien der Griechischen Kirche in Russland. Aus dem Englischen übersetzt. Riga 1773“ стр. 1.

Учени и безпристрасни свет увидео је: да православна источна Христова црква од искона — од постанка свог — на првобитном темељу лежи. Њезине установе свете и непокрељене осташе за сва времена.

На против многима је у очи пало, како се у римску цркву од векова постепено неке новотарије уважају, у толикој мери баш, да се је од православне негда заједничке Христове цркве далеко, предалеко удалила; с тога није се чудити: што Gisbertus Voetius професор sacrarum litterarum на гимназији у Утрехту, у књизи својој под насловом: „Desperata Causa Papatus“ у Амстердаму год. 1635 штампаној, на страни 766. осуђујући многе новотарије, које су се у римску цркву постепено уважале, пита, под тачком 7., међу другим и следеће:

*** 3.) Andreaskreuz — crux decussata Andreana. Kreuz das mit allen 4 gleich langen Armen schräg liegt (×).

**** 4.) Ägyptisches oder Antonius Kreuz (T) ohne Oberm Kreuzeshaupt.

Сви они цитати од * до *** могу се читати у књизи под насловом: „Müller und Mathes Illustrirtes Archäologisches Wörterbuch — —. Leipzig“ на стр. 590. у првом ступцу.

М. Л.

зашто је римска црква одступила од заједничке матере цркве Јерусалимске и од мајке своје источне, од куд је сву вероисповед и хришћанство получила? — „Cur Romana (Ecclesia) secessit a matre communi Hierosolymitana, et a sua matre Orientali, unde omnem religionem et Christianismum accepit?“

(Свршиће се).

РЕЧ НА ЗАДУШНИЦЕ.

Превелика је љубав мајчина наспрам свога чеда. Па ипак и од те највеће љубави материнске још је већа љубав св. наше цркве наспрам своје верне деце. Већа је с тога, што је материнска љубав ограничена, а љубав цркве је безгранична; она је прва времена, а ова — вечна. Чим угледамо прве зраке јаркога сунца, св. црква нас прима на своја наручја; она нас кроз цео живот за руку води; па и с оне стране хладног гроба не напушта нас. Св. црква наша бринући се у вечности за своју верну децу, сваког дана, недеље и празника приноси своје молитве свемогућем Творцу, у којима се моли за опроштење грехова и спас душа њихових.

Но поред тога што се св. црква наша сваки дан моли за своје верне, који овај времени живот вечним замениће, још је неколико дана преко године наменула нарочитим молитвама за спас и покој преминуле верне деце своје. С тога вас је, љубазни хришћани, ево и данас св. црква сазвала, а ви се у овако лепом броју одазваste, те гиме посведочиcте, да су вам сени ваших покојника миле и драге, потврдисте, да их и сада љубите и штујете, и да вам је стало до спасења њиховога.

Па кад су вам успомене на ваше покојнике тако свете и кад их тако љубите, што и дедом посведочиcте, јер не само што се у оволиком броју искупиcте, него се и позиву може од прошлих година својски одазваste, те гробље — то свето место где земни остаци драгих нам покојника почивају — оградиcте, очиститe па и сада на њега достојну пажњу обраћате; то ћу — ослобођен вашом досадањом предусретљивошћу — покушати, да вам још нешто метнем на срце, — а да ме и опет послушате.

Ако погледамо на све народе око себе видећемо, да се сви, без разлике, брину о свом бројном напретку и благостању. Па кад сви народи за тим теже, то се и ми Срби, ако нећемо да будемо угушени и поплављени, морамо старати о томе. Пошто пак у много случајева неки наши искварени обичаји доприносе да бројно и у благостању опадамо, то ћу и овом приликом против неких таких обичаја да проговорим, а нарочито о онима који ми баш на данашњи дан на ум падоше, а то су они, који претходе смртним случајевима и који им сљедују. Ти искварени наши обичаји јесу: прво, наше поступање и држање око болесника; и друго, наши обичаји приликом погреба, као што су даће, подушја и т. д.

Да бројно опадамо, осим многих других узрока, један је и то, што ми нашим болесницима не дајемо за времена нужне помоћи, већ у место да позовемо за времена лекара ми пропуштамо време тражећи помоћи у врачара и бајалица, а лечника зовемо обично кад је смрт на прагу и када више помоћи нема. Много има болести, које би се у првој клици олако и без велика трошка утаманити могле; али што то тако не бива, често је узрок неразумна штедња. У много случајева нагледа ми, као да се од болесника штеди и закида, само да за даћу више остане, која десет пута више однесе но што би лечник и лекарија стала. Код нас сељана може се слободно рећи, да половина умире без лечничке помоћи, а неће бити претерано ако се узме да од те половине опет половина умире с тога што им за времена није пружена лечничка помоћ, — умире дакле без Божје воље и са немара својте им. Један, дакле, узрок што бројно и без нужде гинемо, тај је, што својим болесницима за времена праве помоћи не пружамо.

Други је пак узрок нашем бројном опадању и то, што често својом кривицом на себе болест навлачимо, и то тиме, што се, дворећи болеснике, ни мало на здравље своје и своје деце не обазиремо. Очевидац сам био где мати у уста љуби своје мртво чедо које је несретној дифтерији као жртва пало, а кроз неколико

часака љуби своје живо дете. Не значи ли то убијати своје дете и тиме товарити на душу своју неопростив грех. Познато ми је више случајева где домаћи јектичавог болесника напајају из истог крчага, из кога цело друштво пије. Зар се не зове то, против Божје воље убијати себе. Зар не видите у том узрок, што се та несретна болест „јектика“ баш канда код нас Србаља највећма одомаћила. А где су још многе друге наше неупутности, како код болесника, тако и код самртника.

Чувајмо своје здравље, јер Бог неће да ми умремо, већ да живимо. Живи Бога хвале! Не затиримо се бар без Божје воље!

А сада ћу, љубазни хришћани, још да проговорим о дањама и подушију, о обичајима, којима се не само вређа и изопачује учење наше цркве, већ којима се повчано упропашћујемо, а тиме грешимо и Богу и потомству своме. Истина, св. наша црква прописује, на основу учења самог Господа Исуса Христа, да треба гладног наранити, жедног напојити, — у оне милостињу делити; али под тим гладнима и жеднима разуме сиромаке, којима је милостиња потребна, а не разне муктације који иду на погребе за љубав јела и пића, а не што то црква прописује. Ми смо дакле нашим дањама прво и друго „дело милости телесне“ претворили у грех, и то грех смртни, у *неумереност у јелу и пићу*. На коме је Бог дао имања и не чудим се толико, али се чудим сиромаку који се ува̀љује у дуг и после са својом сирочади кубури по више месеци, а све за љубав неког обичаја, који црква нама осуђује. Задужује се и кубури за то, да налије и напити неколико грла, која ни најмање осећаја у његовој тузи немају, него дању и са које „многаја“ зачињавају.

Окајмо се, дакле, једном тих штетних обичаја, који нас материјално затиру и који у разборита човека морају вређати истиниту љубав наспрам свога покојника.

Газде у томе морају напред, јер њима се неке моћи пребацити да чине то што им се не може и да им сиромаштво не допушта.

Света наша црква учи нас, да је за спас душе и опроштење грехова довољна *молитва цркве и хришћанска милостиња*. Па с тога држећи се њезине св. науке, молимо се Богу и колико нам је могуће — чинимо милостињу. Света црква ништа друго од нас и не захтева. Што, дакле, товарити себи на душу грех, а на имање дуг, зарад неоправданих обичаја, који се одржавају не с тога, што их волимо, већ с тога, што нема онога ко ће делом да им на пут стане.

Коме је Бог дао, да може за спас душе и вечан спомен своме покојнику нешто жртвовати, имаде много богоугодних и племенитих начина, на које може ту своју намеру извести, те достојно своју љубав или поштовање своме покојнику указати. Та ето нам св. цркве наше, који се сваки дан за своју упокојену децу моли. Учинимо њој по могућности свој дар. Тако су чинили и наши славни прадедови, па им се и „поје литурђија и овога и онога света“. Ено вам „фонда св. Саве“, те дивне задужбине нашег св. Патријарха Георгија! Зар се можемо на бољи и достојнији начин одужити нашим милим покојницима, него ако делом посведочимо, да нам је на срцу наша веронасповедна школа коју су нам наши стари у аманет оставили. Ко ће нам веровати да љубимо своје мртве кад наспрам своје живе деце — подмлатка и узданице своје, довољне љубави не показујемо! — Ено нам на даље толики богоугодни и просветни заводи и установе. Та кад би само једну четвртину од онога што на дање и друге штетне обичаје утучемо, жртвовали на просветне цели, чудом би се зачудили шта смо кадри учинити. Таким делом угодили би Богу, користили своме народу, светао образ своме подмлатку оставили, достојно штовање одали својим покојницима, — а себе ипак неби у оној мери оштетили, колику нам штету наши искварени обичаји наносе.

Слава и хвала нека је свакоме, који добрим примером претходио буде у искорењивању тих штетних обичаја — тога корова у њиви народног нам живота!

Ђ. К.

Чаю воскресенїа мертвыхъ.

Облик и црте, које јој од оне визије дубоко у памети урезане остадоше, гледала је сада својим очима на јави, те беше чврсто уверена да ће се и све остало збити и догодити. И заиста, кратко време после тога буде као одјадница од корана и ватрена поборница хришћанства на смрт осуђена. И по сведочанству св. Евлођија, који је био очевидац, први је претрпио сродник Аврелијев Феликс мученичку смрт; за њим је дошао на ред Јакон Борће, кога као странца хтедоше и поштедити да је хтео притајати вере своје, но он то никако не хтеде учинити; затим погибе Лилијоза жена Феликсова; а најпосле Аврелије и Наталија. — На ту причу надовезује Вајт ово:

Догађај тај, који није јединствен, већ између многих изабран, пружа нам многу црту за науку. Да је виђења изведена фактичким личностима доказао је најјасније долазак онога човека, који за време тога догађаја тек што се кренуо на пут из Палестине за Алгир, а то опет доказује даље да се не прекида саобраћај између покојника и нас на земљи, наиме пак између покојника и оних који су у цркви спојени као удови у једно тело хришћанско, коме је глава Христос Спаситељ. Што се пак тиче светлости и славе оне у којој се мученице за веру појавише својој пријатељици, може се претпоставити, да је то део оне славе до које ће верни после будућег општег преображења доспети, а коју су оне путем антиципације достале, ако се у општем тако што и претпостављати може, или ако се такав начин појављења не би могао другим (субјективним) путем протумачити.

Но што се овде не сме превидети, то је, да духови покојника стоје у свези са земаљском природом, помоћу које они на живе утичишу, и у чему лежи и услован доказ за ускрснуће. Но ван сваке је сумње, да такав дух жуди за повратком или, како Апостол вели, за поновним успостављењем тела свога. А да ли у опште, после коначног распада у прах и пепео, икак преостаје „*нешто*“ што би имало послужити као клица за ускрснуће, то се не да извести из сравњења са пшеничним семеном, јер њака пепела и за живот способно семе, сасвим су две различне ствари.

Но овде и не долази у обзир земаљски прах, већ земља као такова, на којој живе људи, ради којих је и створена. А врхунац свију њених производа је тело човечије, које опет превазилази њене границе, јер му је опредељење да служи духу, а и не може га земља попут животињских тела сама произвести. Свемоћна реч божија, која је тело човечије од земље произвела, у стању је то исто тело поново оживети, да га поврати духу с којим је већ једном уједињено било, само што тада неће више бити у старом пропадљивом, већ у новом за навек непропадљивом и непроменљивом стању.

Непреображена природа нема нигде сталне тачке при којој би се зауставити и примирити могла, него непрестано лута поларним противностима; то би нашла само у човечијем духу. Човек у садањем своме стању може имати унутарње задовољство, али никад прави мир, јер над њим влада стара природа. Преображен човек пак може само на исто такој земљи живети, као што опет преображај и коначни мир природе зависи једино од човечанског.

Овде се и опет истиче наука апостолска, да ће својства ускрснулог тела бити сасвим друкчија од садашњих у садањем телу. То се јасно обележава у апостоловим речима: „јела су за трбух и трбух за јела; али ће Бог и ова и онога покварити. А тело није за курварство, него за Господа и Господ за тело. А Бог и Господа подиже, и нас ће подићи силом својом“ (I. Кор. 6. 13—14.). А даље вели у истој глави: „Не знате ли да су тела ваша уди Христови?... А ко се Господа држи, један је дух с њим... Или зар не знате да су телеса ваша црква светога Духа који живи у вама, којега имате од Бога, и нисте свој. Јер сте купљени скупо. Прославите дакле Бога у телесима својима, и у душама својима што је Божије“.

Анималан (**душевный**) живот креће се у два правца тежећи за самоодржањем т. ј. тежи за храном и расплођењем. Храном умножава човек крв помоћу сварања и дисања мењајући непрестано материју, без чега би сваког тренутка могла наступити смрт. Телу пак ниа ускрснуће не треба свега тога, оно је увишено и утвр-

ћено у духу. А како ни смрт неће моћи таманити тада никога. онда је и распаћавање постигло крај свој. Неће тада бити више узнемиривано оним органима, које св. Апостол назива *трбухом*. А оно што Апостол назива телом, то је онај органски строј који је за бесмртност опредељен, помоћу кога човечански дух уздиже телесност њеном Створитељу. С тога и припада тело Господу, јер је Господ глава свију људи, као што и Господ припада телу, кога кроз причест св. Евхаристије још овде на земљи припрања и одхрањује за небески живот. Јесмо ли једном (као што Апостол каже) одложили облик земаљског човека, онда ћемо се обући у облик небеског, или ћемо подобије његово примити у онај час, кад се **со славою** по други пут објави буде.

С тога и јесте тако важна она опомена коју шаље апостол Павле Тимотеју, правоме сину у вери, а која гласи: „Опомињи се Господа Исуса Христа који уста из мртвих, од семена Давидова... Зато трпим све избраних ради да и они добију спасење у Христу Исусу са славом вечном. Истинита је реч: ако с њим умремо, то ћемо с њим и оживети. Ако трпимо, с њим ћемо и царовати. Ако се одречемо, и он ће се нас одрећи... Ово напоминьи и посведочи пред Господом да се не препиру, које ништа не помаже, него смета оне који слушају. Постарај се да се покажеш поштен пред Богом, као радин који се нема шта стидети, и право управља речју истине. А поганих празних разговора клони се; јер највише помаже у безбожности, и реч њихова као живина точи... Тврдо стоји темељ Божиј имајући овај печат: позна Господ своје, и: да одступи од неправде сваки који спомиње име Господње“ (Тим. II. гл. 2.).

Савет овај који је дао ап. Павле Тимотеју, а кровањ хришћанској општини гласи другим речима овако: не смеји с ума ни за тренут ока да је Спаситељ као **сынъ человѣческій** претрпео смрт за грехове свију, а тако исто за све изнео и вечни живот на виделo. Из овога нам се прво и прво јасно указује основа око које се савија насколика вера и нада наша и одкуда добијамо одговор и потпуно умирење на сва питања и за насколике губитке, беде и невоље у садашњем животу; а друго упућујемо се да пазимо на ону задаћу овог земаљског живота, која му за сушгину служи, јер од ње зависи судбина будућег живота нашег.

Судбина та састојаће се у том што ће бити одлучени они који се не хтедоше поправити од помилованих; деца велијалова од деце Божије; блажени — на којима почива благодат спасенија, од грешника — који су ту благодат одбацили и речју и делом од Бога се отпадили.

Па како ће сваки примити награду по делима својима, то онда не може пасти у део благослов Божји грешницима који проводише безбожнички живот, јер га они у осталом као синови мрака нису ни тражили. Савршени мир и вечита радост, преображење телесног живота кроз славу, може се само од Бога једино получити; проклетство пак као зло не зависи ни мало од свете воље Божије, него оно лежи у самом отпадништву од Бога, дакле раја га сама кривица. А суд ће изрећи **сынъ человѣческій**, јер му је ту власт дао отац небески

Сви морају ускрснути или повратити се у телесно биће. Но преображена тела праведничка увишиће се у вечитој младићској свежини у светлост и слободу духа; дочим ће у грешницима остати стара борба, а помрачени, немоћни и грозно накосни дух биће привезан уз тело, које ће бити огледало беде и јада његовога. И са страхотама овог онако здробљеног, за навеки поквареног, демонског бића не могу се ни близу сравнити оне страхоте и напасти које је Мојсеј отпадницима у народу своме као казну означио. И неје бадава наређено да, уз топле жеље и благослове, и те претње и угрожавања у облику песме и до нас дођу. Полет и мелодија те песме уливише на човека неодољивом снагом, јер љењивца креће на посао, потиштеног узвишава, тужног разведрава, а бојажљивца чини јуначним. Тај религијозни спев — који се у свима крајевима света под именом „псалама“ чита — узноси до небеске љубави, укрепљује клонула срца, растерује незадовољство и сумњу, потстиче оданост к Богу, снажи и укрепљује вољу на свако добро.

А да и света наша црква све то тако поповеда и проповеда — поврај силних доказа из црквених књига — доказује нам и она дивна ускрсња песма, коју верни припадници Христови, оружани непоколебивом вером и бла-

женом надом шаљу своме Искупитељу радосно певајући: „Христосъ воскресе изъ мертвыхъ смертію смрть поправъ и сущимъ по гробѣхъ животъ дарова“. —

(„Реформа“ 1878. бр. 20—26.)

У *Голубинцима*, августа 1894.

Дамјан Прерадовић
парох.

ПОРОДИЦА И РЕЛИЂИЈА.

Проповед оца *Августина од Монтефелтра*. С талијанског превео: јереј **Илија Шумановић**.

Господо!

Имаде вам једна установа, која је, после релиђије, најлепша, најслађа и најдража од свију установа, која је неопходна основица и природни ослонац друштвеног напретка; установа, која је установљена од узвишене руке, јер је установљена од саме руке Божје; установа, коју треба, у буквалном смислу речи, назвати основним стубом друштвене зграде, јер би се ова без ње брзо уздрмала и порушила, — а то је: лепа, мила, света установа Пђродице.

Она је донекле виша од јавног друштва, па и од саме отаџбине. Свакако породица тако радикално тангира јавно друштво и отаџбину, да напредовање и опадање породице, значи: напредовање и опадање јавног друштва и отаџбине.

Али данас не ће то да схвате; данашње теорије социјалне и утопије хуманитарне не воде рачуна о породици, која је управо стожер и живот друштвеног поретка. Оне заборављају, да се породица храни на самоме извору нашег живота, на топлом срцу наше мајке и оца.

Један учени публициста рекао је, да је породица душа човечанског друштва, али данашњи законодавци врло ју често смеју с ума; они се највише обазиру на индивидуум и народ, а не рачунају с породицом, том светињом традиција и обичаја; том родитељком народа храбрих и великих, и школом, која буде учи друштвеним врлинама.

О њој, дакле, хоћу, да данас беседим.

Пре, кад оно расправљах о човеку, јасно сам показао како он не може без релиђије живети, и, све кад би без ње живео, да би нам онда пружао призор из једне јако жалосне драме. То исто хоћу данас да докажем о породици, тој колевци детињој, том огњишту, са којега грију човека најчистије и најсветије традиције, тој сталној установи за одржање рода човечјег, а која би без релиђијозане подлоге пружала нам још много жалоснији призор, но човек без Бога.

Господо! Ево вам за то одмах доказа.

Породица има две стране у себи; једну божанску и једну човечанску.

Страна човечанска. Породица постаје услед слободне воље мужа и жене. Појединн уговори модификују изгредне услове њене суштине у погледу човечанске стране брака. Државна власт ђиде над тим, да уреди њене цивилне односе, као: одношај деце према родитељима и обратно, одношај између мужа и жене, и т. д.

Али породица има и своју божанску страну.

Принцип породичног живота јесте она морална веза, која састављ и веже више живота у један живот; корен дужности, које детерминују односе између оца, матере и деце, потиче из воље самога Бога, који је још при стварању света установио и благословио везу између мужа и жене.

Заиста чудновата историја! Свето писмо нам прича, како је Бог, пошто је из ничега створио свет, и касније човека, врхунац својих дела, рекао: „Није добро, да човек сам буде; придодајмо му помоћ и одмену“. И тако се деси, да је Бог, у Својој бескрајној доброти, дао човеку другарицу, те Адам, кад ју је угледао, кликну: „Ево меса од мога меса, ево кости од моје кости, ево крви од моје крви“.

И Бог је благословио ту њихову везу, која постаде извором човечанства, и рекао им: „умножавајте се“!

У тој старозаветној причи садржана је историја извора породичног и разлог породичне егзистенције.

Али какву је основицу дао Бог породици? Можда чула? Не, јер она спадају у инферијорну страну човека, а нису ни истрајна Та и животиње имају чула, па ипак немају породице. Треба се попети много више, да се дође

до основице те божанске установе; јер у породици не преноша човек само живот материјални, већ и спиритуални; преноси своје идеје и крепости.

Где да нађемо, дакле, основицу породице? Можда у интелигенцији?

Господо! Интелигенција је звезда, која воли да се блиста; она не љуби спајање, већ осамљење; дакле ту нема за брак доста чврсте везе.

А не ћемо ли можда наћи ту основицу у интересу? О, никако! Наклоност и интерес нису никад били близанци. На жалост то данас тако изгледа, али то је само лажна наклоност, што се данас сљубљује са интересом; — права наклоност не познаје интереса.

Па шта је данас постало из брака? О, знате ви то добро, господо! Трговина, контракт; куп и продаја. „Хвала вам лепо на браку“! узкликнула је недавно једна одлична женскиња, јер се данас не узима жена, већ њен мираз; данас не траже женске крепости у жене, већ њене акције од новчаних завода; данас се не чезне за својствима моралним у жене, већ за њеним — купонима

И тако се дошло до оне безбожне данашње доктрине, која учи, да се може по вољи кидати света веза брачна и тражити слободно растављање супруга, т. ј. једну врсту прекривене полигамије

И тако та, презирања достојна, доктрина спрема за будућност: рушину породице и отаџбине. Али та доктрина, која код данашњег брака сљубљује лажну наклоност и интерес, уједно доказује, да та лажна наклоност и интерес нису ушли са Божјом вољом у свети склоп брака. Бог је основао породицу на много чистијем и нежнијем темељу; Он ју је основао на срцу том господујућем делу човековом, које из потребе љубави склања човека на женидбу. Па кад породица излази из срца човековог, онда не може бити тако лака и незнатна стварка: склапање брака т. ј. оснивање породице.

Али, уза све то, историја нас учи, да без религије не би никада само срце успело у стварању породице, јер срце љуби, али не толико дуго, колико је потребно за породицу. Срце шапће: „ја те љубим“ — али не љуби трајно и једнако увек исту ствар и особу; а ту лежи јад.

Човек је упознао ту своју слабост, па је призивао у помоћ светско законодавство, али ово није могло ослободити човеково срце од те његове несталности. А уељед тога је законодавство, шта више, авторизовало полигамију и слободно кршење брака.

Да се освети породица, требало је поћи много даље; требало се попети до оног олтара, на коме је породица заснована.

То је, шта више, и само поганство уништило, да треба што тешње приближити домаће огњиште и олтар. Pro aris et focis — то није поклич само једног народа, већ свих народа и свију народности. Увек и свуда је религија благосиљала и освештавала ту везу, која није спој само два тела, већ пријуба две душе, које се узвисују са земље на небо.

Само у оваким временима, као што су ова наша, могло се наћи људи, који се без Бога лађају тог подхвата.

Па шта видимо, господо, данас на све стране? Колико домаћих огњишта пушта у сузама? Ја видим, јао, како тавни сјај домаћег огњишта.

Ох, домаће огњиште! Ти не тражиш разлога, не питаш за што се тако догађа; или можда не видиш како се кидају оне породичне везе, које те одржавају? Нису ли, можда, ти само угасило оно свето кандило и покидало оне свете везе, што су те свезале пред Божјим олтаром?

Твоји су „пријатељи“ клицали само: Pro focis! и где, ти сад тужиш и цвилиш. Колико је ради тог начела суза проливено, колико пропасти вроузроковано!

Јер, господо моја, кад је Бог и религија прогнана из породице, шта вам онда још преостаје? Ви велите: „Остаје нам срце.“ На добро; али то је срце слабо и нестално, оно је ћудљиво и у часу се узбурка. Срце, да се може равнати по законима истините љубави, мора бити надојено религијом; без ње нема породична мира, без ње је обешчашћена супружка ложница.

Али ви питате: за што само срце не би било кадро основати и одржати једну добру породицу?

Ево за што; јер закони породични јесу закони срца, али срца, које се влада по законима истините љубави. А први закон истините љубави захтева од срца: да љубав увек

јача, јер како она застане, одмах слаби и — ишчезава.

Ево за што, господо; јер је вечна љубав врло редак цвет у врту наше земље; зар има кога, који се обмањује, да му се у срцу неће никада угасити тај свети плам? Знам добро, да младост верује, да ће се вечно љубити, знам добро, да мисли, е ће још јаче та љубав расти, знам да је младост окружена илузијама као врт са цвећем, али знам и то добро: да за кратко, господо моја, све то мине као кратки, слатки сан, и да онда, јао, наступи горка увиђавност хладне истине.

Где су онда они заносни афекти, што нам обећаваху вечност љубави? Прохујаше, као ветар, кроз наша срца и оставише за собом у празном срцу тешку тиморину, да опет упале нова, друга срца и да их опет — обману.

За то, господо моја, за мало дана после венчања, човек гледа како с' обе стране хладни она љубав, на коју се обе стране заклеше, да ће их вечно грејати.

Сам човек није кадар уздржати љубав у вечном напредовању и ојачавању, већ му је нужна при томе помоћ Божја. Па збиља; шта ту ради религија? Она учвршћује мир и срећу породичну, гонећи са домаћег огњишта све протузаконите мисли и назоре, те пружа љубави један неисцрпив елеменат у томе, што јој показује вечну лепоту Богу одане хришћанске душе; лепоту прву, Божју, која је дала свима другим лепотама живот; ону лепоту, која не стари и не прелази, већ се љуби вечно. Религија даје души онај надприродни осећај, кога осећају они што су Богу одани; ствара у души ону мистеријозну љубав, по којој се сродне душе траже, те се нађу и вечно сљубе у Богу.

И тако: религијом чувана љубав не пропада, не гине; ни сама смрт јој не може ништа, а време, које све руши, не може да поруши ту божанску љубав.

Јесте ли видили онај израз блаженства на ликовима светаца, кад их представљају уметници, како са бескрајним својим мислима стоје у души удубљени и предани Богу. То је израз те љубави, о којој сам вам говорио.

О, хришћански супрузи, разумете ли ви безгласни језик тих светих икона? Ја вас сажаљевам, ако га не разумете, јер се никад не ћете знати узвисити духом. Божанска искра, што је у вама, остаће увек прикривена, као огањ под пепелом. Ја оплакујем ваше домове, ваше жене, вашу децу и — вас саме!

(Наставиће се).

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

Претпостављамо, да „Заставин“ г. писац, велике фирме: „Куд се дева Немањино благо“, није писао своје чланке у прошлогодишњој „Застави“, а да их не пише ни у овогодишњој, у намери: да српском народу, нити ником другом, данашњу управу српских народно-црквених фондова претстави и оптужи као неродољубиву, несавесну, невешту и нерадиву; не у намери, да данашњу управу ту дискредитује у народу, како би ју временом народ заменио „једноспасавајућом“ управом, која не би чинила атентате и издајство просвети нашој, нити државне папире куповала, нити задала патријарашку резиденцију, ни више ни оправљала епископске дворе, него, која би народу издала сав новац фондова и фундација, и то по 8% на зајам и т. д.

Претпостављамо, да су ти чланци написани и да се пишу за то, како би данашња управа фондова могла у њима наћи, бар по коју, мисао, коју би требало прихватити; а и за то, да се пред народ донесе потпуна *истина* о стању народно-црквених фондова, која се истина иначе не види и сазнати не може на извештаја, који је год. 1893. штампан и тако народу саопштен; или да се односни чланци пишу бар за то, да се разбистре нека питања, која потеже г. писац, а са којима, као што сведоче његови чланци, није на чисто

У тој претпостави, одлучисмо ево, да се у низу неколико чланака повратимо опет на прошлогодишње чланке г. писца „Заставиног“ и да му одговоримо на овогодишње чланке, које је написао, и које ће написати.

Циљ нам је једина: да у питања, која г. писац хоће да расправља, унесемо што више

светлости са извора јој: истине, фактичности и могућности.

Мучна би нам била работа, да пођемо истим током мисли, како их је поредао г. писац. Јер он је једну те исту мисао, односно приговоре данашњој управи фондова, у више чланака понављао. За то ћемо, пре свега, морати да сами прикупимо и у известан ред побројимо те приговоре, па онда ћемо тек, истим редом, и одговора им дати.

Да то чинимо већ сад, пре него што је г. писац своје овогодишње чланке завршио, разлог је у томе, што у прошлогодишњим чланцима имамо материјал, којега г. писац у овогодишњим чланцима тек прекуцава. Буде ли нових приговора у новим чланцима, е на доћи ће ред и на њих, и они ће доћи на своје место у том реду.

Хоће ли све то бити од користи какве? Да ли ће г. писац и његови једномишљеници хтети чути и послушати казивање наше; да ли ће хтети признати разлоге и поклонити се истини и фактичности; да ли ће хтети признати могућим само оно што је могуће, а одрећи се слатких жеља пред леденом збиљом те истине, фактичности и могућности? Казаћемо, да не знамо; за то и стависмо то питање на чело наших чланака. Стависмо га, јер нас прошлост и садашњица овлашћује на сумњу. Јер оне, и прошлост наша и садашњица, богате су доказима, да су се у многим питањима нашег народно-црквеног живота и његових потреба, затварале уши пред разлозима, склапале очи пред светлошћу истине, смрачавао ум пред диктатима фактичности, набезумљавао разум пред захтевима могућности, а ућуткавала савест пред моралном снагом свега тога, пред снагом, која сретне народе напретку води. И све то у јединој цељи: бесплодне и убитачне полемике, свађе и раздора са „својим рођеним“.

Не истичемо своју сумњу, а можемо рећи: и сумњу толиких забринутих родољуба, за то, да пребацујемо, било г. г. око „Заставе“, или коме год, некоректност и убитачност горе изложених мана, него за то, да конштатујемо један факат, који нам спречава постизавање истине и у најочигледнијим питањима наших народно-црквених односаја, а не дозвољава мир ни онде, где га тако лако бити може.

Ми, дакле, сумњамо, да ће наши чланци, са својим разлозима и доказима, наменути мисли и расположај наше опозиције и у питању расправе наше; али и под притиском те сумње надамо се, да ће и у нашем јавном мишљењу, и у нашем народу једном доћи час, кад ће она вечна моћ, која зајамчава етичкој снази истине победу, славити ову и код нас. Ми *верујемо* у тај час, а народу своме желимо што више синова, који ће етичку снагу истине и вечност њезину признавати, њојзи служити и путе спремати, и тај час неће, онда, бити далеко.

Једино у тој вери и ради ње пишемо и ове чланке.

Но, пре него што их отпочнемо, а да у њих не унашамо ништа сопредног, учинићемо једну изјаву на увод овогодишњих чланака „Заставиног“ г. писца, на овоме месту.

Г. писац, ad captandam benevolentiam, у место речи и тврдња, које су исписане у опорем чланцима овога листа, приказује, у своме уводу, неко „дрвље и камење“, имутира чланцима нашега листа непристојно и неуљудно писање, којем је оштро оружје „стрела једа и жучи“. А да benevolentia a priori буде што сигурније придобивена, приказао је својој публици, да све то бива — што он рече — још и „са благословом св. Синода“. А зашто? За то, јер те речи стоје исписане на челу овога листа.

Ко изгуби, има права да се љути; стара је реч. Исто тако је стари и обичај, да неки људи свој губитак и пораз олакшавају себи, а прикривају пред другим светом: разним вицевима, какве ко уме, и горком шалом.

Па се ми не би, а ради тога, ни обазирали на срдити хумор г. писца и на његова неоправдана и неделикатна пребацивања, да нам није намера, једном за свагда, изјавити: да практику повлачења „благослова св. Синода“ у расправу „Српског Сиона“ са листовима, који ту расправу изазивају, а са којом „благослов св. Синода“ ни у каквој вези не стоји и стајати не може, него се једино протеже на званичан део овога листа. — сматрамо „хватањем утопљеника за слламку“, и доказом изнемоглости, те слабости својих, у расправи, противника.

А кад би хтели још нешто да кажемо, морали би рећи, да ту тактику сматрамо и неделикатним и неродољубивим нападајем на светост благослова и узвишеност власти, коју св. Синод претставља и према својим верним и

према свима, с којима Он у дотицај долази и доћи може.

Да, пак, у чланцима „Српског Сиона“, односно нашег сарадника, нема свега оног што им се импутира, доказују сами чланци. И сваки, ко би хтео да се о томе увери, нека их прочита. Колико пак, свега тога, и свега осталог, има у чланцима г. писца „Заставиног“, доказују то опет његови чланци. И ту не помаже вић ни срдити хумор; јер scripta manent.

А што г писац, у чланцима овога листа, види неко „дрвље и камење“, то је сасвим разумљиво. Поражен човек, у свему што га поражава, види „дрвље и камење“. У овом случају је поразила *истина*, а истина је заистину „дрвље и камење“ за сваког, ко се против ње диже и ко њу хоће да вређа, прикрије, ил' уђутка.

А сад прелазимо на саму ствар.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

Добановци, 19 јануара. Данас бејаше наше место сведок једног дивног призора, једне колико скромне толико и ретке свечаности. Уважена старина, наш парох *Живојин Тошић*, прослављао је тај дан у кругу околног свештенства, својих познаника, пријатеља и своје родбине 45-годишњицу своје свештеничке службе као и брачног живота са супругом му Драгињом. Почетак те скромне славе наговестило је око $^1/_2$10 сах. брујање звона са узвишеног звоника св. дома молитвеног, те позвало побожан народ на молитву, да у заједници са часним свештенством прослави то ретко славље свог старога свештеника. Да би се побожни народ што дуже сећао овога дана и славе, обављено је тада на најсвечанији начин освећење дивног поклоњења у вредности од 250 фор. што га „парох Живојин Тошић за успомену 45-годишње своје пастирске службе приложи са супругом Драгињом св. матери цркви“. После освећења одслужило је присутно свештенство на челу са слављеником најсвечаније св. литургију а на јектенија је одговарало наше певачко друштво, у коме је поред наше омладине видети и доста наших предних ратара, који истим жаром и маром настојавају, да певачко друштво одговори своме узвишеном задатку, што нас врло радује и весели. Певачко је друштво, као и до сад, и овом приликом показало, колико уме да цени св. нам веру прадедовску, да љуби св. нам матер цркву, па и да свог старог свештеника уважава. Нека певачко друштво иде и на даље овом светлом стазом, ми ћемо му за то бити врло захвални и одати достојно признање.

Диван призор бијаше на свршетку свете литургије, када се седа старина, умировљени парох сурчински Ђорђе Месаровић, поше на св. амвон, те са узвишеног места овог најтоплије поздрави многобројно искупљени народ, растумачи му значај данашње свечаности и уједно захвали му на овако лепом одзиву, чиме је само показао, како уме уважавати свог старог свештеника и његову славу најусрдније прославити; па како што се побожни народ стекао, да се помоли Богу милостивоме за здравље и срећу свога пароха и духовног оца, тако ће и данашњи слављеник, као и до данас, и у будуће слати топле молитве пред узвишени престо великога цара[ј] небеснога за добро миле пастве своје. И сад настаје најдирљивији трепутак. Седа старина окреће се „своме брату Живојину“ те дрхћућим, старачким и пуним достојанства гласом а сузним очима поздрави му данашњу — заиста ретку — свечаност и славу, заблагодари му на дивном прилогу св. матери цркви, позва га да и на даље љуби и он духовну паству своју оваком љубављу, каква се према њему од стране пастве у овом лепом одзиву указала. Те је речи седа старина изговорио таком топлином осећаја, искреношћу и неизмерном љубављу према слављенику, која му је из сузних очију блистала, да су цео народ електризовале и дирнуле до дна душе па их је са особитим допадањем и учешћем саслушао, а нама се пак у тај мах и нехотице наметну питање: Свемогући Творче! Није ли баш суђено да та дивна искреност и љубав међусобна у свештенству ослаби и готово изумре са ветеранима свештенцима — са духовним синовима блаженопочившег Стратимировића, Станковића и Рајачића.

После св. литургије одслужено је благодарење, из ког се слављеник топло захвалио своме милом народу на указаној му љубави и пажњи. За тим је код своје куће примао честитке од

околног присутног свештенства, местних власти и свих виђенијих парохијана, као и певачког друштва, од којих му већина за богатом трпезом мили гости беху. За свечаним обедом пало је више званичних и родољубивих здравица, од којих се нарочито истиче слављеникова Њ. Светости српском патријарху Георгију, која је са „Тон деспотин“ свечано и одушевљено пропраћена. Између осталих вредно је споменути здравицу побожној души и великој ктиторци Марији Ичко, која овдашњој св. цркви не давно приложи дивно од црвене кадифе богато златом извезено небо у вред. 600 ф. „за успомену свога супруга Димитрија и сина Петра“. Овој дакле племенитој души и данашњем слављенику са супругом имамо захвалити, што нам нашу св. цркву красе два дивна украса, чиме би се могла подичити и много виђенија црква. општина.

Тако се сто завршн ова скромна свечаност која ће нам дуго у лепој успомени остати.

С.

Карловци, 28 јануара 1895.

Његова Светост, Преузвишени Господин Георгије Бранковић, Митрополит карловачки и Патријарх српски, благоизволео је и за благосудио, претставком Својом на високо кр. угарско министарство, учинити сходне кораке, ради сазива народно-црквеног нам сабора, између Васкреса и Духова ове године.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Дар Његове Светости, Преузвишеног Господина Патријарха Георгија Бранковића карловачкој саборној цркви).** *Св. Патријарх Георгије* благоизволео је карловачкој саборној цркви даровати црквених утвари и одјејанија у вредности од 3400 фор.

— **(Орден Данилова реда I. реда)** *којим је књажески књез Црне Горе и Брда, Никола I., благоизволео одликовати Његову Светости Преузвишеног Господина Патријарха Георгија Бранковића*, стигао је Његовој Светости, путем угарског министарства а latere и министарства просвете, баш на дан св. Три Јерарха те је тога дана, на архијерејској служби божјој, у „многољетствију“, први пут, Његова Светост, св. Патријарх Георгије Бранковић, споменут и као *„великокрстник ордена Данилова реда другога степена“*.

— **(Молебствије за здравље високопреосвештеног Господина Епископа темишварског Никанора Поповића.)** На дан Сретенија о. г. а на архијерејској литургији, коју је богослужила Његова Светост Св. Патријарх Георгије, држано је молебствије за високопреосв. Епископа Никонора.

— **(Болест високопреосв. Епископа Никанора.)** Дана 1. (13.) фебруара о. г. извеђена је у двору епископском операција на високопреосв. Епископу Никанору.

Болесна нога ампутована је изнад колена. Операција је, по досадањим вестима, срећно изведена, а „изгледи су врло добри“, а наиме, да ће узвишени болесник преболети.

Жалимо, да је до ампутације морало доћи; ал нам остаје утеха, да ће она сачувати и одржати драгоцени живот високопреосвештеног Епископа Никанора, за који се живот најтоплије Богу молимо.

— **(Митрополијски Школски Савет)** држаће своје седнице дана 6. и 7. фебр. о. г.

— **(Високопреосвештени Господин Герман Опачић, Епископ бачки)** богослужиће, на дан св. Три Јерарха, св. литургију у новосадској алмашкој цркви, уз асистенцију: протопресвитера Милана Ђирића, игумана Мирона Ђорђевића, протојереја: Павла Балте и Јована Јеремића, пароха Захарија Станковића, гимназ. катихете Михаила Милосављевића и два ђакона.

Високопреосвештени Епископ је побожни народ алмашког храма и све присутне, на повољу св. литургије, поучно архипастирском поуком.

Архипастирска поука је била: о заслугама добрих дела, а наглашавана је узвишеност и неизгладивост добрих дела, а да сваки човек у себи носи способност за добра дела, те по томе, да би сваки

човек могао навеће заслуге стећи својим добрим делима, и њима се приближавати Богу и божјој милости.

Поука високопреосвештеног Епископа Германа, која је била слатко зачињена подесним примерима и причама из св. писма, и народу разумљиво и приступачно изговорена начином, који разбуђује, загрева и покреће, била је од присутног народа саслушана највећом пажњом пробуђене побожности.

Задовољан народ духовном пићем свога доброг Архипастира није могао задржати у својим грудима усхићења свога осећај, него је, у знак захвалности, клицао своме Архипастиру бурно: живео!

Узвишеном Архипастиру пак најмилије би било: да његове Архипастирске речи одјекну са добрих дела његове љубљене пастве.

— (**Прилози „Фонду св. Саве"**.) *Високопреосвештени Господин, Епископ вршачки Нектарије Димитријевић*, благоизволео је даривати „Фонду св. Саве" са прилогом од 500 фор.; а *старешински фонд вршачке епархије* такође са прилогом од 500 фор. Слава му!

— (**Беседа у корист „Фонда св. Саве"**.) Срби у Будимпешти приређују, дана 7. фебруара о. г. беседу с играњем у корист „Фонда св. Саве". Приређивачком одбору председник је г. Стеван В. Поповић, подпредседник г. Др. Божа Јефтић, тајници г. г. Бранко Димитријевић и Станко Арсеници, благајник г. Никола Петровић, а ликовођа г. Јован Миљковић.

Ово је трећа тек „беседа", која свој приход шаљу „Фонду св. Саве". Прве две беху у *Осеку* и у *Бечкереку*. А да је среће, колико би их било! „А да је свијести, вели „Србобран", и умјешности, свако би мјесто и друштво заборававо на своје интересе, на свој приход послало тако ће је најнужнији, а остарина и омладина, Срби и Србкиње, не би смјели ни на које јавном мјесту сметати с ума „*Фонд св. Саве*". Хвала „Србобрану" на његовим тим српским речима!

— (**Српска трговачка омладина у Будимпешти**) послала је управи фондова 150 фор. — половицу од чистог прихода са своје беседе као свој прилог „Фонду св. Саве". Хвала јој и поносан јој образ српски!

— (**Седница Патроната „Мировинског Завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке**") одржана је у Новом Саду 22. новембра (4. децембра) 1894 године под председништвом Његовог Високопреосвештенства, Господина Германа Опачића, епископа бачког. У истој седници су следећа предмети решени: 1. Оверовљен је записник последње седнице. — 2. Протоколарно је најављена захвала и благодарност Његовој Светости, преузвишеном Господину Георгију Бранковићу, Патријарху српском, на очинском старању и брини, којом је овај Завод пригрлио и унапредио. — 3. Узета је на знање смрт Василија Чупића пароха ст. футошког и члана Мировинског Завода, с тим, да ће му удовица ступити у уживање пензије од 300 фор. након године дана после смрти његове. — 4. Одобрен је, прегледани и у своме реду нађени, рачун Мировинског Завода од 1893 године те је књиговођи и благајнику г. Ђорђу Бељанском издата опросница. — 5. Одобрен је прорачун за 1895 годину, по ком је приход са 6914 ф. 40 н. а расход са 1580 фор. исказан; прирашај биће за 1895 годину 5334 ф. 40 н. — 6. Примљени су као нови чланови у Мировински Завод ови свештеници: протојереј Ђорђе Јеврић парох у Сегедину, Тимотије Димитријевић капелан у Суботици, Стеван Кирић парох у Фелдварцу, Никола Кирјак сист. парох у Сомбору, Владислав Вуковић капелан у Кању, Стеван Николић парох админ. у Обровцу, Милош Прекајски капелан у Сенти. — 7. Привремено примљени чланови, проглашени су за редовне чланове, пошто су својим дужностима задоста учинили, и то: Жарко Поповић катихета у Сомбору, Никола Теодоровић капелан у Новом Саду, Велко Мирослављевић ђакон у Новом Саду, Теодор Јованов сист. парох у Ђурђеву. — 8. Решено је све оне чланове Мировинског Завода, који су са уплатом чланарине заостали, позвати, да своје дуговање у року од 3 месеца дана уплате, у противном случају по истеку тога рока, да ће се путем административног одбора бачког парохијска плата на исплату чланарине запленити. — 9. Уважена је молба Александра Каленића, пароха Ст. Палањачког, да се од плаћања годишњег приноса од 18 фор. опрости с тим, да ће му удовица у случају његове смрти, стару пензију од 60 фор. моћи уживати. — 10. Узет је на знање извештај фискала заводског г. Владе Стратимировића, да је нехатне дужнике ради уплате дугова утужио, и да су парнице у току.

Ђорђе Бељански, књиговођа и благајник.

— (**Српско народно позориште**) отворило је јучер, 4. (16.) фебруара, своје представе у ново подигнутом позоришту.

— (**Концерат три сестре Славјанске — у Карловцима**.) Дана 12. (24.) фебруара о. г. даће три, добро нам познате вештакиње, сестре Славјанске, концерат у Карловци, у гимназијској дворани. Изван програма певаће вештакиње и црквене песме. Цене

улазницама биће, седишта: 1 ф. 50 н. и 1 ф., стајање 50 н., ђачка карта 30 н.

I. Исказ скупљених прилога за „Фонд Св. Саве“.

(Наставак.)

Делиблато: 12 ф. г. Илија Ивачковић, 6 фор. г. Александар Ивачковић, по 5 ф. срп. прав. црк. општина, г. Јован Димитријевић, 3 фор. г. Кристина Тодоров, по 2 фор. г. г. Јован Ивачковић, Јелена Ивачковић, Никола Лазаров, Петар Поповић, Манојло Ивачковић. Јован Рајић, Светозар Шливанић, Сима Коларски, Жика Буторка, по 1 ф. г. г. Јован Михајловић, Гаја Коларски, Васа Милин, Андреја Филипов, Миле Гаврилов, Љубомир Бугарин, Марко Поповић, Милош Коларски, Гига Ритопечки, Тодор Петков, Коста Јанча, Раја Попов, Сава Вукашинов. Браћа Станковићи, Јован Петровић, Совра Петровић, Жива Ивачковић, Паја Вукашинов, Душан Ивачков, Жива Мирјанић, Коста Николић, Кузман Попов, Живан Божанић, Лука Радосављев. Андреја Панченац, Таша Радосављев, Милош Мирјанић, Јова Мирјанић, Стеван Јанча, Таша Лазаров, Васа Радосављев. Лука Стојаков, Жива Јанча, Велимир Коларски, Паја Дефански, Сима Милин, Гена Милин, Леса Јеличић, Стеван Цвејић, Лаза Гладински, Бока Шливанић, Вита Шљиваовачки, Јован Пуаић, Павле Ненадов, Аврам Ивачков, Пера Ивачков, Марин Басараба, Коста Цуцуљ, Стеја, Ритопечки, 70 нов. г. Гига Петровић, по 50 нов. г. г. Прока Буташ, Тодор Попов, Драга Стојаков, Стеван Лазаров, Никола Мариков, Пера Јованов, Арса Филипов, Јоца Јованов, Васа Бузађија, Богољуб Стошић, Жива Радосављев, Аркадије Миљков, Младен Јеличић, Васа Ракитован, Мила Помар, 35 нов. г. Кристина Рајић, 30 н. г. Пера Коларски, 20 н. г. Јова Вукосављев.

Варга: 10 ф. срп. прав. црк. општина, по 1 ф. г. г. Александар Котеп, Васа Рошкуљев, Тома Стојановић, Стеван Годомиров, Глигорије Стојанов, по 50 н. г. г. Ника Стојшић, Жива Стојанов, Тодор Попов. Јован Поповић, Паја Бесараба, Жива Рошка, Велимир Нешков, Стеван Милићев. Коста Ристацки, Стеван Нешков, Стеја Милосављевић, Жива Томашев, Младен Савков, Сима Лукачев, Јаша Јаковљев, Живота Стојанов, 40 н. г. Јошка Кокора, по 30 н. г. г. Атанасије Попеско, Васа Урсулов, по 20 н. г. г. Никола Лаушев, Живан Јованов, Жива Милошев. Светозар Мијатов, по 10 н. г. г. Тома Радуловић, Гавина Јованов.

Новосело: 5 ф. г. Сава Николић, по 3 ф. г. г. Александар Никшић, Јулијана Николић, по 2 ф. г. г. Миша Ст. Јованович, Софија Никшић, по 1 ф. г. г. Васа Бранковић, Светозар Зарић, Стеван Рајић, Светозар Јовановић, Коста Лацков, Анча Петровић, Атанасије М. Димитријевић, Мина Атанацковић, по 50 н. г. г. Сава Модошан, Жива Севкерина, Сава Модошанов, Стеван Симић, Илија Модошанов, Атанасије Симић, по 20 нов. г. г. Мита Кнежевић, Мита Стојић, Тома Крецуљ, Коста Пандуров, Стеван Чавошки.

Стари Кер: 5 ф. школски фонд, по 1 ф. г. г. Михаил Стефановић, Аркадије Р. Павловић, по 50 н. г. г. Софија Арк. Павловића, Јевреј Кобиларов. Стеван Савин, по 20 н. г. г. Стеван Жижаков, Паја Малешев, Тома Ракић, Милан Андрић, Петар Збуњовић, Мита Кобиларов, Пера Кобиларов, Илија Ботић, Пера Куницки, Арон Бујандрић, Ђула Жижаков, Милош Ботић, Шандор Ботић, Лаза Бујандрић, Сергије Мургански, по 10 н. г. г. Тома Андрић, Паја Бељански, Васа Збуњовић. Арон Марковић.

Ада: 100 фор. срп. прав. црк. општина.

Срп. Ковин: 5 фор. г. Максим Лудајић.

Сакуле: 20 фор. срп. прав. црк. општина.

Н. Сентиван: Штампано у бр. 43. „Срп. Сиона“ 12 фор. **Свега до сад: 12.433 фор. 90 новч.**

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

К. 1121. I. 242 ex 1894.

ЕДИКТ. 20 1—3

Катарина Панић рођ. Богдановић из Радимне, која је свога мужа, Александра Панића, ратара из Мачевића, још године 1860. вероломно напустила и у свет отумарала, позива се овим путем, да се у року од 45 дана од дана првог уврштења овога едикта овој конзисторији пријави; јер ће се иначе парница и без ње свршити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 16. јануара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

СТЕЧАЈ. 22 1—3

Поново се расписује стечај на упражњено *учитељско место у Турском-Бечеју* за I—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 ф. у име плате, 40 ф. за повторну школу, 25 ф. у име послуге и 4 јутра I. кл. оранице земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа; пространа и врло удобан стан са баштом и зими огрев колико устреба; осим тога ако за цркв. перовођу изабрат буде, 30 ф. у име перовођства.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви при сваком богослужењу за десном певницом појати и школ. деду у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који мађарским језиком потпуно владају.

Учитељ ће своју плату месечно у напред из прирезне благајне примати. Рок стечаја истиче на четири недеље од датума овог стечаја.

Молбеније, које се имају на потписаног послати, после истеклог рока неће се у обзир узети

Из седнице Школског Одбора, држане у *Т. Бечеју*, 27. јануара (8 фебруара) 1895 год.

Ђока Николић, председник шк. одбора.

Е. 998. I. 224. ex 1894.

ЕДИКТ. 21 1—3

Петар Бугарин, бивши поштар у Мраморку, који је још пре четири године своју супругу Јулијану, рођ. Лацковић, злонамерно напустио и искуда у свет отишао, позива се овим путем, да се у ствари бракоразводне парнице, што ју његова супруга против њега повела, овој конзисторији пријави у року од 45. дана после првога увртења овога едикта, јер ће се у противном случају ова парница и без њега довршити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 16. јануара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Бр. 329. КОНКУРС. 14 3—3

Ради попуњења парохије *Дуна-Сечујске* са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просителји имају своје документиране молбенице за четири недеље дана од првог увршћења овога конкурса у „Српски Сион“ конзисторијуму овоме поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске у Сент-Андреји 28. децембра 1894. држане.

Епархијски Конзисторијум.

ЕНо. 996 ex 1894. К. 1889. 17 3—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне жалбе Викторије Стојаков из Бочара против супруга јој Косте Стојаковог, који је незнано у свет куда отишао, — овим се речени Коста Стојаков позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично предстане или место свога пребивања обзнани, јер ће се иначе против њега подигнута бракоразводна парница и без њега окончати.

Из конс. седнице држане у Темишвару 20. децембра 1894. године.

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. 1024 I. 226. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 15 3—3

На *парохијско место* у *Опову* овим се стечај отвара.

Ваљано инструјисане молбенице имају се до 15. фебруара 1895. код потписане конзисторије предати.

Из седнице епарх. конзисторије, у *Вршцу* 12. децембра 1894. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **хоре за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

198 25—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 12. фебруара 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукоположење.

Његово Високопреосвештенство, Господин Мирон Николић, Епископ пакрачки, рукоположио је свршеног богослова и одређеног администратора добровичке парохије, Јашу Марића, 4. фебруара о. г. за ђакона, а 5. фебруара за пресвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Како треба да се знаменујемо знаком часнога и животворнога крста по учењу православне источне Христове цркве?

(Свршетак).

Но да се вратимо к' нашем предмету о грчком крсту, те да наставимо расправу своју.

Грчки крст налази се на једном малом бакарном новцу од царице Јелене (жене Констанцијуса Chlorus-a, то јест бледог, а матере цара Константина великог) са натписом са лица „FL. IVL. HELENA. AVG. а са наличја: PAX. PVBLICA. На дну новца знак грчког крста ево овако +

Овај мали бакарни новац царице Јелене чува се у музеју варошн Тревијера (Augusta Treviorum) у Немачкој међу другим драгоцено-

стима оидашњег музеја. (Читај књигу под насловом: „Joannis Harduini Opera Selecta — Amstelodami 1709“ — стр. 478. а у другом стуцу.)

Сем овог новца, од царице Јелене, помиње се и један византиски новац из половине V. века, који с једне стране овако обележје има:

Дакле опет грчки крст, као што се то у горепоменутој књизи „Archäologisches Wörterbuch“ на стр. 589., у другом стуцу, лепо изображено видети може.

Далеко би нас одвело кад би форму грчког крста из свију извора, који нам на расположењу стоје, потанко набрајали, а по којима се исти од искони употребљава.

У осталом ућимо само, ма где то било, у православну источну Христову цркву, те прегледајмо ју широм, па ћемо по иконама, књигама, св. утварима црквеним, као одеждама, стихарима, петрахиљима, орарима, убрусима и другим стварима и посудима, речју по свуда, грчки крст одмах приметити.

Најпосле да наведемо једну књигу под насловом „Описаније Древности Србски у св. Атонској Гори“. Београд 1847. У овој књизи прештампане су многе дипломе — повеље — српских царева, краљева, деспота и других црквених великодостојника, српском манастиру Хиландару у Св. Гори дарованих, те ћемо од 18. па све до 67. стр. код сваке дипломе у почетку, и према потпису на завршетку, по свуда, видети слику грчког крста. А на страни 50-ој, пред следећим потписом: „**Стефанъ** ѿ **Хѫ Бѣга Бѣговѣкрони**» **цѣрь и самодрѣжьць сръбле и грькомъ и Бльгарома**» “ — стављен је грчки крст овако:

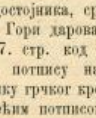

Истоветни дакле као онај горе описани грчки крст, само што је овај овде изложени крст без круга.

* * *

Спољашња форма оног крста, дакле, који се грчким крстом зове, по горе наведеним приликама већ нам је позната; састоји се наиме из четири крака једнаке дужине: те кад ово знамо, тек сад ћемо прећи на оно питање, у почетку ове расправе стављено: како се ваља прекрстити?

На ово питање овако одговара православна источна Христова црква по учењу свом:

„Десном руком треба да чиниш крст, стављајући на чело три већа (прва) прста, и да говориш: **во имѧ Отца**. И за тијем спусти руку на прса у истом виду и говори: **и Сына**. А одавде на десно раме говорећи: **и сватаго Дха**, преносећи уједно (руку) на лијево. И кад си сеознаменовао овијем светим знаком крста, треба да завршиш овом ријечју: **Аминь**“. („Истина“, лист за богословску науку и пастирску праксу. Трећа година. Задар 1888. Број 4. стр. 171. питање 51.)

Нарочно се дакле прописује: да доњи крак крста спушта се на прса, јер само је онда изражена форма грчког крста, то јест, да су сва четири крака једне дужине.

Дакле доњи крак крста достизава прса. Ово добро треба упамтити.

Тако налазимо и у грчком тексту (τὸν θώρακα), тако у латинском (in pectus) и тако и у немачком (auf die Brust). — Види књигу под насловом: Orthodoxa Confessio Catholicae atque Apostolicae Ecclesiae Orientalis — — — Wratislaviae 1751. на стр. 102. питање 51.

Не друкчије читамо и у руском катихизису од године 1715. „**Ѡбучѣнїѧ ради вскихъ учѣнїю прилежащимъ Хрїстїанскимъ Ѳтрόкомъ**“ на листу **д** „**на пєрси.**“

Најпосле, и у мађарском тексту великог катихиса „Igaz vallástétele a Nap-Keleti közönséges és Apostoli Ekklesiának“ — — Pesten 1791. на стр. 68. а на питање 51. налазимо у одговору верни превод: „**mellyedre**“.

Кад дакле са чела пустимо десну руку, изрично се каже: докле ју треба спустити? а спустити ју ваља *на прса*.

Па ипак шта читамо у Часловцу и Псалтиру? Читамо то: да се доњи крак крста на трбух мење „**полагáемъ — — — ѥгдеи на чрѣвѣ нашемъ, егѡже достизáетъ нижнїй рόгъ крта**“.

А тако нас исто и г. Н. Вукићевић учи, то јест да са чела пренети ваља на „сред трбуха“.

Огромна разлика! Та друго је трбух, а друго су прса!?

А како нас учи панчевачки катихета г. Обрад Давидовић? (Види „Српски Сион“ за прошлу год. 1894. бр. 37.) Он нас учи чак на једно треће, те без сваког растумачења вели: да са чела ваља пренети десну руку на *„средину тела“*.

Јамачно је г. Давидовић у грчком тексту налазећу се реч: „θώρακα = θώραξ потражио у словару грчко-мађарском, или грчко-немачком, те по онде стављеном тумачењу изводи, да реч θώραξ значи средину човечијег тела, то јест од врата до слабине, а то су управо прса, као што у грчком тексту „τὸν θώρακα“ и не значи друго него на прса.

Излишно је било од г Давидовића да са новом дефиницином својом „на средину тела“ прави смисао „прсију“ само замршује.

Јер такову дефиницију ја бар нигде не читах!

Штета што г. Давидовић није изрично рекао: где се доњи крак крста на човечијем телу свршава, као што то други до њега рекоше, а не онако у опште: на „средину тела“ пак ти сада тражи: где је средина човечијем телу?

Мене и друге моје вршњаке, још као школску дјецу од прије неких 70 годиница, овако учаху у Суботици: Са чела ваља пренети *на трбух*, а да би деца ово још боље утувила, додао би учитељ вазда: *„на шупак.“*

Е на шта видимо при оваковом учењу у пракси? Видимо то: да њих врло мало меће руку на прса, са чела спуштајући, кад крсно знамење чини, а много их више има који на трбух спуштају десну руку своју, а чини ми се да их је највише, који ни прса ни трбух не додирују као доњи крак крста, него готово до близу колена спуштају десну руку своју, те код ових би то био нижи или доњи крак крста.

Ја држим да они, који овим начином десну руку готово до колена спуштају — као неко *метанисање* извршују, наравно нехотице, јер таково метанисање виђамо не само код старијих, него и код млађих, просто зато, што код других виђају; само што би ваљало најпре у знак доњег крака крста десну руку до прса спустити, па тек онда руке и тело к' метанисању управити.

Готово вазда из вида испушта се прави значај крсног знамења, наиме да оном приликом, кад се часним крстом знаменујемо, управо знак крста чинимо, а тај је, као што смо више пута казали, по спољашњој форми својој такови крст, коме су сва четири крака једнаке дужине, дакле *грчки* крст, који је по православној источној Христовој цркви прописан; па кад се ово не би из вида испуштало, сваки би православни Србин крсно знамење, у погледу нижег — доњег — крака крста, тако удесио, да десну руку вазда на прса спушта; али, ночем се на ово слабо пази; с' тога готово сваки православан Србин крсно знамење у погледу доњег крака крста — *чини по својој вољи: како му се свиди*, докле му рука хоће; доста да се он прекрстио.

Али, свако друкчије крсно знамење, од прописаног грчког, није по православном учењу, противи се дакле оном крсном знамењу, кога је православна источна Христова црква као символ хришћанства прописала:

Спустићеш десну руку са чела управо на прса, јер то је нижи крак крста, који се грчким зове, који је најстарије форме и кога је православна источна Христова црква усвојила.

У осталом ништа нас не може боље о томе убедити, то јест, како ваља да се часним крстом знаменујемо, него кад посматрамо слугу божјег олтара при богослужењу, кад се исти к' вернима окрене и њима благослов свој даје. — Уверићемо се: да служећи свештеници једним образом дају благослов свој верним, знаменујући их вазда формом грчког крста.

Дакле, као год што служитељ св. олтара божјег при благосиљању верних образ грчког крста чини, тако исто и ми, који се по учињеном благослову обично покланјамо, треба истим начином: да се по форми грчког крста знаменујемо.

Та нигђе, ни у каквој прилици, не виђесмо: да је који свештеник доњи крак крста при благосиљању верних до близу колена спустио десну руку своју, јер би при том чину морао цело тело своје погнути, те би тако благосиљао као нико.

И сами римо-католички свештеници, при благосиљању, једним образом творе грчки крст.

Видио сам год. 1888. у Риму у цркви св. Петра и Павла баш и самог епископа римског (папу) где исто тако образом грчког крста благосиља народ.

Још нешто.

Навели смо горе: шта се у Часловцу и Псалтиру чита у погледу крсног знамења, ал значајно је то, да се тамо за разлог наводи: да је таково древно предање „**сѣ҃хъ а҃пла и сѣ҃хъ Оц҃ъ**“.

О том древном предању светих апостола и светих отаца ближа извешћа нигде не налазимо, бар ја у својој библиотеци сем других имам и историју старе хришћанске цркве у обиму од 10 књига, под насловом горе једном већ цитираним „Josephi Binghami Antiquitates Ecclesiasticae. Hallae 1724. 1725. 1727. 1728. и 1729.“ на четвртини, на у овим књигама нигде помена нема: како се извршује крсно знамење? а најмање да је по древном предању светих апостола и светих отаца доњи крак крста спуштен на трбух (**на чрѣвѣ нашемъ**).

Та то се управо противи учењу православне источне Христове цркве, јер то не би било знаменовати себе грчким крстом; противи се и самом начину благосиљања верних, који је израз грчког крста, јер на трбух стављајући доњи крак крста — (по Часловцу и Псалтиру) — *не би био грчки него латински крст*, кога само у III. веку после Христа први пут видимо, а такови — латински — крст ми у православној источној Христовој цркви нигде не налазимо.

Да завршимо.

Спуштењем дакле десну руку са чела управо на прса, јер то је нижи крак крста, који се грчким зове, и којег је православна источна Христова црква усвојила.

Максим Лудајић.

У НЕДЕЉУ СИРОПУСТНУ.

(О посту и кајању.)

Покайтеся, приближи бо са царствій небесное. Мат. 3. ст. 2.

Овим речима учио је св. Јован крститељ, у пустињи јудејској, народ, који му је долазио из Јерусалима и околине Јорданске. Те су речи нуждне за сваког искреног сина цркве Христове, цркве православне. Те су речи утешне за богаташа као и за сиротана; јер и једни и други, живећи у овом грешном и маловременом свету, и са знањем и без знања — греше.

Но, како да умилостивимо срце најмилостивијег Оца небеснога, како да дођемо пред двери срца Његова, са којег нам милост долази; како да се удостојимо погледа Његова, који нас прати и у тавној ноћи и на светлом дану? Како да дођемо до деснице Његове, која подједнако грли и сироче у незнатној колеби и оне у високим палатама? Како да се удостојимо чути глас Онога, који испитује „срца и утробе људи“? — То хоћу, да вам кажем.

Свето Јеванђеље данашње опомиње нас на свети и велики пост, уводи нас у празновање тих дана, поучава нас, да их треба у посту, молитви и кајању проводити; а апостол Павле вели: „**Се нынѣ врѣма благопрїятно, се нынѣ день спасенїя**“ (Кор. II. гл. 6. ст. 2.).

Пост је установила наша св. црква, и он је од великог значаја, и за то је дужан сваки син цркве наше поштовати ту свету установу; јер, ко се противи установи тој, противи се Богу и није достојан назвати се чедом цркве Христове.

И онај, ко се нада дуго живити; и болник, који смрт очекује, подједнако треба да се пере од греха, јер св. писмо вели: „**Бдѣте убо и молитеся, яко невѣсте день ни часа, коньжде сынъ человѣческій прїидетъ**.“

Свето писмо многе нам узоре истиче о издржљивости у посту.

Велики пророк Мојсеј постио је 40 дана, док се удостојио примити закон на каменим таблицама. Тако је и велики пророк Илија постио толико дана, и тиме се удостојио, да на огњеним колима на небо отиђе и смрти да не види. А и пророк Данило је многе дане постио, док се удостојио чудног виђења, да је јарост лавовску претворио у кротко и умилато јагње.

Када је Бог своје лице од Ниневићана окренуо, они постише велики пост, док се опростише грехова својих и заслужише милости Божје.

Небројених, дакле, примера имамо, из старог и новог Завета, о посту; небројено угодника божјих, који просијаше у посту. И сам Господ

Спаситељ постио је 40 дана, и толико ноћи, пре него што ће изаћи сатани на кушање. Па, све су то светли и узвишени примери, који нас уче, да издржимо у посту, да молитвама оснажимо душу нашу, како би лако поднети могли кушање сатане.

И зар да се плашимо поста кад знамо, да је пост духовна храна, којом снажимо душу нашу? Но, пост у кајању; јер пост без кајања не чисти душу од греха. Ено, и фарисеј је постио, али се није искрено кајао, и био је осуђен. „Обратите се к мени у посту и кајању“, вели и сам Христос Спаситељ.

Са постом је дакле скопчано и кајање, али кајање чисто и искрено; јер можемо се данас за грехе наше кајати и свештенику грехе исповедати, а сутра опет грешити. Кајање таково није кајање искрено, ни Богу ни цркви угодно. Први услов нашег искреног кајања јесте, да Христа и науку његову примимо и у срца наша усадимо, да милостињу чинимо, да увреде праштамо, да ближњег свога љубимо, и да се греха наших оставимо. Без ових дела не достиже нам молитва пред престол Бога свемогућег; без ових дела, без искреног кајања, бадава ћемо певати песму: „**Покаанїа отвьрзи ми двери жизнодавче**“.

А у чијем срцу и после ка'ања, исповести и причешћа, остаје злоба, завист и пакост, ко се и даље поводи путем сатане, у тој души не може бити стан Христа Господа, ту је стан за сатану и слуге његове; у такој души нема хришћанске врлине, нема љубави!

Истина је, да Бог све види и све знаде, да зна за грехе наше и за умишљаје наше; али је њему угодно, да ми сами исповедимо грехе наше и да се искрено кајемо. А још треше они, који се стиде грех свој признати и свештенику га исповедити; јер зар није боље исповедити грехе своје пред оним лицем, коме црква даје власт од греха решавати, него дочекати онај страшни дан и час, кад: „**Прiидетъ сынъ человѣческiй и вси сьвати ангели съ нимь**“ (Мат. 25. 31.) **и обличатъ сѧ вся таѩнаѧ наша и явнаѧ дѣла**“ (Римљ. 2. 16.).

Па, баш данас је много таквих у свету, који не чују глас светога писма, који се радују пропасти ближњега свога, који увреде не праштају, који слабијега гоне, који не иду свештенику на исповест, који не примају св. причешће.

Многи богаташ лебди над благом својим и насићава тело своје разним уживањем, а заборавља на сиротињу, која је мрвице жељна са богате трпезе његове. Многи немеђавају сузу, која се појављује код прогоњених, код слабих и нејаких, у данима патње и невоље. О, а кад би цео свет живео по науци Христовој, када би се правда једном мером мерила, земља би ова била рај земаљски, људи би били достојни носиоци имена Христовог, и лакше би се онда спремали за живот вечни, бесконачни тамо горе у небеским просторијама, где је право определење наше.

Па и ако не могу сви људи једнаки бити, и ако се не може створити на земљи општи земаљски рај, а оно може бар сваки домаћин у својој кући створити домаћи рај. У чијем дому влада мир и слога, где млађи поштују старијега, где се пали свећа о свечарству, где се име Божје спомиње и слави, тамо је и благослов Божји, који уноша у такав дом домаћи рај.

И када би сваки веровао, да наше право определење није на земљи овој, да су све беде и невоље, које нас снађазе на земљи, кратка века, и да нас сваки дан води ближе правој нашој мети, нашој новој отаџбини; па када би сваком тај тренутак пред очима лебдио, живот би овај био живот хришћански, земља би ова била земља обећана.

Ето, дакле, баш у нама самима лежи та моћ да створимо себи радосне дане, да олакшамо чекање на незвесни час. Веровати у тај час јесте врлина хришћанска, и ко се по Христовој науци спремао за тај час, лакше се на часу смртном растаје од земаљског блага и уживања, лакше умире са вером њом, да нас и после смрти чека живот!

О свему том упућује нас на размишљање, у очи великога поста, св. апостол са речима: „**Се нынѣ время благопрiятно, се нынѣ день спасенiя.**“ А у том времену и у тим данима размислимо и о овоме: ако увредимо у животу своме пријатеља и добротвора, па ако у срцу имамо искру једну хришћанске врлине, која се зове благодарност, а ми жалимо, ми се кајемо, што смо то учинили, јер помишљамо одмах и на то: како је ономе, који за лебац прима камен! Размислимо, дакле, и о томе: какву неблагодарност чинимо грешима својим према Оцу Небеском, којем захваљити имамо на животу своме, на здрављу и на свему оном, чиме нас сваким даном и на сваком кораку изобилно награђује. Сетимо се, и у овим данима, свега тога, и послушајмо мајку своју св. цркву православну, те

праћумо пуним срцем истинитог кајања најсветијој чаши тела и крви Христове, како да сачувамо ўђе у свечањима нашим, да не изађемо у мраку пред судију страшног, и да не чујемо онај страшни, али и праведни глас: „Не вкмь класъ“!! — Амин.

Јеромонах **Сергије Попић.**

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

I.

Оставићемо г. писца „Заставиног“, а место њега споменућемо „Заставу“.

„Застава“ је својим читаоцима, сигурно да их поучи, изнела „неколико података, да се види, како су постали наши народни (а ми би рекли народно-црквени) фондови, и у каквој су намери основани“.

Те податке је „Застава“ пружила у једном цитату из књиге: „Акта сабора народа српскогъ у Темишвару године 1790-те држаногъ и царска рѣшенија“. У Земуну. Печатао и издао И. К. Сопрон. 1861.

Цитат гласи овако:

„Да се институти (заводи) за просвету и изображење младежи основати могу, предлаже народ ове фондове: а.) Општи народни фонд с капиталом од 203.017 ф. који носи пет процената камате 10.150 ф. 53 н. б.) Годишње прилоге на семинарију (завод за богослове) и апелаторијалну конзисторију (духовни суд, у ком су била и два мирска саветника), на које се следећа лица пред целом народном скупштином свечано обвезују и себе и своје пређенике све дотле, док им њихов приход бар овакан, као што је сад, остао буде. А то су: митрополит сваке године даје 6.000 ф. владика темишварски 1.000 ф. вршачки 1.000 ф. бачки 500 ф. пакрачки 150 ф. будимски 200 ф. карлштатски 180 ф. Свега 9.500 ф. в.) На тог уврока, што црква захтева, да калуђерски ред постоји и да се сва прва и најмања црквена достојанства из реда попуњавају, народ се најпре побринуо за њихово издржавање, да би се у миру и тишини са изображењем свога духа бавили и пример моралности били, будући се мирски свештеници с дужностима духовног старања и са својим породицама занимају. Корист цркве и дужност народа иште, да се садањи монаси, који су од свога опредељења са свим одступили и само се са економијом и другим њиховом чину неприличним делима баве, њиховој цели опет поврате, да се њихова добра јавној народној управи поверe, њихов ужитак потпуно обезбеди, а суишак да се узме у општи фонд, да би се тако завело школско изображење, које је за манастирски живот са свим нужно. Док се то својим путем не учини, дотле се народ задовољава годишњим прилозима, које су манастири обрекли. Сума прилога од свију манастира чини 11.630 ф.

Народ се нада, де ће имућнији сународници институтима са знаменитим прилозима у помоћ притећи. —“

И после овога цитата, чисто поносно, додаје „Застава“ одмах и ово: „Тако се ето за нешто више од сто година нагомилало народно благо на седам милијуна *помоћу знатних прилога народних*“.

Тако поносно, танко гласовито подвикну „Застава“ те речи, е би човек веровати морао, да је ту тушта уљегло блага њезиногa, или бар „њезиног народа“...

Кад оно, — да и ми изнесемо „неколико података, да се види како су постали наши народно-црквени фондови, и у каквој су намери основани“.

До г. 1749. није било ниједног и никаквог фонда. Те године, основао је блаженопочивши *Митрополит Павле Ненадовић* данашњи клирикални фонд, *и то основним својим прилогом од 50 цес. дуката*, а давајући у тај фонд сваке године још 10 цес. дуката, но обвези, коју је у основном писму сам себи поставио,* а за тим: *помоћу манастира, свештенства и црквених општина сремске епархије*, којима су се доцније и епископи: бачки, будимски, горњокарловачки, костајнички, темишварски и пакрачки придружили“.

„Први, дакле, основ овом фонду положила је искључиво *епархија сремска*“.

„Извори пак били су, — осим опредељене суме прилога од стране митрополита, свештенства и манастира, — црквени тасови.

„До тог времена ношени су у нашим цр-

* Од 10. августа 1749. до 1. јануара 1768., по гласу тадањег рачуна, унео је Митрополит Ненадовић у тај фонд својих прилога 11.174 фор.; дакле више, него што се унети и обвезао.

квама тасови за стране манастире. Ови се 8-им пунктом (основног) писма у сремској архидијецези укидају, и на место њи школски на корист словутог фонда (клирикалног) заводе. И то је други извор био. Трећи извор отвара се *с позивом на свештенство:* „да настоитъ у школску кутію отъ умирающихъ, браку сочетаваемихъ и свечаровъ милостиню велико мощно накормливати“.

Колико су ти тасови и кутије умножиле клирикални фонд нема нигде забележено. А нема за то, јер из тих извора није ништа ни улазило у клирикални фонд, него је одмах на текуће потребе школске и потрошено, ако је што и колико је добивено.

Др. Милош Рајић, у својој књизи: „Српски народни фондови“,* не спомиње засебно нигде приход ни таса ни кутије, а јер доцније (стр. 26. и др.) изрично спомиње приход од тако званог, а доцније уведеног, „другог таса“, то је такође доказ, да у клирикални фонд није ни улазило из тих тасова и кутија (ништа.)

Него, ево шта је у клирикални фонд улазило, и чиме се он и како множио.

По рачуну прихода и расхода „кассе покровобогородичныхъ школъ Архі-Епіскопіе и Митрополіе Карловачке“ (као што се онда називала благајна клирикалног фонда), који је рачун Ненадовић од 10. авг. 1749. као од дана издаља позивног писма, почео водити, и 1. јануара 1768. закључио, износили су за то време, т. ј. за 18 год. 4 мес. и 21 дан, *само његови прилози* свега . 11.174 ф. — н.
а других приложника *свештеничког и монашког реда сремске архидијецезе и горе наведених епископа дарови* 41.002 ф. 43 н.
Свега дакле . 52.176 ф. 43 н.

Од тога је потрошено, за то време, на плаћу учитеља *карловачке школе*, школске потребе и процесе по рачуну, који је „школски економ“ водио . . 18.232 ф. 41 н.

Рачуни даљих година показују, да је клирикални фонд изнашао:

Г.	1769.	44.615 ф. 53 н.
„	1774.	53.831 ф. 52 н.
„	1775.	53.880 ф. 52 н.
„	1776.	49.859 ф. 45 н.
„	1780.	55.987 ф. 39 н.
„	1787.	86.093 ф. 12 н.
„	1790.* 1. новембра	94.494 ф. 39 н.

Као приходи овога фонда од г. 1769. до 1790. били су махом оставине и посмртнине епископа, интеркалари и прилози манастира, као што се то види из рачуна, којег нам пружа Рајић.

Од г. 1790. до 1863. г. множио се клирикални фонд и опет сам собом и приходима митрополитских и епископских оставина, посмртнина и разних интеркалара.

А то се све види из ових података:

Од г. 1769. до 1774. умножио се клирикални фонд, и то:

1. од проданих манастирских кућа са . . . . . 8.349 ф. 40 н.
2. од $^1/_2$ посмртнине арадског епископа Синесија Живановића . 812 ф. 47 н.
3. од $^1/_2$ оставине епископа горњо-карловачког Данила Јакшића . 436 ф. 39 н.
4. од $^1/_2$ оставине епископа будимског Дионисија Новаковића . 6.742 ф. 12 н.
5. од интеркаларног прихода будимске дијецезе . . . . . 275 ф. 59 н.

Од г. 1774. до 4. маја 1787. умножио се клирикални фонд, и то:

1. од интеркалара архидијецезе карловачке . . . . . 9.508 ф. 20 н.
2. од интеркаларног прихода темишварске дијецезе . . . . . 4.516 ф. 09 н.
3. од интеркаларног прихода арадске дијецезе . . . . . 443 ф. 27 н.
4. од интеркаларног прихода бачке дијецезе . . . . . 2.602 ф. 21 н.
5. од масе бачког епископа Атанасија Живковића . . . . . 1.040 ф. 53 н.

Од 1. децембра 1790. до 1850. г. умножио се клирикални фонд, и то:

1. од посмртнине арадског епископа Павла Авакумовића са . . 9.426 ф. 31 н.
2. од интеркал. прихода 1.641 ф. 22 н.
3. од посмртнине бачких епископа:
   а) Јоана Јовановића . 6.579 ф. 56 н.
   б) Гедеона Петровића 3.988 ф. 48 н.
   в) Георгија Хранислава 15.687 ф. 13 н.
4. од интеркалара . . 9.585 ф. 48 н.
5. од интеркалара будимске дијецезе . . . . . 971 ф. 15 н.
6. од посмртнине иршачког епископа Јос.

* Из ове смо књиге узимали све овде изложене податке.

* Кад је фонд у своје руке примио блаженопочив. Митрополит Стефан Стратимировић; дакле за време темишварског сабора.

Јовановића Шакабенте . 408 ф. 50 н.
7. од прилога истог епископа 1.775 ф. — н.
8. од интеркалара . . 10.782 ф. 11 н.
9. од посмртнина епископа горњо-карловачке дијецезе:
а) Гедеона Димовића . 1.585 ф. 53 н.
б) Евгенија Јовановића 66 ф. 22 н.
10. од интеркалара . . 3.813 ф. 23 н.
11. од посмртнине пакрачког епископа Кирила Живковића . . 100 ф. — н.
12. од посмртнина темишварских епископа:
а) Софронија Кириловића 2.671 ф. 18 н.
б) Стефана Авакумовића 8.949 ф. 55 н.
в) Максима Манојловића 1.022 ф. 29 н.
13. од интеркалара . 13.448 ф. 09 н.

Од г. 1850. до 1863. умножио се клирикални фонд, и то:

1. од интеркалара . . 6.000 ф. 68 н.
2. из масе вршачког епископа Ст. Поповића . . . . . 162 ф. 33 н.

Г. 1823 уведен је такозвани „други тас“ *као приход, којега је народ директно давао* на издржавање школских потреба. Из тих тасова су подмириване текуће потребе. А да се од прихода њиховог није, ни уколико, умножио клирикални фонд, доказују ове околности.

„За цело време (од г. 1823 до 1835 г.) доно је други тас арадске дијецезе 4 665 ф. 12 н. т. ј. 38.684 ф. 47 н. маље, него што је расход (арадске богословије) износио. Дакле са 38.684 ф. 47 н. морале су, које остале дијецезе с приходом другог таса, које клирикални фонд арадској богословији у помоћ притећи“.

На даље:

„Од 1825. до 9. марта 1844, кад је први пут у рачуну клир. фонда почела се плата професора спомињати и као непосредни издатак овог фонда сматрати, издано је на клирикалне учитеље вршачке богословије преко оног, што је други тас вршачке епархије износио: 32.600 ф. бечке вредности“.

„Сва издавања (на плате учитеља, кирије и пр.) и примања (из других тасова) вођена су до 9. марта 1844. за себе. Тек у рачуну клир. фонда од овог датума, *нећем се увидило, да се трошкови ти из прихода 2-ог таса* **свију епархија** *намирити не могу, пренешени су приходи и издатци ови на клирикални фонд*“.

Али, од 1. новембра г. 1849, до конца октобра 1863 г., ушло је у клирикални фонд и добровољних прилога. Али, и опет не „знаменитих прилога имућнијих сународника“, него прилози манастира.

Приложише ови манастири:

1. Манастир Беочин у бачкој вредности . . . . 11.757 ф. 21 н.
2. Манастир Привина Глава 1.000 ф. — н.
3. „ Кувеждин . . 4.000 ф. — н.
4. „ Бездин . . 13.478 ф. — н.
5. „ С.-Ђурађ . . 50 ф. — н.
6. „ Војловица . 15 ф. — н.
7. Од фрушкогорских манастира укупно . . 10.065 ф. 03 н.

40.365 ф. 24 н.

а један тек човек из народа, Јован Шупалајски, властелин од Ваљаваље, даде клирикалном фонду свој прилог у једној обвезници од 2.000 фор.

Од г. 1863. не даде фонду клирикалном нико никаквог прилога Него се он, од те године до данашњег дана, умножава разним митрополитским и епископским оставинама, посмртнинама и интеркаларима, те својом каматом.

Ето, тако се, за нешто више од сто година нагомилало народно црквено благо у клирикалном фонду на 2,285.477 ф. 94 н.

А сад да видимо како је било са *непокосновеним фондом.*

Овај фонд је основан *1769 г.*, и то:

1. из интеркаларног прихода архидијецезе карловачке, после смрти Митрополита Павла Ненадовића са . 4.763 ф. 21 н.
2. из посмртнине истог митрополита са . . . 12.411 ф. 45 н.
а умножен и до данашње своте од . . . . 2,120 231 ф. 27 н.
досао је једино приходом од посмртнина, оставина и интеркалара митрополитско-епископских, те својом каматом.

Ето, тако се за нешто више од сто година нагомилало народно црквено благо до своте од 4,405.709 ф. 21 н., а не „помоћу знатних прилога народних“ у оном смислу, какав је смисао „Заставе“ хтела дати народним прилозима“.

А коме имамо захвалити на осталој свотн блага данашњих народно-црквених фондова?

Фонд митрополитског благодејанија (алумнеум) основао је још за свога живота блажено-

поч. Митрополит Стефан Стратимировић, а приложише у тај фонд ови свештеници: Јован Јовановић, Бекеш и Христифор Антонијевић, Осечани, по 500 ф., Јован Паликућевни 3400 ф., варош Сомбор 1000 ф., Ћира Нецић из Ст. Кањиже 500 ф., Стефан Ћирковић, трговац из Трјеста 1000 ф., Стефан Милиновић из Суботице 200 ф., Никола Јовановић, трговац из Мишколца 1000 ф., Алекса Коић, властелин у Фиреклазу 500 ф.; а осим ових и Гедеон Петровић, епископ бачки 2000 ф. Слава им за то и данас и остала увек! Али њиховом славом, њиховим родољубљем нема се права нико други, па ни „Застава“ ни око ње „њезин народ“ разметати.

А како је постао и умножио се јерархијски манастирски и резиденц-фонд, о томе тек није потребно говорити, јер сама им имена казују постанак; а тако исто и закладама и фундацијама другим.

До г. 1790, кад је држан поменути темишварски сабор, осим клирикалног и неприкосновеног фонда, знамо још само за један фонд, а тај је: штипендијска заклада *Архијерискова Мојсија Путника*, основана главницом од 6000 ф. којој свота је прибројана, после његове смрти, још и свота од 1.618 ф. 34 н. *Дакле, и тај је фонд из архијепископског блага.*

Других фондова до г. 1790 није било; а сва три побројана фонда показивала су, дакле, г. 1790 главницу од неких 145 хиљада форината у бечкој вредности.

„Застава“ пак, према „Актима сабора темишварског“ тврди, да је 1790. г. постојао *„општи народни фонд“*, с капиталом од 203.017 фор.

„Општег народног фонда“ није било, него су била побројана три фонда са својим именима, са својим фундаторима и приложницима, које смо навели, и са свотом, коју смо установили, а служили су општем народном добру.

Капитал од 203.017 ф. место 145 хиљада, спомиње сабор темишварски за то, јер га је рачунао у конвенционалној вредности, а не у бечкој. 203.017 ф. било је онда, што оно некад беше „шајна“. Разуме се, „Застава“ ни то није знала; као што није знала ни то, да је нада народа (т. ј. темишварског сабора). „да ће имућнији сународници институтима са знаменитим прилозима у помоћ притећи“, остала неостварена исто тако, као што су и сви закључци тога сабора остали — на папиру, неизвршени.

Остаје нам да кажемо још коју о намери, у коју су прва три фонда основана.

По цитату из аката темишварског сабора излази, а „Застава“ томе поверавала, да су ти народни фондови основани *само „за изображење младежи“*, дакле, у строго школско-просветне цељи.

О томе сумње не може бити, да је клирикални фонд основан строго и једино у школско-просветне цељи, и то: *„въ первыхъ въ Сремской Богохранимой Епархіи, яко при Митрополіи и Глави всѣхъ прочихъ Епархій... како бы подъ Благословеніемъ Бога вся возрящающаго и напаяющаго отъ Митрополіи яко источника во вся прочія страны и Епархіи ученія рѣки разліяшася,* и по всюду немалому отроцы, но и совершены мужіе научены, и ко всякимъ церковнымъ и мирскимъ не само правительствомъ, но и службамъ способны и угодны произійти могли“*.

Ми велимо, да сумње, о школско-просветној цељи клирикалног фонда, не може бити, и ако знамо, да је расправни сабор од г. 1769., у 22-ој и следећим седницама расправљао питање, „како би требало са посмртнинама архијепископа и митрополита поступати, да буде општем благу користа“, те се напослетку сложио у томе, да се „од целе посмртнине епископа и митрополита (а то су били главни приходи клирикалног фонда) једна већа пола за школску касу, а друга мања за сироте и удовице свештеничке определи“.

Нема сумње, и ако знамо, да се у 8. тачци изданог „асистентима“ упутства од 22. децембра 1769. г., опредељује, „да пола оставине умрлог владике клирикалној школској каси, *а односно скончаном съ исполъ пензіономъ фонду за удове попадіе, припасти има*“; и ако знамо, да и регуламенат од 27. септембра 1770. одређује и налаже, да од епископске оставине припада половина „карловачком школском фонду“ (клирикалном). од које половине „интерес на потребу богословске школе да се употреби, ако би што притекло, на свештеничке удовице и сироте“. Но питање би

* Како ли је у овим речима изражена и мисао о просветном центру нашем, који треба да је у седишту Митрополита-Патријарха у — Карловци!

било: *на које школе, и на какве се школске потребе може и сме клирикални фонд употребљавати?*

На то нам даје одговор основно писмо клирикалног фонда и досадања пракса располагања са његовим приходом.

По основном писму, којим је Митрополит Ненадовић основао клирикални фонд, приходи његови се смедоше и могоше употребити на „*Магистре не само карловачких, но и по всей Епархіи Сремской, сущихъ и будущихъ школъ*“.

Но пракса фонда клирикалног са рачунима својим доказује, да су се из тог фонда исплаћивали и професори богословија и по осталим епархијама митрополије карловачке,* а доцније, и као што видимо данас, помагали су се, односно издржавали и остали наши *виши* просветни заводи.

Само нема случаја, да су се из клирикалног фонда било издржавале, било испомагале *основне школе по митрополији.*

А то би баш и „Застава“ хтела.

Но да се приходи клирикалног фонда не могу и не смеду употребљавати на потребе основних школа, то је јасно изражено и одређено у највишем Рескрипту од 10. августа 1868 г. §-ом 10. V. A. који гласи:

„Приходи фонда клирикалног по првобитној основној определењу свом имају се употребити по потреби *на богословске и друге школе и школске потребе, куда припадлеже и гимназије и виша заведенија.*“

Ето, то је *за данас* делокруг и смер клирикалног фонда.

Но биће о том још говора. —

На што су одређени приходи неприкосновеног фонда и на што су се они употребљавали, то се јасно види из расправе сабора 1769 г. као и из регуламента од 1770 г; а наиме, да је тај фонд одељен од клирикалног фонда у ту сврху, да се осигурају дохотци на подмиривање строго „митрополијских и епископских потреба“. То се ево види и из првог рачуна неприкосновеног фонда, који нам бројевима казује на што се приход његов издавао, а наиме:

1.) Митрополиту Јоану Георгијевићу ради набављања сребрног постола за митрополију по највишем налогу 5.560 ф. 05 н.

2.) на зидање пакрачке цркве 3.696 ф. 02 н.

3.) на цркву у Варад-Веленце 990 ф. — н.

На даље се, по вишим налозима, из овог фонда почеле издавати плате како бележницима тако и фискалима консисторијалним.

Први такав издатак учињен је услед интимата кр. мађ. намест. Савета од 6. септембра 1784.

5.) на зидање епископске резиденције у Г. Карловци . . . 1.134 ф. 04 н.

6.) на регистратуру митрополитску . . . . 123 ф. 33 н.

7.) Кад су, решењем министарства просвете од 12. маја 1853 бр. 1811/311 укинуте синђелијске таксе, издавано је на неприкосновеног фонда као накнада за то:

Патријарху (Јосифу Рајачићу ad personam)	472 ф. 50 н.
епископу арадском . .	420 ф. — н.
„ будимском . .	1260 ф. — н.
„ г.-карловачком	1575 ф. — н.
„ пакрачком . .	1365 ф. — н.

8.) Издаване су надаље, по највишем решењу, и данас срећно владајућег цара и краља нашег, од 3. марта 1863, а по смислу дворског декрета кр. угарске канцеларије од 14. марта 1863 бр. 3696 да се она помоћ, коју је дотле вршачки епископ пакрачком и горњокарловачком, а темишварски горњо-карловачком и будимском, плаћати имао, почињући од 1. новембра 1862, па до коначног уређења епископских дотација, из неприкосновеног фонда, и то:

будимском епископу . .	1.261 ф. 68 н.
пакрачком „ . .	497 ф. 28 н.
горњо-карловачком . .	819 ф. — н.

Тако је било и бивало до рескрипта, а §-ом 11. V. A. највишег рескрипта од 10. авг. 1868. г. ево како се опредељује смер, сврха и делокруг неприкосновеног фонда: „Приходи фонда народног неприкосновеног по основу и природи својој имају се употребити на потребу епископских дотација и њихових резиденција (у колико приходи епископија солидарно узети не би довољни били) на потпору епархијских конзисторија, и друге потребе епархијалних цркви и свештенства“.

И ово, што наведосмо, унапред довољно свет-

* И то услед наређења регуламента од 27. септембра 1770, али уз обећање, да ако фонд *својим приходом* не би то имогао, да ће се из царске касе сваке године помоћ давати.

лости и истине у прво спорно питање: о постанку наших фондова, о њиховим прилозима, о њиховим сиеровима, као и о капиталу наших фондова до г. 1790.

А кад је капитал наших фондова у г. 1790. изнашао 145 хиљада форината, а не 203.017 ф.

кад им је сиер онај, како га ми изложисмо;

кад су им прилози они, које ми наведосмо;

кад им је постанак онај, којега ми доказасмо;

и кад су им основаоци они, које ми показасмо;

и кад је све то, што ми написасмо, суита истина; — онда је математички доказано:

1. да „Застава“ није разумела, ни појмила, ни знала поближе и сигурно о свотн од 203.017 ф. коју је своту темишварски сабор 1790. г. споминьао, него да ју је цитирала тек што ју је начитала, а у уверењу своме, да је пронашла згодно и убојито оружје за своје, тако провидне, циљи;

2. да „Застава“ није знала, какви су фондови до г. 1790. постојали;

3. да „Застава“ није знала како су основани и умножени ти фондови;

4. да „Застава“ није знала какав им је сиер и делокруг био;

5. те да је „Застава“, већ почетком својих чланака, а у своме елементарном незнању, мистификовала и обманула своју публику.

(Наставиће се).

ИЗ ЦРКВЕНО-ОПШТИНСКЕ ПРАКСЕ.

Добили смо овај лист и питање:

„У току 1893. год. изашао је шестогодишњи мандат једној половини *месног црквеног одбора;* црквена скупштина обавила је избор споменуте половине црк. одбора, и сл. ев адм. Одбору на потврду поднела, но услед призива неколицине овд. скупштинара сл. ев. адм. Одбор не потврди изабране но нареди нов избор.

Нов избор обави скупштина *3. новембра 1894.*, но претпостављена власт и овај избор не потврди, него и по трећи пут нов избор одреди $^1/_{23}$—$^1/_{2}$. —

При досадањим изборима, увек је и она половина одбора, којој је мандат изишао — учествовала, односно бирала, но председник месне црквоопштине намерап је овај трећи избор без целог, само са половином одбора и скупштином обавити.

Пошто у месној црк. скупштини постоје два противна мишљења, и то једно: да само половина одбора са скупштином има половину одбора бирати, а друго: да се у смислу најв. кр. рескрипта § 25. цео одбор са скупштином на овај избор позвати има, и по томе и она половина, ма да јој је мандат изишао, све дотле фунгира и изборно право врши, докле год новоизабрана половина одбора од претпост. власти потврђена не буде, то да би једном у овом спору на чисто били, молимо, да би нам у цењеном листу „Срп. Сиону“ одговорити благоизволели: Да ли може избор половине црквеног одбора, кога само половина одбора и црк. скупштина изабере — потврђен бити? и да ли је то у смислу најв. кр. рескрипта законито?“

Ево нашег одговора:

Половина црквеног одбора, којој је мандат, по §. 38. П. В. највиш. рескрипта од 10. авг. 1868. г., изашао, престао је већ тиме, што јој је мандат изашао, бити легални део црквеног одбора. И сваки закључак, који би се у присуству те половине донео у одбору био би незаконит, те би се у случају приговора, путем надлежне власти, уништио.

Избор пак те половине црквеног одбора, тиме што је већ предузиман био, сам собом доказује, да је та половина црквеног одбора испражњена; дакле, да је нема. А кад је нема, не може ни суделовати при избору нове половине.

Позивање на §. 25. П. Б. највиш. рескрипта, а у корист мишљења, да и та половина (које већ нема) има суделовати при избору нове половине одбора, која ће јој заменути, није оправдано; дакле је неосновано. Јер онај, који већ није члан одбора или скупштине, не може се у седнице ових ни позвати.

Неосновано је и за то, јер §. 25. не одређује: колики број одборника мора бити у седници скупштинској, а да скупштина може ваљану одлуку донети. Такве се одлуке могу донашати у скупштинској седници ма колики у њој присутан био црквених одборника, тим пре,

ако је присутна половина. Тражи се само *једна трећина* уредно позваних скупштинара.

А да скупштина важане одлуке донети, дакле и избор једне половине црквеног одбора обавити може, у присуству и са суделовањем само друге половине тог одбора, јасно се види из 48. §. Ц. В. највиш. рескрипта, који за важане одлуке само одбора, захтева и одређује присуство једне половине уредно сазваних одборника.

Одговор, дакле, на горње питање јесте: *Избор једне половине црквеног одбора, председ и обављен у црквеноскупштинској седници, а у присуству чланова оне друге половине црквеног одбора и, једне трећине бар, уредно сазваних скупштинара, сасвим је законит и у смислу највиш. рескрипта;* разуме се, ако и при том избору не би било других каквих неправилности, које се не односе на постављено питање, а рад којих би избор поништен морао бити у случају приговора.

Нови Сад, 6. фебруара 1895.

Закључак прев. Архидијецезалне Конзисторије, који је саопштен у 5 бр. о. л., а донесен поводом отписа вис. кр. зем. владе, одела за богоштовје и наставу у Загребу, у питању прослављања св. Саве по школама (комуналним) у Тројединци, — задовољно је и „Бранник“ и „Србобран“, као што је морао задовољити сваког Србина. Али, није, задовољно „Заставу“.

Сасвим досљедно њеном ћеифом незадовољству, во и у овом случају — безразложном.

Но на страну с тим незадовољством. Док год бива из ћефа и рачуна, а не из разлога и племенитих побуда, ми о том незадовољству не ћемо моћи водити *озбиљна* рачуна; а прев. Конзисторија — баш *никаква*.

Него нам је ипак криво, да „Застави“, о којој ће и туђи свет држати, да је она један претставник озбиљне српске журналистике, није баш ни мало стало до тога, хоће ли јој бар туђи свет рећи: да нешто зна, ил' да не зна ништа.

Господа око „Narodnih Novina“, у Загребу, сигурно ће се слатко насмејати „Заставином“ хумору, е се „званична господа нису добро договорила“; као што се и ми слатко насмејасмо виспреноме нагласку „Заставином“, „да одговор архидијецезалне Конзисторије не стоји на висини свог позива и дужности“.

Оно, што су г. г. око „Заставе“ у 5 бр. о. л. прочитала, то је тек само: *извештај наш о закључку прев. Конзисторије*, а *одговор* Конзисторије на отпис високе владе, поднесен је овој *у засебној представи*, што се и из извештаја нашег видети може.

Ако г. г. око „Заставе“ не уму и не могу да виде и појме разлику између закључка и претставке конзисторијалне, тек томе не може крив бити — „Српски Сион“.

Сад би још хтели да чујемо, за што је „Застава“ незадовољна са закључком прев. архидијецезалне Конзисторије? Ето згоде и за то, јер је речено: „за данас само толико“. Штета што наступа часни пост, па ће проћи време — попаличја. Шат наступи покајање; у најмању руку бар — збиља и код г. г. око „Заставе“.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

† Надвојвода Албрехт

преминуо је 6. (18.) фебруара о. г. у 12 сати у подне, у Арку, у Тиролској, где се налазио на лечењу.

Узвишени покојник био је најстарији члан царског хапсбуршко-лотриншког дома.

Саучешће, поводом смрти узвишеног покој-

ставе, у знак дубоког жаљења за узвишеним покојником, вију се са двора патријарашког, богословије и гимназије у Карловцима; са епископских дворова у целој Митрополији; са „Матице Српске“, гимназије и „Српске Читаонице“ у Новом Саду.

— (**Болест Високопреосвештеног Епископа Никанора**). После успешно извршене операције, изгледи здравља узвишеног болесника све су бољи и сигурнији. Радости и утеси толиких душа и срдаца придружујемо и своју. Хвала милостивом Богу!

— (**Школски Савет**) држао је своје седнице, као што смо јавили, дана 6. и 7. о. м., под председништвом *Његове Светости, Преузв. Г. Патријарха Георгија*.

Присуствовали су седницама: г г. др. Ника Максимовић, прота Јован Борота, Стеван Лазић, Теофило Димић, заменик главног школ. референта Н. Ђ. Вукићевић и др. М. Полит; а као неровође: г. г. секретар Секулић и подсекретар Јанковић.

Предмета је предузето 80, понајвише личне природе. Од предмета општег значаја решено је, поводом окружнице кр. уг. министра просвете, којом се позива Школски Савет, да настоји око тога, да професори сомборске учитељске школе ступе у државни мировински фонд. — умолити претстављком кр. уг. министарство, да поднесе на највишу потврду мировинску уредбу, коју је сабор од г. 1892. донео, чиме би и питање о мировини професора решено било.

Поводом императивног изашљања неких учитеља на курс учења мађарског језика у Фелеђхазу, а на основу прикупљених података, решено је: жалити се кр. уг. министарству на поступак неких државних школ. надзорника и молити, да се у будуће таково прекорачивање дедокруга им — а без знања надлежне автономне школске власти — немогућним учини. — Наставна основа за српске народне школе, коју је нарадно заменик главног школског референта, на дана је на проучење и коначни предлог одбору ad hoc, у који су изасланн: г. г. прота Јован Борота, Стеван Лазић и Теофило Димић.

Правила за полагање испита о учитељском оспособљењу издана су на мишљење проти г. Јовану Бороти.

Књига Милене Сикирићеве: *„Педагогија за више девојачке школе“* прављена је за учебник истих школа.

На предлог епирхијског школског одбора пакрачког, постављен је управитељ пакрачке учитељске школе *Јован Ђурић* за стручног надзорника вероисповедних основних школа у епархији пакрачкој.

Учитељ земунски Грујић реповован је.

— (**Српска банка**). У место 30.000 акција, уписано је 44.000 акција са капиталом номиналне вредности од 8,800.000 круна. Шта све Србин може, кад хоће; шта би све могли, кад би хтели!!

— (**Прилог „фонду св. Саве“**). Црквена општина у *Дивошу*, потврала је „фонду св. Саве“ прилог од 50 фор. Евала јој!

— (**Исправак вести**). Темишварске вести, да Високопреосвештени Господин Епископ темишварски Никанор *„по канонима* неће моћи вршити свештеничке функције,“ нежду *с канонима* никакве свезе. Најпре треба св. каноне знати, а онда тек „канонска“ мишљења вршцати.

— (**Преузвишени г. бискуп Штросмајер**) у оногодишњој „korizmenoj okružnici“ својој брани се против подметања њему „tobož po njemu izuščenog, u saboru vatikanskom“ говора против непогрешности папске.

Његов „dobri puk“ ће тој одбрани поверовати. Па и ми би то учинили, у име љубави хришћанске и ради јединства црквна, ма то било и склапањем очију пред свима невероватностима и софизмима... одбране те. Само кад би нам преузвишени бискуп могао доказати, „da se to sveto jedinstvo pravim i živim načinom izvesti dade, i da ni jednoj ni drugoj strani na štetu ne bude“.

Но то је, признајемо, велики захтев. Да постанемо захтеве мање, који се, можда испунити дају.

Вероваћемо, дакле, да је говор ватикански, који се приписује преузвишеном бискупу, против непогрешивости папске, — апокрифан, ако нам преузвишени бискуп: 1.) изнесе на видело онај говор, којега је он говорио, а о којем до данас свет ништа не зна, а који се, по стенографским белешкама исписан, чува у архиви ватиканској; 2.) ако нам докаже, да је апокрифна и његова кореспонденција — о сабору ватиканском и непогрешивости папској — коју је кореспонденцију Преузвишени водио са многим људима ватиканске мањине, па и са чувеним Dupanloup-ом, а коју је кореспонденцију и српском православном свету саопштио високопреосвештени епископ Др. Никодим Милаш, у своје делу: „Пропаганда“.

Зар ће то хтети и моћи учинити преузвишени бискуп? Ако не, нека нам не замери што ћемо приклоњени бити остати при оном уверењу, које, осим „dobrog puka“, дели цео свет, од ватиканског сабора до данас.

Нама је, и у овом питању, само до — истине. А истина никад неће бити препрека јединству; пре-

прека је томе — неистина, против које се некад борио и преузвишени бискуп.

— (**Српско дело у руском преводу**). Познато је, да је „Матица Српска“ пре кратког времена издала из заоставштине Петра Коњевића спис *Владимира Димитријевића*, свршеног студента богословије, с натписом: „*Дувам је отров*“, који је напшсао као 48. и 49. свеска „Књига за народ“. Дело то изашло је пре неколико дана *и у руском преводу*, добив награду од књижевнога друштва „Мих. Качковскій“ у Лавову. Натпис превода гласи у целини овако: „*Тютюнь — трутизна!* Переведъ изъ сербскаго, *Володимира Димитріевича, Стефанъ В. Маланчукъ*. Изданіе общества имени Мих. Качковскаго. Львовъ, 1895. Изъ типографіи Ставропигійскаго Института“. — Цело ово руско издање, у 3000 примерака, распродано је за 14 дана до последњега комада.

— (**Пелагић рашчињен**). Велики прекршилац заклетве, Богу и цркви положене; велики недостојник чина свештеничко-монашког; лишен је тога чина и рашчињен 1. (13.) фебруара о. г. у саборној цркви београдској.

И државна власт Србије валада има средстава, да тако маштом безбожнику свој авторитет докаже. Или је у Србији слободно безбоштво?

— (**Статистички податци о ученицима београдске богословије**). У службеном листу министарства просвете и црквених послова, краљевине Србије, „Просветни Гласник“. св. 12., за децембар 1894. г., саопштавају се ови податци о ученицима београдске српске православне богословије: У почетку школске године 1893—94. било је у I и II разреду уписаних 65; школу је оставило због смрти 1, а из других узрока 1; свега 2. Искључен није био ни један. Успех показане од њих: 1 одличан, 44 врло добар, 18 добар; слабих и рђавих није било. Награђених књигом било је 19. Отпуштен због неспособности није био ни један.

Број кажњених ученика, и то затворох. једанпут њих 2, а више пута 4; а губитком целог благодејанија 1. По годинама старости били су: од 16 год. њих 2.; од 17 г. 6; од 18 г. 9; од 19 г. 9; од 20 г. 15; преко 20 г. њих 24. По сталежу родитељском било је од родитеља чиновника 2; од свештеника 24; од наставника 4; од трговаца 4; од занатлија 10; од земљеделаца 21.

Из Србије било је 50; из Босне 1. Из Аустро-Угарске и осталих држава 5. Из Црне Горе и Херцеговине ни један.

Благодејанаца било је: најпећи 19, најмањи 18, средњи 18. Од 100 свршених ученика било је благодејанаца 30%.

ЧИТУЉА.

— († **Јован Решковић**) *администратор парохије у Влаховићу*, код Глине, у горњо-карловачкој епархији, преминуо је 1. (13.) фебруара о. г. после кратке и тешке болести у 26-ој години живота свога. Покојник је прозебло носећи богојављенску водицу по парохији. Пре две године био је капелланом у Петрињи. Вечан му спомен!

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*:

12. Од г. Петра Аранићког, пароха у Ердевику, као прилог г. игумана кувеждинског Генадија Поповића . . . . . 5 фор.
13. Од г. Душана Машића, правника и питомца Текелијиног завода у Будимпешти као „скромни но искрени прилог“ од 2 фор.
14. Од г. Љубомира Купусаревића, протопрезвитера сомборског . . . . . 5 фор.

Прилози из 5. бр. „Српског Сиона“ 145 ф. 41 н.

Свега 157 ф. 41 н.

Новац је предан управи срп. нар. црк. фондова.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

На приказ послате су нам ове књиге:

Свештеник и учитељ. Њихови односи и задаци у народу. Свотосавски говор у нишкој учитељској школи *Светолика П. Ранковића професора*. Ниш. Прва нишка штампарија Ж. Радовановића. 1895. 44 стр.

Овај је говор одштампао за свештенике и учитеље своје епархије Преосвећени Епископ нишки, Господин *Никодије*.

Ову ћемо књижицу приказати и опширније.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. К. у М. Ако дођу на ред. Поздрав.

Г. Ј. С. у Н. С. И. Хвала на прилогу. Пошљите нам слику, и онда ћемо вам моћи одговорити на ваше питање.

Г. Л. П. у П. Хвала ти на прилогу. У ономе питању поведи реч што пре. Поздрав.

Г. В. Б. у М. Препоручујемо вам „Весник српске цркве“.

Г. Е. К. у Ч. Читали смо већ у „Бранику“.

Порука.

Свој господи претплатницима на I. свеску мога дјела *„Практично руководство при сравнавању свештеничких дужности у Требнику“*, који су то писмом тражили, а и онима који мирно чекају, јављам

овиме, да је рукопис послан одавде 6. (18.) децембра 1894. г. на високо одобрење ради издања и штампе, па их молим, да се притрпе док натраг стигне. У Горњим Срединцима 1. (13.) фебруара год. 1895.

Светозар Грубач,
православ. срп. свештеник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 27 1—3

Смрћу Софронија Попова упражњено је учитељско место у *Срп. Ст. Мартону*, те се овим стечај на то место отвара.

Плата је годишња 400 ф. месечно у напред, 5 ф. у име паушала, 10 ф. као неровоња, 4 фата дрва, 3½ јанца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа. Ове године ће имати од јесење хране само полак, односно четврти део; од потреба где је позват 50 н.; 6 великих подвоза преко године; слободан стан, који се састоји из две собе, кујне, шпајза и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871 одређене а доказати има да је испит из мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Рок пријаве до 2. (14.) марта о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 5. фебруара 1895 год.

Василије Петровић,
парох и председник.

Ад К. 973. ех 1894./41. ех 1895.

ЕДИКТ. 23 1—3

Услед бракоразводне молбе Марте Левак рођ. Јанковић из Ср. Карловаца против супруга јој Павла Левака сада непознатога боравишта, — позива се овим речени Павле, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртшева едикта овог у новине, конзисторији овој или сам лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега повођена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 24. јануара (5. фебруара) 1895.

Архидијецезална конзисторија.

Ад К. 110./42 ех 1895.

ЕДИКТ. 24 1—3

Услед бракоразводне молбе Стевана Јовановића из Адашеваца против супруге му Славке удове пок. Дамјана Клисурића из Лаза, сада непознатог боравишта — позива се овим речена Славна, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртшева едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 24. јануара (5. фебруара) 1895.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 25 1—3

На основу закључка црквене скупштине од 24. априла (6. маја) 1894. год. и одобрења Високославног Адм. Одбора у *Плашком* од 24. августа 1894. год. број 875/АО. 150. расписује се дражба на мањак ради поправка цијеле цркве изван и изнутра.

По прорачуну износи:

зидарски посао са материјалом	2303 ф.	37 н.
тесарски „	819 ф.	60 н.
столарски „	110 ф.	40 н.
браварски „	136 ф.	30 н.
мазалачки „	57 ф.	75 н.
стакларски „	12 ф.	48 н.
ковачки „	117 ф.	02 н.
лимарски „	150 ф.	27 н.
иконостас „	1600 ф.	— н
јабука и поправак столова	106 ф.	— н.
укупно	5413 ф.	19 н.

А.) Дан дражбе јест 22. фебруар (6. март) 1895. год. у 9 сати прије подне.

Б.) Дражбовање се са усменим понудама у стану парохијалном у Драготињој; дражбовательдужан је од горе поменуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

В.) Општина задржава себи право повјерења према подузетнику.

Г.) Иконостас ће се посебном вјенчаку повјерити.

Д.) Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

Е.) Ближи услови тако исто и нацрти могу се код председника пароха ове црквене општине у парох. стану до дана дражбе видити.

У *Драготињој*, дана 11. (23.) децембра 1894.

Одбор црквене општине.

К. 1443 ех 1894./30 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 26 1—3

Расписује се стечај на парохију VI. класе у *Гложан-Чебу*. Интеркалара нема.

Компетенти имају своје добро инструиране молбе путем својих претпостављених власти до 12. (24.) марта 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду, 23. јануара (4. фебруара) 1895. држане.

Епарх. Конзисторија Бачка.

Е. 1121. I. 242 ех 1894.

ЕДИКТ. 20 2—3

Катарина Панић рођ. Богдановић из Радимне, која је своја мужа, Александра Панића, ратара

из Мачванке, још године 1860. вероломно напустила и у свет отумарала, позива се овим путем, да се у року од 45 дана од дана првог увршћења овога едикта овој конзисторији пријави; јер ће се иначе парница и без ње свршити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 16. јануара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

СТЕЧАЈ. 22 2—3

Поново се расписује стечај на упражњено *учитељско место у Турском-Бечеју* за I—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 ф. у име плате, 40 ф. за повторку школу, 25 ф. у име послуге и 4 јутра I. кл. оране земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа; пространо и врло удобан стан са баштом и зими огрев колико устреба; осим тога ако за црк. неровођу изабран буде, 30 ф. у име неровођства.

Изабраном учитељу у дужност свада школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви при сваком богослужењу за десном певницом појати и школ. децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који мађарским језиком потпуно владају.

Учитељ ће своју плату месечно у напред из прирезне благајне примати. Рок стечаја истиче на четири недеље од датума овог стечаја.

Молбенице, које се имају на потписаног послати, после истеклог рока неће се у обзир узети.

Из седнице Школског Одбора, држане у *Т. Бечеју*, 27. јануара (8 фебруара) 1895 год.

Ђока Николић, председник шк. одбора.

Е 998. I. 224. ex 1894.

ЕДИКТ. 21 2—3

Петар Бугарин, бивши поштар у Мраморку, који је још пре четири године своју супругу Јулијану, рођ. Лацковић, злонамерно напустио и некуда у свет отишао, позива се овим путем, да се у ствари бракоразводне парнице, што ју његова супруга против њега повела, овој конзисторији пријави у року од 45. дана после првога увршћења овога едикта, јер ће се у противном случају ова парница и без њега довршити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 16. јануара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у сваку величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проњено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

198 26 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк» бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 8.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 19. фебруара 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Именовање.

Његов Светост, преузвишени Господин Патријарх српски *Георгије Бранковић* именовао је актуара саборског одбора Јеросакона *Георгија Марјановића* за привременог конзисторијалног бележника при конзисторији будимске епархије.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

К ПИТАЊУ О СВЕТОСАВСКИМ ШКОЛСКИМ СВЕЧАНОСТИМА.

Пише

прота ***Јован Вучковић.***

До сада је већ избило на јавност, да се кр. жупанијска област беловарско крижевачке жупаније обратила ланьске године високој кр. хрватско-славонско-далматинској земаљској влади у Загребу са питањем: *смије ли се дозволити, да пароси на дан св. Саве из цркве воде школску младеж изравно у школу у процесијама, пак да онђе пјесмама, декламацијама и говорима славе св. Саву, док се католичка младеж, ма да је у већини, отправља кућама?*

У јавности је већ с мјеродавне стране казано и то, да је споменута кр. жупанијска област добила *повод* за овакво пи-

тање у томе, што је у њезином подручју *„било прилично, свађе и пескла да ради прославе свечаносшски свечаности, који нмаде да буде црквена, а била је само превише свјетског карактера“*

Зна се такође сада већ и то, да је висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада намјерна, употребити ову прилику на то, да споразумно са нашим консисторијама у Карловцима, Пакрацу и Плашком изда *нормативну наредбу* о свечаносавским школским свечаностима.

О свему овоме говорено је и писано у јавности. Изнашање овога питања на тапет, проглашено је с једне стране *умјесним* и *разборитим*, друга пак страна окрстила је то *атентатом* на св. Саву, дакле и на религијозни осјећај православног српског народа у Хрватској и Славонији.

Повела се о овоме питању ријеч и на најмјеродавнијем мјесту, у сабору наше краљевинâ Хрватске, Славоније и Далмације, па смо из објашњавања том приликом дознали и ми напољу тачније о мотивима, смислу и смјеру самога питања и намјерама високе кр. земаљске владе.

На кад је већ јавност посвећена у све ово, онда се не ће моћи замјерити ни мени, што о покренутом питању хоћу двије три да речем у намјери, да можда што год допринесем за правилно рјешење истога.

I.

Као што се на први поглед може видјети, питање кр. жупанијске области беловарске састоји се из неколико питања, нарочито из питања:

1.) смије ли се дозволити, да народ на дан св. Саве из цркве воде школску младеж у процесијама у школу,

2.) смије ли се дозволити, да се у школи обавља свечаносавска свечаност, док се католичка младеж, ма да је у већини, опирала кукама, и

3.) смије ли се дозволити, да се у школи пјесмама, декламацијама и говорима сгани свети Сава.

Кад оваква питања искрсавају на површину, онда се наравно мора претпостављати, да се *све ово догађало* и догађа. Друга претпоставка је, да њеко у овоме назријева *повреду закона*, или бар *оштећење својих оправданих интереса*. Трећа, да се исти *буни* против овијех чина и да *тражи* заштиту власти.

И ако власт уђе у рјешавање ових спорних питања, онда *она* за то не заслужује ни похвале, ни укора, јер њезина је дужност, да у спорним питањима одлучује. Ко њу ради тога хвали, тај у чедности својој ваљда не ће да похвали *пријатеље* своје, који власт тискају и од ње ишту, да рече своју, на мјесто њих, хвали власт и сигурно зато, што је овдје слава сумњиве вриједности, устуца је властима. А ко би се противио, да власт приђе рјешавању покренутих питања, тај не би заступао оно што је право, и да је на кривом путу, најлакше се може увјерити, ако себе стави у положај онога, који од власти иште заштите.

Кад су се дакле горња питања нашла пред кр. жупанијском области беловарском, тада је она морала на њих одговорити. И по мишљењу мојему требала је *она сама* и одговорити. Разлог пак, на основу којега ја овако мислим, у овоме је. Закон од 31. октобра 1888., о уређењу пучке наставе у краљевинама Хрватској и Славонији, каже у своме §. 191. I. а. *„županijska oblast skrbi, da se zakoni i naredbe zemaljske vlade u poslovih školskih točno ... ovrše.“* Ово ће сигурно значити, да се кр. жупанијске области имају старати о томе, да школа и све у њој и око ње буде онако, како то закон прописује, или како влада наређује.

Према томе, ако о нашем питању у закону или у владином наредбама има већ одредба каква, онда је кр. жупанијска област беловарска била дужна рјешити стављена јој питања у смислу те одредбе. А таква одредба има у „školskom i nastavnom redu za pučke škole u kraljevinah Hrvatskoj, i Slavoniji“ у §. 10. бр. 9. сл. b, §. 10 бр. 2. и опет §. 10. бр. 8. У томе школском и наставном реду, који је издан владином наредбом од 15. јула 1889. бр. 6798., речено је на првоме месту: „Školska mladež grčko-iztočne vjeroispoviesti *imati će* učestvovati kod *odhoda ... i na dan sv. Save*.“ Када тај ред то наређује, онда не може

ни бити питања о томе, да ли пароси смију на дан св. Саве школску дјецу повести у процесију, нити има кога, ко би школској младежи могао наредити, да у тој процесији (литији) учествовати не смије, или јој у томе, било којим начином, сметати. Обавља ли се дакле у њеком мјесту на дан св. Саве литија, дужна је школска младеж у њој учествовати.

Но у питању је томе још и ријеч „*школа*“. Смије ли литија светосавска у школу? Кад би у опће ма и *један једини* случај постојао, који би свједочио, да светосавска литија бива и ван школе обављана, онда је кр. жупанијска област беловарска могла посумњати, е да ли се већ тијем, што се на споменутом мјесту школског и наставног реда говори о светосавском „обходу“, дозвољује вођење тога „обхода“ у школу. Али примјера нема који би засвједочавао, да се светосавска литија игдје на другом мјесту *осим школе* свршује, и ако тог дана каквог „обхода“, или процесије има, иде та *једино* у школу, *никад* на друго које мјесто. Кад дакле школски и наставни ред одређује, да школска младеж православне вјере има учествовати „обходу“ на дан св. Саве, а тај опход никад не иде другим путем ни другим правцем, већ из цркве у школу, тада се вальда смије закључити, да државна власт, која овакву одредбу издаје, нема никаква приговора вођењу светосавске процесије у школу, шта више, да она баш у претпоставци, да ће на дан св. Саве поћи „обход“ из цркве у школу и наређује, да наша школска младеж има у њему учествовати.

На основу ето тих разлога држим, да је кр. жупанијска област беловарска на стављени јој дно питања, који сам под бр *1.* овдје навео, требала одговорити: *смије се дозволити, јер је већ дозвољено.*

Они који су њу почели питати, дали су својему питању већу важност тијем, што су у њега унијели и једну околност, која би требала да докаже, да ће се неправда учинити, ако се на питање не одговори негативно, јер ће се онда *већина* школске дјеце, која је *римокатоличке* вјероисповијести, морати тога дана лишити благодати школске наставе, т. ј. мораће бити отпуштена кући. И они питају: а смије ли се и то?

На другоме од наведених мјеста споменутога школскога и наставнога реда, могла је кр. жупанијска област беловарска наћи ову одредбу: „*ученици* грчко-источне цркве имају . . *празновати* . . . *св. Савu* 14/26. сiечња . . .“, а на трећем: „*гледе* конфесионално-мјешовитиh обћих пучкиh школа, *поимence* такoвиh, у којиh се заједнички обучава младеж *римо-католичке* и *грчке* цркве, установљује се:

а) гдје је *знатан* број школске младеži *обиjу* вjероизповиести, а у мjестu је и *жупна црквa* ка конфесионалноj *манjини* спадаjуће школске младеži, *имаjу* се празновати благдани *jедне и друге цркве*...“

Ове двије одредбе школског и наставног реда значе, да се отпуштање римокатоличке већине школске младежи из школе кући, ради православног празника или благдана св. Саве, у *извјесном* случају не само смије *дозволити*, већ је то отпуштање управо *наређено*. Школски и наставни ред вели, да се благдани једне и друге, дакле и *православне* цркве, *имају* празновати, без обзира, да ли је у школи *већина римокатоличке* дјеце, ако је у заједничкој школи *знатан* број дјеце која су у *мањини* и ако у мјесту има *парохијална* црква њихова.

У случају, о коме говоримо, један услов за ово *облигатно* празновање *цијеле* школе очевидно постоји. У питању се говори о *пароснма* и о *цркви*, једно и друго доказује, да у мјесту *има* „župna crkva ka konfesijonalnoj manjini spadajuće školske mladeži“. Само пак питање, говорећи о већини римокатоличкој, доказује, да се у односној школи налази и једна *мањина*, која је православне вјероисповијести. Та мањина мора још по смислу закона бити *знатна*, ако ће да наступи случај облигатног школског празновања и њезиних благдана.

Ту је истом кр. жупанијска област беловарска могла запети и запитати се, да ли је у оној школи, ради које је питање покренуто, *знатна мањина* православне вјере. Не знајући о којој је школи ријеч, не

могу позитивно ни рећи, како је кр. жупанијска област беловарска на ово питање требала најприје себи одговорити. Но нешто могу ипак рећи. *Обилазно* школско празновање благдана римокатоличких и православних, не ставља закон у одвисност *једно* од *броја* мањине, већ и од тога, да ли у мјесту има и *црква* те мањине, т. ј. ако је могућност, да се у мјесту обавља празнично богослужење, тада би закон хтио, да се школском обуком не смета ни мањини дјеце, да у своме богослужењу учествују, зато нека се тада не држи обука, а тај дан нека се школи надокнади са четвртком.

Оваква одредба праведна је и оправдана је, кад школа није ни римокатоличка, ни православна, већ опћа. Нема ли у мјесту цркве нејзине, онда мањина може бити колико јој драго знатна, нејзини благдани ипак се не морају празновати, јер не имајући прилике да учествује при богослужењу, моћи ће у дане мање свечаних празника ићи и у школу, па ако хоће баш и на најсвечаније.

Опстојање цркве у мјесту, важна је дакле околност, за рјешење питања о *обилазном* светкованју празника мањине дјеце у школи. И кад је та околност важна, а у овоме нашем случају постоји у мјесту црква мањине, онда је кр. жупанијској области беловарској могло бити у толико лакше рјешити и сумњу о *знатности* броја мањине школске младежи. Да број те дјеце мора бити у неку руку већ *знатнији*, то доказује већ само то, што је у томе мјесту могао *настати обичај* обављања светосавске литије у школи. Појединци нијесу сигурно могли у мору иповјернога свијета заводити такав обичај, или би га тешко могли завести. И кад је већ тај број мањине *знатнији*, онда би се кр. жупанијска област беловарска једва огријешила о вољу закона, кад би, с обзиром на постојање у мјесту православне цркве и с обзиром на уобичајено обављање светосавске литије у дотичној школи, изрекла била, да и римокатоличка већина школске младежи те школе, има у школском смислу празновати дан св. Саве.

Праведан и разборит човјек, на био он и најватренији Србин и најправославнији, не би смио приговорити тој области, кад би она у сличној прилици, на овај начин, ријешила овакво питање о православној већини школске дјеце.

Осим тога мислим ја, да ће једна цијела православна парохија једној конфесионално мјешовитој школи моћи свагда дати знатан број своје дјеце. Овдје гдје је парохија можда незгодно поцијепана на више школских опћина, не ће то ваљда моћи бити. И не ће бити овдје, гдје је наша парохија морала бити за нужду подигнута, не имајући већег броја својих чланова, као што је н. пр. у Вараждину и још неким мјестима. Али у беловарској жупанији, колико је ја познајем, једва ће бити и *једне* школе, у којој не би могло бити *знатан* број наше дјеце, ако у мјесту има наша парохијска црква. И у самом Беловару, где нас римокатолички живаљ знатно надмашује, премда ту има наша парохија и парохијска црква не би био незнатан број дјеце наше у опћим пучким школама тога града, када само у мјесту не би било српске автономне школе, у коју наша дјеца попајвише иду. Но оставимо на страну *Беловар*, где има српска автономна школа, осим тога *Копривницу* и трбуј *Иванић*, где до душе има наша парохијална црква, али се мјесто пароха давно већ не поцињава, остаје на територији беловарско-крижевачке жупаније још *28* мјеста, у којима има српско-православна парохија и парохијална црква, а у њима су и школе. Друга мјеста, гдје су наше филијалне цркве и гдје и школе постоје, не узимам у рачун, јер закон говори само о таквим мјестима, у којима има „župna crkva“. У речених 28 мјеста, премда немам званичних података о заокружењу односних школских општина, ипак ћу једва погријешити, када рећем, да нема *ни једне* школе, у којој не би била бар *једна трећина* или *четвртина* дјеце православне вјере. Да не гријешим кад ово велим, у томе ме утврђује „Političko i sudbeno razdieljenje kraljevina Hrvatske i Slavonije“, које је издала висока кр. земаљска влада, а саставио кр. статистички уред у Загребу „po posliedcih popisa godine 1890“. У тој

књизи потражио сам број становника по вјероисповијести за свих тих 28 мјеста, те сам нашао, да у *16* има православног становништва више него римокатоличког, у осталих *12* има православнога мање, на једном мјесту за $^1/_4$, на другом за $^1/_2$, на трећем $^1/_3$, а нигдје, осим *Ровишта* (које за то има доста заселака, са већином православног становништва) не износи број православних испод $^1/_3$ онога броја, који је истакнут за римокатолике, или $^1/_4$ укупног броја становништва. Најнеповољији су бројеви за православне (осим Ровишта, о коме мало час споменух) у *Беденику, Писаници* и *Грбевцу*, гдје римокатолици стоје спрам православних овако: у првоммје сту 616 : 97 (к тој нашој парохији припадају још: Беденичка са становништвом 109: 185, Бабинац 468: 79, Булинац 263: 41 и Ласовац 552: 389; свега дакле 2001 римокатолика спрам 791 православних), но у мјесту самоме гдје је школа *нема римокатоличке* жупне цркве, а *има православни*; у Писаници стоје римокатолици спрам православних као 1339: 592, у Грбевцу као 1103: 440 Па и у школама тих мјеста, судећи по броју становништва, не може бити да је *незнатан* број православне дјеце.

Наравно, мој рачун био би правилији, кад бих ја имао податке о школским опћинама, које спадају на школе тих 28 мјеста и о школским способљацима у тим школским опћинама и о броју у школу фактично уписане дјеце, али кад тих података немам, онда ми се не може за зло узети, што сам се ограничио на број становништва цијло оних села, у којима је школа, а поред ње и наша парохија И са оваквим подацима какви су мени при руци, ствара се у мени увјерење, да у појединој од тих школа није број православне дјеце спрам броја римокатоличке *толико незнатан*, да у њима дан св. Саве не би морао бити, по смислу закона, облигатни школски празник. Дозволићу још и то, да се од 1890 године на неколико мјеста број православних још и смањио, па иначе, како ја та мјеста познајем, није морао број наше дјеце у дотичним школама постати тако сићушан, да би га требало игноровати и питати: зар ћемо ради то 2—3 православне дјеце, стотини римокатоличке ускратити обуку на дан св Саве? У граду Вараждину могло би се то питати и жупанијска област вараждинска могла би негативно ријешити такво питање, или припитати високу власт, шта да чини, кр. жупанијска област беловарска није имала разлога питати власт због ни једнога мјеста у своме подручју, које се може подвести под стављено јој питање. Она је могла за свако од тих мјеста одговорити: *у тој школи не може се на дан св. Саве држати школска обука ни са римокатоличком дјецом, па била она баш и у већини.*

Таквим одговором она се не би огријешила о закон, који не вели, колики број мора бити у мањине, ако ће за њу да наступи погодност §. 10. број 8 сл. а. школског и наставног реда.

Није само *принцип њеликоличности*, који управним властима у дјељању њиховом мора пред очима бити (Dr. Stein, Handbuch der Verwaltungslehre, Stuttgart 1876. стр. 22.), велим, није само тај принцип оно, што је кр. жупанијску област беловарску могло оправдати, ако би она овакав одговор дала. Ја бих рекао, да би она, налажући респектовање и саме *једне четвртине* укупнога броја, радила у духу *школскога закона*, који у своме §. 20. налаже, да се већ при намјештању друге учитељске силе, узима обзир и на оне мањине, којих вјероисповијести припада бар *четврти дио* укупнога становништва дотичне школске опћине. Ударам нагласак овдје на ријечи „четврти дио“, јер ми се чини, да је у томе изречено, е је школском закону „четврти дио“ већ *респектабл* мањина. И ако би се томе схватању приближила била и у нашој овој прилици кр. жупанијска област беловарска, зар би била погријешила?!

Могу дакле слободно рећи, да је кр. жупанијска област беловарска на *пра два* дијела питања, које је влади упућила, била позвана одговорити *сама* и да је требала одговорити у *позитивном* смислу.

Остаје још трећи дио питања, наиме онај, у коме са пита о дозвољености *његовања, говорења и деклимовања* у славу св Саве, о дану његовоме, при светосавској школској литији. Шта је кр. жупанијска

област беловарска требала са овим питањем радити?

Ево шта ја мислим. Да је наступио био случај, до сад *никад* невиђени и нечувени, па закон о њему да нема никакве одредбе, онда је кр. жупанијска област беловарека, сумњајући да ли ће својом одредбом погодити интенције високе кр. земаљске владе, могла припитати, шта ће чинити. Али, хвала Богу, овај случај није у Аустро Угарској монархији ни невиђен, ни нечувен. Широм цијеле наше монархије иду литије о св. Сави у школу (наравно гдје има православних Срба, њихових храмова, свештеника и школа, у које њихова дјеца иду) и свуда се говори, пјева, декламује. Државна власт зна то и види то, јер се пред њом и не крије, нити би се могло сакрити. И она није дошла на мисао, да је *слављење св. Саве пјесмом, говором и декламацијом* нешто по њу *погибељно*, па ће то једва моћи постати погибељним и у жупанији беловарско-крижевачкој. И зар кр. жупанијска област беловарска, знајући да се на разним мјестима монархије слави св. Сава пјесмом, говором и декламацијом, није смјела ни могла рећи: *смије се св. Сава славити пјесмом и говором и декламацијом и у подручју жупаније беловарско-крижевачке?!*

Ја држим, да је она то и могла и требала рећи, тијем више, што знам, да православни Срби у тој жупанији, као људи мирни и погодни, који, од како у уставну еру уђоше, никада нијесу ни прстом макли против јавнога мира и реда, нијесу заслужили, да се њима ускраћује оно, што је другој њиховој браћи у монархији дозвољено. Као син те жупаније, проучио сам поприлично историју тога комада земље и народа мојега на њој, а знам прилично и његове новије доживљаје, познајем срце и душу тога народа, па знам добро његове и лијепе и ружне стране, те бих волио да ми ко рече, чиме је тај народ заслужио, да јавне области једино у његовом слављењу св. Саве пјесмом, говором и декламацијом, назријевају нешто, што тек треба *специјалну* дозволу одозго. Ти моји негдашњи Вараждински генералаћани мора да су преко ноћ постали невјерни земљи и господару своме, па *баш за њих* треба *напамно* неко стање! Не, не. Ствар је и превише озбиљна. Не смијем се с њоме шалити. Само и опет велим, да кр. жупанијска област беловарска није имала разлога, онако стилизовано питање управљати високој кр. земаљској влади.

О *свему* што се у њезином комбинованом питању пита, као што смо видјели, могла је она *сама* одговорити и била је *позвана* да одговори. Она то није учинила, већ преноси одлуку на високу кр земаљску владу. Нека буде онако, како влада рече! Овакав поступак кр. жупанијске области беловарске не мора бити мио ни најпогодијим и најпопустљивијим Србима тамошњим. Из њега би се врло лако могао извести закључак, да сама кр. жупанијска област беловарска нема воље штитати своје православно српско становништво ни онда, кад би њеко хтио, да му ускраћује оно што му закон дозвољује.

Но ја нијесам за то, да се било какав закључак из овога изводи. Ми не нападамо, ми не тужимо, јер ми смо нападнути и оптужени. Ми се само бранимо. И треба да се бранимо поштено, као људи.

(Наставиће се.)

ПОРОДИЦА И РЕЛИЂИЈА.

Проповед отца *Августина од Монтефелтра*. С талијанског превео: јереј **Илија Шумановић**.

(Наставак).

Шта би била љубав без божанског идеала, који ју узвисује? Ви видите како пропада оно, што треба да је бесмртно, ви осећате разочаравања ваше љубави, јер нисте схватили свету тост ваше брачне свезе; а то је за то, јер ви, место да снажите своју љубав са вером, која са божанском силесијом вида човечје срце; место да ју, кад потамни, опет расветлите са

небеском светлости, — ви тражите за њу светлости онде, где се — свака светлост гаси.

Код вас благодат релиђије не може да се слева у два срца која чезну за вечном љубави, већ се просипа у два срца, раздражена са грешном похотљивошћу. Тамо где је благодат тражила божански осећај, налази грдни егоизам — две пожуде, две амбиције.

И тако вас не веже у браку заједнички положај, венчани венци и златне бурме, већ вас стеже железни оков међусобних обвеза.

И тако, место да налазите у браку оне неизречене милине, коју од њега ишчекивасте, вама је брачни живот пун јада и досаде.

Али ради тога не бедите никога, но себе саме; она љубав, што вам је некад све заслађивала и преображавала, била је па и прошла, јер ви не притекосте релиђији, да вам ју она оснажи и за навек сачува.

Други неопходни услов сретнога брака, којег услов релиђија снажи и крепи, јесте: међусобно супружко пожртвовање.

Господо моја! Кад би схваћали онако брачни живот, како га младост схваћа, онда би рекли, да се са браком ступа у рај, где се живи у милинама, песмама и мелодијама; где нема никакве сметње, никад тавног облака, који би ведро лице тог живота, ма кад, потавнео и помрачио.

Али кад објективно и хладно расматрате брачни живот, шта онда видите? Ту се тешке дужности имају испуњавати, ту се морају многе тешке препоне савлађивати, треба многу горку чашу ћутке прогутати; у кратко, у браку се *тражи: пожртвовање.* За то је De Bonnean добро рекао, да је брак много тежи, но какав уговор или жртвовање, да је он: велико искушење за мужа и жену.

Како двоје младенаца у светоме храму изреку своју приволу на венчање, одмах се међусобно заклињу, да ће, једно за друго, све трпети и сносити. Та и најлепши брак у рају свршио се — пред крстом на Голготи Ето то вам је стена, о коју се разбија љубав без релиђије.

И сама реч „пожртвовање“ потреса наше слабо срце; ми смо вољни жртвовати се, али нисмо кадри жртвовати се стално и дуго, па ма то било и за најдраже нам биће. За то се брзо указују горчине и несугласице међу супругама, па избију и јавно, на површину њиховог живота, и брачна веза онда — пуца.

Како, господо моја, да се је љубав тако брзо преобразила у равнодушност и таку хладноћу; како та два бића, која се толико љубљаху, ето сад не могу да се трпе?!

Како да не знадијаху једно другом пристати, једно за друго жртвовати се? А баш беху лепи нагледи за срећан брачни живот: исте душевне способности, слична срца и карактери, но једино оскуденаше то, што се не загрлише и не слубише на меком крилу добре мајке цркве. И где јада! та тако лепо заснована зграда њиховог брачног живота, сад је — тужна рушевина.

Ви држите, господо, да је лахко жртвовати се без релиђијозне помоћи. Варате се. Дозвољавам, да два, са узајамном симпатијом оснажена бића, могу дуго узајамно да се жртвују; али така појава представља само један *редак изузетак,* дочим помоћу релиђије може така појава да буде: *опће правило.* Само релиђија учи праву школу пожртвовања, јер само она знаде и може овако да учи: „Дечице моја, овај свети олтар, пазите добро, није ништа друго, но гробница, а први обред у њему, то је: жртва. Сретни живот, о коме ви сневате, окупан је у крви Христовој; мотрите како Његов трнови венац баца своју сенку на ваше венчане венце; та сенка вам шапуће: жртвујте се једно за друго, као што се је Он за све нас жртвовао, ако мислите сретни бити!“ И тек после таке науке благосиља релиђија брачну свезу младенаца, који оснажени са таком божанском науком, ма им како трновит брачни живот био, увек ће помоћу релиђије све препоне савладати моћи. И тако тај релиђијозни благослов постаје изворм милине, те проузрокује, да брачници живе чистим и неоскврњеним брачним животом; хармонија, слога и љубав лебде над њиховом брачном ложницом.

Можемо се обманьивати разним илузијама, али реалност нас учи: да су само хришћански супрузи схватили узвишени позив њихове егзистенције, а то за то, јер су положили узајамну заклетву пред светим Божјим олтаром, уз присуство и сведочанство небесних анђела, који их невидјено окружаваху. И за то, јер их је релиђија поучила, да ће им љубавни спој и занос, ако им не буду осећаји Богом освећени,

у брзо пређи и увенути, као мирисни, ал' краткотрајни цветак.

Ево, господо моја, ево, то је пouка стварности живота.

Где су оне слатке илузије из наших младих година? Где је онај чисти, нежни, незаинтересовани осећај? Па још кад су супрузи две сличне душе, онда је добро, и Божји благослов влада међу њима; али кад тако није, него, кад им свaки дан однесе по нешто од њихових илузија, а донесе све нова и нова разочарања, где ће онда наћи они устрајности за своју љубав? Да ли да се, ради тога, обрате свету? Не, господо моја; са вером ће они схватити часност своје везе, и да им се отвара нова каријера; да им сад почиње нов живот међусобног жртвовања и самозатајивања, које ће бити Бог једини сведок. Шта би им користило обраћати се свету, кад свет не схвата и кад игнорује то њихово жртвовање?

Ал за њихово жртвовање зна Бог, и то им је доста; клекнуће на праг од олтара, проліће сузе што их гуше, и биће по ново — оснажени.

Ох, господо, колико ја сажаљевам оне, што хоће да прогоне религију из породице, из домовине, из људског срца. Јадници, зар не знају да са религијом укањају и жртвовање од човека?

Како нам се жалосни дневи спремају; колико чемера, колико болова! Каквих ће бити призора, каквих трагедија, кад већ сад ове страхоте читамо по дневним кроникама и листовима.

Али све то још није ништа! Господо, фамилију не сачињавају само муж и жена, већ су ту пре свега дечица, та радост и тај понос родитељски, али уједно и тај објекат највећег старања и бриге њихове.

Кад угледа света једно детенце, одмах ћеш видети како се је на чело очино и материно навукао облак одговорности и брижности. Јер, дете није само тело, већ пре свега оно има и душу. Дакле, није доста само бдити над развитком и напретком његовог тела, но ваља старати се и о његовој души; треба улити у његову душу чистоћу, сјај, веру, поштовање према Богу, према ближњима и према себи самом.

А кад отровни дах страсти хоће да окужи ту нежну душицу, треба је отети и опет хватити на чисти, Божји зрак; ако се она при том опире, не ваља псовати и проклињати, већ упливисати на њу с усрдисјем, са срцем, са молитвама, што се уздижу до Бога.

Господо моја, држите ли ви да се може та деликатна мисија извршити без религије?

Питам вас: Ако ви не верујете у Бога, ако не верујете у неумрлост душе, ако држите да је дете само материја, скоро — ништица; шта се онда толико бринете о душевном узгоју ваше дечице?

Не, не, ви не можете бити родитељи душе ваше деце; ваша дечица одгојена без религије биће ваши тирани у нежним вашим старим годинама, безочни непријатељи у младости, а доцније: ваш јад, ваше мучење и можда ваша — порога.

Тако ћете ви покајати ваш преступ, што напустисте Бога, што хтедосте створити породицу без религије. И нећете ју никада основати; или, ако оснујете породицу, она ће бити, као што мало час рекосмо, те ће служити као рђави пример, да покаже шта се све може доживети, и стајаће као комади од разбијене лађе, које међу бродари на обалу, да назначе места, где се често догађају бродолоиства.

Ви се стално тужите на вашу децу. Ви велите, како ваша дечица немају доброг понашања, немају субординације. Али на кога се ви то тужите? Кад се је у старој Шпарти родило дете, метнули би га на колена очева. Ако га је отац погледао, детету је одређено било да живи; ако неје, дете мораде умрети.

О родитељи, ваша деца пропадају, јер ви сте их целивали у чело, ал нисте завирили у њихову врлину у њихове душе; ваша деца пропадају, јер ви сте чували само њиховог материјалног добра, али нисте чували начела, истине и крепости.

Кажете, како се ваша деца рђаво понашају. Па ко је чувар доброг понашања и владања, ако не религија? Разумем узгој и васпитање, када су задахнути религијом, али кад им је одузета та божанска моћ, шта они онда могу? Могу продуковати колебиво тело и дух без осећаја; могу продуковати само лицемере и дволичњаке.

Велите, да ваша дечица не познају субординацију. А за што? Јер немају ни пред ким поштовања. А за што немају? Јер не знају

религијозних начела. И то је праведан суд Божји.

Породица данас више не поштује оног Оца на небу. С којим правом тражите поштовање за оца, што је на земљи? За то, о господо моја, не заборављајмо никад ову велику истину, која вреди како за породицу, тако и за јавно друштво: *Калдрма се презире авторитет Бога, тлачи се и авторитет човека.*

Човек, дакле, господо моја, не сме се тужити ни на ког, но на себе самог. Он је сам дао из своје руке жезло управе, и збацио је са свога чела владалачку круну оног дана, кад се је одстранио од религије.

За добрих времена, кад се је још веровало, отац беше свештеник породице, који је узносио Богу молитве своје, своје супруге и своје дечице; отац је био краљ породице, који је њоме владао на земљи и спремао ју за небо. То је божанска слика очева из срећнијих времена. Али данас, јао, отац је постао много мањи, но што му је свети позив његов! Отац није више свештеник, јер се он не моли више; отац није више краљ, јер нема више у себи узвишеног владалачког осећаја за ствари земаљске и божанске — он не схваћа позив породице.

И доиста, господо, какав утецај може имати на породицу отац — неверник!

Шта може и шта знаде саветовати своме детету отац, коме је мозак збуњен од заблуда и срце сметено од порока? На што ће се позвати такав отац, кад куди понашање свога детета, кад га саветује на добро и истинито? Хоће ли призивати молитву име Божје, које до тада пред децом никада још није споменуо, осим ако Га је псовао и хулио? Хоће ли позивати децу на божански закон, на закон кога је сам приступао, сваког дана без и најмањег устручавања? Хоће ли се позивати можда на религију?

Он нема никакве; а што је најглавније, он не извршује никакву. Хоће ли говорити детету са свога очинског становишта и позивати се на своја очинска права?

Господо! Те речи могу имати и неки утецај на младеж, ако она није занесена од вихора каквих бурних страсти, или ако су насилне и немоћне, ако је младеж обузета каквим силним страстима, које ју притискују и поздармљују. Па да говори деци о њиховој будућности и добром гласу, неће ни то много хасните, јер мотив егоизма надвлађује само дотле друге страсти, док су ове још слабе и неразвијене.

Ето видите, господо, да такав несрећни отац нема никаква оружја за своју обрану против своје деце, које она не би могла против њега употребити. Па за то, таки оци обично затворе очи, да не гледају недела своје деце, и не старају се, да их опомињу и увуђују на добро. Има ли жалоснијег и јаднијег положаја, од положаја такова оца?!

(Свршиће се).

ПОРУКА БРАЋИ СВЕШТЕНИЦИМА.

Наредба кр. хрв. слав. далм. земаљ. владе од 3. (15.) децембра 1893. бр. 8940 о назаренима прилично је оживотворила и осоколила секту назаренску и њене последователе у Тројединици а нарочито у жупанији Сремској, јер их ту понајвише има.

Па у колико је та наредба назарене осоколила, у толико је свештенство свих вероисповести у очајање бацила, а то за то, што је то свештенство до речене наредбе извршивало црквене функције и код самих назарена и ако је то додуше било помоћу општинских поглавараства и помоћу политичких власти; али кад наредба та дође до ушију назаренских, тада се исти осилише и свештеник не могаше више вршити дужности своје, јер и саме неке политичке власти схватише дух наредбе противно, тако, да су свештенство одбијале односно нису удовољавале њиховим молбама и пријавама, кад је наиме требало новорођено дете назаренско крстити.

Но пошто ни кр. земаљ. влада не мисли са наредбом својом ширити у народу безверје, то сам ја на темељу исте с пуним правом захтевао од кр. котар. области, да ми буде у помоћи, односно да нареди, да се новорођена деца назаренска у цркви крсте, позивајући се и на то, да деца до своје 18. године не могу веру мењати

(по Дворском Декрету од г. 1816 и 1835.) а још мање у једну секту прелазити.

Кр. котар. област није удовољила мојој пријави и молби, држећи се чврсто и строго речене наредбе, усљед чега поднесем призив на кр. жупанијску област у Вуковару и од исте добијем путем котарске области следеће решење:

Број 2674/ex 1895.

Велеславна кр. жупанијска област жупаније сремске у Вуковару изволела је одлуком од 13. фебруара 1895 бр. 19830 ex 1894 амо приопћити следеће решење:

„— Решавајући изнијешће од 24. новембра 1894 бр. 16880 о утоку источно-православног парохијалног звања у Ст. Пазови против тамошњој одлуци од 23. октобра 1894 бр. 15446, којом та котарска област није обвазила сљедбеницима секте назаренске Петру и Кати Иванчевићу, затим Манојлу и Јелени Мишчевић наложити, да имају своју дјецу по обреду источно-православне цркве крстити, — кр. ова жупанијска област обвазали, давши мјеста утоку, нападнуту њим одлуку преиначити, те одлучити, да су Петар и Ката Иванчевић, затим Манојло и Јелена Мишчевић дужни своју новорођену дјецу окрстити дати у источно-православној цркви, *којој су они још и данас законити припадници.*

Тумачење §. 2. наредбе високе кр. зем. владе од 15. децембра 1893 бр. 8940, по којем се дјеца споменутих родитеља не могу силити на вршење вјерских чина, није изправно, јер упутна дјеца не могу никако спадати под тијем каквих „сљедбеника“, све док не наврше своју 18 годину — а дотле пак морају та дјеца слиједити вјеру својих родитеља, те морају и окрштена бити.

Смисао цитиране високе наредбе не може бити тај, да се њоме потпомаже безвјерство — што би наступило када дјеца неби крштена била, те када би полазећи школу а неимајући никакве вјерске обуке настојала и осталу школску дјецу к назаренству привлачити.

То окрштење ипак не протуслови установи § 4. цит наредбе, по којој се дјеца назаренских сљедбеника имају убиљежавати у уписник кот. области, *пошто је то само из обзира будућег-редарствених одређено.*

О чему се кр. кот. област уз привитак списах под ./. овога предмета даљега уредовања ради убавешћује тиме, да је проти овој рјешитби, која се има приобћити источно-православном парохијском звању у Ст. Пазови и споменутим сљедбеницима секте назаренске, дозвољен уток незадовољној страници на високу кр. земаљску владу, одјел за богоштовје и наставу у року од 14 дана прописаним молбеним путем.“

О чему се велечастно српско православно парох. звање, Петар Иванчевић и Манојло Мишчевић сви у Ст. Пазови убавешћују.

Кр. котарска област

У Ст. Пазови, 16. фебруара 1895.

Кр. котар. предстојник

М. П. **Михајловић** с. р.

Овако дакле решење кр. жупан. области може заиста служити као порука целом свештенству у сремској жупанији, усљед кога морају се новорођена дјеца сљедбеника назаренских крстити и у матрикуле крштених увести, те још додајем и то, да овако решење служи кр. жуп. области у Вуковару на велику част а свештенству на велику утеху и умирење *

Стеван Шимић
парох ст.-пазовачки.

* И тако, сте, и опет докази, да смо ми имали право, а не г. Огњан у „Новом Времену“ и сви они, који друкчије тумачише наредбу кр. земаљске владе, а не као што је схватисмо и протумачисмо ми у прошлогодишњим бројевима овога листа.

Сад треба назвати још наша решења у питању конкубината назаренских и у питању сарањивања назаренских сљедбеника; пак ће наредба бити потпуно разјашњена.

А уверени смо, да ће кр. жупанијска област и у овим питањима издати решења у досад показаном правцу и духу, као што смо уверени, да ће и висока влада та решења увек и потврдити. *Ур.*

Послато нам је, те ово и саопштавамо следеће:

ПИСМО

дра Емилијана Радића-Соколовачког ddto Месић Вршац 25. јануара 1895. универзитетском професору филозофије Л. К. у Б. о бићу Бога.

Недавно говорисмо у једном друштву позваних стручњака, у ком и Ви бесте, о најтежој филозофској теми, наиме о бићу Бога. Том приликом претресано је ту скоро све, што је до

данас људство за и против на том пољу урадило. Било је ту говора готово о целој филозофији, а наиме пак о Аристотелу, Платону, Ергеву, Декарту, Бакону, Спиноси, Гроту, Бруно-у, Дела Метрију, Локеу, Берклеју, Кондилаку, Хумеју, Лајбницу, Фихтеју, Канту, Хеглу, Шелингу, Шлајермахеру, Комту, Шопенхауеру, Фајербаху, и т. д.

Некако Ви први, а за Вама и сви остали стручњаци, изразисте се, да у питању о егзистенцији највишег суштаства нема до сада сигурног пута, који би *сасвим* задовољавао.

Тад сам и ја нагласио неки суд односно, да се филозофски изразим, неку метафизику о том предмету, која се Вама, а и осталим стручњацима, већ тада свидила, тако да ме сад позивате, да ју за сад ма и у најкраћим потезима н. пр. у форми једног писма, скицирам.

Одазивајући се радо том Вашем позиву, ево ме, да Вам за сад само у неколико речи тај суд односно ту метафизику наведем.

Човек *нужно* може само оно најбоље распознати, *што је у њему*. Према томе филозофија мора од човека, као непосредног, почињати, на њи тим путем посредном т. ј. оном, што је око човека.

На овога извире пак, да човек н. пр и разлоге у питању о бићу Бога, мора поглавито у себи самом тражити.

Само такав поступак даје реалне основе за тај предмет, јер ово, што је у човеку, не може сумњи подлежати, те према томе то је само и реално.

Субјективност пак човечија инстинктивно т. ј. и *без* сваког саутицања човека, *дакле неодвисно од њега као таквог*, поступира објективну егзистенцију Бога.

А да је то тако, то нам показује најлепше кад н. пр. на човека наиће страх, невоља, болест, и т. д., т. ј. онда се *елементарно* у човеку пројављују потенције богопознања.

На овог се пак већ види, да је то проста нецетина, као да је баш тај страх, и т. д., путем маште, створио човеку Бога, јер оно, што у човеку дела инстинктивно, елементарно, дакле од њега као таквог неодвисно, *не може* њиме створена машта бити. Но и иначе, кад би Бог био само креатура човечије маште под утицајем баш тога страха, и т. д., онда би човек морао *нужно* разпознати ту машту, те који би човек онда био тако луд, да самог себе вара т. ј. да се клања машти, коју је он к томе сам себи створио?

У човеку постоји дакле од њега као таквог неодвисна реална потенција к богопознању.

На одатле т. ј. од те потенције мора се nolens volens закључивати, да постоји и објективан узрок те потенције.

А да те у човеку инстинктивно постојеће потенције богопознања одговарају истини т. ј. да им је Бог хомоген, *о том се човек опет на себи самом најбоље увјерити може.*

Човек има наиме и друге сличне инстинктивне, дакле од њега као таквог неодвисне потенције н. пр. вида т. ј. око. Да око није хомогено светлости, та потенција вида неби ни постојала т. ј. око без светлости не значи ништа, јер без исте и не види. Дакле *зато* и постоји та потенција у човеку, *што одговара истини.*

Па ако је та потенција вида субјективна, зар је и светлост субјективна?

Не, светлост остаје *до века објективно*, ма што ју субјективно око употребљује, јер она лежи ван домашаја субјективног.

Постоји л' дакле у човеку нека, при том инстиктивна потенција богопознања, као што заиста постоји, онда већ ipso facto т. ј. баш усљед тога, *мора* постојати и објективан узрок те потенције т. ј. Бог, јер иначе неби та потенција у човеку *нужно* ни постојати могла, као што и друге сличне потенције постоје само ради тога у човеку, што имају својих узрока.

Па као што ти задњи узроци н. пр. светлост, нису субјективни, дакле не могу машта ни бити. него су објективни, дакле истинити, тако и онај први узрок т. ј. Бог *не може никад субјективан т. ј. сумњив ни бити, него јесте увек објективан т. ј. истина*, јер све те потенције, које су обусловљене тим узроцима, тако, *да без истих неби ни постојати могле*, имају *само једам и исти извор*, а то је човек.

Хришћанство, учећи дакле бићу Бога, има право не само са гледишта своје веронаучености, него и са гледишта баш самог човека.

Та ето, и само питање живота није наука у стању да објасни *без бића Бога.*

Сва односна напрезања Дарвина, Спенсера, Хекла, и т. д. нису се праузрока живота ни дотаћи могла, *те су остала просто немоћна*, и то тако, да се ваљда није нико у тој мери смешним учинио, као баш ти људи с њиним лакрдијама, а ја н. пр. Batybius Heckelii.

Бог дакле, као што видисмо, *мора* да постоји већ силом закона о самом човеку, пошто су исти тиме обусловљени т. ј неби без тога ни постојати могли.

Неки од мислилаца већ су на то указивали. Но то је и сгроз сигуран пут. Јер човек корача реално само на својој властитој основи.

Према реченом, по себи се већ разуме, да као што човек субјективно разликује добро и зло, *да то нужно т. ј. већ силом тога*, мора апсолутно постојати код Бога.

Према томе мора онда и човек да абсолвира *с добрим, а не са злим* овај свој живот, неосврћући се при том ни најмање на *такозване среће односно несреће*, које управо и *не постоје*, јер не само да су исте већ по себи т. ј. у самој ствари *нека мутна индивидуална схватања*, него је за исте и човечији живот *сувише кратак.*

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

II.

Приговора, који се тичу строго управе са фондовима и фундацијама, у главноме је ових *девет*:

1. Велику трећину капитала фондовских ужива држава са 4 и 3%, а тиме се штети народ наш и фондови.

2. Неприкосновени фонд се протежира према клирикалном фонду, а овај хотимице испушта из вида.

3. „На неприкосновени фонд су владике ударале свој печат и не дају из њега на просвету ни колико је прног испод нокта“.

4. За градњу и дозиђивање патријаршијско-епископских резиденција има новаца, а за приложак школама и за мировински фонд учитеља, професора и осталих народних чиновника, нема.

5. Даљањем управом и манипулацијом фондова чини се према просвети издајство и атентат.

6. „Доброг у управи фондова ни са свећом не мож' наћи“.

7. Кришом и у потаји се оснива фонд за чиновнике око фондова, те се у тај фонд, под тајанственим називом: „рачун писарине“, даје 1% чистог прихода из свију фондова.

8. Извештај управе фондова за г. 1893. је непотпун.

9. Тај су извештај потписали само књиговођа и благајник управе фондова.

Одговорићемо на све приговоре редом.

Ad 1

По вици и ларми „Заставиној“, а по љубазности погрда, које је просула на данашњу управу народно-црквених фондова, изгледа, *као да је данашња управа фондова издала и уложила велику трећину капитала фондовских и фундационих у државне обвезнице и остале државне папире, из разлога, да јој „глиђу сабља не сече“, да се „онима горе“ не замери.*

Такво пискарање и такав, боље рећи, разговор, је таман према фирми „Заставиних“ чланака, према намери њиховој, и према неразумевању и непознавању ствари.

А колико истине и разложности у тој вици и ларми има, ево да видимо:

Послужићемо се и опет Рајићевом књигом.

1.) По рачуну од 4. маја 1787. било је од капитала клирикалног фонда, који је тада изнашао свега 86.093 ф. 12 н., „код ерариума“ под $3^1/_2$% издано већ, на обвезницу од 17. августа 1776. . . . . 15.000 ф

По рачуну од 31. октобра 1863 било је:

I. у државним обвезницама:

са $2^1/_2$% . . .	10.800 ф. — н.	
са 3 „ . . .	193 ф. 02 н.	
са $3^1/_2$ „ . . .	448 ф. — н.	
са $4^1/_2$ „ . . .	505 ф. — н.	
са 5 „ . . .	476.333 ф. 25 н.	
Свега	488.279 ф 27 н.	

2.) Од капитала неприкосновеног фонда било је:

I. у државним обвезницама:

са $2^1/_2$% . . .	54.098 ф. 52 н.	
са $3^1/_2$ „ . . .	2.500 ф. — н.	
са $4^1/_2$ „ . . .	200 ф. — н.	
са 5 „ . . .	116.077 ф. 50 н.	
Свега	172.976 ф. 02 н	

3.) Фонд закладе Архијепископа Мојсија Путника био је 30. октобра 1863. г. свега 14.263 ф. 99 н., од којих је у државне обвезнице уложено било . . . . 6000 ф.

4.) Фонд закладе Петра Божића био је 31. октобра 1863. свега 11 269 ф. 62 н., од којих је у држ. обв. уложено било . 8.000 ф.

5.) Фонд митрополитског благодејанија у Карловцима изнашао је 31. октобра 1863. г. свега 62.218 ф. 24 н., од којих је било у државним задужницама . . 4.918 ф. 31 н.

6. Поклад сремских манастира од г. 1793. и 1799. изнашао је у исто време 14.086 ф. 49 н., од којих је било у државним задужницама . . . . . 11.350 ф.

7. Поклад манастира и цркви сремских од год. 1810. изнашао је у исто време свега 5.123 ф. 69 н., од којих је било у државним обвезницама . . . . 2.384 ф. 54 н.

8 Од осталих свију фондова за то време који су сви скупа изнашали, осим фонда за задање митрополитске резиденције, који је фонд основао Митрополит Стратимировић са 50 000 фор., — 279.745 ф. 81 н., било је у државним папирима . . . . 66.335 ф. 25 н.

А све то значи ово:

Од укупног капитала свију фондова и фундација, које су постојале до г. 1863., а који је капитал изнашао свега: 2,392.470 ф. 68 н., уложено је већ тада било у државне папире свега 760.242 ф. 54 н., дакле скоро $^1/_3$ целокупних фондовских капитала.

По гласу рачуна и извештаја фондовских од г. 1890. изнашао је те године укупни капитал фондовски 6.052.37 ф. 86 н., од које своте је до те године уложено у државне папире 2,086.780 ф. 35 н., дакле, према укупној своти капитала, нешто више него $^1/_3$ тога капитала.

Концем г. 1893. изнашао је укупни капитал фондовски 7 057.609 ф. 08 н., од којег је капитала уложена до конца г. 1893. у државне папире свота од 2,088.190 ф. 81 н., дакле са 1.410 ф. 46 н више него до конца 1890 год.

А то опет значи: до г. 1890., кад је данашњи саборски одбор примио у своје руке управу фондова, било је већ уложено у државне папире од целокупног фондовског капитала 2,086.780 ф. 35 н.; а у року од 1891. до конца 1893. г., дакле, под данашњом управом фондова умножио се улог у државне папире са свотом од 1.410 ф. 46 н.

Ето, тако бројеви говоре и доказују.

Је ли, дакле, данашња управа фондова, данашњи саборски одбор, велику трећину фондовског капитала уложио у државне папире? Није, него је за доба његове управе уложено у државне папире свега 1.410 ф. 46 н., а остала свота од 2,086.780 ф. 35 н. уложена је у државне папире до г. 1891., пре управе данашњег саборског одбора. То је истина; а што „Застава“ пискара, то је: трла баба длан, да је прође дан.

Но, питање је сад: да ли је морално, и да ли је разложно, те оправдано, ради улагања фондовског капитала у државне папире, онако осуђивати и погрђивати, било ма коју управу фондова из прошлога и данашњега века? Није. А ево и доказа, да није.

На стр. 62 Рајићеве књиге може свако прочитати и ове речи: „Ово (поклад сремских манастира од г. 1793. и 1799.) је накнада, коју је високи ерар дао манастирима сремским за златне и сребрне црквене утвари, које су ови на позив митрополита Стефана Стратимировића, *кад је држава због француског рата у великој нужди била*, последњој уступили.“

А то значи: да држава у време *велике нужде* има право сребрне и златне и саме утвари црквене за отклоњење те нужде и немоћи у потпуности, употребити, разуме се уз накнаду. То право држава је имала, има и имаће увек, не само према нашој цркви, него према свима црквама, па и према сваком поједином грађанину своме, односно његовом имању.

А камо ли држава да нема права на зајам капитала из наших фондова? Има она то *право* у свако доба према свима капиталима, који су природе наших фондова, као што *у време велике нужде*, има тако право и на капитале и својину својих грађана.

Кад држава долази у невољу и нужду, не само што је обвеза грађанска, него је дужност патријотичка, држави помоћи и ради те помоћи јој ставити на расположење тим пре својину и капитал, кад јој дајемо крв и живот.

Потражимо потврду овим речима ма у којег писца државних наука, и — наћи ћемо ју.

На основу, дакле, *неоспорног права државе*, тражила је и наша држава *зајмове* од наших фондова у време нужде јој ма које; а свагдањај управи фондова диктовала је и грађанска обвеза и патријотичка дужност затражене зајмове, према своти својих капитала — држави издавати.

Но ће нас ко год запитати: признајем, да су и фондови наши дужни држави зајам дати *у време нужде;* али, зар су дужни куповати државне папире *кад те нужде нема*, а под мању камату, него што би ју добили приватним зајмом?

Дужни су. Да се та дужност у целој својој опширности представи, требало би цели расправу само о томе питању написати.

Та дужност, и ако није у законској форми изражена и постављена, ипак треба да је као патријотичка дужност и патријотички резон позната бар онима, који се воде као политички учитељи народа. А кад им је позната, онда морал захтева и истинито родољубље тражи, да о тој дужности обавесте народ увек пре, него што би му потпаљивали ери разним неистинама, и подвалама на оне, којима су народ и црква поверили управу фондова и иметка народно-црквеног, а који у познавању својих дужности, врше дужност и према држави, и тиме, на делу,

доказују: да је српски народ и српска православна црква увек вољна и спремна своје грађанске обвезе и патријотичке дужности вршити, сматрајући себе нераздељеним и органичким делом државне целине, спреман увек учествовати (партициповати) у жртвовању државним потребама, као што је вољан увек учествовати и у добитцима државне целине.

Ако „Застава“, и нека господа око ње, не појмају и немају смисла и осећаја за тај патријотички резон и ту патријотичку дужност, онда би бар дужност и резон родољубља захтевао, да, својим неразмишљеним пискарањем, не доводе у сумњу појмање патријотичког резона и осећај патријотичких дужности у оних народно-црквених нам фактора и претставника, с којима државна власт непосредност сообраћаја има, и према постулцима којих, у првој линији, пресуђује и одмерава висину и квалитет патријотичности српског православног народа и српске православне цркве према Богом даровној им, а властитом вољом њиховом изабраној отаџбини.

Ако овострани српски народ и његова црква и у то искушење падне, да им брод живота управљају тако невешти бродари, какнима се приказују господа око данашње „Заставе“; и да им браниоци и чувари народно-црквеног опстанка постану тако брзоплети и неискусни — па ма како иначе одушевљени — народни борци, какнима се квалификују господа око данашње „Заставе“, — чланци „Заставини“ о Немањином благу дали би нам већ разлога, основа и повода, да очајавамо о животу и самом опстанку српског народа и српске православне цркве у Митрополији карловачкој. „Спаси ны Сине Божїи!“ ....

Но, кад би народно-црквеним нам животом и будућношћу — што не дао никад Бог — управљали кад год и тако неискусни почетници, као што су неки политички „гигерли“ око „Заставе“, једно интересантно питање би било: е да ли би и они, чим би дошли на управу народних фондова, отказали државне папире и продали их на јавним пијацама, а зар не би и они капитале фондова улагали и у државне папире?

Учинићемо им један комплименат и казаћемо: ма како да им се глава сабље не боји, и ма како ради били да се „онима горе“ замере, они ипак не би продали државне папире, а куповали би и нове.

А за што? За то, јер би то осим деликатних обзира и многи стварни налагали. И јер је боље елоцирати (сместити, уложити), капитале фондовске и у државне папире, него их оставити и гледати бесплодне, или по новчаним заводима са маљим каматама, него што их дају државни папири.

Морали смо, дакле, горњи комплименат учинити господи око „Заставе“, јер кад не би ни толико мудрости и увиђавности код њих предпоставили, да би учинили, што рекосмо да би и они учинити морали, онда би им једино морали пореће и минимум — памети.

Па кад би већ и они морали задржати државне папире и зајмове, који су већ учињени, а и нове у извесним приликама чинити; — зар онда њихов дрски и детињасти напад на данашњу управу фондова, на данашњи саборски одбор, није демагошки нацрт на данашњи саборски одбор? Јесте; ми то можемо и смемо тврдити, јер смо доказали, да је данашњи саборски одбор, кад је примио управу фондова у своје руке, затекао државног зајма и папира у вредности од 2,086.780 ф. 35, а он га повисио за три године са 1.410 ф. 46 н. Задржао га и са нешто повисио за то, јер то налаже патриотички резон, финанцијска наука и искуство, те властити интерес фондова.

Пред тим разлозима с једне, а цифрама с друге стране, нада образина „Заставиних“ нацртљивача, и остаје на видику једна грозна слика ругобе, коју својом незграпном кичицом може да нацрта само најгадинја страст демагогије, вођена осећајима најпримитивнијег егоизама и пожуде за влашћу. . . .

(Наставиће се.)

Нови Сад, 15. фебруара 1895.

Поштовани г. Др. И. В. рекао је већ у 18. броју „Браника“ једну своју реч, поводом предстојећег нам сабора. Ради обавештаја, казаћемо и ми једну, у погледу припреме предлога за саборску расправу.

По нашем мишљењу саборски одбор није орган, који предлоге за сабор има и може спремати *жељно* према директиви с поља, према жељама јавнога мњења. У предлозима саборског одбора могу и морају бити изражена начела само она, која су његова, или која је он апробирао.

Та начела је данашњи саборски одбор из-

разио и публиковао у своме првобитном предлогу, који се називао „јединственим штатутом“, а која су израза своја добила и у „народно-црквеном уставу“, као предлогу између саборског одбора и одбора петнаесторице споразумно изнешеном пред сабор 1892.

Тај устав је ипак више сабор примио и за подлогу специјалне дебате, ergo, изразио се, са већином својом, да начела у том уставу изражена. Тражити сада *од данашњег* саборског одбора, да сабору спреми и поднесе други какав предлог, и то начела контрерних начелима првог му предлога, то би значило: тражити од саборског одбора, да се одрече себе, свога мишљења, свога уверења. А то саборски одбор учинити неће, учинити не може.

За први саборски састанак било би, осим организационог штатута, доста предлога и посла, који је остао несвршен иза сабора 1892. год. На првом састанку своме имао би сабор изабрати и нови саборски одбор. *А овога саборског одбора* тек, био би посао, да спреми евентуално нов предлог или предлоге организационе природе, те да их поднесе другоме саборском састанку на расправу.

Тако ми мислимо.

Поштовани г. Др. И. В. завршио је свој чланак овако:

„На последњем сабору учињен је у том правцу један веома значајан покушај који истина није био од успеха, но за то је дужност свакоме од нас, да озбиљно порадимо на томе, како би рад овога сабора, што нам сада предстоји, успехом увенчан био, те да једном довршимо и ми оно дело, око кога су се толике најбоље снаге нашега народа годинама трудиле и заузимале.“

Ми те речи потписујемо. Желимо од срца, да не остане само на — лепим речима. Желимо да се лепе речи потврде и лепим делима.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Његова Светост нови васељенски Патријарх Антим VII**) пристао је у понедељак 6. (18.) фебруара о. г. у Цариград. Депутација, која је ишла на изасланство лађи *Хиџос* до Калимна, да прими новоизабранника, допратила га је овамо. Кад је *Хиџос* спустио котву у Златни Рог, понели су се на брод чиновници Патријаршије и Св. Синода, и тамо је велики протосинђел поздравио Његову Светост са добродошлицом. Око Фењера било је доста света, који је поздрављао новог наследника Златоустове катарице. Његова Светост отсела је код досадањег заступника, Њ. В. П. г. Натанаила.

Велики Логотет Ставро Аристархи беј отишао је одмах за тим у Царски двор и доставио је званично преко Таксим беја, првог секретара, султану, да је Његова Светост Антим VII пристао у престоницу. Њ. Ц. Величанство изразило је, преко Таксим беја, своју благонаклоност према новом Патријарху. Велики Логотет јавио је и Великом Везиру о доласку Патријарха. „Ц. Г.“

— (**Крштена у 17 година.**) Јављају нам из Суботишта (ком Руме), да је у тамошњој српској православној цркви, на дан св. Богојављења, крштена девојка Марија Голи (Göli) Мађарица, у 17-ој години њезиној. Иста је била ради заблуде својих родитеља-назарена — до тог доба некрштена.

— (**Богословско књижевно друштво „Слога“**) на својој IV. редовној седници, држаној 5. фебр. 1895 г. конституисало се овако:

За председника: Живојин Витолић, богослов IV. године, за подпредседника: Никола Арсеновић, богослов II. године, за I. тајника: Димитрије Витковић, богослов II. године, за II. тајника: Миливој Рајић, богослов I. године, за благајника: Милорад Човорда, богослов I. године и за књижничара: Милинко Јовановић, богослов I. године.

— (**† Ника Михајловић**) умировљени председник кр. табле, члан угарске горње куће и чувени правник, умр'о је, од запале плуће, 15. (27.) фебруара о. г. у Сомбору, где се и родио 11. (23.) априла 1811 год.

Врли покојник био је особито образован човек, чувен јуриста, изванредно даровит, а светао карактер, каквих мало бива и има.

Познат је особито са конференције Ловљеве на г. 1872, на којој је у друштву са Др. Ливијем Радивојевићем и пок. А. Стојачковићем одлучно бранио народно-црквену автономију против намицљаја Ловљевих. У најновије доба, и ако у дубокој старости својој, нашао се ипак на своме месту у горњој кући, кад је требало подићи глас свој против црквених реформа.

„Фонду св. Саве“ одужио се са прилогом својим од 200 фор.

Слава му! А лака му земља, и вечни му спомен у народу!

— (**Конзисторијални бележник будимске епархије Василије Грујић**) умр'о је дана 13. (25.) фебруара 1895.

(† **Милорад П. Шапчанин**) песник и књижевник српски, и управитељ краљевских добара у Србији, умро је 14. (26.) фебруара о. г. у Београду. У његовим делима се истицала увек „снажна религиозност и искрено вероваље“. Рођен је у Шапцу, а младост своју је провео у нашим крајевима. Живот му је био пун обилата и доброга рада. Слава му!

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. П. у П. Крај најбоље воље не можемо.

Г. В. В. А што се тако журите?

НА ЗНАЊЕ!

Још једном молимо све распродавајуће наше Календара, да нам до конца фебруара о. г. или пошљу новац или вратне календаре.

Од 1. (13.) марта о. г. сматраћемо недаћарене календаре као распродане, и не ћемо нарочит примати.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 25 2—3

На основу закључка црквене скупштине од 24. априла (6. маја) 1894. год. и одобрења Високославног Адм. Одбора у *Пландишту* од 24. августа 1894. год. број 875 /АО. 150. расписује се дражба на мањак ради поправка цијеле цркве изнана и изнутра.

По прорачуну износи:

зидарски посао са материјалом	2303 ф.	37 н.
тесарски „	819 ф.	60 н.
столарски „	110 ф.	40 н.
браварски „	136 ф.	30 н.
мазалачки „	57 ф.	75 н.
стакларски „	12 ф.	48 н.
ковачки „	117 ф.	02 н.
лимарски „	150 ф.	27 н.
иконостас „	1600 ф.	— н
јабука и поправак стодола	106 ф.	— н.
укупно	5413 ф.	19 н.

А.) Дан дражбе јест 22. фебруар (6. март) 1895. год. у 9 сати прије подне.

Б.) Дражбоваче се са усменим повидама у стану парохијалном у Драготињој; дражбовательдужан је од горе поменуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

В.) Општина задржава себи право повјерења према подузетнику.

Г.) Иконостас ће се посебном вјештаку повјерити.

Д.) Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

Е.) Ближи услови тако исто и нацрти могу се код председника пароха ове црквене општине у парох. стану до дана дражбе видити.

У *Драготињој*, дана 11. (23.) децембра 1894.

Одбор црквене општине.

СТЕЧАЈ. 27 2—3

Сирћу Софронија Поповa упражњено је учитељско место у *Сут. Сх. Мартонуш*, те се овим стечај на то место отвара.

Плата је годишња 400 ф. месечно у напред, 5 ф. у име паушала, 10 ф. као пеповођа, 4 сата дрва, $3^1/_2$ јанца оранве земље, на коју учитељ плаћа. Ове године ће имати од јесење хране само полак, односно четврти део; од потребе где је позват 50 н.; 6 пелких подвоза преко године; слободан стан, који се састоји из две собе, кујне, шпаја и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871 одређене а доказати има да је испит из мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Рок пријаве до 2. (14.) марта о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 5. фебруара 1895 год.

Василије Петровић
парох и председник.

К. 1443 ех 1894./30 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 26 2—3

Расписује се стечај на парохију VI. класе у *Гложан-Чебу*. Интеркалара нема.

Компетенти имају своје добро инструиране молбе путем својих претпостављених власти до 12. (24.) марта 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду, 23. јануара (4. фебруара) 1895. године.

Епарх. Конзисторија Бачка

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ИЗДАВНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 26. фебруара 1895.

К ПИТАЊУ О СВЕТОСАВСКИМ ШКОЛСКИМ СВЕЧАНОСТИМА.

Пише

прота ***Јован Вучковић.***

(Наставак).

II.

Врло ми је жао што се у мени створило мишљење, које сам на крају првог одјека ове расправице изрекао. Али ја се нијесам могао отети утиску млакога држања кр. жупанијске области беловарске у нашем питању. Познајем изреда и људе, који код те области раде и чисто не могу вјеровати, да би они били кадри тако млаки бити у питању једном, за које напријед већ знају, да у живац дира православни српски народ не само те жупаније, већ гдје га год има. Не, њих је морала на то натјерати *љута* њека *невоља*. Они знају закон боље но што га ја знам, они знају своја права, они хоће да су спрам православних Срба свагда праведни, али невоља је која их сили, да вишем мјесту поднесу питање, са којим их друга страна узнемирује.

Истина у самоме питању, како је оно управљено кр. земаљској влади, не види се трага тој невољи љутој, јер тек једна кр. жупанијска област не би са своје стране хтјела ни могла рећи, да су *њој* светосавске литије неповољне, да се *њој* не допада слављење св. Саве пјесмом, говором и декламацијом, да је *њој* криво што се о св. Сави не држи школска обука у оним школама, у којима је тог дана по закону и не треба да буде.

Сигурно је у допису кр. жупанијске области беловарске, којим је она познато

нам питање на високу кр. земаљску владу управила, разјашњено, шта је прави *повод* покретању тога питања. Ми то не видимо из самога њезиног питања, али кад пресвијетли г. *Др. Исидор Крњавац*, сдјелни предстојник, у сабору вели: „dogodilo se je, da je u belovarskoj županiji bilo *priepora*, *svadje* i *nesklada* radi proslave sv. Savske svečanosti, koja imade da bude crkvena, a bila je tamo previše svjetskog karaktera. Ove *razmirice* bile su povod, da je županijska oblast županije belovarske pitala kr. zemalj. vladu: . . . može li se dozvoliti voditi procesiju u školske prostorije i pod kojim uvjetima?“, онда смијемо њеровати, да је кр. жупанијска област беловарска њиестила владу о *размирицама*, које су јој већ досадиле, и позитивно можемо знати, да су те размирице *повод* њезиноме обраћању на високу кр. земаљску владу.

Волио бих кад бих могао знати, *око чега* су се врзле те *размирице*, колике су *димензије* оне постигле и како се кр. жупанијска област беловарска *сирам њих* држала. Када су се размирице породиле, онда значи, да је једна страна хтјела приредити светосавску школску свечаност а другој то није било право. И сада да се пресуди о размирици, нужно би нам било знати, *шта* противној страници није право. Није ли јој по вољи сама светосавска *литија*, или јој није по вољи што *школска* дјеца у њој учествују, или долазак њезин у *школу*, или *слављење св. Саве* том приликом у говорима, пјесмама и декламацијама, или на поцијетку *недржање обуке* са осталом дјецом тога дана. Ако јој није право ово прво, тада је кр. жупанијска област беловарска била дужна поучити је, да се у краљевинама Хрватској и Славонији даље више не може и не смије томе на пут стајати. Није ли јој право ово друго, морала је кр жупанијска област беловарска упутити је на закон, који то учествовање паређује. О овом трећем видјели смо, како је кр. жупанијска област беловарска могла судити, а о томе ћемо још говорити Ко се због четвртога бунио, томе је требало разјаснити, да у самом слављењу св. Саве говором, пјесмом и т. д., нема и не може бити ничег држава, јавном моралу, миру и реду противног; а с погледом на пету ствар, ради које се можда њеко бунио, требало је призвати му у намет закон, који управо на руку иде православнима, јер на дан св Саве не мора бити обуке у ниједној школи онијех мијеста у беловарско-крижевачкој жупанији, у којима има парохијска црква православне вјероисповијести.

По моме мишљењу требало је оне који се ради ових свечаности свађају онамо-ћивати, а не одмах при најмањијем покрету *стављати у питање* много тога, на што православни имају *несумњиво* право и друго што шта, што им ни закон *не забрањује*. Ако је опозиција сирам светосавских свечаности излив ма чијег настојања, да се закон не вријеђа, она ће онда престати, кад јој се покаже, да повреде закона нема. А је ли она излив другога чега, онда би јавна једна област једва смјела пред њом устукнути.

Ево отворено и искрено ћу рећи, од куда вјетар дува. Није ту у питању закон, ни повреда закона. Да ли ће православна дјеца њим у школу, то је приличио равнодушно онима који при спомену светосавских литија у свађу улазе. О њиховом настојању, да наша дјеца у оне у школу иду, знао бих из искуства штошта при повиједати. Но то нека стоји на миру. И зашто да приговарам Хрватима, кад је било, а и сад ваљда има и који човјек Србин, који би пружио нашем ељаку руку да му помогне, да дијете своје „избави“ школе! Исто тако није њима ни до св. Саве, а не би се они заклали баш ни за то, што у 28 школа, у беловарско-крижевачкој жупанији, не би било једнога дана обуке. Њима смета донекле наша свечана литија, они не воле да и ми с парадом у школу уђемо. Но и те ране још би се дале пребољети, али се пребољети не може то, што се приликом те свечаности говори о *Србину* светоме Сави, што се ту њева о *српској* цркви, што се у којој пјесми при декламацији изуте опет *ове* ријечи. То боли њеке људе, и сваки пут кад чују те ријечи, они ће покренути и дрвље и камење на онога, који их изусти.

Будимо искрени, па признајмо оно што

јесте. Сав спор овај никао је из неодољиве *мржње* једнога дијела наше браће Хрвата спрам *Христа*, на било да је оно коме само и на језику, а тој мржњи на Христо још се придружује и *непријазност* спрам *православља*. То изазивље срџбу и гњев, то распирује свађу, то меће браћи у руке блато, којим замазују оно што је Србину свето, то им ставља и у перо и у уста ријечи руге и погрде на нас. Да сви Хрвати нијесу такви, то не треба ни споминьати, а да они који су такви, бургијају против наших светосавских свечаности, то зна сигурно и кр. жупанијска област бедоварска.

Питање наше дакле може се са свијем лијепо макпути са нола школе, на ставити у облику: смије ли се у краљевинама Хрватској и Славонији, међу браћом Хрватима, српски мислити и српски осјећати, српски говорити и творити? Она браћа, која се буне противь наших светосавских свечаности, одговориће нам: не смије! И та браћа показала су већ на толико мијеста, да ће свашта учинити, ако им ко рече да је Србин. Не питам, да ли имају право. Али смијем запитати: кад ће пред високу кр. земаљску владу у Загребу искрепути питање које јавне области, да ли се смије дозволити, да се у Хрватској и Славонији коготд Србином зове? Не смета што има закон, који то дозвољује, али овако се питати може, кад има њекога, коме тај назив није по вољи! Ја идем још и даље. Није тајна да у Хрватској и Славонији има Хрвата, који би Србе, ваљда читаву трећину, четвртину ли, укупног становништва тијех земаља, лијепијем радо даривали даром, „сјекиром“ у главу! На зар не би онда јавне власти имале права питать владу: смије ли се овдје ко звати Србином и кад га њеко због тога изазивања хоће сикиром по глави, да ли га власт мора бранити?!

Ако би се одмах, чим се њеко буни, стављала *у питање* не сама *оправданост буњења*, већ оправданост онога *због чега* се њеко буни, онда ће бити врло смијешних, управо срамних и врло жалосних питања. Многи из хрватске странке права, а ваљда и још којод, буне се приликом свечаних дочека православних владика, кад ови у својим дијецезама врше апостолску дужност своју. Зар ћемо питати: смије ли се дозволити, да те владике обилазе своје вјерне? Њеки кањају православне храмове блатом и другим чиме. Зар ћемо питати: смије ли се дозволити подизање православних храмова, или, смију ли се трпити они, који су већ подигнути? Да не ређам дуго, зар не би тијем путем дошли до питања: смије ли се дозволити, да православни Срби, бар у краљевинама Хрватској и Славонији, живе?!

Но погледајмо на питање, којим се бавимо, и с друге стране. *У дну* душе сам увјерен, да би православни Срби жупаније беловарско-крижевачке, кад би им затребала свједоџба о њиховом политичком владању, од својијех жупана свагда добили такву, у којој би се званично потврђивала коректност њиховог политичког владања. Ја не вјерујем да је с њиховим политичким владањем био незадовољан пресвијетли велики жупан, госп. *Радослав вл. Рубидо-Зинч*, не вјерујем да није задовољан и пресвијетли *Др. Милутин Кукуљевић-Сакцински*. О онима пријс њих нећу говорити, јер међу њима било је и Срба. Но инак, ако се можда догодило, да је кривицом једнога и другога Србина, при светосавским свечаностима изушћено или учињено што-год, што није у складу са светим дужностима *лојалнога* држављанина, а то би у нашем случају могло бити *једини оправдани повод* за буњење, чак ни у *том* случају не би се требала доводити у питање *дозвољеност саме свечаности*. Јер ако је таквог случаја било, то је само *један случај*, то није *правило*, које би истицало из *природе* саме свечаности; према томе закон се не би ни могао позивати, да се одмазди на *свечаности*, већ на ономе, ко му је *скривио*. Или би се зар дозвољеност проповиједања у цркви стављала у питање, кад би се нашао непаметан свештеник, који би прилику проповиједи употребио, да говори оно и онако, што и како закон не дозвољује?! Ја мислим да би се кривац позвао на одговор и казнио, ако је збиља крив, а ником не би ни на ум дошло да пита: „смије ли се проповиједати?“

Загледали смо у *само питање* и у *повод*, који је кр. жупанијску област беловарску приморао, да се тим питањем обрати на високу кр. земаљску владу и дошли смо до увјерења, да тако стилизованог питања ни с обзиром на постојеће законе и владине наредбе, ни с обзиром на друге околности, које са предметом питања у свези стоје, није било нужде пред високу владу износити, јер га је сама кр. жупанијска област могла ријешити у властитом дјелокругу, напоше̄ьетку видили смо и то, да ни сами повод, с којега је цијело питање покренуто, није такав, да би изискивао брзу и мериторну одлуку више власти.

Но питање је отишло високој кр. хрв. слав. далм. земаљској влади, на морамо и ми за њим.

III.

Висока кр. земаљска влада у Загребу, добивши питање, није, као што сви видимо, приступила одмах одговору. По свему што је до сада у јавност продрло очевидно је, да је она посветила питању овоме озбиљну пажњу и да га је подвргла нужном проучавању. На основу информација, које је добила од надлежне власти, а њезда и с других крајева краљевина Хрватске и Славоније, она је сигурно дошла до увјерења, да је овај предмет у таквом стадију, да изискује јасну и прецизну одредбу.

Можда ће ме ко од мојих сународника и корити ради оваквог говора, али ја пишем и говорим оно што мислим. О мислима својим не држим, да су непогрјешиве. У овој пак ствари мислим, да висока кр. земаљска влада није нама никакве неправде учинила, ако је, слушајући своје органе и гледајући њихову неприлику, дошла до одлуке, да у овој ствари изда једну *нормативну* наредбу. Мени се чини да ово још не значи, да је висока влада одлучила, ту своју нормативну наредбу поставити на друкчији основ но што је овај, што јој га закон у својим одредбама означује, нити то значи, да влада у одредбама своје нормативне наредбе хоће нешто друкчије да пропише, но што то закон већ прописује. Ја мислим, да намјера високе владе о издању нормативне наредбе у нашем питању, не мора значити, да ће она *супрот закону* рећи: не смије бити на св. Саву „обхода“, или: не смије школска младеж учествовати у светосавском „обходу“, или: не смије се у ниједној школи обуставити обука ради благдана св. Саве, осим можда ако су у њој искључиво само дјеца православне вјере. Да висока влада не мисли са својом нормативном наредбом учинити нешто самовољно и постојећем закону опрјечно, то мислим да смијем закључити по њезином поступку. Она се обратила на све наше конзисторије у цијелој земљи, да јој оне своје мишљење искажу, а о њима сигурно није претпостављала, да ће јој савјетовати нешто мимо закона, нешто погрјешно.

Да пак у стављеном на високу владу питању има и таквих елемената, о којима постојећи закон непосредно ништа не говори, то једва да треба коме доказивати. Закон н. пр. не каже отворено, да светосавски „обход“ иде у *школу*. Он не каже, у колико би то могло сладати и на свјетовно законодавство, *какво* може бити свечаност светосавска. Рекао сам, да је кр. жупанијска област беловарска могла и на ова питања одговорити у смислу онога, што је и како је *досада непрјечено бивало и бива*. Другога обхода на св. Саву нема, него из цркве у школу, а приликом светосавске школске свечаности сваћа је и жива ријеч један од елемената, којим се она обавља, дакле кад закон говори о томе обходу и у свима другим дијеловима га омогућује, неће му бити и није му противно ни то, ако „обход“ иде у школу, као ни то, ако се тамо говори, пјева, декламује. Оваква изрека кр. жупанијске области беловарске била би логична, темељита и оправдана дедукција, но пак само *дедукција*, никако ријеч закона. И против те одлуке могло би с противне стране бити жалбе и утока, дочим кад *влада* то изрече *наредбом* својом, онда жалбе нема. А да она то тако изрече, нужно је свакако, да се питање проучи. То нам само може мило бити.

Висока влада проучава питање. У ње се већ ствара и *гледиште* на оне тачке, са којих се у ријешавању питања има поћи. И ако то гледиште буде правилно, онда ће и ријешење питања бити праведно, било коме право, или не било.

Тачке пак са којих висока влада кани на одговор пријећи, напоменућемо нам је пресвијетли одјелни предстојник г. *Др. Исидор Кршњави*, у одговору своме на интерпелацију народног заступника хрватковачког изборног среза, г. *Павла Јовановића*, у 101. сједници сабора краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, држаној 16. фебруара 1895. Из тога његовог одговора, како га налазимо у стенографском записнику те сједнице („Narodne Novine“ од 20. фебр. 1895) увјеравамо се, да висока влада не кани у рјешавању покренутога питања поћи са *досадањег обичаја*, већ са *природе школе* и *карактера светосавске свечаности*.

Посао би можда једноставнији био, кад би се за полазиште, у рјешавању законом нерјешених дијелова нашега питања, узео *досадањи обичај*, јер тај обичај стоји већ 20 година у свези са школом једне и исте природе, а у њему је још издавније упечатио се и карактер саме светосавске свечаности. Школа на коју се овдје помишља стара је 20 година и толико година она је у контакту са обичајима светосавских свечаности, а ти су се до момента, у који се додирнуше са том школом, већ потпуно развили и готово устаљили. Па кад ти обичаји нијесу одмах нашли на противност у природи ове школе, а њезина се природа до данас ни у чем није промијенила, онда противности не може бити ни данас. Велим, полазећи са обичаја, спор би се лакше и брже рјешио, но признајем инак, да је полазиште, са којега мисли висока влада поћи, озбиљније. Признајући то, не могу му ни противан бити.

Пресвијетли одјелни предстојник вели: „Školske prostorije su naime *komunalne*, dakle su vlastnost zemaljske vlasti, i ona kao kućevlastnik imade pravo pitati, *što* se radi u njezinoj kući“. Овдје први пут сретамо ријеч „комуналне“, и ако смо довде можда мислили, да се питање тиче *школе у вике*, вазда нам сада оставити ту мисао. Питање је дакле: да ли се светосавска свечаност може сложити са *природом комуналне школе?*

Не ради овог нашег питања, или ради евентуалног повољног за нас одговора на исто, већ из других разлога, ја се не бих сложио са пресвијетлим господином, у гледишту овоме на субјект „властности“ комуналне школе, школских просторија, њезиног посједа, јер ја бих био вољан другога њекога сматрати субјектом те „властности“, а не земаљску власт. По стручној спреми својој нијесам јурист, зато можда и гријешим када држим, да би власником овдје могао бити онај, на коме је, по §. 22. школскога закона, дужност „o svom trošku podizati i uzdržavati *svoje* obće pučke škole“. Ако ја у овом свом мишљењу немам право, нека ми се опрости, та и онако за ме на овом мјесту нема питање о томе власништву важнога значења, јер и ако не бих *право земаљске власти на уређивање школских одношаја* извео из њезиног власништва над школским просторијама и њезиног тамо кућевласништва, ја јој ипак то право не оспоравам, ја га потпуно признајем и признавати морам, ако не из разлога властности, а оно из других разлога. На онда, нека је слободно и земаљска власт власник свију и кућевласник у свима комуналним школама, то нам с обзиром на наше питање може бити сасвијем право. Земаљска власт је и *наша* власт. Она није ни хрватска, ни српска, ни власт већине, ни власт мањине, већ власт краљевина Хрватске и Славоније и њезиних становника, власт *свију* нас. Па као таква, не искључује она и не мо е искључити ни православне Србе комуналних школских општина из сувласништва или удјела у власништву њихових школа.

Главно је овдје питање, да ли се са *природом комуналне школе* може сложити, држање у њој какве свечаности *посебне* једне *конфесије*, или *посебне* једне *народности*. И на то питање, кад се оно постави као *теоретско*, без икаквог *ограничења*, ја бих брзо одговорио: не може се сложити. Најчистији је посао у *комуналној* школи, кад се у њу пушта само оно, што је *у истину комунално*. За све остало у њој не би требало да буде мјеста. Елементи *људске просвјете*, комунална су потреба. Сви треба да их присвојимо. *Домовина*, комунално је добро. Сви треба да се у љубави сирам ње утврдимо. Комунална школа треба да задовољи те комуналне потребе. Ако ћете и *религију једну*

сматрати комуналном потребом, коју комунална школа треба да задовољи, онда ће те безусловно доћи до захтијева оне хуманитарне неке религије, која у себи нема ничег позитивног. Ми би пак хтјели своје разнолике вјероисповијести у подмлатку своме утврдити, али већ зато што су оне *разнолике*, не може *комунална* школа узимати тај посао на своју бригу. Ни *народности једна*, није наша комунална потреба. Сваки имамо своју. Комунална школа не може с тога, на том пољу, ништа ни радити. *Посебне* дакле чије свечаности, ничега што би нарушавало *комунални* жиг *комуналне* школе, ничега у чему сви припадници те школе не би налазили задовољење *заједничких* својих потреба и интереса, ничега што носи на себи печат *посебности*, ничега о чему би ма и један припадник комуналне школе с правом могао рећи: ово није *моје*, или: ово иде искључиво *моме*, — ничега тог не смије бити у комуналној школи, ако је она *у истину комунална* школа. За такву школу нијесу ни *конфесионални* ни *народносни* предмети. Таква је природа комуналне школе, и она то не подноси.

Но *наша* комунална школа није срећом у толикој мјери *ексклузивно комуналне* природе. Законодавство краљевина Хрватске, Славоније и Далмације — то му морамо с благодарношћу признати — њу је само *донекле* покомуналило, остављајући у њој мјеста и елементу *конфесионалном*, а и *народносном*. Она се брине и за вјерозаконску обуку својих ђака, она се стара и за утврђење националног осјећаја у њима. Не морам наводити доказе за ову тврдњу. Кад се једна наша комунална школа подигне, благослови је свештеник, кад дјеца у њу дођу, одмах се настоји, да се у духу своје конфесије даље развијају, прописује им се полазак цркве, пази се да ли дјеца тим прописима одговарају, учитељ њезин врши као такав и службу у цркви и т. д. А народносни елемент зар није у њу принуштен? Проћи крај школе, кад је час њезина, доћи на испит, па ћеш се увјерити да јест. „Ја сам млада *Хрватица*“, „Ој *Хрвати*, још'тер живи дух ваших дједова“, тако пјевају дјеца *комуналне* школе. И ако *један дио комуне* има права на такве пјесме у комуналној школи, зар онда и *други дио комуне* не би смио имати права на пјесму: „Ја сам *Србин*, српски син“? Ако нема, онда је то *слаба комуна*, онда то *није комунална школа*, него *школа једнога племена*, у коју је *друго племе* стјерано само зато, да се посредством школе *убије*. Наша земаљска власт не би могла, као кућевласник у тој школи, дозволити то убијство једнога свога укућанина. И школа таква не би била културни завод. Прије би јој тада доликовало име онога мјеста, на коме се на правди Бога, а у име закона, дави и убија. Не, ми немамо такву школу. Код нас што је једном дозвољено, није ни другом забрањено. Подносећи *хрватски*, подноси природа наше комуналне школе и *српски* народносни елемент.

(Наставиће се.)

ПОРОДИЦА И РЕЛИЂИЈА.

Проповед оца *Августина од Монтефалтра*. С талијанског превео: јереј **Илија Шумановић**.

(Свршетак).

А шта тек да речемо, господо моја о мајци?

Мати! Ја не знам, је ли Бог створио што лепше, и милије, што слађе и светије од срца мајчина! Није ли срце мајчино најсавршенија слика оног божанског осећаја код људи, који називамо љубав, нежност, доброта и пожртвовање?

Мати, ах! то је мајомир у породици; али непобожност га гуши и кваси. Мати, то је анђео хранитељ у породици; али непобожност га — обесвећује.

Жена без религије! Јадник и несретник је сваки онај муж, који гура своју жену у неверство. У бури живота како ће се одржати право та слаба тврдица, ако ју религија не

придржава? Ко ће научити жену да љуби своје детенце не само као плод своје утробе, као тело, већ такође као душу? Како ће моћи она жена, која нема религије, бити добром супругом?

Размотрите матер без религије. Она љуби детенце, ал не као своје чедо, већ као залог своје утробе и тела, ал не своје душе. Она једница није схватила свој позив, како ће дати своме чеду васпитање и утемељити му живот духовни. Она није умела научити своје детенце, да склони ручице и дигне очице к небу; — а то је најкрасније слика невине дечије душице. Она је дојила своје дете, нахранила га кашње разним ђаконијама, одела га у свилу и кадиву; ал му не знадијаше дати духовне хране, којом га треба увек пјтати и кад плаче и кад се осмева.

Ах, колико би суза на тај начин уштедила себи мати у будућности; ах, колико поруге, колико очаја!! Колико пута неће знати, где да одмори и утеши своје једно срце!

Ох, матере, историја света пуна је ваших дела! Разумем добро зашто се непријатељи религије ушињу, да вас отргну од вере, јер докле се на ваших слатких уста улива у душу детињу верска наука, дотле су сви њихови напори — ништави и немоћни. Али оно, што не могу никако да разумем, то је: да се и ваши мужеви труде, да вас отргну на наручја религије.

Ох, човече! реци ми, кад твоја безбожност одврати душу твоје жене од Бога и кад она не буде више имала наде и вере у Бога, хоће ли она онда бити љубазнија, хоће ли бити више склона на жртвовање, хоће ли бити марљивија и кућевнија и више привржена својој дечици? Реци ми, реци: хоће ли твоја деца бити боље васпитана, кад им мати не буде више имала вере у свој божански позив?!

Онога дана, кад безбожност угнездиш у срцу своје жене, спремићеш обешчашћење и рушевину својој породици. И ти, што потресаш стубове Божјег храма, прах ћеш бити — смрвљен под његовом рушевином!

Сам Бог је улио у срце женско стид и религију; али, кад се стид и религија из њега изгони, онда је жена лишена тих Божјих дарова, и одступила је сама од — своје природе.

А тада, господо моја, шта ће бити и доћи? Биће то, да ће мужеви, обузети од досаде и жалости брачног живота, тражити задовољства на другој страни, мислећи да имају на то право; тада ће они њи да закопају и забораве досадање супружке дужности, у проваћању и разном разоноћењу; и свуда ћеш их сретати сретне и задовољне, само не тамо, где би требало, — у кући својој. И тако ће са својим вечитим одсуством произвести хладноћу, равнодушност, па и обешчашћење својих жена. А по кућама ћеш сретати жене без љубави према својој кући и породици; жене, које не ће знати за ред, преглед и економију кућевну; жене, које не ће чинити ништа оно, што мужу омиљава своју кућу и породицу. Сретаћеш матере, које ће држати да су сву своју дужност извршиле, кад даду деци јела и одела, а не ће се старати за њихову душу, већ их напуштати кластитој самовољи, друштву злочестих и опаком васпитању извесних васпитача и учитеља.

И као природна последица тога гадног живота родитељског, биће ови жалосни призор: видели би децу, која не би никога поштовала, ником се покоравала и никога љубила; а кућу би родитељску сматрала као досадну тамницу, из које жеља што пре утећи и измаћи.

А шта, господо моја, из тога света следи? Из тога следи то, да нема више правог духа у породици, нема у њој — Бога. А кад нема идеала у центруму, онда ће по мало везе породичне да попуштају, и неће још за дуго, а оне ће попуцати; и тад ће се човек сасвим повући у своје срце и унутарњост, као у каку пусту осамину и постаће прави егоиста.

А одатле ће опет произаћи то, да ће очеви, матере и деца, изишав из круга својих дужности, бацити се у вртлог разних жалосних изгреда, који ће бити права пропаст за све: за дом и домовину.

И видећемо човека, где са својим лажним пријатељима по крчмама и сличним местима пусто баца и харчи своју недељну заслугу, а не мисли на једну своју дечицу, која на дому цивиле гладна и жедна, гола и боса. На тог оца, кад се иза таке теревенке опет поврати у круг своје породице, дочекаће ту, место пољупца, загрљаја, разни прекори и пребацивања, те у такој породици не ћемо видети само хладноћу и равнодушност супружку, већ њихову трајну мржњу и осветy, а често и страшне — крваве породичне призоре.

А шта ће тек бити од деце, која одрасту под утицајем тих прилика?

Тако рђаво васпитана деца не ће познавати никакво правило за морално владање, већ ће постати жртвом разних необузданих страсти и гадних порока, а њихови родитељи не ће смети, да их рад тог укоре и од тог одврате; и напослетку свршиће се тако, да ће та деца изгубити сваки морални осећај и завршити као — разни криминални преступници.

Ево, то вам је слика породице без религије! Али још нисмо готови.

Ви знате, да нема у људском животу ништа лепшега, ништа, чему би човек тако радо завидео, као судбини седог старца, ког окољава мноштво синова, унучади и праунучади, а сви га поштују, љубе и слушају.

Ко би знао описати ону радост таког сретног старца, коју он осећа при изразима поштовања својих одраслих и при умиљавању својих малиша? Ко би знао пароазити оно утешно чуство, које њега загрева при осећају властите своје слабости и осећају пажње и помоћи од оних, који су у најбољој снази? При часу смртном он види око себе искупљена сва своја љубљена бића, и то свако са тугом на лицу и молитвом на уснама. Ох! како је слатко, кад човека на смртном одру окружује тако леп живи венац; он онда умире са надом, да ће га исти венац заокружити и на небу.

Али свега тога нема у породицама без религије!

Родитељи су са равнодушношћу задојили срце своје деце, и та ће равнодушност бити прва њихова казна.

Та ви сваки дан слушате, господо, са каквом хладношћом и равнодушношћу говоре та деца о старости и слабости својих отаца и матера. Јесте ли слушали са каквим гадним речима проклињу њихов дуги живот? Јелте, да су то тужни и плачевни призори? Ту су деца у отвореном рату са породицом; ту живе родитељи под мучним и тешким туторством дечјим; ту сретамо мржњу неутољиву и тиме грдобњу, јер је супротна њиховом природном положају. Ту ћемо на једној страни наћи децу, која у својој безочности желе смрт своме оцу и матери, а на другој страни опет родитеље, који престрављени од те претње дечје, куше све оне грдње и проклињања, којима их деца обасипају, да то несретници донесу пред судиште Божје, које ће да казни и њих и децу њихову.

Господо!

Ми смо до сад разматрали породицу без религијозне подлоге и њена слика јако нас је растужила. Да сад видимо породицу, којој је религија животни основ, па ћемо се утешити, и слика те породице, дај Боже, да буде образац за ваше фамилије.

Шта видимо у породици, у којој влада религија?

Видимо сретног оца и матер, окољене са мноштвом своје дечице, или, ако је неке анђео смрти однео на небо, они се онда тамо моле за оне, што су преостали. И тај отац и мати сигурни су, да ће ни при смрти њихова деца прихватити последњи њихов уздисај, убрисати последњу њихову сузу и запаликати за њиховим мртвачким сандуком.

У такој породици упознаје се прва сврха људскога живота, која није ни у нагомилавању блага, ни у лудом засићењу пожуда и допадања, а нити у терању штетног луксуза, већ у нечем вишем; у такој се породици, не обилазећи при том ни земаљске интересе, поучавају деца о небеској срећи и уверавају се, како је нужно вежбати се у испуњавању својих дужности и у врлинама.

Та су дечица тако још из своје ране младости непрестано под добрим васпитањем, под нежном, ал уједно чврстом дисциплином; а ипак при том нису под претераном пазком и прекомерним стараљем, јер то кашње проузрокује мекоћу значаја а слаби и тело. И тако бивају прави људи, озбиљни и корисни грађани; тако постају чврсте и часне жене. На тај начин улева се у њихово тело здравље и снага а у њихову душу чистоћа и врлина.

У такој породици наћи ћеш рад и посао подељен онако, како сваком по добу и снази приличи. У такој породици влада здрава економија и штедња, а ипак за то не заборавља се милостиња. И ред влада посвуда. У такој породици ово је дневни ред: У зору, чим се устане и умије, долази заједничка молитва, да се испроси од Бога благослов за рад тога дана. С' вечера, пре него што ико оде на одмичњак, моли се опет, да се испроси благослов Божји за сањак и ноћцу, која долази.

О, дивите се, господо, том оцу и матери, што са својом дечицом просе благослов од Бога! А може ли се замислити лепша молитва, дирљивија и сигурнија, да ће бити саслушана?

Свете недеље и празници светкују се најподробније, и ниједан члан породице, без правог разлога, не сме да не присуствује светој литургији, да се захвали Господу на доброчинствима примљеним те седмице, и да се препоручи за нова.

За часних постова видимо целу породицу, где прима свету причест, и одиаша кући Христа Спасителя, да им буде утеха у тескоби и невољи, и небесни сведок њихове среће и весеља.

Да, у срећи и весељу, јер та породица зна за срећу и весеље. Она суделује код оних забава и весеља, која религија дозвољава, која опорављају и учвршћују дух, и која су „сутра, без гриже савести.“

Да, у тескоби и невољи, јер та породица зна и за њих. Али, кад оне нађу, сви заједнички сносе бол, па им је та општа симпатија јака утеха, и они тако сваког тескоби и невољи лако одолевају.

У такој хришћанској породици вазда се налази као утешитељ сам Христос Спаситељ; таке породице нису никад напуштане и изврнуте разним очајањима и — самоубијствима.

И напослетку, кад надође онај последњи час, кад се умрети мора и растати са свим, што нам је мило и драго, онда је ту моћна теишитељка религија, која ублажује и ослађује тешке болове, растајуће се душе и срца.

Каки нам се призор ту указује при одру самртника?

Ту, док свештеник проповеда умирућем божанску реч, дотле му породица одговара са сузним очима и молитвама пуним небеске утехе, за умирућег, на уснама. И одједном све умукне, да чује задњу речцу старог оца или матере; речцу изнемоглу, једва чујну, или речцу, која се — никад не заборавља у породици. А умирући исправи се последњи пут на постељи, подигне очи к небу и благосиља децу као Јаков, са речима: „Дечице моја, до виђења — до виђења тамо горе“!

Над гробом се подигне крст, а око крста прикупљају се браћа, сестре и остала родбина, да ту обнове своју међусобну љубав и да се оснаже за добра дела; да разведре и осветле свој занављени породични живот на светлости Божјег осмејка, који се сија поврх гроба праведника.

Ево вам обрасца; то нам је породица са религијозном подлогом.

А сад вас питам, господо, која породица пружа лепши призор породичног живота? Да, ви морате признати, да весеља и радости религијозне породице ниште вреде од оних (ако их тамо има) у нерелигијозној породици; да је у тескоби и невољи вазда ближе утеха код религијозне породице.

Даклем мој је закључак ово: Јасно је као сунце, да ничим другим, но: *једино са религијозном подлогом се истинити идеал породичног живота.*

Јест, господо, треба очувати породици онај темељ, на који ју је поставио Христос; треба се равнати по оним породичним законима, које јој је Он дао.

А тада ће, господо, владати у породици ред и срећа; она срећа, која, као што је рекао св. Августин, „није ништа друго, но спокојство у реду.“

Тада, о господо моја, биће породица, а ја из дна своје душе и срца желим, да буду таке и ваше породице, веран образац неба, истинита слика раја.

ПРИЧА ХРИСТОВА.

(Еванг. по Луки гл. 15. ст. 11 - 32)

Неки човек, богат беше,
Умео је блага стећи,
То су синци добро знали,
Те ће *млађи* оцу рећи:
„Оче, драги! већ одавна
Жељу сам ти рећи хтео —
Од имања васколика,
Ја те молим, за мој део.“
Отац жељу саслушао,
— На срцу му јади вели —
„Па кад синко, није друкче
Нек по твојој буде жељи!“

Те по правди, он подели...
Млађи добри, његов део,
Па напусти родитеља,
Задовољан и весео.

* * *

Блага доста, сваге доста,
А у срцу пустих жеља —
Поред блага, лако ј' наћи
Увек добрих пријатеља.
По свету је тумарао
Живећ' бурно, живећ' слатко,
Ал' с памети своје луде,
Уживање — би му кратко.
Кад је благо расточно,
Шта ће јадник, сад да ради?
Блага неста, а мучно је
Борити се, тешком глади.
Тумар'о је тамо, амо,
Немајући комад круха,
Напослетку, шта да чини?
Свиње другом, хајд' да чува...
Мучио се љуто, горко,
Сиротов'о синак јадан,
Пребиј'о се немилице
Патио се, — жедан, гладан.
На кад муке додијаше
Сред његова худа стања,
У глави му севну мис'о
Синовскога покајања.
„У мог оца, свега доста,
Чега тужан, да се латим?
На дому ми изобиље
Ја се 'вако, љуто патим!
Ох, не могу 'вако даље,
Тешко ми је души мојој,
Мене вуче топла жеља,
Да се вратим кући својој“
Што намисли, то учини,
На ноге се лаке диже,
Па с просјачком торбом празном,
Блудни синак, кући стиже
Пред оца је изашао,
Па пичице пред њим пао,
А у тузи преголемој
Он се горко заплакао
„Оче!“ синак зборит поче,
„Згрешио сам, тц ми прости,
Ја те волим, па те молим:
Буди мени на милости.
Ја достојан тебе писам,
Нити ми је жеља друга,
Место *сина*, ти ме прими,
Да ти будем веран *слуга!*“
Оцу срце омекшало,
Беше човек пун ћрлина,
Сажали се, смилова се,
Грли, љуби прима сина...
„Дела децо, чили момци“.
— Тако отац, слуге зове —
„Част ми вељу опремите,
То ми данас, срцу гове.
Дајте чаше и пехаре
Сипајте ми рујна вина,
Синак с' нађе изгубљени,
Раздраган сам од милина.“
Момци жељу испунише.
Латиште се посла журно,
Све на двору раздрагано,
А веселье тече бурно.

* * *

У том стиже синак други
— На послу је неком био —
На кад виде шта се збива,
Од чуда се скаменио.
На груди му сета нала,
На га тишти, на га мори,
Он пред оца смело ступа
На овако оцу збори:
„Оче драги! ја те слушах,
Увек сам ти веран био.
На за моју верну службу
Кад си мене наградио?
А мом брату части дајеш,
Што је благо расточно —
Је ли право, оче драги,
Је л' милости заслужио?“
„Послушај ме,“ — рече отац,
„Не буд' кивап, чедо моје,
Васколико благо силно.
То је моје, ка и твоје.
Ал' данашњи, сине, данак,
Нек' нам свима буде мио —
Јер ти братац мртав беше,
На је опет — оживио;
С' права пута, он је сашо,
Изгубљен се — опет нашо;
Поклизнуо — у грех пао —
Ал' искрено с' — покајао!“

* * *

Ова прича, дивна прича,
Леп нам наук свима даје.
У животу ко год згреши
Треба увек, да се каје.

Пančево 1895.

Ко се каје, милост проси,
Лепу жртву Богу носи.
А ко Бога, љуби, штује
Бог га воли и милује.

Лука Поповић,
парох панчевачки.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

„Назаренство, његова историја и суштина“.

Написао **Владимир Димитријевић**, студент богословије.

Приказује **Максим Вујић**.

Има већ неких шездесет година, како је швајцарско-калвински пастор Самуило Хенрик Фрелих засновао секту, чије следбенике у завичају њиној називају: „Tanfgesinnte“, „Fröhlichianer“, „Baptisten“, „Neutäufer“ — и има већ близу педесет година, како је ту секту пренео у Угарску ковачки момак Henisey Lajos, а двадесет је и осам година, како су је почели и међу Србима ширити у Сремским Карловцима, Хрвати *Јелић* и *Мато Ребрић*.

И у току тога дугога времена та опака секта јако разрива како државом признате вере у Швајцарској и Елсас-Лорену, тако исто и вере у нашој отаџбини, *а нарочито* нашу веру православну.

Но крај свега тога не само да још ни једном нашем, српском, него ни мађарском, па богме ни ком немачком богослову није пошло за руком, да ту секту прикаже онако, како је то учинио наш г. Владимир Димитријевић. То је факт, који је констатовао и г. Сава Петровић, када је дело његово приказао и препоручио за награду „Матици Српској“.

Па када је у нашој сиромашној, у нашој почетничкој богословској литератури поникло једно дело од тако ретког значаја, онда се нами не може на ино, него да жалимо и на овом месту, што таково дело не само да нема своје достојне пробе у нашем читалачком, нарочито свештеничком свету, него се није чак нашао нико да, што је уобичајено у других народа, то дело, када је штампом угледало света, нашем народу и достојно прикаже. Ми смо доживели, што ваљда још нико до сада, да нам једну таку књигу приказују Руси, па Румуни и Хрвати, а ми тек после тога да дођемо на ред.

У „Србобрану“ је истина било нешто, но то је само одговор на неке приговоре хрватскога приказивача у „Narodnim Novinama“ „Brutus“-а, који је под патронатом неког слободоумља хтео да узме у заштиту назарене, те је чак тако далеко ишао, да је замерио писцу, што се према назаренима показао „нетолерантним“ (!?) називши их „губом“, „опаком сектом“ и „раном, која разједа тело нам народно“. Није нужно г. Димитријевића од ових и сличних примедаба много бранити, доста је само навести, да горњи изрази још не одају нетолеранцију према назаренима, секти дапета *нетолерантност*. А друго, „Brutus“ би ваљда хтео, да ми назарене гладимо и милујемо, а они нас да уједају? Е онда се види, да их слабо познаје и да је само прочитао горње дело, па без икаква размишљања стао низати ону своју „анализу“ о правоме бићу назаренском.

Међутим је наше стално уверење, да је писац сваколико обавезао цео српски народ овом својом књигом, јер назаренство је постало чињеницом у нашем не само црквеном, већ и народном животу. Јер негирајући националност ова секта сваким новим чланом из крила српске православне цркве, односи и по једног Србина, који се више не назива Србином, који више не реже колача, нит приноси кољива и свеће, који једном речи све наше лепе и значајне народне обичаје одбацује и престаје бити Србином. Секта ова дакле по нас је најопаснија, јер нам шкоди и као православним и као Србима. Она од Србина створи неко чудо од човека и управо се свако, ко поле познаје природу нашег народа, мора чудити, како се може така секта међу нами ширити. Од весела момка и праве српске стидљиве, ал' и разборите моме, постану спуждена, вечито невесела чељад, неодрешена погледа и идиотична

лика: види се, да секта ова душу својих жртава тешким оковима притискује и не даје јој маха да се слободно креће.

Само дело приказује нам писца као човека, који није жалио ни труда ни трошка, да све могуће изворе за ову тему прибере, среди и да их у свом делу у потпуној системи изложи. С друге стране ова књига јасно сведочи, да јој писац врло добро познаје и предмет, о коме је узео да пише, да је више пута са великом опасношћу по саму личност своју одлазио на скупове назаренске, да је на истима добро уочио све њихове обичаје и мане, да зна њихово учење о сваком догмату њиховом, једном речи, да их кроз и кроз познаје.

И листајући и проучавајући то дело, ми смо увидели, да постанак, даљу судбину, новије односпаја и обичаје назарената истражује и приказује један својим великим трудом изопштрен таленат. Речена нужна многа претходна студија, а затим сигурна обазривост при обради прикупљеног великог и многоструког материјала доћоше ту у брижљиве руке. — Распоред је добро промишљен и — држимо — без мане, обрада је лака и разговетна. Још је и речник авторов прилично богат и употребљени изрази одговарају предмету, који обрађује.

Српска се књижевност заиста може подичити овом књигом, јер и сама руска критика*, која упоређује ово дело са руским радовима о штундизму, вели, да је ова работа од неоцењиве вредности, а тако се исто изразила и румунска стручна критика**, која на крају тражи, да се то дело што пре преведе на румунски, јер ће и Румунима добро доћи!

Садржину те књиге износили су подробније на јавност како г. Сава Петровић, исто тако и руски, румунски па и хрватски приказивач. Ми

* У српском преводу у „Бранику“ 1894. бр. 90.

** У српском преводу у „С. Свону“ 1894. бр. 33

даље не налазимо за нужно, да и са своје стране то исто учинимо. Ако једнога или другога читаоца није с тиме још успело да покрену, да ту књигу себи набави и проучи, свакако да их неће на то покренути ни још опширније приказивање садржине од наше стране.

Место тога ми ћемо овде да се мало дуже задржимо само при последњем одељку, који је автор крстио „Завршним размишљањем“ и то с тога, што се у њему расправљају питања, која су у тој области у нас од неког доба на дневном реду.

Ту је наиме автор прегао, „да — као што сам у предговору вели — наброји све крупније узроке ширењу те секте међу нама“ и говори о томе, „како би се наше свештенство могло осигурати против даље инвазије те невоље“.

Узроке томе наглом ширењу налази он пре свега „у нашим дојакошњим приликама, у којима је назаренштина и ухватила корена и отела маха у нашој средини“.

„Те су прилике врло тужне, то је стање врло тешко, врло бедно. Ми ту видимо не само општи застој, него се шта више било ударило у натраг у сваком погледу. *Дух тога доба веће убитачним бацилама, од којих се разболеше не само појединци удови, него и цело тело*“.

С једне стране је једно крило нашег политичког живота скренуло страшућом и довело „у тако рећи крвну опреку пријатеља са пријатељем, брата са братом, отца са сином“. Та политика „место унапређења у сваком погледу: верском, моралном, народносном, материјалном, културном — шири над нама жалостан мрак“. Њени понеки органи „зададоше тешке ударце с једне стране нашем моралу, а с друге стране нашој црквености“, пуштајући, да „кроз њих струји у главноме фриволност, којој ништа не беше узвишено, ништа велико, ништа свето.“

(Наставиће се).

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

III.

Па сад, кад смо доказали, да није данашњи саборски одбор уложио велику трећину фондовских и фундационих капитала у државне папире, него да их је тако уложене затекао већ г. 1863 и до г. 1890, — сад ћемо прећи на питање: да ли се, улагањем фондовских капитала у државне папире, заиста чини како год штета народу, и да ли се тиме одмаже народно-црквеним фондовима?

Кад би улагање капитала у државне папире било опасно и штетно по те капитале или њихов доходак, онда не би могли разјаснити тај факат, да и највећи новчани заводи, којима је и „Застава“, вальда, хтети признати позивање „новчаног света“, улажу своје капитале у државне папире, крај света тога, што исти имају много боље услове и начине за издавање приватних, разне врсти, зајмова а којих услова наши фондови немају.

Тако је н. пр.: пештанска отачбинска штедионица, најјачи новчани завод у Пешти, гласом њезине билансе за годину 1892, уложила преко *30 милијона форината* у државне папире. Хрватска штедионица у Загребу, најјачи новчани завод у Загребу, гласом њезине билансе за г. 1892. *има 5 милијона форината* у папирним вредностима. А зар би ови новчани заводи улагали своје капитале у државне и разне папире, да они нису лукративни, и да тако бити не мора и не треба?

Но без обзира на све те и друге новчане заводе, да видимо, за што су и наши фондови добро учинили што су капитале своје елозирали и у државне папире.

Ево зашто: не.

1.) Да досадање управе фондова нису уложиле у државне папире и зајмове 2,086.780 ф. 35 н., и да данашњи саборски одбор није те папире задржао и са 1.410 ф. 46 н. умножио, — шта би било? Ево шта: у место 118.974 ф. 21 нев. фондовске готовине, која је бесплодно лежала, било би те готовине онда 2,207.165 ф. 02 н., која би, у најбољем случају, издана била у штедионичке улоге, уз камату са 3 или 4%.

Да, тај би се капитал морао уложити у новчане заводе, јер се не би могао издати у хипотекарне зајмове. А да се у хипотекарне зајмове не би могао издати, то сведочи свота данашњих хипотекарних зајмова, која изнаша свега само 2,237.305 ф. 19 н. А зашто се већа свота није издала, те по томе и не би издала, биће о томе говора доцније.

Кад се, дакле, узме у обзир, да би капитал од 2,207.165 ф. 02 н. носио у штедионицама тек 3—4% камате; па још кад се у обзир узме и то, да држава увек пружа већу гаранцију капиталима, него новчани завод ма који (по оној аксиоми: „да је држава личност велике привредне јачине и личност, о којој се претпоставити мора, да је највеће моралности“), онда је сасвим очигледно, да су све управе наших фондова и сви саборски одбори, па и данашњи, сасвим у интересу фондова, те по томе и у интересу народа чинили, кад су куповали државне папире за фондовске капитале и то куповање култивисали.

2) Но без обзира на то, да се већа свота фондовских капитала није могла издати у приватне хипотекарне зајмове, него што се издала; без обзира, да је боље и сигурније уложити велике капитале у државне папире, него их уложити у новчане заводе; без обзира, да улагање капитала, где ови репрезентују велике своте, у државне папире, препоручују сви финансијери светскога гласа, од којих један каже, да је „ради сигурности самих зајмова корисно, да се неки део свога капитала уложи у државне облигације“; — без обзира на све то, а с' обзиром на директну корист, *коју собом доноси висина камате* државног зајма и папира, неоправдано је и безразложно приговарање, и „Заставино“ и свију оних, који мисле као она, да се улагањем фондовских капитала у државне папире одмаже фондовима.

Рачун, којега ћемо учинити, доказаће то најбоље.

Ево рачуна о каматама државних папира из два највећа нам фонда.

1. *клирикални фонд.*

Од капитала овога фонда издано је:

по 3% обвезнице уг. дворске коморе . .	81 ф. 07 н.
по 4% хрв. земљорастеретнице	29.376 ф. — н.
по 4% угарска рента у злату	528.846 ф. — н.
по 4% угарска рента у крунама	238.788 ф. — н.
по 4½% угарски жељез. држав. зајам у сребру	191.000 ф. — н.
по 4½% угарски обвез. регал. права точења .	48.345 ф. 63 н.
по 5% уједин. држав. дуг у папиру	66.650 ф. — н.
по 5% уједин. држав. дуг у сребру	158.875 ф. — н.
Кад се одбије свота од 81 ф. 07 н. свега:	1,261.880 ф. 63 н.

2. *непријковени фонд.*

Од капитала овога фонда издано је:

по 4% хрв. земљорадетворнице	16.006 ф. — н.
по 4% угарска рента у злату	275.058 ф. 08 н.
по 4% угарска рента у крунама	208.772 ф. 50 н.
по 4½% уг. обвезнице регал. права точења .	86.890 ф. — н.
по 5% уједин. држав. дуг у папиру	85.680 ф. — н.
по 5% уједин. држав. дуг у сребру . . .	7.775 ф. — н.

Своту од 81 ф. 07 н. одбијамо из нашег рачуна за то, јер ту своту није у државни зајам издала ниједна управа фондова, него је та свота *поклон* клирикалном фонду од манастира, а ови су је добили од државе, као накнаду за сребрне и златне утвара, о којима је реч на 62 стр. Рајићеве књиге, а о чему смо ми већ споменн учинили.

По 3% није ниједна управа фондова од г. 1868., па ни данашња, улагала капитале фондовске у добровољни државни зајам или државне папире. То треба запамтити, јер је „Застава" са нагласком тврдила да фондови добијају од државе шта више и 3% камата.

Да се, пак, може израчунати колико уложени капитали у државне папире, носе годишње прихода, треба најпре знати ово:

1.) да се на камату државних папира и обвезница до 5% камате, не плаћа никаква пореза, нити општински намет; а на камату од 5% само порез са $^{8}/_{10}$% (осим камате клирикалног фонда).

2.) треба знати, — да су сви папири и обвезнице државне купљене и исплаћене испод pari, а то значи: да фондови добијају камате по стотини на 10 ф. (а и више но негде) већу главницу, него што су је фактични уложили, те по томе, да камата *на фактично издани капитал*, не износна 4% него $4^{1}/_{2}$, не $4^{1}/_{2}$% него 5%, не 5% него $5^{1}/_{2}$% на односне папире државне.

3) треба знати још и то, да камата од угарске ренте у злату не износи 4% него, кад се у обзир узме њихја злати, износна та камата 5% у обичној вредности.

То је ето *истина* о камати фондовских капитала, уложених у државне папире; а шта је тврдња „Заставина"* и свију оних, који из „Заставе" црпе своје знање и познавање стања у питању том, — после овога само се каже.

А сад, да видимо колика је у истини камата хипотекарних зајмова? Да се то знати може, треба најпре знати, да фондови на 6% камату (осим клирикалног и осталих, строго просветним циљима намењених фондова и фундација), од хипотекарних зајмова, плаћају државног пореза $^{10}/_{10}$%, а на овај порез и карловачки општински, односно градски намет. *А по томе, нето камата донаша фондовима од хипотекарних зајмова не 6% него 5%.*

Ето у такој пропорцији % камата стоје данас капитали фондовски, издани у државне папире, према онима у хипотекарним зајмовима. А у какој би пропорцији стајали, да нису уложени у државне папире, него у новчане заводе сувишно је и говорити.

Но од већег је интереса још питање: у каквој пропорцији ће стајати % камате капитала, уложених у државне папире, према % камата хипотекарних зајмова онда, кад се камата ових спусти са 6% на 5%, евентуално на 4%, као што ће се морати учинити.

Да се тако учинити мора и да ће се тако учинити, уверава нас о томе конкуренција у новчаном свету; уверавају нас о томе и изгледи, да ће се законита камата са 8% снизити на 5%; а да се и жели тако учинити, доказ је предлог саборског одбора петнаестерице, спремљен за сабор од г. 1892, под насловом: „поступак при издавању зајмова".

И кад тако ствар стоји, као што је ми овде верно и истините претстависмо, онда питамо: да ли би г. г. око „Заставе", кад ово све *сад* знаду, и опет остала при томе, да не треба капитале фондовске и фундационе улагати у државне папире? да ли ће и од сада трубити: да је тако улагање фондовских и фундационих капитала на штету народа, односно фондова?

Хоће. А само зашто: 1.) Јер су они „на начела" против државних папира. Не за то, јер их је тим начелима научила финанцијска наука и трговачко искуство; не за то, што би н. пр. уверени били, да су државни папири несигурни и некорисни. Не, него за то, јер

* „државна плаћа фондовима већим делом по четир форинта на сто. Има пута више и по три на сто."

мисле да ће пред својом публиком изгледати већи Срби и већи родољуби, ако буду против државних папира.

2.) Не би они куповали државне папире под $4^1/_2$, 5 и $5^1/_2$% камату ни за то, *јер они не мисле каматашк на зајам из народно-црквених фондова смањивати, него подизати, н. пр.: на „убичајену камату од осам на сто“.*

А да они тако мисле, уверићеће се свако кад прочита у 186. бр. „Заставе“ од пр. г. на другој страни, први ступац, 10 ред, ове речи: *„Да је у окружном броју најмање пароду зајма дата и по милијура, што лежи у државним папирима, са убичајеном каматом од осам на сто, умножили би се народни фондови за годину дана са двеста хиљада форината).“*

Но, доћи ћемо још на то.

И тако доказавши да ниједна досадања управа фондова, улагањем фондовских капитала у државне зајмове и папире, није штетила интересе фондова и фундација народно-црквених, нити општи народно-црквени нам интерес, те да то не чини ни данашњи саборски сабор, ево нас сада, да докажемо, да се државним зајмовима не чини никаква нити неправда, нити штета народу, односно за му народноме; а уједно да докажемо: ко би грдне штете нанети могао и фондовима, и општем нам интересу народно-црквеноме и зајму народноме.

Тврдња „Заставина“, да данашња управа народно-црквених фондова и фундација директно штети народ, и да спречава народу добијање зајмова из народно црквених фондова и фундација, основа се *једино* на тој чињеници, да је народу из тих фондова и фундација* издано зајма само 2,237.305 ф. 19 н., дочим је у државне папире уложено (а не „претворено“) 2,623 100 ф. 81 н.

У тој чињеници, и у чињеници да је народу од 7,057.609 ф. 08 н. издано зајма само 2,237.305 ф. 19 н., „Застава“ је нашла себи мандат „народни“, нашла је разлога и права, да на данашњу управу фондова, односно на данашњи саборски одбор, (јер тај смета), просто и онаку погрду, каква се у неком свету може схватити у речима: „И кад се узме, да је од преко седам милијуна на зајму код народа само нешто преко два милијуна, *онда нам је чисто и јасно, куд се дева Немањино благо.*“

Та чињеница, коју није створио данашњи саборски одбор, а коју није могао ни отклонити, дала је иоха „Застави“, да се рахат разбаци са шареним колачићима „како се наш народ материјално помаже“ из фондова; како је „од увек народ имао право, да се у материјалним невољама позива на своје фондове и одатле зајма потражи“; како је „народ, дотерам до зида материјалним непријакама и новчаном кризом, морао да прибегне кајишарима и зеленашима, који су му, видећи га у очајању, одерали, ако не свих девет, а оно бар три коже. Што не оде кајишарима у руке, одело је урнисало на новчане заводе, те разнело новац као алву.“

На тек у нагосу своје јадиковке да завапи из најчистијег родољубља: „Шта је ту српских породица материјално пропало, а шта се заплело и за млого година у натраг бацило, о том тек неће водити бриге један — саборски одбор!“

Да „Застава“ докаже, да јој све ове речи, наслеђене на адресу данашњег саборског одбора, нису фразе и нацртај на саборски одбор, морала би доказати најпре: да је саборски одбор *могао* капитале фондовске издати народу у зајам у већој своти, него што их је издао, а да то учинио није једино за то, *што није хтео* помоћи народу своме. То „Застава“ доказати не може; то доказати не може нико, јер нико не може доказати, да је неистина — истина.

Али, „Застави“ није ни стало до доказивања онога што каже: *њој је стало до тога, да каже.* А увек је било и биће људи, који и у проста казивања верују.

На кад „Застава“ није доказала своја казивања истинитост, ево нас, да му докажемо неистинитост.

Хипотекарних зајмова било је концем:

г. 1889	. . .	2,338.426 ф. 96 н.
г. 1890	. . .	2,311.533 ф. 11 н.
г. 1891	. . .	2,162.378 ф. 34 н.
г. 1892	. . .	2,200 445 ф. 07 н.
г. 1893	. . .	2,237.305 ф. 19 н.

Ови бројеви доказују, да је свота хипотекарних зајмова падала и расла. Зашто? За то зар, јер је тако хтео саборски одбор? Не, него што су тако хтели дужници фондовски,

* Од сад ћемо, ради краткоће, споминати само фондове

отказујући односно исплаћујући своје дугове фондовима, те што су тако хтели зајмотражиоци, не подижући више зајма, него што га подигоше.

А да је саборски одбор са своје стране чинио, што је учинити могао, да се капитали фондовски што више нападу у приватне хипотекарне зајмове, доказује и ово, што ћемо навести.

У „извештају саборског одбора, о раду његовом у г. 1890, 1891 и 1892, поднешених српском православном народно-црквеном сабору“, 1892 г. на стр. 8. стоји штампано:

„Саборски одбор је поглавито настојавао, да се расположива готовина срп. нар. црк. фондова на принлод издаје, и дозвољавао је тога ради *у прво доба* хипотекарне зајмове уз пупиларно обезбеђење њихово

Но то деловање његово, са разних узрока, које ће се ниже навести, није имало жељеног успеха.

Наиме ова повратна струја хипотекарних зајмова, којом су позајмљене главнице срп. нар. црк. фондова, у годинама 1878—1885 нагло натраг утицале у благајну фондова, и која је за време од г. 1886 до г. 1889 нешто попустила била, отела је тим већи мах у следећим годинама, и нагнала је у благајницу фондова сваке године толику готовину, која се поред упоредо с тим идуће *слабе тражње* зајмова из фондова никако није могла опет сва у хипотекарне зајмове сместити.

Ради илустровања стања исплате и повратка зајмова за прошле $2^1/_2$ г. наваља саборски одбор ово:

Од г. 1890—1892 *дозвољено је* хипотекарних зајмова 402.300 ф. а издано је фактично 335.845 ф. 32 н.

За то пак време враћено је хипотекарних зајмова 562.763 ф. 49 н., дакле, више враћено него издано: 226.918 ф 17 н.

Из овога се види, да стање фондова у хипотекарним обвезницама бива све мање, а стање у државним папирима и другим ефектима и уловима код новчаних завода све веће.“

Нама је, осим тога, познато, из књига фондовских, и то, да је у року од конца јуна 1892 до конца г. 1893 повраћено хипотекарних зајмова још 351.016 ф. 73 н. А знамо и то, да је за време од јула 1892. до конца 1894. издано свега хипотекарних зајмова 643.161 ф. 51 н.

Разлози враћању хипотекарских зајмова фондовских, уједно су разлози и узроци и нетражњи тих зајмова.

Саборски је одбор, у поменутом своме извештају, те узроке видио у: 1. високом каматњаку од 7%; 2) у недавању зајмова на амортизацију.

Слабој тражњи пак зајмова видио је узрок и „у спорој процедури при давању зајмова“.

Те је узроке требало отклонити, па да се враћање зајмова обустави, а тражња нових зајмова умножи.

Саборски одбор је у том погледу учинио колико се учинити могло. Ево томе доказа.

„Да би се томе неповољном стању доскочило, предузео је овај саборски одбор следеће мере.

Ради упрошћења и ускорења поступка при давању зајмова замолио је (саборски одбор) претставком својом *од 12. (24.) Априла 1891.* С. О 329/231 ех 1891. високо кр. уг. министарство за дозволу, да може из такозваних већих нар. црк. фондова зајмове и без претходног одобрења његова издавати; а да би зауставио струју повратка зајмова и уједно пробудио већу тражњу зајмова из срп. нар. црк. фондова, обалио је каматњак за те зајмове од 7% на 6% и то са 1. јулом 1891 г.

Прва мера на жалост није имала успеха — као што по нашем мишљењу неће скоро ни имати —, јер високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе, горе наведену молбу овог саборског одбора није уважило, а што се тиче друге, сувише је кратко време од како је каматњак спуштен, а да би се већ сада замашај тога расположења установити могао, свакако је отплаћивање капитала нар. црк. фондова тиме у неколико заустављено.“

Осим тога, „покушао је овај саборски одбор у сврху, да би новац уложени код новчаних завода оданде извукао и сигурније и плодоносније сместио, да купи једно веће лежеће добро, али му то није испало за руком.“

Из свега овога се јасно види, да је саборски одбор настојавао 1.) да одржи и умножи хипотекарне зајмове; 2.) да капитале фондова што плодоносније смести.

Донекле му је пошло за руком, а донекле није. У погледу првог заслуга је његова; у погледу другог није његова кривица.

Покушај у погледу давања зајмова на аморт-

Даље у додатку.

тизацију није могао бити чињен — без сабора. Што, дакле, амортизација до данас није уведена, није крив данашњи саборски одбор.

Но крај свега тога „Застава“ напада, управо насрће, на данашњи саборски одбор, јер: он ипак *мора бити крив!* А зашто?

Зато, јер „Застава“ и после претставке саборског одбора од 12. (24.) априла 1891. и после решења министарског на ту претставку, још ни данас не верује, да је издавању зајмова из неприкосновеног и клирикалног фонда потребно претходно одобрење кр. уг. министарства. Не верује; него је то њојзи „усиљена“, а не — ледена збиља, сушта чињеница.

Или „Застава“ није знала ни за ту претставку саборског одбора? Није знала зар ни за извештај његов поднешен сабору г. 1892? Или, у опште није знала ништа, кад је узела перо, да пискара о „Немањином благу?“

А да „Застава“ не зна генезу наведеног „претходног одобрења“, о том је сувишно и споминьати. Јер онај, који не воле и не сматра потребним „купити књиге цароставне“, па баш кад хоћете и *„прити“* по „старим и новим књижуринама“, тај то знати и не може. Но ми смо дошли у тај положај, да морамо превртати разне књиге; не за то, да обавестимо једну пусту и дрску незналицу, као што је данашња „Застава“ у спорноме питању, него да обавестимо бар један део оних, које она својим пискараньем жели да обмане. Ради њих ћемо, а у тој цељи и ово навести:

Претходно одобрење државне власти при давању зајмова из поменута два велика фонда није увео, ни установио, данашњи саборски одбор; него је то установа тако исто стара, као што су стари и ти фондови. Од кад је тих фондова — као таковиx — увек је потребно било то „претходно одобрење“; разуме се у разна времена, у разним и формама.

Да не спомињемо и разне регуламенте, навешћемо шта о томе наређује „Изјаснителни описс од 16. јула 1779 (Деклараторија). У 8 тачци, слово в.) наређује: . . . „али под камату дати новце слободно је само онда, кад ми за то дамо највишу дозволу, коју ћемо свагда радо дати, само ако се довољно докаже, е су приватни људи толико имућни, да им се може дати у зајам без штете неприкосновене закладе главница.“ У 16 пак тачци: „може се дати уз довољну сигурност и приватним људима, али после наше претходне највише дозволе.“

У „Упутству“, по ком су се имала управљати три архиепископска асистента при руковању са фондовима, а у 14 тачци се одређује: „Као што су садашње у ове фондове спадајуће обвезанице изрично, или на име српског народног на благо народа употребити се имајућег неприкосновеног имања, или на име карловачког школског (клирикалног) фонда издане, тако се имају на исти начин обвезанице у будуће издавати, и чим се од камате или другог прихода 1000 ф. готових накупи, ови, ако нису већ на издањање по највишој наредби опредељени, даље неподлони неостављати, него одмах, или каквом јавном фонду, или на приватним *по пропису тачке 8 и 16 овог изјаснителног решкрипта под интерес дати*“.

На овим наређењима оснива се и наређење највишег решкрипта од 10. августа 1868, а наиме оно у § 9. V. A: „Донде, док конгрес не учини сходне наредбе . . . остају у крепости досадање наредбе о издавању зајма“. За тим оно у § 18. V. Б: . . . „она ће (управа фондова) после уњиченог испита дозволење сигурности чинити нашој влади предлоге ради издавања зајма.“

А и саборско устројство од г. 1875 тако исто наређује у § 32: „Саборски одбор има зготовити и сабору поднети нацрт штатута о поступку при давању зајма. . . И дотле, док ова уредба *с одобреньем Његовог Величанства не ступи у живот, имају важности у погледу давања зајма досадањи прописи и обичаји*“.

Није ли све ово доказ, да смо ми казали сушту истину — па ма како она и горка била —, кад смо рекли, да решења саборског одбора у погледу зајмова из клирикалног и неприкосновеног фонда морају ићи на претходно одобрење кр. уг. министарству, а то да је једна спречица поспешном и обичнијем издавању зајмова *баш из та давајућа фонда?*

А није ли то, с' друге стране, и доказ: да „Застава“ пише 'нако на памет, на хват; без икаквог познавања ствари о којој пискара; а' једино за то, не би л' ко год казао: је с' чуо, и та „Застава“ нешто зна? Кад ово, — видићемо све то више, да данашња „Застава“ све то мање зна о „Немањином благу.“ —

(Наставиће се.)

Нови Сад, *20. фебруара 1895.*

Неки се славе са умља, а неки прославе са безумља. Кад не може са оним, „Застава“ се надмеће са овима. Као да јој је то данас — циљ! „Несмо хоће, хоће ме славно“! Па систематски, а целом енергијом своје истрајности на томе ради.

Но јер је безумљу плитко дно, „Застава“ се штеди, па куши га цеде недеље и просте тек у „народном броју“; — да задиви „свој народ“!

И у 27. броју своме пустила је неке ракетле. У трагу једне написано беше: „У прорачуну (клирикалног фонда) приход се хотимице умањава, а расход се хотимице повећава. Вештина козе насе!“ А у трагу друге прочитасмо: „клирикални фонд узајмио фонду за зидање *патријархова* двора 74 хиљаде. А где птице како се узови!“ И „Застава“ стаде скакутати од радости, као да ју ко год кречом потпалио.

Ракетле пукоше, а народ ћути. Ал из „Заставе“ грми глас проклетства: „Зар то није атентат на просвету? Зар то није издајство према школи?“ Народ се згледну и одговори: није. Баш као оно дру Мини Михајловићу, на митровачком збору, кад је на питање: „Јеси ли ти, народе, задовољан са станьем наше школе и автономије?“ одговорио са: „јесмо“, а поштовани г. доктор очекивао одговор баш: „нисмо“.

Па ако је народ одговорио на „Заставина“ проклињућа питања — ма и по инстинкту своје слутње — са: није, имао је право; погодио је.

Јер, кад се на богословију у место 10.866 ф. 84 и хоће да потроши 13.240 ф.: јер, кад се обнавља препарандија накрачка, те за ову у прорачун метне 3010 фор. (које своте у прорачуну прошлих година није било, јер није било ни препарандије); кад се на гимназију новосадску треба да потроши 16.000 фор. место 13.098 ф. 48 н.; кад се на штампање школских књига хоће да потроши 1000 фор. место 300 фор.: зар је то „хотимично“ увећавање расхода, зар то атентат на просвету и издајство према школи?! Није.

А кад се приход клирикалног фонда исказује са 3000 ф. прихода манастирског, којег у год. 1893. није било; кад се приход од камате узима оноликн, какан се претпоставити може и еме *при састављању прорачуна*: зар је то хотимично „умањавање“ прихода? Није.

Но што да трошимо време и хартију у почаст *пакосном незнању* „Заставином“.

Кад нас „Застава“ уверн, да она зна шта је прорачун у опште, а просветног фонда нашег наособ; и кад се уверимо, да је њојзи до истине до народа, до школе и просвете, а не до столица у саборском одбору, — онда ћемо и више коју рећи, а да је поучимо. А овако, док она пресуђује *о прорачуну* клирикалног фонда *за г. 1895., према извештају* управе фондова *о стању ових концем г. 1893.*, а незнајући наша о прорачуну из г. 1894., дотле је можемо сажалевати, ал у дипнут се сьоме о томе упутити не.

И друга „Заставина“ ракетла така је, као и прва. „Застава“ је тек из 4. броја овога листа сазнала, да је за зидање архијепископске или митрополитско-патријарашке — а не „патријархове“ — резиденције, узајмљено из клирикалног фонда 74.811 ф. 52 н. Па и сад још не зна, је ли то зајам или предујам! Ево да јој кажемо на чему је ствар. Не својим речима, него речима баш саборског одбора, кога „Застава“ тако братски, тако српски, тако автономно, тако радикално — мрзи, да ради те мржње морамо да мржени будемо и ми, и хартија на којој се „Сион“ штампа, и слова и машина која та штампа, и пошта која га разноси и сви они, који га читају. Чита га и „Застава“. На? Да, да. Мрзећи данашњи саборски одбор мрзи „Застава“ и сама себе. А да мрзи и саму себе, доказују јој то чланци. Јер ко себе љуби и штује, тај себе не може онако брукати, као што се брука „Застава“ у тим чланцима; што повијим — све глупањим.

„Што се тиче финансираља овог грађевинског посла (зидања резиденције) одредио је овај саборски одбор закључком својим од 30. марта (11. априла) 1892. зап. бр. 272, да се нужни новац набави подизањем зајма на већих срп. нар. прав. фондова, *који имају улога код новчаних завода по 4% камату*, и то тако, да се сав фонд на зидање резиденције смести у хипотекарне зајмове са 6% камата, а из те камате да се плаћа фондовима, из којих је зајам дигнут 4½% камата и 1½% амортизације капитала, *те ће се тако грађевинска свота од 240.000 фор. за 30 година амортизирати, а фонд за зидање резиденције неокрњен сачувати*“. (Види: „Извештај саб. одбора из г. 1892.) Дакле, осим свега другог, што у овом поступку саборског одбора добра има, намакнута је и осигурана клирикалном фонду за 30 година на његов капитал од 74.811 фор. 52 н. камата годишња са 4½% место 4% евентуално, у року од тих 30 година, и више камате.

Ко има очи нек види, ко има памети нек суди: је ли то атентат на просвету и издајство према школи?

Не, не; него је пакост „Заставина“ атентат

на истину и морал; а незнање и нескарање „Заставно“ издајство је угледа српске журналистике, а грозна сатира за прославу 70-годишњег рођен-дана некадашњег уредника „Заставе“; најдеспернатија профанација некадашње „Заставе“, о салу које и данашња још живи.

Ej „Заставо“ шта си дочекала! да се по теби нескарају новинарски пензуми; да ти се свеза некад прошлост по овакој садашњици вуче. . . .; да те људи неки одсмејавају, а неки сажаљевају.... А рад чега? Са безумља твојих „Радикала“, које свгурно није завршено ни у 31. броју твоме.

— А сад коју и „Србобрановом“ „Војводањину“. Његов рачун у 20. бр. „Србобрана“ неразумемо. То је нека виша математика. Јер са 70 фор. по јутру, па да се са 35.220 јутара и 1311 □° добије само 704.597 фор., би ће да је нека забуна. А тиме је врло општењена просвета!

По-напој математици добило би се, са 70 ф. по јутру, за 35.220 јутара и 1311 □° 2,465.456 фор. 81 н. По одбитку 247.829 фор. и додатку 51.323 ф. 69 н., нето прихода: 2,268.951 ф. 50 н.

Према томе је г. „Војводањин“ већ општетио просвету српску са 1,760.839 ф. 81 н., кад је рекао, да би, (тамо по његовом плану и рачуну математичком и економском) остало *чисто доходка сваке године 508.091 ф. 69 н.*

Но ма како да би било, ми пристајемо на обоје; и на 508.091 ф. 69 н. ако већ не мож' бити 2,268.951 ф. 50 н. А г. „Војводањину“, који је залутао у Тројединцу, јер му је место право у „Застави“, нека је ово порука:

Нека наће конзорцију што брже и пре, па да јој дамо под закуп 35.220 јутара и 1311 □° манастирског земљишта за *шесту* (нето) накнаду, било за 2,268.951 ф. 50 н. било за 508.091 ф. 69 н. Но са већом гаранцијом, него што су јефтино мастило, дуготрпна хартија и безвесни новинарски стубци.

Јамчимо, шта више, да ће управа фондова, за велике услуге, српској просвети тиме учињене, издавати г. Војводањину, ad personam, годишњи хоморар од 1% горњих свота, (било ма које) чисте накнаде. За то, да му егзистенцију тако новољно и потпуно осигура, да и од сад узмогне, бавећи се заточетим идејама и цифрама, Србство и његову просвету усрећити, бар сваке чрестуше године, са једним женијалним пројектом, као што је овај у 20. бр. овогодишњег „Србобрана“.

Ради утехе још и ово. Додирујемо и ми питање о нашим манастирима. И нека нико не верује у то, као да би ми били потпуно задовољни са свима управама наших манастира; али треба и г. Војводањин да зна, да се многа питања решавају и многа добра чине и — без новинарских чланака.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Његова Светост, Патријарх Георгије Бранковић**) отпутовао је дана 23 о. м. (7. марта) брзим возом у Будимпешту. Његова Светост повратиће се у своју резиденцију после расправе законских основа о слободном исповедању вере и рецепцији јеврејске вероисповести, која ће бити у уг. горњој кући по свој прилици око половице овога месеца. Његова ће Светост, за то време, посетити и високопреосвештеног *Епископа темишварског Никанора Поповића*.

— (**Из седнице Архидијецезалног Административног Одбора**) држане под председништвом Његове Светости, Преузвишеног Господина Патријарха Георгија, дана 20. о. м. (4. марта). Од важнијих предмета предузети су и решени: Високи отпис кр. хрв. слав. далмат. земаљске владе, одела за богоштовље и наставу од 6. јануара 1895. бр. 18013, којим јавља, да је на предлог равнатељства кр. учитељске школе у Петрињи дозволила, да се за трајања овогодишњих великих школ. празника обдржава на реченој учитељској школи шест-недељни течај за појање, који би течај руководио учитељ Мандељо Шумоња; те којим уходава, да се упуте општинама препоручено, да надзиратељи црквене општине да надзиратељи потпорама приволеју своје учитеље, како би могли полазити тај течај; — узет је на знање и подручним црквеним општинама препоручено, да то учине, с тим упутством, да оне општине, које желе учитеље своје послати на тај течај, да то до конца априла о. г. (н. ст.) директно вис. влади своје уз назнаку износа заједничке награде, као и уз прилог очитовања дотичнога учитеља, да је вољан присуствовати ре-

ченоме течају. — Доше кр. жупанијске области у Вуковару, да је потчињеним кр. кот. областима издала сходну одредбу, да се пристојбе рачуноревизора и пристојбе за епархијски фонд што пре уберу и својој сврси приведу. — ујет је на знање. — Усвоено је на знање, да је иста кр. жупанијска област издала подручним кр. котарским областима налог, да су области дужне, путем својих изасланика надзирати расправу о кључу парохијала, а у противном случају, да ће, у случају пријаве, претстојници тих области бити на одговорност позвани. — Молба управе манастира Привине Главе, да се може упустити у пријатну погодбу са појединим странкама у погледу земљишта, које потпада под откуп крчевинског десетка, подастреће се високосл. Саборском Одбору ради више одредбе у томе погледу. — Поводом молбе пароха моровићког јереја Ђорђа Ивановића, решено је: упутити црквену општину моровићку, да има истоме пароху стандарину исплатити у износу, који овај фактично плаћа у име своје стандарине. — Молба администратора парохије обрешке, да му црквена општина накнаду даде за непладно земљиште парохијске сесије, — препоручена је истој црквеној општини на удовољење. — Поводом молбе пароха дањског, јереја Милоша Рајчића, да се парохијски дом оправи, — наложено је црк. општини дањској, под претњом распуста црквене скупштине, да се оправка парохијског дома има у месецу мају о. г. отпочети. — Поводом молбе пароха верског јереја Петра Милојчића, — упућен је црквени одбор у Вери, да парохијал има укупити, увек тачно, и пароху уредно надавати. — Молба црк. општине белобрдске, да се препоручи високосл. Саборском Одбору ради подељења приломожи из јерархијског фонда за уздржавање свештеника — препоручиће се. — Молба јереја Љ. Ракића, бившег пароха у Миклушевци, да му се дужни парохијал у тој општини овршних путем укупити дозволи, — послана је црк. општини у Миклушевци на изјашњење. — Купопродајни уговори црквене општине у Погановци, Путинци и у Војци, одобрени су; — у начелу је одобрен и куп црквене општине у Голубинци, куће једне за парохијски дом, с' тим упутством, да се у погледу тога купа има овамо поднети закључак црквене скупштине. — Молба црк. општине у Крушедолу, у погледу подизања зајма, примљена је и зајам одобрен. — Иста молба општине у Пећинцима враћена је овој с тим упутством, да молбу своју има потпуно наставити. — Молба црк. општине у Боботи ради отписа прилога за епархијски фонд у своти од 85 ф. — одбијена је. — Закључци црк. општине у Нештину и Ст. Бановци, да не могу црквене рачуне водити по прописаним обрасцима, — укинути су и враћени истим општинама са најстрожијим налогом, да црквени рачуни имају безусловно водити по прописаних обрасцима; а у случају, да се не узводе по тим обрасцима, враћиће се натраг, а на трошак општина тих саставиће се рачуни, по пропису, путем овоодборског изасланика. — Поводом молбе црк. одбора у Маркушици, да се дозволи оброчно исплаћивање саборских трошкова и верозаконских прилога, упућена је иста црк. општина на наредбе високосл. Саборског Одбора од 12. (24.) марта 1891. бр. С. О. 603/71 и ону од 19. (31.) децембра 1891. бр. С. О. 2777/910. — Одобрени су обрасци за прорачуне црквене и црквено-општинске и разаслане се црквеним општинама ради равнања. — Црквена скупштина у Стари Бановци, као незаконита, разрешена је; закључци по њој донешени укинути су, а избор и конституисање нове скупштине одређено, те у ту сврху тамо изаслан као повереник члан овог одбора Никола Петровић. — Одлуке високослав. Саборског Одбора, којима се коначно одобравају рачуни манастира Бешенова за г. 1892; Велике Ремете за 1891; Врдника (Раванице) за 1891 и 1892; Јаска за 1891 и 1892; Кувеждина за 1892, Мале Ремете за 1890, Раковца за 1891 и 1892; Шишатовца за 1892 — узете су на знање и саопштиће се управама дотичних манастира; дочим су рачуни три манастира, услед примедаба надзорништва нар. прив. добара, повраћени дотичним управама на — разјашњење, које су дужни учинити у року од 14 дана. — Рачуни манастира Велике Ремете, Бешенова и Раковца из г. 1893, по други пут су оспорени и на разјашњење послани. — Одобрени су рачуни црквених општина из г. 1894, и то општина: Бачинци, Доњеши, Копривне и Мохова; а из г. 1893. општина: Бешке, Буђановци, Мохова; те општине Илок за г. 1891 и 1892. — Од 197 приспелих рачуна црквено-општинских у г. 1894, одобрено је 51; оспорено је 154, а од ових надопуњено и разјашњено 31. Није још разјашњено 93, а 64 (из г. 1893 и старијих) није још ни реванију ни поднешено. — У ревизији се налазе још 22 црквено-општинска рачуна.

— („Katolički List“ загробски се љути.) Наш кратки осврт на коришћену окружницу преузв. бискупа Штросмајера (в. бр. 7.) врло је њљутио загребски „Katolički List“. У љутњи својој је и посрнуо, те пао у блато. А да нам се освети, зантио шаку тога блата, па бацио на наше свето православље. У хришћанској љубави својој рече: да наше

„srbsko pravoslavlje živi od laži i oprađanja“; а у лутњи својој заборавио. да је та шака блата баш доказ — њему у лице.

„Dobrom puku“ ће и то добро доћи, а ми би хтели одговор на постављена два захтева наша. Ал не из те блатњаве руке „Katoličkog Lista“, него од онога. коме смо их упутили.

ЧИТУЉА.

(† **Василије Грујић**.) „И опет једно име више у читуљи српских раденика, и опет један гроб више“... Тако је почео свој говор почасни протојереј и нарох пештански. учени старина наш Симеон Костић при опелу Василија Грујића, многогодишњег бележника сва три одсека епархијске управе у Св. Андреји.

Васа је био син Драгутина Грујића. негдашњег проте Мохачо-њешког, а брата блаженопочившег Епископа Никанора. Око 1860. године био је Васа један од првих јуриста на бечком универзитету, где је и до адвокатске дипломе дошао, али — судба је тако хтела и Васу, блаженопочивши владика Арсеније к себи позва 1868. год. Ту — у Св. Андреји, — чика Васа својим оштрим умом, искреношћу и заната својим научним апаратом за кратко време тако задоби љубав и поверење у свога освећеног старешине. да га овај за свог правог пријатеља сматраше; та био му је бележник-референт. прави тајни саветник. у свему и свачему десна рука.

Био је он прави тип карактер Србина, господина од старије гарде. Па и поред света челик-Србство свога бијаше Васа обљубљен и поштован од целе вароши.

При погребу му окупила се сва овдашња и околна интелигенција без разлике вере и народности. пола и узраста. Виђесмо му при погребу осим преставништва српске правосл. црквене општине Св. Андрејске и цео магистрат варошки, а на челу му са узор-Србином. Јевђевићем Думчом градоначеником; заступљен бијаше и српски кр. суд, и корпорације разних других завода. При опелу му присуствоваше десет околних свештеника, од којих њих осморо чиноделјствоваху; а црква и порта. па и улице пуне, закрчене тронутим народом. Љубав и уважење према пок. чика Васи показа и доказа и Његова Високопречасност г. Платон Телечки. Архимандрит бечински. патријаршки мандатар епархије будимске и члан сабора краљевина Хрватске и Славоније, који не пожали труда, те у ово опако зимско доба на прву жалосну вест и пође и стиже и сам из Бечкерека у Св. Андрејеу, да начелствује и последњу пошту и сам ода нашем добром чика Васи. Зато и на овом месту, нека му је и од стране овдашњег околног свештенства па и од стране Васиних присних највећа благодарност! Нека је овде хвала и благодарност и руском проти г. Кардашевићу, магистеру Духовне Академије: почасном протојерејуи нароху пештанском г. Симеону Костићу и осталој господи свештеницима; даље магистрату варошком, српском кр. суду и целој варошн без разлике вере и народности; благородном г. Петру Лупи. ведеоседнику и посланику на државном сабору у Б. Пешти. а и певачкој дружини мојој. јер се сви горе наведени пожурише, да својим присуством барем у неколико ублаже нам тугу и жалост за изгубљеним нашим чика Васом, коме нека је црна земља лака!

У Чобанцу, 16. фебруара 1895.

Ст. Трифковић, нарох.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Д. Р. у З. Ви сте се жалили Шакрака; жалили сте се свађе, жалили бруке и покора; ал вам жељу испунити не можемо. Ми смо нежњи према ваш. него што сте ви према самом себи. Ми нисмо — Шакрак. А кад ви будете уредник „Српског Сиона“, наполите онда читати буквице административних одборима итд. какве знате и какве усхтете. До тод се. пак. не окачете наше *личности*, те о ствари, о којој желите, не поведете реч без „примесе“ вашег и сувише истицаног субјективизма. дотле се не надајте нашем одговору и нашем одзиву. Иначе, братско вам поздравље!

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*:

15. Од г. Жорђа Милића пароха у Мајару 3 фор.
Приложили: г. Ђорђе Милић 2 фор.
г. Ђуро Поповић учитељ 1 фор.

16. Од г. Светозара Поповића пароха у Маљ. Чанаду . . . . . 10 фор.
Прилози из 7. бр. „Српског Сиона“ 157 ф. 41 н.

Свега 170 ф. 41 н.

Новац је предан управи срп. нар. црк. фондова.

ПОСЛЕДЊИ ПУТ

овим путем, потражујемо од својих дужника дужну нам претплату за г. 1893. и 1894. и наплату за стечајеве и огласе. увртене у „Српски Сион“ из тих година.

Администрација „Српског Сиона“.

II. Искаја прилога за „фонд Св. Саве“.

Сомбор: пресветли г. Ника Михајловић, председник кр. табле у миру 200 фор.

Карловци: г. Лукијан Богдановић 25 ф.

Иланџа: 50 ф. срп. прав. црквена општина, 2 ф. 30 н. г. Јован Црњански, по 2 ф. г. г. Михајло Николић и Мила Мијатов, по 1 ф. г. г. Душан Ламбрин и Ђуро Маришеско, 80 нов. г. Аркадије Живојнов, по 50 нов. г. г. Петар Гајчанин, Антоније Јосимов, Сима Путник, Ника Ракић, Ања Грујић, Макса Ракић, Милош Бокоров, Лазар Новаков, Михајло Живков, Тима Поповић, Коста Јованов, Мојсило Прванов, 40 нов. г. Светозар Журавида, по 30 нов. г. г. Саватије Стојанов, Ђока Прванов, Милан Прванов, по 20 нов. г. г. Ника Грујић, Гига Петров, Коста Поповић, Јефта Стојанов, Тима Бугарин, Лазар Јанков, Јован Богојев, Васа Живков, Ника Игњатов, Пера Радованов, Прока Димитров, Мија Јосимов, Алекса Петров, Милан Ђурђев, Сима Јованов, Аранђе Радованов, Ника Томин, Петар Миљковић, Васа Скиљкић, Ника Николић, Аркадије Стојшин, Љуба Милосављев, Прока Журавица, Јова Стојшин, Ања Ракић, Коста Моширов, Јован Грујић, свега: 71 ф. 80 нов.

Батања: срп. прав. црквена општина 10 фор.

Ново Село: срп. прав. црква. општина 10 фор.

Беочин: манастир 100 ф., г. архимандрит Платон Телечки 1000 ф., свега 1100 ф.

Земун: г. Вукосава Љубенова 16 ф., г. Стеван П. Марковић 10 ф., г. Неда Николић 5 ф., свега 31 ф.

Кикинда: срп. прав. црква. општина 500 ф.

Сомбор: г. Јаша Лалошевић 50 ф.

Карловци: г. Др. Лаза Секулић 20 ф., г. Зорка Др. Л. Секулића 10 ф.

Чреша: г. Перса Секулић 10 ф., г Драгиња Илијин р. Секулић 5 ф., свега 15 ф.

Томашевац: Јелена Ановић р. Секулић 5 ф.

Петровац: срп. прав. црква. школ. општина 10 ф.

Блатско: г. Светозар Кушевић, вел. жупан 50 ф.

Рам-Милетић: срп. прав. црква. општина 100 ф., по 10 ф. г. г. Димитрије Грађански, Стева Грађански, Младен и Новак Лукић — свега 130 ф.

Нови Сад: преузвишени господин Герман Опачић, епископ бачки 50 ф.

Кумани: срп. прав. црква. општина 100 ф.

Бачинци: 30 фор. преч. госп. Јован Јеремић прота, срп. прав. црква општина 10 ф., 8 ф. скупљено. Свега 48 ф.

Кулпин: срп. прав. црква. општина 15 ф.

Јазак: манастир 5 ф. Сава Одовић игуман 50 ф. свега 55 ф.

Хотово: Валеријан Прибићевић 10 ф.

Јегра: срп. прав. црква. општина 15 ф., г. Михајло Стојановић 5 ф., г. Иван Машировић 2 ф., свега 22 ф.

Сурчин: скупио г. Јефтимије Матић 15 ф. 40 н.

Гргетег: манастир 1000 ф.

Мали Бечкерек: по 2 ф. г. г. Георгије Надашки, Исихијом Гаваиски, по 50 н. г. г. Тима Исак, Пера Ђурчин, Младен Недић, Сима Недић, Васа Богдан, по 30 н. г. г. Ника Ђеретин, Влада Милин, Јаков Милин, по 20 н. г. г. Васа Недић, Иванишје Нађ, Паја Мартинов, Сида Милин, Буда Јовичин, Влада Георгев, Мија Исак; свега: 8 ф. 80 н.

Ст. Бановци: 2 ф. г. Јован Стефановић, 1 ф. 50 н. г. Љубица Стефановић, 1 ф. г. Никола Поповић, по 50 н. г. г. Мила Рашајић, Тодор Токашевић, Пакле Шотић, 30 н. г. Ђока Мрђић, по 20 н. г. г. Сима Гуглета, Илија Радитовић, свега 6 ф. 70 н.

Карловци: 10 ф. г. Др. Васа Максимовић, 7 ф. г. Др. Паја Јанковић (Нови Сад), по 5 ф. г. г. Илариов Зверхски. Јован Живковић, Милутин Јакшић, Ђорђе Бекић, Димитрије Бранковић, по 2 ф. г. г. Сергије Попић, Ђура Летић, свега 46 ф.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 29 1—3

По налогу Слав. епарх. школолског одбора у *Новом-Саду* од 17. јулија 1894. бр. 607/113. расписује се овим стечај за *учитељску* III. и IV. разреда основне женске школе.

Плата је истој 300 фор., у име попторне школе 25 фор., 6 фор. за писаћи прибор, у име стана 50 фор. годишње.

Рок стечају истиче шест недеља по првом увртиеву у „Срп. Сиону“.

Избор ће пак само у том случају важити ако рекурс садашње привремене ђце учитељице против горњег решења одбијен буде.

Из седнице м. ш. одбора у *Бачком-Петровом Селу*, 19. фебруара (3. марта) 1895. држане —

Милош Алексић
срп. нар. учитељ, поверења м. шк. одб. и управитељ мес. школа.

Панта Поповић
председник м. шк. одбора.

ad. E. 183/1 58 ex 1895.

СТЕЧАЈ. 30 1—3

На место *протопрезвитерског помоћника у Вршцу* расписује се стечај:

Конкуренти имају своје инструјисане молбенице овој конзисторији поднети до 10 (22.) априла 1895. год.

Из седнице епарх. конзисторије држане у *Вршцу*, дне 13. (25.) фебруара 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

СТЕЧАЈ. 27 3—3

Смрћу Софронија Попова упражњено је учитељско место у *Срт. Ст. Мартону*, те се овим стечај на то место отвара.

Плата је годишња 400 ф. месечно у напред, 5 ф. у име паушала, 10 ф. као поверења, 4 фата дрва, $3^1/_2$ јанца оране земље, на коју учитељ порез плаћа. Ове године ће имати од јесење жране само полак, односно четврти део; од по-

треба где је позват 50 и.; 6 великих подвоза преко године; слободан стан, који се састоји из две собе, кујне, шпајза и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871 одређене а доказати има да је испит из мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Рок пријаве до 2. (14.) марта о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 5. фебруара 1895 год.

Василије Петровић
парох и председник.

К. 1443 ex 1894./30 ex 1895.

СТЕЧАЈ. 26 3—3

Расписује се стечај на пароху у VI. класе у *Гложан-Чебу*. Интеркалара нема.

Компетенти имају своје добро инструисане молбе путем својих претпостављених власти до 12. (24.) марта 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Новом Саду, 23. јануара (4. фебруара) 1895. држане.

Епарх. Конзисторија Бачка

Е. 269. I. 70. ex 1895.

СТЕЧАЈ. 31 1—3

На парохију у *Поповоју* расписује се стечај. Стан у натури: са три собе и канцеларијом и т. д., сесија спада у врсту бољих. Интеркалара нема.

Који жеље то место добити, нека своје инструисане молбенице поднесу амо до Цветих.

У *Вршцу*, 18 фебруара 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА. 32 1—1

Српска православна црквена општина у *Вел. Бечкереку*, нуда једну кућу у вредности око 5000 фор. — Ради надавања укупне радње грађевинске одржаће се минусдо-дражба 5. (17.) марта о. г. у 3 сата по подне у црквено-општинској дворани. — Подузимачи дужни су, при дражби, положити 10% кауције.

Планови и прорачун могу се видити код г. Кузмана Мунчића црквеног старатеља.

В. Бечкеречка срп. прав. црквена општина.

СТЕЧАЈ. 22 3—3

Поново се расписује стечај на упражњено *учитељско место у Турском-Бечеју* за I.—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 ф. у име плате, 40 ф. за повторну школу, 25 ф. у име послуге и 4 јутра I. кл. оране земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа; пространи и врло удобан стан са баштом и зими огрев колико устреба; осим тога ако за црк. перовођу изабрат буде, 30 ф. у име перовођства.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у сп. цркви при сваком богослужењу за десном певницом појати и школ. децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који мађарским језиком потпуно владају.

Учитељ ће своју плату месечно у напред из пирезне благајне примати. Рок стечаја истиче на четири недеље од датума овог стечаја.

Молбенице, које се имају на потписаног послати, после истеклог рока неће се у обзир узети

Из седнице Школског Одбора, држане у *Т. Бечеју*, 27. јануара (8 фебруара) 1895 год.

Бока Николић, председник шк. одбора.

Е 998. I. 224. ex 1894.

ЕДИКТ. 21 3—3

Петар Бутарин, бивши поштар у Мраморку, који је још пре четири године своју супругу Јулијану, рођ. Лацковић, злонамерно напустио и некуда у свет отишао, позива се овим путем, да се у ствари брачноразводне парнице, што ју његова супруга против њега повела, овој конзисторији пријави у року од 45. дана после првога увртења овога едикта, јер ће се у противном случају ова парница и без њега довршити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 16. јануара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Е. 1121. I. 242 ex 1894.

ЕДИКТ. 20 3—3

Катарина Панић рођ. Богдановић из Радимље, која је свога мужа, Александра Панића, ратара из Мачванића, још године 1860. вероломно напустила и у свет отумарала, позива се овим путем, да се у року од 45 дана од дана првог увртења овога едикта овој конзисторији пријави; јер ће се иначе парница и без ње свршити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 16. јануара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad K. 110./42 ex 1895.

ЕДИКТ. 24 2—3

Услед брачноразводне молбе Стевана Јовановића из Адашеваца против супруге му Славке удове пок. Дамјана Клисурића из Лаза, сада непознатог боравишта — позива се овим речена Славка, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место себе пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 24. јануара (5. фебруара) 1895.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 25 3—3

На основу закључка црквене скупштине од 24. априла (6. маја) 1894. год. и одобрења Високословног Адм. Одбора у *Плашком* од 24. августа 1894. год. број 875/АО. 150. расписује се дражба на мањак ради поправка цијеле цркве изнана и изнутра.

По прорачуну износи:

зидарски посао са материјалом	2303 ф. 37 н.
тесарски „	819 ф. 60 н.
столарски „	110 ф. 40 н.
браварски „	136 ф. 30 н.
мазалачки „	57 ф. 75 н.
стакларски „	12 ф. 48 н.
ковачки „	117 ф. 02 н.
лимарски „	150 ф. 27 н.
иконостас	1600 ф. — н
јабука и поправак столова	106 ф — н.
укупно	5413 ф. 19 н.

А.) Дан дражбе јест 22. фебруар (6. март) 1895. год. у 9 сати прије подне.

Б.) Дражбовање се са усменим понудама у стану парохијалном у Драготињој; дражбователь дужан је од горе поменуте своте 10% у име јамчевине у руке предједништва положити.

В.) Општина задржава себи право повјерења према подузетнику.

Г.) Иконостас ће се посебном вјештаку повјерити

Д.) Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

Е.) Ближи услови тако исто и нацрти могу се код предједника пароха ове црквене општине у парох. стану до дана дражбе видити.

У *Драготињој*, дана 11. (23.) децембра 1894.

Одбор црквене општине.

Ad K. 973. ex 1894./41. ex 1895.

ЕДИКТ. 23 2—3

Услед бракоразводне молбе Марте Левак рођ. Јанковић из Ср. Карловаца против супруга јој Павла Левака сада непозната боравишта, — позива се овим речени Павле, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, консисторији овој или сам лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. консисторије држане у Карловци 24. јануара (5. фебруара) 1895.

Архидијецезална консисторија.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **коље за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављене старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 1—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 10.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 5. марта 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис, који садржава у себи највишу захвалност Његова царског и апостолско-краљевског Величанства на приказаној најпонизнијој изјави саучешћа Његове Светости преузвишеног господина ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА патријарха српскога приликом упокојења Његова цес. и кр. Височанства надвојводе Албрехта.

Кр. угарски министар богочастја и јавне наставе.

Бр 517. през.

Преузвишени Господине Архијепископе,

Митрополите и Патријарше!

Имам част са поштовањем јавити, да је *Његово* цес. и ап. кр. *Величанство* на изјави саучешћа, приликом тужног упокојења Његова ц. и кр. *Височанства* надвојводе *Албрехта* непосредно путем кабинетске канцеларије приказаној, благоизволило *Преузвишености Вашој* Своју највишу захвалност најмилостивије изјавити

Примите, *Преузвишености Ваша*, искрени израз мојега одличнога поштовања.

Будимпешта, 7. марта 1895.

За министра:
М. ЖИЛИНСКИ с. р.,
државни тајник.

Преузвишеном господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику, православном архијепископу-митрополиту карловачком и патријарху српском

у **Карловцима.**

Ad III. C. 8. и 14. ex 1895
38.

НАРЕДБА

српског прав. народног школског савета, упућена архидијецезанском и осталим епархијским школским одборима у предмету приказа извештаја о стању подручних им срп. нар. (и повторних) школа до краја школ. године 1893/4.

Сходно тачци 5., §-а 134., а нарочито тачци ј., 142. уредбе за српске народне школе, потврђене превишњим решењима од 6. априла и 2. јуза 1872. позива се (натпис), да о унутрашњем и спољашњем стању српских народних основних и повторних школа својега подручја без одлагања прикупи потребне податке за оно и односно од оног времена, где је последњи свој, савету овом услед овд. наредаба бр. зап. 270 ex 1891., бр. III. C. 59./21 ex 1892., III. C. 359/269 ex 1892., а нарочито бр. зап. 132. ex 1893. поднесени овопредметни извештај завршио, на све до краја шк. године 1893/4. и на основу истих података тачан и потпун извештај и евентуалне предлоге своје сачини и *до 1. априла 1895. год.* школском савету овом, као главној управи срп. нар. школа, поднесе, како би се високом срп. прав. нар. црквеном сабору у најближем заседању му о стању свих школа, које стоје под управом и надзором овога савета, главни извештај могао поднети.

Услед тога се уједно још упућује (натпис), да својем епарх. школском референту (надзорнику) најстрожије наложи, да ради благовременог извршења горње наредбе одмах прионе око прикупљања потребних података, ако му такови већ не би били на расположењу.

Из седнице срп. прав. нар. школског савета, држане у Карловцима 7. (19.) фебруара 1895

ГЕОРГИЈЕ,
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

К' питању: Треба ли „второбрачне“ пред венчањем питати, имаду ли искрену и сталну вољу ступити међусобно у брак?

Горње питање донио је цијењени лист „Српски Сион“ у 1. броју од ове године (стр. 9.), стављено од неког брата свештеника, а пропраћено од вриједнога уредништва овога листа посебним примједбама. Ваља ми одмах напоменути, да се слажем и са мишљењем брата свештеника, који је питање ставио и уз њега своју казао, и славнога уредништва, које је питање пропратило, — како о начину склапања брака у опште, тако и о пракси руске цркве посебно. — Ну, желећи да се ово питање што правилније и поступније рјеши, враћам нажељ позваних људи, нарочито оне угледне редакције „**Церковнаго Вѣстника**“ у Петрограду, на неке примјке, које ћу сада овдје изложити.

Не упуштајући се у опширну историју другог брака, јер ово иде обавка, напомињем толико само, да је други брак потпуно законити брак, и по гласу светога писма,[1] и по гласу црквених правила,[2] и по гласу нашега званичнога црквенога зборника.[3] Апсолутни изузетак чине они, који су ушли у свештенички именик.[4] — Правило 8. првога васељенскога сабора изрјеком заповиједа, да се *Катари* не смију примати у заједницу апостолске цркве, прије него што писмено обећају, да ће се држати установа православне цркве, т. ј. *да ће бити у заједници са онима, који су се по други пут женили.* Катарима (Καθαροι = Чисти), о којима ово правило говори звуку се *Новацијани*, који су као и *Монтанисте* одбацивали други законити брак.[5] Монтанисте

[1] Римљ. гл. 7. ст. 2. и 3.; I. Кор. гл. 7. ст. 9. и 39.; I. Тимот. гл. 5 ст. 14.

[2] Првога васељенскога сабора правило 8., двод. саб. пр. 1., неокес. саб. пр. 3. и 7., Вас. Вел. пр. 4. 50. 41. и 87.

[3] Кормчаја гл. 53. л. 575 Непор. „Назатни цѣковнаго права“ од Јост. Јовановића Н.-Сад 1844. § 173.

[4] Апост. пр. 17. 18. и 19., трул. саб. пр. 3., Вас. Вел. 12. и 20., Непор. натпис девети, гл. XXIX. номок. у XIV. натписа.

[5] Непор. Dr. Jos. Zhishman: Das Eherecht der orientalischen Kirche стр. 404., Н. Милаш: Правила вас. саб. Плачево 1880. стр. 143

бјеше највише у Азији особито у *Фригији*,[6] од којих су Новацијани примили лажно учење о другом браку;[7] за тијем у Африци, и онда у њеком дијелу Јевропе. Угледан и научен приврженик ове *секте* бјеше *Тертулијан* († 220.), прије хришћена адвокат и ритор, а послије презвитер у Картагини. Он је, особито у послиједње вријеме, писао у корист *монтанизма* и всома утјецао на мишљење у другом браку, на стару црквену дисциплину у овој ствари. Особито су на *западу* општро гледали на други брак,[8] нарочито за паша, који су миловали *новацијанство*, и од доба *целибата*, па и дан данас не суди римска црква право о другом браку.[9] — Ну мора се признати, да је било и православних писаца, код којих други брак није добро виђен био. Њешто грчко-римско законодавство о обручењу и вјенчању,[10] њешто *аскетички* списи грчких калуђера, помутише прави појам о браку у опште и код православних Словена. Тако у овијем списима има безбрачност већу цијену, брак се описује као сметња спасењу, као средство да се обуздају страсти, да добије муж власт над женом и дјецом и т. д.[11] Оваке појмове о суштини брака бранили су у Русији највише црквени јерарси, калуђери и књижевни људи, који су миловали аскетизам. С тога није чудо, што су у Русији мрзили брак други брак, кад ни о првом нијесу мислили као што треба.[12] — Овољико на историје о другом браку.

А сад да пођемо ближе к' ствари, о којој је ријеч. У данашњим нашијем требницама, српским и руским, у „*Послѣдованіе вѣнчанія церковныхъ*,“ послије стихова псалма 127. стоји да свештеник поучи жениха и невјесту о важности брака и како им ваља живјети у браку; за овијем да пита, најприје жениха па невјесту: „**Имаши ли имѧрѣкъ произволѥніѥ благое и непринужденное . . . .**“ Кад сам непосредно ово „*Послѣдованіе*“ са „*Послѣдованіемъ*“ (Ἀκολουθία) у *грчком* требнику, увјерио сам се, да нема ни прописа у погледу поуке младенцима, ни горње формуле, већ стоји, да послије стихова псалма 127. и послије: „**Слава тебѣ Боже нашъ, слава тебѣ**“ = „Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι“, њакон рече: „**Благослови кладыко**“ = „Εὐλόγησον Δέσποτα“, а свештеник: „Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...“ = „**Благословенно царствіе . . .**“ — Имам при руци: „**Чинъ, обрѣченье дѣвицѣ къ мужю, царемъ и прочимъ**“, и „**Уставъ и чинъ обрученію и вѣнчанію царемъ и княземъ и всѣмъ Христіаномъ**“. Први је извађен из *служебника*[13] XIII. вијека,[14] а други из служебника XIV. вијека митрополита руског Кипријана, који се сада налази у синодалној московској библиотеци.[15] Прегледавши и један и други редом, не нађох у њима ни прописа односно поуке брачницима, ни онога: „**Имаши ли произволѥніѥ благое . . .**“ Ово ми даје повода да мислим и тврдим, да Грци овога уметка нијесу ни имали, а Руси тек у каснијим вијековима, управо, од почетка XVIII. вијека, уклиједе утјецаја 50. главе *штоглавог* Кормчаје, као што ћемо доље ниже видјети.

А зашто Грци немају споменуте формуле у својијем требницима? — Да буде брак правилан (justum matrimonium) искало је још старо римско право: 1.) довољан *уговор*; 2.) consensus, т. ј. пристанак на брак, који су с почетка давали очеви жениха и невјесте,[16] послије очеви и брачници, касније у праву превалира глас брачника,[17] али се требао чути и глас родитељски,

[6] Средиште им бјеше у граду *Пепуза*, куда се *Монтан* најпре јавио као „од Христа обећани утјешитељ“!

[7] Сократ: црк. ист. кн. 5. гл. 22.

[8] При свем том, што је велики учитељ тамо, ближе, Августин држао за законити брак и трећи, и четврти и пети брак на основу ријечи апостола Павла: „Жена је везана законом за мужа докле год он живи, а ако ли њезин муж умре, раздријешни се од закона мужевљева“. (Римљ. гл. 7. ст. 2.)

[9] Marienseen, Ethik II. Dritte Auflage. S. 46.

[10] Градски закони, гр. 4. гл 1.

[11] Испор. *Дубовскій*: Взгляды христіанства на семейный быть русскаго общества въ періодъ до принятія монгольскаго домостроя, СПб. 1880. стр. 34—44. и т. д.

[12] Примјера ради наводимо ово: На питање руског митрополита Теогноста (поријеклом Грка) одговорио је сабор држани у Цариграду 1301., да просторе могу мијењати само удовице, и то удовице доброга владања. Али митрополит Кипријан нађа касније наредбу, да просторе могу мијењати дјевице или удовице послије првога брака, *а какво послије другога или трећега*. (Макарије: Истор. рус. цркви т. IV. стр. 284.)

[13] Некада су *служебник* и *требник* чинили једну књигу, који су Грци звали „Εὐχολόγιον“, а ми „Молитвослов“ (Испор. П. Лебедева: „Наука о богосл. правосл. церкви“, Москва 1881. л. I. стр 169.)

[14] Сновјске библиотеке (у Рјазању) Nro 525. л. 40—48. на пергаменту.

[15] Под Nro 344/601. л. л. 124—132. Испор. прос. М. Горчакова: „О таинѣ супружества“, СПб 1880 „Приложенія“ стр. 7. и 8.

[16] Том приликом су давали један другом штогод од вриједности као видљив знак consensus-a и с њиме скопчаног *уговора* (sponsio), *задатка*.

[17] Монах је питао ђеводку, да ли жели да буде жена породице (an sibi mater familias esse velles), а ђеводка

што вриједи и дан данас; 3.) *свадбени обичаји* (nuptiae), који су се основали на религиозном животу старих Римљана, које је касније, и ако с њеком измјеном обичаја, добило име confarreatio, што је у хришћанству заступила молитва и благослов црквени.[18] Ово је прешло и у византијско најприје грађанско па онда у црквено право. Consensus и сиими скопчани уговор (sponsio) о питованим односајима жениха и невјесте, и о другим брачним приликама, давао је усмено и писмено прије заруке и вјенчања, зарука је већ инволвирала consensus, она је вриједила као спољашњи лик consensus-a. Једнако се дефинира зарука и у римском, и у византијском и у црквеном праву. По римском праву зарука је обећање будућега брака: „Sponsalia sunt mentio et repromissio nuptiarum futurarum“, а дефиниција византијскога и црквеног права гласи: „Μνηστεία ἐστὶ μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων“.[19] Разлика бјеше само у интерпретацији и употреби ове дефиниције. Византијски законици и грађански правни приватни зборници држе се чврсто из римскога права пренесеног значаја заруке, но коме се зарука односи само на уговор, погодбу и обећање. Црква пак спојила је са овијем грађанско-правнијем значењем заруке религиозно значење. Она је ишла за тијем, да освети овакн уговор и договор својим молитвословљем, да зарука постане тако *почетком* брака (initiatio matrimonii) и *обећом* за момка и ђевојку, да етупе међусобно у брак. Ова тежња цркве огледа се већ у 98 правилу трулскога сабора. Под црквеним утјецајем почело је византијско државно законодавство постепено давати *праву* вриједност црквеном обручењу, којим се благосиља договор, који је претходно молитвама. т. ј. даје се обручницима благодатна снага, која освећује и утврђује претходни њихов договор.[20]

моика, да ли он жели да буде отац породице (an sibi pater familias esse velle!); а кад су дошли до кућних врата момкових, рекли би невјесте: „Ubi tu Gajus, ibi ego Gaja“ (Serv. od Aen. 4. 214. Boeth. od Topic. 3.; Plut. qm. Rom. 28., види L. Lange: Römische Alterthümer, Berlin 1856. S. 93.)

[18] Испор. даље: L. Lange сп. дјело стр. 89.

[19] Zhishman спом. дј. стр. 385.

[20] Грци зову заруку: ἐγγυητεία, ὁ ἀρραβών, ὁ ἀρραβωνισμός. Ἀρραβών значи залог, јер се посаље обећања и уговора увијек давао неки залог, што данас шавичио замјењује претеље. Отуда се код њих „Посаћдевање“ о заруци зове и: „Ἀκολουθία τοῦ Ἀρραβῶνος“. Код нас се зове „ѿчрѣвчіе“ за то, што су момак и ђевојка пиелије договора да би се увјерио за знак тога пружали једно другом руку. С тога је црква њекад називала руке брачницима на обручењу, а не на вјенчању, као што се дакле у споменутом „Уставу и чину“ о обручењу и вјенчању, написаном из служебника XIV. вијека митроп. Кипријана.

(Наставиће се.)

К ПИТАЊУ О СВЕТОСАВСКИМ ШКОЛСКИМ СВЕЧАНОСТИМА.

Пише

прота **Јован Вучковић.**

(Наставак).

На кад се са *природом* наше *комуналне* школе све споменуто даде сложити, и кад се са њезином природом слаже, да римокатолички, или други који свештеник благослови њезин почетак, да римокатолички свештеник дође у њу са богојављенским благословом и том приликом на довратку њезином убиљежи трајан знак своје посјете, да се у њој приреди свечаност „бадњег дрвца“ (Christ-Baum) на римокатолички бадњи дан, и кад се у тој школи и национални осјећаји могу његовати, онда се природа њезина не може узбунити ни при посјети православне светосавске литије, бар онда не, када је међу школским зидовима већина, или бар знатна по броју мањина (по духу школског закона $\frac{1}{4}$) дјеце православне цркве. А није ли то случај, онда не ће комунална наша школа имати ни прилике, да угледа светосавску литију.

Ко друкчије мисли, жели и говори, тај бар треба да је искрен, па да призна, да он у тој нашој комуналној школи замишља *дијете* природе, једну *комуналну*, која завтара врата пред *православном* литијом, и једну *конфесионалну*, управо *римокатоличку*, која широм отвара врата свему, што са духом *римокатоличке* цркве долази;

једну која утврђује *грађанску* народност и другу, која у клици дави *српску* народност.

Не велим да не би могло бити кога, ко би овакву *двојност* у природи *једне и исте* школе желио, али мислим, да постојећи закон такву двојност није узаконио и држим да би се он жалио поћи правцем таквијех жеља, па из тога закључујем, да ни висока кр. земаљска влада, имајући у виду *природу наше комуналне школе*, не ће хтјети наумљеном наредбом својом изрећи *несагласности* светосавске школске свечаности *са природом школе*, у којој школи је она, по ријечима пресвијетлог господина одјелног предстојника, кућевласник.

Висока влада не задубљује се поводом покренутог питања само у природу комуналне наше школе, не расматра питање само стране у којој се оно дотиче онога „*једе*“, већ и са друге стране, која улази у „*што*“. Рецимо да власт земаљска можда и није кућевласник у комуналној школи, ипак јој и тада сви морамо признати, да она има несумњиво право питати: шта се ради у комуналној школи? И стављајући то питање у овом нашем случају, она не пита ништа друго, него: *каква је карактер светосавске свечаности?* На када се установи одговор на то питање, тада ће се исти донети у свезу са питањем о природи наше комуналне школе и извести закључак о томе, да ли су те свечаности сагласне са природом њезином. Друкчије се и не може радити, или бар не би било добро кад би се друкчије радило.

Судећи по свему ми би смјели тврдити, да је у ономе моменту, кад је пресвијетли госп. одјелни предстојник у сабору изјавио своје гледиште на полазне тачке при рјешавању цијелога овог питања, оно било још у расправи, и да тада још о њему дефинитивно није било одлучено. Ако у томе имамо право, онда нас врло изненађује једна изјава пресвијетлог господина др Исидора Кршњавија, која стоји у врло тијесној свези са питањем о карактеру светосавске свечаности. Он је наиме рекао, да је у беловарско-крижевачкој жупанији „bilo priepora, svadje i nesklada radi proslave sv. Savske svečanosti, *koja imade da bude crkvena, a bila je* tamo previše *svjetskog karaktera*.“ Ова нас изјава изненађује. Ово није ни онамо, ни онамо, него баш у срце самога предмета, који је још у стадију расправе.

Ако смо довде поступак високе владе разумијевали, па и разлога му налазили, у овој тачки га не разумијемо и не можемо му разлога наћи. Влада пита: *што* се то ради у комуналној школи, *какво* је карактера та светосавска свечаност? Заподјенутом расправом хоће то тек да испита, а предстојник владиног одјела за богоштовје и наставу, већ прије завршетка расправе, проглашује, да та свечаност има да буде карактера *црквеног* и да не смије имати *свјетовни* карактер. Није ли то изненада? Но осим тога што је таква изјава *изненадна*, није она ни *згодна*, јер исказује нешто, што мал' да није збиља баш оно исто, на што је народни заступник г. Павле Јовановић своју интерпелацију свео, и што пресвијетли госп. одјелни предстојник од себе и од владе, уз повлађивање већине сабора, одбија. О томе „какав има да буде“ карактер светосавске свечаности, мора се врло опрезно расправљати, ако је човјек рад, да се о што не огријеши. Но нека и с те стране остане на миру изјава високе владе, учињена у сабору, али ми јој морамо у очи погледати ради тога што она није ни *исправна*, јер исказује нешто што *не стоји*. Карактер *светосавске* свечаности није *само црквени*, него *и свјетовни!*

Ред је да ову своју тврдњу и докажем. Другоме Хрвату тешко би то било доказивати и срећом је ту пресвијетли госп. И. *Кршњавић*, коме то треба доказивати. Читао сам прије неколико година његову лијепу књигу о грађевинарству. Знам да је то читање учинило на ме утисак, да се он бавио штудијом и црквенога грађевинарства, у свима његовим дједовима. Штудија та морала га је навести и на проучавање архитектонских црквених облика у српском народу. На изучавајући те облике он је морао опазити, како се код Срба, под утјецајем византијскога штила и у грађењу, и у орнаментици, и у живопису, развио посебни њеки штил, који у основи својој јесте византијски, али у појединостима опет није византијски. Ето, исто тако

као што је српски дух уносио у византијске облике своје особине, своју индивидуалност, на овим пољима, исто је тако уносио их и на другим пољима. Томе је ишла на руку она карактерна црта источног хришћанства, ушљед које оно није тежило за централизацијом. И српски народ, примајући од Византије хришћанство, унио је у примљено још и својега. Народ тај био је жилав у своме, па је и доста својега унио у примљене облике. Унесене те *особине српскога духа* у православно хришћанско богослужење, у пјевање спојено са тим богослужењем, у његове обреде, у језик његов, у архитектуру, у живопис (вара се ко мисли, да и на овом пољу није унесено иђак нешто и српске индивидуалности), у спољашње устројство и т. д дају права нашој цркви, да се зове: *српска* православна хришћанска црква, и споменутим особинама разликује се она, као засебан тип једне и исте цркве, међу њезиним другим типовима, као што су: грчки, руски, романски, бугарски, па можемо рећи и јапански и др. Вјера нам је *једна*, али су *разнолики пројави* заједничке нам вјере. И ја мислим, да баш пресвијетли г. др. *Крушевац* најбоље може да схвати и разумије назив: *српска* црква, или онај потпунији: *српска* православна црква хришћанска. Други Хрвати одмах се љуте на тај назив, ругају му се, превршу и изврћу га; но он га може потпуно разумјети и логичност његову признати.

У тој *српској* цркви, која је кроз то и црква народна, националнa, има једна особина, која се зове „крсно име“, „слава“, „свечарство.“ Ту особину не разумијевају баш ни сви православни људи из несрпских православних крајева, браћа Хрвати ни потпуно*. А то *крсно име* једна је *свечаности*, која на себи има и *црквени* и *свјетовни* карактер.

Елементи свечаности крсног имена сложени су из једнога дијела, који је потекао из цркве, и другога, који потиче из народа, из свијета. Црква шаље својега свештеника у дом Србинов, кад је овоме крсно име, да га благослови по обреду који је она одредила и овај носи са собом из цркве епитрахиљ (штолу) и крст, под којим ће и којим ће влашћу цркве обред обавити. Србин дочекује свештеника са запаљеном воштаницом, са тамјаном на жеравици, пред иконом свога крсног имена. И свршава се обред *најчистијег црквеног* карактера. Али ту је и *свечарски колач*, који је испекла домаћица за срећу и напредак *своје* куће, ту је и *чаша вина*, коју је домаћин напунио у славу Бога великога и *својега* крсног имена и у здравље свега живог у *својој* кући И свештеник, са епитрахиљем своје цркве на себи, а пред светим крстом на трпези, прихваћа *тај* колач у своје руке, да га принесе Богу на жртву, пјева пјесму своје цркве у славу Богу и светоме крсноме имену, реже га ножем домаћиновим, залијева га домаћиновом чашом благодарности и славе Богу и светоме и жеље здравља, среће и напретка; свештеникове и домаћинове усне дотакну се заливених мијеста, па се споје у пољупцу мира, љубави и братства. Колач је пресјечен и преломљен, а подијељен га домаћин са чељади својом, званицама, путником и сиромаком. Свештеник још не скида епитрахиљ своје цркве и црква га не подвргава осуди, што под њезиним епитрахиљем узима са трпезе чашу из које је залио свечарски колач, па подигнувши је у славу Богу и светоме, не више језиком и ријечима цркве, већ чистим језиком српским и ријечима какве му његово срце и памет у уста меће, здрави домаћину и дому и свему његовом, сјећа се његових покојника, спомиње његове живе, жели му изобиље сваког добра итд. Ко у свему томе не види елементе *свјетовног* карактера, који су се помијешали са елементима *црквеним?!*

Да су у свечаности крсног имена спојени црквени елементи са свјетовнима, томе

* Слушао сам једно јавно предавање једнога врло интелигентног Хрвата, професора, о народним пјесмама И он је усред предавања најобичније разлагао о томе, како *Марко Краљевић* слави своје „крсно име“, свој имендан! И кад сам му послије разложио, да је *Марко био Турбеветак*, да су имендан и крсно име двије разне ствари и да он мени честита имендан на Јован-дан, а које крсно име да је на Ђурђев-дан, и да је крсно име специјалитет српски, а имендан исто који Срби држи, држа га зато, што смо у додиру са западним свијетом почели и ми примати тај његов обичај, велим, тек послије дуге разлагања постало му је јасније, да „крсно име“ није имендан.

је доказ и то, што се један дио свечарске свечаности свршава и у *храму божјем*. Свечарско *кољиво* носи се у цркву и тамо се благосиља, свечарева домаћа *чињула* доноси се у олтар и ту се из ње при богослужењу чине спомени. А други дио свечаности свршава се у *дому* свечареву. Не спаја ли се црква и дом, свештеник и члан његовог народа, црквено и свјетовно?!

И још боље да се увиди, да је у свечаности крсног имена спојено црквено са свјетовним, споменућу још једну околност. Елеменат црквени у себи је нешто *стално*, нешто што се сваки час не мијења. Елеменат свјетовни *промјењива* је и *несталан*, као што је и она средина, из које он извире. А познато је, да се свечаност крсног имена не обавља *свуда једнако*. Ако се у оне обавља, онда се *један дио* њезин врши у свако доба године и на сваком мјесту једнако. То је онај са којим *црква* располаже. У другим пак дијеловима има на разним мјестима и разних одступања. Ти дијелови су оно, што више није под искључивом власти цркве, на што она није могла ударити жиг сталности. Те дијелове уноси *народ*, уноси *свијет*, а црква им се не противи, не одбија од њих свога свештеника.

Увјеривши се, да *свечаност крсног имена* носи на себи карактер и *црквени* и *свјетовни*, лако ћемо се моћи увјерити, да и *светосавска свечаност* има у себи елемената и *црквених* и *свјетовних*, да мора имати и једних и других још у *већој мјери*, но што их има свечаност крсног имена једне српске породице и куће. Велим, лако ћемо се моћи о томе увјерити, јер кад рећем, да је *свети Сава крсно име цијеле народне породице*, цијелога српског народа, онда се мора закључити, да ће *светосавска свечаност*, као свечаност *крсног имена*, имати у себи елементе те свечаности, а ти су, као што сада већ знамо, и *црквеног* и *свјетовног* карактера, осим тога још мора се закључити, да ће она, као свечаност крсног имена цијелог народа, морати имати у себи још *више* и једних и других, црквених и свјетовних елемената, но што их има она ужега круга, једне породице и куће.

Да је пак истина, да је свети Сава крсно име и онога дијела народа српског, који живи у Аустро-Угарској, дакле и у Хрватској и Славонији, довољно ми је позвати се на то, што је и 1774. и 1786. године св. Сава признат *„als Patron“* српског народа и од *државне* наше власти и као такав 1786. године остављен на миру, док је грађанско светкованье осталих светитеља српске народности обустављено.

Њемачки језик нема за наше „крсно име“ друге ријечи, осим њемачке ријечи „Patron“, па се не смије тада ни очекивати, да ћемо у смислу и карактеру онога што се под ријечи „Patron“ разумијева, наћи потпуно изражен смисао и карактер онога што је смјештено у појам ријечи „крсно име“. Појмови тих израза нијесу конгруентни, они се садржином својом не покривају, али ипак толико стоји, да се изразом „Patron“ хтјело рећи: „крсно име“. Сами пак карактер светосавске свечаности не може се распознати у појму „патронства“, тај карактер извире из појма о „крсном имену“ и у појму о њему налази он свој основ и своје оправдање.

Што је баш *свети Сава* постао *крсним именом* цијелога *народа српскога*, о томе не морамо овдје расправљати. Доста нам је да знамо, да он то јесте. Можемо само укратко напоменути, да је он тијем постао ради својих великих заслуга за *укупни* живот народа српског, чему је још не малу цијену придала и та околност, што је он *син* народа српског.

Поставши *заједничким* крсним именом *цијелога* народа постао је *свети Сава* средиштем свечаности, у којој *све* што са народним бићем и његовим животом у свези стоји, добива већега или мањега учешћа, а на начин, који је најприкладнији природи појединих страна тога живота. На дан св. Саве слави *српска црква*. Службом својом прославља Божјег *свештеља*, пјесмом својом радосно велича труде и заслуге *Србина свеца*, у слави својој приноси му *благодарност*, у признању своме упућује му своје *молитвене* уздахе за *спасење* својих вјерних. у слици његовој износи пред њих *примјер* за угледање. Са црквом заједно слави на дан св. Саве и *српска задруга*,

кућа српска, не само учествовањем њезиних чланова у литургији и чисто црквеној слави, већ и тијем, што црквеној слави тога дана даје *особени тип*, који је *различан* од типа *црквене* свечаности о другим празницима, и који *сам у себи* постаје *различан*, према разлици *краја* и *народног схватања* значаја заједничког народног крсног имена и дужности спрам њега. Исто као и код домаћег крсног имена. Тај елеменат светосавске славе оцртаћу према ономе, што сам видио баш у беловарској жупанији. Служим литургију у Беловару баш на дан св. Саве. Долазећи у цркву опазио сам већ мушко и женско, гдје на сред цркве, по амвону и његовим округлим степенима, разастиру и намјештају своје завежљаје, које су од *куће своје* донијели. Литургија је већ започела, а побожан свијет још прилази к амвону и ставља на њег оно, што је донио. Па кад смо учинили све по реду и закону, што црква св. Сави прописује, *ваљало је* да у *литургијском* одјелу пријем к амвону и да *црквеним* благословом *благословим* оно, што су *српске куће* тог дана у цркву послале. Учинио сам то и морао сам учинити, и ако ред службе за тај дан о томе ништа не говори. Молитва благослова прописана је црквом, а *народ* хоће благослова баш на дан св Саве. Па шта је *српска кућа* послала на благослов? Зрље жита којим се храни; зрље соли којом јело своје соли и хранитеља свога, вола из плуга, заљаже; сјемена свакојака за поље и башту; главичицу лука, свакидашње своје хране; клупче пређе што је опредено од лана из домаће ограде, а биће кошуља, покривач и простирач чељади домаћој; и вуне је ту, коју су дале овце оне куће, а биће огртач чељади домаћој; тамјана који ће се пред домаћом иконом палити. Видио сам и праха пушчанога, којим кућња чељад брани добро своје од хајдука и горског вука. Опазио сам и буквар и рече ми кашње бака: „да ми ђаку боље у главу иде!“ Као што видите, све чиме се кућа физички одржава, па и оно што јој је залог духовног напретка, све је послано на дан св. Саве у цркву, да с благословом дође натраг у кућу. Нијесу ли ово *сасвим* елементи већ у самоме оном дијелу светосавске свечаности, којим се црква св. Сави одужује? Свако ће признати да јесу. И пођимо даље. Светосавска свечаност незавршује се са изласком из цркве. Благослов црквени, са предметима благословљеним, уноси се у српску кућу, у којој спремају и *домаће весеље* за светосавску свечаност. На ову се у задрузи српској већ из давније помишља. Кад се одваја божићња печеница, одмах јој је глава намијењена домаћој слави о св. Сави. И кад је на туђиндан заклана и на бадњи дан у подрум спремљена, помишља се на дан св. Саве. А на божић по јутрењи, кад домаћин сиђе у подрум да начне мрс, раставља од печенице најприје главу и намјењује је слави дома својега о дану св. Саве. Први комад, не божићу, већ дану св. Саве!... Са домаћим весељем опет не свршује светосавски дан. *Друштво* српско спрема сијела, бесједе, са говорима, пјесмама, декламацијама — на жалост данас већ и туђинским играма — гдје се чује и црквена пјесма св. Сави, и ријеч њему у славу. Зар дакле светосавска свечаност нема у себи и *црквених* и *сасвим* својствених елемената?

Видно мјесто заузима у светосавској свечаности и *просвјета* народна. И њезино је крсно име св. Сава, он је њезин и заштитник. Књижевна друштва скупљају се у свечане сједнице и под сјеном духа св. Саве пружају духовног уживања и поуке члановима својим и другој публици. Па тек *школа!* И она се жури да тога дана, на један бар час, прикупи у просторије своје *дјецу своју*, њихове *родитеље* и *пријатеље*. И кад *свештенику* није могуће, да истог дана из цркве у дом сваког члана свог народа оде и домови народни морају да се задовоље оним благословом свога жита и биља, он одлази свечано у *један дом народни*, а народ га радосно тамо прати, јер у том дому дјеца је и узданица његова, на којој ће остати њеме домова његових, његова будућност. Из тога дана није ништа послано на благослов у цркву, он се *водоосвећењем* благосиља, ту се чини *сваки* за спас умрлих његових добротвора и трудбеника, и *молитве* за здравље и срећу оних који

су у животу. Је ли управа школска марљија, спрема она и свечарско *кољиво*, па и свечарски *колач*, који се реже и вином прелијева. Но то не бива свуда, па и не мора бити. Школа нема земаљских својих плодова, плод њезин духован је, он је у *души*, у *срцу*, у *устима њезиних ђака*. То је њезин колач, који ће она подијелити са укућанима својим, са ђацима својим, родитељима њиховим и пријатељима својим, са народом, а пред запаљеном свечарском воштаницом, у просторијама својима, окађеним благословљеном смирном и тамјаном и пошкропљеним освећеном водицом, на догледу часног крста са престола Божјег и свештеника у руву црквеноме. Пољупцем духовним изљубиће се она са црквом и њезиним свештеником, са свим народом! И она почиње дијелити своје плодове, дијелове својега колача, који је она у дјечјој души умијесила, у топлом срцу њиховом испекла и у уста им метнула. И ниже се ријеч за ријечи, њеке у слогу везаном, а њеке у повезаном, њеке као говор, а њеке као пјесма. Све у славу светитеља Саве, све о љубави спрам школе, све о потреби просвјете, све о добру народном и ономе што треба чвршће да пригрли, како то већ изабере онај који се на овој њиви живота народног труди, домаћин куће ове, учитељ.

Не велим да ово све свуда бива. Прилике краја и схваћања народног у разним крајевима додаду, или одузму, ово и оно. Грјешни немар позваних, претрпа овдје и ондје не само ово или оно, већ и сву *свесавску* свечаност. Али гдје се она обавља, у главном су јој овакве саставине, а по њима се и опет даде закључити, да је *карактер* светосавске свечаности и *црквени* и *свјетовни*. Разумијете ли све ово ви, који ћете судити о *карактеру* светосавске школске свечаности?

(Свршиће се).

ПРОПОВЕД ДРУГЕ НЕДЕЉЕ УСКРШЊЕГ ПОСТА.

(Слободно прерађено по беседи св. Василија Великог о посту.)

Када бирамо себи чувара, који ће чувати живот наш и достојанство наше, пре свега старамо се о томе, да је тај чувар у стању сачувати нас од сваке беде, и не само сачувати нас од беде која је наступила, него и од беде која нам прети.

А зовемо ли кога да заједно с нама живи, признајемо га, ван сваке сумње у тој нади, да ће нам бити добар друг наш и саветник, да ће нам показати сваку погрешку нашу и да ће нам помоћи у беди.

Као што је спољашњи живот наш и цело имање наше подложно опасности од лупежа, који нас могу лишити и једнога и другога: тако исто и душевни живот наш и сва унутарња наша блага подлеже исто тако опасности, од најсилнијих непријатеља, који нас могу лишити свега. Па баш због тога, што је унутарњи живот душе наше важнији од живота спољњег, и баш зато, што су душевна блага већа од блага земних, у толико је баш и нужно да стража душевна буде већа, мужанственија и пажљивија од страже телесне.

Таком пак стражом душе назива свети Василије Велики: пост.

Па који су то непријатељи, који могу лишити душу нашу свијух њезиних блага и самога живота, и којим начином може пост сачувати и предупредити, да се душа наша од тих непријатеља сачува?

Највећи непријатељ наше душе је ђаво, „*који као лав рикући ходи и тражи кога да прождре.*“ (I. Петр. 5, 8.) чији се цео рад састоји једино у томе, да покраде сва блага наше душе и њене добродетељи. Калајем њезине чистоће он лишава душу нашу истинитог и блаженога живота у Богу и са Богом. Једини је лек противу онога: пост. Јер сам Спаситељ наш Исус Христос говори о ђаволу: „*овај се род нечим не може истерати до молитвом и постом.*“ (Марко 9, 29.) Свети пак апостол Петар, саветује нам: „*будите трезни и пазите*“. (I. Петр. 5, 8.) Постити треба, јер душевна трезвеност и пажња својина су онога, који пости. А да ово стоји, посведочићемо примерима. Човек, када је сит и пијан, слабо може својим умом да се вине у

вина размишљања, јер је душа тада неспособна да мисли о нечем узвишеном и вишем јер она блуди од једнога предмета другом, а тело се клони сну.

Па зар није ово најудесније време за ђавола да утиче на душу?

Ђаво при оваком душевном стању нуди уображење душе својим саблажњавајућим сликама, и тим начином нарушава целомудреност њезиних мисли и чустава. Пијаноме човеку представља ђаво и оно што је немогуће — могућим, и побуђује човека да се реши на такове поступке, који би га као трезвенога зацело застрашили. Зато св. Василије велики и назива пијанство: бесилом. А шта да кажемо о томе стању, када се човек опије до излишности? Тада је он заиста роб ђавола, који, не налазећи никаква отпора од стране своје жртве, савршено овлађује њоме.

Погледајте, после овога, на човека који пости, како је он удаљен од свијух сличних искушења од стране ђавола! Када тело није оптерећено јелом и пићем, оно је бодро, здраво и способно за рад, — а са телом и душа. Бодар човек сав је и увек у радњи, у њега ради и тело и душа; па може ли таки човек бити расејан и има ли таки човек времена занимати се уображењем и његовим празним и варљивим сликама?

Не! Он је далеко од сличног траћења времена. Светао ум његов умује и искусно може да разликује добро од зла, срце је његово заузето само једним предметом и неспособно је за примање страних и јако може бити пријатних и саблажњавајућих утисака. Па како може ђаво да има приступа такоме човеку?

У II-ој посланици Коринћанима у 12. глави 10. стиху говори се: „*јер кад сам слаб онда сам силан*“ т. ј. у колико се тело наше више и више постом исцрпава, у толико душа наша све већма и већма стуна у своја права, т. ј. све више и више постаје независна и способна за свој рад. Па у чему се састоји тај рад душе?

У самоуглубљењу, у самопознању свога бедног положаја и у тежњи за усавршавањем и узвишавањем свога нравственога стања.

На када смо ми најбоље способни да пазимо на своја чуства?

Ван свако сумње тада, када тело наше не узнемирује душу и срце наше својим грубим потребама; т. ј. тада када је изнурено постом.

Кад смо најбоље способни да сазнамо и бедноћу нашег нравственога положаја?

Зацело тада, кад се душа наша не занима телесним пожудама, које се постом умртвљују, већ — остаје сама са собом и види своју нравствену пустоћу.

А када смо најбоље способни за молитву чисту, свету, која привлачи нама свету благодат, „*немогућим временцима и оскудевањима постољнюшу?*“ Зар не тада по претмућству, када тело наше није оптерећено јелом и пићем, и када је лако и окретно за молитвене подвиге? Нека сваки сравни сваю своју јутарњу и вечерњу молитву: на која се свршава лакше, са болом водом и усрдношћу? Држим, да ће сваки бити на страни молитве јутарње. А због чега је то тако? Због тога, што је тело у јутру лако, и није досшело још одмах после сна да обузме душу својим потребама. Сам сан човека који пости, кратак је и спокојан, и душа, упућена на сан чистом молитвом и крстним знамењем, и чувана ангелом Божјим, лако ће приметити сваки утисак, који с поља долази. И тако дакле пост је добра стража душе: он може сачувати душу од свију нападаја ђаволових, који непосредно или посредно пуита у њу своје распаљене стреле. (Ефесцима 6, 16) Зато пригрлите, благоч. хришћани, свети пост, јер он ће вас сачувати, као добар чувар, од свију нападаја највећега вашега непријатеља т. ј. ђавола; и не само да ће вас сачувати, већ ће уједно предупредити све поводе за нападај, које му ви сами пружате, својим неуздржавањем у јелу и пићу, када сте највећма наклоњени и расположени за сва грешна уживања. Пригрлите свети пост, и све страсти ће у вама утасити се: „*дуам исход когда дрво* (пањеве), *говори св. Димитрије, и ватра ће се сама угасити, одузми од тела раскошна јела и пића и нестаће распаљених страсти.*“ а тим начином одузећете ђаволу могућност да може шкодити души вашој. Може бити, да ће ко од вас рећи: и тврдица пости, а душа и срце су му огрезли у среброљубљу; посте и попови и то по некада дуго, справљајући се да учине какво зло дело; осветник проводи по читаве дане без јела и ноћи без сна, измишљавајући начин како ће одмаздити увреду нанешену му; или, ђаво је вечити посник, а сва дела његова су зла.

Истина је да је то све тако, но ми би дали врло једностран појам о посту, кад би ограни-

чили исти на уздржаваше у јелу и пићу. Истина, пост телесни изнури тело, те умртвује грубе страсти и тим начином не само да слаби, већ уништава многе преступне тежње. Н. пр. трезан човек неће се лако решити на оне преступе, које у пијаноме стању врло често учини. Но има много већих страсти, које су карактера чисто духовног, а таке су: гордост, гњев, завист, частољубље и тима сличне. Ове страсти нападе душу и служе у рукама ђавола као нове замке, којима ђаво лови душу по својој вољи. Те тако пост телесни без поста душевнога, т. ј. без умртвљења споменутих страсти, не сачињава истинити пост. Због тога баш још у Ст. Завету Господ изобличава оне, који само телесно посте и јасно указује на својства поста савршенога: *„Зашто постисмо, а ти не погледа? Гле, кад постите, чините своју вољу и изгоните све што вам је ко дужан. Ето постите да се прте и свађате и да бијете песницом безбожно. Немојте постити тако. А није ли ово пост што избрах: да развежем свезе безбожности, да прекламаш хљеб свој гладноме и сиромахе прогнане да уведеш у кућу: кад видиш гола, да оденеш, и да се не кријеш од својега тела. Тада ће сванути виделo твоје као зора, и здравље ће твоје брзо процвасти, и пред тобом ће ићи правда твоја, слава Господња биће ти задња стража.“* (Исаија 58, 3, 4, 6, 7, 8.) Зато нам и налаже св. црква, поред поста телесног и пост душевни: *„постимося, браће, телесно, постимся и духовно“*, пева она (на стиховнк на вечерњу прве недеље часнога поста у среду). Ко тако пости, тај се заиста налази ван власти ђавола, у души такога човека нема места злоби, јер је пост подавно и умртвио исту.

Не подлежи сумњи, да је борба са душевним страстима много већа, него са жељама тела; али ко посги као што налаже св. писмо, тај ће исте лако савладати: *„јер ће Господ водити га ваздa“*. (Исаија 58, 11) Зато су баш светитељи и велики мужеви хришћански и љубили пост и стављали се под заштиту поста, а особито онда када се спремаху у борбу против ђавола, или када се приуготовљаваху за велике подвиге. Света црква дала је баш због тога — некима назив посника.

Прибегавајте, благоч. хришћани, под заштиту светога поста; па и ако би били највећи грешници, шта више, ако би се налазили у власти самога ђавола, пост као добра стража душе, показаће вам како ћете се ослободити највећега непријатеља вашег и како ћете га победити!

Преподобна Марија Египатска, била је највећа грешница, па чим је свети пост узела за заштиту своју, као мачем, посекла је све пређашње грехове своје, и из рабе ђаволове, постала је раба Господња.

Јест! Ко посги телесно и душевно, тај се само може надати, да ће му преблаги Бог опростити грехове, јер свети евангелист Матеј у 7-ој глави говори: *„Не судите да вам се не суди, јер каковијем судом судите, оковијем ће вам се судити, и каковом мером мерите, оном ће вам се мерити. — Јер ако опраштате људима грехове њихове опростиће и вама отац ваш небески, ако ли не опраштате људима гријеха њиховијех, ни отац ваш неће опростити вама гријеха вашијех.“*

Тако треба да постимо па ћемо: *„сабирати себи благо на небу, где ни мољац ни рђа не квари, и где лупежи не поткопавају и краду“*, јер свето Писмо вели: *„јер где је ваше благо, онде ће бити и срце ваше.“* Амин.

Тимотије Димитријевић,
свештеник.

У ВЕЛИКИ ПОСТ.

Слава по еванђељу на јутрењу.

Покајања отвори ми двери,
Живодавче, Господе и Боже!
Јер дух рано устаје ми, кротак
Одилази са светом Ти храму,
Дом телесни носећи на себи,
Што је цео пороком оскврњен;
Али — како изданан и благ си,
Очисти ме по доброти Свога
Неизмерно милостивог срца!

И ниже.

На спасења унути ме стазу,
Богомајко, да по њој тек ходам,
Кад сам своју великим и страшним
Греховима окаљао душу!
У нераду провео сам жиће,
У лењости потрошио дане, —

Ну од сваке нечистоће кренко
Молитве ме да избаве Твоје!

Стихира на припев из 50. псалма.

На множину кад помислим — јадан —
Од големих преступа и љутих,
Што у своме чинио сам веку,
Страшнога се опоменем суда,
Дрхтавица и трепет ме сналье;
Али ипак — полажући наду
На веље Ти милосрље — као
Пророк Давид вапијем, појући:
Погледај ме, сажали се, Боже,
По дубокој милости на мене!

Причасно на пређеосвећеној.

Окусите и видите, верни,
Како благ је и добар нам Господ!
Алилуја, нека Му је слава!

Прокимени недељом на вечерњу.

Не одврати лице и од Свога
Детета се не окрени, Творче;
Јер веома туговаћу тада!
Него чуј ме и услиши гласе,
На душу ми помотри и пази,
Ода свих је избављај незгода!

Достојанство и снагу си дао
Свима оним, који год се Тебе,
О Господе, с поштовањем боје!

Ив. М. Поповић.

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

IV.

Досљедност у незнању, а недосљедност ради незнања „Заставина“ урок је, да смо један део трећег чланка изгубили на доказиване, да је ради издавања зајмова из клирикалног и неприкосновеног фонда прописано, од постанка им, претходно надлежно одобреље. „Застава“ у 16 бр. о. г. нужду тога одобрења признаје, казав: „Јесте, то је сметња промету новца, али *што мора бити мора*“; а у 27 броју већ је то заборавила и порекла, чудећи се усиљеној озбиљности тога одобрења. Или „Застава“ заиста није била с' тим на чисто, да л' је то одобреље нужно или не; или је хтела показати да она то зна, *ал' да „народ“ о томе не треба ништа да зна.* Јер, к'о вели, *ако „народ“ сазна истину, саборски одбор је решен кривице, којом га „Застава“ беди*, а ради које „народ“ не може, токорсе, да дође до новца онда, кад му овај треба, него онда, кад је саборском одбору — *воља*.

Но „Застава“, и без обзира, на претходно одобреље фондовских зајмова, остаља сву тежину кривице и одговорности, за споро добијање тих зајмова, на саборском одбору, *и што данашњем*. Јер, он је крив ипак, да народ не може брзо да дође до новаца фондовских. Четир, пет, а и шестмесечном чекању тога новца није криво ни министарско претходно одобраване зајмова, нити ово, нити оно, него баш данашњи саборски одбор, и то за то, што се ретко састаје, само у редовите састанке своје; а *не ће* да се састаје, — и ако му наређује 23 § саб. устројства, — *„и у ванредне седнице по потреби“*.

Овај приговор „Заставин“ има више делова својих. По њему излази, а.) да се саборски одбор састаје сваких 4, 5 а и 6 месеци; б.) да саборски одбор *баш неће*, да се састаје у ванредне седнице по потреби. Неће за то, јер, по „Застави“, *шта је њега брига*, хоће ли и колико ће српских породица материјално пропасти, заплести се и у натраг бацити, ако се он чешће не састаје!

Како је „Застава“ дошла до 4, 5 и 6 месеци, одмах ћемо видети. Она вели: „кад неко тражи зајам рецимо у децембру, па га саборски одбор одобри тек у марту, кад му је редовна седница, онда да богме мора проћи по 4 и 5 месеци, док онај неко не дође до зајма“.

Да је у речима „Заставиним“ очигледна јасноћа, као што је очита тенденциозност, ми би на овај приговор могли правце одговорити, а овако морамо најпре да се питамо: шта зна-

че речи: „док онај неко не дође до зајма“? Значе ли: док саборски одбор *не одобри* зајам; или значе: док се зајам *не подигне*? Значи ли прво: Ево доказа да „Застава“, кад треба окривити и проклети данашњи саборски одбор, уме место 3 да каже 4; а од 4 да направи 5, па и 6.

Значи ли друго: доказаћемо, да није саборски одбор крив, што прођу и месеци *док неко зајам не подигне, односно: до новаца не дође.*

Седнице саборског одбора се никад не држе у једном размаку од 4 и 5 месеци, него, према установи саборског устројства, свака три месеца. Та ето, то признаје и „Застава“, кад вели, да се децембарска молба решава у марту месецу. Сад, да је још израчунала у које доба децембра и марта беху и бивају седнице те, и она би место 5 казала 3. Ал њојзи је требало 4, 5, па и 6, само не 3. На шта учини? Ево овакав је рачун срачунала. Молба је предана у децембру (без обзира у који дан); децембар је, дакле, један месец; јануар и фебруар два; то су већ три. У марту (без обзира у који дан, а могло је бити у првој половини марта) се држи седница, то је четир месеца. Кад се томе дода још једна јединица, ето онда 5 месеци. Дода л' се још једна, бива и шест месеци. А зашто се те јединице додају? На основу чега? Мани тога. „Застави“ место 3 треба 4, 5 и 6; ето — зашто. И зар онда, није крив данашњи саборски одбор?!

Није, а то нека докажу ови бројеви:

У г. 1893. држане су седнице саборског одбора ових дана и месеца: 17, 19, 20, 22 и 23 фебруара (1, 3, 4, 6 и 7 марта); 7—12 (19—24) јуна; 27—30 септембра (9—12) октобра; и онда 16, 17 и 18 (28, 29 и 30) децембра.

У г. 1894. држане су седнице саборског одбора ових дана и месеца: седнице ванредног састанка. 3, 4 и 5 (15, 16 и 17) фебруара; а редовитих састанака 4, 5, 6 и 7 (16, 17, 18 и 19) априла; 13, 14 и 15 (25, 26 и 27) јуна; 4, 5, 6, 7 и 8 (16—20) октобра; 12, 13, 14, 15 и 16 (24—28) децембра.

Ови бројеви доказују, да између седница саборског одбора није никад било размака 4, 5 и 6 месеци. А јер канцеларија управе фондова после одборских седница, у року од 3 дана, обавести све странке о решењима одборским у погледу зајмова, то је, обоје скупа узевши, доказ: да су заневке „Заставине“ о четир, пет и шест-месечном чекању на зајам фондовски, а рад' кривице саборског одбора, најкрупније крокодилске сузе, ал тако бистре, да се у њима провиди, не туга, саучешће и бол ради жалосне судбе толиких српских породица, него — најрадикалкија мржња на данашњи саборски одбор.

Јер, не стоји тврдња „Заставина“ да „народ“ мора чекати 4, 5 и 6 месеци *док му саборски одбор не одобри зајма из фондова.* Не стоји, јер се саборски одбор састаје редовно пре-сваки четир месеца; а кад и кад и пре три месеца, те све молбе које су међутим стигле у погледу зајма, одмах решава, а о решењима својим странке одмах извештава.

Ту кривице дакле, саборског одбора нема. На саборски одбор и његова решења не чекају зајмотражиоци више, него, што чекати *морају; морају за то, јер саборски одбор није перманентан; јер се састаје у седнице своје може само ретко; а јер се зајам изван седнице, нленума одборског, и без овога, одобрити не може.* А што се не може, то бити мора, „а што бити мора, мора“, и — томе није крив данашњи саборски одбор.

Шат дође време и томе, да се зајмови из фондова узмогну одобравати и изван седнице саборског одбора; да их н. пр. одобрити могу председник саборског одбора, уз преслушање мишљења и предлога фондовског финкала, главног књиговође, те народно-црквеног секретара, а о томе накнадно да се извести саборски одбор*. Ако то време дође, то је, већ сад, сигурна ствар, да у томе неће бити ни зрна заслуге „Заставиних“ „Радикала“, који уму са дрскости свога незнања погрђивати, ал позитивно што, па још мудро, — никад ништа — учинити.

Заслуга и у тој ствари биће људи: који нешто знаду, који уму и могу; а који свој народ љубе делом и пажњу, а не језиком и речју пустога безумља и напрљава разметања.

Кад ће то време, које наговестисмо, доћи? још не можемо рећи. Али, то је гвоздена чињеница, да ће дотле, док не дође, и данашња управа фондова и свака после ње морати ре-

* Разуме се, да ће и онда ради зајмова из клирикалног и неприкосновеног фонда требати надлежно одобрење министарско.

довите своје седнице држати свака три месеца; а ванредне онда, кад то захтевале буду *оне потребе, које су као такове признате* и квалификоване од дванаестине старе чланове саборских одбора, а у које се потребе није никад рачунале молбе за зајмове од 500, 1000, 2000, 3000 и т. д. фор.

Али „Застава“ мисли, *да су баш такове молбе потреба за ванредни састанак саборског одбора.* Јер, по њезиним речима: „од увек је народ имао право, да се у материјалним невољама позива на своје фондове и одатле зајма потражи“ (кад год је хтео!!). Јер: „шта је ту српских породица материјално пропало, а шта се запалило и на много година у натраг бацило“; за што? За то, јер о томе није водио бриге саборски одбор (и то овај данашњи!), те се није хтео састати у ванредни састанак, да реши молбу Петра или Павла за зајам.

Пре свега, оваким пренемагањем „Застава“ сипа песак у очи народу. Подржаје га у многој заблуди; тепа му и куриће слабостима многих пропалих или бар запаљетених српских породица, јер тако само, у овима, добија она приличан контигенат свога „народа“.

У место да му каже истину у очи, да народу, и своме и нашем, каже мудру коју, она му ласка слабостима, извињава погрешке његове.

Кад „Застава“ не сме, казаћемо ми. Није крив саборски одбор ни један, па ни данашњи, што су толике српске породице материјално пропале, запале се или у натраг бачене. Није томе узрок несастајање саборског одбора у ванредне састанке; није узрок ни чекање на зајам фондовски. О не, не. Други су узроци; узроци тако многи и изобилни, да у дубину њихову треба загледати, а не пред њима затварати очи, па жмуређи тражити онде узроке, где нису?

Да ли наш ратар може да надзри конкуренцију у економији, занатлија у занату, трговац у трговини? Како се ова надзрати може? Да ли се сваки ратар, економ, сваки занатлија и трговац бави својим послом, а не политиком нише (ма које врсте) него плугом, шилом и мерилом. Да ли се сваки пружа према губеру? Да ли сваки уме да штеди беле новце за црне дане? Зашто је народ дотеран до зида материјалним неприликама и новчаном кризом? Зашто иде кајишарима и зеленашима? *Ко му све дере кожу*“ и зашто? Ето, то су питања, о којима би „Застава“ имала да пише и расправља у својим „народним бројевима“, ако уме. Да, о расточеном благу толиких српских породица, које су материјално пропале, запале се или у натраг бациле; а не о „Немањином благу“, о којем „Застава“ ни појма нема, а којим мути појмове и народу; дражи му живце и прохтеве. Зар? Прочитајте још једаред оне речи: „Што не оде кајишарима у руке, *слепо је јурнуло* на новчане заводе, *ше разнело новац као алву*“. А на што? О, кад би „Застава“ то знала и за то имала срца, она би констатовала, да $^2/_3$ зајмова наших ратара оде у тартањ...

Али „Застава“ то неће да чини, јер за то треба студије и озбиљна рада; треба и моралне снаге, која не тражи јефтине популарности, ал' која уме да истину каже, па ма како неугодна била. Пробитачније је ласкати „народу“ и нападати оне „који су у власти.“ И то је програм данашње „Заставе“. Она напада, односно нашрће на данашњи саборски одбор; ал не за то, што би хтела да оборе ту „власт“, него за то, како би она до ње дошла. Ето, за то је *данашњи* саборски одбор крив, што су толике српске породице пропале, запале се итд.; за то *једини он неће* да се састаје, кад и чим којој од тих породица затреба зајма. Још је само требала рећи, да су се досадашњи саборски одбори састајали чешће него данашњи, па ће нала и забава била потпуна.

„Застава“ је племенита и милостива, па нам је понудила и одбрану саборског одбора. Па како опгроумну?! Вели: „„Сион“ би, као адвокат** саборског одбора на то приметио, да чланови саборског одбора *нису плаћени*, да могу сваки час долазити у ванредне седнице“.

Кад би нас могло што увредити из „Заставиних“ ступаца, наметање нам овако глупаве одбране, напастину би нас највише увредило. „Застава“ би, сигурно, хтела да има партнера у незнању и невештини?

* Не мислимо радикала ни једног.

** Велику нам почаст чини „Застава“, кад нас гради адвокатом саборског одбора. Но ми знамо, да је његов адвокат: *г. Др. Полит.* „Сион“ је пак, осим званичности своје, и јавно гласило, коме је задатак и дужност (као што би имала бити и свима јавним гласилима) да народ обавештује истином.

Саборски одбор, пак, адвоката, у смислу „Заставином“ не треба, — јер његова су дела њему одбрана најбоља.

Али, где је опет „Застава“ начитала, да чланови саборског одбора немају дневнице и путне трошкове своје при долажењу у ванредне састанке? У зраку је она то негде захватила, јер јој је тако требало. Ал' тако не стоји; него, ма се саборски одбор састајао сваки трећи дан, плаћа му се долазак у те седнице. Дакле, види се, да разлог његовом честом ванредном несастајању није у ономе, што „Застава“, у својој племенитости и елеганцији, као разлог наводи.

Најсвечанији састанак саборског одбора стаје по 300 фор. На сад замислите ово: заплетена једна српска, или њих неколико породица, поднесу молбе за зајам. Да се још горе не замлете, и да се спасу, треба им света: једној 500 фор., другој 1000 фор., а трећој 2000 фор. Да се састане ванредна седница саборског одбора, да тај зајам одобри, треба на то потрошити *најмање* 400 фор., а годишња камата на тај зајам била би 210 ф., по одбитку пореза и намета 175 фор Замислите красне економије и „виртшафта“ са фондовима!

Но још лепше изгледа приговор „Заставин“ с' друге стране. Да видимо.

Те породице требају новца (разуме се брзо) да се извуку из неке неприлике ил' да га уложе у неки подузетак. Зар оне морају пропасти за то, ако га не добију из фондова, као што то „Застава“ приказује? Не, оне ће га тражити у ма којем новчаном заводу, у којима се до новца брзо долази. Добиће га и неће пропасти. Дакле, не може бити говора о њиховој пропасти. Јест, ал' можда га неће добити? Не ће га добити ако немају кредита? А ко нема кредита? Онај који нема гаранције за зајам. На зар таквима да саборски одбор даје зајам из фондова? и још да троши фондовски новац на своје ванредне састанке? Замислите онда перспективу наших фондова! Тако би се они ванстину брзо *разлигали*.

Или, „Застава“ баш мисли, да је сврха наших фондова, да такве породице потпомаже зајмом, па и без прописане хипотеке? Мисли ли „Застава“, да такав „народ“ има *права*, да се у материјалним невољама позива *на своје* фондове и зајма од њих добије и онда, кад га сви новчани заводи и зајмодавци са свога прага одбаце као „creditsunfähig“-а?

Пре свега ћемо да исправимо некоректност једну „Заставину“, а обичај један радикалски. „Застави“ је народ увек на језику, па и овде. Но треба да смо на чисто. Зајмове и новац, о којима је овде реч не тражи и не треба, па и не добија народ, него поједини људи; само што међу овима бива не само Петра и Павла, него и Јозефа и Франциова и Стипана и Марјана и т. д. „Застава“ истицањем свога „народа“, хоће само да својим подвикивањима и фразама прибави више респекта, а против *данашњег* саборског одбора да потенцира што више и што већу мржњу оних, којима су њезини „народни бројеви“ намењени.

А сад имамо да кажемо, и као једну истину да нагласимо то, да задатак и сврха фондова наших није економска и новчана. Фондови могу само давати зајма и то на прописану хипотеку; то им је цео посао њиховог финанцијско-кредитног делокруга. А сврха наших фондова је, строго и једино, — *просвитна*. И пред том чињеницом, пред том истином, распливују се фразе и крокодилске сузе „Заставине“ као мехурићи од сапунице. На на што онда фразе „Заставине“? За то зар, да им се свет смеје; а народ да уздише над њима, јер у њима истине нема?

Јест, „Заставине“ фразе и сузе су као и ти мехурићи. „Заставине“ тврдње су помућене у појмовима.

Н. пр. чусмо „Заставу“ где вели: „Што не оде кајишарима у руке, слепо је јуришало на новчане заводе, те разнело новац као алву“. Разуме се, рефрен треба да је: а фондовски капитали тек са $^1/_3$ у хипотекарне зајмове падани! Но ми ћемо на то да кажемо ово: не стоји оно што „Застава“ каже, него стоји ово што ћемо рећи ми. На жалост, наш народ и сувише већ добро зна, како се долази до зајмова из новчаних завода. Треба л' коме зајма, он иде у новчане заводе. Не добије л' тамо, онда тек иде кајишарима. Могло би се дакле рећи: што не доби у новчаним заводима новца, то оде у руке кајишарима. На те и такве зајмотражноце, зар, опет задатак и дужност фондова да спасава од кајишарских руку?! Брзо би свршили с фондовима, кад би управе фондовске биле појмова „Заставиних“ „Радикала“, или кад би до те управе дошли такви „Радикали“ на још (а то не треба никад заборавити) *кад би таку манипулацију с фондовима дозволили и трпили — државна власт*. Ал' да; „За-

става“ о њој и не води рачуна. Народ има права на зајам из фондова, и то је његово неоспорно *аутономно право;* а државна власт има да њим са својим врховним надзором.

И тако смо, ето, доказали, да ће стоји ни тврдња „Заставина“, да се саборски одбор састаје сваких 4, 5 па и 6 месеци, те по томе је доказано и то, да зајмотражиоци не морају да чекају *због тога* (дакле, и не због саборског одбора) 4, 5 и 6 месеци *да дођу до решења њихове молбе за зајам.* Доказали смо, да се саборски одбор, у интересу самих фондова, не може састајати у ванредне састанке, чим која странка затражи зајма; доказали смо, да се установа и потреба ванредних састанака саборског одбора не протеже на поједине неважне зајмове фондовске, и да они потребу ванредних састанака собом не доносе.

Доказали смо, да су фразе „Заставине“ о праву народа на зајам из фондова,* и о фондовском задатку да испомажу народ у материјалним невољама и т. д. — сапунасти мехурићи, који могу за тренутак обрадовати нечији прохтев за зајмом и фондовском помоћи, али те помоћи пружити немогу.

У доказу пак свега тога, доказ је и „Заставине“ игноранције, незнања и неразумевања у спорноме питању с једне, а тенденциозности њезиних чланака са сваке стране.

Нека „Застава“ обори тај доказ и све доказе наше. То би јој могло само помоћи. А док то не учини, дотле њезин усиљени хумор и арсенал грђаве доказује само то, да је она — на процепу.

А сад да кажемо где је прави узрок, да неки зајмотражиоци фондовски чекају по 4—6 месеци *док зајам не подигну.*

хипотекарних зајмова фондовских налази 455 хиљада форината у рукама неправославних, — не-Срба.

Разуме се, и ово „Застава“ не зна. Ал' и то је илустрација за српску тражњу зајмова фондовских. Ко је крив томе? На на што се онда разметати са правом онде, где о праву не може бити говора. Зашто обманьивати народ неким правом, које не постоји. Јер ако могу не-Срби добити зајам из фондова, а могу, онда се и зајам Срба односи на истом разлогу на којем и зајам не-Срба. А тај разлог није право, него грунтовница.

(Наставиће се.)

* А да се при давању зајмова нити код фондова, нити у једном новчаном заводу, бар хипотекарном, не гледи на име, него на грунтовницу, и да се добијање зајма из фондова не може назвати неким правом народним, доказује најбоље и та околност, што се од 2,237.305 фор.

Прва главна скупштина „Српске Банке“ и — предлози „Србобранови“.

Као што се из позива, у последњем делу овога листа види, први главна скупштина „Српске Банке“ биће дана 22. марта о. г. по ст. к. Ко може, требало би да похита на ту скупштину. Јер осим ваљичнога посла у њојзи, биће приликс, да се, крај стиска братских руку, многа реч мудра и братска прозбори. Сретна била скупштина, и на срећу нам српску тамо братски збор!

Није то само жеља, него ће то бити и дело. А да се са „Српском Банком“ српски мисли и осећа, српски дише и жели, српски зборн и твори — српском народу ради среће и образа, јасно то прочитасмо и у уводноме чланку 23. бр. „Србобрана“. Нека је част „Србобрану“ на такој речи и на такоме делу!

Ево што „Србобран“ написа и предлаже:

„Пошто је српска банка дјело чисто српско, то јој треба дати још једно обиљежје, које је само српско; — обиљежје, којим се српски народ одликује од свих народности на бијеломе свијету; а то је *слава или крсно име* Србиново. Треба дакле да банка српска има своје крсно име, свога заштитника, свога патрона, који ће молитве српскога народа приносити пријестолу свевишњега творца, да свој благослов никада не ускраћује банци српској, те да јој подари среће, напретка и дуга вијека; јер кад свака српска кућа има свога патрона, зар да нам овај свеопшти дом наш буде без свога патрона? Држим да сам проговорио свакоме Србину из душе, на за то идем одма даље и питам кога светитеља да узмемо за патрона српске банке? На ово питање одговорили су већ сами оснивачи српске банке, када су свој позив на упис акција српске банке, издали лицем на *дан св. Саве.* Дакле они су већ у неколико ставили српску банку под окриље св. Саве, на онда нека буде **св. Сава патрон** „Српске банке у Загребу“. Јер кад нам је патрон српске школе и просвјете народне, онда по себи се разумије да треба, да је патрон и српске банке, која ће осим другога имати на памети и просвјету српску.

За недјељу или двије дана састаће се скупштина акционара „Српске банке у Загребу“. Ја

Даље у додатку.

Додатак 10-ом броју „Српског Сиона.“

сам увјерен, да ће многи похитати на ту скупштину, него тако увјерен сам да ће их можда још више бити, којима неће моћи да дођу на скупштину. Као сваком оваком приликом, тако ће бити без сумње и овом приликом, да ће српски народ и они акцијонари, којима не буде могуће доћи на скупштину, поздравити ову брзојавно или писмено. С тога би мој предлог био, да сваки онај акцијонар, сваки онај Србин и Српкиња, који помисли да поздрави скупштину акцијонара српске банке, место да узима телеграфски бланкет те да га напуњава са китњастим и лијепим ријечима и жељама, и место да плаћа телеграм, боље да узме за $^1/_2$ новч. поштанску напутницу па да приложи *једну круну* овако честита „Српској банци“: **„За фонд св. Саве“**, а акцијонари који би били на скупштини разумјели би да у овијем ријечима: „за фонд св. Саве“ лежи много више жеља него у хиљади и хиљади празних китњастих ријечи, пак би онда и они, мјесто јавних захвала на честиткама, одговорили и опет сваки са једном круном „за фонд св. Саве“. Но „фонду св. Саве“ неће бити криво, ако се тко разљути на баци и двије, или више круна. Тијем би се овјековјечила успомена на прву скупштину акцијонара српске банке, а потврдило да је св. Сава патрон српске банке; и тијем би се ударио основ његовом споменику који би се после зидао на овај начин: „Српска банка у Загребу“ има 44.000 акција. Нека скупштина закључи да сваки акцијонар од сваке акције годишње дадне само 10 нов. а то ће моћи, а и радо дати сваки акцијонар; то би било годишње 4.400 ф. — четири хиљаде и четири стотине фор., а то са најмањим интересом од 3% износи за 10 година преко 67.000 фор., а ако би „српска банка“ боље радила, онда би и акцијонари могли свој принос повећати. На српску банку могли би се утледати онда и други новчани српски заводи, те би се доиста српски народ помало одуживао своме свештељу подижући му на тај начин споменик, који би био трајнији и дуготрајнији, него икакав други од туча или бронза, од жељеза, мрамора или камена а св. Сави за изнесено много милија. И још нешто: ја не желим да се умире у српском народу, али и то мора бити по мудрој управи свемогућег Творца, па с тога сви они, који приликом смрти свога кога покојника купују скупоцјене вијенце, требало би такођер да онај новац, што би дали за вијенце, да приложе на „фонд св. Саве“, то би доиста души покојниковој много милије и угодније било, од вјенаца који немају никакове приједности ни за покојника ни за оне који остају у животу. Промислите о том акцијонари српске банке, промисли и остали српски народе. Ја рекох и спасох душу своју. А сад акцијонари српске банке и народе српски Бог вам, а душа вам“.

Та ти се „Србобране“ позлатила! Та ти је реч — српска. Сад да видимо: Јесмо ли ми Срби? Јесмо, само кад хоћемо да смо.

Нови Сад, 1. (13.) марта 1895.

При свршетку својих прослављених чланака, „Застава“ доби у руке и прорачун саборског одбора, тамо неки за г. 1893. Доби прорачун, а доби ето и опет згоду, да ad acuos покаже, како је пуно истине у оној народној пословици: „Што је тиква празнија . . . . . “

Прочитала у неком (ал узимимо баш и да је прави) прорачуну за год. 1895. прелиминиран хипотекаран зајам клирикалног фонда у своти од 579.289 фор. 67 н., а у извештају о рачуну тога фонда, за пету годину, своту од 565.430 ф 75 н., на пита: „Откуда, да се зајмова мање изда, него што је у прорачуну. Зар свота зајмова сме да буде у истини мања, но што је у прорачуну?“ И каквих све ту нема још виспрених питања!

Начитала је и то, да је на 579.289 ф. 67 н. прелиминирано 34.757 ф. 38 н. камата, дочим је и главница мања са 16.859 ф. 04 н., донела више камате за 6.510 ф. 53 н. И „Застава“ цикну и подикну од радости: „Ко сад ради на дохват и од ока“! цикну и подвикну, јер ништа, ама отьуд ништа не зна — о Немањином благу, о прорачунима и рачунима. А ево томе доказа.

Прорачун, којега је „Застава“ имала у руци, а није умела прочитати, спремио је саборски одбор да га поднесе сабору од г. 1892, на претрес и одобрење. *Тај прорачун је спреман и састављен у почетку год. 1892.*, јер је пред сабор имао изнешен бити већ априла месеца те године. На основу чега је тај прорачун састављен и састављан бити само могао? На основу оном, на којем се у целом паметном свету такви прорачуни састављају. *На основу рачуна из прошле године, дакле, рачуна из г. 1891.*

Је ли „Застава“ имала тај рачун при руци, кад је сравњивала „прорачун“ за год. 1893., са рачуном од те године? Ако је имала при руци, није га прочитала; ако га је прочитала, није га разумела; ако га је разумела, па онако свој завршни чланак написала, онда је, онда је . . . . Нек каже ко други; јер „Сион“, но жели „Застави-

ној“, неби смео никад, незналици рећи да је незналица, нит би смео лаж називати нечистином; него би морао дрскост признати као љубазност, а грдњу као — елеганцију.

А шта сведочи рачун од г. 1891.? Сведочи, да је у тој години било хипотекарних зајмова у клирикалном фонду онолико, колико је у прорачун за г. 1893. метуто, а наиме: 579.289 фор. 67 н.; на коју своту 6% камата износи 34.757 ф. 38 н. Па за то је така свота и у прорачун стављена. А јер се прорачун за г. 1893. (сабору поднешен) састављао у почетку г. 1892., зар није саевим природно, што су *те* цифре избачене и у том прорачуну? Саевим природно за онога, који зна шта је прорачун и како се саставља.

Зар није тако рађено и дотле, код свију прорачуна свију саборских одбора? Јесте, јер друкчије се радити не може. Приход и расход последње године служи као супстрат састављању прорачуна за наредну годину.

Тако се прорачун гради, па је тако састављен и онај „**прорачун**“ за годину 1893. **Рачун** пак излазе се према *фактичном* приходу и расходу у дотичној години. А јер се тако излазе, за то и **рачун** *од г. 1893.* показује, **да је концем те године** било хипотекарних зајмова 562.430 ф. 63 н. А зашто сад мања свота него у прорачуну; односно, него концем г. 1891.? За то, јер су у року од г. 1892—1893., дакле у року од две године, повраћени неки хипотекарни зајмови клирикалног фонда. Зашто баш клирикалног фонда? То би нам могли разјаснити само дужници његови, — који су му капитале враћали. Каква је „Застава“, могла би још рећи, да је те дужнике наговорно саборски одбор, да исплате своје зајмове!

А откуда у рачуну већи приход од камата на мањи капитал, него што је приход од већег капитала у прорачуну. Каква је „Застава“, могла је и овом приликом коју рећи о „дерању коже“; на казати: ништа друго, него су дужници плаћали 7 и 8% камату, у место 6%; на коју суму пролити и уздисај пустити над њиховом несрећом.

Но, да је „Застава“ прочитала рачун од г. 1891., уверила би се, да је и те године и на капитал од 579.289 ф. 67 н. добивено неких 6 хиљада више камата, него што је фактички каматњак **на ту своту**, тога капитала, износио. А то, из разлога, с којег је и г. 1893. ушла камата на своту од 562.430 ф. 75 н., већа, него што је фактички каматњак на ту своту износио. А тај разлог је саевим прост, једноставан и појмљив; а и познат је свакоме човеку, који се бар нешто разумева у ове ствари. Тај разлог је у томе: *што се у течају сваке године не уплаћује само текућа камата, него и* **задоцњена**. И по томе, онај нишак камате и у г. 1893. на мању своту главнице добивен, *није текућа камата на ту главницу, него је то уплата задоцњене камате*.

„Застава“ је и даље читала „прорачун за 1893.“, сравнила га са рачуном из те године, па видила, да у прорачуну „има“ половина прихода од манастира 7.580 ф. 69 н. а у рачуну да је нема. На опет цикну и подвикну од радости: „Куда се та свота разлизала. Какве су то потребе појеле преко 15 хиљада фор. кад се у рачуну нису исказале? Где је ту конца између прорачуна и рачуна?“ И још нешто подвикну, и ми се слатко насмејасмо — распасаном бесу и принасаној пакости њезиној. Sancta simlicitas! На ево да јој и сад добра учинимо; да јој кажемо — кад не зна.

Свота од 7.580 ф. 69 н. уврштена је у прорачун за г. 1893., за то, јер је то половина од 15.161 ф. 38 н., која је свота *предложена* биза у „прегледу **прелиминираног** доходка и расхода манастирских добара за г. 1893.“ Ако ово „Застава“ не разуме, ми јој не помогосмо. А нисмо јој криви ни за то, што она није хтела читати прорачун до краја. А што да чита?! Ал да је дочитала нашла би и она тај „преглед“, приходи на концу тога прорачуна. Па ако би га разумела, одмах би нашла и узрок, с којег је у дотичном „прорачуну“ прелиминирано оних 7.580 фор. 69 н. Што пак у рачуну од г. 1893. нема цифре од 7.580 ф. 67 н. то је за то, јер у год. 1893. манастири нису ништа ни унели у клирикални фонд. А зашто нису унели? Рекли смо ми то већ у 49. броју *о. л.* од прошле године. Но зашто нама „Застава“ једаред не каже: зашто је народ — као што она рече оно — у материјалним неприликама и повчаној кризи?

По њезином схваћању цео свет може бити у новчаној кризи, у економским неудаћама и невољама, само не могу бити економије наших манастира. Као да за њихове економије постоје други услови климатички и трговачки, него што важе за цео економски свет. Њиховим економијама морају — по „Застави“ — увек бити родне године, а продуктима њихових економија друге трговачке цијаце и цене, него осталоме свету!

„Застава“ је читала и даље „прорачун“ и рачун, па нашла, да је у прорачуну свота расхода на издржавање богословије 14.320 ф., а по рачуну да је потрошено само 10.866 ф. 84 н. На и опет цикну и подвикну: „Они праве прорачун расхода велики, да би био што мањи чист приход, те да се не би могли појавити још какви нови издатци.“ А не хтеде се расшитати, зашто је у „прорачуну“ прелиминирано 14.320 ф.? А ко зашто, да се расшитује! „Застава“ зна то све — на памет, ко пето кукурекати. А ми све то морамо да истражујемо и испитујемо. На за то, можемо ево и „Застави“ и свакоме рећи откуда 14.320 ф. у прорачуну. Отуда што се *тај прорачун имао поднети саборској расправи* с тим, да одобри и: особни додатак „ректору Јовану Бороти“ (јер се онда држало, да ће он доћи за ректора) од 600 ф.; станарину истом од 400 ф.; те станарине свима професорима богословије, коју до тада не уживаху, а праведно беше, да уживају, сваки по 200 ф., свега 1200 ф. за 6 професора), и напослетку накнаду богословији за библиотеку 2000 ф. А јер тај прорачун *није ни пашао пред сабор*, и јер од сабора није био одобрен, то га саборски одбор није хтео ни ставити у течај, те професори те године нису ни уживали станарине, нити је на библиотеку потрошено 2000 ф. Није, дакле, потрошено колико се потрошити мислило. За то се, ето потрошило 10 хиљада, а не 14.

На кад смо већ ту, да кажемо сад све о том, кобном по „Заставу“ „прорачуну“.

Забадава се „Застава“ зомила око тога прорачуна. Цео јој посао не вреди пишта. *Тај прорачун је само као предлог за саборску расправу написан и штампан.* А пошто га сабор није у расправу ни узео, није га ни одобрити могао; а јер га није сабор одобрио, то тај *предлог* није ни постао прорачуном, те саборски одбор *није ни трошио према њему;* него по прорачуну саборском из г. 1890. и према потребама, које су се међутим појавиле, и морале бити у обзир узете.

На зар то да није брука „Заставина“. Сравнује ова и критикује рачун г. 1893. према прорачуну, којега није ни било, а који је постојао тек као предлог! И кад, сиротa, мало труда покаже, и тај јој се, рад наивности њезине, — изјалови.....

Да, да; тај прорачун, око којег „Застава“ „заман крши зубе“, није прорачун, него је тек био *предлог* за прорачун. На ко не би онда рекао: незналица као радикал у „Застави“. Морадосмо то рећи, (а морали би још и више,) јер — истину говоримо, истини учимо, истину бранимо. А да не рекосмо, истину би — сакрили. А истину треба да зна свако. А што је ова истина драстична — њемо ми криви. Ми не умемо ономе, ко је црн, казати да је бео; а ономе, ко је луд, тепати да је мудар и паметан.

„Застави“ није право ни то, што је клирикални фонд показао концем г. 1893. сувишак од 35.049 ф., а не 18.943 ф. 01 н. На јој то није ни појмљиво.

Пре свега, сасвим је јасно, да је сувишак онда већи, кад се мање потроши. Мањи расход него што је фактички прелиминиран, био је г. 1893 и у клирикалном фонду, за то, јер се мање потрошило, него што је мишљено да ће се морати потрошити. Ал се то није мислило на памет, као што „Застава“ пише, него на основу расхода пријашњих година, и на основу потреба, које су у изгледу биле. А на што се све то мање потрошило, досадно нам је већ писати, као што се мора и најревноснијем учитељу досадити већ, учити ђака, који се неда научити.

Но кад је „Застава“ разбила већ главу о неуплаћени и опроштени порез, то да јој бар главу превијемо.

Она чисто не верује, да није уплаћен порез за г. 1893. за клирикални фонд; а још мање верује, да би држава „на рачун и корист народних школа из милости опростила порез“. На кад јој ми докажемо, да порез заиста није плаћен и да га је држава опростила — разуме се из решпекта према закону и љубави према законитости — „Застава“ ће и највишренији и најелегантнији свој аргумената да избаци, а тај је: „Видиш „Сионе“ како си смешан! Силом нас толицаш на смеј. Дошао си бостанџији да продајеш краставце. Ту твоју високу мудрост иди на просипај калуђерима, а нас мале остави на миру“!

И ко се онда неби задивио невиђеној елеганцији, пристојности, и озбиљности таких аргумената? И ко се онда не би поклонио таквим доказима? Или, — ко не би онда сажалио некадању „Заставу“ у рукама данашњих „Гајдашка“ ?!

Да клирикални фонд није платио пореза у г. 1893., **то доказује рачун његов из те године**, којега је „Застава“ читала, ал не прочитала. Јер да је порез био уплаћен, био би и означен у расходу тога фонда, као што је и код осталих фондова означен. А ево да кажемо зашто није плаћен порез. Зато, јер је *данашњи* саборски одбор, позивајући

се на постојеће законе и наредбе, не само уложио уток против прописаног пореза за клирикални фонд и стипендијске закладе, него је тражио и повратак (у колико загода није наступила) уплаћеног већ пореза за тај фонд и те закладе. Те, чим је саборски одбор тај уток поднео, обуставио је одмах и плаћање пореза, нити је издавао после тога валовнице за одмеру истога.

А да је држава не само „опростила“ и отписала рекламиран порез него да је и уплаћени већ порез и повратила, и клирикалном фонду и штипендијским закладама, то доказује највише решење кр. финанцијског судишта, које је донешено у г. 1894., а то ће доказати и рачун клирикалног фонда и тих закалада за г. 1894., кад буде штампан.

Ето у том је истина; а у „Заставином“ бењатању слава јој се виси!

А та истина такођер показује, како су оправдани наертаји „Заставе“ на данашњи саборски одбор, заслугом којег је повраћено нашим фондовима преко 35 хиљада уплаћена већ пореза, што ће се видети из рачуна за г. 1894.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Његова Светост, Преузвишени Господин, Патријарх Георгије)** вратио се дана 27. фебруара (11. марта) вечерњим бравим возом у своју резиденцију, походив, у повратку своме из Будимпеште, високопреосвештеног епископа темишварског *Никанора*.

Његова Светост Патријарх Георгије вратио се је пре седнице горње куће с тога, што су ове одређене и сазване тек за 8. (20.) март о. г.

Његова Светост полази у седнице горње куће, заједно са високопреосвештеним Епископом бачким *Германом*, дана 7. (19.) о. м.

— **(Саборски Одбор)** је сазван у своје редовне седнице за 15. (27.) март о. г.

— **(Архидијецезална Конзисторија)** у седници својој, држаној дана 21. фебруара о. г. под председништвом Његове Светости, Патријарха Георгија, између осталих донела је решења и у овим предметима: Допис председништва верификационог одбора кр. жупаније сремске, да привремени управитељи манастира могу у коначни именик скупштинара целепорезовника уврштени бити само онда, ако се сами, уз прилог пореских докумената, рекламују, — узет је на знање, а о томе ради равнања извештени су привремени управитељи манастира с' тим, да се имају рекламовати. — *Закључено је поднети високој кр. земал. влади у Загребу образложену претставку са молбом, да порази, да се међусобни односаји законом признатих вероисповести регулишу доношењем закона у томе погледу, а на основу равноправности и једнакости законом признатих вероисповести.* — Високи отпис Његове Светости, преузвишеног Господина Патријарха Георгија, којим саопштава, да је рукоположио монаха Георгија Марјановића за јеромонаха, свршене богослове: Александра Живановића за ђакона, Стевана Кумановића и Луку Д. Мишића за ђаконе и презвитере; а придворног јеромонаха Димитрија Бранковића да је произвео за протођакона — узет је на знање. — Узет је на знање отпис високосл. Митрополијског звања бр. М. 328.341/МЦС. 274 ех 1894 којим се конзисторији саопштава решење високосл. Митрополијског црквеног Савета којим се упозорују конзисторије у митрополији, да се имају тачно придржавати прописа у § 61. Г. П најв. Решкрипта од 10 авг. 1868, те у случајевима, да при изборима пароха ниједан конпетенат не добије $^2/_3$ гласова, парохом именовати једнога између тих конпетената. — Високосл. Митрополијско звање примљује, да му је вис. кр. зем. влада приказала списе, из којих проналази, да свештенство дужност катихизирања не врши свуда, а поводом тим решено је: подручно свештенство најстрожије опоменути на тачно вршење катихетских дужности, односно овостраних наредаба у томе погледу већ издаких. — Изјашњење настојатеља манастира Кувеждина, да не може уступити пароху Ст. М. ниједног јеромонаха тога манастира на привремено испомагање у парохијским му дужностима, јер су исти у манастиру неопходни. — узето је на знање, о чему је извештен парох Ст. М. — Молба крчединске црквене општине, да се у Крчедину у место једне две парохије крђирају, свака са платом пароха од 500 фор., а на ту цељ да се тој општини поврати уживање залишне парохијске сесије, одбијена је у првом делу с' тога, што то

не довољава маленн број тамошњих душа, а у другом делу већ и с' тога, што су залишне сесије власништво јерархијског фонда. — Молба пак крчединског пароха, да се тамошња парохија на IV разреда повиси у II-ги разред, уважена је, јер су за то повишење сви услови испуњени, а што се тим повишењем неће ни у чем оптеретити чланови црквене општине. — Протопрезвитер митровачки Авакум Стајић подноси извештај о учињеној истрази у Моровићу у, погледу одузећа кључа црквеног по неким тамошњим црквеним општинарима. Пошто се из тог извештаја види, да се није могло дне 26. јануара о. г. до жељеног резултата доћи, да се узнемирени духови утишају, нити се могло дознати, ко је цркву у Моровићу закључао и кључ код себе задржао, то поново упутити дотичног протопрезвитера, да у Моровић нађе, и цркву, уз интервенцију надлежне политичке власти одкључати даде и кључ од цркве пароху преда, а о извршењу тога налога извештај Конзисторија поднесе. Уједно је умољена кр. жупанијска област у Вуковару, да кр. кот. области у Шиду парочити налог изда, да у споразуму са окружним протопрезвитером митровачким цркву у Моровићу редарственим путем одкључати даде, а противну бунтовника у смислу закона постући. — Парох моровићки Јереј Ђорђе Иванић подноси изјашњење на тужбу својих парохијана из Моровића. Издано је окр. протопрезвитеру на изјашњење. — Питање повишења парохије у Добановци у виши плаћени разред, остављено је in suspenso — док се не реши претходно, да ли ће црквена општина тамошња морати плаћати ове године препосну пристојбу на уступљено јој земљиште, које би плаћање отежавало црквеној општини за сада, плаћање парохијала у повишеној своти. — Јереј Илија Шумановић, администратор парохије Товарник-Бановци, притужује се, да му филијална општина Ст. Бановци неће да издаје подвоз, кад дође прописани ред богослужењу у Ст. Бановци. Упућена је фил. црквена општина, да подвоз издавати има, а кад се вероватно и прописно искаже, да може самосталну парохију надзиравати, ова ће јој се и дозволити. — Јереј Г. М. у Б. позван је да уплати у епархијски фонд прописану $^1/_2$ парохијске плате и сесијоналног прихода. — Општински школски одбор у Руми, поводом свога новог конституисања моли, да се одреди, који ће од двојице румских свештеника бити члан школског одбора. Одређен је парох Марко Шаула. — М. П. у Петровчићу моли, да се принусти стечајном испиту. Принуштa се. — Тужба Живане Недић против Јоце Ивковића и другова из Моровића, који су јој оца без свештеника саранили, — отступљена је кр. државном одветништву у Митровици. — Црквена општина у Визићу моли, да се парохија тамошња не даје ђиаконском јеромонаху у администрацију. Расположење је учињено. — К избору пароха на упражњену парохију у Габошу од четири компетента припуштени су двојица, и то: администратор парохије у Маринци, Јереј Лазар Мишић, и парох у Вери Јереј Петар Милојчић. — Услед расписаног стечаја на парохију у Лазама, пријавио се само један компетенат, администратор тамошње парохије Јереј Трифун Бугарски те пошто се услед тога избор обавити не може, позваће се, својим путем, тамошња црквена скупштина, да ли прима Јереја Бугарског за свога пароха, или не. — Избор пароха у Ст. Бановцима (код Земуна) није се могао одредити, јер је тамошња црквена скупштина разрешена. — У брачним парницама донешено је више решења; а прокулцирана су два коначна решења високосл. Митрополијског Црквеног Савета, којима је један брак разведен; а један у крепости одржан, и брачници му на сажитије упућени. —

— (**Радња епархијске власти у Новом Саду.**) I. *Конзисторија, бачка* држала је 20. фебруара (4. марта) под председништвом преосвешт. господина епископа Германа Опачанина своју редовну седницу у којој су референтни ови предмети: Прочитани су отписи вис. Министарства просвете у предмету припомоћи. — Прочитан је отпис преч. М. Ц. Савета и одлука истог на признав Ст. М. и другова у предмету избора пароха у Молу, којом је избор одобрен, а признав одбијен. — Издато је свештенству упутство у предмету важности извињених женидбених дозвола. — Узет је на знање извештај о прелазу 7 лица у православље. — Упућени су на мир и споразум свештеници у С. — Спроведени су признав изви. општина Н.-Сада и Пачира М. Ц. Савету у предмету подвоза и односно пароха. — На основу спроведене истраге и фиск. мњења суспендован је П. П. парох у П. и обложен је фискалном акцијом на губитак звања. За администратора му је постављен капелан у Бечеју. — Осим тога су решаване још неке брачне ствари и донешена је једна пресуда за развод.

II. *Админ. Одбор бачки* држао је идућег дана своју редовну седницу у којој су предузети ови предмети: Прочитана је одлука Саборског Одбора, којом су установљени прорачуни манастира за 1895. — Упућен је парох у Т. да извиди ствар изло-

вачке парох. сесије. — Затражена је екзекуција сабор. трошкова и верозак. приноса за више општина. — Узет је на знање закључак црк. општине сомборске у погледу конверзије дутова. — Одобрено је зидање парох. дома у Десп. Ст. Ивану и Мартоношу и зидање штале и шупе у Ст. Бечеју. — Одобрен је избор $^1/_5$ скупштинара у Бечеју, Ст. Паланци, Сентомашу, Ст. Керу, Жабљу и половине одбора у Ст. Сивцу, није одобрен у Сегедину. — Дозвољено је црк. општинама у Бечеју и Ади да купе земље, а није дозвољено Ст. Кањижи, да један плац прода. — Упућен је председник у М. да купљену кућу под теретом суспензије исплати. — Спроведен је пријем општине у Бегечу и учитеља М. П. у Г. саборском одбору.

Усљед референсања епархијског ревизора решени су ови предмети: одобрени су прорачуни за 1895 годину срп. прав. црква. општине у Деспот Сент Ивану, Бегечу, Кулпину, Бурђеву, Доњем Конопљу, Пирошу, Сегедину, Тателу, Ст. Паланци, Силбашу и Ријици. — Одобрен је рачун срп. прав. црк. општине у Петровом Селу од 1892 год. — Одобрен је рачун срп. прав. црк. општине у Силбашу од 1884 год. — Одобрени су рачуни срп. прав. црквене општине у Надаљу од 1888 до 1891 године. — Одобрен је рачун срп. прав. црк. општине у Ст. Сивцу од 1894. године. — Враћени су рачуни Манастира Ковиља са примедбама надзорништва народ. црк. добара ради допуне — од 1889 до 1892 године — и рачун Манастира Бођана од 1894 године. — Издат је рачун Манастира Ковиља од 1894 године епарх. ревизору на прегледа и извештај. — Пожурене су срп. прав. црк. општине у Суботици и Ади, да враћене им рачуне са примедбом у најкраћем року разјасне и наново на преглед поднети не пропусте. — Изаслати су г. Милан Ћирић окр. прота новосадски и г. Душан Јовановић, да поднесени рачун епархијског фонда вачког од 1894 године прегледе и извештај до идуће седнице поднесу. — Изаслат је епарх. ревизор Ђорђе Бељански на лице места у Ст. Сталар да тамошње рачуне црк. благајне и рачуне парохијалне прегледи и евентуалне проневере пронађе. — Решено је да се у благајни епархијског фонда налазећа готовина поред номиналне сигурности на поједине људе уз каматну 7% по стотини издаје.

— (**Његова Светост, патријарх цариградски Антим VII.**) је у суботу по Сретењу султанском градом потврђен и свечано устоличен. Рођен је у Јањини. Надимак му је Цаџос. Богословске науке свршио је у Халки и на Атинском универзитету. После свршених наука написао је књигу о Божанству Исуса Христа, те је тиме побио теорију Ренана. Беше учитељем богословске школе у Јањини, а и местним проповедником. 1869. рукоположен је за владику у Парамитији, а 1878. изабран за митрополита Еноског. После тога беше још митрополитом Коричким и Лерокалиниијским. Као такав изабран је за патријарха цариградског. Он је по броју 258. архиепископ цариградски после св. Андрије призваног.

— (**Из Бугарске цркве.**) 28. фебруара о. г. прославиће се у бугарској егзархијској цркви у Цариграду на најсвечанији начин прва двадесетпетогодишњица од установљења и постојања бугарске егзархије. Тога дана пре 25 година (1870.) издало је султански ферман, којим је признања и проглашена автокефалност бугарске цркве православне, а престала канонична јурисдикција над њоме васељенског цариградског патријарха.

Пошто се бугарска црква сама прогласила автокефалном без пристанка васељенског цариградског патријарха, то ју сви источни патријарси (сем јерусалимског) а и цела јеладска црква сматра шизматичком.

Остале нак автокефалне православне цркве ћутоп признаше њезину автокефалност.

ИЗЈАВА И ПОРУКА.

У 34. броју своме „Застава“ нас изазива на поље личне грдње и полемике. Ми тамо не можемо.

Насрнула је на једну личност нашег уредништва. Зашто? Да докаже, зар, да ми немамо право? да не стоји оно, што рекосмо ми? Нека пресуди трећи.

Ил јој је тесно на њиву чињеница и цифара? То она зна и осећа. Ил би хтела снагу и утисак наших доказа да обеснажи и забашури личном полемиком?

Али, како било да било, ми изјављујемо, једном за свагда, да се нити на њезине, нити ма чије личне грдње и нападаје осврнати не ћемо. А свакоме просто, да у томе послу тера — своје.

Нека се „Застава“ не љути на личности. Оне јој нису криве. Нека пази шта прима у своје стуиље, да може бити и — мира.

Но, док она прима и пропушта нечистиве за истину, и док такав поступак њезин издаје и показује, осим нелиања, и извесну тенденцију, дотле ћемо ми вршити само своју дужност, кад нечистиве доказујемо — истину.

Ако, при томе, „Застава“ осети нешто, што јој не годи, нисмо и не можемо бити криви ми, него нечистива, коју сузбијамо.

Ради знања и равнања нека је речено, да ћемо према „Застави“ то чинити још, док не завршимо чланке: „Хоће ли бити од користи“,

После тих чланака, ми ћемо знати, хтети и умети таке нечистине и — игнорисати.

А „Застави“ и даље, и после тога остављамо отворен и безопасан терен за личне погрде и шарташе.

Уредништво.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. К. М. у Тр. По правилу не може бити; „у изванредним или нужним случајима дозвољава се и инославцу да кумује православном детету, али у таком случају он мора читати Символ вере православне цркве“. Опширније у „Истини“ од г. 1885—6. стр. 254—255.

Г. Т. Б. у Ј. Не добисмо, за то и не штампасмо. Пошљите.

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*:

17. Од г. Душана Магарашевића, пароха у Даљу 53 ф
Приложили: Др. Милан Максимовић 20 ф., Милош Рајачић, парох 5 ф., Душан Магарашевић, парох 5 ф., Јован Миланковић, веледрог. 5 ф., Панта Масларић, посједник 2 ф., Спасоје Дедић, учитељ 1 ф. 50 н., Милица Дедић 1 ф. 50 н., Јован Плећаш, начелник 1 ф., Миливој Мандић, благајник 1 ф., Ђорђе Дедић, поштар 1 ф., Јоца Миланковић, посједник 1 ф., Младен Чешњак, трговац 1 ф., Анта Милић, трговац 1 ф., Васа Бороцки, чиновник 1 ф., Пера Милић, чиновник 1 ф., Мита Кузмиак, чиновник 1 ф., Лазар Јовић, чиновник 1 ф., Тоша Миланковић, посједник 1 ф., Пера Теодоровић, трговац 1 ф., Светозар Марковић, ратар 50 н., Лазар Берковић, ратар 40 н.
Прилози из 9. бр. „Српског Сиона“ 170 ф. 41 н.
Свега 223 ф. 41 н.

Новац је предан управи срп. нар. црквено. фондова.

ГОСПОДИ УЧИТЕЉИМА.

Јављамо, да се код нас могу добити бланкети за извештаје о стању школе и за све остале исказе.

Српска Манастирска Штампарија.

II. Исказ прилога за „фонд Св. Саве“.

(Наставак)

Ст. Пазова: 50 ф. штедионица, 25 ф. г. Никола Петровић, по 5 ф. г. г. Др. Васа Милошевић, Плата Михајловић, Др. Александар Ђурић, Јован Љубинац, Сима Ивковић, 3 ф. г. Стеван Шимић, по 2 ф. г. г. Видосава Шимић, Милорад Шимић, Лазар Срећковић, Марко Рапајић, по 1 ф. г. г. Милош Јауновић, Рада Мандић, Петар Шодолац, Никола Јанковић, Јован Грујић, Милан Ињић, Паја Ненадовић, Виктор Рус, Михајло Мартиновић, Лазар Пошара, Душан Поповић, Н. Н. 50 н. г. Светозар Тодор, 30 н. Вукосава Хржић, 2 ф. 61 н. скупљено од разних прилагача; свега 126 ф. 41 н.

Манастир Фенек: г. Никодим Лемаић 50 ф.

Бач: 5 ф. 14 н. г. Александар Тоесић, по 1 ф. г. г. Милан Вишковић, Бока Познановић, Урош Бабић, 60 н. г. Перо Маџшац, по 50 н. г. г. Богда Бошњак, Стокан Маџшац, Влада Дворнић, Јоца Бабић, Исак Адамовић, Стеван Букић, Јован Васкањац, Младен Странић, Љубомир Балатинац, председник, Јаков Гаврић (60 н.), 40 н. г. Исо Странић, по 30 н. г. г. Перо Дворнић, Јефто Бошњак, Милан Калић, Крста Дворнић, Милован Бошњак, по 20 н. г. г. Цветко Банац, Мита Конкар, Илија Вучковић, Ангелина Мишљеновић, Јеца Познановић, Божидар Савић, Роман Станковић, Крста Станковић, Ненад Бошњак, Драга Бошњак, Сава Дадић, Бока Поповић, Влада Секанић, Анка Бошњак, 15 н. г. Кузман Бошњак, 14 н. г. Стокан Урсић, по 10 н. г. г. Цветко Бошњак, Адам Балић, Сима Стојић, Милован Калеић, Симо Калеић, Јован Бошњак, Влада Дворнић жали, Рада Маџшац, Јово Бошњак, Стокан Лачањин, Милан Бошњак, Мишо Странић, Васо Дворнић, Велимир Баић, 7 н. г. Теодор Вујић, по 5 н. г. Игњо Маџшац, Милорад Баић, Ленка Маџшац, Цветко Дворнић, свега 21 ф.

Бечмен: приход беседе 8 ф. 43 н.

Карловци: 20 ф. г. Стеван Лазић, по 10 ф. г. г. Васа Вујић, Григорије Варушевић, по 5 ф. г. г. Душан Сперњак, Јован Живановић, Радован Вршовац, Паја Марковић, Стеван Поповић, Славко Коларовић, Милан Недељковић, Григорије Лазић, Ђорђе Магарашевић, Пера Ниниковић, свега 90 ф.

(Свршиће се).

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 30 2—3

На место *протопрезвитерског помоћника у Вршцу* расписује се стечај:

Конкуренти имају своје инструјисане молбенице овој конзисторији поднети до 10 (22.) априла 1895. год.

Из седнице спарх. конзисторије држане у *Вршцу*, дне 13. (25.) фебруара 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad K. 973. ex 1894./41. ex 1895.

ЕДИКТ. 23 3—3

Услед брачноразводне молбе Марте Левак роћ. Јанковић из Ср. Карловаца против супруга јој Павла Левака сада непознатa боравишта, — позива се овим реченн Павле, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, конзисторији овој или сам лично предстане или место садањег пребивања свога

пријави, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 24. јануара (5. фебруара) 1895.

Архидијецезална конзисторија.

ПОЗИВ

33 1—1

НА

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

ЗА КОНСТИТУЈИСАЊЕ

„СРПСКЕ БАНКЕ У ЗАГРЕБУ“:

Потписани позивају г. г. акционаре, да изволе доћи на скупштину, која ће се одржати

у Загребу 22. марта (по старом кал.) у 9 сати пре подне

у кући српске општине.

Дневни је ред:

1. Верификација присутних акционара, и конституисање скупштине (§. 155. трг. закона).
2. Извештај оснивачког одбора о резултату уписа и о уплати акција „Српске банке у Загребу“.
3. Утврђење акционог капитала и броја акција.
4. Претрес и утврђење друштвених штатута.
5. Закључак о конституисању друштва.
6. Избор управе друштвене.
7. Извештај о досадашњим издатцима око оснивања банке и разрешница оснивачима „Српске банке у Загребу“ у смислу прописа §. 152. трг. закона.

Г. г. акционари умољавају се да изволе понети собом „Привремене признанице“ о положеној првој уплати, с којом ће се легитимирати, да су акционари „Српске банке“ и са колико акција.

Свака акција даје право на 1 глас у скупштини. Но више од 10 гласова нико не може имати (§. 155. трговачког закона).

У *Загребу*, 25. фебруара (9. марта) 1895.

Чланови оснивачког одбора:

Владимир Матијевић. Барон Јован Живковић.
Др. Светислав Шумановић. Др. Богдан Медановић.

СТЕЧАЈ.

29 2—3

По налогу Слав. епарх. школодског одбора у *Новом-Саду* од 17. јулија 1894. бр. 607/113. расписује се овим стечај за *учитељицу* III. и IV. разреда основне женске школе.

Плата је нетој 300 фор., у име пофторне школе 25 фор., 6 фор. за писаћи прибор, у име стана 50 фор. годишње.

Рок стечају истиче шест недеља по првом увртиљеву у „Срп. Сиону“.

Избор ће пак само у том случају важити ако рекурс садашње привремене тиче учитељице против горњег решења одбијен буде.

Из седнице м. ш. одбора у *Бачком-Петровом Селу*, 19. фебруара (3. марта) 1895. држане. —

Милош Алексић, срп. нар. учитељ, перовођа м. шк. одб. и управитељ мес. школа.

Панта Поповић, председник м. шк. одбора.

Ad K. 110./42 ex 1895.

ЕДИКТ.

24 3—3

Уељед бракоразводне молбе Стевана Јовановића из Адашеваца против супруге му Славке удове пок. Дамјана Клисурића из Лаза, сада непознатог боравишта — позива се овим речена Славка, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртиљева едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 24. јануара (5. фебруара) 1895.

Архидијецезална конзисторија.

E. 269./I. 70. ex 1895.

СТЕЧАЈ.

31 2—3

На парохију у *Поповцу* расписује се стечај. Стан у натури: са три собе и канцеларијом и т. д., сесија спада у врсту бољих. Интеркалара нема.

Који желе то место добити, нека своје инструисане молбенице поднесу само до Цветих.

У *Вршцу*, 18. фебруара 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

Бр. ЕК. 31. ex 1895.

34 1—3

СТЕЧАЈ

На парохију I. разреда у Зрмањи, личкога протопресвитерата, расписује се стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 12. (24.) априла 1895.

Из сједнице Епарх. конзисторије, држане у *Плашком*, 9. фебруара 1895.

Михаило,
Епископ.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земљи: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединa бројева стаје 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 11.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 12. марта 1895.

К' питању: Треба ли „второбрачне" пред венчањем питати, имаду ли искрену и сталну вољу ступити међусобно у брак?

(Наставак).

Да је зарука већ виволирала пристанак на брак и да је византијско државно законодавство све више и више давало правни значај црквеном обручењу, види се најбоље из *новеле* цара Алексија Комнена, која је издана мјесеца јуна 6692., која се налази још од почетка XIII. вијека у свима руконисима Кормчаје, а у штампаној Кормчаји изложена је у 45. глави. Она новела има врло велики значај и по своме садржају и по својој привидности у историји форме закључка брачне везе, како у грчкој цркви, тако и у словенским православним црквама. У тачци 1. говори између осталога: „Ако је обручење закључено обичним обредима, и ако је био састављен договор, и послије тога приближило се вријеме да се освети молитвословљем, а одређене молитве обручења нијесу биле прочитане од свештенослужитеља, онда тако обручење не треба сматрати фактичним и правилним". Под т. 2. вели између осталога, да договори у недовољном узрасту нијесу законите заруке, него да су прости и обични договори. У т. 3. говори: „Ко се усуди свршити обручење прије законитог времена и без свештеног благослова . . . то се писац, који је написао договор обручења, лишава свога звања". Овако гласе и касније одредбе грчких царева у овој ствари. — Код Грка је дакле брачни договор и уговор, најава момка и дјевојке на брак у присутности свештеника, родитеља, старатеља и сродника усмено и писмено,[1] претходила молитвама при обручењу и у црквеном обреду обручења манифестира се овај договор у ријечима: „Обрученица раба божја . . ." и у мијењању прстења

[1] Испор. Арменопула кн. IV.; Начертки церк. права од Ј. Јованновића § 168.

од стране кума (сведока). Ово је онај „anulus pronubus“ код грађанске заруке, а овдје симболични залог вјерности. Сами дакле акт заруке, варочито док се зарука обавља вршила, био је израз и потврда пристанка на брак момка и девојке. Грци дакле нијесу сматрали за потребно, да унесу у обред обручења и вјенчања ову формулу. Тако је то било све до новијег доба и код православних Словена, који су с' њером примали и праксу грчке цркве.

Какав је био у историји чин и устав при обручењу и вјенчању у Русији, може се видјети из служебника и требника руком писаних, који су кроз вијекове сачувани, почињући са XIII. вијеком а завршујући са онима XVII. вијека старе штампе. Велика збирка рукописних чиновања при обручењу и вјенчању налази се у библиотекама: Софијској, Кирилловској, духовне академије у Петрограду, синодалној у Москви и публичној у Петрограду. Људи, који су имали у рукама ова рукописна чиновања (њеки су прегледали до 90 њих), која су састављена од XIII. до укључно XVII. столећа, увјерили су се, да је у старој Русији било три редакције чина вјенчања: кратка, средња и опширна. Разлика између ових редакција састојала се у количини молитава и обреда. Чин обручења остао је по своме саставу непромјењљив. У току времена множила су се и правила, која су уназначана у требнике као руководство за свештенике при обручењу и вјенчању. У словенским требницима, који су штампани при крају XVI., а у почетку XVII. вијека ради употребе у српској,[23] бугарској и југозападној руској цркви, смјештени су читави *комокитони* о браку. И поука жениху и невјести давала се већ у XVI. вијеку, дакле прије него ова формула. — Професор М. Горчаков пише:[24] „**Ми нашли возможность пересмотрѣть до сотни рукописныхъ славянскихъ и потребниковъ древней Россіи и многія московскія изданія требниковъ XVII. в. и ни въ одномъ изъ нихъ не нашли указанія чтобы священникъ при обрученіи или вѣнчаніи спрашивалъ брачущихся, по кольному ли изволенію вступаютъ они въ бракъ**“. Он тврди, да је у почетку XVIII. вијека под утицајем 50. главе Кормчаје унесена у руске требнике у чин вјенчања[25] формула: „**Имаши ли имарекъ произволеніе благое...**“

Колико је руски синод давао важности *увјаљној сакламности* жениха и невјесте, види се из одредбе његове од 25. августа 1798. — Ова одредба гласи: „**Бракъ вѣнчанный безъ дознанія приходскаго священника, безъ обыска обрученія и съ опущеніемъ нѣкоторыхъ церковныхъ обрядовъ, но записанный въ метрическія книги и совершенный по взаимному согласію сочетавшихся, отъ котораго всего болѣе зависитъ и таинство браковѣнчанія, признанъ дѣйствительнымъ, потомъ что несоблюденіе порядка совершенія въ брачившимся не относится, а состоитъ въ всемъ вышеизвѣстныхъ священниковъ**“.

Вели се, да је формула, о којој је ријеч, унесена у руске требнике у чин вјенчања (првобрачних), почетком XVIII. столећа, утицајем 50. главе Кормчаје књиге, и то првога дијела ове главе, који говори о обручењу и вјенчању. А откуда је потекао садржај првога дијела 50. главе штампане Кормчаје? — К. А. Неволин у својој „**Исторіи россійскихъ гражданскихъ законовъ**“,[25] говорећи о 50. глави *штампане* Кормчаје, примјећава, да се у оваком облику не налази у *рукописма*. За овијем наставља: „Први дио главе, у којој се говори о суштини, условима и реду, којим се свршава брак, састављен је или у западној Русији, или најкасније од научника, који су тамо добили своје образовање“. Ово своје мишљење потврђује Неволин овом примједбом: „**Къ первой части 50-й главы говорится: вещь сія тайны есть мужа и жена, къ пріобщенію брака честно, кромѣ всякаго прелатія правильнаго, совокупиться изволяющіи. Форма, сіесть образъ или совершеніе ея, суть словеса совокупляющихся, изволеніе ихъ внутреннее, предъ іереемъ изъявляющихся**“.[26] „**Выраженія: вещь таинства** (materia sacramenti), *форма таинства* (forma sacramenti), **и самое различеніе между вещію и формою таинства принадлежитъ схоластической богословіи**“. — Да је садржај првога дијела 50. главе Кормчаје поријеклом из јужне Русије, потврђују и други руски писци. *Богданов* са

[23] Требник штампан у Горажду 1531. и Милешеву 1546.

[24] Свом. дј. стр. 333.

[25] На стр. 334. у пр. 1. пише: „Къ нѣкоторымъ Хлудовскимъ спискамъ Кормчей, принадлежащимъ къ 14 столѣтію, присоединены вопросы, которые должны быть предложены женихамъ и невѣстамъ при обрученіи, и отвѣты на нихъ“.

[25] Полное собраніе сочиненій, СПб. 1858. т. III. стр 140.

[26] Ово исто у „Нашатки церк. права“ од *J. Јован.* § 173.

свијем јасно доказује у листу: „**Рукоководство для сельскихъ пастырей**,“[27] да је извор првога дијела 50. главе Кормчаје књиге *требник кијевского митрополита Петра Могиле*, а Петар Могила, да је први дио главе свога Требника: „**О тайнѣ супружества**“ саставио по римском, и то по пољском требнику који је издан при Сигисмунду III., и да је садашњи пољски требник Rituale... ex rituali synodi provincialis perticovensis deprompтum, веома сличан ономе, што је издан при Сигисмунду. — О односају првога дијела 50. главе штампане Кормчаје читао је свој реферат год. 1876. у московском „**археологическомъ обществѣ**“ познати научник професор А. С. Павловъ, и испоређивао словенски текст са латинским оригиналом.

Дакле први дио 50. главе Кормчаје, у којој су изложена упутства и правила за свештенике о: реду, условима, времену и мјесту вјенчања бракова, саставио је кијевски митрополит Петар Могила, кад је приређивао за штампу свој требник. При израђивању овога дијела, о обручењу и вјенчању бракова, узео је за образац одломак: „De sacramento matrimonii“, који се налази у пољском римокатоличком требнику (Rituale), који је издан за владања Сигисмунда III. — Али овај одломак пољскога требника о браку није ништа друго, већ була папе Павла V. (1605 – 1621), коју је овај папа издао пред издањем свога требника 1614. год. као руководство за све крајеве римокатоличке цркве, и то на основу одредаба тридентискога сабора, које су створене услијед тога, што су се тада у западној Европи преумножили били *тајни бракови*, који су врло често склапани против воље брачника и без икаквих свједока, осим родитеља њиховијех, који су то највише удешавали по својој вољи. — Ну Петар Могила је допунио, дијелом и измијенио њека мјеста у були папе Павла V., и удесио њен садржај према учењу и практици православне цркве. Њеке је дијелове са свијем оставио, као н. пр. правило о благослову *другога* брака.[28] А састављачи Кормчаје књиге, кад су преносили први дио одломка „**О тайнѣ супружества**“ из требника Могилина, изоставили су што шта и измијенили граматичке облике њекојих ријечи у требнику. Петра Могиле „**О тайнѣ супружества**“ прешло је касније већим дијелом у све кијевске и виленске требнике, дочим је у Москви требник Могилин мање познат и мање примљен био.

[27] Кіевъ 1860. Nro 47. стр. 297.

[28] У Romanum Rituale Pauli V. (pag. 202—204), између осталога пише: Caveat etiam parochus, ne quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eos in secundis benedicat, sive mulier, sive etiam vir ad secundas nuptias transeat. Sed ubi ea viget consuetudo, ut si mulier nemini unquam nupserit, etiam si vir aliam uxorem habuerit nuptiae benedicantur, as servanda est. Sed viduae nuptias non benedicat, etiam si ejus vir unquam uxorem duxerit.

(Свршиће се).

СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповиједь Масиљонова.

С француског превео **Јован Узелац**.

Бѣжени мертвїи оумирающїи w ГДѣ. Апок. XIV, 13.

Страсти људске имају увијек нешто чудновато, непојмљиво, загонетно. Сви људи желе живити; они сматрају смрт као последње зло; све њихове страсти вежу их за живот; а ипак те страсти гоне их без престанка према смрти тој, које се толико плаше; и тако изгледа, као да живе само зато, да се журе умријети. Они себи обећавају сви, да ће умријети смрћу праведничком; они се надају, или то желе. Па како се не могу похвалити, да су бесмртни на земљи, они мисле, да ће се те страсти, које их заиста кољају и заробљују, бар прије последњег момента тога угасити. Они себи престављају судбину грјешника, који умире у грјеху своме, и у божјој мржњи, судбином грозном, па ипак они себи сами припремају судбину таку, мирно и спокојно. Та грозна граница људског живота, а то је смрт у грјеху, њих страши и плаши; а ипак ступају весело као безумна поигравајући путем, који их тамо води. Залуд нам је казати им, какав живот така смрт: они хоће да живе као грјешници, а ипак да умру као праведници.

Дакле, браћо моја, нећу данас, да вас изведем из заблуде тако обичне и тако крупне (то ћемо

оставити за други случај; већ да вам се смрт праведника прикаже тако пријатном, тако жеље достојном, а смрт грјешника тако грозном, хоћу да вам предочим једну и другу; те да према једној и другој пробудим вашу жељу и ваш страх. А пошто умирете на један од ова два начина, нужно је, да вам изближе прикажем призор, да гледајући на грозну слику грјешне и утјешљиву слику праведне смрти, можете унапријед знати, која вас од те двије судбине чека, те да се одлучите за једну или другу, а да вам одлука буде угодна.

У слици умирућег грјешника, видићете ви, гдје свршује напосљетку свијет, са свим својим уживањем и славом; а у описивању смрти праведника, ви ћете увидити, докле води врлина са свима мукама њеним. У једној видићете свијет очију грјешника, и тај ће вам се указати празан и одуран; приказаће вам се са свим друкчији, нег што вам се данас чини! У другој видићете врлину очију изванредног праведника, која ће вам се приказати великом, поштовања достојном! У једној разумјећете ону несрећу душе, која је живила у заборављу на Бога; у другој појмићете срећу душе, која је живила само њему да служи, само њему да угоди. Једном ријечи, призор смрти грјешника, побудиће у вама жељу, да живите праведно, а слика смрти праведника уљеће вам свети неки страх од смрти грјешника.

I. ДИО.

Залуд нам је, да удаљујемо од себе слику смрти, кад нам се сваки дан приближује. Младост пролази, године се журе; као што каже св. писмо, попут вода, које теку у море, и које се не враћају више к извору своме, ми се спуштамо нагло у бездан вјечности, гдје за увијек заронивши, не враћамо се више на горе наше, да се још покажемо на земљи: **јиков кода низ-ђедаших на землю, ніже не говорятся.** (2. цар ств. XIV. 14.)

Знам, да говоримо сваки дан о краткоћи и непријесности живота. Смрт наших рођака, нас самих, наших потчињених, наших пријатеља, наших господара, честа нагла, увијек непредвиђена, пружа нам хиљаду помисли и размишљања о пролазности и ништавости свега земаљскога. Ми говоримо без престанка, да је свијет ништа, да је живот сан, и да је свевим неумјесно толико се мучити за оно, што тако кратко траје; ал то је само говор и не осјећај; то је само обични говор, који се у него доба забораља.

Сад, браћо, створите себи овдје доље судбину по вашој вољи, продужите дане ваше у духу своме, по жељи вашој, ја ћу вам пустити, да се наслађујете том слатком илузијом. Ал инак морате се држати пута, којим су ишли ваши стари; и ви ћете видити напосљетку, да ће доћи дан, за којим вам ниједан други неће сванути више; а тај ће дан бити, дан ваше вјечности: срећни и блажени ако умрете у Господу; несрећни ако умрете у вашем грјеху. Само вас једна од те двије судбине чека: биће само на десно или на лијево, горе или доље, у коначном суду свију људи. Уздишите дакле, кад вас привлаче постеља смрти ваше, кад вам прикажем онаје двоструки призор тог последњег часа, тако грозног за грјешника, тако утјешљивог за праведника.

Велим, грозног за грјешника, који успаван са празним надама, да ће се обратити и поправити, долази инак последњем моменту томе, пун жеља, празан добрих дјела, једва познавајући Бога, коме може пружити само своје грјехе и бол, јер види, да се свршује дан, кој је он држао вјечним. Онда, браћо моја, велим, да ништа не може бити грозничја од положаја овог несретника, у последњим часовима живота његова, и кад би могао он с које стране, којој обраћа дух свој, било да призове прошлост, било да посматра све што се збива пред његовим очима, било да дохре до оне страшне будућности, којој је тако близу; све то на што тад једино мислити и што му се тад предочити може, само га обара и у очајање баца, то је само кадро, да пробуди у њему најмрачније и најкобније мисли. Јер браћо, ко може пружити прошлост грјешнику, који опружен на смртној постељи не рачуна више на живот, и чита на лицу оних, који га окружују страшну вијест, да је све за њега свршено? Шта види он у том дугом низу дана, које је проживио на земљи? Ох! он види бескорисне муке; кратке насладе; грјехе, који ће вјечито трајати.

Бескорисне муке: јер цијели прошли живот његов приказује му се у једном магновењу ока, и види у њему само усиљавање, само вјечите и бескорисне немире. Он призива све што је подпио за свијет, који му ничезава, за срећу, која му умиче, за празну славу, која га неће пратити пред Бога, за пријатеље које губи; за господаре, који иду у заборав; за име, које ће записано бити само на праху гроба његова. Како

се каје тада исповедник тај, кад види, да је радио цијелог живота свога, а да ништа за себе учинио није! Како га боли, што је задао себи толико мука, а није се старао, да се приближи небу; што је увијек мислио, да је сувише слаб, да Богу служи, а нијак није знао да буде му ученик сујете и свијета, кога нестаје за њега!

(Наставиће се.)

К ПИТАЊУ О СВЕТОСАВСКИМ ШКОЛСКИМ СВЕЧАНОСТИМА.

Више

прота **Јован Вучковић.**

(Свршетак).

Специјално о ономе што па-*школски* дио те свечаности спада, морам такође признати, да *тај дио*, није *вијек дашњи*, или правилније да речем, ја не могу наћи потврде за то, да је *школа* учествовала у *светосавској* свечаности већ прије *300*, или и *више* још година. Кад не могу потврде за то наћи, онда не могу то ни тврдити. А чини ми се, да ће једва ко моћи данас изнијети потврду за овакву тврдњу. То судим по томе, што ми о *школству* свом из времена пре 3—4 стотине година слабо шта знамо. Ја бих рекао, да нијесмо у *том добу* ни имали школе. Манастирско ваче, тричкајући за послом манастирским, *причајом* је тек учило слова српати, и чобанче је тек на пландишту код овчица и коза, вадило из торбака књигу, из које је учило слова распознавати. Такве су нам биле чемерне прилике. Међутим послужи ли кога брата срећа, да наће и изнесе доказ, да је то друкчије било, да смо имали и у оно доба школа, веселo ћу признати, да сам се варао. До сада пак знадем, да је уређење наше школство *новијег* датума, бар овдје у данашњој нашој Аустро-Угарској монархији. С тога мислим, да ни учествовање народне школе у светосавској свечаности, не може бити од *давнијех* времена.

Исповиједајући ово, ја сам ишао у прошлост и тражио сам *траг* почетку тога школиног учествовања у светосавским свечаностима. Чињо сам то колико због тога, да дознам *старину* његову, толико исто, и још више, због тога, да уварадам *карактерне* црте његове на *самоме почетку*, јер то је оно, што нас особито мора интересовати, пошто је свуједашње пресвијетлог госп. одјелног предстојника, о карактеру светосавске свечаности у опће и школског дијела те свечаности посебно.

Почетак сигурно нијесам нашао, али сам се стално увјерио, да је одмах, чим се у нас почело живље радити око подизања школа, и чим су стале школе ницати, уведена и школа у круг светосавске свечаности. Познато је да се код нас тек у *задњој четврти XVIII.* вијека опажају успјеси и прегнућа пастојања око подизања школа. У *првој* половини *прве четврти* овога *XIX.* вијека, прегнули су и *Земунци* да дођу до школа. Настојање тадањих родољуба уродило је плодом, и *1. новембра 1812.* године потписан је устав о њиховом школском фонду и школама, где се у 8. тачци ово вели: „. . . дан 14. јануара, т. ј. просвјетитељ српски *св. Сава*, биће патрон школа наших. Тог дана ће бити *школска свечаност* и сваке године ће се (тог дана) чинити *сложен* свима онима, који што приложиће, ако су у животу за милост (Божју) и живот им, а ако су умрли, за њихов покој. Уз то ће још један од старијих *ученика говорити* кратак говор у *похвалу* свима основатељима, или о *користи наукој и просвјети*“ (оригинал ове тачке штампан је црквенословенским језиком у: Сретен Л. П., Путовање по новој Србији; стр. 131).

Из овога видимо 1.) да школа наша, одмах при појаву своме, улази у круг опће *црквено-народне* светосавске свечаности и 2.) да је већ у почетку XIX. вијека карактер светосавске, баш и *школске* свечаности одређен.

На црквенословенски језик нема за „крсно име“ праве своје ријечи, па и он кубура са туђом ријечи. Права је то српска специјалност, коју само српски језик разумије.

ности, сложен из елемената *црквеног* и *свјетовног* карактера, јер оно спомињање живих и мртвих, са ознаком да се то има чинити односном црквеном екгенијом, карактера је црквеног, а оно ученичко говорење о добротворима, о потреби и користи науке и просвјете, карактера је свјетовног.

Са *таквим* смијешаним карактером пазазимо *школске* светосавске свечаности кроз цио овај вијек. И у Троједници и у ужој Угарској, у Цислитави и у Транслитави свуд су оне такве, још и данас.

И није ли нас онда морала изненадити она ријеч пресвијетлога г одјелног предстојника, по којој карактер светосавске свечаности има да буде црквени, а бива негдје одвише свјетован! У пуној мјери нас је изненадила. Зато смо се код овога питања подуље и задржали, па се надамо, да ће пресвијетли госп. одјелни предстојник из овога разлагања увидјети, да није имао право, кад је оно рекао.

Могао сам још примјера навести, који би сви доказивали, да разлагање моје о школском дијелу светосавске свечаности није из ваздуха узето и да није изум моје фантазије, али држим да повише и најновије примјере није нужде ни наводити, кад имамо примјер старији, примјер из онога времена, кад није било оваквог антагонизма између Срба и Хрвата, кад се ваљда није ни помишљало на то, да ће до овога доћи. Ако је ко мислио, да су Срби скрпили своју светосавску свечаност у инат Хрватима, па од црквеног направили нешто народно, свјетовно, ваљда ће послије овог објашњења престати тако мислити.

Знајући сада какав је, према томе и какав има бити, карактер светосавске свечаности, брзо ћемо моћи одговорити на питање: да ли се свечаност, у којој је помијешано и свјетовног елемента, може дозволити у комуналној нашој школи, или још боље, да ли се може дозволити, да се у школи таквој одржи светосавска свечаност, кад се на њој говори, пјева, декламује у славу св Саве и кад се на њој у говорима, пјесмама, декламацијама ученичким, приказују, у славу Богу и светоме, плодови рада школина и са народом и пријатељима школе дијеле? Одговор је кратак. У *нашој* комуналној школи *може* се то дозволити, јер она, као што смо видјели, даје мјеста и елементу конфесионалном, а и елементу националном, она, као што је напријед споменуто, дозвољава у својим просторијама и пр. свечаност римокатоличког „бадњег дрвца“, свечаност њежну и узноситу, при којој се такође може отпјевати пјесма и рећи ријеч. Она се не ће противити, ако се икад свечаност св. Алојзија развије и у праву школску свечаност за римокатоличку школску младеж, при којој би и дјеца и њихови старији, и школа и црква заједно се миљем испуњавали и уздизали срцем и душом. Та школа и јесте за свијет. Она је уз то данас баш пошла за тим, да се што више обуче у *свјетовни* карактер! Свечаности све њезине, кад год их она дјеци својој спреми, највише су свјетовног карактера. И зар би *она* онда могла прогласити светосавску свечаност *нескладном*, са својом *природом*, само за то, што у тој свечаности има и *свјетовног* елемента, који јој даје и *свјетован карактер?!* Или би зар могла, у име своје природе искати, да се светосавска свечаност *очисти* од *свјетовног* свог карактера прије но што на *њезин праг* ступи, кад ни *црква* од ње то не иште?!

Ако дакле покренуто питање сматрамо са правилног и несебичног гледишта, онда морамо доћи до увјерења, да висока кр. земаљска влада *не може* наредбом својом, којом би попуњавала празнине у закону, а с погледом на наше питање, *друго што* одредити, осим да је забављање *светосавске свечаности, овакве каква она јести, дозвољено* у *комуналној школи*, наравно у оној школи, која се налази *у средишту православне парохије* и у којој има *повећи број* православне дјеце.

Свака друга одредба била би *неправедна*, а у колико би се она заклала за природу комуналне школе и за свјетовни карактер светосавске свечаности, била би *намјерна* неправда, која се, у интересу извјесне конфесије и народности, чини другој конфесији и другој народности, на још под изговором *комуне*. Свака друга од-

редба са стране високе кр. земаљске владе, била би православним Србима у краљевинама Хрватској и Славонији јасан знак, да је питање ово покренуто по *њезиној* вољи и да је она већ а priori имала за њ готово рјешење. па је само чекала згодну прилику, која јој се пружила у *питању* кр. жупанијске области беловарске, или можда и *нимо* споменуте кр. жупанијске области, другим којим путем и начином!

Сходно природи наше комуналне школе и карактеру светосавске свечаности, могућа је владина одредба само у споменутом смислу. И таквом одредбом попуњавао би се закон у оним дијеловима својим, у којима се није јасно изразио, попуњавао би се у духу, који кроз њ провијава. На кад је висока влада одлучила. да га *допуни*, онда мислим, да би га, бар с погледом на ово наше покренуто питање, требало *сасвим* попунити. А фактично има још питања, на која се по постојећем закону опет не би дало јасно одговорити, или би бар одговор, ма какав да се даде, могао наћи на противност, било с које стране.

У мјесту једном рецимо има *комунална* школа, у њој је *претежна већина* православне дјеце, у истом мјесту има и православна *црква*, али *филијална*. Парохија којој то мјесто припада, има својега пароха и капелана. Један од њих дође на дан *св. Саве*, да литургише у филијалној цркви. Вријеме погодно, свијет би желио да се пође са *литијом* у школу, свештеник такође, а и учитељ и дјеца. Хоће ли се смјети то учинити?

На другом опет мјесту исте су прилике, само у школи није претежна већина православне дјеце, већ трећина, или четвртина? Хоће ли се смјети поћи са литијом у школу, односно, хоће ли се смјети тог дана обуставити држање школске обуке?

Ја држим, да по *смислу* закона о обличатном школском празновању благдана и православне и римокатоличке цркве, не би у овом требало правити разлике међу *парохијалном* и *филијалном* црквом, дакле ни школом парохијалнога и оном филијалнога мјеста. Школско прослављање о којем је ријеч, није закон одредио ради *згодова црквених*, ни ради *положаја њезина* у црквеној *општини*, већ сигурно ради *богослужења*, које се у њој обавља. Била дакле црква „*župna*“, или филијална, само ако је на дан св. Саве литургија у цркви онога мјеста, у коме је школа, не би се смјело бранити православној литији, да у школу дође, односно, да се због празника св. Саве школска обука обустави, ма у таквој школи била и само $^1/_4$ дјеце православне вјере.

И још један случај може да наступи. У њеком мјесту је школа, у њој већина, половина, или по броју знатна мањина дјеце православне вјере, учитељ такође православне вјере, али у мјесту *нема цркве* никакве. У таквој школи н. пр. да се на дан св. Саве не држи обука и да учитељ са православном дјецом, за њих и родитеље њихове, приреди згоду светосавску свечаност у школи! Да ли би се ко могао томе противити? Закон не говори ништа. Наредба би дакле владина требала да обухвати и ово питање. Њезин пак одговор на овакво питање требао би бити *афирмативан*. А разлоге за тај повољни одговор налазим ја у томе, што се то природи школе не противи што ће школа тијем само добити, јер ће јој се тај један дан богато надомјестити већим маром и радошћу приликом дјеце за посао, те обилатијом љубављу њихових родитеља. Даљи разлог налазим у том, што учитељ и онако емиље и *мора* приређивати са дјецом, у згодно доба, *екскурзије* у дивну Божју природу, а *ова свечаност* и није ништа друго, него *духовна екскурзија* у царство најчистије љубави и најчистијега морала, побожности и светиње, у царство духа и најузвишенијих идеала. Ова екскурзија *поучна* је, бар као и она у природу, поучна за дјецу, поучна за родитеље њихове и пријатеље. А *крајем* она и тијело, поспјешавајући крвоток и приводећи цијелу људску природу у оно пријатно расположење, које човјеку тако годи, да се још дуго након свечаности добро осјећа.

Разгледајући објективно и мирно ово покренуто питање и судећи правилно о природи школе у опће, наше комуналне

пак школе напосе, као и о карактеру светосавских свечаности, мора висока кр. земаљска влада доћи до увјерења, да је предмет овај од неоцјењиве *међународне* вриједности, те као такав, да се исти не може противити *духу школе у опће*, а приподи наше комуналне школе видјели смо већ да се не противи. Она мора доћи до увјерења, да би *светосавску школску свечаност* за православну дјецу *вазало створити*, кад је већ не би било. Ни *најригорознији обзири на школу* нијесу кадри оправдати *противљење* светосавским школским свечаностима, гдје се оне само могу да уприличе Противљење то било би плод не обзира на нашу комуналну школу, већ *злоћудне политике* и *најнепријатељскије насиља* јачег спрам слабијега. Ако већ ништа друго, бар школа и то баш *наша комунална* школа, морала би се брижно чувати, да се не оскврни том бездушношћу и насиљем.

Имамо јакле пуно права, очекивати **повољно** *рјешење високе владе у нашем питању*. Влада, којој је на челу преузвишени бан, гроф *Кует Хедервари*, неће нам хтјети *неправедно* судити, не ће нас хтјети *за горе држати*. И овде бих најволио за вршити, али не могу. Морам још нешто рећи, не високој влади, већ другима.

IV.

Сигуран сам да се не варам и да не гријешим, кад мислим и речем, да *опозиција* спрам наших светосавских свечаности потиче из кола *римокатоличког хрватског свештенства*. За ово има доста биљега, а један сам напао у неспретном перси-флирању овогодишње светосавске школске свечаности. одржане овдје ми се у Грђевцу, но свакако у једном мјесту баш беловарско крижевачке жупаније. Састављена је слика: икона св. Саве, утврди црквене, свештеник, учитељ, дјеца, народ, једна дјевојчица, која пред сликом св. Саве декламује пјесму, у којој вели, да ће за Србина доћи т. ј. за Србина се удати. И поштована публика гласила странке права, листа „Hrvatska“, полила се, да се преда „*међународје*“ о тој слици! Напријед је публици тој казано, како је литија отишла у школу *без питања*. Мислим да је овом напоменом изражена мисао о *недозвољености* пијеле свечаности, смјером нак описа претстављене слике мисао о *противљењу* истој, а из начина тога описа провире, да је опис зачет у глави, која је вјешта медитацијама, у глави *свештеничкој*.

Немам разлога невјеровати, да се оваква слика могла видјети у грђевачкој школи. Али шта онда? Ни Србство, ни православље, ни св. Сава, ни светосавска литија, ни парох, ни народ, ни дијете оно, све то није криво, ако у тој слици има можда што *саблажњиво*. Ко је одабрао пјесму за декламацију? Под чијим је надзором оно дијете ту пјесму учило и декламовало? Ја мислим да је то био учитељ те комуналне школе! Други један, са још мање *недозволјеног такта*, могао би изабрати и грђу какву пјесму. И рецимо да баш на испитној свечаности то учини, зар онда да се персифлира испитна свечаност, зар да се на њу удара?!

Послије овог хајде да се баш предамо *медитацији*, на коју извјештач „Hrvatske“ позива. Но где чуда! Одмах ми пред душевне очи излазе сличне слике. Муж, жена, дијете, породица, отац, мати, заповијед Божја о прељуби, и т. д и т. д., све то буди ме у медитацији. Појмови који су изражени у тим ријечима, често искрсавају пред дијете, дијелом у кући његовој и селу, дијелом у цркви, дијелом у школи, у животу његовом. На зар је баш најужасније и најстрашније од свега тога споменута изрека, да ће за Србина поћи?! Ја бих до душе нашао згодницу и прикладнију пјесму, али ако је учитељ баш ту изабрао, није учинио на небо вапијући гријех. То зна и извјештач „Hrvatske“ И једва је вриједно због тог на ларму звонити. И баш само подизање ларме, у овом случају, гријешније је од самога чина. Чин је сигурно прохујао *невримјевено* и без саблазни, саблазан је по свој прилици настала истом онда, кад је, у медитацијама увјежбани господин, повукао за звоно и морална чувства публике *подрхнула*!

Медитација! На баш на светосавску свечаност! Да чудне пронође! Медитација је нешто добро и корисно, кад предмет

за исту зада *налевати* човјек другоме, или себи. Но кад је другоме задаје, пазиће он и како ће задати. Путем *новина* једва ће то радити. Или, ако то баш хоћете, онда би и ми вама, па и себи, могли за медитацију обиљежити и друге предмете, *грје* и *срамније*, но што је описана слика светосавске свечаности у Грњевцу и *она* црта у њој

Ви би се хтјели претставити као поборници чисте и непомућене *невиности* дјечје. Добро је. И ја сам најодлучније уз вас Али за све има *границе*. Ви нијесте *добар* изабрали. Зар ће у Грњевцу и ваша и наша омладина постати чиршком у невином (у колико је природа људска, послије када наших прародитеља, невина) стању, ако на дан св. Саве затворите *комуналну* школу пред нашом литијом, или ако извртањем и превртањем постигнете забрану, да се у школи тој, тога дана, не смије *ништа* говорити, ни пјевати, ни декламовати?! Ја велим да не ће. Ви хоће само измахинирати, да се православној српској омладини *одузме једна згода*, у којој се она може уживјети у најљепшим својим осјећајима. Нама би отуд било штете. Само промислите, да ли би то вама било од праве и истинске *користи!* Зар ће ваши сугрђани, ако их већ нећете браћом да признате, којима сте одузели прилику да се науче одушевљавати се за оно што је њихово, којима убијате сваки полет, зар ће такви сугрђани ваши бити кадри, да с *поштовањем* погледају на оно што је *ваше*, да се *одушевљавају* и за оно што нам је *заједничко?!* Та они ће остати равнодушни спрам свега и свачега. У нашем интересу јесте, да нам не сметате. *Но корист ће бити и ваша.*

Ви цијените преузвишеног госп. бискупа *Штросмајера*. И ја га поштујем, и ако се не бих сложио са свачим од онога, што он збори и твори.* Ви га бар послушајте. У овогодишњој својој коризменој окружници вели он „*da se u današnjih osobito okolnostih i sa jedne i sa druge strane od napadaja i navala čuvati imamo*“ (Glasnik biskupijâ bosanske i sriemske. 1895. br. 3. str. 38). Он то до душе говори *другим* поводом и мотивише то *другим* мотивима, али ове његове ријечи не губе свој смисао ни у *овој* прилици, а неће га изгубити, ако ја изреку ову његову об-Разложим *другчије*, но што је он то учинио.

Знаци времена сувише су јасни. Христова црква, па и у нашој домовини, у Хрватској и Славонији, иде на сусрет *тешким* искушењима. Па зар да се нападамо, зар да навалујемо један на другога? Зар ћемо тада бити јачи, ако завађени пред непријатеља изађемо? У љутој борби која ће се заподјети, вама су прилике намијениле *побједу*. Ако нас сада *у славу бијете* и на сваком кораку нам *сметате* и у развитку нам *на пут стајете*, лоша ћемо вам бити војска! Убити нас нећете, само ћете нас у развитку *свијести* задржати. А без жиле свијести, слабо ћемо вам помоћи. На онда још и ово промислите. Изувједани, израњени и измрцварени од вас, хоћемо ли се у оне и моћи с вама *сложити*, да сложно пођемо у бој за крст часни?! Не варајте се и не лудујте! У

* Ово ми прекуди на поштену ријеч, и ако је „*Obzor*“-ов дописник из Ровтања неке године, противно тврдио о једном проповједу богомољне кардиналке, а тај сам ђаком ја. Јер другога тада тамо није било. Он не непрадедно обиђедио, да не скидам шешир преузвишеном господину. А то није било истина. Моја изјава о томе опаски су. Можемо се и неслагати, али поштоване треба да указујемо једни другоме. То ово дужни као хришћани, као људи, као браћа. Ено ваш мојих другова у Задру. И тако сам сваки заступао ишћашње, да се *православље* *богословско* јављају *римокатоличком* зрцалу. Па они то сигурно и сад чине. А римокатолички пролаки су сигурно и сад прозаје, мимо православних свештена, као нашо турско трубље! Још је тај допис *Obzor*-ов обиђедио тог професора, дакле мене, да је на јавном шетајшту написао „*Zlotolo Срби, кресало Хрвати*“. Истина је, то је било написано. Г. *Пасковић* на Пакрена, његова кћи и ја нашли смо тај зајме на једној клупи. И осудили смо онога који је то написао. Моје су ријечи биле: „То је кавдализам! Зар одњах морају Хрвати нестати, ако ће Срби да живе? Разумијем Србина, кад срдитоју зове „жилцо“, него и Хрвата, али ни једног ни другог не разумијем, кад другоме „крешо“ допикује“. Тако је мислио и г. Пасковић. И још је он рекао: то би требало збрисати. И ја, својом руком и својим ножем, стругао сам сраман опиј нашег! Ено ја под својим именом и познајући се на жиле још сједоке, о ономе говорим, а „*Obzor*“-ов дописник неки разрачуна са својом свијести. Не бих ово ни спомињао, да није било поциједила, које су *уређене*. Допише у „*Obzoru*“ прочитали су и неки Срби. Повјеровали су му. Знали су нам да сам једини ја, од професорâ наше богословије, био те године у Ровтању. И дакако су се њиђа на тај, мени незаслужено приписани, поступак, док ја нијесам. Али је у ствари утјешно то, да има *Срби*, који се с правом гађе на опакве поступке и да се од *моме* *свештена* протиставља, да ће *осудити* свештеника, који опаково што ради. То је утјешно. Ради тога и спомињем о овој већ заборављеној ствари.

себичности својој тискате нас из школе, која није ни ваша ни наша, већ комуналиа. Нас да истиснете, а себе у њој да учврстите! А не знате ли, јади вас не знали, да нас тијем силом тискате у редове онијех, који ће њекад доћи, да искати на трошак комуне школу *атеистичку*, или бар ону, у којој нема ни спомена *о познијенној религији*?! Наша ће цјесма жалосна бити, али у првој линији ви ћете бити одговорни, кад ми узморамо запјевати: „Ој, Турчине, за невољу друже“! А то ће нам бити за невољу друг, јер ће бар назити, да нас *ви* не гњечите у школи, коју и *ми* морамо да издржавамо и дјецу јој *своју* дајемо, из које нас нак ви бацате, да се сами по њој ширите.

Или и уз *овакву* мотивацију не остају ријечи преузвишеног господина бискупа Ђаковачког у пуној снази, и с обзиром на *ове* околности, да ли их не би требало послушати?!

Можда ви велите, да не устајете у интересу римокатолицизма против нас и наших светосавских свечаности у комуналној школи. Опозиција ваша можда се диже у интересу *Хрватства*

Право имате. Будите ватрени, будите одушевљени Хрвати, — али не будите *гори* од другијех. *Мађари*, велите, нијесу љубазни ни вама, ни нама. Но они нас још из *комуналне* школе не истиснуше, кад у њу са светосавском литијом дођемо. *Њемци* су нам мање браћа, па ипак њихова власт није нам забранила, да понесемо светосавску литију и пр. у цеврсачку школу и у друге школе по Далмацији и тамо да говоримо, пјевамо и декламујемо. Не будите нам гори од Мађара и Њемаца. Не будите нам гори чак и од *Турака!* Грци под Турцима немају своје крсно име, па ни крсно име својих школа. Али на дан св. три јерарха (Василија великог, Григорија богослова и Јована Златоустог) ипак иду свечано са литијом у школу, свете водицу, спомињу живе и мртве добротворе школе, говоре, одушевљавају се. Ено вам листа „Βοζάντος“ од 1860 Њему вјерујте, ако мени не вјерујете. У њему ћете наћи, да је истина ово што сам рекао. И турске ове и кадије не вриједа ово у њиховом турском чувству. Они се не буне ни против светосавских литија православних и *српских* у оним крајевима, гдје под влашћу њиховом Срби живе и своје оне народно, па и школско, крсно име славе. Ни Стамбул горди не љути се, што Срби у школи своје свето славе. Извјештаја о тим славама могли сте доста читати. Али ви сте већ нестрпљиви. Та то су све грчке или српске *конфесионалне* школе! Јест, истина је. У *турску* школу не иде наша литија. Али Грци и Срби у Турској не издржавају *комуналне* школе. Па онда, и ми не тражимо, да нас пустите у *своју* школу, као ни у цркву. Школа *хрватска* и школа *римокатоличка*, нека се не боји наше најезде. Ми нијесмо агресивни. Али у *заједничкој* школи, бар ондје гдје *нас* има, ако се покажемо и *ми*, као Срби и православни, не будите зато одмах — на жалост морам рећи — гори од Турака! *Хрватству Ће то више користити!*

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

„Назаренство, његова историја и суштина“.

Написао **Владимир Димитријевић**, студент богословије.

Приказује **Максим Вујић**.

(Наставак).

С друге опет стране признајеш ови и то, „да је нашем данашњем јадном стању много крива и наша тадања јерархија. Јер за неколико деценија само наше је калуђерство било тужном стазом пуне себичности, а мрско је опет свештенство одгајивано — у сфери незнања. Док се дакле у стадо увлачио вук, дотле су врховни пастири стењали под правцем, којим поћоше.

служећи му ипак са ропском покорношћу; а слуге богонародне (како то наше свештенство себе радо назива) као да се у немоћи својој задовољаваху са горким уздахом: „Тешко свету, који се одаје заједници и отпађује од цркве!“

„Уз то долази овде још и наша вајкадашња нечувено несавесна дисциплина, која н. пр. често и годинама трпљаше без сваког приговора по кога саблажњивога свештеника, да жари и пали на срамоту своме чину; онде опет лична борба са свештеником, тамо његова неприступачност и слично.“

У таким приликама дакле и не беше „апостолима“ назаренским тешко, да ловe наше душе у ту мрачњачку веру.

Но неки знаци и неке појаве из садашњега стадијума наше политике с једне стране и нашега покрета на пољу црквеном с друге стране дају автору наде на скору лепшу будућност.

Загрејан тим надом, он је покушао, да даде неколико упутстава „како ћемо ми и у самом овом нашем прелазном стању удесити наше прилике тако, да да нас ни сада више не разједа та опака губа, та црна куга.“

У ту сврху служи на првом месту *проповедање Слова Божјега*, што он препоручује са врло топлим речима.

„*Уз проповед мора се још и катихизација већ једном озбиљно приступити.* И то је conditio sine qua non. Већ у школи мора да сваки уд учи неприлику, која га може снаћи од безобзирног кушања и завараваља назаренског. Упоредо с тиме мора доћи и згодно, прилагођено разјашњење, да је спасење осигурано једино у нашој вери, у вери православној и да тога никаква друга вера уопште не може ни пружити, а најмање вера назаренска.“

„Уз проповед и катихизацију морамо са највећим одушевљењем неговати и *исповедање приликом причешћивања*. Игнорисањем те дужности свештеникове, једино тим игнорисањем даје се протумачити то, што највећи контингенат дају моторни грешници. Пробуђеној савести грешниковој треба утехе — а наш му је свештеник не даје; грешник чезне, да дозна, еда-ли ће му се греси опростити, а наш му свештеник и не спомиње о томе ништа! — Вала дакле верне пре причешћа исповедати, па им коју, сходну признатом и исповеђеном греху и прозборити и покајника поутешити.“

Треба даље ићи и за уливањем *јаче народносне свести*.

„*Уза све то мора свештеник ићи нарочито још и за тим* — и то такође не сме ни губити из вида — *да према своме чину пробуди оно поштовање, са каквим се према њему односили наши стари*. А то ће постићи, када са св. Павлом буде са слабима слаб; када буде у свему мудар и предострожан; када са паством својом буде у свему поступао са чистом очинском љубављу; када своје послове буде вршио тачно. „А ти буди трезан у свачему, трпи зло, учини дело јеванђелисте, службу своју врши“, рекао је св. ап. Павле (II. Тим. 4. 5.).“

Но деси ли се кадгод, да се крај света тога и у његов тор какав лупеж увукао, тада настаје питање, како-ли би наш свештеник у такој прилици најбоље поступио?

(Свршиће се).

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

V.

Рекосмо кад се седнице саборског одбора држе; казасмо зашто се тако држе; доказасмо да друкче до сад није могло бити. Доказасмо и то, да и такво држање одборских седница није узрок 4—6 месечном чекању на зајам из фондова. Доказасмо, да саборски одбор молбе зајмотражилаца одмах решава чим се састане.

А сад, да докажемо где је прави узрок да неки зајмотражиоци фондовски чекају по 4—6 месеци док зајам *не подигну*.

При тражењу и до подизања хипотекарних зајмова *мора бити чекања*.

Наши фондови дају и могу дати само хипотекарне зајмове.

При тражењу и до подизања зајмова и из наших хондова, дакле, мора бити чекања.

Мора бити чекања, без обзира кад се саборски одбор састаје и кад молбе зајмотражилаца решава.

Али, кад се зна, да се саборски одбор редовно састаје свака три месеца (а то данас зна скоро сваки наш сељак; и ако би боље било да не зна), онда је свеједно: предао зајмотражилац молбу за зајам један дан после завршених седница једнога састанка, или 8 дана пре другога састанка седница саборског одбора. Но онај који преда 8 дана пре састанка, већ за то, што је то учинио, чека ће најак на зајам скоро 3 месеца мање, него онај, који молбу преда 1 дан после састанка. А, нити је овом одмогло, нити оном помогао саборски одбор, него сваки — сам себи.

А ко тражи хипотекаран зајам, тај има времена да се расити о састанку саборског одбора и да молбу за зајам поднесе кад треба, а не кад не треба.

Има времена велимо, јер ко тражи хипотекаран зајам, тај потребу тога зајма предвиђа и увиђа много пре, него што му новац устреба; него што му душа у подгрлац дође, а његово материјално стање до — расула или заплета великог. На ко не пропушта прехе, тај ће за времена зајам потражити и добити га.

Хипотекаран зајам највише треба и тражи економ, јер „по трговину одсудно превладује важност личног кредита“. Ако економ, или поседник хоште, тражи хипотекаран зајам, да га уложи у нове некретнине, или друге крупније економске подхвате, до тих мисли он не долази, нити их изводи преко ноћи — ; има дакле времена да их и хипотекарним зајмом и код фондова, па ма чекао на њ неко време, остварн. Ако га тражи, да се спасе на невоље, та му невоља не долази преко ноћи, она има своју предисторију. Економ до таке невоље долази годинама. Има дакле, и ту времена за хипотекаран зајам и из фондова.

Ако и економу новац *брзо* треба, тај не тражи хипотекаран зајам, него *лични* па ако има *здрав кредит*, наћи ће га, и немора пропасти за то, што му тај новац исто тако брзо није могао дати саборски одбор. Нема ли здрав кредит, — не би му могао помоћи ни саборски одбор, ма био сваки дан на окупу.

Но без обзира, пропусти ли ко време кад треба поднети молбу за фондовски зајам, те хоће ли му зајам бити брже или доцније *одобрен*, од зајмотражиоца зависи, *кад ће зајам моћи поднети*.

Ево примера.

Саборски одбор дозволио је и Петру и Павлу зајам. Обојица добише о томе решење саборског одбора у року од 3—8 дана, док се ово експедирало из писарне саборског одбора, и док је исто поштом стигло и уручено им.

Петрове некретнине на његовом имену грунтовно укњижене; грунтовни му лист чист од сваке интабулације. Поднео је одмах молбу надлежном суду, као грунтовној области, да обезбеђењу зајма свога интабулише у корист фондова. Платио је и укњижбену пристојбу. Кад је добио судско решење, набавио грунтовни извадак, равногласећи поседовне лист, отпшао у Карловце и добио новце.

И код Петра је било неког чекања, као што га бити мора; ал је ипак све то ишло тако брзо, да му и самом није било дуго.

Ал' друкче је код Павла. Павле добио решење саборског одбора као и Петар; ал му грунтовница није уређена у властовници, нити рамчишћена у теретовници. Не може да спроведе укњижбу залога у корист фондова: на још на првом месту. И какве све ту нема сад главобоље: чекања и очекивања.

То ми знамо, који добро познајемо неуређено грунтовно стање нашег сељачког народа, и његове јаде; добре му и хрђаве стране.

Ето, ту је узрок дугом чекању за одлажењем (а и: одобрењем) *зајмова из фондова.*

И ту нема онда кривице саборског одбора, него је она код зајмотражилаца, јер:

1. или не поднашају своје молбе за зајам *кад треба:*

2. или не могу да задовоље условима, који се морају испунити *пре подизања зајма.*

А ти услови, као „прописи и обичаји“ не постоје само код фондова, него и код свију хипотекарних завода, а које „прописе и обичаје“ *тобоже* „Застава“ не зна. А можда зависта и не зна, него јој је познато само, да се брзо подиже *меничии зајам.*

Али меничиа зајам није хипотекаран, него *лични зајам*, који се оснива на *личном* кредиту. А тога код фондова нема.

А за то, јер га нема, и јер га не може и не ће никада бити, за то ће при тражењу и подизању зајмова фондовских увек морати бити — извесног чекања. Да л' краћег ил' дужег! неће никада зависити од саборског одбора, него непосредно од зајмотражилаца; од њихо-

вог грунтовног стања и личног старања, да до зајма што пре дођу

Саборски одбор није крив, и не може бити крив, ниједном чекању да се зајам из фондова одобри или не одобри, подигне или не подигне.

Јер, он у својим састанцима предузме и реши све доселе молбе за зајам. Одобри их или не одобри, према томе, да ли зајмотражилац пружа на тражени зајам довољну сигурност — хипотеку. То је посао саборског одбора, и при том послу одлучује једино и само — грунтовница и поседовни лист; једном речи — непокретнина, на коју се зајам тражи.

Благајна пак фондова исплаћује зајам чим јој зајмотражилац поднесе уредне преписане документе, који се *за подизање* зајма траже. То је посао благајне.

Све оно друго, што треба испунити и учинити пре решења саборског одбора и после тога решења, до подизања зајма, — то није ствар управе фондова, те се за све то и не може она ни кривити.

Ко ју иначе криви, чини то или из незнања, или из „тежње за влашћу“, или из — тенденције на које. Које су побуде руководиле „Заставу“ при њеном писању о „Немањином благу“; или на којих је узорка она писала онако своје чланке, остављамо и њој и свакоме, да од овог трога изабере — по вољи.

А ми ћемо да учинимо једну рекапитулацију. Доказали смо, у досадањим чланцима, 1.) да није данашњи саборски одбор уложио капитале највећих наших фондова, па ни осталих, у државне папире, него да је то учињено пре њега.

2.) доказали смо, да улагање тих капитала у државне папире захтева патријотичка дужност и резон, а да је оно корисно по саме фондове, а не штетно, јер државни папири не носе онако мали интерес као што трубе „Застава“, и јер би капитали фондовски, да нису уложени у државне папире, много мању камату носили у новчаним заводима, кад већ нису могли задати бити у хипотекарне, приватне зајмове

3.) доказали смо, да није управа фондова крива, што капитали фондовски нису издани у хипотекарне зајмове у већој својти, него што су, јер да нису подигнути ни сви они, који су одобрени били; а у већој својти, да нису ни тражени;

4.) доказали смо, да није саборски одбор крив, што се зајмови из клирикалног и непокосненог фонда морају претходно одобрити по кр. ут. министарству, те што се и на то одобрење мора чекати;

5.) доказали смо, да саборски одбор није крив што се ретко састаје, него — ако је кривице због њега — крише су уредбе наше, које такво састајање одређују. Међутим рекли смо, како би се зајмови фондовски могли и изван седница саборског одбора издавати;

6.) доказали смо, да није саборски одбор крив што странке (зајмотражиоци) морају да чекају 4—6 месеци док не подигну зајам из фондова, него да су то криви или саме странке или њихови грунтовни одношаји.

И тиме је доказано, да „Застава“ при писању својих чланака није пред очима имала истину, да није познавала ствари, о којима је писала. А начином свога писања „Застава“ је доказала и сама — каква јој је циљ и смер писању.

Први приговор „Застави“, управи фондова упућен, стајао је у вези са многим другим приговорима; за то смо се њиме оволико и позабавили.

На још нешто. „Застава“, жалећи што се капитали фондовски нису издали „народу“ у зајам, рече и ово: „Али није истина, да наш народ не треба зајма. Ако он не тражи зајма од народ. фондова, то још не стоји, да он не треба зајма. Заиђите господо, по новчаним заводима, па ћете видети, како стоји у том погледу. Народ треба баш сад највише зајма, и он га тражи на све стране *(о срећа нам српска!)*, а што га не тражи у народ. фондова у оној мери, као што би требало, то је на сваки начин кривица управе народ. фондова. Кад би управа нар. фондова поред повољнијих услова, држала се реда и прописа, који владају у осталом новчаном свету, не би данас лежало већи део новца у државним папирима“.

Пре света ми никад не рекосмо, да наш сељак, трговац и т. д., једном речи: не рекосмо никад, да Србији *не треба зајма*. Шта више, ето ћемо да потврдимо, јер је истина, да га „баш сад највише треба, и да га тражи на све стране“. Али, кад знамо за што га треба и тражи, па још на све стране, то је онда, пре да се заплачемо, него да безразложно нападамо на онога, који свему томе није крив.

Онај, коме је грунтовница уређена, тај тражи хипотекарне зајмове; а онај коме није, тражи личне зајмове по новчаним заводима, јер хипотекарне не може да ефектуише или подигне.

И кад би могли да сачинимо статистику зајмова наших поседника, осведочили би се, да хипотекарних зајмова Срби имају релативно највише у народним фондовима (разуме се, имају онолико, колико га до сад затражише и добити могоше).

За што? за то, јер им је ту најзгодније, ако не за друго што, а оно многоме за — његову неуредност у плаћању камата. Док се код фондова 3 рате каматне могу на време неуплатити, дотле у другим хипотекарним заводима, бивају грдни трошкови, ако се пропусти уредна исплата прве рате.

И то наш „народ“ већ добро зна (а боље да не зна), за то и тражи зајма код фондова.

Ко год може, према своме грунтовном стању, тај тражи зајма код фондова; а ко не тражи, не тражи га за то, јер му је грунтовница неуређена, и јер ју скоро уредити не може. А томе није крива управа фондова.

Ил' би „Застава“ хтела да управа фондова надаје „народу“ зајам без обзира: може ли га *иронично* осигурати у корист фондова? Би ли то био тај „рад и ред“, којег „Застава“ жели код фондова? Или би то било велико родољубље?

Не, не; то не би чинила ни најрадикалскија управа фондова. Па зашто онда тражи ма што — од данашње управе?

Данашња управа, колико је могла до сада, поставила је повољније услове за добивање, па и за само подизање, зајмова из фондова. Обалила је каматњак са 7 на 6%. Ако буде могла обалиће га и на 5%. До сад је 500 ф. био минимум, који се могао подићи код фондова. Данашња управа ради на томе, да се тај минимум сведе на 300 ф. Зашто? За то зар, да спречава подизање зајмова из фондова? Не, него да их умножи и олакша.

Многе прописе и услове, који постоје у новчаном свету, а који би елеценрање фондовских капитала у приватне зајмове уложили, не може управа фондова практиковати. А зашто? За то, јер је саборски одбор управа српских народно-црквених фондова, а не новчаног завода. Ко је за разумевање, разуме ће и ово.

За коју годину, ако буде хтела, „Застава“ ће имати повода, да још већом ватром нападне управу фондова. — ма која тада била. Јер ће за то време бити још мање хипотекарних зајмова код фондова. А зашто? Јер се ето оснива и „Српска Банка“. За кратко време, како је у Загребу основана хипотекарна банка, осетили су фондови њезину конкуренцију, а тако ће осетити и конкуренцију „Српске Банке“. Осетиће, јер с њима не могу конкурисати наши фондови.

Та то је тако јасна ствар, да ју само известна тенденција — не види.

А хоће ли тој конкуренцији, која је сигурно у изгледу, крива бити управа фондова? Не, него фондови. За што? За то, што су фондови, а не — банка.

А то треба једаред признати, и према томе судити, па се неће кривити управа фондова ради онога, чему кривац она није и не може бити.

Ко може, нека од фондова начини хипотекарну или кредитну банку; нека им даде организацију потпуно новчаног завода, са свима условима за успешно деловање њихово, па ће тек онда имати права и разлога од фондова као новчаног завода тражити, да и у њима све бива, што бива иначе у новчаном свету. А дотле су приговарања, као што су „Заставина“, безразложна и бесмислена.

Хоће ли пак наши фондови бити кад год и новчани завод? На то нек нам „Застава“ одговори. А нек нам саопшти и путе и начине, како она мисли то учинити од наших фондова.

Ми ћемо и сад рећи: док постоји Митрополија наша, њезин српски православни народ и црква у земљама угарске круне, дотле ће наши фондови остати фондови, и као такови не ће никада моћи конкурисати са новчаним заводима. А све дотле ће и приговори против управа фондовских, као што су „Заставини“, бити — празни разговори.

И по томе: наши ће фондови и од сад, као и до сад, хипотекарних зајмова издавати онолико, колико се тих зајмова буде код њих тражило, могло одобрити и могло подићи, према постојећим „прописима и обичајима“, које нек „Застава“ намене, пак ће место њих важити неки други. На, ако се данашњи прописи и намену, и онда ће се морати издавати код

фондова зајмови према „прописима и обичајима“, а не према брзини потребе странака, према материјалном пропадању породица, и према неком усбраженом праву народа.

* * *

Споменули смо већ у III. чланку, а сад понављамо, да је „Застава“ рекла и ово: „Да је у округлом броју издато народу зајма два и по милијуна, што леже у државним папирима, *са убичајеном каматом од осам на сто*, умножили би се народни фондови за годину дана са двеста хиљада форината. Овако, као што нам извештај показује, изгубили су народни фондови у округлом броју сто хиљада форината само за то, што је новац претворен (зар не уложен) у државне папире.

А шта би на то цео паметан свет казао? Да „Застава“ не зна шта говори.

Ево томе и доказа.

„Заставин“ је криво, што се капитали фондовски улажу у државне папире, а не издају у хипотекарне зајмове, више, него што се издају; криво јој је што нису повољнији услови код зајмова фондовских; криво јој је што фондови не понажу довољно народу зајмом; *а сто ховђе, да се камата фондовска подигне на 8%*. Где је ту логика? Где је ту познавање новчанога света?

Саборски одбор види узрок малој тражњи зајмова из фондова у високој камати од 7%, па ју смањује на 6%; па би хтео и на 5% смањити ју, само да се код фондова тражи више зајмова, и да се народу помогне — колико може — зајмом.

А „Застава“? Она би да повећа камату са 6% на 8%!

На њих ју ми разумемо. Не мисли ни она озбиљно, да би то било мудро. Не, не. Она је то само рекла, ма жртвујући и логику и мудрост; а рекла је за то, не би ли народ казао: е где! „Застава“ би наше фондове умножила. Ето са *сто хиљада* форината годишње; а данашња их управа фондова штети са 100.000 форинти. Штети сами клирикални фонд са педесет хиљада.

На кад „Застава“ још подвикне: „Зар то није издајство према школи и атенат на просвету“. . Зар онда народ да не пресуди овако: доле с' данашњом управом, дајте нам радикалску управу.

Ето, у томе, је цела филозофија и дубина „Заставиних“ чланака.

Блажен онај, ко ју не провиди! —

Разуме се, да би 8% камата више донела него 5—6% камате. Но ми држимо, да би још више донела 10%, 20%, 30% и т. д.

На кад би то пискарање постотака по новинарским чланцима користило што фондовима, зар ми не би од 7 милијуна наших фондова могли одмах начинити целе милијарде? Да; али то је: „жив нам био Тодор“... А ми то не умемо. Него ми кажемо: *камањак фондовски ће се морати снизити и са 6% на 5%*, ако хоћемо, да нам капитали фондовски буду елоцирани што више у хипотекарне зајмове. Не буде ли тако, доћи ће време наскоро, да ћемо их морати смештати у штедионичке уложе са 3—4% или уложити у државне папире.

Појезија и фраза не помаже у „новчаном свету“. Ту одлучује — рачун. А „Заставини“ чланци су довољно доказали, да им писац рачунати не зна, или неће да зна.

Нови Сад, 11. марта 1895.

У четвртак (9. марта) гласао је угарски горњи дом о познатим црквено-политичким реформама. Тај се дан резултат није могао конштатовати, него тек сутра дан, и то тако, да је 119 гласало *за*, а 119 против. Поводом паритета гласова, гласао је и председник горњег дома, и то са „да“ те је тако његовим гласом одлучено, да се предлог прима за основу специјалне дебате. Ова је одмах и почела, *али одмах код првог параграфа са побе,ом опозиције. Судбина реформама још није — решена.*

ИСПРАВАК.

У 10. бр. овога листа на стр. 167, први ступац, у другом реду друга слога, место 300 ф., треба да стоји 400 ф. — Затим, на стр. 172., други слог, треба да гласи овако: „А да је држава не само „опростила“ и отписала рекламирани порез, него да *ће* и уплаћени већ порез и повратити, и клирикалном фонду и штипендијским закладама, то доказује најновије решење кр. финанцијског судишта, које је донесено у г. 1894, као што ће то доказати и рачун клирикалног фонда и тих закалада за г. 1894, кад буде штампан *и рачун за г. 1895 кад буде довршен*“.

А на свршетку, последња три реда треба да гласе овако: „... заслугом којег је *знатно* наших фондовима преко 35 хиљада *неуплаћена* пореза, што ће се видети из рачуна за г. 1894“.

Српским православним црквеним општинама и пречасним парохијским звањима у горњо-карловачкој дијецези.

Јављамо, да се код нас могу добити сва тамо прописана тискања, у сврху књева црквено-општинских рачуна; као и тискања свију матрикула, протокола, па и екехибита и експедита по најумеренијој цени.

Српска Манастирска Штампарија у Новом Саду.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 29 3—3

По налогу Сзап. епарх. школског одбора у *Новом-Саду* од 17. јулија 1894. бр. 607/113. расписује се овим стечај за *учитељицу* III. и IV. разреда основне женске школе.

Плата је истој 300 фор., у име пофорне школе 25 фор., 6 фор. за писаћи прибор, у име стана 50 фор. годишње.

Рок стечају истиче шест недеља по првом упућењу у „Срп. Сиону“.

Избор ће зак само у том случају важити ако рекурс садањег привременог ће учитељице против горњег решења одбијен буде.

Из седнице м. ш. одбора у *Бечком-Петровом Селу*, 19. фебруара (3. марта) 1895. држане —

Милош Алексић председник м. шк. одбора. **Панта Поповић** срп. нар. учитељ, перовођа м. шк. одб. и управитеља мес. школа.

Е. 289./I. 70. ex 1895.

СТЕЧАЈ. 31 3—3

На парохију у *Поповцу* расписује се стечај. Стан у натури: са три собе и канцеларијом и т. д., сеница сваки у пресу болих. Интеркалара нема.

Који желе то место добити, нека своје инструјисане молбенице поднесу амо до Цветих.

У *Врбасу*, 18 фебруара 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

Бр. ЕК. 31. ex 1895. 34 2—3

СТЕЧАЈ

На парохију I. разреда у Зрмањи, личкога протопресвитерата, расписује се стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 12. (24.) априла 1895.

Из седнице Епарх. конзисторије, држане у *Плашковцу*, 9. фебруара 1895.

Михаило,
Епископ.

СТЕЧАЈ 30 3—3

На место *протопресвитерског* намештника у *Врбасу* расписује се стечај:

Конкуренти имају своје инструјисане молбе-

ницe овој конзисторији поднети до 10 (22.) априла 1895. год.

Из седнице епарх. конзисторије држане у *Врбасу*, дне 13. (25.) фебруара 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

Е. Бр. 144. ex 1895. К. 117.

ЕДИКТ. 35 1—3

Усљед брачноразводне тужбе Марије Белошев рођене Зарић, становнице В. Кикиндске, против супруга јој Радована Белошевог, коме се садање место пребивања не зна, — овим се речени Радован Белошев позива, да у року од 60 дана или сам лично овој конзисторији представе, или место свога садањег пребивања дознани, пошто ће се у противном случају ова брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 21. фебр. 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. Бр 157. ex 1895. К. 116.

ЕДИКТ. 36 1—3

Усљед брачноразводне тужбе Марије Поповићеве рођ. Петровић, становнице темишварско-фабричке, против супруга јој Младена Поповића, који је несвесно куда у свет отишао, овим се речени Младен Поповић позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично представе, или садање место свога пребивања дознани, пошто ће се у противном случају брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 21. фебр. 1895. год

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. 206./I. 64. ex 1895.

СТЕЧАЈ. 37 1—3

На друго парохијско место у *Добрици* расписује се стечај.

Који жеље то место добити, нека своје инструјисане молбе поднесу овој конзисторији до 9. (21.) априла 1895. год.

Из седнице епарх. конзисторије у *Врбасу* 13. (25.) фебруара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 12.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 19. марта 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост преузвишени Господин Патријарх српски, *Георгије Бранковић*, благоизволео је јеромонаху раковачком, патријарашком капелану и економу *Сергију Поповићу* благословити и дозволити, да у место појаса првени, а у место појане камилавке од црне кадифе носити може.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

Од вајкада сачињаваху *три* предмета централну тачку људскога мишљења и испитивања. Као што нам историја философске спекулације доказује, трудио се људски ум да на *три* главна основна питања пре свега одговори: на питање *о Богу*, *о свету* и *о самоме себи*, — *о човеку*, о његову постанку, бићу и опредељењу. Питање: откуда и на што је *свет*, беше *прво*, што но га мишљење себи стављаше; историја човечанства доказује нам јасне помрачење и нагрђивање чисте и праве идеје о Богу; као *узрок* те жалосне појаве наводи нам божије откривење то, што је човек *отпао* од Бога и његова моралнога закона; *моралне* заблуде по-

вуче за собом као последицу *интелектуалну*, што се непрестано на појединцу показује; — грех помрачи и ослаби снагу и чистоту *познавања*; а најважнији и најузвишенији предмет познавања је *божанство*. Човечији дух дакле будући неспособан, да се узвиси до *чистог* и *истинитог* појма о Богу, а уједно немоћан, да се сасим отресе идеје о Богу, која је нормалном човековом бићу природно уређена, тражање божанство у физичкој природи, гледање творца у створовима, те тим замењивање дејства са узроком, заснова клицу оним верским системама, које обично називамо *незнабоштвом*. — С тога се нећемо чудити, кад сазнамо, да су први посушаји духа човекова, да питање о свету разјасни, били чудноватн и да су *прапочеци* грчке философије. стара јонска школа, носили на себи *материјалистичко-натуралистички* карактер; јер то беху први, најгрубља и сувише несретни посушаји човекова духа, да *својом сопственом* снагом, без непосредне божје помоћи, без позитивног откривења, природу и свет схвати, на за то му и беше детињска *чувствена* представа најближа. С тога и каже Аристотел: „Анаксагора, који постављаше *разум* као начело свету, говорио је као умеренак према оним, који су пре њега у ветар говорили.“

И заиста тако и беше; јер од посматрања *света* даде се спекулација на посматрање *човека*; а са овог прође на размишљање о виновнику и цели *обојих*, — *о Богу*. — Али колико је та тежња за познањем истине била искрена и колико год се морамо дивити резултатима појединих просвећених духова старога света, ипак је оно, што је постигнуто, незнатно спрам онога, за чим се тежило, на и само оно мало, што се сазнало, и то је тамно и несигурно. С правом се дакле тужи Цицерон: „питање о природи богова — тако је тешко и тамно, а мишљења највећих људи тако су разноврсна, да им с правом не можемо вере поклонити“ (De nat. deor. I., 13; III. 40; I. 6.). То исто важи и за питања *о Богу*, као и *о свету* и *о човеку*; на баш из те неспособности духа, који мисли, да на та начелна питања са сигурношћу сам собом одговори, потиче морална нужност непосредне божје поуке о томе, т. ј. *откривење*. Остављајући у овај мах питања о Богу и о свету, пређи ћемо у област науке *о човеку*, — на *антропологију*.

Као што знамо, хришћанска вера учи нас, да се створења деле на двоје: на *телесна* и *духовна*: а формална синтеза обојих је *човек*: човек је дакле духовно-телесно биће; он није нешто безусловно; ни више он је по своме постању, бићу и трајању нешто сасим условљено; *он је створен од Бога*; *тело* му је образовано од земље; а *душа* непосредно од Бога дана, задахнута „као **дыханіе жизны**“. Према томе је *тело* сврсно и пропадљиво; а бесмртна и непропадљива му је *душа*. Она је разумна, слободна, нематеријална, супстанцијална, т. ј. нешто, што за себе постоји, по своме бићу и трајању, независно од тела. Ми се свакојако треба да чувамо, да у св. писму наведени акт створења антропоморфистички, механички, представимо. Ми знамо, за што је Мојсије скоро дечјим начином писао; — јер то одговараше захтевима педагошког прилагођивања, сили схватања и способности оних, за које је писано; а тај, за кога је то писано, т. ј. јудејски народ не беше тада још детињског доба прекорачио. Но ни знамо и то, да нас ни црква, ни догма, ни херменевтика не приморавају, да написано *буквално* схватимо; — то не; него ћемо ми те речи Ἐποποιϊκὸς, — *бога достојно* разумевати; по томе је човек у истом тренутку, када се „проте земли“, т. ј. земљана ствар силом свемогуће тварачке воље у облик човека сложила, божанским духом живота проникнут и тако *живим* бићем постао; „дих“, „**дыханіе жизны**“, о коме св. писмо овде говори, само је управо појава, *посланак* и *дејство* живота и по томе не говори ништа друго, до ли: Бог је произвео у човеку *животно начело*, *душу*, која своје биће дисањем и дахом уста *изнађује*. — Но томе је човек божји створ, — дело његових руку и то међу безбројним делима овога земаљског света најодличније и најлепше.

Но сада долази *материјализам* на супрот; па као год што пориче биће некога личнога *творца*, тако исто пориче и непосредно *створење* човека Богом, као и његову особу на души и тело. По њему није човек постао неким непосредним актом стварања; него се човек развио из нижих облика, из животињског царства и то постепено и слободно најпосле из мајмунског рода; а ако даље запитамо о пореклу животиња, пошто и оне нису створене, одговара нам материјализам: оне су се развиле

неким дуготрајним процесом из *биљака*; а прва биљка постала је слободно из *неорганске* материје. Тако тврди материјализам о *телесности* човека; а *духовну* му природу он би сасвим забацио. Што ми називамо *„духом“*, то је само механичка функција централног нервног система — мозга, као што је од прилике варење функција желуца. О некој моралној слободи и свести о одговорности, о некој унутарњој битној разлици „добра“ и „зла“, о „врлини“, „савести“, „награди“, „бесмртности“, — нема према тим претпоставкама наравно ни говора; „после смрти је свему крај“, — вели материјализам.

Сваком разумном човеку ће бити појмљиво, како опасно и судбоносно морају утицати овакве и сличне теореме на устројство индивидуалног и социјалног живота и како од истинитости или погрешности тих тврдња зависе најидеалнија, највиша и најдрагоценија блага човечанства, чији животни интереси се најосетљивије вређају, и то тим јаче и опасније, што оне већ по себи снажну тежњу у човеку к нижем, чувственом, материјалном, баш одобравају и утврђују; животињско, себично, суровo и зверско у човечјој природи извињавају и привидно научном формом, у коју их њихови представници радо облаче, многога површног мислиоца и плиткоумног испитача заводе и варају. С тога ће бити и од користи и од интереса, да у кратко испитамо нека наведена суврeмена питања и заблуде и да их у главним потезима оповргнемо.

Прво ћемо се позабавити начелима материјализма, у колико се тичу *телесне* стране човекова бића. Између осталога чућемо, где нам материјализам излази на сусрет са овим *најновијим* научним открићем: човек потиче непосредно или посредно од мајмунског рода, т. ј. човек је или директни потомак и прелаз од мајмуна, или имаде барем заједничко *порекло* са њиме, из кога се једна грана развила у мајмуна, а друга у човека. Како што видимо, *битне* разлике међу тим двема хипотезама нема. Рекосмо, да је то *„најновије“* откриће; јер некада проповедане хипотезе, као: да се први човек из неког у врућем блату од себе развијеног јајета образовао; или да је нга више сам од себе постао; или да је море било тако добро, те је људе у облику двогодишње деце из својих вилова на суво избацило, као што је са свом збиљом мислио Окен; или да је човек непосредно из чашице некога грднога цвета изашао; као што је озбиљно Ритген говорио, — налазе данас, као и сличне им тврдње, слаба одзива и код самих најчаће лаковерних материјалиста, наравно сасвим неправо; јер распрострт тврдњом „да човек потиче од *мајмуна*“, која је *за сада* обљубљена, очевидно није решено питање откуда *први* животињски, односно биљни организам, него се само око њега околиши, а никако није укљоњена, него је само рђаво и површно омотана она латица, о коју се већ саму цела материјалистичка вештачка ваздушна зграда неизбежно разбија; а пошто материјалиста као безбожник досљедно мора порицати неки личан творачки акт и при постанку *првог* органскога бића, то му да како најосле не остаје ништа друго, него да се једној од претпоменутрх хипотеза придружи, па, ма то била и дала тврдња већ споменутога Ритгена „да је први човек једнога лепога јутра као печурка из матере земље нарастао“. Једном приликом већ смо споменули и доказали научну неоснованост и лабавост таквога „нарастварања“ (generatio aequivoca),[1] те сада можемо прећи на неколике примедбе о тобожњем пореклу човека од мајмуна.

[1] Види „Српски Сион“ за год. 1894. број 42—45, чланак „Материјализам и вера“.

(Наставиће се.)

СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповиједи Масилонова.

С француског превео **Јован Узелац.**

(Наставак).

Ох! тада грјешник порушен, престрашен заблудом својом презире самог себе, назвећи само страшну празнину у животу своме, кога је сам свијет свега испуњавао, обузимао; видећи,

да још није ни почео живити, после дугог низа година, које је проживио; остављајући можда историју испуњену својим дјелима, јавне споменике, а подигнуте успомене достојним догађајима живота његова; свијет пун славе имена његова, а неостављајући ништа, што би вриједно било, да записано буде у књиги вјечности, што би га могло пратити пред Бога; и тад себи тек почиње он, ал врло касно, да говори што смо често чули: Ја сам дакле живио у лудо! Да, ја нијесам учинио за Бога онолико, колико сам учинио за моје господаре! Ох! Зар је требало толико труда и муке, да се човјек упропасти! Зар да ни најмање утјехе не примим на свијету овом! Та кад бих је чуо и бар овог часка који ме отимље, ја нпак не бих све изгубио. Ал мој живот бијаше увијек пун труда, напрезања, мука, и то све да ми приправи вјечиту несрећу. Каквог сам лудорије требао подносјети, кад ништа није недостајало да ме спасе. Како сам луд био, да сматрам живот људи добрих, као живот жалосни и неиздрживи, премда нијесу учинили ништа тако тешко за Бога, што сам ја подносо сто пута за ништавни свијет, од ког се потом ништа надати не имам.* Да, браћо моја, у посљедњем моменту овом, цијели живот ваш пружа вам са свим другачије мишљење него што га имате данас. Ви рачунате данас на услуге које сте одали држави, на мјеста која сте заузели, на радње у којима сте ви одлични, на муке које још свједоче о вашој ваљаности, на број ваших пратилаца, одличност вашег господства, све вам се то прикалује истинитим, реалним. Јавна пљескања и честитке, које га прате, награде које за тим слиједе, глас који му име проноси, одликовања која су с тим скопчана, све то сјећа вас на прошле дане ваше, као дане пуне, радине, од којих се сваки одликује дјелима, који су вриједни да се запамте и по вриједности својој, да се сачувају потомству. Ви се одликујете сами у духу своме од лијених људи вашега реда и сталежа, који су увијек проводили живот таман, лијен, бескористан, те омаловажили име своје лијеношћу, и начином живота свога, који их је у праху оставио. Ал на смртној постељи, у посљедњем часу томе, кад свијет умиче а вјечност се приближује, ваше ће се очи отворити, сцена ће се промијенити; уображење, које вам је повећавало те предмете, распршиће се и ви ћете видити сасвим природно; те оно што вам се причињало тако великим, како сте то учинили за свијет, за славу, за срећу, приказаће вам се као ништица: **Очи свои Ѡкрозѣ**, вели Јов, **и нѣсть**.** Не ћете ништа више наћи реална у животу вашем, осим оног што сте учинили за Бога. Не има ништа достојнијег од дјела вјере и побожности, ништа нећег, од оног, што ће бити достојно вјечности: и једна чаша студене воде у име Исуса Христа; и једна једина суза, проливена у његовој присутности, и најмања увриједа поднесена за њега, приказаће вам се драгоцјенијом, чак и од свега она чуда, којим се свијет диви, и којих нестаје са свијетом.

Ал умирући грјешник не налази у прошлом животу своме, само на узалудне труде: он налази још и успомену на насладе и уживања, а та га успомена обара и руши. Уживања која су само часком трајала! Он види, да је жртвовао душу своју, и своју вјечност једном пролазном часку насладе и спокојности. Ох! њему се живот чини сувише дуг, а да га свега посвети Богу; он се није усудио, да се у најзгоднији часак одлучи за добродјетељ, врлину, бојећи се, да неће моћи издржати досаде, дуготрајности; он је сматрао године, које још пред њим бијаху, као неизмјерни простор, ког би имао прећи, носећи крст свој, живећи одијељен од свијета, извршујући дјела хришћанска: та једина мисао увијек је забацивала његове лијене жеље; он је очекивао крајњу старост, да се обрати Богу, као доба у ком је постојаност и устрајност најсигурнија. Како се изненађује он у посљедњем часу том, кад види, да је оно, што му се чинило тако дуго, трајало само један часак, кад види да је његова младост и његова старост тако наблизо, да оне сачињавају само један једини дан; и да је из утробе матере своје корачнуо тако рекућ само један корак до гроба! Ну ни то није све што налази најгрчим у успомени својих уживања; она су ишчезла као сан; већ он који се њима некад поносио, сад је потрвен срамотом, сметен забуном: толико срамотних искушења страсти, толико слабости и склоности к њима! Онај, који се поносио разумом, узвишеношћу, великодушјем пред људима, о Боже мој, налази се сад слабији, презрења достојнији од свих грјешника! Један живот како се чинило, паметан, сад

* Ходяхомъ ихъ вѣстны непотребнымъ: ... заблудихомъ и вѣти истинѣмъ. — Премудр. V. 6. 7.

** Јов, XXVII, 19.

бесћастан! Живот можда славан пред људима а тад пред божјим очима, најсрамотнији, најзаслужнији презира и потрде. Живот, ког су можда успјеси непрестано пратили, сад без смисла, фриволан, празан, без мисли и мудрости! Напосљетку та уживања, која бијаху извор свију његових досада, огавности, која су отровала сав чар живота његова, која су му најљепше дане претворила у бесмислене и жалосне дане; уживања и насладе, које је морао купити у вијеку по велику цијену, од којих је осјетно само одурност и горчину: ето докле води неправна срећа! Те су страсти гониле њега да живи несретно; он није имао мира и спокојства цијелог живота свога, осим оног часка, кад срце његово бијаше од њих слободно. Дани наслада мојих протекоше, говори тада грјешник, ал у часовим другачијем расположењу него Јов; ти дани, који су створили сву несрећу живота мога, који су нарушили мој мир и претворили ми мирну ноћ у црне и немирне мисли: **Дніе мои прендоша ихъ теченіи, растерзашася судове сердца моегѡ** (Јов XVII, 11.); и онда, Боже велики, ти ћеш казнити још болови и немире несретног живота мога! ти ћеш записати против мене у књигу гњева твога све горчине мојих страсти и ти ћеш припремити од наслада које су ми увијек несрећу стварале, несрећу без краја и конца: **їáкw написалъ ecи на мѧ злаѧ, вклеженіѧ же ми ecи юнocтныѧ грѣхи**. (Јов XIII, 26.)

Ето што умирући грјешник налази још у успомени на прошлост своју: грјехе, који ће трајати вјечито, дјетињску слабост, младићеви неморал, страсти и саблазни старијег доба, а шта ја знам? можда срамну неумјереност дрске старости. Ах! браћо моја, док смо здрави, ми слабо чујемо нашу савјест; ми се не сјећамо из живота нашег него успомена срамних, мрачних; од свију наших страсти видимо само оне, које нас скроз обузимљу; навика цијелог самовољног живота, чини нам се само као један грјех; ал на смртној постељи, нестаје мрака, који је обавијао савјест нашу. Чим више испитује срце своје, тим му се више указује мрља; чим више се зарањава у ту бездан, тим више му се приказује нових чудовишта. Он се губи у каосу своме; он не зна како да све то растумачи; њему би требао цијели живот, ох, и цијела прошлост; а једва остаје неколико часака. Он би требао да што прије исповједи грјехе своје, а за то му ни највећа доколица не би доста била, — а ето само један часак дијели га од страшног суда и божије правде. Ох! за живота се тужимо, да нас памћење издаје, да заборављамо све: и требали би једног исповједника, да нам помогне, да судимо сами себе и упознамо себе. Ал у последњем моменту томе, умирући грјешник не треба помоћи; божија правда, на коју је он у у дубљини таме своје заборавио, расвијетлиће му све у гњеву своме. Све што окружује постељу смрти његове, оживиће у успомени његовој који нови гријех: према укућанима које је саблазнио, према дјеци коју је занемарио, према жени, коју је осјећајно чудноватим страстима, према служитељима цркве које је презирао; црне слике његових страсти још урезане на оне зидове; оживиће добра, која је злоупотребио; раскош који га окружује за којим уздишу сиромаси и његови вјеровници; охолост његових назата, које је можда добро сироте и удовице, и оца биједа подигла; све напосљетку небо и земља, вели Јов, дижу се против њега, и сјећа га грозне историје његових страсти и гријеха: **да ѿкрыетъ небо беззаконіе его, и землѧ да востанетъ нань**. (Јов. XX. 27.) Ето како успомена на прошлост ствара најстрашнији положај умирућем грјешнику, јер налази у њој само пагубљене муке, часовите насладе, и гријехе, који ће вјечно трајати. Ал и све оно што се збива пред његовим очима није мање жалосно за тог несретника: као изненађење, растајање и дијељење са свим, промјена. Како се изненађује он! Увијек се варао, да га дан господњи неће изненада затећи. Све што се је говорило са хришћанске проповиједаонице није му сметало вјеровати, да ће он уредити савјест своју прије последњег часка тога; и ето дошао је час тај, затекао га је претворена гријеховима његовим, неспремна, а да није учинио ни само један корак, да уђлажи Бога свога; ето дошао је, а он још ни помишљао није на њ, и с тога да буде осуђен.

(Наставиће се.)

К' питању: Треба ли „второбрачне“ пред венчањем питати, имаду ли искрену и сталну вољу ступити међусобно у брак?

(Свршетак).

Руски писци дакле свједоче, да је уметак у „**Послѣдованіе вѣнчанія второбрачныхъ**“ постао утицајем 50. главе штампане Кормчаје, односно требника Петра Могиле: „**О тайнѣ супружества**“,[29] тек у почетку XVIII. вијека. Руски синод даје *уопћалној сагласности* жениха и невјесте велику вриједност, кад у својој одлуци од 25. августа 1798. наглашава, да од овога: „**колѣ законнѣ и тайнѣ браковѣнчаніе.**“ Морамо се онда чудити да формула, о којој је ријеч, није ушла и у „**Послѣдованіе w второбрачныхъ**“, тијем прије, што се у ово доба већ рашчистио појам о другом браку, т. ј. да је други брак законити брак и по светом писму и по црквеним правилима. Ја мислим да није *стичка* разлог, што ова формула није ушла у „**Послѣдованіе w второбрачныхъ**“, јер у претежном дијелу лежи у овоме *јуридичке* елеменат, који налази своја основа у природи човјека, у његовом субјективном праву да изабере себи брачног друга у границама објективног права, а највише у томе, што consensus између жениха и невјесте вриједи као *обвеза вјерности* у браку, у коме могу бити само двоје разнога спола, а треће лице је апсолутно искључено. „**Послѣдованіе w второбрачныхъ**“ јест *грчко*: „Ἀκολουθία εἰς δεύτερον“. превод од ријечи до ријечи и сав ред као и у грчком, без икакве измјене. Знамо да Грци немају ове формуле ни у „**Послѣдованіе**“ при склапању *првог* брака, ни у „**Послѣдованіе**“ при склапању другога брака, и да та формула није изостала код њих из *стичког* разлога, јер то не би био случај код *првог* брака.[30] Руси су дакле узели просто грчко: „Ἀκολουθία εἰς δεύτερον“ без далег размишљања.

Права религиозна — морална страна лежи у метању вијенаца брачницима на главе. Вјенци су обиљежје моралне чистоће, побједе над страстима, обиљежје славе, части, код каснијих тумача: симбол везе Христове са црквом својом. С тога њени црквени писци и јерарси, према таданњем појму о другом браку, са *стичког* гледишта нијесу допуштали, да се другобрачницима међу вијенци на главе. Али је касније претегло мишљење Никите, митрополита праклијског, у одговору Константину, епископу од Памфилије, у коме вели, да треба вијенце метати и другобрачницима,[31] и позива се на праксу „Велике цркве“ (τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας). И ово је нашло потпуно израза у грчким, а по њима и словенским православним требницима. Код Руса, па и код Срба, метали су њекад вијенце удовцима и удовицама на *ромеику*,[32] а сада већ на главе као и првобрачницима. — Ако се дакле гледало на *стичку* страну другога брака у толикој мјери, како нам Руси престављају, онда су морали прије остати при правилној пракси употребе или неупотребе вијенаца при другом браку, него изоставити или неунијети формулу, послије које слиједи јавни или званични consensus од стране жениха и невјесте, за који је црква још од прог почетка, на који начин било, расипитивала и на њега велику вриједност полагала.[33] Наравно, сад је већ православна догматика утврдила consensus и свечани благослов брачне везе уз метање вијенаца, као главне услове законитога брака.[34]

Пракса српске цркве мислим да је са свијем оправдана, и да јој треба дати израза и у „**Послѣдованіе w второбрачныхъ**“, — било да је потекла из мишљења, да формула за првобрачне вриједи и за другобрачне, било да је

[29] У Кормчаји овако пише: „**Къ совершенію вѣнчанной** (напоредо) **тайнѣ вѣнчаніе да пристоитъ домашнѣ вѣнчанье вѣнцѣхъ w головѣхъ изложити оконца съ сверѣшенстве совокупитися хотящихъ, и сего ради сама сокоу оконцѣ домъ да повелитъ и ф нихъ w семъ да извѣстится**“. А у Rituale Romanum Pauli V. само оволико: „Has autem benedictiones parochus facere non aggrediatur, nisi prius de utriusque contrahentis libero consensu sibi bene constet.

[30] И код Грка је „Ἀκολουθία εἰς δεύτερον“ касније утврђена. Некада је није ни било, као што се види из једног правила цариградског патријарха Никифора Исповједника (Νικηφόρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ὁμολογητοῦ) о њечању двојежења, у коме вели свјештење удовца кад узима удовицу, да нијесу на ручак десет угледних домаћина и да пред њима каже: „Знајте, господо и браћо, да узимам ову жену“ — „Γινώσκετε οἱ κύριοι καὶ ἀδελφοί, ὅτι γυναῖκα αὐτὴν λαμβάνω“. И ово је било свје.

[31] У предговору 'Ακολουθία εἰς δεύτερον у требнику стоји, да треба метати вијенце и трећебрачницима.

[32] **Костомаровъ**: О. Ж. Р. И. стр. 174.

[33] Непор. Zhishman sn. xj стр. 156

[34] **Макарије**: Догм. Богосл у II. стр. 369. — М. Горчаковъ тврди, да су ријечи: „**извѣстится**“... и „**вѣнчается**“ унесене у чин тек у почетку XVIII. вијека. (Непор. сп. xj стр. 304 у примједби.)

уведена од лица, која врше тајну брака, свијешћу о томе, да је сваки брак акт слободне воље, и да глас слободне воље треба да се чује и утврди пред свједоцима. Већ црквени и грађански, стари и нови закони о ономе, што стоји на путу слободној и правилној најави женика и невјесте, да желе међусобно ступити у брак, као: пријетња, насиље, лудило, бјесњило, превара у особи или обмана, пагоне свештеника, да добро разабере, ступају ли брачници драговољно међусобно у брак, и у каквијем приликама они своју најаву дају.[25]

Све конфесије иште данас да се пред свједоцима чује глас слободног пристајања на брак од стране брачника, а прије тога да се учини јавна напомијед. Грађански, односно кривични законици свију држава захтијевају, да се чује слободан глас брачних лица, препоручују свештеницима, а у цивилном браку дотичним званичницима, да особито на ово пазе, пријете оптром казном онима, који би нагонили свештеника, да благослови незаконити брак. Тако: Code civile Napoléon чл. 146.; аустр грађ. зак. § 75.; грађ. зак. за краљ. Србију § 87. и 88. и крив. зак. § 207.; рускога св. зак. т. X. ст. 12.; пруског зем. права § 38.; швајц. савезн. зак. од 24. децембра 1874. § 26.; пројект. грађ. зак. за цар. њемачку § 1248. и 1249.; најновије § 32. прој. зак. о цив. зак. у Мађарској[26].

[25] Грађ. зак. за цар. Аустрију § 55. 56 и 57.; грађ. зак. за кр. Србију § 69. д, е, ж. § 74. 77. и 93. т. 3 и 6.; за Русију Св. зак. т. X. ст. 10 и т. д.

[26] Poster Lloyd 10/1. 1894. бр. 8.

Мозак, у хрв. Г. Крајини, на Сретење 1895.

Тома Алагић,
протојереј, проф. богосл. учил. у м.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

„Назаренство, његова историја и суштина“.

Написао **Владимир Димитријевић**, студент богословије.

Приказује **Максим Вујић.**

(Свршетак)

„Чује-ли свештеник, да се један или други његов парохијанин одвадио од његове цркве и прешао у назарене, тада је његова света дужност, да тој својој заблудјелој овци покуша ту бубу истерати из главе *начином душеспасителском*. Не послуша-ли први пут,ваља је потражити још једаред. Али ако свештеник ни тада не успе, најбоље је, више се на ту страну и не обзирати: „Човека јеретика по првом и другом свеховању клони се“ наложио нам је св. Ап. Павле. (Титу 3. 10.) И дуже водити о њему бриге, — простака би још већма погодило.“

„Но тек тада ваља бити на опрезу, па покренути све и сва, само да се та рана не разједе и даље. У тим тешким данима ваља што чешће, увек, сваке недеље, сваког празника и сваког свеца одазвати на проповедницу, па свој им вернима држати проповеди о дивотама вере православне с једне стране, с друге пак — о странпутицама и врачањима вере назаренске.“

„Дрзне-ли се пак по који назаренски матадор, да се са нашим свештеником упусти у препирку (што они међу тим врло радо чине у својој заслепљености, да ће на њиву св. Писма сваког другог човека, па и самог највећијег свештеника са лакоћом потући), тада је најбоље, ако наш свештеник са достојанством и нагласком предочи чистину нашег исповедања, а за тим га упозори на опасности, на клетву онога стања, у које се баш он и сви они, који иду за њим. — Је-ли назарен ратар, не треба му давати земљу на поље или под закуп, а је-ли занатлија, не треба код њега ништа наручивати: када он хули мене, са поругом фарисејем и књижевником, када ме он свуда изобличава, а уз то још и моју парохију подрива, откуда онда долазим ја до тога, да га чак и потпомажем — такав већ није мој ближњи; он ми је незнабожац и цариник (Мат. 18. 17.); уз то би такав поступак лако и у очима осталих православних могао изазвати подозрење: могло би на мах искренути фатално уверење, да и свештеник држи нешто на поштење и узвишеност вере назаренске — а шта би се отуд народило, то може свако замислити“.

„Тима и таким путевима и начинима ето моћи ће се надокнадити оно, што је до сада изгубљено, што је до сада пропуштено: моћи ће се постићи, да свето Јеванђеље, та блага вест о царству небеске и опет заструји кроз све жиле нашега живота, и светост православља да по ново прожме сав дух нашега народа“.

„А тада ће свакако и највећи занесењак ударати другим, лепшим стазама, где но ила грмља не лове из заседе гује отровнице, него цвати цвеће блаженства вере православне и народне слоге“!

„Прикупимо се дакле брзо иза наше дојакошње тразвице, стресимо са себе за времена још и овај наш преостали нехај и немар, наше полумртвило на пољу вереком, па приграбимо и опет са свеколиким достојним жаром оно, што је једино свето, једино спасоносно, једино божанствено; оно што нам у аманет оставише наши дични, наши славни прадедови; оно што већ толиким вековима брижно управља бродом нашега народа, а и на бурну мору наше народносне борбе — заронимо се и опет у наше дивно православље, предајмо се и опет њему као својој милој мајци, па да нас види Бог! Учинимо то, и када нам се тада буду затворила врата овога мучног живота, отвориће нам се двери рајских перивоја — ми ћемо видети над собом благо, задовољно око Творчево, коме је мила истрајност у православљу!“ . . .

*

И ако је ово дело више свештенству но ком другом посвећено, опак нам је жао, што је писац многе цитате из св. Писма само бројем (главе и стиха) означио. А то нам је жао с тога, што ту књигу полагано кунују и лајици. Но правда ту писца оквир, који је себи за сада био опредељио. Када буде писао *полемику* са назаренским учењем, која нам је нужна, и тешко, да нам неће бити и све нужнија (а то нам је он и обећао у приступу), тада ће он свакако и о тој чињеници водити сходна рачуна.

Завршујући ово неколико редака, с поносом смемо рећи, да је српска књига горњим делом врло много добила, па и сама литература питања о назаренству, што су признале и саме странс (руске и румунске) критике.

Хвала г. писцу на овом корисном делу, нека му не буде последње; а цркви и народу — дај Боже — било од користи.

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

VI.

ad 2.

Други, по нашем реду, приговор „Заставин“, учињен против данашње управе фондова, у намери, да ју оптужи пред народом као издајничку и непријатељску према нашој просвети и школи; тај приговор гласи: *„неприкосновени фонд се протежира према клирикалном фонду, и овај се готовине непуштају из вида“*.

„Застава“, или њезин „Радикал“, учинили су тај приговор и таку тешку и немилосрдну оптужбу подигли, против данашње управе фондова, осим још којег узрока и за то, што не знаду како ствари стоје, а што не хтедоше, да то испитају.

Нека то цифре кажу.

Капитал неприкосновеног фонда изнашао је концем г. 1893: 2,120 231 ф. 27 н., а капитал клирикалног фонда 2,285.477 ф. 94 н. Капитал, дакле, клирикалног фонда за 165.246 ф. 67 н. више, од капитала неприкосновеног фонда.

Готовина првог фонда 35.030 ф. 62 н., а готовина клирикалног фонда 41.865 ф. 29 н.

Хипотекарни зајмови, фонда:

	неприкосновеног	*клирикалног*
из г. 1890	457.014·98	609.708·10
„ „ 1891	406.936·01	579.289·67
„ „ 1892	435.585·75	594.448·59
„ „ 1893	444.543·63	562.430·75

Штедионички улози, фонда:

	неприкосновеног	*клирикалног*
из г. 1890	467.768·46	267 874·67
„ „ 1891	541.282·64	305.669·54
„ „ 1892	600.919·56	323.953·03
„ „ 1893	582.577·39	374.944·39

Приход у г. 1893. фонда:

	неприкосновеног	*клирикалног*
од камата	51.407·43	57.085·12
„ купона	31.320·89	59.553·82

Административни трошкови узети су у г. 1893 из неприкосновеног фонда са 30%, а из клирикалног фонда са 20%, дакле са $^1/_3$ мање; а предујам саборских трошкова узет је по половици (42.335 фор. 73 (79) нов.) из оба фонда, без обзира, да је клирикални фонд већи са 165.246 ф. 67 н. од неприкосновеног.

Колико је капитала од ова два фонда уложено у државне папире, видели смо у III чланку. Понављамо, да је у 4% уг. *ренту у златну* уложен капитал неприкосновеног фонда са 275.058 ф. 08 н., *док им клирикалног фонда са 528.846 ф.*

А колика је фактичка камата златне ренте и то смо казали.

Понављамо још, да је на 5% камату, иначе, издано из неприкосновеног фонда 93.455 ф. *а из клирикалног 225.525 ф.*

Кад се све ове цифре сравне и проуче, онда место тврдње „Заставине“, да се неприкосновени фонд протежира, а клирикални хотимице испушта из вида, излази као математичка истина то: *да се у истини клирикални фонд протежира према неприкосновеном а из вида да се не испушта ниједан.*

Јер кад би стајала тврдња „Заставина“, онда не би могли разјаснити сразмер готовине оба та фонда, нити сразмер хипотекарних зајмова из та два фонда издатих; не би могли разјаснити нити сразмер штедионичких улога, нити сразмер доходка од камата и купона; не би могли разјаснити нити сразмер тангенте административних трошкова, са 30: 20; нити сразмер предујма саборских трошкова; нити сразмер уложеног клирикалног капитала у обвезнице угар. златне ренте, и иначе 5% камату према уложеном тако капиталу неприкосновеног фонда.

Јер, кад би стајала тврдња „Заставина“, онда би готовине много више морало бити у клирикалном фонду. Хипотекарних зајмова морало би бити више у неприкосновеном, него у клир. фонду; а штедионичких улога мање у неприкосновеном него у клирикалном фонду; онда би се капитал неприкосновеног фонда имао у златну ренту и иначе под 5% камату уложити у већој своти, а не то чинити са капиталом клирикалног фонда и т. д. и т. д.

Да, већ побројане цифре доказују, да се клирикални фонд не испушта из вида, а да се *он* заиста протежира, т. ј. да се о њему и његовим приходима *особите и нарочите бриге води*, како би они што већи били, те у што већој своти могли на расположењу стајати строго просветним циљима. Но, све би се то још боље и јасније могло видети из књига фондовских, које доказују, да се из клирикалног фонда, *баш од времена данашње управе*, издају новији зајмови *са неким форсирањем* клирикалног фонда.

Нека се господа око „Заставе“ потруде до књиговодства фондовског, па ће се о томе тако што уверити, као што смо се уверили ми. Честито књиговодство ће у ту циљ пружити сва коме обавештења, *која иначе у извештају о фондова пружити не може.*

Но „Застава“ је, да докаже своју тврдњу о протежирању неприкосновеног фонда, нагласила, да се капитали клирикалног фонда више улажу у државне папире него капитали неприкосновеног фонда. И поводом тога, што је у државне папире уложено из клирикалног капитала 1.261.961 ф. 70 н., а из неприкосновеног само 680.187 ф. 58 н., дакле са 581.774 ф. 62 н. више, „Застава“ је и опет подвикнула: зар то није издајство и атентат на просвету? Није.

А да није, то се види из рачуна, којега смо учинили у III. чланку. Рачун тај доказује, да државни папири нису у опште за наше фондове, па ни за клирикални специјално, никакво убиство ни атентат на просвету, *него, да су напротив, један најсигурнији извор за сигурну, уредну и сталну камату, а не ни много мању него што су дају данас хипотекарни зајмови.*

Но без обзира на то, да видимо, шта би било, да из клирикалног фонда није уложено тих 581.774 ф. 62 н. у државне папире? Ево. Пошто се хипотекарних зајмова није издало, нити издати могло више, него што је издано, то би се тих 581.774 ф. 62 н. морало уложити у штедионице. Није ли то јасно? А да се је уложило у штедионице у место у државне папире, камата би штедионичких улога била мања него камата државних папира, те би према томе клирикални фонд тиме штетовао.

Кад би се неприкосновени фонд протежирао према клирикалном, и на штету овога, онда би управа фондова овако и учинила.

За 582.577 ф. 39 н. штедионичког улога

неприкосновеног фонда, купила би државне папире, који су купљени за клирикални фонд; те би тако неприкосновени фонд имао државних папира за свету од 1,262.758 ф. 97 н., а у штедионици пипта, дочим би клирикални фонд имао државних папира за 679.384 ф. 31 н., а штедионичких улога 957 521 ф. 78 н. А би ли то било на корист клирикалног фонда и просвете? Не. А то ће потврдити сваки онај, који рачунати знаде и који се у тим пословима бар нешто разумева.

А за то, јер се увек старало баш нарочито за клирикални фонд и његов приход, за то и није то учинила ни једна управа фондова наших, него је капитале клирикалног, *и баш његове*, настојала, *на настоји увек баш данашња управа фондова*, да их што лукративније и сигурније уложи у државне папире, него што би их, крај недовољне тражње хипотекарних зајмова, могла и морала уложити у штедионице под мању камату.

На „Застави“ то није право! Није јој право, и не може јој бити право све дотле, док се неокане појетизирања са хипотекарним зајмовима, које нико (према фактички показаној свети) не тражи, док се неокане и појетизирања и са *„добивањем“* каматом, ал иначе за то, с' обзиром на наше фондове, *идеалном* каматом од 8%.

Кад и „Застава“, или бар они, који у њој пишу о нашим фондовима, почну једаред загледати истини у очи, те признавати само оно, што постоји, а рачунати с' оним, што је могуће, те се еманципују, једаред већ, жеља немогућности, — онда ће и они мислити, па и писати другче. И онда не ће бити међу нама спора, јер ћемо онда обоје знати и признавати — истину.

Но, кад би се и та немогућност, да се цео капитал клирикалног фонда када по 8% камату у хипотекарне зајмове, испунила, „Застава“, као што сведочи сама, неби била задовољна ни с' таком управом фондова, која би и ту немогућност учинила и спровела. А зашто? За то, јер она би и после тога приговарала са захтевима друге немогућности; а наиме, да се из клирикалног фонда приномоћ даје народној школи (основној), па и нензијоним фондовима професорским, учитељским и чиновничким. А ти захтеви њезини основају се само на томе уверењу, да би том приномоћи те школе и фондови заиста били поможени. И ми то кажемо, да би били поможени. Али ми чинимо и друго нешто, што „Застава“ неће да чини. Ми питамо: да ли би клирикални фонд могао те приномоћи *између по својим средствима;* може ли клирикални фонд те приномоћи чинити *с' обзиром на своје опредељење;* може ли он то чинити *с' обзиром на довољу и одобрење нашег сабора и државне власти*, која дозвола међутим још данас не постоји? То су „Застави“ све саме ситнице.

Но њезином писању је све могуће учинити, што она тражи од кл рикалног фонда. Из њезиног писања излази, да је то све могуће, али *да то неће само данашњи сабориски одбор да учини;* излази: *да би то све могло бити*, само *кад би данашњи сабориски одбор хтео да тако буде.*

„Застава“, и њезини писци, не верују, да то бити не може, или бар да до сад није могло бити; не верује, да такве издатке не може чинити данашња управа фондова из клирикалног фонда, да то чинити не би могла ни најрадикалнија управа фондова, *без за то нарочитога, наиме дата.*

Ваљда је тако у целоме свету: да „најжешћи“ родољуби рачунају само с' оним, што желе, а не увек и с' оним што бити може!

Али, о Боже, хоће ли кад год та радикалска странка доћи на управу фондова и „до власти“, па да се осведочимо једаред и о томе, да би и она, *по делу и у истини*, могла учинити и учинила само оно, што се учинити може, а не и све оно, што се жалити и написати даде?!

И ако кад год радикалска странка дође „до власти“, ми ћемо се уверити да се она *не би онда „одрицала“ фондова* за то, што сваки има своју циљ и опредељење, те што се приходи њихови морају према томе и употребљавати. Не, не; не би она то чинила онда; него би тада најжешће доказивала, да тако мора бити, као што данас и бива. *„А што бити мора — мора“*: и „Застава“ уме да каже, *кад хоће.*

Да, да, она би нам онда, најбоље доказала, да њезини прошлогодишњи и овогодишњи узвици, да се данашњом управом и манипулацијом фондова чини према просвети издајство и атентат, нису били озбиљни и коректни, *него тек узвици жестоке — за влашку.*

„Застава“ приговор, што клирикалан фонд нема више хипотекарних зајмова, него што их има, те што су му усљед тога капитали уложени са 1,261.961 ф. 70 н. у државне папире, потекао је такођер из непознавања ствари и околности.

Истина, „Застава“ не вјерује, да се на претходно одобрење хипотекарних зајмова из клирикалног фонда, мора чекати прилично дуго, док не стигне од надлежног министарства; али ми за то нијек то тврдимо и сад, и наводимо то чекање, *као један необходни разлог, да се из клирикалног фонда издају зајмови у мањој своти, него што би се иначе, крај постојећег статута о приходима тога фонда,* **издавати хтели.** А да се, и колико се на то одобрење чекати мора, нека је доказ и последњи конкретан случај, да су та одобрења на зајмове, које је из клирикалног фонда одобрио саборски одбор *у октобарској прошлогодишњој седници, стигла тек у шестом мјесеци фебруара ове године.*

Зајмотражиоци се у истини ратосиљају таквих зајмова, те моле и траже, да добију зајмове брже ако могу, ако не да их не ће ни подићи код фондова него тражити на другом месту! Управа фондова таквим зајмотражиоцима, *само да их не упусти,* даје зајмове из фондова, за које се не мора имати министарско претходно одобрење.

Ето, видите у томе је разлог, да се из клирикалног фонда *морају* недати зајмови неки, које би иначе управа фонда баш хтела дати из клирикалног фонда ради тога, да овоме што већи приход осигурају.

На шта је боље, кад зајмотражилац не ће да чека? Зар пустити га да не подигне из ниједног фонда или фундације зајам, за то, што му се не може, преко жеље, брзо, дати зајам из клирикалног фонда?

Би ли то зар чинила радикалска управа фондова? Или би чинила као што чини данашња управа. Да, тако би и она чинила, као што чини и данашња управа. Јер кад не би тако чинила, онда би у народно-црквеним фондовима и фундацијама морало бити са неколико стотина хиљада хипотекарних зајмова — мање.

На што онда „Застава“ напада данашњу управу фондова? Зар само за то, јер данашња управа није — радикалска управа!

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Шестдесет шести рођен дан Његове Светости, Патријарха српског Георгија Бранковића.)** У понедељак, 13. (25.) марта о. г. навршио је *Његова Светост, Преузвишени Господин, Патријарх српски Георгије,* шестдесет пету годину свога, српској православној цркви и народу овомитрополијском сретнога и драгоценог живота.

Многобројним честиткама и жељама, које су тога дана стигле Његовој Светости, поводом шестдесет и шестог рођена дана Му, а у којима су изражене најтоплије молитве Богу, да Његову Светост одржи што дуже здрава и крепка, на славу свете нам цркве и на срећу народа, придружише своје устмене честитке и таке жеље и високопреосвештена Господа Епископи: накрачки *Мирон,* и бачки *Герман,* који су тога дана били и мили гости *Његове Светости.*

Дао Господ, да се таке и те жеље и испуне, јер испуњене таких и тих жеља биће и остварење многих узвишених тежња и мисли, које Његова Светост, наш љубљени архипастир, намењује славу цркве и напретку народа свога!

— **(Одликовање Г. архимандрита Илариона Руварца.)** Његово Величанство, краљ Србије, Александар I., благоизволео је највишим решењем својим од 28 новембра 1894, бр 661, високодостојног и високопречасног архимандрита грегетешког, господина *Илариона Руварца,* високо уважавајући његове књижевно-научне труде и радове, одликовати орденом св. Саве II степена са звездом.

Високи краљевски орден предао је дана 12. марта о. г. одликованом нашем научнику

историчару, у манастиру Грегетегу, кр. котарски претсѣдник пришки г. Радован Бабић.

Испуњени поносном радости, поводом овога високог одликовања нашег високо уваженог научника-историчара, желимо му од Бога живота и здравља, како би богато прибраном снагом научништва свога, могао на пољу наше критичке историјске науке извршити све своје подхвате. Живио!

— **(Законски предлози о слободном исповедању вере и рецепцији Јевреја,)** који су поново расправљани у горњој, великашкој кући угарској, били су дана 9., 10. и 11. и опет — але среће!

Дана 9. (21.) марта, као што смо јавили већ, једва са председничким гласом, примљен је први законски предлог за основу специјалне дебате. Но у специјалној дебати одбачен је из тога предлога цео III. одсек, одсек, који је имао баш да узакони — *безверје*. При трећем читању је законски предлог о слободном исповедању вере примљен, али *без одсека о безверју*.

И тако је горња кућа и по други пут одбацила узаконьивање безверја.

Законски предлог о рецепцији Јевреја одбачен је одмах у генералној дебати са 117 против 111 гласова.

Ми смо највише задовољни са одбацивањем безверја. Јер безверју би пластила и наша отаџбина и наш народ највећи — рачун. Највећа је опасност нашој цркви и народу претила од узаконьивања безверја.

Је ли оно отклоњено, или ће и по трећи пут изнесено бити пред горњу кућу? Видићемо и знаћемо онда, кад доња кућа каже своју трећу реч о томе. Наиме, законски предлог тај имаће да дође сад опет пред угарски сабор, да овај изјави, прима ли или не прима модификацију горње куће.

И опет кажемо: судбина црквено-политичких реформа још није — решена.

Седницама горње куће и овом приликом присуствовали су, осим болесног Епископа темишварског, високопреосвешт. Господина *Никанора*, сва високопреосвештена Господа остали Епископи, на челу са Његовом Светости, преузвишеним Господином Патријархом *Георгијем*.

— **(Саборски одбор)** отпочео је своје седнице дана 15. марта под председништвом *Његове Светости, Патријарха Георгија*. Присутни су били чланови: високопреосвештени епископ пакрачки *Мирон*, високопреч. архимандрит *Илариј Руварац*, високопреч. протопрезвитер *Ђорђе Влаховић*, а од световњака: преузвиш. г. *Дане Стоиковић* и *Др. Тоша Недељковић*. У седници од 16. марта присуствовао је и г. *Др. Нико Максимовић*.

— **(Сточарски испит.)** Дана 13. марта о. г. положили су, пред испитним поверенством епархије бачке, стечајни испит: капелан *Никола Теодоровић* и ђакон *Велко Миросављевић* из Новог Сада. Испиту је председавао високопреч. господин протопрезвитер старобечејски *Јован Борота*.

— **(Српска банка у Загребу.)** Резултат уписа акција овакав је: уписано је 45.238 акција, а уписали су их 5.30 акционара и то уписали су по 1 акцију њих 1674 акционара; по 2—1060; по 3—412; по 4—135; по 5—804; по 6—71; по 7—18; по 8—30; по 9—2; по 10—579; по 11—2; по 12—12; по 13—1; по 15—47; по 16—2; по 18—1; по 19—1; по 20—145; по 21—1; по 22—1; по 23—1; по 24—1; по 25—46; по 26—1; по 27—1; по 28—1; по 30—52; по 32—1; по 40—26; по 42—1; по 45—2; по 50—57; по 60—10; по 70—2; по 80—2; по 95—1; по 100—66; по 130—2; по 150—4; по 155—1; по 200—9; по 250—3; по 300—4; по 400—1; по 500—3; по 1000—4 акционара. — По местима уписао је: Загреб 9650 акција, Шид 1590, Митровица 1476, Винковци 1198, Рума 1158, Београд 1150, Срем. Карловци 1141, Брод 1019, Пакрац 1004, Сарајево 1002, Ветово 1000, Зежун 959, Мостар 905, Вуковар 808, Горњи Карловац 800, Доња Тузла 671, Кореница 568, Нови Сад 537, Бечј 514, Огулин 463, Приједор 424, Госпић 423, Сомбор 415, Беловар 398, Дарувар 390, Сентомаш 357, Нова Градишка 357, Брчка 345, Копривница 333, Бос. Градишка 330, Осек 330, Ст. Пазова 325, Бељина 316, Глина 272, Пожега 266, Бања-лука 244, Ст. Градишка 227, Гомирје 222, Вршац 219, Будимештта 213, Хајдоброн 200, Сисак 197, Дубровник 193, Прит 193, Сегедин 191, Панчево 187, Дервента 167, Бос. Крупа 157, Товарник 154, Белегиш 151, Шамац Бос. 150, Каменица 150, Петрина 149, Голубинци 144, Ињија 141, Т.-Бечеј 137, Двор 134, Фиума 130, Вел. Бечкерек, 125, Окучане 124, Грачац 122, Топуско 119, Костајница 115, Вел. Кикинда 115, Бос. Нови 115, Јаница 113, Ердевик 111, Петрово село личко 105, Јасеновац 103, Стари Бечеј 102, Медаре 101, Бланко 100, Суботица 97, Шабац 80, Бошњаци 82, Вел.

Писаница 77, Котор 75, Илок 75, Доњ. Лапац 74, Врбове 73, Арач 67, Љубљана 76, Грњевац 62, Вирје 61, Љеувно 60, Привлор 60, Оточац 60, Модош 60, Ст. Андрија 60, Меленци 59, Јабуковац 59, Черевић 57, Долово 53, Чортановци 53, Дал 52, Дубица бос. 51, Бечко Ново Место 50, Зларин 50, Повац 50, Сен 50, Мечењани 50, Трст 49, Бела Црква 45, Војнић 43, Вел. Барна 43, Опатовац 42, Зворник 41, Модрич 41, Бос. Брод 40, Краљевчани 40, Гарчин 40, Моровић 39, Бихаћ 38, Задар 38, Катајница 38, Ковиљ 38, Нединци 38, Црквени бок 38, Почитељ 37, Кусоње 37, Н. Сланкамен 38, Плавски 36, Варјаш 36, Бингула 36, Ст. Палањка 35, Борово 35, Бечки 34, Добој 33, Кнеж 33, Вараждин 32, Дубица 31, Инески 30, Синац 30, Северин 30, Лоњинац 30, Нежет 30, Мехинска 30 акција. — Остатак 3581 акција уписано је у 481 мањих места. — По земљама уписала је: Хрватска и Славонија 32.466 акција; Босна и Херцеговина 5695; Угарска 4129; Србија 1425; Далмација 602; Доња Аустрија 564; Немачка 209; Краљска 66; Истрија 49; Црна Гора 20; Бугарска 10; Румунска 6; Горња Аустрија 3; Штајерска 2; Турска 1 акцију.

— (**Црквено-деобна парница.**) „*Поморштанин*“ доноси ову белешку: „У црквено-деобној парници православних Романа и Срба у Чакову, донео је будимпештански кр. судбени сто од 5. фебруара о. г. првостепену пресуду у корист Срба, који признаје против ове пресуде неће ни подносити. Заступници Мирона Романа митрополита, Јована Попашу епископа и правос. црк. општине романске у Чакову као тужитеља, био је испред Ђорђе Серб, а после др. Емил Бабеш; а заступници са српске стране као оптуженика пређе Петар Ивковић, адвокат чаковачки, као заступник пок. Германа Анђелића српског патријарха и Ђорђа Бранковића епископа темишварског: а сад пак др. Ђура Ружић, адвокат у Вел.-Кикинди, као заступник Њ. Светости г. Георгија Бранковића српског патријарха и Њег. Високопреосвећенства г. Никанора Поповића, епископа темишварског, и заступница српске црквене општине: Миша Сабовљевић адвокат чаковачки, после Давјан Хајнић, затим др. Адолф Хајман бајски адвокати; др. Илија Вучетић новосадски, Ђорђе Малић будимпештански и др. Светозар Димитријевић адвокат конзисторије темишварске. Што је ова пресуда наречена у српску корист, признада заслуга ревносном деланју српских заступника. Евала им!“

— (**Депутација Срба париградских код Њ. Св. патријарха Антима VII.**) „*Цариградски Глас-ник*“ у бр. 9. јавља ово: У прошли понедељник била је депутација овдашњих православних Срба код Његове Светости Васељенског Патријарха, коју је он врло лепо и веома предусретљиво примио. На челу те депутације био је преч. о. Нићифор Перић синђел. који је Његову Светост поздравио сходном речју, изразивши велику одданост православних Срба према Васељенској Цркви. Њ. С. Антим VII. очински је благодарио на тим изјавама и после подужег говора, у коме је истакао доказе, које Васељенска Црква има о искрености привржености српског православног народа према њој, он је изразио наду, да ће народ продужити и даље да буде достојно стадо свете Цркве. Чланови депутације благодарили су Његовој Светости на тим речима. За тим, при послужењу, Њ. С. Антим VII. интересовао се како за овд. школу и општину српску, тако и за лист и и изражавао наде, да ће како школа, тако и лист допринети, да света Црква буде поштована и љубљена. Чланови депутације врло су се задовољни растали са Његовом Светошћу.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Добили смо, и ево јављамо, за сад, да су *ове недеље* казнла из штампе: **Правила** (Κανονες) *православне цркве с тумачењима*. Радња *Николаја*, епископа далматинског. Књига I. (655 страна велике 8-не). *Наклада књижаре А. Пајевића у Новом Саду*. Уверени смо, да ће се овој књизи обрадовати сваки пријатељ црквено-богословске нам књижевности, а и сваки онај, који жели, да се у врту науке каноничког права наужива, те да ће похитати да до ње дође. Наклада није велика. За то треба с' наручбином пожурити. Постараћемо се, да саопштимо опширнији приказ овога монументалног дела, а за сада ево речи самог митрополског писца из „Предговора“ дела му великога:

„*У овоме издању су протумачена, више или мање подробно, сва правила, која важе у православној цркви као позитивни канон. Ту су изложена не само основна, него и допунидбена правила. Сва ова правила са односним тумачењима раздијељена су на двије књиге. Прва књига сво сада излази, а друга ће одмах за њом.*

Из пређашњих издања претштампана су у ово издање тумачења само врло малог броја правила, и то са односним измјенама: тумачења свију осталих правила написана су изнова, а за нека писац се послужио пређашњим својим каноничким радњама,

Писац је проучио тумачења свију оних канониста, који су горе* били споменути, и ускорисно се тим тумачењем колико му је требало за своја тумачења. Имао је пред очима, као и Зонара, да „разјашњавање божјих ријечи просвјетљује и поучава неискусне.“ и то му је била главна задаћа при радњи. Према тој задаћи, а покренут оним истим, чиме су били покренути сви пређашњи бољи коментатори, кад су писали тумачења светих правила, писац је гледао да чим боље и потпуније разјасни свако правило и да му утврди права смисао; а према практичкој цијели, ради које се тумачења правила у опће пишу, он је привео уз свако правило сва паралелна му правила, која се из ближе или из даље тичу онога предмета, којим се које правило бави, како би се из упоређења свију односних правила могао саставити тачни појам о једној или другој каноничкој установи и тијем би се упознало позитивно каноничко учење православне цркве о тој установи. Ради ове исте практичке цијели, придодан је на крају књиге ове азбучни преглед свега онога, што се у књизи садржи, исто као што ће бити додан такав исти преглед и на крају друге књиге.“

Своје дело посветио је митрополски Господин писац „У знак дубоке благодарности своје *Свето-Петрограђској Духовној Академији* која се удостојила 18. јануара 1894 године именовати га својим почасним чланом.“

У „Предговору“ к своме делу митрополски г. писац одаје заслужено признање *госп. Арси Пајевићу* овим речима: „Ако данас ова радња излази, то ова је заслуга *госп. Арсе Пајевића* који у племенитој намери да потпомогне српску богословску књигу, узео је у своју накладу ово издање, и тиме је омогућио, да ова правила, православне цркве изиђу у српском преводу са тумачењима.“ Слава митрополске г. писцу, а хвала и племенитоме издавачу најновијег нам дела богословско-каучног.

Цена је појединој књизи 4 фор. или 8 крува, а ко поручи на више ових књига, добија комад по 3 фор. или 6 круна.

* напред у „предговору“.

Позив на претплату.

С благословом и дозволом Његове Светости преузвишеног Господина

Георгија Бранковића,

патријарха српскога, православнога архиепископа и митрополита карловачкога и т. д. и т. д.

излила је из штампе и сасвим је готова књига под натписом:

МАКАРИЈА

МИТРОПОЛИТА МОСКОВСКОГА

ПРАВОСЛАВНО

ДОГМАТИЧКО БОГОСЛОВИЈЕ.

ПРВИ ДЕО.

По трећем издању превео и гдегде допунио

ПРОТОСИНЂЕЛ **МИТРОФАН ШЕВИЋ**

професор у богословији карловачкој.

Књига ова на великој осмини износи 20 штампаних табака, а цена је књизи овој **четири круне**, или за краље, нашу Србију **четири динара.**

Књига је ова намењена слушаоцима православних српских богословија, пречасном свештенству и сваком, који је рад да се упозна са догматичким учењем цркве православне.

Претплату ваља слати „поштанском упутницом“ на потписаног, а књига ће

бити сваком претплатнику достављена одмах поштом *franco*. — Скупљачима дајем једанаесту на дар.

Други део овога догматичкога богословља изићи ће за кратко време.

Молим учтиво штована уредништва српских листова да изволе бесплатно пре штампати овај позив.

У Карловцима,
пете недеље часнога поста 1895.

Протосинђел **Митрофан Шевић,**
професор у богословији
Karlovitz, (Slavonien).

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*:

18. Од Манојла Кадића, пароха у Врачевгају . . . . . 14 ф. 50 н.
Прилозишше: срп. правосл. црк. општина у Врачевгају 10 ф.; Мита Кадић парох 2 ф.; Мина Јовић кнез 1 ф; Влада Стефановић учитељ 1 ф.; Мита Вучић председник 50 н.
Прилози из 10. броја „Срп. Сиона“ 223 ф. 41 н.
Свега 237 ф. 91 н.

У СРПСКОЈ МАНАСТИРСКОЈ ШТАМПАРИЈИ

могу се добити ове књиге:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Далматиновић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичне беседе** с' руског превео *Велко Мирославовић*. (Прештампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н

3.) **Чланци о забавиштима**. По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Прештампано из „Српског Сиона“) Цена 15 н

4.) **Породица и религија**. Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Прештампано из „Срп. Сиона“) Цена 10 н.

Српским православним црквеним општинама и пречасним парохијским звањима у горњокарловачкој дијецези.

Јављамо, да се код нас могу добити све тамо пописане тискање, у сврху вођења црквеноопштинских рачуна; као и тискање свију матрикула, протокола, па и екскибита и експедита по најумереније цени.

Српска Манастирска Штампарија.

ГОСПОДИ УЧИТЕЉИМА.

Јављамо, да се код нас могу добити бланкети за извештаје о стању школе и за све остале исказе.

Српска Манастирска Штампарија.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Г., К. у М. Поштедите нас од сад оваквих преписака.

Г. С. А у Б. Овај лист не може бити стоваришше туђих ваљушина. Пошаљите чланак у Земун, наћи ће му се прође. А нама пошаљите што друго.

Изјава.

Поштованом Господару
Луки К. Алексијевићу,
подузимачу и отправљачу црквених утвари и задружних застава
у Новом Саду.

Пошто сте Ви мени, код Вас наручено „Небо“ од чисте сребрене дамаста, те правим златом слова, звезде, св. Дух са сунчаним зрацима а особито около „свјат, свјат“ и т. д. дивним гирландом врло лепо, укусно и вештачки извели, као и горњи део неба правилно у виду трона начинили, као и штапиће врло вештачки „порцулан-глацц“ са златним издубљеним пругама украсили те и на истима златним назнама снабдели, тако, да сте ме више мога очекивања потпуно задовољили. — То Вам овим јавно од моје стране особито признање изричем, те Вас у том погледу као црквеним општинама, тако и разним корпорацијама и свима другима, који такове ствари потребују, најтоплије препоручујем.

У Петрињи, 14. марта 1895.

Удова **Марија Вишошевић.**

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Побожној Српкињи, госпођи Анки Мрвош, супрузи честитога Србина, г. Николе Мрвоша, опћ. начелника из Гомирју, која нашу цркву „свету Петку“ чешће похађа, а радо и обилато дарива новцем, уљем и тешким вошпаницама, које она — кад не може сама, по парочитим посланицима овој цркви шаље, — нека је од нас искрена хвала, а од Бога и св. Петке лијепо здравље и свако добро овога свијета!

У *Дубровнику*, код Огулина, јануара 1895.

Тутори цркве „св. Петке“.

ОГЛАСИ.

Бр. ЕК. 440 ех 1894. 39 1—3

ЕДИКТ.

Позивље се овим Милица Вукелића, законита жена Раде Вукелића кбр. 39. из Тобољића, оићине приморјанске, котара слуњског, жупаније модрушко-рјечке, да се у року од двадесет дана потписаној Конкастурији пријави, било писмено, било главом. Не пријави ли се, наставиће се

брачна парница, коју против ње којек јој Раде подиђи хани, и без ње.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плавном, 8. децембра 1894.

Епар Конзисторија горњо-карловачке.

С Т Е Ч А Ј. 30 1—3

На српској основној четворо-разредној вероисповједној школи у *Св. Петру* (Торонталска жупанија) упражњено је *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

С истим местом скопчана је плата:

360 фор. ав. вр. у готовом, што се у месечним ратама тачно у напред издаје, и 30 кибли жита. Даље: 20 фор. годишње за поправку школе и 20 ф. годишње за перовођство и вођење рачуна црквених и школских, ако изабрани учитељ за то способан буде. Осим тога 3 хвата тврдих дрва и сламе, колико је за грејање учитељског стана и школе потребно и најпосле 50 новч. од укопа, где учитељ позван буде.

Изабрани учитељ уживаће стан у нарави, који се састоји: из предсобља, 2 собе, кујне и остале потребне стаје, — и две баште, од којих је једна код школе, а друга ван села, са примедбом, да на ову другу сам он порез плаћати има.

Изабрани учитељ имаће све, школском уредбом прописане предмете у школи предавати и децу појању учити. Осим тога, у дужност ће му спадати: при сваком богослужењу у цркви у десној певници редовно појати, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-осветњеву долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а испит су из мађарског језика положили, међу овима пак првенство они ће имати, који се општини лично пријавили буду.

Рок пријаве траје до 6. априла по нашем календару о. г.

Из сједнице местног Ш. О. држане у *Срп. св. Петру*, 26. фебруара 1895 год.

Јова Лазић
председник Ш. О.

Кбр. 98 1895. 40 1—3

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено парох. место у Арадгају овим се расписује стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице до 18. (30.) априла 1895. године потписаној конзисторији поднети.

Из конзистор. сједнице држане у Темишвару 21. фебр. 1895. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. 296/1. 64. ex 1895. 37 2—3

С Т Е Ч А Ј.

На друго парохијско место у *Добрици* расписује се стечај.

Који жеље то место добити, нека своје инструисане молбе поднесу овој конзисторији до 9. (21.) априла 1895. год.

Из сједнице епарх. конзисторије у *Вршцу* 13. (25.) фебруара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

К. Но 157. ex 1895. К. 116.

Е Д И К Т. 36 2—3

Усљед бракоразводне тужбе Марије Поповићеве рођ. Петровић, становнице темишварско-фабричке, против супруга јој Младена Поповића, који је непознато куда у свет отишао, овим се речени Младен Поповић позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично предстане, или садање место свога пребивања дознани, пошто ће се у противном случају брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. сједнице држане у Темишвару 21. фебр. 1895. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Е Но 144. ex 1895. К. 117.

Е Д И К Т. 35 2—3

Усљед бракоразводне тужбе Марије Белошев рођене Зарић, становнице В. Кикиндске, против супруга јој Радована Белошевог, коме се садање место пребивања не зна, — овим се речени Радован Белошев позива, да у року од 60 дана или сам лично овој конзисторији предстане, или место свога садањег пребивања дознани, пошто ће се у противном случају ова брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. сједнице држане у Темишвару 21. фебр. 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Бр. ЕК. 31. ex 1895. 34 3—3

С Т Е Ч А Ј

На парохију I. разреда у Зрмањи, личког протопресвитерата, расписује се стечај.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 12. (24.) априла 1895.

Из сједнице Епарх. конзисторије, држане у *Плашком*, 9. фебруара 1895. Михаило,
Епископ.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 13.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 26. марта 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad C. O. 1379 ex 1895
505.

НАРЕДБА

српског прав. народно-црквеног сабореког одбора, упућена архидијецез. и свима осталим епархијским административним одборима у предмету уплаћивања и осигурања дуговина верозаконског приноса и саборских трошкова.

Наредбом својом од 13. (25.) октобра 1890. бр. С. О. 2166./756 и наредбеном допуном од 25. јуниа (7. јулија) 1891. бр. С. О. 1331./403. позвао је овај саборски одбор све подручне му административне одборе, па и славни епархијски административни одбор — да најенергичније настојава, да се до године 1885. заостали, то ће рећи неуплаћени тзв. *старе* саборски трошкови, као и до конца године 1889. неуплаћени верозаконски прилоге дужним срп. прав. црк. општинама без одлагања уплати; а ако тога не би учиниле, да замоли политичке власти, да те дуговине путем оврхе истерају; уједно је саборски одбор дозволио, да црквене општине — ако не могу одмах дуговина својих исплатити — обвежу себе закључком, да ће исте дуговине уз 6% камату најдаље за десет година отплатити.

Од отог времена је прошло већ четири године дана, а горње мере ради отплате односно обвезничког осигурања тих дуговина још нису показале тако рећи никаква успеха; јер је стање дуговина старих сабор. трошкова крајем год. 1894. показивало своту од преко 79.000 фор., верозаконског приноса пак у исто доба своту од преко 320.000 фор. а. вр.

По што се горње дуговине у главном воде још од год. 1868. и по што се многобројне овопредметне наредбе безуспешне показале тако, да се њима интерес предујмљача срп. нар.

црквн. фондова никако скоро нису осигурали, то се славном епарх. административном одбору овим наређује, да најозбиљније и последњи пут позове подручне своје срп. прав. црквн. општине, које горњих дуговина нису исплатиле, односно истих обвезницама нису осигурале, да своје дуговине без одлагања, *а најдаље до 30. септембра 1895.* г. (својевољно) уплате у благајницу срп. нар. црквн. фондова у Карловцима, или издаду од себе већ горе наведеним двема овданњим наредбама прописане обвезнице. Славни епарх. одмин. одбор се упућује, да по том безусловно најдаље до 31. октобра 1895. по нов. кал. саборском одбору поднесе извештај о успеху учињене ове мере, а том приликом и евентуалне овопредметне обвезнице црквн. општинâ и односни неказ заостали дужних црквн. општина са наводом дужних свотâ амо доставити не пропусти, по што ће се по пријему тога извештаја уз издатак списка дужних црквених општина неодложно умолити висока кр. угарска (хрв. слав. далм. зем.) влада, да се од црквених општина све те дуговине путем политичких власти *оврха* истерају и у благајницу срп. нар. црквн. фондова унесу, по што су об обе високе кр. владе и угарска и хрв. слав. далматинска у овом погледу изјавиле своју готовост на поступање ради уређења ове ствари.

Обзиром пак на то, што на дуговине трошкова за нар. црквн. саборе, држане 1885./6. и 1890./92. још никако нису у целости уплаћене, него још у свотн од преко 10.000 фор. з. вр. леже у переду, ма да су ради уплате истих издане многе наредбе — позивно на овд. наредбе бр. С. О. 3466./813 ех 1892. бр. зап. 516. ех 1883 и бр. зап. 138. ех 1894. упућује се славни епархијски одмин. одбор, да и у том погледу најозбиљније позове подручне срп. прав. црквн. општине, које су таковом дуговином интересоване, да свој дуг без одлагања, али *безусловно до 30. септембра 1895.* у благајницу срп. нар. црквн. фондова у Карловцима тим тачније и сигурније уплате, јер ће се по истеку тога рока и за те дуговине затражити и задобити генерална политичка *оврха*, да се предујмљени новац нар. црквн. фондовима једном поврати.

Славни епархијски одмин. одбор се упућује, да и у овом погледу свој извештај до 31. октобра 1895. по нов. кал. сабор. одбору поднесе и списак дужних црквн. општина са тачним наводом количине дуговина амо такође прикаже.

Кад се горња наредба славном епархијском одмин. одбору издаје, уједно се исти упућује, да у овој ствари што пре и енергично поступи.

Из седнице српског правосл. народно-црквеног саборског одбора, држане 18. (30.) марта 1895. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак)

Но решимо ли најпре у кратко начелно питање, да ли су ексактне природне науке као такове *компетентне*, да одговарају на питање о *пореклу* и *постанку* организама, дакле и о пореклу *човека*, ми ћемо морати на то одговорити *не!* јер област, у којој се те науке по своме бићу, карактеру и задаћи имају да крећу, јесте поље емпирије, чулнога опажања. Према томе је област природних наука, да *појаве* телеснога света, *законе* и *сходности* њихову испитују; но природна наука неоправдано *прекорачује* ту област и постаје *природном филозофијом*, кад се лаћа питања *откуда* су твари, те тиме задире у област *онтологије*, односно метафизике; а кад она то чини, ми можемо и морамо барем то захтевати, да она основне законе логике као conditio sine qua non васколикога *разумног*, дакле *и научног* мишљења просто не игнорира и на њихово место логику субјективне самовоље ставља. Свакако је дакле *противно уму и очевидном основном закону логике тврдити, да један узрок може имати дејство, којему ни квалитативно ни квантитативно не*

одговара; или што је исто: да неки узрок може без деловања неке више силе *сам из себе* и *над собом* деловати. То се противи како законима *мишљења*, тако исто и законима *природе* и заиста је чудновато, што се хришћанској науци о начелној могућности *чуда* пребацује „ненаучност“; дочим чудо није *укидање*, него само вишим целима условљено моментано *превлађивање* нижих закона вишима, а то превлађивање није *без узрока*, него се збива по вољи *божанства*, као његова виновника и регулатора. На ипак тврди материјализам тај логички апсурд, кад каже, да се мајмун, дакле ниже организовано биће, *сам собом* у савршеније биће, па ита више, чак *у човека* развио; а при томе смишљају заступници те хипотезе такову сигурност у својим тврдњама, и таково детаљно знање у својим описима, као да су били непосредни *следиоци* тих чудноватих метаморфоза. Да *наведемо пробе ради* један пример: „Била је једна врста мајмуна, која је из неког узрока напустила обичај, да се по дрвима пентра и да иде на све четир ноге. Пошто су се многе генерације трудиле, да се науче ићи на стражњим ногама, то ове мало по мало добише облик, који је новом начину живота им одговарао и постадоше задање ноге. Сад, кад су мајмуни добили слободне предње ноге, или руке, нису требали више ни својих зуба, да њима воће беру, те се услед тога помало скраћиваше њушка им, а лице им постајаше више усправним; а напредујући даље у том усавршавању, постаде им њихово кезење пријатним смешењем, а цикање се помало усавршивши до артикуларних гласова — и — тако постаде први човек“. (Lamark, „Zool. philos.“ 117, сл.) — У опште је карактеристично, како се материјализам труди, да животињу у њеном природном положају преко мере *узвиси* и до човека усаврши; а човека на против, да недостојно *понизи* и управо са животињом сравни. Његовим представницима није доста што поричу дух, а материју за то праве господарем човека, него нам непрестано проповедају, да је човек управо животиња, као што Фогт мисли и да он нема ничега пречег и бољег да ради, него да постане свесним свога мајмунског порекла! На ипак још постоји и међу аустралским црнцем, који је мајмуну најсличнији и међу орангом, чимпанзом, горилом, човеку најсличнијим мајмунима, без обзира *на духовни и религиозно-морални* живот човеков, који је у овом питању од велике важности, — тако грдна и битна разлика у погледу телесног састава и кроја лубање и формације мозга, да и сами заступници материјалистичке хипотезе морају дозволити, да човек у телесном, анатомском погледу сачињава не само посебну *врсту*, него чак засебну *фамилију* и *ред*. Тако славни природњак Хекели изјављује: „Разлике између лубање човека и мајмуна горила су фактично грдне; свака појединца кост горилина има на себи знаке, по којима се може лако разликовати од сличних костију човека. Те анатомске разлике сигурно нам дају права, да увидимо, да човек сачињава посебну фамилију, која је од мајмуна *одељена*.“ (Huxley, „Stellung des Menschen in der Natur“ стр. 86., 115.). Већ његов усправни ход, који је њему само природно својствен, одликује га од целога животињског царства и показује, да је његово тело не просто оруђе слепих нагона, него орган и стан слободнога духа. Особито се та разлика истиче у формацији *руке* и *ноге;* јер тек с муком и кратко време може мајмун ићи на стражњим ногама; али трчи, вере се, скаче на све четири. Слична разлика види се и у личном куту и у равномерном усавршењу чула у човека. Овом приликом не смемо заборавити ни оне познате природословне истине, *да ни једна животињска врста није прешла у другу, нити може прећи*, а тим мање једна *фамилија* или *ред*.

(Наставиће се.)

О СМРТИ И ПОГРЕБУ ХРИСТОВУ.

Историјско-егзегетично разлагање од **Ђорђа Летића.**

Божанствени човекољубац Исус Христос, Син Божји, којега данас слави цео образовани свет за свога спаситеља од душевне и телесне пропасти, жртвовао се неумитној правди Божјој за овај грешни свет. Он, који подиже толике државе из каоса порушеног Рима посред оне стра-

ховите бујице и поплаве у особи народа, која хтеде цео свет да збрише са лица земље; он, који подиже богомоље, школе и болнице, ублажи законе, умилостиви срце човечје и запали луч правога знања да не залутамо и не пропаднемо на узбурканој пучини наших страсти, мораде пре тога умрети. Овај духовни горостас у људском телу, који је господарио над силама природним, који је шибао море, претио бури и ветровима, од кога дрхтаху силе демонске, својевољно трпи смртне муке, да би кретом разорио царство смрти и да би се људи сетили оних речи у рају: и семе женино стаће на главу змије и размрвиће ју.

Људи се згрозише, шта учинише! Природа се тресла из темеља свога, сунце се сакрило, да не гледа неправду, а храм јудејски почиње да се руши у завеси својој. Јадна природо! И ти тужиш за избавитељем својим, којега си ти одавна жељно очекивала. Неје ни теби лако под теретом борбе за опстанком; ти стењеш заједно са оним невиним тичетом у шуми, када га орао канџама својима рашчупа, твоји болови се најбоље опажају у смртним грчевима твоје деце. Доиста не би било тога трзања и отимања од смрти, да је смрт само прелаз у нов заједнички живот природни.

Људи изневерише своје традиције. За мало, па ће почети први лист крваве историје овога народа и од тада његова историја неће имати да запише ничега доброга, до ли рат и свађу, мач и гоњење, мржњу и презреност од свију. До данашњега дана живи Јуда и живеће још, али лутати по васељени без куће своје никад престати неће. Тако силно одјекнуше оне речи: крв његова на нас и на нашу децу!

Застанимо код крста Спасова и пролимо неколико суза љубави и благодарности. На сад приступимо задатку ове скромне радње, да разгледамо научне податке о смрти и погребу Христову, да би као образовани људи имали чиста појма о овој најпречој катастрофи у историји човечанства. . . . .

Изнурено и силно ишибано тело Спасово виси онде распето са тешким ранама на рукама и ногама на омари ведрог палестинског дана. Овај измучени организам имао је још да поднесе ужасне болове на крсту. Свети оци тврде да су болови Христови били много страшнији од болова обична распетника, јер Он беше узео на себе грехе целога света и за све те грехе укупно мораде патити.

Неприродан положај тела са раширеним рукама проузроковао је за кратко време болове, какви се описати не могу. Макне ли се само, кроз цело тело, нарочито на прикованим удовима осете се грозни болови. Осим тога тежина тела привлачила је тело доле, те с тога сви нерви беху у запетом стању, откуда у свима мишићима грчеви овладаше, који до смрти не попуштаху. Рањени делови тела изложени ваздуху морали су инфламирати, поплавить и напослетку поцрвети; исто тако и други делови тела, где је ток крви због неприродног положаја тела спречен био. Плућни мишићи због нисења тела непотпуно су вршили свој задатак, чему беху последице: пренуњеност плућа и десне срчане коморе крвљу, непотпуна оксидација крви и тешко кратко дисање, које пређаше сваким часом да ће угушити. Како је десна срчана комора била препуна крвљу, то веће из главе не могаху своју крв спроваћати у десну половину срца, из чега је произлазила хиперемија мозга са жестоким боловима и несвешћу. Стање распетника беше у толико страховитије, што дисање сваким часом мораде бити чешће, а при сваком даху болови ишибаних делова тела и плућних мишића беху све јачи. Осим тога распетника је морила још и страшна жеђ, која после сваког губитка крви наступа и која је била све грозније у колико је дисање било чешће.[1]

После таких мука неје чудо, да је изнурено тело Христово после неколико сахата на крсту престало да живи.

Око девет[2] сахата из јутра распет је Хри-

[1] Chr. G. Richter: dissertationes quatuor medicae. Götting. 1775. c. 37 sqq. — Jahn's Archäologie II. 2. c. 369 sqq. — Wiesmann's Zusammenhang der Ergebnisse der wiss. Forschung mit der geoffenbarten Relig. Regensburg 1840.

[2] Синоптичка (три пред) евангелија тврде, да је Христос у 9 сахата распет. Еванђ. Јован пак изгледа да против овога сведочи, када каже, да је Пилат отправнике у 12 сахата тек сео за судску столицу, да суди Христу. У прекасној песни на шестом часу (ове шестић день же и часъ на крестѣ пригвождшѧ. . . .) стоји еличног мишљење Јованову. Ова несугласица престаје одмах, кад се узме у обзир, да Јован броји сахате по римском начину од поноћи, а не од јутра, као Јудеји и по њима синоптичари. И тако кад Јован каже, да је Христос одведен к Пилату око шест сахата, то не значи у подне, него у шест сахата у јутру. Да се тако рано досађивале прокуратору с парницама, не беше ништа необично. Сенека

стое, а у подне наступиле су смртне муке.

Овај догађај беше оглашен свету чудним помрачењем сунца, које трајаше до три сахата по подне, до смрти Христове. Овај појав беше у толико чудан, што се зна из астрономије, да ово неје могло бити обично помрачење сунца месецом, јер ово не бива, кад месец стоји у опозицији са сунцем, а то је кад је пун месец, као што то беше тада у време пасхе и смрти Христове. И еванђелисте као да хоће ово да нагласе, када тај појан описују речима ἐσκοτισθῇ ὁ ἥλιος место ἐκλείπης τοῦ ἡλίου ἐγένετο. Од куда се тада помрачило сунце, не зна се. Да га је нак било, то осим еванђелиста сведче и други ванбиблијски извори. Тертулијан[3] се позива на државну архиву, где је овај догађај био забележен. По Еванђ. Никодимову (гл. 11.) пребацивао је још Пилат овај напредни догађај Јудејима. У кроници писца Флегона,[4] савременика Хадријанова стоји, да се 4. године 202. олимпијаде, а то је 32—33 по нашем рачунању, која је година по свој прилици година смрти Христове, сунце у подне тако помрачило, да се звезде виделе и да је након тога таки земљотрес настао, да се у Никеји у Витинији готово све куће порушиле. Јулије Африканац[5] навађа другог писца Талуса, који такође сведочи о овом помрачењу. На ова казивања обратио је велику пажњу још Ориген и Јевсевије Кесаријски.

Када се приближио крај патњама Христовим око три сахата по подне, узвикнуо је Христос прво речи 22. псалма: eli, eli, lama sabachtani, затим је искао воде, да пије. Један од војника, натопи сунђер у вино,[6] натакне на исопову тршчицу и пружи му на уста. Одмах за тим узвикнуо је Христос: Свршило се! Оче, у твоје руке предајем дух мој. Глава Му клоне на страну и Он умре.

Чим је Христос, господар света и природе издахнуо, узнемирила се природа; земља је дрхтала да су стене пуцале. Гробови се отворише и мртви излажаху из гробова, као предзнак, да ће сви људи као Христос ускрснути. У том тренутку раздера се и црвена завеса по среди од горе до доле на двоје. Страх и ужас обузда присутнима. Сам центурион (капетан) кохорте и војници на стражи дрхтаху. „Доиста ово беше син Божји“, рекао је центурион.[7] Народ, који беше онде, грувале се грчевито у прса и бегаше дому свом.

На Јудеје морао је овај догађај силно утецати. Чудноватн појави у природи у тренутку смрти Исуса из Назарета и дерање завесе у храму, морало је за њих бити од великог значаја. Осим тога беху им још у живој успомени сва чудеса и речи Његове и ово их узнемираваше. Један део од њих, међу њима и угледни чланови синедријона, Јосиф и Никодим, постају хришћанима, затим о Духовима 3000, а мало за тим 5000 њих кресте се. Гамалил, Јосиф Флавије и многи други врло близу стајаху хришћанству. Но ко ће уверити револуционарну партију противРимљана, љуте зилоте и тврде фарисеје, да је њихов месија на крсту погинуо од римских војника. Јарам римски беше доиста тежак. Орлови римски, где год су се појавили, газили су све оно што не беше римско, јер варварин у очима Римљана неје много вредно. Тим теже подносио је овај јарам јудејски народ, који је као „свето семе“ имао више народног поноса, него ма који други народ. У таком положају неје се чудити, да је овај народ очекивао у месији пре свега ослободиоца од несносног римског јарма.

О смрти Христовој осим кратких сведочења Јосифа Флавија, Светонија и Тацита, вредно је споменути још једно место у Плутарху, који је 120 г. умрло и био савременик цара Трајана. Наиме он спомиње, да су у време цара Тиверија, дакле у доба Христово, лађари на мору чули једном неко брујање и за тим јасан узвик: великн Господар је умрло, за тим да се дуже

(de ira II. 7.) сведочи, да је у Риму већ у зору био пун форум кверуланата. Тим пре морамо пристати уз ово рачунање да је Христос око шест сахата осуђен, а у девет распет, што је морало протећи дуже времена између осуде и распећа у прилагођавању за распеће и двојице разбојника, што неби било, ако би умели, да је Христос у дванаест сахата осуђен и одмах распет.

[3] Apol. c. 21: Eodem momento dies medium orbem signante sole subducta est .... eum mundi casum relatum in archivis vestris habetis. Пре шеста јим муч. Јустин: consulite annales vestros et invenietis, Pilati temporibus, dum pateretur Christus, media die fugatum solem et interruptam diem.

[4] Orig. c. Cels. II. гл. 33.

[5] Galland. bibl. T. II. c. 374 и 375.

[6] Ово беше ниже римских војника т. зв. роза, које је касније и с тога се звање у грчком ὄξος. Види Schleusner и Bretschneider's Lexic. под том речју.

[7] По Никод. Јеванђ. (гл. 11.) звање се капетан Лонгинус; ово име он носи и код Болландиста (Acta Sanctorum d. XV. Martii) и код Баронија. (Annal. sci a. 34. n. 127. 187.) Држи се, да је он доцније био епископ у Кападокији и да је као мученик умрло. Ово спомиње и Златоуста.

времена чуло дубоко уздисање и јецање. Па и Тацит тврди, да се у то доба догодили многи натприродни догађаји у храмовима и на небу, који претказиваху велике верске катастрофе (преврате). Беше три сахата после подне у петак пред пасху, кад се догодио овај ванредни догађај. На сутрашњи дан падао је те године празник пасхе. Но како је у Јудеја почињао празник са вечери претходнога дана, то већ за неколико сахата после смрти Христове наступио је мир и светковање пасхе.

По јудејском закону[8] тело умореног није смело преко ноћ несахрањено остати, него се морало још на дан саме смрти погрести. Осим тога држали су Јудеји, да ће оскрнити суботу, нарочито суботу, кад падаше пасха, ако телеса распетих преко суботе на крсту остану.[9] С тога Јудеји одлучише, да распетима пребију цеванице на ногама, да би их још више намучили и да би што пре умрли. Пребијање цеваница беше засебна казна у Римљана, која се будацима и чекињима извршивала над непријатељима, робовима и великим злочинцима. На захтев Јудеја спојиле се обе ове казни у нашем случају. Са пребијањем цеваница везано је било и прободање копљем, јер се дешавало да су многи и са пребијеним костима још дуже времена живели.[10]

Како је Христос већ био умрло, то њему нису пребили кости, јер он не би осећао ни онако те муке. Прободање копљем пак нису ипак хтели да изоставе ради сваке сигурности о смрти Христовој.

Крв је потекла са водом из срца Христова, и Христос беше одиста мртав. Суровн војник извршио је по дужности свој задатак и не сањајући да ће из те ране потећи она жива река вере, љубави и наде, која се широм целог света разлила и очистила људе од старог зла, и од које свако треба да пије, да би вечито живео.

Вече се приближавало и Јосиф, богаташ из Раме (Ариматеја), члан синедриона и ученик Христов отиде к' Пилату, да измоли тело Христово, да га сахрани.

По римском закону распетнци се несу смели сахрањивати, него остајаху на крсту, док на сунцу и киша не иструну или их вране и звери не разнесу.[11] Јудејима пак дозвољаваху Римљани сахрану убијених, јер несахрањивање мртвих код ових беше највећа саблазан и срамота.[12] Сами Јудеји не сахрањиваху погубљене у оне гробље, него на засебном месту.[13] Али на молбу угледних грађана и сродника дозвољавало се, да се и они пристојно у приватном гробу сахране.

Када је Пилат дознао од капетана кохорте, да је Христос умрло, заповеди, да се изда тело Јосифу. И овај у друштву са фарисејем и такође чланом синедриона Никодимом из Јерусалима, спремао се, да сахране Христа по обичају богатијих Јудеја. Да не беше ова два човека, Христос би био погребен, као и она два разбојника онде на Голготи. Обојица осокољени чудним догађајима, који пратише смрт Христову, несу презали, да јавно ступе и да пред свима Јудејима одаду пошту свом учитељу.

Никодим донесе сто литара шпецерија, смирне и алоја за балзамирање тела Христова. За тим скинуше тело са крста и по јудејском начину балзамираше. Овај начин разликује се од мисирског у толико, што Мисирци изнутра, а Јудеји споља балзамираху.[14] Код Јудеја се балзамирало овако: тело се опрало и у чисто платно т. зв. синдон завило.[15] Глава се засебно завијала у „комадић истога платна, које се зваше „σουδαριον“,[16] руке пак и ноге такође се засебно завијале.[17] Између тела и ове материје мећао се спомснути балзам према имућности погребеног. Овако је и Ирод Велики балзамиран.[18] Изгледа да оних сто литара балзама не беше сувише много за Христово балзамирање, кад Марија Магдалина и Марија Јосијина, које учествоваху[19] при погребу, купују још шпецерија, да Христа изнова балзамирају.

У ближини Голготе налазио се врт Јосифов и у њему нов гроб, који је Јосиф за себе био

[8] Втор. 21, 22—23; Ср. Ис. Навин 10, 5. Jos. Ant. IV. 8. 2.

[9] Filo y Flacc. II. 529: τὸ ἱεροπρεπὲς τῆς παντηγύρεως φαίνεσθαι.

[10] Српски Martirolog. 9. марта св. 40 мученика; Quinctil. гл. IX. — Seneca de ira III. 32, 18. спомиње исту казну извршену над Марком Марцем под Сулом.

[11] Plautus mil. glor. II. 4. 19: sejo crucem mihi futurum sepulchrum; Horat. I. epist. 16. 48: non passes in cruce corvos.

[12] Jos. Bell. IV. 5, §. 3.

[13] Sanhedr. VI, 5.

[14] Herod. II. 86. Plin. H. N. XII. 35. Smith's: a smaller bible lexic.

[15] Дела ап. 9, 34.

[16] Јов. 20, 7.

[17] Ibid. 11, 44

[18] Jos. Bell. I. 33, 9.

[19] Лука 23, 55.

спремио. У тај гроб положише Христа и навалише на њ камен ради сигурности од зверова. Гробови се усецали у камен и изгледаху као пећине и беху често врло пространи са ходницима и одајама, одређени за целу породицу.

У новије доба подигла се била сумња о истинитости данашњега положаја Голготе и гроба Христова, над којима је данас сведен велики храм. Али ни оштроумном американском богослову Робинзону,[20] ни Тоблеру,[21] а ни новијим[22] испи-

[20] Palästina Halle 1841. 2. Bd. 268 sqq.

тивачима до данас није пошло за руком, да пољуљају предање, које тврди, да се Голгота и гроб Христов налази доиста онде, где се и данас показује.

Тако се развијао овај знаменити моменат у историји човечанства и људство га се са благодарношћу сећа непрестано. Сетимо га се и ми приликом прављења његова и хвалимо Бога.

[21] Golgotha, seine Kirchen u. Klöster. St. Gallen 1851.

[22] The illustrated London News 1892. број 101. донеси најновија испитивања у овом предмету са илустрацијама

ЦРКВА И ПРОПОВЕД.

Еванђеље нам претставља Исуса Христа, да увек проповеда. Дела апостолска показују нам, да су апостоли увек поучавали. Бијаху ли у синагози? поучаваху. Бијаху ли у дому? поучаваху. Бијаху ли на каквом јавном месту? поучаваху. Бијаху ли на путу? поучаваху. Бијаху ли међу браћом? поучаваху. Ако међу незнабошцима? поучаваху. Ако међу Јудејцима? поучаваху. Учише дању, учише ноћу. Поучаваху кад беху слободни, поучаваху и кад беху у тамници. Поучавахуу свуда. Поучаваху свагда.

И после апостола наследише им њихну ревност у поучавању њихни достојни прејамници. Свака скупштина браће пропраћана је проповеђу. Поучавање бијаше главна дужност црквених пастира; а слушање се сматрало главном дужношћу вернике. И проповед беше највећише средство, којим се одбијаху од Цркве нападаји против Ње, којим се зиковало против гонитеља њених, средство, којим се просвећиваху неверници, а освећиваху верни. Проповед беше средство, да се заштити и да се распростре вера; средство, којим се отстрањше опасности, и средство, којим се стече слава. Проповед начини цркву, црква усинови проповед. Најтешњом везом веза се једна с другом. И ако је Црква свуда признала и прославила проповед, то је и проповед признала и прославила Цркву.

Ако Црква, права, жива, истинска, Бога достојна Црква, не може да постоји без знања и чувања заповеди вере, наде и љубави, јасно је, да она не може да постоји и без проповеди.

Ко ће нас научити, како ваља веровати? Проповед. Ко ће нас научити, како треба да се надамо? Проповед. Ко ће нас научити, како ваља да живимо? Проповед.

У цркви не сме да буде греха. Ко ће нам показати грех, и средства, с којима ћемо га уништити? Проповед.

Црква освећује. Ко ће нам показати, како ћемо постићи то освећење? Проповед.

Црква и проповед ваља да су тесно везане. И ако неко одели једну од друге, тиме ју је не само обесилно, но ју је учинио мртвом.

По апостолу, човек, ако хоће да верује, мора да слуша. Шта да слуша? Реч Божју. А ко ће рећи, ко ће разумети, ко ће предати ту реч? Проповед.

Реч Божја је сила, којом се спасава сваки који верује. Но ко даје живот тој сили? Проповед.

Вичемо, да нам се подиже Црква. Добро. Али онда нека нам не буде Црква нема. Црква је поучавала, док поста торжаствујућом. Па ако ју искрсно љубимо, ако ју искрено волимо, ако тражимо да Црква буде пуна чара, блеска, светлости, силе, живота, славе, да она буде Црква, која убеђује, привлачи, придобија, препорођује, освећује, то ју учинимо Црквом, која поучава, која проповеда.

Да! Црква ваља да буде проповедница. Ваља да проповеда живо, да проповеда често, да проповеда свагда. Настао је почетак. Проповед уз пост већ се је увела. Но зашто само толико? Зар празник Рождества Христова не даје тему за проповед? А св. Василије? Па Богојављење? Па св. Григорије, па св. Златоуст? Па св. Атанасије? И толики други празници? И толике друге недеље? Зашто те да буду без проповеди?

Да не мислимо, да је проповед уз пост толико плодоносна, да она може да храни и остали део године? Но тако нису мислили оци наше цркве, тако не мисле друге сувремене цркве; тако не мисли еванђеље, које захтева да се непрестано проповеда. И шта више, ако би се морало бирати време за проповед, ми бисмо рекли: оставите постове и проповедајте у друго време, јер је у то време већа нужда.

Уз пост се хришћани највише обичавају причешћивати. И зато се тада више но обично чувају од греха, задржавајући себи као неко право да се после могу више ваљати у греху. Познато је хришћанство једнога човека, који је „Ἀνάπλασις“.

рекао: „пусти ти мене да се причестим најпре, а после ћу ти ја казати“. И немојте мислити, да је то изнимка. Већи део хришћанскога стада спада у ту категорију. Псовке, сваће, пијанства, туче, убиства, блуд, највише бивају о Божићу, о новој Години, о покладама, о Ускрсу и празничним данима.

Судите, дакле, је ли оправдано да се не проповеда у те дане. Судите, да ли нисте више дужни да учините проповед сталним законом Цркве, као што је некад била.

Ако љубимо цркву, треба да уведемо редовно проповедање. С њом је она сила, светлост и живот.

Превео: Л. Б.

СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповиједь Масиљонова.

С француског превео **Јован Узелац.**

(Наставак).

Какво изненађење! Бог га је затекао у најјачој страсти његовој у ријечи, кад је помислио на смрт била веома далеко од духа његова, кад је дошао до оног стања, које је он до сад тако живо желио и кад је попут еванђеоског безумника худио душу своју, да почива и у миру се наслађује плодом труда његова. У том моменту затјече га правда божија и он види у једном тренутку, да је сав живот његов, сва нада његова уништена. Како се изненађује! Он умире: и Бог не допушта, да му се ко усуди рећи, да не треба више рачунати на живот свој. Ближњи га његови варају, пријатељи га пуштају да се сам обмањује, оплакују га потајно као већ мртва, а инак га тјеше надом на живот; варају га, да се напосљетку и сам вара. Треба да се св. писмо испуни, да грјешник изненађен буде у посљедњем моменту томе: то си прорекао, о Боже мој! и ти си истинит у ријечима својим.

Какво изненађење! Напуштен од помоћи љекарске, препуштен злу и боловима својим, још се увјерити не може да умире; он се обмањује, он се још нада: правда божија, оставља му рек би још мало разума, да га завађа. Гледајући његове страхоте, његово чуђење, његове немире, чини се да он још не разумије да умире; он се превриче, мучи, као да би се могао отети смрти; и те муке јесу само бол за животом, бол што је тако зло прошао. Треба да грјешник заслијепљен буде до краја, да смрт његова слична буде животу његову.

Напослетку то изненађење! Он види тада, да га је свијет увијек варао, да га је водао од заблуде к заблуди, одваде к нади, види да никад онако нешто није, као што је он себи претпостављао; да су га грјеси његови увијек варали. Он не појима, да је његова заблуда могла бити тако силна, тако постојана, да је могла трајати за ријеме толикијех година, и да се жртвује за свијет, за господаре, који су га наградили са празним обећањима само, не појима да је цијелог живота његова био свијет равнодушан према њему а он инак очаран свијетом. Ал највише га обара, руши то, што заблуда и грјех његов не има више помоћи, што се само један пут умире и пошто је зло свршио своју каријеру, није слободан да иде другим путем. Ти си праведан, о Боже мој, ти хоћеш да грјешник сам себи осуду изрече, јер га судиш властитим његовим устима! То изненађење поражује умирућег грјешника; ал и растајање са свијетом, које настаје у том моменту, није ништа мање зло за њега. Чим се више држи свијета, живота, свију створена, тим више тужи и уздише што се мора растати с њима; чим више веза, које треба прекинути, тим више мука које га кидају; чим више растојања, тим више новијех смрти за њега.

Растаје се са добрима и имањем својим, које је нагомилао дуготрајном и тешком бригом, а можда путем за спасење врло сумњивим; које је кадар био сачувати упркос пребацивању савјести своје; које је увијек осорно ускраћивао потреби и нужди браће своје! Сад му изминчу; и та груда земље лијева сузе: он носи собом само љубав према њима, само бол што их губи, само гријех којим их је стекао.

Растаје се са сјајем који га окружује, са поносним палатама својим а мислио је, да си је у њима сазидао уточиште против смрти; са раскоши својих намјештаја, од којег њему остаје жалосна крпа само, која ће га замотати у гробу; са сјајем богатства у ком је увијек живио! Све му то бјежи, све га оставља: он се већ осјећа туђинцем у сред својих палата, гдје би требао увијек само себе посматрати; као незнанац, који не има ништа, као невољник, коме се отимље и граби све, испред његовијех очију, коме се допушта, да ужива још неко вријеме гледајући на тај плијен, само да му све то повећа муке и болове.

Раставља се са својим чином, части, а оставља их можда конкуренту ком, а које је он постигао са великом погибељи, муком, понижењем, и обнашао са толиком дрскости и смјелости! Он је већ на смртној постељи лишен свију знакова његова достојанства, и од свију тијех титула остаје му само наслов грјешника, који му се сто даје badava и сувише касно. Ох! он би се у последњем моменту том задовољно и са најнижим положајем; он би као љубав примио стање најмрачније, најниже; кад би му се само живот продужио; он завиди судбини робова, које оставља на земљи: он ступа наглим кораком према смрти, и са болом обраћа још очи своје на страну живота.

Растаје се са својим тијелом, за које је он увијек живио, с којијем је он скланао везе тако живе, тако уске, угађајући свима својим страстима! Он осјећа, да се та земна кућа руши; он осјећа да мало по мало умире у сваком сје тилу своме: он не зависи више од живота, већ од јединице, која се гаси са страшним боловима, са живом љубави која га за њу веже, која постаје још жила чим је ближе, да се одијели од ње.

Растаје се са својим ближњима, пријатељима, које гледа око постеље своје, а плач и туга њихова срце му стеже, те осјећа још страшнији бол, што их изгубити мора.

(Наставиће се.)

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

VII.

Ad 3. и 4.

Да не би ко год помислио, е је „Застава“ попустила у своме радикалству, а њезин „Радикал“ да није прави и истинити „Радикал“, то се у „Заставиним“ чланцима „Куд се дева Немањино благо“, њезин „Радикал“ сетно својом пристојношћу и елеганцијом и српских владика, и њихових дворова.

Нити осећај верски, нити црквена свест, нити образ српски, а нити пристојност не дозвољавају нам, да поновимо те пристојности и елеганције, а најмање оне, које је „Застава“ *могла* да пусти у своје ступце 193. броја свога од прошле године.

Нека оне остану тамо где су. Потомство ће на њих наћи. И кад тад застидиће се, да је — тако могло бити.

Но „Застава“ је у своме III. прошлогодишњем чланку, рекла и ово: „Владике су на тај (неприкосновени) фонд ударише свој печат и не дају од тог силног новца на просвету ни колико је прног испод нокта.“

Да докаже истинитост и оправданост тога приговора, „Застава“ је одмах додала и ово: „Из тог фонда добивају владике плату, оправљају се владичански дворови, подмирују се потребе епархијских власти и приномаже се сиромашно свештенство у горњо-карловачком владичанству.“

Овим речима је „Застава“ сама себе дезавуисала, сама је оборила своје прве речи, и доказала неоснованост и фриволност њихову.

Или „Застава“ издатке неприкосновеног фонда, зар дотацију епископа, потребе митрополитског савета, градње, оправке и осигура-

ваше епископских резиденција, дотацију патријарашких мандатара на упражњења епископијама, потребе епархијских власти и припомоћ свештенству горњо-карловачке епархије, — не сматра као опште народно-црквене потребе? Зар те потребе, и ако неке на правом месту природе црквене, нису уједно, ма и посредне, и природе просветне?

Или „Заставa“ мисли, да их не би требало, и да се не би морали издавати ти издатци, које чини неприкосновени фонд, и да су те потребе сувишне? То тек ваљада не мисли. Дакле, те су потребе ту, оне постоје, и дотле док постоји српска православна црква у митрополији карловачкој, постојаће и те потребе, биће и тих издатака.

А кад је тако, онда је питање: откуд и како да се подмирују, ако не из неприкосновеног фонда? Зар из других фондова и фундација? Казаћете и сами, да то бити не може. Дакле? Зар прирезом на народ? И то бити не може.

Те потребе и ти издатци се могу и морају подмиривати једино, и само, из неприкосновеног фонда, *јер је то циљ тога фонда, јер му је то опредељење, а јер средстава за то нема.* Ту, вак, циљ и опредељење није установио данашњи саборски одбор, нити су на тај фонд икад ударале печате своје, и једне до сад, владике наше Не, тај печат је измишљено писац „Заставин“, *а истина је у фактуму, да је неприкосновени фонд са својим опредељењем установљен још на сабору нашем од г. 1769., а установа та утврђена и сачувана до данас, како највишим царским регуламентима и деклараторијом, тако и уредбама свију досадањих наших сабора, на тај фонд односећих се.*

А сувише је и неозбиљно „одрицати“ се и тога фонда за то, што он има своју циљ и опредељење, и што су му циљ и опредељење, те неприкосновеност тога фонда, *(као што је неприкосновен у истом смислу, т. ј. у погледу некрњена главнице му, — и клирикални фонд)* признавали сви наши досадањи сабори, дакле цео српски-православни овострани народ до данас.

Такво „одрицање“ може се само приказати у лутини срдите немоћи, али озбиљно појмање и разумевање тих ствари, о таквом „одрицању“ не ће никада водити рачуна.

Те, и ако нисмо пророци, можемо са највећим поуздањем тврдити ово: ма се цео српски народ наш одрекао и неприкосновеног фонда за то, јер има своју одређену циљ и непроменљиво установљено опредељење, та се циљ и то опредељење не може изменути.

Јер, кад би и цео српски народ, разуме се путем свога законитог претставништва, ту измену закључио, што међутим он неће никад учинити, једним потезом пера оног фактора, чија реч би при томе последња била, био би тај закључак уништен.

Па кад то знамо, а држимо да то врло добро знаду бар и прваци радикалне странке, — на што онда таквим немогућностима на првом, и таквим неосновањима и неоправданим резонирањем као што је „Заставино“, на другом месту, дражити читаоце?!

Зар за то, јер општи наш народно-црквени интерес захтева дражење народа против својих архипастира?

Или зар није дражење кад се каже: „А има ли новаца, кад треба зидати и дозиђивати патријархов двор? Ту се утроши не само новац, који је на то одређен, него се *закључком саборског одбора одобравају накнадне своте и преудајмови из осталих фондова*“.

Зар није дражење, кад се каже ово: „Кад би се од чистога прихода из клирикалног фонда давало само припомоћи народ. школама (треба рећи и *основним*, јер се осталим школама не само припомоћ даје, него се неке и надржавају из клирикалног фонда,) како би се могло и помислити на зидања и дозиђивања? Како би се ковали планови за „епископски двор“ у Будиму, кад не би било готових новаца да се у случају потребе може дићи предујам?“ и т. д.

Ми смо уверени, да ниједну од ових речи не би хтео *својим именом потписати* ниједан од господе прваца радикалне странке. А зашто не? Јер ни у једној нема ни трага *истини и разборитости:* јер све што је у тим речима казано, и *што се њима хтело рећи*, не почива на истини и — несимишљено је. Све је то само једна бенгалска ватра, у којој су читаоци „Заставе“ имали да виде неке умишљене непријатеље српске школе и просвете. у оним редовима својих синова, из којих редова је до сад највише учињено за српску школу и просвету, из којих редова се то и данас највише чини и чиниће се.

Но можда и нравцима радикалне странке годи та бенгалска ватра; можда ју они ћутом одобравају ради партизанских смерова? Иначе би они могли отклонити тако злосретна сумњичења. А кад то не чине, онда ми питамо: а да л' се један народ васпитава сликама таквих обмана? Зар ми Срби у митрополији карловачкој можемо терати такав луксуз, који за собом повлачи религијозно-верско, а тиме морално и национално расуло? Никад није много о томе мислити; а не дао Бог, да буде кад тад доцкан о опасности тога искуства уверити се.. ...

Г. писац „Заставин“ добио је већ нешто одговора у овоме листу, поводом свога бесмисленога писања о горњим питањима. Ако нешто жешће, али и — заслуженог. Пак ћемо му казати и сад коју.

Он пита у необавештености својој: „Има ли новаца, кад треба зидати патријархов двор?“ Има; било је и биће. Али, за тај се новац није побринуо нико други, него баш главом српски православни Митрополит.

У градњу патријаршке резиденције није утрошено ни једне паре осталих наших фондова, него ли из „резиденц-фонда“, којега је основао блажене памети митрополит Стефан Стратимировић још г. 1817 односно 1833-ће. *Основно га баш у сврху зидања патријаршког двора. Тај фонд је сазидао и дозидао патријаршки двор.*

Народ српски, или остале његове народноцрквене фондове, тај двор не кошта ни пребијене паре, ал' ће се наш народ и наша црква имати увек разлога и узрока да подиче с њиме. И сваки Србин, коме душа није заражена, а срце покварено, кад му се загалаца душа у поносу српскоме и православноме, а порасте срце од радости, на догледу колосалне резиденције, са истинитом благодарношћу, а у свести о значају њезиноме, споменуће увек светло име свога славног *митрополита Стефана Стратимировића*, а уз њега и доброга свога *Патријарха Георгија Бранковића*, кој је требало тек дочекати, да оствари плементу мисао и жељу свога претшаственика.

А „Заставин“ „Радикал“ у место да се и он радује што српски образ не мора више руменити пред некадањом, данас једног народа и цркве недостојном, резиденцијом, он замера, њему као да је жао, што та румен не ће више подилазити Србину у лице. Да, жао му је, — јер он не мисли и не схваћа, да је нова резиденција не само патријаршка, него резиденција целога народа и цркве наше.

Градњом патријаршког двора није окрњен ниједан трунак од ма којег другог народноцрквеног интереса просветног. Не, јер је сграђен новцем који је у ту сврху једино одређен, и који се у ту сврху једино и утрошити смео и могао. На на што ларма тога „Радикала“?

Но, како је неразмишљена та ларма тек пред чињеницом: да ми данас имамо и резиденцију, као што ју треба да има један народ и црква, и резиденцију и опет резиденц-фонд. Имамо и двор и новац.

А како је дошло до тога, да имамо и двор и новац, рекли смо већ у 9. бр. „Српскога Сиона“, а навешћемо и сад речи самог саборског одбора из „Извештаја“ његовог, којег је поднео г. 1892. нашем сабору. Те су речи најбољи одговор и на оне приговоре и писања, која се тичу и „предузимова“ на градњу „патријарховог двора“, а из других наших фондова.

Ево тих речи: „Што се тиче финансирања овог грађевинског посла (зидања резиденције патријаршке) одредио је овај саборски одбор закључком својим од 30. марта (11. априла) 1892, зап. бр. 272., *да се нужни новац набави подизнућем зајма из већих срп. нар. црк. фондова*, **који имају улога код новчаних завода по 4% камату,** и то тако, да се сав фонд на зидање резиденције смести у хипотекарне зајмове са 6%, а из те камате да се плаћа фондовима, из којих је зајам дигнут $4^1/_2$% камата и $1^1/_2$% амортизације капитала те ће се тако грађевинска свота од 240 хиљада фор. на 30 година амортизирати, а фонд за зидање резиденције неокрњен сачувати.“

Јесу ли дакле други фондови чиме год оштећени, *не предузмом, него зајмом* за зидање „патријарховог двора“? Нису; него су потпомогнути; сам нако клирикални фонд потпомогнут је са $4^1/_2$%, место 4% каматом, на главницу му од 74.811 фор. 52 нов. коју је своту *узајмио, а не предузмио*, клирикални фонд на зидање патријаршке резиденције.

Кад се из неприкосновеног фонда потроши што на зидање и оправљање и епископских

резиденција, чини се то потпуно овлаштено, а без икаквог оштећивања интереса других фондова и других народно-црквених потреба. Јер, неприкосновеном фонду је такође не само опредељење него и дужност задати и оправљати те резиденције, и није му ни опредељење *нити му може дозволено бити*, подмиривати потребе, о којима са одушевљењем и „Радикал“ говори, говори само, ал с одушевљењем тим не хита, да те потребе и својим успехом, бар колико може, и подмирити потпомогне.

Јест. Кад год је реч о школи, о просвети, нека господа одушевљени и патентирани родољуби, приговарају што се на школу и просвету не троши из неприкосновеног фонда и фондова свих 7 милијона. Разуме се, да је то и практичније и комотније, него заштити у свој џеп; јер тиме не само што човек забашурује своју дужност, него крај тога још и нагрди другог ни крива ни дужна, те тако, поврх свега, на најјефтинији начин долази и до славе у извесној публици.

Кад би промислу Божјем воља била, да са позорнице народа нестане овостраног српског народа; кад би свемоћ Основаоца цркве дозволила, да наша овомитрополијска српска православна црква престане бити истинити део његове Цркве, заиста не би ни згодније ни сигурније за то средства и начина било, него нашем народу и цркви као управитеље и учитеље дати и оставити рођене синове њихове, који би питали као што пита „Радикал“ у послу тих питања, и који би учинили оно, што би већ данас неки учинити хтели.

Такво уверење је у нама изазвала „Застава“, са својим чланцима о „Немањином благу.“

На ако „Застава“ дели појмове, мишљења и жеље свога „Радикала“ и у погледу задања патријаршке резиденције, у погледу задања и оправака епископских дворова;

ако она мисли, да су то неодлаштена дела, која нису могла учињена бити на рачун неприкосновеног фонда;

ако она мисли заиста, да неприкосновени фонд и резиденц-фонд није за то, да се из њих задају патријаршка и епископски двори, да се он има и може употребити на школе или друге које сврхе, на које до сад нису употребљивани; ако и она мисли, да су на неприкосновени фонд владике удариле своје печате: нека то отворено каже, — али не само у својим ступцима, *него са својом странком у сабору.*

А дотле, нека нам разјасни: зашто радикална странка то није већ до сад учинила на досадањим саборима, на којима су имали господа радикали част бити као радикална странка?

Док не чујемо њихов одговор, ево на то питање одговора нашег. Није то радикална странка учинила за то, јер и у њој има људи, који схваћају и знаду, да би то била једна монументална бламажа, јер пирамидална бесмислица, која би заслужени туш примила на сабору одмах, чим би нарчена била.

Није учинила на сабору и учинити неће за то, јер би свет знао одмах, ко је у радикалној странци тај Дон-кижот, ал' уједно и демагошки игноранат, који би се усудио таку погрду нанети интересу цркве и образу српском у његовоме претставништву, — а пред лицем целога света.

Него се то чини у ступцима „Заставе“ под именом „Радикал“. Прво за то, јер свет не познаје тога „Радикала“, те крај тога „Радикала“, генерали радикалски сачувају се леши и часни; а друго за то, јер се „Застави“ не може одмах и пред свима одговор дати, који њу читају; те тако „Застава“ својим писањем постизава шпак неку цељ, у својој публици, коју цељ у саборници постићи не би могла радикална странка.

Не би ју постигла за то, јер су сретства те цељи, као и цељ сама неистинита и штетна и убитачна по цркву и народ, те би одмах и сретства и цељ били демаскирани — уз зид притиснути!

А кад је тако, а тако јесте, онда са болом увређеног родољубља, са тугом уцвељеног осећаја православног питамо:

Па зашто, људи божји, зашто Срби и браћо, зашто пишете и штампате оно, у што сами не верујете; зашто дражите народ са неистинама, обманама — свога неуверења?!

Зар само за то, јер сте жељни „власти“?

Зар за то погрђујете другог, само за то зар, да у погрди других изгледате ви светли и светлији?!

Све то може бити партизански, па и радикалски, али није и не ће никад бити — нити морално, нити на славу православља, нити на срећу Српства!

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Српска банка.**) Мисао је реч пронела, реч је извршила дело. Мисао је та узвишена била, која се не рађа често; дело је то велико, које дуго не бива. Та је мисао засновала, то је дело основало — „Српску Банку“ сред Загреба бела. Та је мисао оживотворена; то је дело извршено, дана 22. марта о. г. у Загребу. Светао је тај дан за Србина сваког, светао за Српство цело. И кад би нам милост божја дала; и кад би нам бистар ум и племенито срце приготовити могло и хтело што више таких светлих дана! Светлих по величини дела им, по чистоћи родољубивих смерова их; светлих, по дивној, давно невиђеној слози и мудрости бираних синова српских!! Цветни четвртак 1894, цветна среда 1895 године, — шат процвета одмах и 1896 године, трећим даном великих, светлих и сретних по цео нам народ. Три пут Бог помаже! Трећи пут било на пољу нам народно-црквеном антономном...

* * *

У очи дана скупштинског, одржана је, заказана за 21. март, најширa конференција акционара банчиних, да претресе, још једном, статут друштвени и углави листу за избор почасног председника, управног и надзорног одбора банчиног.

Конференција је примила редакцију статута, каквује склопио привремени управни одбор и ужа конференција основача банчиних. Примљена је и листа чланова банчиних, коју је конференција предложила кандидационом одбору, којега је конференција изаслала у цељи састављања те листе.

Конференцији је председавао пресветли г. *барон Јован Живковић*, а известилац био је г. *Др. Светислав Шумановић*. Тако исто и на скупштини. Подпредседник скупштини био је пресветли г. *Светозар пл. Кушевић*. Акционарâ је било преко 250.

Статут је примљен en bloc. Листа чланова није могла бити аклимацијом усвојена онако, како ју је конференција скупштинска утанчила у очи дана скупштинског. Г. Др. Мишо Михајловић је предлагао, да се ова листа прими аклимацијом. Но пошто се у скупштини појавиле, изненадно три листе, предложио је г. Др. Живко Богдан, да привремени одбор банчин, предложи скупштини нову листу, комбиновану из све три појављене листе.

Одбор је, по кратком саветовању, изнесену конференцијоналну листу у толико, што се кандидовани у тој листи члан управног одбора умировљени пуковник г. М. Ђурић, и кандидовани члан надзорног одбора г. Лазар Лаћевић нису хтели избора примити, — те је предложио скупштини са изменом поменуте двојице нову листу чланова, која је у свему осталом била иста она листа, коју је конференција утанчила.

Скупштина је ту листу примила аклимацијом, јер се предлагач Др. Живко Богдан са већином најавио, a priori у хатар слоге, да ће ту листу, какву изаслани одбор предложи аклимацијом примити а јер је Др. Мишо Михајловић свој предлог повукао натраг, и јер је у скупштини превладјао расположај за споразумом и једнодушношћу, која би се имала огледати у аклимационом избору банчиних чланова. Према томе изабрани су: I. за почасног председника преузв. г. *Др. Љубиша Радивојевић*: II. *у управни одбор* из Загреба: 1. Барон Јован Живковић, 2. Др. Богдан Медаковић. 3. Владимир Матијевић, 4. Др. Светислав Шумановић. 5. Никола Ђук, 6. Петар Николић. 7. Милош Зец. 8. Сучевић Јован; ван Загреба: 9. Лазар Дунђерски из Н.-Сада, 10. Петар Петровић из Сарајева. 11. Александар Штитова из Беча, 12. А. Веселиновић из Винковаца, 13. М. Тасовац из Брода, 14. Др. Драг. Грчић из Шида, 15. Ђорђе Јагњић из Пакраца, 16. Ђорђе пл. Милекић из Ветова. 17. Сима Гомирац из Огулина, 18. Стеван Калембер из Коренице, 19. Јован Ђуричић-Бијорац из Руме. 20. Чеда Милићевић из Карловца. III. *у надзорни одбор*: 1. Никола Радивојевић из Загреба. 2. Емил Демотровић из Загреба, 3. Светозар Торбица из Загреба, 1. Филип Опчикус из Беловара, 5. Никола Петровић из Ст. Пазове.

Скупштину је браојавно поздравио и *Његова Светост, Преузвишени Господин Патријарх српски Георгије Бранковић*, што се је врло пријатно дојмило целе скупштине.

Брзојав *Његове Светости* гласи:

Признајући милост божју у помоћ на предстојеће вам велико дело, примите патријаршки благослов са поздравом. Срећно да Бог да, и у добри час! *Георгије Патријарх.*

Брзојав *Његове Светости* поздрављен је са бурно: „Живео Патријарх“!

У скупштинском седничком записнику поражена је на предлог г. Др. Мише Михајловића захвалност и признање привременом управном одбору банчином. Нека им је, вапстину, част и светао образ; а награда најлепша у вери, да су народу своме један велики дуг одужили.

Српској Банци кличемо: нек живи, нек расте, нек цвета, — Српству на корист и на понос!

— (**Српски учитељски конвикт у Новоме Саду**), добио је од *новосадске српске православне црквене општине* за фонд др. Ђорђа Натошевића 200 ф., од г. *Арсе Пајевића*, књижара у Новоме Саду, за исти фонд (који је предат овом друштву) 100 ф. — Г. *Милан Букић* учитељ у Нештину од св. савске беседе као чист приход намењен овом друштву: 20 ф. — *Привремени одбор трговачко-занатлијске омладине* у Будимпешти од своје св. савске беседе део чистог прихода: 50 ф. — г. *Миливој Карактеровић*, учитељ игара, добивену откладу: 1 ф. 70 н. — Госпођица *Јелена Кекићева*, учитељица у Бачком Петровом Селу, од приређене своје дечије беседе чист приход: 19 фор. 40 нов. — Од поспомоћних чланова: *Српско добровољно пожарно друштво у Земуну* под председништвом г. Стевана Крецула таксу од 50 ф. — *Добротворно задруга Српкиња* у Вуковару своју нету рату од 10 ф. — г. *Васа Пушибрк*, управитељ српске велике гимназије новосадске, своје последње две рате: 20 ф. Овим прилозима и чланарином, што је до сад утекла, износи фонд овог друштва преко 26.000 ф. а. вр. Нека је хвала и слава горњим приложницима!

— (**Богословски листови у Бугарској**.) Досадањи бугарски богословски лист „Селишнић“, који је излазио у Софији, промениће од своје име у „Съвѣтникъ“. Програм листа остаје и надаље исти.

Исти лист јавља, да ће ове године у Софији почети излазити нов богословски лист, који ће носити наслов „*Българско църковно преглед*ъ“. Програм листа ће бити овај: 1.) Расправљање питања из нинуле бугарске црк. историје. 2.) Расправљање филозофских питања. 3.) Преглед иноверних пропаганда у Бугарској. 4.) Религиозно-нравствене приповетке. 5.) Савремени црквени живот у Бугарској. 6.) Савремени живот код других славенских православних народа. 7.) Бугарска богословска литература и 8.) Смесице.

Лист ће излазити у месечним свескама по 6 штампаних табака. Цена листу ће бити 12 сребр. лева.

— (**Лже-Христос у Јерусалиму.**) „Руском Паломнику“ пишу из Јерусалима ово: Између новости нашег града заслужује пажњу појава Лже-Христа. Велики и мали, мушки и женске, јудејци и мухамеданци, једном речју — сви жители Јерусалима само говоре о том лже-пророку У децембру прошле године настанио се у латинској гостионици „Casanova“ неки млад Талијан са неколико другова. Трећи дан после свога доласка протераше га из гостионице за то, што се почео издавати за Христа и предавати своју науку о скором спаку света, који ће бити у марту месецу ове године. Ходао је по граду са своја три ученика Петром, Јованом и Јаковом, у форми крста. Наравно да су га исмејавали, бацали се за њим камењем, и плескали рукама кад год се појавио на улицама св. града... Овакном послу лже-Христа хтеде да учини крај талијански конзуо, али му не поће за руком: сви савети да се окане лажеучитељства осташе безуспешни... Но у последње време не мож' нигде наћи лже-Христа — негде се је скрио. Једни вели, да се је вратио у отаџбину — поштo је пропао са својом науком, а други, — да је отишао да тражи пристаништа у селима, у околици Јерусалимској. Л. Б.

— (**Привремени конзистор. бележник епархије бачке**) Јеромонах Георгије Видицки, разрешен је дужности бележничке и упућен у своју дијецезу. Привремено бележништво поверено је Бакону г Вељку Миросављевићу.

II. Исказ скупљених прилога за „Фонд Св. Саве“.

(Свршетак.)

Темишвар-град: српска прав. црквена општина 5 ф. 82 н.

Ст. Павлош: Стеван Шишић у спомен своје мале пок. Јерке Сандике, ученице II. разреда, 20 круна у злату.

Прилична Глава: 100 ф. г. Теофан Косовац игуман, по 5 ф. г. г. Серафим Николић, Кипријан Грчић, Варнава Иванић, свега 115 ф.

Вел. Маркита: 3 ф. срп. прав. црк. општина. 2 ф. г. Јосиф Поповић, свега 5 ф.

Вел. Ремета: 10 ф. г. Евлогије Кухановић, по 5 ф. управа манастира, г. Серафим Винчић, 1 ф. г. Лука Грчић, 80 н. г. Стеван Трбић, по 50 н. г. г. Петар Радосављевић, Лазар Глигоријевић, Ана Мраовић, Никола Сокић, по 40 н. г. г. Милан Глигоријевић, Лазар Макарић, по 20 н. г. г. Душан Мирковић, Ђаја Брзуља, Јован Радосављевић, Вукашин Радосављевић, Милош Нићифоровић, по 10 н. г. г. Срета Сокић, Милан Кухановић, Сава Брзуља, 9 н. г. Ђока Сокић, свега 25 ф. 99 н.

Белегиш: 10 ф. г. Доситеј Кутузов, 5 ф. г. Филип Омчикус, по 1 ф. г. г. Еванђ Хераковић, Васо Дојић, Милева Дојић, Андрија Дојић, Владоје Мандић (Вараждин), Др. Богдановић, Шандор Станковић, Стево Иванчевић, Максо Шторх, Никола Балота, Драгутин Матић, М. Д. Стошић, Саво Гужвица, Стево Секулић, Миле Вукашиновић, Јован Север, Тома Благојевић, Антонија Оршулић, Мито Нешковић, по 50 н. г. г. Сима Драгосавац (Загреб), Мито

Михаљевић, Исаић, Емил Ружић, Коста Томић, свега 36 ф. 50 н.

Панчево: срп. прав. црквена општина 400 ф.

Бер. Моноштор: г. Коста Гојковић 3 ф.

Гвод: 3 ф. г. Тана Николин, 2 ф. г. Сава Фекић, по 1 ф. г. г. Милан Поповић, Јова Петров, Пијада Мошеско, Лука Мошеско, по 50 н. г. г. Пера Малинарков, Светозар Малинарков, свега 10 ф.

Ст. Бановци: срп. прав. црквена општина: приход таса 3 ф. 64 н.

Омољица: 5 ф. срп. прав. црквена општина, по 1 ф. г. г. Васа Токић, Бока Ђорђевић, Лазар Букић, М. П., по 50 н. г. г. Стеван Радосављевић, Петар Савковић, свега 10 ф.

I	Исказ свега:	12.433 ф. 90 н.
II	„ „ :	4.335 ф. 49 н.
	укупно:	16.769 ф. 39 н.

ОГЛАСИ.

Темишварско-градска срп. прав. црк. општина.

Бр. 6./1895.

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА. 42 1—1

Темишварско-градска срп. православ. црквено-школ. општина намерава у граду на рогљу варошке куће и Фрање Јосифа улице једну двокатну кућу складати дати, те ради издавања свију на зидање односећих се послова овим расписује дражбу на мањак:

1. Трошкови износе по прорачуну 78.060 ф. 81 новч.

2. Понуде имају се најдаље до 4. (16.) априла т. г. у 11 сати пре подне поднисаном председништву поднетрети.

3. Нацрти, трошковник, као и дражбени и зидарски услови стављени су на углед у црквено-општ. дворани (Losonczy tér, serb. Xenzebände) од 1. априла (20. марта) т. г. дневно од 9—12 сати пре подне.

Из скупштинске седнице, држане у *Темишвару-граду* 13. (25.) марта 1895.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 43 1—3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитељице*, на српској вероисповедној женској школи у *Дињашу*. Редовна је плата 360 фор., 12 куб. метера дрва, за огрев и потребу, слободан стан састојећи се из две собе, кухиње и јестичаре, баште 400□ хвати, и ван села $^1/_2$ заната.

Рок пријаве Томина недеља.

У *Дињашу*. 16. марта 1895.

Одбор.

К. бр. 138./1895.

СТЕЧАЈ. 41 1—3

На парох. место у *Срп.-Падеју* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице до 18. априла 1895. год. поднисаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Тамишвару 21. фебруара 1895 године.

Епарх. конзисторија тамишварска.

СТЕЧАЈ. 30 2—3

На српској основној четворо-разредној вероисповедној школи у *Св. Петру* (Торонталска жупанија) упражњено је *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

С истим местом скончана је плата:

360 фор. ав. вр. у готовом, што се у месечним ратама тачно у напред издаје, и 30 кибли жита. Даље: 20 фор. годишње за поправу школу и 20 ф. годишње за неровођство и вођење рачуна црквених и школских, ако изабрани учитељ за то способан буде. Осим тога 3 хвата тврдих дрва и слама, колико је за грејање учитељског стана и школе потребно и најпосле 50 новч. од укоша, где учитељ позван буде.

Изабрани учитељ уживаће стан у парави, који се састоји: из предсобља, 2 собе, кујне и остале потребне стаје. — и две баште, од којих је једна код школе, а друга ван села, са примедбом, да на ову другу сам он порез плаћати има.

Изабрани учитељ имаће све, школском уредбом прописане предмете у школи предавати и дечу појаљу учити. Осим тога, у дужност ће му спадати: при сваком богослужењу у цркви у десној певници редовно појати, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-осветитељу долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а исцит су из мађарског језика положили, међу овима пак првенство они ће имати, који се општини лично пријавили буду.

Рок пријаве траје до 6. априла по нашем календару о. г.

Из седнице местног Ш. О. држане у *Срп. св. Петру*, 26. фебруара 1895 год.

Јова Лазић
председник Ш. О.

Бр. ЕК. 440 ex 1894. 39 2—3

ЕДИКТ.

Позивље се овим Милица Вукелића, законита жена Раде Вукелића кбр. 39. из Тобољца, општине пријепољанске, котара слушког, жупаније моравучко-ријечке, да се у року од двадесет дана потписаној Конзисторији пријави, било писмено,

било главом. Не пријави ли се, наставиће се брачна парница, коју против ње човек јој Раде подиђи кани, и без ње.

Из седнице Епарх. Консисторије, држане у Плавком, 8. децембра 1894.

Епар. Консисторија горњо-карловачке.

Еђр. 98. 1895. 40 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парох. место у Арадгају овим се расписује стечај.

Конкуренти имају своје инструпране молбенице до 18. (30.) априла 1895. године потписаној конзисторији поднети.

Из конзистор. седнице држане у Темишвару 21. фебр. 1895. год.

Епарх. конзисторија тамишварска.

Е. 296./1. 64. ех 1895.

СТЕЧАЈ. 37 3—3

На друго парохијско место у *Добрици* расписује се стечај.

Који желе то место добити, нека своје инструисане молбе поднесу овој конзисторији до 9. (21.) априла 1895. год.

Из седнице епарх. конзисторије у *Вршцу* 13. (25.) фебруара 1895. држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Е. Но 157. ех 1895. К. 116.

ЕДИКТ. 36 3—3

Усљед брачноразводне тужбе Марије Поповићеве рођ. Петровић, становнице темишварско-фабричке, против супруга јој Младена Поповића, који је незнано куда у свет отишао, овим се речени Младен Поповић позива, да у року од 60 дана конзисторији овој или лично предстане, или садање место свога пребивања дознани, пошто ће се у противном случају брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 21. фебр. 1895. год

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. Но 144. ех 1895. К. 117.

ЕДИКТ. 35 3—3

Усљед брачноразводне тужбе Марије Белошев рођене Зарић, становнице В. Кикиндске, против супруга јој Радована Белошевог, коме се садање место пребивања не зна, — овим се речени Радован Белошев позива, да у року од 60 дана или сам лично овој конзисторији предстане, или место свога садањег пребивања дознани, пошто ће се у противном случају ова брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. седнице држане у Темишвару 21. фебр. 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем косе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

38 2 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк. бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништу „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 14.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 2. априла 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, Патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволео је: архимандрита *Исака Јовића* разрешити управе манастира Хопова и тамо смештене монашке школе, те ставити га на расположење Епископу темишварском, а управу манастира Хопова и тамо смештене монашке школе привремено поверити протосинђелу и професору богословије *Митрофану Шевићу*.

Његова Светост, Патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволео је: патријаршког ђакона *Георгија Марјановића* произвести за протођакона; свршеног богослова черновичког факултета и монаха манастира Бечина, *Георгија Летића*, рукоположити за патријаршког ђакона; јеромонаха манастира Раковца *Неофита Сабадоша* рукоположити за пресвитера; а свршеног богослова *Димитрија Јанкова* (из будимске дијецезе) рукоположити за ђакона, а за тим за пресвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

НА ВАСКРС.

„Воскресéніе твоє Христé Спасе, Ѣнгели поютъ на нéбесѣхъ, и насъ на земли сподóби чистымъ сéрдцемъ тебѣ слáвити".

Небо и земља здружују се и данас, да испевају славу Васкрса Христовога. Анђели и људи се надпевају, да што лепше и више кажу: како им је мио, светао и свет најпобедоноснијег Васкрса Христовог — дан.

Звуци анђелских песама спајају се са гласом песме хришћанских душа и срдаца. Анђелска песма допире до земље, а људи се подижу, песмом својом, до небеских сводова. Јер, победа Васкрса Христовог радост је неба, радост и човештва целог;

јер Васкрсом је освећена Голгота, задовољена Правда и Истина, а извршено дело свемогућства и љубави божје на спас човештва целог.

Радост је данас неба; али радост, срећа и спас и човештва целог. После стварања, — искупљење и спасење, акт је, до данас, највише милости и љубави божје.

Ето, за то пева и небо и земља; за то певају анђели на небеси, за то певамо и ми на земљи.

Вековима тако бива; тако ће и бити. Јер дела божја остају до века. И тако ће бити. Док год неба буде, а док год се на земљи, међу људима, *Истина* тражила, признавала и љубила буде; док се људи победи Истине радовали буду.

Док год неба траје, а док год се на земљи, међу људима, за Правдом уздисало и чезнуло, и *Правда* од Бога тражила и очекивала буде; док се људи Правди радовали буду.

Вековима ће тако бити. Док је неба и небеске љубави, а на земљи, међу људима, док љубави требало буде, док љубав људе спајала буде, док људи *Љубав* славили буду, док се људи љубави радовали буду.

А то значи: и сад и увек, док је света и века; *њима и присно и ко зна како!*

* * *

Истина, Правда, Љубав! Три небеске моћи — свемоћи, које стварају, одржавају и оплемењују свет и човештво цело. Које су тако миле човеку, а којима човек опак тако много греши. А највише, најјаче, најгрозније им згрешио на — Голготи. Но тако је морало бити. Ал тако бива и од тад, па све до данас. И ако човек цело то време пева славу Васкрсу Христовоме, и ако му се као дете, безазлено и невино, радује светлости; и ако му се клања и моли, са дна душе побожне, светости најсветијој, на данашњи дан, — и опет греши и истини и правди и љубави.

Но и то има свога узрока. Човек је човек, а људи остају људи; тежње им велике и племените, ал снаге мале и недостижне.

* * *

Истина! *Бог је Истина.* А човек је тек од Истине створен. А јер је створ Истине, он истину љуби, он ју тражи, он ју жели. Али као створ, грешан опак против истине, *јер он није сам по себи Истина.*

Човек тражи и хоће истину да чује, да је сазна; јер без истине је у тами душевној. Без светлости њезине човек лута и тамо и амо. Без снаге њезине свакоме вијору сумње је плен, свакоме поветарцу, непознавања истине, роб је и жртва најсигурнија.

Па опак, чим чује и сазна истину, он јој — тај исти човек — бива противник, бива душман, бива тиран, бива крвник најсвирепији. Бива, само — *ако му истина не угађа.*

Такав је човек. Такав бива и цео народ. Голгота је и то доказала.

Христос, Син Божји, сама Истина, дошао је на земљу, међу људе, да их вечним истинама, вечним зрацима сунца свога озари, да им сумњу разгони, спознањем истина небеских да им ум просвети. И? Они људи, онај народ, који је истине и ту Истину тражио, желио, ишчекивао и једва чекао, тај исти народ, тирански и крвнички ју дочекао и на Голготи разапео. А зашто? *Јер му није годила,* а јер у њему није било још оне узвишене племенитости, да своју вољу и своје прохтеве потчини и жртвује ономе, што је више, што је боље, што је узвишеније од њега и његових захтева и претензија.

Да, и јудејски народ је желио Истину и истине многе; тежио је к њој, тражио ју, очекивао ју. А кад му се јавила, кад му је закуцала на душевна врата, он ју је одбио. А кад је она свемоћном снагом својом опак продрла у народ, он ју је покварености својих, тобоже најбољих, синова — на крст разапео.

Ето, тако бива Истини међу људима. И људи је опак славе; јер опак теже за њом. Славе је; јер истина на мукама људске самоволје величином својом засветли;

јер истина после Голготе своје — победу слави. И ако људи прогоне истину, они ипак теже за Истином, јер су од Истине створени.

Истини свакој тешки су пути; небеске истине имају свака своју Голготу. Велике истине, небеског Промисла, имају све своје страсне седмице — међу људима. Али, све и побеђују, јер им је моћ — свемоћ, од Бога им дана, дарована. И Христос је победио!

Јер, Христос је Истина од Истине; апсолутна, вечна, небеска истина И људи, место да ју одмах приме, приграде и за њом пођу, одведоше ју на Голготу.

Људи је разапеше, јер Истина је дол готерпељива и многомилостива. Ал је Истина свемоћ и — Христос је васкрсао. Истина је победила; она увек побеђује. После Христовог Васкрса нема гроба, нема смрти ни за једну — истину.

* * *

И за то, приступите отвореном гробу Христовоме *сви, који војујете за Истину, за Христа.* Приступите сви, који сте војници Христови, војници Његових истина; истина Његовог Јеванђеља, истина Његове Цркве.

Помолите Му се са одваљеног гробнога камена; помолите се Христу, Сину Божјем, да вас укрепи у борби за — истине Његове.

У тешким смо временима; у данима велике сумње, неверног веровања, ћудљивог слободумља, недраве критике, људских обмана, искварених прохтева и обичаја; људске охолости и сујете, ништаве гордости, уображене величине човекова ума; у данима, кад је истина — тако мало.

У тешким и мучним смо данима: кад сваки све зна, а многи ништа не зна; кад млађи хоће да је старији, мањи већи; а ретко ко кога да признаје и поштива.

За то се помолимо и данас Богу на отвореном гробу Христовоме Помолимо се — божанскоме Мученику голготскоме, а Победиоцу смрти и таме. Он ће нам помоћи. А Његову помоћ требамо. Требамо снаге за своју службу. Он ће нам је дати, јер он је источник снаге и моћи. Даће нам је, јер ми смо Његови ученици. Мали и велики; сви војујемо под заставом Његових истина. Боримо се за Истину.

У тој борби нашој могу нас исмевати, ружити и хулити, могу нас сумњичити, онтуживати и пред суд народни изводити; могу нас понижавати, имена разна изденати; могу нас кињити и мучити тортурама деветнаестога века, — али победити нас не могу, јер Христос је с нама, ако ми будемо с Њим Не могу нас победити, док год смо под заставом Истине, док истинама служимо.

У борби за истине мука је доста; но не питајмо ипак никад: да л' истина коме гове и годи. Можда и нашем милом народу не гове истина свака. Нека. Ми истину говоримо и радимо, јер народи живе од истина, а не од обмана.

Путеви истина су трновити, ал су им плодови благословени. Пођимо трњем, јер к цвећу води. Учимо народ свој истинама, то је најсветија, најслађа, најблагословенија и најпоштенија служба народу своме. Вршимо ту службу најсавесније, најистрајније.

Таква служба треба народу нашем баш данас највише, јер је данас, баш, истине — најмање. А на ту нас службу опомиње и храбри и данашњи дан; храбри нас, да се боримо, да се не бојимо, да је победа наша. Да, јер ћемо се борити у име Истине и за истине.

Борићемо се за Христа, а у име Христа Борићемо се, да прославимо Цркву Његову, исповедањем и остваривањем Јеванђелских истина; исповедањем и остваривањем истина Његове једне, свете, апостолске и саборне Цркве; исповедањем и учењем истина где год оне устребају.

Плодови тога биће и нашем народу најмилија и најсигурнија тековина.

Истини служимо на сваком пољу народно-црквеног нам рада и живота. Истине треба народу нашем; јер истине је канда најмање данас.

Па нека нас дочекује и сусрета, у служби истина тих, људска воља и самовоља каква била, ми останимо у вери и уверењу, да ћемо Истином и истинама свој народ повести најсигурнијем путу лепше будућности.

Тако чинимо, а не обазиримо се на таштање људских руку, нити на узвик њихових осуда.

Истина води к светлости, животу, напретку, будућности. Истину награђује и благосиља Бог; а вечном је слави Христов Васкрс. А људска је хвала и реч, људски је суд: таштина над таштинама.

Војујмо за истину. Мислимо истину, говоримо истину, радимо истину, сваки на своме послу и у своме позиву, на ето нам среће народне. Ето да прославимо и своју народну победу, и шат у тој победи узмогнемо запевати гласно и весело, са истином побожности своје:

Χριστὸς κοσκρίς!

р —

Из антифона са бденија Великог Четвртка.

Кнезови се окупили људски
На Господа и Његова Христа.

Какве речи изнели су на ме!?
Говорише, да закон преступих. . .
Свемогући, не остави мене!

Спаситељу представимо чистоћа,
Као други готови Му да смо
И душе нам за Њега принети,
Земаљском се не дајмо старању,
Као што је учинио Јуда,
Ну овако завапијмо скупа:
Оче силни са небеса горе,
Избављај нам од лукавог дане!

Чистим срцем послужимо Богу
Ка' Марија на вечери недра!
Не тежимо за новцем и благом
Као Жида — сребролубац јадни —
Са Исусом да вечно будемо!

Оног, Дево, ког родила јеси
Тако, да се ни пређи не да
И препуног милости за људе,
Не престани молити, да оне
Од несреће сачува и беде,
Који к Теби под окриље иду!

Због дигнућа Лазарева складно,
О Господе, јевређска су деца
Осана Ти кликала, преблаги
Љубитељу човечанског рода!
Невалали, покварени Јуда
Није хтео: да ово разуме!

Кад на тајној вечери си, Боже,
Учеником предсказао био:
Један од вас предаће ме, худи
Безаконик разумети не хте!

Кад Те Јован апостол запита:
Ко је онај, ко ће Те да изда?
Хлебом тога показао јеси;
Али Жида — преступник заслепљен —
Опет није хтео: да разуме!

Слуге Своје од невоље, зала,
Богомати, опрости и спаси,
Да по Богу сви Ти прибегнемо
Као стени, обали, што не ће
Рушити се ни крњити нигда!
Помоћ Твоја како је голема?!

Данас Јуда учитеља махну,
Вавола је примио, грамзењем
За новцима изгубио вид је,
Од светлости помрачен је ако,
Та и како да гледати може,
Ко видело продати је кадар?!
За тридест Га сребрника даде;
Али нама засијао Господ,
Света ради спасења је муке
За то к Њему кличимо и сада:
Ти, који си трпео за људе,
Спаситељу, нек је слава Теби!

Братску треба да храним љубав
Као браћа у Исусу Христу,
Спрам ближњега милостиви да смо,
Како не би осуђени били
Као оно немилосни слуга
Због новаца и да као Жида,
Који доцне кајао се горко,
Никакове немамо користи!

Ученик је учитеља цену
Сагласно, за тридесет Њега
Сребрњака продао је тада,
Издао Га, пољубивши лажно,
Преступници да Га на смрт суде.

Саздалац је и неба и земље
Апостолом говорно данас:
Ту је време и приспева Јуда,
Скоро ће ме предати . . . нек нико
Мисли се не одрече, кад ме
Распетога угледа на крсту
Међ двојицом разбојника, јер ћу
Као човек страдати, а спашћу
Ка' љубилац свеколиког људства:
Ко год право верује у Мене!

Издајица проводи у бденју,
Да превечног Спаситеља ода,
Који с пет је хлебова множину
Нахранио искупљеног света!
Не признаје учитеља више,
Безаконик одмеће се — ето,
Ка' негдашњи ученик продаје
Господара и Оног за сребро,
Од ког мана за свеће паде!

(Свршиће се).

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак).

На ипак се пре неколико десетина година појавила једна природо-научна или боље рећи *природно-филозофска* хипотеза, на коју се материјализам и атеизам радо и често, чисто са неким задовољством позивају, налазећи у њој тобоже потврде за своју науку. То је позната хипотеза *дарвинизма*, о којој ћемо неколико речи проговорити. Енглески научењак *Дарвин* изненадио је пре неких десетина година свет једном књигом, у којој брани једну теорију, која је не толико својом драži и новошћу, колико смелошћу и привидном сигурношћу, којом своје тврдње доказује, сензацију изазвала. Рекосмо, да у том делу Дарвинову за учени свет не беше дражи са *новости*; јер још стари јонски природни филозоф Анаксимандер (рођ. 611. пр. Хр.) тврђаше, да су се жива бића образовала сама од себе постепено из влаге, под утицајем топлоте (Plut. Plac. phil. V. 19.; ср. Euseb. praep. ev. I. 8.; 2 Plut. Quaest. symp. VIII. 8. 4.). Па и Емпедоклес из Агригента је тврдио нешто слично (рођ. 490. пр. Хр.); овај млађи филозоф мишљаше да су се поједини делови животиња *самостално* или *сами од себе* образовали; с тога — вели — било је животиња, које су имале *само очи*, неке само *главу, уши, носе* и т. д. (Plut. de plac phil. V. 19. 26; сравни Empedocl. ap. Aristot. „de coelo“ III. 2. и код Simplic. у коменг. к делу „de coel.“ f. 1446.). У новије доба су поставали сличну хипотезу француски природњаци Ламарк, Катрфаж, Сент-Илер, — не постигавши никаква успеха; јер многи природњаци усташе против ње, међу којима је особито славни *Кувје* (Cuvier) доказао лажност и научну лабавост те теорије — Па у чему се дакле она састоји? — Дарвинизам тврди, да сви садањи живи организми, човек, животиње, биљке воде порекло од неколико, или чак од једног јединог праоблика, из кога су се путем тако званога *„природног полног избора“* и услед *„борбе за опстанак“* мало по мало развили. Он приписује „полном избору“ то дејство, да су се *потомци* организми на рачун несавршенијих развили и тако непрестано нове врсте производили; а „борби за опстанак“ приписује дејство, да су *слабије*, несавршеније врсте *пропале*, а јаче и савршеније се одржале. Но откуда тај *један* праоблик или *само неколико* њих, кад спонтана постајања органских бића из неорганске твари, дакле некога „праствараља“ нема, поште старо Харвејево начело: „све живо постаје из јајета“ (omne vivum ex ovo) стоји, и само се још физиолошки опредељеније даје тиме наразити, да све, што живи, биљка и животиња из једне *Келије* постаје? (Liebig. „Chem. Briefe“ 20; ср Ulrici, „Gott und die Natur“ 280.). Док год атеизам природне науке на *то* питање не одговори, или га превиђа, не може он имати никаква права на озбиљну пажњу и он се у свом заносу јако вара, кад мисли, да се може позивати на дарвинизам, као ослонац својих тврдња. С тога је и један намеђу Дарвинових присталица морао признати: „и за прво органско биће био би нуждан лични творачки акт; а кад је једном такав нуждан, онда је са свим све једно, да ли се тај први творачки акт само са *једном* врстом, или са њих десет, или са стотином хиљада бавио. Док год ми дакле са стварањем рачунати морамо, дотле морамо сумњати, да смо у дарвиновој теорији нашли кључ појавама“. (Broun „üb. die Entstehung d. Arten“, 516. 519.). Па ни *сам* Дарвин не пориче, да је нужно претпоставити неки лични творачки акт при постајању првога организма. Он вели: „Има ли истине, или барем сенке од ње, која би потврдила веру, да би неоргански елементи без икаквих органских бића и једино под утицајем познатих снага живи створ произвести могли?“ (The descend of Man, немачки, I. 57.). Но узимо за један час, да је у неком пространом добу међа у врућој морској води постојало неко живо биће, чији постанак не знамо, те које ћемо са Дарвином назвати „Ascidian“. на запитајмо, како је из тога имагинарнога биће произишла грдна, непрегледна поворка класа, редова, фамилија, врста, родова и њихових пододељења са свима њиховим разноврсним органима, карактерним знацима и особинама,

а нарочито, како се из тога *човек* развио? — Дарвин се позива, као што смо чули на „природни полни избор“ и „борбу за опстанак“; но ко иоле познаје законе здравога мишљења, неће ли одмах овде видети, да Дарвин позивајући се на поменута два тобожња узрока, чини ону логичку погрешку, коју називамо „petitio principii,“ — т. ј. да он реченицу, која тек треба да се покаже као резултат доказа, кога он треба да даде, употребљава као *доказ своје тврдње?* Јер како т. зв. „природни полни избор“, тако и тобожња „борба за опстанак“ очевидно *претпоставља већ* егзистенцију више разних врста животиња, дочим би управо задаћа Дарвинова била, да нам покаже, *како* је та множина и разноврсност врста *постала;* и тај приговор с наше стране против Дарвина у толико је важнији, *што он управо живиц Дарвиновог хипотезе пресеца*, пошто се баш у тој тачци заоштрава, а без које не би ни саме хипотезе било. Но Дарвин себи ствар брзо олакшава, јер он на кратко тврди: оно имагинарно, тајанствено и по свом постанку непознато биће, што но га он назива „Ascidian“ и које је можда једна врста мрмољака биле, заостајало је с једне стране у *напреп* (дакле дегенерисало), те произвело садању класу асцидијана, који су слични жабљим мрмољцима; но оно је у развијању и *напредовало*, те на послетку у човека прешло. Доказ за све ово остаје нам наравно дужан; а тако исто нам не разјашњује, како се могу посве *илузорним* узроцима приписивати такова дејства, која се од њих и квантитативно и квалитативно далеко разликују! Но ради побліже карактеристике те хипотезе навешћемо како Дарвин описује тај прелаз од асцидијана у човека: прво су из тога асцидијана постале *рибе*: — но *та* је томе развијању допринело, *како* је оно текло, *откуда* тако за чудо тачно уређење и формација органа, које је после те метаморфозе стекло, — о свему томе наравно не може Дарвин да нас поучи. Из риба — наставља Дарвин — развиле су се *двоживље*, а из ових *птице* и *гмазови* (reptilia); и то тако, — наивно мисли Дарвин, — што су се пераја у риба по мало дотерала до крила! Можда се — вели — то тако догодило, што су рибе, гоњене од других животиња, да би својим гониоцима измакле, трудиле се да се подигну у ваздух, те при том своја пераја као крила раширале; — но ми можемо на то просто запитати: па зашто се, кад једнаким узроцима једнака дејства одговарају, тај прелаз рибе у птицу и сада не догађа? Из птица и гмазова произишли су даље мало по мало и неосетно *сисавци;* а један од последњих редова тих животињских класа су били полумајмуни (Lemuridaeae) и мајмунима сличне животиње (Simiadeae). Ови су се разграпали у два племена: у мајмуне старога и новога света, а из *првих* се најпосле — наравно опет неприметно и неосетно — *човек* развио! И тако ето ми постојимо на овој земаљској кугли, имајући прадедове у мајмунима, а пра-чукундеде у жабљим мрмољцима!

(Наставиће се).

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

VIII.

ad 5 и 6.

На приговор под бр. 5. не ћемо засебно одговарати, јер је тај приговор напао свог одговора у досадањим чланцима нашим, а добиће га и у завршном чланку.

Прелазимо за то, на приговор под 6.

Вели се, да „доброг у управи фондова ни са свећом не мож' наћи“.

Да ту и таку тврдњу оправда, г. „Радикал“ је учинио и неке, тобоже стварне, приговоре „Извештају“ управе фондова.

Ево тих приговора:

а.) Извештај управе фондова исказује неке привремене рачуне, а ових „не може и не сме да буде“.

б.) „Где има застарелих потраживања код фонда *с миљудима*, ту је заплетено живјете, а где је заплетено, тамо има — свачега“.

в.) За што се није тачније разјаснило располагање са сиротом од 10.758 фор. 10 нов

„као потребом епархијских власти“?

г.) „Каква је то земља и колико је има (у Кулпину), кад тако „знатну“ (8 ф. 60 н.) свету избацује“?

д.) „Па онда у актима нема ни спомена о земљи у Кулпину“.

е.) Не би нимало сметало, кад би се знало шта се то тако „оправљало“ у пољу (у Сиригу) за четир и по хиљаде“.

ђ.) „Да се приход од „Базара“ (у Новом Саду) засебно води, *и Нови Сад би један пут дошао до владичина двора.* Овако, како данас изгледа, не ће никад доћи, или бар не ће скоро“.

ж.) Управљање срп. нар. црк. школским фондом претворило је сваку меру. Имање од 105.889 фор. 56 новч. донело је прихода 3334 ф. 27 н., дакле нешто више од 3 процента. А ево зашто. 57.315 фор. 99 новч. *државних папира* донели су те године свега 445 ф. 60 н. *Ни пун један процената!*

з.) Фонд манастира Гомирја има у државним папирима 22.706 ф., ко и су донели свега 39 ф. 50 н.

и.) „У расходу води се камата одоцњења и урачунала се закладу Герасима Зелића. Износи 457 ф. 45 н. Од куд то одоцњење? Фонд Зелића није ником дужан. Чији су то греси што их мора да испашта фонд Зелићев“.

ј.) На прегледање манастирских рачуна издано је у једној години 1180 фор

Ето, то су приговори управи фондова и њезиноме „Извештају“. А после тих приговора, г. „Радикал“ рече и ово: „И сувише тамна слика светлих народних фондова“.

Но више истине би било, кад би ми рекли, после горњих приговора: и сувише светла слика тамног погледа на стање управе наших фондова! Јер незнање, неразумевање и необавештеност, која се огледа у тим приговорима могла је још више неоснованих приговора учинити, још тамнију слику наших фондова и *према горе* и према доле приказати.

А да су у приговорима г. „Радикала“ реч водили незнање, неразумевање и необавештеност, ево томе доказа.

ad a. Код народно црквених фондова води се „привремени рачун“* за разне издатке, који су већим делом као фактички губитак потрошени, но чекају своје коначно решење, као што је то већ у овоме листу казано.

Но да наведемо баш поједине своте, које су путем привремених рачуна потрошене, а у извештају од г. 1893 као ванредни трошкови стављени на терет неприкосновеног фонда.

Г. 1882 предујмљено је на издржавање епископског двора у Новом Саду 3527 ф. 77 н.; исте године у исту сврху у Темишвару 200 ф.; г. 1885, 1886 и 1887 у исту сврху у Вршцу 6792 ф. 17; г. 1887 у исту сврху у Пакрацу 7000 ф. За оправку резиденција у св. Андреји и Пакрацу 4000 фор.

Г. 1881 наплаћен је порез наследницима пок. патријарха Ивачковића за ковиљску аду, који је порез платио блаженопочивши патријарх Ивачковић, а требао га платити интеркалар из г. 1870—74. и то у своти од 3500 ф. Та је свота, *до коначног извођења* вођена у привременом рачуну, а кад је доказано, да ту своту има исплатити неприкосновени фонд, онда ју је овај и исплатио.

Г. 1893 исплаћен је Франи Фуксхоферу рест рачуна за зидање једне зграде у своти од 311 ф. 10 н., *јер је те године односна парница с њиме довршена.*

Ето, дакле, у што је утрошена свота од 25.331 ф. 04 н. означена под бр. 5 као „ванредни трошкови“ у расходу неприкосновена фонда. А имамо приметити још, да су у „Извештају,“ штампарском погрешком, у примедби под звездицом, која се примедба у осталом није ни морала стављати, после речи: „за оправку епископских резиденција“ изостале речи: „и издржаване упражњених епископија“.

Све, дакле, своте, које смо горе изложили, јесу неки предујмови, за које се имају тек поднети коначни *рачуни* и онда ставити на терет правога рачуна односнога фонда.

Јесу ли ови издатци могли бити финалисани *и ране*, него што су сад, за то не може одговоран бити данашњи саборски одбор Овај их је рашчистио, и по томе заслужио је за то признање. Кад се узме у обзир *природа издатака* горе изложених, кад се узме у обзир и то, да се под насловом привремених рачуна, у случају какве продаје некретнина, на којима је укњижено фондовско које потраживање, потребни надјуми, предујмови и т. д. падају,

* У рачунским књигама фондовским назначен је сада под насловом: рачун разних веровника и дужника; а до сада био је вођен под насловом: „интеркал“.

онда се признати мора, да у рачунима фондова мора бити и прикривених рачуна, који се у своје време финалишу и књижавњавају.

Г. „Радикалу“ се не допадају после „ванредних трошкова“ још и „непредвиђени трошкови“. Ево какви су и ти непредвиђени трошкови.

На терет тих трошкова спроведена је и пристојба од 662 ф. 16 н. на један закупни уговор, којега је склопио некадањи управитељ даљског властелинства, поч. Петар Чарнојевић, те ко и је и пристојбу платити требао. Он ју платио није, него ју је, по финалисању те ствари, исплатио неприкосновени фонд, у који је Чарнојевић приход властелинства уносио. На терет непредвиђених трошкова издано је г. 1893 и 200 ф. на уређење архиве у епархији бачкој; а свота од 49 ф. 86 н. издана је као накнада путних и комисијоних трошкова за прегледање једних интеркаларних рачуна властелинства патријарашког.

Ето, дакле, и свота од 912 ф. 02 н., те као што се види, није та свота, на утеху г. „Радикала“, потрошена на градњу и зидање, него на побољање надатке.

ad в.) Свота расхода, у неприкосновеном фонду, под позицијом 8 „потребе епархијских власти“ 10.758 фор. 10 нов., није се разјашњавала за то, јер се такве своте ни у једној биланци не разјашњују. У биланци се исказује само свота дотичне врсте расхода, а специјализовање расхода и његове своте не спада у биланцу и извештај о стању дотичне благајне, него *у рачун* њезин, него *у прегледање рачуна тога и његових докумената*. Но кад се већ хоће да зна какве су то потребе епархијских власти, онда ћемо рећи, да то нису никаква дозиђивања ни зидања, него подмиривање плата епархијских бележника, фискала, канцелиста, дневничара и подмиривање канцеларијских паушала, једном речи, подмиривање потреба епархијске управе.

Расход од 1 ф. 50 н., услед губитка при конверзији, забележеној под бр. 6, у расходу неприкосновеног фонда, засебно је означен у извештају не ради његове мале своте, него за то, јер тај расход има у књигама благајничким *свој посебан лист, и јер је то засебна врста расхода*, која се као таковa и у извештају расхода имала истаћи.

ad г.) У погледу прихода земље у Кулпину, означеног под бр. 1. прихода неприкосновеног фонда, у своти од 8 ф. 60 н., одговорено је већ у 2 бр. „Српског Сиона“. И у том одговору је истина и познавање ствари. Истина је наиме у овоме: *Његова Светост, преузвишени Патријарх Георгије*, купио је од фондова дотичну земљу у Кулпину и поклонио у школске цељи кулпинској општини. Но пре куна су фондови већ плаћали на то земљиште цео годишњи државни порез. А пошто су то земљиште фондови уживали само до октобра 1892 године, а од октобра ступила је у уживање кулпинска општина, то је ова морала вратити, па и вратила је фондовима одпадајући порез на то земљиште од октобра до конца 1892. Вратила је тај порез неприкосновеном фонду, и за то је то означено у г. 1893 као приход његов. Није тај приход могао већи бити од 8 ф. 60 н., јер ни одпадајући порез на четврту четврт те године није био већи.

Истина је, да би *правилности изражаја* захтевала, да је у „Извештају“ казано: „Враћен порез од земље у Кулпину“ у место: „приход земље у Кулпину“. Али, зар је то несавесност и неуредност управе с фондовима?!

ad д.) Али, „Застава“ није задовољна са том „знатном“ свотом; а није задовољна за то, јер мисли, да је неприкосновени фонд и у г. 1893 уживао то земљиште, и да је то земљиште и у год. 1893 била својина наших фондова.

А да је тако *мислила*, сведочи њезин приговор и замерање, што „о том земљишту у активи неприкосновеног фонда нема ни спомена“.

Необавештеност рађа погрешне мисли, погрешне мисли изводе погрешне закључке. А ради погрешних мисли и закључака чине се увек и неосновани приговори, као што је и „Заставин“

У активи, наиме, неприкосновеног фонда земљиште у Кулпину није могло бити означено; а није могло за то, јер то земљиште више не припада фондовима, него срп. прав. прив. општини кулпинској. Punctum!

ad е.) Што рекосмо in genere приговору ad в., то важи и за приговор, да у „Извештају о стању фондова“ није спецификовано „оправљање“ на Сиригу. Извештај *о стању* фондова није извештај *о рачуну* њиховом и рачунским појединостима; него извештај о резултатима тих рачунских појединости. А *штам-*

ниште тих појединости не прописује ниједна наша уредба, па ни саборско устројство. него прописује штампање извештаја *о стању* фондова, а *за прегледање рачуна* одређује надлежне органе.

Но изгледа, да и „Радикал“ знаде, да је свота од 4.541 ф. 72 н. утрошена у оправке економских зграда на Сиригу. Па зашто онда запитковање и приговарање? Зар да их је само више на броју! Ил је можда г. „Радикалу“ то велика свота? Ко зна колико је Сириг добро, за које се плаћа закупнина годишња од 63 хиљаде форинта; коме су познати захтеви закупника таквих добара, томе свота од 4.541 ф. 72 н. не ће бити велика за инвестицију зграда на таквим добрима. А особито кад се она улаже и потроши не сваке године, него онда, кад се тоже неотклоњена потреба покаже.

Ил' би „радикалска“ управа пустила да се зграде на Сиригу руше и не оправљају? Тешко би така управа нашла закупника — као што су до сад били. —

ad ђ.) „Радикал“ „Заставин“ данас замера надзирцима око подизања и дозиђивања епископских резиденција, а сутра му је криво, што се рачун о новосадском „Базару“ не води засебно, како би и *Нови Сад* дошао до властичина двора. Но то спада на лист његове досљедности. А директно на његов приговор под ђ. имамо да кажемо ово: Приход од „Базара“ се води засебно на своме листу рачунске књиге књиговодства фондовског. А да се засебно води, сведочи и та околност, што је засебно истакнут у приходу непрекосновеног фонда под бр. 4., у засебној своти од 2904 ф. 28 н.

Но, кад би се приход од „Базара“ водио засебно онако, како мисли г. „Радикал“ т. ј. *као засебан фонд, онда не би скоро дошло до зидања епископске резиденције у Новом Саду.* Јер, кад би тај фонд нарастао сам собом до своте, потребне за зидање резиденције! О томе као да није г. „Радикал“ мислио, ни размишљао.

Приход од „Базара“ се међутим и мора водити с осталим рачунима непрекосновеног фонда, јер је и „Базар“ епископско добро, а као таково саставни део непрекосновеног фонда, те се у његовим рачунима и у његовом стању и исказивати има.

А добра страна исцучења прихода „Базарских“ од осталих прихода непрекосновеног фонда баш у томе је, што ће епископска резиденција *бачког епископа* тако бити саздана пре, разуме се, претходно *и без обзира колико је „Базар“ прихода донео и колика је вредност његова* него што би саздана бити могла чекајући на сам приход од „Базара“. Саздана ће овако бити *средствима целога непрекосновеног фонда.*

ad ж.) Као сви, тако је и приговор у погледу школског фонда неоснован, јер је потекао из незнања и необавештености.

Пре свега, тај фонд нема 57.315 ф. 99 н. *државних папира,* као што тврди и нискара г. „Радикал“ „Заставин“, него само 10.588 ф. 09 н., као што сведоче књиге у књиговодству наших фондова, а као што сведочи и сам нападнути „Извештај“ из г. 1893 на листу 21. А камата од 445 ф. 60 н. потпуно одговара једногодишњој камати те главнице.

Па откуд и како је г. „Радикал“ „Заставин“ дошао до своте од 57.315 ф. 99 н.? Ево како. Читајући „Извештај о стању фондова“ концем г. 1893, а не разумевајући га у његовим појединостима, он је к' своти од 10.588 ф. 09 од државних папира, *као државне папире* урачунао и оне своте 10% разне аукте наведене под бр. 6, 7, 8 и 9 активе школског фонда, у укупној њиховој своти од 46.727 ф. 90 н.

Дакле, није знао шта је то „аукта“, него је мислио, да је то неки државни папир. И ето, *у томе незнању је цела загонетка вештине његове у претварању своте од 10.588 ф. 09 н. у своту од 57.315 ф. 99 н.*

К томе још није знао ни то, да та аукта не носи никакву камату, те му се онда морала камата од 445 ф. 60 н. на своту од 57.315 ф. 99 н. учинити и сувише мала, — *ни са пуним једним процентом!*

Та аукта је учињени школски прирез са 10% перцената од учитељске плате, који прирез су плаћале општине некадањег провинцијала и војводине, и на који прирез су падале и обвезнице у сврху оснивања учитељске школе (тада у Сент-Андрији, сада у Сомбору). Пошто неке општине нису тај прирез уплатиле, то се та аукта гомилала, и нагомилала до данашњих свота. А јер је аукта прирез, као н. пр. и верозаконски прирез, то и она не носи никакву камату, као што ју не носи ни верозаконски прирез!

И ето, за то се па своту од 10.588 ф. 09 н.

добија камата од 445 ф. 60 н., а на своту од 46 727 ф. 90 н. не добија ни паре. За то је тако, јер је свота од 10.588 ф. 09 н. у државним папирима, а свота од 46.727 ф. 90 н. — безкаматна аукта — дуг црквених општина; а није, дакле томе криво неко уображено несечење купона на време.

ad з.) Из незнања је потекао и приговор у погледу манастира Гомирја. И ту су „Застави" криви неодсечени купони, што је приход од купона тек 39 ф. 50 н.

А кад јој се донекле разјаснио толики само приход од купона, онда је она рекла: „Ту ето говоре и *„мртве цифре"*, да рачунски извештај није потпун. Ако постоји какав дуг, тај се терет дуговања мора исказати у потраживању (пасиви). Дуг мора да се води као дуг, а тако исто и отписивање дуга на којим начином мора се навести: одакле са узима и на што се употребљава. Говори („Српски Сион") о дугу који ми не видимо, а треба да га видимо. Међу тим ми видимо да 22.706 фор. угарске ренте у злату по 4 процента доносе годишње 908 ф. 24 н., а у рачуну се износи од купона 39 ф. 50 н. Куд је дакле нестала свота од 868 ф. 74 н.?"

Није нестала, него је урачуната у рачун где јој је место. А ево како.

Фонд манастира Гомирја, о којем је реч у „Извештају" фондова, основан је као *неприкосновени иметак* тога манастира ,својом новца, којег је Гомирје добило као отштету за манастирско *експроприсано* земљиште при градњи тамо пруге железничке. Тај се новац уложио у државне папире као неприкосновени иметак манастирски. Међутим манастир, у нужди својој, замоли од саборског одбора прилоком од 10 хиљада форината на оправку своју. Саборски одбор му даде прилоком 5000 ф., а 5000 *зајма* на манастирског фонда, *али под тим условом, да тај зајам, односно дуг амортизује приходом свога неприкосновеног иметка, уложеног у државне папире у своти од 22.706 ф. Управа манастира на то пристане, а и надлежни административни одбор то дозволи и одобри.*

И од то доба већи део прихода гомирског неприкосновеног иметка или фонда, о коме је у „Извештају" реч, одлази на амортизацију дуга, не *фонда* манастира Гомирја, *него дуга манастира Гомирја.*

А пошто су тих 5000 ф. *дуг манастира Гомирја, а не фонда његовог*, то се и рачун о томе дугу води не у „Извештају" фондова, *него у рачунима манастира Гомирја, који пак рачуни не спадају у рачуне фондова у опште, ни у рачун* **фонда** *манастира Гомирја на особ.*

А јер се приходом *фонда* манастира Гомирја амортизује дуг *манастира Гомирја*, то је приход фонда, од купона тога фонда, исказан у „Извештају' тек у оној своти, *која претиче од амортизационе своте* дуга манастирског.

Претекао је у г. 1893 свотом од 39 ф. 50 н. те је с' тога у толикој само своти и могао бити исказан у извештају *о стању* тога фонда.

У рачунима пак тога фонда је приход фонда исказан *у целости* са означењем и дотичног издатка на амортизацију дуга манастирског. Но јер тај рачун не спада у извештај *о стању* фонда, за то није у тај извештај ни уврштен.

Па кад би се могао и требао и у „Извештају" означити цео приход од купона, означити би се морао одмах и издатак амортизационни. А зар онда не би био исти резултат тога фонда?

Па зар је онда хонетно одмах сумњичити са доста разумљивим питањем: „Куд је дакле нестала свота од 868 фор. 74 нов."? Је ли то тон и такт пристојности и елеганције „Заставине"!

ad и.) Ево шта је у ствари, а што у „Извештају о стању фондова" није речено, јер *на тај извештај и не спада.*

Продане су једне некретнине, које су дуговале Зелићевој закладе, и на којима је тражбина те закладе била укњижена. Постигнуту куповну своту унео је фишкал фондова у фондовску благајну.

У случајевима, кад достигнута куповна свота приликом овршне дражбе не покрива цело потраживање фондовско (главницу, камате и задоцњене камате) намирује књиговодство фондова пре свега камате и задоцњене камате. А то чини из разлога, да фишкалат фондовски узмогне, ако дужник има, осим укњиженог и проданог иметка, још каквог иметка, као против личног дужника наставити парницу; и што је исход оваке парнице увек успешнији и сигурнији ако се утужује заостала главница.

а не задоцњена камата; јер суд често ову камату не дозвољава.

Тек онда, ако обновљена тужба остане без успеха, онда се зарачуната већ камата отписује, а уплата исте преноси на покриће главнице, као што је у спорном случају и учињено. То се није морало учинити, јер дотична закладa нити добија тиме што год, нити би изгубила фактички што год. Ал се то чини из обичаја и правила, која захтевају, да се отписују камате, а не главница. Камате и у спорном случају нису одмах отписане, јер се надало поновном тужбом добити и камате и главницу. А у свему томе нема ништа страшног нити штетног по интерес дотичне закладе.

И по томе, нема ту нити каквог дуга Зелићеве закладе, нити чијих год грехова да их ова закладa испашта.

ad j.) На прегледање манастирских рачуна падано је у г. 1893 фактички 1180 фор.; падана је толика свота не за прегледање тих рачуна из г. 1892 или **једне** ма које, него за прегледање манастирских рачуна *из 10 година пре данашње управе фондовске*, а из онога доба, кад није било нити надзорника народно-црквених добара, нити прегледања манастирских рачуна.

1180 фор. утрошено је на прегледање преко 200 манастирских рачуна. Зашто ти рачуни нису прегледани до данашње управе фондова — до времена данашњег саборског одбора, тоже треба узрок тражити изван данашње управе, те не кривити ову, ради туђе воље и кривице.

(Наставиће се).

ЈИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архијерејска богослужења.**) *Његова Светост, преузвишени Господин Патријарх Георгије*, богослужио је на дан Благовести и Цвети у манастиру Беочину. На Благовести је *Његова Светост* произвео ђакона Георгија Марјановића за протођакона, а рукоположио јерођакона Неофита Сабадоша за презвитера, и богослова Димитрија Јанковића за ђакона. На Цвети рукоположио је св. патријарх овога за презвитера, а монаха Георгија Летића за ђакона. Г. Летић се замонашио 23. марта о. г. у манастиру Беочину.

Његово Високопреосвештенство, Господин Епископ бачки Герман Опачић, богослужио је на дан Благовести у саборној цркви новосадској и изговорио красну Архипастирску поуку.

— (**Радња епархијских власти у Нов. Саду.**) *I. Конзисторија бачка* држала је 20. марта (1. априла) под председништвом Њег. Високопреосвештенства Госп. Германа Опачића своју редовну седницу, у којој су реферисани ови предмети: Прочитан је отпис вис. Министарства просвете: у предмету молбене државне приподхоји црк. општини кисачкој; у предмету катихизације на новосадској виш. кат. гимназији. — Препоручен је вис. министарству за државну приподхоју Д. Т. парох у С. — Узет је на знање извештај испитне комисије за стечајне испите: да су Никола Теодоровић лични капелан и Вељко Миросављевић ђакон у Н.-Саду положили стечајни испит. — Узета је на знање председничка наредба, да се против суспендованог а реинтегрисаног пароха петроварадинског П. Н. употребе брахијум. — Дозвољено је црк. општинама турјској, да своју св. цркву оправити и украсити може. — Препоручена је високом министарству ради получења редовности јереј Ж. П. катихета у С. с том клаузулом, да може само на парохију последње класе конкуровати. — Одбијена је Ана уд. Чупић са молбом да се вдсл. Саб. Одбору препоручи ради получења приподхоја на јерарх. фонда, јер на ту цел нема фонда. — Припуштени су к избору на парохију Гложанску А. М. парох у Сефкерину и Н. Т. капелан у Н.-Саду. — Препоручени су високом министарству за државну приподхоју сви свештеници у овој епархији, који су тога ради молбу поднели. — Исто су тако препоручени вис. министарству за држ. приподхоји и све ове свешт. удовице, које су тога ради молбу поднеле. — Осим тога је решавано више бракоразводних парница и донета једна бракоразводна пресуда.

II. Административни одбор држао је следећег дана своју редовну седницу, у којој су предузети ови предмети: Узета је на знање одлука високосл.

Саб. Одбора, којом је прекинут Ђире Караканешевића учитеља у Пироту против одлуке овог одбора бр. 228. ех 1894. одбијен. — Приложени од високосл. Саб. Одбора исказ дуговина верозак. прилога и саб. трошкова достављене сеске бачко-бодр. жупанији ради политичке ексекуције. — Узета је на знање преизд. наредба, којом је упућен црквени одбор петровоселски, да се свима налозима, који на ков. одлуке против пароха Н. П. пропустичу, безусловно повиновати има. — Одобрена је организација нове црквене скупштине у Пивницама. — Узет је на знање извештај окр. протопресвитера сомборског о истрази, коју је водио у станишићској црквеној општини и упућен да спроведе избор $^1/_3$ скупштинара. — Упућен је окр. протопр. ст.-бечејски, да изађе у Аду и на лицу места изврши тужбу неколиких општинара и обрану црк. општине тамошње. — Одобрено је црквеној општини у Ади, да може још земље купити. — Одобрен је избор $^1/_3$ скупштинара у Госпођинци, Кули и Шандору. — Дозвољено је црквеној општини у Ади, да кор у својој цркви преудесити може. — Прекинут Младена Степанова и другова на Госпођинаца против одлуке овог одбора бр. 14. ех 1894. спровешће се високосл. Саб. Одбору. — Захтеће се политична ексекуција ради утеривања парох. реституције у Пивницама. — Одобрен је црквеној општини у Сентомашу накнадни прорачун за 1895. — Одобрено је црквеној општини у Ст. Палапнци, да може задати нов парох. дом. — Опрошћено је удовици Василија Чупића бив. пароха ст. футошког дуговање истога епарх. фонду. — Осим тога узети су на знање записници скупштинских седница неколиких црквених општина.

Услед референсања епархијског ревизора решени су следећи предмети и то: одобрени су прорачуни за 1895 годину срп. прав. црквене општина у Ст. Сланару, Парагаћа, Обровцу, Турији, Брестовцу, Локу, Дероњи и Парабућу. — Одобрени су рачуни срп. прав. црквене општине у Парабућу од 1894. године, рачуни школског фонда у Ст. Керу од 1894. год., рачуни срп. прав. црквене општине у Шандору од 1894 г., рачуни срп. прав. црквене општине у Ст. Врбасу од 1893 г. — рачуни срп. прав. црквене општине у Горњем Ковилу од 1894 год. — Одобрени су рачуни срп. прав. црквене општине у Моноријну од 1885. до 1890 године. — Враћени су рачуни срп. прав. црквене општине у Госпођинци од 1884 до 1888 године ради допуне. — Враћен је натраг рачун манастира Ковила од 1894 године са ревизорским примедбама исправе и допуне ради. — Изаслат је епархијски ревизор у Обровац да оспорене рачуне срп. прав. црквене општине у Обровцу на лицу места прегледи и наглашене проневере констатује. — Због доказане реинтеграције суспендован је председник срп. пр. црквене општине у Обровцу, уједно је упућена иста општина да себи другог председника бира и да овострано решење од 23. новембра 1894 године бр. А. О. 1382/513 ех 1894 г. у року од 8 дана има извршити, и да од плате тамошњег пароха Теодора Поповића на страну епархијског фонда задржани новац у епарх. благајну унесе, — у противном случају и сам црквени одбор биће суспендован. — Упућена је црквена општина у Чуругу да молбу Стевана Ивкова, по којој моли да му се на 500 ф. прирасле камате одпусте — главној жетној скупштини поднесе, и закључак исте са означењем своте камате амо пошље. — Дозвољено је срп. прав. црквеној општини у Ади, да своје рачуне од 1881 до 1892 године до августа 1895 год. зготови и на ревизију поднесе. — Молбу Михајила Стојановића јеромонаха, администратора и председника црквене општине у Јегри, да на мађарском језику рачуне зготови и на ревизорске примедбе мађарски одговори, одбита уједно строго упутити црквеног председника да овострана решења по својој дужности респектује и неодложно ефектуирати не пропусти, јер ће се против њега најстрожије мере употребити.

— (**Вршачка епарх. конзисторија**) држала је под председништвом Његовог Високопреосвештенства г. епископа *Нектарија* 13. марта о. г. своју редовну месечну седницу, на које саопштавамо ово: Узет је на знање извештај парох. звања гајачког, да је на темељу конкретног решења конинског надсолгабировског звања дете *назаренца* Ђоке Богојевића уз асистенцију општинске власти крстио исправни парох П. Д. — Узет је на знање извештај вршачког протопресвитерског звања, да је јереј Димитрије Радовић, изабрани систематизовани парох. пожежник ујлвански, у своје звање 26. фебр. о. г. прописно уведен. — Његово Високопреосвештенство г. епископ *Нектарије*, као председник *делегације за израђивање јерархијско-дебелог стања међашних општина*, извештава, да је од румунске стране, гласом отписа Његове Светости именована делегација, којој су чланови: Протосинђел Никола Попеа, епископ карансебешки, др. Јосиф Гал, члан горње куће и Викентије Бабеш. *Обе делегације, српска и румунска*, састаће се у Вршцу 20. апр. о. г. и посветоваће се како и на који начин *да се хитним путем* спроведе јерархијска деоба и подела црквено добра у помешаних општинама. Г. Епископ држи, да ће се лако доћи до споразума, јер обзиром на то, да судови у јерархијско-деобним парницама за основу својих пре-

суда узимају паритет, дочим број душа тако рећи ни у обзир не долази, могле би обе странке тај принцип усвојити и по томе принципу и саме дообу спровести, чиме ће се врло велики трошкови око вођења јерархијских парница уштедити. Извештај г. Епископа узет је на поволно знање. Додати нам је још, да су чланови српске делегације осим споменутог г. Епископа као председника још и: Др. М. Полит-Десанчић и Др. Тома Недељковић. — Референт епарх. извештаја, да су на односну реквизицију кр. кот. суда у Анталфалви президијално дате потребне информације у кривичном поступку против бившег председника „јарковачког српско-православног црквено-школског фонда“ који је, без знања фондовске управе, давао фондовским дужницима брисовне дозволе и тиме фонд оштетио. Извештај овај, односно президијално расположење узето је на знање. — Молба Младена Малице и другова из Добрице, да им се за администратора изаље јереј Велимир Сперњак, није се могла уважити, јер је међутим на парохију добричку већ стечај расписан, пак ће се преха тоже парох. место стално попунити. — Решено је јереју Илији Јанковићу дати на властиту холбу отпуст из опсега епархије пршавке. — Преч. г. Сава Стојшић, протопресвитер панчевачки, подноси записник о спроведеној истрази против јереја Н. М., пароха јарковачког. Речени изасланик конзисторијални констатовао је, да је тужба црк. општине јарковачке, да је јер. Н. М. своју парохију још пре 5 недеља напустио а да ни своју претпостављену власт, а ни црк. општину о своме намераваном изостајању известио није, *на истини основана*, те да је исти јереј још и друге изгреде учинио. На основу истражног записника и извештаја споменутог изасланика суспендовала је конзисторија јереја Н. М. и осповредстве слисе надала конц. фишкалу с налогом, да јереја Н. М. фишкалском *акцијом обложи*. — Пред тога решено је и више брако-разводних ствари. (*„Будућност“.*)

— **(Извштај о стању православне српске богословско-учитељске школе у Призрену за 1893/4 школ. годину.)** Вредни ректор српско-православне богословско-учитељске школе призренске г. архимандрит *Илариjон С. Весић* написао је извештај о стању поменуте школе за прошлу школ. годину и према постојећем тамо пропису послао га надлежном грчком Рашко призренском митрополиту Мелентију, призренској турској просветној комисији и старатељима те школе. Али он се није задржао само на том, но је дао тај извештај и засебно одштампати, како би на тај начин и шира српска публика о напретку упитне школе коју више сазнала.

Ми из тога похвалнога посла г. ректора вадимо ове податке:

Наставника са ректором и предавачем турског језика беше у свему 10.

Ученика беше уписано свега 213, а до конца године остаде их у заводу 195, и то:

у припремном разреду	8
„ I. гимн. разреду	66
„ II. „ „	51
„ III. „ „	36
„ IV. богословском разреду	23
„ V. „ „	11

Сем ових редовних ђака беше још и 5 напредних слушалаца.

Од васцелога броја ученика имали су стан и храну у заводу њих 156, а ван завода их беше 62.

Успех ученика огледа се у овој табели:

са одличним успехом у свих 5 разреда беше	8
„ врло добрим „ „ „ „ „	59
„ добрим „ „ „ „ „	36
са једном слабом белешком (калкулом)	29
са две слабе белешке	24
са три и више слабих бележака	35
нису полагали све предмете	1
губе права на школу	3

По завичају највећи број ученика отпада на Стару Србију и Македонију: но беше их још 1 из Босне, 4 из Нова Пазара и 11 из Црне Горе.

По сталежу бијаше од уписаних:

синова свештеничких	43
„ учитељских	2
„ трговачких	34
„ занатлијских	69
„ сељачких	65

Г. ректор се тужи као и у пријашњем извештају, да му је течајем ове школ. године и опет боловао велик број ученика. Болест он приписује тескобним и недовољним просторијама, у које су ученици смештени.

Наставничко особље држало је 18 седница, а одбор економни сваког месеца по једну.

Наставници предаваху искључиво по писаним лекцијама, јер штампаних уџбеника нема.

Ученици су проводили дневно на предавању од 8—12 сати пре, и од 2—4 сата по подне.

Испити (главни) одржавани су од 23. маја до 23. јуна 1894.

Заводска библиотека је у школ. год. 1893/4 повећана са 115 дела разног садржаја на руском и са 25 на српском језику. Завод је и сам број повремених часописа добијао. Од овостраних је слала Његова Светост, г. патријарх Георгије „Српски Сион“, а школ. управитељ из Сент Томаша Ђорђе Р. Стефановић претплатио је за завод овај „Школу“. — Г. Епископ тимочки Мелентије даровао је из своје приватне библиотеке приличан број одабраних књига.

Научни кабинет слабо је попуњен, но се налази у старом стању.

У школ. години 1894/5 подигнута је ова школа на 6 разреда; прва су три гимназијског, а друга три богословско-педагошког правца.

На завршетку извештаја истиче г. ректор оправдану наду, да ће се заводске просторије ускоро моћи у школ. години 1894/5 према потреби проширити. Од намештаја и покућства, вели г. ректор, да је шк. год. 1893/4 прилично набављено, но све то још није доста, да завод овај буде најбољи међу заводима те врсте у других просвећених народа. *Л. Б.*

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ђ. Ј. у М. Поручени: „*благословен есм*“ ће поћи ће на *ђаконију* у суботу акатиста, јер *суботом* прве, пете и шесте недеље великога поста не бива други појем мртвима, него онај, које су ти дани посебном наменом одређени. А наиме: прве недеље св. Теодору Тирону; пете недеље акатисту пресв. Богородице; шесте недеље св. воскресењу Лазареном.

ИСПРАВАК.

У 13 бр. *о. г.*, а у наредби саборског одбора, на стр. 210 у првом ступцу, последњем реду, место „што на дуговине“ треба да стоји „што *на* дуговине“; на истој страни, другом ступцу, четвртом реду место „нереду“ треба „*народу*“, а у седмом реду место 1883. треба *1893.*

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Ј. С. у Бр. Примили смо.

II. Исказ добровољних прилога на надгробни споменик св. Стевану Штиљановићу, деспоту српском.

Кикинда: српска црквена општина 10 ф.
Вуковар: г. Алекса Наумовић веленос. 10 ф.
Сомбор: српска црквена општина 10 ф.
Ст. Бечеј: српска црквена општина 10 ф.
Вуковар: Ст. Станишић скупио и послао 12 ф. 50 н. Приложили: Штедионица ст. вуковарска 1 ф. Тодор Станић 1 ф. Стев. Станишић 1 ф. Никола Јовановић 50 н. Шандор Нереман 20 н. Васа Михајловић 50 н. Тома Врачарић 50 н. Никола Бингулац 20 н. Гавра Вујић 30 н. Сима Мединац 20 н. Стеф. А. Гргуров 50 н. Петар Бабановић 50 нов. Васа Лукић 50 н. Јаша Лукић 20 н. Тома Илић 1 ф. Јован Андрић 50 н. Коста Дрљачић 20 н. Алекса Јовичић 50 н. Јаша Ковачевић 50 н. Андрија Шнајерковић 30 н. Никола В. Наламчанин 30 н. Тешић и Царевић 1 ф. Александар Станишић 50 н. Максим Станишић 30 н. Петар Станишић 30 н.

Вуковар: Српска занатлијска задруга 5 ф.

Болман: скупио и послао г. Пашто Хорват парох 12 ф. 10 н., а приложили: Пашто Хорват 1 ф. Бранко Парабак учитељ 50 н. Јован Милер р. к. учитељ 1 ф. Салујило Миљановић 50 н. Теодор Коцкар 30 н. Мито Јанковић ст. 20 н. Пашто Бијелић 10 н. Живан Бијелић 50 н. Нестор Радивојевић 10 н. Дајан Бијелић 10 н. Јакшо Радојчић 20 н. Дајан Бојанин 20 н. Урош Доброкес 20 н. Ђоко Хорват 20 н. Ранко Страхинић 20 н. Милош Бијелић ст. 20 н. Стокан Доброкес 20 н. Матија Бојанин 30 н. Петар Бијелић ст. 20 н. Сергије Јанковић 20 н. Анђо Радојчић 10 н. Младен Бојанин 10 н. Милош Бијелић мл. 10 н. Анђо Купинић 10 н. Ђоко Бијелић ст. 20 н. Јакшо Бијелић 20 н. Живко Јанковић 20 н. Јован Бијелић ст. 20 н. Непад Бојанин 10 н. Јован Поповић 20 н. Лазо Поповић 10 н. Мито Поповић 20 н. Обрад Суботић 10 н. Јован Бијелић мл. 20 н. Младен Бијелић мл. 20 н. Младен Колар 20 н. Стокан Шимић 10 н. Цветко Стојковић 20 нов. Павле Болманац 20 нов. Глишо Суботић 20 н. Живко Бошњак 10 н. Јакшо Колар 10 н. Ђоко Штучић 20 н. Јакшо Сечујац 10 н. Јован Иванчевић 10 н. Сигисмунд Рајс 20 н. Анто Васильевић 10 н. Сава Теодоровић 20 нов. Аврам Јанковић 10 н. Младен Бијелић ст. 20 н. Стоко Бојанин 20 н. Глишо Петровић 10 н. Познан Јанић 10 н. Рајко Коцкар 20 н. Митар Бојанин 20 н. Младен Болманац 10 н. Анто Грујић 20 н.

Сента: српска црквена општина 5 ф.
Суботица: српска црквена општина 10 ф.
Сентандреја: српска општина 5 ф.
Дарда: Ст. Стојковић 1 ф.
Кишфалуба: послао г. Ст. Михајлић парох 14 ф., а приложили: црквена општина 2 ф. Станоје Кишфалубац 50 нов. Глишо Хаднађ 50 нов. Ђорђе Косић 1 ф. Јосиф Јелић 50 н. Перо Остојић 30 н. Угљеша Хорват 40 н. Раде Кишфалубац 30 н. Перо Марковић 30 н. Милош Хорват 50 н. Бранко Дворнић 50 н. Саво Косић 40 н. Саво Радивојевић 50 н. Тошо Поповић 20 н. Ђоко Михајловић 30 н. Дионисије Кишфалубац 40 н. Цветко Бошњак 50 нов. Смиља Позанов 20 н. Танасија Лозанов 50 нов. Лазо Угљешић 30 н. Крста Новаковић 10 н. Саво Пешић 10 н. Раде Кишфалубац 10 нов. Перо Хорват 10 н. Коста Хорват 20 н. Милош Пешић 50 н. Драга Поповић 30 н. Глишо Сладаковић 20 н. Обрад Сладаковић 20 н. Стеван Михајлић парох 2 ф. 10 новч.

Черевић: српска црк. општина послала 12. ф. 80 н. приложили: црк. општина 5 ф. Ђока Тешић 50 н.

Симка Златић 50 нов. Милан Костић 50 н. Коста Максимовић 50 н. Душан Цвејић 50 н. Марко Ђорђевић 50 н. Љубомир Павловић 50 н. Др. Војин Монашевић 50 н. Сара Ј. Стефановић 40 н. Јефта Докић 40 н. Босиљка Милутиновић 30 н. Коста Парић 30 н. Коста Дерикладић 20 н. Стеван Грчић 20 н. Ђока Савић чича 20 н. Јела Новаковић 20 н. Ђока Ортоман 20 н. Јован Јосимовић 20 н. Васа Солдатовић 20 н. Панта Прекрповић 20 н. Тома Лукић 20 н. Милош Гачулић 20 н. Дада Гашин 10 н. Митар Кузманов 10 н. Љуба Ристић 10 н. Стева Јанковић 10 н. Тода Карацић 10 нов.

Сикулс: српска црквена општина 5 ф.

Будим: српска црквена општина 20 ф.

Вилмањ: донео тутор Ђоко Дадић 5 ф., а приложили: Аксентија Кузмановић 50 н. Тимо Кузмановић 50 н. Ђоко Лазић 50 н. Драгутин Лазић 50 нов. Раде Пауновић 50 н. Јоцо Николић 50 н. Јован Букић 50 н. Цветко Петровић 20 н. Бранко Дадић 20 н. Перо Божић 1 ф. Младен Пауновић 10 н.

Дарда: послао г. Цветко Милић парох 8 ф. 75 н., а приложили: Урош Рацковић 2 ф. Живко Малетић 1 ф. Саво Петловац 1 ф. Живко Петловац 1 фор. Милутин Дреновац 50 н. Перо Радић 50 н. Андрија Јовић 50 н. Давјан Мирковић 50 н. Јово Марјановић 50 н. Глишо Станковић 20 н. Јефто Бошњак 20 н. Цветко Бошњак 20 н. Панто Барбир 20 н. Јефто Јовичић 20 н. Савета Манојловић 20 н. Живко Стојковић 5 нов.

Свега	156 ф. 15 н.
I. Искас	252 ф. 09 н.
приљено до данас	408 ф. 24 н.

Захваљујући у име општине Шиклушке свима наведеним скупљачима и прилагачима на труду и дару, молимо и остале наше побожне родољубе, а нарочито високопреосв. господу Епископе, високопреч. господу настојателе манастирске, као и браћу из пакрачке и горњокарловачке Епархије, да нас у предузетој доброј и душевно спасоносној цељи по могућству, али што пре, потпомоћи благоизволе.

У Шиклошу (Batanya). 18. јануара 1895.

Стеван Гојковић
парох и председник.

Јавна молба.

Пре две године дана апеловали смо на племенита срца и дарежљиве руке српских родољубаља: да дарују добровољних прилога, са којима бисмо могли сиромашног а даровитог ученика овдашње више цртачке школе г. *Светозара Барајевића* из Долова изобразити за стручна професора цртања.

Помоћу Текелијина завода, потпорама црквених општина, светих обитељи и појединих родољубаља издржавали смо поменутог ученика две године дана, подмирујући све потребе око његова учења школовања.

Вељедушну помоћ ову заслужио је Светозар Барајевић својим дојакошњим примерним владањем и добрим успехом у својој науци и вештини.

Како истоме ученику ваља да учи још $1^1/_2$ годину дана овде на да своју школу сврши, а средства дарована за издржавање његово исцрпљена су — усуђујемо се још једном да апелујемо на племенита срца и дарежљиве руке у нашем народу са топлом молбом: да нам дарују толико добровољних прилога, са колико бисмо могли овог ваљаног али сиромашног српског ђака, за којега нема стипендије, даљеви школовати и по томе у српски народ на користан рад упутити.

Прилоге примамо обојица на своје ниже означене адресе а признаћемо их захвално јавно у нашим српским листовима.

У Будимпешти на покладе 1895.

Стеван Јовановић,
кр. саветник, земаљски посланик.
Budapest IV. Mária-Valeria utcza 17. sz.

Стеван В. Поповић,
управитељ Текелијина завода. Budapest. Tökölyutcza.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 43 2—3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитељске*, на српској верононаводној женској школи у *Дињшу*. Редовна је плата 360 фор., 12 куб. метера дрва, за огрев и потребу, слободан стан састојећи се из две собе, кухиње и јестичаре, баште 400□ хвати, и ван села $^1/_2$ јанца.

Рок пријаве Томина недеља.

У *Дињшу*. 16. марта 1895.

Одбор.

СТЕЧАЈ. 30 3—3

На српској основној четворо-разредној верононаводној школи у *Св. Петру* (Торонталска жупанија) упражњено је *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

С истим местом скончана је плата:

360 фор. ав. вр. у готовом, што се у месечним ратама тачно у напред издаје, и 30 кибли жита. Даље: 20 фор. годишње за поправу школу и 20 ф. годишње за перовођство и кођење рачуна црквених и школских, ако изабрани учитељ за то способан буде. Осим тога 3 хвата тврдих дрва и сламе, колико је за грејање учитељског стана и школе потребно и најпосле 50 нових. од укопа, где учитељ позван буде.

Изабрани учитељ уживаће стан у нарави, који се састоји: из предсобља, 2 собе, кујне и остале потребне стаје. — и две баште, од којих је једна код школе, а друга ван села, са примедбом, да на ову другу сам он порез плаћати има.

Изабрани учитељ имаће све, школском уред-

бом прописане предмете у школи предавати и децу појачу учити. Осим тога, у дужност ће му спадати: при сваком богослужењу у цркви у јесењој невици редовно појати, уз часни пост уторнице средом и петком на јутрењу и преждеосвештеној долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски привилегији, а испит су из мађарског језика положили, међу овима пак првенство они ће имати, који се општини лично пријавили буду.

Рок пријаве траје до 6. априла по нашем календару о. г.

Из седнице местног Ш. О. држане у *Срп. Петрц.* 26. фебруара 1895 год.

Јова Лазић
председник Ш. О.

К. бр. 138/1895. 41 2—3

СТЕЧАЈ.

На парох. место у *Срп.-Падеју* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице до 18. априла 1895. год. поднисаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 21. фебруара 1895 године.

Епарх. конзисторија темишварска.

Кбр. 9/... 1895. 40 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парох. место у Арадгају овим се расписује стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице до 18. (30.) априла 1895. године потписаној конзисторији поднети.

Из конзистор. седнице држане у Темишвару 21. фебр. 1895. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Позив.

Г. Г. АКЦИОНАРИ „СРПСКЕ БАНКЕ“

У ЗАГРЕБУ

позивају се, да према пропису чл. 6. друштвених штатута положе најдаље до 3. (15.) маја о. г. у име друге уплате по 24 ф. за сваку уписану акцију, код повереника и новчаних завода код којих су и прву уплату положили или непосредно банци.

При полагању ове друге уплате дужан је сваки акционар да преда поверенику привремену потврду од прве уплате и да прими нову, која ће гласити на 34 форинта.

Ова потврда замениће се привременим акцијама чим буду готове.

Ко до тог рока не положи ову другу уплату, изнаће се последицама чл. 9. штатута, који гласи: „Ко од акционара на први позив управе, који се има огласити према пропису §. 170. трговачког закона, не положи до одређеног рока уплату за коју се позива, платиће за задоцњење 6% на неположену суму од рока до дана уплате. Но ко не положи, пренебрегнуту уплату ни за 30 дана после овог рока, губи уписом стечено право и до тада положене уплате“.

Решено у седници управног одбора „Српске банке“ 22. марта (3. априла) 1895.

У *Загребу* 23. марта (4. априла) 1895.

УПРАВА
45 1—3 „Српске банке“ у Загребу.

РАДИ ЗНАЊА.

Извештавамо Вас овим учтиво да смо примили

ГЛАВНО ЗАСТУПСТВО У НОВОМ САДУ
ЧЕШКОГ ДРУШТВА ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
и
ЧЕШКОГ ДРУШТВА ЗА ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА И РЕНТЕ

Према томе прима наш завод од сада налоге за осигуравање против ватре, леда и на живот.

Препоручујући овим то наше заступство, остајемо
с поштовањем
ЦЕНТРАЛНИ КРЕДИТНИ ЗАВОД
46 1—3 ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО

РАДИ ЗНАЊА!

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА

ПРЕСЕЛИЋЕ се светле недеље у Карловце. Са штампаријом премешта се и уредништво и администрација „Српског Сиона.“ Ко с њима има посла, молимо, да се од сад обраћа у Карловце.

Број 15. „Српског Сиона“ изаћи ће, чим се штампарија смести.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. V. Број 15.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 16. априла 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис у обзиру превишњега недозвољавања сазива сабора за 7. (19.) мај 1895.

(Превод са мађарскога изворника).

Краљевско - угарски министар - председник.

1249./М. П.

Преузвишени и Високопреосвећени Господине Архиепископе - Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско - краљевско Величанство, у Бечу, дне 31. марта ове године, изданом превишном одлуком Својом, није благоизволило највишом дозволом најмилостивије саизволити, да се, као што је молено, српски православни народно-црквени сабор на дан 19. маја ове 1895. године сазове.

О том имам срећу Преузвишеност Вашу, а на представку Вашу од 27. јануара (8. фебруара) ове године бр. 30. даљега усрдног поступања ради с том примедбом известити, да је поменутој превишњој одлуци разлогом служило то, што не само да нису осигурани васколики трошкови за овај сминљани сабор, него што још и од трошкова пређашњих сабора постоје заманши заостаци.

Примите, Преузвишености, искрени израз моје одличног поштовања.

У Будимпешти, 21. априла 1895. године.

БАРОН БАНФИ, с. р.

Преузвишеном и Високопреосвећеном господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику и карловачком православном архиепископу-митрополиту и патријарху српском.

За верност превода:
Др. ЛАЗА СЕКУЛИЋ,
срп. митрополитско-патријаршка и нар. црква. тајник.

Његова Светост, Патријарх српски Георгије, Бранковић, благоизволео је патријаршког протосинђела, професора богословије, те привременог управитеља манастира Хопова и тамо смештене монашке школе, *Митрофана Шевића*, произвести за архимандрита манастира Хопова.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Славно уредништво!

Жељи вашој, да вам право стање здравља високопреосвећеног епископа темишварског Никанора опишем — ево се одазивам.

Г. Епископ је срећно прекужио ампутацију ноге, и рана је сасвим залечена. Но за време од преко педесет дана и толико ноћи промучених и непроспаваних за време емболије саме и после надржане ампутације, да се лако представити, како је јако оглабио и снагу изгубио. Истина да су неки овдашњи листови у најбољој намери донели вест, да је епископ подпуно оздравио, ал то не одговара истини, јер вам морам признати, да је болесник још у постељи, пошто му је сад мир највећи и одмор најнужнији лек да се скоро постеље опростити узможе.

По лечничком савету држаће још неко време постељу, и онда ће добити вештачку ногу, која је већ наручена, и која ће за месец дана и готова бити, те ћемо га — божијом милошћу — онда опет здрава у свом кругу видети, јер сви знаци за стално и сигурно оздрављење су ту; једино што тако споро иде, узрок је да је апетит у почетку био сасвим незнатан управо никакав. те је тако задржано залечивање ране, а тело до крајности ослабило и малаксало. — Уздајући се у божију помоћ — надам се да ћу вам и подпуно исцељење епископа Никанора скорим јавити моћи, јесам с одличним штовањем

У *Темишвару*, 12. априла 1895.

П. М.

Разночтеніе къ свящ. церковно-слов. книгахъ.

У првој посланици у глави 4. къ Коринѳянамъ, а у стиху 6. 7. 8. стоји: Сїа же, братіе моа, пренесохъ на себе и Аполлоса васъ ради: да ѿ насъ навчитеся не почи написанныхъ мѣдрствовати, да не единыхъ по единомъ гордитеся на другаго. Кто бо тя разѣждаетъ; что же имаши, егоже неси пріялъ; аще же и пріялъ еси, что хвалишися јакъ не пріемъ; Се сыти есте, се богатистеся, безъ насъ коцаристеся: и ѿ да бы коцарилися есте, да и мы съ вами царствовали. Тако то мјесто гласи у изданју од год. 1864. штампаном благословеніемъ стѣйшаго правительствующаго всероссійскаго Сѵнода. То исто мјесто гласи тако исто и у још допунјем изданју од год: 1875. у Москви по благословенію стѣйшаго Сѵнода. Али у изданју од год. 1892. штампаном въ градѣ Сарајевѣ благословеніемъ же Преосвященнѣйшихъ, сербско-православныхъ архіепископовъ и митрополитовъ: Дабро-босанскаго: Господина Гаврила Николајевића, Херцеговачко-захумскаго: Господина Серафима Перовића, и зворничко-тузланскаго: Господина Николая Мандића гласи то мјесто мало друкчије. Умјесто да ѿ насъ навчитеся. стоји: да ѿ нас навчитеся, умјесто и ѿ да бы коцарилися есте стоји: и вие оуко да коцаритеся. Из тога ја видим да је одбор, који је приређивао ово Сарајевско издање, имао пред собом старија издања, која су штампана у Русији, и по тијем старијим изданьима да је удесио то Сарајевско. Ја мислим да је одбор тај врло добро чинио што је то Сарајевско издање удесио по старијим изданьима руским, јер су ова по језику тачнија и правилнија, те по томе и матији боље одговарају. Споменуто мјесто у Сарајевском издању тачно одговара истом мјесту у изданју руском од год. 1755. штампаном благословеніемъ стѣйшаго Правительствующаго Сѵнода къ цѣствующимъ великомъ Градѣ Москвѣ. Како у изданју руском од г. 1755., тако и у Сарајевском изданју стоји: да ѿ нас навчитеся, што је правилније по језику од да ѿ насъ навчитеся, што долази у доцнијим изданьима руским. Као што се види из цијеле реченице двојина је ѿ нас

на својем мјесту, која је у доцнијим изданьима замијењена множином ѿ насѣ. Тако је исто и у реченици и ѿ да бы коцарилисѧ есте овај кондиционал доцнијега постања, који је у доцнијим изданьима правилнијега обличја. У старословенском језику кондиционал постаје од партицина praet act. II. и облика: 1.) кимъ. 2.) ки, 3.) ки, множ. 1.) кимъ. 2.) кисте, 3.) кѫ. Ови су се облици кимъ, ки, ки помијешали тако са аористом кыхъ да су већ и у самијем старословенским споменицима врло ријетки У црквенословенском језику тијех старих облика кимъ, ки, ки нема, него увијек долази мјесто њих аорист кыхъ и т. д. н. п. Яцѣ кѣ Седомѣхъ кыша сѣлы кыли кыкшыѧ кѣ тебѣ, пребыли оукѡ кыша до днешнягѡ дне. (Мат. 11. 23.). Яцѣ ма кысте кѣдали, и отца моего кѣдали кысте. (Јов 8. 19.). Тај аорист кыхъ у црквенословенском кад долази у кондиционалу има увијек у 2. и 3. лицу једнине бы, бы мјесто кысть, кысть. Пошто 2 и 3. лице једнине једнако гласе бы, то се у кондиционалу у доцнијим изданьима додаје послије бы и еси да се — као што ја мислим — тачније одреди 2. лице једнине што пак није потребно, н. п. Господи, аще бы еси здѣ кыхъ, не бы братъ мой оумерлъ (Јов. 11. 21.); Яцѣ бы кѣдалъ еси даръ Божїй, и кто есть глаголай ти: даждь ми пити: ты бы просила оу негѡ, и далъ бы ти водѣ живѣ (Јов. 4. 10.). А и у 2. л. множине додаје се есте у доцнијим руским изданьима, кад је аорист кыхъ сшао на партикулу бы (да би се боље истакло 2. л. множине). Н. п. И ѿ да бы коцарилисѧ есте, да и мы кыхомъ сѣ камы цароствовали; (Коринѣ. 1. 4. 8.); Понеже оукѡ должни бы есте были ѿ міра сего изыти. (Коринѣ. 1. 5. 10.). У свијем овијем примјерима стоји у Сарајевском изданьу као и у изданьу руском од год. 1755. правилни кондиционали: аще бы здѣ кылъ; аще бы кѣдалъ даръ Божїй; аще ма кысте кѣдали, и отца моего кѣдали кысте Па и споменуто мјесто из кѣ Коринѳанюмъ 1. 4. 8. тачније је по језику и према матици у изданьу Сарајевском него у доцнијим изданьима руским. Испореди из Сарајевскога издања: и аще оукѡ да коцаритесѧ (καὶ ἐγὼ γε ἐβασιλεύσατε), да и мы кыхомъ сѣ камы цароствовали са: И ѿ да бы коцарилисѧ есте, да и мы кыхомъ сѣ камы цароствовали, које долази у доцнијим руским изданьима.

Тачнија су и по језику правилнија издања старија штампана у Русији него доцнија, и по томе с похвалом може се говорити о изданьу Сарајевском зато, што је удешено по старијим руским изданьима.

Карловци. **Јован Живановић.**

Из антифона са бденија Великог Четвртка.

(Свршетак).

Ученик се ждрече, одметну,
А разбојник ускликне овако:
У свом царству помени ме, Боже!

—

Свет умири, о Господе, који
— Ода чисте изволео јеси
Тело на се, узети за слуге,
Да сагласно певамо Ти славу, —
— Неизмерно човечанство љубим!

—

За сва добра, што јеврејском роду,
Христе Спасе, учинио Ти си,
На распеће осуђише Тебе,
Напојише оцтом Те и жучи,
Ну по делу њихову подај им, —
Твог силаска разумели нису!

—

Од Тебеска ваплоћеног Сина
Познали смо; Богомајко света,
О једина благослова пуна!
Искрено Те и једнако с тога
Величамо, песмама славећи.

—

Ово каже Људима Господ:
— Људи моји, шта урадих вама,
Или чим сам додијао вам?
Слепцима сам даровао вида,
Прокажене очистих од краста,
Болесника са постеље дигох,
Шта сам — дакле — учинио тиме,
И шта за то вратили сте мени?
Жуч за ману, а оцат за воду.
Место да ме љубите, а ви сте
Разапели, приковали мене!

Више не ћу трпети, остале
Народе ћу да призовем к себи,
Они ће ме — обраћени тада —
Прослављати са Оцем и Духом . . .
Вечни живот подарићу њима!

—

Данас, кад је завеса црквена
Обличја преступника ради
Подрла се — и сунашце светле
Смрачило је и покрило зраке,
Сагледавши Владику на крсту. —

—

Израиљски закона знаоци,
Фарисеји, књижевници ето:
Ово храм је, што срушили јесте,
Јагањац је, којег сте распели —
И по томе у гроб Га предали!
Али он је по сопственој власти
Ускрсао, дигао се славно....
Немојте се варати, Јудеји!
То је Онај; који паше претке
На пређном спасао је Мору
И храшио у пустињи свагда;
Он је живот, сјај и мир је свету! —

—

С поштовањем кога све се боји,
Кога сваки род и језик поје,
Христа, Божју силу и премудрост,
Ударише по образу, лицу,
За напитак жучи су Му дали,
— Ну Он тихо поднео је муке,
Хотећи нас од греха да спере
Крвљу својом — из љубави к нама.

—

Разбојник је мали глас на крсту
Испустио из дубине груди,
А велику нашао је веру.
У једном часку и тренуту
Спасао се, и први је рајска —
Уништивши — отворио врата.
О Господе, који си кајање
Примио му, нека Ти је слава!

—

Данас виси основалац *земље*
На водама, распет је и венац
Од трња је метнут Му на главу,
Оном, који анђелима цар је,
У лажну Га владалачку ризу,
У црвену хаљину обукли,
Њега, који облацима небо
Заодева; и заушке прима,
Ко у реци Јордану крштењем
Ослободи Адама од греха,
Жених цркве клином се прикива,
Сина Деве копљем су проболи...
Страдању Ти клањамо се, Христе,
Покажи нам и своје из гроба
Ускрснуће, о Исусе, сјајно!

—

Твој, Господе, крст је право жиће,
Људима Ти и одабрана крепка,
На њега се уздајући, Тебе
Распетога на њему невамо....
Смилуј нам се, о преблаги Творче!

Слава и нинье на стиховье Великога Петка.

Тебе, који одеваш се зраком
И светлошћу ка' у златну ризу,
Кад је Јосиф са дрвета крста,
С Никодимом скинуо Те доле,
Кад Те спази мртвога и нагог,
Кад Те виде: непогребен да си,
Од срца му потекоше сузе,
Кукајући зборио је тужно:
Авај мени, преслатки нам Спасе!
Ког сунашце мало пре распетог
Угледавши, увило се мраком
И од страха и земља се тресла,
А завеса раздрла у цркви;
Али — ето — Ти си зарад мене
Добровољно и умрети хтео!
Како да Те, Боже мој, сахраним?
Каквим да Те обавијем платном?
Или каквим рукама да чисто,
Непрошадно тело Ти додирнем?
Које ли ћу запојати песме
Твом изласку, Милостиви, овде?!
Величам Ти страдања и Твоје
Погребење прослављам појући,
Преузносим васкрс Твој из мртвих,
И вапијем: нека Ти је слава!

Ив. М. Поповић.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Настављ).

И поштo су поменути преци човекови били без одбране, — како су се у „борби за опстанак“ могли против многобројних непријатеља у толиком дугом времену одржати, док се нису „мало по мало и неосетно“, — као што Дарвин вели — у човека развили? Не могући ни на ово, као и на многа друга питања умесна и позитивна одговора добити, посмотримо, како је текла метаморфоза мајмуна у човека? Дарвин вели*: „човјек је изгубио длакаву одећу усљед тропске врућине.“ Но ми сад морамо запитати: Зашто се није и *коса на глави* изгубила, кад је она била тако исто изложена „тропској врућини“ и зашто онда људи у хладним пределима опет немају тако топлог длакавог покривача, кад овде нема оног разлога, с кога су га тобоже изгубили; даље, за што онда нису и други чланови те врсте: слепи мишеви, лемури и мајмуни, који под *истим* околностима и у истим климатичним односајима живе, као и људи, своју длакаву одећу изгубили? Још даље. Дарвин са свом силом разлаже: пошто имаде људи, који имају подуже и гушће обрве, одатле излази, да су мачке и пацови, који такође подуже длаке имају и њима се при пипању служе, сродници, по пореклу, човеку! За што су се обрве у опште одржале? Та ми би могли и *без њих* бити и кад би начело „природног полног избора“ било умесно, ми их заиста не би ни имали; а осим тога у истини имаде племена, која своје обрве из корена чупају, па ипак њиховој деци опет расту. Ову појаву такође не може дарвинизам да разјасни.

А за што је човек дуге шиљасте уши изгубио? Дарвин тврди, за то, што мајмун-човек, кад је почео на дрветима живети, слабо их је кад дизао, да их за „прислушкивање“ употреби, јер му није велика опасност тада претила. Но за што му је онда у опште још *рудименат* ува остао? Па за што мајмуну-човеку нису уши опет у дужину порасле, кад је почео опет на *земљи* живети, где су га, као што мало пре од Дарвина чусмо, тако многобројне опасности окружавале? По томе начелу морао би Дарвин допустити и — он заиста допушта, — да је нама могуће, да наше уши честим ослушкивањем и непрестаном пажњом продужимо и опет им прибавимо њихову снагу мицања, — тврдња, која је скоро равна Ламарковој, да жирафа имаде с тога дуги врат, што су јој пре'ци морали непрестано врат *опружати*, да дохвате висеће гране, од којих живљаху. Тако исто је чудновата тврдња, коју Дарвин сасвим озбиљно износи*: да је н. пр. црни медвед, за то, што му се у води допало, те се с тога у води чешће задржавао, по свом телесном саставу и својим навикама увек бивао све више *воденој животињи* сличан, док се није на њега најпосле грдни кит створио; или да је грдосија Hippotherium коњу живот дала; да су четвороножне животиње произвеле мајмуна, а из овога да је постао човек и т. д.

Поменутој хипотези осим наведених разлога, противи се и *та* истина, да се *баштарди* од само нешто јаче одељених врста, или *никако* или барем *постојано* не умножавају, него или због неплодности пропадају, или се враћају у једну од оних врста, из које су произишли. *Како би дакле било могуће постајање толиких силних врста из једног или само неколико првобитних бића?* Дарвиновој теорији противи се даље и *геологија* и резултати *палеонтологије*. Јер кад би та хипотеза била оправдана, тада би по дарвинову учењу: да су се прелази *непримећно лагано* и у *неизмерним просторима времена* збивали, морало бити очевидно *прелазних облика* од нижих врста до најближе више, и то не само до човека, него горе до *сваке* нове настале врсте; но тога никако не видимо. На против, налазе се и у самим најстаријим и најдубљим (т. зв. палеозоичким) слојевима наше земље главни родови животиња у виду доказане различности. Особито се не може претпоставка, да је икада било средњих чланова или прелазних ступњева од мајмуна к човеку, ни *једним једини* фактом потврдити, дочим би се баш по дарви-

* Darw. „desc. of Man“ vol. I 178. 178.

* „Über den Ursprung des Menschengeschlechts“ [illegible]

нистичком начелу „борбе за опстанак“ ти, као *савршенији* и *снажнији* морали *одржати*, а баш *нижи* облици би по начелу „природног полног избора“ нестали. Најстарији људски остаци, који су се нашли, наиме делови лубање у познатој пећини у долини Масе (Engishöhle), у Белгији, и једна лубања из *неандерске* долине код Диселдорфа, показали су, као што сам Хексли, ма да нагиње дарвинизму, мора да призна: „да се они *никако* не могу сматрати као остатци некога бића, које стоји између мајмуна и човека“ (Huxley: „Über uns. Kenntn.“ etc стр. 157.).

Но пошто су поменути остаци изазвали велику сензацију међу природњацима, тако, да су многи већ ликовали, е је нађен жељени примерак прелазка од човека у мајмуна, вредно је да чујемо, како је цела ствар текла и до каквог се резултата најпосле дошло.

Познати *Јакоб* пише о томе ово: „Год. 1857. нашла се у неандерској долини лубања, у којој се мислило наћи прелаз од мајмунског облика к људском. И већ се мислило, „да су уловили природу баш у оној тачци, где је покушала, да мајмуна у човека претвори.“ Али где грдна разочарења! Најзнатнији природословци (сами Huxley, Vogt, Carus и др.). дођоше до тога уверења, да тај налазак *никако не потиче* од бића, које би било између човека и мајмуна. Г. Вагнер шта више држи, да је то глава старога Холандеза. *Вирхов*, који је ту лубању и остале нађене кости најтачније испитао, дошао је до тога закључка, да је дотични individuum у својој младости био дуже времена „рахитичан“ (врста болести у хрпте њачи); а у мужевном добу да је задобио неколико озледа на глави, које су дуго пре смрти залечене. Тај човек је доживио, како сенилна атрофија његове теменаче показује, велику старост. Слика тавова живота очевидно показује прилично стално уређење племенске односаје, те је код људи, мајмунима сличних, скроз немогућа. Што се, дакле, у почетку на овој лубањи као карактеристично и неуређено нашло, то је означно стручњак, од гласа једног Вирхова, као просте последице болести. — И у музеју у Копенхагну чува се једна лубања од једнога данског племића, те показује врло велику сличност са неандерском лубањом.

Исто тако се нашло и у долини *Енгису* остатака од лубање, за које се из почетка држало, да су трагови од некога средњег створења међу човеком и мајмуном. Фогт је држао, да на њој има знакова од расе, која је слична аустралској. Хексли је изјавио, да би то могла бити лубања од „дивљака“, али је могао мозак бити и од филесофа! Назори, које су пријатељи мајмунске теорије о фосилним налазима заступали, промешуше се, као што Ранке при мећује, при тачнијем испитивању у противно мишљење. У осталом најчувенији краниолози (испитачи лубања) са пуним правом упозорили су на то „да би се тек из дугога реда лубања — кога баш на жалост немамо — могло и смело суд изрицати.“ („Der Mensch, die Krone der irdischen Schöpfung“ стр. 111—112.). А *Fraas* пише у своме делу: „Die alten Höhlenbewahner“ о тој ствари овако: „да би се људски род из неке врсте мајмуна развио, то је тако махнита мисао, какве никада људи о повести човечанства не мислише, вредна, да се овековечи у новом издању људских лудовања, јер о ма каквом утврђењу ове барокне (смешне) идеје чињеницама и прилозима из налазака и т. д. нема и онако ни говора.“ На ове речи пише D. v. *Schütz:* „Господин професор Fraas чисто је заборавио, да „утврђивање са чињеницама“ закупиници модерне немачке науке одавно већ скинуше са дневнога реда Но инак се најновија истраживања сматрају све више присиљеника, да морају прилике назоре, да је европски прачовек животиња сличан био, напустати. Сами *Ratzel* („Vorgeschichte des europäischen Menschen“) признаје: „Нада, да ће се из предисторијских остататака човека, како се у Европи налазе, моћи на историју постанка човека закључивати, свуда се изјаловила. Наше знање о телесним својствима човека, о различности његових раса и т. д., није се из свију лубања и осталих костурâ из предисторијскога доба до данашњега дана ничим, што би било спомена достојно, умножило и наши предисторијски претходници нису битно према њихову телесном достојанству чисто никакви други људи били, него и данашњи“. (D. v. Schütz стр. 190.).

(Наставиће се.)

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

IX.

ad 7.

Данашњој се управи фондова приговара, и као један разлог оптужнице, против ње подигнуте, наваља: да „крпном и у потаји оснива фонд за чиновнике око фондова, те у тај фонд, под тајанственим називом „рачун писарине“, даје 1% чистог прихода из свију фондова.“

Странка, које је „Застава“ орган, морала је знати, требала је знати, а и знала је, да 1% „писарине“ постоји при подизању зајма из фондова. Та је странка бивала на саборима нашим. Ту јој је место, а и дужност била, да против те „писарине“, а у правцу горњег „Заставиног приговора, подигне свој глас, у одбрану интереса фондовских, у заштиту просвете, којој су приходи фондовски намењени, а која се, наводно, штети са 1% писарине.

Радикална странка то чинила није. Она је ћутала. Не за то, што није имала прилике, да о томе поведе реч, и у правцу тога да постави свој захтев, него за то је ћутала, што је знала, да би приговор, као што га чини „Застава“, или њезин г. „Радикал“, био неистинит, да би оптужница, коју они подижу против управе фондова, била — неоснована.

Уместо радикалне странке, учиниля су тај приговор и подигли ту оптужницу: „Застава“ и г. „Радикал“. А зашто? За то, јер ће, не један, читалац чланака „Куд се дева Немањино благо,“ — кад прочита у тим чланцима, како се *крпном и у потаји* оснива неки фонд *за чиновнике око фондова*, — помислити, па и рећи, а остати и при уверењу, да данашња управа фондова заиста ради нешто крпном и у потаји, са неком тајанствености, на штету фондова и просветних интереса црквено-народних. Остаће при уверењу, да данашња управа фондова заиста на „рачун писарине“ даје 1% чистог прихода из свију фондова у неки фонд за чиновнике *око фондова*.

Да, остаће при тим уверењима, на реч „Заставе“ и њезиног г. „Радикала“, — јер неће ништа друго ни чути ни читати; јер неће доћи у прилику да сазна истину.

А ево шта је истина у спорној ствари. Нападнути 1% „писарине“ узима се на благајни фондова још од г. 1874. Та „писарина“ уведена је, дакле, 17 година пре, него што је постављена *данашња* управа фондова; а постоји, ето, 22 године. На рачун исте не узима се, као што се у „Застави“ вели, „1% од чистог прихода из свију фондова“, него *1% од свота, које странке подижу на зајам из фондова. Узима се од странака, и то при подизању зајма једаред за свагда.*

Према томе: тиме се нити крњи и штети интерес фондова; нити спречава и једна њихова цељ и опредељење; нити се тиме чини што крпном у потаји и тајанствено. Чини се то 22 године јавно и отворено, јер се та „писарина“ потврђује странкама у намирама, јер се она спроваља у књигама фондовским; а као што се из нападнутог „Извештаја“ види, полаже се о њој и јаван рачун у тим „Извештајима.“

— Кад би та „писарина“ имала да положи темељ пензијоном фонду ма и *само фондовских чиновника*, или као што се у „Застави“, с извесним смером, вели: „око фондова“, — и онда би та писарина била од општег добра и користи, и ми би је одобрили и бранили. Јер, свака подобна институција, ма и у последњој анализи, *од општег је користи и служи на добро целини.* И пензијони фонд фондовских чиновника био би, и остао би увек не само од личне користи тих чиновника, него као једна тековина наше народно-црквене куће, која би јој увек накнаду за уложени новац доносила. Доносила би јој тиме, што би према обезбеђеном чиновништву имала права на много веће захтеве и потраживања; а и тиме, што се наша аутономна управа не би морала стидети, да јој чиновници остају под старе дане — на сокаку.

Сваки пензијони фонд има своју и материјалну и моралну добру страну. Цељ је сваком племенита, јер хумана — хришћанска. Подизати се против оснивања ма којег пензијоног фонда, значи — протест против хуманитета.

Већ за то је приговор и резоновање у „Застави“ непроницљено. Оно може годити тесногрудости и кратковидости чијој. Оно може годити онима, који у своме несхватљивом

егоизму питају само: колико ми при томе губимо, хоће ли наша њива тиме бити шира и т. д. Али они људи, оне патријоте, који питају: шта целина тиме добија, а не што појединац губи, ти неће крокодилске сузе лити за оним 1% писарине, што га странке при подизању зајма, једаред за свагда, имају да уплате; нити ће тај 1% писарине, онако баналио, називати „дерањем коже“, као што је учињено у ступцима пристојне и елегантне „Заставе“, а у фриволним чланцима г. „Радикала“.

На како је седми приговор њихов неоснован и неправедан, безобзиран и управо дрзак тек онда, кад се још и не зна, за данас, шта ће се и камо ли ће се са 50.869 фор. 52 н. прибране „писарине“?!

Хоће ли се том свотом припомоћи осигнању пензијоног фонда народно-црквених автономних чиновника „око фондова“, или ће се том свотом припомоћи осигнање пензијоног фонда професорског и учитељског; или ће се та свота употребити и на које друге просветне нам и автономне потребе, — о томе ми данас још ништа не знамо. Ми знамо само, да постоји прибрана свота од 50.869 фор. 52 н., знамо, да је тај новац ту.

Којој аутономној и просветној потреби и цељи ће се он уступити и дати, *о томе ће имати да реши — народно-црквени нам сабор.* До његовог решења боље би учинила и „Застава“ да је ћутала, кад већ радикална странка није о томе ништа проговорила онде, где о томе говорити треба и користи.

Изразе и погрде о „дерању коже“ као и оне о „хуљарији“, и т. д., које се на дрски начин подмећу управи фондова, а којима се кивно насрће на писца ових чланака, одбијамо за сада на рачун елеганције „Заставиних“ ступаца и канаљерства г. „Радикала“. Ако је, пак, „Застави“ мало пресих парница, просто јој стоји тај жанер писања и даље култивисати, пак ће имати прилике да докаже: е да ли је *пристојба* писарине „дерање коже“ или пристојба и тражбина, коју и управа фондова може у границама потпуног легалитета постављати и побирати.

Погрда о „дерању коже“ исписана је у „Застави“ против управе фондова сигурно за то, јер је то управа — српских народно-црквених фондова. Тако Србин уме! То је echt-српско-радикалски! На да нам и у Пешти и у Загребу не позавиде — на родољубљу радикалске нам журналистике.

X.

ad 8. и 9.

Приговор, да је „Извештај“ фондова за г. 1893. непотпун, нашао је већ свога одговора и у досадањим нашим чланцима.

„Заставином“ „Радикалу“ је тај „Извештај“ непотпун за то, јер би хтео из њега да сазна *све* што је било и како је било, док со дошло до свота, које су у „Извештају“ изложене. Но жељу за таквим знањем није могао ни „Извештај“ од г. 1893. задовољити, као што ју није задовољавао ниједан досадањи „Извештај“, од кад се ови штампају; као што ју неће моћи задовољити ни један „Извештај“, који се и од сада буде штампао. Не ће за то, јер ће ти „Извештаји“ остати као што су и досадањи увек бивали: само „Извештаји *о стању* фондова и фундација“, а не извештаји *о рачунима* њиховим.

Треба ту разлику, између разних извештаја, појмити и признати, те ће и приговори о непотпуности постојећих „Извештаја“ престати, и не ће бити чињени већ ни „Извештајима“, који се буду непосредно после овога из год. 1893. штампали

А ко ту разлику не увиђа и не ће да схвати, тај ће и од сада резоновати о некој непотпуности „Извештаја“ управе фондова; тај ће моћи сваке године писати туђта чланака, као што су овогодишњи и лањски чланци г. „Радикала“, али, тога ипак нико освестити — неће моћи.

— Приговор, да су „Извештаји“ за г. 1893. потписали само књиговођа и благајник управе фондова, такође је неоправдан. Кад би их потписивао саборски одбор или његови опуномоћеници, онда ти извештаји не би могли штампани и народу на углед стављени бити тако брзо, као што бивају извештаји без потписа саборског одбора. Јер, да их саборски одбор потпише, он их мора прегледати и проучити. А ево како то бива. Књиговодство фондова подноси готов извештај саборском одбору на одобрење. Комисија саборског одбора прегледа извештај и подноси о томе реферат свој саборском одбору, са својим евентуалним приметбама. Саборски одбор враћа књиговодству

извештај његов са рефератом, односно примедбама своје комисије, и тражи потребно разјашњење на те примедбе и оправдање књиговодства. Саборски одбор, добив то разјашњење и оправдање, доставља га опет својој комисији. Ова подноси опет саборском одбору свој реферат са мишљењем о разјашњењу и оправдању књиговодства, да ли су ова, наиме, разложна и основана. Све се то може да понавља и неколико пута. И кад се извештај књиговодства свестрано проучи и претресе, онда саборски одбор тек својим потписом потврђује извештај књиговодства, и тим потписом овоме даје апсолуторијум. А док до свега тога дође, бива да прође и две године. Те кад би се чекало, да се „Извештај“ о стању фондова штампа и народу даде са потписима саборског одбора, онда „Извештај“ за г. 1893. не би могао објављен бити народу у г. 1894. него тек у г. 1895., евентуално 1896.

Ето, за то се ти „Извештаји“ штампају без потписа чланова саборског одбора; за то, да се могу што пре народу путем штампе саопштити.

Али, треба знати, а то је главно: да „Извештаји ти па и овај за г. 1893. *не губе ништа од свога аутентицитета тиме, што нису потписани по саборском одбору.* Без тога потписа они немају своју правну снагу, *али аутентицитет тих извештаја је несумњив, јер се ти „Извештаји“ оснивају на аутентицитету књига фондовских, и фондовских рачуна.*

— Ти „Извештаји“, који се путем штампе предају на увид народу, не подносе се и сабору. Не, јер за сабор, као надлежну контролу *рачуна фондовских* били би тек ти и такви „Извештаји“ — непотпуни. За то се сабору, па и саборском одбору, подноси исцрпни извештај канцеларијски, *извештај не само о стању, него и о рачунима фондова и фундација, са свима оригиналним списима, који се на те рачуне односе.*

Такав пак извештај, који се подноси сабору и саборском одбору, дозволиће нам се, не може се подносити путем штампе народу. Такав извештај не штампа ниједан нити новчани завод, нити и један завод, који с новчаним агендама, као што су агенде фондовске, посла имају.

Зар „Српска Матица“, која је у маломе оно исто, што и народни фондови, зар она штампа друкчије извештаје о стању фондова, с којима она рукује? Исто такве као и управа фондова. А што њезине извештаје потписују и рачуно-прегледатељи управног одбора, то бива и може бити за то, јер је књиговодство њезино много мање, него фондовско, а и за то, — а у томе је главни разлог — што су ти рачуно-прегледатељи тамо, где и матичини фондови, те могу и рачуне прегледати брзо и кад хоће. А јер то могу, могу онда и извештаје њезиних фондова потписивати. Са саборским одбором није тако, за то и са „Извештајем“ управе фондова мора друкчије бити.

Од г. 1890. до данас „Извештаје“ фондовске потписује бар књиговођа и благајник, те је ипак неко одговоран бар за аутентицитет њихов. Али *„Извештаје“ фондовске до г. 1889. није потписивао баш нико.* Па ко је одговоран био за те извештаје, које није нико потписивао?! Сад се потписују по књиговођи и благајнику, који су одговорни саборском одбору. А јер саборски одбор дозвољава штампање тих „Извештаја“ са њиховим само потписима, а без свога, тиме није саборски одбор решен одговорности за те „Извештаје.“

Он је одговоран за аутентицитет „Извештаја“ на основу одговорности, у којој према њему стоји чиновништво фондовско. Али ту одговорност врши саборски одбор не путем штампе и новинарским, него пред за то надлежним форумима, а ти су: наш сабор с једне, а кр. угарско министарство с друге стране.

Пред овим форумима и може само та одговорност своју снагу и свој израз добити, јер пред те форуме само, управа фондова може изнети потпуни, детаљни извештај не само о стању фондова, него и о течају и начину њиховог рада, подкрепљен са оригиналним документима свију фондовских рачуна и агенада.

Друкчије не може бити, па ма г. „Радикал“ потрошио сво мастило овога света, па ма му „Застава“ уступила све своје стуце.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архид. конзисторија**) у редовној седници својој од 21. марта (2. априла) о. г. од важнијих предмета предузела је и решила следеће: Отпис вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, о поделењу опроста од малољућких година за полученье свештеничког чина, Георгију Летићу богослову — узет је на знање. Високи отпис Његове Светости преузв. госп. патријарха нашег Георгија о томе, да је свог капелана и економа, јеромонаха Сергија Попића, уважавајући му приљежан рад у винограду Господњем и истрајан труд око унапређења економије, у знак свог благоволења одликовао да може место чиног, чрнеи појас, а место чојане од црне кадифе камилавку носити, узет је на знање. Високи отпис Његове Светости о томе да је разрешио архимандрита Исака Дошена од настојатељства ман. Хопова и отпуст му на подручне архидијецезе поделио с тим, да се Његовом Високопреосвећенству г. Епископу темишварском Никанору на расположење стави, као и о томе да је за настојатеља ман. Хопова патр. протосинђела и редовног професора богословског училишта карловачког Митрофана Шевића наименовано — узет је на новољно знање. Учињено је расположење, на предлог Његове Преузвишености светлога бана, да и наши срп. правосл. фрушкогорски манастири драгоцене своје историјске старине код хиљадугодишње изложбе краљевине Угарске, која ће се год. 1896 у Будимпешти одржати — изложе, те је дозвољено г. Николи Атанасији Плавшићу тајнику трговачке обртничке коморе у Осеку, да у друштву са надзорником срп. нар. црквдобара архимандритом крушедолским Гаврилом Змејановићем по фрушкогорским манастирима заиђе и оне предмете, који би се изложити имали тачно означи и попише, како би се у своје време ради изложења уступити могли. Молба Јереја С. Б. из Б. ради поделења препомоћи, да може купатило походити с препоруком сарадења је вис.конзол. саборској одбору. Потврђен је избор пароха у Боботи у лицу Јер. Драгутина Протића пароха пачетинског, администратору бобочком нак Ј. Георгију Мишићу поверена је у администрацији пароха Мариначко-Петровачка, а администратор мариначко-петровачки Јереј Лазар Мишић постављен је за администратора пароха је пачетинске. Наређено је окр. протопрезвитерима да се приликом, протопрезвитерске визитације на порезних књижица уверс о том, да ли је порез на доћитку парох. сесије за прошлу годину исплаћен и да о исплати пореза на парох. сесије конце сваке године извештај свој поднесе на разлога. што неки свештеници за више година на парох. сесије порез плаћали нису, те су неке парох. сесије грунтовно порезом оптерећене, да се у опасности налазе, да ће се услед пореског дуга на јавној дражби продати. Позата је црк. општина у Иригу да распише стечаја личног капелана тамошњем пароху Ј. Ст. М., пристојбу прикупље. По потреби манастирске службе решено је преместити јером. Лаврентија Тохића из ман. Јаска у ман. Грабовац (епарх. будимску) надаље јером. Никанора Даниловића из ман. Кувеждина у ман. Јазак — јером. Теофана Уселца из ман. Раковца у ман. Фенек; — јером. Сергија Пејића из ман. Раковца у ман. Кувеждин; — Јером. Георгија Бугарског из ман. Бесчина у ман. Раковац; — јероћакона Гаврила Ковачевића из ман. Крушедола у ман. Хопово; — и јероћакона Гаврила Зарића из ман. Хопова у ман. Крушедол. Упућен је администратор банштарски јеромонах Г. М. на савесно вршење катихетских дужности. Осим тога донешено је неколико решења у разним брачним предметима.

Ђ. В—ћ.

— (**Стручни пододбор Нар. Црквшк. Школског Савета.**) Наша врховна аутономна школска власт издала је још год. 1877 нови „*Наставни план за српске народне учитеље*“, односно за наше српске православне народне школе. Од то доба су се просветни односаји у Угарској битно променили; настао је наиме 18-ти зак. чланак од год. 1879 о облигатном предавању мађарског језика у свима народним школама, те је према њему и према научном напретку наше наставе настала жива потреба, да се на темељи преради „наставна основа“ у нашим школама дневним и повторним. Тај тешки и важни посао поверио је Школски Савет лане првом нашем стручњаку у овоме послу, високородном г. *Николи Ђ. Вукићевићу*, управитељу учитељске школе сомборске и заменику главног референта српских народних школа

Вукићевић је одговорио овоме позиву, сачинивши нацрт „Наставне Основе“ у 2 дела, за школе са једним учитељем и за школе са више учитеља. Овај нацрт свој разаслао је Вукићевић на стручно мишљење учитељским зборовима наших народних школа у Новом Саду, Ст. Бечеју, Вршцу и Кикинди — и примив стручњачке оцене свога нацрта од истих зборова, прерадио је Вукићевић свој нацрт према тима примедбама; поднео га је Школском Савету а исти је у последњој седници својој одлучио: да нацрт те нове „Наставне Основе“ претресе и оцени један нарочити ододбор чланова Школског Савета, у који су ододбор познати и епархијски школски референти. Ододбор Школског Савета, у лицима: високопречасног г. проти *Јована Бороти* члановима *Николи Т. Вукићевићу*, *Стевану Лалићу*, *Теофилу Дамњану* и епархијским школским референтима *Стевану В. Поповићу* и *Мити Долги*, састао се дана 6. (18.) априла о. г. у Ср. Карловцима и примив за свој рад благослов Његове Светости, преузвишеног српскога патријарха *Георгија* — отпочео је своја саветовања, која су трајала три дана пре и после подне.

Нацрт Вукићевићев примљен је у главноме, само су у њему учињене неке битне измене. Од њима тих поменимо: да је изостављен састав из наших школа немачки језик и упућен на приватну наставу; да је сведена на мање наставa из православне веронауке, спојена са црквеним појањем и допуњена тумачењем црк. богослужења и цртама из живота Срба светаца, — те је тиме тако рећи стара српска историја наслоњена на веронауку; да су красноспис, певање светско и цртање престали бити самостални наставни предмети, него ће се од сада први предавати уза српски језик, а задњи уз рачун. Ододбор је цео и градиво сваког појединог наставног предмета савесно претресао и према потреби целисходније распоредио, скратио — да се више ни учитељи не натоварају, да је из свега и сувише уклоњено, те да се наставно градиво не може људски наградити нити родитељи, да су им деца сувише и на штету здравља претоварена.

Ододбор је обратио нарочиту пажњу и на то, да се при предавању мађарског језика одговори државном закону и тиме учитељи законе и одбране од неумесних нападаја и претераних захтева државних надзорних органа, — али да се у целини очува аутономни и православни значај наших народних школа.

Према овако утврђеном наставном градиву, ваља ће прерадити и „Поделу часова“, који је посао поверен опробаном искуству управитеља учитељске школе, који ће наградити још и „Школски ред“.

Поводом претреса ове наставне основе појавило се и питање *набављања учених средстава за све наше школе и у властитој наклади српске митрополије*, даље и *ревизија школских наредаба према променењим приликама*. И о једноме и о другоме питању поднео је ододбор Школском Савету нарочити предлог.

Сав рад свој свео је ододбор у нацрталном извештају.

Његова Светост је као председник Школског Савета издала извештај ододбора са свима списима заменику глав. школ. референта г. *Николи Т. Вукићевићу*, да према истоме преради „Наставну основу“, како би исту Школски Савет у дондућој седници својој могао решити и прописати, да иста почетком школ. год. 1895/6 у живот ступити може.

— (**Ускрс у Текелијануму.**) „Текелијин завод — пишу нам из Будимпеште — као српска просветна задужбина досад је једнствена установа; јер се њоме не само наши сирочанчи а даровити синови стручно школују, него се овом нашом задужбином у угарској престоници подржава у целој српској околини православни српски дух, те се деца наша не само не одрођавају, него се у својој светој православној вери утврђују и челиче и у љубави према својој милој српској народности. Текелијанум нам је топло српско православно огњиште у хладној туђини; око њега се, особито на велике благе дане, скупљамо да се згрејемо, слубимо и окрепимо и освежимо.

Текелијанум је вазда верно вршио ову своју узвишену, свету и родољубиву мисију, а први је нарочито за ово 12 година, од како му је надзорник: г. *Стеван В. Поповић* — српски књижевник и педагог.

Наш *Чика-Стева* и његова честита љуба, гђа *Јустина*, отворили су још год. 1883 свој гостољубиви дом својој српској околини, а нарочито о радосним божићним и о светлим ускршњим празницима; прослављали су са околином на године у годину те велике празнике по прописима свете православне цркве и по народним обичајима; и свако, који је ту био једном учесником тих прослава, понео је собом дену успомену на свечану узвишеност и праву српску тоталну слављења Божића и Ускрса у Текелијануму.

Има равно 10 година дана од како су Текелијанци, и њихови универзитетски другови, по замисли, ревним настојавањем и потпором родољубиве

ће *Јустине С. Поповића*, основали „*Текелијанску задругу*“, да братски удружени хране сами себе о ручку и вечери у заводу — а не по механама. Ту врло корисну установу потпомаже и надзорништво Текелијина завода, дајући јој локал, кухињу и огрев, — те се тако задруга та, у сто добри часа, по здравље и по морални развитак наше омладине у Текелијануму, не само одржала, него и утврдила. Задруга та слави своје крсно име о Св. Сави особито лепо и свечано, а по себи се разуме, да је она стожер и божићне и ускршње славе — у Текелијануму.

За ово 12 година слависмо и свакад лепо светли ускршњи празник, — али тако радосно, као што прослависмо ове године Ускрс у Текелијануму, нисмо га славили никад.

Још на почетку ускршњег одмора заишао је био наш Чика-Стева по свима будимпештанским васпитним заводима, интернатима, у којима је знао да има српске православне деце, па је намолио управе тих завода: да дозволе, да сва српска деца, која преко ускршњих ферија нису отишла својим кућама, проведу Ускрс у Текелијануму, као гости Чика-Стевини и задругини.

И тако, по овој лепој и сретној замисли Чика-Стевиној, дођоше нам још на велику суботу њих 8 српских ђака, гимназиста и реалаца, — питомаца из хрватскога интерната, да ноћу у Текелијануму, те да с нама ране у зору на „воскресење“.

Први дан ускрса ујутру пре св. службе Божије заведе Чика-Стева са ђацима учитељицом *Сидом Секулићевом*, слушатељком више педагогије у Запрешеновом заводу, — из манастира милосрдних сестара будимских, њих 10 Српкињица — красних и милих српских девојчица, од 8—12 године, а родом из свију српских крајева. Оваких гостију досета још није видио наш Текелијанум! Кад нам упадоше ова красна и весела деца у кућу, беше нам као да нам долети јатанце чилих грлица! Милина је било видети о св. литургији кад гости наши дечаци стадоше уз десну, а девојчице уз леву певницу — да одстоје ускршње св. богослужење, које дивно служаше наш г. прота *Сима Костић*, а одговараше му на јектенија лепо певачки збор Текелијина завода под управом свога коровође г. *Бенс Стојановића*.

Кад се освежени у цркви светим молитвама и одушевљени и раздрагани јеванђелским и родољубивим говором свога духовнога пастира слегосмо у подне на ручак, у велику дворану Текелијанума, те се поређасмо око ускршње трпезе, било нас је равно 45 особа; — један дивно исплетени венац чилих момака, красних девојака и миле деце. Кад се дигосмо пре ручка на свечану молитву, никад није радосније ни лепше одјекивало „Царју небесни“ по овој дворани. Чињаше се, да је и венцем окићени лик старога Саве Текелије радосно погледао на ове необичне и миле госте у своме пантеону.

Ми смо сваке године бивали тако срећни, да су нас се о свечаним данима и празницима сећали *ктитори и приложници Текелијанске трпезе*“. Тако су нас се овом приликом сетили богатим даровима својима: Његова Светост српски патријарх *Георгије*, који нам је милостиво послао и свој архипастирски благослов, г. г. *Лазар Думерски* веледосједник, *Јован Стајевић* посланик, *Мика Матавуљ* винарски трговац и *Света обитељ крушедолска*. После здравице у славу Божију и његових угодника св. Саве, те Саве Текелије, здравице својим старешинама и брановођама, одужисмо се лепом и усрдном хвалом и својим дарежљивим ктиторима.

Да је ова гозба нама била свечана и топла, то није нужно ни рећи; заносне, топле и родољубиве речи Чика-Стевине раздрагале су сва млађана срца, — те но томе је природно, да је бујно весеље, појање, певање, играње српских игара у дворани и у стану надзорниковом трајало све до сумрака.

Наше миле госпође Српкињице беху се тако раздрагале, да су од милине грлиле Чика-Стеву, захваљујући му по сто пута што их је довео да ускрсују у Текелијануму. Не могу, а да не споменем један леп призор, који нас је све до срца гануо. Играла се једна весела дечија игра, па деца села да одахну а међу њих сео и Чика-Стева. Оће један пут ће му једно мало девојче Српкињица на Сребрна свити своје беле ручице око врата па сузним очицама запитати га: „*Л је ли, слатки Чика-Стево, зашто нема и Текелијанки?*

Сузе су облиле Чика-Стеву кад му је ваљало да одговори овом Српчету на ово тешко питање, на које би могли делом да одговоре само српски богаташи, народни добротвори, родољубиве српске општине и Задруге Српкиња наших.

Кад се спуштало вече опростисмо се са својим милим госпођама, које се, праћене Чика-Стевом и тетка-Сидом, вратише темним срцем међу хладне зидове манастира римокатоличких калуђерица, да броје дане до св. Духова, када ће опет доћи у Текелијанум на „српски дечији мајалес“, који им је обећао Чика-Стева: ако буду тако вредне и добре, као што су до сада биле, и ако се и у католичком манастиру буду српски Богу молиле!

Срби гимназисте и реалци, из хрватског интер-

ната, прославили су с нама и други дан Ускрса и вратили су се по томе чили и здрави у свој интернат у Вењеделињевом сокаку.

Ето тако смо ми лепо, свечано и радосно прославили овогодишњи Ускрс у Текелијануму! А коме имамо на свему томе да захвалимо? Не питајте; кашње нам се то и само, а ми то и онако већ одавно знамо. Христос воскресе!

— (**Пожар у Сентандрији.**) Као што нам јављају, у четвртак 6 априла у вече захватио је пожар, који је изгорео парохијски дом, и саборну цркву у Сентандрији. Штета је грдна, а туга честитих Срба Сентандрејаца велика. Кров цркве је сав изгорео и пао. У унутрашњост храма није ватра продрла, те је тако остао красни иконостас неоштећен. Ал' су се истопила три звона на звонику, а четврто пало читаво на земљу.

— (**Крај Уније у Вел. Поганцу.**) Велико-поганички парох г. *Стеван Поповић* превео је, као што јавља „Србобран“, на великн понедељак из Уније у св. Православље тамошње житеље *Луку* и његову жену *Ану Бесединћ*, а на велику суботу *Аксу Рамиловића*. Тако су се ето у крило свога прадједовског Православља повратили сви Велико-поганчани, који су се лане поунијатили — уз све то што су крижевачки апостоли Уније употребљавали попац и пиво на их и страшили са процесом и затвором, само да жртве српског печата и вната остану у њиховим канџама. Но парох Стеван Поповић сјајно је извео повјерену му задаћу, и пропаторски гавранови попукоше се са крилима опрљеним на пламену св. Православља.

ЧИТУЉА.

(† **Др. Силвестер Морар-Андријевић**, Архијепископ черновички, Митрополит буковинско-далматински и т. д.) упокојио се у Господу, као што јавља у задањој посмртници буковинска православ. архијеп. конзисторија, дана 3. (15.) априла о. г. у својој архијепископској столици, а у 77 години свога живота. Сахрањен је 6. (18.) о. м. Блаженопочивши био је истрајни поборник свога православља. Његова домовина, и његов народ, испраћа га к гробу свесрдним молитвама, да му Господ подари рајска насеља. Тим молитвама придружујемо и ми своју: лахка му црна земља и вечни спомен!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Ушла је у штампу и концем априла биће готова књига:

„Живот и рад св. Апостола Павла“

по разним изворима израдио *Михаил Л. Јанковић богослов.* Овај рад добио је прву награду коју је расписао Савет Богословијски у Београду. Књига ће изнети 5 штампаних табака. Цена је за претплатнике 40 н. без поштарине. Скупљачима претплатника иде једанаести примерак за труд.

Претплату са списком претплатника ваља слати Милану Д. Дукићу богослову у Београд.

*

Изашла је на штампе: *Друга свеска одабраних псалмова у српском преводу са разјашњењем*, прикупљена за IV. V. и VI. разред основних народних училишта и за I и II. виших девојачких школа. Учитељима и ученицима нашео *Ил. М. Поповић*. У Н. Саду, издање и штампа *А. Пајевића* 1895. *Цена 12 новч.*

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Несретном болом прикован за постељу, писам кроз пуних 5 недеља могао ни пера у руку узети, да се мојој духовној власти обратим за помоћ у свештенослужењу.

На овак сам помоћ имао кад год сам се за исту обратио у суседне Преч. управе св. Савског Манастира Кувеждина, односно њеног пречасног и високоуваженог настојатеља г. Игумана Генадија. Овај, занета високоуважена и племенита, а у целој околини врло поштована г. игумаи, обвезао је вечитом благодарношћу и признањем, како мене тако и моју породицу, да му нисам у стању другим начином се захвалити на великој доброти и пажњи, коју ми је приликом 8-мо недељне моје луте боље указао као младом свештенику, — већ да му јавно кажем: Топла хвала пречасна и високоцењена старино г. Игумане Генадије; — а Бог милостиви нека Вас још дуго укрепи здрављем; те да Вас на дику и понос и св. Вам обитељи Вашој и Ваших многих поштовалаца и пријатеља пожини дуго: крепка, здрава и чила.

У *Бингулу*, на Томину недељу 1895.

Стеван Бекаревић
парох.

ИСПРАВАК.

У 14 броју о. л. у „Одговорима Уреднишгва“ штампана је и реч „мртвима“, (4 ред) а није требала штампана бити у том одговору. Те се овим тај одговор исправља.

ПОСЛЕДЊА ОПОМЕНА.

Молимо све растуриваче нашег календара, да нам новце за примљени календар одмах пошљу.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

М. 133/ех 1895.

СТЕЧАЈ. 47 1—3

У писарници овомитрополијских највишних звања упражњено је једно писарско место са систематизованом платом од годишњих 600 фор. и станарином од год. 100 фор. а. вр.

Лица, која желе получити то место, имају своје сходно инструјисане и својеручно написане молбенице потписаном, најдаље до 3. (15.) маја о. г., поднети.

Напомиња се, да се захтева не само сасвим читак, него и леп рукопис, уз то, да је дотично лице потпуно способно тачно преписивати српске, мађарске и немачке саставе; услед тога се има уз молбеницу приказати и по петнаест реди рукописа на сваком од горњих језика увида и оцене ради.

У Карловцима 7. (19.) априла 1895.

Георгије
Патријарх.

Ad C. O. 1280. 1369. 1370/ех 1895.

587

СТЕЧАЈ. 48 1—3

Потписано председништво расписује стечај ради попуњења једног помоћничког места код књиговодства и благајнице срп. нар. црк. фондова и заклада у Карловцима, са којим је скопчана плата од год. 600 фор. и станарина од год. 100 фор. а. вр.

Постављање ће бити у приличном својству.

Лица, која желе получити ово место, имају своје сходно инструјисане молбенице потписаном председништву поднети најдаље до 3. (15.) маја о. г.

Доставерно се има исказати нарочито, да је молитељ свршио са успехом трговачку школу. Првенство сем тога имају они, који су бар неко време већ били у служби код којег финансијског завода.

У Карловцима 10. (22.) априла 1895. год

Председништво
срп. прав. нар. црквеног сабореског одбора.

Бр. 42 ех 1895

СТЕЧАЈ. 50 1—3

На упражњено место *учитељско* при српској верозаконској школи у *Сегедину* овим се стечај отвара.

Са овим местом скопчана је следећа годишња плата:

Од политичне општине Сегединске 420 ф. — од црквене општине 200 ф. — од петс за неродство 100 ф. — од Леффтеровог легата 10 ф. — слободан стан са 2 собе, једном кујном, шупом и комором. — 4 хвата меканих дрва за школу и за учитеља.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета још и појење у десној певници обављати, децу у црквеном појењу поучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само оспособљени и у мађарском језику потпуно вични учитељи.

Изабрани учитељ има своје звање 1. септембра п. р. 1895. год. наступити.

Стицатељи имају своје добро инструпране молбенице до 20 маја 1 јула т. г. председништву ове црквене општине поднети.

Из седнице одборске српске православне црквене општине сегединске 8. 20 априла 1895. године држане.

Владислав Сремац, Др. Милош Раић,
перовођа. председник.

ЈАВНА ДРАЖБА. 51 1—3

Мартоношка срп. правосл. црк. школска општина, на основу свог решења у напредној главној скупштини од 12. јануара 1895. год. број 4-ти и потврде Сл. Епарх. Адм: Одбора у Н. Саду за седнице од 21. фебруара (5. марта) 1859. год. Бр. А. О. 139/71 — расписује јавну дражбу на мајак, у погледу зидања свог „парохијалног дома“ на основу изготовљеног плана, предрачуна и условља по коме је истакнута цена у своти од 4750 фор. 54. Четир хиљ. седам сто тина тридесет фор. 54 нов. а. вред.

План, предрачун и условља за градњу могу се до одређене дражбе тачно прегледати код овомесне црквене општине.

Дан јавне дражбе одређен је дана 7/19 маја 1895., после подне у 2 часа.

У Мартоношу 12/24 априла 1895. г.

Тоша Петаковић Влајко Еремић
перовођа председник

Младен Јосић
парох.

Бр. ЕК. 440 ех 1894 39 3—3

ЕДИКТ.

Позивље се овим Милица Вукелића, законита жена Раде Вукелића кбр. 39. из Тобољића, општине примишланске, котара слушког, жупаније модручко-рјечке, да се у року од двадесет дана потписаној Конзисторији пријави, било писмено, било главом. Не пријави ли се, наставиће се брачна парница, коју против ње чојек јој Раде подиђи кани, и без ње.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 8. децембра 1894.

Епар. Конзисторија горњо-карловачке.

СТЕЧАЈ.

49 1—2

Овим се отвара стечај на два ново-основана општинска забавишта у Бач-Фелдварју са годишњом платом од 300—300 ф. слободним станом, или у оскудици истих 100—100 фор. станарине.

Компетенткиње морају бити испитане забавље, од којих једна осим мађарског језика — мора потпуно владати и српским језиком.

Рок пријаве до 15. маја по р. к.

Изабране забавиље дужне ће бити своја места 1. јуна т. г. заузети.

Бач-Фелдварју, 19/IV. 1895.

Лајош Блазек
председник народног одбора.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такођер обављам и шаљем са платом у наточ (Nachnahme) поред моје гаранције. При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија
пређе А. Јекић и П. Маркуша
1—3 52 **Нови Сад (главна пијаца).**

СТЕЧАЈ.

43 3—3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитељске*, на српској вероисповедној женској школи у *Дињошу*. Редовна је плата 360 фор., 12 куб. метера дрва, за огрев и потребу, слободан стан састојећи се из две собе, кухиње и јестичаре, баште 400□ хвати, и ван села $^1/_2$ јанца.

Рок пријаве Томина недеља.

У *Дињошу*. 16. марта 1895.

Одбор.

К. бр. 138/1895.

СТЕЧАЈ.

41 3—3

На парох. место у *Срп.-Падеју* овим се отвара стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице до 18. априла 1895. год. поднисаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице држане у Темишвару 21. фебруара 1895 године.

Епарх. конзисторија темишварска.

Позив.

Г. Г. АКЦИОНАРИ „СРПСКЕ БАНКЕ“
У ЗАГРЕБУ

позивају се, да према пропису чл. 6. друштвених штатута положе најдаље до 3. (15.) маја о. г. у име друге уплате по 24 ф. за сваку уписану акцију, код повереника и повлашћених завода код којих су и прву уплату положили или непосредно банци.

При полагању ове друге уплате дужан је сваки акционар да преда повереништву привремену потврду од прве уплате и да прими нову, која ће гласити на 34 форинта.

Ова потврда замениће се привременим акцијама чим буду готове.

Ко до тог рока не положи ову другу уплату, изложе се последицама чл. 9. штатута, који гласи: „Ко од акционара на први позив управе, који се има огласити према пропису §. 170. трговачког закона, не положи до одређеног рока уплату за коју се позива, платиће за задоцњење 6% на неположену суму од рока до дана уплате. Но ко не положи, пренебрегнуту уплату ни за 30 дана после одог рока, губи уписом стечено право и да тада положене уплате“.

Решено у седници управног одбора „Српске банке“ 22. марта (3. априла) 1895.

У *Загребу* 23. марта (4. априла) 1895.

УПРАВА
45 2—3 **„Српске банке“ у Загребу.**

РАДИ ЗНАЊА.

Извештавамо Вас овим учтиво да смо примили

ГЛАВНО ЗАСТУПСТВО У НОВОМ САДУ
БЕЧКОГ ДРУШТВА ЗА ОСИГУРАВАЊЕ
и
БЕЧКОГ ДРУШТВА ЗА ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА И РЕНТЕ

Према томе прима наш завод од сада налоге за осигуравање против ватре, леда и на живот.

Препоручујући овим то наше заступство, остајемо с поштовањем

ЦЕНТРАЛНИ КРЕДИТНИ ЗАВОД
46 2—3 ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

Наручбине се извршују брзо и тачно

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА

ОТПОЧЕЛА ЈЕ, У ИМЕ БОЖЈЕ, СВОЈ РАД У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА.

ПРЕПОРУЧУЈЕ П. Н.

ЕПАРХИЈСКИМ ВЛАСТИМА, ПАРОХИЈСКИМ ЗВАЊИМА, ШКОЛАМА

и свима просветним заводима,

ЦРКВЕНИМ И ПОЛИТИЧНИМ (УПРАВНИМ) ОПШТИНАМА, КЊИЖАРАМА,

НОВЧАНИМ ЗАВОДИМА И ТРГОВИНАМА:

како своје стовариште готових, овима потребних, тисканица, тако и израду свију наручбина, које би исте у овој штампарији учинити хтеле.

Наручбине се извршују брзо и тачно; израда је прецизна и најбоља, а цене најумереније.

Штампање књижевних дела узима ова штампарија или у накладу, или у изради по најповољнијим условима.

Цене најумереније. Израда је прецизна и најбоља.

НА СТОВАРИШТУ ОВЕ ШТАМПАРИЈЕ МОГУ СЕ ДОБИТИ НАЈБОЉЕ, НАЈЕФТИНИЈЕ И НАЈРАЗНОВРСНИЈЕ ВРСТЕ ХАРТИЈЕ, КОВЕРАТА, ЗАРУЧНИХ КАРАТА, ПОСЕТНИЦА, ПОСМРТНИЦА И Т. Д.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У СР. КАРЛОВЦИМА

ОСНОВАЛА ЈЕ И СВОЈУ

КЊИГОВЕЗАЧКУ РАДЊУ

коју такођер свима и свакоме препоручује, како са њезином израдом, тако и са најумеренијим ценама.

Чист добитак Српске Манастирске Штампарије намењен је потпомагању српске црквене и школске књижевности.

Своју радњу већ рад своје цељи препоручује најтоплије

Српска Манастирска Штампарија

У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА.

Наручбине се извршују брзо и тачно

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 16.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије. УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 23. априла 1895.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак)

Вредно је да спомснемо и суд чувеног антрополога проф. *Шафхаузена*, кога је он као председник XIX. скупштине немачких антрополога, држане од 6.—10. августа 1888. о овој ствари нарекао: *„неандерски човек не стоји ни ништа у среди, међу човеком и животињом. Њему недостају многи знаци, којима се друге, ниже љубаве истичу. Са овим налазком није још посредни облик међу човеком и животињом нађен“* („Natur u. Offenbarung“ 1889. св. 7. стр. 410).

Но чујмо, шта још о томе каже без сумње меродавни сведок, славни *Вирхов*. Пошто је он на скупштини природословаца у Минхену изјавио, да се никде није нашло на терцијерног човека, говори о ископинама кватернернога човека овако: „останимо претходно код кватернернога човека, кога заиста налазимо. Ако ми овога фосилнога човека, који би у реду дсценденције или асценденције нашим прадедовима ближе морао стајати, проучавамо, онда налазимо опет *исти човека такова, какви смо и ми.* Још пре 10 година кад се где год у трескетиштима — или зградама на колу, или у пећинама, нашла лубања, мислило се, да се на њој чудновати знаци још сасвим неразвојеног става опажају. Мирисао се мајмунски наздух. *Али то се полагано све више и више изгубило.* Но стари људи, чије су кости у грађевинама на колу и трескетишту нађене, показују се као друштво сваког штовања достојно. Они имају главе готово величине, да би се

многи међу живим људима за сретна сматрао, кад би такову имао. Наши суседи Французи су нас да како упозоравали, да из величине ових глава не идемо далеко у закључивању; јер би се могло догодити, да у њима није сама живчевина (Nervensubstanz) била, те да је у старим мозговима било више међу — ткања (Zwischengewebe), него што је сада обично, па да је њихова живчевина поред све величине мозга на нижем ступњу развитка остала. *У опште морамо признати, да нема нигде никаквога фосилнога тима нижега људскога развитка.* Шта више, ако ми до сада познате фосилне људе испоредимо са садашњима, онда ће мо морати признати, *да је међу садашњим живим људима релативно много већи број неразвијених, него ли међу до сада познатим фосилнима.* Да би се пак баш највећи генији из кватернернога доба сачували, то се не бих усудио мислити. Обично се по једном фосилном предмету суди и о другима, који нису нађени. Ја то пак нећу чинити. Ја нећу тврдити, да је сва раса била тако добра, као неколико лубања, које су преостале. Али ја морам рећи, *да се још нигде није нашло фосилне лубање од мајмуна, нити човека — мајмуна, коју би човек носио.* Што више материјала у том предмету налазимо, то нас он све више од тога проблема удаљује и *не може се назвати тековином науке, да човек од мајмуна, или ма од икоје друге животиње лозу вуче*“. (Die Freiheit der Wissenschaft“, стр. 30.—31.). За то је прав био Бурнајстер, кад је рекао: „Die Bestie möchte ich sehen, von der der Mensch abstammt“!

Тако дакле дарвинова хипотеза *противуслован и своме сопственом начелу.* По дарвиновој хипотези требало би да су најспособнији примерци *преживели*, а у стварн су управо најспособнији *пропали!* Шта више, кад би дарвинова хипотеза била умесна, онда би фактично могло још само *најсавршеније* бивше —, човек, постојати; но и са њиме не би развијање било завршено; барем се не може наћи разлога, *за што* то тако бива; шта више, био би човек опет само *претходни* крајни члан у реду развијања органских тварн; и ако су се, као што Дарвин тврди, организми из спољних узрока у нове врсте, дакле *у напред* развијали, за што се не пиђа, кад ти узроци *престану*, дегенерисање? За што, кад су околности рибу до птице, а мајмуна до човека усавршиле, — за што не би и обратно *на исти начин* опет човек мајмуном, а птица рибом постати могла? Дарвин дакле врло слабим и нејасним разлозима своју хипотезу хоће да утврди. Он фактично не уме да нам наведе *ни једнога* примера, да је путем „природнога полног избора“, или путем „борбе за опстанак“ нека нова *врста* ма каквога организма пропанила. Он се задовољава тиме, што вели: „начело развијања осећа се на опште узроке“, — а не уме те „опште узроке“ да нам наведе!

А сада запитајмо и *историју*. Она нас може да одведе у прошлост, која је најмање 3000 година стара; толико су најмање стари нађени остаци животињских и људских слика на египатским споменицима, као и мумије људи и светих животиња, што су по египатским гробницама нађени. *За толико дуго време није се збило у врсти фактично ни најмање специфичне промене*“, на њима се виде исти облици, исте карактеристичне разлике, које на истима и данас опажамо. Особито тај факт вреди код оних животиња, које за годину дана младе добијају. Њихове слике и скелети налазе се многобројно по старим гробовима, брежуљцима и пећинама; ни дакле у том случају немамо 3000 генерација пред собом са милионима индивидуа. Може ли дакле Дарвин показати, да су се у тако дугом времену нагомилане *такве* промене да је жа и *једна* само од тих животиња до неког савршенијег облика корачнула? Специфична разлика међу оним генерацијама, које једна за другом следе, једнака је нули; а кад је тако, онда не могу ни 30 000 или 300.000 тако нешто произвести, као што не могоше ни 3000; јер „ништа“ ма са каквим бројем умножено, увек ће опет дати само „ништа“. Исти резултат налази и из искуства, кога су *природњаци* у погледу *„природног полног избора“* путем опажања у размаку од 3000 година стекли Тако се могу домаће и питоме животиње, које од човека зависе, лако проценути, клима, грана, начин живота, укрштавање у истој врсти, могу потпохоћи, да постану чак и стални *варијетети*; али — и опет велимо, — из тога није *никада* нова **врста** произишла; клетва неплодности почива на свима створовима, који свој опстанак дугују прекорачивању оних граница, које је при-

рода поставила; — доказ, да се ту ударило против оних *истих* природних закона, које противници позитивне откривене религије „вечитима“ проглашују, те који „не трпе никакове изнимке“. Даље можемо запитати Дарвина и привржснике му, како је то, да се је само *један део* пробитних организама развио даље у више облике, дочим су остали заостали онаки, какви су и били? Нису ли они имали разлога, да се на Дарвинов идол, „сполни избор“, због те неправде и мањијског поступања сруе? Природа је ставила у врућу воду прастарога мора тобоже три организма: из једнога ће временом постати риба, из другога птица, а из трећега мајмун, односно чак човек. А зашто то? Није ли логички основни закон: „једнаки узроци, једнака дѣјства“, дарвинизму за вољу, овде на једанпут себи изнимку дозволио?

Да би колико толико своју хипотезу ма и *привидно* доказао, позива се дарвинизам често и радо на сличност између људскога и животињскога тела. Тако вели Дарвин: „све кости у човекову скелету могу се сравнити са одговарајућим костима у мајмуна, слепога миша или морскога пса; а тако је исто и са његовим мишићима, живцима, крвним судовима и цревима“ (L. c. vol. I. стр 10.). — Као да то природна наука није већ одавно знала! Као да одатле налази нешто друго, а не истина, коју нико не може, зар ће он друкчије свој физички живот одржавати? Зар се човек н. пр. не креће као и животиња? Зар он не једе, пије, гледа, чује, куша, мирише као и она? Зар по томе не морају сличним *функцијама*, сличним *способностима* и слични *органи* одговарати? Зар према томе не мора и *човеково* тело по општем плану и типу створава удешено бити? Па зар то не би било случај и онда, ако се за постанак човека не претпоставља развијање из животињских предака, него неки особени, непосредно творачки акт? Па како тумачи Дарвин постанак тако разноврсних, по облику често чудноватих, но увек *најелисходније* удешених *органа* и *орудја* у животиња и у човека? Заиста чудна и оригинална изгледа тврдња: да је *потреба* неке способности проузвела њој одговарајући орган. Роди су нарасла крила, јер је осећала потребу, да се дигне у ваздух. Човеку су нарасли прсти у место оштрих шапа, јер је осећао потребу, да сече батине, којима ће се од непријатеља бранити. На какве све разноврсне и особене органе не би ми услед просте *жеље потребе* могли себи прибавити, ако Дарвин има право? Ми мислимо, да не може ниједан дарвиниста рећи да је смешно, ако кажемо, да би човеку, коме је тромо кретање на земљи досадно, могла по тој аналогији услед живе потребе нарасти *крила*, и то у толико пре, што *човек* као *биће*, које мисли, добро појми *цељ* крилâ, те би по томе могао барем њихову *потребу* осећати. А како је у неразумних *животиња?* ко поучава рибу, да осети потребу некога органа, о чијој могућности и сврси она и не сања? Та — ignoti nulla cupido“! Даље: да ли тек нека способност производи одговарајући орган? Н. пр. да ли способност гледања производи око, или способност за виђење претпоставља већ да је око ту? Та; „non sunt potentiae propter organa, sed organa propter potentias“ („нису способности због органâ; него органи због способности“). Човек или животиња не чује за то, да има уши, него има уши, да чује. —

(Наставиће се).

СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповиједи Масиљонове.

С француског превео **Јован Узелац.**

(Наставак).

Растаје се са свијетом, гдје је толика мјеста заузео, гдје се учврстио, повећао, као да је он имао бити мјесто, вјечитог боравка његова. Растаје се са свијетом, без ког никад живити није могао, у ком је он један од првих глумаца био; са догађајима, у којима је он толико удјела имао, гдје се показао са толико досадања, са толико талената! Тијело његово умире; али његова

срце, сви његови осјећаји још трају; свијет за њега умире, ал он сам умирући још не умире за свијет.

На посљетку растаје се са свима створењима! Све постаје ништа око њега; он хвата рукама све предмете, који га окружују да се још задрже; хвата само фантоме, као дим који се разилази и ништа више реално не остаје у руци његовој: **И ничтоже ѿкрѣтеша кси мѫжіе когатетка ѥѫ рѣкаѫ своиѫ** (Псл. LXXV. 6). И тада тек Бог је велик у очима умирућег грјешника. Тек у страшном моменту томе свијет умиче, ишчезава очима његовијем, он види да само Бог постоји, који све испуњава, који не престаје, који се никад не мијења. Он се тужно некад са проничним и безбожничким гласом, како му бијаше веома тешко осјетити што живо за Бога, који се никад није видио, а да не љуби створења, која се виде, и која обузимају све наше осјећаје. Ох! У посљедњем моменту томе видиће он само Бога, невидими биће видљив за њега; сви већ угашени осјећаји одрећи ће се свију осјетљивијех ствари, свега ће нестати око њега, и Бог ће тад заузети мјесто свију овијех чари, које су га за његова живота завађале.

Тако се сто сне мијења за тог несретника; и та промјена са изненађењем, растајањем ствара посљедњу горчину призора смрти његове.

Мијења се његов утицај, његов ауторитет! Чим се свијет не нада више ништа од његова живота, не води више бриге о њему; његови такозвани пријатељи се повлаче; те креатуре већ траже другиђе друге протекторе и друге господаре; нести његови робови ластоје, да сп осигурају прије његове смрти срећу, која им доликује: једва остају уз њега, да дочекају посљедњи његов дах. Све та напушта, све га оставља; нема више око њега овог ревног броја штователа; већ има можда насљедника, који му је назначен, око кога се купе, док он, вели Јов, сам на постељи бола свога, окружен само са грозотом смрти, узази већ у ону грозну усамљеност, коју му гроб приправља, те горко мишљење пружа о непостојаности свијета и слабом ослонцу на људе: **да ѵзлѣкитъ же пришлицъ домъ его.** (Јов, XX, 26.)

Промјена у опћем штовању, којим се је толико поносио, ожалио! Ах! Свијет, који га је толико славио, већ га заборавља. Његова смрт ће можда још неколико дана побуђивати јавне разговоре, ал за кратко вријеме, он пада у ништа, у заборав; једва ће се ко сјећати и да је живио; свијет ће се можда занимати чудима насљедника, која га подижу на уништењу његова гласа и успомене. И ето већ заборава: чим је умрло, празнина ће се одмах попунити: ни трага о њему неће у свијету остати, и нети људи који су га видили окружена толиком славом рећи ће: гдје је сад? Што би од овог њесекања, одобравања, које му је прибављало моћ? Ето чему годи свијет, и што прима овај, који њему служи: **кидѣкшіи же его рекѫтъ: гдѣ естъ.** (Јов, XX. 7.)

Промјена његова тијела! То тијело које је он толико његовао, обожавао; та празна љепота, која му је привукла толико погледа и покварености толикијех срдана, већ је само призор грозоте, која се не може издржати, то је само љешина којој се стјахота приближити. Тај несретни створ, који је кашто са толико неправедних страсти, избјегавајући пријатеља, ближња, па и пети робови бјеже, одлазе, повлаче се, не усуђују се ни приближити му се одајући му само дужну пристојност. Мени који сам некад привлачно погледе свију, говори он са Јовом, робови моји, које призивам, неће да се приближе, мој дах постаје одуран, задах смрти за моју дјецу и моје ближње: **Рака моего звахъ и не послѣша... и просихъ женѣ мою, призивахъ ласкаѧ сыны подложницъ моихъ: Они жі мене ѥхъ нѣкъ ѿринѣша.** (Јов, XIX, 16. 17.)

Напосљетку промјена у свему што га окружава! Очи његове гаде се уставе на чему, а свуда напазе само жалосне слике смрти. Ал то је само успомена умирућег грјешника на прошлост и призор садашњости; он не би тако несретан био, кад би на то могао ограничити све своје муке; ал мисао на будућност баца га у грозу страха и очајања; та будућност, тај предјел таме, камо иде сам, само уз пратњу сајести своје! Та будућност, та terra incognita, од куд ниједан смртни повратно се није, гдје не зна ни шта ће наћи, ни шта му се спрема! Та будућност, та неизмјерна бездан гдје се дух његов губи и збуњује, камо се иде покопати, неизвјестан-судбине своје! Та будућност, тај гроб, то сједиште грозе и страхоте, камо иде да заузме мјесто са прахом и љешинама својијех предака! Та будућност, та поражавајућа вјечност које на први поглед он издржати не може! Та будућност напосљетку, тај страшни суд, гдје ће се показати пред божијим гњевом;

и дати рачун о животу своме, кога су сви часови скоро били грешни! Ох! Док је ту страшну будућност назирао само из далека, хвалисао се је, да се је не боји; питао се је без престанка погрдним и ругајућим се тоном: Шта доноси она? Ругао се је обичном страху и хвалисао се овдје свагом и јунаштвом. Ал чим га је ухватила рука божија, чим је видио смрт из близа, кад се отварају пред њим врата вјечности, кад се додира те страшне будућности, према којој се показивао тако сигурним; ох! постаје он слаб, дрхће, плаче, уздиже према небу руке скромно молећи; или је мрачан мучалин, дочим око њега лете страшне мисли због слабости свога варицања и суза, као и због страха и очајања свога, не очекујући више помоћи са божије стране.

Да браћо, тај несрећник, успављен у заблуди својој, који се хвалисао, да је доста само један згодан часак, један осјећај покајања за смрт, па да ублажи гњев божији, очајава тад о милости његовој. Узалуд му се говори о вјечној милости, он разумије у том часу, да је није достојан; узалуд се труде служитељи цркве, да ублаже страх тај, отварајући му крило божанске милости; та обећања мало га умирују, јер он добро зна, да љубав цркве, која не очајава никад о спасу дјеце своје, не ће ипак ништа промијенити у божијој правди. Узалуд му се обећаје опроштење гријехова: неки тајни и страшни глас говори му из дна срца његова, да не има више спаса за безбожника, да не треба више мислити на те надо, којима се тјеше ови несрећници, него на праву истину; залуд се опомиње да утече посљедњем средству, које црква умирућим пружа, он их сматра као средства безнадежна, којих се плаши, која се дају више за утјеху живијех, него за корист онога, који умире. Призивају се служитељи Христови, да му помогну у посљедњој ури тој, али они могу учинити само, да он завиди потајно судбини њиховој, и да проклиње несрећу судбине своје. Стављају му се у уста ријечи светијех књига, осјећаји кајућег се цара; ал он добро зна, да срце његово не осјећа тијех божанскијех надахнућа, и да те ријечи, које је врућа љубав и савршено кајање створило, не доликују затеченом грјешнику, као ономе у заблуди његовој. Његови пријатељи и рођаци, скупљају се око постеље његове, да дочекају посљедњи издисај његов, а он окреће очи од њих, јер он и међу њима налази успомену на грјехе своје. Служитељ цркве преставља му слику Бога умирућег, ал та је слика тако утјешљива, тако моћна, да побуди поуздање његово, предбацује му само његову незахвалност злоупотребу његове љубави. Тад се смрт приближује, а свештеник се труди да помогне молитвама, за умируће, остатку живота који још дише. Устани, душо, каже му, а не каже: приче, великашу свјетски, устани. За живота његовог једва јавна споменици бијаху довољни за број и величину његовијех наслова (титула): ал у овом посљедњем моменту даје му се само један једини наслов, кога је на крштењу примио, једини кога он није никако ценио; једини који му је требао вјечито трајати. Устани хришћанска душо. Ох! Она је живила, као да је тијело било све биће њено; она се је сама трудила, да се осјећочи да душа њена бијаше ништа; да човјек бијаше дјело крви и меса и да све умире с њим; тад му постаје јасно, да тијело његово бијаше груда земље, која се ето руши; и да све његово бесмртно биће, јест та душа, та божанска слика, та интелигенција, једина кадра љубити и познати Бога; која ето одлази на своје земаљске куће, да се пред страшним судом покаже. Устани хришћанска душо: ти си сматрала земљу, као домовину своју, а то бијаше само мјесто странствовања, на ког се вратити треба. Црква вјерује да ти је објавила радосну вијест; крај твога прогонства, крај твојијех биједа, јављајући ти растајање са земаљским тијелом: а она ти је јавила само тужну, само страшну вијест, и почетак твоје несреће и твојијех мука: Устани, дакле, хришћанска душо, душо која си означена печатом Спаса, ког си ти избрисала; откупљена крвљу Христовом, коју си ти погама погазила, оправа љубављу пакибитија, којег си ти хиљаду пута окаљала; озарена свјетлошћу вјере, коју си ти увјек одбацивала; успињена сваким милостима неба, које си ти увијек недостојно обешчашћивала; устани хришћанска душо, носи пред Исуса Христа тај узвишени наслов, који је имао бити величанствени знак спаса твога, а који сто постаје највећим знаком твојијех грјехова. Устани хришћанска душо.

И тад умирући грешник налази у сиомени на прошлост своју, само бол, која га обара; у свему што се збива пред његовим очима, само слике, које га растужују; у помисли на будућност само страх, који му грози: не знајући коме да се утече; ни створењима, која му умичу; ни

свијету који му ишчезава; ни људима, који га не могу ослободити смрти; ни праведном Богу, ког је сматрао очатим непријатељем, и чије о пропитсње не треба очекивати више. Он се препре, у властитом страху своме буни се, да избјегне смрти, која га ето хвата.

Ил да бар избјегне сам себи: судбина тијех умирућих очију пуна је не знам колико таме и грозе, које изражава страх душе његове. Он изговара у жалости својој ријечи непрекидањем, јецањем, које се тек на поља разумеју и не зна се, дал' их очајање ил кајање ствара. Он баца на распетога Христа грозне погледе, а не зна се дал страх ил нада, љубав ил мржњу изражују. Он залази у страхоту гдје се незна дал' је то тијело, које, се руши, ил душа која осјећа да се приближује суђији своме; Он тешко уздише, а не зна се, дал' успомена на гријехе искида му уздисаје те, ил очајање што живот оставља. Напошљетку, посред тијех жалоснијех мука и мучења, очи се његове коче, црте се његове мишићи, лице се његово преображава; блиједа уста његова отварају се сама; све тијело његово дрхће; и у посљедњој тој муци, душа се његова откида, жалећи за земном кућом том; нада у божије руке, и налази сама пред страшнијем судом.

Браћо моја, тако умиру они, који су заборавили Бога, за живота свога; тако ћете умријети и ви ако вас гријеси буду пратили до посљедњег момента тога. Све ће се промијенити пред вашим очима, а ви се сами не ћете промијенити. Ви ћете умријети, умријећете као грјешници, као што сте и живили; смрт ће ваша бити као и ваш живот. Предуприједите несрећу ту: живите као праведници, и ваша ће смрт бити као и њихова; пратиће ју радост, миљина, утјеха: а то ћемо видити у слиједећем разговору.

(Наставиће се.)

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

Имам један протокол у збирци in folio са слеђећим натписом:

„Дѣта 1735. фебруарїа 16. дне. Поклонишемъ и благословишемъ ихъ Прче Г҃дна Г҃дна Василїа Димитрїевичѣ Православнаго Архїерїа вѣдимскаго (:и титулѣ:) по нижеписатомъ регистрѣ кѣсем списанїи исповѣдавшихсѧ мужескагѡ и женскаго пола ко Є҃пархїи ихъ Прва мѕхачкопољскоѩ* имена Христїанъ ко знаменованих селеҳ по имени јако посѣдѣетъ книгѡтсѧ“.

Овај протокол дакле — као што му натпис сиједочи — сачињен је по налогу и благослову тадашњег владике будимског Василија Димитријевића и то само за оне православне хришћане, који су се године 1735. из „Епархије мохачопољске исповиједили

Из ова протокола разабрати се може чисто: да је имао 48. листи. Исти протокол је танким белим кончићем на 7. места прошивен управо по средини, дакле на 24. листу.

Папир је белчаст, доста крут и дапас, и види се да је од боље сорте папира.

Први лист из почетка — који као корице служи са једне стране — сасвим је чист, а на другом листу са прве стране чита се онај горњи натпис, ал већ трећи лист истргнут је. Од 4—35 листа не фали ни један лист, док од 36—47 листа 12. листова су истргнути, и само последњи лист — корице, од задње стране протокола, остао је невредим. Овај последњи лист — корице — исписан је и са једне и са друге стране.

Поменути протокол дакле — почем су из прашње садржине његове свега 13. листа истргнутих — састоји се дапас из 35 листова, укупно са корицама.

На како су се у овај протокол по сиједочби горњег натписа — само оних имена од чести и презимена записивали

* Види се да је у оно доба, т. ј. год. 1735. још у сријемској успомени био код народа назив „Епархија мохачопољска“ која је прије тога на две године само, или год 1733., са будимском јепархијом сједињена — — — „тако страна анити предлог васк до Дрини, сакинѣше и ѣдиними к семѣ вѣдимскомъ, по древнемъ обичаю, ка еже нити единой инѣмъ“ — — — (:Види Београдски Гласник II. одељак, збирку II. стр. 159—160.)

М. Л.

— који су се год 1735. из епархије мохачопољске исповједали, тако је исти протокол од почетка до краја сасвим рубрицират, у толико разреда, колико је нужно било на челу сваке рубрике означити: „Домаћини“ (Домаћини) „Домаћици и снаје“ (Домаћице и снаје) „Браћа“ (Браћа, и држим да су домаћинова браћа била, који су у заједници под једним кровом живили) „Синови и кћери“ (синови и кћери) најпосле „слуги и слушкиње“ (слуге и слушкиње.)

На сваког страни протокола, дакле, 5. рубрика налази се; а тако исто на свакој страни на чело стављено је име оног села или вароши од куда су „исповједаници“.

На чело сваког листа односно стране исписано име села или вароши нацртано је великим словима црквено-славенским у форми штампаних слова.

Гдје није довољног мјеста било на једној страни за уписивање дотичних имена, ту се наравно на другу, трећу и четврту страну прешло.

Име села ил вароши са малим изузетком преписано је где је нужно било на сваку страну листа, и то гдје гдје, као што се на првој страни листа налази, у форми штампаних слова и гдје гдје са великим курзивним словима.

Који су се из села Шумберка исповједили, њихова имена заузимају читаве три стране, ал већ на четвртој страни премда само 6. линија налазе се — нема на челу прибиљежено име села „Шумберак“ и тако неможе се извјесно знати: јели то наставак треће стране, или може бити имена каковог другог села?

Тако исто „варош Мохач“ само је на првој страни прибиљежено, ал на другој страни већ није, премда пуних 11 линија има.

Село „Ланчуг“ такође је само на првој страни прибиљежено, ал већ на другој страни није, прем да је ова страна листа одозго до доле сасвим испуњена.

На исти начин „село Борјат“ на првој страни прибиљежено је, ал' већ на другу страну није преведено, прем да је ова страна од горе до доле сасвим испуњена.

Код села „Титош“ трећа страна, која у истини само 4. исписане линије има, није преведено место поменуто „Титош“.

Тако је исто и село „Болман“ само на првој страни као свугда прибиљежено, ал већ на другу страну није преведено, премда и овде 18. исписани линији налазе се

Код села „Брјемја“ тако исто само на првој страни налазимо ово име, ал на другој и трећој страни већ га невидимо, прем да је друга страна са свим испуњена, а на трећој страни само 6. реди. Најпосле:

Име села „Вилан“ већ није на другу страну преведено премда на овој страни налази се 21. реди сасвим испуњени

Све оне приметбе нужно је било навести с тога, да се прави сустав поменутог протокола свестрано и што тачније опише, односно разјасни.

Мећутим ја сам тог мишљења, да имена оних села јал вароши, која су на једној страни којег листа нацртана ал — гдје је заиста нужно било — на другу страну нису преведена — велим тог сам мишљења, да поред свију оваквих неправилности, оне друге, треће јал четврте стране, ништа друго нису, него прави наставак имена „исповједаника“ из оних места која на челу једне јал друге стране листа стаје.

Сад јели то писац протокола хотимице испустио, јал, што је вјероватније, из небрежљивости, за њега су ово споредне ствари биле, јер је он у своје доба добро знао: да су оно све наставци; али писац протокола није даље премишљао: е ће настати време кад ће потомци његов небрижљиви рад око вођења протокола решетати.

Касније ћемо коју ријеч о оним задњим листовима на броју 12. који су из протокола искинути.

Рекли смо горе да поменути протокол има на свакој страни 5 рубрика одозго до доле вучени, и те су рубрике помоћу лењира вучене. те су праве, ал већ за оне линије које су попреко повучене не може се рећи, да су праве да су помоћу лењира вучене. Оне су све без разлике слободном руком превучене биле, за то и јесу небрижљиво извучене и све криве.

Где су на једној линији само поједина имена у свакој рубрици записана, ту су

наравно у преко повучене линије уже, а гдје долазе крштена имена са породичним именом заједно, то је наравно да су онде шире линије.

Пођимо даље.

На жалост нас свију, поменути протокол „исповѣдања“ баш у ономе мањка највише, што је по најинтересантније за данашње Србе у Барањи, а овај се недостатак у том налази, што није сваком поједином „домаћину“ уз крштено име и презиме стављено, јер под првом рубриком „домаћини“ читамо до преко 340. обиљежених само крштених имена без породичних уједно.

Ево само неколико да набројимо: „Копра баба, Десна баба, Стоја баба, Милисава баба, Ангелија вдова, Милица вдова, Латинка вдова, Киспија Циганка; Пано, Ђуро, Милета, Нешко, Гојко, Милош старац, Грунца свирац и т. д.

У оно доба т. ј. год. 1735. јамачно је сваки у свом месту знао: ко је та: баба Копра, баба Десна, удовица Латинка, удовица Ангелија, ко ли Милета, Нешко, Гојко, старац Милош, свирац Грунца? па им је извјесно и презимена знао, па како ова презимена на броју њих више од 340 нису уз крштена имена побиљежена, јасно је да су изостављана презимена за данашње нокољење за свагда изгубљена.

Мањка поменути протокол и у другом погледу. Називи рубрика врло су поремећени у течају протоколарних записивања. Из рубрике, која на челу има „Домаћице и снаје“ неможе човек знати, које се име односи на домаћицу које ли на снају? Ја сам тако судио, да ће оно прво име бити име домаћице, а под њеним именом стављено име име је њене снаје, а где је само једно име записано било, ту сам само онако од ока узео, да ће то бити име домаћице.

Налази се у течају протокола и овакова рубрика: „Братија и Сина“, те сам овде тако исто поступао, као и онде код „домаћице и снаје“. На прво место стављено име узео сам за име „Брата“, а под овим именом означено име, за име: сина, т. ј. не братовљева, него домаћиновог сина, прем да се и ово за извјестно узети не може, јер биће да су и „браћа“ „Домаћина“ који су под једним кровом у заједници с њим живели, били ожењени људи, па ако и не сви а оно већином њих; ал у поменутом протоколу, о овоме баш никакове сљеди не налазимо.

Каква је опет ова рубрика „чада и снаје“? а она опет „њери и снаје“. Све је то разбачено, на човек само нагађати може: ко су чада, ко ли снаје? ко су њери, ко ли снаје? Има таковних неправилности још више, ал' се може преко њих прећи што по реч „на дневни ред“.

Вредно ће бити и то споменути, да се код мушких имена много мање налазе „српска имена“, него што је то код женскиња, јер код ових мало је календарских грчких, све су то чиста „српска имена“ у свима местима из којих се православни Срби и Српкиње исповедали.

(Нас аиће се).

ХОЋЕ ЛИ БИТИ ОД КОРИСТИ?

(Наставак).

XI.

Доказали смо:

1. да се улагањем фондовских капитала у државне папире, у колико нису могли падани бити у хипотекарне зајмове, не штете ни фондови нити просветни интереси нашег народа;

2. да није крива ни данашња, нити да може бити крива и једна управа фондова, што странке не траже и не подижу код фондова хипотекарних зајмова више, него што их је подигнуто, него да су управе томе изван управе фондова; а данашња баш управа, да је са своје стране учинила што је до сад учинити могла, да је добијање и подизање зајмова фондовских олакшано, а тражња њихова умножена;

3. да се неприкосновени фонд не протежира према клирикалном фонду, напротив, да се данашња управа фондова очигледно стара, да повећа приходе клирикалног фонда, како би што више средстава имала на располагању, на подмиривање просветних потреба;

4. да неприкосновени фонд није ничијим печатом затворен, него да он према своме определењу и „основној цељи“ обилно подмирује народно-црквене автономне потребе;

5. да се новац за градњу патријаршке резиденције и оправке епископских резиденција не закида од других просветних потреба и фондова, него да се троши из фондова, који су у ту цељ или директно основани или директно определьени, а да се те градње и оправке извађају не на штету народа, него ради потреба и ради угледа и интереса цркве и народа;

6. да је све, што бива у управи фондова основано на постојећим прописима; све што бива, *а односи се на ствар*, да је коректно и правилно, и да друкчије не може бити, него што бива;

7. да у управи фондова не бива ништа кришом, у потаји и тајанствено, него отворено, јасно и јавно, разуме се, у појединостима за онога, који има права надзора и прегледања фондовског књиговодства, фондовских рачуна и фондовске манипулиције. А 1% писарине да је тако исто јаван рачун, као што му је и поступак утврђен 22-годишњом праксом;

8. да је „Извештај“ управе фондова потпун, у колико може и треба да је потпун, према интенцији одредбе највишег рескрипта од 10. августа 1868 г. § 23. Б.; а да детаљнији не може бити;

9. да „Извештаје“ управе фондова до г. 1890 није нико потписивао, а за времена данашње управе, да их потписује књиговођа и благајник фондовски, под одговорношћу за аутентицитет њихов.

Саборски одбор пак, да их не потписује за то, што би са његовим потписом могли ти извештаји штампани бити и по две године доцније, него што се данас путем штампе саопштавају народу.

А кад је тако, као што ми доказасмо и написасмо, онда је тиме доказано и то, да су приговори чланка, које је написао неки г. „Радикал“, неосновани и неистинити. Али, онда настаје неизбежно питање: па зашто је написана ова гомила приговора, погрда и подметања у чланцима: „Куд се дева Немањино благо“? Зашто је та гомила таквих приговора изнешена у „Застави“?!

И ако смо у почетку својих чланака учинили великодушну претпоставку о намери и смеру „Заставиних“ чланака, истина нас иначе гони, да претпоставку одбацимо, а чињеницу конштатујемо.

Кад би смер чланака „Куд се дева Немањино благо“ био племенитих мотива, кад би им цељ била чисто родољубива, кад би им тежња била наћи истину, онда би писац њихов, пре него што је узео перо у руке да их испише, затражио на аутентичним изворима разјашњења и обавештаја о „Извештају управе фондова за г. 1893“ и његовим цифрама, у колико они ни њему нису били јасни.

А да је тога разјашњења и обавештаја требао, и да га имао није, доказује безброј неоснованих приговора, неправедних осуда и безобзирних подметања, која се пресобилно налазе по редовима његових чланака на „Извештај“ тај и на управу фондова.

Г. писац „Заставин“ није знао, што треба знати при оцењивању и претресу фондовског „Извештаја“. Није знао, а није хтео питати и сазнати, те је тако нештан сишао с пута истине и праведности, па и саме ућудности и пристојности, па и саме хоненитости у неким погрдама.

А испуњен партајске мржње и анимозитета против данашње управе фондова, и против снега што није око „Заставе“, он је дао маха своме срцу, да му, без контроле ладни разбора, испише у чланцима све, што му је на срцу лежало, а како му је на језик долазило.

Цељ његових чланака је: да болан искали срца свога; а смер му је: да опрни и окаља данашњу управу фондова, данашњи саборски одбор и „врхове“; *а рачун му бете*: е ће народ одмах пресудити: доле с данашњом управом, хоћемо нову, најновију — радикалску!

У једном делу наше журналистике није ништа ново и ником више и не запиње за око, ако се у њезиним ступцима искаљује срце, одушка даје гњеву, мржњи, па и пакости. Нешто обично; тако већ, да се против таквог новинарства више и не буни нити морални осећај, нити укус читалаца. Шта више, ови

су тако већ дресирани, или васпитани, да се буне, ако се у ступцима навесне журналистике нико непогрди. Захтев њихов је: што на већој позицији неко бива, тим обилнијом и гаднијом грдњом треба га обасути. Што веће достојанство, већма га ваља наружити и погрдити.

У којем се народу таква журналистика култивише, таква публика одрањује, тај народ има разлога да буде — забринут.

А ко љуби свој народ, ко му жели добра и напретка, ко за тај напредак живи и ради, *тај не кваља друге.* Својим делима, и резултатима свога рада тај подиже себи цену у народу, и стиче љубав његову.

Кад би и г. „Радикал“ имао да изнесе пред народ позитивне резултате и успехе љуте борбе својих страначких сродника; кад би могао с њима изаћи пред народ, па рећи му: ево смо ти, народе, ово наводевали, ово учинили, ово привредили и стекли, ово подигли, овим те прославили, оним подичили, а овим ти лепшу будућност и напредак твој осигурали, онда — нити би писца, као што је г. Радикал, писали *онакве* чланке о „Немањином благу,“ нити би „Застава“ имала нужде подржавати своје присталице таком храном новинарском; нити би јој од невоље било непрестано блатом се бацати на сваког, који око „Заставе“ данас није, који неће као што хоће она.

Добра и велика дела не остају никад неопажена; хрђавим делима траг се прати и познаје.

Нити може грдња онима цену да побије; нити хвалисање и разметање овима трага да заметне.

Ничим се не може властити нерад скрити, нити чији год рад побити.

За то ће и чланци „Куд се дева Немањино благо“ прохујати увек, и од сада, без трага и гласа, као што би прохујали и последњи чланци г. Радикала, да им, ето, ми века не продужисмо.

Прохуја ће пак, јер у њима нема истине, нема оне љубави и способности за опште добро, која не грди, не злоби, не пакости, не отима, него која сшшла, даје, нуди, која — ствара. За то чланци: „Куд се дева Немањино благо“ и нису резултирали, нису успели, да поџегу ватру и подигну буру — као што им беше узвишена и племенита, родољубна циљ.

Не ће ту циљ никад ни постићи, јер народ не живи од фраза, неистина и обмана; не живи од туђе разметљивости и обести. Не.

Народу није поможено, ако се у ступцу новинарском напише н. пр: „нити нам се фондови многе како би требало, нити нам народ има зајма колико би требало, нити нам се и најглавнији просветни захтеви испуњују“. Не. Од таквих фраза, обмана и неистина живе новинари и новине, ал народ би крај њих остао гладан, да леба нема; фондови би били празни да новаца немају; а просвета би зачамала и свенула, да нема умова који мисле, да нема срдања која осећају, да нема душа, ко е смишљају на Бога и своју дужност, на народ и његову будућност.

А да су горње речи, г. Радикала пусте фразе и очигледне неистине, то смо доказали већ до сада, доказали цифрама — које „лагати не знаду“.

Јест; г. „Радикал“ је у то мало речи, у три врдње, изрекао три фразе, три неистине.

Јер, кад се каже: „фондови се не множе како би требало“, те кад би то била истина, онда би морало стајати н. пр. ово:

1., или да се капитали фондовски не уносе користоносно онако, *како би то могло бити*, него да се дају под мању камату, *него што би се издати могли*;

2. или да се под никакве камате и не дају;

3. или да се приходи фондовски расипају као пусто масло.

Прво и друго би могао тврдити незналица, а треће онај, који је образа метнуо под ноге.

Ако г. „Радикал“ није имао на уму ни једно ни друго, ни треће, онда није имао ништа на уму, кад је горње речи написао.

— Кад се каже: „нити народ има зајма колико би требало“, те кад би томе крива б ла данашња управа фондова, онда би морало стајати ово:

1. да данашња управа одбија, *без разлога*, зајмотражноце са њиховима молбама за зајам;

2. да би *могла* издати много више хипотекарних зајмова, ал' да *неће бит да издаје.*

Но цифре у III чланку нашем доказују, да је у року од г. 1890-92 подигнуто фактички 335.845 фор. 32 н. мање зајмова него што је и одобрено; цифре доказују, да фондови дадоше и не-Србима 455 хиљада форината зајма.

Непобитне чињенице доказаше, дакле, да се „народу“, односно зајмотражиоцима падаје

зајма онолико, колико они траже, а прописаном хипотеком покрити могу.

На шта значи, онда фраза, да народ нема из фондова зајма колико би требало? Значи: једну демагошку неистину, обману; значи демагошко улагивање „народу“ с једне, а с друге стране дрско онтуживање „ни крива ни дужна“.

Или г. Радикал мисли, да су фондови наши један новчани бунар, из којег свако „из народа“ има права да загреби онолико новца *колико му треба*, а не да му се даде онолико, *колико му хипотека покрити и гаранговати може?!*

Сваки, који тражи код фондова зајма, а пружи довољну гаранцију за тражени зајам, и испуни све услове на подизање зајмовне своте, сваки тај зајам и добије, па ако хоће и подигне. Онај — без разлике — ко нема те гаранције, и који не испуни те услове, тај зајам не добије и не може га ни подићи.

То је гола истина. Многоме — па и Србину — коме треба новаца, та истина неће пријати Али, за то ће ипак она остати „пропис и обичај“ код управе фондова, па ма ова била — најрадикалскија Јер, ко би хтео друкчије манипулисати са фондовима и фондовским зајмовима тај би одмах добио — по прстима.

— Кад се каже: „нити нам се и најглавнији просветни захтеви испуњују“, те кад би у тим речима истине било, онда би морало стајати ово:

1. да се приходи фондова и фундација не употребљују према „основној цељи“ и опредељеву дотичних фондова и фундација;

2., или да се ти приходи не употребљују никако, т. ј. да се капитализују, а просветне потребе да остају не подмирене.

„Извештаји“ управе фондова, па и нападнути, од г. 1893. доказују цифрама, 1., да се приходи фондова и фундација троше према „основној цељи“ и опредељеву фондова и фундација; 2., да се троше у овој мери, у којој се трошити и употребити *могу и смеју*.

Ако се то не допада г. Радикалу, — томе није крива данашња управа фондова. Друкче неће *моћи* чинити ни једна управа, ма која после ове дошла.

Можда би и ми хтели и волели, да се капитали наших фондова и фундација, или бар њихови дохотци, могу ставити на слободно располагање управи фондова; како би се њима могла подмирити свака потреба у нашем народно црквеном животу, ма се она како назвала појавила.

Можда би и ми *хтели и захтевали*, да се дохотци толиких фундација, па и њихови капитали, уложе у подмирење тако горућих просветних потреба, као што их заиста у нашем животу има; да се и један део капитала и клирикалног, па и непрекосновеног фонда оцени на то подмирење. Хтели би заиста, волели би то и захтевали би. Не од данашње управе фондова, јер управа фондова, јер саборски одбор ма који био, то учинити не може, јер није за то надлежан. Али; — то несретно: али! Да све то буде, не зависи само од нас, од наше добре воље, и очигледне користи од свега тога. Не. Наша жеља имала би да прође многе канале. О њој би имали многи фактори да кажу своју реч. Она би се имала да изнери на вази многих препрека. И ми смо за данас тога уверења, да од те наше лепе жеље не може бити — ништа

Ако нам г. Радикал, или ма ко, покаже пут и начин, како би то све ипак могло бити, али пут и начин који би успеху одвео, ево главе, поклонићемо им се, признаћемо сву величину и заслугу такога дела. И. наша ће школа бити спашена; наша ће просвета процветати, у колико то буде стајало до материјалних услова за то.

Али, док тога свега не буде, док нам се *не дозволи*, да просветне и народно-црквене потребе своје можемо ма из којег фонда и фундације, кад год се која појави, подмирити, потпуно смо убеђени, да је и г. Радикал и „Застава“ тако исто потпуно уверени, да ће дотле много, врло много Дунавом воде протећи.

А дотле? То је питање, на које треба одговора дати. Не идеализањем с' фондовима и Немањиним благом, то неоснованим приговорима против данашње управе фондова и њезиног „Извештаја“. Не нацртајима на оне, који за просвету нашу више учињене појединци, него бутуи сва војска радикалска. Не; него одговора истинитог, реалног, стварног.

Кад је у питању да 50 школа српских пропадне, из' остане, а кад им клирикални и остали наших 7 милијона фондова и фундација *не могу* у помоћ притећи и спасти их, онда се не трачи време на писање чла-

нака „Куд се дева Немањино благо“, онда се не јада над основним цељима и опредељенима фондова, него се онда народу каже истина у очи, каже му се, *да је он позван и дужан те школе одржати и спасти својим жртвама, својом властитом жртвом.*

Кад се оснивао фонд за испомагање вероисповедних школа, те кад се пружила прилика, да сваки покаже колико му је школа на срцу, онда су они родољуби, којима је школа и просвета сваки час на језику, затворили своје шпагове, ударили на њих „печат неприкосновености“, извијали и тако и амо, замерали ово, забављали оно, — а школи како било!

Да се је народ одазвао пређашњу своје највише школске власти, да се је одазвао делу и речи свога Патријарха, „фонд св. Саве“ би до сада био већ тако велик, да би тих 50 школа испомогнуте и спашене биле. А народ се није одазвао у оној мери, у којој је могао, за то, јер су господа родољуби и око „Застава“, et tutti quanti, пронашли, да је за спас српских школа пречније и корисније на разне начине спречавати множење тога фонда, или свађати се око њуске, или погрђивати оснивача тога фонда, и т. д. него свом снагом сложно порадити и урадити, да тај фонд дође до капитала, с којим би се дало к испомагању школа, одмах успешно приступити.

А зашто се спречавало множење „фонда св. Саве“, зашто се фонд тај није пригрлио, у извесним круговима, с оним одушевљењем и љубављу, коју је цео његова имала и има права да тражи од сваког Србина? Из два узрока. Јер нека господа не могоше преко срца превалити, не мога им партизански рачун поднети, да се мисао српског Патријарха, па ни Патријарха Георгија, успешно остварi и оживотвори; не мога им српски осећај дозволити, да српски Патријарх своме српском народу оснује фонд, који ће му вековима име благословити; и јер, е' друге стране, нека господа прегоше да нетакнутим сачувају неприкосновеност својих цепова.

Могу нам то негирати, могу нас због ових речи нагрдити и погрдити, ал' истину ових речи побити неће. Ту ће истину историја забележити, и они ће за посљедице њезине потомству одговарати.

Кад 50 школа, па и много више, стоје пред рубом својим, и кад их спасавати треба, онда се у сретних народа на страну међу партизански спорови и лични рачуни, онда се не пискара о „Немањином благу“, него се сложно и самопрегором од свога властитога блага прикупља зрно до зрна, међе камен до камена, како би се повратило изгубљено, и спасло загрожено.

Јест, али код нас не бива тако. Нама је партија светија од народне будућности; нама је „комад власти“ милији од среће народне; нама је сујета популарштета скупоценија од напретка народног; свађа милија од школе, раздор пречи од просвете.

И за то ће увиик: „фондови грдна рана наша“ остати увек фарисејска лаж; а истина ће одсјајивати увек у чињеници: *могосмо, ал не хтедосмо!*

И за то ће речи о атентату на школу и издаји преча просвети остати увек једна од перфидних лажи у устима оних, којима је свађа милија од школе, а раздор пречи од просвете.

Остаће језуитска лаж у устима оних, који за школу и просвету или ништа не учињше, или им дадоше мање, него милостиње каквом своме партајском страдалнику; —

остаће најљућа сатира баш за оне, који их пљују и испсују, јер они устима хвале школу и славе просвету, ал срце је њихово далеко од школе и од просвете.

Не можете се господо мрштити, немојте се спремати на грдњу и погрду; не, него *ходите да направимо рачун од голијех цифара, па нек оне кажу колико на школу српску и за просвету српску дадосмо и урадисмо ми, а колико дадосте и урадисте ви.*

Пред тим цифрама најбоље ћемо видети: ко је вера, ко невера.

Направите тај рачун, господо радикали, и изнесите га пред народ, нек сазна и види: ко је више учинио и ко више чини за српску школу и просвету. Да ли они, које ви називате и клирикалцима и натражњацима и мрачњацима и т. д. или ви, којима око главе блиста чеденка непогрешног радикалства, сунчаног родољубља и најидеалније — платонске — љубави на просвету и школу.

Ето, суду тога рачуна ћемо се покорити. Тај суд тражимо ми, јер цифре немају страсти: ни љубави ни мржње.

Ако вам тај суд не годи, ако несмете пред тај суд, онда смо уверени, да ћете и од сада

грчевито се држати фразе, погрде, сумњичења и подметања. И таки ћете остати док год не узмате дела с којима би могли пред народ изаћи, да му посведочите љубав самопрегора свог за просвету му и школу. Јер: „голи ваше скачу“.

Или ћете нам гордо показати на ваше новинарске чланке о школама и просвети нашој; на чланке, којима протестујете против интеренције државних органа у школску самоуправу нашу и томе подобно?... Верујте, од *таквих* чланака живе опозиције и њезини органи, ал' школа и просвета би по њима најмирније испустила душу да није *надлежнога* рада у томе погледу.

Не вичете само ви данас против, тако названих по нама, натражњака, мрачњака; викали су тако и пре вас; биће их и после вас. Ал прошлост и садашњица говоре, да су ти „мрачњаци“ ужегли лучу просвете у нашем народу и да јој и данас свећењи дају. Заједно са осталим бираним синовима свога народа, али у редовима којих, — најмање је оних, који су и до сад, који и сад највише фразирају о просвети и школи; најмање је оних, којима је најмилије другоме подметати атентат на школу и издајство према просвети, а који за школу и просвету тако мало или тако ништа не учинише. А то сте — ви.

У осталом, да и вама признамо заслугу неку. А та је: ви говорите и пишете о школи и просвети, а они, које ви нападате, раде и жртвују за школу и просвету.

Но ти од вас и не траже признања и хвале. Јер ваша хвала и признање свакоме је загорчало. Ви сте у заблуди и кад хвалите, као што сте у заблуди и кад грдите.

XII

И још би вам имали много да кажемо, јер много грешите, тако око „Заставе“.

Грешите и онда, кад нам подмећете, да невршимо своју дужност у погледу уплаћивања саборских трошкова; кад то подмећете и нашим аутономним властима. А зар не знате за толике наредбе саборског одбора, баш овога, на који ви тако радикалски окомисте стреле своје?

Зар сте заборавили шта и ми написасмо о томе, у чланку своме „Саборски трошкови и сабор“, а у 35 броју овога листа од прошле године? Прочитајте га још једном; прочитајте и све наредбе данашњег саборског одбора, у запитајте онда своју савест: е да ли сте истину рекли, е да ли сте правду учинили са својим писањем у 5 броју св'је „Заставе“ од ове године?

Грешите много; грешите неистином, неправдом, а у заносу страсти својих. А да вам све то побројимо, да вам све то на длаку доказујемо, било би дуго и много. А питање је: били и то било од користи? Јер питање је: хоће ли бити од користи и ово, што до сада рекосмо? Тешко. Врло горко признање, ал' истинито.

А да не ће бити од користи, за то нам јамче мотиви вашега рада, ваших нападаја, ваше борбе. Мотиви су ти у тежњи ваше за влашћу. А таква тежња не бира средства, не прима разлоге, одбацује истину, не зна за праведност, него се заноси сама собом, а служи се средствима и најгаднијим — само ако рачуна, да ће јој помоћи.

Такви сте нам ви противници. У тој тежњи је стожер ваше борбе, та тежња разјашњава и начин и средства ваше борбе.

Против таквих противника је најтеже војевати; такву тежњу најтеже је сузбијати. Јер, такви противници су и глухи и слепи, они су заиети само једном мишљу, једним осећајем: — похлепе за влашћу. —

Ми ћемо вас оставити на миру. Вас може само време излечити. Ако — по несрећи — то небуде, него дочекамо кад год и *„радикалски сабор“*, шта ће нам остати? Да жалимо над горком судбом наше цркве и народа, *јер „радикалски сабор“ био би то исто, што и ново двадесетшестогодишње горко искуство нашег народа и наше цркве: искуство много горније и кобније, него што је искуство прошлих 25 година...*

Молићемо се Богу, а и поради ћемо, да наш народ не умора у своме животу још једну заблуду преживети, која би била много већа и опаснија, него што беше заблуда прошлих двадесет и пет година.

Молићемо се Богу, радићемо. А ваше све ударце, сву грдњу, сва подметања сву братску мржњу, поднећемо мирно и истрајно, са вером, да је победа ваших оружја привидна, тренутна, а наша победа да ће бити истинита и стална.

Јер ми се боримо из осведочења и љубави према начелима, истину и оправданост којих

је доказала историја, развитак и живот наше цркве и народа; а то осведочење и та љубав трпи и сноси много, ништа им није тешко, све им је лако. А најлакше ће им бити опростити нмак браћи, која су данас у заблуди, ако се заблуде кану.

О заблудама нашим редом биће, можда, пралике други пут, а сад наглашујемо неке, а ове су:

1. Заблуда је: све оне Србе, који нису у колу радикалском, који не припадају радикалско, странци, сматрати, денунцирати, оптуживати и проклањати за издајице и душмане народа свога.

2. Заблуда је на старешине своје и „врхове“ просипати гњев и погрду.

3. Заблуда је убијати у народу веру и уздање у родољубље најбољих му синова; убијати поштивање ауторитета и веру у њих.

4. Заблуда је затварати очи пред чињеницама, затварати уши пред разлозима, укућкавати глас савести пред гласом истине.

5. Заблуда је тежити за влашћу и у тој тежњи мрзити на све оне, који су у власти; мрзити на сваког, који тој тежњи не налази на сурет.

6. Заблуда је туђа добра дела омаловажавати, погрђивати и ружити, а својих не имати.

7. Заблуда је само рушити, а ништа не подизати.

8. Заблуда је сејати ветар кад треба тишине и мира.

9. Заблуда је ширити раздор, кад је слоге, братске и народне једнодушности најпотребније.

10. Заблуда је крвити се с братом, кад смо сви пред опасношћу заједничком, кад нам је свима Hannibal ante portas

„Die Menschen widersprechen sich Das ist notwendig, denn nur im Widerspruch wird eine Sache in das Licht allseitigen Denkens gebracht, und die Wahrheit muss sich schliesslich heraus stellen“.

Противност мисли и уверења води к истини. Ње треба; треба и опозиције. И нама. Она је потребна и корисна. И она има свој племенити задатак у животу народа. Али она не сме бити раскалашна, разуздана, нехонентна, развратна.

Јесу ли чланци „Заставних“ „Куд се дева Неманьино благо“ производ мотива, мисли, уверења и смерова опозиције каква нам треба и каква нам корисна може бити? Нека сваки пређуди по суштини истина, које ми истављамо у својим чланцима против нетистина, које су нагомилане у приговорима „Заставних“ чланака.

— У целој гомили тих приговора, један се одваја донекле истинит и оправдан. А то је приговор, да наша манастирска добра још ни данас не служе црквено-народним просветним интересима и потребама *у овој мери*, у којој би то чинити могла. Јест, у томе приговору има и истине. Али, тај приговор, у колико је оправдан и истинит, није само приговор „Заставних“, него целог нашег јавног мњења. *И још нешто; а то је по општу корист и за сваку ствар одлучно и биће од успеха, — а то је: Његова Светост, Патријарх српски Георгије Бранковић је пречао, да се приходима манастирских добара што моћније и што моћније просветно културни пут живот, и одлучно је поставио захтев, да се тој Његовој интенцији и узвишеној тежњи задовољи од стране управа манастирских.*

Коме је позната снага *таквог захтева*, тај ће признати, да тај захтев тек може резултата имати. А пријатељи српске просвете, пријатељи угледа и напретка наше цркве и народа, треба да се моле Богу, да нам цркви, народу и просвети што дуже уздржи у крепком животу св. Патријарха Георгија, а после њега да нам цркви, народу и просвети промисао божји и опет намене и одреди црквену поглавицу, који ће наставити где буде свршио данашњи српски Патријарх, пак ће и српски манастири наши бити временом пијонири или бар одлучни помоћници, црквено народног нам просветног напретка, те ће онда сама по себи престати новика на управе манастирске.

Новика постоји, она се диже. Не од појаве радикалне странке, она се диже већ дуго и давна. Протест против манастирског недовољног учествовања у потпомагању црквено-народне нам просвете кад год се подиже, он је и оправдан и биће оправдан, до год управе манастирске не покажу више мара и више љубави, више искрености за ту просвету Али тај протест мора гађати циља, а не бити политички, шкодљиви. Тај протест, мора знати свој прави објекат, а не разуздано — да псује само срца и срчике своје — просипати грду и погрду своју и на онога ко је крив и на онога, који хвалу заслужује.

Само тај протест мора знати, мора признати,

да стојимо данас пред једном чињеницом, која се прикрити не да. Та чињеница је у овоме: *За владе данашњега Патријарха српског Георгија Бранковића, кренули су се поново и пуни мана стари у службу просвете нам, оданочео је један нов живот на многим просветним тачкама.*

Та чињеница је у томе: *да је данашњи Патријарх српски, свој живот, своју реч и дело посветио и на расположење ставио српској нам црквено-народној просвети.*

Пред том чињеницом: капу доле, па у руку таквог Патријарха!

Пред том чињеницом: прегнимо сви, да Му помогнемо узвишене мисли оживотворити, да Му олакшамо бригу и старање, а окренимо увек љубав за просвету нашу.

Ко тако не чини, него противно томе, тај чини, свесно или безсвесно, атентат на српску школу и издаштво према српској просвети.

Ако тако непросуђује данас цело „јавно мњење“, такав ће суд изрећи временом онај судија, коме неће пред очима бити ни радикал, ни либерал, ни клирикал, или како се све новомо, него коме ће пред форум истине изаћи данашњи наш народно-црквени живот, да га суди и пресуди и сваком његовом помагачу и одмагачу пресуду историјске истине пресече. Тај судија биће — историја.

Њезиноме суду се ми предајемо, већ данас, мирне савести, и душе.

А пискарања по „Застави“, за извесну публику пикантних чланака, није суд истине, него је буџица разног муља, скупљеног са свију брегова и долина срдите немоћи, срчбе, гњева и анимозитета радикалског; плаћена буџица растужене похлепе за влашћу, чији шум тако гласно и разговетно одјекује са елегичким напајем: устани ти, да седнем ја! . . . . .

* * *

Кад би нам пошло за руком, овим чланцима да покренемо генерале радикалне странке, да разумеле што год о начину писања у „Застави“, о начину борбе њезине, па да — кад би то могло бити — намену тај начин, и учине „Заставу“ органом једне конзитне и солидне, разборите и стварне опозиције, — *ми се не би онда имали разлога бар стидети такве опозиције.*

Опозиције се не плашимо, ми је захтевамо. Али опозиције, којој је циљ опште добро, а оружје разлог.

Опозиције, којој је циљ тежња и похлепа за влашћу, а оружје бесомучна грдња, — увек ћемо се и стидети и грозити.

Јер таква опозиција је била и биће увек: срамота и брука, зло и несрећа народу сваком

Ако је у овим чланцима нала по негде и оштрија, није она из мржње. Не; она је само природни протест увређеног морала, истине и праведности; увређеног осећаја чистог родољубља.

Тај протест се можда огрешио по где где о благост, коју ни без икакног права и основа за себе од другога тражите, а никоме не указујете; ал' писац ових чланака је најдубље уверен, као што је и потпуно умирен, да се ниједним потезом ових чланака није огрешио о истину и праведност. Њему је и била тежња: да истину каже и покаже, а праведно да пресуди.

Једна награда за то, биће му негда на „Заставе“, ал' она му је увек мила, док год „Застава“ буде оно што је, и каква је — данас.

Карловци 19. априла 1895.

Поводом тим, што је сабороски одбор у последњем свом заседању привремено крпарио и попунио места двају преводних, концептуалних, чиновника својих, задала је „Застава“ у своме 58 и 59 броју и опет, њојзи доликујућу вику и ларму.

Поставила је и нека, њојзи доликујућа, питања, те изједначујући себе са српским народом, узвикнула је: *„српски народ с правом очекује и захтева* да му се што пре даде тачна и јасна одговора на сва ова истакнута питања“. Пошто ми „Заставу“ не сматрамо „српским народом“, и јер ће српски народ, путем свога претстављства у своје време добити надлежан извештај о крпарењу и попуњењу горе поменутих чиновничких места, то би могли само „Застави“ дати одговора *на њезина питања*. Но, јер су њезина питања неспрамна с' једне, а неуљудна и раздражена с' друге стране, нећемо њојзи одговарати. И не ћемо јој на питања одговарати

све дотле, док се не научи једаред уљудности, с којом се питања и у обичној конверзацији постављају ономе, од кога се тражи обавештаја.

Него ћемо ради обавештаја наших читалаца споменути следеће.

Као што се и из последњег извештаја, којега је народно-црквени тајник подастро саборском одбору, потпуно види, агенде и послови у канцеларији саборског одбора, а особито као управе фондова, тако су се од неколико година овамо умножили и гомилали, да се је крепање још једне концептуалне силе у канцеларији саб. одбора неотклоњивим показало. Потребу тога увидео је и признао саб. одбор и крепао место народно-црквеног подсекретара. Ово место је било стечајем и попуњено, а ове године оставком дотичног подсекретара и испражњено. Испражњено је ове године и место актуара саб. одбора.

Поводом испражњења обију тих места покренуто је, у прошлом заседању саборског одбора, питање: како да се та места попуне, а да се попуњењем најбоље испомогне умножењу и нагомилавању послова у канцеларији саборског одбора. По свестраном проучавању тога питања, а узев у обзир природу и множину послова и агенада саборског одбора с' једне, а актуарских агенада с друге, а непрецизност и неисправност установе подсекретара с' треће стране, закључио је саборски одбор: да се место подсекретара и актуара докине, а у место ових да се привремено крепрају места двају концептуалних чиновника саб. одбора, који ће бити придељени секретеријату народно-црквеноме као чиновници саборског одбора.

Крепрањем тих чиновничких места не само да се није никакав нов и већи терет нанео фондовима, него се 300 ф. заштедило. А то се види из овог рачуна: подсекретарова плата изналила је: укупно са станарином 1700 фор., актуарова са станарином 1050 фор., оба дакле заједно 2750 фор.

Плата нова два чиновника изнаша са станарином једнога 1400 ф. а другога 1050 ф. оба дакле заједно 2450 фор.

У осталом пред питањем брзе, тачне и успешније управе, питање о 100 и 200 фор. изгледа и сувише неозбиљно, па се на њ нико и нигде и не обзире, ако му је до добре и брзе управе стало. Но сасвим је друге природе питање: да ли је саборски одбор био надлежан и овлашћен учинити, да горе означене чиновнике постави и плате им одреди? Јесте. То право и дужност му даје и налаже § 22. слово в., саб. устројства од г. 1975. Ако у томе параграфу не пише баш „бележнике“ или какав други назив за чиновнике саб. одбора, интенција и дух тога §а јесте, да саборски одбор и може и треба да у канцеларији саб. одбора и при управи фондова поставља сво чиновничко особље, које се потребним за свршавање послова њихових покаже, а у интересу брзине и тачности њихове.

Интерес и потреба управе је захтевала, да се горе поменута чиновничка места крепрају и попуне. Саборски одбор се и одазвао тој потреби. О томе ће он у своје време известити сабор и ми смо пуно уверени, да ће му овај поступак и одобрити.

Горе поменута места попуњена су без стечаја. Прво за то, јер је један од постављених био већ компетенат на место подсекретара, а јер се на актуарско место није пријавио ни један компетенат кад је на место овога стечај расписан. Без стечаја попуњена су та места и за то, јер су личности, којима се та места попунила потпуном квалификацијом исказана била, и јер је саборски одбор у њима нашао аквизиције, које пружају гаранцију за оправдање поверења саборског одбора. Сама по себи ствар не би резултирала друкчије ни са расписом стечаја.

И г. Механџић и г. Летица су на своја места постављени на основу њихових молба.

Даље крепрао је саборски одбор у последњем свом заседању и једно ново место у манипулационом особљу своје писарне. До сада је наиме обављао послове манипуланта, уз друге концептуалне агенде, које би му народно-црквени и патријарашки тајник као управитељ писарне и начелник целог особља чиновничког код саборског одбора доделио, актуар намештени кад саборског одбора. Но пошто је плата актуара досадањег према горе наведеном употребљена за ново крепрану исходно нужну концептуалну снагу, то се је морао поставити један манипулативни чиновник за вођење уруџбеног записника, регистра и у опште за манипулацију са списима, којих је број у последње време тако знатно нарастао, да исти манипулант толико посла мора имати, да неће доћести ни да експедицију списа обавља, која би иначе у његову дужност спадала, већ ће оно морати и даље још остало писарско особље обављати. — Према одговорности, коју

Даље у додатку.

Додатак 16. броју „Српског Сиона“.

један манипулацијони чиновник за списе дотичне имаде, оправдан је и установљени за њега износ плате са 700 ф. и 100 ф. станарине.

Према свему томе, поступком и решењима саборског одбора није учињено ништа незаконито, него је све учињено у делокругу саборског одбора, а ради интереса целисходније и брже управе.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Његова Светост преузв. Г. патријарх Георгије**) вратио се срећно у своју резиденцију дана 16 о. м. лађом из Дола, где се бавио неколико дана.

— (**Његова Светост патријарх српски Георгије**) благоизволео је дана 18. априла својом високом посетом удостојити управу манастирске штампарије и уредништво овога листа, те прегледати све просторије у које су исти смештени.

— (**Срп. прав. митрополитско-црквени Савет и срп. прав. нар. школски Савет**) сазвани су за дан 25. април (8. мај) о. г. у своја редовна заседавања.

— (**Радња архидијецезалних власти**). I. *Архидијецезални административни одбор* држао је дана 17/29. априла о. г. под председништвом Његове Светости срп. патријарха Георгија своју редовну седницу. Од важнијих предмета саопштавам: Усљед налога саборског одбора бр. СО. $\frac{1879}{566}$ ех 1893. позвате су све подручне црквене општине, да заостале и неуплаћене саборске трошкове као и неуплаћени неправилно-законски принос *најдаље до 30. септембра 1895. увлаште* у благајницу срп. прав. црквене фондова у Карловцима, јер ће се по истеку тога рока за те дуговине затражити генерална полит. *оврха*. Извештај изасланства адм. одбора о предаји управе ман. Хопова архимандриту Митрофану Шевићу — узет је на знање. Одобрен је закључак манастирског братства у Крушедолу, да могу у фонд св. Саве од манастирских прихода у течају пет година свега 200 фор. уплатити. Потврђена је организација црквене општине у Гргуревци, Тршњи и Јакову. Црквена општина у Опатовцу наложено је да има у року од 30 дана председника изабрати, јер ће се у противном случају распустити. — Наложено је црквеној општини у Негославци, да има парох. стан што пре оправити и за становање удесити. Извештај франц. угарског осигуравајућег друштва у Темишвару, да је у корист епарх. фонда приносило, у смислу уговора, од уплаћених премија своту од 1099 фор. 29 нов., узето је на знање. Извештај Н. П. изасланика адм. одбора о обављеном избору црквеног скупштинара у Ст. Бановцима узет је са одобрењем на знање, а поднесени уток противу обављеног избора, као неоснован одбијен је, те је наређено, да се има црквена општина та конституисати. Карловачка црквена општина разрешена је са разлога, што није организована у смислу §. 12. и није попуњавана у смислу §. 19. П. Б. највиш. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. год. односно наредбе срп. нар. саборског одбора од 20. јуна 1884. бр. С. О. 886., — те је наложено црквеном одбору, да има организацију црквене општине на нова предузети онако, како то §. §. 12—20. П. Б и §. §. 34.—38. П. В. највиш. кр. рескрипта наређују. — Избор председника у црквеној општини Прогар — узет је са одобрењем на знање. — Одобрен је закључак црквеног скупштине у Бингули, да ни под каквим условима не уступа црквена општинска земљишта за градњу комуналне школе. Одобрен је избор председника и одбора црквеног одбора у црквеној општини Ст. и Нов. Сланкамену. Одбијена је молба пароха у Адашевци гледе сједињења црквеног врта са парох. вртом, пошто је црквена општина исказала, да је уништи врт црквена, а не парох. својина, — Усљед молбе црквене општине Мариница — Петровци да овај одбор учини сходне кораке, да се одређена овршна дражба на парох. сесију због нагомиланог пореског дуга обустави, решено је упутити молитељицу општину, да у властитом делокругу свом неодложно учини све, што је нужно, да се већ одређена овршна дражба обустави и укњижена пореза отпише, уједно је извештена, да ће и овај одбор ради обуставе дражбе код дотичне области интервенисати. Потврђен је закључак истакнуте црквене скупштине, да се парох. сесија ради исплате пореског дуга секвестрира и приход на отплату дуга упо-

треби, а пароху да се за то време надаје редутум од 200 фор. годишњих, — али није одобрен закључак да се Маринци од Петроваца оцене и за себе осиују цркв. општину, пошто ове у смислу кр. рескрипта једну црквн. општину сачињавају, а целешьу тема довољних разлога ни услова. — Упућена је црквн. општина у Обрежи да администратору парохије тамошње преда трећи кључ од благајне, јер су администратори парохије у погледу вршења дужности равноправни са пароснма; те да га и у скупштинске и одборске седнице уредно позива; а да своје рачуне и дневник благајника према примедбама, у споразуму са дотичним председницима, исправи и надопуни, те да би и ликвидирала све црквено општинске тражбине. — Предрачун црквн. општине у Карловци, Белегишу, Дечу, Бешки, Винковци, за г. 1895. узети одобрењем на знање, но онај општ. Карловаца тим, да у колико је и на свештена лица, која посједа немају, расподрсала парохијал, такови отпише; предрачун пак општине Будинци и Села Крушедола на прераду повратити. — Општини Черевић одобрити отпис не утеривог старог парохијала износа од 1918 фор. 29 н. на темељу ликвидационог записника црквн. добора. — У погледу тражбине пароха Љ. Ракића од општине Миклушевачке и уређења тамошњих рачуна од г. 1892. и 1893. решено је: изаслати у Миклушевце администратора протопрезвитерата вуковарског и тамо позвати и поменутог пароха. — Упућен је протопрезвитер земунски да се приликом протопр. визитације у Д. Товарнику осведочи о истинитости пријаве поднесене против ове општине у погледу неуредног руковања црквено општ. пословима. — Уток црквн. општине у Павловци против одлуке адм. одбора, којом је иста разрешена поднети саб. одбору на више решење. — Поднесени по црквн. општини у Нећинци трошковник гледе оправке тамошње цркве у начелу одобрен, и ова је општина упућена, да се у погледу зајма од 1400 ф. обрати путем овога одбора на саб. одбор молбом, којој има приклонити грунтовни извадак и катастр. посједовни лист од свога посједа. — Ради нереда који се појавио у црквеној општини у Дању услед разуздановости неких тамошњих чланова, због којих је у данашут тамошња скупштина онемогућена своје послове посвршавати, изаслати повереништво на лице места, ради извиђења који су то чланови, који пред скупштину у обављању њезиних посала. — Упутити све црквене општине да уручбене записнике воде, како би се могло сазнати када је шта поднесено којој власти и када је од ове или од кога другога каква наредба, молба и донис стигао. — На молбу црквн. општине у Карловци да се дозволи бриеање неких главнина и камата дугујућих по неким немарним дужницима црквама и закладама, решено је изаслати ово одб. рач. ревизора да изиди јесу ли дотичне обвезнице биле осигуране, ко је дотичним дужницима дао у зајам односну главницу; чијом кривњом нису исте главнице и камате, које износе укупно 2442 ф. 87 н., укупљене. — Упутити црквн. општину у Карловци, да предложени исказ не утеривог парохијала у сврху дозволе отписа односне своте, у износу од 308 ф. 40 н., и да даде тај исказ проћидити датумом, званичним печатом црквене општине, потписом председника, перовође, дотичних свештеника, и потврдом мјестне пол. власти, да се дотични износи путем оврхе, која је покушана, укупити не могу и да нема изгледа да ће се и доцније дугујући износи од дужника укупити моћи. — Одобрено је 15, а оспорено је 5 рачуна црквн. општинских. — Три манастирске рачуна су поднесена саб. одбору на финализање, а један ман. рачун је оспорен и враћен дотичној ман. управи на допуну и разјашњење.

II. Архидијецезална конзисторија држала је своју седницу 18. (30.) априла о. г. Од важнијих предмета споменућемо: Усљед молбе кр. зем. владе упућени су окр. протопресвитери, да сачине исказ о броју и површини црквено-општинских добара, те ради прилослања кр. земаљском статистичком уреду до конца маја овамо приношљу. Наложено је парох. звању у Мартинци, да у матици крштених код имена Екатарина Чакић рођ. 1873. убележи, да је ово дете мушкога спола, крштено под именом Лазар; уједно решено је пароха Ст. Б. укорети и на тачније вођење матрикула упутити. Усљед окружнице кр. зем. владе бр. 46833. упућују се подручни свештеници, да у оним местима, где постоје јавне болнице, душепичитељске дужности вршити имају уз награду, коју ће им управа болнице за труд њихов дозначити. — Извештаји о рукоположеђу Митрофана Шевића за архимандрита, Георгија Марјановића за протођакона, као и о рукоположеђу ракоачког јерођакона Неофита Сабадоша за пресвитера и беочинског монаха Георгија Летића за јеромонаха — узети су на знање. — Извештај окруж. протопресвитера карловачког о пристављању пароха у Сурдуку, као и администратора вуковарског о уводу пароха у Боботу, и пристављању администратора у Пачетину и Маринци узети су на знање. — Пароху у Бингули Ст. Б—у подељен је рад лечења шестонедељни допуст, с тим, да се има за заменика предходно побринути. Списи у дисциплинарној ствари пароха Ђ. И. у Моровићу и пароха П.

Н. у Шуљму издати су конзис. фискалу на мнење. Позвана је црк. општина у Габошу на изјашњење, да ли прима једнога кометента Петра Милојчића за свога пароха. Потврђен је Трифун Бугарски за пароха у Лазама. — Забрањено је јеромонаху врдничком М. Н—у богослужење и обављање црквених функција, као и одлазак на бденије без знања настојатељског, те је одлучен и од заједничке трпезе због болести његове. — Подељена је администрација парохије сибачке пароху рачанско-босутском Јовану Апостоловићу, а на његово место постављен је за администратора јеромонах Герман Стајић; — Јеромонах Сергије Пејић пређашњи је за манастира Кувеждина у ман. Прикупу Главу, Корнелије Будић јеромонах из ман. Вел. Ремете у ман. Малу Ремету, — а јером. и админ. парохије у Сибачу Исидор Спасојевић, у ман. Кувеждин. Молба пароха будимачко-погановачког рада повишења парохије у II. плаћевни разред, уступљена је црк. општини тамошњој на изјашњење. Одбијена је молба јеромонаха Јоаникија Јовановића, личнога позоћника у Дивошу, у погледу парох. стана, са разлога, што личним позоћницима не припада парох. стан. Пријава правосл. Срба из Бапоштра, против тамошњег учитеља, уступљена је надлежној жупској области. Забрањено је светковање четвртка у црк. општини Погановци пошто се то противи установама праваника и тиме народ од рада одвраћа. Подељен је укор пароху прешком Ст. М—у у конкретном једном случају, због неправилно издане породичне известнице. Покренута је фискална акција против јеромонаха Т. Узелца. Осим ових предмета расправљени су многи брачни поднесци, те је донесено седам пресуда за разрешење и једна за одржање брака.

— (**Свештеничка исповест и конференција**) у протопрезвитерату мохачком, одржана је, као што нам отуд јављају, дана 9. априла о. г. После јутрења и св. литургије обављена је исповед, а после ове одржана је конференција тамо окружног свештенства, под руководством окр. протопрезвитера преч. г. Гаврила Бољарића. Г. прота је на тој конференцији и братском договору, први пут састављи се са себи подручним свештенством, поздравио исто срдачном добродошлицом. За тим је у подужем говору предочио нам свима потребу удружења и сложног рада; напоменуо све оне врлине, које треба да свештено лице краси, а нагласио је што интензивнију ревност око унапређења народне нам просвете, те потребу хармоничног живота и рада с учитељством.

Говор г. прота беше као неки „програм“, којега се он у своме новом звању држати жели, а којега би требало да се држи и њему подручно свештенство.

Братски збор и договор настависмо за гостољубивом трпезом г. прота. Паде ту и лепих родољубивих здравица и жеља, које дај Боже, да се остваре.

На првом месту беше дивна, срце усхићујућа здравица у здравље опште љубљеног нам и светог *Патријарха Георгија*, коју му одмах и жицом дојависмо, поводом чега је благоизволела Његова Светост одмах и одговорити речима: „Хвала свештенству на поздрави. Бог вас све благословио.“ Кличањем и радошћу поздрависмо одговор Његове Светости: *до живи Његова Светост Патријарх српски Георгије!* П. И.

— (**Прва црква од гвожђа на свету.**) Шта још нећемо доживити у данашњем веку? Овако ће се многи запитати, кад чује, да се од гвожђа већ и цркве граде, и то црква православна.

У фабрици фирме R. Ph. Wagner у Мајдлингу код Беча доготовља се, као што бугарски листови веле, црква од самог гвожђа, и то за православну бугарску општину у Цариграду. Црква је та мал' не сасвим готова и састављена и стоји наложена на углед. Многи свет, понајвише инжињери, архитекти и разни градитељи долазе као на чудо у Мајдлинг, да виде ово право чудо XIX. века. Кад буде сасвим готова, и кад штампа о њој рече своју, онда ће се железницом пренети у Цариград и поставити на обали морској на златном Рогу.

Црква је грађена по плану архитекта цариградског Јосифа С. Азнавура, а грађена је од гвожђа на то, јер се вештаци, који познају тло градилишта, солидарно изјавише, да је оно слабо, те да би црква, која би била на камена зидана, могла постати жртвом морских валова.

Црква у основи износи 550□ метара и моћи ће у се да смести 500 душа. Гвожђа је за градњу потрошено 4000 метерцента. Стене цркве су од коване, а орнаменти од левапог гвожђа. Чивија и бесчућа има преко 4 милијона. Сграђена је у чисто византијском стилу. Једном ће страном гледати у море, а другом, са једним великим кубетом, на Цариград. Мањих кубета биће око 30. За сам пренос те цркве требаће до 400 вагона. Црква је дуга $31\frac{1}{2}$ метар, широка 18 метра, висина највећег кубета је 29 метара. Има три лађе, од којих је средња шира, а две са стране су уже. Стоји 250.000 франака. Црква ће бити бојадисана са 3 бронзане боје. Црква ће бити постављена на темељу од огромних и јаких мраморних стена. Л. Б.

— (**Српско београдско певачко друштво „Корнелије Станковић“**), као што дознајемо, певаће други дан Духова о. г. у саборној цркви карловачкој св. литургију божју; после подне изаћи ће на гроб Бранка Радичевића; а у вече приредити концерат у гимназијској дворани.

— (**Ради селитбе штампарије**) изашао је 15. број о. л. прошле недеље а 16 број ево данас. Наши читаоци тиме нису ништа изгубили, јер су као накнаду за један број добили три додатка до сад, сваки са по табака. Кад се у обзир узме какав је посао при селитби једне штампарије, па још из једног места у друго, надамо се, да ће наши штовани претплатници потпуно задовољни бити брзим и тачним изласком нашега листа.

— (**† Прота Никола Вегошић.**) као што овај час дознајемо, преминуо је 20 о. м. у Г. Карловцу. Лака му црна земља!

ПРИЛОЗИ „ФОНДУ СВ. САВЕ“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*:

19. Од г. Јована Вукелића пароха у Дубравама . . . . . 2 ф. 25 н.
Приложише у место трошка на брзојавне поздраве Српској Банци у Загребу, по 1 круну: г. г. Ј. Вукелић, Мих. Миканиновић умир. кр. пореник. Т. Затезало, трговац. Раде Вишњић, трговац; Ђ. Вранић рађ. учитељ 50 потура.

20. Од г. Петра Бољарића пароха у Долову као властити прилог . . . . . 10 ф. — н.
Прилози из 12. броја „Срп. Сиона“ 237 ф. 91 н.
Свега 250 ф. 16 н.

Новци су предани управи срп. нар. прав. фондова.

III. Исказ прилога за „фонд Св. Саве“.

Сомбор: 200— ф. г. Ника Михајловић.
Мартонош: срп. прав. црква. општина 30 ф.
Илок: г. Лукијан Бранковић скупно 20.— фор.
Гајд: г. Сава Фемић ф. 5·—
Б. Петрта: Приход беседе 150·— ф.
Манђелос: 10·— ф. срп. прав. црква. општина, 1·— ф. г. Панта Белић, по 50 нов. г. г. Илија Белић, Павле Савић, Прока Кораџић, Васа Григорић, Влада Филиповић; свега 13 ф. 50 нов.
Дивош: 5 ф. г. Гера Живановић по 1 ф. г. г. Светозар Живанов, Мина Николајевић, по 50 нов. г. г. Маца Живанов, Лазар Живанов, Михаи Живанов, Жива Тодоров, Н. Глогоњац, Милица Глогоњац, по 25 нов. г. г. Макса и Цветко Буидевин, по 10 нов. Јевта Живанов, Авакум Живанов, Драга Живанов, Владимир Живанов, Вукосава Живанов. Свега 11·— ф.
Мохорић: г. Ђорђе Иванић 2 ф.
Адашевци: г. Кира Обрадовић 8 ф.
Бингула: г. Стеван Бећаревић 2 ф.
Дивош: г. Шандор Николић 6 ф.
Манђелос: г. Стеван Вукосављевић 2 ф. 50 н.
Гргуревци: г. Ђорђе Марковић 7·— ф.
Шуљам: г. Павле Николић 2 ф.
Шашинци: г. Тавасије Николић 4 ф.
Брестач: г. Јован Јовановић 5 ф.
Рума: г. Васа Крстић 8 ф.
Митровица: г. Авакум Стајић 10·— ф.
Вршац: Епархијски фонд 500 ф.
„ преосвећени госп. Нектарије Димитријевић епископ 500 ф.
Б. Петрта: срп. прав. црк. општина 100 ф.
Гргуревце: 11 ф. 01 нов. скупно г. Јован Бузанић.
Кувеждин: Манастир 100·— ф.
Срп. вел. св. Миклуш: по 5 ф. срп. прав. црква. општина, срп. школска општина, по 2 ф. г. г. Ива Павлов, Урош Батрњин, по 1 ф. г. г. Јоца Мартиновић, Петар Аргима, Штева Малацков, Милица Михољац, по 50 нов. г. г. Никола Радин, Стеван Наћајнски, Радивој Станков, Кристоф Мартиновић, Стојадиновић, Миша Петровић, Миша Конић, Теодор Аспрић, Миша Бранкован, Коста Бранкован, А. Јанковић, Милош Петровић, Ђура Малацков, Аркадија Јанковић, Иван Ђорђевић, Милан Ђорђевић, 40 нов. г. Јоца Стојић, по 30 нов. г. г. Петар Михољац, И. Княжевић, Ђока Керепићан, Душан Керепићан, Обрад Бугарин, Тодор Томић, по 20 нов. г. г. К. Јовановић, Ђока Ђорђевић, Тодор Средојев, Лазар Лукић, Арса Шкоранов, Јоца Добрић, Јоца Бачић, Мирко Стојић, Радивој Радин, Ђурица Јованов, Арса Штетин, Тоша Конић, Мита Лукић, Васа Бенфеском, М. Јанковић, Пера Поповић, Јован Пајагић, Тодор Илијовић, Коста Терзић, Сава Малацков, Мита Максимов, Миливој Перин, Стева Малацков, Миша Радован, Јама Илијевић, по 10 нов. г. г. Тоша Радин, Шандор Илијевић, свега 33 ф. 40 нов.
Мајар: 2 ф. г. Ђорђе Милић, 1 ф. г. Ђорђе Плавшић, свега 3 ф.
В. Кикинда: добротворна задруга Српкиња 20 фор.
М. Чанад: г. Светозар Поповић 10 ф.
Б. Петрта: г. Душан Машић 2 ф.
Ман. Шишатовац: г. Амфилохије пл. Еремић 50 фор.
Ман. Кувеждин: г. Генадије Поповић 105 ф.
Сомбор: г. Љубомир Кунусаревић 5 ф.
Сентандреја: Георгије Марјановић протојакон 20 фор.
Оново: Валеријан Прибићевић професор ман. школе 5 фор.
Ст. Бечеј: Просветна задруга Српкиња 25 ф.
Огар: црквена општина 15 ф.
Сомбор: срп. прав. црква. општина 100·—
И. Карловци: 20·— ф. скупно г. Ђока С. Сдојевић.
Гај: 50 ф. 40 срп. прав. црква. благајна, 3 ф. г. Петар Суботић, 2 ф. г. Петар Мићевица, 1 ф. 64. Ш. тас 1 ф. 50 г. Атанасије Милутиновић по

1 ф. г. г. Јован Миупа, Милош Станковић, Петар Димитријевић, Димитрије Милосављевић, Георгије Ратомировић, Јоца Поставовић, Сава Милосављевић стар., Сава Милосављевић мл. Велимир Ђукић, Глигорије Милосављевић, Катарина Милосављевић, по 50 нов. г. г. Совра Поставовић, Стеван Тока, Совра Рајковић, Арон Стојанов, Коста Стојковић, Светозар Суботић, Лабуд Суботић, Мила Суботић, Милош Вукајловић, Богдан Димитријевић, Коста Пејковић, Живан Велагић, Петар Пејковић, Јоца Максимовић, Љубомир Дабић, Лазар Милосављевић, Стеван Милосављевић, Јован Јовановић, Глигорије Крецул, Милош Јовановић, Јован Рајковић, Тока Келча, Милица Радивојевић, Михаил Ђукић, Лазар Стојковић, Живан Косовац, Јован Јарковачки, Јован Милосављевић, Одга Милосављевић, по 30 нов. г. г. Љубомир Стефановић, Божидар Филиповић, Васа Ђукић, Арон Стојковић, по 20 нов. г. г. Пијада Милутиновић, Пија Максимовић, Арон Милић, Никола Которач, Јелена Которач, Никола Максимовић, Никола Јеремић, Сава Велагић, Георгије Карајанић, Милена Ђукић, Филип Милутиновић, Таша Марган, Јосиф Крстић, по 10 нов. г. г. Живан Милутиновић, Никола Милутиновић, Младен Милутиновић, Јован Милутиновић, Јулијана Милутиновић, Васа Илић, Никола Димитријевић, Георгије Чучу, Алекса Богојевић, Мојса Мику, Аркадије Николић, Васа Русмир, Илија Русмир, Живан Ђукић, Марина Косовац, Пија Стојковић, Добрила Павковић, Сима Милутиновић, Арон Крецуљ, Панта Марган, Мана Марган, 5 н. Милош Стојковић, 1 н. Н. Н. Свега 90·— фор. (Наставиће се).

ИСПРАВАК.

Под насловом чланка „Хоће ли бити од користи“ означен је на стр. 264 данашњега броја „наставак“, а треба „сврштак“, што се овим одмах и исправља.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Књижара Ј. Радака у Вел. Кикинди издаје у својој накладѝ књигу: *XII. законски чланак од 1894. год.* **о пољопривреди и пољском редарству** са наредбом министарства за народну привреду, у ствари спровођења овога закона са разним белешкама и примедбама. Превео и здесио: Др. — а — н —. Цена 1 круна. Књига је дата у штампу, износе 8 штампаних табака велике осмине, а биће најдуже за 14 дана готова. Препродавцима даје се на сваких пет књига једна на дар, у име рабата. Ко жели ову књигу да набави, нека се пријави горњој књижари.

У СРПСКОЈ МАНАСТИРСКОЈ ШТАМПАРИЈИ

могу се добити ове књиге:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с' руског превео *Васко Мирковљевић*. (Препштампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н.

3.) **Чланци о забављштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Препштампано из „Српског Сиона“). Цена 15 н.

4.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефалтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Препштампано из „Срп. Сиона“). Цена 10 н.

Српским православним црквеним општинама и пречасним парохијским звањима у горњо-карловачкој дијецези.

Јављамо, да се код нас могу добити све тамо прописане тисканице, у сврху вођења црквено-општинских рачуна; као и тисканице свију матрикула, протокола, па и екскибита и експедита по најумеренијој цени.

Српска Манастирска Штампарија.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Овде именовани врли синови и ћери поклоните св. нашој правосл. цркви јарковачкој следеће:

Лека Којић, председник црквене општине, приложио једно велико кандило од кина сребра у вредности 55 *фор.*

Кина Недељић, певац и перовођа црк. општине, приложио један крст и два тросветњака све од кина сребра у вредности од 42 *фор.* (за новоподигнуту капелицу).

Коста Петровић, тргозац, приложио један путир, дискос и остало од метала „позлаћено, у вредности од 40 *фор.* (опет за капелицу).

Удова Марија, супр. † Милана Којића ратара, рад успомене на своја пок. сина Мишу, приложила једну лепу дарохранилницу од кина сребра у вредности 18 *фор.*

Душан Михајловић, економ, приложио једну кадионицу од кина сребра у вредности 25 *фор.* (за капелицу).

Јован Телечки, бравар, приложио један велики гвоздени, својом руком лепо израђени чирак, за капелицу и једну икону.

Г. Јулка К. Марковић из Аде, приложила једну велику икону матере божије у позлаћеном широком раму (за капелицу.)

Јованка Ристо из Вел. Бечкерека једну икону врло лепо израђену, св. тројицу, у позлаћеном раму (за капелицу).

Јата и Дмитра Бандула једну икону за капелицу, а *Савета супр. Младена Томића и Христина супр. † Живе Вулара*, приложила свака по један врло лепо израђени бели стихар свештенички.

Свима именованим дародавцима овим се од потписаног звања изриче топла благодарност са жељом, да им Бог милостиви подари крепка здравља и дуга живота, те да им не буде ово последња милодар својој св. цркви. А Боже дај и остали врли и побожни хришћани овдашњи угледали се на њих, те приложили што својој св. цркви — за здравље своје и успомену сво-

јих милих преминулих; — јер ко се Бога сећа и Бог ће њега.

Сва имена ових дародаваца налазе се уписана на вечита времена у засебној, врло дивно у сомоту повезаној књизи, чија ће се имена помињати за живота и по смрти при св. литурђији о благданима.

У *Јарковцу*, 12. Априла 1895.

Ђорђе пл. Бота
парох.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС. 53 1—2

На основу закључка скупшт. од 27. окт. п г. бр. 27. и одобрења Прем. епарх. Конзисторије бачке од 20. марта т. г. бр. 397/119. намерава, турињска црквена општина своју св. цркву, како споља тако и изнутра оправљати, као:

1. Позлатити и очистити иконостас и св. иконе;

2. Бојадисати — марморирати целу унутрашњост цркве.

3. Претрести црк. кров и кречити целу цркву и торањ.

4. Постављати гвоздену портанску заграду у дужини од 60—100 метара.

Пошто на предпређене радње нема изготовљеног предрачуна, овим се позивају заинтересовани, да изволе до 1. (13.) маја т. г. у општинску дошл, посло прегледати и своје предрачуне до поменутог дана председништву црквене општине предати.

Онај предрачун, ког црк. одбор за најсолиднији усвоји, а Прем. епарх. Конзисторија одобрила буде, биће по постојећем обичају наплаћен.

Опширнији извештај даје општ. председник.

У *Турији*, 12. (24.) Априла 1895.

Црквени Одбор.

Бр. 42 ex 1895

СТЕЧАЈ. 50 2—3

На упражњено место *учитељско* при српској верозаконској школи у *Сегедину* овим се стечај отвара.

Са овим местом скопчана је следећа годишња плата:

Од политичне општине Сегединске 420 ф. — од црквене општине 200 ф. — од исте за певодство 100 ф. — од Лефтеровог легата 10 ф. — слободан стан са 2 собе, једном кујном, шупом и комором, — 4 фата меканих дрва за школу и за учитеља.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета још и појење у десној певници обављати, децу у црквеном појењу поучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само оспособљени и у мађарском језику потпуно вични учитељи.

Изабрани учитељ има своје звање 1. септембра т. г. 1895. год. наступити.

Стицатеља имају своје добро инструиране молбенице до 20 маја 1 ђува т. г. председништву ове црквене општине поднети.

Из седнице одборске српске православне црквене општине сегединске 8. 20 априла 1895. године држане.

Владислав Сремац, перовођа. Др. Милош Рапић, председник.

ОГЛАС. 56 1—2

дражбе на мањак

У *Српској Кечи* зидаће се нова црква, на основу изготовљеног плана, предрачуна и условља, по којима је истакнута цена у своти од 8300 ф. Јавна дражба на мањак у сврху тога обавиће се дана 30. априла (12. маја) 1895. пре подне у 9 сати, обавиће се у српској школи. Вадијум је 500 ф.

У *Српској Кечи*, 12. (24.) априла 1895.

Иса Амиџић, учитељ и перовођа. Ђорђе Арађан, црквени председник.

Слободан сам до знања ставити

Пречасној г. г. Свећеницима

да сам отворио **кројачку радњу**, и примам на израду свештеничко одело.

Стручним кројем, солидном израдом и умереном ценом задовољићу подпуно.

У *Ердевику*.

с поштовањем
Радован Јанковић
кројач.

57 1—3

М. 133/ex 1895.

СТЕЧАЈ. 47 2—3

У писарници овомитрополијских највиших звања упражњено је једно писарско место са систематизованом платом од годишњих 600 фор. и станарином од год. 100 фор. а. вр.

Лица, која желе получити то место, имају своје уредно инструјисане и својеручно написане молбенице потписаном, најдаље до 3. (15.) маја о. г., поднети.

Напомиње се, да се захтева не само сасвим читак, него и леп рукопис, уз то, да је дотично лице потпуно способно тачно преписивати српске, мађарске и немачке саставе; услед тога се има уз молбеницу приказати и по нешто рукописа на сваком од горњих језика увида и оцене ради.

У Карловцима 7. (19.) априла 1895.

Георгије
Патријарх.

ЈАВНА ДРАЖБА. 51 2—3

Мартоношка срп. правосл. црквено школска општина, на основу свог решења у ванредној главној скупштини од 12. јануара 1895 год. број 4-ти и потврде Сл. Епарх. Адм: Одбора у Н. Саду из седнице од 21. фебруара (5. марта) 1859. год. Бр. А. О. 139/71 — расписује јавну дражбу на мањак, у погледу зидања свог „парохијалног дома“ на основу изготовљеног плана, предрачуна и условља по коме је петакнута цена у своти од 4730 фор. 54. Четир хиљ. седам сто тина тридесет фор. 54 нов. а. вред.

План, предрачун и условља за градњу могу се до одређене дражбе тачно прегледати код овомесне црквене општине.

Дан јавне дражбе одређен је дана 7/19 маја 1895., после подне у 2 часа.

У Мартоношу 12/24 априла 1895. г.

Тоша Петаковић
перовођа

Влајко Еремић
председник

Младен Јосић
парох.

СТЕЧАЈ. 49 2—2

Овим се отвара стечај на два ново-основана општинска забавишта у Бач-Федвару са годишњом платом од 300—300 ф. слободним станом, или у оскудици истих 100—100 фор. станарине.

Компетентиње морају бити испитане забавље, од којих једна осим мађарског језика — мора потпуно владати и српским језиком.

Рок пријаве до 15. маја по р. к.

Изабране забављеље дужне ће бити своја места 1. јуна т. г. заузети.

Бач-Федвар, 19/IV. 1895.

Лајош Блазек
председник народног одбора.

Позив.

Г. Г. АКЦИОНАРИ „СРПСКЕ БАНКЕ“

У ЗАГРЕБУ

позивају се, да према пропису чл. 6. друштвених штатута положе најдаље до 3. (15.) маја о. г. у име друге уплате по 24 ф. за сваку уписану акцију, код повереника и новчаних завода код којих су и прву уплату положили или непосредно банци.

При полагању ове друге уплате дужан је сваки акционар да преда повереніку привремену потврду од прве уплате и да прими нову, која ће гласити на 34 форинта.

Ова потврда замениће се привременим акцијама чим буду готове.

Ко до тог рока не положи ову другу уплату, плаже се последицама чл. 9. штатута, који гласи: „Ко од акционара на први позив управе, који се има огласити према пропису §. 170. трговачког закона, не положи до одређеног рока уплату за коју се позива, платиће за задоцњење 6% на неположену суму од рока до дана уплате. Но ко не положи, препебрегнуту уплату ни за 30 дана после овог рока, губи уписом стечено право и до тада положене уплате“.

Решено у седници управног одбора „Српске банке“ 22. марта (3. априла) 1895.

У *Загребу* 23. марта (4. априла) 1895.

УПРАВА
45 3—3 **„Српске банке“ у Загребу.**

Ad C. O. 1280. 1369. 1370/ex 1895.
537

СТЕЧАЈ. 48 2—3

Потписано председништво расписује стечај ради попуњења једног помоћничког места код књиговодства и благајнице срп. нар. црквених фондова и завода у Карловцима, са којим је скопчана плата од год. 600 фор. и станарина од год. 100 фор. а. вр.

Постављање ће бити у привременом својству.

Лица, која желе получити ово место, имају своје сходно инструисане молбенице потписаном председништву поднети најдаље до 3. (15.) маја о. г.

Доставерно се има исказати парочито, да је молитељ свршио са успехом трговачку школу. Првенство сем тога имају они, који су бар неко време већ били у служби код којег финансијског завода.

У Карловцима 10. (22.) априла 1895. год.

Председништво
срп. прав. нар. црквеног
саборског одбора.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у паточ (Nachnahme) поред моје гаранције. При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

пређе А. Јекић и П. Маркуша

2—3 52 **Нови Сад (главна пијаца).**

55 1—3

БЛАТНО КУПАТИЛО „РУСАНДА“

У Меленци, Торонталској Жупанији у Банату отвара се сваке године 1. (13.) Маја, а свршава се 3. (15.) Септембра и лечи најуспешније: скрофулозу у свима њеним многоврсним видовима као: отечене жлезде, кожне болести, запаљење у костима и т. д., даље реуму, костобољу, заостале отоке после запаљења у зглавковима и жилама; старе ране особито при запаљењу и трулежу у костима; хроничне кожне болести — суве сврабове —; невралгије и у опште болове у живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска сасвим нова и елегантно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум, купатила са кадама од цемента и порцелана, леп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене.

Меленце има железничку пругу, која се спаја у В. Кикинди са државном угарском, а у В. Бечкереку са Вршачком и Панчевачком пругом. У Т. Бечеју, који је $1^1/_2$ сат удаљен може се на Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа известћа.

Управа купатила.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 3—26 **Изустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништу „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 17.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 30. априла 1895.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак)

Но наравно још далеко већма истиче се *унутарња* и *битна* разлика између човека и животиње, кад посматрамо *моралну, религиозну и духовну* страну човечије природе. Но претходно ћемо се обазрети на једну *врло важну* разлику између човека и животиње, — на способност *говора*.

Говор је корелат *мишљења*; реч је само фиксирање појма, прегнантан и конкретан облик мисли; с тога стоји *говор* човеков у унутарњој вези са духовном му природом, као са својим условом; за то и не може бити говора о неком *„животињском језику“*. Тако звани, „животињски језик“ је гомила неартикулираних природних гласова, који дају израза осећајима и инстинктивним тежњама, те по томе није способан за усавршавање; дочим је *човечији* говор увек артикулиран и као такав израђај идеја; јер реч без мисли, која јој даје садржину, не може се ни у једном језику наћи. Но чудно, како дарвинизам постанак говора тумачи. Он вели: „пошто мајмуни у природном стању својим друговима виком знаке дају и опасности објављују, — то у опште не изгледа невероватно, да је нека необично мудра и мајмуну слична животиња постепено дреку неке грабљиве животиње подражавала, да би тиме својим друговима природу очекиване опасности објавила. И то би био први корак к образовању говора. Пошто се затим глас све више и више употребљавао, то су и гласовни органи морали

усљед наслеђене употребе све већма јачати и усавршавати се; а то је опет морало дјеловати на снагу говора. Посљедица пак развијања говора морала је бити и даље развијање духовне снаге тако, да је једно друго потпомагао“. Но ово романтично описивање постанка говора показује нам јасно непзвесност и блудњу Дарвинова доказа. Узимо — вели он — да је некад постојала нека необично мудра животиња, сродна мајмуну, чија се егсистенција међутим доказати не може; — узимо даље, да је она подражавала тоновима неке грабљиве животиње, што се такођер потврдити не да; — узимо напосле, да се постанак људског говора у том подражавању тражити има, — што се тек најмање доказати даје — и с тим је по Дарвину ствар свршена; постанак људскога говора је разјашњен, уједно и нов доказ створен, да човек од мајмуна потиче. То је заиста чудноват начин доказивања! На пнак се често чује у модерном свету, да онај, који такову доказивању потпуне вере не поклања, — да тај не стоји на висини „модерне науке“. —

Загледамо ли мало дубље у ову ствар, морађемо наведену хипотезу о пореклу говора и са *научно-језикословног* гледишта одбацити. Ако посмотримо поменуто дотеривање и развијање самих природних гласова, морамо с тим бити на чисто, еда ли у њему влада неки известан закон или не? Ако влада, онда не смемо превидети ту околност, како су могли *разни* језици постати, кад је у свију људи *исти* закон морао кладати? Ако не влада, онда је питање: како је повесна заједница људи могла доћи до *једнаког* језика, кад би сваки појединн човек своје природне гласове на свој начин дотеривао? Споразум више људи, да природне гласове на један те исти начин дотерују, не да се никако лако разјаснити; поштo по дарвинизму први почеци говора још у мајмунски свет спадају; а веће развијње интелигенције, коју би у корист поменутог споразума ваљало претпоставити, по истим начелима је тек усљед развијња говора наступило. — Овамо спада још и то, да кад би тај назор био правилан, да би коренште речи у сваком поједином језику ваљало свести на „усклике“ (interjectio); но то се нигде не види; на против, усклици су за благо језика и вредност му, посве узгредни.

Сличии разлози важе и против свођења постанка говора на подражавање природним гласовима, који су *с поља* на људе утицали. Спољни природни гласови дођше свима људима једнако; откуда дакле разноврсност у подражавању и тиа подражавањем условљени разни говори? Ако говор има свој постанак да благодари подражавању гласу неке грабљивице, за што те гласове нису сгуда једнако подражавали, кад је глас те животиње увек једнак; те никако не можемо разумети како му се на разне начине може подражавати? Подражавања тону некога звука имаде у појединим језицима; но ово се ретко налази и управо оне речи, које подражавање тону у себи садрже, исто су тако за језик бесплодне, као и гласови усклика; дочим се по реченој хипотези баш у коренитим речима подражавање тону садржати мора!

Према томе је дакле узалудан труд, да се постанак људског говора из животињског јасно и одређено доказује. — Људски говор претпоставља у човеку особену *способност за говор*, које животиња *нема*, а човеку је урођена. Шта више, сам Фогт вели: „Организација душника, гркљана, усне и грлене шупљине код већине новосветских мајмуна нпја тако различита, да би се из ње могла немогућност говора извести; — но не подлежи никаковој сумњи: да се и човеку најсличнији мајмуни само знацима и неким тоновима, а никако артикулираним речима у свом општењу служити могу“. (Bilder aus d. Thierl.) По томе се дакле види, да је узалудно тумачење постанка говора, ако човеку не признамо особиту способност за говор, која искључиво њему припада и којом се он од животиње тако исто битно разликује, као од приликс религиозном и моралном склоношћу. Кад би човек био просто природно биће као животиња, он тако исто не би могао имати способности говора, као ни она, те онда да како не би могло бити говора ни о језику. С тога дакле гледишта мора се порекло говора с обзиром на *могућност* му, свести на *духовну* природу човека и њене разјаснити, због чега и *сам говор* пружа важан доказ за духовну природу човека. — Запитамо ли пак *за начин, како* је говор у крилу људског рода до стварног развитка дошао, то је питање *историјско*, које се као таково, философским путем коначно не да решити. Претпоставимо ли духовну природу и

моћ говора у човеку, то по себи не изгледа немогуће, да је неки општи језик путем споразума међу људима, који су у тешњој вези живели, — постати могао. Јер они су се без сумње могли у томе сложити, да извесним артикулираним гласовима извесне предмете означе и тако са извесном речи известан појам споје. У опште дакле, такаја постанак говора не би био немогућ, само би тај постанак језика ваљало још *историјски* доказати. У том погледу ослонићемо се на библију. — Мојсијева повест о створењу пружа нам такове истине, из којих морамо закључити, да је човек са неким *пра-језиком*, односно фактичном употребом истог већ створен. Јер прво човек нам се појављује у св. писму одмах после створења са даром говора, кога му не треба тек учити. Тај древни језик се тада путем предања распростирао и за тим се услед *смеше* језика у разне говоре и наречја расцепкао.

Компаративно језикословље нам то потврђује, у колико оно обично до тог резултата долази, да сва разни језици упућују на неки првобитни, јединствени и општи језик, од кога су потекли (види: Dr. A. Stöckl „Der Materialismus geprüft in seinen Lehrsätzen und deren Consequenzen“ стр. 73—76.). Човек дакле није просто физичко биће, него у њему влада неко више, духовно начело, помоћу кога он *нешто зна* и *хоће*. Човек ступа у свет са неком свестраношћу и универзалношћу. Он спаја у себи сва својства природних бића, која под његовом управом стоје, пошто их он у вишем и племенитијем смислу представља. Узалудан је дакле труд око тога, да се човек пониже до животиње; јер су човеку даронана многа и врло одлична својства и преимућства, која му осигуравају *одељени* положај међу тварима, као што нас о томе уверава и св. писмо речима: „Что есть человѣкъ, яко помниши его, или сынъ человѣческій, яко посѣщаеши его; умалилъ еси его малымъ нѣчимъ отъ ангелъ: славою и честію вѣнчалъ еси его и поставилъ еси его надъ дѣлы рукъ твоею; всѣ покорилъ еси подъ ноги его“ (Псал. 8, 5. 6). Према свему дарвиновском тумачењу није се чудити, што је он у свом принципу искрен и доследан, те се против томе, што се за сумануте, болесне и богаље болнице и нужни домови дижу, у место да се пусти, да пропадну; јер се тиме — вели он с грозним цинизмом, — спречава процес избацивања онога, што не вреди, и добре последице „природног полног избора. (Darwin: „Die Einwirkung der natürlichen Zuchtwahl auf die civilisirten Nationen“ стр. 68) Тако исто хвали он дивљаке, што они своју телесно и душевно слабу децу и родитеље „избацују“ т. ј убијају;*) даље, он куди уређење образованих народа, у којих лекари гледе да одрже живот сваког појединца, докле се год може; тако исто куди он калањење богиња, јер се тиме — вели — одржавају њих, хиљаде, који би због слабога састава богиња пре подлегли! Заиста, овако не говори истина и природни, непокварени осећај! Дарвинизам се не усуђује да Бога одлучно пориче, али гледи, да га у физичком свету, као и у социјалном политичком, моралном и духовном човекову животу излишним учини.

*) Кад би овај Дарвинов захтев успевали и остваривали, не би ни он сам „усрећио“ свет са својом теоријом; — јер је он као дете био врло слабушан; а тако исто и Бутл На како се често у слабачком телу крије дух једнога Сократа и Бутла.

(Наставиће се.)

Разночтеніе къ скарединыхъ церковно-слокѣнскихъ книгахъ.

Сва издања Сарајевска свештених књига нијесам прочитао нити имам за то времена, него читајући прилогом нови завјет по руском изданју од год. 1875 као најбоље на које нетачно мјесто, ја онда загледим и у Сарајевско издање да се осведочим, је ли и тамо тако или је можда другачије. Тако читајући у првој посланици къ Коринѳянамъ гл. 12. ст. 28. нашао сам ту на њеку нетачност или боље да речем погрјешку. То мјесто гласи у изданју руском од год. 1875 овако: **И овыхъ оубо положи Богъ въ церкви первѣе апостоломъ, второе пророкомъ, третіе оучителей, потомъ же силы, такожде дарованія исцѣленій, заступленія, правленія, роди языкомъ.** Тако исто гласи то исто мјесто и у изданју од год. 1864. Али у

издању од год. 1755 гласи овако: **И овы оубо положи Богъ въ церкви, первѣе апостолы, второе пророки, третіе оучители, потомже силы, таже дарованіа исцѣленій, заступленія, пребленія, роди азыкѡвъ.** У овом старом издању видимо правилне црквенословенске акузативе множине **овы, апостолы, пророки, оучителн**, који су у доцнијим издањима замијењени по руски генитивима **овыхъ, апостолѡвъ, пророкѡвъ, оучителей**, којима се замјењује акузатив множине у руском језику. Из овога видимо да је старије издање од год. 1755 тачније по језику од доцнијих издања. Али у свијем тијем изданьима и у том од год. 1755, па и у самом Шишатовачком апостолу стоји погрјешно **роди азыкъ** мјесто **роды азыкѡвъ**. Ова погрјешка долази по свој прилици отуда што у грчком γένη γλωσσῶν γένη може бити по облицу и номинатив множине пошто је средњега рода, али је у том стиху акузатив

Карловци.

множине. Ту се по свој прилици забунио преводилац или онај, који је приређивао издање за штампу, те је према грчком γένη не нашекн добро помислио да је и од словенске ријечи акуз. множине једнак номинативу множине **роди** као и од грчке ријечи γένη изгубивши забуном из вида род ријечи **родъ** или је γένη схватио као номинатив. У Сарајевском издању не само да долазе они правилни акузативи множине као у издању од год. 1755, него је исправљена и споменута погрјешка **роди азыкѡвъ**, која се налази и у издању од год. 1755. У Сарајевском дакле издању стоји нештампано **роды азыкѡвъ**. Је ли ово прештампано још по каквом старијем и још бољем издању од онога од год. 1755 или је сам одбор, који је приредио за штампу то Сарајевско издање ту погрјешку исправио, свакако, било овако или онако, има се то забиљежити на похвалу одбору.

Јован Живановић.

СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповијед Масиљонова.

С француског превео **Јован Узелац**.

(Наставак).

II. ДИО.

Ја знам, смрт има увијек нешта страшна и за саме најправедније душе. Страшни суд, чијих се испитивања сабрана оне увијек боје; мрак њихове властите савјести, гдје мисле да има увијек сакривенијех лага, само Богу позната тијех, живахност њихове вјере и љубави, која се увијек повећава у њиховијем очима, и погрешке које се мање чине; напосљетку растајање са земаљским тијелом, природни страх од гроба; све то оставља смрти увијек не знам какав природни страх, који чини, да би и најправеднији, као што каже св. Павле, хтјели, у истину, да буду обучени у бесмртност, која им је обећана, ал без да се одреку смртности, која их окружује. Онда свакако није истина да љубав надкриљује овај природни страх у њима; и да овом моменту, било да призову прошлост, вели св. Бернард, било да посматрају оно што се збива тад пред њиховијем очима; било да се обраћају будућности; они налазе у успомени на прошлост свршетак њиховијех мука. Почињући од труда; у свему што се збива пред њиховијем очима налазе неку новост, која их испуњује неком светом радости; у мисли на будућност налазе сигурност вјечности која их усхичава; те као положај који грешника у очајање баца, тако је положај издишућег праведника буђи извор утјехе за вјерну душу.

Ја велим, било да призову прошлост. И ту, браћо моја, приказује вам се на супротној постељи, једна вјерна душа, која се је одавно спремала за тај последњи час, прибрала пређењем хришћанске дужности благо правде, да се не покаже празна пред судом својим, и живљање у вјери, да ће умријети у миру, утјеси и нади. Представите си ову душу која је дошла до тог последњег сата, кога никад није испуштала с вида, за који је она увијек подносила све муке, све бриге, све пригоде смртног живота свога.

Ја велим, да ишта за њу утјешљивије није, него успомена на прошлост, на њене патње, њене муке, њена само одрицања и све што је претрпила. Отпочињући од труда.

Да, браћо, вама се сад страшно чини да подносите за Бога. Најмање потешкоће које захтијева

религија, вама се чине веома тешке; само један пост вас слаби, плаши; само приближавање дана кајања вас баца у досаду, жалост; ви несретними сматрате оне, који носе јарам Христов, који се одричу свијета и свију његовијех сласти, само њему да угоде. Ал на смртној постељи, најутјешнија мисао за вјерну душу, јест успомена на муке, која је подносила за Бога свога. Тад упознаје она вриједност кајања и како су људи безумни који мисле, да не ће бити награђено срећом без краја и конца. Јер ћу тјешни што је жртвовала тренутне сласти, од којијех би јој остала само забуна и срамота; и да би све што би подносила за овај свијет, за њу изгубљено било у последњем моменту томе; на против што је подносила за Бога: буку, жестину, умртвила уживања осјећај, поништила живахност, жртвовала празну задовољштину, никад то неће бити заборављено, и трајаће колко и Бог сам. Највише ју тјеши, да од свију наслада и сласти, ах! на смртној постељи не остаје ништа више; како грјешнику, који их је увијек, увијек уживао, тако и праведнику, који се од њих увијек уздржавао; што су сласти умањле за једног и другога; само што ће један вјечито носити грјех што им се је одао; а други славу што их је надвладати знао.

Ето, шта прошлост указује, вјерној души на смртној постељи: малотрајне муке и туге, које ће вјечито утјешене бити; да је вриједне погибељи и искушења минуло; да су наертаји свијета на вјеру њену престали; да је погибељи, гдје је невиност њезина у опасности била, нестало; да се случајеви, гдје се је с пута врлине лако поклизнути, могао удаљити; да су се вјечите борбе које је подносити морао, са својим страстима напосљетку свршиле: да се препреке, које је крв и месо постављало, увијек његовој побожности на посљетку отклоњене. *Отпочинуће од труда.*

Кад се стигне у луку, како је угодно сјетити се на невријеме и олујину! Кад је човјек побједитељ у трку, како се радо сјећа на оне кораке; кад види лијепи ток живота, који се одликује трудима, препрекама, о како је то све дивно! Отпочинућеш од труда. Мени се тада праведник чини као други Мојсеј, који умире на светој гори, гдје му је Бог означио гроб: **взыди на горѣ . . . и скончайся тамѡ** (Второз. XXXII. 49.) који прије него издане, окреће главу са висине спетог мјеста тога, баца по гледе на оне простране, земље, народа, царства, која је ето прелетно и која оставља иза себе, гдје је напазино на неизбројне погибељи, којима је умакао, на борбе са толикијем свладанијем народима; на муке у пустињи, мрмљање и клеветање браће своје, разбијене стијење; потешкоће савладанијех путева, погибељи бијега из Египта; воде црвеног мора, глади, жеће, савладане умореː и дошавши на посљетку срећном крају толикијех труда; и поздрављајући најзад из далека, ону својијем оцима обећану земљу, пјева пјесму захвалницу, умире усхићен успоменом на толике избјегле погибељи, и погледом на мјесто покоја које му је Господ издалека показао; и сматра свету гору, гдје ће наданути, као награду за труде, своје, као срећетни свршитак свога хода. Почивањем од труда.

То је само успомена на прошлост, која га сјећа на борбе и погибељи прошлог живота његовога; на грјехе, које је поправно уздисајима покајања; грјехе јер је ревност и вјерност обиловно; грјех који га сјећа божјег милосрђа, који је дао, да грјех тај служи за покајање његово, његова страст, за његово обраћење, ти пади за његов спас. Ах! боли тијех грјехова, у последњем моменту тому, за душу је само бол утјехе и љубави; суза које му та успомена мами јесу само сузе радости захвалности. Пријашње мило, срће божје према њој испуњује ју поуздањемте даје, да се и новоме нада; пређашњи поступак божји њу слободи, те се чини, да ће јој одговорити будућности; она сн не престаја Бога, као у дане бола и кајања свога, са мисли на страшни суд, ког је она увриједила и кога ублажити треба, већ га сматра милосрдним Оцем и Богом сваке утјехе, коју прима у недра своја, да ју ослободи свију мука.

Устани вјерна душо, вели јој тад тајно њен Господ и њен Бог:

Востани, востани. воскресни Іерѹсалиме. (Исаија LI. 17.) ти која си испила све жучи чаше заборави на сузе и минуле муке твоје: **испивый чашѫ ярости ѿ рѹки Гдни** (Ис. LI. 17.) Вријеме плача и уздисања већ је минуло за те: **не приложишн к семѹ пити ещ.** (Ис. LI. 22.) Скинај са себе кћери јерусалимска то посмртно руво; обуци се одијелом славе и величанства, ући у радост Господа твога, у свети град гдје сам за увијек изабрао стан мој: **ѹблецисѧ во славѣ твою Іерѹсалиме граде стый.** (Ис. LI. 1.) Растргни везе ропства твога, иди из Вавилона, гдје си одавно уздисала због тешког и дугог трајања

прогонства твога, **Соблюди оуста моя твоя пѣснѣмъ дондеже сконча..** (Ис. LII. 2.) Необраћења не стањују више с тобом, саблазан грешника не жалости више њеру твоју; вријеме је већ да узмеш себи што ми припада да те повучем из средине синјета коме ти не припадаш, и који није достојан; да те сједините са небеском црквом у којој имаш удио чист и безмртан: **ктомѣ не приложитъ проити скверенъ тя необрѣзанный и нечистый** (Ис. LII. 1.)

Прва утјеха душе праведника на смртној постељи јест успомена на прошлост. Отпочињући од труда. Ах и све што се збива пред њеним очима: свијет који бежи, створови, који ишчезавају, сви они фантоми који се распиптавају, та промјена, та новост, јест за њу извор још хиљаде новијех утеха. Зашта ми видимо, да све оно што у очајање баца умируће грешника кад посматра што се пред очима његовијем збива, а то је: изненађење, растајање, промјена, да је све то управо утјеха вјерној души у томе последњем часку. Њу не изненађује ништа, она се не растаје с ничим, ништа се не мијења пред очима њезиним.

Њу ништа не изненађује. Ах! дан Господњи њу никако не изненађује: та она га је очекивала и желила увијек. Мисао на ту последњу уру утканa је у свима њезинијем радњама, она је била све занимање њезино, она је управљала жељама, окицљавала сав ток живота њезина. Сваког сата, сваког часа њој се је чинило, да ће праведни судија затражити од ње странпи рачун, гдје ће и сами праведници бити суђени. Ето тако је живила она, припремајући б.з пре-

станка душу своју за тај последњи сат: и тако умире она мирно и спокојно, без изненађења, без страха у миру Господа свога, не сматрајући тада смрт тако брзом, кад ју је увијек гледала; не умирући само тада, кад је умирала сваки дан; не налазећи ништа различита међу даном смрти своје и обичним данима смртног живота свога.

Иначе изненађује и у очајања баца на смртној постељи умирућег грешника, што види тек тада, да свијет, у ког је он ставио све поуздање своје, није „ништа, већ само сан, који ишчезава и бјежи; а душа вјерна у последњем моменту томе, гледа овај свијет истим очима, као што га је увијек гледала: као слику пролазну, као дим који на далеко само вара, који нема скоро ништа стална ни реална. Она осјећа тада, неку свету радост, што је увијек судила о свијету, као што је судити требало; што није промијенула, што се није привикчала за оно, што јој једним часком умаћи мора, што је надуу своју полагала само на Бога свога, који пребива увијек, да њечно награди оне, који се надају у њега. Како је угодно тада души вјерној, што може сама себи рећи: Ја сам изабрала бољи дио: ја сам имала са свим право што сам се везала само Бога, јер ми и не има остати ништа осим њега. Сматрају овај избор мој људим, свијет се њиме руга, сматра га чудноватим и једностраним јер се не пријубих к њему; ал на посљетку, последњи моменат овај одговара на све. Сама смрт суди с које су стране паметни, с које без ума, и који од њих има право да ли свијетски или вјерни.

(Свршиће се).

Освећење Српске Манастирске Штампарије.

Лицем на миљи и свети Ђурђев дан освећена је Српска Манастирска Штампарија у Карловцима. Чин освећења свршио је изасланик *Његове Светости* високопреч. г архимандрит бочински, патријарашки мандатар за будимску дијецезу, *Платон Телечки*.

О њеђењу присуствовали су, осим свештенства, представници градског поглаварства и кр. котар. суда; патријарашки и народно-црквени тајник са чиновништвом митрополијских власти, управитељи богословског училишта и српске велике гимна није са професорским зборовима, српско учитељство и остало грађанство, међу којим видесмо и госпођа.

Јер је тога дана ношена „литија у Карловци, то је освећење отпочело тек после 12 сахати, те је за то од стране управе учињено све, да се према времену, које је стајало на расположењу, обави све кратко ал' слатко.

Према томе је, чини нам се, удешен и говор г. управитеља Штампарије.

Кад је г. архимандрит *Платон Телечки*

свршио чин освећења, управитељ штампарије и уредник „Српског Сиона“ протојереј г. Јован Јеремић рекао је ово:

„Високодостојна и високопречасни Господине, високо пречасна и високо штована господо!

У име божје, а светим молитвама и помоћу св. ваше цркве православне, часним крстом и мирисним босиљком, осветисмо ево просторије, у које је смештена прва Српска Манастирска Штампарија српске православне Митрополије карловачке.

Хвала вишњем Богу кад и то дочекасмо. Хвала Му милости вечнога промисла! А после вишњег Бога, подигнимо хвалу и захвалност, после Бога данас првом пријатељу цркве и народа свога, најбудњем чувару светиња њихових, на ревнијем старацу и покровитељу српске народно-црквене школе, књиге и просвете: *св. Патријарху српскоме Гергеју Бранковићу.* Слава Му!

Подигнимо хвалу и славу и српским нам манастирима Гргетегу и Беочину, те њиховим дичним управитељима, који се синовски одазваше очинском позиву своје и наше врховне црквене старешине, те пратеше иметком, њима поверених манастира, да помогну оживотворити мисао и тежњу *св. Патријарха Гергеја*, и основати ову културну нам тековину, а животу јој напретка осигурати. Слава им!

* * *

А сад ми опростите, што не могу у овом тренутку, а под несавладаним утиска ем ове важне појаве и значаја данашњега веле важнога дана, да оденем у руво речи мисли и осећаје, које ми полећу умом, и који се роје у срцу и по грудима; опростите ми, што не могу вама да приказем оне слике и прилике, које ми излазе пред духовне очи, са тих мисли и осећаја, а о прошлости, о садашњици и о будућности културно просветног живота српског у Митрополији карловачкој.

А и на што, да вам све то рећам и казујем, кад сам потпуно уверен, да се ваше мисли данас сретају с мислима мојима; да су нам осећаји исти, да сви помињамо на прошлост, која оваке дане имала није; да сви помињемо на оно, што ће ова културна установа садашњици нам народно-црквеној дати, шта ли будућности оставити . . .

Све је то у божјој руци, ал' ће зависити и од људи. Или ће на светлости и жару њихове љубави и њихових дела ова установа процветати, српској школи, књизи и просвети на корист, или ће на студени ледене равнодушности, са нерада ил' хрђава рада њиховога да свене и угине.

Дао Бог да буде оно прво! А да ли ће тако бити, ја не умем казати. Речи о томе не могу ништа говорити; о томе нијају тек дела да проговоре. Сачекајмо њих . . .

Једно је дело свршено; пред њим се поклонимо. То је дело: ево ова штампарија.

И поновимо топле своје искрене молитве престолу небеском, да нам милост божја благослови ово народно-црквено прворенче, да му живота, напретка и снаге неускрати никад!

А кликните са мном заједно:

Да живи осниватељ Српске Манастирске Штампарије, Његова Светост, преузвишени Господин Патријарх српски *Гергије Бранковић!*

Кликните са мном заједно:

Да живе српским манастирима Гргетегу и Беочину, власницима ове Штампарије.

Да живе високодостојна и високо пречасна господа архимандрити *Иларион и Платон!*

Да живи, цвета и напредује Српска Манастирска Штампарија!“

Те усклике којима се свесрдно одазваше присутни, понављамо и ми, и желимо да све тако буде.

Смештење Српске Манастирске Штампарије у Карловце, у седиште српског Патријара, митрополијских власти, просветних завода, митрополијске архиве; једном речи у центруму нашег народно-црквеног живота. — то је дело историјско-културне важности. Ми ћемо о томе повести реч у овоме листу у своје време; ал' да се будућности ништа не изгуби испред ока, бележимо одмах, да је прва парна штампарска машина смештена у Карловце дана 6. (18.) априла о. г. а први пут зарадила дана 12. (24.) априла.

Срп. Ман. Штампарија је завршила своје штампање у Новом Саду дана 1. (13.) априла и то са штампањем 26. бр. „Нашег Доба;“ а отпочела је свој посао у Карловцима са отштампаваљем 7. табака брошире „Хоће ли бити од користи“ (Прештампани чланци из „Српског Сиона“)

Дао Бог, да се остваре и испуне све оне лепе и родољубиве жеље, надања и очекивања

којима погледа на Српску Манастирску Штампарију и њезин узвишени оснивалац, њезини власници и сви родољуби и пријатељи српске књиге и просвете. А да тако буде, треба да то своје народно-црквено првенце пригралимо, да га обљубимо, да га разгласимо, да му пута свуда отворимо, те га тако оснажимо и ојачамо, како би нам се својом снагом увек на невоље нашло.

— п —

ДОПИСИ.

— **Из Земунског протопрезвитерата.** Као сваке, тако је и ове године одржана свештеничка исповест, и то на светли четвртак у Земуну, где се искупило до 24 свештеника на ову хришћанску дужност по пропису св. црквe православне. Пре исповести обавио је г. окружни протопрезвитер Јеротимије Вукадиновић, уз асистенцију двојице свештеника, часове, на којима је после св. Евангелија проговорио беседу: „О промислу божијем“ батајнички парох г. Милан Суботић, и то услед закључка, који је свештенички збор, на предлог свога протопрезвитера пре две године једногласно донео, да се на њих прилином исповести имају редовно и углавни црквени говори држати. Овај закључак држимо да је свакојако умесан, јер ће се на тај начин с једне стране свештенство на дужност проповедања, која је код нас на жалост доста занемарена, живље подстицати и међусобно усавршавати, с друге пак стране то је такође једна врло згодна прилика, да се протопрезвитери, који у својим годишњим извештајима о свештенству, што га конзисторији подносе, осим осталог дају оцене и из проповедања слова божјег, могу лично уверити о способности једног или другог од својих подручних свештеника. Г. Милан Суботић спада међу добре и веште говорнике, те му је беседа са допадањем од стране скупљеног свештенства примљена.

После обављене исповести отишло је свештенство у дворану црквене општине, где је г. протопрезвитер у неколико топлих речи разложио важност „Фонда св. Саве“, који је Његова Светост преузвишени Г. Патријарх наш Георгије у корист наших вероисповедних школа основао, те је позвао свештенство да на ову родољубиву и племениту циљ колико који може приложи, јер, рече, ако ико, то је у првом реду свештенство позвано, да се побрине, да нам се школама вероисповедни карактер очува и одржи. На овај позив свештенство се са малим изузетком радо одазвало, те су неки одмах уплатили, а неки обећали свој прилог накнадно послати. Осим тога неки су још изјавили да ће у својим општинама идуће јесени таке прилоге од својих парохијана и сами драговољно купити.

Имена приложника са скупљеном свотом доставиће се у своје време сл. уредништву „Српског Сиона“.

— **Сентомаш**, 23. априла 1895. Молим, да би славно уредништво цењеног „Српског Сиона“ имало доброту: уступити неколико редака овоме допису — с тога, што се у њему (ма у неколико само) дотиче *и двојд св. Саве*, а но томе и наша вероисповедна школа.

Скупљање прилога на речени фонд, основани дивотном и значајном заминулу и дарежљивом десницом Његове Светости Патријарха српског Георгија Бранковића, не треба никако да се ограничи на годину — две ли дана, него га останити на дуже време, на да рекнем: и на увек; јер она места и људи, који су од нередице, поплаве, пожара и другог чега пострадали, те нису кадри сада, учинити своје касније, колико су у стању, по што рачунамо, да је српска свест будна и да потпуно схваћа голему важност овога фонда, који не ће презрети ни „удовичину лепту“, и боље је за нас, што год више прараста, макар и знатно превазишао и предрачуњену и потребну му своту; јер не знамо; шта крије и носи будућност?!

С радошћу констатујемо, да је наше учитељство, ком скромне плате не дозвољавају, да се што већим прилогом одазове и да их у народу — пуку — (због сиротиње овога) што више скупи, дошло на ту сретну и похвале достојну мисао, да припређује забаве суделовањем школске деце. Такове „беседе“ примамљују и најсиромашнијег, да би онде видео и чуо своје чедо, како пева, или декламује, а међу имућнијима, који доспевају и на „бистрење политике“, нестаје оних жалосних појава, да се н. пр. пита:

је ли то либералска, или радикалска забава?... О, колико могу да учине та невина дечица у погледу тога!

Тако је — сто — у очи Ђурђева-дне о. г. приредила *беседу са играном* „добротворна задруга Српкиња“ у Сентомашу, изведену ученицама и ученицама овдашњег народног училишта — у корист сиротињске благајнице и светосавског фонда.

Пролог од Ђуре Страјића декламовала је ученица Јелица Гаванска на опште задовољство, што су пажљиви слушаоци и пљескањем посведочили, а често и пре краја ове пролетне песме прилагодиће, пуне осећаја и њежности, погледали с потпуним одобравањем и поздрављањем на песника.

Остале тачке програма изведене су редом све на потпуно задовољство.

На забави је раздељиван штампани Пролог ове забаве, што је такође донело прилога на „Фонд светог Саве“.

Највећа заслуга у постигнућу тако сјајнога успеха забаве пане припада заиста овдашњем вредном и истрајном учитељу г. Павлу Којовићу, који је своје ђаке тако лепим песмама онако „мајсторски“ научио, дириговаћи им — тако рећи — само погледом и покретом; толико му је вештине и у овом ретком дисциплиновању при извођењу песама. Велика хвала нека је и његову сатрудбенику и колеги г. Милану Ј. Настићу, који је упућивао децу при учењу улога и ревно се заузимао око што бољег приказа дечје глуме, а песме пратио је на хармонијуму тако, као да је какову гласбену школу свршио а не тек само као самоук.

На благајници је пало на 270 фор., од ког ће новца по одбитку трошка и оног дела, што иде добротворној задрузи, јамачно доћи око 100 фор. на „Фонд светог Саве.“

— ић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Његово Високопреосвештенство, Г. Епископ пакрачки Мирон**) богослужио је св. литургију на Ђурђев дан о. г. у Великом Поганцу и топлом архипастирском поуком оснажио такошњу своју пилу паству у истрајној одности и љубави к св. вери својој православној.

— **Његово Високопреосвештенство Г. Епископ бачки Герман**) богослужио је на Марков дан св. литургију у новосадској чешјској цркви, на салашима, у који се дан тако носи и литија на жита. Силан побожни народ и из околине беше тај дан окупљен на служби Богу.

— (**Одликовање**). Његово Величанство је најмилостивије одликовало Високопреосв. Г. Дра *Николима Милаша, епископа задарског,* великим крстом ордена Франц-Јосифа са звездом.

— (**Митрополијски црквени Савет**) завршио је своје седнице јуче. Седницама М. Ц. Савета председавао је Његова Светост, преузв. Г. Патријарх Георгије, а присуствовали су: Њихова Високопреосвештенства Г. Г. Епископи Мирон пакрачки и Герман бачки, затим г. г. протопрезвитери Јован Борота, Лазар Поповић и Стеван Чобанић; те г. г. Др. Стеван Павловић и Лазар Обреновић.

— У седници срп. нар. **Школског Савета** држаној 25. априла (7. маја) о. г. расправљени су и решени од главнијих предмета следећи: 1. Правила, која су од управе српске више девојачке школе у Н. Саду у погледу школских испита поднесена, потврђена су са неким малим изменама. — 2. Стручни пододбор Школ. Савета поднео је извештај са нацртом „Наставне основе за срп. вероисп. школе“. Овај нацрт је одобрен, и решено, да се исти већ почетком 1895/6. шк. године уведе, и уједно је ван крепости стављен наставни план од 6. (18.) јуна 1878. као и наставни план за учење мађарског језика од 10. (31.) августа 1888. год. — 3. Издати су учитељски декрети Мили Бирјачевој изабраној учитељици у Сентомашу, Љубомиру Миловановом у Ст. Бечеју, Жарку Шикопарији учит. у Деронју. Владиславу Торњанском учит. у Тиса Сент-Миклошу, Милеви Радићевој учит. у Т. Кањижи и Дарињи Прерадовић учит. у Бега Св. Ђурђи. — У погледу уређења одељене наставе у учитељској школи у Сомбору (мушких и женских) решено је да се за

сад распише стечај на два нова професорска места.

(Радња епархијских власти у Нов. Саду). Епарх. **конзисторија бачка** одржала је дана 17. (29.) априла о. г. под председништвом Његовог Преосвештенства госп. Герасима Општића епископа свог у редовну седницу, у којој су решени ови предмети: Узета је на знање промена конзист. бележника. — Препоручени су за државну прилошак: М. В. парох у Б. М. П. парох у Ш. и М. Б. парох у Р. М. — Препоручене су даље за држ. прилошак три свештеничке удовице. — Позван је на одговор Ђ. Ј. парох у С. због неправилно исказаног матрик. извода. — Узети су на знање завештаји окр. протопрезвитера о свештеничкој исповеди с тим, да ће се неисповедени свештеници имати накнадно, за време поста петровског исповедити; они пак свештеници протопрезвитерата сомборског, који изостанак свој од заказане исповести ничим не извиниће, познани су на одговор. — Оболелом сист. пароху ст. бечејском протојереју А. Поповићу одузето је право на епитрахиљ, а администрација парохије му поверена привремено проти Јовану Бороти. — Окончан је спор између пароха суботичког и личног му помоћника у погледу дотације им. — Узето је на знање постражење ковилског пекшењака Богдана Ђаковића у монашки чин са именом Викентија. — Спроведен је МЦСавету признив суспендованог пароха петроседског И. П. против овостр. решења К 101 ех 1895. — На тужбу пароха пачирског упућена је тамошња црк. општина да споразумно са својим парохом постави новог црквењака. — Издата је на израшење истој општини пријава пароха Јак. Арадског ради самовољног закидања плате му и у погледу парохијског стана. — Дозвољено је црк. општини у Ст. Идвапиц. да може на јутрењу прекопута звонити раније. — Прегледане су и одобрене неке слике Ђорђа Крстића за чурушку цркву. — Потврђена су правила за „Убоги Дом“ у Сентомашу, која је основала Марија Алексијевић рођ. Панин. — Издата је на изјашњење администратору парохије силбашке Т. П. пријава неколицине силбашких становника због неуредног вршења свештеничке службе. — Решавајно је осим тога више бракоразводних парница и донесена једна бракоразводна пресуда. —

Административни одбор је имао следеће дана пре подне своју седницу, у којој су решени ови предмети: Узет је на знање високи отпис Саборског Одбора бр. С. О. $\frac{1879}{565}$ ех 1895. у погледу неуплаћених саборских трошкова и верозаконског приноса и позване су све дугујуће општине да горњу дуговану до краја септембра о. г. уплате у срп. нар. црк. фондове или вададу од себе прописане за то обвезнице. — Упућена је црк. општина молска да за свог пароха исплати дугујућу земљарину на парох. сесију и потом му ту своту од плате одбије. — Решена је црква општинска управа у Ади од оптужбе Милана Јаковљевића и др. из Аде. — Одобрено је конституисање новоизабране црк. скупштине у П-винцима. — Узет је с одобрењем на знање избор половине црк. одбора и потпредседника црк. општине у Г. Ковиљу. — Одобрено је црк. општини у Ђурђеву кућљена земља од тамошње комуније Јов. Пиљовог. — Упућена је црк. општина новосадска, да за оне своје парохијане односне непарохијане, за које је искала одобрење да им парох. дуг отписати може, сведоџбама од политичке власти односно од дотичних парох. звања докаже, да су се исти или одселили, или умрли или тако сиромашни да горњи дуг свој не могу платити. — Узет је с одобрењем на знање закључак исте општине да „Задруги Српкиња Новосадкиња“ повиси своју прилошак за издржавање дечјег забавишта од 300 фор. — на 600 фор. годишње. — Одобрено је истој општини да свој дуг код срп. нар. фондова по предложеном овом одбору начину конвертирати може. — Узет је на знање избор половине црк. одбора, председника и потпредседника и неколицине скупштинара исте црк. општине. — Одбијен је приказ Гавре Бркића и др. из Сомбора против скупштинског закључка бр. 63 ех 1894. тамошње црк. општине. — Упућена је црк. општина у Госпођинци, да црк. општину правно заступати може сахо председник. — Потврђен је избор главног епитропа у истој црк. општини. — Изаслана је истражна комисија у црк. општину сегединску. — Изаслана је истражна комисија у црк. општину деспотсентиванску због нередовног стања у истој. — На молбу црк. општине пивничке изаслат тамо епарх. рачуноревизор ради прегледа црквено-општинских рачуна. — Одобрена је награда уређивачу епарх. библиотеке. — Дозвољено је одбору за виловачке поплављенике, да се може на поједине општине за прилошак обратити. — Корнгован је рад црки. одбора у Турији у погледу склапања бирачке листе за избор 1/3 скупштинара. — Осим тога узете су на знање пријаве о заказаним скупштинским седницима, као и радње црк. скупштина у појединим општинама. — Услед референсања епархијског ревизора решени су ови предмети: одобрени су рачуни срп. пр. црк. општине у Брестовцу од 1894. године, срп. пр. црквене општине у Ковиљ Сент Ивану од 1894. од срп. пр. црк. општине у Бачком Фелдварцу

од 1893. год. срп. пр. црк. општине у Кању од 1894 године враћен је натраг прорачун срп. пр. црк. општине у Пивницци ради допуне — одобрени су рачуни срп. пр. црк. општине у Кули од 1879. до 1890 године али је осуђен бивши црквени одбор са тутором заједно на подмирење проналеженог дефицита од 722 ф. 31 н. који се у рачунима у 1881. 1884 и 1885 године пронашао. —

Епарх. Школски Одбор; имао је истога дана по подне своју седницу, у којој су решени ови предмети: Узето је на знање више отписа високог краљ. уг. Министарства просвете и на основу истих су препоручене подручним црк. општинама за школе и школ. библиотеке разна учила, књиге и слике. — Исто су тако узета на знање отписи висп. Школ. Савета и учињена сходна расположења. — Потврђен је избор Душана Ђурђлова за учитеља у Ст. Станару. — Услед најављена црк. општине у Парагама издато је на уживање тамошњем учитељу село гунно. — Позвана је црк. општина у Сомбору на најављење у погледу постављења привр. учитеља на жарковачкој салашкој Школи. — Спроведен је висп. Школ. Савету приказ Кузмана Миловановића учитеља у Силбашу против овостраног решења у погледу поделе тамошњих учитељских плаћа. — Изасланство је изасланство у Деснот Сент-Иван ради извађања тамошњих школских прилика. — Узет је на знање извештај школ. одбора у Турији о премештају I. женск. разреда у новооподигнуто школ. здање и уједно познат, да на новоустановљено учит. место распише стечај. — Одбијена је тужба Јов. Петровића учитеља туријског против тамошње политичне општине због узаћивања једног дела плаће му. — Пријава истога учитеља против осталих туријских учитеља упућена је тамошњем школском одбору. — Упућена је црк. општина госпођиначка под теретом оврхе, да нада награду наименији-учитељици мађјезика у тамошњој вероисповедној школи. — Молба Танасије Костића учитеља у Фелдварју у погледу обучавања деце у појању, као и певничког појања — надата је на извађај изасланству, које ће извати да спроведе истрагу против оптужене тамошње учитељице Д. К. — Позване су још последњи пут све оне општине, које још исказнице о стању својих школа за 1893/4 школ. годину поднете нису, да исте исказнице у року од 18 дана пошаљу, пошто ће се у противном случају на њихов трошак послати изасланик, који ће на лицу места речене исказнице попунити. — Умољен је висп. Школ. Савет, да својим путем и начином одзначи овом одбору пристојну своту новаца за изасланство повереника овог одбора на прегледање своју школа у епархији бачкој. —

— (**Извештај с раду епарх. управе темишварске.**) **Епарх. конзисторија** темишварска држала је своју седницу 21. марта т. године, у којој су следећа важнија решења донесена: На замолницу београдске конзисторије, по којој су у јануару месецу т. г. из Ђале у Београд прешли Порфирије син Мите Жеравице и Љубица кћи Саве Ђуђановог, те су на основу прибављених уверења од београдских грађана о њиховој безбрачности, у којима је стављено, да су још од пре три године стални жители београдски, те да су у топчидерској цркви венчани под именом Фотије Дашковић и Љубица кћи Саве Недељковића, обоје из Ђале, — изасланје је јереј Јован Новаковић да истрагу спроведе и увера се, да ли су предимсновани заиста под својим правим именима венчани или под лажним, и да ли им је свештеник издао венчаницу. — Пожурен је конз. фискал, да предлог свој поднесе на спроведену истрагу против јереја П. М. пароха ђалиншког, који је због наводно кривотворења породичних извештаја оптужен. — На пријаву надслабгабирова т. ђалиншког, да јереј Светозар Павловић, парох јосиновачки, није хтео на основу искала сведока накнадно матрикулирање Шандора Настасиног да спроведе. — позван је исти јереј, да најављење своје о стању ствари поднесе. — Узет је на знање извештај Ђорђа Влаховића, по коме је јереја Луга Станишића црки. општини тарашској за пароха представљено. На извештај проте Влаховића, конз. повереника при избору пароx. помоћника у В. Кикинди, да при избору ниједан од кандидата није добио прописану већину од 2/3 гласова, именован је јереј Миша Матејић, досадањи прот. капелан в. кикиндски, за сист. парох. помоћника в. кикиндског. — Др. Светозар Димитријевић, привр. конз. фискал, суспендован је од звања са разлога, што је у једној важној ствари обишао своју аутономну власт, чиме је као конз. фискал, који је позван да брани наша аутономна права од туђи насртаја, иста омаловажио и повредио; а на његово место суспституисан је за привр. конз. фискала др. Ђура Ружић, адвокат из В. Кикинде. — На пријаву јереја Георгија Николића, админ. пароxије фењеске, да је један члан там. црк. одбора цркву затворио, изаслан је надлежни протопресвитер да ствар испита. — Услед тужбе црк. општине срп. бокинске против јереја Дим. Којића, там. пароха, којом га оптужује, да раздор и свађу по народу сеје и да парохијане своје проклиње. — пожурен је конз. фискал, да на већ надате му тужбе против реченог јереја свој предлог поднесе. — Неколико

молбеница сиромашних пароха и парох. удовица ради полученья држ. приномоћи, спроведене су с' препоруком министарству богочасти и јавне наставе. —

Епарх. админ. одбор темишварски држао је своју седницу 22. марта т. г. у којој су следећи важнији предмети решени: Извештена је црк. општина иванбанска и мало-бечкеречка, да су свака по 100 фор. државне приномоћи добиле. — Уток Љубомира Панића, окр. прот. в. бечкеречког, против онд. решења, којим му је у име ставарине 300 фор. досуђено, помаће се саб. одбору. — На пријаву проте в. бечкеречког, да на парох. сесији там. пароха С. Н. постоји дуг у име еквивалента у износу од 233 фор., умољена је финанцирекција в. бечкеречка, да 1/3. прихода парох. сесије реченог јереја узаити, ради исплате дуга. — Дозвољено је црк. општини тиса-хињошкој, да парох. кућу оправити може, но да има на основу прорачуна расписати дражбу на мањак. — Облигација црк. општине в. бечкеречке преко 55.000 фор., коју је сврху ради зидања црк. општ. куће код кредитног завода сибињског подигла, снабдевена је са клаузулом одобрења. — Уток црк. општине в. ст. миклушке против онд. решења, којим је пароху в. ст. миклушком у име ставарине 200 фор. досуђено, послате су саб. одбору на другостепено решење. — Дозвољено је црк. општини јосиповачкој, да ради исплате порез. дуга на црк. општинском имању своме, зајам од 9000 фор. подићи може, но да ту сврху Урош Тополарски, члан управе ове подигне и дуг исплати, чега ради му је и изводиоца облигација издана. — Одобрен је избор 1/3. скупштинара црк. општине мокрињске. — Сврха од 257 фор., 50 нов. коју је Милан Шкоран, закупник једне зал. парох. сесије у В. Ст. Миклушу у име прве полугодишње рате уплатио, унесена је у епарх. фонд. — Сврха од 180 фор. коју је црк. општина кетфељска као закупник там. зал. парох. сесије у име прве полугодишње рате уплатила, унесена је у епарх. фонд. — Јереј Партеније Савчев, парох ново-бечејски, који се незадовољава са решењем там. црк. скупштине, која му је у име ставарине 100 фор. доказнила, упућен је, да се ради наређења узајамне погодбе њега и црк. општине, у смислу наредбе министра-председника од год. 1876. на надлежно поџупљ. звање обрати. — Одобрен је избор 1/3. скупштинара црк. општине срп.-неузањске. — Од неких црк. општина ради прегледања поднесени рачуни издати су епарх. ревизору на прегледање, а од овог већ прегледани рачуни враћени су дотичним црк. општинама с примедбама.

У наредној седници овоепарх. админ. одбора од 14. марта т. г. одобрена је дражба на мањак, по којој је црк. општина в. бечкеречка зидање црк. општ. куће најјефтинијим нудиоцима Петру Хорњигу и Фердинанду Хофу по цену од 47.932 фор. 39 нов. падала. — Одобрен је закључак скупшт. седница црк. општине в. кикиндске, којим је решила, да зида ново црк. здање (школу); затим је одобрена дражба на мањак, по којој је иста црк. општина зидање упшног здања поверила најјефтинијем нудиоцу, Јосифу Павличеку, који је од изнађене цене од 54.579 фор. 14 нов. по 3/10 % попустио, и најпосле дозвољено је истој црк. општини, да пред готовине од 20.000 фор. и довољне количине спојих цигала, за зидање још потребну сврху од 30.000 фор. на амортизацију подигне од горњих новчаних завода.

У Темишвару 27. марта 1895. П. М.

— **(Исповест свештенства у Митровици)**, као што нам јављају одржана је ове године дана 20. априла; на којој је било 26 свештеника. Служена је св. литургија, на којој је певало опет српско певачко друштво митровачко. Обед је био заједнички.

Г. протопрезвитер Авакум Стајић је поздравно себи поучно свештенство лепим говором, потстичући га на пуније узвишених дужности свештеничког позива.

И овом, као и сваком приликом, сетило се свештенство, у страхопоштовању и синовној љубави, своје врховне поглавице: *св. Патријарха Георгија* те пораза дало осећајима свога страхопоштовања и синовње љубави, те благодарности на великим делима Његове Светости за цркву и народ, у брзојавном поздраву, којега је упутило Његовој Светости. Његова Светост је благоизволела свештенству најавити своју узвишену захвалност са најусрдинијим поздравом.

— **Старе иконе с ћириловским натписом у Риму.** У Риму у базилици св. Петра чува се нерукотворени лик Спасителев са натписом: „ІС. ХР. **Образъ Господнь на Ѕкрѣсѣ**“. Налази се у оном делу храма, камо нико несме ући; sub poena excommunicationis, осим ако му не дозволи папа. — Друга икона претставља св. апостоле Петра и Павла. На горњем делу изображен је у малом лику Спасителев са натписом: ІС. ХР.; на средини су ликови св. апостола са натписом: „**Сты Петръ и сты Павелъ**“, а на дну иконе је насликана унутарњост храма и клечећи свештеник, кога епископ благосиља; са једне и друге стране су по један монах обучени у одежду по православном прошсу. И. Кукуљевић

Сакцински увердј, да су ову икону донели у Рим славенски апостоли Ћирило и Методије, али по натпису на сигурно се може рећи, да су те иконе најраније постале у X. или XI. веку.

— **Из Бугарске народне цркве. (Добротворно друштво у Цариграду.)** Поводом 25. годишње прославе витисања бугарске егзархије основане Бугари добротворно друштво под насловом „Българско благодѣтелно братство Іосифъ I. у Цариграду. Циљ тога братства је врло племенита и патријотична, да наиме скупља добровољне прилоге за оснивање Бугарске болнице у Цариграду.

У првој скупштини од 19. марта је митрополит Максим позвао искупљене Бугаре на прилагање добровољних приноса у ту циљ. На његов патријотски позив уписа први неки хлебар (пекар) 540 гроша. Друштво се конституисало и изабрало у главни одбор, који ће руководити послове, 25 лица из свију сталиша. Братство је под покровитељством буг. егзарха Јосифа, који је штатуте друштва потврдио. Имена приложника ће се уписати у неку златну књигу вечне успомене ради; а ита ће се засада чувати у самој егзархији, а доцније, кад се болница отвори, у самој болници. Л. Б.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Д. Л у В. Питате: „кад Благовести падну на Лазареву суботу, да ли је правилно да свештеник на јутрењу каже: „слава Господа Бога нашег“.

Кад Благовести падну на Лазареву суботу, прописује Типик под 25. Мартом глава Маркоза: **и тогда празднуѥмъ: вари свѣтитєлѣ ѩ свѣщєнъ Лазарєвъ.** По Прносу: **слава Господа Бога нашег**, као и за недеље. (Испор. Вел. Тип В. Вин. стр. 104.). Дакле, правилно је, да свештеник на Благовести, кад падну на Лазареву суботу каже „слава Господа Бога нашег“ као што чини и обично у недељне дане.

III. Исказ прилога за „фонд Св. Саве“.

(Наставак).

В. Кикинда: 25. ф. Срп. певачко друштво „Гусле“, по 20. ф. г. г. Др. Живко Богдан, Данка Јовановић, по 10. ф. г. г. Јован Новаковић, Ристо Телечки, срп. учитељски збор, срп. занатлијска задруга, Ђорђе Радак, по 5 ф. г. г. Ђорђе Влаховић, Марко Богдан, Нера пл. Видак, Шандор К. Радовић, Мита Пачу, књижара Јована Радака, срп. ратарска читаоница, Милан Петровић, Лаза Будишин, Нера Прекајски, по 2 ф. г. г. Милош Милошев (срп. Црква) Миливој Радовић, Петар Симић, Мина Јовановић, др. Ђура Ружић, Паја Трнковић, Мина Веселинов, др. Паја Симић, по 1 ф. 50 н. г. г. Мина Косић, Коста Богатинчевић, по 1 ф. г. г. Јован Удицки, Михајло Матејић, Ењенције Баковљевић, Софија Ајваз, Лука Влаховић, Христофор Ајваз, Алекса Баковљев, Милан К. Петровић, Милош Бандић, Љубомир Лотић, Нера Михајловић, Савка Лаковић, Н. Н., Н. Н., Душан Лаковић, Милош Стојковић, Стеван Јовановић, Владимир пл. Ивичић, Милан Сенаков, Ана Недић, Мита Радовић, Коста Сивчев, Светозар Томашевић, Душан Лепедат, др. М. Крстоношић, Ника Милић, Јоца Лаковић, Лука Шешић, Коста Средојев, Ана Малогајски, Ника Павлић, Светозар Новаковић, Теофан Петровић, по 50 нов. г. г. Јован Веселиновић, Ђека Петровић, Меленца) Милан Влашкалић (Карлово) Тоша Кнежевић, Милан Бибић, Нера Косић, Милан Рацков, Ника Ћирилов, Нера Поповић, Воја Крстоношић, по 30 нов. г. г. Душан Вајдић, Емил Петровић, свега 222 ф. 60 нов.

Ширемска: 6 ф. 50 срп. прав. црк. општина, 2 ф. г. Марија Ненадовић, по 1 ф. г. г. Јосиф Петровић, Михаил Теодоровић, Јулија Петровић, Душан Ђукић, Дафина Ђукић, Славуј Ђукић, Ђоко Боровски, Андрија Ђукић, Јелена Ђукић, Гавра Ђукић, Шандор Николић, 80 н. г. Панта Рацковић, по 50 н. г. г. Кристина Милић, Милан Петровић, Гавра Пауновић, Васа Панић, Андрија Теодоровић, 20 н. г. Ђока Поповић свега 23 ф.

В. Радинци: 2 ф. г. Радован Мишковић, по 1 ф. г. г. Ђока Радовановић (Манђелос), Ђока Лађарац, М. Арсенијевић, Љуломир Плавшић, Сима Перишин, Ђока Алагрић, Милош Ђукановац, Гира Живанић, по 50 нов. г. г. Ђока Јелисејевић, С. Парабак, Паја Мишковић, Сима Мишковић, М Јовановић, Трифун Мишковић, Арсеније Радосављевић, Стеван Обреновић, Ђока Живанић, Љуб. Пашков, Дамјан Малетић, Сима Павловић, 40 нов. г. Мита Грујић, по 30 нов. г. г. Куза. Мраовић, М. Милинковић, по 20 нов. г. г. А Главашки, Петар Бошњаковић, Јов. Јаношевић, Сава Живанић, Сава Давидовић, Паја Обреновић, Богдан Ристић. Иса Алагић, Велко Ристић, Нера Лађарачки, Ив. Божилак, П. Кнајић, Н. Обреновић, М. Митровић, Јован Јосић. Мања прилози, 1 ф. 20 нов. свега 22 ф. 20 новч.

Даљ: 20 ф. г. др. М. Максимовић, по 5 ф. г. г. Душан Магарашевић, Милош Рајачић. Јован Миланковић, 2 ф. г. Панта Масларић, по 1 ф. 50 н. г. г. Спасоје Дедић, Милица Дедић, по 1 ф. г. г. Јован Плећаш, Миливој Мандић, Ђорђе Девић, Јоца Миланковић, Младен Чешпнар, Анта Милић, Васа Боровски, Нера Милић, Мита Ћукинац, Лазар Јовић, Тоша Миланковић, Цера Теодоровић, по 50 нов. г. г. Светозар Маринковић, Лазар Берковић свега 53 ф.

Грчетег: 100— г. Илариjор Руварац, архимандрит, 10 ф. г. др. Сава Мирковић, по 5 ф. г. г. Ј. Јовичић, Герман Срдановић, Гедеон Петанек, Атанасије Вујчић, 2 ф. г. Дамјан Павловић, по 1 ф. г. г. Ана Николић, Јоца Арсенић, Павле Личинић, Петар Никић, Георгије Милутиновић, Перса Павловић, по 50 нов. г. г. Јоца Павловић ст., Јосиф Арсенић, Павле Станимировић, Жика Веселиновић, Паја Мильковић (30 нов.) Арсеније Утвић, Јован Милутиновић, Урош Утвић, Андрија Пушић, Гира

Горјановић, Мика Милутиновић, Милан Радовановић, Стана Горјановић, Лазар Балумић, Никола Седекановић, Стефанија Кошевановић, Сава Јовановић, Петар Кнежевић, Вељко Н. Ћасић, Јефта Марковић, по 20 нов. г. г. Ђорђе Пушић, Панта Веселиновић, Јеврем Јаношевић, Никола Павловић, Живан Пушић, 15 нов. г. Ђаја Павловић. 10 нов. г. Радомир Пушић, свега 149 ф. 05 нов.

Т. Кикинда: 10 ф. срп. прав. црки. општина, по 2 ф. г. г. Ђаја Димитријевић, Милан Димитријевић, по 1 ф. г. г. Ђура Ничић, Јоса Матејин. Обрад Кнежевић, Војин Кне евић, по 50 нов. г. Рада Перкучин, Гига Стојанов, по 30 нов. г. г. Милош Стојанов, Јаша Ђаков, Груја Карапанџић, по 20 нов. г. г. Данило Грујић, Јова Вујацков, Ђурица Фирићхаски, Тоша Сварчев, Аксентије Кнежевић, Маринко Ивков, по 10 нов. г. г. Сава Рамадански, Ђурица Јовановић, Љуба Остојић, Милош Фирићхаски, свега 21 ф. 50 н.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Његово Високопреосвештенство господин Георгије Николајевић Митрополит Дабро босански изволео је отписом својим од 7. марта т. г. бр. 591. преко парохијског звања у Јаску послати дивно израђен и златом богато окован престолни крст у вредности од две стотине осамдесет форината

С тога председништво срп. прав. црквене општине сматра за своју дужност, да овим путем изрече највећу захвалност Његовом Високопреосвештенству господину Георгију Николајевићу, који се и ове године сетно милог родног му места Јаска, те нам је св храм украсио ретко виђеним часним крстом, кога до данас никаквог имали несмо.

Хвала ти Архипастире свети и добротворе народа српског; док и с једнога траје у родном ти месту знаћемо достојно ценити превелика доброчинства твоја, молићемо се Господу да ти још пила здравља и дуга века подари, на дику и понос великог народа српског.

Из седнице одбора црквеног држане 12/24. марта 1895. год.

Васа Латинкић Живан Поповић с р.
парох. председник.

ОГЛАСИ.

Ад К. 173. ех 1895. 60 1—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне парнице Кате Јовичић роћ. Галић из Вилова против отсутног јој супруга Владимира Јовичића из Гардиноваца, овде поведене — овим се речени Владимир Јовичић позива, да у року од 6 недеља дана потписаној Конзисторији или лично предстане или место свога пребивања дознани, пошто ће се у противном случају брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. седнице у Новом Саду 17. (19.) априла 1895. држане:

Епарх. конзисторија Бачка.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша,** сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у пачуг (Nachnahme) поред моје гаранције. При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

ПЕТАР МАРКУШ, ШЕШИРЏИЈА

пређе А. Јекић и П. Маркуша

3—3 52 Нови Сад (Ујвидек)

ОБЈАВА 61 1—3

У Новом Саду *отвара се 3./15. маја* т. г. *Завод за лечење хладном водом,* масажом и шведском гимнастиком против болести: нервозности, ревматизма, хроничног катара у грлу, плућима, стомаку, цреви и бешици, отока у јетри (прној шигерици) слезини и материци, шуљева, навале крви у главу и груди, малокрвности и бледоће и т. д.

Пријавити се може у *заводу* сваки дан од 3 - 4 сата после подне.

Др. Л. Станојевић. Др. Ј. Велимировић
Др. С. Леви.

ОГЛАС. 53 2—2

На основу закључка скупшт. од 27. окт. и т. бр. 27. и одобрења Прев. епарх. Конзисторије бачке од 20. марта т. г. бр. 397/119. намерава, туријска црк. шк. општина своју св. цркву, како споља тако и изнутра оправљати, као:

1. Поплатити и очистити иконостас и св. иконе;
2. Бојадисати — марморирати целу унутрашњост цркве.
3. Престрти црк. кров и кречити целу цркву и торањ,
4. Постављати гвоздену портанску заграду у дужину од 60—100 метара.

Пошто на предначеване радње нема готовинског предрачуна, овим се позивају заинтересовани да изволе до 1. (13.) маја т. г. у општину доћи, исто прегледати и своје пред-

рачуне до поменутог дана председништву црк. општине предати.

Онај предрачун, ког црк. одбор за најсолиднији усвоји, а Преч. епарх. Конзисторија одобрила буде, биће по постојећем обичају наплаћен.

Оширнији извештај даје општ. председник.

У Турији, 12. (24.) Априла 1895.

Црквени Одбор.

ОГЛАС. 56 2—2

дражбе на мањак

У Српској Кеви задаће се нова црква, на основу састављеног плана, предрачуна и услова, по којима је истакнута цена у своти од 8300 ф. Јавна дражба на мањак у сврху тога обавиће се дана 30. априла (12. маја) 1895. пре подне у 9 сати, обавиће се у српској школи. Вадијум је 500 ф.

У Српској Кеви, 12. (24.) априла 1895.

Иса Амиджић учитељ и перовођа — Ђорђе Арађан црк. председник

Слободан сам до знања ставити

Пречасној г. г. Свећеницима

да сам отворио **кројачку радњу**, и примам на израду свештеничко одело.

Стручним кројем, солидном израдом и умереном ценом задовољићу подпуно.

У Ердевику.

Радован Јанковић кројач

57 2—3

Ad C. O. 1280. 1369. 1370/ex 1895.

537

СТЕЧАЈ. 48 3—3

Потписано председништво расписује стечај ради попуњења једног помоћничког места код књиговодства и благајнице срп. нар. црквене фондова и закладе у Карловцима, са којим је скопчана плата од год. 600 фор. и станарина од год. 100 фор. а. вр.

Постављење ће бити у привременом својству.

Лица, која желе получити ово место, имају своје сходно инструисане молбенице потписаном председништву поднети најдаље до 3. (15.) маја о. г.

Доставерно се има исказати нарочито, да је молитељ свршио са успехом трговачку школу. Првенство сем тога имаће они, који су бар неко време већ били у служби код којег финансијског завода.

У Карловцима 10. (22.) априла 1895. год.

Председништво

срп. прав. нар. црквеног саборског одбора.

Бр. 42 ex 1895

СТЕЧАЈ. 50 3—3

На упражњено место *учитељско* при српској вероисповедној школи у *Сегедину* овим се стечај отвара.

Са овим местом скопчана је следећа годишња плата:

Од политичне општине Сегединске 420 ф. — од црквене општине 200 ф. — од пете за перовођство 100 ф. — од Лефтеровог легата 1⅓ ф. — слободан стан са 2 собе, једном кујном, шупом и комором, — 4 фата меканих дрва за школу и за учитеља.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета још и појање у српској певници обављати, децу у црквеном појању поучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетенти могу само особособљени и у мађарском језику потпуно вични учитељи.

Изабрани учитељ има своје звање 1. септембра т. г. 1895. год. наступити.

Стицатељи имају своје добро инструисане молбенице до 20 маја 1 јуна т. г. председништву оне црквене општине поднети.

Из седнице одборске српске православне црквене општине сегединске 8. 20 априла 1895. године држане.

Владислав Сремац, перовођа — Др. Милош Раић, председник.

M X ad бр. 35/ex 1895. 58 1—1

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Од Управе манастира Хопова овим се ставља до знања, да ће нета управа манастирску земљу званну „грофово поље“, која лежи на атару општине Мало-Радиначке, а састоји се из $177\frac{105}{1600}$ катастралних јутара путем јавне дражбе издати под закуп на три године, т. ј. од 1 јануара 1896. до 31. децембра 1898. по старом календару.

Дражба ће се обавити у недељу, дана 14. (26.) маја о. г. у 3 сата по подне у манастиру Хопову, где ће се тога дана примати понуде и у име пишмалука сваки ће лицитант имати положити манастирској управи 10% од исклучне цене.

За ближе увете долазе се код манастирске управе.

У манастиру Хопову, 21. априла 1895.

Управа манастира Хопова.

Бр. 154./895. 59 1—1

ЈАВНА ДРАЖБА.

Од стране српско-ковинске (Rácz-keve у пештанској жупанији са железничком станицом) православ. црквене општине општине се до знања ставља сваком подузимачу, да ће се 11./23. маја т. г. пре подне у 10 часова радња за подизање

новог торња — који је од црквене зграде са свим одвојен, путем дражбе на мањак издавати.

Сваки подузимач дужан је пре лицитације 10% од целе своте, приправку положити.

По прорачуну послови што се имају предузети на торњу, као: дунђерски, лимарски и неимарски износе своту од 2820 ф

Изврти, трошковник и условља могу се сваки дан код председника видети.

Из одборске седнице православне црк. општине држане у Српском-Ковину 16. априла 1895. год.

Драгутин Јанковић
опћ. перовођа.

Јован Славнић
председник.

М. 133/ех 1895.

СТЕЧАЈ. 47 3—3

У писарници овомитрополијских највиших звања упражњено је једно писарско место са системизованом платом од годишњих 600 фор. и стварином од год. 100 фор. а. вр.

Лица, која желе получити то место имају своје исходне инструјисане и својеручно написане молбенице потписаном, најдаље до 3. (15.) маја о. г., поднети.

Наглашава се, да се захтева не само сасвим читак, него и леп рукопис, уз то, да је дотично лице потпуно способно тачно преписивати српске, мађарске и немачке саставе; услед тога се има уз молбеницу приказати и по петнаест редi рукописа на сваком од горњих језика увида и оцене ради.

У Карловцима 7. (19.) априла 1895.

Георгије
Патријарх.

РАДИ ЗНАЊА.

Навештавамо Вас овим учтиво да смо примили

ГЛАВНО ЗАСТУПСТВО У НОВОМ САДУ

БЕЧКОГ ДРУШТВА ЗА ОСИГУРАВАЊЕ

и

БЕЧКОГ ДРУШТВА ЗА ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА И РЕНТЕ

Према томе прима наш завод од сада налоге за осигуравање против ватре, леда и на живот.

Препоручујући овим то наше заступство, остајемо с поштовањем

ЦЕНТРАЛНИ КРЕДИТНИ ЗАВОД
ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

46 3—3

---

55 2—3

БЛАТНО КУПАТИЛО
„РУСАНДА“

У Меленци, Торонталској Жупанији у Банату отвара се сваке године 1. (13.) Маја, а сврашава се 3. (15.) Септембра и лечи најпосепшије: скрофулозу у свима њеним многоврсним видовима као: отечене жљезде, кожне болести, запаљење у костима и т. д., даље реуму, костобољу, заостале отоке после запаљења у зглавцима и жилама; старе ране особито при запаљењу и трулежу у костима; хроничне кожне болести — сифилисове сврабове —; невралгије и у опште болове живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три одељења, од којих су два општинска сасвим нова и елегантно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум, купатила са кадама од цемента и порцелана, леп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене.

Меленце има жељезничку пругу, која се спаја у В. Кикинди са државном угарском, а у В. Бечкереку са Вршачком и Панчевачком пругом. У Т. Бечеју, који је $1^1/_2$ сат удаљен може се на Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа извешћа.

Управа купатила.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. маја 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост Патријарх српски Георгије Бранковић благоизволео је, због оболелог стања окружног протопрезвитера карловачког Стефана Чобанића, обављање протопрезвитерских послова поверити, до даљег расположења, пароху карловачком Василију Константиновићу.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак).

Досада смо се бавили својствима *физичке* природе људске, а сада прелазимо у област *духовне* стране човекова бића. Божије откривење нас учи: „да човек имаде душу, која је квалитативно различна од телесне материје, и ако са њиме сачињава нешто формално и једно“; да је она *материјална* и *супстанцијална*, т. ј. самостална, засебна, *разумна*, одарена слободном вољом, *бесмртна*, — дакле прилика божија“.

Књига „Постања“ вели: „И сотвори Богъ человѣка перстъ вземъ ѿ земли; и вдуну

ѥ҃ѫ лице єгѡ дыханіе жизны и кысть человѣ҃ѣ ѥ҃ѫ дꙋшѣ жизѣ“ (Быт. 2, 7.). Бесмртност човекове душе доказује се на више места св. писма. Тако се у књизи „Еклезијаста“ каже: „**И возвратитсѧ персть ѥ҃ѫ землю, ѩ҃коже и бѣ и дꙋх возвратитсѧ ѥ҃ѫ Богъ иже и даде єгѡ**“ (Екл. 12, 7.). А и сами син божији И. Христос уверава нас о тој истини са сличним нагласком: „**Не оубойтесѧ ѿ оубивающихъ тѣло, дꙋши же не могꙋщихъ оубити; оубойтесѧ же паче могꙋщагѡ и дꙋшѣ и тѣло погꙋбити ѥ҃ѫ гиѳѣ**“ (Мат. 10, 28); па и све ознаке смрти у св. писму *старога* завета као „преселења к оцевима“ (Быт, 25, 8 срав. ibid 15, 1 etc.); све нареке св. књига *новога* завета о некадањој награди и казни човека после земаљскога живота, доказују, да је наука хришћанске цркве о души у божијем откривењу основана.

Но сада настаје питање, да ли та хришћанска наука о души може опстати и пред научним мишљењем, пред разумом и искуством, или противници откривене религије имају право? Главни противници те науке су *пантеизам и материјализам*. „Човек — вели пантеиста и идеалиста — је само **дух**; тело је произишло из духа и са њиме је битно једно; „тело“ је само огрубели дух“. Но овако схваћање човекова бића је апсурдно. Јер ако је тело еволуција душе, откуда онда фактична зависност духовнога живота од телесних утисака и стања? Нарочито, откуда онда помућивања психичкога живота и разне душевне болести, као: лудило, блесавост, суманутост и т. д.? Како тумачи једностранп апстрактни спиритуализам физичку *смрт*? Зашто онда *мора* душа да остави тело, кад се тело до извесног степена разорило? Даље, како тумачи та хипотеза постајање *појединих бића*, индивидуализоване органских живота? Како се може делити што се има као *једно* замишљати? (S. Volkmann: „Lehrbuch der Psychologie vom Standpunkte des Realismus“. Cöthen, 1875. I. 117. сл.). — На против, *материјалиста* вели: „човјек је само **материја**; што ми називамо „душом“, то је само утањана материја, то су само материја битно својствене особине и силе, то је само резултат састава материјалних елемената, из којих се човек састоји“. — Сад нам дакле предстоји *двојака* задаћа: да најпре утврдимо позитивним доказима *хришћанску науку о души*, и за тим да критички посмотримо тврдње и приговоре материјализма против те хришћанске науке.

Прво ћемо разјаснити и на чисто извести појам о *души* у опште и о њеном одношају према телесном, — материјалном. У ту сврху ћемо претходно казати шта је „живот“ и шта називамо *„живо“*. „Живим“ називамо оно, што се миче и креће и то изнутра на спољашње, тако, да је оно, што креће и оно, што је покренуто, једно и исто биће. Од тога кретања, које иде изнутра, ваља добро разликовати оно, које се збива услед неког *спољашњег* импулса, дакле услед неког узрока, који *с поља* делује. Орао н. пр. приближује се свом плену помоћу снаге, која је у њему; на против, камен долази к својој мети само услед неког спољашњег импулса, некога кретања, које није већ по себи било у њему, но које му је саопштила нека рука, која покреће. Ми зовемо тело, које се *само собом и изнутра* креће, — *организмом*; а оно, што се само услед неког *спољашњег* импулса креће, називамо *механизмом*. С тога је механизам, машина н. пр. вештачки удешен сат; јер кретање у сату, у машини, дано му је *с поља*, а не лежи по себи у њему. Организам је већ *биљка, животиња*, најпосле *човек*; јер све те творп имају саме у себи силу самосвојнога кретања, неко *животно начело*, које је основ њиховога бића и радиности. Где је дакле животна сила, ту је и нека унутарња радиност.

Међу живим бићима на земљи разликујемо животну силу, животно начело у *биљке, животиње* и *човека*. У биљци показује се та животна сила растењем, храњењем и расплођивањем; она је унутарње и битно везана за органе и дејствује само преко органа и њихових хемијско-физикалних састојака, снага и закона; а то животно начело означавамо поближе као *вегетативно*. Но то вегетативно животно начело *стоји као над простим снагама материје*, којима се оно по навеним, од творца опредељених законима и целима служи. — Над вегетативном животном силом биљке стоји животно начело *животиње*; јер се овде поред вегетативне радиности налази још осећање и својевољно кретање, па с тога називамо животно начело животиње *сензативним*. И у животиње је као и у биљке животно начело везано за телесни организам и *дејствује само помоћу њега*; но њено дело-

ње није ипак ограничено само на своје сопствено тело, — него се простире и на друге објекте, који су од ње *различни*. — Највиши облик живота на нашој земљи је најпосле *човек*. У њему се налази не само вегетативна и сензитивна, него и *интелективна* радиност, — — *разум, самосвест, слободна воља*, те баш с тога *не* може *посилац* те радиности, животно начело, које у *човеку* ради, бити битно својствено телесним органима и за њихове материјалне елементе везано, као што је то случај у биљке и животиње. С тога оно не делује само помоћу телесних органа, него по свом *духовном* карактеру *непосредно* и *само собом* и простире се *по предмету* своје радиности не само на оно, што се даје чулно приметити и осетети, него на *целу област* како *природне*, тако и *натприродне истине*; то је *разумно — слободна човекова душа*, која као таква по своме опстанку и трајању није чисто материјалним телом условљена и према томе усљед његова распадања у своме бићу промењена, — то је *бесмртна човечија душа*.

Васколики органски живот захтева ради разјашњења свога постајања и опстанка неку *животну силу*, неко *животно начело*, које стоји над законима материје, које материју себи потчињава и њоме се служи као дејство неке више творачке свемоћи.

Но тиме је задан материјализму у *науци о души* опасан ударац; јер материјализам стоји и пада са тврдњом: оно, што ми називамо „душом“, „животом“, са свима његовим радовима, само је резултат механичких и хемијских процеса, продукт комбинације извесних твари. Кад би то стојало, онда би се морао организам згодном комбинацијом дати сасвим лако удесити и оправити; јер елементи, из којих се организам састоји, еквиваленти њихове смесе науци су познати; па при свем томе није науци још никада пошло за руком, да ма и само једну травку или листић какве биљке хемијско-физикалним путем произведе. Узрок је јасан: ту оскудева *животна сила*, а ову не може никакво људско остроумље понунити и произвести, — то је искључива прерогатива Бога, свемогућега творца. Исто тако је ништав изговор: ако науци није још *до сада* пошло за руком, да из неорганских твари органски живот произведе, — можда ће јој то доцније за руком поћи. А шта друго значи то признање, до ли: тражити ону по своме бићу нама непознату, но по свом деловању нама добро познату *силу*, коју ми *животном силом* називамо? Тај приговор тек би онда имао неке вредности, кад би нам материјализам могао показати *доказани очевидни факат* вештачкога организовања. Но то он не може и неће никада моћи, *као што неће никада моћи неко* **дејство** *произвести свога* **узрока;** јер не производи комбинација тварних елемената душу, него баш *на против*: животно начело је оно, што комбинује материјалне елементе и употребљује их за градњу организма, што већ из тога факта излази, да од оног тренутка, кад се животно начело одели од организама, наступа у место животнога процеса, *процес трулења*, усљед кога се хемијски елементи, које животна сила више не одржава и не спаја опет по својим првобитним законима спајају и *материјалне* силе, које су дотле вишим законима органскога живота савлађиване, улазе опет без препреке у своја права. С тога се у овом предмету и изражава стари мајстор у Хемији, *Либиг*, овако: „ми не можемо ни једнога органског споја из његових елемената произвести; никада неће хемији моћи за руком, да у својој лабораторији једну ћелијцу, један мишићни кончић, један живац у опште једном речи, један у истини органски, нужним својствима снабдевени део организма створи. Све, што ми можемо, то је, да снагу, која у органским спојевима делује, која их спаја, мењамо, повећаваномо или умањујемо; да из два, три, четири спојена органска атома, атоме вишега реда произведемо“. (Chemische Briefe I. стр. 252.). И и сами најфанатичнији присталица материјализма, Бихнер признаје: „кад би наука била приморана, да неку животну снагу призна, онда би морали допустити, да нека виша рука улази у ток природних појава“ (Büchner: „Kraft und Stoff“ стр. 245.). Згодно примећује у овом погледу *Шопенхауер*: „полемисање против неке животне силе, које је данашњим даном модом постало, не заслужује поред васколикога свог отменога лица да се назове ни лажним, ни погрешним, нити глупавим“ (Parerga und Paralip. II. 127.).

(Наставиће се.)

Разночтеніе къ скмѣненыхъ церковно-слокѣнскихъ книгахъ.

У посланици првој къ Коринѳанωмъ у 1. гл. 22 и 23 ст. стоји у руском издању од г. 1875 овако: **Понеже и Ідеѣ знаменіа просатъ, и Єллины премѣдрости ищетъ: Мы же пропокѣдѣемъ Христа распата, Ідеѣмъ оубω соблазнъ, Єллинωмъ же безѣміе: Самѣмъ же звѣнымъ Ідеѣмъ же и Єллинωмъ Христа Божіе силѣ и Божіе премѣдрость.** То исто мјесто гласи тако исто и у издању од г. 1864. А у издању руском од г. 1755 гласи то мјесто овако: **Понеже и Ідеѣ знаменіа просатъ, и Єллини премѣдрости ищетъ. Мы же пропокѣдѣемъ Христа распата, Ідеѣмъ оубω соблазнъ, Єллинωмъ же безѣміе: Самѣмъ же звѣнымъ, Ідеѣмъ же и єллинωмъ, Христа, божіе силѣ, и божіе премѣдрость.** Кад се ово старије издање са оним јединим издањима испореди, онда се јасно види како су старија издања тачнија, савршенија по језику. У првој реченици у јединим издањима пише Єллины са ы, што је по руској ортографији, а у старом издању од г. 1755. пише Єллини са и као што треба, јер је и прави завршетак у номинативу множине и у старословенском језику код номина *o*-врсте мушкога рода. Дакле Єллины за номинатив множине није добро него Єллини као што је у издању од г. 1755. У другој реченици у јединим издањима стоји: **самѣмъ звѣнымъ.** Овдје је **самѣмъ** у оба јединија издања погрјешно мјесто **самѣмъ**, јер је ово датив множине и по сложеној деклинацији мора имати у црквенословенском језику обличје **самѣмъ**, а не **самѣмъ. Самѣмъ** не значи ништа и не представља никаквога облика. Али ко зна да се ријеч **самъ** мијења по замјеничкој деклинацији и да му је тамо мјесто, тај ће одмах видјети да је у старом руском издању од год. 1755 облик **самѣмъ** бољи, савршенији, јер је из оне деклинације, којој припада по својој природи, а облик **самѣмъ** (који у јединим руским издањима долази још и погрјешно напштампан **самѣмъ**) постао је јединије по аналогији сложене деклинације: **добрѣмъ.** Ко то зна, тај ће пристати уз мене да је старије издање руско од г. 1755. тачније и савршеније по језику од јединих руских издања. Кад напоменьетку испоредимо Сарајевско издање са овијем руским издањима, онда ћемо видјети да Сарајевско издање одговара старијем руском издању од г. 1755 и да је још у нечему и тачније од самога тога руского издања од г. 1755. То је споменуто мјесто напштампано у Сарајевском издању овако: **Понеже и Ідеѣ знаменіа просатъ, и Єллини премѣдрости ищетъ: Мы же пропокѣдѣемъ Христа распата, Ідеѣмъ оубω соблазнъ, єллинωмъ же безѣміе: Самѣмъ же звѣнымъ Ідеѣмъ же и Єллинωмъ, Христа, божіе силѣ и божіе премѣдрость.** Овдје видимо да над **самѣмъ** и **звѣнымъ** стоји још „облечена“, што у [illegible] од год. 1755 нема. У толико је још тачније Сарајевско издање што ће читалац одмах знати из тијех „облечених“ да је то датив множине и не ће га бркати са инструменталом једнине мушкога рода, те ће тијем брже доћи до правога смисла у тој реченици. И ово нас дакле мјесто указина да споменьемо Сарајевско издање с похвалом.

Карловци. *Ј. Живановић.*

СМРТ ГРЈЕШНИКА И СМРТ ПРАВЕДНИКА.

Проповиједь Масиљонова.

С француског превео **Јован Узелац.**

(Свршетак).

Тако види свијет и сву славу своју праведна душа на смртној постељи. И кад служитељ цркве дође, да јој говори о Богу, о ништавости људскијех ствари; те свете истине, тако нове за грешника у посљедњем моменту, за њу су само обичне ствари, обично свијетло које ниједан с вида пуштала није; те утјешљиве истине њој су тад најмилија забава; о њима мисли, она ужива у њима; она их урезује на дну срца, гдје су увијек биле, да сви их пред очи стављи. Тај говор служитеља Христова, њој није ништа ново, ништа страно; то је говор срца њезина;

то су осјећаји свега живота њезина. За њу ништа утјешније није, него кад слуша говор о Богу, ког је увијек љубила, о вјечнијем добрима, које је увијек желела, о срећи другог живота, за који је увијек уздисала; о ништавости свијета, ког је она увијек презирала. Ни један други говор она подносити, ни друго проповиједање слушати не може, већ о милосрђу Бога њезинијех отаца; и жали за часовима које је поклонити морала управи земаљске куће, и расположати баштином својијех предака! Каково срећно усхићење! каков свети покрет љубави, радости, поуздања, захвалности, збива се тад у тој вјерној души! Њена се вјера поновљава, њена љубав, њен жар се распламњује, њено кајање се буди. Чим је ближе растајање са земним човјеком, тим више се нови човјек усавршује, испуњује; чим се више земаљска кућа његова руши, тим више се душа његова диже и чисти; чим се више тијело ништи тим се више дух његов ослобађа и препавља: по пут сјајног пламена који јасније свијетли, чим се више ослобађа од материје, која га задржава; тако и душа, чим се више тијело, гдје је прикопчана била, троши и руши.

Ох! разговор о Богу мучи умирућег грешника на смртној постељи: он јој више поновљена његова зла, његова глава трпи, његов мир њиме је нарушен; и треба поштедити слабост његову, говорећи му само неколико згоднијех ријечи: мора се пазити, да му дужина говора не падне тешко; треба ухватити те часове, да му се говори о Богу, који ће му судити и кога он никад познао није; ту треба свете вештине љубазности, и скоро га варати да се сјети свога спаса. Служитељ цркве ријетко му се приближује, јер добро осјећа, да му је само на терет. Он их отискује као пророке жалосне и немиле, он забашурује говор о спасу, као вијест смрти, и тужни разговор, који умара. Он тражи да ублажи своја зла приповиједањем дјела и судјете свијета и вијека, која га је живота обузимала. Боже велики! и ти допушташ, да несретник тај до смрти се противи истини, да га слике свијета и у овом последњем моменту занимају; и да му човијек не смије говорити о Богу, кога се је увијек бојао служити и познати.

Ал не заборави душу вјерну; она не само, да не види ништа на смртној постељи, већ се и не растаје с ничим, што би она сјећала и за чим би жалила. Јер браћо, од чега би јој смрт одијелити могла, што би било вриједно њене жалости и суза? Зар од свијета? Ох! од свијета у ком је она, као туђинац живела, гдје је находила само на саблазан, која је ожалошћавала њеру њезину, гдје се је могла спотакнути невиност њезина; зар од запријека и сметња које су је мучиле. Зар од онога што је још против воље њезине дијели, између неба и замље; Не може се много жалити за оним што се никад волило ни љубило није. Зар је смрт дијели од добара и богатва њезина? Ах! та њено благо бијаше увијек на небу; њена добра бијаху добра сиромака: она их не губи; она ето иде да их нађе бесмртна у крилу самог Бога. Зар од њезиних наслова и достојанства? Ах! то је јарам, ког она сбацује; једини наслов који јој је увијек драгоцјен и мио био, јест овај, ког је примила при светом крштењу, ког мора носити пред Бога, и који јој даје право на обећану вјечност. Зар ју смрт дијели од њезиних ближни, њезинијех пријатеља? Ох! она зна, да одлази пријe њих само један часак, да смрт не раставља оне, које је љубав сједињила на земљи и да ће на брзо сједињени у крилу божјем, сачињавати исту цркву и исти народ, и наслађивати се милинама бесмртног друштва. Зар је раставља смрт од дјеце њезине? Она им оставља Господа за оца; свој примјер, своје поуке у наслиједе, своју вољу и благослов за последњу утјеху; и као Давид умире она, који је молио за сина свога Соломона, не премену срећу, нег срце савршено, љубав према закону и страх према Богу својијех отаца: **Соломоне жи сн҃ъ мои҃мъ даждь ср҃це благо, да хранитъ заповѣди твоя.** (I паралип. XIXX, 19).

Зар је раставља, са тијелом њезинијем? Ох! од тијела, ког је она увијек казнила, мучила; које је она сматрала, као непријатеља свога, због ког још овиси од осјећаја и меса, које ју обарало под теретом свакојакијех потреба; од те земне куће, која ју је заробљену држала, која је продужавала дане њена прогонства и роњства; која јој је сметала да се сједини Исусом Христом. Ах! она жели, као и св. Павле своје ослобођење. То је одијело страно, ког се ослобађа, то је зид који ју дијели од Бога њезина; тај зид се руши, пушта ју слободном, да може ујетати према вјечним виспама.

И тако њу смрт не дијели од ничега, јер ју је већ вјера одијелила од свега. Ја не кажем, да промјена, која настаје на смртној постељи, и која у очајање баца умирућег грјешника, не мијења баш ништа у вјерној

души. Истина, њен разум се гаси; ал одавна га је она, потчињена под јарам њене, и угасила ништавну свјетлост његову, пред свјетлошћу Божјом и дубљином његовијех тајана. Те умируће очи потамњују и устављају се на снама видљивим стварима; ал одавна гледала је она само невидљиве. Њен се непомичан језик завезује и укочује; ал одавна је с њиме на опрезу била; и у шутњи преношљала о милосрђу Бога њезинијех отаца. Сва сјетила њезина отупљују и губе своју природну радњу и дјеловање; ал одавна се је она одрекла себе самс. И у сасвим другом смислу него ништави идоли, она је имала очи, ал није видела; имала уши, ал није чула; чуло мириса, ал се њиме није служила, окус, ал је уживала само небесне ствари.

Напосљетку се црте ништавне љепоте бришу, ал одавна сва љепота њезина била је у унутарњости; она је увијек настојала, само да пољепша душу своју даровима љубави и правде.

Ништа се дакле за ту душу не мијења на смртној постељи. Њезино се тијело руши, сви створови ишчезавају, свјетлост се гаси, сва природа се уништава и усред свију тијех промјена она се сама не мијења, она сама остаје увијек иста. Какову вјеру, браћо, показује вјерник на смртној постељи! Како је призор праведне душе, у последњем моменту томе, достојан Бога, анђела и људи! Тада вјерни изгледа као учитељ људи и свију створења; тада та душа, већ учесница величине и непромјењивости Божје, с којим се ето сједињити иде, диже се нада све: над свјетом, без да више учествује у њему; над смртним тијелом, а да није за њег прикопчана; међу плачем и јецањем својијех ближни и пријатеља, без да чује и да их позна, усред забуне и сметње, коју смрт њезина рађа. А да не губи своју мирноћу: **въ мертвыхъ слободь** (Псл. LXXXVII. 6.); она је већ непомична у крилу Божјем.

Како је дивно, што је живела у послушности према закону Господњем и што умире у страху његову! Како осјећа узвишеност вјере вјерна душа у последњем часу томе! То је час њене славе и њене побједе; то је тачка, у којој се сједињује сав сјај живота њезина, и њезинијех врлина. Како је дивно погледати тада праведника, како мирно и достојанствено ступа према вјечности! И као да је онај пророк потпуно имао право, кад је, гледајући обећану земљу, тријумфовао свога хода, поуздане својијех пјесама, кад је написао: **да оумрѣтъ дша моа въ дшахъ праведнихъ и вѣди сѣмя мое, якожи сѣмя ихъ.** (Числ. XXIII, 10.)

Ето браћо моја, што испуњује вјерну душу на смртној постељи, радошћу и утјехом: мисао на будућност, сигурност вјечности. Грешник док је здрав, гледа у будућност ту мирнијем оком; ал у последњем овом моменту кад ју види из ближе, његова се мирноћа претвара у грозу и страх. Праведна душа на против, за смртног живота свога није се усудила сталним оком ни погледати у дубину суда Божијега; она је спремала себи спас у страху и дрхтању; она је дрхтала на саму помисао ове страшне будућности, гдје ће и сами праведници једва спашени бити ако им се без милосрђа буде судило; ал на смртној постељи, Бог мира који јој се показује, ублажује њезине муке; њезин страх на једном престаје, и претвара се у слатку наду. Она пробија већ умирућим очима облак смртности, који ју још обавија, и види, као св. Стеван, просто славе, и Сина човјечијега с десне стране Оца, који чека да ју прими; види ту бесмртну домовину, за коју је она увијек уздисала, у којој је увијек духом пребивала; тај свети Сион, кога је Бог отаца њезинијех испунио славом својом, славом својом и својом присутношћу, гдје она очаравч изабране своје рјеком наслада, даје да уживају неизрецива добра која је приправно онима, који су га љубили; тај град божјег народа; то мјесто светиње, стан праведника и пророка, гдје ће она наћи браћу своју, с којима ју је љубав сједињала на земљи, с којима ће она вјечито благосиљати милосрђе Господа, и цјевати њима хвале љубави.

Ох! тако кад служитељи цркве долазе најзад јавити овој души, да је час њезин куцнуо и да се вјечност приближује; кад долазе казати јој у име цркве која их шаље: устани хришћанска душо, хајде на посљетку са земље гдје си дуго била страна и заборављена, дани биједе и искушења твог умирнуше; сто долази праведни судија, да раскине везе твоје смртности; повратн се у крило божје, из ког си отишла; остани свијет, који није тебе достојан: Иди хришћанска душо. Бог се смиловао на сузе твоје, он иде да ти отвори путе светијех и врата вјечности. Иди хришћанска душо; иди сједини се са небеском црквом, која те чека; сјети се браће своје, коју остављаш на земљи, која су још изврежена искушењу и олујини; дај се ганути стањем цркве

овдје доље, која те је родила у Исусу Христу, која са весељем гледа гдје одлазиш. Стреси са себе ропство, прекини везе, које те од женика твог дијеле. Иди хришћанска душо. Они који почивају у Господу, не ће погинути; ми те не губимо него да те наскоро најемо са Христом у царству светијех; тијело, које остављаш за плијен црва и трулежи, доћи ће брзо за тобом, бесмртно и славно; ни једна влас главе твоје неће пропасти; остаће у праху твоме сјеме бесмртности, све до дана ускрснућа, кад ће суве ил иструнуле кости твоје оживити и показати се сјајнијим од сјаја. Каква је срећа за те, да остављаш већ једном све биједе, које нас још растужују, да нијеси више у опасности, као браћа твоја, да изгубе Бога, коме ти идеш; да затвараш очи своје пред свима саблазнима које нас огорчавају; пред сујетом, која нас завађа, пред примјерима који и нас повлаче, пред трудима који нас обарају!

Каква је срећа отићи већ једном из места, гдје нам све доиогрђује, гдје нас све кара, гдје смо на терет себи самима, гдје живимо, да се само несретнима учинимо, и ући у мјесто мира покоја и радости, гдје се само Богом наслађујемо којега љубимо!

Иди хришћанска душо. Каква новица радости и бесмртности за ту душу! Каков свети положај! С каковим миром, поуздањем, захвалношћу прима га она! Она подиже, као старац Симеон, к небу своје умируће очи: и гледајући Господа свога, који долази к њој, говори: Раскини, о Боже, о Боже мој, по твојој вољи овај остатак смртности, те слабе везе, које ме још задржавају! Ја очекујем у миру и нади испуњење твојијех обећања.

Тако очишћена кајањем светог и хришћанског живота; ојачана последњим лијеком цркве, окупана у крви Јагњета, одржана надом обећања, утјешена жаром духа, који пребива у њој, зрела за вјечност, са светом радости затвара очи, за сва створења заспава мирно у Господу; враћа се у крило божје, из ког је изишла.

Браћо; ту је свако премишљање бескорисно. Таков је свршетак оних, који су живили у страху Господњем; њихова је смрт драгоцјена пред Господом, као и живот њихов. — Такав је један свршетак оних, који су га заборавили до тог последњег часа: смрт грешника мрска је у очима божјим, као и њихов живот.

Ако живите у гријеху умријећете у страху, и ваша ће смрт бити вјечита. Ако живите праведно, умријећете мирно у праведничком поуздању, и ваша ће смрт бити само срећни прелаз благословној бесмртности. Иск буде тако.

Зрмања.

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Љубића.**

(Наставак).

Име села јал варошн по оном реду, како су иста у поменути протокол „испокћшићсм уведена, је су следећа:

1. **Карошћ Сечћй** (Duna-Szekcsö) 2. **Село Кемиић** (Vémend) 3. **Село Кожкић** (Bozsok) 4. **Село Шћмберакћ** (Somberek) 5. **Село Гарчиић** (Rácz-Görcsöny) 6. **Карошћ Мћхачћ** (Mohács) 7. **Село Ланчћгћ** (Lancsúk) 8. **Село Литоба** (Láptód) 9. **Село Мајорком** (Bóly, Boja) 10. **Село Борћтћ** (Borjád) 11. **Село Почћ** (Pécs) 12. **Село Кнрагошћ** (Virágos) 13. **Село Титошћ** (Rácz-Töttös) 14 **Мајш Село** (Maiss) 15. **Село Липова** (Lípova) 16 **Безидћћ** (Bezedek) 17. **Село Шарокћ** (Sarok) 18. **Село Иванћ** (Iván) 19. **Село Илочацћ** (Illocska) 20 **Село Моносторћ** (Monostor) 21. **Село Бара нжкорћ** (Baranyavór) 22. **Клнћ** (Baán) 23. **Село Кйшкалока** (Kisfalud) 24. **Сћлошћ** (Herczeg Szöllös) 25. **Тарда** (Dárda) 26. **Качкала** (Kácsfalu) 27. **Болманћ** (Bolymán) 28. **Брћкма** (Bereméud) 29 **Мажарћ Бол** (Magyar Bóly) 30. **Село Вилањ** (Villány) 31. **Карошћ Шиклошић.** (Siklós)

Број „испокћдакшићсм“ из свију 31. места износи укупно 3463. прав. Срба и Србкиња.

Да се је оволико хиљада православних само једанпут у поменутој години 1735. исповедило — из садржине самог протокола судити можемо, јер нигдје једно исто име укупно са презименом двапут јал више пути уписано не налазимо ама баш ни у

једном месту, што би иначе морало бити, да се је ма из којег места пи више пута исповедили преко целе год 1735.

Уписивање имена и презимена „исповѣдавшихсѧ“ односно вођење протокола види се по рукопису да је једна рука свршавала у једно исто време, јер се по исписаном протоколу самом јасно види, да је једним истим мастилом вођен, а мастило црнољу своју ни за пуних ових 160 година није изгубило.

Овде још и то приметити имам, да се рукопис наслова на поменутом протоколу — у свему разликује од опог руковиса који се дуж целог протокола налази, почем је онај наслов у писању и тадашњем правопису извјежбана рука написала.

Тако исто и последњи исписани лист, који задњим корицама служи поменутом протоколу, показује, да нити је она рука писала, која је наслов протоколу прибјележила, нити се у опште слаже са рукописом самог протокола, јамачно дакле трећи неко исписао је онај последњи лист; ал поименце: ко је нетпис протокола написао, ко је протокол водио, ко ли је последњи лист исписао? у целом протоколу нигди забележено није, само толико се тврдити може, да су ови сви калуђери манастира Грабовца били, као и то: да је поменути протокол својина управо манастира Грабовца, види се и из тога: што се на исписаном последњем листу налазе и ове речи: „В' монастирѣ наших коња продали — — —“ а то други манастир није могао бити до манастир Грабовац у талианској жупанији као једини манастир који у будимској дијецези лежи. Ал има и један еклатантан доказ: да је поменути протокол својина манастира Грабовца, а тај је, што се исти протокол у истом манастиру Грабовцу нашао; нашао пак на жалост не на оном месту где се манастирски списи, дакле у манастирској архиви, чувају, него на оном месту где се са свим други папирићи употребљују, нашао га пак главом многозаслужени прота и парох будимски г Јеремије Мађаревић на највеће своје гнушање прије две године приликом своје канонске визитације у манастиру Грабовцу те ми на очување, односно ради сачинитења уручио.

Кад смо и ови неколико примедаба учинили намеће нам се друга још два питања, наиме:

1. Гдје — у ком месту — обављена је ова исповјед њих 3463. душа право славних? и

2 У који пост од четири годишњих поста?

На ово питање, кад би тврдили, да се је онај силни народ у манастиру Грабовцу исповедио — премда се у поменутом протоколу међу „исповѣдавшихсѧ“ још и много попова на броју њих 20 помиње као:

а. „попъ Николай“ из вароши Сечуја,

б. „попъ Димитрій“ и „попъ Михаилъ“ из села Вемена.

в. „попъ Моисей“ из Шумберка,

г. „попъ Стефанъ“ из вароши Мохача.

д. „попъ Іѡаннъ из села Лапчуга

ђ „попъ Ѳеѡдоръ из села Титоша.

е. „попъ Ѥкашинъ“ из села Мајше.

ж. „попъ Ѳеѡдоръ, попъ Сѵ̑тимій, попъ Константинъ“ из Бана.

з. „попъ Стоіанъ, попъ Пантелія из села Кишфалубе.

и. „попъ“ из Херцег Сулања.

ј. „попъ Іѡаннъ, попъ Пано“ из Качфале.

к. „попъ Марко из Бозмана

л. „попъ Сѵ̑меѡнъ из Бремена

љ. „попъ“ из села Вилања. и

м. „попъ Іѡаннъ из вароши Шиклуша.

инак ова тврдња никаквога темеља неби имала, јер није ијеровагна. Мучно би било и то тврдити, да је овај силни народ. пи 3463 православних душа уједно исто време — као договорно — из разних места бараљске жупаније у манастир Грабовац приспјео!

Ако је пак — рецимо — ова огромна маса људи прије једног дана на вече приспјела у манастир Грабовац, питање је: гдје је конаковао тај силни народ, гдје ли су се кочија и множина пихових коња сместити могла? кад у селу Грабовцу поред манастира није више могло бити у оно доба до 8—10 домова српских, а сам манастир Грабовац богме мало је коме у залишним одајама својим конака могао дати, поред 3—4 ћелије за калуђере; а још кад додамо и оних 20 попова. Најпосле кад би ко баш и то тврдио: да се

је онај силни народ, на броју њи 3463 православних душа, у један исти дан исповједно а уједно и причестио — тврдио би таково што, што у немогућност спада, па да су баш и моменти попови њи 20 учествовали при извршивању исповједи и св. причешћа, као испомагачи у друштву неколико калуђера, јер при обављању исповједи и св. причешћа — без сумње много би времена протекло, а где је још и оно време, које се изгуби при оној прилици кад се сваки појединн пре исповједи уписати морао: је ли он домаћин, је ли она домаћица, је ли брат је л син, је ли кћер је л снаја, најпосле је л он слуга и је ли она слушкиња? па да их тако сваког по имените, а домаћина понајвише и са презименом у дотичну рубрику — која је у поменутом протоколу означена — уведе.

То све, као што рекох у један дан обавити заиста не би се могло, а да је толико хиљада њи, и за други јал и трећи дан онде у манастиру Грабовцу на окупу остало, то се неможе ни претпоставити.

Међутим саопштим ја чудне ове околности старом пријатељу свом, у близини, честитом пароху ловранском г. Петру Мирковићу, и поштем од њега као свештеника: да ми своје мњење у овој ствари саопшти, и он ми рече, да заиста није могуће за један дан 3463 православних душа исповједити, а још мање и причестити. У задњем случају требало би од половице „Агнеца“ 3463 честица извадити, односно за св. причешће толико хиљада честица раздјелити, а то није могуће, него је он тог увјерења: да она огромна маса људи на броју њих 3463 православних душа у оно доба ни видила није манастир Грабовац, те тако све оне комбинације, како се могао или није могао толики силан народ у један дан исповједити и причестити, са свим отпадају.

Просто — наставља г. пријатељ мој стари — испослат је био један стари калуђер као духовник, који је од села до села ишао и народ исповједао, јер таково што вазда је бивало код нас, па и данас се по гдје гдје то исто дешава да се из ког манастира калуђери као духовници шаљу у велики пост да народ исповједају.

Ја од своје стране потпуно прихваћам мњење свог старог пријатеља г. Мирковића, јер видим да није без основа.

Дакле братство манастира Грабовца испослало је у оно доба једног саслужитеља свог: старог калуђера као духовника, да иде од места до места, и исповеда православни народ у „јерархији мохачопољској.“

Тим начином је дакле год. 1735. испослани духовник из манастира Грабовца пошао на пут, те најпре и најпре у „*карошк Сечвй*“ стигао. Из Сечуја морао је Дунавом до Мохача, те од овуд сва оближња места, по оном реду као што су иста у поменутом протоколу једно за другим означена, похађати, док је најудаљенија тачка била „*карошк Шикловшк*.“

И тек сада долазим на чисто са много пута поменутим протоколом, то јест: да је испослати духовник исти протокол при руци имати морао, на је у њега сваког оног који се за исповјед пријавио у дотичну рубрику по имените, а „домаћине“ већином са презименима заједно увео, те држим да она могућност није искључена, да је такови духовник са собом и мастило — типту — из манастира Грабовца понео, јер види се да је протокол једним мастилом исписан.

Најпосле преостаје ми још на то одговорити: у који се пост од 4 годишња поста обавила исповјед?

Кад узмемо да у наслову протокола изрично стоји прибележено ово: „*Акта* 1735. *февр҃ар҃іа* 16. *дн҃е*“ то јест да је од 16. *февр.* почело уписивање имена оних православних хришћана „*мѫжескаг҃ѡ и женскаго пола ко вн҃ар҃хіи мѣкачкополской*“, који су се из дотичног села јал вароши исповједили — онда на горње питање као извјесно одговорити можемо: да се је исповјед године 1735. управо о ускршњем посту обавила, јер је поменуте год. ускршњи пост почео 10. *февр.*

(Наставиће се.)

ДОДАТАК*)

„антифонима са бденија Великог Четвртка“.

Три пута се одрекао Петар
И на мах је разумео речи,
Што му пређе казане бејаху;
Али сузе покајања к Теби
Принео је из дубине срца:
Спаси мене и очисти, Боже!

—

Изреците, невољали људи:
Шта од нашег слушали сте Спаса!
Зар вам није поставио закон,
Испунио пророчка учења?
Па како сте и мислити могли,
Да Пилату на суд га Предате?
Бога Слова од вишњега Творца!..
Он је наших Избавитељ душа!

—

Појемо Те, Богомајко Дево;
Јер си Христа родила нам Бога,
Који Тобом људима — од клетве,
Осуђења дао је слободу!

И. М. И.

Шематизам православне епархије далматинске и истријске за г. 1895.

Достављен нам је добротом епархијске тамошње управе, те из њега износимо и нашим читаоцима следеће податке:

Епархијски епископ је преосвештени и високодостојни Господин *Др. Никодим Милаш.*

Епископска конзисторија:

Председник је исте: епархијски Епископ; а приседника конзисторије има редовних и почасних.

Редовни су: г. *Досите Јовић архимандрит*, уједно и потпредседник конзисторије; и г. *Ђорђе Поповић* презвитер.

Једно место редовног приседника је упражњено.

Почасни приседници су: г. *Данијан Доброта*, бивши окр. протопрезвитер; Г. *Спиридон Вуковић*, окр. протопрезвитер; г. *Серафим Калик*, епископски синђел; г. *Стефан Јавор*, презвитер.

Управитељ конзисторијске канцеларије је редовни приседник конзисторије г. Ђорђе Поповић. Канцеларија има своја канцелисту и једног послужитеља.

О епископској конзисторији доноси Шематизам ове податке:

Декретом 19. септембра 1808., којијем је Наполеон I. установио далматинску епархију, нарећено је било, да при епископу далматинском има постојати стални презвитерски савјет. Двије године касније, француска влада декретом 24. јула 1810, именује шест свештенијех лица из православног далматинског клира, која су имала састављати тај савјет. Овај презвитерски савјет није у осталом никада потпун постојао, и 1841. године њега већ са свијем нема. Још године 1834. покрене код бечке владе питање о устројству конзисторије бивши далматински епископ Јосиф Рајачић, — и тек услиједи настојања епископа Пантелејмона Живковића и епископа Јеротеја Мутибарића била је издана царска одлука 28. јула 1853., којом се установљавала епископска конзисторија за далматинску епархију Ова конзисторија почела је да ради у јуну 1860. — По основном листу конзисторије, њу састављају, под предсједништвом епископа: конзисторијски архимандрит, као замјеник епископов, и пет. које плаћенијех редовнијех, које почасних, приседника, које све именује Његово Величанство Цар на предлог епископа (царске одлуке: 1. фебруара 1868. и 24. августа 1870). Кад је почела конзисторија да ради, именовани су били: архимандрит, као потпредседник конзисторије, и три редовна и два почасна приседника. Послије основања бококоторске епархије, која је добила своју посебну конзисторију, број редовнијех приседника задарске конзисторије био је смањен са једнијем, те су остала поред архимандрита, два редовна и два почасна приседника. Ово је узакоњено било царском одлуком 13. септембра 1877. Новом царском одлуком од 13. јануара 1894. умножен је досадашњи број

*) При особи штампарије — по свој прилици — забацила се ова 3 одељка у руковиси. Нека се стане на почетку петих песама у броју 15. У истом броју вала и ове крупније штам. погрешке исправити — као: у II. одељку (строфи): *Љубим*, — у VI.: *обличена*, — у IX.: *једном*, у XI: *одобрава* — овако: *Љубим*, — *обличена*, — *једноме*, — *одобрена*.

почасницех консисторијских пријседника са још два пријседника, те је од сада консисторија састављена, под предсједништвом епарх. епископа, од архимандрита, као потпредсједника консисторије, два редовна члана пријседника и четири пријседника почасна. — Унутрашња уредба консисторије нормирана је посебнијем пословником, који је утврђен царском одлуком 24. августа 1870.

Свештенство при епископији је ово:

Прец. Серафим Калик, епископски синђел, редовни професор богословије и ректор богословског сјеменишта у Задру. Прец. Никанор Ракетић, епископски синђел, редовни професор богословије у Задру. Настојатељ манастира Крке прец. Јеротеј Цвијетић, јеромонах, економ богословског сјеменишта у Задру.

Настојатељи манастира:

1. у *Крки:* г. Никанор Ракетић епископски синђел;

2. у *Крупи:* г Прокопије Самарџић, игуман.

3. у *Драговићу:* г. Силвестар Богавац, игуман.

Свршетком г. 1894 било је у епархији далматинској и истријској: 3 манастира, 5 протопрезвитерата, 53 парохије, 3 капеланије, 80 цркава; 10.077 домова, 73.084 душа. Презвитера чина монашког 23, чина световног 49; ђакона чина монашког 2, а световног ниједан. Родило се у г. 1894 законите дјеце 2876, незаконите 228; вјенчало се православних 497, а другобрачних 136; умрло је 1997. Прешло је у православну веру 21 женскиње; а из православне вере 1 мушкиње и 27 женскиња.

О *богословском заводу задарском* доноси Шематизам ове податке:

Декретом Наполеона I. од 19. септембра 1808. наређено је било, да при далматинском епископу има постојати једна школа са сјеменишћем ради обучавања православнога клира. Покушавано је било два пута, за владе француске владе у Далмацији, отворити и уредити ову школу, али се није могло постигнути у томе нимало успјеха. Епископ Краљевић завео је био 1821. године школу за православни клир са три свештеника унијатска из Галиције, али срећом та је школа само кратко вријеме трајала, и одмах је затворена била. Тек 1832. царском одлуком од 30. септембра основан је био са именом *клирикалне школе* завод, у коме би се имали изучити за свештеничку службу православни младићи, који имају нолива за ту службу. Почела је ова школа радити у Шибенику 1833-34. шк. године, и постојала је у Шибенику до краја 1840-41. шк. године. Кад је 1841 године пренесена била у Задар епископска катедра, пренла је из Шибеника у Задар и та клирикална школа, гдје је постојала до краја 1863-64. шк. године. Највишом царском одлуком од 14. октобра 1860. установљено је већ било, да се постојећа клирикална школа има реорганизирати. Ово је за тијем потврђено било другом царском одлуком од 25. октобра 1864. Потпуна реорганизација слиједила је почетком 1869-70. шк. године усљед царске одлуке од 5. јуна 1869., и од пређашње клирикалне школе постао је данашњи *богословски завод*. Односни *заводски устав* одобрен је министарском наредбом 6. августа 1894. бр. 25607.

Управитељ завода. Његово Преосвештенство госп. епархијски епископ. *Наставничко особље.* Прец. Никанор Ракетић, епископски синђел, редовни професор за исагогику са егзегетиком, црквенословенски језик и новозавјетно-грчки језик. Прец. Серафим Калик, епископски синђел, редовни професор за црквену историју и црквено право. Прец. Стеван Јавор, свештеник, редовни професор за пастирско богословље, литургику, омилетику и педагогију са методиком; учитељ црквеног појања са правилом. Прец. Кирил Митровић, јеромонах, суплент-професор за основно богословље, догматичко богословље, морално богословље и катихетику. Госп. Викентије Занела, доктор медицине и хирургије, сјеменишни љекар, предавач пастералне медицине. Госп. С. Ловрић, учитељ спологије.

Слушалаца богословије било је концем шк. г 1894. у IV години тројица, од којих један из горњо-карловачке, а један из пакрачке дијецезе митрополије карловачке. У III години један слушалац и тај из горњо карловачке дијецезе. У II години осморица слушалаца, од којих један из горњо карловачке дијецезе.

У I години 2 слушалаца од којих један из горњо карловачке дијецезе. Уз богословски завод постојало је и „*сјемениште*“.

„Највишом царском одлуком од 5 јуна 1869. утврђено је 40 питомачких мјеста за младиће из далматинске и бококоторске епархије, који се спремају за свештенички чин; и који се у сјеменишту издржавају о државном трошку. Са приволом ц. кр. владе може бити примљен на издржавање у сјеменишту и сваки онај младић, који је вољан да плаћа прописану годишњу своту новца, а жели се посветити свештеничком чину.

Дисциплинарна правила за питомце сјеменишта издана су 1883. године, и одобрена од ц. кр. владе далматинске декретом од 11. августа 1883. бр. 12285.

Ректор сјеменишта био је професор богословије, синђел преч. г. *Серафим Калик.*

Економ: прен. *Јеротеј Цвијетић*, јеромонах.

Лекар: госп. Др. *Викентије Замела.*

Префекти: *Никола Брнић*, слушалац IV. год. богословије и *Стеван Бијелић* ученик VIII. раз. гимназије.

Питомаца, који су у интернату у Задру: било је 29; а 11 њих који су уживали релутум у Котору.

Почетних закладних школа било је три, и то: у *Задру, Шибенику* и у *Пероју.*

Почетних школа свега у целој епархији у школ години 1894-95 има 46 на броју, од којих је комуналних: 19 мушких, 8 женских и 14 мјешовитих; фондацијоналних 1 мушка, 1 женска и 2 мјешовите; помоћних школа 1, са свега 2079 православне деце.

Заклада, којима управља и и које надзире средишна епархијска власт има свега 17; и то:

1., заклада *за свештеничке удовице* и *сирочад* у епархији са 22.222 фор. 39 н. иметка.

2. Заклада *Јована Бошна* за издржавање српске мушке школе у Шибенику са иметком од 61.141 фор. 77 н.

3. Заклада *Бабић Вуповићева*, за стипендије српским младићима, који се уче на универзитетима или руским духовним академијама, са иметком од 51.549 фор. 48 н.

4. Заклада *архим. Герасима Зелића*, за стипендије српским младићима, који се спремају за свештенички чин, са иметком од 28.280 фор. 69 н.

5. Заклада *јером. Силвестра Вучковића* за изображење православног срп. клира, са иметком од 8783 фор. 92 н.

6. Заклада *јером. Макарија Вукадиновића* за издржавање једне српске основне школе, са иметком од 10.956 фор. 70 н.

7. Заклада *епископа Стевана Книжевића* за стипендије српскијем младићима, са иметком од 8333 фор. 83 н.

8. Заклада *епископа Стевана Книжевића* за издржавање црквено-књижевнијех дјела, са иметком од 1368 фор. 42 н.

9 Заклада *архим. Атанасија Турлића* за изображење православног српског клира, са иметком од 4049 фор. 68 н.

10. Заклада *Петра Ковачевића* за издржавање српске дјевојачке школе у Шибенику, са иметком од 11000 фор.

11. Заклада *Николе Милетића* за стипендије српскијем младићима из Шибеника, за годишњу припомоћ сиромашнијем шибеничкијем породицама и за награду свештенику, који служи у фил. цркви св. Димитрија у Коњевратима, са иметком од 19521 фор. 79 н.

12 Заклада *Илије Поповића* за два годишња парастоса у парох. црквама: шибеничкој и скрадинској, са иметком од 413 фор. 10 н.

13. Заклада *Лазара Павковића* намјењена, да се од годишњијех добитака свега предано: његовог имања, два дијела употребе на корист парохијске цркве Успенија Богомајке у Шибенику, а трећи дио на просвјетне цијеље, са иметком од 7455 фор. 68 н.

14. Заклада *просвјетна Лазара Павковића.* Ова заклада састављена се из трећег дијела годишњег прихода цјелокупне главнице Павковића (в. бр. XIII), а намјењена је на просвјетне цијељи у корист шибеничкијех православнијех синова, са иметком од 6188 фор. 62 н.

15. Заклада *архим. Герасима Зелића* за школу у Жегару са иметком од 16216 фор.

16. Заклада *Христифора Медовића* за годишњу припомоћ правосл. сиромашнијем дјевојкама удадбеницима из Задра и Шибеника, са иметком од 1000 фор.

17. За градњу правосл. цркве у *граду Сиљету.* У готовини на чувању код конзисторије 2242 фор. 50 н.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Са двора бачког епископа).** У недељу 30 априла посетио је св. Патријарх Георгије, у друштву са високопреосв. епископом пакрачким Мирон, високопреосв. Епископа бачког Германа. У двору је био у почаст високих посетилаца свечани обед.

(Законски предлози о слободи вероисповести и рецепцији Јевреја) расправљани су, прошле недеље, и *по трећи пут* у угарској горњој кући.

Оба предлога су примљена у генералној дебати за подлогу специјалне дебате; и то први са 117 против 116 гласова, а други са 108 против 107 гласова. *При оба гласања одлучио је глас председника*, јер су гласови били увек подељени.

Но у специјалној дебати страдаше и један и други предлог баш у оним деловима својим, за које се владина странка најкише бринула, а против којих се опозиција свом снагом својом борила.

Из законског предлога о слободи вероисповести избачени су §§ којима се хтело узаконити *безверје;* а из зак. предлога о рецепцији Јевреја избачен је § 2, којим се хтело узаконити, да Хришћани могу прелазити у јеврејску веру.

Опозиција против безверја била је са 5, а против прелаза Хришћана у јеврејску веру са 11 гласова јача од владине странке. Ми смо и с тим задовољни.

Зак. предлог о рецепцији Јевреја, разуме се без §. 2., примљен је у трећем читању са 97 против 96 гласова. *И овог одлучио председников глас!* А да ли је судба тих зак. предлога, тако искасапљених, решена — још се не може рећи. При свршетку седница, чланови горње куће растајаху се са поздравима: „до виђења“!

И у овој трећој бици против горња два предлога, присуствовала су сва високопреосвештена господа наши Епископи са Његовом Светошћу, св. Патријархом Георгијем на челу.

Слава нашим Архипастирима, који ево већ толико пута доказаше, да су увек спремни и кадри сложно и истрајно стати на браник своје цркве и народа, кад интереси цркве и народа траже то. Слава им!

— (**Српско-румунска делегација**) изаслана у спору деобе покретних српско-румунских црквених општина, састала се је 27 априла у Вршцу, у епископском двору и свршила за сад посао, који јој је поверен био, али тако, да се свршеним назвати не може. Изасластво нашег саборског одбора састајало се у лицима високопреосв. Г. епископа вршачког *Нектарија*, и т. г. *Др. М. Полита* и *Др. Т. Недељковића*. Са румунске стране изаслани су: високопреосв. епископ *Попеа*, т. г. *Др. В. Бабеш* и *Др. Ј. Гал*.

И ако су Срби делегати налазили румунској делегацији на сусрет са врло згодним и повољним понудама и предлозима, ипак се до коначног споразума није могло доћи. Румунска делегација је постављала захтеве, које српска не могаше прихватити, јер су сувише неоправдани са румунске, а штетни и неправедни за српску страну. Браћа Румуни би хтели да деле иметак и опај, који није њихов.

Српска делегација је предлог румунске узела на знање с тим, да ће о том предлогу поднети свој извештај саборском одбору, који ће исти предлог сам у своју расправу узети и о њему своје решење донети.

— (**Стање школа у будимској епархији**). По извештају, којега је епархијски школски одбор будимски поднео *Школском Савету*, има тако 48 школа, од којих две немају учитеља. Од 46 учитеља, 18 су неспособљени. Деце, која су обавезна школу похађати има за дневну школу: 1130 мушких а 1150 женских; за поновну школу 430 мушких и 320 женских. Осим 200, сва остала деца похађала су редовно школу.

— (**Други разред мушке препарандије у Пакрацу**) отвориће се почетком школске године 1895/6.

(**Цркве и манастири у Србији**). По статистичким подацима, које изнесе г. Богољуб Јовановић, начелник одељења у министарству народне привреде у Србији, у првој свесци прилога за статистику Краљевине Србије, *биће је г. 1889 у Србији свега 450 цркава и 51 манастир.*

— (**Прелаз у Православље**). Лавовска „Правда“ јављала, да је у Америци прешло на православље 10.000 тамо насељених Руса, Словака и Хрвата.

— (**Стогодишњица Шафарикова**). У прошли понедељак, 1 маја о. г. прослављена је „Српска Матица“, стогодишњицу рођења словенског научењака *Павла Јосифа Шафарика*, који је и српској књижевности много добра учинио. У тој свечаној седници књижевног одељења, говорио је у славу, а о раду и животу Шафариковом члан књижевног одељења, професор карловачке гимназије, г. *Ђорђе Магаревић*. Говор је саслушан пажљиво, а примљен са врло ласкавим за говорника допадањем и одобравањем.

Прилози на фонд „Св. Сава“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

21. Од г. Јована Козобарића адм. парохије у Илоку . . . . . 6 ф. — н.
Прилошише једном прилком: г. г. Јован Јовановић 1 фор. 50 но 1 фор. Софија Илић ђак. Гавра Букинац. Коста Догмановић Јован Козобарић, по 50 н. Мита Кирјановић.
Прилози из 16. бр. „Српског Сиона“ . . . . . 250 ф. 16 н.

Свега 256 ф. 16 н.

Новци су предани управи срп. нар. црквено. фондова.

У СРПСКОЈ МАНАСТИРСКОЈ ШТАМПАРИЈИ

могу се добити ове књиге:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с руског превео *Вељко Милосављевић*. (Препштампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Препштампано из „Српског Сиона“). Цена 15 н.

4.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео *Јереј Илија Шумановић*. (Препштампано из „Срп. Сиона“). Цена 10 н.

5.) **Догматично Богословије** *прва два* превео и где-где допунио протосинђел Митрофан Шевић.

ОГЛАСИ.

Ад К 686/237 ех 1895

ЕДИКТ. 64 1—3

Усљед брачноразводне молбе Живане Јосифовић рођ. Арсенић из Руме, против супруга јој Младена Јосифовића сада непозната боравишта — позива се овим речени Младен, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, конзисторију овој или сам лично предстане или место садашњег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега поведена брачноразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 18/30. априла 1895.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС. 65 1—1

На основу закључка скупштинског од 2/14 о. о. намерава православна војачка школска општина на цркви кров претрести, рогове уколико су поремећени учврстити, и нешто зида поправити, с тога одређује се лицитација за дан 16. (28 Мај) о. г. 9. сахати пре подне, у који ће се трошковник саставити и с подузетником најбољим уговор начинити.

Црквена општина у Војци.

ЈАВНА ДРАЖБА. 54 2—3

Мартоношка срп. правосл. црк. школска општина, на основу свог решења у ванредној главној скупштини од 12. јануара 1895 год. број 4-ти и потврде Сл. Епарх. Адм: Одбора у Н. Саду из седнице од 21. фебруара (5. марта) 1859. год. Бр. А. О. 139/71 — расписује јавну дражбу на мањак, у погледу задања свог „парохијалног дома“ на основу изготовљеног плана, предрачуна и условља по коме је истакнута цена у своти од 4730 фор. 54. Четир хиљ. седам стотина тридесет фор. 54 нов. а. вред.

План, предрачун и условља за градњу могу се до одређене дражбе тачно прегледати код овомесне црквене општине.

Дан јавне дражбе одређен је дана 7/19 маја 1895., после подне у 2 часа.

У Мартоношу 12/24 априла 1895. г.

Тоша Петаковић
перовођа

Влајко Еремић
председник

Младен Јосић
парох.

Бр. 3/зап. ех 1895.

СТЕЧАЈ. 63 1—3

На управљено *учитељско* место за I. и II. разред српске вероисповедне школе у *Осеку* расписује се стечај.

Плата је учитељу 600 фор. а. вр. годишње и стан у парави. Учитељу спада у дужност појати у цркви за левом певницом.

Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе овом одбору најдаље до 13. (25.) јунија т. г. поднети.

У Осеку 27. априла (9. маја) 1895.

Месни школски одбор.

ОБЈАВА 61 2—3

У Новом Саду *отвара се 3./15. маја* т. г. „Завод за *лечење хладном водом*, масажом и шведском гимнастиком против болести: нервозности реуматизма, хроничног катара у грлу, плућима, стомаку, црева и бешика, отока у јетри (прије цирцији) слезини и материце, вуљева, навале крви у главу и прси, малокрвности и бледоће и т. д.

Пријавити се може у *заводу* сваки дан од 3—4 сата после подне.

Др. Л. Станојевић. Др. Ј. Велимировић.
Др. С. Леви.

Ad K. 173. ex 1895. 60 2—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне парнице Кате Јовичић рођ. Галић из Вилова против отсутног јој супруга Владимира Јовичића из Гардиноваца, овде поведене — овим се речени Владимир Јовичић позива, да у року од 6 недеља дана потписаној Конзисторији или лично предстане или место свога пребивања дознани, пошто ће се у противном случају брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. седнице у Новом Саду 17. (19.) априла 1895. године:

Епарх. конзисторија Бачка.

55 3—3

БЛАТНО КУПАТИЛО
„РУСАНДА“

У Меленци, Торонталској Жупанији у Банату отвара се сваке године 1. (13.) Маја, а свршава се 3. (15.) Септембра и лечи најуспешније: скрофулозу у свима њеним многоврсним видовима као: отечене жљезде, кожне болести, запаљење у костима и т. д., даље реуму, костобољу, заостале отоке после запаљења у зглавкоима и жилама; старе ране особито при запаљењу и трулежу у костима; хроничне кожне болести — суве сврабове —; невралгије и у опште болове у живцима и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска сасвим нова и елегантно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум, купатила са кадама од цемента и порцелана, лен парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене.

Меленце има жељезничку пругу, која се спаја у В. Кикинди са државном угарском, а у В Бечкереку са Вршачком и Панчевачком пругом. У Т. Бечеју, који је $1^1/_2$ сат удаљен може се на Тиси лађом доћи.

На захтевање шаље бесплатно опис купатила и даје радо могућа извешћа.

Управа купатила.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 4 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Наручбине се извршују брзо и тачно

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА

ОТПОЧЕЛА ЈЕ, У ИМЕ БОЖЈЕ, СВОЈ РАД У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА.

ПРЕПОРУЧУЈЕ П. Н.

ЕПАРХИЈСКИМ ВЛАСТИМА, ПАРОХИЈСКИМ ЗВАЊИМА, ШКОЛАМА

и свима просветним заводима,

ЦРКВЕНИМ И ПОЛИТИЧНИМ (УПРАВНИМ) ОПШТИНАМА, КЊИЖАРАМА,

НОВЧАНИМ ЗАВОДИНА И ТРГОВИНАМА:

како своје стовариште готових, овима потребних, тисканица, тако и израду свију наручбина, које би исте у овој штампарији учинити хтеле.

Наручбине се извршују брзо и тачно; израда је прецизна и најбоља, а цене најумереније.

Штампање књижевних дела узима ова штампарија или у накладу, или у изради по најповољнијим условима.

Цене најумереније

Израда је прецизна и најбоља

НА СТОВАРИШТУ ОВЕ ШТАМПАРИЈЕ МОГУ СЕ ДОБИТИ НАЈБОЉЕ, НАЈЕФТИНИЈЕ И НАЈРАЗНОВРСНИЈЕ ВРСТЕ ХАРТИЈЕ, КОВЕРАТА, ЗАРУЧНИХ КАРАТА, ПОСЕТНИЦА, ПОСМРТНИЦА И Т. Д.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У СР. КАРЛОВЦИМА

ОСНОВАЛА ЈЕ И СВОЈУ

КЊИГОВЕЗАЧКУ РАДЊУ

коју такођер свима и свакоме препоручује, како са њезином израдом, тако и са најумеренијим ценама.

Чист добитак Српске Манастирске Штампарије намењен је потпомагању српске црквене и школске књижевности.

Своју радњу већ рад своје цељи препоручује најтоплије

Српска Манастирска Штампарија

У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА.

Наручбине се извршују брзо и тачно

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожања у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 19.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 14. маја 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПИСМО

Његове Светости Високопреосвећеногa господина **Антимоса** васељенског патријарха цариградскога, управљено на Његову Светост Преузвишеногa господина **Георгија Бранковића**, архијепископа карловачкога, митрополита и патријарха српскога, којим потврђује свој избор и ступање на престо васељенскога патријарха, спроведено Његовој Светости путем високога ц. и кр. заједничкога министарства спољних послова и односно високога кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе.

Печат
Васељенског патријархата.
Бр. през. 964.

Блажењејши и Високопреосвећени Архијепископе и Митрополите Карловачки, у Христу Богу врло љубазни и жељени нам брате и саслужитељу Господине Борђе Бранковићу.

Ваше љубазно нам и поштовано Блаженство и Високопросвештенство братски у Господу целујемо и о следећем извештавамо.

Општи и свесветски карактер једне свете и Апостолске Христове цркве основане на заповести, коју је Спаситељ дао својим ученицима: „Шедше ѹчше вса҃ѧ ꙗзы҃ки“, на свештеној препоруци јазичничког Апостола: „Гајите љубав друг према другу и поучавајте се тако чувати јединство вере у вези с миром“, и на основу догмата, који су нам остали од Богоносних отаца у погледу тога јединства, као наслеђе од векова, које је прелазило с рода на род, и на основу кога се је очувало то јединство неповређено и непрекинуто

благодаћу Божијом по православним црквама све до наших дана. На основу ове свете и спасителне везе, која је Божијим промислом одржана и неповређена очувана, преко свега за најсветију дужност и бригу сматрамо, по горњем задржаном добром обичају известити у Христу љубазну нам и жељену браћу, богољубазне заштитнике и чуваре најсветијих православних автокефалних цркава и њихову јерархију, о постављењу нашем Божијом милошћу на најсветији Апостолски и Патријаршијски Васељенски престо Цариград ске цркве, и отпочети срдачно са овим извешћем душевно братско у Христу целовање и традиционално духовно општење с њима. Усљед тога, стављамо до знања, жељеној нам Вашој љубави да смо заједничким гласањем клира и народа на основу изборног правилника наше цркве а после каноничке оставке нашега претходника старца Пресветога Патријарха Господина Неофита, изабрани и постављени на овај престо, које је постављење и политички признато и утврђено; и не можемо а да не исповедимо, да смо предузели као војници Господњи покоравајући се Његовој заповести и Њему дугујући за све, крму тог духовног брода; али осећајући слабе наше силе обузима нас велики страх од бура и валова, који се често пута страшно подижу против овога, и једино полажемо наду у Бога као највишег управитеља и непосредног заштитника своје цркве. Сем тога слободу нашу у великој светој Христовој цркви ојачава па и држи братска веза јединства, која везује с овом све остале најсветије сестре цркве, и желимо да се та веза све више и више одржава снажи и зближује их, а по светој вољи Спасителевој која се јасно види у Еванђељу, све на благо свих на земљи верујућих у његово свехвално име. Имајући чистог уверења да то исто жеље и сви Богољубљени старци поглавари светих цркава, топло призивамо у помоћ у нашој претешкој служби свете молитве и Вашег жељеног нам Блаженства и Високопреосвештенства, те да бисмо могли тако достојно одговорити нашем позиву и Богу угодити; творити пак и учити све ради сазидања, мира и одржања свете Божије цркве. Топло молимо да нас удостоји Ваше Блаженство и Високопреосвештенство непрестаних братских својих писама, делом па и речима потхрањујући заједничку и нужну љубав и везу цркава; подижемо и ми молитвене руке ка Пастирепочалнику Христу и Господу, молећи Га, да утврди словесно стадо благочестиве, побожне и православне хришћане под мудром управом Вашег Блаженства и Високопреосвештенства у напретку и вери, те да тако мирно греде путем Господњим; Ваше пак уважено ми и љубезно Блаженство и Високопреосвештенство са у Христу Хијерархијом оснажи у трудном обрађивању винограда Господњег, на славу Његовог светог имена и задовољство свете и православне наше вере, свештених догмата, канона и св. установа, на основу којих се је ова, Христом Пастирепочалником, светим Апостолима и свештеним Васељенским Саборима јако утврдила.

Целивајући Ваше Блаженство целивањем светим и са љубављу у Христу премудро грлећи Га остајемо Вашег врлог нам и уваженог Блаженства љубазни у Христу Брат и за све готов

1895 год. Марта 8.

† Цариградски Антим.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРОПОВЕД НА СПАСОВ ДАН.

Исус Христос сишао је с неба, био на земљи и опет се узнео на небо. Он је оне, који Га љубе, по сведоџби евангелија „до краја љубио“ (Јов. 13. 1.) Кад би дакле нама одређено било, да увек на земљи пребивамо, не би ни Он оставио земље, него би по својој љубави према нама увек с нама био. Но божја благост спремила нам је живота и на небу.

За то се онај, који руководи нашим животом, и узноси на небо, да по св. писму „приправи нам место“ (Јов. 14. 2:)

Али на што приправљати нам место на небу? Избраницима божјима на дан страшнога суда казаће се: „Ходите благословени оца мојега! примите царство, које вам је приправљено од постања света (Мат. 25. 34:). Кад је дакле царство божје избраницима приправљено од постања света, то на што да се узноси на небо Онај, који се промислом својим брине о нама, да нам тек сада приправи место? Истина, да је божјим опредељењем приправљено нам место од постања света, но вазнесењем тек Господњим то се опредељење испунило. Дом горњи спремљен је истина за нас пре свију векова али смо ми тај дом својим грешним животом за нас затворили. Спаситељ је сишао, да тражи и нађе кључа, којим ће то затворено небо отворити и нашао га је у страдањима својима и у крсту своме. А кад је нашао тај, за нас драгоцени, кључ, похитао је радосно у небо, да нам њиме отвори затворена рајска врата При растанку своме од нас изговорио нам је ове утешне речи: „идем, да вам приправим места“ (Јов. 14. 2.). — О! ко да нам даде крила, као у голуба, да полетимо и ми с њиме? Или зар не приличи Хришћанину, да му се срце тако жељом распламти? На што страдати у овој „плачној долини“? Докле већ да лутамо по њој? За што да већ једном не достигнемо у милу отаџбину нашу? Но причекајте! Ви желите крила за летење за Христом. Па он их нам није ни одрекао, но треба да знате, каква су крила та. Унапред знам, да их многи од вас жељно ишчекује; али се и бојим, да та иста крила другима не буду тешка и за летење незгодна.

Да би дознали, каква су то крила треба за часак да се опоменемо оне Христове речи: „треба син човечји да се узнесе“ (Јов. 3. 14.) Овде се никако не разуме вазнесење Христово на небо, него вазнесење његово на крст. „Као што Мојсије подиже змију у пустињи, тако треба син човечји да се подигне“. Није била змија на небо узнета, већ подигнута на дрво; слично томе морало је бити вазнесење сина човечјега. Крст му дакле беше лествицом на небо. Ми до душе називамо смрт Господњу на крсту распећем, али он је ето сам зове вазнесењем. Није се он ужаснуо од крста, него се вољно узнео на њега, да се с њега узнесе на небо. „Смирио је себе постављи послушан до саме смрти, смрти на крсту, за то Га је Бог узвисио“ (Филиб. 2. 8. и 9.) Но каква би нам то била утеха за нас, кад би се Он сам преселио у горње пределе, а нас оставио у овој плачној долини без икакве наде? Но шта ја рекох — без наде?! Та за нас је он сишао на земљу; за нас је примио на себе човечји облик; за нас је страдао; за нас је распет на крсту; за нас се и на небо узнео! „И кад ја будем подигнут од земље, све ћу привући к себи“ (Јов. 13. 32.). О! да слатка и утешна гласа! Ти си, Господе, већ узнесен од земље, ево, готови смо и ми, привуци нас к себи. Довршио дело, које ти је наручено, да нас прославиш славом, којом си ти прослављен. Ко само да нам даде крила, као у голуба, да полетимо за тобом?!

Казао сам напред, да нам Он није одрекао дати крила тих; до нас само стоји, хоћемо ли их вољно примити и на њима летети хтети. Јер та крила нису никоја друга, већ она, на којима је он сам узлетео на небо — а то је крст.

„Ко хоће да иде за мном, нека се одрече себе и узме крст свој и за мном иде“ (Л. 13. 23.) а на другом месту протумачено нам је шта је управо крст: „**Многими скорбми подобаетъ намъ внити во царствіе божіе**“. — Желиш ли дакле, Хришћанине, такова крила? И није ти могуће без њих узнети се на небо, када и сама реч божја на њих те упућује; када ни Господ није на другим крилима узнео се на небо. Видиш, да би хтео у небо, али да ти је изабрати друга каква крила! Можда она, о којима говори псалмопевац? „Крила сребрна, што блистају златом“ (пс. 67. стр. 14.) Хтео би зар да у сваком задовољству и весељу живот проведеш, а после тога тек да се у небо преселиш? Но не сумњај, Могу теби дана бити и сребрна крила, што блистају златом, како то истина божја даје разумети. Крила сребрна — то ти је чист и безгрешан живот, а заблистаће ти златом онда тек, ако њима и друге покријеш и друге доброчинством огрејеш.

Да ли ти је пак могуће безгрешно живети, када се одаш сластима и страстима светским? Је ли ти могуће блистати врлинама као

злато, када само на земаљско мислиш, као неразумна животиња? Није заиста. За то ти и преноручује Спаситељ крст. Као што злато у ватри светлије блиста, тако и вера и врлина чисте се и јачају у трпљењу и искушењу. За то ти без вере и врлине, без трпљења и искушења и није могуће ући се на небо. —

На када те реч божја и не би уверила о томе, увери се сам примерима овога ништког света. Да би се и овде на земљи могао над другима узвисити, ниште се од тебе, да поднесеш много труда и терета; да савладаш много незгоде и препреке. Погледај само на богатога, који је својим имањем презазнао друге, и уверићеш се, да није могао тога постићи, док није поднео многе беде и невоље. На када је тако на земљи, за што онда тако мало уважаваш небо? Небо, велим, за које је казано, да сва страдања овога света не могу се испоредити са оном славом, која се праведницима открива у њему. А оне, који Бога љубе, ништа задржати, ништа уморити не може, „Али у свему овоме побеђујемо ради онога, који нас је љубио“ (Рим. 8. 37.) — говоре слуге божје. —

Ако нам је пак при свем том крст, који нас на небо узноси, тежак и одвратан, онда морамо признати, да нам није много ни до неба стало. Устима онда говоримо, да желимо узети се на небо, но срце нам је слабо за то разположено. Онда смо као и деца, која хоће све да знају, а не ће ради научавања ни мало да се потруде; хоће, све да постигну, али ни игре ни забаве да се не окану. О! да слабости срца човечјега! „Када се узнесем од земље, све ћу привући к себи“ — рекао са нам, Христе. Ти си се ето на крсним крилима узнео већ на небо, привући нас к себи, ма и против наше разврате воље, јер по речима Апостола Твога, не само да нам у делима нашима помажеш, него си кадар и саму нашу вољу на боље расположити!

С руског. *Никола Поповић*, адм. парох.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак)

Но тиме смо себи направили једну важну пречагу више у доказу, да је хришћанска наука о *човечијој души* истинита; јер барем то до сада стоји, да се за постанак биљке, животиње као и *човека* мора претпоставити неки *божански творачки акт*; но нека је још и то истакнуто, да је једно животно начело, једна душа у човеку не само посилац интелективног него и сензитивног и вегетативног живота, што јасно излази из *унутарње узајамне делованја* поменутих три животних сфера у човеку. Јаки бол, кварење крвотока, смета дубоком мишљењу и обратно; тако звана „трихотомија“, или деоба човекова бића у тело, нижу и вишу душу, је са гледишта разума и искуства неумесна; што функције нижега живота *раде без свесни* и *против* воље душе, не доказује противно; оне уз све то долазе од душе; јер *свесни* и *воља* су само *силе* човечије душе, које као такове себи својствени начином делају; али оне никако нису *суштина* душе.

Човечија душа је на супрот животном начелу биљке и животиње *супстанцијална*, она је одарена *разумом и слободном вољом*, она је *бесмртна*.

1.) Човечија душа је *супстанцијална*, она је *просто, јединствено биће, које за себе постоји* и које је одарено *својим властитим животом*. То је истина, коју доказује наша непосредна свест и разумно посматрање самога себе. Нама су као што знамо, *познате наше представе* (W. Volkmann „Lehrbuch der Psychologie“ 2. Aufl. I. 58. сл.); ми их заиста налазимо у себи и ми смо непосредно свесни, да оне постоје. Но те представе су нама дане као просто *стање*, које постаје и барем привидно нестаје, и које степен своје јасности различито мења; у кратко, представе су познате као процес, као појава (феномен) нашега унутарњег живота. Али *стање* претпоставља *носиоца*, коме припада и на коме се дотиче, а *појава* претпоставља *биће*, *на* коме се и *за* које се нешто *„појављује“*; дакле: представа захтева за

разјашење свога постанка и *бића, као и за свест о њој неко* **биће**, *које представља и које је свесно*. Но то свесно биће, које представља, тако исто је *просто, једноставно, једнствено* и *идентично*.

Оно је *просто;* јер карактер простоте, једноставности лежи већ у самоме појму *бића — суштности;* истина, имаде и *сводева* од бића, али нема *сложених* бића, сложене суштности; биће као посилац појаве је оно, што саму појаву условљава, дакле што није њом самом условљено. Све, што је сложено, има *делове*, који се дају разликовати; *ни један* од тих делова не би био безуслован, јер се сваки даје само уз претпоставку свију других мислити; но где се *делови* постављају као условљени, ту се мора и *целина* као условљена замислити; ако су суманяти условљени, онда је и сума, јер просто скупљање не може ономе што је као *условљено* скупљено, дати карактер *онога што условљава*, дакле се *сложеност* и *биитност* не дају сложити, те је биће као таково по свом појму *просто*. — То биће, које представља и које је свесно, такођер је и *једноставно* и *идентично;* јер колико истовремено представљање слива се у *један скупни утисак*, у *један* моменат свести. А до те појаве не би могло доћи, кад не би све истовремене представе ступиле у *међусобно деловање;* но у то наизменично међусобно деловање могу ступити само стања *неке* суштности, јер само оно може *заједно деловати*, што је заједно; и тако следује из факта јединице свести у сваком моменту, да *једно и исто* биће мора бити посилац свију истовремених представа. — Но то представљајуће биће је и у свима *једно за другим следећим* моментима свести исто (идентично); мој укупни живот представа појављује се као *једно безпрекидно продужење**), што не би могло бити, кад би за време појединих момената представљања наступила *промена* носиоца представа; дакле је тај посилац представа *просто, једноставно, идентично биће*, а ми га називамо *„Ја“*. То „Ја“ по томе нити је идентично са мојим представљањем, нити је *сама* представа; то „Ја“ *није* представа, него има представу; оно је *свесно* да има представу; све представе упућују на то „ја“, као на своја заједничког носиоца и своју исходну тачку — полазиште; то „ја“ уједно је и жижа (Brennpunkt), у којој се концентрују сви зраци психичкога живота: мишљење, осећање, прохтев. Ја тачно разликујем себе као такова, који мисли, осећа, хоће, од онога, што сам ја замислио, што осећам и што хоћу; „ја“ може то мишљење према себи ставити и учинити га предметом свога мишљења, што не би могло бити, кад би оно што мисли и оно што је замишљено, било идентично. Тако исто то „ја“ разликује себе од *тела;* ја сам непосредно свестан, да ја нисам један део мога тела, но да моје тело *мени* припада и да ја *у* своме телу и *посредством* њега делам; није *тело* оно, што осећа бол или радост, него *душа* и *само она*.

То, што се чини, да је неки извесни *део тела* седиште болних или радосних осећаја, — то је само обмана спољашњег опажања, које психологија обично означава као „локализацију осећаја“. „Ја“ није део моје руке, моје ноге, а тако исто ни мога *мозга*, јер ја могу те делове, нарочито мој мозак учинити предметом мога мишљења; дакле човечија душа је биће, *које за себе постоји*, она је самостално биће, које свој властити живот проводи, — *супстанција*, и то, пошто је од тела различна, *нематеријална, духовна* супстанција и према напред реченом уједно проста, једноставна, идентична. — Мозак је свакојако оруђе, посредујући орган, помоћу кога душа са спољашњим светом у свези стоји, који јој преко чула: вида, слуха, осећања и т. д. саопштава *материјално* њеног мишљења, осећања, прохтева и преко којих она своје мисли, осећаје и прохтеве изјављује; но само мишљење није *радња мозга*, него *душе;* та мишљење је нешто *нематеријално*, а човек има идеја и о *надчулном*, па како може *материјални* мозак произвести нешто *нематеријално?* Према томе је погрешно, или барем врло нејасно и двосмислено, када се чује или чита: „мозак је „оруђе душе“, т. ј. орган, помоћу кога душа мисли или хоће! Душа управо мисли *из себе и сама собом;* кад то не би било, кад би молекили мозга мислили или хтели, тада се очевидно то мишљење и прохтев не би тако исто могло узвисити над материјалним и чулним, као што и нпр. око не може видети оно што је невидљиво, или уво чути оно, што се чути не да.

2.) *Човечија душа је разумна* и *морално слободна*. — Душа је разумна, разумом ода-

*) Со linuia.

рена; она не сазнаје само оно, што се чулно даје опазити, као животиња, него она и *мисли*, т. ј. она прерађује оно, што је сазнала по извесним својственим јој законима и тиме доспева до нових, логичких, т. ј. опште признатих резултата. Душа има*де идеје*, апстрактне и надчулне појмове; она свесно *суди, она свесно закључује*; она испитује и сазнаје узрок и сврху појединих ствари; она тиме доспева до истина, које се у чулном свету као такове не појављују. Да су закони математике и логике истинити, то сазнаје дух, ма да чулна конкретна представа то не сведочи и сведочити *не може*, пошто она сазнаје што је стварно, а не што *мора* бити и што *јесте*; и тако дух носи у себи идеју истинитога, лепога, доброга, моралнога, идеју о Богу, о вечности, о бесмртности, и ако се ова идеја *непосредно* чулним опажањем не добија. — Исто тако је човечија душа одарена способношћу и за *надчулне* осећаје; а не само за *чулне*, као животињска. Ова истина је само разјашњење претходнутога; јер. као што показује психологија, — осећај је по себи пасиван, празан и без садржаја, и свој садржај добија тек помоћу оне *представе*, у којој своје место има*де*. По томе надчулне *идеје* и *представе* бића и носиоци надчулних *осећаја*. За то су дока осећај правде и неправде, морално довољеног, естетички и религијозни осећај, осећај дужности. побожности и т. д.

Човечија душа одарена је најпосле и *слободном вољом*. Животиња следи несвесно, механички, нагонима и инстинктима, који јој руководе и њоме владају; човек се одлучује *свесно* и *својевољно за* или *против* моралнога закона; његова слобода постаје *истинитом* и једино човека достојном, она постаје *хришћанском* или *моралном* слободом, кад се човек: свесно и својевољно одлучи, да извршује морални закон; „*истина вас ослободиће*“ (Јов. 8, 32.) т. ј. слободно самоопредељење за вршење њених (истине) заповеди и прописа, учиниће вас слободнима, — вели значајна реч Христова Јудејима. Но зар ипсу *нобуде*, услед којих човек своје одлуке удешава, доказ, да он *није слободан*? Никако! Свакојако се људски прохтев одлучује према побудама и управо у тој околности лежи доказ, да је тај прохтев *мислећи*, т. ј. нешто разумно, а не просто механичко; но ти мотиви не делују на прохтев човеков *примораваjући*, он увек зависи од субјекта, да ли ће се он тима мотивима *дати* определити или не. Човек дакле *може*, он *треба*, али он *не мора*, и баш због тога могу му се његове одлуке и радње урачунати како у заслугу, тако и у кривицу, у награду или казну. — Јест, — човек, т. ј. човечији дух, шта више може и треба да нижим, телесним нагонима, чије је седиште у материјалном телу, — баш да *на супрот ради*, да их *савлађује*, и да за вишим, надчулним благом тежи. И ова истина је, како даља директна и позитивни доказ за слободу човечије душе, тако исто и протудоказ против тврдње материјализма, да душа има*де* своје порекло у телесној материји, или што је исто: да је душа и материја једно и исто. А *може ли једна снага радити против узрока од кога потиче?* Никада! Онда би морало дејство условљавати свој *узрок* и на њега утицисати, у место обратно! —

Душа је дакле фактично *разумна* и *слободна*. Већ св. Атанасије[1]) доказао је из факта, да дух влада над телом, *супстанцијалност* душе и њену битну разлику од тела. Па и Платон је то увидео и изрекао: „Кад душа не би била друго, до ли продукт тела, зар му се не би морала увек покоравати, а никад му заповедати? Но зар не изгледа, да она баш *против* њега ради, пошто она све оно савлађује, из чега се по мишљењу неких састоји и целога свог живота се против тога на најразноврсније начине бори, сада укрочујући тело гимнастиком и лекаријом, час опет ближе опоменом и претњом против пожуда, гњева и страха“? (Phaed. стр. 94.).

Напред смо споменули, да је мозак средство, помоћу кога душа преко чулних органа са спољашњим светом у свези стоји и који јој разноврсно *материјално* саопштава, што она онда мислећи прерађује; дакле телесни органи, а особито мозак, морали су очевидно постићи известан степен развитка и зрелости, кад силе, које у човечијој души леже, почињу радити. Новорођено дете нема још *никакве* самосвести, никакова свесна мишљења и прохтева; тако исто не сме се заборавити, да самосвест, разум и слободна воља и т. д. не сачињавају *сушност* човечије душе, него само *неке силе*; но као силе могу оне бити и *скривене*, ма да

[1]) Orat. a gentes c. 31. sqq. –

је душа битно присутна. У несвести, у сну, душа је битно у телу и ако се моментано њене силе спољашње не показују. Тиме нас долазимо до доказа: да је душа *бесмртна*, који је само разјашњење онога што у последње две тачке о души рекосмо. Јер кад душа нема свога постанка у телу, кад она према томе није идентична са материјом тела, кад је она нешто супстанцијално, т. ј. биће, које за себе постоји; кад она ради и живи не везана за материјалне телесне органе у слободном унутарњем делању, новим, виших, *самосталнијем* животом, т. ј. идеалним животом надчулнога сазнавања, — онда она може без сумње тај свој самостални живот сачувати и у том случају, када људска тела, у које је она становала, пропадне; душа није требала тела за њено супстанцијално бивовање *за време* телеснога живота, она га дакле тако исто не треба ни после престанка телеснога живота, — после физичке смрти; *она дакле може и даље постојати*. Или *ко* и *шта* може људски дух разорити, уништити? *Да ли он сам себе?* Но како може *просто* дакле недељиво, нематеријално и духовно биће само себе разорити? Или можда *тело?* Али тело није душу пропавело, него обратно, — *душа* је била пластична сила свога тела. Или најпосле можда *божанство?* Али Бог *хоће* да душа траје даље и после телесне смрти; а да Бог то заиста хоће и да нам он за нашу бесмртност јемчи, види се из јасних речи његовога откривења: „**возвратится прсть къ землю їакоже й бѣ, и дѹхъ возвратится къ Богѹ, иже й дадѣ его**“ (Еклес. 12, 7.); само *начин* њеног делања биће у другом, вишем облику живота јој промењут, — наше неће се изјављивати више помоћу телесних органа; но *баш с тога*, ће душа, слободна од телесних веза, тамо тим слободније свој рад развити, тим лакше и савршеније познавати, слично чистим духовима; те сада појмимо речи св. апостола Павла: „**видимъ нынѣ їакѡ зерцалѡмъ къ гадан҃ію, тогда же лицемъ къ лицѹ**“ (1 кор. 13, 12.).

С правом дакле вели св. Атанасије: „чула могу осећати само *смртно*, јер је тело смртно; с тога мора душа, која мисли и посматра бесмртно, бесмртна бити“ (Advers. gent. c. 33.); а *Гете* вели: „уверење о нашем вечном трајању извире ми на пајма радиности; јер кад ја све до мога конца непрестано делам, онда је природа обвезана, да ми одреди неки други облик живота, кад овај садањи не може даље мога духа да издржи“ (Eckermann: „Gespräche mit Göthe“, II. стр. 56.).

(Наставиће се).

Разночтеніе къ скѡмненыхъ церковно-слокѣнскихъ книгахъ.

У првој посланици къ коринѳ҃нѡмъ у гл. 14 а у ст. 9. и 10. стоји у издању од год. 1875 овако: **Такѡ и вы аще не благоразѹмно слово дадите ѧзыкѡмъ, какѡ оуразѹмѣется глаголемое; бѹдете бо на воздѣхъ глаголюще. Толики оубо аще количествѡ, роди гласѡвъ сѣтъ къ мірѣ, и ни єдиныхъ їихъ безгласенъ.** Са овијем мјестом слично се издање од год. 1864, само што је у другој реченици **ниєдиныхъ** заједно написано. У издању од год. 1755 гласи то мјесто скоро тако исто као и у споменутим издањима: **Такѡ и вы аще не благоразѹмно слово дадите ѧзыкомъ, какѡ оуразѹмѣется глаголемое; бѹдете бо къ воздѣхъ глаголюще. Толики оубо, аще количествѡ, роди гласѡвъ сѣтъ къ мірѣ, и ниєдиныхъ їихъ безгласенъ.** Ово старо издање разликује се од прећашња два, што је **ниєдиныхъ** заједно написано које је боље него растављено **ни єдиныхъ** у најновијем издању; што је **оубо** са **ѡ** написано, које је боље него оно са **о** у доцнијим издањима. Те речце **оубѡ** нема у матици, зато је и боље **оубѡ** (адверб), који се у овој реченици не мора никако превести или се може превести речју *заиста*. А **оубо** у новијим издањима нема мјеста у тој реченици, јер то значи коњункцију *дакле*, која нема у тој реченици мјеста као што се види из смисла реченице. Напротив пак у новијим издањима стоји **ѧзыкъ**, што је боље него **ѧзыкъ** у старом издању од год. 1755 као што се види из матице. Па и без матице може сваки видјети из саме реченице словенске да се ту не може мислити **ѧзыкъ** (народ) него **ѧзыкъ** (језик). Али сва та издања, како то старо од год. 1755, тако и та два млађа имају једну исту граматичку погрешку. У свијем ти-

јем издањима стоји **толики роди**. А ко зна старословенски и црквенословенски и законе гласовне тијех језика, тај ће знати да би требало да је наштампано **толицы роди**. А тако имамо све, као што желимо и као што треба да је, у Сарајевском издању. У њему то мјесто гласи овако: **Такѡ и кы мlи неблагорaзyмно слово дадите языкомъ, какѡ оукрaзмѣется глаголемое; вѣдете бо ѩ коздэхъ глаголюще. Толицы оукѡ, мlи ключитсѧ, роди гласѡвѣ сѣть ѩ мlрѣ, и нѣдиних йхъ вѣзгласенъ.** Читалац ће опазити да је у Сарајевском издању у **неблагорaзмно слово** *не* спојено са **благорaзмно**, а у свијем споменутим издањима стоји *не* растављено од **благорaзмно** као што је у матици. Али било *не* састављено или растављено од **благорaзмно**, у оба случаја излази, било овако или онако написано, један исти смисао у реченици. Откуда пот ечу ови исправци у Сарајевском издању, ја не знам, али свакако иде ово на похвалу одбору, који је то издање за штампу приредио.

Карловци. **Јован Живановић.**

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

* * *

Нагласили смо горе, да поменути протокол баш у оној тачци највише оскудева, гдје би требало да је најтачније, најопширније изведено, а то је у пошисивању породичних имена — презимена, јер су презимена од год. 1735 за Србе у „епархији мохачонољској“ од не мале важности већ и због тога, што би у погледу бројног кретања нашег српско-православног народа тамо по Барањи — неке податке бар од чести добити могли.

Свештеници наиме, сваки у свом месту — по презименима од пуних 160. година означеним, могли би дознати; имали још кога од оних породица у месту јал на страни,? или су у низу ових 160. година на жалост већ изгинуле.

Испослати калуђер из манастира Грабовца као духовник, а јамачно и као писац поменутог протокола, види се да је врло нехатан био у записивању презимена, јер где су му презимена рекли, он је такова и уписивао, а где су му „домаћина“ рекли само по крштеном имену, ту добри мој духовник није много разбирао, нег у рубрици: „домаћини“ сво овако уписивао: Радован, Павко, Цвејо Непад, — Божо циганин, Стојак старац, — Јања баба, Ружица баба, — Марица удова, .— Босиљка циганка, Круна циганка и т. д. без икаквих презимена.

На такова само крштена имена налазимо силесију без презимена у много пута поменутом протоколу у рубрици „домаћини“, као што горе једном рекосмо: до преко 340.

Видимо да се тако и код уписивања свештеничких имена практиковало. Писац је само овако прибележио: „Поп Марко“, „поп Вукашин“ и т. д. а на два места још краће — само по чину — сво овако: „поп“.

Није се чудити, дакле, да су по оваковом овлаш схваћању и нехатном деловању дотичног духовника као писца многа и премногa презимена сасвим отпала, за која зар никад дознати нећемо.

Било сад како му драго, овде нам ваља обиљежити програм даљој радњи у погледу суштине — језгре — поменутог протокола, и тако набројаћемо.

У првом реду сва она презимена од места до места као што су иста у протокол уведена, по тадашњем правопису.

У другом реду саопштићемо број „домаћина, домаћица и спаја“, „браћа“, „синова и кћери“, најпосле „слуга и слушкиња“, све по на се, а после укупни број, те да се види колико их је на броју било, који су се из овог јал оног места год. 1735. о ускршњем посту исповедили.

У трећем реду саопштићемо неке ста-

тистичке податке о сваком месту, под насловом: „Кратке биљешке“.

Кад смо овако преко свију 31. села јал вароши прелили, онда ће мо:

У четвртом реду набројати — односно саопштити, сва она мушка српска имена по азбучном реду, која се налазе у протоколу прибиљежена, а тако исто;

У петом реду сва она женска имена, која се такођер у поменутом протоколу налазе, ал како мушка тако и женска српска имена исписаћемо данашњим правописом.

Када и то све изредимо онда ћемо коју рећи у погледу оних 12. листова, који су из протокола истргнути, то јест: шта је на истим листовима прибиљежено бити могло.?

Најпосле ћемо задњи лист протокола, који корицом служи овом протоколу, а са обадве стране исписан је од речи до речи, по свом оригиналу преписати и овде саопштити, и с тим рад наш завршити. Дакле почнимо.

I.

Кратке биљешке.

О ускрснјем посту год. 1735 исповедило се „домаћина“ 92. „домаћица и снаје“ 83. Браћа 8. Синова и кћери 86. Слуга и слушкиња 10. Укупно 279. православних Хришћана.

Презимена домаћина ова су:

„Ранчић, Хрвковић, Ланчетић, Чешњац, Чатарчеж, Чанталић, Мићатов, Радилов, Радановић, Мали, Мишкеж, Сикћић, Миладиновић, Петрежа, Угленчић, Печћјац, Кокачкеж, Маћимок, Мићић, Миловлнок, Чоле, Станишић, Сћелац, Чкоракћ, Тћпанарок, Паликћћа, Ећлетић, Радованеж, Ођмић, Немчанић, Печћли, Кћзачићћ, Марџикић, Кланић, Чанталић, Пћшћкерћк, Іецкежа, Радемиров, Рацкћћк, Тћрић, Бећић, Ланћ, Радић, Рећа, Смерчков, Трћмић, Чесић, Цкић, Іћсићов, Ућлић, Кћндагчић, Трћмић, Капамаж“.

Сем оваковић презимена, налазе се у рубрици „домаћини“ поред крштених имена, и следећа, наиме: „Ећлики, Якажіа, Тарћгжіа, Грћкћ“ — ал оваква имена нисам прилично осталим презименима, те их овде само зато спомињем, да поменути протокол у погледу породичних имена — презименима тим тачније описан буде, премда ова могућност није овде искључена, да су поменута имена год. 1735. презимена могла бити.

Кратке биљешке. У Сечују било је године 1731. срп. правосл. домова 70. Године 1796. било је Срба становника 705. а 1890. год. 603. дакле за 94. год. нестало је Срба у своти од 82. душе.*)

II.

Село Вемин.

У селу Вемену о ускрснјем посту год. 1735. исповедило се „домаћина“ 58. „домаћица и снаја“ 55. Браћа 8. Синови и кћери: 41. слуге и слушкиње — укупно 162. правосл. Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Царић, Ећковић, Кошњжеж, Іћанок, Мадић, Арсенић, Поклаковић, Манстерић, Терикота, Кћмиац, Сађенић, Радинов, Кокачкић, Кћић, Драгојловић, Ілић, Минић, Ялаћкћ, Грићић, Царић, Гергић, Бакић, Милошић, Ондић, Тћрћк, Брадашков, Кнежевић, Ећклапок, Сћшић, Плакшић, Пантелић, Чоле, Ећкић, Михаилок, Мишкок, Ћрков, Іванок, Пирић, Станков, Ћанишћ“.

У овом селу читамо место презимена и оваква имена, као: „Катана, Ећгарић, Кћџошћ“, а могла су у оно доба и презимена бити.

Кратке биљешке. У селу Вемену било је год. 1731 српских домова 33. Године 1796. било је Срба становика 450. а 1890. год. 292. дакле за 94. године нестало је Срба у своти од 158 душа.**)

*) Из вароши Сечуја. —Ур.—

**) У селу Вемену. —Ур.—

Карловци на Спасов дан 1895.

У познатој конвици тенденциозно скована, а са неких страна лажковерно прихваћена вест о некој умишљеној оставци Његове Светости, преузвишеног Господина Георгија Бранковића, Архијепископа и Митрополита карловачког и Патријарха српског, сасвим је *неистинита*.

Та вест једино открива: шта би неко хтео и желио. А то смо знали и пре измишљене и пронесене горње вести. —

Таква је вест и у погледу сазива св. Синода,

Ради обавештаја о радњи српско-романске делегације, дана 27. априла у Вршцу, доносимо:

Записник,

заједничке седнице српске и романске делегације од 27. априла (9. маја) 1895. у Вршцу држане.

У епископској резиденцији у Вршцу састаше се у 9 сахати пре подне српски делегати: преосвећени г. Нектарије Димитријевић, епископ вршачки, г. др. Теодор Недељковић, члан саборског одбора и г. др. Михаил Полит, фискал срп. нар. црквене фондова; и романски делегати: преосвећени г. Никола Попеа, епископ карансебешки, г. др. Јосиф Гал, члан горњега дома угарског сабора и г. Вићентије Бабеш, приседник конзисторијални, те започеше већање о вансудбеној нагоди у обзиру оних помешаних српско-романских православних црквених општина, које се јерархијски деле, и сада се налазе на путу парнице.

1. Г. г. српски делегати истичу, да има предначертаних 6 општина, које се налазе у стању парнице: Велика-Маргита, Чаково, Саравола, Фенлак, Велики Ст. Миклош и Делиблато, и предлажу, да се у тим општинама парнице обуставе и црквени иметак на темељу паритета, на два једнака дела између Срба и Романа подели.

Г. г. романски делегати изјавише, да они тај предлог не могу сада прихватити, јер нису овлашћени, да у појединим случајевима закључке донесу, него имају да установе општа начела у погледу свих мешовитих српско-романских правосл. црква. општина.

2.) Г. г. романски делегати предлажу, да се усвоје ова општа начела у погледу деобе свих мешовитих српско-романских православно-црквених општина:

а) да заједничка погодба од 18. (30.) јуна 1871. г. остане и надаље као главна основа за споразуму деобу помешаних општина између Срба и Романа; али да се усвоје још ове допуне, односно преиначке те погодбе, наиме:

а, а) у оним општинама, у којима су обе народности подједнаке, или где разлика између њих 25% не превазилази, има се општински иметак између Срба и Романа на два једнака дела поделити;

b, b) у оним општинама у којим бројни одношај између Срба и Романа преко 25% износи, има већем делу приписати $^2/_3$, а мањем делу $^1/_3$ од пређашњег заједничког иметка;

c, c) где је размер између Срба и Романа у једној помешаној црквеној општини такав, да она страна, која деобу тражи, не достиже број од 100 душа, не може се деоба општинског заједничког иметка предузети;

d, d) ради проведбе деобе између Срба и Романа у помешаним црквеним општинама, имају дотичне епархијске управе, српска и романска, по три повереника изаслати, који имају деобу на темељу тачке а) а, a), b, b), c, c) мирним путем провести.

Г. г. српски делегати изјавише, да они, истина, нису овлашћени закључке доносити о питањима у погледу деобе помешаних црквених општина, које прелазе делокруг, означени одлуком српског саборског одбора од 14. (26.) новембра 1894. С. О. $\frac{3335}{1577}$ ex 1894., као што то са предлогом г. г. романских делегата овде, под 2. a, aa bb, бива, али да тај предлог инак узимају на знање, да ће о томе своме предпостављеноме саборском одбору у Карловцима извештај поднети и исти на решење препоручити.

Закључено и потписано.

Нектарије Димитријевић, с. р. епископ вршачки. *Nikolae Popea* с. р. Episkopul Caransebesului, *Др. Јосиф Гал* с. р. *Vinc. Babes* с. р *Др. М. Полит* с. р. *Др. Теодор Недељковић* с. р.

ДОПИСИ.

Сентандреја 6. (18.) маја 1895. У четвртак 4. маја т. г. у пола на шест сахати у вече, огласише звона свечани и радостни долазак Његове Светости Преузвишеног Господина Патријарха нашег *Георгија* у Сентандреју.

Свештеници и народ, дочекаше и поздравише

Његову Светост са радошћу и синовном одановћу, на народској станици.

После овога је Његова Светост, са високодостојним Господином мандатаром Платоном Телечким, на дворски коли у епископски двор одвезли се благоизволела, где по ново буде од народа и свештенства најодушевљеније поздрављен, којом се приликом Његова Светост како са свештеницима, тако и појединим првацима црквене општине наше, а понајвише са врлим јој председником високород. Г. Ев. Думчом градоначалником, милостиво поразговарала. И пошто је цел најмилостивијег Његовог у средину нашу долазка била та, да види „погорелце“ и пожаром уништену нашу Саборну Цркву, то је Његова Светост одмах у св. цркву похитати и ову и с' пола и изнутра посмотрити благоизволела.

Племенито Његово срце као свагда, тако и у овој потреби и нужди нашој, дало је израза најдубљег саучешћа свога према пострадалој општини овој тиме, што је Његова Светлост, сваку могућу готовост да се истој, помогне, најмилостивије у изглед ставила.

И тако је општини нашој, која је већ клонула, и ради толиких силних непогода у крајње очајање пала, са овом најмилостивијом посетом Његове Светости, синуло и опет сунце лепе наде, да неће бити сама себи и своме јаду остављена. Хвала светом патријарху нашем и добром архипастиру!

Родољубива тежња и неуморни рад на пољу црквено-народног нам живота, велика доброчинства, којима је већ и до сада Његова Светост народ свој и цркву своју угрејала, послужиће повесници српској, да славно име Патријарха *Георгија* I. са златни слови вечите благодарности забележи, као славног и великог патријарха српског.

А да би сне племените и родољубиве намере своје у корист цркве и народа свога остварити могао, ми се од срца молимо, да Му Свемогући што дужег живота подари!

Његова је Светост благоизволела и погорели парохијски дом и друге изгореле зграде посмотрити и том приликом и погорелог пароха са високом посетом својом утешити високу милост имала.

Сутра дан је код високодост. Г. мандатара био свечан ручак, на коме су парохијско свештенство и неколико првака црквене општине наше, а на челу са својим председником Г. Е. Думчом учествовати срећу имали.

Данас је Његова Светост са високодост. г. мандатаром Платоном Телечким у своју престоницу, отпутовати благоизволела.

У Сентандреји 6. маја 1895.

Кор. Чупић
поред.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**У аустро-угарске делегације**) изабрала је угарска горња кућа, од Срба ни Тројединце: *Његову Светост, прчуза Г. Патријарха Георгија Бранковића* и пресветл. г. *Светозара Кутлевића* умир. вел. жупана и земаљ. заступника.

(**Саборски одбор**) сазван је у своје редовно заседање за дан 16. (28.) маја о. г.

(**Архидијецезални Административни одбор**) сазван је у своју мајску седницу за дан 15. (27.) маја о. г.

(**Архидијецезална Конзисторија**) сазвана је у своју мајску седницу за дан 18. (30.) маја о. г.

(**Годишњи испити у карловачкој богословији**) држаће се услед закључка професорскога збора, одобреног од Његове Светости преузвишеногa господина Патријарха *Георгија*, пред посебним за то састављеним комисијама, по прописаном начину у просторијама богосл. училишта од 17. (29.) маја до 8. (20.) јунија, са прекидом времена, које је потребно за недеље и празнике, празника и недеља, овим редом: 17. (29.) маја: *моралио богословље* у III. год. и *литургика* у IV. год. — 18. (30.) маја: *догматичко богословље* у II. год. и *увод у св. писмо* у I. год. — 19. (31.) маја: *полемичко богословље* у III. год. и *омилетичко* у IV. год. — 24. маја (5. јунија): *увод у св. писмо* у II. год. и *пастирско богословље* у IV. год. — 25. маја (6. јунија): *црквенословенски језик* у I. год. и *црквено право* у III. год. — 26. маја (7. јунија): *црквено појање* у

II. год. и *катихетика* у IV. год. — 27. маја (8. јунија): *црквено појање* у I. год. и *црквенословенски језик* у IV. год. — 29. маја (10. јунија): *омилетика* у III. год. — 30. маја (11. јунија): *црквенословенски језик* у III. год. и *тумачење св. писма* у I. год. — 31. маја (12. јунија): *црквено појање и правило* у IV. год. — 1. (13.) јунија: *грчки језик* у I. год. и *историја хришћанске цркве* у II. год. — 2. (14.) јунија: *црквено појање и правило* у III. год. и *педагогија* у IV. год. — 5. (17.) јунија: *тумачење св. писма* у II. год. — 6. (18.) јунија *црквенословенски језик* у III. год. и *основно богословље* у I. год. 7. (19.) *историја српске цркве* у III. год. — 8. (20.) *грчки језик* у II. год. и *исповедство* у I. год. — Чланови православнога клира могу присуствовати на испитима доклегод трају, а световни морају за то набавити претходно дозволу од ректора богословије.

— (**Прилози на фонд св. Саве.**) О слави манастира Бечина на Спасов дан о. г. скупљено је прилога на фонд св. Саве 61 фор. 50 нов. Начин скупљања тих прилога врло је умесан и згодно погођен. А наиме: у манастиру Бечину, као што ће наскоро и у свима осталим манастирима бити, налази се красно увезана књига као „споменица прилога манастирских посетилаца на фонд св. Саве.“ На почетку књиге налази се фотографисани лик Његове Светости, *св. Патријарха Георгија*, као осниваоца фонда св. Саве, а на првом листу књиге утврђена је потписом и печатом Његове Светости висока дозвола за скупљање прилога. Така споменица прилога достаниће се свима манастирима на намењену употребу, и ми смо уверени, да ће посетиоци наших манастира драге воље своја имена саознаком својих прилога у те књиге бележити. Прилози ти, ма и најмањи бивали, служиће посетиоцима манастирским на част, а „фонду св. Саве“ на корист. Камен до камена палата!

Част приложницима „фонда св. Саве“ при посети манастира Бечина на Спасов дан о. г. Они сто показаше — како треба! Хвала честитоме управитељу манастира Бечина високопреч. Архимандриту Телечком, који је у име божје сретно отпочео добро погођени један начин скупљања прилога за фонд св. Саве.

(**Г. Кирил Митровић**) именован је, као што јавља Гласник правосл. далм. петријске епархије, најновијим решењем од 11. априла о. г. редовним професором на богословском заводу у *Задру*.

(**Г. Стеван Јавор**) досадањи професор богословског завода у Задру, именован је правим православним вероучитељем у II. к. великој гимназији у Задру.

— (**Приказ новог бугарског богословског месечника: „Български църковенъ Прѣгледъ.“**) У 13. броју „Срп. Сиона“ најавестисмо, да ће у Софији наскоро почети излазити нови богословски лист под насловом: „Български църковенъ Прѣгледъ;“ а сад смо у стању јавити, да су од тог листа до данас света угледала два броја, односно две свеске: Јануарска и фебруарска.

Прва свеска доноше с овом садржином: 1.) О Борису — Михаилу бугарском и праћу славенске просвете. 2.) Одломак историје руског манастира. 3.) кратка историја филозофије. 4.) О Језуитима. 5.) морално — поучан разговор између старца и унука му. 6.) о црквеном животу код нас. 7.) црквени живот у Русији. 8.) Смесице. 9.) Књигопис. 10.) Разне вести.

Друга пак са овом: 1.) Слово, изговорено од Његовог Блаженства Егзарха 28. фебруара у варигградској бугарској цркви св. Стевана. 2.) Одломак историје рилског манастира (наст.). 3. О Бугарима свецима. 4.) Кратка историја филозофије (наставак.) 5.) О језуитима (наставак). 6.) Морално — поучни разговор... (наставак). 7.) Црквени живот бугарске цркве и јерусалимског патријархата. 8.) Смесице. 9.) Књигопис.

Како се на наведене садржине види, бугарска богословска књижевност много је добила с оним новим часописом. Редактор његов „Изъятие рилски“ употребио је све, да се опстанку и даљем развитку листа положи чврст темељ. А то је учинио тим, што је око себе и свога листа окупио све по избор снаге бугарске народне цркве, које имају и спреме (што је главни услов опстанку листа) и воље, да своје силе посвете духовној просвети свога народа и свога још доста неукога свештенства.

„Български църковенъ Прѣгледъ“ је већ са прве две свеске осветлио образ себи и своме редактору а сарадницима прво већ тиме, што оне обилују одабраном садржином, а друго и тиме, што је у њима доста чланака оригиналних, до чим други богословски листови обилују тако рећи искључиво преводима. И за то се надати ће „Прѣгледъ“ временом између свију осталих богословских листова освојити себи највећи терен колико код бугарског, толико и код руског а по нешто и нашег српског богословског света. „Прѣгледъ“ ће, рекао бих, бити она луча, која ће православном свету расветлити многе тамне стране бугарске црквене прошлости, а без сумње у прилог боји цртати и садашње стање бугарске народне цркве.

Што се тиче техничке параде листа, признати морамо, да је ваљана. Штампа чиста и читка, а папир и довољно фин и јак. С тога лист, узимајући га сама по себи, заслужује сваку похвалу и препоруку.

Но поред својих страна, с којих се овај лист похвалити може, није он и без једне велике мане, те му се нешто, нарочито с наше српске стране, и замерити мора. А ево шта.

Бугарски листови — скоро на реда — пребацују нама Србима неки њаји шовинизам, трубећи, како смо им ми тобоже ради све да посрбимо те присвојимо њихове умне привреде, историчке личности и шта ти ја све знам. Колико ту Бугари имају право или криво, није моје да ја овде разлажем, то рече а и рећи ће још други безпристрасни учени свет. На тим стопама својих садругова пошао је и овај часопис, прем би он већ по превасходству као богословски и строго научни лист, који ваља да мери правдом и истином, требао да искључи из себе све оно, што води даљој мржњи и цепању ова два суседна народа, и да уђе у њ оно, што је кадро повратити националне особине народа српског. У чланку за име свог „одломак историје рилског манастира“ (II. св. 30. стр.) сумња „Пријатељ“, да није Србин Хрељо, који беше ктитором и прилошком рилског манастира, већ у оно време хтео тиме, што је постао ктитором његовим, да манастиру да српски карактер „као што обично Срби и данас поступају . . .“ (!) А још мање служи таквом једном озбиљном и научном часопису на част набацивати се блатом и погрдама на блажене успомене српске патријархе пећске, код дотичног чланка писац без икаква завора вели: „тъй патриарси су били особено *съблюстители* за българския манастирь.“

Регистрирајући овај неоправдани и не достојни нападај на Србе и њихове пећске патријарке, и не упуштајући се у полемику с писцем тог чланка (јер то није циљ тог приказа), имамо само ово да одговоримо томе брату Бугарину. Та у оно време, брате мој, није било национално питање тако развијено као данас. Тада су твоји прећи као моји били само проста турска „Раја“, и тадашњи патријарси пећски односили су се према свима потчињени им Хришћанима с једнаком љубављу, па знали се ти: Срби или Бугари, Грци или Цинцари или ма како другчије. Њима у оно кобно доба није падало на ум, како би да посрбе један бугарски манастир, него им једина жеља и мисао беше, како ће да ослободе цео „ринйанлук“ испод несносног ига „агаревског“. Уверени будите, браћо Бугари, да пећски српски патријарси ако већ нису у свакој прилици помагали Бугаре као и Србе, одазвали им закидали их бар нису! А ако о каквом шовинизму може говора да буде, то сам ја скромнога знања, да би се шовинизмом пре могао жигосати сам писац тога чланка (који је као монографија иначе много вредан), кад он на стр. 14. св. II. у примедби вели, *да је Хиландар Бугарски манастир* што наравно ничим не потврђује нити потврдити икада може сем можда том једином околношћу, што се је данас неколико бугарских калуђера начинило господарима те од заиманде српске лавре, те у њој жаре и пале. Но и то ће бивалда до века трајати. „Иде коло наоколо“ вели српска народна пословица. Л. К.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Двадесета годишњица *од смрти покојнога* **Николе Чупића**, *тако звученога 31. јануара 1895. г. Београд.* Штампано у државној штампарији 1895.

У овој књижици изложен је рад састанка одбора Чупићеве задужбине, држаног 31. јануара 1895. г. у Београду.

На томе састанку учињено је председник одбора г. М. Ђ. Милићевић у своме говору помен имену Николе Чупића, а поводом двадесете годишњице од смрти његове. (Никола Чупић умро је 31. јануара 1875. у варошици Орању, у Алгиру, у Африци).

После говора г. Милићевићева прочитао је члан и деловођа одбора, г. Жив. П. Симић извештај о раду одбора и стању фонда Чупићеве задужбине у г. 1894., а за тим о књижевном раду одборном за 25 година од како је основана задужбина Николе Чупића.

По смрти овога требало је пет година да се у ред доведе његово имање и да се припреми све остало што претходи књижевном раду, те да и одбор Чупићеве задужбине свој књижевни рад отпочне. На овоме раду, дакле, одбор је Чупићеве задужбине 20 година.

За тих 20 година пустила је Чупићева задужбина у свет 35 издања у 38.000 егземплара, у којима се налази 21 самостално дело (књига) и 14 „Годишњица Николе Чупића“ у којима је штампано 127 које реферата, које научних расправа и чланака, што укупно чини 148 састава, међу којима 7 превода, а 171 оригинални спис.

У издањима и Годишњицама Чупићевим имају радове своје они књижевници, и то, по 1 рад: П. Ј. Шафарик, Ник. Ј. Петровић, К. С. Аравицки, Вук. Ј. Петровић, Никола Кастанозић, Др Панајотовић, Др Драга Љочић, Милош Зечевић, Милан Пировић,

Др Владан Ђорђевић, Милан Кујунџић, Јован Живановић, Сава Л. Мартиновић, А. Н. Спасић, Д. Ж. Братинић, Др Л. Докић и Л. К. Лазаревић уједно, Раша Милошевић, Архим. Нићифор Дучић, Др Никола Кретић, Љубом. Јовановић, Љубом. Стојановић, Т. П. Станковић, Јован Х. Васиљевић, Ст. Станојевић и Милутин Гарашанин, по 2 рада: Мита Ракић, Др Милован Ђ. Миловановић, Стеван Котуровић и Милојко В. Веселиновић, по 3: Ђорђе Малетић, Димитрије Руварац и Др Миленко Р. Весић, по 5 радова: Стојан Бошковић, Архим. Иларион Руварац и Анта Лексић, по 6: Љуб. Ковачевић, по 8: Чедом Мијатовић, Светозар Николајевић, по 9: Ђенерал Коста С. Протић, по 15: Светислав Вуловић, по 21: Милан Ђ. Милићевић, по 24: Стојан Новаковић.

Стални капитал Чупићеве задужбине изнашао свега: 72.240 дин; а непотрошених прихода на г. 1894. у г. 1895. прешло је: 2.981.79 дин.

Нов лист: „Балканска Вила“. Једно коло младих Срба, из свих области где Срби живе и већином из Отоманске царевине, решило је да покрене лист: „Балканска Вила“ — Гласник отоманских Срба. Лист ће излазити сваке недеље у Београду. Цена листу је 10 динара у злату.

Српски учитељски календар за 1896. Г.г. Ђурић и Киселиновић, на Пакрацу, издавачи учитељског календара јављају: да ће по уговору са Манастирском Штампаријом већ 1. јула пети календар у штампу дати. Како по уговору морају при предаји рукописа платити један део штампарских трошкова, то моле, да им се претплата оних, који су вољни претплатити се, *одмах* шаље. Цена је *1 круна*, а величина календара је 15 табака.

Г. г. сарадници: Ар. *Варавванац*, Ал. *Јорговић*, Ник. *Шумоња*, Бож. *Борђошки*, Мил. *Стојшић*, Душан *Стојшић*, К. *Миловановић*, Гига *Војновић*, Љ. *Лотић*, И. *Мартиновић*, Јов. Ј. *Медурић*, Др. Пет. *Јовановић* и Ник. *Мандојловић Рајко*, довољно гарантују за добру садржину. **Огласи се шаљу Манастирској Штампарији у Ср. Карловце.**

ИСПРАВАК.

У чланку „Човек пред модерном науком и хришћанском религијом“ (17. бр. о. г.) а у црквено-словенском штампу на стр. 283. поткрао се на к ају скоро свиу речи „ѧ“ а треба да је ѫ; а у почетку истог чланка у бр. 18. на стр. 297. први ред другог ступца, у место „матери јална“ треба да стоји „не материјална“.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. С. Д. у Д. Правило, које нам треба, наћи ћете у Николајевића „Тишку“ преко стр. 412 (гл. 55.) и 410 (гл. 51), на стр. 233 под насловом: **пази!**

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

22.	Гђа Марија Иванић на Сентомаша . . . . . Приложила добротворна задруга Српкиња сентомашкиња као $^3/_4$ чистога прихода од забаве, коју је та задруга 22. априла о. г. приредила.	100 ф. — н.
23.	Г. Михајло Медаковић свештеник у Ловницу . . . . . Приложише у име трошка за брзојав „Српској Банци“ у Загребу ђке Марија Вуитан, капетаница у Радучу; Милева Медаковић понадија у Ловницу Ана Узелац чиновничка супруга у Ловницу; г. г. Исо Калинић, варох у Радучу, Нико Г. Омчикус, поштар у Ловницу; Ђуро Мишићевић трговац у Ловницу. Прилози из броја „Српског Сиона“	3 ф. — н. 256 ф. 16 н.
	Свега	359 ф. 16 н.

Новци су предани управи срп. пар. црк. фондова.

ОГЛАСИ.

Срп. правосл. црквено-школска општина Срб-В. Сент-Миклошка.

Е. 18. 1895/О. 93 - 1894.

СТЕЧАЈ. 66 1—3

На основу в. решења Сл. Епарх. Школског Одбора Темишварског бр. $\frac{\text{Е. ш. о. — 380.}}{\text{К. ш. о. — 229.}}$ ех 1894. Овим се отвара стечај ради попуњења овданњег учитељског места на срб. правосл. вероисповедној основној женској школи, сталном учитељицом, са овим местом скопчана је следећа годишња плата: 300 фор. за држање сваканданње и 60 ф. за држање недељне школе, 36 ф. у име школске послуге. Ову плату прима учитељица месечно унапред. Даље 6 ф. за писаће прибор, 16 кубних метара тврдих дрва, одакле је учитељица дужна грејати и школску дворану; осим тога слободан стан у школском здању састојећи се из лепе собе, кухиње, подрума, тавања, шупе за

дрва и баште код стана.

Учитељи спада у дужност све прописане предмете предавати и ученице у домаћем ручном раду обучавати, као и на сва богослужења у цркву редовно водити. Од учитељице иште се још да добро зна мађарски и да је безпрекорног владања.

Молбенице снабдевене крштеним писмом, лечничком сведочбом и сведочбом оспособљења, и да је до сад већ учитељевала, те сведочбом о досадањем учитељевању и моралном владању, послати ваља на потписаног до Илијин-дана (20. јула) о. г. када ће се и избор обавити, при чему ће се и лична пријава у обзир узети. Изабрана учитељица има заузети ово место 1. Септембра, (по нов. кал.) о. год.

Јоца Мартиновић.
председник.

СТЕЧАЈ. 67 1—3

Овијем се расписује стечај на место професора за пастирско богословље, омилитику, литургику и за педагогику и методику у православном богословском заводу у Задру.

С овијем местом скопчана је годишња плата од 1000 фор. и 250 фор. у име прибавке службовања, и послије свако пет година службе 200 фор. повишице, а послије тридесет година службе мировина у износу досегнуте плате.

Који желе добити ово место, имају да докажу да су послије положеног испита зрелости у једној великој гимназији, свршили богословске науке у једном потпуно уређеном православном богословском заводу, да су непрекорног моралног и политичког владања.

Молитељи имају се подврћи писменом стечајном испиту и усменом пробном предавању. Од полагања стечајног испита и пробног предавања могу бити ослобођени само они, који су своје научне способности задовољавајући као учитељи по богословским наукама.

Молбенице, поткрепљене пуномоћним исправама, имају се поднијети православном Епископу далматинском у Задру кроз шест недјеља послије прве објаве стечаја у овоме листу.

У Задру, 1. маја 1895.

Управа
православног богословског завода

ЈАВНА ДРАЖБА. 51 3—3

Мартоношка срп. правосл. црквено-школска општина, на основу свог решења у ванредној главној скупштини од 12. јануара 1895 год. број 4-ти и потврде Сл. Епарх. Адм: Одбора у Н. Саду из седнице од 21. фебруара (5. марта) 1859. год. Бр. А. О. 139/71 — расписује јавну дражбу на мањак, у погледу зидања свог „парохијалног дома“ на основу изготовљеног плана, предрачуна и условља по коме је истакнута цена у своти од 4730 фор. 54. Четир хиљ. седам сто тина тридесет фор. 54 нов. а. вред.

План, предрачун и условља за градњу могу се до одређене дражбе тачно прегледати код овоместне црквене општине.

Дан јавне дражбе одређен је дана 7/19 маја 1895., после подне у 2 часа.

У Мартоношу 12/24 априла 1895. г.

Тоша Петаковић
перовођа

Влајко Еремић
председник

Младен Јосић
парох.

Слободан сам до знања ставити

Пречасној г. г. Свећеницима

да сам отворио **кројачку радњу**, и примам на израду свештеничко одело.

Стручним кројем, солидном израдом и умереном ценом задовољићу поштено.

У Ердевику.

поштовањем
Радован Јанковић
кројач

57 3—3

Ad K. 173. ex 1895. 60 3—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне парнице Кате Јовичић рођ. Галић из Вилова против отсутног јој супруга Владимира Јовичића из Гардиновца, овде поведене — овим се речени Владимир Јовичић позива, да у року од 6 недеља дана потписаној Конзисторији или лично предстане или место свога пребивања дознаи, иначе ће се у противном случају брачна парница и без њега довршити.

Из конзист. седнице у Новом Саду 17. (19.) априла 1895. држане:

Епарх. конзисторија Бачка.

ОБЈАВА 61 3—3

У Новом Саду *отвара се 3./15. маја* т. г. „Завод за *лечење хладном водом*, масажом и шведском гимнастиком против болести: нервозности реуматизма, хроничног катара у грлу, плућима, стомаку, црева и бешике, отока у јетри (црној цигерици) слезини и материци, шуљева, навале крви у главу и прси, малокрвности и бледоће и т. д.

Пријавити се може у *заводу* сваки дан од 3—4 сата после подне.

Др. Л. Станојевић. Др. Ј. Велимировић.
Др. С. Леви.

Бр. 3/зав. ex 1895.

СТЕЧАЈ. 63 2—3

На упражњено *учитељско* место за I. и II.

разред српске вероисповедне школе у *Осеку* расписује се стечај.

Плата је учитељу 600 фор. а. вр. годишње и стан у њарави. Учитељу спада у дужност појати у цркви за левом певницом.

Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе овом одбору најдаље до 13. (25.) јунија т. г. поднети.

У Осеку 27. априла (9. маја) 1895.

Месни школски одбор.

Ad K 686/237 ex 1895

ЕДИКТ. 64 2—3

Усљед бракоразводне молбе Живане Јосифовић рођ. Арсенић из Руме, против супруга јој Младена Јосифовића сада непозната боравишта — позива се овим речени Младен, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог упућења едикта овог у новине, конзисторији овој или сам лично предстане или место одабраног пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега повођена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 18/30. априла 1895.

Архидијецезална конзисторија.

ДРАЖБА.

Срп. православна црквена општина тиса-хињошка решењем напредне седнице црквене скупштине, а по одобрењу слав. српск. адм. Одбора од 3./15. маја т. г. бр. Ко 290. А. 244. намерна је своју свету цркву споља и изнутра оправити по одобреном прорачуну. —

Прорачунска оправка износи:

Зидарски посао	881 ф. 85
Дуњерски „	729 ф. 12
Лимарски „	32 ф. —
Молерски „	300 ф. —
Дрводељски „	1587 ф. 70
Позлатарски „	1296 ф. —
Скела за све занатлије	160 ф. —
укупно:	1986 ф. 67

Дражба (минусендо) одржаће се 28-ог маја (9. јуна) 1895. после подне у 2 сахата. —

Сваки лицитант дужан је од прорачуњене цене 10 % написмалука положити. —

Општина задржава себи права поверења према подузимачу.

Остала условља као и нацрт радње, могу се до дана лицитације у свако доба код потписаних видити. —

У Тиса Хињошу 8./20. маја 1895.

Из седнице црквеног Одбора:

Васа Замуровић, учитељ и перовођа. Иван Тешић, парох и председник црквене општине.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама проширена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоле за сатове** од метала; **прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 5 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк° бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 21. маја 1895.

Карловци, 17. маја 1895

У седници саборског одбора, која је данас одржана под председништвом високопреосвештеног господина Епископа вршачког Нектарија Димитријевића, на предлог члана Јосифа Јагића изасланo је поверенство од три члана одборска, stante sessione, да подробно испита обеде са којима је познати Ј. Грујић у српској штампи, код владе, а напослетку и на највишем месту Његову Светост, преузвишеног Господина Патријарха Георгија Бранковића оцрњивао. На основу темељног прегледа књига и исправа фондовског књиговодства и благајнице, *као и на основу исказа административног одбора сварџије бачке из г. 1883.* о уплати верозаконског приноса и саборских трошкова, по којем су ове пристојбе за општину Шандор сасвим уплаћене до год. 1880. са преплатом од 27 фор. 92 нов. све су тужбе пронађене и проглашене за неистините, те са индигнацијом одбијене.

Његовој Светости, Патријарху Георгију Бранковићу закључком одборским изречена је и изјављена потпуна оданост и поверење, те је закључено да се у смислу горњег закључка поднесу у овом предмету, представке надлежним местима.

Саборски одбор је после данашње своје седнице ин согроге предстао Његовој Светости, предвођен Његовим Високопреосвештенством Епископом Нектаријем, који је Његовој Светости у име саборског одбора саопштио данашњи поступак и закључак саборског одбора, те усмено а у смислу закључка саборског одбора учинио изјаве потпуне оданости и поверења према Његовој Светости. Ин согроге тако учињена овација саборског одбора са њезиним изјавама била је необично свечана, достојанствена. Накнадно ћемо донети у целости закључак данашње седнице саборског одбора.

НА ДАН СВ. ДУХОВА.

Четрдесет дана по васкрсу своме јавља се Исус ученицима својим и говори им о царству божјем. У четрдесети дан дође Исус у Јерусалим и „наје у скупу једанаестороцу и који бијаху с њима, који говораху: заиста устаде Господ. А кад они ово говораху и сам Исус стаде међу њима, и рече им: мир вам, а они се уплашише и поплашени мишљаху да виде духа“. А Исус им рече: „шта се плашите? И за што такове мисли улазе у срца ваша? Видите руке и ноге моје: ја сам главом: опипајте ме и видите, јер дух тела и костију нема, као што видите да ја имам. . . . Тада им отвори ум да разуму писмо. И рече им: тако је писано и тако је требало да Христос пострада и да устане из мртвих трећи дан; и да се проповеда покајање у име његово и опроштење греха по свим народима почевши од Јерусалима. А ви сте сведоци овоме. И гле, ја ћу послати обећање оца свога на вас; а ви седите у граду Јерусалимске док се не обучете у силу с висине“.

„Крстићете се Духом светим не дуго после ових дана. Примићете силу кад сиђе Дух свети на вас, и бићете ми сведоци и у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији и тја до краја земље“.

„И кад се наврши педесет дана бијаху заједно сви апостоли једнодушно. И у једанпут постаде хука с неба као дахање силнога ветра и напуни сву кућу где сеђаху. И показаше им се раздељени језици као огњени; и седе по један на свакога од њих. И напунише се сви Духа светога, и стадоше говорити другим језицима као што им Дух даваше те говораху“.

„И пристаде у тај дан око три хиљаде душа“.

„А Петар рече једном човеку хромом од утробе матере своје: сребра и злата нема у мене, него што имам ово ти дајем: у име Исуса Христа Назарећанина *устани и ходи*. И узе га за десницу и подиже. И постаде број људи око пет хиљада“. —

* * *

Од дана педесетог по светлом васкрсу Христовоме, у који се Дух свети сишао на Христове ученике и обукао их у силу с висине и крстио крштењем својим, духом силе и силом духа. — па до конца земнога живота ни, ученици Христови бише на земљи и међу народима дотле невиђена сила и снага, која је у име Исуса Христа чудеса чинила, и божанском науком Јеванђеља подигла у духу човековом олтар Христове цркве, да у божанској светлости голготског Крста и светлог Васкрса сјаје и блиста и човековој души и човековом срцу и човековом уму.

Да, тек од дана педесетога по васкрсу Христовоме! Јер, и ако је ученике себи сам Христос изабрао, и ако им је Он сам саопштио богатство истина науке му божанске; и ако им је светлио животом својим, задивљавао их чудесима својим; и ако је поднео сва искушења, отрпио сва мучења, распет био, васкрсао, отворио им ум да разуму писмо и вазнесао се на небо, — све то не би довољно још, да ученици Христови постану Апостоли, војници и мученици Христовог Јеванђеља, градитељи и неимари Христове цркве, „сведоци и у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији и тја до краја земље“.

Не. Имали су бити најпре обучени у силу с висине, примити ту силу и крштени бити *Духом* светим.

Јер, Дух оживљава, Дух одушевљава, Дух креће и покреће, снажи и крепи, челични и храбри, подиже и узноси: мисао и вољу, ум и срце човеково до светлих висина, до расположења, у којем се све покорава вољи, а све жртвује мислима — *уверењу*. Примивши силу с висине и крштени Духом светим и ученици Христови били су подигнути до тих висина и у то расположење, испуњени силом Духа, запаљени огњем прекаљене и учвршћене вере и уверења.

И *за то*, за то одмах тога дана пристаде уз њих око три хиљаде душа. И за то више не „спавају од жалости“, не остављају више ученици учитеља и не бегају; за то се више не одричу Христа и не сумњају у васкрс његов. Не, него и сам Петар у пуној свести сад о снази своје вере и уверења говори човеку хромом од утробе матере своје *устани и ходи!* „И узе га за десницу и подиже. И одмах се утврдише његова стопала и глежњи, и скочивши устаде и ходаше, и уђе с њима

у цркву удући и скачући и хвалећи Бога*.

За то и постаде у тај дан број људи око пет хиљада.

Божанска је снага Духа; а сила светога Духа је свемоћна!

Тој сили свемоћној, тој сили божанској песме немамо и данас. Трећем лицу св. Тројице, Богу Духу светоме, подижемо и данас молитве своје. Богу Духу, којега је на ученике своје послао Син божји од Оца свога, да *живота* даде делу своме, које је као Искупитељ и Спаситељ света и човештва целог по вољи Оца свога извршио.

Поклонимо Му се и помолимо свиколици и данас, да и нама душу и срце обуче ма у крајичак силе с висине, да и нама кресне у срцу и уму ма искра небесног огња, којим су у данашњи дан крштени ученици Христови. Јер без те силе и огња тајна је ученост човекова ума, ма како начитана била; слабашна је воља човекова срца ма колико тежила љубави, врлини и добру; безгласна је реч човекова ма колико о вери и уверењу говорила, ма како другог подићи и повести хтела.

* * *

Помолите се Богу Духу светом и данас сви, који тежите *сами* да се узнесете над обичним светом и животом; који тежите да се подигнете до висина у којима су души крила слободна, у којима срце расте, а ум се смирује задовољан и без сумње.

Помолите се сви, који *сами* тежите к узвишеном, који чезнете за племенитим, који тражите истину, који ближњем и човештву целом желите добра

А како тек да се помолите и данас *ви*, који примисте на себе службу и посао, да *другог* подижете до тих висина, да *другог* научите љубити ближњег, добра чинити сваком, истину признавати увек.

Ви, који сте у служби божјег олтара, Христове цркве и његовог Јеванђеља по позиву своме, и ви, који се за тај свети позив спремате; ви, који треба да сте светило свету и со земљи, који сте војници Христови и чуварн његове цркве, његових истина, његове светлости и сјаја, — ваша молитва треба да је најтоплија и најискреција и данас, из све душе, из свег срца, из свију мисли ваших.

Јер без силе с висине, без силе Духа, без помоћи св. Духа, — не ћете моћи ништа.

Душа ће вам се и самима спуштати у низине света, срце ће вам бити приковано за људске тежње и жеље, ум ће вам робовати заблудама, гресима и слабостима људских мисли и помишљаја.

А вама треба души слободе, срцу светог плама, уму крила, да *себе* подигнете, а собом *и друге* уздигнете и поведете. У томе је служба ваша, то је позив свештеника.

Тешка служба, најтежи је позив то. Ал' сте га сами изабрали и примили. Не да у њему осуђени будете. Да га испуните и о њему Христу Богу рачуна чиста и светла увек положите.

А то ћете моћи само помоћу Духа светог, њему се и данас помолите. Молите му се увек, јер без силе његове позива свога испунити не можете.

Молите му се да вас обуче у силу с више. да вас крсти крштењем својим, да вам у срцу запали огањ најчврше воље, а озари ум силом и снагом вере — уверења, да вам даде Духа — одушевљења.

Без те вере, без тог Духа грехота је носити крст, љубити Јеванђеље, проповедати науку Христову и звати се Христовим војником.

Без те силе и снаге немоћан је свештеник сваки. Такав мало ил' ништа не може, а против њега све се може. У руци његовој крст се понижава, Јеванђеље сумничи и пориче. Речи му сѣ не верује, борба је његова у заман. Он је побеђен и понижен на сваком кораку, јер му се — не верује.

А свештеник испуњен вером свога уверења и осведочења о вечности, и божанствености истина, којима служи; озарен духом одушевљења, за узвишени позив свој, високо носи крст и крсту му се клањају; чврсто држи Јеванђеље и слушају га; топло проповеда и реч му се прима.

Такав свештеник загрева, привлачи и подиже освајa и побеђује, јер му се — верује. Верује му се уверењу његовоме и предаје одушевљењу.

У том вероваљу је успех његове службе.

А да вам се верује, веровати морате; да загрејете горети морате; да дате имати морате; да подигнете подигнути бити морате;

Духом вере и одушевљења, силом свога уверења и осведочења.

То су услови вашега позива; тако Вам је позив извршити.

Отац, Син и св. Дух, Господ и Бог који ствара, спасава и оживљава, дао цркви Христовој у народу српском служитеље и војнике, учитеље и пастире, а народу српском свештенике: испуњене уверењем и осведочењем и задахнуте одушевљењем.

То је наша молитва на данашњи дан!

—ћ.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак).

Даље, у сваком неповређеном човеку, као и у целом човечанству почива *идеја* бесмртности, чежња за вечним животом, за савршеним блаженством; па и сами *самоубијца* тражи управо само ослобођење од својих мука, а не уништење свога „ја“, мислећи, да ће оно прво постићи само физичком смрћу. Та урођена свест и чежња човека и целога људства не може бити *лаж*, јер би та претпоставка била Бога недостојна и не би се дала сложити са његовом мудрошћу и добротом. Даље: у божијем створењу не пропада ништа, па ни најмања и најнезнатнија тварица, сасвим и без икаква трага; а зар да толике душе, украшене често најкраснијим способностима и исклоностима, буду потпуно уништене? — Исто тако несумњиво почива у човеку и у човечанству идеја о *потпуној награди*, о моралном пореклу,[1] о изравнању међу добром и злом путеви награде и казни. Но као што нас искуство учи, то изравнање није овде на земљи савршено; јер чиста савест не може бити *једина* награда за добро; а немирна савест не може бити *једина* казна за зло; јер што је човек бољи, тим му је савест осетљивија, тако, да га и због сасвим малих и незнатних моралних преступа изобличава и пребацивањем узнемирује; и обратно: што је човек рђавији, тим му је савест тупља и мање осетљива, тако, да га и за најгора недела слабо или никако не кори. По томе би често баш *најчеститији* остао без награде, а баш *најгори* без казне; а шта би било онда, кад поштен човек изгуби свој живот у служби добру? Где је ту тобоже *једина* награда савести? Па шта је *„чиста“* савест? Није ли то радосна нада на некадању божију награду, као што је *„нечиста“* савест страх од некадање божије казне? *Ето је дакле и факат савести доказ о нашој бесмртности.* Без бесмртности била би врлина заиста празан звук, борба против зла — празан посао без заслуге и икакве вредности; наш цели живот жалосна пропаст! Па то је бесмртност интегрирани моменат у религијозној свести *свију* народа,[1]) и ако је на разне начине нагрђена и грубо и чувствено схваћена; отуда и она пуна страхопоштовања побожност, с којом су и сами *незнабожачки* народи своје жртве сахрањивали, верујући и надајући се у њихову бесмртност; отуда је небо и рај, тартар и пакао, нада на награду и страх од будуће казне, битни састални део *свију* религија у историји човечанства.

И заиста је врло важна и значајна наука хришћанске вере о бићу и опредељењу човечије душе: догма о индивидуалном даљем трајању, о личној бесмртности је од непосредног и јаког утицаја на наше жеље и дејање, на наш живот и духовни напредак; то је управо главни и основни догмат позитивнога хришћанства, кључ за разумевање створења, одржавања и управљања светом, искупљења и освећења рода људског; то је најснажнији мотив за морални рад, најјачи бедем против онога, што је нижско, просто, неморално и против прелести тела, — материје.

Пошто смо већ чули, да материјализам пориче нематеријалност и супстанцијалност човечије душе, а доследно томе и њену моралну слободу и бесмртност, и да он оно, што ми „душом“ називамо, сматра само као колективно

[1]) Срав. Löcken: „Die Tradit. des Menschengeschlechtes“ стр. 407—440.

име за функције централног нервног система, — мозга, — сматрамо и *овде* нужним, да опоменемо материјализам на његово становиште и задаћу му, и да му напоменемо, да он полазећи са чулних појава, којима се *једино* он бави и које *једино* за њега реално вреде, — нема права ускакати у област онога, што је апстрактно и идеално, те као таково њему са свим страно, а што он још и *начелно порише*. Па како он у области емпиричких природних наука и тумачењем *само* тих појава, себи може дозвољавати изнимку, да животне појаве, које стоје *изван* и *над* његовом облашћу, за коју је он *једино* компетентан, једнострано само *својим* мерилом мери и по *својој* шаблони пресуђује? То се фактично зове своје начело недоследно напуштати; то се зове једну недоказану формулу у напред постављати, и по њој хтети целокупну област чулнога и *духовнога* живота тумачити; то значи, из самовољних и нестварних премиса тако исто самовољне и нестварне закључке у виду тобожње научне *истине* изводити.

У потврду овога навешћемо једну изреку познатога представника материјализма у новије доба. Лудвига Бихнера, која је врло карактеристична и поучна. Он вели: „емпирично испитивање природе, *мора казати истину, била она логична или недоследна, разумна или глупа*“ (B. Cotta, код Бихнера стр. 295.). Шта да кажемо на ово? Шта може разуман човек мислити о „истини“, која је *неразумна, нелогична;* шта ли о „мудрости“, која је *недоследна*, о „резултату“, који је *недоследан*, т. ј. лажан? С потпуним правом дакле вели Фајхтерслебен: „обично се материјализам сматра за философску систему; но строго узевши, он је један велики недостатак философског образовања“ (W. W. IV. св. стр. 36.). Други пак изражава се о тој једностраности материјализма овако: „може бити неко вешт и за свој посао чак и одушевљен чизмар, а да није прибавио темељнога знања о готовљењу коже, с којом има сваки дан посла; а још мање ће се сет сматрати обвезаним, да вештога чизмара за то већ и за темељнога философа држи; но ако се он сам таквим сматра, и ако се труди, да људе са гледишта свога кожарскога погледа на свет увери, да свеколика трансцендентна тежња више тога, на предрасуди почива, то ће се људи смејати његову глупом захтеву. На ни за длаку друкчије не поступају ни они физиолози, који с тога, што за *своју* науку не требају душе, која је за време са телом спојена, на кратко закључују, да је и само учење о томе празна хипотеза; и тима физиолозима (који хоће да буду уједно и философи и богослови), с правом ћемо довикнути: „ne sutor ultra crepidam“. (Schulz-Bodmer „Der Frosch-Mäusekrieg“ стр. 6.). Још јаче шиба настрани правац неких модерних природњака познати философ *Шопенхауер*. Ми ћемо навести једну од његових најмаркантнијих и најпоучнијих нарека у том погледу: „Често се натурују за просветитеље света такови људи, који су само своју хемију, физику, минералогију, или зоологију, или физиологију, а иначе ништа на свету учили; сад додају к том једином своме знању нешто друго, н. пр. нешто, што им је још из малих школа остало из катихисиса; па ако им се то двоје не слаже, постају одмах немешавци вере и плитконуме материјалисте. Да је постојао један Платон и Аристотел, један Лок и Кант, можда су некада у школи чули; но пошто ови нису радили са доцима и чаџима, ни са ретортом, нити су испуњавали мајмуне, — не држе за вредно да се са њима наближе упознају. Овакима прилични без икаква околишења поука, да су игноранти, који имају још много да уче, да би могли и они „нешто говорити“. Тако Шопенхауер. („Über den Willen in der Natur“ II. Aufl. Vorw.).

По себи се разуме, да се овде не може мислити *природна наука као такова*, она часна емпирична природна наука, чији велики значај и благословени напредак и успех за проширење знања и за практични напредак реалних струкâ за цело нико не порише; него се овде разумева *покрени правац* те науке, који се назива „природном философијом“ и она једнострана и искључива тобожња важност *тога правца* у великим питањима живота, који под плаштом неке изнимљене знанствености помоћу обмањивања мање образованих слојева, међу њима гледи да рашири религиозни и морални нихилизам и груби атеизам, а себе да представи као непобитну науку, која једина има вредности. Но питања о Богу, духу, бесмртности, не спадају по својој природи никако у емпирично испитивање природе, које се као таково бави *само* са појавама чулнога света и његовим

законима, те е упућено на излагање односаја узрочности тварй, т. ј. њихове непосредне и посредне условљености. Но ако се испитивање природе неће да задовољи са решавањем тих питања, него ако хоће и *сушност* тих појава, *крајњи* узрок и *крајњу* цел њихову да разјасни, онда оно није више емпирично испитивање природе, дакле не дескриптивна, аналитична наука, — него онда постаје *природном филозофијом*, или боље рекн, „филозофијом природе“, дакле рационалном, синтетичком науком. Но и у том облику, у рукама *часних* људи и озбиљних *мислилаца* није она штетна и опасна по религију и њену науку, као што се из многих примерâ и изрека великих људи види. Као *филозофска* наука пита и *рационално* испитивање природе за *последњи узрок* појава. Па може ли се са гледишта здравога разума претпоставити, да су мртви и несвесни *атоми* и њихово самовољно комбиновање начело света и тварй у свету, а особито духовних, свесних и самосвесних бића, — *човека?*

А сада прелазимо на кратко опровргење неких приговора, што но их чини материјализам против хришћанске науке о души.

Материјализам вели: „супстанција душе не постоји; јер је анатомија нису нашли при секцији лешина“. Но може ли се душа, као духовно, наматеријално биће чулно опажати, мерити, вагати, микроскопом проматрати или испитивати? Материјализам би нам тек морао доказати, да *само оно постоји*, што је *материјално*, што се чулно приметити даје. Даље приговара материјализам; „супстанција душе не може *се представити*, по томе она није могућа“. Но тај приговор очевидно меша појам *„представљати“* и *„мислити“*, што никако није исто, као што није исто чулно опажање и појам. Ја себи не могу супстанцију душе, као нешто, што се чулно *неда* приметити, никако *представити;* но ја могу о њој *знати*, њу *замислити*, могу о њој неки *појам* имати, — као год што имамо појма о Богу, о анђелима, о врлини, мудрости, правди, ма да то све не можемо *представити* или *чулно опазити*.

Даље приговарају материјалисте: „разноврсност и величина мозга стоји у правом односају према духовној делатности; посљедица болести мозга је сметање томе деловању; ремећење мозга повлачи за собом и опадање душевне снаге; — но томе је духовна делатност резултат структуре, проста функција мозга“. — Цели овај приговор почива на *лажном закључку*, а такав паралогизам (лажан закључак) има свој основ у замењивању *услова* душевне делатности са *узроком*, који ју производи. А еда ли су *услов* и *узрок* идентични? На за што онда не приписујемо *жици*, која вибрира, тако исто осећање и разум, као и мозгу, кад се *кретање* не детерминише каквом њоме, што је покренуто? Жица на гласовиру је *услов* свирања, — па да ли је и *узрок* му? Свакојако развијење мозга стоји у неком извесном односају према деловању душе, кад је мозак оно, што као централни систем живаца саопштава души *материјално* њене саморадње, а ту истину није тек материјализам открио, него је она била одавно позната. Болести и абнормалне појаве пореметиће кад год делање душе, али не и *узрок* и *носиоца* тога делања — *саму душу*. Кад су жице на једном инструменту попуцале или попуцале, настаје дисхармонија, или се чак не може никакав тон да произведе; — но да ли пукла жица уништава уједно и *руку* онога, који у тај инструмент свира? Занимљиво ће бити да чујемо неке примере, из којих се види, да се озледом некога дела мозга не рекли уједно и душевна делатност. Др. Карло *Шајдемахер* приповеда ово: „неки млад човек сјурио је себи у главу две кугле, усљед чега је изгубио нешто мозга, на је њак остао у животу. Он је до душе ослепио; али се међу тим осећао боље него пре; пре је био сêтан, намргођен, мало се разговарао и тешко је схваћао; а после тога догађаја, кад је оздравио, био је не само веселији и разговорнији, него и *разумнији*“. (Das Seelenleben und die Gehirnthätigkeit стр. 297.). А ко жели више овакових примера читати нека набави поменуто Шајдемахерово дело. Ми ћемо навести још и овај занимљиви случај, кога наводи и *Хуфеланд* у своме „Journal der praktischen Heilkunde“. Године 1817. умро је неки дечко, који је од осамнаестога месеца свога живота, па до 10. године, кад је умро, трпио многе и разноврсне бôле, које је наследио од родитеља Почевши од 8. године почео му се организам све већма и већма растварати; изгубио је чула: мириса, кука и пипања, само му је остао слух, говор и јачина духа. Још један дан пред смрт, на ве-

лики петак, исправно је своју сестру, кад је рекла да иде на литургију. Он јој је рекао: кажи боље: идем у цркву на молитву, — јер данас нема литургије*). (*У римској цркви се часни дарови за велики петак освете на велики четвртак; а на вел. петак се служи литургија „прече осв ећених дарова“, — „missa praesanctificatorum“.). Кад је он сутра дан од страшне главобоље умро, отворио му је лекар лубању, и *није нашао у њој ништа мозга; само је на дну нашао над т. зв. »sensorium communе« нешто мало крваве течности*“ Scheidemacher I. c. стр. 245.). — На тврдњу материјалиста: да од *састава* и *савршенства*, као и од *величине* и *облика* мозга зависи узвишеност мисли, — приметићемо сљедеће: да би се видела разлика, каке облик мозга дјелује на душевне способности, — дао је Dr. *Reclam* у свом дјелу „Leib des Menschen“ слика 25. и 26. отиснути слику мозга једнога од највећих математичара и астронома, славнога *Гауса* и мозак некога тирпичкога сељака. Кад се оба мозга испореде, опажа се збиља по спољашности велика разлика, која се у том састоји, што код људи, који много мисле и који су више душевним радом забављени, имаде много можданих вијуга (gyri cerebri), које по нешто дубље пролазе као бразде, што се код људи, који су душевним радом мање забављени, ређе опажа. Из ових вијуга и бразда закључује се на начин дјеловања мозга при мишљењу. Ми против овога ништа немамо, него шта више, то и разумемо; јер као што су код земљодјелца н. пр. мишице јаче и боље развијене, него код онога, који само пером маше, тако је разумљиво, да и душевни рад оставља трагове на органима, који при том раду судјелују. Овим се дакле није доказало, да је мозак узрок душевнога дјеловања. — Но чујмо шта више о том меродавни авторитет, чувени бечки анатом проф. *Хиртл*: „да се несиметрија и већи број можданих вијуга и знатно дубље бразде код духовитих људи опажају, признајемо; но то сам ја и други такођер и код највиших ступњева слабоумности (кретенизма) открио“ (Lehrbuch der Anatomie 12. Anfl. стр. 773.). Код гласовитога астронома Lalanda била је десна страна главе много виша од леве. Не стоји дакле, што материјалисте тврде, да од облика мозга зависи савршеност мисли.

*) Разуме се потпуна литургија, на којој се осветују св. дарови.

(Наставиће се.)

Разночтенїе къ скврщенныхъ церковно-словѣнскихъ книгахъ.

У 16. гл. од Матеја у ст. 22. стоји у издању од 1875 г: **И поемъ его Петръ, начатъ прѣкщати емѹ, глаголя: милосердъ ты Господи: не имать быти тебѣ сiе.** То исто мјесто гласи исто тако и у издању од год. 1864. У издању од год. 1755 гласи то мјесто исто тако, само што има **поемъ** мјесто **поемь**. Наравно је да је у том старом издању облик **поемъ** правилнији од облика **поемь**, који се налази у доцнијим изданьима Издање се Сарајевско слаже са овијем старим изданьем од год. 1755, јер и у њему има **поемъ** мјесто **поемь** у доцнијим изданьима. Али у Сарајевском изданју има још нешто тачније него што је у свијем споменутим изданьима, а то је што има облик **имать**, који одговара старословенском облику и који у свијем споменутим изданьима гласи **имать**. Али у свијем изданьима, па и у самом Сарајевском изданју има једна погрјешка, из које ја видим да се одбор, који је приређивао Сарајевско издање, држао некојега старога издања, те да ни е ништа смио исправљати, гдје би се с пуним правом могло исправљати. Тако и у Сарајевском изданју стоји: **милосердъ ты господи** Овдје треба да стоји **ти** са и као што и стоји у старославенском споменику Evangelium S. Matthaei што га је издао Ф. Миклошић: **Милосрдѣ ти, господи**, јер **милосердъ ты, господи** значило би: *ти си милосрдан господе*. Али том реченицом не ће да се то каже, него хоће да се каже: Буди *према себи* милосрдан или као што Лутер каже: Herr, schone deiner или као што Вук каже: Боже сачувај! то не ће бити од тебе, и ти преводи одговарају матици: Ἵλεώς σοι κύριε. Матици би одговарало дакле **милосердъ ти, господи**, а никако **милосердъ ты, господи**. Ова се погрјешка повлачи по свој прилици кроз сва издања руска

и да је одбор, који је приређивао Сарајевско издање, само ту погрјешку исправити, ја бих ту његову слободу похвалио.

Карловци. *Ј. Живановић.*

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

III.

Село Божић.

У селу Божуку о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „домаћина 34. домаћица и снаје 26. Браћа 15. чада 17. слуге 1. укупно 93. правосл. Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Бошњак, Цвић, Карадц, Клић, Гвдшк, Кошља, Марићк, Цвет . . Ник . . Драшлн, Марићк, Станков, Вкрћић, Вчнковк, Тадић, Грвићки, Плакшић“.

Место презимена поред крштеног имена читамо и ова „Кирок Вкгарић“ ал ова су имена у оно доба и презимена могла бити.

Кратке биљешке. У селу Божуку било је год. 1731. српских домова 6. Године 1796 било је православних становника 38. душа. Године 1828. 46, године 1851. 17. а 1890. године ни једне душе православне.

IV.

Село Шоуиберак.

У селу Шупберку о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „домаћина“: 63. „домаћица и снаја“ 67. Браћа 20. чада 46. слуга 1 — укупно 197. православних Хришћана.

Презимена домаћина ова су:

„Драчинић, Чалошк, Лвкћић, Чакић, Мизатов, Еремић, Тадић, Јлић, Николић, Бошњак, Јламић, Јпатски, Закшић, Шалша, Шимшнокић, Милош . . Пилск, Звндаков Мирков, Свић, Рапковић, Бератлна, Марков Радшк . . Мандић, Мишлнов, Закшић, Осешић, Литовацк, Милан, Бмић“.

Сем ових презимена налазе се поред крштених имена, и овакови назива као „Козодерк, Кнезк, Јдмћк, Скирацк, Бачкапин, Дјак“ ал ови називи може бити да су 1735. год. за презимена служили! Ко ће то знати? Изузимајући да и данас у Шупберку са поменутим називима налазе се породице.

Кратке биљешке У Шупберку колико је било год. 1731. српских домова, дознати писам могао, ал год. 1796. било је у Шупберку православних Срба свега 765. душа, а 1890. год. 547. дакле за 94. година нестало је Срба тамо у свети од 218. душа.

V.

Село Гарчинк.

У селу Гарчину о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „домаћина“ 21. „домаћица и снаје“ 32. Браћа 19 чада 24. слуга — укупно 96. православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Рлић, Лазић, Југовић, Грвић, Икалац, Мизатов, Озорлић, Радовапов“. Друга су имена све само крштена имена, међу презименима пак читају се и ови називи „Дјак, Кирок“ може бити да су и ова два назива у оно доба као презимена побиљежена.

Кратке биљешке. У селу Гарчину било је год. 1731. српских домова 10. Године 1796 било је прав. Срба 168. а 1890. год. 153. дакле за 94. година нестало је Срба* свега 15.

VI.

Варошк Мзћић.

У Мохачу о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 42. Домаћица и снаје 36 Браћа 8. чада 16. слуга 1. — укупно 103 православних Хришћана

Презимена домаћина ова су:

„Мирков, Новаков, Дјспинић, Тукић, Малшић, Клокћић, Мишал . . Мишков, Јпарац, Мајшац, Дадапић, Дрпнић“.

И у Мохачу поред крштених имена

* У селу Гарчину. —У.—

читају се и ови називи, као „Коларх, Чизмежіа, Якажіа, Жележіа, Хешкетх, Майстар“. Може бити да су и ови називи узети били за презимена.

Кратке биљешке: У Мохачу било је год. 1731. српских православних домова 17 Године 1796. било је српских становника 470. душа и год. 1890. 777. Дакле за 94 година парастао је број Срба са 307. душа.

VII.

Село Ланчугх.

У селу Ланчугу о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 50. Домаћица и снаје 39. Браћа 8. чада 13 слуга — укупно 110 православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Бинеличх, Живковх, Комадина, Теодоров, Шиврлега, Тѣрѣичх, Чакмак, Аѣкич, Пѣтинкх, Ешков, Радков, Еѣан, Елгеевх, Паклович, Мали, Кесѣкаіа, Зделарх, Пардичх, Белинчх Пашнов. Чичайко, Юришин, Ѳомичх, Хеш . .. Филип . . Ешкославлев, Пенич, Секерѣш, Зделарев, Плакшин. Милошевичх“.

И овде има поред крштених имена такови називи, који су може бити у оно доба као презимена позната била, наиме „Кнез Дјак“.

Кратке биљешке. У селу Ланчугу била је год 1731. православних домова 40. Године 1796. било је Срба становника 279. душа а 1890. год. 161 за 94. године дакле умалио се број Срба* са 118. душа.

VIII.

Село Литока.

У селу Литоби о ускршњем посту год 1735. исповедило се „Домаћина“ 21. Домаћица и снаје 44. Браћа 34. чада 4. слуге — укупно дакле 103. православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Петкевх, Милинов, Кешњакх, Споричх, Бачкан, Попов, Марков Милисав Дадичх, Васин, Харичх“.

Кратке биљешке. У селу Литоби било је год. 1731 православних домова 23. Године 1796 Срба становника 315. душа а 1890 год 265 дакле за 94. год. нестало је Срба* у своти свега 50. душа

* У селу Ланчугу. —У.—

IX

Село Мајурком.

У селу Мајурбоји о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 54. Домаћица и снаје 53. Браћа 16. чада 31. слуга 4. укупно 158. православних Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

„Углешичх, Углешинх, Милинковх, Бракичевац, Миркевх, Ѣдисаклев, Дѣліа, Тѣровичх, Радокан . .. Радивевх, Самарџичх, Живковх, Марјичх, Чардашх, Станков, Ешкич, Диповац, Ялебјичх, Пеларинх, Ѳстенинх, Ізѣровичх, Мичатов, Јагичх, Стоиновх, Поклекевичх, Ешкичх, Јагѣч, Катарџичх, Ешчич, Стенчх, Дебренеев, Пѣкич. Ешкеличх, Ярсичх, Пиличх.

Међу ових презимена налази се и један са називом „Бркати“ Јели исти по великим; ал дугачким брковима назват „бркати“ ил му је то у истини презиме било Ко ће то знати?

Кратке биљешке. У Мајурбоји било је год. 1731 српских домова. 38. Кад узмемо да су онда и Барањски Срби патријархални живот проводили, дакле поједине породице у комуни живеле, онда лако можемо претпоставити, да су у у 38. домова најмање 200 до 220. душа православних живели. Држим дакле да су се Срби из Мајурбоје у старије доба иселили, и у оближња српска места расули, јер само тако разумети можемо, да је у истом месту 1851. год. само 2. а 1890 године 6 Срба живело.

X.

Село Борјатх.

У селу Борјату о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 45. Домаћица 39. Браћа и синови 30. кћери и снаје 27. слуга 1. укупно 142. православних Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

„Ешновичх, Миѣдрагов, Бели, Чепинац, Стѣфанов, Продич, Коревац, Ешкман, Миловичх, Бачкан, Бегеев, Ешков, Тѣкичх, Марков, Бегич, Шишна Яйдѣк, Стоимен, Милошев, Чорни, Тедичх, Милинов, Петровх, Чо-

* У селу Литоби. —У.—

сичх, Миликовх, Іѳкичх, Марковичх, Дамитров“.

Кратке биљешке. У селу Борјату било је год. 1731. српских домова, 28. Године 1796. било је Срба становника 490. а године 1890 274. За 94. године 131., дакле умалио се број Срба* са 216. душа.

* У селу Борјату. —У.—

(Наставиће се.)

Карловци, 15. маја 1895.

У 53 бр. „Србобрана“ пита се „Где је оних 38.000 фор. саборског одбора“ што но их је сабојски одбор у октобру месеиу прошле године одобрио и одредио за покриће непстеривог заостатка распорезаног парохијалног намета за епархију горњо-карловачку. На, јер се не зна где је та свота и пита је с њом, сасвим је наравно да се и опет окриви *управа народних фондова и духовна власт*, а уз то да се са највећом сигурношћу каже; да се та свота *из Карловаца ништа не кани брзо шеклати*.

Свештенство горњо-карловачке дијецезе заслужује, да буде у овоме питању обавештено, пак ћемо њему на умирење ово саопштење учинити.

Посебни сумарни изкази појединих управних тамо општина и главни сумарни исказ кр. земаљ. владе од 17. јуна 1890. исказали су свете непстеривог заостатка распорезаног парохијалног намета за горњо-карловачку епархију за раздобље од 1880—1888 године, а у допису кр. земаљ. владе од 22 септембра 189⁰. бр. 7335 се тражила накнада тога заостатка само на раздобље од 1882—1888 године, па је ово последње раздобље унио и у одлуке саборског одбора из г. 1890 и г. 1893, а исто тако и у решење кр. угарског министра председника од 9 јула 1894, којим се одлука саборског одбора одобрава.

Раздобље од г. 1882—1888 узето је у обзир како у допису кр. зем. владе, тако и у одлукама саборског одбора и у решењу кр. угар. министра председника за то, јер је остатак дотичног парохијалног намета за г. 1880 и за год. 1881 дотле већ исплаћен био из неприкосновеног фонда за сваку од тих година са 7000 фор. и то према одлукама саборског одбора из г. 1881 и г. 1883.

Према сумарним горе наведеним исказима, свота заостатка непстеривог парохијалног намета исказана је била са 38·974 фор. 31 н. за цело раздобље од г. 1880 — 1888. А пошто је тај заостатак за г. 1880 и г. 1881 исплаћен већ са 14·000 фор. то се заостатак за раздобље од г. 1882 — 1888 установио одбитком тих 14.000 фор. од свете 38.974 фор. 31 н.

По томе рачуну заостатак непстеривог парохијалног намета за горњо-карловачку епархију изнашао је у 1882 — 1888. г. 24.974 фор. 31 н.

Одлуком саборског одбора од 16 октобра 1894. бр. 2398/768 та је свота дозначена на исплату из неприкосновеног фонда. После добивеног надлежног одобрења, које је усљедило додатком ове године, та је свота и исплаћена те отправљена 11. марта о. г. кр. земаљ. благајни у Загребу и тамо примљена гласом дописа исте благајне од 14. марта о. г. бр. 3200.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост, преузв. господин Патријарх Георгије) отпутоваће духовске недеље у Беч, да присуствује делегацијама.

(Саборски одбор). држао је своје седнице 16. 17 и 18 маја о. г. пре и после подне, под председништвом Његове Светости срп. Патријарха Георгија Бранковића. Присуствовали су: високопреосвећени г. епископ Нектарије, г. архимандрит Иларион Руварац, г. прота Влаовић, г. др. Т. Недељковић, г Јагић, г. Рогулић и г. фискал др. М. Полит. Од главнијих предмета претресани су и решени следећи: Одобрен је прорачун за оправку еписк. резиденције у Вршцу. Узето је на знање именовање новог бележника конзисторије бачке у лицу Велка Мирослављевића на место бившег бележника Г. Видицког.

— Дозволења је прилогъ општини Сентандрејској у своти од 5000 фор. на неприкосновеног фонда у сврху реновирања цркве. У погледу проширења зграде вел. гимназије новосадске, пошто тамошња срп. црквн. општина неће никакво расположење да учини, предложено је патронату исте гимназије, да ступи у преговоре ради уступања ханског земљишта за земљиште, на којој је стара резиденција стајала, и од садашњег гимназијског здања имала би се резиденција адаптирати, и у ту сврху би се дао јефтин зајам на нар. фондова, који би се из прихода садашње резиденције амортизирао. Издати су на колаудирање некоји рачуни архитекта патријаршке резиденције, Гђа Милена удова Гојковића, сходно интенцијама пок. мужа јој Др. Живка Гојковића, установљује стипендијску закладу у своти са 20.000 фор. Исту своту жели у 4% држ. папирима одмах у благајници нар. црквн. фондова положити с тим, да закада после њене смрти има у живот ступити. Од те своте има се определити рента главнице од 10.000 фор. на две гимназијске стипендије по 150 фор. а 100 фор. има се улагати у гимназијски фонд карловачки; рента других 10.000 фор. пак има се определити на једну правничку стипендију од 300 фор. а 100 фор. на умножење „фонда св. Саве“. Добротвори изјављена је захвалност, и упућен је фискал да о томе сачини основно писмо. По предлогу Њ. Светости решено је, да се српском сликару Паји Јовановићу повери сачињење слике „Долазак Срба под патријархом Чарнојевићем“. На известитај повереника, које је у ствари деобе српско-романских црквн. општина у Вршцу ради покупљаја поравнања било, узет је поступак истог повереника с одобрењем на знање, с тим закључком, да саборски одбор не може пристати на општа начела, која су од стране романских повереника и едложена, нити може одступити од погодбе, која је 1872. године учињена. За писара код књиговодства изабран је Ђорђе Брановачки из Мола. Избори црквн. скупштинара у Ст. Бановци и Госпођинци уништен је, и нарећен нов избор. — Осим тога издате су некојим сирочадним општина за надзиравање душепочитеља прилогом из јерархијског фонда. Издат је велики број зајмова и решени су многи признаји и молбе од мање важности.

(**Архидијецезални Административни Одбор**). држао је своју редовну седницу дана 15 маја о. г. под председништвом Његове Светости. Решени су од главнијих ови предмети: — Усљед решења саборског одбора, а поводом утока црквене општине у Габошу против одлуке овоодборске у погледу потраживања бившег пароха габошког Љ. М., којим решењем је утоку места дато, наложено је црквн. општини у Габошу да јереју Љ. М. има исплатити у име дужног му парохијала не 72 фор. 36 н. него 42 фор. 36 н. —

Усљед решења саборског одбора, а поводом утока јерох. Јоаникија Јовановића бившег адмна. парохије свилошко-грабовачке против одлуке овоодборске, којим се решењем она одлука укида, одређена је нова ликвидација парохијалног дуга у црквн. општини свилошко-грабовачкој у погледу потраживања јерох. Ј. Ј., пошто исти при обављеној ликвидацији на празнични дан, присуствовати није могао. — Поводом молбе црквене општине у Лаћени, и с обзиром на попљаву која је то место задесила, замољена је кр. жупанијска област у Вуковару, да прикупљање тамо расписаног грађевног новца у сврху грошка ако оправке парохијске тамошње црквне обустави, а црквеној општини јаменској на истих обзира дозволљено је, да уштеђу мањкајућу своту од петроварадинске новчане општине у Митровици као зајам подигне, но коју ће своту исти најдаље за седам година повратити. — Поводом молбе пароха опатовачко-сотинског Ј. Бајдонића, умољена је кр. жуп. област у Вуковару, да наложи кр. котар. области тамошњој да досуђену истоме пароху, одлуком саборског одбора, стварарину од црквене општине опатовачко-сотинске својим путем истерати даде и горе реченом пароху уручити. — Молба црквене општине опатовачко-сотинске ради повишења прилогом јој са 100 на 200 фор. препоручена је саборском одбору на надлежно решење. — Уток против обављеног избора скупштинара у црквн. општини Стари Бановци подпесен је саборском одбору на више разматрење и решење. — Избор председника црквн. скупштине у Угриновцима је одобрен, а подпесен против тога избора уток одбачен. — Одобрен је избор председника у Бингули. — Разрешена је црквн. скупштина и одбор у Вери, а овлаштен је члан онога одбора М. Ђ. парох у Деневцу, да на лицу места то разрешење спроведе и именом овог одбора поставн привремени управни одбор од осам лица под председништвом тамошњег администратора парохије. — Разрешена је црквн. скупштина и одбор у Иригу ради неуредности и немарности у испуњавању надлежећих им дужности, те је именован одбор од 16 лица, који ће завршене црквено-општинске послове и рачуне у ред довести и све послове, који спадају у делокруг црквн. скупштине и одбора обављати до даљег расположења. — Поводом тим, што је црквн. скупштина у Опатовцу и против опоставног налога,

којим је Ст. Н. бивши председник црк. тамошње општине због своје немарности од избора председника искључен, истог поново за председника изабрала, — изаслан је члан овога одбора Ст. П. В. да на лицу места у Опатовцу испита све околности које се односе на немир и неред, који је у тамошњој црк. општини завладао, те за случај да се ови докажу према наводима о томе тужбе пароха Ј. Б., да поднесе овом одбору са односни извештај и имена осморице умерених чланова црк. општине, који би се имали у смислу овостраног већ донешеног решења, по распусту црк. скупштине у привременој управи одбор именовати. — Услед утока пароха Р. М. уништен је закључак црквене скупштине у Ињији у предмету одузимања од њега једне баште, коју је до сада он као парох уживао. — Одбијен је ток учитеља М. Г. из Н. Сланкамена против закључка црквене општине ново и старо-сланкаменачке, којим му се незадовољава доплатак од 60 фор. из закладе Ђ. Т. Аћимовића, а односни закључак црквене скупштине је одобрен. — Узето је на знање изјашњење управе манастира Велике Ремете на жалбу закупника манастирског њивника „Липовац“ а жалба, односно молба овога одбијена је као неоснована. — Одбијена је молба управе Манастира Ковиљина у погледу зајма од 2500 фор. јер су односне потребе, које се желе тим зајмом подмирити такове врсте, да се из текућих манастирских прихода подмирити морају. — Дозвољено је црк. општини моровичко-батровачкој да може подаћи на своје непокретности зајам од 1000 фор. од петроварадинске имовне општине у Митровици у сврху градње парохијског дома. — Одобрена је узајамна промена земљишта између црквене и политичке општине у Адашевци. — Одобрен је закључак црквене општине у Сурчину у погледу адаптирања школског здања за парохијски дом, као и исход одржане у сврху тога дражбе на мањак. — Купопродајни уговори црк. општине у Крчедину гледе куна куће са двориштем и баштом у сврху парохијског дома, као и друге куће купљене од политичке општине обложени су клаузулом одобрења. — Одобрена је оправка парохијског дома у Марадику. — Одобрена је оправка цркве и здање куће гробљанске у Ст. Сланкамену. — Црк. општина у Војки упућена је на ново, да изабраном перовођа и рачуновођи примерну награду определи. — Умољена је кр. кот. област у Вуковару да бившег председника црквене општине у Маркушици присили, да рачуне црквене које је он водио, положи. — Председник, црк. скупштине у Рачи и Рвици новак је на оправдање ради неуредног вршења дужности. — Црквеној општини у Бешки дозвољено је да може из црквене благајне дићи предујам за подмирење трошкова при обдржавању црквене славе уз јамство црквеног одбора и скупштине да ће се тај предујам путем добровољних прилога по тамошњим парохијанима црк. благајни повратити. — Уток црквеног одбора бешчанског поднесен против решења адм. одбора да он има издати за ручак прилком одржавања црквене славе трошак од 91 ф. црквеној благајни накнадити вратиће се утецателима као безпредметан, јер је бивши председник ту свету црквеној благајни повратно. — Изаслан је члан овога одбора Никола Поповић у Адашевце, да се осведочи је ли по тамошњу црквену општину користан куп куће бр. 50 у Адашевци. — Изаслани су чланови овога одбора: протопрезвитер Анакун Стајић и Никола Поповић у Лаћарак да спроведу истрагу ради не поднесених оспорених рачуна тамошње црквене општине од више година. — Одобрени су рачуни црквене општине у Баноштру од год. 1893., Визићу, Крчедину, Михаљевци, Ривици, од г. 1894., Сотину од г. 1892., 1893. и 1894. и Чортановци од г. 1894. — Рачун Ман. Вел. Ремете од г. 1893. вратиће се но ново дотичној управи, да га у смислу надпримедаба надопуни и разјасни. — Разјашњење управе Ман. Прив. Главе поднесено на примедбе надзорништва црквено-народних добара учињене на рачуне њезине од г. 1892., као и разјашњење управе Ман. Шишатовца поднесено на примедбе учињене по истом надзорништву на рачуне њезине од г. 1889. и 1890. поднеће се Саб. одбору на надлежно решење. — Одобрен је прорачун црк. општине у Доњсину, установљен за г. 1895., у сврху подмирења парохијала и других црквено општинских потреба. — Прорачун црк. општине у Черевићу, Вери и Марадику, установљен за г. 1895., у исту сврху, враћа се истим општинама да га у смислу изданог им упутства надопуне, по прописаним обрасцима саставе и у 2 примерка овом одбору поднесу. — Обављена ликвидација црквено-општинских тражбина у Брестачу одобрена је.

(Монах Евгеније Летица). Г. *Манојло Летица*, привремени чиновник при саборском одбору, примио је дана 14 (26) маја о. г. у Манастиру Ковиљину монашки чин са именом: *Евгеније*. Г. Летица је и гимназију и правне и богословске науке свршио са потпуном одликом.

(Г. г. свештеницима бачке дијецезе) саопштавамо да су за дотичне храмове потребни антиминси освећени, те ваља по исте особно доћи у епископску резиденцију.

(**Архидијецезална конзисторија**) држала је дана 18 маја о. г. своју редовну седницу под председништвом високопреч. г. архимандрита Илариона Руварца. Извештај о тој седници донећемо у наредном броју.

(**Из епархије бачке**). Седница епархијске конзисторије бачке сазвана је за дан 24 маја (5. јуна) пре, а административног одбора за исти дан после подне.

(*Пјевачка дружина „Корнелије Станковић“*) из Београда, певаће други дан Духова, 22. о. м., у овдашњој Саборној Цркви литургију, а после ће давање **парастос** у спомен тридесетогодишњице свога оснивача Корнелија Станковића, који је 5. априла 1865. у Будиму преминуо. Исти дан после подне у 8 часова даваће у гимназијској дворани **духовни Концерат** из омиљених и народних песама. Програм концерта даваће се на каси при уласку у дворану. Цене: Седиште у прва три реда 1 фор. 50 н., у осталим редовима 1 фор.; стајање 30 новчића.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Српски учитељски календар за год. 1896. Поуписани јављају српском учитељству и свима пријатељима српске књиге, да су спремни да у току још ове године издају календар под горњим насловом.

Наше је подухвате новина. Док учитељство других напредних народа шиље давно својих многобројних и разноврсних календара, то, ево, ми тек сада покушавамо, да издамо **српски учитељски календар**.

Како је **Српски учитељски календар** стручан, то ће донети поред календарског дела:

а) Шематизам школских власти и српског учитељства у земљама круне св. Стевана и са вероисповедних и са комуналних школа;

б) Песме и приповетке из школског и учитељског живота;

в) Чланке из историје, теоретичке и практичне педагогије, као и ситније белешке из педагошког света;

г) Слике у првом реду педагошких нам лица, а изнимно и таквих лица, која су својим делима обвезала српско школство и учитељство и т. д.

Календар ће наш имати 15 табака, од којих ће 12 табака да заузме поучно-забавни део, колико ретко који календар даје.

Цена је према доброј паради од стране штампарије и јегровитој садржини од стране сарадника само 50 нов. (1 круна) или 125 пара дин.

За јегровиту садржину гарантује велики број јављених већ сарадника на највиш и нижет нам учитељства, који су до сада стекли лепа гласа као књижевници и стручњаци. Ако би се још који сарадник хтео јавити, то нека се изволи са радом најдуже до краја маја т. г. јавити потписанима.

Да би нам подухвате испало за руком, да би новина од стране учитељства: **Српски учитељски календар**, као је материјал већ спреман, одиста света угледао, то се обраћамо молбом српском учитељству, српским општинама и свима пријатељима овоме подухвату, да се заузму за што многобројнију претплату, и да нам **изволе** списак претплатника и новац *најдуже до 15. јуна* т. г. послати.

Браћо учитељи и сестре учитељице! На вас се у првом реду обраћамо. Порадите у народу у тој жељи, да не пропадне подухвате, издавање **првог српског учитељског календара**. Многи нас, па и ван учитељског круга, теше: да не очајавамо, јер је учитељство само по себи добар ширилац књиге српске, па ће таково бити и према своју књизи. Верујући томе, још једном молимо српско учитељство, да се заузме у народу за што многобројнију претплату, те да пробе 2500 комада „**Српског учитељског календара**“, који је број, нека Бог мили, али је за први покушај довољан.

Још нам је напоменути, да смо рок претплати одредили *15. јуна* што смо вољни, да „Српски учитељски календар“ што пре изађе на штампе, а што хоћемо да изнесемо и имена скупљача и претплатника, да се тако јасно видети може, колика је љубав и наклоност, према овом првом учитељском календару.

Молим сва српска гласила, да нам овај оглас и позив на претплату у целости изволе препштампати.

У Панчеву, 1895.

Издавачи и уредници „Српског учитељског календара“ за годину 1896.

Ј. Ђурић,
управ. срп. учитељске школе.

Јован Јапко Кнежевић,
апсолв. сл. више педагогије и пр. учитељ.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС. 79 1—2

Рок расписаном стечају на *учитељско* место овим се продужује од 12. (25.) јунија до 10. (22.) јунија т. г.

У Осеку 13. (25.) маја 1095.

Месни одбор срп. правосл. вероисповедне школе.

СТЕЧАЈ. 67 2—3

Овијем се расписује стјечај на мјесто професора за пастирско богословље, омилетику, литургику и за педагогику и методику у православном богословском заводу у Задру.

С овијем мјестом скопчана је годишња плата од 1000 фор. и 250 фор. у име прибавке службовања, и послије свако пет година службе

200 фор. новчанице, а послије тридесет година службе мировина у износу досегнуте плате.

Који желе добити ово мјесто, имају да докажу, да су послије положеногa испита зрелости у једној великој гимназији, свршили богословске науке у једном потпуно уређеном православном богословском заводу, да су непрекорног моралног и политичког владања.

Молитељи имају се подврћи писменом стјечајном испиту и усменом пробном предавању. Од полагања стјечајног испита и пробнога предавања могу бити ослобођени само они, који су своје научне способности засвједочили као учитељи по богословским наукама.

Молбенице, поткрепљене нужним исправама, имају се поднијети православном Епископу далматинском у Задру крез шест недјеља послије прве објаве стјечаја у овоме листу.

У Задру, 1. маја 1895.

Управа
православног богословског завода

Срп. правосл. црквено-школска општина Срб-В. Сент-Миклошка.

Е. 18. 1895/О. 93 - 1894.

С Т Е Ч А Ј. 66 2—3

На основу в. решења Сл. Епарх. Школског Одбора Темишварског бр. Е. в. о. — 1895. Е. ш. о. — 1895. ex 1894. Овим се отвара стечај ради попуњења овданшњег учитељског места на срб. правосл. вероисповједној основној женској школи, сталном учитељицом. Са овим местом скопчана је сљедећа годишња плата: 300 фор. за држање свакидашње и 60 ф. за држање поотворне школе, 36 ф. у име школске послуге. Ову плату прима учитељица месечно унапред. Даље 6 ф. за писаће приборе, 16 кубних метара тврдих дрва, одакле је учитељица дужна грејати и школску дворану; осим тога слободан стан у школском здању састојећи се из лепе собе, кухиње, подрума, тавана, шупе за дрва и баште код стана.

Учитељици спада у дужност све прописане предмете предавати и ученице у домаћем ручном раду обучавати, као и на сва богослужења у цркву редовно водити. Од учитељице иште се још да добро зна мађарски и да је безприкорног владања.

Молбенице снабдевене крштеним писмом, лječничком сведочбом и сведочбом оспособљења, и да је до сад већ учитељевала, те сведочбом о досадањем учитељевању и моралном владању, послати ваља на потписаног до Илијин-дана 20. јула о. г. када ће се и избор обавити, при чему ће се и лична пријава у обзир узети. Изабрана учитељица има заузети ово место 1. Септембра, (по нов. кал.) о год.

Јоца Мартиновић.
председник.

Бр. 3/зап. ex 1895.

С Т Е Ч А Ј. 63 3—3

На упражњено *учитељско* место за I. и II. разред српске вероисповједне школе у *Осеку* расписује се стечај.

Плата је учитељу 600 фор. а. вр. годишње и стан у парави. Учитељу спада у дужност појати у цркви за левом певницом.

Компетенти имају своје ваљано инструјисане молбе овом одбору најдаље до 13. (25.) јуније т. г. поднети.

У Осеку 27. априла (9. маја) 1895.

Месни школски одбор.

Ad K 686/237 ex 1895

Е Д И К Т. 64 3—3

Усљед брачноразводне молбе Живане Јосифовић рођ. Арсенић из Руме, против супруга јој Младена Јосифовића сада непознатa боравишта — позива се овим речени Младен, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, конзисторији овој или сам лично предстане или место садашњег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега повођена брачноразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 18/30. априла 1895.

Архидијецезална конзисторија.

Д Р А Ж Б А. 2—2 68

Срп. православна црквена општина тиса-хајдушка решењем ванредне седнице црквене скупштине, а по одобрењу слав. епарх. адм. Одбора од 3./15. маја т. г. бр. Ев. 280. А. 344. намерена је своју свету цркву споља и изнутра оправити по одобреном прорачуну. —

Прорачуњена оправка износи:

Зидарски посао	811 ф. 85
Дунђерски „	729 ф. 12
Лимарски „	32 ф. —
Молерски „	300 ф. —
Дрводељски „	1587 ф. —
Позлатарски „	1296 ф. —
Скела за све занатлије	160 ф. —
укупно:	4986 ф. 67

Дражба (минусиде) одржаће се 28-ог маја (9. јуна) 1895. после подне у 2 сахата. —

Сваки лицитант дужан је од прорачуњене цене 10 % цашмалучка положити. —

Општина задржава себи права повереља према подузимачу.

Остала условља као и нацрт радње, могу се до дана лицитације у свако доба код потписаних видити. —

У Тиса Хајдушу 8./20. маја 1895.

Из седнице црквеног Одбора:

Васа Зимуровић
учитељ и перовођа.

Иван Тешић
парох и председник црквене општине.

69 **ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.** 1—1

Српска православна црквена општина у Стејановцима на основу закључка црквене скупштине расписује овим дражбу на мањак ради оправка цркве и торња, који се бакром покрити има.

Цео прорачун износи 2951 фор. 61 нов. а. вр.

а.) зидарско-тесачка радња . . . . 230 ф. 58 н
б.) кроварска радња . . . . . 202 ф. 51 н.
в.) столарска радња . . . . . 140 ф. — н.
г.) ковачка радња . . . . . 81 ф. 50 н.
д.) лимарска радња . . . . . 994 ф. 20 н.
ђ.) мазалска радња . . . . . 42 ф. 7 н
е.) тесарска радња . . . . . 1260 ф. 74 н.

Лицитанти имају пре дражбе 10% од горње своте у име шпицмајстра положити.

Ближи услови могу се дознати код председништва.

Дражба ће се одржати 23. маја (4. јуна) о. г. у 2 сата после подне.

У Стејановцима 12. маја 1895.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 70 1—3

Оставком прицерне учитељице г. Данице Константиновића, остало је место учитељице упражњено, што се овим стечај расписује. Плата је изабране учитељице 600 круна год. у новцу.

1½ хв. дрва и сламе по потреби.

Стан од две собе, кујна и јеловника, с баштом.

Рок стечаја о св. Илији, као и дан избора.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Кларији 23. априла 1895. год. (Zsombolya a. p.)

Срп. прав. црквена општина.

Бр. 5/895. шк. одбор. 71 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитеља III. и IV. р. мушке срп. пр. основне школе; овим се од стране местног шк. одбора стечај расписује.

Учитељска плата састоји се, у готовом новцу 300 фор. (600 кр.) коју плату учитељ месечно 25. фор. у напред из школске благајне прима.

У име пофторне наставе има 30 фор. 1½ хв. тврдог дрва, сламе по потреби 5 зл. ораће земље, на коју је земљу изабрани учитељ дужан порез и све остале терете сносити.

Ако је способан са рачуно-перовођу има награду од 5 фор. за које је дужан све црквене општинске рачуне с кланата и у свакој седници дужности перовође обављати.

Учитељ изабрани уживаће стан од две собе, кујне, јеловника, тавана, шупе и штале и кујинске баште.

Изабраном учитељу спада у дужност школском уредбом прописане предмете најтачније и најсавесније предавати, у св. цркви за десном певницом појати, школску дечу појању обучавати, при параетосима бесплатно појати при литијама и другим црквеним свечаностима присутан бити, ако буде при укопу позван, има награду од 50 нов. односно 1 фор.

Компетовати могу само Срби православ. вере, који су у Сомбору за учитеље најмање с добрим успехом оспособљени, а имају примерно владање, даље да су добри у мађ. језику: изабрани учитељ мора добар певач бити.

Новоизабрани учитељ наступа своје звање 1. септембра о. г.

Рок стечаја је о св. Илији, ког дана ће се и избор обавити, приметити је да се лична пријава узима у обзир и тај ће првенство имати.

Из седнице школског одбора држане у ср. Кларији (n. p. Zsombolya Toront. m.) 14. маја 1895 год.

Школски одбор.

Бр. 5/895. шк. одбор. 72 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњено досад привр. постављено учитељско место у Срп. Кларији за I. и II. р. срп. мушке вероисповедне основне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 400 фор. (или 800 круна).

1½ хв. тврдих дрва, сламе пак по потреби. Стан од две собе, кујне, јеловника, подрума, башта за кућну.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати у светој цркви за левом певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби прав. вере, који су у Сомбору оспособљени, и који су потпуно вични мађ. језику, и појању.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1/IX по. ст. о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати.

Рок стечаја је о св. Илији, када ће се и избор обавити. Који се лично представи, има првенство.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Кларији (n. p. Zsombolya) 23. априла 1695. год.

Срп. прав. црквена општина.

Бр. 19 ex 1895. Шк. Од. 74 1—3

СТЕЧАЈ

На сомборској српској вероисповедној сталној школи Жарковци, овим се стечај ради сталног попуњења расписује.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. а у вр. стан и башта, но с том примедбом, да ће изабрани учитељ, односно учитељица, у уживање своје потпуне плате ступити тек првога Октобра, пошто ће се половина сеп

тембареке плате, у смислу изданих наредабајом издати удовици преминулог тамошњег учитеља.

Рок стечају излази од првога дана увртења у званичном листу „Српском Сиону“ на за шест недеља.

Ваљано инструпране молбенице ваља упутити овом шк. одбору.

Из седнице м. шк. одбора, држане у Сомбору 12 (24.) маја 1895. год.

Н. Ђ Вукићевић,
председник.

СТЕЧАЈ. 77 1—3

У капачкој српско вероисповедној мешовитој школи има се стално попунити учитељско место.

Плата је годишња: 1.) 300 фор. које учитељ у месечним ратама прима; 2.) 4 јапца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа и једна башћа од 600 □ хвати изван села; 3.) 2 хвата тврдих дрва и сламе колико је школи потребно.

За перодводство добија учитељ 15 фор. и за паушал 5. фор. Од великога ће погреба добити 1. фор. а од малог 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су испит мађареког језика положили.

Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице добро инструпране, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче 28. јуна а избор ће се на Петров дан обавити.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Из седнице школског одбора држане у Канаку 30. марта 1895. год.

Иван Кретић,
председник школ. одбора.

Ad. K. 246/105 ex. 1895. 76 1—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Ане Жужанс Шлајм рођ. Хорват из Будимпеште, против супруга јој Лазара (Фрање) Шлајма сада непозната боравишта — позива се овим речени Лазар (Фрања), да у року од 60. дана рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, потписаној конзисторији или сам лично предстане, или место садањег пребивања свога пријави, иначе ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице епархијске конзисторије будимске држане у Сентандрији дне 27. априла (9. маја) 1895.

Епарх. конзисторија.
будимска.

Ad. K. 648 ex 1895. 75 1—3

СТЕЧАЈ.

Па упражњено место *протопрезвитерског капелана у Н. Саду* са годишњом платом од 550 фор; које се из благајнице срп. правосл. црквене општине новосадске прима, и са уживањем половине титуле за оне дужности, које сам капелан обави — овим се оствара стечај

Компетенти имају своје добро и инструписане молбенице до 15/27 јуна о. г. потписаној конзисторији поднети.

У Новом Саду 16/28. маја 1865.

Конзисторија Епархије Бачке.

ОГЛАС. 75 1—1

Српска прав. црквена општина старо-паланачка, продаваће под закуп, путем јавне дражбе 23. маја (4. јуна) о. г. у 9 сати пре подне своју орању земљу у износу од 216 катастр. јутара (у једном комаду) на 3 једно за другом текуће године.

Услови се могу сваки дан видети у црквеној писарници.

Из седнице црквеног одбора, која је држана 9. маја 1899. год. у Ст. Паланци.

Црквени одбор.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у паточ (Nachnahme) поред моје гаранције. При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија
пређе А. Јекић и П. Маркуша
1— 52 **Нови Сад** (главна пијаца).

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 21.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 28. маја 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Премс.

ЗАПИСНИК

седнице саборског одбора држане у Карловцима дана 17. (29.) маја 1895. године.

Бр. 614.

Председава: Његово преосвештенство господин *Нектарије Димитријевић*, епископ вршачки.

Г. Јосиф Јагић, члан-заменик саборског одбора, сматра за дужност своју као члан овога тела — а држи да се у том с њим потпуно слажу и остала господа чланови овог саборског одбора — да пред саборски одбор изнесе ради сходнога решења односно ради заузимања потребнога становишта ону ствар, која је из јавности позната сваком саб. одборском члану, те и целом саборском одбору, а наиме ствар јавне оптужбе, коју је подигао Др. Јован Грујић из Новог Сада против Његове Светости, преузв. господина патријарха српског Георгија Бранковића, који је уједно и председник овоме телу, и то како у српској тако и страној јавности и не само пред високом кр. уг. владом, него и на највишем месту пред Његовим Величанством, оптужујући Његову Светост због злочина проневере и преваре, учињеног на штету српске православне црк. општине шандорске односно срп. пар. црк. фондова тиме, што је Његова Светост наводно још као окр. протопрезвитер саборски до године 1882. неки део прикупљене свете духовина верозаконског прилога и саборских трошкова незаконито за себе задржао и и камате на те свете од исте црк. општине никаквог унесавши у фонд мању свету, него што је од општине примио и истој признаницама потврдио.

Г. члан заменик у подужем говору расветлава ствар нарочито са гледишта правнога и јавно моралнога истичући не само *ондашњи отмени положај и врло повољне материјалне прилике* Његове Светости, него и ту околност, да је Његова Светост у то време, кад му се на терет стављају горњи казнени чини, био већ и изабрани и потврђени епископ темишварски, те је са свим неосновано и управо апсурдно и претпоставити таково штогод и то тим више, што је Његова Светост, да је таково што било, имао и чиме и кад, да буде какве неправилности за времена у ред доведе; те обзиром на онај високи положај, који Његова Светост као архијепископ-митрополит и патријарх српски, као духовна поглавица овопредеоне српске православне цркве и као држани достојанственик звузима; као и обзиром на ону тесну везу, која постоји између Његове Светости г. патријарха, као законитога председника овога саборскога одбора, као највишег срп. прав. нар. црк. автономног управнога форума, који је овде посредно тангиран и у овим приликама у првом реду позван, да у овако замашној ствари своје становиште обележи и тиме и себе како према јавности, тако и према надлежним форумима у јасно одређен положај стави, предлаже, да саборски одбор своје мишљење одлуком изрече и да ту одлуку и јавности преда, а наиме да саборски одбор изашље пододбор, да предлог формулира у том смислу, да се ти нападаји с индигнацијом одбију, саборски одбор Његовој Светости преузвишеном г. патријарху српском Георгију Бранковићу и својем председнику своју потпуну оданост и поверење изјави и о ствари како Његову и. и кр. ап. Величанству, тако и високој кр. уг. влади представку поднесе.

Његово Преосвештенство, председавајући господин епископ Нектарије у вези са горњим предлогом напомиње, да је ова ствар и деликатна и замашна, те је потребно и опрезно и темељно просудити све моменте, који стоје у вези са истом, и услед тога предлаже, да саборски одбор пре мериторне своје одлуке изабере и изашље поверенство, да у књиговодству и благајници подручних нар. црк. фондова и заклада точно изврши не само податке који се односе на ову ствар, и што стоје код књиговодства на расположењу, него нарочито и ту прилику: какво је било стање њених књига рачунских у оно време и односно какав је био пропис и ред у том погледу у оним годинама? и да по том успеху предузетога извида саб. одбору свој извештај и предлог поднесе.

Усљед тога је на предлог Његова Преосвештенства г. епископа-председника

одлучено:

предлог Његова Преосвештенства прихватити и у смислу истога у поверенство изабрани и изасланн буду г. Јосиф Јагић, г. протопрезвитер Ђорђе Взаховић и г. др. Тодор Недељковић с тим, да се до повратка изасланих повереника седница суспендује.

По размаку од два часа пошто се поверенство вратило, буде седница под председништвом Његовога преосвештенства г. епископа Нектарија опет настављена.

Бр. 615.

Г. др. Тодор Недељковић, члан саборског одбора у име изасланога поверенства саопштава саборском одбору, да је поверенство у књиговодству и благајници подручних фондова и закалда у смислу овд. одлуке од данас бр. 614. учинило најтачније извиђење у ствари оптужбе др. Јована Грујића против Његове Светости г. патријарха Георгија Бранковића, а у погледу уплата свота верозаконскога прииоса и саборских трошкова за срп. прав. црк. општину шандорску, учињених Његовом Светости г. патријархом, као и извиђење у погледу ондашњега стања и реда у вођењу рачунских књига, и уверило се, да у том погледу није по сталним одређеним нормама поступано, пошто ни прописи дуговина које су негде по спархијама, а негде по црк. општинама исказане, нису на једнако време, него час на више час на мање година чињени, а ни уплате нису систематично на одређено време, него неједнако, и на рачун и то разним путем и начином и разним органима автономним уношене; специјално код прописа и уплата српске православне црквене општине шандорске пак ствар овако стоји:

У главној књизи на страни 170. исказан је прописани дуг у име:

1.) верозаконскога приноса за годину 1869—1880. са . . . . . фор. 335·92

2.) саборски трошкови за годину 1864/5., 1867—72., 1879. . . . . фор. 218·41

3.) за 1881—82. (саб трошак) фор. 25·46

Свега дакле дута фор. 579·79

На тај дуг је отплаћено од обе

врсте до 4. августа 1882. . . . . фор. 333 45
те би разлика била . . . . . фор. 2[illegible]6 34
али је по намирама срп. прав. цркв.
општине шандорске, које је добила
од Његове Светости г. патријарха,
као онданњега протопрезвитера сомборског, пошто су и камате на дуговање рачунате, та разлика у своти од фор. 296 35 т. ј. са 5[illegible] фор. 01 повч. већа.

По што се по искалу књиговодства подручних нар. цркв. фондова приликом ревизије књига (ма да се неким погрешкама о другим уплатама ушло у траг т. ј. да нису биле уведене, ма да су уплате уњшене) у овом погледу године 1892. није могло изнаћи, од куда потиче ова диференција, *јер изворнога исказа*, којим је исказана специфікована уплата оних свота, које су унесене (свега 1297 фор. 18 новч.) са дописом Његове Светости од 20. јула 1883. бр. 13. за разне црквене општине, међу којима је и шандорска, и који исказ је без сумње прилежао код дописа — у допису *код документа нема, него се само налази прост препис* на самом допису, писан другом руком, а наиме руком Јована Симеоновића-Чокића, онданњега помоћника код фондовскога књиговодства — то је Његова Светост г. патријарх српски Георгије Бранковић, по уњшеном му сазнању о том, из своје побуде нерастумачену диференцију одмах и подмирио, без обзира на то што се није видело и није могло видети, да ли таква диференција постоји и по изворном исказу, којега је, не зна се којим начином, оданде нестало, као и без обзира на то, што је по одлукама саборскога одбора бр. 360. ех 1877., и бр. С. О. 1098/629. ех 1880. имао сваки протопрезвитер, који укупља те дуговине, право на уњшене дуговине тражити и укупити од дотичне општине не само 7% камате, него и себи 2% од укупне дужне главнице у име награде задржати, те и протопрезвитер сомборски од шандорске општине.

У пети мах приказује г. изасланик званични исказ о дуговинама и уплатама верозаконског приноса и саб. трошкова за епархију бачку до године 1883. достављен саборском одбору под 17. (29.) новембра 1883. бр. А. О. 171., 178., 183./145. који се налазо у књиговодству подручних фондова и из којега се види, да је *уњшена* свота уплаћена, но не види се тога, да ли је ту своту епарх. административном одбору бачком послао сомборски протопрезвитер Ђорђе Бранковић или други ко; да ли је епарх. адмін. одбор ту своту унео у благајницу нар. цркв. фондова и у опште, да ли је исказана свота и послата епарх административном одбору или је само онде као подмирена уведена?

И после свега горњега уз напомену оних разлога, које је г. Јосиф Јагић, члан заменик саб. одбора навео, као и обзиром на то, да све прилике јасно показују, да је овде, осим тога што се није могло установити, *кога управо терети*, што уњшене своте нема уведене у фондовским књигама, те ни унесене у благајницу фондовску, ма да је уплаћена, сваки dolus, ала намера искључена, г. др. Т. Недељковић *предлаже* у име изасланога поверенства: *да се предлог г. Јагића под бр. 614. у целини прими са односним расположењем* у обзиру најеног исказа о дуговинама и уплатама вероз. приноса и саб. трошкова за епархију бачку, који је мало више наведен.

По свестраном претресу целе ствари и по дужем већању

буде одлучено:

обзиром на то, што није никако установљено, да ли је за српску православну општину шандорску заиста унесена до 4. августа 1882. само онолика свота у име верозаконског приноса и саборских трошкова, како је у рачунским књигама фондовским спроведено, пошто онога (оригиналнога) исказа, који је Његова Светост г. патријарх као бивши окр. протопрезвитер сомборски са новцем послао, међу исправама рачуноских нема; те се према томе ни не може основано и истини сходно изрећи, да тај мањак, ако га је било терети Његову Светост;

обзиром на то, што је по саопћењу фондовскога књиговодства приликом споменуте ревизије почетком деведесетих година констатовано да на пр. једна уплата саданњега протопрезвитора сомборског на ове дуговине није била у књигама спроведена, него се то тек накнадно по ревизији учинило; из чега се указује оправдана претпоставка на могућност, да је уњшена свота другом којом приликом унесена, и без зле намере *неукњижена остала*, тако, да је после десет и више година дана врло тешко и управо немогуће погрешку изнаћи и то тим више, што се зна, да се у то доба такови унос управом нар. цркв. фондова или изнимно или нису никако уносачима ни потврђивали, те је и с те

стране искључена могућност ближега и правога просуђења ствари;

обзиром на то, што се зна, да је Његова Светост г. патријарх, као бивши окр. протопрезвитер сомборски, био и у новољним имовним приликама и уживао не само поверење своје духовне пастве, него и уважење осталога народа и својих сугрђана без разлике вере и народности, те је по том получио и више и највише достојанство у овопредсеној срп. прав. цркви, те је искључена и могућност на сумњу о таквим чинима, којима га противници терете;

обзиром даље и нарочито и на ту прилику, што је овом саборском одбору познато, да је Његова Светост садања патријарх, као бивши окр. протопрезвитер сомборски, које у име веровак. приноса, које саборских трошкова, које пак закупнине од сеција јерархијскога фонда, унео у фондовску благајницу многе и знатне своте, које у *много хиљада форината иду*, те је лако могуће *забуна* у том обзиру, да је у тој прилици, где се за разне црквене опћине, разне своте и свотице имају отиравити, поремећено име и свота, што једно са другим иде, а што се без темељне равнизје односних доноса, рачунских исправа и књига вођених у размаку од неких десет година дана не може установити данас после толико година;

обзиром на то што је одлуком саборскога одбора од 20. септембра (2. октобра) 1877. бр. зап. 360. учињено расположење, да се за случај неуплате на те дуговине већ за год. 1877. и даље имају прописати и истерати 7% камате, те је окр. протопрезвитерима путем епархијских административних одбора морао бити и изодан налог издан, уељед чега су исти протопрезвитери били власни такове камате после тога времена и купити;

обзиром на ту врло важну околност, што је одлуком саборскога одбора од 4. (16.) јула 1880. бр. С. О. 1098/629. за труд дотичним протопрезвитерима одобрена награда и то са два (2)% *од укупљене реститане своте верозаконскога прилоса и саборских трошкова*, која наградна свота се имала узети из побране *7% камате* на те дуговине; као и на то, што по знању овога саб. одбора Његова Светост, као убирач тих дуговина, није добио никакве награде у то име;

обзиром на то, што би и у том случају, да је Његова Светост, као бивши протопрезвитер сомборски, уштиру своту задржао, овај чин спадао у решење *питања о награди која је горе одобрена*, те би се по томе сматрала, па се и сматра пред овим *саборским одбором, као надлежном фондовском власти, као чисто рачунска ствар, где нема ама баш никакога кривично-законскога ни кривично-правнога обележја*, и то тим мање што је Његова Светост г. патријарх уштиру своту *и без установљене дужности, из своје воље* подмирити, те тиме сваку евентуалну штету да дотичнога нар. црквн. фонда, чим му је ствар саопћена, отклонити изволео;

и најпосле обзиром на приказани исказ дуговина за епархију бачку од год. 1883. —

једногласно изјавити, да је саборски одбор на основу извиђења стекао то уверење и на основу горе изређаних разлога очитује; да је у овој ствари шандореке срп. прав. цркв. опћине од стране Његове Светости г. патријарха, као бившег убирача речених дуговина и 7% камата *искључен* dolus *и сваки моменат проневере и преваре и да ни нар. црквн. фондови ни шандорска црквн. опћина нису ваде претрпели никаку штету;* уељед тога овопредметне нападаје и оптужбе дра Јована Грујића од Његове Светости г. патријарха српскога Георгија Бранковића, које иду не само против личности, него и против онога високога достојанства и звања, које Његова Светост у цркви, држави и народу заузима, па и против самога овога саборскога одбора, којем је Његова Светост председник — са индигнацијом одбити, Његовој Светости г. патријарху потпуну одданост и поверење корпоративно и то одмах изјавити, и о том високу кр. уг. владу путем Његове Преузвишености г. министра богочасти и јавне наставе представком учтиво високога знања и даљег сходнога расположења ради известити и за потпис представке Његово Преосвештенство г. Нектарија Димитријевића, председника-заменика овог саб. одбора умолити, уједно пак ову одлуку и Његовој Светости, господину патријарху српском Георгију Бранковићу изводом запишка овога високога знања и сходне употребе ради доставити; најпосле у вези са овим, да би се рачунистила она околност, да се у исказу епарх. админ. одбора бачког од 17. (29.) нов. 1883. налази као уплата и односна свота за вишекратно спомињану опћину шандорску, изаслати на лице места г. Јосифа Јагића, члана-заменика саб. одбора, да са главним књиговођом подручних фондова и заказа потребна извиђења учини и ствар исказа,

нарочито у погледу овде споменуте црквене општине расветли; о овом изашиљању Њ. Преосвештенство г. епископа бачкога знања и сходног расположења му ради известити.

НАРЕДБА

срп. прав. народног Школског Савета од 25. априла 1895. г. бр. ad Ш. С. 72/93 ex 1895., којом се установљују: Правила о полагању испита за оспособљење учитељског звања у срп. нар. основним школама у срп. учитељској школи сомборској.

§. 1.

За испите оспособљења могу се пријавити:

а.) сви они, који су најмање с довољним успехом свршили учитељску школу и за то се време по пропису владали;

б.) они ученици, који се приватно теоретски и практично за учитељски позив спремали. Редовни ученици обично могу при оном заводу полагати, где су последњи разред учитељске школе свршили.

§. 2.

Испит за оспособљење могу полагати само они редовни ученици, који на то добију дозволу од професорског збора из конференције држане у ту сврху по свршетку годишњег испита четвртог разреда, за школску годину 1894./5. по свршетку годишњег испита трећега разреда.

Професорски збор има право саветовати, да одступе они ученици о чијој довољној спреми сумња.

§. 3.

Приватно или у другим учитељским заводима спремљени ученици могу се само по дозволи Шк. Савета пустити испиту за оспособљење под овим условима:

а.) ако су мушки навршили 19 година живота (женске 18 година), или ако им је Шк. Савет подарио дозволу у оскудици поменутих година;

б.) ако су мушки свршили четири разреда средње или грађанске школе, а женске четири грађанске или више девојачке школе;

в.) ако се најмање годину дана вежбали учењем у народној школи.

г.) ако се морално владали, телесно здрави и способни у вршењу учитељске дужности.

§. 4.

На испит за оспособљење не могу приступити бити:

а.) који су на оваковом испиту двапут одбачени били;

б.) који су у кривичним стварима судским путем осуђени;

в.) који су из ма којег завода због моралног преступа одстрањени били;

г.) који од такове болести или недостатка пате, да нису због тога способни за отправљање учитељског звања.

§. 5.

Они кандидати који задовољавају захтевима §. 3. пре него што би били припуштени испиту за оспособљење, дужни су из појединих разреда положити приватни испит у роковима одређеним према њиховој старости, а који обично не смеју бити мања од четврт године.

§. 6.

Приватни ученици ради дозволе полагања разредних испита дужни су своје у смислу §. 3. снабдевене молбенице поднети управитељу учитељске школе, који исте ради решења уз мњење професорског збора шаље Шк. Савету.

Шк. Савет на основу мњења проф. збора одређује време, кад ће приватни ученик испит полагати.

§. 7.

Разредни испити обдржавају се под председништвом управитеља, а пред оним професорима који у дотичним разредима предају и распростиру се на све оне предмете, који су прописани у наставном плану срп. учитељске школе сомборске О исходу разредног испита издаје се редовна сведочба са наводом броја и датума дозволе Шк. Савета.

На испит за следећи разред припушта се ученик само у том случају, ако је претходни разредни испит најмање са довољним успехом положио.

Ако ученик при полагању разредног испита највише из два предмета недовољну оцену добије, дужан је пре него што би био припуштен полагању испита из следећег вишег разреда, накнадни испит из дотичних предмета положити. Но

ако из више од два предмета недовољну оцену добије, тада се тек после године дана поновном целокупном разредном испиту подврћи може.

Пристојба за полагање разредног испита је 20 фор. [40 круна], а за делимично понављање по предмету 5 фор. [10 круна]. Ова пристојба се међу свима испитивачима сразмерно према броју предмета подели но тако, да управитељ осим испитног дела [по предмету] још један део добије.

§. 8.

Испитна комисија за испит оспособљења састоји се из изасланика Шк. Савета и чланова проф. збора под председништвом изасланика.

§. 9.

Испит за оспособљење је теоретичан и практичан. Теоретичан испит је делом писмен, а делом усмен и простире се на градиво прописано у §. 10. и §. 17.

Практичан испит састоји се из писмене радње и практичног рада.

На испиту за оспособљење нико ни из каквог разлога не може бити опроштен од полагања којег предмета.

§. 10.

На писменом испиту ови се радови израђују:

1.) Расправа из српског језика у кругу педагогије са сврхом том, да се из ње види с је дне стране потпуно граматично знање српскога језика, правилно мишљење и писмено правилно изражавање мисли кандидата, а с друге стране знање из педагогије и педагошких помоћних наука. На израду 4 часа.

2.) Израда задате теме на мађарском језику уз приномоћ речника. На израду 4 часа.

3.) Превађање са немачког језика на српски уз приномоћ речника. На израду 4 часа.

4.) Решење двеју геометријских задаћа из којих се има видити знање и сигурност у рачунању. На израду 4 часа.

5.) Правилно решење по једног мањег питања из круга природних наука и господарства [код женских кућарства]. На израду 4 часа.

6.) Цртање једног геометријског или простог тела по изгледу слободном руком са шатирањем. На израду 4 часа.

7.) Један образац красописа. На израду 1 час.

§. 11.

Ради одређења писмених радња и задатака испитних професори предају управитељу под 1.) 2.) 3.) по три расправе и превода осам из геометрије и шеснајст до двадесет из природних наука и господарства (кућарства).

Управитељ до 1. маја све задатке осим задатака из мађарског језика достави Шк. Савету, који за српску радњу изабере једну расправу, за превађање са немачког на српски такође једну, за геометрију четири, за природне науке и господарство 8—10, од којих из геометрије, природних наука и господарства ученици слободно бирају задатке. Шк. Савет по потреби може задаће да преиначи односно да нове захтева.

Изабране задаће Шк. Савет у засебној куверти запечати, до 10. маја управитељу их достави и одреди — по предлогу проф. збора — време испита писменог и усменог.

Одређење задатака из мађарског језика спада у делокруг кр. државног надзорника (Према наредби В. кр. угарског министарства од 27. марта 1894. год. бр. 13248.

Одређење задатака из красописа и цртања спада у делокруг управитеља и проф. збора.

§. 12.

Писмени испити имају се у другој половини месеца маја држати и то 3 - 4 дана, који један за другим долазе тако, да се по један задатак сврши за једно до — или после подне.

Сваку поједину куверту са задатком отвара управитељ непосредно пред сам почетак писменог испита у присуству професора, којима је надзор поверен и кандидата, те изабрани задатак прочита.

При истеку времена сваки кандидат дужан је предати израђени задатак са оригиналним концептом, све и ако би недовршен био.

При писменим испитима кандидати смеју при себи имати само прибор за писање односно цртање, а за мађарско и немачко превађање још и речник; при раду не смеју један с другим у додир долазити. Ко ову наредбу преступи, обуставља се од даљег рада. На ово се имају кандидати пре испита строго опоменути.

О писменим испитима надзиратељи професори воде записник, у који се уведе време испита, задатак, попис имена кандидата, време кад је који кандидат предао радњу и остале потребне примедбе, а такође и имена надзорних професора по реду замене.

Овај записник по свршетку свију писмених радња заврши и потпише управитељ, те прикључи осталим списима о испитима.

§. 13.

Писмене радње прегледају испитни професори (српску — професор српског језика и професор педагогије, а мађарску професор мађарског језика и кр. државни надзорник), погрешке означе и на сваку радњу кратку и оправдану пресуду са одговарајућом оценом напишу.

После прегледа задаћа управитељ сазове проф. збор, да се узајамно изнесте о исходу радња. На овој конференцији дотични професори учине пријаву о исходу писмених радња, но не доносећу решење у погледу припуштања на усмени испит. Решење ово задржава се за целокупну испитну комисију.

§. 14.

Усмени испити одржавају се месеца јуна у данима, које одреди Шк. Савет, а на предлог проф. збора, као и ред самих испита. Овим испитима претходи конференција целокупне испитне комисије која,

а.) већином гласова одређује коначан исход писмених испита и изриче, који се кандидати припуштају усменом испиту;

б.) одређује, код којег је кандидата потребно опширније испитивање из појединих предмета на усменом испиту.

Ако се председник испитне комисије са већином збора не може да сложи у погледу оцене такова предмета из којег се не полаже усмени испит, може захтевати, да дотични кандидат из уништног предмета испит усмени положе.

Бележнике усмених испита именује председник комисије.

§. 15.

Онај кандидат, који је све писмене задатке најмање на довољно израдио, припушта се усменом испиту. Који је највише из три писмене радње добио оцену недовољно припушта се усменом испиту по тако, да се из дотичних предмета строго испита на усменом. Кандидат, који је из преко три радње добио недовољну оцену, не припушта се усменом испиту.

§. 16.

Сви кандидати укупно полажу испит из појединих предмета по одређеном реду предмета тако, да на један дан долази 8—9 часова на испитивање.

§. 16.

Усмени испит обично се састоји из оних предмета, који нису били предметом писмених испита, а ти су:

1.) Вероиаука.
2.) Наука о васпитању.
3.) Методика.
4.) Српски језик и књижевност.
5.) Црквено словенски језик.
6.) Мађарски језик.
7.) Отачаствена и светска повест.
8.) Земаљски устав.
9.) Земљопис.
10.) Рачун.
11.) Практичан теоретичан испит из црквеног појања и правила, певања и свирке.
12.) У учитељској школи практичан испит из гимнастике и учења исте у основној школи.
13.) У учитељичкој школи практичан ручни рад. За обим испита меродаван је наставни план. Кандидат ваља да на испиту дâ доказа и то из педагогије о своме знању важнијих психолошких правила и о примени истих; да зна поједине делове и правила из дидактике и методике; устројство основне нар. школе, помоћна средства наставе и употребу истих.

Из осталих предмета најглавније основе дотичних наука и свезу, која између ових постоји; имају се ситнице избегавати а велика пажња на учитељски позив обраћати.

§. 18.

Усмени испити за оспособљење су јавни.

Питање ставља председник и то из листе на којој су прибележена питања, која обухваћају цео круг предмета; но председник има право и друга питања ставити. Задата питања професор испитује.

У записник, који се води приликом усмених испита, бележник уводи питања и одговоре.

§ 19.

Предмет за практичан рад на два дана пре предавања ставља председник комисије кандидату до знања. — Кандидат је дужан нацрт предавања писмено израдити и предати председнику пре почетка предавања.

Кандидат из прописаног градива обучава једно одељење ученика вежбаонице пред комисијом и наставничким особљем вежбаонице тако, да ово обучавање не траје мање од 10 минута а више од 15 м.

При оцени овога предавања ваља пазити, да ли кандидат зна своје теоретско знање практично применити, разумно и с љубављу поназати се према ученицима, појмове према развитку уче-

ника предузети, живим својим обучавањем на пажњу ученика обратити и у пажњи га држати.

Ако околности захтевају практичан рад може се одржати и пре усменог испита.

§. 20.

По свршетку свију испита испитна комисија држи конференцију, у којој са већином гласова за све поједине кандидате на основу вођеног записника решава:

а.) оцену из свију предмета.

б. општу оцену.

Оцене су: одлично, врло добро, добро, довољно, и недовољно.

Општу оцену определује количник из зброја свију оцена појединих предмета и броја предмета.

Исход испита објављује председник у присуству испитне комисије.

Кандитат, који је на испиту за оспособљење из три или више предмета недовољну оцену добио, може тек после године дана испит из свих предмета поновити.

Онај кандидат, који на испиту за оспособљење из једног или два предмета недовољну оцену добије, може поправни испит из тих предмета месеца децембра исте године полагати. Не положили том приликом ни једног предмета, тада може испит из дотичног предмета тек на свршетку школске године још једном поновити; но не положи ли ни из једног од два предмета, тада може само још једном при свршетку школске године целокупни испит за оспособљење поново полагати.

Они, који у течају испита из оправданих разлога од даљег полагања одступе, не оцењују се и узима се, као да у опште нису испит ни полагали. По они, који овако тргнут одступе, не пропуштају се више испиту за оспособљење.

§. 22

Оцене установљене у §. 20. увађају се у главни школски записник испита за оспособљење. Школски записник потписују сви чланови испитне комисије, а оставља се у два примерка, од којих се један шаље Шк Савету, а други остави у архиви завода

§. 23.

Дипломе оних, који се оспособљавају за учитеље срп. нар. основних школа, исправљају се на основу главног школског записника, снабдевају се печатом завода и потписују их председник испитне комисије и управитељ учитељске школе. Дипломе су без биљега.

У дипломи се има навести, да ли је кандидат редовно или приватно свршио учитељску школу.

Оним кандидатима, који нису навршили законом прописане године (мушки 19, женске 18.) издају се дипломе тек пошто наврше прописану старост.

§. 24.

Испитна пристојба за оне, који приватно полажу испит за оспособљење износи 20 фор. (40 круна). Пофторавање целокупног испита за оспособљење 10 фор. (20 круна); деломично пофторавање испита за оспособљење по предмету 5 фор. (10 круна.) Диплома 10 фор. (2 круне).

Све ове пристојбе имају се унапред положити. —

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Разночтеніе къ сказаніимъ церковно-слов҃ѣнскихъ книгахъ.

У 22 гл. од Матеја у ст. 41, 42, 43, 44, 45, 46, у изданју од год. 1875 стоји: Собравшимсѧ же Фарісеѡмъ, вопроси ихъ Іисъ, Глаголѧ: что вамъ мнитсѧ ѡ Хр҃тѣ, чій естъ сінъ; глаголаша имъ: Дв҃довъ. Глаголѧ имъ: Какѡ оубѡ Дв҃дъ дх҃омъ Гд҃а его нарицаетъ, глаголѧ: Рече Гд҃ь Гд҃еви моемъ: сѣди ѡдесную мене, дондеже положѫ враги твоѧ подножіе ногъ твоихъ; Аще оубо Дв҃дъ нарицаетъ его Гд҃а, какѡ сінъ имъ естъ; И никтоже можаше ѿвѣщати имъ словесе: ниже смѣѧше кто ѿ того дне вопросити его ктомѹ. У изданју од год. 1864 гласе тако исто сви они стихови, само што је оубѡ на-

писано са о у стиху, који почиње: какw оукw Дѣдъ дѣломъ итд. Да се види јасније разлике у издањима, ја ћу навести све ове стихове из издања од год. 1755: Сокрaнwмъ же Фарiсewмъ, вопроси йхъ Iйсъ, Глаголя: чтоса ймѣтъ w Хрїтѣ; чiй есть сiй; глаголa емъ: Дѣдовъ. Гла ймъ: какw оукw дѣдъ дѣломъ гдa его нарицаетъ, глаголя: Рeчi гдь гдѣи моимъ, сѣди wдeсноую мои, дондеже положѫ враги твоя подножiе ногама твоима. Яцiе оукw дѣдъ нарицаетъ его гдa, какw сiй емъ есть; И никтоже можаше вѣкърати емъ словесе: ниже смѣа кто ѿ того дне вопросити его ктомъ.

Кад се испореди ово старо издање са оба млађа, онда видимо да је у млађем од год. 1864 свуда оукw са о, које је боље од онога у старом издању са w, јер овдје значи конјункцију *дакле* као што се види из матице и по самом смислу. У старом опет издању има датив двојине подножiе ногама твоима, које је боље од ген. множине ногъ твоихъ у новијим издањима ма да и у матици стоји генитив множине, јер се види по смислу да је двојина ногама твоима на своје мјесту. У млађим издањима стоји опет боље имперфекат смѣаше, који одговара матици и смислу, а у старом издању није на своје мјесту part. praes. act. смѣя ни по смислу нити је тако у матици. У свијем овијем случајевима стоји у Сарајевском издању онако, као што треба т. ј. стоји на оба мјеста оукw са о, стоји датив множине ногама твоима и имперфекат смѣаше Али осим свега овога има нешто занимљиво. У оба новија издања у првој реченици датив апсолутан гласи: сокрaшымсѧ Фарiсewмъ, у старом издању од год. 1755 опет: сокрaнwмъ же Фарiсewмъ, а у Сарајевском издању: Сокрaнымъ же Фарiсewмъ. Сарајевско се издање слаже овдје са оба новија издања само што је у Сарајевском издању изабран други пасивни облик сокрaнымъ, а у оба новија издања опет други пасивни облик: сокрaшымсѧ. Сокрaнымъ и сокрaшымсѧ различни су пасивни облици, али значење имају једно исто. Осим тога оба су пасивна облика по деклинацији сложена и по томе што су сложени облици заостају за старим издањем од год. 1755, које има номинални облик сокрaнwмъ. У дативу је апсолутном сокрaнwмъ Фарiсewмъ предикат сокрaнwмъ. А кад је придјев предикат, онда има увијек номинални облик као што је то и у српском језику, н. п. *ученик је добар*, а никад *ученик је добру*. У старословенском језику увијек партицип има номинални облик у дативу апсолутном без изузетка, а и у црквенословенском језику има номинални облик партицип кад је у једнини и двојини, н. п. Iисѣсѣ, рождшѣсѧ въ Виѳлеемѣ Iюдиискомъ (Мат. 2. 1.); Ѿшедшема же оучeникома Iоаннoкома (Лук. 7. 24). Али кад је партицип у множини, онда у црквенословенском има увијек сложен облик против споменутога правила, н. п. Ѿшедшымъ же ймъ (Мат. 2. 13.). На тако исто гласе и облици сложени на споменутим мјестима у оба новија издања: сокрaшымсѧ же Фарiсewмъ, а и у Сарајевском издању: Сокрaнымъ же Фарiсewмъ. Из свега овога види се да је Сарајевско издање тачније на више мјеста од онога од год. 1755, само што је у старом том од год. 1755 у дативу апсолутном по правилу синтактичном употребљен номиналан облик у множини од партицина сокрaнwмъ, што у Сарајевском издању није. Да је и то учињено у Сарајевском издању, ја бих се још већма радовао.

Карловци. *Јован Живановић.*

ДОПИСИ.

— **У Калуђерову**, (*Кретање народа у год. 1894*). Родило се: 25; умрло: 16, прираст је: 9. Венчало се: 24 пара; исповедило се и причестило: 66 душа. Српско-православних душа било је концем 1894. године: 722. За последњих 30 година умножило се становништво са 92. душе. Број српско-православних домова 152; брачних парова: 129; удоваца 22 (од којих осам живе у двојем браку); удовица 33, (од којих 6 живе у двојем браку); свега пак двојних бракова има: 28. Парохијски дом не постоји; сесија постоји. Црква је лепа са зиданим иконостасом на ком су покретне иконе. Црквена општина нема никаква иметка, а парохијал се плаћа са 50 нов. од ду-

ше, а 100 фор. даје саборски одбор из јерархијског фонда као допуну свештеничког дотације VI. разреда.

Калуђерово је у Епархији вршачкој, протопијату белоцркванском; а у политичком раздељеву спада у: тамишку жупанију, срез белоцрквански, а под нотаријат у Крупчицу Последња пошта је: Бела црква. Калуђерово зове се званично: Rebenberg и под тим именом налази се на карти и то се име званично употребљава. — Школа је комунална са 89 редовних и 22 повторна ђака. — Катихизација се редовно држи два пут недељно и то: уторником од 10—12 часова пре подне и суботом од $^1/_2$2—3 после подне. Што претекне времена употребиће се на упражњавање у славенском читању. — Недељом и свецем држи се каталог са црквеним појењем. —

Пашће коме у очи, од куд да се венчало 24 пара? Одговор је, све је то живело у диљском браку и тек на позив односно претњу привр. администратора а пароха кусићког г. Милутина Јорговића, да ће сваки, који невенчан живи, платити глобу новчану, венчали се. Пагледа на материјалну штету наговно их је на добро дело. Жалост, ал је истина. Хвала г. Јорговићу кад је ма и тим средством отклоно толике дивље бракове! А заиста беше и страхота јер и сад има још 28 дивљих бракова и к томе кад се дода 24, који су се венчали, то број 52 износно је страшну слику, која никако не може обрадовати ни веселити. Село са нешто преко 700 душа на 52 дивља брака жалост је велика! На и садањи број 28 страшан је али ће се смањити, ако Бог даде. — Веру нико није промењо а назаренски апостоли облеђу и овде, као и свуда, безазлено стадо, но слаб им је успех. Био је један назарен из места овога али тај оде у Белу цркву, где, вели ми, имају свога пророка и владику! Назарени ударају највише на наше обреде и на свештенство. Обреди су им идолопоклонички а свештенство грде, што не тумачи народу на просто св. Еванђеље. Себи су уобразили, да су непорочни и као такови, народу се и представљају и кажу још, да су на земљи већ рај постигли и само га они т. ј. назарени, виде, просвећени духом светим. — Но све им у залуд; као да су и малаксали, па ако и коју овцу примаме, то је прави измет друштвени. Но и то ће престати онда, кад српски свештеник живље почне радити, да у народу своме успавану савест пробуди, а тада ће и крај назаренству бити. Ја сам искусио, да су се тешки грешници поправили а нису ради поправљања свога осетили потребе да прелазе у назарене, и сад су од најбољих Хришћана. За ове треба воље и истрајности у раду око њих показати, а плода очекујмо из божије руке. — Мене бар назаренство доводи до уверења, да су они потајне комунисте. Они би хтели данашње бедно стање друштва и своје лично од једном излече, а то мисле постићи њиховом назадном науком, ма да је само етично Хришћанство кадро залечити ране, од којих нам век пати.

Назарени су увртили себи у главу, да су они изабрани, да приведу к срећи род човечији, јер се хвале, говоре: да ће краље, убијства и у опће сва неваљалства, само тако нестати, а истина и правда свуда бити, ако сви постану назаренима, јер „код нас је, вели све лепо и поштено, нас св. дух умудрује“. — Ја нећу више о њима да говорим, али сам споменуо само нешто, да се види, како назарени дођу у неко изванредно душевно расположење, на ко их је још гледао и видео, како своја лица праве, да кажем, са неком фарисејском притворношћу, коју простота не опажа, већ држи пету за знак неког чудног препорођаја — мора нехотице доћи на ту мисао да назарени нису сами код себе. —

Како стојимо у селу са поминљајем дужности као чланови организоване црквене скупштине и по томе схваћању са испуњавањем автономних наших дужности, доста је само толико рећи: рада, реда и поредка никаква; три године не беше црк. скупштине, за три године никаква рачуна. — Но и овде ће поћи ако Бог даде, на боље, само дај боже здравља!

Како стојимо са обичајима? Они се поштују и држе али има много празноверице, а један немио појав навешћу. Овде — као и околини српској — на чисти понеделак иду некаке машкараде и накараде по селу и то мушки, а на чисти уторак иду женске унакажене и накарађене, те завршују покладе уторак дубоко у ноћ, а у среду се пепелом посипају!!! Испитујући нашао сам, да је овај обичај западне цркве из Беле цркве овамо додапао, јер, вели, како је тамо то лепо видети. Против овога устао сам са свом снагом, те сам настојао све машкараде и накараде одбити од св. причести, како то и канони налажу. —

Још ћу нешто рећи. Тешки грешници и грешнице иду у страна села и таме се исповедају и

причешћују (разуме се да притаје грех!) Ово је убитачно. Миле да ће тим Бога преварити а своју узбуркану савест колико толико утишати!! Како се пак тајна покајања површно и никако скоро врши, то ти грешници и остају у греху. Свештеници пак требало би од страних исповедника да ишту сведочбу надлежног пароха и тек тада смели би их припустити к исповеди. Држим, да ће се од стране преч. конзисторије стати овоме на пут*).

Ето, поштовани г. уреднице, како и чиме пропрачам извештај о кретању народу у Калуђерову. Не може нас веселити али нас не ће ни у очајање бацати. Износећи живот народни у правој боји, спашћемо се од самообмане, и ране народне боље ћемо знати лечити и са већом пажњом. Не треба ништа прећутати, јер ће народно тело и даље боловати. Превидјамо ране, проучивши народ и поучивши га, јер смо из њега поникли а од нас је заслужно искрене неге и пажње! И тако ће бити! Да ће здравље духовног живота народног на боље поћи, несумњиво нас уверавају св. Патријарх и господа Епископи, који су особиту пажњу и негу томе здрављу посветили. Подизањем и утврђивањем црквене дисциплине, диже се сваки на свој посао и сваки већ свој посао ради, а кад будемо сваки у своме послу како треба савесни, Господ ће нам и труде наше благословити.

Дај Боже, да могу идући извештај донети, који ће све и свакога развеселити.

Сима Живић, парох администратор.

*) У архадијецези постоји у томе погледу наредба. —Ур—

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост, Патријарх Георгије Бранковић) отпутовао је дана 24 маја о. г. брзим возом у Беч да присуствује делегацијама. У пратњи Његове Светости је архимандрит крушедолски високопреч. г. Гаврило Змеановић.

(Архидијецезална Конзисторија) држала је своју редовну седницу дана 18 (30) маја о. г. под председништвом високопреч. г. архимандрита Илариона Руварца, и од важнијих предмета решила ове: кр. зем. влада одел за богоштовје и наставу јавила да је свршеном богослову Добрињу Миковићу на Боботе поделила опрост од маљкајућих година за полученье свештеничког чина. Узето на знање. — Услед молбе епархијске конзисторије пакрачке уступљен је јеромонах бешеновачки Амброзије Поповић на расположење истој конзисторији да га може остарелом и оболелом пароху дољо рајичкоме Ђорђу Рајићу за личног помоћника приставити. — Одобрен је закључак црквено-школ. скупштине у Габошу којим је једногласно закључено, да прима Петра Милојчића админ. парохије у Вери за свога пароха. — За адм-министратора парохије у Вери постављен је јером. Варнава Ивановић из Привине Главе. — Премештен је јеромонах Арсеније Јеремић из ман. Фенека у ман. Бешеново. — Тужба учитеља у Баноштру уступљена је на извршење тамошњем администратору парохије. — Извршење одлук. парохије у Ст. Бановци јереја Николе Поповића на тужбу против њега поднесену узето је на знање, а тужитељ су са тужбом својом као неоснованом и ничим доказаном одбијени. — Опомењен је парох Ј. Б. у Д. да за видирање признаница умировљених чиновника наплату узимати не сме. — Подељен је једномесечни допуст ради лечења пароху Мл. Ђ. у Д. и јеромоњху Г. Б. у ман. Раковцу. — На место оболелога протопрезвитера карловачког Стефана Чобанића постављен је протојереј Јован Јеремић за члана конзисторијалне комисије за трећи покушај помирења несагласних супруга — Предузете су многе брачне ствари и донесене су три пресуде у брачним парницама, и то две за развод, а једна за одржање брака. —

(Београдска црквена певачка дружина „Корнелије Станковић“) певала је други дан Духова у саборној цркви литургично пјење. Певање њезино нас је задовољило; ал тајита не би било право: госпођа Марија Вукићевићева је својим соло-*примосом* у присенак бацила славу дружине, којој и сама припада. Тако учини она и на концерту својим соло певањем сједалина: „**Ко бласчи**“ и духовске стихире **Прославлѧ днєсь**, на бурно захтевање отпевање.

После св. литургије служен је био парастос

за душу неумрлог Корнелија Станковића а у спомен тридесетогодишњице смрти му телесне.

Певачка дружина је после свршеног заједничког ручка датог у почаст њихих гостију, посетила Страживово и поклонила се гробу Бранковоме. У уторак, 23 маја, дружина је отпутовала железницом у Београд испраћена захвалницом домаћина.

(Најновији језуитски Молитвеник од 32 листа). Колико је римски католицизам застрашно и изопачио се у религиозно-моралном погледу, показују оне језуитске мере, којих се хвата за снажење духа религиозности у народу. Измислише наиме неке „духовне карте“ — на корист и забаву побожних душа, а и на спасење грешника и утеху душа у чистилишту, те падоше особиту престу карата*), којима се може картати и сам, а још боље у двоје — ради већег назадања. Карте се промешају па се онда насумце извуче једна, у којој се баш налази извор спасења — у облику разних побожних нарека и размишљања. Уз карте има и упутство како се њима карта, и то овако: „На свакој духовној карти (има их 32 у једном „шпилу“) наћи ћеш љубазни Христијанине кратку пастиру о оним славним врлинама, о којима је божанствени наш Спаситељ за време својих тешких мука а особито с крста овако стално људима проповедао и сам их најсавршеније испуњао, заповедио да их испуњавају и сви његови ученици, који хоће да Њим да поћу. Кад добијеш, Христијанине, слободна времена, помисли да си и онда дужан старати се за своју душу, јер живот на земљи није празна забава већ врло озбиљна игра. Прави Ученик Христов ни у доколици не сме изгубити из вида своју главну циљ, те и кад се игра треба да се већма у врлинама потребишка за животну борбу. После кратког признања св. Духа, што се може учинити и побожном жељу, промешај ове духовне карте те у име Божје извуци или подај коме да извуче једну карту, прочитај је пажљиво и особито пази на оне речи и ону тајну Господњу, која ти је наређена као оружје; вежбај се орно у врлини која ти се на њој препоручује и крени се чешћим читањем индулгенцијске**) молитвице (Ablassgebetleins) што се на њој налази. Тако ћеш, Христијанине провести време у духовном картању и не ћеш морати одговарати на оном свету за протрашено време, што би иначе свакако морао, ако се ускарташ светским картама“... Заиста је жалостан положај оне цркве, која, да би задржала своја чеда у побожности, мора да се лаћа сличних језуитских средстава. Из Церк. Вјес.

*) Издала их римокатоличка фирма „Св. Норберта“ у Бечу.

**) Опрост греха за невиде.

ЧИТУЉА.

Доситеј Милетић јеромонах и намесник манастира Грабовца умро је 16 маја о. г. у истом манастиру и дана 18 маја сахрањен. Покојнику се навршило тек 35 година земаљског живота му. Покојник беше један од образованијих калуђера: осим матерњег језика говорио је сасвим коректно мађарски и немачки. Права блага и питома нарав његова, а нарочито примерна ревност и савесност у извршавању дужности својих, задобили су срца познаника његових тако, да су га сви поштовали и љубили.

Погреб му беше величанствен, испратило га је мноштво народа, јер је у целој околини био омиљена личност. На опелу чинодејствоваху: Светозар Бољарић парох веденски, јеромонах Адријан Станишић дворски економ (изасланик високодостојног Г. мандатара Пајтоша), јеромонах Лаврентије Томић протопрезвитерски капелан, јеромон. Фирмилијан Крезић и Герман Чупић. С' покојником се опростио у лепом надгробном говору Светозар Бољарић парох веденски.

Нека је вечан спомен ваљаном, ревносном и побожном служиоцу олтара божијег.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. М. Ш. у П. На прво питање одговарамо да: *не*; а на друго: *у своје време ћемо и то учинити.*

III. Исказ прилога за „фонд Св. Саве“.

(Свршетак.)

М. Чанад: по 2 ф. г. г. Арса Гедошев, Мирко Недучић, по 1 ф. г. г. Јован Гедошев, Милош Гедошев, Ања Буљевац, Благоја Недучић, Живан Недучић, Јоца Поповић, Југ Поповић, 40 нов. г. Дина Воргуца, свега 11 ф. 40 нов.

Сомбор: 3 ф. г. Стеван Арсеновић.

Земун: 100 ф. срп. добровољ. позорни. друштво.

Бечмен: по 1 ф. г. г. Олга Цвијачка, Стеван Теодоровић, Јова Адамовић, Лазар Живковић, Васа (Бранко) Ђукић, Светозар Поповић, Милан Вуковић, Мита Николић, Пера Димитријевић, Катарина Цвијачка, по 50 нов. г. г. Мита Прекогаћић, Паја Марцикић, Јован Богић, Кузман Миланковић, Светозар Николић, Ђока Свирчевић, Љубомир Мирковић, Мита Адамовић, Живко Величковић, Мита Адамовић ст. Јања Адамовић, М. Милутиновић, Георгије Бугарски, Корнелије Зубовић, по 30 нов. г. г. Мита Вукосављевић, Јован Вучетић, 20 н. г. Драгиња Адамовић, по 10 нов. г. г. Анка Ковачевић, Марина Николић, свега 18 ф.

Сомбор: 20 ф. Учитељска школа, 15 ф. г. Никола Ђ. Вукићевић, по 5 ф. г. г. Ефемије Ковачевић, Софија Јорговић. 4 ф. г. др. Ст. Поповић.

по 3 ф. г. г. Мита Калић, Жарко Ј. Поповић, 2 ф. 37 н. Ученице III. и IV. разр. осн. жен. школе, 2 ф. 05 н. Ученице више девој. школе, по 2 ф. г. г. Младен Борђошки, Милан Стојић, Стеван Јовић, Драгутин Ближек, Јов. Благојевић, др. Ђорђе Протић, Стеван Коларић, Милош Коњовић, Јелена Коњовић, Сава Вучевић, Ученици I. разр. мушке сред. школе, 1 ф. 70 н. Приправнице II. разр. 1 ф. 64 н. Ученици предград. школе, 1 ф. 62 н. Ученице I. осн. разр. 1 ф. 55 н. Ученици IV. разр. срп. школе, 1 ф. 49 н. Приправнице I. разр., 1 ф. 25. н. Ученици предград. школе, 1 ф. 01 н. г. Михела Павловићева, по 1 ф. г. г. Стефан С. Илкић, Велимир Чолић, Ангелина Ракић, М. Силашки, Олга Павловић, Александра Вујићева, Питомице I. срп. забавишта, Ђорђе Врбашки, Лазар Кекић, Радивој Коларић, Сава Николић, Светислав Радојчић, Олга Дурсина, Јустина Дурсина, Анастасија Грађанска, Милица Барјактаровић, Богдан Ђурђев, Милош Радивојевић, Приправнице III. раз. 94 нов. Ученици III. разр. мушк. школе, 59 нов. Ученица II. разр. мушке школе, по 50 нов. г. г. Теодора Крижанова, Зорка Крижанова, Теодор Јовичић, Јован Будимић, Милица Бикарова, Марија Стојшићева, Јованка Павловић, Софија Стојшићева, Исидор Томић, Зорка Стојковић, Љубица Благојевић, Марија Недељковић, Софија Бабић, Зорка Бикарова, Зорка Станишићева, Александра Шувакова, Даринка Шешевићева, Милица Радојевићева, Мила Павлокићева, Душан Каленић, Живојин Анђелић, Константин Грујић, Михаил Предић, Миливој Загорица, Милан Моцић, Петар Милетић, Сава Канурић, Спасоје Томић, Христофор Свирчевић, Софија Станковић, Вукосава Николић, Ана Лигезанова, Ирина Петровићева, Софија Бошковићева, Катарина Ђорђевићева, Јелисавета Врачарићева, Марија Старчевићева, Јелена Васићеска, Љубица Моравова, Лепосава Благојевићева, Ружица Деметровићева, Милица Миковић, Милица Лазић, Даринка Поповићева, Стана Ивановићева, Теодора Радићева, Радојка Вученовићева, Милојко Благојевић, Никола Стојадиновић, Јелена Томићева, 35 нов. г. Васа Вукашиновић, 10 нов. г. Симеон Пучник. Свега 137 ф. 66 н.

Крушедол г. Гаврил Змејановић архимандрит 600·— фор.

Земун: срп. нар. црк. општина 50·— ф.

Будим Пешта: 25 ф. г. Стеван Јовановић, 15 ф. г. Веселин Луна (Пожа) по 10 ф. г. г. Барон Милош Бајић (Беч), Генерални срп. конзул. др. Павле Дракулић (Сомбор), Јања Дунђерски (Сентомаш), А. Загодић (Панчево) Д. Мано, Барон Федор Николић, Мирко Поповић, по 8 ф. г. г. др. Младен Мађаревић, Арсен пл. Милекић (Вечково) по 5 ф. г. г. др. Ненад Бикар, Лукијан Богдановић (Карловци), Милош Гођевац (Београд), Гедеон Дунђерски, Никола Ђурчићев (Модош), Јонђ Живковић, др. Миша Јовановић, епископ Михаил Грујић (Плашки). Алимпије Јовановић (Беч), др. Божидар Јефтић, Туша Ковачевић, Лабуд Костић, Симеон Костић, Стојан Милић, прота Јеремија Мађаревић, Маршал, Браћа Пачу (Кикинда), Душан Радић (Суботица), Стеван В. Поповић, Барон Влада Рајачић, Барон Ђура Рајачић (Фоља) Барон Јонђ Рајачић, Исидор Трифунац, по 4 ф. г. г. Емилија Мунчић (В. Бечкерек), др. Велизар Поповић, по 3 ф. г. г. др. Стева Адамовић (Н. Сад), Софија Буковала (В. Бечкерек), Младен Гавански (Сентомаш), Арсен Зубковић, Теофила Кардашевић, Петар Кбстић, Максим Лудајић (Ковин), Ђока Мијатовић (Н. Сад), др. Душан Петровић (Суботица) Димитрије Рајић, Тоша Сарајлић (Жабаљ), Јова Суботић, Риста Телечки (В. Кикинда), др. Јосиф Фодор, по 2 ф. г. г. др. Иван Веселиновић, Бошко Вујић (Суботица), Миливој Вујић (Суботица), Женска Задруга (В. Бечкерек), Јован П. Звекић, (Штајнбрух). Ђока Јовановић, Младен Караноњић (Суботица), Алекс. Којновић (Н. Сад), Јеленa Коњовић (Суботица), Стеван Михајловић, Н. Н., Јован Нинић, др. Љубомир Павловић, Никола Петровић, Влада Радојевић, др. Лаза Станојевић (Н. Сад), по 1 ф. г. г. М. Бугарски, А. Дадић (Алибунар), Марија Ђонлић (Бечкерек), др. Л. Кнн (Алибунар), Емилија Костић, Јосиф Соколовић, Ђура Станковић, др. Јефта Стојановић, свега по одбитку поштарине 340 ф.—

Плашки: Високопреосвештени господ. Михаило Грујић, епископ 80 ф.

Земун: г. др. Тодор Недељковић 100 ф.

Дуга Сечај: Школски одбор 10 ф.

М. Крушедол: по 10 ф. г. г. Нестор Обшић, Васа Вловић, Лазар Милин, по 2 ф. г. г. Гаврило Ковачевић, Лазар Богдановић, Едуард Холита, 1 ф. 50 н. г. Милан Богдановић, по 1 ф. г. г. Мина Трифуновић, Марија Вондра, по 50 н. г. г. Милан Николић, Лазар Јанковић, Ђаја Ковачевић, Живан Јанковић, Данило Дикашки, Јосим Богдановић, Шандор Пејчић, Стеван Ђекић, по 40 н. г. г. Андрија Мандић, Јован Ђирић, Јован Митровић, Тодор Бербекај, Мина Салонски, по 20 н. г. г. Стеван Николић, Ката Ованчарева, Ђура Поповић, по 10 н. г. г. Стева Ковачевић, Стева Керац, Јован Којић, Н. Н. Света 46 ф.

Врачев гај: 10 ф. срп. прав. црк. општина, 2 ф. г. Манојло Кадић, по 1 ф. г. г. Мина Јожић, Влада Стефановић, 50 н. г. Мита Вујичић. Свега 14 ф. 50 н.

Ђурђевац 50 нов. г. Душан Д. Слепчевић.

Карловци: по 5 ф. г. Владимир Јовановић, Јован Симеоновић Чокић. Свега 10 ф.

I. и II. исказ укупно ф. 16.769·39
III. „ „ „ 4.000·42

Свега 20.894·81

У СРПСКОЈ МАНАСТИРСКОЈ ШТАМПАРИЈИ

могу се добити ове књиге:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с' руског превео *Вељко Миросављевић*. (Препштампано из "Српског Сиона"). Цена 10 н.

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим из-

ворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Прештампано из „Српског Сиона“). Цена 15 н.

4) **Догматично Богословије** *први део* превео и где-где допунио протосинђел Митрофан Шевић. Цена 2 фор.

5.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Прештампано из „Срп. Сиона“). Цена 10 н.

6) **Песме за децу** намењене особито учењу по забавиштима и основаним школама. Од Ив. М. Поповића. Цена 20 н.

7.) **Хоће ли бити од користи? или истина против неистине о народно-црквеним фондовима.** Прештампано из „Српског Сиона“ за г. 1895. Цена 25 нов.

ОГЛАСИ.

Бр. 5/895. шк. одбор. 72 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњено досад привр. постављено учитељско место у Срп. Кларији за I. и II. р. срп. мушке вероисповедне основне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 400 фор. (или 800 круна).

1½ хв. тврдих дрва, сламе пак по потреби. Стан од две собе, кујне, јеловника, подрума, башта за кућну.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати у светој цркви за левом певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби прав. вере, који су у Сомбору оспособљени, и који су потпуно начни мађ. језику, и појању.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1/IX по. ст. о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати.

Рок стечаја је о св. Илији, када ће се и избор обавити. Који се лично представи, има првенство.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Кларији (n. p. Zsombolya) 23. априла 1895. год.

Срп. прав. црквена општина.

Ad. K. 648 ex 1895. 73 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *протопрезвитератске капелаије у Н. Саду* са годишњом платом од 550 фор: која се из благајнице срп. правосл. црквене општине новосадске прима, и са уживањем половине питоле за ове дужности, које сам капелан обави — овим се оствара стечај

Компетенти имају своје добро и инструисане молбенице до 15/27 јуна о. г. потписаној конзисторији поднети.

У Новом Саду 16/28. маја 1865.

Конзисторија Епархије Бачке.

Бр. 19 ex 1895. Шк. Од. 74 2—3

СТЕЧАЈ

На сомборској српској вероисповедној (сланкој школи Жарковци, овим се стечај ради сталног попуњења расписује.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. а у вр. стан и башта, но с том примедбом, да ће изабрани учитељ, односно учитељица, у уживање своје потпуне плате ступити тек првога Октобра, пошто ће се половина септембарске плате, у смислу изданих наредабајош издата удовици преминулог тамошњег учитеља.

Рок стечају излази од првога дана увртења у званичном листу „Српском Сиону“ на за шест недеља.

Ваљано инструиране молбенице ваља унутити овом шк. одбору.

Из седнице м. шк. одбора, држане у Сомбору 12 (24.) маја 1895. год.

Н. Ђ Вукићевић,
председник.

Ad K. 246/105 ex. 1895. 76 2—3

ЕДИКТ.

У след бракоразводне молбе Ане Жужане Шлајм рођ. Хорват из Будимпеште, против супруга јој Лазара (Фрање) Шлајма сада непозната боравишта — позива се овим речени Лазар (Фрања), да у року од 60. дана рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, потписаној конзисторији или сам лично представе, или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице епархијске конзисторије будимске држане у Сентандрији дне 27. априла (9. маја) 1895.

Епарх. конзисторија.
будимска.

СТЕЧАЈ. 77 2—3

У каначкој српско вероисповедној меновитој школи има се стално попунити учитељско место.

Плата је годишња: 1.) 300 фор. које учитељ у месечним ратама прима; 2.) 4 јанца ораће земље, на коју учитељ пореа плаћа и једна башта од 600 □ хвати изван села; 3.) 2 хвата тврдих дрва и сламе колико је школи потребно.

За вероводство добија учитељ 15 фор. и за

паушал 5. фор. Од великога ће погреба добити 1. фор. а од малог 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу компетовати само потпуно квалификовани и који су испит мађарског језика положили.

Дужности су школском уредбом прописане.

Моленице добро инструјирање, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче 28. јуна а избор ће се на Петров дан обавити.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Из седнице школског одбора држане у Канаку 30. марта 1895. год.

Иван Крстић,
председник школ. одбора.

Срп. правосл. црквено-школска општина Сриб-В. Сенч-Миклошка.

Е. 18. 1895/О. 93 1894.

СТЕЧАЈ. 66 3—3

На основу в. решења Сл. Епарх. Школског Одбора Темишварског бр. $\frac{\text{К. ш. о.}-386.}{\text{Е. ш. о.}-220.}$ ех 1894. Овим се отвара стечај ради попуњења овданшњег учитељског места на срб. правосл. вероисповедној основној женској школи, сталном учитељицом. Са овим местом скопчана је следећа годишња плата: 300 фор. за држање сваканшње и 60 ф. за држање пофторне школе, 36 ф. у име школске послуге. Ову плату прима учитељица месечно унапред. Даље 6 ф. за писаће приборе, 16 кубних метара тврдих дрва, одакле је учитељица дужна грејати и школску дворану; осим тога слободан стан у школском здању састојећи се из лепе собе, кухиње, подрума, тавана, шупе за дрва и баште код стана

Учитељица спада у дужност све прописане предмете предавати и ученице у домаћем ручном раду обучавати, као и на сва богослужења у цркву редовно водити. Од учитељице иште се још да добро зна мађарски и да је безпрекорног владања.

Молбеније снабдевене крштеним писмом, лечничком сведочбом и сведочбом оспособљења, и да је до сад већ учитељевала, те сведочбом о досадањем учитељевању и моралном владању, послати ваља на потписаног до Илијин-дана (20. јула) о. г. када ће се и избор обавити, при чему ће се и лична пријава у обзир узети. Изабрана учитељица има заузети ово место 1. Септембра, (по нов. кал.) о. год.

Јоца Мартиновић.
председник.

СТЕЧАЈ. 67 3—3

Овијем се расписује стјечај на мјесто професора за пастирско богословље, омилитику, литургику и за педагогику и методику у православном богословском заводу у Задру.

С овијем мјестом скопчана је годишња плата од 1000 фор. и 250 фор. у име прибавке службовања, и послије свако пет година службе 200 фор. повишице, а послије тридесет година службе мировина у износу досегнуте плате.

Који желе добити ово мјесто, имају да докажу, да су послије положеног испита зрелости у једној великој гимназији, свршили богословске науке у једном потпуно уређеном православном богословском заводу, да су непрекорног морална и политичког владања.

Молитељи имају се подврћи писменом стјечајном испиту и усменом пробном предавању. Од полагања стјечајног испита и пробнога предавања могу бити ослобођени само они, који су своје научне способности засвједочили као учитељи по богословским наукама.

Молбенице, поткрепљене нужним исправама, имају се поднијети православном Епископу далматинском у Задру кроз шест недјеља послије прве објаве стјечаја у овоме листу.

У Задру, 1. маја 1895.

Управа
православног богословског завода

СТЕЧАЈ. 70 2—3

Оставком примерне учитељице г. Данице Константиновића, остало је место учитељице упражњено, што се овим стечај расписује. Плата је изабране учитељице 600 крува год. у новцу.

$1^1/_2$ хв. дрва и сламе по потреби.

Стан од две собе, кујна и јеловника, с баштом.

Рок стечаја о св. Илији, као и дан избора.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Кларији 23. априла 1895. год. (Zsombolya a. p.)

Срп. прав. црки. општина.

Бр. 5/895 шк. одбор. 71 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитеља III. и IV. р. мушке срп. пр. основне школе; овим се од стране местног шк. одбора стечај расписује.

Учитељска плата састоји се, у готовом новцу 300 фор. (600 кр.) коју плату учитељ месечно 25. фор. у напред из школске благајне прима.

У име пофторне наставе има 30 фор. $1^1/_2$ хв. тврдог дрва, сламе по потреби 5 зл. оране земље, на коју је земљу изабрани учитељ дужан пореа и све остале терете сносити.

Ако је способан са рачуно-перовођу има награду од 50 фор. за које је дужан све црквено-општинске рачуне с клапати и у свакој седници дужности перовође обављати.

Учитељ изабрани уживаће стан од две собе, кујне, јеловника, тавана, шупе и штале и кујинске баште.

Изабраном учитељу спада у дужност школском уредбом прописане предмете најтачније и

најсавесније предавати, у св. цркви за десном певницом појати, школску децу појању обучавати, при парастосима безплатно појати при литијама и другим црквеним свечаностима присутан бити, ако буде при укопу позван, има награду од 50 нов. односно 1 фор.

Компетовати могу само Срби правосл. вере, који су у Сомбору за учитеље најмање с добрим успехом оспособљени, а имају примерно владање, даље да су добри у мађ. језику; изабрани учитељ мора добар певач бити.

Новоизабрани учитељ ступиће своје звање 1. септембра о. г.

Рок стечаја је о св. Илији, ког дана ће са и избор обавити, приметити је да се зичне пријава узима у обзир и тај ће првенство имати.

Из седнице школског одбора држане у ср. Кзарији (п. р. Zsombolya Toront. m.) 14. маја 1895 год.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 81 1—3

На једно упражњено *учитељско* место српске верионаучне школе земунске у горњем граду овим се расписује стечај.

Плата је учитељу годишње 500 фор. и 100 фор. станарине.

Учитељ је дужан школском уредбом прописане предмете у горњо-градској школи предавати, а у једној од доње градски црквна појати.

Компетенти нека се обрате својим добро снабдевеним молбеницама у року од шест недеља рачунајући од првог уврштења овог стечаја, подписаном школском одбору.

Из седнице школског одбора држане.

У Земуну, 17. (29.) маја 1895.

Перовођа: Председник:

Тоша Марковић. Пантa Барјактаровић.

ОГЛАС. 79 2—2

Рок расписаном стечају на *учитељско* место овим се продужује од 12. (25.) јунија до 10. (22.) јунија т. г.

У Осеку 13. (25.) маја 1095.

Месни одбор срп. правосл. верионаучне школе.

СТЕЧАЈ. 80 1—3

Овим се расписује стечај за учитељицу, на новоотвореној срп. нар. женској школи са 4 разреда у Јозенову.

Годишња плата је учитељици: 350 фор. а. вр. са довољним огревом и 50 фор. у име станарине.

Изабраној учитељици спадаће у дужност и држање поучне школе.

Молбенице са нужним сведоџбама, треба упутити на овомесну црк. школ. општину до Ивандана, када ће се и избор обавити.

У звање ступа 1. септембра идуће школ. године.

У Јозенову 23. маја 1895.

Црк. школ. општина.

СТЕЧАЈ. 78 1—3

На упражњена два места на вел. кикиндској српској верионаучној школи овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује. —

Са тим местима скопчана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у натури, но с том примедбом да ће изабрани учитељи за годину дана од смрти пок. учитеља Тодора Кнежевића т. ј. до 26. јануара (7. фебруара.) 1896. године и за годину дана од смрти пок. учитеља Севера Веселиновића т. ј. до 24. марта (5. априла) 1896. године уживати од установљене плате половину, зато, што ће се друга половина у смислу наредбе в. д. И. III. санета ad 173. ex. 893. 44. ex 1894 и 1. §. зак. чл. XXXVI. ex. 1893. државнога закона издавати удовицама преминулих учитеља. —

Изабрани учитељи имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оним разредима који му очд. школ. одбор доделио буде. —

Изабраним учитељима ставља се у изглед и награда од 100 фор. годишње ако од ових који за четвртог певца изабрат буде. —

Рок стечају излази од првог дана уврштења у званичном листу „Српском Спону“ на за шест недеља. —

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво мест. школ. одбора. —

Из седнице школ. одбора држане у Вел. Кикинди дана 11. (23.) фебруара и 8. (20.) априла 1895. год.

Паја Влаховић. Ђорђе Влаховић.
перовођа прота — председник

„Српски Спон“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Спона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 22.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 4. јуна 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

срп. прав. народног Школског Савета од 25. априла 1895. г. бр. ad Ш. С. 72/93. ex 1895., којом се установљују: Правила о полагању испита за оспособљење учитељског знања за женски ручни рад у нар. основним школама на срп. учитељској школи саборској.

§. 1.

У учитељској школи сомборској оспособљавају се учитељице за женски ручни рад у нар. основним школама.

§. 2.

Испиту за оспособљење приступају се:

а.) свршене приправнице;

б.) женске беспрекорног моралног владања, које су навршиле најмање осамнаесту годину живота свога, свршиле четири разреда грађанске или више девојачке школе, а вежбале су се редовно годину дана практичном ручном раду под надзором управитеља и учитељице женског ручног рада у овом заводу;

в.) женске беспрекорног моралног владања, које су навршиле најмање 18-ту годину живота свога, свршиле четири разреда грађанске или више девојачке школе, те се најмање две године приватно у ком заводу вежбале практичном ж. ручном раду, што имају правоваљано остављеном сведодбом доказати.

§ 3.

Дозволу за полагање редовним ученицама под а) и б) §. 2. даје проф. збор, а приватно спремљеним ученицама под в.) §. 2. Школски Савет по препоруци школ. збора.

Молбенице ради дозволе снабдевене у смислу §. 2. подношају се почетком месеца маја управ-

витељу завода, који по потреби подноша исте Шк. Савету.

§. 4.

Испитна комисија састоји се из изасланика Шк. Савета као председника, управитеља, катихете, професора педагогије и учитељице женског ручног рада.

§. 5.

Испит се обдржава месеца јуна у дан који одреди Школски Савет по предлогу професорског збора.

§. 6.

Предмети испита јесу:

1.) Наука вере.
2.) Педагогија за матере.
3.) Методика ручнога рада.
4.) Кућарство.
5.) Практичан женски ручни рад.
6.) Мало црквено појање и певање.

§. 7.

По свршетку испита испитна комисија држи конференцију у којој за све кандидаткиње установљава:

а.) оцену из свију предмета.
б.) општу оцену.

Оцене су: одлично, врло добро, добро, довољно и недовољно.

Општу оцену опредељује количник из броја свију оцена појединих предмета и броја предмета.

Исход испита објављује председник у присуству испитне комисије.

§. 8.

Кандидаткиња, која је на испиту за оспособљење из три или више предмета недовољну оцену добила, може само још једанпут испит из свих предмета и то после годину дана поновити.

Она кандидаткиња, која на испиту за оспособљење из једног или два предмета недовољну оцену добије, међу којима не сме бити женски ручни рад, може поправни испит из тих предмета месеца децембра исте године полагати. Не положи ли том приликом из једног предмета, тада може испит из дотичног предмета тек на свршетку године само још једном поновити, но не положи ли ни из једног од два предмета, тада може још једном при свршетку школске године целокупни испит по ново полагати.

§. 6.

Оцене установљене у §. 7. уважају се у испитни записник. Записник потписују сви чланови испитне комисије.

§. 10.

Дипломе оних, које су оспособљене за учитељицу женског ручног рада у нар. основним школама, исправљају се на основу испитног записника, снабдевају се печатом завода и подписују их председник испитне комисије и управитељ учитељске школе. Дипломе су без биљега.

У дипломе се има навести, да ли је кандидаткиња редовна или приватна ученица била

§. 11.

Испитна пристојба за кандидаткиње под б.) и в.) §. 2. износи 20 фор. (40 круна). Поправљања целога испита је 10 фор. (20 круна), делимичног поправања по предмету је 5 фор. (10 круна), за диплому 1 фор. (2. кр.).

Све ове пристојбе имају се у напред положити.

Његово Високопреосвештенство, Г. Епископ бачки Герман Опачић благоизволео је благословити и дозволити јереју Димитрију Теофановићу, наставнику у Станишићу, да може у место плавога носити црвен појас.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак).

Но то ћемо међутим још јасније видети, кад посматримо *величину* и *тежину* мозга, на коју се такође материјалисам позива као доказ за своју горепоменуту тврдњу. Да дакле

од *величине и тежине* мозга не зависи ступањ душевних способности, уверавао се из следећег: било је и има људи, који имају велику, нормално развијену лубању, па су ипак душевно ограничени и обратно (ср. Waitz, Anthropol. I. 300; Prichard, Naturgesch. d Menschengeschl. I. 304.). Позивање материјалиста на анатомију и физиологију врло је несрећно. Компаративна анатомија је показала, да човек нема ни апсолутно ни релативно најтежега мозга. Нормална тежина људскога мозга је 3—$3^1/_2$ фунте, дочим је мозак у кита по Рудолфију $5^1/_2$ фунти, а слонов по Parault-y 9 фунти, дакле *апсолутно* најтежи; а релативно најтежи мозак је у навесних птица — неваница и пузавица (одношај 1 : 15; а код човека 1: 48); дакле релативно према њиховој целој телесној тежини имају те птице више мозга него човек. Ко хоће о релативној тежини мозга према целој телесној тежини ближе код појединих животиња и човека да се извести, — нека чита *J. Ranke**) (I. стр. 535. и сл.) У размеру према величини и тежини имају одрасли и развијени људи лакши мозак, него ли мали, лаки индивидуи. У овом питању стекао је великих заслуга *Бишоф*, који је мерио и испоредивао мозгове разних људи. Између осталога спомиње он мозгове од 15 гласовитих научењака. Максимална тежина износила је у њих 1590 грама, а минимална 1297. Занимљиво је, што на та истраживања сам Бишоф додаје: „ни један мозак од ових, није — како се види — особито тежак; 8 од њих прекорачују заиста средњу тежину; 3 немају средњу, а 4 нижу. На против највећи и најтежи мозгови од 1650, 1678, 1770, 1925 гр. су од обичних непознатих радника. Најтежи, сасвим тачно измерени мозак нашао је Рудолфи у некога сасвим непозната човека, по имену Рустана, од 2222 гр. На основу овакога искуства сматрао је Р. *Вагнер*, да може сасвим оправдано рећи, да особито даровити људи немају доиста лепо развијен мозак, али да се у опште његова тежина не разликује од тежине мозга других добро развијених људи; или другим речима: да се из апсолутне или релативне тежине не може никакав сталан закључак за душевне способности створити.

На завршетку нека је споменуто, да су Рафаел, Санцио и Гамбета, — људи, који су умели биљег свога духа у уметности и политици и својим савременицима дати, имали тако мозак, који је на сваки начин *испод* средње тежине мозгова њихових савременика заостао. И ако би хтели прости паралелизам између тежине мозга и душевне радње признати, зар то не би скромнога раденика узнело, кад би помислио, да човек ниског занимања још и данас, као што је и за време пред историјског освитка на небу европске историје, прослављене и особито чувене главе величином свога мозга надмашује, — као што је то нико мали, него главом чувени проф. *Вирхов* на лубањама из швајцарских градја на колу (Pfahlbauten) доказао (*J. Ranke*, l. c. стр. 541.). Тако ето данас суде најумнији људи и доказују, да се на величине и тежине мозга не може закључивати на паралелну величину душевних способности.

На како тумачи материјализам делање душе при изгубљеној свести, у сну, у појавама сомнамбулизма? како ли она заиста чудновата и загонетна психичка стања која су позната под назнвом „*видовитости*“? Имамо сасвим јасних примера, да су неке особе у сну решавале математичке проблеме, за које у будном стању не могоше наћи кључа; знамо даље, да имаде и такових људи, који су са затвореним очима, спавајући, обављали послове, саставке на папир стављали, не знајући сутра, кад су се пробудили, шта су радили. На зар то није доказ за самородљу душе, за њену нематеријалност и супстанцијалност?

Лудило се такођер не може овде као приговор употребити; јер оно није „болест духа“, као што се често означава, пошто душа као просто-духовно биће *по себи* не може оболети; а оно, што може оболети, то су *живећа* тела и ремећење живчаног живота условљава на већ наведених узрока некад и узнемирење *душевног рада* и доводи до разних сноваћења и унутарњих обмана, до погрешних локализација и пројекција, до илузија и халуцинација и најпосле до фиксе идеје, хабитуелне лудости и секундарног лудила; а *психијатрији је стекла искуство, да се у таковних болесника кратко пред наступањем смрти нормална свест повраћа.* Најпосле, како може бити од одлучне важности за душевну снагу *садржина фосфора*, што са особитим нагласком Молешот („Kreislauf des Lebens“) и Фогт („Köhlergl und Wissenschaft“) тврде, кад су испитивања показала, да у

*) Der Mensch etc.

мозгу људска има тако исто фосфора, као и у паметног човека; дочим баш они, који болују од „Rhachitis-a“, дакле пате од фосфора у својим костима и органима, — рано добијају врло схваћање и способност за душевни рад?“ (Срав. Hyrtl, „Über den Materialismus 1865.).

Међу осталим приговорима материјализма против хришћанске науке о души, налази се и овај: *„узвишене људске мисли нису ништа друго, до ли вибрације (вибрирање) мозга“*. Међутим чујмо одмах, шта о том пише геницијални Dr C. *Gutberlet*, у својој красној расправи, која је изишла у „Natur und Offenbarung“,*) под насловом: „Die Psybophysik“: „пошто смо тако са најчувенијим стручњацима размотрили психо-физичка деловања у њиховим најелементарнијим односајима, дошли смо до једне тачке, где нам се суделовање *нематеријалнога елемента* при осећању неопходно намеће. Јер сви схваћају живчани процес, на ком се психичка деловања оснивају, као кретање ма које врсте. У стању затегнутости је кретање као што Wundt истиче, ограничено на најмање честице, те ове честице, чим се равнотежа поремети, бса утицаја друге, нове силе, почну деловати. Што вреди за узбуђеност периферичних живаца, вреди ни истога разлога и за централну новчану супстанцију — мозак. Његово тварно деловање може се једино на кретању оснивати. По томе је јасно, да гибање сваког појединог атома, ништа оно ма у ком правцу, није никакво осећање, нити *мишљење*, него просто гибање. А и материјалисте фактичко тумаче физичко деловање једино на узајамнога деловања врло многих атома и молекилâ. Али деловање ма колико многих појединих сила дâје се по законима механике сједињити у једну једину резултанту, која је опет оне исте природе, које су и њене компоненте, — дакле кретање материје, а не мишљење“ (стр. 725. и сљ.). — А учени др. *Иркзан* пише о том предмету ово: „ако и постоји физичка веза међу душевним деловањем и мозгом, не може се отуда ни по каквом логичком правилу закључити, да је мозак непосредни узрок и носилац душевнога рада. Виђење зависи од светлости, а слух од ваздуха; али за то нико разуман неће рећи, да је светлост носилац и непосредни узрок виђењу, или ваздух слуху. Могу се две или више ствари, које су по природи сасвим различне, тесно спојити и једна на другу утицати, једна другој помагати, или јој сметати у раду; али се појави, који одатле произлазе, не смеју по вољи само једној приписати, или шта више, тврдити, да друга и не постоји. Овакав начин умовања пореметио би све емпиричке науке.“

Ко се поле бавио емпиричким наукама, увидео је добро, како је тешко да се научно разабере, шта може бити узрок овом или оном појаву. Колико има недокучених тајана, којих нећемо никада открити! Искрено говорећи, држимо, да је најважнији разлог, који нас уверава, за што не може мозак бити носилац и узрок непосредном душевном деловању, што је он из многих сваковрсних честица по анатомији и хистологији састављен, као какав најпреплетенији строј; јер ми овако умујемо: или су све поједине чести мозга *носиоци* умних деловања, н. пр. оних представа и т. д. — или не. Ако се узме прво, онда су сва умна деловања немогућа. Ако је свака честица, из којих се мозак састоји, непосредни носилац и узрок оне умне представе, онда је умна представа подељена међу честице мозга, онда свака честица носи један део умне представе. Ако свака честица носи само један део умне представе, онда престаје оно јединство, које има и мора имати умна представа, да представи свој предмет онако, како смо свесни, да га разумемо; кажемо, као нешто цело, нераздељиво, у потпуном јединству. Представа мора бити нераздељива, ако по њој схваћамо њен предмет нераздељивим начином. Да то боље схватимо, узимо за пример оњу умну представу, којом разумевамо, шта је н. пр. трокут. — Ако је субјект, у ком се налази умна представа, која представља трокут, састављен, те свака чест носи само један део умне представе, која представља трокут, онда је умна представа трокута раздељена на чести. Ако је пак умна представа, која представља трокут, раздељена на чести у субјекту, у ком се налази, онда не може представити трокут онако, да га субјект поји у јединству, као нешто цело, — нераздељиво. Што смо рекли о умној представи трокута, вреди и за све умне представе; а још више у погледу суда, умовања и самосвести. — Ако пак допустимо, да чести мозга нису носиоци умних деловања, онда се више не може тврдити, да је мозак у оне непосредни носилац умних радова. Јер мозак је по анатомији

*) За год. 1880.

и хистологији најпрелетенији строј, у коме имаде безброј чести.

Могло би коме пасти на ум, да је само једна част непосредни посилац умних деловања, а друге да су само даљи помажући узрок. Али нала се сетити, да наш разлог остаје непобитан, ако је она част опет састављена; ако пак није, онда се не може рећи, да је организована материја посилац и једини непосредни узрок умних деловања“ („О postanku čovjeka“ II. стр. 97—99. срав. Ludwig. „Lehrbuch des Physiologie des Menschen“ I. стр. 146.; Claude Bernard, „Introduction à l' étude de la médicine expérimentale“.).

Занимљиво ће бити, да чујемо, како и присталице материјализма у овом питању подобро знаду и признају, да материјализам није у стању, да докаже материјалну природу душе и прави постанак душевних појава.

Др. *Шулек* вели ово: „ако је душа последица развоја, као што уче материјалисте, онда се нашеју питања: ода ита се развија? кад се почиње развијати? Саме материјалисте признају стару изреку: „ex nihilo nihil fit“, — дакле, сваки развитак мора да има клицу, из које потиче. Али баш у том гриу лежи зец, што се та клица не познаје, него се само које како нагађа. Само се толико зна, да до сада није нико доказао, да би из чисте материјалне подлоге могли никнути нематеријални душевни појави“ („Područje materijalizma“, „Rad“, XCII. стр. 34.). Даље наводи ово: ..... „у свима овим изрекама тврди се материјални постанак душе, *али се не доказује*. То би се доказало тек онда, кад би се предочило, како деловањем мозданих ћелија, њиховим гибањем, и измењом тварн, из којих се састоје, постаје н. пр. осећај, помисао, свест и т. д. Физиолози врло марљиво проучавају делатност мозга; али тога још нису проучили, *како из њега ниче и најмањи душевни појав . . . .*; физиологија нас никако не учи, *како* мозак мисли, осећа, жели“ (ibidem стр. 33.)[1]). За разјашњење његових навода против материјализма у овом питању, навешћемо пример, кога сам Шулек наводи. Посадили смо жир, да из њега израсте раст. Да семе никне и биљка узрасте, за то је нужно пре свега згодно земљиште и влага, а за тим ваздуха, светлости и топлоте. Све су ово пређи *услови* његова живота, јер би без њих семе или биљка пропала. Но еда ли су ти услови уједно и *творци узрока* храста? Би л' човек могао од смесе земље, ваздуха, светлости, влаге, и топлоте произвести храстић? Заиста не би, ако не буде још нечега, — *здраве клице у семену*. Али та клица потиче од другога семена. За ово знамо такођер услове његова растења, али не знамо му права *узрока*, не знамо, како је у истини прво семе постало. Исто то вреди и за душу. Живци, крв, кисик и т. д. не *стварају* душе, као што не ствара ваздух, светлост и т. д. клице. Још нешто треба ту да буде, наиме, животна сила, животна клица, или рецимо са материјалистама: „Anlagen“. Каква је та клица, те „Anlagen“, — *тога да како не знамо*. (ibid. стр. 34.).

[1]) Ово још боље изуструје и потврђује без сумње мородавни авторитет, проф. *Хертл*, који вели: „анатомију спољашње градње мозга можемо заиста стрпљењем свратити, јер се ни на једном другом органу људског тела није сваки и најмањи знак са толиком опширношћу описао, као баш код мозга. Анатомија *унутрашњег* устројства на против, јесте и остаће вазда за увек књига са седам печата запечаћена и хијероглифима исписана. А што се науке о *функцијама* мозга тиче, сагибају и најмеђији физиологи понизно главу и признају, да они о људској души ништа друго не знају, до ли то, да нема крила“. („Lehrbuch der Anatomie“ 12. Aufl. стр. 770.).

БЕСЕДА РАДИ ПОСЕЋИВАЊА ХРАМА.

Готов је био храм величанствен и красан . . . . унутрашњост му је обложена била с кедрима ливанским, а у сребру и злату блистала се **(БАТЬА СВАТИХЪ!**

Угодно беше пред Господом дело руку премудрога цара Соломона, па му је и рекао за то Господ: „Услишао сам молитву твоју и изабрао сам место ово, да ми буде домом жртве . . . . очи ће моје бити отворене и уши моје пригнуте молитви с места тога, јер сада изабрах и осветих дом тај, да буде име моје ту до века, и биће ту очи моје и срце моје вазда (Парал. 7. 12.).

То је било са старозаветним храмом; и ишао је народ радо и вољно, испуњен је био увек храм шапатом тихе молитве, дизао се је

дим жртве молитвене пред престо Јеховин...

Пређе сенка закона, кад је благодат дошла. Ево нам новозаветног храма, у који се и ми сакуписмо, лепши од љепоте Соломоновијех кедарâ, узвишенији и величанственији је од старе светиње над светињама. Тамо је око Јеховино било над храмом, е ево ти овде самог Христа на трпези часној и светој, а у форми узвишене тајне хлеба и вина. Па приближите се Господу, и Господ ће се вама приближити.

Ход'те амо и ви мудри и учени овога света, који се ругате са светињама нашима, и у лудости безумља свога говорите: „Нема Бога“ — **нѣсть Богъ**. О лудости и безумља! Видјн грешниче онај тамо лепи дом, па где је зидар што га је саздао? Где је златар што је начинио тај златни накит, што ти безумне груди краси? Ко држи сунце и месец? Нема Бога? откуд онда свет? Зар је то дело слепог случаја?

Свет је дело руку божјих, он је његов дом, а ти грешниче у њему обитаваш не признајући домаћина! Плати најам; не новцем већ благодарношћу. Нећеш ли да платиш, сели из дома, да му светињу грехом не исуњаваш и да не наводиш и друге страмнутицом грешног пута тога! Отреси се греха, покај се још док имаде дана, док још ниси позван на суд да најам платиш, ходи цркви да покајању твоме опроштења даде, јер иначе: **смрть грѣшникомъ люта**! (Лук. 2. 30.).

Ходите амо и ви сиромашни духом овога света, па у простоти ваших и мисли и речи замолите Господа за потребе наше. Услишати ће Господ простоту речи ваших; Господ воли смирене срцем и просте духом, па им је и рекао за то: „**Блажени нищіи дꙋхомъ ꙗкω тѣхъ ѥ̑сть цр҃ствіе небесное**“! (Мат. 5. 4.).

Ход'те амо и ви богаташи што подигосте идол сребра и злата у гордости срца свога; ход'те да чујете речи мирног као јагње, смиренијег од невиности, величанственог Господа Христа: „Лакше ће проћи камила кроз иглене уши него богати у царство небесно“.

Или зар мислиш да богатство твоје не служи на саблазан осталога света? Зар слугама твојима не дајеш прилике да постану лоповима, па да изгубе душу своју, кад виде твоје сребро и злато како се блиста? Но ако хоћеш да поткупиш небесног кључара да те пусти у рај, а ти чини милостињу. Она је царица добродјетељи, крило је њено лако а над је њеним превосходан, њој се нико не противи. Твоје милостиње изићи ће на памет Богу, ти ћеш се спасти и помилован бити милостиње твоје ради, јер су: **Блажени мл҃стивіи ꙗкω тіи помилꙋютсѧ** (Мат. 57).

Приступи амо и ти сиротињо, коју таре борба живота, ходи у ову тврђаву свету и необориву, у коју не допиру звуци светске халабуке. Овде си бар сигурна од крупног гласа твојих господара. Ходи амо па упри око твоје на оног, кога прободоше, чуј речи, што их саборе божанствена уста. И лисице јазбине, имаду, само син човечји нема где своје главе приклонити“. Кад чујеш, свете речи ове, лакше ће бити срцу твоме, лакше ћеш подносити стање своје. Немој жалити што немаш блага, нити жели да нагомилаш у житнице своје, да ти не рече Господ: „Ову ћу ноћ безумниче узети душу твоју“: јер која би вам корист била, да цео свет својим назовете, а изгубите душу своју?

Ходи амо и ти који страдаш с гриже савести, покажи се свештенику, слуги божјем и његова олтара. Отворено му у св. тајни исповести откри ране твоје и болове твоје; и Христос тамо невидимо стоји, слушајућ исповед твоју. Ништа тајити немој, јер онда самом Богу тајиш и двоструки грех имаш. Дошао си болан, немој да болесници отидеш, дошао си лекару немој да неизлечен отидеш. Здрав од греха дочекај Христа који вели: **грѧдꙋ скоро**! а ти да му веселим гласом на сусрет можеш изаћи: **грѧди скоро Гд҃и Ї҃се**!

Ходите амо и ви болни телом, на се помолите Господу за недуге ваше. Искрено Му се помолите с чврстом вером, непоколебивом љубављу и надом. Чврсто верујте, вера ће вас спасти: „**Вѣра твоꙗ спасетъ тѧ**“ а Господ ће вам рећи: „**Иди с миромъ**“ (Лук. 5. 35.).

Ходите амо и ви родитељи који чада имате, водите децу своју на извор вечног живота. Чувајте се, јер ћете на страшном суду одговор давати, ако пустите да вам деца страпутицом пођу ваше немарности ради. Тамо нема притворства и изговора, свака ће вам помисао бити као дан јасна, пламени мач Арханђела Гаврила стајаће пред вама, из њега ће правда божја севати као жива ватра. До вас стоји да то не дочекате, радите док је на време: **Дѣлайте, дондеже свѣтъ имате**.

Ходите амо сви људи, ходите у ову необориву тврђу, ходите у ову дивну Нојеву лађу, да у њеној сигурности пребродимо море живота. Сви се потопише, који не уђоше у Нојеву лађу, сви пропадоше који не прибјегоше св. матери цркви. Ходимо дакле, браћо драга, у ову свету лађу, којој на кормилу Христос седи, а на јарболу јој светли часно и свето знамење крста, па у њој пловећи, да пребродимо ово узбуркано море живота, и да се искрцамо у сигурно и вечно пристаниште, где не допиру оркани ни ветрови „**идѣже нѣсть колѣбанїе, ни печа́ль ни воздыха́нїе**, па да се тамо сједињимо с Исусом Христом нашом вером, љубављу и надом, па да с њиме до века будемо.

Амин!

Вел. Писаница.

Мил. Ј. Соларић.

Разночтеніе къ скашенныхъ церковно-слокѣнскихъ книгахъ.

Пишући „Разночтенїа“ што ми је дало повода издање Сарајевско сметнуо сам с ума да је у „Српском Сиону“ од год. 1891 бр. 17. 18. 19. г. Тома Алагић написао чланак „о прештампавању нашијех црквенијех књига у Сарајеву“. Из овога се чланка види, ко је био у одбору, који се бринуо око прештампавања црквених књига у Сарајеву, и шта му је било мјерило при прештампавању овијех књига. За мене је главно што г. Т. Алагић каже да је одбору служило за рукопис јеванђеље штампано у Москви од год. 1887 у синодалној типографији, а апостол је прештампан са издања од год. 1881 штампаног у синодалној типографији у Москви. Г. Т. Алагић каже за овај апостол: „Редакција овога московскога издања доста је лоша, јер не гледајући на штампарске погрјешке, има доста необичних ријечи и реченица, особито у предговорима“. Ја не бих рекао да је тако као што каже г. Алагић, јер смо видјели из „Разночтенїа“ да је баш апостол такве редакције, којој се не може много замјерати. Напротив пак јеванђеље није тако. Ту се већ има више замјерати, као што смо могли видјети и из посљедњега „Разночтенїа“. Зато ја мислим да је одбор требао имати више издања руска пред собом, која су изашла на свијет **благословенїемъ скашѣйшаго сунода**, па из свијех тијех издања да је бирао оно што најбоље одговара матици и што је најбоље, најправилније по језику црквенословенском. Ја мислим да би се ово смјело чинити. Ја ћу показати примјером како се требало поступати при овој радњи. У 13. гл. од Матеја 33. стих гласи у матици овако: Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς. Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. У издању од год. 1875 и 1864 гласи то мјесто црквенословенски овако: **Инѣ притчѣ глаго́ла и́мъ; подо́бно е́сть ца́рствїе небе́сное кла́сѣ, ѥ́же́ꙗ́ кѣ́ꙁмѣ жена́ скры́ꙗ въ ка́тѣхъ трїе́хъ мѣ́рꙑ, до́ндеже ква́сишасѧ всѧ́**. У издању пак од год. 1755 и у Сарајевском гласи то мјесто овако: **Инѣ притчѣ глаго́ла и́мъ: подо́бно е́сть ца́рствїе небе́сное кла́сѣ, и́же кѣ́ꙁмѣи жена́ скры́ꙗ въ мѣ́чныхъ ка́тѣхъ три́, до́ндеже ква́сишасѧ всѧ́**. У млађа је два издања сасвијем добро оно **въ ка́тѣхъ трїе́хъ мѣ́рꙑ** (у три копања брашна), што одговара потпуно матици а сасвијем је опет добро по језику црквенословенском, а напротив оно у издању од год. 1755 и Сарајевском **къ мѣ́чныхъ ка́тѣхъ три** остаје далеко по језику за новим издањима и не само да заостаје него је и погрешно. Напротив пак ја бих из издања од год. 1755 као што је и у Сарајевском издању, оне **и́же кѣ́ꙁмѣи жена** задржао, а оно из два млађа издања **ѥ́же́ꙗ кѣ́ꙁмѣи жена** избацио. Свако ће лако видјети да је овдје **и́же** привезано за **кла́сѣ** и наравно да онда не може бити **ѥ́же́ꙗ** него **и́же** као и у српском *који (квасац) узевши жена*, а не *која узевши жена*. Из свега се овога види како се могло поступати при овом послу, да испадне што боље. Али је одбор са црквеног гледишта то друкчије схватио. Он је по свој прилици мислио да је најновије издање, које је благословом светога синода изашло на свијет, и најкоректније по свему. А је ли то тако? Из наведенога примјера види се да није. Иначе одбор заслужује свако признање што је свој посао потпуно и савјесно извршио и тијем српскому народу у овијем крајевима набио бојазан на срца, која

га је обузимала кад је чуо за прештампавање црквених књига у Сарајеву.*)

Карловци. *Ј. Живановић.*

*) Врло штована г. писац писаћеш својих „Разочтења“ чини заиста услугу издавима црквених књига која буду од сад продуживана; јер ће се у овима многа непразнина моћи исправити и избећи после његових ових опитрогледних и стручњачких примедаба и исправака. За то га молимо, да своја и корисна и занимљива „Разочтења“ изволи наставити. —*Ур* —

ПРЕТЕНЗИЈЕ РИМ. ПАПЕ НА ЕНГЛЕСКУ.

Као што се види рим. папа је посветио последње године свог живота питању о могућности сједињења цркава. Отпочев то познатом својом енцикликом, коју је упутио „свим владарима и народима земље“,[1]) затим се свесим одао тој великој идеји, те необавештени свет једна може да прати документе и дела која излазе из пера стара првосвештеника и штампе Ватикана. Недавно, пред самим Рождеством Христовим издао је папа енцикликy, специјално за источне цркве, а сад, на сами дан св: празника васхе, појавила се нова енцикликa упућена специјално „к славном британском народу“. Последња ова енцикликa била је од великог утицаја на Енглеску. Очевидно је, историја има своја права; и кад западне цркве, независне од Рима, ни не истичу своју љубав за слободом, фактични историјски центар западног хришћанства и даље чува своје тежње за целим западом. То се особито види из утиска, кој је последња папска енцикликa у Енглеској учинила. У исто време, кад папска енцикликa, упућена истоку, у стварн никаква утиска није учинила, и остала као глас вапијућег у пустињи, те да у духовној штампи није изашло неколико полемичких чланака о њој, источни православни свет не би ни знао за намере папске, — а нову папску енцикликy, коју је упутио папа к британском народу прихватила је енглеска штампа као појав необичне важности. Шта више и такав орган, као што је „Church Times“ који обично ћутке прелази преко питања о самосталности цркве, у прошлом броју свом се скоро одушевљава за енцикликy, и гледа у њој такав појав, коме равна по својој важности за Енглеску није било од 15 века. „Дух, којим је цела посланица Лава XIII, проникнута, писао је тај лист у прошлом броју, мора тронути свачије срце. У енцикликy својој апелује папа прво на религиозне побуде, које су тако силно развијене у свим сталежима наших земљака, и сви, био клир или народ, био члан англиканске цркве или рим. католичке, у Енглеској, морају признати, да та посланица има таквих савета и поука, и да се на нас с таквим речима обраћа, наспрам којих нико од оних који љубе нашег Господа и Владику не може кад прочита равнодушан да остане“.

Кад би у том смислу проговорила сва енглеска штампа, то би без сумње за рим. кат. првосвештеника не мала задовољштина била, а уједно би то ободрило све пропагаторе римске, који већ давно проричу „обраћење Енглеске к јединo спасавајућој цркви“, премда су за доказ тога морали измишљати цифре за годишњу статистику, о броју оних лордова, свештеника и дворјана у Енглеској, који се у крило римске цркве вратили.

Из обзира на тако велику важност, коју приписују у Енглеској новој папској енцикликy, а будући да последња енцикликa добија и општецрквени карактер, то мислимо, да ако се осврнемо на њу интересоваће и читаоце нашег листа.

Један од разлога, због којих је папска енцикликa у Енглеској произвела тако велик утисак, без сумње је то, што се пре појаве њене на све стране јако агитирало. Рим, тај опробани пропагатор, одавна је већ створио особиту методу и спремно терен за такове своје кораке, и у Енглеској је та метода успела не мож' боље бити.

Још у прошлој години почели се тамо појављивати, незнано из каквих извора, гласови, да папа Лав XIII намерава преговарати с енглеском црквом, и ти гласови ширили се све већма и већма, докле се не почеше појављивати и реалнији трагови те агитације. У то време наиме, рим. католички архијепископ енглески, кардинал Воган, покушао је у виду лекције да докаже могућност сједињења Енглеске с Римом, и док енглеска штампа на све стране осуђује ту реч, јавно мнење је било већ толико заинтересовано питањем тим, да је лорд Халифакс могао изрећи своју сензациону беседу, у којој он већ назире

[1]) Енцикликa Praeclara gratulationis од 20 Јуна 1894.

решење питања у корист Рима. То је било у фебруару, и кад се терен показао већ довољно широким, јавно мњење нашле било већ заинтересовано, јавља се нова папска енцикликa, у виду посланице енглеском народу. Тако је претходна агитација учинила своје. А сад погледајмо садржај саме енцикликe и у колико садржај исте одговара великим замисленима Ватикана.

Читајући ту нову енциклику папе Лава XIII не може се, а да му се не призна да је вештак у тим стварима. У њој је све што само може да трони чувство човечије или узбуди бар љубопитство. Ту ти је уснивање да докаже сродност и везу, апсолвне на историјско сродство Енглеске с Римом; ту ти је израз бола о жалосној подели и нада на могућност сједињења; поред тих туга и нада није пропуштено да поласка британској осетљивости знајући на сигурно, да је то слаба страна синова Албиона.

Све је то скривено; и та енцикликa показује предемртни завештај рим. првосвештеника, који осећа да је крај живота његова на прагу и да му ваља ићи и престолу пастира над пастирима; *и зцјело обећава онима, који је тажљиво прочитају подуљежају на 300 дана*; енцикликa се завршује молитвеним обраћањем к народним светитељима Британије, а нарочито Богоматери, да Она погледи на Енглеску, као на своје нарочито „наслеђе“ и да она исходатајствује да се „одељена браћа“ сједине са једним истинитим стадом, с врховним пастиром „намесником Твога Сина“.

Једном речи енцикликa је састављена с оном дипломатском вештином, којом се прослављо Лав XIII; те да би помрсили конце наводима и анелима незним, треба далеко хитрији ум, а у сваком случају неопходно је добро познавање папске логике, чиме се баш велико не могу похвалити жители Енглеске.

Исказав у почетку енцикликe своју искрену љубав према енглеском народу, о чијим великим делима сведочи у стара времена и историја цркве, папа прелази к објашњењу историје ширења хришћанства на британским острвима и труди се да докаже, да британски народ за просвећење хришћанском вером нема ником другом да захвали, већ Риму, чије су папе почињући од Григорија Вел. увек гајили према Енглеској традиционалну љубав и очински се бринули о њој. Први апостол у Енглеској био је мисионар Августин, кога је послао Григорије Велики. Међутим папа ни једном речи није споменуо, да је хришћанство било раширено у Британији још много пре Григорија Великог, наиме, да су га мисионари са истока ширили, чему за доказ служи *обичај у британској цркви: свршавати пасху не по римском, но по источном предању.*

Но указивање на тај факт, не хармонише са општом цељи енцикликe, и по том ни са правилима папске логике, за то се то морало сасвим пређутати. И фактично, пређутао такође важан историјски факат, енцикликa описује љубав коју су римски првосвештеници гајили према Енглеској, како су јој они давали достојне пастире, и даровите учитеље и за духовне и за световне науке, како су јој обилно помагали својим саветима и достављали све, што је нужно било да процвета у њој црква. С тога је и сама Енглеска у оно време одана била центруму хришћанског јединства, који је усредсређен у лицу римских епископа, а о тој оданости њеној сведоче и јасна факта историје, која не допуштају никакна питања или сумње. Том „жалосном“ одношају задан је удар у XVI столећу, када се бура устанка на цркву, раширила по Европи и од тога времена, од како је Енглеска прекинула везу са апостолским престолом, у њој је почео опадати и вера и морал. И то је јако отворило папе, па при свем том они се и после тога обрнули за Енглеску, надајући се покајању од њене стране. Те мисли обузимале су и садањег папу, и по његовим сопственим речима, мисао о покајању сједињења Енглеске с Римом зачела се у њему већ у време, док је био римски нунције у Белгији, а израза је нашла у садањој енцикликi.

У каквом се положају налази сад питање о зближењу Енглеске с Римом, и имали какве основе надати се на успех остварења те цељи? Папа је у том погледу велик оптимиста. Основ за успостављење узајамности већ је готов — може се рећи — да већ и само сједињење постоји, премда формалног израза још нема. О том се папа уверио из знакова савременог религиозно-моралног и опће-господарског живота Енглеске. С особитом радошћу папа је дознао да се енглески народ у свом практичном животу труди к остварењу тих идеала, који су предмет усиљених трудова и римског првосвештеника. Тако се у Енглеској посвећује много пажње решењу социјалног питања с цељу, да се побољша положај радника, а то је то исто питање; а за успешно решење труди се усрдно и сам папа, исказавши ту бригу и у својој енцикликi. На-

учењаци у Енглеској дају велик отпор ширењу рационализма и материјализма, који се сваким даном све то већма шири, према том, „и ми смо, вели папа, често подизали глас свој против тих зала која слабе и паралишу не религију саму, но и саме почетке мисли идеала“.

„Та сличност у намерама показала се и у другим одношајима, тако да су у самој суштини, Енглеска и Рим два друга, који теже једној и истој цељи, усиљено раде к достижењу њеном, дакле два савезника — само по жалосном разумевању, раздељени су међу собом. И треба само признати то, па ће се та два раздељена друга опет сједињати и тада под старачким пастирством црковног пастира, опет ће се повратити к том религиозно-моралном процвату, у каквом се она налазила до тужног отпада од апостолског престола.“

То је сто у општим и кратким потезима садржај нове енциклике Лава XIII. енглеском народу.

Ако се узме у обзир та стилистичка вештина, с којом је она написана, и још више тај молитвено патетички тон, којим је она прошикнута, то не ће бити чудновато, што је она произвела тако силни утисак у Енглеској.

У осталом енглески се народ увек одликовао својим здравим разумом, који није никад био роб тренутног заноса. Тај здрави разум показао се је и сад, кад је прошао први утисак; он се је показао у том критичном положају, који је он заузео према папској енциклици. Но о томе други пут.

Из „Црквеног Весника“.

Т. В—ћ.

ДОПИСИ.

Из Вилићког протопрезвитерата *(Горњо-карловачки дијецеза.)* И ове године била је исповјед српско-правосл. свештенства вилићког протопрезвитерата у Оточцу, која је са великога и корисноога рада свога надмашила све дојакошње друге своје; јер после св. литургије и св. исповједи била је свештеничка конференција у парохијском стану оточком, а под предсједништвом администратора протопрезвитерата намјесника Илије Машића. Ту су се претресала и распредала многа и врло важна питања из црквено-народнога живота нашега, која служе успјешно дјеловању у винограду Господњем. У свези с тијем довијели су пастири цркве и народа вилићког протопрезвитерата значајну изјаву своју, којом су једнодушно и једногласно документирали сиповску љубав, дубоко поштовање и повјерење, неограничену одданост и привржености своју Архипастиру своме, и црквеној поглавици својој, Високопреосвештеном дијецезану своме Епископу *Михаилу*. Та изјава у главном гласи овако: — „и као што историја српске цркве митрополије патријаршије српске карловачке казује и свједочи нама, да је горњо-карловачка дијецеза била срећна и поносна са својима епископима, који су у крилу митрополије патријаршије српске били прави бисер; тако и ми као савременици данашњих слика и прилика у српској цркви нашој ведрим челом поносноога срца србинскога и чедне православне душе наше јавно и отворено исповиједамо, да је и данашњи ревни и неуморни горњо-карловачки епископ Г. *Михаило* један алем камен у крилу митрополије-патријаршије српске: јер Високопреосвештени Епископ горњо-карловачки Г. *Михаило*, чим је заузео на дичну и славну престол великих преднаственика својих, прва му је брига била, да велику и пространу дијецезу своју унапред, у накрст, које је и извео каноничном визитацијом својом по личко-крбавској жупанији у години 1892 и 1893, а у модрушко-ријечкој жупанији и Банији у 1894. години.

Тко је био срећан и имао прилику гледати и посматрати Г. Епископа *Михаила* на важноме по цркву и народ врло корисноме путу томе, није знао, чему више да се диви и чуди, дали величини духа и говорничком дару, или устрајности тјела; јер би две и три оближње парохије у један дан прешао, и у свакој цркви другу архипастирску врло красну поуку дао побожној пастви својој, обзиром на одношаје дотичне парохије, кријепећи ју у красном православљу и родољубивој свијести српској.

Не само цркве и парохије, него је на каноничном путу своме и основне школе по примјерима св. Саве посјећивао Г. Епископ *Михаило*, ма не да види само школске просторије изнутра, него да завири у душу маленс и нејаки Срчади,

да види, како је свештеник вршио катихетску дужност своју.

Даље твором и зборомъ високопр. Г. Епископ *Михаило* учврстио је ред и рад у цркви и школи; и зорном дисциплином у цркви и ван цркве организовао је своје свештенство, да је оно спремно у свако доба и најљућем непријатељу православне вјере, и народности српске јаки устук дати!

Горњо карловачког Епископа Г. *Михаила* заслуже велика, што се данас у дијецези његовој слободно више српска застава, која је још 1876. год. најстрожије забрањена била; забрана та важила је све до скора, док није високопреосв. г. епископ *Михаило* мудрим и моћним упливом својим нарадио код преузвишеног Бана правед ника, г. гроа Куен-Хедервари, дозволу, да се српска народно-црквена застава на цркве и куће извјесити смије и окружницом својом призидијалном од 27. јануара 1894. Бр. 316 ех 1894 обнародовао вијест ту.

На тко не би тако умногa и ревнога, родољубивога и заслужнога Јерарха српскога љубио, поштовао и привржен био душом и тјелом?! За то и српско-православ. свештенство виљнког протопрезвитерата уз израз синовске љубави и неограничене привржености своме дијецезану високопреосвештеном Г. Епископу *Михаилу* кличе: „на дику и корист православној цркви и народу српском на многа љета?!“

Ова пјава, коју је свештенички зборъ у цјелости поднио љубљеноме дијецезану своме, напила га је у *Будимпешти*, гђе се брижни чувар православне вјере налазио, *да у горњој кући угарској устане противу црквено-политичких реформа*; одакле је преко председника свештеничког зборa милостиво благоизволио удостојити нас Архипастирског одноздрана оним брзојавним рјечима: „Примите и саопштите свештенству моју најдубљу благодарност за послану ми пјаву: Бог милости нека благослови одана и сложна срца Ваша! *Михаило*, Епископ.“

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Барон Самуило Јошика министар око краљеве особе у Бечу), — као што нам јављају — дао је у уторак, 30. маја 11. јуна о. г. у Пратеру тако званој Сахеровој башти велики ручак, на коме беше и Његова Светост, српски *Патријарх Георгије Бранковић*. Осим његове Светости беше још 28 званица, међу њима: кр. уг. министар председник *барон Де зидер Банфи*, — заједнички министар финанесија *Вењамин Калај*, председник магнатске куће *барон Вај*, председник уг. делегације *гроф Теодор Андраши*, главни дворски маршал *гроф Антон Сечен*, *гроф Фердинанд Зичи*, *гроф Јулије Сапари*, *гроф Гејза Сапари*, угарски дворски маршал, и др. Преузвишени домаћин и домаћица својом љубазношћу и усрдним гостопримством одушевише тако све присутне госте, да су се тек доцкан у ноћ разишли својим кућама.

(Радња Епархијских власти у Новом Саду.) — *1. Епарх. конзисторија бачка* одржала је 24. маја (5. јунија) о. г. под председништвом Његовог Преосвећенства Госп. Епископа Герзава Опачића своју редовну седницу, у којој су референсима и решени ови предмети: Узето је на знање постављање Јереја Велимира Грегоровића за администратора парохије оболелог пароха ст. бечејског протојереја А. Поповића. — Узет је на знање отпис вис. министарства просвете којим се тужба Јер. П. П. пароха у П. С. на конзисторију ову враћа као одбијена. — Узети су на знање отписи вис. министарства, по којима су М. В. парох у Б. а Д. Т. парох у С. добили државну припомоћ — Препоручени су високо истом ради полученја државне припомоћи Н. Н. парох у Б., Н. К. парох у С. и Ђ. Н. парох у В. и две свештеничке удовице. — Одговорише се М. Н. Савету у смислу односних аката, кад је на новосадском Чењу подигнута парохија и кад је и ради чега је расписан стечај да чепејски парох на Чењу становати мора. — Умољен је Администр. одбор бачки да у будуће из епарх. фонда дозначује путни трошак оним протопресвитерима, који присуствују испитима веронауке на државним гимназијама и прпаранднјама у опсегу ове епархије, пошто нете трошкове Саб. Одбор више не ће на благајнице нар.

црк. фондова да дозначује. — Узет је на знање, отпис висл. саб. одбора, по ком је јереју П. К. сада пароху у Ф. подарено у име лечења из Јерархијског фонда 100 фор. — Са захвалношћу је примљен од Преосвећеног Г. Епископа далматинско историјског Никодима шематизам његове епархије за 1895. — Позвано је на изјашњење срп. правосл. новосадско матрикулско звање због неисправно издатога пописа војнообвезаних лица. — Тужба становника Шандорског Т. М. против тамошњег пароха одбијена је као неоснована; против пак Гл. Кр. који је забрањено му певнички стб и данас улази затражена је политичка интервенција. — Издат је конз. фискалу на мњење спор колских свештеника у погледу тамошњих парох. сесија. — Одбијена је као неоснована тужба Т. А. и др. становника силбашких против тамошњег пароха-администратора. — Наређен је избор пароха у Силбашу. — За попуњење гложенске парохије расписаће се на ново стечај. — Позват је на изјашњење Ј. Ђ. Ј. пароху у С. у погледу језика, на ком своје црк. матрикуле води. — Узет је на новољно знање поступак С. С. пароха у К. С. И. који је неке своје проповеди о свом трошку напштампао и бесплатно међу народ поделио, и изјава истога, да ће то и у будуће чинити. — Упућена је црк. општина у Госпођинци, да за поскупљивачу постави само такво лице, које пароха за достојно прогласи. — Сировљење се М. Ц. Савету призив Т. Д. капелана у С. против конзистор. одлуке; бр. К. 160. ех 1895. — Упућена је црк. општина у Пивницама да пароху своме не пречи уживање, стојећих часова у цркви, које му је уживање зајамчено одлуком нар. црк. сабора од 187⁷. год. бр. 736. — Одбијена је жалба црк. општине пивничке, да им се парохија прехвести у нижи разред. — Дозвољено је црк. општини ст. сивачкој, да женска школска деца могу стајати с десне и леве стране до владичанског престола односно до престола Мајке Божје. — Поново је упућена црк. општ. у Пачиру да новог црквењака постанити има; тамошњи парох пак строго је опоменут да нам шта и на шта се потписује и шта подноси својој вишој власти. — С негодовањем је одбијена тужба Браће О. из С. против тамошњег црк. председника. — Осим у неколико незнатнијих ствари донесено је решење у 26 брачноразводних парница, од којих је било шест брачноразводних пресуда. —

Egyetr. Adminisztr. odbor bački држао је истога дана по подне своју седницу и у истој решио ове предмете: На препоруку вис Министарства просвете препоручено је подручним општинама дело Бонце Миклоша под натписом „Közigazgatási elvi határozatok egyetemes gyüjteménye“ као згодно помоћно средство за оне, који се администрацијом баве. — У смислу одлуке вис. Саб. Одбора под бр 1282 ех 1894. издато је епарх канцеларији сходно упутство гледе инструисања призива који му се подносе. — Узета је за знање одлука вис. Саб. Одбора бр. С. О. 45. ех 1895. којом је поднесени му призив црк. општ. у Мохолу против. овостр. решења бр. АО. 425 ех 1894. у погледу купа земље, одбијен. — Наређена је нова организација црк. општ. у Д. С. Ивану. — Није дозвољено црк. општини у Ст. Палиници да прода један део свог земљишта, на ком ће нови парох. дом задати. — Одобрена је обнова ²/₃ скупштинара у Станишићу. —Упућен је парох у Вилову, да што ректификацију грунтовног укњижења тамошње парох. сесије, која је погрешно на црк. општину укњижена. — Издато је сходно упутство црк. општини у Пивницама у погледу наређене такозване политичке екскуције и разреза парохијала. — Упућена је црк. општина у Парабуђу да неисправно издатих 18 фор. тамошњем учитељу Св. Лончарићу од истог укупити има. — Потврђен је избор новог председника у Силбашу, а администратор тамошње парохије јереј Т. Поповић одбијен са молбом, да се од прописаног на њега у своје време плаћања у епарх. фонд. ослободи. — Узет је на знање рад црквене скупштине петровоселске од 17. (28.) априла о. г. и ради извођења неких тамошњих рачуна наређен је извиђај. — Одобрена је обнова једне трећине скупштинара у Ст. Сивцу и Сенти. — Узет је на знање рад црк. општине у Ст. Футогу од 15/27. априла о. г. — Упућена је црк. општина у Ст. Керу да рачун о легату пок. Проке Савиног засебно води. — Дозвољено је истој општини да може купити вертхајмову касу. — Дозвољено је црк. општини у Бегечу да школску зграду I. и II. разреда оправити може. — Дозвољено је црк. општинама у Турији у Ст. Кањижи да своје цркве оправити могу. — Дозвољено је овој последњој на образложену јој представку да 1 јанац црквено-општинске земље продати може, но под условом да добивени новац опет у земљу уложи. — Затражена је политична егзекуција против нехатних дужника у црк. општини ст. сивачкој — Дозвољено је црквеној општини новосадској, да свој „убоги дом“ за вашу девојачку школу адаптирати може, но под условом, да нова убоги дом за две године подигнути има, а питомцима дотле да даје месечну накнаду од 15 фор. — Позвана је црк. општина у Kalvy, да поднесе извештај о обнови ²/₃ скупштинара, против које је поднесен призив.

Усљед реферисања епархијског рачуно ревизора решени су следећи предмети: 1. одобрени су прорачуни срп. прав. црк. општине у Начиру и Товарашеву за 1895. годину. 2. одобрени су црквени рачуни срп. прав. црк. општине у Начиру од 1894. год. — Срп. прав. црк. општине у Ђурђеву од 1892—1893. год; срп. прв. црк. општине у Кисачу од 1887 до 1890. године. — срп. прв. црк. општине у Ст. Стапару од 1886 до I-ве половине 1890. године. 3. прављени су рачуни срп. црк. општине у Тителу од 1892 год. и манастира Бођана од 1894 год. са ревизорским примедбама ради исправе и одјашења. — 4. да се од стране манастира Ковиља за I. четврт 1895 год. у препису поднесене господарске књиге, високом Саборском Одбору у Карловце на даље развитьење поднесе. — 5. наслат је епарх. рачуноревизор у Суботицу, да тамо на лицу места црквене и закладне рачуне финалише. — 6. црквене и закладне рачуне срп. црк. општине у Ст. Бечеју од 1894 године издати рачуноревизору на преглед и извештај. — 7. црквеној општини у Пивници издати главну рачунску књигу од 1857 до 1874 год. уз ревере. — 8. упутити епарх. ревизора да на терет г Тимотије Димитријевића капелана у Суботици за епарх. фонд прописаних 20 фор. у рачунској књизи коначно одјави.

(**Окружница св. Синода париградске цркве против папине енциклике**). Грчки лист „Црквена Истина“, орган васељенског патријарха, јавља, да је св. Синод, старајући се да одржи хришћански народ у догматима чисте вере а у циљи да све православне Хришћане сачува од сваког иноземног, православљу страног утицаја, у својој последњој седници поверио архимандриту Григорију Константинидиј (уреднику поменутога листа), Герману Каравангели, Константину Ванџалалиди и учеоне Јордану Кародони, да саставе нарочиту окружницу, у којој ће се опровргли енциклика, што ју је скоро објавио папа Лав XIII. Окружницом ће васељенски патријарх посаветовати и поучити православни свет, и, како јављају „Моск. Вед.“ из Цариграда, састојаће се из два дела: из историјског увода, у ком ће се историјским фактима побити тврдње папе Лава XIII., и из главног дела, у ком ће се разјаснити *реалним* догмата источне и западне цркве; а завршиће се свечаним *протестом* православних автокефалних цркава против сједињења с Римом и позваће се сви православни Хришћани, да чврсто стоје у вери својих отаца. Из Церк Вѣсн.

(**Педесетогодишњи свештенички јубилеј**) прослављено је трећи дан Духова г. Димитрије *Теофановић*, парох у•*Стапанићеву*. г. Теофановић је сада 75 година а заћакопне га је 1845. г. епископ пакрачки Крагујевић. Као ђакон провео је 12. година на двору епископа бачког Платона, три године као адми нистратор саборске парохије, а од 1860. год. ако је парох у Стапанићу, где ужива опште поштовање. Трећи дан Духова о. г. одслужио је јубилар са још два свештеника и једним ђаконом службу, на којој је држао врло леп прикладан говор.

(**„Бранково Коло“**). Као што су поштовани читаоци сазнали већ, на приложеног у 20 бр. „Српског Сиона“ помена на претплату, почеће ће 1-ог јула (и ст. к.) о. г. излазити у Карловци белетристичан лист „Бранково Коло“ под уредништвом познатог и признатог приповедача, професора г. Ђује Марковића Адамова.

Белетристичан лист треба сваконе, јер у њему сваки ће наћи понешто што му душу, срце и ум тражи. Такав лист је наван доказа незграпној руци и немилосрдном ножу политичко-журналистичких касапница. На његових ступаца наваће жубор песме, поледе мнокир приповетке, одружен подекад несташицом најмедрије шале. Међу ступцима његовим налази ум и мисаоница и учењка свој одељак.

Једном речи, такав лист је сваком мио и драг, сваној кући добро дошао; сваној кући у којој срца има за песму, смисла за приповетку и здраву забаву, а потребе за науку и науку. У сваној кући, у којој љубави има за српску лепу књижевност „Бранково“ ће „Коло“ заиграти сваког четвртка и у коло своје скупљати све што је племенито, на вољи лепо, узвишено и умно.

Најтоплије препоручујемо „Бранково Коло“ и жељемо га на срце Србину и Српкињи сваној.

Брукe беше доста, ал' једаред треба да покажемо, да овострани српски народ има доста племенитих кћери и синова да одрже један, бар један свој белетристички лист.

Сваки у свом кругу нека **поради** на скупљању претплатника, и опстанак „Бранкова Кола“ ће бити сигуран. А то ће значити: наше куће и породице, наше Српкиње, а и Србин ниа ће за годишњих 5 фор. красне и здраве забаве и науке. — а са овостраног Српства скинуће се брука, која га мори без белетристична листа! —

Омладино ђачка! Сад је твоје време; школске су ферије Себај се „Бранкова Кола“ на реци сеји својој Српкињи где год се с њом нађеш, реци јој да се и она у то коло хвата, јер рад ће је и заиграно. Реци сеји нек и она каже мајци и баби, да је од Бога грехота а од људи срамота, да толика женска

срца и руке и толике мушке снаге у народу српском не могу да одвећују у врту своме књижевном један цветак, једини цвет: забаве и поуке. Омладино, учини своје!

Родитељи, не украшујте ћеркама најлепши украс девојачког стола: здраву, светлу и милу књигу. Мајке, не одбијајте са прага свога учитеља ћеркама својим: учитеља најјефтинијег — од годишњих 5 форината. — Претплатите се на „Бранково Коло“.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Ушла је у штампу **„Граматика црквенословенскога језика“** *својом ученицима саставио Јован Живановић.*

Ова је граматика намењена за уџбеник црквено словенског језика у карловачкој богословији. Ова ће добро доћи и нашим богословијама у Задру, Цетињу, Рељеву и Београду, те и свима учитељским школама, управе којих завода и овим упозорујемо на овај уџбеник.

„Граматика црквено словенског језика“, коју нам даје приказати тога пољa раденик г. проф. Живановић, награђена је од саборског одбора са 300 фор., а доћи ће нашим богословијама и учитељским школама као озеблок сунце.

Књига ће бити готова до почетка нове школске године.

Наруџбине се шаљу једино потписаној штампарији. *Српска Манастирска Штампарија.*

У наклади срп. манастирске штампарије изашла је књижица познатог сентомашког учитеља *г. Ил. М. Поповића:*

„ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ“.

Стр. 64. Цена 20 н.

Штампа и остала израда и ове књижице је на част штампарије, као што су јој и сва досадања издања.

Садржина ће јој бити најчистија храна за дечију душу. Песмице њезине пријаће души деце наше као што је мила јутрења роса нежњоме цвећу. Деца ће им се радовати, учи ће их у сласт и њима племенити душу и срце своје, а радости многе приуготовиће родитељима својим.

Да педагогија захтева за васпитање деце оваких песмица о томе није потребно с наше стране наглашавати.

За то препоручујемо песме г. Поповића свима школама, г. г. учитељима и учитељицама, како у основним школама, тако и у забавиштима.

Препоручујемо их најтоплије родитељима Српчади наше.

Песме су подељене у VII. одела, и то I. Молитвице, II. Побожност, вера, породица дом и род. III Честитке и прилагедднице. IV. Правила за живот и за друге разне поуке. V. Годишња промена и предмети из ових VI Питалице, загонетке и шала, VII. Уз игре и телесна вежбања.

Поручбине шаљу се на срп. манастирску штампарију у Карловци

У одлуци саб. одбора бр. 615 ех 1895. у бр. 21. „Српског Сиона“ погрешно је штампано под 3.) 24 фор. 46 н., а треба **25 ф. 46 н.**; *у главној своти пак треба место 571 фор. 79 н. да стоји* **579 ф. 79 н.** *даље место своте диференције од 238 фор. 34 н. треба* **246 ф. 34 н.** *и најпосле место 58 ф. 01 н. треба* **50 ф. 01 н.**

Ради равнања.

Јер наше молбе и опомене до сад учињене према дужницима из прошлих година нису помогле, одлучили смо послати им поштанске мандате на своте које нам дугују било за лист било за уверштене у њему стечајеве и огласе.

Ко нам за прву и другу четврт о. г. не пошаље новац до 15-ог јуна, обуставићемо му лист.

Администрација „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

Бр. 19 ех 1895. Шк. Од. 74 3—3

СТЕЧАЈ

На сомборској српској вероисповедној главној школи Жарковци, овим се стечај ради сталног попуњења расписује.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. а у вр. стан и башта, но с том приметбом, да ће изабрани учитељ, односно учитељица, у уживање своје потпуне плате ступити тек првога Октобра, пошто ће се половина сентембарске плате, у смислу изданих наредабајом издата удовици преминулог тамошњег учитеља.

Рок стечају излази од првога дана увртења у званичном листу „Српском Сиону“ на за шест недеља.

Ваљано инструпране молбенице ваља упутити овом шк. одбору.

Из седнице м. шк. одбора, држане у Сомбору 12 (24.) маја 1895. год.

П. Ђ Вукићевић,
председник.

Бр. 5/895. шк. одбор. 72 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњено досад привр. постављено учитељско место у Срп. Кларији за I. и II. р. срп. мушке вероисповедне основне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 400 фор. (или 800 круна).

1½ хв. тврдих дрва, сламе пак по потреби. Стан од две собе, кујне, јеловника, подрума, башта за кујну.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати у светој цркви за дечом невинцом појати, школску децу у црк. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби прав. вере, који су у Сомбору основобљени, и који су потпуно вични мађ. језику, и појању.

Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1/IX но. ст. о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати.

Рок стечаја је о св. Илији, када ће се и избор обавити. Који се лично представи, има првенство.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Кларији (n. p. Zsombolya) 23. априла 1895. год.

Срп. прав. црквена општина.

Ad. K. 648 ex 1895. 73 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *протопрезвитерског котлелана у Н. Саду* са годишњом платом од 550 фор; који се из благајнице срп. правосл. црквене општине новосадске прима, и са уживањем половне штале за оне дужности, које сам канелан обавља — овим се оставља стечај

Компетенти имају своје добро и инструисане молбенице до 15/27 јуна о. г. потписаној конзисторији поднети.

У Новом Саду 16/28. маја 1865.

Конзисторија Епархије Бачке.

Ad. K 246/105 ex. 1895. 76 3—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Дне Жужане Шлајм рођ. Хорват из Будимпеште, против супруга јој Лазара (Фрање) Шлајма сада непозната боравишта — позива се овим речени Лазар (Фрања), да у року од 60. дана рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, потписаној конзисторији или сам лично предстане, или место садањег пребивања свога пријави, иначе ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице епархијске конзисторије будимске држане у Сентандрији дне 27. априла (9. маја) 1895.

Епарх. конзисторија.
будимска.

82 ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 1—3

На основу закључка црк. скупштине а одобрења сл. адм. Епарх. одбора у Вршцу од 25. јуна 1892 год. бр. Е. 936 II. 252 и од 21. јуна 1894. год. бр. Е. 529 II. 227 расписује се дражба на мањак ради оправке новог крова на св. цркви и генералне репарације с поља, портанске ограде, парохијског стана и ради оправке нове штале и шупе у парохијском стану.

По прорачуну истакнута је цена ф. 3500 а. вр.

а.) Дан дражбе јесте Петров-дан т. ј. 29. јуна по ст. кал. у два 2 сахата после подне.

б.) Дражбоваће се писменим понудама, које се имају најдаље до 29. јуна т. г. по ст. кал. председништву црк. општине у запечаћеној коверти поднети, дражбовалац је дужан од горе поменуте своте 10% у име јамчевине положити.

в.) Општина задржава себи права повереља према подузетнику.

г.) Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације. —

д.) Ближи услови, тако исто и нацрт радње могу се до дана лицитације у свако доба код председника црк. општине видети.

Из скупшт. седнице држане 28. маја 1895. г. у Јарковцу.

Председништво.

Бр. 57/1895. ОГЛАС. 83 1—3

У смислу одлуке слав. Епарх. школског одбора темишварског од 23. марта 1895. *Ad. N° ЕШО* 106. овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на вероисповедној срп. школи, са којим је местом скопчана плата од 150 фор. у новцу; 36 кибли чиста жита; 4. хвата тврдих дрва; 3 ланца I ве класе оране земље а на коју учитељ порез плаћа; 20 фор. за пероводство, слободан стан са 2 собе кухином, шталом, комором и т. д. и са пространом баштом.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати и појтворну школу држати.

Компетенти могу само свршени приправници а и приправнице који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок стечају „св. Илија“ кој ће се дана и избор обавити. — Молбенице вала упутити на председништво црк. школ. одбора.

Из седнице м. црквеног школ. одбора одржане у Соки 7. маја 1895. о. г.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 77 3—3

У каначкој српско вероисповедној мешовитој школи има се стално попунити учитељско место.

Плата је годишња: 1.) 300 фор. које учитељ у месечним ратама прима; 2.) 4 ланца оране земље, на коју учитељ порез плаћа и једна башта од 600 □ хвати изван села; 3.) 2 хвата тврдих дрва и сламе колико је школи потребно.

За преводство добија учитељ 15 фор. и за наушнал 5. фор. Од великога ће погреба добити 1. фор. а од малог 50 новч. Стан има у школској згради.

На ово место могу конкурисати само потпуно квалификовани и који су испит мађарског језика положили.

Дужности су школском уредбом прописане.

Молбенице добро инструјуране, треба слати на председника школ. одбора. Рок стечају истиче 28. јуна а избор ће се на Петров дан обавити.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Из седнице школског одбора држане у Канаку 30. марта 1895. год.

Иван Крстић,
председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 80 2—3

Овим се расписује стечај за учитељицу, на новоотвореној срп. нар. женској школи са 4 разреда у Јозефову.

Годишња плата је учитељици: 350 фор. а. пр. са довољним огревом и 50 фор. у име стапарине.

Изабраној учитељици сналаће у дужност и држање поуфорне школе.

Молбенице са пуним сведочбама, треба уништи на овомесну црквено-школ. општину до Ивандана, када ће се и избор обавити.

У живље ступа 1. септембра идуће школ. године.

У Јозефову 23. маја 1895.

Црквено школ. општина.

СТЕЧАЈ. 70 3—3

Оставком примерне учитељице г. Данице Константиновића, остало је место учитељице упражњено, што се овим стечај расписује. Плата је изабране учитељице 600 круна год. у новцу.

$1^1/_2$ хв. дрва и сламе по потреби.

Стан од две собе, кујна и јеловника, с бабаштом.

Рок стечаја о св. Илији, као и дан избора.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Кларији 23. априла 1895. год. (Zsombolya a. p.)

Срп. прав. црквена општина.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за пресливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уденешено звоњење, пројењено са круном од кованог гвожђа, тако уденешном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи праљена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 6 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк бесплатно и фрнко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странске земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. V. Број 23.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 11. јуна 1895.

Карловци, 8. (20.) јуна 1895.

Његово Величанство благоизволело је највишим својим решењем најмилостивије потврдити оба пензиона штатута, која је донео наш народно-црквени собор г. 1892. а наиме: *мировинску уредбу за свештеничке удовице и сирочад и мировинску уредбу за народно-црквене чиновнике и професоре.* Уједно смо известити, да је *Његово Величанство* најмилостивије дозволило састанак св. нашег Синода, који ће *по предлогу Његове Свесветости преузвишеног Г. патријарха Георгија Бранковића*, бити на јесен.

„Више гледиште" либералног генерал-штаба у служби личног антагонизма.

У најновије време усталасало је неко наше новинарско вест о некој тобоже „патријаршеској кризи". Similes cum similibus радовали су се томе, и надигетали већ, који ће са драстичнијим, неморалнијим и нечовечнијим саветима српском патријарху прискочити, да га те по њима умишљене и сковане, а од њих и жељене кризе што пре реше и ослободе. Поступак, који најбоље илуструје нечовечну ћуд. Ми га региструјемо, јер ће у своје време и историја нашег много напаћеног народно-црквеног живота о таком поступку имати да каже пресуду свога презира и гнушања; јер ће морати на једном листу своме да сажали српски народ и православну цркву Митрополије карловачке ради журналистике, какву им је дао последњи децениј деветнајстог века.

Поводом свакојаких вести о „патријаршеској

кризи“ проговорно је и „Браник“. Као што у многим поступцима странке, којој је „Браник“ гласило, има смешана и добра и зла, тако и у поступку, који је израза свога добио у уводном чланку 64. броја тога листа.

Добро може да се уочи одмах, јер оно се само собом каже. Злу треба кажипрст. И, ми ћемо га пружити.

Пре свега имамо да конштатујемо, да су сви гласови о некој умишљеној и с рачуном скованој „патријаршеској кризи“ *неистинити*. Кризе није било, она не постоји, *ње и не може бити*.

То мишљење као да не дели у уводном чланку своме орган наше либералне странке. Јер тиме, што држи, да криза није „тако акутна“ уједно верује и признаје, да она постоји.

Но тиме опет, што је одмах у трећем ступцу своме, даље, ту кризу представио као неку „*бити имајућу*“, а одлучно изјавио да „о каквој кризи *за сад* не може бити ни разговора“, те ју у првом ступцу треће своје странице назвао правим њезиним именом: „*опитим сукобом*“ — доказао је он како може у једном те истом листу своме да о једној и истој ствари суди и неправилно и правилно. А зашто? За то, јер са општег гледишта и ако не би желео „кризу“, — као „странци“ она му суше не натерује. Или можда то долази отуда, јер се у нашој поштованој либералној страници, односно њезиноме генерал-штабу, не зна на чисто како ствар стоји са сукобом тим, а још мање — како ли ће се он доконати. Па било овако или онако, поштовани штаб либералне странке хоће да за оба случаја има готово лице. Ми би жалили што ово рекосмо, кад би се доказало, да разлози контрерности уводнога чланка према белешци под „Нови Сад“ у 64 бр. „Браника“ о. г. нису у томе — рачуну.

Ту контрерност не видимо ми само у квалификацији ситуације, него и у „неплакању за Бранковићем“ према тенору целе поменуте белешке, и т. д. Једном речи у протусловљу целога уводнога чланка према тој белешци.

Или је можда то протусловље отуда, што поштовани либерални штаб стоји на двостраном становишту према данашњој поглавици црквеној?!

И ако би *општи интерес* захтевао да се многопоштована господа либералног генерал-штаба једаред еманципују тога двостраног становишта своја према *и њиховој* црквеној поглавици, ми у погледу томе не можемо стављати личан захтев. Јер, и они имаду: „*свој возраст*“.

Али то двострано становиште њихово према поглавици наше цркве *постоји*. А јер постоји, мора томе бити и разлога. Има их: и личних и стварних.

Господа поштованог либералног генерал-штаба познају у данашњој поглавици црквеној мужа одушевљена за своју цркву и у цркви народ; познају мужа који је вољан и кадар да користи цркви и народу, да их поведе напретку њиховоме. И наше је уверење, да би они за њиме, као таквим, у своје време можда и — заплакали.

Али, они виде у њему и „непријатељски расположај према њиховој страници, који је расположај *јако делно* патријарх Бранковић“ са саборским одбором, *кога је бирао народно-црквени сабор* у г. 1890. За *таквим* патријархом не би они — заплакали.

Према томе многопоштовани либерални генерал-штаб заузима стварно *и лично* становиште према узвишеној особи црквене нам поглавице. А према резултатима укрштаја тако двоструког становишта излази: да се код њих често — и баш кад је најнепотребније и штетније — *стварно становиште потискује личним, у колико га не би могли назвати — странчким*.

Да се то потискивање маскира, а становиште либералне странке према црквеној нам поглавици као стварно и оправдано прикаже, чине се у ту циљ приговори против рада данашњег патријарха.

Те приговоре читамо у 64 бр. „Браника“. Ево их: „Патријарх Бранковић је за то време (од како је патријарх) правио крупних погрешака. Нарочито је гледао да изиграва народно-црквене установе, кад су сметале његовој самовољи. А најкрупнији му је грех, што је на прошломе сабору хтео да покоси нашу народно-црквену автономију“.

За први приговор објекције нису наведене, па нам га је теже и оповргнути. Но он се обеснажује пред самим делима Његове Свето-сти, данашњег патријарха Георгија.

Патријарх је био епископ темишварски, а као патријарх и митрополит управљао је непосредно са бачком епархијом и преко својих

мандатара неко време горњо-карловачком и сад још будимском.

И шта видимо у управама његовим у све три те дијецезе и четвртој му — архидијецези.? Видимо по свуда редовно и уредно функционирање автономних епархијских и митрополијских органа, чега пре њега много није било; видимо поштовање и учвршћивање реда и рада, законитости и правилности. У колико свега тога нема још ни данас у оној мери, у којој би се желило, узрок томе не лежи у њоји и рукама митрополита патријарха и епископа дијецезана, него у природи и саставу самих автономних органа, установа и уредаба.

И за то ономе, који толико нажње показује постојећим установама автономним, који их *као постојеће* у свакој прилици респектује, признаје и практикује, томе добацивати изигравање народно-црквених установа, у најбољем случају јесте: очита неправда.

Брза и уређена управа у архидијецези, старање око што боље и брже управе митрополијске, то су чињенице које се могу порицати и сумњичити, али сакрити и опорећи се не могу. Све су оне доказ: да се Његова Светост, патријарх Георгије Бранковић, према данашњим народно-црквеним автономним установама односи са пуним уважавањем истих *као постојећих*.

Приговор други и „најкрупнији“, да је хтео наше *поништити* народно-црквену автономију, није ништа друго до ли једна отрцана фраза, која набацивањем својим, са озбиљне стране, бива подвала и осада.

У чланцима „После сабора,“ у овоме листу г. 1893. штампаним, као и у непобијеним говорима саборске већине од г. 1892, све је то дословце доказано.

На доказала је то и једна и друга саборска и изван саборска наша опозиција тиме већ, *што је вољна била примити начелно цео тако звани јединствени статут под једним само условом: да се задржи досадањи саборски изборни ред.* А да је то хтела — јавна је тајна, истинитост које не ће порицати ни наша опозиција.

А кад ствар тако стоји, кад су опозиције хтеле цео јединствени статут начелно прихватити; а кад оне не би прихватиле вальда и оно, чиме се коси наша народно-црквена автономија, онда је тек сигурно истина: да у томе статуту није било косе за кошење автономије у ниједној у њему предложеној установи и одредби него — по њима — тек у измени саборског изборног реда.

Научимо се, дакле, најпре јасно, одлучно и истину говорити и писати.

Према горе изложеном излази, да су опозиције наше косу за кошење наше автономије виделе само у томе: што би свештенство своје заступнике у сабор бирало и слало засебним својим изборном, без посредовања и сутицаја световних бирача.

На је ли то тај најкрупнији грех патријарха Бранковића, што је показивао да је у питању те измене саборског изборног реда *слождаран са саборским одбором 15-рице и са већином сабора?!*

Не, то није грех, то му је највећи акт покушаја његових у сређивању наших народно-црквених автономних односаја.

То му је дело, које ће му историја оценити, у своје време, као највеће на пољу тога рада, као што предност тога дела оцењују и данас људи, који о потребама и користима народа, правилностима и чувању јерархијског положаја у цркви здраво и правилно пресуђују, без примесе партајских обзира, без заноса слободоумних теорија, изнађању којих у цркви православног српског народа морају бити постављене границе, преко којих — без штете за народ и цркву — то изнађање не би могло прелазити.

Измена саборског изборног реда је нападнута сумњичењем и набацивањем на њу по автономију и самих издајничких смерова. Српска посла. Подметане су јој и агресивне тежње јерархијске превласти. „Народњачка“ посла!

Све је, дакле, чињено против те измене само јој се није хтела признати *истинна* мотивација њезине, која је изражена била у тежњи за самосталним, свештеничким заступством, еманципованим од страначких струја и страсти, ослобођеним од императива и притиска изван савести његове. Све је чињено, само се није хтело признати, да се изменом саборског изборног реда жели и хоће да постави *успава* разним бујицама разних слободоумних струја, које би евентуално покушавале да и даље продиру у доста већ продрту зграду народно-црквеног нам устројства.

Да, измена саборског изборног реда није

и не би никад ни имала — јер не би ни могла — да послужи неоправданим агресивним тежњама јерархијске умишљене превласти, *него је њезин циљ и смер био, да сиречи евентуална продирања агресивних тежња конпаранх слободоумних теорија и странака, које би, по данашњем репрезентативном систему, а у данашњим приликама, могле одлучног израза добити у нашим саборима.*

То је ето смер измене саборског изборног реда. А све оне подвале и сумњичења, — неделикатна и према нашем свештенству и према епископату, — која су у свези са питањем те измене подметана овима, одбацујемо и сад, као што ћемо чинити и увек, натраг у лице ономе, од кога нам долази.

На кад је такав смер и циљ измени саборског изборног реда, као што га изложисмо, зар је то онда та митолошка уображена коса, којом је хтео српски патријарх да покоси српску народно-црквену автономију?! Зар у покушаној — а на несрећу општег нам мира и добра неизведеној — измени изборног реда тај „најкрупнији грех“ патријарха Бранковића?!

Не само да је неосновано и неправедно, него је и некавалерско, солидарност патријарха Бранковића са саборским одбором 15-рице и саборском већином у питању тако мотивисане измене саборског изборног реда квалификовати као „грех“, и маркирати ју као најкрупније грешење против народа.

Потреба те измене стоји је уверења. А праведност захтева, да се уверење, ма и противно чијем год, поштује и као уверење призна. Но кад се патријарх српски напада ради свога уверења — шта то значи? Ни мање ни више него: патријарх српски не сме имати своје уверење. Сваки члан народа може га имати само и једино патријарху-српском се то лично, то опште, то кардинално право и својство моралне индивидуалне вредности човекове оспорава, пориче, и забрањује имати.

Све странке и сви чланови тих странака могу имати своје уверење, а само патријарху српском није дозвољено да мисли и да се уверава о потребама и нуждама своје цркве и народа, и уверен о њима да их тежи и — задовољити, према своме најбољем мишљењу. Зашто? Јер то није по вољи овој или оној странци.

Ето, и то је једна конзеквенција уводног чланка у 64. броју органа либералне странке. То је конзеквенција, до које ће сваки доћи, ко год уме прочитати тај чланак, а још пре онај, који познаје штовану господу либералног генерал-штаба.

Сумњамо да ће се још кад год повратити седамдесете године на столици српских патријараха-митрополита, и ако се не би ни у том заклети могли од неудаље и несреће наше. Али данашња поглавица црквена уме и хоће да мисли својом главом, има своја уверења. А крај тога познаје врло добро и туђа уверења.

На зар је то грех? Или је то грех само против либералног генерал-штаба и његове странке?!

Како било, уверење данашње црквене поглавице јесте: да је очигледан интерес и наше автономије и наше цркве и народа захтевао преустројство наше цркве и автономије у правцу изложеном у „уставу“, који је предложен био 1892. г. сабору на расправу, као што му је и уверење — на искуству основано — да данашње устројство не одговара увек ни духу цркве, ни користи народа, да крај њега не може бити успешне и повољне управе црквене, нити поспешног развитка и сигурност кући нам народно-црквеној.

Његово уверење може бити противно другим уверењима, може се коме допасти или недопасти. Али, његов досадашњи целокупан рад не оваљкује никога, да то уверење напрће у смерове и тежње, које се косе са општим интересима цркве и народа, које угрожавају автономији нашој

Да ли су пак његово уверење и његови принципи по општи интерес корисни и спасоносни, о томе ће истинити суд и пресуду нарећи — будућност. Од данашњег нарапатја би могли у име морала да тражимо то: да буде бар праведан у толико, у колико да у своја расуђивања не мења подвалу и неистину, да у борбу против тога уверења и његових начела, не уноси елементе личних расположења и мућ личних страсти.

Ако поштована господа либералног штаба не могу да се ослободе сентименталних рекриминација својих личних или страначких болова и увређених чувствава, они би боље урадили, да са својим расуђивањем о делима данашњег патријарха причекају до бољих времена.

Јер сваки њихов суд под утицајем тих чув-

става биће увек неодлучан, несигуран, колебљив, протуслован сам у себи и према чињеницама, које они збрасати не могу; биће то увек и једино суд кроз и кроз неправилан. Јер из сваког слова њихових судова избија ће и од сад пред очи личан расположај њихов према данашњој поглавици цркве, као што избија и у редовима уводног чланка у 64 бр. „Браника“. Утисци таког расположаја нису никад ни на част ни у хатар онога, ко им даје маха у стварима општим

Нека поштовани либерални генерал-штаб направи *математичку* билансу о добрим делима данашњег патријарха, нека сачуна његова материјална и морална дела, која је учинио, која чини и која је нољан учинити, како на пољу наше аутономне управе, и аутономних институција, тако и на пољу просвете; нека то учини sine ira et studio; нека узме у рачун и своје властито признање његових поступака, у поменутом свом уводном чланку побројаних, а нека не изгуби из вида и оно homines sumus и оно homines estis — ; нека не заборави још много тога, на руку на срце и признаће: да би за патријархом Бранковићем имао рашта заплакати и народ и црква, па и поштовани генерал-стаб као члан тога народа и цркве, ако не као члан либералне странке.

Да, као члан странке не би се заплакао, јер се патријарх Бранковић није ослањао на либералну странку, као што се не ослања ни на једну. А није зато, што српском патријарху и не могу бити на срцу странке у народу, него целина — црква и народ. Он хоће ослонца у народу, али не из руку ове или оне странке, него на основу својих дела. А да ли он има ослонца у народу или нема? На то питање имао је прилике *народ* да протоворн кроз своје претстављиштве г. 1890 и 1892 На то питање и нису надлежне одговарати поједине странке, а још мање поједини људи.

У колико српски патријарх нема ослонца у своме народу, томе је припомогло и поштовани либерални генерал штаб; у колико има, *стекло га је сам собом и својима делима.*

Јер зар је, да се утврди ослонац српском патријарху у народу, речено и ово: „Патријарх Бранковић учествовао је: када је слободно католичком епископату гласати против тих реформа зашто да не би било слободно да то чини и српски (сигурно и православни) епископат на челу са својим патријархом“.

А није тако. Него је тако писање „Браниково“ инсулт на достојанство, на савест и свест нашег епископата. И још нешто, тако исто гадно, је тиме учињено — према нашем епископату, а што ћемо ми пређутати, јер држимо да се бар тако што није *смело* учинити.

Не, није тако! Него је православни српски епископат на челу са својим митрополитом патријархом не само гласао увек против црквено политичких реформа, него се и са познатим претставкама борио против тих реформа **за то, што му је то налагала заклетва црквена, и дужност православне црквене савести.**

И све то, и све још друго заслужило је, дакле, зар, да се српски епископат и српски патријарх прикаже у служби имитације римског епископата, да се том имитацијом — и нехотице — потказује . . . .

Ето, тако се диже зар ослонац српском патријарху у народу баш од оних, који жале, који му веселo хоће да пребаце, да тога ослонца нема.

Не тако — не тако! Јер тако не чине они, који патријарху српском желе ослонца и у народу, *као што га мора имати и у државној влади.*

И други поступак, поступак и држање у ствари шандорске општине дао би нам разлога да посумњамо, да ли штована господа либералног генерал-штаба искрено желе српском патријарху ослонца и у народу.

„Браник“ је све до данас у тој ствари ћутао, осим што је донео као и остали листови односну изјаву Патријархову прошле, и одлуку саборског одбора од 17. маја ове године.

Свакако није то чињено без разлога; али ни тај разлог не знамо, а по нашем личном уверењу тај је разлог требао постати познат јавности

Дозвољено нека нам буде да питамо: је ли „Браник“ ћутао:

или што је био уверен о оправданости гнусне осваде бачене на српског патријарха;

или му је оскудица информације у спорној ствари спречавала јасан поглед у њу, те онемогућавала правилан и одлучан суд о њој;

или је био уверен да у спорној ствари нема критерија за осваде и подвале о учину, који се као шандорска ствар истиче.

У првом случају ћутање би изгледало као нека штедња; у другом као чување себе од могуће неправедног и неправилног суда; у трећем случају као игнорованье потегнуте ствари и скованих освада.

Ма који од ова три случаја био, у ниједном се ћутање „Браника“ као јавног органа одобрити не може.

У првом случају „Браник“ је дужан био да каже реч осуде; у другом да потражи потребне информације, у трећем случају да узме у одбрану достојанство српског патријарха, достојанство народа и цркве.

„Браник“ није учинио ни једно, ни друго, ни треће.

Из уводног чланка у 64. броју му о. г. излази да он у шандорској ствари не види критерија за подметнути учин, и разлога за осваде и клевете које су у име њезино учињене данашњем српском патријарху.

А то је дужан био, дужан остаје „Браник“ *да каже отворено, јасно и одлучно.* А према своме таквом уверењу, — конзеквенцију треба извући, и видиће и сам, да је дужан био и да дужан остаје, да свом снагом, којом уме рад патријарха Бранковића критиковати *»врло жестоко«*, да тако исто жигоше и поступак оног дела наше журналистике, која је, заборавив на достојанство цркве, народа и њихове поглавице, цинички, бездушно и нечовечно нападала на патријарха Георгија Бранковића.

„Браник“ то до сада учинио није. То му је једна погрешка више, о којој су сигурно и штована господа његове дружине потпуно уверена.

А тако не чини онај, који искрено жели српском патријарху ослонца и у народу; те за то, из поступака штованог либералног генералштаба излази, да он баш не жели а да пречи ослонац српском патријарху у српском народу.

Је ли и томе свему узрок „кошење автономије“, или се тако чини за то, што је патријарх Бранковић грешио против *либералне странке?* Јест, у овоме последњем ми видимо мотиве „Браниковом“ становишту. Али, такво је становиште лично, тесногрудо, ситничарско. А тако становиште, такав лични сентиментализам не би смео бити достојан „Дружине Браника.“

А он је тако жестоко и бујицом набио из уводног чланка у 64. бр. „Дружине Браника“, да је завршио са једним пирамидалним протусловљем, монументалним дволичјем и сажаљења вредном вртоглавицом.

У спорном случају не може се делити личност патријарха од достојанства патријарха. Оказана личност каља и достојанство. А кад је „Браник“ уверен, да се личност патријархова хоће да оказа непаредно и без разлога — и по његовом признању „због извесних политичких смерова, противних интересима српскога народа,“ па ради личног сентименталитета и — можда неоправдане — алопамтелости, мирне душе дозвољава и пушта да се та личност каља, и не чини при томе своју родољубиву и новинарску дужност, — то значи, то је логика, то је конзеквенција свега тога: да је „Браник“ мало стало и до достојанства српског патријарха, само кад може да се српском патријарху Бранковићу ма чиме ради „многог грешења против странке“ његове — одужи.

С наше стране на то би имали казати ово: Патријарху Бранковићу је у сваком погледу савест мирна и он не тражи ничије одобрење. Он се брани сам, јер га бране дела. Ако кога та дела не покрећу на моралну дужност одбране онога, који та дела чини и ту одбрану заслужује — *Патријарх Бранковић без те одбране бити може.* Његова личност је светла, па ма колико се прљава рука и дивља дрека дизала на њ.

Ако при томе ко оштећен буде, биће баш достојанство српског народа и цркве, чији су синови, чије је новинарство дозволило, из личне мржње или из страначке осветљивости, да се блатом прека достојанство српског патријарха, српског народа и образа, српске цркве и светиње.

Да је тако могло бити заслуга је и „Браника“ и његове „Дружине“.

Ћутање је злато, ал овде је било блато за образ српске журналистике, као што је то и дрека оног дела српске журналистике, која је изгубила свако право на наше освртање.

Тако то бива и мора бити кад год се „више гледиште“ упрегне у тањире личног антагонизма и ситничарских мотива.

У. С.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак).

„Тога да како не знамо“! Ове речи сјећају нас на ону гласовиту пајану чувеногa берлинскога физиолога *Du Bois Reymond-a*: „ignoramus“, „ignorabimus“, па ће бити згодно, да се баш и овде чује његова реч. Ево дакле шта он у својој расправи „Über die Grenzen des Naturerkennens“ (Aufl. 6. Leipzig, 1884. стр 35.) о томе пише: „што се пак душевних дела тиче, то се опажа, да би она код астрономског*) познавања органа душе исто тако несхватљива била, као и сада. Кад би ми то знање и стекли, стајали би пред тим чинима ипак и данас као пред скроз непознатима. Астрономско познавање мозга, највеће, што га о том можемо стећи, не открива нам у том ништа друго, него покренуту материју. На измисли ли ми ма какав распоред или гибање материјалних честицâ, ипак не ћемо моћи отуда начинити прелаза у царство *свести*“. — За тим опет наставља: „од кретања може се једино кретање развити, или се пак у потенцијалну енергију натраг вратити. Потенцијална енергија може једино кретање изводити или статичку равнотежу држати. Количина енергије остаје при свем томе иста. Више, него што овај закон допушта и одређује, не може се у телесном свету догодити, али ни мање; механички узрок показује се једино у механичком деловању. Оним другим душевним чинима, који се уз материјалне у мозгу збивају, не зна нам разум довољнога одговарајућега темеља и разлога. Они стоје изван узрочнога закона, те их већ с тога не разумемо, као ни „perpetuum mobile“. Али су они и друкчије несхватљиви“. (стр. 36. ibid.). На ове речи примећује патер *Хамерштајн*: „чудновата исповест! За то дакле, што се у уским границама хоризонта природословља не може наћи довољан разлог душевним појавама, не смеју оне за наш разум довољнога узрока имати! Тражити овај разлог изван природних наука, у разумном размишљању здраве философије, — то забрањују високе модерне знаности! јер је наша природних наука свет даскама ограђен“. (P. Hammerstein, „Gottesbeweise“ стр. 182.). —

*) „Астрономско знање“ је оно знање, које се на механичке чине, т. ј. на гибање појединих атомâ односи.

За тим даље тумачи и наставља du Bois Reymond: „код површног расматрања причињава се дођше, као да би се познавањем материјалних чинова у мозгу могли извесни душевни радови и способности разумети и схватити. Ја рачунам овамо памћење, ток и асоцијацију представе, последице вежбања, специфичне таленте и т. д.: но и најнезнатније размишљање о том ућуњује нас, да је то обмана. Само о извесним унутарњим условима душевнога живота, који су од прилике онаки, као у чулних утисака, могли би се упутити, али не о том, како се уз ове услове душевни живот развија.

Ни на који начин се не може протумачити, *како се из узајамнога деловања атомâ могла свест родити*. Ако није стало до тога, како су атоми поређани и како се мичу, онда би морали по начину монадâ замислити, да сваки појединн атом имаде свест. Али ни овим не би била протумачена ни свест у опште, а нити би се тиме за разумевање јединствености свести код индивидуа што постигло. . . . Да је дакле скроз немогуће, па да ће тако и остати, да се више духовне радње из механике можданих атома разуму, не треба даље разлагати“ (стр. 38.).

На другом опет месту пише о истом предмету овако: „И опет се појави на некој тачци развитка живота на земљи, коју ми не знамо, нешто новога нечувеногa и такова, што је исто тако неразумљиво као и суштина тварн и силе и као прво кретање. У негативно неограниченом времену запредена нит разумевања се кида, а наше природно схваћање долази до јаза, преко којега нема прелаза, нити би те крила пренела.

То друго, што ми не можемо схватити, — јест *свест*. Ја ћу сада као што мислим, на необорив начин показати, да се не само поред досадањега стања нашега знања, свест из материјалних услова неда протумачити, него да се она према природи ствари *из ових услова никада ни неке моћи развијати*. Противно мишљење, да се не сме напустити свака нада, да ће се свест после стотине и хиљада година из материјалних узрока дати протумачити: *сматрам ја за другу заблуду, — коју у овом*

предавању побијам.“ — Овако чувени научењак du Bois Reymond.

Пошто је ово његово предавање било објављено, развила се доцније читава литература о границама људскога сазнавања. Ту се свакојако мислило; а неки механисти, којима то није било у прилог, почеше ударати на du Bois Reimund-a. — Такав један јунак био је и познати Хекл. Осам година доцније, т. ј. 1880. држао је du Bois Reymond опет на састанку природословаца и лекарâ говор, који је заједно са предавањем штампан, а коме је наслов: „Die sieben Welträthsel“. У том свом говору осврнуо се на разне приговоре, а нарочито на Хеклов говор, те показао умесност оних тврдњâ: да се душевне појаве не дају разјаснити из механичкога гибања, а наводи Хеклови, без обзира на исповке, да су гола прекидања.

Можемо дакле мирне душе завршити ово разматрање рефата др J. Ранке-а, који о тој ствари овако пише: „највернији познаваоци природе људске отворено признају, да наше хемијско-физикално знање није толико, да нам икакову слику предочи, како би се по познатој твари и сили у живућој супстанцији или рецимо оцељетиле, у протоплазми могла животна кретања а још мање ма и најпростија психичка гибања разјаснити. Ни један од наших савременика не познаје боље ексактних питања физиологије, а уједно и ексактне резултате физиолошко-хемијског истраживања од Hoppe-Seyler-a, чија су истраживања на том пољу стекла најзадашњија признања. На њих се сматрао и овај гласовити физиолог и хемичар, као и пре њега већ du Bois Reymond и други великани, принуђени очито признати, да у тој ствари ништа не зна“ (Der Mensch“ I. стр. 494.)

Сва нас дакле знаност природе доводи до тога, да морамо признати, да се душевни појави из титрања и гибања материје не могу протумачити. Ма овде дакле стојимо пред алтернативом: или признати, да може нека ствар и без довољнога узрока постојати; или признати да постоји Бог, који је узрок и зачетник свега, који је створио бића, која су душевним способностима одарена.

Материјализам приговара даље и ово: „на и *животиња* показује нека душевна стања, склоности, афекте; и она има памћење, показује лукавство, оданост, вештину, хитрину; а то доказује, да је човечија душа само *по степену* (градуелно), а не *квалитативно* различита од животињске“.

Истина је, да се у животу животиња налазе неке *сличне* појаве, па је то сасвим и природно и разумљиво. Ми знамо, да у животиње ради *вегетативно* и *сензитивно* животно начело; и пошто је људски дух као једноставно и недељиво биће уједно посилац и нижих функција вегетативнога и сензитивнога живота, то је сасвим разумљиво, да је *та* сфера заједничка; но *лажан* је и одлучно *неоправдан* **закључак**, кога материјализам логички из те истине хоће да изведе: „*но томе* је човечији дух од животињске душе само по степену и квантитативно, али не битно и квалитативно различит“. Ми ћемо показати лажност тога закључка, кад се докаже, да је исти изведен на основу *непотпуне* индукције, т. ј. кад се може доказати, да човечији дух осим онога, што му је са животињом *заједничко*, има још неке и способности, којих животиња *апсолутно нема*; а то је случај са *свешћу* и *самосвешћу*, то показује и *интелектуални* и више условљени *морални* и *религиозни* живот.

Пре свега животиња нема *свести*; она има неку мање или више тамну *општу слику* о предметима, који ју окружују, а која је произведена четвима утисцима тога предмета. Тако н. пр. пас познаје свога господара, крава своју шталу, овца свога пастира; али она не зна, да она ту (слику) има, тако исто, као што није свесна својих нагонâ, склоности, афеката; а још мање има животиња **самосвест**. Ни једна животиња, не зна себе или о себи, т. ј. не узвисује своје „ја“ до објекта свога мишљења, те није свесна да су обоје идентични; по томе ниједна животиња нема *личности*. Кант је рекао: „ја бих одиах са свога коња сишао, кад би он рекао: „ја сам“. Према томе нема ни једна животиња *појмове*, јер је појам логички објективна свесна *представа*; ни једна животиња не познаје *узрока* и *циљ* појединих твари; ни једна животиња не *мисли* нити *премишља*; она свакојако стиче нека случајна искуства, те ће доцније у сличном случају према њему своје понашање удесити. Нас бега од онога, ко га је једном тукао, а привлачује се ономе, од кога је једном или

чешће добио хране; он, кад му је *језиком* случајно пошло за руком, да отвори врата, чини то исто и у будуће; лисица тражи опет оно место, где је један пут нашла њена и т. д., али ни једна животиња не може та случајна искуства у овом или оном погледу стечена, да учини општим и сталним правилом, на основу довољне индукције, те да их употреби за дедуктивне закључке, као што то *човеков дух* чини, те да тако досне *до објективне* увиђавности; но тоне је закључивање животиње чисто наивно, инстинктивно, механичко објективисање, као што га психологија назива, а посљедица му је прорачуњена способност човека да *надмудри* и доскочи животињи. С тога дакле није ни једна животиња способна за схватање и познавање натприродних предмета; животиња нема идеје о Богу, бесмртности, врлини, нити ће је имати, нити ју може имати; но тоне ни једна животиња није пригушачна религиозним и моралним *чувствима*, пошто ова — као што смо напред чули, — претпостављају одговарајуће *предзнаке*, које их у себи носе; ни једна животиња из истог узрока нема ни снаге за *слободну* вољу, јер је морална слобода условљена *разумношћу*. С тога не може бити ни говора о *урачунавању* животињских радњâ; јер животиња је управо машина, која несвесно дела у свом *целокупном* раду, зависна од инстинкта и нагона, који долазе услед телесних особина, као и од драж спољашњих утисака. Све, што може човек у том погледу учинити, то је, да те силе сензитивнога живота познавањем и привикавањем на неку одређену цел упути, т. ј. да животињу *дресира*. О правом *васпитању* као у човека, т. . о неком буђењу и упућивању интелектуалних и моралних способности на неку јединствену, свесну сврху, *не може* код животиње бити ни говора. Вје услед навике вући плуг, али не с тога, што је свестан неке цели, него механички; мајмун подражава људским покретима и разним радњама; папагај људским гласовима и речима, али опет само инстинктивно, механички.

Многи се овоме на супрот позивају на *вештину* и *лукавство* многих животиња; но кад та два својства поближе разгледамо, видећемо да она иду више нашем гледишту у прилог него противничком. Да *умешност* неких животиња није никако резултат њихове разумне делатности, него управо дело уређеног им природног нагона, коме несвесно и механички слеђују, види се из познатога факта, да се та умешност, која се особито код нижих животиња, мрава, пчела, паукова налази, примећује у некој свесним *означеној* и *ограниченој* области, те да производи само *одређене* конструкције и да се та умешност како у старих тако и младих животиња у једнакој мери развијена показује и да се у животиња не опажа ни најмањега трага од неког напретка или усавршавања у тој умешности; те да се према томе та умешност не може тек прибавити, него мора бити уређена. Отуда је, да у животињском свету нема никакова *напретка*, али ни назатка. Мрави граде своје ходнике још непрестано онако исто, као што их је негда Соломон посматрао; дабар (Biber) удешава своје зграде онако исто и сада, као што је видео негда Аристотел; а лисица није постала ни мало лукавијом, но што беше у време Самсона. Напретка имаде онде, где има рефлексије, а рефлексије, где има мишљења, а мишљења опет тамо, где се налази спонтане разумне делатности. — То исто вреди и о *лукавству* највећих животиња. Искуство је резултат уређенога им инстинкта, коме животиње несвесно, механички слеђују; на с тога се и крећу сви примери животињског лукавства увек само у неком *изузетном* правцу, у коме оне заиста често могу доста да покажу; док опет те исте животиње у неком другом правцу своје делатности показују се сасвим неспретнима и глупавима. Квочка н. пр. кад се приближи кобац, раширује крила над пилићима, којима прети опасност; јер ју тако учи њен инстинкт; али та иста квочка просто ће збуњена тамо ахо дречући трчати и лутати, ако јој је н. пр. пиле пало у какав суд с водом, те му прети опасност да се удави. Пчела н. пр. скупла мед за зиму, ма да та није још ни једне зиме доживела; рачак пребија крила не само *живим* птицама, да би их спречио у летењу, него и мртвим; дентир леже своја јаја на таковим бубашвама, од којих ће се излегла гусеница одмах моћи и хранити, ма да он тог свог поступка није ни близу свестан. Шта више, животиње су у тој мери свом уређеном инстинкту потчињене, да му чак и онда слеђују, кад оне својих навика немају никакве користи, него могу некористи чак и штету. Дабар н. пр. и

кад је ухваћен, тражи и купи и у затвору дрва за градњу; птице-селице, кад дође време њихова путовања, лупају у својим кавезима крилима тако, да често многа главу разбије или крило повреди. Штука, ако је стаклом одељена од других риба, непрестано се труди, да допре до њих и т. д. Колика је сила прирођеног нагона у животиња, види се такођер и из ових појава: пче ће одмах запливати у воду, ако га је и којом излегла; морска корњача налази најкраћим путем море, ма ју како далеко однео; пчеле нађу своју матицу, ако си ју и хотимице сакрио и т. д.

(Наставиће се).

ДОПИСИ.

Из Коренице.

— (**Годишња исповијед свештенства кореничког протопрезвитерата**). На позив вриједног администратора протопрезвитерата кореничког г. Јове Трбојевића, састало се је 25-ог маја 16 свештеника на заједничку своју исповијед у Кореници. Св. литургија, одслужена је саборно. По св. литургији, пошто се је свештенство исповиједило, посавјетовало се је о својијем пријекијем потребама и у томе савјетовању под предсједањем уваженога свога администратора протопрезвитерата г. Јове Трбојевића донесени су закључци. Перовођа је био бувшки парох Милан Машић.

Од најважнијих предмета, о којима се је расправљало, били су ови:

Поздравивши предсједник присутну браћу свештенике лијепијем и бираијем речима предложи:

1.) Највећа невоља и најосјетљивија рана у животу свештенства овог протопрезвитерата јест та, што по више мјесеци па и годинама не може своје плаће да прими, с тога предлаже, да се преко високодостојне Епарх. конзисторије у Плашком на вис. зем. владу у Загребу пошаље представка, у којој ће се најмилостивије замолити, да благоизволе поредити, да се свештенству плаћа тачно и редовно исплаћује и да свештенство изабере у одбор лица, која ће представку саставити, у име свештенства потписати и на односно је мјесто послати. Увиђавни г. администратор и предсједник завирио је с тијем у душу свега свештенства и очинским стараљем уочио бједе и невоље његове, за то и свештенство једногласно и највећом готовошћу прими предлог и у одбор изабра: за предсједника г. Јову Трбојевића и још 6 свештеника за чланове.

2.) Предлог предсједникова, да свештенство *Његовом Високопреосвештенству Г. Еп. Дијецези-му* поводом некијех нападаја на њега у јавној штампи изјави највеће повјерење и непоколебиву оданост путем представке, коју састављену предлаже, примљен је и *најодушевљеније* и *најсвесрдачније* без измјене сваке с тијем, да се текст те представке штампа у „Срп. Сиону“ и у политичном листу, а евентуалне у јавној штампи нападаје одбијаће изабрани одбор.

3.) Тактично, тачно, савјесно и успјешно вршење дужности администратора овог протопрезвитерата г. Јове Трбојевића, које он ево већ двије године на највеће задовољство *свега* свештенста овога протопрезвитерата врши и оно мило и љубазно опхођање са браћом свештеницима, побудило је браћу свештенике, да му потпуно признање, највећу захвалност и најтоплију љубав записнички изразе а с тијем једном за увијек нарјском свијету на видику свештенство овог протопрезвитерата рече, ко треба да је њихов будући протопрезвитер, одбијајући наравно сваког онога, који би хтјео против њега свештенству се за протопрезвитера пламетати. Свештенство закључи о овоме посебном представком изнајестити *Његово Високопреосвештенство Г. Еп. Дијецезана*, да би благонолно милостиво узети на знање расположење свештенства овога протопрезвитерата према своме администратору г. Јови Трбојевићу и такво расположење својевремено уважити. За вријеме овог записничког изразивања, признања, захвалности и љубави г. предсједник и администратор протопрезвитерата Јово Трбојевић није био присутан него је за то вријеме збору предсједавао парох подлапачки г. М. Грбић.

4.) Закључено је замолити представком високе кодостојну Епарх. конзисторију, да благоизволи својим путем и начином израдити, да црквено-општинске парохијском свештенству годишња огријев најмање 12 хвати дрва дају.

5.) Закључено је *Његовој Светости Преузви-*

шеном Г. Патријарху Георгију изразити потпуну одданост и признање овог свештенства осуђујући свеколике неправедне нападаје извјесне злогласне дружине.

Послије овога сјело се је за заједнички обед, за којим је администратор протопрезвитерата г Јово Трбојевић прву здравицу подигао за најповољније здравље *Његовог Преосвештенства* Г. *Еп. Дијецезана*. Здравицу ову свештенство је стојећи саслушало. Поводом ове здравице поздрављен је *Високопреосвештени Г. Еп. Дијецезан* телеграмом овог садржаја:

„Високопреосвештеном Г. **Михаилу**, епископу Огулин пошта Плашки.

Свештеници протопрезвитерата кореничког са свог збора приликом заједничке исповиједи своме омиљеном Архипастиру са синовљом поштовањем и непоколебивом одданошћу кличу: многаја лета. — Свештенички збор“ Наздрављањем и оздрављањем лијепијех здравица и оздравица и измјењивањем мисли свештенство се у најљепшој слози растаде понесавши најпријатнију успомену и пожеливши, да се увијек овако састаје и растаје, а то ће бити док га мудрост и умјешност садањег администратора, а будућег, ако Бог да! протопрезвитера буде управљала к срећи и усјешном раду његовоме.

ПРЕДСТАВКА,

коју су свештеници протопрезвитерата кореничког са свог збора, држаног 25. маја 1895. у Кореници, приликом заједничке свештеничке исповиједи, послали Његовом Високопреосвештенству Господину Епископу Дијецезану Михаилу Грујићу у Плашки.

„Ваше Високопреосвештенство Милостиви Архипастиру!

Велика и узвишена дјела, која сте ступивши на архијерејски пријесто овог у нашој Митрополији највећег владичанства за обрану, напредак и углед ваше цркве и подручног *Вам* свештенства и народа чинити почели, па и данас ево неуморно и са жарком љубави и самопрегоријевањем крајним чините, побуђује свештенство овог протопрезвитерата, да са данашњег свога збора своју искрену синовску захвалност и одданост *Вашем Високопреосвештенству* изјави, а уједно и разне нападаје, којима *Вас* неки по јавним листовима сад за ово сад за оно али свагда безразложно и неосновано нападоше, осуди и одбије.

Јер у истину, тек што као син овог владичанства свој архијерејски пријесто заузесте и своје спасоносно дјело чинити почесте, видимо *Вас*, гдје попут нашег свештитеља и просвјетитеља Саве не из какве сујете и користољубља, ка што *Вам* то неки на жалост баш српски лист подметну, већ из особите љубави и ревности своје са безпримјерном пожртвованошћу залазите у најзабитија села и засеоке пространог и вријетног владичанства свога, само још никада ни један архијереј наш залазио није, да о правом стању сваке поједине цркве и школе, подручног *Вам* свештенства и црквених општина потпуно увјерење стечете и разне околности, појединe мане и недостатке уочите и свакој тој рани сјегурна лијека пропишете и намакнете. На у сред тога најмучнијега и најважнијега рада *Вашега* појави се и друга дужност *Вама*: да у угарској великашкој кући са осталим архијерејима нашим по можете одбранити нашу св. цркву од намијењених јој убитачних „црквено-политичких реформа“.

Али при најбољој и искреној вољи да жели својој, као што сте то и *Сами* изјавити изволели, непредвиђене и непорачунате пријепреке не допустише *Вам* овог часа овој дужности својој одазвати се, што у некима повјерење у прекалено и већ толико пута засвједочено родољубље *Ваше* поколеба, те не обзирући се на то нити разабирајући узрока и разних пријепрека овако безразложно и неосновано на *Ваше Високопреосвештенство* нападоше па још и сад нападају, прем сте и прије својим дјелом и словом, а и касније својим редовним долажењем у угарску магнатску кућу и својим највећим маром и жаром бранећи нашу св. прадједовску вјеру извојеваним побједама много допринијели па и тиме своје искрено родољубље и своју особиту „**ѕнашиѣнѣ ревность**“ за св. цркву сво већ по више пута сјајно показали и доказали.

Заиста и овдје се је бјелодано показало, како често зла срећа и грдна неправда постиже мно-

ге поборнике наше св. православне српске цркве и велике родољубе наше, који обично за своје *подвиге* у мјесто свесвјетског признања и захвалности трнов вијенац за награду добију, што се код других народа ако не баш никако а оно врло ријетко и прерадјетко догодити може.

Ево само примјера ради најновијег случаја баш код наше браће Хрвата: Бискуп Штросмајер, тај највећи поборник цркве и народне идеје њихове, такође ни прије ни касније на одређено бојно поље не дође, да по својој заклетви и својој највећој архипастирској дужности свој глас и утицај у обрану своје цркве подигне, већ просто свој више индивидуални антагонизам спрећу Мађара тој својој најсветијој дужности **предпостави**, па га ниже за то ниже на ни повјерена му паства ни криво не погледа, а камо ли, да га онако не достојно у новинама нападе, већ му ништа више приликом његова доласка у Загреб на и касније у Осијек најсјајнији дочек, бакљаде, и серенаде приређује!!

Али:

Чашу меда још нико не попи
Што је чашом жучи не загрчи.
Чаша жучи ипште чашу меда
Свијетлије најлакше се пије“.

За то не клони *Високопреосвећени и најмилостивији Архипастиру* наш, већ продужи благословени и племенити рад свој у оном узвишеном правцу и оним разбором и маром, каквим си га чинити почео, па и данас чиниш и који ће се без сумње било прије или касније успјехом овјенчати.

А ми захвални духовни синови *Вашег Високопреосвештенства* осуђујући свеколике неразборите и неосноване увриједе и нападаје, који се по неким новинама на *Вас* неправедно осуше и просуше, те изјављујући *Вашем Високопреосвештенству* понизну и искрену нашу синовску захвалност и одапет кличемо пријестолу Божанства: „**Къ первыхъ помяни Гди Высокопреосвященнѣйшаго Архіерея нашего Михаила, вгожде даровй скатымъ тконымъ церкамъ ихъ миръ цѣла, честна, здрава, долгодѣтствующа, право правяща слово твоея истины и сохрани Его на многая лѣта**“.

Са свештеничког збора Протопрезитерата кореничког, држаног у кореници, 25. маја 1895.

Вашег Високопреосвештенства најпонизнији и најодданији синови: Коста Момчиловић с. р., парох комљенски, Стеван Петровић с. р., парох добросељски, Данило Кнежевић с. р., админ. парохије кореничке, Илија Рашета с. р., парох лапачки, Миле Грбић с. р., парох подлапачки, Гедеон Вукмировић с. р., парох крбавички, Јанко Милојевић с. р., админ. парохије мекињарске, Дане Будисављевић с. р., парох јошанички, Манојло Оклобџија с. р., парох врељски Стеван Косановић с. р., админ. парохије бјелопољске, Милан Машић с. р., парох буњачки, Јован пл. Будисављевић с. р., админ. парохије дебелобрдске, Андрија Медић с. р., парох средњогорски, Симеон Рашета с. р., капелан лапачки и админ. парохије вебљушке, Јово Трбојевић с. р., парох петровоселски и админ. протопрезитерата кореничког, Данило Трбојевић с. р., протопрезвитар лички у миру.“

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Правила (κανόνες) *православне цркве с тумачењима, радња Никодима, епископа далматинског, књига I., Нови Сад 1895. (X + 645 стр. велике осмине) цена 8 круна, наклада књижаре А. Пајевића.*

Преосвећени писац обогатио је богословску науку читавим низом озбиљних радова, који су изишли у облику засебних књига или су штампани у разним богословским листовима (српским, немачким и руским). Највише тих радова је црквено-правне садржине. На пољу црквеног права он је први озбиљан радник у српској књижевности, који је, радећи с ретком истрајношћу, умео прикупити резултате научног испитивања на пољу те већ прилично развијене богословско правне дисциплине, средити их како ваља и тако послужити својој цркви. У толико већи значај имају ти радови, а међу њима најглавнија два: „*Православно црквено право, Задар 1890.*“ и тумачења канона, којих првом делу горе исписасмо натпис.

Није нам намера да оцењујемо научни рад преосвећеног писца у целини, него смо ради да референдујемо читаоцима овог листа о горњем најновијем му раду, премда већ овде можемо констатовати, да смо у њему приметили оне исте

врлине, ја, — мислимо, да је за онога, који се пера лаћа, да свој суд казује, искреност прва дужност и право — и недостатке, које имају и остали радови нашички.

Већ је прошло две десетине година, како је преосв. писац почео радити на превођењу и тумачењу канона и плод тога рада угледао је света у неколико издања, тако је год. 1873 почело излазити прво издање *Правила православне цркве с тумачењима*, и у том издању налази се превод канона апостолских и прва четир васељенска и неких трулског сабора са тумачењима. За тим (1878.) почело је излазити што то у другом поправљеном издању и досле се до 30 канона халкидонског сабора. За тим је падат (у Задру г. 1884.) цео „*Зборник правила св. апостола, васионских и пом. сабора и св. отаца, која су примљена правосл. црквом*,“ а касније друго поправљено издање истога (у И. Саду 1886.). Пре кратког времена издаде, са својих созданих издања позната књижара А. Пајевића (и то јој у заслугу уписујемо), горе наведено издање, у ком су презтампана из старијих (другог) издања тумачења само неких канона, а већина их је изнова написана, као што писац с правом у предговору тврди, у којем уједно обећава да ће скорим вавци и друга свеска и тим ће бити довршен овај знаменити његов рад.

У овој првој књизи налази се на првом месту *предговор*, у ком се укратко говори о тумачењима старијим и новијим, источним и западним (*Зонара, Аристин, Валсамон, Јован Китарски, Властар, Харменопул, монах Христофор*, Beveregius Van Espen, Hefele, Pitra, *архимандр. Јоанис* и др.) којих се тумачењима служио писац пишући своја (I—X). За тим долази (после садржаја) други део „*О правилима православне цркве*“ (стр. 1—39) у ком се говори у кратко о правилима св. апостола и износи се кратка историја васељенских и помесних сабора, на најглавније о животу и раду светих отаца, којих су каноничке посланице примљене у општи канонички зборник. Много у краће изведено је све то него у споменутом издању од 1878—80. За тим долази текст *апостол. правила* и *правила свих шест васељенских сабора са тумачењима* (стр. 41—632). На крају је ове прве књиге регистар *(азбучни преглед)* (стр. 633—645).

За јасно разумевање канона потребан је прво тачан превод са најбољега оригиналног текста, који се за сад налази у Атинској Синтагми, за тим добро тумачење. Што се тиче тачности превода не можемо се сложити са оним оцењивачима најстаријих и новијег издања, који тврде да је превод са свим тачан (н. пр. у Magazin für die Liter. des Auslandes 1879 Nr. 35. у једној оцени стоји „Seine Uebersetzung ist wie uns scheint vorzüglich;“ у Pravo, pravn. upravni list u Spljetu 1877. br. 53. стоји: „Писац даје нам превод, који се у пуном смислу похвалним назвати може и т. д.; у оцени Весељиновићевој у *Српском Прегледу* *београдском* 1895. бр. 8. стоји: „Текст правила је тачно преведен.“ и т. д.) Слабо познавање српског језика најосетнији је недостатак, који се осећа у радовима г. писца. О том ћемо опширније мало касније говорити и навести неколико потврда. Ни грчког језика, рекли би, не познаје г. писац потпуно, те због тог остаде и у овом издању приличан број нетачности и непрецизности, којих је, већих и крупнијих у старијим издањима. Да ово потврдимо неписаћемо неке нетачности у преводу, које нађосмо у правилима апостолским и прва три васељенска сабора и које овде наводимо. У 3. ап. канону παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν држим да би боље било превести са „*мимо установу Господњу*,“ него „*против*.“ — јер Господ није одредио, шта не сме бити материја бескрвне жртве и шта се не сме уносити у олтар; а Бевериџије је превео са „praeter“ што прво значи *мимо*; ἐπὶ τὸ ἀνάκτορον казало је превести *у олтар* место *на олтару*. У истом к. ὕστερα не значи *воће*, него *жарило* (код Бевер. legumina, у Кн. Пр. и у Крмчији *сочиво*); χίβρων боље *славља* него *клисова*; λυχνίαν боље би било превести са *свећњака* или *кандила*, јер у „*свећњаке*“ не може се усути ἔλαιον. У 5 ап. канону ἐκφαλλέτω није јасно преведено са *изгони* или *изагне*; боље би било *отера, отпусти*; ἐπιμένων преведено је према смислу „*а ако остане у томе упорни*“ но тачно би било „*ако остане при том*,“ (Бевер. si persevevet) а за „*упорни*“ нема у грчком тексту речи, дакле је преводиочев уметак. У 14 к. χαζομένῃ преведено је *који се побуђује*, место *који га присиљава (или гони)*; κρίσει прев. *по суду* место *по закључку (пресуди)*; παρακλήσει прев. *после молбе* место *на позив*. У к. 15 παρὰ γνώμην не значи *без знања* него *преко воље* (wider bessere Einsicht код Benseler-a у речнику грчко немачком). У к. 21 ἐπηρείας преведено је *по насиљу*, место *по злобн, злобом*.

(Наставиће се.)

Карловци 5 јуна 1895.

Поводом навода у допису 61. бр. „Србобрана“, из Новога Сада „да је епископ од манастира без сваког даљег питања себи додељено батар и коње (пре тога се на њима бадава служио)“ — овлаштени смо, ради истине обелоданити, да је, у благајничком дневнику манастира Ковиља, од 20. септембра 1894. г. исказан следећи приход: „Високопреосвештени Г. Епископ бачки Герман исплатио благајни манастира Ковиља за продата му два коња и кауце 1000 фор.“

У остало пак све уноше се светлост истине у своје време.

ЛИСТАК.

ВЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост, Патријарх српски Георгије Бранковић) био је дана 5. (17.) јуна о. г. најмилостивије примљен у приватној аудијенцији код *Његовог Величанства*, у бечком двору.

Његова Светост преузв. г. патријарх Георгије ће се повратити у своју резиденцију одмах после свршетка овогодишњих делегација, које ће закључене бити 14. (26.) о. м.

(Овогодишњим испитима веронауке у реалци вршачкој) присуствовао је и високопреосвештени г. Епископ вршачки *Никанор Димитријевић*.

(Јерусалимски патријарх) одликовао је црногорску кнегињу *Милену* и књегињина наследника *Данила* крстом реда св. гроба.

(Радња епарх. власти у Нов. Саду.) — *Епарх. школски одбор бачки* одржао је дена 27. маја (8. јуна) под председништвом свога потпредседника г. Весе Пушибрка своју редовну седницу, у којој су референсани и решени ови предмети: На извештај преч. Конзисторије бачке, да је на молбу црквене општине ст. сивачке дозволила да женска школска деца за време богослужења стоје пред солејом — остављена је учитељица и на даље у женској цркви, а надзор над њеном децом поверен учитељима мушке деце. — Ослобођена је учитељица у Фелдварду Д. К. од опгужбе М. школ. одбора тамошњег и обема странкама дат је сходан савет. — Пирошки учитељ К. К. кажњен је за уљиње и констатовани преступ новчаном глобом од $^1/_2$ године му плате, а половином узајмљене му плате за време суспензије његове награђен је заменик му за то време у школи. — Учитељу Д. С. Иванском Ж. Р. дат је строг укор за нерад у поверену му школи. — На извештај оподборског изасланика В. Пушибрка о прегледу сомборских нар. школа — издато је тамошњој општини сходно упутство, а сви тамошњи учитељи строго опоменути, да експортацију пред богослужењем савесно отправљају. — Спровешће се вис. Школ. Савету признаћ учитеља туријског Ј. П. против пресуде овог одбора који је исти учитељ лишен учитељевања у овој спарнији. — Упућен је нарабуњски учитељ Св. Л., да неисправно примљени од црквене општине путни трошак за путовање у Фиљеђхаз врати истој натраг, јер је исти трошак већ добио од политичне општине. — Упућена је општина у Бођанима, да своме учитељу Ј. пл. Ј. издаје потпуну плату. — Узет је на знање извештај сомборске општине у погледу припремног расположења са упражњеним учит. местом на Жарковцу, и упућена да ради сталног попуњења истог места расписне стечај. — Узет је на знање извештај општине бегечке о подгодишњим испитима у тамошњим школама. — Позвана је иста општина, да што пре отвори и трећу школу. — Одбијен је силбашки учитељ К. М. са својим потражњањем у погледу врта, накнаде за огрев и држање пофторне школе. — Позвана је на најашњење црквена општина у Бајши, за што своме бившем учитељу С. Ц. није издала путни трошак до Фиљеђхаза. — Позвана је општина у Ст. Шовишу, да у року од 5 дана одговори да ли је пређа оподборској наредби од 26. нов. 1894. издала својој учитељици И. Т. награду за пофторну школу? — Потврђен је избор учитељице Ј. К. за учитељицу петровоселску и умољне се вис. Школ. Савет, да јој декрет изда. — Одбијено је захтевање петровоселске општине, да се тамошњи учитељи Ђ. М. и Т. С. ставе у мир. — Упућена је иста општина, да у датом јој року одговори какво је расположење учинила са тамошном сирћу учитељицу К. П. упражњења учитељским местом, и наређено јој, да ради попуњења истог места одмах стечај распише. — Финализан је рачунско-дотациони

спор између турјског учитеља Ј. П. и заменице му учитељице В. Ј. — Прјава неколицине госпођиначки становника против тамошњег учитеља М. П. издата је оводобрекој дисципл. комисији из сходно поступање. — Позване су све подручне општине, да исказнице о стању својих школа за 1894/5. одмах после обављених завршених испита одбору овом пошљу.

(**За привременог управитеља манастира Бођана**) постављен је јеромонах ковиљски Василијан Ђурковић.

(**Г. Стеван В. Поповић**) досадањи надзорник Текелијанума изабран је дана 4. (16.) јуна о. г. поново за надзорника тога, и то огромном већином гласова.

(**Устмени испити зрелости на карловачкој гимназији**) држани су прошле недеље од уторника до суботе. Као изасланик кр. зем. владе био је и ове године недељом и велечени господин Др. Фрања Мајснер. Испиту приступише њих 24. О успеху јавићемо у наредном броју.

(**Српска Банка у Загребу**). Отпочеће од 10 јуна (1 јула) о. г. редован рад свој у свима граната како га је одбор засновао. Дана 8 (20) јуна осве-ћене су просторије, у које је банка смештена. Срет-но и дуготрајно!

(**Звоно у манастиру Жичи**) које је манастиру поклонио кнез Нетар Карађорђевић, и које је најве-ће међу звонима манастира Жиче, пренукло је под ударом грома који је пре кратког времена ударио у храм манастирски.

(**Тобожња тужба.**) У јавност нашу продрло је глас, да неки наши свештеници потписују неку пре-ставку, или тужбу, којом би се имало за тим, да се изазове промена личности на нашој архиепископско-митрополитској катедри У свету је свашта могуће, а овакво што не би била код нас ни новост. У ре-довима нашега свештенства било их је, и јако срећом не много, који су већ једанпут рђаву службу слу-жили и цркви својој и народу својему. Но ипак смо овај пут више но уверени, да данашње наше свеш-тенство има толико зрелости и свести, да се не би дало у службу духовима нечистим, који имају своје себичне, гадне и грешне смерове. Ми би чак смели рећи, да је увреда за данашње наше свештенство, када се и помисли само, да би оно кадро било, на овакав начин образ свој бруката.

(**Концерат г. Жарка Савића**). Оперски певач, басист баритонист, каронског позоришта у Фрајбур-гу, а чувени добар Србин, *г. Жарко Савић*, при-ређује у среду, дана 14 (26) јуна о. г. у Карлов-цима концерат уз суделовање гђце: Јованке Јова-новић из Земуна и гђце Ангелине Павловићеве из Панчева с овим програмом: 1. Schubert: „Forellen Quintett“ op. 114. свира на гласовиру гђца Јованка Јо-вановић. 2. Шуберт: „Боравак“ пева г. Жарко Са-вић. 3. Николај: „Вас Арија“ из опере „Веселе жене виндсорске пева г. Жарко Савић. 4. Hans Schmitt, „Српска рансодија“ свира на гласовиру гђца Ангелина Павловић. 5. Рубинштајн: „Арја“ пева г. Жарко Савић. 6. Schumann: „Die beiden Grenadiere“ пева г. Жарко Савић. 7. Liszt, 8. Rhapsodie, свира на гласовиру гђца Ангелина Па-ловић. 8. Schubert: „der Wanderer“ пева г. Жарко Савић. 9. Хил: „Жудња“ пева г. Жарко Савић. 10. Лефлер: „Ја сам млада Српкиња“. Варијације за гласовир свира гђа Јованка Јовановић. 11. Мајербер: „калуђер“ пева г. Жарко Савић. 12. Floton: „Porter lied“ aus der oper Martha, пева г. Жарко Савић. Цене места: Седиште у кругу (два реда) 1 ф. 50 н. Остала седишта 1 ф. Стајање 60 н., Ђаци изња-њају 30 н. Улазнице се добијају у књижари госп. Светозара Ф. Стојановића, а у вече на каси. Поче-так у 8 сати у вече.

(**Борба против пијанства у Норвешкој**). У Нор-вешкој, по последњем попису, једна крчма у којој се точи ракија, ширнуте, долази на 6600 становника, а то је врло мало, кад се узме на ум, да у Пруској долази једна на 203, а у Белгији чак једна на 36 становника! Међу тим у Скандинавији се и то учинило много, па за то се умешао и парламент да поново ограничи потрошњу алкохола на тај начин, што су готово сасвим крчме укинуте. Концем прошле године, донет је закон, којим је продаја ал-кохола на ситно забрањена сваком приватном лицу у корист једнога друштва, које је опет дужно да свој добитак ове радње троши на јавна доброчин-ства. Шта више и томе друштву може се забранити продаја алкохола у свакој општини, ако то захтева јавним гласањем већина мушких и женских од 25 година, који стално обитавају у тој општини. У томе случају забрана вреди за пет година. Сваке суботе и дана у очи празника све продавонице алкохола мо-рају бити затворене од подне па до прекутра ујутро. Преко недеље могу се отварати тек у осам са-сова, а продаја на ситно врши се најпише на један литар, а најмање на трећину литра. За време сабора и пазара, избора и зборова може се наредбом кмета забранити продаја алкохола. Ко избаци из зграде пијаног човека казни се затвором и накнадом штете у корист овога *Јавно пијанство казни се такође затвором и глобом.* Као алкохол сматра се свака течност, која има више од 20 процената алкохола.

ЧИТУЉА.

† Ожалошћена срца јављам свима пријатељима и знанцима мога оца **Јереја Јована Димитријевића,** *пароха делиблатскога*, да је он 20-ог Маја, о задушницама, у 5 сахата после подне, у 62-ој год., свој мукотрпни живот земаљски проживео са вечним тихо и спокојно, као мало њих, и да смо његово мртво тело положили у делиблатској нам породичној костурници други дан Духова у 6 сах. после подне.

Уједно се осећам обавезаним у име моје матере, сестара ми и своје, и јавно пареји захвалност свима онима, који су усрдно покушали допринети, да својим учествовањем у великој нам тузи за нашим љубљеним покојником, исту нама бар у нешколико ублаже А као такове наводим: пречасну г. пароске: Милана Дивића и Николу Марковића из Баваништа, Павла Михајловића из Мраморка, Тиву Поповића, румунскога из Делиблата, и Михајла Ракића, из Долова, који је уз то и у последњој опроштајној речи, одано и одабрано најлепше признање и заслуге непрежаљенога нашег старешине као супруга, родитеља и душепаститеља. Даље нас својим присуством обезаше гг учитељи: Јован Битевић и Миле Новаковић из Долова, Алекса Грујић и Илија Барбуловић из Мраморка, Жива Марковић и Никола Алексић из Баваништа. Никола Котуран из Гајића, и Јован Челебић и Велимир Кадић из Делиблата; срп. певачко друштво делиблатско са коровођем својим, Живком Јанчом, најзад пунобројно гајачко добровољно затрагасно друштво, под вођством свога заповедника г. Боке Ритошороњића, изасланици цркв. општине плочичке и скоро свесколико становништво делиблатско, између којих нам многи у тој нашој жалости и непосредне велике услуге указаше, а нарочито г. Пера Ивачковић, посе дник хентшански Хвала им свима из свег срца.

У *Вршцу*, дне 25-ог маја 1895.

Владимир Димитријевић,
конзистор. бележник

Јереј Лука Болгарић парох баранд. Преминуо је дана 23. маја о. г. а тело му сахрањено 25. маја. Како је покојник љубљен и штован био у своје парохији сведочи и посмртница, коју је о смрти му издао црквени одбор у Баранди. Гласи овако: Изненадни час смрти отрже нам из средине нашег општине омиљеног и драгог нам служитеља св. олтара храма св. Оца Николаја, и доброг и верног пастира поверенога му стада јереја *Луку Болгарића* пароха баранд. Цела нама општина са болом у срцу јавља претужну ову вест свима пријатељима и знанцима покојниковим. Вечан му спомен међу нама!

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Промислу Свевишњега угодно је било узабрати цветак један из скоро цвасћењега расадника, једнога од пријога која питомаца монашке школе и познати из одлога земаљскога живота слугу Свога

ВОЈИНА БАНДОБРАНСКОГ

питомца монашке школе у манастиру Хопову

који се после дуге и тешке болештице дана 5. (17.) јуна 1895. у 18. години живота свога, у манастиру Хопову у вечност преселио.

Земни остаци драгога покојника опојани су дана 7. (19) јуниа по обреду православне цркве и предани матери земљи у манастирском гробљу на тихи почивак.

Том приликом указано је нелико саучешће у тузи управе и питомаца монашке школе за њиховим драгим учеником и искреним другом, те управа сматра својом дужношћу и путем јавности исказати најтоплију захвалност своју пречасним пароснма приликом, протопрезвитеру *Василију Николајевићу* и *Добривоју Моловићу*, за тим преподобном *братству* манастира *Гргетега* и *Крушедола*, који присуством и учешћем својим у свештеном служењу увеличаше ову тужну свечаност, најпосле свима и свакоме из суседнога места Ирига, који не пожалише труда те дођоше и указаше последњу почаст и отпратише драгога нам покојника до вечне му куће.

У Манастиру Хопову 8. (20.) јуниа 1895.

Управа монашке школе
у манастиру Хопову.

Јавна захвала

и позив за помоћ пострадалим од поплаве Моторинцима.

Пречасни господин Сима Мајинска парох сентомашки, изволео је послати на овомесни црк. одбор 200 фор. прилога за моторинске поплављенике, које је од сентомашких грађана сакупио. Одбор је 15. о. м. разделио новац на 72 пострадале породице. Једној породици, која приликом раздавања милостиње од стране жупанијске власти. није ништа добила, дато је 12 фор. 50 нов., двема најсиромашнијима, свакој по 7 фор. 50 нов., а на 69 породица, раздељено је свакој најдаљако по 2 фор. 50 новчића. — Како пречасноме господину Сими Мајинском пароху, тако и срп. прав. црк. општини сентомашкој и свима родољубивим сентомашким приложницима, у име овдашњих поплављеника, нарочито оним и путем јавности најтоплију захвалност.

Уједно овим молимо све имућније срп. православ. црк. општине, као и остале Србе родољубе, да изволе по примеру честитих и родољубивих сентома-

Даље у додатку.

Додатак 23. бр. „Српског Сиона“.

шана, са прилозима својима у помоћ овдашњим поплављеницима пристекли. Многима од поплављења вода је не само кућу него и сав усев уништила, те тако су јадници уједно без куће и леба остали.

Прилоге прима одбор срп. прав. црквене општине моворинске.

У Моворину, 26. маја 1895.

Црквени одбор.

ИСПРАВАК.

У 22. броју „Сиона“ поткрале су се у чланку г. Саве Теодоровића следеће погрешке: 1.) у 17. реду *одоздо* на стр. 363. стоји: „3 немају средњу“, а треба: „3 *имају* средњу“; 2.) у 9. реду одоздо на истој страни стоји „*хабитусине*“ а треба „*хабитусме*“; 3.) у 3. реду *одозго* стр. 364 стоји: „дакле пате од фосфора“, а изостављена је реч од *оскудице* фосфора и т. д. 4.) у 23. реду *одоздо* на 364 стр. стоји: „*новчану* суспстанцију, а треба „*живчану* суспстанцију“.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

24. Суботичка добротворна задруга Српкиња . . . . . 10 ф. — н.
као првогодишњи оброк одређеног прилога јој на фонд св. Саве у своти од 50 фор. —
25. Црквена општина у Лонри . . 5 ф. — н.
Прилози из броја 19. „Српског Сиона“ . . . . . 359 ф. 16 н.

Свега 374 ф. 16 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Позив на претплату. Сваки прави родољуб је могао видети од ово неколико година, да се у нашем народу све више и више губи и нестаје права и истинита вера, пропада морал, и да наш народ јури сам својој пропасти. Да је у истини то тако уверава нас слаба верска савест, праве наше свете богомоље, напуштање вере православне, прелажење јатомице у назаренство, развратност и разузданост омладине наше, узданице наше, на шта више и само безверје. Све ово, што смо мало час навели постоји у истини, на кад одиста постоји, оно ће морати и уродити жељеним плодом, а то је — пропашћу народа нашег. Узроци су томе разноврсни. Но ми их нећемо овде све набрајати, но ћемо се само ограничити на ова три, за које држимо да су по најгланији. Један је узрок, што се и у нашој образованијој класи на жалост нашло људи, који се поведоше за лажном науком трулог и развратног запада, којој је гесло егоизам (себичњаштво) и безверје, те ту отровну науку почеше сејати и по нашем народу и отроваше га, као што је отровано и друштво на западу. Други је опет узрок, што се један део народа нашег, и то отреситији, бацио у вртлог политички, па заборавио и на своју најглавнију дужност — на чување вере православне и морала тих једних услова народњег нам опстанка. А трећи, и то по најглавнији узрок ће бити тај, што се познали врло мало бринули за одржавање вере и морала у народу, и што нису пружали народу књига писаних, из који бих се он могао челичити у вери својој и одупирати се струји данашњег доба. — Да би се ми и у двадесетом часу пријатељи народу у помоћ, те му се пружило оружје, којим ће се моћи борити против безверја и себичњаштва данашњега времена, и моћи се подићи до прећашње своје висине, потребно је, да се особитије почне у том правцу радити и да се што пре започне сузбијати оно, што иде на руку пропадању православља, и морала. С тога је доле-потписани подстакнут од својих пријатеља и познаника и намерао да покрене часопис за народ под именом: „Бранич Православља“ *лист духовно-моралан за народ*. Овом би часопису била главна намера да подиже веру у народу, да чува неповређено св. православље, да усађује морал, да се бори против верских заблуда а на посе против најновијег нашег пријатеља — заблуде назаренске. Та намера би дебелом уређивању непрестано пред очима, и оно би све и сва употребило да то и постигне. Но да би читалачки свет могао видети и проценити, по ком ће се „Бранич Православља“ уређивати, то ћемо га овде у кратко навести. „Бранич Православља“ ће доказати: 1. Празничка и недељна Евангелија и апостоле у српском преводу и са прикладним тумачењима и поукама. 2. Опште поститка и значаја појединих празника цркве православне. 3. Чланке против назаренства и слике и прилике из назаренског живота, да би се њихова заблуда могла јасно и потпуно увидети. 4. Животе светаца и угодника православне цркве а особито Срба светаца. 5. Чланке духовног и моралног садржаја о најглавнијим питањима вере хришћанске. 6. Песме и приче, у којима би се особито пазило, да се у том облику подиже вера и морал. 7. Проповеди и беседе удешене за разумевање народа. 8. Дописе на разних крајева народа нашег, у којима би се понаказало само оно, што би се слагало са овим програмом. 9. Извештаје о свему оном, што се у Српству догађало буде на подизању вере и морала. 10. Донашање ситнијих вести у духу овог програма. 11. Оглашивање и приказање свију оних књига, које би се могле препоручити народу за читање. Овим и оваковим би програмом тежило уредништво да оствари своју замисао. На језик и слог би се нарочито пазило, да буде чист, јасан и прост, да би га могао сваки члан народа нашега потпуно и добро разумети. „Бранич православља“ ће излазити два пут месечно и то

1. и 15. сваког месеца, а претплата ће бити 2 фор. а. вр. на целу годину; на по године 1 фор. а. вр. на четврт године 50 нов. Не јавили се довољан број претплатника, да би се могао ухватити рачун, да се лист може и тринута месечно издавати по ту исту цену; то ће уредништво не тражећи за себе никакове материјалне користи издавати лист тринута месечно. Лист започиње излазити од 1. јула по ст. кал. а претплата ће му бити до краја ове године 1. фор. а. вр. Лист ће се штампати у Вел. Бечкереку у штампарији г. Ј. Грчића. С тога се обраћамо молбом на све своје пријатеље и познанике а нарочито г.г. браћу свештенике, учитеље, омладину српску, трговце, занатлије, на људе из народа, на наше прквене општине и добротворне задруге, који долазе у додир с народом, да се својски зауму око скупљања претплате за овај лист, који је тако јефтин и коме је тежња, да се наше св. православље очува чисто и неокаљано посред ових бура, у којима се данас налази наш народ. Исто тако молимо своје многобројне пријатеље и браћу свештенике, да потпомогну „Бранич православља“ и умних својим радовима, на које ће им од стране уредништва бити највећа захвала наречена. Претплата и рукописи нека се са именима претплатник пошаље најдуже до 20 јуна о. г. на адресу Alexander Tyurcsits, evestenik Torontal Sziget (Szakule) Torontál megye, да би могао знати, у колико примерака да се штампа први број.

У Сакулама. 12. маја 1895. године.

Александар Турчић,
свештеник Сакулски.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 74 1—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место у Бали.

Плата је у готовом новцу 400 фор. 2 ланца оране земље, на коју учитељ плаћа порез сам; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичарем и шталом; 400 □ хв. баште; зимски огрев у слами колико је потребно; 5 фор. на школ. писаћи прибор; од потреба и нарастоса где познат буде 50 н.в. За осмоторну школу или за перовођство — с' писаћим прибором — 40 фор. (т. ј. за које га школ. одбор плаћати буде).

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у свим разредима предавати, које му школ. одбор одреди буде; у цркви за једном певницом појати и децу појању обучавати.

Компетенти имају своје молбенице до св. Илије, 20 јула (у који ће се дан и избор обавити) школском одбору послати.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице школ. одбора, држане у Бали (Torontál m.) 1. јуна 1895. год.

Душан Бешлић
перовођа.

Младен Жеравица
председник шк. одб.

СТЕЧАЈ 85 1—6

На упражњено место учитеља I. и II. разреда вероисповедне школе у Деронју расписује се стечај.

Плата је учитељу 300. фор. на годину, 6 катастралних јутара земље (по 1600 □) на коју учитељ сам порез плаћа, даље слободан стан од 3 собе, кухиње, јестичаре, коморе, подрума, шупе, кошаре и врт уз школ. зграду, осим тога 2 хвата дрва за своју потребу.

На ово место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору бар с' добрим успехом свршили и испит из мађ. језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све пк. уредбом прописане дужности вршити, за левом певницом појати и децу црквеном појању учити.

Рок стечају траје до св. Илије о. г. а првенство имају они који се лично представе.

Ваљано инструисране молбенице ваља упутити пк. одбору. Изабрани учитељ наступа своје звање 1. сент. о. г. по ст. кал.

Из седнице пк. одбора, држане у Деронју 28. V. 1895. (р. Hodsádi B. B. m.)

Ж. Шкопарија,
перовођа.

Ненад Димић,
председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 89 1—2

На основу скупш. закључка и одобрена предостављене спарх. власти, црк. општина у Турији намерава своју цркву опшљати, молирати и заграђивати.

По изготовљеним предрачунима износи:

1. Сликарски, златарски и молерски посао, (чишћење иконостаса и мермерне целе црквене мастом бојом):	1240. —
2.) Зидарски и дрводељски посао . .	2624. 15
3.) Столарски посао	378. —
4.) Браварски посао	2700. —
5.) Лимарски посао	600. —
укупно:	7542. 15

Дражба ће се одржати на Иванђдан т. г. у 1 час по подне.

Сваки лицитант дужан је положити од истакнуте своте 10% вишмалука.

Ближа условља могу се свака дан видети код црк. општ. председника.

Из одборске седнице држане у Турији 6/18. јуна 1895. године.

Авакум Травањ,
перовођа

Милан Јојкић,
председник

СТЕЧАЈ.

86 1—3

Овим се расписује стечај на учитељско место овомесне српске основне школе, са којим је скопчана годишња плата у готовом новцу 300 фор. затим 18 фор. у место три хвата сламе, за четири лапца земље 62 фор. и за поотурну школу награда од 40 фор. свега 420 фор. осим тога годишњи писаћи паушал од 10 фор., три хвата тврдих дрва смештено у школско двориште, 15 метери чиста жита. Од погреба већег, на који позван буде 1. фор. од мањег 50 нов.; осим тога једна њива башта од $^3/_4$ лапца слободан стан са пространом баштом.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у појању. Будући изабрани учитељ вичан и ноталном појању за подучавање у томе засебна ће му се награда издавати; ко буде изабран за перовођу црквено-општинског добијаће за тај посао 50 фор. годишње.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомбореску препарандију а владају потпуно мађарским језиком.

Рок за компетовање оставља се до св. Илије.

У Модошу 4. јуна 1895.

Драгомир Гаћански
пред. шк. одбора

ОГЛАС.

90 1—1

Српска православна црквена општина митровачка издаје од 1. септем. о. г. у својој новој згради једну велику кафану са рестаурацијом без намештаја, на више година под најам.

Уз ову кафану и рестаурацију у истој згради постоји и једна велика дворана за давање забава и позоришних представа, а исто тако и српска грађанска читаоница у којима ће дотични ресторатер и кафеџија имати искључиво право да даје своје јело и пиће.

Зграда се налази у средини града на најпрометнијем месту поред градског магистрата, а саграђена је по најмодернијем укусу. Цела зграда биће електрично осветљена.

У згради има шкуље и 6 лепих дућана за издавање уз годишњу најамнину од 300 фор. до 360 фор. —

Рефлектанти него наводе своје понуде најдаље до 14 јула 1895. по нов. кал. овој црквеној општини писмено поднети, која ће се дана у 3 сата по подне према пристелим понудама стенгуална писмена и усмена дражба за кафану и рестаурацију одржати, а нека је знано и то, да се кафана са рестаурацијом испод 800 фор. годишње најамнине неће издати.

У Митровици, 3/15. јуна 1895.

Влада Марковић, Милекић,
пароха. Председник српске правосл. црквене општине.

Е. 645 I. 160 ex 1895.

88 1—3

ЕДИКТ.

Анастасија Грубонов рођ. Некић из Фаркаждина, која је своја мужа, Саву Грубанова из Препеје, још год 1891. злонамерно напустила и у свет отумарила, позива се овим, да се ради расправљања брачноразводне парнице, коју је речени њен муж против ње покренуо, у року од једне године од објављења овога едикта на 45. дана овом духовном суду пријави, јер ће се иначе она ова парница и без ње довршити.

Из седнице спар. консисторије, држане Вршцу 15. маја 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

91 1—2

Српска православна општина у „Ловри“ на основу закључка црквене скупштине расписује овим дражбу на мањак ради оправка цркве и зидања новог торња, који се бакром покрити има.

Цео предрачун износи 3166 фор. 55 нов. а. вр.

1. Зидарски посао	1507 ф. 55 н.
2. Столарски и браварски посао .	254 ф. — н.
3. Дунђерски посао на торњу . .	550 ф. — н.
4. Дунђерски посао с њом . . .	70 ф. — н.
5. Ковачки посао	60 ф. — н.
6. Лимарски посао	665 ф. — н.
7. Златарски посао	70. ф. — н.
свега:	3166 ф. 55 н.

Дражба (минуендо) одржаће се 25. јуна (7. јула) 1896. у 2 сата после подне.

Лицитанти су дужни од горње своте 10% у име шипманлука положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Ближи услови могу се дознати код председништва.

У Ловри 7/19. јуна 1895. год.

Црквена општина.

СТЕЧАЈ.

80 2—3

Овим се расписује стечај за учитељицу, на новоустановљеној срп. нар. женској школи са 4 разреда у Јолепову.

Годишња плата је учитељици: 357 фор. н. вр. са доволљним огревом и 50 фор. у име станарине.

Изабрана учитељица спадаће у дужност и држање поотурне школе.

Молбене са нужним сведоџбама, треба упутити на овомесну црке. школ. општину до Ивандана, када ће се и избор обавити.

У авале ступа 1. септембра идуће школ. године.

У Јолепову 23. маја 1895.

Црки школ. општина.

Бр. 29 ех 1895

ДРАЖБА. 87 1—3

Српска православна црквена општина бежанијска, решењем скупштинске седнице, а по одобрењу архид. административног одбора од 3/15 октобра бр. $\frac{593}{411}$ ех 1894. намерава своју цркву и парохијални дом спојза оправљати.

Прорачун оправка са зидарским и столарским послом износи 900 ф. — деветсто фор. а. вр.

Дражба ће се држати дана 25. јуна/7. јула о. г. у 2 сата после подне.

Сваки лицитант дужан је од прорачуњене цене 10% пишманлука положити.

Општина задржава себи права поверења према подузимачу.

Остала условија могу се као и трошковник до дана лицитације код председништва видити.

Из седнице црквена одбора.

У Бежанији 28. маја 1895.

Председник
Тима Зековић.

82 ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 2—3

На основу закључка црквене скупштине а одобрења сл. адм. Епарх. одбора у Вршцу од 25. јуна 1892 год. бр. Е. 956 II. 252 и од 21. јуна 1894. год. бр. Е. 529 II. 227 расписује се дражба на мањак ради оправке новог крова на св. цркви и генералне репарације с поља, портанске ограде, парохијског стана и ради оправке нове штале и шупе у парохијском стану.

По прорачуну истакнута је цена ф. 3500 а. вр.

а.) Дан дражбе јесте Петров-дан т. ј. 29. јуна по ст. кал. у два 2 сахата после подне.

б.) Дражбовање се писменим понудама, које се имају најдаље до 29. јуна т. г. по ст. кал. председништву црквене општине у запечаћеној куверти поднети, дражбоватељ је дужан од горе поменуте своте 10% у име замљевине положити.

в.) Општина задржава себи права поверења према подузетнику.

г.) Замљевина ће се повратити подузимачу после свршене колаудације. —

д.) Ближи услови, тако исто и нацрт радње могу се до дана лицитације у свако доба код председника црквене општине видети.

Из скупшт. седнице држане 28. маја 1895. г. у Јарковцу.

Председништво.

Бр. 57/1895. ОГЛАС. 83 2—3

У смислу одлуке слав. Епарх. школског одбора темишварског од 23. марта 1895. Ad N° ЕШО 106. овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на вероисповедној срп. школи, са којим је местом скопчана плата од 150 фор. у новцу; 36 кибли чиста жита; 4. хвата тврдих дрва; 3 јутра I-ве класе оранице земље а на коју учитељ порез плаћа; 20 фор. за переводство, слободан стан са 2 собе кухином, шталом, комором и т. д. и са пространом баштом.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати и поћорну школу држати.

Конкетовати могу само свршени приправници а и приправнице који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок стечају „св. Илија" ког ће се дана и избор обавити. — Молбенице ваља упутити на председништво црквено школ. одбора.

Из седнице м. црквено школ. одбора одржане у Соки 7. маја 1895. о. г.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 78 2—3

На упражњена два места на вел. кикиндској српској вероисповедној школи овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује. —

Са тим местима скопчана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у натури, но с том примедбом да ће изабрани учитељи за годину дана од смрти пок. учитеља Тодора Касжевића т. ј. до 26. јануара (7. фебруара.) 1896. године и за годину дана од смрти пок. учитеља Севера Веселиновића т. ј. до 24. марта (5. априла) 1896. године уживати од установљене плате половину, зато, што ће се друга половина у смислу наредбе в. ц. и. III. савета ad 173. ех. 893. 44. ех 1894 и I. §. зак. чл. XXXVI. ех. 1893. државнога закона издавати удовицама премилих учитеља. —

Изабрани учитељи имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оним разредима који му од. школ. одбор доделио буде. —

Изабраним учитељима ставља се у изглед и награда од 100 фор. годишње ако од ових који за четвртог певца изабрат буде. —

Рок стечају излази од првог дана увртшења у званичном листу „Српском Сиону" па за шест недеља. —

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво мест. школ. одбора. —

Из седнице школ. одбора држане у Вел. Кикинди дана 11. (23.) фебруара и 8. (20.) априла 1895. год.

Паја Влаховић. Ђорђе Влаховић.
перовођа прота — председник

„Српски Сион" излази свако недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 24.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 18. јуна 1895.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерадио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Настављак).

Знајући према напред наведеном, да животиње немају умне силе, коју видимо у човека, јер немају способности за стварање општих апстрактних појмова на којима се оснива свеколико људско умно знање, — морамо се задивити, како Дарвин најуметнија дела животињ тумачи инстинктима, признавајући, да се никако не оснивају непосредно на умној сили; а кад се ради о *простим* делима, онда се труди да их сведе на умну силу; ма да је много лакше самим нагонима тумачити проста уметна дела, него ли *компликована*, као н. пр. уметничко грађење саћа у кошницама, вештачке зграде и ходнике мрави и њихово поступање са робовима и т. д. Но Дарвин се да како не усуђује да вештачке послове ситних мрава и малених пчела припише неком грађевном плану, кога би те малене животињице на основу ухођања и тачног прорачуњавања повеле, јер би се то противило не само здравом разуму, него и самим начелима неких природњака, који за уметније послове траже јачу умну силу, а за ову опет већу количину и развијеност мозга. На како онда може просте и незнатне послове приписивати некој умној сили и радиности?

Најпосле занимљиво ће бити, да чујемо, како неки модерни ученици тумаче *инстинкт* животињâ. *E. Reich*, ослањајући се на Wallace-a и Leroy-a, тврди, да инстинкт није ништа друго, него мишљење без самосвести, или *„несвесно мишљење"* (unbewusstes Denken),

(Ср E. Reich, „Der Mensch und die Seele“. Studien zur physiologischen und philosophischen Anthropologie. 4. Lief. Berlin, 1872, стр. 463. § 233.). Међутим ко може озбиљно размисли, шта је мисао, а шта самосвест, никад се неће усудити, да каже, е је инстинкт „несвесно мишљење“ Први основи сваке мисли су опће умне представе, од којих постаје суд и умовање. А животиње не могу стварати опћих представа, дакле ни по њима судити ни умовати, — по томе не могу ни свесно ни несвесно мислити.

Кад би животиње могле стварати опће представе, и по њима судити и мислити, оне би стварале такођер и планове, те би по њима своја дела извађале, но онда би њихов живот са свим друкчије изгледао. Факт је, да животиње немају самосвести: но шта је узрок том? Сигурно то, што не могу мислити, јер немају умне силе. Кад би оне имале умну силу, могле би доћи и до самосвести, јер је самосвест врста мисли; кад се умна сила сврађа на унутарње учинке, породи се мисао, коју зовемо самосвешћу. Е. Рајх за чудо поврдно наводи Wallace-a, да би своје мишљење као истинито доказао. Но из Wallace-оних доказа не следи ни из далека, да је инстинкт „несвесно мишљење“. Истина је, што вели Wallace, да и човек не изводи увек сва своја дела по основи ума; истина је, да и животиње могу да стеку неко искуство, те се могу њихова вештачка деловања донекле и променути; али отуда ни како не следи, да животиње икада изводе уметна дела по умној основи: дочим човек обично умом утиче на сво'а дела. Кад би човек сва своја дела изводно без умне основе, или, кад би животиње барем каткад радиле по умној основи, онда би из тога следовало, да или човек не ради по уму, или да и животиње немају ум; но једно и друго се противи свакидашњем искуству. С тога је наведена тврдња софизам.

Сваком непристрасном посматрачу ће дакле бити јасно, да баш вештачка дела животиња показују, да оне немају умне силе, нити способности за умни живот, како га видимо у човеку; а овај се закључак противи Дарвиновој систему о поступном развијању свију бића, од најнижих до највиших.

У овом погледу изражава се познати *А. Јакоб* овако: „једини је човек у стању да не само осећа и има чулне утиске, него и да *мисли*, т. ј. он *познаје истине*, које су неизходне и опће, те које се у чулном свету не појављују као такове и које немају свога основа у спољашњим утисцима. Само човек, — вели *Макс Милер* — може стварати опће појмове и у том баш постоји необорива у између човека и животиње. Идеју истине, броте, лепоте носи човек у свом уму, ако чулна слика то и не приказује, те се из ч сто чулнога искуства ни извести не може. Човек пита за извор, почетак и циљ свију тварі, а тако исто и за своју сврху и опредељење у животу. Човек истражује небо и земљу, проучава њихова кретања и законе, труди се да продре до праоснова свету, до свемогућега створитеља и стара се, да њега, апсолутни дух ухвати.

Животиња пак нема никакве способности за оно, што ми називамо истинитошћу, љубављу к истини и чежњом за њом. Она нема разума, да може о истини размишљати, нема појма о науци, нити ће га икада стећи. Човек неизмерно жуди за духовном храном: а животиња се задовољава, ако нахрани своје тело. У човечијој души рађају се идеје за вештину; а животиња нема ни појма о лепој мисли, која у неком вештачком делу одсева. Та и сам *Дарвин* признаје велику разлику међу човеком и животињом у духовном погледу. Код животиње — вели он — нема размишљања о том, како су поједине појаве међу собом везане, а још мање о том, како је све дело праузрока, божанске воље; а тако исто не може никаквога математичкога проблема решити“. („Der Mensch“, стр. 118.). Познати писац културних наука Otto-Henne-Am-Rhyn пише у часопису „Unsere Zeit“ за год. 1881. ово: „Где је порекло човечанству? Одговор Дарвинов и његове школе је познат; али је тако исто познато, да тај уважени истраживалац и његови духовити истицаоци не знају да разјасне, како се из длакаве животиње, која се пентрала по дрвећу, разнио Анолон безвеберски, „страшни суд“, „Хамлет“, „Requiem“, „критика здравога разума“, „Kosmos“, употреба парне силе фотографија и бројач; док се друге длакаве животиње исте врсте, још и данас по дрветима веру, те ни катре наложити не знају, а нема наде, да ће икада то и научити. На инак смо ми са животињама сродни;

сав наш телесни организам то показује, те ко ће нам решити ту загонетку? Заиста ми се не узвисимо над онim давним мислима писца књиге „Постања — Бићја“, *да је Бог својим дахом задахнуо правог човека*“. Pesch: „Die grossen Weträthsel“, стр 182.).

А сада ћемо навести у кратко неколико *директних приговора* против материјалистичке науке о души. — Знамо да је мозак *материјалан*, као и честице, на којих се састоји, — па сад настаје питање: како може материја, која *сама* нема свести, — произвести свест? Та можемо ми комбиновати све елементе, из којих је мозак хемијски и физиолошки састављен, како год хоћемо; можемо пустити да на ту смесу реагирају какве му драго силе и елементи, — па никад нећемо добити као резултат тога експеримента *мишљење* или *разумно дејање*.

Материја је сложена, лења, неслободна, па како дакле она може произвести, *просту, слободну* човечији дух, који је кадар сам собом да дела? А кад би дух и материја били идентични, тада би просто било *ујелно* и сложено, слободно у *исто време* неслободно, нешто мртво; нерадино, уједно радино.

Даље, усљед измене материје честице мозга се непрестано одбијају, те нове настају, а физиологи одређују време, у коме се та промена обавља, наводећи, да се то збива у периоди од шест до осам година. Ако су дакле честице мозга саме по себи носиоци идеја; како би било могуће, да ми толике истине, сећања, представе, кроз цели свој живот непромењене у себи задржимо и да их чак после многих година и опет потпуно свесни будемо?

. На како тумачи материјализам већ споменуту *идентичност самосвести*, када се тобожњи носиоци исте, честице мозга, — као што смо мало час чули. — непрестано мењају? Мозда ће нам материјализам на то приметати, да се та промена материје у мозгу постепено и *полагано* обавља. Но ми на то одговарамо, да би опет одатле морало следовати, да се *полагано*, али тотално губе она сећања, представе и т. д. т. ј. да би морала следовати *постепена* промена свести; — те према томе *крајни резултат* не би био ни најмање алтериран. А ако нам материјализам каже, да структура мозга остаје битно иста, онда фактично не би се дало разумети, како човек може у оне кад год *друкчије* мислити, друкчије осећати или хтети, него сада? Та то је бар јасно, да једнака материја мора условљавати једнаку снагу, а ова опет једнако дејство.

Напред смо на ово месту споменули, да је позната „Дарвинова теорија“ о пореклу човека од мајмуна изазвала у почетку у ученом свету велику сензацију, тако, да је неко време сматрана међу многим природњацима за *догму*. Доцније је то одушевљење знатно охладнело, а данас се тој теорији многи чувени природњаци одлучно противе и погрешном ју прогла шују; ма да их и данас још има, који се ње чврсто придржавају. — С тога ће бити пр дно да наведемо укратко неколике маркантне изјаве славних учењака о пореклу човека и његовој сродности с мајмунским родом, на којих ћемо се уверити, да гласовити корифеји у области природних наука Дарвинову теорију о пореклу човека од мајмуна, као неосновану одлучно побијају.

(Наставиће се).

„Самопроизвољна“ причасна из псалмова.

Из 14-ога. Стих 1. и 2.

О, Господе! ко нечити
У Твом стану живот има!
Ко ли ће се уселити
У гору Ти са Светима?

Онај, који грех не твори,
Ко праведна чини дела,
Ком из срца, кад год збори,
Лаж се не би никад пјела!

Из 38. Стих. 5. и 6.

Кажи мени, Господ-Боже:
Кончину ми, жића крај?
Дали кад се дни ми сложе,
Какав број им биће тај?

Нек Ти милост разумети
У напредак слузи дâ:
Колико ћу поживети
До лишења од њих ја?

Положена дуж је с нёди
Кратак људски земни дан . . .
Састав тела шта нам вреди?
Ка' ништав је Творцу знан.

Али све је тек сујета,
Пролазан је ови свет!
Човек живне и оцвета, —
Нагао је добу лёт;

Из 101. Стих 1. и 2.

Услиши ми, чуј, Господе,
Реч молитве, изврши је!
Нек ми вапај к Теби оде,
Глас на небо нек се вије!

Лица Свога не одврати,
Свемогућњи, од мене,
Помоћи ми не ускрати,
Целога ме штити века!

У дан, кад ме туга мори,
К мени ухо Тй приклони,
Саслушај ме и сатвори,
Да ме бóли прошу они!

Кад год смерно узаздвом,
Непритворно, с чисти жáри,
Срцу, души да уговем,
На мах јаду лек подари!

Ив. М. Поповић.

ПРЕТЕНЗИЈЕ РИМ. ПАПЕ НА ЕНГЛЕСКУ.

(С руског).

Први утисак који је учинила папска енциклика на онђе мњење у Енглеској био је успешан. Но не гледећи на искуство с каквим је састављена енциклика, она ни својим стилом, ни својим „трогателним“ тоном није била у стању спречити здраву критику која се неизбежно морала појавити при строжијем разматрању папских документата. Енглески народ познат је са свог здравог суда, који не трпи могућност каквих закомпелених или сентименталних заноса, стога није чудновато, да је, кад је ту способност свог здравог суда требао да примени на критичко разматрање енциклике, очарања нестало и наступило разочарење. Критичко разматрање показало је, да папска енциклика ни близу не може задовољити питања црквено религиозна, а да не могу издржати критику ни у њој наведени историјски наводи.

Пре свега папска енциклика уперила је самољубље које је урођено енглеском свештенству. При бољем разматрању њеном показало се, да се у њој папа у ствари неодређено обраћа „енглеском народу“, [1]) не делећи га по вероисповедима на дисентере и англикане. Што се тиче пак енглеске цркве, он се на њу и не осврће, и скоро намерно игнорује ју. Близу памети је, да такав поступак папе к владајућој цркви није могао, а да не произведе међу њеним представницима огорчење. Енглеско свештенство очекивало је да ће Лав XIII у таком важном документу свакојако тежити да задобије за себе представнике владајуће цркве и да ће се јаче или слабије изразити о питању за њега тако важном — о апостолском прејемству њеног свештенства, јер само на такој основи могуће је дело зближења цркава. Близу памети је, да је следило разочарање, кад се видело, да је папа свесним обишао то важно питање ћутањем и баццо се на лукаво извртање у излагању факата. Енглези гледе на себе као на главну црквено-религиозну силу Велике Британије, која даје тон целом народу, а морало их је увредити тако заностављање себе, од стране римског првосвештенства у тако важном документу, као што је енциклика, која расправља о сједињењу цркава!

То је био камен претицања, због којега се почело критичко разматрање енциклике папине, а када су енциклику тако почели разматрати, то се одмах морале показати, многе слабе стране њезине а особито историјске. При том енглеска штампа није пропустила, а да се не заустави на овој историјски неправедној тврдњи, као да је сав енглески народ обвезан за хришћанско просвећење, римским мисионарима. Не, црквено-религиозни живот његов иде даље, и особито стари литургијски живот британске цркве јасно показује, *да је за прво клицно семе хришћанско, енглески народ обвезан као не самим апостолима, то њихови најближим ученицима, и при том*

[1]) Ad Anglos.

оними, који су дошли с истока, с источним предањем и обредима. Римска мисија с бл. Августином на челу, врло се касно појавила, и она је у ствари зидала на туђем основу. А зацело да и резултати те мисије нису били ни близу тако светли и плодни, као што се труди да представи папска сциклика.

Кад пак не може да издржи критику главни пункт папског мудровања о привобитним односајима Енглеске према Риму, то неоснованост тог мудровања још се већма показује у даљем току, наиме кад спомиње о доцнијим односајима римских папа према Енглеској. У својој сциклици папа е „строгателношћу“ тврди да су се његови предходници, почев од Григорија Великог заузимали за Енглеску с нарочитом љубављу и стараљем. Ако се осврнемо на историју (а изучавање оне пре неколико година је сам Лав XIII препоручио) то ће се показати, да је та љубав и то стараље римских папа, често било „веома оригиналног карактера“. Не пристрасна историја показује, да је за многе римске папе Енглеска била „поље за лов на велике приходе“ и према том како црква, тако и народ често су тешко стењали под угњетавањем њиховим. А хроника „Маттю Париса“ превише је доказима о том угњетавању, и то тужно стање премда кратко, али је живим бојама насликано у саставу „Енглеска под влашћу св. Петра“*) где се може видети, како угњетавања римских привесвештеника нису престајала ни царовања у царовање свих папа, док се напослетку народ није ослободио од тог угњетавања буњењем против деспота. Не може надржати критику ни она тврдња сциклике папине, да су римске папе наследници од Григорија Великог љубав и стараље о енглеском народу показивали их у том, што су непрестано снабдевали земљу достојним пастирима и способним учитељима за распростирање у народу како богословских, тако и светских знања. Не може се одрицати, да су неке наредбе папске на енглеске епископе биле од утицаја, но на жалост, те наредбе биле су више или мање случајне, а велика већина тих наредаба била је така, да је производила крајње смутње у народу и повлачила за собом штетне последице. Тврдити противно значило би доказати историјско незнање, или полемичку детињарију. Неистината је и та тврдња, да је енглески народ био „свесим побожно одан цен-

*) England unter St Peter — Simkin und Marshall.

труму јединства, који представљају римски епископи.“ Та преданост по речима сциклике „тако је јасно засведочена у историји да не допушта ни питања“. Ако је и истина то, да су на Рим његови кандидати гледали као на духовну главу цркве, то се отуд не може извести и рећи о целом народу, и историја представља толико противних томе факата да се и против воље морају допустити „и сумње и питања.“ Затим тврдња папе, да Рим и сад проповеда ону исту веру, коју су некад проповедали предцима енглеског народа, тако је нелогична, да се никако не може сложити са ватиканским сабором, који је прогласио дотле нечувени догмат о непогрешивости папа. Такове појаве, попут „Церковног Обозрења“ могле би се очекивати од писаца каквог папиног листа „Catholic Times“, но жалосно је видети, да оне излазе од садашњег доброг епископа Рима. Тај непобитни историјски појам сам собом баца сен и на претензије Рима на то, као да центар црквеног јединства, који се у њему налази, има божанску установу*).

Кад се историјски део сциклике показао неоснованим, то сва доцнија сентименталиа извијања сама од себе уништују, сваки значај за народ практичког духа, као што је народ енглески, и за то може се још сада казати, да сциклика не ће имати никаквих важнијих последица. *Енглеско се неће сједињити с Римом*, који, као и увек, под видом сједињења тражи подчињење себи, и у том погледу и данас важи значај примедбе Кардинала Њумана, тог великог духа и и карактера у енглеском народу, који је рекао: *„да је Енглез готов пре да постане мухамеданац, но паписта.“*

Према том: да ли ће посланица Лава XIII остати *без* резултата? У суштини — да; но уједно с тим не може се, а ни приметити, да ова може имати веома благотворни значај у другом споредном односају. Она је наиме без сумње натерала енглеско мњење да се бави питањем о свом црквено-религиозном стању, и то може принети врло добре плодове. Несумњив је факт, да се енглеска црква давно труди да дозна узрок своје црквене отуђености и тежи за центром од ког се отуђила, на који би се могла опрети или у крајњем случају око ког би могла концентрисати своје разједињене силе у борби с противницима јој. И где, у њој се породила силна чежња

*) Church Review.

к идеји јединства, и та се идеја развија и расте у току последњих 30 год. знатним успехом. Ако се сравни англиканизам какав је био пре тридесет година с тим какав је он сад, то је разлика врло велика. Англиканизам је онда представљао скуп разједињених општина које су разбацане на све стране света, које међу собом ништа заједничког, осим назива, нису имале, а при том свака општина живила је сама за себе, по сопственим силама удешавајући живот свој. Тако стање ствари било је врло жалостно и зато се почели усиљавати да се уједине, и та усиљавања, уродила су леним плодом. Год. 1867 састао се први сабор целе енглеске у ламбетском дворцу архиепископа кентерберијског, и на тај сабор скупили се представници свију енглеских општина, који су за центрум свог јединства признали архиепископа кентерберијског као патријарха целог англиканизма. Енглески сабори састајали се затим год. 1878. и 1888. постижући све веће и веће јединство црквено религиозно, и резултат тих сабора (или т. зв. ламбетских конференција) био је, сједињење свих енглеских општина, не искључујући ни американску епископалну цркву из круга тога центрума.

„Ако је за достижење тог сјајног резултата“ — говори епископски архиђакон Бедфорд Џонс у свом писму у „**Церковном Времја**“ — требало 30 година, то не треба жалити се на то. Да позна и поји брат брата, да се изложе општа начела за делатност, да се прогласи целом свету учење кога се ми држимо и наша права на католички карактер енглеске општине, — све то није била мала ствар и лак посао за епископе који се скупили са свим страна света.“*)

Тај резултат сједињеног усиљавања у пределу англиканизма без сумње има велик значај и за спољашњи и за унутрашњи живот енглеске општине.

Но ограничити се тим резултатом није моуће, јер англиканизам страда због унутарње несталности, за то му је нужна потпора спољна. Такову потпору може он наћи само у сједињењу с иним силним и сталним црквеним организмом, и к томе су сада и управљена сва усиљавања представника енглеске цркве. Где може наћи подпору? На то питање, нети архиђакон овако одговара: „Зар није настало време за то, да би најближи сабор целе енглеске позабавио се питањем о узајамности с источним црквама? Ми смо видели недавно, како се римски папа старао да се измири с иским источним јерарсима, како је и попустио у корист националних обичаја. Чули се гласови о таквим његовим намерама и с Енглеском. То је у сваком случају јаки доказ тога, да у грудима свију хришћана расти жеља за сједињење, најпосле, међу грчком и енглеском црквом мања је разлика, него што је међу грчком и римском! Рим је одавно био непријатељ обема. Сваком оцепљењу даље су повод новотарије Рима. Недостатци источних општина били су у главном резултати непросвећености и отуђености, а не намерни грех, грех против света и знања. Зашто да се не учине истински корици к потпуном збижењу с истоком и да се тим јединством принуди и горди Рим на сједињење с осталих хришћанским светом Ако би се образовао такав савез узајамног општења, скупио би се општи сабор, руско грчких и енглеских цркава и нуждан би био жизни свеопштег сабора свију хришћанских цркава, те би Рим дужан био или сагласити се тим, или ризикује, да се покаже као шизматик пред лицем свег хришћанског света.

Није наше, да пропитујемо ток тога делања блиске ламбетске конференције, но ми се некрено надамо, да ће мудри архијепископи и епископи скупивши се на конференцију, позабавити се тим, како би уједнили далеки исток и далеки запад, ради Христа и Цветова свањења. То је пре свега. Затим ће, може бити, деца наша доживети тај дан, када ће се расејана деца божија у свим народним општинама сви скупити у једно стадо, под главом једног пастира, и таким ће се начином испунити пречестичка молитва Господа*).

Суштина овог разматрања садржи се у жељи да би све независне хришћанске цркве, које сад живе у разједињењу тим или на други начин дошле до сугласности међу собом. И кад оне закључе савез међу собом, тај ће савез представлати тако велику силу, да ће пред њом неопходно морати смирити се Рим, јер би му иначе грозила опасност да остане у слабој мањини, против кога ће при том бити још и историја и глас важнијих хришћанских народа.

Мисмо не једном исказивали ту мисао, која све више и више улази у душе хришћанских народа, и ако папске енцикликe о сједињењу цркава послуже к оживљењу и развићу те идеје, то оне

*) The Church Times од 26. априла

*) Church Times од 26. апр. чланак „Union of Christendom“

служе добро делу хришћанства, и ако не у ном виду, у каквом би желио сам Рим са својом политиком која непрестано тежи за што већим квантумом подчињених и подјармљених народа.

Из „Црк. Весника“. *Б. Велиб.*

ХАЈКА НА АРХИЈЕРЕЈЕ.

Можда ће ко, судећи по горњем наслову, мислити, да се је повратило Хаџиково време, кад су комесари на нашим срп. црк. народним саборима оптуживали пред народом архијереје, то због овог, то због оног, а у истини због тога, да се измајсторише раздор и расцеп између епархије и народа, како би једно без другога постало тело без главе.

Но ова хајка на наше архијереје, о којој ћемо „вјечног ради воспоминанија“ неколико речи проговорити, гора је и црња, него икада што је била до сада. Овде немамо посла са спољашњим него унутарњим интригама, које по нашу цркву и наш народ могу бити врло судбоносне; јер ни је кореи разграпат шире целе митрополије Карловачке, а потичу из страстног срца, распаљеног личном злобом и мржњом према свему, што не иде у прилог ситничарски рачунима странака. Тако дреко и подлачки још никада није била наша јерархија нападнута од никога, као данас од српске журналистике. Наши српски листови тако рећи лицитирају, ко ће више зла да навали на наше архијереје, ко ће црње блато да баци на њих, ко ће ружније да понизи достојанство српских архијереја пред народом својим и туђим, на изглед, да би купили зла на српског патријарха и наше архијереје, само да што црњи изгледају

Ту се не бира начин, а још мање разлог. Доста је, да је неко архијереј, па то је већ разлог, да не може и не сме бити прав. А врло упада у очи, да се наше новинарство увек брижно стара, да се прикрије и забашури какво добро дело архијереја, да се о том ништа не зна, дочим се и најмањој ситници против архијереја радује и упиње се, да направи од ње нечувен и невиђен шкандал. Доста је једна празна комбинација из макар чије главе, па да одмах потеку чланци о страхотама, које прете цркви од наших архијереја.

Доста је шта више, ако један архијереј нема најпријатнијег органа за певање, или ако се његов подпис неком не свиђа, па да буде одмах за то сумњив. Ко нашу журналистику прати, увериће се, да међу нашим архијерејима нема ни једног јединог, који би поштовање наших новинара заслужио, ер: „сви заједно зло творе“.

На шта су збиља криви тој господи наши архијереји? Да ли су згрешили, што су до данас већ пет пута учествовали у горњем дому угарском против познатих црквених реформа? или што су пре, него са састаде у Карловцима „велики народни збор“ поднели кр. уг. министарству и на највише место представку против истих реформа? Или су ваљда криви, што уживају пуно поверење свештенства и народа у својим епархијама.

Није нам намера да кога бранимо или на падамо, дела ће показати ко је какав, но за љубав истине морамо констатовати оно, што је и онако свима и свакоме познато, а наиме, да су чланови данашњег нашег епископата миролубиви и скромни, у раду своме савесни, да у опреку са народом не долазе, нити да припадају којој од постојећих наших странака, да се при решавању ствари строго према закону управљају и по томе сваком једнаку правду споразумно са епархијским телима деле. Кад узмемо, да је то погодно стање мира, бар од стране јерархије, тек од новијег датума у нашој цркви. *и то од времена, када је промишљу Божија на патријаршки престо подигао данашњег патријарха, Његову Свесветлост Господина Георгија Бранковића*, који је први од наших епископа почео наше црк. народне уредбе у живот и дело изводити, и који и данас као патријарх у том истом правцу делује и стара се, да и његови епископи извршују освештани закон нашег устројства, ма како оно још мањкаво било — онда се сваки истинити родољуб мора само радовати, да је прошло време оне непогоде, у којој се наша црква на узбурканим таласима узајамних страначких страсти преко два деценија љуљала, и могао би само желити, да тај дух мира и сношљивости код нових јерархије што боље ојача.

Но наши новинари као да неће тако; њима као да је мир већ досадан постао, па сви као из једног грла повикаше на св. патријарха и епископат: „расини, расини“... Поднже се по декад граја као од дивљих шумских становника.

Тек што је наша јерархија својом мирољубивошћу и својим одлучним држањем против црк. реформа почела да се с народом зближава и да у народу више поверења задобије — ево се најбоље наши новинари на том заната осуде достојном послу, да забадају трн у здраву ногу, да најсуровијим начином називају борбу са јерархијом.

На шта мисле наши новинари са том бесомучном игром постиђи? Мисле ли тиме цркви и народу углед подићи? Зар мисле, да блато, којим се бацају на српског патријарха и на епископат не пада на лице и њима и народу самом? Ако је то родољубље — шта је издајство и брутализам? Зар збиља нема данас наше новинарство важнијег посла, него да памфлетски мрзи код народа срп. прав. епископат, који је представник саме цркве и у цркви народа? Данас, велимо, када веза између јерархије и народа треба да је својска и поверљива, када наша црква иде на сусрет искушењима, у којима се мора народ и јерархија једно на друго ослањати, ако неће да обоје изгубе компас, који их води к будућности. С тога нам врло тешко пада, да морамо констатовати ту нечувену појаву, којој се само злотвори наши радовати могу.

Ми до душе незнамо, како о овој ствари суде сами наши архијереји, и да ли ће се они од ових нападача дати скренути са досадањег свога пута мира, љубави и добра; но толико ипак стоји, да су људском трпљењу границе положене, и да људи губе вољу на добра дела, кад им се враћа зло за добро.

Ми не знамо, да ли ће ова хајка наћи своје уживање у борби са јерархијом, и да ли ће наш епископат морати отворено и одлучно устати против партајског отрова, који нам цркву и народ разједа, — *но доће ли до збиље, ми још у ово нећемо, последице биће свакако кобне, и са њих одговараће они, који су зло силом тражили.*

Толико сматрасмо за нашу дужност о овој жалосној ствари рећи, остављајући историји, да она изрече свој праведни суд о нашим црним јадима, који нас по нечувши напој од Косова до данас непрестано прате. *?.*

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Стављено нам је ово питање:

Н. Н. парохијанин овдашњи, још док је са законитом својом женом у брачном сажићу живио — куповао је исто један сто у св. цркви; сада, пошто се је он од ње редовним путем развенчао, коме припада дотични сто: њему или њој, или пак св. цркви?

Примећујем, да у лицитационом записнику стоји ово: „купио за своју супругу Мицу“.

Наш је одговор ово:

Сваку ствар овлаштена је лица употребљавати, до уговором означеног или законом одређеног времена она особа, за коју је употреба те ствари набављена, без обзира на то, ко је ту употребу за дотичну особу набавио. Тако је и у случају који се горњим питањем означује свакако дотична женска особа овлаштена на употребу црквеног стола, који је за њу бивши јој супруг набавио.

Та околност, што је њихов пређашњи одношај разрешен и укинут, било на који начин, не повлачи сама собом, ако нема какког нарочитог уговарања међу бившим супругама, губитак права, које је бивша супруга дражбеним купом стекла, посредовањем свога бившега супруга као пуномоћника. Према томе не може ту бити говора о каквом праву бившег супруга, а још мање о праву дотичне цркве, на већ једном одсвојену употребу једног стола њезиног.

Црква би требала и могла посједницу права употребе спорнога стола само онда лишити тога права, кад би та посједница може бити престала бити чланом цркве, којој је до сада припадала, иначе не би било у интересу угледа високог положаја црквеног, да можда иде за уништењем уговора, склопљеног са једним чланом својим, који је у најбољој вери ступио с црквом у правни одношај.

У вези са овим могло би се поставити питање одштете у корист бившег супруга, јер је његова брачна веза са бившом супругом му, за коју је стол купио, престала разрешењем њихова брака.

Но питање о можебитном одштетном праву бившег супруга против бивше своје супруге, ако је он

уништи стол купио из свог иметка, не спада на цркву и црквену управу и судство, него би се имало решавати пред редовитим судом грађанским и то према односима њих двоје, односно према њиховом можебитном уговору.

Но ма како се и то питање решило, — било у корист бившег супруга или у корист бивше супруге, употреба уништног стола свакако је куњена за бившу супругу, па се има њој и оставити.

Право на ту употребу престати би могло за бившу супругу осим поменутог случаја и онда, ако су бивши супруги између себе уговорили у погледу те употребе да за случај развода брака им та употреба има престати. У том случају само прешло би то право на ону особу за коју је оно евентуално уговорено између бившег супруга с једне, бивше супруге с друге и цркве као продавца с треће стране.

Не постоји ли такав уговор, онда би на основу уговора који би постојао само између бившег супруга и бивше супруге, а по којем би у случају развода брака им право на употребу стола престало важити за бившу супругу, — право на употребу стола, у опште престало, а црква и опет ступила у потпуно право располагања с уништним столом.

Наредбе у погледу спорног питања до данас нема.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Правила (κανόνες) *православне цркве с тумачењима, родна Никодима, епископа далматинског, књига I., Нови Сад 1895. (X+645 стр. велике осмине) цена 8 круна, наклада књижаре А. Пајевића.*

(Наставак).

У к. 27 ἀδικήσαντες преведено је *када злобе*, место *који вређају*. У к. 38. ὃς τοῦ Θεοῦ ἐφορᾷ τοὺς значи *као да га Бог гледи (надзире)* и преводилац не би имао права да умеће *себе дајући се* или најмање ако би то смео учинити у загради; προφάσει τούτων било би згодније превести *радећи* него *под тим изговором* према смислу; ἀπεμπολεῖτο значи *нека продаје* а не *нека продаје* (вадда штампарска погрешка?). У к. 39. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν и т. д. тачно преведено значи *јер је он онај, ком је поверен народ* а не... *који се има старати о народу*. У к. 40. Ἔστω φανερὰ τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα καὶ φανερὰ τὰ κοινικὰ преведено је: *нека су тачно познате ствари епископове и тачно познате Господње*, али из тога догонвор превода не видимо јасно, шта хоће да се каже; боље би било превести: *нека је јасно, које су и т. д.*; προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων није згодно преведено *под изговором црквених ствари*, пре *под именом црк. ствари*; διαπίπτειν значи *пропасти* а не *онтетити се*; προφάσει τῆς ἐκκλησίας могло би се превести *на рачун цркве* али — и опет — не *под изговором цркве*. У к. 42. κόρις треба превести *кошкању* а не *иску*. У к. 52. εἰπόντα преведено је : *који каже* место *који је рекао (рече)*. У к. 58 ῥᾳθυμίᾳ ἐπιρέπων преведено је *који устраје у безбрижности* место *који остане небрижљив (небрига)*, јер безбрижност није порок а небрежљивост јесте. У к. 59. τινὲς τῶν κληρικῶν ἐνδεεῖς ὄντος неизгодно је преведено *кад је један између клирика у потреби* место *кад је који клирик у оскудици (потребит)*. У к. 60. ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ преведено је *на зло народа* место *на саблазан народу* (ним Schimpfe Reus.) У к. 64. εἰσέλθῃ преведено је *тобе* место *убе*. У к. 70 εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη значи *а ако би то био свештеник* а не *а ако то учини свештеник*. У к. 73 ὑθόνην треба превести *платно* или *тканину* а не *ткање*. У к. 73. није преведено ἔτι *више*, које показује, да је противне праксе дотле било; παράνομον γάρ боље би било превести *јер је то против закона* него *јер је то безаконито дјело*. У к. 74 ὁμολογήσῃ преведено је *исповеди се* место *призна*; ἐλεγχθείη значи ту *докаже се* а не *буде изобличен*. У к. 78. учињена је иста погрешка која у к. 57. (гл. горе). У к. 79. καθαρισθεὶς преведено је *одрави* место *очисти се* (код Бевер. purgatus). У к. 82. γνέστω не значи *нека се рукоположе*, него *нека буде*. У к. 83. διοίκησιν преведено је *службу* место *управу*. У к. 1. првог васељ. (I) саб. речи καὶ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξεταζόμενον нису преведене. У 2. к. 1 вељ. ἅγια не значи *за* него *са (заједно са)*; У 5 к 1 вељ. није преведена реч μικροψυχία а на крају овог канона ῥᾳδιο је преведена *малодушност*; φιλονεικίᾳ не значи *због свађе* него *због таштељивости*; ὁμολογουμένως није преведено и цела та реченица није тачно преведена. У 6 к. 1 вељ. καθόλου δὲ πρόδηλον значи *у опће је так јасно* а не *свакако*

так нека буде познато. У 8. I. ἐπιλογίσαι . . . *проспѣхи* преведено је *моралу признати* место *моралу обебати* (према смислу и идућој реченици), ἔλως боље би било превести *у опће* него *стварно.* У 11 I. δίδω δὲ ἔτι χωρὶς προφορᾶς κοινωνήσουσι τῷ λαῷ τῶν προσευχῶν преведено је *али без учествовања у приносу* место *а две године без приноса (учествовања у приносу) нека опће са народом у молитвама.* У 12. I ἐκὸς преведено је *одмах* место *с правом (с разлогом);* βουλεύσασθαι значи *одредити* а не *поступити;* ἤγεγκαν и ἠγίασται значи *подносите, мислите* а не *подносе* и *доже.* У 13. I. ἐφοβοῦν значи *потутиње* а не *напутка;* μετασχεῖν εὐχαριστίας значи *учествовати давле) примити причешће* а не *удостојити се јекхаристије.* У 15 I. εὐρεθείσαν не значи *који се укорено* него *који се налази;* ἢ ἐπιδοὺς ἑαυτὸν πράγματι τοιούτῳ није преведено. У 19 I. ὅρος ἐκτίθεται значи *надата је наредба (одредбо је)* а не *има важити наредба.* У 2. к. II вел. саб. μὴ ἐπίναι не значи *да не простиру власт* него *да не улаже (прилаже);* μηδὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας преведено *да не замећају цркава* место *да не мећају цркве.* У 6. II. ἀκοὰς није преведено, него тако πάντας ἀτιμάσας τοὺς τῆς διοικήσεως ἐπισκόπους. У 7. II *из јеретика* уметнуто је и ремети смисао. У к. I. III. вел. саб. није преведено καὶ μείναντας κατὰ χώραν ἢ πόλιν. У 5 III. κατὰ τὴν ἀδιαφορίαν не значи *по самовољи* него *по равнодушности (по неразликовању међу допустивим и не допустивим* Зон.). У 9. III. διαριθὸν γὰρ οὕτως ἐθέλουσιν значи *који тобе тако да проживе* а не *који тако живот свој упропасе;* πολὺ је *много* (*врло*) а не *потпуно;* βριμᾶσι није преведено (ако оно *кивси* није штампарска погрешка место *горки);* μεμαρτύρηται значи *доказано (посведочено)* је, а не *познато је;* καίπερ διακρούσεσθαι τὰς παρὰ τῶν ἐπιφυομένων αὐτῷ δυσχερείας δυνάμενος треба превести *и ако могаше одбити тешке од стране противника својих* а преведено је *и неспособан да сам стане на пут укорима противника својих* (иста погрешка налази се и у Кн. Правиљ **ѝ не кадмогшій ѡразѣти** и т. д. што управо и није погрешка, јер је она преведена с којег текста у којем стоји μὴ δυνάμενος, али у Ат. Синтагми стоји δυνάμενος; καὶ οἷον ἀνταποδόσεσθαι τοῖς πόνοις значи *и тако реки подметнути се* (под тешкове) а не *без обзира на труд;* ἐξ ἁπραγμοσύνης значи *због мртвила (пасивности)* а не *што се пуштало многим тешкова;* ἀπραγμοσύνη . . . φιλονεικεῖν врло је незгодно преведено *тежити напред* (према **тєрпѣти нєдѣтєльность** у Кн. Правиљ) место *жестити се (осуђивати) напред (мртвило);* ἔξω ἀντιλογίας валало је превести *без поговора* а не *ван противштине* и т. д.

Осим тога у преводу је још доста ситнијих нетачности, међу које рачунамо и оне многе уметке, врло често без невоље, којих је у великим канона. Такве уметке, где се не могу избећи, неће и. пр. Хефеле у заграду, други их штампају положени словима, али их је најболе избећи где може. бити. Поред већ наведених исписаћемо још неколико таковних уметака, примера ради. У грчком тексту нема речи, којима би одговарало у преводу I. 7. *особитом чашћу,* I. 8. *за којаше, за отровиј, католичанске.* I. 9. *да остану у клиру,* II. 2. *опим само црквама,* II. 4. *установљујемо, законито рукоположени,* II. 6. *да подноси, пријеступ* и т. д. Успоређивали смо још канона и нашли смо у њима сличних нетачности, али их не хтедосмо овде исписивати, да без потребе не морамо читаоце. Има их и у преводу тумачења Зонарини и Валсамонових. Кад их све узмемо у рачун, кад им још додамо погрешке у српском језику и слогу, не можемо се сложити са напред наведеним критичарима, којима се чини, да је превод тачан и поздалан, ита више као највећи недостатак овог дела морамо истаћи нетачност и нејасност превода.

Кад смо већ почели говорити о формалној страни ове радње, пређи ћемо на језик списа. Већ смо рекли да пр. писац слабо познаје српски језик. Ма где отворили ову књигу наћи ћемо језичких погрешака од сваке руке, и мало ће бити страна, на којима нема погрешака ове врсте. Има доста речи, којих нема у српском језику, те су, и то повећенће несретно, сковане, на међу њима доста и таковних, које означују појмове, за које немамо народне речи или такове које су у књижевности већ стекле право грађанства. Таковних је речи много; ми ћемо неке овде навести: *неправила* (с. 257) *тешник* (с. 36) *саборитем* на више места назива се оно, што се латински каже conciliabulum, но у употребљеном смислу conciliabula dicuntur furtivi et clandestini conventus, conventicula haereticorum, ψεύδοσυνοδος (Du Fresne Glossar. ad scriptores med. et inf lat. s. v conciliabulum), а саборите значи место, на ком се држи сабор, *молдити се* (с. 71) *самовољствовала* (с. 79.) *властитно* (с. 103 и на другим местима место *властитост* или можда *властина), гнушење* (с. 110. на другим опет ме-

стима *гнушење, гнушати се*) *дрводјелац* (с. 130), *почитак* (с 136. м. *отпочинак*), *слободњак* (с. 158 и у Вукову преводу нов. зав. у посл. Гал. III. 11. рђаво је преведено ἐλεύθερος *слободњак* м. *слободан*), *супротити се чему* (с. 162) *штитник* (с. 183) *једномишљење* (с. 232) *распредјелење* (с. 244) *сабор црквен за Духове* (с. 283 м. *заказан*) *научевати* (с. 382) *безгрижбритост* (с. 396) *Свагдадјеву* (с. 428) *проникивати* (с. 416) *Христоубијство* (с. 144) *при отвору собора* (с. 460 м. *при отвараљу*) и т. д. Има даље исправљених облика, из којих се делом види, да пр. писац није извео све — оне уневољене — конзеквенције из Вукове реформе, као што се види из облика: *опеваима* (с. 6), *донешена* (с. 23), *сиром* (с. 156) *свануја* (с. 167), *чујући, увервује* (с. 251) *дрскосћу* (с. 299), *прелазење* (с. 376) *бринећи се* (с 402) *избирајући* (с 489) *тавтологијелевсга* (с 42) и т. д. Има даље доста словенизама и у оне парапризама и пр. *наклада* (а с. X м. *издање*) *телељан* (с. 4), *фалила* (с. 153 м. *оскудевала*) *пријемних* (с. 4) *поборник* (с 283) и т. д. Па тек фразеологија како је слаба. Не каже се и. пр. *која ријдовати* (с. IX.) *противности исказивати пастрол чеси* (с. 17 м. противити се, одупр ти се чему), *мир установити* (с. 20), *у никаквој* (с. 23 м. *ни у каквој*), *нема са свијем* (с 28 м. *никако*), *симонија се удворила* (с. 29), *судити свештеника* (с. 39), *зло је замислио на свој живот* (с. 79.), *крв то хоће да застрани* (с. 84), ставља ми *се на душу* (с. 86 м. *мене ми се на срце*), *водити старање* (с. 101 м. *бригу*), *јер сјећотвакси не може се свеукупити* (с. 135), *водити посао* или *суд* (с. 346), *расположе црк. приходе* (с. 386), *за постављати једнос епископа* (г. 177) *сретством презвитера* (с. 105), *ни себи ни другом допуштамо* (с. 300) и т. д. Формалној страни све радње уда даље погрешно писање страних речи и местимично одступање од уобичајене ортографије н. пр. *августинијанац* (с. VIII. м. *августинац* или *августиновац*), *картагенски, Цинник* (с. 250 м. *Киник*), *Мелетије* (с. 15 м. *Мелетије*), *Келестин* (с. 24 м *Целестин*), *сардиниски* (с. 21) *Филостора* (с. 232 м. *Филосторгија*), *Базилико* (с. 263 м. *Василика*), *апокрисар* (с. 337 м. *апокрисијар*) *Барсумовић* (с. 337 м. *Варсуминих*), *тесолоницки* (с. 253 м. *тесолоначки* или *солунски*); даље *Григорије богослов, Јован златоусти, мала Азија, великих Теодосије*, (књига) *постанак* и т. д. Језик је као што се види, у оне неодабран. Кад се томе дода, да је слог развучен, да је у њему доста тавтологије и плеоназама, да је у реченицама више речи, а у периодима више реченица него што треба за дотичне мисли, можемо као закључак извести, да је ова радња с формалне стране пуна недостатака, који је чине тешком лектиром. Пр. писац био би врло обавезао све љубитеље оваког штива, -да је већу пажњу обратио на формалну страну свога рада. Већ погодања учинила га је критика пажљивим на недостатке ове врсте у његовим делима (гл. Оцену *Ј. Данићића* на друго издање Зборника правила и т. д. *У Гласу Истине* за год. 1878). Међу тим у горе наведеним погрешкама има неколико и таквих, које је већ тај оцењивач у наведеној оцени својој забележио. Не ћемо се упуштати у претресање питања, колико је важан облик у сваком књижевном производу, само за то, што томе овде није места, само ћемо напоменути, да је крајње време баш код нас, да се то питање на чисто изведе, јер рђав језик стао нас је већ доста књижевних талената.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Његова Светост, преузв. Г. Патријарх Георгије Бранковић) присуствовао је 10 (22) о. м на прво**м** делегационом ручку, којега је Његово Величанство давало у почаст члановима делегација; а дана 13. (25.) о. м. примио је срдачно у своју резиденцију.

(Његово Вископреосвештенство, Г. епископ бачки Герман) присуствовао је и ове године испитима из веронауке на новосадској срп. вел. гимназији и вишој девојачкој школи

(Професорски збор карловачке гимназије) предстао је дана 15 (27) о. м. пред Његову Светост, г. патријарха Георгија Бранковића, те на уста свога

старешине, г. управитеља Стевана Лазића, најавио Његовој Светости своју најдубљу захвалност на високом и очинском старању Његовом око тога, да је пензијони штатут до сад незбринутих професора, по-лучио највишу потврду.

(**Дар Његове Светости**). Св. Патријарх Георгије благоволио је даровати саборној цркви карловачкој красну дарохранилницу од чистога сребра са позлаћењем украсима у вредности од 500 фор.

(**Испит зрелости на карловачкој гимназији**). Од њих 24, који су овогодишњем испиту зрелости на срп. вел. гимназији карловачкој приступили, положили су испит само њих 14, и то 5 са одликом; 10 њих су пали на испиту, и то 5 на $^1/_2$ године а 5 на два месеца.

Појава, о којој би требало и — размишљати!

(**Са православног српског богословског училишта у Карловцима.**) Ученици богословије карловачке добили су ове године сведоџбе своје 11. (23.) јуна после одслуженог у саборној цркви благодарења. Број сл. шалаца био је концем 1894/5 шк. године укупно 86. У четвртој години било је њих 13 и сви су испитима задовољили те им је издана апсолуторна сведоџба.

И ове године је богословија штампала (шести) свој извештај о богословском училишту, који ћемо извештај приказати у једном од наредних бројева. Извештај је састављен пр. ректор богословије, протопрезвитер *Јован Вучковић*.

(**Са српске вел. гимназије у Карловцима.**) Лицеј на видов-дан о. г. одржано је благодарење у саборној цркви, а после овога раздавање су сведочбе ученицима карловачке гимназије и тако започеле годишње ферије, које ће слатко провести сви они, који су прошлих школских 10 месеци вредно радили са успехом своје дужности.

Из извештаја српске велике гимназије карловачке за школ. г 1894—95, у којем је на првом месту штампана поучна и марљиво израђена расправа г. професора *Гимназије С. Лазића*, под насловом: „Поглед на школу и положај учитеља код Римљана“, — било је ове школ. године у карловачкој гимназији 327 ученика од којих су концем године показали напредак њих 32 с одликом, 213 првога реда, 18 другога и 15 трећега реда. Њих 43 пак добили су привремену сведочбу са дозволом поправка. Неспитаних остало је 6.

Из сталежу родитеља било је међу ученицима синова:

Велепоседника и властеле у оне 1; вел. обртника, вел. трговаца и банкара 2; посједника 4; обртника трговаца и крамара 92; државних и земаљских чиновника 13; општинских и приватних чиновника 29; одметника, дечника и прив. мерника 10; свештеника, професора, учитеља и у оне књижевника и уметника 48; часника војске и морнарице 1; војника и морара 1; сеоска 114, слугу и надничара 2; особа другог звања и занимања 10.

Број ученика, којима отац више не живи био је 125.

(**Концерат г. Жарка Савића**), о којем смо јавили у прошлом броју, испао је на опште задовољство свију, који не ускратише себи уживања да чују вештика у певању, какав је заиста г. Савић. Концерту је благоволело присуствовати и *Његова Светост преузв. г. патријарх Георгије*.

Извођаност, јачина, сигурност интонације и целог извођења, те пријатност гласа уметникова; самосвест о господарењу са гласом тим, која се огледа на целом певању и на сваком покрету г. Савића изазивала је после сваке песме у слушалаца бурно одобравање и одушевљење, помешано са усклицима, српских срдаца, Србину уметнику: живео!

Не мањим задовољством поздрављало је слушатељство и уметничку свирку гласовира, која се умилно извијала испод сигурно извођених нежних прстића красних госпођица, добрих нам Срнкања, ћће Ангелине Павловићеве и ћће Јованке Јовановићеве.

Цео концерат пратили смо са душевним напитком уживања, које може да пружи души и срцу човековом песма и свирка на грла и са руку за песму и свирку богодарних. Ах' нам се у том уживању и заодушевљењу отео пак један уздисај српског осећаја, који је нечујно задао: зашто Србину уметнику не може да буде куће и боравка у своме народу, на своме огњишту?!

Вештина и уметник нису тоже крива. . . . Хвала г. *Савићу* и његовим красним и вредним суделачицама! Г. *Савић* одушевљен је био сутра дан бити гостом *Његове Светости*.

ЧИТУЉА.

† **Стеван Чобанић** окружни протопрезвитер карловачки, прежишују је у 72. г. земног живота свога, дана 13. (25.) јуна о. г. у Ср. Карловцима, а сахрањен је сутра дан у породичном гробљу на „Чератуˮ.

При опелу благоволело је начелствовати *Његова Светост преузв. Господин Патријарх Георгије* уз асистенцију архимандрита г. Митрофана Шевића и још 17 свештеничких лица.

Покојник се родио у Карловцима г. 1823. рукоположен је за презвитера 1852. а произведен за протопрезвитера 1882. Био је парохом у Нештину,

затим у Карловцима (у дољој цркви), а г. 1882. изабран је за пароха саборне цркве и окружног протопрезвитера.

Покојник је био у свакој служби реван и тачан. Био је члан Митрополијског Црквеног Савета члан патроната српске велике гимназије карловачке, члан архидијецезалне конзисторије и административног одбора; председник конзисторијалне комисије за поправљење несагласних супружа; члан испитне комисије за стечајне испите; управитељ пензионог фонда за свештенике удовице и сирочад; члан „Матице Српске" и т. д.

Краљ Србије одликовао га је орденом св. Саве III. степена. Покојник је и као парох и као протопрезвитер волео живот и био реван проповедник слова божијег.

Тело покојниково је сахрањено уз опште саучешће карловачког грађанства. Опроштајну реч изговорио му је у цркви, над одром, парох карловачки и привр. администратор протопрезвитерата Василије Константиновић.

Лака нек је крња земља и вечна успомена *протопрезвитеру Стефану Чобанићу!*

Прилози на фонд „Св. Саве".

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве"*.

26. Гђца Катица Михајловић из Сенте (приложиле ученице четвртог раред а сенћанске српске основне школе) — — — — —	18 ф. 50 н.
Прилози из броја 23. „Српског Сиона"	374 ф. 16 н.
Свега	392 ф. 66 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

ОГЛАСИ.

99 **СТЕЧАЈ.** 1—3

На управљено место учитељице овим се расписује стечај у Тиса-Хиђошу. — Плата је годишње 300 ф. а. вр., за поновну школу 40 ф.; слободан стан са баштом и огревом.

Учитељици спада у дужност све прописане предмете у школи предавати а поглавито женски ручни рад.

Рок пријаве траје до 6. августа т. г.

У Тиса-Хиђошу 15 јуна 1895. год.

Васа Замуровић, перовођа. Јован Милосав, председник школ. одбора.

К. 368/256 ех 1895. **СТЕЧАЈ.** 97 1—3

Расписује се стечај на парохију VI. класе у *Новом Сент-Ивану*. Интеркалара нема.

Ваљано инструиране молбене нису се до 10. (22.) јула 1895. потписаној Конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 16. (28.) маја 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска

К. 297/255 ех 1895. **СТЕЧАЈ.** 98 1—3

Расписује се стечај на парохију IV. класе у *Немету* са уживањем парох. сесије, бира и штале, парох. стана и баште и најпосле приноћења на фонду Дамаскиновог од 270—280 ф. годишње. Набор подлежи патронатском одобрењу властелинске породице Дамаскин.

Ваљано инструиране молбенице нису се до 10. (22.) јула 1895. потписаној Конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 16. (28.) маја 1895.

Епарх Конзисторија Темишварска.

Ad C. O. бр зап 794. ех 1895.

ОГЛАС. 96 1—1

Потписани као црквени управитељ стипендијске закладе пок. Јована и Марије Трандафила, становника негда новосадских, овим обзнањује, да ће се земља те закладе, и то у новосадском атару лежећа слатина земља у њољани тако званом *„Мртвалошу"* парц. бр. $\frac{2388+559}{b}$ на сентомашком друму у једном комаду у површини од 121 $\frac{1938}{1500}$ новосадских јутара или 190 $\frac{288}{1500}$ кат. јутара, и слатина земља у њољанама тако зване *„Белс Њиве"* и *„Ривица"* парц. бр. 4781—4783, бр. 4916—4917. и бр. 4962. с обе стране ст. керског друма у једном комаду у површини од 137 $\frac{50}{1500}$ новосадских јутара или 214 $\frac{132}{1500}$ катастр. јутара заједно са господарским зданьима, и то *свака за себе* дана 3/15. јула 189 ·, но нов. кал. у 9 сати пре подне у писарници срп. прав. епархијске конзисторије (епископски двор) у Новом Саду путем усмене дражбе под закуп издати на три године, и то од 1. новембра 1895. до 31. октобра 1898. г.

Услови закупа и ситуац план земље могу се у поменутој писарници епархијске конзисторије увидети.

Ко у дражби учествовати жели, дужан је пре почетка дражбе 350 фор. аир. у име јемчевине у руке изасланика потписаног закладиног управитеља положити.

У Карловцима 14. (26.) јуниа 1895. год.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 94 1—3

Смрћу Ђорђа Јовандића овд. учитеља упражњено је једно учитељско место на мушкој шесторазредној српској вероисповедној основној школи.

Са истим местом скопчана је ова плата:

1. У готовини 400 фор. а. вр. годишње
2. „име огрева 20 „ „ „ „
3. Сваке треће године 40 фор. за држање повторне школе.
4. Слободан стан по пропису са припадајућим вртом.
5. $9\frac{570}{1936}$ јутара I. класе комасиране оранице земље.
6. 5643 □* I. класе пашњачке оранице земље.
7. Једну леју баште изван места.

На сву земљу плаћа државни порез и еквивалент учитељ.

Дужности су школском уредбом прописане, по осим истих, дужан је учитељ на недељним и празничним богослужењима као и на литургији пређеосвећеној у једној цркви бесплатно појати и децу појању обучавати.

Осим тога ако је који књиговодству или церовођству добија из црквене касе за сваку ту дужност по 50 фор. годишње. —

Кад позван буде на погреб добија од парадног 1 фор. а од обичног 50 нов.

Дужност учитељску обављаће у оним разредима, које му школски одбор по потреби буде доделивао.

Овај молитељ који је вичан хармонијском појању а к томе се још и лично пријави има предпство.

Они способљени учитељи, који ово место получити желе, нека своје добро инструисане молбенице овом шк. одбору, најдаље до Преображења (6/18. августа) о. г. поштом.

Из седнице шк. одбора српских вероисповедних основних школа, која је држана 4/16. јуна 1895. у Ст. Палапци (B. B. m. posta Németh Palanka).

Председник шк. одбора
Константин Јанковић. Кузман Милојевић.
церовођа. парох.

М. X. ad бр. 64 ex 1995. 95 1—1

ПОНОВНИ ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Од управе манастира Хопова овим се ставља до знања, да ће иста управа манастирску земљу названу „трофово поље", које лежи на атару општине Мало Радинчке, а састоји се из $177\frac{141}{1440}$ катастралних јутара путем јавне дражбе издати под закуп на три године, т. ј. од 1. јануара 1896 до 31 децембра 1898 по старом календару.

Поновна дражба ће се обавити у недељу, дана 24. јуна по ст. кал (7. јула) о. г. у 3 сата по подне у Манастиру Хопову, где ће се тога дана прямати понуде и у име пиманлука свака ће лицитант имати положити манастирској управи 10% од искличне цене.

За ближе увете дознаје се код манастирске управе.

У Манастиру Хопову. 14/16 јуна 1895.

Управа манастира Хопова.

СТЕЧАЈ. 85 2—6

На упражњено место учитеља I. и II. уазр. срп. вероисповедне школе у Деронји расписује се стечај.

Плата је учитељу 300. фор. на годину, 6 катастралних јутара земље (по 1600 □) на коју учитељ сам порез плаћа, даље слободан стан од 3 собе, кухиње, јестичаре, коморе, подрума, шупе, кошаре и врт уз школ. зграду, осим тога 2 хвата дрва за своју потребу.

На ово место могу конкстовати само они, који су учитељску школу у Сомбору бар с' добрим успехом свршили и испит из мађ. језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све шк. уредбом прописане дужности вршити, за левом појницом појати и децу црквеном појању учити.

Рок стечају траје до св. Илије о. г. а правство имају они који се лично представе.

Ваљано инструисане молбенице ваља унутити шк. одбору. Изабрани учитељ наступа своје знање 1. сент. о. г. по ст. кал.

Из седнице шк. одбора, држане у Деронји 28. V. 1895. (р. Hodsádh B. B. m.)

Ж Шкопарија, Непад Димић,
церовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 78 3—3

На упражњена два места на вел. кикиндској српској вероисповедној школи овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује. —

Са тим местима скопчана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у нарави, но с том примедбом да ће изабрани учитељи за годину дана од смрти пок. учитеља Тодора Кнежевића т. ј. до 26. јануара (7. фебруара,) 1896. године и за годину дана од смрти пок. учитеља Севера Весељиновића т. ј. до 24. марта (5. априла) 1896. године уживати од установљене плате половину, зато, што ће се друга половина у смислу наредбе в. ц. И. III. завеса ad 173. ex. 893. 44. ex 1894 и I. §. зак. чл. XXXVI. ex. 1893. државнога закона издавати удовицама преминулих учитеља. —

Изабрани учитељи имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оним разредима који му очд. школ. одбор доделио буде. —

Изабраним учитељима ставља се у изглед и награда од 100 фор. годишње ако од ових који за четвртог певца изабрат буде. —

Рок стечају излази од прног дана увртења у званичном листу „Српском Сиону" на за шест недеља. —

Ваљано снабдевене молбенице ваља унутити на председништво мест. школ. одбора —

Из седнице школ. одбора држане у Вел. Кикинди дана 11. (23.) фебруара и 8. (20.) априла 1895 год.

Паја Влаховић. Ђорђе Влаховић.
церовођа прота — председник

СТЕЧАЈ 93 1—3

Овим се расписује стечај у српско-православној „вјероисповједној“ школи у Доњем Вакуфу на упражњено мјесто учитеља.

Годишња је плата учитељу 600 фор. а. вр. словом шест-стотина форинти а. вр. уз то стан и огрјев. Натјецатељ има доказати да је Србин православне цјере и да је свршио богословију или учитељску школу — пренарадњу.

Првенство имају учитељи, који су поред наведене још коју годину учитељовали, првенство према реченом имаће из расадништва сјеменишта српско-православног у Рељеву, — свршени богослов. Учитељу спада у дужност поред школских прописаних предмета, предавање наставе вјероисповједи му младежи још у појању учити их црквеном, с којом ће обвезан бити недељним и свеђковним даним у цркву долазити, те у време вечерње, јутрење и при литургији десну пјевницу држати и пјевати и тако при свим обредима — пјевати —, уз то још перовођа одборски бити. Молбе са документима имаће молитељ послати на подписату општину најдаље до конца јула о. г., која ће избор учинити и подијести на потврђење. —

У Доњем-Вакуфу (Босна) 7. јуна 1895. год.

Српско православна црквено-школска општина.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 91 1—3

Српска прав. црквено-школ. општина Бањалучка решењем напредне седнице црквене скупштине, а по одобрењу Славног Епгр. Адм. Одбора од 17. Маја о. г. бр. А. 386/326 1895. намерна је своју свету цркву сликати и златити.

Она радња по изготовљеном предрачуну износи 4.000 фор.

Дражба ће се 17./29. јула 1895. год. пре подне у 9 сати, у дворани срп. осн. школе на њеној одржати.

Сваки лицитант дужан је пре дражбе 10% од горње своте, у име инпиманлука положити.

Општина задржава себи право, да може и скупљем подузимачу радњу дати, у кога повереше има.

Услови и план могу се у свако доба код председништва црквене општине видети.

У Бањи (Toronthal) 12. јуна 1895. год.

Душан Бешлић, учит. и перовођа. Јоца Игњатов, председник црк. општ.

Петар Маринковић, парох.

СТЕЧАЈ. 4 2—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место у Бањи.

Плата је у готовом новцу 400 фор. 2 запца оранје земље, на коју учитељ нема плаћа; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром и шталом; 400 □ хв. баште; зимски огрев у слами колико је потребно; 5 фор. на школ. писаћи прибор; од погреба и парастоса где позват буде 50 нов. За поштарину школу или за перовођство — с' писаћим прибором — 40 фор. (т. ј. за које га школ. одбор изабрао буде).

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у оним разредима предавати, које му школ. одбор одредио буде; у цркви за једном певницом појати и децу појању обучавати.

Компетенти имају своје молбенице до ск. Илије, 20 јула (у који ће се дан и избор обавити) школском одбору послати.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице школ. одбора, држане у Бањи (Torontal m.) 1. јуна 1895. год.

Душан Бешлић перовођа. Младен Жеравица председник шк. одб.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 89 2—2

На основу скупш. закључка и одобрења предпостављене епарх власти, црк. општина у Турији намерава своју цркву оправљати, моловати и заграђивати.

По изготовљеним предрачунима износи:

1. Сликарски, златарски и молерски посао, (чишћење иконостаса и мармурне целе црквне масном бојом): . . . . . 1240. —
2.) Зидарски и дрводељски посао . . 2624. 15
3.) Столарски посао . . . . . 378. —
4.) Браварски посао . . . . . 2700. —
5.) Лимарски посао . . . . . 600. —

укупно: 7542. 15

Дражба ће се одржати на Иван-дан т. г. у 1 час по подне.

Сваки лицитант дужан је положити од истакнуте свете 10% инпиманлука.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу*).

Ближа условља могу се сваки дан видети код црки. општ. председника.

На одборске седнице држане у Турији 6/18. јуна 1895. године.

Авакум Травањ, перовођа. Мизан Јојкић, председник

*) Овај услов је требао штампан бити и у бр: 23 „С. Сиона“.

Бр. 29 ех 1895

ДРАЖБА. 87 2—3

Српска православна црквена општина бежанијска, решењем скупштинске седнице, а по одобрењу архид. административног одбора од 3/15 октобра бр. $\frac{387}{431}$ ех 1894. намерава своју цркву и парохијални дом спољa оправљати.

Прорачун оправка са зидарским и столарским послом износи 900 ф. — деветсто фор а вр.

Дражба ће се држати дана 25. јуна/7. јула о. г. у 2 сата после подне.

Сваки лицитант дужан је од прорачуњене цене 10% пишманлука положити.

Општина задржава себи права поверења према подузимачу.

Остали условија могу се као и трошковник до дана лицитације код председништва видити.

Из седнице црквена одбора.

У Бежанији 28. маја 1895.

Председник

Тима Зековић.

СТЕЧАЈ. 80 3–3

Овим се расписује стечај за учитељицу, на новоотвореној срп. нар женској школи са 4 разреда у Јозефову.

Годишња плата је учитељици: 350 фор. а. вр. са довољним огревом и 50 фор. у име станарине.

Изабраној учитељици спадаће у дужност и држање поучне школе.

Молбене са нужним сведобама, треба упутити на овомесну црквено школ. општину до Ивандана, када ће се и избор обавити.

У звање ступа 1. септембра идуће школ. године.

У Јозефову 23. маја 1895.

Црква школ. општина.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 91 2–2

Српска православна општина у „Јоври“ на основу закључка црквене скупштине расписује овим дражбу на мањак ради оправка цркве и зидања новог торања, који се бакром покрити има.

Цео предрачун износи 3166 фор. 55 нов. а. вр

1.	Зидарски посао	1507 ф. 55 н.
2.	Столарски и браварски посао .	254 ф. — н.
3.	Дунђерски посао на торању . .	550 ф. — н.
4.	Дунђерски посао с пода	70 ф. — н.
5.	Ковачки посао	60 ф. — н.
7.	Лимарски посао	665 ф. — н.
6.	Златарски посао	70. ф. — н.

свега: 3166 ф. 55 н.

Дражба (минусендо) одржаће се 25. јуна (7. јула) 1896. у 2 сата после подне.

Лицитанти су дужни од горње своте 10% у име пишманлука положити.

Општина задржава себи прако поверења према подузимачу.

Ближи услови могу се дознати код председништва.

У Јоври 7/19 јуна 1895. год.

Црквена општина.

СТЕЧАЈ. 81 2–3

На једно упражњено *учитељско* место српске вероисповедне школе земуске у горњем граду овим се расписује стечај.

Плата је учитељу годишње 500 фор. и 100 фор. станарине.

Учитељ је дужан школском уредбом прописане предмете у горњо-градској школи предавати, а у једној од доњо градски црквах појати.

Компетенти нека се обрате својим добро снабденим молбеницама у року од шест недеља рачунајући од првог упућења овог стечаја, подписаном школском одбору.

Из седнице школског одбора држане.

У Земуну. 17. (29.) маја 1895

Перовођа: Председник:

Тоша Марковић. Панта Барјактаровић.

82 ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 3–3

На основу закључка црк. скупштине а одобрена сл. одм. Епарх. одбора у Вршцу од 25. јуна 1892 год. бр. Е. 936 II. 252 и од 21. јуна 1894. год. бр. Е. 529 II. 227 расписује се дражба на мањак ради оправке новог крова на св. цркви и генералне реновације с пола, портанске ограде, парохијског стана и ради оправке нове штале и шупе у парохијском стану.

По прорачуну истакнута је цена ф. 3500 а. вр. а.) Дан дражбе јесте Петров-дан т. ј. 29. јуна по ст. кал. у два 2 сахата после подне.

б.) Дражбовање се писменим понудама, које се имају најдаље до 29. јуна т. г. по ст. кал. председништву црк. општине у запечаћеној куверти поднети, дражбовалац је дужан од горе поменуте своте 10% у име јамчевине положити.

в.) Општина задржава себи права поверења шема подузетнику.

г.) Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене коладације. —

д.) Ближи услови, тако исто и нацрт радње могу се до дана лицитације у свако доба код председника црк. општине видети.

Из скупшт. седнице држане 28. маја 1895. г. у Јарковцу.

Председништво.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страник земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара Ђ. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Српски Сион

Год. V. Број 25.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 25. јуна 1895.

Карловци, 17. јуна 1895.

Његова Светост, преузв. Г. Патријарх Георгије Бранковић поднео је путем кр. уг. министарства представку Његовом Величанству ради састанка св. архијерејског Синода за 17. (29.) септембар о. г.

Највишу дозволу овоме састанку имало је милост Његово Величанство претходно већ најавити Његовој Светости, — као што смо у последњем броју саопштили.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима прерађено

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак).

Већ споменути чувени редовни професор антропологије у Минхенском свеучилишту, др. J. *Ранке*, који је написао монументално дело по струци антропологије, под насловом „Der Mensch“ у два огромна тома. (Leipzig, 1887.), а за које је чувени проф. *Вирхов* на антрополошком конгресу у *Штетину* ово рекао: „госп. Ранке написао је велику антропологију и немачко антрополошко друштво је срећно, што има таково дело, и поноси се тиме, што је писац истога, главни му тајник,“ — изражава се у свом поменутом делу овако: „Ми можемо сваку појединu кост човечију сасвим тачно разликовати од одговарајуће јој мајмунске кости, а исто тако сваког мајмуна или другога сисавца по њеном засебном облику. Свака човечија кост, као и сваки

људски орган у опће узевши, сличан је мајмунском или у опће животињском; али ово принципијално сугласје нигде не иде тако далеко, да би специјално људски облик у ма који специјални мајмунски прелазно“ (l. c. I. св. стр. 420.). — До овога истог закључка долази и гласовити *Вирхов*, кад се расправљало на једном скупу лекара и природослоаца о књизи Енглеза *Turner-a*, у којој је то питање разлагано. Turner је дошао својим истраживањем до овога закључка: „хоћу да назначим, да сé у облику и у омерима појединих делова костура, у колико сам их ја испитао, т. зв. мајмунски знаци нигде не истичу у тој мери, да би увеличани анатом људску кост за мајмунску држао, или да би се смело рећи, да се је у фосилним налазима човека, у колико су нам познати, нашло доказа, да је икада прелазни облик између мајмуна и човека живео“. На ово је приметио *Вирхов*, да је он то исто већ у више свечаних прилика истакнуо. На то је, слажући се с Вирховом др. *Ранке* додао: So spricht die Wissenschaft gegenüber den populären, leider noch immer wiederholten Hypothesen“. На то је устао дарвинист *Fr. Kolbmann* те изјавио, да он у овим речима види неоправдани нападај на дарвинизам. Усљед тога устане проф. *Вирхов* и рекне: „ја сам тога мишљења, да досада нема ниједне чињенице, која би дала повода практичном истраживању, да верује, да човек вуче лозу од ма којега сисавца, те да је то све нешто хипотетично.... Још није нигде нађен посредни облик између животиње и човека. Ја сам догматично становиште науке о десценденцији увек побијао као некорисно изнађење, које нас све дотле не може занимати, док смо истраживаоци. Ако ли пак ко код куће седне, те направи план стварања, да немам ништа против тога и остављам му на вољу, да своје порекло изводи од мајмуна, или од кога му год драго. Ја само тврдим, да до данас није нигде никакав посредни облик између човека и мајмуна, или ма које друге животиње познат, те да ништа не стоји на путу, да се порекло човека још много даље и иза мајмуна, у нижим још животињама тражи. Али то онда није предмет антрополошког истраживања, него природословне спекулације“ („Jahrbuch der Naturwissenschaften“ 1887.—1888. стр. 364.). Славни астроном *Secchi* побија дарвинизам, изјављујући, да тврдња: да се једна врста животињâ прометнула у другу, има толико исто смисла, колико и то, кад би ко тврдио, да би се строј од сата могао претворити у парну машину („Die Einheit der Naturkräfte“ св. II. стр. 357.).

Познати пак учењак *E. du Bois-Reymond*, један од најзнатнијих физиолога нашега доба, изразио се у једном свом говору, кога је држао 2. авг. 1881. о Дарвиновој науци овако: *„Док Дарвинова наука с једне стране животињу машином прави, с друге стране тражи, да се та машина непрестанце усавршује. Како је то могуће! Да би на ово питање могли одговорити, оскудева нам сада више него све.*

Проф. *Rabl* у Берлину вели о том ово: „нигде се још није нашло знакова, да би се могло држати, да су најстарији људи првобитно по телу били као мајмуни. Велики јаз између човека и мајмуна што се тиче фосилних налазака, још је неиспуњен, те нема никакова основа за то, да би кватернерни човек стојао ниже, него ли многе данашње дивље расе“ („Natur u. Offenbarung“ 1888. св. 10.).

Најпосле споменути гласовити др. *Ранке* завршује један одломак у својој антропологији овим речима: „нигде у познатом до сада свету нема међу људима ни племена, ни народа, ни колена, па ни појединога индивидуа, који би се могао зоолошки означити као прелаз између човека и мајмуна“ („Der Mensch“, св. II. стр. 359.).

А колико је нимбус Дарвинове теорије у ученом свету опао, показују и даљи примери. Тако др. *Шмајд* пише: „последњи експер у мртвачки сандук дарвинизма ударио је недавно славни *Вирхов*, кад је на конгресу антрополога у Бечу 1889. год. изрекао ове знамените речи: „Кад смо се ми пре 20 година састали у Инсбруку, било је то у оне дане, када се дарвинизам почео својим успехом поносити, те је мој пријатељ Фогт одмах радо скочио у редове бораца за ту науку. Ми смо узалуд тражили посредне облике, који би човека са мајмуном директно спајали, „πρόάνθρωπος-а“ још не нађосмо. За антропологију он у опће није предмет истраживања. Антрополог може га можда у сну видети, али кад је будан, не ће рећи, да га је на близа видео. Сада се може казати, да се међу људима из старога доба није ни једнога нашло, који био ближи

мајмунима од нас... Даје се тачно доказати, да се у времену од 5000 година није никаква овећа промена типа збила. Ако ме данас питате: јесу ли први људи били бели или црни, — морам вам одговорити: „ја не знам“! („Naturphilosophie“ стр. 338.). — Но проф *Sewertschlager* још драстичније представља пад дарвинове теорије, описујући садање стање дарвинизма овако: „Дарвинова селекција је јако натраг потиснута, те живи сада међу најмодернијим теоријама најзнатнијих истраживалаца само од милости, док је из почетка у области биологије владала“ („Natur u. Offenb“.). А да је Дарвинова наука међу најчувенијим природњацима налазила и налази врло јака отпора као неумесна и недоказана, сведочи дело проф. *Хубера* под насловом: „Die Lehre Darwins kritisch betrachtet“, у коме на стр. 44. писац вели: „Дарвинова наука је нашла међу млађим природњацима доста одушевљених присталица дочим је множина старијих и чувенијих против ње устала“. Ову своју тврдњу доказује он на 114.—296. страни, наводећи имена и цитате из најзнаменитијих природословаца. Ми ћемо овде навести неке чувене научењаке, који су подигли свој глас против Дарвинове науке, као н. пр *зоолози:* Aggasiz, C. E. v. Bär, Burmeister, Giebl, Reuss, A. Wagner; *ботаничари:* de Bary, de Candolle, Göppert, Hoffmann, A. Wigand; *анатоми:* Aeby, Hyrtl, Kölliker, Owen, Quatrefages; *геолози:* Barrande, Dana, Fraas, Pfaff, Quenstedt и т. д

Дарвинизам је као што знамо, најпаче био раширен у Немачкој, где су га са највећом вољом пропагирали. У ту сврху сложише се Дарвинове присталице и основаше своје гласило, под именом »*Kosmos*«. Но поред најбоље воље и грднога труда не постигоше ни близу онога успеха, кога су у почетку замишљали. Ево како се сам „Kosmos“ практа са својим читаоцима: „Ма да је „Kosmos“ близу 10 година заузимао знатно место међу јавним гласилима и стиар дарвинизма верно заступао, није му на жалост никако пошло за руком, да задобије шире кругове онако, како су се његови пријатељи у почетку надали; па по што се ни у последње доба, поред свих напора и жртава са стране удеоничара није никаква битна промена догодила, није преостало ништа друго, него даље извађење програма напустити“. — Ово је без сваког коментара доста јасно.

А сада ћемо да решимо још једно питање, које овамо спада, а то је: какве би се *последице* изродиле како за појединца, тако и за сав људски род, када би материјализму и средњим му модерним теоријама пошло за руком, да хришћанску науку о свету и човеку, у опће, а специјално *хришћанску антропологију и науку о души* потисну, а своју науку међу масом народа утврде?

Материјалистичка наука била би пре свега уништење *сваке религије* и *морала;* јер ако ништа друго не постоји, до ли материја, онда је „Бог“ очевидно празно име; ако је „душа“ само функција мозга, онда нема даљега индивидуалног трајања после смрти, те по томе никакве одговорности и награде; но онда је сручен и најјачи бедем против греха, искушења и телесних страсти, онда је уништен и најјачи мотив за добро. Ако је наше мишљење, осећање, прохтев просто нужни продукт механичке функције централне нервне системе, онда наравно нема никакве моралне слободе и урачунљивости (окривљивости), онда даље томе доследно нема никакве награде за добра и казне за морално зла дела, те онда да како отпада и свака унутарња битна разлика између добра и зла; — онда нема ни врлине ни греха, те тада губи сваку важност и право и сама *савест*, која нашу вољу везује за морални закон и за испуњавање истог награђује, а за преступање казни. Ако би пак ко и сумњао, да је све то *заиста* консеквенција материјализма, нека прочита изјаве оних заступника те хипотезе, који су бар мало довољно часни, те из заданих премиса и закључак фактично изводе. Пробе ради наводимо речи Фогтове: *„слободна воља не постоји, а тако исто никаква одговорност и урачунавање, као што нам морал и казнено право натурују... Ми тако исто нисмо ни за тренутак господари над собом, као год што од нас не зависи да ли ће наши бубрези своју функцију вршити или не“*. (Vogt, „Bilder aus dem Thierleben“). Ако узмемо ову материјалистичку науку о „слободној вољи“ мало боље на око, мораћемо из ње сасвим логички извести следеће консеквенције: Човек нерадо оно, што хоће, него *што мора;* а кад човек не може своме деловању навести самостална правца дати, онда он не носи на себи никакве одговорности за своја дела; дру-

гим речима: нема *добра* ни *зла*; јер кад ми радимо оно, на што нас органичке функције силе, то радимо оно, што *морамо*, те су по томе сва наша дела *једнака*. А кад би тако било, онда би се из тога овај природни закључак извести морао: да је награда за добро, као и казна за зло *неправда*, учињена људској природи: јер нити је добар учинио добро, нити рђав зло, него само оно, што мора; по томе су дакле и судови и сви државни закони и морални прописи илузорни и управо неоправдани, јер немају коме судити, пошто нико својим делима слободно не располаже, дакле за њих и не одговара; с тога је најгори злочинац исто тако прав као и најморалнији човек, а шта би све људско друштво од ових консеквенција доживело, кад би се материјалистичка теорија о слободној вољи у пракси усвојила, лако ће моћи сваки читалац представити. Овака начела порушила би све оне благотворне основе, на којима почива уређени *државни*, *социјални* и *културни* живот у људском друштву. Ако је човек по својој природи и своме бићу само *животиња*, онда му не може нико замерити, ако он *земаљско* уживање сматра као *једину* и искључиву цел у свом животу, те ако живи и умре као животиња. Но пошто су земаљска блага међу људима *неједнако* подељена, онда је брутална сила, борба сиромашних класа против посједника и тежња да задобију једнака њима и да дођу до једнаког уживања, само природна посљедица. Па на што онда и самоодрицање и усавршавање, на што тежња за напретком у области духа и науке? Та материјализам је смрт за здрави прогрес и за напредак науке. Нека нам не приговарају, да треба разликовати *школски* материјализам од материјализма у *животу*; јер живот се удешава по начелима, а ова опет се равнају по схватању света и живота, те по томе опет, што је у *пракси* неупутно, не може ни *теоретички* право и добро бити. По томе је погрешна тврдња, да је материјализам необорив резултат научног испитивања. Чујмо само шта о томе вели чувени научењак и испитивалац природе *Либиг*: „ти дилетанти у природним наукама, та деца у схваћању природних закона, тврде, да они могу дати довољна објашњења о постајању мисли, о природи и бићу човекова духа. По кад ми закључке тих људи обнажимо и поскидамо са њих све позајмљене крпе и охоте, онда преостаје да ми без костију не можемо ићи, а без главе мислити. Али кости покреће неки узрок, који *иде* кост и месо; а мозак не мисли, него је тек условом оног узрока“, који мисли производи. Око не види светлости, ухо не чује музике, него су они обоје само услови и оруђа за примање таласа светлости и звука.“ (Liebig, „Augsburger Allgem. Ztg.“ 1856. № 24.)

— У *циљалом* материјалисте носе своју науку само у *истини*, дочим их у животу према њиховој држању у лажи хватамо; јер како би материјалиста, који човека за *неслободна* проглашује, сам своје понашање схваћа, како би могао размишљати, сумњати, на нешто се одлучивати и те одлуке опет напуштати, за неко се дело кајати? Како би се против туђих увреда могао са гњевом ограђивати? Не би ли тај гњев био тако исто смешан и будаласт, као и срдња на екер, који нас је озледио?

Материјализам је велика заблуда нашега доба, која је теоретично и научно опроваргнута, али практично и у истини је снажна тако, да благодарећи грозничавој акцији својих апостола и речју и писмено прети, да ће све шире кругове у људском друштву захватити. Један поглед на социјални положај у садашњости, увериће нас, да је нарочито у нижим сталежима нашао доста присталица, тако, да му тамо све већма уплив расте, те је управо сигнатуром данашњега времена постао. Но он може само на рушевинама друштвеног поретка, који је основан на *хришћанском* темељу, своју превласт утврдити, с тога ће сваки онај вршити своју људску и хришћанску дужност и послужити успешно добру и сигурности државе, цркве и човечанства, који поуком и обавештавањем буде гледао да угушује заблуде и разне модерне предрасуде, те да и ширење материјализма и њихових опасних и убитачних посљедица у друштву људском по могућству спречава. —

(Свршиће се).

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станинић, парох.

Расправљајући прво спорно питање: „Колико недеља може бити у једној пасхалној години?“ (‚С. С.“ 1894 бр. 23.—26.) рекох, да ћу се са својим наводима и примедбама на остала, овде побројана питања, стрпити док г. Руварац не штампа дело Прокопија Болића, како бих „имао пред собом целину, све нужно градиво“, те да ми тако буду, „примедбе разложиће, наводи и изводи темељнији, тврђе и закључци поузданији“. — Но што сам о ствари дуже размишљао, то сам све више до уверења дошао, е ће боље бити, да ја прво своје примедбе и на остала спорна питања изнесем, како би г. Р. према тим примедбама — у колико буду умесне и темељите — дело П. Болића „попуњно и поправно“, и тиме срп. свештенству *што пре* добар и потпун јеванђелистар дао.

Своје примедбе чинићу на основу словенског типика и јеванђеља, и осталих словен књига црквених за то, што су: слов. типик и јеванђеље и друге слов. књиге црквене *обавезне* за нашу срп. цркву, и ми смо дужни придржавати их се све дотле, док се оне другима не замену. А како је у тим књигама каквих погрешака — као што то г. Р. тврди — дужност је надлежних и позваних, да погрешке исправе.

Но расправљајући спорна питања на основу наших књига црквених, не ћу — по примеру пок. Шакрака — терати г. Р. заједно са грч. јеванђелистаром — „у Грчку“. Што је добро и правилно у грч. књигама црквеним, то ће радо примити и усвојити и срп. црква. У колико су ми, дакле, из досадашњ списа г. Р. познате наредбе и одредбе грч. јеванђелистара и других грч. књига црквених, — обзираћу се у својој расправи на исте. —

Жалити је само врло, што нам г. Р. грч. јеванђелистара у свој оширности описао није. У својој брошури „О читању јеванђеља и т. д.“ рече г. Р: „Требало би бар три штампана табака, да исти јеванђелистар овде у целости наведем“ (стр. 34.). Но није питање: колико треба табака, па да се грч. јеванђелистар „у целости“ наведе; него је питање: шта вели и како наређује грч. јеванђелистар о овоме и ономе; — а да се на то питање одговори тачно и јасно, није требало водити рачуна о „табацима“. — А овако штедећи онда „табаке“ г. Р. нам још ни до данас, поред свих својих овопредметних списа, — који, узгред буди речено, захватише више од „три штампана табака“ — не даде тачна и јасна одговора на поједина питања; г. Р. ни после седам година не уручи срп. свештенику добра и потпуна јеванђелистара, како овај при читању јеванђеља грешно не би; г. Р. сад тек то обећава са „попуњеним и поправљеним“ делом П. Болића.

Него збиља! А за што г. Р. тога не учини још 1888 г., онда, када је штампао свој „Одговор на чланак: „Некоје црквене особине 1888. год.“? Место тога „Одговора“, да је штампао „попуњено и поправљено“ дело П. Болића, постигао би двоје: 1.) дао би још *пре* неких седам година срп. свештенику добар и потпун јеванђелистар; 2.) стварно би *најјаче* и „до ноге“ потукао пок. Ш. оборио тврђе и наводе његове, и показао, шта све „он не зна“, а начином благим и мирним. —

Кад сам у „завршном одговору“ г. Р. читао: „Која је управо јеванђеља у речене недеље требало прочитати, да на то питање одговоримо као што треба, за то нам не треба које чије предање и нагађање, кад имамо тачног одговора у грчком јеванђељу.. (‚Г. И.“ 1888. стр. 169.); — ја сам збиља имао врло лепо мњење и повољан суд о грч. јеванђелистару, и желео сам га што пре имати и видети, — да како — у срп. преводу. Но кад сам у 2. бр. „С. С.“ 1894. опет ово прочитао: „Кад блажене памети архимандриту Прокопију Болићу није суђено биде, да своју раоботу види за живота штампану, те да му се име с благодарношћу спомиње; оно ћемо је ми, ако Бог да здравља и живота, са свим попуњену и поправљену штампати, и то тако, да ће бити тачнија и потпунија од свију грчких, словенских и румунских Јеванђелистара“ (: стр. 24.:) — ја се изненадих, зачудих и помислих: мајде ни тај, тоди хвалљени грч. јеванђелистар *није* свето писмо! ни у њему није све *тачно и јасно*, све *добро и правилно*. Та сто г. Р. вели, да ће „Εὐαγγελιστάρ“ П. Болића „*са Грчкога преведених*“ — „попунити и поправити“. А где „попуњавати“ треба — ту тачности и јасности није; где „поправљати“ треба — ту све добро и правилно није!

Чусмо већ, да ни један грчки, словенски и и румунски јеванђелистар није тачан и јасан, добар и правилан. Чудновато! Широм православља још до данас нема једног тачног и јасног, доброг и правилног јеванђелистара.

Радоваћемо се, ако баш српска црква прва до таквог јеванђелистара дође; мило ће нам бити, ако баш срп. свештенику падне у део та срећа и слава, да пружи православљу први потпуни и правилни јеванђелистар. А што ће се тај срп. свештеник именовати „Димитрије“, а презименовати „Руварац“ — то нас ни најмање не ће лутити, ни на злобу и завист дражити. А и за што да се лутимо, злобимо и завидимо? Та г. Р. је наше горе лист, нашег јата птица, нашег свештенства члан; на дична ће бити сва гора, поносито цело јато, славно све срп. свештенство, ако учини што учиниг рече.

Но напоменути ми је, да и српска црква има већ свој јеванђелистар; свештенство краљевине Србије добило га је у „Недељнику“ Ањима А. Илића, свештеника марковачког. „Недељник“ је тај штампан још 1884. у Београду. — Но ни „Недељник“ није тачан и јасан, добар и правилан. У једном одељку ове расправе позабавићу се мало дуже са тим „Недељником“, и то доказати.

При расправљању свом највише ћу се служити типиком и јеванђељем, односно „сказаніемъ“, које је у јеванђељу.

Што се типика тиче, држим да се на њега могу доста ослонити и поуздати; он је са грчким типицима сагласан. То сведочи.

1.) Сам наслов нашег типика: „**Тупиконъ, сиѣчь изображеніе цѣковнаго послѣдованіа во ѡбщемъ сѣмъ лѣтѹ пріемлемаго и вѣдомаго ѻца нашего саввы. Тожде послѣдованіе вмѣстѣ и въ прочихъ во ѡбщемъ чинѣ обителехъ: подобнѣ и въ прочихъ сѣхъ вѣжихъ цѣквахъ**“.

2.) Има у типику места, где се каже, да су му одредбе сагласне са одредбама других типика. Мени су позната пет таких места, од којих је најјасније ово у напомени под 26. мартом из правила, како се служи служба у овом случају, кад благовести падну у вторник или у среду светле недеље; ту се каже: „**Ибо тупикъ великіа цѣркве последованіе извѣстнѡ, и сѵ̑наксарій кидѣвше чинъ обители стѣдійскіа и прочихъ, еще же и ѡбщемскіа тупики прешедше, сіа вчинихомъ**“. . .

Има у типику и таких места, из којих се види, да типик одступа од одредаба неких типика, или од неког предања; но ту се обично наводи и узрок одступања. Тако се у напомени „**Іѡанна постника**“, — под 26. мартом — вели: „**и сіе не вкмъ кѣмъ правомъ впредъклисѧ**“ т. ј. да се на благовести поје „**Да исправитсѧ молитва моѧ**“, и додаје „**Нѣцыи ко из прѡизволенїѧ и нѣчегѣ многѧ приложища**“. . .

Друго, што ће ми при расправљању служити за ослонац јесте: јеванђеље, односно његово „**сказаніе**“. Два су у јеванђељу „**сказанїѧ**“: једно је у почетку испред самога слога јеванђеља; цео наслов му је: „**Сказанїе пріемлющіи всегѡ лѣта числе ѳѵ̑ггліскоѥ и Сѵ̑ггліствомъ пріѧтїе, ѿкѣдѣ начинаютъ и до гдѣ ставтъ**“; — друго је на крају, иза слога самога јеванђеља; цео наслов је: „**Сказанїе, вжи какѡ на всѧкъ день должно есть чести вѣ̑ліе, седмицѣ всегѡ лѣта**“. — Како ћу се у својој расправи служити одређењима оба споменута „**сказанїѧ**“, то ћу за разлику, а ради краткоће, оно прво именовати „**првим сказањем**“, а ово друго — „**другим сказањем**“.

Како је г. Р. у својој брошури гледе тачности и правилности српскога испред црк.-словен. јеванђеља ставио, и како је пок. Ш. на пека српска јеванђеља, — која се у карловачкој горњој и доњој цркви налазе — упућивао (стр. 29.): желео сам имати у препису „**сказанїе**“ једног српск. јеванђеља. Тога ради обратих се на мога доброга брата и школског друга, Јована Живковића, сада професора богословије, с молбом, да ми набави и пошаље препис „**сказанїѧ**“ српск. јеванђеља. Тој се молби мојој он радо и вољно одазвао, те ми послао препис „**сказанїѧ**“ из два српск. јеванђеља: из писаног српск. јеванђеља од 1640. год. које јеванђеље и г. Р. на приведеној страни своје брошире спомиње; и други из јеванђеља „Радише Дмитровића“, штампаног у Београду 1552. год. и ово јеванђеље спомиње г. Р. на 17. стр. своје брошире.

Нека је моме брату и другу, Јовану на братској љубави и услузи и овде изречена срдачна и братска — хвала!

Још једна примедба.

У свом „Завршном одговору“ рече г. Р.: „Ако је *исто*, да по типику славенском, у недељу по рождеству (27. дец.) прочита и јеванђељу редовне недеље, онда је осим зач. 4. Мат. требао да прочита и зач. Лук. 93. . . . (:„Г. И.“ 1888. стр. 169.:).

Чудновато! Г. Р. води спор о правилном читању јеванђеља, а овамо остављa некима, да у недељу по рождеству могу читати јеванђеља, како „хоће“. Допуштајући, да неко — ма само и у једну недељу — може читати јеванђеља како „хоће“, г. Р. и против своје воље признати мора, да му спор о правилном читању јеванђеља — смисла нема; јер кад се некоме каже, да може читати јеванђеља како „хоће“, онда нема смисла томе говорити и казивати, како јеванђеља читати — треба. — А треба знати, да од тога, — хоће ли се у неку недељу поред минејског-недељног још и редовно-недељно јеванђеље прочитати, или не — зависи читав низ и ред јеванђеља оних недеља, које су иза те минејске недеље. О чему ћемо се на своме месту уверити. —

„Ко је хтео, да *по словен. типику*“. . . .

А зар по грчком типику, односно по грч. јеванђелистару у недељу по рождеству не треба прочитати и јеванђеље редовне недеље? — Ако доиста то бити не мора, онда бих рекао, да је словен. типик у читању јеванђеља — правилнији. А ако и по грч. типику и јеванђелистару у недељу по рождеству и јеванђеље редовне недеље прочитати треба: онда — пре свега — на што напомена „по славенском типику“? а друго, онда је наведени став, односно речена дозвола г. Р. још тим мање места имати могла и смела.

Даље. Је ли само код недеље по рождеству случај тај, да се — ма и „по словен. типику“ — и јеванђеље редовне недеље прочитати може, ако се „хоће“; или зар такав случај и код других недеља бити може? Које су то недеље? Која редовна-недељна јеванђеља у те недеље прочитати треба?

На послетку. Не значи ли то бити неправичним? Г. Р. је замерио пок. Ш. што у недељу „по воздвиженији“ није прочитао и јеванђеље редовне недеље, и осуђивао га због тога најжешће, најстрожије; а овамо другима дозвољава, да у недељу по рождеству могу прочитати и јеванђеље редовне недеље, — ако „хоће“. Према Ш. и претерано строг, према другима и и одвише попустљив — свакако неправичност.

Било је, има и биће и такове браће, која у недељу по рождеству и јеванђеље редовне недеље прочитати — не ће ни хтети. Но са свим је друго нешто, кад се некоме рекне, овако треба читати јеванђеља, па тај — о својој глави и по својој памети — не буде хтео тако читати јеванђеља; а друго је опет, кад се каже ако „хоћеш“, можеш овако читати јеванђеља, а ако не ћеш — не чиниш ништа, не грешиш. Треба рећи и навести, како је по правилу; а како ће неко правило обићи и прекршити — о томе не водимо бриге, то ће већ бити — најлакша — брига брата дотичнога! —

Ја се у својој расправи — наравно — не ћу освртати на то, како би се некоме јеванђеља читати — „хтело“. Јер кад би се на то осврталi, онда би нам мало био — један типик, него би нам требало — више типика!

А сад да наведем спорна питања оним редом, којим ћу их расправљати. Тим ћу их редом расправљати с тога, што се скоро свако следеће спорно питање ослања и темељи на решењу претходног, односно претходних питања.

1.) Одакле се почињу бројати недеље по Духовима?

2.) Која је подела недеља правилнија, да ли она у словенским, или она у грчким јеванђељима?

3.) Има ли недеља св. праотаца (:друга пред Божићем:) поред посебног имена и своје посебно јеванђеље?

4.) О минејским (: месечним:) недељама, како се у њима јеванђеља читати имају и како се деле?

5.) О читању Матејевих јеванђеља, а нарочито о јеванђељу 17. недеље Матејеве, о Хананејци. —

6.) Како се имају читати јеванђеља од недеље „по просѣщеніи“ до прве тридеске, до недеље Митра и Фарисеја; а нарочито, кад се има читати јеванђеље о Хананејци, да ли пре или после јеванђеља о Закхеју?

7.) Примери, т. ј. рећање Матејевих и Лукиних недеља, односно ред читања редовно-недељних јеванђеља Матејевих и Лукиних по грчком јеванђелистару и по „Великом Типику“ г. Василија Николајевића, и расматрање, да ли су при том реду читања редовно-недељних јеванђеља очувана сва односна правила типика и „сказанія“.

8.) За колико је недеља црква прописала јеванђеља?

9.) Има ли и може ли бити прекобројних недеља?

10.) Је ли се црква постарала за јеванђеља у те прекобројне недеље?

Осим тога рећи ћу коју:

11.) О „Великом Типику“ г. В. Николајевића и то — наравно — погледом на оно, што амо спада, што се на читање јеванђеља односи;

12.) О „Недељнику“ Аћима А. Илића; и

13.) О гласовима и васкрсним јеванђељима

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Правила (κανόνες) православне цркве с тумаченьима, радьа Никодима, епископа далматинскога, књига I., Нови Сад 1895. (X+645 стр. велике осмине) цена 8 круна, наклада књижаре А. Пајевића.

(Наставак).

Садржина тумачења боља је од облика читаве радње. Научни извори којима се служио пр. писац при изради свога дела, јесу све боље радње на том пољу, често богате грађе знанственог градива за проучавање средњевековног грецитета у опће и православног црквеног права на исте. Само морамо приметити, да по негде нису наведени извори, из којих је пр. писац црпао грађу. То је било нев за то потребно учинити, да би читаоци, који су мање студирани у овом предмету, могли сазнати за богата научна врела, која пр. писац ни близу није исцрпао нити их је могао исцрпсти. Ова дела, из којих су у већој мери узимани цитати из дела средњевековних писаца, решења сабора и т. д могла се навести и у предговору, али свакако код дела, код којих су употребљавани. Таква су монументални радови Binghami, Originum et antiquitatum eccl. libri; Suiceri Thesaurus ecclesiasticus. Успоређујући наше смо на неколико места једне и исте цитате у тумачењима и тим колекцијама, н. пр. у тумачењу 1. прав. II вел. саб. о анатеми, у тумачењу 15 прав. IV вел. саб. о ђаконисама, у тум. 7 кан. II вел. саб. о критељу јеретика и т. д. употребљени цитати налазе се сви или већим делом код Свицера и Бингама

Што се материјалне стране тиче имамо да учинимо такође неколико напомена. Наше је уверење, да има доста ствари, које би ваљало елиминовати, па да дело само добије у вредности. Већ напред споменусмо, да је слог разбучен. Заиста је доста дијалектичког елемента, доста речи и реченица, па чита више и периода, у којима се ништа ново не казује, или који не спадају амо. Има доста читавих тумачења, која нису друго него перифразе н. пр. тумачења на апостол. кан. 33 41. даље III. 6. IV. 21. труд. кан. 10 11. 18. 40. 42. и т. д.; има за тим доста делова у појединим тумачењима перифрастичког карактера, које не ће бити потребе исписивати, а које би такође требало елиминовати. Није потребно даље исписивање већих делова из појединих канона у тумачењима других, кад се текст истих може наћи у истом зборнику. Шта ће на пр. у тумачењу I. 5 (с. 187) исписивање текста једне посланице картагинског сабора на читавој страни и по, или у тум. I. 3. (с. 174) исписивање готово целе посланице Василија Великог пресвитеру Григорију; шта више у тумачењу појединих канона исписују се без потребе већи делови њихова текста, као што је случај код III. 9. На много места наводи се даље латински превод грчких отаца место оригиналног грчког. Кад се већ неће наводити грчки текст, не треба ни превод други осим српског, јер ни у другом није више гаранције Исто тако на доста места наводе се без потребе повећи делови оригиналног текста, а уз њега често још и латински па и словенски превод (гл. примера ради с. 4, 172, 173, 178, 179, 459, 461 и т. д.). Осим можемо урачунати и исписивање из системе (Правосл. црк. право, Задар 1890) У тумачењу 5 апост. правила односно санкције истога канона (афоризма и катерезе) говори пр. писац на 11 страна о црквеним казнама у опће (с. 51 – 61). То место исписано је управо — са незнатним изменама — из системе (гл. § 123. с. 456). Говори се ту о основи црк. суда и казни, о казнама за свећенике и световњаке, о појединим врстама истих. Држимо да није згодно од појединих тумачења градити самосталне чланке, поводом једног специјалног правног појма говорити генерално о свима сродним правним појмовима, идентификовати тумачења са деловима системе. У тумачењима треба опширно и потанко разјаснити оно, о чему је реч у канону, а у системи се / односе сродни појмови у свезу,

али се да богме не може о сваком појединце говорити тако опширно, као у тумачењу. То двоје се допуњује, али није једно и исто, за то се не сме ни у целини ни у појединим деловима идентификовати (гл. и тумачење 54. трул. правила стр. 537, даље 87 трул. с. 572). Исто тако могле би изостати у неким тумачењима појединe историјске ситнице, које не спадају строго на ствар. Да сазнамо н. пр. каква је „наука Целестијева“, која се осуђује у III. 1. не морамо знати, који су се Пелагијеви списи сачували, какав је у појединостима историја Пелагијанства, какав су положај заузеле наше према Пелагијанству и т. д. јер то већ спада у историју цркве, и ко хоће да се специјално о свему обавести, ваља га у примедби унутрити на које добро дело о том предмету (гл. и тумачење II. 1.). Савременом научном укусу и потребама не одговара доносити у делу ове врсте онај пацрт иконографије старе цркве, који је из Пидалиона и Бевересција пренесен у тумачење 11 к. 1 саб. вел. Тежња за енциклопедичношћу одговара укусу и потребама прошлих вёкова, а у новије доба губи све више значај особито кад нема у њој једнике врлине енциклопедијских дела — азбучног реда. Кад би све наведене излишности из ових тумачења елиминовали, дело би до душе изгубило у волуми нозности, али би престало и непотребног баласта, који отежава читање ове књиге, који нам одузима скупоцено време и због којега нема праве сређености у деловима ове радње. Осим те елиминације потребно би било по нека тумачења допунити (особито у другом делу ове књиге) требало би у тумачењима неких канона исцрпсти све стварно из тумачења средњевековних тумача Валсамона и Зонаре у толико пре, што су та тумачења тако рећи легалног значаја (н. пр. није то учињено код апост. канона 3. 6. 17. 21—24. 47. канона 18 трул. васел. саб. и т. д.). На неким местима приметили смо нетачности у одредбама. Тако је нетачна у тумачењу 25 ап. пр (стр. 81) дефиниција *πρεσβύτε* (πρεσβεία) по којој би прељуба била „незаконита веза са туђом женом или туђим мужем“ И ако неки оци и писци црквени тако одређују појам прељубе, ипак више такова дефиниција одговараше потпуно тежњама и моралним принципима цркве, пошто је она касније примила дефиницију византијског права, по којој је прељуба само полни прекршај са удатом женом (гл. Васил. В. пр. 4. 9. 21 и остало, што наводи о том Zhishman у свом Ehetrecht-у од стр 578).

(Свршиће се).

Шести извештај о православном срп. богословском училишту у Ср. Карловцима. Школска година 1894 – 95.

Из овога извештаја дознајемо у којем се стадију налази *питање о интернату уз богословско училиште*. О томе се нашле, на стр. 14 и 15 тога извештаја, дословце казује ово:

Питање о **интернату** уз богословско училиште, досцјело је сада дотле, да ће га архијерејски синод на првоме своме састанку моћи узети у расправу. Привр. ректор Ј. Вучковић, коме је од архијерејског синода наложено биле, да му поднесе нужне за то предлоге и који је од високославног саборског одбора добио био путни трошак, ради проучавања интернатске уредбе у боље уређења интерната, довршио је свој посао. О успешним празницима прошле школске године обишао је интернате у Загребу и проучио уредбу интерната за богословце римокатоличке и грикокатоличке, за учитељске приправнике и питомце обртничке школе, напоштетку за питомце племићког конвикта. По свршетку нак лањске школске године, за пријеме годишњих ферија, обишао је он Беч, Праг, Берлин, Тибинген, Минхен, Инсбрук и можно је разгледао интернате у тим местима, од којих су неки римокатолички, неки протестантски, а неки опет за питомце војничке. На основу онога што је у тим разним интернатима опазио и научио, а према устројству интерната уз православни српски богословски завод у Задру и онијех уз православне руске семинарије и духовне академије, саставио је он течајем ове школске године предлоге за устројство нашега интерната, те их је поднио св. архијерејском синоду, који ће сада, имајући подлогу, моћи о томе питању даље одлуке стварати“.

Према овоме, питање о интернату уз богословско училиште наше, другим речима питање о богословском семиништу код нас, приближује се већ своме решењу.

Није нам познат елаборат, којега је прем. г. Вучковић поднео св. архијерејском Синоду у питању тога интерната; нису нам познати ни предлози тога елабората у погледу устројства његовога, те не можемо о свему томе казати ни речи. А хтели би да кажемо, јер држимо да је баш потребно, да се у овако крупном питању чује што више мишљења, да се оно што свестраније проучи и размотри.

Ми смо уверени, да је г. Вучковић поверени му посао проучио и нарадио марљиво и са разумевањем, које се тражи за тај посао; радо ћемо претпоставити, да је проучавајући питање о интернату обухватио целу студију тога питања, а да је приликом изношења предлога за устројство *нашега* интерната на ум имао све потребе таквог интерната. На жалост нас све то не може поколебати у нашем уверењу о потреби, да се *пре коначног решења* тога питања о слабовима г. Вучковића с једне, а о устројству нашега интерната у опште, с друге стране, саслуша и чују мишљења и суд, те евентуални предлози и других људи, који би на то били позвани са нероднаве стране.

Питања, као што је питање интерната уз богословско наше училиште, захтевају много времена, много посла, па и много укова, много очију. Дело, као што је, по својој замашности, сврси и намени, оснивање и устројство интерната уз богословско училиште, треба много руку, много искуства.

Расправљања тако замашних питања и у највећих народа и држава имају целе своје процедуре, свој потпуни процес. Дело такве одсежности увек се пређе и сврши после многог, дугог и свестраног испитивања и расуђивања. На пречац никада.

Колико руку, колико одбора, комисија, анкета и секција разних пролази ваше више спава законска основа државних и земаљских влада, па и наставна основа, па и поједини партикулярни предлози, који се тичу јавне управе, судства, наставе и т. д.! Зашто? За то, јер је увек на уму, да се што боље ствар проучи и испече и што боља преда намени својој, а јер се у целом свету признаје истина: да више очију више види.

Што ради и како ради цео свет, треба да радимо и ми.

У таковој ствари није и не може бити никакв предубикат овоме фактору у чијој руци је — решење.

Св. архијерејски Синод ће питање нашег интерната са највећом пажњом узети у расправу, те смо уверени, да ће елаборат, који му је поднетрт са односним предлозима о устројству нашега интерната, пре коначног решења његовог дити унућен на мишљење било професорском збору наше богословије, било другој на то одређеној комисији или анкети, па ако потребе буде моћи ће се то мишљење потражити и на многе друге начине.

Наше лично мишљење је да би потреба свестраног и лакшег проучавања уштрог питања захтевала и то, да се елаборат са односних предлозима о устројству нашег интерната штампа *у званичном листу.*

Овоилико сматрасмо потребним рећи поводом наведеног места на овогодишњег извештаја нашег богословског училишта.

У ствари училишне библиотеке читамо у извештају ово:

„Училишну **библиотеку** требало је ове школске године умножити и попунити, са напредном дотацијом од 2000 форината, која је свота још прошле школске године од високославног саборског одбора у ту сврху дозначена, а ове године и исплаћена. Но како је било одлучено, да се из те своте набави најприје грчки дио Мињове патрологије, изгубљено је много времена, док се по Бечу, Лајпцигу, Паризу и другим мјестима, тражило то Мињово издање и затијем, кад се у Паризу и у Лиепцу (Тиролу нашло, док су вођени преговори о цијени и условима купа. На и то кад је свршено, наручено је споменуто издање код Rohrachera у Лиепцу, но исти до данас још није наруџбину ефектуисао. Због тога није наведено споменуто умножење и попуњење библиотеке, него ће се истом навести.“

Радујемо се, да ће се библиотека наше богословије снабдети грчким делом патрологије. Отрокна је то рудница све сахог бисера и драгог камења, које у њу прибраше св. оци источне цркве, а које је примила књижевност и наука наше цркве у наслеђе свију прошлих и будућих векова својих. Али, тиме није задовољена потреба и оскудица, која се још тако јако осећа у библиотеци наше богословије. Много још треба. А кад би се *напредним дотацијама* још који пут потпомогла наша богословска библиотека, и кад би јој се редовна дотација са 300 ф. повисила бар за коју годину на 500 фор., та би се библиотека могла приближно тако комплетовати, да би могла послужити темељном изучавању свију грана богословских дисциплина. А то нам је једна од врло пречних и ванредних потреба. Без књиге нема науке; без науке не може ни наша богословија науку потомати и ширити, нити богословској науци радионице спремати.

Високосл. Саборски Одбор увиђа све то, што је доказао већ једном напредном дотацијом библиотеци богословског училишта нашег и повишењем редовне јој дотације, те се можемо надати, да ће тој библиотеци и његовој сврси и од сада у помоћ притицати.

— *„Друштво св. Јована милостивога, за потпору сиромашних и болесних службеника православног српског богословског училишта у Карловцима“*, које је по високој дозволи *Његове Светости, преузв. г. патријарха Георгија* основано прошле школске године, по казивању „Извештаја“ није материјално било у првој својој години потпомогнуто као што се очекивало; али је оно према средствима која су му на расположењу била, и прошле године већ вршило своју племениту и хуману задаћу. „Са овијем — наиме — што је споменуто друштво имало, плаћени су апотекарски рачуни, а уз то је дата прилика новчана њеким сиромашним слушаоцима, којима је иста била врло нужна. Још их је било, који би прилику требали и који ће је требати и до године, али управа је чекала, да види хоће ли владање њихово бити такво, да заслуже помоћ, а уз то је мислила управа, да неће ало учинити, ако баш сне не потроши, јер може надаћи и већа нужда, гдје ће помоћ безусловно требати.“

Почетак је сваки тежак, а за то не треба одмах и суише сентиментално осуђивати ни тешкоћу почетка ове установе, као што је то местимично доста

сувишно учињено. Јер кад се наш свет упозна са радом „друштва св. Јована милостивога“ и са његовом племенитом циљи, прискочиће му у помоћ многи колико ужасу, а сви и увек нису ни до сада чинили — добра. Друштву тоже и тој установи, ради њезине узвишене хришћанске и хумане сврхе, желимо што више добрих срдаца и дарежљивих десница; а већ и за то, да питомци наше богословије што више осете, већ у почетку своје спреме за свети свештенички позив, да нису сами себи остављени, како би им се тиме олакшао и подстицај на рад и вршење свију дужности.

Друштво св. Јована милостивога примило је прошле школ. године свега 480 фор. 40 нов. од којих је утрошено 198 фор. 72 нов., а остатак од 281 ф. 68 нов. уложено је у централни кредитни завод у Новом Саду, ради употребе у будуће.

(Свршиће се).

БЕЛЕШКЕ.

(**Вести о болести високопреосвештеног Епископа темишварског, Никанора Поповића**) су неистините. Из Темишвара стигао нам је у погледу том, са најпоузданије стране, брзојав овога садржаја: *„Епископу Никанору није позлило, него је то злонамерно измишљено. Он се осећа са свим „добро“.*

(**Седнице митрополијских власти**) које ће се држати ове јесени, држаће се овим редом: 3. (15.) августа Школског Савета, 21. августа (2. септембра) Саборског одбора, а 11 (23.) септембра Митрополијског Црквеног Савета.

(**Седнице архидијецезалних епархијских власти**) за месец јуни одржаће се, и то: дана 26. јуна административног одбора, а дана 27. јуна седница конзисторије.

(**Из епархије бачке**) Седница епарх. административног одбора одржана је дана 20. јуна о. г. а седница епарх. конзисторије 22. о. м. Извештај о тим седницама донећемо у наредном броју.

(**Од стране бележништва епархије бачке**) јавља се местним школским одборима и учитељским зборовима, односно учитељима у епархији бачкој, да наставни план за идућу школ. годину не варађују и не шаљу на одобрење, пошто ће се исти планови морати уредити по новом наставном плану, који је Школски Савет ове године надзо, а који ће општинама и учитељима у најкраћем року достављен бити.

(**Г. архиђакона Лукијана Богдановића**), као што доцнадосмо при концу листа, рукоположио је *Његова Светост, Патријарх Георгије* на Ивањ-дан за свињела. Срећно!

(**„Бранково Коло“**) Први број „Бранкова Кола“ је изашао, у ове Божје, из штампе и разаслан је већ претплатницима који се досад пријавили. Тај број послат је и многима који се непријавише још са претплатом, но о којима су уредништво и администрација „Бранкова Кола“ са разлозима претпоставили, да ће „Бранковом Колу“ радо отворити врата својих кућа и одаје својих породица. Претплату на „Бранково Коло“ ваља одмах слати, јер вересије неће бити.

Ево и опет прилике да покажемо колико нам је мила српска књижевност. Ево прилике да окајемо грех, којега учинисмо немаром својим према „Стражилову“.

Садржина „Бранкова Кола“ препоручује га најбоље сама. А у првом броју овака је: *Дубровнику* од *Николе I.*; *Муке и грмови*, из „Сеоханатица“ *Змајовићих*; *На забави*, приповетка из београдског живота, написао *Симо Матавуљ*; *Пожар у Москви*, историјски роман *Григорија Данилевског*; *Емилио Кастелар*, написао *Марко Цар*. Књижевност — — више *Рад. Врговац*. Српски језик. *Српска граматика* од Стојана Новаковића, критикује *Јов. Живановић*. *Ковачки*, који има приказа 7 појава у нашој књижевности. За тим долазе књижевне белешке, белешке о уметности и белешке из науке.

У СРПСКОЈ МАНАСТИРСКОЈ ШТАМПАРИЈИ

могу се добити ове књиге:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с' руског превео *Васко Мирковљевић*. (Препштампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Препштампано из „Српског Сиона“) Цена 15 н.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 93 2—3

Овим се расписује стечај у српско-православној „вјероисповједној“ школи у Доњем Вакуфу на упражњено мјесто учитеља.

Годишња је плата учитељу 600 фор. а. вр. словом шест-стотина форинти а. вр. уз то стан и огријев. Натјецитељ има доказати да је Србин православне вјере и да је свршајо богословију или учитељску школу — препарандију.

Првенство имају учитељи, који су поред наведеног још коју годину учитељевали, првенство према реченом имаће из расадништва сјеменишта српско-православног у Рељеву, — свршени богослов. Учитељу спада у дужност поред школских прописатих предмета, предавање наставе повјереној му младежи још у појању учити их црквеном, с којом ће обвезан бити недељним и свечковним даним у цркву долазити, те у време вечерње, јутрење и при литургији десну пјевницу држати и пјевати и тако при свим обредима — пјевати —, уз то још вероњоја одборски бити. Молбе са документима имаће молитељ послати на подписату општину најдаље до конца јула о. г., која ће избор учинити и поднијети на потврђење. —

У Доњем-Вакуфу (Босна) 7. јуна 1895. год.

Српско-православна црквено-школска општина.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 91 2—3

Српска прав. црк.-школ. општина Бањиска решењем напредне седнице црквене скупштине, а по одобрењу Славног Екзр. Адм. Одбора од 17. Маја о. г. бр. А. 386/326 1895. намерна је своју сиету цркву сликати и злаитити.

Ова радња по изготовљеном предрачуну износи 4.000 фор.

Дражба ће се 17./29. јуза 1895. год пре подне у 9 сати, у дворани срп. осн. школе на мањак одржати.

Сваки лицитант дужан је пре дражбе 10% од горње своте, у име шпиманлука положити.

Општина задржава себи право, да може и скупљем подузимачу радњу дати, у кога повереље нема.

Услови и план могу се у свако доба код председништва црквене општини видети.

У Ћали (Torontal) 12. јуна 1895. год.

Душан Бешлић, учит. и вероњоја. Јоца Игњатов, председник црк. општ.

Петар Маринковић, парох.

СТЕЧАЈ. 4 3—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место у Ћали.

Плата је у готовом новцу 400 фор. 2 јанца оранје земље, на коју учитељ порез плаћа; стан у школском здању са 2 собе, кујном, јестичаром и шталом; 400 □ хв. баште; зимски огрев у слами колико је потребно; 5 фор. на школ. писаћи прибор; од потреба и нарастоса где познат буде 50 нов. За поћторну школу или за вероњоћство — с' писаћим прибором — 40 фор. (т. ј. за које га школ. одбор изабрао буде).

Изабрани дужан ће бити школском уредбом прописане предмете у оним разредима предавати, које му школ. одбор одредио буде; у цркви за једном певницом појати и децу појању обучавати.

Компетенти имају своје молбенице до св. Илије, 20 јула (у који ће се дан и избор обавати) школском одбору послати.

Изабрани учитељ има своје место 1-ог септембра о. г. наступити.

Лично пријављени имају првенство.

Из седнице школ. одбора, држане у Ћали (Torontál m) 1. јуна 1895. год.

Душан Бешлић вероњоћа. Младен Жеравица председник шк. одб.

Бр. 29 ex 1895

ДРАЖБА. 87 3—3

Српска православна црквена општина бежанијска, решењем скупштинске седнице, а по одобрењу архид. административног одбора од 3/15 октобра бр. $\frac{507}{411}$ ex 1894. намерава своју цркву и парохијални дом сноља оправљати.

Прорачун оправка са лиларским и столарским послом износи 900 ф. — деветсто фор а вр.

Дражба ће се држати дана 25. јуна/7. јуза о. г. у 2 сата после подне.

Сваки лицитант дужан је од прорачуњене цене 10% шпиманлука положити.

Општина задржава себи права повереља према подузимачу.

Остала условија могу се као и трошковник до дана лицитације код председништва видити.

Из седнице црквена одбора,

У Бежанији 28. маја 1895.

Председник

Тима Зековић

Бр. 57/1895. 88 3—3

ОГЛАС.

У смислу одлуке слав. Епарх. школског одбора темишварског од 23. марта 1895. Ad № ЕШО 106. овим се расписује стечај на упражњено учитељско место на вероисповједној срп. школи, са којим је местом скончана плата од 150 фор. у новцу; 36 кибли чиста жита; 4. хвата тврдих дрва; 3 јанца I вс класе оранье земље а на коју учитељ порез плаћа; 20 фор. за перовоћство, слободан стан са 2 собе кухином,

шталом, комором и т. д. и са пространом баштом.

Изабрани учитељ имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати и поћурну школу држати.

Компетовати могу само свршени приправници а и приправнице који су учитељску школу у Сомбору свршили.

Рок стечају „св. Илија“ ког ће се дана и избор обавити. – Молбенице вала упутити на председништво црквено-школ. одбора.

Из седнице м. црквено-школ. одбора одржане у Соки 7. маја 1895. о. г.

Председништво.

Бр. 5/895 шк. одбор 71 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитеља III. и IV. р. мушке срп. пр. основне школе; овим се од стране местног шк. одбора стечај расписује.

Учитељска плата састоји се, у готовом нов. цу 300 фор. (600 кр.) коју плаћу учитељ месечно 25. фор. у напред из школске благајне прима.

У име поћурне наставе има 30 фор. 1½ хв. тврдог дрва, сламе по потреби 5 л. ораће земље, на коју је земљу изабрани учитељ дужан порез и све остале терете сносити.

Ако је способан са рачуно-неровођу има награду од 50 фор. за које је дужан све црквено-школске рачуне с планати и у свакој седници дужности неровође обављати.

Учитељ изабрани ужинаће стан од две собе, кујне, јеловника, таванa, шупе и штале и кујинске баште.

Изабраном учитељу спада у дужност школском уредбом прописане предмете најтачније и најсавесније предавати, у св. цркви за десном певницом појати, школску децу појању обучавати, при парастосима бесплатно појати при литијама и другим црквеним свечаностима присутан бити, ако буде при укопу позван, има награду од 50 нов. односно 1 фор.

Компетовати могу само Срби правосл. вере, који су у Сомбору за учитеље најмање с добрим успехом оспособљени, а имају примерно владање, даље да су добри у мађ. језику; изабрани учитељ мора добар певач бити.

Новоизабрани учитељ ступиће своје звање 1. септембра о. г.

Рок стечаја је о св. Илији, ког дана ће са и избор обавити, приметити је да се личне пријава узима у обзир и тај ће првенство имати.

Из седнице школског одбора држане у ср. Кларији (u. p. Zsombolya Toront. m.) 14. маја 1895 год.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 86 2—3

Овим се расписује стечај на учитељско место овоместне српске основне школе, са којим је скопчана годишња плаћа у готовом новцу 300 фор затим 18 фор. у место три хвата сламе, за четири лаица земље 62 фор, и за поћурну школу награда од 40 фор. свега 420 фор. осим тога годишњи писаћи паушал од 10 фор., три хвата тврдих дрва смештено у школско двориште, 15 метери чиста жита. Од погреба веће, на који позван буде 1 фор. од мање 50 нов.; осим тога једна пољска башта од ¾ лаица слободан стан са пространом баштом.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у пјевању. Будући изабрани учитељ начин и неталном појању за подучавање у томе засебна ће му се награда издавати; ко буде изабран за неровођу црквено-општинског добијаће за тај посао 50 фор. годишње.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију а владају потпуно мађарским језиком.

Рок за компетовање оставља се до св. Илије.

У Модошу 4. јуна 1895.

Драгомир Гаћански
преде. шк. одбора

Е. 645 1. 100 ex 1895. 88 2—3

ЕДИКТ.

Анастасија Грубонов рођ. Нешић из Фаркаждина, која је своја мужа, Сашу Грубанова из Церепаје, још год 1891. злонамерно напустила и у свет отумарила, позива се овим, да се ради расправљања брачноразводне парнице, коју је речени њен муж против ње покренуо, у року од преко управљеној овога едикта на 45. дана овом духовном суду пријави, јер ће се иначе она ова парница и без ње довршити.

Из седнице епар. конзисторије, држане Вршцу 15. маја 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

---

92 СТЕЧАЈ. 2—3

На упражњено место учитељице овим се расписује стечај у Тиса-Хиђошу. — Плата је годишње 300 ф. з. вр., за поћурну школу 40 ф.; слободан стан са баштом и огревом.

Учитељици спада у дужност све прописане предмете у школи предавати а поглавито женске ручни рад.

Рок пријаве траје до 6. августа т. г

У Тиса-Хиђошу 15 јуна 1895. год.

Васа Замуровић
перовођа

Јован Милосав
председник школ. одбора.

К. 368/256 ex 1895. СТЕЧАЈ. 97 2—3

Расписује се стечај на парохију VI. класе у *Новом Сент-Иванy*. Интересалара нека.

Ваљано инструпране молбенице имају се до 10. (22.) јула 1895. потписаној Конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 16. (28.) маја 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска

К. 297/255 ex 1895. СТЕЧАЈ. 98 2—3

Расписује се стечај на парохију IV. класе у *Немету* са ужинањем парох. сесије, бира и штоле, парох. стана и баште и најнесле приходи из фонда Дамаскиновог од 270—280 ф. годишње. Набор подлежи патронатском одобрењу властелинске породице Дамаскин.

Ваљано инструпране молбенице имају се до 10. (22.) јула 1895. потписаној Конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 16. (28.) маја 1895.

Епарх Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 92 2—3

Срећу Ђорђа Јовандића овд. учитеља упражњено је једно учитељско место на мушкој шесторазредној српској вероисповедној основној школи.

Са истим местом скопчана је ова плата:

1. У готовини 400 фор. а. вр. годишње.
2. „ име огрева 20 „ „ „
3. Сваке треће године 40 фор. за држање повторне школе.
4. Слободан стан по пропису са припадајућим вртом.
5. $9\frac{570}{1000}$ јутара I. класе комасиране оране земље.
6. 5643 □° I. класе пашњачке оране земље.
7. Једну дену башту изван места.

На сву земљу плаћа државни порез и екзивалент учитељ.

Дужности су школском уредбом прописане, но осим истих, дужан је учитељ на недељним и празничним богослужењима као и на литургији прељосвећеној у једној цркви бесплатно појати и децу појању обучавати.

Осим тога ако је вичан књиговођству или перовођству добија из црквене касе за сваку ту дужност по 50 фор. годишње. —

Кад позван буде на погреб добија од парадног 1 фор. а од обичног 50 нов.

Дужност учитељску обављаће у оним разредима, које му школски одбор по потреби буде додељивао.

Онај молитељ који је вичан хармонијском појању а к томе се још и лично пријави има првенство.

Они оспособљени учитељи, који ово место получити желе, нека своје добро инструпране молбенице овом шк. одбору, најдаље до Преображења (6/18. августа) о. г. пошаљу.

Из седнице шк. одбора српских вероисповедних основних школа, која је држана 4/16. јуна 1895. у Ст. Палањи (B. B. m. posta Német Palánka).

Председник шк. одбора

Константин Јанковић Кузман Милојевић.
перовођа. парох.

СТЕЧАЈ. 85 3—6

На упражњено место учитеља I. и II. разр. срп. вероисповедне школе у Деронји расписује се стечај.

Плата је учитељу 300. фор. на годину. 6 катастралних јутара земље (по 1600 □) на коју учитељ сам порез плаћа, даље слободан стан од 3 собе, кухиње, јестиџаре, коморе, подрума, шупе, коларе и врт уз школ. зграду, осим тога 2 хвата дрва за своју потребу.

На ово место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору бар с добрим успехом свршили и испит из мађ. језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све шк. уредбом прописане дужности вршити, за левом певницом појати и децу црквеном појању учити.

Рок стечају траје до св. Илије о. г. а првенство имаће они који се лично представе.

Ваљано инструпране молбенице ваља упутити шк. одбору. Изабрани учитељ наступа своје звање 1. септ. о. г. по ст. кал.

Из седнице шк. одбора, држане у Деронји 28. V. 1895. (p. Hodsádh B. B. m.)

Ж. Шкопарија, Ненад Димић,
перовођа. председник.

Бр. 31. СТЕЧАЈ 100 1—3

Потписана општина потребује учитеља и учитељицу за овдашњу српско-православну четворазредну основну школу. Годишња плата је учитељу 600 фор. а. вр. а учитељици 500 фор. а. вр., које ће примати мјесечно унапријед. Даље, обадвоје имаће огријев у нарави, бесплатан удобан стан у школској згради и школску башту заједнички. Изабранима спада у дужност најтачније и најсавјесније предавати све прописане предмете (осим вјеронауке, за коју има катихета), дјецу у црквеном појању и домаћем ручном раду поучавати, са школском дјецом присуствовати у св. цркви и за њевницом појати недељним и празничним данима на јутрења и литургији и вечерња.

Ваљано снабдјевене молбенице са свједоџбом о политичном владању од надлежне власти — ваља потписаној општини упутити најдаље до 25. јула (по ст. к.) о. г.

Из седнице срп.-православне црквено-општине у Чајничу, држане 18/30. јуна 1885.

Василије С. Буровић,
предсједник.

СТЕЧАЈ. 98 1—3

Усљед оставке је упражњено место учитељице на овд. срп. вероисповедној женској школи, на које се овим стечај расписује —

Плата је учитељици следећа: 300 форината за држање свакидашње, 40 фор. за држање повторне школе, које напред у месечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 натосане собе, кујне, шпајза шталога и шупе, даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом засађена. Огрева колико нужно буде.

Од учитељице се тражи, да недељом и свецем св. цркву похађа и да је испит из мађ. језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане. —

Рок стечаја истиче 20. јулија, на св. Илију, о. г. ког ће се дана и избор обавити.

Изабрана ће 1-ог сент. по ст. к. ступити у звање.

Ваљано инструисане молбенице ваља слати на местни школ. одбор.

Из седнице мес. школ. одбора, држане у Тиси св. Миклошу дана 22. маја 1895. год.

Владимир Торђански,
учитељ и перовођа.

Димитрије Кирић,
парох — председник мес. школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 99 1—3

На упражњено *учитељичко* место на III. и IV. разреду српске православне народне женске школе у Арач-Врањеву овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. За држање повторне школе 40. фор. за писаћи прибор 12 фор. 50 нов.; у име огрева за стан и школу 40 фор. и 2 хвата тврдих дрва, или накнада у новцу за исте; прописани стан у нарави и башта ван села.

Дужности су школском уредбом прописане. Осим тога дужна ће бити изабрана учитељица додељену јој школску децу женском ручном раду савесно обучавати.

Рок стечају траје до Преображења о. г. Ваљано инструиране молбе ваља упутити на председништво школског одбора.

Из седнице Школског Одбора држане у Арач-Врањеву 9/21. маја 1895. год.

М. Ст. Васић, перовођа — **Рада Главашки,** председник.

СТЕЧАЈ. 81 3—3

На једно упражњено *учитељско* место српске вероисповедне школе земунске у горњем граду овим се расписује стечај.

Плата је учитељу годишње 500 фор. и 100 фор. станарине.

Учитељ је дужан школском уредбом прописане предмете у горњо-градској школи предавати, а у једној од доњо-градски цркава појати.

Компетенти нека се обрате својим добро снабдевеним молбеницама у року од шест недеља рачунајући од првог уврштења овог стечаја, поднесном школском одбору.

Из седнице школског одбора држане.

У Земуну, 17. (29.) маја 1895.

Перовођа: **Тоша Марковић.** Председник: **Паита Барјактаровић.**

Ad III. C. 60./105 ex 1895 93 1—3

СТЕЧАЈ.

Усљед поделе српске учитељске школе у *Сомбору* на мушку и женску учитељску школу поникла је потреба постављања *још два редовна професора*; а услед отварања другога разреда српске мушке учитељске школа у *Панчеву* потребно је поставити *још једног редовног професора* — те се овим остварa стечај на ова професорска места.

Један професор за сомборску учитељску школу имаће дужност, да предаје: српски језик, стилистику и српску књижевност са историјом књижевности, даље општи и отачаствени земљопис, историју српску, отачаствену и општу, а по околностима и науку о земаљском уставу и немачки језик и да ученике упућује у специјалној методици тих предмета са обавезом предавања у 18—20 седмичних часова.

Други професор за исту школу имаће дужност да предаје: математичне науке: аритметику, геометрију и алгебру као и природне науке: зоологију, ботанику, минералогију, физику и хемију с погледом на домаће пољоделске, занатлијске и трговачке прилике српскога народа, у 18—20 седмичних часова.

Професор за српску мушку учитељску школу напарчану имаће дужност, да предаје: педагошке науке; педагогику са историјом педагогије, методику с практичним бављењем и спомоћне науке односно предмете тако да испуни седмично 18—20 часова.

Са сваким од горњих места је, ако је изабрани за горње струке потпуно оспособљени гимназијски или препарандијски професор скопчана годишња плата од 1000 фор. а. вр и 10% те плате у име станарине, после сваких нет година успешне професорске службе годишња повишица од 100 фор. а. вр., а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од год. 800 фор. а. вр.

На ова места могу компетовати само они Срби православне вере, који су стекли оспособљење за предавање односних горе поменутих наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу или те науке у тим заводима слушали; али првенство имају оспособљени за горње струке гимназијски или препарандијски професори. За случај, ако такових ко-

петената не би било, имаће дотични постављени за годину дана положити испит за професорско оспособљење.

Оспособљени професори ће се у смислу школске уредбе сматрати за две године дана службовања као привремено постављени, а суплената се у опће постављају у привр. својству.

Молбене своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, сведодба о досадањем службовању и најпосле сведодбе о ре нгиозно-моралном и политичном поведењу — ваља да компетенти поднесу потписаном председништву најдаље до 19. (31.) јула 1895.

У Карловцима 20. јуна (2. јула) 1895. год.

Председништво
срп. прав. кар.-школског савета

СТЕЧАЈ. 97 1—3

Ради сталног попуњења учитељског места на овдашњој српској основној школи по (Statusquo) расписује се овим стечај до 15. августа 1895.

Плата је годишња у готовом новцу 400 ф. као перовођа школ. одбора има 20 ф. за 4 хвата дрва 40 ф. а у натури годишње 20 пожуњена жита, слободан стан од 2 собе, кухиње, коморе, подрума, у дворишту штала са буваром и пространом баштом.

Од главног сварх школ. одбора наименовани учитељ имаће школ. уредбом прописане предмете у школи деци предавати и појању малом и великом хармоничном дечу учити, при сваком богослужењу у цркви на десној страни и у часни пост средом и петком на прење осведочној служби појати.

Првенство имају сомборски приправници који су испит из мађарског језика положили, који се општини лично пријаве и у један дан од назначених празника т. ј. 20. 23. јула или 6 15. августа у цркви поје.

Из седнице школ. одбора у Фенлаку јуна 1895. држане. Школски Одбор.

Једина српска
фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За тт. свештенике препоручујем врло фините и добрих шешира и ћелепуша, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такођер обавлам и шаљем са платом у паток (Nachnahme) поред моје гаранције При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

ПЕТАР МАРКУШ, ШЕШИРЏИЈА
прође А. Јежић и П. Маркуша
2— 52 Нови Сад (главна пијаца).

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, пречишћено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи праљена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем кове за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; праљење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има ушек готових на стоваришту.

28 7—26 Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. V. Број 26.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 2. јула 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, Господин Патријарх Георгије Бранковић благоизволио је дана 24. јуна о. год. рукоположити патријаршког архиђакона Лукијана Богдановића за пресвитера (синђела), а свршеног богослова Димитрија Зековића за ђакона; дана 25. и. м. ђакона Димитрија Зековића за пресвитера, а свршеног богослова Светолика Змејановића за ђакона; дана 26. и. м. произвести пароха карловачког јереја Василија Константиновића за протојереја и рукоположити ђакона Светолика Змејановића за пресвитера, а монаха и професора монашке школе Конона Миличевића за ђакона; дана 27. и. м. рукоположити ђакона Конона Миличевића за пресвитера (јеромонаха), а монаха Евгенија Летицу за ђакона.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЧОВЕК ПРЕД МОДЕРНОМ НАУКОМ И ХРИШЋАНСКОМ РЕЛИГИЈОМ.

По немачким и руским изворима приредио

Сава Теодоровић, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Свршетак.)

Пошто смо у току ове расправе показали неумесност разних модерних доктрина о човеку и његовој природи, којима се човек, то најсавршеније биће на земљи, та слика и прилика

божија, и по свом пореклу и природи, па и по свом опредељењу до неразумне животиње деградује; — поштo смо лажност и неосновано дарвинове и разних правања материјалистичке теорије о бићу и најважнијим функцијама у духовном животу и раду човека потврдили не обичним фразама и приповорима, не простим софистичким доскочицама, него авентичним изјавама најмеродавнијих и научвенијих светских стручњакâ и корифеjâ у области природних наукâ, који су сав свој живот, таленат и неуморни рад посветили изучавању природе у опће и човекова бића на по се, те којима су и најновији анатомски, физиолошки и хемијски резултати, као и најновија откривења на пољу антропологије па и психологије најбоље познати, — држимо, да можемо спокојно прећи на кратко изложење *хришћанске* науке о човеку, његову бићу и опредељењу, као једине истините, која је и Бога, као творца и човека, као његова створа достојна, а самим божјим словом потврђена и освећена. Из речи Богом задахнутога писца књиге „Бытія“ о створењу човека уверавамо се, да је човек састављен из два дела. — Први део његов, који је створен првим актом божјим од земље, јесте његово *органичко тело*. То је онај део човекова бића, којим он припада земљи и видљивоме свету. Тело је стварни део човека, јер без њега не би могла душа делати у видљивом свету, т. ј. знаке и одлуке свога рада физички показивати. А кад се душа раздвоји од тела, онда и човек престаје бити цело биће; па с тога и у будућем животу мора сваки од нас постати опет целокупно биће, т. ј. мора му се душа с телом спојити на вечна времена.

Други део човекова бића је *душа*, која је постала другим актом творчева рада, кад ју је Бог задахнуо у мртву телесну матери у као „дыханіе жизни“. Душом припада човек духовном и невидљивом свету. О овом сложеном саставу човекова бића уверава нас св. писмо речима: „**возвратится прахъ къ землю йакоже и бѣ, и духъ возвратится къ Богу, иже и даде его**“ (Еклес. 12, 7.). А ове речи допуњује сам Христос Спаситељ овако: „**Не оубойтеся ѿ оубивающихъ тѣло, душю же не могущихъ оубити**“ (Мат. 10, 28.). Што се тиче *духа*, о коме неки мисле, да је трећи део човекова бића, ослањајући се на нека места св. писма (1 Сол. 5, 23; Јевр. 4, 12.), то по речима св. Јована Дамаскина он није нешто за себе самостално, него је најљежнија и најтања страна те исте душе; што су очи телу, то је ум души.

Човек, који је створен по нарочитом савету божијем и посебним актом Творца, обдарен је неким особитим савршенствима, која су само њему једном својствена. Тако:

а.) Човек својим целим саставом представља дивни и узвишени стицај двеју природа: духовне и материјалне, небесне и земаљске, времене и вечне, пропадљиве и бесмртне. У њему је дакле веза два разноврсна света: видљивог и невидљивог.

б.) У човекову телу, које је створено од земље, налази се све, што је на овом материјалном свету најбоље и најсавршеније. С тога можемо сматрати човека као неки мали свет у великом божијем свету. Тело човеково има красан стас, и изглед с лицем к небу окренутим; тело је складним удешено према разноврсној делатности душе и у стању је, да речима изрази мисли душе. И само инострано *божије Слово* изволело је спојити се са сушшаством човекова тела; па и св. Дух налази у њему угодан стан.

в.) Особито је човекова *душа* украшена високим савршенствима; јер њу је Бог задахнуо својим непосредним дахом, а то значи, да је она Богу сродна и блиска. Душа има дивне и одличне силе и особине, којима се одликује, као што су: *разум*, којим је свесна сама себе, којим познаје свога Творца и све што је створено. Она има *слободну вољу*, којом је у стању да сама себе одређује на извесна дела, независно од иекаких спољашњих побуда и утицаја. *Има суђе*, које је способно да љуби свога Творца и да налази у њему своју вечну срећу.

Св. писмо открива нам најјасније првобитно савршенство човекове душе, кад вели, да је она створена по *божијем обличју и подобију*. И рече Богъ: **сотворимъ человѣка по образу нашему и поподобію**“ (Быт. 1, 26.). Ово је најважније преимућство човека међу свима осталим Божијим стварењима.

Образ божији у човеку сачињавају битна својства и способности душе, као: *духовност* или нематеријалност, која је слика најчистије простоте божијега бића; *слобода*, као слика

бесконачне слободе и независности божије; *бесмртност* као слика божије вечности; *разум* као отисак бесконачног ума божијег; *воља* као способност да љуби и одабере све оно, што је добро и да буде света, као пример божије воље, која је највиша љубав и светост. Најпосле неки св. оци стављају овамо и *дар говора* као пример непостасног Слова. — Ми знамо да је Бог према свима другим суштаствима њихов господар, Цар и Господ. У том смислу са св. Јованом Златоустим, Григоријем из Нисе и др. можемо тражити обличје Божије и у власти, која је дана човеку при створењу му и у томе, да буде господар свега што је на земљи. Но као што се јасно види, та је власт човекова над свим што је на земљи, само последица и спољашњи израз обличја Божијега, које се налази у самој души човечијој, у разуму, у слободи, што нам и даје потпуно преимућство над свим неразумним живим створовима. *Подобије Божије* састоји се по тумачењу св. отаца у правилном развијању и усавршавању поменутих сила и способности и њихову укупном тежењу к Богу, дакле у просвећењу ума, усавршавању и светињи воље, у чистоти срца и у опће у оним својствима душе, која нам препоручује св. јеванђелије и на које се позива св. апостол Павле, желећи Ефесцима, да се обуку: „**их новаго человѣка, созданнаго по Богѣ, въ правдѣ и преподобіи истины**“ (Еф. 4, 24.). Обличје божије дакле ми добивамо од Бога заједно са бићем; а подобије морамо сами својим радом стећи, пошто смо за то добили од Бога само могућност. Обличје је дакле стављено у саму нашу природу и не да се од ње одвојити; а подобије Божије или уподобљење Богу, зависи од наше воље и заслуге, у колико се својим животом и делима Богу приближујемо.

Премудри творац уздигнувши човека над свим земаљским створовима, даровавши му разум и слободу, украсивши га својим обличјем, дао му је и неко особито високо опредељење, које се састоји у следећем: 1.) да би човек непрестано остао веран високом завету или савезу с Богом, који је управо *религија*, у који га је позвао Бог при самом створењу, нацртавши у њему своје обличје и да би према томе позиву ваздa тежио Богу, као своме праобличју свима силама своје разумне и слободне душе, т. ј. да би познао свога Створитеља и да би га славио, да би за њега и у моралној заједници с њиме живео. За то нам Спаситељ и налаже: „**Такѡ да просвѣтится свѣтъ ваших предъ человѣки, ѩко да видятъ ваша добрая дѣла и прославятъ Отца вашего, иже на небесѣхъ**“ (Мат. 5, 16.) А св. апостол Павле на основу тога препоручује нам: „**прославите оубо Бога въ тѣлесѣхъ вашихъ и въ дусѣхъ вашихъ, ѩже сѫтъ Божіа**“ (1 кор. 6, 20.); 2.) опредељење је човека, да би он будући саздан по обличју Божију моралним силама настојао, да непрестано развија и усавршава те силе, упражњавајући их у *добрим делима*, како би се све више уподобљавао своме Праобличју. С тога је у старом Завету Господ заповедао људима: „**бѫдите святи, ѩко азъ святъ есмь Господь Богъ ваших**“ (Лев. 11, 44; 19, 2; 20, 7.); а и у новом Завету заповеда нам Спаситељ: „**бѫдите оубо совершени, ѩкоже Отецъ ваших небесный совершенъ естъ**“ (Мат. 5, 18.) Ово је врло важан услов за постизавање праве човекове сврхе, јер поштовати и славити Бога можемо најочитије добрим делима, а без добрих дела свако друго поштовање Бога Њему је неповољно. (Ис. 1, 11. 20.) — Но пошто човек према томе, колико напредује у врлини, постизава блаженство, које је последица добрих дела и награда за њих; пошто је **благочестіе на все полезно, ѡбѣтованіе имѣющи живота нынѣшняго и грядущаго**“ (1 Тим. 4, 8.), то се може рећи, да је човек, који је „**созданный на дѣла благія**“ (Ефес. 2, 10.) уједно саздан и за блаженство. 3.) Најпосле опредељење човечије према свој природи, која га окружава, исказано је у речима самога Богастворитеља: „**Сотворимъ человѣка по образѣ нашемъ и по подобію: и да владѣютъ рыбами морскими и птицами небесными и звѣрми и скотами и всею землею и всѣми гады пресмыкающимися по земли**“ (Быт. 1, 26.) Као обличје Божије, као син и наследник у дому небеског оца, човек је постављен да буде посредником међу створитељем и створом земаљским; на по се он је унапред одређен, да буде пророк у свету, да речју и делом јавља земаљском створу вољу Божију; он је и првосвештеник, да би узносио у име свих земаљских створова жртву хвале и благодарности Богу и сводио на земљу благослов небесни; он је глава и цар, да буде средокраћа циљу бића свих видљивих и невид-

љивих твари, те да би могао спајати све са Богом и тако сав ланац земаљских створења одржавати у складном савезу и поретку. (Види Макарија митрополита московск. „Правосл. догматичко Богословл. I. део превод М. Шевића, стр. 236—238.). На како је високо достојанство човека *хришћанина*, који је будући са спина људима искупљен драгоценом крвљу самога Сина Божија, Богочовека И. Христа, постао „спином и наследником божијим“, који је препорођен и очишћен у тајни св. крштења, постао „храмом самога св. Духа“; коме је Христос Спаситељ у својој божанској науци откриво најпоузданији пут к правом Богопознању и Богопоштовању и показао му стазу, којом се помоћу истините, тврде и искрене *вере*, на крили *хришћанске* љубави према Богу и ближњем и под утешним руководством поуздане *наде* у милост и свемогућство Божије, сигурно долази и к овоземаљској срећи и задовољству и небесном блаженству у вечности, као крајњој сврси човекова опредељења, — јер „**никтоже бо нас себѣ живетъ и никтоже себѣ умираетъ. Аще бо живемъ, Господеви живемъ, аще же умираемъ, Господеви умираемъ аще оубо живемъ, аще оумираемъ Господни есмы**“ (Рим. 14, 7 8.).

Сада пак при завршетку чујмо, како је мислио о положају и бићу човека у свету, познати *либерални* философ, Ж. Ж. *Русо*, који у своме „Емилу“ овако говори: „Ја истражујем, које место ја заузимам међу створовима у реду, кога је сам Бог поставио. Ја налазим, да сам по својој врсти несумњиво на врхунцу свију створова. Истина је дакле, да је човек цар на земљи, на којој живи; јер он укроћује не само животиње, он располаже својом уметношћу и мудрошћу не само елементима, него је он једини на земљи, који је све то у стању. Та човек љушти земљину кору и отвара јој по мало утробу; он је по мало прекопао и испитао велике просторе у природи; он је доспео и до морскога дна и прегледао га; он се је испео и до далеких звезда на небу, те и њих промерио и израчунао; он је целу природу на своју корист употребио. Па нека ми покажу још који земаљски створ, који је кадар, да се служи ватром и да се диви сунцу? Шта?! та ја могу целу светску зграду своме проматрању подвргнути, па се могу довинути и до оне руке, која све то одржава; могу добро љубити, добро чинити, *па зар се ја могу са животињом сравнити?* Једна душо, твоја жалосна философија достојна је тебе! Ја пред Богом не налазим ничега бољега на свету од мога рода, и кад бих ја имао, да слободно бирам своје место у реду земаљских бића, ја бих боље могао изабрати, него да будем *човек?* Одмах, чим се вратим сам у себе, настаје у мени чувство благодарности и величања према Творцу мога рода и из тога чувства потиче моје прво смирављање и понизност пред милостивим божанством. Ја се молим тој свемоћи и одушевљен сам њеним доброчинствима. Моје размишљање о природи човека открило је *два* основна елемента у њему, од којих га је један уздигао до испитивања вечних истина, до љубави и праведности, до морално лепог и доброг, дакле узвисио га у регијоне моралнога света, у чијем посматрању се састоји право блаженство мудраца, Други пак елеменат спустио је човека до самога себе, предао га власти физичких чула и њиховим слугама — страстима, које се често противе свему ономе, што је племенито и узвишено чувство првога елемента у њега усадило. Човек дакле није само тело; јер ја могу хтети нешто, али и не хтети; ја себи изгледам као роб и као слободан; моја највећа мука кад подлегнем, јесте осећај, да сам се могао томе и одупрети. Ја сам уверен, да материја не може мислити; па кад ми какав философ дође и рекне: да дрвеће и стење мисле, ја поред свију његових мудролија и довијања гледам у њему само непоштена софисту, који хоће радије да призна камењу осећање, него човеку душу“.

А савременик Русо-а, дрски енциклопедиста и радикални философ *Волтер* овако је доспео да дефинише *душу*: „душа је сат, кога нам је Бог ради равнања поверио; али нам није казао, из каквога је механизма састављен“ (Voltaire, „Philosophische Briefe über Locke“).

Завршујући ово разматрање, сећамо се умесних речи једнога озбиљног француског мислиоца, *Жуфроа*, који рече: „Хоћете ли примера о важности и моћи једне велике религије, — погледајте хришћанску веру! Има једна књижица, из које се деца уче и питају; читајте ту књижицу — *катихизис*, па ће те у њој наћи решења најважнијих питања, која свакога човека занимају. Запитајте хришћанина *о пореклу људскога рода*, он то зна; камо му вала ићи, — зна; којим путем му вала ићи — зна. Запитајте мало дете, које о своме животу још

није зрело и озбиљно размишљало, зашто је оно на свету, шта ће са њиме после смрти бити, — оно ће нам дати узвишени одговор, кога оно истина још није у стању појмити, но који ће вас инак задовољити. Запитајте га како и у који сврху је свет створен, за што су људи, животиње и биљке створене, како је свет људима насељен, зашто људи разне језике говоре, зашто се мучо и међу собом не слажу и чиме ће се све то свршити, — оно све то зна. Постанак света и рода људског, питање о племенима, о определењу човека у овом и оном животу, односај човека к Богу, дужности човека према себи равном, права човекова према створовима, — све му је то познато. А кад одрасте, оно ће сазнати сва природна и државна права народа, јер се све то даје јасно из хришћанства извести. По томе видим, да нема тога питања, на које хришћанска религија не би у интересу човечанства одговорила“.

„Что есть человѣкъ іако помниши его или сынъ человѣческій іако посѣщаеши й; Умалиль еси его малымъ нѣчимъ w Ангелѣхъ: славою и чистѡ вѣнчалъ еси его и поставилъ еси его надъ дѣлы рукъ твоею. Всѣ покорилъ еси подъ ноз҃ѣ его. (Псал. 8, 5. 6.).*)

У *Земуну*, на дан св. прор. Јелисеја 1895.

*) У овој расправи употребљена су ова дела: „Der Materialismus geprüft in seinen Lehrsätzen und deren Consequenzen“ v. Dr Alb. Stöckl „Professor Häckels natürliche Entstehung des Menschen (Anthropogenie) kritisch beleuchtet“ v. Dr. C. Mandet „Der moderne Unglaube und seine Hauptursachen v. Nic. Jos. Laforet Mainz 1873.; „Das Christenthum und die Einsprüche seiner Gegner, eine Apologetik für jeden Gebildeten“ v. Dr. Chr. Herm. Vosen Freiburg, 1881; „Lehrbuch der Apologetik“ v. Dr. C. Gutberlet Münster 1880—90.; „Erbauungsreden mit besonderer Berücksichtigung der dogmatisch-apologetischen Aufgabe der Gegenwart“ v. Fr. J. Mack, Regensburg, 1879.; „Über die Grenzen des Naturerkennens. Die sieben Welträthsel“ von Emil du Bois-Reymond Leipzig 1884.; „Das Christenthum und die Philosophie“ v. Louis Lahure, Wien 1864.; „Weltzar und Welte's“ „Kirchenlexicon“, Freiburg, 1884. ff.; „Вѣра и наука“, или согласіе христіанскихъ истинъ съ новѣйшими открытіями науки Спб҃ург, 1876.; „Апологетическія бесѣды“ Спб҃ургъ. „Пособіе къ изученію Психологіи“ А. Гиляревскаго; „O porieklu čovjeka“ od L. Turčića, Zagreb, 1892.; „Empiriena psihologija“ od Drag os. Posedela Senj. 1892.; *Митрополита Макарія*. Москва. „Православно догматично Богословіе“ I. део, превод *Митрофана Шешова*.

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станинић, парох.

(Наставак).

I.

Одакле се почињу бројати недеље по Духовима?

Од свију побројаних питања по важности својој ово је најмање, најслабије. Не бих рекао, да је за правилно читање јеванђеља неопходно нужно знати, одакле се почињу бројати недеље по Духовима; јер мислио неко ма како о томе, нико у недељу после Духова другог јеванђеља прочитати не ће, до ли 38. зач. Матејево, а то је јеванђеље недеље „свих светих“, прве по Духовима, прве Матејеве. — Но ако ово питање и није тако важно и за правилно читање јеванђеља неопходно, инак је вредно знати, одакле се збиља почињу бројати недеље по Духовима; управо зазорно би било, да на то питање немамо и не знамо тачна одговора.

Пок. Ш. тврдио је, да се недеље почињу бројати од Духова.

Г. Р. тврди, да се недеље почињу бројати од недеље „свих светих“.

Па одакле се управо почињу бројати недеље по Духовима?

Да би на то одговорити могли, треба да знамо: шта је недеља према седмици?

Недеља је један и то последњи, седми дан седмице: „**И сокрыши Бѣ҃ъ къ день шестый дѣла своя . . . и почи къ день седмый w всѣхъ дѣлъ своихъ**“. (Бит. 2. 2)

Кад је, дакле, недеља један од дана седмичних: онда се и недеље почињу бројати одавде, одакле и седмице. Седмице се почињу бројати од Духова, Духовске недеље по томе се и недеље одатле бројати почињу. Почавши од Духовске недеље идемо с дана на дан, док не дођемо до седмога дана и то је онда први седми дан, прва недеља по Духовима. Отуда и поједини јеванђелисти почињу са првим седмичним даном, са понедељником, а свршују са последњим даном, са недељом.

Но то се може доказати још и предлогом, „од“. — Како се употребљује у животу овај предлог? Да ли се оно, одакле се полази, искључује или укључује?

Како кад. Некад се подазиште искључује, а другдан укључује. Па тако је и у црк. књигама, па има у типику. И он некад, кад каже: „ѿ сегѡ дне“; тај дан искључује, а на другом месту укључује.

Но да видимо, како се тај предлог употребљује у 10. глави типика, у којој се говори о томе: „какѡ чтѣтсѧ е҃ѵ҃ліѧ . .

Ево шта се ту каже:

„Подобаетъ вѣдати, їакѡ ко сѣтѣю и великѣю нѣю пасхи начинаетсѧ вжи ѿ їѡанна е҃ѵ҃аг҃ліѧ и чтетсѧ до пентікостіи . . . ѿ недѣли же пентікостіи, до мцꙗ сентемвріа чтетсѧ вжи ѿ маѳеа е҃ѵ҃аг҃ліѧ . . . ѿ некегѡ же лѣта, сирѣчь ѿ нѣи їаже по воздкиженіи до мцꙗ сꙑрнꙑа чтетсѧ, вжи ѿ лѣки стагѡ е҃ѵ҃аг҃ліѧ . . , ѿ первꙑа четꙑредесѧтницꙑ: Ѥх сѵвкѡтаѵх и недѣлаѵх, чтетсѧ вжи ѿ марка е҃ѵ҃аг҃ліѧ . . “

Одде типик ону недељу, односно онај празник, од које и од кога почиње други јеванђелист — искључује. Он каже: од Духовске недеље чита се, односно започиње се читати Матејево јеванђеље; а да се недеља Духовска искључује, сведочи то, што се у ту недељу не чита Матејево, него Јованово јеванђеље; Матејево се јеванђеље чита у понедељак после Духовске недеље. — Даље: од прве недеље ускршњег поста чита се Марково јеванђеље Да се и ова недеља искључује казује нам то, што се у ту недељу не чита Марково, него Јованово јеванђеље; Марково се јеванђеље чита у другу недељу четирдесетнице. — Даље од недеље „по воздкижении“ чита се Лукино јеванђеље. Да се нак и ова недеља искључује доказује сам г. Р. који на 35. стр. своје брошире каже: „Од прве недеље по недељи по воздвижењу започињу се читати недељна јеванђеља од Луке . . .“

Кад пак типик хоће, да се оно, — одакле он бројати, односно јеванђеља читати започиње — укључи, он тада не употребљује предлог „ѿ“; тако чусмо, где вели, да Јованово јеванђеље „начинаетсѧ ко сѣтѣю и великѣю нѣю пасхи“, што би ми на српски превели; у, или са св. и великом недељом пасхе започиње се Јованово јеванђеље.

На кад је то, — по типику — тако код читања јеванђеља; и кад је и сам г. Р. предлог „ѿ“ тако разумео и у том смислу узео: онда не можемо рећи, да се недеља по Духовима започињу бројати од недеље „свих светих“, јер би тада недељу „свих светих“ морали — искључити.

„Започиње се од . . .“

Мислим, да је природније, да се оно, испред чега се предлог „од“ ставља, искључи, него укључи. Но било природније овако или онако, стоји то, да кад се рекне: „започиње се од . . .“ ту се онда не зна јасно и одређено, да ли се то, од чега се започиње, укључује или искључује, те је нужно додати: „укључно“ или „закључно“. — Међу тим, кад се каже: „започиње се са . . .“ ту је јасноћа потпуна, па је свако додавање излишно.

Па ми доиста и видесмо, да типик тако и чини, да он прави разлику; некад каже: „започиње се од . . .“ и ту искључује, а некад опет: „започиње се са . . .“ где о искључењу, наравно, на говора бити не може. Тако чини типик баш код читања јеванђеља; а и недеље добијају свој значај и место баш по томе, које и какво се јеванђеље у коју недељу чита. Према томе — ово је меродавно.

*

Одговор, дакле, на горње питање је: *недеље по Духовима започињу се бројати од Духова. Духовске недеље, које се — да како — искључује.*

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Правила (κανόνες) православне цркве с тумачењима, радња Никодима, епископа далматинског, књига I., Нови Сад 1895. (X+645 стр. велике осмине) цена 8 круна, наклада књижаре А. Пајевића.

(Свршетак).

Додирнућемо још неке појединости. У тумачењу 72 трул. канона требало је тачније одредити како је црква примењивала овај канон, с којим јеретицима није допуштала склапати мешовити брак, јер у обичној употреби називамо ми и Несторијевце и Монофизите па и Иконокласте јеретицима, али црква, бојећи се јамачно да у силним борбама са јересима не ће са свим разорити институт брака, ако забрани склапати га са свима одељенима од цркве, трпела га је са некима од

ових, који се међу тим у историји црквеној називају јересиарсима пир. горе споменути, (гл. о том Zhishman, Das Eherecht der orientalischen Kirche стр. 512 и даље).

У тумачењу 21 правила трул. саб. налази се ово место: Сами чин свргнућа обавља се свечано у цркви нарочитим обредом, при коме дотични архијереј, који тај жалосни чин обавља, између осталога говори свргнутоме: Ти који се данас за поњедњи пут именујеш свештеником Бога вишњега и т. д. (гл. митрополита Михаила Православна србска црква у књаж. Србији, Београд 1874, на коју се писац у примедби позива и из које наводи те речи). У обредним књигама православне цркве, на ниже у архијерејском чиновнику, не налази се аколутија свргавања свештеничког. Још поодавна упозорио ме је, поводом овог истог цитата у систему нашега писца (гл. Црквено Право стр. 467 у последњој примедби) мој поштовани колега г. прота Ј. Вучковић на једно место у чланку *А. Хомјакова* Обозрѣніе унiятскихъ богослуж. книгъ (гл. руски богосл. журн. Христіанское чтеніе за год. 1867, часть I. стр. 1003—1009) у ком се говори о чину извржења свештеничког, који је из латинског поглавља ушао у унијатски архијерејски чиновник. Испоредив текст унијатске аколутије са овим српским (који се већ по том не може сматрати за обредни црквени што није на црквеном језику) нашли смо да се слажу у главном делу, на ниже у том, што и на једном и на другом месту архијереј скида дотичном одежду и епитрахиљ и говори анакенсое (недостојан) и што маказама стриже власи повањајући анакенсое (овај последњи обред (т. ј. стрижење власи) у аколутији извржења, које А. Хомјацки назива комедијом, те дакле већ по том не сматра за нешто православно, мисли он да је могао поникнути само на земљишту средњевековног папства). Пошто није позната аколутија катерезе у православ. обредним књигама, треба прво испитати, је ли тај „начин извржења“ православног порекла, није ли можда из пометње цео узет из какве унијатске књиге — што је у првом реду посао наших литургичара специјалиста — па се тек (у позитивном случају) на њега позивати. Грчки формулар свргнућа у Атин. Синтагми V. 571—572, који пр. писац такође цитира није литургијског, него правног значаја, назива се καθαιρετικὸν γράμμα и ваљда се на истоку њим самим, без икакког обреда, вршила катереза. У тумачењу 24 прав. халкидонског сабора, говорећи о секуларизацији манастира вели пр. писац: Нама се чини да ово правило и друга односна правила треба разумевати не у апсолутном смислу, као да ни под каквим начином не смије никада ни на што бити употребљен манастир или манастирско добро, него у смислу условном. Манастир се не смије . . . никад претворити у приватни иметак. Али ако један манастир . . . према приликама . . . може више користи цркви донијети, кад би се претворио у један васпитни завод . . , или слично . . . нама изгледа да то не би могло никако, никим бити осуђено и т. д.“ Држимо, да би боље било ни не потањи овако важног питања, него изнети као одговор, место стварног решења своје приватно мишљење, које се не потврђује никаквим објективним доказом. Једино, на шта се г. писац позива, да потврди своје мишљење, јесте Валсамоново тумачење овог канона. Но прво, Валсамон не говори овде о секуларизацији манастира, него о отуђивости покретног и непокретног добра манастирског, друго не даје нам ни сам никаква позитивна одговора, него наводи што му се чини да би могао бити одговор на то питање, које је сам себи поставио (ἐροῖ δὲ ὁσκεῖ ὅτι ὁ κανὼν ἐνταῦθα περὶ φυλακῆς λέγει μεγάλης и т.д.)

Остављамо на страну још неке ситније ствари или питања, на која би хтели другчије одговорити него што је одговорено у овим тумачењима, али би онда морали изнети своје потврде, те би нас то извело из граница ове оцене. Ипак не можемо не додирнути тумачење 3 кан. VII. вељ. сабора, које се управо налази у тумачењу 4 канона I. вељ. саб. стр. 176—185 у ком се говори о избору епископа — због важности питања и због једне контрадикције у њему, која показује нетачност у дистинкцији. Говорећи о том, како је у првим вековима у избору епископа имао учешћа народ, наводи пр. писац да се то „учешће подвргло у течају времена разним промјенама, учествовање јерархије . . . остало је и мора остати за свагда не помичним“. При крају тумачења додирује питање о именовању епископа од стране државне власти, па вели: „И у овоме је црква без приговора признавала у многим приликама владаоцима право, да *сама* именују епископе у појединим областима. Нама је ово право владалаца протурјечило напаредби 30 апост. пр. (односно 3 правила VII. вељ. саб.), пошто ово правило није против владалаца управљено, него против насилног утицања у изборе епископа од стране грађанских чиновника“. То право владара потврдио је — наводи

даље пр. писац — цар Никифор Фока, па Исак Анђел 1187, па и једном одлуком царигра̀дског патр. синода, држаног за патријарха Јована XII 1317 г. свечано је признато то право владалачко. У наведеном налази се контрадикција (каквих има и у систему пр. писца, те то чини да се на њега могу позивати представници разних праваца у црк. политици), јер или стоји оно прво, т. ј. да пресудно учествовање јерархије у избору епископа мора остати свагда неповичним — ми држимо да то стоји — или стоји ово друго, т. ј. да може бити и друге врсте постављања канонично или бар које се не косе са канонима. Да видимо како тумаче 3. VII. односно 30 апост. канон неки познати тумачи. Из тумачења *Валсамона*, *Зонаре и Аристина* не може се о овом више дознати него из текста самог канона. Beveregius у својим анотацијама да растумачи овај канон наводи правило царигр. собора од 869, који римска црква сматра за осми васељенски, али га православна црква не признаје, по ком neminem Laicorum principum vel potentum semet inserere electioni vel promotioni Patriarchae vel Metropolitatum, aut cujuslibet episcopi dicit држи, да се и у овом канону (3. VII.) под ἄρχοντες имају разумети сви Laici principes et potentes J. C. Suicerus у свом Thesaurus-у (v. s. v. ἐπίσκοπος) говорећи о избору епископа вели: antea se imiscebant laici Principes electioni Patriarcharum, Metropolitatum et aliorum Episcoporum . . . . Postea hoc Imperatorum jus abolitum (укинуто) fuit и за потврду тога наводи наше правило (3. VII.) Да наведемо и знаменитог колектора, ораторијанског галиканског презвитера L. Thomassin-a (г.л. Vetus et nova ecclesiae disciplina pars II. liber II. de Electione Episcoporum et. c.) на чије се многобројне сведоџбе у примедби позива и пр. писац (стр. 184) и код којега заиста налазимо право обиље грађе за решавање овог питања. Он уздиа, да су на другом никејском сабору (VII. всљ.) после иконоластичке борбе, за које су цареви Иконокласте јако окрњили слободу избора епископског in VII. Synodo . . . damnatae sunt et eorum machinationes adversus antiquissimam electionum libertatem (у издању 1728 Lucae стр. 350), а на стр. 371 пише: In eodem tamen (VII.) Concilio damnatae sunt electiones quae temporalium Principum authoritate fiunt, innovato etiam Canone Apostolico adversus eos, qui terrenorum Principum favore grassantur ad episcopales sedes. Thomass. наводи даље, како се после VII. всљ. сабора развијала ова ствар. Императори су и после тога присвајали власт именовања, а црква је бранила слободу избора. Већ цар Никифор (по Thomassin-у) impietatis signifer promulgavit legem, qua prohiberet eligi quemquam vel ordinari Episcopum citra assensum Imperatoris. Episcopi quidam Anlico infecti contagio ei legi subscripsere. Али за то за патријарха Полиевкта вели Joannem Zemiscen, Nicephori interfectorem et successorem adduci non ante potuit, ut imperatoriis ornamentis insigniret, quam revocata ab eo esset lex, libertatibus Ecclesiae usque adeo contumeliosa, не хтеде дакле цара помазати пре него што је уништио закон тај, којим се крши слобода цркве у избору епископа. И цркве, које су притиснуте јармом сарацепским — наводи даље Thom. — стењале, задржале су овај вид слободног избора. И после тога наступиле су разне мене, црква се борила за канонички начин избора (а тај је без сумње избор, у ком пресудни утицај имају епископи) императори су ингеровали и вршили пуно узурпација. Те фазе, разне карактеристичне примере из историје избора епископског забележио је Thomass. али овде није место, да их доносимо, него ћемо само навести закључке, које изводи он из историјских података о избору епископском од пада Цариграда. И на истоку и на западу до тог времена: 1. Епископи се бирали. 2. Бирачи су бивали или сами епископи или први међу њима. 3. Неког утицаје имали су владари (In partem aliquam venerunt Principes temporales). 4. Они су епископе инвестовали. 6. Јурисдиктрет владара при изборима готово увек изгледа да је при изборима претезао било из потаје (per cuniculos) било простом и отвореном силом уз неустрашљив отпор цркве. 7. У оној̀кој покварености врло се ретко стално одржавала једна дисциплина и чували канони и т. д. Из свега тога се јасно види шта је сматрао 3 кан. VII. всљ. саб. или 30 ап. правила, даље који се избор може сматрати за канонични. Тај канон васељ. једног сабора није се могао аброговати никаквом новелом на ни синоденим закључком једне партикуларне цркве. Црква је друкче чувала основе свога законодавства, иначе, да се није активно и насилно одупирала свакопреној навали са стране, особито док је била у потпуној опозицији према империји, која јој је одрицала право на живот, не би се била одржала. Другчи поглед има црква на питање о односају црквеног и грађанског права (г.л. Црк. Право стр. 52) а цезаропапија, које је у ствари доста

било, на је има и данас, може се трпети, кад се мора, али се не може примити и бранити као црквено правно начело, ако не ћемо да сиђемо с основа, који су цркви положени.

И поред наведених недостатака сматрамо ову најновију радњу пр. епископа Никодима за добит наше сиромашне црквено правне књижевности. Ко буде проучавао канове на основу овог зборника и ових тумачења, тај ће их много боље знати и разумети него ако се буде служио Крмчијом. Тај наш званични зборник пун је недостатака, текст канона у њему је синоптички, има у њему доста застарелих делова, па чак и лажни даровни лист цара Константина нашм Силвестеру, којим би се, кад не би та измишљотина била оиће позната, могао бранити примат папски. Држимо да је крајње време, да се изда и за нашу партикуларну цркву бољи и критичнији зборник. Ми би морали боље неговати црквено правну свест, а то се не може постићи нашим званичним зборником, који је исто тако нејасан, као што су збркани наши црквено правни појмови. Устројствени основи цркве не смеју се рушити, ако не ћемо из основе да пољуљамо зграду цркве Христове, они се не могу мењати без коренште реформе у установи, а наш индиферентизам и у том погледу, наша неначелност јесте у право опасна и неутешна. Док то не буде, с коришћу се можемо послужити овом радњом преосвећ епископа далматинског, која желимо на корист наше црквено правне књижевности да се доврши.

проф. **М. Ј.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Радња епархијских власти епархије бачке.)

Епарх. административни одбор бачки — одржао је дана 20. јуна (2. јула) о. г. пре подне под председништвом преосвећеног Господина Епископа *Германа Опачића* своју редовну седницу и у њој решио следеће: Узео је на знање одговор висл. саб. одбора у погледу фонда за зидање епископске резиденције у Н. Саду. — Узет је на знање отпис високопстога, којим се управи овој до знања ставља, да је плата дневничару-писару у канцеларији епархије бачке у течај стављена. — Узете су на знање одлуке пстог високословлног Саб. Одбора, којима се уложени од стране Ане уд. Димитријевића на Новог Сада у погледу парохијала; односно од стране срп. правосл. црквене општине новосадске у погледу потврде Ђ. Кр. за скупштинара; односно од стране Ст. Н. на Ињије у погледу поделе стипендије из закладе Ст. Николића, којом новосадска општина рукује — правни против односних овостраних одлука *одбијају*, а нападнуте одлуке потврђују. — Узет је на знање отпис висл. Саб. Одбора, којих се од стране ове епарх. управе поднесени предлог у погледу разрешења верозак. прилоса одобрава. — Позвани су сви окр. протопресвитери, да у смислу односне одлуке висл. Саб. Одбора у датом им року известе одбор овај: колико је од ступања кр. рескрипта од 10. авг. 1868. год у живот редуковано у подручном им протопресвитерату парохија, односно колико је услед тога постало „залишних сесија“ и у чијем се поседу исте налазе? — Упућени су окр. протопресвитери, да у предмету истеривања односно осигуравања старих саб. трошкова посредују код дотичних дугујућих општина. — Упућена је благајница епарх. фонда, да за будуће подмирује путне трошкове оних протопресвитера, који као изасланици конзисторијални присуствују испитима из веронауке на државним средњим школама и препарандијама. — Услед извештаја Е. Ш. Одбора бачког о спроведеној истрази и донесеној пресуди против Ђ. К. учитеља у П. — лишен је као исти учитељ тако и још друга шесторица активног и пасивног бирачког права на 6 година због недовољне црквене свести. — Узети су у расправу рачуни манастира Ковиља од год. 1893. и 1894. заједно са свима овопредметним списима, а наиме: примедбама овоодборског рачуноревизора на исте рачуне, као и објасњењима манастирске управе на примедбе и напослетку комисионалних извештаја и записником на овострани налог од 23. нов. 1894. бр. А. О. 1451/517. ех 1895. овамо поднесеним. По установљењу става ствари, а наиме у погледу: *1. Рачуна за год. 1893.* да су у тим рачунима три веће своте расхода и то: 350 фор. за купљеног

ковља, 1152 фор. 32 н. општинског пореза и 500 фор. за монашку школу намерно брисане и у расход за годину 1894. уведене, премда су све те своте фактично у години 1893. већ исплаћене биле, па чега произлази, да рачун манастира нису према фактичном расходу вођени, па према томе сумњи подлежи и сам приход, који би у години 1893. према фактичном расходу имао бити већи за 2002 фор. 32 нов., што и ако није доказано, ипак даје закључити на неправилно и несавесно вођење рачуна; за тим, да је у истим рачунима шумска пореза у износу од 66 фор. двапут уведена у расход, што и сам рачунополагатељ у толико признаје, што обећана 66 фор. повратити, а међутим то све до данас учињено није, услед чега се иста своте за проневерену сматрати мора. *II. Рачуна за г. 1894.* да је управа манастира горесзначену своту расхода у износу од 2002 фор. ставила у расход за годину 1894., премда је иста свота већ године 1893. намирена, због чега би се та свота имала на рачуна за 1894. год. брисати; да је управа манастира Ковиља неовлашћено утрошила на обичне и редовне манастирске потребе своту од 3448 фор. 69 новч. као чист остатак од продатог дела шума, који би се новац имао према одлуци вис. Саборског Одбора С.О. 897 ех 1893. и овог административног одбора од 3/15. окт. 1894. Д.О. 1136/416. као засебан фонд руковати и евентуално употребити за набавку непокретног иметка, или уложити у папире од вредности; услед чега би се имала горња свота на рачуни манастира брисати и као засебан фонд руковати, односно дотичном фонду надокнадити; да је управа манастира Ковиља неовлашћено узајмила 2000 фор. из Титела, премда јој је у исто време од стране одбора овог због слабије летине дозвољен био зајам од 6000 фор., који је она из Кредитног завода у Новом Саду и подигла и одмах потрошила; да управа манастира Ковиља своту од 5603 фор. примљену по исказу трговца Фишера на Н. Сада и то: у готовом позајмљену 3675 ф. затим за 340 кц. кукуруза 1428 фор. и у готовом узајмљену од 500 фор. није ни у рачун ни у манастирску благајну унела, и ако је настојатељ манастира Ковиља са братством издао реченом Бернхарду Фишеру на рачун манастира Ковиља две исправе и то: једну сврху примљена горње своте од 3.675 фор. а другу сврху дугујућих горњих 1428 фор. за испоздан кукуруз, и ако и сам настојатељ признаје, да поменути Фишер има потраживати у име дуга своту од 4989 фор. 35 нов. додајући, да је један део те дугујуће своте његов приватан дуг; што све несумњиво доказује проневерење своте са 4989 фор. 35 нов., која у манастирску благајну уцесена није и ако је као дуг на терет манастира стављена. *III. Дотично дуго* да је управа манастира Ковиља нико тога, што јој је од стране одбора овог на рачун неродице године 1894. дозвољен зајам од 6000 ф. још неовлашћено задужила манастир Ковиљ са следећим свотама:

Фехи Поповић	2000 ф. — н.
Бернхарду Фишеру	5337 ф. 44 н.
Шумском фонду	3448 ф. 69 н.
Трговцу Кодн	455 ф. 22 н.
„ Ђурчићу	452 ф. 61 н.
„ Мильковићу	100 ф. 48 н.
За монашку школу за г. 1894. .	1000 ф. — н.
За исту школу за прву половину год. 1895.	500 ф. — н.
Епархијском фонду	300 ф. — н.
Илијашу седлару	150 ф. 93 н.
Свега укупно:	19,745 ф. 37 н.

који је дуг исправно константован и на терет манастиру Ковиљу стављен — пресуђено је: Ковиљског игумана Мирона Ђорђевића као одговорног рачунополагатеља због горесзначеног неправилног и несавесног вођења манастирских рачуна, као и због горесзначеног проневерења манастирског новца у своти од 66 фор. и своти од 4989 фор. 35 нов. укупно дакле 5055 фор. 35 нов. и нанослетку због лакомисленог задуживања манастира крвним сматрати, и као таковог ради заштите манастирског иметка стављеног прев. Рескриптом од године 1868. под старање овог одбора, од економске управе манастира Ковиља разрешити и на накнаду горње проневерене своте осудити. Управу пак манастира Ковиља позвати, да горесзначени дуг у што краћем року намирити има. О пресуди овој високославни Саборски Одбор са свима овопредметним рачунима и списима ради вишег разгледања, спарх. Конзисторију Бачку ради евентуалног дисциплинарног поступка против реченог игумана Ђорђевића, затим управу манастира Ковиља као и игумана Мирона Ђорђевића знања и равнања ради известити. — Узет је с одобрењем на знање обављени у Тителу избор црк. председника и потпредседника. — Потврђен је избор $^{1}/_{3}$ скупштине у Ст. Врбасу. — Одобрено је истој општини, да из своје благајнице може приложити 100 фор. на градњу таховшег новог прекоканалског моста. — Дато је истој општини сходно упутство у погледу неких туторских рачуна. — Узет је на знање рад црк. скупштине у Сомбору. — Дозвољено је црк. општини у Товари-

шеву да своју цркву оправити може. — Препоручена је за држ. прилошкој црк. општина брестовачка, која је рада да своју цркву оправи. — Обавештена је општина у Пивницама о томе, који се разрез парохијала има за законит сматрати. — Затражено је изјашњење црквене општине у Молу у погледу обављена два избора црк. одборника и неких црк. скупштинара. — Поновљена молба исте општине ради купа земље од 45½ лањаца надата је окр. проти ст. бечејском на извиђај и извештај.

Епарх. Конзисторија бачка одржала је под председништвом преосвећеног Господина Епископа Дијецезана дана 22. јуна (4. јула) о. г. своју редовну седницу и у њој решила ове предмете: Узети су на знање отписи високог кр. уг. министарства просвете, којима је М. Б. пароху у Б. 50 фор. а М. Ст. администратору пароха е у Ј 60 фор., као и свешт. удовицама К. К. и Л. П у С. по 30 фор. у име држ. прилошкој подељено. — Препоручени су за држ. прилошкој Ј. Ђ. парох у С. и Ј. М. парох у Н. С. — У смислу одлуке отписа истог вис. министарства упућен је Ж. П. вероучитељ у С. да своју молбеницу ради полученја редовности према захтеву вис. министарства инструјира — Узета је на знање одлука високопреч. МЦСавета доцнесе услед уложеног призива против овостр одлуке бр. К. 913/284 ех 1894. у предмету држања „чреде“ срп. невачких друштава у С. приликом појања им у тамошњим црквама. — Узета је на знање одлука високопречасно истог, којом је одбијен призив Ј. П. П. из П. С. против конз. одлуке бр. К. 101 ех 1895. и упућен конз. фискал да против истога фискалну акцију подигне. — Узет је на знање и равнање отпис високопреч. МЦСавета, ког им се ова конзисторија упућује, да најдаље до краја месеца до сад нерешене бракоразводне парнице, у колико је могуће посвршује, пошто ће по свој прилици већ 1. октобра судство у бракоразводним парницама на државне грађанске органе пренети. — Узет је на знање отпис висл. Саб. Одбора, по коме се залишне сесије не могу реактивирати, и у смислу истога отписа упућена црква. општина у Т., која је таково реактивирање тражила, да се ради прилошкој за дотирање потребног новог парохијског места обрати на јерархијски фонд. — На захолиџу прем. епарх. конзисторије у Врщцу уручење се новосадском пароху Б. П. решење адмиинст. одбора вршачке епархије у погледу парох. сесије у Р. — Примљен је са захвалношћу и на знање узет од стране управе срп. православ. богосл. училишта у Карловци приложени штампани извештај за 1894/5. шк. годину, по гласу кога је клирика ове епархије било у свима разредима 28. а свршило богословске науке њих 5. — Сл. административни одбор епархије бачке доносећи својим од 20. јуна (2. јула) 1895. А.О. 870/262 ех 1895. приношење Конзисторији овој пресуду своју од истог дана и под истим бројем донесену, — којом је ковиљски игуман Мирон Ђорђевић због неправилног и несавесног вођења манастирских рачуна за год. 1893. и 1894. затим због проневерења манастирског новца и напослетку због лакомисленог задуживања манастира крупним провађен и као такав, од економске управе манастира Ковиља разрешен и на накнаду проневереног новца у износу 5055 ф. 35 н. осуђен. — ради евентуалног дисциплинарног поступка. У свези с тиме узет је у расправу поверенствени извештај са комисионалним записником поднесеним овамо усљед овостраног налога од 6. (18.) априла 1895. бр. К. 517. у предмету дисциплинарне истраге спроведене против игумана ковиљског Мирона Ђорђевића због чину његовом недостојног владања оптерећеног тужбом Стевана Кужетина и друга Ковиља. Пошто се из уништног поверенственог извештаја и оводиоснот записника по искалу сведока даје закључити, да су односни тужбени наводи на истини основани, а наиме да је оптужени игуман Мирон Ђорђевић дозволио некој Кати Пушић из Ковиља, да у манастиру заповеда како братству тако и слугама, и да иста на рачун манастирског иметка помаже себе и своју родбину, шта више, да се речена Ката заједно са игуманом Мироном на једним колима вози, и тако обоје јавну саблазан проузрокују, то усљед тога, и пошто оба предзведена прелазтупа игумана Мирона Ђорђевића, како овај наложени у горњој пресуди административног одбора, бачког тако и овај потоњи једнако за собом повлаче казну губитка игуманског степена. Решено је: ковиљског игумана Мирона Ђорђевића са настојательства манастира Ковиља дигнути с тим, да се исти у цркви као настојатељ даље не спомиње, а све овопредметне списе конзистор. фискалу издати на тај конац, да против реченог Мирона Ђорђевића фискалну тужбу на лишење игуманског степена Конзисторији овој поднесе. Под једним за привременог управитеља манастира Ковиља досадањег тамошњег намесника О. Јосифа Рацковића поставити; и о решењу овом све којих се тиче, знања и равнања ради обавестити. — Узети су на знање извештаји окр. протопресвитера ст. бечејског и сомборског у погледу накладно одржане свештеничке исповести и услед тога неки свештеници сомборског протопресвитерата укорени. — Узети су на знање

извештаји окр. протопресвитерата новосадског и сомборског о присуствовању при испитима веронауке на држ. средњим заводима и препарандијама у округу ове епархије. — Подељен је 6-недељни допуст Ђ. П. Јакову у С. — Потврђен је избор пароха у С. — Решено је, да парохија и парох. сесија нок. пароха у М. Ст. П. припадне садашњем пароху Д. Ј. а друга парохија и парох. сесија садашњем систем. парохијском спомоћнику Ђ. К. — Најављење новосадског срп. правосл. матрикулског звања у погледу нетачног преписа матице рођених и крштених узето је на знање. — Укорен је Ђ. Ј. парох у С. због пенажње пријавом издавања извода из матице рођених и крштених и упућен да исте изводе, као оригинале, у будуће само на црк. словенском језику издавати може. — Упитаће се црк. општина у Н. С. да ли једнног компетента на упражњено место протопрезвитератског капелана, срп. богослова Ђ. П. прима или не? Подељена је у администрацију парохија гложан-чебска свршеном богослову Ј. Р. — Обавештена је црк. општина у Пивницама, да овострано начелно решење под бр. К. 139/90 ех 1893. нема повратне силе. — Подиђење се на потврду основна правила срп. прав. источног Убогог Дома у Сентомашу, задужбине Мите Алексићевић и супруге му Марије рођ. Папин. — Жалба М. Д. биће по скучичаре, у Г. против тамошњег пароха одбијена је као беспредметна — Осим тога донесена су решења у 23 бракоразв. парнице и међу тима десет престава, од којих девет гласе на развод, а 1 за одржање брака у крепости.

ОГЛАСИ.

Бр. 150/0.100 108 1—3

ТРАЖИ СЕ ЦРКВЕНИ ПЈЕВЧИКА.

За ову службу примили би два ђака гимназ-та, који би сведоџбом свога катихете и управитеља доказали, да знају пјенџе и да имају угодан глас, — ге који би могли на овданшњој Хрватској гимназији своје науке слушати. Служба би им трајала преко године 11 мјесеци, а имали би мјесечно по 22 фор.

Ненађели се таких ђака, може се пријавити способан човјек, који би можда могао још какве пристојне заслуге овдје у граду наћи. Плата би му од цркве била 40. фор. на мјесец.

Ако би се изабрани показао неспособан, не би се могао задржати. — Документима поткријепљене пријаве, нека се пошаљу амо најзад до 19/31 јулија о. г.

Рјека (Fiume) на Видовдан 1895.

За одбор срп. правосл. цркве на Рјеци:

Ник. Косанић,
протопрезвитар.

СТЕЧАЈ. 109 1—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место на овданшњој срп. прав. школи.

Са овим местом скопчана је плата сљедећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектл. и 31 литара жита, а за огрев 40 фор. у новцу; стан са две собе кујном, шталом, баштом код стана од пола ланца а још и изван села пола ланца баште, 4 ланца земље на које сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати и у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати. —

Од учитеља се иште, да је само испитани учитељ и да је испит из мађарског језика положио. —

Неиспитани учитељи неће се никако у обзир узимати. —

Молбенице снабдевене сведоџбом оспособљења а који до сад већ служи сведоџбом о свом учитељствовању па и моралноме понашању, ваља послати на потписаног школ. председника до 20. јула т. г., до Илиног дана, када ће се и избор одржати.

Иште се и лична пријава; уједно ће бити изабрани учитељ обвезан и перводство у свакој седници водити и и црквене рачуне водити и склапати, те се жели да је добар поровођа и рачуновођа.

Изабрани учитељ има заузети ово место 1. септембра (по ст. кал.) о. г.

У Нађфали 20. јуна 1895. год.

Ђока Адамовић, перовођа. Мита Аничић, школски председник.

СТЕЧАЈ. 110 1—3

Расписује се стечај на учитељско место на вероисповједној мешовитој школи у Рибници.

Са овим местом скопчана је плата од 365 ф. а. вр., слободан стан у парави, 12 катастралних јутара земље по 1600□ хв., две баште, једна код школе и стана, а друга одмах изван села на коју земљу учитељ порезу плаћа, за огрев сламе, колико треба; горе наведену плату прима тромесечно у напред из месне пол. благајне

Учитељу у дужност спата у I. и IV. разреду предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, по-торну школу држати. у цркв. општини перо водити и црква прорачуре правити. Од укона и парастоса, где буде позван, има 50 нов. — Молбенице се имају најдаље до 15. (28.) јула, када ће се и избор обавити, месном школ. одбору послати.

У Рибници (Bácska) 25. јуна (7. јула) 1895. г.

Кузман П. Јанковић,
парох и шк. управитељ.

Лука Пуни млађи,
председник

СТЕЧАЈ. 97 2—3

Ради сталног попуњења учитељског места на овданњој српској основној школи по (Statusquo) расписује се овим стечај до 15. августа 1895.

Плата је годишња у готовом новцу 400 ф. као неровођа школ. одбора има 20 ф. за 4 хвата дрва 40 ф. а у натури годишње 20 пожуњаца жита, слободан стан од 2 собе, кухиње, коморе, подрума, у дворишту штала са бунаром и пространом баштом.

Од главног српск. школ. одбора именовани учитељ имаће школ. уредбом прописане предмете у школи деци предавати и појању малом и великом хармоничном децу учити, при сваком богослужењу у цркви на десној страни и у часни пост средом и петком на прење освећеној служби појати.

Првенство имају сомборски приправници који су испит из мађарског језика положили, који се општини лично пријаве и у један дан од назначених празника т. ј. 20. 23. јула или 6 15. августа у цркви поје.

Из седнице школ. одбора у Фенлаку јуна 1895. држане. Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 105 1—3

На упражњено учитељ. место при срп. вер. четворазредној осн. школи у Торњи (чанадска жупанија). Годишња је плата учитељу 300 фор. а. вр. слободан стан у школи, башка код школе, $3^1/_2$ холде земље мале и 3 хв. дрва годишње за школу и учитеља.

Учитељу биће дужност поред школске наставе појати у цркви и водити неровођство на поклон чега даје се 5. фор. годишње.

Компетенти морају имати квалификације из мађарског језика и свршене учит. ма које школе.

Избор ће бити на Преображење или 6. августа ове год. до кога дана ваља поднети добро инструисане молбе са документима председнику Школ. Одбора. Првенство имају лично пријављени.

У Торњи 24. јуна 1895.

Мита Орговић,
председник школског одбора.

К 515/388 ех 1 95 102 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место сист. нарох. помоћника са парохијом IV. класе у *Срп. Ст. Петру*.

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице потписаној конзисторији до св. Илије 1895. г. поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 20. јуна (2. јула) 1895,

Епарх. Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 10 1—3

Овим се поново расписује стечај на упражњено *учитељско* место меснопите школе на овданњим салашима. Плата је истоме: 400 фор. у готовом новцу, стан у натури и 6 фор. у име паушала

На ово се место могу само учитељи а никако учитељица тражити.

Рок стечају траје 6 недеља од дана првог увртења овога огласа.

Из седнице м. ш. одбора од 22. јуна (4. јула) 1895.

Панта Поповић,
нарох. председник м. ш. одбора.

Милош Алексијевић,
народ. учитељ неровођа м. ш. одбора и школски управитељ.

К 4 6/366 ех 1895 103 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено место протопрезвитерског капелана у Вел. Кикинди.

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице до св. Илије 1895 поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 20. јуна (2. јула) 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

Ad III. C. ex 1895. 104 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места редовног професора за математичке и природне науке и помоћне предмете у срп. учит. школи у Карловцу са предавањем од најмање 18—20 недељних часова, овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од год. 1000 фор. а. вр. и 10%, те плате у име станарине, после сваких пет година успешне проф. службе год. повишица од 105 фор. а. вр. а после 30 година службовања мировина у износу постигуте плате,

Компетовати могу само они Срби православне вере, који су стекли потпуно оспособљење за предавање горе наведених наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу, у којем се може стећи квалификација за препарандијске професоре; а изабрани ће се сматрати као привремено постављени.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу, сведоџба о евентуалном досадањем службовању и сведоџба о религиозно-моралном и политичком владању, ваља компетенти да поднесу потписаном председништву најдаље до 19. (31.) јула 1895. год.

У Карловцима 26. јуна (8 јула) 1895.

Председништво.
срп. прав. нар. Школског Сабора.

Бр. 31. **СТЕЧАЈ** 100 2—3

Потписана општина потребује учитеља и учитељицу за овдашњу српско-православну четвороразредну основну школу. Годишња плата је учитељу 600 фор. а. вр. а учитељици 500 фор. а. вр.. које ће примати мјесечно унапријед. Даље, обадвоје имаће огријен у нарави, бесплатан удобан стан у школској згради и школску башту заједнички. Изабраним слада у дужност најтачније и најсавјесније предавати све прописане предмете (осим вјеронауке, за коју има катихета), дјецу у црквеном појању и домаћем ручном раду поучавати, са школском децом присуствовати у св. цркви и за цјевницом појати недељним и празничном даним на јутрења и литургији и вечерња.

Ваљано снабдјевене молбенице са свједоџбом о политичном владању од надлежне власти — ваља потписаној општини унутити најдаље до 25. јула (по ст. к.) о. г.

Из седнице срп.-православне црквено-општине у Чајничу, држане 18/30. јуна 1885.

Василије С. Буровић,
предсједник.

СТЕЧАЈ. 98 2—3

Усљед оставке је упражњено место учитељице на овд. срп. вероисповједној женској школи, на које се овим стечај расписује —

Плата је учитељици следећа: 300 форината за држање евакидашње, 40 фор. за држање повторне школе, које напред у мјесечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 натосане собе, кујне, шпајза шталога и шупе, даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом засађена. Огрева колико нужно буде.

Од учитељице се тражи, да недељом и свецем св. цркву походља и да је испит из мађ. језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане. —

Рок стечаја истиче 20. јулија, на св. Илију, о. г. ког ће се дана и избор обавити.

Изабрана ће 1-ог сент. по ст. к. ступити у звање.

Ваљано инструисане молбенице шаља слати на местни школ. одбор.

Из седнице мес. школ. одбора, држане у Тиса св. Миколају дана 22. маја 1895. год.

Владимир Торђански,
учитељ и вероноша.

Димитрије Ћирић,
парох — предсједник мес. школ. одбора.

Ad III. C. 60/105 ex 1895 93 2—3

СТЕЧАЈ

Усљед поделе српске учитељске школе у *Сомбору* на мушку и женску учитељску школу поникла је потреба постављања *још два редовна професора*; а усљед отварања другога разреда српске мушке учитељске школа у *Панчеву* потребно је поставити *још једног редовног професора* — те се овим оглашава стечај на ова професорска места.

Један професор за сомборску учитељску школу имаће дужност, да предаје: српски језик, стилистику и српску књижевност са историјом књижевности, даље општи и отачаствени земљопис, историју српску, отачаствену и општу, а по околностима и науку о земаљском уставу и немачки језик и да ученике упућује у специјалној методици тих предмета са обавезом предавања у 18—20 седмичних часова.

Други професор за исту школу имаће дужност да предаје: математичке науке: аритметику, геометрију и алгебру као и природне науке: зоологију, ботанику, минералогију, физику и хемију с погледом на домаће пољодељске, занатлијске и трговачке прилике српскога народа, у 18—20 седмичних часова.

Професор за српску мушку учитељску школу пакрачку имаће дужност, да предаје: педагошијске науке; педагогику са историјом педагогије, методику с практичним вежбањем и споменуте науке односно предмете тако да испуни седмично 18—20 часова.

Са сваким од горњих места је, ако је изабрани за горње струке потпуно способљени гимназијски или препарандијски професор свршена годишња плата од 1000 фор. а. вр и 10% те плате у име станарине, после сваких пет година успешне професорске службе годишња повишица од 100 фор. а. вр., а после 30 година службована мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од год. 800 фор. а. вр.

На ова места могу компетовати само они Срби православне вере, који су стекли оспособљење за предавање односних горе поменутих наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу или те науке у тим заводима слушали; али превасходно имају оспособљени за горње струке гимназијски или препарандијски професори. За случај, ако таквих кандидата не би било, имаће досадашњи постављени за годину дана положити испит за професорско оспособљење.

Оспособљени професори ће се у смислу школске уредбе сматрати за две године дана службована као привремено постављени, а супленти се у оне постављају у привр. својству.

Молбене своје, којима се имају приложити: крштено писмо, свједочанство о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, свједоџба о досадањем службовању и најновије свједоџбе о рђ нравствено-моралном и политичном владању — ваља да компетенти поднесу потписаном председништву најдаље до 19. (31.) јула 1895.

У Карловцима 20. јуна (2. јула) 1895. год.

Председништво
срп. прав. нар.-школског савета

К. 297/255 ex 1895. **СТЕЧАЈ.** 98 3—3

Расписује се стечај на парохију IV. класе у *Немету* са уживањем парох. сесије, бира и штале, парох. стана и баште и најпосле приношења из фонда Дамаскиновог од 270—280 ф. годишње. Избор подлежи патроватском одобрењу властелинске породице Дамаскин.

Ваљано инструиране молбенице имају се до 10. (22.) јула 1895. потписаној Конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 16. (28.) маја 1895.

Епарх Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 92 3—3

Смрћу Ђорђа Јованџића овд. учитеља упражњено је једно учитељско место на мушкој шесторазредној српској вероисповедној основној школи.

Са истим местом скопчана је ова плата:

1. У готовини 400 фор. а. вр. годишње.
2. „име огрева 20 „ „ „ „
3. Сваке треће године 40 фор. за држање попторне школе.
4. Слободан стан по пропису са припадајућим вртом.
5. 9 $^{977}/_{1000}$ јутара I. класе комасиране оранице земље.
6. 5643 □° I. класе пашњачке оранице земље.
7. Једну њиву башту изван места.

На сву земљу плаћа државни порез и скинован учитељ.

Дужности су школском уредбом прописане, по осим истих, дужан је учитељ на недељним и празничним богослужењима као и на литургији пређеосвећеној у једној певници бесплатно појати и децу појању обучавати.

Осим тога ако је вичан кнеговодству или веропођству добија из црквене касе за сваку ту дужност по 50 фор. годишње. —

Кад познан буде на погреб добија од парадног 1 фор. а од обичног 50 нов.

Дужност учитељску обављаће у оним разредима, које му школски одбор по потреби буде додељивао.

Овај молитељ који је вичан хармонијском појању а к томе се још и лично пријави има првенство.

Они оспособљени учитељи, који ово место получити желе, нека своје добро инструиране молбенице овом шк. одбору, најдаље до Преображења (6/18. августа) о. г. пошаљу.

Из седнице шк. одбора српских вероисповедних основних школа, која је држана 4/16. јуна 1895. у Ст. Палапци (B. B. m. posta Németh Palanka).

Председник шк. одбора

Константин Јанковић Кузман Милојевић.
веропођа. парох.

99 **СТЕЧАЈ.** 3—3

На упражњено место учитељице овим се расписује стечај у Тиса-Хаљошу. — Плата је годишње 300 ф. а. вр., за попторну школу 40 ф.; слободан стан са баштом и огревом.

Учитељица спада у дужност све прописане предмете у школи предавати а нарочито женски ручни рад.

Рок пријаве траје до 6. августа т. г.

У Тиса-Хаљошу 15 јуна 1895. год.

Васа Замуровић Јован Милосав
веропођа. председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 85 4—6

На упражњено место учитеља I. и II. разр. српе вероисповедне школе у Дероњи расписује се стечај.

Плата је учитељу 300. фор. на годину. 6 катастралних јутара земље (по 1600 □) на коју учитељ сам порез плаћа, даље слободан стан од 3 собе, кухиње, јестичаре, коморе, подрума, шупе, кошаре и врт уз школ. зграду, осим тога 2 хвата дрва за своју потребу.

На ово место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору бар с' добрим успехом свршили и испит из мађ. језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све шк. уредбом прописане дужности вршити, за левом певницом појати и децу црквеном појању учити.

Рок стечају траје до св. Илије о. г. а првенство имаће они који се лично представе.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити шк. одбору. Изабрани учитељ наступа своје звање 1. септ. о. г. по ст. кал.

Из седнице шк. одбора, држане у Дероњи 28. V. 1895. (p. Hodsádh B. B. m.)

Ж. Шкопарија, Ненад Димић,
веропођа. председник.

СТЕЧАЈ. 99 2—3

На упражњено *учитељичко* место на III. и IV. разреду српске православне народне женске школе у Арач-Вражењу овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. За држање попторне школе 40. фор. за писаћи прибор 12 фор. 50 нов.; у име огрева за стан и школу 40 фор. и 2 хвата тврдих дрва, или накнада у новцу за исте; прописани стан у парави и башта ван села.

Дужности су школском уредбом прописане. Осим тога дужна ће бити изабрана учитељица додељену јој школску децу женском ручном раду савесно обучавати.

Рок стечају траје до Преображења о. г. Ваљано инструиране молбе ваља упутити на председништво школског одбора.

Из седнице Школског Одбора држане у Арач-Вражењу 9/21. маја 1895. год.

М. Ст. Васић, Рада Главашки.
веропођа председник.

СТЕЧАЈ 93 3—3

Овим се расписује стечај у српско-православној „вјероисповиједној“ школи у Доњем Вакуфу на упражњено мјесто учитеља.

Годишња је плата учитељу 600 фор. а. вр. словом шест-стотина форинти а. вр. уз то стан и огријев. Натјецитељ има доказати да је Србин православне вјере и да је свршио богословију или учитељску школу — препарандију.

Првенство имају учитељи, који су поред наведеног још коју годину учитељевали, првенство према реченом имаће из расадништва сјеменишта српско-православног у Рељеву, — свршени богослов. Учитељу спада у дужност поред школских прописаних предмета, предавање наставе повјереној му младежи још у појачу учити их црквеном, с којом ће обвезан бити недељним и свецковним даним у цркву долазити, те у време вечерње, јутрење и при литургији десну пјевницу држати и пјевати и тако при свим обредима — пјевати —, уз то још поровођа одборски бити. Молбе са документима имаће молитељ послати на подписату општину најдаље до конца јула о. г., која ће набор учинити и поднијети на потврђење. —

У Доњем-Вакуфу (Босна) 7. јуна 1895. год.

Српско-православна црквено-школска општина.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 94 3—3

Српска прав. црквено-школ. општина ђалинска решењем вапредне седнице црквене скупштине, а по одобрењу Славног Епар. Адм. Одбора од 17. Маја о. г. бр. А. 386/326 1895. намерна је своју свету цркву сликати и златити.

Ова радња по изготовљеном предрачуну износи 4.000 фор.

Дражба ће се 17./29. јула 1895. год. пре подне у 9 сати, у дворани срп. осн. школе на мањак одржати.

Сваки лицитант дужан је пре дражбе $10^{0}/_{0}$ од горње своте, у име шпицмалука положити.

Општина задржава себи право, да може и скупљем подузимачу радњу дати, у кога поверење има.

Услови и план могу се у свако доба код председништва црквене општине видети.

У Ђали (Torontal) 12. јуна 1895. год.

Душан Бешлић, учит. и поровођа. Јоца Игњатов, председник црк. општ.

Петар Маринковић, парох.

СТЕЧАЈ. 86 3—3

Овим се расписује стечај на учитељско место овомјестне српске основне школе, са којим је скопчана годишња плата у готовом новцу 300 фор затим 18 фор. у место три хвата сламе, за четири јанца земље 62 фор. и за пофторну школу награда од 40 фор. свега 420 фор. осим тога годишња писаћи паушал од 10 фор., три хвата тврдих дрва смештено у школско двориште, 15 метерја чиста жита. Од погреба већег, на који позван буде 1. фор. од мањег 50 нов.; осим тога једна пољска башта од $^{3}/_{4}$ јанца слободан стан са пространом баштом.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у пјенију. Будући изабрани учитељ вичан и поштално појању за подучавање у томе засебна ће му се награда издавати; ко буде изабран за поровођу црквено-општинског добијање за тај посао 50 фор. годишње.

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију а владају потпуно мађарским језиком.

Рок за компетовање оставља се до св. Илије.

У Модошу 4. јуна 1895.

Драгомир Гаћански пред. шк. одбора

E. 645 I. 100 ex 1895. 88 3—3

ЕДИКТ.

Анастасија Грубонов рођ. Пекић из Фаркаждина, која је своја мужа, Саву Грубанова из Црепаје, још год 1891. злонамерно напустила и у свет отумарила, позива се овим, да се ради расправљања бракоразводне парнице, коју је речени њен муж против ње покренуо, у року од пруог уприличења овога едикта на 45. дана овом духовном суду пријави, јер ће се иначе ова парница и без ње довршити.

Из седнице епар. конзисторије, држане Вршцу 15. маја 1895.

Епархијска конзисторија вршачка.

K. 368/256 ex 1895. СТЕЧАЈ. 97 3—3

Расписује се стечај на парохију VI. класе у *Новом Сент-Ивану*. Интеркалара нема.

Ваљано инструиране молбеније имају се до 10. (22.) јула 1895. потписаној Конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 16. (28.) маја 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стоје 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. V. Број 27.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 9. јула 1895.

Карловци 5. (17.) јула 1895.

Његовој Светости, преузв. Господину Патријарху Георгију, стигле су данас највише потврђене две мировинске уредбе: за свештенике удовице и сирочад и за народно-црквене чиновнике и професоре. А уредба о дотацији свештенства и уредба школска враћене су не потврђене са напоменама, које ће се сазнати из вис. министарског отписа којим су ове уредбе достављене Његовој Светости, а који ћемо отпис накнадно саопштити

⁂

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: ***Југ Станинић,*** *парох.*

(Наставак).

II.

Која је подела недеља правилнија; да ли она у словенским, или она у грчким јеванђељима?

Од првога много важније, управо једно од најважнијих, ако баш не и најважније питање јесте ово горње. Важност овога питања јасна је отуда, што је подела недеља основ и подлога правилног читања јеванђеља: је ли подела недеља правилна, баше и читање јеванђеља правилно; а је ли подела недеља погрешна, о правилном читању јеванђеља ни разговора бити не може.

Баш због тога, што је ово питање тако важно и обратно је приказивач брошире г. Р. пажњу „дотичних“, надлежних на ово питање. Он вели:... г. Р. истиче, да је подјела недјељâ у години погрјешно забиљежена у руско-словенским јеванђељима, . . . а на против, да је тачна подјела недјеља у грчким, старим словенским и србуљским

јеванђељима . . .“ на примећује, да је „несходно обратити сву пажњу на истакнуто г. Р-цем мишљење, те дотични дужни би били проседити о њему . . .“ („Истина“ 1888. стр. 286. — 287.)

Не ласкам себи, е сам Бог зна какав типичар; не мислим, да ја у првом реду спадам међу „дотичне“; не уображавам, да сам ја по преимућству надлежан, да о том важном питању и „мишљењу просуђујем“: но као свештеник сматрам и сам себе у неколико повољним, на нешто и надлежним, да о тој ствари, о том питању судим и „просуђујем“; те и сам обратих пажњу „на истакнуто г. Р-цем мишљење“ и поче ствар испитивати.

Није ми познато, да је пок. Ш-к тврдио, да је подела недеља у руско-слов. јеванђељима боља и правилнија од оне у грч. јеванђелистару; знам само, да је у својој „завршној речи“ казао, да је он са г. Р-цем „водио полемику на темељу наших авторитативних и једино меродавних црк. словенских књига“. („Г. И“. 1888. стр. 202.)

Тврдњу и „мишљење“ г. Р-ца — чујемо већ.

Последица мога испитивања, суђења и „просуђивања г. Р-цем истакнутог мишљења“ јесте та: да сам дошао до уверења, е подела недеља у руско-слов. јеванђељима нити је боља, нити је гора, него баш *ова и онака исто*, која и каква је у грч., стар. словен. и србуљ. јеванђељима. Зар?!

Да видимо, да се уверимо!

Како се деле недеље, то нам кажује „прво сказаније“. Како немам ни грчког, ни старо-слов јеванђеља, то ћу навести „сказаније“ из србуљ. јеванђеља, кога преше имам; и то ћу навести „сказаније“ из јеванђеља Радише Дмитровића од 1552. год., једно што је то јеванђеље штампано, а и старије је од онога 1640. г. писаног јеванђеља; а друго, што је у том „сказанію“ мање скраћених речи; — а иначе, оба су „сказанїа“ по садржини једнака. Слова, која су у загради, та су у Живковићевом препису, односно у оригиналном „сказанію“, изнад речи.

„В҃кдомо да естъ, ꙗко чьтетсѣ рѣдь ѿ Iѡ сѫтѣго ѥѵ(г)лїа къ нⷣ(д)лїахъ сєдмыхъ, сьчитаемыхъ ѿ великыѣ нⷣ(д) пасхы, разв҃къ наконѣхъ (ваљда: неконѣхъ) трѣхъ днїи“.

„Ⓖ ма(т)ѳа же сѫтоѥ ѥѵ(г)лїе чьтетсѣ ѿ пнⷣ(д) по-пѣци, нжѥ естъ сѫтоѥ дх҃а, до пⷭ(к) по вьзд҃кшєнии кр҃(с)та ѡбходитжѣ сѣ къ седмицахъ ѕ҃ѣ . . .“

„Ⓛ Лоукы же сѫтоѥ ѥѵ(г)лїе чьтетсѣ ѿ началa пнⷣ(д) по вьзд҃кшєнии кр҃ста . . .“

„Ⓖ Ⓜ(р) же сѫтоѥ ѥѵ(г)лїе, ꙗко ѡуво чьтетсѣ по срѣ(д) Ⓜ(т) и Лоукы, прочиѥ къ сѫтоую и великоую м҃тницоу, къ сѵ(к) и нⷣ(д).“

Тако гласи „сказаније“ србуљ. јеванђеља, а „сказаније“ наше, руско-слов. јеванђеља гласи тако исто. Ко се о томе уверити жели, нека сравни горња прешс са „сказаніемъ“ наше јеванђеља.

Недеље се, дакле — и по србуљ. и по руско-слов. „сказанію“ — деле: на Јованове, Матејеве, Лукине и Маркове. Јованових недеља има: седам; Матејевих: седамнаест. Колико има Лукиних и Марковић недеља, тога нам „сказаніе“ бројем не опредељује.

Да би пак дознати могли, колико има Лукиних и Маркових недеља, неповоћи ћемо се „другим сказанијем“ и 10. главом типика. Чућемо већ, да се по 10. глави типика — Лукина јеванђеља читају „до пѧти сиропѣ“. По „другом сказанију“ од Духова до недеље сиропосне има 36 седмица, дакле толико и недеља. У недељу месопусну и сиропусну читају се Матејева јеванђела. Када те две недеље одбијемо, остаје 34 недеље. Од тих 34 недеље 17 недеља су Матејеве; према томе остаје још 17 недеља Лукиних. Толики број Лукиних недеља наводи и г. Р. на 29. стр. своје брошире.

У ускршњем посту има шест недеља. У прву и шесту (цветну) недељу поста читају се Јованова јеванђеља; у средње четир недеље читају се Маркова јеванђеља; и по томе Маркових недеља има: четир. — Г. Р. на 29. стр. своје брошире не казује, чија се јеванђеља читају у недеље великог поста. Но биће, свакако, да су и по грч. јеванђелистару, — прва и последња недеља поста, Јованове, а средње четир Маркове недеље.

Морамо се мало повратити на Јованове недеље. Од ускрса до Духова има 7 седмица, а толико и недеља; са ускршњом недељом има 8 недеља. Прво сказаније каже, да се за све то време чита „рѡдѫ ѿ їѡаннꙋ стагѡ єѵгліа . . . разв҃къ нѣконѣхъ трѣхъ днєй“. Та 3 дана, у којима се не читају Јованова јеванђеља јесу: 1.) уторак светле недеље (трећи дан ускрса) — јеванђеље од Луке зач. 113.; — 2.) трећа недеља, о Мироносицама — јеванђеље од Марка зач. 69.; — и 3.) четвртак шесте недеље, Спасов-дан, — јеванђеље од Луке зач. 114. — Кад се од 8 недеља одбије једна Маркова, онда Јованових недеља има седам. Г. Р. погрешно вели да Јованових недеља има — осам. (Брошира, стр. 29.)

И тако видимо, да је подела недеља у грч., стар.-словенском, србуљ., па и у руско-словенском јеванђељима — *једнака*; и то:

I.) Јованових недеља има 9
(седам недеља „ускрснјег доба“ и две недеље поста)

II.) Матејевих недеља има 19
(17 недеља „духовског доба“ и недеља месо-и сиропусна).

III.) Лукиних недеља има 17

IV.) Маркових недеља има 5
(4 недеље поста и једна недеља „ускрснјег доба).“

Свега недеља: 50

Овим би горње спорно питање било расправљено и на исто одговорено; но ћу навести још нешто.

Г. Р. тврди, да је подела недељâ у руско-слов. јеванђељима погрешна.

За што?

За то, што прва Лукина недеља није означена са бројем 1., — као што је то у грчким, старослов., и србуљ. јеванђељима — него је означена са бројем 18. (Брошира, 31.)

Но због тога не мора бити, па доиста и није у руско-слов. јеванђељима подела недеља — погрешна, јер то управо и није *подела* него — *бројање недеља*. Погрешном поделом недеља звало би се и било би то, кад у руско-слов. јеванђељима не би било недеља од сва четири Јеванђелиста, него само од два-три; или кад би се број недеља појединих Јеванђелиста у руско-слов. јеванђељима разликовао од тога броја у грчким, старо-слов., и србуљским јеванђељима. Но како то није, него је у томе међу њима потпуна једнакост: то се и не може рећи, да је подела недеља у нашим јеванђељима — погрешна.

Ма да је 1. Лукина недеља у нашем јеванђељу означена са бројем 18, ипак је она — у самој ствари — прва недеља Лукина.

Ако би, дакле, у нашем јеванђељу гледе Лукиних недеља било какве погрешке, то би је било не у подели, него у бројању недеља. Да, било би погрешке у бројању. Но не бих рекао, да је и бројање Лукиних недеља у нашем јеванђељу погрешно. И ако је 1. Лукина недеља погледом на другог, новог јеванђелиста доиста — прва, али је она — у самој ствари и 18-та по реду.

Исто је тако бројање и у грч. јеванђелистару. У таблици, коју је г. Р. навео у 1. бр. „С. С.“ 1894., у четвртој рубрици, наводи се „Назив редовне недеље;“ па у тој рубрици на спрам 1. Лукине недеље налазимо број XVIII., на спрам 2-ге број XIX. и т. д. Према томе и у нашем јеванђељу број 18. 19. и т. д. покрај 1., 2. и т. д. Лукине недеље није ништа друго, него „назив редовне недеље“.

Дакле је и бројање, односно „назив редовних недеља“ у руско-слов. јеванђељима оно и онакав исти, које и какав је у грчким, старо-слов., и србуљ. јеванђељима.

(Наставиће се).

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.***)

(Наставак).

XI.

Село Почи.

У селу Почи о ускрснјем посту год. 1735 исповедило се „Домаћина“ 14. Домаћица 13 Браће и синова 4. кћери и снаје 6. слугу — укупно 37. прав. Хришћана

Презимена „Домаћина“ ова су:
„Расковић, Летичић, Вукдрагић, Иванчић“.

Друго су само крштена имена свега 8. и два назива „Ковач“, може бити да је овај последњи назив „Ковач“ управо за презиме узето.

У селу Почи било је год. 1731. српских домова 6. Године 1796. Срба становника 292. а 1890. год. дакле умалио се број Срба у селу Почи са 98. душа.

XII.

Село Вирагошт.

У селу Вирагошу о ускрснјем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 13.

*) Врло штовани г. писац био је спречен до сад да наставн овај свој рад. —У—.

Домаћица 9. Браће и синова — кћери и снаја 5. слугу — укупно 27. православ Хришћана.

Презимена ама баш ни једног нема прибилеженог, почем је сваком домаћину само крштено име уписано, а ових је 11.; сем ових у истој рубрици читају се ова два назива „Сакорка вдовал“ и „Лика Циган“.

Кратке биљешке. У селу Вирагошу било је год. 1731. српских домова 8. — На кад је у селу Почи (види под XI) исте године било само 6. српских домова а на 65. година касније т. ј. 1796. године српских становника 292. онда је и у селу Вирагошу најмање толико православ Срба морало бити. Но биће да су се Срби из села Вирагоша у старија доба иселили и у ближња српска места расули, само тако се протумачити може зашто 1890. год. није више Срба у селу Вирагошу до 4. душе?

XIII.

Село Титошк.

О ускршњем посту год. 1735. исповедило се домаћина 45. Домаћица 31. Браће и синова 30 кћери и снаје 37. слугу? Укупно 135. православних Хришћана.

Презимена ова су:

„Милашин, Вѣмановић, Бошњак, Вечериновк, Баичк, Панчичк Вланчк Іфкица*) Вѣдимир, Райсавац, Чипин, Керовац, Вечериновк, Чичин, Ковач; Вездечан, Звечевац, Марчић и Мицатов“.

Сем оваковних презимена налазе се у у рубрици „Домаћини“ поред крштених имена и следећа: „Кѣонжѣа, Данел (нева) Хошкѣт, Геведар, Бирок и Майсторх“, — која могу и презимена бити, а могуће је да су у истини баш презимена — то ће данашњи Срби Титошани зар најбоље знати, ако од означених — рецимо породица, има још у животу потомака.

Кратке биљешке. У селу Титошу год. 1731. биза је српско-православних домова 32. а године 1796. српских становника 622. ал већ год. 1890. налазимо овде само 323. становника српских, за 94 године, дакле, умално се број Срба са 299. душа, у селу Титошу.

*) Уз породично име „домаћина“ „Вланчк“ стајао сам и крштено име „Іфкица“ за то: што се у протоколу „Невеѣ дашњсѣ“ бележени духовник у свом извешћу на последњем листу нарочно позива на Јовицу Белића из Титоша, шта је овај „сказао за исповеди со заклетвом“ На свом месту вратићемо се к овој бележници. М. Л.

XIV.

Село Мајши.

О ускршњем посту год. 1735. исповедило се домаћина у селу Мајши. 48. Домаћица 35. Браће и синова 23. кћери и снаја 10. слугу. — Укупно 116. православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Јоришинч, Станчин, Поповичч, Сакичч, Миличк, Дикач, Марков, Вѣкамнов, Стончк, Драгѣчк, Вѣкдагов, Кертич. Милошић, Зерович, Тѣц, Лазин, Гашинк, Сѣкотин, Батков, Миласинч, Сѣгар, Вѣков Милич Пѣги . ., Радмаиов и Іфкич“.

Уз ова презимена налази се у место крштених имена и овакових назива: „Кнезх, Бирокх, Играч“ Је су ли ови називи у оно доба т. ј. год. 1735. права породична имена била у селу Мајши? ко ће то данас знати?

Кратке белешке. У селу Мајши било је год. 1731. српских домова 40. године 1796. било је православних Срба 649. а 1890. године 382. дакле, за 94. године нестало је онде Срба свега 267

XV.

Село Липову.

У селу Липову год. 1735. о ускршњем посту исповедило се „Домачина“ 22. Домаћица 19. Браће и синова 20. кћери и снаја 15. слугу 2. Укупно 78. православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су: „Чосичк и Цкович“ а остали — на броју њи 20. само су са крштеним именом означени. Нехатост и небрежљивост највећа, каква се само замислити може!

Кратке белешке. У селу Липову било је год. 1731 српских православних домова 12. године 1796. било је Срба 400 а 1890. године 355. дакле, за 94. године умално се број Срба у селу Липову са 45. душа

XVI.

Беседек.

У селу Беседеку год. 1735 о ускршњем посту исповедило се Домаћина 12. Домаћица 9. Браће и синова 1. кћери и снаја

4. слугу — укупно 26. православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Жкавичх, Рзжичичх, Богославлек, Чордаш, Петрок, Чосич, и Јашчан“.

Кратке белешке. У селу Бездеку било је год. 1731. српских православних домова 9. године 1796 било је Срба у селу Бездеку 200. а 1890. год. 175 дакле за 94. године умалио се број Срба у истом селу са 25. душа

XVII

Село Шарок.

У селу Шароку о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 22. Домаћица 21. Браће и синова 15. кћери и снаја 9. слугу — укупно 67. православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Кѫичх, Полимац, Стенчх, Стојков, и Кѫкоман“ а остала су само крштена имена.

Кратке белешке. У селу Шароку било је год. 1731. српских православних домова на броју 16. године 1796. било је у истом месту Срба 537. а 1890. год. 288. дакле за 94 године нестало је прав. Срба у поменутом месту 249. душа.

XVIII.

Село Ивань.

У селу Ивању о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 20. „Домаћица“ 11. Браће и синова 5. кћери и снаја 2. слугу — укупно 38. православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су:

„Калин, Кранеш, Кајчетичх, Мирков, Миличх, Стоин . . . Иванов и Иванович“.

Кратке белешке. У селу Ивању било је год. 1731. српских православних домова 16. Године 1796. било је прав Срба 104. а 1890. год. 37. дакле, за 94. године нестало је Срба у селу Ивању свега 67.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

Са Удбине. *(Освећење другог школског барјака у Крбави!).* — Од како је Удбине у некада кршавој нашој крајини и на њој Србина, — није се што овакова збило, као што се то збн *лицем на Видовдан ове године на њој* — а то је *посвета у свој Крбави другог школског барјака за правосл. Српчад, на овдашњој четвороразредној пучкој учионн.* — Нема тога пера, које би било кадро дати вјерногa израза оном одушевљењу и ужи-вању; — оном миљу и раздраганој волн; — оном узвишеном заносу срца и душе; — оном усхићењу и раздраганом жару родољубља, — су чим би занесена, тако рећи опијена, удбинска и околна Србадија, кад је дочекала, да јој се у славу Божију и св. православља, а за срећу и душевни напредак једнога блага свога, Срнчади младе, — те задужбине и миле им даде — посвећује красни барјак, набављен милодарима Србадије! Сваком присутном могао си на лицу виђети и из очију читати неко неописано одушевљење, које му још успомена тога дана, на оно тужно и судбоносно поље Косово, даде неки виши, тајанствени изглед, па још кад се зна, да такова радост проистиче не само из оне жарке љубави према милом православљу и народности, већ мало као из поноса — од онога раз и образа — да се види и докаже: *„Е смо вала живи!“* — Но на што ријечи трошити на рачун скупа простора честитог нам „Сиона“, — кад се неда описати; — требало је, доћи и виђети, а које дош'о и видио, — усхићен и сав блажен је дома и пош'о. Још кад се зна, да је овај барјак *једина светиња* међу Србадијом на Удбини — замјена и цркве! — —

Врло диван барјак од модре свиле, са белом и плавом лентом, а на њему с' једне стране лик светитеља Саве, а с' друге пак лик косовског мученика цара Лазе — *красног имена барјакова*, осветен је у лијепо декорираној школској соби. Осветење обавио је поводом нам протојереј *прот. г. Томо Алагић*, бивши професор и ректор на рељевској богословији, — уз асистенцију двојице свећењика г.г. Јанка Милојевића и Михајла Медаковића, — тако лијепо и свечано, да је силан народ неописано одушевљен био, — би рек'о, — е се оног часа није на земљи налазно!!

Честитамо г. проти, што му је таки почетак његове св. службе овђе! — Захвални смо и високопреосв. г. Епископу Дијецезану нашем, што је тако врсну и способну особу наименовао за свећеника у овом забитом крају Срштва! —

Барјаку кумоваше многоуважена госпођа позната родољупкиња и врла Српкиња *Олга Шпорак, рођена Влашкалић из Сомбора* а сад супруга г. Пепе Шорка, заступника овог котара на земаљском сабору у Загребу!

По прописно обављеном чину освећења изговори г. прото језгровито и прикладно слово онако, како он то само умије, споменувши у кратким цртама прошлост Србинову, успомену на Косово, даљну историју Србинову у новој му отаџбини, нагласивши његову, крвљу засједочену, њерност и привржевост династији и престолу! Напомену привилегије и повластице дароване Срштву, а по том топло препоручи међусобну слогу и љубав к њери и милој народности! Говор је учинио неома лијеп утисак на присутне, те је говорник више пута био прекидан са бурно „Живио“, — а особито при помену имена Њег. Величанства нашег премилостивог цара и краља! По изговореном слову забрује одушевљено „*Усклинимо с љубављу...!* — Кад се пјесма стишa узе ријеч вриједни учо г. *Станкаја Шакић* те овако прозбори: „Високо штовани зборе! — Српско-православна школска младеж светкује данас ријетку славу, — запета најузвишенију за њихову младеначку добу! Настојањем и добротом племенитих родољуба посвећен је ето њен школски барјак, којим добива у руке видљив лик свога патрона, првог срп. просвјетитеља и научитеља св. Саве Немањића. Застава је дакле ово, под којом ће учитељи, — ти пијонери просвјете, водити своје питомце на поље, ће не одазчује пушка и јатаган, него перо и напир! Барјак је велим ово, који највишује, да врле патриоте потпуно схваћају важност школе и њезиног задатка! Јест — барјак овај највишује, да народ увиђа, да су прошла бурна времена, да је наступило доба живога рада на културном пољу. Узвишен је то моменат у животу нашег овдашњег Срштва! Ко би и помислити могао, да би се онај вјечити ратник, онај неустрашиви борац — тако брзо привикао мирном и просвјетном раду!? Али велики дух Србинов радо је послушао савјет свога пјесника, који му кличе: „Пушку о клин, мач у ток, — сад је, браћо, други скок“!

Тај савјет, та племенитост Србинова, створила је ово и данашњу славу, — сабрала је вас многоштов. госте, да будете свједоком просвјетног напретка удбинских Срба. Та благонаклоност ваша, особито ће куме, побуђује у нама пригодно расположење, с тога прије него што завршим: Ја се у своје, и у име школ. младежи, најсрдачније захваљујем у првом реду ћи куми, која се је добростиво изволјела примити кумства; срдачна захвалност и вама преч. господо свештеници, па и вама остала многопоштована господо, који се радосно придружисте данашњој нашој свечковини! Угодна ми је дужност сјетити се овђе и вриједних приложника и ктитора, који су ово дело започели и срећно га ево крају привели! — Још једном кличем: „Свима срдачна хвала — а од Бога плаћа“!

А ви сада, питомци моји мили, сачувајте дубоко у вашим млађаним срцима успомену на овај у животу вам свечани дан. Добрим својим напретком и владањем покажите, да сте заслужили ову славу, која се вас највише и тиче. Слиједите науци и савјету вашега заштитника, а нас свију просвјетитеља и научитеља св. Саве, настојте да будете вољани и честити синови ваше нам домовине, дика и понос нашим родитељима, — а само тако и тадај ће те се најбоље одужити за приређену вам данас свећаност“! — Бурно „живио“ бијаше одговор на лијеп предговор. — За тим наступи на сриједу ученик Раде Кораћ, те се захвали у име другова, а мала српкињица ученица Анка Чанковић у име својих другарица. — Живила Српчад мала!

Само се од себе разумије, да су при сваком важнијем моменту у том давали мужари (калуни) одјека, да се могло чути од Велебита до Пљешивице, које су планине с' Удбине на лијеву видику и догледу.

Након свега тога крену се силна поворка, свештеници, школ. младеж и многобројни свијет из школе кући врла Србина и челик родољуба *г. Милоша Омчикуса* (у чијем је дому и недавно отворена нова „српска читаоница“) — ће се има барјак на похрани чувати. Појаше тропаро и „усклинимо“ — пратили су поворку; тихо и мирно, баш к'о наручено вријеме допринесе, да је сва поворка још величанственија изгледала! —

Кад је барјак свечано допричен до куће г. Милоша — би свечано истакнут на прозор, да га се нагледа и наужива остала раздрагана Србадија, које је на окупу било око 2000 по избор

Србина па се за тили час по том заталаса коло, у ком поједвка даде одушке свом одушевљењу. — Након кратке почивке би у кући домаћина Милоша банкет, на ком присуствоваху преко 50 особа. При богатој сови, — богато се и здравице изнише!

У сред весеља изненади кума све присутне даром својим од 100 круна, под условом, да се од интереса има одјесати двоје сиромашне школ. Сричади; тијем примјером одушевљен *г. Данс Шорак-Чико, трговац из Лапца*, дарова барјак у исту сврху са 40 круна. Част им на том племенитом чину, којим дивно доказаше да им напредак Сричади на срцу лежи, за то нек им је овђе изречена јавна захвала и признање, особено приједној кући, која својим сестрама Сомборкињама у Крбави освјетла образ! Евала им и живио их Бог! — Весели гости растадоше се мирно и достојанствено, као што су се и састали тако! — Огријејено би душу, кад неби овђе с' признањем истакао настојање и труд *г. уче Станкаје*, те узор Српкињица госпођица: *Марс Чанковић, Анђелине и Милеве Тук* око декорисања школ. собе, у којој је осв'ећење обављено! Евала им и част им! Још нешто. Да честита удбинска Србадија одушевљено дјела на ширењу срп. свијести овамо, јасно се види колико из посвете ове, толико и из отварања српске читаонице на Удбини, — а сад је преглнула, да би што и богомоље себи, на Удбини подигла. *Боже услиши им жељу и благослови им започето дјело!* Но о томе други пут! — Не би лијепо, а још мање српски, било, кад не би овђе још споменуто, да нам Срби Кореничани и Лапчани изразише брзојавом своје одушевљење и радост своју, те нам честиташе — ма онако српски — наше то право српско весеље! Хвала им и част им за то! —

Да би многоштованим читаоцима „Сиона“ било јасно, зашто се у наслову вели: Осв'ећење *друге* школ. барјака у Крбави, — споменути је, да је слична посвета барјака била *прва* у свој Крбави прошле године у Мекињару, о чем је било спомена у овоме честитоме листу! —

Ешкија.

Шести извештај о православном срп. богословском училишту у Ср. Карловцима. Школска година 1894—95.

(Свршетак.)

На стр. 18. и 19. „Извештаја“ читамо оно:

Посјећивање *богослужења* било је просјечно прилежно. За вријеме дуготрајне луте зиме, изостајали са свакидашњих богослужења били су многобројнији. Вршење *религиозних* и *црквених* дужности са стране питомаца задовољавано је, али управа не смије још рећи, да је свака питомац већ сада проникнут оном чистом и живом свијешћу о религиозним и црквеним дужностима истинскога хришћанина, до које би се требао узвисити кандидат свештеничкога чина. Али зна се, како је тежак пут који се до тога долази, познато је даље и то, да тај пут постаје још тежим и мучнијим, кад су прилике, из којих се налази, од којих се полази и у којима се млад човјек креће, неповољне, а те прилике не могу се називати повољнима с погледом на предзивот и живот питомаца овог училишта. Побожност искрена и права цвијет је до душе препорођеног благодаћу Духа светога живота човјекова, али тај цвијет тако је нежан, да врло лако остане неопложен, да се спржи и пропадне, ако га у развитку његовом не потпомаже школа, и то дуготрајна школа, од колијевке на до потпуно зрела узраста. Рјетки су пак питомци овога училишта, који су збиља кроз такву школу прошли. Тако је данас и у другим црквама. Само што друге цркве раде на све могуће начине, да бар у пошљедњем већ часу што боље надокнаде оно што је дотле пропуштено, а ми као да ни данас још нијесмо дошли до обиљежја увјерења, да у томе правцу не може само учевни завод, као што је богословско училиште, потпуну накнаду дати. Али мора доћи вријеме, кад ћемо се у томе увјерити и онда ћемо знати, да ни најбоље организован учевни завод, ако га не потпомаже једна добро и паметно уређена кућа, у којој питомац дише и живи, не може никада рачунати на сигурне успјехе у религиозно-моралном правцу васпитања. Таква кућа може бити само интернат. То су увидјели Енглези, па су и своји универзитете спојили са интернатима и тиме их учинили, да су у истину alma mater њихової омладине. То су увидјели Њемци, па најбољи њихови људи данас предирају за интернате, против којих су њихови очеви рат водили. То су увидјели Руси. И други то увиђају. Увиђају и Хрвати, па устрајају: интернате, не само уз богословске своје школе, већ и уз учитељишта, и уз друге школе, чак и обртничке. Само ми не ћемо да увидимо, или ако ко и увиди, одмах се у ње Срспства, народњаштва, чак и вјере и цркве, подиже вика против интерната. А не ћемо да видимо, да ни римској цркви нијесу од штете били њезини интернати, да ни протестанству није наудио тибингенски интернат,

да ни православљу нијесу били од штете руски интернати. Па или не знамо, или силом нећемо да знамо, да се сигласка омладина ни кроз средње, ни кроз наше школе, није одродила и ако у интернатима живи, ни Њемац да није престао бити Њемцем, ни Рус да се није одметнуо, па ни Хрват да се није изневјерио својој народности, ако је у интернату био. Само Срби, који је у својој задруги најбоље живио и који је, док је њу чувао, на ње пријо снагу за јачину своју, само он се нар мора у добро уређеној задруги, у добро уређеном интернату, одродити и пропасти! Чудновата је ова наша логика. Или смо зар изгубили цјеру у се?! Или ни можда данас идеал Србства и православља у нечем другом налазимо, а не у овоме, у чему су га наши стари тражили. Готово да човек долази у искушење да помисли, е ми за Србство и православље страхујемо и за њих се бојимо од конзекветнијег религиозно-моралног васпитања омладине и од јачег и свјесније слубљивања са духом хришћанства!

Ми ово потписујемо дословце с тим, да ће страховања и бојазни од „конзекветнијег религиозно-моралног васпитања омладине и од јачег и свјеснијег слубљивања са духом хришћанства“, нестати, чим се они, који још страхују, упознаду са конзеквенцијама тога васпитања и слубљивања са духом хришћанства, чим се увере о плодовима и успесима интернатског образовања и васпитавања наше богословске омладине. Ако и после тога буде „страховања“, оно ће бити „сумњичење“ без којега код нас не може бити, а које се већ и данас познајемо крије под плаштом тобожњег страховања и бојазни за „самосталну“ и „слободну“ развитак богословске омладине. А сумњичења тога биће и од сад, јер ће увек бити људи, који не ће хтети ни умети разликовати дисциплину образовања и васпитања од разузданог слободоумља и незреле самосталности у развитку школске омладине, као што не разликују ни слободу мишљења од самовоље прохтева, самосталност положаја и уверења од злоупотребе и непристојности разлозима и туђим бољим мишљењима.

Но таква страховања, односно сумњичења нису кадра никад била, да спрече напредак, којега захтеви времена и потреба захтевају и траже.

Слушаоци богословског училишта уживали су у школ. години 1893—85. разних стипендија у своти од 7394 фор. а разних приложи у своти од 1365 фор. 50 нов.

Број слушалаца био је у прошлој школској години: у I. години 29, и то на архидијецезе 10, горњокарловачке 3, пакрачке 3, бачке 5, вршачке 2, темишварске 4, будимске 2; у II. години 24, и то на архидијецезе 7, горњокарловачке њедан, пакрачке 1, бачке 10, темишварске 3, будимске 2; у III. години 20, и то: на архидијецезе 6, горњокарловачке 1, пакрачке 1, бачке 8, вршачке њедан, темишварске 4, будимске њедан; у IV. години 13, и то на архидијецезе 4, горњокарловачке њедан, пакрачке њедан, бачке 5, вршачке 3, темишварске 1, из будимске њедан. Свега у све четири године (разреда) било је 86.

Од тих је положило испит у првој години 13, у другој 17, у трећој 11, а у четвртој свих 13. Од испита је одустило 3.

Слушаоци у четвртој години, који су добили апсолуторне сведоџбе имали су сви испит зрелости.

Карловци, 28. јуна 1895.

Поводом дописа у 23 бр. о. л. из *Коренице*, добили смо од г. Данила пл. Будисављевића пароха јошанског о д у ж н исправак треће тачке записника 25-ог марта о. год. у Кореници одржаног свештеничког збора, приликом исповеди свештенства кореничког протопресвитерата, по којем исправку то свештенство не дели *једнодушно* о администратору тамошњег протопресвитерата г. Ј. Т. онако мишљење, суд и расположење, како је приказано у односном допису, него да је већина тамошњег свештенства противног мишљења о свему томе.

Г. Будисављевић је свој исправак намењно као што вели: „истини у прилог, а у договору са браћом свештеницима који су му једномишљеници.“ Већ и овим што рекосмо, задовољено је тој браћи свештеницима. А колико нас истине у истини, и на којој страни има, иска браћа *међу собом* братски расправе. Распредање таких питања путем јавности, ми не можемо потпомагати И за то је о томе ово — последња у овоме листу.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Одликовање владике Милаша.**) Прногор. кнез Никола одликовао је задарског епископа високопреосв. г. Никодима Милаша великим крстом Данилова реда.

(**Епарх. школски одбор бачки**) одржао је дана 21. јуна (3. јула) по подне под председништвом преосвећеног Госп. Епископа Дијецезана своју редовну седницу и у истој решио ове предмете: Узет

је на знање и равнање отпис високог министарства у погледу стипендијске закладе барона Симона Сине, за најнеобгле учитеље и њихове учитеље, на коју стипендијску закладу имају права учитељи свију народности и вероисповести у Угарској. — На замолницу високог уг. министарства позивање се срп. нар. учитељи, да се приме заступништва осигуравајућег завода за оне сирочиште породице, чије хранитељ мора од времена на време да врши војену службу, који је завод основан у спомен двадесетпетогодишњице крунисања Њег. Величанства краља, а стоји под заштитом великог војводе Јосифа. — Упућење су све подручне црквено-школске општине да кад од њих кр. држ. надзорништво ради миленијумске изложбе затражило буде статистичке податке о школама у 189 /6 шк. години — исте податке без одлагања и тачно и савесно прибележе и истом надзорништву приповшљу — Објављење се свима подручним општинама, да су одлуком вис. Школ. Савета од 27. априла (7. маја) 1895. фор. 80/94 стављени ван крепости као „Наставни план за срп. нар. учитеље“ од 1878. тако и „наставни план за учење мађарског језика“ од 1888. — а прописана *нова* „Наставна основа“ за правосл. вероисповедне школе у Угарској са једном, две и више учитељских снага“, која ће се већ почетком идуће 1895 –6 шк. год. имати у школи увести. Под једним је учињено сходно расположење, да се нова наставна основа свакој општини у потребном броју примерака у најкраћем року достави. — Упућене су све подручне црквено-школске општине, да имају без одлагања учинити нужне кораке, како би се уз редовну основну школу — и трогодишњи течај нофторне школе у колико исти већ не би до сад постојао већ почетком идуће 1895/6. шк. год. отворили могао и поправљено истима најозбиљнијим последицама, ако би се о овај налог оглушиле. — Узет је на знање, извештај члана Јов. Грчића о учињеном прегледу новосадских школа и умољен је члан др. Л. Ст. да ради одклоњења примећених недостатака ономе одбору сходан предлог поднесе. — Узет је на знање избор учитеља Ст. И за члана м. школ. одбора у Сомбору — Одбијен је учитељ Ст. Цр., сада учитељ у Т., са својим потраживањем, да му општина у Б. накнади путни трошак у Филеђхаз, пошто је већ пре тога дао останку на том учит. месту. — Упућења је општина у Бођанима, да свом садашњем привр. учитељу потпуну плату падаје и да ради попуњења тамошњег учитељског места са оспособљеним лицем има одмах стечај расписати. — Закерено је црквеној општини у Бајши, што је противно законским прописима, пре времена завршила ову школ. годину и под једним позвана, да оводоборском налогу под бр. ШО. 115 у погледу школ. исказница за 1894/5 школ. годину за 14 дана одговорити има. — Упућена је општина у Рибици, да своју привр. учитељицу В. В. нада потпуну плату са тамошњим учит. местом скопчану, као потпуну плату њену за месеце јули и август. — Издата је на изјашњење општини у Бајмолдова тамошњег умировљ. учитеља А. Ј. погледу неиздате му од 8 година мировине. — Поделени су допусти у сврху лечења преко овог школ. одмора пословодском учитељу Ђ. М. и сентомашком учитељу Н. М. — Молба исполицине становника из ДСИ., да се тамошњем учитељу поделени укор са истога скине — одбијена је као беспредметна. — Узет је на знање извештај општине у Ст. Ш. да се са својом учитељицом у погледу награде за нофторну школу поравнала. — Узет је на знање извештај општине у Ст. П. да је тамошњи учитељ Ђ. Ј. умрло и да је ради попуњења упражњеног учит. места стечај расписан. Под једним је дозвољено тамошњој учитељици В. У. да велики школ. одмор код својих родитеља у Л. провести може. Спровешће се високословенском Школ. Савету предлог учитеља силбашког К. М. против решења одбор оног нод бр. ШО. 685/106 ех 1895. — Узет је на знање избор новог председседника школ. одбора у Сенти у лицу М. Н. — Избор школ. управитеља у Сегедину задржан је ін suspenso, док административни одбор не реши тамошњи спор у погледу црквено-општинског заступништва и управе — Упућена је црквена општина у Ст. Б. да на школске згпраде уклони читаоницу. — Одобрено је расположење црк. одбора у Г., да и деца комуналних школа могу у цркви појати и друге црквене дужности вршити, но све стараће око припремања исте деце за речене дужности као и руковођење у истима за време богослужења поверено је тамошњем срп. правосл. вероучитељу. — Умољен је администр. одбор. бачки да црквену општину у Г. на послушност према оводоборским наредбама притегне. — Забављи у Т. продужен је рок за полагање испита до краја јуна 1896. — Упућене су све црквено-школске општине, да у будуће уз пријаву своју о упражњеном учитељском месту, свагда и препис стечаја, који ће ради попуњења истог места расписати, прикључити има.

(**Архидијецезална конзисторија**) одржала је, под председништвом *Његове Светости г. патријарха Георгија*, дана 27. јуна (9. јула) о. г. своју редовну седницу, у којој су од важнијих предузети и решени ови предмети: Његова Светост саопштава да је окр. протопресвитер карловачки Стефан Чобанић

дана 12. (24.) јуна у Господу преминуо. Закључено записнички изразити дубоку жалост над смрћу пок. дугогодишњег и ревносног члана ове конзисторије, те писменим актом кондолирати удовици покојниковој. — На упражњено, смрћу протопр. Стефана Чобанића, место једног члана конзисторије ове, изабран је за члана те конзисторије протопрезвитер Јован Вучковић професор и пр. управитељ правосл. срп. богословског училишта у Карловцима; а на упражњено, истом смрћу, место једног члана испитног повереништва за полагање стечајног испита изабран је протојереј Јован Јеремић уредник „Српског Сиона“. На упражњено као место у истом повереништву, које је заузимао биншки белешник ове конзисторије а сада високопреосвећени г. епископ бачки *Герман*, изабран је садашњи белешник конзисторије синђел Лукијан Богдановић. — Поводом тих, што је вел. срп. народно-црквени сабориски одбор у седници својој од 14. (26.) децембра 1894. под бр. С.О. 4803/1473. у обзиру коначнога уређења дугова пећких манастира, који дугују пар. црквеним фондовима, одлучио умолити Његову Светост господина Патријарха, да изволи најстрожије наложити управама и односно настојателима манастира Бешенова, Вел. Ремете, Јаска, Крушедола, Раковца, Хопова и Шишатовца, да сву камату од предносних папира, камо се и уложне књижице имају рачунати, од 1. јула 1895., односно од најближег термина по тој ствари од стране надлежнога суда. — Молба јереја П. С. из Б. у погледу половине парохијске сесије, одбијена је као неоснована, и исти упућен на решење вел. Саб. одбора бр. 1090/304. ех 1892. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитара о обављеним испитима из вероучке правосл. ученика на средњим заводима. — Узети су на знање годишњи извештаји окружних протопрезвитара о списку парохија и свештенства за год. 1894. — Узети су на знање извештаји истих протопрезвитара о прелазима из других у православну вероисповест, у год. 1894. по којим извештајима је таквих прелаза било у карловачком протопрезвитерату 8, у вуковарском 8, вировитичком 10 и митровачком 10. — Поводом извештаја окружних протопрезвитара о обављеним годишњим исповестима свештеничким у г. 1894. — решено је све свештенике, који к исповести нису приступили, а то оправдали нису, позвати на одговор. — Узет је на знање извештај администратора вуковарског протопрезвитерата, да је парохију у Лазарева предао новопостављеном тамо пароху јереју Тр. Б. — Дозвољен је једномесечни допуст јереју Ј. А. пароху шидском ради лечења. — Извештај адм. протопрезвитерата вуковарског о извршеној молбе црквене општине ст. и новој баиовачке у обзиру одцепљења исте од црк. општине товарничке, поправљен је исправе с тим, да у споровствари има преслушати црквену скупштину товарничко-баиовачке црк. општине у присутности изасланика политичне области, те изјаве њихове и закључке у одоспаревеном препису седничког записника овамо подастрети. — Узет је на знање извештај протојереја и пароха вуковарског И. П. да је залишна паро-

дана 12. (24.) јуна у Господу преминуо. Закључено записнички изразити дубоку жалост над смрћу пок. дугогодишњег и ревносног члана ове конзисторије, те писменим актом кондолирати удовици покојниковој. — На упражњено, смрћу протопр. Стефана Чобанића, место једног члана конзисторије ове, изабран је за члана те конзисторије протопрезвитер Јован Вучковић професор и пр. управитељ правосл. срп. богословског училишта у Карловцима; а на упражњено, истом смрћу, место једног члана испитног повереништва за полагање стечајног испита изабран је протојереј Јован Јеремић уредник „Српског Сиона“. На упражњено као место у истом повереништву, које је заузимао биншки белешник ове конзисторије а сада високопреосвећени г. епископ бачки *Герман*, изабран је садашњи белешник конзисторије синђел Лукијан Богдановић. — Поводом тих, што је вел. срп. народно-црквени сабориски одбор у седници својој од 14. (26.) децембра 1894. под бр. С.О. 4803/1473. у обзиру коначнога уређења дугова пећких манастира, који дугују пар. црквеним фондовима, одлучио умолити Његову Светост господина Патријарха, да изволи најстрожије наложити управама и односно настојателима манастира Бешенова, Вел. Ремете, Јаска, Крушедола, Раковца, Хопова и Шишатовца, *да сву камату од предносних папира, камо се и уложне књижице имају рачунати, од 1. јула 1895.*, односно од најближег термина по тој ствари од стране надлежнога суда. — Молба јереја П. С. из Б. у погледу половине парохијске сесије, одбијена је као неоснована, и исти упућен на решење вел. Саб. одбора бр. 1090/304. ех 1892. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитара о обављеним испитима из вероучке правосл. ученика на средњим заводима. — Узети су на знање годишњи извештаји окружних протопрезвитара о списку парохија и свештенства за год. 1894. — Узети су на знање извештаји истих протопрезвитара о прелазима из других у православну вероисповест, у год. 1894. по којим извештајима је таквих прелаза било у карловачком протопрезвитерату 8, у вуковарском 8, вировитичком 10 и митровачком 10. — Поводом извештаја окружних протопрезвитара о обављеним годишњим исповестима свештеничким у г. 1894. — решено је све свештенике, који к исповести нису приступили, а то оправдали нису, позвати на одговор. — Узет је на знање извештај администратора вуковарског протопрезвитерата, да је парохију у Лазарева предао новопостављеном тамо пароху јереју Тр. Б. — Дозвољен је једномесечни допуст јереју Ј. А. пароху шидском ради лечења. — Извештај адм. протопрезвитерата вуковарског о извршеној молбе црквене општине ст. и новој баиовачке у обзиру одцепљења исте од црк. општине товарничке, поправљен је исправе с тим, да у споровствари има преслушати црквену скупштину товарничко-баиовачке црк. општине у присутности изасланика политичне области, те изјаве њихове и закључке у одоспаревеном препису седничког записника овамо подастрети. — Узет је на знање извештај протојереја и пароха вуковарског И. П. да је залишна паро-

хијска сесија у Борову на рочишту код кр. кот. суда у Вуковару држаном у грунтовници уклижена као власништво „срп. прав. јерархијског фонда митрополије карловачке“ — На молбу црк. општине Рача Босут, решено је, упутити тамошње парохије администратора јером. Г. М. да се има бесодложно на Б. преселити у Рачу и заузети овај стан, који је пароху на уживање опредељен. — Молба јер. Н. Н. на М. да се поврати у уживање и администровање тамо упражњене парохије, одбијена је, а исти је упућен на донесено већ у том погледу решење. — Одбијена је и молба јером. Г. Т. ради приношења од 50 ф. — Тужба грађана и црквених скупштинара у Ст. Б. против јереја Н. Н. уступљена је окружк. протопресвитеру земунском ради наиђења. — Молба сирмеског ботослова Гр. Ј. за получење опроста година ће се спровести надлежном месту с преповруком. — Пароx у Ш „јер. А. Н. обложен је фишкалном акцијом, суспендован с парохије и одлучен од епитрахиља. — Подигнута је фишкална акција против јер. Г. М. сада у М. — Јеромонах Т. У. осуђен је на тромесечни манастирски затвор, посттрен недељно са двођневним сухоједењем и на губитак дијурне, и одлучен је од епитрахиља. — У предузетим брачним парницама донесене су три осуде за развод брака.

(**Архид. административни одбор**), држао је своју редовну седницу 20. јуна (8. јула) о. г. под председништвом Његове Светости српскога патријарха Георгија, у којој је од важнијих предмета решено: да се поднесе извештај саборском одбору о том, колико је срп. прав. парохија у архидијецези редуковано од дана, кад је прев. кр. рескрипту у овој митрополији у живот ступио, те са којом редукованом парохијом је била скончана и парох. сесија, која је по смрти дотичнога пароха „задњином“ постала. Упућени су окр. протопрезвитари, да ради спровађања ликвидације дуговина саборских трошкова и верозаконског приноса и примања обвезе односно потписивања обвезница посредују код дотичних црк. општина, а особито да објасне заступницима истих, да потписивањем обвезница никакав терет или обвезу на себе лично не примају, него да чине то све у име и на терет дотичне општине Усљед молбе појединих црква, општина, да им се дозволи да могу дуговине саб. трошкова и верозаконског приноса у извесним ратама отплаћивати, — упућене су на наредбу саборског одбора, у томе предмету надану под бр. СО. 1379/505 ех 1895. која им је путем окр. протопресвитара саопштена под бр. А.О.557.727/202 ех 1895. — Исправна је управа ман. Шишатовца, да поднесе у најкраћем року план и трошковник за оправку ман. зграда и цркве, како би јој се могло у скоро тих оправака зајам исплатити Одобрено је ман. Кувеждину, да може издати своју поденицу у закуп на три године; исто тако ман. Хопову, да може своје земљиште „Грофово поље“ на 3 године у закуп издати. Одобрено је конституисање црк. скупштине у Трпињи. Упућена је црква. општина у Моловину, да земљиште, које тамошњи пароx у име сесије ужива, и које је под именом „Црквена Заклада“ у грунтовници уведена, исправити те на име „срп. прав. парох. сесија у Моловину“ увести даде. Узет је на поволно знање извештај администратора протопресвитера карловачког, да је од подручних му црква. општина изузето д.е покупно пристојбе за епар. фонд и рачуноревизора за годину 1895. Одобрено је црква. општини адашевачкој, да може купити две парцеле земљишта у површини од 2 јутра 446 □ хв. за цену од 200 ф. Одобрен је уговор, склопљен између црква. општине у Марадику и подузимача Х. Кела у погледу оправке парох. стана. Одобрен је у начелу закључак црква. одбора у Дивошу, да може купити једну кућу за и рох. дом за цену од 1900 фор. под условом, да тај куи претходно црква. скупштина у смислу §. 23. Н. Б. нар. кр. рескрипта закључи. Обнова црква. одбора у Угриновци узета је знање. — Узет је на знање закључак црква. скупштине у Павловци гледе оправке тамошње св. цркве. Упућена је поново црква. општина у Моровићу да своје пароху све дотле, док се парох. дом не сазида, станарину плаћати има. Усљед молбе администратора парохије у Петровчићу, упућена је тамошња црква. општина, да свештенику своме или парох. дом сазида, или у име станарине навестии годишњи ренутум даје. Упућена је срп. прав. црква. општина у Павловци у предмету преписа парох. сесије са именa бившег пароха Јована Миниковића на име „срп. прав. парох. сесија у Павловци“ да уме себи чравоваступника те да га опуномоћи, да канцеларским путем исходи исправак у грунтовници и ако исти не би за руком пошао, да покуша то постићи путем редовне парнице. — За заменика члана адми. одбора постављен је Василије Константиновић протојереј. Одобрени су рачуни црквених општина Мирковаца од г. 1892., 1893. и 1894., Мартинаца од г. 1894., Сурдука од г. 1894. Ст. Сланкамена од г. 1893., Бубановаца од г. 1894. Добринаца од г. 1891. и 1892., Ердевика од г. 1892. и 1893. Ердута од г. 1891, 1892. и 1893., Ињије и Крњешеваца од г. 1893., Острова од г. 1891, 1892, 1893. и 1894. Петровчића од г. 1893. и 1894. Руме од г. 1894., а рачуни црква. општина Бешенова. Добановаца, Ердута, Каменице од г. 1894., Г. Петровца од г. 1892 и 1893., Ст. Сланкамена од г. 1894, и Шашинаца од г. 1893 оспорени су. Илија Бошковић, председник црквене општине у Добринци, дигнут је са председништва, јер је неписмен, те је упућена иста општина, да другог писменог члана за председника изабере. Упућене су црквене општине које нису поднеле своје рачуне за г. 1894. а и старије рачуне и разјашњење на исте, да такове за месец дана адм. одбору поднесу, а ако то не учине, упућени су протопресвитери да изађу на лице места и да даду на трошак председника и црквеног одбора не поднесене рачуне и разјашњење саставити. Пожурене су управе ман. Бесчина, Мале Ремете, Фенека и Раковца да своје рачуне за г. 1894. а она последња да и своје разјашњење на оспорени рачун од г. 1893. адм. одбору за месец дана поднесу. Председник црквене општине у Куману сигнут је са председничке части ради неуредности, и упућена је иста општина, да другог председника изабере. Рачун ман. Мале Ремете од

г. 1889. враћен је оцу Исидору Спасојевићу јеромонаху у Кувеждину, за разјашњење, а рачун истог манастира од г. 1886. поднесен је саб. одбору на коначно решење. Извештај протојереја Димитрија Руварца у погледу навођења околности тражбине Николе Савића, пароха Зезунског, од ман. Фенека, уступљен је истоме на њјашњење. Одобрено је цркв. општини у Адашевци да може купити кућу бр. 50 у Адашевци. Умољена је кр. жуп. област у Осеку да дугујуће своте у име рачуно-ревизорске пристојбе и прилоса за епархијски фонд од цркв. општине у Даљу, Белом Брду и Тења путем овршне укупити даде. Уступљен је ликвидациони записник црквене општине Шумљанске гледе црквених тражбина са приведбама на рачуне од г. 1890—1893. пароху исте општине на њјасњење. Враћен је прорачун црквене општине у С. Крушедолу од г. 1893. истој на прераду. Рачунски списи црквене општине у Обреви од г. 1891—1894. уступљени су члану овога одбора Милану Суботићу да изврши да исказан мањак на лицу места, и одреди, да се рачуни за те године по прошеч саставе. Враћен је црквени општини у Боботи њезин прорачун установљен за г. 1895. на прераду. Упућена је цркв. општина у Рачи да способног перовођу изабере, и да своје рачуне за г. 1893 и 1894. у ред стави и адм. одбору за надпреглед поднесе. Упућени је цркв. општина и Рибица да свој прорачун за г. 1895. адм. одбору поднесе, и да настоји да се парохијал, ако не иначе, а оно на и опрох, укупи и свештенику припадајућа плаћа дала, те да се и остали његовим опрандзима захтевима удовоље. Уток разрешење, црквене скупштине у Иригу уложен против одлуке адм. одбора, којом је иста са одбором разрешена поднесен је сад. одбору, а до решења истога довољено је разрешеној цркв. скупштини и одбору да врши црквено општинске послове. Одобрен је уговор склопљен између цркв. општине у Погановци и Леонтија Станимуковића гледе куће ¾ урб. селишта. Павле Драгојевић перовођа и рачуновођа цркв. општине у Долњ Товарнику оптужен је због неспособности, и упућена је иста општина да способног перовођу и рачуновођу изабере. Позване су цркв. општине, да своје перовође и рачуновође, који нису у стању по прописаним образцима рачуне водити, у Карловце пошаљу, где ће их рач. ревизор у том поучити. Одређени рачун управе ман. Крушедола од г. 1889, кога адм. одбор није могао одобрити, поднесен је сад. одбору на коначно решење. Извештај администратора протопрезитората Вуковарског о лањској пратњзбе црквене општине ликлушевачке поднесене против тамошњег председника Крсте Којића, у обзиру неправилног руковања са добивеном прилошком од високе кр. зем. владе са односним списима одступљен је кр. држ. одветништву у Митровици ради поведења прописаног поступка.

(**Испити у монашкој школи**) у манастиру Хопову одржавани су ове године 3. (15.) јула у присуству *Његове Светости*, српског патријарха **Георгија**, који се како лањске тако и ове године потрудио, да сам одзки жетву над својих рукосадом, да руководи испитима, у монашкој школи. На пуну у ман. Хопово радосно је српски народ поздрављао свога најпишег оца и старатеља око напретка и просвете Србинове, а пред манастиром самим дочекаше Његову Светост седаши управитељ манастира високопреч. господин архимандрит *Митрофан Шевић* са члановима патроната монашке школе, многим одличним гостима, те професорима и ученицима исте школе. После срдачне добродошлице и кратког одмора прешло се одмах на одржавање испита. — Монашка школа дели се на *припремни течај*, који је целе прошле године трајао, и на *први разред*, који је ове године отворен. Ученика свега беше 23 и то у припремном течају 7 а у I. разреду 16, од којих је један умро а шесторица су иступили током год. Из *горњокарловачке дијецезе* било их **3** и то у припремном течају: *Дујић Манојло* и *Савић Алекса* а у I-ом разреду *Домен Петар*. Из *Архидијецезе* **5** и то у припрап. течају: *Себастиновић Владимир* и *Чобановић Никола*, а у I. разреду *Неговановић Стеван*, *Николић Григорије* и *Радовановић Петар*. Из *бачке дијецезе* **4** и то у припрап. течају: *Суботин Младен*, а у I. разреду *Љубичић Војин*, *Палинчанин Илија* и *Поповић Душан*. Из *вршачке дијецезе*: *Тирић Светозар*, у I. разреду а *Петровић Коста* у припрап. течају. Из *темишварске дијецезе* у припрап течају *Недаповић Непад* а у I разреду из *такучке дијецезе Добриновић Никола*. Сва ова ученица показаше сјајан успех, тако рећи више сваког очекивања, јер су јасно и бистро, са схватањем и разумевањем одговарали на стављена им питања, да су сви присутни радо признати морали, да овде добар наставни план влада и да су своји приложе око истог врсне недагошке силе. И у богословским и у световним предметима ученици су показали заиста изванредан успех, што служи у прво реду на част и дику високопреч. госп. архимандриту *Митрофану Шевићу*, који је за ово кратко време, од како је дошао на управу монашке школе и манастира Хопова, својим радом и редом показао, да свој узвишени позив у свој озбиљности схвата и као управитељ манастира и као наставник повереше му младежи. Не мање ваше нарочито признање и хвалу заслужише и г.г. професори јеромонаси *Конон Малчићевић* и *Велизарије Прибићевић*. *Евала им на труду и жару*, а наше признање пружаће им и надаље истрајност у узвишеном им задатку. *вић.*

Патронат срп. правосл. монашке школе, држао је под председништвом Његове Светости Господина патријарха Георгија, а у присуству патрона, дне 4/16. јула о. г. у Манастиру Хопову своју седницу, у којој су прегледани и одобрени рачуни за год. 1893. 1894 и 1895. до 22. марта: када је управу те школе преузео г. архимандрит Митрофан Шевић. Установљен је прорачун до краја 1895. *Изабрен је за новог наставника овога завода* и то за предавање световних предмета срп. нар. *учитељ* виковачки *г. Арса Поштић*. Закључено је да се идуће школске године у припрапни течај приме само 4 питомца, како би се онда пуњиво број укупних питомаца до 20. — Решени су осим

тог још неки предмети од мање важности. —

(Храмовна слава у Кетфељу). Као што нам пишу, са врло страже у Темишварској епархији, из Кетфеље, богослужио је тамо на Иван дан о. г. као храмовни тамо дан, архимандрит бездински г. Исак Дошен. Г. архимандрит је том приликом красном проповеди многобројно скупљене Србе и Србкиње поучно „о значају црквене славе, крстног имена, чувању вере православне, српских обичаја, о слози међу ближњима, о љубави к вери и имену народноме“. Проповед г. Дошена оставила је за собом и најбоља успеха. Г. Дошен је и дочекан и испраћен — као заступник високопреосв. г. Епископа темишварског — најсвечаније.

(Нова црква св. Саве у Америци). У Експорту у западној Америци, наши Срби, који тамо живе, подигли су нову цркву у славу српског просветитеља *св. Саве*. Свештеник је такође Србин, Јеромонах Севастијан, коме Русија наше плате падаје годишње 2.500 рубаља. Црква је већ пропојала и Данко Јеремић, Србин, који је тамо радећик, јавијестио је о овоме и Његово Високопреосвештенство Митрополита српског Михаила. Овај поступак Срба за сваку је похвалу и може нам за пријер служити, како треба своју ијеру његовати и чувати. *„С.“*

(Са српске више девојачке школе у Новоме Саду). По извештају о срп. вишој девојачкој школи у Новоме Саду, на крају двадесетрипе а школске 1894—95 године, уписало се почетком те школске године на исту школу 112 редовних и 24 приватне ученице. Течајем године изостало је 11, умрла 1, а остало до краја године 124 ученице. Испитано је 115 а неиспитано 9. Од испитаних било је одличних 1, врло добрих 24, добрих 63, довољних 18, недовољних 9. Све ученице по народности су Српкиње, по вероисповести — православне. Међу уписанима припадају, по занимању родитеља, чиновничкој и интелигентној класи 62, трговачкој 30, занатлијској 28, а ратарској 16 ученица. Од њих на Новог Сада 55, из Угарске 25, из тројединице 55, из Србије 1 Фонд српске православне више девојачке школе у Новоме Саду има два одељка: а) Један је постао 1872. г. из оставине пок. *Катарине Д. Јовановићке из Илока* са основицом од 125 ц. дуката, који су промењени у 732 ф. 50 н.; даље из заоставка народних прилога за подизање споменика покојном оцу Др. Светозара Милетића, што је износило у округлој своти 700 ф., а што је одбор за подизање поменутог споменика 1881. године предао фонду ове школе и посветио вечној успомени покојне *Теодосије Милетићке*, мајке др. Св. Милетића. На овај део фонда утицали су још од 1878 год. скоро сваке године кад сви чисти приходи, кад делови од „беседе“, што су наставници с ученицама својим приређивали. Од 1882 г. приноси по 100 ф. годишње у овај фонд и месна српска православна црк. општина. б.) Други је део фонда овог установио 1885. год. опоруком својом блажене успомене покојни народни добротвор *Атанасије Петров сиш Герески, из Черевића*, остављши на цели ове школе 10.000 рубаља, који су 1891. године промењени у 14.248 ф. 51 н. а. вр. Ова се оставина има по вољи тестатора капитализирати, све дотле, док не нарасте на 24.000 ф. и онда се тек може приход од истог фонда трошити на цели ове школе. Са оба ова фонда рукује месна српска православна црквена општина и по завршном рачуну њеном од 1894. год. износило је први део фонда крајем 1894. год. ф. 11.138·63 а други Гересков фонд нак: ф. 19.471·82 укупно: ф. 30.610·45. По ланском извештају износио је овај фонд укупно: ф. 28.904·72 те је тако за 1894. г. порастао са 1705·73 н. а. вр.

(Са српске више девојачке школе у Панчеву.) По извештају о српској вишој девојачкој школи у Панчеву на крају њене двадесет и прве а школске 1894—95 године, уписало се почетком те школске године у исту школу 82 редовне ученице. Приватних ученица није било. Течајем године изостало је 2, остало до краја године 80. Испитано је 75, неиспитано 5. Од испитаних било је одличних 12, врло добрих 19, добрих 23, довољних 13, недовољних 8. По народности и вери 81 Српкиња православне, а 1 Српкиња римокатоличке вере. Међу уписаним припадају, по занимању родитеља, трговачком реду 19, занатлијском 19, свештеничком пиједна, учитељском 6, официјском 1, ратарском 15, кућарском 2, послужитељском 4, чиновничком 15. Од њих на Панчева 53, из уже Угарске 25, из тројединице 3, из страних земаља 1. Школски фонд ове школе на крају 1894. године био је: I. Заклада пок. Косте Димковића, као посебан фонд за издржавање овд. српске више дев. школе по гласу општинског извештаја за 1894. год. ф. 14.983·17 II. Фонд за српску вишу дев школу основан пок. Павлом Радојчићевим износи ф. 10.244·00. III. Заклада пок. Александра Касапиновића, као посебан фонд за издржавање српске више дев. школе износи пан кућа, које наследници доживотно уживају, по гласу општинског извештаја ф. 11.301·44 свега ф. 36.528·61. Осим горњих закада завештао је овој школи пок. Димитрије Голубовић ф 25.000 од своје куће на малој пијаци, које завештање наследници доживотно уживају.

(Са српске православне вероисповедне основне школе у Загребу). Било је, по њеном овогодишњем извештају у школској години 1894-5 редовних ученика и ученица 63, приватних 4. Течајем године изостало је 3. По завичају било је: из Хрватске 44,

из Славоније и Срема 12, из Угарске 5, из Приморја 4, из Босне 1, из Далмације 1. — По напретку: први ред с одликом добило је 17, први ред 39, други ред 7, трећи ред ниједан; неиспитан остао 1. — По стању родитеља било је: учитељске и професорске деце 1, часничке 4, чиновничке 25, трговачке 8, занатлијске 10, земљеделске 1, осталих 18. Школска управа: У смислу школске уредбе од 17. јула 1882. год. управља овом школом као прва и најближа власт, мј. школски одбор, у којем су чланови: Председник: Бранко Јовановић, већник кр. стола седморице. Подпредседник: Др. Богдан Медаковић адвокат. Мј школ. надзорник: Милан Рогуља кр. професор загреб. препарандије. Одборници: Амвросије Павловић парох. Петар Нешић кр. професор загреб. реалке. Никола Гавела трговац. Школски старатељ: Михаило Бастаић трговац. Школски лечник: Др. Ђорђе Иковић. Перовођа: Мита Грујић учитељ. Наставнички збор: Амвросије Павловић местни парох, предаје у овој школи: науку вере. Дужност ову врши од 1891-2. школ. године. Мита Грујић срп. народни учитељ, подучава у овој школ годинн II. III. и IV. разред. Иначе ради на овој школи од 1891-2. школ. године. Јелена Паниковићева испитана учитељица, подучава у овој школ. годинн I разред а предаје ручни рад и кућанство. Иначе ради на овој школи од 19. новембра 1893. год.

(**Поиш комесар за сједињење римске и источне цркве.**) Као што јављају, римска папа је именовао сарајевског надбискупа г. *Штадлера* „апостолским комесаром за сједињење римске и источне цркве“ јер: „на тај начин хоће папа да децентрализује пропаганду и веће поуздање код источњака пробуди.“

Прошлост није забележила баш велике успехе разних и многих комесара богате и раскошне римске пропаганде. Постојаност у вери својој и „тврђа вера од камена“ „источњака“, *а нарочито Срба*, којима је љубан г. Штадлера баш и наменьена, с једне, а омиљеност личности његове и поверење према њему, које је стекао у Срба у опште и понаособ у Срба босанско херцеговачких, с друге стране, јамче нам на сигурно да ће и од новог комесарства као што је и од целе досадање њему наменьене пропаганде бити једно велико — ништа. Ал за то ипак — позор!

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Једно од најважнијих питања, која дубоко интересују цео политички свет просвећене Европе, а нарочито нас Србе — решио је познати словенски научник и велики познавалац историје балканских народа г. **Дурново** у недавно штампаној књизи на руском и грчком језику под насловом:

Имају ли Бугари историјска права на Маћедонију, Тракију и Стару Србију?

Интересантно дело ово које је заиста објективно и са најдубљим познавањем предмета написано, превео сам на српски језик и дао у штампу. Дело ће бити велико око 3 штампана табака на великој осмини и сатинираној хартији. *Цена само 60 пара динарских а за иностранство 36 новчића.*

Рок претплате до Велике Госпојине ове године. Скупљачима 11-та књига припада као рабат.

Молим пријатеље и родољубе, да што више претплатника скупе на ову *овако* важну књигу.

О Видову-дне 1895. год.

Београд.

Протосинђел Виктор
проф. Богословије
и уредник „Весника Српске Цркве“
и „Мира“.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 112 1—2

Управа Ман. Гргетега намерна је нов магазин за рану на салашу Банковци зидати.

Зидарски посао без материала износи по изготовљеном предрачуну 1264 фор. 01 нов.

Дуњерски посао без материала износи 426 фор. а. вр.

Дражба ће се одржати 23. јула (4 августа) о. г. у 10 сати пре подне у Манастиру Гргетегу.

Сваки онај који дражби пристунти жели дужан ће бити 10% од горње суме у име шшманлука положити.

Услови и план стоје у манастиру Гргетегу на углед.

У Манастиру Гргетегу 3/15 јула 1895. год.

Управа Ман. Гргетега.

121 **ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.** 1—1

Српска црквена општина у Товаришеву решењем од 23. маја о. г. на основу одобрења Сл. Еп. Адм. Одбора од 20. јуна о. г. бр. 871/270 ех 1895. намерава своју цркву (торањ и кров) лимом покрити и портањску ограду и цркву с поља опрнити.

Поменути посао процењен је на 1975 ф. 20 н. Минуендо дражба за издавање тога посла одржаће се 23. јула 4. августа 1895. после подне у 2 сата у школској дворани III. и IV. разреда.

Лицитанти имају пре дражбе 10% шшманлука положити.

У Товаришеву, 5. јула 1895.

Страхиња Црнојачки, перовођа. Јоца Станојевић, председник.

Бр. 149/0 98. 120 1—3

НАТЈЕЧАЈ.

Овим се расписује натјечај на једно стипендијско мјесто од годишњих 100 (стотину) фор. из фонда Ђорђа Рајиновића.

Компетовати могу само Срби православне вјере, гимназисте, или они, који јесенас кане ступити у гимназију овдје на Ријеци, евентуално Сушаку.

Код једнаке квалификације првенство имају по крви рођаци завјештатељеви, на онда синови Срп. Маравички.

Молбенице инструпране крстним листом, школ сведоџбом, општинским и од кот. власти потврђеним исказима о имовном и породичном стању родитеља (Auskunfts-Bogen), и евентуално родословном извјестицом, потврђеном од надлежног протопресвитерата, односно управе Манастира Гомирја, имају се поднијети амо најдаље до 13/25. августа о. г.

На Ријеци 1/13. јулија 1895.

Непосредна: Предсједник:
Ник Симић, Ник. Косановић
гимназ. професор протопресвитар

СТЕЧАЈ. 107 1—3

Овим се отвара стечај, на упражњено место учитељице, на српској вјероисповједној женској школи у Дињашу. Редовна је плата 320. фор. у име повторне школе 40 фор. 12 кубик метара дрва за огрев, и потребу, баште 400 □°, ван сеса ½ лапца, слободан стан, састојећи се из две собе, кухиње, и јестичаре.

Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати. Рок пријаве Преображење.

У Дињашу 24. јуна 1895.

Одбор.

С. О. 2593. ех 1895. 115 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења два евентуално и више стипендијских места у у закладн пок. Ђорђа изм Сервијског и то III. разреда појединце са год. стипендијом од 105 фор. а. вр.

Стипендију из ове закладе може получити онај ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, прикерно влада, који је сиромашног стања, а највишо је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда ове стипенд. закладе могу се временом примати у више стипендијске разреде од 157 фор. 50. нов. и односно од 210 фор. а. вр. ако све једнако буду имали потребну квалификацију и имају у том погледу првенство пред другима, који те стипендије несу уживали.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима од 8. (20.) авг. 1895.;* а ваља да приложе уз молбенице крштено писмо, школску свеџоџбу, свеџоџбу о сиромаштву и најпосле лечничку свеџоџбу.

У Карловцима 3. (15.) јулија 1895. г.

Предсједништво,
срп. прав. нар. прав. саборског одбора.

С О 3593 ех 1895. 116 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *стипендијског места за струку трговачку* у закладн Петровић-Хаџића овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. а. вр. могу получити само младићи српске народности и источно православне вере из земаља угарске крупе. а изабрани питомац моћи ће своју стипендију уживати само у заставном којем заводу у земљама исте круне, а само изнимно и по допуштењу високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем заводу у другој половини аустроугарске монархије или у иностранству.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања пред онима, који таковога посједују, а у истим околностима имају првенство пре свих молитеља сродници основатеља пок. Марије Харшина рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Харшина из Земуна.

Молитељи имају своје молбенице крштеним писмом, лечничком свеџоџбом о калаљењу богиња и стању својег здравља, школском свеџоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле свеџоџбом о својем имовном стању од политичне власти инструјисане *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1895. год.* поднети.

У Карловцима 3. (15.) јуза 1895.

Предсједништво.
срп. прав. нар. прав. саборског одбора.

С. О. 2593 ех 1895. 117 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај ради попуњења једног евентуално још више места у *стипендијској закладн пок. Гавре Адамовића.*

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. а. вр. за слушаоце свеучилишних наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања, марљиви и добро се уче.

Сродници закладникови имају првенство.

Питомци ове стипендијске закладе могу своје науке слушати само у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији; у иностранству пак само по благовременој полученој дозволи вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима до 8. (20.) августа 1895. год.* а која уз исте да приложе крштено писмо, школску сведоџбу, сведоџбу о сиромаштву и лечничку сведоџбу о том да су здрави.

У Карловцима 3/15. јула 1895. год.

Председништво,
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

СТЕЧАЈ. 118 1—3

У српској вероисповедној мешовитој школи у Фењу расписује се стечај на место *учитеља* и *учитељице*.

Годишња плата 300 фор. диван стан у парави уз цркву, великом баштом и малим парком, за тим два јутра добре оране земље, два хвата дрва и сламе колико год устреба.

Рок је оспособљеним компетентима св. Преображење, ког ће се дана и избор обавити.

У Фењу (Fény, Torontál megye) 2. јула 1895. Српска правосл. општина.

Самуило Поповић, као перовођа. Лазо Кирић, председник.

Ц. О. бр. 203 ех 1895. 113 1—3

СТЕЧАЈ

У стипендијској закладѝ *баронице Еуфимије Јовике* отвара се стечај *на једно место*, и то за слушаоца *више гимназије или реалке*, са годишњом стипендијом од 250 форината или 500 крунапа.

Молиоци треба да приложе оне документе уз молбу: а.) крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере; б.) школску сведоџбу од последњег течаја; в.) лекарску сведоџбу о своме здрављу; г.) сведоџбу о сиромаштву, као и о моралном владању.

Рок искању траје до 6. (18.) августа о. г. те ће се само оне молбенице узети у обзир, које дотле стигну.

По закладном уставу изабрани питомци морају слушати науку на јавним заводима у земљама св. Стефанове круне. *А по вољи основатељке, првенство имају они који су рођом Стаpo-Бечејци, ако им је опћата оцена бар добра.* Тек ако ових не буде, онда — по реду оспособљења — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стефанове круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске правосл. општине *у Ст. Бечеју* 1. (13.) јула 1895.

За председништво:
Јован Михајловић, перовођа. Стеван Жекић, потпредседник.

Бр. 3, ех 1895. СТЕЧАЈ. 111 1—3

Усљед оставке учитеља Л. Михаиловића овиа се расписује стечај на учитељско место на мешовитој четвороразредној основној срп. школи.

Плата је 400 фор. 2 хвата дрва, стан са две собе, кујном, подрумом, шталом и повољном баштом.

Дужности су прописане школском уредбом, а осим тога децу црквеном појању учити и певати у цркви; у седницама црквено-општинским перо водити и црквено-школске рачуне склапати. Тражи се знање мађарског језика. Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају је до 5. августа о. г. Касније приспеле молбе неће се у обзир узети.

Местни школски одбор у Српском Пардању 18. (30.) јуна 1895.

Председник школ. одбора:
Филип Стајић

СТЕЧАЈ. 119 1—3

Поново се расписује стечај на упражњено учитељско место у Турском Бечеју за I.—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 фор. у име плате, 40 за повторну школу, 25 фор. у име послуге и 4. јутра I. к. оранье земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа. Осим тога пространи и врло удобан стан са баштом, зими огрев колико устреба; ако за црквеног перовођу изабрат буде, уживаће 30 фор. за пероводство.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати у св. цркви појати и школску децу у појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати. Рок стечаја истиче 5. (17.) августа о. г.

Молбенице, после истеклог рока неће се узимати у обзир.

Из седнице школског одбора, држане у Турском Бечеју (Török-Becse, Torontál m.) 29. јуна (11. јула) 1895. год.

Ђока Николић,
председник школског одбора

Поштованом господару, 114 1—1

Луки К. Алексијевићу

подузимачу и отправљачу црквених свећи и задружних барјака,

у Новом Саду

Пошто сте Ви овој Задрузи код Вас наручени задружни барјак на поџупно задовољство свију задругара врло добро и укусно изготовили то Вам овим нашс особито признање јавно изјављујемо и Вас свима Задругама и корпорацијама најтоплије препоручујемо.

„Зидарска и тесарска Задруга у Вуковару“.
У Вуковару 15. јунија 1895.

Благајник:
Игнац Шетвар. Фрањо Хамиљ.
Јозо Вида. Јозо Фабијанчић.
Буро Вукаш.

Даље у додатку.

Додатак 27. бр. „Српског Сиона“

Ad III. C. 60/105 ex 1895 98 3—3

СТЕЧАЈ

Услед поделе српске учитељске школе у *Сомбору* на мушку и женску учитељску школу поникла је потреба постављања *још два редовна професора*; а услед отварања другога разреда српске мушке учитељске школе у *Панчеву* потребно је поставити *још једног редовног професора* — те се овим остварa стечај на ова професорска места.

Један професор за сомборску учитељску школу имаће дужност, да предаје: српски језик, стилистику и српску књижевност са историјом књижевности, даље општи и отачаствени земљопис, историју српску, отачаствену и општу, а по окоштеним и науку о земаљском уставу и немачки језик и да ученике упућује у специјалној методици тих предмета са обилном предавања у 18—20 седмичних часова.

Други професор за нету школу имаће дужност да предаје: математичке науке: аритметику, геометрију и алгебру као и природне науке: зоологију, ботанику, минералогију, физику и хемију с погледом на домаће пољодеске, занатлијске и трговачке прилике српскога народа, у 18—20 седмичних часова.

Професор за српску мушку учитељску школу пакрачку имаће дужност, да предаје: педагогијске науке; педагогику са историјом педагогије, методику с практичним бављањем и сномоћне науке односно предмете тако да испуни седмично 18—20 часова.

Са сваким од горњих места је, ако је изабрани за горње струке потпуно оспособљени гимназијски или препарандијски професор скопчана годишња плата од 1000 фор. а. вр и 10% те плате у име станарине, после сваких пет година успешне професорске службе годишња повишица од 100 фор. а. вр., а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од год. 800 фор. а. вр.

На ова места могу компетовати само они Срби православне вере, који су стекли оспособљење за предавање односних горе поменутих наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу или те науке у тим заводима слушали; али првенство имају оспособљени за горње струке гимназијски или препарандијски професори. За случај, ако такових компетената не би било, имаће дотични постављени за годину дана положити испит за професорско оспособљење.

Оспособљени професори ће се у смислу школске уредбе сматрати за две године дана службовања као привремено постављени, а супленти се у опће постављају у привр. својству.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, сведодба о досадањем службовању и најпосле сведодбе о ре нгиозно-моралном и политичном поведењу — ваља да компетенти поднесу потписаном председништву најдаље до 19. (31.) јула 1895.

У Карловцима 20. јуна (2. јула) 1895. год.

Председништво
срп. прав. нар.-школског сабора.

Бр. 31. 100 3—3

СТЕЧАЈ

Потписана општина потребује учитеља и учитељицу за овдашњу српско-православну четворазредну основну школу. Годишња плата је учитељу 600 фор. а. вр. а учитељици 500 фор. а. вр., које ће примати мјесечно унапријед. Даље, обадвоје имаће огријев у нарави, бесплатан удобан стан у школској згради и школску башту заједнички. Изабраним спада у дужност најтачније и најсавјесније предавати све прописане предмете (осим вјеронауке, за коју има катихета), дјецу у црквеном појању и домаћем ручном раду поучавати, са школском дјецом присуствовати у св. цркви и за дјевичном појати недељним и празничном данима на јутрењи и литургији и вечерњи.

Ваљано снабдјевене молбенице са свједоџбом о политичном владању од надлежне власти — ваља потписаној општини упутити најдаље до 25. јула (по ст. к.) о. г.

Из седнице срп.-православне црквено-општине у Чајничу, држане 18/30. јуна 1885.

Василије С. Буровић,
предсједник.

СТЕЧАЈ.

97 3—3

Ради сталног попуњења учитељског места на овдашњој српској основној школи по (Statusquo) расписује се овим стечај до 15. августа 1895.

Плата је годишња у готовом новцу 400 ф. као пероповља школ. одбора има 20 ф. за 4 хвата дрва 40 ф. а у натури годишње 20 пожуна жита, слободан стан од 2 собе, кухиње, коморе, подрума, у дворишту штала са бунаром и пространом баштом.

Од славног епарх. школ. одбора именовани учитељ имаће школ. уредбом прописане предмете у школи деци предавати и појању малом и великом црквеном дечу учити, при сваком богослужењу у цркви на десној страни и у часни пост средом и петком на прече освећеној служби појати.

Првенство имају сомборски приправници који су испит из мађарског језика положили, који се општини лично пријаве и у један дан од назначених празника т. ј. 20. 23. јула или 6 15. августа у цркви поје.

Из седнице школ. одбора у Фенлаку јуна 1895. држане.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 98 3—3

Усљед оставке је упражњено место учитељице на овд. срп. вероисповједној женској школи, на које се овим стечај расписује. —

Плата је учитељица следећа: 300 форината за држање свакидашње, 40 фор. за држање повторне школе, које напред у месечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 натосане собе, кујне, шпајза шталога и шупе, даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом засађена. Огрева колико нужно буде.

Од учитељице се тражи, да недељом и свецем св. цркву похађа и да је испит из мађ. језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане. —

Рок стечаја истиче 20. јулија, на св. Илију, о. г. ког ће се дана и избор обавити.

Изабрана ће 1-ог септ. по ст. к. ступити у звање.

Ваљано инструисане молбенице ваља слати на местни школ. одбор.

Из седнице мес. школ. одбора, држане у Тиса св. Миклошу дана 22. маја 1895. год.

Владимир Торђански,
учитељ и пероводја.

Димитрије Ћирић,
парох — председник мес. школ. одбора.

Ад Ш. С. ех 1895. 104 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места редовног професора за математичне и природне науке и помоћне предмете у срп. учит. школи у Карловцу са предавањем од најмање 18—20 недељних часова, овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од год. 1000 фор. а. вр. и 10% те плате у име станарине, после сваких пет година успешне проф. службе год. повишица од 105 фор. а. вр. а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате,

Компетовати могу само они Срби православне вере, који су стекли потпуно оспособљење за предавање горе наведених наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу, у којем се може стећи квалификација за препарандијске професоре; а изабрани ће се сматрати као привремено постављен.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу, сведоџба о евентуалном досадањем службовању и сведоџба о религиозно-моралном и политичком владању, ваља компетенти да поднесу потписаном председништву најдаље до 19. (31.) јула 1895. год.

У Карловцима 26. јуна (8. јула) 1895.

Председништво.
срп. прав. нар. Школског Савета.

Бр. 150/0.100 108 2—3

ТРАЖИ СЕ ЦРКВЕНИ ПЛЕВЧИКА.

За ову службу примили би два ђака гимназиста, који би сведоџбом свога катихете и управитеља доказали, да знају појање и да имају угодан глас, — те који би могли на овдашњој Хрватској гимназији своје науке слушати. Служби би им трајала преко године 11 мјесеци, а имали би мјесечно по 22 фор.

Непаћели се таких ђака, може се пријавити способан човјек, који би можда могао још какве пристојне заслуге овдје у граду наћи. Плата би му од цркве била 40. фор. на мјесец.

Ако би се изабрани показао неспособан, не би се могао задржати. — Документима открившење пријаве, нека се пошаљу амо најзад до 19/31 јулија о. г.

Ријека (Fiume) на Видовдан 1895.

За одбор срп. правосл. цркве на Ријеци:

Ник. Косановић,
протопрезвитар.

СТЕЧАЈ. 109 2—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место на овдашњој срп. прав. школи.

Са овим местом скопчана је плата следећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектл. и 31 литара жита, а за огрев 40 фор. у новцу; стан са две собе кујном, шталом, баштом код стана од пола ланца и још и изван села пола ланца баште, 4 ланца земље на које сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати и у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати. —

Од учитеља се иште, да је само испитани учитељ и да је испит из мађарског језика положио. —

Неиспитани учитељи неће се никако у обзир узимати. —

Молбенице снабдевене сведоџбом оспособљења а који до сад већ служи сведоџбом о свом учитељствовању па и моралноме понашању, ваља послати на потписаног школ. председника до 20. јула т. г., до Илиног дана, када ће се и избор одржати.

Иште се и лична пријава; уједно ће бити изабрани учитељ обвезан и пероводство у свакој седници водити а и црквене рачуне водити и склапати, те се жели да је добар пороводја и рачуновођа.

Изабрани учитељ има заузети ово место 1. септембра (по ст. кал.) о. г.

У Ђаћфали 20. јуна 1895. год.

Ђока Адамовић, пероводја. Мита Аничић, школски председник.

СТЕЧАЈ. 110 2—3

Расписује се стечај на учитељско место на вероисповедној мешовитој школи у Рибници.

Са овим местом скопчана је плата од 365 ф. а. вр., слободан стан у нарави, 12 катастралних јутара земље по 1600□ хв., две баште, једна код школе и стана, а друга одмах изван села на коју земљу учитељ порезу плаћа, за огревсламе, колико треба; горе наведену плату прима тромесечно у напред из месне пол. благајне.

Учитељу у дужност спата у I. и IV. разреду предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, поћторну школу држати, у црк. општини перо водити и црк. прорачуне правити. Од укопа и парастоса, где буде позван, има 50. нов. — Молбенице се имају најдаље до 15. (28.) јула, када ће се и избор обавити, месном школ. одбору послати.

У Рибници (Bácska) 25. јуна (7. јула) 1895. г.

Кузман П. Јанковић,
парох и шк. управитељ.

Лука Пуин млађи,
председник

СТЕЧАЈ. 105 2—3

На упражњено учитељ. место при срп. вер. четвороразредној осн. школи у Торњи (чанадска жупанија). Годишња је плата учитељу 300 фор. а. вр. слободан стан у школи, башка код школе, $3^1/_2$ холде земље мале и 3 хв. дрва годишње за школу и учитеља.

Учитељу биће дужност поред школске наставе појати у цркви и водити преводство на поклон чега даје се 5. фор. годишње.

Компетенти морају имати квалификације из мађарског језика и свршене учит. ма које школе.

Избор ће бити на Преображење или 6. августа ове год. до кога дана ваља поднети добро инструисане молбе са документима председнику Школ. Одбора. Првенство имају лично пријављени.

У Торњи 24. јуна 1895.

Мита Орговић,
председник школског одбора.

К 515/3ex 1.95 102 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место снст. парох. помоћника са парохијом IV. класе у *Срп. Ст. Петру.*

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице потписаној конзисторији до св. Илије 1895. г. поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 20. јуна (2. јула) 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

К 4'6/366 ex 1895 103 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено место протопрезвитерског капелана у Вел. Кикинди.

Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице до св. Илије 1895. поднеств.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 20. јуна (2. јула) 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 85 5—6

На упражњено место учитеља I. и II. разр. срп вероисповедне школе у Дероњи расписује се стечај.

Плата је учитељу 300. фор. на годину. 6 катастралних јутара земље (по 1600 □) на коју учитељ сам пореа плаћа, даље слободан стан од 3 собе, кухиње, јестичаре, коморе, подрума, шупе, коларе и врт уз школ. зграду, осим тога 2 хвата дрва за своју потребу.

На ово место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору бар с' добрим успехом свршили и испит из мађ. језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све шк. уредбом прописане дужности вршити, за левом певницом појати и децу црквеном појању учити.

Рок стечају траје до св. Илије о. г. а првенство имају они који се лично представе.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити шк. одбору. Изабрани учитељ наступа своје звање 1. сент. о. г. по ст. кал.

Из седнице шк. одбора, држане у Дероња 28. V. 1895. (p. Hodsádh B. B. m.)

Ж. Шкопарија, перовођа. Ненад Димић, председник.

СТЕЧАЈ. 99 3—3

На упражњено *учитељско* место на III. и IV. разреду српске православне народне женске школе у Арач-Враљеву овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. За држање пофторне школе 40. фор. за писаћи прибор 12 фор. 50 нов.; у име огреева за стан и школу 40 фор. и 2 хвата тврдих дрва, или накнада у новцу за иста; прописани стан у нарави и башта ван села.

Дужности су школском уредбом прописане. Осим тога дужна ће бити изабрана учитељица додељену јој школску децу женском ручном раду савесно обучавати.

Рок стечају траје до Преображења о. г. Ваљано инструиране молбе ваља упутити на председништво школског одбора.

Из седнице Школског Одбора држане у Арач-Враљеву 9/21. маја 1895. год.

М. Ст. Васић, перовођа. Рада Главашки, председник.

СТЕЧАЈ. 10 2—3

Овим се поново расписује стечај на упражњено *учитељско* место међовите школе на овданњим салашима. Плата је истоме: 400 фор. у готовом новцу, стан у натури и 6 фор. у име паушала

На ово се место могу само учитељи а никако учитељица тражити.

Рок стечају траје 6 недеља од дана првог увртења овога огласа.

Из седнице м. ш. одбора од 22. јуна (4. јула) 1895.

Паита Поповић,
парох, председник м. ш. одбора.

Милош Алексијевић,
народ. учитељ перовођа м. ш. одбора и школски управитељ.

СТЕЧАЈ. 106 1—3

На упражњена два учитељска места у карловској срп. вероисповедној основној школи, овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује.

Са првим местом скопчана је годишња плата од 500 фор. у име паушала: 5 фор. за држање пофорне школе — кад на реду буде — 40 ф. 2 јутра и 536□° оране земље, на коју ће учитељ државни порез и еквивалент плаћати, слободан стан састојећи се из: 3 собе, кухиње и и 3 хвата сламе за свој огрев. Сва берива примаће на благајнице овомесне политичне општине.

Са другим местом скопчана је годишња плата од 500 фор., у име паушала: 5 фор. за држање пофорне школе — кад на реду буде — 40 ф. слободан стан, састојећи се из: 1 собе и кухиње — док се не прошири — а 2 хвата сламе за свој огрев. Сва берива примаће нак, на благајнице овомесне српске православне црквено-школске општине.

Уједно се примећује: да г.г. компетенти, у својим молбеницама и то изволе назначити: на које од та два места конкурују.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати и уједно доказати: да су испит из мађарског језика положили.

Установљену плату почеће примати 1-ог септембра н. н. к. о. г.

Рок стечајевима је од првог увртења у у званичном листу „Српском Сиону“ на за четери недеље.

Из седнице срп. правосл. школ. одбора држане у Карлову 25. јуна (7. јула) 1895. године.

М. Терзин,
перовођа.

Сима Меличковић,
свешт. председник

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање покуцатих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 8—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За *стране земље*: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 28.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 16. јула 1895.

Ad C. O. 2616 ex 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис преузвишеног господина краљевско угарског министра-председника Дезидерија барона Банфија у предмету преузвишење потврде двеју мировинских уредаба: „за свештеничке удовице и сирочад“ и „за нар. црк. чиновнике и професоре у опсегу срп. прав. митрополије карловачке“ и односно у предмету преузвишење непотврде двеју уредаба: „о дотацији мирског и манастирског свештенства, епископа и архијепископа карловачког и митрополита и патријарха српског“ и: „о источно-православним српским школама и заводима“, установљених срп. прав. нар. црк. сабором у години 1892

Краљевско-угарски министар-председник. (Превод са мађарског оригинала).

Бр 2167.
М. П.

Преузвишени и Високопреосвећени Господине Архијепископе-Митрополите и Патријарше!

Његово цесарско и апостолско-краљевско Величанство превишњом одлуком Својом, изданом у Бечу 10. јуна ове године, благоизволило ме је најмилостивије овластити, да од оне четири уредбе, које су српским православним народно-црквеним сабором, у заседању му од год. 1892., сачињене, могу највишином краљевском наредбом потврђене две мировинске уредбе административним путем у живот увести; на против да две уредбе и то уредбу: о дотацији срп. прав. мирског и манастирског свештенства, епископа и архијепископа-митрополита карловачког и патријарха српског, као и уредбу: о српским православним автономним школама и заводима могу с тим унутрештем

ПРЕУЗВИШЕНОМ И ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНОМ
ГОСПОДИНУ
Георгију Бранковићу
правом тајном саветнику и православном архијепископу-митрополиту карловачком и патријарху српском.

послати Вашој Преузвишености, као председнику сабора, да споменуте обе уредбе заједно са црквеним уставом, који се још у претресу налази, у своје време подастрете мени ради исходовања превишњега одобрења.

Према том, прививши овде под ⅓. превишње неодобрене две уредбе, налазим за потребно у исти мах приметити, да се ове две уредбе не могу увести у живот пре црквеног устава; јер ове уредбе ваља сматрати изливом (последицом) у црквеном уставу сменштених начела; а мировинске уредбе у оне не стоје у органичној вези са црквеним уставом, те увођење истих у живот дакле не налази на тешкоћу, нити се указује таква начелна тешкоћа, која би могла спречити увођење истих у живот и то, и без сутицаја сабора, административним путем.

Знатни узроци целисходности захтевају, да се ове уредбе одмах уведу у живот. Без обзира на то, што овим уредбама чиновници, професори, удовице и сирочад, као и мирско свештенство добивају у погледу конзчне опскрбе јемство, којега до сада не имађаху, не сумњам, да ће увођење истих у живот сви верни српске православне цркве радосно примити, јер ће ово бити доказом тому, да рад у години 1892. држаногa сабора није био залуд, а по што је незгодно време, у које ће се сабор моћи сазвати у седнице, мораће се ове уредбе увести у живот административним путем.

Превишњим потписом снабдевену краљевску наредбу, која садржава мировинске уредбе, част ми је овде под ⅔. привити с тим умољењем, да се изволите одмах побринути, да се иста у смислу највише одлуке Његова Величанства уведе у живот административним путем.

Примите, Ваша Преузвишености, искрени израз мојега одличног поштовања.

У *Будимпешти*, 11. јула 1895. године.

Барон Банфи (с. р.)

За верност превода:

(М. П.) Др **Лаза Сокулић**
митрополитско-патријаршки и народно-црквени тајник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Српска православна црквена општина у Загребу доставила нам је следећег садржаја изјаву своју:

ИЗЈАВА

Српско-православне црквене општине у Загребу.

Већ од дужег времена учестали су у јавности општи нападаји на Његову Светост нашег српског патријарха г. *Георгија Бранковића*, рушећи безобзирно углед и ауктористет поглавице овоопределне српско-православне цркве и поткопавајући патријаршеско достојанство, које се од поноца исте врховне духовне и црквено народне части, док је он ужива и обавља, никако оделити неда; наче и саму народно-црквену аутономију нашу у кореву своме; јер се неоправдано и непромишљено изазива мешање и утицај непозваних фактора на самосталност патријархова положаја као врховне поглавице цркве и у нама чисто аутономна уређења.

Злонамерне нападе и погрде ове врсте на жалост два православна Србина, и то на основу тако звање „шандорске афере“ г.г. др. *Јован* иначе *Јота Грујић* и *Стеван Јовић* уредник „Страже“ што у брошурама што у јавним листовима непрестано и тако, да је то на нашу срамоту већ и јавна саблазан постала.

Ова ствар „шандорске општине“ већ по одавна на јавност изнешена, без да је икаковом суд ском прогону против нападане високе личности повода дала, била је назад и у нашем саборском одбору као нашој врховној аутономној области свестрано претресена, који по своме донешеном и објављеном решењу, ништа кривичнога у њој пронашао није; на ипак и после тога и то још јаче и жешће тера се тај огаван посао против Његове Светости, патријарха Георгија но из намерах и побудах којих чистоћу овђе не ћемо поближе да испитујемо. Доста да те „намере“ и „побуде“ са „шандорском“ ствари ни у каковој звези не стоје осим у колико им ова само изликом и подлим средством служи, да се на тај недостојни начин, који нас пред страним и изображеним светом ужасно компромитује, што пре до нечисте цели дође.

Ако у нас овострани православних Срба

није сасвим утрнула наша српско-православна свест, можемо ли, смемо ли ми то и даље трпити, и тако сасвим равнодушно гледати, како та огавна струја, у којој сасвим нешто друго по среди лежи, цело наше црквено-народно биће поткана и трује и све кала, што њој не подлеже?

Не, то бити неће! Сваки честит Србин, коме је до свога православља и до своје црквено-народне аутономије стало, која га је под крилом Св. Стевана још једино *као српско-православни народ* одржати кадра, дужан је својим путем и начином тој бездушној струји одлучно на пут стати.

С тога и пошто нам сада нема на окупу нашега народно-црквенога сабора — премда је законити рок за његово држање већ минуо; — а који би као надлежан и законити чувар наше народно-црквене аутономије и њезиног унутарњега уређења *позван* био, да он, наше ли то за оправдано, у томе питању, које у његов делокруг засеца, и то: што *сам*, што пак у споразуму са *светим синодом*, изрече и донесе *своју*; а уједно да се и свим тим злонамерним нападима и неоправданим утицајима са његове као у томе најнадлежније стране на пут стане: — то ова српско-православна црквена општина држежећи се строго своје на закону утемељене црквено-народне аутономије и њезиних установа; те желећи свечано одбити сваку и најмању сумњу, као да и она *својим ћутањем* цео тај огаван поступак против изабране поглавице своје цркве *одобрава*, из своје главне скупштине овим отворено изјављује што следи:

1. Осуђује најодлучније бесавесни поступак г.г. дра *Јована* — иначе Јоте *Грујића* и *Стевана Јовића* као и свих оних, који било посредно или непосредно, од своје стране тому доприносе, против Његове Светости патријарха *Георгија Бранковића*, излагајући његов углед и достојанство ругу и јавној саблазни, а самосталност његова у цркви аутономнога положаја као и наше на закону основане аутономије неоправдано уливу неповиних на то фактора:

2. Жали ова општина све оне Србе и српске листове, који би се у тој ствари нетим трагом за предначеденим заблудеим српским синовима повели, те који се ваљда само још по рођењу а не и по осећају своме за Србе држе, када на такан начин „српству“ и његовом светом „православљу“ служити мисле:

3. Непризнаје ова општина ни једном појединцу Србину као члану овопределне српско-православне цркве, — комује до своје народно-црквене аутономије и до свога српскога патриотизма, — *то право:* да он може и сме у тој ствари самим ненадлежно себи присвајати улогу било „јавнога тужиоца“ или „судије“ у којој пред већ донешеног решења саборскога одбора, као наше црквене аутономне области, још једино наш народно-црквени *сабор* а свеитуално и *свети синод* имаду и могу — ако то за оправдано нађу — да реку своју. Држимо већ и за то, да је настојање око сазива нашега народно-црквеног сабора *неизбежна и најпрча дужност оних*, на које то спада.

5. Одбија се већ сада и онда свако неовлаштено и ненадлежно мешање и утицај у ову као чисто унутарњу ствар наше црквено-народне аутономије те наше цркве и нашега народно-црквеног сабора.

У нади, да овај наш глас неће остати без одзива у српском народу, — буди нам допуштено очекивати од Његове Светости патријарха *Георгија*, да ће он, уздајући се у своје и светога синода право, као до данас својим непоколебивим држањем у питању црквено-политичких реформах, за које му овим наше потпуно признање изражујемо; тако и у будуће, на челу свога свисконата, а уз свој српско-православни народ и знати и хтети по својој заклетви чувати и бранити права своје свете цркве као и самосталност у њој положаја свога!

Дано из главне скупштине српско-православне црквене општине.

У Загребу, дана 29. јуна 1895.

Никола Гавела, перовођа. **Милан Станковић,** председник.

Разночтеніе къ скмщенныхъ церковно-слокѣнскихъ книгахъ.

У јеванђелију сарајевскога издања у гл. 2. од Матеја у стиху 3. стоји: **Слышавъ же Ирѡдъ царь, смѣтеся, и весь Іерусалимъ съ нимъ.** Овако гласи исто овај стих и у издању

од г. 1864 и 1875, која су изашла у Русији благословеніемъ свѧтѣйшаго сунода. Али и руском старом издању од г. 1755 гласи тај стих: Слышавъ же Иродъ царь, смѣтеся, и вся Іерлимя съ нимъ. Кад је номинатив Іерлимъ, онда се мијења по о-врсти мушкога рода у једнини: Іерлимъ, Іерлима итд. А кад је номинатив Іерлима, онда се мијења по о-врсти средњега рода у множини. А да је тако казује нам грчко τὰ Ἱεροσόλυμα и локал множине, који често долази у нашим црквеним књигама: въ Іерлимѣхъ. Облик Іерлима долази у свијем издањима, па и у Сарајевском у стиху 5. а у глави 3. од Матеја: Тогда исхождаше къ немъ Іерлима и вся Іюдея и т. д. Дакле град τὰ Ἱεροσόλυμα гласи у црквенословенском или Іерлимъ или Іерлима. Али у свијем издањима долази та ријеч са знаком празнословљења т. ј. увијек долази скраћена па и у самом сарајевском издању. У сарајевском издању гдјегдје је са које ријечи знак за празнословљење скинут и ријеч сасвијем потпуно исписана Али то није свуда код сваке ријечи чињено у јеванђелију. Гдјекоје су ријечи као што су и Іерлимъ и Іерлима остављене са знаком за празнословљење, а то је штета што нијесу све ријечи потпуно исписане, да би се свако нетачно читање избегло. Ријеч Іерлимъ без сваке сумње да бих читао Іерѳсалимъ, јер тако долази и у старим старословенским споменицима, али Іерлима долази потпуно исписана и Іерусалима τὰ Ἱεροσόλυμα, прешла ја држим да се у нашој цркви свуда изговара Іерѳсалима, а тако и треба. Да би се овако што избегло, што би нас на криво читање можда навело, боље би било да је одбор, који је приређивао јеванђелије сарајевско, све знаке за празнословљење поскидао и потпуно све ријечи исписао, као што је то чињено код „Апостола.“

Карловци. *Јован Живановић.*

БЕСЕДА У ОСМУ НЕДЕЉУ ПО ДУХОВИМА.

Мат. XIV 14,—22. (Зач. 58.)

Прерадио и говорио **М. Попадић.**

Милостиви и човекољубиви Бог увек се, православни Хришћани, брине и промишљава о спасењу нашем, те нам је поставио божанственим душевним добрима многе и различне трпезе за духовно поучење наше. Из ове трпезе позива нас јеванђелски и божанствени глас и нуди нас, да са те богате трпезе наситимо душу своју духовним хлебом са благословом Христа Бога нашег. И много су позвани, шта више сви су позвани, да седну за ову трпезу, јер и све људе позива на спасење милостиви Господ. И заиста жалосно би било, било би достојно многих суза и плача када би ми са лењости и немара своје, пропустили тако драгоцена блага, те се о спасењу својем побринули не би.

А да ми, љубазни моји, за ту духовну трпезу дођемо не требамо ни много ни великог труда, нити смо принуђени, да за злато и сребро та добра на трпези тој предложена — купујемо; него нам треба само тврда вера, жарка љубав и топла нада, па да се без великога труда, без злата и сребра удостојимо тих божанствених духовних дарова. Па када би на послетку били обузети и болешћу, трудовима, сиромаштвом и другим бедама и невољама, то ни онда не треба да клонемо духом, ни онда не треба да смо лењи и немарни, — но све треба да трпимо и сав труд да подносимо, само да наситимо душу своју божанственим хлебом, благословом Христа Бога нашег. Веру, љубав и наду ако у срцу својем имали будемо, онда ће Господ наш, који даје храну гладнима, и наше душе наситити тим душевним вечним благом тако исто, као што је негда са пет хлебова наситио пет тисућа људи. А о том нам данашње св. Јеванђеље овако прича.

(Навести треба текст св. јеванђеља у преводу).

Кад је Христос Спаситељ чуо, да је безбожни цар Ирод погубио св. Јована Крститеља, ушао је у лађу те је отишао у пустињу на само. Но народ ипак није Христа Спаситеља оставио, него је са великом вером и љубављу за њим дошао, да слуша слатке божанствене речи његове. И Христос смиловао се на њих, те све болеснике и немоћне међу њима исцели.

А када су дошли у пустињу, апостоли научени од својег божанственог учитеља милости и човекољубљу — брину се за народ, да не буде гладан, те приступају Христу и веле му: „ноћ је већ близу отпусти народ нека иде у град да купи себи хлеба.“ А Христос им рече: „подајте им ви јести.“ И апостоли, ма да су имали само пет хлебова и две рибе, што би тек довољно било за њих дванаесторицу да се нахране, ипак са великом усрдношћу и радошћу послушаше свога учитеља, јер су од њега научени били милосрђу, научени су били да гладног нахране, жедног напоје, да страном сваку љубав и услужност указују — те с тога својих пет хлебова и две рибе дају народу. Апостоли су презирали телесну угодност јер су за њих спремили само пет јечмених хлебова, но више су се старали о томе, да душу своју наситне благом небесним, благом вечним.

Из овога се дела апостолског можемо и ми љуб. моји поучити, да је душа преча од тела, можемо се поучити, да и када мало имамо хлеба или другог каквог добра, то и од тога малог дужни смо дати ономе, који ни мало нема, дужни смо гладног нахранити, страног у дом свој увести и сваку му услужност и снисходљивост указати. Па као што је овде Христос пет хлебова и две рибе својом божанственом моћи умножио тако, да је њима нахранио пет тисућа људи; — тако и наше мало добро и иметак ако милостивог срца будемо, умножиће Бог својом помоћу и благословом.

„Христос спаситељ када је примио пет хлебова и две рибе погледао је на небо и благословио их је.“ Тиме нам је показао, да је од Оца с' неба дошао и научио нас је: да када приступамо трпези да се наситимо хлеба и хране, коју нам је бог дао, прво треба да се Богу помолимо да нам благослови јело и онда тек да једемо.

„И када народ доби хлеб једоше сви и наситише се.“

Прво је, дакле, Христос овај народ наситио духовном храном, јер их је прво учио и говорио им о царству божјем, а за тим их је наситио и телесном храном, хлеба им је дао. Што је Христос заповедио народу да поседају на траву, тиме их је научио да буду смирени. А што им није ништа више осим хлеба и рибе дао, тиме их је научио умерености и уздржљивости А што је свима дао разделити храну, тиме им је показао, да су сви једнаки и равни.

„И накупише комада што преостаде дванаест пуних котарица“. Пет хлебова изломио је Исус и делови хлебова ових у рукама ученика умножаваху се. И на дивно чудо, то умножавање хлеба, све дотле је трајало, док се сав народ није наситио тако, да је још и дванаест котарица комада преостало. Исто тако разделио им је Христос и две рибе и од њих је преостало делова.

Тиме, што је Христос не само хлебац умножио но и рибу, показао је, да је Господар и над земљом и над морем.

Па као што је тада Христос но својем великом милосрђу нахранио народ; тако и нас све данас храни милостиви Отац наш небесни.

И данас нама, љубазни Хришћани, Бог даје храну и лебац свакидашњи и то тако: да се ми од те Богом благословене хране у изобиљу нахранимо и наситимо, те да нам још и преостане да гладног нахранимо, да бедном и сиромашку дело милости учинимо. А за ту велику милост божју дужни смо ми уз неуморни рад свој непрестано Богу се молити, име божје славити и благодарни му бити.

А у пустињи Христос Спаситељ учинио је ово чудо за то, да не би когод помислио да је из оближњег којег града купио хлебове, те њима наранио толику множину народа. А ово је место било пусто далеко од свију градова.

Па чему се можемо православ. Хришћ. поучити из данашњег с. Јеванђеља?.

Као што је силан народ овај изишао из градова својих и пошао за Христом Спаситељем, који је у пустињу дошао, тако и ми љуб. моји напћимо из метежа и немира земаљског живота нашег, одбацимо злобу, завист, лукавство и осветљу, угушимо страсти и жеље телесне, те покоримо тело души. „Јер је свако тело трава и све добро његово као цвет пољски“ (Исаија гл. 40, 6). Умртвимо, дакле, тело своје за страсти и грешне жеље, па ћемо примити венац живота, који Бог обриче онима који Га љубе. И хранећи се благословеним хлебом божјим добићемо разрешење од многих и љутих грехова својих. Јер и овај многи народ да није градове и куће своје оставио и у пустињу дошао, не би ни њихови болесници и немоћни здравље добили, и не би им ни храна од Христа благословена и умножена била. Једном речју не би били обасути том великом милошћу Христовом. А Христос

што год је дело, све је ради нас дело, да нам даде пример доброг и богоугодног живота. На и тиме што је Христос, по речима данашњег св. Јеванђела — милост овом народу указао; дао је и нама пример да и ми ближњима својима, који под кров нам прибегавају, свако милосрђе и љубав указујемо. Истина да ми неможемо као Христос речју болести лечити, али можемо болест срца — тугу, јад и очајање ближњега својега, утехом, лепом речју и љубављу, као најблажијим мелемом исцелити. Ми не можемо као као Христос хлебове умножавати, али један део већ Богом умноженога хлеба и хране своје можемо определити, — да, Христа, ради гладног, бедног и сиромашног нахранимо.

Још смо ми, правсл. Хришћ., дужни приступати и к таковој трпези, где су нам небесни дарови, где су нам блага вечна и душевна предложена. А то нећемо све, љуб. моји, наћи у поукама св. Јеванђела, ако их са ревношћу хришћанском и пажљиво слушали будемо; — и њима ћемо душу своју нахранити и наситити.

И за то треба и ми сваке недеље и празника да долазимо у св. храм божји, да се са узбурканог мора овог земаљског живота нашег навозимо у то тихо пристаниште дома божјег, те ту са најнежнијом ревношћу и привржношћу, свим срцем и душом да слушамо божанствени глас св. Јеванђеља тако, да ту нашу привржност и ревност види Господ, те да се као милостив и на нас смилује и здравља нам даде, да немоћи наше исцели, и то: не само телесне него и душевне, као владика и лекар душа и тела наших. И сада нама Бог даје храну у свако време и избавља нас од сваке беде, напасти, гњева и нужде. А у будућем веку, по заслугама нашим дароваће нам живот вечни и наследу блага небесних, која треба сви да получимо о Христу Исусу Господу нашем, коме нека је слава са Оцем и св. Духом, увек сада и до века. *Амин.*

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станишић, тајник.

(Наставак).

Што би руско-слов. јеванђељима у бројању недеља замерити могли јесте то, што је бројање по спољашњости, по облику — непотпуно, и ако је — у самој ствари — добро. — Не само да Лукине недеље поред општег, још и посебним бројем означене нису, него је то и код Матејевих недеља. Као што број 18, 19, и т. д. испред 1., 2., и т. д. Лукине недеље не значи, да је то 18-та, 19-та Лукина недеља; исто тако и број 1, 2, и т. д. не значи, да је то 1., 2., и т. д. Матејева недеља; него ти бројеви значе, да је то 1., 2., и односно 18., 19. и т. д. недеља по Духовима. Што се општи број недеља са посебним бројем недеља код Матејевих недеља слаже и подудара т. ј. прва недеља по Духовима је уједно и прва недеља Матејева, — то ствар ништа не мења; при свем том ни Матејеве, као ни Лукине недеље посебним бројем означене нису.

И ако у нашем јеванђељу недеље поред општег још и посебним бројем означене нису: ипак се и из нашег јеванђеља знати може, које је 1., 2. и т. д. Матејева, односно Лукина недеља, јер то већ сам ред Матејевих, односно Лукиних недеља показује. Но да би се то брзо, лако и одмах на први поглед видети и дознати могло, свакако би добро било, да су и у нашем јеванђељу недеље поред општег још посебним бројем означене, што би нам особито код Лукиних недеља добро дошло. Недеље би, дакле, требало означити овако:

1	недеља по Духовима . . .	1.	Матејева
10.	„ „ „	10.	„
18.	„ „ „	1.	Лукина
30.	„ „ „	13.	„

Г. Р. рече: „У данашњим словено руским јеванђељима не иде после 17. Матејеве недеље 1 и т. д. Лукина недеља, по 18, и т. д. . . . За то је мало ко и могао разумети налажење се сказаније у почетку јеванђеља, јер није знао, шта то значи: „и тако држи ряд до недјели 12., а по недељник 13. недјели прејди в Марка“. (Брош. 29.)

Истина, да ту одредбу сказанија неко разумео није, али само онај, који ништа мислити хтео није; а ко је само мало мислити хтео, тај је ту одредбу лако разумети могао, па и разумео. У осталом, држим, да и нема, или је бар врло мало таких ствари, таких одредаба, које се — што

но реч — онако жмурећки, на памет, без размишљања разумети могу.

Кад сказаније каже, да се јеванђеље од Матеја преко целе седмице чита кроз првих 11 седмица по Духовима; а у понеделък 12. седмице започиње се у првих пет седмичних дана читати Марково јеванђеље, а у суботу и недељу опет Матејево, па тако до свршетка 17. седмице по Духовима; и онда каже, да одатле започињу Лукина јеванђеља, на вели: „**и такѡ держи рядъ до ѡ҃ни ѣ҃: а понед. ѣ҃. ѡ҃ни прѣйди къ Марка**“: — онда сваки, ко само мало хоће да мисли, знати и разумети може, да се тих 12 чисто Лукиних седмица налазе и ређају иза већ првоназначених 17 седмица, које чисто Матејевих (11) које мешовитих, Марково-Матејевих (6). Та вазда не ће бити и таквих, који ће моћи и помислити, да се ту имају разумети првоназначених 12 седмица, и да ће сваније по ново одређивати јеванђеља за оне седмице, за које је већ јеванђеља — одредило?!

У осталом није ни нужно лупати главе о томе, шта то значи: „**и такѡ держи рядъ до ѡ҃ни ѣ҃: а понед. ѣ҃. ѡ҃ни прѣйди къ Марка**“. Да, није то нужно, јер је у другом сказанију то лепо и јасно наведено и удешено. По том сказанију читају се Лукина јеванђеља кроз целу седмицу од почетка 18-те, па до свршетка 29-те седмице, а то је: 17+12=29. У понеделък 30-те (17+13=30) седмице започиње се у првих 5 седмичних дана читати Марково јеванђеље, и то је оно: „**къ понед. ѣ҃. ѡ҃ни прѣйди къ Марка**“.

Кад и које се седмице прелази на јеванђеља другог јеванђелиста — то се јасно и лако дознати може из другог сказанија, тако, да су нам за то односне одредбе првог сказанија и непотребне.

На кад је подела деонђа у нашем јеванђељу она иста, која је и у грч. јеванђелистару; и кад је „назив редовних недеља“ у нашем јеванђељу онакав, какав је и у грч. јеванђелистару; онда ћеш, драги читаоче, помислити, да и ређи, да међу нашим јеванђељем и грч. јеванђелистаром и нема разлике.

Но није тако, — има разлике. А разлика је у томе, што по грч. јеванђелистару Лукине недеље не следе једна за другом оним редом, којим иду у нашем јеванђељу.

На 35. и 36. стр. своје „брошире“ наводи г. Р. како се ређају Лукине недеље; и наводи ту 16 случајева. Једно ради уштеде места, друго ради лакшег прегледа, а треће, да би се боље и јасније уочила разлика — ја ћу тих 16 свести на само 4 случаја. Ево их:

Случај	Кад Ускрс падне: Марта	Априла.	Лукине недеље ређају се:													
1	22, 23, 29 и 30	5, 6, 12, 13, 19 и 20	1	2	4	3	6	5	7	8	9	13	10	11	Отпа.	
2	24, 25, 26 и 31	1, 2, 7, 8, 9, 14, 15, 16 и 21.	1	2	3	4	6	7	5	8	9	13	14	10	11	Отпа
3	27 и 28	3, 4, 10, 11, 17, 18, 24, и 25	1	2	3	4	6	5	7	8	9	13	10	11	Отпа	
4		22 и 23	1	2	3	4	6	7	5	8	9	13	16 Матејева	10	11	Отпа

По нашем јеванђељу теку Лукине недеље редом: 1., 2., 3., и т. д.

Рекох, да ни у грч. јеванђелистару није све тачно, све јасно; на ево томе доказа:

У четвртом случају има се после 13. Лукине недеље читати 16. Матејева. За што: Одговара на ово питање немамо.

На 33. и 34. стр. своје брошире наводи г. Р. 6 правила грч. јеванђелистара о изнимкама. Сумње нема, с је и читање 16. Матејеве иза 13. Лукине недеље — изнимка, на ипак о њој у тих 6 правила нема ни спомена. Сад: или у грч. јеванђелистару о тој изнимци доиста нема спомена, — што је врло чудновато; или има, али на другом месту, кога нам г. Р. навео није.

Можда се 16. Матејева недеља чита међу Лукиним за то, што је јеванђеље те недеље „у своје време непрочитано остало“, па да се прочита?

А за што се 16. Матејева недеља не чита између Лукиних и онда, када ускрс падне: 20., 21. па и 24. и 25. априла, јер и тада би јеванђеље 16 Матејеве недеље „у своје време непрочитано остати“ имало?

Не могући се никако довити узроку, за што се јеванђеље 16. Мат. недеље има прочитати после 13. Лук. недеље и то само онда, када ускрс падне 22. и 23. априла — истичем и обраћам пажњу на то, да се види, е доиста и у грч јеванђелистару није све тачно, све јасно.

I.) Прво правило грч. јеванђелистара о изнимкама одсек 3.) — наређује, да се у недељу св. отаца од 11 — 18. октобра има читати јеван-

ђеље 4. Лук. недеље (21) зач. 35. (Брош. 33.) и отуда је то, да је 4. Лук. недеља у горњој таблици некад по реду трећа, а некад у истини четврта.

II.) Друго правило о изнимкама наређује, да се јеванђеље 5 Лук. недеље (22.) зач 83. има увек читати у недељу од 30. октобра до 6. новембра (Брош. 33.) с тога је 5. Лук. недеља у таблици час по реду и броју 6-та, час 7-ма, а никад 5-та, као што је то по руско-словен. јеванђељу.

На оба ова правила изнећу своје примедбе, кад будем расправљао четврто питање: „О мивејским (месечним) недељама“.

III.) Треће правило о изнимкама каже, да се у недељу пратиоца има увек читати јеванђеље 11. Лук. (28.) недеље, зач. 76.

О овоме ће бити говора, кад будем расправљао идуће, треће спорно питање: „Има ли недеља пратаца поред посебног имена и своје посебно јеванђеље?“

IV.) Пето правило о изнимкама наређује, да се од 9. Лук. (26.) недеље, зач. 66. има пренѣ на 13. Лук. (30.) недељу, зач. 91. (Брош. 34.) Чудновато! На кад се увек са 9 те има пренѣ на 13. Лук недељу: за што онда грч. јеванђелистар каже, да је 71. Лук. зачало јеванђеље 10. Лук. недеље, кад то јеванђеље никад није 10-те, него 11-те, односно 12-те Лук. недеље? А за што опет каже, да је 91. Лук. зачало јеванђеље 13. Лук. недеље, кад то јеванђеље никад није 13-те, него увек 10. Лук. недеље?

Недеље скакати не могу; оне само редом једна за другом следе. После 9-те не може доћи друга, него само 10. недеља. На зар онда није и боље и природније за јеванђеље 10. Лук. недеље одредити не 71. Лук. зачало него 91. Лук. зачало, и рећи, да је то јеванђеље 10. Лук недеље; него рећи, да је 91. Лук. зачало јеванђеље 13. Лук недеље, па онда — тако рећи — без нужде и невоље стварати неко правило о скакању Лукиних недеља и одређивати, да се са 9-те има пренѣ на 13. Лук. недељу? Правило о скакању Лукиних недеља отпало би, да је речено: 66. Лук. зачало је јеванђеље 9. Лук. недеље, а 91. Лук. зачало јесте јеванђеље 10. Лук недеље и т. д. те би онда — и по грч. јеванђелистару — после 9-те долазила по природноме реду 10. Лук. недеља, као што је то и у руско-слов. јеванђељу, с том само разликом, што би — по грч. јеванђелистару — јеванђеље 10. Лук. недеље било 91. Лук. зачало, и дала рећи која У осталом знамо, да ни по а по руско-слов. јеванђељу било би јеванђеље те недеље 71. Лук. зачало.

Сад: које је боље, које правилније; и морају ли зачала појединих јеванђелиста ићи по реду, или могу и на прескок — о томе би се, можда, руско-слов. јеванђељу зачала појединих јеванђелиста не теку увек по строгом реду, него има и прескакања; па хоће ли бити више или мање, већих или мањих скакања код зачала појединих јеванђелиста, — то, држим, не мења толико ствари и не задире у правилност читања јеванђеља.

V.) Ни 10. Лук. недеља — по грч. јеванђелистару — нема свога сталнога места; и она је час по реду 11-та, час опет 12-та, или никад 10-та; некад после 13-те долази 10 та, а други пут после 13-те долази 14-та, односно 16 Матејева, па онда 10. Лук. недеља.

За што то? Ваљда за то, што испред 11-те треба увек да је 10. Лук. недеља? По чему се 71. Лук. зачало налива јеванђељем 10. Лук. недеље, кад се то јеванђеље никад не чита у фактичну 10. Лук. недељу?

Као што видимо, крај грч. јеванђелистара морамо још и више да се запиткујемо, како је то, за што је оно? Или је ваљда то због тога, што нам он још довољно расветљен и разјашњен није; што га немамо у свој оригиналности?

Видећемо, да — по грч јеванђелистару — не Лукине недеље, него зачала Лук. јеванђеља теку другим редом, него што је то у руско-словен јеванђељу, а на име теку више на прескок. На да би било једнообразности у свима православ. црквама: то би изасланици појединих православ. цркава могли на и требали ствар испитати и претрести, те закључити и утврдити, како и којим редом да теку зачала појединих јеванђелиста: по реду или на прескок. А мислим, да би боље било — ако ствар захтева — удесити зачала на прескок, те низати недеље редом; него ли удесити зачала по реду, па онда стварати читав низ правила о „изнимкама“ и скакању недеља.

*

Одговор на друго спорно питање је: подела недеља у руско-словенским јеванђељима није по грешна, јер је онака иста, каква је и у грчким, старим словенским и србуљским јеванђељима. „Назив редовних недеља“ је онакав, како је и у грчк. јеванђелистару. Зачала Лукиног јеванђела у грч. јеванђелистару не теку оним редом, којим теку у руско-словенском јеванђељу; и у томе је разлика између грч. јеванђелистара и руско-словенског јеванђела. (Наставиће се.)

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

XIX.

Село Илочац.

У селу Илочцу о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина 12. Домаћица 10. Браће и синова 1. кћери и снаја 4. слугу — укупно 27. прав. Хришћана.

Између 12. „домаћина“ имају само двојица своја презимена прибележена, а ова су „**Милошин Милосављевић**“; сва су друга крштена имена.

Кратке белешке. У селу Илочцу било је год. 1731. српских православних домова 9. Године 1796 било је прав. Срба 225 а 1890. године било је у истом селу Илочцу 256. Срба становника. За 94. године порастао је број Срба у селу Илочцу са 31 душе.

XX.

Село Моношторъ.

У селу „Моношторъ“ о ускршњем посту год. 1735 исповедило се „Домаћина“ 15. Домаћица 17. Браће и синова 7. кћери и снаја 10. слугу 1. Укупно 50 православних Хришћана.

Презимена „домаћина“ ова су: „**Јфинчк, Богдан . . . Кбйкок, Бошњакк, Калан, Кбкличк; Ковач . . . Маџимок, Продов... и Познан**“

Кратке белешке. У селу „Моношторъ“ било је год. 1731. православних домова 8. Године 1796. било је Срба становника 304. а 1890 год 372. Дакле за 94. год порастао је број Срба у селу „Моношторъ“ са 68 душа.

XXI.

Борињаварх.

У селу „Борињавару“ о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 6. Домаћица 9. Браће и синова 3 кћери и снаја 1. слугу. — Укупно 19. прав. Хришћана.

Презимена Домаћина само су 2. прибележена, наиме: „**Стајкок . . . и Газака**“. Друга 4. крштена су имена само.

Кратке белешке У селу Борињавару било је год 1731. прав. српских домова 4. а 1796. год. само 29. душа; док 1890. год број српских становника у истом селу Борињавару порасте на 238. душа, дакле за 94. год. умножио се број прав. Срба у селу Борињавару са 209. душа

Мајушни број правосл. Срба у Борињавару (Varavyavár) од 29. душа да је за 94. год. порастео до 238. душа, изгледа нешто чудновато — бар код Срба у Барањи — но биће да се је број прав. Срба у Борињавару доцнијим постепеним досељавањем намножио, а тако и причаше ми: да су Срби, у борињаварски спахилук и и кр. надвојводе Карла, односно насљедника његових — из свију крајева Барање, где Срби живе — ово као слуге и бироши, ово као заостали посленици — надничари — придошли.

Било сада када му драго, ал је факт: да је год 1890 у Борињавару прав. Срба било 238 душа на броју, те нам се овде намеће једно скромно питање, а то је: води ли ко рачуна о овим правосл. Србима бар у верском односају?

Ал како ни у Реешевом (од год. $184^8/_7$) ни у Болмањевом (од 1878) Шематизму у Будимској епархији, протопопијату. мохачком село Борињавар не налазимо засебно као филијал којој оближној парохији, а још мање налазимо имена оних пустара, које главном спахилуку Борињавару припадлеже: наиме пустаре: „Föherczeglak, Kislak, Géta, Hatvan, Buzigl cza, Karasicza“ — а јамачно поменути Срби и по овим пустарама су раздељени, — велим кад ова места у горе наведеним Шематизмима нигде прибележена не налазимо, држим да о Борињаварским прав. Србима није се ни рачун водио бар у верском погледу од стране наших духовних власти, но да је у Борињавару век год. 1796. било прав. Срба 29. душа 1828. год. 18. 1853. год 14. а 1864 год. 12. то је извесно.

Ми се до душе радо размећемо: да нам ни један Србин није на одмет, као што би и требало да је тако, ал бога ми на самом делу није тако.

Узимо једну чињеницу у протопопијату мохачкопољском, а та је чињеница да је државни попис од год. 1890. на светло изнео, да у поменутом протопопијату живункају њих до 500. прав Срба, и то у 7. места 300. душа, у 46. места (од 1—9. душа) њих 195. душа, на име:

1.	У месту	Х.-Сент-Мартину	59	прав.	Срба.
2.	„	Нађ Њарад-у	43	„	„
3.	„	Дароц-у	10	„	„
4.	„	Албертфалу	68	„	„
5.	„	Бенге	30	„	„
6.	„	Карапч у	62	„	„
7.	„	Олд-у	28	„	„

то би било: 300 прав. Срба.

Додајмо овде број оних прав. Срба, који се у поменутом протопопијату у 46. места налазе, а тај је број 195

Укупно дакле 495 прав. Срба.

И опет питам: води ли ко рачуна о овим прав. Србима којих је по државном попису од год. 1890 у протопопијату мохачкопољском 495. душа на броју било; — бар у верском погледу води ли ко?

Молим 22. свештеника а и друге који су у ближини поменутих 7. места и оних других — где прав. Срби расејани станују, да расветле све оно што горе рекох, наиме: води ли ко рачуна у верском погледу о Борьаварским и по другим местима расејаним прав. Србима? и ја ћу се до земље поклонити сваком оном свештенику и другима, који би ме убедили, да сам љуто погрешио, кад сам тврдио, да нико рачуна не води о поменутим прав Србима, бар у верском погледу да рачуна не води.

XXII.

Бања.

У месту Бању о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 95. Домаћица 88. Браћа и синова 10. кћери и снаја 32. слугу 5. Укупно 260 прав. Хришћана.

Презимена домаћина ова су:

„**Рашићх, Бешњак, Комрат, Радикевк, Сарки, Радиш, Шарчек, Дкорић, Илић, Ленчар, Милак, Ешкок Крагићх, Грбкешићх, Јанићић, Љокићић, Сакић, Богићх, Дкорић, Качанић, Стрић, Чарићх, Стрићићх, Милакокићх, Радеканок, Познанок, Гербићу, Кидак, Јанкокићх, Стакикок, Челић, Ешћић, Комљенок, Чакићх, Раденћић, Ватомир, Радикевк, и Гблић**“.

Где у рубрици „Домаћини“ два имена долазе, прво је обично крштено име, ал већ друго није увек презиме. Ево у месту Бању. Једном је на прво место стојеће име „**Јбанх**“ дакле крштено име, ал друго је име или назив „**Кнезх**“ и овоме сличи називима има и више. Сад је питање је ли овај назив „**Кнезх**“ презиме дотичноме на пр. „**Јбанх Кнезикић**? или је само зато са „**Кнезх**“ брибележено: што је исти — или међу више њих који други — у истини сеоски кнез био год 1735. — Али има и овакови називи „**Биров**“ (**Јурица Биров**) те је питање: је ли овај **Јурица** у поменутој години сеоски биров био? или му је у истину презиме таково било, н. пр. Биров-Бировљев

То ће нам дотична 22 свештеника зар разсветлити моћи.

Кратке белешке. У Бању било је год. 1731. српских православних домова 52. Године 1796 било је српских становника 530. душа, а год. 1890. 683. Дакле за 94. год. порастао је број Срба у Бању са 153 душа.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Долазак Његовог Величанства у Загреб.**) Загребачкия „Народния Новинама“ брзојављено је из Беча: „Као што нас са најнадлежније стране обавештују, цијело је преузвишени господин бан гроф *Куен-Хедервари* посљедњи пут у Беч највише ради тога, да Његово Величанство, цара и краља, најпокорније замоли, нека би главни земаљски град Загреб месеца октобра о. г. Својим прев. посетом почастило,

те том згодом, *отварајући разне културне завоље*, народ краљевине Хрватске и Славоније особитим начином усрећило. Њег. Величанство благоизволило је великом милошћу *свесам сталном обећати*, да ће наш земаљски главни град посетити, а то ће бити по свој прилици средином октобра. Преузвишени господин бан, који је своју молбу поднео владару с радосном приводом Њег. преузвишености министра-председника барона *Банфи-а*, добио је такође реч министра-председника, да ће се позиву, упућеном на њ и угарску владу, радо и радосно одазвати“. — Међу радосним осећајима које је ова вест изазвала у грудима свију верних синова превишњег престола и миле нам домовине, осећаји су и српскога народа, који ће такође одјекнути и у тај најсвечанији пашој домовини дан, као што одјекује и увек: *да живи Његово Величанство наш премилостиви и љубљени краљ Франц Јосиф I.!!*

Његово Величанство је последњи пут посетило Загреб г. 1869.

(Високопреосв. Г. епископ темишварски Никанор Поповић) оздравио је — хвала нека је Богу — потпуно. Намештена му је и вештачка нога, која је тако вешто израђена, да се с истом и клекнути, а доста сигурно кретати може. Високопреосв. г. *Епископ Никанор* ће — ако Бог да, као што му се и ми од срца молимо — присуствовати на јесен седницама св. архијерејског Синода.

(Дар саборној цркви карловачкој). *Његова Светост врсувш. г. патријарх Георгије*, благоизволио је саборној цркви карловачкој милостиво даровати дивно израђених шест рипида, крст и четири чирака, у вредности од 450 фор.

(За администратора вуковарског протопрезвитерата) постављен је привремено парох вуковарски, протојереј *Илија Перкавански*; а за администратора обудовљене осечке парохије лични помоћник јереј *Душан Поповић*.

(Ради чувања св. православља у Бугарској.) Познато је, да је римска пропаганда у последње време бацала своје мреже особито по Бугарској, којем послу су били на руку и сами власници православне Бугарске. Све је то у Русији примљено са великим негодовањем. А да се у Русији о томе водило непрекидан рачун, сведоче нам и речи врховног прокурора св. Синода руског, *Победоносцева*, изговорене поћи бугарске депутације у Русији, високопреосв. *митрополиту Климентију*. Исти прокурор рекао је, наиме, између осталог и ово: „Русија жели, да Бугари буду чврсти у православној вери, да чувају добре обичаје и да се влада бугарска у православној вери удружи са бугарским народом“. Ова порука прокурора св. Синода руског намењена народу бугарском обрадоваће све оне, који се забринуше у последње време за св. православље у Бугарској.

(Победа религијозне хришћанске школске наставе у Француској). Г. 1880 искључена је била у Француској — баш настојањем тадањег француског министра просвете Пола Бера — религијозна хришћанска настава из основних и средњих школа. Учињено је то било колико из атеистичних материјалистичних расположења самих тада државника, још више на разлога, да се из школе истисне утицај римског свештенства, које је било мајсил антинепубликанских расположено и тежило увек монархијском државном облику. Последица тога беше та, да се већ у року, ето, од 15 година осетно у друштву француском овај кобни и дескруктивни правац практично примењеног прелигијозног и безхришћанског васпитавања: да се, ето, већ после 15 година долази у Француској, не први пут, до уверења, да је школа крива без религије и цркве, да школа без религијозне хришћанске наставе није кадра васпитати друштво; а да друштво *без* таког васпитања не може — опстати. И за то је недавно француски министарски савет решио, да се религијозна хришћанска настава и опет стави у ред обавезних наставних предмета. О овоме поступку француског сената нека дуго и много размишљају и они Срби, који имају воље, да имитују Французе и у њиховим заблудама; а нека размишљају о томе и они Срби, који хотимице или нехотице религијозни осећај у народу своме слабе и поткапају.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Излазио је на штампе: **„Бранич Православља“**, бр. 1. са овим садржајем: Својим читаоцима; Апостол седме недеље по Духовима; Еванђеље седме недеље по Духовима; Сриство. Православље и Назаренство; Милосрђе и самоодрицање; Страдања св. великомученика Прокопија; Две иконе; Разно; Нове књиге; Листови у заљему; Одговори уредништва; Напомена. — Кад се у одбрану православља покреће лист, добро се дело чини, и ми га поваљујемо Кад се покреће „духовно морални часопис за народ“ како да се нерадујемо. Кад надимо свештенство на раду и послу, како да му то не одобримо. Све то чинимо, ево, при појави „Бранича Православља“. И препоручујемо га љубави нашега свештенства, а од срца му желимо дуга века и напретка; желимо му доста читалаца и сарадника! Но неугодно нам је, али по дужности морамо, учинити једну примедбу баш код 1 броја. А наиме: у 1 броју „Бранича Православља“ штампана је и источна прича „Милосрђе и самоодрицање“. Иста та прича штампана је и у 3 броју о. г. „Српског Сиона“. Нета прича, исти преводилац. Разлика је — осим неких стилистичних оваких намена — само та, да је превод приче те у овом листу датиран: „Јарковац децембра 1894“, а у „Браничу Православља“ је датиран са: „Јарковац 18 октобра 1894. г.“, а ние преводиоца да је у првом листу штампано над, а у другом листу под причом. А зашто све то би? Зашто тако баш — кад невоље нема? —р—

ОГЛАСИ.

Ad III. С. ex 1895. 104 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења места редовнога професора за математичке и природне науке и помоћне предмете у срп. учит. школи у Карловцу са предавањем од најмање 18—20 недељних часова, овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од год. 1000 фор. а. вр. и 10% те плате у име станарине, после сваких пет година успешне проф. службе год. повишица од 105 фор. а. вр. а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате.

Компетовати могу само они Срби православне вере, који су стекли потпуно оспособљење за предавање горе наведених наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу, у којем се може стећи квалификација за препарандијске професоре; а изабрани ће се сматрати као привремено постављен.

Молбенице своје, којима се имају приложити: крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу, сведоџба о евентуалном досадањем службовању и сведоџба о религијозно-моралном и политичком владању, ваља компетенти да поднесу потписаном председништву најдаље до 19. (31.) јула 1895. год.

У Карловцима 26. јуна (8 јула) 1895.

Председништво.
срп. прав. нар. Школског Савета.

Бр. 150/0.100 108 3—3

ТРАЖИ СЕ ЦРКВЕНИ ПЈЕВЧИКА.

За ову службу примили би два ђака гимназета, који би сједоџбом свога катихете и управитеља доказали, да знају цјенџе и да имају угодан глас, — ге који би могли на овданњој Хрватској гимназији своје науке слушати. Служба би им трајала преко године 11 мјесеци, а имали би мјесечно по 22 фор.

Ненађели се таких ђака, може се пријавити способан човјек, који би можда могао још какве пристојне заслуге овдје у граду наћи. Плата би му од цркве била 40. фор. на мјесец.

Ако би се изабрани показао неспособан, не би се могао задржати. — Документима поткријепљене пријаве, нека се пошаљу амо најзад до 19/31 јулија о. г.

Рјека (Fiume) на Видовдан 1895.

За одбор срп. правосл. цркве на Рјеци:

Ник. Косановић.
протопрезвитар.

С Т Е Ч А Ј. 109 3—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место на овданњој срп. прав. школи.

Са оним местом скопчана је плата слеђећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектл. и 31 литара жита, а за огрев 40 фор. у новцу; стан са две собе кујном, шталом, баштом код стана од пола ланца а још и изван села пола ланца баште, 4 ланца земље на које сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати и у цркви редовно са десне стране појати и дечу у црквеном појању обучавати. —

Од учитеља се иште, да је само испитани учитетељ и да је испит из мађарског језика положио. —

Неиспитани учитељи неће се никако у обзир узимати. —

Молбенице снабдевене сведоџбом оспособљења а који до сад већ служи сведоџбом о свом учитељствовању па и моралноме понашању, ваља послати на потписаног школ. председника до 20 јула т. г., до Илиног дана, када ће се и избор одржати.

Иште се и лична пријава; уједно ће бити изабраноњ учитељ обвезан и пероводство у свакој седници водити а и црквене рачуне водити и сказанати, те се жели да је добар поровођа и рачуновођа.

Изабрани учитељ има заузети ово место 1. септембра (по ст. кал.) о. г.

У Нађфали 20. јуна 1895. год.

Ђока Адамовић, пероводја. **Мита Аничић,** школски председник.

С Т Е Ч А Ј. 85 6—6

На упражњено место учитеља I. и II. уазр. срп. вероисповедне школе у Дероњи расписује се стечај.

Плата је учитељу 300. фор. на годину, 6 катастралних ју̀тара земље (по 1600 □) на коју учитељ сам порез плаћа, даље слободан стан од 3 собе, кухиње, јестичаре, коморе, подрума, шупе, конаре и врт уз школ. зграду, осим тога 2 хвата дрва за своју потребу.

На ово место могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору бар с' добрим успехом свршили и испит из мађ. језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све шк. уредбом прописане дужности вршити, за левом певницом појати и дечу црквеном појању учити.

Рок стечају траје до св. Илије о. г. а првенство имају они који се лично представе.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити шк. одбору. Изабрани учитељ наступа своје звање 1. септ. о. г. по ст. кал.

Из седнице шк. одбора, држане у Дероња 28. V. 1895. (p. Hodsádh B. B. m.)

Ж. Шкопарија, пероводја. **Ненад Димић,** председник.

СТЕЧАЈ.

105 3—3

На управљено учитељ. место при срп. вер. четвороразредној осн. школи у Торњи (чанадска жупанија). Годишња је плата учитељу 300 фор. а. вр. слободан стан у школи, башка код школе, $3^1/_2$ холде земље мале и 3 хв. дрва годишње за школу и учитеља.

Учитељу биће дужност поред школске наставе појати у цркви и водити појачко друштво на поклон чега даје се 5. фор. годишње.

Компетенти морају имати квалификације из мађарског језика и свршене учит. ма које школе.

Избор ће бити на Преображење или 6. августа ове год. до кога дана ваља поднети добро инструисане молбе са документима председнику Школ. Одбора. Пријемство имају лично пријављени.

У Торњи 24. јуна 1895.

Мита Орловић,
председник школског одбора.

К 515/3 8 ех 1 95 102 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на место свет. парох помоћника са парохијом IV. класе у *Срп. Ст. Петру.*

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице потписаној конзисторији до св. Илије 1895. г. поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 20. јуна (2. јула) 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

К 4 6/366 ех 1895 103 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на управљено место протопрезвитерског капелана у Вел. Кикинди.

Компетенти имају своје ваљано инструиране молбенице до св. Илије 1895. поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 20. јуна (2. јула) 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ.

10 3—3

Овим се поново расписује стечај на управљено *учитељско* место мешовите школе на овданьним салашима. Плата је истоме: 400 фор. у готовом новцу, стан у натури и 6 фор. у име наушнала

На ово се место могу само учитељи а никако учитељица тражити.

Рок стечају траје 6 недеља од дана првог увртења овога огласа.

Из седнице м. ш. одбора од 22. јуна (4. јула) 1895.

У Бачком Петровом-Селу, 23. јун. (5. јул.) 1895

Панта Поповић,
парох, председник м. ш. одбора.

Милош Алексић,
народ. учитељ петровачке м. ш. одбора и школски управитељ.

С. О. 3593 ех 1895. 116 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *стипендијског места за стручну трговачку* у закладу Петровић-Хаџина овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. а. вр. могу получити само младићи српске народности и источно православне вере из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћи ће своју стипендију уживати само у наставном којем заводу у земљама исте круне, а сам о изнимно и по допуштењу високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем заводу у другој половини аустроугарске монархије или у иностранству.

При једнаком својству молитеља имају пређност они, који су без имања пред оним који таковога поседују, а у истим околностима имају пређност пре свих молитеља сродници оснивателя пок. Марије Хаџина рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Хаџина из Земуна.

Молитељи имају своје молбенице крштеним писмом, лечничком сведоџбом о калмљењу богиња и стању својег здравља школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом о својем имовном стању од политичне власти инструисане *саборском одбору у Карловцима најкасније до 8. (20.) августа 1895. год.* поднети.

У Карловцима 3. (15.) јуна 1895.

Председништво.
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

С. О. 2593. ех 1895. 115 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења два евентуално и више стипендијских места у у закладу пок. Ђорђа плем. Сервијског и то III. разреда појединце са год. стипендијом од 105 фор. а. вр.

Стипендију из ове закладе може получити онај ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а највише је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда ове стипенд. закладе могу се временом примати у више стипендијске разреде од 157 фор. 50. нов. и односно од 210 фор. а. вр. ако све једнако буду имали потребну квалификацију и имају у том погледу пређност пред другима, који те стипендије нису уживали.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима од 8. (20.) авг. 1895.*; а ваља да приложе уз молбенице крштено писмо, школску сведоџбу, сводоџбу о сиромаштву и најпосле лечничку сведоџбу.

У Карловцима 3. (15.) јулија 1895. г.

Председништво,
срп. прав. нар. прав. саборског одбора.

С Т Е Ч А Ј. 110 3—3

Расписује се стечај на учитељско место на вероисповедној мешовитој школи у Рибњци.

Са овим местом скопчана је плата од 365 ф. а. вр., слободан стан у њарави, 12 катастралних јутара земље по 1600□ хв., две баште, једна код школе и стана, а друга одмах изван села на коју земљу учитељ порезу плаћа, за огрев сламе, колико треба; горе наведену плату прима тромесечно у напред из месне пол. благајне

Учитељу у дужност спата у I. и IV. разреду предавати, у цркви појати и децу у појању обучавати, неотворну школу држати у цркв. општини перо водити и цркв прорачуне правити. Од укона и парастоса, где буде позван, има 50. пов. — Молбенице се имају најдаље до 15. (28.) јула, када ће се и избор обавити, месном школ. одбору послати.

У Рибњци (Bácska) 25. јуна (7. јула) 1895. г.

Кузман П. Јанковић,
парох и шк. управитељ.

Лука Пуви млађи,
председник.

Бр. 149/098. 120 2—3

Н А Т Ј Е Ч А Ј.

Овим се расписује натјечај на једно стипендијско мјесто од годишњих 100 (стотину) фор. из фонда Борђа Рајиновића,

Компетовати могу само Срби православне вјере, гимназисте, или они, који јесенас кане ступити у гимназију овдје на Ријеци, евентуално Сушаку.

Код једнаке квалификације првенство имају по крви рођаци завештателеви, па онда синови Срп. Маравички.

Молбенице инструиране крстним листом, школ сведоџбом, општинским и од кот. власти потврђеним исказима о имовном и породичном стању родитеља (Auskunfts-Bogen), и евентуално родословном извјесницом, потврђеном од надлежног протопресвитерата, односно управе Манастира Гомирја, имају се поднијети амо најдаље до 13/25. августа о. г.

На Ријеци 1/13. јулија 1895.

Перовођа: Председник:
Ник Симић, Ник. Косановић
гимназ. професор протопресвитар

С Т Е Ч А Ј. 107 2—3

Овим се оствара стечај, на упражњено место учитељице, на српској вероисповедној женској школи у Дињашу. Редовна је плата 320. фор. у име повторне школе 40 фор. 12 кубни метара дрва за огрев, и потребу, баште 400 □°, ван сеа $^1/_8$ јанца, слободан стан, састојећи се из две собе, кухиње, и јестичаре.

Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати. Рок пријаве Преображење.

У Дињашу 24. јуна 1895. Одбор.

С. О. 2593 ex 1895. 117 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Овим се отвара стечај ради попуњења једног евентуално још више места у *стипендијској закладе пок. Гавре Дјаловића*.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. а. вр. за слушаоце свеучилишних наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања, марљиви и добро се уче.

Сродници закладникови имају првенство.

Питомци ове стипендијске закладе могу своје науке слушати само у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији; у иноземству пак само по благовремено полученој дозволи вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе.

Молитеља треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима до 8. (20.) августа 1895. год.* а ваља уз исте да приложе крштено писмо, школску сведоџбу, сведоџбу сиромаштва и лечничку сведоџбу о том да су здрави.

У Карловцима 3/15. јула 1695. год.

Председништво,
срп. прав. нар. црк. сабориог одбора.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 112 2—2

Управа Ман. Гргетега намерна је нов магазин за рану на салашу Банковци зидати.

Зидарски посао без материјала износи по изготовљеном предрачуну 1264 фор. 01 пов.

Дунђерски посао без материјала износи 426 фор. а. вр.

Дражба ће се одржати 23. јула (4 августа) о. г. у 10 сати пре подне у Манастиру Гргетегу.

Сваки онај који дражби приступити жели дужан ће бити 10% од горње суме у име пишманлука положити.

Услови и план стоје у манастиру Гргетегу на углед.

У Манастиру Гргетегу 3/15 јула 1895. год.

Управа Ман. Гргетега.

С Т Е Ч А Ј. 118 2—3

У српској вероисповедној мешовитој школи у Фењу расписује се стечај на место *учитеља или учитељице*.

Годишња плата 300 фор. диван стан у њарави уз цркву, великом баштом и малим парком, за тим два јанца добре оране земље, два хвата дрва и сламе колико год устреба.

Рок је оспособљеним компетентима св. Преображење ког ће се дана и избор обавити.

У Фењу (Fény, Torontál megye) 2. јула 1895. Српска православ. одштина.

Самуило Поповић, Лазо Кирић,
као перовођа председник.

Ц. О. бр. 203 ех 1895. 113 2—3

С Т Е Ч А Ј

У стипендијској закладѝ *баронице Еуфимије Јовайке* отвара се стечај *на једно место*, и то за слушаоца *више гимназије или реалке*, са годишњом стипендијом од 250 форината или 500 круна.

Молиоци треба да приложе ове документе уз молбу: а.) крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере; б.) школску сведоџбу од последњег течаја; в.) лекарску сведоџбу о своме здрављу; г) сведоџбу о сиромаштву, као и о моралном владању.

Рок искању траје до 6. (18.) августа о. г. те ће се само оне молбенице узети у обзир, које дотле стигну.

По закладном уставу изабрани питомци морају слушати науку на јавним заводима у земљама св. Стевановс круне. *А то воли основатељка, пречество имају они који су родом Старо- Бечејци, ако им је општа оцена бар добра.* Тек ако ових не буде, онда — по реду осповсбљења — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стевановс круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске правосл. општине *у Ст. Бечеју* 1. (13.) јула 1895.

За председништво:

Јован Михајловић, перовођа. Стеван Жекић, потпредседник.

С Т Е Ч А Ј. 123 1—3

На овдашњој срп. прав. вероисповед. женској школи отвара се стечај на учитељичко звање. Плата учитељице је год. 300 фор. (600 круна) 50. фор. (100 круна) у име огрева, слободан стан с баштом. — Дужности учитељичине означене су школ. уредбом. —

Молбенице нека упућене на потписаног председника до 12/24. августа т. г. —

У Тарашу 9-ог јула 1895 г.

Д. Петровић, перовођа. Рада Остојић, школ. председник.

Школ. Одб. бр. 14 ех 1895. 124 1—3

С Т Е Ч А Ј.

На српској основној тро-разредној верозаконској сапшкој школи у Молу, упражњена су два места ўчитеља, на која и учитељице компетовати могу, а плата је у готовом (за сламо место) 640 кр., пол лапца баште, слободан удобан стан са две собе, кујном и шталом.

Учитељ или учитељица ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати. Од компетената се иште да ўсу испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети од данас за 6 недеља овоме одбору.

Из седнице мест. школ. одбора, држане у Молу 1/13. јула 1895.

Школски Одбор.

С Т Е Ч А Ј. 106 2—3

На упражњена два учитељска места у карловској срп. вероисповедној основној школи, овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује.

Са првим местом скопчана је годишња плата од 500 фор. у име паушала: 5 фор. за држање пофторне школе — кад на реду буде — 40 ф. 2 јутра и 536□° орање земље, на коју ће учитељ државни порез и еквивалент плаћати, слободан стан састојећи се из: 3 собе, кухиње и и 3 хвата сламе за свој огрев. Сва берива примаће из благајнице овомесне политичне општине.

Са другим местом скопчана је годишња плата од 500 фор., у име паушала: 5 фор. за држање пофторне школе — кад на реду буде — 40 ф. слободан стан, састојећи се из: 1 собе и кухиње — док се не прошири — а 2 хвата сламе за свој огрев. Сва берива примаће пак, из благајнице овомесне српске православне црквено-школске општине.

Уједно се примећује да г. г. компетенти, у својим молбепицама и то изволе назначити: на које од та два места компетују.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати и уједно доказати: да су испит из мађарског језика положили.

Установљену плату почеће примати 1-вог септембра п. н. к. о. г.

Рок стечајевима је од првог увртења у у званичном листу „Српском Сиону“ на за четери недеље.

Из седнице срп. правосл. школ. одбора држане у Карловцу 25. јуна (7. јула) 1895. године.

М. Терзин, перовођа. Сима Меличковић, свешт. председник

III О. 46 из 1895. 122 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења места српске вероисповедне забавиште на овомесном срп. вероспов. забавишту овим се стечај расписује.

Берива су следећа:

1.) 360. фор. а. вр. у име годишње плате, која ће се у месечним оброцима у напред издавати.

2.) 70 фор. у име год. награде за огрев забавишта и стана забавиље.

3.) Стан у нарави или 60. фор. год. у име станарине.

Примећује се, да ће се само молбенице са потпуном квалификацијом у обзир узети. Рок стечају је 14. (26.) авг т. г.

Из редовне седнице школ. одбора српске православне црквено-школске општине држане у Чакову дана 3. (15.) јула 1895. г.

Јован Л. Максимовић, перовођа. Петар Ђурић, парох — председник.

125 **СТЕЧАЈ.** 1—3

У Текелијином будимпештанском стипендијалном заводу упражњена су за школ. год 1895/96. *ист* евентуално и више питомачких места, на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је спромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља или потврђеном среском области; гимназисте и реалце сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 12. (24.) авг. 1895. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25 sz.)

У Будимпешти, 3 (15.) јула 1895. год

Надзорништво Текелијина Завода.

СТЕЧАЈ. 119 2—3

Поново се расписује стечај на упражњено учитељско место у Турском Бечеју за I.—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 фор. у име плате, 40 за поотворну школу, 25 фор. у име послуге и 4. јутра I. к. оранице земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа. Осим тога пространа и врло удобан стан са баштом, зими огрев колико устреба; ако за црквеног неровођу изабрат буде, узимаће 30 фор. за неровођење.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати у св. цркви појати и школску децу у појању обучавати.

Компетенти могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати. Рок стечаја истиче 5. (17.) августа о. г.

Молбенице, после истеклог рока неће се узимати у обзир.

Из седнице школског одбора, држане у Турском Бечеју (Török-Becse, Torontál m.) 29. јуна (11. јула) 1895 год.

Ђока Николић,
председник школског одбора

Ad бр. К 990/563 ex 1895.

ЕДИКТ. 126 1—3

Услед брачноразводне молбе Јована Михајловића из Руме против супруге му Екатарине рођ. Симић сада непознатог боравишта — позива се овим речена Екатарина, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 27. јуна (9. јула) 1895.

Архидијецезална конзисторија

Бр. 3. ex 1895. **СТЕЧАЈ.** 111 2—3

Усљед остављене учитеља Л. Михаиловића овим се расписује стечај на учитељско место на мешовитој четвороразредној основној срп. школи.

Плата је 400 фор. 2 хвата дрва, стан са две собе, кујном, подрумом, шталом и повољном баштом.

Дужности су прописане школском уредбом, а осим тога децу црквеном појању учити и певати у цркви; у седницама црквено-општинским перо водити и црквеношколске рачуне склапати. Тражи се знање мађарског језика. Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају је до 5. августа о. г. Касније приспеле молбе не ће се у обзир узети.

Местни школски одбор у Српском Пардању 18. (30.) јуна 1895.

Председник школ. одбора:
Филип Стајић

„Српски Сион" излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединп бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона" у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. V. Број 29.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 23. јула 1895.

Карловци, 15. јула 1895.

Његово Величанство, наш премилостиви владар, цар и краљ Франц Јосиф I. благоизволио је, највишим решењем својим, изданим у Ишлу 6. (18.) јула о. г. *на натповезњу председнику Његове Светости, преузв. г. Патријарха Георгија Бранковића*, најмилостивије дозволити састанак нашег св. Архијерејског Синода за 17. (29.) септембар о. г., *и то без кр. комесара, а са дневним редом, што га је приказати благоизволила Његова Светост.*

„СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА"
у седишту српског Патријарха

Сваки просвећени народ од увек је радосно поздрављао своје културне појаве, а још радосније гледао их је, ако је у њима налазио што дуже и што истрајније користи за одржање и своје културно напредовање.

Међу многим својим културним појавама српски народ доста гледа и појаву „Српске манастирске штампарије" и њезине радње у седишту српскога Патријарха — у Сремским Карловцима.

Многи и многи овострани Србин мисли данас: зашто је „Српска манастирска штампарија" постала и шта од ње треба овострани српски народ да очекује. Нису то малене и сићушне мисли свеснога Србина, као што није мален и незнатан задатак радње „Српске манастирске

штампарије“. Такову замашну културну појаву у овостраном нашем народном животу требало би да проучимо, да ју разумемо; па кад смо ју проучили, и кад смо ју разумели, тада ћемо ју заједно будним оком, и искреним срцем и родољубним осећајима пратити и према њој дисати онако, како су то чинили прадедови наши баш у приликама, када су жудили за оваковим културним појавама — за својом, српском штампаријом.

Ми споменусмо реч „прадедови“; споменусмо њихове живе жеље за српском штампаријом; ми те речи написасмо, ал кад већ написасмо, не би ли од користи било, да их и разумемо. Не би ли разумевањем и упознавањем њихових жеља, њихова на том пољу рада, боље разумели *„Српску манастирску штампарију“ у седишту српскога Патријарха, задатак и значај њезин у културном животу овостраног народа српског.*

* * *

Летимичан поглед само у *прошлост српских штампарија* и свега онога што се у тој сарху радило — довољно је да покаже и докаже значај тако лепе појаве, тако значајнога и замашнога корака, којим кораснуше они, који „Српску манастирску штампарију“ створише и у резиденцију српскога Патријарха донесоше. Отворимо ли књиге *старих* српских штампарија, наћи ћемо у њој чисте и јасне појмове, које су прадедови наши стекли о значају њиховоме.

Ни по века није требало да прође, од како је познати Јован Гутенберг пронашао штампу покретним словима, а војвода црногорски *Ђураџ Црнојевић* мисли на свој несретни народ, мисли на користи, које би донела вештина штампе потпитеном и просветно запуштеном народу српском. Ко се мачем у руци из дана у дан мора борити, да сачува само живу главу на рамени, томе није вргло бити до пера у руци, да мирно и безбрижно пише књиге за цркву и народ. Али и овако зле прилике нису смеле дуго потрајати, јер је писаца све мање, а књига, у првом реду за цркву, све ређе бивало. Мудри вој црногорски Ђураџ Црнојевић бавећи се у Млецима и видећи корист штампарије, зажели у српској души својој, да овакви дар дарује и свом у неколико слободном крају народа српског — тадашњој Зети, јер је *„знађаше да су цркве празне и да у њима нема књига због турскога пустошења и рушења“*. Такови дар дароваће место другог чега *цетињском манастиру*, а послаће *калуђера Макарија* у Млетке, да у њима научи слова правити. Зготовљену штампарију сместиће је у цетињском манастиру. Жеља Ђурђева брзо се у делу показала, јер та цетињска штампарија даде нам црквене књиге: осмогласник (прва четири гласа), псалтир и молитвеник.

Не даде се Ђурђу да дуго гледа очима својима корисну радњу цетињске штампарије, јер зла времена наиђоше и штампарија је морала престати. Престала је, ал није нестала, јер с њом није крај таковој радњи у српском народу. Нашло се и достојних наследника Ђурђевих и Макаријевих; нашло се српских родољуба и вредних калуђера, који по примеру Ђурђеву о свом трошку штампарије набављаху, а по примеру Макаријеву слова лише и рукоделисаше. Томе су нам сведоком имена српских родољуба: Божидара Вуковића из Подгорице и његова сина Вићентија са њиховом великом српском штампаријом у Млецима, која је на двадесет година после прве српске штампарије наставила тај посао; том су нам сведоком имена српских родољуба; Јакова из Камене Ријеке Јеронима Загуровића властелина которског, Божидара Горандањина и других; том су нам сведоком имена штампаријских уредника и поправљача: јеромонаха Пахомија, Ђорђа Љубавића из Горажда, брата му јеромонаха Теодора, ђакона Радоја, попа Теодосија, параекклесијарха Ђенадија, јеромонаха Мојсија, јеромонаха Мардарија и Тодора, ђакона Дамјана и многих других старих наших свештених лица, која се у „зло доба“ најоше браћи на помоћи, да оваковим својим радом помогну потпитеном роду свом. Ови трудбеници поред *труда и зноја* свога који утрошише око рукоделисања слова за штампу, моле нас потомке у књигама својима, да их исправимо, ако су штогод погрешили, моле да их не кунемо, јер веле, да то нису радили и писали анђели, него смртни људи пуни греха.

Не верујемо да би данас „мајка родила јунака“, који би и најмање замерио блаженим сенкама тих српских трудбеника, а још мање да би се чуо гласак, који би им довикнуо: „свештеници у цркву, а штампари у штампарију!“ Не верујемо тим више, што је ево историја

старе српске штампарије показала и доказала, да су се у првом реду баш такови људи нашли, који су поменутим својим радом Српство задужили. Задужили су, велико, јер се њиховим трудом и знојем у крвавим данима држале штампарије не само у слободној Зети и Италији, него и у другим *српским* местима: Милешеви, Мркшиној цркви, Рујну, Београду и другим расадницима српских штампаних књига, да се ио њима поје летурђија и одржи вера прадедовска, коју нам у аманет оставише оци и прооци наши.

Ево један листак из књиге старих српских штампарија!

* * *

Отворимо сада књигу достојних потомака ових првих трудбеника, а заслужних наших предака, који бише задахнути духом Ћурђевим, Божидаревим и њихових сатрудбеника. Memi-nisse juvabit! Добро ће бити да се сетимо труда и старања наших старих, који не престајаху тражити српске штампарије, јер су знали корист њихову и значај њихов за културни напредак свога народа, који је вековима у ропству и потиштености далеко заостао за просвећењем јевропским народима.

У себи својој понели су Срби у нове своје крајеве и црквених књига својих, писаних и штампаних, које се задржале од старих српских штампарија. Понели су колко су год могли и имали, ал зато опет нису те књиге вечито могле послужити за црквену потребу. Зуб времена и велика употреба проређивала их је тако, да је број њихов све мањи бивао. Књиге су нестајале а штампарије преко стотину година не имадосмо. Црквене поглавице наше, родољуби српски, забринуше се и не гледаху мирно у будућност, јер никако да у *свом народу* дођу до штампарије. Шта им је у тој невољи преостало, него да на страни штампају књиге за црквену потребу. Отуда и имамо црквених штампаних књига у Римнику, Бечу, Будиму, Млецима, Лајпцигу, а — све у прошлом веку. Овим штампаријама нису само теже долазили до својих књига, него смо њима изгубили свој српско-словенски језик — онај језик, који се у нашим црквеним књигама одржао од св. Саве, па све до прошлога века, у ком се нашао још по гдекоји само српско-словенски писан. Оваковим стањем нису се наши стари могли задовољити, него су гледали да дођу до својих *српских* штампарија. Од доласка свога у ове крајеве, а од првог свога народнога сабора (1700. г.) па кроз читав тај век сваки је готово сабор тражио да се оснује српска штампарија. То су чинили Срби на саборима својим у Крушедолу, Карловцима, Београду и Темишвару.

Митрополит *Мојсије Петровић* тужи се 1730. г. царском дворском ратном савету у Бечу, како је тешко са стране набављати књиге за црквену и школску потребу, и како већ од дужег времена ни једна једина књига из Москве није пристигла, са чега је, пише Митрополит, у српском народу толика недостатница црквених и школских књига нарасла, да се не само младеж у школи поучавати не може, него да и религиозно-морално образовање веома тиме опадати мора. Оваково невоље повлаче за собом штетне последице и за цркву и за државу, а он као Митрополит и духовни пастир свога народа мора сваґда будан бити, да се таково зло не увлачи у народ српски. „*У ту сврху и после дуже размишљања*, пише Митрополит, *нашао сам за најзгодније, да овде у Београду о свом трошку подигнем своју штампарију, у којој ће се штампати за српски народ и на његову језику црквене и школске књиге*“. На ту молбеницу одговорно је ратни савет, да се молиоцу не може молба уважити из разлога, што би такова штампарија у Београду сувишна била, кад већ има једна штампарија у Трнави (код Пожуна), која ће за српски народ и његове црквене и школске потребе књиге штампати.

Оваковн одговор веома је забринуо Митрополита тим пре, што је знао, да су у том ратном савету биле јаке језуите, и да је трнавска штампарија управо језуитска штампарија била, у којој су ради унијачења Срба штампане књиге босанском ћирилицом. Протектор те штампарије беше тадашњи примас угарски Леополд Колонић. Примера ради износимо прву страну таковој књизи, на којој је оваки натпис био: „Кратка азбуквица и кратак керстјански католичански наук п. о. Петра Канизија друштва имена Исусова, сложен у словински језик. Притискан по милости приштованога и привисокога господина Кардинала Колоница острогонског арцибискупа . . .“

Ето примерка науке вере, по ком би се можда и тадања Сричаг поучавала у својој вери прадедовској, ето добра, које је пружао тадањи ратни савет у Бечу Митрополиту Мојсију у Београду.

Овакову милост дакако да није могао примити Митрополит и тако се није жеља његова испунила.

Год. 1751. Митрополит *Павао Ненадовић* наставио је дело Мојсијево, јер је и он тражио да му се дозволи, да о свом трошку оснује српску штампарију, али му је Славонска осечка влада одредила, да такову штампарију подигне у Осеку. Митрополит се није могао задовољити оваковим одређењем и моли поново, да се српска штампарија дозволи *у Карловци* или манастиру Раковцу, јер би било много незгода, кад би се књиге у Осеку штампале. Овој се молби задовољи ал тако, да се све књиге морају прво у Беч слати ради цензуре. Не прође ни годину дана, ал стиже нова наредба, да се у тој штампарији морају штампати књиге, *које су и за унијате*. Овакове наредбе и овакове препреке не дадоше да српска штампарија и отпочне своју радњу. Место српске штампарије у Карловцима подиже се штампарија на „грчком, илирском, српском, румунском и јерменском језику у Бечу“. (Позната Курцбекова штампарија.)

Дакако да се и с том штампаријом наш народ није могао задовољити, јер није била према сврси и потребама народним, па је за то и опет 1790 г. наш сабор у Темишвару тражио, да се оснује штампарија у средини народа. Ту штампарију беше до душе одобрио цар Леополд 1791 г., ал она не проради у Карловцима, него је место ње наставила Курцбекова штампарија своју радњу а у власништву познатог српског родољуба *Стевана Новаковића*, који ју је уговором од Курцбека примио с повластицом прво на 4 а после на 15 година. Тај родољуб српски утрошио је које на штампарију, које на *издавање књига* 80.000 фор. на своја иметка. Разним неудаћама није се та штампарија могла одржати, те је на послетку била продана и сједињена са кр. универзитетском штампаријом пештанском.

Тако ето опет не даде срећа, да се подигне онакова штампарија, какову су желели и српски Митрополити и наши народни сабори.

Међу тим у овом веку се већ све више умножавао број штампарија и туђинских па и *српских које беху својина појединаца*, а ови дакако гледаху, да штампајући књиге за школу и народ подмире своје трошкове, а сувишак да иде у прилог њиховом личном иметку.

И Карловци су добили такову штампарију 1848 и 1849 год., која беше својина Данила Медаковића, познатог српског књижевника. После његове штампарије Карловци су опет остали без такове корисне радње.

Кад је 1854. г. Патријарх *Јосиф Рајачић* издао познати проглас на народ, није у њем изгубио из вида и велику потребу српске штампарије. У ту сврху рекао је ово: *„Ја мислим да нејма ни једног просвећеног Србљина, који не жели да са нашим свечаништвом буде скончана народна и црквена књижевштина с њеним осталим струкама. Овај је предмет тако важан, да се без њега ни крочити не можемо. Он нам је нужан принужден, али ће бити и користан; јер ће нам велику част расхода покривати. — Наша печатња треба ће више великих соба, сала и магаза; а требаће ће и обималнича за Директора, фактора и счетоводитеља и друге особе. Са печатњом скончана бити ће продаја књижевна; и она ће требати неколике собе. Није наше намјереније печатњу, као што је државна печатња у Бечу, или Хазина у Прагу, но само тиху подигнути, у којој ће се* **све Сербске и церковне наше**, *а и туђе за нашу потребу књиге с малим трошком, него игди на другом мјесту печатати и за маљу цјену него игди продавати. Прва такове печатње инструкција треба барем 12 до 15.000 фор. К. М.“*

Жеља се Патријархова испунила, јер је 1858 г. подигнута у Ср. Карловцима *„Типографија Митрополитско-Гимназијална“* која је 6. априла исте године свечано отворена. Том згодом написао је директор Типографије *Јулијан Чокор*, Патријархов синђел и пригодну *песму*, у којој истиче и узноси значај такове културне појаве у Карловцима и узноси име патријарха *Јосифа* као Мецената.

Штампарија та радила је до 1865 г. издавши приличан број књига, које су и данас

у нашем народу познате. Али на жалост незин рад је само 7 година трајао, ма да се за њом 150 година чекало. Не ћемо овде да износимо узроке њезиноме паду, не ћемо да истичемо познати немар наш, којим се ни мало достојно не одазвасмо блаженим сенкама Митрополита Исаије Ђаковића, Мојсија Петровића, Павла Ненадовића, Патријарха Јосифа Рајачића и наших прадедова на поменутим српским саборима. Не ћемо то да чинимо и не дао Бог, да икада од данас дочекамо.

(Свршиће се).

ПРОПОВЕД У НЕДЕЉУ VIII.

(По руском.)

„И повикаћех Исусу . . . народима козиџи на трпезѣ и ријеки пити њима и осѣ ѣсти, возрѣкх на нѣе, и благословѣ: и преложиша дада ученикома њима, ученици же народима. И ядоша вси и насытишасѧ. (Мат. 14. 19)

Ево још један разлог више да се у својој вери очеличимо, ево још један доказ више да се уверимо о милосрђу, љубави и свемогућству Божјем, јер видимо Господа нашег Исуса Христа како у неограниченој сили и власти влада мођном и крепком руком, и како нахрањује на данашњи дан 5000 људи са 5 хлебова и две рибе. Свето јеванђеље слика нам верно, како је Христос проповедао народу цели дан све до вечера, а многобројна народа слушало је њега и пратило, и тако пред ноћ дођосше на пусто место, где се не могаше добити ништа за јело. А када се сумрак поче хватати, замолише ученици Исуса, да одпусти народ јер треба већ да се мало окрепи и опорави. На то им Господ рече: Не треба да иду, подајте им ви јести. А ученици не имађаху при себи ништа друго, до ли 5 хлебова и 2 рибе, народа пак беше око Исуса више него 5000 људи. Исус зашто од њих хлебове и рибу, па погледав на небо, и благословив, предоми и даде све ученицима а ови опет народу; људи почеше јести, па не само да се наситише, него још преостаде од тих 5 хлебова и 2 рибе! Зар је то могуће другом коме него једино Богу свесилном? Видите ли, браћо моја, како неограничено силом влада и располаже Господ, како крепком десницом дарива и обасипа цео свет?

Данас видите, у каквој јавној слави ствара Спаситељ чудо пред целим народом. Али чему и за што пред целим народом? Зашто не у тишини и тајности? Господ наш хоће, да се открије и обелодани његова власт пред целим народом, да се увере сви о његовој сили, упознаду крепку десницу његову, па да би сваки од њих, као очевидац овога чуда, могао исповедати, да је он свемогући син Божји, кад је у њега толико божанска сила и власт.

Али не храни ли и данас сам Христос, и ако је невидим, свој народ божанском пићом? Заиста, ако не хлебом и рибом а оно духовним даровима и благом обасипа верне своје благодаћу Духа светога у светој цркви. Јест у светој цркви је Спаситељ свесно за нас велике драгоцености и неоцењива блага, а света црква, као добра мајка наша храни нас кроз цео живот наш. О овој доброј матери нашој данас ћу да вам говорим.

Од колевке па све до гроба грли нас св. црква својом неизмерном љубављу, душевно нас негује и храни, пашти се и настојава, како би постали достојни учесници божјег царства.

Она обухвата у својој свеопћој бризи не само невино новорођенче него и мужа и жену па и седу старину својим материнским осећајима. Она прихваћа на своје материнске груди све нас, који верујете у њезина женика, а нашега Господа Исуса Христа.

Новорођенче, куда ћете још онако бесвесно и неразумно понети ако не светој матери цркви? А када би ви могли видети и знати, како нас она духовна мати ваша теши и крепи, како нас прима у крило своје у тајни светог крштења, то би вам још тада потекла суза благодарности на очију ваших. А за тим невиниште мирополазано преко њезина служитеља, да би се тиме учврстило и наоружало против ђаволских искушења вративши се дому своме украшен даровима духа светог, па да узрасте и напредује у разуму и богобојазљивости. Још у младости вашој научила нас је света црква да правите разлике између добра и зла, и позвала вас, да ћете узвишеним примером и стопама Христа Спаситеља. А је ли ко год поклекнуо и сирнуо с пута правде и у грех пао, на искрено се покајавши прибегнуо своме духовнику молећи га: Оче духовни! згрешио сам, али се кајем од свег срца, и молим опроштење грехова мојих. — тада ће се овај с молбом обратити свештенику у тајни светог покајања, а Господ ће грешнику опростити грехе у неизмерној доброти својој, јер неће смрти грешника, но да се обрати на пут правде и жив буде.

И тако очишћен, умирив санест своју, намирно си се с Богом својим, љубезни мој; тада ти се отварају рајске двери у св. цркви, где на св. жртвенику лежи већ жртвован и принесен Христос Бог; ти си примио под видом хлеба и вина само пречисто тело и крв његову, таку душевну храну и укрепљење, које ће те чувати од душевне и телесне слабости; и постао си сином свемилостивог Бога.

У св. цркви, овој доброј матери нашој, неизбежују се исто тако и свештеници рукополагањем и молитвом Архијерејском т. ј. посвећују се учитељи и строители св. тајни за људе, да их проведу као своје словесно стадо путем правде у живот вечни, и да би их упућивали и речју и делом на извршавање заповеди Божјих.

Младића и девојку спаја св. црква у љубави св.

браком као два највернија друга у овом земном животу ради узајамне помоћи и ради богобојазленога и хришћанског поколења; и тако постају хришћанске породице, које све св. црква осећана невидимо својим крилима. Но јеси ли ти слаби и смртни човече пао у тешку болест, призвао си свештенике, и служитеље св. олтара, а они се над тобом моле мажући те св. јелејем, а ти оздрављаш те хвалиш свога Творца; а је ли те он себи позвао, умирен и утешен остављаш — овај свет.

Ето браћо тако великим дарима награђује вас св. црква, тако велика и драгоцена блага у њој су за нас сабрана, па ју за то увек треба да признавамо; О драга и добра мајко наша! ми смо срећни, што се можемо назвати твојом православном децом. Заиста је милостива и добра мати, јер ће се она стас рати за ваше спасење и онда, када ко од вас за навек очи заклони, а тело му буде хладном гробу предано, и тада ће се у њој уносити молитве Оцу небесноме за наше покојнике. Године пролазе, гробови се множе, њих зелена трава покрива, спета ће настати, али успомена на њих у св. цркви никада неће. За то поштујмо св. нашу цркву, љубимо ју на свет срца, као што невина дечица љубе своју мајку, никада ју не заборавимо, као што и она увек нас на уму има; Сматрајмо се сређима, да можемо у њој проживити и један дан, јер тамо влада са Серафимима у Херувимима сам Христос Бог.

Тако, љубезни Хришћанине, увек долази и приклањај колена своја скрушеним срцем пред светим олтарем; моли се од свег срца покајничким сузама небесном Оцу своме, јер овде на св. престолу влада и живи онај, чије око све проницава, господари онај, који сваку молбу твоју може уважити и испунити. Овде је у цркви Он теби најближи. Његова је доброта нарочито ту неизмерна, јер он се ту телесно за тебе човече жртвује и спира крвљу својом све твоје грехе, које си учинио. Овамо с побожношћу долази и бићеш спасен, овамо прибегни и у жалости и у радости својој и у свакој прилици живота свога, и ту ћеш свагда наћи мелема и утеше душевне; пригрли неограниченом љубављу своју св. мајер цркву, и она ће те привести вечном животу, где царствује Господ Бог с једним Сином својим и пресветим и благим и животворећим својим Духом на векове векова. Амин.

У Земуну, 18/VII. 1894.

Симеон Араницки
протопр. капелан.

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станишић, парох.

(Наставак).

III.

Има ли недеља св. праотаца (друга пред Божићем) поред посебног имена и своје посебно јеванђеље?

Једна између минејских (месечних) недеља јесте и недеља св. праотаца. Све минејске недеље имају своје посебно име и своје посебно јеванђеље. Па како и друга недеља пред Божићем има своје посебно име, то би требала да има и своје посебно јеванђеље. —

Па има ли?

Г. Р-ц у „Одговору“ свом рекао је, да је 1887. год. у недељу 13. децембра требало прочитати „јеванђеље недеље св. праотаца“ („Г. И.“ 1888. стр. 24) и тиме рекао, да недеља св. праотаца има своје посебно јеванђеље. Пок. Ш-к тврдио је, да „недеља св. праотаца нема своја празничкога евангелија, него је за ту недељу прописано типиком „радовое“ евангелије недељи 28-ој, које се мора у недељу св. праотаца читати, било да је дошла 28. недеља на ред, или да није“ (Тамо стр. 87) На што је г. Р-ц изјавио, да је он „у своме одговору хотимично учинио ове потрешке: 1.) да недеља праотаца има поред особног имена и своје посебно јеванђеље“ (Тамо, стр. 167), а то значи, да се и г. Р-ц са пок. Ш-ком сагласно у томе, да недеља св. праотаца поред посебног имена нема и свога посебног јеванђеља.

Па је ли баш тако?

Да своју тврдњу покаже познао се пок. Ш-к на правило под 11. децембром у типику наведено: **(Ѡ) здѣ́ глѣди нѣ́ю стыхъ пра́ѣцъ ѥ́хъ ко́е число прилѣ́чится. Ѥ́ще и прежде нѣ́и ѥ́ки, или послѣ́жде, на лі҃тѣ́ргїи е҃ѵа́г҃е чти нѣ́и ѥ́ки., ѡ҃ лѣ́ки зач. ѳ҃з . . . непремѣ́нно вдино. А ѥ́х ѥ́ки. нѣ́ю чти ра́дованое, ко́е прилѣ́чится инѣ́ма нѣ́и.“**

Друго казивање наређује, да се у 28. недељу по Духовима има прочитати јеванђеље од Луке зач. 76. — „**Сѣдо́ви ѣ҆́ма мо́ѥмѹ**“ каже, да се у другу недељу пред Божићем, у недељу св. праотаца има читати јеванђеље од Луке зач. 76. У самом слогу јеванђеља испод

76. Лукиног зачала стоји овако: „**Недѣла ѥи... Сѵ жи и ѥх ндѵе пролоѵеѵк**“.

Дакле: између типика и самога јеванђеља је очигледна и потпуна опрека, противност. Јер — док се по типику јеванђеље од Луке зач. 76. има читати само један пут; у недељу св. праотаца, дотле се — по књизи јеванђеља — јеванђеље од Луке зач. 76. има прочитати два пут: у 28 недељу по Духовима и у недељу св. праотаца. Према томе једно од овога двога није добро, није правилно; једно је погрешно. —

Тврдњу пок. III-ка, да правило типика може стајати у противности са правилом сказанија назвао је г. Р-ц „глупом, лудом и јеретичком тврдњом“ (Брошира, 16.) — међу тим, ето видимо и увеpисмо се, да типик са сказанијем доиста може стојати, пак и стоји у опреци, противности.

Сад је питање: где је погрешка? Је ли погрешно типик одређујући, да се јеванђеље од Луке зач. 76. има читати само један пут; или је погрешило само јеванђеље паређујући, да се то јеванђеље два пут прочитати има?

Не знам, шта би у одредби књиге јеванђеља могло бити погрешно. Но размотримо ли добро слог, текст наведеног правила из типика: наћи ћемо у њему и видети неко протусловље, неки несмисао.

Шта вели типик? — Да се јеванђеље 28. недеље — 76. Лукино зачало — има читати у недељу св. праотаца, а у 28. недељу чита се јеванђеље друге недеље, која је на реду; другим речима, да се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу — никад и никако читати не сме!!

Назвати 76. Лук. зачало јеванђељем 28. недеље, значи рећи: то јеванђеље читај у 28. недељу; а рећи, да се у 28. недељу чита јеванђеље, која је на реду, значи, од напред реченога противно тврдити и одређивати. Није ли то протусловље? А рећи, да се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу не чита; — није ли то несмисао?

На по чему се и назива 76. Лук. зачало јеванђељем 28 недеље, кад се то јеванђеље у 28 недељу читати не сме; и кад се у 28. недељу — тако рећи — свако друго јеванђеље читати може и сме, само јеванђеље од Луке зач. 76. никад и никако не?! Јеванђеља добијају своје име и назив по оној недељи, у коју се прочитати имају; па како и по чему је добило 76. зачало име и назив: „јеванђеље 28. недеље“?

Строго узев: 28. недеља — по типику — и нема свога јеванђеља; њено је јеванђеље оно, које јој доводне, „**кое пріѧвчитсѧ**“ Према томе 76. Лукино зачало није редовно — недељно јеванђеље 28. недеље по Духовима.

Међу тим, 76. Лук. зачало није ни посебно, минејско-недељно јеванђеље недеље св. праотаца, јер г. Р-ц саглсно се пок. III-ком тврди, да недеља св. праотаца нема свога посебнога јеванђеља.

Е сад: 76. Лукино начело нити је редовно недељно, јеванђеље 28. недеље по Духовима; нити је посебно, минејско-недељно јеванђеље недеље св. праотаца!

Па какво је онда то јеванђеље?!

Књига јеванђеља каже, да је 76. Лукино зачало и редовно недељно јеванђеље 28. недеље по Духовима, што доказује име и назив: „јеванђеље 28. недеље“, и посебно, минејско-недељно јеванђеље недеље св. праотаца, што се може и доказати.

Сам типик каже, да се у недељу св. праотаца чита „**Єдино**“ јеванђеље: Лука зач. 76. По правилу типика о служби у недељу св. праотаца: „**Радѣ ѥѝѵ ѡстакѧтсѧ**“, редовно-недељно јеванђеље изоставља се, искључује се. — Јеванђеље од Луке зач. 76. или је редовно-недељно, или је посебно, минејско-недељно јеванђеље недеље св. праотаца. — Но редовно недељно — није, јер се „**радѣ ѥѝѵ**“ оставља, искључује. А кад није редовно-недељно, онда је посебно минејско недељно јеванђеље недеље св. преотаца.

Или зар јеванђеље једне редовне недеље не може бити посебним јеванђељем неке минејске недеље?

А како може једно васкрсно јутрење јеванђеље бити празничним литурђичким јеванђељем неког великиког празника, н. пр. 6 васкрсно јеванђеље чита се на литурђији вазнесења Христова, а 9 васкрсно јеванђеље чита се на литурђији „Антипасхе“.

Приметити ми је, да — по сведоџби Ј. Живковића — и у српуљским јеванђељима испод 76. Лукиног зачала стоји, да је то јеванђеље и 11. Лукине, 28. недеље по Духовима, а и недеље св. праотаца. Како је у грчком јеванђелистару — не знам.

(Наставиће се).

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

XXIII.

Село Кишфалуби.

У селу Кишфалуби о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 69. Домаћица 74. Браће и синова 43. кћери и снаја 18. слугу 3. Укупно 207. прав. Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

„Радивојевић, Баничић, Ђамбеговић, Бабинчић, Бекинчић, Пешинчић, Мишлен, Пиделковић, Косинчић, Радатовић, Казнинчић, Јинчинчић, Убавинчић, Станишин, Евчковић, Хорватић, Бугарин, Хоњчина, Иванковић, Чавинчевић, Титешанић, Јакимовић, Дасићинчић, Крбинчић, Миланковић, Ешковић, и Остоин“.

Кратке белешке. У селу Кишфалуби било је год. 1731. правосл. домова 50. Године 1796. Срба становника 640., а 1890. године 625. — Дакле за 94. године нестало је Срба у селу Кишфалуби свега 15. душа.

XXIV.

Сеше.

У селу Суљошу о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 54 Домаћица 48. Браће и синова 13. кћери и снаја 25. слугу 2. Укупно 142. православних Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

„Станојловић, Љубовић, Станић, Бошњић, Петровић, Милош из Апаре*) Радић, Михаиловић, Тадић, Ленчаја, Грбинчић, Лазић, Игнатијић, Ешковић, Јанковић, Теодоровић Катић, Петровић, Прекегача, Богић, Ђено и Радетић“.

Називи у место домаћинских презимена овако стављени: „Кименац, Качканин, Божићанин“ држим да нису права презимена, зато ни сам ји у ред горњих презимена ни ставио.

Кратке примедбе У селу Суљошу било је год. 1731. српских правосл. домова 30, Године 1796. Срба становника 558. душа. а 1890. године 805 дакле за 94. године порастао је број Срба у селу Суљошу са 217. душа.

*) Прично се вели: да је „Милош“ из „Апаре-Арар (томбашка жупанија не далеко од манастира Грабовца) за му се презиме не спомиње. У истом селу Апари било је год. 1731. прав. српских домова 8. А у протоколу „вестфалијском“ од год 1735., дакле на 4. год. касније, помиње се „Марта из Апаре. Данас једне српске душе нема у поменутом селу Апари. М. Л.

XXV.

Тарда.

У месту Тарди о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 21. Домаћица 19 Браће и синова 2. кћери и снаја 6. слугу — укупно 48. православних Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

Стипанов, Церков, Петков, Маној, Мачкан, Марков и Стоичин“.

Кратке белешке. У Тарди било је год. 1731. српских православних домова 18. Године 1796. Срба становника 443. душа, а 1890. год 793. Дакле за 94. год. порастео је број Срба у Тарди са 350. душа

XXVI.

Качкала.

У селу Качфали о ускршњем посту год. 1735 исповедило се „Домаћина“ 72. Домаћица 63. Браће и синова 19. кћери и снаја 26 слугу 5. Укупно 185. православних Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

„Мијат, Пакко, Ешкић, Каракла, Игнатићев, Мђо, Грбинчић, Станков, Живанчић, Смиљанчић, Радојчић, Бошњак, Мишлен, Саркан, Хорватић, Рбск, Ђукић, Пејак, Сикђић, Коларић, Грабов, Ђанов и Бранков“.

Има и овакових назива у место домаћинових презимена, као: „Каракла, Липовац, Гајдаш, Берђер, Мајстор, Чардаш“. Јесу ли ови називи у оно дуба узети као презимена дотичних домаћина? ко ће то данас знати!!

Кратке белешке. У селу Качфали било је год. 1731. српских православних домова 43. Године 1796. Срба становника 860. душа, а 1890. год. 1096. Дакле за 94. године умножио се број Срба у селу Качфали са 236. душа.

XXVII.

Болман.

У селу Болману о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 41. Домаћица 27. Браће 7. кћери и снаја 11. слугу 1. — Укупно 87. православних Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

Дјакъ, Мали, Маџиме, Кецкаръ, Неклекоѣ, Филипок, Станков, Ѣрићъ, Радмилеквчић, Болманац, Сѣкотин, Радовић, Радончић, Радишин, и Бѣлар.

Кратке белешке. У селу Болману било је год. 1731. српских православних домова 34. Године 1796. било је српских становника 765. душа, а год. 1890 1131. Дакле за 94. године порастио је број прав. Срба у селу Болману са 366. душа.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Одзив на позиву црквене општине загребачке**). Пишу нам са Удбине: Данас оправисмо српској православној црквеној општини у *Загреб* овај брзојав: Срби Удбињани са црквеним општинама у Висућу, Јошанима, Пећанима, Кожињу, Средњој Гори, Мекињари, Сврачкову селу и Мутилићу, придружују се гласу своје угледне браће у Загребу *против клеветника на наше свето патријарха Георгија и у опште против неправданих напазања на наше црквене повластице, наше велике задужбине*“.

(**Из Глајхенберга**) пише нам један пријатељ ово: „Дана 12. јула о. г. стигао је овамо, ради лечења, високопреосв. г. епископ пакрачки *Мирон Николић*, а већ сутра дан одмах представише сви Срби, који се налазе на лечењу у Глајхенбергу, Његовом Високопреосвештенству, да му се поклоне и своје подпорење учине и десницу целивају. Најстарији жељу њима у име свију поздравно је високопреосв. г. епископа и са речима топле захвалности нагласно са благодарношћу особито заузимање Његовог Високопреосвештенства око тога, да се поново отворе двери просветног храма српског у Пакрацу — српске препаранџије. Високопреосвештени се захвалио на пажњи поздрављача и наговорио их благих савета и поуке доста, нагласив особито вредност рада и потстицајући их на истрајан рад на њиховим местима и дужностима. Српско друштво у Глајхенбергу отишло је од свога српског православног епископа са пуно задовољства“.

—и—

(**Катавасија за основне школе**). Упозоравамо г. г. свештенике и учитеље, да ће за који дан изаћи из штампе у Српској Манастирској Штампарији катавасија, уређена за ученике основних школа. *Катавасија је та получила благослов Његове Светости, св. патријарха Георгија*, а подноси се 3. (15.) августа на апробацију всл. Школском нашем Савету, а одмах по томе на апробацију и вис. кр. земаљској влади у Загребу. Катавасију ту редиговала су два призната знаоца црквеног појања. Књига ће изаћи осам табака а цена ће јој бити 20 новчића.

(**Српски учитељски конвикт у Пов. Саду**) ступа у име божије у живот почетком идуће школ. 1895-6. г. Поводом тим позивају се сви чланови овог друштва, који су своју чланарину уплатили, а имају деце способне за гимназију, више девојачке или трговачко-занатлијске школе, да поднесу председништву друштва своје молбе најдаље до Преображења т. ј. 6. (18.) августа о. г. Уз молбеницу ваља приложити дечију школску сведоџбу од последње године, крштено писло и лекарску сведоџбу, да је дете калмљено крављим богињама.

(**Дар римокатоличкиње св. православљу**). Јављају нам из Болмана, у Барањи, да је тамошња становница, римокатоличкиња, племенита старица, гђа *Јозефина Зах удова Швартцер*, поклонила српској православној црквеној тамошњој општини велики каменити крст у вредности од 150 фор. с' тим, да га код своје цркве подигне, а кад га подигне и освети, да је спремна предати истој црквеној општини и 500 фор. као фундацију, приходом које ће се подигнути крст одржавати. Освећење крста обавио је окр. протопрезвитер преч. г. Гаврило Боларић са четири још свештеника уз саучешће радосног тамошњег српског нам народа, којег је срце било пуно радости и захвалности гледајући торжествено освећење свога часног крста православног што га подиже врла и честита душа племените старице римокатоличкиње. О освећењу наговорио је г. прота лепо и поучан говор: а после освећења отишао је са наслашћством околних свештеника и болманске српске православне црквене општине у стан племените старице, те изјавио јој захвалност свију њих на лепоме и хришћанском јој дару. Гђа Швартцера трпнута лепом свечаношћу, дивним православним богослужењем и појањем, као и паразом изјављене јој захвалности обећа новим дарима даривати српску православну цркву у Болману. Част племенитој старици! Благо ли јој души хришћанској! Бог јој добра дела наградио! Живила!! *М. Б.*

ЧИТУЉА.

Протојереј Лазар Поповић, парох осечки, и администратор протопрезвитерата вуковарског, члан житро-

политеко-Црквеног Савета и архид. конзисторије одликован надбедреником, — премину је дана 7-ог јула о. г. шетајући се са сином својим Душаном и петом Владимиром Вуковићем свештеником на Каћа, напрасно ударен капљом у 66-тој години живота свога!

Изненадна смрт опште љубљеног нам протојереја Лазара, беше брзојавно јављена околним свештеницима и општинама, који на љубави према своме сабрату и старешини, похиташе да милога покојника до вечне куће му одпрате.

Тело покојника донесоше у св. храм после одржаног сложена у кући му — парох осечки Јован Јаношевић, протојереј и умировљени професор богословије ређевске, Филип Милошевић, брђадински парох Петровић и капелан Душан Поповић и то, у недељу 9-ог јула пред св. литургију. Тога дана по подне до 4 сата, када се је опело над покојниковим телом одчетри имало, беху у св. храму већ околни свештеници сакупљени, а наиме: протојереји: Теодор Миковић тршњски парох, Илија Перкаћански вуковарски парох, Филип Милошевић, и пароси Јован Јаношевић осечки, Милош Рајчић и Душан Магарашевић дањски, Александер Поповић будимачки Јован Тркуља мирковачки, Ђурић Младен доњсињски, Ђурић Урош шапковачки, Пајрић Милан тењски, Петровић Миливој брђадински. Протић Драгутин боботски, Мишић Лазар начетински, Магарашевић Јован чепински, Поповић Сава негославачки, Бугарски Трпеуш лазањски, Поповић Никола бановачки, Велендерић Стеван бездобрдски, Кумановић Стеван ердутски, јеромонах Варнава адњи. верски и катихита осечки Јаков Живановић.

Покојник је оњиљен био у браће своје свештеника, а тако и у становништву осечком, као што сведочи и то, да му на погреб дођоше и до вечне куће га отпратише: изасланици велеславне жупаније пировитичке, на челу са вел. жупаном грофом Пејачевићем; изасланици кр. судбеног стола осечког, високопречасни госп. Маинер са римокат. свештеством, официрски збор, кр. финанц. равнатељство, кр. кот. област са својим предстојником, кр. порезни уред, заступство града Осека са својим грађанима, учитељски збор осечки и многи учитељи на околине; затрогасно друштво осечко; а при опелу појало је певачко занатлијско друштво осечко. Пред сиршетак опела изговорио је прем. Јов. Јаношевић парох осечки следеће слово:

Тужни збоже!

Смрт, која је, по неисказаној божјој премудрости и неиспитаним његовим намерама, наменьена старим и младим, великим и малим, богатим и убогим, силним и немоћним, царевима и најпросгијим војницима; смрт, која не пита, је ли човек посвршавао све своје овде на земљи послове, који су му одређени, и је ли се приуготовио на далеки пут, са кога се никада више повратити неће, — ограби нам, ево, изненада по својим годинама још снажна, но умној снази за рад још способна, но свом богатом искуству вална радешика у винограду Господњем; ограби на средине наше српској црквеној општини ревнога свештеника, свештенству — примернога друга и старешину, грађанству — врлога сугрђанина, супрузи — верног друга, деци — премилог родитеља. Једном речи: свештеника осечког и администратора вуковарског протопрезвитерата, протојереја Лазара Поповића, жељу живима више нема.

Рука Свевишње је изабрисала га је пре два дана из књиге живих овога света и уписала га је у књигу умрлих. Ово тело, што је до јуче одало, радило, о своју потребном се старало, лежи сво пред нама укочено, ладно, немоћно; уста, што су до јуче славу и хвалу Богу узносила и на паству своју благослов божји призивала, замукла су; руке, што су до јуче своје духовно стадо благосиљале, мирно почивају на прсима милог нам покојника. Сав његов рад, сва његова брига, овде на земљи, довршени су. Он данас иде пред вечног и праведног Судију, пред кога нема и ми сви у своје време доћи, да даде Богу „**отчтъ**“ за сав рад свој овде на земљи; да положи Богу рачун о примљеним талантима, те да и он као верни слуга божји чује оне радосне и утеше пуне речи небесногa Оца: „добри и верни слуго, у малом си ми био веран, над многим ћу те поставити, уђи у радост Господа твога“!

Да, миља нам покојник остави овај, пун беде и невоље, пун туге и жалости свет, и пресели се у обитељи Оца небесног, **йдѣже нѣсть болѣзнь, ни печаль, ни воздыханіе, но жизнь безконечная.**

Лазар Поповић, протојереј и парох осечки, и администратор протопрезвитерата вуковарског, родио се је у Грабовцу, у Срему, год. 1830. По свршеним гимназијским наукама у Карловцима и Загребу и богословским у Карловцима, рукоположен је год. 1855. за капелана карловачког, у ком је својству служио једну годину дана; као појачки свештеник служио је у Петроварадину дванаест година, а најпосле дошао је у Осек за пароха год. 1868., где је до смрти остао. Покојни патријарх Герман, уважавајући његов рад и као пароха и као администратора протопрезвитерата вуковарског, одликовао га је год. 1883. узвишивши га на степен протојереја.

Нам миља покојник био је мирне нарави. У кући благ и кротак, био је узор супружног живота; породицу своју љубио је до самопрегорења. Свагдашња му је брига била, да усрећи децу своју, те је то и дочекао Са мирном душом и пуним уверењем може данас у цркву земљу лећи, да је испуно супружке и родитељске дужности у околику, у колико је то могао.

Као свештеник и старешина свештеника овога протопрезвитерата био је врло савестан, и заиста је могао сваком свештенику у сваком погледу за пример послужити.

У опхођењу са својим милим парохијанима, које је љубио љубављу заиста правога пастира и оца духовног, био је благ и смирен, предусретљив и сваконе приступачан. Коме је год могао испунити оно, за што га је ко молио, он је то радо и усрдно учинио. Свагда би се радовао, кад је коме што добро учинио; неправде није трпио, увреде је радо праштао.

Као грађанин овога града и заступник му старао се је о његовом напретку без икаквог свог користољубља.

На шта сада да рекнем, чим ли да те утешим ућувељена супруго покојникова? Чим ли да утешим вас, синови и кћери, снаје и зетови покојникови? Нехам речи, којима бих вас утешити могао. Губитак је наш велик, непаднадни. Изгубили сте оно, што вам је најмилије било; изгубили сте свог највећег пријатеља и добротвора. На зар да вас ја за тако великим губитком утешим са неколико речи? Рана, што је урезана у срце ваше, не може се већ сад залечити са неколико утешних речи: њу ће залечити време и вера, да је тако морало да буде, да је тако промишао Вишњега наредио. А зар може памећути воља човечија вољу божју? Зар твар да одређује пут вољи Творчевој? Мали сво и немоћни пред величином највишега и највећега бића. — Бога; у највећије и најдубље тајне његове проникнути не можемо. Приклоните, дакле, нашу главу пред вољом божјом и рецимо: Хвала ти, Боже, на твојему дару!

А чим да утешим вас, драга браћо свештеници и саслужитељи олтара Христова за изгубљеним нам братом и старешином? У маломе нам броју служитеља Христове цркве исчезла један по један са позорнице јаснога рада, брани кораџима. На како да се у нашем тако малом броју накнади тако велики губитак? Плачимо за братом нашим, врлим нам другом и старешином нашим у овом протопрезвитерату; плачимо, јер нам бијаше прави брат, искрен друг, добар старешина, вољан да свакога утврди у оном, што је добро; да свакога исправи, који је на странпутници; да свакога поучи, коме поуке треба; плачимо, браћо, ал не очајавајмо, тешећи се, да је тако морало бити по непомерној дубљини премудрости божје, а Бог мира и љубави нека нас утеши.

Коју реч од утехе да проговорим теби пастве духовна, за умрлим тн свештеником, који те је кроз 27 година поучавао најсветијим истинама православне нам вере хришћанске и врлинама хришћанског живота? Који је толике рођене кроз двери светога крштења увео у хришћанску заједницу; у тајни светога миропомазања саопштавао крштења благодат св. Духа ради духовног и телесног напредовања; у тајни покајања био оруђе, преко кога је Бог опраштао грехе истинито кајућим се грешницима; који је у тајни светог причешћа давао вернима духовну храну; у тајни брака благословио свезу мужа са женом; у тајни јелеосвећења просио благодат св. Духа ради исцељења болних. Који је с веселима веселио се, са тужнима плакао; који је слабомоћне храбрио а малодушне подстицао; једном речи: који је кроз цео свој живот свакоме у свачему добар пастир био. На како да вас утешим, вас, који изгубисте тако врсног свештеника, с којим се свагда и пред сваким похвалити могосте.

Како ли да вас, поштовани грађани, утешим за изгубљеним једним чланом, који вас је све без разлике вере и народности љубио и о напретку се вашем старао? с којим сте се и ви сви подићи могли, као што се и он с вама свуда и свагда поносно?

Не знам речи од утехе за изгубљеним врлим нам покојником, вођа Творчева тако је хтела, воља, пред којом се сви клањамо.

Мили покојник задужио нас је великом благодарношћу, а ми нећемо му најзахвалнији онда бити, ако га се и после смрти његове сећали будемо; ако његов спомен и даље у срцима нашим његовали будемо.

А шта тебн, мили покојниче, да рекнем при овом тужном растанку? Како ли с тобом да се растанемо? — Ти хиташ у хладни гроб, вечну кућу твоју, ја при растанку с нама чујем глас ућувељеног твога сабрата и саслужитеља, који с болом у души вели ти у име твоје породице, у име свештенства овог протопрезвитерата, у име твоје духовне пастве, у име твојих сагрђана: Почивај мирно у хладној кући твојој до воскресења мртвих, а душа твоја нека се налађава рајским милинама. Нека ти је лака црна земљица, а вечан спомен међу нама. Амин.

— По свршеном опелу крећемо се сви са многобројним грађанством да одиратимо и до задњег гроба тело покојниково. На одру покојника биле су венци црквене општине осечке, Срба Осечана, читаонице српске, официрског збора, заступника града Осека, Косте Поповића и 7 породичних венаца. Све до гроба појала је певачка др жина, а на гробу свештенство се опростило с покојником са „вечнја памјат“. — Покојиниће у два маха био изабран у дањском срезу за посланика на наш народни црквени сабор, а под баном Мажуранићем на земаљски сабор у срезу осечком. Оставио је нам себе удову супругу, 5 удатих кћери и три ухљебљена, а једног неухљебљеног сина.

Вечан му спомен, а земља црна лака му била!

—*K*—

† **Гавра Сапић** свршени богослов, преминуо је 16. о. м. у Карловци у наручју свог наставног старешину и жалошћу оца, а 17. о. м. сахрањен је уз саучешће овдашњих му другова, пријатеља, свештенства оба реда и грађанства.

У покојнику губи отац узданицу и утеху своју, рођаци му дику и радост, другови му правог друга, српска црква побожног и одушевљеног поборника, а народ српски некорнстољубивог и карактерног родољуба.

Са својих многих и лепих врлина покојник је био ове овиљен; — код њега се особито истицало узорно владање, скромност и чврст карактер. Науке све од основних школа са истнтом ревношћу свршио је — вазда са успехом — у Карловци, и тек да отпочне живити и радити, њега ограби смрт и спусти га у хладни гроб.

Са покојником опростио се у цркви друг и најбољи му пријатељ од детињства Иван Машировић, а на гробу друг Бошко Петровић.

Нека је врлом покојнику лака црна земља и вечна му успомена!

ИСПРАВАК.

У стечају школ. одбора у Карлову под бр. 106 погрешно је означено *трн* у место *два*, вата слаже.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашло је на штампе и треће коло издања „*Српске књижевне задруге*“, и то као књига:

15-та: *Антологија дубровачке лирике* приредио *Милан Решетар.*

16-та: *Тамо амо по истоку*, прте *Дра Милана Јовановића*, свеска прва.

17-та: *Песме Јована Илика.*

18-та: *Драматски списи Косте Трифковића*, свеска друга.

19-та: *Воденица на Флоси* написао *Џ. Елиот*, превео *Анд. Николић*, свеска прва.

20-та: под истим насловом, свеска друга.

21-ва књига: *Историја српског народа* с погледом на историју суседних Хрвата и Бугара, написали *Љубомир Ковачевић* и *Љубомир Јовановић* свеска II. — изаћи ће накнадно.

„БРАНКОВО КОЛО“

ЛИСТ ЗА

ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

власник и уредник

Паја Марковић Адамов

у Ср. Карловцима

Изашло је досада три броја с овим садржајем:

I. **Песме:** 1. *Дубровнику од кнеза Николе I.*, 2. *Муње и громови*, из „Сноховатица“ *Змајових*, 3. *Једној ружици* од *Драг. Ј. Илића*, 4. *Источно цвеће*, преводи источних народних песама (с арнаутског, турског) од *Бран. Ђ. Нушића*, 5. *Цветку* од *Милете Јакшића*. II. **Приповетке:** 1. *На забавн*, приповетка из београдског живота, од *Саме Матавуља*, 2. *Љубомир П. Ненадовић у црничама*, забележио *М. Ђ. Милићевић*, 3. *Пожар у Москви*, истор. роман с руског. *Григорије Данилевског* III. *Емилио Кастелар*, од *Марка Цара*, *Народне позоришне игре*, мисли и предлог *Милана Савића*; *Србијанка Симе Милутиновића Сарајлије* из коментара проф. *Драг. С. Милутиновића* IV. **Из књижевности:** *Платона Кулаковског Илиризам* приказује проф. *Радивој Врговац*. V. **Српски језик:** *Стојана Новаковића Српску граматику* оцењује проф. *Јован Живановић*. VI. **Ковчежић:** са сталном рубриком *Књижевна прилози*, где је приказано 10 нових српских књига, *књижевне белешке*, *белешке о умет ности*, *из науке*, *о лицима*, *из старине*, *из друштва*. — „**Бранково Коло**“ излази сваког четвртка. Цена је листу за *Аустро Угарску* на годину 5 ф., на по године 2 фор. 50 новч., на четврт 1 ф. 25 н., (за ђаке 3 фор. 50 н. годишње, 1 фор. 75 новч. на пч године); за *иностранство* годишње 6 фор., на по године 3 фор., на четврт године 1 ф 50 новч. (за ђаке 4 ф. годишње, 2 фор на по године) Из Србије прима претплату само *књижара Велимира Валожића у Београду*, а из осталих земаља само *администрација „Бранкова Кола“ у Ср. Карловцима.*

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Превео сам с италијанскога веома важну књигу L. Desanctis-a под натписом:

Папа-није нашљедник светога Петра.

Надам се, да ће књига, коју сам превео на једине љубави напрам св. православљу, добро доћи нашем народу сада баш особито, када папство свијем силама и свакојакијем средствима тежи, да оствари увију са појединијем народима православне цркве.

Ко жели имати ову књигу, не треба још да шаље новце ни исту, већ нека ме до свршетка августа обзнани: колико књига мисли набавити, како би ја одмах послије горе назначеногa рока сигурношћу својом делце могао дати у штампу.

Књиге ће бити цена 50 новчића. — Ујудно молим штована уредништва српскијех листова, да *бесплатно* штампају овај позив.

Пађене, (Кина) 10. (22. јулија) 1895.

Љубо Нер. Влачић,
свештеник.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. С. К. у *П.* Не можемо.

Г. Ј. В. у Тр. У 30 бр. ће изаћи. Поздрав.

Бр. 71. ст. 59.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Пречастни и вредни намесник и администр. личког протопрезвитерата, г. Мојсије Мајсторовић старији, послао нам је 20 (двадесет) фор забраних за наше друштво добровољних прилога приликом овогодишње заједничке исповеди свештенства личког Протопрезвитерата.

Приложили су господа: Мојсије Мајсторовић, намесник 1 фор., Милош Лалић, прото и професор 1 фор., Тоше Алагић прото и професор 50 н., Манојло Дошен, парох 1 фор., Никола Шкрбић, парох 50 н., Исо Калинић, парох 50 н., Дане Чучковић, парох 1 фор., Петар Милојевић, парох 1 фор., Јован Богдановић, парох 50 н., Гево Илић, парох 1 фор., Исо Дикић, парох 1 фор., Јово Узелац, парох 1 фор., Мих. Медаковић, капелан 1 фор., Нико Мајсторовић млађи, адм. парох 2 фор., Петар Мајсторовић, капелан 1,50 н., Миланко Борић, парох 50 н., Атанасије Оклопција, парох 1 фор., Миле Шумоња, админ. парох. 50 н., Сима Војводић, парох 1 фор., Јово Ђеранић, парох 1 фор., Стојан Савић, админ. парох. 50 н. и Стево Растовић, трговац 1 фор. укупно 20 ф. Најсрдњија хвала госп. намеснику и сваком поједином дародавцу.

Река, 3. (15. јулија) 1895.

У име друштва за потпомагање удовица и сирочади срп. правосл. свешт. гор. карлов. епархије.

Благајник:
Марко Радмановић
трговац

Председник:
Ник. Косановић
протопрезвитар.

☞ **Молимо сву п. н. господу, која нам за примљене и распродане наше календаре нису досад послали новце, да то учине одмах. Ово је у тој ствари и последња молба.** ☜

Срп. Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 119 3—3

Попово се расписује стечај на упражњено учитељско место у Туреком Бечеју за I.—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 фор. у име плате, 40 за попторну школу, 25 фор. у име послуге и 4. јутра I. к. оранће земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа. Осим тога пространи и врло удобан стан са баштом, зими огрев колико устреба; ако за црквеног перовођу изабрат буде, уживаће 30 фор. за пероводство.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати у св. цркви појати и школску децу у појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати. Рок стечаја истиче 5. (17.) августа о. г.

Молбенице, после истеклог рока неће се узимати у обзир.

Из седнице школског одбора, држане у Туреком Бечеју (Török-Becse, Torontál m.) 29. јуна (11. јула) 1895 год.

Ђока Николић,
председник школског одбора.

Ad бр. К. 990/363 ex 1895.

ЕДИКТ. 126 2—3

Услед брачноразводне молбе Јована Михајловића из Руме против супруге му Екатарине рођ. Симић сада непознатог боравишта — позива се овим речена Екатарина, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог објављења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место одабрањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 27. јуна (9. јула) 1895.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 118 3—3

У српској вероисповедној мешовитој школи у Фењу расписује се стечај на место *учитеља* или *учитељице*.

Годишња плата 300 фор. диван стан у парави уз цркву, великом баштом и малим парком, за тим два јанца добре оранће земље, два хвата дрва и сламе колико год устреба.

Рок је оспособљеним компетентима св. Преображење, ког ће се дана и избор обавити.

У Фењу (Fény, Torontál megye) 2. јула 1895. Српска правосл. одштина.

Самуило Поповић,
као перовођа.

Лазо Кирић,
председник.

СТЕЧАЈ. 125 2—3

У *Текелијином будимпештанском стипендијском заводу* упражњена су за школ. год. 1895./96. *пет* свеиуалио и више питомачких места, на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитеља на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља али потврђеном српском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 12. (24). авг. 1895. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25 sz.)

У *Будимпешти*, 3. (15.) јула 1895. год.

Надзорништво Текелијина Завода.

Бр. 3. ex 1895. СТЕЧАЈ. 111 3—3

Усљед оставке учитеља Л. Михаиловића овим се расписује стечај на учитељско место на мешовитој четвороразредној основној срп. школи.

Плата је 400 фор. 2 хвата дрва, стан са две собе, кујном, подрумом, шталом и повољном баштом.

Дужности су прописане школском уредбом, а осим тога децу црквеном појању учити и певати у цркви; у седницама црквено-општинским перо водити и црквеношколске рачуне склапати. Тражи се знање мађарског језика. Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечају је до 5. августа о. г. Касније пристеле молбе не ће се у обзир узети.

Местни школски одбор у Српском Пардању 18. (30.) јуна 1895.

Председник школ. одбора:
Филип Стајић

Бр. 1490/98. 120 3—3

НАТЈЕЧАЈ.

Овим се расписује натјечај на једно стипендијско мјесто од годишњих 100 (стотину) фор. из фонда Ђорђа Рајиновића.

Компетовати могу само Срби православне вјере, гимназијете, или они, који јесмаг каве ступити у гимназију овдје на Ријеци, евентуално Сушаку.

Код једнаке квалификације првенство имају по крви рођаци завјештатељеви, па онда синови Срп. Маравички.

Молбенице инструиране крстним листом, школ. свједоџбом, оцћинским и од кот. власти потврђеним исказима о имовном и породичном стању родитеља (Anskunfts-Bogen), и евентуално родословном извјесницом, потврђеном од надлежног протопресвитерата, односно управе Манастира Гомирја, имају се поднијети амо најдаље до 13/25. августа о. г.

На Ријеци 1/13. јулија 1895.

Перовођа: Ник Симић, гимназ. професор

Предсједник: Ник. Косановић, протопресвитар

СТЕЧАЈ. 107 3—3

Овим се оствара стечај, на упражњено место учитељице, на српској вероисповједној женској школи у Дињашу. Редовна је плата 320. фор. у име повторне школе 40 фор. 12 кубик метара дрва за огрев, и потребу, башче 400 □°, пак сеса ½ ланца, слободан стан, састојећи се из две собе, кухиње, и јестинаре.

Изабрана учитељица спада у дужност, све законом прописане предмете предавати. Рок пријаве Преображење.

У Дињашу 24. јуна 1895. Одбор.

СТЕЧАЈ. 127 1—2

Усљед оставке овд. учитеља г. Петра Вуковог упражњено је учитељске место на III. и IV. разреду срп. вероисповједне мушке школе на које се стечај расписује.

Са тим местом скончана је годишња плата од 400 фор. За држање поотворне школе 30 фор. У име перовођства и рачуновођства 50 фор. За писаћи прибор 8 фор. Од укона где познан буде 1 фор. Уз то слободан стан састојећи се из: 3 собе, кујне, шпајза, штале, пупе и дивље виновом лозом и воћем засађене баште.

Изабрани учитељ биће дужан све шк. уредбом прописане дужности вршити, за десном певницом појати и децу црквеном појању учити.

Рок стечају истиче 13. августа, по с. к. којег ће се дана и избор обавити. — Лична пријава узеће се у обзир. Ваљано инструиране молбе са документима имају се предсједнику шк. одбора поднети.

У Срп. Елемиру, 12. јуја 1895.

Трива Суботин
шк. предсједник.

СТЕЧАЈ. 128 1—3

На упражњено учитељско место на сва IV. разреда срп. православне вероисповједне школе у Бобани.

Плата је учитељу 50 фор. у готовом новцу даље, 20 јутара оране земље по 1600 □, 4 јутра ливаде у риту (сенокоса) на коју учитељ сам порез плаћа, даље слободан стан од 2 собе кухиње и врта уз школску зграду и 3 хвата дрва за огрев.

На ово место могу компетовати како учитељи тако и учитељице, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ или учитељица биће дужни све школском уредбом прописане дужности вршити и децу црквеном појању учити. Рок стечају траје до 15. августа када ће се и избор обавити.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити школском одбору. Изабрани учитељ или учитељица наступа своје звање 1-ог септембра о. г. по ст календару.

Из седнице школског одбора држане у Бобани 12/VII. 1895. Месни Школски Одбор.
p. Vajszka B. B. megye.

129 ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 1—3

За градњу крета на чесми у Сремским Карловцима одређује се дражба на мањак 13. (25.) августа 1895. у 11. сати пре подне у дворани срп. прав. школе.

За градњу је одређена свота од 6000 фор. Писмене понуде имају се поднети предсједништву срп. прав. црк. општине до 13. (25.) августа 1895. у 10 сати пре подне у запечаћеном коверту а са натписом: „Понуда за градњу крета на чесми у Ср. Карловцима“. У име јамчевине има се положити 10% од одређене своте за градњу, било у готовом, било у вредносним државним или другим јавним папирима.

Планови, предрачун и услови за градњу могу се увидети, почевши од 29. јуја (10. августа) т. г. до дана дражбе код потписаног

Предсједништва.

Школ. Одб. бр. 14 ex 1895. 124 2—3

СТЕЧАЈ.

На српској основној тро-разредној верозаконској сеоској школи у Молу, упражњена су два места учитеља, на која и учитељице компетовати могу, а плата је у готовом (за свако место) 640 кр., пол ланца баште, слободан удобан стан са две собе, кујном и шталом.

Учитељу или учитељици ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати. Од компетената се иште да 'су испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети од данас за 6 недеља ономе одбору.

Из седнице месг. школ. одбора, држане у Молу 1/13. јуја 1895. Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

106 3—3

На управљена два учитељска места у карловској срп. вероисповедној основној школи, овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује.

Са првим местом скопчана је годишња плата од 500 фор. у име паушала: 5 фор. за држање поофорне школе — кад на реду буде — 40 ф. 2 јутра и 536□° оране земље, на коју ће учитељ државни порез и еквивалент плаћати, слободан стан састојећи се из: 3 собе, кухиње и 3 хвата сламе за свој огрев. Сва берива примаће из благајнице овомесне политичке општине.

Са другим местом скопчана је годишња плата од 500 фор., у име паушала: 5 фор. за држање поофорне школе — кад на реду буде — 40 ф. слободан стан, састојећи се из: 1 собе и кухиње — док се не прошири — а 2 хвата сламе за свој огрев. Сва берива примаће нак, из благајнице овомесне српске православне црквено-школске општине.

Уједно се примећује да г. г. компетенти, у својим молбеницама и то изволе назначити: на које од та два места конпетују.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати и уједно доказати: да су испит из мађарског језика положили.

Установљену плату почеће примати 1-вог септембра н. и. к. о. г.

Рок стечајевима је од првог увртиења у у званичном листу „Српском Сиону“ на за четри недеље.

Из седнице срп. правосл. школ. одбора држане у Карлову 25. јуна (7. јула) 1895. године.

М. Терзин, перовођа. Сима Меличковић, секрет. председник

Ш. О. 46 из 1895. 122 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места српске вероисповедне забавиште на овомесном срп. вероспон. забавишту овим се стечај расписује.

Берива су следећа:

1.) 360. фор. а. вр. у име годишње плате, која ће се у месечним оброцима у напред издавати.

2.) 70 фор. у име год. награде за огрев забавишта и стана забавље.

3.) Стан у нарави или 60. фор. год. у име станарине.

Примећује се, да ће се само молбенице са потпуном квалификацијом у обзир узети. Рок стечају је 14. (26.) авг. т. г.

Из редовне седнице школ. одбора српске православне црквено-школске општине држане у Чакову дана 3. (15.) јула 1895. г.

Јован Л. Максимовић, перовођа. Петар Ђурић, парох — председник.

Ц. О. бр. 203 ех 1895. 113 3—3

СТЕЧАЈ

У стипендијској закладу *барунице Едвиније Јовановићке* отвара се стечај *на једно место*, и то за слушаоца *више гимназије или реалке*, са годишњом стипендијом од 250 форината или 500 крунама.

Молиоци треба да приложе ове документе уз молбу: а.) крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере; б.) школску сведоџбу од последњег течаја; в.) лекарску сведоџбу о своме здрављу; г.) сведоџбу о сиромаштину, као и о моралном владању.

Рок искању траје до 6. (18.) августа о. г. те ће се само оне молбенице узети у обзир, које дотле стигну.

По закладном уставу изабрани питомци морају слушати науку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. *А по вољи основатељке, пречесно имају они који су родом Старо-Бечејци, ако им је опште оцена бар добра.* Тек ако ових не буде, онда — по реду способљења — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стеванове круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске правосл. општине *у Ст. Бечеју* 1. (13.) јула 1895.

За председништво:

Јован Михајловић, перовођа. Стеван Жекић, потпредседник.

СТЕЧАЈ.

130 1—3

Услед налога Сл. спарх. Одбора Вршачког од dito 14/26. јула 1895. Е. 446. Ш. 27. и бр. 392., по ново се расписује стечај на учитељско место на вероисповедној српској школи у Вел. Маргити. Торонталској жупанији; са којим је скопчана плата од 300 фор. а. вр., два хвата тврдих дрва за огрев, два хвата сламе, и од погреба где позват буде да прати добива 1 круну; слободан стан с баштом ван школе.

Учитељу спада у дужност, све предмете школском уредбом прописане предавати, у цркви појати, и школску децу црквеном појању обучавати.

Компетенти могу само они који су свршили сомборску препарандију и владају потпуно мађарским језиком.

Пречесно имају пак они који се лично пријавили буду.

Рок стечаја траје до 15/27. августа о. г.

У Великој Маргити 16. јула 1895. год

Председник:

Мита Николин, перовођа. Јосиф Поповић, парох адм.

С. О. 2593 ех 1895. 117 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај ради попуњења једног свештулно још више места у *стипендијској закладу пок. Гавре Адамовића.*

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 фор. за ученике средњих школа, а 400 фор. вр. за слушаоце свеучилишних наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања, марљиви и добро се уче.

Сродници закладникови имају првенство.

Питомци ове стипендијске закладе могу своје науке слушати само у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији; у иностранству пак само по благовремено получној дозволи вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе.

Молитељи треба да поднесу своје молбене *саборском одбору у Карловцима до 8. (20.) августа 1895. год.* а ваља уз исте да приложе крштено писмо, школску сведоџбу, сведоџбу сиромаштва и лечничку сведоџбу о том да су здрави.

У Карловцима 3/15. јула 1695. год.

Председништво,
срп. прав. нар. црк. саборског одбора.

Ад бр. зап. к. 156 ех 1895 135 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на парохију VI класе *у Медини — Рашкозару*. Ваљано инструпране молбенице имају се до 15. (27.) августа 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Сентандрији дне 19. јуна (1. јула) 1895.

Епарх. конзисторија будимска.

Бр. 188—1895. 133 1—3

С Т Е Ч А Ј.

У смислу правила задужбине Атанасија П. Гереског расписује се овим стечај на два штипендијска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби православне вере из земала угарске круне, но нису искључени ни Срби православ. вере из Босне, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети молбене своје потписаној управи гимназијског надаље до 8. (20.) септембра о. г. и приключити им сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекареку и крштено писмо.

У Новоме Саду, 20 јулија (1. августа) 1895.

Управа срп. вел. гимназије.

С Т Е Ч А Ј. 131 1—3

Расписује се на упражњено учитељско место у срп. Сиг. Мартону; плата је годишња 400 фор. месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 фор. као перовођа, 4 хвата дрва, $3^1/_2$ јанца оране земље, на коју учитељ порез плаћа. Од погреба где позван буде 50 н., 6 великих подвоза преко године; слободан стан који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871. одређене, а доказати има да је исти испит из мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и поштовну школу држати. Рок пријаве до 15. августа о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 17. јула 1895. у *Сент-Мартону*.

Василије Петровић
парох и председник.

С Т Е Ч А Ј. 136 1—3

Услед останке г. Светозара С. Ајвала, остало је упражњено место учитеља, на овдашњој срп. нар. вероисповедној школи. на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана је плата од 400 ф. у готовом новцу, 15 фор. за огрев, 5 фор. за писаћи прибор, 20 фор. за перовођство, — а осим тога 4 јанца оране земље, на коју порез и еквивалент учитељ плаћа, $^1/_2$ јанца баште ван села и у школској згради слободан стан с баштом.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати, поштовну школу држати, у цркви за десном певницом појати и децу појању обучавати.

На ово место могу компетовати само оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају петљче 15. (27.) августа, кога ће се дана и избор обавити. Изабрани учитељ наступиће своје звање 1-ог септембра, од кога дана ће и плату примати.

Они компетенти, који се лично пријаве те у цркви пеће, имаће пречество. Из напредне седнице срп. прав. школ. Одбора, држане у Рудни 16 (28.) јула 1865.

Школски Одбор.

Молимо г. г. претплатнике, да изволе уплатити дужну претплату. Лист има тако многа потраживања, да нам није могуће и даље мирно очекивати уплату њихову.

Администрација „СРПСКОГ СИОНА.“

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 30.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 30. јула 1895.

„СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА"
у седишту српског Патријарха

(Свршетак.)

Године 1890. седе на престо српских Митрополита и Патријараха данашњи наш Патријарх, Њ. Светост Господин *Георгије Бранковић*. Правац његова деловања за ових првих пет година не ћемо да овде и овом згодом износимо. Црква и школа, којој је посвећено сав свој рад, а нуз то и знаменити свету у корист и *осигуравању српских народних просветних завода*, јесу главна црта у животу Његову. У своје време рећи ће се о целокупном раду данашњега српскога Патријарха, а овом згодом истичемо онај део Његова родољубна деловања, који је у вези са значајем српских штампарија.

Српски Патријарх Георгије Бранковић добро је проучио прошлост своје цркве и свога народа. За то јамче досадања дела Његова, којима је рад, да у свом високом положају као брижни и духовни пастир набави и стече народу свом све што ће ићи у прилог културном напретку српскога народа. Добро је и сретно је по Србе проучио оне стране из прошлости наше, на којима је исписана главна брига његових претходника — брига за просветни напредак. Јесте, добро их је проучио и добро је разумео значај и важност а и корист, коју српски народ може имати од оваквог штампарије, какову замишљаху Мојсије Петровић, Павле Ненадовић, Патријах Рајачић и стари наши сабори.

Међу осталим изворима, који су намењени културно-просветном напретку нашега народа,

јесу и приходи наших манастира, којима се до скора слабо пажње поклањало. Патријарх Георгије сазове збор свих манастирских настојатеља, који се доиста и одржао у Манастиру Грегетегу 10. (22.) маја 1893. г. О том збору, а о овој важној културној појави читали смо овај извештај: . . . „Поред одлуке о отварању монашке школе, донесена је још одлука: да сви манастири у срп. правосл. Митрополији карловачкој, из манастирских средстава заједнички купе једну добро уређену *штампарију, у којој ће се штампати парочито црквено богослужбене и школске књиге*, као и званичне тисканије наших народно црквених аутономних власти дотле, док не би сабор одлучио, да трошком нар. црк. фондова купе *народну црквену штампарију, у којој би се штампала званична издања свих народно црк. власти*. Да би се та одлука о куповању манастирске штампарије што пре и што лакше извела, закључено је на поменутом збору, да манастири *Грегетег* и *Беочин*, као такови, који располажу са потребном сготовог новца, купе штампарију својим готовим новцем, а касније да се наведе репартиција за штампарију утрошене своте на све остале манастире, те када сви манастири исплате на њих сразмерно и на исплату купљене штампарије опредељене своте, — онда да штампарија постане својином свих наших правосл. Манастира у Митрополији карловачкој . . .“

Настојатељи манастира *Грегетега* и *Беочина* господа архимандрити *Илариона Руварац* и *Платон Телечки* сходно донесеном саборском закључку узели су у своје руке задатак да купе штампарију, што *и учиниште 18. (30.) јунија 1893. год. купивши од приватних власника нарочиту штампарију, а за цену од 13.250 фор.* За то је та сада купљена штампарија названа именом: *„Српска Манастирска Штампарија“*, која је у првима због локалних прилика морала остати у Н. Саду, а затим је ево 1895. год пренета у Карловце — у седиште српскога Патријарха, као што је то била жеља још пре 144. год. Митрополита Павла Ненадовића. И тако дочекао је српски народ брижним старањем свога Патријарха, да је *„Српска Манастирска Штампарија“* званично отпочела у име Божје жељено очекивани рад свој у Карловцима, поштo је освећена лицем на Ђурђев-дан 1895. год.

Та штампарија ради данас у Карловци, ради у центруму српске патријаршије, ради *с благословом* српскога Патријарха, који јој је, као што се данас поуздано зна де, ставио онакови програм, какав је био стављен првој српској Штампарији у Зети, какав је био наменењен свима потоњим жељено очекиваним, српским штампаријама. Само с таковим програмом добила је данашња средњица српска штампарија живота и само с таковим програмом има она важност своју, да не рекнемо предност међу данашњим српским штампаријама.

Програм њезин, који јој је одређен данашњим нашим Патријархом, јасно је обележен у почетку њезина рада овим речима:

„Манастирска Штампарија“ **не ће бити трговачко-спекулативно подузеће, него ће бити културни завод за развијање и унапређење наше црквене и школске књижевности.** *„Манастирска Штампарија“ не ће радити за спекулацију и добитак, већ ће радити, да помогне тамо, где највише помоћи треба.* **Сав чист приход, што га буде имала Манастирска Штампарија, употребиће се на културно-просветне, црквено-школске цељи“.**

Са оваковим програмом ради данас „Српска Манастирска Штампарија“ две године. Рад њезин не може се за сада још оценити, јер јој треба, као и сваком новом подузећу време на, да отпочне с правом својом снагом вршити оно, што јој је у задатак стављено. За онакови програм треба и повољних прилика, које се теже пружају у добу, када се штампарије умножиле. И те ће се повољне прилике сигурно данас сутра јавити и створити тим пре, што српски народ зна де, ко је зачетник, ко је творац те штампарије!

Стваралачки дух Њ. Светости, нашега Патријарха *Георгија Бранковића*, који је данас познат у нашем народу стварањем и подизањем свега лепога и корисногa за свој народ, надамо се да ће створити онакове снаге „српској манастирској штампарији“, какова је имала прва српска штампарија пре 400 година. —

Дао Бог, да српски наши манастири, који су својим иметком поменени културном напретку свога народа, **спреме и даду својој штампарији старе српске трудбенике:**

јеромонаха Макарија и Поломија, Ђорђа Љубовића и браћа му јеромонаха Теодора, ђакона Радоја, попа Теодосија, параекласијара Ђенадија, јеромонаха Мојсија, јеромонаха Мардарија и Тодора, ђакона Дамјана и многе друге српске трудбенике, да на штампарији овој пораде на корист цркве и школе, а тиме на културно-просветном напретку свога српског рода, на понос свој, а на ушћу арховне српске поглавице, Митрополита и Патријарха нашег Георгија!

Ђ. М.

Разночтеніе къ свящ. церковно-слов. книгахъ.

У Сарајевском издању у гл. 2. од Матеја у стиху 20. стоји: **востани поими отроча и мѣтерь его, и иди къ земли Іиліи, изомроша бо ищіщіи дшѣ отрочате.** Сасвијем тако исто гласи то мјесто и у старом издању од год. 1755. Али у новијим издањима и то у издању од год. 1864 и 1875 гласи то мјесто овако: **востани поими отроча и мѣтерь его, и иди къ землю Іиліи, изомроша бо ищіщіи дши отрочате.** Кад се испореди овај стих у новијим издањима са истим стихом у старијем издању и Сарајевском издању, онда видимо да у новијим издањима стоји **ищіщіи дшѣи**, а у старијем и Сарајевском **ищіщіи дшѣ**. Питање је сад које је боље? На ово питање наћи ћемо одговор кад завиримо и загледамо ово мјесто како гласи у старословенском. То мјесто гласи старословенски овако: **въстань поими отроча и мътерь его, и иди въ землѭ израилѣвѣ, измрѣша бо иштѧщіи доушѧ, отрочате.** (Evangelium S. Matthaei edidit Fr. Miklosich). У старословенском је дакле **иштѧщіи доушѧ**, а **доуша** је исти падеж, који је у црквенословенском **дшѣи** т. ј. генитив једнине. Не само дакле у старословенском него и у црквенословенском глаголи **ждати, искати, алкати** итд. имају уза се генитив партитивни и. п. **Блажени алчѫщіи и жаждѫщіи правды** (Мат. 5. 6.) **И штолѣ искаше ѹдобна времене** (Мат. 26. 16.) **И вѣшя людіе ждѫще Захарію** (Лук. 1. 21.) **Но ждати шекѣтованіа бѣ.** (Дѣян. 1. 4.) Сва ова мјеста гласе тако у издањима од год. 1864. и 1875. Али у старом издању од год. 1755 и у Сарајевском издању не гласе сва ова мјеста тако исто. Тако у старом и Сарајевском издању имамо мјесто генитива акузатив у овијем примјерима: **И вѣшя людіе ждѫще Захарію** (Лук. 1. 21.); **Изомроша бо нцѣщіи дшѣ отрочате** (Мат. 2. 20.). Шта видимо из свега овога? Видимо да је у овијем примјерима само генитив на својем мјесту. Даље видимо да је у Сарајевском издању неконзеквентно поступано, јер у једном примјеру уз споменуте глаголе стоји генитив, а у другом опет акузатив. Испореди у Сарајевском издању **И штолѣ искаше ѹдобна времене** са **нцѣщіи дшѣ отрочате**. Овдје је један исти глагол **искати** и у једном и другом примјеру, па у првом примјеру уз њега стоји генитив **ѹдобна времене**, а у другом примјеру опет акузатив **дшѣ**, а то је неконзеквентно, те се види из свега досад реченога да то није добро. Нова су дакле издања што се овога случаја тиче боља. Какво би сјајно издање било Сарајевско да је одбор пазио на све овакове ствари.

Јован Живановић.

ПРОПОВИЈЕД НА ВОЗНЕСЕНСКОМ ЗБОР У БУНИЋУ

говорио *Дане Кнежевић*, админ. пароначке парохије

Моја Браћо! Кад је и Божији и природни закон међу људма изгубио сву своју силу и моћ — кад су људи сасвим заборавили били на Бога и на душу и већ нико знао није што је право, што ће рећи: не чини другом, што ниси рад да теби други чини; — кад није било душе, која је у души својој осјећала, што је право, поштено Богу драго, а срдца, које је било и кућало чистом и непритворном љубави; па се догађало у свијету међу људма гријеха и безакоња, да се до неба чуло: родио се син божји, спаситељ свијета, Исус Христос, — Богом обећани Месија, да спасе и избави људе од грјеха и приведе к

оцу свом небесном, —

У том грозном и ужасном стању душевног роства, људи су се колебали између добра и зла, врлине и порока, истине и лажи, правде и неправде, док најпослије, без вјере и Бога без икакве мисли водиље и најкашње не би подлегли гријеху, и у гријеху сваком безаконју. И ко је добар био и добро чинио, није знао, зашто је добар и зашто добро чини, кад је очима гледа, ће добри страдају и пропадају а зли и опаки брже и напредују. Биједан и јадан био је живот људски на земљи. Сретан и задовољан није био нико: ни богаташ, који је живио раскошно и небесно, ни сиромах, који је муке мучио. Тврда и камена срца био је свијет. Ниће милости, ниће милосрђа, ни ни у родитеља према својој дјеци, ни у дјеце према својим родитељима. Сакату и неразвијену дјецу смицали би родитељи сами с овог свијета, а тако исто дјеца своје родитеље, кад би остарјели и изнемогли. Живот се људски мало цијенио. Ако је умро господар, који је имао робова, живе би робове с њим у гроб закопавали; а закопавали би и живе жене уз своје мужеве, само, да из њих не остану. —

Еванђелском својом науком устукнуо је Син Божји гријехе и безаконља људска, а животом својим, својим чудесима, својом смрћу и васкрсом својим — као Богочовјек — показао је људима право њихово опредјељење: Засвједочио, да ће људи рађају, живу и умиру, да опет оживу за вјечити живот. —

И кад је свршио дело, на које га је Отац његов небесни на земљу послао, — кад је сваком без разлике стања и сталежа, пола и узраста наложио дужности и према Богу, — Оцу и Творцу свом небеском и према људима као својој по Богу браћи и казао, што све и богате у свили и кадифи, и сиромахе и лицком опасане с ону страну гроба чека, вознесао се опет к Оцу свом небеском.

Он је отишао, ал је иза себе оставио своју цркву и у цркви настире и учитеље црквене, да наставе дело његово — да шире по свјету славу Божју међу људма на земљи, црква Христова, топила се у крви својих мученика исповједника, и проповједника, и вршила је заповијед небеског учитеља свога. Она је ширила а и данас шири по свијету вјеру у Бога, учила а и данас учи, да без Бога и помоћи Божје падају и пропадају људи и народи. —

Црква Христова по еванђелској науци упућивала је — а и данас упућује млађе, да поштују старије: дјеца отца, а подчињени власти, да поштују и да им се у свем покоравају, без чега нема добра, среће, напретка ни у кући међу чељади, ни изван куће у цркви, општини и држави. Покорност је први услов благостања и среће људске, а самовоља готова невоља. Црква Христова проповиједала је — а и данас проповиједа: мир, љубав, слогу — свима и сваком, а особито оцевима и матерама да с несложе и окраље њихове не кваре се дјеца, не трује се свијет. Разузданости, и бестидности сваке руке, стоји и стајала је она на пут и препоручивала вјерност супружку, да се не множе безаконља и непоштења на земљи. — Она је налагала — а и данас налаже, да ближње своје у беди и невољи помажемо: своје чувамо, у туђе не дирамо поштеним трудом себе и своју обитељ издржавамо, криво не мјеримо, вјере не газимо, задану ријеч држимо, посуђено враћамо, ником за љубав лажно не свједочимо, никога не срамотимо, опадамо и не клеветамо, па ни у срцу нашем не пожелимо, што се с Божјом вољом и људским поштењем не слаже. И христијанство је преобразило свијет. Оно га је препородило. Вјера у Бога спојила је људе с Богом, и прибавила им је милост Божју, какву су људи имали прије гријеха. Вјером у Бога, гледају људи оца свог небеског, с поуздањем у помоћ његову као што гледају дјеца свога отца. — Љубав христијанска здружила је и с братимила је људе: Она је топлотом својом стопила и загрејала тврда и камена људска срдца и пробудила у души људској осјећаје чисте и свете, да христијанин прави и побожни — у мисли, а камо ли језиком и делом не ће увриједити брата свог рођеног и и какву му неправду учинити. —

Христијанство је науком својом еванђелском лијечило а и данас лијечи људе од порока и рђави навика. Оно је покретало људе и данас покреће на добра и богоугодна дјела, дизало и диже: разборите и добре господаре, поштене вриједне и вјерне слуге, вредне грађане, савјестне чиновнике, да законе и правице без мита и подвале кроје; владнике и господаре земље, као отце, стараоце и добротворе народа свог. —

Ум људски није створио, а не ће ни створити закона и уредбе, која би чувала и брани-

ла од туђе руке, и самоволе људске оно, што у што небе смјела туђа рука самовољно дирнути, као што чува и брани само једна помисао на Бога, страшни суд и вјечити живот. —

У вјери својој христијанској нашли су људи срећу и спасење своје. —

И наш народ нашао је у вјери својој православној спас свој, срећу своју овога и онога свијета. — У цркви својој народној живио је он као и у рају. Вјера Христова побуђивала га на вршење дужности својих христијанских, свагдје и на сваком мјесту у радости и жалости у добру и злу. — И ако му је свето Еванђеље била једина књига од науке и просвјете, а свештеник и пастир и учитељ: Он се поред свију незгода, у којима је живио и с којима се борио, одржао чио и челичан у свима врлинама, које красе душу и свјетлају образ на људском дивану.

Али, — како се пријеме мјења, а с временом и људи — људима којима се није допадало живјети по закону христијанском — по правилама своје цркве — о свом труду о својој муци, као што Бог љуби и заповиједа, стали на почели кројити вјеру по свом разуму, а закон по својој ћуди. Почели рушити вјеру, а с вјером и цркву и наук еванђелски. — Темељ среће и мира људског. Све што Божји и Христове цркве закони забрањују, то су они радили а и друге мамили да раде. Безбожни ти људи отровали су давно већ с још безбожнијом науком својом западне народе. Од чуда да вам кажем, што они мисле и желе. Они мисле, да Бога нема а желе, да ради у људском друштву свак што хоће. По мишљењу њиховом свијету не би требало никаква закона — ни Божјег, ни људског. — и тако би се опет заборавило на Бога на душу, вратило се идолопоклонству и старом незнабоштву. Чујте на какве је мисли враг нанео те људе. Они желе, да лијенац и пијанац исто тако добро живи, као вриједан и штедан, ако нема, да украде, отме и превари. Они одобравају самовољу, обарају власт и домаћу и јавну, хоће, да слушају старији млађе, а не млађи старије, како је до сад било и како и Бог у свом закону заповиједа. Они су чисто отровали свијест. —

И у наш народ ушло је тога западњачког отрова. И међу нама има људи исто таке ћуди. Има их, који се Богу не моле, у цркву не долазе — не исповиједају се — нити се причешћују, живу као што се христијанима живјети не доликује. —

На како наш прости и неуки свијет радо слуша оно што разваћа — саблажњава — што се противи вјери и закону Божјем не заборављајте браћо, да је жив Бог у животу вашем. Сјећајте се Бога — долазите цркви, слушајте слово Божје — не допуштајте ником да вас враћа с пута побожности, па ћете бити овог свијета срећни и оног благословени. Благослов Божји пратиће вас у дане живота вашег.

Амин.

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: ***Југ Станишић****, парох.*

(Наставак).

Да чујемо сада шта каже г. Василије Николајевић у свом „Великом Типику“ о јеванђељу недеље св. праотаца.

„Што се тиче недеље праотаца у типику стоји ова опаска: (наводи се правило типика под 11. децембром). Смисао ове опаске овај је: како се у недељу праотаца чита оно исто Еванђеље, које се чита и у Недељу 28., и како се може десити, да Недеља 28. непосредно падне пред недељом праотаца, или одма иза ње, то не треба да се чита у обе недеље по реду једно и исто Евенђеље, но читај у Недељу св. праотаца Еванђеље 28 недеље . . . а у недељу 28. читај Евенђеље редовно Недеље, која долази, или која је прошла пред Недељом праотаца т. ј. читај Еванђеље редовно или 27. или 26. Недеље, — Еванђеље, које би по реду пало у Недељу праотаца“. (стр. 380 – 381.)

Пре свега: Правило о „служби у недељу св праотаца“ навео је г. Н–ћ на стр. 127–129; међу тим „опазку“ о јеванђељу недеље св. праотаца навео је на стр 380–381.

У оригиналном словенском типику, са кога је и Н–ћ свој типик превео, наведена је та „опаз-

ка“ непосредно испред самога правила о служби у недељу св. праотаца, свакако због тога, да се „опазка“ та не би превидела, са ума сметнула.

На није ли тај нети узрок и разлог и г. Н—ћу налагао, да и он ту „опазку“ непосредно испред, или бар иза правила о служби у недељу св. праотаца — наведе и разјасни? А кад већ то учинио није, није ли зар требао у правилу о служби, кад је дошао до јеванђеља, потестити свештеника на ту „опазку“, и упутити га на страну, на којој је ту „опазку“ навео и протумачио? Није ли овако могуће, да по неки брат свештеник и не зна за ту „опазку“?

А сад пређимо на тумачење те „опазке“.

„Како се у недељу св. праотаца чита, оно исто Еванђелије, које се чита у Недељу 28. . “

Та баш та „опазка“ каже, да се оно јеванђеље, које се у недељу св. праотаца чита у 28. недељу — не чита и читати не сме! Али, наравно, кад се каже, да је 76. Лукино зачало јеванђеље 28. недеље, то и г. Н—ћ свака и разуме тако, да се онда то јеванђеље у 28. недељу доиста и чита, и читати има. На тако би то сватио и разумео и сваки мислилац и логичар. Но ко да сватн и разуме, ко ће да расветли и разјасни одредбу типика, да се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу читати не може, управо — не сме?!

„... и како се може десити, да недеља, 28. непосредно падне пред недељом праотаца или одмах иза ње, то не треба да се чита у обе недеље по реду једно и исто Еванђелије...“

Дакле: јеванђеље од Луке зач. 76. не чита се, и не сме се читати у 28-му недељу и недељу св. праотаца само онда, кад се „деси“ да те две недеље „непосредно“ једна за другом долазе? Према томе, кад се то „не деси“, кад на пме 28-ма и недеља св. праотаца не сљеде „непосредно“ једна за другом, него између њих има једна или две недеље по средини: тада се 76. Лук. зачало у обе те недеље читати може и сме? По слов. типику то се јеванђеље у обе те недеље никад и ни у ком случају читати не сме —

У осталом случај тај, да се „у обе недеље по реду једно и исто Еванђелије чита“ код недеље св. праотаца бива само онда, када та недеља падне непосредно после 28. недеље, дакле у 29. недељу; падне ли недеља св праотаца испред 28. недеље т. ј. у 27. недељу тада случај тај не бива.

Падне ли недеља св. праотаца у 29. недељу: тада се јеванђеље од Луке зач. 76. у 28. недељу чита као редовно недељно, а у 29. недељу, или у недељу св. праотаца чита се исто јеванђеље као посебно, минејско-недељно. — Падне ли пак недеља св. праотаца у 27. недељу: тада се јеванђеље од Луке зач. 76. чита у ту недељу као посебно, минејско недељно; у 28. недељу не ће се читати и опет то исто, јеванђеље као редовно-недељно, за то што је у 28. недељу пала недеља „св. отаца“, у коју се — по типику — и опет само једно, минејско-недељно јеванђеље чита, а „РАДИ ИЛИ ИСТАКЛЕТСЯ“.

„... а у Недељу 28 читај Еванђелије редовно Неделе, која долази, или која је прошла пред недељом праотаца т. ј. читај Еванђелије редовно или 27. или 29. недеље — Еванђелије, које би по реду пало у недељу праотаца“.

Дакле: недеља св. праотаца пада у 27. или у 29. недељу, јер се у 28. недељу чита оно јеванђеље, „које би по реду пало у недељу праотаца“? Но недеља св. праотаца пада најраније у 26-ту, а најкасније у 31. недељу; па како се у 28. недељу чита оно јеванђеље „које би по реду пало у Недељу праотаца:“ то би се у 28 недељу могло, па — валда — и требало читати и јеванђеље 26., 30 и 31. недеље, јер би и јеванђеље тих недеља „по реду пало у недељу праотаца“?

„... то не треба, да се чита у обе недеље по реду једно и исто Еванђелије ...“

А за што „то не треба“?

На то нам питање не даје никаква одговора ни типик у својој „опазци“, а ни г. Н—ћ у свом тумачењу и разјашњењу те „опазке“.

На то нам је питање одговорио пок. Ш—к; и сво његова одговора.

На навод г. Р—ца, да је год. 1887. у недељу 6. и 13. децембра требало прочитати јеванђеље од Луке зач. 76. („Г. И.“ 1888. стр. 24.) примећује пок. Ш—к: „Ако је г. Д. Р—ц... у недељу 5. дек. 1887. збиља читао евангелије 28-ој недељи ..; и ако је у недељу св. праотаца (13. дек. 1887.) збиља читао типиком прописано евангелије, — онда смо ми на ово двоје љубопитљиви: 1.) Шта су мислили они благочастиви Земунци, који су у обе те недеље у цркви на св. богослужењу били, те чули, да се у обе те недеље једно исто евангелије чита? Нису ли можда рекли: „Овај наш поп-Мита чита све једно, те једно евангелије“. 2.) Запитали би смо г. Д. Р—ца; је ли обе те недеље растумачио својој

настви евангелија, која је прочитао, и како је он то извео, — не сумњајући, да се то баш не би дало извести?“ („Г. И.“ 1888. стр. 102.)

Дакле: узрок и разлог, за што „не треба да да се у две недеље по реду једно и исто евангелије чита“ био би тај, што би „благочастиви“ парохијани могли мислити, на вальда, и рећи: „Овај наш поп-Мита чита све једно, те једно евангелије“, и што поп-Мита не би знао „како ће извести тумачења прочитаних евангелија.“

Но ово управо није никакав разлог; слаб и ништав је то узрок. Јер кад би нешто типиком и црквеним правилом прописано било, да се „у две недеље по реду једно и исто евангелије“ читати има: да ли би се свештеник могао, па и смео на ово осветати, шта ће „благочастиви“ парохијани његови „мислити“ и рећи, како ће он сам „тумачења прочитаних евангелија извести“, на због тога од типика и црквеног правила отступити; или би се он морао правила држати и „у обе недеље по реду једно и исто евангелије“ прочитати и тумачење јеванђеља како може и зна изводити — што и по пок. Ш—ку није „баш не изведљиво“ — остављајући „благочастивим“ парохијанима својим потпуну слободу „мисли“, па и рећи?

А има ли случајева, да се — по типику и црквеном правилу — у две недеље по реду једно и исто Евангелије чита?

Има.

1.) Има јеванђеље, које се „у две недеље по реду“ чита: јеванђеље од Јована зач. 65. има се читати „во сѣ҃ю и великꙋю нед҃ю пасхи вечера“ (не цело, но донекле) и „ѥи нед҃ю антіпасхи“

2.) Има јеванђеље, које се у времену од 7 дана три пута прочитати има: јеванђеље од Матеја зач. 4. чита се 26. и 29. децембра и у недељу „по рождествѣ Христовѣ.“ Падне ли Божић у петак, тада се то јеванђеље чита у суботу и у недељу, дакле, у два дана једно за другим.

3) Има јеванђеље, које се чак и у једном истом дану два пута чита; јеванђеље од Луке зач. 14. има се на дан „сѣтаго славнаго пророка Илиꙗ“ прочитати и на јутрењу и на литурђији.

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози за збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

XXVIII.

Брѣма.

У селу Бреме ну о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 49. Домаћица 41. Браће и синова 20. кћери и снаја 17. слугу 1. Укупно 128. православних Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

„**Папоричъ, Радојчин, Драгославевић, Поваков, Кѣзманов, Станиславевић, Талинов, Танковакин, Гачин, Илкадичъ, Столе, Марин, Радановић, Кѣничъ, Кѣкобратъ, Ѳедоровичъ, Сакардинов, Ивакичъ, Кѣчиѧш, Бешњак, Живков, Живковичъ и Илиꙗ.**

Кратке белешке. У селу Бремену било је год. 1731. српских православних домова 34. Године 1796. било је српских становника 444. а 1890. год. 409. Срба. Дакле, за 94. год. умалио се број Срба у селу Бремену са 35. душа.

XXIX.

Мађарѣ Бои.

У селу Мађар Бои о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 22. домаћица 18. Браће и синова 8., кћери и снаја 10. слугу — укупно 58. православних Хришћана

Презимена „Домаћина“ сва су:

„**Маричъ, Дмитров и Станоев**, а друга су све сама крштена имена, или: „**Вака, Кнез, Стоан из Шикевића**“.

Кратке белешке. У селу Мађар Бои било је год. 1731. српских правосл. домова 16. Године 1796. било је српских становника 323. душе, а 1890. год. 316. душа, дакле за 94. год. умалио се број српских становника са 7. душа.

XXX.

Село Вилани.

У селу Вилану о ускршњем посту год.

1735. исповедило се „Домаћина“ 43. домаћица 30. Браће и синова 5. кћери и снаја 21, слугу — укупно 99 православних Хришћана

Презимена „Домаћина“ ова су:

„Ковачк, Божичк, Милетић, Касапк, Кекеждан, Нок . . ., Ћирић, Јорићић, Драгачк, Капетан, Иван, Мирћићок, Ђикмок, Ранић, Михаилок и Ђурад.

Кратке белешке. У селу Вињану било је год. 1731. српских православних домова 36. Године 1796, било је српских становника 297 душа, а 1890. год. 170. душа, дакле за 94. година умално се број Срба у селу Вињану са 127. душа.

Сада сљеди последње место.

XXXI.

Кароших Шиклошших.

У вароши Шиклошу о ускршњем посту год. 1735. исповедило се „Домаћина“ 64. Домаћица 47. Браће и синова 34. кћери и снаја 15. слугу 20. Укупно 180. православ. Хришћана.

Презимена „Домаћина“ ова су:

„Карастанковић, Нечајлић, Киш, Ћанић, Кегарин, Ћимић, Мали, Дмитровић, Ђилићић, Данић, Ђурадо, Даскалов, Тисић, Пет-ков, Милојок, Јкрамовић, Ићић, Јрнаштх, Момчилок, Бадовачк, Чизмажја, и Бојажја“.

Место презимена „Домаћина“ читамо и сљедеће називе: **„Бирок“** двапут, **„Грк“** (трговац?) тринут, после и ове називе **„Златарх“** и **„Ђи(и)чар“**. Ови називи валјда нису у оно доба, 1735. год, у Шиклушу као презимена служили?

Кратке белешке. У вароши Шиклушу било је год. 1731. српских православних домова 35. Године 1796 било је становника Срба 338. душа, а 1890. год. 169.; дакле за 94. године умално се број прав. Срба у вароши Шиклушу са 169. душа.

* * *

Већ смо у почетку приказа нашег приметили: да је из протокола **„Испок'дакшиҳсм“** таки трећи лист истргнут, а истргнути су тако исто 12. листова почињући од 36—47 листа; укупно дакле пема из поменутог протокола 13. листова.

На како се варош Шиклуш на последњем месту налази у истом протоколу, а баш су онде на у патраг 12. листова истргнути. и нехотице намеће нам се питање: шта је на трећем, шта ли је на 36—47. односно на свима истргнутих 13. листова прибележено могло бити?

(Наставиће се.)

ПОВЕРЕНИЦА

срп. прав. црквене општине јураковачке у Шегестину

Његовом Високопреосвештенству Господину Епископу **Михаилу Грујићу.**

Ваше Високопреосвештенство! Долазак Ваш на престо славнијех владика карловачкијех, поздравио је сав народ српски од Зрмање до Саве, необичнијем и неописивијем усхитом и одушевљењем, каково се у ове крајеве одавно манифестовало није. А како и не би, кад је у Вама гледао своје крвне горе листа, који му срце и душу знаде, који за јаде његове љубави имаде; кад је у Вама гледао залог недрије и лепше будућности своје. Пак, усхит и одушевљење, наду и очекивање то народње, оправдали сте Ви сјајно Црквено просветном животу овостраног народа српског, дали сте новог, свежег полета и духа; свештенство своје прикупили сте око себе и наоружали га одушевљењем и љубави за кршење свог узвишеног позива у цркви Христовој и народу свом; црквене општине пробудили сте летаргије и крепком руком привели реду и раду; апостолском ревности пропутовали сте големо владичанство своје упакрет, не жалећи прегнућа и кршења његових, не жалећи труда и напора, да загледате проницавијем оком својијем у живот народни; да видите, што га тишти и чега му недостаје; да га поучите и посаветујете мудром, благом и очинском речи својом; да поправите и уредите, што је где запуштено и неуређено.

Родољубиви и просветитељски рад Ваш око унапређења народње на црквено-просветном пољу, отворена је књига за сваког, а народ наш прихватио је је најтоплијим признањем и благодарности, која се огледа и отсева у неограниченој љубави и поверењу, које сирам Вашег Високопреосвештенства гаји.

Пак ту, ето, љубав, то поверење, које из срца

срцу иде, хтедоше неки људи, здобно и накосно, зарад свађице, којој ни повода ни узрока нешто нијесу имали и разабрати не хтедоше, — да поколебају и помуте; хтедоше да отуђе доброг родитеља ђеци својој; да омразе брижног пастира стаду свом; да претворе љубав у мржњу, повјерење у неповјерење у срцу народњем. На каковим срестимама?! Сипајући на Вас у јавношћем листовима отровне стреле накосног срца свог, набацивајући се на Вас блатом душевношћем, ваљајући на Вас и дрвље и камење, да Вас тако пред народом морално убију, — али не ће, ако Бог да, никада! Јер је љубав спрам Вашег Високопреосвештенства у срцу народа пашег ухватила тако дубоког корена, да ју никаква и ничија мржња и завист истиснути не може; јер повјерење народње у најпоштенији најискренији, најнесебичнији, најродољубивији рад Вашег Високопреосвештенства у винограду Господњем и народњем, тако је чврсто и непоколебиво, да га никаква и ничија злоба и накост уздрмати не може.

Пак стога, Ваше Високопреосвештенство, благоизволите и дозволите, да Вам ова црквена општина, као мали и незнатни делак простране Ваше духовне државе, која над општем непромишљенијем и накоснијем нападајима на име, углед и рад Ваш негодује, — најсмерније празнк и принесе своју неограничену сиповљу љубав, признање и повјерење уз топлу молитву, да Вам Господ Бог подари живота, здравља и снаге, да велике и племените намере и жеље своје око унапређења цркве и народа остварите!

Из седнице извањредне црквене скупштине, држане у Шегестину 18. (30.) јуна 1895.

За перовођу: **Сава Срнић.** Предсједник: **Душан Јокић.**

ЗАПИСНИК

састављен на сбору свештенства протопресвитерата плашчанскога, приликом свештеничке исповједи, дана 25. маја 1895.

Г. Администратор протопресвитерата плашчанског, парох тржички, јереј Јован Вукелић, саопштава браћи свештеницима, како је у времену ова прошлогодишње свештеничке исповједи наше, јавна штампа српска најбезобзирније навалила била, да обори углед Високопреосвештеном Дијецезану горњо-карловачком Госп. Михаилу Грујићу, објељујући Га, да је злонамерно изостао од гласања у горњем Дому угарског сабора, у питању о црквено-политичким реформама и представљајући Га као издајицу православне цркве наше.

На обзиром на то, што је свештенство овога протопресвитерата проникнуто дубоким поштовањем према своме духовноме главару; — обзиром на то, што је свештенство протопресвитерата овога, мотрећи успехе прошлогодишњег рада Преосвећеног Госп. Епископа Михаила, који живо свједочи, о најплеменитијим подвизима Његовим за напредак цркве, школе и народности српске, стекло тврдо и непоколебиво увјерење, да само таким радом, онако обасједнута га свију страна црква наша одржати се и напредовати може и што се према оваком увјерењу свом свештенство наше неда одвојити од стожера свога, нити се пољуљати у љубави, одности и привржености према Архијерејју свом — предлаже, да свештенство протопресвитерата плашчанског о овој важној ствари своме мишљењу изволи изразе дати.

На што целокупни сбор свештенства протопресвитерата плашчанског.

Закључује:

одбити с' предлором све оне неоправдане, јер ничим недоказане нападаје новинарске и Његову Високопреосвештенству Госп Епископу Михаилу Грујићу изјавити своју најдубљу одданост и повјерење.

Предсједника овога сбора, јереја Јована Вукелића, пароха тржићкога и администратора протопресвитерата

овластити, да у име овога сбора, како Његову Високопреосвештенству Г. Епископу Михаилу, тако исто и у „Срп. Сиону“ у смислу горњег закључка, сходну изјаву дати изволи.

Закључено и потписано дана као горе.

Јован Радмановић с. р., парох садиловачки; Радивој Радуловић с. р.; Грубор с. р. парох; Јован Вукелић с. р. парох дубравски; Лазар Одановић с. р. парох лесковачки; М. Вукелић Ђ. Косановић с. р. парох тобољићки; Владимир Дујић с. р. администратор; Митрофан Вукчевић с. р. јеромонах: М. Вурдела с. р.; Илија Комадина с. р.; Раде Кокотовић с. р.: С Косановић с. р. Јован Вукелић парох с. р. и администр. протопресвитерата;

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Војени свећеник**) (Militär caplan) — Ц. и кр. војено министарство систематизовало је још једно место православног војеног душепопечитеља II. класе са седиштем у Фијуми. То место ће се за најкраће време попунити, те се тражи способно свећено лице. Дотични треба потпуно да зна српски и немачки језик, да је доброг владања, здравог телесног састава и испод четрдесет година, монашког реда или мирски свећеник удовац без деце, који је способан за самостално обављање војеног-свећеничког звања. Ко се од ово митрополијских срп. прав. свећеника осећа способним, за то место, и војним да га потражи и получи, треба да поднесе до 8. (20.) авг. о. г. Његовој Светости господину патријаху српском своју молбу инструисану: крштеним листом, сведоџбом о рукоположењу, у којој ће парохија бити назначен дан рукоположења за владана и пресвитра; сведоџбом од надлежног епископа-дијецезана о моралном владању, сведоџбом лечничком, да је здрав и за горњу службу способан; сведоџбом од надлежне власти: да ли је задовољо војеној дужности и како? уз то има навести у молбеници: да ли је монашкога реда (и у опће несжењен) или је удов мирски свећеник без деце; и најпосле којима језицима влада? Примећује се да је спет. плата год. 900. фор., слободан стан и послуга а дотични ће имати право на бронзакуће у ниже берива.

(**Седнице архидијецалних власти**). Седница архидијецезалног школског одбора сазвана је за 2. август, седница административног одбора за 7. август, а седница конзисторије за 8 август о. г.

(**Удовичко пензијони свештенички фонд архидијецезе карловачке**). Декретом Његове Светости, преузв. г. Патријарха Георгија, од 30. априла о. г., постављени деловођа горе именованог фонда г. парох карловачки и админ. протопресвитерата, протојереј Василије Константиновић, сасвао је за дан 27. о. м. чланове бриговодства фондовског у седницу. Присуствовали су осим г. деловође: протојереј Василије Николајевић парох пришки и парох новокарловачки Максим Живковић и умировљени школ. управитељ Т. Димић. У одржаној тако седници закључено је: записнички изразити, ради вечне успомене тугу за преминулим деловођом протопрезвитером Стеваном Чобанићем, а саучешће изразити породици истог покојника у туги њиној. — Нова деловођа је саопштио, да је затекао у благајни фондов-кој 11 комада штедионичких књига, које у скупа искажују своту од 46 479 фор. 82 нов.; три државне обвезнице, три лоза и 262 фор. 37. н. готовине. — Бригоподитеља прегледали су благајну и нашли ју у потпуном складу са горњим исказом, а своту готовине, која се затекла међу рачунима до дана седнице, — са 209 фор. 31. — Мировине свештеничким удовицама исплаћене су све до 30. јуна о. г. — Удовици преминулог свршеног богослова Смиљани Гредељ издан је улог овога од 100 фор. услед закључка бриговодства од 3. фебруара 1893. г. — Издано је зајмова свега 3400. фор. — По свршеној седници предстали су присутни чланови бриговодства фондофског *Његовој Светости* с молбом, да благоизволи сазвати главну скупштину чланова фондоских ради избора деловође, фискала и управног одбора. *Његова Светост* благоизволела је најавити, да ће скупштину сазвати за дан 31. ав. о. г.

(**За протопрезвитерагског помоћника у Новом Саду**) изабрала је тамошња црквена скупштина свршеног богослова *Бошка Петровића*.

(**Сенат лајпцишког универзитета**) изабрао је *Лазара Сретковића* за доцента, а да предаје на истом универзитету о југословенској (српској и бугарској) народној поезији. *Сретковић* је познат са своје расправе о српским народним песмама, која је штампана, у Јагићевом Архиву, а преведена Јов. Радоничићем у „Просветном Гласнику“.

(**Календар „Српкиња“**. Профессор више девојачке школе у Панчеву г. Јован Поповић спрема за г. 1896. нов календар „Српкиња“ намењен би нашим Српкињама. „Календар ће имати пуних једанаест табака фине хартије на повећој осмини — Цена је у лепом меком повезу 70 н. у финим платненим корицама 1. фор“.

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊА ПРОСЛАВА СРПСКЕ ЧИТАОНИЦЕ У СОМБОРУ.

Српска Читаоница у Сомбору, која је 12. марта месеца 1845. године заснована, закључила је у својој редовној скупштинској седници, одржаној 11. децембра 1894 године, да свој педесетогодишњи опстанак 2/14. и 3/15. септембра о. г. на свечан начин прослави. Та прослава педесетогодишњег опстанка Српске Читаонице у Сомбору, не може се просто локалном прославом сматрати, зато и не може овострано Српство према истој равнодушно бити, јер се тим актом неће само одати пошта благодарности оснивачима поменуте Читаонице, ни славопој појати оним појединима, који су је до данас одржали — који је и данас одржавају, и који су свом снагом својом и свим жаром свога родољуба на тим порадили, да је та Читаоница данас у врху нашег културног напретка најубавији цветак и видљиви доказ наше моралне снаге, — та прослава треба да буде — и јесте *прослава српске свести, прослава српског културног напретка, прослава српског родољуба и прослава српске истрајности*. Вазда родољубиви Срби сомборци, синови једне бројно највеће српске парохије, били су једни

од прних, који су у оно глу.о доба, у доби, у ком је српска свест успавана била, тражили средства, да успаване пробуде, да мртвилу живота даду, и да своју децу, српску омладину науче своје љубити, српски мислити и осећати. Тим племенитим духом задахнути, одушевљењем за своје наоружани, били су једни од прних у Сриетну, који су у Сомбору 12. марта 1845. године Српску Читаоницу, истина у најскромнијем обиму, али у тврдој вери и нади основали, да ће ista Читаоница — на олтару српске културе запаљени жижак. српско срце и српску душу разгрејати, да ће се исти у колосални пламен српске свести разбуктати. Њихова жеља испуниала се. Српска читаоница у Сомбору једниствена је за српско око, једниствена за српску душу. Кад српско око угледа величанствену зграду, ту надаћу сомборске Српске Читаонице, ороси се сузом радости, а српска душа тоби се од милд. Дођите нам дакле Срби браћо на ту нашу *народну прославу*, дођите нам у братски загрлај, ми Вас жељно очекујемо.

Распоред прославе:

Први дан 2/14. септембра у суботу. Дочек свих странх гостију и корпорација на жељезничкој станици и смештање истих у опредељене стапове. Истога дана у вече у $^1/_2$9 сахати скуп у Читаоници како странних гостију, тако и читаоничких чланова, а одатле поход са лампионима кроз Громонову улицу око „шанца“ пред стан ће куће Јелене Дра Стеве Кронића, где ће присутна певачка друштва по једну песму одпевати. 3) тим повратак у Читаоницу на заједничку вечеру.

Други дан 3. (15.) септембра у недељу.

Скуп у Читаоници у 8. сахати пре подне, одакле ће се у $^1/_2$9 сахати по куму а отуд опет са кумом и пратиљом у св. Ђурђевску цркву ићи, где ће се св. литургија и благодарење за суделовање целог сомборског свештенства одржати. После литургије и благодарења долази освећење нове друштвене заставе и укупавање клинова, које ће се на св. Ђурђевском тргу у за то спремљеној сеници а за случај неповодна времена у св. Ђурђевској цркви одржати За тим ће се под ново освећеном заставом у читаоницу ићи, где ће се под председништвом Дра Стеве Кронића свечана седница одржати и том приликом за ту цел штампана споменица сомборске Српске Читаонице присутним гостима и члановима разделити. При тој свечаности суделоваће једно од присутних друштава.

У вече у 8 сахати одржаће се уз суделоване сних присутних певачких друштава беседа са играном у просторијама „Ловачког рога“. По свршеној играници прослава се свршава.

Поштована господа и корпорације, које су вољне при тој свечаности учествовати и својом присутношћу свечаност увеличати, умољавају се, да ту своју намеру, и уједно број и имена долазећих гостију читаоничкоме председнику г. Дру Стеви Кронићу најдуже до 19/31. августа саопштити изволе, како би се за нужне станове благовремено побринути могло. Певачка пак друштва се умољавају, да да до истог времена сложите нам оних песама, које приликом прославе певати желе.

Порука.

Високим одлисом Његове Светости Преузвишеног Господина патрвјарха Георгија Бранковића од 8./20. Маја о. г. бр. 542/ех 1894. упућен је цисаљ. „*Практичког руководства при свршавању свештеничких дужности у Требнику*“, да подиесе *цело дело*., ако жели, да му се молба мериторно реши.

Ово саопштавам седамнајсторици преплатника I. свеске, који ми новац послане.

Гор. Средиште 20. јула 1895. г.

Јереј Светозар Грубоч.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изашле су нам из штампе ове књиге:

ГРАМАТИКА
ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГА ЈЕЗИКА
свима ученицима састављено
Јован Живановић.

Књига је намењена као уџбеник богословијама и препарандијама.

Цена је 85 новч. и износи $8^1/_2$ табака.

Добити се може само у потписаној штампарији.

Упозорујемо *на ову граматику све славне управе српских православних богословских училишта и учитељске школа*

МАЛА КАТАВАСИЈА
ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.

Катавасија је уређена боље него иједна досадашња и уџенеса је према потреби основне школе. Цена јој је 20 новч. а има 8 табака са лепим и јаким корицама.

Српска манастирска штампарија.

ОГЛАСИ.

К. 633/256 ех 1895. 145 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију *у Сот. Подујеу*. Молитељи умају своје валано инструисане и допољно биљеговане молбенице потписаној конзисторији до 18/30 августа 1895. подисти.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 25. јула (6. авг.) 1895.

Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 144 1—1

У Батоњској жуп. тол.ајској тражи се учитељ за српску вероисповедну школу. Плата је: 15 лаиаца земље III. класе на коју учитељ пореа

плаћа; 60 фор. од варошке општине и један воз сена; од парова један осмак ражи; један осмак свињих кукуруза, и 20 нов. у готовом: 4 фата меканих дрва; од потреба вел. 50 нов. 20 нов. Стан са две собе, кујна и пресa са подрумом. Изабраном ће дужност по пропису у све дневној и повторној школи предавати, у цркви по ати и деку у правилном појењу обучавати. Изабрани могу бити само они, који су у сомбору, за учитељство оспособљени и мађарском језику испит положили.

Молбенице се имају м. ник. Одбору у (Bátaszék Tolna m.) доставити. Рок до 1 сент. о. г.

Школски Одбор.

III О. 46 из 1895. 122 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења места српске вероисповедне забавиште на овомесном срп. вероисповед. забавишту овим се стечај расписује.

Берива су следећа:

1.) 360. фор. а. вр. у име годишње плате, која ће се у месечним оброцима у напред издавати.

2.) 70 фор. у име год. награде за огрев забавишта и стана забавиље.

3.) Стан у парави или 60. фор. год. у име станарине.

Примећује се, да ће се само молбенице са потпуном квалификацијом у обзир узети Рок стечају је 14. (26.) авг т. г.

Из редовне седнице школ. одбора српске православне црквено-школске општине држане у Чакову дана 3. (15.) јула 1895. г.

Јован Л. Максимовић, Петар Ђурић,
перовођа. парох — председник.

С Т Е Ч А Ј.

130 2—3

Услед налога Сл. спарх. Одбора Вршачког од dtto 14/26. јула 1895. Е. 446. III. 27. и бр. 392., но ново се расписује стечај на учитељско место на вероисповедној српској школи у Вел. Маргити. Торонталској жупанији; са којим је скопчана плата од 300 фор. а. вр., два хвата тврдих дрва за огрев, два хвата сламе, и од потреба где позват буде да прати добива 1 крупу; слободан стан с баштом ван школе.

Учитељу спада у дужност, све предмете школском уредбом прописане предавати, у цркви појати, и школску децу црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они који су свршили сомборску препарандију и владају потпуно мађарским језиком.

Првенство имају пак они који се лично пријавили буду.

Рок стечаја траје до 15/27. августа о. г.

У Великој Маргити 16. јула 1895. год

Председник:

Мита Николић, Јосиф Поповић,
перовођа. парох адм.

Ад бр. зап. к. 155 ех 1895 135 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на парохију VI класе у *Медини — Ракошкеру*. Ваљано инструисане молбенице имају се до 15. (27.) августа 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице спарх. конзисторије будимске, држане у Сентандрији дне 19. јуна (1. јула) 1895.

Епарх. конзисторија будимска.

---

129 ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 2—3

За градњу крста на чесми у Сремским Карловцима одређује се дражба на мањак 13. (25.) августа 1895. у 11. сати пре подне у дворани срп. прав. школе.

За градњу је одређена свота од 6000 фор. Писмене понуде имају се поднети председништву срп. прав. цркв. општине до 13. (25.) августа 1895. у 10 сати пре подне у запечаћеном коверту а са натписом: „Понуда за градњу крста на чесми у Ср. Карловцима“. У име пишманлука има се положити 10% од одређене своте за градњу, било у готовом, било у предносним државним или другим јавним папирима.

Планови, предрачун и услови за градњу могу се увидети, поченши од 29. јула (10. августа) т. г. до дана дражбе код потписаног

Председништва.

Школ. Одб. бр. 14 ех 1895. 124 3—3

С Т Е Ч А Ј.

На српској основној тро-разредној верозаконској салашкој школи у Молу, упражњена су два места учитеља, на која и учитељице компетовати могу, а плата је у готовом (за свако место) 640 кр., пол ланца баште, слободан удобан стан са две собе, кујном и шталом.

Учитељу или учитељици ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати. Од компетената се иште да су испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети од данас за 6 недеља овоме одбору.

Из седнице мест. школ. одбора, држане у Молу 1/13. јула 1895. Школски Одбор.

Бр. 188—1895. 133 2—3

С Т Е Ч А Ј.

У смислу правила задужбине Атанасија П. Гереског расписује се овим стечај на два штипендијска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби православне вере из земаља угарске круне, но нису искључени ни Срби православ. вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети молбенице своје потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и приључити им сведоџбе од последње две године, сведоџбу сиромаштва, сведоџбу лекарску и крштено писмо.

У Новоме Саду, 20. јулија (1. августа) 1895.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 143 1—3

На управљено место учитељско овим се расписује стечај. Избор ће се одржати 20. августа по нашем календару. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан стан, који се састоји из једне собе, једне кухиње и једног шпајза.

Захтева се да дотични по смислу закона буде неспособљен. У дужност му спада у цркви појати. Првенство имају они који се пре избора прикажу лично.

У Шурјани, 20. јулија 1895. год.

Православни школски одбор.

СТЕЧАЈ. 142 1—3

Овим се отвара стечај, на управљено место учитељице, на српској верописедној женској школи у Срп. Чењеју. (Horvat Csene) Редовна је плата 300 фор. сламе за огрев, слободан стан од 1. собе, кухиње и јестичаре.

Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати, и да је вична ручном раду децу обучавати. Рок пријаве је до Успеховања 29. августа 1895. ког ће се дан и избор објавити.

У Срп. Чењеју, 25. јулија 1895.

Филип Милутиновић, парохијски поверенник. Влада Попов, председник.

Бр. 42. Преш. М. Ш. О. ет 1895 137 1—2

СТЕЧАЈ.

Ради сталног попуњења учитељског места на салашима *Обзир — Милчићи* овим се расписује стечај са годишњом платом од 400 фор. а вр. и слободним станом.

Школа је ова *амбулаторна* те је изабрани учитељ дужан држати по дана наставу у селишту Обзиру а по дана у селишту Милчићу, због чега ће имати 50 фор. за попутницу.

На ово место могу се само мушки молитељи са потпуном квалификацијом пријавити до 15. августа о. г.

У Сомбору, 18. јулија 1895. године.

Стефан С. Изкић, парохија. Никола Ђ. Вукићевић, председ. и школ. одбора.

Бр. 584. 138 1—3

СТЕЧАЈ.

Исписује се стечај на звање пароха протопрезвитера накрачкога до 19. септембра (1. октобра) ове године.

Са звањем пароха скопчана је плата II. класе, а протопрезвитерат опишке сваданим протопрезвитерат накрачко-дароварски.

Молитељи имају инструиране молбенице своје поднети овамо до горе назначеног рока преко претпостављене власти своје.

Из седнице епархијске конзисторије.

У Накрацу, 18. (30.) јулија 1895.

Епар. конзисторија накрачка.

СТЕЧАЈ. 127 2—2

Усљед оставке овд. учитеља г. Петра Вуковог упражњено је учитељске место на III. и IV. разреду срп. верописедне мушке школе на које се стечај расписује.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. За држање пофторне школе 30 фор. У име перовођства и рачуновођства 50 фор. За писећи прибор 8 фор. Од укопа где познан буде 1 фор. Уз то слободан стан састојећи се из: 3 собе, кујне, шпајза, штале, шупе и дивне виновом лозом и воћем засађене баште.

Изабрани учитељ биће дужан све шк. уредбом прописане дужности вршити, за десном певницом појати и децу црквеном појању учити.

Рок стечају истиче 13. августа, по с. к. којег ће се дана и избор објавити. — Лична пријава узеће се у обзир. Ваљано инструиране молбе са документима имају се председнику шк. одбора поднети.

У Срп. Елемиру, 12. јула 1895.

Трива Суботин
шк. председник.

СТЕЧАЈ. 128 2—3

На упражњено учитељско место на сва IV. разреда срп. православне верописедне школе у Бођани.

Плата је учитељу 50 фор. у готовом новцу даље, 20 јутара оране земље по 1600 □, 4 јутра ливаде у риту (сенокоса) на коју учитељ сам порез плаћа, даље слободан стан од 2 собе кухиње и врта уз школску зграду и 3 хвата дрва за огрев.

На ово место могу компетовати како учитељи тако и учитељице, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ или учитељица биће дужни све школском уредбом прописане дужности вршити и децу црквеном појању учити. Рок стечају траје до 15. августа када ће се и избор објавити.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити школском одбору. Изабрани учитељ или учитељица ступиће своје звање 1-ог септембра о. г. по ст календару.

Из седнице школског одбора држане у Бођани 12/VII. 1895. Месни Школски Одбор.
р. Vajszka B. B. шеуе.

СТЕЧАЈ. 123 2—3

На овданњој срп. прав. верописедној женској школи отвара се стечај на учитељичко звање. Плата учитељице је год. 300 фор. (600 круна), 50. фор. (100 круна) у име огрева, слободан стан с баштом. — Дужности учитељичине означене су школ. уредбом. —

Молбенице ваља упутити на потписаног председника до 12/24. августа т. г. —

У Тарашу 9-ог јула 1895 г.

Д. Петровић, перовођа. Рада Остоић, школ. председник.

132 **ШКОЛСКА ОБЈАВА.** 1—1

Уписивање ученица у српску вишу девојачку школу у *Панчеву* за идућу школску 1895/96. годину почиње 1. септембра и траје до 4. септембра по нов. кал. а 5. септ. отпочињу редовна предавања.

У ову школу примају се девојчице, које су навршиле 10-у годину живота свога а свршиле су четири разреда осн. народ. школе најмање са довољним успехом или које покажу на пријемном испиту успех, који одговара успеху из четири разреда основне народне школе.

Ученице из V. и VI. разреда основне народне школе могу бити примљене у старије разреде ове школе, ако на пријемном испиту покажу да су научиле бар са довољним успехом и по плану за срп. више дев. школе све оно, што би у прељазном разреду у срп. вишој дев. школи биле научиле.

Ученице, које први пут у овај завод ступе, плаћају 1 фор. (2 круне) уписнине а осим тога плаћа свака у име шко арине за целу годину 5 фор. (10 круна), односно 2 фор. 50 новч. (5 круна) по течају. Осим тога дужна је свака учећница без разлике да при уписивању положи још 15 новч. (30 потура) као прилог у државни мировински учитељски фонд.

Сиромашне а добре ученице ако своје сиромаштво званичном сведоџбом искажу, могу бити од школарине ослобођене.

Који родитељи или старатељи желе своје женско дете послати овамо, умољавају се, да поднесу собом детиње крштено писмо, школску сведоџбу од последње године и имају да искажу да ли су детету у своје време калемљене кравље богиње. *Даље се родитељи са стране умољавају, да се у погледу стана и препитања ђакове обратити на управу ове школе, која ће им у ту цељ више бомље и одличнијих кућа препоручити.*

У Панчеву, 20. јулија (1. авг.) 1895.

Свет. Дамјановић,
управитељ.

СТЕЧАЈ. 140 1—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Ченти.

Учитељска плата годишња састоји се у готовом новцу 300 фор. (или 600 круна,) 4½ јанца оране земље, на коју учитељ нема плаћа, 12 метера дрва, 20 фор. са перовођство, слободан стан са школском баштом. Од погреба, где позват буде, 50 новч., од парастоса такође 50 новч.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви са певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетенти имају доказати да су прави Срби, оспособљени учитељи, и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септембра о. г. Учитељ ће плату квартално примати.

Рок стечаја је 6. августа (на Преображење) кад ће се и избор обавити. Који се лично представи пријемство има.

Из седнице црквеног школског одбора држане У Ченти, 20. јула 1895. год.

Јоан Станковић,
председник

Ad бр. К. 990/363 ex 1895.

ЕДИКТ. 126 3—3

Услед брачноразводне молбе Јована Михајловића из Руме против супруге му Екатарине рођ. Симић сада непознатог боравишта — позива се овим речена Екатарина, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог упутнога едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично представе, или место седањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 27. јуна (9. јула) 1895.

Архидијецезална конзисторија.

125 **СТЕЧАЈ.** 3—3

У *Текелијином будимпештанском стипендијском заводу* упражњена су за школ. год 1895./96. *шест* сведствално и више питомачких места, на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 нимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је прло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Пријемство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитеља на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља или потврђеном среском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом савршено здрав.

Молбеније се имају послати до 12. (24). авг. 1895. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25 sz.)

У *Будимпешти*, 3 (15.) јула 1895. год.

Надзорништво Текелијина Завода.

СТЕЧАЈ. 131 2—3

Расписује се на упражњено учитељско место у срп. Сент. Мартону; плата је годишња 400 фор. месечно у напред, 5 фор. у име паушала. 10 фор. као первозија, 4 хвата дрва, $3^1/_2$ јанца оране земље, на коју учитељ поред плаћа. Од погреба где позват буде 50 п., 6 великих подвоза преко године; слободан стан који се састоји из две собе, кујне, коморе и подак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871. одређене, а доказати има да је исти испит из мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и поффорију школу држати. Рок пријаве до 15. августа о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 17. јуља 1895. у *Сент-Мартону*.

Василије Петровић
парох и председник.

Бр. 187 - 1895. 134 1—3

ОГЛАС.

Уписивање ученика за школску годину 1895/6. на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по рим кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне таксе, по 1 фор. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 новч. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тог се нико не опраша. Школарине плаћа сваки ученик по 15 фор. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу све сведоџбом школском, да се *добро* владају и да у наукама *добро* успевају.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884 бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на поновљење испита они ученици, који на горе означени термин не дођу да поднове испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и идуће школске године њих 14 ученика ове гимназије по 10 фор. месечно припомоћи.

У Новом Саду, 20. јулија (1. августа) 1895.

Управа срп. вел. гимназије.

С. О. 3593 ex 1895. 116 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *стипендијског места за струку трговачку* у закладу Петровић Хиршта овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. а. вр. могу получити само младићи српске народности и источно православне вере из земаља угарске круне. а изабрани питомац моћи ће своју стипендију уживати само у наставном којем заводу у земљама исте круне, а сам изнимно и по допуштењу високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем заводу у другој половини аустроугарске монархије или у иностранству.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања пред онима, који такового поседују, а у истим околностима имају првенство пре свих молитеља еродинци основатеља пок. Марије Хиршта рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Хиршта из Земуна.

Молитељи имају своје молбенице крштеним писмом, лечничком сведоџбом о калајењу богиња и стању својег здравља школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најновије сведоџбом о својем имовном стању од политичне власти инструисане *саборском одбору у Карловцима најдаље до 8. (20.) августа 1895. год.* поднети.

У Карловцима 3. (15.) јуља 1895.

Председништво.
срп. прав. нар. црк. сабореког одбора.

Бр. 28/1895. СТЕЧАЈ. 139 1—3

На упражњено учитељско место у Кишфалуби на српско-народној школи — стечај се расписује.

Везана су следећа: учитељска плата — 304 ф. а. вр. коју своту добија из месне црк. благајне у месечним оброцима напред; у име поффорне школе 36 фор из м. по т. благајне у напред, за первозијство и рачуновођство — ако га води — 20 форината. Изабрани учитељ уживаће 3 јанца добре оране земље, удобан стан, са две собе, кујном, комором, шупом, шталом, и поред стана, башту од 1. јанца, и најпосле 4 хвата тврдих дрва.

Од венчанице 40 новч. од укопа вел. 40 новч., а малог 20 новчића, од парастоса 40 новч.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све дужности црквеног пенца тачно обављати.

Молитељи пека се обрате са добро инструисаном молбом на доле потписаног председника, приключивши документат, којим ће доказати, да су *лични* и државном језику.

Рок стечаја 2 ^{1}. августа о. г. по ст. кал.

У Кишфалуби (Bačapuja m. Kisfalud.) 20-ог јуља 1895.

Роман Косић,
предс. школског одбора.

СТЕЧАЈ. 141 1—3

На упражњено место срп. вер. забавље у Кумани овим се стечај расписује. Плата је забавље: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 фор. све донде док општина не буде у стању стан у нарави дати. Рок стечају траје до 16. (28.) августа 1895. г.

У Кумани, (Банат) 16. (28.) јуља 1895.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

136 2—3

Услед оставке г. Светозара С. Ајваза, остало је упражњено место учитеља, на овдашњој срп. нар. вероисповедној школи, на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана је плата од 400 ф. у готовом новцу, 15 фор. за огрев, 5 фор. за писаћи прибор, 20 фор. за нерођетство, — а осим тога 4 јанца оранице земље, на коју порез и сквивалент учитељ плаћа, $^1/_2$ јанца баште иза села и у школској згради слободан стан с баштом.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати, појторну школу држати, у цркви за десном певницом појати и децу појању обучавати.

На ово место могу конкетовати само оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају истиче 15. (27.) августа, кога ће се дана и избор обавити. Изабрани учитељ наступиће своје звање 1-ог септембра, од кога дана ће и плату примати.

Они конкетенти, који се лично пријаве те у цркви поје, имаће првенство. Из напредне седнице срп. прав. школ. Одбора, држане у Рудни 16 (28.) јула 1865.

Школски Одбор.

С. О. 2593 ех 1895. 115 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради попуњења два свештална и више стипендијских места у у закладу пок. Ђорђа пл. Сервијског и то III. разреда појединце са год. стипендијом од 105 фор. а. вр.

Стипендију из ове закладе може получити овај ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а највише је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда ове стипенд. закладе могу се временом примати у више стипендијске разреде од 157 фор. 50. нов. и односно од 210 фор. а. вр. ако све једнако буду имали потребну квалификацију и имају у том погледу првенство пред другима, који те стипендије несу уживали.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору у Карловцима од 8. (20.) авг. 1895.*; а ваља да приложе уз молбенице крштено писмо, школску сведоџбу, сведоџбу о сиромаштву и најпосле лечничку сведоџбу.

У Карловцима 3. (15.) јулија 1895. г.

Председништво,
срп. прав.-нар. прав. саборског одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провијено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провијена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма надјачује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или поле за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 9 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион" излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 6. августа 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, преузвишени господин *архиепископ и митрополит карловачки, патријарх српски, Георгије Бранковић*, благоизволио је, декретима од 28. јула о. г., патријаршког *протођакона Димитрија Бранковића* решити дужности катихете у карловачкој српској великој гимназији и поставити овога за привременог професора српског православног богословског училишта у Карловцима; а српског *богослова Ивана Матијевића* за привременог катихету на српској великој гимназији у Карловцима.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПРОПОВЕД НА МАНАСТИРСКОЈ СЛАВИ.

И овај дан, љубазна браћо, посветисте Богу, вери и цркви; побожној молитви, души својој и спасењу своме. Благо вама!

Благо човеку сваком, док се Богу моли, док му је храм божји уточиште души и мислима, док се вером у Бога узноси небу, док душу своју напаја надом у Бога, док му срце зналде за љубав Богу, док му мисао клања Богу, док му реч слави Бога, док му се дела не стиде Творца и Судије вечнога.

Благо теби Србине и Српкињо мила, док ти мисао небу полеће, док се Богу обраћаш и од њега милости молиш. Благо нама свима, док нас вера у Бога не оставља, док нас нада у Бога

храбри и тешн, док нас љубав према Богу учи: како живити треба, каква дела чинити нала.

Благо тебн, народе мој, док се кушни око свете цркве и храмова својих, док у вери својој као стенац камен постојан остајеш; док цркву и веру своју поштујеш, слушаш и љубиш, спремаш увек за цркву и веру своју изгубити главу, а никад њима не огрешити душу

Благо вама, децо мила свете цркве православне, док сте таки и таки будете! Благословени од Бога да сте и данас и увек! На благо вама, а благо и мени, кад вас тако благословене гледим у овом дому божјем и задужбини српској, ведра чела и очију сјајних окупљене око олтара божјег и око свога свештеника и пастира.

Блажена је душа моја, у милу ми срце игра, кад ја видим народ свој, да поштује и љуби светињу своју, да је са светињом својом поносан и дичан.

И кад вам данас читам чела ведра, испод чела очи сјајне, запаљене ватром душе ваше, огњем вере православне и поносом српскога вам осећаја, — ко би ми смео рећи, да у души вашој нема вере, да у срцу вашем нема љубави, да са чела вашег не избија поное, понос — што сте деца Бога живог; што сте чеда свете цркве, славне вере православне, с сте синци српскога нам рода и имена?

Кад би се ко дрзнуо, тако да каже, да би му одговорио овако: та погледај, брате, ако вида од Бога имаш, погледај у весело лице, загледај у очи сјајне народа мога. Гле, како му лице нешто шануће, гле како му на плдмен ока суза навире. А чујеш ли шапат тај, а знаш ли, шта та суза казује? У оку душу читај, у шапату срце слушај. Тако душа и срце говори, кад их блаженство испуњује, кад их поное загреје. Тако душа и срце говори, кад су пуни вере, побожности и наде, кад су пренуни радости и уздања, кад се небу подижу.

Таки је Србин мој, кад је у цркви својој, пред олтаром и лицем божјим, на молитви скрушеној. Таки је Србин и Српкиња моја, кад им душа с Богом разговара, кад им око светитеље гледи, кад им песма црквена поје, кад им поштованца гори, кад им пастир Богу службу служи.

Ти си, народе мој од Бога, и за Бога знаш. У души твојој има вере у Бога; у срцу твоме има хришћанске наде и љубави; у тебн има поноса, што си вере православне и имена српског. И благо, тебн, док си такав! Благо тебн, док на Бога мислиш, док цркву своју љубиш, док веру своју поштујеш и чуваш, док се именом својим српским поносиш.

Но и Србин је човек; међу људима живи. А људи има свакојаких; грешних, тешко грешних. И Србин је човек, а човек је од мајке грешан, па бива и поводљив. На се и Србин поведе страшћу грешних људских мисли и жеља, грешном стазом Богу мрских и рђавих дела. Огреши се и Србин мој. Што дуже међу људима рђавим биваш, искушења су јача, грехови чешћи. Има и Србина љута грешника, и ако народ српски — грешник није

Међу људима другим и приликама грешним грешн и Србин, грешн, кад год с ума светме помисао на Бога, кад год цркву своју дуже не походи, кад на заповести и науку вере своје не помишља.

Али кад се скупи Богу на молитву, кад се нађе пред лицем божјим у светоме храму своме; кад му душу испуни светиња храма његова; кад му се око нагледа светиње иконе милих; кад му се мисли подигну на светлости и трепету поштанца; кад му се осећаји окаде мирисом измирне и тамјана; кад му се срце разигра анђеоском песмом црквеном; кад га запоји реч св. Јеванђеља, и још — кад га загреје реч пастира са светога амвона, онда. — Србину моме, сине лице, плане око, поное му богодани кресне, па се грозн рђаве мисли, одриче се људске грешности, а мисао своју подиже небу, душу узноси Богу, срце даје цркви, живот завешује вери, и образ зарнче поносу своме, српском и хришћанском.

Ето, такав је Србин мој! Је ли тако, браћо мила?

Тако је. А кад је тако, зашто онда и не бива увек тако? Зашто Србину може није увек мисао на Бога, зашто Србин мој није увек у цркви својој, кад га на молитву и службу божју позива хришћанска дужност и глас звона са звоника?

Зашто народ мој не погледа чешће на небо, на ликове светитеља својих; зашто не прнпадује чешће милу воштанпцу и у цркви и у дому своме, да га и она опомене на мисли побожне, заповести божје и дужности хришћанске, које има према Богу, према ближњем своме и самоме себи?

Тако чини увек Србине мој, као што тако чини и Хришћанин сваки, који увек на Бога помишља, о својој се души стара и свој поное чува. Тако чини увек и ти, Србине мој, и увек нек су ти дела Богу угодна, а савести твојој мила. Божја те милост онда мимоиђи не ће, а у животу твоме биће ти онда слатка мира доста, и благословена напретка изобилно.

Ето, браћо мила, ви ћете отићи кућама својима. По лицу и оку вам познајем, да ћете се пратити својој кући и породици задовољни и слажени, јер сте се Богу милостивом у светоме овом храму слатко изјадали на неправду земаљску; сити искајали рад грехова својих; скрушено помолили за опроштај и милост у Бога, за помоћ божју и вама, старијим и млађима вашима. Дођи ћете кући својој и казаћете својим милима: како вам је у души лако, на срцу мило, што сте у цркви били. Богу се петужили и помолили, а светиње божје наужнвали, гледајући лепоту свете вам вере ваше, слушајући анђеоске песме свете вам цркве ваше. Казаћете свима својима, како је лепо у цркви бити, Богу слу-

жити и с Богом се-у души својој разговарати. Казаћете им како вам је душа задовољна и срце радосно, што сте се Богу исповедили и покајали, што сте му обећали, да ћете живот свој проводити у молитви и побожности, и љубави према сваком, а у нади, на божју милост и помоћ. И, напослетку, скупићете децу своју око себе; — децу велим, јер то је узданица наша, на њима ћемо све оставити. Скупићете их, љубићете их, и казаћете им: децо мила, проста вам љубав и ова и мајке, догод се Богу молите, у цркву идете, веру своју поштујете, добра дела чините, и догод српски понос не изгубите.

Тако урадите браћо моја мила; тако реци, добри Србине и Српкињо моја, реци деци својој и кад лежу и кад устају. Биће вама и њима за душу, а Србству нашем биће од користи.

* * *

На приповедите *и свакоме и свуда:* како је слатко у цркви Богу се молити, божју службу слушати, црквене песме појати, свете иконе целивати, миле вођтанице припаљивати, речју божјом се напајати, светињом храма божјег душу свежити и крепити, тешити и храбрити.

Реците и говорите то *сваком брату Србину*, јер сваки — јада нашег великога — не зна то, јер сваки ту сладост не осећа. Јер има браће наше која су у заблуди великој, па својој души украћују радост истините побожности, па закидају срцу своме сласт и уживање, које се осетити може, само и једино, у светињи храмова божјих.

Да, браћо, и ви то знате; знате да је и по гдекојем Србину и Српкињи смркло пред очима, па не може да поднесу светлост вођтанице, па неће да се прекрсте крстом часним, да целивају икону, да се помоле вишњем Богу у светоме храму; па не ће у дому божје славе песму да запева; ни реч божју да саслушају, него се — клоне цркве и храмова својих.

Знате браћо, — туге наше црне, — знате да је и по неки Србин и Српкиња ударила путем кривим, па се одрече крштења, венчања и свога крсног имена. Па не ће са свештеником својим и слугом божјим у кућа својој ни весео да пева, ни жалостан да плаче.

Знате, браћо, — жалости нам тешке — да нам је по неки брат и сестра залутали луто, па више слушају скупштину људску него цркву божју; па више верују овом, што су у јучер од човека ма каквог чули, него овом што верују и што чине људи од како је света.

О, браћо мила, проплако би тужан кад се сетим да Србина и Српкиње има, којима крст распетога за нас Господа није више светиња, па бегају од крста Христова; па немаре за цркву божју, коју је сам Господ Бог установио рад спасења нашег.

Жао ми је једне и залутале браће, наше, па ми срце за њима тужи. А како да не! Та они су кост од кости наше, крв од крви наше, деца једнога, с нама заједно, Оца небеснога. Имена су од имена нашега, — а пошли су странпутицом. Залутали су у таму велике заблуде.

Смркло им се пред очима, ради јада ма којега, а чули неке где говоре: „у нашу скупштину ходите, да душу спасете, да се научите добру и речи божјој из књиге, коју нам је Господ дао“.

Ко је тим речима поверовао, савест своју не чуо; срца свога не осетио, а на веру и гробове праотаца својих заборавио, — тај се повео за тим речима и побеже из цркве својих отаца, окрете главу од домова божјих, остави крст Христов и Јеванђеље, одрече се светога тела и крви Христове, растави се са милим креним именом својим, погази образ српски и — оде у скупштинску назаренску.

Па је ли тамо нашао, што је нађи хтео? Зар? Не, не. Човек не може дати што је Бог обећао. А међу људима и у скупштини људској, која је побегла из дома божјег, која се одрекла крста, тела и крви Христове, која се каменом бацила на цркву Христову и Јеванђеље, у тој скупштини нема благослова божјег, нема души спасења.

Јер, међу људима и у скупштини људској, која је одбацила најсветији путир божанства Христова, која је разрушила олтар божји, разбацала св. иконе божјег лика и ликова светитеља и божјих угодника, која је погасила миле вођтанице припаљене у славу божју, која је проспула св. миро и св. воду богојављенску, — у тој скупштини нема Христа, а где није Син није ни Отац ни Дух свети; међу тим људима није Бог.

И шта би ти људи хтели? Да се Богу моле? А зар се у цркви Христовој и у храмовима божјим Богу не моли? Зар се ми не помолисмо Богу и данас? И зар се где слађе, тишије и мирније може помолити Богу, него у цркви и у дому божјем, који је славу божју и ради молитве баш подигнут?

Или назарени хоће, да се Богу моле заједнички и песмом духовном? А зар ми ево нисмо у заједници, и зар ми не певамо, и зар наша песма није духовна? Или су њихове песме побожније, дедње и Богу умилније? Та зар може бити светије и Богу умилније песме од ових, које ми певамо! Та зар има и зар може бити дедших и Богу умилнијих песама, него што их нева црква Сина божјег од како је постануља, него што је слатка песма светога нам православља!

А каква је књига, из које се назарени уче вољи божјој и добрима делима? Њихова је књига истих слова, истих речи и истих поука као и наша што је — јер то је књига св. писма *матег*, што га ми примемо од Бога и Христове цркве, а назарени је тек преписаше од нас. Но они је по негде и изменише, како им је то у рачун пшло, а наша је књига нама св. писмо, св. Јеванђеље, које се мењати не сме грешном руком

човековом.

Св. писмо ми читамо и тумачимо, како нас је томе научила црква Христова, светитељи и св. оци њезини; а назарени је читају и тумаче, како је то воља по неком грешном човеку, коме је воља његова преча од воље божје, а грешност умовања његова милија од свију закона божјих и све науке Христове цркве, од све науке најсветлијих и највећих умова светитељских.

Да, браћо мила, назарени преписаше књигу св. нема нашег, изнесоше је из наше цркве, каменом се бацише на њезину светињу и онда рекоше — да им је од Бога дана! Преписаше нашу књигу на пак веле: само је ми имамо; нама је само дана. Обесветише ју на пак веле да им је од Бога дана.

Ето, таки су вам то људи божји.

Веле, е хоће да добра чине и да се Богу умилостиве. Благо човеку сваком, који тако хоће и о томе ради. Али ко тако хоће и ко тако чини, тај не бега из цркве, Христом основане; тај не обесчашћује крст распетога Господа; тај се не одриче светога крштења; тај не одбацује заједницу са Исусом Христом, заједницу с Богом?

Ко тако хоће и ко тако чини, као што говоре назарени да хоће да чине, тај се не баца каменом на олтар божји, тај не избацује из куће својих светиље и богоугодније, тај не гаси воштанице и кандила; тај не скална поворођицу без божјег благослова, тај не спушта у земљу самртника без молитве црквене; тај се не одриче крсног имена?

Ко хоће да се заповедима божјим научи и да добра дела чини, тај не затвара уши своје пред заповедима божјим којима нас црква божја и реч божја учи; тај не одвраћа очи своје са ликова светитеља, који целог века свога добра дела чињаше и Богу годише.

А назарени баш, сто, тако баш, тако чине.

Но да се запитамо даље. Хоће ли назарени да се рад грехова својих покају и да се у животу своме поправе? Благо оном ко о томе ради и за то се брине.

Али зар наша црква и вера не позива сваког од нас на покајање? Зар св. наше Јеванђеље не учи да „Бог не ће смрти грешника него да се грешник покаје“? Шта више, зар црква и вера наша не јемчи грешнику, да ће се опростити греха и да ће га Господ помиловати, ако се искрено покаје?

Зар у цркви нашој и вери нема тајне покајања, која позива, да се грешник исповеди и покаје? А кад се исповеди и покаје, зар му црква наша не даје да се причести свете крви и тела Христова и тиме га зар не решава грехова и не измирује с Богом милостивим? Зар му тиме не лечи душу, и не пружа утехе и наде у Бога; зар га тиме не крепи и не храбри на добра дела и на љубав према ближњему своме; на све врлине хришћанске?

И зато онај, који у истину хоће да покаје грехове своје и да се поправи добрим делима, тај не одвраћа лица свога од служитеља божјег олтара, тај не бега из цркве божје, тај се не одриче крста Христова, тај не одбацује свету причест. Не; него долази у храм божји, ступа скрушен пред слугу божјега и пред лице распетога Христа, отвара Богу душу, исповеда грехове своје, моли опроштај тих грехова, обећаје Богу да ће се поправити и добра дела чинити. И тако исповешћен и покајан приступа слузи божјем и светој чаши живота, да се причести св. крви и тела Христова, да души својој мелема, — мира и спокојства нађе.

Тако чини, ко се каје и ко добро чинити жели. Ко тако не чини, реч му није истинита, срце му није чисто, тај се преварује; тај вара — и сам себе и друге.

Ето, тако чине назарени.

Наша црква и вера учи и заповеда: Љуби Бога свом душом, свим срцем, свим мислима својим; љуби ближњег свога као сама себе. Та она учи и заповеда: љуби и непријатеље и своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима који на вас мрзе, и молите се Богу за оне, који вас гоне.

Наша црква и вера учи: што ниси рад да ти други чини, не чини ни ти другима; а шта хоћете да чине вама људи, чините и ви њима.

Наша црква и вера учи: не уби, не чини прељубе, не укради, не сведочи лажно на другога, не пожели ништа туђе.

Наша црква и вера учи: не куни се криво, а испуни што си се Господу заклео. Ако те ко удари по десноме твоме образу, обриш му и и други. И који хоће да се суди с тобом и кошуљу да узме, подај му и хаљину.

Наша црква и вера учи: Чувај један другога већег чините; не будите у послу лени; будите огњени у духу, служите Господу. Надањем веселите се, у невољи трпите, у молитви будите једнако. Радујте се с радосних, а плачите с плачних. Будите једне мисли међу собом. Никоме не враћајте зла за зло. Имајте мир са свима људима. Не освећујте се за себе. Ако је гладан непријатељ твој, нахрани га; ако је жедан, напој га... Будите, дакле, савршени као што је савршен Отац ваш небесни.

Ето, браћо мила, тако учи наша црква и вера православна. А има ли лепше, има ли светије науке од науке те?! Нема и не може бити, јер та је наука од Бога нам дана, са неба нам послана. Нема светије науке, и не може је ни бити, јер ту је науку Син Божји, Господ наш Исус Христос свету дао и оставио, да се на њој учи, док је света и људи.

А ту науку божју где чујете и слушате? Зар нисте, сво, у дому божјем од којег назарени бегају; зар нисте у цркви својих праотаца, на коју се назарени каменом бацају? Зар ту науку сво ја не говорим у храму божјем? у храму цркве наше свете православне коју су

љубили и поштовали оци наши и праоци, за коју је живот дано Србин од како је у њу уништао.

Да, то је и така је света наука; така је божанствена лепота и доброта наше свете цркве и вере православне.

Али је Господ наш Исус Христос знао, да ће се међу људима појављивати и такви, који ће на ту науку мрзити и изопачавати ју, па је цркви Христовој и отимати. Знао је Христос да ће бивати и таких грешника, који лепоту и узвишеност његове науке не ће моћи поднети, него ће је ружити делом руку својих, слабим али уображеним умом својим.

Зато је Христос упозорио већ онда све и сваког, који гласу божјем и науци божјој хоће да се одазове, и рекао је онда, а за сва времена; „чувајте се од лажних пророка, који долазе к вама у оделу овчијему, а унутра су људи грабљиви. Чувајте се квасца фарисејскога“.

Ево, дошло је и опет време, да се против цркве Христове таки пророци појављују. Ево, дошло је и опет време квасцу фарисејскоме. Благо оном, ко се од њих сачува. Сачуваће душу, сачуваће име, сачуваће образ и поносе свој.

Јер, ето браћо мила, и по овоме, што сам вам данас могао тек нешто споменути и наговестити о заблуди, грешности и притворству назарена, увидећете и осетити, да су наша браћа, која им у скупштине одоше — залутала, залутала јако.

Залутала су нам нека браћа наша, згрешила су и Христу и души својој, згрешила су и цркви и народу своме.

Згрешили су љуто; јер се каменом баците на олтар божји и цркву Христову; јер обесветиште светиње божје и хришћанске; јер погазите веру своју и одрекоше се имена свога. А ко тако чини, тај не служи Богу, тај не спасава душу. Тај греши и небу и земљи; и Богу и народу своме.

Грешници су велики залутала браћа наша назарени. Грешници су, ал су нам браћа рођена; по Богу, по крви и имену српскоме. Не презиремо их, него се помолимо нашем Богу за ту браћу нашу. Да их помилује, на пут истине изведе: да им се смилује и да их спасе грешне из таме назаренске, у коју су по грешности својој залутали.

Не презиримо их, него им рецимо увек и свагде: натраг, браћо, у коло наше; вратите се цркви божјој, вратите се Христову; вратите се народу и имену своме. У цркви је Бог, крст је спасење наше, а Христво је поносе наш.

Тако, браћо мила; помозимо браћи својој, да не умру изгубљене душе, грешни пред Богом, осуђени пред Христом, без благослова цркве и вере прадедова својих, а проклети од народа свога.

Чините тако, браћо мила. Побожношћу својом, добрим делима и поносом српским светлите браћи својој, да виде из таме изаћи; а љубављу братском пружајте им руке, да их из те таме изведете.

Тако ћете Богу угодити, души својој места наћи, Христву своме помоћи.

Па колико год браће своје спасете из таме назаренске, толико ће пута на небу радост бити; толико ће пута Христво запевати. Јер, небу ће се грешник покајати; Христву ће се изгубљени син вратити и спасти.

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станишић, парох.

(Наставак).

Узрок и разлог пок. III-ком наведени стојати не може, те по тиме отпада.

А да ли би, и какав би други узрок и разлог томе бити могао, — не знам.

Књига јеванђеља каже, да је 76. Лукино зачало и јеванђеље 28. недеље и недеље св. праотаца, да се, дакле, у обе те недеље једно и исто јеванђеље чита.

Свакако да не ћемо сумњати, а још мање веровати, да је редактору књиге јеванђеља непознато било, да недеља св. праотаца може пасти непосредно иза 28. недеље. Па кад је редактор књиге јеванђеља то знао, и поред тога за јеванђеље 28. недеље још рекао: „Сіи же и въ нію празѣцѣхъ“: онда је прећано и потврдио, да се „у две недеље по реду једно исто Јеванђеље“ читати може и сме.

17. недеља Матејева не задржава увек свога места. Има случајева, кад се јеванђеље 17. недеље Матејеве — о Хананејци — чита чак иза Богојављења т. ј. у једну од оних недеља, које падају између недеље „по просѣкдніи“ и недеље Митара и Фарисеја. И о том изузетку говори књига јеванђеља у свом првом сказивању. Међу тим о јеванђељу 28. недеље ништа не спомиње; не каже на име, да се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу не може и не сме читати, или бар онда не, када недеља св. праотаца падне одмах иза 28. недеље. Тумачење то о јеванђељу 28. недеље поред навода и напомене о изузетку код

јеванђеља 17. недеље Матејеве може се и мора се разумети и тумачити само тако, да код јеванђеља 28. недеље и нема никаквог изузетка.

Но не само из тога, што сказаније ћути и ништа не говори о неком изузетку код јеванђеља 28. недеље, закључити можемо и смемо, да се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу доиста и чита; него сами слог првог сказанија о читању Лукиних јеванђеља даје нам пуно разлога и основа, да то тврдити можемо и смемо. —

Сѣ ѥвки не сѣ҃т вѣлїи чтитсѧ, ѡ҃ начала кѫ понед. по воздвижении кр҃тѣ, исполнь ко всѣхъ седмицахъ дв҃надесатыхъ“.

После 17 Матејевих седмица имају се кроз пуних 12 седмица читати Лукина јеванђеља — редом, без икаквог прескакања — у све седмичне дане, дакле и у недеље. Узимимо случај, односно таку пасхалну годину, када недеља св. праотаца пада у 30. недељу по Духовима. И тада се до 29. [17+12] недеље имају читати јеванђеља онако, и оним редом, како и којим су она наведена и поређена у другом сказанију.

Према томе се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу чита онда, када недеља св. праотаца пада у 30. недељу. А кад је тако: шта нам онда смета, да тврдити можемо и смемо, да се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу и тада чита и читати има, када недеља св. праотаца пада „непосредно“ иза 28-ме, дакле, у 26. недељу по Духовима?

Да се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу доиста чита и читати има, казује нам и то, што — како по старим словенским и србуљским јеванђељима, тако и по грчком јеванђелистару — редовних недељних јеванђеља Лукиних има 17. А ако се јеванђеље 28. недеље у 28. недељу не чита, него се у 28. недељу има читати јеванђеље 27. или 29. недеље; а у 27. или 29. недељу јеванђеље друге које недеље и т. д.: онда редовних-недељних јеванђеља Лукиних нема 17. него 16. —

*

Одговор на горње питање јесте: Недеља св. праотаца има поред посебног имена и своје посебно минејско недељно јеванђеље, а то је оно, које се и у 28. недељу по Духовима чита. Јеванђеље од Луке зач. 76. чита се у недељу 28-му и у недељу св. праотаца баш и у оном случају, када недеља св. праотаца пада одмах после 28-ме т. ј. у 29 недељу по Духовима; јер црква и књиге црквене не знају за правило, по коме се „у две недеље по реду једно и исто јеванђеље“ читати не може и не сме: на против знају и казују нам така правила, по којима се у врло кратком времену, од 7 дана, на шта више и у једном дану једно те исто јеванђеље два пута прочитати има. —

Како недеља св. праотаца има своје посебно, минејско недељно јеванђеље; и како се у 28. недељу по Духовима, 11. Лукину, редовно-недељно јеванђеље исте недеље прочитати има: то би и „таблица“ ређања Лукиних јеванђеља по грчком јеванђелистару требала другчије да да изгледа; наиме, испред недеље „Отаца“ не треба да дође 11. Лукина недеља, него недеља „Праотаца“, а 11 Лукина недеља, односно јеванђеље те недеље треба да се чита на свом месту. Само где би управо том јеванђељу место и било?

А што је јеванђеље 11. Лукине и недеље св. праотаца једно те исто, то ствари ништа не смета; јер се 76. Лукино зачало у 28. недељу по Духовима. 11. Лукину чита као редовно-недељно јеванђеље, а у недељу св. праотаца чита се оно као посебно, минејско-недељно јеванђеље. —

(Наставиће се.)

Разночтеніе кѫ скмѣненныхъ церковно-слов҃нскихъ книгахъ.

У јеванђелију од год. 1755. у 2. гл. а у 3. стиху од Матеја гласи: **оуготоукайте пѫть г҃дн҃ь, пр҃амы творите стези его҃**. То мјесто тако исто гласи и у издању од год. 1864. Али у издању од год 1875. стоји овако: **оуготоукайте пѫть Г҃день, пр҃амы творите стези его҃** Чим се дакле разликује ово најновије издање од она два старија? Разликује се облеченом над придјевом **пр҃амы**. Ту облечену немају два старија издања и зато је ово најновије издање боље, коректније и за разумијевање лакше. То је мјесто превео В[ук] овако: Приправите пут Господу, и поправите стазе његове. То је лијепо преведено, али према словенском од ријечи до ријечи морао би превод гласити овако: *Приправите пут Господу и чините стазе његове праве* или *и чините стазе његове правима* или *и чините*

да су његове стазе праве. Шта је дакле у словенској реченици придјев **прѣкы**? Јасно се види да није атрибут него предикат и да стоји у акузативу множине женскога рода, који се има разликовати од генитива једнине женскога рода, зато и стоји над њиме облечена. Облечена је ту зарад лакшега и бољега разумијевања самијех реченица у светим књигама, зато и јесте ова реченица у најновијим издањима и коректнија од онијех у старијим издањима и зато је добро што и у Сарајевском издању има облечена над придјевом **прѣкы**.

Јов. Живановић.

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

Ја сам тог уверења, да они истргнути листови ништа друго садржавали нису, до оних места која су још потпадала под протопопијат мохачкопољски, те да су — као и сва горе места са крштеним именима и од чести презименима „Домаћина“, даље домаћица, браће и т. д. оних дотичних становника мештанских, који су се год. 1735. о ускршњем посту исповедили — означена, односно исписана била.

Она испуштена места јесу сљедећа:

1., село Будмир. У овом селу било је год. 1731. српско православних домова 12. Године 1796. било је Срба становника 338. душа, а 1890. год. 247. За 94. год. дакле умалио се број српских становника у селу Будмиру са 91 душа.

2., Варош Печвар. У овој вароши било је год. 1731. српских домова 15. Године 1796. било је српских становника 84. душе, а 1890. године 51. душа. За 94. год. дакле умалио се број српских становника са 33. душе у Печвару.

3., Село Рац-Мечке. У овом селу било је 1731. год. српских православних домова 15. Године 1796. било је становника Срба 340. душа, а 1890. год 111. За 94. год. дакле, умалио се број српских становника у селу Рац-Мечке са 229. душа

4., Варошица Рац-Козар У овом месту било је год. 1731. српских православних домова 12. Године 1796. било је српских становника 233. душа, а 1890. само 4. За 94. год. дакле, нестало је Срба у Рац-Козару 229. душа

5., Село Медина у Толнанској жупанији. У овом селу било је год. 1731. српских прав. домова 19. Године 1796. било је српских становника 209. душа, а 1890. год. 270. за 94 год. дакле порастао је број Срба становника у Медини са 61. душу.

6., Варошица Батосјек у толнанској жупанији У овом месту било је год. 1731. српских правосл. домова 17. Године 1796. било је српских становника 316. душа, а 1890 год. 262. За 94. год. дакле, умалио се број српских становника у Батосјеку са 54 душе.

7., Варошица Сигетвар у шамаћској жупанији. У овом месту било је год. 1731. православних домова 18. Године 1796. српских становника 59 душа, а 1890 год. само 2 душе За 94. год. дакле. умалио се број српских становника у Сигетвару са 57. душа.

8. Село Рац-Хидош. У овом селу било је год. 1731. српских православних домова 20. Године 1796. било је српских становника 194. душа, а 1890. год 69. душа. За 94. год. дакле, умалио се број српских становника у Рац-Хидошу са 125. душа.

9., Долна Нана село у толнанској жупанији. У овом селу било је г. 1731. срп. прввосл. домова 12. Године 1796. било је Срба становника 316. душа, а 1890. год. 166. За 94. год. дакле, умалио се број становника српских у Долној Нани са 150. душа.

10., Село Сóка (Szálka) у толнанској жупанији. У овом селу било је год. 1731. српских православних домова 15. Године 1796. било је Срба становника 656. душа, а 1890. год. 155. За 94 године дакле, умалио се број српских становника у поменутом селу Сóки са 501. душа.

11. Грабовац манастир и истог имена село у толнанској жупанији. У поменутом манастиру и селу било је год. 1731 срп

ских православних домова 11. Године 1796. било је српских становника 95. душа, а 1890. год. 66. за 94. година дакле умалио се број српских становника у поменутом манастиру и селу Грабовцу са 29 душа. Најпосле:

12. Село Велика Нана у толнанској жупанији. У овом селу било је год. 1731. православних домова 16. Године 1796. Срба становника 27. душа, а 1890. год. ни једне душе српске. За 94 год дакле, нестали су сви Срби становници у Великој Нани, њих 27. душа.

Ми смо код сваког места — села, вароши — уз исказ „исповѣдания“ и неке „кратке белешке“ при крају надовезали, са статистичким подацима у погледу бројног кретања српског православног народа у протопопијату мохачкопољском.

Сличне белешке ставилисмо и код оних места, која су истом протопопијату припадлежала, али о којима су из протока „исповѣдания“ од год. 1735. листови — као што у броју 13. у почетку овог приказа рекосмо, истргнути били.

Ова испуштена места су у овом приказу под бр. 1—12. прибележена после оних села и варошн од тачке I—XXXI.

У поменутим кратким белешкама уједно огледа се и бројно кретање српског прав. народа у протопопијату мохачкопољском, па пека сада сваки брат Србин коме на срцу лежи благостање свога народа срачуна оне бројеве (приранташ) и опадање српског живота) од год. 1796—1890. па ће му резултати од овуд изведени — без сумње помутити душу његову, јер ће се уверити о ужасном, више пег рапидном, опадању српског народа у протопопијату мохачкопољском!

(Наставиће се.)

✠

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Учење о љубави хришћанској или мала моралка *превео Јован Петровић, кр. професор и катихета у Загребу. У Загребу 1895. Превозничева књижара, Дионичка тискара Стр. 120.*

Вредни катихета средњих школа у Загребу г. Јован Петровић није се већ могао латити захвалнијега и лепшега посла, него што је тај, да са руског преведе на српски књижицу под горњим насловом.

Ко је кад био или јесте катихета на средњим нашим заводима, увидео је, колика је и каква је то мука без добра штампана уџбеника предавати и туманчити ученицима на коју дисциплину богословску — а на нросе моралку. И баш су много драгоцена времена губили преписивајући лекције, које им је катихета диктовао. Материјал се бирао и вадио било из београдске, било из писане Боротине, било какве друге моралке.

Тај терет за катихету и за ђаке добро је — као вредан катихета — схватио г. Јован Петровић, па је ухватио управо души своји места, а колеге своје братском благодарношћу задужио, што је горњу књигу, која беше насушна потреба — превео, а тиме олакшао посао и катихети и ђаку; нрвом што се, ако бог да, неће више морати мучити набирчењем, превађањем и састављањем лекција на разних књига и шкрипата, а другом што се неће натити преписивањем истих. А ако ова књижица буде сретна те добије благослов св. нашег Синода, те буде уведена као школска књига, постићи ће се тиме још и та благодет, да ће у свима средњим школама завладати једнообразност у учењу овога предмета, јер досад је тако рећи свака катихета своји ђацима предавао на моралке, што је хтео и како је хтео.

Прочитавши и сравнивши превод ове књижице са својим оригиналом, могу рећи овај суд о њој:

Г. Петровић је добар избор учинио. Превео је моралку, која у Русији видно место заузима међу уџбеницима средњих школа. Написао ју је један добро познати у духовној литератури руској и одличан свештеник, те би јој већ ова околност била најбоља препорука, да се као уџбеник и у наше средње школе пропише и уведе.

У њој је лепо, разговетно и темељно изложено све, што је једном ђаку нужно да зна из овога предмета.

Књижица је, може се узети, подељена на 6 главних одсека. У првом — као увод — говори се о добродетељи и греху. У другом — о дужностима према Богу. У трећем — о дужностима према ближњему. У четвртом — о опћим дужностима према ближњем. У петом — о дужностима према себи самом. И у шестом о посебним дужностима према себи самом.

Језик превода је врло лен. Ужки дијалекат. Што се тиче превода, добар је, али, да је мало више пажње било, могао би бити и бољи. Мана му је, да по неке руске речи нису добро истумачене српскима. Главне ћемо поврјати, а поштовани г. преводилац нек нам опрости, јер објективан суд не сме то пређутати ником за љубав.

„Учење је *раскрато*“ не ваља. Боље је: „*мало-жено*“. (Ст. 6.

На ст. 8. је преведено: „у свиком *наређењу*“; а вама да стоји „у свакој *заповједи*“, или пошто је ту реч о ближеством: „у свиком *блаженству*“.

„Вићење“ није добро преведено са речју „*усавр-шање*“. Оно значи „*урачунавање*“. Тај израз је упо-требно и прота Борота (Стр. 10.) —

На стр. 11 је ваљда штампарска погрешка. Ме-сто *духовним стварима* треба да стоји *духовним пастирима*. (ред 4)

„Виновник“ се може лепо превести на срп-ски са речју: „*узрочник*“, „*зачетник*“ или „*кривац*“; јер што зна бак, шта је то виновник?

„Скорбь“ не значи „*увређа*“, него у овом слу-чају „*незгода*“, „*непријатност*“ (Ст. 13.)

„Плоть“ нема права израза у српском, зато ју је требало оставити а не преводити са „*тијело*“, где места није. (Стр. 16.)

„Чистота правовѣ“ није „*чистота обичаја*“ него „*морална чистоћа*“. (Стр. 17.)

Српски се не каже *умиван* него *умивен*. (Стр. 19.)

„Разборъ“ не ваља, него „*размишљање*“. (Стр. 23.)

„Окатрси“ је русизам, а српски се каже „*тре-нутак*“. (Стр. 41.)

„Која *љуби*, да буде овдје“ — не ваља, него „*која воле*“ . . . (Стр. 43.)

„*Од иноплеменитих исповједи*“ — није добро, него: „*од иновјерних црквах*“. (Стр. 45.)

„*Празник кућећи*“ се не каже српски, него „*празник сјемиња*“. То би бар требао знати г. преводилац, јер је у својим приповеткама старога за-вета говорио о том празнику (на стр 53.) и не на-зива га празником *кућећи* него онако како то српски ваља. (Стр. 52.)

„*Чувати* пост“ није српски, него једноставно: „*постити*“ или „*држити пост*“. (Стр. 56.)

„*Уједињење*“ није баш српски. Срби вели-ли „*уједињавање*“ или „*уједињење*“.

Не каже се „*подизање часног крста*“, него је обичније „*воздизање*“.

Наслов на стр. 62. ваља према оригиналу да гласи: „Врховна власт, њена права и *важност*“ а не *дужност*.

Наслов на стр. 77. ваља да гласи: „*чување нај-савршенне (моралне) чистоће.*“

На стр. 78. ваљало би заменити реч *род са спол*.

„Дјевство“ је боље превести са „*дјевичанство*“. а „*цѣломудріе*“ са „*невиност*“, него што је преве-дено са: „*дјевство*“ и „*чистоћа*“. (Стр. 81.)

Реч *дбоуе* на стр. 96. значи српски *опште* или *средиште*; *жариште* не ваља.

Израз *чувство естетично* могао би се и у српском задржати. А ако се већ хоће да преведе, онда је боље казати „*чувство лепота*“, него „*чувство пре-красног*“ (Стр. 96.)

„*Безобразан порок*“ није добро. *Безобразан* на српски значи оно, што нема лепа вида и изгледа, дакле: *гадан* (Стр. 98.)

„*Удѣлъ*“ не ваља овде превести са *судбина*, него са: *удео*, *учест* или још боље *својство*.(стр.102.)

Реч „*Скуност*“ није сжела у преводу остати, него је ваљало заменути са речју: *тврдоћа* или *ампелук*. (Стр. 112.)

Кад нам је познато, да је ова књига излазила на штампе с благословом Високопреосвећеног г. Митро-лита Добробосанскога Герђија Николајевића, онда нам је чудо, да су горње погрешке остале неопхо-дно бистром оку г. Митрополита или онога лица, које у ње г. Митрополита руковиће прегледало и оце-њивало. Но ово је ствар, која се поправити даде. Сваки катихета може према изложеним примедбама односа места поправити и своје баке на дотичне исправке упутити. А ако се икако дозволи ученици у школе, то ће она сигурно доживети друго издање, и тада може без тих погрешака угледати свет. Похвално је од г. Петровића, да је словенске цитате по примеру Вукићевићеву доле истумачио српски.

А.митријарх.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Архијерејска служба у Сенти.) Поводом овогодишњег доласка Његов г Величанства, нашег премилостивог *цара и краља Франц Јосифа I.* у Сенту, богослужиће високопреосве-ћени *синеског бачки Герман Опачић* у Сенти архијерејску литургију на дан Мале Госпојине о. г.

Његово Величанство долази у Сенту 9 (21.) септембра.

(Нови патријарашки двор.) Једна мисао и жеља блажене успомене *митрополита Стефана Стратимировића* оживотворена је и дана 30. јула о. г., на дан св. мајке Анђелине. Православни архијепи-скон митрополит карловачки и патријарх српски за-сео је сретно патријарашки престо у ново подигнутом, величанственоме двору патријарашкоме.

Његова Светост, св. Патријарх Георгије Бран-ковић, који је новоме данашњега *саборског одбора* сретно и успешно оживотворио мисао и жељу сла-вног свога претходника, усељио се, у име божје, у нову своју резиденцију.

Нови двор патријарашки освећен је истог дана, у присутности *Његове Светости*, дворског свештенства и за тај дан позваних гостију. Освећење је обавио дворски капелан о. Сергије Поши̋ћ.

Свечаност освећења новога двора прославиће се на дан св. великомученика Димитрија о. г., с којом свечаности ће се спојити и прослава стогодишњице богословије и гимназије карловачкој. Истог дана осветиће се и дворска капела, која ће бити посвећена у славу св. великомученика Димитрија.

Сликарски посао у дворској капели поверила је *Његова Светост* чувеном нашем сликару уметнику г. *Урошу Предићу*. Г. Предић је сликарски посао већ почео израђивати, а у том послу бавиће се неко време и у Карловци.

Многим светим установама украсиће *Његова Светост* дворску капелу из својих средстава.

Бог му дао дуга века, да умогне, и из новог нам двора патријарашког, обрадовати своју цркву и народ многим добрима, многим дарима своје архипастирске за њи љубави и бриге!

(**Школски Савет**). Српски православни народни Школски Савет држао је дане 3 и 4 (15. и 16.) овог месеца своје седнице, под председништвом *Његове Светости, преузв. г. патријарха Георгија*. Од чланова присутни беху су: заменик главног школског референта г. Никола Ђ. Вукићевић, г. Др. Михајло Полит, г. Стеван Јакић, г. Теофило Дикић; за тим секретар г. Др. Лаза Секулић и г. Милан Меандић. Од предузетих предмета решени су и ови: Настављици више девојачке школе у Панчеву Катици Петковић додељен је дециенал и дозначен од 1. октобра 1894. — Узет је на знање високи отпис кр. угар. министарства богочасти и јавне наставе, којим је одобрено основно писко стипендијске закладе пок. Тоше Зековића у сврху помагања приправника у српској учитељској школи сомборској. — Саопштена је одлука Саборског Одбора, којом је молба наставника срп. више девојачких школа у Н. Саду, Панчеву и Сомбору, за дознаку доплатка у ове велике скупоће одбијена. — Саопштена је одлука Саборског Одбора, којом је по одобрењу Школског Савета, наставницима српске више дев. школе у Новом Саду: Аркадији Варађану и Милеви Симићевој дозначена исплата дециенлног доплатка почам од 1. септембра 1894. у своту од 100 фор. годишње. — Саопштена је одлука Саборског Одбора, да је Ђури Фрадрику, учитељу цртања у горњо-карловачкој учитељској школи повишена годишња награда од 120 на 240 фор. и дозначена му исплата исте од 1. октобра 1894. — Падани су декрети учитељски: Јовану Петровићу у Ст. Шова; Дафини Михајловић у Бегечу; Стевану Илкићу у Сомбору, Душану Ћирилову у Ст. Станару, Павлу Ћосићу у Херцег Сулову, Милици Савићевој забавиљи, у Ст. Бечеју, Милинојлу Толмачеву у Мокрину и Сави Белићу у Каласу. — Одбијене су молбе црквених општина у Станчеву и Фењу ради приномоћи из јерархиског фонда у сврху дотирања учитељског, из разлога, што је истом фонду друга цељ. — Професорима срп. учитељске школе у Горњи Карловци — Петру Радуловићу и Манојлу Грбићу, одобрени су четврти квинквенални доплати, сваком са 100 фор. годишње. — Узет је на знање извештај члана и изасланика Школског Савета при испитима на учитељској школи у Сомбору за оспособљење, г. проте Јована Бороте, о току и резултату тн. испита. — Узет је на знање извештај заменика главног школ. референта о прегледању новоустановљене учитељске школе у Пакрацу; и тако исто и извештај истога заменика о испитима на све три више девојачке школе. — Поводом утока бившег учитеља у Земуну Алексе Лазића управљеног на високо председништво кр. уг. министарства и поводом познања овога, да му се односни списи на увид пошаљу, одлучено је овом захтеву неудовољити, него одговорити, да је у спорној ствари по надлежним аутоном ним факторима коначна пресуда изречена и да кр. уг. министарство није у овој ствари на вршење надзора надлежно, будући се осуда у погледу Алексе Лазића тиче учитеља у подручју краљевина Хрватске и Славоније. — *„Мала Катавасија“*, која је благословом Његове Светости, преузв. г. патријарха српског *Георгија Бранковића* наштампана у српској манастирској штампарији у Карловцима, *прописана је за црквене појање у свима српским православним народним школама* како у краљевини Угарској, тако и у краљевинама Хрватској и Славонији, о чему ће се обавестити епархијски школски одбори с тим, да у погледу тог потребна упутства нађаду, за времена, подручним школама и школским одборима. — Одбијена је молба М. К. професора преварандије у С. ради поделења потпоре му од 400 фор. у сврху студирања етнографске литературе у Прагу и прегледа музеја и галерија у Дрездану и Бечу. — Одбијена је и молба М. Т. у Ч. да може други разред преварандије слушати приватно. — За наставнике на учитељској школи и Сомбору изабрани су: досадањи управитељ исте дев школе у Панчеву *Светозар Домјановић* за српски језик и историју, а *Светозар Мирт* свршени филозоф за природне науке. — За наставника на учитељској школи у Пакрацу изабран је Др. Данило Трбојевић свршени

филозоф. На срп. женској учитељској школи у Карловцу остављен је на суплентури Божидар Борђошки још за годину дана. — За привременог управитеља више дев. школе у Панчеву постављен је проф. Јован Поповић а ради попуњења упражњеног тог места расписане је стечај. Усто је на знање оспособљење Ст. Јовића, досадањег суплента на учит. школи у Сомбору. — Решено је неколико признања.

(**Седница архидијецезалног епархијског школског одбора**) која је сазвана била за 2. (14.) август о. г. није се могла одржати, јер није био довољан број чланова одборских на окупу.

(**Избор пароха.**) У Силбашу, епархији бачкој, изабран је за пароха јереј *Теодор Поповић*, са 70 против 2 гласа. Избор је конзисторијално потврђен.

— (**Освећење обновљене православне гарнизонске капеле у Петроварадину.**) Његова Светост, преузв. патријарх Георгије изволео је дана 30. јула о. г. протојереја Василија Константиновића, свињега Лукијана Бо дановића и протођакона Димитрија Бранковића, да у друштву са војничким свештеником јеромонахом Герасимом Бошковићем освете обновљену православну гарнизонску капелу у Петроварадину. Изасланици поверено и наложено им изнутрашње и у освећеној капели саборно одслужење св. литургијеу уз лепо појање срп. народних учитеља, који се тамо десиле, а све то у славу божју, на радост и утеху наших српских синова и верних војника превишњег престола и жиле нам отаџбине, који се и сада у гарнизону петроварадинском налазе. Освећењу присуствовао је и бригадир г. *Хорн*, сви виши официри, сви Срби официри са госпођама својима, те Срби војници из гарнизона.

„БРАНКОВО КОЛО“

ЛИСТ ЗА

ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

књижевник и уредник

Паја Марковић Адамов

Изашао је 5. број са овим садржајем:

У долини, песма Светозара Милојевића; *Концерат на мору*, слика с пута од др Милана Јовановића; *Љубав*, песма Ј. Т. Марковића; *На забави*, приповетка из београдског живота, написао Симо Матавуљ; *Пожар у Москви*, историјски роман Григорија Данилевског; *Нови подаци о животу Бранка Радичевића*, од Др. Ђорђа С. Ђорђевића; *Историја; Књижевност; О Николи Тесли*, од Др. Б. С.; *Књижевни прикази, Књижевне белешке, Друштва*

„Бранкову Колу“ биће суђено да не пресне, да се не разиђе, да не пропаше, да не лелеше као што су морали — са немара пашчи — по Богу му браћа: Јавор и Стражилово.

Одиш претплатника је до сада — а за ваше прилике — довољан. Нови претплатници стижу сваким даном све више и више. Та воли Србин братско коло, а не би ваљ'о у Бранкову колу бити! А кад се то већ и сад, да ће „Бранково Коло“ бити Србину и српској лепој књизи од користи и поноса, — да се с њиме ни Бранко постидити не ће.

На сваки то, ко је Србин и српски осећа; ко осећа да је *Бранку* по реду и крви брат најсија рођена; ко српској песми и приповеци, поуци и књижевности добра и живота жели; ко осећа и осетити може, с њиме да је и он у Бранковом колу, да га зачини, — та већ оним што је коме дано, — сваки се то надмеће, ко ће пре стићи са својом претплатом администрацији „Бранкова Кола“ у Карловце.

„Бранково Коло“ тек је отпочело, тек је запграло. Све највиђ, биће му и све боља, све лепша, Србину и Српкињи све милији бројеви.

Ми га препоручујемо. Та време је већ да се покаже, и нита Срби меке! А моћи ће доста, моћи ће много, јер је „Бранково Коло“ у добрим рукама, а јер га заволеше и прихватише све по избор момци напи на перу и књизи.

„Бранково Коло“ излазиће сваког четвртка. Цена је листу за Аустро-Угарску на годину 5 ф., на по године 2 фор. 50 н., на четврт 1 ф. 25 н., (за Јакс 3 фор 50 нов. годишње, 1 ф. 75 н. на по године); за иностранство годишње 6 фор., на по године 3 фор., на четврт године 1 ф. 50 н. (за Јакс 4 фор. годишње, 2 фор. на по године).

Изашле су нам на штампе ове књиге:

ГРАМАТИКА

ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГА ЈЕЗИКА

својим ученицима саставио

Јован Живановић.

Књига је напређена као уџбеник богословијама и препарандијама.

Цена јој је 85 новч. а износи $8^1/_2$ табака.

Добити се може само у потписаној штампарији.

Упозоравамо *на ову граматику све славне управе српских православних богословских училишта и учитељских школа*

МАЛА КАТАВАСИЈА

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.

Катавасија је уређена боље него једна досадања и уџбеника је пређа потребн основне школе. Цена јој је 20 новч. а има 8 табака са лепим и јаким корицама.

Упозоравамо сл. школске одборе и г. г. учитеље на решење всл. Школског Савета у погледу каше Мале Катавасије. Наруобине ће се извршити најтачније.

Српска манастирска штампарија.

СТЕЧАЈ. 148 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено *учитељско место* на овоместној српској прав. народној основној школи.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за неровођство 10 фор., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великога укона 50 нов., а од малога 25 нов., $1^1/_2$ јавац оране земље на коју учитељ пореза плаћа, и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати, у цркви појати, децу у њеној обучавати и неделну школу одржавати.

Рок је до 3. септембра, кад ће се избор обавити.

У *Шумберку*, (Вагања-Sombereк) 31. јула 1895. год.

Стеван Андрејевић
црк.-школски председник.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 1—1 153

У суботу 19. (31.) августа о. г. држаће се: *пријемни*, *поновни* и *накнадни* испити са ученицама, које долазе и које су биле овде.

1. 2. и 3. септембра о. г. по нов. кал. траје уписивање. 4. и 5. септембра држаће се *приватни испит*, а 6. септембра о. г. почеће редовна предавања.

У I. разред примају се ученице, које су навршиле 10. годину живота и које су с добрим успехом свршиле IV. разред осн. нар. школе. —

Ученице из V. и VI. разреда осн. нар. школе могу бити примљене у II. и III. разред ове школе, ако предходно на пријемном испиту покажу добар успех из предмета, што нису училе у осн. нар. школи а овде су прописани у прва два разреда.

При уписивању ученица тражи се, да донесу крштено писмо, школску сведоџбу из последње године и сведоџбу, да су калемљене кравијим богињама.

Приватне ученице имају се у почетку школ. године, а најдаље за прва два месеца писменом молбом пријавити учитељском збору за то и приложити ту крштено писмо и последњу школ. сведоџбу.

Родитељи редовних ученица умољавају се, да претходно пријаве школској управи, где намеравају дати у стан своје жен. дете; а породице, које мисле држати овакову децу, умоља вају се такође, да се пре примања пријаве за то потписан-ој управи.

У Нов. Саду. 1. (13.) августа 1892.

А. Вараћанин.
управитељ.

СТЕЧАЈ 151 1—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место на овданњој срп. прав. школи.

Са овим местом скопчана је плата следећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектл. и 31 литара жита, а за огрев 40 фор. у новцу; стан са две собе, кујном, шталом, баштом код стана од пола јанца, а још и изван села пола јанца баште, 4 јанца земље на које сам учитељ пореза плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати и у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште, да је само испитани учитељ и да је испит из мађарског језика положио. —

Неиспитани учитељи неће се никако у обзир узимати. —

Молбенице снабдевене сведоџбом оспособљења а који до сад већ служи сведоџбом о свом учитељствовању на и моралноме понашању, ваља послати на потписаног школ. председника до 29. августа т. г., када ће се и избор одржати.

Иште се и лична пријава; уједно ће бити изабрани учитељ обвезан и неровођству у свакој седници водити а и црквене рачуне водити и склапати, те се жели да је добар неровођа и рачуновођа.

Изабрани учитељ има заузети ово место 1. септембра (по ст. кал.) о. г.

У Нађфали, 20. јуна 1895. год.

Георгије Вујић, свештеник као пр. неровођа.
Мита Аничић, школски председник.

СТЕЧАЈ. 152 1—2

На упражњено место *учитеља* и *појца* на срп. народ. четвороразредној обосполној верноисповедној школи у *Винковцима*, овим се стечај расписује.

Плата учитељска износи годишње 500 фор. а. вр., слободан стан у наравн и огрев. Од потребе где позван буде 1 фор., а од парастоса 50 нов. У име неровођства уживаће 30 фор. годишње награде.

У дужност учитељу спадају све школским уредбама прописане дужности у школи вршити а у св. цркви дужности појца обављати и школску децу црквеном појању учити.

Рок стечаја траје до 20. августа (1. септембра) о. г. ког ће се дана и избор учитеља обавити.

Молитељи имају своје добро инструване молбенице са нужним прилозима до означеног рока управити: Председништву срп. црквено-школске општине у Винковцима (Славонија).

Ако изабрани учитељ буде имао у обуци потног певања имаће посебну награду.

Изабрани учитељ имао би са 1. септембром по ст. кал. своје звање наступити и школу одпочети.

У *Винковцима*, дне 31. јула (11. авг.) 1895.

Др. Ђ. Милашиновић
председник.

СТЕЧАЈ. 147 1—3

Услед в. решења сл. ЕПО. бр. 163/895. за стално попуњење *учитељског места* на срп. осн. школи у *Кисеу*. Плата је: 120 ф., 20 киб. жита, 20 к. кукуруза у зрну, 2 хвата дрва, 2 хвата сламе за огрев, 2 фор. паушала, 1½ јанца пш. ораће земље на коју учитељ порезу плаћа, 2 јанца п. п. ораће земље на коју учитељ порезу не плаћа, слободан стан с унутр. и спољном баштом. Дужности су учитеља прописане у постојећој школ. уредби и наставном плану. Конкурисати могу само оспособљени за учитеља са положеним испитом из мађарског језика. Рок пријаве 25. август о. г.

Месни срп. школ. одбор.

СТЈЕЧАЈ 149 1—1

На овдашњој српско-православној вјероисповиједној основној школи има се попунити мјесто учитеља. Плата је годишња 400 фор., станарине 100 фор. и други приходи од воћњака, спроведа и т. д.

Дужност је учитеља осим школске службе, појања у цркви — подучавање ученика „више народне школе“ и српске школе у цркв. појању, вођење тајништва и рачуноводства општинског.

Служба почима 1. септембра т. г. по новом календару.

Натјецатељи имају своје ваљано инструисане молбе са потписато предсједништво ове општине што скорије поднијети.

Костајница, 30. јула (11. авг.) 1895.

Предсједник срп. прав. црквене школ. општине:
Перо Трифић.

СТЕЧАЈ. 128 3—3

На упражњено учитељско место на сва IV. разреда срп. православне вероисповиједне школе у Бођани.

Плата је учитељу 50 фор. у готовом новцу даље, 20 јутара ораће земље по 1600 □, 4 јутра ливаде у риту (сенокоса) на коју учитељ сам пореза плаћа, даље слободан стан од 2 собе кухиње и врта уз школску зграду и 3 хвата дрва за огрев.

На ово место могу компетовати како учитељи тако и учитељице, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ или учитељица биће дужни све школском уредбом прописане дужности вршити и децу црквеном појању учити. Рок стечају траје до 15. августа када ће се и избор обавити.

Ваљано инструисане молбенице слала унутити школском одбору. Изабрани учитељ или учитељица наступа своје звање 1-ог септембра о. г. по ст календару.

Из седнице школског одбора држане у Бођани 12/VII. 1895.

Месни Школски Одбор.
р. Vajszka B. B. megye.

СТЕЧАЈ. 142 2—3

Овим се отвара стечај, на упражњено место учитеље, на српској вероисповједној женској школи у Срп. Чепељу. (Horvat Csepe) Редовна је плата 300 фор. сламе за огрев, слободан стан од 1. собе, кухиње и јестичаре.

Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати, и да је вична ручном раду децу обучавати. Рок пријаве је до Ускрснања 29. августа 1895. ког ће се дати и избор обавити.

У Срп. Чепељу, 25. јула 1895.

Филип Милутиновић
перовођа.

Влада Попов
председник.

Бр. 584. 138 2—3

СТЕЧАЈ.

Исписује се стечај на звање пароха протопрезвитера накрачког до 19. септембра (1. октобра) ове године.

Са звањем пароха скончана је плата II. класе, а протопрезвитерат описке садашњи протопрезвитерат накрачко-дароварски.

Молитељи имају инструиране молбенице своје поднети овамо до горе назначеног рока преко претпостављене власти своје.

Из сједнице епархијске конзисторије.

У Пакрацу, 18. (30.) јулија 1895.

Епар. конзисторија пакрачка.

Бр. 42. През. М. III. О. ex 1895 137 2—2

СТЕЧАЈ.

Ради сталног попуњења учитељског места на салашима *Обзир—Милчићи* овим се расписује стечај са годишњом платом од 400 фор. а. вр. и слободним станом.

Школа је ова *амбулаторна* те је изабрани учитељ дужан држати по дана наставу у селишту Обзиру а по дана у селишту Милчићу, због чега ће имати 50 фор. за попутницу.

На ово место могу се само мушки молитељи са потпуном квалификацијом пријавити до 15. августа о. г.

У Сомбору, 18. јулија 1895. године.

Стефан С Илкић,
перовођа

Никола Ђ. Вукићевић,
председ. м. школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 123 3—3

На овдашњој срп. прав. вероисповед. женској школи отвара се стечај на учитељичко звање. Плата учитељице је год. 300 фор. (600 крува), 50. фор. (100 крува) у име огрева, слободан стан с баштом. — Дужности учитељичине означене су школ. уредбом. —

Молбенице ваљ унутити на потписаног председника до 12/24. августа т. г. —

У Тарашу 9-ог јула 1895 г.

Д. Петровић,
перовођа.

Рада Остојић,
школ. председник.

Ад бр. нап. к. 156 ex 1895 135 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију VI класе у *Медиши — Рицкшарту*. Ваљано инструисане молбенице имају се до 15. (27.) августа 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Сентандрији дне 19. јуна (1. јула) 1895.

Епарх. конзисторија будимска.

129 **ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.** 3—3

За градњу крста на чесми у Сремским Карловцима одређује се дражба на мањак 13. (25.) августа 1895. у 11. сати пре подне у дворани срп. прав. школе.

За градњу је одређена свота од 6000 фор. Писмене понуде имају се поднети председништву срп. прав. црквено-школ. општине до 13. (25.) августа 1895. у 10 сати пре подне у запечаћеном коверту а са натписом: „Понуда за градњу крста на чесми у Ср. Карловцима“. У име пинманлука има се положити 10% од одређене своте за градњу, било у готовом, било у вредносним државним или другим јавним папирима.

Планови, предрачун и услови за градњу могу се увидети, почевши од 29. јуна (10. августа) т. г. до дана дражбе код потписаног

Председништва.

СТЕЧАЈ. 150 1—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у варошици *Печки*, расписује се стечај.

Годишња плата је: 300 фор. (600 крунаша) које ће се квартално у напред издати. 10 фор. за чишћење и грејање школе, 16 метара дрва, и то: 8 за школу и 8 за учитеља, на погреб где познат буде 50 н. и слободан стан са баштом.

Или у натури у место горње плате:

$^2/_4$ сесије 1-ве класе оране земље, односно 13 kath. јутара и 896□ хвати земље, једна башта у пољу названа „Járandó“ са 1488□ хвати, друга башта названа „porond“ са 325□ хвати (за коју земљу до сад 500 фор. годишње аренде може се добити) на коју земљу учитељ порез плаћа, 16 метара дрва, и то: 8 за учитеља и 8 за школу, на погреб где познат буде 50 пов. и слободан стан са баштом.

Дужности су учитеља шк. уредбом од год. 1871. одређене, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетенти могу бити само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили, и имају молбенице своје са нужним сведоџбама овом шк. одбору најдаље до 30. авг. о. г. поднети.

Из седнице шк. одбора држане у *Печки*, 30. јуна 1895.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 146 1—2

Услед донешеног одборског закључка суботичке српске православне црквене општине, из седнице од 20. јуна (1. авг.) 1895. бр. 71./895. овим се расписује стечај на једно стипендијско место из добр. грађанске закладе блажн. Јована и Терезије Остојић.

У смислу 9. тачке III. одеска основног писма, стипендија ова за ученика средњих школа док је у месту својих родитеља или старатеља износи годишње 100 фор., ван места својих родитеља на страни 250 фор., а слушаоц свеучилишта или академије добија годишње 400 фор. Издавање стипендије по свршеним наукама на свеучилишту или академији продужиће се на годину дана, у тој цели да за то време што мањ дужан буде докторски степен положити.

Првенство имају на ову стипендију у првом реду суботички сродници завештатеља Јована и Терезије Остојић, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови који са фундаторима нису у сродству, а напослетку ученици, Срби православне вероисповести ма из ког краја Аустро-Угарске монархије.

Просиоци своје молбенице свабдевене са крштеним писмом, сведоџбом о свршеним школским наукама, лечничким исказом о стању здравља и развитку тела, а сродници и са сведоџбом сродства, најдуже до 27. августа (8. септембра) текуће године потписаноме иск поднесу.

У Суботици, 26. јуна (7. августа) 1895.

Стеван Мандоловић
управитељ Остојићеве закладе.

СТЕЧАЈ. 140 2—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Дентн.

Учитељска плата годишња састоји се у готовом новцу 300 фор. (или 600 круна,) $4^1/_2$ ланца оране земље, на коју учитељ порез плаћа, 12 метара дрва, 20 фор. са перовођство, слободан стан са школском баштом. Од погреба, где позват буде, 50 новч., од парастоса такође 50 новч.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у свештој цркви за певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетенти имају доказати да су прави Срби, оспособљени учитељи, и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ ступиће своје звање 1. септембра о. г. Учитељске плату квартално примати.

Рок стечаја је 6. августа (на Преображење) кад ће се и избор обавити. Који се лично представи првенство има.

Из седнице црквено-школског одбора држане У Дентн, 20. јуна 1895. год.

Јоан Станковић,
председник

СТЕЧАЈ. 131 3—3

Расписује се на управљено учитељско место у срп. Сит. Мартону; плата је годишња 400 фор. месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 фор. као пеповоња, 4 хвата дрва, 3½ јанца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа. Од погреба где позват буде 50 н., 6 великих подвоза преко године; слободан стан који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871. одређене, а доказати има да је испи испит из мађарског језика положио; у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати и поћорну школу држати. Рок пријаве до 15. августа о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 17. јула 1895. у *Сент-Мартону.*

Василије Петровић,
парох и председник.

Бр. 28/1895. СТЕЧАЈ. 139 2—3

На управљено учитељско место у Кишфалуби на српско-народној школи — стечај се расписује.

Берива су следећа: учитељска плата — 304 ф. а. вр. коју своту добија из месне црк. благајне у месечним оброцима напред; у име поћорне школе 36 фор из м. пб. благајне у напред, за пеповођење и рачуновођење — ако га води — 20 форината. Изабрани учитељ уживаће 3 јанца добре ораће земље, удобан стан, са две собе, кујном, комором, шупом, шталом, и поред стана, башту од 1. јанца, и најпосле 4 хвата тврдих дрва.

Од венчанице 40 новч. од укопа вел. 40 новч., а малог 20 новчића, од парастоса 40 новч.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све дужности црквеног певца тачно обављати.

Молитељи нека се обрате са добро инструсаном молбом на доле потписатог председника, прикључивши документат, којим ће доказати, да су вични и државном језику.

Рок стечаја 20. августа о. г. по ст. кал.

У Кишфалуби (Bataipa m. Kisfalud.) 20-ог јула 1895.

Роман Косић,
предс. школског одбора.

СТЕЧАЈ. 143 2—3

На управљено место учитељско овим се расписује стечај. Избор ће се одржати 20. августа по нашем календару. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан стан, који се састоји из једне собе, једне кухиње и једног шпајза.

Захтева се да дотични по смислу закона буде оспособљен. У дужност му спада у цркви појати. Првенство имају они који се пре избора прикажу лично.

У Шурјани, 20. јулија 1895. год.

Православни школски одбор.

К. 633/256 ex 1895. 145 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на управљену парохију у *Сут. Надељу.* Молитељи умају своје валано инструисане и довољно биљеговане молбеније потписаној конзисторији до 18/30 августа 1895. поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 25. јула (6. авг.) 1895.

Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 130 3—3

Услед налога Сл. епарх. Одбора Вршачког од ditto 14/26. јула 1895. Е. 446. III. 27. и бр. 392., по ново се расписује стечај на учитељско место на пеповеповедној српској школи у Вел. Маргити. Торонталској жупанији; са којим је скопчана плата од 300 фор. а. вр., два хвата тврдих дрва за огреб, два хвата сламе, и од погреба где позват буде да прати добива 1 круну; слободан стан с баштом ван школе.

Учитељу спада у дужност, све предмете школском уредбом прописане предавати, у цркви појати, и школску дечу црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они који су свршили сомборску препарандију и владају потпуно мађарским језиком.

Пређност имају пак они који се лично пријавили буду.

Рок стечаја траје до 15/27. августа о. г.

У Великој Маргити 16. јула 1895. год

Председник:

Мита Николић, Јосиф Поповић,
пеповоња. парох адм.

СТЕЧАЈ. 141 2—3

На управљено место срп. пер. забавиље у Кумани одим се стечај расписује. Плата је забавиље: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 фор. све дотле док општина не буде у стању стан у нарави дати. Рок стечају траје до 16. (28.) августа 1895. г.

У Кумани, (Банат) 16 (28.) јула 1895.

Школски Одбор.

Бр. 188—1895. СТЕЧАЈ. 133 3—3

У смислу правила задужбине Атанасија П. Гереског расписује се овим стечај на два штипендијска места по 150 фор. на годину.

Ову штипендију уживају само ученици ове гимназије, Срби православне вере из земаља угарске круне, но нису искључени ни Срби православ. вере из Беча, Трста и краљевине Далмације.

Молитељи имају поднети молбеније своје потписаној управи гимназијској најдаље до 8. (20.) септембра о. г. и приључити им сведодбе од последње две године, сведодбу спромаштва, сведодбу лекарску и крштено писмо.

У Новоме Саду, 20 јулија (1. августа) 1895.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 136 3—3

Услед оставке г. Светозара С Ајваза, остало је упражњено место учитеља, на оддаљној српској народној вероисповедној школи, на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана је плата од 400 ф. у готовом новцу. 15 фор. за огрев. 5 фор. за писаћи прибор, 20 фор. за перовођство, — а осим тога 4 јанца оранице земље, на коју пореза и еквивалент учитељ плаћа, $^1/_2$ јанца баште иза села и у школској згради слободан стан с баштом.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати, појторну школу држати, у цркви за десном певницом појати и децу појању обучавати.

На ово место могу компетовати само оспособљени учитељи, који су испит на мађарском језика положили.

Рок стечају истиче 15. (27.) августа, кога ће се дана и избор обавити. Изабрани учитељ ступиће своје звање 1 септембра, од кога дана ће и плату примати.

Они компетенти, који се лично пријаве те у цркви поје, имаће првенство. Из ванредне седнице срп. прав. школ. Одбора, држане у Рудни 16 (28.) јула 1895.

Школски Одбор.

Бр. 187—1895. **ОГЛАС.** 134 2—3

Уписивање ученика за школску годину 1895/6. на оддаљној срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по ран каз.

У 1. разред примају се ученици на основу сведодбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведодбе од нижег разреда

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне таксе, по 1 фор. на библијотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 новч. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тог се нико не опраштa. Школарине плаћа сваки ученик по 15 фор. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу све *добро* владају и да у наукама *добро* успевају.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884 бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на поновљење испита они ученици, који на горе означени термин не дођу. да поново испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и идуће школске године њих 14 ученика ове гимназије по 10 фор. месечно приположи.

У Новом Саду, 20. јулија (1. августа) 1895.

Управа срп. вел. гимназије.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБ ИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала**; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 10—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк» бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајне плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 32.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 13. августа 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, преузвишени господин *архиепископ и митрополит карловачки, патријарх српски, Георгије Бранковић*, благоизволио је пароха винковачког, катихету и професора на кр. великој гимназији у Винковцима, јереја Уроша Ђурића именовати почасним протојерејом, а пароху батајничком јереју Милану Суботићу благословити и дозволити, да може у место плавога носити црвени појас.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Две три речи пре састанка скупштине чланова, Архидијецезалног пензијоног завода за свештеничке удовице и сирочад.

У 30-том броју „Српског Сиона“ саопштено је, да је бриговодство пензијоног завода за свештеничке удовице и сирочад, држало седницу своју, коју је привремено наименовани деловођа, протојереј и администратор протопресвитерата карловачког г. Василије Константиновић за дан 27. јулија о. г. сазвао, и да је бриговодство по свршеном послу свом предстало Његовој Светости са молбом: да би *Његова Светост*, као врховни Патрон завода нашег, имала високу милост сазвати скупштину свију чланова Архидијецезалног пензијоног завода нашег, која

скупштина има задаћу и цел ову:

1. Да изабере 6. чланова управног одбора.

2. Пошто је досадањи деловођа умро, да изабере деловођу, и

3. Пошто је бриговодство привремено само изабрало фишкала фонда нашег, то да и фишкала изабере.

Његова Светост имала је милост рећи, да ће скупштину чланова сазвати. Но пре него што се свештенство у скупштину сазове, треба као пластиктора фонда, да се спреми шта ће рећи; какве ће предлоге овај или онај члан му, разуме се образложене, донети; које ће личности у управу тога фонда изабрати, да се не би време кратког боравка нашег у скупштини узалуд потрошило.

Сваком члану фонда и фондовске скупштине треба прво да је на уму, какав је штатут фонда нашег и каква је управа тога фонда; да л' унапређује или назађује стање фонда тога, а пошто је завод тај животно питање за фамилијарно свештеничко стање наше; то сваком члану завода нашег у свету дужност спада, да слободно каже шта мисли и каквог је убеђења, јер стојимо пред важном алтернативом!

Сваки члан по своме осведочењу треба слободно без икаквог зазора да каже; је ли управа фонда добра или не; је ли штатут нашег фонда добар или не, и како ћемо један пут до ваљаног штатута доћи, за који се већ 30. година боримо; који смо толико пута правили и састављали, но који се никад у животу провео није, јер се увек браће налазило, који су осујећивали рад наш.

Ја од моје стране морам казати, да постојећи штатут нашег фонда, није добар и по томе, да и управа нашег фонда није пробитачна.

Штатут по ком се фонд наш управља, немам при руци, а ретко га је тко од млађих чланова и видио, много мање да га је прочуо. Колико сам запамтио, добивши га при последњој скупштини 1882., приликом на прочитање, знам: да је свагдашњи Патријарх Митрополит, врховни Патрон нашег завода и да перед њега има још неколико изабраних, патрона, који су до сада, могу рећи, сви помрли, јер од 1882. г. никада скупштина чланова нашег фонда није сазивана. — Даље, по штатуту томе постоји бриговодство са деловођом и то бриговодство, треба да је душа нашега завода. Но да видимо, је ли заиста наше бриговодство душа управе исте и како изгледа, објективно, у целини то управно тело.

Постоје 6 чланова бриговодства и деловођа. Деловођа је подчињена особа, бар треба да је подчињена; но како је подчињена, кад је окружни прота? Кад бриговодство има 6 чланова и подчињеног и њима одговорног деловођу, где је ту председник? Дакле бриговодство је тело без главе! Њега по нашем штатуту нема. — Организација дакле бриговодства није подпуна, нема свакаданшњег контролног органа деловођи протустављеног. — Ја не познајем ни један завод, где се новци од већег капитала, где се примање и издавање једној само особи поверава.

Код нашег фонда, по штатуту, бриговодство је постављено као контрола, која би требала од деловође свака три месеца да се сазива у седницу. Но на жалост морам казати, да за ових последњих 13. год. једва ако се двапут у години сазивало, јер се увек рекло: нема се каде! — На какво је деловање бриговодства било за ових 48 г. како завод наш постоји, треба и то пре састанка скупштине чланова, да се каже. — Чановника бриговодства прочита деловођа дневник примљеног и изданог новца; шконтрирање благајне се предузме и онда подноси деловођа потраживања зајмова појединих, која или се одбију ради несигурне хипотеке, или се одобре зајмови, ако хипотека даје поле сигурности; а пошто се зајам даје на 7%, то се по највише јављају таки потраживоци, који готово нигде не могу зајма добити; а пошто народни фонд испод 500 фор. зајмова не издаје, то се понајвише зајмови од 100, 200 и 300 фор. код нашег фонда потражују, а таки мали зајмови, отежчавају манипулацију код нашег фонда.

Кад који од чланова бриговодства запита деловођу: који су дужници с интересом у заостатку, деловођа одговара: е то је грдан посао, немогуће навести све дужнике, који су са интересом у рентанцији. — Дакле шта се ради? Ако тко од дужника донесе интерес, добро, а ако не, толико и чини Не опомињу се дужници на плаћање интереса, бар годишње једанпут и не прети им се отказом капитала; но кад већ интерес пређе и сам капитал, онда се преда фишкалу на утуживање и онда врло често изгуби фонд право на потраживање целог интереса, пошто закони грађански само трогодишњи интерес дозначују ако није пре тога ликвидиран Тако се на многим местима, много новаца из-

губило. Тако се исто многи чланови завода воде у евиденцији, као дужници у додацима својима, а по њиховој фамилијарној околности престали су бити чланови завода. Многа се чланови завода и не приспављају на редовно годишње уплаћивање свога додатка, но је неуплаћени додатак увек са 8 и 900 фор. рада чега би многе удовице и сирочад по штатуту изгубиле и само право на пензију. Нису сви уредни и нису сви брижљиви за будућност своје породице, но зато таке треба силом власти своје на добро натерати.

Треба, даље, да се обазремо и на ту важну околност, што су за ових 18. г. два окружна протопресвитера била деловође нашега завода. Покојни прота митровачки од 1847. г. — 1882. а од 1882. до своје скоропостижне смрти окружни прота карловачки.

Кад знамо, да су окружни протопресвитери са званичним својим пословима доста оптерећени, онда нам је јасно, зашто се тако површно и нехатно код нашег фонда радило. — Они иду у седнице конзисторијалне и адм. одбора; иду на изборе и увађење пароха: они иду на разне и многобројне комисије, ово конзисторијалне, ово адм. одбора и подносају о сваком том послу своје извештаје; они иду на годишњу визитацију и катихизацију и пропусте по месец дана на истима. Дужници доносе интересе и кад деловођу код куће не каћу, врате се својој кући и новце потроше. Странке траже зајма, деловође нема код куће, а то је све на унтрб фонда нашег, те је благоводство приморано било до 46. хиљада фор. у разне штедијоне на интерес уложити. — Окружне проте не би добро било за деловође бирати, него ако останемо при старом штатуту, свештеника за деловођу изабрати, који је на маљој парохији и који није тако званичним пословима оптерећен.

Као што сам преднаименую, ми, чланови завода нашег пензијоног, стојимо пред веома важном и одсудном, за целу будућност наших удовица и сирочади, алтернативом.

Као што је већ познато, Његово Величанство наш премилостиви владар потврдио је пензијони штатут за удовице и сирочад свештеничку за целу митрополију нашу, но пошто исти штатут још до сада није публикован, то мислим, да ћу добро учинити, ако по предлогу одбора 15-те, који је сабор усвојио, наведем §. 33. тога штатута, који гласи:

„Постојећи архиђиецезални, бачки, пакрачки удовички фондова, као и сви такови, који у појединим епархијама, под Митрополијом Карловачком постоје, могу се по предходном прослушању чланова таких завода, са јерархијским пензијонним фондом сједињити, ако се довољно свештенство за то изјави а капитали њихови пренеке се у благајну срп. нар. црк. фондова, што ће служити за основу овоме јерархијском мировинском удовичком фонду“. — Дакле од скупштине чланова зависи, хоће ли се фонд наш присаједињити фонду јерархијском или не!

Кад је 1882. г., ради старости и слабости своје, пок. прота митровачки предао управу фонда нашег, новом, скоро умрлом, проти карловачком, онда је по исказаном стању фонда предато и неукупљеног интереса у своти од 17.000 фоината.

По рачуну штампаном за год. 1884: рештанција неуплаћених камата: 22.444 ф. 79 н. за годину пак 1885-ту неуплаћених камата: 17.598 ф. 98 н. за год. пак 1885-ту неплаћене камате одношења: 7.190 ф. 23 н. снега: 24.789 фор. 21 новч.

А кад је поводом тога један члан управе приметио, да је то ужасно и да је то јасан доказ врло слабог рада, пошто народни фонд, који рукује са преко 5 милијона, нема тек двогодишњег заостатка интереса ни 5.000 фор. јер тамо постоји наредба саб. одбора, да се сваки дужник који је год 2. године у рештанцији са интересом, утужи и да му се капитал откаже; а наш фонд, који једва номинални 100 000 ф. исказује, има 24.000 фор. неуплаћеног интереса са затезним камата ма. На ту немилу примедбу и опомену, пожурио је деловођа уплаћивање интереса, те је у рачуну исказаном за год. 1893. заостатак непокупљеног интереса са затезним камата ма сведен на: 13.493 ф. 94 н. што је и сада велика рештанција непокупљеног интереса за тако мали капитал. И кад се у тој неповољној околности запитамо, шта је томе узрок, уверићемо се, да су деловође наше као окружне проте претоварени са пословима, једно са својим протопресвитерским дужностима, а друго са деловодством код фонда нашег, те се прва протопресвитерска дужност морала тачно вршити, а друга, деловодство нашег фонда, лабаво и површно, на велику штету кукавног фонда нашег, на штету наших удовица и сирочади.

Мислим да ћу погодити мњење поштованих чланова нашег завода, ако кажем: да у интересу опстанка нашег фонда, у интересу наших удовица и сирочади, треба да се обзиремо на ову предпоменуту околност, на ово зло у манипулацији нашег фонда, пак или да приступимо у заједницу јерархијског удовичког фонда или да други штатут за наш фонд усвојимо у којем ће организација управе фонда нашег бити савршенија, — а где ће контрола бити јача.

У манипулацији новца несме бити никаквог пријатељства, несме бити обзира на предпостављеност звања и спољашне части; но пре свега нам мора бити брига за опстанак и унапређење нашег фонда, а тиме и за осигурање наших удовица и сирочади!

Надајући се, да сам са ово неколико речи услугу учинио браћи и штованим члановима завода нашег, што сам предочио нездраво стање нашег завода и да сам их у неколико и приправио за идућу велеважну скупштину, која ће имати, да одсудни корак учини.

Могло би се још што шта у погледу манипулације нашег фонда приговорити, но sapienti sat!*)

Максим Живковић,
парох и члан благоводства.

*) Штампали смо овај чланак и ако г. писац није њиме, пати постојећи штатут архидијецезалног пензијског фонда усео у темељнији претрес, пити је у питању средњивена постојећих пензијских фондова са будућим јерархијски саопштио своје личне назоре или бар њему познате расположење архидијецезалног сабештства у питању том. Иначе, хвала му, што је указорио на досадање недостатке у управи завода.

Ако се архидијецезална не сједини са јерархијским пензијским фондом, постојећи штатут архидијецезалног фонда ће се морати изменити, осим тога што сам ко себи не вели, већ и за то, јер ће морати рачуна водити са јерархијским фондом и његовим установама. Само тај штатут треба ће скупштине прочути, а подлогу за пертрактацију новог штатута спремити. Но јер и г. писац није могао прочути постојећи штатут, па нити га претресу подобан за то, што га не мога набавити, то га ми смо саопштавали, како би се свештенство и чланови фонда могли с њиме упознати, а како би и ради историје могао се сачувати. За подлогу пертрактације новога или измене постојећег штатута сигурно се побринуло благоводство или деловодство фондовско.

Ако се пак у наслед стављена скупштина архидијецезалног пензијског фонда изјави за сједињење са јерархијским фондом, разуме се, да ће и питање измене тога штатута добити сасвим други правац и задатак, јер ће онда у архидијецезалном пензијском фонду остати само легати њиховог пензијског архидијецезалног фонда. Да ли ће се пак скупштина изјавити за то сједињење или против истог, то је ствар саме скупштине. А да ли би скупштина требала да учини право или ово друго, о томе би требало изменити мисли пре скупштине. Не предујдикујемо ничијем мишљењу ако кажемо, да би требало приступити на сједињење постојећих пензијских фондова са пензијским фондом јерархијским; разуме се, уз извесне модалитете. —*у*—

П Л А Н

Основоположеній, установитися имушчаго Пензіоналнаго Заведенија, ради снабдженија и утѣшенија Вдовиц и Сирот Свјашченства Православнаго восточнаго Исповѣданија во Богоспасаемој Архидіецезје Карловачкој.

I. Вступленіе.

Аще високое и общеполезное опредѣленіе Душепопечителја и народнаго Учителја со опредѣленіи и приходами сравнителја: то слѣдует нечалное, но истиное примѣчанѣје, да послѣдње со первим никакоже сложителја не может. Неизвестни приходи от Пароxіјалних Сесиј иждје со годишним незнатним и такожде неизвестним Приходом Штолариим тако мало износјат, да от туду Пароxіалное Свјашченство еле живити, и нуждајешчја потреби своја снабдјети, рѣдко обаче, или никогда в состојани бити может, јеже шчадјенјем знатное имѣнје приобрјести, коим би, пароxіто в случаи скорија смерти, Вдовиця и Сироти содержаватиса могли. Предостандајушче убо нам сје, јеже Јего Високопреосвјашченство, Милостивјешшаго нашего Господина Архјепископа и Митрополита своим временем покорнјеше умолити, да би о болшеј и времени сходшеј Дотаци Свјашченства Православнаго Исповѣданија сеја Архидіецезаи и смислје истекших и сем призрѣ-

ни Високочајших Рјешенијь, на своих ајестјех дјелодоја и настојавалоја; но нашему непродсудителному мјенију времја уже јест, обшче и праведное желание, да систематически организираное, и нормално утвержденое Пензіоналнаго Заведенје ради Вдовиц и Сирот Пароxіалнаго Свјашченства воздигнетсја, во дјејствие приведено видјети

Легда убо покорнјеше подписани познаних себе бити чувствујут обшчеј сеј и крајнеј нуждје по помоиш притечи, и обшеполезное Заведение основати; желајут они сноја, на јестествја вешчи и потреби времене, о Заведени, Управлени, и Строени вопросу подлежашчаго за человјеки полезнаго Пензіоналнаго Заведенија проистекајушчаја мјенија и основоположенија следујушчим изјавити.

II. О Заведении Пензіоналнаго Инштитута.

§. 1. Конеч сего Инштитута јест, Вдовиця и Сироти своих Членов годишнеју пензнеју подмоштати. Да би сеј Инштитут общеполезен был, и

тоjже все Парохиалное Свjашенство Архидиецези Сремскиja, — били они Дjакони, Пресвитери или Протопресвитери, — к тому Професори Гимнази Карловачкиja, ашче више от 60 лjет не имjеjут, и за ниjе болjезни, на коjа скорjа смерт предвидитиcja би могла, не подлежат, jако Члени приjемени да будут.

§. 2. Да би како сушчим, тако и бити имушчим Свjашеником, нераздjелно имjение притjажај шчим, вступление в сеj Институт облегчано было, тоjже на класи да раздjелитcja, и касајушчимсја странам свободно да будет во перjу, втору, или третjу класу ступити.

§. 3. Да би Главиj Капитал получитиcja могл, абие при заведени Фонда Института сего опредjлjаетcja, да

а) Всjакиj во Институт ступити желајушчиј Пенаjонист перваго класи 200 ф. СМ., второjа класи 150 ф. СМ., третjа класи 100 ф. СМ. положит. Иже наведенjа Суми абие во jедин крат положити не может, тому дозволjаетcja за три лjета на опредjелитcja имушчиjа срока вкупе со принадjушчими 6 на сто Интересами Суму своjу во касу Института положити. На всjак обаче случаj должни абие при вступлени третjиjу част Капитала положити.

в) Далjе всjакиj Член сего Содружества имjет годишниj Прилог и убо перваго класи 12 ф. СМ.; второjа класи 9 ф. СМ., и третjа класи 6 ф. СМ. во двоих ратах всегда в начале каждаго полгода во Касу Института платити.

г) Да не би чреа старшиjа, следователно по jестеству прежде младших смерти наложенjа Члени, ови отзагончени били, то справедливост изискует, да они, кои при вступлении во Пенаjонаниj Институт сеj више од 30 лjет возраста числjат, кромjе обичих тjагот, за всjако лjето више 30, jедне 12 ф. СМ. од перваго класи; 9 ф. СМ. од второjа класи; 6 ф. СМ. од третjа класи, jединождн обаче положат. Н. пр. кои 30. лjет полних, или ниже 30 лjет числит, имjеет во ниjа главниja Суми по класje, коеj принадлежат

	I. кл.	II. кл.	III. кл.
во ниjа годишнаго Прилога	200	150	100
	10	4	6
В Сумje	212	159	106

платити.

Напротив они, кои више 30 лjет, и. н. 50-ое лjето возраста достигли суть имjеjут во ниjа главниja Суми по класje, коеj принадлежат

	200	150	100
во ниjа Придатка за 20 лjет	240	180	120
во ниjа же годишнаго Прилога	12	9	6
В Сумje	452	339	226

Касje Института абие, или на терминн за три лjета, вкупje со принадjушчими 6% Интересами платити с тjем, да третjиj част положитиcja имушчаго Капитала абие при вступлении во Содружество положат.

д) Вси во Дjакони и Пресвитери рукололожитиcja желајушчи, прежде своего рукололоженjа в сеj Институт ступити одолжајутсја, имjеjут же главнjуjу Суму, по класам, в коjу ступити желајут, и годишниj Прилог во готовости Касje Института положити, и сверху того Jего Високопреосвjашенству Господину Архиjепископу и Митрополиту квиту поднести.

е) Речени Пресвитери, jегда во jдjестителница Пароxи наименовани будут, прежде Инаугалациjи своjа 15 ф. СМ., к тому вси званиен Сосjедатеjа Консисториjалнаго или Намjестника почествани; прежде Публикациjи сего Наименованиjа 20 ф. СМ., на конец.

ж) Всjакиj новопроизведенiй Протопресвитер, прежде своjа Инаугалации 50 ф СМ. во Касу Института сего, jако особенiй Прилог платити, и о том квиту Jего Високопреосвjашенству поднести должен да будет.

з) Зане благо Фонда сего требует, да во будушче управдjнитиcja имушчиja Пароxии за два лjета по смерти Пароxов под Администрациjеj будут, тако убо, да половина Приходов перваго лjета, по стоjашчим Учрежденијам, Вдовице, а другаja касајушчемусја Администратору Пароxии. втораго же лjета в половиже Фонду Пенаjонаниаго сего Института, половиже же касајушчемусја Администратору припадает: того ради покорjишче молим, да би сие определение наше како от страни Jего Високопреосвjашенства, Господина Архиjепископа и Митрополита, тако и вишим Местом потверjдено было. Зjде примjечаетcja, да Вдовица, за лjето, в коем jеj половина Приходов Парохиалних пристоит, пенаjу имjети не будет.

§. 4. Все, jеже Члени по предходjашчему §-фу плjаччати имjеjут, разумjеjетcja во конвенционалноj Монетje, три ц. к. Цванцигера во jедином флоренje, или 60 комад на j дну келиску Марку числjашче; Пенаjи такожде во сеj Монетje надаватиcja будут.

III. О правлении Института и манипулации Фонда.

§. 5. Пошегда совjестное правление сего Содружественаго Фонда, jакоже и точное по стоjашчим основанијам извершение дjел Института касајушчихсја, jест предмет, от коего всегдашнее сохранение Фонда зависит: того ради верховное тоjже правjение Отбору из 12 Членов под председjанием Jего Високопреосвjашенства Господина Архиjепископа и Митрополита, jако Патрона сего Института вверjаjетcja, за манипулациjу же Фонда и извершение текушчих дjел Куратораг из 6 Куратором и jединаго Актуарна состоjашчиjа, ниже речением Отбором набираемим бити имjеjут. да поставитcja.

§. 6. Зане Институт сеj с 1-вим Januарjем т. г. начало получити имjеет: того ради по Всевисочjашем потверjдении тогоже, Отбор, из 6 Протопресвитеров по должности на то определених, и jединаго Пароxа каждаго Дjиприкта, от Членов Содружества болшинством гласов набираемаго, и следователно из 12 Членов состоjашчиjа, абие да поставитcja, и под jединjем 6 Куратором от Отбора да наберутcja. Право Кандидациjи Jего Високопреосвjашенству Господину Архиjепископу и Митре-

политу, јако Патрону искључително пристоит. Дјела обаче к правам сего Института относјашњајеја Фишкал Конкисторијалиј, или тому председствовану сушчу, нији искусиј и честиј Правдослов с једнијем состојанијем касеи Института сего и трудом јего сораздерјим, от управљајућчаго же Отбора опредељитијеја имућчих Хонорарнухом заступити да имјеет, — тому по себје разумјејућчусја, јако прочее тојже Куратората подучиен будет. Сосједатела сиа, или Депутирти, реченај Отбор сочињајућчи, имјеут под председјанијем предпохваленаго Господина Патрона веја дјела Института, то јест: прјатие во содружество нових Членов, дајание на Лихву совокупленихмежду тјем прихсенех Капиталов, раздјеление Пенаај, развидјение Счетов и проч каждаго Полгодија во главних Сосједанијах во будућче всегда 1. Новембрна, и Маиа держатијеја имућчих, отправљати.

§. 7. Да би опредјеленое число Членов Отбора всегда полно било, смертиу или резигнацијеу управљајућчее мјесто Пароха, јако таковаго Члена, во главном каждаго љета, дне 1. Новембрна и 1. Маиа, торжествованијеја имућчих Сосједанији — на которое вси Пенсионалнаја Фонда Прилоџенија без особенаго позиванија прити, и тому присуствовати могут — болшинством гласов лично присуствујућчих Членов да дополнјаетсја; право кандидации в сих случаех исклућчително Господину Патрону пристоит.

§. 8. Куратораг особено должен јест в ја дјела Института отправљати. Он сирјеч имјеет вса предмети, кои от прехене на времја јему подносеии будут, абие прикити, и во первох Сосједанији, јеже каждаго Мјесјаца двакди и више крат держатијеја может, предазати, касу всјакаго мјесјаца шконтрирати, и поразумителиво со Актуарием за полонину года План о раздјелении Пенаии — колико сирјеч Вдовицје или Сиротам за полонину љета истекшаго принадлеет, и издатија имјеет, сочинити, и Отбору на увидјение и потверждение подпести.

§. 9. Актуарић таковиј изабран бити имјеет, коториј в счетовожденији вјело искусеи јест, и от котораго сораздерјим каушиа взискана да будет. Он јединце под строгим слова подзајанеех должен будет вса счети сверху Приходов и Расходов, неподложених Капиталов и принадлежућчих на сија Интересов водити, назначенија, и убо: цјелаго состојанија Фонда всјакаго Полгода, оних же Членов, кои би по истечении опредјеленаго Срока принадлежућчија Суми неподложили, каждаго мјесјаца устроити и подпети, и на конец вожденија их Счети Приходов и Расходов полгодишње Отбору прилкоју держанија Сосједаниј на развидјение подносити, и по развидјении тјехже, сотворитиса имућчија негли прајечанија абие најасити и двигнути. Напласчение Актуарја и Счетоведитеја от управљајућчаго Отбора сораздерјим обстојателством опредјелитија имјеет.

§. 10. Протоколи о вејех дјејствијах Кураторских једни из 6 Куратором по опредјеленију Управљајућчаго Отбора должен будет водити, в Сосједанијах сотворења заключења експедирати и вса тогоже Института писанија в подобајућчеи порадје хранити.

§. 11. Ручаја Каса, в нејже неотложиихъ ради исплаштеиј седмично точију нуждии новци сохранјатиса могут, вси же прочи новци Касу полагатиса имјеут, котораја под требравшеи тако непрејсно да содержатиса, јако да једни кључ у Актуарја, другиј же обаче и трећиј у два из Куратором от Управљајућчаго Отбора опредјелитијеја имућчих и сохранеии пребудет, и да новци из главнија Каси и присуствии точију вејех трех предпречених лиц двизатиса могут.

§. 12. При положенија Счета каждаго Полгода вса готовост, но отјатиј издатеја имућчих Пенаај и иних издивеиј, во Касје иностиизаја, со вједомостиј Отбора чрез Куратората на лихву систематически на подвижнија болше третиза части своеја реалнија цјени необреченија Реалитети, предходјашчеј законој Питабулации, тако издаватиса, да Куратором никогда великаја Суми новијех в руках останет; и да сице вјачески, новнегда ијмућчаја Сума, котораја по Преплишарје Расходов ко исплашчению текућчих Пенаај и издивеиј Института ијст нуждна, в главној Касје умножитиса, такожде абие горјеизведеним образом под лихву да издатеја.

§. 13. Крожје горјеизведена два Главна Собранија Отбора дне 1. Новембрна и 1. Маиа всјакаго љета по должности держатиса имућчи, на која и прочии Института Члении без особенаго на то позиванија прити могут о сејеут. — может тојже Отбор толико крат, колико дјла потребују, Сосједанија всегда чрез Патрона опредјелитиса имућчаја держати, при ковх, да заключение силу имјеет, присутствие 8 најмење Членов и Господина Патрона, јако всегдашњаго Председатеја, потребно јест.

§. 14 Патрону пристоит право једиаго или више Мјестоблјустителеј за себе избрати, ихже потребно јест, да сии Члении Пенсионалнаго Института будут. Архиепископчту управљајућчему тогоже Адми нистратор Патрон и Прејес Пенсионалнаго сего Института јест.

Такожде Отбору пристоит право два или више из средини своеја, или из Членов Института избрати, кои при Сосједанијах Протокол водити, и развидјение Счетов подучиенаго им Куратора отправљати да имјеут.

IV. О далшеј Организации сего Института.

§. 15. Вси они Сијашченици, кои во Содружество сие ступити могут, и желиут, должни су Куратору-сиеу, или устно сообшчити, или писмено најаснение со собственоручиу подписиу подпести, и во обоих случаех прежде всего класу, коеј принадлежати хотчут, назначити, к тому, да би јјето возраста знатиса могло, достојерниј Екстракт Протокола Крешчаених подиести и на конец от комитатскаго или к. Граждјанскаго Физика издании и потверждения дјекарским Свидјетелством доказати, јако никаковој хроническој и живоју опасноој болјезии не подлежат, но совершено здрава сут.

§ 16. Аштче би увидјелосја, јако Члеи кијнибуд ложнаја и искажењаја Инсанија и Свидјетелства в прилрјении возраста и состојанија здравија подиесл

јест, и тое би у принадлежанчија Власти Судејскија доказалосја: то таковај Член не токмо подлежит новиди да изгубит, но и из Содружества с лишенијем всјех Супруже и Дјетем приспојавших прав искључен да будет.

§ 17. Да би Вдовиџа и Сироти способни били ко полученију Пензији, напискуетсја, да каждај Член от дне вступленија своего во Содружество, три полна дјета живит, и всја за сие времја принадајушчаја платит. Аиче би прежде истечења трјех дјет Член каковај умерл: тогда ни Вдовиџе, ни Дјетем јего Пензија датисја не может; но новиди до дне смерти положени Вдовиџе или Дјетем возвраћајутсја.

§ 18. В слјед того каждому Члену при вступлении во Институт за доказателство, јако дјејствително во число Сочленов Института первија, вторија, или третија класи приман јест, печатанија Пензијоналнаго сего Института основанија со увјерителним приложенијем на конџе положенији, далне подписани Кураторов и Актуарија, и приложенем Печати Содружества соутвержденија, вручитисја будут.

§ 19. Аиче који Сочлен годишнија Прилози и наоставшија рати Главнаго Капитала или Придатков за дјета, јаже 30-ое превосходјат, вкупје со принадајушчими 6pCento Интересами, на определјеное времја всјакаго Полгода не положит; тогда таковим Честијшим Архиџецезалним Консисторијумом со определјеним Срока четирех Седмиц, ко исплапченију опомјанут да будет; аиче би обаче и сеи продолженај Срок без исплапченија истекл, то таковај Член, за избјешчи заџепчателства и тјмчету Приходов Пензијоналнаго Института, с лишенијем положених во нија Главнаго Капитала Придатков, за дјета, јаже 30-ое превосходјат, годишних Прилогов и Интересов на Содружества со всјем искључен да будет. Токмо в сеи једином случаи Рестанцијарин пазинитисја может, аиче спрјеч тјажкоју болезнију одержим ради исплапчења принадајушчих нуждаја расположити не могл; обаче токже Рестанцијарин Интерес на всју положену суму за времја по истечении определјеного Срока платит должен јест.

§. 20. Пензин Вдовиц, или Отца и Матере лишених Сирот, вообшче за первују класу от 200 ф. СМ.; за втору класу 150 ф. СМ.; и за третију класу 100 ф. СМ. определјајутсја; между чјем тијаже с умножением Капитала и пополнитисија могут, јеже на благонахождение Отбора и Господина Патрона оставлјаетсја.

§ 21. Ради содержанија и непрестаиаго сохранења сего Института, всегда свјато и непарушимо наблјудатисја имушче главное правило в том постављаетсја, да исплапчења ради Пензији и потребних нждивенија за једино дјето токмо дне третиње принадајушчих годишних Прилогов, и дне третиње Интересов наданих на лихву Капиталов падајутсја, једина же третина обоих Приход всегда Главному Капиталу да придаетсја и на лихву падаетсја. Аиче би паче всјакаго чајанија, и противу обичаго теченија јестества ране или позџе число Пензионистов тако умножилосја, да помјанутије дне третиње всјех Приходов не би доволије биле всјакому објемчанију Пензију полно издати, тогда в сем једином случаи, кои обаче Отбором при разсуждении послеџних Счетов доказан и објавлен бити должен, с мало женшеју Пензнеју, и убо по количеству подјелитисја имушчија сумп, да задоводјатсја.

§ 22. Вдовиџа идјест аиче о смерти Супруга своего Института Кураторат извјестити, Екстракт Протокола Умирајушчих и Вјенчајемих поднести, да на сих видитсја, аиче, и в кои ден Супруг јеја умерл, аиче она дјејствително вдова умершаго Сочлена јест, и аиче со Супругом своим до смерти јего живила.

§ 23. Сироти, недорастлија младолетнија дјети, обвјазани сут по смерти отца своего или пенсионированија Матере такожде Екстракт Протокола Умирајушчих и сверху возраста своего и происхождења от бившаго во Содружестје Члена Екстракт Протокола Крешчајемих средствем своих Туторов Кураторату подвести.

§ 24. Исплапчение Пензии начење от дне, јегда определјена јест Пензија, полгодишње во дни Отбором определјајутсја, и всјем Членом сообшчитисја имушчих, да бивает, и всјакии Пензионист должен будет себје припадајушчу Пензију на определјении Срок вручением подобателно устроенија Квити тјем болше двигнути, что в протинном случаи онии, иже би позџе ради исплапчења јавилисја, до трјадушчаго полгодишчнаго исплапчења Срока, тоеже ожидати имјејут. Такожде за једни год недвигнутија Пензии Институту принадајут, и за тоеже истекшее времја искати не могут; ничим менше обстојателством правјења достојних Отбор уважение дати может. Во Квитах Пензионистов всегда касајушчијсја Парохов Признание назначено бити должно, јако Вдовица Пензију изјејутчи но нпиј брак ступила ијест, и Сироти дјети вси, кои во живих находатсја, аиче неухлебљени и свободнаго Состојанија сут.

§ 25. Аиче кои Сочлен сего Содружества со дозволенем принадлежанчи Властеј или без сего, во чужија Провинции исељитсја; тогда не может положенија новиди назад получити; новшегда таковим со всјем Институту принадајут.

§ 26. Во Содружество сие ступившеку Члену ишествие на тоговже не дозволјаетсја, и аиче би кои при назјерении своем остал, и годишчија Прилоги или исположенија Рати Капитала плашчати престал, то вси дотодје положенни новиди Фонду Института принадајут. Напротив того всјакиј Член Содружества из женшија во старшују Класу под сим сугубим условием прешти может, да во первих здравое Состојание лјекарским Свидјетелством докажет, таже определјенују за класу плату вкупје со принадајушчими до времене прехождења во старшују Класу годишчними Прилогами и постепенни 6 на сто Интересами аиче, или за три дјета, во Ратах платит; при чем ради получења Пензии за Вдовиџе и Сироти потребно будет, да Член таковиј от дне своего прехождења во вјашчују Класу три полна дјета живит, и трајушчу сему времени, јакоже вишепомјанутија за Класу, в коју ступити желает, определења Суми, тако и те-

кушчија годишнија Прилози сходно Штатутом платят. В противном случаи, сирјеч скорија смерти, или ачче би новији принадајучија неположил, Вдовици и Сироти их во прекидају женшују Класу спадају.

§ 27. Содружества Члени, каковаго преступленија себе повинними сотворши, от дне воспослѣдовавшаго вареченија, с лишенем всех Институту положених новец, на Содружества искључујутсја.

Ачче Пенаију свабдјена Вдовица за преступление каковое судејски осуждена будет, то Пенаија јеја, трајушчу времени казни, дјетем умершаго Члена родних за полученије Пенаии способним, во оскуђении же тјех, Институтуа Фонду принадает.

§ 28. Далије парочитое Правило поставлајетсја, и настојашчим опредјељаетсја, да Сироти Пенаију своју токмо до совершенаго 20. дјета возраста, ачче до того времене во Брак не ступјат, или стално уклеблени не будут, примати имут. По себје разумјетсја, јако и случаи, ачче би младолетнии Сироти прежде 20. дјета возраста во Брак ступили, или стално уклеблени били, Пенаии их от того времене Касје Фонда принасти имут. Должност при сем Отбора, знаменателије же всего Содружества, будет, искрено о том стараније имјети, да реченаја Сироти, 20. дјето возраста ешче не достигшија пристојно уклеблени будут, како бы Фонду на женшу тјготу били. В прочем Отбор попеченије и о том имјети должен, да Сироти не токмо во Вјероисповједании своем подобателно воспитани, но и будучаго их шчастија ради ко изученију и приобрештенију потребних Художест или наук ревностно уиуствовании, и тако за полезнија Члени Держави изображени будут.

§ 29. При Заключении каждаго институтскаго дјета Назначение Состојанија сего Заведенија и Фонда всеи Членов сообшчити имат.

Отбор право имјеет и должност јего будет, во једином годје више крат Касу Фонда подобателно шконтрирати. Но и Патрону, или јего Мјестоблјуститељу свободно будет, дјејствие сие предвзјати. Безопасаја же Манипулација Каси, и хранение Архиви к должностеи Куратората принадлежат, којего Члени вкупје со Актуаријем, јако противобразнији ключ Каси имјеушчии, за сие in solidum јемствујут.

§. 30. Всјакому Содружества Члену предложенија о исправлении Штатутов творити свободно будет; Куратораг же особено на то познан јест, да Отбор, ачче сеј не примјетит на недостатки и несовершенства Штатутов, при употребленији тјехже показатисја имушчаја, внимателним сотворит, и сходнаја средства ко уклоненију их предложит. Ачче убо прежједение Штатутов јако потребно и полезно покажетсја, Отбор должен будет перваго Соседанија о том предложение сочинити, тоежде средствем Будимско — Пештанских Вједомостеј за Провинциал, средствем же Бечких Вједомостеј за Милитарску Границу објавити, и со опредјељением извјестнаго Срока, каждаго Пенаионалнаго сего Институтуа Члена, реченому предложенију приступити не хотјашчаго, позвати, да свое о том изјасненије Куратору в плашченом писје подносет; в противном случаи всн Институтуа Члени изјасненије не подносешии, јако предложенију приступившим вапратисја и числитисја будут. Сшјевое потом болшинством гласом всјех Членов Института сљедовати имушчее Заключение Јего Величеству ради Всенисочајшаго потвержденија подносителја имат.

§. 31. Штатути и Учрежденија сија за веја Члени, без разлишија времене пријатија во Содружество, равно обијазателни и дјејствителни сут.

Тужба пјанчија важности или от Членов Содружества противу Куратора и Отбора, или обратно противу једностивених Членов; такожде тужби Членов Содружества о сотворенем им противу основанијам Института увшербје, ачче во Отборје под председанијеи Господина Патрона или јего Мјестоблјуститеља нарвнатисја и двигнутисја не би могли, А. Е. Митрополитскому Нарицателиому Суду на пресуждение да подносутсја, и со вареченем всего тому обје странје задоволије бити имјеут. На Конец.

§. 32. Јегда Фонд Института умножитсја тако, да опасност нарушенија предзаведених опредјељеиј предвидитеја не кожет, тогда Отбору исключителное право пристоит онија дјети умерших Института Членов внишим Наукам себе посвјатити желајушчија и на сие дароваиијами свабдјенија, годишним сораљерним Штипендијумом подпомагати, и тако способ ко полученију вишнаго изображенија давати.

В Карловшје дне 22. Маја 1842 дјета.

Парохијалное Сјајшчество
Архидиецези Сремскија.

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Наставак).

* * *

Преостаје нам још да коју рекнемо у погледу српских мушких и женских крштених имена.

Ми смо у почетку овога приказа једном већ приметили, да су код мушких многа календарска грчка крштена имена; код женских, на против, искључиво готово све сама српска крштена имена — употребљавана.

Наравно, и овде морамо поштовање чи-

таоце на једну околност упозорити, а наиме: да се у протоколу „испоѣдавшихъ“ само оних „домаћина, домаћица“ и других православних хришћана српска крштена имена налазе, који су се год. 1735 о ус кршњем посту у протопопијату мохачкопољском исповедили, дакле без разлике: како „домаћини, домаћице“, тако браћа, синови, кћери, снаје и слуге — српска крштена имена.

Ова српска крштена имена у данашњим нашим тешким околностима — како ће још ове године 1. окт. по рим. кал. ступити у живот примљени већ закони црквено политичких реформа и увести воћење државних матрикула искључиво на мађарском језику — по нас прав. Србе јесу од неома велике важности, јер ми Срби православне источне Христове цркве хоћемо вазда Срби да останемо, а како сам у души уверен: ми и своју децу хоћемо да као Србе одгајамо и крви својој непомућене очувамо, на шта је паравније од оне претпоставке: да ћемо ми нашим новорођеним Србчадима искључиво само српска крштена имена наметивати и давати, имена која се никако помађарити не дају.

Узгред буди и овде речено: да сам силесију српских крштених имена, како мушких тако и женских, прошле год. 1894., лицем на Спасовдан, тадањем 2 уреднику „Заставе“ на „Заставин“ чланак од 23. маја 1894. бр. 80. „како нас помађарују“ — послао с' молбом: да их у „Застави“ српском свету особито препоручити изволи, али то учињено није.

Сад да изређамо овде сва српска крштена имена, и то најпре мушка а затим женска по садањем правопису.

Српска мушка имена, дакле, — која се у много пута поменутом протоколу „испоѣдавшихъ“ налазе — јесу по азбучном реду ова:

Ариша	Бјегоје	Вујат
Богдан	Благоје	Велисав
Божо	**В**учен	Вукашин
Бошко	Вук	Вид
Будиша	Вуксан	Вулета
Благо	Вујица	**Г**возден
Богосав	Вујасин	Грујица
Берисав	Вукосав	Гојко
Грујо	Милинко	Радоња
Драгојло	Милаш	Радован
Драгосав	Милен	Раде
Десно	Милак	Радот
Добровој	Миле	Радомир
Ђурађ	Миланко	Рако
Живко	Мирко	Радош
Живан	Милић	**С**тојан
Завиша	Младен	Секула
Ивко	**Н**овак	Сердан
Јакша	Ненад	Сава
Јуриша	Наход	Станиша
Јанко	**О**стоја	Стојко
Кресоје	Обрад	Станко
Крста	Плавша	Станоје
Лепоје	Продан	Стојак
Милош	Павко	Серђен
Миладин	Пејак	Спасо
Милета	Пеја	Сташнук
Мидосав	Предоје	Стојша
Милин	Познан	**Т**атомир
Малета	**Р**адосав	Трумо
Милисав	Радоје	Тадија
Медак	Радиша	**У**грин
Миланин	Рашо	Умиљен
Миливој	Радивој	**Х**ристо
Милован	Рацко	Христовој
Милутин	Радонја	**Ц**вејо
Мерђен	Радан	

Српска женска крштена имена по азбучном реду ова су:

Ангелија	Гвоздана	**Ђ**ина
Алпока	**Д**есанка	Ђерма
Аиђа	Дивна	**Ж**ивана
Божица	Дрина	Живка
Босиока	Доста	**З**агорка
Бојана	Достана	Зерна
Божана	Даница	Зора
Винка	Дева	**И**конија
Вида	Дока	Ињија
Весела	Дмитра	Ивана
Вујана	Дорасла	Илиока
Вука	Душана	Јагода
Вујица	Давина	Јованка
Винока	Дикосава	Јерка
Винесета	Данојла	Јовка
Војка	Дамјанка	Јеша
Вучица	Десиника	Јовица
Гојака	Добрија	Јања
Гроздана	Дика	Јасенија
Грозда	**Ђ**урђија	Јасна

Јелица	Милисава	Мирпа	Павица	Сибинка	Савка
Кумрија	Милија	Мерза	Ружица	Стојица	Славна
Коса	Мила	Миљана	Ракита	Синка	Стока
Круна	Милинка	Марица	Роксанда	Станица	Танкоса
Ковна	Милица	Наранца	Саборка	Смиљана	Терњина
Којавна	Митра	Никосава	Стоја	Стенија	Тералка
Ковинка	Миросава	Неда	Стана	Станка	Теманија
Крајастана	Мирјана	Огњана	Стојана	Стојина	Теша
Каранвила	Малина	Петруша	Станика	Степанија	Убава
Копра	Мобица	Петрушка	Смиљана	Станисава	Утва
Ковијана	Мирка	Пава	Савица	Станава	Удвијака
Латинка	Матерка	Петра	Селина	Стамена	Упресна
Лепава	Миља	Пламенка	Стена	Стојка	Чава
Љубица	Милка	Павлија	Стојна	Станојка	Шујица.

(Свршиће се).

БЕЛЕШКЕ.

(На дан св. Преображења), у славу божју и у славу узвишеног рођен дана *Његовог* царског и апостолског краљевског *Величанства*, преплоштивог нам цара и краља *Франц Јосифа I.*, богослужила је *Његова Светост св. патријарх Георгије*, свечану архијерејску литургију, у саборној цркви, уз асистенцију г. г. архимандрита Гаврила Змејановића, протојереја Јована Јеремића, синђела Лукијана Богдановића, јереја Јована Живковића, јеромонаха: Илариона Зеремског и Сергија Попића, јереја Стефана Јовића, протођакона Димитрија Бранковића и ђакона: Георгија Летића и Евгенија Летића. По свршеној литургији и освећењу грожђа богослужено је молебствије за *Његово Величанство* при којем учествоваху још остала два пароха карловачких православних српских храмова, г. г. протојереј Василије Константиновић и јереј Георгије Поповић.

Црква је била пуна карловачког лојалног грађанства са представницима свију власти, просветних завода и корпорација. Упадало је у очи, да представништво наше црквене општине ни овом приликом није било заступљено.

После свршеног богослужења примила је *Његова Светост*, у величанственој престолној дворани, депутације, које су замолиле *Његову Светост*, да благоизволи поводом превишњега рођен дана подастрети *Његовоме Величанству* изразе непоколебиве верности и одлучне оданости српскога народа митрополије карловачке *Његовом Величанству* преплоштивом нам цару и краљу *Франц Јосифу I.*, превишњем му престолу и прејасноме дому.

У $1/_2 2$ сата био је *први свечани ручак* у новоме патријаршком двору у славу *Његовог Величанства*, на којем ручку је било преко 40. званица.

Његова Светост, преузвишени господин Георгије Бранковић напио је у здравље *Његовог Величанства* красну здравицу, пуну лојалних осећаја, топлих и срдачних жеља. Изван двора запуцаше топови, звона забрујаше; а пространа и велељепна дворана дворске велике трапезарије испуњавала се *првим* и бурним усклицима: *Живило Његово Величанство*, и гласима „многа љета“, мелодијом дивне царске химне. Других здравица није било.

И тако се испунила жеља *Његове Светости*, да се у новом патријаршком двору *први* свечани ручак сврши и *прва* свечана здравица подигне у здравље и у славу *Његовог Величанства, нашег преплоштивог цара и краља Франц Јосифа I.*, за чије је владавине преображен сретно, ево, и двор православних карловачких митрополита и патријараха српских.

Дао Бог, да верни и одани народ српски аустро-угарске монархије још дуго и много, срећан и напредан у њојзи, клицати узмогне, из дна душе и срца:

Да живи премилостиви и љубљени цар и краљ наш Франц Јосиф I.!!!

(У Новом Саду). истога дана богослужио је свечану архијерејску службу *високопреосвештени г. Епископ Герман Опачић* уз асистенцију: г.г. проте Милана Ћирића, јереја Божидара Поповића, јеромонаха Михаила Милановића и Јакова Вељка Миросављевића. У славу узвишеног рођен-дана *Његовог Величанства* био је свечани ручак у епископском двору, на који су позвати били свештеници свију вероисповести, погзавише политичких власти, и много угледних Срба Новосађана.

(I. Радња опарх. власти у Пож. Саду). *I. Епарх. конзисторија бачка* одржала је под председништвом Његовог Преосвештенства Госп. Епископа-Дијецезана дана 7. (19.) августа о.г. своју седницу, у којој су решени ови предмети: Објављење се подручном парох. свештенству окружница висок. кр. уг. министарства просвете у предмету бесплатног и званичног издавања свртовница о умрлима лаидитурмашима.

Узети су на знање и објављење се одиша, којих се тиче, отписи истог министарства о подељеној држ. прилозби парох. свештенству у епархији овој; додбили су по 100 фор.: Ђ. Ј. парох у С.; по 60 фор.: Н. Н. парох у Б., М. Г. парох у П., С. Ј. парох у Д. и Ј. Ђ. лични помоћник у Г.; по 50 фор.: В. Н. парох Б. и Т. Д. лични помоћник у С. — Исто су тако узети на знање и објављење се одиша, којих се тиче, отписи високог конзист, којима је у име државне прилозби следећим свештеничким удовицама и то А. Ч у Ст. Ф., Ј. Г., В. Л., А. Л., Д. М., К. П., И. И., Ј. И. и Д. Р. у Нов. Саду; И. В у К. Ст Ивану, М. Пр. у Ст. Ш., Т. М у Г. Ков., Љ. Г. и М. Г. у Моховцу; даље Ј. Ж. у С. и Т. П. у С. — свакој по 30 фор. поделио. — Узета је на знање одлука високопреч. МЦСавета, којом је признан Максима Видића и др. против овоовишег. одлуке бр. К 102/34 ех 1895. донесене у предмету тужбе истога М. В. и др. против тамошњег пароха — одбијена. — Узете су на знање 6 бракоразводних пресуда високопречасносгога и објављење се дотичним странкама. — Узета је на знање одлука висп. Саборског Одбора, којом се овострана представка ради реактивирања залупше парох. сесије у Чуругу одбија. — Узета је на знање одлука високонстог у предмету подавања прилозби црк. општини гложан-чобској за тамошњег пароха односно администратора парохије. — По потреби манастирске службе пређентен је игуман Мирон на Ковиља у Бођан, а за настојатеља манастира Ковиља закључен је архимандрит Анатолије Јанковић досадашњи кона. бележник у Пакрацу. — На самолицну пречасне Конзисторије у Темишвару обавештење се путем окр. проте сомборског у Сомбору стањујућа удова М. Ј, да јој је вис. уг. министарство просвете у име држ. прилозби 30 фор. поделило. Препоручени су за држ. прилозби П К. парох у Ст. К.; даље, свешт.-удовица С. П. на Ч. и свешт. спроче А. П. на С. — Потврђен је избор протопресвитератског капелана у П. С — Дозвољено је срп. правосл. катихети на сомборској држ. гимназији, да му се учењаци истих удбеницима служити хоће, којима и ученици на новосадској срп. вел. гимназији. — Две тужбе против Јереја Т. Д. личног помоћника у С. издате су окружном проти сомборском на извињење и навештај. — Спровешће се високопреч. МЦСавета признп Ј. Г. К. из М против овоотранот решења под бр К 856/265 ех 1895. у предмету поделе тамошњих парохија и парох-сесија. — Молба црквене општине у Ст. Ст. ради расписа стечаја на место сист. парох. помоћника издата је претходно дотичном окр. проти на извињење и навештај. — Наређена је потрага против пароха у Л. — Осим тога донесено је решење у 21 бракоразводној парници, међу којима је било 6. пресуда гласећих на развод брака. — (Свршиће се.)

(Патронат српске велике гимназије у Новом Саду) ће вао је одржати своју седницу у прошли понедељак, али ју није могао одржати, јер се није некуно довољан број чланова.

(Одзиви на изјаву црквене општине загребачке). Од црквеног одбора у Петрињи добили смо, да упрстиом у лист овај закључак истог одбора:

Бр. 84 ех 1895.

Одбор српске православне црквене општине петрињске, закључио је једногласно, прикључити се изјави загребачке српске правосл. црквене општине, те осуђујући и одбијајући нападнје на Његову Светост српског патријарха Георгија послати Његовој Светости најодавнју поверењицу.

Из седнице црквеног одбора, српске православне општине државе у *Петрињи* 3. (15.) авг. 1895.

вероваођа:	председник:
Светозар Вукашиновић.	**Симо Мраовић.**

Изјави загребачке црквене општине придружно се и црквени одбор црквено-школске општине у *Великом Ст. Миклошу*, у седници својој од 29. јула (1. авг.) о. г. уз додатак, да „осуђује свако не-

оправдано јавно нападање ма на ког српског црквеног великодостојника, а особито на српског патријарха, јер се тиме руши углед не само српске црквене поглавице, него и целе српске православне цркве, па и српског народа“.

— Радујемо се, да наше црквене општине тако суде, и да их испуњава уверење, да нападаји на црквене нам великодостојнике није нападај само на њи, него још *већи и штетнији нападај на углед наше цркве и народа.* И кад би то уверење сазрело у нашем народу и њиме се испунили сви они, који су позвани, да јавном речи стоје на бранику части и угледа своје цркве и свога народа, било би онда можда, и немогуће, да се ма какви пробисвет и бездушник театра и тргује са светињама части нам народно-црквене. Поносан народ, морално осетљив и витешки народ наће увек пута и начина и моралних средстава, да уђутка и онемогући катилинарне индивидуе и и егзистенције, ако се ове и појаве у његовој средини. Но, историјском моралном пресуђивању садашњице наше тешко ће поћи за руком пронаћи, да је данашња наша генерација хтела и била кадра те путе и начине проначи, та морална средства употребити.

Црквеним општинама, које су до сада прегле, да бар са себе скину сумњу, да се нису знало у данашњем добу тесногрудости, моралне апатије и безчувствене равнодушности, узвисити до моралних висина народног поноса и истинитог редољуба — нека је част!

(**Прилог фонду св. Саве**). *Из Сиса* (Нови Карловци) нам јављају, да је тамошња црквена скупштина закључила, да се из црквено-општинске благајне приложи на фонд св. Саве 100 ф. Тај закључак је већ изведен и новац уплаћен. Част честитој, црквеној општини у Сисаку!

(**Свештенички удружење у Србији**) одржаће своју VI. редовну свештеничку скупштину 23 августа о. г. у Београду. Осим послова који се управе и организације удружења тичу, и осим предлога Главног Одбора и појединих чланова, читаће се на скупштини расправа: „О сталном уређењу материјалног стања свештеничког код нас с погледом на све што је до сада по овоме питању рађено“.

(**Српски учитељски конвикт у Нов. Саду**) добио је за свог новог потпомажућег члана Пресветлог г. *Светозара вл. Кујунџића*, вел. жупана у Бланком с цуном уплаћеном чланарином од 50 ф. Као потпомажући чланови уплатили су још у име својих рата г.г. *Паја Гостовић* из Нов. Сада 20 ф.; *Ђура Јовановић* из Срп. Итебеја; *Петра удова Обрадовића*, учитеља из Липовчана; *Добротворна Задруга Српкиња у Вел. Бечкереку*; и *Добротворна Задруга Српкиња у Инђији* сви по 10 ф. — *Српски учитељски збор у Вел. Кикинди* уплатио је 20 ф. у спомен свога упокојеног друга *Севе Веселиновића* у место венца. На послетку српска православна црк. општина *Новосадска* дала је на рачун *фонда дра Ђорђа Натошевића* 182 ф. 42 н. *Саршени припрашници српске учишељске школе у Сомбору* приредили су беседу у Опову и Вел. Бечкереку у корист овог завода и послали су (председник г. Владимир П. Влајић из Вршца) као чист приход од те две беседе 84 ф. 17. нов. а. вр. Нека је хвала свима прилагачима и члановима потпомагачима!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 146 2—2

Услед донесеног одборског закључка суботичке српске православне црквене општине, из седнице од 20. јула (1. авг.) 1895. бр. 71./895. овим се расписује стечај на једно стипендијско место из добр. грађанске закладе блажн. Јована и Терезије Остоић.

У смислу 9. тачке III. одсека основног писма, стипендија ова за ученика средњих школа док је у месту својих родитеља или старатеља износи годишње 100 фор., ван места својих родитеља на страни 250 фор., а слушаоц свеучилишта или академије добија годишње 400 фор. Издавање стипендије по свршеним наукама на свеучилишту или академији продужиће се на годину дана, у тој цели да за то време питомац дужан буде докторски степен положити.

Првенство имају на ову стипендију у првом реду суботички сродници завештаоца Јована и Терезије Остоић, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови који са фундаторима нису у сродству, а напослетку ученици, Срби православне вероисповести ма из ког краја Аустро-Угарске монархије.

Просители своје молбенице снабдевене са крштеним писмом, сведоџбом о свршеним школским наукама, лечничким исказом о стању здравља и развитку тела, а сродници и са сведоџбом сродства, најдуже до 27. августа (8. септембра) текуће године потписаноме нек поднесу.

У *Суботици*, 26. јула (7. августа) 1895.

Стеван Манојловић,
управитељ Остоићеве закладе.

СТЕЧАЈ. 148 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено *учитељско место* на двоместној српској прав. народној основној школи.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за перовођство 10 фор., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великога укопа 50 нов., а од малога 25 нов., $1^1/_2$ јанац ораће земље на коју учитељ порез плаћа, и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати, у цркви појати, децу у појању обучавати и поучну школу одржавати.

Рок је до 3. септембра, кад ће се избор обавити.

У *Шумберку*, (Вагањуа-Sombereк) 31. јула 1895. год.

Стеван Андрејевић,
црк. - школски председник.

СТЕЧАЈ. 143 3 3

На упражњено место учитељско овим се расписује стечај. Избор ће се одржати 20. августа по нашем календару. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан стан, који се састоји из једне собе, једне кухиње и једног шпаја.

Захтева се да дотични по смислу закона буде оспособљен. У дужност му спада у цркви појати. Пријемно нмају они који се пре избора приказу лично.

У Шурјани, 20. јулија 1895. год.

Православни школски одбор.

СТЕЧАЈ. 140 3—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Денти.

Учитељска плата годишња састоји се у готовом новцу 300 фор. (или 600 круна,) $4^1/_2$ јанца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, 12 метера дрва, 20 фор. са перовођство, слободан стан са школском баштом. Од погреба, где позван буде, 50 новч., од парастоса такође 50 новч.

Изабраном учитељу спада у дужност школ. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за певницом појати, школску децу у црк. појању обучавати.“

Компетенти имају доказати да су прави Срби, оспособљени учитељи, и да су испит из мађарског језика положили. Новоизабрани учитељ наступиће своје звање 1. септембра о. г. Учитељ ће плату квартално примати.

Рок стечаја је 6. августа (на Преображење) кад ће се и избор обавити. Који се лично представи пријемство има.

Из седнице црк. школског одбора држане У Денти, 20. јула 1895. год.

Јоан Станковић,
председник

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих шешира и ћелепуша, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у паточ (Nachnahme) поред моје гаранције При нарудбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

пређе А. Јекић и П. Маркуша

3— 53 **Нови Сад (главна пијаца).**

Бр. 584. 138 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на звање пароха протопрезвитера пакрачког до 19. септембра (1. октобра) ове године.

Са звањем пароха скопчана је плата II. класе, а протопрезвитерат описне садашња протопрезвитерат пакрачко-дарошарски.

Молитељи имају инструване молбенице своје поднети овамо до горе назначеног рока преко претпостављене власти своје.

Из седнице епархијске конзисторије.

У Пакрацу, 18. (30.) јулија 1895.

Епар. конзисторија пакрачка.

СТЕЧАЈ. 150 2—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у варошици *Печки*, расписује се стечај.

Годишња плата је: 300 фор. (600 крунаша) које ће се квартално у напред издати, 10 фор. за чишћење и грејање школе, 16 метара дрва, и то: 8 за школу и 8 за учитеља, на погреб где позван буде 50 н. и слободан стан са баштом.

Или у натури у место горње плате:

$^3/_4$ сесије 1-ве класе ораће земље, односно 13 kath. јутара и 896□ хвати земље, једна башта у пољу названа „Јагапdó“ са 1488□ хвати, друга башта названа „porond“ са 325□ хвати (за коју земљу до сад 500 фор. годишње аренде може се добити) на коју земљу учитељ порез плаћа, 16 метара дрва, и то: 8 за учитеља и 8 за школу, на погреб где позван буде 50 нов. и слободан стан са баштом.

Дужности су учитеља шк. уредбом од год. 1871. одређене, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетенти могу бити само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили, и имају молбенице своје са нужним сведоџбама овом шк. одбору најдаље до 30. авг. о. г. поднети.

Из седнице шк. одбора држане у *Печки*, 30. јула 1895.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 152 2—2

На упражњено место *учитеља* и *појца* ка срп. народ. четвороразредној обособљеној верпеспедној школи у *Винковцима*, овим се стечај расписује.

Плата учитељска износи годишње 500 фор. а. вр., слободан стан у нарави и огрев. Од потреба где позван буде 1 фор., а од навршене 50 пов. У име перовођства уживаће 30 фор. годишње награде.

У дужност учитељу спадају све школским уредбама прописане дужности у школи вршити а у св. цркви дужности појца обављати и школску децу црквеном појању учити.

Рок стечаја траје до 20. августа (1. септембра) о. г. ког ће се дана и избор учитеља обавити.

Молитељи имају своје добро инструисане молбенице са нужним прилозима до означеног рока управити: Председништву срп. црквеношколске општине у Винковцима (Славонија).

Ако изабрани учитељ буде вешт у обуци нотног певања имаће посебну награду.

Изабрани учитељ имао би са 1. септембром по ст. кал. своје звање наступити и школу одпочети.

У *Винковцима*, дне 31. јула (11. авг.) 1895.

Др. Ђ. Милашиновић,
председник.

СТЕЧАЈ. 147 2—3

Услед в. решења кл. ЕПЮ. бр. 163/895. за стално попуњење *учитељске места* на срп. осн. школи у *Кнезу*. Плата је: 120 ф., 20 киб. жита, 20 к. кукуруза у зрну, 2 хвата дрва, 2 хвата сламе за огрев, 2 фор. паушала, $1^1/_2$ ланца шк. оране земље на коју учитељ порезу плаћа, 2 ланца п. п. оране земље на коју учитељ порезу не плаћа, слободан стан с унутр. и спољном баштом. Дужности су учитеља прописане у постојећој школ. уредби и наставном плану. Конкурисати могу само оспособљени за учитеља са положеним испитом из мађарског језика. Рок пријаве 25. август о. г.

Месни срп. школ. одбор.

СТЕЧАЈ. 142 3—3

Овим се отвара стечај, на упражњено место учитељице, на српској верпеспедној женској школи у Срп. Чепељу. (Horvat Csepe) Редовна је плата 300 фор. сламе за огрев, слободан стан од 1. собе, кухиње и јестинаре.

Изабраној учитељици спада у дужност, све законом прописане предмете предавати, и да је вична ручном раду децу обучавати. Рок пријаве је до Успења 29. августа 1895. ког ће се дана и избор обавити.

У Срп. Чепељу, 25. јула 1895.

Филип Милутиновић, перовођа. Влада Попов председник.

СТЕЧАЈ 151 2—3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место на општинској срп. прав. школи.

Са овим местом скопчана је плата следећа: 200 фор. у готовом новцу, 31 хектл. и 31 литара жита, а за огрев 40 фор. у новцу; стан са две собе, кујном, шталом, баштом код стана од пола ланца, а још и изван села пола ланца баште, 4 ланца земље на које сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати и у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште, да је само испитани учитељ и да је испит на мађарског језика положио. —

Неиспитани учитељи неће се никако у обзир узимати. —

Молбенице снабдевене сведоџбом оспособљења а који до сад већ служи сведоџбом о свом учитељствовању па и моралноме понашању, ваља послати на потписаног школ. председника до 29. августа т. г., када ће се и избор одржати.

Иште се и лична пријава; уједно ће бити изабрани учитељ обвезан и перовођство у свакој седници водити а и црквене рачуне водити и склапати, те се жели да је добар перовођа и рачуновођа.

Изабрани учитељ има заузети ово место 1. септембра (по ст. кал.) о. г.

У Најфали, 20. јуна 1895. год.

Георгије Вујић, Мита Аничић,
секретник као пр. перовођа. школски председник.

Бр. 28/1895.

СТЕЧАЈ. 139 3—3

На упражњено учитељско место у Кишфалуби на српско-народној школи — стечај се расписује.

Берива су следећа: учитељска плата — 304 ф. а. вр. коју своту добија на месце црк. благајне у месечним оброцима напред; у име пофторне школе 36 фор из м. пол. благајне у напред, за перовођство и рачуновођство — ако га води — 20 форинта. Изабрани учитељ уживаће 3 ланца добре оране земље, удобан стан, са две собе, кујном, комором, шупом, шталом, и поред стана, башту од 1. ланца, и најзселе 4 хвата тврдих дрва.

Од венчанице 40 новч. од укопа вел. 40 новч., а малог 20 новчића, од нарастоса 40 новч.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све дужности црквеног певца тачно обављати.

Молители нека се обрате са добро инструисаном молбом на доле потписатог председника, прилучивши документат, којим ће доказати, да су вични и државном језику.

Рок стечаја 20. августа о. г. по ст. кал.

У Кишфалуби (Варапуа m. Kisfalud.) 20-ог јула 1895.

Роман Косић,
предс. школског одбора.

154 **ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА.** 1–1

Школска година 1895/6. почеће се 1. септембра по рим. кал. 29. 30. и 31. августа биће поправни испити и уписиваће се ученици. Сваки нов ученик треба да донесе крштено писмо. Уписнине плаћа се 2 ф. 10 н., школарине 12 ф. на годину; на библиотеку 1 фор.

Ученици сиромашни, похвалнога владања, без једне оцене довољне у сведоџби могу преко директора молити гимназијски патронат, до конца септембра о. г., да их опрости од школарине за ову годину. Првошколцима се не опраштa школарина за I. течај.

Родитељима се препоручује, да своју децу сами овамо доведу и да им паџу стан у договору са директором

У Срем. Карловцима, 17. августа 1895.

Директор
српске вел. гимназије карловачке

СТЕЧАЈ. 155 1–3

На упражњено *учитељско место* у овд. срп. правосл. вероисповедној основној школи расписује се стечај с платом од 500 ф. и 100 ф. станарине; 4 хвата тврдих дрва за школу и учитеља; 25 ф. на чишћење школе; 5 ф. 25 н. паушала; и 1 ф. од укова где буде учитељ позван. — Уз дужности пк. уредбом прописане иште се оспособљење из мађарског језика и појање у цркви. — М школски одбор одређује, на којем ће разреду учитељ радити.

Рок стечају је до 8. (20.) Септембра о. г.

У В. Бечкереку 6. (18.) Августа 1895.

Ђорђе пл. Емануел
потпредседник срп. црквено-општине.

Ad бр. К. 1222/427 ex 1895.

ЕДИКТ. 160 1–3

Услед бракоразводне молбе *Петра Арсенића*, опанчара из *Винковаца* против супруге му *Софије* сада непознатог боравишта — овим се позива речена *Софија*, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог објављења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично представне или место садашњег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 8. (20.) августа 1895.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 633/256 ex 1895. 145 3–3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију *у Срп. Падеју*. Молитељи умају своје као ваљано инструисане и довољно биљеговане молбене потписане конзисторији до 18/30 августа 1895. поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије, држане у Темишвару 25. јула (6. авг.) 1895.

Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 156 1–3

Овим се отвара стечаји на упражњено место *учитељице* на српској вероисповедној женској школи у *Бегa Светом Ђурђу*.

Редовна је плата 300 ф., за пофторну школу 40 ф., за писаћи прибор 6 ф., у име банште 10 ф., два хвата дрва, два хвата сламе, слободан стан са две собе, кујном и шупом за дрва.

Рок пријаве 8. септембра.

У Бегa Светом Ђурђу 7. (19.) августа 1895.

Тома Бољац
пк. председник.

СТЕЧАЈ. 159 1–2

На упражњено место *учитељице* на овомесној срп. правосл. основној школи овим се отвара стечај.

Плата је учитељици 300 ф., годишње, са месечном исплатом унапред; 5 ф. у име писаћег паушала, 4 хвата дрва, слободан стан с $^1/_2$ банште.

Дужност је учитељице, осим школском уредбом од г. 1872 прописаних, и пофторну школу држати; а доказати има, да је оспособљена из мађарског језика.

Рок пријаве је до 27. августа о. г. којег ће се дана и избор обавити.

У Срп. Ст. Марткову, 9. августа 1895

Настас Поповић
пароход.

Василије Петровић
парох. и председник.

Бр. 187–1895. **ОГЛАС.** 134 3–3

Уписивање ученика за школску годину 1895/6. на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по рим. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне такође, по 1 фор. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 новч. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тог се нико не опраштa. Школарине плаћа сваки ученик по 15 фор. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу сведоџбом школском, да се *добро* владају и да у наукама *добро* успевају.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на поправљање испита они ученици, који на горе означени термин не дођу, да поново испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и идуће школске године њих 14 ученика ове гимназије по 10 фор. месечно приноћиши.

У Новом Саду, 20. јулија (1. августа) 1895.

Управа срп. вел. гимназије.

157 **ШКОЛСКА ОБЈАВА.** 1—3

У српској учитељској школи сомборској започеће се школска 1895/6. година 4. Септембра по ст. календару.

У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године, настава ће бити одељена за мушку и за женску младеж.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнице младићи православне вере, здрави телом и духом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с *довољним* успехом свршили.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четнајесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с *добрим* успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срб. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још писмено донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора да ће их они за време бављења у овом заводу о свом трошку издржавати, на којој изјави мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични донета у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У *Сомбору*, 9. Августа 1895.

Н. Ђ. Вукићевић,
управитељ српске учитељске школе сомборске.

Ad Ш. С. бр зап. 202 и 203 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 158 1—3

Ради попуњења упражњеног места редовног учитеља за српски језик и књижевност, земљопис и повесницу, а по потреби још и за који други предмет у срп. вишој девојачкој школи у *Панчеву* и ради попуњења упражњеног места редовног учитеља за природне науке, немачки језик и друге предмете у срп. вишој девојачкој школи у *Сомбору* овим се расписује стечај.

Молбене за ово место имају се најдаље *до 3. (15.) септембра 1895.* поднети српском правпародном школском савету у Карловцима.

Молиоци имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе, односно да су бар испитани (оспособљени) учитељи и да потпуно владају српским језиком. У тој прилици, ако дотични немају стручног оспособљења за грађанске школе (спомоћни учитељи) дужни ће бити и ово после набора у року, који им се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабраних спадаће односне предмете у најмање 20 недељних часова предавати, а учитељу за сомборску дев. школу још и обучавање у цртању и красописцу у сва четири разреда.

Плата редовном учитељу је према §. 7. уредбе о српским вишим девојачким школама у год. 1872. а спомоћном учитељу год. 800 ф., без станарине и нетогод. додатака.

У *Карловцима*, 8. (20.) августа 1895.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

СТЕЧАЈ. 153 1—3

На упражњено *учитељско место* на српској православној народној школи у *Срп. Бокп* овим се отвара стечај.

Плата је 400 ф. слободан стан са огревом; 4 јанца ливаде; $^1/_2$ јанца баште изван села.

Дужности су учитеља, осим осим школском уредбом прописаних, још и недељну школу обдржавати и перводство водити.

Рок компетовању је до Успековања.

Срп. Бока (Torontál m.) 4. (16.) августа 1895.

Тривуи Богданов
председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 141 3—3

На упражњено место срп. вер. забавље у Кумани овим се стечај расписује. Плата је забавље: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 фор. све донде док општина не буде у стању стан у нарави дати. Рок стечају траје до 16. (28.) августа 1895. г.

У Кумани, (Банат) 16 (28.) јула 1895.

Школски Одбор.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 33.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 20. августа 1895.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Од велико-кикиндске црквене општине добили смо, ради саопштења, овај допис и изјаву:

Бр. Ек.-е 167/а. ц. ок. ех 1895.

Од вел. кикиндске срп. прав. црквено-школске општине.

Славном уредништву „Српскога Сиона"
у Срем. Карловцима.

Овде под 1.) приложену „Изјаву" част нам је горехваљеном славном уредништву — след решења ванредне скупштине вел. кикиндске срп. прав. црквено-школске општине од 6/18. августа о. г. под бр. 6. приослати с' молбом, да ју у цењени лист „Српски Сион" уврстити изволе.

У Вел. Кикинди 12/24. августа 1895. г.

Паја Влаховић, перовођа. *Др. Живко Богдан,* председник.

Изјава.

Велико-кикиндска српска прослава црквено-школска општина изјављује, да одлучно осуђује поступак г. г. Јована Јоте Грујића и Стевана Јопића, којим су покушали, да Његову Светост Српског Патријарха госп. Георгија Бранковића пред Србством и страним светом обруже, јер у томе поступку не налази ни трага обране каквога и чијега год повређеног права, него само нечувено безочно нападање на углед и достојанство поглавице наше свете српске православне цркве, на самосталност поглавице, те по томе и на саму, државним законом ујамчену аутономију наше свете цркве — а из скривених, но очевидно нечистих личних разлога и рачуна.

Да речена г. г. ниским вређањем личности Његове Светости Српског Патријарха потконавају управо автономију наше свете цркве, јасно и непобитно налази из тога, што би надлежност наших автономних власти да потисну, те да *наунутрашња* питања наше автономије, па по томе и саму државним законом ујамчену автономију подвргну суђењу страних, на то непозваних чиниоца.

Велико-кикиндска српска православна цркве-

на општина се пак најодлучније ограђује против сваког мешања страних, законом на то непозваних чинионика у питања свете српске православне цркве и њене управе, те по томе осуђује и досадашњи поступак Јовић-Грујићев, и сваки даљи покушај, дошао он било са које стране, који би нарушао на личност, достојанство, самосталност Његове Светости Српског Патријарха, и на неокрњивост државним законима ујамчене автономије наше свете српске православне цркве под светом круном Светога Стевана.

⁂

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: ***Југ Станимир****, парох.*

(Наставак).

IV.

О минејским (месечним) недељама, како се у њима јеванђеља читати имају и како се деле?

Правилно читање јеванђеља у опште, а редовних-недељних јеванђеља посепце зависи доста, па и много, а скоро и поглавито од тога, како се читају јеванђеља у минејским недељама. На како је цељ и намера расправе ове: правилно читање јеванђеља, то је јасно, да се питање о читању јеванђеља у минејским недељама обићи могло није.

Питања овога није решио ни пок. III-к, а ни г. Р-ц; они спориште само о томе, како се у ову или ону минејску недељу јеванђеља читати имају; њима као да и не беше жеља и намера, да рекну и наведу, како се *у свима* минејским недељама јеванђеља читати имају.

Међу тим — по саму ствар — неопходно нужно је знати, и то знати тачно и јасно, како се не само у ову или ону, него у све минејске недеље јеванђеља читати имају. Рећајући и набрајајући минејске недеље држаћу се црквене године, која почиње са месецом септембром, а свршује са месецом августом. —

И по томе:

1.) Под 8. септембром наводи се прва минејска недеља: „**нед҃ѣла пред҃ воздвиженіемъ**“. У ову се недељу читају јеванђела овако: „**Сѵ҃лїе їѡа҃нна, зач. ѳ҃: . . . Таже рад҃ѣ**“.

Ова недеља пада најраније 7 ог, а најкасније 13. септембра. Код ове недеље могу бити ови случајеви:

1.) да падне 7. септем., на дан св. мученика „**сѡзонта**“; тада се јеванђела читају овако: „**Сѵ҃лїе прежде нед҃ѣли пред҃ воздвиженіемъ: И рад҃ѣ нед҃ѣли под҃ зач: таже стагѡ**“.

2.) да падне 8. септем., на „**ржтво вѣы**“ и тада се јеванђела читају: „**Сѵ҃лїе прежде нѣи пред҃ воздвиженіемъ: Таже рад҃ѣ: Посемъ бѣи**“.

3.) да падне у попразништво рођења пресв. Богородице т. ј. 9.—11. септем.; јеванђела се читају: као и под 1.)

4.) да падне 12. септем., на одање рождества Богородице; јеванђела се читају: као и под 2.)

5.) да падне 13. септем, на дан „обновљења храма св. воскресења“; јеванђела се читају: „**Сѵ҃лїе прежде нѣи пред҃ воздвиженіемъ**“ **И рад҃ѣ под҃ зач: таже вѣнеславіа**.“

Дакле: у свима случајевима чита се: прво јеванђеље недеље пред воздвижењем, за тим недељно-редовно, и на послетку јеванђеље светога, односно празника.

Пок. III-к је ову недељу превидео, с тога ју и не наводи међу „празничним недељама“.

А да је он ову недељу из вида изгубио, сведочи то, што, да је за њу знао, не би могао са опаком поуздапошћу изрећи ону погрешну тврдњу: „такове пак празничне недеље у којој би се читало најпре празничпо, на онда редовно-недељно евангелије, нема у прк. години ни једне“ (Г. И.“ 1888. стр. 103.—104.); јер би видео и уверио се, да је прва „празничпа“ недеља — баш „такова“.

Ни г. Р-ц није навео ове недеље у свом „Одговору“ (в. „Г. И“. 1888 стр. 23.); спомсиу ју је у свом „Завршном одговору“ и рекао, да она „поред особног имена има и своје посебно јеванђеље“ (Тамо, стр. 167.) У својој брошури наводи, како се — по типику — у разним случајевима у ову недељу јеванђеља читају. (стр. 15.)

II.) Под 15. септембром налази се: „**нед҃ѣла по воздвиженіи**“. Правило о јеванђељу: „**Сѵ҃лїе марка, зач. л҃ѳ: . . .**“

То, што се на овом месту ништа не спомиње о јеванђељу редовно-недељном и навело је пок. III-ка, да и опет са великом позадношћу изрече и другу погрешну тврдњу: „**Недѣла по воздвиженіи**“ спада међу те недеље, када се, по типику, само празнично јеванђеље чита. (Тамо стр. 103.)

Но пок. III-к је погрешио, што није гледао, како се, по типику, у ову недељу јеванђеља у разним случајевима читати имају.

Ова недеља пада најраније 15-ог, а најкасније 21. септембра; случајеви могу бити ови:

1.) да ова недеља падне у попразднство воздвижења крста, т. ј. 15.—20. септембра; јеванђеља се читају овако: „**Сѵ҃тїи ѡ҃ци по воздвиженіи; тѣмже ст҃агѡ, аще имамъ: аще ли ни, рѣдѧ**“.

2.) да падне 21. септембра на само одданије воздвижења крста; јеванђеља се читају: „**Сѵ҃тїи ѡ҃ци по воздвиженіи, и дне**“.

Дакле: у оба случаја чита се: прво јеванђеље недеље **по воздвиженіи**, а поред тога још и редовно-недељно и јеванђеље светога.

Ни ове недеље није навео г. Р-ц у свом „одговору (‚Г. И“ 1888 стр. 23.) међу тим је спомиње у „Завршном одговору“ (Тамо, стр. 168.) и у брошири (стр. 15.)

О овој недељи највише спориште пок. III-к и г. Р-ц. Спор се водио око тога, је ли год. 1887. у недељу по воздвиженју поред минејског недељног јеванђеља требало прочитати још и редовно-недељно јеванђеље т. ј. и јеванђеље 17. редовне недеље Матејеве, која је те године пала у недељу по воздвиженју. По о томе ћу рећи коју више у идућем, нетом одељку, кад будем расправљао: „О читању Матејевих јеванђеља, а нарочито о „јеванђељу 17. недеље Матејеве, о Хананејци“. —

III.) Под 11. октобром је недеља: „**Стыхъ ѻ҃цемъ сѣдмагѡ соборА**“.

У недељу, која пада после 11. октобра чини св. црква спомен „св. оцима седмог сабора“; ако недеља падне баш на дан 11. октобра, тада се спомен чини тога дана. Према томе: недеља св. отаца 7. сабора пада, најраније 11-ог, а најкасније 17. октобра. Код ове недеље нема никаквих случајева.

Јеванђеља се читају овако: „**Сѵ҃тїе дне и ѻ҃цѣмъ їѡаннА зач. їѳ҃: . . .**“, дакле: *прво редовно-недељно, па онда минејско-недељно јеванђеље.*

Чусмо већ, да се по грч. јеванђелистару у недељу св. отаца 7. сабора (11.—17. октобра) има читати јеванђеље 4. Лукине (21.) недеље, Лука зач. 35.; и то је узрок, што је 4. Лукина недеља у таблици рефања Лукиних недеља час по реду 3-ка, час у истини 4. недеља.

Као што видесмо, по нашем типику имају се у ту недељу прочитати два јеванђеља: дана т. ј. редовно-недељно, и отаца т. ј. минејско-недељно јеванђеље.

Остављајући — за сада — на страну питање: да ли и по грч. типику у недељу св. отаца 7. сабора треба прочитати два, или само једно јеванђеље, — запитаћемо: какво је то јеванђеље: Лука зач. 35.? је ли то редовно-недељно, или је минејско-редовно јеванђеље?

Ако је редовно-недељно јеванђеље: онда је чудновато, да се — по грч. типику — у недељу када црква чини спомен св. отаца 7. сабора, јеванђеље св. отаца не чита, а овамо постоји читаво правило црквено и поје се много песме у спомен и славу њихову! Ми чусмо и видесмо, да св. мученик Созонт (7. сент.) има своје јеванђеље које се — кад недеља пред воздвижењем падне 7. сент. — поред минејско-недељног и редовно недељног јеванђеља чита и читати има; а где! 365 св. отаца 7. сабора — немају свога јеванђела! Недеља св. отаца 7. сабора има своје посебно име, а нема свога посебнога јеванђела! — Но ако је: Лука зач. 35. минејско-недељно јеванђеље недељи св. отаца 7. сабора: онда је опет чудновато, да се то јеванђеље означује, као јеванђеље 4. редовне Лукине недеље. Да чудновато је то, јер ми знамо, да се само редовно-недељна јеванђеља означују као 1., 2. и т. д. Матејево, односно Лукино јеванђеље, дочим се минејско-недељна јеванђеља бројевима не означују.

Загледајмо и у таблицу г. Р-ца („С. С.“ 1894. бр. 1.) па ћемо се о томе уверити. У тој су таблици наведене минејске недеље под 2. и 9. јануара, 17. јулом, 11. и 18. септембром, 16. октобром, 11. и 18. децембром. На све те недеље — изузев недеље под 16. октобром и 11. децембром — у рубрици „назив редовне недеље“ немају на спрам себе никаквога броја; а то је знак, да се јеванђеља тих недеља бројем јеванђеља појединих јеванђелиста не означују. О првој изузетној недељи под 16. октобром — овде је реч; а о другој — св. праотаца, под 11. децембром приметио сам већ на свом месту, што сам имао. —

У нашем типику, и у оните у нашим књигама црквеним редовно-недељна јеванђеља имају велику важност; та се јеванђеља увек читати имају, и редак је то случај, да се јеванђеље редовне недеље не чита, да „**рѣдъ недѣли всставлѧетсѧ**“ Ни јеванђеље пресв. Богородице, која је „**честнѣйшаѧ херувимъ и слависнѣйшаѧ безъ сравненїѧ серафимъ**“ не искључује јеванђеља редовне недеље. — На кад то знамо, онда нам и одвише чудновато и загонетно долази, да су редовно недељна јеванђеља у грч. типику и другим грч. књигама црквеним од мањег значаја, од мање важности, тако, да сто и јеванђеље св. отаца 7. сабора — искључује јеванђеље недељи реда! И чудећи се томе, морамо да се запитамо: на збиља; од кога је руска црква и научила тако врло ценити и уважавати редовно-недељна јеванђеља? Зар не од своје матере — грч. цркве, од које је веру и верске књиге, па — даље — и јеванђеље и типик примила? Или је зар кћи у цењењу и уважавању редовно-недељних јеванђеља претекла и надвисила матер своју?!

(Наставиће се.)

ПРОПОВЕД О ЉУБАВИ ПРЕМА БОГУ.

Када је Христа Спаситеља један законик упитао, која је највећа заповест у закону, он му је одговорио: „*Љуби Господа Бога свога свим срцем својим, свом душом својом и свим мислима својим. То је прва и највећа заповест.*“* Реч је овде о љубави према Богу. Да видимо у чем се састоји та љубав, која треба да је нама прва и најпречa дужност.

1. Често сећање на Бога је један знак љубави према највишем бићу.

Зар не мислимо често и радо на пријатеље које нежно љубимо? Како нам је дубоко у срце урезана њихова слика! Како нам сваком приликом она искрене пред очи душевне! Како се поглед наш дуго зауставља на тој милој слици! Најмања сличност подсећа нас на њихов лик, глас, разговор и дела, на њихове одличне црте и особине. Ове нас мисли често отргну од најважнијег посла, и слатко нам је њима се забављати. Тако исто осећа и онај благочестиви Хришћанин, који више свега љуби Бога. Он често радо и с правим уживањем мисли на оно љубави надостојније биће. Ове се мисли саме рађају у души његовој у свакој прилици и на сваком га месту прате; оне су при сваком послу и труду његовом и при сваком уживању и радости, при сваком болу и удисају. Јер, куд год макне оком својим, свуда налази на јасне трагове мудрости и доброте свога Створитеља, све га опомиње на величанство и савршенство Творчево.

У свакој појави, великој као и малој, види он прст божји; и добро и зло дели њему једна рука, рука божја. Ако му послови срећно испадну за руком, ако има радост какву, он Богу, као извору ових добара, благодари. Ако му трудови на жалост пропу и плодом не уроде, ако га жди и невгоде бију, он опет Бога тражи, да му он срце упокоји; у његове руке предаје судбину своју, у његове руке предаје судбину своју, од њега изгледа помоћ и утеху.

2. Даље се види, колико ко љуби Бога и по томе, како полази цркву и слуша службу божју.

Како се радо разговарамо са својим милима и драгима! Како нам срце жуди на састанак с њима, кад их дуже време не видимо! Како нам слатко пада, кад можемо пред њима да отворимо без устезања срце своје, и поверимо им најскривеније мисли и намере своје, кад можемо да поделимо с њима радост и преполовимо тугу! А зар човек који љуби Бога не тражи њега?

Зар му није стало до општења с њим! А како да општи човек са оним највишим бићем друкчије него слушајући и читајући свете речи његове, молећи му се и одавајући му дужну хвалу како у његовом дому тако и у свом и на сваком месту.

Њему је све то милије и драже него сва угађања телу и чулима. Њему чини свету радост, кад срце своје може да излије пред Богом, да му он олакша терете и завида боље, освети снагу за савлађивање зла и за трпење сваке невоље; да га задане новом вољом за испуњавање дужности.

Он не познаје боље забаве него слушати или читати речи божје. У светим књигама, у

* Јевап. по Матеју гл. 22, ст. 37, 38.

којима је воља божја откривена, находи више светлости и мудрости више снаге и утехе него и у најузвишенијим књигама људским. На њих он учи познавати мисли, намере и вољу божју, те му закони вишњега долазе драгоценији него сребро и злато свега света, слађи него мед и шећер.

3. Још се љубав према Богу изражава у тежњи, да се слави, штује и велича име божије.

Да ли нам је све једно, кад нам наше миле и драге клеветају, кад им у образ дирају, кад умањују и ниште цену најплеменитијим делима њиховим? Или зар нам није мило чути, кад се њихове заслуге признају, и деле особине чене, њима достојно поштовање одаје и кад се хвалом уздижу? Зар нисмо свагда готови да их бранимо и правдамо, кад их лажљива уста из зависти или пакости неправедно нападају?

А зар човек, који искрено Бога љуби, не осећа тако исто према узвишеном предмету љубави своје? Зар ће остати хладан и равнодушан, кад ко год дрзне да у охолости похули путеве и дела божја и свето име његово каља и на зло употребљава? Зар богољупца неће срце заболети, видећи, да људи од Бога отпадају и клањају се идолима? Зар се неће с друге стране зарадовати од свег срца кад види, да расте број истинитих поклоника божјих, и да се многе праведници а грешницима да се и траг губи; кад види да се влада истине и врлине и страха божјег шири и утврђује над срцима човечјим? Зар му, дакле, љубав према Богу неће и сама сваком приликом име божје славити, страхопоштовати и величати!

4. Даље се истинита љубав према Богу огледа у вољној и неограниченој послушности његовим заповестима. То је најбитнији знак те љубави. У природи искрене љубави лежи ова белега. Јер, пада ли нам на памет да вредно и срдимо иног човека, кога нежно љубимо? Зар нам није много стало до његове љубави и наклоности? Стаје ли нас много труда да се прођемо свега онога што се противи вољи његовој? Пада ли нам тешко, да само оно чинимо што је њему угодно? Не. Тако исто стоји и са љубави према Богу. Јер зар не би значило варати и себе и друге, кад би се задавали да љубимо Бога, а кад би газили његове заповести и служили греху и пороку? Та сви знамо, да светост божја мрзи на зло и да он од преступника и злих људи одвраћа лице своје. Свима је познато, да он само истину, правду и врлину воли,

„*Љубав је божја да заповести његове држимо.*“* Ко љуби Бога, тај вољно слуша глас заповести његових и савете његове рало прихваћа. Њему је милост божја што и живот. Он гледа, да ли се дела његова и намисли слажу с вољом божјом, а не окрће се на ону страну, камо га телесне жеље вуку. Он ће радије прегорети све корнети земаљске, него што ће се огрешити о вољу божју; он ће пре доћи у сукоб са целим светом, него прекорачити божју вољу. Она му је правило живота и владања.

5. Даље се огледа љубав према Богу у томе, да ли ко и колико љуби ближње своје.

Права љубав тежи, да се излије на љубљени предмет или лице, да се на делу покаже. Ми смо срећни, кад нам се пружа прилика да учинимо добро онима, које љубимо, кад њиховој срећи можемо ма чим допринети. Но ако њима није потребно наша помоћ и наше услуге онда љубав преносимо на оне, који с њима у свези стоје. Бог је узвишен над свима потребама. Ми не можемо његову савршенству и блаженству ништа потпуно допринети, ништа одузети, ништа му дати, што он нама пре тога није дао. На кад њему не можемо учинити, јер не треба наше помоћи, он нам светује да при богатству овога света не затварамо срце своје од добрих и честитих, али од потребних и невољних, који су тако исто чеда његова и на себи носе лик божји. А казује нам, да ће свако, ма и најмање доброчинство, ма и најмањи дарак пружен њима сматрати као да смо њему самом учинили. „*Ко каже да љуби Бога а мрзи на брата свога, лажа је, јер ко не љуби брата свога кога види, како може љубити Бога, кога не види*“.

6. На послетку ко искрено љуби Бога, тај чезне за небом, тај тежи к Богу.

Тешко нам је кад нас судбина растави од наших драгих, или кад од послова својих не можемо да смо увек уз њих и с њима, онда нас непрестано мори тежња за њима и срце нас вуче к њима. А тако се осећа и праведник овде на земљи. Везе, које га везују за земљу, не дају му, да се Богу приближи, да се баци небеским и духовним стварима. Њега тиште ови окови. Мислећи, како је далеко од Бога, како магла грехова његових заклања милостиво лице божје, он све своје жеље и мисли

* I саборн. посл. Јов. гл. 5. ст. 1, 3. —

управља к небу, извору најчистије и најсавршеније љубави и у њему се жива жеља пораћа, да ово највише биће што боље упозна, нестрпљиво очекује онај час, када ће красоту, савршенство мудрости и доброту божју у јасној светлости моћи сагледати, када ће Бога лицем к лицу моћи видети.

Ето, то су у главном осећаји и дела у којима се најављује љубав према Богу. Па како стојимо ми са овом љубави?

Кад узмемо на око, како малаксава општа хладноћа према Богу и божанским стварима, како је много људи, и то из отменијег реда, равнодушна према вери и њезиним прописима не чудимо се посљедицама свега тога. Празне цркве, недолажење на свету причест и непризивање свештеника у кућу, посљедице су те. А оне су врло опасне данас баш у времену, када је туђа рука замахнула тешким мљеи, да зар Србину убије побожност и љубав према Богу и свему што је божје, да га с вером развери и од рода одроди. И зато не могу да вам доста напрепоручам да љубите веру своју, да се срце ваше што чвршће шљуби с црквом, да све прописе вере наше суревњивно испуњавате и држите. У заклону цркве сачували смо светиње наше, наше лепе обичаје до данашњег дана кроз толики низ невоља и мука. Црква ће нам и у будуће хранити и чувати од прадедова наслеђени српски дух, осигурава ће нам спасење наше, те ћемо срећно прекужити и ово ново искушење, на које се меће Србину вера. Амин.

У Сомбору, на Иван-дан 1895.

Милутин Гавриловић,
свештеник.

ИЗ СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ.

Прилози из збирке **Максима Лудајића.**

(Свршетак.)

* * *

Ова су српска мушка и женска крштена имена наравно само оних православних Хришћана, који су се, по сведоџби много пута поменутог протокола „испов'ѣдашиѭ“, год. 1735. у протопопијату мохачкопољском исповедили, дакле, не у опште српска мушка и женска крштена имена, којих је тма у нас Срба.

И тако смо дошли дакле до последњег листа или корице у протоколу, „испов'ѣдашиѭ“, те ће мо са овог листа све белешке, како су онде исписане, од речи до речи преписати оним истим правописом, боље рећи кривописом, и с' тим ћемо наш приказ у овом погледу завршити.

Ево тих бележака:

„Марда из апари астал пешкирѣ Божица“.

„Титош“.

„Іѡкица Беличѣ сказа на испов'ѣди со-залитком чтоѳ ѡшла из Кеш с оним Жена николина рѫжица, да ніе никоего смешенїа с нею имелѣ нити ю кодилѣ секе за жене, тоїе естѣ знал да ѡна ѳстакла мѫжа и с нимѣ иде ѕ дрѫжстке а ѡн ни казалѣ мѫжѕ еѫ, и сним ишла до Сега речине, и кили три дни потом ѳтишла са дрѫгим ѕ Сечке поле, и после к'ѣнчалѣ их поп тамо со Благословенїем покойнаго Кадки Мађима. Такожде и неѫ перки мѫжѣ сѣди ѕ Маюрком кенчалеѕ со иною женоѭ со Благословенїем прежде реченаго Ярхиереха“:

„И кише речени Іѡкица козелѣ за секе удовицеѭ женѣ саданоѭ именѣмѣ Мандѫ, а ѡн детле билѣ нежен'ѣнѣ и кенчал га поп Станиѣшѣ ѕ Гаћипѣ и за прое билѣ неженен далѣ Кадики г. фор: а поп . . . и конеса престалѣ естѣ нима ѳсам м'ѣта а садане жене неѣове да е мѫжѣ почиѣо на Кимчѣ и кога мѫжа нима жива с нимѣ ё. м'ѣта а ѡнога мѫжа нейма гласа никоего, и на то нима ск'ѣдоки ѕ Маюркон, Стенча Киленцѣ а ѕ Илочцѣ Милашина Трѣсинча“.

Из ове белешке под насловом „Титошѣ“ дознајемо да је исту белешку баш онај духовник написао pro memoria, који је православне Хришћане у протопијату мохачкопољском год. 1735. о укрштеном посту исповедио, јер иначе ко би то други знао

онако опширно прибележити: шта је сведок Јовица Белић из Титоша при исповеди заклетвом исказао?

Ево дакле тог сведока Белића за кога горе под знаком ** рекосмо, да ће у току овог приказа бити још разговора.

У горњој белешци спомиње се и покојни Владика Максим Гавриловић а тај је био Епископ јерархије мохачке и сигетске од године 1721—1731.

Да изређамо овде и оне друге ситније белешке, које целу последњу страну листа или корице заузимају, и које од речи до речи овако гласе:

„Ѥдан 8 маіницѣ старац“.

„Петар Тадићъ преседѣ секи за Дїѣ. Љубица Петрока пол ѵ̀ки воска ѵ̀стак Стоіних Лингіа преседѣ ко всени секи за Дїѣ.“

„Маніих попъ Ѥканини пресед ко всени пешкир чиои на спомень.“

„Пишо Ѥзманић Цвенчъ преседъ на всенх. Ѳ̀ц. Цвенчъ Ѵткиних Дамаиѣ за Дїѣ. Хписа Марко Игнатїек из апара преседѣ секи, и Домаћинци Маринкі Хписа Іѳанъ и мати его Дикна ѥданъ преседъ и домаћица Кокиика на споминъ Дикни Живкѣ и Милентию. Петар Ѥкоски из Кена велики Сарандаръ ѵ̀стак . . .“

„Качкала Іѳанъ стари книзъ ѵписа на ѵ̀ѕдѣю читѣѕ ѥдин пресед сад:

„Ѣ р е м я“.

„Хписа Андріа Талиновича Маћи. Љубици Ѥкѣсѣ и секи и Латинки и Савки. Станки Петрѣ Марій Ѥрѣѕ. Пани не мали пешкирѣ.

„Ѫ Мажар Бой Касилъ Чѣкличъ и Петар Ѥкчин кратъ ѿ Ѳатомира ѵписанагѣ в Манастирѣ наших како продали 8 слатине Поніакчилъ дорѣгѣ кенїа Манастирскога кове спинимъ ѕманѣосѣ. Зато сведок Ѳѳдор Лазичъ“.

С овим завршујемо приказ протокола „испов҃ѣдавшихсѧ“ од год. 1735. е тим додатком, да број православних Хришћана који су се поменуте године о ускршњем посту исповедили по повијем срачунавању износи 3457. душа, а не 3463. као што се то у току приказа овог више пута помињало, с тога се задњи број 3463. исправља са бројем 3457.

Српски Ковин. Максим Лудајић.

Две знамените историјске слике у цркви Плавшипачкој.

Приликом овогодишњега мога путовања по неким местима некадашњега вараждинског генералата, који је у потоња два века велику улогу играо у повесници српскога народа, срећа ме нанела са двојицом пријатеља у Плавшипце, убаво село, удаљено од града Копривнице на југоисток тако за један сат колскога путовања. Одсео сам са поменутим мојим пријатељима, као гост, у кући мога од скора времена познаника и честита пријатеља поп-Аксе Грубача, кога околно млађе свештенство због његова добра и поштена срца назва својим „стрицем“.

Била је баш недеља, кад стигосмо у поштену кућу поп-Аксину још доста за вида. Добри поп-Аксо дочека нас, што по реч, правим српским гостопримством, које је добро познато и нашем (накрачком) високопреосвећеном господину епископу Мирону, ком је сваком приликом — кад га пут у ове крајеве нанесе, — мило свратити и понешто времена проборавити у кући поп-Аксиној. Поздравивши се са домаћином и домаћицом и мало одануши од пута, замолимо оца Аксу, да нас мало по селу проведе, а пре свега да нам покаже цркву, која је већ спољa носила на себи биљег велике чистоте и уредности. Та већ онај ред и чистоћа, која у кући Аксиној влада, давала ми је права да мислим, е ће у исто такав ред и чистоћу и у цркви његовој наћи. И нисам се преварио Кад у цркву ућох, красота ме је њена као и моје пријатеље — без икаква ласкања — задивила и опчарала. Црква у дивном стилу на свод зидана и сва бојадисана. Акустика као у ретко којој цркви! Нико не би рекао, да је то сеоска црква; могла би се многа варош њоме поднчити Живопис на новом иконостасу мајсторски. Радио га уметник Боцарић пре 2—3 године. Дуго смо посматрали сваку икону дивећи се њеној уметничкој изради. Честитасмо оцу Акси на свјском заузимању његовом око улепшања

и украшења цркве и пожелисмо му, да се многи и многи млађи свештеник у ревновању свом за цркву своју на њега угледа!

Посматрајући тако ову лепу богомољу српску потанко, смотрим две велике — грдне слике измоловане на дебелим растовим даскама, прислоњене уза стубове, који деле мушку од женске препрате, па запитам оца Аксу: а какве су ти ово слике? На што Аксо одврати: те слике су биле на старом иконостасу (који је 1893. године замењен новим) а место им је било — мислим да рече, — испод икона престолних с једну и другу страну царских двери. Размотрим их добро и видим, да оне представљају велику историјску важност, те га умолим, да ми дозволи да их сутра за дана још боље прегледам и опишем за који наш лист. Он ми то радо дозволи, и ја сутра дан на тенани прегледам и опишем их обадве, и ево тај опис шаљем „Српском Сиону“.

Слика и једна и друга једнако су велике. Ширина и једној и другој износи заједно са дрвеним 8cm широким рипо обојадисаним и местимице позлаћеним оквиром 143cm, а дужина 111cm. То је ето што имају заједничкога обе слике, а сад да опишем сваку за се.

Прва слика представља историјски догађај из IX. столећа, како цар Василије Македонац даје привилегију Србима и Хрватима, да се могу населити у његовим земљама. — У царској одаји, са 4 прозора, стоји у средини пред великим, застрачем застртим столом, цар Василије обучен у зелену златом, сребром и драгим камењем украшену одећу са крстом на грудима који црквеној врпци виси, те држи у десници царски скиптар (жезао) а у левици васељену; на окренут Хрвату, који му с леве стране стоји, говори му ове речи: Верност совершена похвалидостойна. Хрват, који је упро свој поглед на цара, држи у левици скиптар, а са три у вис подигнута прста деснице руке полаже цару заклетву на верност. Хрват тај русе је косе обријане браде и бркова, има на себи хаљину модре боје, а поврх ње заогрнут је црвеном кабаницом Преко доње хаљине пружена му је преко прсију црвена лента сребром извезена. Над главом његовом чита се овај (ситнијим словима) запис: Возложи имя твое на насъ и вѣди нами Цѣсарь и повелителю, вѣди нами Правдѣ, и ѡ зла насъ и земль и гради наши храни, вѣрни до крови тебе вити кланемсе:.

Цару с десне стране стоји Србин, такође као Хрват русе косе, обријаних брка и браде, обучен у народно одело и то: доња му је хаљина црвена и опточена златом, а горња т. ј. кабаница је модра и опточена сребром, а врх ње је преко прсију црвена сребром извезена лента. У десници држи скиптар и штит са српским грбом (бео крст са 4 оцила на црвеном пољу), а левицу са пружена три прста метуо на сред груди. Над њиме се налази овај запис: Жики сложити обищамсе вѣрностїю тебе цѣсь нашемь и подрѣчени вити повелиню твоемь: вса богатства наша и чеда наша под власть твою добровольно клятвою предаемсе:.:

Над самим императором Василијем чита се овај крупнијим словима написани запис: Василїи Македонанинъ Благочестивии Цѣсь гречскїй Повелитель востока и запада, Ко двадесетомь лет Царствованїа своего въ Царградѣ: Хрватом и Сербомь даде насѣленїе всей земли ихже ѡ нихъ Кроацїа и Сербїа нарицаетсе: въ летѣ Хртовѣ: 886. мс:. — :. Баронїа, часть вторая:. лй: 1016: стыхъ: ѧ:

И збиља сам нашао на том месту Баронијеве повести спомена о том знаменитом догађају.

На столу, пред којим император Василије стоји, налази се еванђеље, крст, прстен, мач, венац, златан повац на црвеној врпци, и царска повеља на пергаменту, утврђена царским печатом. Повеља гласи:

Сербли и Кроати изволише под власть нашѣ вити господство и честь ѡ насъ да вѣдѣ всегда наследити, по законѣ своемь да вѣдѣть жити въ селахъ и градахъ, да вѣдѣть соблюдити правдѣ въ земляхъ и народахъ, ухалите Бога, себе и мене цара своего прославляйте, того крестомъ, себе и землю мечемъ браните и защищайте

Испод целе те слике одоздо протеже се намоловано испружено испресавијана бела врпца са овим у стихове сложеним записима:

Испод српског грба:

Крестъ, оцила, Сербли столетъ написани,
Ради креста ко отичествѣ многи пристѣ брани.

Испод царскога стола:
Имаш многи Новый Римъ ѿ Бѣа корени І.
Богъ оутвърди єдиныхъ Римскъ а не многи
Ѳроны: —

И најпосле испод хрватскога грба:
Кроація вѣлый и червленый видъ на семъ
полю зритсѧ,
Разно звати счастїѧ и фортѹнѣ мнитсѧ: .

(Свршиће се).

ДОПИСИ.

Сентандреја. На Велику Госпојину 1895. — Хвала милостивоме Богу и свима врлим прилагачима, који допринесше, те смо 10. (22.) авг. о. г. тако жељено очекивана нова звона овомесне Саборне цркве угледали.

Не могу пропустити, а да свечаност ону и одушевљење, којим су ова звона од стране српско-православног овомесног становништва предусретена, баром у најкраћим цртама у цењеном листу овом, ради вечне успомене не обележим.

Већ из рана јутра, тога дана, цела нам је варош била у виредно свечаном облику.

Наше врле Србкиње госпође, а на челу благор. госпођа *Петронела Думић*, спремише силне лепе венце, и искупише све српске девојчице, које су биле у белом свечаном руву, у српску школу, пред којом је местног патрогасног друштва гласба свирала српске песме; а народ се силан слегао на пијацу, да се одавде крене пред звона, на крај вароши. То је било око 10. часова пре подне. Уједан мах, чула се из далека пуцњава прангија И то је био знак, да су звона из Будимшпите у село Калаз стигла. Коли, на којима су звона пошена, до Калаза, коњи су вукли А од Калаза до Сентандреје накићени волови Пред звона је у Калаз изашао наш врли председник писекор Г. *Евген Думић*, градоначелник, са више чланова општине наше, Колико је одушевљење и у овом селу било, то се готово описати не да. Све је то било у свечаном оделу. Звона звоњише, прангије пуцаше, а народ се сав слегао, да се нагледи лепих звона сентандрејске катедралне цркве. Овом је приликом г. парох Калански К. Николић, у врло лепој беседи поздравио нашег врлог председника г. Евгена Думчу, и са најтоплијим речима изразио му је хвалу за заузимању његовога око благословења црквеног. После овога на 3/4 часа, и опет зачу се пуцњава прангија из ближе, са краја вароши; што је био знак, да су звона већ близу Сентандреје. А то исто јавно је и један коњаник сикуљењем народу на пијаци. Уследи овога крене се силни свет пред звона. Кад су пета на крај вароши стигла, обложена буду са силним венцима и тракама. И тако уз пуцњаву прангија и свирку патрогасне гласбе, пође одавде сјајна свита, пратећи звона, пред којима су коњаници, млади Срби јахали, преко вароши саборној цркви. Овде се тек слегла сва Сентандреја, без разлике вере и народности Свако је то био свечаношћу овом, која је у читавој варопи цео дан трајала, раздраган. Певање, свирање и весеље, чуло се на све стране.

Други дан, т. ј. 11. (23.) авг. намештало се на звоницу постоље, које је од гвожђа. А 12 (24.) авг. уз пуцњаву прангија, и милогласног брујања звона свију овомесних правосл. храмова, у присуству силног народа из места и околине, буду ова звона, топлим молитвама, високодостојног господина архимандрита и патријаршког мандатара *Платона Телечког*, уз асистенцију Корнилија Чупића и Јована Начараја, пароха Сентандрејског Адријана Стапшића, јеромонаха, Георгија Марјановића протођакона и конз. бележника и Павковића ђакона и катихете на држ. гимназији у Сомбору, свечано освећена, којом је приликом парох сентандрејски К. Чупић сходну беседу изговорио, која је са „живио“ проиратена била.

При светом чину овом, свештенство је заокружено било са школском женском децом, обученом у белим хаљинама која су велике воштанице, накићене са богатим свиленим тракама, у руци држала На једној од ових трака, која је од тешке беле свиле, дивно су извезене златом ове речи: „*На дубоко- вољепоштовања Његовој Светости Георгију патријарху српском.*“ — А на другој плаветној траци исто су тако извезене речи: „*На благодарности благородном господину Евгену Думи, председнику.*“ А на трећој црвеној траци: „*Живели сви приложници.*“ — Свеће ове, које су родољубиве овдашње Српкиње госпође, међусобним прилозима набавиле, гореше пред престолним иконама, при освећењу цркве. За тим беху ова новоосвећена звона уз пуцњаву прангија и брујање звона свију овомесних правосл. храмова на звоник подигнута. Овде су уметници до вдубег дана на постољу радили И кад је ово готово било, 13. (25.) авг. 1895. око 11. часова пре подне, први пут забрујаше четири нова звона, са сентандрејске српске православ. катедралне цркве, са тако величанственим гласом и хармонијом, да је сваки сузу радости пролио. Заиста, ова нова звона имају, као што један вели — прави „катедрални глас“.

Прво је звоно тешко: 969. килогр., а на њему је сливена икона успења пресвете Богородице. А друго је тешко: 586 кил. са иконом св. Николаја. Треће је тешке 310. кил. са иконом св.

Тројице. Четврто је тешко 140 кил. са иконом св. великомученика Георгија. А на сваком звону сливен је следећи натпис: „Уместо пријатном пожара 6/18 априла растопљеног звона, набавили су ово звоно из добровољних прилога светог саборног успенско-Богородичног цркви, сентандријско српско православно житељство и срп. црква. народни фондови 1895.

Што смо до ових и оваквих звона дошли, највише захвалити имамо општељубљеном и великом добротвору народа српског и српске цркве, *Његовој Светости Преузвишеном Господину Славном Патријарху српском* **Георгију I. Бранковићу**, чија славна дела, нека ова нова звона кроз све векове величају!! Слава и превелика хвала свештоме и доброме Патријарху нашем!!

Хвала нека је и врлом председнику српске православ. општине наше г. *Ежену Дулчи*, градоначелнику, који је личним својим утицајем и неуморном ревношћу дело набавке оваквог звона прихватио, и са великим родољубљем и пожртвовањем исто и остварио!

А сад нам ништа друго не преостаје учинити, него од срца пожелети, да Бог милостиви даде да ова нова звона гласом својим побуђују увек у срцу свију нас побожност на славу божју и благодарност према добротворима свете ове цркве.

Кад ће се црква осветити, за сада се још не зна, јер још није са свим готова. — Готова ће, ваљада, бити за две — три недеље. *К.*

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Православна српска црква у Краљевини Србији. *Београд Краљевско-српска државна штампарија, 1895. Стр. 234.* Не давно је у Београду угледао света шематизам православне цркве у Србији под насловом „Православна српска црква у краљевини Србији.“ Име ауктора односно састављача те врло важне књиге није нам познато, али почетак предговора исте, који гласи: „1874. издали смо књигу: „Православна Србска црква у књажеству Србији“, даје нам права тврдити, да ју је саставио неуморни делатељ у винограду Господњем, главом сам седи поглавар онамошње цркве, високопреосвећени Господин Митрополит Михаило, који је и прву ону књигу саставио и издао.

За ову доста тегобну работу, а особито под старе дане му, заслужује високопреосвећени архијерј сваку хвалу и признање сваког Србина, напосе свештеника српског, коме је у руке пружио књигу, где је у верној слици представљен напредак православне цркве у краљевини Србији, за прошлих 20 година и данашње стање њено.

А сад да речемо коју о њој.

Увод књиге сачињава саопштење писма св. велике цркве у српском преводу, којим је дана независност српској цркви год. 1879, затим писмо св. Синода васељенске патријаршије Митрополиту Србије Михаилу од исте године.

Сад тек отпочиње прави шематизам, где су забележене и побројане све парохије и цркве са свештенством и манастирима, редом по епархијама.

Вишу јерархију т. ј. св. архијерејски Сабор сачињава митрополит и 3 епархијска епископа. Митрополит је уједно и епархијски епископ архиепархије београдске са седиштем у Београду. Друге епархије јесу: Жичка са седиштем у Чачку Нишка са седиштем у Нишу, и Тимочка са седиштем у Зајечару.

Народа православнога има данас у Србији 2,279.376 душа, но кад се тај број сравни са бројем од год. 1874. који је износио 1,211.677 душа, тада се види, да је народ које приселењем, које освојењем нових крајева за време последњег српско-турског рата порасао за читав милион и 67.699 душа; а према томе броју народа порасао је наравно и број цркава и мирског свештенства од свих епархија највећа је београдска а најмања тимочка:

У све четири епархије има данас свега: 12 округа, 40 срезова, 1 намесништво, 2 протопрезвитерата, 880 парохија, 14 капеланија, 1009 духовних лица, 630 парохијских и ваннарохијских цркава и капела, 46 манастира, 9 манастира, претворених у парохије, 52 манастирске цркве. Калуђера 69. (премало на толики број манастира!)

Посебице на сваку епархију отпада, и то:

а.) На *Београдску:*

У 4 округа и 28 срезова има 325 парохија и 6 капеланија са 225 парохијских цркава и 3 капеле. Духовних лица обојега реда има 387, и то: 281 свештеник-парох, 28 капелана, 3 окружна протојереја, 8 прота, 1 протонамесник и 14 намесника, 3 умировљена свештеника и 6 ђакона. Манастира има 17 са 3 архимандрита, 11 игумана, 10 јеромонаха, 3 јерођакона. Манастирских цркава је 17. Њима се служи 17 парохија са 15 мирских свештеника и једним капеланом.

б) *На жичку епархију.*

Ова је подељена само на 3 округа. У њој има 166 парохија и 1 протека капеланија са 128 парохијских цркава и 219 свештених лица обојега реда, и то: 3 окружна протојереја, 4 пароха-проте, 4 протонамесника, 146 пароха, 5 пароха-намесника, 3 привремена пароха, 1 свештеник у миру, 1 парох-капелан, 11 капелана и 3 ђакона. — Манастира 13 (и један затворен) са 5. архимандрита, 2 игумна, 13 јеромонаха, 2 јеромонаха, 2 монаха, Манастирских цркава има 19, које са 14 пароха обслужују 17 парохија.

в.) *На нишку епархију.*

Отпада 4 округа са 12 срезова Под њу спада 276 парохија, 4 протеке и 1 парохијска капеланија и 9 у парохије претворених манастира са 188 парохијских цркава и 10 капела и 3 цркве без парохије и 7 црквишта, које народ посећује. Духовенства обојега реда има 287 душа и то: 7 протопрезвитера, 1 окружни протојереј, 2 пароха-протојереја, 1 свештеник-иконом, 252 пароха, 1 јереј-намесник, 8 капелана, 4 архимандрита, 4 игумна, 6 јеромонаха. Има 11 већих манастира са исто толико цркава. Само један манастир обслужује једну парохију са једним парохом.

г.) *На тимочку епархију.*

Отпада 2 округа, 2 протопрезвитерата и једно намесништво. Потчињено јој је 113 парохија и 2 капеланије са 79 парохијских цркава и 4 капеле. Духовних лица обојега реда има 116 и то: 3 протопрезвитера, 101 парох, 1 капелан, 3 јереја-намесника, 2 архимандрита, 1 игуман и 1 јеромонах. Манастира има 5 са толико цркава и парохија, које обслужују 3 пароха.

Поселе овога је изложен хронолошки ред београдских архиепископа и митрополита Србије са њиховим кратким биографијама почамши од времена укинућа пећске патријаршије до данашњих дана, а исто тако и ред епархијских епископа, како садањих постојећих, тако исто бивших и укинутих епархија.

По према томе је на столици митрополитској (са садањим митрополитом) седило 11. митрополита. 8 Грка и 3 Србина.

На жичкој (бившој ужичкој) столици седило је свега 4 епископа са садањим. Сами Срби.

На тимочкој (од 1834. год.) 5 епископа са садањим. Сви Срби.

На шабачкој столици седило је 15 епископа. Укинута је 1886. год.

И на нишкој столици 15 епископа с данашњим.

Завршетак књиге сачињава ред митрополита и епископа антикавонских (од 1883.—1889. год.) међу које се рачунају: † Митрополит Теодосије Мразовић, † епископ шабачки Самуило Пантелић, † Корнелије епископ жички, Никанор Ружић, епископ жички, † Нестор епископ нишки, † Димитрије епископ нишки.

Ову би књигу требао сваки свештеник да набави. *Л. Б.*

ЛИСТАК.

(Стање здравља високопреосвештеног г. епископа темишварског Никанора.) Уредник овога листа имао је част, прошле недеље, примљен бити од Његовог Високопреосвештенства г. епископа темишварског *Никанора Поповића*, којом приликом се најверодостојније упознао са стањем здравља Његовог Високопреосвештенства.

Сазнања, која можемо, после тога са потпуним задовољством, благодарећи милости божјој, учинити, о драгоценом здрављу Његовог Високопреосвештенства, надмашују све досадање повољне о томе вести, па и сама добру радја очекивања небројених поштовалаца Његовог Високопреосвештенства и верних синова наше свете цркве и народног напретка.

Високопреосвештени г. епископ је данас потпуно здрав и довољно опорављен. То опорављање успева сваким даном, те се можемо надати, да ћемо високопреосвештеног потпуно опорављена видети у седницама св. архијерејског Синода.

Високопреосвештени борави у епископској башти изван вароши, која својом угодношћу и здравим ваздухом много доприноси напредном опорављању његовом.

Високопреосвештени је доброг расположења, а бави се проучавањем предлога, који ће се расправљати у седницама сазваног св. архијерејског синода

(II. Епарх. административни одбор бачки) одржао је под председништвом преосвећеног господина Епископа Дијецезана своју седницу дана 8. (20.) августа пре подне и у истој решио ове предмете: Узет је на знање отпис висл. саборског одбора, којим се овострана предстанка ради подељења прилокоћи за оправку цркве у Кисачу одбија. — Обавештиће се администратор јегарске парохије Јерох. М. С., да је молба његова у предмету надопуњења накнаде за парох. сесију на јерарх. фонда одбијена. — Поднеће се висл. сабор. одбору, на позив високопстога, извештај о томе, како је текла куповина куће за парох. дом у М. — Обавештиће се црквена општина у Бегечу, да је са новчаним потрживањем својим против тамошњег пароха и од висл. саборског одбора одбијена. — Узете су на знање одлуке високосл. саборског одбора, којима су прилани Д. М. У., Ј. М. и С. М., становника новосадских против оводборских решења у предмету прирезаног на њих парох. прореза — одбијени, а прилана оводборска односно црк. општине новосадске решења потврђена. — На призиву ЕПИодбора бачког упућена је црк. општина у Госпођинци под претњом суспенаије председника и целог црквеног одбора тамошњег, да досуђену одборок тим награду тамошњој учитељици Е. К. за предавање мађ. језика у срп. вероиси. школи у року од 8 дана исплати. — Потврђен је избор $^1/_2$ скупштинара у Турији, Ст. Шовама (одн и избор $^1/_2$ црк. одбора). — Потврђен је избор црк. председника у Локу и Бају. — Молба црк. општине у М. у предмету куповине навесног комплекса земље, враћа се истој општини натраг, пошто је на основу неправилно донесеног закључка скупштинског подвесена. — На основу односних навештаја оводпарх. окр. протопресвитера известиће се висл. саборски одбор колико је до данас у епархији овој редуковано парохија и колико је на тај начин преостало т. зв. „за пиних“ сесија. — Упућена је црк. општина у Вилову под претњом разрешења целе црк. скупштине, да оводборском налогу у погледу ректификације грунт. укњижења тамошње парох. сесије у року од 3 недеље задоста учини. — Упућена је црк. општина у Чуругу, да поплавом проузроковане мерничке трошкове око тамошњих парох. сесија на своје благајнице подмири. — Узет је на знање записник саветовања братства Ман. Ковиља од 24. јула о. г. у предмету манастирске економије. — Упућен је окр. протa сомборски да изиђи имовно стање црквене општине у Бр. и узроке, са којих тамошњи парох никако не може своју плату да добије. — Упућена је ита општина, да каменити крст свој у селу одмах оправи. — Узет је на знање рад скупштинске седнице црквене општине у Жабљу од 7. (19.) маја о. г. — Уништен је као неправилан избор $^1/_2$ скупштинара и избор црк. председника и потпредседника у Парагама и упућен окр. протa сомборски, да спроведе нове изборе. — Снабдевене су клаузулом одобрења неколике брисовне дозволе, које је црк. општина у Кању издала неким својим дужницима — Дозволено је црк. општини новосадској, да може 229-рици бивших и садањих парохијана својих припрезани на исте парох. прирез као неутерив отписати. — Спровешће се висл. саборском одбору признн игумана М. Ђорђевића против оводборске одлуке под бр. АО. 870/262 ех 1895. — Поднеће се с препоруком висс. кр. уг. министарству просвете молба црквене општине бајске за државну прилокоћ. — Спровешће се висл саборском одбору признн Николе Черевицког и др. против оводборске пресуде бр. АО 846/261. ех 1895. — Дозволено је црк. општини у Ст. Бечеју, да неутерни стари поврлак. прилог и саборске трошкове, који су жељним благајницама нар. фондова већ исплаћени, отписати може. — Дозволено је црк. општини у Пивницама, да при оногодишњем (новом) парохијском прирезу за 1895. г. остатк може. — Црк. општини у П. С. подељен је укор због непристојног понашања према одбору овом као претпостављеној власти својој. — Затражиће се од жупанијске власти полит. извикуција ради прикупљања заосталог парох. и другог прореза у црк. општини у Лалићу. — Дозволено је црк. општини Чуружкој, да једном од својих дужника, који је главно подмирио, камату опростити може. — Дозволено је црк. општини у Фелдвару, да на новом гробљу тамошњем гробарску кућу подићи може и одобрен је поднесени рачун за исту градњу. — Молба црк. општине у Б. ради продаје тамошњег старог гробља уступа се конзисторији бачкој. — Дозволено је црк. општини бајској, да против немарних парохијана својих политичну ексекуцију ради прикупљања заосталог парохијала проведи може. — Упућена је црк. општина у С. Керу, да извши неке оправке, односно преправке на својој школ. згради, као што је то у своје време захтевао оводпарх школ. референт. — Затражиће се политична екскуција ради прикупљања заосталог парохијала у Ђурђеву. — Услед уложеног признва неколицине становника у М. уништен је на основу

§ 14. Одс. II. litt. Б. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868 г. обављени тамо 29. маја о. г. избор двојице одборника и искључени су неколи скупштари из црк. скупштине. — Узет је на знање рад црк. скупштине у истој општини од 29. маја о. г., у колико већ није на поједина решења њена донесено друго решење у колико нису за поједине закључке њекане потребна засебна одобрења. — Одобрен је прорачун за градњу нове школе у С. и упућена општина, да се ради покрића тог трошка обрати на тамошњу политичку општину. — Уништен је дана 22. дец. 1894. год. обављени избор тројице скупштинара у С., и на против потврђен дана 22 јануара о. г. обављени избор двојице одборника, и издата су сходна упутства тамошњој црк. општинској управи.

(**III. Епарх. школски одбор бачки**) држао је дана 9/21. августа о. г. под председништвом Његовог Преосвештенства Госп. Епископа Дијецезана своју седницу, у којој су решени ови предмети: Објављене се црк. општинама у Тителу и Гардиновцима, да висл. кр. уг. министарство просвете није дозволило, да се отвори тамо срп. нар. вероисповедна школа; под једним подиће се у истом том предмету представка висл. Школ Савету, да овај путем нар. црк. сабора учини нужне кораке, како би се не само у овим, него и у другим општинама могле отворити вероисповедне школе. — Публиковање се свима општинама наредба високославног Школ Савета у погледу пристојбе за приватне испите. — Од високосл. Школ. Савета издани декрети за учитеље Душана Шикепарију у Парагајма и И. Максимовића у Мохолу доставиће се истим учитељима. — Позивање се оне општине, које још нису пријавиле овамо: да ли већ тамо постоји поотрона школа односно да ли је учињено нужно расположење о отварању исте школе — да то у најкраћем року учине. — Узет је на знање извештај црквене општине у П. селу, да је расписан стечај на упражњено учитељско место на тамошњој салашкој школи. — Упућена је црк. општина у Ст. Шп., да поднесе овамо сведобу званичног среског лекара о здравственом стању тамошњег учитеља и у колико би се истом сведобом констатовала неспособност истог учитеља за даљи рад, да може одмах наћи и приставити му заменика уз уживање половине укупне учитељске плате. — Упућена је црквена општина у Фелдварцу, да поднесе скупштински закључак у погледу обучавања и руковођења у црк. појачу тамошње школ деце. — Спровешће се висл. Школ. Савету признаница школ. одбора у Фелдварцу против овоструке пресуде бр. ШО. 801/93 ex 1895., а тако исто и признаница учитеља Ч. К. против овоструке пресуде бр. ШО 802/94 ex 1895. — Узето је на знање поравнање између црк. општине у Рибици и бивше привр. учитељице јој В. В. у погледу учитељске дотације. — Узета је на знање пријава м. шк. одбора у Сомбору, да је ради попуњења упражњених учитељских места на тамошњим селиштима Жарковцу и Обзор-Миличићу расписан стечај. — На молбу истог одбора умољиће се тамошња мађистрат, да што пре нада истом одбору попис за школу обвезне деце. — Укорене су општине у Б. и Ст. В., што су пре времена завршиле наставу за прошлу 1894/5. школ. годину. — Узет је на новољно знање извештај школ. одбора у Сентомашу о постигнутом успеху у тамошњим школама у 1894/5. школ. години и учитељима, м. школ. одбору као и м. школ. управитељу наречено признање и похвала. — Узет је на знање пријављени одбору овом распоред учитеља по појединим разредима у Сентомашу. — Црквеној општини у Бајши подељен је укор, што је одбору овом непотпун обавештај поднела и упућена је, да бив. учитељу свом С. Ц. накнади трошак за учињени пут у Филекхаа. — Уништен је као незаконит дана 2. (14.) јула о. г. обављени избор учитеља у С. и упућена иста општина, да изабрани претходно м. школ одбор путем истога одбора расписе нов стечај и новом избору приступи. Настава пак до тога доба поверена је и на даље тамошњем пароху. — Молба учитеља Љ. Ш. из С. Б. да му општина сегединска исплати дуг од 40 фор., издата је истој општини на изјашњење. — Осим тога је неколико пријава против појединих учитеља издато дисцип. комисији.

(**Тридесет-годишњица професора Јована Живановића.**) Прошле школске године напунио је професор *Јован Живановић* тридесет година свога учитељског рада на карловачкој гимназији. Беше то рад човека, који је себе посветио школи пуном збиљом, са пуном љубави, а са успехом, који њега и сваког задовољити мора.

Три прошла деценија није г. Живановић провео и прорадио само као професор, — увек тачан, увек ревностан, успешан, — него су му то три деценија непрестаног рада и ванпанчког, многовршног, тако исто успешнога. Угледан професор, угледан књижевник; ауторитативан филолог и пчеларски ауторитет, бивао је и остао г *Живановић* у току тих тридесет година, па све до данас. Књижевне заслуге му је призна-

ла „Матица Српска“, српско учено друштво, српска кр. академија, хрватско пчеларско друштво и српско пољопривредно друштво. А колико је признања тек доживео већ г. *Живановић* од својих ученика на гимназији, и као професор црквено-словенског језика и пчеларства на богословији од многих ученика својих, данас свештеника.

Кад така признања слове заслуге његова рада и разносе славу његова имена, онда нама не остаје, него од Бога жалити неуморноме професору и књижевнику и вредноме сараднику нашем г. *Јовану Живановићу* што дужа, и увек здрава и крепка века — који ће и од сад, као и до сада, бити на корист нам општу! Живио јубилар!

(**На београдској богословији**) било је прошле школске године 19 наставника, и то 14 редовних и 5 хонорарних. У почетку школске године уписало се свега ученика 186. Од ових напустали су завод течајем године њих седморица; а искључени су њих тројица. Успеху (нарочито у нижим разредима) много смета то, што са редовним ученицима заједно уче и неки напредни ученици који имају нижу спрему. Но кад је то установљена и призната сметња општем успеху, онда ту сметњу треба отклонити. — На београдској богословији основан је прошле године, заузимањем богословског професорског савета, а благословом и дозволом св. архијерејског сабора, „*фонд сиромашних богослова*“. Успех је био добар, јер за 8 месеци фонд је напосло главницу од 5.715·30 динара достигне 10 хиљада динара, отпочеће фонд приходом својим потпомагање сиромашних ученика на београдској богословији. Овај фонд бележи као свога племенитог приложника и Његову Светост, патриарх св. патријарха Георгија, са прилогом од 100 фор.

ЧИТУЉА.

протојереј **Александар Поповић**, *парох ст. бечејски и члан бачке епархијске конзисторије*.

Преминуо је 11. (23.) авг. о. г., у 63. години живота, а 38. години службе црквене, Богу и народу. Смрт га је затекла у Будим-пешти, где је отишао био, да својој немилој бољи лека потражи. Сарањен је у новом гробљу будимском 13/25. августа. Покојник је био угледан српски свештеник, а љубљен и поштован од парохијана својих, који жале судбину и смрт његову. Оставио је леп спомен о себи код својих парохијана служећи у Бечеју толики низ година. Оплакује га удова попадија са многобројном породицом, од којих су три ћери удате за пландом нашим свештеницима. — У недељу 13/25. августа обављо је високопречасни господин прота Борота у цркви народу тужним говором смрт поп-Шандорову, објавио им да су за навек изгубили из средине своје честитог и доброг пароха Шандора, коме нека буде лака црна земља и вечан спомен! С.

(†) **Ђорђе Вујић**) богослов III. године преминуо је, после тешког боловања, од несрећне сушице; у Далу код својих родитеља, 10-ог августа о. г., а сарањен је 12. и. м., опојан од четири свештеника уз саучешће дањског становништва. Над одром у цркви, опростио се с њим парох дањски, г. Душан Магарашевић у сходном говору.

Лака му земља, а души му било рајско насеље!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 161 1—3

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. вероис. основ. школи у Гаазу. Плата је у готовом новцу 255 фор. а. вр. 2. хв дрва, сламе колко потребује, 4. јанца земље на коју учитељ све припадајуће порезе плаћати има и слободан стан с баштом,

Учитељу у дужност спада све прописане у постојећој школ. уредби и наставном плану предмете предавати; недељну школу држати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Конкурисати могу само оспособљени за учила, који су у вични у мађарском језику и испит из истог положили.

Рок пријаве до 8. септембра о. г. а избор ће се 11. септембра обавити.

Школски одбор у Гаазу 8 (20.) августа 1895.

М. Поповић, учитељ и парохијал. Јован Петров, председник.

СТЕЧАЈ. 164 1—3

Потписана српска православна црк. школска општина расписује стечај, на овданњој срп. православној школи и то за I. II. III. мешовити женски и мушки разред.

Плата је годишња 300 фор. а. вр. слободан стан и полу јанца баште, покрај тога од сваког погреба 50 новч. где буде звао.

Осим предавања у школи дужност ће изабратом бити у цркви певати као и децу црквеном појању учити.

Компетенти нека приложе своју сведоџбу, да су учитељску школу и мађарски језик са добрим успехом свршили и на потписану општину поднесу.

Рок је стечају до 30 августа по стар. календару о. г.

У Ватину, 10. августа 1895.

р. Моровица (пречачка Епархија).

Српска прав. црквена школска општина.

СТЕЧАЈ. 162 1—2

На место привременог учитеља Добросава Рајића отвара срп. прав. црк. школска општина у Потпорњу стечај на четвороразредној верононедној основној школи.

Годишња плата учитељска састоји се из следећег. 100 фор. а. вр. у готовом новцу, 24. пож. мер. жита, 24 пож. мер. кукуруза, 3 јутра оране земље, на коју учитељ и порез плаћати има, 4 хвата букових дрва, а од погреба и парастоса, где позван буде, 50 н. слободан стан са једном непатосаном собом.

Компетовати могу само свршени приправници, који су из мађарског језика испит положили.

Учитељу спадаће у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, дечу у црквеном појању обучавати и при сваком богослужењу у цркви појати. Рок стечају истиче 27. августа 1895.

У Потпорњу, 6. августа 1865.

Доброслав Рајић, Секула Гвозденов,
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 163 1—3

Расписује се стечај на једно упражњено стипендијско место за техничаре и реалце из закладе пар. добротвора Луке Милановића и сестре му Марије Петровићке.

Стипендија износи на годину 500 фор. која се добија у 10 месечних оброка т. ј. од почетка до свршетка школ. године.

Молбе ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу о здрављу, сведоџбу о свршеним наукама и сведоџбу сиромаштва.

Ко жели добити исто место, нека поднесе молбу своју за четир недеље од прког увршћења овог стечаја.

У Новом Саду 18/25. августа 1895.

Црквени Одбор.
срп. прав. црквено-школска општина новосадска.

157 ШКОЛСКА ОБЈАВА. 2—3

У српској учитељској школи сомборској започеће се школска 1895/6. година 4. Септембра по ст. календару.

У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године, **настава ће бити одељена за мушку и за женску младеж.**

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с *довољним* успехом свршили.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнајесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с *добрим* успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срб. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведоџбу о добром здрављу и сведоџбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведоџбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора да ће их они за време бављења у овом заводу о свом трошку издржавати, на којој изјави мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични доиста у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељним, или по препоруци онога, погодити може.

У *Сомбору*, 9. Августа 1895.

Н. Ђ. Вукићевић.
управитељ српске учитељске школе сомборске.

СТЕЧАЈ. 159 2—2

На упражњено место *учитељце* на општинској срп. правосл. основној школи овим се отвара стечај.

Плата је учитељици 300 ф., годишње, са месечном исплатом унапред; 5 ф. у име писаћег паушала, 4 хвата дрва, слободан стан с $^1/_4$ баште.

Дужност је учитељице, осим школском уредбом од г. 1872 прописаних, и поуфторну школу држати; а доказати има, да је оспособљена из мађарског језика.

Рок пријаве је до 27. августа о. г. којег ће се дана и избор објавити.

У *Срп. Сч. Милетићу*, 9. августа 1895.

Настас Поповић, Василије Петровић,
перовођа. парох и председник.

СТЕЧАЈ. 147 3—3

Услед в. решења сл. ЕПО. бр. 163/895. за стално попуњење *учитељског места* на срп. осн. школи у *Кикинди*. Плата је: 120 ф., 20 киб. жита, 20 к. кукуруза у зрну, 2 хвата дрва, 2 хвата сламе за огрев, 2 фор. паушала, $1^1/_2$ јутра њк. оране земље на коју учитељ порезу плаћа, 2 јутра н. п. оране земље на коју учитељ порезу не плаћа, слободан стан с унутр. и спољном баштом. Дужности су учитеља прописане у постојећој школ. уредби и наставном плану. Конкурисати могу само оспособљени за учитеља са положеним испитом из мађарског језика. Рок пријаве 25. август о. г.

Месни срп. школ. одбор.

Ad Ш. С. бр. шан. 702 и 203 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 158 2 3

Ради попуњења упражњеног места редовног учитеља за српски језик и књижевност, земљопис и повесницу, а по потреби још и за који други предмет у срп. вишој девојачкој школи у *Панчеву* и ради попуњења упражњеног места редовног учитеља за природне науке, немачки језик и друге предмете у срп. вишој девојачкој школи у *Сомбору* овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље *до 3. (15.) септембра 1895.* поднети српском прав. народном школском савету у Карловцима.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе, односно да су бар испитани (оспособљени) учитељи и да потпуно владају српским језиком. У тој прилици, ако дотични немају стручнога оспособљења за грађанске школе (спомоћни учитељи) дужни ће бити и ово после избора у року, који им се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабраних спадаће односне предмете у најмање 20 недељних часова предавати, а учитељу за сомборску дев. школу још и обучавање у цртању и краснопису у сва четири разреда.

Плата редовном учитељу је према § 7. уредбе о српским вишим девојачким школама у год. 1872. а спомоћном учитељу год 800 ф., без стапарине и натуралних додатака.

У Карловцима, 8. (20.) августа 1895.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

СТЕЧАЈ. 153 2—3

На упражњено *учитељско место* на српској православној народној школи у *Срп. Боки* овим се отвара стечај.

Плата је 400 ф. слободан стан са огревом; 4 ланца ливаде; $^1/_2$ ланца баште изван села.

Дужности су учитеља, осим оних школском уредбом прописаних, још и пооторну школу обдржавати и перководство водити.

Рок компетовању је до *Успења*.

Срп. Бока (Torontál m.) 4. (16.) августа 1895.

Трифун Богданов
председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 150 3—3

Ради сталног попуњења упражњеног учитељског места у варошици *Печки*, расписује се стечај.

Годишња плата је: 300 фор. (600 круначна) које ће се квартално у напред издати, 10 фор. за чишћење и грејање школе, 16 метара дрва, и то: 8 за школу и 8 за учитеља, на погреб где позван буде 50 н. и слободан стан са баштом.

Или у натури у место горње плате:

$^2/_3$ сесије 1-не класе оране земље, односно 13 kath. јутара и 896□ хвати земље, једна башта у пољу названа „Járandó“ са 1488□ хвати, друга башта названа „porond“ са 325□ хвати (за коју земљу до сад 500 фор. годишње аренде може се добити) на коју земљу учитељ порез плаћа, 16 метара дрва, и то: 8 за учитеља и 8 за школу, на погреб где позван буде 50 нов. и слободан стан са баштом.

Дужности су учитеља шк. уредбом од год. 1871. одређене, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетенти могу бити само они, који су у учитељску школу у Сомбору свршили, и имају молбенице своје са нужним сведоџбама овом шк. одбору најдаље до 30. авг. о. г. поднети.

Из седнице шк. одбора држане у *Печки*, 30. јула 1895.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 148 3—3

Овим се расписује стечај на упражњено *учитељско место* на овоместној српској прав. народној основној школи.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за неровођење 10 фор., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великога укона 50 нов., а од малога 25 нов., $1^1/_2$ занат оране земље на коју учитељ порез плаћа, и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом прописане предмете предавати, у цркви појати, децу у пјенији обучавати и пооторну школу обдржавати.

Рок је до 3. септембра, кад ће се избор обавити.

У Шумберку. (Baranya-Somberek) 31. јула 1895. год.

Стеван Андрејевић
црк.-школски председник.

СТЕЧАЈ. 155 2—3

На упражњено *учитељско место* у овд. срп. правосл. веропснов. основној школи расписује се стечај с платом од 500 ф. и 100 ф. стапарине; 4 хвата тврдих дрва за школу и учитеља; 25 ф. на чишћење школе; 5 ф. 25 н. паушала; и 1 ф. од укона где буде учитељ позван. — Уз дужности шк. уредбом прописане имће се оспособљење из мађарског језика и појање у цркви.

М школски одбор одређује, на којем ће разреду учитељ радити.

Рок стечају је до 8. (20.) Септембра о. г.

У В Бекекереку 6. (18.) Августа 1895.

Ђорђе пл. Емануел
потпредседник срп. црк. општине.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 34.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 27. августа 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОКРУЖНИЦА

Архидијецезалног административног одбора у погледу плаћања станарине за црквено-општинске зграде, у којима су смештене опће пучке школе.

sd бр. А. О. 1311.1337/390 ex 1895.

Свима окружним протопрезвитерима.

Поводом једног конкретног случаја, уверио се овај одбор, да су у многим зградама, које су властитост српских православних црквених општина, или „грч. источ. школских завода", смештене сада комуналне или т. зв. опће пучке школе, које надржавају политичке општине, али за које исте дотичним црквеним општинама никако кирије не плаћају.

Да би се, дакле, очувало право поседа и по томе власништва српских православних црквених општина на таковe зграде, одлучио је овај одбор у седници својој од потписаног дана, а под горњим бројем, упутити подручне српске православне црквене општине, као власнике општих зграда, да са дотичним политичким општинама гледе станарине за комуналну школу одмах уговор сачине, у коме ће политичке општине признати власништво црквене општине, те обвезати се у име станарине на најмању своту плаћати црквеним општинама, јер би у противном случају лако наступити могло право доселости односно застаре. У случају пак да политичке општине такав уговор потписати не би хтеле, имају црквене општине комуналним школама одмах одказити станове у својим зградама.

О чему не пропустите (наслов) недручне српске православне црквене општине, у којима се комуналне школе налазе, знања и раднања ради известати.

Из седнице архид. административног одбора држане дана 7. (19.) августа 1895.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Карловци, 24. августа 1895.

Уводни чланак 96 бр. загребачког „Србобрана“ прича, да је „Његова Светост, српски патријарх Георгије намао за добру“ основу „Црквеног Устава“, који да је — по казивању тог увода чланка — наметнут и спроведен српској православној цркви у Босни и Херцеговини.

Колико је истине, у опште, у казивању о „Црквеном Уставу“ није нам познато; али сасвим знамо, да у причању о тобожњем одобравању казиваног „Црквеног Устава,“ од стране Његове Светости, нема ни мало истине, те тиме исправљамо вест о том измишљеном одобравању.

Разночтеніе кѣ священнымъ церковно-слокѣнскимъ книгахъ.

Гл. 17. стих 28. 29. 30 од Луке гласи по изданју Сарајевском овако: **Такожде и якоже бысть ко дній лотовы: ѣдахѫ, піахѫ, кѵповахѫ, продаваахѫ, сажданхѫ здахѫ: кѣ оньже день изыде лотъ ѿ содомлянъ ѡдожди камы горѧща, и огнь съ небесе, и погѣби всѣ. Потомѣ же вѣдѣтъ и кѣ день, кѣ оньже сынъ человѣчьскій явитсѧ.** У изданју од год. 1755 нема облечене над **дній** у **кѣ дни лотовы**, што није добро. Мјесто **кѣ оньже день** стоји заједно написано **коньже день**. Боље је растављено у Сарајевском изданју. Мјесто **потомѣ же** написано је заједно **потомѣже** у изданју од год. 1755. Боље је растављено у Сарајевском изданју. А **ѡдожди камы горѧща** стоји и у једном и у другом изданју. У изданју од год. 1864 и 1875 **потомѣ же** је растављено **по томѣ же**. Наравно да је састављено **потомѣ** боље, јер је овдје скупа као адверб схваћено. Али је главно што у овијем новим изданьма мјесто **ѡдожди камы горѧща** стоји **ѡдожди камыкъ горѧщъ***). **Камы горѧщъ** значи сумпор. У јеванђелију, које се налази у народној библиотеци и које се сасвијем подудара с Никољским јеванђелијем, мјесто **камыкъ горѧщъ** долази на овом мјесту ријеч **жоупель**. У матици та ријеч гласи **ѳ҃ѣіѡ**, а то је **жоупель**, сумпор. Најбоље је **ѳ҃ѣіѡ** казано ријечју **жоупель** у овом посљедњем јеванђелију. Али није рђаво ни **камыкъ горѧщъ**, а то ће рећи камичак, који гори, а то је сумпор. Али шта ће рећи **камы горѧща**? Гдје то стоји **камы горѧща**? Који је то падеж **камы горѧща**? Како се ту слаже **горѧща** као артибут са својим супстантивом **камы**? Ја сам о тој ствари мислио, па сам на једно смислио, а то је ово: **Камы горѧща** ја схваћам као акузатив множине, који замјењује номинатив множине по руском, и. п. од **плодъ** у руском је акузатив множине **плоды**, па тако је и ном. множине **плоды**. **Камы** је управо номинатив једнине, али пошто му је обличје сасвијем налик на акузатив множине код њених ријечи као што смо и. п. споменули **плоды**, то се у овом случају узима **камы** као акузатив множине, а к тому још морамо знати да су све те ријечи, које се свршавају у ном. једнине на **ы**, постале непромјењиве. Тако и. п. имамо **не прелюбы сотвориши**. Овдје **прелюбы** заступа акуз. једнине или управо генитив једнине, а у ствари је номинатив једнине. Или **блажены неплоды** (Лк. 23. 29). Овдје **неплоды** заступа номин. множине, а у ствари је ном. једнине. На тако исто и **камы** заступа у споменутој реченици акузатив (управо номинатив) множине, а у ствари је номинатив једнине. Ја кажем да је **камы** акузатив множине зато што се то види из атрибута **горѧща**, који не може бити ном множине мушкога рода, али тај акузатив множине **камы горѧща** заступа ном. множине по руском. Схватимо ли **камы горѧща** још као

*) **Камы горѧщъ** долази и у јеванђелију штампаном у Београду 1552 год.

збирну именицу, онда нас не ће изненадити што стоји предикат у једнини **ждеждн**. Кад се све ово узме на око како је аналогија направила да је од ном. једнине **камы** постао акузатив и номинатив множине и како је овдје **камы горацд** акуз. множине, који заступа номин. множине по руском, а тај се ном. множине опет има схватити као збирна именица онда се лако можемо приволети да је у новијим изданьима сасијех на својем ијесту **камы горацд** измијењено правилним обличјем **камыкъ горацъ**, које се одмах може разумјети и зна се шта је. Погријешено је дакле што и у Сарајевском изданьу није нејасно и онакарађено обличје **камы горацд** замијењено јасним обличјем **камыкъ горацъ**.

Јов. Живановић.

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станишић, парох.

(Наставак)

Тешко нам је то вјеровати, да смемо мислити и закључивати, да и у грч. типику, и другим грч. књигама црквеним редовно-недјељна јеванђеља имају оно исто велико уважење, које имају и у руско-слов. књигама; другим ријечима, да се и по грч. типику у минејским недјељама осим минејско недјељних јеванђеља још и редовно-недјељна јеванђеља прочитати имају. Тако што мислити можемо и закључивати смемо, што знамо, да је руска црква типик и друге књиге црквене од грч. цркве добила и примила; и г. Р-ц каже, да је наш типик превод са грчког. (Брош. 22.)

На кад је тако, онда је питање: које је посебно, минејско-недјељно јеванђеље недјеље св. отаца 7. сабора? да ли оно исто, које је и по нашем типику: Јован, зач. 56? Или је зар посебно јеванђеље те недјеље: Лука зач. 35.?

Против другог јеванђеља говори то, што се то јеванђе назива јеванђељем четврте, — дакле: редовне — Лукине недјеље; и сам садржај тога јеванђеља је против таковог мишљења.

Не, — јеванђеље недјеље св. отаца 7. сабора биће или оно исто, које је и по нашем типику Јован зач. 56.; или јеванђеље: Матеј зачало 11, које се по грч. јеванђелистару — чита у недјељу св. отаца око 16. јула. (Брошира. 37.)

Но било сад ово или оно јеванђеље посебним минејско-недјељним јеванђељем недјеље св. отаца 7. сабора — питање је: на што везивати недјељу св. праотаца 7. сабора за ово или оно редовно-недјељно јеванђеље, кад недјеља св. отаца 7. сабора има своје посебно, минејско-недјељно јеванђеље? А друго може ли се ова или она редовна недјеља везати за недјељу св. отаца 7. сабора, кад су редовне недјеље — тако рећи — покретне, падају са читавим месецом и више дана час раније, час касније; а недјеља св. отаца 7. сабора, и опште минејске недјеље су стално, непокретне, или ако се баш и крећу, помоћу, — то бива само са 7 дана? И зар се у недјељу св. отаца 7. сабора не може прочитати јеванђеље опе редовне недјеље, која је на реду, на било то ма која, као што је то и код других минејских недјеља случај?

На послетку: ако је јеванђеље — Лука зач. 35. — збиља посебно, минејско-недјељно јеванђеље недјеље св. отаца 7. сабора, онда то јеванђеље не може бити јеванђељем 4. редовне Лукине недјеље, него ће бити друго неко јеванђеље, које за недјељу св. отаца 7. сабора везано бити неће, него ће се увек читати на свом месту. —

После свега овога држим, да рећи могу и смем, е може отпасти напомена првог правила грч. јеванђелистара о „пашмкама“; другим ријечима: 4 Лукина недјеља не ће бити час трећа, час четврта, него увек четврта (21) као што је то по руско слов. јеванђељу, с том само напоменом, да ће се 4. редовна Лукина недјеља — по грч. јеванђелистару — разликовати у зачалу од 4. Лукине, 21. недјеље по духовима руско-словенског јеванђеља; ово последње само у том случају, ако је јеванђеље — Лука зач. 35 — минејско-недјељно јеванђеље недјеља св. отаца 7. сабора. А у недјељу св. отаца 7. сабора читаће се осим минејског недјељног, још и јеванђеље оне редовне недјеље, у коју недјеља св. отаца 7. сабора падне.

Под 11. децембром наводи се: „**недѣла сѣтыхъ правщъ.**“

Ова недеља пада најраније 11-ог, а најкасније 17. децембра

Правило о јеванђељу гласи: „Сѵ҃тїѣ вѣки, зач. бѳ: . . . Рѧдѣ же нѣи ѡставлѧетсѧ“.

Код ове недеље има један случај: кад недеља праотаца падне 17. децембра, на дан пророка Данила и св. отрока; јеванђеља се читају: „Сѵ҃тїѣ нѣи праоцѣкъ и сѣ҃ыхъ: Рѧдѣ же нѣи ѡставлѧетсѧ“

У ову се недељу чита само једно, минејско-недељно јеванђеље, изузам случај, када недеља праотаца пада 17. децембра, и када се осим минејско-недељног још јеванђеље „светих“ прочитати има. Но редовно-недељно се јеванђеље увек искључује, изостављa.

О овој недељи, односно јеванђељу ове недеље говорено је напред, у трећем одељку.

V.) Под 18. децембром је: „Недѣлѧ прѣдъ рождествомъ хрїстовымъ сѣ҃ыхъ ѻц҃ъ“

Ова недеља пада најраније 18-ог, а најкасније 24. децембра. Пала ова недеља ма у који дан од 18.—24. децембра правило за јеванђеље је увек једнако: Сѵ҃тїи мтѳѣ, зач. ѓ҃: . Рѧдѣ же недѣлѧ ѡставлѧетсѧ“.

У ову се недељу увек чита само једно, минејско-недељно јеванђеље, а редовно-недељно јеванђеље се искључује.

VI.) Под 26. децембром наводи се: „Недѣлѧ по рождествѣ хрїстовѣ — сѣ҃ыхъ богоѻцъ;“

VII) Под 1. јануаром спомиње се „Нѧ прѣд ѳѳѧвленїемъ“.

(Наставиће се.)

Две знамените историјске слике у цркви Плавшиначкој.

(Свршетак)

Друга слика представља римскога цесара Рудолфа II (1576.—1612) где даје привилегију народу Илчких източ. благочестїа, који живи међу Савом, Дравом и Славонијом, о том, да ће му се решпектовати његова црквена и народна права, ако буде веран царском престолу.

Рудолф II. обучен у златоткану одећу, с круном на глави и златним руном о врату, стоји у дворској сали пред столом. У десници држи пролистану граничицу, а у левици, на стô наслоњеној, привилегију на пергаменту са царским печатом на црвеној врпци. На столу се налази скиптар, дивит с мастилом и неки акт с натписом: пѕнкти ѡ персонахъ ѥѧ погрѣшенїяхъ. Привилегија пак коју цар држи, има овај латински и српски запис:

Vivete in pace et estote fideles. — Живите ѕ миръ и вѣдите вѣрни.

Цару с десне стране стоји српски свештеник у опанцима, обучен у горњу и доњу хаљину и опасан црним пасом, те дигнутом десницом заклиње се на верност цару, а левицом прима привилегију из цареве руке. Он се заклиње овим речима: за верность цїсарскѣ ѥсмо готоѵи вси ѹмрѣти. А из царевих уста управљене су свештенику ове речи: Милость моѧ вѣди с вама.

С леве пак стране цару стоји Србин, везда какав војвода, заогрнут црвеном кабаницом, испод које се види зелен прслук. О бедру му виси димишћија. Левицом држи грб *српско-хрватски*, а десницу подиго у вис, те се тројицом заклиње овим речима: Ѡбѣщавамъ на вонѣ вси ѿдати животъ и кровь Реч на вонѣ једва сам прочитао, јер доста ситна и слабо читљива слова сам овако могао прочитати „наконе“, но пошто те речи немају смисла, мислим да се имају прочитати: „на војне“.

Низа стô управо до доле спуштен је ко неки застирач, на ком је измолован царски двоглави орао са круном над њим. На појуу грба, који се налази на грудима орловима, насликано је 5 летећих у вис шева (на после кованим новцима аустријским још у прошлом веку а и данас види се на том појуу десно исправљен лав, а лево само три у вис летеће шеве,) а испод грба се налази на белој насликаној врпци овај натпис у стиховима:

Симъ числомъ шѣви къ нѣбѣ возлетаютъ,
Богатъ аустїю по кладѣзѣ до їйскъ возникаютъ.

Најпосле испод те врпце налази се овај знаменити натпис:

Ми Рѧдолфъ втори Милостїю вжїю изъ рѹкѣ Римскїй Ѵнгѣрскїй Чешскїй: ГърМанїи, Хѵнгари, Боем, далм, Кроат, славон. и проч. Къ паметь дасмь всемъ вамъ послѣдующимъ,

любезно препоручьемь, они Которы во держави власти нашеи Вирности ими носе, якоже Извѣч. благоЧестїа народ иллирових живецы междѣ Славонїом, Савом, и Дрином, нужне общинстве милостиве ПрЂвелигїа окдариохмь, вїна. 1612.

Чудна ми је ова година 1612. Збиља не знам, је ли цар Рудолф II. дао те године, која је уједно и година његове смрти, какву привилегију народу српском. Ни у једној историји, коју ја имам при руци, не нађох томе трага. Да се под том привилегијом не разумевају можда оне повластице, које су од Рудолфа, по Ваничеку, добили они Срби, који су се преселили у генералат вараждински и војну крајину под конац XVI. века из Мале Влашке и турске Хрватске под предводјењем кнезова Вуковића и Плашиновића (у Стојачковићевима „Чертама“ стоји Бејашиновића), или још доцније под водством Рмањског митрополита Гаврила, који пређе с нешто народа и 70 калуђера? Валда то није каква друга привилегија, за коју историја не би знала, а знао је за њу сликар онај, који је ову слику сликао?! Без сумње ће о овоме што знати наш уважени историчар г. архимандрит Руварац.

Ко је сликао ове две слике, и у опште стари иконостас Плашиначке цркве, не зна се, јер нема о том никаква записа. Сликар, који их је сликао, није био додуше академик, али није био, шта но Руси веле, ни прост богомаз. Он је био и приличан сликар, а и зналац српске прошлости. Израда сликâ је доста лепа. Кад и у које су време сликане, и то се позитивно не зна. Данашња црква плашиначка је сграђена 1758. год. те као што су те две слике биле саставни део старог иконостаса те цркве, може се тврдити, да су оне у том времену или за коју годину доцније постале. Спољашност тих слика јасно сведочи, да њихов постанак лаххо може пасти у то доба.

Отац Акса, месни парох. обратио је своју особиту пажњу на те слике, и он их заиста чува као велику драгоценост своје цркве Ёвала му зато!

Вараждин, на Макивије 1895.

Л. Богдановић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

„Црквени одбор забрањо ми је, решењем својим, употребу црквене одежде при погребима, свећењу водица и другим „приватним функцијама.“ позивајући ме, да за „приватну“ своју потребу — под којом он све оне функције разумева, које се ван цркве а у парохији уз награду обављају — сам себи одежду набавим, као што су то чинили и пре мене свештеници. Црквени одбор осим досадањег обичаја, поткрењује своје решење и осном црквеном заповести, као и тиме, да црква трпи отуда у толико штету, што јој се не плаћа за употребу црквене одежде код односне функције?

Је ли то решење црквеног одбора оправдано или није. И јесам ли му се дужан покорити?“

Тако гласи питање, које смо добили од једног свештеника.

Ево нашег одговора:

Одежде, као и све утвари црквене и сви сасуди црквени, постају оним часом, кад се цркви на употребу — њене одређењу — предаду, без обзира ко их је на црквену употребу намењо и предао, власништвом дотичне цркве, којој су оне предане на њезину употребу. Као власништво црквено, услед намене цркви за црквену употребу, могу се одежде црквене употребљавати без сваке сумње при свима функцијама, које назива била општа, заједничка потреби верних, било потреба појединог верног.

На вршење функција црквених, у опште, овлашћен је генералном пуномоћи епископском, при рукоположењу своме, сваки презвитар, а на вршење свих црквених функција при некој наведеној цркви и у некој наведеној парохији овлашћен је сваки епископом рукоположени презвитар, који је по односним нашим автономним установама законитим избором и потврдом надлежне епархијске власти код те цркве и у тој парохији као пастир духовни постављен.

Такови, на вршење свих функција црквених, при некој наведеној цркви и у некој наведеној парохији овлашћени презвитар добива већ самим тим овлашћењем и безприговорно право на употребу свих освећених ствари, потребних му за вршење ма које функције црквене, било да је она назначена заједничком потребом верних неког наведеног округа црквеног, (јавно богослужење), било пак потребом поједи

ног верног (пособно богосдужење).

По томе, нема никаква права, с таковим овлаштењем снабдевеном свештенику, пречити употребу освећених ствари ни при функцијама, које захтевају појединя верни, јер би пречењем те употребе пречио употребу средстава, без којих се функција извршити не може. Ко ту употребу пречи, могао би бити прогоњен и по законима световних судова, због сметања и пречења свештеника у вршењу његових црквених функција, односно због тога што смета свештенику у поседу оног права, које му као свештенику припада. Према томе не може се ни управа, ко̀ју овлашћују наше аутономне установе црквени одбор у погледу црквеног иметка, тако схваћати, да би тај одбор могао свештенику забранити употребу одежда и осталих св. црквених ствари при функцијама, које црква не само дозвољава свештенику него му и налаже да има вршити (као што н. пр. погреб, свећење воднце и т. д.). Црквени одбор има се само бринути, да се одежде и остале св. црквене ствари набаве на осталог црквеног иметка, да се држе у стању употребљивом, да се не употребљују на зло, и да их не употребљују неовлашћена на то лица.

Позивање црквеног одбора на 8 црквену заповед. је последица погрешног схваћања те заповеди, погрешне и рђаве примене на употребу црквених ствари по свештенику, кад овај извршује црквене функције. Кад свештеник употребљује црквене ствари при функцијама, које се без ових ствари не могу обавити, не може то бити никада и у никојем случају злоупотреба тих ствари. Осма црквена заповед забрањује употребу црквених ствари за нецрквене циљи, и употребу истих лицима, која нису у опће никако овлаштена на ту употребу.

Та околност, што је свештеник за неку функцију, при којој жора, по црквеним прописима, одежду употребљавати, плаћен, не повлачи за собом његову дужност, да при тој функцији употреби приватну, своју, дакле, ванцрквену одежду.

Јер, у дотичним функцијама *црква* као таковa дели својим верним члановима потребне благодатне дарове и благослове, и чини *своју* дужност према тим члановима, дочим је свештеник *само органа њезин*; а друго, свештеник добија награду при неким функцијама само *за свој специјални труд*, који улаже за појединог верног као члана и припадника цркве, која спрам верног, који према њој све дужности врши или их је вршио, има са своје стране дужности. Вршење, дакле, црквене функције у интересу појединог верног, није приватно лукративно подузеће свештениково, већ вршење црквом наложене му функције и дужности у интересу појединог верног, који има да награди свештеника за труд уложен око њега, исто онако, као што га цела општина, као таква, награђује за функције, које свештеник у интересу свих верних при јавном богослужењу врши. Свештеник прима награду овде од целине верних, а тако од појединаца; на као што га овде већ само вршење функције, за коју је по целини (од општине) *плаћен*, овлашћује на употребу црквених одежда, исто право има свештеник и у случају, кад функцију црквену за појединца врши; јер функција црквена је она, која га на такву употребу овлашћује, без обзира на то, да ли се та функција врши та плату или бесплатно. И према томе, док је, ма која то била, функција, коју свештеник врши, функција црквена, дотле је свештеник овлашћен на употребу црквених одежда при тој функцији, био он за њу нарочито плаћен или не.

То стање ствари и неспорно право свештеника на употребу црквених ствари при црквеним функцијама, не могу никако нека̀ти никакви обичаји, буд у којој парохији и црквеној општини они бивали и бивају. *А свештеник, који противне своме праву обичаје жели се, није их дужан прихватити, нити их вршити.*

Исто тако не може доказаном праву свештеникову на употребу црквених одежда у споменутим случајевима нанети ушрба ни та околност, ако црква има (било на каквог извора и порекла) право нека̀ти одштету од верног за употребу црквене одежде при функцији, која се тиче појединог верног, јер то је приватно правни односај цркве према дотичном верном, на основу кога је црква овлаштена против истога верног своје право евентуално и путем судским потраживати, односно реализовати.

Ово је односај цркве према појединцу, који не може укидати или крњити право свештениково на употребу одежда у оним случајевима у којима је на њу, према горњем стању ствари, овлашћен; јер иначе би се могло доћи дотле, да црква ускрати спромоћу верноге ради његовог спромаштва једну функцију, на коју он као члан цркве има безусловно право. А зар би се то могло довести у склад са целим духом хришћанске цркве?

На закључак црквеног одбора, који је у начину и у суштини својој невалджан и погрешан, а који би се, на супрот овом схваћању истакнутог питања, забрањивала свештенику употреба св. црквених ствари при вршењу црквених функција, — није се дужан свештеник обзирати, јер он је у поседу свога права, а како је већ наложено — без приговор-

ног права.

Незадовољан, с тим, црквени одбор може се против тога необазирања притужити надлежној епархијској власти и потражити у питању том начелно решење односно одредбу, а док ова не стигне, може и има права свештеник без запреке употребљавати св. црквене ствари у — црквом дозволење сврхе. Свако сметање те употребе, сметање је и вршења црквених функција, а ово подлежи и судском поступку.

✟

ЗАПИСНИК

седнице бриговодства свештеничко-удовичко-сиротињског завода држане у Карловцима дана 23. августа 1895. године.

Пошто је по милости *Св. Патријарха Георгија* као врховног патрона овога завода и по високом налогу истога наређено, да се сазове главна скупштина свих чланова овога завода на дан 31. августа у Карловцима, то је и ова седница пред скупштином од привременог деловође госп. В. Константиновића ради важнијих предмета на овај завод спадајућих, сазвана.

У овој седници предузето је:

1.) Примљен је извештај о стању обвезница, које се налазе у каси код деловође; а тако исто обвезница, које се код фишкала овог завода налазе.

2.) Извештај о одобреном и издатом већ зајму, а тако исто одобрено је и новог зајма до 2000 форинта.

3.) Прегледан је списак свих ствари и предмета, који су својина овога завода.

4.) Пошто је главна скупштина овога завода по *Његовој Светости Г. Патријарха Георгија* за 31. авг. 1895. сазвана и овоме бриговодству у дужност спада да односне предлоге за исту скупштину спреми и поднесе, то члан овога бриговодства приседавајући парох пришки г. Стеван Моловић ставља следећи предлог:

Како је пенз. удов. штатут по сабору нашем 1892 донешени од Његовог Величанства одобрен и како ће на главној скупштини нашега завода ставити се питање; је ли вољан овај завод наш односно његово представништво да своји свој фонд са новоосниваги се имајућем фондом или не, то из разлога тога: што су наши оцеви и браћа овај фонд за само Архидијецезу основали; што је блаженопочивши Патријарх и оснивателъ овога завода неумрли Архидијецезан Јосиф Рајачић парично завео и установио овај завод за Архидијецезу и његово свештенство, односно његове удовице; и што је не само он, него су толики добротвори његови *парично* на фонд свештен. удовички Архидијецезе даровали многе прилоге и дарове, као блаженопочивши Патријар Герман 20.000 фор., поч. парох кузмински Павле Мишчевић сву своју сермију оставио на пети фонд од преко 2000—3000 фор, и многи други дарователъи за живота свога даровали су своје прилоге у корист овога завода; што се најпосле овај завод не може потезом једног пера ма чијом руком збрисати — јер моје остаје увек моје, а не твоје — то он по саслушању многе браће старије, а по одобрењу и саизволењу многе браће млађе предлаже овоме одбору, да се од стране његове поднесе одлучан предлог: да се овај наш завод из горе наведених разлога не споји са новоосниватн се имајућим и тим свент. удов фондом, но да се и од сада као и до сад као засебни фонд ове Архидијецезе одржи, а сваком брату ове Архидијеце е остаје право и слобода, да се и поред чланства овога завода у нови завод и фонд, за члана уписати може у коју класу који жели.

Бриговодство усваја овај предлог једногласно с разлога поменутих и с разлога што бриговодство осећа се обавезано питеницији својих претсетвеника, — оснивателя завода овог — одговорити; и с разлога даље што Архидијецезални завод овај пеша постоји 48. година и што својом за њи на успеху и задовољство свештен. удој вица и сирочади потпуно одговара.

5.) Даље је у овој седници предложио парох госп. Стеван Моловић, да се за случај, ако би скупштина изразила се за овај предлог, то да при старој управи не остане но да се нова управа самостално установи и организира.

У седници овој бриговодства били су сви чланови осим једног.

*

Наша примедба.

На молбу бриговодства горе именованог завода саопштили смо овај записник дословце, како нам је достављен.

У питању сједињења архидијецезалног пензијо ног завода са јерархијским пензијонним фондом, који ће се основати, ми смо своје мишљење казали, своје становиште заузели и означили га у предпрошлом броју. Мотивација противног мишљења, у записнику изложена, није нас ни за часак, нити поколебала у уверењу о оправданости нашега становишта, нити — још мање — уверити могла о разложности својих назора, о практичности противног нам предлога, а најмање о племенитости и ширем погледу противног становишта.

Поводом такве мотивације примећујемо, за сада, само ово.

Из првог дела мотивације излази очигледна бојазан, као да би данашњи чланови пензијског завода и архидијецезално — после нас — свештенство, односно њихове удовице и сирочад, били оштећени евентуалним сједињењем пензијских удовичких фондова. Та бојазан је неоснована. А потиче отуда, што се можда и не помишља на, нита се је на чисто са модалитетима и условима под којима би се сједињење могло примити, те извршити.

Имало се на уму само оно: „што је моје није твоје,“ те: недам моје да буде и твоје; ако теби дам, нећу имати ја. И није се под притиском те убражене бојазни ни могло доћи до тога, да би сједињењем било: *и мени и теби*; да племенитост, свештеничка братска љубав и спасоносно учење у горкој судби не само архидијецезалних него цело-митрополијских свештеничких удовица и сирочади, у име Бога и душе, у име истине хришћанске нам, свештеничке и братске љубави, — захтева, да не буде *само мени* кад може бити *и мени и теби*, па још *без икаквог одкидања од мене*.

А да тако бити може, то ће доказати цифре, кад се рачун о томе буде склапао и комбиновао. За склапање и комбиновање тога рачуна бриговодство архидиј. удовичког фонда није имало ни времена ни средстава. Тај посао неће моћи свршити ни славна скупштина 31. августа о. г., јер и њој неће за то достати времена. Али дркамо, да јој неће недостати воље и смисла на тај посао. А неће онда, ако не буде са предпоставке — као што је пошло бриговодство —: да сједињење архид. са јерархијским удовичким фондом тражи од онога, да уступи просто свој капитал — па и онај легатарни — јерархијском удовичком фонду, без икакових специјалних обвеза онога према данашњим члановима архидијецезалног удов. фонда, а у корист, уопште, свештенства архидијецезе карловачке, које од почетка јерархијског удов. фонда буде било чланом истог фонда.

Таква предпоставка је потрешна. Са ње је пошло бриговодство, и за то је дошло до свога предлога, са мотивацијом у записнику своје седнице изложеном.

Но полазна тачка у питању сједињења архидијецезалног са јерархијским удовичким фондом, са материјалне стране, треба да буде ово: *архидијецезални удовички фонд вољан је сједињити се са јерархијским удовичким фондом под условима тодобе, да, како данашњи чланови архидијецезалног удовичког фонда, тако и чланови јерархијског фонда из архидијецезе карловачке, односно њихове удовице и сирочад, у случају права им на пензију и приплодак добивају из јерархијског удовичког фонда ту пензију и приплодак осим по уложеној чланаринској своти са оном повишицом, која се — с обзиром на уступљени капитал архидијецезалног јерархијском удовичком фонду — а према средствима овога фонда дати буде могла по шкали, која ће ње сједињења установити,*

У томе правцу мислимо ми, да би требала скупштина 31. авг. да закључак донесе, а да изабере из своје седнице један одбор, који би имао да према интенцији закључка, и према евентуалним инструкцијама скупштине нарочи детаљан предлог са наведеним финансијским планом, те да га поднесе другој скупштини, која би тај предлог са планом у претрес узела и по њему своје коначно решење донела у питању сједињења архидијецезалног са јерархијским удовичким фондом.

А одбити то сједињење на разлога у мотивацији записничкој, значило би с једне стране крајну површност у схватању и решавању тога питања; а с друге стране значило би то недостојну свештенства нашег тесногрудост, која би, као што на наведене мотивације набија, набила још на нечу хоралну штету из закључка скупштинског, ако би ова то сједињење на основу **те** мотивације одбила.

Тако исто би био површан и преко колена сломљен закључак и онај, који би прихватио и одобрио сједињење, без предходне студије тога питања и без утврђења модалитета и услова, под којима би то сједињење требало примити и извршити.

Да се избегне једно и друго, а учини оно што и како треба, наше је скромно мишљење да би скупштина 31. авг. требала да учини, што мало час предложисмо.

Наше је мишљење, да ће се моћи доћи до комбинације, која би не само оправдала него и налагала жељено сједињење, а баш, осим општег интереса цело-митрополијског свештенства, специјално и у интересу и на евидентну корист и данашњих чланова архидијецезалног удовичког фонда и архидијецезалних свештеника у опште, који ће *морати* бити чланови јерархијског удовичког фонда.

Други је део записничке мотивације — позивање на легате — не само неоснован, него и безпредметан. Сједињење легатарних капитала и њиховог прихода са јерархијским удовичким фондом не може доћи ни у питање, а по томе ни у опасност какву на штету архидијецезалног свештенства. Ти легати — већ по своме опредељењу — као такови изузимање се од осталог капитала архидиј. удовичког фонда, те у случају сједињења овога са јерархијским удов. фондом, подлежаће сједињењу тек остатак архидијецез. удов. фонда. Легати, дакле, или завештаји, који се садрже у архидиј. удовичком фонду, пошто се не смеју од свога опредељења отуђивати, јер се безусловно мора решеткотати воља и намена легатара, завештача, — *ти завештаји остају интактни*. Те је, по томе, други део записничке мотивације, као што рекосмо, безпредметан; он сам по себи отпада. —

У трећем делу своме — ad captandam benevolentiam — ограђује се мотивација против: „брисања једним потезом пера.“ Но, али кад се зна да је самом уредбом „о хировинском фонду за удовице и сиротну децу срп. правосл. свештенства у опсегу српске православне митрополије карловачке“ отклоњено и онемогућено икакво „брисање“ или императивно сједињавање постојећих удовичких фондова

са јерархијским, — онда је и сувише очигледна безпредметност фразе о „брисању једним потезом пера“ постојећег архиђ. удовичког фонда. Мотивација записничка је, дакле, без сваке сумње могла бити и без те фразе, којој би места могло бити на каквом демагошком збору, али у записнику бриговодства подимпошто.

Као што се из целе записничке мотивације види, бриговодство је при доношењу свога закључка јако стегло груди своје и затворило очи своје пред горком судбом стотине свештеничких удовица и њихових сирочади, а без да је то захтевао интерес ових удовица и сирочади у архидијецези карловачкој.

Без да је на чисто било с питањем: како би се сједињење фондова могло извршити, и да ли би то сједињење заиста било на штету пласника њеку повереног фонда; без да је и помишљало на свештеничку сирочад целе митрополије и разрачунало о дужности љубави и саучешћа према њима, бриговодство архидијецезалног удовичког фонда је *грубо кољено* сломило питање сједињења фондова — и предложило скупштини, да се и она њима против тога сједињења.

31-ог августа ћемо видети, да ли ће скупштина одобрити тај поступак бриговодства. Ми га одобрити не можемо, јер осим тога што је неоснован и непроучен — он је и сувише тесногруд.

—Ур.—

Карловци, 25. августа 1895.

У неке наше листове продрла је вест, „да је св. архијерејском Синоду, који ће се — као што смо јавили — састати 17. (29.) септембра о. г., предложен нацрт „Посланице срп. прав. Архијереја митрополије карловачке пречасном свештенству и благочестивом народу богоспасаемих епархија: бачке, темишварске, вршачке и будимске у погледу ступања у живот тзв. црквено-политичких закона о грађанском браку, васпитању деце и вођењу државних матрикула“. „Српски Сион“ ту вест није до сада донео, јер ана кад ју донети треба и може. Није ју нити потврдио, *нити опровргао*. И то је дало повода опет новосадској „Застави“, да не остави овај лист на миру, а да осумњичи високопреосвећени епископат. Колико неромпиљености и неправедности у томе поступку има, увериће се свако онда, кад сачека високо решење св. Синода у погледу надзвања наговештене посланице. Високопреосвећени епископат ће и у том погледу извршити своју архипастирску дужност, као што ју је достојно и часно вршио према дотичним реформама и до сада, на свакоме кораку законите и часне одбране и заштићавања интереса њему поверене цркве.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Депутација код Његове Светости**) црквена општина вршка изаслала је депутацију Његовој Светости, пречув. г. патријарху Георгију, да замоли и позове Његову Светост, да благонаволи удостојити тамошњу цркву општину својом високом посетом и богослужењем.

(**Високопреосвештени г. епископ пакрачки Мирон Николић**) бавио се, од 12 (24.) до 16 (28.) августа, обилажењем своје дијецезе. Његово Високопреосвештенство дочекивано је свечано на свом архипастирском путовању љубављу своје пастве, коју је тошпим архипастирским поукама поучио и оснажио.

(**Високопреосвештени г. митрополит београдски Михаило**) је, по новинарским вестима, опасно оболео. Св. архијерејски сабор тамошњи поставио му је за време болести заменика у особи високопреосв. г. епископа жичког.

(**Радња епархијских власти у архидијецези.**) *I. Административна одбор*, у седници од 7. (19.) авг. о. г., под председништвом *Његове Светости*, предузети су и решени и ови предмети: — Решено је не уступити молбених 25 □° црквеног земљишта у Врдничку тамошњој управној општини за проширење школске (комуналне) зграде, а црквену општину у Врднику поводом њезиног извештаја, да јој политичка општина није никада никакву кирију за њезину зграду, у којој је комунална школа смештена, плаћала, упутити, да са управном општином сачини уговор гледе стварне уз комуналну школу, која је смештена у згради црквено-општинској. — У истом правцу, а ради развића осталих црквених општина, издаће се окружница на подручне окружне протопрезвитере — Услед решења вел. саборског одобра наложено је управи манастира Пр. Главе, да се са дотичним странкама односно посединцима крчевинског тамо земљишта уништити не може у никакву напоздбу у погледу отпуста откупнине или пак никакве наводне мелиорације, него да има у смислу крепосних овопредметних уредаба и наредаба поступити и уступљено право на откуп у целости вршити и односно тај откуп од дотичних посединца истеривати. — Поводом прибављења кр. кот. суда у Митровици, да је пок. Урош Прокопљевић, жител митровачки, оставио два легата, један од 500 фор.,

у корист срп. православ. црква. општине у Петровчићу, а други од 1500 фор да се осније закладе под називом „фонд Уроша Прокопијевић“, на кога да се из камата одевају сирота деца срп. вероисповедне школе у Митровици, те услед питања истог кр. суда, да ли овај одбор пристаје на оснивање такве задужбине, решено је известити исти кр. суд да овај одбор нема ништа против оснивања те закладе, него да на исту с одобрењем пристаје — Потврђен је привремено постављени црквени одбор у Вери, под председништвом тамошњег администратора парохије, до даљег расположења — Одобрен је уговор црквене општине у Адашевци са тамошном политичком општином у предмету размене црквеног земљишта. — Одобрен је предмјерирани трошак за оправку цркве у Батровци, у своти од 2068 фор. 86 новч. — Одобрен је набор $^{1}/_{3}$ црквених скупштинара у Бежанији. — Одобрен је, по закључку црквене скупштине у Каменици исказани и предложени трошак за оправку тамошње цркве. — Поводом извештаја црквене општине у Карловцима о реорганизацији црквене јој скупштине и молбе њезине да се та реорганизација одобри, те поводом поднешеног утока Ш. Д. Ч. и др. против обављеног дне 23. маја (4. јуна) о. г. набора скупштинара у истој црквеној општини. — одлучено је, пре него што би се у овој ствари мериторно решење донети могло, упутити чланове овога одбора јереја М. С. и П. Ј. уз доставу свих овопредметних списа, да заједнички на лицу места у Карловци виде, да ли је у речи стојећа реорганизација црки скупштине у смислу односних законских наређења и постојеће праксе спроведена, те да по том у своје време уз повратак комуниката извештај свој овамо поднесу. — Потврђен је набор црквене скупштине и одбора у Сурдуку. — Уток црка општине у Моровићу против овоодборског решења у погледу исплаћивања пароху стананине, уступиће се вел. саборском одбору на надлежно разматрање и расуђење. — Одобрена је градња парохијског дома у Вуковару, те подизање у ту сврху предложеног зајма. — Потврђен је набор црка. председника у Борову. — Поднешена овамо из црк. општине у Осеку, три примерка састављена закладна писма: „српотинске закладе породице Крстић“, приносиоце се путем кр. зем. владе у Загребу одела за богоштовље и наставу, кр. угар. министарству богошасти и јавне наставе. — Изаслан је члан одбора И. П. из М. у црк. општину у Јамени, да спроведе набор $^{1}/_{3}$ скупштинара. — Одобрен је предходно куп куће П. Б. за парохијски дом у Белом Брду, за цену од 1350 фор. с тим, да се има овамо, ради клаузурирања, поднети купопродајни уговор. — Одобрен је набор црка. општинског председника у Белом Брду, у лицу тамошњег администратора парохије Ст. В. — Поводом молбе пароха С Б. у П. решено је: с разлога, што је црква општина у П. плаћала пароху стан за 80 фор. годишње, који не одговара пропису § 18. сл. х., I. Б. кр. нађ. рескрипта од 10 авг. 1868, те је услед тога тамошњи парох присиљен био узети други стан, који рескриптуалним прописима већма одговара, но за који сада 10 фор. месечно плаћа, — изложити црква. општини у П. да пароху своме, све дотле, док парохијски дом не сазида, има сарадњом стананине — у овом случају 10. фор. месечно — плаћати, и истоме пароху ону своту надокнадити, коју је за садањи свој стан до сада из својих средстава надао. — Прошња учитеља сада у М. Р одбијен је, пошто није правилно поднешен. — Упућена је црква. општина у А. да је дужна парохијском звању набављати све потребне тискавице. — Одбијен је уток пароха Љ Р. у Б као нејправилно поднешен. Одобрени су рачуни срп. прав црквене општине у Бежанији. Берковцу, Свилошу од г. 1894., Гргуревци од г. 1893, Брестачу од г. 1892. Винковци од г. 1894. Лекмиру од г. 1892 и 1893. Долњи Петровци од год. 1893, Плачићеву и Прогари од г. 1893 и 1894. и закладе Персиде Николићеве у Иригу од г. 1894. а рачуни срп. прав. црква. општина у Маркушици од г. 1892. 1893 и 1894. Д Петровци од г 1894. Д. Товарнику од г. 1894, и Шаренграду од г. 1893. оспорени су и дотичним општинама на допуну и разјашење враћени. Рачуни управе ман. Мале Ремете од г. 1891, 1892 и 1893. и Вел. Ремете од г. 1893. поднеће се Саб. одбору на финалисање, а рачуни Ман. Јаска од г. 1893 и 1894, и ман. Вел. Ремете од г 1894. повраћене се дотичним ман. управама на допуну и разјашење. — Саборски одбор одобрио је коначно рачуне управе ман. Вел. Ремете од г. 1888, II.рђ. Главе од г. 1893, ман. Врдника (Равашице) од г. 1887, 1888 и 1893, Шишатовца и Кувеждина од г. 1893, а рачун ман. Бесчина од г. 1892. вратио је дотичној управи на допуну.

2. *Конзисторија* у седници својој 8. (20.) авг. о. г., под председништвом *Његове Светости*, решила је и ове предмете: Поводом извештаја окружног протопрезвитера митровачког о уплати државног пореза на парохијске сесије, у г. 1894., упућен је исти протопрезвитер, да у ине конзисторије позове дотичне црква. општине, односно оне. поглаварства, — у колико ове пароху надају плату — да од парохове плате задрже своту, која је за исплату пореза нужна, те да оне у место дотичних свештеника дужни порез поднише. — Узет је на знање извештај истог окр. протопрезвитера, да је јереја Димитрија Зековића приставио за личног помоћника пароху румском јереју Василију Крстићу, а досадашњег му личног помоћника јереја Јована Латинкића од дужности те разрешио. Трошковник у послу том има подмирити парох, кои је помоћник пристављен. — Дозвољен је једномесечни допуст пароху М. Ш., кога ће у парохијским дужностима замењивати јереј Д. З. — Дозвољен је шестомесални допуст јереју Д. Ј. у Ј. под условом, да сам себи за то време наће заменика, који ће га у парохијским дужностима замењивати, јер ова конзисторија нема тако свештено лице на расположењу, које би ради замењивања тога могла одредити. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера митровачког, да је јереја Светолика Змејановића приставио као администратора парохије у Јарку. — Узет је на знање извештај истог прото-

презвитера, да је јерохонаха о. Венијамина Јеличића иследствено као привр. администратора парохије у Шапинци. — Узет је на знање извештај петог протопрезвитера с тим налогом, да овој конзисторији има тачно и поимење означити, који су ти свештеници тамошњег протопрезвитерата, који ни кало или немарно врше катихетске дужности. — Молба јереја Љ. Н. из К. ради сталне годишње приномоћи из јерархијског фонда подиљења је са умољом препорученом саборском одбору на уважење. — Уступења је црквена општина у Грку. да означених јој путем и начином испослује исправак грунтовнице у страни неких тамошњих јој некретнина. — За привременог администратора парохије у Крушедолу, постављен је јереј Јован Протић, лични помоћник пароха земунског Н. С. — Пријава опћ. потлварства у Беркасову, односно кр. кот. области у Шиду против јереја Љ. Р. у Б. уступљена је овоме на изјашњење. — Сувишни богослов Богдан Дејановић из Карловаца одређен је, на властиту и на молбу пароха пришког, Ст. М., овоме за личног помоћника. — Јереју Ј. Ђ. у П. дозвољен је шестонедељни допуст под условом, да има сам себи заменика за то време наћи. — Одговор јереја А. Н. против фискалне тужбе уступљен је са одношења списима конзисторијалног фискалу на реплику. — Тужба Ј. и Ст. Гв. из О. против Ј. Ј. пароха, уступљена је овоме на изјашњење. — Молба свршеног богослова Вл. Ст. из В препоручена је влс. кр. зем. влади, одељу за богоштовље и јавну наставу, ради одређења годишња по лучење свештеничког чина. — Са разлога, јер извјештаја на поновљене позиве и опомене најпрвији изложе административног одбора односно конзисторије с епендован је П Б. пароч у К. спа дотле, док напред поменутим надлежна потпуно не задоволи. — У предузетим брачноразводним парницама донесено је 4 пресуде, од којих 3 на развод, а 1 на одржање брака.

(**Саборски Одбор**) држао је под председништвом *Његове Светости, преузв. г. митрополита Георгија* своје редовне седнице, пре и послеподне, дана: 21—24 о. м. Присуствовали су: високопреосвештени г. Епископ прилички Нектарије, инспиц. г. архимандрит Иларион Руварац, прот. г. прота Ђорђе Влаховић преузв. г. Дане Станковић, г. г. Др. Никa Максимовић, Др. Бранко Стефановић Мина Рогулић, Др. Теодор Недељковић, затим г. г. Др. Михаило Полит, Др. Лаза Секулић, Милан Механџић, Владимир Јовановић.

Расправљани су и решени и ови предмети: — Прочитан је високи отпис преузв. кр. угар. министра председника, који је свештена превашња потврда дјецу мировинских уредбо за аутономне чиновнике, професоре и учитеље виших дев. школа, као и за свештеничке удовице и сирочади, те је изводом тих изабран пододбор у лицу: преузв. г. Д. Станковића као председника, и г. г. Др. Лазе Секулића, Др. М. Полита и Владимира Јовановића као чланова. да нарадн проведбену наредбу овим мировинским уредбама. Пододбор је ту наредбу израдио, поднео ју саборском одбору и овај ју је и прихватио, те ће се и спроведбена наредба штампати, као и саме мировинске уредбе и разаслати свима позваним властима и органима. — Високи отпис пак о непотврди уредаба о дотацији свештенства, епископа и митрополита патријарха српског, и о српским аутономним школама, узет је на знање с тим, да ће се исти у своје време срп. прав. народно-црквеном сабору до знања, у сврху даљег поступања, достављти. — Кр. ур. министар-председник известио је отписом, да је (на његов поднесак) Његово ц. и апост. кр. Величанство прев. одлуком Својом од 20. августа 1895. благоизволило *изнимно дозволити, да се на вечито врема земљиште ман. Бечкерека у износу од 29 јутара 341□° за куповну цену од једне стотине хиљада (100.000) фор. а. вр.* Пошто по саборском устројству (§. 19.) ваља претходно срп. прав. нар. црквен. сабор у таквом случају да донесе своје решење и поднесе на највише место ствар ради надлежавања превашње потврде односно дозволе, да се може нар. црквено добро отуђити (продати и т. д.); а горезваљени г. министар-председник је исходно превашњу дозволу и односно потврду горњега купопродајнога уговора без претходне одлуке и одобрења нар. црква. сабора — одлучио је саборски одбор овај: Сабор ки одбор са болом у души жали тај поступак кр ур. министра-председника; јер је тим поступком исти г. министар повредио аутономно право срп. прав нар црква. сабора, које му је законом (прев. краљ рескриптом и саборским устројством) ујемчено; му пошто је превашња потврда уништног уговора за продају речене земље *већ усвојила*, то, обзиром на то, што се у горезваљеном превашњем решењу законито суделовање срп. нар. црква. сабора при склапању купо-продајнога уговора implicite *признаје* у оном стању, којим се исти уговор без претходног одобрења сабора само *изнимно* одобрава — сабор ки одбор се налази у нужно стање поставитељу да изнимно најпрвију потврду уништног купопродајног уговора узме на знање с тим огледом, да се тим потврдом аутономном праву срп. народ. црква. сабора за будућност ни у чему не прејудицира: одлука та да се уз образложено извешће о току и стању ствари сложби како г. министру-председнику, тако и нар. црква. сабору. Уједно је донесен одлука у обзиру начина осигурања куповине од 100 000 ф. а. вр. — Пароху Херцегсуљошком Р. А. дозначена је годишња приномоћ од 200 фор. из јерархијског фонда. — Одбијен је уток пароха сегединског Ђ. Ј. поднешен вис. кр. угар министарству у погледу доњене дотације му. — Асигниран је „Српској Матици“ трошак, којег је имала око руковања закладе Недтора Димитријевића. — Дозвољена је поновљена годишње субвенције на нар. црква. фондова вел. срп. гимназија у Новом Саду ради крепљења једног професорског места у истом заводу за православне и геометријеко цртање. — Дозвољена је црква. општини у Путинци годишња приномоћ од 200 фор. из јерархијског фонда као допуна парохове дотације. — Одбијене су молбе јер П. Д. у Г., А. Гр., у В; Г. В. у Н. Ф; — Дозвољена је мировина 400 фор. јер. С. Пр. у Бјелопољу, и јер. Р. У. у Облају од дана кад фактично умировљени буду. —

Молба јер. Н. Р. администр. парохије у С. да се парохија сењска повиси на III у I разред, одбијена је. — Одбијена је молба јер И. Н. у Толвадији ради пријемоћи јер једну пријемоћ већ има. — Одбијена је молба неких епархијских конзисторијалних бележника за повишицу плате им. — Поводом тим што је заклада Нестора Димитријевића порасла са 8000 фор услед смрти једне наследнице иза Н. Димитријевића, која је на тотинкој свотн имала доживотно право уживања, решено је уништити „Матицу Српску“ за мљење, да ли да се број штипендија те закладе умножи или да се постојеће стипендије јој повише. — На поди шени исказ одветника у Осеку Ј. М о старим дужницима дањског властелинства, и на његов извештај да су исти врло сиромашни одлучено је саопштити онлаштеном вероивику на побирање старих дугова, да је саборски одбор вољан опростити те дугове. те позвати истог да и он то учини. — Закључено је пожурити решење зајмовних ствари, које се још налазе код манастарства на решењу. — Позване су управе свију манастира. преко надзорника црк. пар. добара, да на основу грунтовница констатују евентуалне узурпације њиховог земљиног поседа. – Дозначена је архим. Митрофану Шевићу пријемоћ од 500 фор. ради штампања И дела „правосл. догматичног богословља“. — Поделење су штипендије, на закладе Гавре Адамовића: Светозару Прндичевићу 400 фор и Јовану Петровићу 300 фор.; на закладе Сервицкове: са 105 ф. Милану Малбашком. Николи Мајинском и Марку Јаковљевићу; а повишене су на исте закладе стипендије: на 210 фор. Сава Максимовићу, Ђорђу Живкићу и Миливоју Кенђелцу: на 157 фор. 50 новч. Јовану Куњанчанину, Светиславу Поповићу и Лесиндру Чудићу; на закладе Харишв: Каменку Наприћу 300 фор. — На саборску штипендију од 500 ф. за педагошко изображавање учитеља закључено је расписати стечај. — Одбијен је призив црк. општине Моровић Батровци против решења админ. одбора, којим је овој наложено плаћати пароху стипендију. — Уток игум. М. Ђ. враћен је овоме натраг да га поднесе путем надлежне епархијске власти.

(**Предавања на богословији и гимназији карловачкој.**) Предавања на гимназији отпочела су 21. о. м. а на богословији 24. о. м. Призивање св. Духа богословско је данас. Уписивање ученика на гимназији је довршено. Свега се уписало 330. О броју слушалаца на богословији саопштићемо накнадно. У понедељак 27 августа (9 септембра) биће у карловачкој гимназији усмена поновни испит зрелости. који ће полагати 5 ученика, који су нали на 2 месеца. Као изасланик кр. зем. владе биће вележмони г. Др. Фрањо Мајснер земал. школ. надзорник и свеучилишни професор класичне филологије у Загребу.

(**Главна скупштина архидијецезалног „свештеничко-удовичко сиротиньско-пенвзијског завода“**), по високом решењу и налогу *Његове Светости, св. Патријарха Георгија*, сазвана је за 31 август (12 септем.) о. г. у 9 сати пре подне у Карловце, те су путем окружних протопрезвитера позвани у исту скупштину сви чланови пенвзијског завода, а падати се је, да ће се томе позиву и одазвати у што већем броју. Не одазову ли се, неће им бити оправдано: de nobis sine nobis. Ваља дођи на скупштину, јер ће се реч водити о питању сједињења тога завода са јерархијским пенвзијским фондом, који ће се установити према највише потврђеној свештеничко мировинској уредби. Дневни ред скупштински није нам саопштен, а није ни у позиву на скупштину означен, те га не можемо ни ми саопштити.

(**Г. Александар Вошњаковић**) који је свршио богословију у Карловцима и Черновцима, и сада професор богословље у Ређеву, примио је 17 (29.) августа о г. монашки чин у манастиру Војловици, и добио име *Августин*.

(**Нападај на енглеску мисијонарску постају у Китају.**) По вестима, које доноси „Црквено мисијонарско друштво“ напали су Китајци на енглеску мисијонарску постају у Ку-шангу, те су пастор Стјуарт и жена му (старатељи духовних мисија у Ку-шангу и Пинг-ноигу) живи спаљени заједно са њиховим сином. Осим тога убијено је још и седам енглеских жена (једна Американка), а неколико деце тешко је рањено. — Повод убиству, као што га разјашњава „Источно азијатски Лојд“ бејаше: нерасположење урођеника према лекарском раду мисијонара. Поред стана где је живио лекар, пролазила је сваки дан рула народа вичући: „палите куће странаца“. Нарочито озлеђује Китајце, што мисијонари отварају своје станове високим зидовима те урођеници увек мисле, да се за тим зидовима ради нешто по њи рђаво. Мислили су, па и говорили. Китајци, да мисијонари убијају китајске болеснике, и да им дају такове лекове од којих очи искачу, а китајској деци по католичким васпитним заводима да ваде очи у намери, да их начине наказама. Таким подметалима и распростирањем таких гласова, главни буитовници су, дакако, врло лако заталасали и узбунили дивљу свстину на нечувена зверства, која ни починише.

(**Преселење римског папе**). Скоро ће се навршити 25 година како је римски папа — као што католици веле — „заробљен“ т. ј. како му је угашена и последња искра световне власти и како је са господовања у Риму стешњен на господство ватиканско. За Италију је тај догађај срећне и миле успомене, па не би чудо било ни да га прославе; а као да се та прослава већ и спрема. Но, у случају, да италијанска влада усхте 8. (20.) септ. прославити 25-годишњицу освојења Рима, „роиства“ папиног, одмах ће, као што јавља римски лист „Corierra della Sera“, и ватикански кардинални савет потегнути питање о преселењу папе Лава XIII. из Рима у Авињон (у Француску). Но пре тога али, као што јављају, наређио је папа у очи те прославе тродневно опсадно стање у Ватикану. Сви ватикански чиновници и служитељи снабдеће се храном за та три дана.

(**Одговор на енцикдику папе Лава XIII.**) У своје време јавили смо, да је св. Синод цариградске цркве поверио четворици грчких учених богослова, да састане нарочиту окружницу, у којој ће

се опровргли познатна енциклика паше Лава XIII. којом је позивао источне цркве на сједињење Као што сад јавља „Цар. Весник“, читан је 8 августа о. г. у синодалној седници свете Васељенске цркве тај одговор на нашину енцикликy, за који се сад вели, да га је саставио професор богословије на Халки, архимандрит *Герман Каравангелн*. Но прочитању, св. Синод је одредио нарочити одбор да испита тај одговор на ако потребно буде и да га преиначи. У одбору су: ми тројолити: никомидијски *Филотеј* и филаделфијски *Стеван*.

(**Прелаз у православље**) из римокатоличке у православну веру прешла је Марија Никелс у Вршцу, родом из Темишвара.

(**Извештај о правосл. богословском заводу у Задру, за шк. годину 1894-5.**) У првом делу овога извештаја отштампана је, на приступних предавања проф. Ć. K—a., расправа „О каући црквене историје“. Ова расправа нам приказује у г. писцу њеиног, радена професора, који служи на част задарског богословског завода. У другом делу овога извештаја извештај је о самоме заводу. Из одељка Д. дознајемо, да је ц. кр. министарство богоштовља и наставе на основу овлашћења Његовог ц. и кр. апост. Величанства од 5 апр. 1895, наредбом својом од 11 апр. 189* бр. 742. наредило, да се у богословију задарску, за време од 10 година (почињући од шк. године 1894—5) могу као *редовни* слушаоци примати и они младићи, који су свршили само VI. гимн. разред, под увјетом да недостатак историјских, филолошких и филозофских познавања, која би их оскудевала ради тога, што не би свршили VII и VIII гимн. разред, морају допунити у богословији сходно наредбама, које ће се у ту сврху издати; а што се тиче душестарателске службе, да имају ска она права, каква имаду они свештеници, који су свршили потпуну гимназију. Оним пак младићима, питомцима семеништа, који се покажу заслужнима, допустиће епархијски епископ у договору са ц. кр. Намесништвом да свршн и VII и VIII гимн. разред, и да полажс испит зрелости. Слушалаца богословије било је прошле шк. године у IV годину тројица и то: један из горњокарловачке епархије (Драгић Павао) и један из пакрачке епархије (Ђелајлија) Милан). У III години био је један слушалац и тај из горњокарловачке епархије (Радмановић Никола). У II г. било је њих 8., између којих један из горњокарловачке епархије (Обрадовић Петар) У I г. било је њих двојица, и то један из горњокарловачке епархије (Вукелић Светозар). Слушаоци имали су сви испит зрелости, осим двојице у II години. — Приправника за богословију било је свега 36; и то: у задарској гимназији 25, а у Которској 11. — Нова школска година 1895—96, почиње 1 октобра по н. к. тек. године.

(† **Јереј Тимотије Михајлић**) парох у Ковину, (будимска дијецеза), преминуо је 20. авг. о. г. у 72 години живота, а у 43 години свештеничкога звања свога. Био је члан епархијске конзисторије и епарх. школског одбора. Лака му црна земља и вечан му помен!

Изашле су нам на штампе ове књиге:

ГРАМАТИКА
ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГА ЈЕЗИКА
своjим ученицима саставио
Јован Живановић.

Књига је намењена као уџбеник богословијама и препарандијама.

Цена је 85 новч. а износи 8½ табака.

Добити се може само у потписаној штампарији.

Упозоруjемо *на ову граматику све славне управе српских православних богословских училишта и учителских школа*

МАЛА КАТАВАСИЈА
ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.

Катавасија је уређена боље него иједна досадања и удешена је према потреби основне школе. Цена јој је 20 новч. а има 8 табака са лепим и јаким корицама.

Упозоруjемо сл. школске одборе и г. г. учитеље на решење всл. Школског Савета у погледу наше Мале Катавасије. Наруџбине ће се извршити најтачније.

Српска манастирска штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 169 1—2

На ново саграђеној цркви у Српској Кечи, отвара се стечај на мањак, за израду новог темпла поплату и молерај процењено на 2500 фор. а. вр. Који жели ову радњу добити тај има сваки да покаже свој план и предрачун, а који добије ову радњу сваки мора положити 250 фор. а. вр. кауције и план исплати. Дан лицитације биће 8. септембра, ближа условиља могу се видети код Одбора црквеног школског.

Из седнице 20. августа 1895 држане,

Иса Амиџић, перовођа. Ђорђе Арађан, председник.

Ад бр. К. 1292/427 ех 1895.

ЕДИКТ. 160 2—3

Услед бракоразводне молбе *Петра Арсенића*, опанчара из *Винковаца* против супруге му *Софије* сада непознатог боравишта — овим се позива речена *Софија*, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место себе пребивања своја пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловцу* 8. (20.) августа 1895.

Архидијецезална Конзисторија.

157 **ШКОЛСКА ОБЈАВА.** 3—3

У српској учитељској школи сомборској започеће се школска 1895/6. година 4. Септембра по ст. календару.

У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године, **настава ће бити одељена за мушку и за женску младеж.**

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младиће православне вере, здраве телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с *довољним* успехом свршили

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнајесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с *добрим* успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријамни испит из славенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срб. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизостано донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора да ће их они за време бављења у овом заводу о свом трошку издржавати, на којој изјави мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични донета у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим, или по препоруци овога, погодити може.

У *Сомбору*, 9. Августа 1895.

Н. Ђ. Вукићевић.
управитељ српске учитељске школе сомборске.

Ad III. С. бр. пан. 202 и 203 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 158 3—3

Ради попуњења упражњеног места редовног учитеља за српски језик и књижевност, земљопис и повеснину, а по потреби још и за који други предмет у срп. вишој девојачкој школи у *Панчеву* и ради попуњења упражњеног места редовног учитеља за природне науке, немачки језик и друге предмете у срп. вишој девојачкој школи у *Сомбору* овим се расписује стечај.

Молбеније за ово место имају се *најдаље до 3. (15.) септембра 1895.* поднети српском прав народном школском савету у Карловцима

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе, односно да су бар испитани (оспособљени) учитељи и да потпуно владају српским језиком. У тој прилици, ако дотични немају стручног оспособљења за грађанске школе (спомоћни учитељи) дужни ће бити и ово после избора у року, који им се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабраних спадаће односне предмете у најмање 20 недељних часова предавати, а учитељу за сомборску дев. школу још и обучавање у цртању и краснопису у сва четири разреда.

Плата редовном учитељу је према §. 7. уредбе о српским вишим девојачким школама у год. 1872. а спомоћном учитељу год. 800 ф. без станарине и петогод. доплатака.

У *Карловцима*, 8. (20.) августа 1895.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

СТЕЧАЈ 168 1—1

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место. Плата је учитељу 500 фор. у име станарине 70 фор. док стан не добије. 5 фор. паушала, 2 фата сламе и 40 фор. за понорну школу кад на њега ред дође. Разреде му одбор школ. додељује.

Изабраном у дужност спада по уредбама школским прописано предавати и у цркви при богослужењу појати. Компетенти дужни су доказати оспособљење из мађарског језика.

Рок Кретов-дан 14. (26.) септембра о. г. када ће се и избор одржати. Лична пријава узеће се у обзир. —

Из седнице школ. одбора држане 20. августа 1895. — Карлово (последња пошта Бездра.)

Милан Поповић, Сима Величковић,
перовођа. председник школ. одбора

1—1 **СТЕЧАЈ** 165

Расписује се стечај ради једног учитеља у Јабуки.

Плата је 120. фор. 1 јанац ораће земље на коју учитељ порез плаћа. Стан са великом баштом у годишњој вредности од 100 фор. 2 фата дрва. 6 мит. жита. 6 кукуруза; од потребе 20 н. Годишњи паушал 5 фор.

Компетовати могу само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и из мађарског језика испит положили.

Изабраном учитељу спадаће у дужност школ. уредбом прописане предмете у школи предавати, и при сваком богослужењу у цркви појати.

Рок стечају и пријави траје до 30. августа. Молбеније имају дотични компетенти доле подписаном председништву послати.

У Јабуци 17. августа 1895.

Живота Стојковић, Иса Барбуловић,
перовођа. председник.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 166 1—2

Српска православна црк општина у Срп. Ст. Мартону решењем својим од 17. (29.) јуна ове године, а по одобрењу слав. Епарх. Адм. Одбора бр. 542/446 ех 1895, намерна је своју св. цркву спољa оправити: и то тороњ, кров, кречење и наокодо порту.

Ова радња по изготовљеном предрачуну износи 4980 фор.

Дражба ће се 10. (22.) септембра 1895 год. пре подне у 8 сати у дворани срп. основне школе на мањак одржати. Сваки лицитант дужан је пре дражбе 10% од горње своте у име шпинманлука положити.

Услови се могу у свако доба код председништва црквене општине видити

У Срп. Ст. Мартону 22. августа 1895.

Василије Петровић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ 167 1—3

Расписује се на упражњено учитељско место у Срп. Ст. Мартону; плата је годишња 450 фор. месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 ф. као перовођа, 4 фата дрва, $3^1/_2$ ланца земље, на коју учитељ порез плаћа, од погреба где позват буде 50 нов., 6 великих подвоза преко године; слободан стан, који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871 одређене, а доказати има да је испит из мађарског језика положио; у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати. Рок пријаве 14. (26.) септембра о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 15 августа 1885 у Срп. Ст. Мартону.

Василије Петровић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ. 161 2—3

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. верске. основ. школи у Гаиду. Плата је у готовом новцу 255 фор. а. вр. 2. хв. дрва, сламе колко потребује, 4. ланца земље на коју учитељ све припадајуће порезе плаћати има и слободан стан с баштом.

Учитељу у дужност спада све прописане у постојећој школ уредби и наставном плану предмете предавати; недељну школу држати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Конкурисати могу само оспособљени за учитеља, који су вични у мађарском језику и испит из истог положили.

Рок пријаве до 8. септембра о. г. а избор ће се 11. септембра обавити.

Школски одбор у Гаиду 8 (20.) августа 1865.

М. Поповић, учитељ и перовођа. **Јован Петров,** председник.

СТЕЧАЈ. 164 2—3

Потписана српска православна црк. школска општина расписује стечај, на овданњој срп. православној школи и то за I. II. III. месечити женски и мушки разред.

Плата је годишња 300 фор. а. вр. слободан стан и полу ланца баште, покрај тога од сваког погреба 50 новч. где буде звао.

Осим предавања у школи дужност ће изабратом бити у цркви певати као и децу црквеном појању учити.

Компетенти нека приложе своју сведоџбу, да су учитељску школу и мађарски језик са добрим успехом свршили и на потписану општину поднаљу.

Рок је стечају до 30 августа по стар. календару о. г.

У Ватињу, 10. августа 1865.

р. Моровица (вршачка Епархија).

Српска прав. црквена школска општина.

СТЕЧАЈ. 162 2—2

На место привременог учитеља Доброслава Рајића отвара срп. прав. црки школска општина у Потпорњу стечај на четвороразредној верононеодној основној школи.

Годишња плата учитељска састоји се из следећег. 100 фор. а. вр. у готовом новцу, 24. нож. мец. жита, 24 нож. мец. кукуруза, 3 ланца оранће земље, на коју учитељ и порез плаћати има, 4 хвата буковних дрва, и од погреба и парастоса, где позван буде, 50 н. слободан стан са једном непатосаном собом.

Компетовати могу само свршени приправници, који су из мађарског језика испит положили.

Учитељу спадаће у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, децу у црквеном појању обучавати и при сваком богослужењу у цркви појати. Рок стечају истиче 27. августа 1895.

У Потпорњу, 6. августа 1865.

Доброслав Рајић, перовођа. **Секула Гвозденов,** председник.

СТЕЧАЈ. 163 2—3

Расписује се стечај на једно упражњено стипендијско место за техничаре и реалце из закладе пар добротвора Луке Милановића и сестре му Марије Петровићке.

Стипендија износи на годину 500 фор. која се добија у 10 месечних оброка т. ј. од почетка до свршетка школ. године.

Молби ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу о здрављу, сведоџбу о свршеним наукама и сведоџбу сиромаштва.

Ко жели добити исто место, нека поднесе молбу своју за четир недеље од првог увртења овог стечаја.

У Новом Саду 18/25. августа 1895.

Црквени Одбор.
срп. прав. црквено-школска општина новосадска.

СТЕЧАЈ. 156 2–3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитељске* на српској вероисповедној женској школи у *Бегa Светом Ђурђу*.

Редовна је плата 300 ф., за пофорну школу 40 ф., за писаћи прибор 6 ф., у име баште 10 ф., два хвата дрва, два хвата сламе, слободан стан са две собе, кујном и шупом за дрва.

Рок пријаве 8. септембра

У *Бегa Светом Ђурђу* 7 (19.) августа 1895.

Тома Бољац
шк. председник.

СТЕЧАЈ. 155 3–3

На упражњено *учитељско место* у овд. срп. правосл. вероиспов. основној школи расписује се стечај с платом од 500 ф. и 100 ф. станарине; 4 хвата тврдих дрва за школу и учитеља; 25 ф. на чишћење школе; 5 ф. 25 н. паушала; и 1 ф. од укопа где буде учитељ позван. — Уз дужности шк. уредбом прописане иште се оспособљење из мађарског језика и појање у цркви. — М школски одбор одређује, на којем ће разреду учитељ радити.

Рок стечају је до 8. (20.) Септембра о. г.

У *В. Бечкереку* 6. (18.) Августа 1895.

Ђорђе пл. Емануел
потпредседник срп. црк. општине.

СТЕЧАЈ 151 3–3

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место на овдашњој срп. прав. школи.

Са овим местом скопчана је плата следећа: 200 ф. у готовом новцу, 31 хектл. и 31 литара жита, а за огрев 40 ф. у новцу; стан са две собе, кујном, шталом, баштом код стана од пола јанца, а још и изван села пола јанца баште, 4 јанца земље на које сам учитељ порез плаћа.

Учитељу ће спадати у дужност све прописане предмете предавати и у цркви редовно са десне стране појати и децу у црквеном појању обучавати.

Од учитеља се иште, да је само испитани учитељ и да је испит из мађарског језика положио. —

Неиспитани учитељи неће се никако у обзир узимати. —

Молбеније снабдевене сведоџбом оспособљења и који до сад већ служи сведоџбом о свом учитељствовању па и моралноме понашању, ваља послати на потписаног школ. председника до 29. августа т. г., када ће се и избор одржати.

Иште се и лична пријава; уједно ће бити изабрани учитељ обвезан и нероводство у свакој седници водити а и црквене рачуне водити и склапати, те се жели да је добар неровођа и рачуновођа.

Изабрани учитељ има заузети ово место 1. септембра (по ст. кал.) о. г.

У Нађфали, 20. јуна 1895. год.

Георгије Вујић, сведочник као пр. неровођа.
Мита Аничић, школски председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма најједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављене старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 11-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Српски Сион

Год. V. Број 35.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 4. септембар 1895.

Ad C. O. 2616
ex 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис преузвишеног господина краљевско угарског министра-председника Дезидерија барона Банфија у предмету преиначење потврде двеју мировинских уредаба: „за свештеничке удовице и сирочад“ и „за пар. црки чиновнике и професоре у округу срп. прав. митрополије карловачке“ и односно у предмету преиначење непотврде двеју уредаба: „о дотацији мирског и манастирског свештенства, епископа и архијепископа карловачког и митрополита и патријарха српског“ и: „о неточно православним српским школама и заводима“, установљених срп. прав. пар. црк. сабором у години 1892

(Превод са мађарског оригинала).

Краљевско-угарски министар-председник.

Бр. 2367.
М. П.

Преузвишени и Високопреосвећени Господине Архијепископе-Митрополите и Патријарше!

Његово цесарско и апостолско-краљевско Величанство превишњом одлуком Својом, изданом у Бечу 10. јуна ове године, благоизволило ме је најмилостивије овластити, да од оне четири уредбе, које су српским православним народно-црквеним сабором, у заседању му од год. 1892., сачињене, могу највишом краљевском наредбом потврђене две мировине уредбе административним путем у живот увести; на против да две уредбе и то уредбу; о дотацији срп. прав. мирског и манастирског свештенства, епископа и архијепископа-митрополита карловачког и патријарха српског, као и уредбу: о српским православним автономним школама и заводима могу с тим упутством послати Вашој Преузвишености, као председнику сабора,

ПРЕУЗВИШЕНОМ И ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНОМ
ГОСПОДИНУ

Георгију Бранковићу

правом тајном саветнику и православном архијепископу-митрополиту карловачком и патријарху српском.

да споменуте обе уредбе заједно са црквеним уставом, који се још у претресу налази, у своје време подастрете мени ради испослована превишњега одобрења.

Према том, привидни обе под ./· превишње неодобрене две уредбе, налазим за потребно у исти мах приметити, да се ове две уредбе не могу увести у живот пре црквеног устава; јер ове уредбе ваља сматрати изливом (последицом) у црквеном уставу свештених начела; а мировинске уредбе у опће не стоје у органичној вези са црквеним уставом, те увођење истих у живот, дакле, не наилази на тешкоћу, нити се указује такова начелна тешкоћа, која би могла спречити увођење истих у живот и то, и без сутицаја сабора, административним путем.

Знатни узроци целисходности захтевају, да се ове уредбе одмах уведу у живот. Без обзира на то, што овим уредбама чиновници, професори, удовице и сирочад, као и мирско свештенство добивају у погледу коначне опскрбе јемство, којега до сада не имађаху, не сумњам, да ће увођење истих у живот сви верни српске православне цркве радосно примити, јер ће ово бити доказом тому, да рад у години 1892. држаног сабора неје био залуд, а пошто је неизвесно време, у које ће се сабор моћи сазвати у седнице, мораће се ове уредбе увести у живот административним путем.

Пр-вишњим потписом снабдевену краљевску наредбу, која садржава мировинске уредбе, част ми је овде под ²/. привити с тим умољењем, да се изволите одмах побринути, да се иста у смислу највише одлуке Његова Величанства уведе у живот административним путем.

Примите, Ваша Преузвишености, искрени израз мојега одличног поштовања.

У Будимпешти, 11. јула 1895. године.

Барон Банфи (с. р.)

За верност превода:
Dr **Лаза Секулић**
народно-црквени тајник.

1863 ех 1895.
М. П.

Ми Франц Јосиф први

Божјом милошћу цар аустријски, краљ чешки и т. д.

и

АПОСТОЛСКИ КРАЉ

Угарске, Хрватске, Славоније и Далмације.

Наш краљевски поздрав свима, којих се ова ствар за сад тиче или се у напредак буде тицала

Пошто је на основу Наше одлуке од 24. октобра 1892. године на дан 5. новембра исте године у Карловце сазвани српски православни народно-црквени сабор узео у претрес и зготовио уредбе о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у опсегу српске православне митрополије карловачке као и о мировинском фонду за срп. прав. народно-црквене чиновнике и професоре и обе ове уредбе у спроводу најпонизније своје представке с поданичком-верном молбом за подељење Нашег највишега одобрења Нама поднео: то смо Ми по приказаном Нам мишљењу Нашега угарског министарског савета исте са гледишта вршења својега највишег права краљевскога и са потребним изменама у погледу умесних и правилнијих (прецизнијих) израза за добро нашли најмилостивије потврдити, услед чега смо издали и издајемо ову краљевску наредбу, којом овим потврђени закључци овако гласе:

I.

УРЕДБА

о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у опсегу српске митрополије карловачке.

§. 1.

Да се удовице и сиротна деца свештеничка сачувају од крајње сиротиње и нужде, оснива се мировински фонд за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у опсегу српске митрополије карловачке.

§. 2.

Чланови су овог завода: редовни, утемељитељи и помагачи.

1. Редовни су чланови српско православно свештено свештенство без разлике степена, стања и занимања

2. Утемељи су они без разлике стања, који у овај фонд уложе најмање 50 фор. или у један пут, или у пет годишњих оброка.

3. Номинални су они без разлике стања, који у овај фонд најмање годишње 5. фор. плаћају.

§. 3.

Сваки кандидат свештеничког чина дужан је пре ступања у чин постати чланом овога завода, што ће надлежном епископу са признаницом исказати.

По том ће сваки клирик, односно ђакон, пре рукоположења свога дужан бити, са редовном признаницом дотичном дијецезану исказати се, да је у завод овај као редован члан ступио.

§. 4.

Сваки члан дужан је одмах при ступању у завод положити улог у износу оне своте, какву мировину осигурати жели за своју удовицу, односно за своју децу

§. 5.

Улог за мировину не може мањи бити од 200 фор., а не сме бити већи од 600 фор. авр.

Сваком члану дозвољено је из мањега у виши разред прећи односно улоге своје повећати, но у том случају дужан је диференцију повишице у смислу ове уредбе попунити, и лечничким сведочанством доказати, да не подлежи кроничној или заразној каквој болести.

§. 6.

Они чланови, који су у време ступања свога у чланство овога завода 24. годину живота свога прешли, имају од уложене своте још и 6% камате уплатити рачунајући за сво време од навршене 24 године, па до дана ступања у завод.

§. 7.

Улози могу бити уплаћени са готовим новцем или пупиларно осигураним обвезницама, које једнаку камату носе са осталим обвезницама овога завода.

§. 8.

Сваки члан овога завода дужан је осим главнога улога плаћати још и годишње прилоге, који се састоје из 6% од оне своте, коју је као главни улог уплатио.

Прилози ови имају се у полугодишњим ратама у напред посредством епархијске управе у благајну фондовску уносити

Који члан прилоге своје не би уредно плаћао, има се од текуће годишње плате његове путем административним утерати.

§. 9.

На подизање и умножење овога фонда служиће још и следећи извори:

а.) принос новоизабраних пароха и протопрезвитера, по што им се ставља у дужност, да једанпут за свагда као прилог у овај фонд уплате, и то парох 10 фор. а протопресвитер 50 фор а. вр.;

б.) дисциплинарне новчане глобе и казне, што епархијске власти досуде свештеницима;

в.) добровољни прилози и поклони.

§. 10.

Ко једном постане редовним чланом овога завода, не може ни под којим увветом из чланства иступити нити уплаћени улог и прилоге натраг добити.

§. 11.

Ако који редовни члан међувремено обудови, а малољетне деце нема, која би право на уживање потпоре имала, ослобођава се од даљег уплаћивања годишњих прилога.

§. 12.

Годишња мировина, односно приномоћ свештеничким удовицама и малољетним сиротанима одређује се у оноликој своти, у колико је улог у благајну фондовску у то име уплаћен.

§. 13.

Право на редовну мировину, односно приномоћ, имају удовице и сиротна деца само оних свештеника и свештеничких кандидата, који су редовни чланови овога завода и који су прописане годишње прилоге најмање за једну годину дана уредно уплатити.

§ 14.

Ако који члан пре једне године од дана уплаћеног улога умре, повраћаће се заоставшој удовици, односно сиротанима, сав уплаћени улог, али без прилога и камата.

§. 15.

Редовну мировину почиње удовица уживати од дана смрти свога супруга, и ужива је све донде, док се у стању удовичком налази, и док се према правилима ове уредбе влада.

§. 16.

Ако се умировљена удовица преуда, престаје припадајућу јој мировину уживати од дана венчања и наступају исту уживати малољетна, неухљебљена деца, ако их има

§. 17.

Удовице, које мировину из фонда овог уживају, дужне су о васпитању и издржавању своје малољетне деце старати се, и с њима заједнички мировину уживати.

Докаже ли се, да удовица, која мировину ужива, односно мати, о малољетној, несастараној деци својој мало, или ни мало старања води, то ће управа овога завода припадајућу мировину на сразмерне делове између удовице и сиротана поделити и путем надлежне власти сиротанима старатеља поставити.

§. 18.

Засебна припомоћ малољетној деци припада тек онда, кад удовица односно мати умре или се преуда, или на други који начин право на мировину изгуби, а уживају је у оној истој мери, колика је мировина била, и то тако, ако је сироче једно, ужива ово само, а ако их је више, то уживају заједнички, или у сразмерно подељеним подједнаким деловима.

§. 19.

Малољетна и несастарана деца свештеничка имају право уживати припомоћ ову до пунољетства, односно до ухљебљења свога или до удадбе и женидбе. Они сиротани, који су слепи, богаљеви или другом каквом неизлечивом болешћу заражени, те тиме за рад посве неспособни, а немају ништи имања, из чега би се издржавати могли, нити сродника, који би их прихватили, уживаће припомоћ до смрти своје, и то у оној мери, како то управа завода овога за право нађе.

§. 20.

Мировину и припомоћ могу дотични уживатељи по свршетку сваког месеца или тромесеција уз правилно исправљену признаницу из благајне примати.

Свака признаница има бити потврђена од надлежног пароха, да су дотични умировљеници у животу, и да им се стање ни у ком погледу није изменило, са чега би право на мировину изгубити могли.

§. 21.

Мировине и припомоћи могу се исплаћивати само од оних новаца, што као камате и годишњи прилози у благајну утичу; а капитал не сме се дирати, нити крњити докле год завод овај постоји.

§. 22.

У случају да би се број умировљеника толико умножио, да камате и годишњи прилози не би довољни били за подмирење постојећих мировина и припомоћи, у том случају имаће се од сваке мировине односно припомоћи сразмерно одбити онолико, колико управа завода овога за потребно пронађе.

На против пак, ако би се по времену приходи овога завода знатно повећали, моћи ће управа на предлог епархијске власти, по околностима и потреби постојеће мировине и припомоћи повисити, као и милостиње делити у границама ове уредбе.

§. 23.

Право на мировину немају оне свештеничке удовице, које са супрузима својима нису до дана смрти, а са доказане своје кривице, у заједници брачној живели, као и удове оних свештеника, који су из чина свештеничког самовољно иступили.

§. 24.

Уживање получене мировине и припомоћи губе удовице и сиротани њихови онда, кад се докаже:

а.) да су источно-православну веру напустили, и на другу коју веру прешли;

б.) да неморалан и саблажљив живот воде, и

в.) да су ради каквог злочина правомоћно осуђени

§. 25.

Завод овај стоји под надзором српског народно-црквеног сабора, као што стоје и остали народно-црквени фондови.

§. 26.

Заводом овим управља главна управа српских народно-црквених добара, фондова и заклада, којој су у том извршни органи епархијски административни одбори и окружни протопресвитери.

Прелазна опредељења.

§. 27.

Сви ожењени свештеници и ђакони као и удовци са малољетном децом, које ова уредба у животу затече, дужни су у редовне чланове овога завода ступити, те они, који су 40 годину живота прешли, дужни су на свој улог уједно и камате 6% уплатити, рачунајући од навршене 40 године. Уплаћивање улога може се уз дозволу саборског одбора место у једанпут у више рокова уплаћивати.

§. 28.

О томе, да ли ће се и на који начин постојећи архидијецезални, бачки и пакрачки фондови, као и сви такови, који би у појединим епархијама под карловачком митрополијом постојали, ступањем уредбе ове у живот са овим општим мировинским фондом спојити, о томе ће одлучити управа и заступство тих партикуларних мировинских фондова, споразумно са главном управом српских народно-црквених добара, као управом овога мировинског фонда.

Приватни завјештаји, који су у корист тих партикуларних фондова учињени, остају овом одредбом нетакнути.

§. 29.

Сви они свештеници и ђакони, које ова уредба као чланове било архидијецезалног било бачког и најпосле пакрачког удовичког фонда затече, ако се ти фондови слију са општим овим мировинским фондом (§. 28.) примају се за редовне чланове овога завода без икаквог доплаћивања, са правом уживања мировине од најнижег улога, ако нису већ у пређашњи фонд, кога су чланови били, улог од веће класе уплатили. У том случају имају право на дотичну класу.

§. 30

Удовице и сиротани, који из постојећих фондова: карловачког, бачког и пакрачког, било мировине, било припомоћи и милостиње примају, примаће их — у случају спојења тих фондова са општим мировинским фондом — и на даље из овог мировинског фонда у оној истој мери и под оним истим уветима, као што су то већ уживали.

§. 31.

Да се унапреди устројење мировинскога фонда и док исти не достигне ону висину, да буде у стању све доспеле мировине сам потпуно подмиривати, даваће му се по могућности годишња субвенција из народно-црквеног јерархијског фонда, која ће се установити у саборском прорачуну.

XXV.

Из седнице српског православног народно-црквеног сабора држане у Ср. Карловцима 18. (30.) новембра 1892.

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх.

Евген Думча с. р.
саб потпредседник

Стеван В. Поповић с. р.
саборски перовођа.

ОКРУЖНИЦА

епархијског школског одбора епархије бачке у погледу уџбеника за црквено појање у основним срп. народ. школама: „Малая Катавасія“.

Ш. О. 1261. ех 1895.

Српским православним црквеним општинама епархије бачке.

Пошто је потреба да се у обуци црквеног појења једнообразност уведе, а до сад издане Катавасије нису одговарале тачно оним прописима, по којима би исте Катавасије биле

сходне за обуку у срп. нар. основним школама и пошто је Високосл. Школски Савет у Карловцих нашао, да у ту сврху најбоље одговара стручним црквеним лицима сачињена „Мала Катихиса" издана срп. манастирском штампаријом у Карловцима 1895 (цена 20 новч.), која је са горњега разлога и благослов Његове Светости патријарха Георгија получила — то је Високосл. Школски Савет у седници својој од 3. (15.) августа 1895. под бр. III.С. 242/187 ех 1895. исту „Малу Катихисију" за школску књигу *одобрио* и *прописао*.

Усљед тога се упућује сл. м. школски одбор, да исту књигу у подручним му школама у смислу нове наставне основе као школску књигу за ученье текстова и за црквено појање почетком 1895/6. школске године уведе, а до сад употребљаване Катихисије из употребе изостави.

У *Новом Саду*, 1. (13.) септембра 1895.

Герман Опачић с. р.
Епископ.

Рукоположења.

Његова Светост, преузвишени господин архијепископ и митрополит карловачки, патријарх српски, *Георгије Бранковић*, благоизволио је 27. августа о. г. монаха беочинског Серафима Рајковића рукоположити за ђакона, а 28 и. м. за пресвитера, и доделити га, на молбу високопреосвешт. г. епископа темишварског Никанора Поповића, братству манастира Бездина.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Вѣрую въ единаго Бога.

О том тако старом и преважном догмату, који таку моћ има, ма да их је врло мало који би се усудили да га одбаце, стаила се у тако званој филозофској науци, а често и у практичком животу насупрот атеизам, дејизам и пантеизам, и ако све три ове филозофеме као атеистичке означити морамо.

Речју *атеизам*, која долази од грчке речи: ἄθεος, означава се таково гледиште на свет, које не признаје Бога, дакле *безбожништво*. Ко не признаје Бога, т. ј. ко не верује у биће Божије, тај већ тим непризнавањем и неверовањем исказује и ако ташту, али ипак веру своју да идеја о Богу, коју сваки разум човечији познаје и која је човеку урођена, не одговара истини и реалности, већ да је уображење или фантасија. Филозофи, који се тим предметом врло радо баве, износе нам више врста атеизма. Они који веле да просто нема довољно доказа за биће Божије, називају се *скептичким атеистама*. Присталице тог скептичког атеизма веле од прилике ово: „ја бих врло радо веровао у биће Божије; али пошто се исто не може доказати, то остајем у сумњи; а док се не докаже, не могу и нећу у њега ни да верујем". — А кад би ко држао да би се могло навести доказа и за небиће Божије, и кад би тима доказима веровао, онда би то био *догматичан атеизам*, богоодрицање; но ова врста атеизма, није никад ни била у стању повући за собом какав новчић број присталица.

Светски учењаци разликују даље теоретичко и практичко безверје. У првом случају пориче се само објективна реалност идеје о Богу, а признаје се закон о моралу (који одвојен од Бога наравно да не би никад стекао признање човечанства) као регулатив нашег живота и наших тежња, као идеја коме се дужан сваки човек приближавати. — По практичком пак атеизму ни сам тај морални закон не сматра се као нужна унутарња идеја за разум и светски поредак; он није ништа друго него нека промењљива представа, која је постала и ницикла услед васпитања и социјалних односаја, или — шта више — и услед грађанских наређења Овај практички атеизам полази увек са становишта материјалистичког, или му је исто макар унутарња основа, која пориче и неће да зна

ни за какав идејализам. Са овим и оваковим назорима тако се често сусретамо, да би с правом могли закључити да теоретски атеизам управо и не постоји већ једино практички. До њега се долази постепеним удаљавањем од Бога и безбожништом, пак онда коначним напуштањем идеје о Богу у свему и свачему. Ми га напазимо и код људи који у теорији не поричу биће Божије. Ти људи избегавају така питања, јер и сама помисао на идеју о Богу буни их у уживању на која их вуче материјализам и анимализам њихов. Они у теорији не мисле о Богу, а у пракси су прави безбожници; али кад би такови људи хтели бити искрени, они би морали признати да их неки унутарњи глас, од кога често и застрепити морају, опомиње на биће Божије. Где год и кад год неморална чувственост преотме маха, ту мора избити и безбожништво на површину; то се види јасно из живота у старом класичном добу, а особито нам то јасно доказује покварени период времена пред великом француском револуцијом. Но и сами философи без обзира на учење о откривењу, теше нас нпак тим уверавањем својим, да оно време у које би нам било теоретски или практички атеизам опћенитошћу и дуготрајношћу својом загрозити могао, — нигда наступити неће. —

Дејизам (или Тејизам) противност је од атеизма; њим се у етимолошком смислу означује вера у највиши и крајни узрок свега, вера у вечити закон за све што је материјално, вера у духовни и нравствени поредак у свету. Но да би се показали да су попустљиви према „општем обичају“, називљу и философи суштаство те своје спекулације — Богом Шта више они му придају и својства лепоте, доброте, племенитости и узвишености, па чак му, макар из афектације, указују и неко особито поштовање; али да признаду једног, живог личног Бога, који стоји ван и више света, — то никако. Међу њима има и таквих који иду још нешто мало даље, па верују да такав Бог и светом управља, али не признају никако, шта више с презиром се изражавају о откривењу којим се Бог јавно човечанству, тражећи основа вери својој једино у своме разуму и посматрању природе.

Дејизам је дошао најпре у Инглеској до научне системе У наше је време продро у велико већ у све слојеве народне. Данас ћемо чути где и први и последњи, богат и сиромах, образован и необразован, мушко или женско, шта више и сама деца ће се направити важна на реч: „јест, има Бога, у то верујемо, јер га мора бити; све пак остало је бајка и измишљотина удешена за глуп свет.“ —

Пантејизам (свебоштво) је реч грчка којом се означује оно филозофско учење, по коме је Божанство и свет (т. ј. универзум у својој суштности) једно и исто; пантејизам је дакле вера којој је васпиона Бог.*) Ми рекосмо „вера“ и ако је против здраве памети и замислити човека који би могао веровати да учин може бити уједно и узрок, створено уједно и творац, да је оно што се но вечито непроменљивим законима управља уједно и сам свој управљач; укратко речено: да божанство није ништа друго него сами материјални универзум Па при свем том бијаше и у старом и у средњем па и у новом веку има филозофа који проповедају пантејизам, а имаћаху и присталица. У наше доба особито је чувен Фајербах.

Данас имамо две врсте пантејизма. По првој је свесветска суштанција сама по себи бесвесна (па нпак је Бог!) и тек је у човеку дошла до свести. Према томе би било управо *човечанство* — Бог. Друга пак врста ове доктрине вели да осим и изван човека има у свемиру још неко развијање самосвести, при коме човечанство тек као неки потчињени уд општег организма има удела. Кад би та група пантејиста хтела к себи доћи, она би се морала придружити оном религиозном друштву које верује и исповеда да највиша самосвест у свемиру није то што се и назива свемиром, већ божанствени Творац и Владалац његов, коме човечанство у постепеном узвишавању своме мора тежити, што се опет једино Христјанством постићи може.

Хиљадама година занимаху се највећи

*) Политивна политејизам (многобоштво) јеванчичка, не налази више присталица међу филозофима новијега доба

језичнички филозофи питањем за Богу и трагањем за њим, али су се ипак на концу морали у томе сложити, да без више, небеске помоћи нису могли никако до сазнања истине о Богу доћи. Па и у новије доба стављаху знаменити филозофи Бога за предмет свога испитивања и својих спекулација. Они познаваху Христианство, беху готово сви и ученици његови, али уображаваху себи да су Учитеља му далеко надмашили или да га барем лако могу надмашити. Они стављаху себи задатак да не само себе, него и сво човечанство еманципују од Христианства. Стога и не хтедоше много полагати труда да путем Христианства дођу до правог истинитог Богопознања, већ их ја охолост тако далеко завела, да су покушавали сами себи путем филозофије појам о Богу конструисати; но из тога су створили нешто што ни сами нису огли честито схватати и појмити, а другим тим мање.

(Наставиће се.)

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станимир, парох.

(Наставак).

Да би нам било што јасније правило о томе, како се у наведене две недеље јеванђеља читати имају — наводим следећи преглед, односно таблицу, скопљену и изведену према „Оуказ҃ ѡ мѣ҃цѣхъ и ѡ сѵ҃ѩтыхъ, кжи бываютъ сѣкшта и нѣ҃ по рѫ҃тѣ҃ хр҃тов҃ѣ: и дорѧм сѣкшта и недѣ҃ки, прѣд богоѩвлениѥмъ;“ тај „оуказ҃“, наведен је и у типику под 26. децембром.

Кад Божић падне у	Између Божића и Богојављења има недеља	Кад пада недеља		Кад и у који се седмични дан празнује недеља	
		прва	друга	св. богоотаца	пред богојављење
Недељу	једна	1. јан.	—	26. дец., понед.	1. јан., недеља
Понедељак	једна	31. дец.	—	31. дец., недеља	1. јан., понед.
Втор и	једна	30. дец.	—	30. дец., недеља	1. јан., уторник
Среду	две	29. дец.	5. јан.	29. дец., недеља	5. јан., недеља
Четвртак	две	28. дец.	4. јан.	28. дец., недеља	4. јан., недеља
Петак	две	27. дец.	3. јан.	27. дец., недеља	3. јан., недеља
Суботу	две	26. дец.	2. јан.	26. дец., недеља	2. јан., недеља

Обично правило за јеванђеља у недељу св. богоотаца гласи: „Сѵ҃ѩ҃ѣ҃ матѳ҃а, зач. ѯ҃: . . . И по томъ рѫ҃дѣ҃ недѣ҃ки“.

Кад Божић падне у недељу, између Божића и Богојављења има само једна недеља, један недељни дан, који пада 1. јануара, дакле иза одавања Божићног; у том случају јеванђеље св. богоотаца чита се 26. децембра на поју тарје Божића, на „соборѣ прѣ҃тыа Бц҃ы.“

Кад Божић пада у понедељак, и тада између Божића и Богојављења има само једна недеља, која пада 31. децембра, на одавање Божића. Јеванђеље се чита: „Сѵ҃ѩ҃ѣ҃ матѳ҃а зач. ѯ҃: Овде типик не спомиње о јеванђељу „нѣ҃и рѫ҃дѣ҃.“ На чита ли се у овом случају јеванђеље „нѣ҃и рѫ҃дѣ҃“? — Јеванђеље „Матѳ҃, зач. ѯ҃:“ није јеванђелије „Ѿданїѧ“, јер одавање нема свог јеванђеља; тоје јеванђеље недеље св. богоотаца дакле, минејско-недељно јеванђеље, а то јеванђеље — као што одма у почетку видесмо — не искључује јеванђеља „нѣ҃и рѫ҃дѣ҃“. Треба знати да се у недељу „по вознесенїи“ — ако ова недеља падне баш и на само „Ѿданїе“ вознесења — поред минејско-недељног и редовно-недељно јеванђеље прочитати има — Према томе, држим, да не ће погрешити, ако рекнем, да се у недељу св. богоотаца — баш ако падне и на само „Ѿданїе“ Божића — осим јеванђеља: Мат. зач. 4. још и јеванђеље „нѣ҃и рѫ҃дѣ҃“ прочитати има.

Кад Божић пада у уторак, среду, четвртак, петак и суботу — у свима тим случајевима недеља, односно прва недеља пада у децембру и то: 30., 29., 28., 27. и 26. децембра; и у свима тим случајевима важи првонаведено „обично правило за јеванђеља у недељу св. богоотаца.“

Дакле: у недељу по Божићу, св. богоотаца има се увек и у сваком случају осим минејско-недељног јеванђеља још редовно недељно јеванђеље прочитати, изузимајући случај, кад Божић пада у недељу, те се јеванђеље св. богоотаца чита у понедељак 26 децембра, и када о јеванђељу „нѣ҃и рѫ҃дѣ҃“ ни говора бити не може, пошто тога дана и није недеља, него — понедељак. — Кад Божић падне у петак, те недеља св. бо-

госпођа падне 27. децембра, на дан св. Стефана, тада се — наравно — поред минејско-недељног и редовно-недељног још јеванђеље „стаго прочитати има

А сад о недељи пред Богојављењем.

Кад Божић падне у недељу тада недеља пада 1. јануара на „**прѣдпразднство рождества христова**“; јеванђелска се читају у том случају овако: „**Сѣдѣ, недѣля прд просфнщенїемъ, марка а: и прдпразднства, ѩкы зач. с.**“ У овом се случају не чита јеванђеље „**ѩкы рождество**“ свакако због празника обрезања, што празнично јеванђеље искључује недељно редовно јеванђеље.

Кад Божић пада у понедељак и уторак, тада се недеља „**прд богоявленїемъ**“ празнује, односно јеванђеље те недеље чита се и опет 1. јануара, али „**прдпразднство**“ тада не пада у недељу, него у понедељак, односно у уторак. У овом се случају читају јеванђеља као и у горњем случају, кад Божић пада у недељу. Што се овде напиша не спомиње о[д] јеванђељу „**ѩкы рождество**“ — са свим је природно, јер тога дана и није недеља. —

Кад Божић падне у среду, четвртак и петак, тада друга недеља пада 5., 4. и 3. јануара; јеванђелска се читају: „**Сѣдѣ, прежде недѣли прд богоявленїемъ, и потомъ рождество**“ (Типик 5. јануар.)

Кад Божић падне у суботу, тада друга недеља пада 2. јануара; јеванђелска се читају „**Сѣдѣ прежде ѩкы прд богоявленїемъ таже стаго: рождество же чтмыхъ под зачало, ѩще не вдетъ вскрсныи.**“ И овде се читају јеванђелска као и напред, с том разликом, да се овде спомиње и јеванђеље „**стаго**“, а јеванђеље „**ѩкы рождество**“ чита се само у том случају „**ѩще не вдетъ вскрсныи**“

Дакле: и у недељу „**прд богоявленїемъ**“, чита се поред минејско-недељног још и редовно-недељно јеванђеље; изузетак је у случајевима, кад недеља пред Богојављењем пада 1. јануара, и кад јеванђеље празнично искључује редовно-недељно јеванђеље; за тим кад се јеванђеље недеље пред богојављењем чита 1. јануара, али тога дана није недеља, те се редовно-недељно јеванђеље ни читати не може; на послетку редовно-недељно јеванђеље се не чита још и онда, када је „**вскрсныи**“

Шта је „**вскрсныи**“; у чему се она састоји?

На то нам питање не даје никаква одговора ни типик, а не даје нам га ни г. В. Н. у свом „Великом Типику“. — О „**вскрсѣ**“ говорићу у седмом одељку, кад будем приводио примере; онда ћу навести, шта мислим о њој. —

VIII.) Под 7. јануаром наводи се „**недѣля по просфнщенїи**.“

Празник Богојављења „одаје се“ 14. јануара. Од Богојављења до „**отдания**“ има више од једне седмице (7 дана); према томе недеља „**по просфнщенїи**“ може пасти само у „прпразднство Богојављења; а никад на „**отданїа**“

И ако ова недеља може пасти само у „**прпразднство**“, ипак се за ову недељу наводе два случаја, односно три.

Како је типик у својим одредбама гледе читања јеванђеља у недељу „**по просфнщенїи**“ таман и нејасан; то ћу навести одредбе минеја, које су јасне.

1.) Под 7. јануаром налази се у минеју правило о служби на „**соборѣ іѡанна прдтечи, — ѩще слвчится ѥи ѩкы**“ Правило за јеванђеље гласи: „**Сѣдѣ ѩкы по ѳѳанлиихъ, и прдтечи. Ѩще не вдетъ вскрсныи, то ѩкы рождество чтмыхъ апла и сѣдѣ под зачало. Ѩще ли же вскрсныа вдетъ апла и сѣдѣ недѣли рождество не чтмыхъ.**“

2.) Одмах иза тога правила налази се правило: „**Ѩще слвчится попразднство крщенїа хрстова ѥи недѣлю**“: ту се каже: „**Сѣдѣ недѣли по просфнщенїи: Таже стаго, ѩще имать: Ѩще ли не, рождество.**“

3.) Под 11. јануаром и у типику и у минеју говори се о том „**какѡ восходитъ ѩкы ѡ мытари и фарисеи**“ и каже: „**начинаетсѧ оубѡ мытара и фарисея таинодѣла ѥи 11. число, ѩ попразднства ѳѳанлнтск. ѳѳоявленїа**“ Дакле недеља Митара и Фарисеја може пасти у недељу „**по просфнщенїи**“. У том случају се јеванђелска читају: „**Сѣдѣ недѣли по просфнщенїи таже ѡ мытари и фарисеи**“. —

Дакле: и у недељу „**по просфнщенїи**“ чита се поред минејско-недељног још и јеванђеље „**ѩкы рождество**“; јер и јеванђеље „**ѡ мытари и фарисеи**“ није ништа друго, него јеванђеље „**ѩкы рождество**“, т. ј. јеванђеље 33-ће редовне недеље. Редовно-недељно јеванђеље не чита се у недељу „**по просфнщенїи**“ само онда, кад је „**вскрсныи**“.

И о овој „отступци“ биће реч у 7. одељку. —

IX.) Под 16. јулом је: „**нд҃клѧ сѣ҃ыхъ отцъ шести соборѡвъ.**“

Ако 16 јули падне у недељу, тада се тога дана чини помен св. отаца; ако је 16 јули пао у понедељак, уторник и среду, тада се помен св. отаца чини у недељу, која је била испред 16. јула; ако је пак 16 јули пао у четвртак, или суботу, онда се помен св. отаца чини у недељу која је иза 16. јула. Недеља ова пада, дакле, најраније 13 ог, а најкасније 16. јула. —

Код ове недеље не спомињу се никакви случајеви. Јеванђеља се читају „**Сѣдіѣ дне, и отцевъ: Іѡанна зач. йз: . . .**“

И у ову се недељу осим минејско-недељног чита још и јеванђеље „**дне**“ т. ј. редовно-недељно јеванђеље. —

(Наставиће се).

ЗАПИСНИК

Главне заредне седнице свештеничко-пенз. завода сремског држане у гимназијској дворани у Карловци 31. августа (12. септембра) 1895. под председништвом пречасног г. Василија Константиновића администратора протопрезвитерата карловачког.

Присутни су:

Из Протопрезвитерата Карловачког.

Прота Василије Константиновић, парох карловачки. Прота Василије Николајевић, парох иришки. Прота Јован Јеремић, уредник „Срп. Сиона“. Максим Живковић, парох ново-карловачки. Стеван Моловић, парох иришки. Стеван Јанковић, парох крчедински. Светозар Дујановић, парох бешчански Радослав Марковић, парох шиљејски. Димитрије Станисављевић, парох војачки. Милан Поповић, парох војачки. Ђорђе Гњатић, парох ст. сланкаменачки. Петар Поповић, парох марадички. Љубомир Недељковић, парох каменички. Константин Лучић, парох сусечки. Душан Ђорђевић парох нештински. Василије Латинкић, парох јазачки. Константин Милутиновић, парох ривички. Добривој Моловић, парох иришки. Светозар Вуковић, парох чортановачки.

Из Протопрезвитерата Земунског.

Прота Димитрије Руварац, парох земунски. Спиридон Мауковић, парох белегишки. Никола Поповић, парох. админ ст. бановачки. Јеша Белегишанин, парох дечански. Јован Гомирац, парох јаковачки. Јован Маринковић, парох апшењски. Милош Поповић, парох петровчићски. Танасије Тошић, парох бежанијски. Недељковић Никола, парох шимановачки. Еманујел Радошевић, капелан буђановачки.

Из Протопрезвитерата Митровачког.

Петар Аранички, парох ердевички. Александар Николић, парох дивошки. Стеван Бекаревић, парох бингулски. Јован Латинкић, катихета румски. Димитрије Зековић, капелан румски. Марко Шауља, парох румски. Павле Николић, парох шуљамачки. Милош Узелац, парох. адм. вогањски. Ђока Коларовић, парох радиначки.

Из Протопрезвитерата Вуковарског.

Прота Урош Ђурић, парох винковачки. Лаза Мишић, адм. парохије у Пачетину.

Теофило Димић, директор школа у миру. Др. Вл. Чобанић, физикал завода.

Бр. 1.

Скупштина аклимацијом бира за председника пречасног г. протојереја Василија Константиновића.

Бр. 2.

Председник поздравља скупштину добродошлицом те предлаже за перовођу пароха румског јереја Марка Шаулу.

Узима се на знање.

Бр. 3.

Председник предлаже, да се преминулом председнику Стефану Чобанићу протопрезвитеру карловачком ода достојна почита.

Скупштина устаје и кличе покојнику: „Слава му и вечан спомен“!

Бр. 4.

Г. Председник подноси извештај о стању завода и о раду бриговодства те о примљеном инвентару.

После подуже дебате предлог протојереја и уредника „Срп. Сиона“ Јована Јеремића, да се изабере одбор од три лица за ревизију рачуиског и благајничког стања завода и по председнику, као деловођи,

поднешеног извештаја, усваја се, уз допуну г протојереја Василија Николајевића, да се одбор опуномоћи, да може узети стручног књиговођу, с којим ће тај посао обавити.

Бр 5.

Предлог г. Јована Јеремића, да се члановима ревизијоног одбора, који су са стране 3 фор. у име дневнице, а три фор у име подвоза дати има, а стручњаку да ревизијони одбор у споразуму са бриговодством означи и исплати награду.

Прима се.

Бр. 6.

Ревизијони одбор стоји према деловођи као чланови бриговодства с тим, да остаје исти број чланова бриговодства.

Усваја се.

Бр. 7.

Скупштина на предлог г. Јеремића усваја да остане исти заводски фискал г. Др. Владимир Чобанић уз досадању годишњу наплату у износу од 150 фор. до даљег скупштинског решења.

Бр. 8.

Према закључку под бр. 4,

усваја се предлог г. председника, да у ревизијони одбор уђу г. г.: Димитрије Станисављевић, парох војачки, Радослав Марковић, парох инђијски, Василије Латинкић, парох јазачки.

Бр. 9.

На предлог г. председника, да се камата сниви,

скупштина закључује, да се каматњак за сад не обнаљује, но да се према потреби што више откључје капитал штедијонама и издаје на хипотеку, што ће се и кроз новине објавити.

Бр. 10.

У погледу легата блаженопокојног патријарха Германа Анђелића, од којега интерес ужива Павле Новаковић парох шидски,

скупштина закључује, да му овај завод, а не штедијона камату издавати има.

Бр. 11.

Пошто је избором г. протојереја Василија Константиновића за председника једно место куратора упражњено,

изабран је за то место Љубомир Недељковић парох каменички.

Бр. 12.

Пошто члан бриговодства јереј Никола Санић, парох земунски у седнице не долази, —

опомиње га на његову дужност у овом погледу.

Бр. 13.

На предлог протојереја Јована Јеремића „да се изабере одбор од пос од пет лица, који ће имати питање сједињења као и начин спроведбе истога у свестрани претрес узети те о томе поднети свој извештај са одношним предлозима скупштини, ванредни састанак које, ће бриговодство имати на надлежном месту надјеђтвовати, што пре то буде могуће.“ —

закључује се, да се према горњем предлогу поступи и 10 лица у тај одбор изабере.

Бр. 14.

Сходно горњем предлогу и закључку скупштине предлаже председник, да у односни одбор уђу г.г. предлагач протојереј Јован Јеремић. протојереј Василије Николајевић, парох пашки Марко Шаула парох румски, Радослав Марковић парох инђијски, Љубомир Недељковић парох каменички, Теофил Димић, Милан Попадић парох војачки, Константин Лучић парох сусечки, Васа Латинкић парох јазачки, Петар Арапицки парох ердевички, и протојереј Василије Константиновић, —

Прима се.

Бр. 15.

Предлог г. председника. да горњи одбор спреми предлоге за идућу скупштину, —

Прима се

Бр. 16.

На стављени предлог. —

једногласно и са одушевљењем закључено је: писменом представком изјавити Његовој Светости Г. Патријарху Георгију ничим неповређено страхопоштовање и непоколебиву привржености, одданост и љубав скупљеног у скупштини архидијецезалног свештенства, с том изјавом тога свештенства, да са својим љубљеним архипастиром стоји и пада, а преко клевета покушаних против Његове узвишене личности и достојанства да прелази с индигнацијом и са презиром клеветника.

Бр. 17.

Скупштина из благодарности према утемељачима и приложницима пензијоног завода овога. шприче овима записнички највећу благодарност са клицањем: „Слава блаженопокојном патријарху Герману, архимандриту кувеждинском Сави Стојчевићу, Александру Јовановићу протојереју ново-карловачком и осталим добротворима и члановима умрлим.

Василије Константиновић,
протојереј и председник
Василије Николајевић,
протојереј и парох вршки
Урош Ђурић,
протојереј и парох панчевачки.
Константин Лучић,
парох сусечки.
Максим Живковић,
парох ново-карловачки
Стеван Јанковић,
парох крчедински
Никола Поповић,
адм. ст. банковачки.
перовођа:
Марко Шаула
парох румски

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

† Надвојвода Ладислав. Нашу узвишену царску и краљевску породицу здесила је велика жалост, у којој учествује својом тугом и верни српски православни народ митрополије карловачке. Двадесетогодишњи син надвојводе Јосифа и супруге му Клотилде, подлегао је рани, коју је несрећним случајем у лову задобио, и преминуо је 25. августа о. г. Покојни надвојвода тек што је напунио своју 20. годину 4. јулија о. г., а пре две године проглашен пунољетним. — Рајско му насеље души, а црна му земља лаха била! — Поводом смрти надвојводине вије се са патријарашког двора црна застава.

(**Његова Светост**) преузв. г. патријарх Георгије посетиће дана 10./22.) септембра о. г. црквену општину у Иригу и богослужити тамо св. литургију.

(**Скупштина архидијецезалног свештеничко-удовичког завода**) одржана је у прошли четвртак у присутности лепог броја чланова. Скупштина је корпоративно предстала *Његовој Светости преузв. г. патријарху Георгију*, да се најдубље поклони својој узвишеној поглавици и доброме Архипастиру. Његова Светост је благоизволила, као и обично, најљубазније примити своје свештенство, те са својим богатим искуством подучити га и обавестити у питању сједињења постојећих удовичких фондова са општим фондом. Тако поучено и обавештено, а задовољно и весело што се могло својој узвишеној поглавици поклонити, клицало је свештенство своме љубљеноме архипастиру: „живио,“ те се кренуло из патријарашких дворова у гимназијалну дворану, да онде сврши намерени му посао.

Из записника, којег доносимо напред, као што га примисмо од председништва скупштинског, сазнати се могу закључци те скупштине. Управа завода није за сада смењена, него се све по старом оставило до друге скупштине, на којој ће се решити питање самога завода, а према томе онда и питање његове управе и целе организације.

Као што смо предвидели, у питању сједињења завода са општим мировинским фондом није скупштина донела мериторна решења, него је изабрала одбор, који ће у том погледу будућој скупштини поднети предлог.

(**Повереница Његовој Светости**) *Преузв. г. Патријарху Георгију* стижу непрестано од српских православних црквених општина из целе Митрополије повереснице, са изјавама најодапнијег страхопоштовања и слављења дела, које је Његова Светост већ до данас учинила на корист своје цркве и народа. Тим изјавама придружују се махом изјаве индигнације над покушаним клеветама позватих индивидуа. Имена тих општина наших саопштићемо у своје време. За сада напоменућемо, да је црква. општина темишварска своју повереницу и изјаву подастрла Његовој Светости нарочитом депутацијом.

(**Високопреосв. г. митрополит београдски Михаило**), предигао се из постеље, а по савету лечничком одлутовао је на даље лечење у Врањску Бању.

(Са гимназије карловачке.) Петорица матураната, који су 27. августа полагали поправни испит зрелости, положили су сви и добили сведоџбе зрелости.

(Срби Сомборци се измирили.) Као што јављају из Сомбора, Срби Сомборци се измирили те ће сви заједно, браћом и сложно, као што и треба, 2. (14.) и 3. (15.) сент. о. г. прославити педесетгодишњицу своје читаонице.

(За референта) у ново крепрано секцији за стварн срп. православног народно-црквеног сабора код кр. угарског министра председника именован је г *Павле Јовановић*, помоћни секретар министарства финанција. Као што веле, г. Јовановић је потомак породице, митрополита Јовановића Шакабенте.

(† Евген Стефановић) парох старо-молдавски преминуо је 21. августа у Ст. Молдави. Лаика му земља и вечни спомен!

(Кнез Ђорђе Војиновић Ужички) досадашњи председник далматинског сабор умро је 30. августа.

(Српски учитељски календар) за г. 1896. је готов и за који дан ће се послати срп. нам листовима на прикаа као и пријављеним претплатницима и растуривачима. Нове поруџбе и новац прима: *Власништво Српског учитељског календара* — Пакрац (Славонија). Цена је календару 1 круна (50 новч.) или 1 дин. и 20 пара. Растуривачи се умољавају, да не дају календар на вересију и да новац што пре пошаљу, јер је исплата трошкова најдаље 15. октобар по нов. к.

ЧИТУЉА.

† Протојереј Александер Поповић
парох старо-бечејски и члан конзисторије бачке.

Рођен у Станару на дугошање куће свештеничке 28. децембра 1832 год.; рукоположен за свештеника и одређен за капелана своме тасту Самуилу Вранковићу пароху старо бечејском 29 јуна 1849.; потврђен за пароха старо-бечејског 27. октобра 1879. произведен за протојереја 1894; а умро 11 августа т. г. у Будимпешти у заводу умоболних.

Свештеници се старији прорећују. Старо-бечејски протопрезвитерат за неколико година изгубио је девет старијих свештеника. Данас су већ ретки, још гдекоји чуван и признан, поштован и цењован стари свештеник на школе Стратимировићеног основа. Живот свештеника тих сачињавао је једну епоху наше свештенства; а гробови њихови данас се уздижу, као лепи споменици прошлости наше.

Ја једном у јавности рекох па и данас кажујем: да народ још пита и разбира за свештенике те, народ Српски радо се сећа свога старог свештеника и нарантају млађем приповеда у разној прилици како стари попа добро рече, како је служио лепо и умилно појао и певао и како је лепо са народом живовао. На дослуху млађем свештенству, из школе времену своме удесније, слуша се често народа реч: „Никад више нашег старог попе“. Народ српски што се сећа свога старог свештенства и што са поносом о њему говори достојно је хвале, јер заиста старо свештенство и ако није изваљало на поправите јавног рада толико наука висока, али је ревношћу у служби својој, љубављу и осећајем према цркви православној и народу Српском уздигло себе тако, да је оно млађем свештенству дуго бити леп пример у служби пастирској.

Један од тих свештеника био је и Александер Поповић парох старо-бечејски, кога је смрт задесила у једном стању ума помраченог.

У славу и част његову пишем ове редке, али нећу писмем да му оплетем венац великих дела, јер није свештенство српско дорасло и домаћају великом. У малом кругу, у загрљају свога милог народа живи оно. Скроман је живот српског свештеника од којег не потиче сјај, богатство и блесак, али искаћу сјајне звезде народа српском. Српски свештеник већином оставља подиладак свој са буквареом и требником те служи народу своме.

Така је скромност обиљала и живот Александра Поповића. Син учитеља и тек зета свештеника српска сред Бачке, Баната и Срема служе народу своме.

У данашњем веку живити и борити се њуском светском искушења на још у домаћају народне несоге, када се хиже хољу неспоразума, тешко је живити свештенику српском, да угоди и великом и малом, ученом и неуком, богатом и сиротом. Благо оном, који у том загрљају умире у пристаништу признања свачијега. Ти си са те стране блажено умро оче Александре, волела те црква и преставници њени, — твоја претпостављена власт обасипаћу те одликовањем и признањем савесног ти рада у служби пастирској, — и народ те је волео.

Да напоменем само важније тренутке живота твог.

Прва Епархијска скупштина дијецезе бачке, још као млађег свештеника изабрала га је за члана Епархијске конзисторије бачке, у којој је ретком ревношћу и жртвама служио верно заклетви својој.

Општина старо-бечејска цењећи вољу и марљивост стављала га је изборок једногласности на место председништва.

Домови пастве му били су домови љубави његове у које је радо виђен и признан, поштован и цењован улазио и излазио ведрим и љубазним ликом, љупким поздравом, лепореким словом, још лепшим говором и договором, саветом и упутством.

У свештеничкој служби лепа појава. Тачан и савестан, вољан и истрајан. Лепоту православља знао је он Шандор приказати верно, појући православни песме милозвучне, које најлепше одјекују у јорданском спокоју гласа господњег са којих је хиладама душа вадао и купао у осећајима највеће побожности.

Био је одушевљен борац за лепу и племениту мисао; је ли се искало жртве и њу је поднео на олтар племенитог подухвата. Сећам се из свога детињства онога призора.

Када је народно одушевљење било бујно у борби за своја права, старо-бечејски срез бирао је за свога посланика на угарски сабор Милетића, који је на сред пијаце у средини силног света развијао народни програм. Уз њега је на узвишеном месту стојао један поп, у чијим се снажним рукама виносио лепршао српски барјак. То је био барјактар српске народне странке одушевљени омладинац поп Шандор.

Много је у поштењу своме хтео, много и могао, само није могао рад свој да ушиси и понесе онако, како је осећао у својим племенитим грудима, зато му дела нису ни онако велика како би могла бити са племенитих му осећаја, зато није ни био на видику, као што би могао бити, зато није ни некадањег барјактара срп. нар. странке поца Шандора поменула ни једна новинарска реч бар по смрти му, као што би требало да буде, да се призна сваком своје бар примера и признања ради.

Доста је што сам спокојно. Са врлина његових заслужио је, да му бацимо стручак признања на покривало заштор му живота. Он је тај стручак заслужио и од цркве и од народа свога, па зато нека је овим путем у тланину овостране цркве српске православне забележено признање и благодарност протојереју Александру Поповићу пароху старо-бечејском и члану конзисторије бачке

А ти Господи: **Мкожи на земли къ церкви сл҃южителѧ того поставлѧѥ вси, тако и къ нєбєснымъ твоимъ жертвєнникъ покажи Гд҃и рака твоєго и сослу҃жителѧ нашєго бывшаго Александра йсходъ житїа є҃гw ко входѹ сѣтыхъ твоихъ правєдныхъ вчини: дв҃ъ вго со ксѣми w вѣка тєкъ благоѹгодившими счисли.**

У Мартоношу. Младен Јосић
парох.

ИСПРАВАК.

У броју 34 „Српскога Сиона“ у чланку Разговор на стр 562 у другом стубцу у трећем реду место калиѣ горадца треба калиѣ горадца, 22 ред место елакоѣ ниподы треба калиѣ ниподы, на стр 563 у другом стубцу у четвртом реду место калиѣ горадца треба калиѣ горадцы, у пошледњем реду место калиѣ горадцах треба калиѣ горадцы.

У чланку на „Српске прошлости“ у 27. бр. у другом стубцу предпоследњем реду место 292. треба да стоји 232, а после „1890. год.“ додати 134.

У 28. бр. у првом стубцу а 12. реду одоздо место „22. свештеника“ треба да стоји „г. г. свештенике“.

На истој страни у другом стубцу у 7 реду одоздо место „22. свештеника“ треба г. г. свештеници.

У 31. бр. на стр. 520. у другом стубцу, 6 и 7 реду одоздо, место „српског живота“ треба да стоји „српског живља“.

У 32 бр. на стр. 537. у првом стубцу, а 31. реду одозго место „2. уредништу“ треба „г. уреднику“.

Јавна захвала

Благородни Господин Никола Атанасијев Плавшић, витез: кр. реда Леополда, — коморски Секретар, и кр. ут. зем. индустријални Саветник из Осека, изволео је на успомену свога Отца бившег многогодишњег г. учитеља бршадинског, Атанасија Плавшића и матере своје Кузмањје рођ. Вукотић — св. цркви у Бршадину једну врло скупоцену аранску слику пресвете Богородице, поклонити.

На том племенитом дару најусрдније се захваљујемо честитом господину.

У Бршадину 1895.

Мих. Кузмановић с. р.
учитељ.

М. Петровић, парох
Милан Живковић с. р.
председник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 161 3—3

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. верске. основ. школи у Гажду. Плата је у готовом новцу 255 фор. а. вр. 2. хв. дрва, сламе колко потребује, 4. јанца земље на коју учитељске принадлежиће порезе плаћати има и слободан стан с баштом,

Учитељу у дужност спада све прописане у постојећој школ уредби и наставном плану предмете предавати; недељну школу држати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Конкурисати могу само оспособљени за учитеља, који су вични у мађарском језику и испит из истог положили.

Рок пријаве до 8. септембра о. г. а избор ће се 11. септембра обавити.

Школски одбор у Гажду 8. (20.) августа 1865.

М. Поповић, Јован Петров,
учитељ и парохија. председник.

СТЕЧАЈ 169 2—2

На ново саздиданој цркви у Српској Кечи, отвара се стечај на мањак, за израду новог темпла позлату и молерај процењено на 2500 фор. а. вр. Који жели ону радњу добити тај има сваки да покаже свој план и предрачун, а који добије ону радњу сваки мора положити 250 фор. а. вр. кауције и план исплати. Дан лицитације биће 8. септембра, ближа условија могу се видети код Одбора црквеног школског.

Из седнице 20. августа 1895 држане,

Иса Амиџић, Ђорђе Арађан,
перовођа председник.

Ад бр. К 1292/427 ех 1895.

ЕДИКТ. 160 3—3

Услед брачноразводне молбе *Петра Арсеника*, опанчара из *Винковаца* против супруге му *Софије* сада непознатог боравишта — овим се позива речена *Софија*, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења овог едикта у

новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловцу* 8. (20.) августа 1895.

Архидијецезална Конзисторијај.

СТЕЧАЈ 168 2—2

Овим се расписује стечај на упражњено учитељско место. Плата је учитељу 500 фор. у име станарине 70 фор. док стан не добије. 5 фор. паушала, 2 фата сламе и 40 фор. за повторну школу кад на њега ред дође. Разреде му одбор школ. додељује.

Изабраном у дужност спада по уредбама школским прописано предавати и у цркви при богослужењу појати. Компетенти дужни су доказати оспособљење из мађарског језика.

Рок Крстов-дан 14. (26.) септембра о. г. када ће се и избор одржати. Лична пријава узеће се у обзир. —

Из седнице школ. одбора држане 20. августа 1895. — Карлово (последња пошта Беодра.)

Милан Поповић, Сима Величковић,
перовођа. председник школ. одбора.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 166 2—2

Српска православна црк општина у Срп. Ст. Мартону решењем својим од 17. (29.) јуна ове године, а по одобрењу слав. Епарх. Адм. Одбора бр. 542/446 ех 1895, намерна је своју св. цркву спољa оправити: и то торањ, кров, кречење и наоколо порту.

Ова радња по изготовљеном предрачуну износи 4980 фор.

Дражба ће се 10. (22.) септембра 1895 год. пре подне у 8 сати у дворани срп. основне школе на мањак одржати. Сваки лицитант дужан је пре дражбе 10% од горње своте у име пишманлука положити.

Услови се могу у свако доба код председништва црквене општине видити.

У Срп. Ст. Мартону 22. августа 1895.

Василије Петровић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ 167 2—3

Расписује се на упражњено учитељско место у Срп. Ст. Мартону; плата је годишња 450 фор. месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 ф. као перовођа, 4 фата дрва, $3^1/_2$ јутра земље, на коју учитељ пореза плаћа, од погреба где познат буде 50 новч., 6 великих подвоза преко године; слободан стан, који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871 одређене, а доказати има да је испит из мађарског језика положио; у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати. Рок пријаве 14. (26.) септембра о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 15 августа 1885 у Срп. Ст. Мартону.

Василије Петровић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ. 164 3—3

Потписана српска православна црк. школска општина расписује стечај, на овдашњој срп. православној школи и то за I. II. III. учионити женски и мушки разред.

Плата је годишња 300 фор. а. вр. слободан стан и полу јанца баште, покрај тога од сваког погреба 50 новч. где буде звао.

Осим предавања у школи дужност ће изабратом бити у цркви певати као и децу црквеном појању учити.

Компетенти нека приложе своју сведоџбу, да су учитељску школу и мађарски језик са добрим успехом свршили и на потписану општину пошљу.

Рок је стечају до 30 августа по стар. календару о. г.

У Ватињу, 10. августа 1895.

р. Моровица (прпачка Епархија).

Српска прав. црквр. школска општина.

СТЕЧАЈ. 163 3—3

Расписује се стечај на једно упражњено стипендијско место за техничаре и реалце из закладе пар добротвора Луке Милановића и сестре му Марије Петровићке.

Стипендија износи на годину 500 фор. која се добија у 10 месечних оброка т. ј. од почетка до свршетка школ. године.

Молби ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу о здрављу, сведоџбу о свршеним наукама и сведоџбу сиромаштва.

Ко жели добити исто место, нека поднесе молбу своју за четир недеље од првог увртења овог стечаја.

У Новом Саду 18/25. августа 1895.

Црквени Одбор.
срп. прав. црквено-школска општина новосадска.

СТЕЧАЈ. 156 3—3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитељице* на српској вероисповедној женској школи у *Беси Светом Ђурђу*.

Редовна је плата 300 ф., за поћорну школу 40 ф., за писаћи прибор 6 ф., у име баште 10 ф., два хвата дрва, два хвата сламе, слободан стан са две собе, кујном и шупом за дрва.

Рок пријаве 8. септембра.

У *Беси Светом Ђурђу* 7 (19.) августа 1895.

Тома Бољац
шк. председник.

СТЕЧАЈ. 172 1—2

На упражњено место учитељице у Срп. Ст. Мартону. Плата је годишња 360 фор., месечно у

напред; 5 фор. у име паушала, 4 хвата дрва и 6 великих подвоза преко године; слободан стан и воћак баште.

Дужности учитељице су осим школ. уредбом од 1871 год. одређене, и повторну школу држати.

На ово место компетовати могу само оспособљене учитељице, које су испит из мађарског језика положиле.

Рок пријаве до 14 септембра т. г.

Из седнице школ. одбора држане 27 авг. 1895.

У Срп. Ст. Мартону.

Настас Поповић, протођа. Василије Петровић, парох и председник.

СТЕЧАЈ. 170 1—2

Оставком учитељице ђаце Сиде Лугумерске — расписује се стечај на срп. прав. вероисповедној основној школи у Пачиру за I. и II. раз. мешовите школе.

На исто место тражи се учитељица са годишњом платом од 320 фор. а. вр. а за повторну школу коју ће учитељица држати 40 фор. а. вр. пуна то слободан стан и сламе за огрев колико потребно буде.

Учитељица спада у дужност све школ. уредбом прописане дужности обављати — као и женски ручни рад.

Молбенице са потребним документима нека се поднесу III. Школ. Одбору до 17. сеп. т. г. дан избора је 24. септ. 1895 год.

Из седнице Школ. Одбора држане у Пачиру 26 авг. 1895. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 171 1—3

Оставком г. Стевана Перишића, који је изабран за учитеља у Т. Бечеју, остало је овде упражњено место учитељско, на које се овим стечај расписује.

Плата је 450 фор.; 25 фор. на рачун послуге; 12 фор. 50 новч. за писаћи прибор; стан, огрев, један јаглан ораће земље и баште.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи збор учитељски одношно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној недељи појати уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-освештењу долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарског језика положили.

Рок је стечају овоме 30. септембар ов. ст. кал. ове године.

Из седнице школ. одбора држане у Кумани (торонтал) 20. августа 1895.

Председништво.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично уређено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи израђена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; израђење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

2911—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошкова бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 36.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 10. септембра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

II.

МИРОВИНСКА УРЕДБА
за народно-црквене чиновнике и професоре

ГЛАВА I.

Опште уредбе.

§. 1.

Стално намештени чиновници код народно-црквених митрополијских и епархијских власти, професори источно-православне српске богословије, источно-православних српских гимназија, источно православних српских учитељских школа, учитељи и учитељице источно православних виших девојачких школа, могу, ако су потпуно задовољили условима прописаним у овој уредби, захтевати за себе, своју удовицу и сирочад или мировину или отправнину или пак васпитну припомоћ из фонда, који се овом уредбом оснива. —

§. 2.

Мировину или отправнину у § 1. наведеним чиновницима, професорима, учитељима и учитељицама, удовицама чиновника, професора и учитеља, и васпитну припомоћ њиховој сирочади, одређује на образложени предлог њихове претпостављене власти, саборски одбор по овој уредби. —

§. 3.

Као мерило за одређење мировине или отправнине служи:

а.) број година службе,

б.) величина последње редовне плате.

§. 4.

У године службе рачуна се у опште непрекидно служење код једне у § 1 наведених власти или завода, почињући од дана, кад је ко у службу ступио. То исказује сваки званичним декретом или сведочбом од своје претпостављене власти. —

У случају, да се који источно-православни српски народни учитељ или учитељица постави за учитеља или учитељицу на који у §. 1 наведених наставних завода или звања, урачунавају му се године службе проведене у учитељском звању, ако за све те године припадајуће пристојбе накнадно уплати (§§. 30. тачка а.) и 34. и 35. ове уредбе.)

§. 5.

Код урачунавања континуитета службе несматра се да је исту прекинуло:

а.) у стању суспензије пробављено време, ако се дотичник после довршене истраге у службу врати;

б) на допусту пробављено време од једне године;

в.) време, које је неко провео као расположив услед преустројства дотичног звања или завода;

г) време, за које дотичник докаже да је провео на војни у обрани земље.

У стању мира, за тим преко једне године на допусту или у стању расположивости пробављено време не може се урачунати у године службовања. —

§. 6.

Код установљења мировине рачунају се уз редовну сталну плату, коју је ужи вао дотични чиновник, професор, учитељ и учитељица, у последњој години, још и сви петогодишњи, односно десетогодишњи доплатци. —

На против пак, особни доплатци, ако нису део плате, станарина, паушал за путовање, накнада за огрев и остале разне пристојбе, не урачунавају се при установљењу мировине. —

§. 7.

Право на мировину или на отправнину губи онај:

а.) који се својевољно одрекне своје службе.

б.) који самовласно напусти своју службу, па је и онда не наступи, кад га претпостављена власт позове на то под претњом да ће службу изгубити;

в.) који је због каквог кажњивог дела осуђен на губитак службе, или је тај губитак законска последица скопчана са таковим осуђењем;

г.) који се дисциплинарним путем отпусти из службе;

д.) који постане припадник стране државе;

е.) који је починио таково дело, ради којега би био отпуштен из службе, а не може се против њега ни казнено ни дисциплинарно поступати за то, што се сам убио, или што је побегао, или из ма каквог другог разлога; но у таковим случајевима треба да надлежна дисциплинарна власт изрече, да би дотични био из службе отпуштен. —

У случајевима набројаним у тачкама в.) г.) д.) е.) има се већ одмерена и у лечај стављена мировина обуставити. —

Ако се отпуст истом онда изрече, кад је већ дозвољена потпора удовици или сирочади, тада има стечено право ових остати нетакнуто. —

ГЛАВА II.

О мировини чиновника, професора, учитеља, учитељица и сирочади и о учитељским удовицама.

§. 8.

Сваки чиновник, професор, учитељ и учитељица може у овим случајевима мировину добити:

а.) ако због телесне или душевне мане постане са свим не способан, да врши своју службу;

б.) ако је 65 годину живота навршио;

в.) ако је чиновник провео 40, а професор учитељ и учитељица 30 година непрекидно у служби;

г.) ако је ко услед преустројства дотичног звања или завода постао излишан а не би му се могло дати место, које одговара његовом дотадашњем положају и последњој редовној плати му. —

§. 9.

Мировину добија само онај, који је навршио 10 година службе, и то: за тих првих навршених 10. година добија 40% од своје постигнуте плате, а за сваку даљу годину уз тих 40% повишава се са 2%, а код професора, учитеља и учитељица са 3% од њихове постигнуте плате тако, да после навршених 40 односно 30 година, добије као мировину своју потпуну редовну плату. —

§. 10

Ко није напуршно 10 година службе, а наступи који од услова набројаних у § 8. тачци а.) б) и г.) може захтевати коначну отправнину, која ће једанпут за увек изплатити за време службовања до закључно пет година, једногодишњу, а преко пет година до десет година службовања двогодишњу последњу урачуњиву редовну плату. —

Изузетно може добити сталну припомоћ, пре него што наврши 10 година службе онај, који би умно оболео, пао у велику болест, осакаћен или друкче у вршењу или услед вршења своје званичне дужности пао у таку болест, због које не може више обављати своја звања. —

У том случају може му се издавати највише једна трећина уживане редовне плате у име сталне припомоћи.

§. 11.

Који је због телесне или душевне махне неспособним постао, да даље врши своју службу, дужан је да поднесе своју молбу за умировљење својој претпостављеној власти Ова испитује његову неспособност преко комисије, састављене из једног свог заступника, из једног у јавној служби намештеног физика и једног градујираног лекара.

Умировљење се одређује стално или привремено.

Саборски одбор властан је, ако за нужно нађе, да дотичног молитеља подвргне новом прегледу пред поверенством, које ће он сам одредити.

§. 12.

Мировине и сталне припомоћи исплаћују се месечно у напред.

§. 13

Ко има право на мировину, може у место исте узети једаред за свагда отправнину оподику, колика му је мировина, која му припада за две године, али мора сведочанством у јавној служби намештеног лекара доказати, да је потпуно здрав. —

Ако је такав умировљеник ожењен, обвезан је поднети и приволу своје супруге.

§. 14.

Особа, која је своју мировину отправнином заменула, не може више ни под којим условом захтевати мировину, пак ни у том случају, ако би војна била отправнину повратити, те и ако би изнова намештена била не може јој се урачунати оно службовно време, за које је своју мировину откупила ни у случају поновљеног умировљења —

§. 15.

Исплаћивање мировине осим у §. 7. означених случајева престаје:

а.) смрћу умировљеног;

б.) кад умировљеник ступи изнова у активну службу. —

в.) кад се привремено умировљени, пошто је узрок привременог умировљења престао, противи ступити поново у службу.

§. 16.

Право на мировину има после смрти чиновника, професора и учитеља она удовица, која је са својим супругом за време његовог активног службовања или пре тога у брак ступила, а на васпитну припомоћ деца у таковом браку рођена. —

§. 16

Удовица губи то право:

а.) ако је са своја неморалног владања недостојна потпоре:

б.) ако није живила са својим мужем у оно доба, кад јој је муж умро, па не може доказати, да то није с њене кривице било;

в.) ако се удала за мужа преко 50 година, па није живила с њиме после венчања најмање 5. година;

г.) ако је удовица још за живота мужевљева због каквог злочина или преступа

или због немарала стајала под истрагом а није за невину проглашена —

§. 18.

Мировина удовице састоји се из половине мировине, која би мужу припадала, или коју је он у истини уживао, али не може од 600 фор. већа бити. —

§. 19.

Удовица добија једаред за свагда отправнину од једне четвртине последних урачунивих берива мужевљевих, ако јој муж није навршио 10 година службе, или ако се удала за мужа од 50 и више година.

§. 20.

Удовице, које уживају мировину, дужне су том мировином издржавати и своју децу и затечену пасторчад, и то мушку децу до навршене 18 године, а женску до навршене 24 године, у колико та деца не би и пре реченог времена збринута била.

§. 21.

На издржавање деце може претпостављена власт онога завода, у ком је удовичин муж служио, узети од удовице до половине њене мировине, на дати деци, односно њиховом тутору, кад се осведочи, да мати своју децу пренебрегава.

§. 22.

Удовица, која има права на мировину, може у место исте добити једаред за свагда отправнину у износу њене двогодишње мировине, али мора сведочанством у јавној служби намештеног лекара потврдити, да је потпуно здрава.

Ово право имају једино удовице без деце, ако нису у благословеном стању; на против оне удовице, које имају малолетну неспабдевену децу, могу у место мировине молити отправнину, ако за то имају дозволу надлежне надзорске власти. Мировина, која је једанпут откупљена, не може се више дозволити, па ни уз повратак примљене отправне. —

Мировина оне удовице, која се опет уда, обуставља се, али удовица има право или тражити за своју мировину у смислу горе речене установе отправнину, или мировину придржати за случај, ако изнова обудови. За избор између отправнине или придржаја мировине дозвољава се удовици од дана њезине удадбе рачунајући једногодишњи рок, по измаку којега не може се више узети отправнина, него јој остаје придржана мировина за случај, да можда други пут обудови.

Удовица, која је избор једанпут учинчинила, не може од истога одустати. —

Ако она удовица, која је мировину придржала, остане и после свог другог супруга удовицом, добија своју мировину, почињући од дана смрти свог другог супруга, ако прописани услови за исту још увек постоје.

§. 23.

Ако удовица у оно доба, кад јој је муж умро, има најмање двоје деце, испод узраста прописаног овом уредбом, добија за свако дете васпитну приномоћ. —

§ 24.

Васпитну приномоћ добија удовица за свако дете испод узраста означеног у §. 20., и у том случају, ако се треће дете при смрти мужевљевој још није родило, али за посмрче од дана, кад се је родило.

§. 25.

Удовице добијају у име васпитне приномоћи за свако дете, које има и док има права на васпитну приномоћ, годишње $^1/_6$ своје мировине, а та се месечно унапред исплаћује, али та васпитна приномоћ свој деци несме бити већа од материне мировине.

§. 26.

Мировину и васпитну приномоћ деце почињу удовице уживати од првога дана првога месеца после смрти мужевљеве.

Мировину пак престају удовице уживати:

а) с концем месеца, кад су се на ново удале;

б.) са оним месецом, кад умру. —

§. 27.

После смрти удовице матере или удовца оца добија свако сироче у име васпитне приномоћи годишње једну трећину материне мировине, али износ васпитне приномоћи свој деци не може бити већи од материне мировине —

Ако дакле више од троје деце имају право на васпитну припомоћ, онда се има материна мировина на сву децу подједнако разделити.

§. 28.

Ово право губе деца, ако се неморално владају.

А деца, којих се отац оженио у стању мира, а после женидбе није више активно служио, немају никако права на васпитну припомоћ.

Напротив задржавају деца то право, ако им мати није живила с мужем при смрти мужевљевој, или ако им је мати изгубила своје право на мировину са своје кривице, или ако им се мати после очине смрти удала. —

§. 29.

Васпитна припомоћ деце не може се отправнином заменити.

§. 30.

Удовицама свијух у §. 1-вом набројаних чиновника и професора, који су уживали овом уредбом одређену мировину и њиховим сирочадима, која нису још достигла §. 20. ове уредбе прописано нормално доба припада тако звана посмртнина у износу једномесечне мировинске пристојбе: а у чиновника, који су уживали мировину до 1000 фор и мање, посмртнина у износу двомесечне мировинске пристојбе.

ГЛАВА III.

О мировинском фонду.

§. 31.

Мировински фонд оснива се на овај начин:

а.) сваки чиновник, професор, учитељ и учитељица у првој својој години службе у месечним оброцима, уложиће у мировински фонд једну четвртину редовне плате, на толико исто улаже и на исти начин од сваке повишице своје плате, дочим је за остале године свога активнога службовања обвезан у месечним оброцима уредно уплаћивати 2% своје редовне плате;

б) у тај фонд улази и писарничка пристојба од хипотекарних зајмова, који се из нар. црв. фондова издају. —

г.) све новчане глобе, на које буду учесници овог фонда дисциплинарним путем осуђени.

§. 32.

Уложени новац не издаје се ником ни у каквим приликама из мировинског фонда натраг. —

§ 33.

Овим фондом руковаће главна управа српских народно-црквених фондова у Карловцима и водиће о њему засебан рачун.

ГЛАВА IV.

Прелазне одредбе.

§. 34.

Да би овај мировински фонд одмах у живот ступити могао, уноси се у њега сва до сад прикупљена писарина (§. 31.) која тиме постаје његовим саставним делом. —

Да овај мировински фонд што пре достигне ону висину да буде у стању сам све доселе мировинске уживке потпуно подмиривати, даваће му се размерна годишња субвенција према расположивим средствима из нар. црквено-непрекосновеног и клирикално школског фонда, која ће се код расправе саборског прорачуна установљавати и у саборски прорачун уврштивати.

§. 35.

Чиновницима, професорима, учитељима и учитељицама горе означених завода, које ова уредба, кад у живот ступи, у служби затече, урачунавају се у горње службе све године, које су у служби до тога дана провели.

Епархијским школским референтима и главном школском референту, које ова уредба у служби затече, урачунавају се године, које су дотле у служби провели, и стављају се по пропису Школске Уредбе од год. 1872. у мировину после 30 година службе са пуним износом достигнуте плате.

§. 36.

Чиновници и особе учитељског звања, која ова уредба, кад у живот ступи у служби затече, имају одмах почети у мировински фонд у месечним оброцима уплаћивати једну четвртину своје у §. 6. на-

значене редовне плате и морају ту четвртину потпуно уплатити у течају једне године дана.

Истим начином имају у року од једне године такођер уплатити четвртину сваке повишице, која ће им се касније у име редовне плате дозволити. —

Осим тога обвезан је сваки чиновник и свака особа учитељског звања, да за све остале године своја активног службовања, које следује иза прве уплаћене четвртине још по 2% својих редовних берива у месечним оброцима уплаћује у мировински фонд.

Уплаћивање прве четвртине може се уз дозволу саборског одбора место у једној обавити у три године; али и тада је дотичник само прве године ослобођен од плаћања 2% износа од редовне плате, као што је ослобођен од плаћања два процента износа сваке повишице редовних берива течајем прве године иза њене дозволе. —

Нико не може у уживање мировине ступити, док није горе споменуту четвртину својих последњих редовних берива у мировински фонд уложио. —

Из XXV седнице српског православног народног црквеног сабора држане у Карловцима 18. (30.) новембра 1892.

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх-председник.

Евген Думча с. р.
саб. потпредседник.

Стеван В. Поповић с. р.
саборски перовођа.

Поверавајући својем угарском министру-председнику обнародовање и извршење ових двеју уредаба изјављујемо уједно, да немамо примедбе против тога, ако се оводносна расположења учине административним путем; јер је жеља и потребља, да се исте што пре уведу у живот.

Дано у Бечу десетог јунија године хиљаду осамстотина деведесет пете.

Франц Јосиф с. р. (М. П.)

Барон Банфи с. р.

Обнародовано из седнице срп. прав. нар. црквеног саборског одбора, држане у Карловцима 21. августа (2. септембра) 1895 год.

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх.

Др. Лаза Секулић с. р.
народно-црквени тајник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ГРАЂАНСКИ БРАК И — НАШЕ СВЕШТЕНСТВО.

Против чега смо се борили, то је победило. Чега се бојасмо, не убојасмо се. Што мрзимо, мораћемо вршити. Што нам вређа религиозну свест, мораћемо чинити. Што нам црква не признаје, мораћемо респектовати. Јер закон је, а закону се покорити морамо.

Закони не питају увек: шта је коме мило, шта се коме хоће. Не распитују увек о осећајима човекове душе, ма му они најсветији, као што не воде рачуна ни о захтевима срца, ма му они најплеменитији били.

Закони су сила и моћ у држави свакој, пред којима се чланови њезини покорити морају, ма им се некима против тога подизало цело духовно биће њихово, ма се њима противили закони богодани, у човековој души самим Богом смештени. Јер закони људски често хоће, да су више закона божијих, а на расположењу су им средства, пред којима — до извесног времена и извесних околности — физички човек више зазире, него што може да задовољи захтеве свога духовнога живота.

Кад би нас питали шта мислимо о закону обвезног грађанског брака, ми би као православни Срби одговорили: он се противи вери и цркви нашој, противи се религиозно моралној свести, верској савести, свим осећајима душе и срца нашег; противи се поносу нам народноме; противи се целом духовном бићу нашем.

Такав одговор без околишења, дао би сваки православни Србин на горње питање, који год осећа још, ма и најтање везе са својом црквом, а није раскинуо и послед-

њи осећај за српско му име, српски образ и и опстанак њихов.

Против *обвезног* грађанскога брака изјављује се *и сваки човек*, у којем није угушена ни запретана и последња искрица слободе мисли и уверења, слободе воље и располагања са својим душевним благом. Јер грађански брак, докле и уколико, по науци либерализма, служи слободи уверења и располагања човековог са самим собом, *докле је обвезности* таквог брака, без сумње, поништавање тих слобода, јер човека силом на акт, против којега протестује његова савест и свест, његова душа и срце, његов пијетет према светињи, и осећај поноса у достојанству му повређен.

Тога смо ми уверења о институцији *обвезнога* грађанскога брака, ево и пре 1. октобра о. г., тако ћемо мислити и осећати према њему и после 1-ог октобра, на увек.

Јер, ако нас државни закон може приморати на вршење његових установа, не може нас моћи никад присилити, да о њему променемо своје мисли, своје уверење, своје расположење.

Он се противи нашој верској савести а ову нам не може нико променити, декретовати ни октроисати; он се противи установама наше цркве, а ове су за нас — верне њезине — светиња, коју нам нико нема права скврнавити; он се противи нашој народно-црквеној автономији, која је исто тако државним ауторитетом призната, као што је и закон о обвезном грађанском браку донесен.

И за то, расположење нашег уверења и суђења о њему остаће увек њему — противно.

Али, он је државни закон, а ми смо према њему држављани. И ми га *морамо* респектовати, *морамо* га вршити, *морамо* му се покоравати, до год законом буде. Престане ли кад год законом бити, и ми ћемо га се онда сећати тек као једне заблуде екстремног либерализма, коју је либерализам нашега доба уздигао на висину закона. Шат на њ тако погледе и они, који су томе допринашали. —

*

Првим октобром ове године, по римском календару, ступа закон о обвезном грађанском браку — у крепост. Од тога дана почињу се вршити његове установе и одређења. А то значи, од 1. октобра о. г. мораће, у Угарској, сваки брачни пар изјавити жељу своју за ступање у брачну свезу пред за то надлежним државним органом, уз испуњење свију односних законских прописа при томе акту, међу којима је и потпис уговора, и уважање брачника у државне матрикуле. Пре него што то не учини, несме се нико венчати у цркви. Ко се у цркви венча пре тога, биће кажњен, а брак тако склопљен и освећен у цркви, неће имати законске важности, биће безправан.

Но ни државни закон не забрањује венчање у цркви. Захтева и налаже само, да то буде после свршеног односног акта пред државним органом.

Дакле, шта ћемо? Испунити захтев државног закона, а после тога одмах испунити и закон вере и цркве своје, закон свога религиозног осећаја и народносног поноса.

Упутства о поступку при склапању брака од 1. октобра о. г. примиће наше свештенство и остали народ, четир епархије наше у Угарској, од св. архијерејског Синода, чим се овај састане 17 (29.) септембра.

А нама нека је дозвољено, да кажемо неке само своје мисли, намењене нашем свештенству, поводом ступања у крепост закона о обвезном грађанском браку.

И ако овај закон не забрањује венчање и у цркви, не можемо се ипак ослободити бојазни, да ће се неки у појединим приликама — брачника, који се неће *хтети* венчати у цркви.

Рекосмо да неће *хтети*. Да, јер нам и овом приликом излази пред очи онај „на крајсрца“ расположај неких парохијана према своме свештенику, који расположај је посљедица или подужих неспоразумевања или тренутног нерасположења између њих, али који постоји скоро у свакој парохији јер: — целом селу још нико није умесио колача.

Изгази нам пред очи и прилично одомаћен по црквеним општинама нашим обичај подстрекавања против свештеника са разних страна, из разних побуда и циљи, па и против свештеника, који то ни најмање не заслужује.

Сећамо се, да се код нас из нерасположења према свештенику црква не похађа, водица не свети, причест не прима, а при сарањама милих покојника из друге парохије свештеник тражи; и т. д. и т. д.

Бојимо се, да је Србин још вичан ради Николе окрзнути на св. Николу, а да је кадар „за инат се и потурчити“.

Незаборављамо а и споменути морамо, да још није изумро ни онај недостојан — свештења и свештеничке службе — трговачки обичај „изјављивања“, а ради ових стављање насилних и самовољних препрека брачницима.

Помињемо и на ону кобну чињеницу, да и међу Србима бива лабаве религијозности и непоштивања светих тајана цркве нам православне, да бива и сломљеног поноса, који се не стиди дивљих бракова, црквом неосвећених; да бива и таквих прохтева, који се не обазру на сродствене односаје, а којим прохтевима ће се државним законом чинити и они уступци, које црква не чини.

Да, на све то помињемо и још на многе друге околности и евентуалитете. А у свему томе зар нема довољно разлога, да зазебемо, е ће нам црква често проплакати над децом својом, која ће брачну везу и породичан живот оснивати без божјег благослова, који се само у цркви прима и добија.

И ово је доста, па да нас разуму браћа свештеници, са чега зебемо ми. А уверени смо, да и њих — већином такве мисли данас облетају.

Нема сумње, наше свештенство осећа јако сву тежину положаја свога, у који долази са ступањем у живот закона о обвезном грађанском браку. Осећа оно преголему одговорност Богу, цркви и народу своме, коју ће да мучи, с којом ће да се бори од 1. октобра о. г.

Тежак и претежак је положај његов, мучна и ускушења пуна је одговорност — пред коју излази.

Не венча ли се ко у цркви, зар ће једаред — сасвим механички — окривљен бити за то надлежни свештеник? Бадава ће га многе околности правдати, кривац ће остати он. Већина судија — а судијом ће хтети свака бити — неће ни испитивати кривца, него ће, зар један, у неком предубеђењу, и у злурадом расположењу, пружати прст на — свештеника.

Установом грађанског брака свештеник се поставља у мучан односај према својим парохијанима, у најмучнији положај своје моралне одговорности. Изводиће се пред кривице, којима ће виновник скоро махом бити онај, који ће пред апријористичком кривицом свештениковом наћедати невин, шта више — као жртва свештеникових пастирских токорсе недастатака и погрешака. И зар ће се једном прохтети у цркви се не венчати само за то, да узроке зога сруши на једног свештеника, једног за то, јер против таквих прохтева неће моћи побеђивати, а неће моћи за то, јер може да се нађе и такав Србин — жалосна му мајка — који ће огрешити душу, погазити српски понос, изгубити и душу и савест, само да с' „освети“ свештенику своме; јер неће бити ни кадар да расуди, е ће таком „осветом“ да с' освети себи, својој породици, да учини издају цркви и народу своме.

Па шта остаје, дакле, свештенику у положају том? *Да осигура себи мирну савест.* А то значи: да буде увек, какав треба да је; да не пропусти ништа учинити, што учинити треба, и што и учинити може, према ма којем брачнику, а да се овај — ако би и покушао — не уклони црквеном благослову брачнога му живота. У ту циљ — мала је свака жртва свештеникова.

Шта ли ће и како ли, кад и према којем парохијану и брачнику, чинити, а да га одврати од нечасне и недостојне, човека и Србина сваког, намисли невенчања у цркви, — то се правилом прописати, и чланцима набројати и таксатата неда. Пастирске дужности и начини њиховог деловања познати су свештенику сваком. Свакога нек испуни само идеално појмање свештеничког позива; свакога и увек нека је бар бодна савест у вршењу свештеничке му службе; свакоме и увек нека је јака свест поноса достојанства му свештеничког; свакоме и увек нека је пред очима, у срцу и у мисли свакој идеал свештеновања, а то је: слава цркве и срећа народа, — и, ми смо сигурни, да ће се скоро увек наћи пут и начин, којим ће се жеља и воља за благословом цркве пробудити и у онога брачника, који би иначе — ма из каквих побуда — илиношао благослов тај.

Не помогне ли све то, свештеникова је савест мирна; а онај коме то помогло није, не ће имати ни права на сузу цркве, којом би за њиме заплакати морала, да јој отпадник није.

Свештеници! учините своје, спашћете душу своју, на вама не ће бити кривице.

Обујте се у љубав, опашите се трпљењем сваким, украсите се врлинама свима: — црква и народ од вас данас највише тражи и очекује!

Приберите свој народ око себе. Не губите га ни вида никад; не одбацујте га са срца свога и ако вам криво што учини. Будите му отац и мајка. Судба је његова у нашим рукама.

Покажите му опасност, која му прети из-

ним црквe његове и без благослова његовога. Оживљујте у њему веру, подижите му морални осећај, снажите понос народни. Чувајте га, учите га, храбрите га, браните га, љубите га, — недајте га.

Не клоните никад; савлађујте искушења, трпите до краја, светлите врлинама, радите непрестано.

Будите светило народу своме, да за вама пође и с вама увек буде. Народ уз свештеника свога, народ је у цркви. За народ у цркви небојмо се!

Тежак је положај свештенства, мучан му је данас задатак, велики посао. Ал' је ево дошло време, да свештенство српско покаже шта вреди и на таквој муци Доће доба да покаже, е су свештеници српски и:

„На муци јунаци“!

Такви свештеници кадри су увек одбити од своје цркве и ону опасност, којом прети обвезни грађански брак.

На тако свештенство погледамо пред искушењем и опасношћу, с каквом има да се бори данас наша црква и народ.

Дао Бог нашој цркви и народу такво свештенство, на ћемо увек сметн рећи: не бојимо се ни обвезнога грађанскога брака

Дакле, свештеници, чувајте душу, чувајте образ, чувајте цркву и народ свој, па вам црква и народ пропалакати неће! А знаће вам признати Љубав вашу!

Вѣрую въ единаго Бога.

(Наставак).

Данашњим даном можемо већ и код образованије и необразованије класе човечанства чути ту охолу изреку, да нам за Богопознање није нужно више Христианство, већ да нам је за то довољна сама природа и наш разум и савест. Оно јесте до душе истина, да је Бог у природи свидентан, да је постулат здравог човечијега разума, а савест наша да му је глас. Али од куда се онда могло то догодити, да су се људи за време од неколико хиљада година пре Христианства могли удаљавати и удалити од правилног и истинитог Богопознања, кад је и онда била иста ова природа и у људи беше исти овакн разум као и у нас што је?.. Зар нам то не доказује јасно, да човечији разум нема толико моћи, да скуха све оно што би могао поцрпети из себе и прочитати у природи? До правог, потпуно јасног и сталног Богопознања, које се ничим на свету уздрмати неда, дошло је човечанство једино кроз друго Богооткровење, а то је Христианство.

Уважени један писац (August Nikolas) вели: „зар да не будемо поносни!? Догме природне ни свему су захвалне догмама религије, као што рече и сам Волтер. Дескарт је својим медитацијама корисно више катихизису него што је и он сам, а и нико други и замислити и веровати могао. Но све да се сваки од нас у по једног Дескарта претвори, ипак не би био у стању ни близу доћи правој истини о Богу сам од себе, нити би умео и могао онако лепо одговорити на питање: шта је Бог? као што нам то катихизис одговара; шта више не би нам ни само то питање могло пасти на ум Добро је приметио Ориген, да човечија природа не би умела никако ни потражити Бога, шта више ни назвати га* кад јој не би притекао у помоћ Онај, за ким она жуди и кога тражи. То је исто признао и један од највећих философа Жил Симон као апостол Дескартове философије. „Вера нам“ — пише он — „открива истину, остављајући оно „како“ нашем истраживању. Она нам одмах с почетка ставља у изглед решење, но инак оставља загонетку не решену“ Што је тај философ рекао, стоји и у библији: „**кидѣхъ непчелы сѧчьскоѥ, ѥжѣ даде Богъ сынѡмъ человѣчьскымъ ѥжѣ написа въ немъ**“ (Еклес. II. 10.). Истраживање онога „како,“ прохтев је човечијег духа; прохтев је тај силан и узвишен, но припада философији. Што се пак тиче

* „Wer kann Ihn nennen, und Ihn bekennen?“ вели Гете. —

саме истине и тајанственог пута, којим се к њој долази, то мора сваки признати, да би за нас вечитом тајном остала, да нам Божија милост у помоћ није притекла и у нас је усадила. „Бога нико неје видео никад; јединородни син, који је у наручју очином, он га објави“ (Јов. I. 18.). Још кадгод рекао је Сенека: „Бога нико не познаје Многи и не мисле баш добро о њему, па то ипак пролази без игде икаква прекора.“

Три хиљаде година ни једна уста не изустише јасно речи: „Вѣрѡю въ единаго Бога“ πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν. На где је извор те дивне вероисповести, која се данас разлеже широм с једног краја света до другога, проламајући громким гласом народа и саме небеске сводове? Све ми то знамо. Дванаест рибара, које је Христос по обалама покупио и к себи пријубио, беху први весници догмата о јединству Божијем и први вероучитељи свију народа. А шта опажамо пре њих, шта више и за време њихово? Истина беше духу човечијем сасвим готово страна; свет беше пао у многобоштво; шта више самим и то најгорим и најстрашнијим императорима зидани су и посвећивани храмови и одавала им се почаст, која самом Богу приличи; најниже страсти човечије персонификоване су у божанства и срамне им жртве приношане беху. . . .

Тек по гдекоји дух покушаваше да се уздигне и узвиси над тим срамним хаосом, наштећи се да пронађе највиши и последњи основ свему, али и ти су падали у исто тако чудне, чак и смешне апсурдности и монструозности, — и најпосле, опробавши стотине разних философских система потонуше у пантејизам, у обожавање природе. Ни један од тих учењака није се ни дотакао идеје о Богу као творцу, сведржитељу и владаоцу света. Ни један се не могаше узвисити дотле, да досеже до идеје о Богу као духу, као и о његовој светињи, свезнању и свемогућству. И у доби, кад се Христијанство појавило, не беше ни најмањег трага идеји о промисли, која би била слободна, свемоћна и свезнајућа. Мрак и заблуда тако су јако корена ухватили били, да су најразумнији и најучењи јазичници управо због вероваља у сведржитељско божанско провиђење гонили и исмевали присташе јеванђеља као безумне и сулуде расколнике; дочим они вероваху да светом влада слепи и променљиви (час добри, час зли) фатум, или пак ћудљива слабост мушких као и женских кумира и идола.

Цело човечанство беше онда потпуно слепо у погледу познања истине о Богу; и тада се појави Христијанство, да светлост тога познања и опет запали и тако учврсти како ће сијати на веки. Но да се човечанство могло разбудити у толикој мери, да је могло доћи до потпуног сазнања истине, претпоставља деловање исте и онакове моћи, која је при његовом стварању деловала. Само творац природе у стању је истину пеку, која је престала бити природном, опет је природном учинити и поново је усадити у онај исти дух човечији, у коме је она сасвим утрнула била, — и то за навек. По сред густа мрака, који је владао у јазичништву с обзиром на праву и чисту идеју о Богу, засијала је небеска светлост светог јеванђела и божанство његовог Виновника. То је признао и сам Волтер: „ко неје познао јеванђела“, вели он, „тај је далеко и од праве философије, која се састоји у обожаваљу једног једитог Бога; тај пада у празноверије и изнаша на свет несмислене ствари. И не само да је у томе погледу заблудама пагињала проста маса, већ се и најмудрије главе помрачаваху обманама посматрајући и расматрајући природу мишљаху пронаћи духовну моћ и највишу силу. Мора да је човекову разуму немогуће без Божије помоћи још један корак даље корачити!“ — И заиста му је не могуће; без помоћи Божије неје у стању човечији разум ни наслутити, а камо ли кроз упознати природу догме о Богу.

И баш у оно доба, кад је свест о једином и истинитом Богу спала на најнижи степен, дошао је апостол Павле у град философа, у Атину. Атињани гледаху у њему, као и у сваком другом странцу само простог варвара, који се јавно хвалио, да не зна ништа друго осим јеванђеља распетога Исуса Христа. О том догађају из живота јазичничког Апостола налазимо у

17. глави дела апостолских ово записано:

„Раздражи се дух његов (Павлов) у њему гледајући град пун идола. И препираше се с Јеврејима и с богобојазнима у зборници и на пазару сваки дан с онима с којима се удостављаше. А неки од Епикурејаца и од стојичких мудраца препираху се с њим; и једни говораху: шта хоће овај беспослица? А други: види се као да хоће нове богове да проповеда; јер им проповедаше јеванђеље о Исусу и о васкресенију.

„Па узеше га и одведоше на Ареопаг говорећи: можемо ли разумети, каква је то нова наука, што ти казујеш? јер нешто ново мећеш у наше уши; хоћемо дакле да видимо шта ће то бити . . . А Павле ставши на сред Ареопага рече:

„Људи Атињани! По свему вас видим да сте и сувише побожни, јер пролазећи и мотрећи ваше светиље нађох и олтар, на коме беше написано: Богу непознатоме. Којега дакле не знајући поштујете, онога вам ја проповедам Бог, који је створио свет и све што је у њему, он будући господар неба и земља, не живи у рукотворењим црквама, нити прима угађања од руку човекових, као да би коме требало што, који даје свима живот и дисање и све. И учинио је, да од једне крви сав род човечији живи по свему лицу земаљскоме, и поставио је напред одређена времена и међе њиховога живљења: да траже Господа, не би ли га опипали и нашли, премда није далеко ни од једнога нас; јер кроз њега живимо и мичемо се и јесмо; као што и неки од ваших певача рекоше: јесмо и род његов. Кад смо дакле род Божији, не треба да мислимо, да је Божанство као иконе златне или сребрне или камене, које су људи мајсторски начинили по смишљању своме. Не гледајући дакле Бог на времена незнања сад заповеда свима људима свуда да се покају. Јер је поставио дан, у који ће судити васиљпоме свету по правди преко Исуса Христа, кога одреди, и даде свима веру васкрснувши га из мртвих.

„А кад чуше (филозофи) васкресеније из мртвих, онда се једни ругаху; а једни рекоше Павлу: да те чујемо опет о том. А неки присташе уза њ и вероваше, међу којима беше и Дионисије Ареопагитски и жена по имену Дамара и други с њима. И по том се одлучи Павле од Атине и дође у Коринат.“

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: ***Југ Станинић****, парох.*

(Наставак).

Минејских недеља има свега: *девет*; по томе, како се у њима јеванђеља читају и читати имају, деле се:

I.) на такове минејске недеље, у којима се *само једно, и то минејско-недељно јеванђеље прочитати има, а редовно-недељно јеванђеље изостављa се*; амо спада: 1.) недеља св. праотаца (друга пред Божићем); 2.) недеља св. отаца (пред Божићем).

II.) на такове минејске недеље, у којима се *два јеванђеља: минејско и редовно-недељно прочитати има*. Ове се недеље деле даље:

а.) на такве минејске недеље, у којима се *прво минејско-недељно а за тим редовно недељно, јеванђеље* читати има; амо спада: 3.) недеља св. отаца 7. сабора (11. 17. октобра); 4.) недеља св. отаца првих 6 васионских сабора (13.—19. јула.)

б.) на такове минејске недеље, у којима се *прво минејско-недељно, а „затим редовно-недељно јеванђеље чита*: амо спада: 5.) недеља пре Крстова-дна; 6.) недеља после Крстова-дна; 7.) недеља после Божића — св. Богоотаца; 8.) недеља пре Богојављења; и 9.) недеља после Богојављења. —

Примедба: У недељу после божића не чита се редовно-недељно јеванђеље онда, кад се та недеља празнује 26. децембра, а тога дана није недеља, те о редовно-недељном јеванђељу ни говора бити не може. — У недељу пре Богојављења не чита се редовно-недељно јеванђеље онда, кад та недеља падне 1. јануара, те празнично јеванђеље (обрезања) искључи редовно-недељно јеванђеље; још и онда, кад се та недеља само

празнује 1. јануара, а тога дана није недеља, те се редовно недељно јеванђеље ни читати не може; на послетку још и онда, кад је „Шстбпка“ — У недељу после Богојављења не чита се редовно-недељно јеванђеље онда, кад је „Шстбпка“.

Изгледа, да — по грчком јеванђелистару — има још једна минејска недеља, и та недеља пада у времену од 30. октобра до 6. новембра. По грч. јеванђелистару било би, дакле, свега: десет минејских недеља

Јест, — изгледа тако, јер по другом правилу о изнимкама има се у недељу од 30 октобра до 6 новембра читати јеванђеље 5. Лукине недеље (22. по Духовима); Лука зач. 83.; за то је 5. Лукина недеља по реду час 6-та, час 7-ма (в. таблицу), а никад 5-та, као што је по руско-словенском јеванђељу.

Да се читају само у времену од 7 дана — то својство имају минејско-недељна јеванђеља, тако н. пр. јеванђеље недеље „**пред воздвижением**“ чита се у недељу од 7. - 13. септембра; јеванђеље недеље „**сѣдмыхъ пророкъ**“ чита се у недељу од 11.—17. децембра, и т. д Па кад се јеванђеље 5. Лукине (22.) недеље има читати у недељу од 30. октобра до 6. новембра; то излази, да је 83. Лукино зачало минејско-недељно јеванђеље; а из тога даље следи, да — по грч. јеванђелистару — има једна минејска недеља више, него што их је по нашем типику и јеванђељу и та недеља пада у времену од 30. октобра до 6. новембра

Какав и коме чини црква спомен у ту недељу — не знамо, јер нам тога грч. јеванђелистар, односно г. Р. не каже; има ли та недеља своје посебно, минејско-недељно јеванђеље, и је ли то 83. Лукино зачало — и то не знамо, не каже нам се; ако 83. Лукино зачало није минејско недељно јеванђеље те недеље, него је редовно-недељно јеванђеље — како је онда то, да се у минејску недељу чита *само* редовно недељно јеванђеље, ни то не знамо, не казује нам се; да ли се у ту недељу поред минејског недељног јеванђеља и редовно-недељно јеванђеље прочитати има — ни то не знамо, не казује нам се.

Ако по грч. јеванђелистару у времену од 30. октобра до 6. новембра доиста пада једна минејска недеља са својим минејско-недељним јеванђељем, поред кога се и јеванђеље редовне недеље прочитати има: онда ће се у ту недељу поред минејско-недељног јеванђеља прочитати још и јеванђеље оне редовне недеље, која је у то време — од 30. октобра до 6. новембра — пала, и тада Лукине недеље, а имено: 5., 6. и 7. недеља, неће ићи тако преко реда, него обично, редом, као и у нашем јеванђељу; недеље ће те тећи редом баш и у том случају, да је 83. Лукино зачало минејско-недељно јеванђеље те минејске недеље од 30. октобра до 6. новембра, јер ће тада друго које Лукино зачало бити редовним јеванђељем 5. Лукине недеље.

Но ако — ни по грч. јеванђелистару — у времену од 30. октобра до 6. новембра нема никакве минејске недеље: онда се томе чудити морамо, да је грч. јеванђелистар могао јеванђеље једне редовне, 5. Лукине недеље, везати за одређено, кратко време, од 7 дана. — Или неком зачалу овог или оног јеванђелиста не ћемо дати име и назив јеванђеља ове и оне редовне недеље, и тада то зачало можемо везати за извесно, кратко време, па баш и за један дан. Или кад већ неком зачалу дамо име и назив јеванђеља ове или оне редовне недеље, — онда то зачало не можемо везати за одређено кратко време. Та ми знамо, да су редовне недеље, односно да су јеванђеља редовних недеља међу собом везана и спојена, као оно карике у ланцу, а цео тај ланац привезан је за пасху, за ускрс. На са колико недеља ускрс падне раније или доцније, са толико ће се недеља и свака карика тога ланца редовно-недељних јеванђеља помаћи напред или повући натраг.

Ако у време од 30 октобра до 6. новембра доиста нема никаквэ минејске недеље — намеће нам се питање: за што да се јеванђеље 5. Лукине недеље има баш у том времену прочитати? Каква то смисла има?

На послетку: по чему се 83. Лукино зачало може назвати јеванђељем 5. Лукине недеље, кад се то зачало ама баш никад не чита у фактичну 5. Лукину недељу, него се чита или у 6-ту, или у 7-му Лукину недељу?!

Према свему реченом мислим, да тврдити смем, да и друго правило грч. јеванђелистара о изнимкама отпасти може; јер 5. Лукина недеља (22. по Духовима) не ће мењати свога места, него ће бити и остати увек оне што јесте: 5. Лукина недеља — ако се само јеванђеља правилно читала буду. Све што бити може јесте то: ако у времену од 30. октобра до 6. новембра збила пада једна минејска недеља; и ако је 83.

Лукино зачало у истини пссебно, минејско-недељно јеванђеље те недеље — онда ће се друго које зачало Лукиног јеванђеља означити и називати јеванђељем 5. редовне Лукине недеље.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његово Величанство**) је благоизволило најмилостивији е, путем преуз. кр. уг. министра председника, најавити Његовој Светости преуз. г. патријарху Георгију, своју највишу захвалност на подастрто Му поданичкој честитци у име срп. правосл. клира и народа митрополије карловачке, поводом овогодишњег превишњег рођен дана.

(**Надвојвода Јосиф**) благоизволно је најавити врло топлу захвалност Његовој Светости на израженом му у име срп. прав. клира и народа митрополије карловачке — саучешћу у преголемој тузи.

(**Његова Светост, преузв. г. Патријарх Георгије**) вратио се је 6. (18.) о. м. вечерњим возом из Будимпеште, камо је био отпутовао 4. (16.) о. м.

(**О здрављу високопреосвештеног епископа Никанора**) извештени смо овим бројевом: Честим посјећењем у ходању, да би сигурније могао у синод доћи, патрудио је епископ Никанор форсирањем ногу, чему ће требати дуже времена да ходање наставити уможе- Иначе је здрав

(**Високопреосвештени г. епископ бачки, Герман Опачић**), као што смо при закључку листа извештени, дочекан је врло свечано при доласку своме у Сенту, и ако је претходно учињено сходно напређење, да свечанога дочека не буде. Опширнији извештај следи.

(**Патронат монашке школе**) под председништвом Његове Светости преузвишеногa господина *Георгија Бранковића* патријарха српскога а у присуству патронатских чланова г. г. архимандрита грегетешкога Илариона Руварца, игумана бешеновачкога Митрофана Павловића, игумана бођанскога Мирона Ђорђевића и управитеља монашке школе архимандрита Митрофана Шевића, одржао је у Сремским Карловцима дана 31. августа патронатску седницу У тој је седници, пошто је био претходно оверовљен и потписан записник прошле седнице, предузео патронат избор питомаца за 1895/6. школску годину. те је од 14 конпетената изабрао за питомце монашке школе: *Борђа Бојаника* родом из С. Стапара, бачке епархије, *Радивоја Поповића* из Аде, бачке еп., *Милана Јркановића* из Церника, пакрачке еп., и *Славка Николића* из Кишфалубе, будимске епархије. За тим је коначно редиговао текст „Устава за монашку школу, спојену са интернатом за образовање манастирско-монашкога свештенства у манастиру Хопову“, на даље одобрена су „Дисциплинарна правила за питомце монашке школе“, као и „Наставни план“ за исту школу. што се све нма поднети на високо одобрење светога архијерејскога Синода Митрополије карловачке. М.

(**Прослава трију стогодишњица у Карловцима**) Са осведењем патријаршког двора спојиће се на Митров-дан о. г., и прослава стогодишњице српске велике гимназије, српског православног богословског училишта и патријаршког благодејања у Карловцима. Одбор за прославу оних стогодишњица држао је своју седницу и прошле недеље. Програм светковине саопштиће се у своје време.

(**Породично славље у Ореовици**). Ретко, врло ретко славље. Занимаће и наше читаоце, и зар ће се једном из грудиђу отписути: благо оцу Аранђелу! имао се рашта и родити, рашта и напатити! Идеално је славље то. Ево му скице по београдскоме „Миру“:

Свештеник ореовачки г. Аранђел Илић у прошлу недељу прослављо је педесетогодишњицу своје свештеничке службе, као и педесетогодишњицу свога брачнога живота, у кругу своје многобројне породице, пријатеља и парохијана. Ево да у кратко саопштимо нашим читаоцима, како је ова *побожна и Богом благосл. вена породица* прослављала овај велики догађај у животу свога родоначалника, свога Аранђела.

Још у суботу о. Аранђел телеграфским путем молио је да Његово Високопреосвештенство пошље свој архијерејски благослов на њега и његову породицу.

Од његових пет синова и четири зета, неки су дошли те вечери, неки изјутра у недељу, сви са својим породицама.

Пошто су се сви искупили и оденули у свечано рухо, кренули су се тачно у 9 сати у цркву са својим старим родитељима, Аранђелом и Анђелијом на челу. Полазак, одлазак и улазак у цркву био је тријумфалан, јубилари беху окружени са педесет душа своје породице у правој линији.

Педесетогодишњи служитељ св. олтара одслужио је службу Божију и благодарење са своја три сина и три кћи светитеља. Заиста редак је овај случај у животу једнога човека, и и редка радост за побожно хришћанско срце! Уредник „Мир“-а, Протосинђел Виктор, који је имао част по нарочитом позиву присуствовати овој свечаности, поздравио је седога Јубилара речју, у којој је истакао његов педесетогодишњи пастирски рад цркви, народу и својој породици. А његов зет протерај Живко Ивановић пронашао је многољетствије: Архангелу Ишиљу свештенику оресовачком и супрузи его Ангелини: многаја љета!“

Излазећи из цркве, јубилари вратили су се на колима кући, а њихова породица сва у скупа пешке. При улазу у дворишне гледаоцу отварао се један дивни призор, који би умекшао срце и најокорелијег безбожника и натјао га да мисли на благослов Божји. О. Аранђел и мати Анђелија сеђаху једно поред другог у дворишту, а синови и зетови са својим породом подилажаху к њима и пољубљаху руке својих старих родитеља, молећи их да свој родитељски благослов налију и на њихову децу. Ово приступање извршено је по реду или времену рођења, а родитељи их истим редом благосиљаху — њих и њихову децу. И ово благосиљање беше права слика Јаковљева благосиљања својих синова, о коме нам св. Писмо говори.

Дошло је доба ручку. Софра је намештена за сто особа. Целога тога дана стизали су Јубилару телеграфски поздрави и честитке од рођака из побочне линије и од многобројних пријатеља његових. Синови и зетови његови надметали су се, ко ће више и јаче у своје здравицама истаћи своју љубав и своје поштовање према својим старим родитељима. Али највећа радост обузе ову дивну породицу кад је стигла телеграфска честитка од Његова Високопреосвештенства господина Михаила, у којој у исто време седи Погледар благосиљаше Јубилара, да хоће носити протојерејску камилавку: Усклици зрелих беху измешани са усклицима хвалеђаца; са свију страна орило се: „живио митрополит Михаило“. И ово беше право огледало оне љубави и поштовања, које је о. Аранђел дубоко засадио у својој породици према своме узвишеном Архипастиру А одмах за тим би написана благодарност Његовом Високопреосвештенству, за којој испотписиване све чланове ове благословене породице са својим Родоначелником на челу.

За цело време после подне играло је коло, састављено од многобројних оресовачких парохијана, свирала је музика и певало се; и тек у ноћ светила се разишла.

Ми смо ову породичну свечаност описали само у главним, тим пре што ће кроз кратко време њен опширни опис наћи у нарочитој књизи.

(†) **Молитије рашко-призренски митрополит**) преселио се у вечност између 27 и 28. августа о. г. Митрополит Мелентије био је реван архипастир своје пастве, будан и верни стражар св. православља и свога народа у тамошњим крајевима, посред најсада разних прозелитизама. Вечан му покој и лака земља светих задужбина Немањића!

(**Лажни Месија**). Неки Севастијан Рињо проглашује себе у Сицилији спасителем човечанства од Бога посланим. Сицилијански народ, који се одликује сујеверјем, пружа му доста присталица. У једном месту је већ основана и општина. Лажни Месија уноша нове обреде и правила за живот. Многожештво, које Рињо препоручује и прописује, као да је најбољи пропагатор његове секте. Осим многожештвом придлачи својој заблуди многе и са обећавањем заједничког ужитања иметка. На то је довољно, да се конштатује морална вредност и Севастијана Риња и његове заблуде и његових следбеника.

Опомена.

Последњи пут молимо сл. црквене општине и г. г. претплатнике, да нам плате дужну претплату. Некима сласмо и пошт. мандате, пак нам исте неисплаћене вратише. Кад ни то не помаже, нека нам не замере, ако се и посљедњег средства латимо. Лист има грдну вересију коју више смагати не може.

Администрација „СРП. СИОНА“.

Изашле су нам из штампе ове књиге:

ГРАМАТИКА

ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГА ЈЕЗИКА

својим ученицима саставио

Јован Живановић.

Књига је намењена као уџбеник богословијама и препарандијама.

Цена је 85 новч. а поноси $8^1/_2$ табака.

Добити се може само у потписној штампарији.

***Упозорујемо** на ову граматику све славне управе српских православних богословских училишта и учитељских школа*

МАЛА КАТАВАСИЈА

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.

Катавасија је уређена боље него пређа досадња и удешена је према потреби основне школе. Цена јој је 20 новч. а има 8 табака са лепим и јаким корицама.

Упозорујемо сл. школске одборе и г. г. учитеље на решење всл. Школског Савета у погледу наше Мале Катавасије. Нарубине ће се извршити најтачније.

Српска манастирска штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 175 1—3

Овим се отвара стечај за учитеља на српској православној вероисповедној овомесној школи.

Плата је учитељу 360 фор. 1 хват дрва, цео зимски огрев, стан код школе с летњим вртом.

Учитељ треба да је вичан мађарском језику, а у дужност му спада четвороразредну школу одржавати, са повторном такојер, у цркви појати, вероучење црквене опште и рачуне уредно водити.

У случају, да се на ово место не пријави ниједан компетенат, бираће се и учитељица, којој ће бити плата: 320 фор., гореречени стан, дрва и огрев.

Плата се прима месечно у напред. Молбе са сведоџбама оспособљења ваља слати до 1-ог октобра на српску правосл. црквену општину.

Из седнице црквено-школског одбора држане 27. августа у Рац Милетићу 1895.

Стеван Грађански
председник

СТЕЧАЈ. 176 1—1

Овим се расписује натечај још на једно учитељско место. — Плата је 500 фор., 2 фата сламе, 5 фор. паушала, слободан стан са једном собом, док се не проширн, од поћторне школе 40 фор., кад на њега ред дође. Разред школ. одбор додељује. — Изабраном у дужност слаже по уредбама школским прописано предавати и у цркви при богослужењу појати. Компетенти дужни су доказати оспособљење из мађарског језика.

Рок крстов дан 14. (26.) септембра о. г., када ће се и избор одржати. Лична пријава узеће се у обзир.

Из седнице школ. одбора општине у Карлову држане 1. сеп. 1895.

Милан Попов
перовођа.

Сима Величковић
председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 177 1—2

На српској православној основној школи у Гор. Карловцу, која је уједно вежбаоница српске женске Учитељске Школе, има се попунити место учитеља.

Дужност је учитељева у тој школи поучавати децу у четири разреда тако, да се његов рад у дидактичко-методичком погледу са свим слаже са теоријом, која се у поменутој учитељској школи предаје. — Дужност му је надаље, цркву редовно посећивати, за певањем по потреби појати и дужности црквено-општинскога перовође вршити.

Буде ли учитељ вешт хармоничком певању, предаваће тај предмет нег недељних часова учитељским приправницама, а један недељни час црквено појање ученицима кр реалне гимназије.

Плата је годишња: од црквене општине 500 фор. од управе српских народних фондова као додатак за вежбаоницу 100 фор. евентуално 200 фор, за преводство 100 фор; за хармониско певање у учитељској школи 200 фор. а у гимназији 40 фор. за тим стан и огрев односно станарину.

При избору учитеља за ово место узеће се нарочити обзир на оне, који поред способности, да предају хармоничко појање и певање, имају оспособљење за учитеље грађанских школа.

Ваљано инструисане молбе имају се потписаноме одбору послати најдаље до 1. (13.) окт. о. г.

У Г. Карловцу, 1. (13.) септембра 1895.

Месни Школски Одбор.

Бр. 17./1895. 173 1—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска правосл. црк. општина мошоринска на темељу скупштинског закључка а по одобрењу Славног Епарх. Адм. Одбора од 18/30. јан. о. г. бр. А. О. 497/120 ex 1895., расписује овим дражбу ради подизања новога иконостаса у својој цркви.

Посао је процењен:

1. а) Столарски посао	1048	фор.
б) Дворезачки	1952	„
укупно:	3000	фор.

2. Дражба на мањак држаће се 28. сент. (10. октобра) ове год. у 10 сахата пре подне у основ. школи код цркве.
3. Дражбовање се усмени понудама на целокупан посао, или засебно на столарски а засебно на дворезачки, како одбор црк. општине за боље пронађе.
4. Дражби ће се приступити само они дражбеници, који сведоџбом докажу своју стручност, и односно подузимачи, који су нете послове са похвалом радили.
5. Општина односно одбор задржава себи право поверења подузимачу.
6. Сваки дражбоватељ дужан је од горње своте 10% у име јамчевине у напред положити црк. општини.
7. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.
8. Ближи услови као и план могу се до дана дражбе код црк. општине видети.

У Мошорину, 29 авг. (10. сент.) 1895.

Илија Марковић
перовођа.

Ђока Бачкалић
председник

СТЕЧАЈ 167 3—3

Расписује се на упражњено учитељско место у Срп. Ст. Мартону; плата је годишња 450 фор. месечно у напред, 5 фор. у име паушала, 10 ф.

као перовођа, 4 фата дрва, $3^1/_2$ јанца земље, на коју учитељ порез плаћа, од потребе где познат буде 50 новч., 6 великих подвоза преко године; слободан стан, који се састоји из две собе, кујне, коморе и полак баште.

Дужности су учитеља школ. уредбом од год. 1871 одређене, а доказати има да је испит из мађарског језика положио; у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати. Рок пријаве 14. (26.) септембра о. г. када ће се и избор обавити.

Из седнице школ. одбора држане 15 августа 1885 у Срп. Ст. Мартону.

Василије Петровић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ. 172 2—2

На упражњено место учитељице у Срп. Ст. Мартону. Плата је годишња 360 фор., месечно у напред; 5 фор. у име паушала, 4 хвата дрва и 6 великих подвоза преко године; слободан стан и полак баште.

Дужности учитељице су осим школ. уредбом од 1871 год. одређене, и повторну школу држати.

На ово место компетовати могу само оспособљене учитељице, које су испит из мађарског језика положиле.

Рок пријаве до 14 септембра т. г.

Из седнице школ. одбора држане 27 авг. 1895.

У Срп. Ст. Мартону.

Настас Поповић, перовођа. Василије Петровић, парох и председник.

СТЕЧАЈ. 170 2—2

Оставком учитељице ђаце Сиде Лугумерске — расписује се стечај на срп. прав. вероисповедној основној школи у Пачиру за I. и II. раз. мешовите школе.

На исто место тражи се учитељица са годишњом платом од 320 фор. а. вр. а за повторну школу коју ће учитељица држати 40 фор. а. вр. ауз то слободан стан и сламе за огрев колико потребно буде.

Учитељици спада у дужност све школ. уредбом прописане дужности обављати као и женски ручни рад.

Молбеније са потребним документима нека се поднесу Ш. Школ. Одбору до 17. сеп. т. г. дан избора је 24. сент. 1895 год.

Из седнице Школ. Одбора држане у Пачиру 26. авг. 1895. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 171 2—3

Оставком г. Стевана Перишића, који је изабран за учитеља у Т. Бечеју, остало је овде упражњено место учитељско, на које се овим стечај расписује.

Плата је 450 фор.; 25 фор. на рачун послуге; 12 фор. 50 новч. за писаћи прибор; стан, огрев, један јанац ораће земље и баште.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у овом разреду, који му овданшњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, уз часни пост увечерњим средом и петком на јутрењу и прежде-освештењу долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарскога језика положили.

Рок је стечају овоме 30. септембар по ст. кал. ове године.

Из седнице школ. одбора држане у Кумани (торонтал) 20. августа 1895.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 174 1—3

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. вероисповедној школи у Ђиру. Плата је у готовом новцу 80 фор. 20 кибли жита, 3 јанца земље, на коју учитељ порез плаћа, 2 хвата дрва и слободан стан с баштом.

Компетовати могу само оспособљени учитељи и који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају до 24. септембра о. г.

У Ђиру, 31. августа 1895.

Ђока Милитарски, учитељ и перовођа. Арон Рудњански, председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. V. Број 37.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 17. септембра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, преузвишени господин патријарх српски Георгије Бранковић благоизволио је одлуком својом од 25. августа (6. септембра) 1895. издати *Лазу Секулићу*, српском патријаршком и народно-црквеном тајнику декрет, којим га поставља *сталним* патријаршким те и народно-црквеним тајником ове српске православне митрополије.

Његово Високопреосвештенство, г. сремски бачки Герман Опачић благоизволио је 8. (20.) септембра о. г. свршеног богослова Јована Радивојчева рукоположити за ђакона.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

СВ. АРХИЈЕРЕЈСКИ СИНОД.

У име божије, св. Архијерејски Синод отпочиње данас свој рад у новоме патријаршком двору!

Отпочиње га, — под заштитом благодати св. Духа и обасут највишим поверењем премилостивог нам цара и краља, — без краљевска комесара.

Леп и значајан, а дао Бог, и срећне руке био почетак тај.

Па не ускрати нам Боже милости цареске и краљевске, да тако и увек буде, као што је цркве нам достојно и народа заслужно!

*

Сваки састанак и рад св. Синода од опште је и значајне важности за нашу цркву. Сваки, тицао се он било избора епископа којој упражњеној дијецези, било иначе унутарњег и спољашњег живота и уређења наше цркве.

Данашњи састанак св. Синода и рад, који ће у седницама својим предузети, нарочито је важан и значајан за цркву нашу, како обилношћу тако и садржином предмета, о којима ће решавати.

Многе су потребе, подмирење којих захтева интерес наше цркве, а које св. Синод жели да задовољи.

Мисао водиља, која руководи данашњу узвишену црквену поглавицу нашу, *св. Патријарха Георгија*, у целом Његовоме црквено-народноме поглаварственоме старању и раду, при свакој Његовој помисли и бризи за напредак св. наше цркве. — лебдиће непрестано и над овим састанком св. Синода, и његовим благословеним радом и брижним стараљем за славу и за што светлији и успешнији живот Њему поверене цркве.

Мисао је та, и у мисли жеља: да се цркви нашој и народно-црквеноме животу прибаве сви услови, без којих напретка њихова не може бити, без којих се сигурна и светла будућност народа и цркве наше — ни очекивати не сме.

Ти услови су: у подизању просветних црквених институција, у нормирању нерешених и у поправци погрешно срешених односаја у организацији наше цркве, нарочито оних, који се тичу њезиног судства и унутарње и спољашње дисциплине.

Осим послова, који се тичу те стране црквеног нам живота, св. Синод ће донети многа решења, којима ће се нормирати и унапредити и многи управни послови црквени, и начини званичења парохијских и других звања, који су до данас били најразноличнији, не само у појединим дијецезама, него и у појединим протопрезвитератима, па и у парохијама, како се где, већином, — хтело, а донекле и могло.

Питање верске наставе у основним и средњим школама биће такође једна светла тачка у раду св. Синода.

Према свему томе: данас искупљени св. Синод наш излази пред један велики и значајни задатак свој, решење којега биће од пресудних и епохалних утецаја на будући живот наше цркве.

На такав рад искупљени данас св. архијерејски Синод наш, погледамо ми са радошћу, испуњени најлепшим надама за будућност наше цркве. Погледамо поносно, јер уверени, да ће са рада Његовога кренути нова светлост и заблати нова луча нашој цркви и њезиноме народу.

Тако уверени и са таким надама испуњени, поздрављамо високопреосвештени и родољубиви наш Епископат са топлим молитвама Богу: срећан му састанак и успешан посао био!

К Христу къ единаго Бога.

(Наставак).

Ова проста прича из дела апостолских прекрасно нам приказује чудновати призор како је један једини странац у зборницама, на пазару и у ареопагу онога града, који је у оно време био центар и представник науке целог тадањега света, објавио једнога и истинитог Бога. Како је то морало Атину пренеразити кад је он као један варварин, шта више још од племена јудејскога, дрзнуо да им цео Олимп опусти!? Но Павле беше такав научењак, да се слободно у знању могао мерити са тадањим грчким филозофом. Али ко бејаху она дванајсторица, који су још и пре Павла објавили и проповедали истинитога Бога? То беху само прости рибари и морнари и — ништа више! И ти људи усадише поново међу људе догмат о јединству, духовности, свезнању и свемогућству Бога као творца и сведржитеља света и Оца небескога. И тај се догмат раширн по целом свету муњевитом брзином. Зар ово

није и сувише довољно да примора наш разум да увиди да је она моћ, која је то била кадра произвести, далеко јача од самога света?!.. Три хиљаде година трудјаху се најодабранији духови незнабожачки да пронађу и упознају праву истину о Богу, за чиме су чезнули, а но где — што и нагађали; али им сав труд и сва мука оста узалуд те најпосле морадоше признати да човечији дух без помоћи с више није у стању погодити пут к овој највишој истини. Али неколико простих, незнабожених, обскурних Галилејаца уђоше је у свет и она сијну светлошћу која више нигда потамнети неће.

Што та истина нигда потавнити неће, већ што ће се одржати и трајати на веки у човечанству, исто је тако, шта више још веће чудо и од саме напасне појаве њене у свету преко људи који иначе по свему изгледаху да за то ни дорасли нису Човечији дух сам по себи и по својој снази исти је онакав остао и за и после Христа какав беше и до њега; па зашто онда не беше у стању та иста снага пре и до Христа сачувати истинито Богопознање, већ пустити заблуди маха тако, да јој и најнеки умови подлегоше; а на прови сво се после Христа нигда угасила неје, убухватајући чак и оне духове који стоје на најнижем ступњу изображења? Од куда то долази да ће нам данас и најпростије дете из народа, кад га запитамо о Богу и његовим својствима, дати узвишенија одговора него што је то негда један Анаксагора, Платон или Сократ себи и представити могао? Од куда то долази да данас познајемо Бога као правог и истинитог духа и да му се клањамо духом и истином, и то чини не само неколико у то посвећених ученьака, већ то чине читави народи, мушко и женско образован и неизображен, све од горе до доле, све то данас — после осамнаест векова — јасно и гласно говори: „Знам верујем!“ Дочим су у старом веку тек по неки и неки философи у својим тајним школама једва смели изустити: „може бити да је тако, али ја то не знам.“

„Науку моју пуштам да свима сија у јутарњем руменилу — вели наш један старозаветни писац — проповедајући је свуда где. И њоме ће ју проникнути све и оне који су мали и незнатни на земљи. И просућу моју науку као пророчанство и оним је оставити који траже мудрости, и бићу увек с њиховим потомством сво до у саму свету вечност.*) — А св Тома Аквинатски пише: „о том сумње нема да ни један философ пре Христа, поврај свеколиког свог труда, није могао ни толико докучити колико то данас зна и последња жена помоћу вере своје “

Том чудном и ненадном Богооткривењу ставља се као приговор то што паганизмо и у предхришћанском времену, јер да се вера у једног, невидљивог и духовног Бога сачувала код старих Јудеја То не поричемо; али уједно стоји и то, да ни то не беше природни догађај; а као чудна појава има то за цел да послужи као предуготовљење за највеће чудо а то је долазак Сина Божијег, те да одржи свезу између првог и другог Богооткривења.

Из свега до сад наведеног јасно се види да се обичним природним путем не може разјаснити како да се само у једином јудејском народу, поврај мора од незнабоштва, могла сачувати вера у Бога, који је само једна и то духовна личност; коме је, поврај свеколиког искушења од стране незнабожаца, остао веран и њему једином поштовање одавао Било у предхришћанском добу народа који су с обзиром на светску образованост народ јудејски далеко за собом оставили, одликујући се особито својим философским истраживањима у стварима надчуственим; али су ипак сви ти народи изгубили били свест о правом и истинитом Богу тако, да је више нигда постићи нису могли. На као што су се прваци тих народа с једне стране занимали најузвишенијим спекулацијама исто су се тако опет с друге стране као и необразована маса одавали ниском идолослужењу. Једино у народу Јудејском, у народу који на културном пољу није скоро никакву улогу играо, шта више од таданьих културних народа врло ниско цењен, чак

*) „Поћите наклоните ухо вашега просвећујте и примите у душе ваше: Ући ћу учећи многа пророчества изаћи, и остати ћу као родо ткача. Видите, како не сам једноме трудио се, но свима тражицима га.“ (Прем. гл. 25. ст.35. — 37.)

и презиран, — једино у том народу није се утаснла небеска луч истинитога и правога Богопознања и ако је са свију страна мраком незнабоштва окољена била.

„Једно чудо,“ вели мало пре споменути А. Николас. „увеличава друго. Јер како је то могло бити да се иста она варница, која је мраком и тамом тако прикривена била да за пуних тридесет векова не беше у стању ни најмањем зрачком расветлити своју мрачну околицу, која је — шта више — ли неким чудесним начином и сачувана и одржана, како се могла та иста варница услед даха Исуса Христа разбуктати за час у силан и огроман луч који разагна таму у свету и избави га из незнабоштва, те ево већ скоро пуних деветнаест стотина година просина светлост своју над свима народима? Па ипак знамо како је то могуће; а то наше знање необично је скупоцено и огромно, но у исто време и тако просто и јасно, да га и најобичнији умови схватити и постићи могу.

„Да случајно пре Христа није нигда било тејизама онда би могли до некле протумачити којекакво оно басање и незнање старог света, као што би с друге стране и њихово обраћање услед читаве поворке новина у неколико разјаснити могли. Али тејизма је било на свету, читав један народ беше му одан. Светлост је била у свету, али је свет не виде. А за време последња два столећа пред Христовим доласком раеуше се Јудеји међу васколики тада образовани свет носећи свуда и своје свете књиге уза се, шта више и преводише их на језике дотичних народа, па ипак све то остаде без икаквих последица, све то не обрати ни једног једитог човека већ само изазва немо чуђење.

„Но што не могаше учинити читав један народ ни с једним човеком, то учинише дванаест људи (а сви знамо ко су били ти људи!) са целим светом. А што је најчудније, у књигама поменутога народа беше написано да ће се све то догодити. И моћ она, која преобрази сав свет беше слободна, промишљена и одлучна чинећи и извршујући све кад и како је где хтела. И кад та моћ не би надмашала снагу човечијег схватања, онда би могло бити и учина без узрока.

„Шта више, религиозна истина што се даље ширила, све је снажнија унутарње бивала. Да је нешто јудејском тејизму пошло за руком да се учврсти у незабожачком свету, изгубио би оплико од своје чистоте, колико би у простору задобио или барем не би могао (тај јудејски тејизам) распростирати више светлости него што је сам имађаше, нити би зраци те светлости могли даље од рођеног огњишта допрети, Нема сумње да је Христијански тејизам у сваком погледу претежнији и узвишенији од јудејског и што се јасности и плодовитости тиче, с тога му је овај последњи и подлегао. Јасно је дакле да је неки много претежнији елемепат него што је јудејство овладао светом да му дотле никад и нигде невиђену светлост открије и предочи.

БЕСЕДА У 12. НЕДЕЉУ ПО ДУХОВИМА.

Мат. XIX. 16 – 27 (Зач. 79).

Ништа друго не може, православни Христијани, тако смутити и помрачити мисао човекову, као прекомерна и незајажена жеља за земаљским благом, за богатством, за златом и сребром, што се, једном речи зове: сребролубље. А сребролубље рађа безбројна зла, као што су: мржња на ближњега свога, непомирљивост са непријатељима својима, безбрижне некорисне бриге, малодушност, и напослетку душевна пропаст и губитак царства небеског.

Нико од нас у овом земаљском животу, не може у један нах задовољити своју жељу за земаљским имањем, за сластима и красотама земаљским, а уједно и небеска блага и с њима скопчане красоте и сласти небесне получити. Јер ко тежи за оним првима, губи ове друге, по оним јеванђелским речима: „Не можете Богу служити и мамону“ (Мат. 6, 18); а то је: немоћете служити Богу и неправдама. Јер Бог заповеда свима људима, да љубе друг друга,

а мамон их заповеда да буду свима непријатељи и злотвори. Мамон, оне који су му одани привезује за трошна и ништава блага земаљска а Бог. љуб. Хришћани, ослобађа нас од излишних и некорисних брига, и заповеда нам да сабиремо благо и богатства на небесима

На кад је то тако, онда и ми, љуб. моји, одбацимо од себе прекомерну жељу за златом и богатством. Јер богатство и привржености земаљскомблагу, јесте једна од најјачи препона за блажену и вечну будућност. Оно је и овоме јеванђелском младићу сметало, да може са времени јеванђелски живот постићи и за Христом поћи. Ево што нам о том данашње св. Јеванђеље прича.

(Навести треба текст, св. јеванђеља у преводу). Овај младић, ко'и се у данашњем св. Јеванђељу спомиње; ма да је сребролубив, ипак није притворан и лукав. Он не приступа Христу Спаситељу, да га искушава, но као поштен и добар младић, који је испуњавао закон божији: заиста је од срца желео живота вечног. На у тој жељи, скромно је напшао пред Христа и запитао га: „учитељу благи! какво ћу добро да учиним да имам живот вечни?“ А он му рече: „што ме зовеш благим? нико није благ осим једног Бога.“ И заиста, овај је младић сматрао Христа, као обичног човека и назвао га је благим, не као Бога, но као човека и као једног јеврејског учитеља. Зато му је Христос и казао: „што ме зовеш благим?“ када сам по твом мишљењу обичан човек. Само сам као Бог благ и имам неисцрпиви извор благодати. Ово је Христос рекао, не да тиме лиши људе своје благодати, него да покаже, да је баш у њему оличена благодат. А уједно је тим речима одбио од себе ласкање, те је тиме и нас научио да не примамо похвале и улагивања. На када је овај младић, тако силно жедно живота вечнога и ради тога се и самом Христу обраћао; — то му је Христос и показао пут којим ће ући у живот вечни, а то је испуњавање заповеди. Но почем је овај младић мислио, да осим законом прописаних заповеди има још и других, које човека у живот вечни увести могу; — зато је запитао Христа; „А којих но заповеди?“ На то му Исус рече: „да не убијеш, не чиниш прељубе, не украдеш не сведочиш лажно; поштуј оца и матер, и љуби ближњега свога као самог себе.“ Овим речима Христос је унутно овога младића на тачно и ревносно и спуњавање дужности својих, које су у закону божијем прописане. А испуњавање закона и заповести божјих, јесте једно главно и велико средство за полученье спасења нашег. И без тога не треба ни да се надамо да се спасти можемо.

И ма да се овај младић пред Христом похвално, да је све заповести у закону божијем изложене, још од младости своје сачувао; ипак му је Христос одговорио, да он још нема довољно заслуга, да би се сином живота вечног назвао. Јер није само то доста неоштетити ближњег свога и нежелети му никакво зло; него је још нужно и учинити му сваку милост и свако добро.

Сваки је човек наш ближњи. И да је овај младић љубио ближњега свога, тада би он све што има разделио са оним, који мало имају или који ништа немају. С тога на питање младићево: „шта ми још треба?“ Исус му рече: „Ако хоћеш савршен да будеш, иди продај све што имаш и подај сиромасима.“

Овим речима Христос је показао, да овај младић, *који је за себе држао да је савршен*, ипак није савршен, те му је предложио једну од јеванђелских заповести, коју треба подпуно да испуни и тек онда ће савршен бити, а то је: да бади на страну сваку претерану тежњу за богатством. Уједно је овим речима Христос изобличио овога младића, као сребролупца и роба имању и благу земаљском; те нас је тиме поучио, да нас прекомерно сребролубље често лишава сваке врлине, с тога треба да гонимо далеко ову страст од себе.

Христос је даље рекао младићу ово: „И имаћеш благо на небу.“ Имаћеш благо, које је боље и веће од сваког блага земаљског, и које се само добрим и богоугодним делом, светим и праведним животом, задобити може; „На хајде за мном,“ а то је: пођи стопама мога живота и испуњавај заповести моје.

„А кад чу младић реч, отиде жалостан јер беше врло богат.“

Отишао је ожалошћен зато, јер му је немогуће било да пође за Христом А то с тога што је сребролубље у души његовој тако укоре, њено било, да је остале врлине срца његовога сасвим потиснуло. И он, ма да је врло богат био, то ипак жели да још богатији будете жали да на жртву принесе благо своје

земаљско; ради блага небесног, ради богатства душевног.

„А Исус рече ученицима својим: заиста вам кажем да је тешко богатом ући у царство небеско. И још вам кажем: лакше је камили проћи кроз иглене уши, него ли богатоме ући у царство Божије.“

Ове речи Христове не треба разумети у тумачити тако, као да је сваком богатом човеку немогуће удостојити се царства небесног. Но овим речима Спаситељевим, није свима богатим људима немогуће задобити царства небесног, него само неким од њих. Јер има богаташа којима је сасвим тешко, а има их опет напротив, којима је сасвим лако ући у царство божије. А да је то тако, разумећете, православни Хришћани, из ових речи.

У овом свету земаљском има три врсте богаташа. Прва врста богаташа: јесу они људи код којих је љубав к богатству већа, него љубав и према самом Богу и ближњему свом. Такав је богаташ био и онај, о коме се у св. Јеванђељу говори: да једном бедном сиромашку није дао да се насити ни оних мрвица, које су падале са богате трпезе његове. Таква врста богаташа јесу и они, који се преваром, неправдом и отимањем богате, те су за новац готови и душу своју продати, и пре би се са животом својим опростили, него што би и најмањи губитак имања свога претрпили.

Таковом су богаташу за увек затворена врата царства небесног, такови се спасти не може; као што и Апостол Павле вели: Јер ово да знате, да ни један тврдица који је идолопоклоник, не ће имати дела у царству Христа Бога (Еф. 3. 5).

Друга врста богаташа јесу они људи, који истина налазе неку насладу у богатству; али исто ипак није угушило у њима љубав према Богу и ближњему свом. И они ма да живе у сваком изобиљу, ипак се Бога боје и закон божији испуњавају а од ближњега свога не закидају. Што више, од свога добра и другоме дају, само што не трпе да свога имања лишени буду. То је врста богаташа, који ма да у почетку немају велику жељу за богатство; но с временом мало по мало, та жеља расте у њима и до толике величине долази и развије се, да у срцу њиховом не остаје места за љубав божију. А о томе нас учи Христос са својом причом: „О семену,“ које је пало у сред трња — са овим речима: „А које у трње паде, то су они који слушају, и отишавши од бриге и богаства и сласти овог живота загуше се, и род не сазре. (Луки 8, 14). Такови је богаташ био и овај младић, који се у данашњем св Јеванђељу спомиње.

И напослетку трећа врста богаташа јесу они којима не само да није немогуће; него је чак више и лако спасти се. А то су они, који су праведним начином своје богатство стекли, а таково је богатство дар божији. Ти немају никакве претеране тежње к богатству, па да и у једном тренутку изгубе ево богатство своје не би се ожалостили. Они не привезује срцу своје за трошна земаљска блага, но жеље, да буду жители небесни, по оним речима апостоловим: „богатима на овоме свету заповедај да се не поносе, нити уздају у богатство пропадљиво, него у Бога живога“ (I. Тим. 6, 17.) Јер тешко сваком оном богаташу, који сву срећу своју налази у богатству, и ни на што више не уда се, но само на богатство своје За њих и Христос вели: „тешко вама богати, јер сте већ примили утеху своју.“ (Лука 6. 24). Из ових речи св Писма види се: да богатство није забрањено и противно Богу онда, када се на добро и корисно употребљује, када се човек у богатству не поноси, но смиреношћу душу своју украшава. Јер богатство само по себи није зло, но је зло: сребролубље, које се рађа из несите жеље за богатством и које је корен свију зала. А када неки богаташ своје богатство троши на оно, што је Богу угодно, на распростирање славе божије, на изобилно потпомагање ближњих својих, сиротих и удовица; онда су таковом богаташу отворене двери царства небеснога, такови се врло лако спасти може.

И тако речи Христове из данашњег св. Јеванђеља „лакше је камили проћи кроз иглене уши него ли богатоме ући у царство божије“ — *не односе се на све богате људе*, него само на оне, који имају већу љубав према богатству и благу земаљском, него према Богу и ближњем свом. Као што су иглене уши мале и тесне, да кроз њих какво дебело уже проћи може; тако је исто узан и тесан пут који води у живот вечни за сваког оног богаташа, који нема љубави према Богу и ближњем свом. „Узан је пут који води у живот вечни и мало их је који га налазе.“ Мат. 7, 14).

Ученици Христови зачудили су се на ту реч Христову, да се и богаташи спасти не могу. Они су мислили, да баш богаташи највише средства имају да добро чинити могу, те по томе да се лако и спасавају. С тога су запитали га: „ко се дакле може спасти?“ „А Исус рече им: људима је ово немогуће, а Богу је све могуће.“ По овој речи Христовој, дакле, људима богаташима немогуће је спасти се, јер су они везани окованима среброљубља, те не могу да се ослободе истих окова.

Но Бог и њих спасти може, ако га у помоћ призивају и моле му се, да их ослободи од сваке жеље за богатством и благом земаљским. При томе ако још и имање своје троше на добре и богоугодне цељи; и огањ среброљубља, који у срцу њиховом пламти, утишавају и гасе. Једном речи, ако се потруде да сачувају духовно сиромаштво, које се и поред богатства задобити може. јер се исто састоји: у смиреној мисли, вољи и страху божјем.

Заиста да је похвално и богоугодно дело, када ко својевољно бира убоги и сиромашан живот, те се их усамљеном месту предаје посту и молитви, да Богу угоди. Такови, као што с поља одбацује сваки сјај и блесак; тако исто и унутра, у срцу свом не трпи оно, што год је телесно и земаљско. Али се инак одрећи не може, да и богаташи у сред самога богатства свога, духовно сиромаштво у срцу своме сачувати, те се по томе и царства божијег удостојити могу.

Из данашњег св. Јеванђеља можемо се православни хришћани, поучити: да од свега срца испуњавамо јеванђелску заповед, којом нас је Христос Спаситељ научио, те да љубимо ближњег свога као самог себе и да га у невољи потпомажемо са благом, које нам је Бог благословио. А да се чувамо среброљубља као живе ватре, те да смиреност и духовно сиромаштво у срце своје усађујемо.

По овој науци данашњег св. Јеванђеља можемо ми, љуб. моји, изабрати, шта је боље бити, сиромах или богат. Ако ми увиђамо да нам богатство наше пречи, да не можемо подучити душевне врлине, благо на небу, то га оставимо са свим на страну, као што је Христос и овом младићу саветовао. Јер боље нам је не имати никаква блага земаљска, па небо наследити; него са тим благом и имањем бачен бити у муку вечну. А ако хоћемо да нам богатство наше не смета да задобијемо и душевне врлине, то треба да живимо у богатству и изобиљу, које нам је Бог дао, али да будемо отац и мајка бедним и сиромашним. Једном речи, да сматрамо нама поверено имање као божје, за које ћемо негда Богу рачун полагати. И ако тако чинили будемо, онда нам неће бити немогуће — но сасвим лако ући у царство божије. Будемо ли противно чинили, то немојмо се ничим обмањивати, јер ће се заиста и на нама извршити оне речи Христове: „Лакше је и камили кроз иглене уши проћи него теби у царство небесо “

А да о свему томе како ваља, — истинито расуђујемо и о свему се томе поучимо; а ми, браћо, чврсто приђримо на недра своја св. цркву своју православну, која нам са пресветим и бож ственим Јеванђељем својим отвара двери спасења. Једино св. црква наша православна, кадра је нама дати душевно спасење и проповедима својим научити нас, да тачно и истинито св. писмо разумети можемо, те уједно научити нас, како живот свој проводити треба, да у сиромаштву, као и у богат — ству блажени будемо и живота се вечног удостојимо о Христу Исусу Господу нашем, коме нека је слава са Оцем и св. Духом, увек сада и до века. Амин.

Војка 1895.

По више извора слободно прерадио
Милан Попадић — парох.

ДОПИСИ.

Ириг, 11. (23.) септембра. — (*Његова Светост Патријарх Георгије у Ригу.*) — Топла жеља наше црквене општине и православних Срба Ирижана се испунила дана 10. септем(ра о. г., а по милости и архипастирској љубави нашег св. патријарха Георгија.

По закључку наше црквене општине смерно умолисмо Његову Светост, посредством на то

изаслатог изасланства, да нам дође у средину нашу. Молисмо Га, јер нам је мио и драг, и јер нам се душа зажелила молитве и поуке своје црквене поглавице; баш у данашње дане, кад нас нека рођена браћа, на срамоту и своју и нашу, а по злоћи срца и непромишљености умовања свога, на силу Богa хоће да раздвоје од оца и Архипастира свога. Па баш у време и у приликама, кад је цркви и народу нашем најпотребније, да су им Архипастири нераздвојена целина са паством својом.

Молисмо свога Архипастира да нам дође, како би показали свима и свакоме, да нема тога новинарског терора и странчарске тесногрудости, која би била кадра да нам поцепа духовну нашу заједницу са својим Архипастиром, да нам раскида неразборитошћу својом оне везе, које је за вечита времена утврдила историја нашег народно-црквеног живота као неопходне и јединоспасавајуће животу томе; да нема неувиђавности и дрскости те, која би нам могла растровати и угушити осећаје наше благодарности и признања на родољубивим, изменитим, за народно-црквену нам будућност корисним делима Његове Светости, личнога нам Патријарха Георгија!

Дочек Његове Светости у Иригу доказао је то јасно, отворено и снагом, којој се одолети немогућно ни заблуделошћу но којег појединца не може; — пред којом злоћа и срдита немоћ индивидуалног нерасположења по којег дешператног сокачког политичара мора смешна изгледати.

Ириг је доказао, да извесни новинарски инсулти, новинарске грдње и рачуни, немају никакве везе и заједнице са расположењем народа према својој врховној поглавици. *Новинарски памфлетисте нису народ српски. Народ српски сваком даном приликом доказује, да он много озбиљније и разумније суди о својим Архипастирима и да много бистрије и разборитије води рачуна о неопходној заједници са Јерархијом својом, него што то данас могу новинарске памфлетисте, којима је до раздора и свађе, до искаљивања накоснога срца, а не до здравог разбора, до вере, цркве, и будућности народне.*

Такав доказ и хтедосмо пред очи изнети свима и свакоме, па и ономе, коме ум умује по новинарским ступицама, а срце куца по импулзу новинарских редакција, а отњуд не зна како бије срце нашег доброг и племенитог народа, који мисли својом главом, осећа својим срцем, и живи својим животом — нахан домаћаја и еманципован од утецаја данашње револвер штампе.

И тај доказ пружисмо, дадосмо. Јасан је, разговетан; у њему ињети нећеш. Јер то није доказ новинарског чланка и новинарских инвадронера, — то је реч народа, коју је громогласно изрекла, живом речи, и цела црквена општина у Иригу, са народом око Иринга. У тој речи је, само и једино, истина о томе; како српски народ љуби и поштује, како је одан своме патријарху, данас *љубљеноме патријарху Георгију.*

И за то дочекасмо у својој средини свога доброга Архипастира; дочекасмо Га отвореним срцем своје љубави и оданости, и искреном душом свога синовљевог страхопоштовања. Дочекасмо Га, као што дочекују честита и благодарна деца свога милог и доброг родитеља; као што дочекују побожна и истинита деца светог православља поглавицу црквену, као што ће увек и дочекивати понесан и ваљан Србин свога Патријарха.

Ириг је био сав на ногама. Надметало се у њему ко ће и како ће лепше и свечаније да изађе пред свога Архипастира.

Било је њих — на једној руци набројаних — који се хтедоше показати и смешними. Нису се чули, а једва су и примећени били, а онда — исмејани и презиром прегажени —

А сад у кратко да кажемо како је дочек текао.

Његова Светост стигла је са својом пратњом у суботу (9. септ.) пред вече у манастир Хопово, где су Га, на уласку у манастир, дочекали и поздравили настојатељ манастира и управитељ монашке школе г. архимандрит Шеић, са братством, професорима и ученицима монашке школе.

Сутра дан у 8 сах. у јутру дођоше у Хопово свештеници иришки, председник црквене општине и више иришких грађана, да се поклоне Његовој Светости и још једном Га позову у њиме црквене општине иришке, са саопштењем, да Ириг и Прњавор жељно и радосно очекују Његову Светост.

Његова Светост се крену пут Инига, у 9 сахати, са својом пратњом, у којој су сад били

и архимандрити, гргетешки г. Иларион Руварац, хоповски г. Шевић и игуман бешеновачки г. Павловић.

На излазу на манастира, а на другу приликоме, чекали су Његову Светост Иришани на 20 каруца и још више коњаника са српским тробојницама у руци

Тако праћена Његова Светост уђла је у Ириг, дочекана пуцњавом прангија, брујањем звона и урнебесним клицањем честитих Иришана и свога милог народа. Куће су биле искићене српским тробојницама. Непрегледан народ слегао се, и усклицима „живео“ не би краја. Кола, на којима се возио св. патријарх Георгије, била су до лепо спремљеног славолука испуњена већ цвећем, којим су њежне ручице и племенита срца иришких Српкиња обасипала Његову Светост.

Улазак Његове Светости у Ириг био је величанствен, тријумфалан Школска деца које беше до 500 на броју, дочекала су такође свога доброг Патријарха, са усклицима својих анђелских срдаца; а мала ученица и Јерка Илије Гудурића поздравила је Његову Светост и предала му дивно цвеће.

У име црквене општине поздравио је, под славолуком, Његову Светост млади капелан иришки Богдан Дејановић овим речима:

Ваша Светости! Преузвишени Господине! Давно жељени тренутак, кога су сви, почам од невине дечице па до седих и изнемоглих старина, са највећом радошћу ишчекивали, ево наступио је. Груди целога грађанства иришког испуњене су највећом радошћу, а откуцаји срца њихова пуни су љубави и оданости према Вами, црквеној поглавици нашој. А како да се не радујемо, када видимо у нашој средини онога човека, који је својим радом — као црквена поглавица наша — показао, да је прави син народа нам српскога, да је право чедо милог нам православља светог. Како да не љубимо Архипастира како да нисмо одани према ономе Поглавици о коме смо се уверили, да нас љуби о коме смо се уверили, да се очински брине о срећи и напретку свију нас, васцелога Српства овостраног.

Ваша Светости! Поздрављајући Вас као таковога Архипастира, као такову црквену поглавицу нашу и желећи да Вам премилостиви Бог подари што више века, како би према томе, и што више могли порадити на срећи и напретку милог нам народа српског, те како нами тако и другима Вашим доласком радост чинити, допустите ми, да Вам у име целог грађанства иришког целивам Вашу св. десницу. Живили!! — Говор младог капелана народ је пропраћено са непрестаним клицањем: „Живио патријарх и добро нам дошао!“ Затим се св. патријарх одвезао у стан заслужнога и честитога пароха и протојереја Василија Николајевића. У 10 сахати дошло је свештенство по Његову Светост, да га допрати у цркву. Кроз шпалир од силнога народа који се слегао да види свога Поглавицу и да прими архијерејски благослов, кренула се Његова Светост у саборну цркву. Беше то поглед и призор диван; да човеку заигра срце у грудима, а Србину да суза полети на око, као што је и чинила, као што је и било.

Пре него се отпочела св. литургија, са часних двери, са крстом у руци, поздравио је св. патријарха протојереј г. Васа Николајевић красним говором У говору своме даде израза радости целога Ирига, што види Његову Светост у средини својој, што види мудрог и бдућег архипастира код стада свога. Свој говор завршио је г. прота са поздравом народним: „Добро нам дошао мили Архипастиру!“

Његова Светост примивши од г. проте крст и архијерејску штаку, окрену се народу и отпоче архијерејску дивну беседу и очинску поуку, захваливши се на првом месту благочестивој општини иришкој на тако лепом и сјајном дочеку; на радости њиховој коју испољују на уста свога пароха Беседа Његове Светости била је од срца изговорена, пуна поуке, пуна савета, испуњена бригом доброг оца за децом својом, јер је хтео седи Архијереј, да им уђе у груди љубав и слогу међу собом, да их утврди у вери православној и врлинама хришћанским, да их утврди у оданости према властима и земље господару, Његовом Величанству, цару и краљу! Беседа Његове Светости праћена је усклицима раздраганих срдаца присутног народа.

После беседе Његове Светости отпочела је света литургија, коју уз Његову Светост одслужише г.г. архимандрити Иларион Руварац и Митрофан Шевић; игуман Митрофан Павловић, парох и протојереј Василије Николајевић, је-

ромонах и проф монашке школе Валеријан Прибићевић, јеромонах и патр капелан Сергије Попић, патр протођакон и професор богословије Димитрије Бранковић, патр. јерођакон Георгије Летић и ђакон хоповски Гаврил. Литургија је трајала до после 12 сахати. Побожног народа беше пуна црква, а по свршеној литургији народ је прилазио руци св. патријарха. Затим је Његова Светост у пратњи свештенства и народа посетила школе. Пред школском зградом дочекали су Га учитељи и учитељице, а вредни учитељ г. Стеван Радић поздравио је Његову Светост овим говором: „*Ваша Свештена, Преузвишени Господине!* Дозволите, да у венац усхићења које је долазак Ваше Светости у наш убави Ириг произвео, додам и ја један стручак радости и одушевљења, које провејава душе како овдашњег учитељства, тако и омладине, која се у овом просветном храму васпита и које чини, да и наша срца у овоме часу брже и јаче бију.

Колико је на наше пријатно душевно расположење утицала срећна околност, што можемо пазећи пред представника вере нам православне и верног јој и будног чувара, толико је и осведочење, да учитељство, као расадника просвете у народу нашем обасипају у великој мери зраци љубави и милоште, који одсијавају из племенитог срца Ваше Светости.

У грудима нам срце заигра, када само помислимо, између осталога на просветни храм, који се поносно диже у старом граду Сомбору, из кога ће излазити здрав телом и душом млађи учитељски нараштај, да ради на моралном и интелектуалном унапређењу нашега народа, а поносимо се, што је он видљива доказ данашњем, а и будућим нараштајима сведочиће о неизмерној љубави Ваше Светости према просвети и учитељству.

Ваша Светост! Што учинисте просвети, учинисте учитељству, што њему, то народу; а пошто смо ми увек у народу, знамо да он с нама мисли и осећа, те изволите примити нашу заједничку захвалност уз жељу, да Вас Свевишњи много година поживи на процват цркве нам и школе и добро нам дошли у овај просветни храм, живио!“ — За тим је Његова Светост посетила све разреде, свугде дочекан и испраћен са: Живио! Његова Светост посетила је и све цркве, у свакој дочекан од свештенства. Римокатоличку цркву такође је св. патријарх посетио, а за тим учињено посету и неколицини грађана пришких, а онда у стану проте Николајевића примао разне депутације.

У почаст високоме госту приређен је био ручак у хотелу и кући честитог грађанина г. Пуље, на ком је било до 70 особа. За ручком је Његова Светост здравила Његовом Величанству цару и краљу Францу Јосифу I. а затим светлом бану Куен-Хедерварију, на честитој општини пришкој. Прота Николајевић наздравио је врло лепо Његовој Светости. Здравице су праћене са бурним клицањем.

Још тај дан у вече повратила се Његова Светост у Карловце допраћен од Иријана до ман. Крушедола, понесавши са собом лепу успомену на Ириг и честите Иријане, а оставив Иријанима слатку и поносну успомену на свога доброга Архипастира, у којој ће увек клицати с поносом и благодарношћу:

Живио Патријарх српски Георгије Бранковић!!* С. —

* Осим овога дописа, добили смо након неколико дана по одласку Његове Светости из Ирига и приватно писмо, у којем нам се саопштава и црта одушевљење Иријана према Његовој Светости. Између осталога пише нам један пријатељ и ово:

„Овде је све одушевљено. Наши ратари не могу да се нахвале Његове Светости. Услед поведена разговора од стране Његове Светости пред депутацијом о „кући“, велико је разуверење. Велико негодовање против писања наших новина.“

До таког разуверења доћи ће свако, кад сазна право стање ствари о „кући“. Ускоро ће се то стање предочити, а дотле ће ваљада „кајомандија“ се стишати, па ће се лакше истина и у том питању схватити и примити. — У. —

Липовчани, концем августа 1895. *(Посета српскога Мирона Николића).* Месец август 1895. остаће у парохијама Липовчани, Иванић и Српској Капели дуго и дуго у лепој успомени, јер тај месец западе и ове три парохије епархије пакрачке а протопрезвитерата беловарског, — ретка срећа, да виде у средини својој оне љубљеног и поштованог архијереја свог Мирона.

Високопреосвећени госп. епископ наш, тек што се је повратно са опорављања свог у Глајхенбергу, дао се је одмах на овај тешки пут апостолске службе своје и не жалећи напора теле-

ског, прешао је на колима дуги пут до 100 километара по великој врућини и големој прашини. Дне 12/24. авг. стигао је високопреосвећени господин у 4 сата по подне у Војни Крив на јужну страну простране парохије липовчанске, која осим парохијалне броји још 3 филијалне цркве и 1700 душа настањених у 25 села. У Крнју дочекаше и поздравише високог госта све тамошње области пред филијалном црквом св. Јована; у цркви поздрављено по капелану Петру Босанцу. Његово Високопреосвештенство одговори лепом поуком закључењима и по обављеном прегледу цркве походи и римокатол. жупну цркву у месту, а за тим кренс праћено изаслаником кр. кот. области крнске, кр. приставом Милаком пл. Шпишићем Јапранским и осталом пратњом у 1½ сат од Крнја удаљене Липовчане, те је не далеко од Липовчана дочекано и поздрављено код првог славолука по начелнику општине Клоштар-Ивањичке Ђури Кајгановићу. У месту самом под славолуком, пред црквом, дочека високог госта народ и ђаци с рипидама и у име њихово изговори поздрав ученик Тодор Смољановић. — Доцније у цркву праћен клицањем многобројног народа и поздрављен по пароху и председнику црк. општине Стефану Босанцу, изговорио је високопреосв. господин сабранима много очинских поука и опомена потребних за живот Хришћанина. По обављеној вечерњи одсео је високи гост у парохијалном стану који му је послужио као ноћиште крез 3 ноћи. У недељу 13/25. авг. рано одпочело је Његово Високопреосвештенство свој рад, прегледајући тачно протоколе црквене и парохијске и упућујући присутне чланове црквеног одбора и скупштине у њиховим дужностима и савесном раду. После 10 сати отпочета је у препуној цркви народа архијерејска литурђија завршена лепом архипастирском поуком. После литурђије следио је свечани обед, при коме се рађање здравице у лепом друштву — до ноћи.

У понедељак 14/26. авг. пренело је Његово Високопреосвештенство у 10 сати у Иванић град, да походи и ову малу парохију од 23 душе. — Без обзира на мали број православних грађана, био је дочек врло леп. Пред црквом, а код славолука поздрави високопреосвећеног госп. Епископа градоначелник г. Ђуро Кундек, окружен градским заступством, патрогасним збором с његовом гласбом и великим бројем грађанства. У лепој цркви нашој изговорио је најприје госп. прота Штековић многољетствије; а за тим је високопреосв. госп. Епископ на поздрав администратора парохије и председника ове црк. општине г. Петра Босанца, поучено ову општину ради бројног јој опадања и напуно надом на лепшу будућност. — Из наше цркве, уз звоњаву звона са наше и римокатол. цркве, дошао је високопреосвећени епископ у месту жупну цркву римокатоличку, где га је жупник, г. Иван Стешић у „столи“ у цркви уз свирку оргула дочекао, на место за бискупа одређено довео, и ту га поздравно, наглашив слогу и љубав која је од увек владала и влада у овоме граду између припадника једне и друге цркве. — Захваљујући на лепом дочеку и препоручујући и од своје стране љубав и слогу, благоизволио је високопреосвећени госп. Епископ дозволити на молбу жупника, да се у нашој цркви за порабу и корист одређених од своје цркве жупљана ове жупе, — о подне звонити може. Праћен одушевљеним клицањем походио је високи гост местног жупника, а онда у магистратској дворани прегледао протоколе црквене и парохијске те рад црк одбора. Уједно се је ту упознао високопреосв. госп. за члана утемељитеља градског ватрогасног друштва. Походивши још г. градоначелника и чланове наше црк. општине у њиховим кућама, одвезе са високопреосв. госп. Епископ праћен лепом пратњом у не далеко Граберје где је скеноована капеланија парохије липовчанске и где је госп. Епископ походио цркву св. Стефана а за тим одсео у стану капелана Петра Босанца где је било и обед приправљен.

Из Граберја отпраћен је госп. Епископ пред вече опет у Липовчане на конак, одакле је други дан 15/27. авг. рано кренуо у Српску Капелу. И на овом кратком путу био је високи гост три пут устављан и поздрављан, и то од заступства општине Дубрана са начелником Парапатићем на на челу, а на међи општине, за тим у самој Дубрани дочека упраћени збор ватрогасног друштва, римокат. жупник с капеланом, те многобројни народ. Уз звоњаву звона и пуцање прангија походио је госп. Епископ местну жупну цркву и жупника г. Жугчића на дому. На путу између Дубраве и Срп. Капеле, а на међи кр. котарске области беловарске, дочекан је и поздрављен госп. Епископ по изасланику кр. котарске области беловарске, кр. приставу г. Шуберту. — Уз умношену пратњу и бандерију стигао је Његово Високопреосвештенство у Срп. Капелу, где је под дивно израђеним славолуком поздрављено

по г. пароху и председнику црк. општине срп. капелске Јовану Димићу. Одморив се часак, прегледа госп. Епископ све парохијске протоколе и у присутности одборника, црквено-општинске ствари, а по свршеноме томе послу, одликује местног пароха г. Јована Димића црквеним појасом.

Архијерејска литурђија започела је тек око 11 сати и завршена красном архијерејском поуком у 2 сата по подне. Како се тог дана обдржава у Срп. Капели и збор код цркве, ма да није храмовни дан, — била је црква препуњена тако, да је било народа и пред црквом. После литурђије био је свечани обед код местног пароха уз учество великог броја владичиних поштованаца. Високопреосвећени господин преноћио је тај дан у Срп. Капели и други дан 16/28. авг. отпутовао је на железничку станицу Градац а отале у своју резиденцију.

И тако проведосмо у нашем крају, на сразмерно доста маленом простору, 5 дана у свечаности и одушевљењу, и тих 5 свечаних дана није прошло, да се заборави, већ да остану у трајној успомени народу овога краја. Кад се узме у обзир, да је госп. Епископ говорио и учио, куд је год прешао, да је служио две архијерејске литурђије и код истих сам причестио преко 200 душа, не жалећи телесне снаге своје, код оне велике запаре, и путем а особито у црквама, — до века морамо бити захвални добром оцу Архипастиру нашем на овој посети.

Ну што нас још весели јест жеља и обећање госп. Епископа, да ће и по свршетку званичних каноничких визита, — наставити путовање своје по дијецези, али приватно и једино за то, да служи у парохијама архијерејску литурђију и тиме даде прилике с једне стране свештенству своме, да се боље увереба у службеу с Архијерејем, те да буде „згодније“ него сада, а с друге стране да и народ код ове узвишене службе божје види и чује што чешће владику свог.

Желимо од Бога нашем добром Архијерају дуг век и челична здравља, на да се ова жеља његова и наша испуни, и ми још више пута срећни будемо поздравити Га у средини нашој!

Липовчанац.

Сента. У поносном дистрикту бачком, на обали Тисе, варош Сента 7. 8. и 9. септембра купала се у слављу и Православљу. Вест да Његово Величанство наш краљ Франц Јосиф I долази у Сенту, била је покретач за спрему и опрему великога славља.

Нема славља без Православља. Православље је отпочело, оно је било први весник, прва труба, први глас да славље почиње.

Његово Високопреосвештенство Епископ бачки, господин Герман Опачић, позвао је 7-ог у очи мале Госпојине, да у име народа и свештенства своје дијецезе поздрави Величанство, и у гостопримству свом, да буде и он гост своје љубљене паствс.

При свем том, што је Његово Високопреосвештенство учинило сходно пређењу, према њему изостане свечан дочек, сенћанска срп. правцрквена општина је ипак свечано дочекала свога Архијереја, а скромност је ту г. епископа прибележила за друге му прилике, које су у личном познанству освојиле Сенту и у Сенти сваког и све присутне који му видоше лице, чуше са усана архијерејску реч и познаше му далеки домаћај срца и душе.

Изасланици срп. прав. црквене општине председник Милош Николић, Др. Стева Малешевић и Ђура Пецарски отишли су пред г. Епископа у Суботицу. Срби Суботичани придружили су се изасланству те клицали и при доласку у Суботицу и при поласку у Сенту, са перона железничког бурно „живио“. У Сенту је стигао г. епископ у 4 часа после подне.

У пратњи су били: прота новосадски г. Милан Ђурић, прота Јован Јеремић уредник Српског Сиона и Вељко Миросављевић конзисторијални бележник.

На станици уз бурно клицање „живио“ дочекан је високопреосвештени г. епископ корпоративно од црквене општине са поздравом подпредседника Др. Николе Белеславјиног. По кратком отпоздраву сео је високопреосвештени на четворопрежна кола и пошао је у варош праћен од најодличнијих грађана у низу 30 сјајних кочија, до стана уваженог старине, протојереја Александра Николића где је и одсео.

Сутра дан, на малу Госпојину, још рано зором стицао се силан свет из околине бачке и баната око стана Епископског.

У 9 сати, праћен са рипидама и чирацима и многобројним светом уз песму храмовног тропара, пошао је г. Епископ дочекан од свештенства у цркву, која се за тренут душком напунила, и у којој се разлегала песма Госпојинског ирмоса са лепог гласа ученика новосадске гимна-

ције и са знања, воље и труда предног професора Остојића.

Управа гимназијска на позив црк. општине, да се увелича славље Православља, послала је 45 ученика да у Сенти отпоје у служби Господњској службу Архијерејску.

Ученици су дошли у пратњи свога катихете јеромонаха Михаила Миловановића, професора Т. Остојића и гимназијског лечника Др. Ј. Белимировића.

Ситна су слова најодушевљенијих чланака новинарске речи, за утврђење родољубља и Православља, спрам снажног гласа српске новосадске гимназије, која са песмом Православља креће и душу и срце и буди снажно Православља осећај и буја Српства родољубље Евала српској новосадској гимназији, том нашем заводу, који данас гради најлепши пут Православљу и Српству, — лепши, бољи, сигурнији од свију наших путева, на коме скрећемо, окрећемо и лутамо како кад, без циља сигурног, а са несигурности својих партијских програма у којима Православље баш највише страда.

Нарочито споменух то, да би дао израза и признања у име свију нас, којима стоји на дугледу велика српска гимназија новосадска, која је и овом приликом осветлала име своје, које се данас са поносом спомиње дуж свију крајева Српства њежање и више, ма од којег завода, а баш са те стране што се обукла у чисто руво лепог Православља.

Пре почетка св. литургије обучен у потпуном орнату говорио је г. Епископ беседу, којом је одушевио све присутне Богату садржину, исказану лепом речју, уткану китњастим изразима и правилним језиком беше миле слушати. Беседа г. епископа освојила је на јуриш срца и одлучно признање слушалаца тако, да смо се и нехотице сетили Цезарове veni, vidi, vici, кад смо чули како се тај дан у сенћанским српским друштвима непрестано обасипала хвалом беседа високопреосвештеног г. епископа Германа, и како Срби сенћански с одушевљењем говорише о своме Архијерејеју.

Света литургија трајала је пуна три часа, црква препуњена света, међу којим је било и много иновераца запосели се и хвалећи лепоту нашу. На служби је произведен за ђакона Јован Радивојчев, који је одређен за администратора Гложанско-Чебејског.

После свршене литургије учинио је г. Епископ са свештенством у порти, пред спомеником, спомен матери Његове Светости Патријарха Георгија, која је ту сахрањена 1854. г. 10. октобра.

Дошавши у стан од силног народа примао је г. епископ депутације свештенства, црквене општине сенћанске, молске, петровоселске и других општина. Свештенство је предводио прота А. Николић у место окружног протопрезвитера старобечејског, г. Бороте, који не мога доћи. Дарјин је призор био, када се у име сенћанске црк. општине захвалио г. Епископу познати родољуб и за лепо и племенито одушевљени Александер Вујић, који, лишен вида, замоли г. Епископа да му руку пружи да ју целива и у лепим и бираним речима рече: да је данашњим даном постао не само духовни отац него и љубимац оне општине и који је службом, беседом и онхођењем својим задобио љубав и признање свога народа, који је данашњим даном покренут на бујнији осећај за сложан рад, за напредак цркве и народа.

На све поздраве одговарао је г. Епископ сходним одговорима свога, упутства и свога Архијерејског благослова.

После свршених поздрава чиниће је г. епископ посете Митрополиту Калочкому Часки, великом жупану, градоначелнику, среском надсолгабирону и другим одличним грађанима, који су му сви још оног дана посете пратили.

Званичан ручак на царичну жељу г. Епископа изостао је, него је одржан у гостољубивом дому проте Николића, при ком је учествовало само свештенство.

Тиме је свршено славље Православља и Српства, у којем је Високопреосвештени господин Епископ бачки Герман Опачић био круна, која ће дуго светлити успоменама лепим и споменом Његовог присуства у Сенти, које је отворило и пута да уз њега прође Српство ближе светлом лицу владара свог, који је стигао у Сенту 9-ог о. м. у 7 сати и 3 минута пре подне.

На богато украшеном перону стајала су разна изасланства. На првом месту у средини стајао је Митрополит калочки Часка, десно од њега наш епископ Герман, лево епископ Мајоровић, за епископима стајало је свештенство, међу којим је наше свештенство у врло лепом броју било заступљено, и друге депутације. Одвојено са противне стране стојао је кнез Лобковиц и барон Бек, шеф генералног штаба, и у средини под балдахином стајао је велики жупан бачки

Стеван Војнић, који је краља у име војске, изасланства црквених и грађанских поздравио.

Његово Величанство одговорило је, у верном пијеву српском, овим речима: Одговарајући дужностима највишег војничког радошћу сам се појавио у овој историјској вароши. Поднесите поздрав и онима који су вас послали.

После тога држало је Величанство серкл. Ословио је великог жупана, Митрополита Часку и одмах затим приступио је г. епископу Герману и немачки запита га: Ви сте од кратког времена епископ у Новом Саду. Како се осећате тамо? Имате ли своје пастве и овде. Када је епископ на то одговорио и приказао свештенство, Величанство је ословило проту новосадског г. Ђурића и питало га: где је прота. Краљ је после тога ословио и друге више личности и по том је изишао са перона усео на коња и кренуо се у варош.

Чим је изишао била је прва реч „живио“. Срби са свију страна прикупили су се пред железничку станицу у таком многоброју, да је живио највише одјекивало.

Кроз дивно окићену и декорирану Сенту прошао је краљ кроз главну улицу и отишао преко Тиспрје право у Банат, где се већ маневар одиочео. Са сагрђених трибина и по главној улици искупљени многобројни свет, пратио је краља са узвицима „живио“ и „Ељен“, а за цело време владао је диван ред так, да је свако могао бити задовољан.

У близини маневрисања није се пушгало и толико се могло само видити како коњаници са коњима и целим прибором пливају по Тиси. По свршеном маневру држао је крал. мали одмор пред споменикомъ принца Евгена, одавде се кренуо у варош са целом дивизијом и принео у 3 сата после подне. Кроз варош је Његово Величанство захао у средини дивизије одноздрављајући на поздраве подајника својих.

Одмах по доласку после малог одмора био је ручак у хотелу принц Евгена, где је краљ и одсео, на ком су учествовали осим краљевске свите наш г. епископ Герман, митрополит Часка, всички жупан сенћански и градоначелник. Поред краља десно седио је војни министар Кригхамер, а до њега митрополит Часка; лево Величанству седио је фелцеуг. Лобковиц а до њега наш епископ Ручак је трајао до 5 сати, после тог је држан војнички савет.

У вече је Сента била у сјају електричне светлости, а на банатској страни припређен је ватромет, кога је призор са најсјајним успехом био заиста пун чаробности. Краљ је гледао ватромет са балкона свога стана.

У пола девет сати у вече Његово Величанство је оставило Сенту испраћен сјајном свитом и одушевљењем верног подајништва свог.

Тако се свршило славље у доласку Његовог Величанства краља Франца Јосифа I. у варош Сенту, у коме је православље и Српство на челу Његовог Високопреосвештенства Господина Германа Опачића епископа бачког, достојно заступљено било. —*s* – *c*.

Карловци, 12/24. септембра 1895.

У питању „бесочинске каје“ хоћемо да исправимо, за сад, само једну непрецизну тврдњу у 105. бр. „Бранка“ и с поме везане комбинације.

„Бранк“ тврди, да „није патријарх и није сабореки одбор хтео да ствар изнесе пред сабор“, (наиме нецрилични извештај и предлог саборског одбора са мишљењем струковњака који је по закључку сабора од 2. новембра 1892. изасланбио, да извиди предност каје), ма да је сабор изложио саборском одбору, да то има учинити још за заседања саборског у г. 1892.

„Бранк“ то доказује овако: „Нађи ће се можда који, који ће нам на то одговорити, да то просто нису могли учинити за то, што је сабор направено закључен. Но ми му на то одговарамо, да то просто није истина, јер решење саборско је донесено 2. новембра, а сабор је закључен тек 30. новембра, дакле пуне четир недеље дана касније, а и извештај изасланог поверенства свршен је на две недеље пре разласка саборског, па на послетку било је опште познато, кад ће се сабор закључити, те по свему томе било је довољно времена, да се ствар сабору на решење поднесе.

Но то се све баш *није хтело* да учини, јер се бојало, да ће ствар пред сабором пропасти, као што би без сумње и пропала, на се за то друга смицалица смислила.“

А све то што „Бранк“ сад рече, — не стоји. Закључак сабора је донесен 2. новембра, достављен је саборском одбору 4. нов.; седница саборског

одбора држана је 11 нов. на које се умолила кр. зем. влада у Загребу, да изађе једнога свога стручњака сабору на расположење, који ће испитати „Кају“ и о продаји исте дати своје стручно мишљење. Стручњак је стигао у Карловце 20 новембра, 28. ~~септембра~~ подчео је свој рад мишљење

саборском одбору; 29. новем. после подне држана је седница саборског одбора, у којој се већ знало, да ће се сутра дан распустити сабор. Сабор је заиста и распуштен 30. новембра.

Ето, за то се стручњачко мишење са предлогом саб. одбора није изнело пред сабор г 1892.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Високопреосвештени г. епископ вршачки Нектарије Димитријевић**) дошао је у Карловце 9. (21.) о. м. да присуствује седницама Митрополијског Црквеног Савета и после оних, седницама св. Архијерејског Синода.

(**Долазак високопреосв. г г. епископа у Карловце.**) Високопреосв. г. епископ пакрачки Мирон стигао је у Карловце данас, у недељу, брзим возом у $^1/_4$ 8 пре подне; а високопреосв. г. епископ горњо-карловачки Михаило, стигао је јучер, у суботу, у $^3/_4$ 11 пре подне. Високопреосв г. епископ темишварски неће присуствовати седницама св. Синода.

Високопреосв. г епископ бачки Герман долазиће колима из Новог Сада у Карловце и одлазити пред вечер кући.

(**Митрополијски Црквени Савет**) отпочео је под председништвом *Његове Светости, преузв. г. патријарха Георгија*, свој рад 11. (23.) септембра о. г. а завршио га у седници своји од 14. (26.) септембра. Седницама овога састанка његовог присуствовали су високопреосвештена господа епископи: Нектарије Димитријевић, вршачки и Герман Опачић, бачки; за тим високопреч. г. архимандрит Илариов Руварац и преч. г. г. проте Ј. Борота и Ј. Вучковић, те г. г. Др. Ст. Павловић, Др. Н. Максимовић, Лазар Обреновић. Митрополијски Црквени Савет је у овом заседању решавао само браковаводне парнице из дијецеза наших у ужој Угарској, како би оне све биле решене до 1. октобра о. г. кад закон о обавезном грађанском браку ступа у живот. Ових парница беше 207. Ради решења осталих предмета сазван ће бити Митрополијски Црквени Савет још једном у течају ове године, по свој прилици у новембру месецу. Седнице од прошле недеље држане су сваки дан пре и после подне.

(**Саборски Одбор**) држао је у прошли петак своју заказаредну седницу под председништвом Његове Светости. Задање епископске резиденције у Будимпешти коначно је утврђено по плану нашег архитекта г. Владе Николића. Јефтимба за саму градњу обаниће се 28. и 29. сент. (10. и 11. окт.) у Будимпешти.

(† **Коста Ненадовић**) умировљени ц. к саветник рачунарства, бивши главни књиговођа српских нар. црквених фондова и крал. српског таковског ордена каваљер, преминуо је 13. (25.) а сарањен сутрадан у Карловцима. Покојнику беше 80 година. Лака му црна земља и покој душа му! При опелу начелствовао је Његова Светост Патријарх Георгије. Саровод беше сјајан. Беше и Новосађана, међу којима видесмо и г Др Полита.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА
У СР. КАРЛОВЦИМА.

Ради знања.

Јављамо пречасноме свештенству, и свакоме који би желио набавити, да смо се побринули за српски превод законских чланака: XXXI. из г. 1894. *О брачном праву*, и XXXII. из г. 1894. *О вероисповести деце*, те да ће исти превод изаћи скорим из штампе у нашој накладн.

Наруџбине нала слати на Српску Манастирску Штампарију. Цена књизи: ? новч.

ОГЛАСИ.

181 СТЕЧАЈ. 1—3

Расписује се стечај за учитеља у овдашњој средњњој срп. нар. вероисповедној школи. Плаћа је 1000 круна, у име стана 300 круна, а у име огрева 100 круна.

Осим предавања у школи дужност ће бити изабраном учитељу да у цркви поје, и децу у појању обучава за што у име награде уз горњу плату још 160 круна добија.

Компетовати могу они учитељи, који су испитом оспособљени за мађарски језик.

Рок пријаве је до св. великомуч. Димитрија о. г. 26. окт. (7. нов.) 1895.

Из седнице школског одбора срп правосл. црквено-школске општине у Новом Саду, држане 14/26. сент. 1895.

Никола Теодоровић — пр. вероучитеља

П. Попадић — председник.

СТЕЧАЈ 180 1—3

Пошто је г. Душан Мирковић, досадањи учитељ овданњи изабран за таковога у Вел Кикинди, то је остало овде упражњено *место учитељско*, на које се овим стечај расписује.

Плата је: 500 фор.; 25 фор. на рачун послуге; 12 ф 50 нов. за писаћи прибор; 75 фор. у име станарине докле, док општина не буде у стању стан у правити дати, 24 фор. за огрев и један јанаш ораће земље, на који учитељ порезу плаћа.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у овом разреду, који му школ. одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, децу у црквеном појању обучавати, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-освештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а испит су из мађарскога језика положили.

Рок је стечају овоме 30. септембар по нашем календару о. г.

Из седнице школ. одбора држане у *Кумани* (Торонтал) 20. августа 1895.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 178 1 2

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. вероисповедној основној школи у Бајши (Бачбодр.) Плата је годишња од сваког пара 1 фор. а. вр. пари има $10^{1}/_{2}$, 20 катастр. јанаша ораће земље од које је 4-ту част дужан учитељ сваке године оставити за угар, а све припадајуће порезе уплатити. За тим слободан стан са баштом, од сваког погреба где позван буде 50 новч. Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати; повторну школу одржати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Конкурисати могу оспособљени за учитеља, који су вични мађарском језику и испит из истог положили. — Рок траје до 24. септембра о. г. а избор ће се 23. септембра обавити.

У Бајши 8. септембра 1895.

Црквени Одбор

Срп. прав. црквено школска општина.

СТЕЧАЈ. 174 2—3

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. вероисповедној школи у Ђиру. Плата је у готовом новцу 80 фор. 20 кубли жита, 3 јанаша земље, на коју учитељ порез плаћа, 2 хвата дрва и слободан стан с баштом

Компетовати могу само оспособљени учитељи и који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају до 24. септембра о. г.

У Ђиру, 31. августа 1895.

Вока Милитарски Арон Рудњански

учитељ и вероучитељ. председник.

СТЕЧАЈ 179 1 2

Услед оставке г. Јована Петровића, остало је упражњено место учитеља на вероисповедној четворо разредној мушкој школи, на које се овим стечај отвара.

Са овим местом скопчана је плата од 110 фор. у готовом новцу, 40 фор. у име дрва, 50 фор. у име жита, $18^{1}/_{3}$ јанаша земље, на коју порез и експлоатисат учитељ плаћа, а у школској згради слободан стан са баштом.

Учитељу у дужност спада: све школском уредбом прописане предмете предавати, повторну школу држати, перо у црк. општинским седницама водити, годишње црквено општинске рачуне склапати, у цркви за десном певницом појати, и децу у појању обучавати.

Рок стечају истиче 1/13. октобра 1895.

Из напредне седнице местног школског одбора, држане у Ст. Шова 10/22. септембра 1895. год.

Милан Стоја Стеван Алексин

парох, припр. вероучитеља. школ. председник.

СТЕЧАЈ. 171 3—3

Оставком г. Стевана Перишића, који је изабран за учитеља у Т. Бечеју, остало је овде упражњено место учитељско, на које се овим стечај расписује.

Плата је 450 фор.; 25 фор. на рачун послуге; 12 фор. 50 новч. за писаћи прибор; стан, огрев, један јанаш ораће земље и башта.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у овом разреду, који му овданњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-освештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетента, који су сомборски приправници а испит су из мађарскога језика положили.

Рок је стечају овоме 30. септембар по ст. кал. ове године.

Из седнице школ. одбора држане у Кумани (торонтал) 20. августа 1895. Председништво.

СТЕЧАЈ 175 2—3

Овим се отвара стечај за учитеља на српској православној вероисповедној основној школи.

Плата је учитељу 360 фор., 1 хват дрва, цео зимски огрев, стан код школе с лепим вртом.

Учитељ треба да је вичан мађарском језику, и у дужност му спада четвороразредну школу одржавати, са повторном такође, у цркви појати, вероучитељство црк. општ. и рачуне уредно водити.

Плата се прима месечно у напред. Молбе са сведочбама оспособљења ваља слати до 1-ог октобра на српску правосл. црквену општину.

Из седнице црквено школског одбора држане 27. августа у Ран Милетићу 1895.

Стеван Грађански

председник

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Год. V. Број 38.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 24. септембра 1895.

Ad M 320
ex 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високе отпне преузвишеногa господина краљевско-угарскога министра председника Дезидерија барона Банфија, којим саопштава превишњу одлуку, којом се дозвољава састанак православног српског сп. Архијерејског Синода за дан 17 (29.) септембар о. г.

Краљевско-угарски министар-председник. (Превод са мађарског оригинала).

Бр. 2846.
М. П.

Преузвишени и Високопреосвећени Господине Архијепископе-Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство превишњом својом одлуком, изданом у Ишлу дне 18. јулија ове године, благоизволило је на моју претставку најмилостивије дозволити, да се православни српски архијерејски синод ради попуњења епископске столице будимске сазове за дан 29. (17.) септембра ове године, узев уједно најмилостивије на знање онај даљи ред предмета, који се садрже у предсавци од 2. јула о. г. под бр. 261. Вашом Преузвишеношћу на мене управљеној и који се има архијерејском синоду предложити.

Када о том Вашу Преузвишеност извештавам, држим још за целисходно обратити пажњу Ваше Преузвишености на то, да бисте,

ПРЕУЗВИШЕНОМ И ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНОМ
ГОСПОДИНУ
Георгију Бранковићу
правом тајном саветнику и православном архијепископу-митрополиту карловачком и патријарху српском.

узевши у ред оних предмета, који ће се архијерејском синоду предложити и ствар двеју мировинских уредаба, које су превишњом наредбом Његова царског и апост. краљевског Величанства од дана 10. јунија ове године задобиле потврду и које ће администратанним путем имају увести у живот — и тим путем потрудили, да поспешите уважање истих у живот, у колико поред делокруга саборскога одбора на то има евентуално поља делокругу архијерејског синода (Изостављено).

Примите, Преузвишености, искрени израз мојега одличнога поштовања

У *Будимпешти*, 25. јулија 1895. године

Барон Банфи с. р.

За верност превода

Др **Лаза Секулић** с. р.
пештарашки и народно-црквени тајник.

АДРЕСА

благодарности, непоколебиме верности и подајничке оданости, коју је св. Архијерејски Синод подастро Његовом царском и апостолском краљевском Величанству.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство

Премилостиви Господару и Краљу!

Превишњом одлуком Својом, изданом у Ишлу дне 18. јулија ове године благоизволило је Ваше Величанство најмилостивије дозволити, да се српски православни архијерејски синод може састати дне 29. (17.) септембра ове године ради попуњења упражњене столице епископа будимског и ради решења осталих послова, који спадају у делокруг овога најодањијега архијерејскога синода.

Непроменљивом верношћу и оданошћу прожимани овај српски православни архијерејски синод — гајећи ванда у себи најчистије осећаје најтоплије поданичко-синовске љубави, привржености и непоколебиве верности према освећеној особи Вашега Величанства — састанши се данас у седнице своје, осећа у себи неминовну потребу захвалности према Вашем Величанству на превишњој дозволи и милости, за састанак овога архијерејскога синода, те се у најдубљем страхопоштовању усуђује ступити пред светло лице Вашега Величанства и најсмерније положити на подножје превишњега престола скромну изјаву своје највеће захвалности на том превишњем чину владалачког благоволења и милости.

Ну у колико се овај верно одани архијерејски синод осећа захвалним Вашем Величанству на превишњој милостивој дозволи, која се клони на добро овопредеоне српске православне цркве, у толико се налази још више блажено обвезан ту превишњу милост и дозволу изванредним владалачким даром ценити, онда кад види, да је Ваше Величанство и овога пута благоизволило најмилостивије имонући изашиљање кр. повереника у седнице архијерејског синода.

Овај превишњи чин усуђује се архијерејски синод сматрати као основан знак нарочите владалачке милости, благоволења и поверења према њему, те се пресретним осећа најпонизније изјавити Вашем Величанству на том своју најтоплију, најискренију и најдубљу захвалност са том препонизном молбом, да благоизволи Ваше Величанство исту најмилостивије примити као мален знак наше нигда не прекршене верности и непоколебиве привржености ка превишњем престолу Вашега Величанства.

Тај превишњи чин, којим је Ваше Величанство благоизволило најмилостивије одликовати архијерејски синод, умножио је и подигао снагу његову и верно-одани архијерејски синод ће обновљеном снагом, држећи пред очима добро свете наше вере и цркве, у оквиру домовинских законских уредаба наставити започете и недовршене и односно отпочети нове велеважне послове, који спадају у делокруг архијерејскога синода и које ће по милости божјој архијерејски синод претрести и обавити у тај смер, да отуд буде трајне вредности за нашу православну српску цркву и њезине верне, за добро миле нам отаџбине и на потпуно највише задовољство Вашега Величанства тако, да архијерејски синод тиме оправда оно неоцењиво превишње поверење, којим је Ваше

Величанство благоизволило најмилостивије обдарити архијерејски синод.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Верно-одани архијерејски синод овопредсоне српске православне цркве пре него што би приступио мериторном раду овога синодскога заседања, следећи са највећом готовошћу својим у лојалности великим прецима и сходно живој потреби душе и срца својега, усуђује се обратити се и овом приликом Вашем Величанству, као својем врховном земље-господару, родитељу и заштитнику наше свете православне вере, цркве и народа са том најпонизнијом молбом, да Ваше Величанство благоизволи горњу изјаву најдубље захвалности, поданичко-синовске привржености и оданости и непоколебиве верности овога архијерејскога синода према освећеној особи Вашега Величанства најмилостивије примити и архијерејском синоду претпшьега благовољења и милости владалачке ни у будуће најмилостивије не ускратити.

Из седнице српског православног архијерејског синода, држане у *Карловцима* дне 29. (17.) септембра 1895. године.

Вашег царског и апостолског краљевског Величанства

верно-одани најпонизнији срп. прав. архијерејски синод

Георгије Бранковић с. р.
Патријарх

ПОСЛАНИЦА

ПРАВОСЛАВНИХ СРПСКИХ АРХИЈЕРЕЈА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

пречасном свештенству и благочестивом народу

богоспасајемих епархија: бачке, темишварске, вршачке, будимске и градова Реке и В. Кањиже.

Са великим болом душевним, дајемо вам љубазни верни на знање, да нови закони о тако званом „грађанском браку“, о „васпитању деце“ и вођењу „државних матрикула“ са 1-вим октобром (19. сепг.) ове 1895. године ступају у живот, и постају за све грађане без разлике вере и народности обвезним (види зак. чл. 31., 32., 33., 1894).

По томе дакле, и ви ћете, љубазни верни, у женидбеним стварима од тога дана бити приморани, да поред строгог обдржавања црквених закона, још и одређења поменутог закона вршите.

Познато ће вам бити свима, да смо Ми одмах у почетку, чим су предлози о тима законима били изнесени пред законодавство краљевине Угарске, подигли глас свој у одбрану црквених установа наших нарочитим представкама, како на уставну кр. уг. зем. владу тако и на Његово Величанство управљеним, па да смо се и позније, када су исти предлози у расправу узети, по пристојећем нам праву и дужности у дворани законодавног тела, живом речи заузимали, да се ти предлози, који стоје у опреци са учењем наше св. саборне и апостолске цркве, осуђете, са дневног реда скину и одбаце, — но сви напори наши бејаху узалудни, јер и ако незнатној већини, али ипак подлећи морадосмо.

Да би смо вас дакле, љубазни верни, и на даље у верности према светој вери православној одржали и утврдили, и од сваке заблуде, у коју вас тај нови закон о тако званом „грађанском браку“ завести може, сачували, по дужности нашој Архијерејској за нужно налазимо, да вам предочимо и да вас поучимо: шта управо захтевају те одредбе о грађ. браку од оних лица, која у брак ступити намеравају?

Одредбе закона тога захтевају, да свако, ко у брак ступити намерава, претходно мора у присуству два своја сведока, ту намеру своју најавити пред наро-

чином за то одређеним грађанским чиновником, и тек после тога могу се вереници и у цркви својој по обредима своје вере венчати.

Мимо то, исте законске одредбе наређују, да се питања о ваљаности и разводу брака у будуће решавају код грађанског суда.

Значај тих нових законских одредаба у том је, што ће се од сад само тако звани грађански брак сматрати законитим у држави, и што ће у брачним питањима само одлуке грађанског суда пред грађанским законом меродавне бити.

Тим је државно законодавство одузело хришћанском браку и црквеном брачном праву сваку грађанско-правну важност, налазећи томе разлога у оној основној мисли, да се делокруг цркве и делокруг државе на пољу брака оделе тако, да држава без обзира на црквено учење о браку исти искључиво у правним и друштвено-моралним односајима његовим регулише, остављајући цркви право, да она у свом делокругу према свом учењу, начелима и појмовима обвеже своје верне на вршење црквених дужности у погледу склапања брака, и да црква и на даље врши над својим вернима судство у брачним стварима, само што црквени бракови и црквено брачно право неће имати никакве грађанско-правне важности ни обвезе.

Савезно са тим законом о обвезности тако званог грађанског брака установљено је законом и то, да се појединн случајеви рођења деце, ступања у грађански брак и смрти уводе у матице, које ће на то одређени државни чиновник водити, и да ће у будуће само из тих матица издани изводи важити као ваљани.

Према тим новим законским установама св. Архијерејски Синод овај по дужности налази за потребно, да пре свега обележи значај наше православне цркве у односају њезину према људском друштву у опште и српском народу посебно, као и главна начела црквеног учења о браку и породици.

Наша православна црква Богом је установљена, и као такова, она је у свима временима и пределима, код свих народа и у свим приликама увек једнако способна и моћна, да делује на васпитање и облагорођење људског духа и осећаја, и на уређење правилних односаја међу људима, не употребљавајући за то никаквог другога оруђа, до ли божанствене науке. Она храни душу човека бесмртношћу, блажи страсти, теши слаба срца и уводи човека у миран, задовољан и сретан живот. Па и онда, када привидно изгледа, да је надвладана, њена снага ипак тајанствено делује у срцима људскима, и она опет оскрсава изнад земље у божанственој моћи својој. Она је преживела векове и невоље многе, па је ипак данас помоћ њена исто тако нужна, наука њезина исто тако света и узвишена, љубав њена исто тако чиста и савршена, нада њезина исто тако утешна, као да је она данас за нас основана.

И српски народ стојећи под моћним и спасоносним окриљем божанствене цркве православне сретно је до данас очувао своју милу прадедовску веру и са вером своје име народно и црквено-народне обичаје своје.

Од св. Саве као оснивателя српске црквене независности православна вера постала је нераздељиви део обележја и значаја народа српског, постала је душом сваког Србина, скровитијем народних светиња, залогом народног живота, аманетом српског родољубља, и та вера помагала је Србину и одушевљавала га; када му је ваљало окушати моралну снагу своју.

Ово вам напоминемо љубазни, нарочито данас, кад вас дужност према православној вери и њезиним светињама позива, да будете достојни потомци ваших дичних предака, када само до вас стоји, да ли ће наша православна црква и у будуће бити оно, што је била до сада, и да ли ће се њене установе и светиње и у будуће држати и чувати. На то вас подсећамо данас, када се црквена свест српског народа у Угарској има да окуша, када имате да покажете, колико Србин своју православну цркву и њезине свете установе цени и уважава, када вам се

пружа прилика, да оданошћу према цркви својој стечете заслуга и за најдаља поколења.

У том погледу одговорност ваша пред Богом, српским светињама и потомством велика је, и она нека је свагда пред очима вашим, она нека вас увек опомиње на заједнички рад, са којим имате у слози и љубави да служите цркви својој православној. Свештеници као пастири цркве нека уче народ, да познаје науку и установе своје цркве; нека не губе из вида ни једнога случаја, где би који од парохијана њихових могао заборавити на обавезе своје према цркви својој; нека не пропуштају ни једне прилике, где би реч пастирска била нужна; нека са народом у што ближи и чешћи саобраћај долазе, како би му свагда саветом својим на услузи били. Мимо то потребно је, да свештеници сами проуче државне законе, који се дотичу вере и цркве, како би својим парохијанима у појединим приликама могли давати нужна упутства. А народ нека буде срцем и душом предан цркви својој, нека поштује светиње и ирии захтеве њене, нека поштује свештеника свога као духовног оца и пастира, и нека слуша савете и поуке његове. При таквом заједничком раду не ће изостати ни један успех.

Што се пак посебно брака тиче, овде Нам је нагласити, да је сам Бог установио брачну везу међу мужем и женом, а црква Христова подигла на висину велике тајне, која представља тајанствецу везу Исуса Христа са црквом, у којој се рађамо и васпитамо за живот бесмртни. Према таквом значају хришћанског брака црква признаје само онај брак законитим, који је у цркви свештеним лицем благословен, а доследно том цркви припада право, да о ваљаности и разводу брака суди и решава.

Са тог становишта полазећи наша црква не признаје браком онај брак, који је само једном обичном изјавом или уговором пред грађанском власти склопљен, него захтева од својих верних, да брак њихов и црква благослови. То захтева не само значај хришћанског брака, него и висока цел, коју је црква хришћанском браку поставила у чистом и светом породичном животу, у којем се као у малој цркви има подмладак да васпита у хришћанским врлинама, и спрема за добре чланове цркве и државе, а за то је нужно, да је брак као основ породици и цео породичан живот проникнут духом хришћанске науке, који брачну везу трајном и светом чини, а у породичан живот уноси љубав, мир и чистоту.

С тога ће се наша православна српска црква и на даље служити својим правом, те ће и будуће у свом делокругу доносити одлуке и решења у брачним и дисциплинарним предметима и водити матице крштених односно рођених, венчаних и умрлих — према ниже наведеним одредбама.

Према том поуздано се надамо, да ће свештенство и народ своју оданост и привржености својој православној цркви и у овим тешким и искушења пуним приликама засведочити ревносним и савесним вршењем захтева и установа црквених.

Након свега предпаведеногa и напоменутога св. Архијерејски Синод овај налази обзиром на уводно поменуте законске чланке, а на основу учења и правила своје цркве, донети за свештенство и народ у горе поменутим епархијама и градовима ради будућег једнообразног поступка следеће:

I. Опште одредбе:

1.) Православна српска црква признаје законитим само такав брак, који је у цркви свештеним лицем благословен.

2.) Пре венчања у цркви треба свако православно лице, да испуни захтеве закона о такозваном „грађанском браку“.

3.) Венчање може се обавити у месту, где је такозвани „грађански брак“ склопљен, или у месту једне или друге брачне стране.

4.) Венчање може се обавити тек онда, када се жених и невеста доставерном исправом искажу, да су већ претходно у такозвани грађански брак ступили, чиме уједно престаје одговорност свештеника за венчање малољетних, војнообвезних, војника и иноземаца, и када обе стране од свога надлежног пароха допринесу брачно извештје, да њиховом венчању не стоје на путу никакве каноничне сметње.

5.) Трикратна у цркви оглашења објављују се и на даље по досадањим прописима.

6.) Каноничне сметње за ступање у брак остају оне исте, које су и досада постајале.

7.) Диспензације од тих сметња као и од трикратног оглашења поделивање и на даље епископи — дијецезани.

8.) Докле један црквени брак у крепости стоји, не могу супрузи у други црквени брак ступити.

9.) Тако звани „грађански брак“ разрешавају грађански судови, а црквени брак разводе надлежне духовне власти, као и до сада.

10.) Само децу од родитеља у цркви венчаних, рођену, сматраће црква законитом.

11.) Матрикуле црквене водиће парох, свештенство као и до сада.

12.) Изводи из црквених матрикула биће меродавни за унутрашњу потребу црквених звања.

II. Посебне одредбе.

1.) Сваки парох или његов заменик дужан је венчање православних у брак ступајућих лица бесплатно и правилно обавити уз обдржавање горњих општих одредаба.

2.) Сваки парох или његов заменик дужан је својим парохијанима на захтевање њихово бесплатно издати брачно извештје.

3.) Ако свештеник, који је венчање обавио, није уједно парох ни женихов ни невестин, имаће о свршеном чину венчања изводом из протокола венчаних женихова и невестина пароха известити.

Сходно том свештеник ће поступити и онда, ако је он уједно парох једне или друге брачне стране.

4.) Само онај брак, који је у цркви благословен, имаће се у матице венчаних увести са примедбом, да су женици претходно у тзв. грађански брак ступили, и са означењем датума и броја грађанско-брачне исправе. Ако су пак женици у тзв. грађански брак ступили, а нису у цркви венчани, имаће се такав случај само у домовни протокол убележити.

5.) Ако је брак само грађанским судом разведен, имаће се такав развод брака само у домовни протокол убележити; ну ако је брак уједно и црквеним духовним судом разведен, такав развод брака увешће се у матице венчаних са означењем датума и броја обеју бракоразводних пресуда.

6.) Православни супрузи, ма да су грађанским судом разведени, не могу у други црквени брак ступити, док их њихова надлежна духовна власт не разведе.

7.) Ако би свештеник без оправданог разлога ускраћивао или буди којим начином отештавао црквено венчање, потпашће под најстрожију казну.

8.) У погледу крштења и васпитања деце, меродавне су законске одредбе о вероисповести деце, у смислу којих деца следе законом признатој вери својих родитеља, а у мешовитим браковима мушка деца следе законом признатој вери свога

оца, а женска законом признатој вери своје матере, осим ако родитељи од разне вере нису већ пре ступања у тако звани грађански брак пред надлежним грађанским чиновником или кр. судом било лично или преко својих заступника изјавили, да ће сву своју децу у једној вери, било ма које брачне стране, васпитати дати.

Ако пак родитељи не исповедају такову веру, која је законом призната, као што је н. пр. назаренска, деца њихова васпитаће се у оној вери, коју су родитељи њихови пре прелаза у нову веру исповедали.

9. Знаменовање и крштење деце мора се обавити у року од недеље дана рачунајући од дана рођења; али свакако пре, него што се рођење пријави код грађанске власти.

10. За уважање деце у матице крштених важи тачка 10. општих одредаба.

11. За децу од прав. родитеља рођену, а која нису крштена, водиће се засебне матрикуле рођених.

12. За поступак при верским прелазима важе досадање законске одредбе (Види зак. чл. LIII. 1868.)

13. Парохијани су дужни сваки случај рођења, ступања у т. зв. грађански брак, развода грађанскога брака и смрти, који би се у њиховим породицама случио, одмах пријавити свом надлежном пароху.

За такову пријаву одговорне су у првом реду породичне старешине, затим супрузи и сви домаћи по блискости сродства.

14. Ко се од парохијана наће кривим у том, да је пропустио у претходној тачци означене случаје пријавити своме пароху, или ко се од њих покаже немарним и несавесним у вршењу својих хришћанских дужности — сматраће се да нема црквене свести, и услед тога рескриптом обележене последице (§. 14. Б. одс. II. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868.); а мимо то употребиће се против таковних и духовне казни са знањем и дозволом надлежног епископа-дијецезана.

Исто тако ће се поступати и против онога парохијанина, који би се о своју веру огрешио тим, што би се пре ступања у грађански брак обвезао, да ће сву своју децу у неправославној вери васпитати дати.

Љубазни верни!

Изложилисмо вам ево у кратко учење св. православне саборне и апостолске цркве наше; предочили смо вам свеколике дужности, које се од вас захтевају при ступању у брак; показалисмо вам, како се имате према тима новим законима у опште владати и обележилисмо вам пут и начин, како можете захтевима тих закона задоста учинити, а да се о установе свете своје православне цркве неогрешите.

На вама је сад и до вас стоји, да и у таким тешким околностима и искушењима покажете и делом засведочите, да сте прави и непоколебљиви синови свете православне цркве Христове и достојни прејемници побожних и славних предака својих.

И ми се потпуно надамо и очекујемо од вас, да ћете послушати гласа и савета ваших брижних Архипастира, који сте од самога Бога стараћу нашем поверени, за које се Богу молимо и о којима ћемо некада пред престолом неумитнога судије Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа рачун полагати имати, те да ћете и у напредак као и до сада верни остати учењу и установама св. православне цркве Христове, па да ћете се пред св. олтаром у цркви венчавати, знајући да је само онај брак потпун, који је у цркви свештеним лицем у име самога Бога благословљен, и да само такав брак може бити срећан и задовољан.

Одазивајући вас заштити свевишњега Бога и молитвама светитеља и просветитеља српских, Симеона Мироточивог, светитеља Саве, Арсенија и Максима —

и шаљући вам наш Архипастирски поздрав и благослов, молимо се и молићемо се непрекидно Богу, да изнапосиље на вас духа премудрости, духа разума, духа страха божија, и да вас све без разлике благослови. Амин.

Из седнице св. Архијерејског Синода у *Карловцима* 17. (29.) септембра и следујућих дана 1895. год. торжествоване.

Георгије с. р.
Патријарх.

Нектарије с. р.
епископ вршачки.

Мирон с. р.
епископ пакрачки.

Михајло с. р.
епископ горњо-карловачки.

Герман с. р.
епископ бачки.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОТВАРАЊЕ СВ. АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА.

У прошлу недељу на балкону патријарашког двора заклепташе се. из јутра рано, четири заставе: царска, угарска, тројединачка и српска.

У 10 часова дошао је у цркву св. *Патријарх Георгије* са високопреосв. г. г. епископима *Нектаријем, Мироном, Михаилом* и *Германом*, праћени од свештенства. После патријарашког благослова и отпеваног стиха „ис пола сти деспота“ отпочета је св. литургија, коју је служио прота и пр. ректор богословије г. Јован Вучковић са протођаконом и професором богословије Димитријем Бранковићем.

За време св. литургије Његова Светост је била у своме столу, а високопреосв. г. г. епископи у олтару. При јектенијама спомињани су после Његове Светости, високопреосв. г. г. епископи по реду старешинства.

За време причасног појла је и Његова Светост у олтар и преузела начелство у богослужењу. По свршеној св. литургији отпочело је призивање св. Духа, које је богослужио св. патријарх *Георгије* уз асистенцију више свештеника.

Након дивне молитве, којом се на колени призива помоћ божја, а коју је „съ умиленіем“ очитао св. патријарх Георгије, изашли су ђакони са дикиром и трикиром на амвон, те је, протођакон Бранковић изговорио красно многољетствије за премилостиног нашег цара и краља *Франц Јосифа I*, после којег је Његова Светост у олтару отпевала „многаја љета“; а иван цркве пале су прангије. По свршеном богослужењу отпраћени су Његова Светост и високопреосвештени епископи у патријарашки двор.

Многа одлична публика, са свештенством, прикупала се у престолну дворану патријарашког двора, да присутна буде отварању св. Архијерејског Синода.

У прочељу дворане, пред престолним седиштем, застрт је био зеленом чохом сто, а на столу постављено је било Јеванђеље, дивно сточећи крст са својим постољем и два велика црквена престолна свећњака са воштаницама.

На улазу из патријархових одаја отворише се двокрилна врата и у дворану ступаху *Његова Светости* и високопреосв. г. г. *епископи*, а за њима народно-црквени и патријаршки тајник г. Др. Секулић.

Његова Светост стаде пред престолно седиште, смештено под узвишеним балдахином на црвеном чохом застртом подножју. Високопреосв. г. г. епископи по старешинству заузеше стојећи места своја око синодалног стола пред црвеном кадифом постављеним столицама.

Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије Бранковић отпоче читати:

Високопреосвештена Господо Епископи,
Поштовани Зборе!

Превишњим решењем Његовог Ц. и Ап. кр. Величанства најмилостивијег Господара и краља нашег Франца Јосифа првог, од 18. Јула о. г. најмилостивије дозвољено је, да се Св. Архијерејски Синод, по предлогу одавде, путем уставне високе кр. угар земаљске владе, у подајничкој верности и оданости на највише место поднесеном, на данашњи дан састане, који ће имати задатак, да обави, расправи и реши разноврсне по Цркву и народ православни велеважне, а у делокруг њихов спадајуће предмете.

Позивам Господина Секретара, да изволи дотичне високе отписе преузвишеног кр. угар. Министра Председника барона Банфи-ја, како у оригиналу мађарском, тако и у преводу српском прочитати.

(чита се, и по прочитању)

Пламенито, узвишено, и милостиво срце Његовог Ц. и Ап. кр. Величанства најмилостивијег Господара и краља нашег Франца Јосифа првог, било је свагда па и данаске јесте извор пенсирпиме милости по св. православну Цркву нашу и верно одани Му народ српски.

Поред небројених доказа највише милости, са којима је св. Црква наша и народ српски, као топлим и неугасимим сунчаним зрацима обасипан бивао, блиста се и овај данашњи свечани чин, којим је Његово Ц. и Ап кр. Величанство на препопизиву молбу и предлог мој, дозволити милост имало, да се Архијерејски Синод православне српске Митрополије наше, и овога пута без нарочитог повереника свога, на данашњи дан, под мојим председништвом састати, и веледажни по св Православну Цркву и народ наш, па и по саму државу задатак попуњења упражњене православно-српске епископске столице у Будиму обавити, а уз то још и друге од не мале важности, у делокруг свој спадајуће послове расправљати и решавати може

Господо и браћо. Ја осим тога, што милост ову Његовог Величанства сматрам, као нов доказ очинске љубави и благоволења према св. православној Цркви нашој и народу нашем, поштујем у томе још и отликоване и велико поверење према смирености мојој, па и према целом епископату нашем С' тога ми срце и јесте пуно радости и весеља данас, и ја сам уверен да и ви Преосвећена Господо Епископи, па и сваки родољубиви и свестан Србин, ту велику радост и задовољство са мном делите.

У таком расположењу душе и срца, чувством благодарности, и непоколебиме верности и подајничке оданости преиспуњен предлажем, да се Адреса благодарности, непоколебиме верности и подајничке оданости према освећеној особи Његовог Ц. и Ап. кр. Величанства путем уставне земаљске високе владе, још данас поднесе овога садржаја, као што ће нам господин Секретар прочитати.

(чита се, по прочитању)

Свевишњи Господ, нека награди Његово Ц. и Ап. кр. Величанство најобилнијим благословом својим, нека Му продужи драгоцене дане живота Његова, до крајних граница човечијег живота, и нека му обвесели милостиво владарско срце најсјајнијим успесима у свима предузећима и делима Богом дароване Му Монархије, себи на славу и утеху, а верно одаким му народима на срећу и радост.

А сада на завршетку ускликнимо сви једнодушно: да живи Његово Ц. и Ап. кр. Величанство најмилостивији Господар и краљ наш Франц Јосиф први, на многаја љета. — Живио!

И са овим данашњу седницу затварам, а сутрашњу за 9. сати заказујем.

У *Карловци*, 17. (29.) Сент. 1895.

Георгије
патријарх.

Уз пуцањ прангија, орило се у дворани из срца благодарних и радосних присутних Срба: Живило Његово Величанство, наш премилостиви цар и краљ Франц Јосиф I.

Његова Светост подари присутнима свој патријарашки благослов, и уз клицање: Живио патријарх, живио епископат, отварање св. Архијерејског Синода би завршено, и ми се разиђосмо.

Остависмо дворе патријарашке испуњени ра-

дошћу потпуног поуздања у своју љубљену поглавицу народно-црквену, и свој родољубиви епископат, а поносни и дични са светлости и сјаја на вишега повереља, владалачке милости и благоволења, које обасјава са превишњег царског и краљевског престола дичну нам и добру поглавицу св. Патријарха Георгија и св. Архијерејски Синод.

То поуздање у нама никад није подржано, али после свега овог, што чусмо на високих отписа, синодалне адресе и устију Његове Светости, а гледајући своју врховну поглавицу, свога поносногa Патријарха и пријиком тога, пуна самопоуздања и снаге душевне, пуна самосвести својих племенитих патриотских, архипастирских и родољубивих осећаја, побуда и тежња, испуњена живим поносом свога победнога и узвишенога положаја, — у нама је то поуздање измешало се са оним осећајима, који обузимају после великих победа војску, свесну својих победа а гледећи свога највећом победом овенчана војсковођу.

После подне у $1^1/_2$ часа отпочео је у патријаршком двору свечани ручак у славу отварања св Синода и у почаст његових чланова високопреосв. г. г. епископа, милих гостију Његове Светости, преузв. г. патријарха Георгија.

За време печења устаде преузвишени домаћин, Његова Светост, а за њим цела сабра, и напије здравицу, пуну и препуну осећаја захвалности, верности и оданости, Његовом Величанству, најмилостивијем владару, земље господару, цару и краљу Франц Јосифу I

Стојећи саслушана, би тако и попраћена, са бурним усклицима и певањем, свима мила здравица, а пиван двора грувахy прањије. Исто тако стојећи напила је Његова Светост, а сабра стојећи саслушала и попратила здравице високих владаоца Његовог Величанства и његовим представницима, а верним и мудрим саветницима Његовог Величанства, преузвишеној г. г. кр. угарској министру председнику Дезидерију барону Банфију и кр. угар. министру просвете, Јулију Вазшићу, те дичноме бану краљевина Хрватске и Славоније, Драгутину грофу Куен Хердерварију, — који су искрено припомогли састанак св. Архијерејског Синода без изашиљања кр. повереника.

После ових напила је Његова Светост одмах трећу здравицу: високопреосвештеним члановима св. Синода, непрестано стојећи, а за тим седе. Након кратке отпочивке устаде високопреосв. г. епископ горњо-карловачки *Михаило Грујић* и у подужем говору захвали се здравици Његове Светости патријарха и подиже ју у здравље Његово као поглавице црквене и узвишеног председника св. архијерејског Синода, под чијом ће мудром и бодром управом данашњи епископат не само сачувати што му је предано, него и унапредити на славу цркве и корист народа, а увек одан и веран своје љубљеноме старешини, доброј поглавици, св. патријарху Георгију Бранковићу, којег да Бог поживи на многа љета!

Здравица намењена Његовој Светости такође је стојећи саслушана и попраћена бурним усклицима и певањем дивног Бурђевског тропара. — Ручак је завршен у $1/_2$ 4 часа.

ИЗ СВ. АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА

Заказана за понеделак седница св. архијерејског Синода одржана је. Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије чим је отворио тога дана седницу ту, благоизволио је ове речи изговорити:

Преосвештена Господо и браћо!

Од последњег састанка Синодалног који је 18/30 октобра и следећих дана год. 1893. одржан, када смо осим других предмета, избором једнодушним, попунили обе тада упражњене бивше епископске столице у Новоме Саду и у Будиму, завршише се за који дан пуне две године дана.

За то време, као што вам је познато, збиле су се разне по св. цркву и народ наш, ствари од великога замашаја, које су састанак овога Синода с почетка спречавале, а поздније нуждним учиниле, и које су у дотичном назначењу предузети се имајућих предмета изложене, о којима ћемо имати саветовати се и решења своја донети.

Ја сам, као што ћете из самога назначења увидити, у првом реду ставио на претрес, према превишњој наредби Његв Ц.

и Ан. Кр. Величанства питање о попуњену упражњене епископске столице у Будиму. А у другом реду остале предмете, који су по важности својој распоређени. Но осим тих предмета, ваља нам у расправу узети још и оне предмете, који су од прошлога заседања нерешени заостали, а такођер су од не мале важности по цркву, клир и народ

Но пре него што би самоме раду приступили, за нужно налазим ради знања и умирења Преосвештенства ваша известити у кратко о томе, како је текла цела ствар, око сазива овога синода, и то поводом распростртих разних непостинитих гласова, са чиме се како паша, тако и страна журналистика позабавила, и мени незаслужена пребацивања чинила

Ја сам одмах, чим сам на почетку прошле године од министарства примио списе, који се односе на познату аферу синодално избранога, али непотврђеног епископа будимског Протосинђела Герасима Петровића, повео разговор са тадањим министром председником Векерлом и грофом Чакијом министром богочасти о томе, којега су мишљења они о Синоду нашем, да ли они сматрају онај Синод од г. 1893. нерманентним, који је поменутог Герасима за епископа бирао, и коме би се имала превишња резолуција о његовој непотврди публиковати; — или држе, да би требало ради сазива новога Синода нуждне кораке од стране моје учинити и највишу дозволу од Његовог Величанства измолити?

На ово питање, не знадоше ми ништа позитивнога одговорити, него ми обећаше, да ће се разнитати, и по томе мишљење њихово саопштити ми

Но како је у то доба одпочела расправа црк. полит реформама у обе законодавне куће краљевине Угарске, и како је у почетку ове године у министарству промена се догодила; то сам и са новом кр угар владом, на име пак са Његов Преузвишености г. министром председником бароном Банфијом и г. мин. богочасти Влашићем, о томе преговоре водио на што ми ни они ништа позитивнога рећи не знадоше, него обећаше, као и њихови предшественици, да ће се на надлежном месту расчитати, и у своје време известити ме.

Ја сам обећање то ишчекивао, али га добио нисам, и тако се та ствар потезала и протезала све до јуна месеца ове године, када ме је г. министар председник барон Банфи, отписом ствојим од 4 јуна 1895 бр. 1722 М. П. известио, да је Његово Величанство највишим решењем својим од 15 маја 1895. год. а на предлог његов милостиво дозволити благоизволило пов састанак Синода и то искључиво ради избора епископа будимског, који би се у првој половини 1895. г. одржати имао

Против поступка тога, од стране г. министра председника учињеног, ја сам усмено, а поздније и писмено протестовао, пошто се тиме улеће и крњи право Митрополита Патријарха, па пазећи се тада у Бечу као члан државне делегације, затражио сам одмах аудијенцију код Његова Величанства, коју получивши, пре свега сам захвалио Његовом Величанству на милостивом решењу том, али сам се уједно и потужио, да је тим поступком г. министар председник свој делокруг прекорачио, присвојивши себи право, које искључиво Митрополиту припада, — те сам у најдубљој понизности замолио Његово Величанство, да ми дозволи, да по пристојећем ми праву као Митрополиту, а и по дојакошњој пракси, своју најпонизнију представку поднети смем, ради одобрења синодалног састанка на данашњи дан, заједно са обележењем дневнога реда, што је Његово Величанство, по осведоченој правдољубивости и милостивом срцу свом заиста и уважити милост имало, услед чега сам по томе, чим сам се кући повратио, писменом представком обратио се, која је превишњим решењем својим од 15. јула т. г милостиво уважење и одобрење получила

Ово је у кратким али истинитим потезима ток целе те ствари, а не као што се по разним новинама онако па суше разнолико, изврстало и тумачило, и мени quasi у грех уписало, што нисам хтео, или нисам знао своје право бранити.

Извештавајући Вас Господо и браћо још и о томе, да је Преосвећени брат наш Никанор епископ темишварски, дописом својим од 12 (24) сент. т. г. недолазак свој у заседање ово са болешћу извинио, а уједно

мене овластио, да са гласом његовим слободно и по увиђењу своме располагати могу; част ми је Преосвештенства ваша братољубно са искреном добродошлицом поздравити у тој лепој нади и очекивању, да ћемо имајући на уму корист и добробит св. Православне Цркве наше, и милог нам народа нашег, свеколике послове који решења наша очекују, — по најбољем уверењу и осведочењу у своме, једнодушно као што смо и до сада свагда чинили, решавати и крају своме привести.

И тако, предоставивши ово неколико искрених речи, позивам вас да раду своме у име божије приступимо.

Георгије
патрријарх.

ДОПИСИ.

Из протопрезвитерата белоприваског. *(Пензиони фонд за свештеничке удовице и сирочад.)* Поводом тим, што су многе новине па и „Срп Сион“ донеле вест, да је Његово Величанство потврдило уредбу за „пензиони фонд за свештеничке удовице и сирочад у митрополији карловачкој“, дозволите ми, понт. г. уреднице, да Вас известим, како је та вест на нас овамо утицала.

Потврђена уредба без поговора биће од великог значаја по наш народ. Српско свештенство у митрополији карловачкој одавно је уздисало и вапило за оснивањем таковог фонда, али све до доласка садањег патрријарха изгледало је, да је глас и вапај српског свештенства био „вапијући у пустињи“. Милостиво срце Његове Светости, садање узвишене нам цркве поглавице, патрријарха српског Георгија, одазвало се искрено и истиниски томе гласу. Под Његовим руководством донесена је речена уредба и како ју је наш сабор од 1892. год. примио, Његова Светост похитала је са том уредбом и послала на највише одобрење. Највећа дакле заслуга, што дочекасмо ово, за чиме толико чезнусмо, припада српском патрријарху Георгију, кога да милостиви Бог у потпуну здрављу на дику и поносе српског рода поживи до најдаљих граница људског живота! Да ништа друго добра своме народу није учинио српски патрријарх Георгије, већ само то, што је Његовим настојањем донесена а Његовим утицајем издејствована највиша потврда „пензионог фонда“, само то било би доста, па да себи осигура трајни спомен и свеудо име у историји српске овоопределне цркве. А да ли има српског поштеног срца, које не ће Богу благодарити, што даде српском народу тако великог јерарха, какав је српски патрријарх Георгије? А шта ће и како ће благодарити Богу српске попадије и свештеничка деца и сирочад? Као да чујем благодарствену молитву и једних и других: „слава Тебѣ Господи, показавшемъ намъ свѣтъ.“

Српско свештенство после донесене уредбе не ће више страховати за своје породице, јер ове ће сад бити колико толико осигуране. Српско свештенство одануше мало душом, јер ће му спасти са груди сиви камен! И више ће бриге и пожртвовања од сад поклонити моји српски свештеник своме стаду. Од малих парохија бегао је српски свештеник, јер опе тек нола средства за живот пружаху, а од осигурања своје породице ни говора није могло бити. И дочекасмо многе мале парохије без пастира. А какво је стадо без пастира?! Сада ће и те мале парохије — стада, — имати своје пастире, сада ће српски свештеник више пажње и воље посветити својој тешкој али узвишеној служби. А што боље испуњавање дужности свештеничких биће од неоцењиве важности по живот нашег народа. Тај бољитак и срећу народа није без сумње сметнуо с ума српски патрријарх, те је и пожурио са реченом уредбом уверен *будући*, да добро и срећа народа зависи много од свештеника српског, а овог да треба ставити у што бољи положај, да може безбрижно радити. А, мислим, није на одмет и то споменути, да ћемо сад испуњавајући савесније своје дужности, више слушати прекоре и званих и незваних, да не испуњавамо те дужности!

Наше је уверење, да је српски патрријарх Георгије задужио већ до сад српски народ нечитим дугом, те за то благодарни и захвални народ и кличе свуда српском патрријарху Георгију: слава ти и хвала!

Августа 1895. *Искушеник.*

Српски Ковин. И опет неумитна смрт отрже нам из средине наше једног врлог и заслужног трудбеника винограда господњег.

У недељу 20. авг. т. г. у 11. часова пре подне после дуге и тешке болести, преселио се у вечност многозаслужни парох српско-ковински, Тимотије Михајлић, а сарањен је 22. авг. т. г.

Покојни Тимотије родио се 1824. год. у Калазу (будимска епарх.) где је и основне школе изучио, за тим је свршио гимназију у Будиму и Ст.-Београду, а филозофију у Кечкемету. Као син сиромашних родитеља, а жудећи за науком, принуђен беше другде, а имућније поучавати, од чега се већином као ђак издржавао, неуморно свагда тежећи опредељеној мети.

Након свршених наука постављен буде за учитеља најпре у Збегу, убавом и скромном сеоцету код Ст. Андреје а после кратког времена премештен буде за народног учитеља у родно своје место Калаз, где је у школи као учитељ са повереном му младежи свагда се предусретљив и благ показао, исто тако у општинама речењим, на дику и понос служио.

Ступивши покојни Тимо у свештенички чин додељен буде за администратора у Бату, Аркадији Станковићу пароху, који је под старост оглувио, а после неког времена за пароха у Чик; од куда после дуге и тешке патње, борећи се материјалном оскудицом — и децу своју, пристојно чину своме васпитавајући, именован буде за пароха у Српском-Ковину, где је преко 29. година, Богу и роду своме ревно и савесно послужио. — Покојни Тимотије беше члан сва 3. конзисторије и школ. одбора, а одликован беше црвеним појасом и то приликом прослављ. педесето-годишњице, блажено-упокојеног Арсенија Стојковића, владике будимског.

Покојник је ретко поштовање не само у Српском-Ковину као парох, него и у околини од свију, без разлике вере и народности уживао, што сведочи и последња почаст, коју му његови многобројни пријатељи и поштоваоци из места и са стране указаше, испративши га до вечне му куће.

Да је пак љубљен и поштован био и од своје у Христу браће свештеника, сведочи онај лепи и редак број свештенства при погребу покојног Тимотија, којих беше свега девет. Наиме: г. г. Јеремија Маџаревић, парох будимски и окружни прота Симеон Костић, парох нештански и почасни прота, Петар Мирковић, парох лопарски, Корнелије Чупић, парох ст. андрејски, Полу. Ђорђе, парох помаћки, Георгије Марјановић, протођакон и бележник епарх. конзисторије, Јован Пачарић парох ст. андрејски, Александар Павловић, адм. парохије чиклеш и Адријан Станић јеромонах.

При опелу опростио се са покојником парох нештански Симеон Костић, кратком али језгровитом беседом у име свештенства, опраштајући у истој, све заслуге и добра, која је покојник св. цркви, пастви својој и роду српском за живота указао.

Осим ожалошћене општине, пријатеља и поштоватеља покојниковних, оплакују га четири ваљана сина, снахе и шеснаест унучади Од четири сина најстарији је Ђорђе, јунак од „Стоца“ — а сада домобрански капетан у Печују; Никола, државни надшумар у Јасеновцу; Алекса, нар. учитељ у Пешти, и најмлађи: Стеван, парох Кишлаубски.

Примеран свештеник, добар родитељ, искрен родољуб, беше покојник, Тимотије Михајлић, који је заслужио, да му ечи из срца жалелимо: лака ти црна земља покојниче, а вечна успомена међу нама.

—ић.—

ЊИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Св. Синод) је закључио седнице ове своја свога састанка, а недовршене послове ће наставити у седницама, које би се, лако могуће, још ове зиме сазвале. Закључци св. Синода за сад су још непознати. У званичном делу доносимо посланицу наших Архијереја поводом закона о грађанском браку, васпитању деце и вођењу државних матрикула који 1. октобра о. г. ступише у живот Остала решења, у колико умогнемо, саопштићемо у наредном броју.

(Нов добротвор народни.) Александар Теофановић, кр. табле умировљени судац, који је недавно умро у Будимпешти, оставио је легат од 20 хиљада форинта на штипендије за мушке и женске питомце на учитељској школи у Сомбору.

(Високопреосвештени господин митрополит београдски Михаило), као што јавља „Мир“, вратио се из Врањске Бање потпуно опорављен у своју резиденцију и предузео редовно отправљање своје архипастирске дужности.

(Са богословије). У српском православном бого-

словенском учаништу у Карловци уписано је у I. години 28, у II. 27 у III. 20, а у IV. 20 слушалаца за школ. г. 1895—6. Од ових 28 у I. години, припадају 11 архидијецези, 9 бачкој, 3 горњо-карловачкој, 1 пршачкој, 2 темишварској, 1 пакрачкој, 1 будимској дијецези.

(**Са дворског ручка.**) На свечаном ручку од 17. (29.) септембра у патријаршијском двору, присуствовао је и представник карловачких римокатолика. За време здравице, коју је наиш високопреосв. г. епископ Михаило Његовој Светости, а при споменувању, у здравици тој, Господа Исуса Христа као неизбежне главе Цркве, православне цркве, Спасења и осталих, томе г. представнику нежних тврдња и истина, превртао је исти г. очима, пуњио устне, смежуравао образ, натеривао себи смеј на лице тако, да је многу сумњу о себи код присутних изазивао, а једно мишљење ипак утврдио, а то је: да људи непристојног понашања не заслужују места, на ком се је он у тим тренутцима, по високој милости, нашао и удостојио.

(**Монашка скупштина**) у краљевини Србији одржана је ове године у манастиру Раковици 13. и 14. септембра. Председник скупштине био је архимандрит и ректор богословије г. Фирмилијан, а подпредседник исте, архимандрит Љубостиње г. Венијамин. Скупштину је посетило преко 35 старешина и друге браће.

(**„Српски Сион“**) разашиљемо ове недеље нешто рањје, како ће наши читаоци неке новости што пре сазнати.

Прилози на фонд „Св. Сава“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Сава“*.

27.	*Црквена општина у Ковилу*, као прву од закључених пет рата	—	—	10 ф.	— н.
28.	Скупно г. протојереј *Милош Лалић у Шикарама*	—	—	10 ф.	50 н.
29.	Скупног приликом свештеничке исповести г. *Ј. Вукадиновић* протопрезвитер у *Земуну* 59 ф. а приложише ова г.г.:				
	Димитрије Руварац	—	—	10 ф.	— н
	Спиридон Мауковић	—	—	10 ф.	— н.
	Јевтимије Вукадиновић	—	—	5 ф.	— н.
	Милан Суботић	—	—	5 ф.	— н.
	Светозар Марковић	—	—	5 ф.	— н.
	Сава Теодоровић	—	—	5 ф.	— н.
	Јефрем Бедегишанин	—	—	3 ф	— н.
	Павле Зековић	—	—	3 ф.	— н.
	Сима Драшицки	—	—	3 ф.	— н.
	Павле Бошковић	—	—	2 ф.	— н.
	Јован Петковић	—	—	2 ф.	— н.
	Вељко Вељков	—	—	2 ф	— н.
	Димитрије Давјановић	—	—	2 ф.	— н
	Евгеније Давјанов	—	—	2 ф	— н.
	Прилози из бр. 24. „Срп. Сиона“	—	—	392 ф	66 н.
	Свега			472 ф.	16 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 174 3—3

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. вероисповедној школи у Ђиру. Плата је у готовом новцу 80 фор. 20 кибли жита, 3 ланца земље, на коју учитељ пореа плаћа, 2 хвата дрва и слободан стан с баштом.

Компетенти могу само особособљени учитељи и који су испит из мађарског језика положили.

Рок стечају до 24. септембра о. г.

У Ђиру, 31. августа 1895.

Ђока Милитарски
учитељ и вероучитељ.

Арон Рудњанин
председник.

СТЕЧАЈ. 177 2—2

На српској православној основној школи у Гор. Карловцу, која је уједно вежбаоница српске женске Учитељске Школе, има се попунити место учитеља.

Дужност је учитељева у тој школи поучавати дечу у четири разреда тако, да се његов рад у дидактичко-методичком погледу са свим сложе са теоријом, која се у поменутој учитељској школи предаје. — Дужност му је надаље, цркву редовно посећивати, за певницом по потреби појати и дужности црквено-општинског вероводе вршити.

Буде ли учитељ испит хармоничком певању, предаваће тај предмет пет недељних часова учитељским приправницама, а један недељни час црквено појање ученицима кр. реалне гимназије.

Плата је годишња: од црквене општине 500 фор. од управе српских народних фондова као допатак за вежбаонице 100 фор. свештеничке 200 фор, за преводство 100 фор; за хармонијско певање у учитељској школи 200 фор. а у гимназији 40 фор. за тим стан и огрев односно станарину.

При избору учитеља за ово место узеће се нарочити обзир на оне, који поред способности, да предају хармоничко појање и певање, имају особособљење за учитеље грађанских школа.

Ваљано инструисане молбе имају се потписаноме одбору послати најдаље до 1. (13.) окт. о. г.

У Г. Карловцу, 1. (13.) септембра 1895.

Месни Школски Одбор.

181 **СТЕЧАЈ.** 2—3

Расписује се стечај за учитеља у овдашњој средњшњој срп. нар. вероисповедној школи. Плата је 1000 круна, у име стана 300 круна, а у име огрева 100 круна.

Осим предавања у школи дужност ће бити изабраном учитељу да у цркви поје, и децу у појању обучава за што у име награде уз горњу плату још 100 круна добија.

Компетенти могу они учитељи, који су потпуно оспособљени за мађарски језик.

Рок пријаве је до св. великомуч. Димитрија о. г. 26. окт. (7. нов.) 1895.

Из седнице школског одбора срп. правосл. црквено-школске општине у Новом Саду, држане 14/26. сент. 1895.

Никола Теодоровић
пр. перовођа

Н. Попадић
председник

СТЕЧАЈ. 178 2 2

Ради сталног попуњења учитељског места на срп. вероисповедној основној школи у Бајши (Бачбодр.) Плата је годишња од сваког пара 1 фор. а. вр. пари има 100., 20 катастр. јанаца оране земље од које је 4-ту част дужан учитељ сваке године останити за угар, а све припадајуће порезе уплатити. За тим слободан стан са баштом, од сваког потреба где позван буде 50 новч. Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати; повторну школу одржати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Конкурисати могу оспособљени за учитеља, који су вични мађарском језику и испит из истог положили. — Рок-тражње до 24. септембра о. г. а избор ће се 23. септембра обавити.

У Бајши 8. септембра 1895.

Црквени Одбор
Срп. прав. црквено школска општина.

СТЕЧАЈ 175 3—3

Овим се отвара стечај за учитеља на српској православној вероисповедној двомесечној школи.

Плата је учитељу 360 фор., 1 хват дрва, цео зимски огрев, стан код школе с леним вртом.

Учитељ треба да је вичан мађарском језику, а у дужност му спада четвороразредну школу одржавати, са повторном такође, у цркви појати, вероводство црк. општ. и рачуне уредно водити.

У случају, да се на ово место не пријави ниједан компетенат, биране се и учитељица, којој ће бити плата: 320 фор., горепречени стан, дрва и огрев.

Плата се прима месечно у напред. Мољбе са сведочбама оспособљења ваља слати до 1-ог октобра на српску правосл. црквену општину.

Из седнице црквено-школског одбора држане 27. августа у Рац Милетићу 1895.

Стеван Грађански
председник

2-2 **СТЕЧАЈ** 179

Услед оставке г. Јована Петровића, остало је упражњено место учитеља на вероисповедној четворо разредној мушкој школи, на које се овим стечај отвара.

Са овим местом скончана је плата од 110 фор. у готовом новцу, 40 фор. у име дрва, 50 фор. у име жита, $18^1/_2$ јанаца земље, на коју порез и еквивалентат учитељ плаћа, а у школској згради слободан стан са баштом.

Учитељу у дужност спада: све школском уредбом прописане предмете предавати, повторну школу држати, перо у црк. општинским седницама водити, годишње црквено општинске рачуне склапати, у цркви за десном певницом појати, и децу у појању обучавати.

Рок стечају истиче 1/13. октобра 1895.

Из вапредне седнице местног школског одбора, држане у Ст. Шова 10/22. септембра 1895. год.

Милан Стоја
парох, прнар. перовођа.

Стеван Алексин
школ председник.

Бр. 17./1895. 173 2—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска правосл. црк. општина моноринска на темељу скупштинског закључка а по одобрењу Славног Епарх. Адм. Одбора од 18/30. јан. о. г. бр. А. О. 497/120 ех 1895., расписује овим дражбу ради подизања новога иконостаса у својој цркви.

Посао је процењен:

1. а) Столарски посао . . . . . 1048 фор.
   б) Дрворезачки . . . . . 1952 „
   укупно: 3000 фор.
2. Дражба на мањак држаће се 28 сент. (10. октобра) ове год. у 10 сахата пре подне у основ. школи код цркве.
3. Дражбовање се усменим понудама на целокупан посао, или засебно на столарски а засебно на дрворезачки, како одбор црк. општине за боље пронађе.
4. Дражби ће се приступити само они дражбеници, који сведоџбом докажу своју стручност, и односно подузимачи, који су нете послове са похвалом радили.
5. Општина односно одбор задржава себи право повереља подузимачу.
6. Сваки дражбопатељ дужан је од горње своте 10% у име јамчевине у напред положити црк. општини.
7. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене градње.
8. Ближи услови као и план могу се до дана дражбе код црк. општине видети.

У Мошорину, 29 авг. (10. сент.) 1895.

Илија Марковић
перовођа

Ђока Бачкалић
председник

СТЕЧАЈ. 182 1—2

Потписана црк. школ. општина поново расписује стечај, на овдашњој гр правосл. школи и то месношти мушки и женски разред. Плата је годишња 400 фор. (или 800 круна) слободан стан са две собе, кујном, подрумом и повољномб аштом, (2⅛) два и по јанка оране земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа, (2) два хвата тврдих дрва, 12 фор. (24) круна као перовођа, 15 фор. (30) круна за црквено-школске рачуне склапати и од укона где буде позват 80 н.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у појењу, и повторну школу држати. —

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију а владају мађарским језиком.

Рок за компетовање оставља се до 1. октобра по стар. кал. када ће се и избор обавити. —

У Срп. Пардању 10. септембра 1894.

Српска правосл. црк. школ. општина.

СТЕЧАЈ 180 2—3

Пошто је г. Душан Мирковић, досадањи учитељ овдашњи изабран за таковога у Вел Какинди, то је остало овде упражњено *место учитељско*, на које се овим стечај расписује.

Плата је: 500 фор.; 25 фор. на рачун послуге; 12 ф 50 нов. за писаћи прибор; 75 фор. у име станарине донде, док општина не буде у стању стан у парави дати, 24 фор. за огрев и један јанак оране земље, на који учитељ порезу плаћа.

Изабрани учитељ имаће све школским уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му школ. одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, дечу у црквеном појању обучавати, уз часни пост ускрснји средом и петком на јутрењу и прежде-осветну долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а испит су из мађарскога језика положили.

Рок је стечају овоме 30. септембар по нашем календару о. г.

Из седнице школ. одбора држане у *Кумани* (Торонтал) 20. августа 1895.

Председништво.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, пронађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 12 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошкова бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 1. октобра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОДЛУКА

правосл. срп. св. архијерејског синода у погледу недостојних и саблажњивих нападаја Ј. Грујића и Стевана Јовића из Новога Сада против Његове Светости преузвишеног господина патријарха српског Георгија Бранковића.

ИЗВОД

из записника седнице правосл. срп. св. архијерејског синода, држане у Карловцима 23. септембра (5. окт.) 1895.

Син. Бр. 50.

Његова Светост, преузвишени господин патријарх српски *Георгије Бранковић* напоменувши св. архијерејском синоду, да је без сумње сваком поједином члану архијерејскога синода познато, колико су Га две особе, а поименце Ј. Грујић из Н. Сада и Стеван Јовић, уредник новосадског листа „Стража“, које у реченом листу, које пак њиим путем у јавности и на најмрскији начин нападали; и обзиром не само на то, што је и у јавности тражено, него нарочито што и Сам жели, да св. архијерејски синод ову ствар узме у расуђење и то тим пре, што је Он као председник св. архијерејскога синода уједно и члан његов, те дотакнуте нападаје и с те стране треба архијерејски синод да узме у претрес и расуђење

нарочито и са онога гледишта, које је садржано у Његовој, у јавним листовима штампаној изјави, да Он — поред тога, што је готов у свако доба надлежном редовном суду предстати — никако није вољан високо достојанство врховног старешине овопределне православне српске цркве излагати никаквом јавном па ни поротном расправљању, по што не држи, да би, било новинарска дискусија, било јавна расправа пред поротом служила добру и унапређењу унутрашњих односаја саме цркве — саопштава, да ће се из седнице уклонити, да преосв. господа чланови архијерејског синода могу ову ствар темељно и од ма каквог утецаја Његова независно зрело просудити и свој овопредметни предлог по том у јавној седници учинити.

По том се Његова Светост господин патријарх — одгодивши седницу на кратко време — изволио удалити из седнице.

По дужем саветовању Њ. Преосвећенство г епископ вршачки Нектарије умоли Његову Светост господина патријарха *Георгија*, да изволи доћи у седницу.

Његова Светост господин патријарх заузевши председничко место отвори по ново седницу и умоли преосвећеногa г. епископа вршачкога, да изволи учинити предлог у овој ствари.

Њ. Преосвећенство у кратком говору саопштава, да се преосвећена господа епископи чланови архијерејског синода сложили у изјави, коју са допуштењем Његове Светости г. патријарха подноси као предлог за одлуку и која овако гласи:

„Поводом јавних нападаја Ј. Грујића из Н. Сада и Стевана Јовића, уредника новосадскога листа „Стражке“ против Његове Светости господина патријарха српскога *Георгија Бранковића*, које је, као што је члановима св. архијерејскога синода познато, српски православни народно-црквени саборски одбор — темељним извиђењем установивши стање ствари — *неоснованима* пронашао; као и услед нових, непрекидних ничим неоправданих нападаја на част и име Његове Светости господина патријарха, а тиме уједно и на углед овопредеоне православне српске цркве и јерархије њезине: овај архијерејски синод налази се по својем уверењу побуђеним, да те и сличне нападаје осуди као недостојне и саблажњиве; а оне, који такове нападаје чине и одржавају и народ злонамерно заводе, сматра таковима, који немају ни црквене свести, ни хришћанске моралности; услед тога предајући истоименоване нападаче осуди и презрењу целога народа, архијерејски синод изражава уједно једногласно Његовој Светости г. патријарху српском *Георгију Бранковићу* потпуну оданост и поверење своје на његову раду и држању и одлучује, да се ова изјава, као примљена одлука без одлагања и јавности преда.“

По што је горња изјава као предлог саслушана, стани је Његова Светост г. патријарх на гласање, услед чега

Буде одлучено:

Поднесени предлог једногласно примити и записник овај у званичном органу без одлагања јавности предати.

За верност извода:

Др. Лаза Сокулић
патријаршки и народни тајник
као бележник св. архијерејског синода

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ИЗ СВ. АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА.

Св. Архијерејски Синод завршио је рад свога последњег састанка 23 септембра о. г. Решио је многе предмете, а неке, који решење своје постићи још не могоше, оставио је за решавање у седницама, које ће се држати.

Саопштићемо, сво, најглавнија решења св. Синода.

Св. Синод је узео на знање високи отпис у погледу непотврде избора протосинђела Герасима Петровића за епископа упражњене будимске дијецезе, с тим, да са своје стране ту епископију сматра упражњеном. Протосинђел Герасим проглашен је кривим због симоније. На основу ове кривице лишен је професорства у богословском училишту карловачком, за тим је лишен наслова и одличија протосинђелских, а дегредован до јеромонаха и као такав стављен је на расположење високопреосвећеном г. епископу бачком, а епархијској конзисторији бачкој ради даљег дисциплинарног поступка и суђења.

Св. Синод је узео у претрес саблажњиви и антиканонички поступак протосинђела Емилијана Радића, што га је почињо подастрањем разних поднесака на висок. уг. власт — против св. Архијерејског Синода у погледу избора епископских, односно што он није кандидован и изабран за епископа, те како у поступку том тако и у садржају односних поднесака пронашао је кривицу његову, која се састоји осим осталога и у томе, да је повредио обете и правила монашка, да се огрешно против дисциплине црквене, против саме цркве и њеног устројства. Као таком кривцу решио је св. Синод: одузети му — као недостојном — наслов и одличја протосинђела, а односни ранији закључак о произвађању за архимандрита поништити и дегредовати га до јеромонаха, а упутити епархијску конзисторију вршачку да против њега предузме дисциплинарни судски поступак.

Поводом ступања у живот нових закона о брачноме праву, васпитању деце и вођењу државних матрикула, упутио је св. Синод пречасном свештенству и благочестивом народу богоспасајемих епархија: бачке, темишварске, вршачке, будимске и градова Реке и В. Кањиже — посланицу православних српских архијереја митрополије карловачке, датирану 17 (29) септ. о. г. (Штампана је у 38 бр. о. л. Ур.) оставив епархијским конзисторијама поменутих епархија, да у своме делокругу потања упутства у погледу вршења тих закона по потреби издаду у њима подручним епархијама.

Св. Синод је узео у расуђење болест високопреосвећеног г. епископа темишварског Никанора Поповића, те у погледу том донео претходно сходно решење.

У питању попуњења епископске столице у будимској дијецези решио је св. Синод, да се то питање за сад скине с дневнога реда, а да се ће јим путем поради на установљењу нове — костајничке — дијецезе и адфиловању будимске дијецезе којој од постојећих. — Његова Светост, преузв. г патријарх Георгије противан је како непопуњавању тако и адфиловању будимске дијецезе.

Правила удружења православног српског свештенства у митрополији карловачкој, која је поднела скупштина свештенства митрополије карловачке, из седнице своје од 4 новембра 1893 г. држане, св. Синоду на надлежно одобрење, нису одобрена, нити је дозвољено удружење свештеничко на широкој основи митрополијског удружења. Одобрење е архијских удружења и зборова свештеничких остављено је делокругу надлежних епископа дијецезана.

Св. Синод је овластио високопреосвећеног г. епископа бачког Германа Опачића, да сазове анкету ради решења питања о састављању и штампању вероучевних књига за основне и средње школе; а уједно је умолио саборски одбор да одобри и изда потребну своту за подмирење трошкова те анкете. —

Установљен је ред испита за оспособљење катихета на средњим школама. —

Установљен је штатут за православно српско богословско училиште у Карловцима. —

Дисциплинарна правила за монашко и дисциплинарна правила за световно свештенство издата су високопреосвећеном г. епископу бачком Герману Опачићу на проучење и ради донашања о њима предлога за идући састанак св. архијерејског Синода.

Предлог привр. ректора православног српског богословског училишта карловачког, протојереја Јована Вучковића, о оснивању богословског семеништа, издан је високопреосвећеном г. епископу горњокарловачком Михаилу Грујићу на проучење

и ради доношења о томе предлога за идући састанак св. архијерејског Синода.

Примљен је штатут з монашку школу у Ман. Хопову.

Установљени су обрасци за вођење матрикула и брачна извештаја, који ће бити достављени епархијским конзисторијама, да их ради угледа саопште парохијским звањима с наредбом, да од сада таковс обрасце имају набављати у српској манастирској штампарији.

У питању старешинства између светог и монашког свештенства решено је, да се то старешинство одређује по времену рукоположења односно произвођења.

Молба неколицине свештеника за дозволу цивилне ношње изван црквених функција и званичног представљања, одбијена је за сад са формалног разлога, што је поднесена непосредно св. архијерејском Синоду, а не путем надлежних епископа односно конзисторија.

Јереј Станко Жупански, као бивши питомац срп. народно-црквених фондова, разрешен је своју обвеза према богословском училишту у Карловци

Вѣрою къ единаго Бога.

(Наставак).

Ја сам који је сам! Ето то је дефиниција о Богу коју нам пружа вера по речима самога Свевишњега. То је реченица дубока и тајанствена, коју смо само помоћу Хришћанства могли разумети. Велика загонетка о природи Божјој остаде све дотле не решена, док нам није Хришћанство чувственим начином помоћу личности Исуса Христа својства Божија предочило и тиме у том решавању руку у помоћ пружило. Једино том помоћи могаше човек добити онај општи философски поглед којим је кроз библијске речи „sum qui sum“ упознати и у себе сместити могао онај велики низ истина којим је скопчано небо и земља.

Ништа осим Бога јединог није само од себе постало. Све је на свету добило своје биће, само је Бог једини извор сам свога бића. Све је на свету под условом, Он пак једини је услов и узрок свему, што више Он је основ и сушност самог себе. Кратко: све на свету само *бивше** једини је он *сый* (сѫщій ѣ ѡнъ). То је смисао оних за чудо спажених и одлучних речи: ја сам који јесам, т. ј. основ самог себе немам нигде више тражити већ у самом себи; ја га носим сам у себи, и у томе је моје сушаство као и различност од свега другог. Ја сам који јесам, и осим мене нема никог другог који би то исто о себи могао рећи.

* Има своју експистенцију, експистује (existere, sistere-ex, т. ј. постајањем из нечег другог своје биће почети) —

Сва остала сушаства, која једино вољи тога највишега сушаства за свој постанак дугују благодарност, не могу се с њиме ни сравнити, а камо ли заменути. Дефиниција: ја сам који јесам, сасвим уништава пантејизам. Јер ми видимо да је све на свету и временом и простором ограничено, све има свој почетак и свој свршетак. А ако је узрок сваког бића морао бити и пре, а и остати после њега, онда је јасно да се од истога мора и разликовати. Сва ова сушаства постају из ништа, и ништа бивају. Она и немају управо садашњости, него непрестано постају. Било их је и биће их; али ни једно од њих не може ни за најкраће време рећи о себи: „ја јесам!“ јер у моменту га нема, и опет бива, постаје. Између те прошлости и будућности, које једно преко другог као вали прелазе и нема садашњости. На пак је *мора* бити, јер без ње нити може бити прошлости ни будућности. Бог је садашњост јер нема времена у коме Њега не би било, а то ће рећи: Бог је вечан. Све што постоји потиче од Њега, али тако, да је Он као сушгина бића ван свега, а опет ништа није осим Њега. А то туче пантејизам у главу, јер свеукупне твари не могу бити уједно што и Бог, јер зато што постоје, дужне су благодарност Богу. На како Он сам од себе постоји, а пролазност свега осталог види, то је Он једини који у свако доба

може о себи рећи: ја сам, који јесам!

На тој дефиницији оснива се и темељи и јединство, вечност, сведжитељство и личност Божија. На и сва остала својства Божија изливају се из те дефиниције. — Истина је оно што јесте; а Бог је суштаство које — јесте; дакле *Бог је истина.* — *Бог је — всесвятый*; јер ако ма какво несавршенство није ништа друго него ограничење и одузимање од бића, онда га не може бити код апсолутног бића, т. ј код таковога у коме је све и сва што условљава пуноћу савршенстава једног бића — *Он је највећа правда*; јер правда проистиче неминовно из истине; а истина је оно што јесте; а Бог јесте, и остаје увек непроменљив, јер Његовом бићу не може наступити никакав прекид или ограничење. — *Бог је свемогућ*; јер све што постоји постало је кроз Њега, једини је Он несотворени и безначални. — *Он је сама доброта и љубав*; јер зло није ништа друго до уништавање бића, а тога не може бити код Онога који је савршено и непроменљиво биће. А како доброта и љубав биће човечије узвишава, то је онда највише биће уједно и највећа доброта и љубав. — *Бог је савршена лепота*; јер је лепота одсјај истине, те према томе оно суштастно, које је апсолутна истина, мора бити и савршено лепо. — *Он је највеће блаженство*, јер је блаженство пуноћа бића. — И тако помоћу оне формуле као кључа, кога нам је сам Бог пружио, у стању смо прозирати како у суштаство, тако и у својства Божија. Но не само то, већ се истим кључем можемо послужити да уочимо и упознамо и наше дужности, као и праве и истините интересе наше.

Једини човек на овом свету има своју слободну вољу, и помоћу те своје слободне воље може се или приближивати највишем бићу т. ј. Богу, или се удаљавати од Њега. Но ни један се човек није у стању тако усавршити, да се може сравнити с Богом; али се зато тим већма усавршава, чим му се већма приближује. Ако дакле несавршенство, блудња и слабост, или пак неправда, злоћа и порок у нама отима маха, онда се ми удаљавамо од Бога, а тиме понижавамо и упропашћујемо наше биће. Напротив, све што је узвишено, праведно и добро, препорађа и питоми, укрепљује наше биће даје нам живот, живот вечни. Отуда нам и излази сваки час онај низ идеја из кога се учимо да срећа наша лежи једино у врлини; врлину пак постизавамо једино у служби истине и љубави; праве пак истине и љубави нема осим Бога, који једини у правом и пуном смислу речи: *јесте* Њему дакле морамо тежити, ако желимо да све наведено постигнемо, јер је Он свему алфа и омега, свему почетак и свршетак, јер нас једноставност не може никако умирити ни задовољити Према томе ми понижавамо и уништавамо сами себе, ако све силе своје употребимо само на то, да тежимо само за оним што је осим Бога. Напротив, праву срећу и потпуно блаженство постизавамо само онда, кад све остало презиремо тежимо за сједињењем са највишим Суштаством; тим путем постизава наше биће праву сврху своју, јер се приближује к Ономе, који је неисцрпни извор свега бића т. ј. к највишој правди, највећој истини, најјачој моћи, најузвишенијој доброти, најсавршенијој лепоти, потпуном блаженству.

Каква дубљина и простота, каква ли разноликост и јединство лежи у догмату: *вѣрую во единаго Бога!* Наш дух није у стању сасвим га схватити. Али и то мора тако бити. Он се мора с једне стране сасвим удубити и изгубити у тежњи своју да га схвати; с друге пак стране летећи на крилима вере своје до најсветлијих висина постизава највећу слободу, претежност и превласт. И све оно што тамо угледа пружа му најтврђу јамчевину за све оне истине, које иначе никако не би могао открити ни схватити.

„Не знам како моту те рационалисте“ — пише умни А. Николас — „тврдити да се разум и вера искључују, да би се философија имала одрећи теологије!? То би значило то исто као кад би рекли: да птица досне до што веће слободе и лакоће, треба да јој се одсеку крила. Разум је спутан чулима и не може се сам од себе од њих никако раскрстити; но све и да може, морао би у лутању своме најпосле утрнути. Њему треба ваздуха и светлости уз велики видокруг А да све то постигне мора се ставити изнад свега чуственог и природног,

што само помоћу вере може постићи. Вера га дакле не понижује. На против она га узвисује до такове висине, до какве се сам од себе не би могао никад узвисити. Шта више, на такој висини не би се могао сам ни одржати. Кад би човек хтео и могао разделити веру од разума, онда би обоје пропало. Они се узајамно крепе и једно другом чине услуге, разуме се увек према квалитету онога предмета у који дух наш тежи да прозре. Вера и разум не стоје у противности или растројству, они су *једно*. Разуму је вера, што су птици крила. На чак и у предметима који — строго узевши — и не спадају религији, можемо слободно рећи, да разум треба савеза са вером и да се њоме користи, јер тим путем до веће живахности долази, управо тако као што на птици опажамо крила и онда кад не лети, већ скакуће само — примећује згодно Lemiere.

(Наставиће се.)

ПРОПОВЕД ПРИ СТУПАЊУ У БРАК.

Козловских дјеч дрёг, да единомыслiемъ испоѣмы.
(Црк. јерет.)

Да ли чујете мила децо, цркве православне, како мати црква, наливајући благодат и мир од Господа и спаса нашег Исуса Христа, и љубав Бога и Оца и заједницу светога Духа, — преко слуге олтара божијег благосиљајућ супружки вам брак, довикује и налаже: да друг друга једномишлени ем љуби, да друг друга љупкошћу и милином предусрета и пази.

Па може ли добра мајка што важније и што искреније деци својој и пожелети, него да их љубав и мир Божји кроз цео живот прати и осењава? Заиста не може, јер само на љубави саздиној сагласности вашој моћи ћете сваком ведрим челом у очи погледати, Бога призивати, и свето име божје веселим срцем спомињати, радујући се и веселећи се: да вас многа награда на небу чека.

Свечан је, дакле, ово и велик дан по вас, децо мила цркве православне, свечан, јер ето у брачном руву, и у пратњи кићени сватова, на и другог радозналог света, дођосте у свети храм, да по одредби матере цркве, као верна деца њена, приступите светоме олтару, молећи се Богу: да вам стазе будућег живога благослови срећом и здрављем, миром и напретком.

А велик и значајан, јер ето решисте се, да дојакошњи тако звани младачки живот, који је пун нежних и слатко сањалачких полета, замените за навек са тешким и брижним мужанственим животом, у ком ћете по милости божјој, а благословом свете наше цркве православне назвати се — муж и жена.

Живот мужа и жене, не изгледа на први поглед тако значајан као што у истини јесте, јер је то велика тајна, с тога блажен је и срећан сваки онај брачни пар, који живљење своје тако подеси, да му живот путем евангелске науке мирним и складним током непрестано тече, као неко непрекидно богослужење. Јер, муж и жена има у врло огроман задатак у животу; за њих није доста кад на обичном уравњу живота остану т. ј. када се већ и са тим задовоље, што ће у напред по породичним захтевима и потребама. муж и жена знати се, већ, они треба својим душевним очима и преко видова свога брачног живљења по широком свету да се обазру, те као верни синови свете матере цркве, да буду врли носиоци и тумачи милог нам православља, да буду бранич рода и имена свог, ако мисле и желе, да свима све буду, и да их народ и околина веселим оком погледа, а родитељима својим на утеху и радост да послуже.

Такав, ето, задатак има човек у животу. Благо, дакле, човеку, које је омилио закон Господњи и о закону његову мисли дан и ноћ. (псл. I. с. 2.) Благо сваком, који тако ради и о том се брине.

Муж и жена, то су истина два тела, али само једна душа треба да буду, ако желе да их мир Божји осењава и прати; а мир Божји прати ће вас: ако ти женише, као што треба невесту своју штовао будеш, а ти невесто, ако женика свога у свему слушала и искрено љубила будеш.

А то ће рећи: ако међусобно поверење неговали будете, онда ће и Бог по среди вас бити. Јер, само међусобним поверењем и на

узајамној љубави сазиданој сагласности вашој моћи ће те осладити горчине живота, које на човека тако често наилазе, и долити у кандило душе и срца вашег мномирно уље од уверења и осведочења, да сте заиста једно за друго и створени.

Шта више, под заштитом међусобног поверења, узајамне љубави наше и поштивања, неће нико моћи помутити обзорје брачног вам живота.

Зато пазите, да нико не постане немарљив за вашу младост, него будите углед свима у речи, у живљењу, у љубави, у вери, у чистоти (Тим: IV. 12.)

Из досад реченог, разумели сте: да ваша будућа срећа, једино од вас зависи, по оној народној: сваки је своје среће ковач.

Ако, дакле, чиста и искрена љубав међу вама царовала буде, ако горчине живота надом у Бога и љупким осмејком, један другом сладили будете, онда и Бог мира и љубави неће изостати, него ће увек и свагда са вама бити.

У то име, питам те жениче, (име) имаш ли добру вољу да ову невесту (име) себи за сапутницу будућег ти живота узмеш? А ти невестице (име) имаш ли вољу за овога женика (име) да пођеш?

Ви сте, ето, у св. цркви и пред свима нама назначили вољу своју, да ступате у заједнички брачни живот, и да сте пре свега добро промислили о тој вашој намери; ако дакле, и мој очински наук примите, те међусобно поверење, слогу и љубав неговали будете, онда знајте: да сте и као деца брижним родитељима дуг одужили; који се ничим другим одужити нити да, нити може, осим на милости сазиданој сагласности вашом. Јер, мајчине дуге и многе не проспаване ноћи око подизања деце, само се онда заборави предају, кад им деца срећан и блажен живот проводе.

Напослетку, као свештеник и духовни отац ваш, морам вам и то рећи; да ако и све досад речено у најбољој вољи неговали будете, да још ни полак од дужности мужа и жене испунили нисте. Јер, каква је корист човеку, ако и цео свет придобије, а душу оштети? А може ли душа задовољна бити, ако св. цркву, ту једину благу мајку вашу, која вас је млеком разума задојила, ни крову ни дужну одбегавате и напуштате, те одлазите онима, који не ревнују добро за вас, него хоће да вас одвоје да им ревнујете? (Гал. IX 17.)

С тога и опет велим, да вам је прва и најсветија дужност: молити се Богу и слушати службу божију сваке недеље и празника.

А ја ћу као духовни отац ваш топло се Богу молити, да вам дарује духа премудрости, духа разума, духа страха божјег, те да увидите, да само и једино у заклону матере цркве, која нам је светиње наше, као и милу српску реч у устима народа нашег сачувала и чува, срце радосно запевати може возљубим друг друга, а душа спокојно заповедити: „Оца и Сина и свјатаго духа, тројицу јединосуштнују и нераздјелнују“.

Чувај дакле, сине, веру православну као што чуваш два ока у глави; и никада не заборављај: да је на Србина хиљадама беда и искушења наилазило, само да вером праврне и понос погази. Ал Србин се одржао. Бог му помогао; па и данас, путем безверја и грађанског брака, опасују нас, ето, жицом златотканом, не би ли нас како од цркве наше, и светиње наше одвојили и отуђили; Па ако живљавост и једрину своју као верни синови матере цркве не покажемо, — него духом клонемо, те према светињама нашим, обредима и установама св цркве наше, ма само и равнодушни узбудемо, онда верујте — друмови ће пожелети Србаља, ал' Србаља више бити неће!

Зато децо, синма и свакоме громогласно исповедите: да чувате веру православну, као што чувате два ока у глави. У то име Бог вам помогао. Амин.

Петар Димитријевић
парох.

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станинић, пароx.

(Наставак).

V.

О читању Матејевих јеванђеља, а нарочито о јеванђељу 17. недеље Матејеве, о Хананејци.

Недељних јеванђеља Матејевих има свега 17; по свих 17. недељних јеванђеља Матејевих не прочитају се сваке године. Јеванђеље последње 17. — недеље Матејеве чита се једне године на своме месту, у 17. недељу по Духовима; а друге године не чита се на своме месту, него у једну од оних недеља, које падају између недеље „**попрсвћенији**“ и недеље о Митару и Фарисеју. Кад се сва недељна Матејева јеванђеља прочитати имају, кад се јеванђеље 17. недеље Матејеве на своме месту, а кад у једну недељу између недеље „**по просвћенији**“ и прве тродеке недеље, чита: извидиће се и испитати у овом одељку.

Пок. Ш. тврдио је, да је јеванђеље 17. недеље Матејеве 1887. год. „у своје време непрочитано остало“, и то због недеље „**по воздвижении**“, јер је те године недеља „**по воздвижении**“ пала у 17. недељу по Духовима а у недељу „**по воздвижении**“ чита се само једно, минејско-недељно јеванђеље, а редовно-недељно отпада. („Г. И.“ 1888. стр. 6. и 103.)

Г. Р. је прво корео и осуђивао пок. Ш., што није 1887. у недељу „**по воздвижении**“ — 20. сент. — прочитао и јеванђеља 17. недеље, јер се у недељу „**по воздвижении**“ читају два јеванђеља, прво минејско-недељно, па онда редовно-недељно јеванђеље. (исто, стр. 25.) Но после је ту своју тврдњу проглашо за „хотимично учињену погрешку“ (Исто, стр. 167.) те изрекао и потврдио са свим противно: да се јеванђеље 17. недеље Матејеве год. 1887 у недељу „**по воздвижении**“ — 20. сент. доиста прочитати није могло, ни смело, а ни не због недеље „**по воздвижении**“, него из са свим другог узрока.

Ево тога узрока: „Од Матеја има за 17 недеља (Sonntäge) одређених јеванђеља, која се имају читати на служби, но она се не читају сва сваке године, но то зависи од Ускрса, односно, од воздвижења честаго крста (Крстов-дана), колико ће се које године од њих прочитати“. А „казујући то јасније“ вели: „Јеванђеља од Матеја прописана за недеље, којих има 17, читају се од недеље свих светих до прве недеље по недељи по воздвижењу, кад се започињу читати јеванђеља од Луке, била дотле прочитана јеванђеља Матејева или не“. Да би то још и боље разјасно наводи за „пример“ год. 1888., када ће се „од недеље свих светих до недеље пред воздвижењем прочитати 12. (Матејевих јеванђеља) 13. прочитаће се у недељу пред воздвижењем после јеванђеља пед пред воздвижењем, а 14., 15., 16. и 17. (Матејево јеванђеље) не ће се читати, и у недељу 25. септембра неће се читати јеванђеље 15 нед. Матејеве . . . по Лукине 1. недеље . . .“ (Брош. 16.)

Дакле: недељна јеванђеља Матејева прочитају се сва онда, када се „до прве недеље по недељи по воздвижењу“ изређати могу.

Но: 1. Г. Р. каже: „у недељу 25. септ. неће се читати јеванђеље 15. недеље Матејеве, по Лукине 1. недеље.“ А шта ће бити са јеванђељем 14. недеље Матејеве? Зар се оно неће прочитати у недељу „**по воздвижении**“ а после минејско-недељног јеванђеља?

Г. Р. на стр. 35. своје брошуре каже: „кад треба и у нед. по воздвижењу прочитати и ред. нед. јеванђеље стоји назначено у типику“; а на стр. 15., наводи правило типика, како се имају читати јеванђеља онда, кад „**попразднство и отданіе воз. чест. крста слѣдитсѧ к недѣлѣ**“, из кога види, да се у оба случаја поред минејско-недељног још и редовно-недељно јеванђеље прочитати има. Дакле се — *по типику* — 1888. год. у недељу по Крстову-дну имало прочитати и јеванђеље редовно-подељно, а то је јеванђеље, 14. недеље Матејеве. — Према томе не стоји тврдња г. Р., да се 1888. год. јеванђеље 14. недеље Матејеве није прочитати имало, односно могло. Нису, дакле, четир него три недељна јеванђеља Матејева — и то 15., 16. и 17. — непрочитана остала у год. 1888.

2) Сва недељна јеванђеља Матејева не читају се онда, када се „до прве недеље по недељи по воздвижењу“ изређати не могу; могу ли се она дотле сва изређати, то се онда, вальда, и сва јеванђеља Матејева прочитати имају.

Год. 1887. било је прех. слово Н; пасха је пала 5. априла, а Духови 24. маја; прва недеља

по недељи по воздвиженију била је 18. недеља по Духовима, дакле ес до те недеље све Матејеве недеље изређати, свих 17 недељних јеванђеља Матејевих прочитати могло, те је по томе у недељу по Крстов-дну (20. сеп. 1887.) осим минејско-недељног још и 17. редовно-недељно јеванђеље Матејево прочитати требало.

Но шта каже г. Р?

Да је случајно пр. г. (1887.) отданије возвиженија честнаго крста, 21. сеп. г. пало у недељу, у место што је пало у понедеоник по типику имало би се тада прочитати и јеванђеље 17. нед. Мат. зач 62., кад не би било назначег се правила у „Сказанију“, које допушћује типик и вели, кад се имају читати сва јеванђеља Матејевих недеља.“ (Брош. 18.)

Но 1.) „*по типику*“ има се у недељу по Крстову-дну осим минејско-недељног још и редовно-недељно јеванђеље прочитати не само онда, кад недеља по Крстову дну „случајно“ падне на отданије Крстова-дна, односно кад отданије Крстова-дна падне у недељу; него баш и онда, кад та недеља падне у попразднство Крстовадна; *дакле у оба случаја*, а трећег случаја бити и не може; — а 2.) баш да је отданије Крстова-дна и пало „случајно“ у недељу, инак се јеванђеље 17. недеље Матејеве у недељу по Крстову-дну (20. сепг.) читало не би, и то због „назначег се у „Сказанију“ правила, које допушћује типик и вели, кад се имају читати сва јеванђеља Матејевих недеља“.

Г. Р. не казује јасно, које је то „у Сказанију назначе се правило.“ Но било које му драго, јасно је то, да се сва јеванђеља Матејева не читају ни онда, када се она сва „до прве недеље по недељи по воздвиженији“ изређати могу. А кад је тако, онда то „колико ће се које године недељних јеванђеља Матејевих прочитати, *не зависи од Ускрса, односно од воздвиженија честнаго крста*,“ него то зависи од сасвим другог нечег.

Тврдњу своју, да читање недељних јеванђеља Мтејевих зависи од Крстова-дна, оснива г. Р — свакако — на сказанију и на 10. глави типика.

Да видимо та правила, и то по сказанију србљ. јеванђеља Рад. Дмтровића а како је у томе, тако је и у сказанију писаног србљ. јеванђеља од 1640. па и у сказанију нашег, словенског јеванђеља.

„Ѿ ма(т)ѳа сто҃е є҃ѵ(г)лі҃е чьтетсѧ . . . до пи(к) по вьздвижении крт҃а . . .“

„Ѿ лоукы сто҃е є҃ѵ(г)лі҃е чьтетсѧ ѿ начала пи(д) по вьздвижении креста . . .“

На први поглед види се, да ова два дела сказанија стоје у опреци; јер — по првом делу — чита се Матејево јеванђеље „*до петка*“ по Крстову-дну, а по другом делу — Лукино јеванђеље започиње се читати већ у „*понедељак*“ по Крстову-дну.

Типик у 10. глави каже: „ : : ѿ ни҃ѣ тажѳ по вьздвижении“ чита се Лукино јеванђеље; а г. Р. разјашњује то и вели: „од прве недеље по недељи по воздвиженију започињу се читати Лукина недељна јеванђеља.“ Како јеванђелист Лука започиње са првим седмичним даном, понедељником, то ће се Лукино јеванђеље започети са понедељником испред те „прве недеље по недељи по воздвиженију“, краће, са понедељником после недеље по Крстову-дну Према томе други део сказанија треба разумети овако: Лукино јеванђеље чита се „ѿ начала пи(д) по ни҃ѣ по вьздвижении крста“, и тада та два дела сказанија не стоје у опреци. —

Но: Крстов-дан (14. сентем.) је пао у суботу, недеља по Крстову-дну пада 15. септ.; понеделак по недељи по Крстову-дну пада 16. септ., ту треба започети читати Лукино јеванђеље; но први део сказанија каже, да се Матејево јеванђеље има читати до петка по Крстовудну, дакле до 20. септ. У овом случају инак стоје та два дела сказанија у опреци. —

Строго узев, Матејево се јеванђеље и не може читати „до петка“ по Крстову-дну, и односно у петак по Крстову-дну, јер ноћев са понеделником 12 седмице по Духовима на до свршетка 17. седмице читају се у првих пет седмичних дана Маркова јеванђеља. —

Да чујемо како, како г. В. Н. тумачи и разјашњује одредбу сказанија о читању Матејевог јеванђеља „до петка“ по Крстову-дну.

„Реч ма „до петка по Крстову-дну“ означује се рок, *пре кога никад не свршује се* читање суботних и недељних зачала по Ев. Матеју . . .“ („Вел. Тим.“ 374.) — Дакле читање Матејевих јеванђеља у суботу и недељу свршује се *само после* петка по Крстову-дну; краће, Матејево се јеванђеље чита *и изв Крстова-дна, т. ј. изв недеље по Крстову-дну.* — Међу тим г. Р. тврди да се „у прву недељу по недељи по Крстовудну“ имају започети читати Лукина недељна јеванђеља

(Наставиће се).

ХРИШЋАНСТВО У АБИСИНИЈИ.

(Отступништво од православља. Бело и црно свештенство. Положај свештенства. Абисински храмови. Богослужење.)

Не давно се много говорило и писало у европској штампи о Абисинији и Абисинцима. Повод томе дала је абиниска депутација, коју је концем јуна месеца послала абисинска влада у Петроград, да се поклони гробу цара миротворца и да му у место венца по свом обичају мете златну круну на гроб, а тиме да што чвршће утврди пријатељство Русије према Абисинији, а нарочито да покаже и посведочи пред целим светом, да Абисинија исповеда готово једну веру са Русијом и православним истоком.

Абисинијом се зове онај комад земље, који лежи на североисточном делу Африке недалеко од обале црвеног мора. Урођеници ју и данас зову оним истим именом, каквим се она у древности називала, наиме Етиопијом; дочим је у новије доба позната под именом Абисинија. Због њених природних лепота и страхота називају је путници „африканском Швајцарском“.

Абисинци по народности припадају семитском племену, а по вери су они Хришћани, и то последователи Диоскора. Они гаје велике симпатије према православној и благоверној Русији и готови су да јој се у свему приближе а особито у питањима вере. Ово је заслуга руских духовних мисија и експедиција у Абисинији, које су почамши од год. 1890. (разна путовања и изучавања започета су од стране Руса већ у год 1885.) предводили козаци Н. И. Ашинов и архамандрит Пајсије (дотле схимонах Пантелејимонова руског манастира на Атону), за тим поручик В. Ф. Машков, и на послетку † Др. А. Е. Јелисејев и Н. С. Леонтјев.

Па да би се и читаоци „Срп. Сиона“ ближе упознали са хришћанством овога црнокожега народа, кога од нас врло велика даљина дели и о ком врло слабо што знамо, превео сам из књижице Руса Ф. Волгина „Въ странѣ черныхъ Христіанъ“, овај одломак, који само о хришћанству Абисинаца говори, уверен будући, да ће га читаоци „Сионови“ са интересом читати. Ево тога одломка:

„Сви су Абисинци Хришћани, и то врло ревни Хришћани. Десет вековâ бранили су они, с оружјем у руци, своју веру и поштују ју више света. На жалост, она је потамњена масом сујеверја и обреда, позајмљених из других религија; тако н. пр. у Абисинаца, свеједно као у Јевреја, постоји обред обрезања; при богослужењу дозвољено је не само пјеније, но и музика, па и играње и т. сл.

Главна народна заблуда састоји се у том, да он, узаточ својим свештеним књигама, не признаје, да су у Исусу Христу две нераздељене природе, божанствена наиме и човечја.

Запитајте Абисинца:

— Је ли Исус Христос човек? Је ли у њему човечја природа?

— Јест, — одговориће вам он.

— А је ли Исус Христос Бог? Да ли је у њему онда и божанска природа?

— Јест.

— Је ли Спаситељ чинио чудеса, као Бог?

— Јест, чинио.

— Је ли он живио у времену, као човек?

— Јест.

— Тако су дакле у њему две природе?

— Не, у њему је само једна природа, једна воља.

Очевидно је, да народ меша појам „природа“ са појмом „лице“, пошто су у Исусу Христу две природе, а једно лице.

У опште дуговремени прекид у односајима Абисинаца са православном васељенском црквом утврдио је у народу много неразрешених питања лажних тумачења и разних злоупотреба, основаних на сујеверју . . . Но при свем том признају Абисинци себе са свим једноверницима с Русима, Грцима, Србима и другим православним народима, а туђе се од католика и протестаната као од јеретика.

Ришел је једаред присуствовао на празничној служби у Коскамском храму, около Гондара; па ево како он описује ту службу:

— Абисинци су имали празник за успомену повратка Христова из Египта. Знајући, да они тај особито свечано славе, пођем у цркву. Путем из Гондара у Коскам привила је множина богомољаца, у светлом празничном оделу. Кад смо дошли к храму, беше он препун побожнога света; с једне и друге стране храма пружаху се као неки платнени заклони ради заштите народа који је долазио са сунчане жеге. Пажња народа бијаше обраћена на овај део храма. где се налазила група свештеника, који су се при несеној вици, која се у Абисинији зове пјеније, пре-

вијали целим телом и високо потескакивали у ваздух; то беше свештена игра у част прослављања Бога. Сваки свештеник је држао у једној руци египатску чегртаљку, која је наличила на виљушку са два рога са металним претвеем у путри, које при потресу издавање звонке звуке, а у другој књигу с текстом песама и савиту палицу. Један свештеник је седио на поду и ударао је у турски бубањ... Обичај абисинскога свештенства пропраћати свечану службу пјењем и играњем постоји од памтивека. О том обичају споминьу у својим записима још Јаков Боресбсер у 1609. год. и Христофор Фурер 1646. годиие. Обојица тврде, да абисински свештеници подражавају у том случају цару Давиду, кад се после победе враћао у Јерусалим с пјењем, музиком и игром.

Свештенсво је у Абисинији врло многобројно и у врло великом уважењу код народа. На челу му стоји *абуна* или митрополит, кога поставља коптски патријарх египатских Конта, а за руконолагање сваког новог буне плате му Абисинци 7000 талира (Марије Терезије од 1780. год. — Један овај новац циркулира у Абисинији. Прим. прев.)

После абуне друго место у абисинској јерархији заузима *счеч*, поглавица црнога свештенства (монаха), који, истина, нема епископскога достојанства, али ипак има велики утицај, пошто је у његовим рукама усредоточена управа свију црквених имања.

После њих долазе представници белога свештенства, којима је, по древном источном обичају, дозвољено, да ступају у брак само пред посвећењем у чин свештеника. Они се не одликују образованошћу, од њих се тражи само површно знање древнога етиопскога језика, и да знају свршити литурђију. Станови њихови, који су поређани около цркава, имају облик малих округлих кућица, са шиљастим, сламом покритим крововима. Цео њихов приход у главном састоји се из добровољних прилога парохијана им, а прилози су ти врло слаби, због чега свештеници трпе силну оскудицу, те су принуђени да на сраман начин просе себи помоћи. Но абисинске свештенике не треба строго судити за то, кад узмемо у обзир, да они ступају у чин свештенички без сваке моралне спреме, пошто се често рукополажу као деца, кад им и на памет не пада да се старају за своју душу; непрестани ратови кваре их; наслеђене од праотаца пороке нико не искорењује; у митрополиту, својој врховној поглавици, виде они само прво лице, које се с њима разговара преко тумача, јер не зна њихова језика.

На ипак се међу абисинским свештенством налази људи, који заслужују уважење. Ево шта о том прича путник Ролфс:

— Пролазећи једаред поред цркве, нађем тамо једног познатог свештеника, који се својски на глас моли. Кад је он био готов, запитам га за урок такве усрдне молитве, на што добијем овај одговор:

— Напао сам три талира Марије Терезије. Сатана ме навађаше, да их задржим, но само један поглед на цркву показа ми, што да чиним. Ушао сам у цркву и топло сам благодарио Богу за то, што ме избавио од искушења. Ево вам та три талира, сигурно сте их ви изгубили?

Дознало се, да новци ти нису били Ролфсови те овај саветује свештенику, да задржи та три талира, ако им се госа не нађе. Они још не изнђоше ни из цркве, али сретоше правога газду изгубљених новаца. Свештеник му одмах даје што је нашао, и кад га овај хтеде наградити за то, он спокојно отклони тај предлог, те рече:

— Ја сам просто испунио дужност.

У абисинским црквама осим свештенства има још и ђакона, који су такођер посвећени абуном. Они морају знати читати свештене књиге, присуствовати при литурђији и приправљати пресни хљеб за причешће.

По многим црквама може се „Страна стојећег сунца“ (Тако се Абисинија зове због тропске врућине) сравнити само с Русијом: црквени крст виђећеш ту на сваној гори, на сваком хуку, на сваком брдељку. По спољашности цркве се не разликују од обичних кућа, иста округла форма, исти шиљасти сламни кров. Па и саме катедрале, н. пр. у Адову, — су такова кроја. Изнимку чини само каменити, у византијском штилу зидан, стари саборни храм у Аксуму; а многобројни храмови другога свештенога града Лалибале, исечени су у камену.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(На превишњи имендан Његовог Величанства) 22 септембра о. г. богослужено је молебствије за Његово Величанство, премилостивог нам цара и краља Франц Јосифа I. Началствовао је високопреосвећени г. епископ пакрачки *Мирон*.

(Св. Синод) је завршио седнице свога последњег састанка 23 септембра о. г. као што смо јавили у својој белешци 38 броја овога листа да ће завршити. Тако смо јавили за то, јер се тако држало дана 21 септембра у јутро, кад је и тај број „Српског Сиона“, из наведеног у њему разлога изнимно раније предан био у штампу. 22 септембра у петак, у јутро саопштено нам је, да ће седнице св. Синода трајати можда који дан и дуже, јер се мислило да се неће моћи сви послови посвршавати до 23 септембра. И зато смо накнадно штампали односни исправак. *Но јер су се седнице држале пре и после подне, и дуже него што се иначе држе,* свршени су ти послови тек 23 септембра и *зато је последњи састанак св. Синода закључен тога дана.*

Као што изгледа, неки листови, па и сам „П. Л.“ назиру у свему томе неке крупније узроке и појаве, а као што се, ево, лепо и јасно видети може, то је обична једна — код нас сасвим случајна — новинарска појава, без икаквих значајних узрока и без икаквих стварних последица. Ако је она наше читаоце у некој непријатној неизвесности држала, толико љубави њихове за себе присвајамо, е смо уверени, да нам то после овог разјашњења неће у грех забележити.

(Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије) отпутовао је у петак 29 септембра о. г. у Загреб, у пратњи синђела Богдановића, протођакона Бранковића и јеромонаха Летића.

(Изасланство сомборске црквене општине код Његове Светости). Српска православна црквена општина у Сомбору изаслала је прошле недеље своје изасланство Његовој Светости, преузв. г. патријарху Георгију са усрдном молбом да благоизволи својом високом посетом удостојити сомборску црквену општину и осветити ново здање учитељске школе у Сомбору, које је Његова Светост великодушно даровала Српству и српској просвети.

Његова се Светост захвалила на пажњи сомборске општине изјавивши, да јој је не могуће одазвати се молби и позиву њезином.

(Високопреосвећени г. Михаило Грујић) богослужио је 24 септембра о. г. у саборној цркви литургију, при којој је руковођено бездинског монаха Арсенија Тушића за јеромонаха.

(У вечерњем листу „П. Лојда“) од 25. сент. (7. окт.) о. г. бр. 230. говори се о св. архијерејском синоду и наглашава се, као да Њ. Светост, господин патријарх, износећи пред св. синод стање ствари *у погледу сазива синода,* није верно изнео, како се ствар развијала — у колико је текст у „Српском Сиону“ автентичан.

На цело Лојдово излагање имамо приметити ово:

Текст говора Његове Светости г. патријарха у 38. бр. „Српског Сиона“, на стр. 634—636. автентичан је, по добивеној информацији са компетентне стране. То је прво.

Друго је пак то, да по нашој информацији са компетентне стране ствар *у битности објективно овако стоји,* као што је изнесена. Иначе „П. Лоју“ стоји на вољу, да верује или не верује. Но одбијајући подметање о graeca fides, и не хотећи се у овој ствари упуштати у полемику, имамо — по добивеној информацији — још само толико приметити, да ће Његова Светост у своје време и на своме месту знати сва потребна објашњења дати, у колико се ова са надлежне стране затражила и потребним сматрала буду.

(Архидијецезална конзисторија) одржала је своју седницу 26 сент. о. г. под председништвом вреч. г. архимандрита Илариона Руварца.

(Конзисторија и административни одбор епархије бачке) сазвани су у седнице своје у понедељак 2 (14) окт., а епархијски школски одбор сутра дан у уторак.

(Са богословије). По високој наредби Његове Светости, преузв. г. патријарха Георгија, а поводом пречишћег доласка Његовог Величанства у Загреб, не ће се у богословији нашој држати предавања од 30 септембра до 7 октобра о. г. (incl).

(**Пратња Његове Светости**). У пратњи *Његове Светости прсзв. г. патријарха Георгија*, приликом пређашње посете Његовог Величанства у Загребу, учествова ће ови манастирски настојатељи и свештеници: Платон Телечки архимандрит беочински, Гаврило Змејановић, архимандрит крушедолски. Митрофан Шевић, архимандрит хоповски, Митрофан Павловић игуман бешеновачки, Генадије Поповић игуман кувеждински, Лукијан Богдановић патријарашки синђел и конзисторијални бележник, Јефтимије Вукадиновић протопрезвитер земунски, Авакум Стајић протопрезвитер митровачки, Јован Вучковић протојереј и пр. ректор богословског училишта, Василије Константиновић протојереј и администратор протопрезвитерата карловачког, Илија Перкашански протојереј и администратор протопрезвитерата вуковарског; протојереј Василије Николајевић парох пријски, протојереј Јован Јеремић парох бачиначки и уредник „Српског Сиона“; протојереј Урош Ђурић парох виниковачки, Димитрије Бранковић патријарашки протођакон и професор богословије, Георгије Летић патријарашки јеромонах.

(**У изасланство сремске жупаније**) које ће се поклонити Његовом Величанству у Загребу, изабрани су од свештенства наше: Теофан Косовац игуман привинославски, Теодор пл. Миковић протојереј и парох у Трпињи, Милорад Петровић парох у Брњадину, Милан Суботић парох у Батајници и Константин Змејановић парох у Грку.

(**Војни помоћник у Реци**). Досадањи конзисторијални бележник у Темишвару јеромонах Георгије Видојички именован је за војеног помоћника II разреда са седиштем у Реци (Фијуми).

(**Најновији подхвати римске пропаганде на истоку. Догађаји у Смирни.**) Прошле 1894. године је, као што је познато, папа Лав VIII. издао енциклику, у којој је, обраћајући се источним црквама, свечано објавио, да им даје потпуну слободу у свршавању богослужења по свом обреду и установама, и да у интересу сједињења ништа од њих не тражи, сем признања папске непогрешивости и првенства римског престола. Но већ она хладноћа и слаба пажња, којима је цео исток предусрео те привидно — братске речи главе западне цркве, могло би му показати таштину и празнину његових пиротих замисљаја. Али иначе Лав XIII. озбиљно покушава, да са речи и посланица пређе и на само дело.

Долазе извештаји, да се на истоку појављују нека духовна лица, свештеници и ђакони, послани из Рима, који добро знају грчки језик, те носе одело и све остало као и грчки клир, и настоје да обрате на се пажњу православних, свршавајући богослужења по чину и установама источне цркве. Даклс, све ово није ни рад чега другога, него ради цељи успешније пропаганде римског католицизма

Један такав нови делатељ папске пропаганде појавио се недавно у великом и понајвише Грцима насељеном граду Смирни. Беше то некакав архимандрит, именом Арсеније; а њега пратише свештеник и ђакон Сви они говоре грчки; а по спољашњем изгледу ни најмање се не разликују од православних Доцније у Смирну, стадоше у тамошњим католичким храмовима свршавати литургију Јована Златоустога, на грчком језику, те су у прва мах привукли довољан број љубопитних Грка, који с почетка још нису знали праве цељи ових придошлица. А одмах, затим, стаде Арсеније обилазити град, посећујући чак и православне храмове, где је са жестим свештеницима говорио о својим плановима и намерама, гледећи на сваки начин да испита и дозна њихово расположење, мислећи очевидно с њима почети прозелитизам.

У колико се је овде све рачунало једино на обману, може се видети већ из тога, што су литургије, које је тај архимандрит свршио, макар се оне и звале „Златоустовима“, ипак биле свршене на опресницима, а кад се читао символ вере, то се свагда обавезно додавало „καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.“ До сада нешто дато, да знамо, је су ли „труди“ тога новог миссионара римског католицизма пропраћени каквим год успехом, но за то чувством жиле радости можемо забележити факт, у вишем степену будности и сталног стојања на стражи интереса православља источних јерарха. Тек што је смирски архипастир сазнао о делима новодошлих латинских миссионара, он нађе за нужно да се на своју многобројну паству обрати са окружним писмом, у ком, силом убедљиве и авторитетне речи опомиње све, да се чувају од „грабљивих вукова, који овчицу одену носе.“ Том згодом је архипастир употребио прилику, да изјави јаван протест против непотребне проповеди међу православним народом свију у опште „људи, дошавши са запада“, како католика, тако исто и протестаната.

Приликом штампања тога окр. писма које се је понајпре распростро међу православним града Смирне тек 10. јуна, прављене су са стране противника велике сметње.

Веле, да су неки пред-тавници западно-европских држава, који живу у Смирни, настојали да осујете надаље те посланице. А кад јавно и смело заступништво за праву ствар, особито рускога конзула, не допусти, да се сврши насиље, то иноверни ревнитељи наумише, да се обрате турском губернатору за помоћ, од кога, на срамоту своју, добише овај врло поучни одговор: „ја се не начам у дела религиозних разлика; ако сте ви у праву, то се против посланице можете послужити истим оружјем, да издате своју енцикдику“ *Л. В.*

(**Ради знања**). Многа господа свештеници поручују већ превод законских чланака о брачном праву, васпитању деце. Ради њиховог равнања и и равнања друге господе, која би хтела тај превод набавити, јављамо, да је срп. манастирска штампарија закон о брачном праву већ предала у штампу. Накнадно јављамо, да ће се штампати и превод закона о вођењу државних матрикула. Штампарија се побринула за што бољи превод тих закона. Издаће ће бити укусно; цена ће се одредити накнадно. Наруџбине се могу одмах слати, а особито, ко жели да си осигура књигу, јер ће у мало примерака бити штампани. За 14 дана

ће књига бити готова. — Кад се у обзир узме потреба и важност тих закона како за свештенике тако и за нашу осталу интелигенцију, онда је свака препорука овој књизи сувишна.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. г. свештеницима који нас питају кад ће уредба о мировинском фонду за удовице и сиротну децу срп. прав. свештенства у опсегу митрополије карловачке ступити у живот, одговарамо, да ће то према решењу саборског одбора бити 1 јануара 1896 г.

Г. С. Ж. у К. Можете добити све бројеве од ове године, тако исто и из прошлих година.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Дао сам у штампу **другу књигу Збирке својих педагошких радова**, која ће у брзо изаћи, те се разаслати свакоме, ко за њу пошаље новац. Уздам се, да ће се на ову и све остале књиге хтети претплатити у првом реду они, који већ имају прву књигу, јер за то су је сигурно и набавили. Обраћамо се дакле с молбом на све дојакошње своје претплатнике као и на сваког пријатеља наше младе педагошке књижевности, нека се у кругу својих познаника постарају за што већи број претплатника. Нарочито се надам, да ће г. г. учитељи настојати да се ова књига набави за школске књижнице, приватне учитељске и др. библиотеке и т. д. У ову књигу улазе чланци: *I. Учитељске школа у Пријој Гори. II. Што се до данас радило на удружењу срп. учитељства. III. Поглед на Локове мисли о васпитању.* И ови су радови награђени од „*Матице Српске*“. Остале књиге излазиће једна за другом у року од 4—5 месеци. Књига стоји 70 новч. Новац нека се упути на потписаног; а књиге ће се одмах отпремити, чим се одштампају. Прва књига може се још добити (80 новч.) А то је прилика, да је сваки набави, ко год жели имати „Збирку“ у комплетном издању. Скупљачима се уступа из захвалности на труду 10%.

Београд, 1895.

М. Нешковић
кр. жуп. школ. надзорник.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Општи познати родољуб српски г. Арсо Пајевић књижар из Новог Сада изволио се је сјетити и нашег мјестанца, те нам је за нашу „српску парохијску библиотеку“ послао 19 комада књига, у вриједности 25 фор.

На том лијепом дару потписана општина изјављује му своју најтоплију благодарност с тим више што нам је пети родољуб и саму поштарину платио. —

Заузимањем велеученог госп. Саве Петровића, П. секретара „Матице Српске“ и књижевника српског, паше нам „Матица Српска“ сва своја издања на дар, те му ова општина благодари као првом оснивачу своје „српске парохијски библиотеке“ јер да не би заузимања велеученог г. Саве Петровића не би ми никада могли основати, крај силних радња око изгореле цркве, дељењем парохијског дома, парохијску библиотеку. Ова општина на његовом таковом топлом заузимању кличе му: Живио нам први оснивач наше српске парохијске библиотеке!!

Угледали се на ове родољубе и други српски родољуби, те нашу библиотеку потпомагали подобним књигама, јер исте књиге дајемо свијету на читање, али их уписујемо у инвентар те ћемо их оставити нашем милом потомству.

Српска православна црквена општина у Бовињу (у Бановини) 9. августа 1895.

М. Стрика,
парох и предсједник.

Изашле су нам из штампе ове књиге:

ГРАМАТИКА
ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГА ЈЕЗИКА

својим ученицима саставио

Јован Живановић.

Књига је намењена као уџбеник богословијама и препарандијама.

Цена је 85 новч. а износи 8½ табака.

Добити се може само у потписаној штампарији.

Упозорујемо *на ову граматику све славне управе српске православних богословских училишта и учитељских школа.*

МАЛА КАТАВАСИЈА
ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.

Катавасија је уређена боље него иједна досадања и удешена је према потреби основне школе. Цена јој је 20 новч. а има 8 табака са лепим и јаким корицама.

Упозорујемо сл. школске одборе и г. г. учитеље на решење всл. Школског Савета у погледу наше Мале Катавасије. Наруџбине ће се извршити најтачније.

Српска манастирска штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 189 1—3

Расписује се стечај на два стипендијска места из завичаја народног добротвора *Стевана Николића* и сестре му *Василије*.

Свака ова стипендија износи годишње 126 форината, а могу их добити ученици средњих школа. Првенство имају рођаци покојног добротвора и сестре му.

Молиоци треба да поднесу: крштено писмо; сведоџбу од последње школске године; лекарску сведоџбу о здрављу и накалемљени богињама, а сродници имају још да докажу своје сродство.

Рок стечају је до Митрова-дне о. г.

Из редовне седнице црквеног одбора српске православне црквене општине у Новом Саду 27. септембра (9. октобра) 1895.

Ђ. Милић
прир. перовођа.

П. Попадић
председник.

СТЕЧАЈ. 182 2—2

Потписана црк. школ. општина поново расписује стечај, на овдашњој ср правосл. школи и то мешовити мушки и женски разред. Плата је годишња 400 фор. (или 800 круна) слободан стан са две собе, кујном, подрумом јеловником и поњољомбо пштом, ($2^1/_2$) два и по јанца орање земље, на коју учитељ сваковрсни порез плаћа, (2) два хвата тврдих дрва, 12 фор. (24) круна као перовођа, 15 фор. (30) круна за црквено-школске рачуне склапати и од укопа где буде позват 80 н.

Учитељу у дужност спада предавање свих школ. уредбом прописаних предмета, појање у десној певници, и обучавање школске деце у пјеснју, и повторну школу држати. —

Компетовати на ово место могу само они, који су свршили сомборску препарандију и владају мађарским језиком.

Рок за компетовање оставља се до 1. октобра по стар. кал. када ће се и избор обавити. —

У Срп. Пардању 10. септембра 1894.

Српска правосл. црквн. школ. општина.

С. О. 2708/1314. ex 1895. 188 1—1

СТЕЧАЈ.

Потписано председништво расписује стечај ради попуњења једног места код књиговодства срп. нар. црквн. фондова и закалда у Карловцима, са којим је скопчана плата од год. 600 фор. и станарина од год. 100 фор а. вр.

Постављање ће бити у привременом својству. Лица која желе получити ово место, имају своје исходно инструјисане молбенице потписаном председништву поднети најдаље до 6. (18.) окт. о г.

Доста-верно се има исказати нарочито, да је молитељ свршио са успехом трговачку школу. Првенство сем тога имају они, који су бар неко време већ били у служби код којег финансијског завода.

У Карловцима, 25. сепг. (7. октобра) 1895.

Председништво
срп. прав. нар. црквн. саборског дбора

СТЕЧАЈ. 186 1—2

Расписује се стечај за учитеља на III. и IV. разр. мешовите школе у Бегечу. Дужности учитељске у школи и у цркви прописане су школ. уредбом, а плата је ова: за редовну школу: 185 фор; за недељну школу 40 фор; $^1/_4$ сесније земље и 8 јутара (à 1200□о) ритске земље на т. зв. греди (на земљу учитељ порез плаћа); једна башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2° тврдих дрва, сваке за огрев колико је потребно и стан са потребним отрадама и вртом.

Споредни су приходи: за перовођство 35 ф., за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачунске књиге, појење туторског рачунског дневника и склапање годишњег рачуна туторовог и благајниковог). За укоп или парастос где буде позват 1 фор.; за сваки посебан спомен при укопу или парастосу 50 новч.

Молбенице са сведоџбама треба послати на потписаног председника до 14 октобра по ст. к. о. г. а жела је општине да се тражноци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама перовођске и рачуноводске ствари добро водили, имаће првенство.

У Бегечу (бачка ж.) 24. септембра 1895.

Ђ. Михајловић
перовођа.

Тоша Мутибарић
председник.

СТЕЧАЈ. 184 1—3

По одобрењу епарх. школ. одбора будимског под бр. ЕШО. 492/60 ex 1895.

Овим се отвара стечај на упражњено *учитељско место* нероисповедне школе у *Литови* — бараљске жупаније. Плата је учитељска годишње: у готовом 340 ф. ав. вр 6 (шест) јанаша добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа. 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2. патосане собе, 2. кујне, шпајза, подрума испод и уз стан врт од $^1/_2$ јанаша; затим за перовођство 12 фор. а од венчанића, укопа и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како посведневну, тако и повторну школу по наставној основи за нероисповедне школе од 25/IV. 1895. бр. III. C. 80/94 тачно вршити, у скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црквн функцијама уз свештеника суделовати и децу у појању обучавати.

Који жели ово место получити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење из мађарског језика.

Рок пријаве траје до 16. (28.) октобра т. г. молбенице имају се председништву нак. одбора доставити.

У *Литови*, (последња пошта Бешеџек.) 20. Августа 1895

Црквн. Школски Одбор.

К 875/795 ex 1895.

СТЕЧАЈ. 185 1—3

Расписује се поново стечај на парохијско место у *Новом Св. Ивану*. Интеркалара нема.

Молитељи имају своје ваљано инструиране молбе до 17. (29.) октобра 1895 потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије у Темишвару држане 19. септ. (1. окт. 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

ОГЛАС. 187 1—3

Управа манастира Ораховице жели у овданшњој средњој срп. нар. вероисповедној школи. Плата је 1000 круна, у име стана 300 круна, а у име огрева 100 круна.

Осим предавања у школи дужност ће бити изабраном учитељу да у цркви поје, и децу у појању обучава за што у име награде уз горњу плату још 160 круна добија.

Компетовати могу они учитељи, који су испитом оспособљени за мађарски језик.

Рок пријаве је до св. великоучк. Димитрија о. г. 26. окт. (7. нов.) 1895.

Из седнице школског одбора срп. правосл. црквено-школске општине у Новом Саду, држане 14/26. сент. 1895.

Никола Теодоровић
пр. перовођа

Н. Попадић
председник.

Бр. 17./1895. 173 3—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска правосл. црк. општина моноринска на темељу скупштинског закључка а по одобрењу Славног Епарх. Адм. Одбора од 18/30. јан. о. г. бр. А. О. 497/120 ex 1895., расписује овим дражбу ради подизања новога иконостаса у својој цркви.

Посао је процењен:

1. а) Столарски посао . . . . . 1048 фор.
   б) Дрворезачки . . . . . 1952 „

   укупно: 3000 фор.
2. Дражба на мањак држаће се 28. сент. (10. октобра) ове год. у 10 сахата пре подне у основ. школи код цркве.
3. Дражбовање се усменим понудама на целокупан посао, или засебно на столарски а засебно на дрворезачки, како одбор црк. општине за боље пронађе.
4. Дражби ће се припустити само они дражбеници, који сведоџбом докажу своју стручност, и односно подузимачи, који су исте послове са похвалом радили.
5. Општина односно одбор задржава себи право поверења подузимачу.
6. Сваки дражбовалац дужан је од горње своте 10% у име јамчевине у напред положити црк. општини.
7. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене коллаудације.
8. Ближи услови као и план могу се до дана дражбе код црк. општине видети.

У Мошорину, 29 авг. (10. сент.) 1895.

Илија Марковић
перовођа

Бока Бачкалић
председник

ОГЛАС. 187 1—3

Управа манастира Ораховице жели у овданшњој средњој срп. нар. вероисповедној школи. Плата је 1000 круна, у име стана 300 круна, а у име огрева 100 круна.

Управа манастира Ораховице жели у Читлуку оранице и ливаде 200 јутара, шуме за пашњак 140 јутара.

У Обрадовцима недалеко Читлука оранице и ливаде 100. јутара, шуме за пашњак преко 200 јутара

Ко би горе речено земљиште желио закупити, нека се изволи Управи овога манастира у Читлуку дне 17. новембра 1895. по новом календару пријавити, када ће се уједно и дражба обавити, те ће се најбољему нудиоцу изнајмити.

У Читлуку, дне 5. октобра 1895

Управа манастира Ораховице.

Ad Ебр. 491/к. 205 ex 1895.

СТЕЧАЈ. 183 1—3

Расписује се стечај на парохију IV класе у *Срп. Ковину.*

Ваљано инструиране молбенице имају се до 19. (31.) октобра 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Сент-Андреји дне 24. августа (5 септембра 1995.

Епарх. конзисторија будимска.

СТЕЧАЈ. 180 3—3

Пошто је г. Душан Мирковић, досадањи учитељ овданњи изабран за таковога у Вел Кикинди, то је остало овде упражњено *место учитељско,* на које се овим стечај расписује.

Плата је: 500 фор.; 25 фор. на рачун послуге; 12 ф. 50 нов. за шпеаћи прибор; 75 фор. у име станарине донде, док општина не буде у стању стан у нарави дати, 24 фор. за огрев и један јанаџ оране земље, на који учитељ порезу плаћа.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у овом разреду, који му школ. одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, децу у црквеном појању обучавати, уз часни пост у црквици средом и петком на јутрењу и прежде-освештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а испит су из мађарског језика положили.

Рок је стечају овоме 30. септембар по нашем календару о. г.

Из седнице школ. одбора држане у *Кулпину* (Торонтал) 20. августа 1895.

Председништво.

„Српски Сион" излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајене плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 8. октобра 1895.

Загреб, 7 (13.) октобра.

Превишњи долазак Његовог Величанства, нашег премилостивог цара и краља Франц Јосифа првог у престоницу краљевина Хрватске и Славоније разиграо је срца свију народа наше домовине осећајем радости и поноса, да могу свога љубљеногa и свима премилостивог владара поздравити и поклонити Му се у својој домовини, у својој кући.

Православни Срби краљевина наших похитали су такођер у красну престоницу своје домовине, да се најдубље поклоне своме премилостивом цару и краљу.

Српска православна црква митрополије карловачке, — архидијецезе карловачке и дијецезе пакрачке и горњокарловачке — са својом поглавицом, митрополитом-патријархом и два епископа пред њиховим свештенством, ступила је пред Његово Величанство са отвореним срцем својих врлина — непоколебиве и прокушане верности превишњем престолу и превишњој династији, те вршења своје јеванђелске хришћанске мисије, — да се у сјају тих врлина најдубље поклони своме врховном земаљском заштитнику и да Га увери о непроменљивости и о истрајности тих својих врлина, а да Му благодари на превишњој милости, која ју зрацима премилостиве владалачке Му заштите и очинског старања топло греје.

Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије кренуо се из Карловаца, са својом ужом пратњом, у прошли петак вечерњим влаком, а у засебним салонским колима. У Загреб је стигао у суботу у 8 сати у јутру, где су га на перону дочекали г. г. високопреосвећени епископ пакрачки *Мирон* и горњокарловачки *Михаило*, затим председник загребачке српске православне црквене општине са члановима црквеног одбора и више грађана. Председник г. Милан Станковић поздравио је Његову Светост добродошлицом, најавив радост српске православне црквене општине загребачке,

да може у својој средини поздравити своју црквено-народну поглавицу.

Његова Светост, праћена од високопреосвећене г. г. епископа и црквеног одбора, одвезла се на својим дворским колима, — која су претходно у Загреб послана, — у палату г. *Дра Богдана Медаковића*, који је ставио у својој прекрасној палати Његовој Светости на расположење цео први спрат.

Његовој Светости се исти дан у 10 сати пре подне поклонио црквени одбор српске православне црквене општине загребачке, а после тога је Његова Светост у пратњи високопреосвећене г. г. епископа Мирона и Михаила чинила посете пријасном надвојводи Леополду Салватору, преузвишеном бану, преузвишеном надбискупу Посиловићу, војном заповеднику и другим врховима.

При доласку и одласку посете код пријасног надвојводе Салватора пољубио је надвојвода Његову Светост у руку.

Учињене посете враћене су Његовој Светости у Његовоме стану. Његовој Светости осим враћених посета чињена су непрестано поклоњења многих одличних особа.

У недељу била је у лепој загребачкој српској православној цркви архијерејска служба. Началствовао је св. патријарх *Георгије*, а богослужење још високопреосвећени епископи *Мирон* и *Михаило*, за тим архимандрити: Платон Телечки, Гаврило Жејановић, Митрофан Шевић, окружни прота Јован Штековић, свињел Лукијан Богдановић, Миле Стрика парох из Бовића, протођакон Димитрије Бранковић, јерођакон Георгије Летић и Евгеније Летица.

На улазу у цркву, са маргаритске улице, дочекало је Његову Светост и високопреосвећене епископе у орнату обучено и остало многобројно свештенство. Улица је била препуна радозналога света, да види српског патријарха и епископе.

Његова Светост се довезла на својим колима, а за њиме два високопреосвећена епископа.

Пред улазом у цркву, а при излазу Његове Светости из кола, закадиле пред Његовом Светости три ђакона са кадионицама, два архимандрита метуше патријарашки плашт и предадоше патријарашки жезао Његовој Светости. Уз појање „Достојно јест“ ушла је Његова Светост са високопреосвећеним епископима и свештенством у цркву, која је већ дупком пуна била како Срба и Српкиња тако и осталог грађанства загребачког. За певницом присуствовао је св. литургији и високопреосвећени митрополит тузлански г. *Никола Мандић*, који је читао „**Вѣрую**“ и „**Отче наших**“; „**Вѣрую**“ са особитим нагласком речи у осмом члену символа вере: „**иже отъ Отца исходитъ**“.

На кору је, од алилуја после апостола, певало загребачко српско црквено певачко друштво. Композиција певане литургије јесте коровође певачког друштва у Трсту *Синике*, а посвећена је српском црквеном певачком друштву загребачком. У целој композицији преовлађују мотиви талијанске мелодије. па ипак се она мора у више одељака допасти као нарочито погођени израз садржине која се песмом исказује, н. пр. Слава пре Јеванђеља; поједини делови херувике, **Имамы ко Господѣ. Честнѣйшю херувимъ** и др.

Извађање самог појања је било вештачко, а то је заслуга и оних чланова кора, којима је певање свагдањи посао, којима су гласови како јаки и метални, тако и сасвим увербани. Не жалимо што смо чули и такво појање.

Св. литургија је богослужена свечано и умилно, те је својом лепотом и умилношћу као и достојанственом појавом смирености и благости архијерејске, која се манифестује при сваком акорду умилног гласа и при сваком покрету импозантне Његове Светости патријарха Георгија, испуњавале све присутне осећајем пијетета и душевног задовољства и уживања, а присутне Србе и Српкиње — још и очигледним поносом што је све то тако.

После заамвоне молитве говорила је Његова Светост са амвона, прекрасну архипастирску реч и поуку.

Давши израза радости, којом и српска православна црква очекује премилостивог владара у престоници миле нам домовине краљевина Хрватске и Славоније, а у којој радости се српска православна црква и данас помолила Богу за живот, здравље и успех свију подхвата премилостивог владара, као и за срећни Му долазак у престоницу наше домовине; поучила је Његова Светост присутне Србе и Српкиње и метнула им у срдачним и бираним речима, на срце до сад увек прокушану и осводочену непоколебиву верност и оданост српску превишњем престолу и династији и премило-

ством нам владару Францу Јосифу, првом; а за тим са маркантним речима опоменуо је св. патријарх Георгије свој православни српски народ на одлучно чување свете и миле му православне вере и цркве против свију напада, долазили они ма откуда, али да оно увек буде са достојним поштивањем верских осећаја других вероисповести, како би свој свету и милу веру православну и надаље сачували неоскрњену а показали се достојним потомцима својих праотаца.

Говор Његове Светости учинио је дубок и јаки утисак. Усклици „живио патријарх“ одјекивали су громогласно у лепој српској православној цркви загребачкој.

Тај утисак се манифестовао у свој својој јачини и снази тек при поласку Његове Светости из цркве, када се појавио на улици. Урнебесно „живио“ дочекало је св. патријарха Георгија и испратило из цркве. Та овација колико ће пријатна бити Његовој Светости, толико је она и на част Срба загребачких и свију који се уз њих у Загребу окупише око свога патријарха.

⁂

Загреб, 2. (14.) октобра.

Дивно је освануо и данашњи дан, а сви смо радосни што ћемо угледати премилостивог и љубљеног свога цара и краља, доброг и свима праведног владара и земље господара. Цео Загреб је на ногама, у најсвечанијем руву и искићен дивно.

До 8 сати у јутру Марков трг је био препун господштине, сјаја и бљеска Пред банским дворима скупило се све што је у Загребу, и што је у Загреб стигло господштине и великодостојника, многих изасланстава и поклоника.

Кад се све већ искупило беше, стигао је и Св. патријарх *Георгије* у круг највиших достојанственика. Његова Светост је при доласку своме пред банске дворе била предусретана са достојном пажњом од свију присутних, поздрављајући и разговарајући се са најодличнијим представницима присутне господштине.

Његово Величанство кренуло се из царског дворца Гедела јучер у $8^1/_2$ сати у вече, праћено преузвишеним министром председником бароном Десидеријем Банфи и осталим дворским достојанственицима, а дочекано и допраћено од границе Краљевина Хрватске и Славоније и са преузвишеним баном грофом Куен Хедерваријем.

У $8^1/_4$ сати, кад је стигао дворски влак у жељезничку станицу, огласили су то топови, и одмах је и на Марковом тргу отпочело неко необично кретање, пиштекивање и радовање, да је ближу сретни час да угледамо Његово Величанство.

На богато и укусно искићеној станици дочекали су Његово Величанство градоначелник загребачки А. Мошински са градским заступством. Градоначелник је поздравио Његово Величанство и Његово Величанство је благоизволело најмилостивије „узети на знање израз непоколебиве верности и одности грађанства земаљског главног града Загреба“.

Његово Величанство је целога пута, од колодвора до банских двора поздрављано френетичким усклицима „живио“. Тако исто би дочекано на Марковом тргу, где су по реду чекали дворски достојанственици, црквени достојанственици са свештенством, разни великани и многе депутације.

Његово Величанство је пред банским дворима удостојило своја нарочитог поздрава и речи Његову Светост, св патријарха Георгија грофа Елца, надбискупа Посиловића и још неке великане.

У 10 сати отпочела су поклоништва пред Његовим Величанством. У првом, дворских великодостојника, благоизволело је Његово Величанство најмилостивије говорити са Његовом Светости, св. патријархом Георгијем изразив своју превишњу радост да га види.

Његово Величанство је благоизволело питати Његову Светост је ли рад синода завршен. Кад је Његова Светост одговорила да нису сви предмети своје решење добили и да је синод одгођен, запитало је Његово Величанство има ли још много предмета за решавање, на које питање је Његова Светост одговорила, да је још мали број предмета остао нерешен.

После дворских достојанственика примљено је било поклоништво католичког, а одмах иза овога поклоништво српског православног свештенства.

Кад је Његово Величанство ступило у дво-

рану примања поздрављено је са трикратним живио, које се понављало при поздраву Његове Светости, при одговору и при одласку Његовог Величанства из дворане.

Поздравни говор Његове Светости ово је:

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Премилостиви господару!

Пресретни ступамо пред лице Вашег цес. и апост. краљ. Величанства да Вашем Величанству изразимо своју најдубљу поданичку оданост, привржености и непоколебиву верност у име своје и у име клира и поверене нам паства духовне православне српске архидијецезе карловачке и православне српске дијецезе пакрачке и горње-карловачке.

Ми се осећамо пређадосни, што је Ваше Величанство благоизволело најмилостивије походити ове краљевине Своје и у њима Својим превишњим доласком обасјати са осталима и нашу православну српску цркву и Вашем Величанству верно одани клир и народ у њој. Превишњим овим чином благоизволело је Ваше Величанство најмилостивије показати и овом приликом ону неизмерну љубав, којом Ваше Величанство подједнако пази све Своје народе, цркве и земље.

У тој радости припадамо Вашем ц. и апост. кр. Величанству, као своме господару, родитељу и заштититељу са најпонизнијом поданичко-синовском молбом, да Ваше Величанство благоизволи примити најпонизнију изјаву нашег најдубљег страхопоштовања, привржености и непоколебиве верности и да благоизволи топле зраке Свога превишњег благовољења, милости и заштите владалачке нашој цркви, свештенству и вернима и у будуће најмилостивије неускратити.

А ми ћемо се у својим топлим молитвама ваздa обраћати превечном Творцу за милост, да много и дуго уздржи Ваше Величанство здрава, срећна и велика на славу пређасне династије, миле нам отаџбине наше и осталих цркава и свих верно-оданих народа пространих држава Вашега Величанства:

Те своје најискреније жеље пратимо са усклицима:

Живило Ваше Величанство на многа љета!

Њ. Величанство благоизволело је одговорити:

Захваљујем Вам од срца на поновном уверавању Ваше прокушане верности и привржености, те недвојим да Кете патриотском приправношћу подупирати очинско моје настојање смерајуће на заштиту Ваше цркве, те, верни своме евангеоском звању, чинити све, да се хришћански морал, слога и љубав ближњега шири у срцима Ваше пастве.

Божији Вас благослов пратио у Вашем деловању те будите уверени о непроменљивој мојој милости и благонаклоности.

После превишњег одговора благоизволело је Његово Величанство удостојити својих речи: високопреосвећењу г. г. епископе Мирона и Михаила, за тим свештенике: протопрезвитера беловарског Штековића, архимандрита Телечког и Змејановића, ректора богословије протојереја Вучковића и још неколицину њих.

Ректора богословије Вучковића благоизволело је Величанство питати колико траје курс богословије, колико професора и колико слушалаца има сад на богословији, а колико је прошле године богослова свршило богословију.

На поздравни говор поклонства загребачке српске православне црквене општине имало је милост Његово Величанство одговорити: „*Захваљујем вам на уверењу верности и оданости према мени и моме дому.*

Знам да је ова изјава искрена те вам је одговарам уверењем о Мојој краљевској милости“.

Његова Светост и високопреосвећени епископ Мирон позвани су на дворски ручак за уторак, а високопреосвећени г. епископ Михаило позван је за среду.

Сутра дан, у уторак у $^1/_2$11 пре подне походило је Његово Величанство нашу цркву. Његова Светост, високопреосвећени епископи, три архимандрита и остало многобројно свештенство дочекали су Његово Величанство у орнату пред улазом у цркву. Са краљем се довезао преузвишени бан.

Његово Величанство праћено, с леве стране, св. патријархом Георгијем, ушло је кроз царске двери у олтар, а онда отпраћено тако исто до царског стола, припређеног за ту прилику одмах до леве певнице. Његово Величанство је стајало у столу своме држећи калпак у десној руци.

После свршеног молебствија ступила је Његова Светост на амвон и поздравила Његово Величанство.

Говор Његове Светости, којим је поздравила

у цркви, са амвона, Његово Величанство гласи од прилике овако:

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство,

Најмилостивији Господару!

Благоизволите најмилостивије примити најискреније благодарност нашу и целе српске православне црквене општине загребачке на превишњој милости, којом сте благоизволели удостојити овај свети нам храм Својом најмилостивијом посетом, те тиме доказати Своје поновно највише благоволење, које Ваше Величанство гаји за нас, као год за све вероисповести и народности Своје простране монархије.

Особито су Вашем Величанству најискреније благодарни верни и одани православни Срби ове црквене општине, јер им је Ваше Величанство указати благоизволело највишу милост и пружити благи мелем на ојађену побожну душу и повређено народносно чувство.

Бог мира и љубави нека прати Ваше Величанство и на овоме трудноме путу, на којем ће Вас пратити и наше најискреније молитве за дуг живот и крепко здравље Вашега Величанства, за цели срећни владајући дом и за срећно владање Вашег Величанства на срећу свих народа велике царевине Вашега Величанства.

Живило Ваше Величанство наш премилостиви цар и краљ Франц Јосиф први!

Одушевљено и срдачно „живио“ испуњавало је цркву из стотине срдаца присутних Срба.

Говор Његове Светости учинио је силан и најповољнији утисак.

При уласу у цркву и излазу из цркве певало је загребачко српско црквено певачко друштво на корошу царску химну, а скупљени верни Срби клицали су урнебесно живио!

Кад је Његова Светост данас дошла у цркву и кад је полазила из цркве, била је са громком овацијом дочекана и испраћена — од свога народа, дочим су мангупи и хрватска дерлад ђачка викали pereat.

Његово Величанство благоизволело се и Његовој Светости, при дворском ручку, изразити о изгредима загребачким са речима: „Gar-stiger Bubenstreiche“ (гадна детињарија).

Његова Светост присуствовала је при свечаној престави у позоришту и на свечаноме балу.

БРУКА У ЗАГРЕБУ.

Радост Срба, који су похитали у престоницу своје миле домовине, да се у верности и оданости поданичкој поклоне и своме премилостивом цару и краљу; радост српске православне цркве, која је и том приликом из дубине својих искрено верних и оданих осећаја — превишњем престолу и владарскоме дому као и превишњој особи љубљеног цара и краља нам Франца Јосифа првог — подизала престолу небеском најтоплије молитве за свога врховног заштитника и највишег миромомазаника, помућена је та радост баш онога дана, кад је Његово Величанство удостојило престоницу миле нам домовине својим превишњим доласком. Помућена је баш онда, кад је требало у престоници свима нам једнако љубљене домовине да царује најузвишенији ред и мир; да крила шири братска и хришћанска једнодушна љубав и радост. Помућена је баш онда, кад је требало Његовоме Величанству осладити превишњи боравак у престоници драге нам домовине с тим уверењем, да су и у њојзи, као једном делу простране и сретне нам аустро-угарске монархије, а према најтоплијим жељама и најправдољубивијим тежњама и превишњим интенцијама Његовог Величанства сви народи једнако задовољни, све цркве и вероисповести једнако заштићене. Помућена је та радост баш онда, кад је требало пружити очигледне доказе Његовоме Величанству да и ови лепи делови силне му државе, краљевина Хрватска и Славонија — нису гадна изнимка у томе.

Баш у оне часе и одмах после тога, кад се је представништво српске православне цркве најискреније у страхопоштовању и најодданијој верности поклонило Његовоме Величанству, своме премилостивом цару и краљу са најпонизнијом пода-

Захтевамо да нам се заштити лична безбедност и безбедност светиња и у престоници нашој, како се не би више поновили варваризам и брука, у каквој је Загреб огрезао 2. (14.) октобра о. г.

Јеремић.

Вѣрую въ единаго Бога.

(Наставак).

Но метафизичке мисли и појмови нису за свакога; стога се промислу Бога и Оца нашега и прохтело да се објави начином који је човеку много јаснији и приступачнији, а то је помоћу језика и речи. Тај прохтев највише промисли изведен је тако чудним и необичним начином, да нас већ и сам тај начин уверава о истинитости религије коју нам он предочи износи. Бог је лично говорио с човеком. И благо оном који те речи Божије, које је он Сам о Себи изрекао, што боље проучава и што чешће понавља. Да видимо дакле и ми сада шта вели Божанствено откривење о Богу самом:

„Господ је истинити и прави Бог, Он је Бог живи вечни цар. Од гњева Његова дрхће земља, и народи не могу издржати претње Његове“.

„Господ је утврдио васелену мудрошћу својом, и разумом својим разапео небеса. Његова мудрост разврже јазбине и претвара у росу облаке. Он рече и постаде; нека буде светлост и би светлост. Он је тај, који је небеса распростро“.

„Ко је измерио воду претима својим и небеса премерио пењу? Ко је измерио прах земаљски и горе измерио на мерила и брегове на потег? Или ко је затворио море вратима, кад као из утробе изиђе? Кад постављах за њ уредбу и метпух му преворнице и врата и рекох: довде ћеш долазити, а даље нећеш, и ту се устављати поносити валови твоји.

„Подигните горе очи своје и видите: ко је то створио? Ко изводи војску свега тога на број и зове свако по имену и велике ради силе Његове — јаке моћи не изостаје ни једно“.

„Он шаље светлост и полази; на позив његов одзива се дрктећи. Звезде просипају светлост своју свака са свога места радујући се. Он их зове и оне одговарају: ево нас! Радосно просипљу светлост пред Творцем својим. Вечни Бог створио је све без разлике.

„Ко је управљао дух Господњи? Или му био саветник и научио га? Где народи су као кап из ведра. Сви су народи као ништа пред њим. Свако је тело трава и све добро његово као цвет пољски. Суши се трава, цвет опада кад дух Господњи дуне на њ. Суши се трава и цвет опада, али реч Бога нашега остаје до века. С ким ћете дакле изједначити Бога? и какву ћете му прилику наћи? Не казује ли вам се од искона? Он седи над кругом земаљским, и њезини су му становници као скакавци; Он је разастрво небеса као платно и разапео их као шатор за стан. Ја сам Господ први и последњи. Ја пети! Ја сам једини праведан, и остајем непобедими цар на веки.

Не говори: ја ћу се сакрити испред Бога мојега; јер ко води тамо горе о мени рачуна? У великој овој мешавини нико ме и не примећује, јер шта је моја душа према неизмерним створењима? Наопаке су мисли ваше. Говори ли дело за онога који га је начинио: није ме начинио? и лонац говори ли за онога који га је начинио: не разуме? Јер где! И сама небеса, и морска бездан, и цела земља, и све што је с њима, све стрепи од његова погледа.

„Господе, ти ме кушаш и знаш. Ти знаш кад седем и кад устанем, Ти знаш мисли моје из далека; кад ходим и кад се одмарам, Ти си око мене, и све путове моје видиш. Још нема речи на језику мом, а Ти, Господе, где, већ све знаш. Састрао и спред Ти си ме заклонио, и ставио на ме руку Своју. Чудно је за ме знање Твоје, високо, не могу да га докучим. Куда бих отишао од духа Твојега, и од лица Твојега куда бих утекао? Да изађем на небо. Ти

пичко-синовском молбом да благоизволи топле зраке свога превишњег благоволења, милости и заштите владалачке нашој цркви, свештенству и верним и у будуће најмилостивије неускратити; и кад нас је Његово Величанство благоизволело најмилостивије уверити о непроменљивој својој превишњој милости и благонаклоности — баш онда је српска и православна светиња била у престоници миле нам домовине каменьем обасипана, на разне начине ружена и срамоћена; српска православна црква у сред престонице била је баш онда нападнута и прозори на њој разбијани. Српски патријарх бивао је вређан, српски свештеници су бивали пљувани и инсултовани; српски народ је био вређан, кињан и понижаван.

Ради чега? Јер је на цркви и народном хијском дому истакнута била и српска застава, у знак радости српске православне цркве и народа — доласку Његовога Величанства. Зар само за то? Не, него и за то, јер је крв престонице — са малим изузетком — отрована и инфицирана фанатичком мржњом на све што је српско, што се српским зове и православљем поноси.

А да је тако, имадосмо прошле недеље прилике на више и разне начине искусити и уверити се.

Признаћемо, да су то дивља рула и фанатичка дерлад починила. А не ћемо испитивати: за што је све то могло бити и за што се није спречило; за што су се дивљи призори и поступци трпили и омогућавали два пуна сата и после?

Не ћемо питати: ни шта ће са кривцима бити, какве ће то последице имати, ко ће за све то пред Богом и пред светом одговарати? Не.

Констатујемо само да ни *црква* наша од беснила дивље руље и фанатичке школске дерлади хрватског свеучилишта није поштеђена.

Уверавамо само сваког, да смо увређени до срца, да нам је увређен наш народни понос, наш верски осећај за који је Србин вековима крв лио и главу давао.

Политичка страна догађаја у Загребу је изван нашег домашаја и ми се не пачамо у њу. Али не мањи је бол нашег увређеног хришћанског морала, јеванђелског чуства и православног осећаја и поноса, који бол ће нам разумети цео образовани и хришћански свет, који ће бол појмити и преузвишени наш бан и његова висока влада и наш земаљски сабор, а који ће бол сигурно знати наћи код сва три фактора земаљске нам управе и законодавства свога одлучног протеста, а сигурно и свога задовољења.

Ми смо уверени да је и Његово Величанство потпуно извештено о свему што се догодило у Загребу за превишњег му боравка тамо. Јер што цео свет зна, што знаду сви поданици, знаће и владар. И за нас би довољно задовољштине и умирења већ и у томе било.

Ал' увреда, која нам је пред олтаром свете цркве нанесена, продире нам у душу, у сваки атом. Та се памти; памти, јер — *црква* је наша увређена 2. (14.) октобра у Загребу. Ми то заборавити не можемо; а опростити моћи ћемо само онда, ако нам се пружи с једне стране задовољштина за већ учињено, а с друге стране гаранција, да се више тако шта учинити не ће *ни сметње ни моћи*.

Задовољштина нам је до некле дана. Хвала мудроме и витешкоме бану грофу Куен-Хедерварију те је Његово Величанство у свету цркву уђи могло и што је ушло и ако испод полупаних прозора али и испод знамења црквено-народнога нам, миле нам и дичне тробојне, црвене, плаве и беле заставе наше српске.

Хвала дичноме патријарху нашем преузвишеноме Георгију Бранковићу, што је пред светлим лицем премилостивог нам владара и са амвона самог одлучна и јака израза дати изволео ојађеном срцу своме архипастирскоме и болу целога му народа и цркве. Слава патријарху *Георгију!* одјекује данас широм Српства митрополијског.

Задовољштине имамо до некле. Али најодлучније очекујемо и гаранције, да ће се стати на пут дивљаштву и варваризму у престоници и широм миле нам домовине. Захтевамо да се онемогући од сад престоници и домовини нашој брука какву им нанесоше дерлад по годинама али и матора — дерлад по памети и накости својој.

си онде. Да сиђем у пакао, онде си. Да се дигнем на крилима од зоре, и преселим се на крај мора: и онде ће ме рука Твоја водити, и држати ме десница Твоја. Да речем: да ако ме мрак сакрије; али је и ноћ као видело око мене. Ни мрак неће за мрачити од Тебе, и ноћ је светла као дан: мрак је као видело.

Његове ради величине Бог је трпељив, те излива на нас своје милосрђе. Да, Господе, Ти си према свима милостив; јер Теби није ништа не могуће, и Ти не гледаш на наше грехове ради покајања. Љубав Твоја обухвата све што је ту, и никоје Твоје створење не мрзиш, јер и неси ништа створио из мрзости. Ти, *человѣколюбче Господи*, одржаваш све, јер је твоје све. Како слатко и мило проневјава дух Твој, Господе, кроза све! Стога и не мимоилази казан Твоја оне који греше и опомена Твоја, о Господе, не би ли од греха одустали и у Тебе заверовали. Ниси био немоћан да скрушиш безбожнике у борби са праведницима и да их у мах потаманиш; већ им дајеш прилике да се поправе и покају, па кад Те се не буду ни пред ким стидели да им грехе прашташ. Јер ко теби еме рећи: шта си учинио? Или ко ће се Твоме суду противити? Или ко сме стати пред лице Твоје да брани ништавило људско? Или ко ће Теби кривице приденути због тога, што пропадају народи; које си ти створио? Нема тога цара ни силника који ће ступити пред тебе да тражи рачуна о онима које си ти уништио. Ти си праведан, о Господе, на су наредбе Твоје праведне. Твоја управа, о свемогући Господе, пуна је благости, и владавина Твоја пуна милости; јер ти моћ стоји на услузи, кад год је захтеш.

„Ко је у стању величину Твоју изрећи, и милосрђе Твоје описати? Колико је небо високо од земље, толика је милост Његова к онима који га се боје. Колико је исток далеко од запада, толико удаљује од нас безакоња наша. Како отац, жали синове, тако Господ жали оне који Га се боје Јер зна грађу нашу, опомиње се да смо прах. — Као пастир пашће стадо Своје; у наручје своје сабраће јагњиће, и у недрима ће их носити, а дојилиће ће водити полако. — Може ли жена заборавити пород свој да се не смилује на чедо утробе своје? А да би га и заборавила, Ја нећу заборавити тебе. Гле на длановима сам те изрезао!“ —

Како су дубоки и узвишени ти библијски појмови о Богу, од којих би још читав низ навести могли; како ли тој узвишености силно помаже она простота у изразу да у мах освоје срца наша!

На тај се начин ето објавио „невидљиви Бог“ (као што се Сам назива) у старом завету; у закону ново-заветном пак није више тако, овде се он јавља на земљи и међу људима. Вечном се Божанству прохтело да се у Јеванђељу кроз уста личног „Слова“ свога пред нашим очима објави у разним облицима, како би и најмањим међу нама појмљив могао бити. Овде нам излазе, на видик васколика својства Његова, која нам се кроз део оних јасних прича, помоћу којих се Вечити и невидљиви уједно и скрива и објављује, на тако узвишен а уједно и прост и обичан начин објављују, како ће нам сујетне телесне очи наше уједно и сачуване и задовољне бити. Не одбацује ни „најрукопипателнија“ средства и управо најобичније и најпростије слике и тражи и бира, да се само на наше становиште спусти. У св. Јеванђељу је вечно Божанство Отац који прашта, судац пун милосрђа, жених који позива на свадбу; пријатељ, који купца; господар, који награђује своје радењке; сејач, који иде на сејање; пастир који тражи изгубљене овце своје; квочка која зове пиле своје и под крила их своја скрива. И из својих ових простих и обичних сравњења проспјава најдубље и најузвишеније, најопсежније откривење моћи, светиње, правде, милосрђа и љубави Божије.

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станимир, парох.

(Наставан).

Г. Р. и г. Н. противуслове један другоме. Г. Н. држи се строго одредбе првог дела сказанија, те тврди, да се Матејева јеванђела имају читати најмање до петка по Крстову-дну, а нскад — да како — и нза петка по Крстову-дну. — Г. Р. држећи се строго другог дела сказанија и 10 гл. типика тврди, да се са понедељником по Крстову-дну, односно са понедељником по недељи по Крстову-дну има започети читати Лукино јеванђеље, па била дотле „Матејева јеванђеља прочитана или не“. — Како се оба ова дела сказанија у сваком случају сложити не могу, јасно је, да и г. Р. и г. Н. један другом противуречити морају.

На који је од та два дела сказанија — правило; кога нам се дела ваља придржанати? Ко има право: г. Р. или г. Н?

Видеће се у 7. одељку, показаће „примери“.

Како типик тако и сказаније каже, да се Матејева јеванђеље чита до месеца Септембра, т.ј. до Крстова-дна, односно до петка по Крстову-дну, или боље до недеље по Крстову-дну; међу тим сказаније вели, да Матејево јеванђеље „**вѣходитсѧ в҃ седмицахъ седминадесѧтыхъ**“ т.ј. Матејево јеванђеље чита се — које у све седмичне дане, које само у суботу и недељу — кроз пуних 17 седмица. —

Но како од Духова до Крстова-дна нскад може бити више, а нскад мање од 17 седмица, то се намеће питање: да ли се у првом случају Лукино јеванђеље и пре Крстова-дна; а у другом случају Матејево јеванђеље и после Крстова-дна читати може и сме?

И ово ће се видети у 7. одељку, и то ће најбоље показати и доказати „примери“. —

Чујемо већ, да то, колико ће се које године прочитати недељних јеванђела Матејевих, *не зависи „од Крстова-дна“*. Треба нам, дакле, дознати, од чега то зависи.

Кад ће се свих 17 недељних јеванђела Матејевих прочитати, а кад не, то нам каже следеће место сказанија:

„**И сѧко ѕ҃ седмица сѹ(в) и не(д) тѣкмо имать за еже маліцы чѣстисѧ ѕ҃. седмицамь Матѳѣовѣмь нь аще бѹдеть вьноутрь пасха, аще ко вьнѣ пасха бѹдеть никакоже сѵрѣчь хощеть чѣстисѧ и сїа ѕ҃. седмица. вьзкрачаисѧ вьспѣть къ М(р) и вьноудоужѣ хощеши чѣти ѕ҃ (5) днии аще ко за еже не сьнизитисѧ пасцѣ, не достанеть и къ Лоуцѣ сѹ(в) и не(д). чѣтеть тамо и сїа не(д)лїа Ма(т)ѳѣова, тѣже и Хапаѡнина прежде закѹсѣе**“

Јеванђеља Матејева читају се сва, дакле и јеванђеље 17. недеље, о Хананејци чита се на своме месту, у 17. недељу по Духовима онда, када је „**вьноутрь пасха**“; а када „**пасха вьнѣ бѹдеть**“, тада „**никакоже хощеть чѣстисѧ и сїа ѕ҃. седмица**“

Јеванђеље 17. недеље Матејеве — у случају када се у своје време, на своме месту не прочита — чита се „у једну недељу између недеље „**по просвѣщенїи**“ и недеље о Митару и Фарисеју онда, када „**не достанеть и къ Лоуцѣ сѹ(в) и не(д)**.

Но сад је питање: шта значе изрази „**вьноутрь пасха**“ и „**вьнѣ пасха**“?

Горње место сказанија навео је и г. Р. на 17. и 18. своје брошире и то по словенском сказанију, а навео га је не за то, да њиме докаже, од чега зависи, колико ће се које године прочитати недељних јеванђела Матејевих, и према томе, за што је 1887. год. јеванђеље 17. недеље Матејеве у своје време (20. сент.) непрочитано остало; него за то, да њиме докаже, за што се у узвесним случајевима, односно неким годинама „јеванђеље 17. недеље Матејеве има прочитати у једну недељу између недеље о Митару и Фарисеју“. — Међу тим приведено место сказанија казује нам и једно и друго. Место, односно правило то дели се на *два* дела; у првом делу казује се, *кад и за што* се јеванђеље 17. недеље Матејеве не чита на своме месту, у 17. недељу по Духовима; у другом делу казује се, *кад, где и за што* се јеванђеље 17. недеље Матејеве чита „у једну између недеље по просвјешченију и недеље о Митару и Фарисеју.“ —

Г. Р. сумњао је да ли је пок. Ш. у опште и знао за прво сказаније нашег јеванђеља; а допуштајући, да је пок. Ш. за сказаније знати могао, г. Р. тврдио је, да пок. Ш. наведеног места сказанија разумео, и разумети могао није.

Ако је г. Р. знао, или само сумњао, да пок. Ш. приведеног места сказанија разумео и разумети могао није, онда му га је требао разјаснити и протумачити. Но за дивно чудо, г. Р. тога не учини; он се израза „вьнсоутрь пасха“ и „вьнѣ пасхѫ“ ни дотакао, о њима ни бар речице проговорио није. А управо ти су изрази кључ за разумевање, целог тог места и правила сказанија.

Рекох већ, на чем основа г. Р. своју тврдњу о томе, да прочитање или не прочитање свих 17. Матејевих недељних јеванђеља записи од Кретова-дна; наиме да он ту тврдњу своју основа на сказанију, по коме се Лукино јеванђеље чита „ѿ начала къ понед. по вождижении крта“ и на 10. глава типика, по којој се исто јеванђеље чита „ѿ нѣи тоже по вождижении“. Споменух, да г. Р. наводи за „пример“ 1888. год. када су — из наведеног узрока — четир или боље три недеље јеванђеља Матејева — 15, 16. и 17. — непрочитана остати имала. —

Но ни дотично место сказанија, а ни 10 глава типика не говори о *изузетку* о томе, како бива у изнимном случају. На дотичном месту сказанија, као и у 10. гл. типика говори се — *у опште*, говори се — тако да рекнем — *о правилу, о том, како бива обично*. О изузетку пак, о изнимном случају говори баш горе наведено место сказанија, које је г. Р. пок. Ш-ку протумачити хтео, односно требао. —

На шта да видимо? На томе месту сказанија није реч о множини, него од *о једнини*; не говори се о четири, односно три, него само о *једној* недељи. Каже се јасно и разговетно, да се у изнимном случају, онда, када је „кнѣ пасха“ само *једна* Матејева недеља изостанити, да само *једно* недељно јеванђеље Матејево непрочитано остати има, па се чак изриком и по имене наводи та недеља, то јеванђеље, каже се на име „никакоже хощеть чьстисе и сїа ѕи, седмица“, а мало даље опет по ново „чьтется тамо и сїа не(д)ѣла Ма(т)ѳеѡва, їако и Хананѣини . . .“ Да се у изнимном случају доиста само једна и то 17. седмица, односно јеванђеље 17. недеље Матејеве на своме месту читати не може и не сме, показује и доказује и друго место тог истог сказанија. То место сказанија, — по нашем јеванђељу — гласи:

„Бѣди же ѥгда̀ждо, їако начинаетсѧ на сѵ̑ю пасхѫ їѡаннѣ зач ѯ̃. . И тако держи рядъ до нѣи пѧтдесѧтыѧ и начинаетсѧ матѳей в' понед ѳ̃., зач. ѕ̃ѳ: и втор. зач. ї̃. и тако держи рядъ до нѣи ѯ̃. и начинаетсѧ Марко, къ понед. ѥ̃і. нѣи, зач ѥ̃: . . . и тако держи рядъ до нѣи ѯ̃і.: сїа нѣѧ, ѯ̃і, чтется в' маѳ напреди, къ нѣѫхъ лѣкиныхъ . . .“

Ево и овде је једнина, реч је о једној недељи — „сїа нѣѧ, ѯ̃і.“ — која се чита „в' маѳ напреди, в' нѣѫхъ лѣкиныхъ.“

ХРИШЋАНСТВО У АБИСИНИЈИ.

(Свршетак)

Но у XIX. столећу су Абисинци такође стали зидати цркве од камена. Најлепша је између њих она у Атегерану, коју је 1828. г. саградно Сабагадис.

Она је посвећена светом Сиријакију, који је како веле, у четир годишњем свом узрасту жртвовао свој живот ради Христове вере. Црква та дуга је 50 стопа, а широка 25; има облик правилногa четвороугланика, који је покрит сламом. Унутрашњи њезини зидови украшени су грубим живописом, који представља алегоричке слике, сцене из Св. Писма, битке, разне епизоде из живота Сабагадисова; сва лица на сликама насликана су en face, пошто се, по мишљењу, Абисинаца, с профилоса сликају само чивути и зли духови. Положај слика доказује, да Абисински вештаци немају појма о перспективи; као што се види, они су се сликајући старали о том, да предмети, које су они насликали, што више падну у очи, па зато нису штедили боја.

Пошто су абисински храмови сазидани на узвишеним местима, то су они чисто утонули у зеленилу дрва, која замењују ограду. Споља су им здања окружена отвореном галеријом, а унутрашње устројство сећа нас на храмове првих Хришћана: оне преграте за мушке и женске, и опај ниски иконостас . . . Црквене утвари су — као и у нашим православним храмовима, само је ковчег (ћивот) с именим светога, коме је посвећен храм, позајмљен од Јевреја, па и иконе се одликују крајњим сиромаштвом. Кад се сравне абисински богомази са руским суздалским молерима,

то су ови последњи Рафаели према првима, и можда у једној фантазији иконописци не уступају својој северној браћи. У цркви града Адове налази се н. пр. слика, која представља прелаз Јевреја преко црвеног мора; на тој слици су Египћани намаловани у облику египатских писама, с фесови на главама и Реминтоновима пушкама у рукама, њихова батерија са 6 топова спремна је да учини паљбу на несретне бегунце и т. сл. све у том жанеру.

Осим цркава, има у Абасинији безброј манастира, а устав за њих састављено је абисинском светитељ Текла-Хајмонот. Народ особито поштује ове обитељи: Дебра-Табор код језера Тана, Махдера-Маријам — недалеко од њега, Ваздуба — на реци Такаце-и Дебра-Либан — у Шоа.

Абисински манастири и храмови служе сем свог правог назначења, и као главни расадници просвете; при њима су основане школе, где се учи древни етиопски језик, писмо и богословље. Први се употребљава само при богослужењу и односи се према садањем абисинском језику према руском; по корену он је сходан с језиком јеврејским и арапским. Абисинска алфавита одликује се крајном комплицираношћу и запленетношћу; њена слова, којих је више од 200 (азбука им броји управо 267 знакова, прим. прев.), не означавају звукове као у нас, него слогове. Што се на послетку тиче богословља, то је интерес Абисинаца према њему врло велик. Овде се може често видети, како се груби војници, младе жене и горди велможе озбиљно, са одушевљењем препиру један с другим о двама природама у Исусу Христу, или о св. Духу. Пису ретки међу Абисинцима такви знаоци св. писма, који могу на изуст изговорити целу Библију, с почетка до краја. Такав знаалац је паиме био покојни негус (цар) Јован. У опште су Абисинци врло љубопитљиви и способни за науку. Као жив сведок за то служе ученици Гондарске школе, који се по читав дан баве у школи, а у вече просе по граду милостињу за свакидању храну.

Абисинци посте два дана у недељи: средом и петком; осим тога имају они пет других поста, течајем којих ни рибу не једу. Празничних дана у години имају около 200.

Покојнике своје сарањују Абисинци у дан њихове смрти. Руке им унакрст полажу на груди, најпре их замотају у чаршав, затим у зверињу кожу, и у пратњи свега рода носе их гробу. Уз пут се тело трипут спушта на земљу, кропи се светом водом, и кади тамјаном. Рођаци, пошто покропе светом водом, спуштају у њу покојника и јаму засипају камењем. Тада настаје плач и жалосно нарицање жена. Затим рођаци чине сношење, за време којих једу сирово месо.

Крштење детета обавља у цркви свештеник; мушко крсте у 40-дан, а женско у 80-дан после рођења. Пре тајне крштена родитељи сами спроводе обред обрезања над дететом.

Венчање бива такође у цркви и ово се за правилно сматра одмах, чим се обе странке, које се браком сачетавају, причесте светим причешћем. У Абисинији се сматра само црквени брак за законит, до чим је грађански брак забрањен, на због тога је женама, које преступе тај закон забрањен улаз у цркву. Но као што се свагда теорија разилази од практике, тако и у Абисинији, не гледећи на забрану, жене, које немају права да долазе у цркву, без страха иду у цркву и грађанска је брак у толико примљен, да сваки Абисинац има по неколико жена, између којих он неке удаљава на их замењује новима*. Девојке ступају у брак рано. Рипел је напао једну лепушкасту служавку од 17. година, која је већ седам пута била удана, те која је пила у Гондар, да се тамо уда осми пут. Услед честога дружења са мухамеданцима, развило се у Абисинаца многоженство до тога степена, да га је сада врло тешко искоренити*.

Ј. Богдановић.

* То није грађански него давнак брак, или многоженство. Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Исправак новинарских вести). Неки листови су донели вести, да Његово Величанство није ословило Његову Светост у Загребу, што више, да Га је и „игнорувало“. Претпостављамо да су те вести потекле из необавештености и погрешних информација. С тога их исправљамо с тим, да је Његово Величанство

за свога превишњег боравка у Загребу у свакој за то даној прилици најмилостивије удостојавало Његову Светост своје превишње милости.

(Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије) отпутовао је из Загреба 5. (17.) у 9 сати из јутра на засебним салонским колима. Његова Светост је исто тако свечано испраћена од српске православне црквене општине загребачке, као што је и дочекана била. У Инђији је пренокила Његова Светост у својим салонским жељезничким колима, и 6. (18.) октобра срећно и здраво приспела у своју резиденцију, са својом ужом пратњом, у $^{3}/_{4}7$ у јутру.

Српско православно карловачко грађанство, без разлике странака, закључило је било 4. (16.) октобра на одржаном своме договору у српској читаоници овданшњој, да Његову Светост при повратку из Загреба дочека најсвечаније и да Му приреди одушевљену бакљаду. Његова Светост је све то отклонила.

У недељу 8. (20.) октобра отпутоваће Његова Светост у Будимпешту, да присуствује седницама горње угарске куће при расправи законских основа о слободи вере и реценцији Јевреја.

(Две тридесетгодишњице) професор и управитељ велике српске гимназије новосадске г. Васа Пушибрк и професор исте гимназије г. Светозар Савковић навршили су тридесет година свога учитељског рада на тој гимназији.

Вредним и часним трудбеницима миле нам гимназије новосадске кличемо: слава и хвала!

(Радња епархијских власти у Пов. Саду.) *I. Епарх. Конзисторија бачка* имала је своју седницу 2/14 октобра о. г. пре подне. У истој решила је следеће предмете: Узет је на знање извештај бележников. да је подручно свештенство у смислу односне окружнице вис. министарства просвете упућено, да онај примерак црквен. матрикуле, који се полит. властима има издати, крајем месеца септембра завршен и дотичној полит. власти у првој половини месеца октобра приношљу. — У смислу односне министарске окружнице извештено је подручно свештенство, да почевши од 1. октобра о. г. не ће више свештенство, него полит. поглаварства потписивати признанице свију оних, који какву сталну и привремену приномоћ (милостињу) на државне или друге које јавне благајне примају. — Упућено је срп. православ. парох. звање у Ст. Керу, да у односним протоколима крштених убележи промену презимена двоје митровачких становника, који су у Ст. Керу рођени. — Узети су на знање и објављене су оним којих се тиче отписи вис. министарства о подарсној дрск. приномоћи и то: Ј. М. пароху у Н. 60 фор. Н. К сист. парох помоћнику у С. и Ђ. Н. пароху у В. по 50 фор. и на поклетку свешт. удовицама М. С. и Љ. С. у Н. С. и А. М. у П. по 30 фор. — Од државног кр. уг. статистичког звања примљене тискапице за убележење података о кретању људства у 1895. години разаслане су продручном свештенству с упутством, да у исте тискапице само податке до првог октобра о. г. прибележе, пошто ће податке од тога доба па до краја године бити дужне убележити дотичне политичне власти. — Узет је на знање извештај бележников, да је посланица Св. Синода управљена свештенству и народу карловачке митрополије у обзиру управљања према т. зв. црквено-политичким законима одмах по пријему јој разаслана парох. звањима и црквен. општинама заједно са сходним упутством за парох. свештенство. — Узет је на знање отпис вис. министарства, да је на овстр. преруку прогласило Ј. Ж. П. катихету у С. способним за полученье нар. места у овој епархији и ослободило га од полагања испита зрелости. — Молба црквен. општине у Б. да своје старо гробље продати може издата је дотичном протопресвитеру на извиђај и извештај. — На пријаву епарх. администр. одбора познат је Јереј Д. Ј. парох у М. на изјашњење у погледу тумачења му о дозвољености и недозвољености двојег брака. — Узета је на знање пријава о смрти протојереја А. Поповића сист. парох помоћника у Ст. Бечеју од стране тамошњег окр. протопр. и преч. конзисторије будимске и учињено је сходно расположење у погледу надржавања удовице му. — Узет је на знање извештај окр. протесомборског да се Ј. Ј. А. парох у П. у потпуном душевном и телесном здрављу находи. — На молбу црквен. општине у Ст. Ст. да се на упражњено тамо место сист. парох. помоћника распише стечај — решено је: исти све дотле не расписивати, док општина не поднесе тамошњем парох. свештенству дугујућу плату до 7000 фор., а уједно да се против исте црквен. општине учини пријава код епарх. администр. одбора ради предузимања потребних мера против нехатне општине те. — Узет је на знање извештај окр. проте новосадског о руковању са непопуњеном парохијом гложан-чебском до октобра о. г. — Узет је на знање извештај истог протопресвитера, да је по налогу ове конзисторије архимандрита Анатолија Јанковића 21. августа о. г. у Ман.

Ковил увео, братству га као настојатеља приказао и ску му манастирску непокретност и покретност инвентарно у управу предао. — Јером. манастира К. осуђен је због неких му преступа на једну месечну епитимију. — На основу спроведене истраге против Ј. Ј. Н. арха у Л. и доказаних том приликом чињеница подељен је истом пароху строг укор са претњом одбијање казне, ако се не поправи. — Принуштени су полагању стечајног испита Ј. Ж. П. катихета у С. и Ј. В. В. лични помоћник у К. Молба Ј. Т. Д. личног помоћника у С. у погледу два која би му наводно полит. општина имала да издаје; одбијена је као неоснована. — Узет је на повољно знање извештај црк. општине, у Ст. К. да је тамошња становница Љуба Кобиларева подигла на тамошњој њиви каменити крст у вредности од 380 фор. — Спровешће се вис. министарству извештај црк. општине у Ст. Бечеју о стипендистима закладе баронице К. Јовићке. — Прима исте општине против именовања администратора за парохију сад већ пок. протојереја А. Поповића одбијен је као закашњен. — Узете су на знање и објављене се онима којих се тиче пресуде високопречасног МЦСавета у 38 бракова. парница, које све на развод брака гласе. — Осим ових предмета решени су још неки од мање важности.

(**Саборски Одбор**) држао је јучер, у суботу, своју ванредну седницу под председништвом Његове Светости.

(† Моја Гавриловић добротвор народни). Покојни Моја Гавриловић родио се у Карловцима 1796. године и ту је свршио основне школе и гимназију, а правне науке у Кежмарку и Пешти. 1830. прешао је у Србију и бивао: секретар суда алексиначког, секретар војне управе, секретар државног савета. Једно време је морао напустити Србију, но се г. 1857. опет у њу вратио, и од то доба бивао члан Касације, а онда државни саветник све до г. 1888., кад је по својој молби стављен у пензију.

Као чиновник био је поштен и правичан, карактера отворена и смела, готов да увек чини право и брани правду. У Србији је стекао опште уважење, које га је увек пратило и са наше стране од свију његових личних познаналаца и познавалаца његовог светлог карактера и чистог родољубља.

Као прави и искрен родољуб ретко се и у последњим часовима живота свога народа, те својом последњом вољом даривао разне народне заводе и друштва. Његово је срце љубило цео српски народ. У последњој вољи својој, у своме завештају, даривао је Србију, али није заборавио ни школу у којој се учио, и која Србству тако много вреди. Није заборавио ни карловачку гимназију.

Ево, нека то најбоље каже његов тестамент, који овако гласи:

У намери, да својом скромном тековином бар колико толико помогнем нашим патриотским и племенитим удруженьима у остварењу њихових, истина тешких, али и узвишених задатака, ја пишем ову моју последњу вољу.

Ја имам две стотине педесет (250) комада обвезница српског лутриског зајма. По смрти мојој од ових лозова има се одмах предати:

Прво, патриотском друштву Св. Саве у Београду, *педесет (50) комада*;

Друго, стрељачком друштву у Београду, кога сам и сам члан, *педесет (50) комада*;

Треће, карловачкој гимназији, у којој сам учио *педесет (50) комада*;

Четврто, вредном и племенитим друштву „Коло јахача Кнез Михаило“ у Шапцу, *педесет (50) комада.*; и

Пето, фонду за сиротну и напуштену децу у Београду, такође *педесет (50) комада.*

Али остављајући и дајући поменутим корпорацијама напред означени број лозова, то јест свакоме по педесет комада, ја то условљавам следећим:

Обвезнице, лозове ове не сме ни једна од именованих корпорација продати, нити иначе ма којим путем и начином отуђити, него мора сачекати крај вученьа овога лутриског зајма, а то је до јануара 1931. год., за све то време, т. ј. до краја вученьа зајма, лозови се дакле имају чувати и хранити од поменутих корпорација као њихова имаовина и свака од њих има право уживања интереса припадајућег на лозове. А ако међу тим који лоз буде извучен; онда ако је то било само са добитком улога, у томе случају има се за добивени новац купити нов лоз и тако извучени лоз попунити. А ако би згодитак био већи од *пет хиљада динара*, онда се онај вишак што преостане по куповини лоза, има равномерно поделити између свију напред именованих корпорација. Тога и те контроле ради има се списак свију мојих лозова предати свакоме од ових друштава и у истом списку означити серију и нумеру сваког лоза. Писам никоме ништа дужан, а писам по

закону обвезан да коме што од моје имовине у наслеђе остављам.

Ово и овако наређење Моје, односно ових лозова, ја сам учинио при чистој свести и слободној вољи и предајем га на аманет и заштиту српским властима и родољубима.

У Београду, 14. децембра 1890. год.

Моја Гавриловић с. р.

Овај тестаменат огласили су и признали сви судови у Србији као пуноватан и законит.

Високи патронат српске велике гимназије Карловачке изаслао је прошлога месеца г. синђела Лукијана Богдановића у Београд, који је на основу законитог овлашћења примио у тестаменту завештани број лозова са односним купонима и за то сходну признаницу издао.

Српској великој гимназији Карловачкој припали су деобом лозови од серије 3315 бр. 42. до серије 3790 бр. 43 закључно.

Вечни пошкој добротвору народноме и добротвору наше Карловачке гимназије Моји Гавриловићу! Слава му!

(Наш сликар и уметник г. Паја Јовановић) удостојен је превишње дозволе, да може нацртати лик Његовог Величанства. У ту сврху снимао је г. Јовановић Његово Величанство у двору царском.

(Изгреди у Загребу.) За време превишњег боравка владаревог у Загребу, догађали се тако изгреди против српске-православне цркве, српске тробојнице, вере православне, имена српског, поглавице нам народно-црквене, архијереја наших, против свештенства и Срба у опште, — изгреди вандалски, нечовечни, нехришћански, простачки. Ти изгреди без обзира ко их је извађао, посили су на себи чин фанатичке националне и верске мржње. Та мржња не мисли, не види и не чује; једнака је бесноћи. Тако само можемо разумети оне вандалске поступке хрватских младенача и загребачке факанзаке, која је дивљом дреком и писком нарушавала радосно расположење прошлих дана у Загребу. Замазивала је разним текућинама здање српске православне цркве општине, каменьем бомбардовали српску банку и српску православну цркву и лупала на њима прозоре. Свештеници наши инсултовани су на разне начине, грђени су и пљувани, а предусретани само са погледом: „свињи влашки“. И све су то чинили не само мангупи, факинзаке и ђачка дерлад загребачка, него и „хрватске красотице“, а све то одобравала и на свој начин потстицала је и виша интелигенција, па и римокатолички свештеници.

Ено и једне епизоде. Међу онима, који су бацали камење на православну кућу била су и два римокатоличка свештеника. Кад их је видио један Немац, средњега сталежа, да и они бацише камење, обрати се сав индигниран к њима и рече им: „Сраните се, зар сте ви свештеници.“ А онда се окрену публици са овим речима: „Ја се стидим што сам католик.“ Цела јавна штампа и угарска и аустријска, па и изван наше монархије, најстрије осуђује изгреде у Загребу. Индагацијом чињено ће то исто.

Кад би били непријатељи нашој браћи Хрватима, ми би се свеху томе могли само радовати. А овако нам жалимо бруку и срамоту, јер је велика и вечна; а од користи никако.

(† **Сергије Пејић**) јеромонах манастира Привине Главе преминуо је 1. (13.) о. м. у Горњем Товарнику код своје родбине, којој је отишао био и не слутећи, да ће га смрт тако брзо покосити. Покојник је од дужег времена боловао. Лака му прва земља!

„БРАНКОВО КОЛО“

ЛИСТ ЗА

ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

уредник и уредник

Паја Марковић Адамов

Изашао је 14. број са овим садржајем: *Под липом*, песма Јов. А. Дучића; *Пастир Давид*, приповетка једног капелана за српско-бугарског рата 1885. написао Бранислав Ђ. Нушић; *Пред крчмом*, песма Андре Гавриловића; *Пожар у Москви*, историјски роман Григорија Данилевского (наставак); *Да л' се сећаш*, песма Ристе Ј. Одавића; *Први хлебови*, написао Анатол Франс; *Света Гора*, написао Кнежевић Мелхиор де Вогле (наставак); *Из историје српске књижевности*, (сарпетак) од И. Руварца; Књижевност, *Годишњица чешке литературе*, написао Јерослав Кајнер; *Крваво грофица*, листак из културне историје угарске. *Књижевни прикази*; *Књижевне белешке*; *Белешке о уметности*; *Белешке из статистике*; *Лица*.

„*Бранково Коло*“ излази сваког четвртка. Цена је листу за Аустро-Угарску на годину 5 ф., на по године 2 фор. 50 н. на четврт 1 ф. 25 н., (за ђаке 3 фор. 50 пов. годишње, 1 ф 75 н. на по године); за иностранство годишње 6 фор., на по године 3 фор., на четврт године 1 ф. 50 н. (за ђаке 4 фор. годишње, 2 фор. на по године.)

ОГЛАСИ.

Ад Ебр. 491/к. 205 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 183 2—3

Расписује се стечај на парохију IV класе у *Срп. Ковину*.

Ваљано инструиране молбенице имају се до 19. (31.) октобра 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Сент-Андреји дне 24. августа (5. септембра 1895. Епарх. конзисторија будимска

СТЕЧАЈ. 189 2—3

Расписује се стечај на два стипендијска места из закладе народног добротвора *Стевана Николића* и сестре му *Василије*.

Свака ова стипендија износи годишње 126 форината, а могу их добити ученици средњих школа. Првенство имају рођаци покојног добротвора и сестре му.

Молиоци треба да поднесу: крштено писмо; сведоџбу од последње школске године; лечничку сведоџбу о здрављу и накалањеним богатьама, а сродници имају још да докажу своје сродство.

Рок стечају је до Митрова-дне о. г.

Из редовне седнице црквеног одбора српске православне црквене општине у Новом Саду 27. септембра (9. октобра) 1895

Ђ. Милић
привр. перовођа.

П. Попадић
председник.

СТЕЧАЈ. 184 2—3

По одобрењу епарх. школ. одбора будимског под бр ЕШО. 492/60 ех 1895.

Овим се отвара стечај на упражњено *учитељско место* вероисповедне школе у *Литови* — барањске жупаније. Плата је учитељска годишње: у готовом 340 ф. ав. бр. 6 (шест) дванаја добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа. 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2. патосане собе, 2. кујне, шпаџа, подрума шталета и уз стан врт од ½ јанца; затим за перовођство 12 фор. а од венчанића, укопа и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како поседнєвну, тако и повторну школу по наставној основи за вероисповедне школе од 25/IV. 1895. бр. III. С. 80/94. тачно вршити. У скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црквен. функцијама уз свештеника суделовати и децу у појању обучавати.

Који жели ово место получити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење из мађарског језика.

Рок пријаве траје до 16. (28.) октобра т. г. молбенице имају се председништву шк. одбора доставити.

У Литови, (последња пошта Бездек.) 20. Августа 1895.

Црквен. Школски Одбор.

К 875/795 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 185 2—3

Расписује се поново стечај на парохијско место у *Новом Св. Ивану*. Интеркалара нема.

Молителн имају своје ваљано инструиране молбе до 17. (29.) октобра 1895 потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх Конзисторије у Темишвару држане 19. сепг. (1. окт.) 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

Бр. 2. ех 1895./Школ. Одбора. 190 1—3

СТЕЧАЈ.

На темељу одлуке сл. Е. Ш. О. Бачког бр. 173. ех 1895. расписује се стечај, на упражњено овдашње учитељско место у смислу „Уредбе, за срп. нар. школе од 1872. год.“ §. 67. са роком од 6 недеља дана.

С овим учитељским местом скопчана је годишња плата од 720 фор. т. ј. седам стотина двадесет фор. а. бр. и то: из варошке благајнице, примање годишње 420 фор а из црквено општинске пак 300 фор. сразмерно у месечним оброцима, а сем тога слободан стан и четири хвата меканих дрва, од чега ће се и школска дворана грејати.

Учитељ ће дужан бити: школском уредбом од 1872. год. §§ има 18. и 79.-ним, не мање и §§§-има 15. 17. и 18-им Дисциплинарних правила од 1876. год. прописане дужности, уз горе наведену *учитељску плату, тачно и савесно обављати*.

Осим наведених дужности, учитељ ће обвезан бити *тачно и савесно* вршити и дужности, општинског перовође у свима органима црквено школске општине.

Компетовати могу, сва они срп. нар. учитељи, који 58-им §-ом Школске уредбе од 1872. прописану квалификацију имају — и који — сем оспособљења из мађарског језика, потпуно, како усмено, тако и писмено, исти језик у власти имају.

Првенство имају, који сем свега овде жељеног имају праксу од више година, и који су на потпуне извељани обављати дужности општинског перовође, који дакле, добро познају дух свију наших автономних законских уредаба и наредаба.

Добро инструиране молбенице ваља слати на потписани одбор.

Дано, из седнице срп. правосл. школског одбора, држане у Сегедину 25. септембра 1895.

У име Школског одбора:

Александар Мајски
привр. перовођа.

Јосиф Агрима
председник.

ОГЛАС. 187 2—3

Управа манастира Ораховице жели у најам на више година дати земљиште манастирско, које је у дужина од 1. км. и железничка станица, и то:

У Читлуку оранице и ливаде 200 јутара, шуме за пашњак 140 јутара.

У Обрадовцима недалеко Читлука оранице и ливаде 100. јутара, шуме за пашњак преко 200 јутара.

Ко би горе речено земљиште желио закупити, нека се изволи Управи овога манастира у Читлуку дне 17. новембра 1895. но новом календару пријавити, када ће се уједно и дражба обавити, те ће се најбољему нудиоцу изнајмити.

У Читлуку, дне 5. октобра 1895.

Управа манастира Ораховице.

СТЕЧАЈ. 186 2—2

Расписује се стечај за учитеља за III. и IV. разр. мешовите школе у Бегечу. Дужности учитељске у школи и у цркви прописане су школ. уредбом, а плата је ова: за редовну школу; 185 фор; за недељну школу 40 фор.; $\frac{1}{4}$ сесије земље и 8 јутара (à 1200□о) ритске земље на т. зв. греди (на земљу учитељ пореза плаћа) једна; башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2° тврдих дрва, сламе за огрев колико је потребно и стан са потребним зградама и вртом.

Споредни су приходи: за пероводство 35 ф., за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачунске књиге, вођење туторског рачунског дневника и склапање годишњег рачуна туторовог и благајниковог). За укоп или парастос где буде позват 1 фор.; за сваки посебан спомен при укопу или парастосу 50 новч.

Молбенице са сведоџбама треба послати на потписаног председника до 14. октобра по ст. к. о. г., а жеља је општине да се тражиоци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама перводске и рачуноводске ствари добро водили, имаће првенство.

У Бегечу (бачка ж.) 24. септембра 1895.

Ђ. Михајловић перовођа. Тоша Мутибарић председник.

ОГЛАС 191 1—3

ЊЕГОВУ ВЕЛИЧАНСТВУ АЛЕКСАНДРУ I.
КРАЉУ СРБИЈЕ
најпонизније посвећено

ПОЈАЊЕ НА СВЕТОЈ ЛИТУРЂИЈИ

придржавши изворне мелодије, за сопран, алт, тенор, бас компоновао **Хајнрих Вајт**, управитељ музичке школе у Вршцу. Ориг. 165. — Прештампавање ће се казнити по закону. — Цена 35 ф. а. вр.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло финих и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у паточ (Nachnahme) поред моје гаранције При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

преће А. Јекић и Н. Маркуша

3— 53 **Нови Сад (главна пијаца).**

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 13 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 41.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 15. октобра 1895.

СЛОБОДА ВЕРОИСПОВЕСТИ.

I.

Законска основа о слободи вероисповести примљена је у горњој угарској кући. Она ће добити и своју највишу санкцију; постаће и закон.

А то значи: *грађани Угарске моћи ће припадати ни једној вероисповести, а кад устану моћи ће прећи на коју хоће, па и јеврејску.*

То је ето та велика реформа, којом је модерни либерализам усрећио и Угарску. То је највиша либерална реформа, пред победом које стрепе и победиоци.

Другу половину те реформе одобравамо и ми, у оквиру хришћанских вероисповести. Слобода истините савести и религиозног убеђења су несумњиво захтева, јер има непобитно право на слободно располагање са собом. Како је човеку вера и религиозно осведочење, така треба да му је и вероисповест. Јер иначе, или му је вера лажна, или вероисповест лаж.

Но вера је човеку и урођена, верски осећај најприроднији и неопходан. Без вере човека нема. Безверје постоји само на устима и у њуди човековој. Осећаје срца човековог, као што је осећај религиозни, може рђаво васпитање тупити, може њуд учуткавати, реч прикривати, али га уништити не може ништа и нико. Сваки, дакле, човек живи у вери и с вером. А вера мора имати свој израз. Сваки, дакле, човек мора по томе имати и своју вероисповест. И за то је други део најновије велико либералне реформе неприродан. Он је за људе каки људи нису. Ако се та реформа жели ипак правдати, могла би се правдати само тиме, да се њоме мисли *људе начинити онакима каки нису*. т. ј. безверним, безбожним.

Можда се то и жели, само да се задовољи мржњи и антагонизму према цркви, као што се концем 18 века то хтело из зависти према цркви. Тај антагонизам је изазвала римска

црква својим апсолутизмом, својом нетолеранцијом и мешањем сво е власти и проширивањем свога делокруга ван сфере своје мисије и свога опредељења.

Али „свакад се створи големо зло, кад год се потражи спас на погрешним путовима и у средствима изопачењим“.

Реакција против агресивности и нетолеранције једног дела Христове цркве, делом руку човечијих удаљењем од божанског и небеског му опредељења, изопачена је у реакцију против цркве, против вере, против духовне природе човекове, против неба, против Бога.

Она је своју формулу добила и у Угарској, у апсолутно личној слободи сваког угарског грађанина да може и крај неизгладивости благодатног крштења напустати из простог ћефта Христианство и прелазити у јеврејство, да може бити и без вероисповести. Дозвола преласка из Христианства у јеврејство значи: немејавање Христианства и 19 вековне историје човечанства. Значи, 19 вековну историју христианског човечанства прокламовати као заблуду човечанства. А бити без вероисповести, значи: бити без вере. За то су и оправдани приговори противника примљене, још до сад не узаконјене реформе о слободи вероисповедања.

Браниоци те реформе адвоцирају овако: не узаконјујемо безверје, него слободу савести, слободу личног располагања са верском свешћу и осећајима.

Но кад би њима само до ове слободе стало, они би се задовољили са другом половином гаранције за ту слободу, наиме, са слободом припадања ма којој од постојећих христианских вероисповести. Али пошто су они незадовољни и тиме, да грађани Угарске припадају ма којој вероисповести; него би хтели да грађани Угарске припадају и подлеже државној власти *и душом* и телом својим, то им отварају врата душевног губилишта — невероисповедања вере, безверја. На та врата постављају као стражу ауторитет државне власти, која ће од скора имати штитити безверје и јеврејство, као што је 1000 година штитила божанствено Христианство.

Или зар не исповедање вере није неверје, безверје? Јесте, и друкчије не може бити. Ако није безверје, онда је non sens, једна одиратна неприр дност.

Ко нема вероисповести нема ни вере, јер вера мора имати своју вероисповест. Вере без вероисповести нема, не постоји. Не може је ни бити; јер вера није нешто материјално, мртво. Вера живи, осећа, познаје, љуби, чезне, тежи, нада се. Има своје захтеве, своје идеале. Вера говори, она се исповеда, моли, каје, слави. Вера има своје речи, свој језик свој говор. манифестацију, израз Има своју форму, свој облик, свој култ, свој систем.

Све то скупа узевши, значи: вера има своју вероисповест. Вера без вероисповести је лаж, пуста реч, којом се прикрива и толерира безверје.

Вера без вероисповести је или лаж или non sens, који друкчије не може изгледати ни при свој бенгалској ватри модерно либералистичких софизама.

Либерализам вели: „вера мора бити осећање а не постати форма“! Али баш за то што је осећање, мора оно имати и своју израз, своју манифестацију своју формулу, а то је њезина форма, то је њезина вероисповест.

Гласовитоме Констану не ће нико порицати либерализам. А он вели: „нита је то зидати цркву, плаћати свештенике, ако не признавати да има једно добро, праведно и свемоћно биће, са којим човек воли да је у саобраћају“!

Неподизање цркви, неплаћање свештеника је, по томе, прекидање саобраћаја са Богом.

Цркве зидају и свештенике плаћају вероисповести. Људи без вероисповеста то не чине. Не чине за то што њима не треба црква ни свештеник, јер њима не треба ни небо, ни Бог. Не треба им за то, јер су безбожници на не воду и не ће да имају саобраћаја са добрим, праведним и свемоћним бићем. А раскидају саобраћај с њиме не за то што у истини не осећају везе с њиме, него што би *хтели* да живе без вероисповести, и то не за то што немају у себи вере, него за то што би *хтели* да изгледају е су без вере.

Племенити либерала, Констан, није захтевао личној слободи човекове савести право на невероисповедање, него право на слободно исповедање вероисповести њезине.

Но ђаци хоће да надкриле и надмудре учитеље своје, а показале, да учитеље нису разумели. Не разуму они ни сами себе, јер војују за слободу савести а убијају савест. а хтели би да буду без савести. Или безверје није бесавестност? Или нешто може постојати без себе самога!?

И ми нисмо противници слободе, па ни

слободе савести, слободе вероисповести. Ал' смо противници неисповедања вере — *безверја*. Ни смо противници личне слободе у избору хришћанских вероисповести, али са општег хришћанског, општег моралног и друштвеног гледишта, противници смо слободе греха, порока неморала, друштвеног разоравања. Противници смо безверја.

Либерализам угађа апсолутно личној слободи у области вере и цркве; ми се бринемо и страхујемо за целину, за читаво друштво.

Либерализам ослобађа и решава сваког вероисповедног култа. а ми се бојимо, јер предвиђамо, да ће се тиме подизати култ прелигијозан, безбожан, целини друштвеној опасан, јер удаљен од потребних гаранција за општи морал и егзистенцију друштва.

„Ја не бих — вели Ковстан — имао рђаво мишљење о неком образованом човеку за кога би ми казали да нема религијозног осећања, *али народ без тога осећања чинио би ми се лишен једне драгоцене моћи и награђен од природе*“.

Слобода вероисповести, којом угарски либерализам своју отаџбину дарива, морао би јој лишити народе тога осећања и нагрдити их до моралне ругобе, кад црква — која прежвиљује све експерименте људских заблуда — не би и даље вршила своју мисију, кад се не би борила против тих заблуда, каком сматрамо и реформу слобод= вероисповедања.

Морал је продукт вере у Бога, продукт закона божјег у човеку. Моралном човеку, који устима изјављује да нема вере, исто је тако у срцу урођена и не сбрисана вера у Бога, као и оном, који ту веру исповеда јасно и гласно, како га је мајка и његова црква научила. Лично од тих изнимака друштву не прети опасност. Али замислите масу људи, који са разних узрока, у очајању и незадовољству, разореном душевном миру и поремећеном душевном поретку, од буре свога растројеног бића не чују већ божјег гласа у себи, а које вероисповест њихова и припадност цркви њак опомиње на дужности Богу и ближњему! Замислите их разрешене тих дужности, у привидном осећању потпуне слободе према Богу и човеку — а тако ће они слободу вероисповедања схватати —; замислите их без моралне контроле, коју су њак осећали у цркви, а без које ће себе замишљати у „новој“ слободи; замислите их неодговорне савести својој, — а тако ће они слободу савести разумети. Замислите сву ту душевну растројеност и револуцију велчког дела друштва нашег, који се еманциповао буде вероисповести и цркве, а који ће своје незадовољство и растројеном душевном бићу кад тад хтети одушке дати и задовољштине прибавити у такој „новој слободи“ својој. Замислите све то — јер то је перспектива друштва слободе савести.

Предвиђамо ту перспективу, предвиђамо кобне и грозне последице прелигијозности и безверја, којима ће се скоро на прагу хиљадугодишњице Хришћанства у Угарској отворити широм врата.

А јер нигде, па ни у бајонетима, не налазимо гаранције против тих последица, које неминовно уследити морају, јер једнаки узроци имају увек једнаке последице, — за то се никад не можемо, ни као Хришћани, ни као патриоте, измирити са реформом слободе вероисповедања — кака хоће да се даде народима Угарске.

Слобода је дар небески. Али, као и свака лажна, тако је и распуштена слобода људски дар, ухваљан у низинама људских заблуда. Така је слобода, коју људи дају и дати могу.

Така се „слобода“ жели да даде народима Угарске у области вере и цркве.

II.

Уз остале народе, дариван ће бити таком слободом и наш мили православни народ српски. Слободом, да може раскидати везу с Богом и небом, са гробовима праотаца, са олтаром свога православља, са светињама и светитељима својим: св. Савом, Симеоном Мироточивим, Арсеном и Максимом.

Слобода вере, слобода савести! Не, не Слобода је то, да се — ко душе и образа нема — може каменом бацити на цркву своју, која га је с небом и Богом спојила. Слобода је то, — ко срца и савести нема — да може без вере, без наде и без љубави тумарати по свету као слепац без вида, као очајник без срца, ко грешник без душе.

Слобода је то, да можемо бити оно, што нам не беху ни праоци, ни оци ни мајке. Да будемо што човека није достојно, да будемо што човек и не може бити. А све је то слобода, која убија душу, затвара небо, а отвара гроб спасењу човековом; што човека растројава, а народе води у пропаст. То није слобода, то је

очигледна смрт, неминовно морално самоубиство.

Народи у такој слободи губе се, ничезавају, јер у тој слободи нема гаранције за моралне услове, без којих нема опстанка ни човеку, ни народима.

Народи у такој слободи пропадају, ако ју приме, ако се на њу залакоме, ако је се не одрекну, ако је не одбаце. Пропадају, ако немају никог, да им тајнину и горчину, опасност и кобност таке слободе предочи; ако немају никог, да их спроведе кроз заносни шум и примамљиву опасност те слободе. Пропадају, ако немају никог, да их упали лучу свесности која ће их спасти, извести из пустиње искушења.

А зар је наш народ без свију тих пријатеља?! Није.

Свештеници српски, у вашима је рукама луча небеска. Високо је држите, да ју народ увек види, да ју никад из вида не губи, да не губи компас живота и борбе своје; јер ће без тога компаса залутати и разбити се о гребен искушења која разваљеном чељушћу зијају на њега из шпиље слободе безверја.

Луча та небеска свето је Јеванђеље, наука Христова, чији су апостоли и проповедници и наши свештеници.

Јеванђелску науку ширити, животом и делима ју својим потврђивати, то је данас најјачи штит, којим ће пастири народа заклонити народ свој од опасности, коју у себи носи људско право безверја; којом ће му претити разне заблуде слободе вероисповедања.

Понављају се времена очајне борбе за светињу и истину јеванђелске науке. Враћају се времена, да Христијанство и његово православље само собом а кроз своје проповеднике осваја свет. Долази доба, да црква својом божанственошћу, својом моралном снагом ствара и осигурава сама себи опстанак.

Време је, да побожном трком у добру сваком привучемо светиња цркве Христове и чистоти православља поверени нам народ.

Доба је очајне збиље, које тражи чистоту и постојаност вере, самопрегоревање љубави, непрестани, одважни, одлучни, неуморни свагдањи рад, на првом и најсветијем месту оних, којима је благодаћу св. Духа, од Бога и цркве Христове дана власт и предана дужност, да чувају Христову цркву и спасавају поверене им душе.

Опасност је велика тим већа и одговорност нашега свештенства. Наше ће свештенство све то увидети. Удвостручиће снагу своју, раширије груди народу своме, светлиће му животом, претходити примером, учити, храбрити и соколиће га на сваком кораку. „**Тако да просвјетится свјетъ ваши предъ человѣки и да видятъ ваша добрыя дѣла и прославятъ Оца вашего йже на небесѣхъ**“.

То је снага, којом ћемо најсигурније војевати против безверја; то је снага којом ћемо победити. Тако ћемо, браћо свештеници, испунити свети позив свој. Тако ћемо сачувати душу, тако ћемо спаста цркву и народ.

Тако ми, и не питајмо како ће други. Сваки зна своју дужност, а не било му просто ако ју не изврши.

Знаће своју дужност школа и учитељ; наша књижевност и јавна штампа, цела наша интелигенција. А народ наш, а ми сви скупа! Једну дужност имамо заједничку, а та је: дарове који нам се нуде у златној чаши безверја отровног, — не примати, одбити, презрети, у име прошлости и у име будућности своје, у име мира, спокојства и спаса душа наших и опстанка свога народа.

Јеремић.

ПРОПОВЕД О БОРБАМА У ЖИВОТУ ЧОВЕЧИЈЕМ.

(Из руског).

„Прочи же срѣтъ мой, возлюбиятъ го Гдѣ и их дарежъ чувствіи его“ (Ев. VI. 10).

Благочестиви Христијани!

Погледајмо по свету овоме, погледајмо на људе, који живе у њему, и видићемо, да многи, као неразумна деца, проводе живот свој од данас до сутра, не водећ здрава рачуна о њему, него мисле, да је живот једино за то, да се у њему, док се може, ужива. Сматрају овај живот као неко игралиште, као поље, посејано самим цвећем, а међутим уши су њихове оглувиле и срце им је отупило за речи св. ап. Павла, које сам вам напред истакнуо и којима опоменуће људе, да пазе на живот свој у коме

се сваки час могу спотаћи, лепи образ Божији — који је на њима — окаљати, и тиме гњев и осуду Божију на себе навући.

Човек мора добро на себе и на свој живот да пази, јер — као што каже св. ап. Павле — он мора непрестано да се бори са духовима пакости и управитељима таме овога света (Еф. VI. 12.) па с тога са речима: „**возмогнѣте . . ѡполчитѣсѧ ко всѣ вр҃жіѧ Божіѧ ѣкѡ возмощи вамъ стати противъ козньмъ діаволскимъ**“ и опомиње људе, како треба да живе, каквим оружјем треба да се наоружају, да би могли „**въ день лютъ противитисѧ и всѣ содѣѧвши стати**“. (Еф. VI. 13.)

На шта је то, против чега човек има целог века да се бори? Какви су ти непријатељи његови, чије нападаје мора човек да надржи, спрам којих мора добро да наоружа своје душевне силе, па да не подлегне нападајима њиховим, који би га упропастили не за дан два, не за годину, не ни за цео живот земаљски, него за цео живот, кога човек има да проживи с' оне стране гроба и који је вечан.

Највећи непријатељ човеков лежи баш у самоме њему (човеку). Борба са самим собом, са својим наклоностима, жељама и страстима, јесте највећа борба, коју човек има да надржи. Страсти човечије јесу највећи непријатељ човеков, који га гони да ради нешто и против здравога разума, нешто — што нам сама савест наша говори, да није добро, да ћемо сами себе упропастити. „Ми неможемо делати ово што хоћемо — вели бл. Августин — јер наш непријатељ живи у нама самима“, а св. ап. Павле — тај најсветији муж, узор Христијанске ревности и живота — увиђајући тог непријатеља човечијег, овако вели маломе али верноме и миломе стаду своме: „по духу ходите и жеља телесних не извршујте, јер тело жели против духа, а дух против тела; а ово се противи једно другоме, да не чините оно, што хоћете“. Кад разум наш и кад савест наша захтева, да поступамо праведно, да испуњавамо наше обавезе и чинимо добра, тада се чувствене наклоности и жеље наше противе томе захтеву и вуку нас, да чинимо оно, што угађа нашем телу и буди у нама пријатно осећање. У сваком трептају нашег живота, боре се наше жеље са нашом дужношћу и приморани смо, да себе присиљавамо, кад желимо да одбацимо једно а испунимо друго. Кад нам разум налаже, да се манемо неких поступака, кад треба да се одлучимо, тада долазимо у сукоб са самим собом и колебамо се међу истинитим и неистинитим. Дух и чувственост, дужност и жеље, јунаштво и кукавичлук, вера и невера, непрестано се боре у нама. Како често у тој борби благородији део нашег бића подлегне! Како се тада кајемо, како смо незадовољни сами собом после те борбе!

Драги Христјани моји! Не варајте се! „Бог се неда ружити јер шта човек посеје оно ће и пожњети; и благо ономе, који у дух сеје, јер ће од духа пожњети живот вечни, а тешко ономе, који у тело сеје, јер ће од тела погибао пожњети“ (Гал. VI. 8.) Разгледајмо плодове телесногa и разгледајмо плодове духовногa живота, па ћемо одмах увидети разлику између њих; видићемо, како су свете и оправдане речи светог нам Апостола. „Прељубочиниство, нечистота, чарања, непријатељства, свађе, пакости, срџње, пркоси, распре, саблазни, јереси, зависти, убиства, пијанства и т. д. јесу све дела телесна, дела, која ономе, ко их врши, за свагда затварају врата рајска и прече улазак у царство Божије (Гал. V. 19—21.). А које су плодови духовногa живота? „Љубав, радост, мир, трпљење, доброта, милост, вера, кротост, уздржање (Гал. V. 22. 23.) То су плодови, који се добијају, када по духу живимо; то су плодови, који нам отварају врата рајска, који нас удостојавају највеће среће, највећега блага и уживања, које се састоји у гледању лица Божија.

Драги Христјани моји! Кад тако јасно видимо последице и једнога и другога живота, назимо на себе, поћимо оним животом, који ће нам живота дати. Па и кад видимо другога брата свога, да је залутао, да се одао живљењу телесногa живота, опоменимо га, помогнимо му, да не падне под тешким бременом страсти, јер: „**дрѣгъ дрѣга тѧгѡты носите и такѡ исполните законъ Хр҃стовъ**“. (Гал. VI. 2.).

Друга борба, коју човек има у животу своме да надржи, јесте борба са људима. Ми као Христјани сачињавамо једно тело и један дух, и дужни смо, као што нам каже св. писмо, старати се, да одржимо јединство Духа у свези мира (Еф. IV. 3.). Одржати јединство Духа у свези мира значи, удесити свој живот тако, да никад ни с' ким не долазимо у опреку, — ни са братом, ни са сестром, ни са пријатељем,

ни са којим другим човеком, јер ми смо сви једно тело, за све нас сишао је Ис. Христос на земљу; смрћу Његовом на крсту сви смо ми постали браћа и синови Оца небесног, сви се освећујемо једном и истом благодаћу Христовом.

Оном љубављу којом Ис. Христос нас љуби, треба ми једно другог да љубимо; и кад би та чиста хришћанска љубав овладала свима људима, кад би она руководила све наше намере, одлуке и поступке, тада међу нама не би било никакве борбе, јер љубав — као што каже св. ап. Павле — „долготрпитъ, милосрдствуетъ, не завидитъ не гордится, не безчинствуетъ, не ищетъ своя си, не раздражается, не мыслитъ зла, не радуется о неправдѣ радуется же о истинѣ, всѣ любитъ, всѣмъ вѣруетъ, всѣ уповаетъ, всѣ терпитъ“ (I. Кор. XIII. 4—7).

Као што видите — драги моји Хришћани — љубав хришћанска сама собом искључује све плодове телесног живота, које сам вам мало час набројао, а садржи у себи све плодове духовног живота. Ова права хришћ. љубав чини, да човек лако може избећи сваку борбу не само са браћом својом него и са осталим људима, који хотимично иду на то, да нас упропасте, у чије се срце увукла страст да клевећају, само да би тиме окаљали част и име другога; у чије се срце увукла завист, злоба, пакост и друге гадне страсти људске.

Кад хришћ. љубав буде нама овладала, тада наша мишљења, тежње и поступци неће више долазити у сукоб једно с другим; неће бити ни једнога међу нама, који ће само оно сматрати за праведно и истинито, што њему самоме изгледа, да је тако; жеље и намере наше биће сагласне, пођедине страсти из срдаца наших биће избачене и тада ћемо се и ми по примеру Исуса Христа са речима; „Оче! опрости им, јер не знају, шта чине (Мат. XX 34.)“ моћи помолити Богу и за најзеће непријатеље своје.

Осим ове две има још и једна трећа борба, коју човек има у животу своме да надржи, а та је: борба са судбом или тешким приликама у животу Зао удес и неприлике, које нам се догоде, често од нас не зависе. Непријатни догађаји, беде, страдања и друге недаће прете нам сваки час и побуђују нас на упорну и тешку борбу. Ко ће се одрећи тешкоћа и опасности у које ми непрестано падамо и које нас назначају на тешку борбу?

Како немирно бедни страдалник гледи на будућност своју и чека крај својих страдања! Како очајно јадикује бедни отац или остарела мајка за изгубљеним јединцем и потпором својом! О! намет човеку мора да стане, срце му од бола хоће да пресукне, кад помисли, шта све има да претрпи. Али — љубезни моји Хришћани — не ћу више да вам говорим о тим невољама, јер не ћу да вас подсећам на терете и јаде ваше, на које сте може бити за кратко време заборавили, али који би вам овај дан загорчали и цели учинили, него ћу само да вас замолим, да — ако има кога међу вама, коме што год тешко лежи на срцу, кога је постигла каква неправда или несрећа у животу — не подлегне истој, него, нека се узда у милостивога Бога, који никога не заборавља. Нека се угледа на Исуса Христа, који — и ако је био најправеднији — трпи најгрозније муке; ма да је био без греха ипак је био кушан, презрен, гоњен, као што и каже на једноме месту за себе: „и птице небесне имају гњезда, а син човечији, нема где главе своје заклонити“.

Такав је био живот Спаситељев, а такав је био и његових Апостола. Од доба, када су пошли са Господом и почели ширити јеванђеље у име Његово, подвргли су се они жестокој и опасној борби, као што сам св. ап. Павле на једноме месту и говори о себи: „био сам у страху на водама, у страху од хајдука, у страху од робиње, у страху од незнабожаца, у страху у градовима, у страху у пустињи, у страху на мору, у страху међу лажном браћом, у гладовању, у жеђи, у зими и голотињи, осим што су спољ на мене навалювали људи сваки дан“ (II. Кор. XI. 26—28.). — На ипак не клонуше духом, нада на бољу будућност није се код њих изгубила, вера у Бога није никада малаксала, а љубав према роду човечијем није никада охладнела, па с тога и могаше на крају свога живота са мирном душом рећи оне речи, које је ап. Павле у једној посланици и рекао Тимотеју: „добар рат ратовах, трку сврших, а веру одржах“ (II. Тим. IV. 7.). Они су јачали у Господу и са готовошћу су ширили благу вест о миру. Као што је Исус Христос постојано вршио дело Оца свога небеског, као што је Он био јуначан и неустрашим у тешкој борби,

коју је задржати морао, тако су се показали и Апостоли Његови. С тога угледајмо се на Исуса Христа, началника и совершитеља наше вере и на Апостоле Његове, кад се појави у нама борба међу духом и чувственошћу. Њихов пример нека нам даде непоколебиму одважност, кад се узморамо борити са сиротињом и другим невољама, које нас у животу стизале буду. У таковим приликама свагда треба да помислимо: кад Бог није оставио те благочастиве мученике, ни нас неће оставити. Њихов пример нека улије у срца наша непоколебиму неустрашимост и трпељивост, кад нас буде стизала пакост и злоба света онога. На њих треба да се угледамо, па да као они поред свих невоља с пуном усрдношћу и ревношћу испуњавамо своје дужности и Бог ће нас заиста укрепити и даће нам победу над сваким искушењем к' злу, над сваком злобом и непријатељством људи, над свима нападајима судбе.

Да би могли следовати примеру Исуса Христа и св. Апостола, треба да гајимо у души нашој веру и љубав према Исусу Христу. Породи ли се непријатељство тела против духа, наклоности и жеља против разума и свести, вера нас наоружава истином и бранио правди; учи нас и храбри, да чинимо оно, што је сагласно са законом Божијим.

Ступамо ли у борбу са неверјем и сујеверјем, са злобом, завишћу, жестокосердијем и непријатељством људи, вера нас покрива и заштићава штитом својим; даје нам стрпљења, чува нас од самопонижења, угађања људима и страху пред њима Ап. Павле видећи, како се мало стадо Христово, — поред свог настојања од стране власти да се уништи — ипак шири, приписује ово Исусу Христу, који их због вере и њихове чува и даје израза овог свог признања у речима: „за тебе нас убијају вас дан, држе нас као овце, које су за клање, али у свему побеђујемо онога ради, који нас је љубио“ (Римљ. VIII. 36- 37.). Постигне ли нас зао удес, страдања и беде, са којима се морамо борити, вера нас учи, да је садашњи живот време искушења и припреме, да се наша прилика укрепи, чисти и усавршава у борби. Она нас храбри на надање у Бога и на молитву, која уздиже и крепи дух страдалника. Она нам кличе: „вераја је Бог неће нам дати више искушења него што су нам наше силе јаке, јер Бог не оставља праведника нити одвраћа очију својих од њих, него их с царевима на престо посађује на вијек, те се узвишују“. (Јов. XXXVI. 7.). Она нам даје „*шлемъ спасенія*“, наду на бесмртност и будућу славу. А ко има наду, тај иде са радошћу у сусрет свакој судбини

Кад се ми крепимо верom у борби са неверјем и грехом, бедама и страдањима и када до краја останемо несавладани у тој борби, тада можемо заједно са Апостолом при крају живота рећи: „мени је приправљен венац правде, који ће ми дати Господ у дан онај, праведни судија; али не само мени, него и свима, који се радују Његову доласку“ (II. Тим. IV. 8.). Амин.

Б. Д. капелан.

Вѣрую въ единаго Бога.

(Наставак).

На шта би са иначе живо и фантастично смишљеним боговима, кад ове овако просте приче и појмови о Богу дођоше у свет? На то нам лепо одговара Авг Николас питањем: „шта би са „*свемиром*“ („das grosse All“) питагорцима; са Зеновљевим: „*Етером*“; Талесовом: „*влажном праматеријом*“; куд се дела Платонова: „*блудећа* (umherschweifende) *материја*“ Цицеронов: „*оваки разум*“ или Омиров: *Јупитер*; а да и не спомињемо краља и владара над свима боговима, над којим је ипак „*Судба*“ (fatum) потпуну власт имала, који је уз то разноврстним страстима подлегао, услед чега беше и пријав и у толикој мери слаб, да не беше у стању ни на небу одржати ред, а камо ли да влада по води над земљом и светом!?

Бог старог света нити је био Бог ни човек. Бог није могао бити, јер и по вери самих оних из чије је фантисије и помишао не беше ништа друго већ ограничена, скучена и доста пријава моћ: исто тако не беше ни човек, јер га боли човечански не потресаху, напуштајући судбину да ради с људма шта хоће. Он бијаше проста трупина

без руку и ногу, без главе и срца — као што згодно рече Варо (Varro). А Сенека у свом делу: „De providentia“ пише: „шта желиш да ти учиним?“ вели бежанство моралном човеку; не бојах у стању да те избавим од зла, али сам ти снагу челичпо у беди.“ — „Не бојах у стању“! каква реч за једнога Бога!! Као што видимо, појам о Богу пао је у предхришћанско доба тако ниско да га је тадањи — посрнули човек надмашао и превазилазио. На човек тада и није молио од Јупитра ништа друго, осим материјалних, чувствених блага; врлину и мудрост тражио је сам у себи. Цицерон вели изричпо (у делу свом: („De natura Deorum“) „да од божанства могу измолити само оне користи и блага која материјалну страну човека усрећавају. мудрост пак и врлину мора човек сам у себи тражити и наћи“. А Хорације пева: „Поклони ми о боже, живот и благо, а душевни мир прибавићу себи сам“

Све то даје ужасну карактеристику митолошким појмовима о Богу, показујући нам једно грозне заблуде и поквареност у идејама и склоностима човачанства. Најниже понизше небо далеко испод земље, створиште од њега право врзино коло на коме се утркиваху сваковрсне страсти и срамоте људске; људи су далеко надмашали богове; земља је морала пред Олимпом црвенити.

И Хришћанство дође да у таком друштву успостави идеју о Богу! А да се то постиге не беше довољно само на дух човечији утицисати ограничивши се само на просте теорије, већ су се и чула човечија морала задовољити, само Божанство морало се човечанству предочити. А у каквом стању и каквом облику да буде то? У томе се показа премудрост једнпога Бога, коме ми у молитвама нашим припадамо. Кад је човек себи стварао Бога, имао је на уму своја чуствена уживања, па је удешавао и њега према истима, преданши му све одурности и слабости своје, а тиме му је уједно и пропаст опредилио. Но Бог, који је дошао да спасе човечанство постао је верна слика његове патње и његових болова ставивши се у највећем понижењу а са највећим пожртвованьем врлини у службу Ставимо ли се дакле на ма које од ових становишта видећемо да је божанство упоређено човеку, шта више и испод човечанства је понижено; али и ту постоји велика разлика: у јазичништву је понижено моралним дегредовањем, а у хришћанству га видимо само по спољашњости понижена. И у једном и у другом случају оптерећено је Божанство гресима човечанства; но у јазичништву тога ради да их благослови и сам у њима удела узме, а у хришћанству напротив да их обустави и излечи. У првом случају је сукривац, а у другом жртва за грехове. Између Олимпа и Голготе разлика је иста као што је разлика између земље и неба. Предочење те разлике уздигло је човечанство и Богу га приближило. То је есенција догмата о искупљењу, о Христу распетоме. Кроз тај догмат опет познало је човечанство и други који с њим у најтешњој свези стоји а тај нам приказује јединство и светињу Божију. И дете види данас то на крсту, а и филозоф не налази на другом месту.

(Свршиће се).

ИЗ ЦРКВЕНОГ ПРАВИЛА И ЦРКВЕНЕ ХРОНОЛОГИЈЕ.

Расправља: Југ Станинић, парох.

(Наставан).

Како је г. Р. извео и извести могао из једнине-*множину;* од само једне, 17. седмице Матејеве, направити пуне *четар*, односно *три* седмице, — не знам, ван ако у грчком сказанију није на дотичном месту сказанија — множина, па се — можда, — и бројем наводе и поимснце спомињу седмице, које се изоставити имају. — Је ли тако у грч. сказанију, или није, — не знам; то једно знам, да се оваквп закључак, до каквога је г. Р. дошао, код словенског, па ни из србуљског сказанија *никад и никако извести не може.* —

Још треба напоменути, да је правило, о читању Матејевих недељних јеванђеља, — у најнимом случају — теже схватити и разумети по нашем руско-слов. казивању, у коме стоји: „**дне бѣдетъ вънтрь пасхи**“ и „**дне вне пасха бѣдетъ**“. — Разлика је између нашег и србљанског казивања не мала, него голема, управо така и толика, да утиче на смисао целог правила. Јер са свим је други смисао правила кад се каже „**дне бѣдетъ вънтрь пасха**“ и „**дне вне пасха бѣдетъ**“, а други је кад се каже „**дне бѣдетъ вънтрь пасхи**“ и „**дне вне пасха бѣдетъ**“

Приведено правило каже, да се 17. седмица, односно јеванђеље 17. недеље Матејеве на своме месту, — у 17. недељу по Духовима — чита само онда, кад „**бѣдетъ вънтрь пасхи**“ и запитамо ли: ко, односно шта има бити „**вънтрь пасхи**“ одговорити морамо: 17. седмица Матејева. А 17. седмица, односно јеванђеље 17. недеље Матејеве не чита се на своме месту онда, када „**вне пасха бѣдетъ**“. Запитамо ли „**вне**“ кога, односно чега има бити „пасха“; то као је реч о 17. седмици Матејевој, одговорити морамо: „**вне**“ 17. седмице Матејеве има бити „пасха“. — Према томе — по руско-слов. казивању — „пасха“ би имала бити такође нешто, што би се са 17. седмицом Матејеном могло поклапати, или бар једно у друго упадати; јер час 17. седмица Матејева може бити „**вънтрь пасхи**“, час опет „пасха“ може бити „**вне**“ 17. седмице Матејеве. —

По србљ. казивању пак, у ком стоји: „**дне бѫдетъ вънѫтрь пасха**“ и „**дне вънѣ пасхе бѫдетъ**“ под „пасхом“ мора, или бар може се разумети обична „пасха“, која може бити некад „**вънтрь**“ а некад опет „**вънѣ**“ нечега; а шта је то, видићемо ниже. —

Како у списима г. Р-ца нисам нашао никаква тумачења наведених израза; а имајући пред собом руско слов. казивање, у коме стоји: „**вънтрь пасхи**“ и „**вънѣ пасха**“ — дуго сам се мучио и довијао, како да се то место казивања, односно, како да се ти изрази схвате и разуму, и — на послетку дођох до тумачења. Да се уверим, је ли то тумачење добро, примењивах га на разне случајеве, ређах према том тумачењу недеља јеванђеља Матејева и Лукина; и до неке мере је лепо, — док једанпут не запе: труд ми беше узалуд, тумачење *није* добро

У то доба пређе казивања из србљанских јеванђеља, у којима стоји „**дне бѫдетъ вънѫтрь пасха**“ и „**дне вънѣ пасха бѫдетъ**“; видех, да се место то, изрази ти са свим другче разумети морају, него што сам их ја схватио и разумео. — Уз то загледах у „Велики Типик“ г. В. И-ћа, у коме нађох од мога тумачења по све другче тумачење. Примењивах и то тумачење на разне случајеве, ређах по њему недеља јеванђеља Матејева и Лукина, и — иде: *тумачење је добро.* — Је ли то тумачење, г. И. где-год нашао, и где га је нашао, — не знам; то знам, да ређање недељних јеванђеља Матејевих и Лукиних — по том тумачењу — иде без сваког запињања. —

А сад ево тога тумачења:

„Црквена година, односно распореда редовних читања св. Евангелија, почиње од Ускрса и траје до другог ускрса, а како у разне године пада Ускрс у разне датуме (од 22. марта до 25. априла) то и црквена година она нема увек један те исти број недеља и седмица, јер од једног Ускрса до другог може више или мање недеља и седмица да прође. Некад има мање од 365 дана (52. Недеље). . . а некад прође од једног Ускрса до другог Ускрса више од 365 дана. . . У првом случају, кад од Ускрса до Ускрса прође мање од 365 дана, онда у току грађанске године, или боље рећи *у току од 365 дана (52 недеље)*, које у осталом спадају по броју у две године, *падају две пасхе*; то означава споменути израз у казивању са „**вънтрь пасха**“. . . У 2. случају, кад од Ускрса до Ускрса прође више од 365 дана у току грађанске године (52 недеље) бива само једна пасха, а то се означава са споменутим изразом „**вънѣ пасха**“ (стр. 374—374.)

Не знам, за што је у ово тумачење — без нужде — уплетена „грађанска година“, кад црквена и књиге црквене и не знају за ту годину? Или је зар г. И. хтео њоме да означи време од 52 недеље, односно од 365 дана? А зар се то исто није могло означити и називом „црквена година“? Или зар у „црк. години“ (од септембра до септембра) има више или мање недеља, односно дана, него у „грађ. години“ (од јануара до јануара)? — Но г. И. „црквеном годином“ означава време од једног Ускрса до другог, а то је време — да како — дуже или краће од 52 не-

деље. 365 дана; па да би означио време од 365 дана прикуљен је био употребити и у тумачење увуђи и „грађанску годину“ Но није ли боље, згодније, па и правилније време од једног Ускрса до другог, од једне пасхе до друге, означити и називати „пасхалном годином“, а називу „црквена година“ оставити онај смисао, који смисао тај назив већ има? — Називима: „пасхална година“ и „црквена година“ избегао би се и обилан црква непознати назив „грађанска година“. У осталом назив „грађанска година“ и онако није много предно у горњем тумачењу, те је слободно изостати могао; та сто г. И. вели: . . . онда у току грађанске године, или боље речи, у току од 365 дана (52 недеље)...“. па да је казао само онако, како је „боље рећи.“

Шта, пакле, значе изрази: „кнѣгрь“ и „кнѣ пасха“?

„Пасха“ значи обична *пасха, Ускрс* То „кнѣгрь“ и „кнѣ“ чега пасха може бити, јесте *време од 365 дана или 52 недеље;* то се време започиње рачунати *од Ускрса, од пасхе*, и то — наравно — *прошле*. Под пасхом у горњим изразима разуме се *идућа пасха*. Ако идућа, догодишња пасха пада *у* времену од 365 дана, онда се то означује са изразом „кнѣгрь пасха“; ако идућа пасха пада *иван* времена од 365 дана, то се онда означује изразом „кнѣ пасха“.

Хоћемо ли да време од 365 дана означимо годином, да како црквеном; а време од једне пасхе до друге „пасхалном годином“; онда горње изразе можемо протумачити и овако: израз „кнѣгрь пасха“ значи и каже, да је „пасхална година“ *крава* од „црквене године“ тако, да у години дана падају *две* пасхе а израз „кнѣ пасха“ значи и каже, да је „пасхална година“ *дужа* од „црк. године“ тако, да у години дана пада само *једна* пасха. —

После овога тумачења знати можемо за што је год. 1887. јеванђеље 17. недеље Матејеве „у своје време — 20. септембра — непрочитано остало“. — И ако је те године пасха на по томе и недесетница доста рано пала (5 априла и 24. маја); и ако је „прва недеља по недељи позвижењу честнаго крста“ (27 септембра) пала у 18. недељу по Духовима, те се до те недеље свих 17. недељних јеванђеља Матејевих прочитати могла: ипак се јеванђеље 17. недеље Матејеве на своме месту, у 17. недељу по Духовима, односно у недељу по Крстову-дну (20. септ.) прочитати није могло ни смело, поред свега тога што типик допушта, управо налаже, да се у недељу по Крстов дну осим месечно-недељног увек још и редовно-недељно јеванђеље прочита има. Није се пак то јеванђеље у недељу по Крстову-дну (20 септ.) прочитати могло ни смело из узрока, што је 1887/8. „пасха кнѣ“ била т. ј. пасха 1888. пала је изван времена од 365. дана (52 недеље) иза пасхе у 1887. години, другим речма, што је пасхална година 1887/8. била дужа од црквене године, од 365 дана, тако да је у години дана била само једна пасха; а када је „кнѣ пасха“ тада „никакожи хощетъ читатисѧ“ на своме месту, у 17. недељу по Духовима „сїѧ седмаа надисатъ седмица“

*

*Сих 17. недељних јеванђеља Матејевих имају се прочитати у прву 17. недеља по Духовима онда, када је „пасха кнѣгрь“ *као идућа пасхо падне у времену од 365 дана иза прошле пасхе, или када је „пасхална година“ *крава* од обичне црквене године дана, тако да у години дана падају две пасхе. А кад је „пасха кнѣ“, *када је идућа пасха изван времена од 365 дана иза прошле пасхе, или када је „пасхална година“ *дужа* од обичне црквене године, од 365 дана, тако, да у години дана пада само једна пасха: тада се не читају сва недељна јеванђеља Матејева, а по именце изостављају се и на своме месту, у 17. недељу по Духовима, не чита се само једно, и то 17. недељно јеванђеље Матејево, о Хананејци, које се у том случају, и то „аще не достанетъ и к' лѣцѣ сѣвшѣтъ и нѣ“ чита у једну од оних недеља, које падају између недеље „по просѣщенїи“ и пре тридеске недеље, недеље о Митару и Фарисеју. —*

ЛИСТАК.

(Његова Светост. преузв. г. патријарх Георгије) вратио се у среду у вече, брзим возом из Будимпеште, у своју резиденцију.

(Високопреосвећена господа епископи) који су сви, осим болесног темишварског, били у седницама горње куће и гласали против законске основе о

слободи вере, отпутовали су одмах после гласања из Будимпеште. Високопреосвећена г г. Нектарије и Герман, по закључку св. архијерејскога синода, отпутовали су у Темишвар болесноме епископу тамошњем, високопреосв. г. Никанору, ради потребних извешћења.

(**Почасни грађани Загреба**). Представништво главног града Загреба изабрало је преузвишену госпоу: кр. угарског министра председника *барона Дезидерија Банфија* и *бана гроба Куен-Хедервари-ја*, за почасне грађане главног града Тројединице.

(**Саборски одбор**) држао је у суботу 7. (19.) октобра своју *ванредну* седницу у стварн издања епископске резиденције у Будиму. Одобрена је одржана дана 4. (16.) октобра минуендо лицитација, на коју су били изасланн као повереници: Јустин *Поповић* члан одбора и Јеремија *Мађарац* протопрезвитер будимски. Била су три лицитанта, архитекти: Владимир *Николић*, Фрањо *Заборски* и Лудвиг *Цако*. Од прорачуна за градњу са 135.884 фор. 21 н. пред два архитекта нису хтели више попустити до 5%, дочим је Лудвиг *Цако* попустио $14^{3}/_{16}$% тако, да би градња будимске резиденције са тим попустом износила само 116.462 фор. 80 н. Саборски одбор примио је ону последњу понуду, те ће се са истим градитељем Лудвигом *Цако*-ом учинити грађевински уговор, што ће фискал срп. нар. фондови имати да извршн. Архитекту Владимиру *Николићу*, који је планове и прорачуне за градњу исте резиденције саствнио — повереп је уз наумљиву награду надзор над изведењем градње, примљене по архитекту Лудвигу *Цако*-у.

(**Архидијецезална Конзисторија**) држала је 26. септембра (8. октобра) о. г. своју редовну седницу, под председништвом високопреч. г. архимандрита Илариона Руварца. Решени су ови предмети: *Узет* је на знање извештај Његовог Високопреосвештенства г. Германа Опачића, епископа бачког, да је свршеног богослова Богдана Дејановића дана 15/27 авг. о. г. за ђакона и следећег дана за презвитера рукоположио; те је упућен администр. протопрезвитерата карловачког В. К., да јереја Богдана Дејановића за личног помоћника Стевану Моловићу, пароху пршком приставп и о томе у своје време извештај свој овако поднесе. — На упражњено, сврху протојереја Лазара Поповића, место заступника у жупанијском школ. одбору у Осеку, именован је парох осечки Јован Јаношевић. — Поводом извештаја окружних протопрезвитера о обављеној овогодишњој визитацији, те пријаве истих против неких свештеника да не свршују посведневно јутрење са школском младежи и да не врше катихетске дужности, поделељен је истим свештеницима укор, као немарницма с напоменом, да ће се у будуће против њих дисциплинарно строжије поступати. — Окр. протопрезвитеру земунском поделељ је осмодневни допуст. — Одговор јереја Г. М. предан је конзисторијалном фискалу на реплику. — Узет је на знање извештај карловачког протопрезвитерског звања, да је јереј Јован Протић пристављен за администратора парохије крушедолске, а братство Мпх. Крушедола од исте дужности разрешено. — На основу изјављена јереја Ј. Јанковића у О. на тужбу Ст. и Ј. Г. С. из О. ова тужба је као неоснована одбијена. — Упућена је црк. општина у Вр. да или нов парохијски стан сагради, који би одговарао прописима нађ. решкрипта или да откаже тамошњој политичкој општини стан, у коме је сменитеро сада комунална школа а који је својина црк. општине, те да га своме свештенику уступи на уживање тим пре, што ће се у противном случају парохија тамошња у оскудици парохијског дома поново повернти у администрацију братству манастира Врдника. — Пошто се из поднесеног извештаја црквене општине у Б. види, да је спорни сто свађа пришадо супруги свагдањег нестпога пароха, то донесена закључак црквене скупштине да се исти сто прода, укинути, те упути тамошњу општину, да уништи сто супруги свагдањег пароха Св. Д. уступи, која ће при уведењу у исти у ниме поклопа за св. цркву 10 ф. положити — Тужба против јер. М. Р. у Д стављена је жељу списе на разлога, што на истој није нико потписан, пе о су потписи приложени на засебном табаку, те се оправдано узимају као за другу цељ скупљени. — Поднигута је фискална тужба против јер. Ђ. И. у М. и ова истоме дата на одговор, а до решења напнице, суспендован је исти јереј од парохијског звања и постављен за администратора тамошње парохије јероя. К. Будић. — Реплика конзисторијалног фискала у фискалној акцији против јер. А. Н. пздата је овоме на дуплику. — Учињен је предлог за поделење приномоћи из земаљског прпноса.

II. Епарх. административни одбор бачки изво је истога дана на поспе своју седницу, у којој су решени ови предмети: *Узет* је на знање отпис нис. министарства просвете, којим је сапштено овој епарх. власти, да је црк. општини у Легрп и последњи део подарене јој приномоћи од 2300 фор на исплату упућен. — Објавиће се управама подручних манастира, да ће но дозволи висл. Саб. Одбора Сава Вдаховић Јеромонах М. Крушедола као помоћник у прпор својству надзорника нар. црк. добара обављати све дужности надзорничке, на које га

исти надзорник овластио буде. — Објављује се потпуна управна наредба висл. Саб. Одбора, да имају у место досадашњих рачунских извештаја крајем сваке четврти годишње — у будуће крајем сваке седмице такове извештаје непосредно надзорништву пар. црквеног добара подносити. — Упућена је црк. општина у Н. да на једног тамошњег Јеврејина припрезани парохијал као неуметан отпише. — Дозвољен је Мин. Конкуљ зајам од 10.000 фор. ради конверзије неких дугова манастирских, који отплата не трпи одлагања, и ради покрића најнужнијих текућих кућевних потреба — Дозвољено је црк. општини у К. С. И. куп једног плаца земље по цену од 240 фор. — Упућене су некоје црк. општине, чији пароси дугују на своју парох. сесију црк. пореза и еквивалента, да исте дуговине из своје благајне исплате, имајући по том односне своте од плате им одбити. — Узет је на знање извештај окр. проте ст. бечејског у предмету уплате верозак. прилога и старих саб. трошкова. — Разрешена је због неуредности данашња црк. општинска управа у Б. и наређен избор нове црк. скупштине — Исто је тако због упорности разрешена црк. скупштина у В. и наређен избор нове црк. скупштине — Узет је на знање извештај окр. проте сомборског у предмету исправљања плаћу црк. општине у Б. и тамошњег пароха у погледу плате у готовом новцу; напротив пошто се у погледу стана црк. општина и парох нису споразумели, упућена је иста општина, да пароху своме, пошто парох дома нема, изнајми пристојан стан. — Узет је на знање извештај окр. проте новосадског о прегледу рачуна епарх. фонда бачког за 1894 год. и рачуновођи надата опросница. — Потврђена је реорганизација црк. општине у ДСИвану, као и конституисање новоизабране црк. скупштине. — Одобрена су основна писма закладе Тене и Иде Брановачки којом рукује црк. општина у Сенти и закладе Јована Русића Американца, којом рукује црк. општина у Баји, ако се претходно учине у њима неке измене и допуне. — Уништен је избор црк. председника у Ст. В. и наређен нов. — Спроводиће се висл. Саб. Одбору признаница црк. општине ст. бечејске против решења овог одбора у питању: ко је у праву (црк. скупштина или црк. одбор) да бира пријатног заступника у политичној општини за закладу бар. Е. Јовичке? — Поништен је закључак црк. скупштине у Т. да једном свом дужнику опрости један део дуга ку црк. благајни. — Упућена је црк. општина у Ст. Керу да без одлагања извршни овострани налог под бр. А. О. 1155/318 ех 1895. — Закључак црк. скупштине у П. да парохијал за ову годину из црк. новца подмири поништен је већ и због тога, што тамошња црк. скупштина није комплетна, те није у стању никакав правноваљан закључак донети. — Снабдевене су клаузулом одобрења неколике брисовне дозволе, које је црк. општина у К. од себе неколиким бившим дужницима своји издала. — Упућена је црк. општина у О., да још у току ове године нов и правичнији кључ за разрез парохијала изнађе и овамо ради одобрења поднесе. — Дозвољено је црк. општини у Б. да од заклада, којима рукује, по 1% у корист своје благајне задржава — Није дозвољено истој општини да подигне навесни зајам из закладе Јована Русића, којом она рукује. — Одобрен је закључак црк. одбора исте општине, по којем је на закладе Ј. Русића потврђена приповеђ од 50 ф. приправницу Ш. разр. Ј. В. — Поднесени извештај црк. општине у Ш. у погледу капеле на тамошњем гробљу спровеше се са осталим списима високоме Сабор. Одбору — Узета је с одобрењем на знање одржана у Турији 24. јуна о. г. јавна дражба за подизање црквене ограде, а уложен приказ против исте дражбе као неоснован одбијен. — Потврђен је дана 12. дец. 1894. обављени избор седморице скупштинара у С., но пошто истој општини најповољније заверено, што је покушала овом приликом обнаутри овај одбор и задобити потврду избора једне особе, чији је избор на односни опходани приказ већ пре уништен био. — Потврђен је обављени 17. (29.) септ. о. г. избор тројице скупштинара у истој општини. — Спроводиће се висл. Саборском Одбору уложени приказ против потврде овог одбора данашње црквене скупштине у Ст. Ст. — Упућена је црк. општина у Ст. П. да на своје благајне подмири паричне трошкове око комасације парох. сесије и учитељских земаља. — Опомињује се „Мађарско и Угарско Француско осигуравајуће друштво“ на коректиније поступање према појединим црк. општинама. — Упућена је црк. општина у П. да без одлагања накнади путни трошак члану одбора овог Л. Л. К., који је тамо ишао спровод реорганизацију црк. општине. — Затвараће се полит. ексекуција против нехатних парохијана у Ст. Ст. — Осим тога решена су још два-три предмета мање важности. —

Услед реферисања епарх. ревизора решени су следећи предмети: Одобрени су следећи рачуни и то: срп. прав. црквене општине у Ади од године 1881. до 1886., срп. прав. црква општине у Ст. Врбасу од године 1894-те, срп. прав. црква општине у Бурљеву од године 1883 до 1888., срп. прав. црквене општине у Жабљу од године 1891 до 1893., срп.

прав. црквене општине у Кулпину од године 1894-те, срп. прав. црквене општине у Доњем Ковиљу од године 1888 до 1893-ће, срп. прав. црквене општине у Петровом Селу од године 1886 и 1887., срп. прав. црквене општине у Сентомашу од године 1894-те, срп. прав. црквене општине у Чуругу од године 1894-те, срп. прав. црквене општине у Ст. Кањижи од године 1893 и 1894., срп. прав. црквене општине у Ст. Палапци од године 1894., срп. прав. црквене општине у Гардиновци од године 1894-те, срп. прав. црквене општине у Турији од године 1893 и 1894., срп прав. црквене општине у Ст. Бечеју од године 1894-те, срп. прав. црквене општине у Јегри од године 1893 и 1894. — Одобрени су новосадски црквени и закладни рачуни од године 1892, 1993 и 1894-те. — Доњо-ковиљској срп. прав. црквеној општини је дозвољено, да може неутерани мањак од 153 ф. 99 н. из рачуна коначно брисати; — а забрањено јој, да у будуће црк. председнику какву годишњу награду исплаћује. — Одобрени су закладни рачуни срп. прав. црквене општине у Мартоношу од године 1894 те. — Одобрени су и рачуни Светосавског фонда у Ст. Палапци од 1889 до 1894. — Дозвољено је срп. прав. црк. општини у Ади, да своја дубиозна потраживања у износу од 1533 ф. 88 н. из рачуна коначно брише. — Одобрени су финализани рачуни фонда за спомен жртвих у Петровом Селу од године 1877 - 1892. — с тим упутством, да се фондовни капитал у износу од 1860 форинти црквеном иметку има придружити; уједно је рачунополагач Панта Поповић парох на накнаду неупутно потрошених 200 фор. осуђен. — Наређено је, да се допуњени рачуни Манастира Бођана од године 1892. и Манастира Ковиља од године 1889 до 1892 г. високосл. Саборском Одбору на даље надлежно разматрање подастру. — Наређено је, да се од овог Одбора одобрени рачуни Манастира Бођана од године 1893. на ниску ревизију високосл. Саборском Одбору поднесу. — Оспорени рачуни срп. прав. црквене општине у Вилову од године 1884-те враћени натраг ради допуне. — Одобрени су рачуни срп. прав. црквене општине у Тителу од године 1878., 1879., 1881., 1882., 1883., 1884., и 1895-те. — Изасланик су у Господњинце Милош Пашић окруж. прота жабаљски и епарх ревизор, да на лицу места замрсене рачуне од године 1893 и 1894-те ликвидују и право стање констатују. — Изаслани је епар. ревизор у Пивнице, да на лицу места рачуне из прошлих година ликвидује — Наређено је, да се порезани а још неуплаћени приноси за епарх. фонд путем политичке власти ликвидују.

(**Прелаз у православље**). Из Мола нам јављају, да су тамо 17. септембра о. г. прешле у православље две сестре Буњевке, римокатоличке. Обред при том свршио је парох Душан Јосимовић у присуству доста броја тамошњих Срба. После обављеног св. миропомазања изговорио је г. Јосимовић новим члановима православне цркве врло лепу поуку, у којој им је разјасњио истине и светост православне вере и поучио их како треба у духу тих истина и науке православља да живе.

(† **Софија Јорговића**) рођ. Рајковић, учитељица више девојачке и учитељачке школе, преминула је у Будимпешти 3. (15.) октобра о. г. после тешког боловања у 57 години свога живота. Лака јој црна земља!

(**Српско народно позориште**) новосадско, запримило је своје представе. Осеку у прошлу недељу, те отишло у Митровицу, где ће се бавити месец дана, а 1. новембра доћи ће у Нови Сад.

(**Главна скупштина „Матице Српске“**) сазвана је ове године за 30. октобра (11. новембра) у 9. сахата пре подне у дворани матичиној. Главни предмети за расправљање на скупштини: Конституисање скупштине. — Извештај о годишњем раду управног одбора. — Годишњи извештај о књижевном раду. — Извештај главнога фискала о правном послању. — Избор председника, потпредседник и управног одбора. — Избор главнога секретара друштвеног. — Примање нових чланова. — Извештај о прегледаним рачунима за годину 1894. — Наредбе министарске о одобреном прорачуну за годину 1895. и о прегледаним и у реду нађеним рачунима из више година. — Прорачун о свима фондовима за годину 1896. — Предлози о распису књижевних награда из фондова Јована Наке Вел. Сент-Миклушког и Јована и Терезије Остојића. — Избор шесторица за стипендијских закалада Петра Костића, Павла Јовановића, Христофора Шафарика и Васе Јагодића.

(**Беседа с играном**) приређује се у Карловцима, у гимназијској дворани, за суделовање гимназијских ученика и слушалаца богословије на Митров дан о. г. *у корист споменика митрополиту Стратимировићу, Димитрију Анастасијевићу Сабови и осталим добротвори гимназије карловачке.* Улазна цена од особе 1 фор. од породице 2 фор. Добровољни прилози примају се са захвалом. Почетак у $7\frac{1}{2}$ сахата у вече. Програм беседе је: Псалам II. од Л. Д. Малашкина, пева женовити збор ученика богословије и гимназије. — 2. Мати од Љ. П. Несторовића, декламује Миливоје Рајић, слуш

богословље. — 3. Violin Concert E-moll од Мендељсона свирају на гласовиру гимназисте VII. разреда Младен Јовановић и Славко Топонарски. — 4. Где ј' нам дом? од Ј. Це-а. пева мушки збор слушалаца богословље. — 5. Мач и перо од Жаја Јов. Јовановић, декламује гимназ. VIII. раз. Бранко Михајловић. — 6. Потпури из опере „Prophète“ од Мајербера, свира на виолини гимназис IV. разр. Божидар Јеремић, а прати га на гласовиру гимназ. VII. разр. Славко Топонарски. — 7. Шетња песма од Мендељсона, пева мешовити збор гимназијски. — 8. Хајдук Вељко од Ст. Мокрањца. соло пева Д. Милошевић слушалац богословље уз мешовити збор певача богословље и гимназије — Певачким зборовима управља богослов г. Вл. Бобрић, учитељ певања у гимназији.

(**Рецепција Јевреја**). Законски чланак XLII. од 1895. о рецепцији Јевреја прямно је своју највишу потврду 4. (16.) окт. о. г. у Загребу баш у онај дан, кад је Његово Величанство походило синагогу у Загребу.

И ако је из тога законског чланка брисан § о прелазу из Христианства у јеврејство, ипак је тај прелаз олакшан законском основом о слободи вероисповедња, која је у прошли понедељак прихваћена већином од 7 гласова и са § безверја, у уг. горњој кући. Либералнаи сигурно умује: кад дозвољавамо безверје, како не би дозволили јеврејство. Талмуд је ипак ближи него атеизам. Свесни логично, зл' и жалосно кад се и до таке логике мора долазити. Логико, чему се у служби не ћеш бити!

ЧИТУЉА.

† *Протојереј* **Никола Љуботина** *парох у Шкорама.*

Врли покојник био је члан епархијске конзисторије и посједник Франц-Јосифовог ордена. Био је питомац блаженопочившег митрополита Стевана Стаиковића, друг у школи блаженопоч. епископа Никанора Грујића, а ученик блаженопоч. патријарха Прокопија Иначковића и епископа Арсенија Стојковића.

Био је узоран свештеник и добар пастир стаду своме за пуне 54 године. За време глади, која је притискивала његов крај и народ, раздавао је своме бесплатно жарану, и рада тога великодушног дела поделило му је Његово Величанство златни крст са круном.

Високопреосвећени г. епископ дијецезан *Михаило Грујић* произнео је покојника ове године за протојереја пред лицем целе му пастве у парохијској цркви св. Николаја у Шкарама.

Цео свој покретни и непокретни иметак, у вредности од 10.000 фор. оставио је врли покојник у просветне сврхе, на стипендије Србима ђацима, а за изпуњење своје последње воље умолио је административни одбор горњо-карловачке дијецезе са високопреосвећеним г. епископом дијецезаном *Михаилом*.

Кад је врли покојник спазио, да му се крај земни приближује, брижевно је замолио од свога љубљеног епископа дијецезана Михаила последњи архијерејски благослов, те добив га у наручју своје жене Милосаве испустио је племениту душу.

Протојереја Љуботину испратиће до вечне куће девет околних свештеника У цркви се с њиме опростио протојереј *Милош Лалић* из Госпића, *нећак покојников*; а на гробу правиће пентахи Душан Машић.

Нећак покојников протојереј г. Милош Лалић куни исцрпне податке о животу и раду покојникову и обелоданиће их у своје време.

Племенитом и врлом протојереју *Никола Љуботини* нека је слава и вечан спомен, и рајско насеље! — *К.*

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 30. Скупљено у Ман. Бечићу*) и забележено у књиги прилога на фонд св. Саве“ 103 ф. — и Прилажање по 10. фор. Владимир Николић архитект из Карловаца; по 5. фор. Авакум Стајић прота из Митровице, Никодим Лемајић протосинђел из ман Фенека, Ђока Стефановић, судац из Бошњака, Теофан Косовац, игуман привинчалавски, Паја Пајић, трг. агент из Карловаца, Др. Љуб. Гаћински с Ђерком из Панчева, Љуба Стефановић из Н. Сада, Гаврил Бољарић прота из Мохача; по 3 фор Ј. Симеоновић-Чокић, благајник срп. нар. црк. фондова у Карловцу, Спиридон Илић игуман раковачки, Митрофан Павловић игуман бешеновачки, Јован Мирковић кот. предстојник у Илоку, Арса Пајевић књижар у Н. Саду; по 2 фор. Марко Шаула парох у Руми, Игнат Михајловић, бележник у Сусеку, Др. Сава Крстић из Перлеза, Анка уд Чалошевић и Марија Берковић из Мохача. Јован Јеремић прота из Карловаца; по 1. фор. Др. Милош Николајевић кот. пристав Карловци, Ђорђе Максимовић парох у Черевићу, Гедеон Томашевић, јеромонах хоповски. Герасим Чобановић јером. бешеновачки. Марија Бугарски, Јелка Мирковић, Борислава Костић из Илока. Лука К. Алексејевић из. Нов. Сада, Јосиф Гаргер, Адам Крингл, Леополд Шгрмер, Алферд Крон, и Лаши Фаркаш из Н Сада, Просиц Лео из Будимпеште, Јаков Рац, Стеван Херцог, Полисак Јожеф и Сигизид Кирол из Н. Сада, Милош Легић из Карловаца, Софија М. Бранковић из Београда; по 1. ф. 50 н. Ђ. Јованович и сестре из Панчева; по 50. н. Милан Андић из Руме, Георгије Бугарски, јером раковачки, Гаврил Ковачевић ђакон хоповски, Илија Михајловић из Сусека, Сергије Попић јером из Карловаца, Милош Бандић учитељ из В. Кикинда.

*) Доцкан је, да је и управа манастира Привине Главе до сад послала тако скупљених прилога у свота од 38 фор. — *У.* —

де, В. Поповић учитељ из Товашењаца, Михаило Косић учит. из В. Кикинде, Данило Крон из Сек. сарда.

Из бр. 38 — — — — — 472 ф. 16 н.

Свега 575 ф. 16 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

XXXI. XXXII. и XXXVII. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ

О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ

И

О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА

У ПРЕВОДУ СРПСКОМ

готови ће бити и разаслане се ове недеље претплатницима. Цена је књизи *60 новч.*

Молимо сваког, ко жели ту књигу набавити, да са претплатом пожури јер, према нашим приликама, нисмо ју у много примерака штампали.

За поштарину шаља послати 5 новч.

Српска манастирска штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 189 3—3

Расписује се стечај на два стипендијска места из закладе народног добротвора *Стевана Николића* и сестре му *Василије*.

Свака ова стипендија износи годишње 126 форината, а могу их добити ученици средњих школа. Првенство имају рођаци покојног добротвора и сестре му.

Молиоци треба да поднесу: крштено писмо; сведоџбу од последње школске године; лечничку сведоџбу о здрављу и пакаламљеним богињама, а сродници имају још да докажу своје сродство.

Рок стечају је *до* Митрова-дне о. г.

Из редовне седнице црквеног одбора српске православне црквене општине у Новом Саду 27. септембра (9. октобра) 1895.

Т. Милић, прип. перовођа. П. Попадић, председник.

К 875/795 ех 1895.

СТЕЧАЈ. 185 3—3

Расписује се поново стечај на парохијско место у *Новом Св. Ивану*. Интеркалара нема.

Молитељи имају своје ваљано инструиране молбе до 17. (29.) октобра 1895 потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. Конзисторије у Темишвару држане 19. сепг. (1. окт. 1895.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у наточ (Nachnahme) поред моје гаранције При наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

пређе А. Јекић и П. Маркуша

4—5 **Нови Сад (главна пијаца).**

СТЕЧАЈ. 192 1—1

Овим се расписује стечај ради попуњења учитељског места на српској комуналној школи у Хрњакову. Плата је у готовом новцу 400 ф. што их учитељ из општинске благајне месечно у напред прима: 6 хвати дрва од којих се и школа грејати има.

Компетенти имају доказати, да су испит из мађарског језика положили.

Учитељу спада у дужност децу, на српском и романском језику поучавати; у цркви десну певницу држати, децу у појању на српском и романском језику поучавати. Рок стечају до 10. новембра п. р. 1895

У Хрњакову 9/21. октобра 1995.

Председништво.

ОГЛАС. 187 3—3

Управа манастира Ораховице жели у најам на више година дати земљиште манастирско, које је у даљини од 1. км. и железничка станица, и то:

У Читлуку оранице и ливаде 200 јутара, шуме за пашњак 140 јутара.

У Обрадовцима недалеко Читлука оранице и ливаде 100. јутара, шуме за пашњак преко 200 јутара

Ко би горе речено земљиште желио закупити, нека се изволи Управи овога манастира у Читлуку дне 17. новембра 1895. по новом календару пријавити, када ће се уједно и дражба обавити, те ће се најбољему нуднону изнајмити.

У Читлуку, дне 5. октобра 1895.

Управа манастира Ораховице.

ОГЛАС 191 2—3

ЊЕГОВУ ВЕЛИЧАНСТВУ АЛЕКСАНДРУ I.

КРАЉУ СРБИЈЕ

најпонизније посвећено

ПОЈАЊЕ НА СВЕТОЈ ЛИТУРЂИЈИ

придржавања наворне мелодије, за сопран, алт, тенор, бас компоновао **Хајнрих Вајт**, управитељ музичке школе у Вршцу. Opus 165. — Претплаћивање ће се казнити по закону. — Цена 35 ф. а. вр.

Ad Ебр. 491/к. 205 ex 1895.

СТЕЧАЈ. 183 3—3

Расписује се стечај на парохију IV класе у *Сри Ковину*.

Ваљано инструиране молбенице имају се до 19. (31.) октобра 1895. потписаној конзисторији поднети.

На једнице епарх. конзисторије будимске држане у Сент-Андреји дне 24. августа (5. септембра '995. Епарх. конзисторија будимска

Бр. 2. ex 1895. Школ. Одбора. 190 2—3

СТЕЧАЈ.

На темељу одлуке сл. Е. Ш. О. Бачког бр. 173. ex 1895. расписује се стечај, на упражњено овдашње учитељско место у смислу „Уредбе, за срп. нар. школе од 1872. год.“ §. 67. са роком од 6 недеља дана.

С овим учитељским местом скопчана је годишња плата од 720 фор. т. ј. седам стотина два десет фор. а. вр. и то: из парошке благајнице, примаће годишње 420 фор а на црквено општинске пак 300 фор. сразмерно у месечним оброцима, а сем тога слободан стан и четири хвата мекаших дрва, од чега ће се и школска дворана грејити.

Учитељ ће дужан бити: школском уредбом од 1872. год. §§ има 18. и 79.-им, не мање и §§§-има 15. 17. и 18-им Дисциплинарних правила од 1876. год. прописане дужности, уз горе наведену *учитељску плаћу, тачно и савесно обављати*.

Осим наведених дужности, учитељ ће обвезан бити *тачно и савесно* вршити и дужности, општинског перовође у свима органима црквено школске општине.

Компетовати могу, сви они срп. нар. учитељи, који 58-им §-ом Школске уредбе од 1872. прописану квалификацију имају — и који — сем оспособљена из мађарског језика, потпуно, како усмено, тако и писмено, пети језик у власти имају.

Првенство имају, који сем свега овде жељеног имају праксу од више година, и који су на потпуне наведбани обављати дужности општинског перовође, који данас, добро познају дух свију наших автономних законских уредаба и наредаба.

Добро инструиране молбенице нађа слати на потписани одбор.

Дано, из седнице срп. правосл. школског одбора, држане у Сегедину 25. септембра 1895.

У име Школског одбора:

Александар Мајски
привр. перовођа.

Јосиф Агрима
председник.

СТЕЧАЈ. 184 3 3

По одобрењу епарх. школ. одбора будимског под бр ЕПЮ. 492/60 ex 1895.

Овим се отвара стечај на упражњено *учитељско место* перопеноводне школе у *Јанови* баранске жупаније. Плата је учитељска годишње: у готовом 340 ф. ав. вр. 6 (шест) лаптаја добре оране земље, на коју сам учитељ порез плаћа. 4 хвата тврдих дрва за своју и школску потребу; стан састојећи се из: 2. патосане собе, 2. куће, шупља, подрума штале и уз стан врт од $^1/_4$ лапца; затим за перовођство 12 фор. а од венчања, укопа и парастоса по 20 новчића.

Учитељу у дужност спада, како по недељну, тако и повторну школу по наставној основи за перопеноводе школе од 25/IV. 1895. бр. Ш. С. 80/94. тачно вршити. у скупшт. и одборским седницама перо водити, у цркви појати; у појединим црк. функцијама уз свештеника суделовати и децу у појању обучавати.

Који жели ово место примити, дужан је доказати са молбеничним прилозима: да је Србин правосл. вере, да је учитељску школу свршио, и да има оспособљење на мађарског језика.

Рок пријаве траје до 16. (28.) октобра т. г. молбенице имају се председништву шк. одбора доставити.

У *Јанови*, (последња пошта Бездек.) 20. Августа 1895 Црквени Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 193 1 3

Расписује се стечај за учитеља на четир-разредној мешовитој школи у „Ловри“ (Петрашка жупанија) Плата је за редовну школу 300 фор.; за недељну школу 40 фр., за перовођство 12 фр. 15 лапаја оране земље (аренда 150—180 фор.), на коју учитељ порез плаћа; за огрев 500 сноповa дрва (25 фор.); од споредних прихода 30 фор. и стан састојећи се из 3 собе, кухиње, коморе, штале и врта.

Изабрани учитељ дужан је све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати и у скупшт. седницама перо водити.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су само сомборски приправници, а испит су из мађареком језика положили; првенство пак имаће, који се општини лично прикажу.

Рок стечаја и дан избора је 5/17. новембар о. г. Молбенице треба слати на председника црк. општине.

У Ловри (Löré p. p Baczkeve Pest m.) 8/20. октобра 1895.

Српска правосл. црквена школ. општина.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 42.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 22. октобра 1895.

Ad. M. 658.
ex. 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис, који садржава превишњи одговор на најпонизнију адресу захвалности св. архијерејскога синода, поднесену Његову царском и апостолс ом Краљевском Величанству

(Превод са мађарског оригинала.)

Краљевско-угарски министар-председник.

Бр. 3414.
М. П.

Преузвишени и Високопреосвећени Господине Архијепископе-Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство превишњом Својом одлуком, изданом у Гедељу дне 9. октобра 1895. године, примивши по мојој представци са задовољством и захвалношћу најмилостивије на знање прав. српским архијерејским синодом према превишњој особи Његова ц. и апост. краљевског Величанства изражену изјаву непоколебиве верности и оданости, благоизволело ме је овластити, да ово уз израз непроменљиве милости Његова Величанства у Карловцима сакупљеном прав. срп. архијерејском синоду до знања ставим.

Позивно на представку Ваше Преузвишености од 17./29. септембра ове год. под бр. М. 320, умољавам Ваму Преузвишеност, да о

ПРЕУЗВИШЕНОМ И ВИСОКОПРЕОСВЕЋЕНОМ
ГОСПОДИНУ

Георгију Бранковићу

правом тајном саветнику и православном архијепископу-митрополиту карловачком и патријарху српском.

горњем изволите поменути архијерејски синод у моје име известити.

Примите, Ваша Преузвишености, искрени израз мојега одличнога поштовања

У Будимпешти, 12. октобра 1895.

Барон Банфи с. р.

За верност превода

Др **Лаза Секулић** с. р.
патријаршки и народно-црквени тајник.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Спајање партикуларних са општим митрополијским свештеничко-удовичким мировинским фондом.

По решењу високославног Саборског Одбора имала би и „уредба о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у округу српске митрополије карловачке“ од 1. јануара 1895. ступити у живот.

Услед тога позване су са надлежне стране све управе постојећих код нас партикуларних свештеничко-удовичких мировинских фондова, да се изјаве о томе, да ли ће се и на који начин спојити са општим мировинским фондом.

До сада се ни једна управа тих партикуларних фондова није о томе изјавила, нити своје решење донела.

Управа архидијецезалног фонда у својој последњој скупштини, држаној дана 31. августа о. г., изабрала је један одбор, и ставила му у задатак, да питање о спојењу архидијецезалног са општим мировинским фондом *свестрано* проучи, те скупштини, која ће се на скоро састати, поднесе у питању том свој предлог.

Тај се одбор састао 9. октобра о. г. и донео решење, да се скупштини поднесе предлог *против спојења* архидијецезалног са општим мировинским фондом. Чланови одбора који су тако решење донели задовољили се мотивацијом, коју је изнело бриговодство архидијецезалног мировинског фонда у седници својој од 23. августа о. г., а саопштеном у 34. броју овога листа, и ако је у одборској седници било говора, да се то спојење одбије из разлога, што би у случају неспојења фондова, свештенству архидијецелалном остао готов капитал од — у округлој своти — 100 хиљада форинти, да с њиме располаже на цељи, које би управа тога фонда за најсходније пронашла.

Ја сам се уздржао у одборској седници од гласања и ако сам пре седнице те увек био за спојење архидијецезалног, као што сам у начелу за спојење и осталих партикуларних са општим мировинским фондом.

Уздржао сам се од гласања из разлога, јер сам у течају одборског саветовања наишао на горњу избачену мисао, која ми у оном моменту није изгледала за одбацивање, али за формулисање, оправдање или неоправдање које мисли писам у одборској седници могао прибавити потребне информације. А научно сам мисао, ма како изгледала здрава или неприступачна, не усвајати или не одбацивати је пре, него што јој по могућности вредност испитам.

Па пре него што би испитао ту избачену тек мисао, оправданост које би ме несумњиво упутила против спојења фондова, а о оправданости које писам се тада могао још уверити, те не хотећи предубиковати евентуално бољем осведочењу своме, писам хтео гласати за спојење, а не могох онда још изјавити се ни против спојења. Тим пре сам могао не гласати, што сам један у одборској седници био према петорици, која су била против спојења.

Толико мојадох рећи ради образложења свога негласања у одборској седници, које се — као што доцније дознадох — тумачило, а можда и употребљавало у корист струје против спојења.

I.

Питање спојења партикуларних са општим мировинским фондом треба управе њихове да проуче са свију страна његових, а не само са једне, у којој се концентрише уски поглед личног егоизма и партикуларног нам интереса, којем се погледу приличава, да ће спојењем

фондова бити ускраћен тај егоизам и оштећен тај интерес.

Питање спојења фондова, по захтевима општих чам интереса, не би смело бити само питање: хоћемо ли ми у архидијецези и бачкој дијецези (а накрачку и да не спомињем, јер сам уверен о пристанку тамошњег фонда на спојење), изгубити што спојењем фондова; него би имало на првом месту бити питање: колико би тиме целина добила?

Но пре него што одговоримо на ово питање, одговорићемо на прво. Ограничићемо се на нас у архидијецези.

Центар разлога против спојења наших са општим мировинским фондом лежи у бојазни браће свештеника, да би спојењем било оштећено архидијецезално свештенство, боље рећи, чланови архидијецезалног фонда.

Кад кажемо чланови, разумемо оне, који су већ чланови, јер нових чланова после ступања у живот општег мировинског фонда нити ће бити много, нити би, по томе, требало да буде и једног.

А да ли чановима архидијецезалног фонда, односно њиховим удовицама и сирочадима, прети нека год опасност од спојења фондова? Не само да не прети, него им је корист и сигурност већа и очигледна. А ево зашто. §. 29. уредбе о општем мировинском фонду установљује и одређује:

Сви они *свештеници и ђакони, које ова уредба као чланове било архидијецезалног* било бачког и најпосле накрачког удовичког фонда затече, ако се ти фондови слију са општим овим мировинским фондом, (§. 18.) *примају се за редовне чланове овога завода без икаквог доплаћивања, са правом уживања мировине од најнижег улога, ако нису већ у пређашњи фонд, кога су чланови били, улог од веће класе уплатили. У том случају имају право на доњичну класу.*

Јасно као дан. А значи ово: сви чланови архидијецезалног фонда, без обзира колики су улог у овај фонд уплатити, примају се за редовне чланове општег мировинског фонда са правом уживања мировине од најнижег улога (§. 5.) т. ј. од 200 фор. А то значи: тридесет и пет чланова архидијецезалног фонда, кад се овај споји са општим мировинским фондом, ма да им је улог у архидијецезалном фонду од 100 фор., биће чланови општег мировинског фонда са улогом од 200 фор., а без да за то и филира доплате што год. Значи и то: да ће и она четир члана са 150 фор. улога у архидијецезалном фонду, бити чланови општег фонда са улогом од 200 фор., тако исто без икаквог доплаћивања.

Оним пак члановима архидијецезалног фонда, са улогом од 200, 205 и 210, остаће тај улог нетакнут и непромењен и у општем фонду. Није ли ово очигледна материјална корист скоро половице чланова архидијецезалног фонда, а безопасност и за другу половицу чланова његових?

Ту очигледну корист још ће очигледније осетити чланови архидијецезалног фонда, у случају спојења овога са општим фондом, онда, кад не буду у општи фонд морали уплаћивати бар најмању чланарину од 200 фор. чим овај фонд од 1. јануара 1896. ступи у живот, као што ће по 27 §. уредбе морати бити редовни чланови тога фонда.

Но не само чланарину са главним (најмањим) улогом од 200 фор., него и са 6% каматом на ту своту од навршене 40 до достигнуте године живота свога, мораће уплатити и чланови архидијецезалног фонда у општи фонд, — ако се овај не споји са општим фондом.

Противници спојења фондова неће то спојење ни за то, јер се боје, да општи фонд евентуално не ће бити кадар подмирити све доселе мировине, те да би тако будуће удовице данашњих чланова архидијецезалног фонда, на и удовице, које већ из овога фонда примају мировину или припомоћи, биле услед евентуалне неспособности општег фонда за подмиривање свију наступелих мировина, ускраћене у пензији коју добијају или коју би добити имале.

Но и ова бојазан је у главноме неоснована крај §. 30 мировинске уредбе. Тај § гласи и одређује овако:

Удовице и сирочани, који из постојећих фондова: карловачког, бачког и накрачког било мировине, *било припомоћи и милостиње примају, примаће их — у случају спојења тих фондова са општим мировинским фондом — и на даље из овог мировинског фонда у оној истој мери и под оним истим уветима, као што су то већ уживали.*

Јасно је и то као дан. Удовице и сиро-

чад примале би у случају спојења фондова и на општег мировинског фонда исту ону мировину, приномоћ или милостињу, коју данас примају или коју би имали примати из архидијецезалног фонда, а према штатутима овога.

Но противници спојења фондова ће нам пружити прст на §. 22. мировинске уредбе који овако гласи:

У случају да би се број умировљеника толико умножио, да камате и годишњи прилози не би довољни били за подмирење постојећих мировина и приномоћи, у том случају имаће се од сваке мировине односно приномоћи сразмерно одбити онолико, колико управа завода овога за потребно пронађе.

На против пак, ако би се по времену приходи овога завода знатно повећали, моћи ће управа на предлог епархијске власти, по околностима и потреби постојеће мировине и приномоћи повисити, као и милостиње делити у границама ове уредбе.

С обзиром на мртва слова овога §а би ни бојазан могла евентуално бити оправдана. Али и та је бојазан неоснована с обзиром на то, што је 28 §-ом мировинске уредбе остављено управи архидијецезалног фонда, да споразумно одлучи и о начину, *на који ће известан и утаначити спојење овога са општим мировинским фондом.* А то значи, да ће управа архидијецезалног фонда моћи између осталих начина, као услова спојењу своме са општим фондом, поставити и овај захтев: да удовице и сирочад чланова архидијецезалног фонда, с обзиром на спајање капитала архидијецезалног са општим, а без обзира на евентуалитете које предвиђа први одсек 22 §. мировинске уредбе, имају из општег фонда бити подмирикане безусловно у целости својих тражбина.

По углављењу и примању таког услова за спојење архидијецезалног са општим мировинским фондом, бојазан за сигурност мировина и приномоћи архидијецезалних свештеничких удовица и сирочади отпада сасвим.

Бојазан та пре би имала места баш за случај неспојења фондова, а с обзиром на стање нашег архидијецезалног фонда.

По рачуну тога фонда за г. 1894. плаћа он саме мировине годишње 4.955 фор., милостиње издаје 170 фор., осталих трошкова 550 фор., свега, дакле: 5675 фор. Капитал од 100 хиљада форината, према томе, треба да се издаје *увек и цео* на 6% камату. *и да уложене тај редовни и сваки већ издатак подмиривати.*

А јамчити *увек* за 6% камату и то на *цео* капитал од 100 хиљада форината нашем архидијецезалном фонду, као и за уредно утицање те камате, већ и с обзиром на природу управе тога фонда; — ми с наше стране не би ни хтели ни могли; а уверени смо, да и господа противници спојења фондова не би ни хтела ни разложно могла за то јамчити. А то значи, да приход архидијецезалног фонда није баш најсигурнији, а да би могао своје редовне и неизбежне издатке увек подмиривати. Такво пак стање нашег фонда доказује, *да је он преоптерећен.*

А кад се свему томе придода и тај сасвим могући евентуалитет, да број удовица и сирочади нарасте, онда смо близу опасности, која прети удовицама и сирочадима тим, да им се мировине, приномоћи и милостиње *смање* баш у партикуларном нашем фонду ради мањег прихода фондовског него што би му био редован издатак.

Дакле, опасност смањивања мировине и приномоћи нашим удовицама и сирочадима је — према фактичном стању нашега фонда — близу већ, дочим за случај спојења његова са општим фондом та опасност апсолутно не може, према горе реченом, наступити.

Кад не би, по свему томе, у случају спојења фондова, било никакве опасности ни за удовице које већ уживају мировину из архидијецезалног фонда, ни за удовице, које би евентуално стекле право на ту мировину, као супруге данашњих чланова тога фонда; кад се, дакле, спојењем фондова не алтерирају и не доводе у сумњу и опасност њихова права на пензију, кад се на против свима члановима то право осигурава и зајамчава, а половини чланова архидијецезалног фонда то право по већава са 100 и 150 на 200 ф., без икаквог њиховог доплаћивања у општи фонд; кад се, надаље, чланови архидијецезалног фонда спајањем фондова ослобађају новог улагања чланарине у општи фонд и плаћања евентуално доселе 6% камате на ту чланарину испод 40 године живота им:

онда су то све разлози, да би чланови архидијецезалног фонда, баш у интересу своме и својих удовица, требали да пристану на

спајање архидијецезалног са општим фондом.

Толико са гледишта *личног интереса чланова партикуларног архидијецезалног мировинског фонда.*

II.

Прелазимо сада на једно мало шире гледиште, које има пред собом *интерес архидијецезалног свештенства.*

Противници спојења фондова, као да би хтели у своје оправдање навести и то, да желе сачувати данашњи капитал свога фонда *архидијецезалном свештенству*, како би га ово могло, у своје време, наменити и употребити на било које подизање својих потреба, или га пак осигурати архидијецезалном свештенству, да може крај чланства у општем мировинском фонду, осигурати мировину и припомоћ својим удовицама и сирочадима и у своме партикуларном фонду.

Но поводом таког образложења намећу се неизбежна два питања.

Прво, да ли би партикулярни архидијецезални фонд требао и могао постојати крај општега мировинског фонда?

Друго, да ли би се сврха и определење архидијецезалног мировинског фонда могла изменити и како?

По нашем мишљењу архидијецални би фонд (као и сви партикулярни) крај општега фонда *са својом данашњом сврхом и определењем*, постао непотребан, а у своје време илузоран и безпредметан, кад би са надлежне стране у опште дозвољено било да таким постане.

Јер, колико би свештеника хтело и могло бити чланом општег фонда са 600 фор улога, а уједно и чланом партикуларног фонда са улогом од 200 фор.? Можда би се, узмимо, и таки нашли, али ти би били врло, врло ретки. А ради 5—10 *таких* чланова не би било оправдано да постоје фондови, као што не би имало смисла бити члан партикуларног фонда са улогом од 100—200 фор., а уједно члан општег фонда са улогом *нешто максимума од 600 фор.* који се дозвољава у овоме фонду.

Задржати, дакле, сврху и определење архидијецезалном фонду и даље ово, које постоји, крај општег мировинског фонда са *истом* сврхом, на у том партикуларном фонду имати временом 5—10, и још мање, чланова, који би по својим имућственим околностима могли бити чланови општег и партикуларног фонда, значило би: десетини — прилично или баш и добро ситуираних — свештеника ставити на расположење доходак капитала од 100 хиљада форинти; значило би, ради десетак таких свештеника оставити сво остало свештенство и архидијецезе и целе митрополије, да ни удовице и сирочад добијају много мању, на мању и него што би им иначе општи мировински фонд био дужан пружити, пенанју и припомоћ, само за то, да у најбољем случају, десеторица, архидијецезалних свештеника могу са 100 или 200 фор. већом мировином осигурати своје удовице.

А је ли то била мисао оснивача архидијецезалног фонда и разлог неспојењу његовом?

А допустити да до тога дође, као што би доћи морало, значило би: неколицини жртвовати целину. Те према томе, задржати сврху архидијецезалном фонду, која му постоји, крај општег мировинског фонда, *не би било у интересу архидијецезалног свештенства, него у интересу врло малог броја неколицине, и то, релативно ситуираних архидијецезалних свештеника.* А то је не само против интенције оснивача партикуларних фондова, него би то било и против свију племенитих и хуманих осећаја, против племените и хумане сврхе мировинског института, и против идеје, којом је тај институт замишљен и оживотворен.

Партикуларни фондови крај општега не могу постојати, не би се могли одржати, изгубили би свој raison d'être. Јер би могло и то наступити, да временом не би имали ни једног члана, јер се нови не би пријављивали, пошто би морали сви свештеници бити чланови општега фонда, те не би осећали ни потребе, нити би могли поднашати терет двоструког чланства, у општем и мировинском фонду. И тако би наступио случај: или да партикуларни фондови имају тек по којег члана, или да немају ни једног. Па ко би сачињавао и саму управу архидијецезалног и. пр. фонда, за чију се управу траже 12 лица. Ко би управљао, и ради кога, са тим фондом!

Право на мировину, милостињу и припомоћ, по штатуту фонда архидијецезалног, имају само чланови тога фонда. За то се у опште и не може говорити о користи архидијецезалног свештенства, него само о користи архидијеце-

залних свештеника као чланова архидијецезалног фонда. А кад не би било чланова, за кога би постојао тај фонд! Не би ли он сам себе био смешан, не би ли његова сврха била промашена, не би ли зар тај фонд постао илузоран и безпредметан?

А да ли би се могла сама сврха тога фонда променити? Ни онда не, кад тај фонд не би имао ни једног свога члана. А зашто не? За то, *јер би сврха постојала.* А постојала би и изражена била, па и своја извршиоца имала — у општем мировинском фонду.

По утврђеним начелима правне науке о иметку наменьеном извесној сврси, сврха тога иметка се не може изменити до год та сврха постоји. Та сврха у конкретном случају, као што рекосмо, постојала би и изражена би била у општем мировинском фонду. Према томе, ако би, и кад би архидијецезални фонд изгубио могућност, јер остављен без чланова својих, да одговара сам по себи наменьеној му сврси, он би се по природној нужности и нуждом околности морао, eo ipso, сјединити с општим мировинским фондом, као органом за достизавање и извршавање сврхе и намене, која је њему као таковом била одређена и наменьена, а за које извршење би се он показао илузорним.

И кад из овога изучемо и последњу консеквенцију, онда стојимо пред логичном, теоретичком и практичном нужности, да ће се не само чланарински капитали партикуларних, па и архидијецезалног фонда, морати временом спојити са општим мировинским фондом, *него да ће се у њ морати слити и сами легатарни капитали њихови*, макар § 28 мировинске уредбе и сматрао легатарне капитале нетакнутима.

Сви су ти капитали основани у једну сврху. Њихово се опредељење не може, како по штатутима партикуларних фондова тако и по наредби легата, изменьивати све дотле, *док та сврха постоји.* Ова не ће престати јер ће општи мировински фонд постојати. Но престаће у своје време raison de tre партикуларних фондова као таковиx, крај општег мировинског фонда, и ти партикуларни фондови мора ће извршавање своје сврхе и намене тражити у заједници са општим фондом, заједно и са својим легатарним капиталима, који су наменьеном својом сврхом сами по себи постали саставни део партикуларних мировинских фондова. Сабор од г. 1892. је заборавио ту страну тога питања и за то је 28. §. мировинске уредбе по нашем мишљењу донешен на погрешном једностраном становишту, а требао је тласити, да се партикуларни мировински фондови, са целим њима припалим иметком, од дана ступања у живот општег мировинског фонда имају с' овим спојити под условима, да сврха и намена партикуларних фондова не буде ничим окрьена или онемогућена.

Но узимо, да управе партикуларних фондова закључе намену опредељена и сврхе својих фондова, према штатуту бар архидијецезалног фонда, ту измену има одобрити Његово Величанство. Уставна влада неће никада, крај усвајьених и усвојених начела правне науке о иметку са установљеном сврхом (Zweckvermögen), а док постоји општи мировински фонд, препоручити измену опредељења архидијец. фонду.

Без те измене, а са данашньом сврхом, крај општега мировинског фонда, тај ће партикуларни фонд постати илузоран и безпредметан, и мораће се, дакле, eo ipso, спојити са општим мировинским фондом, *као извршиоцем сврхе и партикуларним фондовима одређене.* Те по томе што је требало одмах навести, путем уредбе мировинске, биће доцније по захтеву нужности, и саме природности.

Тако ће бити, јер тако само може бити. Појмио то ко или не појмио; било то коме право или не било.

А кад бити мора, зашто да не буде са нашим благословом, који би бар доказао, да смо широких груди, да срца имамо, не само за себе него за све, *за целину.*

III.

Постати чланом архидијецезалног фонда не само да није нико пречно архидијецезалном свештенству, него му је то штатут тога фонда у дужност стављао.

Па ако који од архидијецезалних свештеника није чланом тога фонда до сада постао, није то туђом кривицом, него немарношћу својом, немарношћу за своју породицу. Но тиме се изједначио у односима своме према томе фонду са свештеницима осталих делова Митрополије. Према њима дакле, ми немамо никакве веће обавезе, нити имамо и можемо имати братскије осећаје, него што их морамо имати и према осталој браћи нашој осталих делова наше Митрополије.

Јер наши братски и српски осећаји, јер наша Јеванђелска љубав ваљада не расте и не пада по границама епархија, и не зависи ваљада од разлике и удаљености дијецеза.

Према томе, ако хоћемо сада нечлановима нашег фонда у архидијецези да будемо браћа, морамо и треба да будемо исто тако и у истој мери браћа и осталим свештеницима, која тако исто нису чланови нашег фонда, јер нису то могли постати, као што нису чланови ни она наша браћа у архидијецези, *која су то могла бити, а нису хтела да буду.*

Ако хоћемо, дакле, са гледишта братске љубави да питање спојења свога фонда са општим фондом решавамо, морамо га решити са гледишта истих обзира према свима не члановима архидијецезалног фонда. Јер у овом конкретном случају не може нам бити разлике између архидијецезалних свештеника и свештеника осталих делова Митрополије. Свештеник архидијецезе мора нам бити тако исто мио и близу срца, као и свештеник изван архидијецезе. Кад нам не би тако било, значило би да чинимо разлике између свештеника и свештеника; значило би, да нам је нешто друго свештеник у архидијецези, а друго свештеник изван ње. Значило би, да не појимо братство, да не осећамо једнаку љубав према једнакој браћи; значило би тесногрудост, и непојимање братске нам солидарности; значило би да не знамо мислити и осећати за целину, него само за појединце у целини тој; а то би доказивало, да немамо ширег видокруга, и широка срца, да немамо солидарности, да живимо сваки за себе, а не сви на једног.

Према нашем фонду сви су му нечланови једнаки, јер на њ нема ни један од њих ни већег ни мањег права. А братском срцу треба да су браћа једнака. Свештенику српском треба да је сваки свештеник српски мио, ма с' којега краја био. Епархијске границе зар да убијају или слабе братску љубав, српску дужност и и свештеничку заједницу нашу?! Срамота би било, обрукали би се пред потомством.

Архидијецезалан фонд основан је у своје време за то, јер се онда није могао ни замишљати, а још мање оживотворити општи мировински фонд. Па јер није било ни бити могло општег фонда, ограничавала се љубав оснивача на то, да помогне свештенству бар једног дела Митрополије. Али, да могу проговорити блажена уста тога оснивача данас, пред општим мировинским фондом, ево главе, да би нам казала: спојите све фондове у један, свима је једна сврха, сви скупа ће сигурније ту сврху достизавати него сваки за себе. Па би нам рекла та уста још и ово: немојте бар данас један да пева, а други да плаче и нариче, кад можете сви да се осигурате, један другом помогнете, а у општем фонду бићете сви сигурнији.

Тако ствар стоји са оног *највишег гледишта, гледишта општег*, које пред очима има целину, а не понеке личности.

И са разлога, дакле, које нам то опште гледиште диктује, требали би, да смо сви махом за спојењење фондова.

* * *

А кад, осим тих разлога, стојимо пред математичком чињеницом, да би *као чланови* партикуларног фонда у великој користи били са спојењем фондова;

кад стојимо пред таком истом чињеницом, да би сврха, ради које постоје партикуларни фондови, била већма и сигурније заједмчена у у општем фонду, спојеном са тим партикуларним;

кад изменити не можемо сврху и опредељење партикуларних фондова, и кад оборити не можемо истину, да ће доћи време кад ће се партикуларни морати спојити са општим фондом;

онда је логично и једино оправдано — на то спојење пристати одмах. **Јеремић.**

Крстом их једнаго Бога.

(Свршетак)

За грешни овај свет остаје онај који је на крсту био распет за навек преблаги Бог.

Први и непосредни плод којим је уродио догмат о јединству Божијем јесте успостава идеје и осећаја о јединству рода човечијег. У једном одељку знаменитог дела „О кризи у немачкој филозофији“ вели

француски ученьак A. Lèbre: „Политејизам, који је порушио јединство Божије, уништио је исто и у човечанству. Је л' се само каква нова митологија појавила, одмах је све и преобразила што је захватила Мисао се до основе своје помутила, језик се прерушио, нова се религија развила, шта више постао је и нов народ, који се од заједничког стабла одвојио. Само идеја о јединству Божијем кадра је била повратити човечанству изгубљену идеју о своме јединству.“

То је необорима истина која се огледа у целој историји старог, незнабожачког века. Из политејизма се родила полиантропија, многоразличност човечанства, човечанске расе, без сазнања о међусобној једнородности. Чим се већма човек удаљавао од једног Бога свеопштег творца — сведржитеља, тим је већма падала осећај и свест о свеопштем јединству и једнакости. С тога је у политејизму сваки народ гледао у свима осталим народима варваре и непријатеље своје, од којих му се ваљало добро чувати или их покорети и подјармити. С тога се за време многобоштва и сваки поједини народ делио на сталеже, од којих се само неки сматраху и истицаху као прави, истинити и савршени људи, те према томе и поступаху са свима осталим као са неком подређеном (инферијорном) расом или простим робовима и хелотима. Само тим путем корачајући могли су наћи императори, племство (патрицији) и светина старога Рима уживања у грозним гладијаторским борбама, које су завршивање проливањем човечанске крви и смрћу. — Једино помоћу познања јединог Бога, помоћу вере у општег Оца небескога, могло је човечанство доћи до познања правог достојанства и опредељења свога, као и до свести и осећаја да смо сви као деца Божија моћусобна браћа међу којом никаква разлика не постоји, т. ј. да смо сви и у свему пред Богом једнаки Монотејизам је родио филантропство, који прокламова општу слободу, подиже силна уточишта за боне и сироте, као многе остале добротворне заводе, уз безброј оних љубавних чина и дела и велике апостолске мисије.

И сама хуманост коју познати „слободоумници“ тако радо истичу и њоме се маскирају пресађена је у свет вером у јединога Бога Оца свију људи. Појам који се под речи: humanitas подразумева беше предхришћанским народима са свим непознат; тек кроз хришћанство свет се с њиме упознао — спријатељио. Човек се морао најпре упознати са истинитим Богом, Оцем свију људи, Сведржитељем и Судијом небеским, па је тек онда могао хумано мислити, осећати и делати. Па као што је политејизам са полиантропством посејао по свету зло растројство, исто је тако благо утецао на њега догмат о јединству човечанства с којим упознаше свет исти они апостоли који га и кад га упознаше и са догматом о јединству Божијем.

Па поновимо још једном — на завршетку ових редака — оне дивне речи Богом надахнутог апостола које је пред атинским ареопагом изговорио: „Бог који је створио свет и све што је у њему, Он будући господар неба и земље, не живи у рукотвореним црквама, нити прима угађања од руку човечијих, као да би коме требало што који сам даје свима живот и све. И учинио је да од једне крви сав род човечији живи по свему лицу земаљскоме, и поставио је напред одређена времена и међе њиховога живљења: да траже Господа, не би ли Га барем опипали и нашли премда није далеко ни од једнога нас; јер кроз њега живимо, и мичемо се, и јесмо... Не гледајући дакле Бог на времена незнања, сад заповеда свима људима свуда да се покају; јер је поставио дан у који ће судити васељономе свету по правди“. —

(Реформа 1878.)

Дамјан Прерадовић.
парох голубиначки.

НЕШТО О ИКОНИ ПРЕСВ. ТРОЈИЦЕ*)

„Две иконе“, две старе, две ретке иконе описао сам ја у 1. и 2 броју „Бранича Православља“: икону пресв Богородице, и то аршеске, и икону пресв. Тројице, и то у облику човека са три лица на једној глави.

На оне тих икона написао је г. Дим. Руварац у Земунском „Новом Времену“ (бр. 101—103. и 105—106.) у чланку „Страховити створ људске маште“ своје примедбе и замерке.

Далеко бих отишао, када бих на цео тај чланак одговарао; с тога ћу одговорити само на нека главнија места, и то, колико ми могуће буде краће.

Описом иконе пресв. Тројице — вели г. Р. — „ужасно сам осрамотио и себе и нову богословију, а највише своја некадашњег професора догматике, г. проту Јована Бороту“.

За што?

Што сам претпоставио, да читаоци „Бранича“ такове иконе не само видели, него да за такову икону ни чули нису: те по томе, што ниесам знао, да је такову икону описао и штампао у „Старинару“ 1888. г. професор велике школе, Михајло Валтровић.

„Што је описано у „Старинару“, није у „Браничу“. Ко су читаоци „Старинара“? Г. Р. и...? Читају ли сви претплатници „Бранича“ уједно и „Станаринара“? Сумњам, да и десети део српских свештеника чита „Старинара“; но нека је и пети. На баш да сам знао, да је један за такову икону не само чуо, већ ју и видео: — а њих четворица да нису, зар онда ниесам онако рећи и оно претставити могао?

Г. Р. се чуди, како сам могао и смео такову икону назвати „лепом и занимљивом“, кад је она — по суду Валтровићевом — „страховити створ људске маште; усиљавање без истине и могућности; немоћан и одвратан покушај, па ма се само као алегорија сматрала“. Г. Р. нема довољно речи да ме осуди, што сам ту икону „са пажњом и уживањем посматрао“, тако, да са ње „око скинути не могох“, и што ми та икона „очи не боде“.

Ако је г. Р. та икона страшна и одвратна — мени није; ако та икона г. Р. „очи боде“ — мени не; с тога нити ја г. Р. корети, нити г. Р. мене осуђивати може. Не гледе сви људи једну те исту ствар једнаким очима, те и не суде о њој једнако. — „**Слово крестное погибающимъ юродство, а спасаемымъ сила Божїа есть**“ — учи св. писмо. Назарен беше од иконе и крста, јер не разуме идеје иконе и крста часнога; а православни Хришћанин смерно се клања и срдачно целива икону и часни крст, јер не гледа и не мисли на икону и крст, него на онога, који је на икони и крсту.

Имао сам прилику не један пут само видети икону — тобож православну, — бар на њој није била пресв. Тројица са три лица на једној глави, на ми је за то инак та икона, са своје параде, била и „страшна и одвратна“: међу тим икона пресв. Тројице са три лица на једној глави, и ако — као што у опису рекох — представљала „нешто необично, неприродно, чудновато“, инак је тако израђена, да сам ју са уживањем посматрао, и да са ње ока лако скинути не могох.

Највише и најженље је написао г. Р. овај став описа мога: „А кад узмеш у обзир, шта та глава са три лица представља: онда нескако и нехотице долазиш до тога, да помислиш да се зар само тако а не друкче, може јасно претставити и насликати: „**Сматам и единосѣщная Троица и нераздѣлная**“.

Г. Р. тврди, да је икона пресв. Тројице са три лица на једној глави — јеретичка.

М. Валтровић казује, да је такова икона „требала бити очигледно оружје против јереси о св. Тројици“, и да су такове иконе рађене и издавано „у похвалној тежњи, да бране и потврде учење, које црква налаже да се верује, и које ум људски не може потпуно да разчлани и схвати“.

Па је ли онда такова икона јеретичка? Гаси ли се ватра ватром: јерес — јереси?

Да докаже, да је така икона пресв. Тројице јеретичка, г. Р. „проговори крупну реч“, наведе

*) Дајемо места овој самообрани у овоме листу, и ако је чланак „Две иконе“ штампан био у „Браничу Православља“. Дајемо му места, — кад већ г. Станикић држи, да се треба осврнати на ствари изнесене г. Димитрија Руварца, — дајемо места за то, јер је то г. Ст. својом сарадњом послужио од овога листа. Разуме се да је ово и прва и последња, коју дозвољавамо у овом листу о спорноме питању. Читаоци ће већ из овога одговора г. Станикића моћи видети колико у писмству г. Димитрија Руварца беше оправданости, а колико обести која га од несколико година у честој високоучености беском разлаже. Ми у тај спор не улазимо и ако смо на то провоцирани, јер између нас и г. Р. не може ништа спора бити, пошто смо ми о њему — на часто.

Кад нам је г. Станикић приказ иконе св. Тројице, о којој је реч, нудио за „Сион“, ми га не примисмо. А што нисмо да кажемо г. Станикићу у погледу *фотографисања* те иконе, то смо му рекли братским путем и начином и уверени смо, да ће нас послушати. У.—

речи Кирила Јерусалимског, који између другог вели: „ . . . Ми Тројицу нити делимо, како то једни чине, нити је опет мешамо, како други“.

Даље: св. Тројицу не треба мешати, а на икони пресв. Тројице са три лица на једној глави св. Тројица је помешана — с тога је јеретичка.

Ако св. Тројицу не треба мешати, али ју не треба ни делити.

У осталом да чујемо, како учи догматика о пресв. Тројици. (Наводи се по Макаријевој догматици у Шевићеву преводу.)

„Потпуно хришћанско учење о Богу, које треба примати срцем и исповедати устима, па да достојно носимо име хришћанина, састоји се у томе, да је Бог и један и тројичан, један по суштаству, а тројичан по Лицима“ (стр. 104.).

Даље учи догматика, да „Оца Сина и св. Духа“ не треба сматрати и признавати само „за три имена, или облика или манифестације једнога и истога Бога“, као ни „за три својства Божије силе или дејства, но за три самостална Лица Божанства“. Осим тога „Отац. Син и св. Дух јесу једно по јестаству, суштаствују нераздељиво један у другом . . . а не као три индивидуа, који имају једну природу. У томе се баш и састоји сва непостижност тајне пресв. Тројице, да су три самостална Лица Божанства једно по суштаству и савршено нераздељива; а кад би Они суштаствовали засебице једно од другога, као три индивидуа међу тварима, ту не би било за нас ништа непостижно“. (стр. 109.—110.)

„Лица (Оца и св. Духа) сједињена су међу собом . . .“ (стр. 154.)

„**Три сѣть свидѣтельствующи на небеси, Отецъ, Слово и святый Дѣхъ: и сіи три единo сѣть**“ (I. Јов., 5., 7.)

Даље: Лица св. Тројице су спојена „у једно савршено нераздељиво“, но нису сливена, тако да се једно у другом губе. У споју или сједињењу Лица пресв. Тројице разликују се „три самостална лица“.

Спој јединства са тројством: јединство у тројству и тројство у јединству: један у три, и три у једном — то је Хришћанско Божанство, то је хришћанска св. Тројица.

Икона, на којој би тај спој јединства са тројством изведен и представљен био — била би најјаснија и највернија, или бар најприближнија слика и прилика пресв. Тројице.

Не бих рекао, да је спој јединства са тројством на икони пресв. Тројице са три лица на једној глави — „створ људске маште“, нити да је то „усвајање без истине и могућности“. Није „људска машта створила“ и измислила, да су три Лица Божанства спојена и сједињена, него је ту истину сâм Бог открио; а кад се „људска машта усилила“ да спој јединства са тројством изведе и представи, то је она само одговорила „истини“, а никако није извела нешто „без истине“, што не одговара истини, што не постоји у истини. Мисао о споју јединства са тројством није „без могућности“, него тај спој у истини постоји.

А како су „три самостална Лица Божанства“ спојена и сједињена „у једно по суштаству савршено нераздељиво“ — на то нам питање није дала, ни дати могла одговора ни догматика: „ . . . јер како су у једном Богу три Лица, како и Отац јест Бог, и Син јест Бог, и Дух свети јест Бог, но ипак нису три Бога, но један Бог, то са свим надмашује свако наше разумевање“ (стр. 105.)

На чега нам разум јасно представити; чега нам језик речима исказати: тога нам ни рука са кичицом верно нацртати не може

И ако „св. оци и учитељи црквени исповедаху непостижност догмата о тројичности Лица у Богу при јединству суштаства, ипак налажаху овда — онда потребним чинити умна поређења о овом догмату . . .“ (стр. 131.); но те слике „и прилике натприродне Тројице у свету“, које изнашаху и показиваху св. оци и учитељи црквени, јесу „куд и камо далеко од Праслике, могу је само делимице напоминати, али је куд и камо не објашњавају . . .“ (стр. 134.)

На кад примимо и пристајемо, да нам „догмат о тројичности Лица при јединству суштаства“ људски разум представи, а људски језик исказе и опише онако, како може, износећи нам слике и „прилике натприродне Тројице у свету“, које су „куд и камо далеко од Праслике“, и тек ју само „делимице напомињу, али ју куд и камо не објашњавају“: за што онда да не примимо и не пристанемо, да нам и људска рука са кичицом догмат о пресв. Тројици нацрта онако, како може, да нам догмат тај на икони ма и „само делимице напомене“?

(Наставиће се.)

ЧЕТРДЕСЕТ-ГОДИШЊИЦА АРХИПАСТИРСКЕ СЛУЖБЕ.

Прошле године је Архијерејски Сабор Србије поводом четрдесет годишњице архипастирске службе високопреосвештеног Архиепископа београдског и Митрополита Србије господина Михаила одликовао овога *белом камилавком и панагијом са крстом на њој*.

Дана 14. октобра о. г., којег је дана високопреосвећени г. *Михаило* навршио четрдесет и прву годину архипастирске службе, предао му је Архијерејски Сабор и грамату, која се односи на то ретко одликовање.

Грамата, која се одликује бираним слогом и нежним осећајима, гласи овако:

Високопреосвештени Архиепископе и Митрополите Србије Господине Михаиле!

Силом вери стижаш сви вишње љубомудрије и трудом неси прибрежј. сви.

Смерност наша, гледећи Те украшена седином светитељске чистоте и мудрости, и посматрајући Те обновљена орловском младошћу: у молитви дано-ноћној за благо Цркве, Краља и Отаџбине наше, у неуморном — без прекида раду на њиви Господњој и Управи Отачествене Цркве, у Архипастирско-очинској бризи да твоја духовна чеда, све што раде, у Божју славу и своје спасење раде, — ми, Твоје доброте рукосад. а Божјом милошћу млађа, у Христу Господу, духовна браћа Твоја, радујемо се из свег срца и из дубине душе благодаримо Пастиреначалнику нашем Господу Исусу Христу, што кроз Тебе, Свеосвећени Поглаваре Српске Цркве, четрдесет година, Он предлози обилно излива неисцрпне милости Своје на Богоспасјему Отаџбину нашу.

Поздрављамо Те и целивамо Те целивом синовног признања и братске, у Христу Господу љубави; па, налазећи основа у члану 19, тачци 12, закона о црквеним властима, одлучили смо у знак видљивог признања, неоцењивих, многолодних и добротворних радова Твојих, Архиепископе Београдски и Митрополите Србије, Господине Михаиле, одликовати Тебе правом, да носиш белу камилавку и панакамилавку са брилијантским крстом на њој, као видним знаком брилијантних дела Твојих за Цркву свету и драгу нам Отаџбину.

Примисмо уроњеном Ти љубављу ово одличије, које си неуморним трудом стекао, а кроз силу вере вишњом мудрошћу заслужио.

СБр. 12
14. октобра 1895 г.
у Београду.

Епископ жички, с. р. **Сава**
Епископ тимочки, с. р. **Мелентије.**
Епископ нишки, с. р. **Инокентије,**

Београдски „Мир“ саопштавајући ту грамату, доноси и кратку историју тога ретког одликовања у Хришћанској цркви, што ево отштампавамо, јер ће занимати сигурно наше читаоце.

Пишући дело из најстаријих времена, још из Старога Завета, па до наших дана, о крунисању и миропомазању владалаца, том приликом напоменусмо у старим црквеним летописима, какви су давати одличија првопрестолним архипастирима. Тако, налазимо да је *бела панакамилавка*, још у IV веку, у времену првог хришћанског цара Константина великог и првог васељенског сабора, постојала као такво једно одличије. Али како је то одличије давато и како је пошено у самом почетку на истоку и западу, не зна се, о томе одличију само се помиње — бар ми сад о томе немамо пред нама јасног описа; па с тога само ћемо и напоменути са неколико факата, када је и како је ово одличије пренесено са истока на север у православну Русију.

Спомиње се у историји константинопољског цара Јована Кантакузена, да су патријарси носили на камилавци бело покривало. —

А 1341. год. при свечаном крунисању императора Јована Палеолога спомиње се, да је овај знак био на патријарху украшен златом са изображењем на њему Спаситеља, Богоматере и Претече.

Овим су одличијем први пут васељенски патријарси почели одликовати и руске првоевештитеље.

Спомиње се у летописима, да је први пут цариградски патријарх Филотеј 1335. год. послао белу камилавку Новгородском Архиепископу Василију, који је био изабрат и посвећен 1331. Од тога времена почели су носити белу камилавку Новгородски Архиепископи. Ова почаст учињена је Новгородским Архиепископима због славног, старог руског великог града Новгорода. — А сада дајe се Новгородским Архиепископима почаст да они круњишу императоре руске у Москви. —

А од времена Архиепископа Генадија Новго-

родског, који је био при крају XV. века, отпочели су носити белу камилавку и Московски Митрополити из почасти првопрестоног града Москве.

Архиепископ Новгородски Макарије, кад је 1564. год. постављен био за Митрополита московског, носио је белу камилавку. Његов наследник Атанасије, који је с друге стране дошао за Митрополита московског није носио белу камилавку. Ово је дало повода Руском Сабору, да донесе своје следеће решење: „Отац наш и Богомољац Митрополит носи црну камилавку, а Богомољац наш Архиепископ Великог Новгорода и Пскова носи белу камилавку. И тако учинише из почасти старини — Москви — да и Митрополит Московски носи белу камилавку „съ рескою“ и „херувимом“. — Даље описује се како да буде печат на грамати Митрополита Московског.

О овоме догађају доцније руски сабор, држан 1667. године у Москви, напомиње следеће: „по имсању Димитрија Толмача, Филотеј Патријарх који је хиротонисао Алексија Митрополита, посла белу камилавку Василију, Архиепископу Новгородском и од тог времена поче само једини Новгородски Архиепископ носити белу камилавку до Генадија Архиепископа Новгородског; а после Генадија „прiимша и начаша Московски Митрополити и прочи носити бѣлый клобукъ“.

Из ових саборских решења види се, да је, после Митрополита Макарија, дозволено да поред Архиепископа Новгородског и Митрополита Московског, могу носити белу камилавку и сви други митрополити у Русији. Ова установа и до данас важи.

На када је доцније установљена у Русији Патријаршија руска, подарена је Патријарсима бела камилавка као врховним првосвештеницима Руским. Тада је, као што поменусмо, усвојена та почаст и свима другим Митрополитима руским, а за остале Архипастире установљено је да носе црну панакамилавку. С.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Архијерејска служба**). На дан св. Димитрија о. г. богослужење у саборној цркви карловачкој архијерејску литургију високопреосвећени г. епископ бачки *Герман*.

(**Школски савет**) држао је прошле недеље своје редовне седнице под председништвом Његове Светости.

(**Високопреосвећени г. епископ бачки Герман**) бавио се прошле недеље у манастиру Ковиљу.

(**Г. министарски саветник угарски Јован Кламарик**) бавио се 14 о. м. и у Карловци, где је посетио Његову Светост, преузв. г. патријарха *Георгија* и разгледао српску велику гимназију, о којој је наводео изјавити своје најлепше доцадање. Г. Кламарик дошао је у Карловце из Новог Сада, где је разгледао и велику српску гимназију, а посетио и високопреосвећеног г. епископа *Германа*, чији је и као гост био тога дана на ручку.

(**За протопрезвитора пакрачко-дарсваског**) изабран је администратор пакрачке парохије г. Атанасије Зорчић са 36 гласова. Протукандидат г. Теодосије Марковић, парох дарсварски и администратор протопрезвитерата, добио је 10 гласова.

(**Прослава отогодишњице**) богословије и гимназије карловачке одгођена је, те тако не ће бити, као што се мислило да буде на Митров дан о. г.

(**Нашим свештеницима и црквеним општинама**) јављамо, ради њиховог равнања, да су по високој одлуци св. Архијерејског Синода, у српској манастирској штампарији штампани *нови обрасци и табаци за вођење црквених матичва*, а тако исто и за брачна, испитна и венчана, извештаја. Обрасци ће се за најкраће време доставити, путем надлежних епархијских власти и органа, српским православним парохијским звањима и црквеним општинама с упутством, да их од 1 јануара 1896. г. имају узети у употребу, прекинувши вођење црквених матица на досадањим табацима, а уједно с упутством, да нове табаке матичне и брачних извештаја имају од сад набављати од српске манастирске штампарије. Ово јављамо нашим свештенству и црквеним општинама за то, да не би од сад куповали старе табаке и тиме себи узалудан трошак учинили.

III. Епарх. школ. одбор бачки имао је своју седницу 3. (15.) октобра о. г. пре подне и у истој решио ове предмете: Узет је на знање извештај бележников, да су наређбе високосл. Школ. Савета у погледу уважања у срп. нар. школе Мале Катавасије коју је издала Ман. Штампарија и „Часловача“ који је написао М. Нешковић а издао Лука Јоцић због журности предм. путем подручних школ. одборника објављена. — Одговорише се управном одбору општине бачке, да је школа у Бођанима по-

пуњена оспособљеним учитељем, а овоме наплаћују законом прописани минимум плате; у погледу пак школе у Касачу, за коју се такође тражи обавештај о учитељу и плати, умољене се поново висл. Школ-Савет, да за исту школу на нар. црк. фондова потребну приномоћ надјејствује — Опомињени су неки м. школ. одбори, који још свога извештаја о повторних школама нису поднели — Извештај епарх. ревизора о спроведеној истраги против Т. Исаковића и др. у Кули издат је конз. фискалу на мњење. — Узет је на поновљено знање извештај црк. школске општине у Деронји да је свом учитељу плату повисила. — Одобрени су наставни планови за 1895/6 школ. год. неких учит. заборова и учитеља који су планови по новој „Наставној основи“ израђени. — Потврђени су набори учитеља у Деронји, Бођанима и Товаришеву (овде у привр. својству) напротив уништен је набор учитеља у Ст. Палањци и наређен нов. — Молба црк. општине пивничке у погледу расписа стечаја на тамошње учитељско место и признање тамошњег учитеља Л. Д. против исте молбе издат је окр. против новосадском на извештај. — Поводом расписаних стечаја у Рац-Милетићу — познана је ист општина на најасњење у погледу тамошње учитељске земље и дата јој даља упутства у погледу набора учитеља. — Узет је на знање пријављен распис стечаја на једно учитељско место у Нов. Саду и Ст. Шована. — Узета је на знање подела школа у Ст. Врбасу међу тамошња два учитеља. — Поднеше се с препоруком висл. Школ. Савету молба становника чебских ради отварања срп. нар. школе у Чебу. — Наређена је истрага против учитеља у Д. С Ивану. — Молба неких ченејских становника у погледу отварања још једне школе на ченејским салашима издата је новосадској општини на најасњење. — Обустављен је набор учитеља у Бегечу, док се не реши питање о дотацији тамошњег учитеља. — Учитељу К. Др. у Ст. Б. издат је писмен укор због нерада му у повереној школи и понређено отпустом ако се не поправи. — Најасњење црк. општине у Сегедину на потражињење бившег јој учитеља Љ. М. узето је на знање. — Потврђен је у истој општини обављени набор школ. одбора, овај последњи с том приликом да себи другог председника има изабрати. — Узет је на знање распис стечаја на упражњено место у истој општини, но уједно општина позвана да тачно означи плату свог учитеља. — Молба неколицине ст. бечејских салашана, да се у њихиној школи настава скрати — одбијена је. — Продужен је забављи у С. рок за полагање стручног испита. — Упућен је суспендовани учитељ у Т. да замењи својој и за месеце јули, август и септембар издаје одмосну накнаду за земљу, коју нижа. — Упућена је црк. општина у Ст. Б. да читаоницу на школске зграде уклони. — Упућен је м. школ. одбор у П. С. да поново распише стечај на упражњено учитељско место на салашу и тим да се женске могу тражити. — Управа над школама у истој општини поверена је за годину дана ст.-бечејском учитељу Ст. Ж. који ће и поделу разреда међу појединим разредима учинити. — Последњи пут су опомињене неке црк. општине односно м школ. одбори ради подношења извештаја за 1894/5 школ. год.

(**Како Србин Бошњак поштује и слави своје крсно име**). На дан св. Петке о. г. среће Србин из Босне на карловачкој пијаци пред саборном црквом једног карловачког професора и заустави га са овим речима: „Ма господине и брате, кажи ми где ћу наћи српског попу?“ Професор га погледа и слави у њему Босањца у босанском фесу, по оделу судељи — сиромашна. Дражо је под пазухом свечарски колач искићен различитим додацима и босањком на средини колача. „Шта би хтео с попом“? упита га професор. „Хоћу, брате, да ми прекади колач, јер сам данас свечар.“ „А од куда си“? „Ја сам чоиече из Босне, на путујем са женом и продајем чанкове. Свечар сам, па ме ево крсно име затекло овде. Умесно сам колач и молим те кажи ми попа, да ми прекади колач.“

Професор је видео чисту свест српску и црквену, радосно је прихватио позив и одвео брата Босањца пароху горњокарловачке парохије, који је колач прекадио. Побожни Србин Бошњак се цело време са свећама колача скрушено молио Богу и крсноме имену, а ужинао гледајући славу крсног колача, те задовољан и сав блажен у своме религијозном и српском осећању. Част и од Бога здравље честитом Србину Бошњаку, који се сећа свога крсног имена и крсног колача ма где био. Колико би се њих учених могло од њега научити. —

(**Попис људства у Србији.**) извршиће се 31. децембра о. г., те ћемо по томе сазнати податке о најновијем броју тамо насељених народа.

(**Скупштина архидијецезалног удовичког спомоштеничког фонда**) сазвана је за 31. октобар (12. новембар) о. г.

(**Г. Евгеније Летица.**) Јучер је потписан декрет, којим је г. Евгеније Летица додељен, до даље наредбе, на службовање епархијској конзисторији у Темишвару, о чему ће се спомоштење учинити у званичном делу наредног броја.

(**Одговор васељенског патријарха и св. Синода на енцикличку римског папе.**) Св. Синод велике цркве у Цариграду, са својим патријархом на челу, штампано је у августу месецу о. г. и разаслао већ свима подручних митрополита и епископима, клиру и православном народу свесветога апостолскога и патријаршкога престола у Цариграду — свој одговор на познату енцикличку римског папе, којом овај позива православни исток на сједињење са римском црквом. Одговор тај носи овај потпуни наслов: „Ἐγκύκλιος Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐπιστολὴ, πρὸς τοὺς Ἱεροτάτους καὶ Θεοφιλεστάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους καὶ τὸν περὶ αὐτοὺς ἱερὸν καὶ εὐαρχῆ κλῆρον καὶ ἅπαν τὸ εὐσεβὲς καὶ ὀρθόδοξον πλήρωμα τοῦ ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως —“, а у њему се опомиње православна паства, да се чврсто држи св. православља, а да се клони лажних учитеља, који се сада више него икада појавише, да заведу право стадо Христово на странпу.

тицу. Одговор је написан знаљачки; у њему су у 25 тачака достојанствено доказане необорине истине св. православља, а тежељито историјским чињеницама обложене неистине римског епископа, који се пакше за главу и судију целом свету.

Одговор овај одштампан је у званичном органу св. грчке патријаршије „Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια.“ (Бр. 31. од 29. септ. о. г.) Л. Б.

XXXI. XXXII. и XXXIII. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ
О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ
И
О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА
у преводу српском

штампани су и разаслани претплатницима. Уверени смо да ће српски превод ових законских чланака врло добро доћи нашем свештенству. За то га и штампасмо, да свештенству ту услугу учинимо; а за то се надамо, да ће га свештенство и набавити.

Високом одлуком св. Архијерејског Синода прописани и од 1. јануара 1896. у употребу стављени **нови табаци црквених матица, и бланкети за брачна, испитна и венчана, известиња, штампана су и могу се одмах добити само у овој штампарији.**

Уведе матичних протокола израђујемо у властитој књиговезници. Имамо готових увезаних све три врсте протокола, са 50 и 100 табака.

Хартија матичних табака је, према надлежној високој одредби, фина, јака, тако звана: Diosgyöri (I. врста). На пак табак стоји само 5 новчића.

Сто бланкета брачних известија стоји 1 фор. На комад $1^1/_2$ новчић.

Славним парохијским звањима и црквеним општинама препоручујемо приликом набавке матичних тих табака и брачних известија, још и набавку званичних коверата, позивних у седнице црквених скупштина и одбора, доставница, екскибитних и експедитних протокола, седничких записника од разне — по наруџби — хартије; печата на парохијска звања и црквене општине (штампиљ с кутијом).

Књиге које се могу код нас одмах добити осим горе означене, ове су:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с' руског превео *Велко Миросављевић*. (Претштампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Претштампано из „Српског Сиона“) Цена 15 н.

4.) **Догматично Богословије** *прва књ.* превео и где-где допунио протосинђел Митрофан Шевић. Цена 2 фор.

5.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Претштампано из „Срп. Сиона“) Цена 10 н.

6.) **Песме за децу** намењене особито учењу по забавиштима и основаним школама. Од Ив. М. Поповића. Цена 20 н.

7.) **Хоће ли бити од користи? или истина против неистине о народно-црквеним фондовима.** Претштампано из „Српског Сиона“ за г. 1895. Цена 25 нов.

8.) **„Српски Сион“** од 1891. до ове године.

9.) **Малая Катакиса содержащая въ себѣ различныя пѣсни и пѣсни духовныя, по отношению обращаемыя православныя сербскія юности-также и прочихъ благочестивыхъ христіанъ, изъ святыхъ церковныхъ книгъ устроенныя. Цѣна книгѣ сей 20 новч.**

10.) **Граматика црквенословенског језика.** Својим ученицима саставио Јован Живановић. — Цена 85 новч.

Српска манастирска штампарија.

Пријатељска порука.

Српском православном свештенству богоспасеније епархије пакрачке и осталим тамо драгим пријатељима својима, с којима се нисам могао лично опростити, полазећи на своје ново опредељење, шаљем овим путем срдачно: Збогом!

Апатолије Јанковић
архимандрит,
настојатељ манастира Ковиља.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 199 1—3

Потписана црк. школ. општина поново расписује стечај, на овданшњој срп. правосл. школи. Плата је годишња 400 ф. (или 800. круна:), слободан стан са две собе, кујном, јеловником и новољном бантом; за огрев сваме колико му је потребно. Од сваког погреба где позван буде 50 нов.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати; повторну школу одржавати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Кандидати моју оспособљени за учитеља, који су начини мађарском језику и испит из истог положили. — Рок траје до 8. новембра о. г. а избор ће се 12. новембра обавити.

У Бајши (Бачка) 17. октобра 1895.

Црквени Одбор.
Срп. прав. црквено-школ. општина

СТЕЧАЈ. 135 1—3

Овим се расписује стечај, на два упражњена учитељска места, учитеља и учитељице, једно на шесторазредној мушкој, а друго на шесторазредној женској нерозаконској школи у Вел. Средишту.

Годишња плата учитељу је 360 фор. а.вр., за држање повторне школе 40 ф. и 10 ф. за писаћи прибор, 6 јанаца комасиране земље, и $^1/_4$ јанаца пољске и еквивалент баште, на које има државни порез плаћати учитељ; дрва имаде 4 хвата, у природи слободан стан са две патосане собе, кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом, и пространом од авлије одељеном баштом.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане предмете у школи деци предавати, у цркви појати, децу и одраслију младеж, ако је вичан у ноталном црквеном појању обучавати, за које ће од црквене општине одарен бити; повторну школу држати, у црк. школским седницама перо водити као и остале бележничке писмене дужности вршити. Осим тога децу каламљењу обучавати, и настојавати да се деца сваке недеље и свеца у чираке и ринџаке облаче. Желити је да се компетенти лично пријаве, и да у св. цркви у дан недељни или празнични, пеје. Првенство имају они који су сомборску препарандију свршили, а оспособљени су из мађарског језика;

Годишња плата учитељица је 320 ф. ав. вр. 40 фор. за повторну школу, 10 фор. за писаћи прибор, $^1/_8$ јанца пољске баште, на које ће бити дужна порез и еквивалент плаћати учитељица; 4 хвата дрва, слободан стан, са две патосане собе кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом, из које степени на таван, воде, и и пространом од авлије одељеном баштом. Приметити се има, да се у стану односно згради женске школе налази црквени магазин, а у дворишту исте зграде 1 леденица, коју црквени одбор под закуп издаје, како би свагда по потреби слободан приступ имао у двориште.

Изабрана учитељица биће дужна све школском уредбом прописане предмете, као и ручни рад и кућарство деци предавати, децу црквеном појању обучавати, и редовно с' децом богослужење похађати.

Узеће се у обзир молбенице само оних, које су учитељску школу у Сомбору свршиле, и које су из мађарског језика оспособљене.

Оспособљени учитељи и учитељице који желе једно од упражњених места заузети, имају своје ваљано устројене молбенице најдаље до 10/22. новембра 1895. на потписаног председника управити.

У Вел. Средишту 13. октобра 1895.

Управитељ: Председник школ. одбора:

Александр Кепчела. Жива Станчулов.

Е 1091 I. 222 ех 1895. 194 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на ђаконско место при саборној цркви у Вршцу. Плата је, осим обичних ђаконских берива, 600 фор. годишње.

Натицатељи ваља да своје молбенице овој конзисторији поднесу до 12/25. новембра о. г.

Из седнице епарх конзисторије, држане у Вршцу 18. септембра 1695.

Епархијска конзисторија.

ЈАВНА ДРАЖБА. 196 1—3

Дана 2/14. нов. 1895. у 10. сах. пре подне продаваће се у Манастиру Бечмину на јавној дражби овогодишња шумска сеча, која се из 24 кат. јутра састоји. Ближа извешћа у манастирској писарни.

Пашњанлук је 500 ф

У Ман. Бечмину 19./31 октобра 1895.

Управа
Манастира Бечмина.

СТЕЧАЈ. 193 2 3

Расписује се стечај за учитеља на четир-разредној месповитој школи у „Ловри“ (Пештанска жупанија) Плата је за редовну школу 300 фор.; за недељну школу 40 фр., за црководство 12 фр. 15 јанаца оране земље (аренда 150—180 фор.), на коју учитељ порез плаћа; за огрев 500 сноп. дрва (25 фор.); од споредних прихода 30 фор. и стан састојећи се из 3 собе, кухиње, коморе, шталe и врта.

Изабрани учитељ дужан је све школском уредбом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, децу у црквеном појању обучавати и у скупшт. седницама перо водити.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су само сомборски препарандисти, а испит су из мађареског језика положили; првенство пак имаће, који се општини лично прикажу.

Рок стечаја и дан избора је 5/17. новембар о. г. Молбенице треба слати на председника црквене општине.

У Ловри (Lörè u. p. Baczkeve Pest m.) 8/20. октобра 1895.

Српска правосл. црквена школска општина.

ОГЛАС 191 3—3

ЊЕГОВУ ВЕЛИЧАНСТВУ АЛЕКСАНДРУ I.

КРАЉУ СРБИЈЕ

најпонизније посвећено

ПОЈАЊЕ НА СВЕТОЈ ЛИТУРЂИЈИ

придржавши изворне мелодије, за сопран, алт, тенор, бас компоновао **Хајнрих Вајт**, управитељ музичке школе у Вршцу. Opus 165. — Прештампавање ће се казнити по закону. — Цена 35 ф. а. вр.

Е. бр. 1013. К. 907. ех 1895. 197 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место у *штитећ. манастиру ближњем Петри* Божића од годишњих 105 фор.

Молитељи имају доказати:

1., да су Срби православне вере;

2., да су сиромашног стања;

3., да су последњу школ. годину с врло добрим успехом свршили,

4., да су телесно и душевно потпуно здрави.

У смислу основног писма могу за питомце пабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имаће првенство они, који су у Араду рођени.

Молбенице се имају до 14./26. новембра 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у Темишвару 17. (29.) октобра 1895.

Епар. Конзисторија Темишварска.

ОГЛАС ДРАЖБЕ 201 1—3

Управа ман. Гргетега издаваће путем јавне дражбе дана 13/25. новембра о. г. *Поштару* и *Риболов* у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак на три године под закуп.

Сваки онај који дражби приступити жели, има 10% од извикане цене у име вадијума положити. — Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне.

Управа манастира Гргетега.

СТЕЧАЈ. 198 1—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Бати. Плата је учитељска: 300 ф. у готовом новцу, стан са 1. собом, кухињом и баштом; 5 ланаца оране земље, на коју општина нерез плаћа; 23 ф. у име огрева, 5 ф. за перодотво; од великог укопа 1. ф. од малог 50 новч.

Изабраном учитељу у дужност спада све предмете школском уредбом означене предавати, десну певницу и недељну школу држати. Првенство имају свршени сомборски, и из мађарског језика оспособљени приправници. Рок стечају је 21 нов. т. г.

У Бати (п. р. Érd fejérm.) 15. окт. 1895. г.

Црквено школски одбор.

Бр. 2. ех 1895./Школ. Одбора. 190 3—3

СТЕЧАЈ.

На темељу одлуке сл. Е. Ш. О. Бачког бр. 173. ех 1895. расписује се стечај, на упражњено овдашње учитељско место у смислу „Уредбе, за срп. нар. школе од 1872. год.“ §. 67. са роком од 6 недеља дана.

С овим учитељским местом скопчана је годишња плата од 720 фор. т. ј. седам стотина двадесет фор. а. вр. и то: из варошке благајнице, примаће годишње 420 фор а из црквено општинске пак 300 фор. сразмерно у месечним оброцима, а сем тога слободан стан и четири хвата мекапих дрва, од чега ће се и школска дворана грејати.

Учитељ ће дужан бити: школском уредбом од 1872. год. §§ нма 18. и 79.-ним, не мање и §§§-има 15. 17. и 18-ним Дисциплинарних правила од 1876. год. прописане дужности, уз горе наведену *учитељску плату, тачно и савесно обављати.*

Осим наведених дужности, учитељ ће обвезан бити *тачно и савесно* вршити и дужности, општинског перовође у свима органима црквено школске општине.

Компетовати могу, сви они срп. нар. учитељи, који 58-ним §-ом Школске уредбе од 1872. прописану квалификацију имају — и који — сем оспособљења из мађарског језика, потпуно, како усмено, тако и писмено, исти језик у власти имају.

Првенство имаће, који сем свега овде жељеног имаће праксу од више година, и који су на потпуније наведбани обављати дужности општинског перовође, који дакле, добро познаје дух свију наших автономних законских уредаба и наредаба

Добро инструисране молбенице ваља слати на потписани одбор.

Дано, из седнице срп. правосл. школског одбора, држане у Сегедину 25. септембра 1895.

У име Школског одбора:

Александар Мајски — Јосиф Агрима

правр. перовођа. — председник.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За тг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најсолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и плаћем са платом у паточ (Nachnahme) поред моје гаранције При нарудбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

пређе А. Јекић и П. Маркуша

5 — 53 **Нови Сад** (главна пијаца).

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** и остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 43.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 29. октобра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, преузвишени господин патријарх српски Георгије Бранковић благоизволео је, на молбу високопреосвећеног г. епископа темишварског *Никанора*, јеромонаха *Евгенија Летицу* доделити, до даље наредбе, на службовање епархијској конзисторији темишварској.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Продаја земљишта манастира Беочина, назване — каје.

Продаја односно куп тога земљишта, заметнут је г. 1889. Заступник тврткe Редлих, Оренштајн и Шпицер поднео је њихову молбу архидијецезалном одбору у којој они моле, да им се уписно земљиште манастира Беочина, које су у закупу имали, на вечита времена прода. Архидијецезални административни одбор послао је ту молбу на седнице своје од 28. марта (9. априла) 1889. управи манастира Беочина „на тај конац, да сврху исте пајасњење своје овом одбору поднесе". Братство манастира Беочина молбом својом de praes. 21. децембра 1890. (2. јануара 1891.) поднело је архидијецезалном административном одбору на одобрење уговор између манастира Беочина као продавца, и тврткe Редлих Оренштајн и Шпицер као купца манастирског земљишта од $29^{341}\square^{0}$ јут. у грунтовном улошку бр. 1. општине Беочин за куповну цену од 100 хиљада форината а. вр

По прочитању уписног уговора, закључено

је у седници истог одбора од 10 (22.) јануара 1891. г. под бр. А. О. 717/16 овај:

Предлежећи уговор у битној садржини његовој одобрити . . . . (с. е.)

Под једним пак Његову Светост председавајућег Господина Патријарха овластити и умолити, да у речи стојећи уговор, чим би исти од уговарајућих странака према предложеном захтеву одбора овог у горесначеним (овде испуштеним) тачкама допуњен, односно измењен био, високославном саборском одбору на одобрење, односно даљег сходног поступања ради поднети благоизволео.

Кад је ствар те купопродаје дошла пред саборски одбор, овај је донео одлуку, да не налази себе надлежним, да ту ствар реши, него надлежним за то да држи народно-црквени сабор. Према тој одлуци саборског одбора, а јер је сабор сакупљен био г. 1892, саборски је одбор ствар упитне купопродаје поднео сабору на надлежно решење.

Народно-црквени сабор узевши ствар у претрес, донео је одлуку под 2. новембром 1892. бр. 196, којом упућује саборски одбор, да у предмету купопродаје 2934[illegible]□ јут. земљишта манастира Беочина, где се вади кања, набави од понудилаца Редлих Оренштајн и Шпицера изјаву, да примају уговорно предложене измене и допуне уговора по архидијецезалном административном одбору, и да са понудом својом остају у обвези до 31. децембра 1892., као и доставерне грунтовне изводе и поседовне листове и друге проценбене исправе о целом објекту; а исто тако и стручњачко мишљење о том, каком снагом и односно количином и каквоћом располаже упитно земљиште за надање и израду кање; и најпосле да установи све околности, које говоре за или против продаје тога земљишта и да позове понудиоце, да трошкове изасланства и навиђења ових околности из свога подмире, а по свему том, да се славном сабору *још за време тога саборскога састанка* поднесе образложени извештај.

Услед горњега упутства је саборски одбор одлуком својом од 11. (23.) новембра 1892. бр. С. О. 2334/733. ех 1892. учинио сходно расположење, да се горњем захтеву нар. црк. сабора у свему тачно задовољи, а нарочито је том приликом изаслана и саборско-одборска комисија, да са стручњаком, који је замољен од високе хрватско слав.-далматинске земаљске владе, на лицу места све још потребне околности нађи, и тражене податке саборском одбору са пошљедњем поднеге.

Изаслано саборско одборско поверенство изишавши на лице места са краљевско земаљско — владним стручњаком, који је у Карловце стигао 20. новембра (2. децембра) у битности је извршило налоге саборског одбора и са свима подацима и стручњачким мњењем, *којега је примило јана 28. новембра (10. децембра)*, поднело саборском одбору свој овопредметни извештај, на што је саборски одбор својом одлуком од 29. новембра (11. децембра) 1892. бр. записника 814. примивши још и од управе манастирске и понудилачке фирме потребне списе и изјаве — решио је, извештај комисије у коме иста предлаже, да се купопродаја упитног земљишта манастира Беочина ценом од 100 000 фор. а. вр. одобри, поново срп. правосл. народно-црквеном сабору на одобрење поднесе. Но сабор је закључен већ сутра дан 30. новембра (12. децембра) 1892.

По том је ствар ова лежала код саб. одбора чекајући на сабор све дотле, док није са друге стране покренута.

Наиме на представку управе и братства манастира Беочина, одлучно је саборски одбор под бр. С. О. 1317/223. ех 1894. исту представку са осталим скупљеним овопредметним списима народно-црквеном сабору *с препоруком на што брже решење поднети. Услед уложеногa утока управе манастирске против те одлуке на високо краљевско угарско министарство богочастија и јавне наставе*, зашто високо исто све овопредметне списе и мишљење од Његове Светости преузв. господина патријарха. Његова Светост, преузв г. патријарх Георгије благоизволео је своје мишљење изразити у изјави: да се он у питању целисходности продаје упитног земљишта манастира Беочина придружује мишљењу саборског одбора, а наиме, да је та продаја по манастир Беочин корисна.

По добивеним списима и таком мишљењу Његове Светости, а уз повратак списа, умоли високо исто министарство Његову Светост господина патријарха, да целу ствар предложи саборском одбору, да ју саборски одбор изнимно (по што нема српско-православног народно-црквеног сабора, *који је означен већ као надлежан форум*), у свом делокругу реши и да се уз поновну

доставку списа саборско одборска одлука високо-истом по том приказе. Саборски одбор по саслу-шању овопредметнога министрова свога фискала (С. О. 4406./1418 ех 1894.) донесе дне 14. (26) децембра 1894. под бр. С. О. 4805./1485. ех 1894. одлуку: да остаје при својој пређашњој одлуци бр. С. О. 285./52. ех 1891. т. ј. *да не налази ни сада себе надлежна, да ту ствар реши, него се држи већ изреченога мишљења, да је народно црквени сабор надлежан у том питању*, те овоме „допуњене списе предложити с предлогом и препоруком да народно-црквени сабор изволи сада ствар ову коначно привести и односно превишње одобрење за финализање ове купопродаје наџејствовати; о одлуци овој претходно високо кр. угар. министарство богочасти и јавне наставе сходно позиву, садржаном у високом отпису од 7 новембра 1894. бр. 55. 129., учтиво известити“. О том је високо исто министар-ство уз поновични приказ свих овопредметних списа и извештено. У том се стадију-му находила ствар до 1. фебруара ове го-дине, докле су и понуђиоци по новијој једној изјави били у обвези, а и по том, док 13 (25.) августа о. г. не стиже отпис кр. уг. министра председника, да је Његово Вели-чанство продају одобрило.

Како је после одлуке саборског одбора од 14. (26.) децембра 1894., дошло до превишње потврде купопродаје упитног земљишта мана-стира Беочина, то најистинитије и најавтен-тичније кажуе одговор кр. угарског министра председника преузв. г. барона Банфија на ин-терпелацију посланика Павла Дракулића, ста-вљену г. министра у питању спорне, а данас већ финализане и извршене купопродаје.

Одговор г. министра по новинарским, са-општењима гласи овако:

Поштовани Доме! Г. посланик Павле Дра-кулић интерпелисао је изађу у ствари продаје 29 јутара земље, што припадају српском манас-тиру Беочину, па ме пита, ко је поднео ради исхођења превишње потврде онај уговор, који су у ствари продаје тих 29 јутара начинили између себе манастир Беочин и тамошња фабрика каље.

Дакле, молим п. Доме, *ја сам сам то учинио.* Јер у смислу постојећег статута све оне српске аутономне ствари, које подпадају под санкцију Њ. Величанства, подносе се на превишње одобрење путем министра председника.

Али г. заст. Павле Дракулић не полаже на то важност ко је поднео, него на то, *зашто* је поднео тај уговор на превишњу санкцију без знања срп. нар. црквеног сабора? И, строго узев-ши, г. заст. Дракулић има право, јер превишња наредба од 14. маја 1875. г. одређује, да у слу-чају куповања, преиначања и отуђења имања, пре него што би Њ. Величанство решавало, има српско православни народно црквени сабор да се изјасни односно, да одобри купопродајни уго-вор, који ће за тим Њ. Величанство потврдити. Али та ствар беочинске фабрике каље има много антецеденција. Фирма, која већ одавно израђује каљу у Беочину, понудила је пре осам година управу манастирску, да јој манастир прода 29 ју-тара земље — које је дотле фирма држала под закуп — за 100.000 форината. Ово поље је већ прилично исцрпљено, а фирма је рада да га још брже исцрпи, тако, да после извесног низа го-дина, не би више била у положају, да плаћа закупнину, коју данас плаћа. Осим тога фирма жели да подигне веће зграде, па како би ове по уговору после 20 година припале манастиру, то би фирма била принуђена, да их подигне на већ купљеном земљишту. После дугог прегова-рања између фирме и манастира, дошло се до споразума, који се поднео саборском одбору. Овај нађе, да је продаја по манастир корисна и пред-ложи сабору да је одобри. Сабор пак прати ову ствар у одбор, ради допуне. Патријарх је изја-вио, да би било велике штете по црквена добра, ако се ова продаја не би извршила, и он за ту штету неће да одговара. Тада се одреди једна комисија да на лицу места проучи ствар, па како се и она изјаснила у корист продаје, то заступ-ник беочинског манастира, др. Полит, препоручи продају дотичне земље.* Овом мишљењу придружи се и саборски одбор, који попова поднесе ствар црквеном сабору. Ну како се овај међутим распу-стио беше, продаја се није могла извршити. Сад се настојник манастира обрати молбом саборском од-бору, да овај сам ствар довршн и уговор о продаји одобри. А и заступник манастира је изјавио, да

* Г. Др. Полит је поводом овога пасуса у одговору г. министра штампано изјавио, да није он правни заступ-ник манастира Беочина, него правни заступник *саборског одбора*. А у своме правном мишљењу, датом саборском од-бору, да је сасвим јасно казао, да је за одобрење дотичне продаје нар. прка. сабор компетентан, а ако би саборски одбор хтео дати дозволу за ту продају, онда би он морао ући на се и потпуну одговорност према нар. прки. сабору.

би требало, да одбор, с погледом на евентуалну штету, прими и одобри уговор. Уз пркос томе саборски одбор заузе становиште — и у томе је имао потпуно право — да одобрење уговора није његово право. Услед тога, управа манастира обрати се молбом министру просвете и црквених послова, да он изузетно допусти, да се овај правни посао изврши и да поради што треба, те да се продаја одобри. Ово се наравно коси са саборским устројством, али је већ било случајева, у којима се од њега морало одступити. Н. пр. и овом приликом леже предамном само четири правна посла, у којима је, с обзиром на околност, да сабора није било на окупу, сам саборски одбор заузео становиште, с треба начинити уговор, како дотични фондови не би били оштећени, — па су поднесени на превишњу потврду путем министра-председника. Тако је у једном од тих правних послова реч о продаји на вечито њиловика манастира Ремете, у другом о продаји бившег крунског здања и баште, што је својина манастира Бешенова, у трећем опет је реч о пустари „Прекаји“, што припада станарској општини, и коју хоће срп. нар. црквени фондови да купе, а у четвртој о том, да се бесплатно уступи плашчанској црквеној општини једна парцела земље, која је својина владичанства у Плашком.

Дакле пред угарском владом стојали су и стоје још прецеденси, који доказују, да су се изузетно продаје и овакви правни послови поднесли Његошем Величанству на одобрење.

Како влада није дозволила одржање сабора, јер је баш влада услед тога звала да носи одговорност, па да не би причинио манастиру веће штете: министар-председник је држао за своју дужност, да, саслушавши министра просвете и хрватског бана — јер је манастар Беочин на земљишту краљевине Хрватске и Славоније —, поднесе ову ствар на прев. одобрење. У својој представци Његошем Величанству изрекао сам антецеденције; подробно сам разложио, да је овде реч о *изузетном* послу; разложио сам, да нам је дужност водити рачуна о одговорности, у колико је реч о изузетном одступању од саборског устројства; али да поред те одговорности, нисмо препоручили Његошем Величанству да одобри продају, манастир би био јако оштећен и с тога је Његово Величанство, узевши у обзир моје разлоге, и *најодлучније нагласивши, да ово одобрење биваа само изузетно*, дало Своје одобрење.

То је право стање ствари; питање је само то, да ли је угарска влада онда, када није дала, да се сабор састане и да реши у том питању, могла узети на себе одговорност за штету, што би могла наступити? Мислим да смо вршили дужност своју, кад смо тако чинили.

После овога одговора, у којем је г. министар, између осталог, изјавио, *да је он, по добивеној информацији и стеченом уверењу о целисходности уштине купопродаје, сам ту купопродају препоручио на превишње одобрење;* а у којем је уједно признао, *да се то коси са саборским устројством*, те изјавио, да је то одступање од саборског устројства *изузетно учињено*, јер није *ни он могао узети на себе одговорности за штету, која би евентуално нанешена могла бити манастиру Беочину*, за случај да се уштна купопродаја није за времена одобрила и финализала, — после свега овога, ми с наше стране немамо сад врло мало да кажемо.

У целој ствари два су питања:

1. Питање целисходности уштине купопродаје, и

2. Питање начина, како је она извршена.

Другим речима, је ли том купопродајом оштећен манастир Беочин, и је ли њоме повређена наша народно-црквена автономија?

На прво питање одговорићемо са извештајем, што га је изасланство саборског одбора поднело саборском одбору 29. новембра (11. децембра 1892. г. са стручњачким мњењем, од 28. новембра (10. децембра) те године.

Тај извештај гласи овако:

Славни саборски одборе!

Част нам је известити, да смо на основу одлуке С. О. 2334/733 ех 1892. изашли на лице места у манастир Беочин односно на манастирском земљишту подигнуту творницу каје, да смо како саму творницу и зграде, које у смислу закупног уговора, а по истечају закупног времена имају манастиру Беочину припасти, а тако исто и она земљишта из кога се каја вади прегледали, те смо делом на основу самог очигледа, а делом и на основу придодатог нам стручњака, г. Аладара Сонтага кр. рударског повереника, у стању у погледу продаје истога земљишта а по упутству, датог одлуком високог Сабора донесеном у седници од 2. новембра 1892. под бр. 196. следеће извешће подносимо:

I. У горехваљеној саборској одлуци под тачком 1 и 2 траженц списи, наиме:

а.) изјава купаца којом исти примају допуну уговора купопродајнога садржану у одлуци архидијец. адм. одбора и сматрају за себе обвезном до 1. јануара 1893.

б.) доставерни грунтовни извадци и званично одоставерена катастралска мапа о земљишту које је предметом купопродаје, прилеже овом извештају под 1.) 2.) 3.) и 4.)

Приметити нам је на катастерску мапу толико, да је иста уједно и грунтовничка мапа, и да парцеле у грунтовници одговарају онима у катастеру и по бројевима и по размеру површина.

II. Предмет купопродаје чини:

1.) у грунтовном уложку порезне општине манастир Беочин под бр парцеле 24² уведена непокретност у обиму од 12 јутара 638□°. На овој парцели су подигнута сва она фабричка здања, која у смислу закупног уговора склопљена 1886. г. имају по истечају истога уговора т. ј. г. 1909. манастиру у власништвост припасти.

2.) у грунтовном уложку општине манастир Беочин под бр. 1. катастр. парц. бр. 24¹ уведена непокретност у износу од 3 јутра 970□°. Иста се парцела пружа поред горње парцеле, и на њој су такођер подигнута здања, али она здања која фабричкој радњи припадају, и које по истечају закупног уговора могу подузетници однети или порушити.

3.) у истом гр. уложку кат. парц. бр. 25. износи 1447□°.

4.) у истом гр. уложку кат. парц. бр. 27. износи 1074□°.

5.) у истом гр. уложку кат. парц. бр. 28. износи 31□°.

6.) у истом гр. уложку кат. парц. бр. 29. износи 4 јутра 929□°.

7.) напослетку у истом гр. уложку катастр. парц. бр. 103² која по грунтовници износи 7 јут. 140□.

Код ове последње парцеле примећује се да је настојатељ манастира Беочина високопречасни госп. Платон Телечки изразио своју сумњу, да ли је иста парцела у грунтовној званичној катастралној мапи тачно обележена, и да се иста парцела пружа и преко границе у приложеној мапи, обележене.

Према томе жели он, пошто то и учињеној погодби између манастира и купаца одговара, да се код ове парцеле граница и по положају и природи обележи и то тако да од парц. 103² Редлих Орешитаји и Шпицер купују само онај део који је у поднесеној грунтовној мапи западном линијом ограничен, која линија иде вертикално на друм пред оним земљиштем што га фабрика за гробље употребљује.

Узев ову околност у обзир подписани су тога мњења, да би у евентуалном одобравајућем решењу ваљало истаћи, да се од кат. парц. 103² продаје само онај део, који је у приложеном грунтовном плану уцртан са оном границом, која се у цртежу налази — без обзира и без гаранције манастира у погледу на грунтовно исказани простор.

Поближе околности, које се односе на положај појединих парцела које се продају, налазе се у ниже наведеном стручњачком мњењу под титулом „Besitz“.

По свему до сад наведеном предмет продаје износи у целокупном промеру свега 29 јутара 341□° т. ј. двадесет девет јутара и 341□°. —

III. На тачку 4. горехваљеног саборског закључка част нам је известити, да у смислу продужног закупног уговора сачињеног у Беочину 5/17. октобра 1886 год. и то тачке 3. по истечају закупног уговора т. ј. 15. маја 1909. имале би припасти манастиру на реченом земљишту већ онда подигнуте следеће зграде: станови, штале, радничке куће, шупе, подрум, крчма, школа и магазин са три одељка. Од тих зграда као што смо се уверили на лицу места, стоје и данас:

1.) Кућа где станују подузетници, подигнута је на 1 кат, долњи спрат од набоја са цементом изливењем, заокружен цементним стубовима, на којима стоји горњи спрат изидан од цемента, цела зграда покривена црепом. Зачеље гледа у двориште са 4 прозора, износи 8 метара дужине, 9 метара ширине. У партеру 5 соба за становање, и једна побочна соба, у кату 6 соба.

Поред ове куће десно има побочна зграда од набоја, стан за мерника, са цементом покривена, са 3 собе и кујном, 4 метера дужине и 4 метера ширине.

2. Барака за радничке станове у продужењу зачела куће, у ком станују подузетници, (Riegel-Bau) 12 метара дужине и 4 метера ширине са становима за од прилике 50 радника. Покривена шиндром.

3. Шупа за кола и штала од набоја покривена са „Dachpappe“ 9 метара дужине и 5 метара ширине.

4. Крчма од набоја са „Dachpappe“, покри-

вена са 10 метара дужине 5 метара ширине. У крчми има 5 просторија; последње две собе на источној страни служе као локалитети за школу. Поред ове зграде налази се подрум, 2 метера дубок од цемента, 8 метара дуг, 3 метера широк.

5. Магазин од цемента и дрвета (Riegel-Bau) покривен са цементом, 12 метара дуг и 6 метара широк, употребљује се за стоваривање цемента.

Осим овога налази се на истом земљишту кућа на спрат, у којој су станови за чиновнике. — Но ова кућа назидана је г. 1888. те по томе по истечају уговора не би имала прићи манастиру, него би остала властитост подузетника као и остале творничке зграде.

Вредност ових зграда је релативна. Јер исте у вези са фабричким подузећем имају приличну вредност — но за себе, односно за манастир без фабрике не би имале никакову вредност, јер се не би могле ни продати ни под закуп издати. Вредност истих у вези са фабричким подузећем данас, узев у обзир у овом питању изражено мњење вештака (г. Сонтага) могло би се од прилике на 28—30.000 фор. узети. —*

IV. На тачку 5. горехваљеног саборског решења част нам је подастрети од стране рударског сатништва у Загребу изасланим вештаком г. Алајдаром Сонтагом краљ. рударским повереником израђено стручњачко мњење под 5.) са два прилога у коме је ово питање исцрпљиво претресено.

V. На тачке 6. 7. и 8. горехваљеног саборског решења част нам је упутити на очитовање управе манастира Беочина, које овде под 6.) прилежи где су наведени разлози, који су манастирску управу руководили, када је продају овога земљишта закључила. Међу овима као најглавнији, част нам је истаћи ту околност, да је манастирска управа тога мњења, да ће се цемент за 17 година закупнине, на које време садањи подузимачи права имају, исцрпети, те да ће манастиру од тога приход после тога времена однашти. Дочим продајом односно уговореном куповином се приход манастира и то најмање толики приход, колико га манастир од подузетника данас ужива — на вечита времена осигурава. *Ово мњење манастирске управе у том обзиру да ће се цемент за 17 година исцрпети потпуно је потврђено и горнаведеним мњењем изасланог стручњака.*

По мњењу подписаних уштпном продајом се коренито имање манастира неће умањити — него напротив повећати — или у најгорем случају несигурно имање односно приход сигурним заменути. Јер и евентуална куповина од 100.000 ф. која се манастиру нуди имаће сачињавати коренито имање манастира, и неће се смети на другу цељ употребити него искључиво на повећање манастирског непокретног иметка.

С погледом на све наведене околности а с' особитим погледом на то

1.) да су индустријална подузећа сваковрсним и непредвиђеним кризама и опасностима изложена те тако манастир са својим приходом у опште није сигуран, докле исто подузеће под закуп даје,

2.) да манастир оволико подузеће већ због велике инвестиције и ризике не може у властитој управи одржавати,

3.) с погледом даље на то, да манастир са 100.000 фор. може своје коренито имање знатно повећати, и свој приход не само увеличати — него на вечита времена осигурати,

4.) с погледом на послетку на то да манастир продаје своје неплодно земљиште под згодном конјуктуром за 3400 фор. по јутру, а може данас у својој околини купити истог таквог земљишта и још бољег за винограде за 150 до 200 фор. по јутру, то су подписани слободни славном саборском одбору предложити — да овај куп са препоруком на одобрење високом сабору поднети изволи.

Горњим закључком приобћене нам списе част нам је подједно прикључене под ·/· повратити.

У манастиру Беочину дана 29. новембра (11. децембра) 1892.

После оваког извештаја и стручњачког мњења, било би сувишно да доказујемо и ми целисходност и корист уштпне купопродаје за манастир Беочин. Тим мање је то потребно

* А у мњењу струковњачком вели се у погледу тих зграда дословце и ово: „Ако се узме као данашња вредност зграда, које по истеченју закупног уговора 1909. г. манастиру припасти имају (изузев чиновничку кућу, која је наводно 1888. сазидана) са износом од 28—30.000 фор. *коју вредност те зграде само за подузеће, а не за манастир репрезентовати могу*, то се показује куповина за земљишта — рачунајући г. 1909 износ од 28—30.000 фор. — После 100—200 година су те ни најнове и ригел зидова направљене зграде, (ако буду постојале) рушевине (за рушење) или бар у тако рушевном стању, да ће репрезентовати једва вредност од 3—5000 фор.“

кад се зна, да су ту целисходност и корист признале:

1) у три маха, разне управе и разна братства манастира Беочина;

2.) архидијецезални административни одбор;

3.) саборски одбор у својим одлукама;

4.) Његова Светост, патријарх српски; и

5.) кр. земаљска влада, која је имала прилике и могућности, да се осим писменог мњења свога струковњака, увери о целисходности тој и иначе његовом информацијом.

О другом питању, *како* је извршена уплтна купопродаја, казаћемо своје мишљење у наредном броју.

ГОВОР

Србима војницима у Темишвару, приликом полагања заклетве.

Говорио: Прота Стаинић.

Војници! — синови јуначког народа српског! Из очију вам пламен сева, а у грудима вам јуначко срце бије; на тако и треба, јунак да је, — сваки војник у царевој војсци.

И очеви ваши, дедови и прадедови ваши, беху војници у царевој војсци; ал' то беху војници — јунаци. Верни пресветлом владару свом, столећима они војеваше; столећима са непријатељем љуте мегдане делише, јуначки бранећи отаџбину своју, и сјајни престол пресветлога цара и краља свог. Са пуним уверењем дакле, очекује се и од вас, да не ћете ни ви, лошији бити, од славних предака својих.

Војници! На позив ваше војничке власти, дошли сте данас овамо, да примите светло војничко оружје, и војничке дужности на себе; на треба да знате шта је војска царева, и шта је сваки војник, јунак у царевој војсци царевој.

Војска је снага и одбрана читаве ове наше царевине; војска је она каменита стена која чува земљу и отаџбину нашу, да јој се нога непријатељска са стране ни близу не примакне, а камо ли, да границе њене прокорачи. Војска земаљска, златна су крила јуначког нашег цара и краља; а сваки војник — јунак, златно је перо у том златном крилу царско-краљевском.

На кад сте војници, и синови пресветле особе царске, пазите! да вам буде свагда светао образ ваш, а светиња војничка част ваша.

Војници! ви ћете данас дати часну реч, и са заклетвом реч вашу ујамчити, да ћете бити верни пресветлом цару и краљу нашем Францу Јосифу I, верни војничком позиву и војничкој дужности својој, одани и послушни вашој претпостављеној војничкој власти.

Па ако време и прилике са собом донесу, да вас војничка труба позове у јуначки бој, да се са непријатељем ударите, прса — у прса, очекује се да ће сваки од вас пре смрт загрлити, него непријатељу леђа окренути; и да ће сваки од вас пре главу своју дати, него непријатељу војничку заставу из руке.

То су у главном ваше војничке дужности на које ћете данас заклетву положити у руке вашој војничкој власти.

Хоћу дакле, да вам разјасним, шта је заклетва, шта значи заклети се данас.

Заклети се данас — значи: животом својим ујамчити задану реч, да ће сваки од вас бити веран своме цару и краљу; значи самог Бога позвати за сведока, да ће сваки од вас задану реч свето испунити, и да се заклетви својој, никад изневерити неће.

Војници! Свака је заклетва велика светиња; ал војничка заклетва, значајна је јако; и ко се са том светињом титра, — са својом се главом игра! —

Војници! Имајте заклетву вашу на уму и пред очима, за цело време војничке службе ваше. Будите војници! ал' војници јунаци, на јуначки издржите све тешкоће које су везане са војничком дужности вашом, да свако у вама позна и призна, да сте не само војници, него и јунаци, достојни потомци славних предака ваших. Тако вам Бог помогао! — Амин.

Још неколико искрених речи, пред скупштину ради спајања партикуларних са општим митрополијским свештеничко-удовичким мировинским фондом.

Држим да не ће бити ни једног свештеника — члана архидијецезалног удовичко свештеничког фонда, који би био против спајања овога са општим мировинским фондом, кад прочита чланак г. Јеремића у 42. бр. „Срп. Сиона“. Г. Јеремић је врло добро проучио целу ствар и тако образложио, да заиста тако мора бити и да другчије не може бити.

Кад дакле тако стоји и кад су партикуларном архидиј. фонду тако рекли дани набројани, зашто онда бити против спајања? На све да не буде данашњи тај фонд такове судбине — каква га очекује — зар није требало ранити још у прошлој скупштини и једногласни закључак створити за спајање? Јер би се по такој љубави познало да смо ученици Христови? Немојмо браћо бити егоисте, него помозимо један другом и благодаримо Богу што смо ми у срећнијим околностима били у то време кад се тај фонд код нас основао, него остала браћа, који такав фонд не имадоше; а сад нам се пружа прилика да покажемо како их љубимо, а то ћемо учинити тим, кад спојимо наш фонд са општим без да будемо поле оштећени. Још једном велим: покажимо целом свету на видику, да се међусобно љубимо и да смо готови увек једни за другог жртвовати се. Сви смо ми једнаки и пред Богом и пред народом, па био он свештеник ма у ком крају митрополије: треба све нас да руководи једна вера, једна љубав, једна нада, а то ће бити кад се макар на овај начин спојимо и удружимо. Пословица вели: „камен до ка мена палача, зрно до зрно погача.“

Жао ми беше што нисам могао у првој скупштини учествовати — због болести своје — те нисам сигуран да ћу моћи и на идућу скупштину доћи због истог разлога. За то изјављујем овим начином да сам за спајање*) и молећи ово неколико речи своје браћи свештеницима на срце, нат би их довела овакова мисао и слога на идућу скупштину, на веселим срцем и мирном душом да приступе к сједињењу, а Бог милостиви нека нам онда то дело благослови.

У то име срећно и да Бог да!

Стеван Шимић,

парох Ст. Палованки

*) И прошле се скупштине један брат изјавио брзојавно за спајање фондова. То би преко сутра, у уторак, могла учинити и сва друга браћа, која баш не би могла доћи на скупштину. Свакако треба да се чује жеља чланова архидијецезалног фонда, па ма то било и на тај само начин.

— Ур —

НЕШТО О ИКОНИ ПРЕСВ. ТРОЈИЦЕ

(Наставак).

По догматици код „учења о пресв. Тројици у списима св. отаца треба добро разликовати суштину догмата, или мисао, која се у њему садржи, и начин изражавања и потанкога објашњавања те мисли“. И ако „начин изражавања и потанкога објашњавања мисли о трима Божанским лицима при јединству суштаства није био — код св. отаца — свагда јасан, тачан и одређен“ (стр. 130.) — опак се ријеч не може, да цијково учење о пресв. Тројици беше криво и лажно.

Што важи за „учење“ о неком догмату, то исто важи и за представу тога догмата на икони. Прво и главно је „суштина, мисао“, која је на икони изведена и представљена; а друго је „начин“, како је та „мисао“ изведена и представљена. Главно је, да је „суштина, мисао“ икопе правилна и здрава; а „начин“ ма и не био потпуно „јасан, тачан и одређен“. На „начин изражавања“, односно представљања не можемо строго мотрити и пазити, особито онда, кад знамо, да се „суштина, мисао“ потпуно „јасно, тачно и одређено“ изразити, односно представити и не може.

А што је икона пресв. Тројице са три лица на једној глави — неприродна, томе се није чудити. Сама спој и сједињење Божанских Лица је надприродан: таквога споја и сједињења природа не познаје. Па надприродно — природно се представити и не може.

Кад смо, — да би „достојно могли носити име хришћанина“ — дужни „срцем примати и

устима исповедати“ Бога „три-једнога“: за што не би ми — као већ „достојни хришћани“ — могли, хтели и смели и очима гледати, ма и „усиљеном људском машћу“ изведени и представљени свој јединства са тројством код Божанских Лица? Кад нам већ — као „достојним Хришћанима“ — „три самостална Лица сједињена и своје у једно по суштаству савршено нераздељиво“ — ум не вређа; зашто нам је онда — као таковима — икона пресв. Тројице са три лица на једној глави, — „страшна и одвратна“, и за што нам она „очи боде“?

У осталом, могу веровати и допустити, да је међу вернима било, па и данас има таковних, којима је икона пресв. Тројице са три лица на једној глави, доиста била и јесте „страшна и одвратна“ и да им је „очи боли“ и „боде“; те да је црква — штедећи „очи“ деце своје, и не хотећи „страшити“ верне своје — могла и може закључити и решити, да уклони испред очију верних такову икону; — али да црква такову икону уклони испред очију деце своје управо и једино за то, што је такова икона јеретичка: што је „суштина“ те иконе лажна, што је „писао“ на тој икони изражена и представљена неправославна и њеном догматичком учењу противна, — тога никако увидети, признати и допустити не могу. —

Разледајмо мало „обичну“ икону пресв Тројице.

„ . . . у новозаветној цркви слика се на св. иконама не сам Бог по суштаству својем, већ се сликају разни облици, у којима се он благоволео јављати људима у старом и новом завету. Тако Бог Отац слика се у облику старца, као **Ветхій денми**, као што се он јавио пророку Данилу . . .; Син Божји, који се ваплотио од Духа светога и Марије Деве, и за тим, који је постушно растао, док не достиже **къ мѣжа совершенна** . . ., слика се у узрасту детињем, д чачком, младићком, и у мушкој доби; Дух свети, који је сишао на Спасителя по крштењу Његову **тѣлесныхъ образомъ, якш голѣбь** . . ., слика се у облику голуба.“ (Догматика, стр. 75. прим.)

Истина, да ми ништа не трепимо, на против добро чинимо, кад пресв. Тројицу, односно појединa Лица Божанска представљамо и сликамо онако, и у оном видљивом облику, у којем су се она људима јављала; — но с друге стране, строгог узев, такова икона пресв. Тројице, нема на себи ничега догматичкога, ништа више, стоји у опреци са догматичким учењем о пресв. Тројици.

Догматика учи, да су три Лица Божанска сједињена, сједињена и „савршено нераздељива“; — на икони су раздељена као „три индивидуа“.

Догматика учи, да су три Лица Божанска „савечна“ (стр. 173.); јер ако је прво Лице пресв. Тројице, Бог Отац **„Ветхій денми“**; али је и друго Лице, Бог Син рођен **„изъ чрева“** (Очева) **прежде денницы“**; а треће Лице, Дух свети, **„къ началѣ“**, још док **„земля бѣ невидима и неустроена: и тма верхъ бездны — нешишса верхъ воды“** — те по томе „није било времена, кад Отац не би био Оцем Сина и Производитељем св. Духа, као што није било времена, кад он није био Богом“ (Догмат стр. 165.). Међу тим гледећи на икону пресв. Тројице, и то обичну, ми о „савечности“ Божанских Лица не мислити не можемо; јер — искључујући св. Духа, односно голуба, о чијој старости судити и не можемо — обична икона пресв. Тројице каже нам, да Син није Оцу „савечан“.

На кад обична икона пресв. Тројица, које нема на себи ничега догматичкога, и која противуречи догматичком учењу о јединству, сједињености, нераздељивости и савечности Божанских Лица, није неправославна, није јеретичка, од куда је онда неправославна и јеретичка икона пресв. Тројице са три лица на једној глави, која одговара — а начином, који је „људској мањти“ доступан — догматичком учењу о јединству, као и о тројству, о сједињености, нераздељивости и савечности Божанских Лица?

Пођимо сад даље.

Г. Р. вели да „по учењу (моме и уредника „Бранича“) св. Тројица изгледа, да су на једном телу и глави три лица; по њиховом учењу не само да је Бог Отац и Бог Син у слици човечијој, већ и сам св. Дух изгледа као човек с носом, два ока, устима, брадом, косом и телом“.

Дакле: икона пресв. Тројице са три лица на једној глави неправославна је, јеретичка је с тога, што је на њој и св. Дух представљен „у слици човечијој“. Пресв. Тројица се може се представљати на икони у виду човека са три Лица на једној глави с тога, што се Дух свети не слика и сликати не сме „као човек с носом, два ока, устима, брадом косом и телом“.

А кад би се Дух свети сликао и сликати смео „у слици човечијој“, — изгледа, да би тада и г. Р. допустио и допустити хтео, да се пресв.

Тројица може на икони представљати у виду човека са три лица на једној глави.

Г. Р. већ „од дужег времена купи грађу за историју српских сликара“, те се — по томе — има старати, да му оку и пажњи не умакне какав опис цркве, манастира, или просто једне само иконе, у коме би могао наћи и наћи на име каквог, дот е непознатог му српског сликара; ради тога — без сумње — прелиставa и чита и „Старинара“; па при свем том, њему је непознато, да се Дух св. слика „у човечијем облику“!

„... Свод од олтара украшен је сликом Христовом ... Проскомидија је украшена *Духом Светим у виду човечијем ...*“ („Опис манастира Мораче“ од Андрије Јовићевића, учитеља — „Просвјета“ 1893. св. II. стр 87., други ступац.)

Овде се разликују, односно наводе слике И. Христа и св. Духа. По чему разликује писац слику Христову од слике Духа светога? Од куда зна он, да је слика, којим је „проскомидија украшена“ баш слика „Духа Светога“? По натпису?

Можда је А. Јовићевић тек само нагађао, да је слика „у виду човечијем“, слика „Духа Светога“, ако на слици натписа нема и не знајући, као „учитељ“, да се Дух свети „у виду човјечијем“ не слика и сликати не сме.

Но ни уредник „Просвете“ — „свештеник“, Јован Сундечић не зане за слику св. Духа „у виду човјечијем“, и не примети једне беле, али црне; на против назва Јовићевића „велеврједним“, а сами опис „важним“.

Можно, да ће г. Р. хтети рећи, да му је тај опис познат био.

На што га у своме чланку спомењу није? За што није још 1893. год. осудио и А. Јовићевића, што је ту „јеретичку“ икону описао, а и уредника „Просвјете“, што је тој јеретичкој икони у свом листу места дао, и без примедбе пропустио? Или још више, за што није дотичну власт црквену позвао и упутио, да ту јеретичку икону из манастира уклони, или — ако је на зиду, да је премазати даде? — Јест, за што тога учинио није, као што је то учинио сада, осудивши и мене због описа иконе, на којој је „ и Дух свети у слици човечијој“; и уредника „Бранича“, што је тај опис у свој лист уврстио, и икону препоручио; и уредника „Срп. Сиона“, што у свом листу није као јеретичку ту икону жигосао и осудио; па и све „надлежне“ што „трпе ту бруку и срамоту“; и као што је позвао и упутио мога епископа-дијецезана, да ми фотографисане примерке иконе пресв. Тројице са три лица на једној глави „одузме и спали“?

На збилја, може ли се, управо сме ли се Дух свети сликати „у човечијем виду“?

Ѥ҆ѵи҃сѧ Бо҃гъ (Ѧ҆враамъ) ѻ҆ѵ҃ дв҃ѣ Мамрі҃йска, сѣдѧщѣ ѥ҆мъ пред' дверьми сѣни своеѧ ѩ҆ко полудни. Воззрѣ́въ же очима своима, видѣ, и сѐ трі҃е мѫ́жіе стоѧщѣ над' нимъ: и видѣвъ притече ѩ҆ мр҃тнїе ѥ҆ѧ . . . и поклонисѧ до земли, и рече: Гд҃и . . . не мини раба твоегѡ“. (Бит., 18., 1—3.)

Ово место св. писма приводи догматика као доказ, да су „у једноме Богу три Лица“, а приводи и тумачење блаж. Августина на то место: „Видите ли, Аврам срета тројицу, а клања се Једному? . . . Видевши тројицу разумео тајну Тројице, а поклонивши се као Једному исповедио је једнога Бога у три Лица“ (стр. 113.)

Даље: „трі҃е мѫ́жіе“ (три човека), које је Аврам видео, којима је у сретење похитао и којима се до земље поклонио, беху три Лица Божија: Отац, Син и св. Дух.

На кад се „Бог јавио Авраму у виду три човека“; и кад од та „три човека“ један беше св. Дух: то је онда јасан доказ, да се „и Дух свети у виду човечијем: с носом, два ока, устима, брадом, косом и телом“ сликати може и сме.

ДОПИСИ.

Св. Андрија *15. (27.) октобра 1895.* — Данас дочекасмо и опет једну лепу светковину, која ће се са радошћу спомињати до год Св. Андрије устрајe. Јер данас се осветила наша мила катедрална, негда митрополијска црква. Данас се у њој пође и опет св. литурђија, на врху танане куле њезине данас и опет сјаје православља крст; а са звоника њезина, данас се и опет разлеже диван глас милозвучних звона.

Чин осве̑ћења био је сјајан и величанствен; у присуству многобројног православног српског народа и иновераца из места и околине, ма да је киша цео дан падала. Но није ми намера да славу нашу описујем него, да благодарном чи-

ству нашем јавног израза дадем према оним великим добротворима, који највише допринеше, да се света ова црква овако сјајно обновити, а данас и осветити могла.

Но пре него што бих срећан био то учинити, винућу се за који тренутак у нашу прошлост.

Две стотине година протекопше од онога доба, када су се преџи наших под вођством Арсенија III. Чарнојевића српско-пећког патријарха, — остављајући гробове својих праотаца, — у Сентандреју населили. Заиста, давно је то било и ми им већ ни гробова не знамо.

Али благодарни плодови њихових трудова, са којих је св. Андреја и данас још, после толиких година, на далеко и чувена и славна, ти плодови још данас постоје. Јер у Св. Андрији и данас још постоје *седам* православних српских храмова божјих; јер у Сентандрији још и данас постоји: велељепна саборна, Ђуровачка, преображенска, пожаревачка, ходоваčка и збешка црква.

Св. Андрејци, као достојни потомци својих славних предака, испуњени православном српском свешћу и родољубљем, не обазрући се на тешкоће и разне непријатне времена, трудише се, да све оно, што им је од својих предака остало, да то кроз читаво ово море времена, свестрано и одрже. Велељепност њихових *седам* храмова божјих јасно доказује, да су Св. Андрејци не само исте одржати, него у славу божју и дику светог нам и милог православља и украсити потрудили се. Ову њихову љубав и оданост према православљу сваком приликом осведочише. А нај јасније осведочише ову год. 1883. Када су из својих сопствених извора са највећим пожртвовањем своју саборну цркву тако богато и сјајно украсили, да јој равне на далеко није; а што је општину ову преко десет хиљада форината стало.

Али, од године 1889. па до ове 1895. год. постигоше свету ову цркву врло тешке неприлике.

Године 1889. наиђе велики оркан, који јој је красан бакром покривени торањ свалио, који је на кров црквени пао, и исти порушио.

Године 1891. непознати зликовци пљачкише исту, и одисеше из ње све утвари црквене, и све остале драгоцености, у предмети до десет хиљада форината а, вр.

Ове пак године сва, ван унутрашњости црквене, изгоре, и красна јој се звона истопише.

На када узмемо у рачун, колико је тешко једној црквеној општини **једну** само цркву, у својим редовним приликама у доброме стању издржавати, онда пита да рече св. Андрејска општина, која је сада услед филоксере свакога прихода лишена, и толике неприлике претрпела а пак **седам** храмова издржава?!

Заиста тежак положај, који заслужује велику пажњу васцелога Срйства. . .

Неће се овде упуштати, да све сличне догађаје свију овостраних православних српских храмова божјих, од постанка њихова до данас описујем. То ће оставити овомесној повесници. Она ће споменути, да је 1800. год. највећа у Сентандреју правосл. Ђуровачка црква сва изгорела, и звона јој се истопила; она ће споменути случајеве, када су неке покрадене биле и т. д. На је то све и опет лепо обновљено и све потребе истих црквах намирене биле. — А отуда се јасно види, колико је општина ова на издржавање својих седам храмова божјих жртвовала!

И поред свију ових врло тешких околности, општина ова није клонула духом, него је помоћу божјом, помоћу добродушних прилагача, а трудом и пожртвовањем својим, данас дочекала ту радост, да ова своју милу саборну цркву и опет у пуном свом православном сјају, обновљену види; која је данас топлим молитвама и светим благословом високопречасног господина Платона Телечког, архимандрита и патријаршеско-митрополијског мандатара богохранимог ове епархије, уз асистенцију местног и околног свештенства свечано освећена, и православном српском овом народу уз врло лепу и родољубиву духовну поуку, која нам је срце и душу раздрагала, и на очиј сузе радости изазвала, — предана, да се у њојзи име божије слави и велича.

А на свему томе нека је хвала вечном промислу божијем, који је православној српској цркви и народу, овомитрополијском дао добру и мудру поглавицу у узвишеној особи св. патријарха *Георгија*.

Ми, који смо живи сведоци великих и богоугодних дела Његове Светости, и у данашњој радости својој сводимо све наше мисли и осећаје у најтоплију благодарност високој милости, којом нас Његова Светост сваком даном приликом, тако илобилно обасипа. Његова очи-

ска љубав и брига о цркви својој допринела је највише да се света ова црква обновити могла. А као најјаснији знак ове наше топле благодарности, нека Његова Светост високу милост има примити срца наша, која ће увек са одушевљењем клицати: да живи, дуго и предуго, на нашу радост и превелику срећу, *Његова Светост* Преузвишени Господин *Георгије I. Бранковић, патријарх српски!!*

Слава и хвала Његовој Светости.

Свемогући Бог, нека излије обилату милост своју и на високопречасног Господина Платона Толечког, који Његову Светост савесно и ревносно заступајући у овој епархији, у многим је приликама са највећом готовошћу око обнове свете ове цркве порадити благоизволео.

Хвала му и слава!

Нека се излије обилата милост божија на врлог председника српске правосл. општине ове, високородног господина Евгена Думчу, градоначелника, који је одличним својим утицајем, и неуморном ревношћу свето дело обнове свете ове цркве прихватио, и са највећим родољубљем и пожртвовањем исто руководећи, допринео, да се та обнова овако сјајно у славу божију и дику ове општине и светог нам и милог православља довршити могла.

Слава му и хвала!! Живио дуго и срећно на славу ове општине!

Његови труди и дичио му име спомињаће се са благодарношћу, док год Сентандреје устреје!

Бог нека благослови све чланове ове српске правосл. општине; све великодушне прилагаче; све врле, честите и родољубиве Србкиње и све друге, који су светом овом и богоугодном делу, било већом или мањом жртвом у помоћ притекли.

А вечна промисао Божија нека у будуће сачува свети овај храм од сваке несреће и неприлике! *К. Ч.*

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Крсно име св. патријарха Георгија**) дан свеликомученика Димитрија прослављен је и ове године најсвечаније у величанствени нови двори српског Патријарха у Карловци.

У очи самога дана допраћена је Његова Светост од свештенства на вечерњу, при којој је началствовао виспреч. г. архимандрит хоповски и управитељ монашке школе Митрофан Шевић. Исти је началствовао сутра дан и на јутрењу.

Архијерејску литургију служио је високопреосвећени г. епископ бачки *Герман Опачић*, уз асистенцију г. г. архимандрита ковиљског Анатолира Јанковића и Митрофана Шевића, протојереја Јована Јеремића синђела Лукијана Богдановића, професора богословије јеромонаха Илариона Зарежског, дворског капелана, јерох. Сергије Попића и протођакона Димитрија Бранковића. За време литургије присуствовала је Његова Светост у св. олтару.

По високој одлуци и благослову *Његове Светости патријарха Георгија*, произнео је високопреосвећени г. *епископ Герман*, протођакона Димитрија Бранковића *за архиђакона*.

За време многољетствија грувале су пранџије.

По свршеном причасном ваговорио је протојереј Јеремић сходну проповед.

После литургије примала је Његова Светост честитке; прво свештенства, у име којега је, као и у име своје поздравио Његову Светости мило и свекрсно име високопреосвећени г. епископ Герман; друго карловачког грађанства и чиновништва у име којег је у престолној дворани поздравио Његову Светост, г. градоначелник Стеван Јанковић.

Његова Светост, на којој је приметно наражено било блажено и најпријатније радосно узбуђење, што му је Промисао даривао, да међе и у нови двори своје мило крсно име дочекати, одговорила је на оба поздрава дирљиво, са пуно осећаја, при чему је била одушевљено од присутних поздрављена.

Као мили и љубљени гости Његове Светости били су ове године преузвишени г. *барон Федор Николић* и веледожни г. *Петар вл. Јурковић* српски поджупан.

За свечаним ручком присуствовало је преко 50 званица.

У прочељу седео је преузвишени домаћин, десно му преузвишени г. барон Николић а лево веледожни г. поджупан српски *Петар вл. Јурковић*. Преко

од Његове Светости седно је високопреосвећени г. епископ бачки Герман, десно му градоначелник г. Јанковић, а лево кр. кот. судац г. Ђура пл. Кањлини.

Свечарски колач је пресекао дворски капелан Сергије Попић, а предомно га св. патријарх Георгије са милим својим гостом преузв. г. барономъ Нилићем.

После свршеног обреда „сечења колача“ дигао је преузвишени свечар чашу у славу Божју и свога милог крсног имена, а у здравље Његовога Величанства, од прилике са овим речима.: „Преспуњен благодарношћу вечном и благом. Промислу, који ме је удостојио да данашњи дан дочекам у овој новој, веледелној патријаршкој згради, дижем чашу у славу божју и светог ми крсног имена, а у здравље *Његовога Величанства*, прехилостивог ми цара и краља Франца Јосифа I. чије име није зарезано само на спомен. плочи каменитог овога патријаршкога двора, него и у срцу сваког православног Србина славне му и сретне нам монархије, зарезано за то, јер је то вечно заслужио својом милошћу и превишњом љубављу, којом обасипа увек верни му народ православни српски у благословеним земљама светле му круне и силнога жезла, а коју је превишњу милост и непроменљиву љубав благоизволео најизлостивије и најгласније најавати и у своме превишњем одговору на мој смирени поздрав у Загребу“.

Ову здравицу коју је Његова Светост на дубине својих племенитих осећаја нарекла, поправена је бурних усклицима живио, као што је Србин научио да увек поправа са одушевљењем име свога прехилостивог цара и краља, чим се оно спомене.

Другу је здравицу подигао преузвишени свечар у здравље својих милих гостију, а поименце преузвишеног г. барону Николићу, високопреосвећеном г. епископу Герману и велемножном г поджупану пл. Јурковићу.

Први је оддравио преузв. г. барон Николић, наиме здравље Његовој Светости „кога као главу наше цркве сви високо поштујемо, кога поштујемо као искреног родољуба, а ја као старог пријатеља“.

Високопреосвећени г. епископ бачки *Герман*, коме је Његова Светост у здравици својој назвила, да је уверена да се високопреосвећени г. епископ, примајући у место Њега данас безкрвну жртву од срца за Њега помолио Богу, — наздравио је врло лепој и срдачној здравици Његовој Светости, наглашав многе досадање заслуге Његове Светости за цркву нашу и народ, које су му већ сплеле венац неумрлих заслуга. „Молимо се, рече високопреосвећени, Господу Богу, да Ваша Светост што дуже поживи, како би својим прекаљеним искуством и неуморним радом учинили што више и многе добара цркви и народу, којој сте већ и до сада учинили многа и мила добра, која нико и никаким својим наделима претрпати ни затрпати не може“.

Бурно одушевљење и клицање поправило је ову красну и лепо изречену здравицу.

Трећи је, по реду, оддравио Његовој Светости веледостојни г. поджупан пл. Јурковић, конституцијући да усклици, који данас испуњују дивну дворану патријаршког двора у славу Његове Светости, нису усклици само нас присутних, него усклици стотине хиљада православних Срба патријаршиског скиптру поверених. Желимо ли добра себи, својој цркви и народу, пре свега, рече, треба да смо међу собом сложни, треба да смо Срби и то православни Срби.

Речи веледостојног г. Јурковића су попраћене бурним одобравањем и одобравањем. После ове лепе оддравице г. поджупана Јурковића, наздравио је св. Патријарх Георгије, из свег срца, *своме милом српском народу*, коме је, осим свега што му жели, нажелио: да уноина своје истините потребе и да се прихвати правог пута и начина, којим се до задовољења тих потреба доћи може.

У вече у 8 сахати походила је Његова Светост „беседу“, која је тај дан давана у корист подизања спомењака блаженопочившем митрополиту Стефану Стратимировићу, Анастасијевићу, Сабову и другим добротворима гимназије карловачке.

Са Његовом Светости је походио беседу преузвишени г. барон Николић и високопреосвећени г. епископ бачки Герман.

Његова Светост је дочекана са френетичким поздравним усклицима Дружина невачка је певала архијерејски стих „не пола ети деспота“, а цела публика, дупком напуњене дворане, дочекала је Његову Светост стојећи и стојала до год се архијерејски стих није испевао. —

Његовој Светости је Промисао испунио жељу, да прослави своје мило крсно име и у новоме двору патријаршиском. Молимо се Промислу да најизлостивије испуни жељу и молитву и српске православне овоземаљске цркве и народа, да нам *св. Патријарх Георгије* што дуже, што сретније, што славније краси и дичи славни престо српских патријараха!

Да живи св. Патријарх Георгије на многа лета!!

(**Архидијецезални административни одбор**) држао је дана 17. (29.) октобра о. г. своју седницу под

председништвом Његове Светости, и решио између осталих и ове предмете: Према одлуци вел. саборског одбора поваће се управе манастирске, да у место досадањих четвртогодишњих економских извештаја имају надзорништву народно-црквених добара у манастиру Крушедолу слати економске извештаје сваке седмице, за које извештаје ће путем надзорништва набављати потребне тисканице. — Услед одлуке вел. саборског одбора, којом се дозвољава продаја манастирске куће у приказору Бешенову и уз кућу лежеће земљиште, упућена је управа манастира Бешенова да има у смислу одлуке вел. саборског одбора поступати и купопродајни уговор са куповном свотом ради даљег сходног поступања овамо поднети. — Манастиру Беочину је одобрено, да може купити од породице Младеновић 3 ј. 1004□° у крчевинама лежеће земљишта за цену од 366 фор. — На поновну молбу црквене општине Моровић-Батровци ради подизања зајма од 209 фор. за градњу и довршење парохијског дома, накнадно је одобрено. — Црквеној општини у Бечмену одобрен је куп земљишта од 2 ј. 8□° од Андрије Суба. — Поводом извештаја црквене општине у Ст. Сланкамену, а услед овостраног налога бр. А. О. 390/зап. ех 1895. да је у погледу плаћања станарине за комуналну школу у Новом Сланкамену, која се налази у згради Анђелковићеве веронауковне школске закладе, чинила већ нужне кораке, али је од саме кр. зем владе са захтевом да политичка општина тој закладу плаћа станарину за комуналну школу, одбијена, јер се зграда закладе Анђелковићеве тобоже фактично према жељи овога у школске сврхе употребљује, и јер ту школу искључиво деца православне вере похађе, — решено је: са разлога што је уништу зграду у Новом Сланкамену, у којој је сместила сада комунална школа, закладатељ пок. Анђелковић оставио српској православној веронауковној и не комуналној школи, надаље са разлога што уништном закладом рукује срп. прав. црквена општина Стари и Нови Сланкамен, — упутити ову, да у томе случају, ако политична општина тамошња не би била вољна у име најамнине ма и најмању своту плаћати, те тиме признати властништво срп. правосл. веронауковне школске закладе Анђелковића, односно срп. правосл. црквене општине, да уништи стан, у коме је комунална школа сместена, посредством кр. котарског суда у Ст. Пазови одмах, јер не може овај одбор дозволити, да у противном случају евентуално наступи право доселости односно застаре. — Поводом извештаја архид. рачун. ревизора о прегледу црквено-општинских рачуна црквених за г. 1893., решено је изаслати овоодборског рачун. ревизора на лице места ради уређења рачуна црк. општинске црквене за г. 1893. и 1894. и ради шконтрирања црквено-општинске благајне. — Одобрен је закључак црквене скупштине у Карловци од дана 19. (31.) марта о. г. у погледу отписа односних дуговина у укупном износу од 2442 фор. 87 н. — Решено је путем окружних протопрезватера по ново наложити свима овоподручним црквеним општинама, да имају у смислу том већ изданих налога поступати, те све обвезнице пуноларно на некретнине црквених дужника, до краја ове године, осигурати, или односне дуговине оригинал путем исте рати дати, и тим пре, што ће председници и одборници црквених општина за сваку штету која услед неизвршења овога налога црквеној благајни нанесена буде, солидарно одговорни и на накнаду исте осуђени бити. — Поводом извештаја поднесеног овом одбору од овоодборског изасланства гледе обављеног извиђаја у предмету утока Ш. Д. Ч. и другова уложеном противу решењу црквеног одбора карловачког од 19. (31.) маја 1895. у ствари коначног утврђења списка бирача, те у вези с тим дне 23 маја (4 јуна) 1895 обављеног избора црквених скупштинара; а са разлога на основу извиђајних списа испостављених, дато је места утоку Ш. Д. Ч. поднесеном овамо, не противу начина избора или изабраних лица, као што се то у закључку црквеног одбора од 4/16. јуна 1895 напомиње, већ противу решења црквеног одбора од 19./31. маја о. г. донесеном у предмету реклакмација, — и према томе дана 23. маја о. г. обављени избор црквених скупштинара као неправилан и незаконит уништити, стари црквени одбор пак, обзиром на распаљене страначке страсти, које су своју кулминацију постигле у том, што је и сам председник са члановима одбора јавно кортеповао, у читаоници бираче појио, те које се страсти ни при обављеном дана 6/18. септембра о. г. извиђају нису могле притајати и обуздати, од даље дужности разрешити, те уједно под председништвом протојереја Василија Константиновића један привремени одбор од 16. чланова именовати, којем одбору спада ће у дужност место црк. одбора, односно црк. скупштине са црквено општинским пословима управљати. Бившега председника и рачуновођу пак, који су овоодборске изасланике приликом извиђаја јавно у одборској седници багателисали и вређали, истима претили и на њих се бекељили, те тим начином и овај одбор посредно игнорували, — осудити на губитак активног и пасивног права избора како у скупштини тако и у црквеном одбору за једну периодну од 6 година. — Закључак црквене скупштине будимачко-потапначке, да се распорез парохијала за текућу годину одобри по душама, одобрен је изнимно на разлога наведених у допису кр. котар. области у Нашицама с тим, да се у будуће распорез парохијала по душама одобрити неће, пошто се таким распорезом отежеће сиромашна класа парохијана — Прорачуни манастира Кувеждина, Шишатовца и Хопова за г. 1896 поднети ће се вел. саборском одбору на надлежно одобрење. — Поднети ће се вел. саборском одбору ради финализања рачуни манастира Велике Ремете за г. 1894. манастира Јаска за г. 1893 и 1894. манастира Раковца за г. 1893 — На основу разлога наведених у извештају овоодборског повереништва о извиђању против председника и скупштине црквене општине у Лаћарку, решено је председника Мл. Ђ. са председништва дигнути и црквену тамошњу скупштину разрешити. — Поводом поднесеног

овамо закључка напредне црквене с купштине у Ч. да се кућа, властништво црквене општине, уступи политичној општини, да на истој згради општу пучку школу, али да грунтовно властништво и на даље остаје црк. општини, — решено је донесени тај закључак црк. скупштине у Ч. одобрити с тим, да има иста тај закључак у црквеној скупштини исправити у толико, да како земљиште тако и зграда коју би политичка општина на њему за општу пучку школу саградила, има бити властништво исте српске правосл. црквене општине, а општа пучка школа у истој да постоји све дотле, док се не би тамо отворила срп. правосл. вероисповедна школа, којој би се како исто земљиште, тако и зграда тада уступити имала; уједно да са политичком општином закупни уговор сачини, у коме се ихајућ горњи услови нарочито нагласити. — Члан овога одбора П. Б. из Земуна, изаслан је у Петровчић, да поводом овамо поднесене пријаве о пореду у тамошњој црк. општини и незаконитости црк. скупштине, предходна извиђења учини, и о томе овом одбору извештај поднесе. — Црквена општина у Е. поднеси на увиђење закључак заступства управне општине у Е. по коме исто заступство признаје право властништва срп. прав. црк. општини у Е. и Б. на оне зграде, у којима су свештене комуналне школе у Е. и Б.; поводом тим решено је закључак општинског заступства управне општине у Е. узети на новозно знање, а упутити црквене општине у Е и Б да у смислу тога закључка са политичком општином у Е. следе уступања црквено општинских зграда за комуналне школе закупни уговор сачине, у коме се има то признање властништва нарочито нагласити. — Замољена је кр. котарска област у Митровици, да присилним путем даде истерати заостатак парохијала у црк. општини Манђелос. — За присилно истеривање парохијала у Черевићу замољена је кр. кот. област у Плоку. — Уништен је избор Т. М. за председника црквене скупштине у Д., те она упућена, да нов избор председника предузме с тим, да Т. М. ради оскудице црквене свести ни за скупштинара ни за председника изабран бити не може. — Поводом поднесеног овамо утока општ. обављеног избора $^1/_8$ скупштинара у црк. општини земунској, уништен је и један крепости стављен тај избор и поновни одређен.

(**25-годишњица Патријарха Софронија**) Навршило се скоро двадесет и пет година, од како је узишао на александријски престол најстарији јерарх православне цркве патријарх *Софроније III.* Он се родио год. 1796. у Цариграду, где је довршио сјајнијем успјехом богословске науке г. 1820. За тијек је као ђакон служио скоро 20. година при митрополиту Кузми у Приконпису, Мидији и на острву Хиосу, где је затекла смрт његовог наставника. Какво је име за то вријеме стекао, види се по томе, што одма заузимље митрополијску столицу на Хиосу, којом управљаше 16 година, за тим позван у Цариград као члан патријаршеске комисије на великој народној скупштини, која је имала саставити нова административна правила. Г. 1864. био је изабран за патријарха цариградског, али већ старац у седамдесетој години због болести морао је тражити мира г. 1867., и отада је опорављао своје здравље на Принципијем острвима до 1870., које године 4. јуна буде изабран за александријског Патријарха. Његове способности, што је у млађим годинама показао у ревносној служби цркви и народу, њиједу га издале ни у дубокој његовој старости. Он и данас обилази своју паству, врши богослужења, прима многобројне посјетиоце. Осим првијех степенена турскијех ордена Османије и Међедије, његово блаженство има прве степене руског ордена Александра Невског, грчког ордена Спаситеља и иранског ордена Данила I. „Г.“

(**Главни одбор свештеничког удружења**) предстао је 13 о. м. Сабору Архијерејском и поднео напрт за преуређење свештеничког стања, који је израђен на основу расправе протосинђела Виктора, читане на овогодишњој свештеничкој скупштини. Сабор Архијерејски у пуној седници својој саслушао је раздоге гл. одбора и заводео је примити овај напрт, који је најостварљивији од свију досада израђених пројеката по овој ствари. Сабор је обећао да ће се заузети код владе, да се овај предлог поднесе Нар. Скупштини и да влада помогне да овај предлог буде примљен, јер је свештенство једини сталеж чије стање није осигурано онако, како његова узвишена и света служба захтева.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА. 202 1—1

Долепотписана општина, због важних узрока обуставља распис стечаја на упражњено местоучитеља, којем рок 5/17. новембра о. г. истиче; пошто је намерна публиковање стечаја при крају истеке год. обновити.

У Ловри 24. октобра 1765. г.

Срп. правосл. црквено-школ. општина.

СТЕЧАЈ. 203 1—3

На упражњено место учитеље на овомесној срп. прав. основној школи у горњем граду овим се оствара стечај.

Плата је учитељице годишње 500 фор и 100 станарине.

Учитељица је дужна школском уредбом прописане предмете у школи предавати, и женски ручни рад осим у свом још у једном разреду предавати.

Компетенти нека се обрате својим ваљано и прописно снабдевеним молбеницама у року од шест недеља дана рачунајућ од првога увршћења овог стечаја, потписаном школском одбору.

Из седнице школског одбора, држане у Земуну, 21. октобра (2. новембра) 1695.

перовођа: Тома Марковић. председник: Пет. Петровић.

Ад. К. 1492/503 ех 1895. 200 1—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Алексе Сенчанина из Шајкинаца против супруге му Данице рођ. Живојновић из Врдника, сада непозната боравишта, позива се овим речена Даница, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место себе надлежно пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице арх. конзисторије држане у Карловци 26. сент. (8. октобра) 1895.

ЈАВНА ДРАЖБА. 196 2—3

Дана 2/14. нов. 1895. у 10. сах. пре подне продаваће се у Манастиру Бечкиу на јавној дражби овогодишња шумска сеча, која се из 24 кат. јутра састоји. Ближа извешћа у манастирској писарни.

Пиштмалук је 500 ф.

У Ман. Бечкиу 19./31 октобра 1895.

Управа
Манастира Бечкиа.

С Т Е Ч А Ј. 199 2—3

Потписана црквено школ. општина поново расписује стечај, на овдашњој срп. правосл. школи. Плата је годишња 400 ф. (или 800. круна:), слободан стан са две собе, кујном, јеловником и повољном баштом; за огрев сламе колико му је потребно. Од сваког погреба где позван буде 50 новч.

Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати; повторну школу одржавати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Кукурисати могу оспособљени за учитеља, који су вични мађареском језику и испит из истог положили. — Рок траје до 8. новембра о. г. а избор ће се 12. новембра обавити.

У Бајши (Бачка) 17. октобра 1895.

Црквени Одбор.
Срп. прав. црквено школ. општина

Е 1091 I. 222 ех 1895. 194 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на ђаконско место при саборној цркви у Вршцу. Плата је, осим обичних ђаконских берина, 600 фор. годишње.

Натицатељи нека да своје молбенице овој конзисторији поднесу до 12/25. новембра о. г.

Из седнице епарх конзисторије, држане у Вршцу 18. септембра 1895.

Епархијска конзисторија.

Е. бр. 1013. К. 907. ех 1895. 197 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на једно упражњено место у *штипенд. заклади блаженоч. Петре* Божића од годишњих 105 фор.

Молитеља имају доказати:

1., да су Срби православне вере;

2., да су сиромашног стања;

3, да су последњу школ. годину с врло добрим успехом свршили,

4., да су телесно и душевно потпуно здрави.

У смислу основног писма могу за питомце изабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство они, који су у Араду рођени.

Молбенице се имају до 14./26 новембра 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у Темишвару 17. (29.) октобра 1895.

Епар. Конзисторија Темишварска.

ОГЛАС ДРАЖБЕ 201 2—3

Управа ман. Грчетега издаваће путем јавне дражбе дана 13/25. новембра о. г. *Потапу* и *Рибалов* у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак на три године под закуп.

Сваки онај који дражби приступити жели, има 10% од извикане цене у име вадијума положити. — Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне.

Управа манастира Грчетега.

С Т Е Ч А Ј. 198 2—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Бати. Плата је учитељска: 300 ф. у готовом новцу, стан са 1. собом, кухињом и баштом; 5 јанаша оране земље, на коју општина порез плаћа; 23 ф у име огрева, 5 ф. за преводитеље; од великог укопа 1. ф. од малог 50 новч.

Изабраном учитељу у дужност спада све предмете школском уредбом означене предавати, десну певницу и недељну школу држати. Првенство имају српски сомборци, и из мађарског језика оспособљени приправници. Рок стечају је 21 нов. т. г.

У Бати (п. р. Érd Fejérm.) 15. окт. 1895. г.

Црк. школски одбор.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништу „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 44.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 5. новембра 1895.

Продаја земљишта манастира Бечина, назване — каје.

II.

Интерес манастира Бечина, а према томе: интерес народно-црквених добара налагао је продају манастирске бечинске кâје. Том продајом, дакле, очуван је интерес тога манастира, и по томе: интерес народно-црквених добара.

Но питање је, да ли није *изостављем* те продаје повређена наша автономија, односно њезине установе, којима се одређује автономна надлежност за таку продају?

„Строго узевши", као што је признао и сам преузв. кр. уг. министар председник, повређа је та учињена, јер уништну продају није одобрио наш народно-црквени сабор, а по саборском устројству имао ју је предходно одобрити. Ту повреду је установио и нагласио и саборски одбор одношем оградом у закључку своме, којим је узео на знање свршен чин те продаје.

Према томе, сви ми — као и опозиционална журналистика наша — видимо у уништној продаји повреду автономије, односно надлежности нашег сабора у питању те продаје.

Али иначе има међу нама разлике у томе, што ми хоћемо да ту повреду испитамо и да јој разлоге и узроке пронађемо, а неки то неће; што ми држимо, да је саборски одбор сасвим опортуно и коректније радио кад је донео одношни свој закључак после превишње потврде уништне купопродаје, него да је против исте ремонстрирао и да ју није узео на знање.

Напред је изложена процедура, коју је уништна продаја манастирске кâје прошавша. Познато је, да су исту одобравале три управе и братства манастира Бечина и да је уговор те продаје одобрила и првостепена автономна власт, архидијецезални административни одбор. Познато је, да је ту продају као пробитачну и за манастир корисну признао саборски одбор пре сабора 1892. г. и после овога сабора у својим закључцима, а на основу вештачког мнења и

предлога изасланства свога, те закључио препоручити је и по други пут сабору на одобрење.

Познато је, да је та купопродаја *упућена била народно-црквеном сабору и да је била предмет саборске расправе. Дакле, да се сабор није хтео обилазити.* Познато је да сабора од 1892. г. до данас није било на окупу, и да је још и данас сазив и састанак сабора питање услова, кога ми као да нисмо вољни скоро испунити, те по томе да је и данас сазив и састанак сабора у недогледу. А познато је, да купци упитног земљишта нису хтели дуже са својом понудом у обвези остати.

Познато је, надаље, да за штету, коју би манастир Беочин сасвим сигурно претрпио да се упитна купопродаја није финализала, није хтео одговорност примити на себе нико.

Познато је, да је продавању народно-црквених добара без приволе и претходног одобрења народно-црквеног сабора било, пре продаје манастирске које, преседеница.

Али је познато, осим свега тога, још и то — што се у сворноме питању никако не сме из вида губити — наиме: да у нашем саборском устројству, на ни иначе ничим, није предвиђено ни установљено ништа што се има и сме, и како чинити са продајом народно-црквених добара ако сабор није на окупу, и ако не би било изгледа, да ће скоро на окупу бити, а ако несумњиви интерес народно-црквених добара захтева, да се извештна продаја или куп учинити и свршити може и треба.

Кад се све то у обзир узме, и онда је, „строго узевши“, продајом манастирске беочинске које повређена надлежност нашег народно-црквеног сабора. *Али та повреда није учињена намерно*, није учињена за то, да се изиграва наша автономија, да се перхоресцира право и надлежност нашег сабора, него је учињена *из нужде, изнимно, са признавањем те повреде и неприсвајањем права на употребу те изнимности за будуће*, а учињено је с разлога, јер је то очигледан интерес народно-црквених добара захтевао, пошто за отпитеу тога интереса није нико могао примити на себе одговорност, учињено је тако и за то, јер саборски одбор — као законити мандатар сабора — није хтео у своме делокругу упитну продају одобрити, а у автономним нашим уредбама нема иначе предвиђеног начина, на који би се та продаја са очувањем автономне надлежности спровести могла.

Ми немамо разлога, нити нам икаки разлози могу наметнути бојазан да посумњамо у авторитет нагласивања *изнимности* у односном високом отпису преузв. кр. уг. министра председника, или да потпуну веру не поклонимо одлучном признавању његовом, у одговору на Дракулићева интерпелацију, признавању наиме: да нашем народно-црквеном сабору принадлежи неоспорно право, да се најпре он изјасни односно да одобри купопродајни уговор, који ће за тим Његово Величанство потврдити.

Не може нас нико нагонити, да са дужном и часном искреношћу потпуно не поверујемо искрености интенције и оне изјаве, да је преузв. г. министар председник у својој претставци Његовом Величанству „подробно разложио, да је овде реч о *изузетном послу и разложио, да је дужност водити рачуна о одговорности у колико је реч о изузетном одступању од саборске устројства; и да је Његово Величанство узевши у обзир његове разлоге и нарочито нагласивши, да ово одобрење бива само изузетно, дало своје одобрење.*“

После ових изјава преузв. г. министра председника, које су сасвим искрене, јасне и одлучне, и којима смо врло захвални, увидиће свако, коме је до истине стало, *да продајом манастирске беочинске које*, није наша автономија сарањена, нити се она хтела *намерно* вређати.

Она постоји, а онака је — каком је ми учинисмо до г. 1874., а тршисмо све до данас.

Саборски одбор, који је све знао, и још више него што је овде побројано, учинио је — својим односним закључком — један акт промереног и озбиљног такта. Он је учинио што је дужан био учинити. Друкчије не би учинио ни један саборски одбор.

У нашој автономној организацији има небројена празнина; наше уредбе кипте од недостатака и противности.

Продаја манастирске беочинске које опомиње нас на једну грдну празнину и недостатак, а тај је: што није нормиран делокруг саборског одбора у питању умножења или отуђења народно-црквених добара.

У §. 19. тачки 9. саборског устројства у којем се набраја делокруг сабора, казано је и ово:

„Ако се ради о одтуђењу, оптерећењу, или конвертирању односно о промени сврхе народно-црквених добара, фондова и фундација, . . . изискује се дозвола Његовог Величанства“.

И саборски одбор и г министар председник виде у овим речима надлежност сабора нашег у питању одтуђена, продаје или промене сврхе народно-црквених добара, па и тако звање кађе.

Према томе без сабора не би се смео ни продати ни купити ни један педаљ земље за народно-црквена добра

Но така установа саборског устројства била би оправдана онда, кад би се наш сабор могао сазвати и састати увек кад би ми хтели, односно кад би то наша потреба захтевала. Тако не бива и бити не ће, јер сазив нашег сабора не зависи само од нас За то је горња установа саборског устројства неисходна.

Да је у саборском устројству учињено одређење, да саборски одбор, као мандатар сабора, може за време кад сабор није на окупу и кад се не зна кад ће на окупу бити, у своме властитом делокругу одобравати или неодобравати бар извесне купопродаје, — не би историја нашег автономног искуства забележити морала све оно, што се приликом продаје тако зване кађе догодило.

По нашем мишљењу потребније нам је, дакле, да мислимо о томе, како би отклонили недостатке у нашем саборском устројству и осталим уредбама, него о томе, како ћемо се ради продаје манастирске беочинске кађе што већма покрити.

Признајмо да је изведење те продаје продукат и посљедица нашег крњег устројства и недостатне целокупне организације у нашој автономној управи.

Отклонимо зле узроке и неће бити злих посљедица.

ПРОПОВЕД

на дан св. Димитрија*

Колика ли ме срећа снађе данас, о Боже мој, да у скромном своме свештеничком звању и са овога светог и часног места, а под непосредним благословом светог патријарха, проговорим реч.

Да проговорим у овоме, целом Српству милом, храму божјем, у светилишту којега сам примио благодат св. Духа и удостојио ее узвишеног свештеничког чина и звања; добио пуномоћ и примио дужност, да будем војник Христове цркве и гласник Јеванђелских истина, слуга божјег олтара и пастир српског народа свога.

Па може ли ми бити што милије, него да ту реч, прву у овој цркви, подигнем у славу цркве Христове, у славу вере, на којој је та црква основана, — а рад спаса нашег у тој цркви, у тој вери, у цркви и вери православној.

За то и не тражите да подижем славопој великомучеништву св. Димитрија; не тражите га из уста мене грешног ни за то, јер га векови поје, јер га преузноси црква Христова.

Не очекујте ни да ређам светла му дела светитељска и мученичке подвиге за Христову цркву; да их ређам ја, слабим речима својим, кад су они овенчани венцем славе небеске.

Нека ћуте уста моја људска о слави онога, који је прославио Христа, а кога је прославио Бог.

Него ћу ево, љубезна децо Христове цркве и мила чеда св. православља, да вас позовем, да подигнете духовне очи своје сјају и трепету вечне славе светитељства и великомучеништва св. Димитрија, — и да му се поклоните духом и истином.

А шта то значи поклонити се духом и истином? Значи: хтети поћи за оним и хтети достићи оно, чему се клањамо, што славимо, чему се дивимо.

А поклонити се духом и истином светитељству и мученишту св. Димитрија, значи: не само дивити се величини вере љубави и наде његове у Бога и оданости Христовој цркви, — не само певати му славу мученичким подвизима за Јеванђелске истине, — него и своју душу испунити вером том, и своје срце загрејати том

* Говорио у саборној карловачкој цркви о. г. *архијереј Јован Јеремић*.

љубави, и себе сама укрепити таком надом у Бога. Значи, уздићи се душом и срцем, мислима и тежњама својим до неба, заверити се Христовом Јеванђељу, узети крст свој на себе, поћи за Христом и стати у верну и предану службу — Јеванђелских истина и хришћанских врлина.

Без свега тога недостојно је приступити светињи и клањати се величини мученишгва и светитељства. Без свега тога певати му славу, — лицемерство је, варање је и неба и земље, и Бога и људи. А то је недостојно деце божје и чланова Христове цркве; недостојно је св. православља, недостојно је, али и на несрећу, милога нам Спасења.

Има ли међу нама, љубљена браћо, који би пред овим истинама морали ником понижнута? Нећу да испитујем. Нека сваки сам себе испита. А над нама је Господ, који све то знаде, за кога нема тајне, ни скривених мисли.

Али у широком божјем свету, у недрима велике и вечне цркве Христове, заиста има их недостојних, којима се душа и срце не загрева и не подиже ни пред величином и светињом самог мученишгва за Христову цркву; којима ни највећи подвизи и самоодрицања за славу Христове цркве и достизавање хришћанских врлина и узора; којима ни најсветлији примери хришћанске вере, љубави и нада — не могу покренути ни срца ни душе, да се загреју у својој равнодушности према вери и цркви, и дужностима хришћанским.

Има их, да има их, који се и самоме Богу приближују устима својим и уснама га поштују, а којима срце далеко стоји и од самога Бога.

Доста их је, који се крсте крстом Христовим, али свој крст не носе. Који уточишта траже у Христовој цркви, ал' је се животом својим одричу. Који се поносе св. православљем и у њему спаса траже, а делима га својим срамоте и пздају.

И данас има фарисеја; јер лицемерство и лаж су грех и порок, који земљу не остављају, којима људи још робују. Сигурно за то, да се позна разлика међу људима, да се знаде разликовати добро од зла.

А где ћемо наћи ту лицемерност и лаж? Код људи, чија је вера половна, чија је љубав нестална, чија је нада у Бога променљива. Код оних, који верују у Бога кад су у невољи, који га љубе кад га требају; који су побожни кад страхују, који се надају у Бога онда, кад стрепе од казни за недела своја.

А зар така вера што год преди, зар така љубав љубити знаде, зар така нада наде има? Не. Такој вери далеко је небо, такој љубави ни ближњи није близу, така нада без наде је. Лицемерство је то и варка. А лицемерство је лаж. Страшна за људе појединце, а кобна за народе целе.

Страшна за људе јер је страшна и грозна пустош душе, празнина срца и живот без наде. Кобна је за народе, јер историја казује, да су народи и са врхунца своје моћи и славе пропадали, кад их је остављала истинита вера и нада у Бога, кад се у њима небеска искра побожног одушевљења гасила у таштини и варци верског лицемерства и наравствене самообмане.

Да, без верског, без побожног одушевљења, појединац нема душевног мира и миља, а народима ни опстанка.

А верско и побожно одушевљење плами само из душе истинитом вером запаљене, само у срцу Јеванђелском љубави успламтелом.

Таку љубав желим срцу вашем Таку веру желим Србину сваком.

Јер „љубав не чини зла ближњем свом.“

Јер, „ако веру имате и не посумњате . . . и горе ако рекнете: дигни се и баци се у море, биће. И све што узмолите у молитви, верујући, добићете.“

Народ је силан у вери, у љубави и нади, па ма како мален био. Силан је и све може, јер може да се одржи и пред таласима највећих народа, јер може да светли врлинама својим и онда, кад га снађу и највећа искушења.

Народ, кога уздиже небу истинита вера, кога реси истинита љубав хришћанска, кога крепи непроменљива нада у Бога, тај народ не пропада, јер се одржаје својим врлинама, својим самопрегорењем и самопоуздањем, а то су све плодови живе вере и истрајне наде у Бога, а истините љубави према Богу и ближњему.

И кад би се запитали: зашто међу нама и код нас Срба није увек све онако, како би требало и како би могло бити, узрок би томе нашли не једаред у половној побожности, у несталности својих религијозних осећаја, у променљивој љубави својој. Да, ради тога нема међу нама увек хришћанских врлина, братске љубави и попустљивости, ладна разбора и савлађивања страсти; ради тога нема међу нама

увек истинитог, одлучног и истрајног самопрегорења за опште добро.

У лицемерству и половној побожности свега тога и не може бити.

„Вера је победа која победи свет.“ Вером ћемо и ми победити, ако веру узимамо, као што смо се вековима вером својом одржали у светој нам и милој цркви православној.

Одржаћемо се и даље. И победићемо! Победићемо у знаку вере, у знаку Христанства, у знаку православља. Али та вера, то Христанство, то православље наше, не сме нам бити само на уснама, не само у црквеном дивном појењу, не само у блеску и сјају спољашњега богослужења, него: у души, у срцу, у мислима, у жељама, у тежњама, у свима идеалима нашим, у целима нама, у целом животу и раду нашем.

Кад се крстимо, да нам вера подиже руку, а не страх. Кад се Богу молимо, да нам љубав казује речи, а не себичност. Кад се кланјамо светињама, да светлимо у врлинама и у добру сваком. Кад славимо свето своје православље, да смо спремни увек душу дати, живот заложити.

Тако Срби треба да верује и веру своју потврђује чином; а лицемерства, половне вере и лажне побожности да се клони и стиди, увек и свагде

Тако ћемо се одржати, тако ћемо и победити!

* * *

А сад љубезна браћо, приступимо сви, — омладино мила, уздањице наша, приступи особито ти, тихо и скрушено, духом својим вечној слави великомученика св Димитрија.

Поклони се величини мученичког му самопрегорења. Загреј се на сунцу јаке му вере и христианских врлина.

На светлости сјаја мученичког му венца научи се: како у Бога веровати и уздати се треба, како своју веру љубити, својој цркви одан бити, за опште добро живити, за идеале живити и мрети треба.

Омладино! теби се обраћам. Вас, будући проповедници и гласници Јеванђелских истина, учитеља и браниоци народа српског, вас молим, молим у име славе светог нам православља и рад среће и будућности народа нам српског: мрзите лицемерство, презирите лаж, ма се и Богу молила. Нама треба истине. Истине у вери, истине у љубави, истине у нади; — истините побожности.

Така вера и мученишшвом сија; така љубав и чуда чини; така се нада никад не вара.

Така нам треба!

У истинитој вери, љубави и нади, у побожном одушевљењу нашем, сигуран је компас, сигурна је крма, сигурна су једра, с којима ће нам народно-црквени брод пребродити море, на које се навезао. . .

Ако свега тога узимамо, пребродиће сретно. Ако Бог да, — амин.

ОКРУЖНИЦА

Патријаршијска и Синодална посланица Впреосвећеној и Преосвећеној у Христу браћи, Митрополитима и Епископима, свештенству и целом благочестивом и побожном православном народу најсветијег апостолског и патријаршијског престола Цариградског.

„Опомињите се својих учитеља, који вам казиваше реч Божију, гледајте на свршетак њихова живота и угледајте се на веру њихову. Исус Христос јуче је и данас онај исти и на век“. (Јев. 13, 7 – 8).

1. Великим је болом обузета и дубоко ожалошћена свака побожна и православна душа, која се искрено залаже за славу Божију, гледајући, да непријатељ добра и човекоубица, још из почетка потстрекнут завишћу човечанског спасења, не престаје никако сејати разан коров и кукољ у њиви Господњој, који угушује растење живота. И у ком се од њихда појављује јеретички кукољ — у цркви Божјој, који је често пута сметао и смета човечанском роду, и спасењу у Христу, и који као семе лукаво и трули део праведно се сече и одваја од здравога тела православне саборне Христове цркве. Тако је у последња времена лукави тај демон оценио од православне Христове цркве све народе на западу уселив у римске епископе мисли, прекомерно дажбе убразиље, из које се народиње разне новотарије, бесмислене и против

јеванђељске. И не само то, него од времена на време труде се римпане силама свим и муче се, да како год потчине себи и својим заблудама православље на истоку, које је не повређено, чисто и традиционално очувало веру, тражећи сједињење саборне Христове цркве, на начин њима својствен, прост, неосновап.

2. И тако садањи блаженејшп папа римски Лав XIII., поводом свога епископског јубилеја, обнародовао је, месеца јула прошле спасптељске године, окружну посланицу, упућену на владаоце и народе целе васељене, којом позива уједно нашу православну саборну и апостолску Христову Цркву, да се сједини с папским Престолом. и то сједињење, мисли, може бити само, ако се призна: његово архијерејско првенство и највиша духовна и световна власт целе Цркве, и ако се он — папа призна за једног намесника Христовог на земљи и делиоца сваке благодати.

3. Свако хришћанско срце дужно је да жели сједињење цркава, а нарочито васељенско православље, које је задахнуто истинитим духом побожности, имајући у виду божанствени циљ, ради којег је установљена црква од Богочовека и Спасптеља нашег Христа, ватрено жели то сједињење цркава у једном правилу вере, и на основу апостолског и традиционалног учења, *где је, дошета камен краеугаони сам Исус Христос* (Ефес. 2. 20). И за то се јежедневно у у својим јавним молитвама моли Господу, да скупи уједно растурене и повратп заблуделе на прави пут истине, који једини води к животу свих т. ј. *једнородном сину и Слову Божијем, Господу нашем Исусу Христу* (Јов. 14, 6.) Сагласно овакој светој тежњи, и овим путем, наша православна Христова Црква, готова је свакад, да прими сваки предлог о сједињењу, ако само римски епископ одбаци једанпут за свагда самовољом уведене у цркви својој, многе и разне против јеванђељске новотарије, које су и изазвале жалосно оцепљење Цркава, источне и западне, и повратити се на поље светих седам васељенских сабора, који су сакупљени били у духу светом из заступника свих светих Божијих Цркава, ради расветљења прве вере и учења против заблуделих јеретика, и који имају општу потврду и трајност у Цркви Христовој. И ово је православље вазда и списима и окружним посланицама доказивало папској цркви, јасно и отворено, да, све дотле док ова остаје при својим новотаријама, а православна Црква при Божанским и апостолским преданима и установама првих девет векова Хришћанства, за које време западне цркве беху у заједници и једном учењу с источним црквама, — свака је реч о сједињењу узалудна и празна. Услед тога смо и ћутали до сада и не сматрасмо за вредно узети у обзир папску окружницу, о којој је реч, мислећи, да је некорисно говорити ушима, које не чују. Али то што папска црква, од некога времена напусти пут увераваља и преговора, и на опште чуђење, непојмљиво отпоче саблажњавати свест простодушних Хришћана православних варљивим својим посланицима, *које се јављају у облику Христових апостола* (кор. II. 11, 13.) шаљући све на исток у оделу и каном на глави, као што је прописано и за православне свештенике, и употребљава многа друга и различна средства, ради постигнућа свога проселитског циља, те за то по светој дужности отпуштамо ову патријаршијску и синодалну окружницу, ради очувања православне вере у благочашћу, знајући; да *„чување истинитих канона (правила) обавезна је дужност сваког, а много више оних, који су се удостојили да управљају и бригу о другима“* (Фотија писмо 3 §. 10).

4. Постоји, као што је речено, света и срдачна жудња свете саборне и апостолске Христове Цркве за сједињењем оцепљених цркава с њом у једном канону (правилу) вере; и без овога онемогућено је свако јединство у вери и постигнуће жеље о сједињењу Цркава. И кад тако стоје ствари, онда се доиста чудимо, да Блаженејшп Папа Лав XIII., и ако и сам признаје истинитост овога, пада у очевидну противуречност изјављујући с једне стране, да истинитост јединства лежи у истинитом и једном вероваљу, а с друге опет, да свака црква, и после сједињења може чувати и држати своје догме и каноиске одредбе, па ма ове биле и различне од папске цркве, као што се види из новије енциклике Блаженејшег од 30. новембра 1894. год., јер је противуречност очевидна у томе, кад у једној и истој цркви, један верује, да свети Дух исходи од Оца, а други да исходи од Оца и Сина, један кропи или облива (*κατισμὸς*) а други погружује три пут у воду (*Βάπτισμα*) један употребљује квасни хлеб у светој тајни Божанске евхаристије (*ἔνζυμος*). а други неквасни (*ἄζυμος*); један причешћује народ из св. Чаше; а други то чини само св. Хлебом, и овоме подобно. Шта дакле причињава ова противуречност, по-

штоване према јеванђелским истинама Св. Христове Цркве и упоредно поштоване и признање оних, или шта друго, о томе нећемо говорори.

5. Ну ако би кадгод било, да се пређе остварењу ове побожне жеље — сједињењу цркава, пре свега биће нужно, да се одреди једно опште начело и основ; а тако сигурно и опште начело и основа не може друго шта бити, него учење јеванђелско и седам светих Васељенских сабора. Држећи се, дакле, овога учења, које беше опште за цркве, источну и западну, до оцепљења, дужни смо са искреном вољом и жељом испитати и увидети ону истину: Како је веровала тада целокупна на истоку и западу једна, света, саборна и православна апостолска Христова Црква, и држати то неповређено и непредругојачено. Све пак, што је у доцнија времена додато или одбачено, непремена је и света дужност свакога, ако искрено тражи славу Божију, више своје славе, да у духу побожности и благочашћа исправи све то, имајући на уму, да ако остане при својим заблудама и извртању истине, узима на себе тешку одговорност пред неумитним судом Христовим. Кад о овоме говоримо, никако не мислимо на разлике, које се односе на типичне свештене одредбе и несме, или свештене одежде и томе слично, које су разне, као и у старо доба, и које најмање вређају суштину и јединство у вери, него на битне разлике, које се односе на Богом дате догмате вере и на Богом установљену канонску управу Цркава. „*У њима (догмама) није вера оно што није утврђено*, вели свештени Фотије; *нити пак опште и заједничко одбацивање установе, него оно, што су једни установили па и узаконили, други да чувају и тим чуварима не чинити неправду, а и безаконе над онима, који не примају што противно ономе, што је установљено; и право би било, кад би сваки мислио и држао се онако, како је одређено.*“ (Фот. писмо 3 §. 6).

6. И сад, у овој светој цељи сједињења, источна православна и саборна Христова Црква готова је да прими и призна свом душом, ако би се десило, да је што неварила или да не држи и чува све, што су пре деветога века сагласно признавале источна и западна Црква; и ако из учења Божанских отаца и Богом сабраних васељенских сабора докажу западњаци, да се је читао кад год пре деветога века Символ вере с додатком у православној тада западној римској цркви, или да је употребљавала она некварени хлеб, или признавала учење о натури чистилишта обливање место погружења (τὸ βάπτισμα ἀντὶ τοῦ Βαπτίσματος) непорочно зачеће Пресвете деве, световну власт, или непогрешивост и апсолутно господарство епископа римског, — нећемо онда имати шта рећи; међу тим јасно се показује и види, као што то признају и сами латини, љубитељи истине, да и источна и православна Саборна Христова Црква држи и чува старе предане јој догме, које су у опште тада биле признате на истоку и на западу, а да је западна преиначила ове разним новотаријама, и онда је јасно чак и за малу децу, да природњи пут за сједињење јесте, повратак западне цркве старом догматском и управном стању; за то, што се вера не мењује временом или приликама. него остаје свакад и свуда иста, јер је, *једно тело, један дух, као што сте и названи у једном нашу звања своја; један Господ, једна вера, једно крштење; један Бог и Отац свију нас, који је над свима, и кроз све, и у свима нама.* (Ефес. 4, 4—6).

(Наставиће се.)

НЕШТО О ИКОНИ ПРЕСВ. ТРОЈИЦЕ

(Саопштено)

Ајдмо и опет корак у напредак.

„Видите дакле г.г. Луже и Александре, да свети Дух није „твар“, а чим то није, онда је јеретичко учење, које учи да је твар, а поштује сте вас двојица јавно уздизали често споменуту слику, на коју је дух свети насликан као човек, и то не као човек обичан, већ неприродан човек, и тврдили, да се св. Тројица могу само са три лица на једној глави представити и насликати; то сте и Вас двојица јеретици . . “[2].

Пре свега: г. Р-ц заборавља, да тај „неприродан човек“ не представља св. Духа, него пресв. Тројицу; а кад би био само св. Дух, то би онда био — дакако — „обичан човек“; у усталом — по г. Р-ну — Дух свети не би смео бити никако „обичан човек“.

Казати и тврдити, да се пресв. Тројица може представити и насликати у виду човека са три лица на једној глави, значи: казивати и тврдити, да се и Дух свети може и сме насликати „у виду човечијем.“ А казивати и тврдити, да Дух свети може и сме „бити насликан као човек“ значи: тврдити и учити, да је Дух свети — „тварˮ; дакле: Дух се свети за то не слика и сликати не сме „у виду човечијем“, што није „тварˮ.

Сумње нема, да је учење, које учи, да је св. Дух „тварˮ — јеретичко. Но из тврдње, да се Дух свети може и сликати сме „у виду човечијем,“ не може се, управо не сме се изводити закључак, да је св. Дух „тварˮ. Јер ако се Дух свети не може и сликати не сме „у виду човечијем“ за то, што није „тварˮ: онда из тога, што се Бог Отац и Бог Син „у виду човечијем“ сликају, морало би следити да су они — „тварˮ!!

Овде ћу, да се дотакнем питања једног, на које ја не могох наћи у догматичном богословљу јасна, тачна и одређена одговора, те меродаван одговор остављам бољим богословима, већим догматичарима. У осталом навешћу, како и сам — на основу неких места из догматике — о том питању судим.

Један је Бог, а три су лица Божанска. Сва три лица једнога Бога једног су те истог суштаства и разликују се међу собом само по личним својствима. Лично својство првог Лица, Бога Оца је — „нерођеностˮ; другог Лица, Бога Сина је — „рођење“; а трећег Лица, Бога Духа светог је — „нехођење.“.

Па кад ми сликамо поједина Лица Божанства, по чему их сликамо: да ли по њиховом суштаству или по личним својствима?

Чусмо већ да се „у новозаветној цркви слика на св. иконама не само Бог по суштаству својем, већ се сликају разнични облици, у којима се Он благоволео јављати људима . . .“

Но ти „разнични облици, у којима се Бог, односно поједина Лица Божанска благоволела јавити људима“, шта нам откривају и казују, односно шта нам напомињу: „суштаство“ или „лично својство“ њихово?

Догматика учи, да је „суштаство, или природа Божија за нас непостижна“, но ипак додаје, да реч „Дух“ појмљивије него и шта казује непостижно суштаство или природу Божију“ (стр. 74·)

С тога, што је „суштаство или природа Божија непостижна“ и „не слика се сам Бог по суштаству својем“; а баш кад и знамо, да је Бог — по суштаству, по природи — Дух, и опет га „по суштаству“, сликати не можемо. Но ако је „суштаство“ Божије непостижно, али су „лична својства“ Божанских Лица још непостижнија. Догматика нам казује „лична својства“ Божанских Лица, али не умем да нам каже, у чему се та лична својства састоје: „Како се рађа Син од Оца и и у чему се састоји само рођење, то је за нас непостижно и неисказано; само на сваки начин рођење треба схваћати у смислу духовноме. Како иходи св. Дух од Оца и чиме се разликује исхођење од рођења, сматраху (стари учитељи црквени) тако исто непостижним; али означаху само, да разлике међу њима без сумње има, и да они означавају два посебна обличја бића, које не треба мешати“ стр. 160.)

Дакле: суштаство Божије за нас је непостижно, али су лична својства још непостижнија. Ако ми не поштујемо умом својим Божјег суштаства, још мање можемо постићи разлике у том непостижном суштаству. Ако не знамо и знати не можемо, шта је у јединству, још мање можемо знати какав је Бог у тројству. —

Па кад ми сликајући поједина Лица Божанства тиме указујемо или њихово суштаство или лично својство: онда је, држим, вероватније, да ми сликом означујемо и указујемо на оно што нам је ближе и појмљивије, него на оно, што нам је даље и непојмљивије. Па и „разним облицима, у којима се Бог појавио људима“, хтео нам је — мислим — Бог открити и напоменути оно, што нам је појмљивије, т. ј. своје суштаство, него оно, што је непојмљивије т. ј. лична своја својства. —

Па ако ми сликајући поједина лица Божанства указујемо и означујемо тиме њихово „суштаство“ (природу): од куда је онда то, да се треће Лице Божанства, Бог Дух свети, — који са Оцем и Сином једног те истог суштаства — „у виду човечијем“ сликати не може и не сме, кад се Бог Отац и Бог Син „у виду човечијем“ сликати могу, па и сликају? — У том случају, тврдити и учити, да се Бог дух свети не може и сликати не сме „као човек с носом, два ока, устима, брадом, косом и телом;“ а поред тога признавати и учити, да се Бог Отац и Бог Син „у виду човечијем“ сликају и сликати могу, значи: тврдити и учити, да је

суштаство св. Духа таково, да се Он „у виду човечијем“ сликати не може; другим речима, значи: тврдити и учити, да је Бог Дух свети другог суштаства, друге природе, него што је суштаство (природа) Бога Оца и Бога Сина.

Но ако ми сликајући Божанска лица указујемо и означујемо баш и њихова лична својства; и како „рођење и исхођење означавају два посебна обличја бића„ код Бога Сина и Бога Духа светога: то — по што се дух свети јавио Аврааму „у виду човечијем“, — тврдити, да се Дух свети и не може и сликати не сме „као човек с носом, два ока, и т. д., а признавати, да се Бог Син „у виду човечијем“ слика и сликати може, значи: тврдити и учити, да међу Богом Сином и Богом Духом светим постоји још и већа разлика од оне, која постоји међу њима на основу њихових „личних својстава“.“

На је ли та и таква наука православна?

Вероватно, да би у делима, односно тумачењима св. отаца нашли узрок, за што се при крштењу Христовом Дух свети баш „у голубијем виду“ показао. — Но кад узмемо у обзир, да је Дух свети при крштењу имао „стати“ на Христа (Јов. 1., 32), — онда, мислим, увидети можемо, да је „голубији вид“ најзгоднији и најлепши био, у ком се Дух свети том приликом појавити могао.

*

На крају ми је напоменути, да сам икону пресв. Тројице са три лица на једној глави описао као једну стару, ретку и необичну икону, и спомињући ју, понудио сам ју љубитељима старине, реткости и необичности.

У Тарашу, на дан „св. апостола Томе“ 1895.

Југ Станикић.
парох.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Основи истинног науки. Кн. I. М. А. Карпшева. (Петербург 1895.) Ова књига разлаже прву половину писчева труда, а циљ му да докаже тезу: „Наука није кадра оповрћи Бога“.

У предговору наводи овакву алегорију, која показује смер писца. Он вели: „Шта ради човек кад залута у шуми, а не види сунца, месец или звезда? Он се пење на највеће дрво и стара се да пронађе правац, куда му треба ићи да изађе из заблудности из шуме. Он угледа сунце те одмах може да одреди стране света на кад сваки у даљини кулу или звонару, већ рачуна да је избављен. Чешће се пење на највеће дрвеће, управи пут, избавља се.“

Писац тврди, да је садашње људство запало с правог пута позитивне науке и да га је заблудео рационализам, позитивизам и материјализам.

Наш век називу „првим“, а у ствари њега треба назвати *трећим веком*; узрока растројства прве системе јесу људски пороци.

С тога писац препоручује да се људи угледају на заблуделога у шуми. Човек се мора свом снагом постарати, да се уносна идеја истине, правичности, милосрђа и добра и узвисити се до извора вечне истине

„Питање о бићу Бога суштине је важно у човековом животу“. Књига Карпшева и јесте проба научног доказивања стањене тезе. Писац разлаже и критикује гледишта и теорије разних философа и филозофских система. У закључку књиге чим овакав извод: „Наука признаје Бога. Позитивизам не може оповрћи га. Са развићем науке утврдиће се истинито разумевање природе, Бога“ и т. д.

Дужни смо напоменути огромну ерудицију писчеву. Књига блиста безбројним цитатима, почињући од Аристотела до најновијих писаца Огиста Конта, Страхова и Писарева.

Тако се одазиву руски журнали и новине о тој књизи Карпшева. Ми смо је навели с тога, што наши млади књижевници, при сваком случају потражу Светозара Марковића као небу из појаса, а у ствари сва су његова дела просто реченице узете из Писарева. Ко дакле хоће, да се упозна са тим питањима, нека уме и прочита ову књигу, на ће у њој наћи и Писарева, кога покојни Светозар Марковић није добро ни разумевао. *П. С.*

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Од председника одбора за прославу стогодишњице овдашње српске гимназије, богословије и благодјенија) добили смо ову најаву: Белешка у 165 броју „Застава“ од 24 окт. о. г. са свим је неистинита. Може ли ко вероваги да се није нико од виђенијих људи могао наћи да поздрави српског патријарха о слави стогодишњице, те је бојаги за то одгођена, кад је овде свима познато да је све овдашње грађанство хтело, да су хтели сви професори српски и народни чиновници да се свети патријарх у повратку свом из Загреба најсвечаније дочека и да су већ велике припреме за ту овацију учињене биле, но да ју смирени архипастир није хтео примити. Жалост је то кад се може наћи Србин да онако што напише против највишег народног и црквеног достојанственика српског и против самих завода, којих стогодишњица треба да се прослави што су млади нараштаји таковим идеалима загревали, одгајали и оплемењивали, да немају данас осећаја за народне добротворе, за данашњег српског патријарха, достојног наследника српских родољуба.

Одбор је желео да прослава стогодишњице буде велика културна слава, да буде велика народна светковина, да дођу у Карловце Срби из свих крајева српских, да дођу заступници свих средњих и виших завода у земљи и из Србије да дођу носиоци највише власти, а да ли би се то у ово касно јесење доба и одмах иза оних непредвиђених прилика постићи могло, то је питање, на које сватко може сам себи лако одговор дати и разлог одгађању наћи.

(Монашко удружење у Србији) изабрало је за своје почасне чланове високопреосв. г. епископа бачког *Германа* и новосадског проту Милана г. Ћирића.

(Одликовања). *Витешки крст Николе* одликовао је Даниловим орденом III. степена: председника „Матице Српске“ г. *Милоша Димитријевића*, грађевинског техничара новосадског г. *С. Поповића-Пецију*, велепоседника г. *Лазу Дубровског* и подпредседника „Матице Српске.“ г. *А. Хаџића*.

(Добротвор српске школе). Врли Срби и вредни родољуб г. *Евгеније Думча* завидао је и опредно у *Калазу* српску народну вероисповедну школу о своме трошку. Слава му!!

(Скупштина архидијецезалног свештеничко-удовичког фонда) одржана је у уторак. Присуствовала су 22. члана. Скупштина је решила већином гласова, да се архидијецезални фонд споји са општим мировинским фондом, но без легатарних свота својих. Легати фонда архидијецезалног да остану, на ише, архидијецезалном свештенству на располагање.

Легата тих има за сада 50 хиљада форинти, којим ће се новцем по нашљењу скупштине моћи временом основати „свештенички конвикт“, или томе слично. Разуме се овда, тад ти легати ступе у живот, јер за сад право на ужицање дохотка од већине тих легата припада одређеним за то личностима.

(Скупштина „Матице Српске“). Овогодишња скупштина „Матице Српске“ била је необично посећена. Није чудо; бирао се — осим штипендијских питомаца — и секретар.

За председника изабран је поново досадањи председник г. *Милош Димитријевић*, за подпредседника умировљени секретар г. *Антоније Хаџић*; за главног секретара г. *Милан Савић*, против професора карловачке богословије г. *Милутина Јакшића*, који је добио 52.

За штипендисте изабрани су ови:

Из закладе Павла Јовановића: Весели Лучић из Опатовца и Данило Лончаревић из Коложеје (у Галицији);

из закладе Костића: Милан Симоновић из Каменице, Андрија Романић из Карловаца, Никола Јаношевић и Ђ. Милутиновић.

Из закладе Христифора Шпфхана: Алексадер Марић из Госпођинаца и Ст. Секулић.

Из закладе Васе Јовановића и жене му Сарандиле: за трговачку струку Ђорђе Кобиларов (Сакић) и Ст. Кера и Миливој Арнат из Мокрина; за обртничку струку Миливој Каракашевић из Тителa и Ђура Вајковић из Руме, и за ратарску струку: Лазар Јовановић из Крушедола и Милан Миланов из Ст. Бечеја.

(Пок му се име зна). У своје време смо јавили, да је на српску православну цркву у Загребу

падало камење из руке и римокатоличких свештеника. Један је ухићен и осуђен на 15 дана затвора. Исти је *катихета* на вишој грађанској школи у Новој Градишци, а име му: *Антс Јасар*.

Прилози на фонд „Св. Сава“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози

„фонду св. Саве“.

Бр. 31. Прва задруга за потпомагање и штедњу у Иригу . . . 30 фор. — н.

Бр. 32. Милан Папрић парох у Тењи . . . . . 23 фор. 17 н.

Прилошице: по 1 фор.: Милан Папрић парох. Светозар Красић општ. благајник, Ђура Гавриловић, Весо Гавриловић, Никола Тубић, Јаков Еркић, Тошо Ђурђевић општ. бележник и Стеван Михољац; — по 50 новчића: Никола Милорадовић, Данила Бекић, Ката Гајдашевић, Шандор Горичан, Ђура Видовић, Дамјан Михољац, Пајо Бранковић, Бука Кнежевић, Јован Брљеварац, Стеван Класнетић млађи, Васо Давидовић, Илија Танацковић, Мито Видић, Кузман Стаменић, Ђорђе Ђурић, Ђиро Ђурић, Тоша Миладиновић, Милица Кнежевић, Јован Радић, Крста Вукић, Глиша Класнетић, Никола Класнетић, Цвета Класнетић; — по 30 новчића: Којо Капетановић, Ђура Радивој; — по 25 новч. Весо Клипановић; — по 20. новч. Никола Јовчић, Никола Радусиновић, Јован Милорадовић, Павле Миладиновић, Стеван Видаковић, Живко Владић, Петар Вукасовић, Ђока Пајић, Милош Станојчић; — по 15 новч. Милош Гајчић, Тома Миладиновић; — по 10 новч. Михаил Вукасовић, Младен Теодоровић, Симо Јовчић, Мијо Гајчић Партенија Лукић; — по 12 новч. Душан Гајчић; — по 5 новч. Кузман Суботиновић и Лазар Еркић.

Из бр. 41. „Срп. Спона“ — — 575 ф. 16 н.

Свега 628 ф. 33 н.

Новци су предани управи срп. пар. црк. фондова.

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Сл. црквеној општини у П. С. (Temes Rékas). Примили смо 2 фор. али не за трећу и четврту него за прву и другу четврт ове године, пошто ни ове не беху до сад наплаћене.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Богословскій вѣстникъ. Излила је октобарска свеска журнала, који издаје московска духовна академија и уређује проф. В. Соколовъ. У њему је позив на претплату за г. 1896. Излажење као и до сад у књигама од 15—17 табака месечно и имаће 5 одељака, од којих у 1. излазе дела св. отаца у руском преводу (на реду тумачење јеванђелија од св. Јеврема Сирског, и продужење тумачења пророка од св. Кирила александријског). У II. расправе и чланци из богословских, философских и историјских наука. У III. из садашњости православне цркве. У IV. критике, прикази, биографије богословске, философске и историјске науке. У V. продужиће се као прилог догматика Добровског. Цена годишње за границу 8 рубаља (око 11 фор.) Адрес: *„Въ Сергіевъ посадъ въ редакцію* **Богословскаго вѣстника**“ Москва.

Позив на претплату.

Умољавам пошт. господу предбројнике, који су ми се пријавили, да ми одмах упуте претплату на преведену књигу:

„ПАПА НИЈЕ НАШЉЕДНИК СВ. ПЕТРА“,

којој сам брошури написао подуља предговор.

Дјелце под горњим насловом награђено је на скорашњој саборској седници свега свештенства краљевине Србије са 400 динара. —

Цијена је књизи 50 н. (1. динар). Треба још упутити 10 нов. за поштарину. —

Скупљачи добиће 11-у књигу на дар.

Пашење (Кини), 19./31. октобра 1895.

Љубо Пер. Влачић,
свештеник.

Изашла је из штампе књига

СПЕВИ

Ст. Болманца, свештеника Александровског

Са садржајем: 1. Краљева песма; 2. Мојим песмама; 3. Авромова жртва; 4. Сретење Господње 5. Христос на крсту; 6. Васијони Храм Господњи; 7. Свештеник; 8. Омиле ми цркве; 9. Свештеници на дело; 10. Хајдмо свете цркви; 11. Познаше Бога; 12. Све што дише да хвали Бога; 13. Моја вера 14. Свети Сава; 15. Пут у рај; 16. Поздрав Њ. В. Краљу Александру I. у Прокупљу 1892.; 17. Због отомовино; 18. Беле куле; 19. Рат за ослобођење 1877. год.; 20. Знање; 21. Дошли су славуји; 22. Нашој несложи; 23. Нема хлеба; 24. Савет омладини; 25. Добро ћаче; 26. Поздрав новог лета 1895. Епис. Нишком Г. Иноксентију; 27. Поздрав новог лета Сергију Каћанском Архим. од Милутина Тесле пароха Смиљанског 1858. год.; 28. Суза благодарности над гробом Сергија каћанског Епископа Горњо-Карловачког, умрлог 1859. године.; 29. Туга и бол над гробом великог српског јунака ђен. Ђуре Хорватовића, умрлог у Београду 28. фебр. 1895. године; 30. Страж; 31. Гробље. —

Цена је књизи 1. динар. Ко пошље новац за 10 књига добија једну на дар. Књиге ће слати о мом трошку. Како је дело побожно-моралног садржаја, желити је да се књига ова у нашој кући нађе. — У Нишу. —

Ст. Болманац, свештеник Александровски.

(Код Ниша у Србији).

XXXI. XXXII. и XXXIII. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ

О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ

И

О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА

у преводу српском

штампани су и разасланн претплатницима. Уверени смо да ће српски превод ових законских чланака врло добро доћи нашем свештенству. За то га и штампасмо, да свештенству ту услугу учинимо; а за то се надамо, да ће га свештенство и набавити.

Високом одлуком св. Архијерејског Синода прописани и од 1. јануара 1896. у употребу стављени **нови табаци црквених матица, и бланкети за брачна, испитна и венчана, известија, штампана су и могу се одмах добити само у овој штампарији.**

Увез матичних протокола израђујемо у властитој књиговезници. Имамо готових увезаних све три врсте протокола, са 50 и 100 табака.

Хартија матичних табака је, према надлежној високој одредби, фина, јака, тако звана: Diosgyöri (I. врста). На пак табак стоји само 5 новчића.

Сто бланкета брачних известија стоји 1 фор. На комад $1^1/_2$ новчић.

Славним парохијским звањима и црквеним општинама препоручујемо приликом набавке матичнихтих табака и брачних и известија, још и набавку **најновијих** *табака за домовне протоколе*, званичних коверата, позивница у седнице црквених скупштина и одбора, доставница, екехибитних и екпедитних протокола, седничких записника од разне — по парушби — хартије; печата на парохијска звања и црквене општине (штамиљ с кутијом).

Књиге које се могу код нас одмах добити осим горе означене, ове су:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с' руског превео *Велко Миркављевић*. (Препштампано из "Српског Сиона"). Цена 10 н

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Препштампано из „Српског Сиона“) Цена 15 н.

4.) **Догматично Богословије** *прва део* превео и где-где допунио протосинђел Митрофан Шевић. Цена 2 фор.

5.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Препштампано из „Срп. Сиона“). Цена 10 н.

6.) **Песме за децу** намењене особито учењу по забавиштима и основним школама. Од Ив. М. Поповића. Цена 20 н.

7.) **Хоће ли бити од користи? или истина против неистине о народно-црквеним фондовима.** Препштампано из „Српског Сиона“ за г. 1895. Цена 25 нов.

8.) **„Српски Сион“** од 1891. до ове године.

9.) **Малам Катакисјм** содержащаја къ свѣтѣ разлічнаа пѣснѣ й пѣсни дѣтскіа, ко оутвержденіи оучащіасја православнаа фондовіа сербскіа юности ѣкоже й прочіихъ благочестивыхъ христіанъ, йзъ святыхъ церковныхъ книгъ оустроенныа Цѣна книзѣ сіи 20 новч.

10.) **Граматика црквенословенскога језика.** Својим ученицима саставио Јован Живановић. — Цена 85 новч.

Српска манастирска штампарија.

Изашао је из штампе и послат нам је на приказ

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

СРАЋ

за годину 1896.

Уз сарадњу српских књижевника

уређује

Стеван В. Поповић

Година двадесетдруга.

Цена му је 1. круна (50 нов.) или 1. динар. Издање штампарије Лудија Пфајфера у Осеку.

Поштованом Господару

Луки К. Алексијевићу

Подузимачу и одправљачу српских црквених утвари у Нов. Саду.

Пошто сте Ви мени, код Вас наручено "Небо" које сам овдашњој св. цркви за успомену своје упокојене супруге Маре, од вишњичасте кадиве и извезеним словима около петих дивним везом те изнутра св. Духом и звездама правим златом врло вештачки извезли, па и остало као ројте те књанке, мотке и на њима круне невештачки дрворезаним украсима на моје потпуно задовољство више мога очекивања с пуним укусом извели, то Вам овим своје јавно признање и захвалност изричем па Вас и сваком другом који такове ствари потребују, најтоплије препоручујем.

У Дервенти 18. октобра 1895.

Са српским поздравом и поштовањем

Ристо Костић,
трговац.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Подписана срп. православ. црквена општина дала је код Госп. *Луке К. Алексијевића* подузимача и одржавача црквених утвари и свети[х] икона у Новоме Саду, за своју свету цркву а у истој постојећи иконостас све потребите свете иконе израдити.

Пошто су све свете иконе, масном бојом руком вештачки и строго по православном *српском* типу и правог побожног облика, на потпуно задовољство свију чланова ове општине изведене, то му овим јавно наше признање и захвалност изјављујемо, на га и свима другима црквеним општинама заслужно најтоплије препоручујемо.

„Српска прав. црквена општина“
У Подовилу 1. октобра 1895. г.

председник
К. С. Поповић, **Јосип Поповић,**
надзир. прот. свештеник.

Јован Даниловић,
одборник.

ОГЛАСИ.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У ХАРЛОВЦИМА.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се усредсређује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакидањим потребама автономних органа наших, књизи и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном нарадом и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, нужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаку нове године, умољава сваког а особито све српско-црквено-народне автономне органе, да је почаствују наруџбинама, које ће најтачније и по **најумереније**ј цени извршене бити.

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

Бр. 4 МШО. ех 1895. 207 1—3

С Т Е Ч А Ј.

На темељу вис. одлуке гл. ЕПО Бачког бр. 1414/210 ех 1895 расписује се **НОВИ** стечај на упражњено учитељско место *у Селедину*, са годишњом учитељском платом од 620 фор. т. ј. шестотина двадесет фор. н. вр. од које ће свото учитељ 420 фор. из народне а 200 фор. из црквено школ. општинске благајне у месечним оброцима примати.

Учитељ ће дужан бити школ. уредбом од 1872. §§ има 18. и 79-им, не мање §§§ има 15. 17 и 18-им Дисциплинарних правила од 1876. прописане дужности, уз горе означену учитељску плату, тачно и савесно обављати.

Од компетената истражује се § 58. школ. уредбом од 1872 прописана квалификација, оспособљена на мађ. језика, а осим тога да су потпуно вични у знању мађарског језика, како у говору, тако и у писму.

Рок стечају овом, после првог увршћења након 4 недеље дана.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 199 3—3

Потписана црквено школска општина поново расписује стечај, на овдашњој срп. православ. школи. Плата је годишња 400 ф. (или 800. круна:), слободан стан са две собе, кујном, јеловником и повољном баштом; за огрев сламе колико му је потребно. Од сваког погреба где позван буде 50 нов

Учитељу у дужност спада све школском уредбом и наставним планом прописане предмете предавати; повторну школу одржавати, у цркви редовно појати, децу црквеном појању обучавати и перо у седницама водити.

Конкурисати могу оспособљени за учитеља, који су вични мађарском језику и нешто из пстог положили. — Рок траје до 8. новембра о. г. а избор ће се 12. новембра обавити.

У Бајши (Бачка) 17. октобра 1895.

Црквени Одбор.

Срп. прав. црквено-школ. општина

Е 1091 I. 222 ex 1895. 194 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на ђаконско место при саборној цркви у Вршцу. Плата је, осим обичних ђаконских берива, 600 фор. годишње.

Натицатељи ваља да своје молбенице овој конзисторији поднесу до 12/25. новембра о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Вршцу 18. септембра 1695.

Епархијска конзисторија.

Једина српска

фабрика свештеничких шешира и ћелепуша.

За гг. свештенике препоручујем врло фине и добрих **шешира и ћелепуша**, сопственог фабриката — са најеолиднијим ценама. Послуга брза и тачна. Поруке са стране такође обављам и шаљем са платом у поч (Nachnahme) поред моје гаранције. Ни наруџбини довољно је назначити меру око главе. Молећи за многобројну посету, јесам

Са одличним поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

прече А. Јокић и П. Маркуша

Нови Сад (главна шијаца).

6— 53

ОГЛАС ДРАЖБЕ 201 3—3

Управа ман. Гргетега издаваће путем јавне дражбе дана 13/25. новембра о. г. *Потању* и *Рибољов* у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак на три године под закуп.

Сваки онај који дражби пристутити жели, има 10% од назначене цене у име вадијума положити. — Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне.

Управа манастира Гргетега.

Е. бр. 1013. К. 907. ex 1895. 197 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место у *митрнед. закладу блаженоч. Петра* Божића од годишњих 105 фор.

Молитељи имају доказати:

1., да су Срби православне вере;

2., да су сиромашног стања;

3, да су последњу школ. годину с врло добрим успехом свршили,

4., да су телесно и душевно потпуно здрави.

У смислу основног писма могу за питомце изабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство они, који су у Араду рођени.

Молбенице се имају до 14./26. новембра 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у Темишвару 17. (29.) октобра 1895.

Епар. Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 206 1—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Бочару (Торонталска жупанија).

Са овим местом скончана су следећа берива: 450 ф. слободан стан са врло пространом кућном баштом, $^2/_3$ ланца баште ван села, сламе за огрев колико устреба; од укопа — где учитељ позван буде — од великог 1. ф. од малог као и од парастоса 50 н.

Дужности су школском уредбом прописане, осим тога је учитељ дужан у цркви при сваком богослужењу појати, децу у црквеном појању обучавати, повторну школу држати и у црквено-школским седницама перо водити.

Рок стечаја и дан избора је Никољ дан т. г.

Из одборске седнице држане у Бочару 29. октобра 1895. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 198 3—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Бати. Плата је учитељска: 300 ф. у готовом новцу, стан са 1. собом, кухињом и баштом; 5 ланаца оране земље, на коју општина порез плаћа; 23 ф. у име огрева, 5 ф. за перодводство; од великог укопа 1. ф. од малог 50 новч.

Изабраном учитељу у дужност спада све предмете школском уредбом означене предавати, десну певницу и недељну школу држати. Првенство имају свршени сомборски, и из мађарског језика оспособљени приправници. Рок стечају је 21 нов. т. г.

У Бати (u. p. Érd fejérm.) 15. окт. 1895. г.

Црквени школски одбор.

СТЕЧАЈ. 195 2—3

Овим се расписује стечај, на два упражњена учитељска места, учитеља и учитељице, једно на шесторазредној мушкој, а друго на шесторазредној женској верозаконској школи у Вел. Средишту.

Годишња плата учитељу је 360 фор. а.вр., за држање повторне школе 40 ф. и 10 ф. за писаћи прибор, 6 ланаца комасиране земље, и $^1/_2$ ланаца њољске и еквивалент баште, на које има државни порез плаћати учитељ; дрва имаде 4 хвата, у природи слободан стан са две патосане собе, кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом, и пространом од авлије одељеном баштом.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане предмете у школи деци предавати, у цркви појати, децу и одраслију младеж, ако је вичан у ноталном пјенију обучавати, за које ће од црквене општине обдарен бити; повторну школу држати, у црк. школским седницама перо водити као и остале бележничке писмене дужности вршити. Осим тога децу калемљењу обучавати, и настојавати да се деца сваке недеље и свеца у чираке и рипиде облаче. Желити је да се компетенти лично пријаве, и да у св. цркви у дан недељни или празнични, поје. Првенство имају они који су сомборску препарандију свршили, а оспособљени су из мађарског језика;

Годишња плата учитељици је 320 ф. ав. вр. 40 фор. за повторну школу, 10 фор. за писаћи прибор, $^1/_2$ ланца њољске баште, на које ће бити дужна порез и еквивалент плаћати учитељица; 4 хвата дрва, слободан стан, са две патосане собе кујном, шпајзом, подрумом, шупом, шталом, на који степени на таван, воде, и и пространом од авлије одељеном баштом. Примети се има, да се у стану односно згради женске школе надази црквени магазин, а у дворишту исте зграде 1 леденица, коју црквени одбор под закуп издаје, како би свагда по потреби слободан приступ имао у двориште.

Изабрана учитељица биће дужна све школском уредбом прописане предмете, као и ручни рад и кућарство деци предавати, децу црквеном појању обучавати, и редовно с' децом богослужење похађати.

Узеће се у обзир молбенице само оних, које су учитељску школу у Сомбору свршиле, и које су из мађарског језика оспособљене.

Оспособљени учитељи и учитељице који желе једно од упражњених места заузети, имају своје ваљано устројене молбенице, најдаље до 10/22. новембра 1895. на потписаног председника управити.

У Вел. Средишту 13. октобра 1895.

Управитељ: Председник школ. одбора:

Александр Кенчела. Жива Станчулов.

СТЕЧАЈ. 203 2—3

На упражњено место учитељице на овомесној срп. прав. основној школи у горњем граду овим се оставра стечај.

Плата је учитељице годишње 500 фор и 100 станарине.

Учитељица је дужна школском уредбом прописане предмете у школи предавати, и женски ручни рад осим у свом још у једном разреду предавати.

Компетенти нека се обрате својим ваљано и прописно снабдевеним молбеницама у року од шест недеља дана рачунајући од првога увршћена овог стечаја, потписаном школском одбору.

Из седнице школског одбора, држане у Земуну, 21. октобра (2. новембра) 1695.

перовођа: председник:

Тома Марковић. Пет. Петровић.

Ad. К. 1492/505 ·х 1895. 200 2—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Алексе Сенићанина из Шашинаца против супруге му Данице рођ. Живојиновић из Врдника сада непозната боравишта, позива се овим речена Даница, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место садашег пребивања своја пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице арх. конзисторије држане у Карловци 26. септ. (8. октобра) 1895.

ЈАВНА ДРАЖБА. 196 3—3

Дана 2/14. нов. 1895. у 10. сах. пре подне продаваће се у Манастиру Бечњину на јавној дражби овогодишња шумска сеча, која се из 24 кат. јутра састоји. Ближа извешћа у манастирској писарни.

Пашманлук је 500 ф.

У Ман. Бечњину 19./31 октобра 1895.

Управа
Манастира Бечњина.

ОБЈАВА. 204 1—3

Овим се по трећи пут расписује стечај на упражњено учитељско место на овдашњим салашима.

Годишња је плата: 400 фор. и слободан стан од једне собе.

Рок стечају траје до 3. Децембра о. г.

Из седнице м. ш. одбора у Бачком-Петровом-Селу 29. октобра (7. новембра) 1895. држане.

Милош Алексић, Паја Вујчин,
пар. учитељ и перовођа м. ш. одбора. председник м. ш. одбора.

СТЕЧАЈ. 205 1-2

На темељу одлуке Славног Школског Одбора Епархије Бачке од 3/15 октобра Бр. ШО. 1236-1281-1284/199 ех 1895. овим се *понова* расписује стечај на упражњено учитељско место на овд. шесторазредној мушкој вероисповедној школи.

Са истим местом скопчана је ова плата:

1. У готовини 400 фор. а. вр. годишње.
2. У име огрева 20 фор. а вр. годишње.
3. Сваке треће године 40 фор. за држање повторне школе.
4. Стан по пропису са припадајућим вртом
5. 9·572/1600 јутара 1. класе комасиране земље.
6. 5643□° 1. класе пашњачке оране земље.
7. Један леп врт ван села
8. Кад на погреб позван буде, добија од дотичног за парадни 1. фор. а за обичан 40 п.

Дужности су школском уредбом прописане, по осим истих дужан је изабрани учитељ на недељним и празничним богослужењима, као и на литургији пређе освећених *бесплатно* појати и дечу појању обучавати. Осим тога ако је вичан пероводству или књиговођству добија из црквене касе за сваку ту дужност по 50 фор. годишње.

Дужност учитељску обавља ће у оним разредима, које му нек одбор по потреби доделио буде.

Онај молитељ, који је вичан хармонијском појању, а к' томе се и лично прикаже има првенство.

На горе речену земљу, државни порез и еквивалент плаћа изабрани учитељ.

Примећити је, да изабрани учитељ до 30. сент. 1896. неће уживати речену земљу у направи, него само припадајући му део од овогодишње закупнине, која износи 322 фор.

Они оспособљени учитељи, који ово место получити желе, нека своје добро инструисане молбенице до 25. новембра (7. децембра) 1895. овом школском одбору поднесу.

Из седнице школ. одбора српских вероисповедних основних школа, која је држана 26. окт. (17. нов.) 1895 у Ст. Палапци (B. B. m. u. p. Németi Palánka).

председник школ. одбора
Кузман Милојевић
парох

Константин Јанковић,
пероводја.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, произведено са крушом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи израђена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **косе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоле за сатове** од метала; **израђење старих звона са крунама од ковапога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 14-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странк земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединп бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништу „Српског Сиона“ у **Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукониси се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 12. новембра 1895.

НОВО ЗДАЊЕ СРПСКЕ МУШКЕ УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ У СОМБОРУ.

Његова Светост преузв. господин Георгије Бранковић патријарх српски наволио је о свом трошку подићи и са школским намештајем снабдети великољепно здање за православну српску вероисповедну учитељску школу у Сомбору.

Здање ово подигнуто је на северном углу главне улице сомборске, а окренуто је једном својом страном бајској путу. Оно је на једном од најлепших места у Сомбору, на земљишту на ком је пре 200 година био дом племените породице Прерадовића, а у наше доба дом Исидора Николића Србоградског ц. кр. великог жупана Бачке, Торонтала у Вршцу у коме је он последње дане живота свога у миру провео.

На углу здања је округла кула, у којој је на дољнем спрату писарница управе а на горњем зборница професорског особља.

Из ових дворана леп је изглед на све четири стране.

Под куполом ове куле, са златним писменима налази се натпис овај: „*Георгије Бранковић Патријарх Народу Српском.*“ Под самим уласком утврђена је у зиду плоча од скупоценог црног гранита, на којој је озго грб Патријаршије српске, а под њиме чита се у изрезаним крупним златним писменима овај натпис:

Здање ово
православне српске вероисповедне учитељске
школе подигао је
ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ
Архиепископ Карловачки Митрополит и
Патријарх српски, бивши окружни прота и
парох сомборски, као и управитељ те учитељске школе, за време срећне владавине Њег. цар. и апост. краљевског Величанства
ФРАНЦА ЈОСИФА I-ог
и предао православној српској црквеној општини сомборској у аманет, као знак своје љубави према народној просвети, године 1895.

У дољњем спрату здања овог налази се служитељски стан, дворана за библиотеку, управитељева званична дворана, архива, физикална аудиторија, хемична лабораторија и физикални кабинет.

У горњем спрату налазе се четири школске дворане, од којих је једна, највећа, уређена и за наставу у краснопису, цртању, црквеном појању и хармонијском појању и певању. Ту је још и кабинет за географска учила и за минералошку збирку и зборница професорскога особља.

Пошто се уписивање ученика и ученица за ову 1895/6 школску годину претходно обавило, на Малу Госпојину држано је приликом Св. Духа, а затим су мушки приправници па црквe са својом заставом и у пратњи свију својих професора дошли у ово ново здање учитељске школе, где је пречасни господин Младен Борђошић свршио мало освећење водице и благословио нови овај дом и све његове дворане, а по том је управитељ у неколико топлих речи поучио ученике и са одушевљењем споменуо је ње великог добротвора народног Светог Патријарха српског Георгија, који је својом дарежљивошћу подигао овај велељепни храм просвете народној, који ће служити као бедем за сачување и одржање васпитања и наставе српскога подмлатка у духу свете православне вере и миле наше српске народности.

Кратки овај говор управитељев пресецан је био више пута са громким усклицима „Живио Св. Патријарх српски Георгије Бранковић,“ а на завршетку у здравље и долговечије основатеља новога здања мушке учитељске школе сеоске отпојали су слежно и громогласно приправници: „*Многа лета!*“

Тиме се отварање одељења мушке учитељске школе претходно и у тишини завршило, а свечано освећење овог великољепног школског здања доцније ће се по наредби Светога Патријарха сјајно и достојанствено обавити

„Шк. Л.“

О МИЛОСТИЊИ.

ПО УЧЕЊУ СВ. ОТАЦА ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГА И ДРУГИХ.

Сваки је Хришћанин дужан да испуњава све добродетели, али све оне без једне добродетели, која је царица свију добродетели, не могу увести човека у царство небесно. И не само да је због тога врло важна та добродетел, што има тако велику силу, да без ње нико не може и неће бити пуштен у царство небесно, већ је важна и због тога, што она питомце своје уподобљава Богу. Добродетел се та назива — *милостињом*.

Милостињом се она назива за то, што произилази из милости т. ј. кад неко, који је племенита и милостива срца чини добра и притиче у помоћ свом ближњему, који се налази у невољи. Милост побуђује у човеку милосрђе према оним, који су у јадном и очајном положају; а помоћ, која им се указује, назива се милостињом. Преподобни Исак Сирин говори о том овако:

„Милосрђе је брига, коју побуђује у човеку милост и која се односи на све подједнако са пуно саучешћа.“ А св. Григорије Ниски говори: „Милост је својевољна брига, која постаје у нама услед туђих бедâ. Милост се рађа из љубави и она јој је основа.“ „Ако по учењу ап. Павла на и самог Господа Исуса Христа, говори св. Григорије Богослов, треба сматрати љубав као прву и најглавнију заповед, у којој се садржи у кратко сав закон и пророци; то онда највећи део љубави мора састављати, као што ја држим, љубав према бедним, сажаљење и саучешће према онима, који су с нама једнога рода. Јер никаква служба није тако пријатна Богу, коме предходе *милост* и *истина* (Пс. 88, 15.), као што је служба љубави, и за ништа неће тако праведни Судија, по што измери нашу *милост*, наградити нас својим човекољубљем, као што ће нас наградити за наше човекољубље.“

Милостиња је царица свију добродетели, говори св. Јован Златоусти, који нас

врло брзо узводи на небо. Велика и изванредна је сила њезина. Велику смелост има она пред Богом, јер она као нека царица пролази са великом смелошћу небесне сводове, и оне силе небесне, којима су поверена врата небеска, чим виде милостињу да иде, отварају их са великом почашћу ради ње и другим добродетелима. А кад виде остале добродетели саме да иду без милостиње, оне затварају врата испред њих и не пуштају их у небо. То се може видети и из оне приче о пет девојака, које нису биле пуштене на свадбу само за то, што нису имале у својим светиљницима стално уља. И ето ту можемо лако да видимо разлику: милосрђе без чистоте (девичности) довело је оне, које су га имале на небо, а чистота без милосрђа није могла да постигне то. Чистота је дело добро, надприродно; али и то добро, велико и надприродно дело, кад није сједињено са човекољубљем, не може да доведе шта више ни до самог предврја браћног „чертога“. Види само, како ли је велика моћ човекољубља и снага милостиње.

Чистота без милостиње није могла да доведе ни до самог предврја, а милостиња је и без чистоте са великом славом привела питомце своје у царство небесно, које је приготовљено још *пре саздања света*. За то су и они, који нису обилато указивали милостиње и зачули: *идите, не познајем вас;* а они, који су нахранили гладног и напојили жедног Христа, и ако се и нису одликовали чистотом зачули: *одите благословени Оца мојега; примите царство, које вам је приготовљено од постања света.* (Мат. 25, 34.) Па то је са свим и праведно: јер онај, који чува чистоту своју и пости, тај користи само себи; а онај, који је милосрдна срца, тај је опште пристаниште свију оних, који се налазе у невољи; тај спасава ближње своје из беде, помаже у нужди и невољи другим људма. А између добрих дела се обично она цене јако, која служе на добро других. Кад дакле сви ви то знате, љубазни моји, и ви, који живите у браку, и ви, који чините подвиге у чистоти, онда се вежбајте са највећом усрдношћу у милостињи због тога, што иначе не ћете моћи достигнути царства небесна.

Кад не може ни сама чистота без милостиње да доведе у царство небесно, то онда да ли се може без ње икакво друго добро дело учинити? Не може се никакво. С тога онда свом душом својом и свим силама својим подиваймо уље у светилнике своје, радимо то непрестано и обилато, да нам светлост буде увек јасна и богата“.

„Милост је својство божје, говори св. Јован Златоусти. Тим именом сам Бог воли да се назива: *штедар и милостив је Господ, дуготрпељив и многомилостив* (Пс. 144, 8.); и још: *милост божја је по свој земљи.* (Пс. 102, 11.) Она је спасла род човечји, јер да се Бог није смиловао на нас, то би сви ми изгинули. Она је измирила нас некадашње луте непријатеље; она нам је прибавила небројена блага; она је побудила и самог сина божјег да постане човеком и да се жртвује за нас. Бог је створио небо, земљу, море, — велика су то дела и достојна су његове премудрости! Но ничим он није тако привезао к себи род човечји, као што га је привезао својим милосрђем и човекољубљем, па и то су дела његове премудрости, силе и благости; но и од тога је још више оно, што је он постао човеком. Зар му се зато не дивимо још више? Зар му за то нисмо још већма одани? И Бога ништа не може толико расположити према нама, као што може милосрђе. Сетимо се, да и сам свет постоји из милости. *Милости човекља на искреного свога, а милости Господња на свако тело.* (Сир. 18. 12.) Како то *на свако тело?* Преставши ли себи грешнике, или праведнике, зар мислиш, да они сви не потребују милости божје и да се не користе њоме? За што, реци ми, *Бог даје да сунце његово обасјава добре и зле* (Мат. 5. 45.) Шта би било, кад би он само неколико година обуставио кишу, зар не би пропали сви ми? Шта би било, кад би он потресао земљу, зар не би погинули сви? Сада можемо слободно рећи: *шта је човек, те га се сломињеш* (Пс. 8 5)? Кад би Бог само загрозио земљи, постало би одмах све јадним гробом, Те кад ми можемо да покварямо кућу, разоримо читаво село, тако исто је и за њега врло лако уништити све и поново створити. За то он, који има

такову власт над нама, и ако види да сваки дан грешимо, ипак нас не казни за то, те по томе онда зар нас не трпи из милости? И животиње постоје и спасавају се по милости његовој. Јер је казано: *људе и животиње, спасаваш Господе.* (Пс. 35 7.) Он је погледао на земљу и напунио је разним животињама, А за што? Ради тебе. А тебе зашто је створио? Зар не да чиниш добра дела? Ништа нема јеснеје и дивнијег од милостиње. Она је узрочница светлости и тамо горе и овде доле. *И за сијаће се,* говори пророк Исаија, *видело твоје као зоракко учиниш милостиње ближњему своме.* (Ис. 58. 10.) Видиш-ли каква је сила милости божје. Она је произвела све, она је створила свет, створила Анђеле, и то све једино по благости својој. За што је Бог, реци ми, будући да је сам, створио толико много разних других суштастава? Зар не по благости својој? Зар не за то што је човекољубив? И кад год се будеш запитао сам, за што је ово или зашто је оно, увек ћеш наћи да је за то, што је он пун благости. И тако будимо милосрдни према ближњима, да би и сами били помиловани.“

Кад вршимо дела милосрђа, ми се удостојавамо од Господа више награде — да се назовемо подобнима Богу.

„Кад се у богодухновеним списима, говори св. Григорије писки, назива Бог милостивим, то значи, да ће сваки онај који буде милосрдна срца, удостојити се божја блаженства, достигнувши оно, чиме се именује Божанство *Милостив је и праведан Господ,* (Пс. 114 4.) И зар није блажено то за човека, да се назове оноковим именом, каковим се за дела своја назива Бог? Милосрђе је знак Божанства, говори св. Јован Златоусти. Бити милостивим значи што и бити Богом. Буди оному, који је у несрећи, Бог, говори св. Григорије Богослов подражујући милосрђу божијем. Јер ништа не може тако уподобити човека Богу, као што може чињење добрих дела. У човеку је више свега божанствено оно, што он може да чини добра дела. Послужи милостињи, говори преподобни Исак Сирин, јер кад се у унутрашњости твојој налази она онда постаје у теби она дивном красотом, којом се уподобљаваш Богу. Наше милосрђе нека буде као и зрнало, да би могли видети сами у себи онај лчк и ону истиниту слику, какова је у божијој природи и у суштаству божијем. Милост је у истини царица, која нас чини подобнима Богу, говори св. Јован Златоусти. Милосрђе и саучешће нас уподобљава Богу, Господ није казао: ако будете постили, то ћете бити подобни оцу вашему. Већ шта је рекао? *Будите милосрдни, говори он, као што је и отац ваш, који је на небесима* (Лук. 6. 36.) Ето то — то је дело божје. *Милости хоћу,* говори он *а не жртве.* (Ос. 6, 6.) Кад је давао Господ остале своје заповеди, он није употребио за њих речи: *будите милосрдни као што је и отац ваш милосрдан,* већ је те речи употребио, говорећи само о милостињи. Јер ништа нас толико не уподобљава Богу као чињење добрих дела. Христос говорећи о посту и чистоти, споменуо је и о царству небеском; а кад је заповедао, да чинимо милостиње, да будемо човекољубиви, да гајимо у срцу своме милосрђе, он је тада указао и на награду, која је куд и камо више од царства небеског; *да будете синови оца свога, који је на небесима* (Мат. 5 45.) Јер само оне заповеди чине људе синовима божијим, — које служе општој користи. То да изрази и рекао је Христос: *јер он даје да сунце обасјава и зле и добре, и даје дажд и праведнима и не праведнима.* Тако и ви употребљујте своја имања на чињење добра браћи својој, подражавајте оному, који нам подједнако свима шаље блага своја.“

„Ништа није тако пријатно Богу, „говори св Јован Златоусти, као што је милостиња. Ето за што су свештеници, цареви и пророци бивали помазани уљем, јер су уље примали они као символ човекољубља божијег. За то ће и на страшном суду, говори св. Василије Велики, где ће праведнике призвати к себи Господ прво место заузети онај, који буде милостив. Онај, који нахрани друге, биће први међу онима, који се буду удостојили почасти; онај, који дели хлеба, биће позван пре свију других; онај, који буде врло услужан и издашан, биће уведен у живот пре других праведника “

Захтевајући да чинимо дела милосрђа, Господ наш га дао већ од саме природе. „Сви се ми већ од саме природе побуђујемо да будемо милостиви и нема у природи нашој никаква друга боља својства, него што је то својство, говори св. Јован Златоусти. Бог врло јако жели, да ми чинимо дела милосрђа, на зато је он и заповедио природи, да нас што више побуђује на милосрђе, показујући нам да он силно воли милосрђе.

Чињење милостиње другима, коју налаже Бог, исто је тако добро и за оне који је чине. „Бог је заповедио, да се чине дела милосрђа, говори св. Јован Златоусти, не само ради тога, да би се нахранили бедни, већ ради и тога, да би и сами они, који чине, задобили доброчинства од Бога Шта више ми долазимо до тога, да је он заповедио да се чине дела милосрђа још више ради оних последњих, него ли ради оних првих. Зар Бог није могао да заповеди земљи, да на њој израсте само суво злато? Онај, који је рекао: *нека пусти земља из себе биље* (Бит. 1. 11.) што је одмах у том тренутку и постало у свој својој красоти, зар тај исти није могао да заповеди, да сви извори и реке протеку свуда златом? Но он није хтео то, већ је оставио многе да живе у беди и то ради њихове али и ради твоје користи Беда је више згоднија за добродетели, него ли богатство; јер они, који се осећају да су грешни, ти могу наћи велике утехе у чињењу добрих дела оними, који су у беди. Сам се Господ тако бринуо о том, даје и он сам, кад се спшао доле на земљу и оваплотио, чинио добра бедним Он се тога није стидео, већ шта више он је то радосно чинио, да би показао тиме, да и други треба тако да чине. Он је благословив хљебове нахранио хиљадама, једном заповеди је могао учинити све што је хтео. У једном минуту је могао он створити хиљадама домова за сиротињу, у којима би она нашла скровишта. Но он то инак није хтео да учини, него је заповедио својим ученицима, да имају своју благајницу у којој ће да чувају милодаре, и тим да помажу сиротињи. Христос, који је могао нахранити са пет хлебова пет хиљада душа, а други пут опет — четири хиљаде душа, — зар није исто тако могао да нахрани и себе и оне, који су пшли с њим? Зашто је он примао јела од жена? *Њима за њим жене*, говори св. Писмо, *и служаху му* (Марко 15. 41.) Он је то чинио само за то, да би ми могли видети, како се он брине о онима, који другима чине добра.

(Наставиће се)

✠

ОКРУЖНИЦА

Патријаршијска и Синодална посланица Впреосвећеној и Преосвећеној у Христу браћи, Митрополитима и Епископима, свештенству и целом благочестивом и побожном православном народу најсветијег апостолског и патријаршијског престола Цариградског.

(Наставак).

7. Једна, дакле, света саборна и апостолска црква седам Васељенских сабора веровала је и догматизовала сагласно јеванђелским речима, да свети дух исходи од оца, али на западу од IX. већ века, почеше вређати и извртати свети символ вере, састављен и утврђен Васељенским саборима, и самовољно се проносила мисао, да свети дух исходи и од сина. Сигурно ће бити познато папи Лаву XIII., да је православни предходник и именак његов, Лав III., 809. г. саборно одбацио и жигосао против јеванђески и неумесни овај додатак „и од сина (filioque) и написао неповређено и без икаког додатка свети символ I. и II. Васељенског Сабора на две саборне таблице грчки и латински, с примедбом: *Ово је стављао Лав за љубав и ради чувања православне вере.* (Haec Leo posui amore et cautela fidei orthodoxae). (Види Анастасија презвитера и библиотекара римског „Vitam Leonis III.“ — Живот Лава III у животопису папа) (А свети Фотије помињући рад православног папе римског Лава III. против јеретика, у познатом свом писму, упућеном митрополиту Аквилијском у Италији, изражава се овако: Јер, и Лав римски архијереј,

онај стари и опет после њега нови Лав, једно су и исто мислили о сабрној и апостолској цркви, о светим архијерејима пре њих и апостолским установама; као што се види: први је много допринео да се састане четврти, света Васељенски Сабор, пославши од своје стране заступнике из свештених људи, и своје рођено писмо, у коме и Несторија и Јевтихија укорава и осуђује, и у коме се види, да свети дух по раванјим саборским одлукама исходи од оца, а не и од сина. Тако исто и доцнији Лав, верои па и звањем исти. Овај топли ревнитељ побожности није дозвољавао ни на који начин, и никако, да се варварским језиком врше наше благочестиве учење; јелинским гласом даде се, као што беше у почетку речено, онима на западу славити и богословесновати свету Тројицу. И не само речју и заповешћу да је то тражио, него је и на таблицама неким у облику неких стубова, написао и на вратима црквеним утврдио и ставио тако на углед свакоме, како би свима било лакше научавати благочашће и уклонити метод, скривених и празнословних, који оскрвњава благочашће наших Хришћана, (δεύτερον αὖτον εἰσάγειν παρὰ τὸν πατέρα τὸν Υἱὸν τοῦ ὁμοτίμως τῷ γεννηθέντι Υἱῷ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευομένων Πνεύματος) и не само да су ова два свештена човека, од оних, који су на западу светлили својом побожношћу и неповређено сачували све, јединствени на западу, него и у осталим земљама не беше довољан број. — Писмо 5. §. 3.) Исто тако, да једва у X. веку, или у почетку једанаестог, уведен је званично и у Риму, у свети *символ вере* против јеванђелски и недозвољени онај додатак, и по што остаје при својим новачењима римска црква и не враћа се к догмама Васељенских сабора, узима ова потпуну одговорност пред једном, светом саборном и апостолском Христовом црквом, која се тврдо држи старих одредаба и у свему чува предани јој аманет вере, покоравајући се тако и апостолској заповести: „*Добри аманет сачувај Духом Светим, који живи у нама; клони се скалжњивих празних разговора и препирања лажно названога разума, којим неки, хвалећи се, отпадоше од вере.*“ (II. Тим. 1, 14—15 I. Тим. 6 20)

8. Једна, света, саборна и апостолска црква седам Васељенских сабора, крстила је трикратним погружењем у води, а папа Пелагије онозина заповест господњу о трикратном погружењу; дочим се у XIII. веку још, држало на западу крштење кроз трикратно погружење, а јасни су сведоци томе, и саме *Покружаонице*, које се још налазе очуване у старијим храмовима у Италији; али у доцнија времена уведено је и примљено у папској цркви *крштење и обливање*, и она остаје још у ов ј новотарији, ширећи тако све више нескопани њоме јаз, — а православни остајући верни апостолском предању и одредбама цркве седам Васељенских сабора, „*стално се боре за оишту тековину и отаческо благо здраве вере.*“

9. Једна, света, саборна и апостолска црква седам Васељенских сабора, по примеру Спасителја нашег, вршила је Божанску Евхаристију више од хиљаду година на истоку и на западу квасним хлебом, као што то сведоче и сами папски богослови, љубитељи истине; али папска црква, још од једанаестог века, учинила је једну новину тиме, што је у тајну Божанске Евхаристије (*причешће*) увела и употребљава *неквасни хлеб.*

10. Једна, света, саборна и апостолска црква седам Васељенских сабора, примила је, да се часни дарови освећују после молитве за призивање светога духа а кроз благост свештеника, као што то тврде и стари типици Рима и Француске, но доцније и у томе је римска црква показала своју новотарију, те је примила самовољно то, да освећење часних дарова бива с возгласом Господњих речи: *Примите једите, то је моје тело, и пите из ове сви, јер је то моја крв.* (Мат. 26, 27).

11. Једна, света, саборна и апостолска црква седам Васељенских сабора, држећи се заповести Господње: *Пите из ове сви.* (Мат. 26, 27,) давала је причешће свима из Свете Чаше, али папска црква од IX века па овамо и овде је увела једну новину, лишавајући истом световњаке причешћа из Свете Чаше, што је противно заповести Господње и опште практике старе цркве, чему су се противили и забрањивали то многи од старих православних римских јепископа.

15. Једна, света, саборна и апостолска црква седам Васељенских сабора држећи се Богонухновеног учења св. писма и од вајкада апостолског предања, моли се и призива милост Божију ради опроштења и успокојења у Господу упокојене браће (Мат. 26. 31. Јевр. 11, 39 тим 4. 8. Макав II. 12, 48.), али апостолска црква од XII века па овамо измисли и сакуни у лицу папе, као једнога повлашћеног, да умножава новотарије о ватри чистилишту; о преостатку врлина светих и делењу ових (за новац) онима, који се моле и овоме слично, — признавајући у једно и свре-

мену награду праведницима пре општег васкрсења и суда.

13. Једна, света, саборна и апостолска црква седам Васељенских сабора исповеда једно чисто и нескврно од Духа Светога и Марије дјеве надприродно оваплоћење јединца сина и слова Божјег; али западна црква и овде је опет увела једну новотарију (једва пре 40 година), исповедајући необичну догму, о нескврном зачећу Богородице и приснодјеве Марије, што је непознато у старој цркви, и што је иначе нападато, у своје време, од стране одличнијих папских Богослова.

14. Оне дакле, између оних двеју цркава створене на западу, као што је речено, важне и битне у вери разлике, оставља њихово Блаженство, и истиче у својој енцикликји, као главнији и једини тобож узрок несугласице питање о примату римског епископа, и упућује нас на изворе, да потражимо и видимо, шта су мислили праоци наши, и шта смо добили у првој епоси Хришћанства. Ну проучавајући свете Оце и Васељенске саборе цркве првих девет векова сазнајемо то, да се епископ Рима никад није сматрао као највиша власт и непогрешима глава цркве, и да сваки епископ јесте глава и председник своје помесне цркве, потчињавајући се само саборским, целе цркве одредбама и одлукама као једином непогрешимом, и од којега је правила најмање изузетан и епископ Рима, као што то сведоче црквена историја; а једини вечни Вођ и глава цркве јесте Господ наш Исус Христос, јер: *Он је глава телу цркве.* (Кол. 1, 18.) за коју је и својим Божанственим ученицима и апостолима при своме вознесењу рекао: „*И ево, ја сам с вама у све дане до свршетка века*“. (Мат. 28, 30.). У светоме писму, апостол Петар, којега, у извесном циљу, паписте замишљају као основаоца римске цркве и првога епископа исте, држећи се апокрифних књига из II-га века, такозваних Псеудоклиментија, примљен *је као раван равнима* на апостолском сабору у Јерусалиму и горко је прекорен на једном месту од апостола Павла, као што се види из посланице овога Галаћанима (Гал. 6, 11.) па и оно место у јеванђељу, на које нас упућује Понтификије Рима: „*Ти си Петар, и на овом камену сазидаћу Цркву своју*“ (Мат. 16, 18.), познато је са свим и самим папистама, да у прве вековне цркве, беше предање, и да сви без разлике Божански и Свети Оци, са свим другојачије и у духу православном тумаче и да под речима: „*и камен темељац непоколебими, на коме је Господ сазидао своју цркву, да ју и врата пакленa неће надвладати*“, подразумевају метафорички цркву и истиниту исповест Петрову о Господу, „*да је он Христос, син Бога живога*“ (Мат. 16, 16.) на којој исповести и вери спасена је непомућено спасителна Евангелска проповед свих апостола и њихових пријемника. Одакле и небесни апостол Павле, тумачећи оне Божанске и богодухновене речи, вели: „*По благодати Божијој, која ми је дана, ја као премудри неимар поставих темељ, а други гради у висину, али сваки нека гледа како гради. Јер темеља другога нико не може поставити осим онога, који је постављен, и који је Исус Христос*“; (1. Кор. 3, 10 11.) у другоме пису, темељ — основ напретка у Христа верујућих, или чланова тела Христова „*које је црква*“ (Колош. 1, 24.) и пишући Јефесцима, назива их све уједно апостолима и пророцима: „*Тако дакле, више нисте туђи и дошљаци, него живите са светима и домаћи сте Богу; назидани на темељу апостола и пророка, где је камен од угла сам Исус Христос*“. (Јефес. 2, 19—20. — упореди 1. Петра 2, 4. Открив. 21, 14.). Према овакој садржини благодухновеног учења апостолског *о темељу и води цркве Божије*, природно је да свети Оци, узимајући у обзир та апостолска *предања и учења*, никако нису могли имати, нити се могла у њима *зачети идеја о апсолутној власти и примату апостола Петра и римских епископа*, нити су друго какво тумачење, са свим неприродно и непознато, могли дати о цркви *оном месту у јеванђељу, него истинито и православно, или замислити у себи и самовољно нову догму о потпуном примату римског епископа као наследника, тобож, Петрова*, јер цркву римску, *није основао у главноме апостол Петар, чији апостолски рад у Риму са свим је непознат у историји, него небесни апостол незнабожаца Павле крв своје ученике, чија је апостолска служба у Риму иначе свакоме позната.* (Види дела апос. 28, 15. — Рим. 1. 9—15. 15, 15.—16).

(Наставиће се).

НЕКА СЕ И ОВО ЗНА.

Познато је истина, да нема дијецезе у пространој митрополији нашој, која би тако бурну и јуначку прошлост имала, као што има дијецеза Карловачка. Њезина је историја испреплетена разним борбама и сваковрсним патњама, које датирају скоро од самог постанка њена, па све до дана данашњега.

Поприлично удаљена од осталих својих другова, на осами, опкољена народима туђе вере и народности, стоји она попут горде и непомичне клисуре, бранећи вековима част и образ вере и народа свога. Страшне грмљавине, непогоднје буре и нестрои дупали су почесто снажним валовима о то чврсто стење и камење, али све то није могло нашкодити овоме тврдом граду Христове вере, нити светлост имена и славе његове угасити. — Па откуд то, да се је тај град инак сачувао? Отуда, што је Промисао божји хтео и досудио, да је овај, опасностима изложени град, вазда добио за врховне чуваре и пастире само праве и истинске слуге олтара божјег, племените и одважне бранитеље вере и имена свога. Тако одговарају познатија пера од нашега на ово питање. А кад би нешто хтели ставити питање, на за што је баш ова дијецеза морала имати таку прошлост, то би добили овај одговор: „За то, што ова дијецеза лежи на западу српском свету, и што су вековна тих нападаја били плод „хришћанске“ љубави и милоште, језуитизмом опојена запада“.

Но, све ове муке и невоље добиле су марљиву и вриједну кичицу, која ће их помно наликати, те потомству и науци као красни спомен оставити.

Нама није намера да ређахо те невоље, него ћемо изнети један догађај који се тиче српског православног свештенства у горњо-карловачкој дијецези.

* * *

Године 1894. фебруара 7. под бројем 133, издала је висока кр. хрватско-славонско-далматинска земаљска влада, одио за богоштовје и наставу у Загребу наредбу, адресовану на кр. земаљску благајну у Загребу, овога садржаја:

„Гласом извештаја оповладинога рачунарскога уреда од 31. сечња 1894. бр. 900. получена је приштедња на дотацији, осигураној земаљским прорачуном потребштина ових краљевинах за годину 1893. на погланју IV. наслов 2. ставка 8. бр. 2. „сесијонална одштета гр. ист. парохијалном свештенству горњо-карловачке дијецезе“, у знатном износу од 1.703 фор. 69 н., те пошто је одлучено, да се у будуће такова евентуална приштедња на том наслову неће више до сада раздељивати на подпоре и припомоћи појединим свештеничким особама (осим на уважење достојне молбенице свештеничких удовица и сирочади горњо-карловачке епархије, него да ће се на тих годишњих приштедњах мало по мало стварати посебан фонд за набаву прикладних земаља у сврху надопуњења гр. ист. парох. сесија у горњо-карловачкој дијецези; пошто се надаље у тамошњем погоју већ налази приштеђена главница из суишка гр. ист. парохијалнога намета гор. карлов. дијецезе у износу од неких 6.000 фор., то се кр. земаљ. благајни налаже, да обзиром на горе истакнуте околности спомену приштедњу у износу од једне хиљаде седам сто и три (1703) фор 69 новч. исплати, те на књижицу бр. 80.007. I. Хрв. штедионе у Загребу у горњу сврху користоносно уложи, исту у тамошњу похрану међу оне пологе преузме и након зарачунања и проведена прописним начином у тамошњим благајничким књигама об учињеном овамо извести“.

У Загребу, дне 7. II. 1894.

Гроф Куен-Хедервари с. р.

Ко иоле позна материјалне односаје и прилике свештенства карловачке дијецезе, лахко си може представити, како је немило одјекнуо глас ове високе наредбе широм пространога карловачкога Владичанства.

Не беше та жалост можда због тога, што се по гласу наредбе неће од јако потпоре и припомоћи делити, већ због тога беше велика жалост и забринутост, колико свештеника, толико и сваког интелигентног и правог пријатеља свештенства, што се навештава са овом наредбом, да свештеници не ће више сесијоналну општету добивати, као до сада 200 фор. годишње, но ће иста бити замењена сесијом у нарави. Какво зло, и какви би се дарови овом наредбом свештенству српском даровали, можда и против воље високе власти, то ћемо видети из мало ниже споменуте, на Преузвишеног Господина Бана управљене, заједничке свештеничке представке, а за сад да наставимо ток овога догађаја.

Чим је стигао овај немили глас гордог Загреба

у скромни Плашки управ некако за кратко време држала је и конзисторија карловачка своју редовну седницу.

Прилика се, дакле, одмах дала високопреосвештеном господину Епископу Дијецезану и господи присједницима, да прозборе коју и да се посаветују о овој наредби. Но мудро око високопреосвештеног Господина Дијецезана, као увек, тако и у овом случају није хтело да ради без свештенства, држећи се замашно назора, да није умесно и сходно радити de nobis sine nobis; и тако конзисторија закључи, да се пита мњење и жеља свештенства. Па тако је и било.

Свештенство целе дијецезе на својим протопрезвитератским скупштинама, односно зборовима, једног лепо се изјави против речене наредбе, те као договорно учествање молбе и петиције на високопречасну конзисторију, у којима се најпонизније преклиње и моли, болним срцем због и ваније, да би конзисторија својим моћним заузимањем и препоруком порадила на томе, да висока земаљска влада напусти намерено куповање ессија у парави за српско свештенство у карловачкој дијецези. Решавајући пак конзисторија оне молбе и изјаве, пуне дубоког бола и напаја, одлучи у својој седници, држаној 28. јулија 1894., обратити се одмах на високу владу „представком, да милостиво благоизволи одустати од своје накане, истакнуте у вис. отпису од 7. II. 1894. бр. 133, те да од уштеде на залишним сесијоналним отштетама не ствара фонда за набаву „ессија у парави“, него да одатле као и до сад подељивати изволи оскудном овоподручном свештенству личне потпоре.

После овога решења наше конзисторије почело се радити на томе, да једна депутација оводијецезалног свештенства, као непосредни израз његове воље, буде изаслана преузв. г. бану са представком, којом би се поткрепила — ако је то у опште од потребе — односна и истопредметна представка преч. конзисторије. У ту сврху се г. прото Рафаило Кукић обрати одмах својим колегама окружним протама са позивом, да сваки из свога протопрезвитерата да изабрати по двојину свештеника, који би имали ићи у Загреб и заједничку представку преузвишеном господину бану поднети.

Најпосле овај је посао био кроз кратко време обављен, и заједничка депутација свештенства, под предвођењем високопречасног г. Рафаила Кукића, протопрезвитера петрињског, подастрла је дана 24. новембра 1894., у име целога свештенства карловачке дијецезе, ову представку:

Ваша Преузвишености,

Сасвим Баше!

Висока влада, одио за богоштовље и наставу, издала је наредбу, датирану 7. фебруара 1894. Бр. 133., по којој би отселе преостале сесијоналне отштете и такови парохијал имале сачињавати фонд, из кога би се набављале натуралне земљиштне сесије за наше свештенство.

Та висока наредба побудила је у нама озбиљну забринутост за будућност, и свештенства, и наше цркве у Карловачкој епархији, због тога, што:

1. Земљишта у опасту наше епархије, особито у Горњој Крајини, јесу понајвише лошег својства, а парочито она, која на продају досневају, могу бити само занемарена, или такова земљишта, за која се нико не отимље, и која малу, или никакву корист пружају.

2. За мелиорацију такова земљишта нужна су новчана средства, која се у нашег православног свештеника свесно ни замислити не могу, а на какову делотворну помоћ у томе од својих парохијана ни слутити се не може; јер они расцепкани на породице своје и сами у радним силама оскудевају.

3. Званична онскрба нашег свештенства у Карловачкој епархији јест тако мизерно скројена, да се оно гледе исте једва успоредити може са нижим и најнижим чиновницима других категорија; на одузме ли му се још и уништа сесијонална отштета, онда ће многи свештеник, материјално утучен, завидити положају самих званичних подворника, којима је при лакој и једноставној служби још и мировина за себе и породицу осигурана.

4. Наш свештеник не ретко, при неуераном парохијалу, остајући без плаће на више месеци, извесно је примио месечну квоту оне сесијоналне отштете, при којој он и породица му нису барем сувог хлеба пожелили; а лишени и те утехе у будућности, просјачки би им се штап намицао.

5. Дотација нашег свештенства, каква јест, и досад је слабо примамљивала у кандидате за чин свештенички, откуд је већ и осетљива оскудица на свештенству; а губитак сесијоналне отштете сигурно би одвратно деловао, и број свештенства на нишшицу сводио, по чему би се лакко могло прорачунати и сама катастрофа за

православну цркву у Карловачкој епархији; јер где нема свештенства, ту нема ни цркве.

Изложивши ове разлоге, свештенство карловачке епархије утуђује се најсмерније призвати на милост Ваше Преузвишености, и молити, да би се од оне истакнуте високе накане куповања земљишних сесија за овоепархијско свештенство благонаклоно одустати, те тиме онај поражавајући удар на свештенство и цркву отклонити благоизволило. Међутим преостале сесијоналне отпитете и парохијал, да би се као и до сада милостиво употребиле на потпоре оскудијег свештенства и сирота са ш сиричких, или, што би данној, онној и њукој жељи свештенства пуно више годило: да би се милостивим опредељем ових сесијоналних отпитета и преосталог парохијала оживотворио фонд за удовице и сироте свештеничке па кога би ове мировину и потпоре црпити могле. Тим би фондом подигнут био сталан споменик, пред којим би свештенство и сироте му благодарно клањали, вековима уздижући и ублажавајући Вану Преузвишеност.

При свему томе нас нада у оне признату човекољубивост Ваше Преузвишености, по којој Вам је својствено: но свуда само унапређивати и побољшавати, те код тога ће и нас ваша милост једна промашити моћи. Тим се бележимо са потпуним поштовањем.

Загреб, дана 24. новембра 1895.

Ваше Преузвишености верно одани, као изасланици свештенства карловачке епархије:

Рафаило Кукић, протопрезв. петрињски с. р.
Јован Ворканић, парох Блињски и намесник с. р.
Владимир Васиљевић, парох Јасеновачки с. р.
Михајло Опачић, парох Дубички с. р.
Мојо Мајсторовић, парох Клокочки с. р.
Јово Вукелић, администратор протопр. Плашчанског, парох Тржички с. р.
Милутин Вукелић, парох Мужавски с. р.
Јово Трбојевић, администратор протопр. Кореничког, и парох у Петровом Селу Личком с. р.

(Лички и вилићки протопрезвитерат није био заступљен због снега на Капели; глински за то, што су болесни били изасланици тога протопрезвитерата.)

Преузвишени бли по својој уробеној фини и љубави, којом подједнако љуби све вере и народности ове наше заједничке домовине, примио је ову депутацију врло љубезно и обрекао сместа — више пута споменуту — владину наредбу укинути. Тако је и било. Наредба је укинута, свештенство добила опет потпоре, а што је најгдавније опростило се је луте бојазни да ће морати некад плугом запињати чак о камен, чак о брдо, јер је така ова наша мила, по брдовита и каменита Горња-Крајина.

Ето, то је у кратким цртама опис овога догађаја, чија историја има, хвала љубљеноме бану, и почетак и свршетак свој у 1894. години.

* * *

На крају овога чланка нека ми буде дозвољено рећи још две три речи. Знам унапред, да сам погодио мисао и топлу жељу свештенства деле дијецезе, а ко на овом месту, а из два срца изречем и ове речи: највећу спиновљу захвалност нека благоизволи примити Његово Високопреосвештенство наш Господин Епископ Михајло на својском и очинском заузимању око ове часто свештеничке ствари; а осим ове највеће хвале, нека је изречена топла хвала високопречасном г. свештенику Рафаилу Кукићу, протопрезвитеру петрињском, као председнику депутације и једном од најревнијих сарадника у овој радњи. Како њему, тако и депутацијама, његовим сапутницима, „од нас хвала, а од Бога здравље.

Петриња, на св. Великомученика Димитрија 1885.

Михајло Медаковић,
протин капелан.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Молебствије за царицу и краљицу Јелисавету). У прошли уторак, на имен дан Њезиног Величанства, царице и краљице Јелисавете служио је св. патријарх Георгије у саборној цркви молебствије. На свршетку изговорили су Ђакони многољетствије за цара и краља, а онда за царицу и краљицу. Молебствију присуствовала је богословија и српска велика гимназија карловачка са професорским зборовима.

(Његова Светост, преузв. г. патријарх Георгије)

бавио се прошле недеље у својој резиденцији у Дању, а вратио се у Карловце у прошли понедељак.

(**Монашко удружење у Србији**), као што дознајемо, намерало је за своје почасне чланове и г. ректора карловачке богословије, г. протојереја *Јована Вучковића* и г. професора *Јована Живановића*.

(**Попуна патроната и куратора новосадске срп. вел. гимназије.**) Српска православна црквена општина новосадска намерала је акламацијом за патрона новосадске срп. вел. гимназије умир. министр. саветника г. *Др. Теодора Мандрића*, а за куратора г. *Николу Димовића* трговца. Његова Светост, преузв. г. патријарх *Георгије* споразумно са високопреосвећеним г. епископом бачким *Германом* кандидовао је за патронатско место: г. г. Др. Т. Мандрића, Стевана Поповића-Пенцију и Др. Лазу Станојевића; а за куратореско место: г. г. Н. Димовића, Арсу Пајевића и Лазу Милошева

(**Задужбине Браће Михајловића у Сомбору**). Зимус се преселио у вечност у Сомбору одличан члан српскога народа Никола Михајловић умировљени подпредседник крал. курије, а пре два месеца затворио је очи за навек његов рођени и мало млађи брат Ђорђе Михајловић трговац, посједник и грађанин сомборски. Оба ова брата оставили су осим завештања сродницима учињених, следеће знатне задужбине: 1. Кућу своју у патријаршеској (сада црквеној) улици у Сомбору под бр. 72. оставили су православној српској црквеној општини сомборској с тим, да се на том земљишту подигне средња српска вероисповедна народна школа. За зидање ове школе наредили су, да се на њихову салашку земљу састојећу се из 181 старих јутара подигне зајам од 25.000 фор. на амортизацију, и за тај новац да се одмах на годину дана после смрти млађега брата почне зидати школско здање на спрат са потребним школским дворанама за мушку и женску српску народну школу и са потребним кабинетима. На прочељу овог школског здања има се урезати натпис: „**Браћа Ника и Ђока Михајловићи српском народу**“. 2. Кад се дуг за зидање школе амортизацијом исплати, онда салаш са салашким зградама и 181 јутара салашке земље речених покојника имају сачињавати: „Закладу Луције Михајловићеве удате Коњовићке“ за вечити спомен покојне јединице Ђорђа, и синовине Николе Михајловића, која је била удата за Антонија Коњовића градоначелника сомборског, али је у младим својим годинама преминула. — Из прихода те закладе, кад она у живот ступила буде, издаваће се сваке године следеће прилоге: а) двема или трима девојкама Српкињама православне вере, примерног владања, на бољег сталежа и сирочашима, које се за предност и рођеног Србина у Сомбору удаду, после венчања по 200 фор.; б) двема или трима доброг владања девојкама Српкињама православне вере, а сирочашког стања из занатлијског сталежа, које се за поштеног и вредног радена Србина православне вере удаду, после венчања сваког по 100 фор. прилогом; в) двема или трима доброг и примерног владања врло сирочашким девојкама Српкињама православне вере из ратарског сталежа, које се за сиромашног вредног и поштеног радника Србина православне вере у Сомбору удаду, после венчања по 50 фор.; г) једном ваљаном и вредном трговцу Србину православне вере, који у Сомбору самосталну радњу отвориће 400 фор; д) једном честитом и вредном занатлији Србину православне вере, који ради такозване немачке занате, као што су браварски, столарски и т. д. и који у Сомбору отвориће самосталну радњу 200 фор.; ако би се међу овима нашао који механичар православне вере, томе се има дати прилогом од 400 фор.; д) једном примерног владања приправнику српске учитељске школе сомборске Србину православне вере, који је три разреда учитељске школе са одличним успехом свршио и у четврти се разред исте школе уписао 100 фор; е) једној примерног владања приправници српске учитељске школе сомборске Српкињи православне вере, која је три разреда исте школе са одличним успехом свршила и у четврти разред ступила 100 фор.

(**Број ученика и ученица на сомборској мушкој и женској учитељској школи**). У мушкој учитељској школи сомборској има 50 приправника, и то: у I. разр. 18. у II разр. 12. у III. разр. 20. — У женској учитељској школи сомборској има 106 приправница, и то: у I. разр. 32. у II. разр. 37. у III. разр. 37.

(**Из прорачунског саборског одбора краљевина Хрватске и Славоније**). У прорачунском том одбору увезорио је и ове године заступник Ђорђе пл. Вуковић на неуредно стање односаја законом признатих вероисповести, поводом којег стања су ове вероисповести изложене пренемућству, које и данас још узима римо-католичка вероисповест на штету других вероисповести.

Извештај на тог прорачунског одбора, по „Narodnim Novinama“ гласи овако:

Заст. *Вуковић* упозорује опет на неуређено стање наших интерконфесионалних односа. Ово је таково каково је и било. Бивају случајеви, да се деца после 10 до 14 година осјећају натрат на другу веру. Због ов случај да су се дјецезани грчко источне цркве морали обратити на владу, да нађу правицу. То је аномалија за данашње доба; о конкордату нема спомена ни у Аустрији, ни у Угарској, а код нас вреде његове установе. Таласи црквене политике силе нас, да тражимо лека за стањовите ситуације, које реаултирају из реформа у Угарској. Ваља уредити и питање назарењско. Та питања имали би се решити тим више, што сад има и кат. црква у Хрватској своју главу

Светли *бан:* Требало би интерконфесионалне односе уредити, али се бојим, да би нове одредбе биле неприлика задавале од старих, које су се уживеле. Конфликти су учестали: али то потиче из веће ревности свештенства, које тражи интервенцију владе, а она томе задовољује. Влада уреда ради не поступа; али бива познана од црквених области једне и друге цркве. Свештенство се живље занима за послове свога звања. О жалби дјецезана не сећа се добро што је у њој; ну влада ће вршити закон. За назарење и баптисте уредили смо односе, како смо

могли. Сад се у целој земљи пуна непризнатим нерама једнако поступа непгиорујеће чињеница. Конкордатске установе нису интерконфесионалне, већ католичке. Зато за уређење интерконфесионалних односа нема никакве важности, што је надбискупска католичка столица попуњена. Време није сходно, да започињемо рад какав г. Бурконић захтева. Владин положај је тежак, она хоће да је праведна свима црквама; ну ове се држе искључиво својих становишта, и у том поводу није ни једна много попустљива.

Заст. *Поповић*: Назарене поближе не познаје; али чује да се владином наредбом погодује ширенью назаретства. Нису рецепирана конфесија, али су већ сад својим устројем и начелима опасни државном реду

Светли *бан*: Секте назарена има највише у Срему и варовитичкој жупанији. Све вере приносе њима једнак контингент. Ширење хора да се и психолошки просуђује. Државна власт им не погодује, даваће ради тако, да би јој могао ко и пребацити силу против слободе савести. Наредба не опраша их ни од које дужности према цркви којој су припадали пре преласка у назарењство: њихова деца нису законита и то је тежак последак. Де lege потпадају цркви на које су изашли. Са становишта слободе даде се критиковати принцип наредбе. Таким одредбама подсеца се деловање спекулације, због које би где ко хтео да пређе у назарене, бантасте итд. Она су материјално у тешком положају, јер морају да уздржавају легалну цркву и своју сетку. Мученишгва не можемо да уводимо, јер ће бити више и горе. Влада не може да одобри ни оно, што су неки управни чиновници дали жандарском силом носити деду на крштење — На упит, ко матице води, одредила је влада, да деду припадају областима и све случајеве, што спадају у матице, а ове предају уписе водитељима законом прописаних матица.

Заст. др. *Плавшић* слаже се са баном у схваћању питања гледе уређења интерконфесионалних односаја. Код нас те потребе нема. И по најстрожијем праву, које иреди за кат. цркву, није нужде, да се у то дира. Доказује осиртом на толике истицане реверсе код мешовитих бракова, који, ако се укратке немају никаква траг. последица. У конкордату има установа за нутарњи живот католичке цркве, које не слећају ни којој другој цркви. И протестанска црква има својих нутарњих установа према својим начелима. Појединих препора има међу црквама; но ту може и без посебнога законодавства влада да успоставља правицу.

Заст. *Куртовић*: На ком темељу у Хрватској и Славонији стоји конкордат? На њ се наше области позивљу.

Заст. др. *Плавшић*: Државни акти са преустројством државе губе предност у преустројеној држави ако се по компетентним факторима докину. Где се недокине крепост, ту вреда и даље.

Светли *бан*: Конкордат као интернационални уговор не постоји. Многе су установе већ докинуте код нас других законима Које нису докинуте. вреди као још недигнути патепат. Није нужно сасвим стављати паван крепости конкордат; но има ли у њему која установа међуконфесионална, то би добро било, да се такове докину. Могле би се све сабрати и докинути; но такову раду као да не прија данашње време, кад је завладала нека бојазан од те руке реформа

Заст. *Куртовић* пите закон о конфесијама, као што га има Угарска од г- 1868. Непротива се конкордату као закону за нутарње уређење католичке цркве; али у њем има установа, које дирају и друге вере. На пример §. 43. конкордата, који подаје судбеност католичкој цркви и у браковима, где је само једна страна католичка. Антикварне установе морају да се докину; али ако није згодно време не мари уртирати.

Заст. др. *Плавшић*: Конкордат је усвојио само начела црквеног католичког права. Црква за овај форум од свога права не одступа. Конфесионалних закона немамо, та ни грађанског закона нисмо ни градили, али смо га прихватили. Прихватисмо и патент са конкордатом, прихватисмо закон за уређење грчко-источне цркве и т. д.

Уређење интерконфесионалних односаја несумњиво је потребно. То уређење захтевају и они конкретни случајеви, да се по вољи родитеља у православној цркви крштена деца из мешовитог брака рекламовала за римокатоличку цркву, те решењем вис. владе иста деца морала брисати из матица православне и уписати у матице римокатоличке цркве. На основу чега? На основу резолуција и патената из XVIII. века! Зар то није unicum установити једне земље и државе? — Много споминьани конкордат тиче се истина унутарњег уређења римокатоличке цркве, али он садржи установе, које се тичу неких односаја римо-католичке цркве и према не римокатоличким црквама, и то на очигледну штету за ове, на очигледну неправду према овима. Измену **тих** установа тражимо. Та прерогатива римо-католичке према осталим црквама, законом признатим и изједначеним са римо-католичком црквом, — треба укинути. Подржавати их у данашње доба, по нашем схваћању, није баш време. Јер подржавање тих и таких прерогатива, *на баш у данашње доба*, могло би изазвати баш оно, чему се жели избећи.

Ми не тражимо много, нити оно, што се не може и што не би било праведно и сувремено. Тражимо *једнакости и равноправности вероисповести законом већ изједначених*. Да се то изврши нису потребне „реформе“, него отклоньење онога, што вређа и изазива све законом признате вероисповести с једне, а признати принцип једнакости и праведности с друге стране. А да се то учини, са свим је и право и сувремено,

(**Посланица прав. српских архијереја митрополије Карловачке**) коју је св. Архијерејски наш Синод на седнице своје од 17. (29.) септембра о. г. упутио пречасном свештенству и благочестивом народу богоспасајемих епархија: бачке, темишварске, крчачке, будимске и градова Реке и В. Кањиже, дошао је петроградски „Церковни Весник“ у опширном изводу.

(**„Православни Амерички Весник“.**) Православна руска мисија у Америци корача напред. Она ради, да и зарађује славу свеог православља и у далеким земљама средњевених држава американских. — Као што јавља петроградски „Церковни Весник“ почети ће православна руска мисија у Америци од г. 1896. издавати и свој орган под именом „Православни Амерички Весник“. Излазн ће неко време у Сан Франциску, на руском и енглеском језику. А поштo се мисли столица руског епископа преместити у Њу Јорк, то ће се и уредништво органа мисије по својој прилици пренети у Њу Јорк онда, кад се изврши премештај епископске столице.

(**Нова јеврејска секта**). У Русији је основана нова јеврејска секта, која ће се звати Нови Израиљ. Ова секта одбацује разјашњење старог завета по талмуду, те не признаје талмуд. Ово је исповедање нове секте: 1. Пет Мојсијевих књига; 2. понедељак сматрају првим даном у седмици, те светкују недељу; 3. одбацују обрезање. 4. молитве у духу талмуда исправиће се у духу нове секте; 5. синагога ће се звати Нови Израиљ; 6. јешће свако месо. које једу Хришћани; 6. руски језик примају за домаћи језик; 8. испуњаваће све грађанске дужности, нарочито војничку дужност; 9. чланови ове секте не смеју да кађишаре; 10. Нови Израиљ као секта организоваће се, кад владе одобри правила; 11. секта захтева потпуно уживање грађанских права и нарочиту дозволу за склапање мешовитих бракова; 12. ради разлике од Талмудиста, посебне светкама знак не одену.

(**Најјачи човек на свету**). Бечки лист „Das interessante Blatt“ од 7. новембра (по нов.) 1895. год. — доноси четири слике у разним позитурама, „најјачега човека на свету“ — Драгољуба Михајловића. Србина из Србије, но занимању медицинара у четвртој години, а поврх тога још овим описом: У Бечу се находи сада човек, кога медицински и атлетски ауторитети држе за најснажнијега човека у свету. Овај дан није још показао никакве јаче пробе о својој надљудској јачини; ну, цео начин телесне грађе, развијеност његових мишића, дали су потпуна оправдања назначења личностима, даму прогностикују да он припада дивовске роду и да га нико од мајстора и љубитеља атлетства у јачини неће моћи достићи, кад се он само буде извежбао. Младић је гостујат ђак медецине на бечкоме универзитету: г. Драгољуб Михаиловић, Србин, рођен у Алексинцу у Србији. Њему је тек 23 године, а начинио је у своју отаџбини сензације својом изванредном јачином, јер се одиста није могао нико мерити с њиме у телесној снази. Кад је дошао у Беч било је сасвим појмљиво, да је потражио бечке атлете, који уживају златна гласа у иностранству, и опробао је своју снагу са сватом бечких атлета. У атлетском клубу „Херкулес“, којем је управитељ добро познати атлета Карлос Витеза, чинио је српски атлета више пута пробу своје јачине; и Витеза који са правом рећи може, да спада међ нај јаче људе на свету, надао је младом медицинару следећу: да он и данас, још незавршбан у атлетској вештини, заслужује прво место међу нај јачим људима на свету. Михаиловићеве су колеге са универзитета много говорили о његовој јачини; а један од најчувенијих анатома на универзитету — деловорвано је једном приликом својим ђацима у учионици, изванредно развијену мускулатуру и снагу српскога ђака; и та је демонстрација у толико већу сензацију учинила, кад професор рече, да још није видео тако развијене мишиће. Михаиловићеву су снагу мерили и дошло се до уверења да је он у стању да убије човека једним својим ударом. Он је исто тако доказао, да се може успешно борити против дванаест обичних људи, јер он сваја са својом јачином и знатну окретност што га уздиже изнад осталих атлета. Млади се атлета неће за сада јавно продуцирати, почем, као академски грађанин не може то ни чинити; ну кад буде свршио ову започету медецинску науку, науман је Драгољуб Михаиловић да покаже своју пуноћу снаге.

XXXI. XXXII. и XXX II. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ

ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ

О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ

И

О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА

у преводу српском

штампани су и разасланн претплатницима. Уверени смо да ће српски превод ових законских чланака врло добро доћи нашем свештенству. За то га и штампасмо, да свештенству ту услугу учинимо; а за то се надамо, да ће га свештенство и набавити.

Високом одлуком св. Архијерејског Синода прописани и од 1. јануара 1896. у употребу стављени **нови табаци црквених матица, и бланкети за брачна, испитна и венчана, известића, штампана су и могу се одмах добити само у овој штампарији.**

Сва матичних протокола израђујемо у златитој књиговезници. Имамо готових увезаних све три врсте протокола, са 50 и 100 табака.

Хартија матичних табака је, према надлежној високој одредби, фина, јака, тако звана: Dienstzettel (I. врста). На инак табак стоји само 5 новчића.

Сто бланкета брачних извештаја стоји 1 фор. На комад $1^1/_2$ новчић.

Славним парохијским звањима и црквеним општинама препоручујемо приликом набавке ма-

тичних табака и брачних извештја, још и набавку **најновијих** *табака за домаће протоколе*, званичних коверата, позивница у седнице црквених скупштина и одбора, доставница, сексибитних и експедитних протокола, седничких записника од разне — по наруџби — хартије; печата на парохијска звања и црквене општине (штамиљ с кутијом).

Књиге које се могу код нас одмах добити осим горе означене, ове су:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с' руског превео *Васко Мирослављевић*. (Препштампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Препштампано из „Српског Сиона“) Цена 15 н

4.) **Догматичко Богословије** *прва дио* превео и где-где допуњено протосинђел Митрофан Шевић. Цена 2 фор.

5.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Препштампано из „Срп. Сиона“). Цена 10 н.

6.) **Песме за децу** намењене особито учењу по забавиштима и основаним школама. Од Ив. М. Поповића. Цена 20 н.

7.) **Хоће ли бити од користи? или истина против неистине о народно-црквени фондовима.** Препштампано из „Српског Сиона“ за г. 1895. Цена 25 нов.

8.) **„Српски Сион“** од 1891. до ове године.

9.) **Малая Катавасія содержащая въ себѣ различныя пѣсни и пѣснопѣнія, во обыкновенныхъ случаяхъ православныя церкви употребляемыя, такожде и прочихъ благочестивыхъ христіанъ, изъ святыхъ церковныхъ книгъ устроенныя.** Цѣна книзѣ сей 20 новч.

10.) **Граматика црквенословенског језика.** Својим ученицима саставио Јован Живановић. — Цена 85 новч.

Српска манастирска штампарија.

Упозорујемо пречасно свештенство на књижицу нашег издања:

ИМЕНА БОЛЕСТИ

ШТО МОГУ СМРТ ДА НАНЕСУ.

Научни (латински) називи протумачени немачким, мађарским и српским језиком. *Саставио Др. Илија Остановић*. Цена 25 новч.

Упозорујемо пречасно свештенство нарочито сада, јер добија — оно у Угарској од 1. окт. о. г. — мртвачке цедуље *само са мађарским називима* болести, те му је та књижица од сад од преке потребе.

Иста књижица ће добро доћи *свештенству и осталих вероисповести*, те молимо наше п. н. свештенство, да га даном му приликом упозори на ту *сваком свештенику добро дошлу књижицу*.

Српска Манастирска Штампарија
у Карловцима.

Српска Православна црквена општина Молска.

Сведочанство!

Овим се од стране српске прав. црквено-школ. општине молске званично сведочи, да су г. г. Бранка Ђорђа пл. Бота и синови звоноливје из Вршца једно велико звоно од 800 килогр. салили на опште задовољство ове црквене општине.

Израда је звона изврсна — још досад нигде невиђена — облик врло леп, не знамо шта ћемо пре похвалити звоно или израду, а звук звона је такав, да својим звоником и при том чистим гласом побуђује односно зове сваког прав. Хришћанина на молитву, тако, да их свима српско прав. црквено-општинама као праве вештаке у овој струци смело препоручујемо.

Срећан је сваки онај народ, који оваке спонове вештаке има.

Слика се св. Саве уливена у звоно тако блиста, да се на првом погледу види, да ју је вешта рука израдила. Желимо нашим уметницима срећан и дуг успех у њиховом раду.

Из седнице црквено-школ. одбора држане у Молу 24 септембра 1895.

Нина Н. Максимовић — перовођа.
Лаза Јованов — председник.

Последња опомена!

Слали смо опомене, поштанске мандате (који нас стаје не мало трошка), опомињали на овоме месту не једаред, но све је то било узалуд. Неки нам дужници шта више повратише и поштанске мандате непеплаћене, а нпак примаше лист и даље.

Вересија и дуг што их немамо да потражујемо од наших претплатника и дужника за стечајеве и огласе за прошлих и из ове године достигли су већ толику своту, с емо принуђени да се латимо и последњег средства, да до својих тражбина дођемо.

Да никога тај поступак наш не изненади, а да се нико на нас не потужити не узмогне, ево и последњи пут опомињемо и молимо све наше дужнике, да нам дуг подмире до 30. новембра о. г.

Ко нам до тог дана дуг не подмири и претплату и за последњу четврт ове године не пошље, обуставићемо му лист, а тражбине своје утуживћемо судским путем.

Да до тога није дошло, ми смо до сад и сувише учинили; а да до тога и не дође, ништа не стоји до нас.

Администрација „СРПСКОГ СИОНА“.

СТЕЧАЈ. 185 3—3

Овим се расписује стечај, на два упражњена учитељска места, учитеља и учитељице, једно на шесторазредној мушкој, а друго на шесторазредној женској народној школи у Вел. Средишту.

Годишња плата учитељу је 360 фор. а.вр., за држање повторне школе 40 ф. и 10 ф за писаћи прибор, 6 јутара комасиране земље, и $^1/_4$ јутара њиве и екивалент плаћати учитељ; дрва имаће 4 хвата, у природи слободан стан са две наторане собе, кујном, шупајзом, подрумом, шупом, шталом, и пространом од авлије одељеном баштом.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане предмете у школи деци предавати, у цркви појати, децу и одраслију младеж, ако је вичан у поталном пјењију обучавати, за које ће од црквене општине обдарен бити; повторну школу држати, у црк. школским седницама перо водити као и остале бележничке писмене дужности вршити. Осим тога децу катамљеву обучавати, и истовјавати да се деца свуке недеље и свеца у чираке и ринџе облаче. Желити је да се компетенти лично пријаве, и да у св. цркви у дан недељни или празнични, поје. Пријављене имају они који су сомборску препарандију свршили, а оспособљени су из мађарског језика;

Годишња плата учитељици је 320 ф. ав. вр. 40 фор. за повторну школу, 10 фор. за писаћи прибор, $^1/_8$ јутара њиве баште, на које ће бити дужна порез и екивалент плаћати учитељица; 4 хвата дрва, слободан стан, са две наторане собе кујном, шупајзом, подрумом, шупом, шталом, из које стечени на таван, воде, и пространом од авлије одељеном баштом. Приметити се има, да се у стану односно згради женске школе налази црквени магазин, а у дворишту исте зграде 1 јединица, коју црквени одбор под закуп издаје, како би свагда по потреби слободан приступ имао у двориште.

Изабрана учитељица биће дужна све школском уредбом прописане предмете, као и ручни рад и кућарство деци предавати, децу црквеном појању обучавати, и редовно с' децом богослужење посећивати.

Узеће се у обзир молбенице само оних, које су учитељску школу у Сомбору свршиле, и које су из мађарског језика оспособљене.

Оспособљени учитељи и учитељице који желе једно од упражњених места заузети, имају своје лично устројене молбенице најдаље до 10/22. новембра 1895. на потписаног председника управити.

У Вел. Средишту 13 октобра 1895.

Управитељ: Председник школ. одбора:

Александр Кецела. Жива Стапчулов.

Ad. K. 1492/505 ex 1895. 200 3—3

ЕДИКТ.

Услед брачноразводне молбе Алексе Сенчанина из Шапинаца против супруге му Данице рођ. Живојиновић из Врдника сада непознато боравишта, позива се овим речена Даница, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртитељ едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место себе даваоца пребивања свога пријави, поштo ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице арх. конзисторије држане у Карловци 26. сент. (8. октобра) 1895.

Бр. 4 МШО. ex 1895. 207 2—3

СТЕЧАЈ.

На темељу вис. одлуке сл. ЕПО Бачког бр. 1414/210 ex 1895 расписује се **нови** стечај на упражњено учитељско место *у Сеземну*, са годишњом учитељском платом од 620 фор. т. ј. шестотина двадесет фор. и вр од које ће свете учитељ 420 фор. из варошке а 200 фор. из црквено школ. општинске благајне у месечним оброцима примати.

Учитељ ће дужан бити школ. уредбом од 1872. §§ има 18. и 79-им, не мање §§§ има 15. 17 и 18-им Дисциплинарних правила од 1876. пропишане дужности, уз горе означену учитељску плату, тачно и савесно обављати.

Од компетената истражује се § 58. школ. уредбом од 1872 прописана квалификација, оспособљена из мађ. језика, а осим тога да су потпуно вични у говору, тако и у писму.

Рок стечају овом, после: првог објављења пакон 4 недеље дана.

Школски одбор.

Ad III. C. 331/240. ex 1895. 208 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места учитељице за ручни рад и кућарство у српској учитељској школи у *Сомбору* овим се стечај расписује.

Молбенице за ово место имају се најдаље *до 8. (20.) децембра 1895. тодишње срп. прва. народном школском савету у Карловцима.*

Молитељице имају доказати да су Српкиње православне вере, да су у овој струци оспособљене односно испитане и да потпуно владају српским језиком.

У дужност изабране учитељице спадаће стручну наставу у ручном женском раду и кућарству само на српској учитељској школи сомборској у прописаном броју часова обављати.

Плата је 500 фор. годишњих.

Уз седнице срп. прав. народног школског савета држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1895.

Председништво
срп. прав. нар школског савета.

СТЕЧАЈ. 205 2—2

На темељу одлуке Славног Школског Одбора Епархије Бачке од 3/15 октобра Бр. ШО. 1236-1281-1284/1895 ех 1895. овим се *поново* расписује стечај на упражњено учитељско место на овд. шесторазредној мушкој вероисповедној школи.

Са истим местом скопчана је ова плата:

1. У готовини 400 фор. а. вр. годишње.
2. У име огрева 20 фор. а вр. годишње.
3. Сваке треће године 40 фор. за држање повторне школе.
4. Стан по пропису са припадајућим вртом.
5. 9-572/1600 јутара I. класе комасиране земље.
6. 5643□° I. класе пашњачке оранице земље.
7. Један леп врт ван села.
8. Кад на погреб позван буде, добија од дотичног за парадни I. фор. а за обичан 40 н.

Дужности су школском уредбом прописане, но осим истих дужан је изабрани учитељ на недељним и празничним богослужењима, као и на литургији прече освећених *бесплатно* појати и децу појању обучавати. Осим тога ако је вичан преводству или књиговођству добија из црквене касе за сваку ту дужност по 50 фор. годишње.

Дужност учитељску обавља ће у оним разредима, које му шк. одбор по потреби додељивао буде.

Онај молитељ, који је вичан хармонијском појању, а к' томе се и лично прикаже има првенство.

На горе речену земљу, државни порез и еквивалент плаћа изабрани учитељ.

Приметити је, да изабрани учитељ до 30. сент. 1896. неће уживати речену земљу у направи, него само припадајући му део од овогодишње закупнине, која износи 322 фор.

Они оспособљени учитељи, који ово место получити желе, нека своје добро инструисране молбенице до 25. новембра (7. децембра) 1895. овом школском одбору поднесу.

Из седнице школ. одбора српских вероисповедних основних школа, која је држана 26. окт. (17. нов.) 1865. у Ст. Палапци (B. B. m. n. p. Németpalánka).

председник школ. одбора
Кузман Милојевић
парох

Константин Јанковић,
перовођа.

СТЕЧАЈ. 203 3—3

На упражњено место учитељице на овомесној срп. прав. основној школи у горњем граду овим се оглашава стечај.

Плата је учитељице годишње 500 фор и 100 станарине.

Учитељица је дужна школском уредбом прописане предмете у школи предавати, и женски ручни рад осим у свом још у једном разреду предавати.

Компетенти нека се обрате својим ваљано и прописно снабдевеним молбеницама у року од шест недеља дана рачунајућ од првога објављења овог стечаја, потписаном школском одбору.

Из седнице школског одбора, држане у Земуну, 21. октобра (2. новембра) 1695.

перовођа: председник:
Тома Марковић. Пет. Петровић.

СТЕЧАЈ. 204 2—3

Овим се по трећи пут расписује стечај на упражњено учитељско евентуално учитељичко место на овданшим салашима.

Годишња је плата: 400 фор. и слободан стан од једне собе.

Рок стечају траје до 3. Децембра о. г.

Из седнице м. ш. одбора у Бачком-Петровом-Селу 29. октобра (7. новембра) 1895. држане.

Милош Алексић, **Паја Вујчин,**
нзр. учитељ и перовођа председник м. ш. одбора.
м. ш. одбора.

СТЕЧАЈ. 206 2—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Бочару (Торонталска жупанија).

Са овим местом скопчана су следећа берива: 450 ф. слободан стан са врло пространом кућном баштом, $^1/_4$ лапца баште ван села, сламе за огрев колико устреба; од укопа — где учитељ позван буде — од великог 1. ф. од малог као и од парастоса 50 н.

Дужности су школском уредбом прописане, осим тога је учитељ дужан у цркви при сваком богослужењу појати, децу у црквеном појању обучавати, повторну школу држати и у црквено-школским седницама перо водити.

Рок стечаја и дан избора је Никол. дан т. г.

Из одборске седнице држане у Бочару 29. октобра 1895. год.

Школски Одбор.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 19. новембра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОКРУЖНИЦЕ

У погледу небиљеговања молби за получење архијерејске диспензације и брачних известија, те у погледу бесплатнога получења именованих диспензација у — епархији бачкој.

През. бр. 69. ех 1895.

Пречасни Г. Протопресвитер!

Ради олакшања за ступање у црквени брак у они случајевима, где се претходно брачна диспензација од надлежног Архијереја получити има, за нужно налазимо наредити, да се у будуће такове диспензације у области Наше епархије без икакве новчане пристојбе издају.

О чем не пропустите пречасност ваша парохијско свештенство протопресвитерата вашег знања и равнања и односно евентуалног употребљења ради обавестити.

У Новом Саду, 21. окт. (2. нов.) 1895

Герман Опачић с. р.
Епископ.

К. 1591. ех. 1895.

Пречасни Г. Протопресвитер!

Пошто архијерејске диспензације као и парохијска известија у брачним стварима нису више за нашу државу важећи документи, то се ни молбенице за получење архијерејске диспензације ни брачна известија немају више биљеговати.

О чем се пречасност ваша а путем вас и свештенство протопресвитерата вашег знања и равнања ради обавештава.

У Новом Саду, 13./25. новембра 1895.

Герман Опачић с. р.
Епископ.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Пред састанак „анкете ради ријешења питања о састављању и штампању вјероучевних књига за основне и средње школе.“

У овогодишњем 39. броју „Срп. Сиона“ објављено је, да је „св. Синод овлаштио високопреосвећеног г. епископа бачког Германа Опачића, да сазове *анкету* ради решења питања о *састављању* и *штампању* вероучевних књига за *основне* и *средње* школе: а уједно је умолио саборски одбор да одобри и изда потребну своту за подмирење трошкова те анкете.“

Закључком овим изрекао је св. архијерејски синод православне српске митрополије карловачке једну одлуку, истина са свијем природну, али и значајну, одлуку наиме, да он на своју бригу узима ријешење питања о уџбеницима за вјерозаконску обуку у основним и средњим школама.

Овијем је скинута та брига са свију, који су, звани и незвани, на своју руку покретали и на свој начин хтјели да ријеше, па и ријешавали важно ово питање. Бригу ту брине сада св. архијерејски синод, њиме овлаштени госп. епископ и они, које је св. синод на то позвао, или они које св. синодом овлаштени госп. епископ на то одабере и позове.*

Ми други могли би сада обратити своју пажњу на другу страну и за другим својим послом поћи, а питање о уџбеницима за вјерозаконску обуку наше најмлађе и средњошколске омладине позванима препустити и њиме се не бавити.

Али уредник „Срп. Сиона“ не ће још да се окани овога питања, већ ме позва, да напишем: шта мислим о тој анкети и о начину, којим она треба посао свој да започне и сврши. Увјерен сам да би најбоље било, не начати се у туђи посао, према томе, не одазвати се позиву госп. уредника. Било би то најбоље, ако већ ради ничега другога, а оно бар ради тога, да ко год опет не свали на ме осуду, да само спиљам и којешта измишљам!

На инак, пошто сам у дну душе увјерен, да је таква осуда изречена ради ствари, која је добра била, и пошто држим да би, одбијајући позив г. уредника, а из бојазни да ме и опет суде и осуде, огријешио се и сам о своју мисао, одазивам се позиву и ево ћу рећи своје назоре о споменутој анкети и начину њезина рада.

Да премучим те своје назоре, рекох, огријешио бих се и о своју мисао. Тијем сам хтио рећи, да је мисао о анкети овој била и моја мисао.

Има томе већ неколико година, како ми један од наших болих педагога, или бар педагошких писаца, постави питање: За што не напишете један добар катихизис за нашу дјецу?

Мјесто одговора на ово питање, ставио сам и ја њему питање: а зар би се Ви одважили, да се сами писања катихизиса латите, ако би Вам била намјера, да напишете у свему добар катихизис, који би захтјевима и религијозне обуке и педагошко-дидактичним правилима одговарао, те био потпуно сагласан потребама и цркве и школе?

Могли би се удружити, одговори он. Ви, човјек црквене службе, и ја, човјек школске службе, да се сложимо, па ваљда би могли добар уџбеник написати.

Може бити да би у друштву успјели, али, рекох му, ако би тај у друштву састављен катихизис по себи и сам за се и добар био, опет сам увјерен, да би исти, доведен у свезу са осталим што се у школи учити има, постао несавршен. Ви знате, тако наставих, да се у нашим школама не учи само катихизис, већ и друго

* Дознао сам, да су у одређену анкету позвана већ ова господа: протопрезвитер ст.-бечејски Јован Берета, протојереј и пр. ректор богословије Јован Вучковић, протојереј и катихета Милош Јелић из Госпића, катихета јереј Сава Теодоровић из Земуна, катихета, јереј Јован Петровић из Загреба, професор богословије јереј Јован Живковић, катихета јеромонах Михаило Миловановић из Н. Сада, катихета Јаков Александар Живановић из Осека; затим господа: Димитрије Нешковић, кр. жупн. школски надзорник из Београда, Гавро Вујић равнатељ учитељ. у Вуковару и Никола Шумонја професор препарандије у Пакрацу. Ур —

што-шта из области религиозно-нараственне. Све пак што се учи, треба да је тијесно везано, да једно из другога извире, једно другом пут крчи, уз то још да је у доброме складу са укупним душевним развитком, до којега школа свог ученика сваке поједине године, шта више, свакога појединога дана, а можемо слободно рећи, са сваком поједином лекцијом, доводи. На при таквим околностима да пишемо, ма и у друштву, добар катихизис! А знамо ли, да ли нам је основа, на којој би тај катихизис засновали, добра и прикладна? Да ли је наставни план ставио у основу, из св. Писма, оно и само оно, што би ми нашли, да, према душевном развитку ученика и свети појмова. до којих се узвио у оно доба, када би му ми у руке дали катихизис. у тај катихизис сведемо и повежемо? Поред овога, шта ћемо са онијем, што после катихизиса долази? Да ли наставни план не изискује у томе што више, или можда мање, но што је наш катихизис кадар оправдати, или што он оправдава? Видите ли, како је савршенство и најбољега катихизиса ствар врло релативна. Он је добар само онда, ако је све друго добро и ако је он сам састављен према свему ономе другом. За то ја мислим, да онај, који хоће да има *добар* катихизис за школу — јер о овој је само ријеч — мора прије свега имати скројен *добар* наставни план, не само у најкрупнијим тачкама, него и у појединостима, и тек онда да оно мјесто, за које је катихизис одређио, њиме испуни. Ради ли он друкчије, написаће можда изврсну књигу са натписом катихизис, али је врло вјероватно, да та изврсна књига, као катихизис за школу, неће бити добра. Поште пак ни један појединац нема права на прописаноме наставном плану ништа мијењати, дакле ни онда, када би на њему и у њему опазио баш и погрешно што-год, то наравно да нико не може гарантовати ни за врсноћу. рецимо, катихизиса, који би написао, јер то зависи од врсноће наставнога плана. А на тај наставни план баш подижу се тужбе са свију страна, и ако наши катихизиси збиља одговарају томе плану, онда и тужбе на њих и осуде над њима, погађају наставни план. Ко дакле хоће да у уџбеницима нашим што год поправља, мора прије свега приступити поправци наставнога плана, а ово опет не смије нико самовласно чинити. Не остаје према томе ништа друго, него да она власт, која наставни план прописује, подвргне исти оштром прегледу. Оштри тај преглед морала би односна власт повјерити оштрим очима најбољих вјероучитеља, најискуснијих педагога, највршнијих учитеља. И тек онда, када и ако ови успију прекројити или скројити добар наставни план, може се на основу истога пријећи, са изгледом на успјех, на поправљање данашњих уџбеника, или писање нових, који би, као школске књиге, могли бити добри.

Имате потпуно право, одобраваше он, премда ја о тој ствари нијесам тако мислио. Али, када ће то бити што би Ви хтјели да буде?

То ће бити онда, када наш архијерејски синод буде хтио узети ствар у своје руке, када се он одважи, да тражи и када нађе згодне људе за посао, па им га повјери и омогући им да га и ураде. Тијем мишљах наш разговор завршити.

Али не хтједе наш педагог још да сврши, већ наставља: Ви сте сада дошли у Сион, па покрените то питање и гледајте да се оно ријеши овако, како сте сада говорили

Није моја ствар, рекох му, да оваква питања покрећем. Круг мојега дјелања други је. Али, ако ми ма који од онијех, који се и о овоме, као и о свему што се дотиче вјере и цркве морају да старају, ако ме ма који од њих потакне, да и о овоме што речем, знајте да не могу ништа друго рећи, него ово што сам Вам сада изговорио.

Овако се свршио наведени разговор између госп. Димитрија Нешковића и писца ових редака.

Рекав ово, ја сам у главном одговорио и ономе што је г. уредник хтио.

У горњем изражени су и моји назори о задаћи ове наше анкете и гледиште моје на начин, на који би она, по моме мишљењу, своју задаћу ријешити требала.

Горе реченоме мало бих шта имао још

додати и кад додам све што мислим, онда би слика у каквој рад ове наше анкете заминљам, била оваква:

1. морали би бити за чланове те анкете узети најпознатији вјероучитељи и основних и средњих школа, најспособнији учитељи основне школе, који су уз учитељску вршили можда још и вјероучитељску службу, стручњаци богослови и стручњаци педагози,

5. чланови анкете имали би за времена бити извјештени о постављању њиховом за чланове исте. Уједно би им се имало ма и кратко, али свакако тачно саопћити, шта св. синод жели, с позивом да сваки по најбољем свом знању и умијењу о задаћама анкете размисли и у питањима која ће она рјешавати, упути се,* нарочито пак

3. сваки члан ваљало би да темељно проучи наставни план за вјерозаконску обуку у основној школи, вјероучитељи средњих школа, стручњаци богослови и педагози, још и о наставном плану за вјерозаконску обуку у оним школама, које се зову средњима, или имају природу ових. Примедбе своје о тим плановима требао би сваки у облику биљежака на артију да стави,

4. на исти начин имали би чланови прегледати данашње уџбенике за вјерозаконску обуку и ових и оних школа, те констатовати, да ли они данашњем плану одговарају, да ли су сходне напријечном умном развитку оних за које су одређени, да ли стоје у складу са општим захтјевима школске обуке И овдје би требало биљешке чинити и све што се опази на артију ставити,

5. пошто мине вријеме, које је за овај посао потребно, требало би да се сви чланови састану и на првом састанку рјеше:

а.) да ли су данашњи наставни планови добри, ако нијесу, у чему нијесу; могу ли се кратким путем прекројити, или треба нове кројити

б.) како треба нови план да изгледа, шта треба у поједине школе и у поједине разреде унијети

в.) ко ће направити нацрт за наставни план разноврсних основних и средњих школа.

г.) да ли би се, према утврђеним начелима, који од уџбеника могао задржати било недирнут, било поправљен, и за које би школе и за које разреде требало писати нове уџбенике.

д.) ко би имао писати нове уџбенике, или поправљати данашње,

6. утврдивши све ово чланови би се разишли. Они којима је повјерено састављање нацрта за наставне планове, израђивали би их, наравно по утврђеним начелима, а они који би имали поправљати садашње, или писати нове уџбенике спремали би се за свој посао,

7. када наставни планови буду израђени, састали би се чланови на ново, ради коначног утврђења наставних планова, на свршивчи тај главни посао својега састанка ваљало би још да одреде, који ће чланови прегледати поправљене, или на ново изређене уџбенике, и приближно бар да одреде вријеме, докле тај посао треба да се уради,

8. чим који члан са израдом повјереног му посла буде готов, требало би да га пошаље одређеним прегледачима, који ће испитати, да ли је посао сходно наставном плану израђен и да ли је правилно и згодно написан. Односне своје примједбе прегледачи треба да саопће писцу, а овај или да их усвоји, или пак, ако их усвојити не може, да их, заједно са својим рукописом, поднесе предсједнику, који ће се постарати за ново прегледавање и коначно редиговање односног уџбеника,

9. спремљени уџбеници, које су прегледачи коначно одобрили, а предсједништво, добивши их, ако им нема ништа да приговори, могли би се одмах поднијети предсједништву св. архијерејског синода ради одобрења и овлаштења за штампање,

10. ако би било у коме случају противности између анкетом одређених прегледача и писца којега, или између прегледача од предсједништва одређених и писца, те се они сложити не би могли, тада би по свршетку свега после требало сазвати анкету на састанак, да рјеши о спорним питањима, односно да се постара за изготовљење и тих уџбеника.

Тако ето мислим о раду ове наше

* Све је то већ учињено, и анкета сазвана за 11. (23.) децембар о. г. Ур. —

анкете, у колико се исти тиче *састављања* уџбеника. Не мислим да сам потпуно и исцрпно све казао, али и оволико ће бити доста, да чланове на даље размишљање потакне.

Што се тиче пак задаће њезине око *штампања* тих уџбеника, о томе ћу можда други пут коју рећи. Сада још није нужде.*

Карловци, на дан св. Јована милостивог 1895.

Ј. Вучковић.

* Знајући, да ће и штовани г. писац бити члан уредништва анкете замолили смо га, да у овом листу изнесе своје мисли о послу, што ће га та анкета имати да предузме. У изложеним мислима овога чланка наћи ће чланови анкете градива за разматрање. Добро смо, дакле, радили, што смо штованога г. писца покренули, да с тим мислима изађе пред шири круг. Жеља би нам сад била, да то покрене и остале стручњаке, да и они изнесу своје мисли и назоре о послу, који анкети претстоји. То не само да би олакшало, него би и успешнијим учинило рад и посао анкете. Посао састављања катихизиса је многоструки, управо компликован. Треба пре свега утврдити дидактично-методичка начела томе послу, треба утврдити цео један систем, начела којега ће цео материјал катихизичких уџбеника проведзивати. О тим начелним и општим питањима важало би повести реч и пре састанка анкете, јер то може само користити раду њезином.

Оправдан је назор штованог г. писца и о наставном плану, боље рећи наставним плановима, јер једни су у Тројединици а други у ужој Угарској. Састављање нових катихизиса и вероучених књига имала би анкета спровести према градиву наставних планова, које би она сама утврдила и као најбоље проналзи. Да се онда ти наставни планови, према којима би се катихизиси састављали, својим путем пропишу у одношним школама, брига би то била надлежних духовних власти. Оне би то, као прво позване и надлежне за то, и учиниле, чим би ново састављене наставне планове са одношним уџбеницима као ваљане проналзе, усвојиле и дозволиле. Анкета, дакле, нема ради своје. А писца чланова из којих ће се она састављати, јамче нам, да ће она свој посао и извршити, на задовољство св. Архијерејског Синода, а на славу своје цркве и напредак религијозно-верског и нравственог васпитања народног. Ур. —

О МИЛОСТИЊИ.

ПО УЧЕЊУ СВ. ОТАЦА ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГА И ДРУГИХ.

(Наставак).

Господ нам је даровао моћ да чинимо милосрђа за то, што нас он љуби. Његова је тежња, да чинећи доброчинства достигнемо највише награде — да будемо синови његови; и да би тим стекли једно од најглавнијих средстава за очишћење грехова. „Као што је у лекарији, говори св. Јован Златоусти, и ако се она састоји из небројено лековитих трава, ипак једна једина попајглавнија; исто тако је и између разних средстава за покајање милосрђе најглавније, шта више од њега управо зависи све. Јер послушај само, шта говори св. Писмо: *Дајте милостиње, и гле све ће вам чисто бити* (Мат. 11, 41.); и још: *милостињама и вером се очишћују греси* (Причт. 15. 27.); и још: *огањ ужарени гашава вода, а милостиња очишћава грехе* (Сир. 3. 30). И нема греха, кога она не би могла очистити, кога она не би могла истребити, јер је сваки грех ниже ње. Она је врло згодан лек за сваку рану. Шта може бити горе од Митара? Он је способан за свако зло и за свако недело. Но ето је милостиња очистила и нечеститост и грешност Закхејеву. И Навуходоносору, који је учинио врло велики грех и недело, говори пророк Данило: *царе, да ти је угодан мој савет, откупи се грехова својих правдом, и безакоња својих милошћу према невољнима.* (Дан. 4. 27.) Шта се још може сравнити са таковим човекољубљем? После безбројних грехова, после хиљаду безакоња грешнику се обећава опроштај свега, ако узбуде пун љубави према невољнима. Ништа не може са таковом снагом угасити пламен наших грехова, као што може милостиња. Она је изнад свију добродетели. Она је царица добродетели, која уводи људе врло брзо у небо. Она нам је најбоља заштитница. Она је врло угодна Богу и налази се у близини његовој, заузимајући се одлучно за свакога, који јој утиче. Сила њезина је тако огромна, да она може молити и за оне, који су пали и који су згрешили. Она разрешује окове, разгоњава мрак,

угушује пламен, умртвљује прва греха, избавља од шкргута зуба. Њојзи се без препоне отварају врата небеска. Као год што царицу, која улази у двор, нико од стражара, који чувају врата на двору, не сме да запита, које и од куда је, већ је одмах са почашћу примају; исто се тако догађа и са милостињом, јер је и она у истини царица, која чини људе правим синовима божјим. Она је лака и брза лета, има златна крила и полет, којим се паслађавају Анђели. У ње су, као што вели Псалмопевац Давид: *крила голубија, посребрена, а перје јој се златни.* (Пс. 68. 15.) Она лети као голубица, злаћана и живахна, одарена њежним погледом и милим оком. Она без прекида гледа на више и окружује се са свију страна великом славом божјом Она је девица, златних крила, украшена, лица њежна и бела. Она је лака и брза лета и предстоји престолу царскому. Кад нас буду подвргли страшном суду, она ће долетити изненада, пријавиће се суду и ослободиће нас од казне, осењујући нас својим крилима Велики је полет у милостиње, јер она просеца ваздух, пролази месец, узлази изнад сунчевих зрака, достиже до самих небеса Но и ту се она не задржава, већ пролази и небо, обилази сапове Анђела и ликове Арханђела, и све Вишње силе, па долази самому престолу царскому. Научимо се тому и из самог св. Писма, које говори: *Кормилије, молитве твоје и милостиње твоје изиђоше пред Бога.* (Дјеј 10. 4.) А речи *пред Бога* ево шта значе: И ако ти имаш много греха, то се инак не бој, јер ти је милостиња заштитница. Ниједна од Вишњих сила је неће задржати. Она тражи своје рођено, држи у својим рукама сопствени рукопис. Ето шта вели сам Господ, *јер ко год*, вели он, *учини једноме од ових малих, шај је мени учиниo.* (Мат. 25. 40.) Таковим начином, ма како да си грешан, милостиња ће се твоја узвисити над гресима твојим. За то се и очистимо милосрђем, говори св. Григорије Богослов, и отаримо тим прекрасним убрусом нечистоту нашу и оскврњена душевна, па постанимо чисто бели, једни као вуна, а други као снег (Ис. 1. 18.) сваки по мери свога благоусрђа. Притеци лекару, замоли га, лечи ране ранама (грехе, помоћу бедних), задоби милост божју милошћу према невољнима, или још боље да кажемо, гледај да велике болести лечиш малим средствима. И он ће рећи души твојој: *Спасење твоје сам ја* (Пс. 34. 3.); рећиће: *вера твоја спасава те* (Лука 7 50.): *ето си здрав* (Јов. 5. 14) и утећиће те свом слашћу речи човекољубља, ако само увиди, да си и ти човекољубив према онима, који су болесни. *Благо милостивима*, говори он, *јер ће бити помиловани.* (Мат. 5 7)

„Чинимо обилно милостиње, говори св. Јован Златоусти, не гледећи толико на онога, коме чинимо, већ размишљајући о оном, који нам обећава награде за то. Чинећи милостиње к њему обраћајмо свој ум, и постарајмо се, да док је још време обилато посејемо поље делима милосрђа, да би могли очекивати и богату жетву. Имање, које се полаже у руке Христово, налази се у најбољој сигурности. Нико не може отети га из руку онога, коме се једном даде, већ се оно налази непрестано онде, производећи много и безбројно плода и доносећи нам у своје време богату жетву. *Који с тарбом сеје, с тарбом ће и пожњети, а који благослов сеје, благослов ће и пожњети.* (2. Кор. 9. 6) За то и не пропустимо згодно време, већ обилно посејмо, и не штедимо ништа од свога, да би примили натраг са већим даром“.

(Наставиће се.)

ОКРУЖНИЦА

Патријаршијска и Синодална посланица Впреосвећеној и Преосвећеној у Христу браћи, Митрополитима и Епископима, свештенству и целом благочестивом и побожном православном народу најсветијег апостолског и патријаршијског престола Цариградског.

(Наставак).

15. Божански Отац поштујући јепископа римског само као јепископа *престоничке среде у држава* уступише му председништво — старешинство части, сматрајући га просто *као првог јепископа*

по реду т. ј. прво међу равнима, које је старешинство уступио доцније и *Цариградском*, када је овај Град постао престоница римске државе, као што о томе сведочи XXVIII Канон IV. Васељенског сабора у Халкидону, (Кадиљој у Скутари) који између осталога, вели и ово: „*Исто и ми одлучујемо и установљујемо у погледу повластица најсветије цркве истог Цариграда, Новог Рима; јер су и престолу Рима Оци даровали повластице. Пак следећи истоме разлогу, сто педесет најбогољубивијих јепископа признала су једнаке повластице и најсветијем престолу новога Рима*“ (превод по Д-р Н. Милашу). Из овога правила види се, да је јепископ римски *раван у части јепископу цркве Цариградске и другима осталих независних цркава*, и ни у једном се канону нити код кога било од светих отаца ни случајно не налази, да је био или да је *сам јепископ Рима већ саборне цркве и непогрешиви судија јепископа осталих независних и самоуправних цркава, или наследник апостола Петра и намесник Исуса Христа на земљи.*

16. Свака поменса автокефална Црква на Истоку и Западу беше са свим независна и самоуправна у време седам Васељенских Сабора; и као што јепископи автокефалних цркава на истоку, исто тако и они у Африци, Италији, Галији, Немачкој и Британији управљаху стварима својих Цркава, сваки кроз своје месне Синоде (саборе), немајући никакове мешавине ни права над њима јепископ Рима, који и сам беше потчињен саборским одлукама. У важним пак питањима, која су захтевала потврду саборне Цркве беше потребно сазивање Васељенског Сабора, који једини беше и јесте највиши у саборној Цркви суд. Такав беше стари црквени живот; и јепископи беху независни један од другога и слободни сваки у својим границама, држећи се једино одредаба саборских, и сећаху право један поред другог у саборима, и ни један од њих никад није захтевао монархично право над целом саборном црквом; и ако су кад и кад, потстрекнути славољубљем, неки јепископи римски захтевали потпуно право, непознате у Цркви апсолутне власти, ови су пристојно укоравани и опомињани. Дакле, очигледна је заблуда и неистинито је тврђење Лава XIII. кад каже у својој енциклици, да пре епохе великога Фотија, име римског престола беше свето код свих народа хришћанскога света, па и сам исток исто тако, здружившии се са западом без отпора, потчињен беше римском архијереју, као законитом, тобож, наследнику апостола Петра, наследном намеснику Исуса Христа на земљи.

17. За девет векова Васељенских Сабора источна православна Црква никад не признавање потпуно првенство достојанству јепископа римских, те тако никад није била ни потчињена њима, као што јасно сведочи Црквена Историја. Независни односи истока према западу јасно се и чисто виде из оно мало врло значајних речи великога Василија, које пише и шаље светом Евсевију, јепископу Самасатском: „Јер дошета обожавајући гордост и зле обичаје, ене се више нада у гордост и надувеност. И за то, ако нам Бог буде милостив, на што нам је остало потребно? али, ако остане гњев Божији, каква нам је помоћ од западне надувености? која нити следи за истином, нити се даје научити истој, лажним појмима обузета, чини сад оно, што и раније за време Марцела“ (писмо 239). И ову независност Цркве Цариградске у другој половини IX века бранећи и Фотије, овај свештени Јерарх Цариградски и светитник, предвиђајући предстојећи преврат црквеног живота на западу, трудио се најпре мирним путем да отклони опасност, али римски јепископ Никола I. безграничним својим, и против каноским утеђајима на истоку, покушавајући да себи потчини Цариградску Цркву, довео је ствари и питање до растројства и жалосне несугласице Црквене. Прво семе ових повластица апсолутне власти папства бачено је у Псевдоклиментијама, а дотеранo је и обрађено тачно за време овога Николе, у тако званим одредбама Псевдоисидоријама, које су апсолутно фалсификати указа (и писама) старих јепископа Рима, на основу којих се против историјске истине и стања Цркве у злој намери проповедало, да је, тобож, хришћанска старина дала јепископима римским неограничену власт над целом Саборном Црквом.

18. Ове догађаје с болом у души наводимо поново, јер папска Црква, и ако признаје већ фалсификат и неистинитост одредаба оних, на којима се оснивају њена потпуна права и повластице, не само да, по својој навици, не тежи повратку ка канонима и одредбама Васељенских сабора, него и на самом измаку XIX-ог века, упркос постојећи већ јаз, званично је проклемовала и непогрешимост јепископа римског на велико чудо хришћанскога света! Православна источна и саборна Христова Црква осим неис-

к[ъ] зано овлашћеног Сина и Слова Божијег, никога другог не зна, да је био непогрешив на земљи: па и сам апостол Петар, којега папа мисли да је наследник, три пут се одрече Господа, и два пут је укорен од апостола Павла, за неупутност према истини јеванђелској (Гал. 2, 41—14). После папа Ливерије потписао је у IX. веку исповедање аријанско; исто тако Зосим у V. веку држао се јеретичког исповедања, које је одрицало праотачаски грех; Виргилије је осуђен у VI. веку због јереси од V-ог Васељенског Сабора, а Онор, пошто у јерес монотелитску (Μονοθελῆται) осуђен је од VI. Васељенског Сабора у VII. веку као јеретик, и папе, посљедници његови, признаше и примише осуду његову.

19. Ово све, и тако имајући пред очима народи на западу, и поступно просвећавајући се ширењем писмености, отпочеше протествовати против новотарија и захтевати, као што беше у XV. веку на саборима у Констанцу и Василији, повратак у црквени живот првих векова, — коме Божанском Благодаћу остају и остаће кроз сва времена, верне Цркве православне на истоку и северу, и које једине састављају већ једну, свету, саборну и апостолеску Христову Цркву, — „Стуб тај, и тврђаву истине.“ То исто учинише у XVII. веку и мудри Галичани богослови, а у XVIII веку у Њемачкој јепископи; а у овоме веку наука и суда, 1870 г. једнодушно се пробуди хришћанска свест у лицу виђенијих клирика и богослова њемачких због изведене у синоду Ватикана са свим нове догме о непогрешивости папа; и посљедице овога протеста јесу разна састављена верска друштва — општине старокатолика, које одвајају папство, и у свему независно од њега живе.

20. У залуд нас, дакле, упућује јепископ Рима на историјске изворе, те да у њима тражимо и видимо шта су мислили праоци наши, и шта нам је остало из прве епохе хришћанства. У овим изворима, ми православни назазимо: оне старе и Богомдане благодати, којих се и до данас брижљиво држимо, а никако новотарија које родише доцнија времена сујетних мисли на западу, и које је усвојила западна црква и чувала их до данас. Православна, дакле, источна Црква с правом се у Христу поноси, да је Црква седам Васељенских сабора и девет првих векова хришћанства, и према томе слиједствено једна, света, саборна и апостолска Христова Црква. — „Стуб и тврђава истине“ (I Тим. 3, 15.) а садања римска црква јесте црква: новотарија, фалсификовања списа Црквених Отаца и извртање тумачења Светога писма и одредаба светих сабора; и за то се беспрекорно и с правом одби и одбијаће се од православља, докле год буде остала при својим заблудама. „Јер, божији је и поносни рат, вели и Божанствени Григорије Назијанзин, него мир, који одваја од Бога.“

21. Ово су, у кратко рећи, у вери и управном животу Цркве важне и самовољне новотарије папске цркве, и јасно је, да исте навалиште привлаштује папска сиципиклика. Те новотарије, које се односе на битна места вере и управни систем Цркве, и које видно стоје против положење црквеноме стању првих девет векова, чине немогућим жељено сједињење Цркава; и за то, неисказано жалости нуно је свако побожно и православно срце, гледајући папску цркву да гордо остаје при неистинама, и да најмање доприноси светој цељи сједињења, кад се не одрече тих јеретичких новотарија, и не врати на старо стање једне, свете, саборне и апостолске Христове Цркве, које је део, тада, и сама била.

22. А шта да се каже о ономе, шта пише Римљанин Понтификије и упућује на славне словенске народе? Сигурно нико и никад неће порећи то, да су се врлином и тешким апостолским трудом светих Ћирила и Методија многи од словенских народа удостојили спасителне благодати; — то сведочи историја, да су за време великога Фотија они Грци из Солуна, апостоли Словена и присни пријатељи овог Божанског Оца послани ради обраћања у веру словенских племена не из Рима, већ из Цариграда, где су се и спремали за ту свету службу у свештеном манастиру светога Полихронија, као сабраћа тога манастира. Сасвим је исправно оно што у сиципиклици својој Римљанин Понтификије труби, да се, тобож, породно био леп однос и узајамност између словенских племена и јерараха римске цркве; јер, и ако његово Блаженство неће да зна, међу тим историја јасно говори, да свештени апостоли Словена, о којима је реч, више поднеше зла и опасности у раду њиховом од јепископа римских, проклетствима и противзаконим радњама ових, (и гнусно се гоњише од Франачких јепископа паписта,) него од самих незнабожачких становника оних земаља. Зна, на сваки начин, Његово Блаженство, да упокојеног у Господа Блаженог

Методија — две стотине од његових ученика и највићенијих, после многе борбе против незаконе радње Поитифенкаја римских, протерани су из Моравске, и спроведени војеном силом преко границе исте, одакле су се после расејали по Бугарској и другим местима, и да после изгнања образованијег словенског клира (свештенства) истурена је и типичност источна са словенским језиком, који беше у употреби, и тако у току времена уништи се сваки траг православља у јепархијама оним. И ово је све учињено званичном сарадњом јепископа римских, на начин, који најмање служи на част светиљи јепископског достојанства. Али од свих ових злих покушаја спасене, Божанском Благошћу неповређене православне словенске Цркве и пресљубазне кћери православне источне, а нарочито велика и славна Богоспасајеме Русије, чувају и чуваће до свршетка векова православну веру, и дају јасне доказе своје слободе у Христу. Узалуд дакле, папска енциклика обећава словенским Црквама срећне дане и величину; јер благоволењем Преблагога Бога имају већ сва та блага, и чврсто стоје уз своје отачаско православље, поносећи се њиме у Христу.

(Свршиће се).

ДОПИСИ.

Батровци, — *митровачки протопрезвитерат, 5. новембра о. г. (Освећење ново обновљеног храма)* Забито ово место, по простору мало, и по броју православних Срба још мање, могло би се рећи, да је пример слоге, каква треба да спаја шаку Срба православних кад се нађу као оаза — скоро рећи — сама себи остављена. Пример је у њојзи и поштивања светиња својих и челичне народносне свести српске, што све лепо спојено у батровачких православних Срба чини ону снагу, која их је као Србе православне одржала. На та шака побожних православних и челичних Срба дожиће радост и прослави данас славу, која ће и оној деци у колевци ваљда улити у срце и душу оданост православљу и љубав милом имену српском, која ће и старо и младо опоминати на то, шта се све може кад се хоће.

Својом слогом и жртвама, а уз лепу припомоћ вис. кр. земаљске владе, обновисмо мили наш храм. Умолисмо Његову Светост, нашег дичног патријарха *Георгија*, да нам освећењу нашег храма подари архипастирска благослова и одреди свештено лице, које ће нам по благослову Његовом осветити мили храм. Па што смо желили, то смо и постигли. Његова Светост благоизволила је у ту сврху одредити и изаслати вредног и родољубивог, а у народу нашем добро познатог и омиљеног пречастног г. *Теофана Косовца игумана прњаворавског*. Одмах услед таке високе милости Његове Светости, — договорно са изаслаником Му, одредише наши општинари дан за освећење, и то: данашњу недељу, 5-ти новембар. Те тако, јутрос рано, народ се наш већ кретао и нестрпљиво ишчекивао долазак својих милих гостију. Око 8½ сати укаже се на четворопрежни кола изасланик Његове Светости г. игуман Косовац уз пратњу пароха беркасовачког Љуб. Ракића, јереја г. Жарка Ђукића капелана из Шида и привилегованог намесника О. Серафима Николића. Долазак изасланика Његове Светости би поздрављен са пуцњавом топова и звоњењем звона.

Равно у 9 сати, огласише 3 топа и звона да се приближује свечани час када ће се отпочети освећење цркве. Изасланик Његове Светости са осталих 5 свештеника свечано дођоше у цркву, и ту на предуготовљеном и по светом обреду одређеном месту отпочеше свечано водо-освећење, а одмах за тим и освећење саме цркве. Сакупљеном народу могао си са лица читати велико одушевљење и неописану радост. У исти мах стиже нам и родољубива срп. пев. дружина шидска са короводом г. К. Лазаревићем, и честитим председником својим, г. Др. Драг. Грчићем.

После свечаног освећења, отпоче св. литургија уз богослужење помоћних свештеника, и пароха из Мале Ванице г. В. Обрадовића. На јектенија до св. Евангелија одговарала је школска младеж, а после на све до краја службе божије, појала је певачка дружина шидска вешто и дивно, да је цела црква најчешћу наслађу душевну уживала. Достојно 6. гласа отпојао је у олтару са свештенством г. игуман врло лепо, да га је милина било слушати. После причасног, изговорио је беркасовачки парох г. Љуб. Ракић ову проповед:

Побожна и благочестива браћо!

Благодаћу св. Духа, милошћу и високом дозволом Његове Светости, родољубивим трудом и синовском предањошћу Вашим к свестој матери цркви, а синовском љубављу и послушности изасланика Његове Светости, преподобњејшег господина игумана Теофана, уз суделовање духовне му браће, сво мили Срби св. православља, свечано освети се овај божји дом. Освети се да буде чувар вере у превечнога Бога; освети се да буде пристаниште вечнога спасења; освети се, да вам бива рајем земним, у ком за душу и срце расте миомирис цвеће.

И зато, нека је хвала старијој браћи мојој, што ми уступише ту част, да вас данас овако сакупљене поздравим, те да вам покрај умилних и св. песама, укратко, још и речима, у колико ми је могуће, ову дивну славу предочим и увеличам. Јер, браћо, са радошћу ухићења душа ваша уверена данас сваког, да је ово необична слава, којом се као православни Срби дичите — и поносите, и која вас у милој прадедовској вери снажи и оживљава.

Данас се, љубезни моји, и у рајском насељу блажене душе и ваших милих отаца веселе и радују св. чину овоме, који је живи сведок њихових добрих дела, која су вам у аманет предана, да их оном истом истрајношћу чувате, и оном љубави и поносом пригрлите, као што су то и они чинили. Јер, кад овај свети храм овако свечано обнављате, онда тиме и своју најсветију обвезу: према Богу, милом роду и св. својој православној матери цркви испуњавате. „**Црква благословити Бога Господа Источних Израиљићх**“. Црква је дакле браћо, моја, храм божји, основан, да прима у себе сву децу ова небеснога, која живе под једном невидљивом главом-Исус-Христом.

На као што мила мајка раширеним рукама у загрљај дочекује драго чедо своје, тако и света наша мати црква са највећом љубави прима човека у објатија своја, почам од рођења — од колевке — и спроводи га својим небеским истинама кроз цео живот, до вечне му куће његове. Ту, у таком дому божјем, у цркви својој православној, налазили су праоци ваши, љубезни моји, сваґда највећу славу и утеху, и онда, кад је Срби мученички живот проводио и на коцу надисао, за свету веру, крст часни и слободу златну, с тврдом вером у Бога, да ће Срби у тој св. вери својој сваком злу одолети моћи, — по речима св. писма: „**Иже кѣрѣ имѣтъ тей спасенъ бѫдетъ**“. И заиста, баш у такој својој тврдој вери, сталној љубави и пуној надежди, шћу се ваши дедови преварили, јер су многи још за живота свога својим очима видели спасење своје и милога рода свога.

Па и данас са небеске висине блажене сѣни њихове радују се и веселе, што им ви — њихово потомство — у овом малом и скромном жертвицу на овај начин завет испуњавате . . . !

На кад, браћо, све то тако и на делу показујете и чините, — сећајте се и од сада непрестано тих обвеза — милих светиња својих. Прилубите души својој закон божји, и храните у свом срцу и од сада Бого-дану св веру вашу православну, а одбацујте од себе сва зла која се противе Богу и св. закону Његовом. Из дубине душе и срца свога, вршите све оно што вам св. вера и мила наша православна мати црква заповеда, па ћете овога света срећни и онога блажени бити!

А сада, у овоме св храму првопрестолних апостола Петра и Павла, помолимо се Свевишњем и Преблагом Творцу Оцу небеском, за дуг живот и здравље Његовог Величанства Нашег Премилостивог цара и краља *Франца Јосифа I-ог*, под чијом моћном заштитом Срби овако своје храмове диже и обнавља. Помолимо се милом Богу за дуг живот и здравље Његове Светости, нашег најмилостивијег патријарха *Георгија*, — цркви и народу највећега добротвора свога. Помолимо се Богу и за сву осталу браћу нашу Србе где год их има, и који овако своје светиње подижу и краше. А исто тако, нека и на вама свима браћо мила — благодат Божија непрестано почива. Амин!

За време ручка, у пространој дворани школској, која је за то украшеним столом спремљена била, устаде г. игуман те у сминљеним речима диже чашу у славу божију а у здравље нашег премилостивог цара и краља *Франца Јосифа I-ог*. За тим, у здравље Његове Светости славног и дичног нам патријарха *Георгија*. Парох Анастасијевић наздрави преузвишеном Бану и високој влади; парох Ракић опет родољубивој и свесној црквеној општини нашој. Др. Грчић у лепом говору наздрави и пожели Српству трајну слогу и љубав, г. учитељ Јанковић у лепо изреченој захвалној здравици својој г. игуману Косовцу, изјави уједно у име целе општине Његовој Светости највећу благодарност и синовску захвалност. После опет, на-

здравио је г. игуман браћи присутнима свештеницима, који неожалив труда — с њим ову славу обавише и увеличаше и својој родољубивој и св. црквеној дужности за доста учинише. Исто тако, нани у здравље и свесној и родољубивој срп. црквено-нев. дружини шидској.

Око 3 сата, устаде г. игуман, помоли се Богу, те у име своје браће свештеника, захвали се општини на лепом дочеку, те оде пут дома свога, испраћен са усклицима: срећне и живили!

И тако се сврши ова дивна свечаност, која ће иза себе оставити трајан помен међу батровачким православним Србима.

Хвала честитоме г. игуману Теофану Косовцу, осталим свештеницима и свима, који допринесоше, да нам радост данашња буде што већа, а слава дичнија!

Православни Срби.

А. О. $\frac{1312}{343}$ ех 1895.

Рачун

ПРИХОДА И РАСХОДА ЕПАРХИЈСКОГ ФОНДА БАЧКОГ У НОВОМ САДУ ОД ГОДИНЕ 1894-ТЕ

Број конти	Врсте прихода	У готовом новцу фор.	н.
I	Пренос готовине из рачуна 1893. г.	20	98
II	Приноси од срп. прав. црквених општина бачке епархије . . .	1495	15
III	Приноси од свешт. у епарх. бачкој	431	74
IV	Приход од подарених диспензација	100	—
V	„ „ привр. упраж. парохија	1876	61
VI	„ повраћеног предујма . . .	70	—
VII	„ добивеног рабата од осигуравајућег друштва	447	03
VIII	Приход од рукоположених клирика	40	—
IX	„ наплаћених дневничарских дневница из народних фондова	140	—
X	Приход од продатог Шематизма .	1	—
		4622	51

Број конти	Врсте расхода	У готовом новцу фор.	н.
I	Плата епарх. ревизора	400	—
II	Улога уносених на прилод . . .	3360	04
III	Из обрачуна станишичке парохијске сесије Васи Чушићу исплаћено	172	28
IV	Дневнице епархијском писару . .	30	40
V	На канцеларијске потребе	112	69
VI	Дневнице и путне трошкове епарх. изасланицима	140	—
VII	На предујам уз повраћај	100	—
VIII	Преостала готовина	307	10
		4622	51

За састав овог рачуна јамчи

У Новом Саду 31. Децембра 1894. год.

Ђорђе Бељански
епарх. ревизор и благајник.

АКТИВНО СТАЊЕ ЕПАРХ. ФОНДА БАЧКОГ ЗА ГОДИНУ 1894-ТУ

1	Преостала готовина 31. децембра 1894. год.	307	10
2	У улогама на прилоду код Новосад. Центр. Кредит. Завода	8922	69
3	„ добивених камата на исти улог	140	34
4	„ укажићених главницама на обвезнице	100	—
5	„ непрекупљених приноса код срп. прав. црквених општина	1233	93
6	„ „ „ „ „ православ. свештенства	954	54
7	„ неповраћеном предујму	75	—
8	„ предујмљене дневнице епарх. изасланицима	140	—
9	„ неуплаћених приноса од привремен. упраж. парохија .	1540	11
	Свега .	13415	71

Овај смо рачунски закључак са главним и споредним књигама и прилозима сравнили и нашли, да се у свему слаже.

У Новом Саду 1. (13.) септембра 1895. год.

Рачунопрегледатељи

Душан Јовановић с. р.
члан епарх. админ. одбора бачког

Милан Ћирић с. р.
окр. прота Новосадски
и члан епарх. админ. одбора бачког

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Четрдесетгодишњица**). На дан св. Николе о. г. навршиће се равно четрдесет година, како је *св. патријарх Георгије* рукоположен за ђакона у новосадској саборној цркви

(**Произведење и рукоположење**). Високопреосвећени г. епископ пакрачки *Марон* служио је архијерејску литургију, у недељу 5. новембра о. г., у Ујлаку, при којој је пароха даруварског г. Теодосија Марковића произвео за протојереја, а свршеног богослова Јолића рукоположио за ђакона.

(**Архидијецезална конзисторија**) држала је 14. (26.) новембра о. г., своју редовну седницу под председништвом св. патријарха *Георгија*. Извештај о седници тој донећемо накнадно.

(**После скупштине свештенично-удовичког мировинског завода епархије бачке**), која је одржана у прошли четвртак у Новом Саду, добили смо овај извештај:

Скупштина се једногласно изјаснила против спајања са митрополијским мирод. фондом.

На место пок. протојереја Александра Поповића бив. сист. парох. помоћника у Ст. Бечеју изабрала је у заводски Патронат — Емила Степанова пароха у Тителу.

Закључила је, да корпоративно предстане Њег. Високопреосвештенству г. епископу Герману Опачићу и да га поздрави, и захвали на старању му око овог завода.

Г. Епископа је поздравио у име скупштине г. Љубомир Купусаревић окр. прота сомборски, коме су поздраву чланови скупштински надовезали бурно: „живео“! — Г. Епископ се захвалио на том знаку пажње, поштовања и љубави према њему и у отпоздравном свом говору изјавио, да ће установити, да се у известан дан сваке године искупи у седишту епископском сво свештенство ове епархије, те тако омогући, да се епископ са својим свештенством, и ово са својим епископом састане, види, поразговори и посаветује. У разговору са члановима скупштинским ободравао је Г. Епископ свештенство за савесно и ревносно вршење свог свештеничког позива, а нарочито дужности проповедничке; а у погледу црквено политичких закона, који су у живот ступили, позвао је свештенство, да се у колико би који у једном или другом питању био у недоумици — обрати на конзисторију, и тако овој даде прилике, да сва такова питања мериторно реши и свима обнародује.

Напослетку је Њег. Високопреосвештенство уз благослов отпустило искупљено свештенство.

— *К.*

(**Народни добротвори**) парох новотопољски (пакрачка дијецеза) *Лука Комленовић*, са својом супругом, завештао је иметак од 20 хиљада форината на просветне цељи народне — Позната побожна добротворка народна Ђа *Драга Станојла Петровића* (у Београду) завештала је 200 хиљада динара на васпитаваље Срба ђака, *који се желе спремити за српске православне свештенике*. Слава племенитим даваоцима и добротворима народним!

(**Мала Катавасија**). Управа српске манастирске штампарије послала је „Малу Катавасију“, што је у њеној накладе ове године изашла и прец. конзисторији у Сарајево, са молбом, да ју препоручи подручним школама. У „Босанско-херцеговачком Источнику“ читамо, у том правцу ову окружницу прец. конзисторије сарајевске:

Недавно је у „Српској манастирској штампарији у Сремским Карловцима штампана књижица црквене садржине под насловом: „*Мала Катавасија садержаща въ сеѣ различныя пѣсньі и тропари, по обычаю православныя церкве, на всѣ дни великаго поста сирѣчь*“ и т. д., те како је иста по садржини своје боља и подеснија за школску употребу од свију досадањих Катавасија, а поред тога и цијена јој није велика, само 20 новчића; то се та књижица од стране ове духовне власти препоручује свима црквено-школским општинама ове епархије, да је у основним школама, као подесну, за учење црквеног појања употребе.

У Сарајеву, 28. септембра 1895.

АЕ М. Конзисторија Дабро-босанска.

Ђорђе Николајевић
митрополит.

(**Из Загреба**). Стављамо цијењеноју Уредништву до знања, да се је „*Друштво за помагање сиромашних, а ориједних Срба, слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу*“ конституисало у својој главној скупштини, која је држана дана 5. (17.) мјесеца новембра 1895., овако:

Изабрани су у управљачки одбор: за председника Богдан вл. Богдановић правник, за подпредседника Милан Костић правник, за тајника Светозар В. Прибићевић филозоф, за благајника Богдан М. Стојановић правник, за одборника Јован М. Пауковић филозоф, за одборничке замјенике Милан Буквисављевић филозоф, Тодор Хаџић филозоф. У ревизијони одбор: за предсједника Димитрије Травица правник, за одборнике Јован Подовина правник, Емил Јелић правник.

У име „друштва за помагање сиромашних, а при-

једних Срба, слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу.“

Тајник: **Светозар В. Прибићевић** stud. phil.

Предсједник: **Племић Б. Богдановић** правник.

(**Извештај**) о стању благајне „друштва за потпомагање сиромашних Срба ђака на вел. школама у Бечу“ на дан главне скупштине држане 12. новембра (31. октобра) 1895.

I. Нескрњива главница	1784 ф	— н.
II. Ручна благајна		
Од прошле год. остало . . .	185 ф.	09 н.
Примање	344 ф.	— н.
Интерес	62 ф.	63 н.
свега	591 ф.	72 н.
Приношби издато	250 ф.	50 н.
На друштвене потребе	67 ф.	12 н.
свега	317 ф.	62 н.
Према томе остају у ручној благајни чистих	**274 ф.**	**10 н.**

а целокупно друштвено имање износи **2022 фор. 10** нов. (две хиљаде двадесет и два форинта и десет новчића.)

Приложили на Бечу: г. г. Ђока Остојић 10 ф., Тоша пл. Бајић 5 ф., Ђока Дујић 3 ф., Тоша Остојић 3 ф., Лука пл. Бајић 10 ф., гђе: Катинка Јосифовић 20 ф., Зорка пл. Бајић 5 ф., г. г. Др. Јован Јовановић 3 ф., Мита Јосифовић 3 ф., Јован Шумановић фармац. 4 ф., Миливој Бабић дрд права 3 ф., Др. Славко Св. Милетић 3 ф., Душан Петровић дрд. мед. 3 ф. Милош Перовић слуш. шум. 3 ф., Коста Алексић дрд. мед. 3 ф., Владимир Новаковић техн. 3 ф., Коста Натошевић прави. 4 ф., Димитрије Русовац чиновн. 6 ф., Светислав Николајевић дрд. мед. 4 ф., Симеон Војновић слуш. шум. 3 ф., Чедомиљ Митровић прави. 4 ф., Андрија Штековић дрд. права 4 ф., Војислав Кујунџић дрд. мед. 3 ф., Др. Данило Кеслер 3 ф., Слободан Рибникар дрд. мед. 3 ф., Јован Димитријевић прави. 3 ф., Душан Цвијановић прави. 4 ф., Петар Богдановић прави. 4 ф., Петар Клисарић прави. 4 ф., Никола Весин филозоф 3 ф. — Срп. акад. друштво „Зора“ у Бечу од приреч. беседе 100 ф Срп. правосл. црква.-школска општина у Јамини 10 ф., Улми 5 ф., Ст. Бечеју 5 ф., Сенти 5 ф., Вел. Бечкереку 10 ф., Новом Саду 10 ф., Сомбору 10 ф., Осеку 10 ф., Госпођинцима 10 ф., Копривници 10 ф. Сењу 5 ф. Адашевцима 10 ф., Дубравама 3 ф., Мошорину 5 ф.

Захваљујући најлепше свима прилагачима, уколавамо све српске родољубе и пријатеље омладине, да прилозима и куњењем прилога што обилније друштво потпомогну. Сваки и најмањи дарак примиће се са захвалношћу, а нада га слати на адресу: Unterstützungsverein für arme serbische Studierende an der Hochschulen in Wien. I. Universität.

У *Бечу*, Новембра 1895.

Благајник: **Душан Петровић** дрд. мед.

Потпредседник: **Миливој Бабић** дрд. права.

(**Српска православна црквено-школска општина у Вршцу**) приредила је на дан 12 (24.) новембра 1895. године у славу освећења нових српских школских зграда свечаност спојену са народним колом и беседом

ЧИТУЉА.

† Светозар Туријак

ПАРОХ У СТОЛНОМ БЕОГРАДУ

У будимској епархији и опет је са једним свештеником мање; 10./22. новембра 1895. преминуо је после тридневног боловања у Столном-Београду тамошњи парох *Светозар Туријак*. Покојник беше примеран слуга олтара Божијега, савестан у служби, вешт и пријатан певач, имовантна личност, симпатичан у друштву. Са овим врлинама и уз ове особине, служио је он св. цркву своју и народ свој, до последњег часа делателног живота.

Родио се у Срб. Ковину 31. дец. 1820. Отац му се звао Димитрије, и био је парох, а мати Евросинија.

Науке је свршио у Ст.-Београду. После је свршио препарандију, а затим приватно је положио испит из богословских наука. Био је ђакон у Дероњи; а после парох у Стапару и Товаришеву. А 1867. год. постаје парохом у Ст. Београду, где је пуних 26 година са похвалом служио.

О њему се може рећи: да се није хвалио са даним му од Господа талантом, али није овај ни закопао, него је њиме у корист цркве своје савестно делао, знајући, да о томе једном Богу рачуна дата мора. На зато је 1893. год. и од своје високе духовне власти са присним појасом одликован био. А љубав и дубоко поштовање своје у Христу браће, своје пастве, а и самих иновераца, уживао је у пуној мери до саме смрти своје. Умро је као удовац, а остављао за собом два сина, од којих је један железнички чиновник у Србији; а други жел. чиновник у Загребу. Тело покојника свечано опојање и предадоше матери земљи прем. г. г. Јеремија Маљаревић окр. протопреєв. будимски и Гаврило Бољарић окр. протопреєв. Мохачки, и частна г. г. Константин Николић парох Калошки, Ђорђе Голуб, парох Помански и Исидор Бошњак, парох Маљарбојски, уз пратњу многобројног народа, који је покојника срцем и душом оплакао.

Вечан му спомен!

К. Ч.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

(ПОЗИВ НА ПРЕДБРОЈБУ).

Лијени број сложне далматинске Србадије, без разлике вјере и звања, дошао је на мисао да у име Божије покрене

„Српски Магазин“

од 1841. год. „Српско далматински Магазин“,

омиљено чедо славног родољубног Србина књижевника пок. дра Божидара Петрановића, брижљиво издаване и уређиване два заслужна српска родољуба и књижевника г. г. Ђорђе Николајевић и Герасим Петрановић. — „Срп. далмат. Магазин“ био је за нашу просвјету право благо и он ће за њу и у далекој будућности бити: свијетла поштована успомена, и подсјећати ће Србство на дужно искрено поштовање и благодарност према свима и свакоме, чије име свијетли на његовијем страницама. „У опће може се казати да је Петрановићев Магазин по садржају и распореду тако вјешто уређиван био, да је могао служити на дику сличнијем појавама на пољу ма буд које друге изображене литературе“, рекао је једном тужном приликом 1879. године наш заслужни родољубни песник г. прота Јован Сундечић. Но ово се за „Српско далмат. Магазин“ може рећи и док су га уређивали два споменута наша књижевника. — Доста је било мијења и промјена на нашем хоризонту од кад је престао излазити „Срп. далмат. Магазин“, и њега ће ево, ако и касно али часно да замени „Српски Магазин“, који се покреће из једнако племените родољубне тежње. „Српски Магазин“ биће једнако сваког Србина по спему и свачему и његово ће бити:

„Брат је мио које јереч био“
и
„Ни по баби ни по стричевима
Но по правди Бога истинога“.

„Српски Магазин“ штампаће се ћирилицом и латиницом, како му који сарадник приволи. Њему су обећали моралну помоћ многи, а неки већ и послали, признати српски књижевници, те ће он бити украшен честитим именима болих српских сила на перу, а жеља му је, да побуди, да охрабри почетнике, и да их Србству више прибави. — „Српски Магазин“, доносиће календарску таблицу и по могућству илустрације из свих српских крајева, и заслужних Срба из свију сталежа. Имаће особити обзир на српске народне обичаје и повеснице успомене, а заступаће и остало умјеће и забаву. „Српски Магазин“ изаћи ће о новој 1896. год. Цена му је само 1 фор. (2 круне или 2 динара). Новци се у напред не примају. Предбројницима ће се послати на означену пошту само уз поврће (per Nachnahme). Чисти приход намењен је фонду „*Српског Гласа*“ који у Задру излази, како би се допринело, да овај честити српски бранилац на убавом српском Приморју може два пут недељно излазити. Предбројидбу примају уредништва „Српског Гласа“ (Zara) и „Дубровника“ (Ragusa) Српска књижарница Шпире Петровића (Cattaro) г. Митар Ј. Катурић опћ. тајник (Risano) и потписани. Скупљачи добијају сваки десети комад. Рукописи и све остало шаље се на потписаног. Ради захвалности и дене успомене биће на крају „Српског Магазина“ штампана имена господе предбројника. Мајстори љуцког знања и умјећа древни Јелени и Римљани, уче: да би се и спомени изгубили, да је дасно заборављати као ћутати. — Српски народ није ни у најодлучнијим часовима заборављао своје просвјетре; он заузима угледно мјесто међу оним народима које повјесница слави и хвали, да су са радошћу поздрављали сваку своју просвјетну појаву, па су се својски заузимали за њезину петрајност и успјех моралне користи. Тврда нада, — и помисао на то, тјеши нас при овом предузећу у претешкијем нашим приликама, и храбри нас, да са поуздањем повикнемо са „Српским Магазином“: Србадијо, помози ти Бог! — Рок предбројбе траје до 1. децембра. Молимо све српске листове и друге који су расположени према нашој просвјети, да овај оглас изволе објавити. Живи, и напредуј свагда и на сваком месту српски народе, под благословом Господа!

У *Бођи Которској*, у манастиру Бањи (p. p. Risano — Dalmatien) на Илиндан 1895.

Дионисије Миковић
игуман.

XXXI. XXXII. и XXXIII. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ
ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ
О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ
И
О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА
у преводу српском

штампани су и разаслани претплатницима. Уверени смо да ће српски превод ових законских чланака врло добро доћи нашем свештенству. За то га и штампамо, да свештенству ту услугу учинимо; а за то се надамо, да ће га свештенство и набавити.

Високом одлуком св. Архијерејског Синода прописани и од 1. јануара 1896. у употребу стављени **нови табаци црквених матица, и бланкети за брачна, испитна и венчана, известиа, штампана су и могу се одмах добити само у овој штампарији.**

Увез матичних протокола израђујемо у пластитој књиговезници. Имамо готових увезаних све три врсте протокола, са 50 и 100 табака.

Хартија матичних табака је, према надлежној високој одредби, фина, јака, тако звана: Diosgyöri (v. j. Schöpfapier I. врста). На пак табак стоји само 5 новчића.

Сто бланкета брачних извештија стоји 1 фор. На комад $1\frac{1}{2}$ новчић.

Славним парохијским звањима и црквеним скупштинама препоручујемо приликом набавке матичних тих табака и брачних и извештија, још и набавку **најновијих** *табака за домовне протоколе*, званичних коверата, позивница у седнице црквених скупштина и одбора, доставница, есхи-

битних и експедитних протокола, седничких записника од разне — по нарудби — хартије; печата на парохијска звања и црквене општине (штамиль с кутијом).

Српска манастирска штампарија.

Упозоравамо пречасно свештенство на књижицу нашег издања:

ИМЕНА БОЛЕСТИ
ШТО МОГУ СМРТ ДА НАНЕСУ.

Научни (латински) називи протумачени немачким, мађарским и српским језиком. *Састављо Др. Илија Остановић.* Цена 25 новч.

Упозоравамо пречасно свештенство нарочито сада, јер добија — оно у Угарској од 1. окт. о. г. — мртвачке цедуље *само са мађарским називима* болести, те му је та књижица од сад од преке потребе.

Иста књижица ће добро доћи *свештенству и осталих вероисповести*, те молимо наше п. н. свештенство, да га даном му приликом упозори на ту *сваком свештенику добро дошлу књижицу.*

Српска Манастирска Штампарија
у Карловцима.

Готова је **II. књига**

„Збирке педагошких радова“

и може се одмах добити код потписаног за 70 н. Који су без I. књиге, а желе имати цело дело напомињем, да се још може добити и прва књига по 80 новч. Чим од ког стигне новац књиге ће се одмах послати. Скупљачи нека одмах сами одбију 10%.

Беловар, (Хрватска) октобар 1895.

М. Нешковић
кр. жуп. школ. надзор.

ЗАХВАЛА.

Потписана црква. општина у Бачком Петровоме-Селу, овим најрче своју најтоплију благодарност п. н. Милици удов. пок. Ђуре Цвејанова рођ. Врбашки, која је св. храму нашем поклонила: фину црну свилену одежду са припадцима у вредности од 50 фор. даље: старо еванђеље у фину црвену кадифу увезати дала и позлаћеним оковима украсима, а у спомен своме пок. супругу Ђури Цвејанову.

У Петровом-Селу, 13./25. новембра 1895.

Милош Алексић — перовођа.
Вељко Рашковић — председник црк. општине

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 211 1—3

Управа ман. Гргетега издаваће путем јавне дражбе дана 28. децембра 1895. (9. јануара 1896.) Пошашу и Риболов у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак на три године под закуп.

Сваки онај који дражби приступити жели, има 10% од назначене цене у име вадијума положити. Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сата пре подне.

Управа ман. Гргетега.

Ad K. 1333/533. ex 1895. 210 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парох. место VI. класе у Винчу расписује се стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 15./27. децембра 1895. овамо поднети.

Из седнице арх. конзисторије, држане у Карловци 14./26. новембра 1895.

Архидијецезална конзисторија.

Бр. 4 МШО. ex 1895. 207 3—3

СТЕЧАЈ.

На темељу вис. одлуке сл. ЕПШО Бачког бр. 1414/210 ex 1895 расписује се **нови** стечај на упражњено учитељско место *у Сегедину,* са годишњом учитељском платом од 620 фор. т. ј. шестотина двадесет фор. и вр. од које ће своте учитељ 420 фор. из варошке а 200 фор. из црквено-школ. општинске благајне у месечним оброцима примати.

Осим тога уживаће учитељ слободан стан, и 4 хвата меких дрва од чега ће се имати и шк. дворана грејати.

Учитељ ће дужан бити школ. уредбом од 1872. §§ има 18. и 79-им, не мање §§§ има 15. 17 и 18-им Дисциплинарних правила од 1876. прописане дужности, уз горе означену учитељску плату, тачно и савесно обављати.

Од компетената истражује се § 58. школ. уредбом од 1872 прописана квалификација, оспособљена из мађ. језика, а осим тога да су потпуно вични у знању мађарског језика, како у говору, тако и у писму. —

Рок стечају овом, после првог упућења након 4 недеље дана истиче.

Из седнице месн. школ. одбора држане у Сегедину 25. октобра 1895.

Школски одбор.

Ad III. C. 331./244. ex 1895. 208 2—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења места учитељице за ручни рад и њекарство у српској учитељској школи у *Сомбору* овим се стечај расписује.

Молбенице за ово место имају се најдаље *до 8. (20.) децембра 1895. поднети срп. прав. народном школском савету у Карловцима.*

Молитељице имају доказати да су Српкиње православне вере, да су у овој струци оспособ-

лење односно испитање и да потпуно владају српским језиком.

У дужност изабране учитељице спадаће стручну наставу у ручном женском раду и кућарству само на српској учитељској школи сомборској у прописаном броју часова обављати.

Плата је 500 фор. годишњих.

Уз седнице срп. прав. народног школског савета држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1895.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

Ad бр. К. 1739/526. ex 1895. 209 1—3

СТЕЧАЈ.

Тражи се лични помоћник пароху у Добановцима. Парохија II. разреда.

Са овим местом скопчана су берива у смислу §. 20. I. Б прев. кр. отписа од 10. августа 1868. године.

Компетенти имају своје ваљано уређене молбенице путем својим до 15/27. децембра 1895. овамо поднети.

Из седнице арх. конзисторије држане у Карловци 14./26. новембра 1895.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 206 3—3

Расписује се стечај на упражњено учитељско место у Бочару (Тороншталска жупанија).

Са овим местом скопчана су следећа берива: 450 ф. слободан стан са врло пространом кућном баштом, $^1/_4$ јутра баште ван села, сламе за огрев колико устреба; од укона — где учитељ позван буде — од великог 1. ф од малог као и од нарастоса 50 н.

Дужности су школском уредбом прописане, осим тога је учитељ дужан у цркви при сваком богослужењу појати, децу у црквеном појању обучавати, повторну школу држати и у црквено-школским седницама перо водити.

Рок стечаја и дан избора је Никољ дан т. г.

Из одборске седнице држане у Бочару 29. октобра 1895. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 204 3—3

Овим се по трећи пут расписује стечај на упражњено учитељско евентуално учитељичко место на овданњим салашима.

Годишња је плата: 400 фор. и слободан стан од једне собе.

Рок стечају траје до 3. Децембра о. г.

Из седнице м. ш. одбора у Бачком-Петровом-Селу 29. октобра (7. новембра) 1895. држане.

Милош Алексић, нар. учитељ и перовођа м. ш. одбора.

Паја Вујчин, председник м. ш. одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 15—26 Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странe земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајене плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 47.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 26. новембра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Именовања.

Његова Светост, преузвишени господин Архијепископ Митрополит карловачки и патријарх српски Георгије Бранковић, благоизволио је патријарашким мандатором обдовљене дијецезе вршачке именовати архимандрита крушедолског *Гаврила Змејановића*

Рукоположења и произведења.

Његова Светост, преузвишени господин Архијепископ Митрополит карловачки и патријарх српски Георгије Бранковић благоизволио је на дан св. Ваведенија о. г. произвести јерођакона *Георгија Летића* за протођакона, а свршеног богослова и катихету велике српске гимназије карловачке *Ивана Машировића* рукоположити за ђакона.

НАРЕДБА

кр. Хрв. слав далм. земаљске владе, одела за богоштовје и наставу и одела за унутарње послове од 12. новембра 1895. бр. 12.200, којом се преиначују односно надопуњују неке установе наредбе од 15. децембра 1893. бр. 8940 о једноличном поступању са сектом Назарена и Баптиста у краљевинама Хрватској и Славонији (Зборник 1894, ком. I. број 2.)*

Пошто је досадашње искуство показало, да су неке установе наредбе кр. земаљске владе, одела за богоштовје и наставу и одела за унутарње послове, од 15. децембра 1893. бр. 8940, којом се одређује једноличан поступак са сектом Назарена и Баптиста у краљевинама Хрватској и Славонији, даље повода кривом схваћању и тумачењу, коли са стране ељедбеника тих секта,

* Саопштене у 6. броју „Српског Сиона" од г. 1894.

Ур. —

толи и од стране духовних и подређених световних области, обраћала је кр. земаљска влада за потребно одредити следеће:

I. §. 3. споменуте наредбе укида се, а на његово место поставља ова установа:

„Скупштине следбеника секте Назарена и Баптиста као таковних, у смислу закона од 14. јануара 1875. о праву сакупљати се, нису допуштене; ну слободно им је састајати се у сврху заједничкога богомољења уз услов:

1. да састанак буде у кући једнога од њихових сусљедбеника;

2. да састанак буде ограничен само на особе, које кућегосподар познаје и које он нарочито позове, и

3. да кућегосподар кр. котарској области (градском поглаварству) обзнани дан и сат састанка барем један дан прије него што ће се састанак држати. На ову пријаву нема се издати никакова одлука.

II. §. 4. надопуњује се додатком следећих трију нових алинеја.

Дјеца, која су рођена било прије, било послије одпада родитеља им у назарене или баптисте, сматрају се до осамнаесте године следбеницима оне законом признате конфесије, којој право припадају њихови родитељи.

По томе се имаду таква дјеца у смислу постојећих прописа о вјеросаконском одгоју дјеце одгајати у оној вјероисповијести, којој њихови родитељи право припадају. Овакова се дјеца дакле морају и крстити и у школи катихизирати и цркву посјећивати и показати по обреду дотичне конфесије.

Родитеље, који неће да прије наведене прописе и дужности, имаће управна област, чим јој то дође до знања, пријавити надлежној судбеној области, која ће по прописима §§ 140. и 178. о. г. з. против таковим родитељима поступати, те их сходним начином принукати на вршење дужности односно одредити губитак очинске власти.

Према томе гласи препачена односно надопуњена наредба у целости овако:

§ 1.

Секта Назарена и секта Баптиста нису законом признате вјероисповијести.

§ 2

Следбеници секте Назарена и секте Баптиста не смију се силити на извршивање вјерских чина, које законом признате вјероисповијести.

§. 3.

Скупштине следбеника секте Назарена и секте Баптиста као таковних, у смислу закона од 14. јануара 1875. о праву сакупљати се, нису допуштене; ну слободно им је састајати се у сврху заједничкога богомољења уз услов:

1. да састанак буде у кући једнога од њихових сусљедбеника;

2. да састанак буде ограничен само на особе, које кућегосподар познаје и које он нарочито позове, и

3. да кућегосподар кр. котарској области (градском поглаварству) обзнани дан и сат састанка барем један дан прије него што ће се састанак држати.

На ову пријаву нема област издати никакове одлуке.

§. 4

Брак, склопљен по науци Назарењака или по науци Баптиста, правно је ваљан, а дјеца из такова брака нелаконита су.

Код особа, одналих у једну или другу од ових секта иза склопљења брака, просуђује се исти и све из њега извирује последице по законима, који гледе склапања брака постоје за припаднике оне вјероисповијести, којој су супруги за време склопљења брака припадали.

Дјеца, која су рођена било прије било после одпада родитеља им у Назарене или Баптисте, сматрају се до осамнаесте године следбеницима оне законом признате конфесије, којој право припадају њихови родитељи.

По томе се имаду таква дјеца у смислу постојећих прописа о вјеросаконском одгоју одгајати у оној вјероисповијести, којој њихови родитеља припадају. Овакова се дјеца дакле морају крстити и у школи катахизирати и цркву посјећивати и показати по обреду дотичне конфесије.

Родитеље, који неће да прије наведене прописе и дужности, имаће управна област, чим јој то дође до знања, пријавити надлежној судбеној области, која ће по прописима §§ 140. и 178. о. г. з. против таковим родитељима поступати те их сходним начином принукати на вршење дужности односно одредити губитак очинске власти.

§. 5.

Кр. котарске области (градска поглаварства) имаду за следбенике напомснутих секта водити записнике рођених, преминулих и брачних савеза по образцима А. Б. Ц.

Тим убиљежењем не добивају брачни савези какав легални карактер, већ бива то убиљежење само из ћудоредно-редарствених обзира.

§ 6.

При сваком упису у ове записнике (§. 5. алинеа прва) имаду бити присутна два свједока, који ће своју присутност потврдити подписима у записнику.

§. 7.

Да се ови записници узмогну точно водити, имаду сљедбеници више споменутих секта сваки случај порода, смрти и брачнога савеза безодлучно пријавити под знаком пријетњом редарствено-казненога поступка, по чес. наредби од 20. априла 1854., односно по окружници главног заповједништва као крајничке земаљске управне области у Загребу од 16. септембра 1873. бр. 8121 унут.

§. 8.

Од записника рођених и преминулих имаде се по један препис у сврху уписа у матицу доставити матичном уреду оне законом признате вјероисповијести, којој дотична особа законито припада усљед вјерскога чина законите које вјероисповијести (крштење, обрезање, преза на коју законом признату вјероисповијест) или темељем вјере својих родитеља (н. пр. дјеца католичких родитеља, прешлих на назарештво, имаду се пријавити католичком жупнику и т. д.)

Осим тога има се концем сваке године препис наведених трију записника доставити надлежној кр. жупанијској области, која ће те преписе опет даље поднети кр. владином одјелу за богоштовље и наставу. Градови Загреб и Осијек имаду ове преписе непосредно подношати кр. земаљској влади.

§ 9.

Досљедно установи предидућега параграфа оптерећују сљедбенике секте Назарена и Баптиста сви имовински терети оне конфесије, којој законито припадају, те су нарочито дужни подавати обичајна жупничка подавања као што су лукно, парохијал и т. д., доприносити к градњама цркава и т. д.

§. 10.

Као што Назаренци и Баптисти имаду вршити све држављанске дужности, тако су именито и дужни своју дјецу, чим су за школу дорасла, марљиво и без сваког приговора у школу слати.

§. 11.

Мртваци ових секта имаду се покопати на оном делу дотичнога местнога општинскога гробља, који је опредијељен за повјероваљену и прије крштена преминулу дјецу.

§. 12.

Сви овој наредби противни прописи стављају се изван крепости.

У Загребу, дне 12. новембра 1895.

Гроф Куен Хедервари м. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

НЕКТАРИЈЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ

епископ вршачки.

Вршачка дијецеза је 20. о. м. у црно завијена, а с њом тугу дели цела овострана српска православна црква и њезин Епископат – над одром блаженопокојног епископа *Нектарија*.

Промислу божјем би по вољи, да епископ *Нектарије* замене овај свет и живот, светом и животом бољим, мирнијим, но — у ком се рачун полаже о делима живота земног, и живот добија по делима тим.

Преосвећени покојник љубио је своју цркву и поверену му дијецезу. Чувао је и бранио св. православље у њојзи и проповедао је религиозност као

први услов човековог нравственог опстанка Јеванђелску науку и њезине истине препоручивао је сваком приликом, снажном дикцијом, као темељно камење напретку и срећи народа свога.

Та дела и рад преосвећеног покојника добиће награду у вечном царству небеском, којега је и он по Промислу божјем постао већ становником.

Покој и мир земним остатцима, небесно насеље души, и вечни спомен имену блаженопокојеног епископа *Нектарија!*

* * *

Преосвећени епископ Нектарије родио се 25. јуна 1839. год. у Великом Гају (код Вршца). Основну школу и нижу гимназију изучио је у Великом Бечкереку, горње гимназије V и VI разред као изврстан ђак, и друг пок. Косте Руварца, у Карловцима, а VII и VIII разред на — тада гласовитој — гимназији винковачкој. Правне науке слушао је у Бечу и положио први државни испит. После тога оде у вршачку богословију, коју учећи не занемари ни правне науке. Учећи и ове, положи у Бечу и други државни испит из тих наука 1866. г. се замонашио, те, као што људи забележише, би тадањем епископу вршачком Емилијану Кенгелцу „десна рука и ослонац у владиковању и у двору му владичанском.“ Епископ Кенгелац га произведе 1874. г. за архимандрита манастиру Месичу, где је провео 12 година, а по смрти епископа Кенгелца дочекао је, да буде изабран за епископа вршачког За епископа посвећен би 1887 г. за време блаженопочившег патријарха Германа Анђелића.

* * *

Преминуо је, након кратког боловања, у својој резиденцији дана 20. септембра о. г у 4 сата из јутра, а сахрањен 24. и. м. после подне.

При укопу начаствовао је, као заступник високопреосвећеног Епископата, високопреосвећени г. епископ бачки *Герман Опачић.*

О МИЛОСТИЊИ.

ПО УЧЕЊУ СВ. ОТАЦА ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГА И ДРУГИХ.

(Наставак).

Осим већ споменутих побуда за дељење милостиње, ми имадемо још и других. А какве су то? То су побуде, да и богатство наше а и ми сами припадамо Богу. И не припадамо ми Богу само за то, што смо добили од њега живот свој, већ и за то, што нас је он искупио драгоценом крвљу својом. Али осим тога има још једна друга побуда. А то је она побуда, што он сам долази у лицу бедних да проси милостиње, и што нас он сам располаже да је чинимо, желећи тиме, да нас привуче к себи. Јер он врло јако жели да нас спасе. „Христос није само задоста учинио својом смрћу и крстом, говори св. Јован Златоусти, већ је он благоизволио бити убогим, страним, нагим, затвореним у тамници, мученим само да би тебе тиме задобио за себе. Ако ли ме не наградиш за то, што сам страдао за тебе, говори он, а ти се бар сажали на моје убоштво Ако ли нећеш да се сажалиш ни на моје убоштво, а ти се онда смилуј на моју болест, буди милостив видећи ме у окованима. На ако те и то не побуди да будеш човеколубив, то обрати нажњу своју на то, како је само лако испунити моју молбу. Та ја не тражим ништа скупоцено, већ просим само корицу хлеба, усрдна пријема, и мало утешних речи. На ако и при свему томе ипак останеш тврд, то учини добра ма само ради царства небесна, ма само

ради оних награда̃, које сам ти обећао. Но па зар их ти не уважаваш? Ако их пак не уважаваш, то се тада смилуј бар из сажаљења, које је човеку од природе урођено, кад ме видиш пага, и сети се оне наготе, коју сам ја претрпео ради тебе на крсту. А ако ли пак не ћеш да се сетиш ње, то представи само себи наготу, какову подносим у лицу невољних. И онда сам ја трпео пужду ради тебе, и сада је трпим исто тако ради тебе, само да би се ти смиловао овом или оном од малих и учинио му ма какове врсте милосрђа. Ради тебе сам ја онда постио, па сада сто и опет само ради тебе трпим глад. Био сам жедан, кад сам био разапет на крсту, на ето жеђујем и данас у лицу невољних само да би те тиме задобио за себе и да би постао човекољубивим за твоје спасење. За то, и ако си ти дужан да ми вратиш натраг за безбројна моја доброчинства, ја пак не тражим то од тебе као од дужника, него тражим као милодар, и за такову маленкост ћу ти даровати небесно царство. Ја тч не говорим, да ме избавиш од убоштва, или да ме обогатиш, и ако сам ја баш ради тебе постао убогим; већ просим мало хлеба, одела, и мало утехе у невољи. Кад се будем налазио у тамници, ја не тражим од тебе да ме опростиш окова и да ме ослободиш из ње, него да дођеш само, да ме посетиш везана ради тебе, и то ћу сматрати као највеће уздарје, и за то једино ћу ти даровати небо. И ако сам те ја ослободио од тешких уза грехових, то се пак задовољавам и тиме, што ћеш да ме посетиш везана у тамници. Најзад те и без тога могу увенчати, али хоћу да ти будем дужник, хоћу да ти тај венац даде и неке слободе. За то и ако могу сам себе да прехраним, пак долазим теби и молим те, стојим на вратима твојим и пружам руку своју за милостињу. Ради тебе сама хоћу да ме нахраниш. Због тога само, што те тако силно љубим, и желим да окусим ма шта са своје трпезе, као што и треба да буде међу друговима. И похвалићу се тим пред лицем целе васељене, да би ме сви чули. Разноситће глас свуда о твом доброчинству, показиваћу себе свима, да си ме ти нахранио.“

„Кад дакле знамо за све то, онда ћемо указивати велико милосрђе Господу и чинићемо добра невољнима и странима. *Који год прими једнога од ових малих*, говори Господ, *мене прима*. (Мат. 18. 5, 8.) Што год је мањи брат твој, тиме је више у лицу његовом сам Христос. Према томе и онај, који прима у дом свој у име Христа, примиће исто тако награду као и онај, који прима Христа самога. Немој сумњати у истинитост тих речи Христових, већ веруј свом душом својом; јер је он сам казао, да ће у лицу њиховом долазити он сам. А да ти не би посумњао у то, то је он одредио и казне за оне, који их не примају у домове своје, и награде за оне, који их буду свесрдно примали. А то буди уверен, да он не би учинио, кад не би био сам у лицу оних, који долазе за милостињу и које ми или примамо или одбацујемо. Ти си примио усрдно мене у дом свој, говори он, а ја ћу примити тебе у царство оца мога; ти си спасао мене од глади, а ја ћу тебе спасти од греха; ти си походио мене везана у тамници а ја ћу ти даровати разрешење; ти си погледао на мене странца, а ја ћу те учинити грађанином неба; ти си мени уделио хлеба, а ја ћу теби дати читаво царство небесно у наследство, да владаш над њиме. *Одите*, говори он, *и наследите царство, које вам је приправљено*. (Мат. 25. 34.) Он није рекао: примите, већ *наследите*, што означава потпуну властитост над њим, као н. пр. кад ми говоримо да смо наследили ово или оно. Ти си учинио за мене потајно, а ја ћу ти вратити јавно; јер оно, што си ти мени учинио сматрам ја за милост, а оно, што ћу ти ја вратити за свој — дуг. Ти си започео, говори он, а ја ћу продужити после тебе и радићу одмах за тобом; нећу се ни мало стидети да исповедим јавно сва она доброчинства, која си ми ти указао, од чега си ме ти избавио, од глади, наготе и невоље. Ти си походио мене везана у тамници, а сам нећеш видети никада огња пакленога; ти си надгледао мене болна и нејака, а сам не ћеш никада искушати ни митарство ни казни. О, одиста су благословене оне руке, које чине таква доброчинства и које се удостојавају да

служе Христу! Лако ће проћи кроз огањ оне ноге, које су ходиле по тамницама ради Христа; неће окусити тежину окова оне руке, које се бринуле за њега везана. Ти си га одењо, оделом, а сам ћеш се обући у одежду спасења; ти си био с њиме у тамници, па бићеш с њиме и у царству Он исповеда свима не стидећи се, већ захвално признавајући, да си га ти надгледао “

„Важност милостиње се не мери количином онога што дајемо, говори св. Јован Златоусти, већ душевним расположењем нашим. Не тражи се свагда мера имања, већ мера срдачног расположења. Онај, који је милостива и богата срца, ма био новцем најсиромашнији између људи, може их све надмашити љубављу према невољнима и странима, милостињом, и сваким другим делом милосрђа. Не располаже нас богатство новчано, већ богатство душевно да будемо милосрдни. И она удовица са двема својим лептама је надмашила множину богаташа, и сиромаштво јој није било никаква препона. Не продају се за новац блага небеска, не могу се она купити новцем, већ добром вољом онога, који дели новац, љубављу његовом, узвишавајући над стварима светским, човекољубљем, милостињом. Бог није обећао царство своје за таленте злаћеве за чашу хладне воде, за усрдност; није обећао за смрт ради њега, већ за добру вољу чињења: те према томе и смрт није нешто велико. Имаш ли један новчић само? Куни за новчић небо, али не зато, што је вредна небо тако јевтино, већ за то, што је Господ човекољубив. Немаш ли ни новчића? Ти подај онда чашу хладне воде. *И ако ко напоји од ових малих само чашом студене воде у име моје*, говори Господ, *неће му плата пропасти*. (Мат 10. 42) Ако је когод сиромах, па му дође на врата сиромах, не стиди се наш Господ примити од њега и лепту, шта више он говори, да је од њега добио више, него ли од људи, који су му дали врло много. Да л' је нешто много или мало, Бог не цени по оном, што се даје, већ по расположењу онога, који даје. Не тугуј невољниче због сиромаштва, јер у сиромаштву је много лакше за тебе достигнути небо. Па и ако ништа друго више немаш, већ само срце пуно љубави и саучешћа, и за то ћете очекивати награда. Тога је ради св. апостол Павле и заповедао: *плачите са плачнима* (Римљ. 12. 15.), *и опомините се сужања, као да сте с њима заједно сезани*. (Јевр 13. 3.) Онај, који нема, тај не може подлежати осуди, или још боље да кажемо, тај је већ достојан награде. *Чини добра, каза можеш чинити*. (Приче 3. 27.)

(Српске сл).

О ПОЈАВИ УМРЛИХ

по Чокеу

„Исус стаде међу њима и рече им: мир вам.

А они се уплашише, и поплашивши будући мишљаху да виде духа.

И рече им: шта се узнемирујете? И зашто такове мисли долазе у срца ваша?

Видите руке моје и ноге моје. Је сам главом. Опипајте ме и видите јер дух тијела и костију нема, као што видите, да ја имам.“ (Лук. 24. 36. 39.)

Кад промотримо горње речи св. писма, наћи ћемо пред нама сасвим нарочито питање; могу ли се душе умрлих појавити да их ми видимо? Јер рећи божанственог Спаситеља: опипајте ме и видите; јер дух тела и костију нема, као што видите да ја имам,“ — које је изговорио својим ученицима, кад им се јавио после свог славног воскресења — јасно показују, да је њера у појављење и виђење душа умрлих са својом неосновано. На ипак. кад знамо, да их још и данас имаде много и врло много, који држе да је то појављење могуће, шта више као непобитно верују, да се то појављење догађа и да се душе умрлих доиста виђају као моћне утваре; па кад опет с друге стране помислимо, да то њерован о може имати знатног утицаја на здравље и живот душе и тијела, и кад помислимо, да то њеровање може имати рђавијех последица по напредак човјечанства

и у душевном и у тјелесном погледу, држим да неће бити згорег, ако се тијем питањем незабавимо мало.

Могу ли душе умрлих дати каквог знака о своме бићу својим пријатељима или непријатељима; могу ли се оне појавити, да их видимо својим очима, да их чујемо својим ушима или да их опипамо или осјетимо својим чулима или не — то није никакво правило хришћанског вјероучења, на то тоне не може ни имати никакве важности по религију: вјеровао ко у то појављење или не вјеровао. Што се дакле тог тиче може свак вјеровати по свом мишљењу и освједочењу, па да зато ипак не навуче на себе страшни гњев божији и тешку казну његову.

Многи држе да имају основа, да имају право, што вјерују у појављење (виђење) вукодлака, духова, вила и душа умрлих; многи опет одбацују то као нешто неосновано, и као поњељицу уображења.

Пошто у религији Христијанској нема ни спомена о том појављењу; пошто ни саме ријечи и науке Христа Спасителя, које је говорио за вријеме свога земног живота, не дају никаква разјашњења о правоме стању царства духова, нити ништа одређена или извјесна не говоре о стању и бићу душа послије смрти тијела, него само тек напомињу: шта неће бити и шта те душе неће чинити с ону страну гроба, то да богме да је узалудан сав труд и сва мука, да се скине застор и копрена са будућности пуне тајанствености.

При таким истраживањима ми се заплећемо у мрачне сањарије без постојаности и извјесности, и напокон наше размишљање није ништа друго већ узалудна игра беспосленог љубопитства.

Кад би премудрост божја увиђала потребу, кад би премудрост божја сматрала, е је за срећу и мир човјечанства корисно и вриједно да се живоме свијету открије, да се живи свијет поучи о правоме стању и односају свијета духовнога; о том не треба сумњати да би то откривење, да би та наука била на начин, који би био јасан као најјасније сунце, и без и најмањег противрјечја. Ми би дакле и у томе, као и у свему другоме, примили откривење божје, јер без особитог и нарочитог откривења не може бити ни говора о упознању стања у ком се налазе душе по растанку своме од тијела. Сам човјечји разум тако је слаба, жмирава свјетиљка, а да би могао присвјетљети таму с ону страну гроба, што настаје из часа смртнога.

Ако дакле људи, ти кукавни, кратковиди смртници, занесени и обмањени својим охолим уображењем, хоће да нас упознаду са царством духова, хоће данас обавјесте о стању душа послије смрти; — ако, велим, кратковиди смртници узимају на себе дужност, да људима свијетле и открију, оно о чем и сам Христос није без разлога ћутао, и о чем нико е божанствено откривење није никада ријечи споменуло, то не треба да сумњамо, да ти људи, — који хоће да више чине, него што је чинио сам божанствени Спаситељ Христос — износе нам у мјесто чисте и свете истине ништаво сматрање, мјесто бож. откривења само своје сањарије. — И само св. писмо опомиње нас да се чувамо таких будалаштина, уображења и празних, бесмислених басана о стању душа послије смрта, о привиђењима, аветањама и утвораима, да се оканемо пипкања како је с оне стране гроба, да се оканемо испитивања о будућности и томе подобна. Као што апостол Павле опомиње свога ученика Тимотија: „А погањајех и баснијех гаталица клони се, а обучавај се у побожности“ (Тим 4. 7)

На ма како, да је религија равнодушна што се тиче тога, хоће ли неко вјеровати у појављење душа умрлих или не, и ма да она о том баш ништа изрична није одредила, ипак на спрам тог питања не можемо бити сасма равнодушни, у колико вјеровање или одрицање појављења или виђења душа умрлих може имати знатног утецаја на здравље тијела нашег и душе наше.

Остаће за увјек чудновато, да су још у најстарија времена вјеровали у појављење душа умрлих, обично само народи, који су били познати са свога сујеверја и незнања. Исто је тако чудновато да и данас још много људи вјерују у појављење и виђење аветина и утвора, али и то су обично људи слабо или мало обавјештени, сујеверни, или живчано слаба и болешљива; или људи који имају свакојакима чудноватим уображењима врло склону, живу, сањалачку фантасију. На против људи умни, просвјећени, образовани, здрави, слободни, нестрашљиви, не знадоше о тоя никад ништа.

Ако само мало размислимо, брзо ћемо се

увјерити, како се човјек навикне, управо научи да вјерује у појављење мртваца; ако мало боље размотримо људски живот видјећемо, како човјек лахко падне у блудњу, те се нода такои вјеровању, а да никад није видио у ствари душу, која се преселила у вјечност. Ето, узимимо само како мора бити при души људима, који још нису озарени свјетлошћу с више, људима који још лутају по тами незнања, који су још на ниском степену људског образовања; како, велим, мора бити таким људима при души, кад виде љешину кога свог познаника, сродника, пријатеља или друга? Они се не могу никако да спријатеље са стварношћу, са истином, да су изгубили свог познаника или сродника; не могу да се навикну на истину, да њега више нема међу живима, ма да су га већ и у гроб сахранили. Они се сами и нехотице варају и обмањују, држећи да је покојник још међу њима. Слика или лик покојников толико се њубко са животом њих свијем, да им њихово живо уображење непрестано износи тај лик пред очи, и управо опсједње их, да су принорани у страху, да повјерују е су доиста видјели самог покојника; а пошто знаду, да његово тијело почива у гробу, то су морали закључити, морали су на ту мисао доћи, да су видјели душу његову; морали су вјеровати, да им се појавио дух покојников. На дану је свако слободан, одважан и храбар и не боји се ничега; али у вече или ноћу, кад нам тијело и онако ослаби и омлитани, кад нам се душа умори, а снага уображења и сваки живац постане осјетљивији и раздражљивији, слабомоћни човјек боји се и таковних ствари, које на дану и сам исмјева. Ноћу се човјек уплаши и од таких предмета, које кад на дану види, мора да се сиће својој страшљивости, а и да се једи на свој кукавичлук. Из тога се даде лахко растумачити зашто се обично говори, као да се је све оно што се приповједа о страшним појављењима и привиђењима, видјело у помрчини, у сумраку или у ноћи. Па с тога и дјеца која нису никад чула о приказама и авеншама, плаше се од са свијем обичних ствари, које у ноћној помрчини добију страшан пустолован облик, а међу тијем на дану или наспрам свјетлости видимо, да су то обичне старе, сваком познате ствари.

Тако постаје свака заблуда у свијету; Човјек у заблуди вјерује свему и свачему, вјерује у ствари, које и не постоје.

Сад било да се душе умрлих доиста појављују или не, — увјерени смо, да би нпак жељели да се оне појављују. Кад би се тужној мајци појавило њено премило дијете што јој га неумитна сирт ограбила; кад би љубљеном мужу дух његове покојне жене донио утјехе, донио мелема рањеном срцу његовом, из красних предјела вјечности; ах кад би могућ био сподобљај кад би било свезе са покојницима милим и драгим; кад би се овај земни живот могао приближити сада копреном тајанствености застрто вјечности, и кад би се прах могао дотаћи духа: каква би то узвишена срећа била, какво ли рајско блаженство по човјечанство! — Ах! али ах, ми се морамо задовољити и без тога. Ми нијесмо тога вриједни, тога достојни. Прах остаје прах, а душа пребива и налази се у стању живота, услови кога су различити, према добру или злу, што га је душа чинила док је била сједињена са тијелом.

Не треба ни да питамо, да ли је појављење душа умрлих могуће, јер има много што шта што је могуће, па се ипак зато није испунило или догодило на земљи. Оваким питањем и истраживањем могли би се само заплести у бескорисна нагађања, па би из лавиринта својих мисли још незадовољнији изишли него што смо ушли.

Али ипак да запитамо; је ли потребно да се душе умрлих појављују? — Ко да нам на то даде одговора? Ко да о том даде јасне и поуздане поуке? Само су три учитеља, који су врсни да нам дају разјашњења, да нас поуче: *Исус Христос*, *Искуство* и *Разум*, преко којих је Бог откривао и јављао своју вољу и самим погапицима.

У животу божанственог Спасителя, има много чудноватих појава, које ми нијесмо врсни својим знањем растумачити, нити умом схватити и појмити. Ено видимо га како опћи са св. божјим анђелима. Ено на гори таворској, куд га допратише ученици Јаков, Петар и Јован, видимо га у сјају преображенском између два часна мужа старога вијека, између два човјека које не видје нико од смртних људи, да су умрли. Видимо га дакле у слави преображенској између Мојсија и Илије како говоре с њима, А у том часу чујемо глас из облака над њим који говори: „Ово је син мој премили, њега

послушајте.“ (Мар. 9. 2-9.) Видимо небесне анђеле како страже на његову гробу. Видимо онога, који је на крсту умро, и који је погребен био, видимо га опет жива међу својима; онога који је из гроба васкрсао славно, видимо како и опет иде по народу свом.

На што су нам кадри доказати ови чудноватости догађаји из живота Христа Спасителя? Ништа више и ништа друго него да је Христос био Богочовјек, који је помоћу своје више природе могао се уздићи у више одношаје, у које ни један слабачки смртник није могао досићети ни прије њега, ни послије њега. Он, који је заповједао бјесној бури морској, да се умири и да ћути, и коме се море покоравало; Он који је у пустињи нахранио пет тисућа људи са пет хљебова, и који је слијепом од рођења повратио вид. — Он је био нешто друго, нешто више; он је био нешто божанственије, него што смо ми и онај чија се душа преселила у вечност.

Смијемо ли се ми мјерити, смијемо ли упоредо стати са Богочовјеком? Смијемо ли мислити, да ће се и на наш миг небо и земља чудновато мицати? Смијемо ли и сниватн, да би и наша рука била врсна чинити чудеса каква је чинила рука најбожанственијег Спасителя? Смијемо ли вјеровати, да стојимо са Богом и вјечношћу, са живима и са душама умрлих у онаком чудноватом, блиском, тајанственом дотицају и одношају као Син Божји?

Не, оне појаве у животу Христа, Спаситеља које нас задивљују, то су појаве Богочовјека; оне нам још не доказују, да сваки умрли може чинити онаке појаве. — Ах, колико ли смо ми мали и ниски на спрам Божанственог! како ли је сујетна и охола мисао, да ми стојимо у додиру и свези са свијетом духовним као он; како ли је гријешна и неупутна мисао, да је све то што увеличава ток живота његова обични, свагдашњи догађаји, који се може сваком па и најнедостојнијем догодити!

Сам Христос одвраћао је и чувао своје ученике од погрјешног убражења, као да би људи могли долазити у ближи додир и сообраћај са духовима. Једном, кад је идући по мору дошао к њима, а они видјевши га гдје иде по мору уплашише се јер мишљаху да је утвара и повикаше: „Ено утваре.“ Он их је укорио због неоснованог страха, и што се још не оразумише и не научише чудом са хљебовима; јер се бијаше срце њихово окаменило, обузето сујевјерјем јудејским (Мар: 6. 49. 52:)

Исус је корио своје ученике, кад им се јављао послије свога воскресенија и кад су се плашили његовог јављења послије распећа и сирти, мислећи да виде духа. „И рече им: шта се плашите? И зашто такове мисли улазе у срца ваша? Видите руке и ноге моје: ја сам главом? опипајте ме и видите; јер дух тијела и костију нема као што видите да ја имам. И ово рекавши показа им руке и ноге“ (Лука 24. 37-40) Ето Христос овдје изрично каже да дух или душа умрлог нема на себи ништа земнога, е па дакле не можемо је ни видити, ни опипати или осјетити. Што ми оком видимо, ухом чујемо, што опипати или осјетити можемо, то је увијек нешто земнога, а не духовнога Душа пак по смрти тијела, које у гробу труне збацује са себе све земно. Па с тога је она нашем оку невидљива, чулима неосјетљива и уху нечујна, јер душа није материја.

На зато ни ми смртни људи не треба да се чинимо, е смо мудрији и паметнији од божанственог учитеља свог; па зато и ми треба, да вјерујемо онако као што је он учио и научио своје ученике Ми треба, да смо поднуно уједрени, да нема тога човјека, који би могао што духовнога видјети или осјетити, него што гођ човјек види или чује то је увијек нешто земнога, нешто тјелеснога. По томе дакле не може се нити нама, нити икоме у свијету јавити у овом земном животу душа неког покојника; јер се душа као душа не може нити видјети, нити чути, ни осјетити.

Али кад би нам се и хтио неки дух, који се растао од тијела појавити, то би се он морао најприје обући у неко ново тијело. А то ново тијело морало би бити са свијем другчије од онога, што га је тај дух оставио овдје на земљи и што но лежи иструхло у гробу. А кад би нам се тај дух појавио у неком новом тијелу, то би ми при том јављењу видјели неки нама непознати туђи лик, те тако то појављење не би за нас имало никакве важности; јер по чем би ми могли знати и закључивати да смо видјели дух овога и онога покојника, кад смо међутим видјели неки непознати лик; те би прије могли вјеровати и рећи, да смо видјели некакна човјека или неко непознато чељаде. А вјеровати, да то ново тијело може бити слично оном иструлом, било би без основа

и смела; јер гдје стоји у св. Писму, да Бог душе умрлих одмах повиче сирти облачи у неко ново тијело, које би било пређашњем слика и прилика? — То не стоји нигдје у св. Писму; ал' из св. Писма и из науке св. наше православне цркве у овом погледу ми дознајемо нешто са свијем друго, и нешто што са свијем друго оваково ијеровање и нагађање у погледу појаве умрлих. Ми знамо нашме, да тијело чим је лишено животног начела, растваја се у елементе из којих је састављено а ти елемента улазе по оњим Богом установљеним законима у велику материјалну масу, која састаља видљиви свијет.

Један од тих закона, познат по божијем откривењу тај је, да ће свако тијело човјечје сачувати у тој оној маси потребне елементе за своју успоставу, и да ће се сва људска тјелеса, пошље те успоставе, сједињити са својим душама једним чином свемогућства божијег, и по том скупа живјети животом, коме неће бити краја ни конца (Гетс: учење кат. пр: цркве). Дакле то сједињење душа умрлих са њиховим преображеним тјелесима неће бити само на часак да се нама јаве, па да се и опет растају и да и он-т заузме свако своје пређашње стање, него кад то сједињење буде, више неће бити растајања.

(Свршиће се).

ОКРУЖНИЦА

Патријаршијска и Синодална посланица Впреосвећеној и Преосвећеној у Христу браћи, Митрополитима и Епископима, свештенству и целом благочестивом и побожном православном народу најсветијег апостолског и патријаршијског престола Цариградског.

(Свршетак)

23. Пошто овако стоје ствари, и ту су и докази из црквене историје, који се не могу порећи, то старајући се по дужности, обраћамо реч народима на западу, који из незнања пети ните и несумитне историје црквене лаковерно се повукоше и следује противјевањелским и безаконим новотаријама папства, и оцењени тако далеко се налазе од једне, свете, саборне и апостолске православне Христове цркве, која јесте: и „Црква Бога жива, стуб и тврђава истине", (Тим. I. 3. 15) и у којој светлије у побожности и православној вери њихови претци и праоци кроз целих девет векова, и беху верни и часни чланови исте, следећи верно и стално одредбама Богом сабраних Васељенских Сабора.

24. Народи Христољубиви славних земаља на западу! Радујемо се, иначе, гледајући Вас, да имате љубав Христову, руковођени својим здравим разумом, да је без вере у Христа немогуће угодити Богу (Јев. 11. 16.), али је јасно само по себи свакоме, који право мисли, да спасителна вера у Христа, на сваки начин, треба да је права у свему и сагласна свеме писму и апостолским предањима, на којим се оснива учење Божанских Отаца и седам светих Васељенских Сабора. Сем тога, јасно је да саборна црква Божија, која држи у крилима својим недирнуто непорочено и неповређено ту спасителну веру као Божански аманет, онако, како је од вајкада предана и од Божанских отаца духом светим развијена и утврђена првих девет в-кова, јесте иста, једна и једнака непрестано кроз сва времена, а не она, која се мења и разно дотерује током времена, јер јеванђелске истине никад не примају предругојачење и измену, или напредак у времену, као разни филозофски системи, — јер је: „Исус Христос јуче и данас исто и вавек" (Јев. 13, 8). Одакле и свештени Ваћенгије из свештеног Манастира Лирина у Галији, млеком отачаске побожности отхрањен, а живио је око половине V. века, врло мудро и православно црта истину вере и општност цркве, кад каже „У саборној цркви, оно нам је највише важно држати, што је свуда, што је свагда и што је од свих вероваво. Јер, ово је доиста и у главноме саборно, као што и сила саме те речи и разум објашњавају, што се од свуда, готово, све обузима. Овако ће пак бити, ако се одржимо следујући овој укупности, старини и сагласности". Ну као што је напред речено, западна црква од десетог века на овамо, разна страна и јересничка учења и новотарије увукла је у себе кроз папство, те се тако оценила и удаљила од источне и православне Христове цркве. И колико је нужда Ваших повратка и доласка ка старим и неповређеним учењима цркве ради по-

стигнућа жељеног у Христу спасења, лако нећете разумети, ако савесно узмете у обзир поруку небесногa апостола Павла Солуњанима, где каже „Тако дакле, браћо, стојте и држите уредбе, којом се научисте или речју или из посланицу наше“. (Солуњан. II. 2, 15); још и Галаћанима што пише исти Божански апостол: „Чудим се, да се тако одмах одвраћаше на друго јеванђеље од онога, које вас позва благодаћу Христовом; које није друго, само што неки сметају вас, и хоће да изврну јеванђеље Христово“ (Гал. 1, 6—8). Ну клоните се од тих извртања јеванђелске истине, „јер такови не служе Господу нашему Исусу Христу, него своме трбуху и благим речима и благословима преварују (варају) срце безазлених (Рим 16, 18.) и дођите у крило једне свете, саборне и апостолске и Божје Цркве која се састоји из целине Богом засађених благородних винограда у православној Васељени, у нераздвојном јединству једне Спасителне вере у Христа, у вези мира и духу сједињених једна с другом светих Божјих Цркава, те да постигнете у Христу жељено спасење, и прослави се тако и у Вама прехвално и преславно име Господа и Бога и спаса нашег Исуса Христа, који је страдао за спасење света.

25. Ми пак, који смо благодаћу и благоволењем Пресветога Бога часни делови тела Христова т. ј. једне, свете, саборне и апостолске Цркве, држимо се отачаског и апостолскога предања, благочашћа и побожности. Пазимо и чувајмо се сви од лажних апостола, који долазећи у облику оваца покушавају варати и мамити простодушнија срца код нас, разним и сумњивим обећањима, мислећи, да је све право што раде и обраћају ка уњи, ако се само призна папа за највишег и непогрешивог и апсолутног господара целе цркве и једног на земљи наследника Христовог и извор сваке благодати!!!! Нарочито пак Божјом милошћу постављени епископи, пастири и учитељи светих Божјих цркава; — пазимо дакле, на себе и на све стадо у коме нас Дух свети постави владикама, да чувамо Цркву Господа и Бога коју стече крвљу својом. (Дел. Апос. 20, 28.) како бисмо могли дати одговора; — тога ради молимо друг другa и допуњујмо и поправљајмо један другога. А Бог сваке благодати, који нас позва на вечну своју славу Христу Исусу, он да нас усавршн утврди, укрепи и утемељи“ (I Солуњ. 5. 11. — I. Петрова 5, 10.) и даде свима, да се посвете светлошћу Његове благодати и упознају истину сви, који су позвани и далеко од једног, светог и општег православног кола словесног његовог стада. **Сиѣ же слава и держава ѥго ѵѣкы ѵѣкомъ.**

Из царградске Патријаршије Августа месеца 1895 г.

(Долазе Потписи: Патријарха и чланова св. Синода.)

Превео синђел *Никифор*.

ДИОТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Архијерејска служба.**) На дан св. Ваведенија, као храмовни дан „горње цркве“ карловачке, служио је *св. Патријарх Георгије* св. литургију у тој цркви. У знак жалости за блаженоупокојеним епископом Нектаријем, била је Његова Светост, пресјасана црним појасом и одевена у строго црно одело.

(**Високопреосвећени г. епископ бачки Герман**) походио је Његову Светост, преуз. г. патријарха *Георгија* 21. о. м.

(**Поводом смрти блаженоупокојеног епископа Нектарија**). Смрт преосвећеног покојника оглашена је у Карловци великим звоном саборне цркве; и у знак жалости није се црна застава са двора патријарашког, саборне цркве и богословије.

На архијерејској литургији, на дан св. Ваведенија, учињен је и спомен блаженоупокојеном епископу Нектарију. Његова Светост, патријарх Георгије благоизволио је на сарану блаженоупокојеног епископа Нектарија изаслати као заступнике патријарашког двора: г. синђела Лукијана Богдановића и г. архиђакона Димитрија Бранковића.

(**Вршачка Епархијска управа**) подала је ову посмртницу: Потписана епархијска управа јавља жалосну вест, да се је Високопреосвећени и високодостојни господин **Нектарије Димитријевић**, право-

славни Епископ вршачки, белоцрквански и панчевачки дана 20. новембра (2. децембра) у 4 сахата у јутру, после кратког боловања, у 57. години живота свога у вечност преселио. — Погреб ће се обавити у петак, 24. новембра (6. децембра) у 2 сахата после подне. — Вршац, 21. новембра 1895. Вршачка православна епархијска управа.

(**Архидијецезални административни одбор**) сазван је у седницу своју за 27. новембар (9. децембар) о. г.

(**Митрополијски Црквени Савет**) сазван је за 28. новембра (10. децембра) о. г.

(**Школски Савет**) сазван је за 1./13. децембра о. г.

(**Св. Синод**). Његова Светост, архијепископ митрополит карловачки и патријарх српски *Георгије* сазвао је св. архијерејски Синод за 3. (15.) децембар о. г. Св. Синод ће предузети избор епископа за будимску дијецезу.

(**Саборски Одбор**) сазван је за 11. (23.) децембар о. г.

(**Монашко удружење у Србији**) изабрало је за свога почасног члана и преч. г протојереја Василија Константиновића, администратора протопрезвитерата карловачког.

(**Црквена прослава у Пакрацу.**) На дан св. Николе ове године мислило се обновити и прославити освећење и обновљење српске саборне цркве у Пакрацу. Но доцније се покренула мисао, да се та прослава одгоди до пролећа, како би ју походити могао што већи број народа. То одгађање ће бити сад већ и из разлога, што би високопреосв. г. епископ *Мирон* у очи св. Николе имао бити у Карловцима као члан св. архијерејског синода.

(**Задужбина Симе Милутиновића**). Трговац панчевачки, родољуб Сима Милутиновић предао је српској православној црквеној општини панчевачкој *5000 фор.* као задужбину своју за добротворне сврхе. Слава му!

(**Препначена односно допуњена наредба о назаренима**). Представка преч. архидијецезалне конзисторије на г. 1894 успела је код високе кр. зем. владе у Загребу, као што се види из наредбе њезине од 12. новембра о. г. бр. 12. 200, коју у целости доносимо у званичноме делу данашњега броја. О тој препначеној, односно допуњеној наредби високе владе проговорићемо опширније, кад томе буде време.

(**Окружница, упућена римокатоличком епископату у Угарској.**) Као што читамо, *Исидор кардинал Верга*, префект конгрегације у Ватикану „super negotiis Episcoporum et Regularium“, издао је, овлашћен на то нарочито од папе римског, окружницу на надбискупе и бискупе угарске, у којој се у четири тачке дају напутци о „политичко-црквеној радњи епископа“ („de episcoporum actione politico-ecclesiastica“). У окружници одређује конгрегација 1.) Споразуман поступак угарског примаса са епископатом у оним државним питањима, која се тичу цркве. 2.) Сложан договор између примаса, бискупа и католика, особито одличних правника, у случају кад се спрема по цркву штетан закон. 3.) Наређује се бискупима, да пазе на својства саборских заступника, па да их, ако је потребно, опомену и позову на дужности католичких заступника на државном сабору; 4.) Очекује се од бискупа, да својима вернима помогну не само угледом и влашћу пастирском, sed etiam opibus ceteris*que* quibus indiget auxiliis), (него такође и осталим помоћним средствима која устребају.)

Шта све ова окружница, управо порука римског папе значи, лакше је погодити. Из свега је јасно, да *Рим* спрема јаку акцију против црквено-политичких реформа. Оне су узаконење, али век их није задамћен.

(**Упозорујемо пречасно свештенство**) да су прописани нови обрасци и за домовне протоколе.

(**Штампарија А. Пајевића у Новом Саду**) променила је своја властника. Прекупио ју је: *Ђорђе Николић*, и она је сада судски протоколисана под фирмом: „*Ђорђе Николић прејб А. Пајевић*“.

(**Незакопита дјеца у Хрватској.**) Под тим насловом пише „Обзор“: Статистика је неумољива, те више пута баш неочекиване резултате на видјело износи. Тако је њоме установљено, да се у граду *Загребу рабо разљерно више незакопите дјеце него у ма којем граду Европе.* Од године 1879. па до г. 1893. попречни је постотак незакопито рођене деце увек био 34—35%. Осим Загреба истиче се још Карловац са 28%, Вараждин 21%, Сисак 20%, Осек, Пожега и Бакар са 15%. У осталим градовима у Хрватској постотни је број нешто мало више него ли код сеоског пучанства у жупанијама, у којима дотични градови леже.

ПОЗИВ.

Народе српски!

Протекла је сво већ година дана одкако ово млађано „Друштво за помагање сиромашних и привредних Срба слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“ започе свој живот. На први пројлаз отно сво га издали на српски народ, добисло лијепа одзива. Са свију страна, гдје се српски збори и осјећа, стизаху нам обилати приноси, тако, да је већ у првој години ово наше незнане постигло лијеп моралан и материјалан успјех. Видјело се, да се на

род брине за уздањицу своју; показала се и опет она позната дарежљивост српских родољуба, који никад не пропуштају прилике, да у хуманитарне цијели не допринесу и најмање жртве, само кад је то на корист народа српског.

Сва приноси, што смо их до сада примили, износе заједно 3290 ф. 93 н. а од тога је потрошено 203 фор. на приномоћи четрнајесторици наших сиромашних а вриједних другова Та мала сума, која се могла подијелити, није дакако могла ни на далека да поправи лоше материјално стање тако многих наших другова.

Зато се ево опет обраћамо на тебе, народе српски, с молбом, да и у напредак пружиш своју дарежљиву руку милосрдну овом хуманитарном омладинском друштву, које ће свака и најмања прилика с особитом благодарношћу примити.

Ради знања и равнања напоминњемо, да се *осниваче* овога друштва може постати уплатом приноса од 30 фор. било у једним или у десет мјесечних оброка, а *помагаче* уплатом приноса од 5 фор. годишње. — Држимо да своте нису велике, па би их свако, тко је и мало боље, ситуиран, могао лако уплатити, само ако му срце куца за добробит његове уздањице

Најзгодније је и за нас најповољније, да се уплати осниначки прилог, јер тиме нам знатно расте друштвена главница. Плаћање тога приноса олакшано је тиме, што се може уплатити и *у 10 мјесечних оброка*. Тко год тај прилог уплати, учинио је своју родољубиву дужност *за сва времена*.

Осим тих стално одређених приноса примиће се и најмањи *дарови* са захвалношћу.

Цијели друштвени рад од прошле године *излазиће се у посебном извјештају* одмах почетком г. 1896. кад се закључе годишњи рачуни, па ће се тако свако моћи осведочити о савјесној управи са друштвеним имецом.

Пошто смо, како напоменусмо, наумили издати потпуни извјештај, умољавамо све чланове, који нам нису све *досадње ратс* уплатили, да их што прије овоме одбору приошљу, а уједно их браћки умољавамо, да се код својих пријатеља и знанаца својски заузму за напредак овога друштва и да му уз настоје прибавити што већи број чланова, јер само тако могло би се помоћи Српској академској омладини загребачкој, у којој је већина из најсиромашнијих српских крајева.

Довољна је адреса: „Društvo Srba Zagreb Sveučilište“.

У име управљачког одбора „Друштва за помагање сиромашних а вриједних Срба слушача у гр. свеучилишту Франье Јосипа I. у Загребу“.

У Загребу, 30. (18.) новем. 1895.

Предсједник:
Племић Богдан Богдановић, stud. iuris.

Тајник:
Светозар В. Прибићевић, stud. phil.

XXXI. XXXII. и XXXIII. ЗАКОНСКИ ЧЛАНЦИ ОД ГОДИНЕ 1894.

О БРАЧНОМ ПРАВУ

О ВЕРОИСПОВЕСТИ ДЕЦЕ

И

О ДРЖАВНИМ МАТИЦАМА

у преводу српском

штампани су и разасланн претплатницима. Уверени смо да ће српски превод ових законских чланака врло добро доћи нашем свештенству. За то га и штампасмо, да свештенству ту услугу учинимо; а за то се надамо, да ће га свештенство и набавити.

Високом одлуком св. Архијерејског Синода прописани и од 1. јануара 1896. у употребу стављени **нови табаци цркених матица, и бланкети за брачна, испитна и венчана, извештаја, штампана су и могу се одмах добити само у овој штампарији.**

Увез матичних протокола израђујемо у властитој књиговезници. Имамо готових увезаних све три врсте протокола, са 50 и 100 табака.

Хартија матичних табака је, према надлежној високој одредби, фина, јака, тако звана: Diosgyőri (т. ј. Schönpapier I. врста). На ивак табак стоји само 5 новчића.

Сто бланкета брачних извештаја стоји 1 фор. На комад $1^1/_2$ новчић.

Славним парохијским звањима и црквеним општинама препоручујемо приликом набавке матичних тих табака и брачних извештаја, још и набавку **најновијих** *табака за домаће протоколе*, званичних коверата, позивница у седнице црквених скупштина и одбора, доставница, свехзбитних и експедитних протокола, седничких записника од разне — по наруџби — хартије; печата на парохијска звања и црквене општине (штампиљ с кутијом).

Књиге које се могу код нас одмах добити осим горе означене, ове су:

1.) **Назаренство** његова историја и суштина, написао *Владимир Димитријевић*. Цена 1 ф. 20 н.

2.) **Нацрт за катихетичке беседе** с руског превео *Велко Мирковљевић*. (Препштампано из „Српског Сиона“). Цена 10 н.

3.) **Чланци о забавиштима.** По најбољим изворима написао *Иван М. Поповић* учитељ. (Прештампано из „Српског Сиона“) Цена 15 н.

4.) **Догматичко Богословије** *трећи део* превео и где-где допунио протосинђел Митрофан Шевић. Цена 2 фор.

5.) **Породица и религија.** Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јереј *Илија Шумановић*. (Прештампано из „Српског Сиона“) Цена 10 н.

6.) **Песме за децу** намењене особито ученој по забавиштима и основним школама. Од Ив. М. Поповића. Цена 20 н.

7.) **Хоће ли бити од користи? или истина против неистине о народно-црквеним фондовима.** Прештампано из „Српског Сиона“ за г. 1895. Цена 25 нов.

8.) **„Српски Сион“** од 1891. до ове године.

9.) **Малаѧ Катихисїѧ** содержащаѧ къ свѣтѣ разлїчныѧ пѣснїи и пѣсни двоѣчныѧ, ко оуповторяющїѧ оучащїѧсѧ православныѧ сербскїѧ юности такоже и прочихъ благочестивыхъ хрїстїанъ, изъ скатыхъ церковныхъ книгъ оустроенныѧ Цѣкиа книзѣ сїи 20 новч.

10.) **Граматика црквенословенскога језика.** Својим ученицима саставио Јован Живановић. — Цена 85 нов.

Српска манастирска штампарија.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГ КАПЛАРА

из српско-бугарског рата 1885. год.

НАПИСАО

Бранислав Ђ. Кушић

управе су у штампу и биће готове до краја ове године.

Књига ће имати 8 штампаних табака. Цена је 60 нов. или 1·30 динара.

Име пишчево јамчи за занимљивост књиге.

Претплату прима администрација Бранкова Коло, Српског Сиона, и

Српска Манастирска Штампарија.

Упозоравамо пречасно свештенство на књижицу нашег издања:

ИМЕНА БОЛЕСТИ

ШТО МОГУ СМРТ ДА НАНЕСУ.

Научни (латински) називи протумачени немачким, мађарским и српским језиком. *Саставио Др. Илија Остановић.* Цена 25 новч.

Упозоравамо пречасно свештенство нарочито сада, јер добија — оно у Угарској од 1. окт. о. г. — мртвачке цедуље *само са мађарским називима* болести, те му је та књижица од сад од преке потребе.

Ета књижица ће добро доћи *свештенству и осталим вероисповести*, те молимо наше ц. и. свештенство, да га даном му приликом упозори на ту *сваком свештенику добро дошлу књижицу.*

Српска Манастирска Штампарија

у Карловцима.

НА ЗНАЊЕ.

Прештампавање св. архијерејским синодом ове године установљених и прописаних, а овој штампарији у штампу и накладу поверених матрикуларних табака и извода, као и брачних извешћа и домовних протокола — забрањено је.

На то се и овим путем упозорују све славне, особито српске, штампарије.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА
у Карловцима.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ 211 2—3

Управа мал. Гргетега издаваће путем јавне дражбе дана 28. децембра 1895. (9. јануара 1896.) Попашу и Риболов у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак на три године под закуп.

Сваки онај који дражби приступити жели, има 10% од извикане цене у име вадијума положити. Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне

Управа мал. Гргетега.

Ad Ш. С. 331/241. ex 1895. 208 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења места учитељице за ручни рад и кућарство у српској учитељској школи у *Сомбору* овим се стечај расписује.

Молбеније за ово место имају се најдаље *до 8. (20.) децембри 1895. поднети срп. прав. народном школском савету у Карловцима.*

Молитељице имају доказати да су Српкиње православне вере, да су у овој струци оспособљене односно испитане и да потпуно владају српским језиком.

У дужност изабране учитељице спадаће стручну наставу у ручном женском раду и кућарству само на српској учитељској школи сомборској у прописаном броју часова обављати.

Плата је 500 фор. годишњих.

Уз седнице срп. прав. народног школског савета држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1895.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

Ad бр. К. 1739/526. ex 1895. 209 2—3

СТЕЧАЈ.

Тражи се лични помоћник пароху у Добановцима. Парохија II. разреда.

Са овим местом скончана су берива у смислу § 20. I. Б прев. кр. отписа од 10 августа 1868. године.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 15/27. децембра 1895. овамо поднети.

Из седнице арх. конзисторије држане у Карловци 14./26. новембра 1895.

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 1062./998 ex 1895. 212 1—3

СТЕЧАЈ.

На успостављено место ђакона у Мокрину. Берива су: 200 фор. а. вр. годишње у готовом новцу и уживање т. зв. ђаконске сесије у Мокрину.

Компетенти имају своје прошено инструисане молбенице путем својих претпостављених власти до 18./30. децембра 1895. потписаној конзисторији и одјети.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 14./26. новембра 1895.

Епархијска конзисторија тамишварска.

С. О. 4644. ex 1895. 214 1—3

СТЕЧАЈ.

Код нар. црквб. тајништва, као преводиоца одељења срп. прав. нар. црквб. саборског одбора, упражњено је место *другога бележника* као помоћника народно-црквеног тајника, услед чега се ради попуњења тога места оним расписује стечај.

Годишња плата јесте 900 фор. а. вр. и 150 ф. а. вр. у име станарине, а изабрани ће се поставити за сада у привременом својству.

Ко жели ово место задобити треба да поднесе своју молбеницу *сабореском одбору у Карловцима до 10 (22.) децембра 1895. год.* а нала пету потребним исправама да инструјише и искаже своје правничко оспособљење (бар апсолуторијумом) и вештину у састављању списа начрочито на српском и мађарском, а уз то и на немачком језику.

У Карловцима, 18. (30.) новембра 1895. год.

Георгије
Патријарх.

Ad К. 1333/533. ex 1895. 210 2 3

СТЕЧАЈ.

На упражњено парох. место VI. класе у Вазићу расписује се стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 15./27. децембра 1895 овамо поднети.

Из седнице арх. конзисторије, држане у Карловци 14./26. новембра 1895.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 215 1 3

Расписује се стечај, са роком до 1./13. јануара 1896. год. на два оставком упражњена учитељска места, на српској основ. вероисповн. школи у Силбашу (Бачка).

У смислу решења и одобрења слав. епарх. школског одбора бачког од 21. марта (2. априла) 1895. бр. III. O 34, плата је учитељска: 300 фор. и 40 фор за држање поуторне школе; 5 јутања (а 2000□) и 1583□° добре оране земље; 5·5 мерова жита или накнада за жито у готовом новцу по 10 годишњој просечној цени; 30 тврдих дрва; стан од 3 собе, кухиње, коморе, подрумима, штале са шупом односно покривеним улазом; врт као и колики се у школском дворишту налази без сваког даљег права на накнаду било у новцу или земљишту. Један од госпође учитеље кога црквена општина изабере биће, уз награду од 40 фор., црквено општинска перовођа и рачуновођа. Од укона где позван буде добија и фор. на укопе дужни су г. учитељи споразумно на плаћене њих. Државну порезу и половину еквивалента плаћају господа учитељи. За економску 1895./96. годину примаће госпд. учитељи за земљу накнаду у готовом рачунајући по 32 фор. јутањ.

Поред школском уредбом од 1872. године одређених дужности учитеља су обвезани редовно у недељне и празничне дане на вечерњу, јутрењу и литургију у св. храму појати и децу у црквеном појању тачно и равномерно поучавати. За време св. четрдесетнице дужност је господе учитеља на вечерњу и јутрењу службу сваки дан напамећ, држећи сваки своју седмицу, у цркву редовно долазити и појати, а средом и петком скупа са ученицима оба учитеља прежеосвећеној литургији присуствовати.

Добро инструисане молбенице ваља у отворном року на потписаног председника управити.

Из седнице мест. школ. Одбора држане у Силбашу 19. новембра (1. децем.) 1895. године.

За перовођу:

Вук Јеличин
шк. старатељ.

Тодор В. Поповић
прсте. м. шк. одбора.

СТЕЧАЈ 213 1—3

На основу „Школске уредбе“ од 1872. год. §. 36 и 37. и решења Високославног Митрополијског Школског Савета од 6. (18.) фебруара 1895. г. бр III. С. 23 — ех 1895. и упутства сл. епарх. школ. одбора бачког од 16. (28.) новембра бр. III. О. 1429 — ех 1895 овим се расписује стечај за учитељицу на срп. правосл. вероисповедној основној женској школи у Бачком-Мартоношу.

Плата је следећа:

210 фор. у готовом новцу, месечно унапред из благајне месне политичне општине.

16 јатака ораће земље по 2200 □° на коју политична општина порез и еквивалент плаћа.

36 фор. у име 2 хвата тврдих дрва.

30 фор. у име 300 снопова трске.

70 фор. у име станарине.

Све ове пристојбе прима из политичне општине

40 фор. за држање пофторне школе и половину земљишта учитељске баште. Ово прима од црквене општине.

Изабрана учитељица дужна је осим законом одређених школских предмата, учити женску децу ручном раду и православном црквеном појању; са ученицима на сва недеља и празничка, као и на пређосведењем богослужењима учествовати Пофторну школу на основу одређења школске уредбе држати.

Уз молбеницу треба приложити: крштено писмо сведоџбу о учитељској способности, добивену из приправничког завода сомборског, о способљење из мађарског језика, као и сведоџбу оне општине у којој је дословала, ако је учитељица била.

Рок овог стечаја траје до дана св. Јована Крститела 1896. год.

Молбенице са потребним сведоџбама и биљеговином имају се слати потписаном председнику овомесног „школског одбора“

Како на овом месту за сада постоји привремена учитељица, те по томе која буде изабрана наступа звање почетком идуће школске године.

Из редовне седнице школског одбора срп. правосл. црквене школ. општине у Бачком-Мартоношу, одржане дана 20. новембра 1895. год.

Тоша Петаковић
перовођа.

Младен Јосић
парох и председник месног школског одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком другим по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

28 16—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 48.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 3. децембра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad M. 618. Син. 33. ex 1895.

УРЕДБА

о оспособљењу катихета у средњим школама у опсегу православне српске митрополије карловачке.

§. 1.

Да би се засведочила научна способност и вештина оних, који желе добити место редовног професора-вероучитеља у средњим школама (гимназијама, реалкама и препарандијама) установљује св. архијерејски синод православне српске митрополије карловачке, за опсег целе митрополије једну испитну комисију из пет чланова, која ће кандидате за вероучитељску службу испитивати сходно овој уредби.

§. 2.

Чланове испитне комисије именује св. архијерејски синод, постављајући за таково само она лица из клира, која су засведочила своју научну озбиљност и учитељску вештину.

§. 3.

Председник и потпредседник испитне комисије назначују се одмах при именовању за чланове испитне комисије. Исто тако одређује се одмах при именовању и то, за које се испитне предмете члан именује.

§. 4.

Чланови испитне комисије именују се на три године.

Ако који члан даде оставку или се ма којим другим начином упразни које место у тој комисији, попуњује се оно тим, што ће митрополит-патријарх или његов законити заменик на предлог председника испитне комисије именовати новог члана, као заменика, до прве седнице св. си-

нода, којему ће се то расположења ради саопштити имати.

§. 5.

Ако је неки члан испитне комисије препречен да присуствује неком испиту, доделиће председник испитне комисије његов предмет за испитивање другом ком члану.

§. 7.

Пре приступања к испиту поднеће кандидат молбеницу председнику испитног поверенства снабдевену:

а) сведоџбом о испиту зрелости у јавној којој гимназији;

б) сведоџбом о свршеним православним богословским наукама.

§. 7.

Чим се кандидат на начин у §. 6. прописани пријави за испит, извештава председник испитне комисије све чланове о молби кандидатовој и одређује рок за полагање испита, који се држи у Карловцима.

§. 8.

Испит се састоји:

А., из писмене радње, која има да покаже, колико је кандидат вешт у методичком обрађивању питања из круга оних предмета, који се уче у верозаконској обуци у средњим школама, при томе још, колико он сам за се, без икаква помоћног средства, има готовог и сигурног знања у том кругу;

Б., из усменог испита, којем је смер, да се испитно поверенство увери, да ли кандидат влада у довољној мери целокупним материјалом, који се у средњим школама у верозаконској обуци учи, осим тога, колико је верзиран у питањима средњошколске педагогије и катихетике;

В., из пробног предавања, којим кандидат има да покаже, колико је присвојио начин доброга и лепога предавања.

§. 9.

За писмену радњу одређује се највише један дан.

На писменом испиту добиће кандидат на израду једну задаћу састављену из три питања по предметима, који се у верозаконској обуци уче у нижим разредима средњих школа; дакле ће учи у ту задаћу једно питање из библијске повеснице, било старог, било новог завета, једно из катихизиса, а једно из литургике. На тој задаћи може кандидат радити пет сахата. Друга задаћа, у којој ће бити једно питање из догматичког богословља, једно из моралног богословља и једно из црквене повеснице, даје се кандидату после одмора од два сахата. За израду те задаће може кандидат употребити шест сахата. Питања за сваку писмену задаћу установљује испитна комисија непосредно пред писменим испитом. Сви чланови ће прибележити питања, која ће се давати. По том ће бити кандидат позван у дворану за испит и председник ће му саопштити прво питање прве задаће. Чланови испитне комисије се могу тада удалити, а један од њих којега председник означи, свакако остаје да до уговореног рока радњу кандидатову надзирава, после чега ће га други, а овога трећи и т. д. заменити. Онај, који је надзиравао, пре но што преда надзор другом члану, забележиће на самој радњи кандидатовој, од ког до ког доба је надзиравао и да се кандидат није ничим при радњи служио изузимајући свето писмо. Ту изјаву поткрепиће својим потписом.

Када кандидат зажели, да пређе на израду новог питања, објавиће му члан испитне комисије, који се при писменом испиту затече, садржину новога питања. Кад је кандидат са трећим питањем готов или чим је минуо рок, за који са радњом мора бити готов, предаје одмах израду своју члану, који се ту налази, а овај ће је неодложно доставити председнику.

За време писмене радње кандидату се не дозвољава, да се удаљује са места, на којем ради, све дотле, док не буде готов, или не наступи време одмора.

После одмора састаће се испитна комисија и поштo углави питања за другу задаћу поступаће се даље као и код прве задаће.

Свако питање и једне и друге задаће дужан је кандидат израђивати на засебним нумерисаним табацима.

§. 10.

Чим је председник добио израду једне задаће, дужан је одмах доставити исту на оцену члановима испитне комисије, сваком оно питање, које на његов испитни предмет спада.

Чланови оцењивачи ће до осам сахата из јутра идућег дана предати писмено свој суд о решењу појединих питања.

§. 11.

Ако оцена на већину бар питања израђених

у писменој радњи гласи, да израда истих задовољава, приступиће се одмах усменом испиту. У противном случају објавиће се кандидату неуспех његове писмене радње, казаће му се, која питања није на задовољство решио и одредиће му се време, кад ће се моћи по ново пријавити за писмени и дати део испита.

§. 12.

Усмени испит протеже се:

а) на увераваше о том, да ли је кандидат потпуно проучио библијску, нарочито пак евангелску повесницу, затим, да ли подпуно влада оним материјалом, који се у средњим школама учи из пространог православног катихизиса, литургике, догматике, морале и црквене повеснице, при чему ће се поглавита пажња имати обратити на то, да ли је кандидат способан дати такова разјашњења на питања, која у круг тих наука спадају, да истима задовољи траженим и потребним захтевима за оспособљење;

б) на испитиваше из хришћанске апологетике, нарочито о оним питањима, која могу занимати умове ученика у средњим школама. Таква су питања: о Богу, бесмртности душе, откривењу, стварењу света, јединству рода људског и повесници религија;

б) на испитиваше из педагогије и катихетике, особито из оних делова, који стоје у свези са средњошколском обуком;

г) на тумачење недељних и празничних евангелија и апостола.

§. 12.

Непосредно после усменог испита држаће кандидат практично предаваше, за које се спреми и које ће саопштити председнику испитне комисије пре писмене радње.

Кад изговори један део или цело то предаваше даће му председник ново једно питање, о којем ће кандидат после кратког размишљања одмах предавати, да се види, како је кадар говорити, када се не спреми.

§. 14.

По довршеном практичном предавању кандидат се уклања, а комисија се одмах саветује о успеху испита. При том узимају се у обзир сви делови испита и на основу онога, што је кандидат показао при усменом испиту и практичном предавању, а обзиром на писмену радњу, ствара се закључак, да ли је кандидат са оном спремом коју је засведочио, способан вршити катихетеко звање у средњим школама или не.

§. 15.

О сваком испиту води се испитни записник у којем се мора навести, ко је полагао испит, кад се и на основу чега се за испит пријавио, кад је полагао писмени испит, какве је писмене задаће радио, како их је израдио, кад је полагао усмени испит, како је одговарао по појединих испитних предмета на усменом испиту, какво му је било практично предаваше на које спремљено питање, а какво на друго питање, за које се није спремио.

§. 16.

Закључак о оспособљењу кандидата ствара се гласањем свих чланова испитне комисије и издржава се, ако су сви чланови једнаког мишљења, речима: „испитна комисија једногласно признаје Н. Н. способним да као катихета може вршити катихетеку службу у средњим школама, а ако је само већина чланова, тада ће се на односном месту рећи: „већином гласова“.

§. 17.

Није ли кандидат на усменом испиту одговорио сходно прописаним захтевима из ма којега испитног предмета, комисија ће образложеном одлуком одлучити, да се исти одбија и одредиће одмах и време, кад ће се кандидат моћи за испит пријавити.

§. 18.

Време, до којега ће одбијени кандидат морати чекати са пријавом за испит, одређује се у §-у 19.-ом.

§. 19.

Ако кандидат на првом испиту није задовољно само из једног испитног предмета, одбија се на два месеца; из два предмета, на шест месеци, а из више на годину дана.

§. 20.

У случајевима споменутим §-у 19-ом биће после одређеног рока поправни усмени испит само из оних предмета, из којих кандидат на првом испиту није задовољио.

§. 21.

Не успе ли кандидат на поправном испиту ма из једног само предмета, не може се више припустити испиту.

§. 22.

Чим испитна комисија своје саветоваше о ус-

неху испита сврши, објавиће председник кандидату одлуку испитне комисије, те ако је кандидат у свему задовољно, издаће му се уз прописани биљег, сведоџба; ако пак није, не ће му се сведоџба издати све дотле, док не поправи или не понови испит.

§. 23.

Сведоџба о положеном испиту има садржавати потпуни националне кандидатов и оњу оцену оспособљена сходно речима, установљенима у §-у 16-ом ове уредбе.

§. 24.

Оверовљени препис сваког испитног записника, доставиће председник испитне комисије митрополиту-патријарху у оње, а на посе и епископу дијецезану дотичног испитаног кандидата.

§. 25.

Док кандидат није стекао овом уредбом прописано оспособљење, дотле може, на основу сведоџбе о положеном испиту зрелости и сведоџбе добивене по окончаном течају богословских наука наменитен бити у средњим школама за намесног вероучитеља (суплента).

§. 26.

Ако оспособљени кандидат још није ступио у чин свештенички, биће му дужност да то учини најдаље за годину дана после стеченог оспособљења.

§. 27

Уредба ова се не протеже на оне катихете, које је као стално у средњим школама већ затекла.

§. 28.

Од дана, кад ступи ова уредба у живот, могу бити стални вероучитељи у средњим школама само они, који су одговорили прописима ове уредбе.

§. 29.

Пристојба за сваки, било редовни, било поновни испит, установљује се у своти од 30 фор. а. вр. и има се уз молбеницу за испит положити председнику испитне комисије, што ће председник на молбеници прибележити.

§. 30.

Пристојба, коју кандидат положи, дели се на једнаке делове између чланова испитне комисије. Путне пак трошкове (кола, железницу II. кл., лађу I. кл.) и путне дневнице од 3 фор. на дан, добивају чланови испитне комисије из срп. прав. нар. црк. клирикалног школског фонда.

§. 31.

Уредба ова ступа у живот 1. јануара 1896. год.

§. 32.

Извршење ове уредбе поверава се митрополиту патријарху српском.

Из седнице св. архијерејског синода, држане у Карловцима 21. септембра (3. октобра) 1895. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАДГРОБНО СЛОВО.

Говорио при опелу блаженопочившег Епископа вршачког

Нектарија Димитријевића

Милутин Трбић, парох вршачки, у саборној вршачкој цркви 24. новембра 1895. године.

— Отворите се двери царске, да кроз вас уђе владика наш!...

— Окадимо Га кадом мирисавим, па подигнимо главе своје, да их осени свети Његов благослов? ..

— Додирнимо крилима љубави нам топле жицу светлих жела, па отпојмо владици нам светом: „Ис пола ети деспота“ ...

— Отворимо срца своја, да још једном са архипастирских Му усана чујемо мудру реч, реч тако слатку горким овим дневима, тако утешну народноме очају, тако лековиту отвореним ранама на телу нам народњем!...

— Гледајмо Га, гледајмо поборника светиња наших, па да нас препороде и ује-

дине врлине Његове: Његова вера, Његова љубав и Његова нада!...

Но шта ја зборим ту?!... Смутно ме превелики бол, па пред мојим очима душевним још лебде они дивни, величанствени снови, што нас скопчаваху са именом нашега светога владике Нектарија!... Још ми се чини, да Га гледам жива међу нами!...

Али са двери нас не благосиља владика!... Света Му десница непомично почива на слеђеним грудима, а са усана Му мудрословних не слеђу више мелеми!...

Добри отац, верни архипастир, будни чувар, спажни заштитник наш — мртав је!..

Ми Га — изгубисмо!...

Звезда што јасним сјајем својим разгањаче мрак грехова и обасјаваше стазу мудрости живота, а себе излагаше громовима туђинским, угасну ево и угашена тоне са земље живота у земљу смрти!...

Застанимо за часак пред светим одром овим, па се запитајмо: Шта смо имали?... Шта губимо?... Шта нас очекује?...

Небо живота је мутно, олтар плаче, гуслар очајава, а на земљи се суши цвеће вере, љубави и наде.

Свега нестаје, што живота даје; оно ходи, што к смрти води!...

На сред ових тужних дана, кад нам је тако потребна мисао, која ствара, љубав, која се жртвује, осећај, који покреће, моћ, која не троши себе на путу славољубља и себичности, но продире кроз трње и облаке к светилу среће народне и благостања му, — сред тих мучних дана ту стваралачку мисао, ту љубав, ту моћ спуштамо ми у гроб и питамо се: Хоће ли се овај губитак накнадити, хоће ли моћи и кад?!

Па кад се тако питамо и нехотице нам нада суза на одар тај, а мисао нам тоне у понор сумње и неизвесности!...

... Па зашт' нас остави владико свети?!...

Или Те понесе тежња к оном свету, где вера осветљује, љубав спаја, правда суди и слобода царствује?

Или Ти души дадоше крила сузе народа Твог, па узлећеш Богу правде, да Га молиш за цркву своју, за народ свој?...

Или Свевишњи хтеде да скромност Твоју овенча славом небеском?...

Ти си прешао у царство славе, а сузе и уздаси, што вију око одра Твог, говоре да си је достојан!...

Па допусти ми, владико свети, да прелистам исписане листове минулих дневa твојих, те да Ти венац заслуга Твојих положим на одар смртнички, пред паством Твојом.

Тужни зборе!

Пред нама је поглавица овоепархијске цркве српско-православне, високопреосвећени Епископ наш Нектарије Димитријевић, на смртничкоме одру свом.

Родио се у Великом Гају 25. јунија 1839. године. На крштењу добио је име Никола, а кум му беше *Никола Маленица*, спахија велико-гајски, на чијем добру отац покојника нашег, *Петар*, беше управитељ.

Свршивши основну школу и доњу гимназију у Вел. Бечкереку а горњу по том у Винковцима, ода се, покојник наш, на правне науке, те на бечкоме универзитету положи два државна испита правничка. За тим свршив и богословске науке у Вршцу, био је професором на истоме заводу, а 4-ог септембра 1865. ступи у монашки чин у манастиру Месићу, где добије име *Нектарије*. — После 10 година, а наиме 12. јануара 1875. буде произведен, као већ настојатељ манастира Месића, за архимандрита.

Као настојатељ Месића подигао је Он благостање те свете обители, како ни један пре Њега. — Он беше од оних ретких манастирских настојатеља, који и своју личну удобност и свој лични интерес жртвују напретку поверених им добара.

Године 1887. јануара 27., након синодалнога избора, буде посвећен за Епископа, и као такав заузео је Епископску столицу Епархије вршачке.

Епископски двор Његовим заузимањем и сопственим трошком постаде велелепна палата са новом оградом и са унутарњим намештајем, какав се ретко и по престоничким палатама налази.

Но Он не размишљаше само о благостању двора свог. — Епархија Његова беше Његов дом, Он глава дому том, а паства Му — деца духовна. Он размишљаше о напретку своје Епархије, укидајући, што беше неумесно, а издајући мудре и кори-

сне наредбе. Управа му беше строга, али и праведна, дељаше брзо и савесно, а руку беше чистих и чисте савести.

По природи својој беше Он правдољубив — Појмио је свој позив, дело је по своме уверењу, не тражећи славе, не презајући од осуде, јер знађаше, да и слава и осуда долазе из једног нехара нестални земаљских славопоја.

Беше Он и руку дарежљивих. — Чинио је добра где је и колико је могао, али баш с тога, што је по урођеној скромности својој избегавао јавне славопоје, нису продрла у јавност доброчинства Његова, но остадоше сакривена у срцу оних, који му благодарност дугују, као што се оно крије бисер у морским дубинама.

Од доброчинства познатих доста је навести, да је Његовом иницијативом основан фонд за одевање сиромашних ученика и ученица вршачких, на коју циљ прилагаше Он годишње по 100 форината. — Неколико ученика и ученица свршило је своје науке Његовом новчаном потпором, и у последње време решио се био да купом једне куће за стан овдашњим протопрезвитерима уштеди црквеној општини плаћање станарине.

Али каквих је још лепих замисли засновао у души својој племенитој и колико би још добра учинио цркви и народу своме, — то је питање, које нас сада пуни тугом и очајањем!...

Живот врлога овог покојника књига је отворена Као човек — частан, благ и милостив; као монах — чист свет и уздржљив; као поглавица цркве савестан, строг и праведан; као њезин поборник — енергичан и неустрашим; као ученьак — повучен и скроман.

Такав ето беше архимандрит наш, Нектарије Димитријевић.

Па сада, да ли да престанем?...

Боли ме, љубљени владико наш, боли ме, да завршим говор овај, јавну захвалницу ову наставе Ти захвалне, свештенства Ти оданог, боли ме, јер ми срце цепа помисао, да ће се након ових мојих речи спустити тело своје у вечни мрак, а ја бих желио да Те дуже гледам и да са одра Твога снимам ярлине, што човека човеком чине. — Боли ме, да након опога говора нестане срца, које нас љубљаше, те да нас нигда више не огрије жаром милоште своје!....

Али божја је воља света, божја је промисао да тако буде, а тело је слабије од духа, земља од неба времено од вечнога.

На кад се већ растати морамо, а Ти ми бар допусти, митрополите свети, да на растанку овом тужном измолим милости Твоје за цркву православну, за народ српски!

Моли се творцу, моли му се, да очува православље, да сачува Српство, да остварн твоје спове и наше!

А ми Ти на растанку овом временом, до виђења у вечности, кличемо; *Вечна Ти памјат и — слава Ти!* . . .

О МИЛОСТИЊИ.

ПО УЧЕЊУ СВ. ОТАЦА ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГА И ДРУГИХ.

(Свршетак)

„Милостиња се чини не само новцем, већ и делима, говори св. Јован Златоусти. Човек чини милостиње и заузимањем за друге. Шта више и то је много пута још више и од самог новца. Можеш ли новцем указати помоћи? То онда не оклевај. Можеш ли заузимањем за другога? Онда немој говорити да немаш новаца, јер то ништа не вреди, него буди расположен, па се заузми својски, као кад би и сам давао новаца. И то значи веома много. Можеш ли услугом? Учини и то. Јеси ли лекар? То се онда брини о болнима, и то много значи. Можеш ли саветом? То је још много важније и више од свега. Има награде и за речи, па шта више и за саме уздахе. И о том говори праведни Јов: *Ја сам о сваком плакао, који беше у злу, и уздисао сам о сваком сиђевши га у беди.* (Јов. 30. 25.) Много пута једна само је-

дина реч може да подигне онога, који је уморен бригама. И њезина моћ није ништа мање од силе новца. Онај, који је човекољубив и милостива срца, ако има новаца, даће својевољно невољнима; ако види човека у беди, плакаће и проливаће сузе за њим; ако сретне угњетена, заузимаће се зањ; ако нађе бедна пружиће му руку помоћи. И због тога што он има толико прикупљена блага — човекољубиву и пуну милосрђа душу, дознаће он од ње за све оно, што је потребно ближњима његовим и задобиће све оне награде, које је припремио за нас Господ.“

Милостињу смо дужни чинити свима без разлике, не распитујући шта су они, који просе. „Кад ма кога видимо у несрећи, говори св. Јован Златоусти, пружимо му одмах руку помоћи. Но шта, питаш ти, ако је он порочан и нечестит? Послушај само шта говори сам Христос: *не судите, да не осуђени будете.* (Мат. 7. 1.) Ти чини милостиње ради Бога. Но шта ја говорим? Па кад би и самог језичника видели у невољи, и њему треба указати добра, и у опште свакоме човеку, који се налази у несретним приликама. А колико треба тек онда верному?! Тек је она права и истинита милостиња, која се указује грешницима и онима, који су са свим пали. Милосрђе се у том и састоји, да будемо милостиви не само према онима, који су праведни, него и према онима који су згрешили. Кад видиш да неко страда, не мој распитивати о њему ништа; јер он има већ права у томе, што страдава. Он је божји, ма он био и сам језичник, ма он био и сам Јудеј. Он је додуше неверник али је њему потребна помоћ. Милостиња се баш ради тога и назива милостињом, што треба да се указује и недостојнима. Когод је у истини милостив, тај је милостив и према неправеднику и грешнику, јер је њима врло потребна милост. Таким начином ћемо подражавати Богу, ако узбудемо чинити милостиње и онима, који су зли. Јадник има само једну једину заштиту — немаштину и нужду. Ништа више немој истраживати о њему. Па и ако би био он сам порочан и грешан, а нема насушна хлеба, не осврћи се на његов порок и грех, већ му утоли глад. Тако је заповедао и сам Христос: *да будете синови оца свога, који је на небесима*, говори он, *јер он заповеда своме сунцу, те обасјава и зле и добре, и даје дажд и праведнима и неправедним* (Мат. 5. 45.) Онај, који је милостива и племенита срца, тај је као оно тихо пристаниште, за све напаљнике и пањенике. А пристаниште прима све без разлике, који претрпе бродолом, и спасава их од опасности били они зли или добри, били они верни или неверни. Тако исто и ти, кад видиш човека на земли, кога је оборила невоља, немој размишљавати и истраживати, већ гледај помажи невољнику. Ми нисмо постављени за судије, те да пресуђујмо о животу других, јер да смо постављени, те не би никоме чинили милостиње. Кад год се молиш Богу, зар не зовеш свагда у молитви: *Господе не помени грехе моје.* (Пс. 24. 7.)? Тако исто мисли и о бедном, па ма он био и највећи грешник, те немој спомињати грехе његове. Сада је време чињења добра, а не строга суда, — милости, а не осуђивања. Зар ти само за оно, што невољни примају од тебе, Бог даје награде? Не — него за твоје распложење душевно, за твоје милосрђе, за твоје велико човекољубље, за твоју доброту. Ако свега тога будеш имао, добићеш и ти сва блага. Кад дакле знамо све то, онда ћемо бити усрдији у чињењу милостиње, и нећемо говорити, да је овај порочан а онај недостојан доброчинства, овај низак а онај опет презрен итд. Ми не треба да гледамо на положај онога, који је у невољи, већ само на невољу. Јер кад би он и био недостојан, порочан и низак и презрен, Христос ти то ушисује у награду исто тако, као кад би он сам добио милостиње посредством њега. Да ми одиста не треба да гледамо на положај оних, којима чинимо доброчинства, то послушајмо само, шта нам говори Господ: *јер огладнех и дасте ми јести*; а за тим кад га ученици запиташе: *кад те видесмо гладна и наранисмо те*, одговорио им је он: *кад учиниште једноме од ове моје најмање браће, мени учиниште* (Мат. 25. 35—40). Према томе онда, ништа нам неостаје за изговарање, ако не чинимо милостиње.

„Милостиња нам не спрема само царство небесно, говори св. Јован Златоусти, него нам даје и у садашњем животу безопасност и сигурност. Ко је рекао то? То је рекао сам онај, који је и властан да учини то. Јер онај, који даје од свога имања, говори он: *сто пута ће толико да прими* у данашњем животу *и живот ће вечни наследити* (Мат. 19 22.) Не може бити, у истини не може бити да онај дом, који је утврђен на милостињи, претрпи ма какову невољу; а ако га и снађе, то је само за време, и то му служи на добро његово. То постаје најбољим оружјем и штитом за такав дом. Послушај само, шта говори Ђаво о Јову: *нисам ли га ти оградио и кућу његову и све што има свуда наоколо* (Јов. 1. 10.) Оградио си га и ја не смем приступити к њему. За што? О том почуј, како говори сам Јов: *око бејах слепцу и нога хрому, ја сам био отац убогима* (Јов. 29. 15 16.) И нак говориш, Јов је ето претрпео беду Но та је беда постала за њ узроком многих блага; двоструког имања, боље награде, веће славе, сјајних венаца. Његова светска и духовна се блага умножила. Он је остао био без деце, али му их и опет Бог даровао, и ако не оне исту, а оно другу у место њих. Но и њих ће примити у наручје на дан општега васкрса.“

Онај, који је милостива срца, тај је већ и у овом животу у слави. „Нико није толико знаменит и славан, говори св. Јован Златоусти као што је човек, који је милостива срца. Милостива човека свако узноси и диви му се, сматрајући га за добра оца и прибежиште свију. За то се постарај да буде много таквих, којима си ти чинио добра. Нека сви говоре о теби: он је овог и овог избавио из невоље, он је спасао оног и оног од опасности, овај би пропао само да му није он по милости божјој притекао у помоћ, овај би умро од болести, да га није он лечио и надгледао; овог је спасао од клеветања, оног је странца примио у свој дом, угостио га је и оденуо га је. Такови гласови много више вреде и од неизмерног богатства и силна блага И што је још много важније од свега тога, јесте то, што такова доброчинства свагда прати небески благослов божји. Нека само један рекне о теби: он ми је помагао да удам своју ћерку, други: он се постарао, да уведем сина свога међу људе, трећи: он ме је спасао од пропасти, — па већ то врло много значи. Такове речи су много боље од злаћаних венаца, а оне су као оно безбројни проповедници, који разносе славу тога човекољубља по целоме граду. Такове су речи много пријатније и много слађе и од радосног гласа весникова, који долази у град пре војводе да објави победу. Такове су речи — спаситељ добродетељ, покровитељ -- имена, која су својствена самому Богу.

А колико ћемо помоћи имати од бедних којима чинимо сада милостиње, и колика их само велика слава очекује на дан страшнога суда Господњег, о том врло лепо преподобни Јевреј Сирин овако: На страшни и трепетни дан свеопштег суда, имаћеш врло велике помоћи, — ако си био овде доле на земљи милостива и племенита срца према невољнима. Одлучни заштитници твоји пред Христом ће бити они невољници, које си ти овде нахранио, према којима си био милостива срца, које си одевао и чувао од опасности Прекрасни и одлични ће бити ходатаји за тебе — мила браћа Христова: убоги, бедни, удовице, странци, усамљени, одбачени, слепи, заробљени, болесни, хроми, — којима си ти добра чинио. Онде ће ти бити они твоји велики заступници, велики помоћници, велики добротвори, показаће све Господу, шта си им дао, чиме си их нахранио, како си их тешио, у чему си им служио. Онде ће ти бити они, као браћа Христова, и твоја мила браћа. Јер кад један брат царев има таку велику силу у заступању пред братом својим — царем; то зар онда неће бити много силније заступство, где се заузме тако много браћа? А што ће Христос на онај страшни дан суда назвати невољнике браћом својом, то почујмо шта ће он рећи тада праведницима, који ће му стојати с десне стране, и одмах ћемо разумети. *Јер кад учинисте једноме од најмање браће моје, мени учинисте.* (Мат. 25 40.) А кад рекне то, он ће без сумње показати на оне мале, који му стоје с

десне стране и седе крај ногу његових. Који ли је толико достојан, толико блажен, да би се називао братом Христовим у онај страшни час, кад ће се ужаснути и затрептити и сви Анђели и људи? Зар није за тебе таково име много више од свега блага, свега богатства, свију злаћаних венаца? Ко су дакле такови, да им се дивимо? Ко су дакле такови, да их хвалимо? Ко су дакле такови, да им позавидимо? Ко су ти, који ће на тај страшни дан и у тај ужасни час, што доводи свакога у трепет, пређи Христу смело, слободно и без бојазни, као оцу своме и искреном другу своју, тврдо уверени и знајући, да ће их он примити као синове и искрену браћу своју ради тога, што су му верно служили и сачували заповеди његове? Који је онај пресрећни и преблажени, кога ће Господ Исус Христос, седећи на своју царскому престолу, примити га и предусрети га радосна лица, задовољна погледа и пријатна дочека, дочекати га очинском искреношћу, привући га у тоши загрљај свој, љубити га и ласкати му као милом сину своме, који му се после многог и дугог времена повратио из туђине, и рећи му овако: угодан ми је долазак твој, верни и добри друже мој; угодан ми је долазак твој, храниотељу мој и покровитељу мој. Благодарим ти за добро расположење твоје и нећу никада заборавити љубави твоје. Сећаћу се свагда, колико си ми само добра чинио ти. Сећаћу се, како си ме само тешио ти. За тим говорећи му тако, ухватиће га за руку и поставиће га на средини испред читавог оног грдног скупа, испред Анђела и Арханђела, испред свију Начала и Власти, испред пророка и праведника, испред апостола и преподобних, и показујући руком на њега, рећиће гласно: ево овај човек, кад год ме је видио гладна, он ме је нахранио; кад год ме је видео жедна, он ме је напојио; кад год ме је видео дрхћућа од зиме, он ме је заоденуо; кад год ме је видео страна, он ме је примио у дом; кад год ме је видео болна, он ме је његовао; кад год ме је уводио у дом свој он ми је свагда прао ноге моје, испирао је ране моје, тешио ме је на одру свом; кад год ми је отварао двери дома свога, он ме је свагда предусретао радосно, усрдно ме је тешио; кад год ме је видео у беди он ме је избављао из ње; кад год ме назависо у тавници, он ме је искупљао. За то му ето ја и говорим: *добра слуго, добри и верни, у малом био си ми веран, над многим ћу те поставити: уђи у радост господара свога.* (Мат. 25. 21.), наслађуј се утехама раја мога, уђи у царство Господа твога, уђи у живот вечни. И неће само то рећи Господ Исус Христос онима, који су му угодили и верно послужили, већ ће их понудити, да заузму места, и он ће их сам служити.

Да би се и ми могли наслађавати таковом славом, таковом почашћу и радошћу, то будимо свагда милостиви и човекољубиви према беднима и невољнима, бринимо се и помажимо онима, који се налазе у невољи. Као што дрво, кад се засади у добру земљу, доноша сваке године обилно рода, тако ће исто и дела милосрђа, не само сваке године, већ и сваки дан доносити нам обилно духовних плодова; слободу пред Богом, опроштај грехова, друштво Анђела, чисту савест, радост духовног славља, непоколебиву наду, небеска блага која је припремио Бог за оне, који га љубе и који са радосним и пламеном душом очекују милостиви долазак његов, кога дај Боже да се удостојимо сви ми, прожививши угодно данашњи живот свој, а тако исто да дочекамо и вечну радост оних који се спасе благодаћу и милошћу истинитог Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа, коме нека је слава и држава, заједно са Оцем и св. његовим Духом у све векове. Амин.

С грчког превео Александар Ђурић.
парох.

О ПОЈАВИ УМРЛИХ

по Чокеу

(Свршетак)

А то сједињење биће, кад буде опће васкресење мртвих свршетком овога свијета, т. ј. у доба за које знаде само Бог. Тада ће се срушити све оно, што саставља видљиви свијет а устројиће се нови свијет, који ће вечно трајати, (II. Петр. 3. 7. 13.) Људска ће тјелеса, као и све остало у свијету, добити нову природу, биће као *одухотворена* (I. Кор. 15. 42. и даље) постаће *нераспадљивима* (Гете.) Може ли дакле бити говора о појави душа умрлих прије опћег васкресења у неком новом тијелу, које би било слично пређашњем у гробу иструхлом? Ето св Писмо нас учи и св. наша православна црква то учење тумачећи нам, тврди да не може. А ако би се при свем том нашло људи, које би и поред овог учења цркве наше и св. Писма, ипак тврдили и учили о појави душа умрлих, онда треба да знамо да је то њихово учење просто лудовање и уображење, и ти се онда таким својим тобожњим откривењем, о којем св. писмо не говори ни ријечи, стављају у ред презираних достојних лажних учитеља и сажаљења вриједних тумарала.

Друго, на и сам наш разум, и он нам не ће дати да друкчије мислимо, но што је то Христос доказао својом убједљивом ријечи Кад се једном сви народи оразује, кад се једном код свију народа свијест пробуди т. ј. кад једном људство почне мирније и равнодушније да размишља, одбаци ће празно уображење о утварама и духовима, као баснословне басне од којих је св. Павле чувао свога ученика Тимотеја. Сви просвјећени народи сматраху овака уображена за несмисао и будалаштину, и називаху их простим сујевјерјем, које у човјеку обезсвећује достојанство најсавршенијег бића.

Јер какав би појам могли ми имати о неограниченој премудрости божјој, кад би ријеровали, да Бог душама пошље смрти није опредјелио узвишенији позив, него да оне од времена на вријеме упаше ноћу какво старо плашљиво чељаде, или каквог сиромашног неразумног човјека? — Шта, па зар бесмртна душа с оне стране гроба, нема важнијег и вречег посла, него да буде баук и страшило простих непросвјећених људи? — Не, не, таке представе и таки појмови у колико су несклади у толико су још више недостојни Божанства, које све љуби и све мудро уређује. Оно хоће, да га ми упознамо у његовој најузвишенијој премудрости. и зато је одредило душама умрлих много озбиљнији и узвишенији дјелокруг, него што су ноћне неподопштине и авеитињска страшила, као што неразумна сјетина мисли у свом наивном уображењу.

Па и све за истину надате басне и приче о појави душа, пуне су бесмисла и будалаштине. Измислитеља таких прича својим уображењем виде душе умрлих не само у неком новом тијелу, него шта више и у новом одијелу, већ како је обичај да се у ком крају носи. — Нико још није видјео обнажена духа Јер ако се душе људске могу видјети, онда да ли и одијело што га овдје на земљи носимо, има душе да се заједно појављује? Или ко прави духовима одијело пошље смрти, по крају и боји, како је покојник имао обичај да носи?

Треће, да запитамо и искуство знаде ли оно што гођ о појави душа пошље смрти? Али зар и искуство може што друго да каже, него што је рекао сам Исус, и него што нам разум говори? Само незналице, само сурови непросвећени народи, само живчано болесни људи или страшљивци, само људи са врло живом уобразиљом имају и имали су од искони посла са баснама и причама о утварама, вјештицама вукодлацима и духовима и другим ноћним приказама; али никад умни просвјећени народи; никад увиђавни, искусни и одважни људи.

Нека је далеко од нас свако нехришћанско, науци Христа Спасителя противно вјеровање о појави мртваца, о утварама, о вјештицама, вукодлацима, вампирима или како их још називају усијане фантасије! Нека је далеко од нас оваково нехришћанско вјеровање, које је као сујевјерје преласком простог народа јудејског и незабожачког, пренесено с њима заједно у Хришћанство.

Није довољно, да ослободимо само себе од тог лажног уображења и вјеровања, које вријеђа саму светост божју, него прије свега треба

да се бринемо, како да и њежну и невину дјечицу сачувамо од тога, јер дјеца при неразвијеном своме разуму и при живахном уображењу радо слушају и лако примају оваке приче, јер им се допадају. Што се у дјетињи мозак утисне, то се из човјечијег тешко истискује. С тога треба и морамо да добро бдијемо, да нам дјецу неразумна и врло често сујевјерна служинчад не плаше са појавом тих уображених духова. Треба да пазимо, да нам се дјеца не плаше оним што нити су видјела нити ће икад видјети. Ова плашња, која рђаво дјелује на живце дјечије, иначе је сигуран извор многих горких часова, о чем се је скоро сваки освједочио из свог сопственог искуства.

Нека је дакле далеко од нас свако сујевјерје, ма од куд оно долазило.

Та Србин је био увек слободна духа, здрава и бистра ума и висока погледа, па зар да се таки Србин даде заводити, за којекаквим неоснованим и глупим, слободна духа и здрава разума недостојним уображењима? Зар онај Србин, који је био свагда подобан, да отворено погледа смрти у очи, зар, велим тај Србин, да се плаши нечега чега и нема? Зар је онај здрави и бистри разум Србинов данас тако оболио и заглупио, да ће одмах повјеровати, које каквим глупим измишљотинама бесавјесних и покварених људских изрода, који да би лакше извели своје гадне и безбожне смјерове, и своја злочиначка дјела проглашује да се ноћу појављује, дух овог или онога покојника, те да иде по кућама и другим стањима. А међу тим тај дух нико други није него баш главом они зликовци, који су први пронијели таку гадну бесмислицу. Па зар да дозволимо, да на зло употребе нашу лаковјерност; зар да дозволимо да се окористе нашим сујевјерјем? Па зар да дозволимо да ти бесавјесни и покварени људи на рачун нашег сујевјерја, нашег кукавичлука окрадају нам наше имање, а све на рачун, да то чини душа невиног покојника? Та зар може ко тој да повјерује бестидним и блудним женама, које да би прикриле своје блудно живљење износе, да им долази покојник који се ноћу шарио — И још таквих неподобштина, које срамоте достојанство човјеково и које је стидно овдје и споминати. На све и кад би била истина као што није, да се дух неког покојника појављује, има ли смисла, бојати се тога духа? Шта нам може тај дух? Зар да се бојимо тога духа онога, кога се нијесмо бојали док је с нама овдје живјео? Зар да се бојимо духа онога кога смо овдје волили и љубили? И зар да нам нешто учини дух онога, који нас је овдје волио и љубио? Ако је истина да се неколе привиђа и да га прогони дух некога покојника, онда знајмо, да истога не прогони дух тога покојника, него његова сопствена савјест, *нечиста савјест*. Али онда и то треба знати, да је тај исти, — кога гони душа или дух некога покојника, односно његова сопствена савјест — да је тај, велим морао за живота тога покојника учинити му нешто, зашто је досјета и заслужио да му се душа истог (покојника) појављује и да га гони, али човјеку чисте савјести нити ће се кад гођ што привидјети, нити ће га прогонити и мучити његова савјест, а још мање душа кога мртваца.

На сад доста о том.

Као што је божанствени Спаситељ чувао и држао своје ученике од сујевјерног страха исто је такодужност сваког правог Христјанина, да угушује и искорењује сујевјерје гдје га гођ нађе и примјети, да би сваки постао мудрији, неустрашивији, истинитији и чистији, и да би се ослободио сваки од талога заблуде, те да би се могао уздићи свесвишњему и вјечному духу истине светлости и живота

Ти само љубави иштеш од нас, о Боже љубави, а не страха ропског. Ти не ћеш да нас плашиш душама оних, које си нам заповједно у овом животу, да их љубимо. — Ти си, о Премудри, о Превјечни, управљао од вјечности судбином нашом и од вјечности одредио си путе наше и припремио, куда ћемо поћи кад нас смрт растави од луске земаљске. Наше ће душе тамо поћи куд их Ти позовеш о премилостиви Оче наш, а Ти их нећеш звати у пропаст.

Ти си застро од наших очију лице вјечности непрогледном копреном. Ми нећемо ни да покушамо, да неком сумном, дрском а некорисном прошношћу скинемо ту копрену. За нас је и то среће доста, да не знамо оно, што неморамо знати. Кад једном смрт дође, она ће нам смијешећи се скинути копрену и ми ћемо видјети чудеса вјечности и тако опет се састати са нашима милима и драгима и гледати Твоје лице, о свемогући, свезнајући премудри, премилостиви и преблаги Боже наш.

Прерадио **Ј. Воркапић.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Високопреосвећени г. епископ пакрачки Мирон Николић**) стигао је у Карловце у прошли уторак, брзим возом из Јутра. Високопреосвећени г. Мирон присуствовао је прошле недеље седницама Митрополијског Црквеног Савета.

(**Патријарашки мандатар у Вршцу**), високопреч. г. архимандрит *Гаврило Змејановић*, отпутовао је на своје ново опредељење у Вршац, брзим возом у прошли уторак.

(**Одложен састанак анкете**). Састанак анкете за састављање и штампање вероучевних књига за основне и средње школе, сазван за 11. (23.) децембар о. г., одложен је са постојећих разлога на неизвесно време.

(**Архидијецезална конзисторија**) под председништвом Његове Светости, преузв. г. Патријарха Георгија, у седници својој од 14. (26.) новембра о. г. решила је и ове предмете: поводом одлука св. архијерејског Синода од 23. септембра (5. октобра) о. г. бр. 47. и 48., којима је установљен образац матица крштених, венчаних и умрлих, као и образац брачних извештаја за целу срп. православ. митрополију карловачку, који се имају што пре, а свакако са 1 јануаром 1896 г. у живот увести, — наложено је подручним парохијским звањима да се у будуће, а најдаље од 1 јануара 1896 имају исти новоустановљени обрасци званично употребљавати, а парохијска звања и српске правосл. црквене општине позване су, да се ради набавке новоустановљених образаца *имају обраћати једино српској манастирској штампарији у Карловцима*, којој је штампање образаца наређено. Услед одлуке св. архијерејског Синода у питању припадности јеромонаха Мирона Милановића, наложено је управи манастира Крушедола, да истог јеромонаха одпреми у свој постриг, манастир Ораховицу односно надлежном му дијецезану у Пакрацу, и о том своје извешће овамо поднесе. — Решено је наредбу вис. кр. зем. владе одела за богоштовје и јавну наставу од 12. новембра 1895. бр. 12. 200, којом се препачују односно надопуњују неке установе наредбе од 3. (15.) децембра 1893. год. бр. 8940. о једноличном поступку са сектом назарена и баи-ћиста у краљевинама Хрватској и Славонији, — прештампати у 150 примерака, на трошак епархијског фонда, и доставити подручном парохијском свештенству, а уједно један примерак са свима овопредметним списима уступити конзисторијалном фискалу, да проучивши исту наредбу поднесе у своје време извештај о томе, у колико би поновном представком на вис. владу требало ову молити, да у истој наредби потребне измене односно допуне учини. — Поводом дописа вел. саборског одбора, да је Његово Величанство благоизволило најмилостивије потврдити срп. правосл. народно-црквеним сабором 18. (30.) новем. 1892 г. сачињену мировинску уредбу за удовице и сирочад срп. прав. свештенства у опсегу српске митрополије карловачке, те услед позива вел. саборског одбора, да ова конзисторија учини одмах сходно расположење, да се што пре књиговодству срп. правосл. народно-црквених фондова и завода доставе именик, исказ и подаци односно световног свештенства, као будућих чланова мировинског фонда за удовице и сирочад свештеничку, — наложено је президијалним већ путем окружним протопрезитерима, да најдаље до 1. децембра о. г. у два равногласна примерка поднесу овамо захтеване именике, исказе и податке, који осим обичних personalija имају садржавати још и то, колику мировину жели дотични осигурати за своју супругу односно за своју децу (§§ 4. и 5. I. уредбе); уз то се дотични свештеници по § 27. прелазних опредељења уредбе имају одмах изјаснити односно имају молити, за које време желе, да им се дозволи уплата улога преко прописаног редовнога времена. Пошто ће се пак улози и оброци почети уплаћивати са 1 јануаром 1896 г., имају се односни именици, искази и подаци већ до 1 децембра о. г. овамо поднети, како би књиговодство нар. црква. фондова и завода сходно горепоменутој наредби саборског одбора одмереше улога, односно индивидуалне прописе обавило тако, да би се исти одмах по том саопћити могли дотичницима ради благовременог подношења евентуалних приседања и приговора на исправак прописа. — Усвојено је на позвољно знање да је висока кр. зем. влада, одел за богоштовје и наставу наредбом својом од 25. октобра о. г. бр. 13. 988 управљеном на све кр. жупанијске области и градска поглаварства, нове учевне књиге: „Часловац“ Мите Нешковића и „Малу Катасију“ српске манастирске штампарије, на предлог

српског народног црквеног Школског Савета у Карловцима, почињући од 1895/6 школске године одобрила за употребу у српским автономним школама. — За нову тротодишњу периодну именован је за члана школског одбора у Иригу, као заступник православне верноисповести, тамошњи парох протојереј Василије Николајевић. — Јеромонах И. Св. постављен је за администратора парохије у Визићу, а досадањи тамо администратор јеромонах Н. Б. упућен је у манастир Дившу (Бишшу). — Решено је расписати стечај на упражњену парохију у Визићу. — Решено је расписати стечај за личног помоћника пароху Ж. Т. у Добановцима. — На молбу оболелог пароха Ст. Ш. у Ст. Пазови додељен му је, ради испомагања у парохијским дужностима, јеромонах Арсеније Јеремић. — Избору систематизованог парохијског помоћника у Митровици присуствени су: јереј Ђорђе Коларовић, парох у Вел. Радинцима; јереј Григорије А. Николић, протопрезвитерски помоћник; јереј Драгомир Радошевић администратор парохије у Стејановцима и јереј Миливој Борић, лични помоћник у Куманну. Јереј П. Н. искључен је из кандидације. — У претрес узете су многе бракоразводне парнице, а донешене су четири пресуде, и то три за одржање, а једна за развод брака.

(**Радња епархијских власти у Новом Саду.**) *1. Епарх. конзисторија бачка у Нов. Саду* одржала је дана 27. нов. (9. дец.) о. г. под председништвом Његовог Високопреосвештенства Епископа Дијецезана своју седницу, у којој су решени ови предмети: Извештај управе епархије вршачке о смрти епископа Нектарија узет је с тугом и уз усклик „слава му!“ на знање и окр. протопрезвитери, а путем ових и парох. свештенство упућено, да блаженопочившег епископа у диптихон уведу. — Узет је на знање извештај председавајућег госп. Епископа Дијецезана, да је архимандрита Анатолија Јанковића за члана епар. конзисторије на упражњено једно место суплиртисао. — Узети су на знање одлуци високог кр. уг. министарства просвете, по гласу којих је јереју П. К. пароху Ст. К. 60 фор удовој С. П. у Ч. 30 фор. и свештеничким спрочиђима Ј. Д. из Б. и М. Б. из Гл. по 30 фор. у име државне припомоћи подарено, о чему ће се сви, којих се тиче, известити. — Према министарској дозволи упућено је српско-правосл. парохијско звање у Ст. Ф да учињену погрешку у протоколу крштених од 1877 год. исправи. — На молбу високог министарства познаће се парохијско свештенство, да упозори народ, да ће се сребрни двадесетаци и бакарни четвртаци (бугери) још само до 31. децембра о. г. на држ. благајнама примати и да после тога исти новац сасвим испада из промета. — Објавиће се парох. свештенству, да се од 1. јануара 1896. имају увести у живот св. Синодом установљени обрасци матица крштених, венчаних и умрлих као и брачних извешћа, штампање којих је поверено манастир. штампарији, одкуда се једино набавити могу и имају. — Узет је на знање отпис вел. Саборског одбора, да је новопостављеном кона. бележнику ове епархије плаћу у течај ставио. — Узет је на знање отпис висл. Саборског одбора, којим се јавља, да је мирод. уредба за свештеничке удовице и сироту децу у опсегу ове митрополије санкционисана и да у живот ступа 1. јануара 1896., те је под једним узето на знање председништво расположење о уведењу у живот исте уредбе у овој епархији. — Узет је на знање отпис висл. Саб. одбора, по којем је срп. православ. црк. општини брестовачкој 150 фор. годишње припомоћи на издржавање тамошњег пароха из јерарх. фонда одобрено. — Узет је на знање извештај кона. комисије за стечајне испите, да су у јереј Ж. П. катихета у С. и В. В. лични помоћник у К. стечајни испит с добрим успехом положили. — Узет је на знање извештај бележников, да је Његово Високопреосвештенство Госп. Епископ Дијецезан, на пријаву срп. правосл. црк. општине у Ст. Б. одмах код кр. уг. министарства унутрашњих послова затражио отклоњење раскопавања тамошњег гробља, које истом гробљу прети услед новопројектираног канала. — Одобрен је избор платонеумских питомаца у Сомбору — Јеромонах И. М. бивши администратор парохије у Гл. одбијен је са својом молбом у погледу наводно учињене му по предшаственику јером. В. Ч. плаће за месец јуни о. г. — На упражњено место протопрезв. капелана у Н. С. расписаће се поново стечај. — Наређено је, парохијалном звању у Н. С. да накнадно напише циркулярни протокол. којега до сад није било. — Тужба црквене општине у Б. против тамошњег пароха због наплаћивања за изводе из црк. протокола издата је истом пароху на најсњење. — Поводом тромесечних извештаја окр. протопрезвитера о проповедању парох свештенства — додељен је неким нежарким свештеницима укор с претњом на новчану глобу односно епитимију. — Јереју Д. Ј. пароху у М. додељена је опомена због нетачног тумачења неких хришћанско — вероучитељских питања. — Истом је јереју дато сходно упутство, кога се има придржавати приликом привођења неправославних особа у православље. — Укинуто је решење црк. одбора у С. којим се скончана плаћа са упражњеним тамошњим парохијским местом но истеку

интеркалира раздељује на равне делове међу остало свештенство, и наређено, да се до сталног попуњења тога места сва плата шаље администратору исте парохије. Уједно је позвана општина, да за расходе стечаја нужну пристојбу приноше. — Молба јереја Б. П. пароха у Н.-С. ради праведније поделе парохије шаљу је предходно окр. проти у Н. С. на најскорије. — Дозвољено је црк. општини у Г. да тамо један древни крст подићи може. — Парохијском звању у Т. дато је сходно упутство, кога му се ваља придржавати па да може задобити министарску дозволу за нужну исправку у тамошњем протоколу крштених. — На молбу црквене општине у С., да се на новоустановљено ђаконско место стечаји расходе, известиће се пета, да ће се то учинити када општина подигне плату с тим местом скончану бар на 600 фор. — Дозвољено је црк. општини у Ф. да ново гробље осветити и отворити може.

(**Освећење цркве Сечујске**). У некадашњој престоници патријарха Арсенија III. Чарнојевића, у Дуна-Сечују, обављен је у недељу, 26. нов. свечани чин освећења храма, који су честити Сечујци и спола и изнутра сходно материјалном стању општине, лепо и укусно обновили. Исти је храм један од старијих наших храмова. Саздан је после великог пожара, у евангелију Сечујском патријархом Арсенијем IV. своје ручно забележеном, (којом је приликом Чарнојевићева црква изгорела), још год. 1743., под „ексархом“ Симоном, који је тада у Сечујској резиденцији становао. Према томе са освећењем славила је заједно и стодесетогодишњица храма. Освећење је свршено по правилу са бденијем у суботу, водоосвећењем и крсним походом око цркве у недељу. Обавио га је саизволењем и благословом Њ. Светости преузвишеног господина *патријарха Георгија*, преч. г. прота мохачки Гавра Бољарић, уз асистенцију свога капелана јером. о Лаврентија Томића и месног пароха Димитрија Јанковића. На торжественом одслужењу св. литургији, за време причешћа, изговорио је г. прота многобројно присутном побожном народу поуке и саздања пуно слово, у коме му је на срце стављао дужности према цркви. — Да Бог да од успеха била реч његова! — Не могу да овде не споменем радосну појаву како се у Барањи, и поред сиротиње наше, једна за другом црква оправља, тако, да се може рећи, е је осим 2—3 свака црква лепо и светињи достојно оправљена и нужним утварима чино снабдевена. Лепа та појава служи нам на утеху, јер се из ње види, да су Срби Барањци свесни свога православља, и односно да имају, као што ваља, будуће религијозне свести, у којој ако нам свуда, ал' понособ оде у Барањи лежи једини могући спас. *Д. Ј.*

(**Духовни концерат**). Панчевачко српско црквено певачко друштво приређује 3. (15.) дец. о. г. девети „*Духовни концерат*“ у дворани св. Савског дома.

(† **Марија Вукичевићка**.) 24. новембра о. г. умрла је у Београду позната певачица, „славуј наше црквене песме“, ђа Марија Вукичевићка, а 26. новембра сарањена је уз многобројно саучешће Београђана. На опелу у саборној цркви лепо је началствовати епископ преосвећени г. Митрополит *Михаило*. Покојница је певала овога лета и у карловачкој саборној цркви и на концерту црквене певачке дружине „Корнелија Станковића“. Ко је је чуо певати, тај је заборавити неће, а увек ће јој при помену имена жалити: вечни покој и рајска насеља. Бог да је прости!

ОГЛАСИ.

Бр. ЕК. 283. ex 1895. 216 1—3

ЕДИКТ.

Позивље се Марија Теслића, жена Симе Теслића, жена Симе Теслића, к. бр. 42. из Острвице, политичке општине Осик, котара госпићког, жупаније личко-крбавске, да се у року од шест мјесеци, рачунајући од првог штампања овога Едикта у новинама, потписаној Епархијској Конзисторији, било главом, било писмом, пријави, — јер иначе ће се бракоразводна парница, коју је против ње законити јој супруг Симо подигао, и без ње наставити.

Из сједнице Епархијске Конзисторије држане у Плашком, 16. (28.) новембра 1895.

Епархијска Конзисторија горњо-карловачка.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 211 3—3

Управа ман. Грчетега издаваће путем јавне дражбе дана 28. децембра 1895. (9. јануара 1896.) Поћапу и Раболов у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак на три године под закуп.

Сваки онај који дражби приступити жели, има 10% од извикане цене у име вадијума положити. Ближи услови могу се увек код управе видити.

Дражба ће се обавити у 10 сати пре подне.

Управа ман. Грчетега.

Ad бр. К. 1739/526. ex 1895. 209 3—3

СТЕЧАЈ.

Тражи се личан помоћник пароху у Добановцима. Парохија II. разреда.

Са овим местом скопчана су берива у смислу § 20. I. Б прев. пр. отписа од 10 августа 1868. године.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 15/27. децембра 1895. овамо поднети.

Из седнице арх. конзисторије држане у Карловци 14./26. новембра 1895.

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 1092./998 ex 1895. 212 2—3

СТЕЧАЈ.

На успостављено место ђакона у Мокрину. Берива су: 200 фор. а. вр. годишње у готовом новцу и уживање т. зв. ђаконске сесије у Мокрину.

Компетенти имају своје прописно инструисане молбенице путем својих претпостављених власти до 18./30. децембра 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 14./26. новембра 1895.

Епархијска конзисторија темишварска.

С. О. 4644. ex 1895. 214 2—3

СТЕЧАЈ.

Код нар. црквене тајништва, као перводиоца одељења срп. прав. нар. црквеног саборског одбора, упражњено је место *другога бележника* као помоћника народно-црквеног тајника, услед чега се ради попуњења тога места овим расписује стечај.

Годишња плата јесте 900 фор. а вр. и 150 ф. а. вр. у име стана рине, а изабрани ће се поставити за сада у привременом својству.

Ко жели ово место задобити треба да поднесе своју молбеницу *саборском одбору у Карловцима до 10 (22.) децембра 1895. год.* а вала нету потребним исправама да инструјише и покаже своје правничко оспособљење (бар апсолуторијумом) и вештину у састављању списа напочито на српском и мађарском, а уз то и на немачком језику.

У Карловцима, 18. (30.) новембра 1895. год.

Георгије
Патријарх.

Ad К. 1333/533. ex 1895. 210 3 3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место VI. класе у Ваљеву расписује се стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до 15./27. децембра 1895 овамо поднети.

Из седнице арх. конзисторије, држане у Карловци 14./26. новембра 1895.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 215 1—3

Расписује се стечај, са роком до 1./13. јануара 1896. год. на два оставком упражњена учитељска места, на српској основ. вероспов. школи у Силбашу (Бачка).

У смислу решења и одобрења слав. епарх. школског одбора бачког од 21. марта (2. априла) 1895. бр. III. О. 34, плата је учитељска: 300 фор. и 40 фор за држање пофторне школе; 5 јанаца (а 2000□) и 1583□° добре оране земље; 5·5 мерова жита или накнада за жито у готовом новцу по 10 годишњој просечној цени; 30 тврдих дрва; стан од 3 собе, кухиње, коморе, подрумима, штале са шупом односно покривеним улазом; врт какови и колики се у школском дворишту налази без сваког даљег права на накнаду било у новцу или земљишту. Један од господе учитеље кога црквена општина изабере биће, уз награду од 40 фор., црквено општински перовођа и рачуновођа. Од укопа где позван буде добија 1 фор. на укопе дужни су г. учитељи споразумно на имењске њи. Државну порезу и половину еквивалента плаћају господа учитељи. За економску 1895./96. годину примаће госпд. учитеља за земљу накнаду у готовом рачунавајући по 32 фор. јанац.

Поред школском уредбом од 1872. године одређених дужности учитељи су обвезани редовно у недељне и празничне дане на вечерњу, јутрењу и литургији у св. храму појати и децу у црквеном појању тачно и ревносно поучавати. За време св. четрдесетнице дужност је господе учитеља на вечерњу и јутрењу службу сваки дан наизменце, држећи сваки своју седмицу, у цркву редовно долазити и појати, а средом и петком скупа са ученицима оба учитеља прежде-освећењеној литургији присуствовати.

Добро инструисане молбенице вала у отвореном року на потписаног председника управити.

Из седнице мест. школ. Одбора држане у Силбашу 19. новембра (1. децем.) 1895. године.

За перовођу:

Вук Јеличин
шк. старатељ.

Тодор В. Поповић
прете. м. шк. одбора.

СТЕЧАЈ 213 2—3

На основу „Школске уредбе“ од 1872. год. §. 36. и 37. и решења Високословног Митрополијског Школског Савета од 6. (18.) фебруара 1895. г. бр III. С. 23 — ех 1895. и упутства сл. синрх. школ. одбора бачког од 16. (28.) новембра бр. III О. 1429 — ех 1895 овим се расписује стечај за учитељицу на срп. правосл. вероисповедној основној женској школи у Бачком-Мартоношу.

Плата је следећа:

210 фор. у готовом новцу, месечно унапред из благајне месне политичне општине.

16 јутара оране земље по 2200 □° на коју политична општина порез и еквивалент плаћа.

36 фор. у име 2 хвата тврдих дрва.

30 фор. у име 300 снопова трске.

70 фор. у име станарине.

Ове све пристојбе прима из политичне општине

40 фор. за држање нофторне школе и половину земљишта учитељске баште. Ово прима од црквене општине.

Изабрана учитељица дужна је осим законом одређених школских предмата, учити женску децу ручном раду и православном црквеном појању: са ученицима на сва недељна и празнична, као и на пређеосвећеним богослужењима учествовати Нофторну школу на основу одређења школске уредбе држати.

Уз молбеницу треба приложити: крштено писмо сведоџбу о учитељској способности, добивену из приправничког завода сомборског, о способљење из мађарског језика, као и сведоџбу ове општине у којој је деловала, ако је учитељица била.

Рок овог стечаја траје до дана св. Јована Крститела 1896. год.

Молбенице са потребним сведоџбама и биљеговином имају се слати потписаном председнику овомесног „школског одбора“

Како на овом месту за сада постоји привремена учитељица, те по томе која буде изабрана наступа звање почетком идуће школске године.

Из редовне седнице школског одбора срп. правосл. црк. школ. општине у Бачком-Мартоношу, одржане дана 20. новембра 1895. год.

Тоша Петаковић
перовођа.

Младен Јосић
парох и председник месног школског одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 17—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази свако недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **страни земље**: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Ванредан број „Српског Сиона“.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 6. децембра 1895.

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ, СРПСКОМ ПАТРИЈАРХУ
ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

НА ДАН ЧЕТРДЕСЕТГОДИШЊИЦЕ СВЕШТЕНЕ МУ СЛУЖБЕ.

Четрдесет пуних љета
као вршиш службу свету;
Небесном се Творцу молим,
да доживиш педесету!

И још више, много више,
са престола светог Саве,
Благосиљо чеда верна
свете цркве православне!

Пред нама је златна књига,
дела Твојих вечна слова;
Цркви, роду, казују нам:
Ти си слава Србинова!

Твој је живот цркви мио,
а народ га толко треба;
Ти си отац школе наше
нек Те живи Творац неба!

Благодарно срце моје
шаље молбу тамо горе;
Међу песме херувимске
у небесне сјајне дворе!

И моли се вечном Богу,
да Те чува, да Те брани;
Јер је мутно српско небо
јер су тешки српски дани!

Мудри вођо, мудра главо,
Ти нас водиш правој мети;
а доћи ће скоро доба —
народ ће Те разумети!

6. децембра 1895.

С—ћ.

6. децембар 1855. — 6. децембар 1895.

Четири десетине века, пуних четрдесет година, верне и светле службе: Богу и олтару Христа Спасителя, вечној правди и истини, љубави и миру, цркви и вери, цару и краљу, престолу и отаџбини, народу своме и просвети његовој, — навршио је данас **Патријарх српски Георгије Бранковић.**

Са узвишена престола славних православних српских митрополита и патријараха Митрополије Карловачке, и са пуном самосвести о искреним патријашким и родољубивим четрдесетогодишњим осећајима и тежњама својим, погледа нам данас, поносно и ведро, узвишени Поглавица цркве и народа на широку и светлу прошлости свога живота и рада пастирског и архипастирског.

Мирне савести разгледа прошла дела своја по браздама винограда Господњег, по многим крајевима отаџбине своје, и по свима деловима народно црквене нам њиве.

Мирне савести, јер светла је то четрдесетогодишњица, и у њојзи пуна разница добрих дела пастирске и архипастирске љубави за цркву и народ свој, и за отаџбину своју.

Светла је то четрдесетогодишњица! Пуна душа одданости цркви и отаџбини својој; пуно срце љубави за народ свој — на непрестаном раду и пословању, са непрекидном мишљу и тежњом: одужити дуг свој Богу, народу и дужности свакој, — то је сјајна прошлости, то је та велика четрдесетогодишњица **српског Патријарха Георгија Бранковића.**

Са висина патријарашког престола Он ју мирне савести погледа и разгледа данас, а ми ју се са благодарношћу клањамо, као што ће ју се историја и будућност наше цркве и народа вечном хвалом и признањем одужити.

Но много су још мисли и намишљаји душе и ума **св. Патријарха Георгија** *неостварене. За остварење неких довољна ће бити љубав, воља и снага* **самог Патријарха,** *као што је данас* **св. Патријарх Георгије.** *Али за остварење две велике мисли и тежње, којима се загревао цео живот и рад* **Ђорђа Бранковића** *и узвишене нам поглавице* **Георгија Бранковића,** *није довољан* **Он сам.** *За остварење тих мисли, тражи се:* **цео народ уз Патријарха.**

Те су мисли и тежње: обезбеђење и уређење наше народно-црквене аутономије, њезиног устројства и управе с' једне, а просветни наш препород с' друге стране.

Па, не ускрати века, Оче небески, смиреноме, верноме и доброме архипастиру свете цркве једносушног Ти Сина у народу српском;

а подари и Њему, цркви својој и многопативеном народу српском, да дочекају и виде остварење и тих мисли и тих тежња.

Подателу среће и напретка народа свију, Теби подижемо молитве тоиле, а рад цркве и народа српског:

што дуже уздржи здрава и крепка, пуна љубави и старања за цркву и народ свој — лична **Патријарха Георгија Бранковића!**

Живио Патријарх Георгије Бранковић!!

Слава Патријарху Георгију Бранковићу!!!

Четрдесет година свештене службе

ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ СРПСКОГ ПАТРИЈАРХА

Георгија Бранковића.

Ретки су људи, а још ређи тренуци у њихову животу, за које народ који разабире. Јаве ли се, народ их радосно поздравља.

То чине велики народи, а још више мали. Чине зато, што такви људи животом и радом својим утичу на унутрашњи, а како где и на спољашњи живот свога народа. Сваки културни народ прати такове људе, прати им сваки корак у њихову животу и деловању, захвалан им је, јер зна шта им дугује.

Ако икоји народ, а оно мали српски народ дужан је да тако мисли, осећа и чини; дужан је тим пре, што је од увек узбуркано било море народнога му живота, на као код других народа, тако и код српскога требало је наћи људи, да на такову мору поуздано руком поведу брод свога народа. На такове људе одувек је српски народ упирао своје очи; такове људе знао је српски народ ценити, поштовати и око њих се савијати. То нам сведочи прошлост *овостраног* српског народа за ово двеста година народнога му живота

Политичне и културне прилике овостраног српског народа створиле су и тому народу такове ретке људе; створиле су бродаре његова живота, око којих се тај народ савијао, јер је добро знао, да су такови људи позвани били, да приведу народни брод са узбурканог мора у тихо пристаниште народнога живота. На ко су били ти бродари? На оваково питање данас се лако одговора, да су то *црквене поглавице* наше. Је ли их ко нама за такову службу наметао, јесу ли се они ма из каквих побуда отимали за то? Није и нису! Томе нам је најбољи сведок наша историја, наша двестагодишња прошлост. Баш као да је суђено, да оно бреме, које је узео на себе први српски архиепископ, да то бреме носе до данас са малим изузетком нахом и сви наследници његови у овостраном народу српском. Кад је тако, није ли онда и природно, ако је и српском народу уређено, да се највише обазире на рад својих црквених поглавица, особито на рад својих *митрополита и патријараха, јер је досад њихов рад судбоносан за црквени и просветни живот народни — живот српски.*

Зато је и природно да пратимо не само цео живот тих ретких људи, него и да у њихову животу застанемо код већих одсека такова живота; да приберемо радњу њихову, коју су у животу свом наменили, и која је према приликама одређена, да *утиче на црквени и просветни живот једнога милијуна овостраног народа српског.* Тако чине и други просвећени народи, то хемо да чинимо и ми *данас, кад се навршује пуних четрдесет година свештеног живота и рада данашње нам црквене поглавице — митрополита и патријарха српског:* **Георгија Бранковића.**

* * *

Дана 6. (18.) децембра 1855. године, а лицем на св. Николу, зађакони епископ бачки *Платон Атанацковић* свог младог и даровитог богослова, а предног радника у конзисторији бачкој, *Ђорђа Бранковића*, у катедралној цркви новосадској, у којој је тога дана прва служба архијерејска одслужена од како је обновљена била. О Божићу 1856. г. рукоположи га за јереја и додели оцу његову Тимотију за капелана; а кад је отац оболео, постане 1857. администратором парохије очине у Сенти. *Ни две године није протекло, а млади свештеник Ђорђе Бранковић буде именован за окружног протопресвитера* и унапред је већ као такав признат био од сомборске црквене општине за пароха сомборског. Општина сомборска желела је имати проту у Сомбору, па је дала најаву епископу Платону, да ће онога признати за свога првога пароха, који буде постављен за протопресвитера сомборског. На Преображење 1859. произведен је за проту, а пре недеље за тим дошао је у Сомбор У првој недељној служби у августу месецу држао је млади прота Бранковић свечано призивање

св. Духа при почетку школске године. Овим чином и првом својом проповеди задобио је срца свега одличнога грађанства српског у Сомбору. Још у очи тога дана посетио је најпре све три цркве сомборске, а у друштву са тадањим месним школским управитељем Николом Вукићевићем и све основне школе српске, у којима је школску децу пастирском поуком поучио. За тим је посетио и варошку болницу.

Оваковим чином показао је прота Ђорђе Бранковић унапред програм свога рада и означио поље на ком ће делати. Када је чинио посете тадањем вел. жупану Бачке, Торонтала и Вршца Исидору Николићу, за тим ц. и кр. окружном поверенику Павлу Петровићу, председнику окружног земаљског суда Марку Поповићу и остали виђим званичницима, свс их је својом даровитошћу и умешношћу задобио тако, да је један између њих за њега рекао, да је „*ретка појава међу свештеницима.*“

Држањем својим и умешношћу задобио је велику љубав и поверење код многобројних тада званичника у Сомбору и у околини. У цркви је задржао онај добар ред, који је заостао од проте Василија Ковачића, јер је *сваки дан* држао цело правило, дакле и саму литургију, која је у то време у целој јерархији нашој посведневно само у Сомбору држана. При богослужењу увео је добар ред и лепо појање, особито у недељне и празничне дане. Често је проповедао, а проповеди су му биле веома вешто сачињене и у чисто етичком јеванђеоском духу. Овим проповедима умео је проповедник веома успешно утицати на хришћански морал код своје пастве, у коју је тиме улевао љубави према прадедовској вери православној. Такове савесне службе расадник био је он и у подручном му свештенству протопресвитерата сомборског.

У црквеној и градској општини и у жупанији бачкој, по повратку устава, суделовао је прота Ђорђе Бранковић као најврснији члан и одликовао се говорничким даром, и зрелим предлозима, с којима је много добра учинио општој ствари, а после повратка устава и Србима, који су тражили хлеба у званичној служби.

Године 1861. именован је прота Ђорђе Бранковић од земаљског школског савета у Темишвару за управитеља српске учитељске школе сомборске, и то нечасно звање вршио је с највећом марљивошћу све до 1872. г. За то се време он много заузимао око унапређења српске учитељске школе, и његову се заузимању има највише захвалити, што је црквена општина сомборска на место старог, маленог и трошног здања школског, у ком је од 1780. до 1810. норма учитељска, а од 1816—1872. српска учитељска школа смештена била, подигнула ново лепо звање а према тадањој потреби ове школе новим школским и канцеларијским намештајем снабдела. На његово особито заузимање основао је бачки епископ Платон Атанацковић „*Платонеум*“, поклонивши овоме, својим даровним писмом, најпре све нескупљене приходе од сидоксије и конвенције из сомборског, а за тим пред смрт и из новосадског и сегединског протопрезвитерата. Још је већу заслугу себи стекао прота Ђорђе Бранковић трудом својим око прикупљања дугова из те закладе и око приноле појединих општина и дужника владичиних на потписивање уредних обвезница. Тим његовим неуморним трудом и настојавањем учињено је, да је главница платонеумске закладе порасла на 22 000 фор. Закладом овом, по гласу основног писма епископа Платона, рукује православна српска црк. општина, а по платонеумском статуту из ове закладе платонеумски одбор са одобрењем бачке конзисторије издаје сиромашним приправницима сада 15 ручних стипендија, и то 7 по 60 фор. а 8 по 50 фор., као припомоћ за издржавање, док се у учитељској школи добро уче и владају. Њих је прота Ђорђе Бранковић за време свога бављења у Сомбору издржавао сваке године по неколико приправника, дајући им храну за својим столом и иначе их потпомажући. У свом гостољубивом дому пријатељски је дочекивао браћу своју свештенике, не само из свог протопресвитерата, него и из дальих крајева Србства. Његовим настојањем прикупљена је милостиња и потпора за цркве и школе у српским крајевима. Његовим настојањем дала је сомборска општина сградити нов иконостас, који је вешто насликао пок. академски сликар Павле Симић и који је са позлатом стао 40 000 фор. На свима српским народним саборима од 1861—1879. и 1881. био је прота Ђорђе Бранковић свештеничким послаником сомборског округа и члан саборског одбора. Суделовао је у њима као највреднији и најагилнији члан све-

штенства, старајући се о напредном уређењу и бољитку цркве и школе, свештенства и учитељства. Такав је био живот и рад многогодишњег проте сомборског, а садањег патријарха српског Георгија Бранковића.

Овим нисмо исцрпли све моменте из Његова деловања, који су ишли у прилог српској цркви и школи. Ово су само најкрупнији потези цртања Његова рада, којем су и данас још сведоци многи савременици садањег проте сомборског, Ђорђа Бранковића. Таково свештено лице привукло је на себе пажњу и разабирање и нашега сабора и св. Синода, који је у овакову служиоцу олтара божјега упознао душевну величину и снагу, која ће моћи и тежи задатак успешно вршити, а на корист цркве српске и школе српске. С тога и видимо где нам *архијерејски Синод дана 7. (19.) маја 1882. г. бира себи за члана, и темишварскоj Епархији за црквену поглавицу многогодишњег проту сомборског Ђорђа Бранковића.*

Дана 11. (23.) маја 1882. г. ступи Ђорђе Бранковић као изабрани Епископ темишварски у монашки чин и буде 6. (18.) јуница произведен за архимандрита ковиљског, а 1. (13.) јулија исте године посвећен је за Епископа темишварског

Величина духа Његова, величина искуства са тридесетогодишњим успешним радом на пољу цркве и школе српске, на пољу опћега бољитка свога народа, јемчила је за новоизбраног Епископа да је крма тога великога брода овостраног српског народног бродовља поверена поузданој руци, прокушаној снази, која с највећом вољом улази у свој род, да му послужи као архипастир, који ће душу своју полагати за срећу и напредак онога, што је темељ одржању српском, а тај је темељ: *црква српска и школа српска.*

У том крају свога народа послужио је такови архипастир пуних осам година, а девета је већ при крају била. У тој епархији деловао је Епископ Георгије Бранковић онако, како му је уређено у крви, која је текла у њему тридесет година свештенога му рада, а за добро и напредак свога народа. И без зазора може се рећи, да је темишварски Епископ Георгије Бранковић *највернје вршио епископску дужност своју према установама, које нам је дала аутономна организација наша.*

Колко је љубио Епархију темишварску сведоче речи Патријарха Бранковића, које читамо написане у опроштајној му посланици од 1. (13) априла 1891. г., коју је послао својој пастви. „Епархија темишварска, пише Патријарх, првенац је у венцу мога епископствовања, а нарав људска тако је од Бога удешена, да су јој првенци најмилији. Првенче мој, епархијо темишварска, остај ми с Богом!“

Љубав ону осећали су скоро девет година духовни синови брижнога свога оца духовнога. Осећали су је и уживали, а за доказ тому, нека нам послуже данас само неколе речи једне, и то највеће срп. црквене општине великокикиндске, које читамо у отпоздраву њезину на опроштајну посланицу Његове Светости, Патријарха Георгија Бранковића. Ево тих речи: „Ваша Светост! Примите уверење да сва бивша Ваша паства духовна у овој црквеној општини живо и тешко осећа терет растанка од свог љубљеног Епископа Георгија, који је мал не пуних девет година, док је управљао богохранимом Епархијом темишварском, као *„Пастир Добри“* полагао душу своју за благо и напредак духовне пастве своје, а нарочито ове црквене општине, која поглавито превеликој очинској љубави и заузимању свога премилога и мудрога Епископа благодарити има, што је успостављен у њој пређе поремећени законити поредак, те је после толиких година горка искушења једва једном завладао поново ред, мир и слога у овој општини, а тиме омогућено морално и материјално напредовање њено и чланова њених..... Нека Светост Ваша свом српском православном народу у овим крајевима буде, као што је Епископ Георгије у духу пастви својој у темишварској дијецези био *учитељ правде и истине, учитељ мира, учитељ братске љубави и слоге!* Дела Ваше Светости као бившег Епископа нашег научиће нас овом уверењу и надању, те с тога тврдо и верујемо, да ће се под очинском и мудром управом Вашом испунити и надање народно у обзиру обезбеђења и уређења црквене аутономије његове . . . . .“

Овакова раденика у винограду Господњем; овакову црквену поглавицу једнога дела овостраног народа српског нису могли испред умних очију својих изгубити фактори, који су

позвани да воде рачуна о судбини овостраног народа српског, његове цркве и његове школе. Темишварски Епископ Георгије Бранковић морао је на се примити теже бреме свога народа. Промисао Божји и милост Његова Величанства, нашег узвишеног владара и краља сједињује се са топлим жељама изабраника народних. И, темишварски Епископ Георгије Бранковић мораде напустити управу једног дела свога народа и примити управу црквену над васколиким овостраним народом српским.

* * *

Дана 21. априла 1890. *изабрао је српски народно-црквени сабор Епископа Георгија Бранковића за архиепископа и митрополита карловачког и патријарха српског. Избор овај потврдило је Његово Величанство превишњом одлуком од 24. априла 1890., која је у седници српског народно-црквеног сабора од 28. априла 1890. обнародована, те изабрани и потврђени Патријарх Георгије Бранковић свечано буде уведен у своју митрополитску столицу дана 29. априла 1890. г.*

Овим даном отпочиње ново доба деловања изабраног и потврђеног патријарха Георгија Бранковића.

Беше то велико ал необделано поље, на које је сад ступио велики раденик, да развије сву своју прокушану душевну снагу. На све стране потреба — потреба и у цркви и у школи народној. *Новом Јерархў, новом наследнику св. Саве ваљало је ићи на рад, на велики и трудни рад, који га је чекао у цркви српској и школи српској.* Патријарху Георгију Бранковићу у овом великом лавиринту беше само тако могуће наћи се успешно, ако пође стопама светитеља Саве и његових достојних наследника. Ко је до сада пратно сваку радњу садањега Патријарха Бранковића, наћи ће, да је доиста пошао тим стопама, јер је потпуно уочио оне стубове, на којима се може одржати српски народ. Својом снагом латио се он, да дозида и озида и што јаче утврди два стуба српскога народа: *узео је на себе обавезу и терет, да подигне и утврди у свом народу веру прадедовску, да остави иза себе осигурану цркву и просвету народну.*

Овакове мисли речима је нарекао Патријарх Георгије о својој инсталацији за српског Патријарха, а у саборној цркви карловачкој дана 29. априла 1890. пред народом српским.

„*Чисте руке*, рекао је Патријарх, *у свему и свачему, јасна и отворена искреност, у свакој радњи и предузећу, чврст карактер, добра воља и неуморима тежња за све оно, што се клони на добро, на корист и унапређење свете православне цркве и школе и просвете, а у границама црквених и земаљских закона: то је у кратко мој програм, којега сам се дојако држао, на кога ћу се и одјако не само придржавати, него и сву снагу своју заложити, да уз припомоћ Вашу и светог Синода као главних чинитеља, у самој ствари изведем и остварим . . .*“

На кад смо на свршетку четрдесете године свештенога Његова рада и деловања, огледајмо и овај најважнији ал и најтежи рад Патријарха Георгија Бранковића. Упитајмо се, шта је као Патријарх урадио за српску цркву и за српску школу

Радња на црквеном пољу.

Далеко би нас одвело, кад би се овом згодом упустили у потање цртање Патријархова рада за цркву, који је развио и доказао у својој Архидијецези и Митрополији. За то су одређена доцнија времена, када ће стручњак и непристрасни критичар средити све такове радње Архидијецезана и Митрополита карловачког и Патријарха српског Георгија Бранковића.

Ми ћемо се латити општих потеза тога цртања, који се простиру на васколику овострану цркву српску, а при том остављајућ за друго време и другим људима да мисле и размишљају о раду Патријарха Георгија Бранковића око сређивања наших народно-црквених автономних односаја.

Необорена је истина, да су на првом месту служитељи олтара Божјега позвани, да

буду стубови, који ће одржати у свом народу цркву, у којој служе. Буду ли ти стубови јаки, биће и црква јака, јер ће под њезин кров уникли стадо поверено тим стубовима, поверено пастирима духовним — свештенству српском. Патријарх Георгије Бранковић озбиљно је погледао у своје свештенство. Дух времена, озбиљне и опасне струје пошту и добре и веште морнаре, који ће се знати наћи у опасним струјама, на опасним валима. Потребу ту виђали су и други претходници патријархови, и сваки је, ко мање, ко више, гледао, да те потребе подмири. Садањем Патријарху беше озбиљна брига, да подигне добро уређен расадник служитеља у св. српским храмовима. Наша богословија, која је такав расадник, морала је добити нове и поуздане снаге, да поради у том расаднику, да испуне пророчење редове тога расадника. *С тога и видимо Патријарха Бранковића где шаље српске синове у далеке крајеве и на високе богословске науке, да се онде наоружају и спреме, да као добри и поуздани учитељи спреме српску цркву поуздане служитеље, а српском народу ваљане свештенике. Том су сведоком богословске велике школе у Аустрогарској, Немачкој и Грчкој, на којима се уче српски младићи и спремају за велике позиве и редове, које их некоју у српској цркви.* Но није довољно само овако наоружати и спремити нашу богословију, него поред тога пошту данашње прилике од Патријарха Бранковића још једну бригу — бригу коју брину српски Архијереји више него стотину година. Бак у наше дане опажа се, да је све мањи број наших свештеника, особито у горњокарловачкој и пакрачкој Епархији, у којима поред оваквих прилика можемо дочекати, да ће црква остати без свештеника. *Богословију имамо, ал подмлатка свештеничког немамо.* Да се тому злу доскочи, озбиљно се брине садањи Патријарх да очима угледа такав институт, који ће и те потребе подмирити. То је *богословско семениште* (семинар). Ту установу, тај завод пошту преке потребе: недостатак свештеничког подмлатка, праведно подељена брига за све делове наше јерархије и њезиних сиромашних синова, који би се свештеничком чину одали, потпуна научна спрема, потребна религиозно-морална спрема, потреба реда и дисциплине и потреба питомости и углађености.

То су потребе за добро спремљене духовне пастире народу за стубове српске цркве, које задаје бригу садањем српском Патријарху. *Данас је необорива истина, да је Патријарх Бранковић свим силама прегао, да дочека и очима својима види подмлатка и добро уређено богословско семениште и да се тиме испуни давнашња жеља српских Архијереја.* Бригу ту брине Патријарх Бранковић подједнако и за мирско и за монашко свештенство.

Историја српске цркве и њезиних служилаца казује нам јасно, какови су били први монаси у српским задужбинама. Добра спрема њихова захвална је пред српском просветитељу. Сетимо се само манастира Хиландара и његових калуђера. Та и данас се зна, да је *Хиландар био расадник српске просвете* за српске земље. Неудаће народне донеле су собом, да су монаси у српским задужбинама сами себи остављени и да су се ту и данас затекли људи са веома незнатном научном богословском спремом. Да се тој невољи доскочи и *да се манастирском свештенству даде одређен, према потреби саме ствари одмерен степен општег богословског и економског образовања,* поради живо Патријарх Бранковић, да се оснује и подигне потребан за то завод. У ту сврху одржан је 10. (22.) маја 1893. г. у манастиру Грегетегу под председништвом Патријарховим збор настојатеља свих српских манастира у карловачкој митрополији и последица тога збора беше, да су манастири из својих прихода позвани, да оснују школу за своје свештенство. Тако је постала *Манастирска школа.* коју је 12. децембра свечано осветио и отворио сам Патријарх, а која је отпочела рад свој 13. децембра са три професора и дванаест ђака. Колика је љубав Патријархова према том заводу сведочи његово ревносно обилажење и лични надзор о годишњим испитима са ученицима.

Не малу бригу брине Патријарх Бранковић и око *снабдевања своје цркве св. утварима, одјејанијем и другим потребним стварима.* У овом су се одликовали његови претходници, између којих истичемо име Јована Рајачића. Не ћемо о том сада много писати, и за то је одређено доцније време, а данас нека је довољно речено, да је поред осталих задатака у те сврхе Патријарх Бранковић обогатио карловачку саборну цркву потребним архијерејским одјејанијем и црквеним утварима у вредности *преко шест хиљада* форината.

Прелазимо још неке радње патријархове за српску овострану цркву и истаћи ћемо овде још једно Његово бесмртно дело, које ће красити рад Његов као српског Патријарха. То дело јесте *мушка и очинска обрана наше цркве и њезиних светиња у црквеним реформама*, које је у наше дане извела светска власт.

Цркви Христовој па и српској цркви попретила је велика опасност, кад се поткопао значај и важност црквених тајни црквеним реформама. И свештенство и народ и православне и римокатоличке цркве устао је у обрану своје свете цркве. И српски народ са својим свештенством одржао је у ту сврху 7. априла 1894. г. народни митрополијски збор са преко 8000 душа српских, на ком су се чуле речи у обрану српске цркве. Будни архипастир благословио је тај збор на призивињу св. Духа у саборној карловачкој цркви, а благослов свој завршио је овим речима: „*И у то име а по жељи и молби Вашој призвасмо ево и ми Духа Светога, да Вам буде у помоћи, и да Вас руководи при тако важном и животном савештовању Вашем, к чему придодајем и ја свој Патријаршијски благослов, у жељи и нади, да Ете мушки и једнодушно, али уједно и достојанствено и у границама постојећих закона кретајући се закључке своје доносити.*“

Ове речи бриљжног архипастира извршене су и делом Његовим, јер је са својим Епископатом, неколико пута ишао у горњи дом угарског сабора, где су бранили цркву своју од кобних последица. *Колико се те реформе иротиве српској цркви и њезиној автономији, изнео је Патријарх Бранковић у свом говору, који је изговорио у горњем дому угарског сабора у Будимпешти дана 26. априла 1894.* Свечан дочек при повратку Патријархову у Његову резиденцију, који је приредило Њему карловачко грађанство, најбољи је доказ, како је народ захвално разумео значај Патријархова држања. У свези с тим издана је 17. (29.) септембра 1895. год. под председништвом Патријарха Бранковића синодална посланица свештенству и народу српском, у којој се поучава духовно стадо, како да се влада и како да ради сада, када ступају у живот: „грађански брак“, „васпитање деце“ и „државне матрикуле“, који постају обавезни за све грађане без разлике вере и народности у угарској држави.

Чашу меда још нико не попи,
што је чашом жучи не загрчи;
чаша жучи ипте чашу меда,
смијешане најлакше се пију.

П. П. Њ.

Ове речи испевао је митрополитски песник Његош у свом спеву „Горском Вијенцу“, које се и пре кратког времена могоше применити тешким приликама и ожалошћеном срцу седога српскога Патријарха у Његовом трудном раду и борби за милу нам цркву православну.

Са радосним срцем и с највећом синовском одањошћу превишњем престолу и драгој домовини својој похитао је смирени Патријарх у главни град Тројединце, да се поклони своме љубљеном краљу и господару и да даде израза своје и народне непоколебане верности и одановти.

Српски Патријарх миљаше да му нигде нису тако искрено врата отворена, као у срцу једнога народа, а са два имена. Али љуто га је заболела небратска љубав, којом је у Загребу дочекан од необуздане светине, која га је пре времена и воље Божје слала на други свет. Но ти лакомисленији изрази још лакомисленијих и не би толко силно дирнули српског Патријарха, колко га је дубоко потресло, кад је својим очима видео српску православну цркву нападнуту и нагрђену од небратских руку. Силно је то потресло срце ојађеног Патријарха, а одушке болу свом нашао је, кад је милостивом владару свом и краљу 15. октобра у загребачкој српској цркви ове јаде изјадао: „*Особито су Вашем Величанству најискреније благодарити верни и одани православни Срби ове црквене општине, јер им је Ваше Величанство указати благоизволело најпуну милост и пружити благи мелем на ојађену побожну душу и повређено народно чувство . . . . . .*“

Овим делом нека је данас завршен и овај приказ и цртање значајнијих момената из неуморног деловања српског Патријарха Георгија Бранковића, а за добро и напредак свете нам вере прадедовске и цркве православне.

Овај акт у четрдесетогодишњици српскога Патријарха била је „чаша жучи“, које се Он није одрицао и коју је радо испио, *јер Му признање народно беше чаша меда у животу и дјеловању Му за цркву народну.*

Радња на просветном пољу.

Његова Светост Патријарх Георгије Бранковић заволео је српску школу од првих дана свога свештенослужења. Ово смо показали у главним потезима, кад смо приказали садашег Патријарха као проту сомборског. Љубав према просвети народној распламтела је у родољубивим грудма српског Патријарха у много већој мери, него што је плахтела за ово двеста година у већем броју српских митрополита.

Од увек је српска народна школа велику бригу задавала српским Митрополитима и Патријарсима, од увек је она била у опасности, а њезина опасност — опасност је и за народност српску. Но као да никада српска школа није била у таковој опасности, него што је била у данима Патријарха Бранковића.

„Пет разних закона, поручује прошле године српском народу његов народни и црквени Школски Савет, владали су нашом школом, на том распећу умирала је српска православна основна школа, расадник наше народне и православне свести. Царске повластице, основни земаљски закони, — неповредљиве саставне земаљског устава — и овима ујемчена народно-црквена автономија српска нису заклонили народну школу српску од тешке навале државне превласти, која је као оно силовита бујица пређурила бедеме, што су вековима бранили и хранили најсветије установе наше . . . . . Основна је школа основа, која чини будуће наранџаје. Зар у њој да се зачиње клица народног расула? У основној школи је учитељ вођ, кога деца слушају, коме верују и следују Зар тај вођ да проповеда морал, мисли и осећаје противне генију српске породице? Малу, невину, безазлену, поводљиву дечицу љуља и заноси сваки ветар науке. Зар вијор противнародне струје да их носи са рођених недара свога народа? Зар та школа, задаћица наша, да буде наше очајање“ . . . .?

Овакове мисли и овакове зебње у срцу задале су велику и највећу бригу српском Патријарху, коме су те невоље пред очима лебделе на двестагодишње историје овостране школе народне. *Српска народна школа је други стуб српскоја народности*, падне ли тај стуб, пала је и народност српска. Српски народ остао је скоро без својих народних школа, јер су прешле у државне руке, а што је остало, пропада једна за другом, *јер се нема откуд да надоље живе.* У оваким невољама није застао нимало српски Патријарх Бранковић за знаменитим и неумрлим претходницима својима, а наследницима онога престола, који припада првом српском Просветитељу; није застао, јер видимо Патријарха Бранковића где *14. јануара 1894. г. са* **првим** *улогом од 10.000 фор. основа школски фонд, који ће уз даље прилоге издржавати српске народне вероисповедне школе.* Фонду том дао је сам утемељач, српски Патријарх, име првога српскога Просветитеља, те носи на себи натписне речи: **„Фонд св. Саве“.**

На глас о епохалном овом делу српскога Патријарха похитао је српски народни Школски Савет као главна власт српских школа и 28. марта исте године надао је захвалницу Патријарху Бранковићу на оснивању „Фонда св. Саве“, а уједно је закључио, да изда проглас српском народу у Митрополији Карловачкој ради умножења фонда св. Саве за помагање српских народних школа.

Но није овим чином престао бринути се Патријарх Бранковић за судбину српских народних школа, није се Његова брижна душа умирила, ма да је тај *први* велики улог у „Фонд св. Саве“ дао. Патријарх Бранковић и на даље прати српску школу и оне који су уз Њега позвани, да бригу ту брину. Почујте, како забринуто збори 1894. г. српски Патријарх у својој божићној посланици свом народу: *„Притеците сваки по могућству своме, макар и са најмањим милодарима у помоћ томе народној школи намењеном фонду св. Саве. Недајте да Вам постојбке и са великом муком досад издржаване народне школе пропадну. Будите им Спаситељ, спасите их од предстојеће напасти и погибље, која им*

грозан, и која је неизбежна, ако им се што скорије у помоћ не притече. Послушајте, богољубезни, глас вашега Архипастира, вашега брижног Патријарха и духовнога оца на овај велики, родосни и светли Празник, поштујте са приложима својима, покажите делом да вам родобље, да вам св. вера прадедовска, да вам опстанак народне вероисповедне школе није само на језику, него да вам у истини и на срцу лежи. Покажите да сте достојни синови и прејемници славних, побожних и родољубивих предака својих, па не дозвољавајте да нам народна школа и надаље остане сироче, и да нам на очиглед пропадне, једном речи: будите јој Спаситељ . . . .“

Оваковим чином и оваковим позивом достојно је Патријарх Бранковић наставио дела достојних својих претходника и њихових сличних позива управљених српском народу. Колико су се и они бринули за више школе у срп. народу толко се више брине Патријарх Бранковић за основне школе српске у којима је основа народнога васпитања у духу српском, којим пета школа треба да је и задахнута.

Но није се љубав Патријархова заустављала само на оном великом делу, на „*првом*“ дару, него је поред тога обезбедно живот и неколико српској вероисповедној школи корачкнувши примерним кораком, како ваља и како треба школу српску осигуравати. Томе су доказом ове речи српског Патријарха, које је изговорно 24. јулија 1892. г. представништву срп. цркн. општине у Кулпину: „*Ја сам се овде у Кулпину родио, па желим да месту свога рођења оставим какав споменик. Купио сам 30 јутара земље, која у вашем атару лежи, и поклањам их српској православној општини као фонд за издржавање српске вероисповедне школе . . . . .*“

По законским одредбама у Хрватској и Славонији могу се изгубљене српске вероисповедне школе успостављати, ако се одговори прописаним за то захтевима законским. Љубав Његове Светости према српској вероисповедној школи појављује се и у овим крајевима тим, што је *из својих прихода подигао ново, лепо и уредно школско здање у Белом Брду за успостављену вероисповедну школу, које је здање изнело вредност од 7000 фор.* У тој српској општини је до 2000 српских душа и до 300 Срнчади, која је овим чином српскога Патријарха добила своју школу. Услед тога се и дотадањи учитељ комуналне школе одрекао службе комуналног учитеља и остао тамо као учитељ српске автономне школе. Овим делом дао је Патријарх Бранковић пример, како се могу ускрснути српске вероисповедне школе.

А шта да рекнемо за замашније дело Патријарха Бранковића, којим је постао добротвор једном од најстаријих наших завода српске просвете? Поставши добротвор том заводу, постао је и опет добротвор српском народу, који има велику обвезу према том заводу, јер је тај завод *расадник* српских просветитеља у основним наукама српскога подмлатка. Том заводу српском оснећен је 1894. г. темељ, а на том темељу подигнута је великолепна зграда *препарандије сомборске. Ту зграду о свом трошку подигао је и са школским намештајем снабдео је Патријарх Бранковић.* Ове године, а на Малу Госпојину после приношења св. Духа дошли су мушки приправници из цркве са својом заставом и у пратњи свију својих професора у ново здање учитељске школе, *на коју је Патријарх Бранковић издао до 40.000 фор.* На том здању читају се оне речи: „*Георгије Бранковић Патријарх Народу Српском.*“

Ево и опет знака и доказа љубави Његове Светости Патријарха Бранковића према српској просвети, а шта је све Патријарх Бранковић за живота свога учинио српској сомборској препарандији, то ће нам временом историја те препарандије рећи, када ће се најбоље разабрати и видети, ко је био прота Борђе и Патријарх Георгије Бранковић сомборској српској препарандији.

Прошле године виђамо Патријарха Георгија где *умножава фондове српских гимназија са 2000 фор.* јер из тих фондова треба да се издржавају два просветна завода српска у Карловцима и Новом Саду. Ове пак године *уписује исте гимназије као и богословију карловачку и препарандије за чланове „Матице Српске“ са знатним новчаним приложима.*

Ове године дочекао је српски народ живим настојањем свога Патријарха Георгија

Бранковића испуњену давнашњу жељу српских митрополита и народних црквених сабора, да је у Карловцима, у средишту српске митрополије отпочела своју радњу *Српска Манастирска Штампарија*, а значај њезин моћиће се истаћи по времену, кад радом својим савлада све оне препоне, које се код сваког подузећа појављују и кад за њу настане право време да послужи српској а особито црквено-школској књизи, којој је и намењена. Коме је позната историја старих српских штампарија и њихов велики задатак, тај ће и код ове појаве проникнути у родољубиве смерове Патријарха Бранковића.

А шта да рекнемо за оне две сретне и спасоносне уредбе, које су постигле превашњу потврду нашега милостивога владара и краља, а топлим заузимањем српског Патријарха Бранковића, као председника оногa сабора, који је те уредбе донео. То су *мировинске уредбе за српско свештенство, професорство и чиновништво*, уредбе које цео просвећени свет има, а за којима је српски народ 200 година чекао. *Ове уредбе утрће многе сузе српској сирочади, која ће вечито благосиљати творце њихове.*

Овакова дела српског Патријарха Георгија Бранковића јесу јасан доказ, да српски Патријарх Георгије није само речју него и делом посведочио љубав своју према српској цркви, према српској школи, а тиме и према српској народно-црквеној автономији. Јер шта и јесте дух наше автономије, него унапређење црквеног и просветног живота овостраног народа српског. Оваконо деловање јемчи, а томе је *израза дао српски Патријарх и у најновије време Србима Загребчанима*, да ће Патријарх Георгије Бранковић очувати и корисно дозидати зграду српске народно-црквене автономије.

Дана 30 априла 1890. г. одговор свој на поздрав српскога народно-црквенога сабора у саборској седници завршно је Патријарх Георгије овим значајним речма: *„Уређење наше народно-црквене автономије још се тако рећи у новоју свом налази, али Божијом помоћу и држећи се у свему закона, ја се надам, да ћемо доживети:* **да автономија та буде јака и снажна, животна и спасоносна по нашу цркву.** *Прегнимо дакле, да аутономију ту уједемо онако, како ћемо помоћу целисходних установа наших постићи узвишени циљ, а то је:* **утврђење и оснажење** *нашег религиозно-моралног и културног живота, а тиме и наших народних особина, којима се родо и као Срби и као православни дичимо и дичити можемо, а све у славу свете цркве наше, на дику и понос нашег највишег заштитника Његовог царског и апостолског краљевског Величанства, а у корист драге нам домовине!“*

Овакове речи и овакова дела могу потицати само из племенитог и патриотског и родољубивог срца као што је Патријарха Георгија Бранковића, коме ће српски народ знати благодарити и благодарно га се увек сећати.

Видљивим знацима исказано је највише признање и од **крунисаних глава и владара** корисном и успешном раду Патријарха Бранковића, чије *груди диче висока одликија нашег најмилостивијег владара и краља и српских владалаца у краљевини Србији и Црној Гори.*

* * *

Застанимо овде и поклонимо се великом четрдесетогодишњем свештенослужитељу, српском Патријарху Георгију Бранковићу; поклонимо се Њему, који је свима овим делима, од којих се ни слова одузети не може, а којима се многа још придодати имају, учинио своме народу до данас оно, што је изискивала најпречa потреба народна. Ту потребу рад је подмирити и моралним и материјалним средствима српски Патријарх Георгије Бранковић. Бог Му помогао и Његов патрон св. великомученик Димитрије. Бог Му дао дуга века, да очима својима угледа спас народа свога, за који живи и ради, а за који ће живети и радити до последњег часа живота свога.

Захвални српски народ молиће се Богу за дуг живот и здравље свога Патријарха

Гергија Бранковића!

Ѓ.

ПРОПОВЕД НА СВ. НИКОЛУ.

Ђуро Страјића, свештеника сентомашког.

Има једна примамљива реч у свима језицима људским, која је свакоме мила и драга; реч великога значаја, јер многога држи у животу и онда, кад га у велико пространа земља покрива.

Та је реч *споменъ*.

Спомињање је најтврђи споменик људски, кога хрђа не једе, црв не троши и време не руши. Спомен је вековни будни стражар, који грешна дела клетвом жигоше а гробове праведника обасипа миомирним цвећем које никад не вене; спомен је вечити славопој врлинама, који никад умукнути неће — док је неба и на њему сунца, док је земље и на њојзи људи.

И оно слатко спомињање, којим се потомство сећа славних предака својих, најлепша је сведоџба потомству и највећа награда дичним делима заслужних мужева.

Узмимо само који пример баш из наше српске повеснице. — Може ли људска рука створити од камена и челика грађнији споменик светитељу Сави, него што га је спомен урезао у срце сваког и најмањег Србчета; може ли бити веће пирамиде светом цар-Лазару, него што му је подиже српски народ предањем и гудалом препевајући с колена на колено задушнице косовске. Нема и не може бити.

Повесница црквена и светска чува верно имена великих људи у спомену своме. Чува их и негује као вечите светиљке људскога срца и ума које вековима у напред бацају светлост нараштајима потоњим.

И славећи црква великане своје позива у храмове своје верне, да им на достојном месту достојну одаду пошту, да им се помоле као заступницима својим код Бога и да тим светим споменом крепе у вери себе и децу своју.

Такав светао спомен слави данас света наша црква узносећи духовним песмама светога оца Николу, Архијепископа, чудотворца, угодника Божјег и стуба црквеног — кога толике куће српске као заштитника свога славе, кога српски народ и у песмама својим спомиње.

И светкујући данашњега Светитеља као крсно име своје, славе данас многи успомену преласка свога у милу нам веру православну; сећају се оног светог часа, кад њихови стари умно прегледаше и покрепише се: у име Оца и Сина и св. Духа — када им се домови поче шкропити водицом јорданском. Славе свечарство, јединствену славу у Србина, која нас толико одликује од других народа — јер само у српској кући краси прочеље икона свечарска, закићена струком босиљка!..

Славу славе и сретна им била! И ми смо с њима, јер сви скупа славимо св. оца Николу као сјајну звезду на обзорју прошлости хришћанске; сва нам грла једну песму кажу, славословље данашњег тропара: „Правило вѣры и образъ кротости“...

Али чинећи спомен стародавни том угоднику Божјем, требало би да се запитамо: како то чинише наши стари, како чинимо ми, па како ће то наша деца чинити? Јесмо ли ми потпуно сачували успомене наших предака, дишемо ли духом побожности њихове и какви ћемо пример у томе оставити деци нашој?!

Сравњење нас у први мах задовољава — а по спољашности изгледа као да смо старе наше у многом претекли. Док се они у простом оделу често и у шуме сакриваше, да тамо своје вопштанице пале, дотле ми у руву стајаћем и у велељепним храмовима скупљамо се Богу на молитву; наше су иконе лепше, домови сјајнији, ми палимо тамјан у кадионицама позлаћеним. Све је то лепше и китњастије него некада, као што смо напреднији и на пољу земљорадње, трговине и опште привреде — та док они пешачише у опанцима, ми се ево возимо по гвозденом путу!

Па и опет морамо с болом у души признати, да смо иза њих јако заостали и по срцу и по хришћанском осећају нашем; као што је у данашњим вопштаницама мање воска — тако је и у приналиању истих мање побожности српске.

Ми смо се у добру понели а у злу

понизили — и то је жалосно обележје нашега доба.

Данас имаде на жалост људи, који живе као да Бога нема, као да није било Христа и његових мука; као да су добродетељи и врлине пусти снови и као да је савест случајна тековина убичајеног васпитања Већини падају тешко обавезе хришћанске, те их с патегом као неку духовну порезу плаћају мислећи зар, да су тиме и све верске дужности своје скинули с дневнога реда.

Где је срце тако празно и душа тако пуста, ту се губи светлост кандила, па ма оно било од сувога злата.

Па када сравнимо те болесне прилике нашега друштва са светлим појавама наших предака, морамо ћутком понижити; морамо се застидети тим више, што још и данас живим очима гледамо дивске споменике апостолске ревности њихове.

Та толики наши манастири, задужбине српске по Срему, Србији и т. д. зар нису речити сведоци: како стари наши не трошише благо на науке и на буздоване, већ у славу Божју и на просвету народну! Не гледаше они у имању своме цел живота свога него начин и средство, како ће унапредити потомство своје, учинити га сретним и овога и онога света. Прославише име српско и пред Богом и пред страним светом — а ми канда заборависмо на то!

Па када за те наслеђене тековине слабо хајемо, шта ћемо онда завештати ми нашем потомству? Завештаћемо жалосну успомену верске равнодушности и друштвене нелоге — те да им према оним светлим примерима као примери таме послуже!

И још би које како било, да ми не живимо у времену веома озбиљном. Та сви знамо, шта нас у скорој будућности чека, какво се искушење спрема и за јаче духове а нек'моли за овако слабе; па каквим ћемо душевним оружјем сузбити ту навалу са црквено-народног огњишта нашег? — Или ћемо зар наопако напустити „правило вере и образ кротости“, и поћи онамо, камо нас мами савремена напаст безверија и слобода, која нас окива?! Зар за љубав тих јабука да напустимо од предака извојевани рај, те да у име напретка пођемо сталом сигурног моралног назадка, који нам коначну пропаст оглашује?

Не, неће бити тако, јер ако српски — и ако горке сузе рони — још је над нама! Бар језгро народа нашег још је хвала Богу здраво, те ће томе моћи одолети. Оставићемо савременом укусу да кроји и прекраја светске обичаје, ал' нам веру прекројити неће; у предака је наших била вера тврђа од камена и та особина српска још није умрла.

Поштујући законе земаљске нећемо одкидати са недара својих установе небеске — трудићемо се да доведемо у склад вољу људску са вољом Божијом

Одржаће се дакле наши домови и у будуће са сленом вере и морала а под кровом српскога поштења.

А који поклисне и из наше се заједнице откине, тај ће за нас духовно умрети — српско срце жалити га неће, црква за њим заплакати неће! — Јер који окрене цркви својој леђа, тај је учинио велеиздају на Христу, издао је крв његову на Голготи проливену; издао је светитеља Саву и све српске светитеље редом; издао је славне своје претке, који за крст часни попадаше листом; издао је и цркву и народ — а за издајицама се не жали и не плаче!

„Који није са мном против мене је; и који не сабира са мном просипа“ (Мат. 12. 30) вели Спаситељ и време је дошло, да се ове речи добро упамте.

Но ма да се за цркву нашу не бојимо, инак је велико зло, што је права побожност у многим крајевима нашим тврдим сном заспала; треба је будити и васкрсавати, треба притајени огањ савести распаљивати.

То је ето данас прва дужност сваког Србина православне вере. Будимо дакле један другога из тог мртвог сна, будимо се и пробудимо се!

Оканимо се грешног сребролубља и циглог сабирања добра земаљскога — та није нас благо сачувало кроз толике патње до данас, него чврсти карактери који крвљу својом печатише своје уверење.

А да то лакше постигнемо, треба да станемо један уз другога старом слогом и љубављу братском. Та свуда у Божјем свету видимо мир, само је у нама немир непрестани; свуда је у природи од вајкада ред и слога, само је у српима нашим раздор вечити. Учинимо томе крај и пробудимо успавану некадању лепу слогу нашу!

Та „боље је јело од зела где је љубав, него од вола угојена где је мржња“, (Пр. Солом. 15. 17), вели премудри Соломон

Доста је било неслоге. — Ако је било за инат, доста је; ако је било и из добре намере, доста је; треба да се сетимо виших задатака својих и као Срби и као људи

Време је да већ увидимо, да смо једне крви и једног племена, да смо једним задојени млеком, да нас једна одхранила мајка!

Тако ће православљу нашем крила да порасту, тако ће наоблачено чело да нам се разведри и српски понос на више подигне.

И у то вас име, браћо, данас поздрављам. Поздрављам многобројне свечаре данашње — помогло им крсно име свето! Поздрављам и оне, који данас приступају светоме причешћу — нека их препороди свето тело и крв Христова душевним спасењем и телесним здрављем!

А свима заједно желим мир и благодат Спаситеља нашег Исуса Христа! — Амин.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Св. архијерејски Синод) држао је прошле недеље и понедељка пре подне, своје седнице под председништвом Његове Светости преузвишеног господина *Патријарха Георгија*. Присутни су били високопреосвештена господа епископи: *Мирон Николић, Михаило Грујић и Герман Опачић*. Високопреосвештени г. епископ темишварски овластио је Његову Светост патријарха *Георгија* на располагање са његовим гласом.

Осим понеких текућих предмета, обављен је избор епископа за управљену дијецезу будимску. У понедељак после подне отпутовали су високопреосвећени епископи својим резиденцијама.

(Митрополитски Сабор) држао је седнице своје под председништвом Његове Светости преузв. г. патријарха Георгија, дана 28, 29, 30. новембра о. г. Присутни су били: високопреосвештена господа епископи шакачки Мирон Николић и бачки Герман Опачић, г. г. протојереји Ј. Вучковић и В. Константиновић и г. г. Др. Ст. Павловић, Др. Н. Максимовић и Лаза Обреновић. Између осталих предмета решени су и ови: Одбијен је уток срп. правосл. парохијског свештенства из Клемира против решења темишварске конзисторије, којим су услед тужбе тамошњих неких становника осуђени на сношење петражних трошкова. — Решење епархијске конзисторије темишварске којим је тамошњи конзисторијални фискал од звања суспендован, стављено је ван снаге и фискал успостављен у своје звање. — Услед утока Георгија Коњевића пароха молешког укинуто је решење епарх конзисторије бачке, којим је учињена подела тамошње две парохијске сесије и упућена је ствар конзисторија, да о хотимици своја првобитног решења против кога је такође молски парох Д. Јосимовић свој уток чодиео, разјашњење и навештај овамо доднесе. — Признав Н. Р. из В. СМ. против решења конзисторије у Темишвару одбијен је, из разлога што му право признава не признада.*) — У предмету Уроша Пејића, који се самовољно одрекао монашкога реда и чина, потврђено је конзисторијално решење којим је исти лишен свештеничког чина и осуђен на двогодишње ускраћење од св. евхаристије, но с том напоном, да се оно двогодишње ускраћење има сматрати само као епи-

*) Овде се тиче сличног питања, које смо ми расправљали у 21 броју о. м. — М. Р. купио је жени сто признени. Међутим се с њом разведчи растао Хтеде жени сто одузети, а ставити та признени одбору на расположење у корист цркве. Услед женине жалбе епархијска конзисторија досуди сто жени, јер је за њу купљен, и што је она по томе у праву ужасавља истога стола. Против тог решења конзисторијалног уложи Н. Р. признав. Но пошто би тај признав могао само црквени одбор као заступник цркве уложити, одбијен је признав Н. Р. који решењем конзисторије није повређен у никаквом праву у питању односног стола.

тимија. — Одбијен је позив Ђорђа Јеврића пароха сегединског против решења конзисторије темишварске, којим је његово место за прадског протопрезвитера упражњено наречено и на исто место стечај расписан. Враћен је призив Мирона Ђорђевића игумана бођанског против решења бачке конзисторије с разлога, јер га је непосредно овамо поднео, с тим упутством, да га у отвореном року поднесе путем надлежне конзисторије. — Признани протопрезвитера Боларића и Панића у погледу сношења трошкова одбијени су. — Призни новосадске црквене општине против решења конзисторије бачке у погледу подвоза чепељског пароха З. Ст. одбијен је, а конзисторијално решење потврђено. — Решење конзисторије пршаче у погледу дисциплинарне ствари против јереја Вишацког из Опове укинуто је и одређена доцнја истраге. Узето је у претрес 18 конзисторијалних пресуда на развод брака, од којих је 15 потврђено, а три укинуте.

(**Архидијецезални административни одбор**) у својој, под председништвом Његове Светости, преузвишеног г. патријарха Георгија, дана 27. новембра (9. децембра) о. г. држаној седници решио је и ове предмете: Замољена је поново кр. жупанијска област у Вуковару, да одлуком вел. саборског одбора пароху опатовачком Ј. Б. досуђену стапарину од 100 фор. годишњих, својим путем, без икаквих обзира на могуће приговоре појединаца или црквене општине тамошње, попут парохијала даде расподрезати, укупити и поменутом пароху уручити. — Уток Др. М. М. и другова у име српске правосл. црквене општине карловачке, против овоодборске одлуке од 17. (29.) октобра, поднеће се заједно са свима овопредметним списима вел. саборском одбору на надлежно расуђење. — Одобрен је закупни уговор између манастира Кувеждина и Мије и Јосифа Стефановића у погледу закупа кречног каменолома, на 3 године. — Уток Т. М. из Дала против овоодборске одлуке од 17. (29.) окт. о. г. спроведен је вел. саборском одбору на надлежно решење. — Молба црквене општине у Михаљевци ради получења прилошки из земаљских прихода, за оправку тамошње цркве, подастреће се вис. кр. зем. влади одлу за богоштоље и јавну наставу са топлом препоруком. — Поводом извештаја окр. протопрезвитера земунског о овогодишњем прегледају црквених општина, решено је: 1., Опомењути црквене општине у Ст. Бановци, Шимановци и Клењу, да своје цркве течајем идуће године изнутра оправе; 2., црквене општине у доњем Товарнику и Петровчићу позвати, да своје парохијалне станове течајем идуће године оправити и уз њих потребне стаје сградити даду; 3., црквене општине у Зекуцу, Белегишу и Ашањи поново позвати, да набавке парохијске станове; 4., пароха у П. јереја Љ. С. пријавити преч. конзисторији с молбом, да га она присили, да прими трећи ључ црквене благајне, јер он то неће да учини, ма да та је на ту дужност опомену окр. протопрезвитер. — Поводом истог извештаја окр. протопрезвитера митровачког решено је: позвати црквене општине у Руми, Брестачу, Суботишту и Сибачу, да своје парохијалне домове сходно пропису §. 18. где I. Б прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. течајем идуће године оправе, односно изградају; 2., црквене општине у Јарку, Бубановци, Лежимиру, Шуљму и Добринци позвати, да се течајем идуће године побрину за средства, на којих ће моћи набавити парохијалне домове, који ће одговарати прописима напред поменутог рескрипта; 3., црквене општине у Шуљму и Сибачу, које шесу у стању своје цркве на својих средстава оправити, позвати, да у своје време поднесу овамо по пропису састављену и потребним прилозима обложену молбу управљену на вис. кр. зем. владу, ради поделења им прихода из земаљских средстава. — Поводом истог извештаја администратора протопрезвитерата карловачког, решено је: позвати црквене општине у Черевићу, Каменици и Сурдуку да се побрину за средства, из којих би могле што пре своје опале цркве оправити; 2., позвати црквену општину у Грабовцу, да у своје време поднесе са прописаним прилозима обложену молбу управљену на вис. кр. зем владу ради поделења прихода из земаљских прихода у сврху оправке тамошње опале цркве и парохијалног дома; 3., позвати црквену општину у Путинци, да се постара за средства из којих би могла набавити пропису прев. рескрипта одговарајући парохијални дом; 4., позвати црквену општину у Инђији, да у смислу постојећих прописа приватним дужницима издаје у најам црквено-општински новац само уз хипотекарну сигурност, а у колико би и надаље нека општина давала тај новац на меници, одговараће председник солидарно са црквеним одбором за евентуалну штету, која би отуда по цркву благајну наступити могла. — Поводом истог извештаја бившег администратора вуковарског протопрезвитерата достављен је тај извештај садањем администратору истог протопрезвитерата, да својим путем и начином настоји, да се постојеће мане и недостатци у дотичним подручним му црквеним општинама отклоне. — Поводом тим, што се из овамо поднесених манастирских прорачуна увидело, да манастирски на-

стојатељи разноврсно своје годишње дијурне зарачунавају и подмирење неких својих личних потреба у прорачун стављају, решено је за подносак свију тих прорачуна умолити вел. саборски одбор да ради будућег равнања свога одбора и манастирских настојатеља, наволи нормирати, колико према могућству дотичних манастира којем настојатељу у име годишње дијурне припада, те у колико се остале личне потребе настојатеља и манастирског братства зарачунавати и из манастирске благајне подмиривати могу. — Поводом извештаја окружних протопрезвитера о обвезницама, које су подручне им црквене општине потписале врху дуговњег по нестима старог саборског трошка и нерозаконског приноса, решено је исте обвезнице клаузулом одобрења привидити и поднети их вел. саборском одбору; а надлежне кр. жупанијске области замолити, да од оних црквених општина, које још нису старе саборске трошкове и нерозаконски принос исплатиле, нити су издале захтеване обвезнице врху тих дуговина, те дуговине путем овршне укупити даду и укупљене своте овом одбору припошљу. — Извештај овоодборског изасланика и архид. рач. ревизора Д. Н. у предмету састава рачуна за г. 1893 и 1894., црк. општине у Иригу, узет је на знање и према извештају донета је одлука са сходним налозима црквено-општини, односно председништву. — Одобрен је прорачун црквених потреба села Кр. за г. 1895., дочим прорачун за подмирење парохијала и њих црквено општинских потреба, као и закључак у том погледу донесен није одобрен, из разлога тога, што није при установљењу тога прорачуна било присутан политички изасланик и јер није установљено на који ће се начин распорез у сврху покрића ових потреба учинити. Уједно је решено упутити црквену општину, да на шатриначке општинаре не распорезује $^1/_3$ укупних парохијалних и њих црквено-општинских потреба, него само према установљеном кључу н. пр. по брачним паровима и по порезу, при чему има се држати тога правила, да се ни на једнога парохијанина не распореже више од 50 фор. у име годишњег парохијала. — Одобрен је прорачун црквене општине у Михаљевци за чисто црквене и парохијалне потребе с тим да се на њиха распорезаног парохијала и непредвиђног трошка има подмирити порез, који отпада на црквено-општинске непокретности, јер у то име није ништа у прорачун уврштено. Пошто се пак на поднесеног извештаја види, да је председник тамошње црквене општине неписмен, решено је истога са председништва дигнути, и поменутој општини наложити, да другога члана скупштине, који је писмен, за председника изабере. — Прорачун црквене општине у Петровчићу, Прогари, Бежанији и Брестачу за г. 1896. није одобрен, а враћен јој је са односним упутствима и налозима. — Прорачун црквене општине у Угриновци за г. 1896. одобрен је. — Прорачун црквене општине у Адашевцима је одобрен с тим налогом, да иста општина има за сада из непредвиђених трошкова набавити и званични лист „Српски Сион“. — Закључак црквене општине у Ињији у погледу распореза парохијала по душама укинут је с разлога, што је већ решењем овога одбора од 8. (20.) децембра 1893. бр. 679/708 забрањено истој општини парохијал распоређивати по душама, и што се према томе такови предлог, који се противи наведеном решењу, није ни требао стављати на гласање. — Записник одборске седнице црквене општине у Бешенову узето је на знање с тим, да записнике одборских седница није потребно овом одбору на увид подносити. — Поводом притужбе М. М. из Вуковара, да му је црквена општина у Суботи распорезала парохијал на његов посед у Суботи, ма да он већ 27 година у Вуковару живи и тамо парохијал плаћа, решено је — црквену општину у Суботи позвати, да прописани М. М. из В. на његов посед у Суботи парохијал отпише, и овршу, која је ради тога против њега поведена, обустави, односно ону своту, коју је он можда у то име већ платио, поврати, јер је он дужан платити парохијал и ине црквено-општинске трошкове само у оној општини у којој станује. — Исто решење је донесено и поводом притужбе неких парохијана у Ињији да им је црквена општина у Марадику распорезала парохијал на њихов посед у Марадику — Уток А. П. Р. из Карловаца против овоодборске одлуке у предмету обређења његовог трошковника у истрази против Др. Е. Р. као бившег настојатеља ман. Крушедола, поднеће се вел. саборском одбору на више решење. — Одобрени су рачуни црквене општине Нештин за г. 1893., парохијалног фонда у Манђелосу за г. 1893, — рачуни цркве св. Луке у Купинову за г. 1894.

(**Г. Георгије Летић**) патријаршки протођакон, положио је прошле недеље на черновичком универзитету први *ригорозум* из библијско-историјске групе богословских наука — *с одличним успехом*. Честитамо вредном г. Летићу, који нам осветла образ на универзи черновичкој, и желимо му од Бога здравља, да одлично настави и одлично доврши што је започео. Живио!

ИСПРАВАК.

На стр: 780, 48. броја, други ступац, у преводу речи: sed etiam opibus, изостављена је реч „новцем“. Према томе превод гласи: „него такође новцем и осталих“ и т. д.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 50.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 10. децембра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Рукополагања и произведења.

Њихова Светост, преузвишени господин патријарх српски Георгије Бранковић благоизволио је на дан св. Николе патријаршиског спиђела *Луку-јана Богдановића* произвести за протосинђела, а монаха манастира Крушедола *Викентија Вуковославчића* рукоположити за ђакона.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

„Лобзаније“ у старој хришћанској цркви.

„Не лобзаша Ти дама моје Ијде.“
(Молитва пред причешће.)

Многе посланице ап. Павла свршују речима: „љубите један другога „**лобзанијем светим**“ (Римљ. XVI, 16; 1. Кор. XVI 20; 2. Кор. XIII, 12; 1 Солун. V, 25.) Љубите један другога „**лобзанијем љубви**“ завршује једну од својих посланица и ап. Петар (1. Петр. V, 14). Сагласно с том заповести апостолском пољупци или љубљење као знак мира, љубави и братства ушоше у обичај. У оњем животу Хришћана то је једна церемонија оних црквених богослужења, особито тајне крштења и евхаристије и чина, који предходи утврђењу брака, који је код нас познат под именом обручења (претеновања).

О љубљењу, као обичају оњег хришћанског живота, као знаку мира и братске љубави међу Хришћанима, на неколико места расправља св. Јован Златоусти у својим проповедима, објашњујући при том, како постаде, по мишљењу цркве, „**цѣлованіемъ святымъ**“ или „**лобзанијем**

љубви.“

При објашњењу горе споменутих речи ап. Павла у беседи на реч из 2 Коринћ. XIII, 12, он говори: „шта означују те речи: „**лобзаніе свѧтое**“? То, да од њега треба да је далеко притворност и лукавство, којим је Јуда љубио Исуса Христа. Заповеђени пољубац служи као способност и средство да се побуди она љубав, којом деца љубе своје родитеље и родитељи своју децу, и коју хране браћа рођена један према другом. На још је већа, важнија та љубав, названа „**лобзаніемъ свѧтымъ.**“ за то, што тамо делује чуство природе, а овде — благодат.“ У XXX беседи на 1 Коринћ говори: ми смо храм Исуса Христа, пољубац, који дајемо један другом јесте као неко предворје тога храма. Сам Христос при узајамном братском љубљењу, кроз наша уста, као кроз врата улази у тај храм, и улази сваки пут, кадгод искрено дајемо пољубац један другом.

О узајамном љубљењу верних *на литурђији* најстарије сведочанство припада најстаријем чину најважнијег хришћанског богослужења — литурђији „заповеди апостолских.“ По том споменику литурђија се и почињала тиме, што после уласка епископа у храм, када он пре почетка богослужења, седне на своје место, остали свештеници целиваху га „**цѣлованіемъ w Господѣ**“. Затим по свршетку тога дела литурђије који се зове литурђија оглашених, ђакон узвикне (говорећи свима речима апостола — Римљ. XVI, 16): „**привѣтствуйте дроугъ дроугъ лобзаніемъ свѧтымъ.**“ И нека љубе, продужује писац књиге заповеди апостолских, свештеници епископа а свештењаци мушки мушке, а женске женске.“ И у многим другим најстаријим обредима, који се сврпују сиреском литурђијом св. Василија Великог налази се тај указ. Пре него ће почети то оне љубљење, презвитер је читао особиту, за ту прилику састављену молитву, у којој се међу осталим разнашњује смисао тога љубљења: „Вечни Боже који си створио људе за бесмртност, који си испунио земљу миром . . . , испуни срца наша Твојим благоволењем, које даје мир, очистивши нас од сваког блуда и лукавства, и од сваког непомирљивог непријатељства, и удостоји нас да пољубимо један другог с миром, са светим и божанским пољупцем, да нас слободне од сваког греха начинши учесницима Твојих небеских дарова кроз Господа нашег Исуса Христа. Сабор Лаодикијски (канон XIX) такође заповеда, да предају мир **ἐιρήνην διδόασι** презвитери епископу и свештењаци узајамно један другом. Објашњујући то правило Лаодикијског сабора Зонара говори, да реч „мир“ у њему значи љубљење — знак љубави, јер из љубави иде мир, и допушћује, да пољупце мира даваху у старо доба не само свештеници епископу и свештењаци један другом, већ и свештењаци епископу, „чега сад нема,“ додаје тумач, зато, што се то изгубило као и друго што, што се примило у старини Тумачење Зонарево показала Христи. Васљанови и славенска Крмчаја. О томе, да су и жене узајамно љубиле једна другу у време литурђије, већ не спомиње тумач правила XIX Лаодикијског сабора. Подробније сведочи о љубљењу мира у време литурђије св. Кирило Јерусалимски, у V поучавању о тајнама. Он спомиње, да су се не само љубили већ и грлили. Зато (над изађу из храма оглашени и који се кају) ђакон узвикне: загрлимо један другог и пољубимо један другог. Љубљење то јесте сједињење душа и напомена да одигнамо сваку злобу. О узајамном љубљењу оних, који су у храму за време богослужења у дан Пасхе сведочи св. Јован Дамаскин у својим пасхалним несмама где не једанпут показа речи: „**дроугъ дроугъ цѣлованіемъ.**“ На литурђији у време старог узајамног љубљења свих верних, љубе се међу собом свештенослужитеља с речима: Христос посред нас . . . јесте и биће.“ Из неких места у делима Тертулијановим видимо, да у храму, у време литурђије проповедници спремајући се да иду проповедати веру јеванђелима, даваху свој последњи опроштајни пољуб верним, који су се скупили. Западни црквени писци и црквени оци сведоче, да се љубљење мира, у старој цркви на литурђији, као што описасмо, свршавало не само у источној него и у западној цркви. само с том разликом, што се у последњој пришло не у почетку литурђије, већ после освећења дарова и после молитве Господње. Цес. Арелатски говори: кад се сврши освећење дарова, читамо молитву Господњу. За тим (презвитер рекше) мир с вама. И тада сви Хришћани дају један другом пољуб, који је знак мира, јако то, што се чини у срцима иде од срца. Блажени Августин прича, како су православни давали „љобзаније мира,“ спасеном доматиста, који се с њима сједињио, у време свршавања саме тајне.

Тертулијан сведочи да је из оне правила искључено било вршење „љобзанија мира,“ које

беше везано за сваку литурђију. То искључење догодило се у време страдања Спаситеља. Тертулијан прича овако: „у дане Пасхе, у које имамо строго сачувана правила поста, уздржавамо се од љубљења један с другим“ На први поглед те речи наводе нас на сумњу: зашто да се уздржавамо баш у дане Пасхе и како може бити на дан Пасхе у цркви строги пост.? Ствар се објашњава, као што се види из контекста, простим пречутом у тој фрази: Под Пасхом знаменити западни учитељ црквени подразумева Пасху *јеврејску*, која је падала у споменутом случају у један дан страсне седмице. Из контекста речи целога дела његовог(„о молитви“) види се, да љубљење као израз радости, беше неумесно у дане црквене жалости, — у дане страдања и смрти Спаситељеве. Код доцнијих западних црквених писаца спомиње се дан уздржавања од „љубљења мира“ — велика среда, кад Јуда предаде Христа љубљењем. Из других указа видимо, да у старој цркви, особито у западној, уздржаваху се од љубљења целе четрдесетнице.

Друго свештено служење у цркви где беше љубљења мира и љубави, беше тајна крштења. Када се свршила тајна оних, који беху у храму љубљаху новокрштено, за знак духовног братства с новим чланом цркве. Ти пољуби даваху се новокрштеним младенцима. Св. Кипријан Картагински прича, да је у његово време епископ Фид (Fidus) утврдио, да се новорођена деца не крсте пре осмог дана зато, што деца кад се роде обично су црвена и нечиста, те се не може вршити установљено љубљење без одвратности. Њему је одговорио Кипријан, да је „за чистог све чисто, и да нико нема права гадити се на оно, што је Бог изволео саздати.“ Осим Августина, који понавља те речи Кипријанове о обреду љубљења новорођенчета, говори о том одређено св. Јован Златоусти.

Најпосле пољубац, са састављањем десних руку, беше у старој, црквии важан део обручења женика и невесте. О тој церемонији одлучно говори Тертулијан и уједно опажа, да тај обред припада искључиво хришћанском браку, јер Ревека, по његовим речима, кад пође за Исака, није пружила десне руке његовој десници и није га пољубила. О церемонији предбрачног љубљења говори се у једној одлуци Константина Великог, издатој 336 г. Климент Александријски говори о злоупотребама предбрачног љубљења — кад извршиоци тога обреда, допуштаху себи више, него што је допуштала црква, пре извршења саме тајне брака. Зато се касније обручење, као што је и сада, сједињило са самим венчањем, и свршавало се непосредно пре њега.

С руског. **Петар Весин.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Нови дар Његове Светости, патријарха Георгија). На дан св. оца Николе о. г. благоизволио је св. *Патријарх Георгије* основати *проповеднички фонд*, за проповедање у саборној цркви карловачкој, *са првим улогом од 1000 фр.* уз најаву, да ће од сад сваке године на дан св. оца Николе тај фонд умножавати са улогом од нових 1000 форинти. Уз то је св. патријарх Георгије благоизволио установити да ће сваку проповед од сад изговорену у саборној цркви награђивати засебном наградом. Проповедник, који не би награде за себе примио, моћи ће с том наградом располагати на коју хоће добротворну сврху.

(**На св. Николу**) служила је Његова Светост, *Патријарх Георгије* св. литургију у саборној цркви, уз асистенцију архимандрита хоповског Митрофана Шепића, протојереја Ј. Вучковића и Ј. Јеремића, синђела Лукијана Богдановића, професора богословије јеромонаха Илариона Зеремског и јереја Ј. Живковића, јеромонаха Сергија Поповића, архиђакона и проф. богословије Димитрија Бранковића, протођакона Георгија Летића, ђакона и гимн. катихете Ивана Машировића.

При јектенијама усопших учињен је, по нарочитој одредби Његове Светости Патријарха Георгија спомен блаженопокојним патријарсима Стефану Стратимировићу, Самуилу Машировићу, Герману Анђелићу и епископима Платону Атанацковићу и Нектарију Ди-

хитријевићу.

После причасног проповедао је ново произведени протосинђел Лукијан Богдановић.

И ако Његова Светост четрдесеттодишњем дану свога рукоположења у свештену службу није придавала никаквог свечаног обележја, примила је ипак тај дан многе поздравне и честитања. У име свештенства које се на окупу нашло у Карловци поздравио је Његову Светост г. архимандрит Шеваћ; а у име карловачког грађанства и целокупног чиновништва градоначалник карловачки, г. С. А. Јанковић.

За ручком, којем је било позвато само свештенство, које је служило тај дан у саборној цркви, подигао је св. Патријарх Георгије чашу у славу божју и св. оца Николаја, а у здравље свију парохијана саборне цркве, а за тим у здравље своје у Христу браће, високопреосвећених епископа Мирона накарачког и Никанора темишварског, који славе на дан св. оца Николе своје мило и свето крстно име.

(**Школски Савет**) држао је своју седницу 1/13. децембра о. г. под председништвом Његове Светости, преузв. г. *патријарха Георгија*. Присутни су били г. г. Н. Ђ. Вукићевић, Ст. Лазић, Др. Н. Максимовић, Др. Поптт и Т. Дикић. Решени су и ови предмети: Узет је на знање отпис вис. кр. угарског министарства просвете у погледу опеспособљених учитеља у Угарској, те у погледу оснивања интерната уз учитељске школе, којима би се отклонио или бар смањио број опеспособљених учитеља. — Издати су декрети учитељски Стевану Поповићу, Милану Петковићу, Дарињи Протић, а С. Т. није издан декрет, него му је стављено у дужност, да до конца ове школ. године оспособљење стече. — Пријава Кузмана Миловановића, учитеља у Силбашу против решења епарх. школ. одбора бачког у погледу поделе учитељских плата одбијен је, а решење потврђено. — Пријава учитеља Вире Каракашевића из Пирота против решења епарх. шк. одбора бачког којим је исти дисциплинарно по губитак $^1/_2$ плате кажњен, одбијен је, а решење потврђено. — Подељено је из клирикалног фонда 15 штипендија препарандима и препаранткињама горњо карловачке учитељске школе — За учитељицу ручног женског рада у учитељској школи сомборској изабрана је Зорка Лудајић рођ. Гавански, с тим, да службу има наступити са 1. Јануаром 1896. — Молба препарандских професора ради повишења плате с предпоруком је спроведена саборском одбору. — „Минералогија“ проф. Стевана Милованова, коју је овај поднео ради апробације за уџбеник виших девојачких школа и препарандија, издана је на оцену управама оних школа. — Поднесена немачка граматика Милеве Симићеве издана је на оцену проф. Сперњаку у Карловци. — Уток бившег земунског учитеља Лазића праћен је од вис. кр. уг. министарства, путем кр. зем. владе и овога Савета истом учитељу као безпредметан. — Поводом оставке Ст. В. Поповића на звању епархијског-школског референта бачког и будимског, а на основу извештаја епархијског школ. одбора бачког, указана му је оставка и саборском одбору је препоручен ради стављања у вир. а епархијски шк. одбори бачки и будимски упућени су да учине разположење у погледу надзора школа и реферада.

(**Радња епарх. власти у Н. Саду**). II. *Епарх. административни одбор бачки* одржао је 27. нов. (9. дец.) о. г. по подне, под председништвом Њег. Високопреосв. госп. Епископа Дијецезана, своју седницу, у којој је следеће предмете решио: Прочитан је и узет на знање отпис високог министарства просвете, по ком је црквеној општини у Б. 150 фор. у име државне приномоћи подарено. — Препоручена је ради приномоћи истом министарству црквена општина у Н. — Отпис висл. саборског одбора у погледу ступања у живот мировинске уредбе за удовице и сиротну децу срп. правосл. свештенства у опсегу митрополије карловачке и за народно-црквене чиновнике и професоре узет је на знање. — Исто је тако узето на знање упутство високославно истог у погледу подношења рачуна о употреби разних на срп. нар. црквене фондова и закалда примљених свота. — По наредби истог Сав. Одбора разаслане се свима општинама „Извештај о стању српских народно-црквених фондова и закалда за 1894. годину стојећих под управом Саборског Одбора. — На пријаву епарх. конзисторије бачке, да парох. свештенство у Ст. Ст. несуредно прима плату и да му општина дугује на 700 фор. — наређен је извиђај. — Узет је на знање извештај бележников: да су код жупанијске власти учињени нужни кораци ради сачињења извешћења среског полит. плаћу повреде жан. Ковиљу, у колико је иста путем подручних органа својих насилним путем одузела од манастира једног кова и дала га бившем манастирском игуману. — Одобрена је како обнова $^1/_2$ скупштинара, тако и избор председника и потпредседника у Парагама. — Одобрен је избор $^1/_2$ црквеног одбора, 5 скупштинара и потпредседника у црквеној општини у К С И. — Извештај окр. протеожабаљског у предмету жалбе П. Н. пекара у Ж. на тамошњу црквену општинску управу узет је на знање и жалба одбијена. — Наређена је реорганизација црквене општине у О. — Није одобрен закључак братства жан. Ковиља којим се нешто од покретног

имећа уступа ман. Бобану. — Жалба Ј. Г. Д. пароха у П. да му општина још ништа од овогодишње плате издала није — издата је окр. проти новосадском на изнбјај. — Молба пароха на В., да се навесна свота од приспелих прилога на пострадале од поплаве употреби на оправку тамошње водице — одбијена је, јер прилози имају своју одређену сврху. — Призив Ј. Т. В. П. пароха у С. против решења овог одбора бр. А. О. 1363./433. ех 1895 поправљен је истог као неналежно односно касно поднесен патраг. — Уступљена је црк. општина у М. да поново и тачно по зак. наређењима предузме избор двојице црк. одборника, двојице школ. одборника и деветорице скупштинара. — Одобрен је избор двојице скупштинара у Сентомашу, као и закључак исте општине о установљењу ђаконског места. — Одобрени су од стране црк. општине у Ст. Сив. поднесени планови и прорачуни за градњу звоњареног стана, подизање каменитог крета у селу и оправку неколиких зграда и учитељских станова. — Потврђен је избор црквено општинског потпредседника Т.; исто тако одобрен је истој општини куп куће за вероисповедно забавиште и бескаматни зајам од 3000 фор. на покриће трошкова око оправке тамошње цркве. — Потврђен је избор једног скупштинара црк. општине у Ш. — Сировешће се високосл. Сабор. Одбору призив црк. општине у Ст. П. против одлуке овог одбора под бр. А. О. 1316./308. ех 1895., у питању: које дужан подмирити трошкове око комасације пароx. сеоља и учит. земаља? — Одобрен је црквеној општини у П. куп куће за парох. дом — Потврђен је избор црк. председника у Ст. В — Одобрен је закључак црк. одбора у Н. С. у погледу издавања под најам двају дућана у једној од црквеноопштинских кућа. — Узет је с одобрењем на знање избор трију стипендиста, које је ista општина у својој скупштинској седници од 2./14. нов. о. г. изабрала. — Одобрен је скупштински закључак исте општине у погледу отписа старог неутеривог пароxијала. — По знати је црк. општина у ДСИ. да се тачније изјасни у погледу дуговине тамошњег учитеља црк. општини, ради које је исти тужен. — Тужба исте општине против бившег црквеног председника због црквеноопштинских рачуна издата је окр. проти новосадском на изнбјај. — Жалба црк. општине у П. на тамошњег пароха због парох. стана издата је истом на уjасњење. — На питање исте општине да ли је општина дужна надлежном окр. проти за протопрезвитерску визитацију још какву накнаду осим протопресв. перцента ? одговорено је: да му је дужна дати подвоз односно накнаду за исти. — Одбијен је уток К. И на С. против закључка тамошње црк. скупштине да се на упражњено место перовође стечај распише. — Одобрен је закључак црк. општине у С. у погледу уплате саборских трошкова и егзаконског приноса. — Дозвољено је црк. општини у Д. да нову школу на црквеном земљишту до цркве подиђе може. — Одобрена је реорганизације црк. општине у Тулову, а тако исто и конституисање исте новоорганизоване општине. — Молба Ј. А. становника суботичког и бившег црк. тутора, да му црк. општина врати сувишно уплаћени новац у црк. благајну издата је истој општини на изјашњење. — Узет је на знање рад црквених скупштина у више општина

(**Највеће звоно у Србији.**) Саливено је ове године у краљевачкој државној фабрици. Тешко је 2500 килограма, а уста су му широка 1·6 метра.

Служба св. Петру цетињском.) Читамо о томе у X. св. овогодишњег *Весника Српске цркве*: До 1894 год. није било написане ни до ове 1895. на штампање црквене службе светитељу Петру цетињском, којега српска православна црква признаје за свеца, а српски народ у Црној Гори и из других српских области приједе му с пуном пјером и топлом усрдном молитвом за помоћ у свакој својој невољи.

Неуморни трудбеник на њиву српске црквене књижевности, архиепископ београдски и митрополит српски г. Михаило написао је у прошлој 1894. год. црквену службу св. Петру цетињском, а у овој је 1895 год. штампана у Москви у синодској штампарији с благословом црногорског митрополита г. Митрофана и трошком манастира цетињског.

Сада је овом службом понуђена једна осјетна празнина међу црквеним службама српских светаца. Та је празнина била најосетнија у цркви братске нам Црне Горе. Од сада ће се свечано прослављати у српској Цркви велики светитељ црногорски Петар 18. октобра сваке године, и тиме религиозна осјећања српскога православнога народа крвљенити и снажити.

Многозаслужни трудбеник г. Митрополит Михаило у 70 год. својега живота написао је тиме на њиз својих великих заслуга још једну више за српску православну цркву и њезину књижевност.

Служба је на чврстој и лијепој хартији на 28 ст. L^no; штампа чиста; оглавља с црвеним словима. Најприје кратак предговор, на светачка слика у архијерејском орнату. Слика по идеалности одговара свечеву животу, али црте лица нијесу у свему наличне природној слици његовој. Послије слике: хвала и велика вечерња с паримејима и литијом, јутрења

с подесним апостолом и јеванђељем, укратко потпуна служба каква се служи у православној цркви великим специма. За тим парочита молитва св. Петру и на крају доста опширно „житије“, биографија свечева.

Стихаре, тропар, кондак, канон, икос и молитва њим су црквене дивне појаве, која својом хришћанском идеалношћу усхићава хришћанску душу и духовном слашћу напаја српско побожно срце.

Биографији свечевој находе се неколике историчке нетачности и хронолошке грешке, које се могу исправити у другом издању.

☞ Јер смо прошле среде издали ванредан број, излази данашњи на по табака. ☜

ПРИХОД ОД БЕСЕДЕ

приређене на Митров дан 1895. у Ср. Карловцима у корист спомењика митрополита Стратимировића, Димитрија Анастасијевића Сабова и осталих добротвора гимназије карловачке.

У ту сврху прилажемо:

По 50 фор. Њ. Светост. Преузвишени г. патријарх српски Георгије.

Г. Хајнрих Могаи из Новог Сада, с тим да се 5 фор. употреби на спомењик, а 45 фор. раздели сиромашним ученицима.

По 22 фор. г. др. Лаза Секулић.

По 10 фор. Њ. Преузвишеност барон Федор Николић, Њ. Високопреосвештенство г. епископ бачки Герман, г. г. Петар пл. Јурковић поджупан сремски, Лаза Дунђерски, централни кредитни Завод.

(Наставиће се.)

ЗАХВАЛА.

П. н. Госпођа Јелисавета удова пок. Милоша Петровића бившег пароха Јарачког — поклонила је овдашњој српској православној св. цркви ове црквене ствари: два велика чирака пред двери и четири мала чирака на св. трпезу од кина сребра. У вредности од 412 фор.

На племенитом овом дару част нам је у име српске правосл. црквене општине Јарачке реченој госпођи најтоплије захвалити се.

У Јарку, 8. децембра 1895.

Перовођа: Милан Војновић. Председник црквене општине: Милован Симић.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 218 1—3

По што је овдашњи учитељ у пензију ступио то се овим расписује стечај на тако упражњено нам учитељско место.

Плата је учитељу у готовом новцу 400 фор. и 4 ланца оране земље, на коју учитељ и порез плаћа, слободан угодан стан, и огрева колико потребује.

Изабраном учитељу у дужност спада са четри разреда обучавати децу, и у свима школ. уредбом прописане предмете, предавати и у цркви појати; децу у појању обучавати и перо у седници водити.

Рок стечаја траје до 30. децембра 1895.

Молитељи имају своје сведоџбе потписаном школ. одбору послати.

Из седнице школ. одбора у срп. Ченеју 2 децембра 1895. држан.

А. Љ. Коњевић, учитељ привр. перовођа. Влада Попов, председник.

СТЕЧАЈ. 216 1—3

У штипендијској закладу Ђорђа Пантелића расписује се стечај на два стипендијска места, с роком до 3./15. јануара 1896., штипендија исте закладе за сваког питомца износи годишње 210 фор. а. вр. коју штипендију у 10 месечни оброци унапред прима.

Компетовати могу на ову штипендију ђаци Срби православне вере из Аустро-Угарске из више гимназије и реалке као и слушаоци на универзитету.

Рођаци покојног фундатора Ђ. Пантелића са једнаком класификацијом имају првенство.

Компетенти кала су молбенице да поднесу 1.) крштено писмо 2.) лекарску сведоџбу о здрављу и накалемљеним богињама 3.) школске сведоџбе од последња два школска стечаја и 4.) сведоџбу сиромаштва, у којој треба да је назначено и то колико деце имају родитељи моличеви.

По правилима исте штипендијске закладе, питомац исте несме имати осим те никакву другу штипендију, а осим тога мора се сваки ома по избору обвезати, да ће се у свему владати по правилима за исту стипендијску закладу, која му се одма по избору доставља.

Из седнице црквеног одбора држане.

У Земуну, 26. новембра (8. децембра) 1895.

Перовођа: Тоша Марковић. Председник: Пет. Петровић.

Ad бр. К. 1092./898 ex 1895. 212 3—3

СТЕЧАЈ.

На успостављено место ђакона у Мокрину. Берива су: 200 фор. а. вр. годишње у готовом новцу и уживање т. зв. ђаконске сесије у Мокрину.

Компетенти имају своје прописно инструисане молбенице путем својих претпостављених власти до 18./30. децембра 1895. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 14./26. новембра 1895.

Епархијска конзисторија темишварска.

С. О. 4614. *ex* 1895. 214 3—3

СТЕЧАЈ.

Код нар. црквр. тајништва, као перводнога одељења срп. прав. нар. црквр. саборскога одбора, упражњено је место *другога бележника* као помоћника народно-црквеногa тајника, услед чега се ради попуњења тога места овим расписује стечај.

Годишња плата јесте 900 фор. а. вр. и 150 ф. а. вр. у име станарине, а изабрани ће се поставити за сада у привременом својству.

Ко жели ово место задобити треба да поднесе своју молбеницу *саборском одбору у Карловцима до 10 (22.) децембра 1895. год.* а која нету потребним исправама да инструјише и искаже своје правничко оспособљење (бар апсолуторијумом) и вештину у састављању списа написмено на српском и мађарском, а уз то и на немачком језику.

У Карловцима, 18. (30.) новембра 1895. год.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 219 1—3

Услед оставке г. Петра Коњовића учитеља, који је на комуналној школи у Омољици именован, овим се стечај расписује. Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. четири јанаца ораће земље, на коју учитељ сам порез плаћа, четири хвата тврдих дрва, 30 фор. а. вр. у име школ. послуге, 5 фор. у име паушала, слободан стан са баштом у износу од 200 □ хвати. Од погреба где буде позват добија за велики 1 ф. за мали 50 новч.

Учитељу спадаће у дужност, осим предавања по школ. наредби од год. 1872. опредељених наука, у цркви појати и евагда десну певницу држати, децу у појању обучавати, повторну школу држати и при одборским седницама место перовође бесплатно заступати.

Молитељи имају добро инструисане молбенице са нужним сведоџбама снабдевене на подписаног послати и доказати, да су редовно приправничке науке у Сомбору свршили и из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 31. децембра 1895. г.

Из одборске седнице држане у Срп Неузини 28. новембра 1895. г.

Јован Петанек.
парох, школски управитељ.

СТЕЧАЈ. 215 3—3

Расписује се стечај, са роком до 1./13. јануара 1896. год. на два остварком упражњена учитељска места, на српској основ. вероиспов. школи у Силбашу (Бачка).

У смислу решења и одобрења слав. епарх. школског одбора бачког од 21. марта (2. априла) 1895. бр. III. O. 34., плата је учитељска: 300 фор. и 40 фор за држање поћорне школе; 5 јанаца (а 2000□) и 1583□° добре ораће земље; 5·5 мерова жита или накнада за жито у готовом новцу по 10 годишњој просечној цени; 30 тврдих дрва; стан од 3 собе, кухиње, коморе, подрумима, шталс са шупом односно покривеним улазом; врт какови и колики се у школском дворишту налази без свакот даљег права на накнаду било у новцу или земљишту. Један од господе учитеље кога црквена општина изабере биће, уз награду од 40 фор., црквено општински перовођа и рачуновођа. Од укона где познан буде добија 1 фор. на уконе дужни су г. учитељи споразумно на изменице ићи. Државну порезу и половину еквивалента плаћају господа учитељи. За економску 1895./96. годину примаће госпд. учитељи за земљу накнаду у готовом рачунајући по 32 фор. јанац.

Поред школском уредбом од 1872. године одређених дужности учитеља су обвезани редовно у недељне и празничне дане на вечерњу, јутрењу и литургију у св. храму појати и децу у црквеном појању тачно и равномерно поучавати. За време св. четрдесетнице дужност је господе учитеља на вечерњу и јутрењу службу сваки дан наизменце, држећи свакн своју седмицу, у цркву редовно долазити и појати, а средом и петком скупа са ученицима оба учитеља прежде-освећењу литургији присуствовати.

Добро инструисане молбенице ваља у отвореном року на потписаног председника управити.

Из седнице мест. школ. Одбора држане у Силбашу 19. новембра (1. децем.) 1895. године.

За перовођу:

Вук Јеличин
шк. старатељ.

Тодор В. Поповић
прете. м. шк. одбора.

Бр. ЕК. 283. *ex* 1895. 216 2—3

ЕДИКТ.

Позивље се Марија Теслића, жена Симе Теслића, жена Симе Теслића, к. бр. 42. из Острвице, политичке општине Осик, котара госпићког, жупаније личко-крбавске, да се у року од шест мјесеци, рачунајући од првог штампања овога Едикта у новинама, потписаној Епархијској Конзисторији, било главом, било писмом, пријави, — јер иначе ће се бракоразводна парница, коју је против ње законити јој супруг Симо подигао, и без ње наставити.

Из сједнице Епархијске Конзисторије држане у Плашком, 16. (28.) новембра 1895.

Епархијска Конзисторија
горњо-карловачка.

СТЕЧАЈ 213 3 3

На основу „Школске уредбе“ од 1872. год. §. 36. и 37. и решења Високопреосвештеног Митрополијског Школског Савета од 6. (18.) фебруара 1895. г. бр III. С. 23 — ех 1895. и упутства сл. сварх. школ. одбора бачког од 16. (28.) новембра бр. III О. 1429 — ех 1895 овим се расписује стечај за учитељицу на срп. правосл. вероисповедној основној женској школи у Бачком-Мартоношу.

Плата је следећа:

210 фор. у готовом новцу, месечно унапред из благајне месне политичне општине.

16 лаваца ораће земље по 2200 □° на коју политична општина порез и еквивалент плаћа.

36 фор. у име 2 хвата тврдих дрва.

30 фор. у име 300 снопова трске.

70 фор. у име станарине.

Ове све приступље прима на политичне општине

40 фор. за држање пофторне школе и половину земљишта учитељске баште. Ово прима од црквене о. штине.

Изабрана учитељица дужна је осим законом одређених школских предмата, учити женску децу ручном раду и православном црквеном појању: са ученицама на сва недеља и празничня, као и на пређосвећењем богослужења учествовати Пофторну школу на основу одређења школске уредбе држати.

Уз молбенцу треба приложити: крштено писмо сведоџбу о учитељској способности, добивену из приправничког завода сомборског, о способљење из мађарског језика, као и сведоџбу оне општине у којој је деловала, ако је учитељица била.

Рок овог стечаја траје до дана св. Јована Крститеља 1896. год.

Молбенице са потребним сведоџбама и биљеговином имају се слати потписаном председнику овомесног „школског одбора“

Како на овом месту за сада постоји привремена учитељица, те по томе која буде изабрана наступа звање почетком идуће школске године.

Из редовне седнице школског одбора срп. правосл. црквено школ. општине у Бачком-Мартоношу, одржане дана 20. новембра 1895. год.

Тоша Петаковић, перовођа. — Младен Јосић, парох и председник месног школског одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проналажено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излучало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем коже за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоле за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 18—26 **Изуст. „ни ценовници и прорачуни трошк бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 51.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 17. децембра 1895.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad M. 620 Син. 35. ex 1895.

ШТАТУТ

о устројству православног српског богословског училишта у Карловцима.

ГЛАВА I

Опште одредбе.

§. 1.

Православно српско богословско училиште у Карловцима има тај задатак, да одређеном наставом и сходним васпитавањем спрема православној цркви достојне кандидате свештеничкога и монашкога чина.

§. 2.

Богословско училиште карловачко стоји под највишом влашћу светога архијерејскога синода прав. срп. митрополије карловачке и под врховним надзором митрополита патријарха српског.

§. 3.

Управу богословског училишта карловачкога води управитељ богословије, у чему га помаже наставнички збор.

§. 4.

У богословском училишту карловачком делују као наставници: управитељ, стални и привремени професори и помоћници богословије.

§. 5.

Настава је у богословском училишту карловачком бесплатна.

§. 6.

У богословско училиште карловачко при-

мају се младићи православне вере, који су свршили потпуну гимназију и положили испит зрелости сходно установљеним одређењима у глави IX. овога штатута (§.§. 50. и 51.)

§. 7.

На крају сваке школске године саставља управитељ извештај о стању богословије у минулој школској години и с одобрењем митрополита-патријарха предаје га јавности

ГЛАВА II.

Права св. архијерејскога синода према богословском училишту.

§. 8.

Св. архијерејски синод:

а.) доноси штатут за богословско училиште карловачко;

б) прописује наставни план за богословију и одобрава за штампу спремљене школске књиге или уџбенике;

в) поставља управитеља и сталне професоре богословије;

г) суди им у случајевима њихове кривице у вршењу дужности;

д) умировљује душевно или телесно немоћне и разрешава дужности по молби или за казан у случају дисциплинарним поступком доказане тешке кривице.

ГЛАВА III.

Права митрополита-патријарха као врховног надзорника према богословском училишту.

§. 9

Митрополит-патријарх поставља уз накнадну пријаву најближој седници св. архијерејскога синода привремене професоре и помоћнике богословије.

§. 10.

Митрополит патријарх водећи врховни надзор над богословијом; бде над тим, да се одредбе овога штатута по слову и духу врше.

§. 11.

Митрополит-патријарх даје по потреби управи и наставничком збору усмена и писмена упутства и налоге, који се морају тачно и савесно извршити.

§. 12.

Митрополит-патријарх има право наставника, који се у извршењу својих наставничких и васпитачких дужности огрешио, према кривици опоменути, писмено укорити, привременог наставника смести и одпустити, а сталног професора уз евентуалну суспензију ради суђења светом архијерејском синоду пријавити.

§. 13.

Митрополит-патријарх ставља у течај односне плате, повишице, пенаије, припомоћи и друге издатке.

§. 14

Митрополит-патријарх у случају потребе даје допуст управитељу и наставницима богословије на време од осам дана до по године.

Допуст за изучавање специјалне које струке на страном којем богословском факултету или духовној академији, подељује митрополит-патријарх питомцима богословије, сваки пут на годину дана, но свагда договорно са осталим члановима св. синода.

ГЛАВА IV.

Права појединога епископа-дијецезана прав. срп. митрополије карловачке према богословском училишту.

§. 15.

Сваки епископ дијецезан има право посетити богословско училиште, распитати се о поведењу и успеху својих епархијота, присуствовати на предавањима и испитима, те као заменик одсутнога митрополита-патријарха властан је и председавати на испиту.

ГЛАВА V.

О управитељу богословског училишта.

§. 16.

Управитеља богословског училишта поставља св. архијерејски синод на три године дана.

§. 17.

Управитељ предаје једну а највише две богословске науке према својој спреми; али не може имати мање од пет недељних часова предавања

§. 18.

Управитељ је непосредни старешина богословског училишта и као такав одговоран је

својој власти за његово свестрано напредовање у сваком погледу; а уједно је његов званични представник у спољашњим односајима.

§. 19.

Управитељ је дужан сваки месец бар једаред походити предавања наставника, пазити на дух и правац предавања као и на то, да се предмети у пуном опсегу предузимају и свршавају.

§. 20.

Управитељ пази, да сви наставници тачно врше своје дужности; с тога је властан када и кад треба учинити примедбу и издати опомену, но никада не пред питомцима, а ни пред другим којим сунаставником, но свагда насамо; ако пак то не помогне, нека ствар изнесе пред наставнички збор: а ако ни то не помогне, дужност му је сместа учинити пријаву митрополиту-патријарху.

§. 21.

Управитељ надзирава питомце богословског училишта у њихову религиозном и моралном животу; за преступе мање врсте задаје опомене и укоре; а преступе од већега замашаја износи пред наставнички збор.

§. 22.

Управитељ прима усмене и писмене молбе питомаца богословског училишта. Молбе од мањег значаја решава сам, а молбе од веће важности износи пред наставнички збор односно подноси митрополиту-патријарху на решење.

§. 23.

Управитељ у случају потребе даје допуст у школско време наставницима и питомцима богословије на време од једнога до осам дана; молбе наставника за допуст на више времена подноси на решење митрополиту-патријарху, а молбе питомаца богословије истога садржаја (осим у случају §. 14 друга алинеја предвиђеном) наставничком збору.

§. 24.

Управитељ прима и отвара сва писма и пошиљке које долазе на богословско училиште; чува богословске матице и остале записнике као и печат богословског училишта.

§. 25.

Управитељ наручује књиге за богословијску библијотеку према решењу наставничкога збора.

§. 26.

Управитељ поставља и одпушта богословскога послужитеља.

§ 27.

Кад је управитељ болешљу или иначе у вршењу својих дужности препречен, врши управитељске дужности редовно професор богословије најстарији по годинама службе.

§. 28.

Управитељ богословије не може обављати никакво звање изван богословског училишта.

ГЛАВА VI.

О наставницима богословског училишта.

Наставници богословског училишта или су стални или привремени. Стални се називају *професорима*, а привремени *предавачима* (суплентима).

§. 30.

Осим ових могу се по потреби приставити за небогословске предмете и *помоћници*.

§. 31.

Професори и предавачи богословског училишта могу бити из оба духовна чина; а из световнога реда могу бити само помоћници.

§. 32.

Од наставника богословског училишта тражи се прописана квалификација и то; а) за професора богословије академијски степен; б) за предавача (суплента) апсолуторијум (са испитима) којег православнога богословског завода у који се за слушаоце примају само свршени матуранти, односно кандидати, чија је квалификација једнака наведеној, а в) за помоћника, да је за своју струку оспособљен.

§. 33.

Професоре богословије поставља св. архијерејски синод.

§. 34.

Предаваче богословије поставља у смислу §. 10 овога штатута митрополит-патријарх у привременом својству.

§. 35.

Предавача богословије, који је две године с успехом предавао, може св. архијерејски синод у смислу §. 32. сл. а.) за професора богословије поставити; у тој прилици му се године службовања урачунавају у службу професора.

§. 36.

Професори и предавачи богословског училишта дужни су недељно најмање десет часова предавати.

У случају упражњења које катедре у богословском училишту, учиниће расположење митрополит-патријарх по саслушању наставничког збора.

§ 37.

Наставници су дужни пазити, да њихов јавни рад и приватни живот не дође у опреку са задатком, који богословско училиште има (§ 1.).

§. 38.

Ни један наставник не може своје звање напустити без предходнога дозвољења претпостављене власти.

ГЛАВА VII.

О наставничком збору богословскога училишта

§. 39.

Наставници богословског училишта под председништвом управитеља сачињавају наставнички збор. Помоћници богословског училишта имају у наставничком збору само саветујући глас.

§. 40.

Наставнички збор

а) у своме делокругу:

1.) прима и извршује писмена упутства и налоге митрополита-патријарха, односно св архијерејскога синода;

2.) одређује, које ће предмете који наставник предавати и у којој години и колико часова преко недеље, држећи се §. 36 по могућности онога спајања предмета, који се у §. 47. овога статута излаже;

3.) прегледа и одобрава програме предавања;

4.) препоручује питомце за штипендије;

5.) утврђује оцене питомаца после свршених годишњих испита;

6.) решава молбе питомаца за допуст (§. 23.) на више времена од (8) осам дана.

7.) помиче питомце на нижих у више разреде или их, у случају неуспеха им, оставља у истом разреду још годину дана;

8.) саветује се и одређује питомцима писмене радње, (ту се разумевају и проповеди у IV. години);

9.) суди важније преступе питомаца и одређује кривцима по каквоћи и величини преступа сходне казни;

10.) издаје питомцима сведочбе о свршеним наукама;

11.) одређује, које ће се књиге наручити за богословијску библијотеку;

12.) одређује комисије за прегледање богословијскога иметка, нарочито библијотеке.

б.) С одобрењем митрополита-патријарха:

13.) прима питомце у богословско училиште и искључује за кривице;

14.) одређује време и ред годишњих испита;

15.) саставља дисциплинарна правила за питомце богословског училишта;

16.) саставља упутство за уређење и држање библијотеке богословског училишта;

17.) одређује начин прославе заводских патрона тројице великих јерараха св. Василија Великога, Григорија Богослова и Јована Златоустога (30. Јан.)

§. 41.

Седнице наставничкога збора сазивље управитељ по потреби или на писмену мотивирану жељу најмање једне половине чланова наставничког збора, увек бар за 24. сахата у напред, уз назнаку дневнога реда.

§. 42.

Сви чланови наставничкога збора дужни су учествовати у седницама.

Ако је који наставник препречен, те не може доћи у седницу, дужност му је о том управитеља писмено известити и узрок назначити, што се увести има у записник дотичне седнице.

§. 43.

Који члан наставничког збора није био у седници, нема права, на основу своје одсутности захтевати, да се која одлука преиначи.

§. 44.

Седнице се могу држати, ако је присутна

најмање половина чланова наставничкога збора.

§. 45.

Предмети се решавају у седницима, ако је могуће, једнодушним пристајањем свију; у случају несугласности већином гласова, којом приликом се одељена мишљења предају писмено и уводе у седнички записник.

§. 46.

Седнички записник води онај наставник којега управитељ на то позове, гледајући по могућности, да се у току школске године што мање мења перовођа.

ГЛАВА VIII.

О предметима, који се предају у богословском училишту.

§. 47.

У богословском училишту карловачком предају се ови предмети:

1.) Увод у богословље у опште (основно богословље)

2.) Свето Писмо старога завета.

3.) Свето Писмо новога завета са старим јеврејским језиком, библијска повесница са археологијом.

4.) Догматичко, полемичко и морално богословље.

5.) Педагогија, методика и катихетика са праксом.

6.) Омилитичко богословље са историјом проповедништва и упражњавањем.

7.) Црквено право и црквена повесница (општа и српска црквена повесница).

8.) Пастирска и појање са правилом.

9.) Словенски језик и литургика.

10.) Грчки језик и патристика.

11.) Хигијена и дијететика.

12.) Пчеларство.

§. 48.

За предавање горе наведених предмета постанља се седам наставника.

§. 49.

У богословском училишту карловачком сви предмети предају се српским језиком.

ГКАВА IX.

О примању питомаца у богословско училиште.

§. 50.

Примање нових питомаца у богословско училиште бива једанпут у години и то после великог школ. одмора

§. 51.

Ко жели да буде примљен у богословско училиште карловачко за питомца, дужан је у том смислу својом руком написану молбеницу управитељу богословског училишта поднети, и молбеници приложити своје крштено писмо, сведоџбу лечничку о здравственом стању и прицепљеним богињама, сведоџбу о религијозно-моралном владању од местног парохијског звања, као и сведоџбу о положеном испиту зрелости, на јавној којој гимназији уз то је дужан подврћи се нарочито испиту из црквено-словенског језика.

ГЛАВА X.

О настави и испитима у богословском училишту.

§. 52.

Течај наставе у богословском училишту карловачком траје четири године.

§. 53.

Школска година траје од 15. августа до 15. јуна, т. ј. пуних 10 месеца.

§ 54.

Распоред предмета по разредима и часовима обавља наставнички збор и подноси митрополиту-патријарху на одобрење.

§. 55.

Предавања из појединих предмета разређују се тако, да ни једна година нема недељно мање од 18 часова не урачунавајући овамо часове појања и црквеног правила.

§. 56.

Да би наставник могао оценити, како питомци предавања прате и схваћају, властан је заказати испитивање из онога, што је већ испредавао.

§. 57.

Питомци четврте године богословског училишта вежбају се у састављању проповеди и (усменом) говору.

§. 58.

На крају сваке школске године држе се према посебном правилнику, који се има саставити и издати, јавни испити из предмета, који су те године свршени.

ГЛАВА XI.

Завршне одредбе.

§. 59.

Богословско училиште карловачко има свој печат са натписом „Православно српско богословско училиште у Карловцима“ око лика заводског патрона.

§. 60.

Уз богословско училиште карловачко постоји богословијска библиотека под надзором управитеља, којом се могу користити наставници и ученици богословског училишта.

§. 61.

Плате, повишице, мировине награде и припомоћи, које се у овом штатуту спомињу, као и сви други трошкови на издржавање богословског училишта карловачког нормираће се засебном уредбом и подмириваће се из прихода срп. прав. нар. црквено-школског фонда, а дотле остаје садање стање.

§. 62.

Овај штатут одобрен светим архијерејским синодом православне српске митрополије карловачке, ступа у живот са почетком школске године 1896/7 (шесте-седме)

Све друге овомеродавне, одредбе, које се неслажу са овим штатутом стављају се изван крепости.

§. 63.

Изведење овога штатута поверава се митрополиту-патријарху српском.

Из седнице св. архијерејског синода држане у Карловцима дне 22 септембра (4. октобра) 1895. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

Произведења.

Његово Високопросвештеност, српски темишварски Никанор Поповић благоизволио је дана 13. децембра произвести ђакона *Емилија Летицу* за протођакона.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАЈНОВИЈИ ПОКУШАЈИ УНИЈАЋЕЊА.

Под овим насловом доноси „Србобран“ у своме 143 броју извештај из Далмације у ствари прелаза у унију неких православних Срба око Врлике у Далмацији.

О тој „унији“ било је гласова и писања у разним листовима, па и у београдске „Миру“. Ми не хтедосмо до сад ништа јављати о тој и немилој и ружној појави Не знадосмо у чему је ствар, па избегавасмо да се на основу досадањих вести можда и огрешимо, било о чију личност, била о саму истину.

Но горе означени извештај „Србобранов“ унео нам је у ту ствар толико светлости, да нас осим других својих знакова већ и објективности својом оплашћује, да ту немилу појаву и својим читаоцима саопштимо, а да о њој кажемо неколико речи.

Јасно је, да је у односном крају Далмације учињен прозелитизам у корист грчкокатоличке вероисповести међу тамошњим православним Србима Јасно је, да су при томе употребљена средства и начини, који се косе како са државним законима, тако и са јеванђелским духом и божанском сврхом Христанства. Јасно је, да је том „унијом“ почињено духовно насиље. Колико је при свему томе удела имао пресветли г. бискуп крижевачки *Дројсбејкн*, остављамо свакоме да изводи не толико из ниже саопштеног извештаја, колико из догађаја после његове посете и боравка у Врлици. На

већ то је довољно, да се над свим тим чињеницама згрозимо и да их гнушањем увређене хришћанске душе осудимо.

Но као што извештај сасшштава, поведена је *истрага* у овом немилом догађају. Сачекаћемо да се сврши, не би ли нам она у тај догађај унела потпуну светлост.

Далеко је од нас и помисао, да се пачамо у туђе делокруге, и делатност њихову да пресуђујемо; али нам се ни у грех уписати не може, ако изразимо своје задовољство са проминућим поступцима високопреосвећеног г. епископа *Никодима* приликом настрљивог прозелитизма, који му хтеде духовну наставу збунити, а његову архипастирску љубав и старање у искушење довести.

На жалост, невоља кидише како и на сам живот, тако и на човеково осведочење. И бива да људи подлегну. Под притиском таке невоље и беде, а са поцепаним срцем и расплаканом душом, ето, дванаесторица на тешко искушење стављена и душевном тортуром стегна убога тежака у Далмацији, — учинише *формалан* прелаз у грчко-католичку вероисповест. Формалан подвлачимо за то, јер се неки већ и покајаше ради свога вероломства, а јер и остали тај прелаз учинише под притиском претња и обмањивања, а никако из религиозних мотива и побуда свог е савести и верског осведочења. А таки прелази, са ширег гледишта узети, нити су коме на част и корист, а нити на штету Ако пак о штети чијој при *таквим* прелазима може да се реч поведе, штета је та увек на страни онога, ко се њима мислио користити. И зато ради тих прелаза не би имао нико разлога да позавиди „унији“. Напротив жалити ју.

Господа пак, којима је „унија“ тако мила и за срце прирасла, и која се рад „уније“ одају на врло *смело*, и ако одвратна и јеванђелских истина недостојна, настањања против светиња религиозног осведочења православних Срба, та би господа, и свима и крушији, требала добро да проуче историју ширења уније међу православним Србима, пре — него што их ћеф вргне на, тамо њихове, „апостолске мисије“.

На би требала та господа да буду на чисто и с тим; да ли се њихови поступци могу довести у склад са духом Хришћанства и са умом деветнајстог и за који дан, тако рећи, двадесетог века, и да ли се тим поступцима, таком верском нетрпељивошћу и прозелитском дрскости, можда не наноси гадна повреда целоме Хришћанству, а нарочито здрав разум и цела култура.

Да, кад свет не би умео, могао и хтео разликовати Хришћанство, његове вечне истине и његову божанску свръху, од временских и сичушних нехришћанских циљева и смерова, поступци непромишљеног, пргавог а нестрпљивог прозелитизма крижевачког, — била би заиста повреда и срамота целога Хришћанства. И кад се Хришћанство не би разликовало од „уније,“ двадесети век би на основу поступака и дрскости њезине имао основана разлога и права да Хришћанству пореће право на опстанак. Али дао Бог, Хришћанство није „унија,“ а „унија“ није Хришћанство..

„Унија“ пак врлička брука је само за крижевачке прозелите. И као таку ју ми региструјемо. А извештај из Далмације претстављамо, да се боље види и да се не заборави, — колико хришћанске истине, љубави и трпљивости има у сведочењу и срцу оних, који у име Хришћанства раде против Хришћанства.

И кад осуђујемо врличке прозелите, чинимо то само ради Хришћанства. Јер врличком „унијом“ је повређено Хришћанство, више него што би православље и Српство било угрожено.

За православне Србе ми не страхујемо, ма где они били. А наће ли „унија“ и међу њима кад и кад какав год еквиваленат, за своје „подвиге“, сваки ће јој се пут у том еквиваленту огледати само — њезина мизерија, која је увек и један велики дефицит њезине хришћанске вредности. Јадни су успеси њезиних мисија и нехришћанских „подвига“. Јер не треба заборавити никад, да се ренегати свете најбоље ономе, ко их врбује, а да добро долазе баш ономе од кога одпадају.

Православље не мари за прозелитизам, а Србин га презире. Православље се не намеће никоме, јер истину људи траже.

Ко се намеће тај се и одбацује.

А извештај из Далмације гласи овако:

Далмација 4. дец.

Чим су новине с оне стране Велебита јавиле, да долази у Далмацију у „апостолску мисију“ унијатски бискуп крижевачки, Његово Преосвештенство наш госп. епископ Никодим одмах је упозорио нарочитом окружницом нарохијско свештенство, да буде на опрезу, да

нази на сваки покрет, који би, приликом борављења у Далмацији бискупа Дрохобецког, угрожавао цркву православну, те да му сваки евентуални случај исти час јави. Овако је преосвећени Никодим поступио зато, што је долазак у Далмацију унијатског бискупа из Крижевца, под чијом јурисдикцијом стоји доиста „премалено“ унијатско стадо овамо код нас у Кричкама, Бољцима и Врлици, морао да се збуде у највећем јеку врло учестаног за ово посљедње вријеме позивања из Рима православних народа, да се с њиме (с Римом) сједине, т. ј. да превјере и приједу у *унију*.

Кад је међу тијем стигао у Далмацију бискуп Дрохобецки, нашло се пријатеља православља, који се нијесу бојали, е би добро било, да и преосв. госп. епископ Никодим неће овом приликом у епархију, у горње крајеве. Но кад се дознало, да крижевачки бискуп долази у *каноничку посјету* својој пастви, и кад је ова вијест с надлежне стране потврђена, тад је г. епископ Никодим увидио, да му треба држати се онога другог мишљења пријатеља православља, да тј. не предузима сада пута, да не посјећује сјеверне крајеве своје епархије упоредо с крижевачким бискупом; јер при евентуалном сукобу, који се лако могао да догоди, пародчито онда кад се нажља обрати на околност што су баш у то доба и политичке и вјерске страсти биле до крајности распирене у Врлици ради прошлих политичких избора — сву крвницу, у таком случају подијели би православни заједно с владиком својим. Искуство је најбољи учитељ, а оне биједе и жалости које су пострпјели наши оцјеви и дедови, кад се оно у два маха течајем прве половине овог нашег вијека насилно увођила унија у Далмацији, свима су још свеже у памети. И тако окружно писмо свештенству морало је да за овај први час замјењује све друге мјере од стране православних у оње.

Бискуп Дрохобецки, станивши се стално у Врлици, посјећивао је од недјеље до недјеље своје стадо у Кричкама и Бољцима У Врлици поправљао је унијатску цркву, која се рушила; куповао је земљиште да зида себи дворац, као што се проносио глас: спремао се да свечано открије мраморну плочу, која носи име Његова Величанства Франца Јосифа I., а за спомен кад је Његово Величанство назад двадесет година посјетило Врлику; купио је по Врлици и Дринису сиромашну дјецу, коју ће капиње собом повести да их васпита у Крижевцима. Је ли још шта радио, ко ће да онда зна! Говорио је да није дошао да завађа, него да проповиједа мир и љубав Христову. Али сад знамо. Казују нам то исто загребачки листови, који су у свијеме објавили полазак бискупов у Далмацију у „апостолску мисију“, а сад доводе у везу најаву *јеланајсторице* тежака из села Подосоја и Маовица да прелазе у унију, са летошњим борављењем бискуповим овамо код нас.

Елем набрзо по одласку бискупа Дрохобецког из Далмације чули су се гласови о првим покушајима најновије акције унијаћења православних Срба далматинских. Ни тај страховити глас, који је као мува проструио кроз срца свију нас, ожививши за час све оне крваве успомене насилног унијаћења под Краљевићем, и оног другог око 1832—33. год., Његово Преосв. госп. епископ Никодим нашао се одмах на лицу мјеста, да својим очима види и ушима чује, одкуд сада ово изневјеравање цркве своје, је ли оно плод вјерског унутрашњег осв'једочења дотичних, или је на против дјело испредана и препредања златних жица којекаквих непознатих апостола, као што је глас тај тврдио. По доласку у Врлику дана 10. нов. увјерио се одмах на њој св. литургији да је народ његов тврд у вјери својој и да дијели тешки бол с владиком својим што се у средини његовој нашла неколицина људи неписмених пустих сироваха, презадужених код мјесних противника православља и народности српске, који су у часу очајања зарад коре хљеба и њиемена на глави, заведени и наведени на вјеру грјешних смутња начином најбезобзирнијим и средствима потајнога *ласкања мамљења* и *покупљивања*, изјавили пред окружним поглаваром, да се одричу „вјеровања“ старе своје мајке, једне, свете, католичанске, апостолске-православне цркве, и да примају нешто друго и туђе, да прелазе на унију, против које су оцјеви и дједови борили се и крв лили, да се одричу — без сваког унутрашњег вјерског убјеђења. Ето како се и на који начин стала опет помаљати унија код нас.

У Врлици преосв. госп епископ остао је осам дана. Свету литургију служио је дана 17. нов. Том приликом изговорио је прекрасну бесједу, којом је разгорио у срцу пастве своје свети огањ љубави и синовље преданости на-

спрам свете цркве православне, и уједно мирно је и тјешно уврштењи понос народа свога, увјеравајући га да не треба да очајава за светиње своје њере праћедовске, док је божје правде и нама никад неокаљане поданичке њерности спрам прејасног пријестола Његова ц. и к. Ап. Величанства, а над нама крова Његовних слободоумних основних државних закона, који подједнако брани и штите све законе признате њеровјесности. На то је у име благодарности народ цјелива са сузама на очима свету десницу владиди своме и кланја му; живио!

Дакле на луте невоље оно једанаест домаћина стиснуше срце у прсима и рекоше поглавару да мрзе православље, а унију љубе. Залуд сузе и запомагања њихових жена и дјеце, кад су јаче пријетње бездушних камитара и обећавања земаљских блага агената уније, залуд је засљепљена пожртвована ревност и настојање врлићког 'пароха, Павасовића, кад је тешко борити се против онаке навале.

Али бори се савјест. Заражени с цијелом црквом православном и са материнским илирском њеном, којим су задојени и одгојени; завађени са својим кућама и пријатељима, с цијелим родом и породом својим; стојећи под проклетством цркве живе и блажене сјени својих отаца и дједова, оно једанаест старјешина буне се сада против самих себе и боре. . . . Тројица већ опознаше свој пријелазак у унију, и умирише срце и душу окајавши тешки гријех свој. Шта ће бити с осталима, ко ће над њима коначно побједити, да ли унутрашњи глас пробуђене савјести, која им мира не да и удара печат стида на чело због превртљивости и несталности у прадједовској њери својој или гријешне варке и замке нечистих духова, показаће вријеме.

Међутијем ми вјерујемо у правду високе владе, која не ће дозволити, да се важност државних темељних закона наиграва њерским прозелитизмом, недостојним нашег просвећеног вијека. То нам јамчи факт, што је по повратку преосвештеног нашег г. епископа у Задар, као што дознајемо, поведена *истрага* у овом немилом догађају, који је догађај по нарави својој кадар, да још више поремети и онако већ поремећене односаје братства, љубави и узајамне сношљивости, да распали њерску мржњу и разузда страсти, од чега нека нас чува добри Бог! ако му се на вријеме на пут не стане.

Ми ћемо мирно чекати успјех истраге која мора да осујети све сплетке непријатеља цркве и народа нашег, јер смо ми на путу истине и правице; а будемо ли приморани да запомагамо пред просвијећеним свијетом, чуће се — на далеко!

α—ω.

При закључку листа добисмо „Гласник православне далматинско-истријске епархије“ (бр. 10. и 11.) и у њему прочитасмо ово:

Покушај уније. На глас да се од непознавијех апостола угрожава православној цркви у парохији Врличкој, одлаз је пошао у оне крајеве преосвештени наш госп. епархијски епископ Никодим и задржао се десет дана. Архијерејском службом и ријечи Својом. Он је утјешио и умирио овај побожни народ, који је чврст и одан светој православној цркви својој.

Овом приликом преосв. госп. епископ Никодим обишао је и неколико се дана задржао и у манастиру Драговићу, као је народ све врличке крајине приступао св. десници и тражио помоћи и заштите против еклника, сматрајући у владици своме старјешину, оца и спасителя свога. Увјерени смо, да ће жалја и сузе овог побожног народа заслужног одазва наћи и да ће га чврста воља и чиста вјера под мудром управом владике нашега и под окриљем Свемогућега од свију видљивих и невидљивих непријатеља чувати и спасти. Боже помози и благослови свето дјело наше!

На допуну овога, а о толико разглашеној по новинама унији у парохији врличкој, у стању смо на темељу добивенијех тачнијех података јавити, да је дана 30. октобра о. г. фактично пријавило се надлежној власти за пријелаз у унију 12 особа из најсиромашнијег сеоског сталежа. Од ових 12 особа, већина је већ опозвала своју изјаву о пријелазу у унију. По најновијим извјестима остале су још само 3 особе, за које с пуном сигурношћу се држи, да ће и оне исту изјаву као и остали другови учинити. — О приједнјему овоме ми ћемо се у своје вријеме још бавити.

Српска манастирска штампарија и црквене матице.

Као што дознајемо, ова је штампарија упутила неким штампаријама писмо, у ком им саопштава, да је прештампавање матичних (матрикуларних) образаца, од св. архијерејског Синода ове године установљених и овој штампарији у штампу и накладу поверених и наложених, — забрањено. Тим поводом су неки наши листови подигли огорчени протест. Разумемо их.

Да л' је наша манастирска штампарија коректно чинила, кад је она писма упутила, то је приватна њезина ствар, јер ју је она на своју руку отпремила. И ми ту ствар остављамо штампаријама да је расправају. Но „Србобран“ је у своме 143 броју у критици тога поступка штампаријиног критици подвргао и компетенцију црквених аутономних власти, а наиме, да ли ове смеју и могу подручном свештенству и црквеним општинама наложити где да набављају односне тискапице. Изгледа да „Србобран“ пориче ту компетенцију и право нашим црквеним властима А одлучно тврди да наше црквене општине „за своје новце могу себи слободно набављати потребне тискавице где оне хоће.“ Нити једно, нити друго не стоји.

Ако црквене власти не могу монополисати штампање и продају односних тисканица, оне су и надлежне и у власти им је, да забране куповање тих тисканица код неких па и свих осталих штампарија и трговаца, а да својим подручним органима наложе то куповање код извесне радње, у овом случају код српске манастирске штампарије. А то није монополисање него нумовластно вршење властите надлежности. Та надлежност и власт истиче већ из самог појма потчињености у којој стоје ти органи према својим претпостављеним властима. А вршење те надлежности и власти у уништном случају оправдава се и потребом. Потреба је та доказана тиме, што до сада у тисканицама није било једнообразности него су их штампарије штампале како је која хтела и како је од ње који купац захтевао. Једнообразност је потребна и она је сада прописана у погледу тисканица у целој Митрополији, и ту једно образност ваља одржати.

Казаће се, е па и остале штампарије ће штампати по установљеним обрасцима. Добро. А ко ће их контролисати? Окружни протопрезвитери, на ако где нађу тисканице против прописа, забрањене их. А ко ће надокнадити у том случају штету црквеним благајнама, што ће новац за те тисканице бити залуд бачен? Одржавање једнообразности и успешне контроле без штете црквених општина, дакле, такође захтева и оправдава поступак црквених власти, да налаже подручним органима где ће односне тисканице набављати.

Јест, новац је црквених општина, али располагање с тим новцем није искључиво право црквених општина. Црквене општине су аутономне *у своме делокругу*, али су и потчињене односним властима. А те су власти тако исто *аутономне* као и општине Разлика је међу њима што су власти претпостављене а општине потчињене. Или се коме не допада тај односај? Или ко год под аутономијом општинском разумева апсолутну слободу општина са располагањем свога иметка, својих поступака и њихових управа, без икаквих обвеза и дужности према надлежним претпостављеним властима? Или шта више, ко год мисли, да журналистика има више и основанијег права утецаја на управу општинску, него надлежне претпостављене власти? Таку би зар дисциплину неко хтео. А зашто? Јер је у питању извесна заслуга ове или оне штампарије?

Још је један разлог, који оправдава налог куповања новоустановљених тисканица у извесној штампарији, у овом случају српској манастирској. Тисканице су установљене. Од 1. јануара 1896. имају се у целој Митрополији спровести. Да то може бити морале су најпре штампане бити. Ко ће их штампати? Је ли се то штампање могло оставити вољи наших штампарија? То би значило спроведбу решења св. архијерејског Синода оставити случају. Узмимо случај, да су штампарије заузете биле другим пречијим и лукративнијим пословима и одуслењима, па да не би спремиле довољан број тисканица? Шта онда? Спроведбу горњег решења оставити вољи штампарија био би, дакле, бесмисао. Морала се наћи штампарија, која ће на себе примити обвезу да подмири целу Митрополију са новоустановљеним тисканицама. Шта је било природније, него тај посао поверити српској манастирској штампарији, другим речима штампарији, која је у последњој линији опште народно-црквено добро, и ако у првој линији власништво два манастира.

Не само да је то било најприродније, него је то било с обзиром на контролу и најцелисходније, а с обзиром на цел и сврху све штампарије и једино оправдано.

А кад се српској манастирској штампарији *такав посао* у наплату дао и наложио, онда је сасвим и природно и разложно *да јој се родба тога посла и осигура*. То ће разумети и одобрити свако ко зна какав капитал треба уложити у тај посао односно у обвезу: целу Митрополију подмирити односним тискавицима. Из' би некој господи претставницима данашњег нашег јавног мњења било право, да је српска манастирска штампарија уложила 500 фор. у тискавице на их непродане у магазину следаја, а друге штампарије да су их свака у своме крају штампале колико се којој потреба појављивала и штампане распродале? А зар не би онда граја била од усклика: „Куд се дева Немањино благо“? — — —

Немојте господо говорити из личних интереса, на ћете признати да ми имамо право.

За сада довољно. А у скоро ћемо преговорити коју о односају наших црквених општина према својим аутономним претпостављеним властима, и о дисциплини каква постоји у том односа у, а каква би имала бити, као што бива у свима здраво и важно организованим општинама. И онда ће се спорно питање још јасније приказати.

„Србобран“ претпоставља, да је српска манастирска штампарија и све црквене наше општине навестила, да је прештампавање новоустановљених тискавица забрањено. Није. А то није било ни од потребе, јер црквене општине су обавештене од претпостављених им власти где имају набављати те тискавице, а наиме у српској манастирској штампарији. Том се налогу црквене општине одазивају листом. И то им служи на част. Можда ће се која повести и за заповком неких штампарија. Али то ће јој бити само — на штету.

Да црквене општине имају новоустановљене тискавице набављати у српској манастирској штампарији, — о томе јасно гласе налози претпостављених им власти. Општине су дужне тим налозима задовољити. Која не задовољи — та ће за свој поступак и одговарати. Односно одговараће онај — орган општински, који је у име општине непослушност тим налозима показао. Измену ли се постојећи налози, нама ће бити право. Задовољити морамо се и ови као што се респектовати морају и постојећи налози. Ришпи. —

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Саборски одбор**) закључио је у петак своје седнице, које је држао целе прошле недеље, пре и поле подне, под председништвом Његове Светости. преузв. г. патријарха *Георгија*. Присуствовали су седницама осим чиновника: високопреосвештени г. епископ пакрачки *Мирон Николић* преузв. г. Данило Станковић, г. г. Др. Ника Максимовић, Мина Рогулић, Јустин Кољевић и Др. Тодор Недељковић. Високопр. г. г. архимандрит Руварац и протопрезвитар Влаховић извинили су своје отсуство болешћу.

За сада саопштавамо, да је саборски одбор примио оставку архимандрита крушедолског и патријаршког мандатара у Вршцу, г. Гаврила Зеленовића, на звању надзорника народно-црквених добара, коју је овај саборском одбору поднео, с тим, да се први јануара 1896 разрешава тога звања, а на упражњено тиме место надзорника народно-црквених добара, да се расписне стечај. — Надаље, објављено је набор П. бележника саборског одбора. — Поделио је 28 штипендија, по 120 фор. годишњих, слушаоцима карловачке богословије за школску годину 189⁸/₉. — Поделио је осторица слушалаца богословије у Задру — клирицима пакрачке дијецезе — штипендију од 200 ф. за исту школску годину. — За питомца штипендијске закладе Петра Божића изабрао је Душана Ивбровића, слушаоца карловачке богословије.

(**Радова епарх. власти у Нов. Саду**) *III. Епарх. школски одбор бачки* одржао је дана 28. новем. (10. дец.) о. г. под председништвом Њег. Високопреосвештенства Госп. Каписона-дијецезана своју седницу у којој је решио следеће предмете: Узет је на знање извештај бележников да је на *закључку* висок. кр. уг. министарства просвете учињено преки-

расположење, да се приликом статистичког пописа о економској снази Угарске, у оним школама, чији би учитељи дужност тога пописа на се преузети хорали, школска настава за десет дана прекине. — Упутиће се жестин школ. одбори да у обзиру изостајања за школу обвезне деце поступе према упутству, кога ће им жупанијски управни одбори у смислу наредби министарства просвете саопштити. — Од високосл. Школ. Савета падали декрети за Е. П. учитеља у С. и П. Т. учитеља у А. достављење се истим учитељима путем м. школ одбора. — Узета је на знање одлука високосл. Школ. Савета, којом се одбија прижбу срп. правосл. црк. општине у М. против решења овог одбора да се тамо упражњено друго учитељско место са учитељицом поклопи, а тако исто и извештај бележников, да је иста одлука црк. општини председ. путем објављена и на расиис стечаја у смислу потврђеног овост. решења упућена. — Узета је на знање одлука високославно истог којом се овостр. решење од 6. (18.) септ. 1894. бр. Ш. О. 12 бр. потврђује, а утоци Ј. П. П. пароха и председника м. школ. одбора и пок. К. И. учитељице у П. С. одбијају. — Узета је на знање и саопштење се и даље одлука високосл. Школ. Савета, којом се прижбу Н. пл. М. учитеља у С. против овостр. решења бр. Ш. О. 178 ех 1894. места даје, а нападнута овостр. одлука укида. — Узета је на знање и саопштење се и даље одлука високосл. Школ. Савета, којом се прижби М. И. учитеља у С. против овостр. решења под бр. Ш. О 27. ех 1894., даље учитеља у истом месту Ј. М. против овостр. решења под бр. Ш. О. 25 ех 1895. одбијају; а нападнута овостр. решења потврђују. — На позив високосл. Школ. Савета препоручује се ради набавке подручних школама и учитељима „Педагогија“ коју је Милева Симићева учитељица више дев. школе у Н. Саду написала, и високосл. Школ. Савет одлуком својом од 10. (22.) авг. 1894. бр. Ш. С. 160/185 ех 1894 за више дев. школе одобрио и прописао. — Изаслата је комисија у Ст. К. да учини извиђај о томе: е да ли су пужне неке преиначе у школ. згради или не? — Утврђен је и послање се високосл. Школ. Савету одговор овог одбора на изјашњење овоспарх. школ. референта, које је исти на подвесену против њега тужбу од стране овог одбора од 25 фебр. о. г. високосл. Школ. Савету поднео. — Услед новоспроведене истраге у К. у предмету неисправних рачуна школ. фонда за год. 1877—84. и на основу мњења конз. фискала промењена је овостр. одлука од 19. нов. 1887. бр. Ш. О. 182. и као дефицит установљена је свота од 476 ф. 58 нч. — већ свота од 166 ф. 56 нч. те поштo је од исте своте бивши председник А. И подмирио 109 ф. 83 нч., то се на подмирење још преосталих 56 ф. 83 нч. осуђују још преостала у животу тројица бивших м. школ. одбора. — Наређено је, да се подела учитељских снага по разредима у П. С. има извршити у смислу решења овог одбора од 7. јула 1894. бр. Ш. О. 137. и од 22 дец. 1894. бр. Ш. О. 266. — Извештај овоодборског изасланика г. С. Ж. о спроведеној истрази против Ж. Г. учитеља у ДС-И., падат је заједно са свима списима дисципл. комисији на предлог. — Учињено је пужно расположење, да се упражњено учит. место у Б. попуни. — Потврђен је избор учитељице у П. — Извештај црквено-школске општине у Б. о стању тамошње школе, узет је на знање. — Умољене се високосл. Школ. Савет ради надјејствовања примоћи истој општини у сврху издржавања школе. — Поделен је тромесечни опуст у сврху лечења С. И учитељу у Д. — Потврђен је избор учитеља у Н. С. — Потврда пак избора учитеља у Ст. Ш. остављена је in suspenso, док се истрагом не изваде некоје околности, које су против истог избора овамо пријављене. — Изаслана је комисија у П. да извади у каквом се стању налази школ. зграда, која је пре две године подигнута. — Узет је на знање извештај бележников о предмет. расположењу, да се упражњена учитељска места у С. попуне. — Потврђен је избор школ. управитеља у Д.С.И. — Изаслата је комисија у Б. да извади право стање ствари у погледу плате, која је са тамошњим учит. местом скопчана. — Наређена је истрага против К. Ј. учитеља у Ст. П. — Молба К. М. учитеља у С. ради наређења извиђаја тамошњих школ. неприлика — узета је за беспредметну, пошто исти учитељ одлази одатле. — Продужен је Д. М. забавишту у С. Ф. рок за полагање стручног испита. — Извештај м. школ. одбора о поступању му у погледу зајма школ. дворане за своју салашку школу узет је на знање. — Спроведење се висл. Школ. Савету прижби истог одбора против овостр. одлуке од 2. (14.) окт. 1895. бр. Ш. О. 216. — Дозвољено је црк. општини у Ст. Б. да тамошња читаоница у школ. згради остане, пошто во изјави учит. збора настави ни у колико не смета. — Потврђен је избор једног члана м. школ. одбора и избор школ. управитеља у Г.; напротив молба исте општине у погледу помоћника за мађ. језик тамошњем учитељу одбијена је — Извештај м. школ. одбора у С. о набору свога председника узет је на знање. — Протест неколицине мохолских становника против

постављања дању галаших учитеља — падат је м. школ. одбору на пајасњење. — Узет је на знање извештај м. школ. одбора у П. С. о избору свога председника; тужба пак Ј. В. и другова против тамошњег учитеља М. А. сматрана је као беспредметна, пошто је пајвећи крпвице истог учитеља већ у току. — Наређено је м. школ. одбору у Т. да одмах распише стечај на новоустановљено тамошње учитељско место. — Замепица у том учитеља Ј. П. упућена је да у смислу наредбе овог одбора прима у повцу накпаду за земљу. — Одбијена је молба Ђ. М. и Т. С. учитеља у П. С. у погледу узапћене плате тамошње пок. учитељице К. П. — Осим тога су узети на знање ваше извештаји м. школ. одбора о пофторним школама и решени још пекоји предмети од мање важности.

(**Срби и грађански брак**). У 146 бр. „Бранпка“ читамо ону белешку: Пишу нам из *Старог Бечеја* ово: „Многи се бојали, да ће се наш свет отпадити од свеје свете цркве, кад наступи грађански брак Код других народности та је бојазан можда и оправдана, али ми Срби, хвала Богу, не треба да се тога бојимо, јер паш народ је дубоко уверен, о томе, да му је његова света вера православна спас, па се и придржава непоколебимо њених прописа. Тако нам могу јавити радосну вест, да у нашем месту, које има свега 17.000 становника, од којих је само 6000 Срба, за прва два месеца грађанског брака беше између 64 брачна пара *40 парова Српскпх*, а на остале вероисповести отпада 24. Од српских брачних парова *још се нпје једап* није задовољно само са грађанским браком, него су исти брачни парови накнадно примили и црквени благослов То је заиста врло лепа појава, која и нас само веселити може у оним тешким данима по наш народ“.

(**Безразложна и детињска приговарања.**) Неки наши листови учинише ових дана „Срп. Сиону“ тужпа приговора, а сви скупа показаше да им није до истине и ибиље, као што је познатом новосадском радикалском листу до задовољавања својих личних ћефова и гадних мапијација. Замерише, е није помен блаженопочившем епископу *Нектарију* учињен на првом месту листа. Једном ће би право ни што је тај помен био само од 32 реда. На све то прпписане пекој тенденцији. Другом опет није право што белешка о седницама св. архијерејског Синода није увртена пред званичним делом. Други опет видно пропаст света у штампарској погрешци на челу 48 бр. „Сиона;“ а није му право ни што се проваљења и рукополагања саопштавају у званичном делу нашег листа, и чега све ту нема.

Помен блаженопочившем епископу *Нектарију* учињен је на првом месту *незваничног дела*. А што пред незванични део долази *увек званични део*, и што се вест о смрти на којег покојника не саопштава *никад* у званичном делу, томе је узрок не тенденција, каква се хтела накосно подметнути нашем листу, него уобичајени пропис и ред свију званичних листова, који је пропис и ред увек одржаван и у „Срп. Сиону,“ а који у ниједном до сад случају није био нарушен. Званични део није могао бити отклоњен на 47 бр. „Сиона“ јер се благовремено нпмало саопштити именовање патријарашког мандатара за прпчку дијецезу. Дакле, ни односни некролог као део незваничног дела није могао доћи пред званичан део.

У осталом, пијетет, поштовање и захвалност према људима не доказује се само некролозима и над гробом, него је ваше томе прилике да се учини за живота им Колико истине има у пијетету некролога неких листова, најбоље доказују поступци истих листова према блаженопоч. епископу Нектарију за живота му. Или је писање њихово о живом епископу Нектарију било лаж, или је лаж — некролог?

Нека нам господа, која живе епископе свакојаким погрдама и пазивима делектују — као што је случај баш и са блаженопочившим бпвао — одговоре на то питање, пак ће ствар бити брзо на чисто изведена о томе: ко се достојније одужио и за живота и по смрти блаженопочившем епископа *Нектарију*, чијој сени мора бити одратно, да му ппе после смрти злате баш они, који су га за живота безобзирно, шпадроперски — калали.

Нама је сасвим право, да извесна господа макар и над гробовима признају неправде и заблуде своје.

На остала приговарања не ћемо одговарати, јер је њихова алуградост, малицпја и детињарија очигледна сваком паметном и солидном човеку. —

(**Слика „Своба Срба“**). Који уметник наш *Паја Јовановић* израђује већ увелико поверену му израду слике „Своба Срба“ под патријархом Чарнојевићем. Као што дознајемо уметник је уступио загребачком трговцу г. Петру Николићу право умножавања те слике на 50 година. Слика ће се умножити у једном од првих завода под надзором самог уметника јој. А но свој прилици да ће се моћи набавити до године у јесен.

(**† Јереј Георгије Месаровић**) умировљени парох у Сурчину (код Земуна) преселио се у вечност после дужег боловања. Сарањен је 11. (23.) о. м. уз велико саучешће сурчинског становништва и околног свештенства. Са покојником опростио се у надгробном говору парох сурчински г. Јефтимије Матић.

Вечан му покој!

(† **Јереј Јован Апостоловић**) бивши парох у Рачи-Босут, а у последње доба администратор парохије у Сибачу, преселио се у вечност. Вечан му покој и лаака му земља! За привременог администратора сибачке парохије постављен је шишатовачки јеромонах *Јустин Којић*.

(**Ослобађање манастира у Србији од државних пореза.**) Као што јавља „Мир,“ поднели су протојереји и свештеници народни посланици народној скупштини Србије предлог, да се манастири тамошњи ослободе од свију пореза.

(**Српска књижевна задруга**). Упозоравамо браћу свештенике и наше пријате оштине на проглас српске књижевне задруге, саопштен данас и у нашем листу. Црквене оштине треба да се упишу за чланове оснивачке већ и за то, што би надаљима Задругиним — крај осталих књига — могли подићи лепу и корисну, добро дошлу и свештенику и осталим члановима њеним — библиотеку. А свештенику нашем, мислимо, да није потребе напоминати и дужност потпомоћи српску књижевну Задругу, и корист од њезиних издања.

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

Својим задругарима, претплатницима и пријатељима. После потпуно извршене експедиције трећега кола књига Српске Књижевне Задруге и после одржане друге редовне скупштине, која је имала сведрано да процени сав досадашњи рад Задругин, Управа се Задругина опет сматра срећном, што и по четврти пут може упутити свој позив на сав српски народ и познати на упис на четврто коло књига. Јер одавно да досадашња три кола и признање, које је и на другој скупштини дато Задругину раду, креши Управу у уверењу, да ће се српски народ и у овој прилици показати велики пријатељ овакога књижевнога покрета, те сматра у овој прилици излишном сваку даљу реч о корисности Српске Књижевне Задруге.

И иако Управа, што због чекања, да се сврши и задругарима преда треће коло, што због жеље, да чује о свом досадашњем раду и суд редовне скупштине, тек данас излази пред сав српски народ с позивом за упис на IV. коло, ипак је она већ водила велику бригу о том новом колу. Од књига, које ће изићи у овоме колу, досада су готове већ три, и ради се живо и на осталим књигама. Тако је опредана нада Управина, да ће бити у стању, да задругарима преда све књиге, у сто и неколико табака, у самоме почетку 1896. године. Према томе Управа моли све задругаре, претплатнике и пријатеље Српске Књижевне Задруге, да свој улог за IV коло књига положе што пре, а најдаље до **31. јануара 1896. године**, докле овим позивом одређује рок уплати.

Уложи су остали и даље исти, који су били и до сада: **добротворски**, који се дају једном за сваграда, *150 динара или круна*; **оснивачки**, који се по изјави правила уплаћују само 20 година *10 динара или круна*; **улагачки**, који се могу полагати докле год се жели добивати књиге, *6 динара или круна*.

Овом приликом управа мора обратити пажњу свих задругара, претплатника и пријатеља Српске Књижевне Задруге на две изјаве, учињене у Правилима на II редовној скупштини.

Члану 8 додат је стан, који прописује да *правна лица, као што су школе, општине, друштва и т. д. могу бити од сада само оснивачи*, пошто је несумњиво право, да она, која својим једним примерком чине услуге многим читаоцима, јаче и помаже Задругу, чија су издања сразмерно незнатне цене и по том већем улогу. Ову изјаву неће изволе имати на уму представници свих правних тела, па нека по њој од сада и шаљу улоге.

Чл. 9. по изјави *ослобађа све оне оснивач, који 20 година непрекидно уредно положу свој годишњи улог, дужега улагања, и признаје их даље као добротворе*. Ова ће изјава неминовно наићи на леп одзив, пошто је изјавила из жеље самих задругара, и пошто ће омогућити многог искреног пријатеља добре књиге, да и с постепеним улогом постане добротвором овога друштва.

Пошто се према овој изјави овим правом могу користити само они задругари-оснивачи, који не пропусте ни једне године на време дати свога улога, који се накнадно неће моћи примити као улог већ само као приход од продатих књига, Управа обраћа пажњу свима таким пријатељима Задругиних, да никако не пропусте положити својих улога до одређеног рока.

На послетку Управа сматра за дужност, ради чланова, који би ове године први пут приступили Задрузи, ставити до знања, да им може дати и својих ранијих кола по десет динара, и да и њих могу набавити преко друштвених повереника.

Позивајући даље овим све задругаре, претплатнике и пријатеље Српске Књижевне Задруге на уплату за IV коло, Управа их моли да се сви пожуре, на што ће њене улоге предаду најближим им повереницима, који ће по осведоченој својој љубави и даље радо тачно вршити овај тешки али племенити задатак.

Београд, 1. новембра 1895.

Управа
Српске Књижевне Задруге.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Лекције из пастирског богословља. *Написао Архимандрит Борис*, ректор петроградске духовне академије, *превео с француског Вас. Н. Јовановић* свештеник и професор. Сиеска друга. Београд. 1895. Цена 0·50 динара. Садржина: Опште духовне особине

које треба да има пастир цркве; Читање Св. Писма и религиско размишљање пастирево; Пастирова молитва у самоћи; Пастирово лично умно образовање; Пастирово лично морално васпитање: а) Стварање навика за добар рад; б) Васпитање начела одређена; в) Васпитање јачине карактера; г) Васпитање ведрога, чилога расположења духа; д) Васпитање особина благоразумности и стрпљења; ђ) Васпитање срдачне љубкости и доброте.

Живот и рад св. апостола Павла. Црквено историјска расправа. По разним изворима народно *Мих. Л. Јанковић* богослов Београд. Петра К. Тапасковића 1895. Стр. 68. Цена 80 пара динар.

Невин-осуђен. Приповетка из живота српског народа у Баранљини. (Барања). Написао *М. Ђ. Чосић* срп. нар. учитељ. Издање писчево. Добити се може код писца. Цена 50 новч. или 1 динар. Стр. 112

Изашао је 24 број

БРАНКОВА КОЛА

са овим садржајем:

Туго-ме! Песма Драгутина Ј. Илића. *Жарали.* Песма Милете Јакшића. *Једина нада.* Цртица из Херцеговине од Свет Ђоровића. *Бдење.* Песма Никоде Весина. *Пожар у Москви.* Историјски роман Григорија Данилевскога. *Прољетни сан.* Исландска приповетка Gestur Pálssona. *Неколико дана по Србији 1850.* Путне белешке † Мине Карапићеве. Приповедно Чеда Мијатовић. *Уметност. Изложба вајарских радова Ђоке Јовановића у Новом Саду.* Од Тих. О. *Књижевник. Књижевне белешке Белешке из науке. Мешавина.*

Молимо растуриваче наших календара за г. 1895. да нам новац у року од 14 дана пошљу. У противном случају принуђени ћемо бити односне свете утужити.

Српска Манастирска Штампарија.

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Уредништву овога листа стигли су и ови прилози *„фонду св. Саве“*.

Бр. 32. *Скупно учитељ. Поповић у Сентомашу.* Приложише по 1 фор. 20 новч.: Скупљач. — По 1 ф.: Шандор Јанковић, Сима Шпјачић, Милош Продановић, Нестор и Коста Дињашки (заједнички), Милутин Весилић, Исидора Дунђерска, Теодор Хаџић, Цвета Гавански, Ангелина Дунђерски, Лазар Манојловић Брата, Г. Д. Кађански, Милош Рунић, Новак С. Голупски, Паја Белић, Никола Лазић, Милош Дињашки, Јока Лекић, Нестор Белић млађи. По 60 н. Јока Срећанов По 50 новч.: Ђура Шпјачић Лепенски, Арсен Ђопић, Михајло Дињашки. По 30 новч.: Лука Зурковић. По 20 новч.: Младен Јокић, Шандор Шпјачић Лепенски. — Свега 22 ф. — н.

Из бр. 44. „Срп. Сиона“ — 628 ф. 33 н.

Свега 650 ф. 33 н.

Новци су предани управи срп. нар. црк. фондова.

ПРИХОД ОД БЕСЕДЕ

приређене на Митров дан 1895. у Ср. Карловцима у корист спомењика митрополита Стратимировића, Димитрија Анастасијевића Сабоца и осталих добротвора гимназије карловачке.

(Наставак)

У ту сврху приложише:

По 8 фор г. др. Владимир Николић из Зехуна.

По 5 фор. г. г. Васа Пауковић, Пера Веселиновић, Софија Чакић, Терезија Петровић (Сента), Ханг, Иван Мајширевић, Милева Гојковић, Александар Деспотовић, архимандрит Шевић, Јован Јозић, Ђура Бањанин, др. Медаковић, Малутин Јакшић, Сава Орловић игуман, Др. А. Ђурић (Ст. Пазова), Иларион Зеремски, манастир Привина Глава, А. Најевић (Н. Сад), Ана М. Димитријевић (Н. Сад), Љубица Димовић (Н. Сад) архимандрит Анатолије Јанковић, адвокат Радовановић (Н. Сад), др. И. Вучетић, др. Ј. Грујић, Матица Српска, I срп. сентомашка Задруга, др. Т. Недељковић (Земун), др. Петар Марковић (Земун), румска штедионица.

По 10 динара г. др. Станислав Новаковић.

По 4 фор. г. г. Жарко Ђукић (Шид), Милан Протић, Лучић, Протић, прота Вучковић, Петар Лазић, ђа Антоновић (Ст. Молдава), Српска манастирска штампарија.

По 3 фор. г. г. Илија Павловић, Павле Хајдер, Јован Вајда, Бранко Петровић, прота Јеремић, Живановић, Драгиња Ђукић, директор Лазић, Светозар Јанковић, ђа Поповићка, архиђакон Бранковић, Марко Поповић, Марко Матић, спиђел Лукијан Богдановић, Јаковљевић, ђа Вучковић из Београда, Пера Јовановић, др. В. Максимовић, Лаза Обреновић, Бајић, парох Јанковић. Н. Н., Јовановић (Крушедо), Јуј Станкић парох (Тарош), игуман Јорговић (Војловица). Петар Р. Јовановић (Д. Тузла), Милева Топчарски (Београд), прота Ђирић (Н. Сад), Шандор Јанковић (Сентомаш), Неда Николић (Земун), др. Гига Авакумовић (Земун). Светозар Остојановић.

По 2 фор. 50 новч. г. Велко Кађански ст. (Сентомаш).

(Свршиће се).

Умољавају се претплатници и растуривачи „Срп. учит. календара“ *да би изволели једном отпочети слати новац* власништву у Пакрацу или Српској Манастирској Штампарији у Ср. Карловце. Крајње је време да се ислате трошкови око издавања *прве срп. учит. календара.*

Срп. учит. календар је штампан само у 2000 комада, а са ценом од 50 новч. Но како је слаба продаја, а да се трошкови подмире, то се обара цена на 35 новч. (за пошту 5 новч.), за коју цену може и сај проманинја учитељ (ица) свој учитељски календар набавити. *У Пакрацу* (Славонија), децембра 1895. Власништво

„Срп. учит. календара“.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 218 2—3

По што је овдашњи учитељ у пензију ступио то се овим расписује стечај на упражњено нам учитељско место.

Плата је учитељу у готовом новцу 400 фор. и 4 лапца оране земље, на коју учитељ и порез плаћа, слободан угодан стан, и огрева колико потребује.

Изабраном учитељу у дужност спада са четри разреда обучавати децу, и у свима школ. уредбом прописане предмете, предавати и у цркви појати; децу у појању обучавати и перо у седници водити.

Рок стечаја траје до 30. децембра 1895.

Молитељи имају своје сведоџбе потписаном школ. одбору послати.

Из седнице школ. одбора у срп. Чеснју 2 децембра 1895. држан.

А. Љ. Коњевић
учитељ. приврж. пароха.

Влада Попов
председник.

СТЕЧАЈ. 216 2—3

У штипендијској закладе Дра Ђорђа Пантелића расписује се стечај на два стипендијска места, с роком до 3./15 јануара 1896., штипендија исте закладе за сваког питомца изнози годишње 210 фор. а. вр. коју штипендију у 10 месечни оброци унапред прима.

Компетенти могу на ову штипендију бити Срби православне вере из Аустро Угарске из више гимназије и реалке као и слушаоци на универзитету.

Рођаци покојног фундатора Дра Ђ. Пантелића са једнаком класификацијом имају првенство.

Компетенти ваља уз молбеницу да поднесу 1.) крштено писмо 2.) лекарску сведоџбу о здрављу и накалмљеним богињама 3.) школске сведоџбе од последња два школска стечаја и 4.) сведоџбу сиромаштва, у којој треба да је назначено и то колико деце имају родитељи моловчеви.

По правилима исте штипендијске закладе, питомац исте несме имати осим те никакву другу штипендију, а осим тога мора се сваки ома по изборе обвезати, да ће се у свему владати по правилима за исту стипендијску закладу, која му се одма по изборе доставља.

Из седнице прквеног одбора држане.

У Земуну, 26. новембра (8. децембра) 1895.

Перовођа:
Тоша Марковић.

Председник:
Пет. Петровић.

СТЕЧАЈ. 219 2—3

Услед оставке г. Петра Коњовића учитеља, који је на комуналној школи у Омолици наименован, овим се стечај расписује. Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. четири лапаца оране земље, сва коју учитељ сам порез плаћа, четири хвата тврдих дрва, 30 фор. а. вр. у име школ. послуге, 5 фор. у име паушала, слободан стан са баштом у пространу од 200 □ хвати. Од погреба где буде позван добија за велики 1 ф. за мали 50 новч.

Учитељу спадаће у дужност, осим предавања по школ. наредби од год. 1872. опредељених наука, у цркви појати и свагда десну певницу држати, децу у пјењу обучавати, повторну школу држати и при одборским седницама место перовође бесплатно заступати.

Молитељи имају добро инструисране молбенице са нужним сведоџбама снабдевене на подписаног послати и доказати, да су редовно приправничке науке у Сомбору свршили и из мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 31. децембра 1895. г.

Из одборске седнице држане у Срп Неузини 28. новембра 1895. г.

Јован Петанек.
парох. школски управитељ.

Бр. ЕК. 283. ех 1895. 216 3—3

ЕДИКТ.

Позивље се Марија Теслића, жена Симе Теслића, жена Симе Теслића, к. бр. 42. из Острвице, политичке општине Осик, котара госпићког, жупаније личко-крбавске, да се у року од шест мјесеци, рачунајући од првог штампања овога Едикта у новинама, потписаној Епархијској Конзисторији, било главом, било писмом, пријави, — јер иначе ће се бракоразводна парница, коју је против ње законити јој супруг Симо подигао, и без ње наставити.

Из сједнице Епархијске Конзисторије држане у Плашком, 16. (28.) новембра 1895.

Епархијска Конзисторија горњо-карловачка.

Ад К 1477/883. ех 1895. 226 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *протојерејског-намесника у Н. Саду* са годишњом платом од 550 ф., која се из благајнице срп. правосл. црквене општине новосадске месечно у напред прима, и са уживањем половне штоле за оне дужности, које сам канелан обави — овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје добро инструисане молбенице до 20. јануара (1. фебруара) 1896. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Н. Саду 27. нов. (9. дец.) 1895 држане.

Епарх. конзисторија бачк...

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Год. V. Број 52.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 24. децембра 1895.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА.

ГЕОРГИЈЕ

по божјој милости и вољи народа српског, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Његовог Ц. и Ап. Краљ. Величанства ФРАНЦА ЈОСИФА ПРВОГ, прави тајни саветник, преизредних ордена: ц. и кр. гвоздене круне првог степена ноћаљер, краљ. српског св. Саве првога степена, као и књажества црногорског Даниловa првога реда великокрстник и т. д. и т. д. и т. д.

ПРЕЧАСТНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБА РЕДА, И ПОБОЖНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СРПСКОМ НАРОДУ БОГОХРАНИМЕ АРХИДИЈЕЦЕЗЕ КАРЛОВАЧКЕ, ПРЕЉУБЕЗНОЈ ПАСТВИ СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ, ШАЉЕ УСРДНИ ПОЗДРАВ И ПАТРИЈАРШКИ БЛАГОСЛОВ.

„Днес Бога на земље нема, и человѣкъ на небеса взыде; днесь кѣдимь есть плотію естествомь неподобный, человѣчьихъ ради.“ —

Са неизмерном радошћу, са светим одушевљењем, богољубезна чеда моја духовна, поје наша св. православна црква, да се на данашњи дан сединило небо са земљом, да је Син божији, који с' Богом оцем, од вечности пребива и сву васиљону обима, сишао с' неба на земљу и да се јавио у времену и простору; напротив да је човек, грешно створење божије, ушао се на небо, где му је одређена вечна отаџбина. Ово дивно, спасоносно дело благога промисла божијега сједињава данас и радост

православнога рода Хришћанскога са радошћу благих небесних створења божијих. — Земаљски родови радују се срећи својој, спасавајући благодати божијој, а безтелесни небесни духови, анђели хранитељи наши, радују се, што се благоволио Син божији оваплотити за пропали род човечији и увести га у рајско насеље, које је ради човека благи Бог и приправио.

Рођење Христово највећа је радост за све векове, за све богоугодне душе. Власт демона, божијег и човечијег врага, пропала је, расула се и осујетила, а немоћни човек, који је грехом природу своју повредио, подигао се више земље, више онога блаженога стања, за које је првобитно створен био. После падења векујући у греховној невољи, не налазећи одзива ни олакшања у природи и моћи духа свога, немогући ни самим богоданим законом наћи пут савремене среће и блаженства, очекивао је Спаситеља свога са живом жељом немоћног здосретног страдалца. И када је по неиспитаном божијем савету одређено време приспело, узео је Син божији на себе облик понижења, оставивши величанство Творца, и покорио је смртним телом земаљског Адама своју божанствену природу, поставши савременим човеком, да у оном облику пресветом крвљу својом дарује нам спасење, у ком нам је облику праотац Адам смрт задао. —

Рођење Христово радостан је празник Хришћанства особито наше православне цркве. Са знацима божанственог појава, са радошћу неба и земље дошавши међу грешан свет, отворио је Спаситељ срца људска и приступна учинио сваком умилењу, свакој утехи и сваком поуздању.

Рођење Христово показало је, да је обећање божије грешним праоцима нашим дано о спасењу нашем истинито, да су пророчања богодухновених мужева нелажна, да се је започело дело избављења нашег од духа нечастивога, да су раскинути окови ропства адовог. Мислећи на околности рођења Христова, на скромност, смиреност и понижење, ком се Спаситељ света, за љубав страдајућег човечанства, подвргао, дивимо се свесилном Богу, како је прекомерну милост указао човеку, какву је благодат излио на немоћно дело руку својих, како је непојмљивим понижењем својим узвисио човека, и место изгубљеног сретног стања на земљи, даровао му блаженство у другом савршенијем животу; и поред удивљења тога осећамо у срцу захвалност према превечноме Сину божијем, што се ради грешна човека јавио на земљи, са људима поживио и за њи се жртвовао. Понижење Исусово, коме се сам својевољно подвргао, служи човеку за образац скромности и смирености, и кадро је у срцу његовом угушити клицу гордости и надутости, која је нечастивог духа и одбацила од славе и милости божије. Не само да нас је драгоценом крвљу својом изкупио од клетве, и науком својом окренуо на пут који води у живот вечни, него нам је Спаситељ и примером светога живота, смирености и скромности, показао, како можемо на овоме свету сносити слабости и немоћи, пакости и увреде ближних наших, како можемо спасоносно заповеди божије испуњавати, и још на овоме свету стећи мир и задовољство; како можемо и друге душе, које с нама у тешњој вези стоје, у сваком похвалном предузећу потпомагати.

Знате богољубазни моји, да нам је Син божији, Спаситељ наш, отворио двери рајске; а треба и то да знате, да у блаженом животу нема приступа тко на себи носи млазеве греха и нечистоте; зато је потребно свакоме Хришћанину, да се постара частно провести кратки овај век на лицу земље. — Тко је у овом животу добродетелан, тко стрпљиво подноси незгоде живота, недостатке, беде, гоњења и зла друга, а веран остане Богу, — тај ће по увераваљу многољубљеног ученика Спаситељевог добити *„венац живота“* (Апокал. II. 10.). То је задатак сваког правога Хришћанина, то вала да му је главна брига и тежња, како ће се успешно борити са обманљивим светом и грехом, а да не сустане, да не заблуди на путу живота. — Многе су препоне, многе замке хришћанској врлини поло-

жене, али крепка воља, чистно срце, утврђено у науци хришћанској, може те препоне избећи и савладати. Имајући у памети закон божији, мислећи на живот Христа Спасителя и његових Апостола, хришћанских мученика и других праведника, задржаваће се Хришћанин на путу врлина, одвраћаће мисли своје од грешна дела и у сваком случају, где има што предузети, руководиће га страх божији, да би му дело могло бити чистно и поштено, достојно препорођенога, Христом искупленога човека. —

Истина, човек који нема пред очима своје опредељење, и не мисли на будући век, живи на земљи за себе и за своје потомке. Привезан за земљу и земаљске ствари, брине се за добра овога света, да их сам ужива и да их остави за наследство потомцима својима, а често заборавља на добра, која су вечита, која треба да понесе у други бољи свет. — Течевина земаљских добара често пропада, често се измиче из руку властника, често долази у наследиље незахвалних срдаца, ма да су она рођена крв њихова, а течевина вечних добара остаје у души човечијој, отвара рајска врата, руководи к' спасењу; нити пропада, нити се заборавља; — добра та остају уписана на небесима, и на страшноме суду, када их неумитни Судија промотри, развеселиће душе праведника, како се сада ни помислити не може.

Бог је узвисио човека над осталим животињама, дао му је светило ума, да може познати своје одношаје, да може познати свезу своју с' Богом и са осталим светом. Бог је људима откривењем својим показао пут, како могу на овоме свету спокојни и задовољни, а после смрти у вечноме животу блажени бити. — То је узвишена неоцењена наука, коју нам св. црква наша предаје, и коју ваља слушати и к' срцу примати. — Сва се та наука обрће око три главне врлине, које душу воде Богу, а те су: вера, нада и љубав. „**Безъ вѣры никоиможно оугодити Богѣ**“, — вели слово божије. — Тко без вере живи, тај блуди на овоме свету, као онај који без луче, без светиљке иде по пространој тами, по помрчини. Тога ни дела не могу бити уредна и достојна умног божијег створења. — Такав човек не може ни љубави к' добрим делима имати, као онај, који верујући у Бога и свагда мислећи на Њега, извршује заповеди Његове. Треба дакле богољубезни, да веру своју храните, како је од свете цркве примате, и да се не стидите и не бојите исповедати је свагда и на сваком месту. —

Непостидна вера утврђује у души Хришћанина известну наду, да ће га милост божија спасти и наградити вечитим блаженством. „**Совершенно̀ оуповайте на принесимоую вамъ благодать Ѿкровеніемъ І. Христовыхъ**“ — (I Петр. 1. 13): Као и вера треба да је и нада Хришћанска тврда и непоколебана. — Да се укрепи нада та у души хришћанској, дужност је Хришћанина молити се Богу, славећи га, благодарећи му и молећи му се за потребе своје. — Још је нужно следовати науци Исусовој о блаженствима. Ако је душа хришћанска плачна овога света ради грехова својих, треба да се нада утехи божијој; — ако је кротка, смерна, милостива, жељна правде; — ако је чиста срца, прогнана, треба да се нада награди у блаженом царству божијем. Тиме себе богатећи, стећиће вечно добро, другу врлину хришћанску. —

Осим вере и наде, јесте још трећа врлина хришћанска, која се простире до бесконачности и та је љубав. — Љубав нас је божија створила, љубав нас је искупила од клетве и смрти вечне, из љубави к' нама Христос се родио на земљи и свету крв своју пролио за нас. — Љубав нелицемерна к' Богу, треба да испуњава срца хришћанска. Она је истините вере у Бога и показује се у извршивању заповеди божијих. „**Не любимъ словомъ, ниже языкомъ, но дѣломъ и истиною**“ (I Јов. 3. 18.) Тако разјасњава љубав св. Ап. Јован. — Кад је љубав и милост божија створила човека из ништа и увела у овај свет, да достане среће и радости, треба да безгрешно пређе овај кратки век, како би био учесник будућег вечног блаженог живота. —

Кратак је живот овај, млога срећа на земљи носи само облик среће; млога је забава човечија отровна и смртоносна, али ипак и сам препорођени Спаситељевом науком просвећени човек, тешко без греха пролази кроз живот; јер тако природа људска праоцем Адамом потлачена и поремећена пријања за грех, тако је ум човечији заслепљен и заглушен, да се често, веома често заборавља, па се предаје безакоњу и проиграва неоцењену награду, коју му је одредио пре, него што је сунце овај свет обасјало. — Но поред свих ових тегоба и препона, треба да је Хришћанину главна брига овога света, како ће угодити Богу.

Света црква наша броји многе угоднике божије. И кад су могли они угодити Богу; кад се они у она ужасна времена мучени, крвљу обливени, искушавани од нечастивог, нису дали одвратити од извршивања заповеди божијих; кад су и сами незнабошци, који су се лишавали откривења божија, но гласу ума и савести своје поштовали живот, част и имање ближњих својих; — онда је богољубљена чеда моја духовна јасно, да није немогуће проводити век овај по вољи божијој, јасно је, да закон божији не садржи у себи налоге и забране, који су изван замашаја природе човечије. Тко свога века од дана до дана, од године до године пред истините вере и извесне наде показује нелицемерну љубав к' Богу чистим непорочним делима, тај украшава душу своју вечним благом, које ће о страшном Суду божијем, неоцењену цену наћи и получити.

Видисмо, богољубезни, да се љубав к' Богу изражава, извршивањем светих заповеди његових. Тко извршује заповеди божије, томе је мирна душа и на овом свету, а блажена ће бити у оном другом животу. Смрт и друго обновљено биће, неће никог мимоћи. Зато вас богољубезни моји, ради Бога, ради славе имена Његова и ради спасења вашега позивам и саветујем, да идете путем хришћанских врлина, а избегавате стазу греха и порока; препоручујем вам, да живите по закону божијем и црквеном; да се поред једнога истинитога Бога не клањате и не служите кумирима срца вашега, да се не уздате у себе и у слабомоћне ближње своје, у снагу духа и тела свога, у богатство, здравље и весеље, јер то пролази и пропада, као и све силе и чудеса овога света. Полазите свету цркву божију, једино безбедно уточиште на земљи, у којој ћете чути науку и утеху; јер где ћете боље умирити узколебану душу? У храму божијем видићете знамење свију дела божијих, особито спасења нашега. Ако сте сретни, ако живите у сили и власти, здрављу и весељу, ваља вам полазити цркву, да не постанете охоли, и поносити, да не заборавите Творца свога, који вам је дао власт и силу и сва добра; ако сте несретни, бедни, сиромашни, презрени, гоњени, треба да долазите у Храм божији, да се научите смирености и стрпљивости од Спаситеља, који се у пећини и јаслама родио, и на земљи сваку љуту невољу подносио; да се научите од мученика и исповедника сношењу зла свакојака. Ако сте на доброме путу, треба да идете у цркву, да се укрепите и утврдите још боље у богоугодном животу, и да вас зао дух не одвлачи од Бога. Ако сте у искушењу, ако свршете са пута блаженога, треба да се приближавате цркви Христовој, да се кајете за грешна дела, да свлачите са себе пороке и слабости, и облачите се у одећу правде и чистоте. — Богом даровану вам децу своју шаљите пријежно у школу на науке; после цркве школа је прво место, где се млади нараштај учи свакој науци, која га води Богу, која му ум просвећује, а срце питоми и облагорођава. — Поштујте старије своје, Бог је упутио старије да раде о добру подчињених млађих својих. Љубите и поштујте Његово Величанство краља свога, кога је промисао божији посадио на престо краљевски; љубите га и поштујте, као што га љубише и поштоваше и ваши оцеви и прадедови, који вреле крви своје не пожалише у време нужде и искушења за краља и за државу. То вам налаже Бог, то вам налаже здрава свест, то вам налаже част и поштење рода нашег, који се свагда одликовао савестним испуња-

ваљем тих дужности хришћанских. Будите послушни властима својима, јер су оне намењене на добро, поредак и мир ваш. Поштујте и љубите пастире духовне и учитеље своје, јер они лебде над душама вашима. Слушајте их, да им се мили дужности своје извршивати. —

Чувајте се сваког богомрзког дела, којим можете увредити част ближњих својих, којим можете оштетити имање њихово. — Одпао је онај човек од Бога и презрен је од поштеног света, који је кадар убојством, отимањем, крађом, палежом пакости ближњем учинити. — Не дајте, ни да вам се зле, нечисте мисли и жеље у срцу рађају, јер од зле мисли и жеље бива и дело зло. Пазите на кућевно поштење, мир и поредак; цео је народ сретан и напредан, ако вредноћа, ред и поштење у појединим кућама и породицама влада. Чувајте се раскошног живота и не умножавајте потребе своје без разумне цели, јер то одводи целе породице у оскудицу и сиромаштво. — Ваши су стари поред своје простоте, поред мање потреба а веће вредноће били у већем и бољем благостању, него многи њихови потомци, који умножише потребе своје а падоше у наручје нехатости и леноости. Чувајте имање своје, наслеђство ваших старих, да не прелази у друге туђинске руке. Бог даје људима имање, да њиме мудро управљају, да га употребљавају на своје и својих ближњих добро. Губитком имања пада у нужду, пада на терет другима и долази у искушење, да забрањеним путем потражи средства, којима би намирио преке потребе своје; тиме најпосле и цео народ малаксава и губи се. —

Ово су, богољубезна чеда моја духовна, савети и поуке, које се свакада понављати морају, јер се потреба такова свакада показује. Давајући вам са свесрдном готовости као Архипастир и духовни отац ваш те благе савете, поздрављам вам наступајуће велике празнике: Рођења Христова, Нове године, св. Богојављења и просветитеља српског светитеља Саве, са искреном жељом, да их сретно проведете, и у напредак друге још сретније дочекате; а уједно да се постарате збацити са душе своје све, што је порочно и богомрзко, на утврђивати у души истиниту веру православну, понос и славу прадедова својих, која вас је у светој свези с' Богом одржала; да се постарате обновити поуздање и наду на Бога и небесни живот; да се постарате љубав вашу синовљу према Оцу светова засведочити делима богоугодним; на ком благословеном путу да будете укрепљени благодатију и човекољубијем Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, коме буди част, слава и поклоњење са Оцем и Духом светим сада и вавек. Амин. —

У **Сремским Карловцима**, године 1895. од рођења Христова а Патријаршта Нашега шесте.

ГОРЕ ПОМЕНУТИ СМИРЕНИ ПАТРИЈАРХ

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ.

ПРВА БОЖИЋНА НОЋ.

Људи, који седе у тами видеше видело велико, и онима што седе по страни и у сену смртном, засветли видело.

Мат. глава IV. стих 16.

Христос се роди!

Било је то оне ноћи, када се први пут зачуо овај поздрав. Још четири такове, па ће се навршити пуних двадесет векова од тога доба, а нама се чини као да и сада гледамо ону прву ноћ, када над Давидовом пећином, у Витлејему, засветле звезда, која засену очи Римљанину, што са копљем и штитом чуваше приклоњене вратнице на југозападној страни Витлејема.

Блага децембарска ноћ разастрла је звездани шатор над равним крововима

витлејемских домова. У ово доба године, запарне ноћи, благословене Палестине, прохлађују свежи поветарци, који лепршају и блаже узврелу крв, као вечерња молитва, што се из срца побожна Јудеја, Јехови, узвија. На северној страни града, до самих Јерусалимских вратница, кроз које се до мало час тискао многобројни народ, пешице, на камилама и богатим тектеривањима, оперваженим златном тканином, стоји један дом са равним кровом. Кад су вечери благе и кад се у граду све утиша, често се виђа како по овоме крову лагано ходи нека тамна прилика, која вас више опомиње на човечију сен него ли на живи створ. Приближите ли се дому и боље загледате, пашће вам у очи увехло лице престареле жене, која наслоњена, левом руком, о раме робиње Мисирке, а десном, на дугу, више главе, пастирску палицу, полагано ступа ниским дивану, што је намештен уза сами наслон, који вири равнога крова оквири.

Тако је и ове вечери изашла на кров, да удахне свежа ваздуха, који се мешао са бујним мирисом Витлејемске вегетације. Мисирка јој поможе да се на диван спусти, па онда клече крај њезиних ногу и прихвати махалицу од паунова перја, што јој крај ногу лежаше.

— Погледај, девојко, шта се румени тамо на јерусалимској страни; зели оно пожар запаљених домова јерусалимских, или опрезни пастири ложе велике ватре, да одгоне лава, што се око торова прикрада?

„Не, пророчице Господња, није оно пожар јерусалимских домова, нити пастири ложе велике ватре, да лава заплаше, већ зажарено месечево лице сребри лиснате круне тамо над планином *Мар — Илије*.“

А сребрна светлост пуна месеца, који у томе часу заплива по небеспоме пространству, као камила у безкрајној пустињи, просу своју светлост по равним и опустелим крововима и на широку Витлејемску долину, кроз коју, као огромна змија, вијуга друм, што из Витлејема у Јерусалим води. Небесно кандило обасја стас и лице старе жене. По свему изгледаше, да је ова старица превалила у велике осамдесет година свога живота. Висок, мало погрбљени стас покривао је од половине главе дугачки покривач, који се до земље пуштао. Он је тамне боје и откан од меке вуне. Преко главе имала је пребачену мараму, са малом, белом чалмицом, која јој чело омотаваше. Марама се овлаш прикопчавала испод грла, те је тако оквирила лице, као восак жуто, које осенчаваху два снежно-бела увојка косе, што се као два ваздушаста прамичка, низ слепе очи спуштаху. Тога часа седела је старица мало заваљена на диванска узглавља, са рукама у крило спуштеним и очима полузатвореним, као у онога који у самоћи о нечем премишља. Њени дугуљасти образи, са пошироким а шиљким челом и подужим, мало повијеним, носем, који се надноси изнад малених и увелих усана, показују вам тип Јудејке. Да јој се од времена на време не мицаху усне, као да нешто себи шапуће, мислили би, да гледате, пред собом, уметничко дело каквог вајара, који је у овим, дубоко урезаним борама, што се између очију и носа јагодицама повлаче, и у глаткоме, као пергамент, челу извајао Аврамову Сару.

Тако се одмараше она, немичући за кратко време. У ноћној тишини чу се само одмерени бахат ногу и потмули звон штитова пешодинице Римљана, који као ноћна стража лагано корачаше кроз тесне и кривудаве улице Витлејемске. Од једном чу се одмерено куцање дрвене мајице, на вратницама њезина дома.

Погледај, девојко! то пеко куца. Иди и отвори, можда је одоцнели Јудеј, који није нашао станишта у граду.

„А ако је Римљанин?“

— Не, тако не куца рука дрскога Римљанина. Одмерено и тихо куцање казује руку Јудејчеву.

Куцање се још једном поновн и Мисирка сиђе с крова. Не потрају мало, а на уласку крова указа се, као сребро, седа глава једнога Равина. И његово престарело лице имало је све оне одлике типа, који се на лицу ове старице опрташаше. Дуга, са свим седа брада, спуштала се у ковртама до самога појаса, а испод обле капе, налик на затворену кругу, око које се омотавала бела чалма, слазила су између уха и слепих очију, два таласава бела

увојка, на се губила у снегу браде. Поред поздрва његова повијена носа биле су крајевима усана две дубоке бразде, које са благим готово праштајућим изразом тамних очију одаваху унутарњи бол пропаћене душе. Старац је био висок и доста прав за његове године, али му дрхћућим и несталан ход одаваше веома дубоку старост. На себи је имао белу ризу, која се од грла па до чланака спушташе, а која беше притегнута широким појасом. И по појасу и прсима биле су извезене четвртасте плочице, чија поља беху исписана Халдејским знацима Преко ове ризе имао је још огртач од суре, вунене, материје, без икаквога украса, што такође показиваше, да ово није Римљанин, који и у доба дубоке старости одлази у јавна купатила и на гозбе, накићен раскошном одором и под венцима мирисава цвећа.

На самоме улазу старац застаде мало, да одахне. У руци, која почиваше на рамену малога слушчета, а која од изнемогле старости као листак трептијаше, држао је пергаменат у трубу смотан.

„Мир, Господа, Бога Аврамова, Исакова и Јаковљева, нека је с тобом, о, Ано, кћери Фанулова!“

— Нека се и над тобом простире рука Јехове, Равине Симеуне! — проговори старица. А затим, показујући му место, покрај себе, додаде: — Твоја посета у ово доба, није без свога значаја. Некаква ме слутња захвата. У Јерусалиму је Ирод покушао да из храма наших отаца узме свето посуђе, и веле, да је тога ради довео из Цесарије још један легион војника. — Није ли тако, Равине?.

— Ана, Пророчица Господња, наследила је мудрост свога праоца, *Асира* — благо проговори Равин. — Али, о, свештенице Господња! Вечерас ме доведе теби са свим друго. Чудан осећај испуњава моју душу, као онога дана, када пре 20 година у храму Јеховину чух поруку Господњу, која гласаше: „И душа твоја неће се растати с телом својим, докле не угледаш и на своје руке не примиш Сина Мојега!“ — Од тога дана почех носити, смерно, тегобу живота својега. Али бреме живота, које беше претешко за плећа деведесето годишњега старца, мало по мало, поче уносити у мени тугу и сумор. Пуних 15 год. патила је моја душа, очекујући разрешења. И чуј ме, кћери Фануилова, смем ли ти исповедити, колико несаних ноћи, колико горких дана проживех, гледајући како племе Јудино и васцели Израиљ, трпи и уздише под канџама римскога орла, који му раздире срце и срамно се руга над њиме. Ја у истини почех роптати и желети смрти, па ипј се и зарадовах једном, када нас у пустињи Раба ел-Хали захвати.

— Опомињем се, Равн, то је било пре три године.

Тако је... Наш караван путовао је другом, који из Дамаска у Меку иде. Хтедох отићи у *Хеврон*, да се на гробовима праотаца, Аврама, Исака и Јакова, поклоним праху њихову, а за тим да обиђем и она јудејска племена што се око Кабе станиште. Пред нама и око нас свуда, ширила се песковита аравијска пустиња Раба ел-Хали, без и једнога стабла финикове палме или поме, која би уморне путнике хладом пудила. Око подне осетисмо како пустињски ваздух, који нас до тога часа силно паљаше, поче бивати све загушљивији и врелији, тако, да нам се чињаше, као да смо ушли у жижарену пећ. Камиле почеше осећати страховиту близину *Масуна*, а преплашени путници обзираху се на све стране упирући погледе, ведроме небу, на коме се не виђаше ни један облачак Потопи зноја пробише наше одеће, и ми смо сви изгледали као људи, који су тога часа ушли у воду па из ње изашли. Не потрајаше за дуго, а всђа каравана болно јаукну и руком показа на јужну страну. Имадосмо шта и видети! У некој страховитој хуци дизаше се на тој страни један облак, који као ватра севаше. Врели Масони, са потмулом риком, тискаше га пред собом и што их ближе нама посаху облак постајаше све тамнији док се најзад не прели у сиву гомилу, која се као оловна гора ваљаше по небу. Сунце утону у овај облак и нестаде га. Преплашене камиле попадаше доле, заривши главу у песак, а путници са очајничким плачем, јауком и проклетством, замотаваху се у своје плаштове, заклањаху се за грбине палих камила, само да се

сакрију од усијана песка, који нас, уз страховиту хуку масуна, засипаше, па нам као хиљаде усијаних игала пролажаше кроз одећу, пробијаше кожу и ватром Содоме нашу крв паљаше. Ваздух око мене испуни се тужним стењањем немоћних камила и запомагањем људи, који као смушени јаукаху. Једини ја, поуздане душе и весела ока, гледах у висине. Кроз густе вејавице усијана песка моје очи угледаше, како из облака слетеше огромне тичуре, са повијеним кљуновима и оштрим канџама, и почеше још живим камилама и људима очи кљувати; а одмах за тим на оловној планини, што се над нама валаше, угледах белу сенку онога истога весника, са огромним крилима, које се растираху од истока до запада, како кроз трубу смрти душе, риком масуна „Ово је самрт!“ кликнух, весело, прострех се по земљи и гласно узвикнух: Где, Бог Аврамов, Исаков и Јаковљев, Господ мој, смилова се на слугу својега у пустињи. Ено Анђела смрти, са пламеним мачем и трубом навесницом, где нас походи. Кола су му планина облака а коњи масуни пустињски! Нека је вечна слава Богу Праотаца! —

Кад то изустих умотах се у свој плашт, легох и сам поред камиле, и са наслађом у души, очекивах анђела смрти, да ме дотакне врхом пламена мача. Али он прелете изнад моје главе и пеликнувши ме. Сав караван засу је помамни песак, и где! од толико живих остадо смо у животу само ја и моја камила, па које, после пустињске буре, набаса човек, из племена *Бену — Амир*. те нас одведе дому своме.

— О, Рави! рече Ана — није ли то нова потврда слова Господња?! Караван није желео смрти и би завејан, а човек, који је у пустињи тражаше, оста у животу, да се изврши воља Јехове.

„Јест! — продужи Симон — али моје уши биле су већ отлухнуле од плача Израиљева, а моје срце поста пехар, у који се сливаху сузе изабрана народа. Ово се учини као корито генезаретског језера, па кад га препунише, поче се преливати на душу, као ватрена киша, паљећи је и растрзајући. Бол и туга биле су ми храна а сузе мога народа освећено пиће, којим залевах храну своју. И где, пита је сад? Пролазећи вечерас кроз многобројни народ, који се слегао из целе Јудеје, да се по Ћесаревој наредби попише, осетих неку чудновату жељу, која ме гоњаше да прођем и поред Давидове пећине, у којој пастири и стада затварају, а у коју се некада наш пар Давид склоњао и заноћио. Чудновато! Тегоба и бол, које већ 20 год. дан из дан појах, почеше бивати све блажије што се пећини ближих. А када се приближих сивим брежуљцима, међу којима се пећина налази, грању у мојој души, и нека слатка радост озари ме свега. Пред самом пећином угледах човека и жену како са магарета скидају свој путнички товар и у пећину сметају. Срце ми у грудма радосно заигра, као да у непознатима нађе весника среће, и ја их поздравих. Човеку беше име *Јосиф*, а жени му, *Марија*, обоје из племена Давида.

„Да си благословена, кћери Давидова!“ узвикнух, испуњен радошћу, гледајући је. Неко блаженство и спокојство завладаше мојом душом као да је рука Господња милује. Нема сумње, Бог ми шаље утеху.“

— И ако се радујем у срећи свога пријатеља, ја те ипак не разумем. Рави! — рече старица. — језик, којим нам Господ говори, често несхвађамо. Зашто да те баш испуне радошћу појаве оно двоје сиротних људи, који се у пусту пећину склањају?

„Незнам“, — одговори Симеон — „али чим се вратих од њих у уху ми почеше звонити речи Пророка: „И ти Витлејеме, земљо Јудина, ни по чему ниси најмања у држави Јудиној; јер ће из тебе изаћи човеђа, који ће пасти народ мој, Израиља!“ — О, кћери Фануилова! Неосећаш ли и ти чудно блаженство, како испуњава ову благу ноћ и како се слива у наше душе?

— Ох! — уздахну старица — изабрани народ дуго чека за царем својим Књига срама, којим Римљани засуше племе Јудејско, тако је пуна, да ће крв њихова бити врло мала, да спере све беде, које Израиљ у својој души уреза.

„Не, Пророчице, ја не мислим тако! Цар ће изаћи из утробе Израиља, али он неће бити цар Израиљу. Његово царство

дићи ће престо Свој у душама нашим и њега ће славити подједнако и *Рим* и *Синај* и *Сихем*, и све четири стране света, што их небески шатор покрива“

Још није ни довршио ову мисао, а силан блесак светлости обасја кров и околину, тако јако, да обоје старих, запањени изненадним блеском, поклопише шакама очи, а њихове слуге, које им у близини стајаху, преструвљени ничице земљи падоше.

„Звезда! Звезда!“ Захори се, у истоме часу, преплашени усклик Римскога стражара, који, као сумахнут, несмислено трчаше тамо и овамо, по пустој улици.

— *Мир вам!* — чу се на крову глас — Мир теби, Равине Симеуне, и теби, о, Ано, Пророчице Господња! Мир вам свима, и Христос се роди!

„Ко си ти, Господи!“ јекнуше обоје старих и падоше ничице пред светлом појавом. — „Светлост од Тебе осени нас и ми ништа не видимо.“

— Погледајте! Ја сам Гаврило! — рече им светла појава, те кад се заслепљени вид Симеона и Ане поврати, угледаше они у светломе спону, који с неба на кров паде, као од лаке плавичасте магличе извајану прилику, са необично лепим, девојачким лицем, обојена плавичастом бојом његова лица. На раменима је имао раширена, као и лице му, бело-плавичаста крила, која беху необично широко разастрта и губљаху се далеко у широкоме спону светлости. Место мача имао је у руци маслинову гранчицу, знамење Божанскога мира. Симеон познаде у њему оно исто привиђење, које, пре двадесет година, угледа у Храму, пред освећеним жртвеником, а за тим у песковитој пустињи, на обалима смрти.

„Јеси ли ти Спас“ — рече Симеон, „кога чекам одавна и који долази да прими душу моју у крило Праотаца наших?

— Не, — одговори му Гаврило — ја сам гласник Онога, који је дошао! *Христос* се роди!

„А где ћу видети Спасителя душа наших, и како ћу га познати?

У Јерусалиму, у храму Господњем, примићеш на своје руке детенце са два голуба, као што је писано: да се свако дете мушко које пајире отвори материцу, посвети Господу.

И нестаде

Још за дуго, после исчезнућа светле појаве, лежаху Симеон и Ана лицем у прашину. А кад се од прве забуне освестише, на крову небу више ничега. — Небо је треперило у благој светлости милијуна звезда, међу којима пловаше бледо месечево лице, тихо и замишљено, као седи Патријарх, међу ужеженим кандилима, у храму Господњу. Они напустише кров и сиђоше журно на улицу, кроз коју се тискале гомиле народа, које је ова необична светлост избудила. Тискајући се и сами, кроз ове гомиле, сретоше се са гомилицом пастира који, веселим лицем, кроз град журише.

„*Христос се роди! Христос се роди!*“ — клицаху весело старе душе на сусрет Пастирима.

— „*Васкрсну се роди!*“ — одговорише им весели Пастири. — Ми смо га први видели. У Давидовој пећини, положен у јаслама, лежи цар душа наших. — Христос се роди!

*

Таква беше прва ноћ Рождества, пре толико година. Новорођени Цар, који се заогрте порфиром Вечне Светлости, Спаситељ заблуделих душа наших, повиjен је први пут, у сиротињским јаслама. Онај, чија је палата Васелена, јавио се из скромне колебе, сиромашних Пастира. Онај, који владаВечношћу, дошао је на данашњи дан, да нас поучи и да нам каже: „*Благосиљајте оне, који вас куну, и молите се Богу за оне, који вас вређају.*“

Мир вам, свима, и *Христос се роди!*

Др. Ј. Н.

Разночтеніе въ скарединыхъ церковно-словѣнскихъ книгахъ.

У Дѣян. Апост. гл. 3. ст. 4. и 5. гласе: **коззрѣвъ же Петръ нань со Іωанномъ, рече: коззри на ны. Онъ же приѣжаше имъ, мнѣ нѣчто ѿ нихъ пріати.** Овако гласи у изданьима од год. 1864 и 1875. Ова два мјеста потпуно одговарају матици: Ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ, εἶπε, βλέψον εἰς ἡμᾶς. Ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. Истина да ова два новија издања (а тако ће бити и у најновијима издањима) одговарају потпуно матици, али ипак су старија издања правилнија по језику, а тијем тачнија и од саме матице. Тако у изданју од год. 1755 гласе та два мјеста овако: **коззрѣвъ же Петръ нань со Іωанномъ, рече: коззри на ны. Онъ же приѣжаше имъ, мнѣ нѣчто ѿ нею пріати.** У млађим изданьима стоји датив множине **имъ** као и у матици αὐτοῖς, генитив множине **ѿ нихъ** као и у матици παρ' αὐτοῦς, а у старијем изданју имамо датив двојине **имъ**, и генитив множине **ѿ нею**. Ми из реченице видимо јасно да је по својству црквенословенског језика боље двојина **имъ, нею** него множина **имъ, нихъ**, па и у самој матици боље би било да ти облици стоје у двојини. Овдје биљежимо да и Сарајевско изданье има свуда двојину као и старо изданье од год. 1755.

Ј. Ж.

НОВИ ПОДАЦИ АСИРОЛОГИЈЕ О СВЕТСКОМ ПОТОПУ.

Недавно је базелски професор Карло Шмит пустио у свет халену брошуру, у којој се наводе нови подаци, који потврђују дубоку старост и истинитост светског потопа, који је у библији описан.

Познато је, да је упоредо с библијским причањем о потопу, и код источних народа, од најстаријих времена, било слично предање о великом надолеску воде, која покри сву земљу. То се предање сачувало само у једног историчара халдејског жреца, Бероза, који живљаше за 300 год. пре рођ. Христова. Он је оставио иза себе врло драгоцену збирку легенада и предања, које је скупио или од савременика или из прејашњег времена. Веома је важно, што се у последњем случају Бероза користио, у погледу извора редким кроникама, које су биле у храму Бела.

У половици овога века, енглески путник Лејард, раскопавајући обале Еуфрата и Тигра, нашао је читаву библиотеку асирског цара Асурбанипала (око 650 год. пре Хр.) У библиотеци беше до 10.000 равних четвороуглих глинених плочица исписаних клинастим писменима. Најбоље плочице су одмах послали у Енглеску, у Британски музеј, и ту су постепено, благодарећи особито трудима Ђорђа Смита, тумачене. Показало се, да једна група плочица садржи, међу осталим, причање о великом потопу света, као што га прибележише асирски писци из врло старих прича.

У својој брошури Шмит овако износи садржај тога интересантног причања:

Сурипак, град на обали Еуфрата, постојаше већ одавно, кад богови намислише пустити на њега велику буру. У савету богова председаваше велики Еа заповедник неисказане мудрости, бог непрегледне бездане. Он рече Газис-Адри: „ти човече из Сурипака сагради лађу, спреми задоста хране у лађу и мети животиња од сваке врсте!“ Газис-Адра начини лађу, са шест одељака једно над другим, осмоли је изнутра и споља асфалтом и принесе жртву боговима. Затим напуни лађу златом и сребром, које имађаше, и животињама свих врста; уведе у њу сву своју и женину родбину и све животиње и унесе све ствари и покућство. Чудноват изглед сунца показа Газис-Адри приближаваље велике буре. Он уђе у лађу, затвори за собом врата и повери чуваље лађе крманошу Буџур-Биљу и са страхом очекиваше свануће идућег дана. Сутра дан једва се указа зора, кад се на небу појави мрачан облак. Разлегаху се загушљиви громови Раманови, силнога заповедника петрова, и ананучки духови бездне уздигоше своје факле. Раван силним вихором подиже песак до неба и претвори сваку светлост у непровидну таму. Воде су долазећи све рушиле и тако збуниле људе, да не виђе брат брата. Сами се богови поплашише од надолеска, који све прождире и одлетеше до највишег неба Богу Аиу. Богиња Истар, мати

човечанства, видећи шта се догађа у очајању стаде јаукати: „Опет је род људски,“ клицаше господарица богова. „претворен у прах зато што се показах немилом пред очима богова. Где су ми синови, што сам родила? Море је тако хладно спрам колбе као рибља крв“ Шест дана и ноћи, после тога, беснила је бура и ливење. Седмога дана бура престаде, талази се смирише. Море се умирило, оркан прошао, ливење се прекратило. Газис-Адра погледа на море и прозбори, али се сав род људски претворио у прах, и тамо где пре беше шума, сад се видела непрегледна равница воде. Газис-Адра отвори прозор. Светлост му обасја лице, а по њему теницјаху сузе. Он гледаше око себе и ништа не виде, осим непрегледног мора. После многодневног пловљења пристао лађа у земљу Ницир. Овде се заустави и не креташе се 7 дана. Седмог дана пусти Газис-Адра голуба. Голуб залети у наоколо и како не имађаше где стати, врати се. Исто тако се вратила и ласта, коју је пустио Газис-Адра. Газис-Адра пусти најпосле, гавраша; гавран опазивши, да вода опада, одлете и не врати се. Тада Газис-Адра изведе све из лађе, што беше у њој, принесе жртву четирма ветровима и изврши умилостивљење на врх горе.“

Неке црте овога причања, врло су налик на библијско причање о светском потопу. Смит, по особинама језика, преноси то причање у време халдејске монархије, тј. 1700 год. пре Хр. рођења, или још у раније време. Ако се та претпоставка Смитова и не може примити, због неталичности података, на којима се оснива, свакако морамо признати велику старину тог причања. А у таком случају служи као нова дивна потврда како о истинитости у библији описаног потопа, тако и о његовој дубокој старости.

С русского. **П. Весин.**

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(Божићни дар карловачкој сиротињи.) Његова Светост, преузв. г. *Патријарх Георгије* благоизволио је и ове године, по дојакошњем обичају, приподслати градском поглаварству карловачком 100 фор. да их о долажећих благ данима подели међу овдашњом сиротињом.

(Саборски Одбор) у својим седницама, које је држао од 11—15 децембра о. г. решио је и ове предмете: Стављен је у записник израз жалости за блаженоупокојењем епископом *Нектаријем Димитријевићем* као чланом овога одбора. — Подељена је прилошоћ из јерархијског фонда, од годишњих 200 ф. у допуну дотације пароха у Белом Брду и подигнута је прилошоћ од 300 на 400 фор. у допуну исте дотације у Солноку. — Услед министарског отписа којим од стране саборског одбора подељену прилошоћ пароху прилошких Ст. М. није одобрио, решено је поново представком обратити се на в. министарство ради одобрења. — Сентандрејска општина подноси захвалност Његовој Светости на подареној јој од саборског одбора прилошоћи из неприкосновеног фонда за справку шаторе јој цркве. — Трошкови за издавање богословских уџбених књига стављени су у прорачун г. 1896. у своти од 500 фор. — Стављена је у прорачун и свота од 100 фор. за г. 1896. за испитно повереништво за оспособљење катихета на средњим школама. — Одобрена су два кванквенала Јовану Ђурићу професору и прив. управитељу препарандије у Ваљевцу. — Досвачена је годишња потпора Димитрију Радојчићу, учитељу у Липови у своти од 60 фор. годишњих пошто је исти по своје 54 годишњем службовању неспособан постао а општина није у стању мировину му дати. — Досвачен је четврти кванквенал епарх. школског референту темишварском Димитрију Долги. — Досвачени су четврти кванквенали и М. Грбићу и П. Радуловићу професорима препарандије у Карловцу. — На молбу професора препарандије у Сомбору и у Карловцу ради повишење плата им, решено је исту молбу поднети с препоруком сабору. — Прилошоћ од 300 ф. годишњих, коју је уживао досадањи администратор протопрезвитерата пуковарског досвачена је садањем администратору протојереју И. П. — Досвачена је тако исто и прилошоћ администратору парохије у Гложани. — Досвачена једаред за сваша прилошоћ од 200 фор. администратору парохије у Ст. Градишки. — Уважена је оставка досадањег другог бележника саборског одбора протођакона *Евгенија Летића* и на његово место изабран је био Јован Мајински, но

поштo је исти још за време заседања саб. одбора своју молбу браојавно повукао, изабран је *Томо Павловић* ригорозант права из Панчева. — Наређен је поновни напићај у стварн прајане неких месећских становника, против месећског настојатеља Др. Емилијана Радића у погледу његове манипулације са манастирском шумом. — На министарски предлог, да се пустара „Цера“ у темишварској епархији, од механске општине, чијем подручју припада оцени и новоосновној општини Вадасерди прикључи, а услед најављења епархијског администраторног одбора темишварског, с обзиром на то што би исту пустару већи општински намет теретио, решено је — не пристати на министарски предлог и пустару „Церу“ и даље у подручју механске општине задржати. — Одобрен је уговор са подузимачем градње будимске епископске резиденције. — Дозвољен је безкаматни зајам манастиру Шишатовцу из његовог властитог капитала у сврху оправке тамошњих зграда у своти од 10 хиљада форината с тим, да тај зајам има за 20 година вратити, односно свој властити капитал попунити. — Дозвољено је зајмова у укупној своти од 70 хиљада форинта. — Одобрени су последњи интеркалярни рачуни епархије бачке за време с тим, да се приповедени наследству у епископској резиденцији тамошњој има сматрати као fundus instructus и уз инвентар чувати. — Одбијена је молба газдачке банке у Суботици, да јој се нека свота као улог на расположење стави. — Продужена је штипендија за Сербицкове закладе Д. Магњу на годину дана ради политичких строгих испита, но с тим, да ће му се иста исплатити кад допринесе доказ о положеном испиту. — Претресани су рачуни манастира Грегетега, Мале и Велике Ремете, Лепавине, Привине Главе. Крушедола, Накре и Ораховице, те су неки по предлогу надзорника срп. црк. нар. добара без замерке и исправке одобрени, но код неких су учињене примедбе и надати су на документовање и разјашњење. — Установљен је генерални прорачун за 1896. г. по коме је између осталога у име субвенције за карловачку гимназију 12.200 фор., а за новосадску гимназију 13.500 фор. предвиђено. Код ове последње гимназије тражена повишица субвенције није за сад мериторно установљена зато, што од патроната поднесени прорачун исте гимназије није обрађен био. За штипендије школских књига предвиђено је 1000 фор. Уједно је у прорачун стављена плата новоистемизованог четвртог писара у стајићичком звању, које ће се место пката у најкраћем року попунити. — Ради доизграђивања гимназијске зграде у Н. Саду преповручен је зајам у ту сврху из нар. црк. фондова на амортизацију. — Обољелом пароху ст. назовачком Стев. Шимићу одобрена је припомоћ од 200 ф. једаред за свагда из јерарх. фонда. — Издат је фискалу на мисење извештај дра Св. Димитријевића адвоката у Темишвару у погледу користи о добри Срба и Румуна у Моноштору. — Потврђено је решење архидијец. администр. одбора у погледу разрешења скупштине и одбора срп. прав. црк. општине у Иригу и уједно је наложено, да се у тој општини нова организација одмах спровести има. — Потврђено је решење архидијец. адм. одбора, којим је исти укинуто расположење црквеноскупштинске у Далу и наредно нов избор скупштинског председника, а Т. М. који је на тамошњег свештеника руку дигао, искључно од избора. — Потврђено је решење архидијец. адм. одбора у погледу разрешења новоизабране црк. скупштине у Карловцима, а уток исте општине одбијен је. — У питању избора вирилног заступника у политичној општини за закладу бар. Еуфемије Јовићке потврђено је решење администр. одбора бачког, по ком је исти одбор то право избора црк. скупштине ст. бечејској досудио, а црк. одбор са његовим захтевом одбио. — Услед уложеног приказа Николе Черевицког и другова из Пирота, који су администратвним одбором бачким на шестогодишњи губитак активног и пасивног права осуђени, јер су у своме поднеску претили, да ће пећи у Назарене, ако се тамошњи администратор парохије не уклони, преузвичо је саборски одбор исто решење у толико, у колико је само Тиру Каракашевића пиротског учитеља осудио на двогодишњи губитак активног и пасивног права, јер је испостављено, да је исти учитељ тај поднесак написао и људе наговорио, да га потпишу, а осталим окривљеницима је, но што су у своме признању изјавили, да се за своје дело кају, казна опроштена. — Одобрено је решење адм. одбора бачког, којим је молској црк. општини дозвољена куповина куће за парох. дом. — Услед уложеног утока против решења адм. одбора бачког, којим је ново спроведена организација црк. општине у Ст. Станару одобрена, враћени су списи истом адм. одбору на допуну. — Потврђено је решење админ. одбора темишварског, по ком је Влада Стојанов за члана црк. одбора у црк. општини батањској решеновам. — Исто тако одобрено је и решење истог адм. одбора, по којем је Андрија Невадов из Батање због грдње на конзисторијалну власт лишен губитак активног и пасивног права као и потпредседништва на шест година дана. Потврђено је решење адм. одбора темишварског, којим је Коста

Лазић администратор парохије у Соки осуђен на накнаду потрошеног црк. општинског новца тако, да му је ужавање парох. сесије одузето све дотле, док се на аренде те сесије новац не накнади. — Потврђено је решење адм одбора техничарског у погледу разрешене црк. скупштине аradске с тим, да се има нов избор у најкраћем року обавити. Примљен је призив Дра Свет. Димитријевића против решења адм. одбора техничарског у предмету пријаве му против црк. општине техничарско-градске због несавесног руковања општинским иметком и фундацијама, те је изаслано повереништво, да ствар изнади. — Установљен је списак чланова мировинског фонда, и наређено је, да се мировинска пристојба са 1. јануаром 1896. ника уплаћивати односно од плате одбијати; за професоре новосадске и карловачке гимназије пак одређено је, да се предходно управљују у чланове мировинског фонда, но имају се декрети о њиховој сталности накнадно поднети. — Чиновници саборског одбора проглашени су за стално и примљени такође за чланове мировинског фонда. — Епарх. школ. референт бачки и будимски Ст. В. Поповић стављен је у мир и одређена му је мировина на клирик. фонда у своти од 1200 ф — Исто тако одређена је мировина из клирик. фонда Герасима Петровићу као бившем професору богословије у своти од 1200 фор. по с тим ограничењем, да му се ниста мировина не може надавати донде, док не положи рачуне о интеркалару епископије будимске, а у колико би ма кад у какву нову службу постављен био, да му се надавање мировине стегне. — Манастиру Грабовцу одобрен је зајам ради оправке својих здања и инвестиција. Осим тога расправљана су многа мњења фискалска и фондовским принципима и ванпарохијским предметима.

(Извештај о раду епархијских власти епарх. вршачке.) 1. *Конзисторија* имала је своју седницу 8. (20-ог) децембра пре подне. Председавао је високопреч. г. мандатар, *Гаврило Жмајановић*. Од важнијих предмета референсани су и решавани ови: Референт извештава од којих су све телд, удружења и личности стигли изрази саучешћа приликом смрти високопреосвећеног блажене памети Епископа *Пантелије Димитријевића* те је решено, да исте се изразе саучешћа писмено захвалити. — Узета је на знање и публиковање ова висока одлука Св. Архијерејског Синода, донесена 22. септембра о. г. под бр. Ad M. 619, Сни. 37, којом је одређен одношај и односно старешинство између мирског и монашког свештенства ове Митрополије. — Узета је на знање и публиковање се подручном свештенству ова висока одлука Св. Архијерејског Синода донесена такође 22 септембра о. г. под бр. Ad M. 622/634 Сни. 43, а у ствари подношења свештеника тет овомитрополит. епархија, да би Св. архијер. Синод одредио за односне пријеме правилно одело свештенству ове Митрополије, као и да би одредио, колику косу да носи исто свештенство. — Узима се на знање извештај протопрезв. знања вршачкога, да је, на основу овдашње одлуке бр. 1040. I. 217 од о. г., је ромонах Партеније Стајић дана 12. (24-ог) новембра у администрацију парохије ферданске уведен. — Парохијска звања: вел.-средишко, јабучко, сефкеришко и борчанско, упућена су пајстрожије, да дотичним надлежним надсолгабировским звањима траже статистичке податке о кретању људства у својим парохијама у року од 24 сата поднети не пропусте. — Одбијен је филијал манастира Војловице, срп. православ. црквено-општина старчевачка са својом представком, да се истој уступе оних 90[1/28] лаиаца земље, коју, као што се у истој представци вели, манастир Војловица узима у име парохијских сесија, те да помоћу те земље и иногa звања свога подигне себи св. храм и дође до свога засебнога пароха, те да сачињава парохију самосталну и од манастира Војловице независну. На исту представку побудили су исту општину мотиви, који немају никакве историјске подлоге. Представци је приключен грунтовни извод од напијака старчевачке општине, на се наводи, да је манастиру Војловици од тога напијака дато 90[1/28] лаиаца „у име парохијских сесија, и да манастир ту земљу од памтивека уживa“. Међутим је у нетдашњој војној крајини напијак био од најкада, па све до год. 1850. својина војнога ерара, а год. 1850., на основу основаног закона војне крајине (Grenzgrundgesetz), који је издан најв. ц. к. патентом од 7. маја речене године, прешли су напијаци у својину дотичних политичких општина. Војени ерар давао је до год. 1850. од истих напијака, од случаја до случаја, појединим становницима парцеле за куће плацење, баште и т. д. У старчевачкој општини почео је војени ерар таково дељење напијака год. 1808., што се и из реченога грунтовнога извода са свим тачно види. Но манастир Војловица није досад до осторене земље ни самим тим дељењем. Јер када су у војној крајини увођење грунтовне књиге — а то је било пре год. 1800 —, и када је увођено фактично стање напијака, тада је на име „Statio Starcsova“ уписано 998[1/28] лаиаца, а на име „Wojlowitzer Kalugyer Klosztor“ 86[2/28] лаиаца. Приликом ревидовања напијачког поседа, год. 1828., проишло се, да манастиру Војловици припада још 4 лаица,

те то буде, ректификацијом у грунтовном записнику горњој својини додано; дакле снега 90[ост] лаптаја. Обзиром на те наведене појединости, као и са разлога, што манастир Војловица речену земљу већ јаче од 100 год. ужива, сачињава иста један део неоспорнога манастирскога имања, то се исто не може манастиру одузети, па ни у самом случају, ако би се у Старчеву установила самостална, од манастира Војловице независна парохија, за чим и сталовништво старчевачко, као што је у представци речено, тежи у првој линији због удаљености села од манастира, ма да то не чини јаче од 10 минута обичнога хода, и ма да иста удаљеност није побожним претцима села Старчева ни у вину од преко 100 година (од постанка Старчева), сметала, да усамљени манастир недељом и празником многобројно походе.

II. *Административни одбор* имао је своју седницу истога дана после подне. Председавао је високопреч. г. мандатар *Гаврило Змијановић*. Од важнијих предмета референсани су и решавани ови: Одобрава се јарковачкој црк. општини куп три лапца оране земље, до кога је дошла на јавној дражби по цену од 375 фор. — Узима се на знање извештај црк. општине великосрединске, да је поводом одлуке високосл. Саб. Одбора бр. 518 ex 1894. и овдашњега решења бр. 936. и 321., почела своме пароху плаћати у ниже стипарније 40 фор. годишње. — На основу извештаја протопрезв. звања прначкога, како у потпорањској црк. општини, која броји око 360 душа, постоји та аномалија, да су сви њени бирачи којих је сада 81 на броју чланови црк. скупштине, упућен је протопрезв. прначки, А. Стојадиновић, да из неколико лица постави у тој општини привр. заступство, чија ће дужност бити, да припреми све, што је нужно, да се ту што скорије устрпи правилна скупштина. — На пријаву јереја А. Тешковића, администр. парохије у Белобрешци, упућена је ista црк. општина, да му што пре нађа реститну плату. — Уважена је представка црк. општине панчевачке, коју је поднела поводом овдашњега налога §. 974. II. 280 од о. г., да, са обзиром на неке тешкоће, због којих не може већ од 1. јануара идуће год. увести рескриптуално наплаћивање свога пароч. свештенства — исти начин наплаћивања тек са првим јуном идуће год. увеле. — Дозвољено је истој црк. општини, да ради најнужнијих оправака на св. преображенском храму, која је архитекта Св. Ивачковић 1879. год. довршио, може расписати офертуалну дражбу са 5% пишманлука од предрачунске своте (6234 ф. 14 новч.), и ко посло добије, да има понудити још са 5% свој пишманлук од укупне предрачунске своте. Осим тога морање дотични јечмени две године за каквоћу материјала и израде, рачунајући од дана, када буде колаудација посла обављена. — Узето је на знање делање прве напредне скупштине исте цркве. општине од 19. новембра о. г. — На замолбу јереја Димитрија Дровка, пароха самошког, упућена је самошка црк. општина, да му реститујући бир од 274 фор. 72½ новч. што пре прикупи. — Упутиће се црк. општина у Калуђерову, да јереју Ал. Ђорђевићу дугујући пароховјал од 161 фор. 50 новч. исплати. — Издаје се на њено фишкалу извештај ревизоров у ствари залишних сесија у Делиблату, које су Румуни тамошњи узурпирали, као и извештај истога у ствари извиђаја, обављеног у самој српској цркв. општини Делиблатској. — Обавештиће се црк. општина делиблатска, да приходи ½ залишне сесије, која је, после дообе са тамошњих Румуника од читаве три сесије остала српском својином, теку у јерархијски фонд. — У ствари срп. вероисповедногa фонда јарковачкога, који је након неких 20 година, на руку политичке општине враћен у законити посед срп. црк. општине, подиже се, поводом незадовољства са истим фактом од стране тамошњега посједника Марка Марковића и другова, поново представка вис. министарству просвете. — Ради опраке св. храма у Дежану, упућује се иста црк. општина, да расписе лицитацију на њих.

(**Богословско училиште у Рељеву**). Наставници на богословском училишту у Рељеву (Босна) јесу данас: јеромонах Константин Чавић (суплент), јеромонах Петар Зимоњић (професор) и хонах Августин Вошњаковић (суплент). У рељевско богословско училиште примљена су за школску годину 1895/6 само три питомца, и то двојица са пет гимназијских разреда, *а један са 4 разреда основних школа*. Овај последњи је већ јеромонах. — — —

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

„БРАНКОВО КОЛО“

ЛИСТ ЗА

ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

власник и уредник

Паја Марковић Адамов

Изашао је на штампе и разаслат је последњи овогодишњи број (25) са овом садржином:

На мору, прелео Змајова. *Ком олово сруа*, од Милете Јакшића. *Христос се роди*, од Милана Будисављевића. *Последњи мој*, од Милана. *Два витеза*, од Милорада Ј. Митровића. *Растасмо се...*, од Ристе Ј. Одавића. *Пролетни сан*, исландска приповетка Gestur Pálsson-a превод од С. *Сламе*,

Г-и де Мопасана, с француског Д. А. *Неколико дана по Србији 1850.*, путне белешке † Мише Карапићеве, приопћио Чеда Мијатовић. *Историја. Повратак прве пољске и прве резервне тајлачке батаљона месеца марта (априла) 1849. из Семберије и из Баната у Тајлачку*, од А. Букића. *Српски језик. Ситне белешке*, од Јов. Жив. *Стара писма. Др. Јован Суботић Јакову Герчићу*, од Ђ. М. За тим: *Књижевни прикази. Књижевне белешке. Белешке из науке. Белешке из културне историје. Белешке из хигијене и дијететике. Разне белешке. Лица. Позив на претплату.*

Од одавна на овај позив уредништва и администрације „Бранкова Кола“ стоји, да „Бранково Коло“ настави свој живот и даљни рад.

„Бранково Коло“ је полугодишњим својим садржајем показало да је заслужило да постоји. Оно је већ за то кратко време задовољило своје разноврсних укуса читаоце и одговорило особитости своје врсти листа. Та садржина досадањег „Бранкова Кола“ је чувала да се не огреши ни о укусе модерне белетристике ни о здраве захтеве наших књижевних потреба. Чврста воља његова уредника јамчи нам, да ће од сада све то боље бити

„Бранково Коло“ је скопчано са великим издацима. Да што бољих радова изнесе пред своје читаоце, треба да је ових што више али и *што претплатника*. Што више претплатника, биће и то бољих радова, јер ови се награђују и плаћати морају.

Препоручујемо „Бранково Коло“ сваког српског кући који је ово од потребе. Претплатом од годишњих 5 фор. задовољиће те своје потребе, а приношећи ће, да нас не одеси и опет брука: е немо кадри ни један белетристички лист да одржимо.

„*Бранково Коло*“ излази сваког четвртка. Цена је листу за Аустро-Угарску на годину 5 ф., на по године 2 фор. 50 н. на четврт 1 ф. 25 н., (за ђаке 3 фор. 50 пов. годишње, 1 ф 75 н. на по године); за иностранство годишње 6 фор., на по године 3 фор., на четврт године 1 ф. 50 н. (за ђаке 4 фор. годишње, 2 фор. на по године.)

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГ КАПЛАРА

из српско-бугарског рата 1885. год.

НАПИСАО

Бранислав Ђ. Нушић

ушле су у штампу и биће готове до краја ове године.

Име нашчево јамчи за важност књиге.

Претплату прима администрација Бранкова Кола, Српског Спона, и

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 216 3—3

У штипендијској закладу Ђра Ђорђа Пантелића расписује се стечај на два стипендијска места, с роком до 3./15. јануара 1896., штипендија исте закладе за сваког питомца износи годишње 210 фор. а. вр. коју штипендију у 10 месечни оброци унапред прима.

Компетовати могу на ову штипендију ђаци Срби православне вере из Аустро-Угарске из више гимназије и реалке као и слушаоци на универзитету.

Рођаци покојног фундатора Ђра Ђ. Пантелића са једнаком класификацијом имају првенство.

Компетенти ваља уз молбеницу да поднесу 1.) крштено писмо 2.) лекарску сведоџбу о здрављу и шакалмљеним богиљама 3.) школске сведоџбе од последња два школска стечаја и 4.) сведоџбу сиромаштва, у којој треба да је назначено и то колико деце имају родитељи молиочеви.

По правилима исте штипендијске закладе, питомац исте несме имати осим те никакву другу штипендију, а осим тога мора се сваки ова по избору обвезати, да ће се у свему владати по правилима за исту стипендијску закладу, која му се одма по избору доставља.

Из седнице црквеног одбора држане.

У Земуну, 26. новембра (8. децембра) 1895.

Перовођа: Председник:

Тоша Марковић. **Пет. Петровић.**

СТЕЧАЈ. 218 3—3

Но што је овдашњи учитељ у пензију сту-пио то се овим расписује стечај на тако упражњено нам учитељско место.

Плата је учитељу у готовом новцу 400 фор. 4 и лапца оране земље, на коју учитељ и порез плаћа, слободан угодан стан, и огрева колико потребује.

Изабраном учитељу у дужност спада са четри разреда обучавати децу, и у свима школ. уредбом прописане предмете, предавати и у цркви појати; децу у појању обучавати и перо у седници водити.

Рок стечаја траје до 30. децембра 1895.

Молители имају своје сведоџбе потписаном школ. одбору послати.

Из седнице школ. одбора у срп. Чешељу 2 децембра 1895. држан.

А. Љ. Коњевић — Влада Попов

учитељ привр. перовођа. председник.

Ад К 1477/483. ex 1895. 226 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место *протосинтехтарског капелана у Н. Саду* са годишњом платом од 550 ф., која се из благајнице срп. правосл. црквене општине новосадске месечно у напред прима, и са уживањем половине штоле за оне дужности, које сам капелан обави — овим се отвара стечај.

Компетенти имају своје добро инструисане молбенице до 20. јануара (1. фебруара) 1896. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Н. Саду 27. нов. (9. дец.) 1895. држане.

Епарх. конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 221 1—3

На српску управљачко место на овд. женској осн. школи, овим се стечај расписује. — Плата је изабраној учитељици следећа: 300 фор. за држање свакидашње, 40 фор. за држање поотворне школе које у напред у месечним ратама из школ. благајне прима. Стан врло удобан, састојећи се из 2 натосане собе, кујне, шпаја, штале и шупе; даље врло лепа башта у дворишту са виновом лозом. Огрева колико нужно буде. —

Од изабране се тражи да недељом и свецем св. цркву с децом похађа и да је испит из мађарског језика положила, а остале су дужности школ. уредбом прописане. —

Рок стечају истиче на шест недеља од првог упућења у листу.

Ваљано инструиране молбенице ваља слати на мес. школ. одбор тиса св. миклошки. —

Из седнице мес. школ. одбора, држане 7 Децембра 1895. године у Тиса св. Миклошу. —

Димитрије Ћирић
парох. — председник.

Владимир Торђемски
учитељ и перовођа.

СТЕЧАЈ. 219 3—3

Услед остављ. г. Петра Коњовића учитеља, који је на комуналној школи у Омолици напмо̄нован, овим се стечај расписује. Годишња је плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. четири јанаца ораће земље, сна коју учитељ сам порез плаћа, четири хвата тврдих дрва, 30 фор. а. вр. у име школ. послуге, 5 фор. у име паушала, слободан стан са баштом у износу од 200 □ хвати. Од погреба где буде позват добија за велики 1 ф. за мали 50 новч.

Учитељу спадаће у дужност, осим предавања по школ. наредби од год. 1872. опредељених наука, у цркви појати и сваґда десну певницу држати, децу у црквењу обучавати, поотворну школу држати и при одборским седницама место перовође бесплатно заступати.

Молитељи имају добро инструиране молбенице са нужним сведоџбама снабдевене на подписаног послати и доказати, да су редовно приправљене науке у Сомбору свршили и на мађарског језика испит положили.

Рок стечају траје до 31. децембра 1895. г.

Из одборске седнице држане у Сри Неузини 28. новембра 1895. год.

Јован Петанек.
парох, школска управитељ.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармоничко удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, спажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торољу слободно стојеће; звона или школе за сатове од метала; **прављене старих звона са крунама од коваиога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 10 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк‹ бесплатно и франко.**

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

РШ I/122
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В. Б. 4844
П бр 4769

Српски Сион

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ГОДИНА V.

1895.

ВЛАСНИК:

ЊЕГОВА СВЕТОСТ, СРПСКИ ПАТРИЈАРХ

Георгије Бранковић

УРЕДНИК:

ПРОТОЈЕРЕЈ Јован Јеремић

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
У БЕОГРАДУ

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

У КАРЛОВЦИМА
ШТАМПА СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ
1895.

САДРЖАЈ

Званичан део.

Наредбе, окружнице отписи и заповести.

Високи отпис, који садржава у себи највишу захвалност Његова царског и апостолског краљевског Величанства на приказаној најпонизнијој њјави саучешћа Његове Светости преузвишеног господина Георгија Бранковића патријарха српскога, приликом упокојења Његова цес. и кр. Височанства надвојводе Албрехта. Стр. 153.

Наредба српског правос. народног школског савета, упућена архидијецезалном и осталим епархијским школским одборима у предмету приказа извештаја о стању подручних им срп. нар. (и повторних) школа до краја школ. године 1893/4. Стр. 154.

Наредба српског прав. народно-црквеног саборског одбора, упућена архидијецез. и свима осталим епархијским административним одборима у предмету уплаћивања и осигурања дуговина верозаконског прииоса и саборских трошкова. Стр. 209.

Високи отпис у обзиру превишњега недозвољавања сазива сабора за 7. (19.) маја 1895. Стр. 241.

Наредба срп. прав. Школског Савета од 25. априла 1895. г. бр. ад. Ш. С. 72/93 ех 1895. којом се установљују: Правила о полагању испита за оспособљење учитељског звања у срп. нар. основним школама у срп. учитељској школи сомборској. Стр. 349.

Наредба срп. прав. Школског Савета од 25. априла 1895. год бр. ад Ш. С. 72/93 ех 1895. којом се установљују: Правила о полагању испита за оспособљење учитељског звања за женски рад у нар. основним школама на срп. учитељској школи сомборској. Стр. 361.

Окружница Архидијецезалног административног одбора у погледу плаћања станарине за црквено-општинске зграде, у којима су смештене опће пучке школе. Стр. 561.

Високи отпис преузвиш. г. кр. угар. министра председника у предмету превишње потврде двеју митрополитских уредаба „за свештеничке удовице и сирочад“ и „за нар. црки. чиновнике и професоре у опсегу срп. прав. митрополије карловачке“ и односно у предмету превишње непотврде двеју уредаба „о дотацији иерскога и манастирскога свештенства, епископа и архиепископа карловачког и митрополита и патријарха српскога“, и „о источно-православним српским школама и заводима“, установљених срп. прав. нар. црки. сабором у г. 1892. Стр. 577.

Уредба о митрополитском фонду за удовице и сиротну децу срп. прав. свештенства у опсегу српске митрополије карловачке. Стр. 578.

Окружница епархијског школског одбора епархије бачке у погледу удбеника за црквено појање у основним срп. народним школама: Мала Катавасија. Стр. 581.

Митрополитска уредба за народно-црквене чиновнике и професоре. Стр. 593.

Високи отпис преузв. г. кр. угар. министра председника којим сапштава превишњу одлуку, којом се дозвољава састанак православног српског св. Архијерејског Синода за дан 17. (29.) септембра о. г. Стр. 625.

Адреса благодарности, непоколебиве верности и подајничке оданости, коју је св. Архијерејски Синод подастро Његовом ц. и ап. кр. Величанству Стр. 626.

Посланица православних српских Архијереја митрополите карловачке пречасном свештенству и благочастивом народу богоспасајемих епархија: бачке, темишварске, пршачке, будимске и градова Реке и В. Кањиже Стр. 627.

Високи отпис, који садржава превишњи одговор на најпонизнију адресу захвалности св. архијерејског синода поднесену Његовом ц. и апост. Краљевском Величанству. Стр. 689.

Окружнице у погледу небиљеговања молби за получење архијерејске диспензације и брачних извештаја, те у погледу бесплатнога полученја именованих диспензација у — епархији бачкој. Стр. 753

Наредба кр. хрв. слав. далм. зем. владе, одела за богоштовље и јавну наставу и одела за унутарње послове од 12. новембра 1895 бр. 12.200, којом се превиачују односно надопуњују неке установе наредбе од 15. децембра 1893 бр. 8940, о једиичном поступању са сектом Назарева и Баптиста у краљевинама Хрватској и Славонији. (Зборник 1894. ком. 1. бр. 2.) Стр. 769.

Уредба о оспособљењу катихета у средњим школама у опсегу православне српске митрополије карловачке. Стр. 785.

Именовања, рукополагања, произведења, одликовања и остала сапштења. Ст. 81, 97, 113, 193, 225, 298, 362, 377, 429, 513, 529, 582, 609, 705, 769, 817.

Записник седнице саборског одбора држане у Карловцима дана 17. (29.) маја 1865. године. Стр. 345.

Изјава велико-кикиндске срп. православне црквено-школске општине. Стр. 545.

Одлука правсл. срп. св. архијерејског синода у погледу недостојних и саблажљивих нападаја Ј. Грујића и Стевана Јовића из Новога сада против Његове Светости преузвишеног господина патријарха српског Георгија Бранковића. Стр. 641.

Писмо Њег. Св. васељенског патријарха цариградског *Антима* управљено на Њег. Св. архиепископа и митрополита карловачког и патријарха српског Георгија Бранковића. Стр. 313

Песништво.

Са опела, *од Ив. М. Поповића*. Стр. 69.

У велики пост, *од Ив. М. Поповића*. Стр. 163.

Прича Христова. *од Луке Поповића*, пароха панчевачког. Стр. 137.

Из антифона са бденија Великог Четвртка. *Од Ив. М. Поповића*. Стр. 228 и 243. Додатак антифоника са бденија Велког Четвртка.

Самопризивална причасна из псалмова. *Од Ив. М. Поповића*. Стр. 399.

Његовој Светости, српском патријаху Георгију Бранковићу, на дан четрдесетодневне свечетене му службе. Стр. 801 *од С—б.*

Архипастирске посланице.

Божићна посланица Његовог Високопреосвештенства Господина *Иоакимрија Димитријевића*, Епископа вршачког. Ст. 1.

Божићна посланица Његовог Високопреосвештенства *Мирона Николића*, Епископа шакрачког. Стр.17.

Божићна посланица Његовог Високопреосвештенства Господина *Никанора Поповића* Епископа темишварског. Стр. 33.

Божићна посланица Њег. Високопреосвештенства Господина *Германа Анчића*, Епископа бачког. Стр. 50.

Божићна посланица Његове Светости патријарха српског Георгија Бранковића. Стр. 841.

Проповеди и беседе.

Поука у недељу Митара и Фарисеја. Прерадио *Милан Попадић*. Стр. 68.

Реч на задушнице. *Од Ђ. К.* Стр. 84.

Породица и религија. С талијанског превео јереј *Илија Шумановић*. Стр. 88. 118 и 134.

У недељу сирои стну. (О посту и кајању.) Од Јеромонаха *Сергија Попића*. Стр. 102.

Проповед друге недеље ускрснег поста. Прерадио *Тимотије Димитријевић* свештеник. Стр. 161.

Смрт грешника и смрт праведника. С француског превео *Јован Усклиц*. Стр. 179, 195, 216, 259, 284. и 301.

Проповед на Спасов дан. С руског превео *Никола Поповић*, адм. пароx. Стр. 316.

Беседа ради посећивања храма. Од *Мил. Ј. Соларић*. Стр. 365.

Проповед у недељу VIII. По руском *Симеон Архиепископ* протопр. капелан. Стр. 485.

Проповед на вазнесенском збору у Бунићу. Од *Дана Кнежевића*. Стр. 499.

Проповед на манастирској слави. Од *Уредника* Стр. 513.

Проповед о љубави Богу. Од *Милутина Гавриловића*, свештеника. Стр. 548

Беседа у 12 недељу по Духовима. Прерадио *Милан Попадић*, пароx. Стр. 612.

Проповед при ступању у брак. Од *Петра Димитријевића* пароха. Стр. 646.

Проповед о борбама у животу човечијем. По руском од Б. Д. капелана. Стр. 676.

Говор. Говорио прота Станић. Стр. 711.

Проповед на дан св. Димитрија. Од *Уредника* Стр. 723.

Проповед на св. Николу. Од *Ђуре Страјића* Стр. 812.

Расправе.

Чаю воскресенїя мертвыхъ Превод од *Д. Прерадовића*. Стр. 5, 23, 38, 51, 65, 86.

Треба ли „второбрачне" пред венчањем питати: „нмаду ли искреву и сталну вољу ступити међусобно у брак", од *Једног свештеника*. Стр. 9.

О освећењу воде. С руског, *Жарко Ј. Поповић* катихета. Стр. 53.

Како треба да се знаменујемо знаком часнога и животворнога крста по учењу православне источне Христове цркве? Од *Максима Лудајића* Стр. 82 и 97.

К питању о светосавским школским свечаностима. Од проте *Јована Вучковића*. Стр. 113, 156, 129, и 181.

К питању: Треба ли „второбрачне" пред венчањем питати, имаду ли искрену и сталну вољу ступити међусобно у брак? Од *Томе Алагића*, протојереја Стр. 154, 177 и 198.

Човек пред модерном науком и хришћанском религијом. Прерадио *Сава Теодоровић*, професор и катихета. Стр. 193, 210, 229, 245, 257, 281, 298, 316, 332, 362, 383, 397, 413, 429.

О смрти и погребу Христову. Од *Ђорђа Летића*. Стр. 211.

Разночтеніе въ скламенныхъ церковнословѣнскихъ книгахъ. Од *Јована Живановића* Стр. 242, 283, 300, 319, 335, 352, 367, 499, 518, 562.

Из црквеног правила и црквене хронологије. Од *Луке Стапшића* пароха. Стр. 417, 433, 445, 486, 501, 517, 546, 563, 584, 603, 648, 665, 680.

„Српска Манастирска Штампарија". Од *Ђ. М.* Стр. 481, 497.

Єдинство въ единаго Бога. Превод од *Д. Прерадовића* Стр. 582, 601, 610, 644, 663, 679, 695.

О Милостињи. Превео *Александар Бурчић*, парох. Стр. 738, 757 772, 790.

Чланци.

На нову годину, *од Уредника* стр. 4.

Реч у добри час, од —ρ— стр. 7.

Одаје фонду св. Саве. Од ρ. γ. Стр. 20.

Немањино благо. Од —h. Стр. 25. и 55.

На Св. Сави. Од *Уредника*. Стр. 36.

Хоће ли бити од користи. Од *Уредника*. Стр. 90. 102. 124. 140. 164. 187. 200. 217. 230. 247. 264.

На васкрс. Од *Уредника*. Стр. 225.

На дан св. Духова. Од *Уредника*. Стр. 330.

„Ваше гледиште" либералног генерал-штаба у служби личног антагонизма. Од *Уредника* Стр. 377.

Хвала на Архијереје. Од ?— Стр. 403.

Две три речи пре састанка скупштине чланова Архиђецезалног пензијоног завода за свештеничке удовице и сирочад. Од *Максима Живковића* Стр. 529.

Грађански брак и — наше свештенство. Од *Уредника*. Стр. 598.

Св. Архијерејски Синод. Од *Уредника* Стр. 609.

Брука у Загребу. Од *Уредника*. Стр. 661.

Слобода вероисповести. Од *Уредника* Стр. 673.
Свајање партикуларних са општим митрополијским свештеничко-удовичким мировинским фондом Од *Уредника*. Стр. 690.
Продаја земљишта манастира Бечкиња, плаваше — каје. Од *Уредника*. Стр. 705 и 721.
Пред састанак „анкете ради рјешења питања о састављању и штампању вјероучених књига за основне и средње школе. Од *Ј. Вуковића*. Стр. 754.
Четрдесет година свештене службе Њ. Св. српског патријарха Георгија Бранковића Од —γ— Стр. 803.
Прва Божићна ноћ. Стр. 845
Нови подаци астрологије о светском потопу. Стр. 850.

Разни саставци.

Нова година на двору српског Патријарха Георгија. Од *Србс*. Стр. 29.
Милосрђе и самоодрицање. С руског превео Ђ. *п.т. Бога*. Стр. 41.
Од срца срцу. Од *П. млади Левит*. Стр. 71.
Порука браћи свештеницима. Од *Стевана Шимића*. Стр. 121.
Писмо *дра Емилијана Радића-Соколовачког* о бићу Бога. Стр. 122.
Прва главна скупштина „Српске Банке" и — предлози „Србобранови".
Нови Сад 1. (13.) марта 1895. Од *Уредника*. Стр. 169.
Нови Сад. 20. фебруара 1895. Од *Уредника*. Стр. 146.
Пријка и проповед. Превео *Л. Б.* Стр. 215.
Карловци 19. априла. Од *Уредника* Стр. 271.
Освећење српске капастр. штампарије. Од *Уредника*. Стр. 286.
Записник заједничке седнице српске и романске делегације од 27 априла 1895. у Вршцу држане. Стр. 322.
Претпаје рим. папе на Енглеску. Превео *Ђ. В—ћ*. Стр. 369. и 400.
Представка, коју су свештеници протопрезвитерата кореничког послали Њ. Високопр. свештенству Господину Епископу Михаилу Грујићу. Стр. 387.
Повереница срп. прав. црк. општине ђураковачке у Шегестину Њ. Високопр. Епископу Михаилу Грујићу. Стр. 504.
Записник, састављен на збору свештенства протопрезвитерата плаиичанског прилком свештеничке исповиједи дана 25. маја 1895. Стр. 505.
План основоположењу, установитисја имућнаго Пенизионалнаго заведенија, ради снабденија и утјешенија Вдовиц и Сирот Свјашченства Православнаго восточнаго исповиједнаја во Богоспасаемој Архидиецезје Карловачкој Стр. 532.
Две знамените историјске слике у цркви Плаишачкој. Стр. 551, и 564
Записник седнице бриговодства свештеничко-удовичко-сиротињског завода држане у Карловцима дана 23. августа 1895. године и приведба уредништва Стр. 567.
Записник главне напредне седнице свештеничко-пенз. завода сремског, држане у Карловци 31. августа 1895. Стр. 586.
Отварање св. архијерејског Синода. Од *Уредника*. Стр. 632
Из св. архијерејског Синода. Говор Његове Светости преуз. г. патријарха Георгија Бранковића. Ст. 634.
Из св. архијерејског Синода. Од *Уредника*. Стр. 643.
Хришћанство у Абисинији. Превео *Л. Богдановић*. Стр. 650 и 666.
Нешто о икони пресв. Тројице. Од *Луке Станишића* пароха. Стр. 697, 712 и 727.
Четрдесетогодишњица Архипастирске службе. Од *С.* Стр. 699.
Још неколико искрених речи, пред скупштину ради свајања партикуларних са општим митрополијским свештеничко-удовичким мировинским фондом. Од *Стевана Шимића*. Стр 712
Окружница патријаршијска и Синодална свештенству и народу најсветијег апостолског и патријаршијског престола цариградског. Стр. 725, 741, 758 и 778.
Ново здање српске вишке учитељске школе у Сомбору. Стр. 737.
Нека се и ово зна. Од *Михаила Медаковића*, капелана Стр. 744.
Рачун прихода и расхода епархијског фонда бачког у Новом Саду од године 1894. Стр. 763.
О појави уврлих. По Чокеу. Прерадио *Ј. Вајкић*. Стр. 774 и 794
† Нектарије Димитријевић епископ вршачки. Стр. 771.
Надгробно слово. Говорио при опелу блаженопочившег епископа вршачког *Нектарија Димитријевића Милутин Трбић*. Стр. 788.
6. децембар 1855. — 6. децембар 1895. Стр. 802.
„Лобзаније" у старој хришћанској цркви. Превео с руског *Петар Вести*. Стр. 817.

Из прошлости.

Допис српског банатског намесништва у Темишвару писан епархијској конзисторији у Карловце, и одговор патријарха Јосифа. С немачког превео *Симеон Аранђелић* протопр. капелан. Стр. 12, 27, и 43.
Из српске прошлости. Од *Максима Лудајића* Стр. 262, 303. 320. 336, 447, 488, 503, 519, 563 и 550.

Дописи.

Суботица. Стр. 44. У Турији Стр. 59. Из Острогона Стр. 72. Добановци. Стр. 92. У Калуђеровцу (крстаче народа у год. 1894) Стр. 353. Из вилишког протопрезвитерата (Горњо-карловачка дијецеза) Стр. 370. Из Коренице (Годишња исповијед свештенства кореничког протопрезвитерата) Стр. 396. Са Удбине (Освећење другог школског барјака у Крбава) Стр. 449. Сентандрија Стр. 553. Прит. (*Његова Светост, Патријарх Георгије у Пригу.*) Стр. 515. Липовчани (*Посета епископа Мирона Николића*) Стр. 618. Сента. Стр. 620. Из протопрезвитерата белоцркванског (*Исти-*

јони фонд за свештеничке удовице и сирочад) Стр. 636. Загреб. Стр. 657. Св. Андрија. Стр. 714. Из земунског протопрезвитерата. Стр. 288. Батровци (Освећење ново-обновљеног храма). Стр. 761. Сентандрија. 322. *Из црквено-статистичке прилоге и питања и одговори* Стр. 107. 404, 565.

Књижевне оцене и прикази.

Назаренство, његова историја и суштина. Од *Максима Лудајића*. Стр. 139, 186, и 199.

Шематизам православ. епархије далматинске и истријске. Стр. 306.

Правила (Kavovez) православне цркве с тумачењима, радња Никодима, епископа далматинског, књ. I. Од *проф. М. Ј.* Стр. 388, 405, 420, и 434.

Шести извештај о православном српбогословском училишту у Ср. Карловцима. Школска година 1894—95. Стр. 421 и 451.

Учење о љубави хришћанској или мала моралка, превео Јован Петровић. Од *Алагијографа*. Стр. 520

Православна српска црква у Краљевини Србији Од *Ј. Б.* Стр. 554.

Основи истинитој науци. Од Н. С. Стр 729.

Белешке.

У 1. броју. Архијерејска служба о Божићу у Ср. Карловцима и у Новом Саду. Радост у породици Њ. Величанства. Удружење свештеника монашког реда у Србији. Високопр. г. архимандрит И. Руварац Постављање катихете. Одликовање. Катихетски испит Примно монашки чин. Светосавска беседа у Н. Саду. Старословенска служба у Бару Венчање пред сврт. Приповед српског цркви у Опатовцу. Фонд сиромашних богослова. Мухамеданци прешли у православну веру. Исказ приложника фонду св. Саве. Лист „Просвјета" излазиће и даље. Нов књижевни лист Луча.

У 2 броју Прилог на „фонд св. Саве".

У 3 броју. Архидијецезална конзисторија. Прилози фонду св. Саве. Богословско књижевно друштво „Слога" у Карловцима. Завештаји српској учитељској школи горњо-карловачкој. Ново место учитељиц.

У 4 броју. Нови дарови Његове Светости. На дан св. три Јерарха. Рукоположење и произведење. Високопреосвештени г. Епископ темишварски Никанор. Архијерејска богослужења о св Сави у Карловци и Н. Саду. Одликовање. Прилози „фонду св. Саве". Беседа новосадске српске гимназије. Равичњеви јеромонаси.

У 5 броју. Архидијецезална конзисторија. Радња епархијских власти у Новом Саду. Г. Љуба Ковачевић, професор Велике Школе у Београду. За патријарха београдског васељенског Патријарха. Умировљен. Српски учитељски конвикт у Новом Саду. Прилог „фонду св Саве" Српска добротворка. Парирадска патријаршија против старословенске литургије.

У 6 броју. Дар његове Светости. Преузвишеног Госп. Патријарха Георгија Бранковића карловачкој саборној цркви. Орден Данилова реда I. реда. Молебствије за здравље високопреосвештеног Госп. Епископа темишварског Никанора Поповића. Болест високопреосв. Епископа Никанора. Митрополијски Школски Савет. Високопреосвештени Господин Герман Опачић. Епископ бачки. Прилози „фонду св. Саве". Беседа у корист „фонда св. Саве". Српска трговачка омладина у Будимпешти. Седница Патроната „Мировинског Завода за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке. Српско народно позорипште. Концерат три сестре Славјанске у — Карловцима.

У 7 броју. † Надвојвода Албрехт. Болест Високопреосвештеног Епископа Никанора. Школски Савет. Српска банка. Прилог „фонду св. Саве". Исправак вести. Преузвишени г. бискуп Штросмајер. Српско дело у руском преводу. Пелагић равичњеви. Статистички податци о учешћима београдске богословије.

У 8 броју. Његова Светост нови васељенски Патријарх Антим VII. Крштена у 17. години. Богословско књижевно друштво „Слога". † Нил Михајловић. Конзисторијални бележник будимске епархије Василије Грујић. † Милорад П. Шапчанин.

У 9 броју. Његова Светост, Патријарх Георгије Бранковић. Из седнице Архидијецезалног Административног Одбора. „Katolički List" загребски се љути.

У 10. броју. Његова Светост, Преузвишени Господин, Патријарх Георгије. Сабрски Одбор. Архидијецезална Конзисторија. Радња епархијске власти у Новом Саду. Његова Светост, патријарх цариградски Антим VII Из Бугарске цркве.

У 12 броју. Шездесет шести рођен дан Његове Светости, Патријарха српског Георгија Бранковића. Одликовање г. архимандрита Илариона Руварца. Законски предлози о слободном исповедању вере и о рецепцији Јевреја. Сабрски Одбор. Стечајни испит. Српска банка у Загребу. Црквено-дечбина парница. Депутација Срба цариградских код Њ. Св. патријарха Антима VII.

У 13 броју. Српска банка. Српски учитељски конвикт у Новом Саду. Богословски листови у Бугарској. Лже-Христос у Јерусалиму. Привремени конзистор. бележник епарх. бачке.

У 14 броју. Архијерејска богослужења. Радња епархијских власти у Новом Саду Вршачка епарх. конзисторија. Извештај о стању православне српске богословско-учитељске школе у Призрену за 1893/4 школ. годину.

У 15 броју. Архид. Конзисторија. Стручни пододбор Нар. Црк. Школског Савета. Ускрс у Текелијануму. Пожар у Сентандрији Крај ушће у Вел Потањцу.

У 16 броју. Његова Светост преуз. Г. патријарх Георгије. Срп. прав митрополитско-црквени Савет и срп прав нар школски Савет. Радња архидијецезалних власти. Свештеничка исповест и конференција. Прва црква од гвожђа на спету. Српско београдско певачко друштво „Корнелије Станковић". Ради селитбе штампарјине. † Прота Никола Белоевић.

У 17 броју. Његово Високопреосвештенство, Г. Епископ пакрачки Мирон. Његово Високопреосвештенство Г. Епископ бачки Герман. Одликовање. Ми-

трополијски црквени Савет. У седници срп. нар. Школског Савета. епархијских власти у Н. Саду. Административни одбор Епархијски Школски Одбор. Извештај о раду епарх. управе темишварске. Епарх. одмах одбор. Испоност свештеништва у Митровици. Старе иконе с ћирилловским натписом у Риму. Из Бугарске народне цркве.

У 18 броју. Са двора бачког епископа. Законски предлози о слободи вероисповести и о рецепцији Јевреја Српско-руњунска делегација Стање школа у будимској епархији. Други разред мушке препарандије у Панчеву. Цркве и манастири у Србији. Прела у Православље Стогодишњица Шафарикова.

У 19 броју. Аустро-угарске делегације. Саборски одбор. Архиђецезални Административни одбор. Архиђецезална Конзисторија. Годишњи испити у карловачкој богословији. Предлози на фонд св. Саве. Г. Кирил Митровић. Г. Стеван Јавор. Приказ новог бугарског богословског месечника: Бугарски црквовић Пријатељ".

У 20 броју. Његова Светост, преузв. Господин Патријарх Георгије. Саборски одбор Архиђецезални Административни одбор Монах Евгеније Летица Г. г. свештеницима бачке дијецезе, Архиђецезална конзисторија. Из епархије бачке. Црквена дружина „Корнелије Станковић".

У 21 броју. Његова Светост, Патријарх Георгије Бранковић. Архиђецезална Конзисторија. Београдска црквена певачка дружина „Корнелије Станковић". Најновији језуитски Молитвеник од 32 листа.

У 22 броју. Барон Самуило Јошика министар око краљеве особе у Бечу Радња Епархијских власти у Новом Саду. Окружница св. Синода царинградске цркве против нове енциклике. Педесетогодишњи свештенички јубилеј Бранково Коло.

У 23 броју. Његова Светост, Патријарх српски Георгије Бранковић. Овогодишњи испити вероучке у реалним вршачкој. Јерусалимски патријарх. Радња епархијских власти у Новом Саду. За привременог управитеља манастира Бођана. Г. Стеван В. Поповић Усмени испит зрелости на карловачкој гимназији Српска банка у Загребу. Звоно у манастиру Жичи. Тобожња тужба Конгреат г. Жарка Савића. Борба против нијанства у Норвешкој.

У 24 броју Његова Светост, преузв Г. Патријарх Георгије Бранковић Његово Високопреосвештенство, Г. епископ бачки Герман. Професорски збор карловачке гимназије Дар Његове Светости. Испит зрелости на карловачкој гимназији. Са православног богословског училишта у Карловцима. Са српске велике гимназије у Карловцима. Концерат г. Жарка Савића.

У 25 броју. Вести о болести високопреосвештеног Епископа темишварског, Никанора Поповића Седнице архиђецезалних власти. Седнице архиђецезалних епархијских власти. Из епархије бачке. Од српске белешчишта епархије бачке. Г. архијакон Лукијан Богдановић. „Бранково Коло.

У 26 броју. Радња епархијских власти епархије бачке. Епархијска конзисторија бачка.

У 27 броју. Одликовање владике Милана. Епарх. школски одбор бачки. Архиђецезална конзисторија Архиђ. административни одбор. Испити у монашкој школи. Патронат српске православне монашке школе. Храмовна слава у Кетфељу. Нова црква св. Саве у Америци Са српске више девојачке школе у Новом Саду. Са српске више девојачке школе у Панчеву. Са српске православне вероисповедне основне школе у Загребу. Нови комесар за сједињење римске и источне цркве.

У 28 броју Долазак Његовог Величанства у Загреб Високопреосв. Г. епископ темишварски Никанор Поповић Дар саборној цркви карловачкој. За администратора вуковарског протопрезвитерата Ради чувања св. православља у Бугарској. Победа реакционарне хришћанске школске наставе у Француској.

У 29 броју. Одзив на нијану црквене општине загребачке Из Глајхенберга. Катавасија за основне школе. Српски учитељски конвикт у Новом Саду. Дар римокатоличкиње са православља.

У 30 броју. Војени свећеник. Седнице архиђецезалних власти. Удовичко пензиони свештенички фонд архиђецезе карловачке. За протопрезвитерат ског похођења у Новом Саду. Сенат лајпцишког универзитета Календар Српкиња.

У 31 броју. Архијерејска служба у Сенти. Нови патријарашки двор. Његова Светост, св. Патријарх Георгије Бранковић Школски Савет. Седница архиђецезалног епархијског школског одбора. Избор пароха. Осведшење обновљене православне гарнизонске капеле у Петроварадину.

У 32 броју. На дан св. Преображења У Новом Саду. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Патронат српске велике гимназије у Новом Саду. Одзив на нијану црквене општине загребачке. Свештеничко удружење у Србији. Српски учитељски конвикт у Новом Саду.

У 33 броју. Стање здравља високопреосвештеног г. епископа темишварског Никанора. Епарх. административни одбор бачки. Епарх. школски одбор бачки. Тридесетогодишњица професора Јована Живановића. На београдској богословији.

У 34 броју. Депутација код Његове Светости. Високопреосвештени г. епископ пакрачки Мирон Николић. Високопреосвештени г. митрополит београдски Михајло. Радња епархијских власти у архиђецезал. Конзисторија. Саборски Одбор. Предавања на богословији и у гимназији карловачкој. Главна скупштина архиђецезалног „свештеничког удовичког сиротињско-пензијоног завода". Г. Александер Бошњаковић. Нападај на енглеску мисионарску постају у Китају. Пресељење римског папе. Одговор на енциклику папе Лава XIII Прела у православље. Извештај о православном богословском заводу у Задру за шк. год. 1894/5. † Јереј Тимотије Михајлић.

У 35 броју. † Надвојвода Владислав. Његова Светост. Скупштина архиђецезалног свештеничкоудовичког завода. Повереније Његовој Светости. Високопреосвешт. г. митрополит београдски Михајло. Са гимназије карловачке. Сабор ија се намирили. За референта. † Евген Стефановић. Кнез Ђорђе Војиновић Ужички. Српски учитељски календар

У 36 броју. Његово Величанство. Надвојвода Јосиф. Његова Светост. преузв. г. Патријарх Георгије. О здрављу високопреосвештеног епископа Никанора. Високопреосвећени г. епископ бачки, Герман Опачић. Патроват хоманске школе. Прослава трију стогодишњица у Карловцима. Породично славље у Орашници. † Мелентије, рашко призренски митрополит. Лажни Месија.

У 37 броју. Високопреосвештени г. епископ вршачки Нектарије Димитријевић. Долазак високопреосвештене г. г. епископа у Карловце. Митрополички Црквени Савет. Саборски Одбор. † Коста Невадомић.

У 38 броју. Св. Синод. Нов добротвор народни. Високопреосв. господин митрополит београдски Михаило. Са богослужје. Са дворске ручка Монаика скупштина. „Српски Слон".

У 39 броју. На преузвишени имендан Њ. Величанства. Св. Синод. Њ. Светост, преузв. г. патријарх Георгије. Изасланство сомборске црквене општине код Њ. Светости. Високопреосвећени г. Михаило Грујић. У вечерњем листу „Л. Лојда". Архидиј. конзисторија. Конзисторија и административни одбор епархије бачке. Са богослужје Пратња Његове Светости. Изасланство српске жупаније Војни посљедник у Ресци. Најновији подвиги римске пропаганде на истоку. Догађаји у Смирни. Ради знања.

У 40 броју. Исправак новинарских вести. Њ. Светост, преузв. г. патријарх Георгије. Две тридесетодишњице. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Саборски Орбор. † Моја Гавриловић народни добротвор. Наш сликар и уметник Паја Јовановић. Изложба у Загребу. † Сергије Пејић.

У 41 броју. Њ. Светост, преузв. г. патријарх Георгије. Високопреосв. господа епископи. Почасни грађани Загреба. Саборски Одбор. Архидијец. конзисторија. Прелаз у православље † Софија Јорговића. Српско нар. позориште Главна скупштина „Матице Српске". Беседа с штраком. Реценција Јеврејa.

У 42 броју. Архијер. служба. Школски Савет. Високопреосв. г. епископ бачки Герман. Г. министарски саветник угарски Јован Кламарик. За протопрезвитера пакрачко-дароварског. Прослава стогодишњице. Нашим свештеницима и црк. општинама. Ш. Епарх. школ. одбор бачки Како Срби Бошњак поштује и слави своје крсно име. Попис људства у Србији. Скупшт. архидијецезалног удовичког свештеничког фонда. Г. Евгеније Летица. Одговор васељенског патријарха и св. Синода на енцикличку римског папе.

У 43 броју. Крсно име св. патријарха Георгија. Архидијец. одмин. одбор. 25-годишњица Патријарха Софронија. Главни одбор свештеничког удружења.

У 44 броју. Од председника одбора за прославу стогодишње овдашње српске гимназије, богослужје и благодарења. Монашко удружење у Србији. Одликовања. Добротвор српске школе. Скупштина архидијец. свештеничко удовичког фонда. Скупштина „Матице Српске". Нек му се име зна.

У 45 броју. Молебствије за царицу и краљицу Јелисавету. Њ. Светост, преузв. г. патријарх Георгије. Монашко удружење у Србији. Попуна патроната и кураторства новосадске срп. вел. гимназије. Задужбина Браће Михајловића у Сомбору. Број ученика и ученица на сомборској мушкој и женској учитељској школи. На прошачичког сав. одбора краљевине Хрватске и Славоније. Посланицу прав српских архијерејa митрополије карловачке. „Православан Американски Весник". Нова јеврејска секта Најјачи човек на свету.

У 46 броју. Четрдесетгодишњица. Произведење и рукоположење. Архидијец конзисторија. После скупштине свештеничко-удовичког мировинског завода епархије бачке. Народна добротвори. Мала Катаваса. На Загреба. Срп. прав црквено-школска општина у Вршцу.

У 47 броју. Архијерејска служба. Високопр. г. епископ бачки Герман Поводом смрти блаженопочивше епископа Нектарија. Вршачка Епархијска управа Архид. одмин. одбор Митрополијски Црквени Савет. Школски Савет. Св. Синод. Саборски Одбор. Монашко удружење у Србији. Црквена прослава у Пакрацу. Задужбина Саве Милутиновића. Пресвачена односно допуњена наредба о назначењима Окружница упућена римокатоличком епископату у Угарској. Упозорење пречасно свештенство. Штампарија А Најденика у Нов. Саду. Незаконита деца у Хрватској.

У 48 броју Високопреосвећени г. епископ пакрачки Мирон Николић. Патријарашки мандатар у Вршцу. Одложен састанак анкете Архидијецезалка конзисторија. Радња епархијских власти у Нов. Саду. Осећење црквe. Сечућске. Духовни концерат. † Марија Вукићевићка.

У 49 броју. Св. архијерејски Синод. Митрополитски Савет. Архидијецезални административни одбор. Г. Георгије Летић.

У 50 броју. Нови дар Његове Светости, Патријарха Георгија. На св. Николу. Школски Савет. Радња епарх. власти у Новом Саду. Најсеће звоно у Србији. Служба св. Петру цетињском.

У 51 броју. Саборски одбор. Радња епарх. власти у Нов. Саду. Срби и грађански брак. Безразложна и детињска приговарања. Слика „Сеоба Срба". † Јереј Георгије Месаровић. † Јереј Јован Апостоловић. Ослобађање манастира у Србији од државних пореза. Српска књижевна задруга.

У 52 броју. Божићни дар. Саборски Одбор. Извештај о раду епархијских власти епарх. вршачке. Богословско училиште у Рељеву.

Исказ скупљених прилога на „фонд св. Саве". Стр. 15, 31, 61, 78, 95, 149, 175, 222, 276, 293, 356.

Прилози „фонду св. Саве". Стр 47, 62, 78, 110, 149, 175, 207, 276, 310, 326, 409, 638, 686, 731.

Обавести. Стр. 15, 110, 128, 146, 175, 156, 207, 253, 277, 310, 357, 374, 423, 507, 623, 702, 782.

Одговори уредништва. Стр. 15, 79, 110, 128, 149, 175, 207, 238, 293, 326, 356, 492, 654.

Одговори администрације. Стр. 79, 238, 731.

Читуља. Стр. 30, 77, 110, 149, 253, 356, 392, 408, 489, 558, 589, 686.

Искази скупљених прилога: За иконостас Храма св. великомученика Димитрија у Најлаку. 62. За надгробни споменик св. Стевану Штиљановићу. Стр. 238. Приход од беседе приређене на Митров-дан 1895. у Карловцима у корист споменика митрополита Стратимировића, Димитрија Анастасијевића Сабова и осталих добротвора гимназије карловачке. Стр. 822.

Јавна молба. Стр. 239.

Исправци. 191, 238, 253, 277, 326, 374, 590, 816.

Књижевне вести и позив на претплату. Стр. 79, 110, 205, 206, 253, 277, 325, 341, 344, 458, 492, 507, 523, 573, 606, 654, 670, 687, 702, 731, 749, 765, 781.

Изјаве и јавне захвале. Стр. 174, 207, 253, 277, 294, 392, 492, 590, 654, 767, 822.